Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
D
73
NAPOLI

Digitized by Google

CONTROVERSARVM IVRIS VTRIVSQVE RESPONSIONVM EARVMQVE DECISIONES.

PER

CAROLVM MARANTAM

V. I. D. EPISCOPVM IVVENACEN.

PARS TERTIA.

Digitized by Google

597537 Vill. D. 73/3

CONTROVERSARVM IVRIS VTRIVSQVE

RESPONSIONVM IN FORO CAVSARVM, ECCLESIASTICO PRÆSERTIM DISCVSSARVM, ET AD PIAS CAVSAS;

TVM ETIAM BENEFICIALES, PENSIONVM, MATRIMONIALES, Iuriſdictionales, Spoliorum, ac Criminales, Adiectis ad calcem, earum Deciſionibus.

IN QVIBVS EX VTRIVSQVE IVRIS FONTIBVS, atque ex Sacra Scriptura, & Patribus, ac etiam ex Sacra Theologia, inconcuſſisque rationibus, placido cuncta digeſta ſunt artificio.

OMNIBVS IN FORO VERSANTIBVS, TVM AVDIENDIS CONFESSIONIBVS præpoſitis, non iniucundum, nec ineptum, quin magis apprimè vtile, ac neceſſariū Opus.

PER

CAROLVM MARANTAM V.I.D.

COMITEM PALATINVM, AC S.OFFICII SANCTISSIMÆ Generalis, & vniuerſalis Inquiſitionis de Vrbe contra hæreticam prauitatem in hoc Regno,

Etiam mandato Sanctiſsimi D. N. VRBANI Papæ VIII. Ordinarium Conſultorem, Olim Cauſarum Patronum,

EPISCOPVM IVVENACEN. REGIVM CONSILIARIVM.

PARS TERTIA.

Ad calcem cuius adiectus eſt Apologeticus tractatus pro Eccleſia Iuuenacen. contra Archipresbyterum, & Clerum Terræ Terlitij Iuuenacen. Diœceſis. Pro Iuriſdictionis Epiſcopalis tutamine.

Bibliotheca de Rosa
Cas. 126

NEAPOLI, Typis Camilli Caualli. MDCXLIII.
Expenſis Petri Agnelli Porrini Bibliopolæ Neapolitani.

Digitized by Google

MARIAE
INTEMERATAE SEMPERQ.
VIRGINI DEIPARAE.

Sanctitate poſt Deum,& Ieſum primæ
Magni Parentis Filiæ
Verbi Dei Parenti
Spiritus Sancti Sponſæ
Totius Trinitatis nobiliſsimo Triclinio.
Gratiſsimo Dei Templo.
Secundi Adam Paradiſo. *S.Proculus. Ciricus.*
Spiritus ſancti Sacrario.
Diuinitatis Theſauro *Origenes*
Animato Altari. *S. Method.*
Excellentiarum omnium Dei incomprehen-*S. Andreas Cretenſis.*
ſibilium Compendio.
Regni Cœlorum Ianuæ. *S.Io.Chryſoſtomus.*
Magno Orbis vniuerſi Miraculo.
Cœleſti Prodigio. *S.Ignatius.*
Pellucidiſsimo Cœlo.
Omnia potentis Dei Throno. *Damaſcen.*
Eccleſiæ Decori,Gloriæ,& firmamento. *S.Cirillus.*
Puellæ,quæ mundo vitam genuit. *S. Epiphanius,*
Viuẽtium Matri,per quã genita eſt nobis vita *S.Bernard.*
Vnionis duarum naturarum Diuinæ, & Hu-*S.Proculus*
manę Magnæ officinę.

Pecca-

Digitized by Google

Peccatorum Aduocatæ.

Omnium firmamentorum Firmamento.

S. Bernard. Prętioſę Margaritae Orbis terrarum.

Lampadi ineſtinguibili.

S. Cirillus. Virginitatis Coronæ.

Orthodoxæ fidei Templo indiſſolubili.

Orbis vtriuſque Imperatrici,

Inuincibilem Vincenti.

Dei,& hominum Mediatrici.

S. Epiphanius. Peccatorum cum Deo Conciliatrici.

Deſperantium Spei ſecurisſimæ.

Matri ſalutis

S. Bernard. In hora mortis ſuſceptrici.

CAROLVS MARANTA V.I.D. INDIGNISSIMVS.
Iuuenacen Eccleſię humillimus Epiſcopus, addittiſsimus ſeruus, & Cliens.

AD Maieſtatis Tuæ Sacratiſsimos pedes en Tertio redeo, (Beatiſsima Cæli, Terræque Imperatrix MARIA Intemerata Virgo) vt ad illos hanc Reſponſionum mearum tertiam quoque partem ſubmittam. Tibi enim illæ,nec immerito debentur: quòd me ipſum ab ineunte ætate tibi ſacrarim, ac mea conſequenter omnia. Mea dixerim, an Tua? Quin tua. Nam tuum eſt,quãtum in me eſt Qui dat arborem, & fructus arboris dediſſe videtur. Imò tua: quòd

quòd à te factum eſt, tuaque gratia, vt litteras appræhenderim,atque hæc ipſa præſtarem. A tè ingenium agnoſco,atque vim omnem,& facultatem. Tu vt hæc ipſa prælo darem præſtitiſti. Accipe igitur tuum. Nihil ergo ex meo præſto? Nihil vtique, ni obſeqnentiſsimam hanc voluntatem.Et tamē tua illa eſt. Vt enim vellem tu dediſti. Tuus ergo totus ſum. Totum itaque interiùs, exteriùſque accipe; Animam, voluntatem, mentum, corpus. Poſside me totum tua Benignitate,tua pietate, tua Miſericordia; meque, & omnia hæc Dulciſsimo filio tuo IESV Chriſto, Dei Vnigenito, Redēprori amantiſsimo redona; & vt mei miſereatur impetra. Ni enim hoc egeris à tuis Sacratiſsimis pedibus non diſcedam,illis firmiter inhærebo;illos exoſculans, eiulanſque, Benedic quoque,& mihi depræcans. Num vnam tantum benedictionem habes Mater? Mihi quoque (obſecro) vt benedicas. Fac (benigniſsima(quod tuum eſt. Mater es, ſuſcipe filium: Domina es,agnoſce ſeruum. Regina es,eiectū admitte;Imperatrix es,rege ſubiectum. Aduocata es,tuere Clientem. Præſta te ipſam (vt es omnibus pietate obia) Matrem, Dominam, Reginam, Imperatricem, Aduocatam, inter Gen. 27. 38

Deum,

Deum,& homines Conciliatricem, mihique ſcelerum meorum veniam impetrare,atque in hora mortis ſuſcipe. Vt te tandem in illa æterna gloria videre merear,tuoſq; beatiſſimos pedes exoſculari. Deoque Trino,& Vno, tecum vnà (tua benignitate,tua gratia,tuoque auxilio) frui. Aue igitur (vt cum Beato Ioanne Chryſoſtomo tui amantiſsimo te alloquar) Mater, Cœlum, Puella, Virgo, Thronus, Eccleſiæ noſtræ decus, gloria, & firmamentum: aſsiduè pro nobis præcare IESVM Filium tuum Dominum noſtrum; Vt per te miſericordiam inuenire in die Iudicij,& quæ repoſita ſunt ijs, qui diligunt Deum, bona conſequi poſsimus; gratia, & benignitate Domini Noſtri IESV Chriſti, cum quo Patri ſimul,& Sancto ſpiritui gloria,& honor,& imperium nunc,& ſemper,& in ſecula ſeculorum. Amen.

SANCTISSIMO, BEATISSIMOQ; PATRI
VRBANO PAPAE
OCTAVO.
VICE DEO.

CAROLVS MARANTA V.I.D. PARTHENOPOEVS Humillimus Epiſcopus Iuuenacen S.P. Neſtoreoſq; Annos.

PRIMAM, alteramq; reſponſionum mearum partem, cùm ad Iuuenacen Eccleſiam, quàmuis immeritus vocatus, tua pietate admiſſus fui (Sanctiſſime Pater) Beatiſſimis tuis pedibus ſummiſi. Exigebat propterea Ius omne, omniſque id ratio, nec immeritò expoſcebat, vt earundem tertiam partem, quæ nunc in lucem prodit, eiſdem ſubijcerem pedibus, tuæq; Maieſtati, Santitatiq; dicarem, ſacrarem, deuouerem. Si quicquid ſumus ab Omnipotenti Deo accipimus. *In ipſo enim Viuimus, mouemur, & ſumus;* (vt Gentium Doctor Paulus edixit) *Ipſiuſq; genus ſumus.* Act. 17. 28 Eidem vtiq; omnia noſtra debemus Tù verò Caput Viſibile Eccleſiæ es, Vice Deus in terris. Tibi igitur quæcunq; noſtra ſunt iure quàm meritiſſimo debentur. A nobis præſertim, qui Deo Optimo Maximo initiati, ſacrati, inūctiq; Oleo ſumus. Videntur enim conſequenter eidem omnia noſtra

ſtra Sacra facta. Furti porrò genus,ac peſſimi ſacrilegij vice videretur eſſe; Si alteri ab eo,ac conſequenter à Te hæc ipſa ſacrarem. Tibi ergo quàm lubentiſſimo animo (quæcunq; illa ſint) ſacro,dico,deuoueo. Accipe proinde (qua ſoles in omnes pietate,mitiq; animo) hæc ipſa Deo,Tibiq; debita munera; quoue animo dentur intuere.

Lucæ 21.2. Duo minuta ſunt pauperrimi hominis; à Deo tamen profecta (Ingenium,voluntas) omne totum quod habui. Pręſtaſſem ſanè maiora; maiora ſi Deus ipſe dediſſet. Donatoris Summi dona ſunt, non aſpernanda, quæcunq; illa. Ne vacuus apparerem in Domo Dei, quę eſt Eccleſia, cui Tu

Exodi 35.6. præſides, pilos caprarum detuli: Principis ſummi eſt,dona,exilia quamuis, animo prolata hilari, pari reſpicere vultu. Tali reſpice vultu,quæcunq; hæc ipſa (Principum Terrę omnium Maxime, Pater Beatiſſime.) Deumq;obnixè rogo,vt ſanctitatem tuam ad totius Reipublicæ Chriſtianæ commodum diù incolumem tueatur,Tuiſq; ſanctiſſimis pedibus humillimè peruolutus labijs imprimo oſcula.

EMINENTISSIMO, REVERENDISSIMO DOMINO

D. FRANCISCO
S.R.E. CARDINALI
BARBARINO.
VICE CANCELLARIO.

DOMINO SVO PER COLENDISSIMO,

Carolus Maranta V.I.D.Parthen. humillimus Epiſc. *Iuuenacen.*

HANC controuerſarum mearum reſponſionum partem tertiam Deiparæ Sanctiſſimæ Mariæ ſemper Virgini, Verbi Dei Parenti Intemeratæ, Orbis Vniuerſi Imperatrici, Eccleſiæ Iuuenacen Dominæ, Patronæ, ac Titulari, Tutelariq;, Eccleſiæ Vniuerſalis inuiſibili Collo; ab ipſo Cõceptionis meæ primo Tutelari, Ductrici, ac Protectrici iure nec immerito, quin meritiſſimo, dicaui, ſacrauiq; (Princeps Eminentiſſime) vt ipſa Capiti inuiſibili Eccleſiæ Chriſto Deo, ac Domino, Benigniſſimo Redemptori, ac Seruatori omnium Ieſu Filio Dei offerret. Dicaui cõſequenter, & ipſam Viſibili Capiti Sanctiſſimo Domino, ac Vice Deo in Terris Vrbano Papæ VIII. Patruo tuo. Tibi Vno, vt ipſam quoq; dicarem, ſacrarem, offerrem, reſiduum erat. Tu enim Collum es viſibile Militantis Eccleſiæ. Vt porrò à Capite per Collum influen-

tiæ omnes deriuantur in membra: Ità per Mariã in Eccleſiam à Capite inuiſibili Chriſto, chariſmata influunt omnia gratiarum. Parique modo à viſibili Capite Summo Romano Pontifice Vrbano, per te, qui Collum es viſibile Eccleſiæ Militantis, influentiæ omnes deſcendunt. Quod ſi diffluunt, refluunt. Dicanda proinde Tibi hæc mearum reſponſium Tertia pars iure quàm meritiſſimo fuit; vt per Te in Caput reflueret. Vt Tu illã, (qua præditus es in omnes pietate, humanitate, comitate) Capiti viſibili Vrbano, Sãctiſſimo Patri referres, redonares, reſacrares. Munera, quæ offeruntur, lyguſtris ornantur, gratiora vt illa ornatu fiant recipienti. Munera hæc mea Tanto Principi, tanto ſupremo Pontifici, tanto Domino offerenda tuo nomine, tuarum virtutum gratia, odore, ſuauitateq; conſpergenda, ornãdaq; fuerant, reſpiceret, vt illa gratiùs, ſuauiuſq; admitteret ſuauitate attractus tuorum chariſmatum. Pilos Caprarum obtuli in Eccleſia apparens in conſpectu Domini. Exilia ſanè munera. At quæ potui; exilitatiq; meæ, ac paupertati occurrere potuere. Tuum ergo rit, (Princeps Eminentiſſime) (quæ animi tui Magnitudo eſt) quæ ego obtuli, ad animi tui Eminentiam eleuare, eaq; tua Magnitudine magna facere; ne dum admittere, ne dum reſpi-

cere

cere. Si enim ad tuam Magnitudinem donare voluiſſem; quando (Bone Deus) hoc prçſtitiſſem? Eſſet vtiq; aliquid æquale Tibi. At cùm nihil ſit. Reſpicis tamen, quæ dantur, vt quod non ſunt, fiant. Deum Optimum Maximum imitatus, qui Caprarum pilos, neq; etiam didignatur apparentium in conſpectu eius. Facit tamen ipſe, (quòd ei dantur) digna vt ſuo conſpectut fian. Digna tuo conſpectu hæc mea erunt (Eminentiſſime Princeps) Si Tu illa reſpexeris. Vale.

Digitized by Google

D'HIERONYMI CAMPORAE
SACRAE THEOLOGIAE PROFESSORIS,
AD SANCTISSIMVM
VRBANVM OCTAVVM
OPERIS PATRONVM.
ENCOMION.

QVid eſt, Vrbane, Princeps Sacrorum Maxime?
Vt nihil pœnè litterarum id ætatis prodat in lucem,
niſi ſub vmbra patocinij tui.
Imprimeris iam omnium typis
Nec Typi tamen in te exprimendo premuntur,
Quoniam tuo Vrbani auguſto exultant in nomine,
ſeu potius premuntur illi quidem,
ſed pondere magis tuæ Maeſtatis,quam proelo.
Ita quod nemo aſſecutus eſt adhuc
Vnum te,Beatiſſime Pater, tuorum temporũ litteræ loquũtur omnes.
Nimirum noſtrates Scriptores
Idem putarunt omninò
ſua opera mandare æternitati,ac ſacrare Vrbano;
Cæteris enim gloria Immortalitatis eſt poſthuma:
Vrbano Barbarino coęua.
Ades dum ergo,
Et *Caroli Marantæ doctiſſimi Præſulis*
Reſponſiones ad legum controuerſias
Summus ipſe diuini Iuris Arbiter præſens accipe.
Inauguratus ille olim à Te,eminet Præſul in ſolio,
Iterum auſpicio tuo prodit nunc Doctor in ſolem.
Ornatum ſapientia caput
Di*gnum duxiſti, quod ſacra victa ornaret.*
Quippe rutilantius nunquam illuminatur Tiara
Niſi cum gemma doctrinæ.
Sapiens ex erudituſſimo opere Maranta docetur à Poſteris,
Sed longe Tu ſapientior,
Qui ad infulas non niſi ſapientes accerſis.
I*am vero doctiſſimi Auctoris in patrocinio quęrendo*
Mirari ſatis non queo conſilium;
Victurum enim opus ille ſi condidit,
Aptè deuouit Vrbano.
Ho*c eſt Principi Immortali.*

AD SANCTISSIMVM, ET POTENTISSIMVM DOMINVM.

VRBANVM OCTAVVM
BARBERINVM.

D. Petri Grimaldi V.I.D. Curati S. Mariæ Maioris Neapolis.

ACROSTICHIS.

VRbis Romanæ decus, & noua gloria Mundi,
Rex orbis Dominus ſuperandis hoſtibus ortus,
Bellorum extinctor, domitor, vindexq; malorum:
Arx, & præſidium, ornamentum inſigne tuorum.
Nil fortuna tibi potuit plus dare benigna,
Vicinus ſuperis, ſuperis dilectus Amicus,
Sceptra gerens, Orbis Rex, Dux, & Nauita, Paſtor.
Orbis te colit omnis; Teminatur & omnis
Clementi dum ſceptra manu regis omnia terris.
Terrificus Romanæ Sedis es hoſtibus acer ;
Auctor & æternæ pacis iam ſonte ſubacto,
Votorum compos peragis res auctus honore.
Victor ſumma capis victricis præmia Palmæ.
Spes omnis tandem Romæ, Mundiq; tuendi.
Barbara caſtra premens cœlo dux auſpice fundis,
Arceq; munita ſtudio maiore triumphans,
Reſtituiſq; decus Romæ, fœlicius addens,
Barbarus hinc bello proſtratur funditus hoſtis.
Exoreris ſemper curis præclarior altis.
Roma bona demum geſtit permulſa quiete,
Iamq; enſes in raſtra abeunt, bellumq; quieſcit.
Nomen, & Imperium Vrbani per ſæcula viuent.
Vnde nouum ſtabit meliori ſydere ſæclum,
Sic meliora dabis deletis tempora Monſtris.

EIVSDEM IN AVCTORIS OPVS

SANCTISSIMO VRBANO OCTAVO DICATVM.

HOc opus ad te Vrbane venit, tibi iure dicatur,
Qui geris in terris munera ſceptra Dei.
Carolus vt Iura æternat ſcribendo: beantur
Sic Vrbane tuo iuncta patrocinio.
Carolo, & Vrbano nunc aucta eſt gloria Iuris.
Auxit is ingenio: plus ſed hic Imperio.
Carole ter felix, ò ter felicia Iura
Numinis Vrbani digna patrocinio.

Digitized by Google

D. IO. PETRI MASSARII
S. THEOL: PROFESS: ET V.I.D. ORATIN: ET NEAP:

Elogium.

SANCTISSIMAE, EMINENTISSIMAE, AC EXCELL.MAE

BARBARINAE FAMILIAE.

*Poſtulat hæc Familia præcipuos dicendi colores, quia ſibi ternam
vendicat tiaram, & purpuram.
Non ſine ſermonis ornatu laudanda, quæ Imperij
præfert inſigna.
Splendet in huius manu tam ferreus mucro,
quàm aureum ſceptrum, & trina tiara.
Affluit, & aula diuitijs, & campi manubijs.
Auguſta ſedet in Summi Pontificatus Throno.
Generoſa ſtat in caſtris.
Veneranda ſublaqueari aureo, metuenda ſub pellibus.
Imperium rigore, & amore temperat.
Non horrida eius Apis aculeo, ſed lenis ad pœnas,
iungit plectra cum ſceptris.
Inter bellorum motus non expalluit metu.
Huic pro diademate Regio data ſunt ſacra infulæ,
pro aurea corona trina tiara.
Oraculi cortina pro ſolio.
Nullam habet Imperij metam, quæ totum circumfert
Mundum veſte contextum.
Nutrita eſt caſto religionis vbere, vt grandior
adoleſceret virtus.
Eos, qui religioni oblatrant impiè inſecuta eſt veluti canes.
Ducta per omnes dignitatum formulas,
meritaq; plura quàm gerens.
Ex hac præclara Familia Maphæus Barbarinus eſt ortus.
In Vmbria Commiſſarius Apoſtolicus.
Ferrariæ conditiones ſponſalium inter Philippum III.
Hiſpaniarum Regem, & Margaritam Auſtriacam
Clementis VIII. iuſſu Scriptor.
In Gallia Legatus miſſus ab eodem Pontifice
gratulatum ipſius nomine* Henrico *Magno,
Nata ſibi prole Ludouico XIII. quem brachijs*

ſubla-

Digitized by Google

ſublatum P.M.nomine à Sacro Baptiſmatis fonte
Bononiæ ſuſcepit. Legatus Pontificium geſſit.
Deinde Archiepiſcopus Nazarenus,
Epiſcopus Spoletinus, Cardinalis.
Deniq; Pontifex Maximus factus eſt.
In quo licet conferre,quod in Chriſtum Pontificem
dixit Apoſtolus:
Talis decebat vt nobis eſſet Pontifex. Et tu Talis ætate
noſtra ſolus Pontifex eſſe merebaris.
Pro rebus geſtis tam viriliter
omnes cecinere pœna.
Quòd Vrbanus VIII. Sanctiſſimus P.M.
ad Imperia ortus,Vrbis, & Orbis Monarcha,
Summorum Antiſtitum exemplar,
Catholicæ Fidei aſſertor,
Vniuerſi Oraculum,Iuſtitiæ cultor,
Chriſtianæ Reipublicæ Seruator creatus ſit.

EIVSDEM D. IOANNIS PETRI MASSARII.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO

D. FRANCISCO BARBARINO

S.R.E. CARD. VICECANCELL.

EPIGRAMMA.

ADiuuat in rebus dubijs Agamennona Neſtor,
Sic celebris ſceptro terra Pelaſga fuit.
Tireſiam Thebis dantem reſponſa Creonti
Archelao Tragicus dixerat Euripides.
Aſſirios docuiſſe,Iouem iuuiſſe Prometheus
Conſilio fertur, dùm ſacra regna labant.
Dardanio Regi curas remouebat Achates,
Scipiade ſaxum,Pampilio Aegeria.
Conſilio varijs dubijs,en Carolus adſtat
Cùm Paride,atq; Ithaco dummodo Neſtor erit.
Conſilij ò quales Maranta,hic exeris artes.
Ritè reget populos,qui tua iura leget:
Nil opus at tibi,Franciſce,his eſt artibus,ipſas
Conſilij formas ipſe docere potes.
Hic igitur numeratus eris,ceu forma regentum.
Quod monet hic calamo,præcipis ipſe manu.

AD LECTOREM.

CEnteſimam quoq; reſponſionem, & vltrà, (neq; illas contemnendas, habuiſſes (Amice, Candidiq; animi Lector)niſi præſentium temporum calamitas obſtitiſſet. Tempora enim mala ſunt, (vt Delphicum quondam edixit Oraculum) & qui Veritatem dixerit frangitur ei caput. Boni itaq; conſule hæc, quæ præſtare potuimus,habiturus fortaſſe aliàs (ſi Dominus voluerit, & ſi vixerimus) Iacob.
& hæc ipſa intercepta, & multa alia, atq; maiora. Commoditati 4.15.
quippè tuæ inſudamus. Nè ſtomacho (quæſo)feras,quæ inrepſere menda. Omnem profectò adhibuimus operam, vt perpurgata exirent. Sed noſtri quanta ſit librariorum incuria. Nihil aliud ipſi præſtare nouerunt, ni vt litteras componant, vndè compoſitores vocantur. Et ſomno fortaſſe opprimuntur, dùm componunt,neq; à ſomno excitantur,dùm ſemel,iterumq; reuiſa,& emendata, imprimunt. Inſtare ſuper alligantes manipulos (vt dici conſueuit) haud licuit nobis. Qui expertus eſt, ſcit vtiq; quæ dicimus. Qui verò id non dùm experientia didicit,fidem habeat oportet.Veritatem enim dicimus,nec mentimur. Hoc nempè vnum,ſuprà quàm dici poteſt deſiderauimus, vt perpurgata mendis, hæc ipſa acciperes. Fecimus proindè quantum potuimus.Excuſandi propterea,non culpandi:(quæ tua eſt humanitas.)Voluimus ob id te admonitum habere, nè culpares,cauſamq; noſſes. Præterquàm quod, & alia in cauſa fure; quòd tempus aliud non ſupererat, & properandum nobis fuit. Secundus nam agitur annus, ex quo incepimus,reſidentiæ retenti ligamine. Patienter igitur feras,nec culpes, ſed ignoſcas (quod rogamus.) Homines quippè ſumus, nihil humani à nobis alienum putamus.

Et quandoq; bonus dormitat Homerus.

Si quid verò boni,ex his noſtri excerpſeris, Deo Optimo Maximo Iacob 1. 17.
gratias age. *Omne enim datum Optimum, & omne donum perfe-* Apoc. 1.6.
ctum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum: Ipſi gloria,& Im- 1.Pet.
perium in ſecula ſeculorum.Amen.Diuq; Vale. 5.11.

Digitized by Google

Imprimatur.

ALEXANDER RVSSVS Canon.Vicar.Gen.Neap.

D.Io.Dominicus Aulyſius Canonicus Deputatus vidit.

ILLVSTRISSIMO, ET ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

MOnſignor Carlo Maranta Veſc. di Giouenazo dice à V. E. come deſidera ſtampare la terza Parte delli ſuoi reſponſi, ſupplica per tanto teſtare ſeruita commetterli ſiano reuiſti da chi meglio à V.E. parerà, e l'hauerà à gratia: vt *Deus*, &c.

ILLVSTRISSIMÆ, ET EXCELLENTISSIMÆ PRINCEPS.

PErlegi Tertiam Partem doctiſſimorum Reſponſorum, Illiſtriſſ. & Reuerendiſſ. Epiſc. Iouenaccenſis Caroli Maranta I.C.Neapolitani præſtantiſſimi, quam à me reuideri præcipiſti, & alacri animo eam perluſtraui, nec aliter aliquod reperi, quod bonis moribus, ac Iuri publico officiat, ſed potius comendatione digna, quo circa quàm citius in apertum prodire arbitror pro literarum Reipublica Comodo aſſequendo cùm aſſenſu Eccellentiæ Suæ, cui Iuxtà debitum, poſt manuum Oſcula præcor Deum Incolumen se in poſterum ſeruaturum, pro fidelium ſubiectorum tutela. Datum Neopoli ex noſtris Ædibus die 9. Menſis Decembris 1642.

Veſtra Eccellentia.

Fideliſſimus ſeruulus.

Ioannes Baptiſta de Thoro.I.C.Neap.

Vidit Arias de Meſa Regius Conſiliarius Delegatus per *S*uam Excellentiam pro reuiſioue Librorum.

Viſa prædicta relatione Imprimatur.

Brancia Regens: Zufia Regens: Sanfelicius Regens.

Prouiſum per Suam Excellentiam, Neap.15. Decembris 1642.

Anaſtaſius.

ARGVMENTORVM
ELENCHVS RESPONSIONVM,
Quæ hac Tertia Parte complectuntur.

I.

LEgatum factum Studentibus, Doctoriſq; lautea donatis in Legibus, vel Medicina, num etiam Sacræ Theologiæ operam dantibus, & in ea Magiſtris appellatis debeatur? quòd ſub Legis laxitudine ipſa Sacra Theologia, quæ in ſacra pagina, & lege diuina fundamentum habet, comprehendatur. Erudita, ſatiſq; acuta reſponſio.

II.

Ambitioſum indignum eſſe, qui ad Eccleſiaſticam eligatur Prælaturam: neque Electum, tuta conſcientia vti illa valere: non inconcinnè oſtenditur.

III.

Teſtem vnicum ſufficientem haud eſſe, vt cauſa per eius dictum finem videat. Mortem verò ex illato vulnere, vel ex ſuperuenienti cauſa, vnde febris orta fuit, ſecutam fuiſſe; non inutiliter differitur. Et quid quoad irregularitatem? Deciſiua reſponſio.

IV.

An, qui metu conſtantem in virum cadēte ſacro Subdiaconatus ordine initiatus fuit, ad continentiam teneatur ſeruandam; vel iurè, nec illiberaliter vxorem ducere valeat? non inconcinnè, nec ratione ſine differitur.

V.

Fideicommiſſum generale ſuper omnibus bonis, iuribus, &c. an comprehendat ea quoque, quæ ſub ſpe ex contractu dotis datę, cum clauſula (*quod soluto matrimonio dos reuertatur ad dotantem*) nobis apetienda fuerant? Et num ſpes hæc tranſmitti poſſit, atque in noſtro computetur patrimonio; & quanti facienda ſit huiuſmodi ſpes? Argumentoſa, nec inutilis, minuſque incurioſa reſponſio.

VI.

Litteræ Apoſtolicæ iuſtificatæ exequutionem paratam habent. Et ex quibus iuſtificatæ dicantur? Clericatus quomodo probetur in hac parte? Inſtitui is debet, qui à maiori patronorum parte præſentatus eſt. Præſentatio à Moniali Monaſterij nomine, conſenſu accedente Abbatiſſæ, & Ordinarij an ſubſtineatur? Donatio abſenti facta an firma ſit, ſi donatarius non acceptauit? Et an interim per donantem præſentatio facta firma ſit? Et num in hæredem transfundatur? & num ius, & poſſeſſio per vnum ex compatronis ex eodem ſtipite, conferuetur alijs, qui non præſentauerunt? latè, nec ſanè inutiliter diſcutitur.

VII.

Conſenſu conditionaliter præſtito (ſaluo, & reſeruato aſſenſu Apoſtolico, & non aliter) an interim liceat per pœnitentiā actum tali cōſenſu veſtitum, reuocare?

VIII.

Eccleſiaſticorum cenſuum redemptio, ſi ex pecunijs alijs, ex cenſibus Eccleſiaſticis redemptis, peruentis fiat: iurè nè fieri valeat; vt non dicatur rerum, bonorumq; Eccleſiaſticorum alienatio? Inutiliter haud diſcutitur, quin ſatis è rè, fructuoſèq.

IX.

Irregularis an dicendus ſit Sacerdos, qui in oculo canonis maculam contraxerat ex infirmitate?

X.

Funerandi poſſeſſio datur exiſtenti in poſſeſſione de tempore mortę litis.

XI.

Finium deſignatio diſtinctionem quòd arguat locorum, ſatis accurata perpenſione demonſtratur. Et num fines ipſi præſcribi valeant? ad intellectum *text. in cap. ſuper eo, 4. de paroch. extrà. & can. licet*

S 5. *can.*

Digitized by Google

I N D E X

5.can.inter memoratos,6.16.q. 3. plenè, nec ſanè inutili diſcurſu oſtenditur.

XII.

Ad interpretationem voluntatis vltimæ plura. Et num facta facultate per diſponentem alicui Confeſſario, interpretãdi voluntatem In caſu dubio, poſſit ille interpretationem omninò contrariam diſpoſitioni iam rogatę aſſumere? Num verò Monialis poſt emiſſam profeſſionem valeat teſtamentum iam rogatum interpretari?

XIII.

Teneatur nec ne ſucceſſor in beneficio Papales ſoluere decimas, quas prædeceſſor non ſoluit? Et num cenſuris ligari ſi negligens, vel in ſoluendo contumax fuerit?

XIV.

Inſtitui is debet ad beneficium iurispatronatus, qui maiora habet patronorum ſuffragia. Quid præſtare probatione debet, qui gratiam habet à Summo Põtifice derogationis pro medietate? Quidue operetur præſentatio cumulatiuè facta? Et an ſupplicans pro derogatione exprimere debeat alium præsẽtatum, atque litem iã cæptam per præſentationem? Et quando beneficium vacare dicatur? Admiſſuſq; ad præſentandum cumulatiuè, an etiam priuatiuè admiſſus cenſeatur?

XV.

Stauritarum bona laycalia ne, an Eccleſiaſtica dicantur? Et num beneficium ſextæ feriæ in Eccleſia S. Georgij Maioris Neapolis, ad quod Stauritarij præſentant, de iure patronatus laycorum æſtimari debeat, an verò Eccleſiaſtico, vt in eo locum habeat regula reſeruatoria octo menſium?

XVI.

Nominatio ad beneficinm quid præſtet nominato? Et an ſubſequi confirmatio debeat nominati, ni approbatus prius ab Epiſcopo fuerit? ad ornatum *tex. Sac. Trident. Concilij cap.* 18. *§. quod ſi ius patronatus, ſeſſ. 24. de reformat.* Et num Syndici, & Electi, Vniuerſitatis valeant nomine, inſtituendum nominare? Quidue confirmatio operetur?

XVII.

Præcedentis argumenti reſponſio, qua etiam Aduerſariorum iacula retunduntur; eorumq. reijcitur duplicatio.

XVIII.

Præuentionis in materia multa deducuntur; & corã quo Iudice eam fieri oporteat? Et quis reus originarius, quiſque actor neceſſarius dicatur? Et num ſi exceptio per viam principalis libelli proponatur; actor nihilominus proponens dicatur, vel verò reus perſeueret? Et de exceptione implementi non ſecuti. Ac de liquidatione exceſſiua, etiam ſi obligatio Cameralis fuerit, an reſcindatur? Et quod falſitatis exceptio, & quę oritur ex ventre, obligationi etiam Camerali obluctatur. Cappellani Regij exempti ſunt à iuriſdictione Ordinarij ſoli Cappellano Maiori ſubiecti.

XIX.

Monachus ad Epiſcopatum aſſumptus, an mutare poſſit ſuæ Religionis habitum, atque illo indui, quo ex Clero ad Epiſcopalem euecti dignitatem vtuntur? Quam verò in pœnam dabit, ſi illum de facto mutauerit? Et num à ieiunijs, alijſq; abſtinentijs eximatur, atq; à quarto voto non comedendi carnes, ſi ex Ordine fuerit Minimorum S. Franciſci de Paula? Non inutiliter reſpondetur.

XX.

Domus appellatione, quid comprehendatur? Cùm æquiuocum nomen ſit. Et an pro Parentela, an pro Familia ſtare in facto occorrenti debeat? Diſcutitur non inconcinnè.

XXI.

In ſuo ædificare cuilibet licitum ſit, vel vſq; ad cœlum, vel ad centrum vſq. fodere. Et quid ſi ad æmulationem ædificem? Quidne ſi nè ædificet, feneſtraſq. aperiat vicino ex inuidia prohibuero? Et quid in Eccleſia, vel Monaſterio? Num cogi quis rem propriam poſſit vẽdere, vſui ſi Eccleſiæ fuerit, vt dilatari valeat?

XXII.

De ſubſtitutione, & pupillari, & reciproca. Et num facta ſubſtitutione, ſi ſine filijs deceſſerit; fœmina ceſſare faciat ſubſtitutum? Et an in conditione poſiti vocati cenſeantur? Quidue valeant coniecturæ? Non inutilis reſponſio.

XXIII.

Penſio, niſi aliter inter partes actum fuerit, ſolui debet in loco beneficij. Quid ſi nihil de loco actum fuerit; & extra locum beneficij; in loco, in quo, & Titularis, & Penſionarius degunt, an acquiſita quaſi poſſeſſio videatur pẽſionario, vt ſolutio fiat in eodem loco, quo per prius facta fuit, extra locum beneficij?

XXIV.

Cõſuetudo, quæ cultui diuino fauet quoad quotidianas diſtributiones minimè improbatur. Ad ornatum *text. Sac. Tridenti Concilij ſeſſ. 21. cap. 3. de reformat.* Et num Camera Apoſtolica ius habeat in diſtributionibus quotidianis iure ſpoliorum, & an de eis poſſit Canonicus diſponere? Et quid de replicis in Eccleſia Cathedrali Capuana?

XXV.

Mulierum ingreſſus intra Monaſteriorum ſepta, etiam non cauſa licentiarum, & facultatum; & ad malum præſertim finem, an comprehendatur ſub pœnis, & cenſuris in Conſtitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. hac de re editis? Et quid quoad introducentes? Deq; modo procedendi in cauſis Regularium.

XXVI.

Profeſſione nulla, atque inualida declarata; an profeſſus, qui ad ſua reuertitur, iurè etiam ad factam quoque bonorum donationem, vel renunciationem reuertatur? In difficultatem vertitur.

XXVII.

Debeatur nec ne ſalarium Vicario Apoſtolico pro tempore, quo in officio non ſtetit; ſed voluntariè diſceſſit, quamuis anticipatè quadrimeſtris ſolutionem acceperit: & an acceptum reſtituere debeat? Et num ipſe charitatiuum ſubſidium à Capitulo exigere potuerit; an verò ad reſtitutionem teneatur?

XXVIII.

Nominatus à Fundatore pro præſentato habetur ad beneficium iuriſpatronatus laycorum; & aliter facta per compatronos præſentatio, nulla æſtimatur. Lineę nomen an ex fœminis quoque prognatos compræhendat? Et quid ſi teſtator deſcendentes ex linea maſculina vocauerit? Lineæ nomen quomodo exaudiatur? Et quantam vocum partem adipiſcatur ad præſentandum admiſſus?

XXIX.

Accedere ne teneantur Regulares ad proceſſiones à Capitulo Sede vacante indictas ad impetrãdum bonum à Deo Paſtorem? Et num cogi, compelliue ni acceſſerint? Ad apparatum *tex. Sac. Tridẽtini Concilij. cap. 1. §. itaq. ſtatuit, ſeſſ. 24. de reformat. & cap. 13. ſeſſ. 25. de Regular.*

XXX.

Teneatur ne Clericus hæres layci coram layco Iudice ab hæreditarijs creditoribus in iudicium appellatus reſpondere? Non inutili reſponſione diſſeritur.

XXXI.

Teſtamentum filijfamilias Clerici an teneat viuente adhuc patre? Et quid ſi proprium habeat peculium? Et num Sacerdos per Sacerdotium à patria eximatur poteſtate? Et quid ſi aliquid ſibi parcè viuendo reliquauerit beneficiarius? Num autem id poſſit peculio ex negotiatione parato?

XXXII.

Quantum leges voluntati deferant de rebus ſuis diſponentium in ſupremo vitæ ſpiritu; quantumq. valeant verba, quibus mens aperitur? Pluraq. ad interpretandam mentem diſponentis, quòd non receſſerit à diſpoſitis in teſtamento per codicillos, quibus ad teſtamentum ſe retulit. Quòd vocato à Fundatore ad beneficium iuris patronatus, ius acquiratur in re, non ad rem tantum. Nouèq. declaratur quid collationis verbo inferatur, confundaturq. inter inſtitutionẽ, & collationem. Et quando tempus pro forma adiectum ſit? Non inutilis reſponſio.

XXXIII.

Collectorum, & ſubcollectorum beneficia omnia reſeruata ſunt per regulam 4. Cancellariæ. Verùm vnicitas in illis deſideratur. Vnde plura ad huius regulæ dilucidationem non incongruè afferuntur.

XXXIV.

De tranſlatione Feſtorum ob eorum coincidentiam. non iniucunda reſponſio.

XXXV.

Eccleſiæ immunitate tutus an ſit, qui ad Xenodochium, ſeù Hoſpitale confugit, quod eſt quidem ſub Epiſcopi prote-

ctione, atque cura, non tamen habet Eccleſiam, neque campanam, neq. certò apparet, an *Epiſcopi* authoritate erectum ſit? *Et* an præſumatur, & ex quibus?

XXXVI.

Aſſaſſinij pœnis an feriatur iuſtè ita mandans, ſicut & mandatarius? *Et* quid in proxeneta, ſiuè mediatore? *Et* an ille aſſaſſinus quoq. iurè dici valeat? pluraq. ad ornatum *text. in cap. pro humani 1. de homicid. in 6. atque Conſtitutionis Gregory XIV. de immunitate Eccleſiaſtica.* non inutilis reſponſio.

XXXVII.

De impunibili aſſaſſinorum nece libellus extemporalis. Syluij Marantæ.

XXXVIII.

Clericus ad ſeculare iudicium Clericum pertrahens qua feriatur pœna? Vnde Conſtitutio elucidatur Martini Papæ V. Et quodnam crimen hoc ſit? An ſacrilegium?

XXXIX.

Ad materiam ſimoniæ: quòd ſit illa concludenter probanda, atq. in dubio excludenda magis, quàm includenda, quæq. requirantur, vt ſimoniæ crimen admiſſum dicatur? Arguta, nec infructuoſa reſponſio.

XXXX.

Grauare quando Iudex dicatur? Et num Iudici grauanti reſiſti poſſit? pluraq. de facultate confeſſarios approbandi ad fidelium confeſſiones excipiendas, ad *Sacri Trident. Concily decreti ſeſſ. 23. c. 15. de reformat.* ornatum.

Rotæ deciſio coram R.P.D. Veroſpio, ſeù Marſicen. iuriſdictionis.

XXXXI.

Poſſint ne iure, nec iniuria Iudices layci Regium denegare beneplacitum ſiue exequatur petentibus illud, eo prætextu dumtaxat, quod velint de iuſtitia cognoſcere ſententiarum à Romana Curia latarum, ſuper quarum exequutione beneplacitum petitur? Et num patroni non accedente ſuper beneficio de iure patronatus laycorum penſio imponi poſſit? Quidue ſi penſio de vna in aliam fuerit translata perſonam, num nouus requiratur conſenſus? Non inutilis reſponſio.

XXXXII.

Mandatum de manutenendo datur exiſtēti in poſſeſſione de tempore motę litis; & anterior poſſeſſor manutenēdus eſt. Habens gratiam cum derogatione pro medietate patronorum quid præſtare debeat? Maior pars præſentantium ex vno ſtipite minorem abſorbet. Delegatus latam ſententiam, neq. decretum reuocare poteſt. Quid ſi duo fuerint pares in eadem gratia? Qui primò præſentauit ſuam potiora obtinet, pluraq. in materia iuris patronatus. Iudex, qui nec iurè, neq. rectè proceſſit, poſſeſſione alterum non priuat.

XXXXIII.

Ius patronatus inſolidum eſt apud eos, qui illud obtinent, & fructus dicitur preſētatio, qui carpitur ab obtinente illud. Quam ob cauſam vnus præſentās præſeruat iura alterius, vt & ille alter præſentare dicatur, & in quaſi poſſeſſione in futurum conſtituatur? *Et* num pendente iudicio coram Ordinario cum duobus præſentatis, quis eorum inſtitui debeat; poſſit vnus ex compatronis cumulando præſentare alium. Non inutilis reſponſio.

XXXXIV.

Citatio ad ſentētiam omninò exquiritur pro certa die, & hora, neque ſubſtinetur facta pro proxima die, & deinde cū continuatione. Ius patronatus, quod familiare eſt, & gentilitium, qualitatem hæreditariam haud requirit, ſed ſatis erit, ſi de familia ſe probet. Neq. ſubſtinetur inſtitutio ni præceſſerint contra intereſſe habentes edicta, ad formam *text. in cap. fin. de elect. in 6.* Iſq. debet inſtitui, qui à maiori parte fuerit præſentatus.

XXXXV.

Legatum de ſumma, quæ relinquenti non debebatur, factum non debetur. Hærede teſtamento dato præueniente teſtatorem per fati tempus; qui in re particulari hæres datus fuerat, per ius accreſcēdi vniuerſæ hæreditatis fit dominus. Legatum dotis à patre filiæ relictum, ſoluendum tempore matrimonij, an purum, vel conditionale cenſeatur? *Et* præmoriente ea antequam matrimoniū contrahat ad ſuos illud tranſmittat? Le-

gi-

Digitized by Google

gitimæ onus nullum affigi poteſt, neq. temporis,neq.conditionis.

XXXXVI.

Inſtitui is debet ad beneficium iuris patronatus, qui ab exiſtentibus in poſſeſſione,vel quaſi præſentatus fuit.Sufficit verò deſcendētiam probaſſe ab ijs, qui aliàs præſentauere,atque per præſentationem actu, defuncti poſſeſſionem cæpere, inſtitutio vt ſequi poſſit. Ius autē patronatus hæreditarium magis præſumitur,quàm ex pacto, & prouidentia. Et quomodo deſcendentia probetur? Non inutilis reſponſio.

XXXXVI.

De probatione iuris patronatus ex fundatione,vel dotatione ex authenticis documentis, ad mentem *Sacri Tridentini Concilij ſeſſ.24.cap.9.de reformat.* Et an in dubio fundatio, vel dotatio præſumatur:& quid accedente quaſi poſſeſſione præſentandi cum fama? Et quid in non potentioribus, quidue in potentioribus? Et an vſurpatio præſumatur? latè differitur.

XXXXVIII.

Legatum certæ annuæ quantitatis vxori factum,donec vita ſuperſtes erit,& non vltrà;ſi illa quinquennio vixerit,& quatuor menſibus, an ſexti anni legatum vxoris hæredibus lucro cedat? Expenditur *text.in l.à vobis. 5. ff.de ann.legat.* multaq. ad rem non inconcinnè congeruntur.

XXXXVIIII.

Legatum durante vita factum, an ſi legatarius aliquam ratam non exegerit,trāſmittat hoc ius ad hæredem? Et num annus cæptus pro completo habeatur in eius beneficium; ita vt hæres poſſit petere exactionem? Eſt Roberti Marantæ Authoris Genitoris.

L.

Quiſnam collectas ſoluere debeat,venditor ne,an emptor cenſus? In controuerſiam reuocatur.

LI.

De præcedentia inter Patres Prouinciæ,& Diffinitores in Religione S. Franciſci Conuentualium, inter Prouinciales, & Regentes Studiorum,ad interprętationem Conſtitutionum Vrbanarum nuncupatarum,plura, neq.inutiliter differuntur.

LII.

Muſica quid præſtet hominibus,quanteq. eius ſint laudes, vt in diuinis etiam adhibeatur,non inutiliter deducitur. Pręcedentia,quæ Magiſtris Muſices debetur aduerſus omnes Patres ſimplices non graduatos in Conuentualium Religione(ad interpretationem Conſtitutionis Vrbanæ) quo pacto exaudiatur? Et quinam in hac parte graduati habcātur,quiq.ſimplices patres? Argumentosè, nec iniucundè diſſeritur.

LIII.

De nullitate profeſſionis tàm ex cauſa metus, quàm quòd annus probationis diſcontinuatus fuit,atq.interruptus, & an integer eſſe debeat? Multaq. ad ornatum *text. Sacri Tridentini Concilij ſeſſ. 25.cap.15. de Regularib.* Et num reclamaſſe ſat fuerit,etiam extraiudicialiter intra quinquennium, vt cauſas poſt illum coram Superiore ſuo,& Ordinario poſt quinquennium deducere valeat? ad ornatum *text. eiuſdem Sacri Concilij eadem ſeſſ.25.cap.19.*

LIV.

De nullitate profeſſionis Regularis ex cauſa metus per proprium patrem incuſſi, plura deducuntur. Et quid ſi iudicio inſtituto ad nullitatem iudicio agens nūcium miſerit,an audiatur dicens etiam ex cauſa metus id feciſſe? Non inutilis reſponſio.

LV.

Monachus ad Epiſcopalem euectus dignitatem,an iurè ad renunciata reuertatur vt poſſit ea ab illis,quibus reſutauit vēdicare? Et an præſtationes annuæ plures videantur,vt tot illæ dicantur, quot sūt anni? Non inelaborata reſponſio.

LVI.

Regularis iuſtè è Religione pulſus, cùm habitum clericalē aſſumere teneatur, atque ſub loci Ordinarij obedientia viuere, vt cæteri clerici; ſi habitu huiuſmodi clericali excuſſo, militiæ ſe aſcribat Sęculari, facinoribus irretitus, an dici apoſtata debeat? Et num in excommunicationem dederit *cap. vt periculoſa,2.ne Clerici,vel Monachi. libr.6.* Et ſi diù, etiam per plures annos in excomunicatione perſtiterit, de hæreſi ſuſpectus habeatur? Et num denunciari debeat? An

INDEX

LVII.

An vendens rigoroſo, ac ſupremo pretio ob dilatam ſolutionem, licitè vendat, vel contrà vitium aliquod vſuræ incurrat, vnde ad reſtitutionem aliquam teneatur? diſſeritur.

LVIII.

Pecuniam inter mobilia abſolutum iurè eſt numerari. An igitur capitali relicto Monaſterio, facultate *facta* illud diſtrahendi; pecunia relicta videatur? Vt iurè capitale ipſum vendere licuerit abſque pœnarum *Extrauag. Ambitioſæ* incurſu, ac decretorum Sacræ Congregationis? Num verò Superior Regularis ſibi ſubiectum criminoſum, proceſſu minimè formato, carceri trudere potuerit?

LIX.

Terratici nomine an decimæ prædiales comprehendantur? Et num decimarum quota præſcribi valeat?

LX.

Regularis Superior, qui in vita diſpoſuit de nonnullis in miſſarum celebrationẽ pro animæ ſuæ ſalute, in vtilitatem tamẽ Monaſterij, cui præerat; proprietariorũ crimine ſe fœdarit, ſi in extremis agens Superioribus id minimè edixerit, atq. ita animam egerit; & num ſanè in pœnas dederit Sacrorum Canonum; vt Eccleſiaſtica ei deneganda ſit ſepultura, vel ab illa extrahendus, ſi humatus fuerit? Non inutiliter reſpondetur.

LXI.

Beneficium, penſionem, ſiuè patrimonium ad quod ſufficiens promotus quis ad ſacrum Subdiaconatus ordinẽ fuit, alienas, renuncians, vel diſtrahens, in quas incurrat pœnas? ad *Sacri Trident. Concilij textus ornatum ſeſſ.* 21. *cap.* 2. haud diſſeritur inutiliter.

LXII.

Incompatibilis ne dicatur Rectoria Eccleſiæ ſecularis, quæ beneficium non eſt, & per laycos ad illam Rector conſtituitur, cum Parochiali Eccleſia? Et num ſanè ſi Parochus propè confines reſideat ſuæ Pareciæ, modo tamen per ſe ſuo muneri facere ſatis poſſit, reſidere dicatur? Non inutilis reſponſio.

LXIII.

Manutentio datur exiſtenti in poſſeſſione exigendi.

LIV.

Oblatus an verè dicatur qui ſe, & ſua obtulit Monaſterio, habitum tamen mutare noluit, neque ſe ad regulæ aliquam obſeruantiam aſtringere; Et quid ſi ad ſeculum redierit, an donata recuperet?

LXV.

Reſponſio ad oppoſita in eodem argumẽto antecedentis reſponſionis.

LXVI.

Subſtitutio etiam piæ cauſæ fauore *facta* vltimo decedenti ſine filijs; ſi omnes ſubſtituti primo inſtituto præmoriantur, an locum habeat in excluſionem etiam alterius piæ cauſæ per primum inſtitutum hęredis nuncupatę?

LXVII.

Legato relicto ſemel præſtando pro tot miſſis faciendis, ſi illas annuas fieri fecerit legatarius, velitq. poſtmodum ab annuis faciendis recedere; an valeat, vel cogi poſſit ad proſequendum, quòd ab initio præſtationem hanc elegerit? ad intellectum regulæ, *quod ſemel placuit*, 21. *de regul. iur. in* 6. Et an conducat animę teſtatricis multiplicatas offerri, vel annuas? Non inutiliter diſſeritur.

LXVIII.

Quoniam ſunt Epiſcopi piarum diſpoſitionum omnium exequutores; & poſt Tribunalis Fabricę Baſilicę S. Petri erectionem, intra annum à die obitus defunctorum tantum: an poſt illum poſſit Fabrica pro ſuo intereſſe ab ordinarijs cauſas auocare? latè diſſeritur.

LXIX.

Sint ne Conſultores S. Officij, qui Miniſtro S. Inquiſitionis in Regno Neapolitano, Neapoli aſſident, ab Ordinarij iuriſdictione exempti, ipſoq. S. Inquiſitionis Tribunali in omnibus ſubiecti? In difficultatem à nonnullis reuocatur.

LXX.

Delegatus Papæ poteſt alteri vices ſuas delegare, modo tamen, cui delegauerit perſona ſit in dignitate Eccleſiaſtica cõſtituta. Et num extrà Diœc. delegare valeat? Et an tacitus partium conſenſus ſufficiat? ad elucidationem *text. in cap. ſtatutum*, 11. §. *in nullo quoque, de reſcrip. in* 6.

LXXI.

Tacita pupillaris in compendioſa incluſa,

an

an æquè à luctuoſa, atque legitima matrem in medio repertam excludat,ſicuti & expreſſa? Et num pupillaris hæc in compendioſa comprehenſa,expreſſa & ipſa dicatur?Non inutiliter diſceptatur.
LXXII.

Negotiator quiſnam dicatur?Et num Clericus negotiator habeatur, ſi torcular habeat, vel molendinum, ex quo mercedem accipiat operum per miniſtros? Et an gabellam ſoluere debeat? Latè differitur,atq.veritas aperitur.
LXXIII.

Agnationis conſideratio an habeatur in materia iuris patronatus?Et nū extenſio fieri debeat de perſona in perſonam fauore agnatorum in hac materia?Verba intelligenda erunt de prima vice. Ius patronatus aliud hæreditarium, aliud familiare,aliud ex pacto, & prouidentia.Atque aliud actiuum, aliud paſſiuū, quemadmodum & præſentatio. Et ex quibus colligitur in hac materia iuris patronatus teſtatorem ad agnationem reſpectum minimè habuiſſe? Nō inutilis reſponſio. LXXIV.

Num ne per decretum Sacræ Congregationis de celebratione Miſſarum,à ſanctiſſimo Domino Noſtro Vrbano VIII. approbatum,reuocatæ quoque cenſeātur reductiones antea factæ, atque etiā commutationes à ſancta Sede factæ? Et num translata Eccleſia,priuilegia quoq. eius translata videantur?
LXXV.

An in conditione filij poſiti cenſeantur vocati? vel ſaltim ex coniecturis. Et quid ſi inter deſcendentes res agatur? Et num matris renunciatio filijs ex propria venientibus perſona,maleficio ſit? Quidue matre prædecedente? pluresq.enumerantur coniecturæ.Et an filij per repræſentationem ad parentis prædefuncti perſonam ferantur, vel ad gradum?Non inutilis reſponſio.
LXXVI.

Pannamentorum legato à teſtatore vxori facto, quid comprehendatur? Et an materia legata, materiatum quoque legatum videatur? Quidue pannorum legato contineatur?pluribus,nec ineruditè differitur. LXXVII.

Priuilegium exemptionis non comprehēdit diſpoſitionem *Conſtitutionis Innocētij IV. in Concilio generali Lugdunen. editæ,in cap. 1. de priuileg. in 6.* redacta, & à *Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 7. cap. 14. de reformat.* innouata, niſi ei fuerit ſpecialiter derogatum. Iniuria quæ atrox dicatur?Et nūm poſſit pro contumacia quis excommunicari? Et an per gradus Eccleſiæ aliquem pertrahens, eumq. in Eccleſia ipſa carcerans, violare Eccleſiaſticam immunitatem dicatur, vt in cenſuras,pœnaſq.à Conſtitutione Gregorij XIV. innouatas dediſſe videatur? Et quid in exemptum, an poſſit illum Epiſcopus ordinarius denunciare?
LXXIX.

Ad publicas ſupplicationes, ſiuè proceſſiones accedere quinam teneantur? Et num exempti? Quidue ſi beneficiarij in Diœceſi fuerint?Et an compelli? ad ornatum *text. Sacri Tridentini Concilij ſeſſ. 25. cap. 13. de Regularib.* Quiue ad Diœceſanam Synodum accedere teneantur?An etiam exempti? ad ornatū *text. Sacri Tridentini Concilij ſeſſ. 24. c. 2. §. Synodi quoque in materia reform.*
LXXX.

Eiuſdem argumenti cum duabus prioribus. LXXXI.

Eiuſdem Argumenti.
LXXXII.

Qui præſentatus non fuerit, inſtitui minimè poterit. Quia reſcinditur inſtitutio ſine patroni præſentatione facta. Nec proficit nominatio coram Notario facta. Quiſuæ in concurſu ceteris paribu, ſit præferendus? Et num mulier dotatas quę hæres minimè ſit, ex *Regni Conſtitutione,In aliquibus*, ad ius admittatur patronatus,& præſentandi?Non inutiliter differitur. LXXXIII.

Iuſtificari debet gratia derogationis pro medietate in beneficio iuris patronatus. Deſcendentia verò probanda, & quomodo,& à quibus? Domo vocata, quinam veniant? Et quomodo verbum illud exaudiatur, quiue comprehendātur?Quid differat hęreditarium,vel gētilitium ius patronatus: Et an in dubio hæreditarium præſumatur magis,quàm gentilitium? Non incongrua,neque ſine fructu reſponſio.
LXXXIV.

Ex quibus inſtrumentum ſuſpectum reddatur, vt fides ei minimè deferatur?

INDEX ARGVMENTORVM.

Multa non inutiliter proferuntur. Et de quibus Notarius ſe rogare in inſtrumento valeat? Et num Epiſcopus ſententiam ex ſe legere debeat? Et quoquomodo confeſſio in iudicio facta firma ſit? Non iniucundè differitur.

LXXXV.

Tranſactio firma reddit tranſigentium pacta, iuſq. dat aduerſario firmum, vt iurè ex illa compenſatio ſortiri valeat, quaſi liquida crediti ſcriptura. pluraq. nec cõtemnenda ad intellectum *Capituli Regni Ladiſlai Regis*, reiecta ſententia *Molfeſij, atque Nouary*. Et num legis prohibitio actum faciat ipſo iure, & ex ſe nullum? Et num bona fides dari poſſit in eo, qui ſciens, volenſq. contra legem facit? Num verò Iudicis decretum firmum reddat, ac validum quod erat aliàs nullum? Et quodnam liquidum dicatur, vt compẽſatio admitti valeat de liquido ad liquidum? Quidue valeat obſeruantia, vel ſubſequuta inobſeruantia? Non inutiliter differitur.

XXXVI.

Gratia Principis, vel Papæ, vel Prelati an morte expiret concedentis? Et quando illa perfecta dicatur? Et quid in litteris dimiſſorialibus pro ordinibus ſuſcipiẽdis, an illæ morte, vel etiam translatione expirent Epiſcopi concedentis? Et an ſuſpenſio morti æquiparetur? Diſpẽſatio amotio dicitur impedimenti, quo amoto, diſpenſatus liber manet in eo, quo diſpenſatus eſt.

LXXXVII.

Comunionem diſcordias excitare. S. Tereſia à Ieſu inſtitutrix fuit, & fundatrix Diſcalceatorum Reformatorum S. Mariæ de Carmelo. Atq. de Fratribus Carmelitis Calceatis de obſeruantia plura. Expenditurq. Conſtitutio Vrbani Papæ Octaui (*Romanus Pontifex*) de hac re. Et num in pœnas dederint Conſtitutionis præfatę Patres Calceati, nomen aſſumẽdo in eorum Eccleſia S. Tereſiæ. Delegatus delegationis ſuę fines prætergredi non poteſt, ni inutiliter agat. Regulares Ordinarj iuriſdictioni num ſubijciãtur Eccleſiam fundare volentes, ac nomen Sancti alicui Eccleſiæ dare? Et num id poſſint in aliorum præiudicium?

LXXXVIII.

Legatum pro matrimonio locandis puellis relictum: ſi quæ uiuente adhuc teſtatore uiro iuncta fuerit, an legatum conſequatur? Et an purum, uel conditionale legatum dicatur, quod in nuptiarum tempus ſolutio adiecta fuerit? Quid uerò de legato puellis tam natis, quàm naſcituris relicto, an maritatis uitalem attrahente aurã teſtatore debeatur? Quãtum uerò proſit in gratia teſtamentum rogare, uel ſaltim in gratia illud confirmare, atq. per miſericordiæ opera lumẽ prǽmittere, priuſquam ex hac diſcedamus uita. piè differitur.

XXXIX.

Pœnitentię locus an ſit re integra, ut diſcedere cuiq. liceat ab eo, quod primò dixerat? Quæue uoluntas perfecta, & quæ imperfecta dicatur? Et aliud ſit nolle facere, aliud uerò facere, uel ideã præſtituere faciendi? In contractu quæ requirantur, ut perfectus dicatur? Et num cogi quis poſſit facere, uel extruere Cappellam, quam conſtruendam deſtinauerat? Sacrificia in loco deſtinato facienda, neq. ille mutandus. Quæ ex falſo procedunt aſſumpto corruunt, neque ſubſiſtunt. Ius conferendi beneficia de iure patronatus ad Epiſcopum deuolui ob patronorum negligentiam in præſentando quomodo exaudiatur? Neque procedere poſſe iuris patronatus fundationem ſine conſenſu Epiſcopi, uel ante, uel conſequenter. Latè, neque inutiliter, quin argumentosè differitur.

XXXX.

Eiuſdem Argumenti. Et habetur ex principio. LXXXXI.

Ad materiam Conſtitutionis Regis Ladiſlai in Regno Neapolitano. Quod inſtrumentis celebratis per Notarios uaſſallos nulla præbetur fides, ſiue pro, ſiue contra Baronem celebrata fuerint. Decretum Iudicis licet ſuppleat nullitates contractus ex ſui carentia; non ſupplet tamen inhabilitatem Notarij. Acta iudicij debent confici per Notarium à Iudice deputatum. Onera realia poſſeſſores ſequuntur bonorũ.

Nouiſſime omnium ſequitur Apologeticus Tractatus pro Iuribus Eccleſiæ Iuuenacen. contra Archipræsbyterum, & Capitulum, ac Clerum Terræ Terlitij Iuuenacen. Diœceſis.

Finis Indicis Argumentorum.

CAROLI MARANTAE

V. I. D. NEAPOLITANI EPISCOPI IVVENACEN.

ET SANCTI OFFICII ORDINARII CONSVLTORIS,
Olim Cauſarum Patroni.

Vagas complectens iuris vtriuſq; controuerſas Reſponſiones in foro cauſarum datas, earumque deciſiones.

MATRIMONIALES, BENEFICIALES, IVRISDICTIONALES; Spoliorum, Criminales.

PARS TERTIA.

Ad calcem cuius adiectus eſt apologeticus tractatus pro Eccleſia Iuuenacen. contra Archipresbiterum, & Clerum Terræ Terlitij Iuuenaceñ. Diœceſis;

SVMMARIVM.

1 GENVS omnes ſub ſe comprahendit ſpecies, de quibus prædicatur. prædicatur autem de pluribus differentibus ſpecie.
2 Theologia legis diuinæ ſpecies, ſub legis genere, & laxitudine comprehenditur.
3 Lex quid ſit ex Diuo Thoma definitur.
4 Homo ad finem ordinatur vltimum, & ſupranaturalẽ Beatitudinis; indiget igitur aliquo directiuo ex parte rationis ſupra legem naturalem; hoc autem eſt lex diuinitus data.
5 Lex in quatuor diuitur membra.
6 Lex æterna quid?
7 Peccatum ex S. Auguſtino, quid?
8 Lex diuina quid? & quotuplex.
9 Lex diuina Naturalis.
10 Lex diuina poſitiua.
11 Locus Apoſtoli primæ ad Corinth. 11. Probet autem ſeipſum homo. elucidatur.
12 Lex humana quid?
Duplex eſt. nu. 13.
14 Lex naturalis quid?
15 Mendacium, adulterium furtum quare lege naturali prohibeantur?
16 Famam proximi conſeruare naturale præceptum eſt, & quare?
17 Lex omnis à Deo originem ducit, & eſt inuen-

tio quedam, ac donum Dei.

Eſtq; omnium diuinarum, atque humanarum rerum Regina.18.

19 Lex cum mente diuina orta fuit.

Pythagoræ ſymbolũ;Coronã ne carpito,elucidatur.

20 Leges ſine Deo conſtitui haud poſſunt.

21 Leges à Ioue per Mercurium (à Deo videlicet per Angelum) cæteras vero humanas diſciplinas à Promotheo (humana ſcilicet prudentia) profluxiſſe Plato dicebat.

22 Reges à Deo principatum obtinent, atque iuſta decernunt.

23 Lex eſt recta, & à numine Deorum tracta ratio, ſecundum Ciceronem.

24 Lex primũ lata fuit à Deo in Paradiſo Terreſtri.

25 Iudicium primũ in Paradiſo Terreſtri dictũ fuit.

26 Adam põſt decimam horam, poſtquã creatus fuit, peccauit, & iudicatus fuit.

27 Citatio vnde originem traxit.

28 Exceptio prima ab Adam.

Serpentem quare non interrogauit Deus. Sicuti Adam, & Heuam.

29 Sententia condemnationis in Adam, & Heuam à Deo, atque in ſerpentem.

30 Lex ſecunda tradita à Deo per Moyſem; & per ſui ipſius ſcriptas duas tabulas præceptorum.

31 Lex nouiſſima fuit per filium in Euangelio.

32 Sacræ Scripturæ magna eſt authoritas, quoniam à Deo reuelata eſt;ipſumq; authorem agnoſcit.

33 Locus Pſalmi 118 nu.130. Declaratio ſermonum tuorum illuminat elucidatur.

34 Theologica ſcientia omnibus alijs ſupereminet.

35 Theologiæ ſubiectum.

36 Theologia vnde dicta?

37 Theologia quomodo procedat circa doctriam.

38 Deus veritas eſt, & tenebræ in eo non ſunt vllæ.

39 Verius nihil eſſe põt, quàm quod ab infallibili veritate profertur.

40 Fidei Chriſtianæ nihil poteſt ſubeſſe falſum.

41 Theologica ſcientia de quibus principaliter agit.

42 Theologiæ finis.

41 Theologiæ Magiſter Chriſtus Dominus.

44 Theologia eſt ſciẽtia de lege Dei, & circa legem Dei in Scripturis ſanctis traditam, verſatur.

Ideo ſub generalitate legis comprehenditur.

45 Doctores legis dicebantur, qui in lege veteris teſtamenti eruditi erant.

Elucidatur pluribus Sacræ Scripturæ locis.

46 Gamaliel fuit legis Doctor, & honorabilis.

47 Legis ſcientia pars eſt Theologiæ, & vtraque habet idem ſubiectum, nu. 58. Tribuitq; de Deo notitiam.49.

48 Legis ſubiectum eſt Ius.

Quod eſt ars boni, & æqui.

50 Bonitas, & æquitas eſſentialiter in Deo ſunt.

Attributa omnia in Deo eadem ſunt diuina eſſentia & nu.56.

51 Bonus nemo niſi ſolus Deus.

52 Deus ſubiectum eſt legalis ſcientiæ, ſicuti & Theologiæ.

53 Legalis ſapientia res eſt ſanctiſſima.

54 Iuris prudentiæ finis, & effectus quis?

55 Deus ſumma Bonitas, ſumma æquitas, ſumma Iuſtitia, nullum malum impunitum dimittit, nullum bonum irremuneratum.

56 Theologia eadem reſpicit, quæ iuris prudentia, accuratiùs tamen, ac ſtrictius Theologia.

57 Iuris prudentia circa facta, & cauſas verſatur.

59 Theologiæ triplex diuiſio ſecundum Euſebium.

60 Theologia circa ſpeculatiuam, & practicam verſatur.

Ita quoq. & Iuris prudentia.6 s.

62 Iuris prudentiæ tria præcepta Legis propter quæ condita.

63 Theologia ſterilis videtur, niſi legum Ciuilium adiumento fulciatur.

64 Theologia lex Theologica ab Hoſtienſe appellatur.

65 Theologica lex ſola non ſat eſt ad Dei Eccleſiam regendam, ſed & Ciuilis, & Canonica ſimul iunctæ requiruntur, ſecundum Hoſtienis Cardinalis ſententiam.

66 Lex Canonica pars eſt Theologiæ moralis, & circà eadem verſatur circa quæ Theologia.

67 Auguſtinus Triumphus de Anchona Auguſtinianæ Religionis fulgor celebratur.

68 S.Antoninus Archiepiſcopus Florentinus Dominicanæ Familiæ ſplendor extollitur.

69 Decretum à Gratiano compilatum in Eccleſia receptum ex quibus conſtat.

70 Theologiæ ſacræ magiſter tenetur ex conuenientia etiam ſacrorum Canonum peritiam habere ad animarum ſalutem procurandam.

71 Lex Canonica ſub legis Genere comprehenditur.

72 Iuris prudentiæ profeſſores vtriuſque Iuris Doctores ſunt, & nuncupantur.

73 Legatum relictum Doctori in legibus, debetur Doctori Iuris Canonici.

Ita quoq; Doctori Sacræ Theologiæ, quod Doctor legis Diuinæ ſit, & dicatur. nu.74.

75 Canones ſacri à Deo per Pontifices conditi ſunt, & pars moralis Theologiæ ſunt.

76 Lex per Moyſen ſcripta, lex Diuina eſt.

77 Ratio eadẽ, quæ de toto ad totum procedit, eadem pariter de parte quoad partem locum habet, & Argumentum firmum præſtat.78.

Præſertim vbi eadem. viget ratio 79.

80 Theologia totum quid eſt, humanam, atque diuinam legem complectens.

81 Lex in genere omnes legis ſpecies comprehendit, atque proinde diuinam, & humanam. & 83.

82 Theologus legem diuinam callet, & profitetur.

84 Expreſſum dicitur, quod ſub genere comprehenditur.

85 Generis expreſſione & ſpecies exprimitur.

86 Genus in qualibet ſpecie repreſentatur.

87 In genere ſpecies continentur, neque ſpecies ſine genere eſſe poſſunt.

88 Verba diſpoſitionis in quo conueniunt, & eius diſpoſitio conuenire debet.

89 Diſparitatem dicens, ipſe probandi onus ſubire debet.

90 Medicinæ nomen in genere, omnes medicinæ ſpecies complectitur.

Non tamen quæ per incantationem, & exorciſma fiunt.91.

92 Ob-

92 *Obſtitrices medicam artem exercere dicuntur.*
93 *Circulatores medici, qui circumforanei dicuntur, medicorum nomine comprehendunt, & qui illi ſint.*
Hi ſub Epiſcopi loci cura, & gubernio viuere debent. 94.
95 *Chirurgiam, qui exercent, inter medicos agnoſcuntur.*
96 *Chyrurgus in Chyrugia doctoratus doctorum privilegijs perfruitur.*
97 *Chyrurgus conſequetur legatum factum Medicis.*
98 *Chyrurgia medicinæ pars agnoſcitur.*
99 *Theologiæ ſtudium tantò inſignior, quanto lex diuina humanæ præfertur.*
100 *Legatum puellæ ſi nupſerit factũ, debetur eidem etiam ſi monialis cum Chriſto effecta nupſerit.*
101 *Matrimonij, ſiue nuptiarum nomen, quod Genus quid eſt, comprehendit matrimonium, ſiue carnale, ſiue ſpirituale.*
Multoque magis ſpirituale, quantò nobilius eſt hoc vinculum carnale.
102 *Matrimonium ſpirituale, quo anima, iugatur Chriſto ſponſo, multo ſtringit poſt funera fortius, cum in æuum produret. Matrimonium carnale morte finitur, non vero ſpirituale.*
103 *Theologia ſacræ ſtudium fauorabilius aliarum ſcientiarum eſt ſtudio.*
104 *Declarans, rem inapertum magis deducit, & factum dubium aperit, atque elucidat.*
105 *Declaratio operatur, vt habeamus veram, & effectualem prouiſionem ab initio.*
106 *Teſtatoris diſpoſitio verbis expreſſa inutilis reddi haud debet, ſed operari eam oportet.*
Nihilq; in teſtamentaria diſpoſitione eſſe debet, quod non operetur aliquid.
107 *Ferdinandus Brandolinus laudatur, eiuſque mors refertur.*
108 *Caducis non fidendum.*
Breues dies hominis.
109 *Vanitatis vitæ præſentis deſcriptio per Nazianzenum.*
110 *Chriſto adherendum.*

ARGVMENTVM.

Legatum factum ſtudentibus, Doctoriſq; laurea donatis, in Legibus, vel Medicina, num etiam Sacræ Theologiæ operam dantibus, & in ea Magiſtris appellatis debeatur, quòd ſub legis laxitudine ipſa ſacra Theologia, quæ in ſacra pagina, & lege Diuina fundamentum habet, comprehendatur? Erudita, ſatiſque acuta reſponſio.

RESPONSIO PRIMA.

ANtonius (quondam) Saluius, rogato elogio, quo vniuerſalem hęredem ſibi dixit Eccleſiam, ſiuè ſacrum Hoſpitale Santiſſimæ Annunciatę Ciuitatis Neapolis, qua in ſuprema voluntate vitę terminũ fecit; voluit, totius hęreditatis inſtituta hęres Eccleſia, vt medietatem in vſus hoſpitalis, ſacręque domus erogaret: reſiduam verò medietatem alteram, in locandis matrimonio virginibus puellis ſibi ſanguine (etiam per affinitatem deuinctis) ſeruata tamen, & coniunctionis, & ętatis prærogatiua, datis cuique earum centum dotis in ſubſidium, impenderet. Cauitque vt maſculis ab ſanguine ſibi iunctis deſcendentibus, etiam ex affinibus, (ſanguinis tamen præualente prærogatiua,) litterarum ſtudijs operam nauantibus, quiue ad doctoratus palmam peruenirent, vel in legibus, vel in medicina, triginta ducati in ſingulos annos, ſtudiorum curriculo perdurante, ſoluerentur; ſequentibus loquens:

Debbano pagare à ciaſcuno di detti giouani,
„ *che ſtudiaranno, e ſi dottoraranno docati trenta*
„ *l'anno durante detto loro ſtudio; e finche ſi dotto-*
„ *raranno: Ma dottorati, che ſaranno, non ſe li deb-*
„ *ba pagare coſa alcuna, lo quale dottorato non ſi*
„ *poſſa prorogare oltre ſei anni, ò al più ſette anni.*

Hos inter vocatos, ex teſtatori ſanguine iunctis, adeſt Frater Theophraſtus Gaeta ex Ordine Diui Auguſtini profeſſus, qui ſacrarum litterarum ſtudio vacauit, atque in ſacra Theologia nuper Magiſter eſt appellatus: petit propterea ab ſacræ domus, & hoſpitalis præfati œconomis annua triginta, vt teſtator ſuis edixit ſupremis tabulis. Fit ei ſcrupulus, quòd neque legibus operam dedit, neque medicinæ vacauit, & ad doctoratus lauream in ſacra theologia ſcriptus fuit, non in legibus, vel medicina; Obſtare proinde illi teſtatoris legem.

Ex duobus deberi legatum dixi, atque reſpondi.

Primò ex verbis, quibus teſtator loquutus fuit. Sequentibus enim legem bonis ſuis
„ dixit: *Et anco in ſouuentione di figliuoli ma-*
„ *ſcoli di detti miei parenti, conſanguinei, ò affini*
„ (prærogatiua ſeruata) *che voleſſero ſtudiare,*
„ *e con effetto ſtudiaranno, e ſi dottoraranno ò in*
„ *lege, ò in medicina, alli quali ſi debbano pagare*
„ *ogni anno docati trenta per ciaſcuno per ſoſsidio*
„ *di loro ſtudio, e dottorato.*

Non itaque ex his verbis (*ò in lege, ò in medicina*) ſacram theologiam exemptam, atq; ſecluſam voluiſſe teſtator arguitur. In laxitudine ergò legis incluſit illam. Debetur itaque legatum.

Secundò, quòd per ſubſequentia verba, ſuis ipſis tabulis aſcripta, deflexiſſe teſtato-

rem ab ita arcta diſpoſitione ſtudij, vel in legibus, vel medicina, quæ ſubſequuntur verba non vuulgari demonſtrant indicio, dùm
,, ſuam aperit voluntatem. *Dico* (inquiens)
,, *che ſi debbano pagare à ciaſcuno delli detti gio-*
,, *uani, che ſtudiaranno, e ſi dottoraranno docati*
,, *trenta l'anno, finche ſi dottoraranno.*

Perpendit hic ſtudium dumtaxat, & doctoratum, vt legatum conſequantur, neque ad leges, & medicinam ſe concluſit dumtaxat, vt in primis fecerat.

Omnibus igitur litterarum ſtudijs operã nauantibus, atque ad doctoratus gradum peruenientibus, ſolui legatum voluit. Non ergò arctanda voluntas, quæ laxa fuit.

Quòad primum itaque, quòd ſacrã theologiam à legis verbo, quod ſatis laxè teſtator expreſsit, non exemerit per verbum, (*à in lege*) ſequentibus in apertum ducitur.

1 Quia nimirũ genus omnes ſub ſe cõprehẽdit incluſas ſpecies, de quibus prædicatur. Prædicatur nẽpè genus de pluribus differẽtibus ſpecie in eo, quod quid eſt. *Ariſt. 1. topic. cap. 4.* ex noſtratibus *tex. in l. omnes 3. vbi Angelus C. de praſcript. 30. vel 40. annorum l. ſi duo 52. in fin. ff. de adminiſtrat. tutorum. Bald in cap. 1. §. noni verò, nu. 2. verſ. item nota in gloſſ. per quos fiat inueſtit. in vſibus feudorum. Surd. conſ. 358. num. 79. lib 3. & deciſ. 255. num. 20. & deciſ. 276. num. 9. Marius Antonin. variar. reſol. lib. 2. reſol. 33. num. 2. Card. Tuſcus tom. 4. littera G. concluſ. 40. num. 17. Barboſa aſsiom. 107. n. 29 Gratian Forenſ par. 5. cap. 862. num. 36.*

2 At qui ſacra theologia, (vt legis diuinæ ſpecies,) ſub legis laxitudine, & generalitate comprehenditur: Quia de ea legis nomen vti genericum prædicatur; de ſpeciebus nempè genus prædicatur, vt dictum eſt.

Omnes itaque comprehendere legis ſpecies teſtator voluit, cùm legis aperuit genus. Non ergò à legato ſtudentibus relicto, ſacræ theologiæ operam dantes excluſit. Solui ergò eis legatũ, vti legũ ſtudio deditis, debet.

Et ſanè maior ex ſe patet. Minorem verò vt probem, altiùs ſupponendum puto.

3 Legem (vt ex diuo Thoma recepto *p. 2. q. 91. art. 4.* communiter ſequuntur diſcipuli) eſſe ordinationem rationis promulgatam ad bonum comune, ab eo, qui curam habet comunitatis, ſeù ab eo, qui poteſtatem habet obligandi; quam ſequitur *Bonacina tom. 2. de legibus in genere diſput. 1. q. 1. punct. 1. num. 1. Ioan. Salas eod. tract. diſp. 1. ſect. 11. in fin.*

4 Cùm enim homo ad finem ordinetur vltimum, & ſupranaturalem, (Beatitudinis ſcilicèt æternæ) oportet, vt habeat aliquid directiuum ex parte rationis ſuprà legem naturalem, per quam non poteſt ſortiri intentum ſuum, niſi dirigeretur ad ſuum vltimum finem lege diuinitus data, quæ dicitur lex diuina: vt S. Doctor *d. q. 91. art. 4. in corpor.* docet:

Hinc eſt itaque quòd ex eodem *S. Thom,*
5 *ead. par. q. 90.* lex in quatuor diuiditur membra: vt alia dicatur lex æternaꝫ alia diuina;
6 Humana tertia; ac denique naturalis. Lex
quidem æterna, latè accepta, ipſa eſt mens
diuina, quę ab æterno ordinauit omnia. Vndè *prouerb. 8.* Ab æterno (Spiritus Sanctus loquitur) ordinata ſum. Strictius verò accepta
lex æterna, eſt mens, & ratio Dei, bona præcipiens, & mala prohibens. Quam ob cauſam peccatum, quod cõtrà legem Dei eſt,
7 definitur ex S. Auguſtino, dictum, vel factũ,
vel concupitum contra legem Dei ęternã.
8 Lex diuina eſt, quæ vim habet, quatenus à Deo proficiſcitur. Eſtque duplex vetus, & noua. Vetus quidem, qualis lex Moyſi data erat. Noua verò lex eſt Euangelica à
Chriſto Domino nobis promulgata. Verùm
hæc diuina lex alia ſecatur diuiſione; vt altera ſit lex diuina naturalis, altera diuina poſi-
6 tiua dicatur. Diuina naturalis, qua præcipitur idem, quod à lege naturali; vt ea ſunt,
quę in præceptis Decaloli continentur. Di-
10 uina poſitiua, qua præcipitur id, quod naturali ſancitum lege minimè eſt; vt præceptum præmittendi ſacramentalem peccatorum confeſsionem ab eo, qui eorum habet conſcientiam, antequam ad Euchari-
11 ſtiæ ſacramentum accedat, iuxtà illud Apoſtoli *1. ad Corinth. 11. 28.* Probet autem ſe ipsũ homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Probet, per confeſsionis ſacramentalis
pręmiſsionẽ, ſi peccati cõſcientia teneatur; vt
cõſtans eſt Patrũ omnium ſententia in dictũ
locum, & ſacro ſancta Tridentina ſynodus
nos docet *ſeſſ. 13. de ſacramento Euchariſt. cap. 7. & nos in noſto Apologetico num. 126.*

Dicitur autem pręceptum hoc, diuinum poſitium, quia iure naturæ tale præceptum datum minimè fuerat, datur verò iure diuino poſitiuo.

12 Lex humana ea eſt, quę humana fertur authoritate; depẽdenter tamen à Deo. Condit nẽpè homo leges poteſtate, quam ipſi Deus communicauit, vt ſubditi melius in officio continuantur, & à peccatis (pœnę ſaltim metu) ſe temperent.

13 Hæc duplex agnoſcitur; Eccleſiaſtica quippè, & ſæcularis. Sæcularis, quòd ſæcularium poteſtate feratur ab Imperatore, à Rege, alijſque ſupremis Principibus iura condendi poteſtatem habentibus. Eccleſiaſtica, quæ poteſtate ſancitur eccleſiaſtica à Papa, Concilio, alijſque Principibus eccleſiaſticis, vt ſunt Epiſcopi, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ Cardinales.

14 Lex deniq. naturalis, (quam alij rationis
lumen, vel dictamen appellant) eſt ipſamet
cõuenientia, vel diſcõueniẽtia rei cum recta
15 rõne. Hinc ſanè eſt, quòd mẽdaciũ, adulteriũ, furtũ, homicidiũ, lege prohibentur naturali, ob diſconuenientiam, quam cum ip-
16 ſa ratione habent. Ac naturale item præceptum (famam vt ſerues proximi) ex eodem
ori-

Digitized by Google

oritur fonte, ob conuenientiam, quam recta cum ratione (proximi conſeruatio famę) habet, vt latè proſequitur *Albertus Bologuetus tract. de lege, iure, & æquitate cap. 3. tom. 1. tract. fol. 291. & Martin. Bonacina dicta diſp. 1. de legib. q. 1 punct. 2. Ioannes Salas diſput. 2. eod. tract. de legibus.*

17 Lex verò omnis à Præpotenti Deo, & immortali originem ducit. Eſt nempè lex inuentio quædam, & donum Dei, vt ex *Demoſtene Marcianus* inquit *lib. 1. inſtitution. in l. 2.*
18 *ff. de legib. & ex Chriſippo ibidem.* Lex eſt omnium diuinarum, atque humanarum rerum regina. vt ortam legem cum mente di-
19 uina dixerit *Ariſt. de cauſis ciuilib.* Et Pindarus rectiſsimè dixit: Legem omnium eſſe dominam, cui vt Deo parendum: quod & Ariſtoteles, multique omnes præceperunt. Vndè Pythagoras in ſimbolis: *Coronam ne carpito*, dixit. Quod leges violandæ haud ſint (vt Cyrillus, Hieronimus, alijque adnotarũt; refertque *Ioannes Tuillius in emblemata Alciati tractatu de ſimbolis f. 53.*) Sed vt à Deo profectæ venerandæ. Hinc Plato in libro
20 de legibus, à Deo legum conditore exorditur; quòd ſinè Deo leges conſtitui haud poſsint. Et in Protagora: Cæteras humanas
21 diſciplinas à Promothæo (humana ſcilicèt prudentia) ſolam verò legem à Ioue per Mercurium (à Deo videlicèt per Angelum) profluxiſſe aſſerit. Quod nec refugit Imperator Iuſtinianus *in l. vnica C. de veter. iure enucleand. & in l. fin. C. de præſcript. longi temporis decem, vel viginti annorum.* Ibi: Et diuino quodam motu ad actiones, & eorũ iura peruenerunt.

Et Spiritus Sanctus ſapientis conteſtatur ore *Prouerb.* 8. 15. Per me Reges regnant (in-
22 quiens ſapientia) & legum conditores iuſta decernunt. Per me Principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiam.

Quia lex nil aliud eſt, quàm recta, & à numine deorum tracta ratio, imperans honeſta, & prohibens contraria, *vt Cicero Philipp.* 11. docet, & vt Ouid. 3. faſtorum loquitur.

,, *Inde data leges, ne fortior omnia poſſet.*
,, *Ceptaq. ſunt purè tradita ſacra coli.*
,, *Exuitur feritas, armiſq. potentius æquum eſt:*
,, *Et cum Ciue pudet conſeruiſſe manus.*

24 Primam itaque legem tulit, ſanxitq. Omnipotens rerum omnium Pſalmator Deus, cùm protoplaſto creato homine terreſtri in Paradiſo legem edixit, pęna in tranſgreſſo-
,, rem ſtatuta *Geneſ. 2. 17. Ex omni ligno pa-*
,, *radiſi comede*, (inquiens) *de ligno autem ſcientiæ*
,, *boni, & mali ne comedas. In quacumque enim die*
,, *comederis ex eo, morte morieris.*

25 Vndè & primum iudicium in ipſo terreſtri paradiſo actum, dictumque fuit: cùm
26 poſt diruptam per Adam legem poſt decimam horam à creatione (vt *Abulenſ. q. 14. in princip.* adnotat.) In iudicium appellatus
,, à Deo fuit. *Geneſ. 3. 9. Vocauitq. Dominus Deus*
,, *Adam, & dixit ei. Vbi es?* Hinc citatio originẽ
27 traxit. Ille pęnam timens ſtatutam, exceptione ſe muniuit, in coniugem, imò in Auctorem ipſum Deum culpam reijciens: *Mu-*
,, *lier, quam dediſsi mihi ſociam,* (aiens) *dedit*
,, *mihi de ligno, & comedi.* vt *Carthuſian. & Abu-*
,, *lenſis d. q. 14. alijque in eundem locum*, ex contextu ipſo aduertunt. Et dixit Dñs Deus ad
,, mulierem: *Quare hoc feciſti?* Quę reſpondit.
,, *Serpens decepit me, & comedi.* Serpentem ve-
,, rò non interrogat Deus; quia (vt *Carthuſ.*
,, *ibid art. 24.* inquit) *ſerpens ex proprio motu non*
,, *non fecit hoc; nec capax fuit cognitionis intelle-*
,, *ctualis: Et quia diabolus, qui per ſerpentem id*
,, *egerat, iam ante damnationis ſententiam ſumpſit.*
,, *Serpens quoque confiteri nequiuit, nec habuit*
,, *facultatem ſe excuſandi.* Et rurſus; *quia ſerpens*
,, *non peccauit reuera, quamuis fuerit inſtrumentũ*
,, *peccandi, ſicut & lapis, ſeù enſis.* Hæc Carthuſ. & Abulenſ. in eundem locum.

29 Statimque condemnationis ſententia cõſequuta fuit. Et ait Dominus Deus ad ſer-
,, pentẽ: *Quia feciſti hoc: maledictus es inter om-*
,, *nia animantia, & beſtias terræ, ſuper pectus tuum*
,, *gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ*
,, *tuæ. Inimicitias ponam inter te, & mulierem, &*
,, *ſemen tuum, & ſemen illius; ipſa conteret caput*
,, *tuum, & tu inſidiaberis calcaneo eius. Mulieri*
,, *quoque dixit: Multiplicabo erumnas tuas, & cõ-*
,, *ceptus tuos, in dolore paries filios, & ſub viri po-*
,, *teſtate eris; & ipſe dominabitur tui. Adæ verò di-*
,, *xit: Quia audiſti vocem uxoris tuæ, & comediſti*
,, *de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes:*
,, *Maledicta terra in opere tuo; in laboribus co-*
,, *medes ex ea cunctis diebus uita tua. Spinas, &*
,, *tribulos germinabit tibi, & comedes herbam ter-*
,, *ræ. In ſudore uultus tui ueſceris pane tuo, donec*
,, *reuertaris in terram, de qua ſumptus es; Quia pul-*
,, *uis es, & in puluerẽ reuerteris. Geneſ. eod. 3.* & no
,, tatur *in can ſerpens. 47. de pænit. diſt. 1.* ſeqturq; *Bartholomæus Caſſan. in Cathalago gloriæ mundi lib. 10. conſ. 19. fol. mihi* 369. & hic finis fuit.

30 Deinde legẽ tradidit ſcriptam per Moyſen, atque ſui ipſius digito ſcriptas duas tabulas, veteris teſtamenti decem præcepta continentes. *Exod. 34. Deutoronom. 10.*

31 Nouiſsimè verò diebus iſtis, (vltima mundi ætate) loquutus eſt nobis in Filio, quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per quem, fecit & ſæcula; (vt Paulus Doctor Gentium loquitur *ad Hebræos* 1.) per legem ſcilicèt Euangelicam, licèt multifariam, multiſque modis olim Deus loquutus eſſet patribus in Prophetis, vt idẽ Apoſtolus *ibid.* docet. Vnde Concinne Claudianus cecinit. Chriſtum alloquens:

,, *Impia tu noſtra domuiſti crimina uitæ,*
,, *Paſsus corporea mundum ueſtire figura.*
,, *Affarique palam populis, legemque fateri.*

32 Magnam hinc profectò ſequitur ſacræ ſcripturæ auctoritatem eſſe, vt maior deſiderari minimè poſsit; quoniã à Deo reuelata eſt, ipſumque Auctorem agnoſcit; legeq.

à Deo

à Deo prolatam, & promulgatam, ip-
ſiuſque ore nobis traditam, continet. Vndè
Regius Pialtes Dauid cecinit.*pſal.* 118. 130.
Declaratio ſermonum tuorum illuminat. Quia
ſcilicèt ſunt, à te Deo proferente. Vt
enim ait Petrus 2.*cap*.1.21. Non enim vo
luntate humana allata eſt aliquando pro-
phetia; ſed Spiritu Sancto inſpirati loquuti
ſunt ſancti Dei homines. Auctores videlicèt
ſacræ paginæ, vt *Sanctus Antonin.in ſum.4.par.
tit.*11.*cap*.2.§.1.loquitur *S.Thom.1.par.q.1.art.*
5.ſequiturq. *Caſſaneus d.lib.*10.*conſid.*15 *in fin.*

34 Theologica autē ſcientia talis eſt, vt om-
nibus alijs ſupereminent; & ratione ſubiecti,
& ratione certioris veritatis; & ratione di-
gnitatis materiæ, & ratione finis, & ratione
denique magiſtri.*S.Thom.d.q.*1.*art.*5.

35 Ratione quidem ſubiecti, quia ſubiectum
in theologia eſt ipſe Deus infinitus, Opti-
mus Maximus, Creator omnium. Inde nem-
36 pè theologia dicitur, quòd ſit de Deo ſer-
mo, vel ratio, vel de diuinis, iuxtà *S. Thom.*1.
*par.q.*1.*art.*7.*S.Anton par.*4 *ſum.d.tit.*11.§.7.
*Card. à Turre Cremat. in probem. decreti Caſſa-
neum de glor.mund.d.par.*10.*conſid.*10. *Guillell.
in proem. lib.*1.*ſent. Pelbartum in Roſario ſacræ
theol.tom.*1.*littera T. uerbo theologia, & in pro-
bem.q.*7.§.20.*Petr. Gregor. Tholoſan.in ſyntaxi
artis mirabilis lib.*6.*c.*6. Circà Deū enim ver-
ſatur, ad dandum de Deo ipſo notitiam per
perfectiones diuinas, & attributa diuinæ eſ-
ſentiæ; per operationes tàm internas perſo-
narum diuinarum per perſonarum emana-
tiones; quàm externas, quæ relucent in ope-
ribus creationis vniuerſi, eiuſque conſerua-
tionis: atque in operibus reſtaurationis per
humanati Verbi myſterium in Incarnatio-
ne, Natiuitate, & Paſsione. In operibus iuſti-
ficationis per ſacramentorū nouæ legis inſti-
tutionem. Ac demum in operibus retribu-
tionis, malè operantes condignis feriens pę-
nis, benè verò æternæ vitæ retributione
remunerans.

37 Ratione certioris veritatis, nàm procedit
per demonſtrationem propter quid, à cau-
ſa ſcilicèt ſuprà effectum. Procedit namque
per principia reuelata in ſacris ſcripturis, &
lege diuina, procedentia à ſuperno lumine
ſapientiæ increatæ, quæ errare non poteſt.
vt *S.Petrus* 2.*c*.1.21.loquitur *Spiritu Sancto in-
ſpirati loquuti ſunt Sancti Dei homines.* Subeſſe
itaque illis error minimè poteſt, neque cir-
cà propoſitiones eius: quia nimirum Deus
38 veritas eſt, & tenebræ in illo non ſunt vllæ.
*Prima Ioann.*1.5. & tenebræ eā non comprę-
henderunt.*Ioan.*1.5.facit tex. *in can. ueritate.*
5.*can.qui contempta* 7. *can.conſuetudo.* 9. *diſt.*8.
39 At verius nihil eſſe pōt, quàm quòd ab ipſa
infallibili veritate profertur: Vt Regius Va-
tes *d.pſ.*118. 160.loquitur: *Principium uerborū
tuorum ueritas. in æternum omnia iudicia iuſtitiæ
tuæ.* Vndè illud eſt theologicum aſsioma à
theologis in 3.*diſt.*24.*S.Thom.d.q.*1.*art.*10. *in*
40 *fin.* fidei noſtræ nihil poteſt ſubeſſe falſum.

41 Ratione verò dignitatis materiæ; quippè
theologica ſcientia de his principaliter agit,
quæ ſua altitudine rationem tranſcendit.
Docet enim Deum agnoſcere, eius manda-
ta, & Eccleſię vniuerſalis ſeruare; myſteria,
& ſacramenta legis diuinæ; fęlicitatem bea-
torum, pœnas, & ſupplicia contumacium.
S.*Thom.d.q.*1.*art.*5. *Anton. d.tit.*11.§.8.*Caſſa-
neus d.lib.* 10. *conſid.*12. *Tholoſat. d.lib.*6. *ſyn-
taxis cap.*6.

42 Ratione præthereà finis: quia & quòad
ſpeculatiuam, & quòad praticam hominem
ad Deum ordinat: & per contemplationem,
& notitiam in ſpeculando; & per actionem
in operando. *S. Anton.d.* §.8. *Caſſaneus d.lib.*
10 *conſid.*13.

43 Ratione denique Magiſtri, qui fuit ſapiē-
tia increata, Verbum Patris, Filius Dei, Do-
minus noſter Ieſus Chriſtus, in quo ſunt
omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei,
abſconditi, vt Paulus ad *Coloſſen.* 2 3. loqui-
tur; & qui illuminat omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum. *Ioann.*1.9. & vt
Auguſtin. *lib. de magiſtro* loquitur. Chriſtus
tenet cathedram in cælis, & ipſe ſpargit
git omnem veritatem in terris. Sequiturq.
*Pelbart.d.tom.*1.*in proem.q.*6.§.18.

Probatur nunc minor, quæ in ſyllogiſmo
aſſumebatur, ꝙ ſit theologia legis ſpecies:
44 quia nimirum theologia eſt ſcientia de le-
ge Dei, & circa legem æternam à Deo tra-
ditam in ſcripturis ſacris verſatur. Sub gene-
ralitate itaque legis compręhendetur. Alio-
quin non de omnibus ſpeciebus ſub gene-
re comprehenſis genus ipſum prędicaretur,
quod contrà generis definitionem ab Ari-
ſtotele traditam eſt; cui nemo ſanè ſapiens
contradixerit, vti Philoſophorum Principi.

Probatur prætereà à poſteriori, & ab effe-
45 ctu; quia, qui in lege Dei in veteri teſta-
mento, eruditi erant, legis Doctores voca-
bantur, quamuis aliàs Theologi iure dici,
appellarique potuiſſent; quòd de Deo, eiuſq.
lege in ſacris ſcripturis ſermonem, rationēq.
„ haberent. Ita plane *Deuteronom.*29.30.*Vos ſta*
„ *tis bodiè cuncti coram Domino* Deo *veſto,* (dicēs)
„ *Principes veſtri, & tribus, ac maiores natu, atque*
Doctores. Legis vtique, vt ex contextus ante-
cedentibus manifeſtè patet. Et *Eſdra* 1.*cap*.7.
12. Artaxeſſes Rex Perſarum litteras Eſdræ
dans, ſequentibus loquitur. *Artaxeſſes Rex*
„ *Regum Eſdræ ſacerdotī, ſcribæ legis Dei cæli do-*
„ *ctiſsimo ſalutem.* & in corpore litterarum: *n.*
„ 14. *Miſsus* (inquit) *vt viſites Iudæam, Ieruſalē*
„ *in lege Dei tui, quę eſt in manu tua.* Iſaiæ verò
„ 33.18.*vbi eſt litteratus?* (dicitur) *vbi legis ver-*
„ *ba ponderans? vbi doctor paruulorum.* Ioelis
„ quoque 2. 23.(de Chriſto Meſsia loquente
Domino:) *Et filij Sion exultate* (legitur) *&*
„ *lętamini in* Domino *Deo veſtro, quia dedit vobis*
„ *Doctorem Iuſtitiæ.* Matthæi etiam 22. 35. *Et*
„ *interrogauit eū vnus ex eis legis doctor tētans eū:*

Ma-

„ *Magiſter quod eſt mandatum magnum in lege?*
„ In lege vtique Dei, vt ex Chriſti reſponſio-
„ ne patet. Ait illi Ieſus: *Diliges Dominum Deũ*
„ *tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, &*
„ *ex tota mente tua. Hoc eſt maximum, & primum*
„ *mandatum. Secundum autem ſimile eſt huic: Di-*
„ *liges proximum tuum ſicut te ipſum. In his duo-*
„ *bus mandatis vniuerſa lex pendet, & prophetæ.*
Sic Chriſtus ad legis Diuinæ doctoris inter-
rogationem reſpondit. Sanctus itidem Euã-
geliſta *Lucas* 2.46 de Chriſto hiſtoriam con-
texens; Cùm factus eſſet annorum duode-
cim, & non inueniſſent eum mater ſua Ma-
ria Virgo, & Ioſeph; vnde triduo requite-
bant eum *poſt triduum inuenerunt eum in tem-*
plo, ſedentem in medio Doctorum, audientem illos,
& interrogantem eos. Doctorum vtique legis
Diuinæ. Idem quoque *S. Lucas* 5.17. *Et factũ*
eſt in vna dierum (inquit) *& ipſe* (Chriſtus
Dominus noſter) *ſedebat docens, & erant Pha-*
riſei ſedentes, & legis Doctores.
46 *Et Actorum* 5. 34. Surgens autem quidam
in Concilio Phariſeus (loquitur) nomine
Gamaliel legis Doctor honorabilis vniuerſæ
plebi. Itaquoque Paulus Doctor Gentium
„ *prima ad Timotheum* 1. 7. *finis autem præcepti*
„ (edicit) *eſt Charitas de corde puro, & conſcientia*
„ *bona, & fide non ficta. A quibus quidam aberrã-*
„ *tes conuerſi ſunt in vaniloqium, volentes eſſe legis*
„ *Doctores, non intelligentes quæ loquuntur, neque*
„ *de quibus affirmant*. Legis Doctores, Diuinæ
vtique, de qua Paulus tunc loquebatur, vt
ex principio contextus patet.
Legis itaque Doctores vocantur, qui in
lege Domini eruditi ſunt Ergo ſub genera-
litate legis doctorum, etiam qui in lege Do-
mini eruditi ſunt comprehendentur, qui
aliàs Theologi nuncupantur. Dum ergo te-
ſtator, qui in lege ſtuduerint, atque doctoris
laurea donabuntur, ad legatum vocauit, nõ
vtique Theologos, qui in lege Domini Do-
ctores ſunt, ſecluſit, quin illos admiſit, atque
ſub genere (*ò in lege*) comprehendit.
47 Probatur deinceps; Nam legalis ipſa ſciẽ-
tia pars eſt Theologiæ; Cùm effectualiter
(vt verbis vtar *Caſſan. in Cathalogo Gloriæ mũ-*
di d. lib. 10. *conſiderat.* 22. *ex Luca de Penna in*
rub. de profeſſor. & Medic. lib. 10. *Codic.*) vtraq;
48 habeat idem ſubiectum. Quia profectò le-
galis ſcientiæ ſubiectum eſt ius, quod eſt ars
boni, & æqui. *l. prim. ff. de Iuſt. & Iur.* Et eſt
diuinarum, atque humanarum rerum noti-
tia, iuſti, atque iniuſti ſcientia. *l. iuſtitia.* 10. *ff.*
49 *de iuſtit. & iur. & inſtitution. eod. in princ.* Tri-
buitque de Deo notitiam, vt in *tit. de ſumma*
Trinit. & fide Catholic. vt *Gloſſ.* (inquit) *in d.*
l. iuſtitia. verbo diuinarum.
50 At Bonitas, & æquitas eſſentialiter in Deo
ſunt, in quo omnia attributa eadem diuina
eſſentia ſunt. Quis enim bonus? nemo bo-
51 nus, niſi ſolus Deus. *Marci cap.* 10. 18. & *Lucæ* 18.
19. *Matth.* 19. 17. Dominus noſter Ieſus Chri-
ſtus, cuidam principi eum interpellanti (Ma-
giſter bone? dicẽs:) reſpondit. Et Deus fidelis,
& abſque vlla iniquitate iuſtus, & rectus. *Deu-*
toron. 32. 4.
52 Deus igitur ſubiectũ videtur legalis ſciẽ-
tiæ, ſicuti & Theologiæ; quæ ſicuti res, &
ſcientia ſanctiſſima eſt, quoniam de Deo
agit, atque diuinis; ita planè, & legalis ipſa
ſcientia. Eſt equidem res ſanctiſſima Ciui-
lis ſapientia; vt Vulpianus loquitur *in l. prim.*
§. proinde. ff. de var. & extra ordin. cognit. vbi
Gloſſ. verbo ſanctiſſima, dicti rationem reddẽs:
Quoad animam (ſubnectit) *quia eius præcepta*
concordant cum diuinis. & propter ordinem,
quem habet ad Deum, vt *Sanctus Thomas d.*
q. 1. *art.* 7. *in corp.* docet. & vt dixit Menander

Leges per quam egregie res ſunt.

Et ex Græcis comicis.

Res valida lex eſt.

54 Finis præterea, & effectus iuris prudentiæ
non aliud ſunt niſi bonum, & æquum, quæ
55 eſſentialiter in Deo ſunt. Ipſe enim ſumma
Bonitas, ſumma æquitas, ſumma iuſtitia eſt.
Qui nullum malum impunitum, nullum bo-
num irremuneratum dimittit, digna pro
meritis rependens. vt textus loquitur in *ex-*
trauag. ſuper cathedram. 2. *in finalib. verbis de ſe-*
pultur. inter communes. Hoſtienſ. in ſum. tit. de re-
miſſionib. §. ad quid valent. n. 8. *verſ. peccatum re-*
manet, quem ſequitur *Abb. in cap. quod autem*
4. *ſub num.* 8. *verſ. nam ſcire debes. de pænit. & re-*
miſſion. Beatus Albert. Magnus in compend. Theo-
logicæ veritat. lib. 7. *cap.* 2. *nos reſponſione noſtra*
4. *num.* 24. *&* 25. *par.* 1.
56 Hæc ipſa & Theologia conſpicit: ſicuti
enim iſta diuinam eſſentiam contemplatur,
eiuſque attributa, (quæ ipſamet diuina eſsẽ-
tia, & vnum ſunt) ſpeculatur, (vt in ſuperio-
ribus diximus,) Ita & illa: At accuratius,
Theologia. ſtrictiuſque, ſubtilique modo,
etiam ſcientijs humanioribus vtens, vt *Au-*
guſtinus Triumphus de poteſtate Eccleſ. q. 108.
art. 3. *&* 5. *& Pelbartus* infra referend. docent;
quod non ita exactè, qui iuris prudentiam
57 docent, exequuntur. Sed rudiori Miner-
ua, (vt proloquio dicitur,) res ad propoſita
facta, & cauſas accomodantes decernunt. ad
text. in l. fin. C. de precib Imperat. offeren. & l. vt
58 *reſponſum congruum.* 15. *C. de tranſact.* Eſt ergo
idem legalis ſcientiæ ſubiectum, quod & ſa-
cræ Theologiæ; quæ continetur in lege an-
tiqui teſtamenti, & noui, & vtraque ſcripta,
59 & non ſcripta. Et Euſebius (vt ſequitur *Gre-*
gor. Tholoſat. in ſintaxi artis mirabilis d. lib. 6.
cap. 4.) Theologiam in fabuloſam, naturalẽ,
& Ciuilem diuidebat: fabuloſam quidem,
quam, & hiſtoricam dicunt, poetis maximè
attribuebant. Naturalem, & myſticam, quã
ſapientes approbarunt. Ciuilem, quæ in
ſingulis Ciuitatibus conſuetudine, & legi-
bus defenditur.
60 Additur his etiam quòd quemadmodum
ad duo ſe Theologia dilatat, ad ſpeculatiuã,
& praticam, & propter finem ad quem ſpe-
cula-

Digitized by Google

culatiua tendit,& propter operari, ad quod
pratica dirigit,vt 2. *Metaphiſ.* docet *Ariſt.* &
ſequitur *Pelbart.d.tom.1.in procm q.8. §.27. &*
28.S.Thom.1.par.d.q.1.art.4.& 5.
61 Pari quoque modo,& legalis ſcientia, iu-
riſque prudentia,& ſpeculatiuam, quatenus
ius ipſum per ſe,vt ſcibile,perpendit, ſpecu-
laturque;& praticam, quatenus ad operan-
62 dum dirigit; vnde iuris prudentię tria eſſe
precepta dicuntur: honeſtè viuere, alterum
non lędere,ius ſuum cuique tribuere;vt Vl-
pianus *d.l.iuſtitia 10.de iuſt.& iure tradit & in*
proem.decretal §.itaque lex. & can.1. diſt. 1. Vt
enim Cicero loquitur *orat.1.de legibus.* Ad
ſalutem Ciuium, Ciuitatumque incolumi-
tatem, vitamque hominum, & quietam, &
beatam,conditę ſunt leges. Et Demoſtenes
ex *oratione 2. contra Ariſtogittum*
Duas ob cauſas omnes feruntur leges,tùm
vt nemini quicquam iniuſti liceat agere;tũ
vt ijs,qui iſthęc tranſgreſſi ſunt, ſupplicio af-
63 fectis,cęteri meliores efficiantur. Quinimo
ſterilis omnino videtur Theologia,niſi legũ
Ciuilium adiumento fulciatur, vt ex Zaſio
in oratione poſt repetitionem *l.2.ff.de origine*
*iur.*tradit nec ab re *Caſſaneus d.par. 10. conſi-*
derat. 22. in Catalogo glor. mundi. Aperteque
proficit quod *Hoſtienſ Cardinalis in cap. 1. de*
conſanguinit.& affinit.nu. 3. verbo diſcretos do-
64 cet,Theologiam, legem Theologicam ap-
pellans,ſequentibus loquens: *Diſcretos* (in-
„ quiens) *Non in Theologia,non in iure ciuili,ſed*
„ *in lege canonica. Ideo hæc littera eſt apertè con-*
„ *tra Theologos quoſdam dicentes, quòd Eccleſia*
„ *Dei poſſet regi per ſolam,& puram Theologiam.*
65 *Quibus reſpondeo,quod cùm ad hoc non ſufficiat*
„ *lex Theologica;Ciuilis,& Canonica ſimul iunctæ*
„ *requiruntur Imò tota die nouis emergentibus no-*
„ *ua iura condi oporteret.*ff.de prę́ſcript. verb.l.4.
„ ſupra de iuram.calum. cęterum: *ſatis appa-*
„ *ret,quòd ſola Theologia non ſufficeret: imo debet*
„ *ipſi,ſi ſciretur. Et Ego:ſi eſſes Deus omnia ſcires.*
„ *Non eſt tuum ergo appetere iniuriam Domini*
„ *tui Geneſ 3. Sed quæcumque prædictarum legum*
„ *ſciretur ad plenum idem eſſet; Cùm in tribus præ-*
„ *ceptis iuris, de quibus ſuprà in proem. Omnia cō-*
„ *plectantur.* his Hoſtrienſis.Apertè igitur inter
legis ſcientiam Theologicam legem agno-
ſcit,eamque inter legem Ciuilem & Cano-
nicam,vti legis in genere ſpeciem, enume-
rat.
66 Nec minorem addit lapidem, quòd lex
ipſa Canonica pars eſt moralis Theologię,
& eadem omnino agit, & circa eadem ver-
ſatur, quę ipſamet Theologia, & ſi diuerſo
modo, & quo ad ſcientię tractationem, &
conſiderationem. At illa eadem, quę in
Theologia tractantur, illa omnino eadem
in iure quoque ſacrorum Canonum per-
tractantur,& traduntur, vt de Summa Tri-
nitate:de Fide Catholica,de Deo, de Sacra-
mentis,de perſonis,rebuſque Eccleſiaſticis,
de Iuſtitia,& iure,& vt animæ ad æternam
ſalutem dirigantur conſequendam; repor-
tantes finem fidei, ſalutem animarum vt 1.
Petr. 1.9. dicitur. Vnde illi ijdem canones,
qui in Theologia admittuntur, & in iure
Canonico pariter recipiuntur, & quæ ibi re-
iiciuntur, hic pariter nec admittuntur vt
Auguſtinus loquitur relatus *can. omnia 12.*
diſtinct.12. & can. Sancta Romana 3. per Gela-
67 ſium Papam 15.*diſt.*ſequitur,quod ſatis aptè
ad rem noſtram doctiſſimus ille, ac ſancti-
tate conſpicuus Auguſtinianæ Religionis
Fulgor Auguſtinus de Anchona,aliàs Triũ-
phus *tract. de poteſtate Eccleſ d. q.108 art.3.in*
68 *reſponſ.*quem ſequitur Sanctiſſimus,doctiſſi-
muſque pariter Archiepiſcopus Florentinus
Dominicanæ Familiæ ſplendor Antonius *in*
ſum.par.3 tit.5.cap.2 ſ. 2. eoſque ſequitur pa-
riter. *Pelbartus in Roſario Theologia tom.1.ver-*
bo Addiſcere 5.§.15.
69 Et ipſummet decretum à Gratiano com-
pilatum,& in vniuerſali Eccleſia receptum,
ex Sanctorum Patrum doctrina,Sacrorum
Conciliorum Decretis, atque Summorum
Pontificium Conſtitutionibus, & Ciuilibus
legibus ſæcularium Imperatorum, compa-
ctum, atque in vnam conſonantiam reda-
ctum,conſpicitur.Vt oſtendatur ex hoc,quā
maxime inter ſe ſe connectantur ius Cano-
nicum,ius ipſum Ciuile, atque Theologalis
ſcientia, quæ Theologica lex nuncupatur,
quod circa legem diuinam in veteri, ac no-
uo teſtamento traditam,verſetur. Vt non ab
re dicant,& ſi ſatis aptè ad rem noſtram, Au-
guſtinus de Anchona. S. Antonius, & Pel-
bartus in locis paulo antè relatis, teneri eũ,
70 qui ad ſacræ Theologiæ magiſterium aſſu-
mitur,& ſi non ex neceſsitate, ex congruira-
„ tate ſaltem,ſacros Canones addiſcere: qua-
„ tenus magiſtritus & expertus aſſumatur in
„ his,quæ ſunt neceſſaria ad conſulendum Sa-
„ luti animarum fidelium; vt *Triumphus dicto*
„ *art.3.*loquitur.
71 At nemo vtique (ſi ſapit ipſe) iurè aſſeret,
ſub legis verbo,ac genere, legem Canonicā
non comprehendi:Cùm paſſim iuris prudē-
72 tię profeſſores,iuris vtriuſque Doctores nũ-
cupentur,quod in vtroque iure,& Ciuili, &
Canonico laurea doctoratus decorentur.
Quinimò potiora ſemper obtinent iuris Ca-
nonici profeſſores, quàm iuris ciuilis,vt ple-
nè per *Caſſaneum d.par. 10.conſid. 17.*
73 Quam ob cauſam,ſicuti iuri canonico ope
ram danti in ſtudio, Doctoriſque laurea in
eo donato, legatum præfatum debebitur,
quòd legis vtique doctor, quamuis Canoni-
cæ, dicatur, & ſit, quod inficias nemo ſanæ
mentis ibit.
74 Ita plane, parique modo & Doctori in
ſacra Theologia debebitur;quòd is quoque
legis diuinæ,& Theologicæ in ſacris Scrip-
turis,veteri, nouoque teſtamento contentę,
atque digito Dei deſcriptæ, & per Filium
eius Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum
ſuo

Digitized by Google

ſuo ore deprompta, Doctor dicatur.
Quòd ſi porrò iuris canonici doctores, le-
gis doctores ſunt, iurèque nuncupātur: Cur
75 non itidem Theologi legis doctores dicen-
tur, qui diuinæ legis doctores ſunt, Diuinā-
que, ne dum humanam profitentur legem?
Et ſacri Canones etiam ipſi à Deo per Pon-
tifices conditi fuere, & pars Theologiæ mo-
76 ralis agnoſcūtur. Cæteroquin lex per Moy-
ſen ſcripta, lex diuina haud dicetur, quòd à
Deo per Moyſen (non ab ipſo Deo imme-
diatè) promulgata ſit. At nemo hoc niſi im-
pius, & infidelis aſſeret.
77 Quæ autem ratio de toto quo ad totum
præēſt, eadem quoque de parte quo ad par-
tem firma erit *l. qua de tota 75. ff. de rei vendi-
cat. l. an parſ 3. ff. pro de relicto* Hyppolit. *ſingular.*
78 *256. eadem eſt ratio.* Nec improbatur hoc pa-
cto argumentum, quin firmum habeatur,
& quoad Ariſtotelis doctrinam, & quòad
iuris prudentiæ Magiſtros, vt ſequitur, *Iaco-*
79 *bus Menoch. lib 3 præſumpt 35. n. 27.* Vbi potiſ-
ſimum vna eademque in vtroque, ac par eſt
ratio, ſecundum *Cardin Tuſcum tom. 1. littera*
80 *A. concluſ. 499. nn. 1. & 3.* & dixit Rota *in Ro-
mana Saluiani interdicti 19. Nouembris 1593.
coram Penia deciſ. 74 n 9 apud Statilium Pacifi-
cum de Salniano Interd. Euerard. in Topicis Iu-
ris, loco de toto ad partem n 3. & num. 7.* dictum-
que fuit in *Ceſaraugustana iuriſdictionis 5. Fe-
bruarij 1609. coram Damaſceno deciſ. 174. nu. 5.
par. 1. tom. 1. in recent. Auguſtin. Barboſ in locis
argum. communibus loco 72. n. 1. & loco 114. n. 1.*
81 *&* 2. Idem igitur de Theologia dicetur, quæ
rotumquid eſt (vt lex ſit diuina, etiam hu-
manam comprehendens) quod de lege aſſe-
ritur Canonica, quæ pars theologiæ moralis
agnoſcitur. Probata itaque remanet ne dum
minor, verum & conſequentia, quæ in prio-
ri ſillogiſmo aſſumpta fuit.
81 Præter quàm quod item, ſi lex in genere.
omnes legis ſpecies ſub ſe complectitur, ſi-
cuti genus ſpecies ſuas. Et teſtator hic noſter
in genere loquutus fuit; (*ò in lege, ò in Medi-
cina* dicens) atque Theologus legem diuinā
82 calleat, profiteaturque, in eaque verſetur,
ſicuti legiſta legem humanam poſitiuam,
à laijcis Principibus traditam; Et Canoniſta
legem canonicam à Summis *Pontificibus*
rogatam, atque etiam legem diuinam in ve-
teri, ac nouo teſtamento contentam, quæ
etiam à ſanctis Patribus in decreto aſſertur,
ſummorumque Pontificum conſtitutioni-
bus, ſacriſque Concilijs, Tridentino præſer-
tim concinnatur, atque connectitur.
Cur vtique (quæſo te) aſſerere, admitte-
reque debebimus ſolam legem diuinam, à
Deo ipſo nobis traditam in veteri teſtamen-
to per ſeipſum, per Angelos, per Moyſen,
per Prophetas, & in nouo per ſe ipſum, in
Filio, vt Paulus loquitur ad *Hebræos* 1. atque
proinde Theologiam, quæ legem in vtroq.
teſtamento contentam profitetur, neque
canonicam abijcit à genere (*O in lege*) ſeclu-
ſam videri, ne in illo comprehendatur? Cùm
alioquin ſub illo, legem humanam ciuilem,
& canonicam complecti nemo in dubium
erit, qui reuocet.
Verum teſtator neque legem humanam
ciuilem, neque canonicam, ſuas per ſpecies
nuncupauit, ſed in genere (*ò in lege, ò in me-*
83 *dicina*) legem appellauit. Vt omnes omni-
no legis ſpecies per laxam, atque diffuſam
generis nuncupationem comprehendere,
atque cogere ſe voluiſſe oſtenderet, neque
vulgari indicio demoſtraret, ac ſi ſpecies
84 omnes legis ipſe per ſe exprexiſſet. Expreſ-
ſum porro dicitur, quod ſub genere com-
prehenditur, atque concluditur *l. fin. vbi
Gloſſ. verbo ſpecialiter C. quòd eum eo l. Lucius
Titius 45. ff. de vulgar. Barboſa* qui alios refert,
aſſiomat. 89 n. 7.
85 Idem quippè generalis præſtat diſpoſitio,
quod ſpecierum peculiaris enumeratio, *ad
tex. in l. ſi duo 53 ff. de adminiſtrat. tutor. Ripa in
l. 1. n. 50. in 1. concluſ. ff de vulgar. & pupillar.
Rota apud Verall. deciſ 291. n. 1. par. 1. Marta de
ſucceſſion legali tom. 2. par 4. q. 18. art. 3. num. 55.
& 57.*
86 Quin imo ipſummet genus quàlibet in
ſpecie repræſentatur, & exprimitur. Data
nempè ſpecie, & genus eo ipſo, (quod ſupe-
rior eſt.) oſtēditur. Quoniam in genere ſpe-
cies continentur, & comprehenduntur, vt
ſine genere eſſe ſpecies minimè poſſit, vnde
in vnaquaque ſpecie genus ſaluatur. Species
87 enim ſunt in genere vt *Ariſt. 10. metaphiſ. 24.*
docet, & *tex. cum Gloſſ. in l. ſi quid earum 45. §.
interpretum ff. de legat. 3. Decian l. 1. n. 6 ff. de re-
gul. Iur. Surd. conſ. 121. n. 3. vol 1. Mantica de ta-
cit. & ambig tom. 1. lib. 1. tit. 4. n. 5. Card. Tuſcus
tom. 4. littera D concluſ. 29. Barboſ. aſſiomat. 107.
num. 30.*
Ni fortaſsis in odium legis diuinæ in Scri
pturis ſacris in veteri, nouoque teſtamento
traditæ, illam ſub legis genere haud com-
prehendi, & agnoſci, admittamus.
88 At ita diſpoſitionis verba legi humanæ
ciuili aptantur, & congruunt, ſicuti legi ca-
nonicæ humanæ pariter, & diuinæ, ac natu-
rali. Aequè igitur & eius diſpoſitio ſedebit,
vt legi quoque diuinæ congruat, quam
Theologia profitetur. Aequè ergo, pariter-
que Doctori Theologo legatum debebitur,
qui legis diuinæ Doctor agnoſcitur, ſicuti
legis humanę Ciuilis, & canonicæ doctori
deberi certū, abſolutūq; eſt; quòd illi quoq;
diſpoſitionis verba congruāt, atq. reſpōdeāt;
vt pariter diſpoſitio ipſa congruere, atquè
reſpondere debeat. *l. 4. § toties ff de damno in-
fecto l bos accuſare 12. §. omnibus ff. de accuſat.
Bartholomæus Socin. conſ. 2. n. 7. lib 3. Barnabas
Cornzan. dec. Lucen. 79. n. 3. Aymon. conſ. 10. n. 7.
nos reſponſ noſtra 35. n. 7. p. 2. Rota Rom. in Præ-
tenſi fideicōmiſſi de Vrſinis 25. Martij 1585. coram
Orano deciſ. 27. n. 2. apud Picum in ſtatuto Vrbis.*

89 Alioquin diſparitatem dicens ipſe probā-
di ſubeat onus ad *tex.in l.in exceptionibus 19.*
ff de probat.l.2.ff.quibus ex cauſ.minor.

90 Quemadmodum,& verba illa (*ò in medi-*
cina)cum genus indicent, omnes ſub ſe me-
dendi ſpecies comprehendens, atque inclu-
dens, omnes vtique medicinæ, ac medicorū
ſpecies concludet,atque continebit: vt aper-
tis verbis docere videtur, Vlpianus in *l. 1. §.*
Medicos ff. de varijs & extra ordinar. cognit. ſe-
„ quentibus loquens: *Medicos fortaſſis quis ac-*
„ *cipiet,etiam eos,qui alicuius partis corporis, vel*
„ *certi doloris ſanitatem pollicentur,vt puta ſi auri-*
„ *cularum,ſi fiſtulæ,vel dentium. Non tamen ſi in-*
„ *cantauit,ſi impracatus eſt, ſi (vt vulgari verbo in*
„ *poſterum vtar) exorcizauit; non ſunt iſta medici-*
„ *næ genera: tametſi ſint,qui bas ſibi profuiſſe cum*
„ *prædicatione affirment.* hæc Vlpianus.

92 Quo loci etiam obſtetricandi artem me-
dicinæ ſpeciem agnoſcit, & obſtetrices me-
dicinam exercere dicit; paulò ante relata
„ ſcribens §.*ſed & obſtetrices: ſed & obſtetrices*
„ *audiunt,quæ utique medicinam exhibere videntur*
& in l. item ſi obſtetrix. 9. (quæ eſt eiuſdem
Vlpiani) *ff. ad l.aquilam.* Modeſtinus *in l. ſi*
93 *duas 6. §. Grammatici ff. de excuſationib. tutor,*
quo loci de circulatorib. medicis meminit,
qui circūforanei aliàs vocantur qui circuire
ſolent Ciuitatē ſanando ægros (vt *Gloſ.ibid.*
aduertit)& parabolani aliàs nuncupātur *in l.*
parabolani 18.C. de epiſc.& cleric. qui ad curā-
da debilium ægra corpora deputantur. Qui
94 per Imperatorem ſub Epiſcopi loci cura,&
obedientia, vt eius obſecundent præceptis,
ſubijciuntur. Qui ſanè omnes medicorum
genere comprehenduntur; quòd omnes
medicinam,ſiue medicam artem profitean-
tur, ſequiturquè Doctiſsimus *Petrus Grego-*
rius Tholoſates,(multis mihi nominibus ſu-
ſcipiendus) *Syntagmatum iuris vniuerſi tom. 1.*
lib.18.cap.25. & in libris Syntaxeon artis mira-
bilis lib.28.cap. 1.& ſeq.& cap.6.

95 Quam ob cauſam qui Chyrurgiam exer-
cent,inter medicos computantur, & agno-
ſcuntur, quòd ſit Chyrurgia medicinę ſpe-
cies,quæ in opere manuum conſiſtit; Verſa-
turque in diuiſione,& incompoſitione con-
tinui,in ſuperflui ſublatione, in vulnerum,
& vlcerum curatione,vt *Petrus Gregor. d. lib.*
23. Syntaxeon. cap. 34. docet, & eſt apertus
text.in cap.tua nos 19.de homicid. extra.

96 Hinc ſanè eſt, Chyrurgum in Chyrurgia
doctoratum, doctorum perfrui priuilegijs,
etiam in nobilium pœnis perferendis; quòd
Chyrurgia medicinæ ſpecies, & pars agno-
ſcatur, vt deciſum fuiſſe in ſacro Neapoli-
tano Conſilio refert; *Vincent.de Franch.deciſ.*
564. quem ſequitur. *Ioan. Baptiſta Thoro in*
compend.deciſ.tom.1.verbo Doctor.

97 Qui itaque in Chyrurgia Doctoris coro-
na decoratus fuerit, Teſtatoris huius legatū
conſequetur, quòd medicinæ operam de-
diſſe vidiatur, atq. in medicina doctoratus.

98 Cùm medicinæ pars,& ſpecies chyrurgia
ſit,& ſub laxo genere (*ò in medicina*) à teſta-
tore expreſſo,comprehendatur. *Petrus Greg.*
toto d.lib.28. Sytaxeon. & faciunt illa Homeri
Carmina *lib.11.Ibid.* quæ Eobanus ſic vertit.
„ *Vir medicus ſiquidem multis virtutibus vnus*
„ *Prævalet ante alios multos, ſeu tela ſagaci*
„ *Corporibus defixa manu trahit, intima ſcrutans,*
„ *Mitia ſeu docta miſcet medicamina dextra.*

Comprehendetur itaque, multoque ma-
gis,qui Theologiæ operam dederit,quòd le-
gi diuinæ ſtuduerit, & in lege diuina per ſa-
cram Theologiam doctoris apprimè cele-
99 brē laureā cōſequutus fuerit,tātoq.inſignio
rè,quantò lex diuina,humanæ (ſiue ciuili,ſi
uè canonicæ)præfertur: vt inſuperioribus o-
ſtendimus docetq. *Tiraq.de nobil.c.tit.31.n.35.*

Cui perpenſioni non minimi proficit à
100 ſimili argumentum. Namque puellę ſi
nupſerit legatum relictum, ita debebitur ſi
temporales, carnaleſue admiſerit cum vi-
ro nuptias,ſicuti,multoque magis, ſi mona-
ſterio nomen Deo dederit, ſpiritualeſque
cùm Chriſto animarum ſponſo nuptias iu-
gauerit. vt textus eſt diſpoſitio *in §. ſed & hoc*
præſenti cap. 37. in auth. de ſanctiſſimis Epiſcop.
collat.9.& in auth.niſi rogati.C.ad Senat.conſult.
Trebellean.Niſi rogati,(inquit ibi Imperator)
„ *reſtituere datum dotis cauſa, vel propter nuptias*
„ *donationis,relictum ſub conditione nuptiarum,*
„ *vel liberorum, monaſterium,vel alium locum ve-*
„ *nerabilem ingrediantur.*

101 Nec ratio ab inſtituto deflectit.Quia por-
rò matrimonij,ſiue nuptiarum nomē, quod
genus quodam eſt,ita,æqueue matrimoniū,
ſiue nuptias complectitur carnales, ſicuti
ſpirituales,matrimonij ſpecies,cùm ex vtriſ-
que filij ſuſcipiantur: ex hoc ſanè ſpiritua-
les,ex illo vero carnales. Validius attamen
ſpirituale vinculum eſt, atque ligamen,
quod ex ſpiritualibus connectitur nuptijs,
quam ex carnalibus; quod hæ morte finian-
tur,*can. licitè 2.32.q.7.cap.in præſentia 19. vbi*
Abb. n.2.de ſponſalib.c.2.& fin. de ſecundis nu-
ptijs,afferens locum Apoſt.*1 ad Corint. 7. 39.*
Mulier alligata eſt legi quanto tempore vir
eius viuit; quod ſi dormieuit vir eius libe-
rata eſt. *& ad Roman. 7. 31.* Illæ vero multò
ſtrictius poſt ſuprema ligant futura, cùm
animę æterno ſponſo in æuum colligatæ
perdurent,& ſequantur Agnum quocum-
que ierit. *Apocalypſ. 14. 4 eſt tex. in cap. inter*
corporalia 2.de tranſlat.Epiſ. Docetque S. Au-
guſtin.*tract.9.in Ioan.*ſuper *cap.2.*ſequentibus
„ loquens. *Neque illæ,quæ virginitatem Deo vo-*
„ *uent, quamquam ampliorem gradum honoris, &*
„ *ſanctitatis in Eccleſia teneant, ſine nuptijs ſunt.*
„ *Nam & ipſæ pertinent ad nuptias cum tota Ec-*
„ *cleſia.in quibus nuptijs ſponſus eſt Chriſtus.* hæc
Aguſtinus, & hanc ſententiam communem
appellat, ſequiturque Molina ex Societate
Ieſu doctiſſimus Vir, *de Iuſtit. & Iur. tom. 1.*
diſput.207.col.3.in fin. verſ.dubium deinde eſt,&

col.

col 4.in 1. concluſ. Gaſpar. Anton. Theſaur. *Forenſ.par.1.q.60. Cardin. Mantica de coniectur. vltim.volunt 11.tit.18.num.26.Rota apud ſ.memor.Greg. xv. deciſ.63. n.24.vbi* Beltramin *addenſ.num.26. & deciſ. 301. Fr. Ludouic. à Beia reſponſ.caſuum conſcient.part.1. in vlt. caſu. fol. mihi 351. Maſtrillus deciſ.Siciliæ 153.par.2. Pater Sanchez.de matrimon.tom.1.lib.1. diſput. 33. n.29.& 31.& ſeq.*

Debebitur itaque Doctori Theologo legatum ijs,qui *(ò in lege,ò in medicina)* ſtuduerint,rogatum, quòd ſub legis genere,lex diuina,quam profitetur Theologia, in veteri, ac nouo teſtamento comprehenſa, vti ſpecies concludatur; veluti legem humanam ciuilem,& canonicam, legis & illas ſpecies, comprehendi certiſſimum eſt.

Quod profectò eò magis aſſerendum erit,quòd(vt diximus) receſſiſſe videtur teſtator à primeua illa verborum reſtrictione *(ò in lege,ò in medicina)*per verba,quibus ſubſequenter voluntatem ſuam apertiùs declarauit,ſubnectens.

Dico, che ſi debbano pagare à ciaſcuno delli
„ *detti giouani che ſtudiaranno;ma dottorati, che*
„ *ſaranno, non ſe li debba pagare coſa alcuna, lo*
„ *quale dottorato non ſi poſſa prorogare oltre ſei*
„ *anni, ò al più ſette anni.*

Receſſiſſe nempè videtur teſtator ab illa priori ſpecificatione *(ò in lege ò in medicina)* cùm ſimpliciter poſt modum ſe ipſum declarando loquutus fuerit, vt omne litterarũ ſtudium includeret, ſacræque Theologię
103 operam nauantes nec ſecluderet: quòd fauorabilius ſit hoc ſtudium, aliarum ſcientiarum,vt notatur *in tex. in cap. ſuper ſpecula 10.ne Clerici vel Monach.*& accuratiùs per ſacrum Trident.Concil. *ſeſſ. 5.cap.1.& 3.de reſor.* quod nouam condidiſſe legem, in dubium reuocari nemini debet.

104 Qui enim declarat, hoc omnino agit, quòd rem, factumque, quod obſcurius antea videbatur,magis in apertum deducit, atque elucidat,*ad tex.in l.hæredes palam.21. §. 1. ff.de teſtament.* Et operatur declaratio, vt habeamus veram,& effectualem prouiſionem ab initio.*vt Rota* loquitur *apud Card. Caualer. deciſ.145.n.4.*

106 Alioquin inanis, futiliſque ſubſequens hæc teſtatoris declaratio aſſeretur,ſi nihil in effectum deducet,pilique operabitur. Quod non ita facile àdmiſerimus,ſi *Baldi* attendamus doctrinam *in rub.C.de contrahend.emptione q.9.n.9.*qua nos docuit: Verbum nullum, nullamque clauſulam, (etſi minimam) eſſe debere in teſtamentaria diſpoſitione ſine virtute aliquid operandi; ſequutiquè nos fuimus *reſponſ.noſtra 25.n 82.& 83. par. 1.*

Ita igitur ex his in hac facti ſpecie, cenſoris non recuſſa virga, emunctioriſque naris haud expuncto attractu, reſpondendum cenſui,&c.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Quem finem cauſa hęc viderit, ſatis compertum mihi non eſt, quòd ad Iuuenacen Eccleſiam nominatus Romam accedere ad examen me oportuit; & poſt modum (vt sũt
107 res humanæ) Dominus Ferdinandus Brãdolinus V.I.D.Cauſarum Patronus, magnæ expectationis Iuuenis,pro quo hæc ipſa dederam,repentino gutturis correptus morbo,extremum clauſit diem.

108 Ne fidas igitur rebus caducis. Præteruo-
„ lat breue hoc, atque fugax vitæ tempus.
„ Quin,Homo natus de muliere breui viuens
„ tempore repletur multis miſerijs. Qui qua-
„ ſi flos egreditur,& conteritur,& fugit velut
„ vmbra,& nunquam in eodem ſtatu perma-
„ net.vt *Iob.*loquitur 14.1.Et idem 16.23.Ec-
„ ce enim (inquit) breues anni tranſeunt, &
„ ſemitam,per quam non reuertar, ambulo.
Vanitas(itaque) vanitatum dixit Eccleſiaſtes (.1.) Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.Addens etiam 2.1.Cumque me conuertiſsem ad vniuerſa opera, quæ fecerant manus meæ,& ad labores,in quibus fruſtra ſudaueram,vidi in omnibus vanitatem,& afflictionem animi,& nihil permanere ſub ſole. Homo enim à ſepulchro ad ſepulchrum tẽdit. Nãque ab vtero materno ad ſepulchrũ cito tendit itinere. Audi Gregorium Nanzianzen. *carmine* de externi hominis vtilitate,ac præſentium rerum vanitate *circa fin. n.29.*dicentem.

109 „ *Quæ vita hæc? tumulum à tumulo peto rurſus.Et ignis*
„ *Poſt tumulum rurſus me tumulabit edax.*
„ *Idque ipſum eſt quod viuo velut rapidiſſimus amnis.*
„ *Qui ſurſum exoriens ſemper ad ima fluit.*
& paulo poſt.
„ *Ludus homo (poſita verùm formidine dicam)*
„ *Numinis eſt,qualis luditur orbe fræquens.*
„ *Larua tegit faciem, qua dempta protinus alter*
„ *Reperior,ſubitus tingit & ora rubor.*
„ *Talis vita hominũ eſt, quos ſpes delectat inanis.*
„ *Ad tempus teneant, queis lubet,iſta breue.*
„ *Aſt ego complectar manſura in ſæcula Chriſtum.*
„ *Cum fuerint vitæ vincula rapta mihi.*

110 Chriſtum ergo totis præcordijs diligamus,eique adhęreamus, vt poſt huius vitæ exilium,ad eum duce ipſo, tandem perueniamus.

SVMMARIVM.

1 *In facto ius eſt.*
2 *Ambitionis cupiditas ſæua, ac dira & modum inuenire neſcit n. 3.*
Et quo plus ambit deteſtabilior fit n.3.
Vitiorum omnium fonſ. 4.
5 *Ambitio quid?*
6 *Ambitio charitatis ſimia,eiuſque paralella tete-*

Digitized by Google

rimaque ſua caligine, etiam probatorum virorum animos exeacat n.7.

Acrugo mentis dicitur à S. Ambroſio n.9.

8 *Mens dignitatis humanæ auida malis ſubijcitur multis.*

10 *Ambitionis epiteta, & effectus à S. Bernardo enumerantur.*

11 *Ambitio ipſa, ruina eſt. nunquam quieta eſt num.27.*

12 *Locus Matthæi 4.9. Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris mè à S. Ireneo elucidatur.*

13 *Honores vanos Diabolus appetentium ruina vendit.*

14 *Dignitatis in alto qui ſunt, graniore cadunt caſu.*

15 *Honores qui ambiunt, Phætontem imitantur, ſuaque ruina vnde eeciderint agnoſcunt.*

16 *Emblema Alciati de Phætonte.*

17 *Vitæ eminentis exitus (cadere) eſt, Seneca dictum. Illuſtratur aliorum dictis.*

18 *Pueri ad Sacros Ordines admitti haud debent.*

19 *Neophytus promoueri minime debet, ne cadat.*

20 *Praeſſe, qui alijs debent, ambitu duci non oportet.*

21 *Eligi quis nam debeat ad Sacerdotium? qui vtique melior eſt, atquè qui optimus inter alios, num 22.*

23 *Epiſcopus eligi debet non qui ambit, ſed qui refugit, & optimus eſt. num.24.*

25 *Optimus quis dicatur?*

26 *Sacerdotes Domini nullo errore implicari oportet, nullaque cupiditate violari.*

28 *Auaritia, & Ambitio elementa malorum omnium.*

29 *Ambitio è Sacerdotum cordibus abſcindenda, alioquin Deo adherere non poſſunt, num.30.*

Adagium à fabis abſtineto: expenditur num.30.

31 *Honorum vera materia eſt bonum.*

32 *Dignitates his, qui virtute præditi ſunt, concedendæ, non ambientibus, quod vereeundum etiam Ciuiles leges æſtimarunt, num.42.*

33 *Templa duo antiquitus erecta Honori, & Virtuti, ſed ad illud per hoc acceſſus erat, elucidatur.*

34 *Gloria ſequi, non appeti debet.*

35 *Prælati ſuper intendentes ſunt, capti itaquè oculi eſſe haud debent.*

36 *Honoris augmentum non ambitione ſed labore acquirendum.*

37 *Grex in præcipitia ruit, cuius Paſtor per abrupta graditur.*

38 *Prælaturæ Eccleſiaſticæ ambientibus haud concedendæ.*

39 *Eccleſiaſtici arctiori vinculo Deo aſtricti ſunt.*

40 *Ambitio perículoſior in Eccleſiaſticis.*

41 *Regularium, qui in religione profecerunt nemo melior, ſicuti nemo peior eorum, qui in illa defecerunt, Auguſtini dictum.*

43 *Tutores, & Curatores creandi non ſunt, qui ſe ingerunt, vt fiant.*

44 *Dignitates Eccleſiaſticæ, ſi pecunijs vendantur, nulli locus ſecurus erit.*

45 *Auri ſacra fames execranda in Eccleſiaſtis.*

46 *Gloria cupiditas libertatem adimit.*

47 *Ambitio ambientium Crux à Bernardo.*

48 *Ambitioſus inordinatè bono[…]s appetens mortaliter peccat; quia repugnat charitati, quæ ambitioſa non eſt.49.*

50 *Peccator per peccatum deformis, & inuiſus Deo efficitur.*

51 *Locus Apoſtoli ad Galat. 4. imò cogniti ſitis à Deo elucidatur.*

52 *Locus Matth.25.12. neſcio vos, pateſit.*

53 *Peccator indignus euadit, qui ad dignitates eligatur.*

54 *Ambitio peccatum eſt, & repellit ambientem à dignitatibus.*

55 *Appetitur male, quod ſine peccato retineri non poteſt.*

56 *Peccatar peccat ſi eligi patiatur, ſicuti peccant eligentes, ſi peccatum notorium eſt, num. 57.*

57 *Epiſcopus eſſe non debet, qui paulò ante incontinens arguitur per paruulam filiam.*

58 *Indignus electioni conſentiens mortaliter peccat, & n.60. & 93.*

59 *Irreprahenſibilis eſſe debet, qui ad animarum curam aſciſcitur. & num.80.*

61 *Prælatus, qui in peccato eſt, arguere alios non poteſt peccantes.*

62 *Locus Matthæi.7.3. quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui, elucidatur.*

63 *Iudicat qui alios, ipſe ſine crimine eſſe debet.*

64 *Indignus honores ambiens infamis efficitur, quinimo ſimoniæ crimini ſe addicit, num.65. per ſimoniam ab obſequio.*

66 *Dignitatis portæ vilibus. & indignis patere non debent.*

67 *Indigni ſi eligantur, Eccleſiæ Dei, quàm maximè officit. & nu.79.*

68 *Integritas præſidentium ſalus eſt ſubditorum.*

69 *Paſtores boni ſi Eccleſijs præficiantur ad maximam cedit Dei gloriam, animarumque ſalutem.*

79 *Affettare nemo debet in quo intelligit infirmitatem ſuam periculoſam alijs, peccat proinde mortaliter, potiſſimum, ſi quoad animas damnum inferatur 71.*

72 *Periculo ſe exponens peccandi mortaliter, peccat.*

73 *Eccleſiaſtici 3. 27. Qui amat periculum in illo peribit, elucidatur.*

74 *Præſumptionis peccatum eſt, attentare; quod ſupvires eſt.*

75 *Actio qualibet commenſurari debet virtuti, quod ſecundum naturam eſt.*

76 *Magnanimitatis virtutis eſt, non tendere ad maiora ſe.*

37 *Sine pennis volare haud facile adagium.*

78 *Sacerdos metiri debet vires ſuas, an ſit ſufficiens ad onus, quod illuſtratur.*

81 *Scandali cauſa indignus quis efficitur, vt ad Sacerdotium eligatur.*

82 *Vtilitas populi, & Eccleſiæ in electione ſpectanda eſt prælatorum, ideo eligi, qui magis eſt gratus populo.*

83 *Locus Apoſtoli primæ ad Corinth.12.7. Vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem, expenditur.*

84 *Vtilitas publica priuatæ præfertur.*

85 *Deſipit qui male ſapit.*

86 *Or:*

Digitized by Google

86 *Ordinandus in prælatum vita merito,& ſapientia eligi debet.*
87 *Electores promiſſis ſolicitare ſimonia eſt.*
88 *Charitas, & amor erga Deum exquiruntur in eo,qui ad animarum curam aſciſcitur,& n.91.*
89 *Pondere ſanctuarij expendendæ res ſacræ erunt.*
90 *Locus Ioannis vltimo Simon Ioannis diligis me plus his,expenditur.*
91 *Eligi magis idoneus in foro conſcientiæ debet:ſufficit tamen in foro exteriori,ſi idoneus eligatur.*
93 *Acceptio perſonarum in electionibus peccatum eſt ex genere ſuo mortale.*
94 *Indignum,qui eligit,contrà Chriſtum facit, & peccat.*
95 *Locus Lucæ 11.23 Qui non eſt mecum,cõtra me eſt.perpenditur.*
96 *Subornantes electores ſunt excommunicati ſicuti etiam ſubornati.*
97 *Excommunicatus neq;eligi,neque eligere poteſt.*
68 *Eligentes indignum alienis peccatis communicant.*
99 *Eligendus,qui fructificare valeat, vt filius lucis in omni bonitate,& Iuſtitia,& veritate.*
100 *Electio ambitioſè facta viribus caret.*
101 *Contra ius obtentum ambitioſè obtentum præſumitur.*
102 *Infælix exitus facti huius narratur.*
103 *Prati ſpiritualis Sophronij authoritas.*
104 *Thallalei Archiepiſcopi Theſſalonicæ deteſtabilis mors.*
105 *Dei iudicia timenda*
106 *Pouerbium Mali bibunt improbitatis fecem elucidatur.*

ARGVMENTVM.

Ambitioſum indignum eſſe, qui ad Eccleſiaſticam eligatur prælaturam; neque electum tuta conſcientia vti illa valere, non inconcinne oſtenditur.

1 IN cauſa(in facto ſcilicet iuxta *Gloſſ.*)cũius ſit,ſecundũ Alpheni reſponſum *in l.in plagis 51.§.in Cliuo Capitolino ff.ad legẽ Aquiliã.*) ex his quæ proponuntur(ſecũdum verba Sceuolæ *in l.defuncta 64.*ibi) ſecundum ea,quæ præponerentur (*ff.de vſufructu.* citrà ambitionis vitium, confirmari haud poſſe, neque debere Reuerendiſſimũ Patrem Generalem,iurè reſpondi.

2 Sæuæ equidem cupiditatis,damnandæque. Ambitionis improbitas, iuxta *tex. in cap. ita quorundam 6.de Iudæis.cap.deteſtanda 2.de conceſſ. præben.in 6.cap. auaritiæ cæcitas 5.de elect. eod.lib.extrauag.execrabilis. Ioannis 22. in princip.de præbend.*quam diram vergilius nuncupat. 1.*Georgic.*

Nec tibi regnandi (inquiens) *veniat tàm dira cupido.*Quę modum inuenire non nouit.*cap.*
3 *cùm iam dudũ 18.extrà de præben. Nã res immoderata cupido eſt.*vt Ouid teſtatur quæue plus
ambiens,eò magis fit deteſtabilis.*d.extrauag.*
4 *execrabilis inprinc.* Quę vitiorũ omniũ fons à
,, Diuo Ambroſio agnoſcitur(dicente) *Omniũ*
,, *vitiorum fons eſt ambitio.* Quęue eſt dignitatis
5 appetitus immoderatus ratione honoris. vt
Angelicus Doctor *S. Thomas* eam definit
2.2.q.131.art.1.in corp.
6 Atque perbellè ſatis charitatis ſimia nun-
cupatur (per Originem *in Epiſt.ad Roman.*)ſi-
ne magis per Archiepiſcopum Rauennaten
S.Petrum cognomento Chryſologum, ab
aureo dicendi genere ita nuncupatũ. ſerm.
,, *Eſt etenim Ambitio* (inquientem) *quadam ſi-*
,, *mia charitatis. Charitas enim patiens eſt pro*
,, *æternis;Ambitio patitur omnia pro caducis. Cha-*
,, *ritas benigna eſt pauperibus; Ambitio diuitibus.*
,, *Charitas omnia ſuffert pro veritate. Ambitio pro*
,, *vanitate.Vtraque omnia credit, omnia ſperat, ſed*
,, *longe diſſimili modo;hæc ad gloriam huius vitæ,il-*
la ad gloriam ſine fine. Petrus quoque Bleſen-
ſis Archidiacon.Bathonien.*epiſt.14.fol. mihi*
28.qui tempore Diui Bernardi floruit. Qui
ab illis accepit.
6 Ita ſemper teterrima ſua caligine(virorum
etiam probatorum) potens eſt animi oculos
excęcare,& occupare. *cap.quorundam 24. de*
*de elect.in 6.*Vt illos cogat agenda non vide-
re,à prohibitis non declinare, atque à veri-
tate etiam ab errare;ſecundum *Gloſſ. in d. c.*
Auaritiæ 5.verbo cæcitas.Gloſſ.in can. virum ca-
tholicum 6.verbo menſ.47 diſt.
8 Mens quippè potentiæ(humanę ſcilicet di-
gnitatis ſecundum *Gloſſ.*)auida (vt Leo Epi-
,, ſcopus Anatholio Epo ſcribens loquitur *d.*
,, *can.virum*) nec abſtinere nouit à vetitis, nec
,, gaudere conceſſis, nec pietati conſenſum
,, adhibere.& ſequitur *Gloſſ. in d.extrauag. exe-*
,, *crabilis verbo religioſorum de præbend.*
9 ,, Namque Aerugo mentis eſt appetentia
,, dignitatis,ſi inhis ſuprema ſpes vitæ pręſen-
,, tis locetur. Reſipiſcat vnuſquiſque à furore
,, ſecularium dignitatum,& cupiditatum,quæ
,, mentem,animumque perturbant, vt com-
,, pos ſui eſſe poſſit. *Ambroſ. ſuper Luc. lib. 3.*
ſcribit.
10 Ambitio nempè ſubtile malum, ſecretũ
virus,peſtis occulta,idoli artifex,mater hyp-
pocriſis, liuoris parens, vitiorum origo, ti-
nea ſanctitatis,excæcatrix cordium; ex re-
medijs morbos creans,ex medicina languo-
rẽ generãs.*vt S.Bernard.ſerm de quadrag.*melli
fluo loquitur ore.Quinimò furoris vt idem
ipſe *epiſt.126.*ſcribit,& res immoderata.
11 Et Ambitio ipſa honorum, ac dignitatũ,
ruina eſt.*Hæc omnia tibi dabo*(Chriſto Domi-
no Diabolus dixit,*Matth.4.9.*)*ſi cadens adora-*
*ueris me.*Verbum illud (*Cadens*)expendit re-
ctè S.Irenæus(*lib. 5.cap. 22.*) *Ipſe* (inquiens)
Diabolus confitetur,quoniam adorare eum,& vo-
luntatem eius facere, cadere eſt à gloria Dei. Et
quid aut ſuaue,aut bonum participare poteſt, qui
ceci-

cecidit? Aut quid aliud præſtare poteſt, qui talis
,, *eſt,niſi mortem. Ei enim qui cecidit proxima mors*
,, *eſt. Deinde nec illa ipſa, quæ promiſit præſtabit ei,*
,, *qui cecidit*. Ita Irenæus.

Nam via ad honores obtinendos tempo-
rales (ipſe fatetur diabolus) ruina eſt. Vanos
13 honores diabolus, appetentium ruina ven-
dit. Deluditur plane ambitio; & honores,
priuſquàm habeat, amittit, dum ex ruina
moritur, qui habiturus aſcendebat.

14 *Et grauiore caſu decidunt turres,*
Feriuntque ſummos fulmina montes.

vt Horatius cecinit.

15 Phætontem propterea imitantur, qui ho-
nores ambiunt, vanèque appetunt: quos ca-
ſu amittunt; ſuaque ruina vnde deciderint
agnoſcunt; vellentque non ambiuiſſe, poſt
quàm cecidere: ſed fruſtra, vt *Ouid. 1. Triſtiũ*
dixit,

,, *Vitaret cælum Phethon ſi viueret, & quos*
,, *Optauit ſtultè tangere nollet equos.*

Vnde Alciatus Emblemate 56. ſic de
Phæthonte luſit.

16 ,, *Aſpicis aurigam currus Pæthonta paterni*
,, *Ignivomos auſum flectere ſolis equos:*
,, *Maximos qui poſtquàm terris incendia ſparſit,*
,, *Eſt temere in ſeſſo lapſus ab axe miſer.*
,, *Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera Reges*
,, *Euecti, ambitio quos iuuenilis agit;*
,, *Poſt magnam humani generis clademque ſuãque,*
,, *Cunctorum pœnas denique dans ſcelerum.*

At lepidius Anomalus quidã alius apud
Tuillium in commẽtar. ad emblema Alcia-
ti prædictum dixit.

,, *Auſus in æternos iuuenis conſcendere currus,*
,, *Igneaque audaci ſumere lora manu,*
,, *Oblitus pariterque ſui metæque paternæ,*
,, *Quos mundo ſparſit ignibus ipſe perit.*

17 Eminentis enim vitæ exitus, cadere eſt, vt
Seneca *epiſt. 8.* dixit &

,, *Quicquid excelſum eſt, cadet.*

vt Tragicus Seneca *in oct.* loquitur, *& in œdip.*

,, *Quicquid exceſſit modum,*
,, *Pendet inſtabili loco.*

& ille alius.

,, *A cader và chi troppo in alto ſale.*

Inde conſultè *Liuius lib. 30.* monuit, *vt cir-*
,, *cumſpicias Ne quo altius es, foedius corruas.* &
,, Gregor. Columbo Epiſcopo ſcribens *in can.*
18 *pueros* 121. 1. *q.* 1. Pueros ad ſacros ordines
nullatenus eſſe admittendos iubet. Rationẽ-
que reddit, ad rem noſtram accomodatam.
,, *Ne tanto periculoſiùs cadant* (aiens) *quanto citius*
,, *conſcendere ad altiora feſtinant.* vbi *Gloſſ. fin.* &
,, ipſa dicti rationem ſubnectens ad amuſſim
ad rem noſtram. *Nam caſum appetit.* (inqui-
ens.) Quod excepit ab eodem S. Gregor.
can ſicut 2. 48 *diſt.* vbi rationem afferẽs, qua-
19 re Neophytus promoueri non debeat; *Nam*
,, *caſum appetit,* (dicens) *qui ad ſummi loci faſti-*
,, *gia poſtpoſitis gradibus per abrupta quærit aſcẽſũ.*
nec inconcinne ille alter apud Macrobium
Saturnal. lib. 2. cap. 7. ex Gellio *lib. 17. cap. 14.*

,, *Non poſſunt primi eſſe omnes omni in tempore.*
,, *Summum ad gradum cum claritatis veneris,*
,, *Conſiſtes ægre: Et citius quàm aſcendas decides.*
,, *Cecidi ego, cadet qui ſequitur, laus eſt publica.*

Memineris quid acciderit illis, de quibus
ſacræ loquuntur litteræ, 1. *Maccabeorum 9.*
,, *Poſt hæc,* (dicentes) *renunciatum eſt Ionathæ, &*
,, *Simoni fratri eius, quia filij Iambri faciunt nup-*
,, *tias magnas, & ducunt ſponſam ex Madabà, filiam*
,, *vnius ex magnis Principibus Canaan cum ambi-*
,, *tione magna.* Nam omnes occiſi fuere vna
die. Mors igitur, & caſus ambitionis ſequela
eſt.

20 Summo proinde ſtudio incumbendum
eſt ijs, qui præeſſe alijs debent, ambitionis
aſtunè ferantur ad id.

21 Cum, quòd, qui præſtantior eſt in omni
populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in
,, omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sa-
,, cerdotium, vt S. Hieronymus in *lib. Leuit.*
,, ſcribit relatus *can. licet ergo* 14. 8. *q* 1. Et qui
22 prior inter numeratos optim' apparuerit, is
Abbas ſit. (Pater ſcilicet aliorum) Et ordinẽ
ſimul, & virtutem ſuffragantem habens. ver-
ba ſunt Iuſtiniani Imperatoris, *in §. fin. in auth.*
de monach. collat. 1.

23 Tãtũ nempè ab ambitu debet eſſe ſepo-
ſitus (de præficiendo ad Epiſcopatum verba
faciũt Imperatores Leo, & Anthemius *in l ſi*
quẽquã 30. *C. de Epiſcop. & Cleric.*) vt quæratur
cogẽdus, rogat' recedat, inuitatus effugiat, ſo
la illi ſuffraget neceſsitas excusãdi. Profectò
.n. indignus eſt Sacerdotio, niſi fuerit ordina-
tus inuitus, ita illi, & Gregor. in Paſtorali.
Locus regiminis (inquit) deſiderantibus ne-
gandus eſt, fugientibus offrendus. Virtutibus
ergo pollens coactus ad regimen veniat, *Et*
in regiſtr. relatus *can. in ſcripturis veſtris* 8. *poſt*
princip. 8. quæſt. 1. Quia (loquitur) ſicut locus
regiminis deſiderantibus negandus eſt; ita
,, fugientibus offerendus eſt. Et ſicut ſcriptum
,, eſt; Nec quiſquam ſibi ſumat honorem, ſed
,, qui vocatur à Deo tãquam Aaron. Nam, vt
Leo Papa relatus *can. metropolitano. 19. in fina-*
lib. uerbis 63. diſt. decernit; ad Epiſcopatum
præficiendus, ex præsbyteris, vel diaconibus
24 optimus ordinari debet. quò loco *Gloſſ. fin.*
in d. uerbo optimus in fin. interpellans qualiter
25 iſtud intelligatur? (quod ſcilicet optimus
ordinetur) reſpondet (locum referens) di-
cenſquè (inueniẽs 8. *quæſt. licet.*) qui canon ex
ceptus eſt a S. Hieronymo in librum Leui-
tici, à nobis paulò ante relatus: Quod *qui præ*
ſtantior eſt omni populo, qui doctior, qui ſanctior,
qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sa-
cerdotium. Hic igitur optimus, qui eligi valeat
dicitur; & ſequitur *Gloſſ. in can. nullus, 17. ver-*
bo Ciuitatis, in finalib. verbis 67. diſt. Rota *in*
Vallis oletanæ præeminentiarum 24. nobis 1603.
corã Cardinal. Pamphilio. deciſ. 65. num. 8. part. 1.
tomo 1. in recent.

26 Imò, quòd Domini Sacerdotem (vt Leo
Epiſcopus *d. can. vimon. 6. 47. diſt.* loquitur) ſi-
cut

cut nullo errore implicari, ita nulla oportet
cupiditate violari: dicente Sancta Scriptura:
Poſt concupiſcentias tuas ne eas. Infœliciſſi-
27 ma eſt namquè eorum conditio, qui ambi-
tione, quæ nunquam quieta eſt, ac auaritiæ
ardenti deſidero ad Eccleſiaſticos honorum
titulus tendunt ſecundum verba Petri Bin-
ſteldij, *in cap. de hoc autem* 11. *extrà de Si-
mon quæſt.* 1. *in prælud. col.* 5. *in princip. mihi
fol.* 197.
28 Quia profectò elementa malorum om-
niũ, auaritia, & ambitio ſunt. Vt Timõ Philo
ſophus (Miſanthropos cognomento dictus)
aiebat: elementa malorum auaritiam, am-
bitionemquè appellans: eo quòd ex horum
vitiorum fonte cætera vitia omnia proueni-
re, ac manare videantur. apud *Stobeum ſer-
mon. de iniuſtitia.*
29 Abſcindēda, itaquè cupiditatis, atquè am-
bitionis radix è Sacerdotum cordibus erit, ſi
Deo placere voluerint.
30 Alioquin Bonorum authori inhærere ali-
ter non valemus, niſi cupiditatem à nobis,
quę omniũ malorũ radix eſt, abſcindamus: vt
Gregor. Magnus loquitur, *can. Bonorum autho-
rit.* 7. 47. *diſt.* Quia non eſt genus mali, quòd
quandoquè non poſſit oriri ex concupiſcen-
tia, vt *Gloſſ.* inquit, *in cap. nam concupiſcentiam*
4. *in verbo oriuntur. de conſtitut.* Complures
enim ſe ſcelere contaminarunt Imperij cu-
piditate *Cicero.* 3. *de offic.* dixit. Quàm ob cau-
ſam Adagij loco illud apud Antiquos erat:
A fabis abſtineto; vt Plutarcus incommenta-
rio deliberis educandis edocet; quod abſti-
nendum à tractandis Reipublicæ muneri-
ribus, volebant: propterea, quòd antiquitùs
increandis Magiſtratibus ſuffragia per fabas,
vice calculorum, ferebantur.

Veriſſimum, namquè eſt illud, quod Ari-
ſtoteles, 4. *Ethic. cap.* 3. ait: Veram honorum
31 Materiam eſſe bonum, idquè eo magis, quò
,, excellentiùs. Subdens. *Itaquè ſi vero iudicio res
,, æſtimetur, virtutem ſolam, & eos in quibus ea ſit,
,, honore dignos eſſe: nobiles autem, & diuites, vel
,, qui imperia gerunt, extraneam tantùm excellen-
,, tiam præ alijs habere, eoſquè à vulgo honorari; quia
,, ſcilicet nulla alia bona cognoſcit, quàm hæc exte-
riora*, ita Ariſtot.
32 Virtute, igitur præditos eſſe opertet, qui ad
dignitates euchi debent. Vt enim Plautus *in
Amph.* loquitur.
,, *Virtute ambire oportet, non fautoribus.*
,, *Sat habet fautorum ſemper, qui benè fecit.*
,, Et Claudianus ode 3. *Con. Hon.*
,, *Emitur ſola virtute poteſtas.*
33 Hinc ſanè eſt, quòd apud Antiquos, duo
erant erecta Templa, Honori vnum, Virtuti
alterum, ita tamen attemperata, atquè extru-
cta, vt ad illud, non niſi per hoc acceſſus pa-
teret, atquè ingreſſus; vt inuenerent, quòd
Honorem, & Gloriam non debet ſequi Vir-
tus, ſed ipſa virtutem. Intè itaquè *Plinius lib.*
34 6. *epiſt.* 8. fatur: *Sequi gloria, non appeti debet.* Ve
,, rum ſubdit: *Si caſu aliquo non ſequatur; non ideo,
,, quòd gloriam meruit, minus pulchrum eſt.* Et
,, Theognes.

Si benè agit (inquit) *bene ſit tibi. quid præconia
quæris?
Virtuti facilis, promptaquè fama venit.*

Quia verò noſter hic Prælatus perbellè
(vt ſupponitur) ambitionis hoc vitio labo-
rat: Ne cæcum oculis gregi præponamus,
qui ſuper intendens eſſe debuerat, curà eo-
rum gerens; ſecundum *Auguſtin.* ſuper illa
verba Apoſtoli 1. *ad Timot.* 3. qui Epiſcopatũ
deſiderat, bonum opus deſiderat. relatum
can. qui Epiſcopatum 10. 8. *quæſt.* 1. Ne illud ac-
cidat, quod Chriſtus Dominus, & Magiſter
noſter Phariſæos carpens, Apoſtolis dixit:
,, *Sinite illos: Cæci ſunt & duces cæcorum. Cæcus au-
,, tem ſi cæco ducatum præſtat, ambo in foueam ca-
,, dunt. Matth.* 15. 14. atquè illud *Iſaiæ* 56. 10. *Spe-
culatores eius cæci omnes; neſcierunt vniuerſi.* Vn-
37 de ſequatur illud Gregor ij. *Cum paſtor* (in-
,, quientis) *per abrutta graditur, neceſſe eſt, vt grex
,, in præcipitia ducatur*: ſequiturquè *Dionyſ. Car-
,, thuſ in D Matth.* 15. *art.* 28.
36 Repellendus, vtiq; erit ne Domini rationa-
bilibus præficiatur ouibus. Quia honoris aug-
mentum non ambitione, ſed labore ad vnũ
quæmquè conuenit peruenire: vt Imperato-
res Arcadius, & Honorius loquuntur, in *l.
contrà publicam.* 14 *in fin. C. de rè militari. lib.* 12.
ſequiturque, *Gloſſ. prima in fin. in cap. officy tui
38. de elect. & Gloſſ. in cap cum poſt petitam* 46.
verbo requiſitum. in fin. eod. tit.

Nulluſquè per ambitum ad prælaturæ Ec-
38 cleſiaſticæ honorem accedere permitti de-
,, bet. Nam cum hic exceſſus in laycali conuer
,, ſatione culpetur; quis dubitat, quin religioſis
,, & Deo ſeruientibus inijciat, vel incutiat op-
,, probrium? vt ſunt verba ſymmachi Papæ re
lati *can. nullus, itaquè* 1 19. *p quæſt.* 1. & ſequitur
*Gloſſ. in l. vnica in uerbo Sacerdotum. ff. ad l. Iul. de
ambitu. tex. in d. l. ſi quænquam.* 30. *in fin. C. de
Epiſc. & Cleric.* quem refert quoque *Gloſſ. in d.
l. vnica.*
39 Arctiori quippè vinculo Deo aſtricti ſunt
hi per profeſſionem; qua contemptis hono-
ribus, abiectis diuitijs, ſpretiſquè delitijs, arbi-
trium proprium ſubiungauerunt alterius di-
tioni; vt Bonifacius Octanus (fatetur) *d cap.
quorundam* 24. *in princ. de elect. lib.* 6. qui nomen
in Religione Deo dederunt, quàm cæteri
omnes. Periculoſior igitur eſt in illis ambitio
40 ſecundum verba, *Gloſſ. in d. extrauaganti exe-
crabilis Ioannis* 22. *in princ. verbo. Religioſorum.
de præbend. & dignit.* Rationem referens ex
Auguſtino ad Vincentium Donatiſtam *in
41 can. quantumlibet.* 9. 47 *diſt.* Quoniam (aienre)
,, ſicut difficile ſum expertus, meliores, quàm
,, qui in monaſterio profecerunt; ita non ſum
,, deteriores expertus, quàm qui in Monaſterio
,, defecerunt.
42 Equidē Ciuilis lex per Imperatores Theo
doſium, & Valentinianum in *l. ſancimus* 6. *C.*

ad

ad l.Iuliam repetundarum etiam in laycis digni
tatibus verecundum æſtimauit, ſi illæ am-
bientibus concedantur; vnde legem rogaue-
,, re illi dicentes : *Sancimus eiuſmodi viros ad*
,, *prouincias regendas accedere, qui ad honoris inſi-*
,, *gnia non ambitione, vel pretio, ſed probata vita,*
,, *& amplitudinis tuæ ſolent teſtimonio promoueri.*
Sic illi. Quæ lex inter Canones recepta eſt
etiam *can.ſancimus.25.1.quæſt.7.*
Et Modeſtinus de Tutoribus, & Curatori-
43 bus verba habens in *l. ſcire oportet. 21.§.fin.*
,, *ff de tutorib. & curat.* Semper enim maximè
,, hoc obſeruent Magiſtratus (,& ipſe docet)
,, ne creent eos, qui ſe ipſos, volunt ingerere, vt
,, creentur; quiquè pecuniam dant: Hos enim
,, & pœnæ obnoxios eſſe, lege promulgatum
,, eſt. His Modeſtinus.
44 Quis locus igitur tutus (verbis vtar Impe-
ratorum, in allata ſuperius, *l. ſi quenquam 30.*
§.nemo gradum, C.de Epiſcop.& Cleric.) & quæ
,, cauſa eſſe poterit excuſata, ſi veneranda Dei
,, Templa pecunijs expugnentur? Quem mu
,, rum integritatis, aut vallum fidei prouide-
45,, bimus, ſi auri ſacra fames in penetralia
,, veneranda proſerpat? Quid deniquè cautum
,, eſſe poterit, aut ſecurum, ſi ſanctitas incor-
,, rupta corrumpatur? Ceſſet altaribus immi-
,, nere profanus ardor auaritiæ, & à ſacris ady-
,, tis repellatur piaculare flagitium. Ita aureis
,, verè verbis, animis inſculpendis omnium,
,, Imperiali fulgentes ſceptro loquuntur. vn-
46 ,, dè Cicero *primo officiorum*: Cauenda eſt
,, gloriæ cupiditas; (inquit) eripit enim liber-
,, tatem, pro qua magnanimis viris omnis
,, debet eſſe contentio.
47 O ambitio, itaquè (cum Bernardo *lib.3.ad Eugen.de conſiderat.* exclamabo.) ambientium
Crux, quomodo omnes torques? omnibus
places? nil acrius cruciat, nil moleſtius in-
quietat; nil tamen apud miſeros mortales
celebrius negotijs eius. ita ille; quem ſequi-
tur quoquè, *Gloſſ.in d.extrauaganti execrabilis,*
in princ.verbo Ambitio.
48 Ambitioſus deinde inordinatè honores
appetens, vel ob malum finem, vel quod in
illis vltimum finem conſtituat; vel quòd ita
illos appetat, vt paratus ſit propter illos aſſe-
quendos mortaliter peccare, cum vult alijs
præferri, quibus anteſeuendus non eſt; vel
quod malo etiam modo illos appetat; mor-
taliter peccat. Ex *S.Thom.2.2 d. quæſt.131.*
art.1.& 2.Caiet ibid. & in ſum. verbo Ambitio.
Armilla eod. Tabien. Angel.& Syluеſt. verbo ſu-
perbia, num 7. Nauarr man cap.23. num.11. &
15. Card. Tolet. lib.8. inſtruct. Sacerdot. cap.23.
Leſſius de iuſtit.& iur lib.3.cap.2.dub.3.num.21
Pater Marcell. Megala in promptuar.1.part.ver-
bo ambitio, Anton. Fernandez in exam. Theolog.
moral.part.4.cap.2.§.2.num 18. Paulus Layman.
tom.1.Theolog.moral lib.3.ſect 3.num.11.
49 Cùm enim charitati, (quæ iuxta Apoſt.
1.ad Corinth.13.5. non eſt ambitioſa) repugnet
Ambitio; Charitati verò, quæ non quærit,
quæ ſua ſunt, (*eod.loco Apoſt.*) nihil in oppoſi-
tum ſit, niſi peccatum; ſequetur omnino
Ambitionem formaliter acceptam cum cir-
cumſtantijs ſuis, peccatum eſſe, *S. Thom. d.q.*
131.art.1.
50 At qui vero peccator ob mortalis facino-
ris turpitudinem, quæ hominem de hone-
ſtat, eumquè deformem, & inuiſum Deo
facit, ſecundum illud Apoſtoli *ad Ga-*
51 *lat. 4. 9. Nunc autem cum cognoueritis Deum;*
immò cogniti ſitis à Deo: (per approbationem,
ad minus ſecundum præſentem iuſtitiam
quando in gratia ſtatis, vt *Dionyſ.Carthuſ.ibid.*
art.4. loquitur, & S. Hieronym. *Nullum* (in-
,, quit) *ignorat Deus, ſed tamen eos cognoſcere dici-*
,, *tur, qui errorem pietate mutauerint*, ſequitur.
Cornel.à lapide ibid.verſ.9. Vnde *1. ad Timoth.*
2.19. Cognouit Dominus qui sũt eius. Idem
Apoſtolus loquitur, & Dominus in Euange-
lio *Matthei.25.12. Amen dico vobis: neſcio vos.*
Nempè ſcientia approbationis, ſecundum
omnes Theologos: aut (vt *Auctor imperfecti*
loquitur) non video in vobis ſignaculum ſpi
ritus mei, ſecundum *Maldonat.ibidem num 12.*
& ſequitur *Pater Henriquez in ſumma Theolog.*
moral.lib.4.cap.25.§.2.littera H.) Indignus om
53 ninò euadit qui eligatur. Porrò quòd Ambi
54 tio, quæ peccatum eſt, quemlibet repellit à
dignitatibus, vt loquitur *Gloſſ p.in fin.in d.cap.*
55 *officij tui 38.de elect.* Quia profectò male appe
titur id, quod ſine peccato retineri non
poteſt. verba ſunt *Card.Tolet. d.cap.23.num.2.*
Indignus igitur eſt, qui eligatur; peccabit ita-
56 què ſi eligi ſe patiatur; ſicuti peccabunt, qui
ſcienter eligunt illum, vt apertè probat Gre-
gorius Magnus *in regiſtro* ad nobiles Ciues
Neapolitanos ſcribens, carpens eos, quòd
Ioannem, qui paruulam filiam habebat, in
in Archiepiſcopum elegiſſent; quod nec ip-
ſi facere debuiſſent, nec ille pati; cum ex hoc
vno indignus eſſet: ſic enim ipſe relatus *can.*
,, *priuſquàm ad nos 4.28.diſt Priuſquam ad nos* (in-
,, quiens) *ſcriptura veſtra diſcurriſſet, Ioannem*
,, *Diaconum, qui ab altera parte electus eſt, paruulã*
,, *habere filiam quorundam relatione cognouimus.*
,, *Vnde ſi rationem voluiſſent attendere, nec illi*
,, *eum eligere, nec ipſe debuerat conſentire. Nam*
,, *qua præſumptione audet ad Epiſcopatum accedere*
,, *qui adhuc longam ſui corporis continentiam, filia*
,, *teſte, conuincitur non habere?* His Gregor.
Ecce tibi, ex argumento ipſo, quod non
diù Ioannes iſte Diaconus fuerat continens,
ex indicio paruulæ filiæ, quam habebat, (vt
Gloſſ.ibid. aduertit), ac propter peccatum præ-
cedens, (& fortaſſe emendatum) indignus, vt
eligeretur, euaſit; Quantò magis concedẽdũ
erit, eum, qui actuali peccato inficitur, indi-
gnum omnino fieri, qui eligatur? quodcũ-
què illud peccatum ſit, ſiue incontinentiæ
ſiue ambitionis, ſiue alterius ſpeciei. Et ita
58 *Angel.in ſumm.verbo Ambitio, num.1.* vbi pro-
bat, quod appetens, vel aliquod beneficium,
vel officium ſæculare (multoquè magis Ec-
cle-

cleſiaſticum ,) ſciens ſe indignum ratione
criminis, vel ignorantiæ, vel alterius huiuſ-
modi, mortaliter peccat, ac conſequenter
indignus, qui eligatur euadit; & eadem ſequi
tur *Syluest. verbo ſuperbia, nu. 7. Nauarr. de orat.*
59 *& honoris canon. miſcellan. 41.* Irreprehenſibi-
lem porro eſſe oportet eum, qui, vt alijs, ad
animarum curam agendam, præficiatur, eli-
gi debet, ſecundum Apoſtolum, *1. ad Timoth.*
„ *3. 2. Oportet enim Epiſcopum irrepraenſibilem eſſe*
„ (inquit) & ad *Titum 1. 6. ſi quis ſine crimine eſt,*
„ *& num. 7. Oportet enim Epiſcopum ſine crimine*
„ *eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem: non ſuperbum, non ira*
„ *cundum, non vinolentum, non percuſſorem, non*
„ *turpis lucri cupidum; ſed hoſpitalem, benignum*
„ *ſobrium, iuſtum, ſanctum, continentem eum, qui ſe-*
„ *cundum doctrinam eſt, fidelẽ ſermonem, vt potens*
„ *ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradi-*
„ *cunt, arguere.* Ita ille. Sequiturquè *Leſſius de iu*
„ *ſtit. d. lib. 2. cap. 34. dub. 14. nu. 69. in 3. obiectione.*
60 Quiſquis igitur his caret virtutibus, vitijſ-
què obnoxius eſt, (eadem eſt enim ratio de
quocunquè ad animarum reg:nen aſſumen
aſſumendo, ac de Epiſcopo) vt diximus *reſ-
ponſ. noſtra 2. nu. 54. & ſeq. part. 2.* indignus pla-
nè eſt, qui eligatur. Alioquin fruſtrà Paulus,
& vitia, quibus eligendus carere debet; & vir
tutes, quibus ornatus, vt dignè eligatur, enu-
meraſſet. Ceteroquin peccabit, qui hiſceſca-
tẽs vitijs, virtutibuſq; carens, vt eligatur ſe of-
fert electoribus, ſi bona fides præſertim exu-
lat, vt optimè *Leſſius d. dub. 14. n. 70.* concludit.

Indignus ergo noſter hic pater, qui ambi-
tionis peſſimo vitio notãtur, erit, qui iterum
eligatur.

61 Profectò enim, quo pacto alios arguet, ne
in peccato ſint, ipſe in peccato exiſtens? ſic
nempè Dominus, ac Magiſter noſter Chri-
62 „ ſtus, *Matth. 7. 3.* dixit: *Quid autem vides feſtu-*
„ *cam in oculo fratris tui, ex trabem in oculo tuo*
„ *non vides! Aut quomodo dicis fratris tuo ſine eij-*
„ *ciã feſtcum de oculo tuo; & ecce trabs eſt in oculo*
„ *tuo? Hyppocrita eijce primum trabem de oculo*
„ *tuo, & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fra-*
„ *tris tui.* quo loco *Dionyſ. Carthuſian art. 15.* ſe-
„ quentibus commentum agens, loquitur:
„ *Quaſi dicat Saluator hoc irrationabiliter agitur.*
„ *Charitas namquè erit ordinata, vt à ſe ipſo inci-*
„ *piat homo, nec præſumat alium increpare, iudicare,*
„ *ſeu diſciplinare, qui ſe ipſum non purgat, diſcutit;*
„ *& emendat. Dicit enim Apoſtolus:* Qui alium do
„ ces, te ipſum non doces? qui gloriaris in le-
„ ge, per præuaricationem legis Deum in ho-
„ noras? *Itaquè ſi peccatum arguentis, ſeu Iudicis*
„ *publicum eſt, & tamen iudicat alium peccat pecca*
„ *to præſumptionis, ac ſcandali: ſi vero peccatum eius*
„ *ſit abditum, peccat per præſumptionem. Propter*
63 „ *quod dicit Ambroſ. Iudicet de errore, & culpa*
„ *alterius, qui in ſe ipſo non habet, quod iudicet: ne*
„ *cùm de alio iudicat, in ſemetipſum ferat ſententiã.*
„ *Scriptum eſt enim: Ex ore tuo te iudicabo ſerue*
nequã. Hæc Carthuſian. vir ſanctus, & doctus.
Qui habet ergo aures audiendi audiat. *Mat-
th. 11. 15* & *Ioann. Apocalypſis 2. 7.* Qui habet au
rem audiat, quid ſpiritus dicat Eccleſijs.

64 Cæterum, quia Indignus, qui alijs per di-
gnitatem (*Eccleſiaſticam præſertim*) præfer
ri pertentat, infamiæ notam incurrit, *l. prima
ff. ad l. Iuliam de ambitu:* ſequitur, *Gloſſ.* in hoc
notabilis in *d. can. nullus. 1 19 in Gloſſ. 1. p. qu. 1.
Miles in repertor. verbo Amqitioſus dicitur, num.
24. fol. mihi 8. Abb. in Theſaurò ſingular. deciſio-
num eod. verbo ambitioſus dicitur*, (quod ſanè
opus idem omnino eſt cum illo Milis, quàre
65 vnus ab altero accepit.) Quin imò (quod
animaduerſione dignum eſt) in ſimoniæ cri
men dare videtur, quòd præcibus Eccleſia-
ſticam dignitatem emere pertentet, munus
ab obſequio ſoluens, iuxta Diui Gregor. do-
ctrinam receptam *can. ſunt nonnulli 115. prima
quaſt. 1.* vbi *Gloſſ. verbo ab obſequio,* Quod ſanè
peccatum eſt, vt S. Antoninus Archiepiſco-
„ pus Florentin. *in ſumm. part. 2. tit. 3. cap. 5. §. 4.*
ſequentibus loquitur: *Nam ſecũdum Thomam,*
„ *Rayn. Hoſtienſ. & Goffred. petere* (inquiens)
„ *pro ſe aliquid eorum* (dignitates ſcilicet, of-
„ ficia, vel beneficia, Abbatiam, Prioratum,
„ Decanatum, Præpoſituram, &c.) *etiam ſi alias*
„ *ſit dignus, inducit ſimoniam: quia ſunt praces pro*
„ *indigno, ratione præſumptionis: ergo, & appetere*
„ *erit mortale, cùm ſimonia ſit mortale* Hæc Anto-
„ nin. quem ſequitur frater Iacobus Vngarel
„ lus in additionibus ad Angelicam, *d. verbo
Ambitio, num. 1. littera D. verſ. quia tunc eſt mor-
tale.*

66 Dignitatis vero portæ vilibus, & indignis
perſonis patere haud debent, ſecundum
Innocentij Papæ 3. diſpoſitionem, in *cap. in-
ter dilectos 11. de exceſſib. prælat.* quemadmod-
modum, & infamibus *text. in cap. querelam
10. vbi Gloſſ. verbo crimine periurij de iure iuran.
Gloſſ in cap. per inquiſitionem, 26 verbo ſe indi-
gnum de elect. l. vnica, C. de infamib lib. 10. l. nequè
famoſis 2. C. de dignitatibus lib. 12.* Neque famo
„ ſis, (*Imperator* loquitur) & notatis, & quos
„ ſcelus, aut vitæ turpitudo inquinat, & infa-
„ mia ab honeſtorum cetu ſegregat, dignita-
tis portæ patebunt. Sic ille.

67 Qui eligatur igitur indignus omnino hic
erit. Quia profectò nihil eſt, quòd Eccleſiæ
„ Dei magis officiat, quam, quod indigni aſſu-
„ mantur Prælati ad regimen animarum, vt
„ Innocentius 3. in Concilio Generali loqui-
tur *in cap. nihil eſt. 44. de elect.*

„ Quod ſi in quibuslibet Eccleſiæ gradibus
„ prudenter, ſcienterquè curandum eſt, vt in
„ domo domini nihil inordinatum ſit, nihilq;
„ præpoſterum: quantò magis elaborandum
„ eſt; vt in electione eius, qui ſuper omnes gra
„ dus conſtituitur, non erretur! Nam totius
„ familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi
„ quod requiritur in corpore, non inuenitur
in capite: vt aureis verbis, rationeque
è cælo allata ſcribit Leo Epiſcopus; re-
latus *can. miramur. 4. 61. diſt.* quæ ſanè
verba ſacra quoquè Tridentina Syno-

dus vſurpauit, *ſeſſ.24.cap.1.de refor.*
68 Iegritas porrò præſidentium ſalus eſt ſub
ditorum, *d.can.miramur.ead.Sacroſancta Synod.*
Trident.ſeſſ.6.cap.1.in princ.de reform.
69 Nihil igitur erit, quod ad Dei gloriam, &
populorum ſalutem vtilius fieri poterit, quã
ſi boni Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ ido
nei promoueantur, vt eadẽ Sacroſancta Tri-
dentina loquitur Synodus, *d. cap.1.ſeſſ.24. de*
reform.
70 Affectare præterea quis non debet, in quo
intelligit, vel intelligere debet infirmitatem
ſuam alijs periculoſam futuram; vt Celſus
inſinuauit in *l.idem iuris* 8. *§.1.ff.ad leg.Aquil.*
§.impetu quoquè inſtitut.eod.cap.dilectus filius 13
& cap.ſignificaſti.16.vbi Gloſſ.verbo ſciuiſſet. de
„ *homicid.text.in l.paupertas.9 ibi* : ſi quis impa-
„ rem ſe oneri inuicto poſſit probare. *ff. de ex-*
cuſat.tutor. l.Imperitia 175.ff.de regul. iur. Petr.
Greg. Tholoſates ſyntagmat.iur. vniuerſi 10.1.lib.
18.*cap.25.num.6.*
71 Quod plane, cùm in damnum tendat alio
rum, ac præſertim ſpirituale animarum ſub-
ditorum, mortale eſt; prudens enim, ac ſciens
72 ſe manifeſtò exponit periculo, quod pecca
„ tum, eſt, iuxta illud *Eccleſiaſt.* 3.27. Qui amat
73 „ periculum, in illo peribit: quod Dionyſ.
„ Carthuſ. explicat dicens: *Qui amat periculum,*
„ *id eſt vitiũ, ſeu peccati occaſionem; in illo peribit,*
„ *id eſt damnationem incurrit iuxta illud in pſal.*
„ 10. *Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam.*
„ *Nec poteſt peccata euadere, qui non curat vitiorũ*
„ *occaſiones effugere*. Ita Dionyſ. peccat enim
74 peccato præſumptionis ex inani gloria, at-
tentans, vt ſibi poſſibile, quod propriam vir-
tutem excedit. Ex eo enim quòd ali-
quis multum deſiderat gloriam, ſequitur,
quòd attentet ad gloriam ſupra vires ſuas: vt
S. Thomas, 2. 2. quæſt. 21.art.3.in reſponſ. & q.
130.*art.1.S.Antonin.d part.2.tit.3. §.5. verſ. &*
vbi quis. Caiet. in verbo præſumptio primum in
fin. Armilla eod.nu.1. Angel.num.2. Nauarr.man.
d.cap.23.num.11.& 14. & de orat. & horis Ca-
nonic.cap.11.num.20.& num.41.Card.Paleottus
de Sacri Conciſtor.Conſultat.part 1. quæſt.1.verſ.
quod eò magis.Card.Tolet.d.lib.8. cap.22. Anton.
Fernandez.d.part.4.cap.1.§.2.num.19.Leſsius de
iuſt.& iur.lib.3.cap.2.dub.3 num.19.& 20.
75 „ Quælibet namquè actio, (vt *S.Thom* do-
„ cet *d. q. 130. art.1.*) commenſuratur virtuti
„ agentis: nec aliquod agens naturale nititur
„ ad agendum id, quod excedit ſuam faculta-
„ tem, & ideo vitioſum eſt, & peccatum; quaſi
„ contra ordinem naturalem exiſtens; quòd
„ aliquis aſſumat ad agendum ea, quæ præfe-
„ runtur ſuæ virtuti. His S. Thomas Doctor
76 Angelicus, qui *art.2.* Magnanimitatis virtutis
eſſe, quæ opponitur præſumptioni, (dicit)
non tendere ad maiora, quàm ſibi conue-
niant; ſed eſſe in medio ſecundum propor-
tionem ad propriam facultatem. Sicuti: *Sine*
pennis volare haud facile eſt. vt Plaut. *in penulo*
dixit. Et Horat. *de arte* cecinit.

„ *Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis æquam.*
„ *Viribus; & verſate diù quid facare recuſent,*
„ *Quid valeant humeri.*

Et ſequitur. *Gloſſ.in can. non eſt putanda 27.*
verbo prius vires.prima q.1. quo canone Gre-
gorius Siagrio Epiſcopo ſcribẽs, ſequentibus
78 ad rem loquitur. *Quiſquis ergo Sacerdotium*
„ *non ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem adi-*
„ *piſci deſiderat, priùs vires ſuas cum eo, quod eſt ſu-*
„ *biturus onere, metiatur, vt ſi eſt impar, abſtineat,*
„ *& ad id eum metu etiam, cui ſe ſufficere exiſtimat,*
„ *accedat.* His Gregor. ceciniquè Propertius,
lib.3.eleg.9.

Turpe eſt, quod nequeas capiti ſubmittere põdus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Et Herodotus in Vrania. Nihil pręter vires
aggrediendum, (admonet) nec vllum ſuſci-
piendum negotium, ad quod perficiendum
vires non ſuppetunt. Cicero quoque *primo*
„ *officiũor. Suum quiſquè noſcat ingenium,* (dixit)
„ *acremquè ſe vitiorum, & bonorum ſuorum iudi-*
„ *cem præbeat, ne ſcenici pluſquam nos videantur*
„ *habere prudẽtiæ: neue hiſtrio videat in ſcena, quod*
„ *non videat ſapiens in vita.*
79 Non eſt hoc itaquè conſulere populo, ſed
nocere; non præſtare regimen, ſed augere
deſcrimen; indignis paſtorale faſtigium in-
dulgere, & gubernationem Eccleſiarum
credere. verbis, vt vtar Hormiſdæ Papæ *in*
d.can.miramur.4.61.diſt.
80 Irrepręhenſibiles quippe eſſe conuenit,
quos pręeſſe neceſſe eſt corrigendis. idem lo
quitur Hormiſda *can. in Sacerdotibus, 2. ead.*
61.*diſt.*
81 Accedit his demum, quòd pręfici minimè
is debet (ſac etiam Collegij intercedat ele-
ctio) per quem ſcandalum in communitate
timetur ad *tex. in cap. cum teneamur 6. in fin.*
ibi: aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo proui-
deri. *Vbi Abb. num.2. de præben. tex.in cap. niſi*
cum pridem 10.*poſt princip.* ibi: graue ſcanda-
dalum, & *§.pro graui quoquè ſcandalo. vbi Gloſs.*
de renunciat.cap.nihil prodeſt. 2. ibi: nihil cum
ſcandalo. Ibi etiam *Gloſs.de præſcript. Abb. in*
cap.1.num.8.verſ ſed aduerte de elect. ſequuta
fuit Rota *apud Card.Seraphin.deciſ.516.n.4.*
82 Spectanda porrò eſt populi, & ſubditorum
vtilitas in electionibus; vt cæteris paribus,
magis idoneus dicatur Prælatus, qui licet
quidem minus idoneus ſit altero, eſt tamen
magis gratus ouibus; alter verò, & ſi magis
idoneus, eſt tamen illis minus acceptus, vt
Caiet. docet *in ſum. verbo electio, verſ. & ſcito*
quidem Melior enim, non quantum ad boni-
tatem vitæ, & ſimpliciter, ſed quantum ad
regimen hic, & nunc, reſpectu talium ouiũ,
reliquis alijs concurrentijs penſatis, dicitur;
83 ſecundum illud 1.*ad Corinth.* 12.7. Vnicui-
què autem datur manifeſtatio ſpiritus ad vti
litatem. *Caiet. eod. loco.* Quia diſpenſationes
ſpiritualium principaliùs ordinantur ad vti-
litatem communem, vt *S. Thom.* loquitur 2.
2.*qu.63.art.2. & q.185. art.3. & quodlibet 8.q.*
4.art.

4.ar.6.Couar.in reg.peccatum p.2.relectionis,§.7.
num.4. verſ.dignior. verò. Auguſtin. triumph.de
poteſt.Eccleſ.quæſt.3.art.3.& 4.Card. Paleott.de
Sacri Conciſter.Conſult.part.4.quæſt.1.verſ.Ter
tio illud animaduertendum . Vaſquez in opuſculis
de benefic. cap.2.§.3.dub.1.num.49.Caſtellinus,
poſtmodum Epiſcopus Catacen,de elect.cap.9
cum ſeq. Cornel. à lapide in eund. locum Apoſtoli
Pauli,num.7.& Carthuſian.ibid. atquè idem S.
Doctor.ibid. lect.2. Et confirmatur ex text. in
„ cap.conſtitutis.46.ibi Eccleſiæ magis vtilē,vbi
„ Gloſſ.dicto verbo: Ad hoc quidē (addit) de iure
„ tenentur,& Abb.nu.3.& 11.de appellat.

84 Non itaquè peculiari vnius commodo,
qui aſtu ad prelationem fertur,in communi-
tate turbę excitandę erunt. Priuatę namquè
publica pręfertur commoditas, cap.bona me-
memoriæ.3.de poſtulat. l.utilitas 3 C.de primopi-
lo,lib.12. S.Thom.2.2.quæſt.26.art.3.& 4.ad 3.
nos reſponſ.22.nu.19.par.2.

Quas autem turbas in Congregatione fra-
trum ſuperioribus annis mala ſua adminiſtra
tione,hic noſter pater excitarit, quęue ſcan-
dala pullularint in comune totius Congre-
gationis damnum, ipſimet norunt,qui nunc
ad confirmandum eundem ſolicitantur.

85 Certè deſipiunt,qui ſic ſapiunt,iuxta, ver-
ba Innocent.3. in d. cap. niſi cum pridem 10.§.
certe deſipis.de renunciat. ſi illum iterum confir-
mandum putent, vel tentent.

86 Vitę porrò merito, & ſapientia eligitur,
qui ordinãdus eſt,& ſi vltimus eſt in Cõgre-
gatione, vt Palea loquitur poſt can.nullus 12
incipiens in ordinatione.61.diſtinct.

87 Verùm creſcit confirmandi indignitas,vt
indè magis repellendus ſit,quòd electores ad
illum iterum eligendum, etiam promiſſis,
peſſimè ſolicitauit.In ſimonię .itaquè crimē
dedit.Gloſſ.in cap.tuam 10. verbo. nullum pror-
ſus,vbi Innocent. de ætate, & qualitat. ſequitur
Abb.in cap.per inquiſitionem 26. num.5.de elect.
Rota apud Card. Seraphin. d.deciſ.516. num.2.
& 3.

In manifeſto, itaquè criminine eſſe con-
uincitur,atquè mortali. Indignus eſt ergo
88 qui eligatur ; vt puta Chriſtum Dominum
haud dilectione proſequens ſuper omnia.
Impotens, itaquè erit Domini gregem, ra-
tionaleſquè paſcere oues verbo,& exemplo,
quod primariò in Paſtore exquiritur,ſecun-
dum Caiet.in ſum. verbo electio. Per quodlibet
vero peccatum mortale, indignus quis red-
ditur ad quodlibet ſpirituale exequendum.
S.Thom.quodlibet.8.quæſt.4.art.6. Armilla ver-
bo electio.n.23. Vaſquez d.cap.2.§.3.dub.5.n.49.

89 Nec enim perfunctoriè penſandum eſt,
ſed iuxta pondus ſanctuarij, (vt à Domino
præceptum fuit,Numer.3.50.& cap.7.13.19.
& 18.) ponderandum, quod ipſe Dominus
noſter Ieſus Chriſtus,poſt glorioſam è ſepul-
chro rediuiuam reſurrectionem, Petro Ec-
cleſię Primatum daturus, an eum diligeret
plus alijs,etiam tertiò expoſtulans,dixit Ioan.
90 vlt. 15. Simon Ioannis diligis me plus his?
& ſecundo diligis me? ac tertio Amas me?

91 Quia profectò, vt pręfici quis alijs debeat,
charitate imbutus eſſe debet. Caieta.in ſum.d.
verbo elect.& 2.2.d.quæſt.63.art.2.verſ. nota 2.
Nauarr.de orat.& horis Canonic.miſcellan.39.&
„ ſeq.quo loco Auguſtin.à S.Thom. in catena re-
„ latus:Confitenti amorem ſuum oues ſuas commen
„ dauit:(inquit) vnde ſequitur,& dicit ei. Paſce
„ agnos meos; tanquam non eſſet, vbi oſtenderet
„ Petrus amorem ſuum in Chriſtum,niſi eſſet paſtor
„ fidelis,ſub Principe omnium paſtorum. & addit.
„ Qui hoc autem animo paſcunt oues Chriſti,vt ſuas
„ velint eſſe, non Chriſti; ſe conuincuntur amare,
„ non Chriſtum; vel gloriandi, vel dominandi,
„ vel acquirendi cupiditate, non obediendi,
„ & ſubueniendi, & Deo placendi charitate.
hęc Auguſtin. Et Dionyſ Carthuſ. ſequentibus
„ loquitur Quærit ergo an Petrus diligat eum pluſ
„ quam alij diſcipuli: non quod Petrus certitudina-
„ liter ſcire potuit ſine reuelatione diuina,quod ama
„ ret Chriſtum per charitatem infuſam,quæ eſt vir-
„ tus theologica, vel quod amaret eum pluſquam
„ alij:ſed vt doceret, quòd aliorum Prælatus debet,
„ non ſolum diligere Chriſtum, ſed etiam debet eum
„ diligere magis feruenter,quàm alij: imò in omni
„ perfectione,& gratia debet abundare,atquè excel-
„ lere, vt de plenitudine eius accipiant vniuerſi
„ ſubditi ſui:poſſitquè ad inſtar Angelicæ Hierarchiæ
„ gregem ſibi commiſſum, & vnumquemquè ſubdi-
„ torum ſuorum ſecundum ſuam capacitatem, pro-
„ portionem,& indigentiam.purgare, illuminare,
92 „ perficere.Vnde quamuis ſecundum,iura ſufficiat
„ eligere ſufficiētem,bonũ, ſiue idoneũ,nec oporteat
„ eligere meliorē,vel ſufficientiorē in foro contentio-
„ ſo,ſecundũ Thomã,aliter electio poſſet pænè ſemper
„ caſſari,& irrita fieri:propter quod in foro conten-
„ tioſo, iudicioque humano ſufficit eligere perſonam
„ idoneam:tamen in foro conſcientiæ tenetur eligens
„ meliorem eligere, eum videlicet, qui omnibus
„ penſatis melior æſtimatur, pro honore Dei, &
„ vtilitate Eccleſiæ His Dioniſ.ſatis aptè ad rem
noſtram. S. Thom. d. 2. 2. quæſt.63.art.2.ad 3.
Rota in d Vallis Obtanæ præeminentiarum coram
Cardinali Pamphilio. d.deciſ.63.num.8.Caſtellin.
d.cap.9.n.19.& 11.

93 Haud itaquè ipſe vnus,qui, cùm indignus
ſit, ſe eligi patitur, (quin magis etiam ſimo-
niace perquirit) peccabit: verùm, & qui
ſcientes,prudenteſquè elegerint, ipſi quoq;
mortali ſe macula coninquinabunt, quaſi
perſonarum acceptores,non meritorum tru
tinatores,S.Thom.2.2.quæſt.63. art.2. & quæſt.
185.art.3.& d.quodlibet.8.quæſt.4. art.6. Caiet.
d.verbo electio in princ. Armill.ibid.num.3.& 21.
Abb.d.cap.conſtitutis 46.nu.7. de appellat.Felin.
in cap.quamuis de offic. deleg. Perſonarum au-
tem acceptio ex genere mortale eſt.S.Thom.
2.2.d.quæſt.63.art.1.Vaſquez d.cap.2.§.3.num.
48. Caſtellin.d. cap.9. num.10. Profectò enim
94 manifeſtum eſt,eos,qui Apoſtoli lege con-
„ tempta Eccleſiaſticum gradum non meritis
„ voluerint alicui conferre,ſed gratia, contra

Digitized by Google

Chriſtum facete,vt Hieronym.ad *Titum cap.*
1.relatus *can.qui vos ſpernit* 13.8.q.1. Peccant
igitur, *Qui enim* (Chriſtus dici *Lucæ* 10. 28.)
non eſt mecum contrà me eſt; & qui non colligit
mecum diſpergit. Vbi Chryſoſtomus allatus à
S.Thoma in catena. At ſi qui non cooperatur
„ (inquit) aduerſarius eſt,multò magis qui ob
„ ſtat. Hæc Chryſoſt. Quæ enim participatio
„ iuſtitiæ cum iniquitate:(Apoſtolus loquitur
„ doctor gentium, *2.ad Corinth.6.14*) aut quæ
„ ſocietas lucis ad tenebras? Quæ autem con-
„ uentio Chriſti ad Belial? vt *Dionyſ. Carthuſ.*
„ adnotat ad dictum locum *Lucæ* 11.

96 Præter quam, quòd ex Bulla Pij Papæ
Quinti,ac etiã Gregorij XIII. tàm ſubornãs,
quàm ſubornati ad eligendum, in excom-
municationem offendunt, voceque tàm
actiua,quàm paſſiua priuantur. *Rodriquez re-*
gular.quæſtion.tom.2.quæſt.56.art.1.Gallettus in
Margarita caſuũ verbo eligere,verſ.in electionib.
fol.96.col.2.Nald.in ſum.verbo eligere, num.25.
Nauarr.d.cap.25.num.7.

97 Excommunicatus verò Ineptus eſt,qui eli-
gatur,ſicuti,& inhabiles eligentes,*cap.conſti-*
tutis 23.cum Gloſſ. verbo ex communicationis de
appellat.cap.cum dilectus,8.de conſuetud.cap.cum
inter R.16.in fin.de elect. Armill. verbo electio,
num.11.& 23.

98 Meminerint proinde Patres electores,eos
alienis peccatis communicantes,mortaliter
peccare,niſi quem digniorem, ac Religioni
magis vtilem iudicauerint,non quidem prę
cibus, vel humano affectu, aut ambientium
ſugeſtionibus, ſed meritis exigentibus, præ-
fici diligẽter curauerint.verbis vos alloquor
Spiritu ſancto Magiſtro à Sacroſancta Tri-
dentina Synodo,*ſeſſ.24.cap.1. de reformat.* re-
giſtrata.

99 Ad Carnem igitur, & ſanguinem ne re-
ſpiciant,ſed Deum Præpotentem præ oculis
habentes,eum eligant,qui fructificare valeat
vt filius lucis,in omni bonitate, & iuſtitia,&
veritate, vt Apoſtolus Paulus loquitur, *ad*
Epheſ.5.9.

100 Alioqnin viribus facta carebit electio,
quòd ambitioſè obtenta fuerit,& cõtra ius.
101 Quod autẽ contra ius obtinetur,ambitioſè ob-
tẽũ præſumitur, *l.prima in princip.ff.ad munici-*
pal.Gloſ.fin.in fin.in cap.fin.de translat.Epiſ. Erit
igitur nulla electio. Videãt,itaquè quid ipſis
magis expediat.

Et ita ex his, quæ cenſoris virgæ lubens
ſubijcio,conſulo,ac Reſpondeo.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

102 Denuo tandem electus, ac confirmatus
fuit hic Pater Generalis: ſuo tamen malo.
Nam breui,poſt factam electionem,in ſuper
biam magis elatus;euocatus ab eo,qui (*Luca*
„ 16.2.) dicit: *Quid hoc audio de te? Redde ratio-*
„ *nẽ villicationis tuæ:iam enim non poteris amplius*
villicare: morte præoccupatus ſubitaria ani-
mã efflauit miſer,n[on] ſine damnationis ſuæ
euidenti indicio.

Cum enim ad amenum quendam locum
perueniſſet, vt ibi, cum amicis epularetur
sblendidè:poſt epulas,vino fortaſſe madens,
& crapula, extintus eſt, cum adhuc eſce in
ore eius eſſent,& aſcendit ira Dei ſuper eũ.
ſuper quem extinctum maxima coruorum
caterua volitare,& crocitare(dæmonum for-
tè) cepit,ſicquè in æternum infœlix perijt,
ſepultus in inferno,Epulonem illum imita-
tus,de quo Lucas (16. 22.) *mortuus eſt autem*
diues,& ſepultus eſt in Inferno,ſcribit.

Nõ abſimile huic eſt illud,quod de Thal-
læleo Archieſcopo Theſſalonicenſi narrat
Sophronius Archiepiſcopus Hieroſolymæ
in prato ſpirituali *cap. 43.* Quantæ autem
103 authoritatis ſit hic liber, narrat, adnotat-
què Aloyſius Lipomanus Epiſcopus Ve-
ronen.in præfatione ad lectorem,quem etiã
ſuis notis illuſtrauit:approbatus,vtputa in ſe-
cunda Nycena Synado,actione quarta.

Sequentibus,itaquè Sophronius.

104 „ *Fuit quidam Theſſalonicæ Archiepiſcopus*
„ *Thallælus nomine.Hic nequè Deum timens,nequè*
„ *paratam retributionem expaueſcens, conculcanſ-*
„ *què Chriſtianum dogma, ac Sacerdotalem honorẽ,*
„ *& dignitatem ſpernens, inuentus eſt pro Paſtore*
„ *Lupus.Abnegans quippe Sanctam, & conſuſtantia*
„ *lem Trinitatem Patrem,& Filium, & Spiritum*
„ *ſanctum idola infœlix adorabat.Quem ij,qui tunc*
„ *Eccleſiis præerant,communi decreto damnarunt,*
„ *ac de ſede deturbarunt.Pauco poſt tempore nequã*
„ *ille,omni ſcelere,& impietate plenus,voluit ad Sa*
„ *cerdotalem dignitatem remeare. Quia ergo iuxta*
„ *Sapientiſſimũ Salomonẽ,omnia obediunt auro, re-*
„ *uocatus eſt in regionẽ ſuam: erat è Conſtantino-*
„ *poli.Sed Omnipotens Deus Sanctam Eccleſiam*
„ *ſuam non deſpexit.Cum enim quadam die ille pro-*
„ *ceſſurus eſſet cum ſuperbo ornatu, vt ad Imperato-*
„ *res pergeret,Sacerdotiũquè decretis illorum iterum*
„ *reſumeret, pupugit illum venter, vt per*
„ *geret ad neceſſaria natura. Cùm verò ſecretum lo-*
„ *cum ingreſſus eſſet exonerandi ventris cauſa,man*
„ *ſiſſetquè intus duas iam, vel tres horas,nequè re-*
„ *uerteretur ad ſuos:ingreſſi ſunt quidam ex his, qui*
„ *illi aſſiſtebant,vt illum iam debere progredi mone-*
„ *rent;inueneruntquè infœlicem illum capite deorsũ,*
„ *vbi egerebantur ſtercora, demerſum, pedibuſquè*
„ *ſurſum erectis.Erigentes autem illum inuenerunt*
„ *extinctum horribili,& æterna morte.*

His Sophronius infœlicẽ Thallælei caſũ
105 claudit. Timeamus proinde,& nos occul-
ta Dei Iudicia,cautoſquè aliena pericula fa-
ciant,ſcientes,quod prouerbio fertur. *Mali*
106 *bibunt improbitatis fecem.* Quòd voluptatem
ex malefactis perceptam dolor ſupplicij cõ-
ſequetur. Dicamus proinde, cum illis, qui
vicerunt beſtiam, cantemuſquè, canticum
Moyſi ſerui Dei,& canticum Agni. (*Apoca-*
„ *lypſ.3.*) dicentes: *Magna,& mirabilia ſunt opera*
„ *tua Domine Deus Omnipotens; iuſtæ, & veræ*
ſunt

Digitized by Google

„ *ſunt viæ tuæ, Rex ſæculorum. Quis non timebit te*
„ *Domine, & magnificabit nomen tuum? Quia ſolus pius es. Quoniam omnes gentes venient, &*
„ *adorabunt in conſpectu tuo, quoniam iudicia tua*
„ *manifeſta ſunt*. Sit illi propterea in æuum Gloria.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis vnius teſtimonio nulla cauſa terminatur. num. 7.*

2 *Teſtes duo qualibet in cauſa exquiruntur. rationem vide num. 15.*

3 *Teſtimonium vnius, etiam Domini præcepto, reprobatur. quod ratione naturali conuincitur, num. 6.*

4 *Locus* Deutoronom. *19. 15.*

5 *Locus Pauli 2. ad Corinth. 13. 1. elucidatur.*

7 *Teſtimonium vnius, & nullius æqua lance penduntur.*

8 *Teſtis vnius dictum non iuſtificat, neque condemnat.*

9 *Teſti vnico, vt plenè credatur, nequè ſtatuto, nequè Principis mandato decerni poterit. eſt enim contra præceptum naturæ.*

10 *Locus Ioannis 8. 12. expenditur.*

11 *Trinitas Sanctiſſima non dicitur eſſe in ſolitudine.*

12 *Opera Trinitatis ad extrà ſunt indiuiſa.*

13 *Chriſtus quicquid operatus fuit in natura aſſumpta, egit virtute Dei Patris, imò totius Trinitatis.*

15 *Certitudo requirenda eſt in rebus ſecundum ſubiectam materiam. Iudicium affirmatiuum ſuſpendi oportet in re dubia.*

16 *Teſtis vnius dicto non ſtandum: in criminalibus præſertim.*

17 *Probationes in criminalibus luce meridiana clariores eſſe debent.*

18 *Dubio in facto interpretatio illa admittenda, quæ pro reo eſt, & crimen excludit.*
Nequè à rectæ rationis dictamine deuiat. num. 19.

19 *Sanctius eſt nocentem abſoluere, quàm innocentem condemnare, & nu. 14.*

20 *Dubijs in factis promptiores nos eſſe oportet in abſoluendo, quàm in condemnando.*

21 *Iudicium abſolutum ad pœnam haud eſſe debet, cum dubium adhuc eſt, an quis peccauerit, nec ne.*

22 *Culpa eſt relaxare vindictam.*

23 *Veritas ſemper quærenda eſt in criminalibus.*

24 *Maleficia impunita eſſe non debent, non propterea innocens damnari debet; atquè incertitudinis cauſa, reus abſolui.*

25 *Febris quid?*

26 *Mors quid?*

27 *Mors ſubſequens vrgentiori cauſæ tribui debet, & num. 39. quod accuratiùs expenditur.*

28 *Lex in l. huic ſcripturæ 15. §. ſi ſeruus, ff. ad legem Aquiliam expenditur, & elucidatur.*

29 *Lex in l. ita vulneratus. 52. ff. ad l. Aquiliam trutinatur, & expenditur.*

30 *Mors imputanda eſt cauſæ effectiuæ, & nu. 33. & Vrgentiori. nu. 39.*

31 *Lex Mela 11. §. Celſus, ff. ad l. Aquil. expenditur.*

32 *Tex. in cap. ſignificaſti 18. de homic. expenditur.*

34 *Febris ſuperueniens apertum tribuit argumentum ex qua cauſa mors ſubſequuta fuerit.*

35 *Cauſa ab effectu, à poſteriori, dignoſcitur.*

36 *Cauſa naturaliter prior eſt, quam effectus, qui eſt poſterior illa.*

37 *Medicorum iudicio (vti peritis) ſtandum eſt, ex qua cauſa mors ſubſequuta fuerit.*

38 *Cerebrum diuinum membrum à Phiſicis nũcupatur.*

39 *Animam in capite ſedem habere probat Caſſiodorus.*

40 *Text. in cap. Presbyterum 7. de homic. expenditur, atquè dilucidatur.*

41 *Cauſa, vt in cauſatum influat oportet.*

42 *Cauſa propinqua, quoad operationem attenditur, non remota, eiquè effectus tribuitur. num. 43.*

44 *Text. in cap. audientiam 12. de homicid. elucidatur. pariter, & expenditur.*

45 *Dubijs in factis tutiorem partem eligere debemus. & pro reo reſpondendum magis eſt in dubio, quàm pro actore. 46.*

ARGVMENTVM.

Teſtem vnicum ſufficientem haud eſſe, vt cauſa per eius dictum finem videat. Mortem vero ex illato vulnere vel ex ſuperueniẽti cauſa, vnde febris orta fuit, ſequutã fuiſſe; non inutiliter diſſeritur. Et quid quoad irregularitatem? Deciſiua Reſponſio.

RE-

RESPONSIO TERIA.

FRater N. videns Patrem O. ſurijs agita-
tatum inferni, ſe contrà venientem, mi-
nantemquè caput frangere, cum paulò
ante vi extra propriam ceſſam eum eije-
ciſſet; præcauens ne mali quid ei accideret, ſi-
biquè timẽs, cum ex in opinatò in lapidem,
ſiue dimidiatum laterem pedibus offendiſ-
ſet, illo ſublato, primo impetu aduerſus di-
ctum Patrem O. illum iactauit. Percuſſerit
nec ne illum, minimè aduertit. Sic è mani-
bus euaſit præſati O. Qui, poſt factum, capi-
te vulneratus apparuit. Acceſſito proinde
perito Chyrurgo, curam eius quatuordecim
diebus egit, nequè malum aliquod, vel ſyn-
thoma iſtis diebus apparuit. Vulnus haud
fuiſſe mortale ſacramento Medicus firma-
uit. Medico, interim extrà Ciuitatem aliò
euocato; Barbitonſorem accerſiri fecit O.
hic verò Chyrurgo ſe peritiorem exiſtimãs,
vulnus inciſione aperit, oſſiſquè partem
extrahit. Hanc ob cauſam cerebri pelliculã
tangens, eam fregit. Poſt hoc ſtatim febris
(qua antea totis quatuordecim diebus ca-
ruerat) illaquè peracuta, O graui conflicta-
tione aggreditur, vt ad quartum diem ani-
mam eum agere compulerit. Defuncto hoc,
in iudicium Fr. N. coram ſuæ Religioſis Su-
periore appellatur. Qui de vulnere deponat
vnus eſt tãtum teſtis, & vtriuſquè inimicus.
Chyrurgus, & Pharmacopula, qui vulnerati
curam egerunt, vulnus haud mortale fuiſſe
Sacramento Fidem fecerunt. Mortem ex oſ-
ſis extractione, atquè cerebri pelliculæ fra-
ctione ſequutam fuiſſe, quæ febrim euoca-
uit, teſtati fuere. Nihilominus ſuperior Fra-
tem N. Mortis Patris O. reum denunciat, at-
què pœna afficit, inregularemquè declarat.
Conſultus deinde Ego. Mortem Fratri N.
imputandam haud eſſe; eumquè in irregu-
laritatem, nec dediſſe: Reſpondi.

Et planè, quo modo vulnere cruentatus
Pater O. fuerit; an quod inſequens N. furijs
agitatus, ceciderit; an vero lapide N. iactato
vulneratus, (vt vnus tantum teſtis dicit) in-
certum redditur. Certum igitur Iudicium
aduerſus N. minimè redditur. Damnari ita-
1 què haud poterit. Nulla eſt enim cauſa, quæ
vnius teſtimonio (quamuis legitimo) termi-
netur: vt Alexander Tertius Summus Ro-
manus Pontifex Matthæo Cardinali ſcribit
in c. *licet vniuerſis. 23. in finalibus verbis, de teſtib.
& atteſtationib. extrà*. Percipiẽs eidẽ *In qualibet*
2 *cauſa Chriſtiani, & maxime Clerici*, (inquiens)
„ *non minus, quàm duorum, vel trium virorum, qui*
„ *ſint probatæ vitæ, & fidelis conuerſationis, teſtimo-*
„ *nium admittatis. Iuxta illud Dominicum: in ore*
„ *duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum. Mat*
„ *th. 18. 16.* & eſt *text. in cap. in omni negotio. 4. eod.*
„ *tit. de teſtib.* Non itaquè paucorum duorum,
„ vel trium teſtium teſtimonio ſtandum erit,
vt *Glo. d. cap. licet verbo duorum* aduertit. Vnius
3 igitur reprobatur teſtimonium. Præceptum
nempe Domini Dei eſt *Deutor. 19. 15. Non ſta*
4 *bit teſtis vnus contra aliquem*, (Dicentis) *quic-*
„ *quid illud peccati, & facinoris fuerit: ſed in ore*
„ *duorum, aut trium teſtium ſtabit omne verbum.*
5 Sic item Doctor Gentium Paulus, 2. *ad Co-*
„ *rinth. 13. 1. Ecce tertiò hoc venio ad vos.* (loquens)
„ *In ore duorum, vel trium teſtium ſtabit omne ver-*
bum. Quia omnium per dicta, & depoſitio-
nem duorum, vel trium ſtabit, vel ſtatuetur,
(vt ex Græco ſonat) rata erit, confirmabitur-
què omnis accuſatio, omnis quæſtio, omnis
cauſa, & crimen, vt *Pater Cornelius à lapide* in
dictum locum Pauli loquitur. Aduertitquè:
„ *Quod licet lex vetus, atquè proinde Deutorono-*
„ *mij (allato loco cap. 19.) quatenus iudicialis eſt*
„ *legis veteris, cum reliquis, iam per Chriſtum ſit*
„ *abolita: tamen quatenus ius naturæ, vel potius ius*
„ *gentium eandem dictat, eatenus adhuc viget: iure-*
„ *què, tàm Ciuili, quàm Canonico recepta eſt. Ratio*
6 „ *enim naturalis omnes gentes docuit; æquum eſſe,*
„ *& conuenire, ut nemo vnius; ſed duorum minimũ*
„ *teſtium depoſitione damnetur. Vnus enim teſtis fa-*
„ *cile corrumpi, falli, & fallere poteſt: duo non item.*
7 Ita Cornel. à Lapide. Aequa quippe lance
vnius, nulliuſquè teſtimonium penditur.
Vnde vnius teſtimonium ad condemnatio-
nẽ nõ ſufficit alicuius, vt idẽ Alexãder Ter-
tius loquitur *cap. veniens 10. §. fin. in fin. & ibid.
Gloſſ. de teſtib.* Et præceperat Imperator Con-
ſtantinus ad Iulianum Præſidem ſcribens in
l. iuſiurandi 8. §. ſimili modo, C. de teſtib. Vnius te-
„ *ſtimonium* (inquiens) *nemo iudicum in quacum-*
„ *que cauſa facile patiatur admitti.* ſubdens: *Et nũc*
„ *manifeſtè ſancimus, vt unius omninò teſtis reſpõſio*
„ *non audiatur, etiam ſi præclaræ Curiæ honore præ-*
fulgeat. His Imperator, & lex huiuſmodi re-
lata per Gratianum in decreto inter Sacros.
Canones recepta, atquè canonizata eſt. 4. *q.
3. can. teſtes omnes, 2. §. unus verò teſtimonium*
Quia dictum vnius non iuſtificat, nequè
condemnat. vt *Gloſſ. ibid. uerbo unius in fine*
(inquit) plenè *Farinac. de teſtib. quæſt. 63. num. 1
& ſeq. Rota apud Card. Canaler. deciſ. 110. num. 3
& deciſ. 154. nu. 3. Farinac. conſ. 37. num. 22. uol. 1*
Fieri proinde haud poterit, nequè ſtatuto, ne-
què conſtitutione aliqua, nequè à Principe,
nequè à Papa, Vice Deo in terris, vt vnico
plenè teſti credatur in alterius præiudicium,
quòd hoc ipſum cum naturali præcepto pu-
gnare videatur. ſequitur alijs relatis *Barboſa
in collectan. ad text. in d. cap. in omni negotio. 4. nu.
3. de teſtibus*. Hanc veritatem comprobauit
Chriſtus Dominus Magiſter, & Deus noſter
qui Phariſæis opponentibus: quod dixerat
10 „ *(Ioann. 8. 13.) Ego ſum lux mundi, qui ſequitur*
„ *me non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen*
„ *vitæ. Dixerant ergo ei Phariſei:* (ſequitur Euan
„ geliſtã) *Tu de te ipſo teſtimonium perhibes: teſtimo*
„ *nium tuum non eſt verum. Reſpondit Ieſus, & di-*
„ *xit eis: & ſi ego teſtimonium perhibeo de me ipſo,*
„ *verum eſt teſtimonium meum; quia ſcio vnde veni,*
„ *& quò vado: vos autem neſcitis, vnde venio, aut*

quò

„ *quò vado. Vos ſecundum carnem iudicatis, ego non*
„ *iudico quemquam: & ſi iudico quemquam iudiciũ*
„ *meum verum eſt, quia ſolus non ſum: ſed ego, & qui*
„ *miſit me, Pater. Et in lege veſtrâ ſcriptum eſt, quia*
„ *duorum hominum teſtimonium uerum eſt. Ego*
„ *ſum „ qui teſtimonium perhibeo de me ipſo; & te-*
„ *ſtimonium perhibet de me „ qui miſit me Pater.*
His Chriſtus. Quo argumẽti genere ex hoc
loco vtitur Paſchalis Papa *d. c. in omni negotio.*
4. de teſtib. Comprobare, namquè voluit Chri
ſtus Dominus de ſe teſtimonium: *Ego ſum*
lux mundi, verum eſſe; quòd, & veritatem
diceret, quàm ſolus nouerat, & ſolus ad teſti
ficandum non eſſet; quod comprobat auto-
ritate legis, & per locum à maiori, vt *S. Dio-*
nyſ. Carth. eodem loco Ioann. Inde enim dixit
11 Chriſtus ſolus non ſum. *In Trinitate enim*
„ *non eſt ſolitudo (Dioniſ.* loquitur), *quoniam vna*
„ *quæque perſona eſt in alia circuminceſſibiliter, &*
„ *opera Trinitatis ſunt indiuiſa. Omne quoque,*
12 „ *quod egit Chriſtus ſecundum naturam aſſump-*
13 „ *tam, egit virtute Dei Patris, imò totius Trini-*
„ *tatis operantis per ipſum. Si ergo Deus Pater ap-*
„ *probauit, & conteſtabatur verum eſſe quicquid Fi*
„ *lius in humanitate iudicauit; propter quod filius*
„ *in iudicando non fuit ſolus, nec ſine teſte, & coniu-*
dicante. His Carthuſ. ſequiturquè: In ore
duorum, vel trium teſtium ſtabit omne ver-
14 bum. *In rebus enim requirenda eſt certitudo ſe-*
„ *cundum qualitatem materiæ ſubiectæ, ſecundum*
„ *Ariſtotelem, & Boetium, Vnde, in actibus huma-*
„ *nis, vbi non eſt certitudo demonſtratiua, ſufficit, vt*
„ *ſint duo teſtes. Quamuis enim duo mentiri poſſint*
„ *in teſtificando; hoc tamen non contingit de facili,*
„ *& frequenter: propterea quod ait, (duorum homi-*
„ *num teſtimonium verum eſt) non eſt ſic intelligen*
„ *dum: quod ſit ſemper verum; ſed quia reputatur*
„ *idoneum. Neque enim verum fuit teſtimonium*
„ *duorum filiorum Belial, ad quorum teſtimonium*
„ *lapidatus eſt Naboth: neque duorum Senum con-*
„ *trà Suſannam: neque duorum, qui in paſſione con-*
„ *tra Chriſtum teſtati ſunt, dicentes: Nos audiuimus*
„ *eum dicentem: Poſſum deſtruere templum Dei.* ſic
Dionyſ.
16 Non ergo vnius teſtimonium verum eſt.
Ei proinde non ſtandum, ad reum potiſſi-
mum in criminibus damnandum, in quibus
canonicis, atquè diſtrictiſſimis opus eſt pro-
bationibus, vt diſponit ſacer Canon in *can.*
17 *Epiphanium 6. in fin. 5. quæſt. vltim.* luceque me
ridiana clariores eſſe debent probationes, vt
condemnari quis debeat, & vt de crimine li-
queat, cunctaq; diligentius perſcrutentur. Vt
Gregorius ſtatuit *cap. quoniam 3. de teſtib.* &
apertiſſimè debent eſſe probationes, vt lo-
quitur *Gloſſ. de d. cap. veniens 10. verbo illorum de*
teſtib. l. fin. C. de probation. Sic nempè Impera-
„ tores tres ibi loquuntur: *Sciant cuncti accuſa-*
„ *tores, eam ſe rem deferre in publicam notitiam de-*
„ *bere, quæ munita ſit idoneis teſtibus; uel inſtructa*
„ *apertiſſimis documentis, uel in indicijs ad proba-*
„ *tionem indubitatis, & luce clarioribus expedita.*
His Imperatores, & lex præfata in Sacris Ca-
nonibus relata fuit per Gratianum, *Can. ſciãt*
cuncti 2. 2. quæſt. 8. Farinac. conſ. 40. num. 31. &
conſ. 55. num. 68. & conſ. 75. num. 43. & num. 53.
& 105. uol. 1. Duegna in regula 300. nu. 1. in fin.
Barboſ. in collect. ad d. cap. Veniens 10. in Gloſſa
in uerbo illorum num. 6. de teſtib. dictum fuit in
Firmana Cappellaniæ coram Aldobrandinio po-
ſtea Clemente 8. 7. Maij 1582. & Tullen ſimoniæ
ultimo Ianuarij 1597. coram Orano, & iterum in
eadem, & coram eodem 20. Aprilis 1597. apud
eund. Farinac. d. conſ. 75. d num. 43. & 105. Fran-
ciſc. Merlin. deciſ. Lucenſ. 11. per tot.
18 Dubijs verò in factis in iudicijs criminum,
ne innocentẽ condẽnari contingat, ea inter-
pretatio admittenda erit, quæ pro reo eſt, &
crimen excludit, *l. merito. 51. ff. pro ſocio*, aper-
tiſſimis enim verbis Vlpianus ibi reſpondet:
„ *Et ſane plerumque (* inquiens *) credendum eſt,*
„ *eum qui partis dominus eſt, iure potius ſuo uti, quã*
furti conſilium inire. Regula, *cum ſunt partium*
iura obſcura 11. de regul. iur. in 6. Et dixit Caius
„ Iure Conſultus *in l. fauorabiliores 168. ff. de re-*
„ *gul. iuris. Fauorabiliores* (dicens) *rei potius, quàm*
„ *actores habentur.* Nequè à rectè rationis dicta
19 mine deuiat. Sanctius enim eſſe impunitum
relinqui facinus, quam innòcentem dam-
nari, ex Traiani dicto ad Aufidiũ, Vlpianus
Reſpondit *in l. abſentem 5. in princip. ff. de pœ-*
nis, ſequiturquè *Gloſſ. in d. regula, cùm ſunt par-*
tium, circa med. & Sanct. Antonin. in ſumma par.
1. tit. 2. de regul. iur. littera, C. cum ſunt partium.
Farinac. d. conſ. 37. num. 20. & 21. Rota in recent.
part. 2. tom. 1. deciſ. 166. num. 8. Et in dubijs prõ-
20 ptiores eſſe debemus in abſoluendo, quàm
in condemnando, vt Lucius Papa loquitur,
in cap. ex litteris 3. §. quod ſi ambarum de probat.
& Paulus iureconſultus in *l. Arrianus ait 46.*
ff. de actionib. & obliget. & tradit. *Bald in rub. de*
contr. inueſtitur. num. 7. verſ. ex his concluditur in
vſibus feudorum. Et ſequuta fuit Rota *in Cæ-*
ſaraguſtana ſtatus 9. Martij 1588. coram Bubalo
deciſ. 56. num. 12. in fin. ad calcem conſilior. Fari.
uol. 1. Grammatic. conſ. crim. 13. num. 8. & 9.
Non igitur damnari potuit, nequè poterit,
Frater N. quod reus mortis fuerit Patris O.
21 Vt quid n. certũ feras iudiciũ, & abſolutũ ad
pęnã, ſi ſub iudice adhuc pendet: peccauerit,
nec ne Frater N. qui in iudiciũ vocatur? Cer-
tum nempè debet eſſe, reum obnoxiũ eſſe
„ pœnæ, vt puniatur; Alioquin culpa eſt rela-
22 „ xare vindictam. Quærenda proinde eſt ſem
23 „ per veritas: vt inquiri debeat vtrum accu-
„ ſatum noxam condẽmnet, an à pœna inno-
centia patefacta ſubducat. Vt *Gregor.* loqui-
tur, *can. quia ſunt. 10. 28. diſt.* ſequitur *Gloſſ d. re-*
gul. cum ſunt partium, uerſ. quod dicit obſcura. &
S. Antoni. ibid. & facit quod Iulianus. *in l. ita*
uulneratus 52. §. quod ſi quis, ff. ad leg. Aquil. (in-
24 quit) *Cum nequè impunita maleficia eſſe oporte-*
re, neque facile, conſtitui poſſit, uter lege Aquilia
teneatur. His ille: vt ſuſpendi proinde affir-
matiuum iudicium oporteat, atquè incerti-
tudinis cauſa reus abſolui. iuxta notatã per
Bar-

Digitized by Google

*Bartol.in l.inter ſtipulantem,§.1.ff.de verbor.obli
gat. meus Maranta conſ.13.num.9.*
In irregularitatem autem haud dediſſe
dictum fratrem N.(fac etiam ipſe lapide in-
iecto vulneraſſet) conſequenter affirmandũ
exiſtimo ex his,quæ in facto ſuppoſita fuere.
Nequè.n.ex accepto vulnere mors ſubſequu
ta ſtatim fuit,ſed imperitia, atquè Barbiton-
ſoris temeritate, qui os p̄cindere auſus fuit,
vnde cerebri pellicula tacta,ac fracta febris
25 ſtatim ſubſequuta eſt. (quæ motus eſt cor-
poris contra naturam, vt Iulianus ſcribit in
l.quæſitum 60.ff.de re iudicat.& (vt Medici lo-
quuntur) eſt calor non naturalis,qui in cor
de accenſus per venas,& arterias in totum
corpus deriuatur,ſitim accēdit,non niſi no-
xia appetens,vires debilitat,facultates, ſiue
actiones naturales impedit.)
Et ex febre peracuta, intra quatuor dies
26 mors,accita,quæ receſſus eſt animæ à cor-
pore,ſecundum *Ariſtot.lib.de morte.*vel vt *Vi-
ues de animalibus lib.3.* Mors eſt animæ à cor-
pore diſtinctio,ſeu diſcenſus. Vel Mors eſt
animæ à corpore diſſolutio, ſecundum
eundem.
27 Vrgentiori,itaquè cauſæ,atquè propterea
ſecundæ,non ſanè priori, Mors ſubſequuta
Patris O.Imputanda erit. Porro oſſis illa ex-
tractio intempeſtiuè facta,vndè cerebri pel-
lis tacta,ac fracta, fuit, febrim pepetit, & ex
febre mors aduenit. Huic ſecundæ igitur
cauſæ mors imputanda erit. Sic nempè rem
28 hãc Vlpianus aperit, in *l.huic ſcripturæ 15.§.*
,, *ſi ſeruus.ff ad leg.Aquil.Si ſeruus* (inquit ipſe)
,, *vulneratus mortiſere : poſtea ruina, vel nau-*
,, *fragij, vel alio ictu maturiùs perijt: non quaſi de*
,, *occiſo agi poſſe; ſed quaſi de vulnerato*, Subſe-
quenti cauſæ igitur mortem tribuit Vlpia-
nus, quamuis ſeruus mortiferè vulneratus
fuiſſet,vt tunc occiſus videatur, cum vulne-
ratus fuit;(vt ipſe ibidem loquitur) & tamē
quia non eſt paſſa ruina, apparere, an ſit oc-
ciſus; ſecundæ cauſæ, non priori mortem
aſcribit, cum apparere non potuerit an ex
illa mors ſequuta fuerit. Multò,itaquè ma-
gis in facto hoc, in quo vulnus mortiferum
non fuit,id aſſerendum erit,vt ſecundæ cau
ſæ mors aſcribatur Patris O. quæ per oſsis
amotionē ſe ingeſsit, & per pelliculæ cere-
bri factionem febrim peperit, & ex febre
29 mors in promptù affuit. Quod explicatiùs
Iulianus,& ipſe Iure Conſultus in *l. ita vul-*
,, *neratus 52.ff.eod.ad leg.Aquiliam,*oſtendit: *Ita*
,, *vulneratus eſt ſeruus*, (ipſe ſcribit) *vt eo ictu*
,, *certum eſſet moriturum; medio tempore hæres in-*
,, *ſtitutus eſt:& poſtea ab alio ictus,deceſſit. Quæro,*
,, *an cum vtroquè de occiſo lege Aquilia agi poſſit?*
,, *Reſpondi : occidiſſe quidem vulgo dicitur, qui*
,, *mortis cauſam quolibet modo præbuit. Sed lege*
,, *Aquilia is demū teneri viſus eſt, qui adhibita vi,*
,, *& Quaſi manu cauſam mortis præbuiſſet : tracta*
,, *videlicet interpretatione vocis à cædendo, & à cæ-*
30 *de*. Sic Iulianus. Cauſę itaquè effectiuę mors
ſequuta imputanda erit ſecundum Iuliani
hic expreſſum ſenſum,non planè incoatiuę;
quod qui effecit, ille quaſi manu mortem
præbuit. Barbitonſori ergo mors Patris O.ac
cepto ferenda erit; quod ipſe quaſi manu
per oſsis amotionem, & pelliculæ cerebri
inciſionem,febre,quaſi ab orci faucibus euo
cata,mortem induxit.
31 Nec in eruditiùs expreſſerat antea Vlpia-
31 nus in *l item Mela 11.§.Celſus, ff.eodem* quem
refert quoquè *Gloſſ.in d.l.ita vulneratus verbo*
,, *teneri in fin.Celſus ſcribit* (Vlpianus loquitur)
,, *ſi alius mortiſero vulnere percuſſerit;alius poſtea*
,, *ex animauerit:Priorem quidem non teneri,quaſi*
,, *occiderit ſed quaſi vulnerauerit:quia ex alio vul-*
,, *nere perijt: Poſteriorem teneri;quia occidit. quod,*
,, *& Marcello videtur,& eſt probabiliùs.* His Vl-
pianus. Quibus in locis animaduertendum
ſanè eſt: iuris prudentes prælatos loqui de
eo, qui ita vulnerauit, vt mortiferum vul-
nus eſſet; & nihilominus mortem ſecundo
aſcribant,quaſi cauſæ immediatæ;non prio-
ri, quaſi remotiori cauſæ. Et eodem penè
32 modo Innocent. Tertius Reſpondit *in cap.ſi-
gnificaſti 18.extrà de homicid* potiſsimum ve-
ro ſi tam modica,& leuis percuſsio appartie-
rit,atquè medicorum iudicio non fuiſſe læ-
talis,aſſeratur: quod in facto hoc noſtro ad-
amuſsim ſedet. Hanc quodquè ſententiam
ſequitur.*Bald.conſ.328.lib.2. & conſ 237. eod.
lib. verſ. nam quando* pluribus ad rem hanc.
*Marcus Aſcia.conſ.107. per tot. vol.2. inter con-
ſilia crimin.* & ſequuta fuit Rota *in Romana
pratenſa ſocietatis 27.Iunij 1569.coram Oradinio*
quæ eſt in impreſsis per *Zacchiam tract.de So
ciet.33.*quam ſequuta fuit eadem Rota in
alia *Romana ſocietatis 16. Nouembris 1612. co-
ram Card.Caualer deciſ.220.num.1.*quæ eſt etiã
in impreſsis per *eund. Zacchiam d. tract.dec.
79. num.3. & deciſ.80.* quæ eſt apud eundem
Caualer.in eadem cauſa *Romana ſocietatis of-
ficij 8. Martij 1613.deciſ.239.per tot.* eſt aperta
doctrina: *Butrij in cap.ad audientiam 12.num 3.*
33 *de homic.* ſequentibus loquentis. *Nota, quod*
,, *vbi ex alia cauſa poſt vulnus illatum mors ſequi-*
,, *tur:Mors non attribuitur vulneranti: & ſic cau-*
,, *ſa ſuperueniens,habilis ex ſe ad quid inducendum,*
,, *confundit vices primæ, de qua erat dubium, an ad
hoc potens exiſteret*. His Butrius, quem ſequi-
tur *Bartholom.Capoll.conſ.crimin.40.incipiente
licet inuitus,num.20.& 21. canonizatus per Ro-
tam in d.Romana ſocietatis officij 1613. coram
Caualer. Reuerendiſſ. Epiſcopus Ricc. collectan.
1456.in fin.par.4.Boer.deciſ.323.num.9. & 10.
& 11.Marc.Aſcia. d.conſ.107.*
34 Profecto enim ad dignoſcendum an ex
priori,vel ſubſequenti cauſa euenerit mors,
ſufficiens,nec ſanè leue, quin vrgens argu-
mentum præſtat febris, quæ poſt oſsis amo-
tionem,& pelliculæ cerebri fractionem, &
35 ipſa peracuta,ſuperuenit. Ex effectu nempè
cauſa (à poſteriori, argumento ducto) di-
gnoſcitur.*Autor in lib.de cauſis* eſt *text. in l. 1.*

C. ad leg. Cornel de Sicar. Gramat. voto 24. *num.*
9. *&* 10. Quia cauſa naturaliter prior eſt, quã
36 effectus *S. Tho. p. 2. quæſt. 1. art. 1. in primo arg.*
& eſt potior effectu. idem 2. 2. *quæſt.* 26.
art. 3. in primo arg. Et hanc eadem ſententiam
pluribus alijs relatis ſequitur *Farinc. de homic.*
quæſt. 127. *num.* 68. *Menoch. de arbitrar. indic. ca-*
ſu 275. *num.* 2. *& ſeq.* qui docet, quòd ſi in tri-
duo poſt vulnus mors ſequatur, illa vulneri
imputatur. At ſtatim poſt amotionem oſſis,
atquè pelliculæ cerebri tractionem febris
hic ſuper venit, & quatriduo mors. Febri igi-
tur, & huic ſecundæ cauſæ mors tribuenda
37 erit. Sicuti medicorum iudicio, quibus vti
peritis ſtandum eſt, comprobatur *d. cap. ſigni-*
ficaſti. 18. §. *& quidem* ibi peritorum iudicio
medicorum *de homicid. Bald. d. conſ.* 328. *verſ.*
3. dixit *Menoch. d. caſu* 275. *num.* 2. *Farinac. d. q.*
127. *num.* 49. 50. *&* 101. *Rota apud Caualer d. de-*
ciſ. 220. *nu.* 6 *Mariſcott. variar. reſolut. lib.* 2. *cap.*
128. *num.* 7. *& ſeq. ad text. in d. cap ſignificaſti*
18. *vbi Ioann de Anania, num* 8. *& Barboſ in col-*
lect. num. 5. *de homic.* plenè *Gramat. conſ. crim.* 2.
ſub num 5. *& d. voto* 24. *nu.* 8. *Boer d. deciſ.* 323. *n.*
10. *Marc. Aſtia. d. conſ* 107. *num.* 5. *& ſeq.* proſe-
quiturquè non in eruditè *Paulus Zacchia*
Medicus Romanus in *quæſtionib. Medico lega-*
libus, lib. 1. *tit.* 4. *quæſt.* 4. *à num* 9. *& ſeq.*

Cùm nempè fuerit per pelliculæ cerebri
38 fractionẽ, cerebrũ ipsũ læſum, quòd diuinũ
mẽbrum Phiſici vocant. *Petrus Gregor. Tholo-*
ſa. ſyntaxeon artis mirabilis, lib. 38. *cap.* 8. atquè
per eius læſionem febris in toto corpore ac-
39 cenſa fuerit, & per eam accita mors: Huic
cauſæ vtiquè mors tribuenda, erit, veputa vr-
gentiori, nõ priori vulneris, quod ad febrem
accendam potens minimè fuerit. *Ioann. de*
Anan. d. cap ſignificaſti, num. 27. *in fin. Gramat. d.*
conſ. 2. *num.* 8. *&* 9. Et fauet huic ſententiæ,
quòd doctè ſatis ad rem noſtram affert *Caſſio*
dorus lib. de anima cap. 15. ad probandum
namquè ipſe Animam in capite, vti in arce
39 ſedem habere, quamuis illa in toto tota, &
in qualibet ſit parte totiùs tota: ſequenti vti-
tur experientia ex medicorum iudicio: *Nam*
„ *cum medendi peritiſſimi* (inquiens) *teſtam capi-*
„ *tis humani, grauiſſima percuſſione confractam, in*
„ *ſoliditatem priſtinam reuocare contendunt; mem-*
„ *branam, qua teneritudo cerebri communitur, cùm*
„ *à ſanguinea fæce detergere cupiunt, frequenter*
„ *attingunt: qua ſtatim, vt tacta fuerit in tantum*
„ *ſtuporem homo peruenit, vt vel percuſſus alibi gra-*
„ *uiter, ſentire non poſſit: ſed mox iterũ, vt ſe manus à*
„ *cebri impreſſione ſuſpenderit ad intellectũ conſue-*
„ *tudinarium redit vocem, ſenſumquè recipiẽs, quid*
„ *de ſe ipſo iam agatur agnoſcit. Quod in alijs vti-*
„ *que mẽbris nõ probatur accidere quãuis immaniũ*
„ *vulnerum fouets exanentur.* His Caſſiodorus.
Si itaquè tactus tantummodo membranæ
cerebri hoc operatur, quid fractio operabi-
tur, quidue eiuſdem ſciſſio?

40 Nec vrgebis ex *text. in cap. præſbyterum* 7. *de*
homic. quo text. Alexander 3. (vt *Gloſſ. ibid,*
verbo aliam infirmitatem aduertit) priori cau-
ſæ, atquè proindè vulneri mortem tribuen-
dam eſſe, decernit.

Quia ꝑfectò ex ipſa primeua cauſa (vulne
ris videlicet) mors accidit vulnerato, vt ex
contextu ipſo apertè dignoſcitur: *Præsbyte-*
rum (inquiens) *qui quendam puerum intuitu di-*
ſciplinæ percuſſit in capite; cùm poſt paucos dies
expiraſſet. Fuit itaquè ipſa percuſſio cauſa
immediata mortis. At non æquè in facto
hoc noſtro. Quin magis, (nec leuiter) ex eo-
dem textu argumentari licet pro nobis; cum
in fine Summus Pontifex ſequentibus ad-
„ huc proſequitur: *Si ex ipſa percuſſione interijt;*
„ *vel aliam infirmitatẽ incurrerit, de qua noſcitur*
41 *expiraſſe.* Oportet quippe, vt cauſa in cauſatũ
influat, vt *Gloſſ. ibid.* ex text. *in cap. de cætero.*
11. *eodem vbi Gloſſ.* circa medium. *Maxime*
42 (inquit) *ſi propinquam cauſam dedit: ſecus vi-*
detur ſi remotam. & *Gloſſ.* marginalis. *d. cap.*
Præsbyterum, in verbo aliam infirmitatem. (*Ex*
vulnere deriuatam) adnotat, allegat *Angelum de*
Clauaſ. in verbo irregularitas. Cauſa autem
propinqua hic non ſanè vulnus, ſed oſsis, &
pelliculæ cerebri inciſio fuit. Ei ergo effe-
43 ctus ſubſequutæ mortis aſcribendus erit.
Boer. d. deciſ 323. *num.* 7. *&* 8. *Gratianus deciſ.*
Rota Marchia 185. *nu.* 8. *Rota in d. Romana præ-*
tenſæ ſocietatis corã Oradino in fin. & in alijs ſu-
pra relatis *Farinac. d. quæſt.* 127. *num.* 26. *in fin.*
& 77. *Barboſ d. cap. præsbyterum in fin. in Gloſſ.*
44 Neque item vrgebis ex text *in d. cap ad au*
dientiam 12. *de homic.* quo text. Clemens Ter-
45 tius ex ratione, quòd, cùm in dubijs ſemitã
„ debeamus eligere tutiorem: *Te conuenit iniũ-*
„ *gere præsbytero memorato,* (decreuit) *vt in ſa-*
cris ordinibus non miniſtret. Haud nempè ab-
nuimus vrgere inſtantiã in caſu dubio. Nos
vero in dubio minimè eſſe dicimus, cùm
apertis appareat argumentis; non ex vulnere
mortẽ ſubſequutã fuiſſe, quòd letale vulnus
nõ fuerit; ſed ex ſubſequuta oſsis amotione,
& pelliculæ cerebri præciſione. Vt omnis
proinde longè ſcrupulus ablegetur prætẽtæ
dubietatis Quod apertiſsimis verbis idẽ Cle
mens Tertius, eodem *cap. ad audientiam in*
fin. ſequentibus decernit: *Si verò ille* (inquiẽs)
ex alia infirmitate obierit poterit (ſicut erat ſo-
litus) *diuina officia miniſtrare.*

Sequenda itaquè & facto in hoc Summi
Romani Pontifici declaratio Præterquàm
quòd, vt initio diximus, nequè in hoc facto,
quis vulnus prius intulerit, appareat. Vt pro
huius Fratris N. libertate reſpondendum
46 magis ſit, ad regulam *cum ſunt partiũ,* 11. *de re-*
gulis iuris in 6. Cum ſunt partium iura obſcu
ra (compilator inquit) reo fauendum eſt
potius, quàm actori.

Atquè ita ex his (ſaniori ſemper iudicio
præ habito), & conſulo, & ſum voti.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *ANolentibus, quæ extorquentur, non ſatis fœliciter ſuccedunt.*

2 *Adagium: inuitis canibus venari. Illuſtratur.*

3 *Adagium: Inuitos boues plauſtro inducere.*

4 *Difficiles exitus ſemper habent res coacta.*

5 *Donans, liberaliter hoc agere debet non coactè.* Locus Pauli 2. ad Corinth. 9. 7. *illuſtratur.*

6 *Ordini ſacro Subdiaconatus implicitè, non explicite continentia perpetuæ votum annexum eſt.*

Atq; hoc non eſſentialiter, ſed accidentaliter ex Eccleſiæ conſtitutione, & num. 18.

Perquiritur proinde ex parte ſuſcipientis explicita, atquè libera voluntas, num. 7.

Vt cogi poſtmodum poſſit ad continentiam ſeruandam, num. 8.

9 *Votum quid?*

Libera voluntate emittendum, num. 10.

11 *Violentum voluntario opponitur.*

12 *Ordinatus Subdiaconus ob metum cadentem inconſtantem virum, ordinem ſuſcipit, & caracther in anima imprimitur.*

Si voluntas conditionalis fuerit, non abſolutè reluctans, num. 53.

Alioquin nec recipit ordinem, nequè caractherem, num. 54.

Et idem in baptiſmo, num. 23.

13 *Voluntarium miſtum, continet aliquo modo voluntatem.*

14 *Voluntas coacta voluntas eſt. declaratur.*

15 *Voluntarium ſimpliciter, & ſecundum quid, & inuoluntarium, declaratur.*

Actus metu factus licet ſecundum quid inuoluntarius ſit, eſt tamen ſimpliciter voluntarius.

16 *Ordinatus Subdiaconus per metum inconſtantem virum cadentem ad continentiam ſeruandam non tenetur ſecundum magis receptam ſententiam, atquè probabilem, num. 18 & ita receptum ex ſtylo Sacræ Cancellariæ, & Pœnitentiariæ, num. 21.*

Nequè ad penſum diuini officij perſoluendum. Poterit proinde matrimonium contrahere, niſi ratificauerit per exercitium ordinis, num. 45.

17 *Continentia non debet eſſe niſi voluntaria, & integritas eſt res voti, non præcepti. & num. 27.*

19 *Coactio, ſicuti votum explicitum reddit nullum, ità multoquè magis implicitum.*

20 *Votum, vt firmum ſit, voluntatem liberam exigit, non coactam, & num. 40.*

22 *Baptizatus per metum, etiam cadentem in virum conſtantem, caractherem recipit, & ad ſeruandam legem tenetur.*

Modo voluntas abſoluta non fuerit, non recipiendi, num. 23.

Ratio affertur, num. 24.

25 *Baptiſmus eſt Sacramentum ſalutis, & neceſſitatis, non ita ordo.*

26 *Ordines recipere nemo ex præcepto tenetur diuino.*

27 *Virginitas, & continentia ſuaderi poteſt, non imperari, & res eſt voti, non præcepti.*

28 *Votum continentiæ ex ſui natura liberam exigit voluntatem in vouente.*

29 *Mortem, qui non expaueſcat, nemo eſt.*

Mors quid?

30 *Mors eſt pœna peccati, & omnium pœnarum vltima, ac grauiſſima.*

31 *Mors, quamuis comminata, animum perturbat eius, cui comminatur.*

32 *Mortis metus in conſtantem virum cadit.*

Et etiam per ſingulares teſtes probatur, n. 33.

34 *Mulieribus, cum iratæ fuerint, non fidendum.*

35 *Fœmina crudelitas par leænæ.*

36 *Mulierum ira omnium immaniſſima. ratio redditur, num. 37.*

38 *Malum maius, vt quis effugiat, minus libenter ſubſtinet.*

39 *Metus reuerentialis, præcedentibus minis, votum irritum facit, etiam expreſſum, & ſolemne.*

Multoquè magis implicitum, num. 40. vel ſi metus fuerit maior, & cum verberibus.

41 *Conſenſus locum non habet, vbi metus, vel coactio intercedit.*

42 *Animus in cordis penetralibus recluſus ex extrinſecis pateſcit.*

43 *Actus meticuloſus dicitur, factus perdurante metu, eiuſquè cauſa.*

44 *Proteſtatio animum indicat proteſtantis, eiuſquè intentionem. præſertim ſi ante, vel paulò poſt emittatur.*

45 *Ratificatio inducitur per exercitium ordinis, quamuis metu in conſtantem cadente ſuſcepti.*

Niſi actus exercitij æquiuoci fuerint. nu. 46.

Vel ſi fiant adhuc metu perdurante, eiuſquè cauſa, num. 47.

47 *Metus cauſa, ſi adhuc perdurat, influit in omnes ſubſequentes actus, illo perdurante factos.*

48 *Me-*

48 *Metus perdurare ſemper dicitur, eius perdurante cauſa, & in omnes ſequentes ſe protendit actus, num.* 49.
Eoſquè eadem inficit macula.
50 *Voluntas libera numquam dicitur, niſi metus, eiuſquè præciſa cauſa fuerit.*
Atquè in ſua libertate reſtituatur.
51 *Metum perduraſſe, manifeſtum fit ex actibus ſubſequutis, præciſa cauſa metus.*
52 *Animus qualis fuerit, ex ſequentibus, & præcedentibus aperitur.*
54 *Intentio tàm dantis, quàm recipientis in vnoquoquè exquiritur Sacramento, illud, vt ritè, rectèquè conferatur.*

ARGVMENTVM.

An qui metu conſtantem in virum cadente Sacro Subdiaconatus ordine initiatus fuit, ad continentiam teneatur ſeruandam, vel iurè nec illiberaliter vxorem ducere valeat? non inconcinnè, nec ratione ſine differitur.

RESPONSIO QVARTA.

1 VSu ſemper venit, ne ſat fœliciter
ſuccedant, quæ à nolentibus extor
2 quentur. Veluti pernertuſto fertur
adagio: *Inuitis canibus venari.* Nequè
enim eorum officio vtendum, qui non ex
animo operam ſuam nobis commodant. Vt
apud *Plautum in Sticho*, Panegyris patri interminans, ne ſe, ſuamquè ſororem inuitas viris collocaret, non inſcitè dixit.
„ *Stultitia eſt, pater, venatum ducere inuitas.*
Rationēq; ſubnectit metaphoram explicās:
„ *Hoſtis eſt vxor, inuita quæ ad virum ducitur.*
Quemadmodum ex alio adagio rectè
3 „ æſtimabitur, *Inuitos boues plauſtro inducere.*
vt apud Theognidem in Græcis habetur, dicentem.
„ *Inuitum ne me ſcutica, ſtimuliſquè ſubactum*
„ *Vi ſtudeas vnquam ducendo inducere plauſtro.*
4 Difficiles enim habent ſemper exitus res
5 coactè. Hinc ſanè eſt, quòd Paulus Corin-
thios ad dandum liberaliter admones (2. *ad*
„ *Corinth.* 9. 7.) inquit: *Vnuſquiſquè pro vt deſti-*
„ *nauit in corde ſuo, non ex triſtitia, aut ex neceſſi-*
„ *tate: hilarem enim datorem diligit Deus.* Quia
eum, qui animo affectuoſo, corde fauorabili, lætaquè mente donat donanda, (diligit Deus) ideſt approbat, atquè remunerat: vt in eund. locum Pauli explanat *Dionyſ. Carthuſ.*

Hin ſanè eſt, ꝙ annis non longè elapſis Carolus Capurus de Terra Forini Salernitanæ diœceſis, cū in humanis adhuc agēte Sebaſtiano eius patre, vna cùm eo artem didiciſſet Piſtoris (vulgo nuncupatam *di Vermecellaro*) qui (videlicet) exculentos conficiunt paſtillos, eandemquè poſt ſuperemos Sebaſtiani dies ſemper Neapoli exercuiſſet; neq; Clerici officium, munuſquè didiciſſet: vi tamen, metuquè per Syluiam eius matrem, & Franciſcum eius germanum natu maiorem adactus fuit, vt Clericali militiæ per primā tonſuram Chriſto nomen daret, alijſquè minoribus, ac demum Sacro Subdiaconatus ordinibus initiaretur. Verùm ipſe, qui laycum agere, vxoremquè ducere, ac filios habere intendebat, his, quæ à matre, fratrequè dicebantur, animum non intendens, quòad ſibi licuit, Neapoli pœnè ſemper vitam traxit, artem exercendo Piſtoris: vtquè matris, fratriſquè iram effugeret, aſsiduaſquè eorū moleſtias euaderet, qui in hoc animum intendebant, vt ille ſacris initiaretur, atquè immunitatum munere fruerentur, & à gabellis, alijſquè bonorum oneribus, quibus layci tenentur, immunes eſſent. Cùm verò obfirmato animo eorum voluntati obluctaretur; à verbis ad verbera ventum eſt: vnde indignè id ferens Syluia mater, quòd in ſuam voluntatem eum trahere non valeret, ad ſanguinis vſquè effuſionem fuſte caput petijt, illud grauiter fregit; mortem quoquè minitans ni pareret imperatis; quod & Franciſcus eius germanus, & per ſe, & per depertitæ vitæ homines eius ſocios, graui mortis metu incuſſo, egerunt. Minatam igitur, vt effugeret mortem Carolus, & clericali militiæ aſcribi, atquè minoribus ordinibus, ac demum Sacro Subdiaconatus ordine ſe initiari ab Epiſcopo Cauen, acceptis à Vicario Salernitano dimiſſorialibus litteris paſſus eſt.

Manifeſtum autem in poſterum, vt fieret, qualis eius eſſet interna mentis voluntas, coactèque non liberè id ageret, priuſquam ad ordinem accederet Subdiaconatus ſuſcipiendum, Neapoli coram Notario, teſtibuſquè ad id rogatis, proteſtatus fuit: ſe ſua ſpōte haud accedere ad ordinem ſuſcipiēdum, ſed coactum, metu mortis effugiendæ, nolleque ſe ordinem ſuſcipere; ſed laycam vitā ducere. Non multa poſt tempora Franciſco Fratre Bellum petente, ipſe occaſionem liberā nactus, de nullitate dicit ſuſcepti ſacri ordinis, atquè à Sanctiſsimo D. N. cauſam Eminentiſsimo Ordinario Salernitano cōmitti obtinuit. Factiſquè debitis probationibus; Quòd ad continentiam non teneatur: ſeruandam, iurequè ſibi matrimonium contrahere liceat, cōtendit. An id licitè peteretur, quæſitum proinde à me fuit.

Iurè autem, nec ſanè inique id fieri poſſe annuebam, & ſi ex aduerſo nonnulli Sacræ Thdologiæ Magiſtri, ſtarent. Dicebam itaq; In ſacro Subdiaconatus ordine implicitè continentiæ perpetuæ votum emitti, cùm

hoc illi ex Eccleſiæ conſtitutione acciden-
taliter, non ex ordinis intrinſeca qualitate,
atquè eſſentialiter, annexum ſit. *can. ante*
triennium primo 31. *diſt.* & *can. Diaconi* 8. 28.
diſt. can. cum in præterito. 3. 84. *diſt. S. Thom.* 2.
2. *quæſt.* 88. *art.* 11. *in corpore circa fin. Rota p.* 1.
diuerſ. deciſ. 560. *num.* 4. Perquiri proinde in
7 ſuſcipiente explicitam, atquè liberam, vo-
luntatem, qua ſe tali voto aſtringat: iuxta
diſpoſita *d. can. ante triennium p.* 31. *diſt.* quo
ſequentibus Gregor. Papa, Petro Subdiaco-
no Siciliæ ſcribens, loquitur; *Vade videtur mi-*
„ *hi;* (inquiens) *vt à præſenti die Epiſcopis omni-*
„ *bus dicatur; vt nullum facere Subdiaconum præ-*
„ *ſumant, niſi, qui ſe victuram caſtè promiſerit; quia*
„ *tenus,* & *præterita mala, quæ propoſito mentis ap-*
„ *petita non ſunt, violenter nõ exigantur;* & *futura*
mala cautè caueantur. Sic Summus ille Ponti-
fex. Expreſſa igitur perquiritur, atquè libera
in recipiente voluntas, qua caſtitatem ſpon-
deat in ordine connexam; vt cogi poſtmo-
dum poſsit ad illam ſeruandam. argumento
text. in cap. perlatum primo de his, quæ vi, metuſ-
9 *què cauſa fiunt.* Votum quippe deliberata eſt
promiſsio facta Deo de meliori bono, *ad tex.*
in c. litteraturam 3. *vbi gloſſ. verbo proponens in*
animo de voto, S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 1. *in reſ-*
ponſ. Nauarr. Man. c. 12. *nu.* 24. & *cap.* 22. *num.*
51. *in fin. Henriq. in ſum. lib.* 10. *cap.* 14. §. 3. *Bona-*
cin. de Sacramento ordinis tom. 1. *diſputat.* 8.
quæſt. vnica punct. 5. *num.* 5 *Barboſ. in collecta.*
text. in cap. 1. *de clerico per ſaltum promot. num.*
7. *nos reſponſ.* 1. *num.* 25. *par.* 1. Voluntate
10 itaquè libera emittendũ erit ſecundum *Glo.*
fin. in cap. 1. *de voto.* non per violentiam, quæ
11 voluntario opponitur *S. Thomas* 3 *part. q.* 47.
art. 1. *in* 3. *argumento.*

12 Hanc proinde ob cauſam fieri, quòd & ſi
quidem qui per metum, conſtantem in vi-
rum cadentem, iniuſte ſibi incuſſum, ad or-
dinem accedit Subdiaconatus ſuſcipiendũ,
in quo implicitè continentiæ perpetuæ vo-
tum annexum eſt, (vt diximus) ordinem ve-
rè ſuſcipiat, atquè caracther in anima impri-
matur. *Nauarr. conſ.* 2. 3. 4. & 5. *de his, quæ vi me-*
13 *tuſquè cauſa fiunt.* Quia nimirum cum
voluntario mixto, voluntas ſufficiens ad
ordinem recipiendum intercedit; & coa-
14 cta voluntas materialiter, ac phiſicè vo-
luntas eſt, *ad text. in l. ſi mulier.* 21. §. *penult.*
ff. de eo quod metus cauſa. Rationem quippe
reddens Paulus ibi: qua de cauſa, ſi metu
coactus hæreditatẽ adij, hæres nihilominus
efficior? *Quia quamuis, ſi liberum eſſet,* (inquit)
noluiſſem: tamen coactus volui. vbi *Gloſſ.* corolla-
rium infert: *nota* (dicens) *quòd coacta voluntas*
voluntas eſt. Referens, & illud.
„ *Sicque volens factus, quod nollem velle coactus.*
Gloſſ. notab. in can. vbi iſta 7. *verbo honorem*
74. *diſt.* & *in can. meritò primo verbo vult.* 15.
quæſt. 1. & *Glo. in cap. maiores* 3. §. *item quæritur*
verbo conditionaliter. de baptiſmo.
15 Licet enim actus metu factus inuolunta-
rius dicatur (at ſecundum quid;) eſt tamen
ſimpliciter voluntarius: quia nimirum cre-
ſcente metu, eò magis augeſcit voluntarium
ſimpliciter ad id exequendum, quod per
metum iniuſtum ei imponebatur, quò, (vt
excludatur impendens malum, quod per
metum ei ſuadetur) exequi intẽtat id, quod
metu præcipitur, atquè iniuſte extorquetur.
„ *S. Auguſtin. in lib. quæſtion. in d. can. merito.* 15.
„ *quæſt.* 1. *Vult ergo facere,* (inquiens) *quia vult*
„ *viuere:* & *ideo non per ſe ipſum appetit, vt falſum*
„ *iuret, ſed, vt falſam iurando, viuat.* eſt etiam *tex.*
in ca. maiores 3. §. *item quæritur. vbi Gloſſ. verbo*
conditionaliter de baptiſmo, S. Thom. p. 2. *quæſt.*
6. *art.* 4. & *in* 4. *diſt.* 29. *quæſt.* 1. *art.* 1. & *in* 3 *par.*
quodlibet. 5. *quæſt.* 5. *art.* 10. *Nauar. in Man. præ-*
lud. 6. *num.* 4. & *in cap. vlt.* §. 1. *de pænit. diſt.* 7.
num. 12. *Couar. de ſponſalib. part.* 1. *cap.* 4. §. 1. *nu.*
12. *Ioan Azor. Inſtitut. moralium par.* 1. *lib.* 1. *cap.*
9 *quæſt.* 4. & 5. & *cap.* 10. *quæſt.* 10. & *vlt. Thom.*
Sanchez de matrimon. lib. 4. *tom.* 1. *diſpat.* 1. *num.*
2. 3. & 5. *Paul. Layman. Theologia moralis tom.* 1
tract. 2. *cap.* 6. *num.* 7. *in* 2. *aſſert Homobonus de*
bonis in examine Eccleſiaſt. tom. 1. *tract.* 5. *cap.* 8.
quæſt. 56. *Vincent Anna allegat.* 77. *num.* 13 *part.*
2. *Gigans conſ.* 36. *num.* 22. *nos reſponſ.* 19. *num.*
32. & 33. *part.* 1.
16 Haud tamen inde ſequi, ſic ſuſcipientem,
(cùm poſitiuam vouendi intentionem mi-
nimè habuerit) ad caſtitatem ſeruandam
adigi, compellique poſſe, nequè ad penſum
diurnum, pariterquè nocturnum canonica-
rum horarum perſoluendum; poſſequè pro-
17 inde licitè matrimonium contrahere. Quia
„ *integritas eſt res voti non præcepti;* & *continentia*
„ *non debet eſſe niſi voluntaria*); vt *Gloſſ* loquitur
in d. can. vbi iſta 7. *d. verbo honorem circa fin.* 74.
diſt. & ſequitur *Gloſſ. in d. cap. maiores verbo*
conditionaliter circa fin. Continentiæ verò
18 perpetuæ votum non eſt eſſentialiter ordini
annexum ſacro, ſed Eccleſiæ ordinatione
accidentaliter, (vt diximus ſupra) docetquè
Sanctus Thom. d. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 11. *in corpor.*
Nauarr. d. conſ. 2. & 3. *num.* 8. & *conſ.* 4 & 5. *de*
his, quæ vi, metuſquè cauſa fiunt lib. 1. & *in man.*
d. cap. 22 *num.* 51. *in fin. Henriq. d. lib.* 10. *cap.* 14.
§. 3. *Sanch. de matrim. lib.* 7. *diſp.* 29 *num.* 5. *Bona-*
cia, tom. 1. *de Sacramen. matrim. quæſt* 3. *punct.* 9.
num. 11. & 12. & *de Sacramen. ordinis diſput.* 8.
quæſt. vnica punct. 5. *num.* 58. & 59. *Gattierr. de*
matrimon. cap. 94. *num.* 14. 15. & 16. Vbi hanc
ſententiam magis receptam, & approbatam,
atquè in praxi ſeruatam dicit. *Pater Ægidius*
de Conink de Sacrament. diſput. 20 *dub.* 14 *num.*
145 & *ſeq.* vbi ſententiam hanc magis pro-
babilem appellat. *Gregor Sayr. in Claui Regia*
lib. 6. *cap.* 4. *num* 20. *in* 1. *ſententia.* Hanc eandẽ
ſententiam ſequuti fuere Domini de Rota
in Valentina ordinis Subdiaconatus 15. *Ianuarij*
1574. & *iterum* 22. *Martij eodem anno coram*
Graſſo part 1. *diuerſorum deciſ.* 560. & 561. diſ-
putato articulo ad partes, ex non leuibus ra-
tionibus: iis præſertim, quod caſtitas non eſ-
ſen-

Digitized by Google

ſentialiter, nequè naturaliter; ſed accidentaliter per Eccleſiæ ordinationem ſit ſacro Subdiaconatus ordini annexa. Eſtquè votu implicitum, quòd per ſuſceptionem ordinis
19 emittitur, non ſanè explicitum, vt ſicuti coactio votum explicitum, & ſolemne reddit inualidum, ita multòquè magis votum implicitum. Deindè, quòd ad votum, (vt illud teneat, firmũquè ſit, obligationemquè pariat.) voluntas exquiritur libera, non coacta, ac
21 compulſiua. Præterea, quod ita paſſim receptum ſit ex ſtylo, tàm Cancellariæ Apoſtolicæ, quàm pœnitentiariæ; vt durum viſum fuerit Dominus à Stylo recedere præſa to, cùm legem ille faciat. Hanc ſententiam ſequuta pariter fuit Rota, accedente graui metu in conſtantem cadente, *in Conchen nullitatis ordinis 27. Ianuarij 1606. coram Penia to. 1. in poſthum deciſ. 105. Barboſ in d. can. vbi iſta, num 4. 74. diſt. & in d. cap. maiores, §. item quæritur, num. 18. alios quoquè referens. Vincen. Fillin. tom. 1. tract. 9. cap 4. num. 64. & tract. 10. de matrim. p. 2. cap. 4. q. 3. à num. 123. ad vſquè nu. 128. Vgolin. de offic. Epiſc. c. 13. n. 3. Ioan. Azor. inſtitut. moral. p. 1. lib. 11. cap. 15. q. 7. in fin. verſ hoc loco poterat quæri & lib. 13. cap. 12. q. 6. verſ. mihi tamen magis*, ac meliùs *eod. lib. cap. 14. q. 8.* Quo loco diſcuſsis omnibus pro vtraquè parte, hanc ſententiam vti magis rationi, iurique congruentem amplectitur, in oppoſitum facientibus reſpondēdo. Hanc eandē ſequitur *Paulus Layman. Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 5. cap 5. num. 10. Rodriq. in ſum latina par. 1. cap. 223. de impedimento ordinis ad matrimonium contrahendum concluſ. 5. nu. 5. Leonardus Leſſius de iuſt. & iure, lib. 2. cap. 40. dub. 3. num. 17. in fin. Emanuel Sà in aphoriſ. verbo ordo, num. 24. Pater Antonius Diana reſolut. moralium p. 3. tract. 4. reſolut. 193.* quicquid alias Baſilius Pontius dixerit. *de matrimon. lib. 7. cap. 29 num. 3. Pater Ioannes Præpoſitus è Societate Ieſu. de Sacram. de Sacrament. ordin. quæſt. vnica dub 20. à nu. 202.* qui, & ſi planè aduerſam ſequatur ſententiā vti probabiliorem, (ſuo iudicio) hanc tamē noſtram haud damnat, quia infert; *quempiam*
„ *ſe conformantem alijs ſententijs, quæ ſunt proba-*
„ *biles, poſſe ſecluſo ſcandalo matrimonium inire.*
Licuit ergo illi à caſtitate, (implicitè in ordinis ſuſceptione, conditionaliter ſaltim promiſſæ,) diſcedere, matrimoniumquè cū muliere ſibi bene viſa (modò aliter ſibi non inhibeatur.) inire.

22 Tametſi autem ex Theologis obijceret quiſpiam, ex Concilio Toletano *in can. de Iudæis 5. 45. diſt. & d. cap. maiores, §. item quæritur de baptiſmo:* cogendos fuiſſe ad ſeruandam Chriſtianam fidem, qui coacti
23 (& ſi non abſoluta, ſed conditionali coactione, alioquin caractherē non recepiſſent) ad baptiſmum acceſſerant: vt pari ratione ad ſeruandam caſtitatem perpetuam adigendi ſint, qui conditionali coactione aſtricti, ordinem ſuſcepere Subdiaconatus, ex qua ſuſceptione (cum coactio abſoluta non fuerit,) caracther in anima impreſſus fuit.

24 Reſpondebam nihilominus cum *Gloſſ. d. verbo honorem in fin. d. can. vbi iſta 7. diſt. 74.* quam ſequitur altera *Gloſſ. in d. cap. maiores 3. § item quæritur, verbo conditionaliter in fin. de baptiſmo.* non parem vtriuſquè rationem eſ-
25 ſe. Nam Baptiſma eſt ſacramentum ſalutis, & neceſſitatis. Vnde obligatio in baptizato non prouenit ex voto, ſed ex Sacramenti vi. Præterea, quia ex præcepto diuino omnes tenentur baptizari, *Ioann. 3. 5. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto: non poteſt introire in Rognum Dei.* Qua de re, baptizatus (& ſi coactus conditionali coactione) ad nihil compellitur, ad quod ſaltem mediatè ante-
26 non tenebatur: ordines verò recipere nemo ex præcepto (abſolutè) tenetur diuino. *Ægid. de Conink d. diſput. 2. dub. 14. num. 159. ad ſecundum Rota d. deciſ. 561. num. 13. ad 3.* Quia profectò, vt Ambroſius ait, relatus *can. Inte-*
27 *gritas 13. 32. quæſt. 1. Sola eſt eſt Virginitas, quæ*
„ *ſuaderi poteſt, imperari non poteſt. Res magis voti; quàm præcepti eſt.* Vnde magis liberæ eſt voluntatis, quàm coactionis: vt *Gloſſ. ibid. verbo voti.* Subnectit, & *Gloſſ. fin d. cap. 1. de voto.*
18 Perquirit igitur continentiæ votum ex ſui natura libertatem voluntatis in vouente, cùm præcipi antecedenter minimè poſſit. *Rota d. deciſ. 561. num. 4.*

Quod verò in facto hoc noſtro coactio ad fuerit in Carolo per metum eidem, nec leuem, incuſſum; nedum ſanè per mortis cominationem, verùm qui in actum exterius proceſſerit per vulnus eidem per Syluiam matrem capiti inflictum, minando etiam venenum; id ſatis apertè per teſtes deductum,
29 probatumquè fuit. Nullus eſt autem ita conſtans animo, qui mortem non extimeſcat; Terribilium omnium terribiliſſimum: Rerum vltimā lineam: Animæ à corpore ſeparationē, diſſolutionēquè compoſiti, rerum omnium terminum. Quæ, vt eſt pœna pec-
30 cati. *Geneſ. 2. 17. In quocumque die comederis ex eo morte morieris:* Ita pœnarum omnium vl-
31 tima; atquè grauiſſima eſt. Perturbat proindè animum eius, cui illa euenit, & ſi conſtātis, ac fortis ille animi fuerit; quamuis eo cōmutata. vt apertè Innocentius 3. docet *in cap. cum dilectus 6. de his quæ vi metuſquè cauſa fiunt.*
„ *Non obſtante* (inquiens) *violentia, quæ proponebatur illata; Cùm nequè metum mortis, neque cru-*
„ *ciatum corporis contineret: & ideo non debuerat*
„ *cadere in conſtantes viros.* His Summus Ponti-
32 fex. In Inconſtantem itaquè animum mortis metus cadit. Similis *text. in l. ſi per vim 4. C. de his, quæ vi metuſquè cauſa fiunt. Conarr. in epithome de ſponſalib. part. 2. cap 3. §. 4. num. 18. Menoch. de arbitr. caſu 135. nu. 1. & ſeq. & num. 6. Sfortius Oddus de reſtit. in integrum part. 1. q. 7. art. 9. num. 75.* ſequuta fuit Rota *in Tullen. nullitatis profeſſionis 7. Nouembris 1616. coram Buratto deciſ. 779. num. 3. & 4. tom. 1. Poſthum.*
quam-

Digitized by Google

33 quamuis metus per ſingulares teſtes pro-
barctur, *vt ibid. Rota.*
34 Nequè enim fidendum mulieribus cùm
ira excanduerint. Nam, vt apud Græcos di-
xit quidam.
35 ,, *Par eſt leana, & fæmina crudelitas.*
Et alibi.
,, *Ferarum omnium immitior fæmina.*
36 ,, Sapiẽs *Eccleſiaſtici 25.23. Non eſt ira*(dixit)
,, *ſuper iram mulieris.* Id eſt intenſior, periculo-
ſior, pertinacior, quàm ſit iracundia fęminæ
paſſionatæ, malitioſæ, crudelis. Vt *Dionyſius*
Carthuſ ibidem explicat. Quin imò *Prouer-*
bior. 21. 19. Spiritus ſanctus Salomonis ore lo-
,, quutus fuit: *Melius eſt habitare in terra deſerta,*
,, *quàm cum muliere rixoſa, & iracunda.* Vt enim
Iuuenalis ſatyra 6. loquitur.
,, *Quoties facit ira nocentem*
,, *Hunc ſexum, & rabie iecur incendente ferũtur.*
,, *Præcipites, vt ſaxa iugis abrupta, quibus Mors.*
,, *Subtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.*
37 Rationemquè reddere videtur Plutarch.
in libro de cohibenda ira: ob fragilitatem ſexus,
,, dicens: *Sicut tumor accidit ex magna plaga in*
,, *carne; ita in molliſſimis animis, ſi quis ſe præbeat*
,, *dolori, hoc ipſo, quod maior eſt imbecillitas, hoc ma*
,, *iorẽ elicit iracundiã. hacq; de cauſa mulieres iracun*
,, *diores ſunt viris, ægroti ſanis, ſenes iuuenibus, infœ*
lices fœlicibus. Sic ille magnus Philoſophus.
Iurè igitur, nec leui ſuſpitione ſanè, time-
re ſibi poterat Carolus, iam manus expertus
furentis matris, ne comminata ſibi ſuccede-
ret mors; vt parendum eius voluntati puta-
38 uerit, maius vt effugeret malum; propter il-
lud enim, vt effugeret, hoc voluit, iuxta tra-
dita per S. Auguſtinum *d. can merito. 1. 15. q. 1.*
,, *Nam, & hoc contra voluntatem dici ſolet:* (dicen
,, tem) *ſed vtique vult id, propter quod facit: tan-*
,, *quam ſi peierare noluit, quod tamen facit, cum*
,, *vult viuere; ſi quiſquam niſi fecerit, mortem mi-*
netur. Sic Auguſtin.
39 Et planè ſi reuerentialis ſolus metus, præ-
cedentibus minis, vel verberibus, etiam ſine
expreſſo præcepto,) id operatur. Vt ſubſe-
quens votum explicitum, & ſolemne per
profeſſionem in Religione ex approbatis,
nullum euadat; cum ad votum libera, & ex-
preſſa, non coacta perquiratur voluntas; vt
dictum eſt, id multò vtiquè magis metus ef-
40 ficiet incuſſus explicitè cum minis, verbe-
ribus, vulneribuſquè, ac cominatione mor-
tis inferendæ, vt votum implicitum caſtita-
tis in ſuſceptione ordinis Subdiaconatus
emiſſum, nullum inualidumquè reddat. iux-
ta *tex. in can. notificaſti. 2. vbi Gloſſ.* Solemnis, &
recepta *verbo licentiam 33. quæſt. 5.* Quia volũ-
tas directa, & ſpontanea requiritur, *vt Gloſſ.*
41 dicit: *d. verbo licentiam* arg. etiam à ſimili pe-
tito *ex text. in cap. 1. vbi etiam Gloſſ. verbo ſacri*
ordinis. de voto. lib. 6. Alioquin locum non ha-
bet conſenſus, vbi metus, vel coactio inter-
cedit; vt Alexander Tertius Epiſcopo Pa-
pien loquitur *in cap. cum locum 14. de ſponſa-*
lib. quo argumento vſi fuere Domini in di-
cta *deciſ. 561. num. 6. 7. & 8. part. 1. diuerſ. Abb in*
in cap. cum virum, num. 8. de regularib. Felin. in
cap. 1. num. 2. & ibid. Dec. num. 10. de offic. delega
ti. Afflict. deciſ. 69. num. 4. verſ. vnde fiunt actus.
Couarr. de ſponſalib. part. 2. cap. 3. §. 6. num. 3. &
4. verſ. cæterùm cùm de libello. Rebuff. conſ. 68. nu.
21. 22. & 28. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 136.
num. 9. 10. & 11. & ſequuta fuit Rota *in Tole-*
tana profeſſionis 22. Maij 1595. coram Card. Sera
phino, deciſ. 1128. num. 2. & 3. & in Neapolitana
profeſſionis 15. Iunij 1508. coram Giptio relata in
d. Conchen nullitatis ordinis coram Penia deciſ.
105. num. 2. tom. 1. in poſthumis, & in d. Tullen.
nullitatis profeſſionis coram Buratto d. deciſ. 779.
num. 9. & 10. eod. tom. 1. in Poſthum. Sanchez de
matrimon. tom. 1. lib. 4. diſput. 6. per tot. præſertim,
num. 17. & 18. & in moralib tom. 1. lib. 4. cap. 3.
num. 26. & ſequitur *Frater Hieronymus Rodriq.*
reſolut. 101. num. 78. & dictum fuit *in Hiſpalen.*
matrimonij de Alcalà 18. Ianij 1607. coram S.
memor. Gregor. XV. deciſ. 326. num. 10. 11. 12. &
13. Paul. à Layman. d. tract. 5. lib. 4. cap. 5. num. 6.
verſ. his adde.
Addebam his quoquè, quòd vehemen-
tius voluntatem adſtruebat Caroli, (cum vi,
metuquè, ad ordinem acceſſiſſe ſuſcipien-
dum,) quòd ipſe, cum ſibi licuit extra pro-
priam patriam viuere, ſemper artem exer-
cuit Piſtoris eſculentos paſtillos conficien-
do, & in habitu incedendo laycali, vt ita ex
ſe pateſceret, quòd Clericum numquam vo-
luntate egit, auerſionem ab illo habens. Ex
42 extrinſecis enim præcluſus in præcordijs a-
nimus pateſcit ad *text. in §. pauonum Inſtitu-*
tionibus de rerum diuiſ. l. quoniam deſideria 4.
poſt princ. C. de naturalib. liber. l. ſed & Iulianus
9. § proinde, ff. ad Senat. Conſult. Macedoni. Bald.
in l. multum intereſt. ſub n. 3. C. ſi quis alteri.
43 Reaſſumebat vero habitum, cum ad pa-
triam remeabat, & in cõſpectu eſſet matris,
fratriſquè, ex quorum ſibi timebat ira, per-
duraretquè adhuc metus, ne mortem ſibi
conciſcerent comminatam. Quod ſanè ſa-
tisfirmiter perpenſum fuit in *d. Hiſpolen. ma-*
trimonij de Alcalà. d. deciſ. 326. num. 8. & 9. corã
S. memor. Gregor. XV. & in d. Tullen nullitatis
profeſſionis coram Buratto, deciſ. 779. num. 1. in
fin. & in Toletana profeſſionis 25. May 1615. co-
ram Vbaldo deciſ. 750. num. 3. par. 2. tom 2. in re-
cent. & perpendit ad rem *Nauar. d. conſ. 5. lib.*
3. de his, quæ vi, metuſquè cauſa.
44 Firmioremquè reddebat hanc animi vo-
luntatem Caroli, proteſtatio, quam paulò
antè ad ordinem ſuſcipiendum accederet,
Neapoli emiſit coram notario publico, &
teſtibus. Illa quippe, quàm nolens voluntas
fuerit Caroli, ne ordini ſe ſubijceret ſacro,
in medium palàm adducit, eiuſquè inten-
tionem patefacit, *l. non aliter. 67. ff. de legat. 3.*
can. Lotharius Rex 3. §. præterea, vbi Gloſſ. verbo
innotuit. 31. quæſt. 2. Gloſſ. in d. cap. perlatum 1.
verbo non timore mortis de his, quæ vi metuſquè
cauſa

cauſa fiunt.Nauarr.d.conſ.5.eod.Cephal.conſ.37.
num.20.& ſeq.lib.1.Rota in Florenſina cenſu: 13
Nouembris 1589.coram Orano deciſ.43. num.2.
in fin.poſt 2.vol.Conſil.Farinac.Triuiſanus,deciſ.
*63.num.8.lib.1.*Præiertim verò ſi ante actum
(vt in facto hoc noſtro)vel paulò doſt illum
fiat,iuxta *Gloſſ.in l inconcubinatu 3.verbo teſta-*
tione,ff.de concubinis, quàm ſequuta fuit *Rota*
apud Sanctæ memor Gregor.XV.deciſ.7.num.10.
45 Obijciebant tandem,Carololum per exer
citium ordinis ſuſcepti ratificaſſe votum:te-
neri proinde ad caſtitatis obſeruantiam.*San*
chez d.lib.7.de matrim.diſput.29.num.9.
46 At reſpondebam.Primo hoc exercitium
ordinis fuiſſe ſemel,nec ſolemniter,ſed ſine
manipulo;quam ob cauſam,Cum actus cō-
uenire potuiſſet etiam ſimplici Clerico,ced
debatur æquiuocus,ac conſequenter inſuf-
ficiens ad inferendam ratificationem,ſaltim
in foro exteriori.*ad text.in l. pro hærede 20. in*
*princ ff.de acquirenda hæredit.*quo text.aperti(
ſime,atquè ſatis concinnè Vulpianus *lib.61.*
ad edictum. Pro hærede gerere videtur is, qui ali-
» *quid facit quaſi hæres.* (inquiens) *Nam hoc ani-*
» *mo eſſe debet,vt velit hæres eſſe.Cæterum ſi quid*
» *pietatis,ſi quid cuſtodiæ cauſa fecit; non quaſi hæ-*
» *res egit,ſed quaſi alio iure Dominus: apparet non*
» *videri pro hærede geſſiſſe.* His Vlpianus. Non
» ſatis eſt igitur actum'ercuiſſe ordinis, ſi non
» vt Subdiaconus geſſit,ſed vt ſimplex Cleri-
» cus, quia adhuc actus æquiuocus eſt . *Rota*
» *apud Sancta memoria Gregor.XV.deciſ.165.num.*
2.apud Card.Caualer.deciſ.326.num.5.
47 Deinde actus exercitij ordinis geſtos fuiſ-
ſe perdurante adhuc cauſa metus;qui ſicuti
ab initio influxit ne obligatio oriretur ſer-
uandæ caſtitatis;ita pariter, & in actus exer-
citij ſubſequutos (quamuis plures illi fuiſ-
sēt)permanauit Cum ſemper perdurare me
48 tus dicatur,illius perdurante cauſa. *ad text.*
in l 2.ff. quod metus cauſa Rota apud Achillem,
de Graſſis deciſ.423.aliàs 11.num.3. de penſionib.
Nauarr. d. conſ.4. & 5.de his,quæ vi metuſque
cauſa fiunt.Rota in d.Hiſpalen matrimonij de Al
calà 15.Decembris 1608.coram Sanctæ memoriæ
*Gregor.XV.deciſ.392.num.1.3.5.& 7.*Quinimò
49 ad omnes ſequentes ſe protendit actus; il-
loſquè eodem inficit vitio, quo primos ma-
50 culauit.Quia ſemper voluntas non libera
manet,donec coactio,eiuſquè perdurat cau-
ſa;ni in ſua omnimodo libera diſpoſitione
conſtituta ſemel fuerit, illaq; ceſſarit. *Bart.*
in l.non ſolum verſ. ex prædictis appparet. ff. de
oper.noui nunciat.Afflict. deciſ.78. num. 5. & 6.
Rota in d.Hiſpalen.392.num.6.& 7.& ibid.Bel-
tramin.addens.
51 Cæterum inferebam, quòd animum ſuū
ſatis apertè oſtenderat Carolus,actus præfa-
tos exercitij ordinis (quamuis iterati illi fuiſ
ſent) metu adhuc perdurante geſſiſſe: nam
eo ipſo tempore,quo, per diſceſſum ad Bel-
lum Franciſci fratris,ſibi licuit,ſtatim excuſ-
ſo Clericali habitu, ad quem auerſionem
ſemper habuit (vt argumentata quoque
fuit *Rota d Hiſpalen.matrimonij coram Gregor.*
XV.deciſ.326.nu.7.)Romam petijt,atquè cau
ſam committi Eminentiſsimo Ordinario
Salernitano obtinuit, eamquè proſequutus
52 fuit. Ex ſequentibus enim, & antecedenti-
bus qualis in præcordijs abſtruſus animus
perſeuerauit,in apertum,ac propatulum de
ducitur,nobiſquè aperitur,ad *text. in d. l.ſed*
Iulianus 9.§.proinde,ff ad Macedonian.vbi Gloſ.
verbo intelligendum,l.quædam ſunt 16.ff. de re-
bus dub.Viuius deciſ.75.num.4.Rota apud S. me-
mor.Gregor XV.deciſ.401.num.11.& deciſ.476.
num.4.& in Menten profeſsionis 25.Maij 1615.
coram Vbald.deciſ.179.ſub num.2. vol.2. in poſt-
humis.
53 Addebam deniquè, quòd tantum abeſſet
Carolum ad continentiam teneri, vt magis
dici oporteret illum, nec caractherem ſu-
ſcepiſſe: Quia enim ipſe abſolutè proteſta-
tus fuit, nolle ordinem recipere, atquè ex
metu incuſſo hac volūtate abſoluta acceſſe-
rit,non recipiendi ordinem,(vt ipſe in ſua
depoſitione Sacramento firmauit,)& volū-
54 tas, ſiue intentio, tàm dantis, quàm reci-
pientis, in vnoquoquè ex Sacramentis ne-
ceſſaria ſit, vt illud ritè, rectèque conficia-
tur:vtiquè cum voluntate acceſſerit abſolu-
ta non recipiendi ordinem, non ſane con-
ditionali,caractherem haud recepit:nullam
itaquè, vel implicitam obligationem ca-
ſtitatis ſeruandæ contraxit. Nulla ergo ei
difficultas reſticanda erit, teneatur, nec
ne ad caſtitatem ſeruandam, quam ne-
què explicitè, nequè implicitè vouit (Ad-
miſſa etiam contraria ſententia ſimplici-
ter aſſerente ad continentiam cogi poſ-
ſe) caractherе non recepto, ac conſequen-
ter neque ordinis Sacramento. *Ad text.in d.*
cap.maiores,3.§.item quæritur de baptiſmo, cum
Gloſſ.verbo conditionaliter.Gloſſ.in d.can.vbi iſta
7.verbo honorem in princ.74.diſt.Nauarr.d.conſ.
5.de his quæ vi,metuſque cauſa fiunt. Rota d.deci.
560.num.1.2.& 3.part.1.diuerſorum. Annuen-
dum proinde: ad continentiam ſeruandam
minime illum teneri; poſſequè iure, nec il-
liberaliter matrimonium contrahere.
Atquè ita ex his, cenſoris non abjecta
virga,reſpondendum cenſui,& conſului.

CAROLVS MARANTA I. V.D.
Aduocatus.

Non teneti Carolum ad continentiam
iudicatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Pacto in contractu adiecto de aliquo futuro*
conſequendo:ius ad illud conſeruatur,& in
bonis noſtris eſſe dicitur.

Vnde

Vnde poſſumus de illo diſponere,vti de re patrimonij noſtri, & ius illud in fideicõmiſſo omnium bonorum includitur,n.2.

3 *Spes ex contractu proueniens, habet certitudinem quandoquè exituram,vnde in rebus noſtris eſſe dicitur.*

4 *Fideicommiſſa conditionalia, non tranſmittuntur ad hæredes; ſi mors ſequatur antequam conditio purificetur.*

Verum hoc in dubium reuocatur,n.5.

Et aliud erit in vltimis voluntatibus,aliud in contractibus inter viuos.

6 *Diſpoſitiones ſupremæ hominum ex eorum pendent libera voluntate; Contractuum verò ex mutua vtriuſquè contrahentis,etiam libera voluntate.*

7 *Creditor ſub conditione,pendente adhuc conditione ius habere dicitur in re ſibi, quamuis ſub conditione debita.*

8 *Ius quæſitum ex ſtipulatione, etiam conditionali,dicitur in rebus noſtris eſſe. Poſſumuſquè de eo diſponere.*

Illudque fideicommiſſi viculo ſupponere.

9 *Spes ex contractu exitura,ad hæredes tranſmitti poteſt,& in re per eam debenda,fideicommiſſum rogari.*

Præſertim ſi conditio fuerit in rem ſcripta,non in perſonam.num. 10.

11 *Res,quæ ſub conditione,& ſub ſpe nobis debetur,certò quandoquè exitura, interim in in patrimonio noſtro eſſe dicitur.*

Et ſub conditione in patrimonio eius,qui illam interim poſſidet.

Vnde iuris fictione in noſtro dominio interim eſſe dic tur.num.12.

13 *Conditio in ſuſpenſo relinquit, quæ ſub ea cõprehenduntur, perficienda tamen per purificationem conditionis.*

14 *Dominium vtile in Emphyteutam,& feudatarium tranſit, directo remanente penes Dominum concedentem.*

Extende etiam in allodialibus,illis ad tempus conceſſis, vel ex vltima voluntate, vel ex contractu.num.15.

16 *Conditio cum purificatur nil poſitiuum tribuit,ſed tantum remouet obſtaculum, quod per conditionem aderat.*

17 *Ius in habitu,ſeu in potentia tranſmittitur ad hæredes, quamuis non ſit in actu, & exercitio.*

18 *Ius quæritur ex ſolo paciſcentium pacto.*

19 *Spes,& ius ad rem conſiderabile eſt, vt etiã vendi poſſit; & in contractum deduci, num.20.*

21 *Spes,quòd dos data reuertatur ad dotantem, ius tribuit ipſi dotanti, vt in iudicio eſſe poſſit, ad conſeruationem rei in dotem datæ.*

Vnde quaſi pecunia dicitur eſſe in bonis dotantis,num.22.

Præſertim ſi dotata ſit ætate confecta, vt liberos habere non poſſit.num.26.

23 *Spes fideicommiſſi, certa dicitur, etiam viuente grauato.*

24 *Spes ad ius non debet auferri, ſicuti, nec ius ipſum.*

25 *Fideicommiſſarius grauanti, non grauato ſuccedere dicitur.*

27 *Ius in ſpe à futuro euentu dependens, non eſt conſiderabile, quia dicitur illud eſſe in habitu,& in potentia, atquè in actu ſignato,non in exercitio,& actu.num.28.*

Quod tamen non ita erit,ſi ex voluntate contrahentium ius ſpei dependeat,vt ſit radicatum in bonis ſperantis,num.29.

30 *Ius dependens à contractu, quamuis conditionale,dicitur de præſenti. Vnde poteſt ius cedi,vendi,legari, vel donari, ac fideicommiſſo bonorum omnium ſupponi.*

Et tranſit ad hæredes,num.32.

33 *Spes,quæ habet originem ex cauſa de præterito, eſt conſiderabilis,ſicuti ius quæſitum in re.*

34 *Alciati ſententia expenditur, & declaratur.*

35 *Tranſmiſſio non ſit,quæ à futuro pendet euentu,non à præterito,licet difficultatem patiatur quoque,num.36.*

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum generale ſuper omnibus bonis iuribus, &c. An comprædendat ea quoquè, quæ ſub ſpe ex contractu dotis datæ, cum clauſula, (quod ſoluto matrimonio dos reuertatur ad dotantem,)nobis aperienda fuerant? Et num ſpes hæc tranſmitti poſſit, atquè in noſtro computetur patrimonio, & quanti facienda ſit huiuſmodi ſpes? Argumentoſa, nec inutilis, minuſquè incurioſa reſponſio,

RES-

RESPONSIO QVINTA.

AVrelius Pepe Ciuitatis Melfitti duos
habẽs filios Donatum, & Salueniam,
matrimonio locãs ipſam Salueniam,
eidem dotem conſtituit certis aſsi-
gnatis corporibus,cauitquè in ipſo dotis cõ-
ſtitutæ contractu, vt quandocumquè ſine
filijs decederet.ad ſe,ſuoſquè hęredes,& ſuc-
ceſſores conſtituta dos reuerteretur. Supre-
mum dein fati diem ſubijt; cuius hæres fuit
Donatus,qui poſtmodum contractis nuptijs
ex matrimonio legitimè Marium filium ſu-
ſcepit,& cum ſuprema eidem fati dies inſta-
ret, teſtamento ſcripto, hæredequè rogato
Mario filio ſuper omnibus bonis ſuis, Iuri-
bus,& actionibus,fideicommiſsi vinculum
innectit deſcendentium gratia,ſuper viuen-
te adhuc Saluenia ſorore.Marius multo alie
no ære contracto poſt Salueniam, quæ nul-
lis relictis filijs carnis debitum ſolnerat, &
ipſe vniuerſæ carnis viam ingreditur relicta
Maria Antonia filia,quæ matrimonio iũcta
V.I.D.Pirro Antonio Lanza, in Iudicium
vocatur per Marij patris creditores ſuper
prædio oliuarum, quod iamante ab Aure-
lio Auo,Salueniæ in dotem datum fuerat.
At illa fidei cõmiſsi nexũ obijcit ad excludẽ
dos Marij patris creditores ſuper pręđio prę
dicto dotali.Replicãt iſti prędiũ fideicõmiſſo
ſubijci haud potuiſſe,quod ſupereſſet adhuc
Saluenia,cũ diẽ clauſit extremũ Donatus: &
Marius ex propria ſuccęſsit perſona in præ-
dio præfato non vti patris Donati hęres.Fit
proinde diſceptationi locus, ſubſiſtat, ne
objecta fideicommiſsi exceptio?

Vnde perpenſis hinc inde omnibus,affir-
matiuè reſpondendum videtur.

1 Nimirum, quod per pactum dotis con-
tractui ab Aurelio patre iniectũ:(Quòd mo-
riente Saluenia ſine liberis, dos ad Dotan-
tem,eiuſquè hæredes,& ſucceſſores reuerte-
retur:) Ius quæſitum fuit tàm ipſi dotanti,
quàm eius hæredibus, & ſucceſſoribus ex
ipſamet ſtipulati contractus hora, vt facto
caſu mortis Salueniæ ſine liberis, exſoluta
ſemel dos ad eoſdem reuerteretur, qua de
cauſa potuit Ius illud, quod in bonis com-
putabatur, & Aurelij patris communis, eo
viuente,& Donati eius filij, & hæredis, poſt
mortem patris,per Donatum ipſum in teſta-
mentaria diſpoſitione includi, vti res de pa-
trimonio ipſius, nequè eidem per quoſcũq;
(obſiſtente pacto in contractu dotis adiecto,
præiudicium vllum fieri.*ad text.in l. perfecta
donatione.4. C. de donat. quæ ſub modo.* atquè
proinde Ius illud in bonorum fideicommiſ-
ſo omnium includere. *text.* eſt apertus *in l.
ſpem futuræ actionis.3.C.de donat.vbi Gloſſ.nota-
biliter,& Bald.*facit *tex.in l ſeruum filij.46.cum
Gloſſ.ibid. in princ.*vbi etiam *Aug.ff. de legat.1.
Gloſſ.notab. in cau.ſtatutum 1. 18. quæſt. 1.*Qui
enim (inquiens) dat omnia bona ſua,dat ſpẽ
futuræ actionis. ſequitur *Alexand.conſ.91.con-
ſideratis bis num.11.vol.1. Illuſtriſſ Card. Tuſc.
num.5.littera L.concluſ.629. num.2. Surd. conſ.*
3 *247.num.11. lib.2.* Nimirum, quòd ſpes ex
contractu deſcendens, habet quid certitudi-
nis,vt pertinere ad nos rectè dici poſsit,iux-
ta Pomponij verba, *in l.verbum illud.181. in*
„ *fin.ff. de verbor.ſignif.* Pertinere ad nos (in-
„ quientis) etiam dicimus;quę in nulla eorum
„ cauſa ſunt, ſed eſſe poſſunt. vbi *Gloſſ. verbo.
poſſunt* exemplificat in ſpe ex contractu no-
bis debita. & perpendit optimè ad rem no-
ſtram *Marius Cutelli. de donationib. tract. 1.
diſcurſ.2. partic.6.num.88. & 89. fol.mihi 197.
Abb.in cap.quoad te de cleric. coningat. Sanch.in
opere morali,tom.2.lib.7.cap. 12.num.4.*

Nec contra nos eſt quod obijciunt Aduer
ſarij:fideicommiſſa conditionalia non tranſ-
4 mitti ad hæredes,præmoriente fideicommiſ-
ſario ei,qui bona fideicommiſſi vinculo col
ligata,reſtituere debebit, nõ purificata prius
conditione viuente fideicommiſſario. *ad
text. in l. vnica, §. ſi autem aliquid ſub condi-
tione,C.de caducis tollend.latè Gabriel. lib.3. tit.
de hæredib. inſtituen. concluſ.2. num.1. & ſequ.
Vincent.de Franch.deciſ.525.Fabbius Anna conſ.
10. lib.1. Maranta conſ.8. ad 2. dub. num.4. &
ſeq.Gamma deciſ.Luſitan.160.num.1.Marta vo-
to 85.part.1.* cum alijs multis, quos referre,
ad rem noſtram haud eſſe æſtimaui.

5 Reſpondetur enim (quidquid ſit aliàs de
ſuperiori inſpectione,an tranſmittantur con
ditionalia fidei commiſſa, nec ne, cum id à
volnntate etiam dependeat fideicommit-
tentis teſtatoris;) aliud ſanè eſſe in vlti-
mis voluntatibus, aliud verò in contracti-
6 bus; nam ſupremæ hominum diſpo-
ſitiones ex libera eorum pendent volun-
tate; contractus autem ex duorum con-
trahentium mutuo conſenſu; vt firmi eſſe
debeant; quoniam voluntate eos pepige-
runt. ad *text. in l. 1. C. de pactis, & cap. 1.
extra eod.* & hanc diſtinctionem probat aper-
tè *text.in l.is cui ſub conditione 41.ff.de action.&*
„ *obligat.* Is cui ſub conditione legatum eſt
„ *(Vulpianus ibi ait)* pendente conditione non
„ eſt creditor,ſed tunc,cùm extiterit conditio.
„ Quamuis eum, qui ſtipulatus eſt ſub condi-
„ tione placuit, etiam pendente conditione,
„ creditorem eſſe.Hæc Vulpian.*& tex.in l.quo
ties 3.C. de donationibus, quæ ſub modo.* Ita-
7 què interim conditione pendente ius ha-
bet creditor in re ſibi per contractum con-
ditionalem debita. & ſequitur hanc diſtin-
ctionem *Angelus in §. ex conditionali. Inſtit. de
verborum obligat.Couarr. pract. quæſt. cap. 19.
nu.2.Vincent.Fuſar.conſ 41.num.132.Tiraquell.
de iure primogen.quæſt.40.num.70. ſequitur Pe-
regrin.conſ.39.nu.22. lib.1.*alijq; mox infra ci-
tandi Doctores.

8 Valuit ergo hoc Ius quæſitum ex ſtipula-
tione,(etiam non exiſtente adhuc condi-
tione,) fideicommiſsi vinculo ſupponere

Donatus cũ ſuis bonis omnibus in ſuprema ſua diſpoſitione legẽ dixit. Quia ſi potuit ſpẽ illam, quæ ſibi ex cõtractu cum Saluenia ini- 9 to acquiſita erat, ad hæredes tranſmittere; potuit etiam, & fideicommiſſi vinculo eandem ſubijcere. *Gloſſ. notab. in d. l. is cui ſub conditione. verbo creditorem.* ibi: Item quoad hoc, vt ſpem tranſmittat. *text.* eſt apertus, quẽ ipſamet *Gloſſ. ibid.* refert *in d. §. ex conditionali. Inſtit. de verbor. obligat.*

Ex conditionali ſtipulatione *(inquit ibi Imperator)* tantùm ſpes eſt debitum iri, eamquè ſpem in hæredem tranſmittimus, ſi prius quàm conditio extet, mors nobis contingat *hæc Imperator.* non planè per prouerbium, ſed palam, ac verbis patentibus. & hanc ſequuntur ſententiam *Angel. d. § ex conditionali. Ioan. Faber. ibid. Iaſon. in l. quæ delegato num. 23. in fin. ff. de legat. 1. Abb. conſ. 85. in præſenti quæſtione col. 2. num. 2. & 3. part. 1. Guglielmus de Benedictis in cap. Raynutius, verbo. & vxorem nomine Adelaſiam deciſ. 5. num. 62. & in verb. ſi abſque liberis, tit. de fideicommiſſ. ſubſtitut. num. 71. verſ. præterea intelligatis, Surdus deciſ. 144. num. 24. & d. conſ. 247. num. 6. Ludouicus Morotius, conſ. 3. num. 15. 16. 17. & 18. Gratian. Forenſ. diſceptat. part. 2. cap. 247. num. 6. & part. 3. cap. 456. num. 49.* itaquoque ex *tex. in l. pœnales 32. ff. ad legem falcid. Vincent. de Franch. deciſ. 525. num. 16. Ripa in l. hæres, §. eam ita num. 62. verſ. ſtante hac reſolut. ff. ad Trebell. Bald. conſ. 93. ſuper dictis punctis, vol. 2* ita in terminis *Cappella Tholoſana deciſ. 434. in fi.* plenè *Aluar. Valaſc. conſult. 122. num. 10. 11. & ſeq per tot.* ac præcipuè in terminis noſtræ quæſtionis de ſpe dotis, quod transferatur, *num. 22. 23. & 24. & in tract. de emphyteuſi. quæſt. 50. num. 44. Iacobus Cancer. lib. variar. reſolut. cap. 2. num. 36.* & in terminis caſus noſtri, *lib. 3. cap. 21. à num. 95. cum ſeq.* vbi *num. 103.* ita deciſum in Senatu Regni Aragoniæ ipſo patrocinante, (quicquid alij doctiſſimi Cautarum Patroni in contrarium dicerent) refert. & ſequitur *Fontanella de pactis nuptialib. tom. 1. clauſ. 4. Gloſſ. 25. num. 9. 10. & 11. Rota in Romana donationis 21. Aprilis 1614. coram Baratto. apud Farinac. in poſthum. tom. 2. deciſ. 142. num. 2. & 4.* in terminis noſtris loquens.

10 Quod ſanè eò magis procedet in caſu hoc noſtro; cum conditio, vt dos reuerteretur ad dotantem, eiuſquè hæredes, & ſucceſſores, facto caſu mortis Saluenię ſine liberis, in rem ſcripta fuerit; non in perſonam, vt multò magis ob id tranſmittatur, cum ſemper res ipſa, & prædia in dotem data affecta fuerint, & inuſta qualitate conditionis in contractu dotis appoſitæ. vt aduertit, *Ioan. Faber. d. §. ex conditionali, num. 3. & Angel. num. 2. Morot. d. conſ. 3. num. 15.*

11 Quò fit, vt prædium præfatum in patrimonio Aurelij patris, ac conſequenter Donati filij, & hæredis ſub conditione illa (ſi ſine liberis moreretur Saluenia, ad dotantem reuerteretur) ſemper fuerit, quò ad Ius, & ſpẽ, & ab illo nũquã seiunctũ; conditionaliter in ipsã Saluenıã translatũ; vt ſi quidẽ liberos relinqueret ſupremi ſui tẽpore, eis quæreretur dos vniuerſa: ſin verò ſine liberis moreretur, ad dotantẽ, eiuſq; hæredes, & ſucceſſores poſtliminio quaſi reuerteretur, quód profecto iurè fieri potuit ex *text. in l. 1. §. dat aliquis, vbi Glo. in verbo. ſecutã* in dote exẽplificat *ff. de donat.* quã *Gloſſ.* cõmuniter receptam appellat *Curt. Iun. in l. 1. num. 73. ff. ſi certum petatur.* ſequitur *Aloyſius de Leo in d. l. ſpem futuræ 3. num. 2. C. de donat.*

12 Quare fingitur ſemper prædium præfatum, quoad Ius, & ſpem in dominio perſeuerasse Aurelij patris, & poſt eius mortem Donati ſui hæredis, & filij. Potuit proinde ipſe Donatus conditi teſtamenti tempore, prædium prædictum, vti in bonis ſuis compræhenſum, fideicommiſſi Generalis vinculo ſubnectere. Conditionis nempè ea natura 13 eſt, vt in ſuſpenſo ea relinquat, quæ ſub ipſa compræhenduntur; perficienda conditionis purificatæ die, *l. cedere diem 213. §. vbi ſub conditione, ff. de verbor. ſignificat. l. non omnis 19. ff ſi certũ petat l. hoc iure vtimur, 10. ff de verb. oblig.* 14 cũ alijs notat. Sicuti in feudalibus, & emphiteuticis bonis fit; vt vtile tantum dominium tranſeat in eum, cui fit conceſſio, directo dominio pœnes concedentem remanente, vt aduertit etiam *Peregrin. de fideicommiſſis, art.* 15 *51. num. 21.* vbi extendit etiam in allodialibus, cum rerum dominium ex contractu, atquè etiam ex vltima voluntate ad tempus concedi poſſit. ad *text. in l. ſi rerum tuarum & l. 2. quoties, 3. C. de donation. quæ ſub modo.*

16 Quocirca ſequitur, vt purificata conditione in contractu dotis adiecta, (quod dos ad dotantem reuerteretur, mortua Saluenia ſine filijs) nihil noui in bonis Aurelij, atquè ſubſequenter Donati filij, & hæredis acciderit; quàm quód remotum fuit obſtaculum, quod ex futuro euentu mortis Saluenię ſine filijs, rebus ipſis in dotem datis ab initio celebrati contractus, inerat; fueritquè libera facultas Donato diſponendi de dictis bonis in habitu, atquè potentia, ob conditionem 17 aliquando exituram in eius fauorem, eueniente morte Saluenię ſine filijs, quod ſanè ſufficit ad tranſmittẽdũ; neq; deſideretur, ius in actu, & exercitio, vt aduertit *Gamma. d. dec. 160. ſub n. 3. ver. 2. modo, &c. & Gratian. cap. 456. n. 49. par. 3.* & dixerat antea *Bald. in l. 2. ſub num. 9. C. de liber. præterit. ad tex. in l. ſi quis filiũ 34. C. de inoffic. teſtam.* quem ſequitur nouiſſ. *Nicolaus Noalis tract. de tranſmiſſionibus caſu 8. num. 127. & caſu 18. num. 10. Ioan Baptiſta Coſta de Iuris, & facti ignorant. cent. 1. diſtinct. 100. num. 52. 53. 54. cum ſequ. Polidor. Ripa ſingular. obſeruationum, obſerua. 367. num. 2. 3. & 4.* Cùm ius fuerit quæſitum Donato ex ſolo paciſcentium pacto. ad *text. in l. vnica, §. accedit ei, C. de rei vxor. actione Peregrin. d. art. 51. num. 3.*

in

in fin.verſ.fallit tamen in cauſa dotis, Abb.d.conſ.
85.ſub num.3.col.3.

19 Quin imo ſpes ipſa, ex ſe perpenſa, & Ius
ad rem, in conſideratione habentur, vt præ-
tio quoquè pendi valeant ad *tex.in l.ſi iactum*
retis 13.ff.de actionib. empt.l.ſi in venditione. 10.
enim legibus ſequentibus 11.12.& 13.ff de hære-
dit. vel action. vendit. l nec emptio.8.vbi Bart.&
Bald.ff.de contrahen.empt.Gloſſ.in d l ſpem futu-
ra,3.in fin. C.de donationib. & aduertit, nec in-
eptè ad rem noſtram, *Eminentiſſ.Card.Mant-*
ca de tacit.& ambig.tom.2.lib.13.tit.26.num.16.
& Gratian. Forenſ.part.4 cap.692.nn.61.& 62.
& ante eos per *text. in d.l.ſpem 3. C. de donat.*
Proauus meus Robertus Maranta in l. is poteſt,
num.216.& num.255.in fin. ff.de acquir. hæred.
Atquè ſuccedendi ſpes ipſa vna, loco rei ha-
betur; vt prætio æſtimari valeat, & vendi, ac
cedi, ad *text.in l. cum donationis 34. vbi Alexan.*
C.de tranſact. ſequiturquè Eminentiſſimus Card.
Tuſcus tom.7.littera S.concluſ.365 num.3. Atq;
20 etiam in contractum deduci, *l.nomina.17.ff.*
de hæredit. vel act. vend. Maranta d. l. is poteſt,
21 *num.262.* Et in terminis ipſis noſtris, ſpes
(quòd dos reuertetur ad dotantem) ius tri-
buit patri dotanti, vt in iudicio eſſe poſsit ad
dotem tuendam, quæ ad eum quandoquè
" reuerſura erit. Intereſt enim patris (Vulpia-
" nus loquitur *in l.pater filiæ 71.ff.de euictionib.*)
" filiam dotatam habere, & ſpem quandoquè
" recipiendæ dotis. *hæc Vulpianus*. Et ſequitur
Gloſſ.ibid. verbo recipiendæ: dum inquit: ideò
tunc pecuniariter ſua (patri ſcilicet) intereſt
22 *hæc Gloſ.* Quaſi quod innuat, ipſam ſpem re-
cuperandæ quandoquè dotis, pecuniam eſſe
in bonis patris dotantis, eiuſquè patrimonio
connumeratam. ſequitur *Caſtrenſ. conſ. 382.*
dubitatio poterat eſſe num.2.vol.1.& Eminentiſſ.
Tuſcus d concluſ.365. num.3. Valaſc. d.conſult.
23 *122. num.22. & ſeq.* Ita quoquè ſpes fidei-
cōmiſsi (quod facto caſu mortis grauati, mi-
hi apperietur) certa dicitur, & probabilis, etiã
viuente grauato. Vt nempè *Gloſſ.*(inquit) *in*
cap.non ſolum 7.verbo innouata circa med. de ap-
pellat.in 6. Spes ad ius, non debet auferri, ſicu-
ti, nec ius ipſum.

Quia non dicitur tractari, aut ſperari de
hæreditate viuentis, ſed iam mortui; cùm
25 per fideicommiſſum non vtiquè grauato
ſuccedatur, ſed ei, qui fideicommiſſum ro-
gauit. *l.cohæredi 41. §. cum filiam, ff.de vulgari,*
& pupillari, l.precibus, 8. C.de impuber. & alijs
ſubſtitut. Alexan. conſ.187. videtur prima conſi-
deratione num.12.in 6.argum.& nn.13. & conſ.
188.perpenſis verbis, num.22. verſ.eſt enim pro-
babilis.lib.5. Tuſcus d.concluſ.365. num.2. Ma-
ranta d.l.is poſt, num.262.

26 Et adiuuat perpenſiones has, quod Salue-
nia defecta iam ætate erat tempore, quo Do-
natus frater fideicommiſſum rogauit, nequè
liberos ſuſcipere amplius poterat, vt multo
certior facta eſſet ſpes, quòd ad eum dos re-
uerteretur, vt adnotat, non ab rè *Gamma d.de*
ciſ.160.num.4.

27 Nec ad rem facit, ſi denuò inſtetur: Ius
hoc in ſpe, fuiſſe à futuro euētu dependens,
à morte ſcilicet Salueniæ, & proinde, non
conſiderabile, cum potuerit eſſe, (vt fato, for
tunaquè accidit,) præmoreretur Donatus
filius: Vnde licet in actu ſignato, & habitu
28 ſiue in potentia ſpem habuerit, ad ſe dos re-
uerteretur, non tamen illam in exercitio,
& actu habuit, cùm fideicommiſſum roga-
uit, iuxtà plenè notata per *Alciat. lib.8. reſ-*
ponſ 3. quem ſequitur *Peregri.de fideicommiſſ.*
d.art.51.num.20.

29 Reſpondetur enim. Ius hoc in ſpe fuiſſe
radicatum in perſona, & bonis ipſius Dona-
ti hæredis Aurelij patris de præterito, ab ip-
ſomet tempore ſtipulati contractus dotis,
conſenſu intercedente Salueniæ, & Aurelij
patris, non verò ex alieno arbitrio; vt fuerit
proinde ius conſiderabile in bonis, & hære-
ditate Aurelij, ac tranſmiſsibile ad hæredes,
& ſucceſſores. Et licet fuerit hoc ius in ſpe,
& ab futuro pendens euentu, tamen cum
dependeret à contractu conditionali, erat
nihilominus ius illud de præſenti: Quia po-
terat accidere, vt moreretur Saluenia abſq;
31 liberis. Potuit propterea ius iſtud cedi, ven-
di, donari, legari, vel fideicommiſſo cum
omnibus bonis ſupponi, reſpectu potiſsimũ
Marij filij, *text. eſt in l. poſt emancipationem 7.*
vbi Bart.§.illud quæri poteſt, ff.de liberat.legat.
" Sequentibus.n.ibi verbis loquitur *Bar.* Sed ſi
" haberet aliquam ſpem de iure de præſenti,
" ex contractu conditionali, tunc dico, quod
" iſta ſpes inſpicitur, *hæc Bart.* & in *in l.huiuſmo*
" *di, ff. quando dies legati cedat.* dilucidius rem
" hanc explicans dicit. In contractibus vero
" ſpes cōditionalis obligationis tranſit ad hę-
" redem, *vt Inſtitut.de verbo.obligat. §.ex condi-*
" *tionali.* Et ita an in vita, vel poſt mortem exi-
" ſtat, non curatur; quia non impedit diem
" ſtipulationis cedere. *his verbis Bart.* & eum
ſequitur *Iaſon.in l.quæ de legato, num.23. in fin.*
de legat.1. idem Bart. in l fin. num.18. in vltim.
quæſt.C.de pactis, Franciſc.de Aret.conſ.3.in Chri
ſti nomine conſultatio præmiſſa, num.2.verſ ſi ve-
ro Agnatus, vel frater, & melius *conſ 7. proce-*
dendum eſt breuiter, num.4.verſ.ſed dicendum eſt
vnum verbum. vbi ſequentibus loquitur ver-
33 "bis: Quæ quidem ſpes, vbi habet originem
" ex cauſa de præterito, videtur eſſe conſide-
" rabilis, ſicuti ius quæſitum in rem. *Aretin.d.*
§.ex conditionali num.2. ſequitur *Card. Tuſcus*
tom.8.littera I.concluſ 629. num.1. Abb. d.conſ.
85.num.3.

34 Nec contra nos ſunt, quæ habet *Alciat. d.*
conſ.3.lib.8.& Peregrin. d.art.51. num.20. Al-
ciatum ſequens. Alciatus nempe in caſu fa-
ctis à noſtro diuerſo loquitur, ibi enim dona-
tum fuerat D.Petro ſua vita durante, & poſt
mortem eius Michaeli; vt non mirum ſi
prædefuncto Michaele, nihil ad ſuos tranſ-
35 miſerit, cum actus tranſmittendi non à

præterito,ſed ab futuro euentu dependeret poſt mortem D. Petri. Non igitur iure ſit à diuerſis illàtio.

36 Et hinilominus in caſu in terminis noſtris contra Alciatum, & Peregrinum, fuit deciſum in Senatu Regni Aragoniæ patrocinãte Doctiſſimo Iuris conſulto *Iacobo Cancer.* vt ſupra diximus *d.lib.3.variar.reſolut. cap.21. num.103.*& ſequitur *Fontanella d.Gloſſ.25.nu.11.*& pro nobis ſunt omnes ſupra relati Doctores,& non ineptè *Valaſc.d.concluſ.122.nu.22.& ſeq.*& ita ad dictum Aleiat.*conſ.*reſpondet etiam *Rota in d.Romana dotis num.8.*

Abſtinendum igitur his creditoribus erit ab omni illegitima vexatione contra Mariam Antoniam,quæ vi fideicommiſſi Donati Aui,prædium præfatum poſsidet.

Vt ex his ſub cenſura dictis reſpondendũ cenſeo.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Littera Apoſtolica,ob concedentis authoritatem,iuſtificata exequutionem obtinent paratam adinſtar l.fin. C. de edicto Diui Adriani tolendo, vbi præſertim legitimus contradictor non adfuerit,num.2.*

3 *Mors eius,cuius obitu vacat beneficium,probatur per aduerſæ partis aſſertionem,quæ ſe fundat in illa.*

4 *Clericatus quomodo probetur?*
Ex literis ordinarij.
Etiam ex communi reputatione,num.5.
Sufficitquè eſſe notorium.
Ex nominatione in litteris Apoſtolicis, nu.6.

7 *Valor obtentorum,quo pacto probetur?*

8 *Præſentatus à maiori patronorum parte inſtitui debet.*

9 *Aſſerens probare tenetur aſſertum.*

10 *Ius præſentandi ex perſona Monialis in Monaſterium tranſit.& num.33.*
Atquè etiam poſſeſſio,num.37.

11 *Præſentatio à Moniali,cum conſenſu Abbatiſſæ,& Ordinarij, Monaſterij nomine facta ſubſtinetur,præſertim ſi illam Epiſcopus acceptauit.*
Monialibus potiſſimum non contradicentibus, num.13.

12 *Abbatiſſa ſola poteſt Procuratorem conſtituere.*
In his præſertim,quæ Monaſterio vtilia ſunt. nequè ſunt ex arduis.

14 *Donatio iuris præſentandi,cumulatiuè facta intelligitur,non priuatiuè.*

15 *Donatio abſenti facta,nequè Notario pro eo acceptante, ante acceptationem non ſubſiſtetur.*
Donatario præſertim præmoriente,num.18.
Vnde,nequè ad hæredes transfunditur,nu.19.
Nequè probatio ſubſtinetur poſt litẽ motam, num.17.
Facta tamen notario pro abſente ſtipulante, licet reuocari non poſſit:non tamen firma eſt ad effectum acquiſitionis,num.16.
Quamuis iurata,num.17.

21 *Poſſeſſio iuris præſentandi in hæredes minime transfunditur,niſi actu apprehendatur.*

22 *Præſentatio fructus eſt Iuris patronatus; & ad poſſeſſorem ſpectat.*
Vnde donec diſcutiatur de viribus donationis, præſentatio à donante facta ſubſtinetur num.23.
Quia vltimus ſtatus in his attenditur,nu.24.

25 *Præſentatio per vnum ex patronis facta præſeruat ius,& poſſeſſionem aliorum compatronorum.*
Et pleniùs, num.30.cum ſeq.

26 *Maritus eſt Dominus fructuum dotis.*
Et viuente vxore præſentare poteſt ad beneficium iuris patronatus,num.27.

28 *Dos mortua vxore,dos eſſe deſinit.*
Et reſtituere eam maritus tenetur.

29 *Præſentatio facta per maiorem partẽ vnius ſtipitis præualet, & abſorbetur præſentatio per minorem partem facta.*

30 *Præſentatio vnius ex compatronis ex vno ſtipite præſeruat ius, & poſſeſſionem aliorum,& num.47.*
Quia videntur alij conſenſum præſtare, n.31.
Præſertim per vnum ex pluribus hæredibus, num.32.
Etiam ſi alij patroni non ſint in poſſeſſione præſentandi,num.34.

33 *Actus vnius ex ſocijs præſeruat ius,& poſſeſſionem alterius,& num.48.*
Quia vnus,qui præſentauit,videtur geſſiſſe in re familiaritatis,num.35.
Quamuis qui præſentauit Monachus fiat. num.37.
Potiſſimum ſi ſint filij vnius patris, & præſentant ex eodem iure,num.44.& 46.
Vnde poſſeſſio vnius prodeſt alteri,nu.49.

36 *Hæredes plures vnius in iure patronatus in ſtirpes,& non in capita ſuccedunt.Et apud eos indiuiduum ius eſt patronatus.*

38 *Factum infectum fieri haud poteſt.*

39 *Ius,quod eſt Monacho in Monaſterium tran-*

tranſit, non aliud; & ne dum dominium verum, & poſſeſſio, num. 42.

40 *Facto alterius quem priuari iure ſuo, abſurdum eſt.*

43 *Viuianus lib. 5. cap. 4. num. 45. de iure patronatus, expenditur.*

50 *Filij vnius ex compatronis, qui in poſſeſſione erat iuris præſentandi, cauſam habere dicuntur ab eo.*

Vt ſatis ſit probare deſcendentiam, n. 51.

ARGVMENTVM.

Litteræ Apoſtolicæ iuſtificatæ exequutionẽ paratam habent. Et ex quibus iuſtificatæ dicantur? Clericatus quomodo probetur in hac parte? Inſtitui is debet, qui à maiori patronorũ ſuffragio præſentatus eſt. Præſentatio à Moniali Monaſterij nomine, conſenſu accedente Abbatiſſæ, & Ordinarij an ſubſtineatur? Donatio abſenti facta an firma ſit, ſi donatarius non acceptauit? Et an interim per donantem præſentatio facta firma ſit? Et num in hæredem tranſfundatur? Et num ius, & poſſeſſio per vnum ex compatronis ex eodẽ ſtipite, conſeruetur alijs, qui non præſentauerunt? latè, nec ſane inutiliter diſcutitur.

RESPONSIO SEXTA.

STante iuſtificatione litterarum Apoſto
licarum per Clericum Aſcanium Caſtellum Auerſanen. à Sanctiſsimo Domino Noſtro Vrbano Papa Octauo ob
tentarum ſuper gratia derogationis pro medietate compatronorum Beneficij ſub inuo
catione Conceptionis Beatæ Mariæ Virgi
nis intus Cathedralem Auerſanen. omnino
debebant litteræ prædictæ exequi, atquè pro
inde inſtitui dictus Clericus Aſcanius, quia
1 litteræ Apoſtolicæ iuſtificatæ, propter earum
anthoritatem, paratam habent executionem
ad inſtar, *l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollen.*
2 vbi non adfuerit legitimus contraditor, *ad
text. in cap. ſi capitulo 5. vbi gloſſ. verbo exequatur de preben. in 6. Rota in Hiſpalen. Canonicatus 27. Iunij 1605. coram Sanctiſſimo Ludouiſio Gregorio XV. deciſ. 221. num. 2.* & dictum fuit *in Pacen Cappellania 27. Martij 1623. coram Cardinali Caualerio deciſ. 639. num. 1. & in Bononien. Parrochialis coram eod deciſ. 638. num. 1. & in Iacen. Parrocchialis 27. Iunij 1603. coram Pamphilio apud Marcheſan. par. 1. deciſ. 28. num. 1 fol. 449. & in Cremonen. Penſionis 5. Decembris 1614. coram D. Audreæ part. 2. tom. 2. in recent. deciſ. 625. nu. 2.* quæ eſt in impreſsis per eum *deciſ. 10. num. 2. & in alia Cremonen. penſionis 1611. coram eodem Canaler deciſ. 148. num. 1. & in Aquileien. Scholaſticæ. 1. Iulij 1615. caram eodem Canalerio deciſ. 363. num. 4. in Neapolitana erectionis beneficij 12. Decembri 1616. coram D. Andreæ deciſ. 91. num. 2. in impreſſis apud eum.*

Quod autem iuſtificauerit Bullas Apoſto
licas Clericus Caſtellus plenè deducitur ex
3 actis. Nam de morte Clerici Octauij de Lu
ca prædeceſſoris beneficiarij conſtat ex aſſer
tione etiam aduerſarij, qui ſe fundat in illa,
aſſerendo Beneficium vacare per mortem
eius, vt hoc vnum ſufficiat, iuxta tradita plu
ries per *Rotam apud Caualer. in Leodien. Parocchialis deciſ. 572. num. 2. & deciſ. 55. num. 3. & in Piſtorien. Archidiaconatus 13. Ianuarij 1629. coram Pirouano deciſ. 232. nu. 2. part. 5. diuerſor.*

4 De Clericatu conſtat, & per litteras ordi
natij, & fide à regiſtro ordinatorum fol. 135.
& per Bullas aliorum beneficiorum obten
torum in quibus pro Clerico aſſeritur *cap. 1.
vbi Abb. in primo notab. de cleric. Peregrin. Rota
in Callien Canonicatus 17. Decembris 1608. co
ram eodem Caualer. deciſ 33 ſub num 2. & d. de
ciſ. 5. num. 1. coram eodem, & in Bracharen. Paroc
chialis 17. Maij 1589. coram Comitulo deciſ. 67.
num. 6. vbi etiam Centolin. addens poſt primum
vol. Conſil. Farinac. & in d. Cremon. penſionis co
ram Andrea deciſ. 20. num. 3. & in Aquilana Be
neficij 2. Decembris 1602. coram Ludouiſ.* Greg.
XV. deciſ. 78. nu. 5. & 6. vbi etiam ex communi
5 reputatione probari aſſerit, *& deciſ. 103. num.*
7. & ſufficit eſſe notorium, vt in *Hiſpalen. Be
neficij caram eodem Ludouiſ. deciſ. 166. num 6.
pluribus Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 10. quæſt. 3.*
6 *num. 30. & ſeq.* Atquè etiam ex nominatio
ne in litteris Apoſtolicis ad hunc effectum
tantum, *Franciſcus Marcus in Sanatu Delphi
7 nali deciſ. 1353. num. 8. part. 1. Obtentorum
verò valor, præter teſtes examinatos, qui re
ctè deponunt de redditibus annuis, non ex
cedentibus ſummam 24. ducatorum, proba
tur etiam per inſtrumenta locationum; quæ
ſanè probatio ſufficit; cùm alias Rota in pro
bando valore obtentorum contentetur qua
licumquè probatione, vt in dicta *Callien. Canonicatus coram Caualer. d. deciſ. 33. num. 3. & in Clodien. Beneficij 11. Ianuarij 1601. coram Ludouiſ. deciſ. 13. num. 6. & in Reginen. Cappellaniæ 2. Decembris 1619. coram eodem Cardinali Caualer. deciſ. 517. num. 5. & deciſ. 533. num. 6. & in Placent. Canonicatus 3. Iunij 1613. coram Pirouano part. 1. tom. 2. in recentiorib. deciſ. 496. nu. 10. in fin.* quod valor iuſtificetur ex inſtrumento cenſus.

Quod

Quod autem fuerit à medietate compatronorum præſentatus Clericus Caſtellus, vt iure Bullæ Apoſtolicæ executioni demãdari debuiſſent; ſatis, ſuperquè perpẽſum eſt in informatione facti, nedum ſanè à medietate compatronorum illum præſentatum fuiſſe, verum etiam, & à maiori corũ parte,
8 vt omninò inſtitui debuiſſet, *text. in cap. quoniam 3. de iure patronat. Couarr. practic. quæſtion. cap. 30. num. 4. verſ. 3. opportunè in fin. Claudius Tutius quæſt. 11. de iure patron. num. 2. Rota par. 2. diuerſ. deciſ. 6. num. 5. & deciſ. 117. num. 1. & in recentiorib. part. 2. tom. 1. deciſ. 146. num. 4. & deciſ. 202. num. 1. Maceraten variar. reſolu. lib. 1. reſolut. 104. num. 1. Riccius in praxi part. 1. reſolut. 173. num. 1. Rota in Lunen. Sarzanen. beneficij 31. Maij 1627. coram Durano, deciſ. 110. nu. 1. & num. 11. & in Lunen. Sarzanen. Cappellaniæ 24. Ianuarij 1628. coram eodem Durano deciſ. 111. num. 1. apud Viuian. de iure patronat.*

Ad rem non itaquè faciunt, quæ ad infringendam probationem hanc de maiori parte vocum objiciunt Aduerſarij. Ac primò ſororem Marinam de Luca Monialem in Monaſterio Sancti Franciſci Ciuitatis Auerſæ vocem non habere ad præſentandum, & quod ſit Monialis, & quod renunciauerit.

Quod enim renunciauerit, id gratis om-
9 ninò aſſeritur, vnde per eos probandum, qui dicunt *ad text. in l. 2. C. de probat. l. ei incumbit. 2. ff. eod.*

Quod autem Monialis ſit, (quod inficias nõ imus,) id nihil ad rem. Profectò quòd ius
10 præſentandi ex perſona ſua in Monaſteriũ translatum fuit *ad text. in auth. ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. cap. cùm ad Monaſterium 6. de ſtatu regular. Lambertin. lib. 2. p. 1. q. 2. art. 12. n. 2. & 3. de iure patron. Sanchez in opere morali, to. 2. lib. 7. cap. 14. nu. 1. 2. & ſeq. ac nu. 9. Rota apud Seraphin. deciſ. 1328. num. 1.* mox infra referenda, *Riccius in praxi p. 1. reſolut.* 197. Præſenta-
11 tio verò, ſiue magis nominatio de Clerico Aſcanio Caſtello facta fuit per ſororem Marinam nomine Monaſterij, cum aſſenſu, interuentu, & authoritate Matris Abbatiſſæ, ac licentia Domini Generalis Vicarij Auerſanenſis, vt fol. 30. legitur. Qui ſanè modus præſentandi per Monachum, (nomine ſcilicet Monaſterij, cum authoritate ſuperioris) haud improbatus, quinimmo receptus per Rotam, & approbatus fuit in Abulen. Cappellaniæ 12. Nouembris 1599. coram *Cardi. Seraphin. deciſ. 1328. num. 5. & ſeq. & in eadem cauſa coram eod. 17. Maij 1600. deciſ. 1361. num. 4. & ſequitur Viuian. de iure patronat. lib. 5. cap. 3 num. 24.*

Quinimmo per Abbatiſſam cum dicta Sorore Marina, conſtitutus fuit procurator ad præſentandum coram Domino Generali Vicario dictum Clericum Aſcanium Caſtellum, & præſentatio per procuratorem facta, & ab eo acceptata, & admiſſa, (vt in facto deducitur: quod notauit *gloſſ. in cap. ex*
„ *litteris 7. verbo præſentauit*: ibi: & Epiſcopus ipſum recipit, *de iure patronat.*
12 Sola autem Abbatiſſa, (vt quæ Monaſterij totius adminiſtrationem habet,) potuit vtique procuratorem in hac re conſtituere ad præſentandum: cum quòd id non eſſet ex arduis; tùm etiam, quò à vtile Monaſterio, ad tradita notabiliter per *Abb. in cap. edoceri 21. num. 8. quæſt. 4. de reſcript. & ante eum per Innocent. ibid. & ſecuta fuit Rota deciſ. 3. de confeſſis in nouis, num. 4. & apud Bellamer. deciſ. 695. & Cappella Tholoſ. deciſ. 79. Rendina in promptuario receptar. ſent. lit. 38 num. 21.* & notabiliter ſequuta fuit Rota in vna *Romana hæreditatis de Palorijs 8. Nouembris 1549. coram Puteo deciſ. 274. lib. 3. impreſſione Romana.*
13 Potiſſimum verò, quod Moniales ipſæ in in hac re non contradicunt, vt notauit ſatis ad rem, & aduertit *Rota dicta deciſ. 3. de confeſſis in nouis ſub num. 4. ad tex. in cap. ea noſcitur 6.*
„ ibi: aliquando ante, aliquando poſt Mona-
„ chi contradicunt. *de his quæ fiunt à prælat. ſine conſenſu capit.* & ibid. *gloſſ. in verbo contradicunt.*

Nec ſecundo obſtant, quæ de donatione facta Clerico Octauio de Luca per Lucretiam, & Claricem de Luca ſorores dictæ Marinæ anno 1621. de dicto iure patronatus, & præſentandi, fol. 96. validè ſatis, (vt putant,) obijciunt aduerſarij.
14 Cùm, quòd quatenus verum ſit prædictas mulieres donaſſe (quod ſanè præſentis ſpeculationis non eſt, ſed petitorium reſpicit) exaudiendum vtiquè erit cumulatiuè, non priuatiuè quoad eas; cùm nullius rectè ſentientis iudicio id ſubijci valeat, voluiſſe illas ſe ipſas omnino iure præſentandi ſpoliare, vt notat optime Dec. receptus *conſ. 542. num. 5. in fin. & num. 7. & conſ. 603. num 4. cum ſeq. Frideric. de ſenis conſ. 147. verſ. quæritur an in tertio,* & ſequuta fuit *Rota p. 1. diuerſ. dec. 385. n. 8.* plenè *Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. in proœm. §. 2. nu. 32. 33. & 34. & ſeq. Gratian. quæſt. forenſ. part. 2. cap. 270. num. 14. 15. & 16. Rota in Cremonen. iuris patronatus 21. Maij 1577. coram Robuſterio,* quam refert *Viuian. de iure patronat. lib. 4. cap. 2. num. 14. verſ. vlt. ſi in dubio, fol. mihi 197. Gregegorius à Cabedo, deciſ. Luſitan. 13. ſub num. 2. part. 2.*
15 Tùm, quòd donatio facta fuit abſenti, nequè acceptata, nequè etiam Notario pro eo ſtipulante, *ad text. in l. abſenti 10. vbi Bart. & Imol. C. de donat. Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 7. num. 6. plene Rota apud Card. Caualer. deciſ. 354. num. 2. & ſeq.*
16 Quinimmo, & ſi planè donatio abſenti facta, eaquè à Notario pro abſente ſtipulata valida ſit, vt reuocari per donantes minimè poſſit; adhuc tamen acceptatio exquiritur ad effectum acquiſitionis Dominij, vel poſſeſſionis, dictum fuit in *Vrbeuentana hæreditatis 15. Iunij 1580. coram Seraphino deciſ. 683.*
17 *num. 4. par. 1. diuerſ. & in impreſſis 472.* Iuramẽ-

te

Digitized by Google

to quamuis vallata Donatio ipſa ſit. *Didacus Conar.de teſtament.in in rub.part.3.num.13. Rota d.deciſ.683.num.3.4.& ſeq.& in Rauennaten. donationis 29 Aprilis 1596. coram eodem Card. Seraphino deciſ.1184.num.10.11.& 12.*

18 Tum etiã, quòd donatarius præmortuus
fuit donantibus, ſaltim Lucretiæ, quæ Clarici ſucceſſit etiam in iure patronatûs, non autem Clericus Octauius prætenſus donatarius, antequam acceptatio vlla prætenſæ donationis per eum fieret. Vnde cùm nullum ius interim acquiſitum ei fuerit, illud vtique illibatum apud donantes remanſit, vt non poſsit nunc per prætenſos hæredes donatarij prędefuncti, declaratio vlla fieri, nequè etiam admitti ad acceptandum. Quia cum nullum dominium nullaquè poſſeſſio in donatarium transfuſa fuerit ex donatio-
19 ne non acceptata, nequè illa in hęredes eius
trahijcere potuit, *vt poſt Caguol.in l.hæredem num.16.verſ.& in præſenti, C.de regul. iur.& Clarum, §.donatio, quæſt.13. in tertio caſu, ſequuta fuit Rota apud Canaler.d.deciſ.354.num.3.* & apud *Card. Seraphin.deciſ.472.num.3.*

Nec attendenda ſunt, quę de acceptatione facta probare aduerſarij conati fuere; nã illa ſatis friuola ſunt, vt falſitatis ſuſpitione
20 non careant, vt in facto perpenſum fuit, at-
què poſt litem motam *ad reg. tot. tit. vt lite pendent.extrà, & in 6.*

Tum pręterea, quòd cùm poſſeſsio in hęredem non transfundatur, niſi apprehenda-
21 tur, & poſſeſsionẽ nullam defunctus Octa-
uius, antequam fatis concederet, (vi donationis, cuius nec notitiam retinebat,) obtinuiſſet; vtiquè, nec potuit illã in pretenſum hęredem transfundere abſquè appręhenſione. *Achilles deciſ. 5. de cauſa poſſeſſ. & propriet. Rota apud Ludouiſ.Gregor XV.deciſ.417.num.7. Maceraten dicta reſolut.104. num.5. Menoch.de retinenda poſſeſſion.remed.3. num.52. Gonzal.ad regul.8.gloſſ.34.nu.108.& ſeq.Rota in d. Lunen. Sarzanen. Beneficij coram Durano deciſ.110. nu. 20.& in Florentina ſubcantoratus 27. Ianuarij 1627.coram eodem deciſ.43.num 1. & 13. apud Viuian. Lutterius de re beneficiaria lib.2. quæſt. 11.num.114.& 115.*

22 Pręſentatio autem fructus eſt iuris patro-
natus, qui ad poſſeſſorem ſpectat, *gloſſ. in cap. cum olim 14.de maior.& obed. Caſſador.deciſ.7. de cauſa poſſeſſion.& propriet.num.15.& deciſ.3. de iure patron. num.4.in fine, Doctor.in cap. conſultationib.19 de iure patron. Rota apud. Cardin. Manticam deciſ.140.num.5. Marius Muta deciſ. 72.num.6.Abb.conſ.54. num.2. lib.1. Alexandr. Raudenſ.variar.reſolut cap.19.n.27.*

23 Tum deniquè, quod (fac eſſet donatio ac-
quiſita donatario, quod planè petitorium reſpicit, non poſſeſſorium, cum diſcutiendum adhuc reſtet de prætenſę donationis validitate) interim tamen ſubſtinetur pręſentatio per donantes facta, vt inſtituendus omnino ſit pręſentatus per eas Clericus Aſcanius meus Principalis, vt perbellè ſatis in punctualibus terminis noſtris tentum fuit in Rota apud *Put.deciſ.18.lib.2.impreſſion. Romana, Cabed. d.deciſ.13.ſub, num.2. ad text. in cap. conſultationibus 19. vbi ſcribentes de iure pa-*
24 *tronat.* quia vltimus ſtatus in his attenditur,
vt *Barboſa ibi 4.num.7 in fin.* infert. *Rota part.2. tom.1.in recent.deciſ.443. num.3. & in Pientina iuris patronatus 23.Martij 1611. coram Domino Coccino Decano ead part.2.tom.1.in recent.deciſ. 337.num.7.apud S.memor.Gregor.XV deciſ.349 num.1.gloſſ* quoquè *in d.cap.ex litteris 7. verbo ante quàm circa med.de iure patronat.*

Nec obſtabit; Claricem, & Lucretiam nõ apparere in poſſeſsione eſſe iuris præſentandi.
25 Quia (præter quàm quod obiectio hæc
aduerſarios multo magis ſuo proprio mucrone confodit) ſufficit Mariuam aliam ſororem præſentaſſe aliàs anno 1601. dictum Clericum Octauium de Luca nouiſsimè defunctum fol.25.à terg.& inde ſecutam fuiſſe inſtitutionem, fol.26. vt conſeruaſſe dicatur alias ſorores in poſſeſſione iuris præſentandi, *Caputaquen.deciſ.367. & 369.part.2. Achilles deciſ.4.num.4 de præbend. Creſcent. deciſ. 2.de iure patronat.Rota apud Gregor. XV. deciſ. 417.num.9.& apud Card.Caualer.deciſ.197.nu. 5.Garſias de benefic. part.5. cap.5. num.115. & 116.*

Nequè obſtant tertio, quæ ſcitè ſatis obijciunt Aduerſarij, de Detio Cappabianca ſecundo viro Victoriæ de Luca, ac prætenſo eiuſdem ceſsionario, vt ad eum ſpectare ius præſentandi ex perſona dictæ Victoriæ, (non benè, nec rectè) putent.

Si rectè enim aduertatur. Licet Victoria, cùm ad ſecundas trãſuolauit nuptias cum dicto Detio, eidem in dotem promiſerit omnia bona ſua, ac præſertim omnia bona, & hæreditatem quond. Violantis Lucarellæ eius matris, fol.111.à tergo. Vndè vti Maritus, & Dominus fructuum dotis, *ad text. in l. doce ancillam 9.C.de rei vendicat.l.quamuis, 78.*
27 *C.de iure dotium*, viuente eadem Victoria v-
xore, pręſentare valuit; quòd pręſentatio in fructu ſit, vt dictum eſt ſuperius.

Mortua tamen Victoria, ac diſſoluto ma-
28 trimonio, dos deſiit eſſe dos, & reſtituere eã
Detius coactus fuit, *ad text.in l.2.in princip. ff. ſoluto matrimonio, l.vnica, §.cum autem in exactione, C.de rei vxor.action. Affl.deciſ.284.Rota apud Canale.deciſ.292.num.1.& deciſ.337.nu.4.*

Sicuti de facto agentibus Tutoribus triũ filiorum Fabritij Cappabianchę primi viri Victorię aduerſus Detium ad reſtitutionem dotium fol.75. Per Regium Conſiliarium Marcellũ Marcianum proceſſum fuit ad diuiſionem bonorum, & hęreditatis Victorię, & tres partes ad filios Fabritij deuenere, duę verò ad filios ipſius Detij d.f.76.& 77.

Quare facta diuiſione prędicta nil pluris vocis Detio remanſit ex perſona duorum ſuorum filiorum, quam pro duabus vocibus

tribus

Digitized by Google

tribus alijs penes filios Fabritij remanenti-
bus,qui meum Principalem præſentauere,
29 vnde abſorbentur duæ voces filiorum De-
tij,per tres voces filiorum Fabritij;vt totam
vocem ad Victoriam ſpectantem habeat, &
obtineat Clericus Aſcanius meus Principa-
lis,*Imol.in Clement.2.num 7.de iure patron.Caſ-
ſador. deciſ.2. num.1. de iure patron. Rota dicta
deciſ.117.part.2.diuerſ.num.1. apud Ludouiſ.de-
ciſ.452.n.4.& n.23.apud Caualer. dec.21.n.1.&
deciſ.436.n.1.& ſeq.& dec 519.n.2.3.& 4.& in
recent. part.2. tom.1. deciſ.443.num.4. & 5. in
fi.& in Florentina iuris patronatus de Iamfigliaz-
zys 11.Maij 1629.coram Durano deciſ.199. nu.
8.Gonzal.gloſſ.45.nu.61. Genonenſ.in praxi cap.
62.alias 63.num.24. Maceraten. d. reſolut.104.
num.13.*

Ipſe igitur inſtituendus erat. Atquè ita ex
his,&c.Reſpondere viſum eſt.

His non contenti Aduerſarij, validiſsimis
oppugnationibus corā Eminentiſsimo Car-
dinale Boncompagno Archiepiſcopo inſta-
bant:Lucretiam Marinæ ſororem in poſſeſ-
ſione haud eſſe Iuriſpræſentandi,quare man
dauit idem Eminentiſsimus (vt eſt Iuſtitiæ
zelator) videretur de bono iure Aſcanij mei
Principalis , an præſeruata Lucretiæ quaſi-
poſſeſsio præſentandi fuerit per Marinæ ſo-
roris præſentationem; atquè in iure informa
remus Iudices Conſultores . Sequentibus
propterea rem hanc aperire conatus fui;
quamuis pro nobis optimè ſtaret Reue-
rendiſsimus Dominus Fœlix Tamborrellus
Vicarius Generalis, alijquè ex Dominis, &
ſi nonnulli addubitarent.

30 Eam in ſententiam pedibus à Doctoribus
itum eſt,illaquè à Sacra Romana Rota non
ſemel recepta : Quòd plures vbi ſunt com-
patroni ab vno deſcendentes, vnius ex illis
præſentatio,nedum ius conſeruet alijs negli
gentibus,& qui non præſentauerunt,verum
31 etiam poſſeſſionem. Videntur enim illi alij
conſenſum præſtare per eorum vnum factæ
præſentationi,eamquè ratam habere, *ad tex.
in cap.2.& ibid.Abb.n.9. de his,quæ fiunt à præ-
lat. ſine conſenſu capit. Rota apud Achillem de
Graſſis,deciſ.287.alias 4.num.14. de præben.Rota
ead.deciſ.423.alias 11.num.2.circa fin.de iure pa-
tronat.in nouiſ.apud Caputaquen.deciſ.567.nu.6
part.2.*Et in terminis hiſce noſtris de præſen
32 tatione facta per vnum ex pluribus hæredi
bus,*Federic.de Senis conſ.102. nobilis quidam
patronus,num.3.*& meliùs *conſ.147. quidam de
Ciuitate,num.1.verſ.item caſus talis eſt:*Vbi in
terminis ipſis noſtris caſum proponit,*& nu.
2.Calderin.conſ.15.duobis præſentant.de iure pa-
tronat.*notabiliter *Abb. conſ.54. videtur primo,
num.3.verſ.nam vbicunquè lib.1.*Cuius verba,
quoniam aurea ſunt in hac re,hic ſubijcere
,, operæ pretium me facturum putaui : *Nam
,, vbicunquè* (inquit ipſe) *ius præſentandi perti-
,, net ad plures patronos ſimul, licet appareat ali-
,, quem ex eis tantùm præſentaſſe, & ad eorum
,, præſentationem ſuperiorem inſtituiſſe præſen-
,, tatum ; ex quo non apparet expreſsè illos pa-
,, tronos præſentaſſe animo ſpoliandi alios ſua poſ-
,, ſeſſione , non fit præiudicium alijs compatronis in
,, ſequentibus actibus, nec circa proprietatem , nec
,, circa poſſeſſionem:quia negligens in vno,non facit
,, ſibi præiudicium in ſequēti.*Hæc Abbas.Et eum
ſequutæ ſunt Rota *part. prima , diuerſor. deciſ.
713.num.6.& ſeq.& deciſ 220.num.5. ead.part.
Idem Abb in cap. cùm Eccleſia 3.col.3. num.11.
de cauſa poſſeſſion & propriet. Rota in recent.par.
2.tom. 2. deciſ.040. num.4.* Vbi rationem red-
33 dens (inquit) Quia actus vnius locu præſer-
,, uat ius, & poſſeſſionem alterius . *Rota apud
Sanct Memoriæ Gregor.XV.deciſ 417.num.9.&
,, ibid.Beltramin.addens,num.15.*Ex pluribus pa-
,, tronis (inquiens) ſi vnus ſolus præſentat,præ
,, ſeruat poſſeſsionem aliorum. *Rimnald.Iunior
conſ.314.num.40.Ferrets.conſ.132.num.2. & 3.
Rumus conſ.50. num.10. vol.5.* Natta *conſ.445.
num.18. vol.2. Garſias de benefic. tom.1. part.5.
cap.5.num.115.& 116.Rota apud eund. Gregor.
34 XV.deciſ.452.num.7.8.& 9.*Quod ſanè locum
habet,quamuis alij patroni non ſint ipſi in
poſſeſsione iuris præſentandi : quia per præ-
ſentationem vnius conſeruatur ius etiam
alijs patronis,qui non præſentarunt;vt dictū
fuit in vna *Mediolanen Cappellania 27. Martij
1602.coram Corduba,apud Garſiam d.tom.1.par.
4.cap.3.num.14.in fin.ex Lambertin.lib.2.par.1.
quæſt.3.art.16.num.20.cum ſeq.vbi ex Bart. in l.
communis ſeruus 42. per illum text. ff. de acqui-
rend.poſſeſſio.*rationem reddit: Quia ille vnus,
35 qui præſentauit,videtur geſſiſſe iure familia
,, ritatis,& communi nomine,& proinde eius
,, poſſeſſio tranſit ad alios,*& ibidem etiam Pau
lus de Caſtro. Rocchus de Curt. de iure patronat.
verbo competens,quæſt.17.num.42. & 43. Rota
apud Put.deciſ.293.num.2. & 3. lib.1. & in Ge-
runden Iontis 20. Decembris 1591. coram Car-
din.Seraphin.deciſ.970.num.2. & in Papien.Iu-
riſpatronatus 9. Maij 1594.coram Card.Mellino,
deciſ.1.ſub num.1.apud Viuian. in praxi iuriſpa-
tronat.*Potiſsimum verò vbi non eſt alius poſ
ſeſſor. *Rota apud Creſcent.deciſ.27.aliàs 2.de iu-
,, re patronat.*Vbi rationem reddens. *Quod ſi hoc
,, concederetur* (loquitur) *ſequeretur vtiquè,quòd
,, reliquum ius patronatus eſſet in pendenti,quod eſt
,, abſurdum* His Creſcent. ita quoquè, Rota *a-
pud Caputaquen.d.deciſ.367.nu.præſertim.7.p.2.*
,, Quia (dicens) ex facto duorū præſentātiū fuiſ
,, præſeruata quaſi poſſeſsio tertij nō præſentā
tis. Allegat *Abb.d.conſ.54.num.3.verſ. nam,vbi
cunque,*(cuius verba nos ſupra retulimus, &
*apud eund.Caputaquen.deciſ.369.ead.part.2. Ma
rius Muta ſiculus,deciſ.72.num.26.* plures alios
referens, *Viuian.in praxi iuriſpatronat.lib.5.c.4.
num.44.& ſeq.Card.Tuſcus,tom.6 littera,P.con-
cluſ.149.num.2. & concluſ.158.* & meliùs *con-
cluſ.597.*Maceraten.*variar.reſolut.lib.1. reſolut.
55.num.8.Gratian forenſ part. 3. cap.577. num.
16.Mariſcott.variar.reſolut.lib.1.cap.55. nu.33.
Riccius part.2.deciſ.99.* Dicens in Curia Ar-
chie.

Digitized by Google

chiepiſcopali indubitatam, hanc ſententiam
habitam fuiſſe, quod per præſentationem
vnius ex compatronis præſeruatur ius alio-
rum.

Nec obijciant Aduerſarij: Marinam, quæ
anno 1601. Clericum Octauium de Luca
præſentauit, per quem extinctum beneficiũ,
nunc vacat, in Monaſterio poſtmodum per
profeſſionem nomen Deo dediſſe: fuiſſe
propterea in Monaſterium ius ipſum præſen
tandi transfuſum. Quod nec nos diffitemur.
Verùm dicimus: ius Lucretiæ, & Clarici ſo-
roribus Marinæ, filiabus Ioannis, ex ipſomet
tẽpore, quo ipſa præſentauit, cõſeruatũ, præ-
ſeruatũq; fuiſſe, etiam quoad poſſeſsionẽ; cũ
36 omnes hæredes fuerint Ioannis Franciſci
patris; cui quoad ius patronatus in ſtirpes,
nõ in capita ſucceſſere. *Clem. plures 2. de iure
patronat.* Quam ob cauſam indiuiduum cum
ſit ius ipſum patronatus, totum quoad ſin-
gulas earum fuit: Vnde tenet præſentatio
vnius ex eis, eſtò aliæ non præſentauerint,
*Rota apud Dominum Coccinum Decanum deciſ.
212. num. 4.* & ſequuta fuit *in Florentina iuriſ-
patronatus de Iamfigliazzijs 11. Maij 1629. corã
Durano deciſ. 199. num. 10.*
37 Licet igitur ius ſpectans ad Marinam in
Monaſterium, eius ex perſona, tranſierit.
*Authent. ingreſſi, C. de Sacroſanctis Eccleſiſ. cap.
cum ad Monaſterium 6. de ſtatu regular. Lamber-
tin. lib. 2. part. 1. quæſt 2. art. 12. num. 2. & 3. San-
chez in opere moral. tom. 2. lib. 7. cap. 14. num 1.
2. & ſeq. ac num. 9. Rota apud Cardin. Seraphin.
deciſ. 1328. num. 1. & ſeq. & deciſ. 1361. Riccius
Epiſcopus Vici Equen. in praxi part. 1. reſolut.
197.* Haud tamen ex hoc, quicquam ex iure
alijs ſororibus quæſito, apud quas integrum
ius erat, (vt diximus) diminutum fuit.
38 Neque enim factum iam, infectum fieri
potuit per Marinæ tranſitum in Monaſte-
39 rium, in quod non aliud, quam quod Ma-
rina ipſa habebat transfuſum fuit. *ad tex. in l.
in bello 12. §. facta. ff de captiuis, & poſtlimin. re-
uerſ. ibidemque notata. Barboſ. axiomat. 93. num.*
40 *34.* Ceteroquin abſurdum ſatis eſſet, me ex
alterius facto, iure meo priuari poſſe, contrà
regulam *can. ſatis peruerſum, 7. 56. diſt. cap. con-
quærente 7. de reſtitut. ſpoliat.*
41 Quinimò ex Marinæ perſona per profeſ-
ſionẽ in Monaſterio emiſsã, nedũ quidẽ ius
patronatus, verum, & ius præſentandi tranſ-
latum fuit, eiuſquè poſſeſſio, vt *Sanchez* lo-
quitur *eod. lib. 7. cap. 14. num. 9.* In humanis po-
ſitimum adhuc agente Marina, quæ nomi-
ne Monaſterij cum licentia Vicarij, & Ab-
batiſſæ præſentia (vt clarius ſuperius, *num. 11.*
deduximus) præſentauit, ex *Seraphino d. deciſ.
1328. & 1361. & Viuiano d. lib. 3. cap. 3. num. 24.
Ricc. d. reſolut. 197. num. 2. & 3.*
42 In Monaſterium quippe ex monachi per-
ſona bonorum omnium, quæ eius ſunt, ne
dominium quidem, verùm, & poſſeſſio per
ingreſſum pertranſit, citrà etiam apprehen-
ſionem, *Gloſſ. 1. circa fi. verſ. ſed nunquid? can. ſi
qua mulier. 9. 19. q. 3. Tiraq. tract. le mort ſaiſit. in
præfat. declarat. 6. num. 9. Afflict. deciſ. 299. num.
16. Nicolaus Noalis de transmiſſionib. caſu 38.
num 28.*
43 Nequè contra nos ſunt, quæ concinnè ſa-
tis Aduerſarij comminiſcuntur ex limitatio
nibus, quæ ex *Viuiano d. lib. 5. c. 4. n. 45. & ſeq.*
afferunt, vt firmatam ſuperius regulam de-
turbent.

Ad rem nempè noſtram minimè illæ ap-
plicantur.

Deindeq; ſecunda limitatio perbellè ma-
44 gis pro nobis eſt; quando (videlicet) om-
nes compatroni ex eodem iure minimè ve-
nirent.
45 Noſtræ verò hæ tres ſorores ex eodẽ om-
nes iure veniunt, filiæ omnes Ioannis Fran-
ciſci, filij Ioannis Caroli, ad quem ius pertrã-
ſijt ex perſona Genitoris ſui Vincentij, filij
Pauli fundatoris, (quod Inficias haud eunt
Aduerſari,) pro vna itaquè perſona omnes
computantur, eodem ex fonte deſcenden-
tes *Ruin. d. conſ. 50. num 4. vol. 5.*

Non adaptatur proinde limitatio, quam
perbellam pro ſe ipſi putabant. Quin è re
noſtra magis, magiſquè eſt, concinit hoc *Fe-
deric de Senis d. conſ. 102. in princ. & nu. 3. & d.
conſ. 147.* Quo apertiſsime loquitur de filijs v-
nius ex patronis, qui aliqua vice non præſen-
tauerant, an videretur illis quoque per alios
compatronos præſeruatum ius, & poſſeſſio?
„ Affirmat ipſe. *Sed contrarium credo veriùs,* (in-
„ quiens) *nam licet aliquis, qui habet ſimul cum
„ alijs eligere ſemel non elegerit, non ſequitur quod
„ propter hoc amiſerit ius, nec poſſeſſionem iuris eli-
„ gendi. Quia talis poſſeſſio, ſiue ſeruitus non acqui-
„ ritur, niſi interpellatione, vel contradictione adhi-
„ bita; quia alias non potuit apparere, quod celebran
„ tes ſecundam electionem habuerint animum ex-
„ cludendi alios compatronos, vel quod ſoli deberent
„ eligere.* His Federicus. Diſtinctiuſquè articu-
lum determinat *Lambertin. d. art. 13. quæſt. 3.
principali, p. 1. lib2. n. 7. 8. 9. & 10. atq; 11. ex Ab-
bat d conſ. 54. ſub n. 3.* Loquens in filijs vnius
patris, quod vnus eorum præſentans conſer-
uet ius, & poſſeſsionem pro alijs non præſen-
46 tantibus: *Ex præſentatione* (inquiens) *vnius ex
„ patronis ex parte patris conſeruari poſſeſsionem
„ omnium patronorum inde prouenientium: vnde
„ vnus cõſeruat poſſeſsionem omnium.* Ita ille. Nil
ita dilucidius ad rem noſtram, (vt cæcis ipſis
pateat) deſiderari poteſt. & ſequuta fuit Ro-
ta *in d. deciſ. 229. n. 5. & 6 p. 1. diuerſ.* apud Al-
dobrandinum Clementem VIII dicentem:
47 *Quod præſentatio vnius patroni præſeruat ius
„ alterius; quia id procedit quando veniunt ex eodẽ
iure,* & in fin. n. o. exemplificat in ijs, qui ve-
niunt ex eodem teſtamento: dicens: *Quia in
„ hoc caſu intrabit, quòd præſentatio vnius patroni
„ præſeruet ius alterius: vt fuit pluries dictum, &
„ ſignanter in illa Romana Cappellania.* His Rota
& ſequitur *Viuianus* ab Aduerſarijs non rectè

Digitized by Google

expenſus d.c.4.lib.5.n.46.*Rota apud Put.* 2.*dec.* 290.*nu* 2.*&* 3.*lib.* 1. Apertiſsimequè hiſce in noſtris terminis ſequuta, fuit Magna Curia Regia Regni Siciliæ apud *Marium Muta d.de ciſ.*72.*n.*26. ſubdēdo quoquè noſtram ad rē,
Aduerſarijs vero os obſtruendo: *Quin immo*
„ *ex dicta præſentatione* (dicendo) *per alios facta*
„ *conſeruatur poſſeſſio alterius non præſentantis:*
48 *Quia quando quis exerercet iuriſdictionem, vel*
„ *actum ad ſe ſpectantem, non excludit, cōpatronum.*
Allegatquè ſeipſum *ad conſuetud. Panormit.c.* 44.*n.*79.quo ſanè loco de pluribus verba fa-
„ cit; Ex quo negligens non poteſt prohibere
„ exercentem actum ſibi communem, *Ferrett. d.conſ.*132.*n.*3.*in fin.verſ.nonobſtat contrarium.*
Et *Card. Tuſcus d.lib.*6.*lit.P.concluſ.*597.pro re gula ſtatuit: *quòd ſi vnus ex patronis præſentet*
„ *ad beneficium iuris patronatus, tali: præſentatio*
„ *etiam releuat, & conſeruat ius in poſſeſſorio, & in*
„ *petitorio alijs compatronis; ita vt præſentas non*
„ *poſſit iuuari contra alios compatronos, vt non ſint*
49 *in poſſeſſione præſentandi* His Tuſcus. Quia nimirum hæ tres ſorores, cum ſint conſortes huius iuris, & ab vno deſcendentes, poſſeſsio vnius prodeſt alteri: vt Rota loquitur, *apud Card. Seraphin.d.deciſ.*970.*n.*2.*Lambert.d.art.*16 *q.*3.*n.*16.*&* 17.*Rota in recent p.*2 *tom.*2.*d.deciſ.* 640 *num.*4. faciuntquè, nec ab rè, notata per *Paulum de Caſtro d.l. communis ſeruus*, quem ſequitur Rota apud *Put. dict. deciſ.*290. *num.*2. *&* 3. *Alberic. d. l. communis ſeruus*, Quatenus docet per ſocium nos poſsidere *ad text. in l.*1.*&* 2.*ff.pro ſocio. Rota dict.deciſ.*813.*num.*6. *par.*1.*diuerſ.*

Infulſa igitur, nec ſanè firma ſpeculatio apparet Aduerſariorum contendentium Lucretiam in poſſeſſione haud eſſe præſentandi ex propria perſona.

Id quippe eſt, quod vſquè adhuc probare conati ſuimus, præſeruatam ſibi fuiſſe poſſeſſionem præſentandi, per præſentationem à Marina ſorore factam anno 1601. ac ſi ipſamet præſentaſſet Lucretia. Alioquin omnes ſuperius allatę Doctorum ſpeculationes, verba, doctrinę, atquè Sacrę Rotę deciſiones nullę omnino erunt, incaſſumquè abibunt; ipſiquè ex proprio loquentur Marte, ac ſine authoritate; cum nos tot authoritate Doctorum noſtram firmam, ſtabilemquè ſententiam fecerimus. Et prętereà ſi inde reijcienda per Lucretiam de Clerico Aſcanio facta præſentatio erit, quod in poſſeſſione minime ſit præſentandi: Quò pacto (Aedepol) ipſi, qui ex Lucretia, & Clarice per præſentiam donationem ius obtinere contendunt, in poſſeſsione erunt iuris præſentandi? Iudices proinde ipſi ſunto.

Nequè demum in quæſtionem reuocent Aduerſarij, Victoriam de Luca Matrem eorum, qui Clericum Aſcanium ex altera parte præſentauerunt in poſſeſſione eſſe iuris præſentandi.

Porrò ipſa anno 1601. Clericum Octauium de Luca, cuius nunc ſupremo funere beneficium vacat, intermedia perſona Vincentij de Luca patrui, ac Tutoris, præſentauit, quod patet in proceſſu, fol.24.& 25.

50 Sat itaquè, ſuperquè fuit dictæ Victoriæ natis, ſe ab illa cauſam habere oſtendere, quæ in poſſeſſione deceſſit Iuris præſentandi: ad *text. in cap. querelam* 24.§.*nos igitur de elect. & cap. cùm Eccleſia Sutrina* 3. *de cauſa poſſeſſionis, & proprietat.* & ſequuta fuit Rota *in Papien Archipresbyteratus* 9. *Aprilis* 1601. *coram Cardin. Pamphilio, & in Pientina iuriſpatronatus* 23. *Martij* 1611. *coram Coccino, part. ſecunda, tom. primo in recentioribus, deciſion.* 337.*num.* 3. *Beltraminus ad Sancta memoria Gregor.XV. deciſion.*417.*num.*14. *Melchior Lotterius de rebus beneficiar. lib.*2. *quaſt.*11.*num.* 118. *&* 119. *Vinian. dict. lib.*5. *cap.*4. *num* 64. *&* 68. *Rota apud eund. Gregor. XV. deciſion.*452. *num.* 17. *& in Vlixiponen. Prioratus Sancti Petri* 14. *Martij* 1611. *coram Eminentiſſimus Cardinal. Sacrato, deciſ.*95. *num.* 1. *vol.* 2. *poſthuma-*
51 *rum per Farinac.* Atquè deſcentiam à prædicta Victoria oſtendiſſe; vtdictum fuit in *Lauden Cappellania* 1616. *coram Cardin. Caualerio deciſ.*395. *num. primo*, *& in Auerſana Iuriſpatronatus* 23. *Iunij* 1603. *coram litta*: *& in eadem* 15. *Martij* 1610. *coram Pirouano deciſ.* 265.*num.*2. *tom.*1. *Poſthumar. Lottherius d. q.* 11.*num.*114.*&* 119.

Atquè ex his iudicio, limæquè peritiorum ſubiiectis reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D. Aduocatus.

Diſceptatum eſt pluries in hac facti controuerſia coram Eminentiſſimo Cardinale Archiepiſcopo. Vt tandem partes ad concordiam venerint. Clericus verò Aſcanius penſione annua contentus fuit annuorum viginti ſcutorum expeditis Bullis per Sanctam Sedem Apoſtolicam. Si èrè tua erunt, (Amice Lector) quæ parauimus, vtere illis, fruerequè: Deoquè gratias age: inde enim deſudauimus, paratam, vt tibi viam ſterneremus.

SVMMARIVM.

1 *Pariſci ſuper beneficialibus illicitum, atquè probibitum. redditur proinde contractus nullus, num.* 2.

Licetquè ab eo per pœnitentiam reſilire.

3 *Clauſula (reſeruato aſſenſu Apoſtolico, atquè patronorum, & non aliter) contractum*

con-

by Google

conditionalem reddit, atquè in ſuſpenſo retinet.

4 Conditio actum, cui adijcitur, in ſuſpenſo detinet.

Obligationemquè, eiuſquè natiuitatem diſtrabit in tempus vſque purificatæ conditionis, num. 5.

Nullumquè ius interim competit, num. 6.

7 Genuenſis ſententia in praxi, cap. 106. nu. 4. reijcitur, quin declaratur.

8 Alienatio bonorum Eccleſiæ, abſquè ſolemnitatibus extrauagant. Pauli 2. omnino prohibita.

9 Actus conditione reſtrictus, ſubuertitur, ſi vel in minimo non exeat conditio.

10 Conceſſio ſub conditione facta, ea minime exeunte, pro non facta habetur.

11 Contractus ſine conſenſu non perficiuntur.

12 Conſenſus conditionalis, pro conſenſu non habetur, vnde nouus requiritur.

13 Matrimonio contracto in gradu prohibito, (quãuis reſeruato aſſenſu Apoſtolico) obtenta poſtmodum diſpenſatione, nouus exquiritur contrahentium conſenſus.

Quia Papa ratum haud habuit, quod inter partes geſtum fuit, num. 14.

15 Forma inducta videtur per conſtitutionem Pauli 2. de rebus Eccleſiæ non alienandis.

16 Forma in mandato data ſi non ſeruetur, corruit omne, quod agitur.

17 Occupantes bona beneficiorum Eccleſiaſticorum in cenſuras dant in decreto Sacri Tridentini Concilij ſeſſ. 22. cap. 11. de reformat. & Bulla in Cœna Domini.

18 Alienationi bonorum Eccleſiæ effectum tradentes ante impetratum aſſenſum Apoſtolicum in pœnas dant extrauagantis Pauli Secundi.

19 Spoliator audiri haudet debet, ni ſpolium purgauerit primitus, vna cum fructibus.

Quamuis iudiciale fuerit, num. 20.

21 Aſſenſus conditionalis nihil operatur, conditione minime impleta.

22 Conditio nihil interim in eſſe ponit.

23 Clauſula (accedente patronorum conſenſu) conditionalem gratiam reddit.

24 Conſenſus expreſſus, vbi requiritur, tacitus haud ſufficit.

25 Verba (de expreſſo conſenſu, &c.) cauſatiuè, an conditionaliter exaudiri debeant ? perpenditur.

26 Dictio (&) ſicuti copulatiuè exauditur, quoad vtrumque connexum, ita quoad vtrunque conditionem facit.

27 Proteſtatione mens aperitur, atquè proteſtantis voluntas.

28 Solemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ præcedere bebent non ſubſequi.

Quia pro forma requiruntur.

Alioquin actus nullus efficitur.

Et alienantes in pœnas dant, & cenſuras dicta extrauaganti inuſtas.

Nequè huic formæ derogaſſe Summum Pontificem veriſimile eſt, niſi ipſe dicat, nu. 29.

30 Dicere non debemus, quod legislator, nec dixit.

31 Aſſenſus dirigitur ab actu ſuper quo imponitur.

Et exauditur, vt ius diſponit, num. 32.

33 Aſſenſus ſubreptitius dicitur, ſi non exprimatur, ſe per prius ingreſſum fuiſſe in tenutã bonorum alienatorum Eccleſiæ.

34 Aſſentiri aſſenſui Apoſtolico impetrato cogi poteſt, qui, vt impetraretur conſenſum præſtitit

Declara num. 35. & num. 37. & num. 41.

36 Epreſſè quod exquiritur, per æquipollens impleri haud poteſt.

37 Deciſio Rotæ apud Coccinum, deciſ. 338. p. 2 in recent. declaratur.

38 Conſenſus conditionalis, reſoluta conditione, euaneſcit.

39 Cauſa reſoluta, reſoluitur, & cauſatum.

40 Principali excuſſo, acceſſorium in caſſum ruit.

41 Aſſenſus ſub reptitiè impetratus, operatur nihil, atquè ita habetur, ac ſi datus non fuiſſet, num. 42.

43 Nullum, & inutile eodem ponderantur pondere.

44 Non factum, & inutile factum, idem.

45 Reſcriptum imperfectum, haud extimatur reſcriptum.

ARGVMENTVM.

Cõſenſu cõditionaliter præſtito (ſaluo, & reſeruato aſſenſu Apoſtolico, & nõ aliter) an interim liceat per pœnitẽtiam actum tali conſenſu veſtitum reuocare?

RESPONSIO SEPTIMA.

LIcuit omninò R. D. Thomæ Anello
Picioccho Sacerdoti, Rectori Eccle-
ſiæ ſimplicis Beneficij, ſub inuocatio-
ne Sanctæ Mariæ de Pharo in Caſali
Sancti Strati Montis Pauſilippi, de iure pa-
tronatus laycorum, illorum de familia Scat-
tola, pendente adhuc conditione in contra-
ctu appoſita conceſſionis factæ de Eccleſia
prædicta Patribus Congregationis Piorum
Operariorum, ſe per pœnitentiam à contra-
ctu eximere, atquè à promiſsis reſilire, ſi-
cuti fecit ſub die 14. Ianuarij 1630. in Ar-
chiepiſcopali Curia Neapolitana compa-
rendo, atquè inſtando nullum, inualidumq;
contractum præfatum declarari.

Cum enim fuerit ille conditionaliter ce-
lebratus (*accedente ſcilicet aſſenſu Apoſtolico, at-
què conſenſu illorum de Scattula patronorum, &
non aliter*) quibus ipſe præiudicium inferre,
nec poterat, nec intendebat; prædictiquè de
Scattula expreſsè diſſenſerint: fuit vtquè ille
interim nullus, & inanis, licuitquè ei ab illo
reſilire; etiam, quod per Patres Pios Opera-
rios fuſſet fortaſsis obſeruantia inchoata pa-
1 ctorum: Quia profectò cùm ſit iure vetitum
in his beneficialibus paciſci abſquè Ponti-
ficis Summi authoritate. *ad text. in cap. de cæte-
ro. 5. vbi Gloſ. & doctor. de tranſact. cap. niſi eſſent
viri prouidi 21. de præbend. Abb. & Card. in cap.*
2 *ſuper eo. 5. de conditionib. appoſit.* Contractus
vtiq; omnis inter partes initus nullus õninò
fuit: licuitquè per pœnitentiam ab illo reſi-
lire. *Rota in Ceſaraguſtana concordia 1542. corã
Puteo deciſ 343 num. 1. & 2. lib. 1. & dictum fuit
in Comen locationis 20. Martij 1600. coram Card.
Pamphilio apud Marchesan. part. 1. deciſ. 12. nu.
4. fol. 107. & in Syracuſana præheminentiarum
5. Decembris 1588. coram Card Platto*, eamquè
refert etiam Rota *in Ferrarien. bonorum 16.
Iunij 1614. coram Dunozetto deciſ. 624. num. 12.
in fin. part. 1. tom. 2. in recent.*

3 Condictio nempè illa per Piciocchum
„ contractui inuſta (*Reſeruato aſſenſu Apoſtolico,
„ atquè dictorum de Scattula patronorum, & non
aliter*) contractum ipſum, atquè conceſsionẽ
ita in ſuſpenſo ſtatuit, vt nihil interim factũ
4 fuiſſe dici potuerit. Eſt porrò Conditionis
natura, actum, cui adijcitur, in ſuſpenſo reſer-
uare, *cap. 1. in fin. de ſponſalib. in 6. cap. verum 4.
de condit. appoſit. extrà l. cedere diem 213. §. vbi
ſub conditione ff de verborum ſignificat. l. non om-
nis 19. ff. ſi certum petatur Barboſa aſſiomat. 48.
num. 2.*

5 Adeo quidem, vt obligationem omnem,
eiuſquè natiuitatem in tempus vſquè diffe-
rat purificatæ conditionis. *Grinellius deciſ. Se-
natus Dolan. 133. num 9. Burrellus conſ. 47. num.
44. & 45. Mandoſ ad regul Cancellar. 32. de im-
petrat. Beneficiorum vacant. per obitum familiar.
quæſt. 18. num. 2. 3. & ſeq.*

6 Nullumquè interim ius competat ex cõ-
ditionali conceſsione. *Aymon conſ. 10. nu. 15.
Gratian foreuſ. diſceptat. part. 5. cap. 949. num. 5.
& 10.* in hiſce noſtris loquens terminis, de
alienatione facta rei (*ſaluo aſſenſu Domini,
& non aliter.*) plenè *Tiraquell. de retractu
Lignagier. §. 1. gloſ. 2. num. 22. Hercules
Mariſcott. variar. reſolut. lib. 1. cap. 78. nu. 2. &
ſeq. Corbolus de iure emph. tit de cauſa priuat. ob
alienat. inrequiſito domino factam, limit. 36 per
tot. Caputaquen deciſ. 205. num. 3. part. 1. Rota in
d. Ferrarien. bonorum coram Dunozetto, d deciſ.
624 num. 12 in recent.* Gratian. *part. 3. cap. 514.*
7 *num. 7. 8. & ſeq.* Reiecta *Genuenſis* ſententia
in praxi cap. 106. num. 4. Nimirum quod per
eum relati Doctores in alienatione loquun-
tur rei feudalis.

Non par autem ratio viget, in re Eccleſiæ,
8 & beneficiali, cuius alienatio omnimodo
vetita reperitur abſquè Sedis Apoſtolicæ
conſenſu, atquè ſolemnitatibus perquiſitis
in *extrauaganti Conſtitutione* Pauli 2. *ambitio-
ſæ de rebus Eccleſ. non alienand.* quod perpen-
dit quoquè *Riccius part. 1. in praxi reſolut. 24.
num. 8.*

9 Ad ſubuertendum proinde actum ſub cõ-
ditione initum, ſatis ſuperque erit, ſi vel in
minimò adiecta non exierit conditio, *l. qui
duobus 28. & l. cui fundus, 55. ff. de condit. & de-
monſtrat. Bart. in l. Stichum, num. 3. & Iaſon, nu.
13. & 15. delegat. 1.* dictum fuit in *Paduana iu-
ris patronatus de Delphynis vlt.* Maij 1591. *corã
Decano, & in Melphien. ſeu Rapollen. iuriſpatro-
natus 19. Ianuarij 1594. coram Cardin. Mantica
deciſ. 257. num. 4.*

10 Hinc planè fit, vt vno, eodemquè loco cõ
ceſsio habeatur præfata per Piciocchum fa-
cta ita conditionater de re, quæ citra Sum-
mi Pontificis, ac patronorum conſenſum,
fieri alias minimè poterat; ac ſi facta non
vtiquè fuiſſet: vt poſt *Clarum, §. emphyteuſis
quæſt. 13. verſ. item quæro num. 5.* ſequitur *Ma-
riſcottus d. cap. 78 num 3.* & dictum fuit in *Ti-
burtina Caſtri Vinarij 4. Decembris 1587. coram
Card. Seraphino, deciſ. 805. num. 8. & in eadem 4.
Nouembris 1588. coram eodem deciſ. 818. num. 3.
& 4. Ioan. Azor. Inſtitut. moralium par. 2. lib. 8.
cap. 7. quæſt. 9.*

11 Quia nimirum conſenſus, (ſine quo con-
tractus nullus ſubſiſtit, ad *tex. in l. prima in fin.
princip. ibi* placitum, & conſenſus, *ff. de pact. l.
conſenſus 2. ff. de actionib. & obligat.*) interim re-
12 tentus videtur, vt datus minimè cenſeatur;
quia ab alieno pendere conſenſu æſtimatur;
(Pontificis Sũmi videlicet, & patronorũ)
vt nouus exquiratur Piciocchi conſenſus,
poſt quam illi ſuum præſtiteres quemadmo-
dum ex Bulla ipſa à Summo Pontifice per
Patres impetrata manifeſtiſsimè dignoſcitur
„ ibi (*de expreſſo Thomæ Anelli, & aliorum in hoc
„ intereſſe habentium conſenſu.*) Et ratio eſſe vi-
detur, quia profectò primus conſenſus ſuper
re omninò prohibita præſtitus fuit, vt nouus
13 requiratur. Quemadmodum in matrimo-
nio

Digitized by Google

nio inter eos contracto, inter quos illud eſ-
ſe minime poteſt, iure id non permittente,
propter affinitatem, conſanguinitatem, vel
ob aliam cauſam; quamuis reſeruato Apo-
ſtolico aſſenſu illud contractum fuerit: per-
quiritur tamen nouus, expreſſuſque conſen
ſus, poſt impetratum à Sede Apoſtolica, be-
neplacitum: fuit nempe primus conſenſus
nullus, & inualidus, *Labarella, & Panormit. in
d.cap. ſuper eo, nu.8. de condit. appoſit. Rota apud
Put. d. deciſ. 343. num. 1. & 2* & in dicta *Tiburti-
na Caſtri Vinarij coram Seraphino deciſ. 838. nu.
12. & Bononien. tranſactionis 5. Decembris 1607.
coram Coccino Decano deciſ. 174. num. 6. & 7.*
14 Quia Papa diſpenſando ratum haud ha-
buit, quod inter partes geſtum fuit contra-
hentes, ſed facultatem contrahendi tantum
modo dedit, vt dictum fuit in *Abulen matri-
monij 28. Maij 1595. coram Cardin. Blanchetto
deciſ. 107. num. 4 poſt prim. vol. Conſil. Farinac.*
Et in his noſtris terminis dixit *Rebuffus in
ſummario de rebus Eccleſiæ non alienandis, num.
95. & Capicius in ſua inueſtitura feudali, fol. mi-
hi 83. verbo defenſio in princ. & Mandoſ. d. regu-
la 32. quæſt. 31. num. 16.*
Inani, itaquè labore per Patres pios ope-
rarios ſudatum eſt interim in probando con-
ſenſum, & Franciſci Scattolæ patroni, & Pi
ciocchi adhibitum fuiſſe, etiam per actum
prætenſæ poſſeſſionis, (quin magis euiden-
tis occupationis dixerim.) Cum nihil actum
fuiſſe dici potuerit, ante impetratum aſſen-
15 ſum Apoſtolicum, obſiſtente actui Pauli
Secundi Conſtitutione in *d. extrauaganti am-
bitioſæ*, cum clauſulis derogatorijs, & annul-
latiuis, per quas forma inducta dicitur; vt in
caſſum abeat omne id, quod præter formam
in præfata conſtitutione traditam, geſtum,
actumquè fuit. Vt in *Brixien locationis 10. De
cembris 1594. coram Reuerendiſſimo Pegna De-
cano part. 1. tom. 1. in recent. deciſ. 30. num. 3.* di-
ctũ fuit, quæ eſt etiam in impreſſis apud *Mar
cheſanum par. 1. deciſ. 13. fol. mihi 108.*
At in ipſomet Apoſtolico diplomate per
Patres obtento apertiſſimis verbis per Sum-
,, mum Pontificem cauetur, vt *de expreſſo
,, Thomæ Anelli. & aliorum in his intereſſe haben-
,, tium conſenſu, & ſine alicuius præiudicio*, conceſ-
,, ſio fiat per Dominum exequutorem Apo-
ſtolicum, verificatis expoſitis.
16 Haud itaquè aliter nunc fieri poterit, quã
quòd impoſitum in reſcripto fuit: ni cadat
omne id, quod geri tentatur præterquam
quod iniunctum, atquè in mandatis datum
apparet. *ad text. in cap. cum dilecta 22. §. cùm
enim de reſcript.* & dictum fuit in *Pientina Be-
neficij 18. Aprilis 1578. coram Cardin Seraphino
deciſ. 357. num. 6. & apud Tiberium Soluſtium
in praxi A.C. lib. 3. c. 9 fol. 339. in fin. Ioann. Azo.
inſtitut. moral. par. 2. lib. 8. cap. 6. quæſt. 5.* & di-
ctum quoquè fuit in *d. Fcrarien bonorum dec.
624. num. 1. in recent. part. 1.*
Potiſſimum verò quòd apertiſſime Ponti
fex in fine diplomatis proteſtatur dicens:
,, *(Per præſentes autem non intendimus conceſſio-
,, nem per dictum Thomam Anellum, (vt præfer-
,, tur) factam, in aliquo approbare.)*
Inane proindè dici debebit quicquid at-
tentatum per Patres fuit, (ante impetratum
aſſenſum Apoſtolicum,) vi inſtrumenti
conceſſionis præfatæ, quæ conceſsio con-
ditionalis omnino fuit, vt probare initio ten
tauimus.
De duobus, itaquè alterum ſuccedet.
Vel Patres prædictos ante aſſenſum im-
petratum Summi Pontificis, effectum
tradidiſſe pacto illicito alienationis bono-
rum Eccleſiæ per præoccupatam, poſſeſ-
ſionem illius: Vel ſaltim occupatores eos
dici bonorum, & reddituum, atquè fructuũ
Beneficij huius Sanctæ Mariæ, vti ad ſe ipſos
17 ſpectantium. Si hoc annuerint, in promptu
eſt contra eos, dediſſe in pœnas, & cenſuras
in Sacroſancta Tridentina Synodo decretas
ſeſſ. 22. cap. 11. de reformat. atquè in proceſſu
fulminato in *Bulla in Cœna Domini, §. 17.*
18 Quod ſi ad primum recurrerint, in cenſu-
ras, & pœnas ſe dediſſe nouerint in extraua-
ganti præfatę Pauli 2. *ambitioſæ* deſcriptas, vt
apertiſſime teſtatur *Reuerendiſsimus Epiſco-
pus Genuenſ. in praxi cap. 52. in fin. impreſſione
Romana anni 1609.* vbi ita Sanctiſsimum Cle-
mentem VIII anno 1599. reſpondiſſe; & ita
Vicario Generali Neapolitano reſcriptum
fuiſſe atteſtatur: ſequiturquè alter Epiſcopus
Vici Equen. *Riccius d. reſolut. 24. part. 1. praxis,*
& melius *reſolut. 53. nu. 3. & par. 3. reſolut. 512.
513.* & dixerat per prius *Nauar. conſ. 1. lib. 3. de
rebus Eccleſ. non alienand.* & eum ſequitur *Say
rus eodem tit. deciſ. 9 lib. 1. Donatus Anton. de
Martinis, quotidianarum reſolut. cap 6. num. 16.
17. & 18.*
19 Quin etiam obſtabit Patribus; audiri in
iudicio eos haud poſſe, vt ſpoliatores, ſpo-
lijquè vitio tinctos, ni rem, ſpoliũmquè in
priſtinũ redduxerint, vna etiã cũ fructibus,
,, *text. in cap. accedens 4. in fin.* ibi: Poſtquam ipſe
,, vir plenariã reſtitutionem habuerit. *& ibid.
Abb. num. 5. verſ. vnde dicunt, vt lite non conteſt.
cap. conquerente 7. de reſtitut. ſpoliat. Ripa in l. na
turaliter, §. nihil commune, num. 5. ff. de acquiren.
poſſeſſ.* Gabriel *lib. 5. tit. de reſtit. ſpoliat. conclu. 1.
Rota apud Verrallum deciſ. 171. & 184. part 3.
& in Mantuana bonorum 16. Decembris 1611.
coram Vbaldo part. 1. tom. primo in recent. deciſ.
365. num. 10* quæ eſt etiam in impreſsis apud
*Marcheſan. part. 3. deciſ. 5. fol. 80. & in Bononien.
pecuniaria 1614. coram Cardin. Caualerio deciſ.
308. num. 1. & in Romana domus de Cardellis
1619. coram eodem deciſ. 507. num. 4. & in Ro-
mana Syluæ 15 Maij 1628. coram Veroſpio deciſ.
172. num. 6. part. 5. diuerſ.*
20 Ante omnia quippe purgandum eſt ſpo-
lium: quamuis iudiciale. Rota *in Romana do-
mus de Ximenez 4. Maij 1620. coram eod. Caual.
deciſ. 539 nu. 2. & in dicta Romana Syluæ 1628.*
coram

coram Veroſpic deciſ.172.num.7.

Nequè obijciant Patres aſſenſum, iam
impetratum Apoſtolicum.)

Nimirum,quòd expreſsè in illo perquiri-
tur,& Pieciocchi, & aliorum intereſſe ha-
bentium conſenſus, ex nunc, non prout ex
tunc: ſequentibus enim Summus Pontifex
ſuam edicit voluntatem: *Sub pactis, & condi-*
» *tionibus præfatis, de expreſſo Thomæ Anelli, &*
» *aliorum in hoc intereſſe habentium conſ.nſu, &*
» *ſine alicuius præiudicio.*

At ſtatim poſt factum contractum, ante
impetratum aſſenſum prædictum, proteſta-
tus fuit in Curia Archiepiſcopali Piciocchus
ſe nolle conſenſum præſtare; & nunc ex-
preſſe diſſentitur.

Haud ergo locum amplius habebit aſſen
ſus præſatus Apoſtolicus, diſſentiēte Picioc-
cho, cuius expreſſus conſenſus etiam ex for-
ma perquiritur Apoſtolici diplomatis. Con
21 ditionalis propterea dictus Apoſtolicus aſ-
ſenſus videtur, (quatenus expreſſe, ſcilicet,
Thomas Anellus conſenſum præſtiterit) vt
diſſentiente illo, nihil operari valeat, *Veral-*
lus deciſ.54.part.2. & ſequuta fuit Rota in hi-
ſce noſtris pœnè terminis *in Orioleu Archi-*
diaconatus 21. Maij 1621. coram Cardin. Canale.
22 *deciſ.516. num.1. & ſeq.* Quia conditio nihil
omninò interim in eſſe ponit, vt in ſuperio-
ribus diximus. Et in ſimili quoq; de clauſula,
23 *(accedente patronorum conſenſu)* quòd illa gra-
tiam conditionalem faciat, vt patronorum
non intercedente conſenſu, gratia nulla ſit,
& inutilis, probant omnes, argumento *text.*
in l. Lucius 82. ff. de condit. & demonſtrat. Rota
apud Put. deciſ.18 in fin. & deciſ.281. lib.3. & in
d. Orioleu Archidiaconatus deciſ.561. num.4. in
fin. Marta de clauſulis part.1. clauſula 3. num.1.
& ſeq.

24 Expreſſus vero, vbi conſenſus requiritur,
tacitus non ſufficit, cùm pro forma expreſ-
ſus perquiratur, *Rota deciſ.15. de offic. delegat.*
in nouiſ apud Put. d. deciſ. 281. in fin. lib.3. Pariſ.
de reſignat. lib.8. quæſt.10. num.19. & 20. Marta
dict. clauſula 3. num.2. Grilenzonius conſil.158.
num.15.

Nec te moueat, aduerſariorum obiectio:
verba præfata, (*De expreſſo dicti Thomæ Anelli*
25 *conſenſu*) ad iam ante præſtitum conſenſum
referri, non ad denuò præſtandum: cauſati-
uè propterea exaudiri illa deberi, (quia vi-
delicet expreſſus conſenſus acceſſit;) non
verò conditionaliter, ad *text. in cap. Abbate*
Sancti Syluani 28. §. contra quod fuit, de verbo-
rum ſignificat.

Rectè quippe ſi verba perpēdantur Sum-
mi Pontificis, conditionaliter illa, non cau-
ſatiuè, ſtare perſpiciemus: *De expreſſo* (Sum-
» mus Pontifex inquit) *Thomæ Anelli, & alio-*
» *rum in his intereſſe habentium conſenſu.* Sicuti
nempe pro alijs intereſſe habentibus con-
ditionaliter illa exaudiri, nemini in dubium
reuocatur; eodem modo, & pro Thoma A-
26 nello exaudiri debebunt. Nec ſane mirum,
cùm vnica oratione, per dictionem illam,
(&) connectantur: quæ vtrumquè conne-
ctit, & copulat; ita planè, & quoad vtrumq;
conditionem faciet, ad *text. in l. vltima, ff de*
rebus dub. Neuizan. conſ.72. num.14. Put. d. deciſ.
281. ad *text. in d. cap. Abbate Sancti Syluani 25.*
§. contra quod, & ſequuta fuit Rota *in d. Orio-*
len Archidiaconatus, coram Caualer. d. deciſ.561.
num.1.2. & 3.

27 Deinde, quod Summus ipſe Pontifex ex-
preſsè quoquè (quaſi proteſtans,) mentem
ſuam aperuit, ſe non intendere, conceſſio-
nem per dictum Thomam Anellum factam
in aliquo approbare; in nullo itaquè ſi illam
approbat; & de expreſſo dicti Thomæ Anel
li, & aliorum intereſſe habentium conſen-
ſu, vult conceſſionem valere: Nouus vtiquè
perquiretur illius conſenſus; ac verba præ-
dicta, conditionaliter, non cauſatiuè accipiē
da venient, ad notata *in cap. cum M.9. de con-*
ſtitutionibus, & l. non ſolum 8. §. morte, ff. de operis
noui nunciat. Nauar. conſ.34. n.3. li.3. de regular.
Quatenus probant, proteſtationem mentem
indicare proteſtantis. Quia ita voluit Sum-
mus Pontifex, qui diploma dedit.

28 Accedit his quoquè, quòd clauſulæ dero
gatoriæ in extrauaganti prædicta *ambitioſæ*
Pauli Secundi adiectæ; conſenſum Apoſto-
licum, & aſſenſum alienationem faciendam
bonorum Eccleſiæ præcedere omnimodo
debere, indicant, non ſubſequi; vt ſi aliter
fiat, ſit alienatio nulla, inanis, & irrita; quin
dent alienantes in pœnas, & cenſuras per il-
lam īnuſtas, vt perpenſum fuit *in d. Brixien*
locationis coram Pegna deciſ.30. num.3. in recent.
part.1. Riccius in praxi part.1. d. reſolut. 24. num.
6. de Marinis d. cap.6. num.17. & 18.

29 Veriſimile haud igitur erit Summum
Pontificem formæ in extrauaganti prædicta
datæ derogare voluiſſe, cùm id potiſſimum
non expreſſerit: vt quod ipſe nequè dixit,
30 nec nos dicere, aſſerereque oporteat, ad
text. in l. diffidentis 5. C. de repud. cap.2. ne ſede va
31 *cant. cum alijs notant.* Cum potiſſimùm Aſ-
ſenſus regatur, ac dirigatur ab ipſo actu, ſu-
per quo interponitur, vt poſt *Soccin. conſ.159*
in fin. vol.2. ſequitur *Vincent. Anna allegat.67.*
32 *num.4. part.1.* ſemperquè exauditur, vt ius
diſponit poſt *Andream de Iſern. in cap.1. col.16*
qui ſucceſſor. Anna ibid. num 5. & allegat.95. nu.
11. part.2.

33 Quin imò obtinuiſſent minimè Apoſto-
licum diploma aſſenſus, Patres præfati, ſi an-
te illum imperratum, ſe in poſſeſſionem in-
traſſe Eccleſiæ, ac beneficij præfati, aperuiſ-
ſent; vnde etiam in cenſuras, & pœnas dediſ
ſe extrauagantis præfatæ Pauli Secundi ex-
preſſiſſent. Subreptius, itaquè aſſenſus præ-
factus euaſit; vt nihil proinde operari valeat
ad *text. in cap. ſuper litteris, 20. de reſcript. extrà,*
& ibi per Doctor. notatis.

34 Non itaquè obaudiendi nunc erunt di-
centes,

Digitized by Google

dicentes, poſſe etiã cogi Piciocchũ ad aſsẽtiẽ
dũ Apoſtolico aſſenſui;cũ per prius ipſe con-
tractu mutuo ſe adſtrinxerit ad id. *ad tex. in c.*
nullus 17. cũ ibi notatis de iure patronat. & dictũ
fuit *in Romana exequutionis mandati, ſeu non*
implementi. 28. Iunij 1593. coram Eminentiſſimo
Card. Mantica deciſ. 272. num. 13. & 14. part. 4.
diverſ. per Farinac. quæ eſt in impreſsis *apud*
eund. deciſ. 238. num. 9. Gonzalez ad regulam 8.
Gloſſ. 47. n. 37. & 38. & ſequuta fuit Rota *in d.*
Bononien transactionis coram Coccino Decano
deciſ. 348. num. 5. ſat nempè fuit conſenſiſſe
impetrationi aſſenſus Apoſtolici impetran-
di, vt ibidem dictum fuit ex *Cephalo conſ. 91.*
num. 9. lib. 1.

35 Cum quidem, quòd Summus Pontifex
omnino nouum Thomæ Anelli cõſenſum,
& aliorum intereſſe habentium; (illumque
expreſſum) exquirit; nec in aliquo geſta in
contractu prædicto inter partes approbare
ſe velle proteſtatur. Vt nullo pacto per æqui
36 pollens impleri valeat, quod expreſsè per-
quiritur, vt in ſuperioribus etiam notaui-
37 mus. Quam ob cauſam, quæ obijciunt Pa-
tres, exaudiri fortaſſe poſſent, ſi conceſſio-
nem per Thomam Anellum factam abſolu
tè approbaſſet Summus Romanus Pontifex;
iuxta tradita per Rotam *in Ciuitaten appro-*
bationis concordiæ 5. Aprilis 1611. coram Man-
zanedo, deciſ. 338. part. 2. tom. 1. in recentiorib. Et
poſt impetratum aſſenſum Apoſtolium Põ-
tificio beneplacito reluctaretur Thomas
Anellus, vt per optimè quoquè aduertit,
Gratian. d. cap. 524. num. 9. part. 3. in quibus ſa-
nè terminis loquitur Rota in dicta *Bononien*
transactionis coram Coccino Decano. præſertim
d. num. 5. in fin. cum de iure iam quæſito alte-
ri parti per tranſactionem meminit, ex *Ale-*
xand. conſ. 27. num. 4. lib. 3.

Tum præterea, quod aſſenſus Thomæ
Anelli in contractu inter partes ipſas inito
conditionalis fuit (vt in initio diximus) *Saluo*
ſcilicet, *aſſenſu Apoſtolico, & compatronorum*
38 *impetrando, & non aliter*) Eo igitur ipſo mo-
mento, quo illi de Scatiula patroni diſſenſe-
re, ſeq. nolle aſſentiri proteſtati fuere; ſtatim
præſtitus per eum conſenſus euanuit, atquè
in nihilum iuit, ac reſolutus fuit: *ad text. in l.*
neceſſario 8. §. 1. ff. de periculo, & comodo rei ven-
dit. Alexand. in l. pecuniam, num. 4. ff. ſi certum pe-
tat. Gratian. forenſ. part. 5. d. cap. 949. num. 6. Ma
nſcottus d. cap. 78. num. 2. 3. & 4. lib. 1. Rota apud
Card. Caualer. deciſ. 199. num. 2.

Deficit ergo aſſumptum; poſſe cogi Tho-
39 mam Anellum ad aſſenſum præſtandum:
cum reſoluta ab initio cauſa fuerit, ex qua
coactio ſequi potuiſſet, *ad text. in l. lex vecti-*
gali 31. in fi. ff. de pignorib. l. 1. C. ſi pignus pignor.
detur, Rota apud Caualer. deciſ. 384. num. 4.

Acceſſoria nempe ad initum cõtractum
coactio hæc eſſet, vt cogi videlicet poſſet ad
aſſentiendum Piciocchus. At ab initio con
tractus cecidit: & quod peccatum in forma
fuit; & quod conditionalis, reſeruato aſſenſu
40 Apoſtolico, & patronorum. Sublato itaquè
principali, acceſſorium quoquè, vt corruat:
viſus eſt. ad regul. *acceſſorium 42. de regul. iuris*
in 6. Gozadin. conſ. 28. n. 27. in his noſtris termi-
nis Rota *in Romana Saluiani interdicti 1. Iunij*
1587. coram Card. Seraphino deciſ. 44. num. 6. &
7. ad calcem primi volum. Conſil. Farinac, quæ
in impreſsis apud Card. eſt *deciſ. 787. num. 11.*
12. & 15. Barboſ. axiomat. 4. nu. 12. & 13.

41 Tum etiam, quòd ab initio ipſo poſt ini-
tum contractum, atquè poſt quam conditio-
ni detractum fuit appoſitæ (*ſaluo aſſenſu pa-*
tronorum) per diſſenſum expreſſum illorum;
Piciocchus in Curia egit Archiepiſcopali,
quando adhuc ſibi locus erat per pœniten-
tiam, à contractu reſilire; vt nullo modo, etiã
ſi per Summum Pontificem abſolutè con-
tractui aſſenſus præſtitus fuiſſet; poſſet nunc
cogi ad aſſentiendum. Imputent quippe ſibi
patres prædicti, quòd etiam poſt ceptum per
Piciocchum iudicium, aſſenſum prædictum
impetrauere, nec facta memoria, quòd iam
Thomas Anellus à contractu diſceſſerat, &
iudicium introductum in Curia Archiepi-
ſcopali, atquè compatroni, ſe aſſenſum nol-
le præſtare apertiſsimè proteſtati fuerant.
Quæ ſanè omnia ſi Pontifici aperta fuiſſent,
non vtiquè aſſenſum præſtitiſſet contractui
41 iam defecto, & nullo. Subreptitius proinde,
atquè obreptitiè aſſenſus prædictus impetra-
tratus fuit, vt nullum producere effectum
valeat, citrà concedentis Pontificis volun-
tatem; vt ſupra quoquè meminimus, ad *tex.*
in d. cap. ſuper litteris 20. & cap. proponente 24.
42 *de reſcriptis extrà.* In idem itaquè Aſſenſus
præfatus Summi Pontificis recidit, atquè ſi
43 datus minimè fuiſſet: eodem nempè pen-
duntur pondere, nullum, & inutile ad *text. in*
d. cap. 2. § ſed neque illud, vbi gloſſ. verbo inutilem
de translat. epiſ. Nauarr. commentar. 4. de regula-
44 *rib. num. 24. verſ. vndecimò, quod illud.* Et idem
ſunt, non factum quid fuiſſe, & inutiliter fa-
ctum, *l. 1. §. & quidem non eſſe, ff. quod cuiuſquè*
Vniuerſitat. l. quoties, ff. qui ſatiſdare cogantur
Mandoſ. ad d. regulam 32. quæſt. 31. num. 14. &
15. inferens ex *Alexand. conſ. 215. viſis proui-*
45 *ſionib. poſt princip. vol. 2.* Reſcriptum imperfe-
ctum, haud æſtimari reſcriptum: quòd inu-
tile ſit.

Recedant ergo, palmamquè canant Vi-
ctori.

Atquè ita ex his, quæ lubentiſsimæ iudi-
cio ſupponimus emunctioris naris, reſpon-
dendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I. V. D.
Aduocatus.

Cauſa in Congregatione Dominorũ Cõ-
ſultorum diſcuſſa, in qua aſſidebat potiſſi-
ſimum Doctiſſimus, atquè ex multis annis
in praxi conſumatiſſimus, virtutibuſquè or-
natus

natus Curtius Palumbus Epiſcopus Syrtenſ fuit pro Thoma Anello, excluſis Patribus Pijs Operarijs, ſententia definita. Cui planè ſententiæ tùm ſtare noluiſſent victi, atquè Epiſcopo Rauellen, & Scalen per Sanctiſſimum D.N. commiſſi obtinuiſſent: auditis partibus, pro eodem Thoma Anello, confirmata ſententia Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, cauſa dicta fuit. E re tua proinde erunt (Benignè qui legis) quæ parauimus, candido ſi ea animo percurreris. Quin meliora, & ipſe præſtabis.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus redemptio, alienationis ſpecies æſtimatur.*

Ideoquè probibita declara, num. 30.

2 *Alienare, qui non poteſt, nequè ſuper eis cenſus annuos conſtituere poterit.*

3 *Cenſus impoſitio, alienatio eſt.*

Probibita proinde in rebus Eccleſiæ.

4 *Cenſus, vt extinguantur ſuper rebus Eccleſiæ, conſtituti, pecunias accipere haud licet.*

Quamuis fructus, qui ex re percipiuntur inferiores ſint, quàm cenſus qui ſoluuntur.

Ratio redditur, ac præſertim, num. 30. & 33.

5 *Cenſus reuenditio neceſſarius æſtimatur actus.*

Quia illius redemptio in voluntate, ac libertate vendentis repoſitus, vt quandocumque voluerit poſſit illum redimere, & nu. 6.

7 *Cenſus ex parte emptoris perpetui dicuntur, & irredimibiles, ex parte vero venditoris temporales, & redimibiles.*

8 *Pecunia Eccleſiæ reſtituta ex cenſuum reuenditione, licitè in redemptionem aliorum Eccleſiæ cenſuum, conuerti implicarique poſſunt, & num. 33.*

9 *Pecunia ex redemptione cenſuum Eccleſiæ reſtituta inter immobilia computantur.*

Alienari igitur haud poterunt, num. 10.

11 *Cenſus annui cum redimuntur iurium ceſſio fit per Creditores redimentibus, vnde cenſus de perſona in perſonam transfertur, non extinguitur.*

12 *Cenſus redimere ſicuti poterat principalis vendens, ita pariquè modo eius hæres.*

13 *Hæredis in perſonam, hæreditatis adbitione, iura, actioneſquè omnes defuncti teſtatoris, tàm actiua, quàm paſſiua transfunduntur.*

14 *Cenſuum redemptio, alienatio haud dicitur.*

Quin magis precedentis alienationis reſolutio.

15 *Negotium vtile gerit pro re Eccleſiæ, qui cenſus ſuper eius impoſitos bonis, redimit.*

16 *Cenſus annui ſuper bonis Eccleſiæ, æs alienū dicuntur.*

Onuſquè afferunt, non leuamen, atque patrimonium minuunt.

Vnde eorum redemptio maximam patrimonio vtilitatem affert. num. 17.

18 *Cenſuum redemptio, emptio dicitur.*

Atque neceſſitatis potius, quàm voluntatis.

19 *Redimere, eſt emere, vel ſecundo emere.*

20 *Redemptione noſtrum facimus, quod aliorū erat.*

21 *Bona, alieno deducto dicuntur ære.*

In noſtris bonis igitur haud eſt, quod alieno ære obnoxium eſt.

22 *Alienare non dicitur, qui ex pecunijs Eccleſiæ cenſus redimit, alijs debitos.*

Quia illos Eccleſiæ addicit.

Nullo, itaque aſſenſu indiget, vt legitime id faciat, num. 24.

23 *Ceſſionarius iure vtitur cedentis, eiuſque in locum ſufficitur.*

25 *Cenſus quid ſit?*

26 *Ceſſione cenſus illud idem ius, quod erat penes cedentem, pœnes remanet ceſſionarium.*

27 *Bona habere ab omni perpurgata onere, intereſt patris familias.*

28 *Permiſſum intelligitur, quod probibitum nō inuenitur.*

29 *Meum fit ceſſione, quod meum antea non erat.*

Acquirere igitur dicor.

31 *Diuerſitas nominum, diuerſitatem parit, & effectuum.*

32 *Illatio à diuerſis non iurè ducitur.*

34 *Damni cauſam prabens, damnum ipſe dediſſe videtur.*

ARGVMENTVM.

Eccleſiaſticorum cēſuum redemptio, ſi ex pecunijs alijs, ex cenſibus Eccleſiaſticis redemptis, peruentis fiat: iure nè fieri valeat, vt non dicatur rerum, bonorumquè Eccleſiaſticorum alienatio? Inutiliter haud diſcutitur, quin ſatis è re, fructuoſequè.

RES.

RESPONSIO OCTAVA.

SAcri Montis Pietatis pauperum Ciuita-
tis Neapolis,Sancta Maria de Miſericor
dia,nuncupati, Gubernatores, cùm ex
hæreditatibus eidem Monti pios per
Teſtatores relictis, multoties,atquè in dies
accidat,vt in illis cenſus ſit redimibiles; fiat-
què illis aliorum cenſuum annuorum reſti-
tutio per eos, qui illos ſuper eorum bonis
vendiderunt:nequè ita facilè nunc ſit accep
tas pecunias in nouorum cenſuum emptio-
nem vertere,ob temporum calamitates,qui
bus homines multo alieno ęre obſtricti sũt,
vt de perant pecuniæ cenſibus emẽdis ſolu-
tæ.Hinc propterea ne infructuoſæ interim
pecuniæ perſiſtant, quòd illas in alios an-
nuos cenſus, qui ſolidi,ſecuriquè ſint, inue-
ſtire,nõ ità facilè reddatur; Atq; Mõs alijs an
nuis cẽſibus,quos ex acceptis hæreditatibus,
ſoluit alijs,grauatus, & ipſe ſit:ex ipſis reſti-
tutis pecunijs,quibus cenſus rededempti fue
re, Montis Gubernatores cenſus redimunt
Montis bonis inuſtos. Fit tamen illis ſcrupu-
1 lus, haud id poſſe, quòd redemptiones præ-
dictæ alienationes ſint. Inhibitum proinde
ex *Pauli Secundi extrauaganti. de rebus Eccleſ.
non alienand.*

Probant id vero ex Doctrina, *Bald.in cap.
ad audientiam el 2.quod eſt 31. num.11. in fin.de
2 reſcript.in Gloſſ.1.* Quo loci docet: quòd qui
non poteſt alienare, nec poteſt huiuſmodi
penſiones,ſeu cenſus conſtituere. Ratio ve-
3 rò in promptu eſt:Quia cenſus impoſitio, a-
lienatio eſt. Haud proinde abſquè ſolemni-
tate,iuſta cauſa,rebus Eccleſiæ imprimi po-
terit,*cap.1.de rebus Eccleſ.alienand. in 6.Clemẽ.
1.eod.titul. Rota in Romana inualiditatis cenſus
24 Maij 1591.coram Card.Pamphilio apud Cen-
cium de cenſib. part.1. deciſ.27. num.1. quæ eſt
etiam in impreſſis ad Picum ad ſtatutum Vrbis
4 deciſ 31.num.1.* Quin,nequè permittatur pe-
cunias accipere, vt cenſus extinguantur ſu-
per bonis Eccleſiæ alias conſtituti,quamuis
maiores illi ſint, quàm fructus, qui ex rebus
cenſui ſubiectis,ſubiugatiſquè,percipiuntur.
Nimirum quòd alienatio,quæ pro pecunijs
acceptis fit, voluntaria, non ſanè neceſſaria
æſtimetur,vt perpenſum fuit,*in Romana cen-
ſus 23.Ianuarij* 1591.*coram Bubalo deciſ.25.nu.
3.& 4.apud Cencium d.part.1.& in d.Romana in
ualiditatis cenſus coram Pamphilio deciſ. 27.
num.4.*

5 Et ſi planè alias reuenditio cenſus (vt ſic,
& ex ſe) neceſſarius actus æſtimetur, non
plane voluntarius; quia in voluntate, ac li-
bertate repoſitum eſt cenſus venditoris, illũ
quandocumquè pecunijs acceptis, reſtitutis,
redimere: vt nullæ proinde per quirantur
ſolemnitates, in rebus Eccleſiæ alienandis
perquiſitæ,deſideratęquè alias,iuxta Pij Pa-
pæ V.conſtitutionem de cenſibus, & ſequta
fuit Rota in *Romana cenſ.7.Februarij* 1607.co
*ram Octombergo.*quam refert *Pater Duardus de
cenſibus,ad calcem,tom.2.deciſ.186.num.5.& 6.
& ipſe d.tom 2.§.5.quæſt.15.num.3.* Rota apud
Seraphin.*deciſ.890.num.3.*

Retamen maiurius pęnitiùſquè perpen-
ſa, perquiſitus: ſuſcitatum ſcrupulum haud
obſtare dixi, magiſquè è re reſpondendum
cenſui.

6 Abſtruebam id, quod liberum eſt cenſus
venditori illum ex ſua voluntate redimere,
quandocunquè ei libuerit; acceptis pro illo
7 pecunijs emptori reſtitutis. Et ſi quippe cen
ſus ex parte emptoris perpetui ſint,& in re-
dimibiles; ſunt venditoris tamen ex parte
ſemper ex ſuo placito redimibiles. Ita *Cali-
ſtus Papa III.& Martinus Quintus in extraua-
ganti 1.& 2.de emption.& vendit.inter commu-
nes,& Pius V.in ſua conſtitut.de cenſibus* in quã
comminiſcitur *Ioann.Baptiſtam Leonellus gloſ.
23.& 28.atquè 31.Rota in d. Romana cenſus co-
ram Bubalo deciſ.25.num.4.& 5. & in Foroliuiẽ
reſciſſionis contractus 19. Decembris 1603.corã
Card.Pamphilio apud Cencium d.part.1.deciſ.26
num.3.& 4.& in d Romana inualiditatis cenſus
coram eodem Pamphilio d.deciſ.27.num.6.7. &
in Romana cenſus 10. Decembris 1603. coram
Litta deciſ 271. num.2. & in Romana Saluiani
interdicti 13.Iunij 1600. coram eodem Litta de-
ciſ.272.num.9.apud eundem Cencium,& ipſemet
eodem tract.de cenſib part.3.cap.1. quæſt.3 art. 1.
& 2.Rota Maceraten apud Marcum Antonium
Thomati deciſ.10. num.44.Rota apud Duranum
Epiſcopum Vrgellen deciſ.15. num.9. & in Ro-
mana cenſus 6. Februarij 1615. coram Manza-
nedo deciſ.182.num 6.apud dictum Cencium.*

8 Reſtitutas itaquè pecunias ex libito pote-
runt Montis Gubernatores, (vti Montis pe-
cunias,) in cenſuum per Montem debito-
rum redemptionem inueſtire; Montiſquè
bona,ab onere cenſus illos annuos ſoluen-
di,liberare,eaquè libera reddere;atquè à ſo-
lutione cenſuum in poſterum facienda re-
dimere.*argumento,text.in l.illud 76 ff.de acqui-
rend hæredit.Rota in d. Romana Saluiani interdi-
cti coram Litta d.deciſ.272.num.7.*quam ſequu-
ta fuit Rota *in Romana cenſus 27. Ianuarij
1603. coram Cardin. Sacrato deciſ. 204. num.4.
apud eundem Cencium,& ipſe me part.3. cap.1.
quæſt.3.art.1.num.4.& in Romana cenſus 6. Fe-
bruarij 1615.coram Manzanedo deciſ.182.num.
1.& 3.apud eundem Cencium.*

9 Obſtaculum verò haud faciebat,quod pe
cuniæ ex redemptione cenſuum reſtitutæ
inter immobilia computentur; ad tradita
per *Ripam in l.1. § ſuit quæſitum, num.17. &
18.ff.ad Trebellianum,Tiraquell.de retractu Li-
gnagier. Gloſſ.7. num.106 cum ſeq. Boer. deciſ.
209 Quaranta in ſum. Bullar. verbo alienatio re-
rum Eccleſiæ in 10.ampliat.num.25.fol.mihi 21,
Ioann.Arnon. commentar.10.* quem ſequitur
*Riccius in praxi part.1.reſolut.82. num.6. Petrus
Pecchius de teſtament. coniugum lib.5. cap.30.
ſub num.4.Theſaur.deciſ.160.num.6. & 9.Idem*

Riccius Epiſcopus Vici,deciſ.199.num.2. part.1.
10 Nõ poſſe proinde illas in redemptionem
cenſuum per montem debitorum implica-
ri,ſed in alias emptiones,vel ſtabilium, vel
annuorum cenſuum inueſtiendas.

Quia profectò hoc ipſum fit,cùm cenſus
per Montem debitos,redimunt,vel magis re
11 emunt Gubernatores. Dant quippe pecu-
nias emptoribus cenſuum,in principalis ſor-
tis ſatiſfactionem; illiquè viciſſim iurium,
quæ pro cenſibus annuis exigendis,pœnes ſe
habebãt,in Montis commodum ceſſionem
faciunt. Subrogatur proinde Mons in cen-
ſuariorum locum;nequè extinguitur cẽſus,
ſed de perſona transfertur in perſonam, vt
aduertit,nec ſanè inutiliter, *Cencius d. par. 3.
cap.1.quæſt.3.art.1.nu.16.17.* Dictumque fuit
*in Romana reſciſsionis inſtrumenti.26. Nouem-
bris 1612.coram Vbaldo deciſ.275. num.6. apud
eundem Cencium*, ſequiturquè *Pater Duardus
de cenſib.tom.2.§.5.quæſt.8.num.3.* ex *Salone de
contractibus,& comercijs human.art.3.de cenſib.
controuerſ.23.circa fin.*

12 Quemadmodum nempè principalis teſta-
tor,qui dum vitalem trahebat auram,ſuper
bonis ſuis annuum cenſum vendidit,impo-
ſuitquè; poterat, reſtituta ſorte principali,
bona cenſui ſubiecta redimere;ita, parique
modo,poſt eius ſuprema funera, eius pote-
13 rit hæres, in quem (hæreditatis aditione)
iura,actioneſquè omnes,tàm actiuæ,quàm
paſſiuæ tranſiere,*l.1.vbi Salicet. & Scribentes
alij,C.de delictis defunctorum, l.2. 3. & fin.C.de
hæredit & actionib.vendit.l.hereditas 63.ff.de re-
gul.iur. l. ex contractibus 48.ff.de action.& obli-
gat.Cencius d.part.3.cap.1.quæſt.3.art.2.num.1.
& ſeq.*

14 Hæc proinde ob cauſam cenſuum redẽp-
tio alienatio haud dicitur, verũ potius præ-
cedentis alienationis,quæ per cenſus vendi-
tionem fuerat per antea contracta, reſolu-
tio,vel magis translatio, *Bart.in l. fin. §.fin.ff.
de publician.in rem actione,Cencius d. par. 3.cap.
1.quæſt.3.art.1.num 5.& art.2.nu.6.Duardus d.
part.2. §.5. quæſt.25. num.6. & 8. & quæſt.26.
num.6.*

15 Satis propterea vtile negotium Montis
Gubernatores gerunt,cùm bona Montis ab
onere eximunt ſoluendi cenſus,vt idem met
Cencius d.art.2.num.6 aduertit.

Nequè porrò commodum aliquod acce-
dit Monti,cùm cenſus ſoluit annuos: quòd
illi æs alienum in bonis,& patrimonio ven-
dentis dicantur,vereque ſint;conſequenter
què onus afferunt,non leuamen; quia bona
ipſa,& patrimonium minuunt:iuxta Vlpia-
ni ſenſum *in lib.14 ad edictum in l. Papinianus,
8.§.Quarta autem,ff.de inofficioſo teſtamento.* At
ſatis aperta eſt vtilitas, quæ Monti aduenit,
17 cùm reſtituta ſorte principali, ipſe fructus
percipit omnes hæreditariorum bonorum.
18 Præterquàm quòd item, redimentes hoc
pacto bona Montis Gubernatores,quæ ſolu
tioni annuorum cenſuum obnoxia erant
19 emere, & ipſi cenſus dicantur. Redimere
namquè emere eſt, vel ſecundò emere, &
quaſi ab creditorum manibus res reemere
obligatas,eaſquè eximere, vt adnotat (non
ſane inconſideratè) *Auctor Lexicon noui iuri-
dici verbo redimere.*& *Calepinus eodem verbo* ex
Cicer.10.Philipp. Pompeio (dicente) *ſua domus
„ patebit,eâquè non minoris, quàm emit Antonius,
redimet:redimet*(*inquam*)*Cn Pompeii domus filius*
Quia profectò redimere, eſt rem alienatam,
occupatamuè prætio recipere, iterumquè
emere,ſequiturquè *Duard.d.§ 5.quæſt.8.num.*
20 3. Noſtrumquè per redemptionem facimus
quod aliorum erat: Acquirimus proinde.

21 Nequè enim noſtris in bonis eſſe dicitur,
quod alieno æri obnoxium eſt. Ære quippè
deducto alieno bona dicuntur noſtra. *l.ſub-
ſignatum 39.§.bona ff.de verbor.ſignific.l.mulier
bona 73.in fin.ff.de iure dotium,l.2. § illud, ff.de
collat.bonor. l. fin. §.ſin autem æs alienum, C.de
bonis,quæ liberis Barboſa aſſiomat.37.num.1.*

22 Non alienant ergo Montis pecunias Gu-
bernatores,cùm ex illis bona, creditoribus
per annuos cẽſus obnoxia,redimunt,illaquè
ab onere liberant æris alieni,iterum què cõ-
ſequenter emunt, Montiquè cenſus ipſos
annuos, quos per prius creditoribus ſolue-
bant, addicunt: vnde verè Mons ipſos an-
nuos cenſus habere dicitur, cùm in locum
23 ſuccedat creditorum, quorumquè iure per
ceſſionem vtitur, *l.emptor 5.vbi Bald.in primo
notab.C.de hæredit.vel action vendit.Rota apud
S.mem. Gregor.XV.deciſ.121. & ibid. Beltram.
num.6.& in recenti.part.2.tom.1.deciſ.524.num.
1.Rota Maceraten apud Thomati, deciſ.13.num.
1.& ſeq. & in Romana reſciſsionis inſtrumenti
18 Martii 1616.coram Vbaldo deciſ.:83.num.4.
apud eundem Cencium.*

24 Nullo itaquè aſſenſu egent Apoſtolico,
vt ex reſtitutis pecunijs cenſus redimant,
(quin magis emant,) per Montem debi-
tos. Quia nihil bonorum Montis alienant:
nihilquè faciunt,quod ex *Pauli Secundi Con-
ſtitutione de rebus Eccle.alienandis* prohibitum
inueniatur.

25 Illud enim ipſum ius, quod antea diuen-
ditum fuerat,percipiendi redditus ex re alte-
rius fructifera,onerique ſubiecta,(iuxta de-
finitionem cenſus à Doctoribus traditam,
potiſsimum *Binsfeldio in enchyrid. Theolog.pa-
ſtoralis p.3.cap.27. §.1.& Boninſignio de cenſib.
cap.2.num.1.ac Cencio par.1.cap.1.quæſt.3.art. 2.*
26 *num. 1.*) Illud ipſum per redemptionem,
nouamquè emptionem apud Montem re-
manet; multoquè maiore cum fœnore, at-
què commodo,quam ſi, ex bonis aliorum,
cenſus annuos emiſſent.

27 Intereſt quippè quàm plurimi patris fa-
milias, bona libera, & ab omni per purgata,
„ onere habere: quia id bonorum cuiuſque,
„ eſſe intelligitur,quod æri alieno ſupereſt, vt
Iabolenus,*lib.9.epiſtolarum* (inquit) in *l. non*

poſſunt

Digitized by Google

poſſunt 11.*ff.de iure fiſci.*
28 Erit igitur permiſſum, quod prohibitum
non inuenitur, *cap. Romana primo in fin. vbi*
Gloſ.de ſupplenda negligent.prælator. lib.6.l.nec
non 28.in princ. ibi: ſed ſi lex non prohibeat.
Et §.*quod eis,iuncta gloſſ.verbo prohibeant. ff.ex*
quibus cauſis maiores. Brunor. à Sole in propoſi-
tionib. iuris verbo probibitio primo Barboſ. aſſio-
*mat.*193.*num.*7.*&* 8.
29 Fitquè nec iniuria meum, quod meum
antea non erat, ad regulam, *text. in cap. inter*
dilectos 6. §. cæterum in fin. de fide inſtrument.
*Gonzalez ad regul.8.cancellar.gloſſ.43.num.*118
In Montem igitur Ius illud percipiendi
reditus ex bonis Montis, per redemptionem
trāsfunditur, fitquè proprium Montis, quod
aliorum antea erat, (creditorum ſcilicet.)
Acquiſiuit ergo Mons, quod ſuum non
erat.
Haud proinde ſequitur, quod antea ſcru-
pulo Gubernatoribus ingerebatur. Non po-
teſt Mons nouas pecunias accipere, vt con-
ſtitutos redimat cenſus, quamuis illi maio-
res ſint, quàm fructus, qui ex rebus cenſui
ſuppoſitis percipiuntur. Ergo nequè reſtitu-
tas pecunias in redemptionem cenſuum cō-
ſtitutorum reinueſtire poterit.
30 Satis enim aliud eſt; pecucunias accipere,
& pro illis cenſus annuos vendere, ſuper bo
nis Eccleſiaſticis, vt conſtitutos aliòs cenſus
redimas: Aliud verò, reſtitutas iam pecu-
nias, quæ Montis ſunt, in redemptionem, vel
reemptionem cenſuum inueſtire.
Illud nempè vendere eſt, ac conſequen-
ter alienare, atquè proinde prohibitum.
Hoc vero redimere, ſiue reemere, noue-
31 què, ac conſequenter, acquirere. Eſt ergo
inter vtrumquè ex nominum diuerſitate, ef-
fectuumquè, quoquè diuerſitas, *ad text.in l.ſi*
idem codicilli 7.C.de Codicillis.
32 Non itaquè ex vtriſquè ab vno ad aliud
rectè infertur *text.in l.Papinianus exuli 41. ff.de*
minoribus.
33 Er præterea illud volunatis eſt; Hoc verò
neceſſitatis, ne infructuoſæ perſiſtant reſti-
tutæ pecuniæ; & in nouorum cenſuum em-
ptione ex periculo grauis ælieni æris, quo
vendentes præmuntur quandoquè, non mi-
nimi damnorum imminet Monti, quod
præcauere Gubernatores debent, ne ipſi ſi
34 in cauſa ſint damni, feciſſe dānū videantur,
ad regulā *tex.in cap.fin.de iniur.& damno dato.*
gloſſ.in cap. præsbyterum 7. verbo aliena de bo-
micid.
Non alienant igitur bona Montis, ſed in
ipſius Montis commodum, in redemptio-
nem bonorum eiuſdem, pecuinas reinue-
ſtiunt Gubernatores. Nihil ergo prohibitū
faciunt, Ceſſat itaquè refricatus ſcrupulus.
Atquè ita ex his, emunctioris naris iudicio
ex petito, reſpondendum eſſe cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatis iudicium mitius eſſe debet, cum iam promoto, quàm cum promouendo.*
2 *Oculum habens effoſſum irregularis eſt.*
3 *Oculum habens integrum, & ſi ex illo nihil videat, nequè deformitas vlla enaſcatur manifeſta, irregularis haud iudicatur.*
Potiſſimum ſi ſacerdotis prudentia aliquali, defectus temperari poſſit, num.5.
4 *Corporis deformitas quanta ſit, vt irregularis quis æſtimetur? Epiſcopi remittitur arbitrio.*
6 *Corporis vitium, ſi membrum non ſit obtruncatum, & exequutio ordinis minime impediatur, irregularitatem non cauſat.*

ARGVMENTVM.

Irregularis an dicendus ſit Sacerdos, qui in oculo canonis, maculam contraxerat ex infirmitate?

RESPONSIO NONA.

REueren. D. Marius Genuenſis Terræ
Paulę Cnſentinen diœceſis à decem
& octo annis Sacerdos, quintus iam
agitur menſis, albuginem aliquam
in oculo ſiniſtro, (qui oculus dicitur cano-
nis) ex graui infirmitate contraxit; notabilē
tamen deformitatem, vt ſacandalum viden-
tibus, dum ſacris operatur, gignere valeat,
haud continet In dubium proinde reuoca-
tur eidem, atquè in difficultatem vertitur:
Irregularem illum eſſe ex defectu corporis,
quòd vitium hoc in ſiniſtro oculo, ac conſe-
quenter canonis, tale ſit, vt ex illo parum,
aut pœnè nihil videat; nonnulli eidem obij
ciebant. Ita quidem, vt Iudicio Epiſcopi ſa-
cris operari interdictum ei fuerit, quod irre-
gularē exiſtimet. Conſultus Ego: Irregularē
haud illum habendum, reſpondendum cen-
1 ſui. Nimirum quòd de iam promoto nego-
tium agitur, non de promouendo, iuxta *tex.*
in cap.2.de corpor.vitiat.can.præterea 12.(*in fin.*
præſertim)55. *diſtinct.* Neq; oculus effoſſus eſt
2 *can.fin.ead.diſtinct.* Vt mitius cum illo agen-
dum proinde ſit. Satis quippè erit, (& ſi vi-
3 ſus ſit facultate deſtitutus,) modo oculus
integer ſit, non vtiquè effoſſus,) ſi euitetur
populi ſcandalum, ex nimia conuerſione in
legendo canonem, quod adnotauit *Nauarr.*
*man.cap.27.num.*199.*verſ.4.dico,* quem ſequi-
tur *Pater Iacobus Gordonus è Societate Ieſu*
Theologia moralis, tom.2.lib.7.quæſt.18.cap.2.in

Digitized by Google

*4.aſſertione,num.22.verſ.illud particulare hic ad-
di poteſt.Cardin.Toletus inſtruct. Sacerdot. lib.1.
cap 63.num.3. verſ. hi omnes repelluntur impreſ-
ſione Romana* qui notabilem etiam,ac mani-
feſtam corporis deformitatem perpendit
*ex d cap.2. de corpore vit. & cap. conſtitutio-
nem 2.in princ.de verborum ſignificat.lib.6* Quo
text.Nicolaus Tertius manifeſti defectus in
viſu,auditu,& alijs corporis ſenſibus,memi-
nit.*Ioan. de la Cruz in director. Conſcientia, de
irregularitate ex defectu corporis in prima con-
cluſ in fin. Molina de iuſtit.& iur.tom.4. tract.3.
diſput.70.num.5.& 6.Vgolin de irregularit. cap.
48.num.6.& 7.Filiuce tom.1.tract.19.cap.6.nu.
167.& 168.Sayrus in Theſauro lib.6.cap.8.num.
8.& 9. Maiolus de irregularit. lib.1. cap.20. ſub
num.1.verſ.ille quoquè Sà verbo irregularitas ex
defectu corporis, num.3. Henriq. in ſum. lib. 14.
cap 8.§.2.& in Gloß litteraX. Bonacina tom.1.de
cenſuris diſp.7.quæſt.2.punct.2.propoſit.1.num.2*
& perpenſum fuit in Rota *in Romana penſio-
nis 3.Iunij 1583.coram Cardin. Seraphino deciſ.
625.num.3.& 4.Layman in opere morali tom. 1.
tract.5.p.5.c.6. de irregularit. nu.2. Pater Diana
in moralib.part 5.tract.6. reſolut.22. verſ. dico
tertio.*

4 Potiſſimum verò, quòd quanta ſit corpo-
ris,ex oculis,hæc deformitas,Epiſcopi remit
tatur arbitrio,*ad text.d. cap.2. vbi Gloſſ. fin de
corpore vitiat.Nauarr.conſ.1. num.3. eod.titulo,
lib.1.Vgolin d.cap.48.num.7. Menoch. de arbi-
tran.caſu 226.num.7.Maiolus d.cap.20.verſ.quæ
omnia.Sà vbi ſupra num.4.Barboſa de offic.Epi-
ſcop.part.2.allegat.42. num.60. & in d cap.2. de
corp.vitiat.* dictum fuit in *d. Romana penſionis
d.deciſ.625.num.4.*

Hanc proinde ob cauſam, cùm nulla ta-
lis deformitas id hoc Sacerdote cõſpiciatur,
(vt oculari perſpeximus indagine) nullum-
què ſuperſit populo ſcandalum,quòd ocu-
lus integer ſit,& Sacerdotis prudentia,quòd
5 prouectus ſit in miniſterio peragendo, &
memoria poſſit nimiam corporis verſionẽ
ad populum temperare, atquè aliqualem
oculi defectum ſupplere,(quod perpendere
*Nauarr.d.cap.27.num.99.in 4. dicto, & Gordo-
nus Diana,alijquè vbi ſupra,*)non ab re eſſe exi
ſtimo,ſi prudenti Epiſcopi iudicio pauper-
culus hic Sacerdos toleretur,vt ſacris opera-
ri valeat:prudenti ex *Nauarr.*reſponſio *conſ.
3.num.4.eod.tit.de corpor.vit.* qui ſequentibus
6 loquitur.*Tùm quia nullus corpore vitiatus ex-*
,, *cluditur ab ordine,niſi ſit mutilatus membro,vel*
,, *tali vitio vitiatus,vt ſit inhabilis ad exercendum*
,, *ordines ſine ſcandalo,vt probatur per dictam fere*
,, *totam diſtinct. 55. & totum titulum de corpore*
,, *vitiat.*His Nauarr.

Atquè ita ex his,cẽſoris virga haud reije-
cta,reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Aduocatus.

Permiſſum proindè fuit, vt ſacris operari valeret Sacerdos hic , & conſilium datum approbauere,quàm plures etiam ex Illuſtriſſima Societate Ieſu Theologi, & inter eos Magiſter,& Dominus meus Pater Hieronymus Pecorarius,vir ſanè, vndequaquè moribus, & doctrina , tàm in Sacra Theologia, humaniſquè Latinis,& Græcis litteris,quàm in legali ſcientia conſpicuus.

SVMMARIVM.

1 *Fides extracta à libris Parochorum plenè probant mortem funeratorum.*

2 *Mandatum de manutenendo concedendum eſt poſſidenti , præſertim de tempore motæ litis.*

3 *Manutentionem non impedit articulus reſpiciens petitorium,ac conſequenter titulum.*

4 *Verba dubia interpetrationem admittunt ab obſeruantia ſubſequuta , præſertim per 45. annuorum curricula.*

Ad quam obſeruantiam præſcribendam ſat eſt curſus decem annorum,num.5.

6 *Petitorium poſſeſſorium abſorbet. & expenditur,text.in cap.cum dilectus de cauſa poſſeſſ.& proprietat.*

Exaudi ſi ſimul actum ſit ſuper vtroque, num.7.

Vel ſuper proprietate partis confeſſio , vel ſententia intercedat,num.8.

Vel ſi conſtet de proprietate, num.11.

9 *Probationes oſſa dicuntur iudiciorum, & in his ſtat pondus totius litis,num.10.*

12 *Litigans temerè in expenſis damnatur.*

ARGVMENTVM.

Funerandi poſſeſſio datur exiſtenti in poſſeſſione de tempore motæ litis.

RESPONSIO DECIMA.

HEbdomadarij Parochialis, & Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ Maioris, ſub die 27. Auguſti proximi prætetiti cũ turbarentur in pacifica eorum , & quieta poſſeſſione Iurium funerandi in Platea dicta *dello Spiritoſantiello* extra mœnia huius Ciuitatis , per Confratres Parochialis Eccleſiæ S.Mariæ Rotundæ, dato ſupplici libello in Curia Archiepiſcopali, petiuere manuteneri in poſſeſſione , & mandari dictis Cõfratribus, quod ceſſent à moleſtis, & turbatione ; & ſub die 30. eiuſdem per

Reue-

Reuerendiſsimum Dominum Generalem Vicarium fuit dictum, quòd capiatur informatio, & intimetur fol. primo.

Et capta ſummarijſsima informatione examinatis ſex teſtibus, qui optimè deponunt de poſſeſsione pacifica, & quieta dictorum Hebdomadariorum S. Mariæ Maioris, & turbatione dictorum confratrum de Rotunda.

Sub die vltima Auguſti per dictam Curiam fuit mandatum ipſos manuteneri in poſſeſsione, & non turbari ſub pœna vnciarum 15. & in Iuris ſubſidium excommunicationis, cum clauſula iuſtitiæ, fol. 2. à terg.

Et intimatum die prima Septembris eod. fol. 2. à terg.

Et ſub die 9. Septembris dictum, quod infra duos dies capiatur informatio ſuper poſſeſſorio ſummarijſsimo, & teſtes habeantur pro citatis fol. 14.

Fuit facta electio examinatoris in perſonam Iacobi Agnelli de Angelis fol. eod.

Et in termino pro parte Hebdomadariorum S. Mariæ Maioris fuerunt ſuper articulis per eos præſentatis fol. 16. examinati 14. teſtes.

Per quos omnes, optimè probatum fuit Hebdomadarios S. Mariæ Maioris eſſe in pacifica poſſeſſione funerandi, *nella ſtrada dello Spiritoſantiello* à dextris, & à ſiniſtris.

Super primo D. Leonardus Faccilacus Parochus Aduocatæ à quinquè annis fol. 24. à terg. & 25. & 26.

D. Octauianus Dentice olim Parochus eiuſdem Eccleſiæ Aduocatæ à 22. annis fol. 28. à terg. & fol. 29. *Che dalla via delli Merolli cominciano li confini della Rotonda.*

Andreas Cancianus atterra morti à 20. annis fol. 31. deponit de cauſa ſcientiæ, che come atterra morti ci ſono andato.

V. I. D. Iacobus Longobardus de Spina deponit de domo ſua dicta delli Longobardi à ſiniſtris, & de morte eius patris in eadem domo à 22. annis, & de morte eius matris à 32. annis, & de morte eius fratris in anno 1595. *e mi ricordo bene* (inquiens) *che li vennerro à fare li preti di S. Maria Maggiore come poſſeſſori di ſare dette eſeqnie in detta ſtrada* fol. 35. à terg.

Vittoria de Torella à 30. annis fol. 45. à terg. deponit à decem, & octo annis de morte Bartholomæi Raynonis eius filij, & à 30. annis de morte Auguſtini Guadagni, & aliorum quoquè, fol 46. à terg. & 47.

Catherina Auerſana annuorum centum à 50. annis pacificè, & quietè, & ſine contradictione, fol. 48. & enumerat quamplures mortuos à ſiniſtris fol. 48. à terg. & 49.

Clericus Ioannes Matthæus Calamazza à 40. annis, vti habitator in dicta platea à ſiniſtris, & de viſu fol. 51. enumerat, quamplures mortuos eius conſanguineos, & à 30. annis *alle caſe delli Calamazzi Geronima Ruffoli mia madre, Conſtanza Ruffoli mia zia* fol. 52. & à terg. fol. 53.

Ceſar Ruggerius annorum 80. deponit à 50. annis fol. 55. & 56. & concordant teſtes hi omnes mortuos enumerantes à ſiniſtris cum fide extracta à libris mortuorum dictæ Parochialis Eccleſiæ S. Mariæ Maioris fol. 90. & 91. concordat quoquè fides Guardiani S. Antonij, ſiue S. Mariæ *dello Spiritoſantiello*, quod de menſe Auguſti proximi præteriti 1630. cum hebdomadarijs S. Mariæ Maioris aſſociauerunt ad eorum propriam Eccleſiam cadauer Ioannis Baptiſtæ Gaudioſi defuncti in domibus delli Perroni à ſiniſtris, fol. 87.

Vnde ſatis concludenter manet probata poſſeſſio, ne dum funerandi, verum etiam, & alia Sacramenta adminiſtrandi in dicta Piatea *dello Spiritoſantiello* à dextris, & à ſiniſtris per Hebdomadarios, & Parochum S. Mariæ Maioris.

A libris Matrimoniorum ab anno 1580. fol. 88.

A libris Baptizatorum ab anno 1579. f. 89.

Validiuſquè veritatem, & intentionem meorum Principalium Hebdomadariorum S. Maiæ Maioris fundant teſtes ipſi examinati per Confratres S. Mariæ Rotundæ ex aduerſo qui præterquam, quod vocati, & inſtructi fuere à Parocho Rotundæ, vt ipſi dicunt, & lecti eis fuerunt articuli, nihil tamen certi deponuut: Sed expreſſe pro nobis.

Primus teſtis ſuper 10. & 11. fol. 64. & ſu. 17. de Parocho S. Mariæ Rotundæ, dicit: *hò portato li Sacramenti, che ſono occorſi per le genti moribonde nella ſtrada dello Spiritoſantiello alla ſtrada di S. Maria dello Monte*, fol 65.

Nonus teſtis deponit ab annis 45. de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento *per tutto verſo la ſtrada di S. Maria de Monte ad alto, che ſi và al Vomaro.* fol. 83. à terg.

Sextus teſtis de exequijs *nella ſtrada dello Spiritoſantiello, cioè dalla parte ſiniſtra quando ſi ſaglie per andare allo Vomaro*, fol. 76. à terg.

Septimus teſtis Curſor Curiæ *verſo lo Canone pigliauamo li morti di detti loghi, e caſe à mano manca*, fol. 79.

Et de Eccleſia S. Mariæ Maioris, *per l'iſteſſa ſtrada ad alto, e ſaceuamo l'eſeqnie, & pigliauamo li morti, ma non calauamo à mano manca verſo lo Canone, & ſaglienamo deritto, & andauamo ſino ad Antignano*, fol. 79. à terg.

Cum itaquè, tàm ex teſtibus pro Hebdomadarijs S. Mariæ Maioris, quàm etiam aduerſariorum Confratrum Rotundæ probata ſit quieta, atquè pacifica poſſeſſio funeraliũ, atquè etiã per fides à libris Parochi extractas, quæ ſanè, plenè probant. Rota apud Sanctiſsimum Ludouiſium Gregorium XV. *deciſ.* 78. *num.* 2. *& in Romana hereditatis* 13. *Iunij* 1610. *coram Pirouano deciſ.* 292. *num.* 1 *in fin.*

in fin.poſt vol.2.Conſ.Farinac.apud Caualerium
deciſ.558.num.3.& 575. nu.3. Gratian.Forenſ.
*p.5.c.869.nu.23.*ne dũ,quidem à longiſſimo
tẽpore,& quadraginta,& quinquaginta an-
norũ ſpatio,ſed etiam de tempore moræ litis
potiſſimum in domibus Andreæ Ferrarijs.

2 Vtiquè eis,abſquè vllo dubio, mãdatum
de manutenendo concedendum erit ad
text.in §.ſed hodie,& in §.retinendæ inſtitutioni-
bus de interdict. Rota apud Ludouiſium, deciſ.
100.num.1. & in Beneuentana cenſus 13. Iunij
1594. coram Corduba deciſ.711. & in Ianuenſ.
cenſus 16.Iunij 1605. coram Manzanedo deciſ.
313. num.1.impreſſis per Cencium de Cenſibus
par.1.Rota apud Caualerium deciſ.150.& deciſ.
185.ſub num.4.in fin.& deciſ.315.in princ.Rota
in Mediolanen.decimarum nona Iunij 1610. co-
ram Pirouano deciſ.391.num.1.& 14.& 15.poſt
2.vol.conſ.Farinac.& apud Coccinum deciſ.21.
num.1. vbi loquitur de mandato de manu-
tenendo in perceptione diſtributionum
quotidianarum

Nec obſtat,quòd Aduerſarij obijciunt de
viſitatione in anno 1585.

3 Primo,quia id reſpicit petitorium,cum
reſpiciat titulum,& propterea,non impedit
manutentionem,vt dictum fuit in *d.Ianuen*
cenſus dicta deciſ.212.num.3.

Deinde, quòd verba ipſa viſitationis
aperta ſunt pro nobis, & concordant,etiam
cum teſtibus examinatis per ipſoſmet aduer
ſarios, dum loquitur viſitatio de via à ſini-
ſtris *Eccleſiæ S.Mariæ dello Spiritoſantiello*,per
quam itur à *S Maria dello Monte*,vt probant
teſtes ipſi per aduerſarios examinati. Vt cùm
certam habeamus determinationem, aliud
quærendum minime ſit.*ad text. in l. minime*
22.ff.de legib.

4 Tertio,quod verba viſitationis prædictæ,
quatenus dubia fortaſſe forent, (quod ex-
preſsè,etiam negatur,)interpretationem re-
cipient,ab obſeruantia ſubſequta per ſpatiũ
45.annorum.*Rota apud Ludouiſium deciſ.280.*
5 *num.5.Cranetta conſ.211.nu.8.Rota apud Card.*
Seraphin.deciſ 456.num.5.& apud Coccin.deciſ.
*436.n.1.*ad quam obſeruantiam præſcriben
dam ſufficit ſpatium 10.annorum.*Rota,apud*
Caualerium deciſ.427.num.2.& 3. Hic autem
effluxit ſpatium 45.annorum.

Nec contra nos ſunt, quæ de petitorio
obijciunt Aduerſarij, quòd in petitorio ſit
res pro ipſis, vt proinde debeat petitorium
6 in hac parte poſſeſſorium abſorbere.ad *text.*
in cap. cum dilectus 6. de cauſa poſſeſſion. & pro-
priet.

7 Dictus enim *text.*exauditur.Primo quan-
do ſuper poſſeſſorio, & petitorio ſimul eſt
» actum, vt verba ſunt ſatis aperta dicti *text.*
» *Quod cum* (inquientis) *ſuper poſſeſſorio,& pe-*
» *titorio ſimul eſt actum; vtrumquè vna ſententia*
» *debet terminari.*

Hic autem vtraquè ex parte ſuper poſ-
ſeſſorio ſummariiſſimo actum dumtaxat
fuit,vt ceſſet proinde aſſumptum.

8 Deinde ſi ſuper proprietate,vel partis cõ-
feſſio, vel ſententia intercedit; vt dictum
fuit in Rota *in Lucana iuriſpatronatus 23. Ia-*
nuarij 1612.coram Pegna Decano part.1.tom.1.
in recent.deciſ.374.num.2.

Nequè obſtat,ſi dicatur conſtare ex viſi-
tatione anno 1595.facta de confinibus.

Nam hoc ipſum eſt, de quo controuer-
titur,an viſitatio de his cõfinibus loquatur,
de quibus pars aduerſa prætendit? vt cum
non conſtet, nequè ex ſcriptura, nequè ex
probationibus, non poterit procedi ad ter-
minandum petitorium inſimul,& poſſeſſo-
9 rium. Probationes enim oſſa ſunt iudicio-
rum,vt loquitur,*Bald.in cap.cum cauſam num.*
2.de probation.& ſunt vehiculum ad ſenten-
10 tiam proferendam,& in his ſtat pondus to-
tius litis, & exitus controuerſiæ; vt idem
*Bald.*loquitur *in cap. quia propter num.23. in*
fin.de elect.& ſequitur Rota apud *Card. Man-*
ticam deciſ.68 num.9.

Hic autem non conſtat de aſſerta proprie-
11 tate, vt non poſſit procedere aſſumptum,
quod proprietas, & petitorium abſorbeant
poſſeſſorium, vt Rota ſequuta fuit,*in d. Lu-*
cana Iuriſpatronatus, num.6.& 7. coram Pe-
gna.

Omninò,igitur manutenendi erunt Prin
cipales mei in poſſeſsione Iuris funerandi
in locis,tàm à dextris,quàm à ſiniſtris plateæ
dictæ *dello Spiritoſantiello*,& excludendi,om
nino aduerſarij,quinimo in expenſis dam-
12 nandi, cum temerè litigarint, & ſuccubue-
rint iuxta *text. in cap. finem litibus 5. cum*
gloß.magna ibidem de dolo,& contum. & text.in
cap.calumniam 4.de pœnis,& ita ex his,iudicio
ſubiectis Ariſtarchi,reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I.D.
Aduocatus.

Fuit mandatum poſſeſsiuum pro Con-
fratribus S.Mariæ Maioris relaxatum. Cum
verò Aduerſarij, nequè ſic acquieuiſſent
decreto, propoſita iterum cauſa,in deciſis
ſtandum decreuere Domini.

SVMMARIVM.

1 *Veritate nihil fortiùs,nihil valentiùs.*
Proinde cuncta ſe ei ſubijcere, ac cedere de-
bent.
Non fallit,nequè fallitur,num 2.
Nequè ex noſtra aſſertione præiudium pati.
Et ſine veritate iuſtitia non adminiſtratur,
num.3.
Nequè occultari debet.
4 *Verba,quæ aperta ſunt,& manifeſta,æqui-*
uocationem non admittunt.

5 *Viſi-*

Digitized by Google

5 *Viſitatio quod non dicit, nequè per partes aſſeri debet.*

6 *Aſſerens legem aliquid dicere, vel diſpoſitionem, ipſe probare tenetur.*

7 *Probatio vbi defecit, eorum quæ quis aſſerit, & ius quoquè deerit.*

Præſertim in iudicio petitorio, num. 8.

Stante poſſeſſione pro parte aduerſa.

Et poſt duas ſententias in poſſeſſorio, num. 9.

10 *Petitorio in iudicio probationes eſſe debent præciſe ad rem, de qua agitur.*

Alioquin à iure cadit agens.

11 *Diſponens quod non dixit, ne què mente agitaſſe putandus erit.*

12 *Argumentum ab abſurdo vitando, firmum validumquè æſtimatur.*

13 *Iudicium perperam, ac contra conſcientiam agitans ad gebennam ædificat.*

14 *Verbis, quibus diſponentes, vſi ſunt, inſeruiendum erit in interpretatione eorum babenda.*

15 Dictio *(verſus) expenditur, & quid referat exprimitur*

16 *Confinium diuerſitas, diuerſitatem quoque locorum indicat.*

17 *Nomina quæ babent diuerſa, diuerſos quoque effectus babere dicuntur.*

18 *Confinibus res certa reditur, atquè diuerſa ab altera.*

19 *Finium deſcriptio, quid quæquè res ſit, declarat.*

Et quid ad vnumquemquè ſpectet.

20 *Definitio cui non conuenit, neque definitum conueniet.*

21 *Diſpoſitionis verba cui non conueniunt, neque diſpoſitio adaptabitur.*

22 *Obſeruantia ſubſequuta in apertum deducit partium, & diſponentium mentem, ita fuiſſe, vt obſeruantia indicat.*

Et hæc interpretatio edit interpretationi iuris, num. 23.

Quia omnem tollit ambignitatem, num. 24.

Vnde neque præſcriptionem exigit, num. 25.

Et conſeruat titulum conformem obſeruantiæ, num. 26.

Etiam excurſu decem annorum.

27 *Reſupinus nemo ita æſtimatur, vt velit ſuũ iactare.*

28 *Argumentum à veriſimili, non contemnendum.*

Vt probandi onus in aduerſarium reijciat. num. 29.

30 *Verba præcedentia repetita cenſentur in ſequentibus præſertim ſi vnica ſit orationis ſeries, non diuerſa.*

31 *Sequentia ex præcedentibus interpretationẽ admittunt.*

32 *Loqui fruſtra diſponens non æſtimatur.*

33 *Dictio (& ſimiliter) omnimodam ſimilitudinem inſert.*

34 *Fines designati mutandi non ſunt.*

35 *Determinationem quæ certam babuere, ſtandum eis.*

36 *Finium designatio eſt in præſcriptibilis, & num. 44.*

Quæ tamen intra fines ſunt præſcribi poſſunt. num. 40.

37 *Text. in cap. ſuper eo 4. de Parochijs, & can. licet, & can. inter memoratos 6. 16. q. 3. expenduntur, & ad germanam interprætationem reducuntur, & nu. 39. & 43.*

38 *Fines designati rem certam, & indubitatã efficiunt.*

41 *Finium in conflictu, vbi ipſi certi non ſunt, poſſeſſori palma concedenda eſt.*

42 *Poſſidentis conditio melior æſtimatur.*

44 *Argumentari non licet à diuerſis, & ſeparatis.*

ARGVMENTVM.

Finium deſignatio, diſtintionẽ, quod arguat locorũ: ſatis accurata perpẽſione demonſtratur. Et num fines ipſi præſcribi valeant? ad intellectum, text. in cap. ſuper eo. 4. de Parochis extra, & can. licet 5. can. inter memoratos 6. 16. q. 3. plenè, nec ſanè inutili diſcurſu oſtenditur.

RESPONSIO VNDECIMA.

1 VEritati, cuius nihil fortius, nihil eſt valentius (teſte fortiſsimo Principe Zorobabele. *Eſdre. 3. cap. 3.*) cuncta, vt ſe ſubijciant, eiquè cedant, vſus eſt; quoniam ipſa omnia vincit, & viuit in ęternum, & obtinet in ſęcula ſęculorum, vt Ciprianus loquitur relatus. *can. conſuetudo 8. diſt.* Veritati igitur, vt cedant Aduerſarij o-
2 pus eſt: Quoniam ipſa nec fallit, nec fallitur *cap à nobis 28. de ſent. excommunic.* Nequè poſſit veritas ex his, quæ aſſerimus, vel negamus præiudicium pati. *ad text. in l. illicitas 6. §. veritati ff. de offic. præſid. & l. aſſumptio 6. ff. ad municipal. Pariſ. conſ. 89. num. 24. lib. 1. Rota Lucenſ apud Magon deciſ. 13. num. 21.*

Non igitur pręiudicium pati poterit apud Iuſtiſsimos, doctiſsimoſquè, & oculatiſſimos Iudices Veritas geſtorum in hac re pro

pro meis principalibus,ex his,quæ Aduerſa-
3 rij,non ſine æquiuocatione,proponut. Quia
nimirum veritas apud ipſos perire non po-
terit,ſine qua Iuſtitia non adminiſtratur, &
quæ occultari non debet, ne malus, vt bo-
nus æſtimetur;vt loquitur *text.in can. quam-
quam Sacerdotum.14.quæſt.2.*& ſequitur *Fran
ciſcus Marcus deciſ.Delphinat.1167.num.5.par.
1.& Rota Maceraten.apud Marcum Anton.Tho
mati,deciſ.10.num.5.*

Aduertenda itaquè verba omnia erunt,
quæ in viſitatione,tàm pro Sancta Maria
Maiore anno 1581. ſcripta per Dominos
Viſitatores fuere,quàm pro Sancta Maria
Rotunda anno 1585. regiſtrata inueniūtur.
4 Profectò quòd illa aperta omino cum ſint,
æquiuocationem minime admittunt, *l. ille
aut ille,§.cum in verbi..ff de legat.3.text.in l.Con
tinuus 137.§.cum ita ſtipulatus,in fin.ff.de ver-
borum obligatione.*

Et ſanè nihil omnino receſſum apparet
ex hac viſitatione anno 85.pro Rotunda fa-
cta,ab iis, quæ anno 81. pro Sancta *Maria*
Maiore dicta,atquè ſtatuta fuere. Nequè e-
nim quicquam ex his, quæ pro Sancta *Ma-
ria Maiore*, fines deſignando, & loca, per
quæ Ius ſuum eſſet anno 81.decreta fuerāt,
in hac ſecunda Viſitatione pro Rotunda fa
ctum, nequè derogatam vllo modo appa-
5 ret. Vt quod Viſitatores non dixere, nequè
nunc dicere debeāt Aduerſarij ad ſtatutum
ſemel iam, peruertendum ordinem, &
pacem inter fratres proruendam, *ad text. in
can.conſuluiſti 18.§.& quod Sanctorum Patrum
2.quæſt.5.cap.2.ne ſede vacante,l.diffidentis.5.C.
de repud.Nauarr.de orat.& horis canonic.cap.5.
num.8. Cardin. Tuſcus tom 2. littera D.concluſ.
517.num.30 31.& 32.Rota in recent. part.1.to.
2.deciſ.660.num.5.*Quod ſi firmo contende-
re velint pectore,receſſum per hanc ſecun-
dam Viſitationem à prima pro Sancta *Ma-
ria Maiore* fuiſſe; & Rotundæ datam pla-
team.quæ per prius Sanctæ *Mariæ Maiori*,
& in deſcenſu à ſiniſtris,& aſcenſu à dextris
6 conceſſa fuerat; ipſi id probare debebunt,
*text.cum gloſſ. in l.cum de lege 17. ff. de probat.
Bald.conſ 140.in fin.vol.3.Beccius,conſ.35.num.
4.*quos ſequitur optimè *Surdus deciſ 195.nu.
4.Rota apud Caputaquen.deciſ 367.num.2.& 3.
part 2.*

A ſatis duram ſubibunt prouinciam: Et
quod Viſitio pro ipſis de platea loquatur à
ſiniſtris Sanctæ *Mariæ* Spiritus ſancti;noſtra
autem à dextris non à ſiniſtris ſit; Et quod
illa verſus locum, vbi dicitur *lo Vomaro* diri-
gat;hæc autem verſus Villam Antiniani, &
quod illa aſcendendo pergat vſquè ad do-
mum nuncupatam *dello Surdo, quæ ad præſēs
eſt Ioannis Hieronymi Caccintuli,in loco,vbi di-
citur,ſopra Santa Maria dello Monte;*hæc vero
nequè domum nouerit prædictam *dello Sur
do,*nequè ſupra locum ſit, vbi dicitur *Santa
Maria dello Monte,*nequè ad illum pergāt:vt
7 cum probatio deficiat eorum,quæ intentio
nis eorum ſunt, & quæ probare tenentur,
(quòd ipſi ea aſſerant.) *l. ei incumbit. 2. ff. de
probat.l.actor.23.C.eod.*deficere vtiquè,& ius
debeat pro eis,atquè repelli,victiquè dimit
ti.*cap.cùm Eccleſia Sutrina.3.§.verum in fin.de
cauſa poſſeſſ.& propriet. cap.vnico, §.cum enim,
vbi plenè Gloſſ.verbo.actore. vt Eccleſiaſtica be-
nefic.abſquè diminut. conferantur, l.qui accuſare
4.C.de edend.can. accuſator.2. vbi plenè Gloſſ.6.
quæſt. vltim. plenè Barboſa aſſiomat.10. num.2.*
8 Potiſsimum verò in Iudicio hoc petitorio,
in quo vertimur,& in quo pro nobis admo
dum facit poſſeſsio,§.*Retinendæ verſ.commo-
dum poſſeſſionis inſtitut.de interdictis,* poſt duas
9 præſertim ſententias pro nobis latas, vt op-
time aduertit *Bald.conſ.471. vertente quæſtione
num.1.& ſeq.lib.1.* ſequiturquè *Barboſa d. aſ-
ſiomate 10.num 6.Roland.conſ 98.num.4. lib 3.*
10 Probare nempè tenebuntur ipſi (quod acto
res ſiut,) ſpecialibus probationibus, ac de-
monſtrationibus per præſcriptos fines, qui
ſoli huic plateæ à dextris, (quæ pro nobis
eſt,) conueniant,non aſsignatæ iam à ſini-
ſtris,(vt verba ſunt viſitationis prædictæ,)vt
ſi à probando defecerint, à iure quoquè ca-
dant,quod non iuſtè, verum temerè præop-
tant,vt poſt,*Ruin.conſ.30. nu 6.& 7. vol.1. &
Roland.d.conſ.98.num.24.*ſequuta fuit Rota
*in Romana Caſtri Orciani.1.Aprilis 1591.coram
Orano,& in Mediolanen.bonorum 25. Februarij
1611.coram Vbaldo deciſ.295.num.8.& 9. part.
1.tom.1. in recent. Gratian. Forenſ. part.4. cap.
883.num.2.& 3. Rota apud S. memor. Gregor.
XV.deciſ.195.num.5.*

Neque enim in hac ſecunda viſitatione
anno 85.de Rotunda facta, quicquam, (ne
verbum quidem) de priori locuti fuere
Viſitatores,vt receſſum ab illa videri poſſet
per hanc ſecundam;quin imò magis (quod
vnū os omnino,ne loqui valeāt,obſtruit ad
uerſarijs, & digitum ſuper illud inducit) ni-
hil omnino eorum, quæ in priori conceſſa
fuerant Sanctæ Mariæ Maiori, datum fuit
Confratribus de Rotunda, & ſatis ſemper
per diuerſa proceſſum fuit in deſignandis
finibus huic Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Rotun
dæ,ab ijs,quæ primitùs fuere: vt aſſerēdum
haud ſit nunc,(mutatum in hac platea ordi-
nem fuiſſe,per prius deſignatum,) cum ni-
hil de hoc loquuti fuerint Viſitatores; vt quæ
11 non dixere, nequè etiam mente agitaſſe,
æſtimandi ſint,vt Celſus loquitur *in l.labeo,
7.§.id Tubero ff.de ſuppellect. legat.* Viſitatio
planè S. *Mariæ Maioris* iam perfecta fuerat
ab anno 81.& ſola remanebat Rotundæ;per
fecta fuit, & ipſa anno 85. & ei ſui deſignati
fines.Nihil erat ergo,quod à priori iam facta
nunc anno 85. in hac platea à deſtris,(cum
adeſſet platea à ſiniſtris,ſicuti deſignata fuit
per confines ſuos proprios,) recederent Vi-

ſita-

Digitized by Google

ſitatores,&c omnia iam perfecta,& completa deturbarent, atquè confunderent; quod ſatis abſurdum eſt aſſerere. Vitandum igi-
12 tur. Satis autem firmum argumentum eſt apud noſtrates ab abſurdo vitando; *Gloſſ. in cap. Audum 14. verbo abſurdum. de praben. in 6. Euerard. loco ab abſurdo. num. 1. Maceraten. variarum reſolut. lib. 2. cap. 32. num. 13. Barboſa in locis argum. comman. loco, 2. num. 1. & ſeq.* Faceſſant ergo Aduerſarij, atquè ab inſtituto
13 recedant Iudicio; quod contra legem in viſitatione dictam, in damnum proximi, faciant. argumento *text. in cap. cum concupiſcentiam 4. cum ibi notat. de conſtitut.*

Deinde ſi modus attendatur loquendi Viſitatorum, atquè verba ipſa recta perpendantur, ac iuſta trutina, apparebit omnino illos, ita apertè loquutos fuiſſe, vt nullam proinde difficultatem admittant.

Cum enim concedant Rotundæ omnia domicilia, *quæ ſunt à ſiniſtris vertentis à porta Ciuitatis nuncupata, Porta Reale, ſeu porta di Toledo*, & perueniant vſquè ad eam partem *manium prædictorum Ciuitatis, vbi dicitur, lo Pertuſo; Et exeuntis ab eo loco, vbi dicitur lo Pertuſo extra menia, & Ciuitatem prædictam; & euntis* (vtiquè à ſiniſtris) *per plateam nuncupatam Santa Maria dello Spirito ſanto, & aſcendentis per dictam viam verſus locũ, vbi dicitur lo Vomaro, vſquè ad domum nuncupatam dello Surdo, & quæ ad præſens eſt Io: Hieronymi Cactiattoli in loco, vbi dicitur ſopra Santa Maria dello Monte. & ſimiliter à ſiniſtris vertentis, & euntis verſus Caſtrum Sancti Erami, ſiue Sancti Eraſmi, vſquè ad ſtradam, vbi dicitur lo Cancello incluſiue*, &c.

Vtiquè apertè, & abſque prouerbio vllo confines omnes locorum diſtinguunt, per ſatis diuerſas vias, & plateas, ab illis quæ anno 81. Sanctæ Mariæ Maioris Confratribus, & hebdomadarijs dederant. Vt inſeruien-
14 dum proinde ſit verbis, quibus in conſignãdis, ac diuidendis finibus Viſitatores vſi fuere, ad *text. in §. ſi is qui nauem, circa fin. ff. de exercitor. act. l. non alter 67. in princ. de legat. 3. Roland. conſ. 61. num. 30. vol. 3.*

Ita porrò ſignificantia illa ſunt, & rem omnem ita apertè deſcribunt, vt nulla ſuperſit difficultatis quæſtio. Cum enim ſemper à ſiniſtris procedant, concedendo Rotundæ domicilia, quæ ſunt à ſiniſtris, & ad locum *dello Pertuſo* peruenientium, *& exeuntis* (inquiunt) *ab eo loco, vbi dicitur lo Pertuſo extra mœnia, & Ciuitatem prædictam, & euntis per plateam nuncupatam S. Maria dello Spirito ſanto, & aſcendentis per dictam viam verſo lo Vomaro*, Vtiquè apertè declarant ſe non intelligere de platea, quæ dicitur *dello Spirito ſanto*, quæ nobis anno 1581. data fuerat. Nã illa eſt à dextris *exeuntis, & euntis ab eo loco, vbi dicitur lo Pertuſo*, non ſane à ſiniſtris. Et præterea illa non eſt verſus locum, *vbi dicitur lo Vomero*: ſed verſus villam Antiniani, per quam poſtmodum itur vſquè *vbi dicitur lo Vomaro*, ad quem locum non pertingunt Confratres Rotundæ; licet verſus dictum locum, vbi dicitur *lo Vomaro* per plateam à ſiniſtris nuncupatam *Santa Maria dello Spirito ſanto* dirigant greſſus ſuos, vſquè ad domum nuncupatam *dello Sardo, in loco,*
15 *vbi dicitur ſopra Santa Maria dello Monte.* Dictio nempe illa (*Verſus*) ſituationem denotat, non ſanè propinquitatem, vt oſtendat qua verſus eundem ſit, & qua verſus ducat platea *dello Spirito ſanto*, ipſis Confratribus Rotundæ à ſiniſtris deſignata; ad differentiam alterius à deſtris nobis conceſſæ; ex illo Ciceron. *lib. 4.* ad Atticum. *Ex Aſia rediens, cum ab Aegina Megaram verſus nauigarem, cæpi regiones tum circa proſpicere, & lib. 16.* ad Atticum. *Verti me* (inquit) *à Minturnis Arpinũ verſus.* Et Plautus. *Ego portas verſus pergam, & perquiram; quem ſi non inuenero domum verſus reuertar.* Et dictum fuit in *Theatina Iuriſdictionis Sancti Ioannis in Viride 17. Iunij 1613. coram Coccino deciſ. 509. num. 5. part. 1. tom. 2. in recent. & in eadem coram eodem 26. Iunij 1615. deciſ. 683. num. 5. ead. part. tom. 2. & in Exina bonorum 6. Iunij 1572. coram Card. Seraphino deciſ. 167. num. 5.* Vbi loquitur in ſimili confine verſus Antignanum, & ſequitur optimè *Barboſa de dictionib. dict. 421.*

Poſtmodũ, neq; ſolũmodo verſus dictũ locũ (*vbi dicitur lo Vomaro*) fratribus Rotundę per dictã plateã nuncupatã *Santa Maria dello Spirito Santo*, à ſiniſtris, pergendum, atquè eundum eſt; ſed vſquè ad domum nuncupatam *dello Surdo, quæ ad præſens eſt Ioan. Hieronymi Caccinttoli. in loco, vbi dicitur ſopra Santa Maria dello Monte*, quæ ſanè domus non eſt in platea prædicta nobis conceſſa à deſtris, quæ dicitur *Santa Maria dello Spirito ſanto*, nequè per hanc ad eam (potiſſimum aſcendendo) itur ſed per dictam viam à ſiniſtris, quæ ducit *ſopra Santa Maria dello Monte*; vt ex hac confinium deſignatione ſatis apertè ſe diſtinguere Viſitatores innuant plateam à ſiniſtris nuncupatam *Santa Maria dello Spirito ſanto*, à platea à deſtris, quæ dicitur *Santa Maria dello Spirito ſanto*; nequè ſe per hanc platearum deſignationem, recedere velle ab aſ-
16 ſignatione anno 81. pro nobis facta. Alioquin, vt quid confinium hanc deſcriptionem, ita punctatim fecere, ſi de eadem, atq; vna platea nuncupata, & dicta *dello Spirito ſanto*, intelligerent? argumento *text. in l. ſi idem Codicilli. 7. de Codicillis.* quo in text. Imperator. *ſi idem Codicilli,* (inquit) *quod teſtamentum eſſent, cur diuerſam bis Inſtrumentis vocabulum mandaretur, quæ vis, & poteſtas vnã ſociaſſet?* vnde ex eo text. *Alex. Bald. & Salic.* concluſionem ſatis ad rem noſtram aptam
17 eliciunt, *Quod illa, quæ habent diuerſa nomina, & diuerſos tractatus; habent quoquè diuerſos effectus.* & ſecuta fuit Rota in *Romana domus 7. Maij 1612. coram Gregor. XV. deciſ. 555. num. 2.*

H Ioan-

Ioannes Baptiſta Coſta conſ. 15. num. 4. & conſ. 44. num. 19. eadem Rota in Piſtorien beneficij 15. May 1618. coram Buratto deciſ. 16. num. 11. apud Vinian. de iure patronat. Pariſ. conſ. 3. num. 6. & conſ. 21. num. 12. vol. 4.

18 Inde igitur confines omnes deſcripſere, vt plateam hanc à ſiniſtris ab illa à dextris diſtinguerent, atquè certam facerent, omnemquè pœnitus incertitudinis anſam per confines datos amouerent, atquè omnia determinarent *ad tex. in l. forma 4. in princ. ff. de cenſib. l. in teſtamento. 27. vbi Caſtren. ff. de conditio. & demonſtrat. Bart in l. demonſtratio falſa num. 14 in 7. q. ff. eod. Alexan. conſ. 96. num. 6. lib. 5. Soccin. Iunior. conſ. 127. num. 28. lib 3.* ſequitur *Card. Tuſcus tom. 2. littera C. concluſ. 699. num. 29. 30. 31. & 32.* & ſequuta fuit Rota *in Bononien fideicommiſſi de deſiderijs 25. Iunij 1629. coram Merlino deciſ. 313. num. 5. part. 5. diuerſorum.* Suamquè mentem, & ſenſum per finium deſcriptionem delararent, & per quam nam plateam nuncupatam *dello Spi-*
19 *rito ſanto* Confratribus Rotundæ incedendum eſſet, diſtinguerent, ad *tex.* ſatis ad rem noſtrã aptum in *l. Rutilia polla. 69. ff. de contrahenda empt.* vbi Proculus Iure Conſultus, ex reſtrictione confinium, quid ad Rutiliam ſpectaret, decernit, & ſequitur *Bald conſ. 422. ſuper quibus conſultus, lib. 4. idemmet Tuſcus d. concluſ. 699. num. 26.* & ſequuta fuit Rota in *Aſſiſien. hæreditatis 23. Ianuarij 1615. coram Pirouano deciſ. 636. num. 3. vol. 1. poſthum. per Farinac.* Cum deſignati itaquè fines, plateæ haud conueniant à dextris, quæ nobis conceſſa fuit anno 81. ſed plateæ dumtaxat à ſi-
20 niſtris, quæ anno 85 Rotundæ adicta eſt, & proinde definitio ei non conuenit, neque vtiquè definitum conuenire debebit, *l. 3. §. appellata & ibi Doctor. ff. ſi certum petat. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto cap. indemnitatibus 43. §. penult. de elect. lib. 6. Marcus Mantua, vol. 1, conſ. 1. num. 7. & conſ. 55. num. 7. vol. 2.* & argumentatur optimè ad rem noſtram *Rota d. deciſ. 309. num. 5. part. 1 in recent.* Quemadmodum,
21 vbi verba diſpoſitionis non conueniunt, nequè diſpoſitio ipſa conuenire debet *l. ita, tamen 5 ff. de adminiſtr. & pericul. tutor. Tuſcus tom. 2. littera D. concluſ. 493. Barboſa aſſiomat. 73. num. 56. Rota apud Mantic. deciſ. 153. nu. 5.*

Quibus pro Coronide addendum eſt, ad omnem prorſus difficultatem protuendam; quòd ita Viſitatores tunc temporis intellexerint, ſicuti per confines, & datam deſcriptionem plateam à ſiniſtris deſignant: Quod viſitatio præſentibus (ex vtraque) partibus cùm facta fuerit, ſic tamen ab illo tempore ad vſquè præſentem diem ſeruauerunt; vt
22 ipſa obſeruantia ſubſecuta per ſpatium 50. annorum in apertum deducat, atquè declaret, ſic Viſitatores intellexiſſe; ad *text. in l. ſi de interpretatione 36. ff. de legib. Rota apud Gregor. XV. deciſ. 280. num. 5. & deciſ. 304. num. 10. apud Card. Mantic. deciſ. 296. num. 3. apud Seraphin. deciſ. 964. num. 4. apud Caualer. deciſ. 117. num. 6. & deciſ 199. num. 6. & deciſ. 289. num. 3. apud Coccin. deciſ. 483. num. 1. & in Comen Iuriſpatronatus coram Mellino deciſ. 103. num. 4. poſt primum vol. Conſi. Farinac.* Adeo quidem vt maior interpretatio ſit, quæ ex vſu, & obſeruantia ſubſecuta deducitur, quàm, quæ ex Iuris intellectu. *Rota part. 1. diuerſorum*
24 *deciſ. 574. num. 8.* nimirum quod omnem protſus ambiguitatem ſubmoueat, *Maceraten. variarum reſolut. lib. 1. reſolut. 5. num. 7.*
25 Quin imò nequè præſcriptionem exquirat hæc interpretatiua obſeruantia, nequè longi temporis ſpatium, ſed ſufficiat, ita aliquando ſeruatum fuiſſe. vt *Rota* (inquit) *apud*
26 *Card. Caualer. deciſ. 80. num. 3. 4. & 5.* vt conferuet etiam titulum conformem obſeruantiæ ipſi, etiam ex ſolo decem ãnorum decurſu, ſecundum *Abb. conſ. 6. num. 2. verſ. tertium remedium, part. 2 Crauett. conſ. 294. num. 8. verſ. vigeſimo primo,* & ſequuta fuit Rota in *d. Aſſiſien hæreditatis coram Pirouano deciſ. 636. num. 5. in fin. vol. 1. poſthum. per Farinc.*

Nequè enim putandum, nec veriſimile eſt, ſi non ita Viſitatores intellexiſſent de platea à ſiniſtris; tunc præſentes Confratres, inter quos erat & Parochus Rotundæ, diligens, ac ſtudioſus ſanè vir, ita reſupinos fuiſ-
27 ſe, vt, quod ſuum erat, iactare voluiſſent, vt Paulus loquitur *in l cum de indebito, 25 §. qui enim ſoluit. ff. de probatio ſequitur Rota apud Ca-*
28 *ualer. deciſ. 109 num. 10.* Nec contemnẽdum huiuſmodi argumentum eſſe, quod à non veriſimili ducitur docet *tex in cap. Quia veriſimile 10 de præſumpt. l. non eſt veriſimile 23. ff de eo quod vi, metuſque cauſa Rota in Romana prætenſæ penſionis domus 22. Iunij 1587. coram Card. Mantica deciſ. 6. num. 2.* in impreſſis per eum, quæ eſt etiam *47. nu. 2, in fin. poſt 1. vol. Conſil. Farinac.* quin imò tãtam obtinet vim,
29 vt in aduerſarium probandi onus reijciat. *Barboſa in locis argum. communibus loco 121. num. 2.*

Quod autem de platea à ſiniſtris intellexerint Viſitatores, id omnino patet ex verbis viſitationis, quibus deſignant deſcribendo fines, *& omnia domicilia, quæ ſunt à ſiniſtris vertantis à porta Ciuitatis nuncupata Porta Reale, & vertentis per mania Ciuitatis prædicta, vſque ad eam partem mænium prædictorum, vbi dicitur lo Pertuſo: & exeuntis ab eo loco, vbi dicitur lo Pertuſo, & exeuntis per plateam nuncupatam S. Maria dello Spirito ſanto, verſus locum, vbi dicitur lo Vomaro* (vtiquè à ſiniſtris.) Tum
30 quòd præcedentia verba: (*omnia domicilia, quæ ſunt à ſiniſtris.*) repetita quoquè cenſentur in ſequentibus; potiſſimum, cùm vnica ſit orationis ſeries, nõ diuiſa, ad *text. in l. item quia 4. §. Idem Iuliano. vbi glo. verbo expreſſũ, & ibid. Bart ff. de pactis, Afflict. deciſ. 285. num. 19. & 20.* Et ex præcedẽtibus ſequẽtia declaren-
31 tur, *l. Fulcinius 7. §. quid ſit latitare, ff. ex quibus cauſan poſſeſſ. eatur l. apud Celſum 4. §. 1. ff. de dol.*

dol.except. Afflict.deciſ.319. num.5.Franch.deciſ.213.nu.57.Rota in Aretina confidentiæ 1595 coram Litta deciſ.101. num.7. in fin. poſt 1.vol. Conſil.Farinac.

32 Tum quod verſus locum, vbi dicitur *lo Vomaro*, à ſiniſtris, nō à dextris pergitur; alioquin fruſtranea eſſet deſignatio facta loci, Vomerem verſus: quod aſſerendum minime eſt, *ad text.in cap.ſi Papa 10. de priuileg. in 6.cum alijs notat.*

Tum præterea, quòd verba, quæ in fine in dicta viſitatione deſcripta fuere, id apertè indicant, dum è domo dicta *dello Surdo*: *Et ſimiliter à ſiniſtris vertentis*, (inquiunt) *& euntis verſus Caſtrum Sancti Erami, ſiue S.Eraſmi, vſquè ad fundum, vbi dicitur lo Cancello incluſiue.*

33 Dicto nempe illa, *& ſimiliter à ſiniſtris*, importat omnimodam ſimilitudinem ad præcedentia, *tex.in l.Clemens patronus 81.in princ. ff.de hæredib.inſtit. Dec.conſ.646. & Soccin.conſ. 281.num.3.lib.1.Card.Tuſcus tom.2.litt.D. concluſ.375.num.7.& 9.*ſequitur, *Barboſa de dictionibus, dict.367.num.1. Rota in Sabinen Caſtri Montis Rotundi 8.Februarij 1627.coram Domino meo Coccino Decano deciſ.36.num.12. par.5. diuerſorum.* Cum igitur, & ex præcedentibus, & ſubſequentibus ſemper habeatur in viſitatione, ſiniſtrorſum pergendum eſſe Confratribus Rotundæ; non eſt vtiquè quod hi, qui à ſiniſtris ſunt, ad dexteras tranſire veſint: Quòd deſignati fines mutandi minime ſint, nec tranſgrediendi, *prouerbiorum 22.tex. in cap.1.in fin.de ſepultur can.ridiculum 12.diſt. l.in rebus 2.ff.de conſtit.princ.S.Thom.1.2.q.97.*

35 *art.1.* Standum ergo iis, quæ certam habuere determinationem iuxta *tex.in l.minime, 22 ff.de legibus.*

Nec ad rem faciunt, quæ comminiſcuntur ſibi, non rectè putantes, Aduerſarij: finiū

36 deſignationem impreſcriptibilem eſſe, atq; proinde haud potuiſſe nos (etiam 50.annorum ſpatio) fines ipſos præſcribere, per *text.* in id apertum, (vt ipſi putant.) *in cap.ſuper eo 4.de paroch.& in can quicumquè 4. & can.licet. 5.& can.inter memoratos 6.16.q.3.*

Tum, quòd nos nuſquam de præſcriptione verba fecimus, vt neque in mentem de illa aliquid induxerimus; cùm firmum, ac ſtabile ſemper fundamentum habuerimus; Viam hac à dextris: *exeuntis per locum dictum dello Pertuſo per plateam, quæ dicitur S. Maria dello Spirito ſanto.* ſemper noſtram fuiſſe, neque vllo vnquam tempore Rotundæ conceſſam, vt præſcriptione propterea neque indiguerimus. Aſſeruimus tamen (veluti firmo etiam aſſerimus pectore,) quinquaginta annorum effluxum tempus, (& ſi nil pro nobis aliud ſupereſſet) & obſeruantiam continuato eodem tempore ſubſecutam, (partibus potiſſimum præſentibus, ac laudentibus.) declarationem ſatis certam, atquè indubiam dediſſe mentis Viſitatorum, ac partium quoquè ipſarum, ſe non de platea à dextris, quæ nobis iam data fuerat anno 1581. intellexiſſe, ſed de illa à ſiniſtris, quæ anno 85. Rotundæ concedebatur expreſſis, ac deſignatis certis, & indubitatis finibus, & *verſus locum, vbi dicitur lo Vomero*, & ad vſquè domum nuncupatam *dello Surdo*, quæ in loco reſidet, vbi dicitur, *ſopra Santa Maria dello Monte*. Qui porrò confines plateæ à dextris nullo pacto conueniunt, vt in ſuperioribus latè diximus.

37 Tùm quòd *text. in cap. ſuper eo.* & alii per Aduerſarios allati ſatis diuerſam à mente, & ſenſu eorum interpretationem recipiunt.

Quin imò *text.* prædictus *in cap. ſuper eo.* apertis teſtatur verbis, tunc ſane ſeruādum, quod in illo diſponitur de finibus non præ-

„ ſcribendis Parochiarum: *Si fines legitima pro*

„ *batione vel alias indubitata fide conſtitit Eccle-*

„ *ſiaſtica conſtitutione ſtatutos*, & docet idem

„ omninò text.in *can prædicto inter memoratos*, ibi: *Si tamen baſilicam veris ſignis limes prouiſus moſtrauerit.*

Aſt hic, ne dum legitima probatione, vel indubitata fide non conſtat, Viſitatores, & partes ipſas, quæ præſentes fuere, de platea à dextris intellexiſſe; Verū cōtrà apertiſſima, ac matematica demōſtratione conſtat, illos

38 omnino ſenſiſſe de platea à ſiniſtris per deſignatos cōfines, & nomina eorum, quæ certam, & indubiam rem efficiunt demonſtratam; eamquè ab alia quacumquè ſecernūt, atquè diſtingunt, *l.procuratoris 5.§.ſi plures, ff. de tribut.actione, Rota in Mediolan. ſimulationis contractus 1599.coram Corduba deciſ.128.num. 6.poſt 1.vol.Conſil.Farinac.* & ita interpretationem hanc ſequuntur, *Silueſt.verbo præſcript. 2.quæſt 6.num.6.Sayr.in Claui Regia, lib.9.cap. 12.num.7.Menoch.conſ.147.num.44.& 45.vol. 2.* aliiquè per eos relati. *Hieronymus de Monte tract fin.regund.q.107.num.2.*

39 Tum præterea quòd tex.prædicti loquuntur de limitibus, & finibus Parochiarum, eiſquè adherentibus; vt illi omnino imperſcriptibiles perſeuerent, quando certi ſunt, ac ſtabiles; profecto, quòd in his finibus, & limitibus nō poſſit dari certa poſſeſſio vnius ad alterum, cum vterquè ad illos accedat; non verò de ijs, quæ intra ipſos fines ſunt;

40 nam poſſunt rectè illa, legitima quadraginta annorum præſcriptione finiri. vt eſt *text. in cap.quia indicante, 9. & ibi Gloſſ. verbo quadraginta, & Felin ibid.de præſcript.& Panormit. d.cap.ſuper eo.Silueſt.d.quæſt.6.* optime *Miſingerius ſingular.obſernat.centur.6.obſer.28.Hieronym de Monte d.tract.fin.regund.quæſt.76.nu. 13.& ſeq.Menoch.d.conſ.147.n.44.& 45. Sayr. d.cap.12.num.7.*

41 Tum quoquè (quòd fac nos præſcriptione niteremur) cum dubium ſit, nec certum, de platea nè à dextris exaudire voluerint Viſitatores, & ſimus nos in poſſeſſione per quinquaginta annorum curricula incōcuſſo

iure in platea ipſa à dextris cõtinuata: nobis
vtiquè in petitorio quoquè palma conce-
denda erit,ſicuti ſemel atquè iterum in poſ
ſeſſorio data: vti quæſtionem hanc Innocen
tius Papa diremiſſe conſpicimus dicto *Can.*
Inter memoratos 6. 16. quæſt. 3. ſequentibus lo-
„ quens. *Ob hoc placuit* (inquiens) *inter alternas*
„ *partes inſpectores viros mittendos: vt diœceſis*
„ *poſſidentis (ſi tamen baſilicam veris ſignis limes*
„ *prouiſus monſtrauerit Eccleſiæ, cuius eſt ius re-*
„ *tentionis) ſit æternum dominium.* Hęc ibi Pon-
tifex, & docet apertius, ac decernit aptiùs
Gregorius Papa *cau. volumus 2. 16. quæſt. 4.*
Nec ſane ab re, quòd de iure melior eſt con
42 ditio poſſidentis, vt Alexand. 3. loquitur *in*
cap. ad aures 6. de præſcript.
43 Tum demum, quòd *tex. in d. cap. ſuper eo,*
reliquique in d. cauſa 16. quæſt. 3. ſuperius rela-
lati canones, ſicuti etiam *text. Sacri Trident.*
Concilij ſeſſ. 14. cap. 9. & ſeſſ. 24. cap. 13. in fin §.
inbis quoque Ciuitatibus de reformat. de confi-
nibus, & limitibus Parochiarum loquũtur,
& diſponunt; vt vnicuiquè Gregi proprij at
tribuantur Paſtores, & Rectores, qui ſuarũ
ouiuum quiſquè curam habeat, & ordo Ec-
cleſiaſticus non confundantur. Nos verò in
in re ſatis diuerſa vertimur, in finibus vide-
licet platearum inter Confratres Contra-
tantiatum, (vt hic nuncupantur,) quo ad ius
44 funerandi. Non licet itaquè à diuerſis
arguere, à quibus ſequela iurè non ducitur
ad text. in l. Papinianus exuli. 21. ff de minoribus,
quod põſsint profectò hæc præſcribi, ſicuti
contra Parochiarum limites in perſcripti-
biles ſunt, vt gl. ſequitur *d. can. volumus, verbo.*
fines. 16. quæſt. 4. & Miſinger. optimè *d. centur.*
6. obſeruat. 28. num 8. Sayr. d. cap. 12. num. 7. in fi.
Syluest. d. q. 6. num. 6.

Atquè ita ex his, emunctioris naris iudi-
cio ſubmiſsis, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Non ſemel tantùm negotium hoc dedu ctum fuit in Congregatione cauſarum coram Eminentiſsimo Domino Cardinali Boncompagno Archiepiſcopo, verùm, & bis ac ter, facto etiam acceſſu ad loca per Reuerendiſsimum Dominum Fœlicem Tamburrellum Vicarium Generalem, nunc meritis ſic eius exigentibus Epiſcopum Soranum, Dominũ meum, vna cum Fiſcali, ac Dominis Conſultoribus, inter quos aderat etiam Dominus Canonicus Ioannes Antonius Nouarius, aſsiſtentibus ex aduerſo partibus, ac potiſsimum Rotundæ Aduocato D. Vincentio de Leone, quo ex acceſſu oculari inſpectione confinium omnium euidentia pro nobis apertiſsimè patebat, vt nihil dicendum ſupereſſet; tamẽ diffinitiua ſentẽtia terminatum iudicium haud tunc fuit. Verùm me interim ad Iuuenacen Eccleſiã, ſic meis exigẽtibus peccatis, (vti tantæ dignitatis indignissimo) aſſumpto; vacare cauſarũ patrocinio non amplius permiſſum mihi fuit, ſed Romam adire ad examen, & deinde ad reſidentiam, oportuit. Delatum tamen fuit; concordia inter ſe partes tacuiſſe. Quæ in hoc cauſa parauceram in medium operæ pretium me facturum exiſtimaui.

SVMMARIVM.

1 *Verba ſunt eorum, quæ ſunt in anima paſſionum, notæ.*
Suntquè mentis noſtræ ſignificantiſſimum teſtimonium, num. 2.
3 *Voluntas diſponẽtis verbis enarrata, lex eſt.*
Eiquè non parens facinus non leue admittit, num. 5.
4 *Legi, quæ in commune bonum decernitur, nõ parens, peccat.*
6 *Clauſula (& non aliter, nec alio modo) reſtrictionem operatur, & num. 20.*
Nullamquè aliam admittit interpretationem
Nullumquè alium intellectum.
Formamquè indicit omnino ſeruandam, num. 7.
Oſtenditquè voluntatem abeſſe diſponentis ſi contrà fiat, num. 8.
9 *Formam contrà datam quicquid ſit, cadit, ac nullum euadit.*
Forma dat eſſe rei.
Quæ autem de forma ſunt, dimitti haud poſſunt, num. 10.
11 *Dictio (poſt quam) omne reijcit anterius tempus, ſolùm poſterius reſpiciens.*
Conditionemque diſpoſitioni indicit, num. 12.
Præſertim ſi verbo futuri temporis iuncta fuerit, num. 13.
14 *Conditio nihil in eſſe ponit, omnia in ſuſpenſo reſeruans.*
Nihil proinde interim debetur.
Suſpenditque diſpoſitum, neque interim obligationem parit.
Quæ in forma ſpecifica impleri debet, nu. 17.
16 *Ablatiui abſoluti conditionem diſpoſitioni inurunt.*
Et in forma ſpecifica impleri debebit, nu. 17.
Indicuntquè formam, ac finalem oſtendunt cauſam, num. 18.
19 *Forma data, non impleta, diſpoſitio ceſſat, ac corruit.*
21 *Declaratio debet intelligi ad terminos antecedẽtis diſpoſitionis, cui declaratio accedit, & quam ſupponit.*

22 *Se-*

22 *Sequentia præcedentia declarant; quæ à ſequentibus ſupponuntur.*

23 *Tempus fauore legatarij adiectum, expectãdum erit; nequè curſim rem agere.*

24 *Verba indicant animum, ac mentem loquentis.*

25 *Voluntati diſponentis contra ire illicitum.*

Quia eius voluntas lex eſt, omnino ſeruanda.

26 *Legis voluntas hæc eſt, vt diſpoſita à morientibus ſeruentur.*

27 *Monialis inter mortuos reputatur poſt profeſſionem.*

Neque velle, neque nolle, (vt mortuus) habens.

28 *Teſtator non præſumitur, abſque prudenti conſilio diſpoſuiſſe.*

29 *Eccleſia abſquè ſufficienti dote erigi haud debet.*

30 *Hominem Deus non prius creauit, quàm mundum crearet, vt inueniret ille domum paratam.*

31 *Declaratio concordare debet cum diſpoſitione, quam declarat.*

Alioquin declaratio vti erronea æſtimabitur num. 33.

32 *Teſtes ad concordiam ſunt reuocãdi, ne periurio coarguantur.*

33 *Diſpoſitio ſola, vti lex, attendi debet.*

34 *Voluntates moritiũ impugnare nemini licet.*

35 *Reipublicæ expedit ſuprema hominum iudicia exitum habere.*

36 *Declaratio circa rem dubiam verſari debet, non circa claram, & patentem.*

37 *Voluntates morientium ſeruari iura omnia clamant.*

28 *Declarans nihil noui facit, ſed factum dilucidius exprimit.*

39 *Declaratio nouam ſpeciem non facit à re declarata, ſed eam, quæ eſt, detegit.*

Quare exauditur ad terminos præcedentis diſpoſitionis, num 40.

Alioquin non declaratio, ſed noua erit diſpoſitio, num. 41.

Ac conſequenter nulla.

Quia mutatur eſſentia prioris diſpoſitionis, num. 42.

43 *Declaratio ad terminos diſpoſitionis, quæ declaratur, tendere debet, non ex propria declarantis voluntate reggi.*

44 *Referens ad relatum reſpectum habere debet.*

45 *Facultas declarãdi reſtricta videtur per dictionem, le ſopra nominate dichiarationi.*

46 *Dictio (ſignanter) reſtrictiua eſt.*

47 *Arbitrium, non liberum, ſed regulatum tanquam à bono viro, intelligitur.*

48 *Cautio facit, vt res non videatur liberè præſtita, ſed auocabiliter.*

49 *Iudicium finitum dicitur, cùm tota lis per ſententiam dirempta eſt.*

50 *Monachus poſt profeſſionem, cùm ſit iam mortuus mundo, teſtari amplius non poterit.*

Neque etiam declarare.

51 *Monachus per profeſſionem renunciat proprijs, ſeque ſub alterius obedientia, & poteſtate transfert.*

ARGVMENTVM.

Ad interpretionem voluntatis, vltimæ plura. Et num facta facultate per diſponentem alicui confeſſario, interpretandi voluntatem in caſu dubio, poſſit ille interpætrationem omnino contrariam diſpoſitioni iam rogaræ aſſumere? Num verò Monialis poſt emiſſam profeſſionem valeat teſtamentum antea rogatum interpretari?

RESPONSIO DVODECIMA.

DOmina Iſabella Carafa, Duciſſa olim Cerciæ maioris, nunc verò Soror Maria Magdalena Carafa, Monialis Profeſſa in Monaſterio Sapientiæ huius Ciuitatis, anno 1617. ante quàm profeſſionem ſolemnem emitteret, ad Sacri Trident Concilij præſcriptum, præuia licentia Domini Generalis Vicarij Neapolitani, de rebus ſuis diſponens, inter cetera ſequẽtibus diſpoſitionẽ ad fauorẽ Religionis Theathinorũ Clericorũ Regulariũ rogauit, c. 20.

„ *Item dichiaro ritrouarmi molto obligata alli*
„ *Padri della Religione de' Clerici Regolari, &c.*
„ *Per tanto voglio, che dal reſto delle mie facoltà,*
„ *dedottione il peſo delli ſopradetti legati, e donatio-*
„ *ni, e di quello ſe ricuperarà del mio antefato, il*
„ *quale ſino ad hoggi importa da docati 17. mila in-*
„ *circa, e da qualſiuoglia altra cauſa pertinente alla*
„ *mia heredità, e di ogni attione, e raggione, che om-*
„ *ni futuro tempore mi poteſſe competere contro*
„ *qualſiuoglia perſona, ſe facci vn cumulo di docati*
„ *30. mil. con ponerſi ad anno, per anno in compra,*
„ *quello s'eſſigerà dell'entrate, e dalle compre ſi fa-*
„ *ranno del modo, vt infrà; e fatta che ſarà detta*
„ *ſumma ſia della Religione delli Clerici Regolari,*
„ *per quell'opera, ch'io ſotto ſigillo di ſecreto, hò di-*
chia-

Digitized by Google

,, *chiarato al Padre D. Thomaſſo mio Confeſſore;*
,, *& non aliter, nec alio modo. Con peſo anco di die-*
,, *ci meſſe il giorno perpetue del modo come io hò*
,, *detto à lui, e con le conditioni, e patti, che al detto*
,, *Padre hò dichiarato, & non aliter, nec alio modo.*
,, *Et in ſpecie con la ſpecifica, e particolare conditio-*
,, *ne, e nõ altrimente, la quale ſi cõtiene in vn foglio,*
,, *che ſcriuerò di mia mano, e ſigillarò, nel quale di-*
,, *chiaro la mia volontà; e voglio, che ſi habbia da*
,, *oſſeruare puntualmente come ſi ritroua ſcritto in*
,, *eſſo; il quale foglio farò duplicato, acciò vno ſi cõ-*
,, *ſerui appreſſo di me, e l'altro appreſſo di detto mio*
,, *Confeſſore.*

Et cap. 33. ſequentibus ſubnectit.

,, *Item perche mi ſono annaluta nella preſente*
,, *mia diſpoſitione del detto Padre D. Thomaſſo mio*
,, *Confeſſere; confidandoli tutta la mia intentione,*
,, *per tanto dò, & concedo al detto Padre piena, e*
,, *pieniſſima authorità di poſſere fare non ſolo tutte*
,, *le dichiarationi ſopranominate: & ſignanter di*
,, *quello in che s'haueranno da impiegare li detti du*
,, *cati 30. m. in quello tempo, che ad eſſo parerà eſ*
,, *pediente, ma anco dichiarare qualſiuoglia dubio, e*
,, *lite, che forſi occorreſſe nella preſente mia diſpo-*
,, *poſitione, dandoli tutta quella authorità, ch'io*
,, *ſteſſa al preſente tengo delle mie robbe. Ordinan-*
,, *do eſpreſſamente, che tutto quello, che da detto Pa*
,, *dre ſarà dichiarato, inuolabilmente s'habbia da*
,, *oſſeruare.*

Emiſſa poſtmodum ſolemni profeſſione in dicto Monaſterio per dictam Sororē Mariam Magdalenam Carafa; ſub die 12. menſis Auguſti 1620. dictus Pater Thomas Pelliccionus ex Clericis Regularibus declarationem prædictam rogauit, quæ etiam ſubſcripta fuit per dictam Sororem Mariam Magdalenam principalem, & ſigillata tradita illa fuit Notario publico, & poſtmodū ſub die 10. Nouembris 1623. aperta. Continet autem declaratio prædicta, ſequentia.

,, *Dichiaro primo, che l'intentione della princi-*
,, *pale fù che li ducati 30. m. fuſſero della Religio-*
,, *ne videlicet duc. 10. m per la celebratione di die-*
,, *ci meſſe il giorno in perpetuum, cioè, &c. e duc.*
,, *20. m. fuſſero ſtati anco in compra vita ſua duran-*
,, *te, acciò delli frutti ſe ne fuſſe fatta quell'opra che*
,, *mi haueua dichiarata, &c. Dichiaro ſecondo l'eſ-*
,, *plicatione del Capo 20. di detta diſpoſitione, che*
,, *l'opre da eſſa à me nominate furno l'infraſcritte*
,, *gradatim, & ſucceſſiuè, con l'infraſcritti conditio-*
,, *ni: cioè, ò il quarto luogo in queſta Città di Napo-*
,, *li, purche fuſſe ſtato, ò S. Giouanni à Maggiore, ò*
,, *li Banchi nuoui, oue è al preſente la Chieſa delli*
,, *Barbieri, ò altro luogo ſimile, ò la fabrica della*
,, *nuoua Chieſa di Santi Apoſtoli, vt infrà, ò la fa-*
,, *brica di Santa Maria de gli Angioli ad Echia,*
,, *con libera facoltà di poſſere io eligere quella ope-*
,, *ra che mi fuſſe parſa migliore, con l'infraſcritte*
,, *conditioni, videlicet: che facendoſi il quarto luo-*
,, *go, ſe ci haueſſero à tranſferire l'oſſa di ſuo padre,*
,, *&c.* & paulò poſt. *E quando non s'haueſſe poſ-*
,, *ſuto fare niſſuna delle dette trè opre, vt ſupra, ſi*
,, *fuſſero diuiſi li detti duc. 30. m. trà le Caſe di Na-*
,, *poli, e Sorrento per quella parte, e portione haueſ-*
,, *ſe parſo à me, con conditione di non obrigare il ca-*
,, *pitale vita ſua durante, &c. Dichiaro terzo qual-*
,, *mente nell'iſteſſo anno 1617 nel meſe di Giugno*
,, *à tempo io dihiarai le dette confidenze laſciatemi,*
,, *al P. D. Gio: Battiſta Caſtaldo Viſitatore per ordi-*
,, *ne del molto R. P. Generale, li diſſi con licenza*
,, *della Principale, che l'intentione della detta Suor*
,, *Maria Maddalena era, che s'attendeſſe ad hauere*
,, *la Chieſa di San Giouanni Maggiore, ò li Ban-*
,, *chi nuoui ò altro luogo ſimile, acciò dopò l'eſpedi-*
,, *tione della lite, ſe li poteſſe applicare il legato del*
,, *modo, vt ſupra, e l'iſteſſo fù riferito dal detto D.*
,, *Gio. Battiſta al Padre Generale, al quale anco io*
,, *l'hò confirmato più volte, perloche lo detto Padre*
,, *Generale fè fare molte diligenze per accapare v-*
,, *no delli luoghi nominati, e de più ne diede cura*
,, *al P. D. Mattheo Prepoſito di S. Paolo, & à me.*
,, *Per tanto dico, e dechiaro l'intentione di detta*
,, *Suor Maria Maddalena eſſere, che ſoccedendo ca-*
,, *ſo, che à tempo s'haurà la ſentenza dell'aſſiſtenza*
,, *dimandata ſopra la maſſaria di Poggio Reale per*
,, *l'Anteſato, della quale cauſa è Commiſſario il*
,, *Preſidente D. Giouanni Henriquez, la Religgio-*
,, *ne haueſſe ottenuta la Chieſa di S. Gio. Maggiore*
,, *dall'Illuſtriſſimo Signor Cardinale Arciueſcouo, e*
,, *dell'Abb. e Beneficiati di detta Chieſa; ouero la*
,, *Chieſa di Santi Coſmo, e Damiano fundata dalli*
,, *Barbieri nelli Banchi nuoui, ò altro luogo ſimile*
,, *alli ſopradetti in modo che ſe ritrouaſſe in pacifi-*
,, *ca poſſeſſione di vno delli detti luoghi, con certez-*
,, *za, che non haueſſe à diſmetterſi, in tal caſo lo det-*
,, *to Legato ſia del detto luogo con le conditioni, vt*
,, *ſupra, & infra & non aliter, nec alio modo. Mà*
,, *non trouandoſi in tal tempo hauuto vno delli det-*
,, *ti trè luoghi, vt ſupra, in tal caſo dichiaro l'inten-*
,, *tione di detta Suor Maria Maddalena eſſere, che*
,, *lo detto Legato ſia della Caſa di Santi Apoſtoli,*
,, *per la fabrica della nuoua Chieſa &c.*

Mota igitur lite aduerſus Bona Ducis Cerciæ maioris viri quondam dictæ Dominæ Iſabellæ, poſtmodum Sororis Mariæ Magdalenæ, in Regia Camera, contra Regium Fiſcum, qui bona occupauerat dicti Ducis, pro reſiduo dotium, & antefato per viam aſſiſtentiæ, tàm ſuper iure in loco *Poggio Reale* dicto, quàm ſuper alijs Bonis prædicti quond. Ducis. Demum poſt multa ſub annum 1623. die 3. Nouembris, Latum fuit diffinitiuum decretum, quo fuit dictū: *Aſſiſtentiam petitam per prædictam Illuſtrem Ducißam Cerciæ maioris Iſabellam Carafam ſuper Maſſarijs, & domibus cum iardeno prædictis, eidem Ducißæ Iſabellæ præſtandam eſſe, & præſtari debere, &c.* A quo decreto fuit reclamatum.

Verùm ſub die 18. Decembris eiuſdem anni 1623. fuit prouiſum, quòd: *Conſignetur poſſeſſio maxariarum in actis deductarum cum earum domibus retroſcripta Illuſt. Ducißæ Cerciæ maioris Iſabellæ Carafæ pro ſumma ducatorū 7. m. iuxta appretium factum per Tabularium electum in compotum crediti ipſius, &c. præſtita*

tamen

Digitized by Google

tamen priùs cautione per dictam Duciſſam de restituendo maſſariam prædictam in caſu retractationis decreti.

Qua cautione præſtita, capta fuit poſſeſsio maſſariæ prædictæ ſub eodem die 15. Decẽbris 1623. Et ſub die 4. Martij 1624. per Aſtorgium Agneſium Curatorem hæreditatis dictæ D. Iſabellæ Carafæ Duciſſæ fuit per inſtrumentum publicum facta aſsignatio ducatorum 20. m. Patribus Sanctorum Apoſtolorum vigore declarationis per dictum D. Thomam Pelliccionum factæ, ex corporibus hæreditarijs.

Poſtmodum verò anno 1628. fuit erecta quarta Domus in Platea de Toledo in hac Ciuitate, ſub inuocatione Sanctæ Mariæ de Laureto.

Contendere proinde Patres dictę Domus ad ſe ſpectare dictos duc. 20. mil. cum pro 4. Domo erigenda illi deſtinati fuerint per dictam Dominam Iſabellam Carafam Duciſſam Cerciæ maioris, Sororem Mariam Magdalenam. Verum per Patres Domus Sanctorum Apoſtolorum replicatur obſtare illis declarationem factam per dictum D. Thomam Pelliccionum voluntatis diſponentis iuxta ſibi factam facultatem, qua cautum fuit, tunc quartam Domum erigendam, ad legatum duc. 20. m. admitti debere.

» *A tempo s'hauerà la ſentenza dell'aſſiſtenza*
» *dimandata ſopra la maſſaria di Poggioreale per*
» *l'antifato, la Religione haueſſe ottenuta la Chie-*
» *ſa di S. Giouanni Maggiore, &c.* Vt ſupra retu-
» limus, vt cùm non fuerit, tunc temporis ha-
» bita dicta Domus quarta, iurè nec iniuria ap
» plicatio ſucceſſerit, in conſtructionem fabricæ nouæ Eccleſiæ Sanctorum Apoſtolorum.

At nos oppoſitione nihili ducta non factum fuiſſe, tunc temporis caſum pro Domo Sanctorum Apoſtolorum, firmo contẽdimus pectore, deberiquè proindè Legatum prædictum duc. 20. m. Eccleſiæ, & Domui prædictæ Sanctæ Mariæ de Laureto, iam erectæ ab anno 1628. aſſerimus, contendimuſquè.

Planè, quia diſpoſitio prædictæ Dominæ Duciſſæ Iſabellæ Carafæ, vt ex verbis diſpoſitionis eius apertè legitur fuit; *Che dal reſto*
» *delle mie facoltà* (dicens) *deduttone il peſo delli*
» *ſopradetti legati, e donationi, e di quello ſi ricupe-*
» *rarà del mio antefato, il quale ſino ad hoggi im-*
» *porta da ducati 17. mil. in circa, e da qualſiuoglia*
» *altra cauſa pertinente alla mia heredità, & di o-*
» *gni actione, e raggione, che omni futuro tempore*
» *mi poteſſe competere contro qualſiuoglia perſona,*
» *ſe ne facci vn cumulo di 30. mil. ducati con poner-*
» *ſi ad anno per anno in compra quello s'eſſigerà*
» *dall'entrate, e dalle compre ſi faranno, del modo,*
» *vt infra; & fatto ſarà detta ſomma ſia della Reli-*
» *gione de Chierici Regolari, per quella opera, che*
» *io ſotto ſigillo di ſecreto hò dichiarato al Padre*
» *Don Thomaſſo mio Confeſſore, & non aliter,*
» *nec alio modo, &c.*

Seruanda igitur erit voluntas dictæ Dominæ Duciſſæ ſic piæ diſponentis, vt verba
eius indicant, ex quibus internus animi ſenſus in apertum deducitur iuxta ea, quæ per
Ariſtotelem primo perihermenias proferũ-
1 tur, quòd ſunt verba earum, quæ ſunt in
anima paſsionum notæ; *ad text. in l. labeo 7. §.*
id Tubero ff. de ſuppellect. legat. can. is autem 22.
quæſt. 1. Petrus Gregor. Tholoſan. ſyntagmat. iuris
2 *vniuerſ. lib. 24. cap. 1. num. 1.* Nequè enim clarius
aliud, atquè ſignificantius mentis noſtrę eſt teſtimonium, quàm qualitas inſpecta verborum, vt ex Caſsiodoro refert *Iacob. Thomingius deciſ. Lipſien. 9. num. 3. & dixit Bald. in l generaliter 13. in primo notab. C. de non numer. pecun. Rota apud San. memor.* Gregor. *XV. deciſ. 301. num. 3.*

Voluit igitur diſponẽs Domina Duciſſa, vt ex reſiduo hæreditatis ſuæ (facto ſatis legatis, & donationibus per prius per eam rogatis) ex reſiduo bonorum ſuorum, ac præſertim de duc. 17. mil. circiter pro Antefato ſibi debitis, cumulus fieret ducatorum 30. mil. ex redditibus annuis ex dictis bonis perueniendis; quo ſane cumulo facto ipſi 30. m. cederent in vtilitatem dictæ Religionis Patrum Clericorum Regularium Theathinorum, in opus illud, quod ipſa D. Thomę eius Confeſſario in ſecreto, & ſub ſecreti ſigillo eddixerat.

Parendum ergo prius erat voluntati, & diſpoſitioni dictæ Dom. Duciſſæ per cumulum modo prænarrato 30. m. faciendum, quàm opus demãdatum, & ſecreto aurium fiſum 30. ipſa millia obtineret Religio. Quia
3 lex eſt voluntas diſponentis verbis enarrata,
ad text. in §. diſponat in auth. de nupt. collat. 4. can. vltima voluntas 13. quæſt. 2. l. prima, §. ſi enim teſtator, C. communia de legat. vt ſicuti legi, quę
4 in commune Reipublicæ bonum aliquid
decernit, parendum omnino eſt, ni peccato tranſgrediens maculare ſe velit *ad tex. in c. 1. de conſtitut. cap. fin.* ibi: *Cuius tranſgreſſio periculum ſalutis inducit de Conſuetud. Abb. in cap. nã concupiſcentiam 4 num. 2. de conſtitutionib. S. Thom. 1. 2. q. 96. art. 4. Nauarr. man. cap. 23. n. 48. Couarr. regula peccatum part. 2. § 5. num. 3. cum ſeq. Ioann. Salas de legib. diſput. 50. ſect. prima num. 6.*

5 Ità, pariquè modo voluntati parendum
ſit eius, qui de rebus ſuis diſponens, legem eddixit. Vt ſi contrà fiat, facinus, nec leue, incurratur. *can. Syluest. cum ibi notat per Gloſſ. 11 quæſt. 1 l. fin. C. de fideicomm. Nauar. conſ. 9. num. 6. verſ. ac præfata venditio. lib. 3. de empt. & vendit. & man. cap. 25. nu. 65. Pater. Molina de iuſt. & iur. tom. 1. diſput. 251. col. 2. verſ. dubium tamen eſt, Rota apud Cardin. Caualer. deciſ. 471. num. 1.*

6 Quod firmiſſime ſuadet clauſula, quam
diſponens adiecit, vt ita (vt ipſa edixerat,) fieret, *& non aliter, nec alio modo,* quæ planè clauſula

ſula reſtrictionem , atquè compreſsionem operatur dictorum, vt nullam admittere valeant interpretationem aliam, quàm ex verbis ipſis, & diſpoſitione habetur, nullamq; admittat modificationem; nullumquè aliũ intellectum, *vt docet Bald. in l. ſiquidem 9. ad Gloſſ. num 3. C. de except. Soccin. Senior. conſ. 257. num. 3. verſ. poſtremò concludenter, vol. 2. Pariſ. cõſ. 19. n. 15. & ſeq. vol. 2. Decian. conſ. 72. nu. 35. lib. 2. Viuius deciſ. 23. num. 2. Cæſar. Bartius deciſ. Bonon. 25. num. 69 Petrus Cened. ſingular. 65. nu. 3. Barboſa de clauſulis clauſ. 81. num. 2.*

7 Atquè formam diſpoſitioni indicit omninò ſeruandam *ad text. in l. de his, vbi Bart. num. 3. C. de tranſact. Carol. Ruin. conſ. 93. nu. 25. lib. 3. Magon. deciſ. Florent. 49. num. 7. & 8. Cened. ſingul. 65. num. 1. & ſeq. Barboſa de dictionib. dict. 220. & de Clauſul. d. clauſ. 81. num. 2. Bartius d. deciſ. 25. num. 69. & deciſ. 79. num. 45. & deciſ 97. nu. 3. Rota in Peruſina fideicommiſſi 14. Iunij 1559. coram Litta deciſ. 16. num. 2. part. 2. tom. 1. in recent.*

Oſtenditquè voluntatem abeſſe diſponẽtis, ſi contrà, ac ipſa diſpoſuit fiat *Decian. cõſ. 1. nu. 32. lib. 3. Doctor. Mart. de clauſ. part. 1. clauſul. 76. num. 9. 10. & 11. Bartius deciſ. 25. nu. 69. & d. deciſ. 79. num. 45. Rota in Forolinien. cenſ. 13. Nouembris 1589. coram Orano deciſ. 43. num. 2. in fin. poſt 2. vol. Conſil. Farinac. Barboſ. d. clauſul. 81. num. 7.*

9 Quicquid autem contra præſcriptam à diſponente formam attentatur, nullum eſt. Quòd ſeruari forma debeat, ex qua res omnis eſſe ſortitur, *l. Iulianus 9. § ſi quis rem, ff. ad exhibend. l. non dubium 5. C. de legib. cap. qui ex timore 8. de regul. iur. extrà cap. quæ contrà 64. de regul. iur. in 6. cap. cum dilecto. 22. de reſcript. cap. piſanis 19. de reſtitut. ſpoliat. meus Maranta in ſpeculo 2. part. princ. in princ. num. 25. & conſ. 42 num. 4. 5. 6. & 7. & conſ. 84. num. 6. in fin. Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 23. num. 2. & deciſ. 518. num. 3. & 4. Rota part. 1. diuerſ. deciſ. 226. num. 2.*

10 Nimirum, quòd quæ de forma ſunt, omitti minimè poſſunt, *ſecundum Bald. in authen. matri, & auiæ num. 3. C. quando mulier tutel. officio fungi poteſt, Rota apud Card. Caualer. deciſ. 288. num 3.*

Potiſsimum cùm pręciſè locuta fuerit diſponens, vt non antè relictum Religioni quæreretur Patrum Theatinorum, in opus per eam etiam ſecreto demandatum, quàm cumulus prædictus triginta millium, modo
„ per eam dato, factus fuiſſet, dicens: *Et fatto,*
„ *che ſarà detta ſumma, ſia della Religione di Chieri-*
„ *ci Regolari per quell'opra, che io ſotto ſigillo di*
„ *ſecreto hò dichiarato al Padre D. Thomaſſo mio*
„ *Confeſſor, & non aliter, nec alio modo.*

Non itaq; ante Religioni relictum quæri voluit diſponens, quàm factum fuiſſet cumulus prædictus triginta millium. Vt ſuper eſſet vnde opus demandatum ſuum videret effectum. Hoc nempè verba indicant illa.„
„ *E fatto, che ſarà detta ſumma*, quæ latine reddi
poſſunt, & poſtquam ſumma prædicta conflata fuerit, religioni quæratur *ſia della detta Religione.* Dictio namque illa, (& poſtquam)
11 omne reijcit anterius tempus, atquè poſterius dumtaxat reſpicit, & admittit *ad text. in l. Aemilius Largianus 39. ff. de minoribus, & tex. in cap. cum in 16. vbi Scribent. de teſtibus, l. pacta conuenta 72. in princ. vbi gloſſ. ff. de contrahend. empt. Pariſ. conſ. 31. nu. 83. lib. 1.* ſequitur *Cenedus ſingul. 75. num. 3. & Barboſ. de dictionib. dict. 272. num. 4.*

12 Pręterquam, quòd conditionem diſpoſitioni indicit, ſecundum *Bart. in l. quibus diebus, § Termilius, num. 5. ff. de condit. & demonſt. l. ſi ita ſcriptum 46. § fi. vbi gl. verbo nupſiſſet, ff. de legat. Rota in Paduana iuris patronatus 1. Iulij 1601. coram Corduba deciſ. 46. num. 1. in fin.*
13 *part. 2. tom. 1. in recent.* Si pręſertim verbo futuri temporis iuncta fuerit (vt in facto hoc noſtro, *e fatto, che ſarà*) atquè à futuro euentu diſpoſitio pendens fuerit, vt aduertit *Bart. in l. prima verſ. aliquando num. 3. ff. de condit. & demonſtrat. Hieronym. de Monte quæſt. 24. num. 1.* ſequitur *Barboſa d. dict. 272. nu. 2.*

14 Conditio autem nihil omninò in eſſe ponit, ſed omnia in ſuſpenſo reſeruat. Vt nihil interim debeatur donec purificata conditio ipſa fuerit, *l. cedere diem 213. § vbi ſub conditione, ff de verbor. ſignificat. l. non omnis 19 ſi certum petatur, l. hoc iure vtimur 10. ff. de verborũ obligat. l. vnica § ſi autẽ aliquid ſub conditione, C. de caducis tollend. § ſub conditione, & § conditiones inſtitut. de verborum obligat. l. cùm ad præſens 37. ff ſi certum petatur cap. fin. in fin. de trãſlat. Epiſc. cap. verùm 4 de condit. appoſit. cap. vnico, § fin. de ſponſalib. in 6. Ludouic. Caſanate conſ. 35. num. 9. Heronym de Monte d. quæſt. 24. num. 2. Ioan. Cephal. conſ 37. nu. 47. vol. 1.*

15 Quinimò, nedum actum, ac diſpoſitum ipſum conditio ſuſpendit; verùm, & obligationem, illiuſquè natiuitatem, vt optimè ad rem adnotat *Grinellius Senatus Dolani deciſ. 133. num. 9.*

Nihil igitur Religioni, quęſitũ fuerat, antequàm cumulus factus fuiſſet 30. m. per diſponentem ſub forma pręciſa demandatus, & non aliter, nèc alio modo.

Quod dilucidus ſuadetur, ſi verba prędicta, *(& fatto che ſarà detta ſumma)* per ablatiuum abſolutum latinitati donentur. (Et facta, atquè conflata dicta ſumma) ſcilicet pecuniarum triginta millium, modo ſupra„ per diſponentem narrato.

16 Ablatiui nempè huiuſmodi abſoluti, pręterquàm quòd conditionem diſpoſitioni inurrunt, *l. à teſtatore 108. vbi Gloſſ. verbo conditio. ff. de condit. & demonſtr. l. euictis agris 18. ff. de vſur.* pluribus, *Frãciſcus à Ripa in rubr. ff. ſolut. matrim. num. 30. cum ſeq. & ibid. Doct. Ioan. Cephal. conſ. 296. n. 4. lib. 2.*

17 Itaut in forma ſpecifica impleri conditionem oporteat, non verò per ęquipollens

l. Qui

l. Qui hæredi 44. & l. Meuius 54. ff. de condit. & demonſtrat. Proauus meus Robert. Maranta conſ. 31. num. 3. Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 492. num. 7. & 8. plenè *Surd. conſ. 186. num. 19. lib. 1. Rota apud Cardin. Gaualer. deciſ. 428. num. 2. & in Romana donationis de Maſſis 28. Martij 1577. coram Aldobrandino Clement. VIII. deciſ. 433. num. 2. part. 1. diuerſ.*

18 Formam quoquè indicunt, cauſamque finalem, oſtendunt *Aluarus Valaſcus conſult. 60. nu. 7. & 8. Rota apud Cardinal. Caualer. deciſ. 78. num. 3.*

19 Vt forma data minimè impleta, ceſſare quoq; diſpoſitio debeat. *Valaſcus*, qui alios refert *d. conſul. 60. n. 9. ad regulam tex. in cap cum ceſſante 60. de appellat.* quòd ceſſante cauſa, ceſſat effectus, & latè tradita *ibid. per Tiraq in prima part. num 89.*

20 Attentis potiſſimum dictionibus illis ſubſequentibus, (& non aliter, nec alio modo,) quæ diſpoſitionem comprimunt, vt non aliter fieri debeat, quàm demandatum fuit, ita vt ſi aliter fiat voluntas deſit diſponentis, vt ſuperioribus diximus.

Nec obſtabit, quæ ſatis fortiter objicitur nobis declaratio ex voluntate diſponentis per Patrem D. Thomā Pelliccionum facta,
„ qua dixit. *Per tanto dica, e dechiaro l'intentione*
„ *di detta Suor Maria Maddalena eſſere, che ſocce-*
„ *dendo caſo, che à tempo s'haurà la ſentenza del-*
„ *l'aſſiſtenza dimandata ſopra la maſſaria di Poggio*
„ *Reale per l'anteſato della quale cauſa è Commiſ-*
„ *ſario il Preſidente D. Giouanni Henriquez la Re-*
„ *liggione haueſſe ottenuta la Chieſa di San Gio:*
„ *Maggiore dall'Illuſtriſſimo Signor Cardinale Ar-*
„ *cineſcono e dall'Abb. e Beneficiati di detta Chie-*
„ *ſa; ouero la Chieſa di Santi Coſmo, e Damiano fun*
„ *data dalli Barbieri nelli Banchi nuoui, ò altro luo*
„ *go ſimile alli ſopradetti in modo, che ſe ritrouaſſe*
„ *in pacifica poſſeſſione delli detti luoghi, con cer-*
„ *tezza che non haueſſe à diſmetterſi, in tal caſo lo*
„ *detto Legato ſia del detto luogo con le conditioni,*
„ *vt ſupra, & infra, & non aliter, nec alia modo.*
„ *Ma non trauandoſi in tal tempo hauuto vno delli*
„ *detti trè luoghi vt ſupra, dichiaro l'intentione di*
„ *detta Suor Maria Maddalena eſſere, che il detto*
„ *Legato ſia della Caſa di Santi Apoſtoli, per la fa-*
„ *brica della nuoua Chieſa &c.*

Non (inquam) obſtabit.

21 Tùm, quòd declaratio iſthæc exaudiri debet iuxta terminos antecedentis diſpoſitionis, ad quā declaratio acceſſit, facto ſcilicet cumulo ducatorum 30. mil. iuxta prænarratam diſpoſitionem. Supponit nempè declaratio præcedentem diſpoſitionem, ad quam ipſa accedit declaratio. Cùm enim ſit actus ſubſequens diſpoſitionem, vtiquè ſupponit illam antecedentem. argumento, *tex. in l. ſed Iulianus 9. in princ. & §. proinde, ff. ad Senat. Con ſult. Macedon Surd. deciſ. 105. num. 8.* quem ſequitur *Anton. Monach. deciſ. Florent. 2. num. 25.* Quemadmodum ex ſubſequentibus quid in præcedentibus actum fuerit aperitur pariter, & declaratur, *argumento text. in § pauonum inſtitut. de rerum diuiſ.* & eorum, quæ habet Iulianus *in l. ſeruus plurium 53 §. fin. in fin.* ibi: quæ præcedunt, vel quæ ſequuntur, *ff. de legat. 1. Aymon. conſ. 319. nu 11. Cacherau deciſ. 90. nu. 19. Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 169. num. 6.*

Cumulus vero prædictus 30. m. fieri de-
„ bebat. *Dal reſto delle mie facoltà* (vt diſpo-
„ nens loquitur) *deduttone il peſo delli ſopradetti*
„ *legati, e donationi, da quello ſi ricuperarà del mio*
„ *anteſato, quale ſina ad hoggi importa duc. 17. mil.*
„ *in circa, e da qualſiuoglia altra cauſa pertinente*
„ *alla mia heredità, & da ogni attione, e raggione,*
„ *che omni futuro tempore mi poteſſe competere*
„ *contro qualſiuoglia perſona ſe ne facci vno cumu*
„ *lo di duc. 30. mil. componerſi ad anno per anno*
„ *in compra quello ſi eſſigerà dall'entrate, e dalle*
compre ſi faranno, del moda, vt infra, &c.

Si itaquè cumulus 30 m. fieri debebat ex reſiduo hæreditatis, ſolutis prius legatis alijs, & donationibus, per diſponentem mandatis, atquè præſertim ex duc. 17. m. pro antefato debitis.

Non vtiquè poterat quartus locus erigendus per Religionē excludi a diſpoſitionis cōſecutione ſtatim ſequta ſentētia ſolutionis antefati; cum ex illo etiam cumulus fieri deberet ad ſummam 30. m. quæ non prius Religioni quærebatur, quàm factus fuiſſet cumulus prædictus. Sic enim diſponens ſtatuit dicens: *E fatta che ſarà detta ſumma* (vtiquè triginta millium per cumulum iam demandatum) *ſia della Religione del*
„ *li Clerici Regolari per quell'opra, ch'io ſotto ſi-*
„ *gillo di ſecreto hò dichiararo al Padre D. Thomaſſa mio Confeſſore; & non aliter, nec alio modo.*

Nequè enim quartò loco erigendo directè triginta millia dedita fuere; ſed Religioni Clericorum Regularium ad opus demādatum quarti loci. Priùs igitur Religioni quæſitum legatum fuit, & poſtmodum per eam quarto loco erigendo. Quemadmodū num. 38. in diſtributione eorum, quæ diſpoſuerat, in fin. repetijt, dicens: *li ducati 30. mil. del mōte, vt ſupra, donati alla Religione.* Nequè Religioni ipſi 30. m. ſimpliciter applicata fuere; ſed ſub conditione *fatta, che ſarà detta ſumma, ſia della Religione, &c.* vt ſupra perpendimus.

At cumulus inter alia ex pecunijs pro antefato debitis fieri debebat, ad ſummam decem, & ſeptem millium conſequendis, quæ ſanè ſumma poſt ſententiam debebatur, cum non ſpontè ſolueretur, ſed ex coactione, condemnato Regio Fiſco ad reſtitutionem bonorum quond. Ducis viri Dominæ diſponentis. Non itaquè ſtatim poſt ſententiam, eademmet hora debebatur, neque ſtatim cumulus fieri poterat; vnde nequè Re-

ligioni ſtatim habita ſententia quęrebatur, non facto cumulo. Cùm expreſsè eidem relicta fuerint triginta millia *fatta che ſarà detta ſumma*. Expectandum proinde fuerat tēpus pręfatū facti cumuli 30.m. vt tunc demū Religioni, quęreretur legatum; vt illa poſtmodum quartam domum erigere valeret, cuius fauore tempus iniūctum fuerat *argumento, text. in l ſi ita 44. §. Pegaſus ff. de legat. 2. Abb in cap. nos quidem 3. num. 7. de teſtam. Gratian. forenſ. part. 2. cap. 358. num. 15. Card. Manti. de coniectur. vltim volunt. lib. 7. tit. 10. num. 11.* Non igitur ita exaudiri declaratio debet, vt materialiter intellecta fuit.

Alioquin erit illa contraria diſponentis intentioni, ac menti, ipſiſquè met verbis diſ-
24 ponentis, ex quibus animus, & mens habetur loquentis *ad text. in d l. Labeo 6. §. id Tubero. ff. de ſuppellect. legata.*

Quomodo autem cumulus prædictus fieri deberet, iam ipſamet diſponens in ipſa ſua diſpoſitione demandauit num. 21. & 22. *Dall'entrate* (ſcilicet) *peruenende dalla mia facultà*. Nequè huic diſpoſitioni contraire licitum erit, cum lex ſit voluntas diſponentis, omnimò ſeruanda *authent. de nuptijs collat. 4. §. diſponat l. prima, C de Sacroſanct. Eccleſ. Gloſ. in cap. tua nobis 17. verbo voluntatem de teſtam. extrà.*

26 Et hæc vna legum eſt voluntas, & intentio, vt quæ diſpoſita ſunt à morientibus, omninò ſeruentur, *§. exhæredatos autem liberos, cap. 1. in authent. de hæredibus, & falcid. collat. prima.*

27 Inter mortuos autem, quòad diſpoſitionem iam factam, computabitur hæc Domina, quæ per profeſſionem mortua mundo fuit, & cui neque velle, nequè nolle (vt mortuo) manet amplius, *can. nolo. 10. & can non dicatis 11. 12. quæſt. 1. cap ſi religioſus 27. de electio. in 6. cap. fin. de ſepultur. in 6. cap. cùm ad Monaſterium 6. de ſtatu monachorum extrà auth. ingreſſi C de Sacroſanct. Eccleſ. Rota apud Coccin. deciſ. 360. num. 4.*

Tùm quòd apertè etiam dicta Domina iam antè in ipſa ſua diſpoſitione mandauerat, quid faciendum erat ſequuta ſententia adiudicationis antefati num. 48. ſequentibus loquens.

,, *Item dichiaro, che ottenendoſi ſentenza d'adin-*
,, *indicatione, ò aſſiſtenza ſopra la Maſſaria, ò altre*
,, *robbe dello quond. Duca Girolamo mio marito, ò*
,, *vero ſopra le robbe della Sign. Portia Caracciola*
,, *mia Socera, che le dette robbe ſi poſſano vendere*
,, *dal Sign. Ceſare con conſenſo però del detto P. D.*
,, *Thomaſſo, ò perſona da eſſo dichiaranda, ſenza*
,, *altra ſolennità di legge, per quello prezzo, ch'alli*
,, *ſopradetti parerà; il quale voglio ſe ponghi in cō-*
,, *pra del modo, e con le conditioni, e per lo fine, vt*
,, *ſupra.*

Non itaquè diſponentis voluntatis fuit, vt ſtatim ſequuta ſententia adiudicationis ſuper Rure pro antefato conſequendo, Religio ſuccederet; ſed ſequuta ſententia cumulus demandatus, etiam per venditionem bonorum, fieret, illoquè facto, ſic demum Religio ſucceſsionem ſubiret 30.m. & per eam locus erigeretur quartus Religionis eiuſdem, vel in Eccleſia Sancti Ioannis Maioris, vel Sanctorum Coſmæ, & Damiani, in loco *(delli Banchi nuoui)* vel in alio loco ſimili.

28 Nequè ſanè hoc abſquè prudēti conſilio per dictam Dominam Duciſſam factum fuiſſe videtur. Cùm enim noua Regularis Domus erigenda eſſet, non vtiquè illa abſ-
27 què ſufficienti dote erigi debebat *ad text. in cap. 1. vbi Gemin. de præben. in 6. Gloſſ. in can. quicunque fidelium 27. in Gloſſ. 1. in fin. 16. q. 7 can. nemo Eccleſiam 8 de conſecrat. diſt. 1. c. cum ſicut 8. vbi Glo. 1. de conſecra. Eccleſ. clement prima in princ. de iure patronat. Caſſador. deciſ. 19. de præbend. Menoch. de arbitrar. caſu 216. nu. 14 Surd. de aliment. tit. 1. q. 84. num. 7. Lotterius de re beneficiar. lib. 1. q. 31. num. 4.*

Quam ob cauſam iurè, nec planè iniurià demandauit, facto cumulo 30. mil. viginti milla ex illis, non ſtatim quarto loco erigendo acquiri, ſed Religioni cum onere tamen dictum quartum locum erigendi. *E fatto, che ſarà detta ſumma* (inquiens) *ſia della*
,, *Religione di Chierici Regolari, per quell'opera,*
,, *che io ſotto ſigillo di ſecreto hò dichiarato al Pa-*
,, *dre D. Thomaſſo mio Confeſſore, & non aliter, nec*
,, *alio modo.*

30 Quemadmodum, non priùs hominem, rerum omnium plaſmator Deus creauit, neque inſpirauit in faciem eius, ſpiraculum vitæ *Geneſ. 1. nu. 27. Eccleſiaſt. 17. 1. & ſeq.* quàm totam mundi machinam plaſmaret ex nihilo; vt facto homine, microcoſmos, magnum hunc mundum, & ornatum, quaſi pro domo, nobilis habitator, & Rex inueniret, vt *Diuus Gregorius Niſſenus in ſuo examerон. ſiue de opificio Dei* adnotauit, *& Gregor. Nazianenus orat. 43. col. 3. in fin.*

31 Quocirca, vel declarationem à dicto P. D. Thoma factam ad terminos reducemus diſpoſitionis dictæ Dominæ, vt eam concordem diſpoſitioni præfatæ faciamus, ad terminos, *text. in d. cap. cum tu 16. de teſtibus, & notatis ibid per Gloſſ. in verbo. benignè.* Quate-
32 nus habet, teſtes ad concordiam inter ſe ſe reduci debere, ne periurii coarguantur. *Frāciſcus de Ponte conſ. 1. num. 50. & 52. vol. 1.*

33 Vel vero illam vti erroneam, & contrariam primarię diſpoſitioni, quę ſola attendi debet vti lex, *ad text. in d. §. diſponat in authen. de nupt.* habere cogemur.

Quæ profectò perpenſio, atque verborū, voluntatiſquè diſponentis exactum trutinum, ex iis potiſsimùm vallatur, quæ diſponens ipſa ſequenti capite 29. dixit, inquiens.

,, *Item dichiaro, che occorrendo, per non ſpedir-*
,, *noſi le liti preſto; ò per altro riſpetto, il monte, vt*
,, *ſupra eretto, ſe ritrouaſſe di maggiore quantità*

delli

,, *delli detti duc.30.m.voglio,e dichiaro,che di det-*
,, *to aumento di qualſiuoglia quantità, che foſſe. ſe*
,, *ne facci quello che hò detto ſotto ſigillo di ſecreto*
,, *al P.D.Thomaſo.*

Haud igitur ex his verbis declarationis
ſenſus venari poteſt:diſponentis mente fuiſ-
ſe,vt ſtatim ſecuta ſententia adiudicationis,
(ſi Domus quarta in eſſe deducta non repe-
riretur,) eſſet illa excluſa, & ius quæſitum
fabricæ nouæ Eccleſiæ Sanctorum Apoſto-
lorum.

Quando quarta hæc Domus ex cumulo
30.m.facto,(modo demandato) per Religio
nem erigenda erat ex 20.m.eidem ex dicto
cumulo aſsignandis, quin magis ex fructi-
bus annuis vigintimillium prædictorum.

Neque Religio priùs Domum nouam
quartam fundare debebat(vt eſſet parata,
ſtatim ſecuta ſententia adiudicationis con-
ſequendorum pro antefato) cum illa abſq;
pecunijs excitari minimè poſſet,& ex cumu
lo ædificari debebat. Debebat proinde Re-
ligio expectare tempus cumuli facti, vt poſt
illum ſibi quęſitum,nouam Domum ędifi-
caret,non antè.

Quare vel, vt diximus, declarationem
præfatam ad rectum ſenſum, vt concinat
verbis,& voluntati diſponentis,reducemus;
vel verò,vt erroneam,& ex diametro aduer
ſam diſpoſitioni prędictę,explodemus. Cũ
34 nulli liceat voluntates morientium impu-
gnare,*ad tex.in l nulli 28.C.de Epiſc.& Cleric.*
Quinimò magis publicæ rei expediat ſupre-
35 ma hominum iudicia exitum habere, vt
Paulus loquitur,*in l.vel negares.ff.quemadmo.*
teſtam.aperiantur.

Ne autem eius voluntas,& diſpoſitio mo
do vllo impugnaretur, prohibuit omninò
Domina diſponens, vt *Chiunque lo impediſſe*
,, *ò reſtringeſſe in qualſiuoglia modo reſti priuo di*
,, *qualſiuoglia beneficio, che in virtù di queſta mia*
,, *diſpoſitione li fuſſe peruenuto, ò foſſe per perue-*
,, *nire.*

Neque facultas per Dominam prædictam
declarandi Patri D. Thomæ confeſſario fa-
cta,ita laxa fuit,vt ipſiuſmet diſponentis vo-
luntati,ac menti aduerſari valeret;ſed quod
dubium eſſet declararet tantùm, vt quod
optimè noſset eius voluntatem. *Per tanto dò*
(inquiens *num.33.*) *à detto Padre piena, e pie-*
niſſima authorità di poſſere fare tutte le dichiara-
tioni ſopranominate,& ſignanter di quello in che
s'hauranno da impiegare li detti duc. 30.mil. in
,, *quello tempo,che ad eſſo parerà eſpediente;ma an*
,, *co di dichiarare qualſiuoglia dubio,ò lite, che forſi*
,, *occorreſſe nella preſente mia diſpoſitione,&c.* Per
pendenda quippe ſunt verba illa,*(di dichia-*
re qualſiuoglia dubio) rem dubiam patefacere
propriũ declarationis eſt. Vt declaratio haud
dicatur,quæ claram circa rem verſatur,non
circa dubiam *Caſtrenſis conſ.338. ad fin.lib.1.*
quem ſequitur Rota apud *S. memor.Gregor.*
XV.decis.375.num.9.& 10.

36 Et planè licet admiſerimus declarationẽ
prædictam per dictum D. Thomam factam,
quòd facto caſu, quò Domus quarta præ-
dicta erigi non poſſet iuxta Dominæ diſpo-
nentis voluntatem, acquirerentur viginti
millia pro fabrica nouæ Eccleſiæ Sanctorũ
Apoſtolorum, ordine ſucceſſiuo, vt ipſe
dixit.

Haud tamen admittimus illam, quòad
partem illam, quòd ſtatim habita ſen-
tentia adiudicationis, ſiuè aſſiſtentiæ ſu-
per rure in loco *di Poggioreale*,ſi non reperi-
retur extructa quarta Domus, eademmet
hora,acquireretur relictum viginti millium
Domui Sanctorum Apoſtolorum pro fabri
ca nouæ Eccleſiæ; cum ſit omninò aduer-
ſa voluntati,& diſpoſitioni dictæ Dominæ,
eamquè omninò ſubuertat,& in peſſum tru
dat. Vbi enim (quæſo tè) eſt cumulus poſt
habitam ſententiam ex pecunijs ruris diuẽ-
dendi,& in emptionem vertendis,faciẽdus?
Quò nam abijt?

Quomodo ſic ſtatim euanuit? Quomodo
nõ volũtas,& diſpoſitio ſeruabitur diſponẽ-
tis,quã omninò ſeruandã ſanxit mãdauit de
37 creuit,imprçcatata eſt? Cũ contrà iura om-
nia clament,ſeruari in omnibus diſponẽtiũ
volũtates,ꝙ nihil ſit ampliùs,ꝙ hominibus,
poſt eorũ ſuprema funera,debeatur, quàm
quòd firma ſint,quæ exequenda iudicauere
d.l.1.C.de Sacroſanct.Eccleſ.

Et præterea ſi 30.m. relicta, ac dono data
Religioni fuere, vt ipſa poſtmodum facto
cumulo,voluntatem expleret diſponentis
Dominæ, quæ nomen ſuum Deo in Reli-
gione dabat per profeſſionem emittendam.

Quid (amabò tè) eſt, quòd declarans Pa-
ter D.Thomas viginti millia domui Sancto
rum Apoſtolorum attribuit in fabricam
nouæ Eccleſiæ,& non Religioni, quæ poſt-
modum curare debebat impleri mentem
diſponentis, vel per quartam Domum eri-
gendam; vel illa poſtmodum non erecta,
ordine ſucceſſiuo, (vt ipſemet delarauit) in
fabricam nouæ Eccleſiæ Sanctorum Apo-
lorum addiceret?

Quàm ob cauſam hinc etiam ſuccedit
applicationem factam per Aſtorgiũ, Agne-
ſium Curatorem hæreditatis dictæ Domi-
næ,ducatorum 20.m.Domui Sanctorum
Apoſtolorum anno *1624*.per publicum in-
ſtrumentum manu Notarij Antonij de
Monte de Neap iuxta formam declaratio-
nis per dictum D.Thomam factæ;nullam,
& inualidam fuiſſe, vti factam directò con-
tra voluntatem.& diſpoſitionem dictæ Do-
minæ Duciſſæ,per nos hucuſquè expenſam,
ac non ſeruata forma tradita per illam, vt
nullum euaſerit totum id,quod præter for-
mam datam geſtum fuit, vt ſuprà etiã per-
pendimus.

38 Qui autem declarat noui nil facit, ſed fa-
ctum dilucidiùs exprimit,neque noui quid-

Digitized by Google

quantit dat,ſed datum ſignificat, vt Vlpianus
loquitur,*in l.hæredi palam 21. § 1.ff.de teſtam.
l.adeo.7.§.cum quis ff. de acquiren.rerum domin.
Gabriel.latè lib.6.tit.de regul iur.concluſ.3.num.
1.Rota deciſ.14. num.3. de teſtib. & atteſtat. in
antiquis,& deciſ.1. de accuſationib. in nouiſ. vbi
additus littera B. Rota apud Card.Canaler. deciſ.
117.num.7.& deciſ.145.num.4.in fin.mens Ma-
ranta conſ.67.num.7.in fin. Barboſ. aſſiomat.66.
num.1.2.& 3.Maceraten.lib.1.reſolut.3. nu.12.
Marius Muta deciſ.72. nu.30.* Rota apud Card.
Mantic.deciſ.375.num.2.

Qua de re,vel declarationem accipiemus
dicti Patris D. Thomæ ad mentem diluci-
dandam diſponentis in puris terminis de-
clarationis, & nouam ſpeciem haud faciet,
39 ſed eam, quæ eſt deteget, iuxta verba Caij
Iuteconſulti,*in d.l.adeò quidem 7.§.cùm enim
grana ff de acquirend.rerum domin.*exaudietur
què declaratio ad terminos præcedentis
40 diſpoſitionis per dictam Dominam factæ;
facto ſcilicet prius cumulo 30.m.,illoque
Religioni addicto,etiam poſt latam ſenten-
tiam adiudicationis,& aſſiſtentiæ pro antè-
fato debito,*iuxta tradita per Roman.conſ.45.&
Soccin.Senior.conſ.49.num.5.vol.1.& Barboſ.d.
aſſiomat.66.num.2.*

Vel verò accipiemus illam non,vt decla-
rationem ſimplicem,ſed vt nouam diſpoſi-
41 tionem, atquè prioris immutationem,(cũ
profectò contradicat diſpoſitioni,ac menti,
& verbis dictæ Dominæ;) & cùm noua ſit
diſpoſitio, nequè diſponendi facultatem
habuerit dictus P. D. Thomas, erit, vtiquè
vti noua diſpoſitio nulla,& inualida,ac nul
lius roboris, nec momenti *ad text. in d. l.hæ-
redi palam 21.§.1.de teſtam.*Quia hic mutare-
42 tur eſſentia prioris diſpoſitionis,quæ per de
clarationem non vtiquè mutatur,ſed (illa
firma perſiſtente) dilucidatur, atquè aper-
tior fit.*Roland.conſ.15.num 27.lib.3. Octauian.
Glorit.reſponſ.12.num.21.& ſeq.Barboſ. d aſſio-
mat.66.num.4.Franciſc.de Pont.d.conſ.1.nu.51.*
Declaratio enim circunſtantias circà eſſe de
bet,non circa rei ſubſtantiam; vt *ibid.* dicit
de Ponte.

Nequè enim facultas facta eidem fuit ad
deſtruendum id, quod diſpoſuerat dicta Do
43 mina Duciſſa, ſed ad declarandum iuxta
terminos diſpoſitionis ipſius, non verò ſe-
cundum propriam voluntatem, *ad tradita
per Bart.in l.edita num 8.C.de edend.& Decium
conſ.146.nu 9.lib.1.*& ſequitur *Rota apud Coc-
cin. deciſ.203. num.17.& in eadem deciſ apud
Card.Canaler deciſ.45.nu 6.*

Tum præterea, quòd neque rectè, facta
per Patrem D. Thomam declaratio prædi-
cta,proceſſit. Profectò,quòd debebat illa fie
ri ad formam folij per dictam Dominam,
diſponentem eius manu conſcripti, & eidẽ
Patri traditi.Sic enim diſponens dicto num.
„ 20.in fin.loquitur.*Et in ſpecie con la ſpecifica,
„ e particolare conditione,e non altrimente,la qua-
„ le ſi contiene in vno foglio, che ſcriuerò di mia
„ mano,e ſigillarò;nel quale dichiaro la mia volon-
„ tà,e voglio,che ſi habbia da oſſeruare puntualmẽ-
„ te,come ſe ritroua ſcritto in eſſo. Il quale foglio
„ ſarà duplicato; acciò vno ſi conſerui appreſſo di
„ mè,e l'altro appreſſo del detto mio Confeſſore.*

Ad terminos igitur folij prædicti decla-
ratio fieri debebat, iuxta diſponentis ſenſũ,
& mentem,voluntatemquè, vt referens ad
44 relatum reſpectum habere debuiſſet,*ad tex.
in l.aſſe toto 77.de hæred.inſtituend. Glorit.d.cõſ.
12.num.22.23.& ſeq.Barboſ aſſiomat.201.nu.1.*

Et præterea nequè facultas declarandi di
cto Patri D. Thomæ per diſponentem facta,
ita laxa fuit,vt perperam Aduerſarij, exiſti-
mant,ſed reſtricta ad ea dumtaxat quæ,& ſe-
cundum quæ,ipſa diſpoſuerat dicens; *Dò;e
„ concedo al detto Padre piena, e pieniſſima autho-
„ rità di poſſer fare non ſolo tutte le dichiarationi
„ ſopranominate;ſignanter di quello in che s'hanrã-
„ no da impiegare li ducati 30 m. et in quel tempo,
„ che ad eſſo parerà eſpediente;ma anco dichiarare
„ qualſiuoglia dubbio, e lite che forſi occorreſſe,
&c.*

45 Fuit igitur reſtricta facultas,non laxa per
dictionem *le ſopranominate dichiarationi,*vt ad
illas tantummodo facultas reſtringatur *iux-
ta tradita per Rotam part. 1. diuerſorum deciſ.
713.n.2.3.& 4.*

46 Attenta potiſsimùm dictione illa,& *ſignã
„ ter di quello,in che s'hauranno da impiegari li
„ duc.30.m.& in quel tempo,che ad eſſo parerà eſ-
pediente,*nam non liberum arbitrium demã
47 datum ei fuit, ſed id, quod tamquam viro
bono magis ſibi expediens videbatur, diſ-
poſitione tamen ſemper firma remanente,
iuxta plenè tradita per *Menoch.de arbitrar.q.
9. in princip. & de præſumpt. lib.4. præſumpt.
125.num.4 Rota in recent.part.2.tom.1. deciſ.
329.num 4.Mantic.de coniectur.vltim.vol lib.9.
tit.1 num.4.*

Quibus accedit, quòd nec rectè ſe geſſit
dictus Aſtorgius Agneſsius,perperam exau
diendo declarationem prædictam per di-
ctum P D Thomam factam (ſac illam iurè
proceſſiſſe) cum ſtatim habita ſententia ad-
iudicationis,& aſsiſtentiæ ſuper Maſſaria di
Peggioreale, aſſignationem vigintimillium.
non ex cumulo, ſed ex bonis hæreditarijs,
Domui Sanctorum Apoſtolorum fecerit.

Nimirum, quòd declaratio loquitur de
ſententia finali pro toto debito antefati. At
adiudicatio fuit in compotum crediti ante-
fati pro nunc,prò ducatis 7.millibus; & ne-
què ſimpliciter,ſed præſtita cautione de re
ſtituendo tempore retractationis præſentis
decreti. Vnde non poterat dici lis finita. Et
quòd adiudicatio erat in compotum, non
pro toto credito: Et quòd aſſignatio facta
48 fuerat non ſimpliciter,ſed præſtita cautio-
ne,atquè proinde auocabiliter *ad text.in l 1.
& 2 ff de vſufruct.earum rerum,quæ vſu conſu-
munt.l.procuratoris. §.fin. ff. de tributor. action.*

Vin-

Vincent de Franch.deciſ.75.n 9.& dec.200.n.4. Rota apud Coccin.deciſ.498.n.4.5.& 6.

49 Finitum autem dicitur Iudicium, quando tota lis completa fuit per ſententiam diffinitiuam; & ab ea appellatum minimè fuit, *ad text.in l.vltima,C.ſentent.reſcindi non poſſe Frederic.de Senis conſ.98. num.4. quem ſequitur Cardin.Tuſc.tom.2.litt.F.concl.379.nu. 1.& tom.5. littera L. concluſ.385. num.1. & num,3.*

Nec ad rem pertinet, quòd declaratio prædicta fuit approbata per Dominam principalem.

Quia, vel approbatio prædicta exaudienda erit ad terminos diſpoſitionis præcedentis, ad quam declaratio acceſſit, & habemus intentum, nihilquè ampliùs operabitur, quã diſpoſitio ipſa præcedens,

Vel verò exaudiendã erit, vt ſit noua diſ-
50 poſitio, & illa ſequi minimè potuit, cum iam eſſet mortua mundo, nequè poſſet amplius diſponere, nequè etiam declarare, vt vt plenè deducit in terminis, *Gaſpar Anton.*
51 *Theſaur. Forenſium, lib.2. quæſt.56.* Cùm per profeſſionem in religione emiſſam, & ſaecultatibus, & voluntati renunciarit propriæ, ſequè ſub alterius obedientia, & poteſtate dederit, *vt Rota* loquitur *apud Coccin. d. deciſ. 360.num.4.*

Aque ita ex his, Iudicio emunctioris naris ſuppoſitis, reſpondum cenſui,

CAROLVS MARANTA V. I.D. Aduocatus.

Res apud Reuerẽdiſsimũ Patrẽ Generalẽ auditis ex vtrinq; Aduocatis longa, multaquè diſcuſsione exagitata fuit. Volueruntquè Patres, vt concordia dirimeretur litigiũ: quòd pecuniæ iam eſſent in fabricam dictæ Domus Sanctorum Apoſtolorum conſumptæ. Annuebam ego; quòd inter fratres res ageretur. Verum interim Romam me accedere oportuit ad examen pro Epiſcopatu Iuuenacen, ad quem à Sacra Regia Maeſtate Catholica præſentatus fui.

Quid proinde actum fuerit non plenè percepi Epiſcopali detentus onere. Onus verè Angelicis humeris formidandum; vt ex S.Bernardo Sacroſancta Tridentina Synodus declarat.

SVMMARIVM.

1 *Decima Papales onus ſunt non prædiorum, ſed Eccleſiarum.*
Miſtumquè onus æſtimantur, num 2.
Quia perſonis pro rebus impoſitum.
Magiſquè collectarum, quàm tributi vicem ſubeunt, num.3.
Et ratione Eccleſiarum, non fructuum ſoluitur, num.4.
Quia ex beneficijs ſoluuntur.
5 *Canonicus nouus ipſe decimas Papales non ſolutas à prædeceſſore, ſoluere debet.*
Quamuis nullos perciperit fructus.
Vnde poterit etiam exequutiuè aduerſus eum procedi, num.20.
Atquè etiam excommunicari, nu.21.
Nequè effugere pro præterito poterit, etiam ſi canonicatui cedat, num.29.
6 *Succeſſor debitum ſoluere tenetur, quod prædeceſſor non ſoluit.*
Aget tamen aduerſus defuncti hæredes, num. 17.
Vel aduerſus Cameram Apoſtolicam nu.18.
7 *Decimæ onus reale ſunt, & poſſeſſorem ſequuntur.*
Vnde ſucceſſor ſoluere eas tenetur, quæ prædeceſſor non ſoluit, num.8.
9 *Penſiones præteritas ſoluere tenetur ſucceſſor in beneficio.*
Factis tum diligentijs aduerſus prædeceſſorem.
Quia penſio onus beneficio inuſtum eſt, n.19.
Et poſſeſſorem ſequitur.
11 *Charitatiuum ſubſidium à prædeceſſore, non ſolutum, poteſt Epiſcopus à ſucceſſore in beneficio petere.*
Quia onus reale eſt, ſequiturquè poſſeſſorem.
Atquè etiam ab intruſo, num.12.
13 *Collecta onus poſſeſſorem ſequitur.*
14 *Canonicus per Canoniam iura omnia conſequitur, & honores, & emolumenta.*
Ita etiam onera.
15 *Onera, vt eum ſequantur, quem emolumenta, & honores ſequuntur, naturæ conſentaneum eſt.*
16 *Legatum Capitulo factum, conſequitur etiã nouus Canonicus, ſi poſt adeptum Canonicatum diuidatur.*
Quamuis antea rogatum fuerit.
19 *Camera Apoſtolica tenetur ad onera beneficio inuſta ſuccedens infructibus.*
Vnde penſiones decurſas ſoluere tenetur.
20 *Decimas Papales non ſoluens poteſt etiam exequutiuè compelli, atque excommunicari, num.21.*
22 *Excommunicatio pœna eſt contumaciæ, & exequutiuè venit ad illam redarguendam.*
23 *Contumax, & beneficijs priuari, & excommunicari poteſt.*
24 *Capitulo interdicto ſuppoſito ob non ſolutionem decimarum Papalium, nouus Canonicus, & ipſe illud ſeruare tenetur.*
24 *Ciuitate interdicta, noui Ciues interdictum*

ſer-

ſeruare tenentur.
26 *Populus aquis fluuialibus comparatur, quæ ſibi inuicem ſuccedunt.*
27 *Ciuitate interdicta, & ſuburbia quoquè interdicta cenſentur.*
28 *Eccleſia interdicto ſubiecta, Cappellæ, quoquè illi adhærentes, & cæmeterium interdicta ſunt.*

ARGVMENTVM.

Teneatur nec ne ſucceſſor in beneficio Papales ſoluere decimas, quas prædeceſſor non ſoluit? Et num cenſuris ligari, ſi negligens, vel in ſoluendo contumax fuerit?

RESPONSIO XIII.

NOuũ Canonicũ Cathderalis Eccleſiæ Amalfitanæ teneri ad decimarũ Papaliũ ſolutionẽ, quas prædeceſſor nõ ſoluerat, magis è veritate eſſe reſpondi.
1 Quippè Papales huiuſmodi decimæ onus
non prædiorum ſunt, ſed Eccleſiarum: impoſitum non ſanè prædijs, ſed Eccleſijs, ſiue
perſonis Eccleſiaſticis pro rebus, ad tradita
per Federicum de Senis, conſ. 151. col. 2. num. 3. ad
text. in l. Eſt verum 3. C. de incolis lib. 10. Ioann.
Petrus Moneta de decimis cap. 9. quæſt. 2. nu. 68.
probatur, *ex text. in extrauag. vn. in princ. de de-*
cimis inter communes ibi: de Eccleſijs, & perſo-
2 nis Eccleſiaſticis. Mixtum itaquè onus æſti-
mabuntur, quia perſonis pro rebus, impoſitũ
videtur. *Geminian. cap. 1. col. 2. num. 5. de Immu*
nitat. Eccleſiaſ. in 6. Federicus d. conſ. 151. num. 3
Ferrettus conſ. 138. num. 6. & 11. lib. 1. & idem
3 *Federicus de Senis conſ.* 81. Vt collectæ magis,
quàm tributo accedant, comparenturquè,
quòd Eccleſiæ indictione potius, quàm re-
rum ſolui debeant; ſecundum *Bald. in l. nemi-*
nem 11. num. 2. verſ. 2. ibidem C. de Sacroſanct.
Eccleſ. quem ſequitur *Bertacchinus de Gabel-*
lis in præslud. num. 16. vol. 12. tract. Caſſaneus in
Conſuetudin. Burgund. des iuſtices rubrica prima,
§. 4. in text. in dire impoſer. verſ. extraordinariũ,
4 *num. 43. Gigans conſ. 16.* vbi latè deducit de-
cimas Papales ratione Eccleſiæ, non fru-
ctuum, vel prædiorum ſolui, quod probare
videtur, *text. in d. extrauagant. vn. §. Rector pro-*
chialis, de decimis inter communes, quo loco
Bonifacius VIII. de his Papalibus decimis
loquens, ex beneficijs decimas has ſolui diſ-
" ponit: *Quod ſi in diuerſis Ciuitatibus, & diœce-*
" *ſibus, diuerſa beneficia obtineãtur;* (inquiens) *de*
" *vnoquoquè beneficio in Ciuitate, vel diœceſi, in*
" *qua illud fuerit, decima perſoluetur.* Sic ille
Bellencin. de charitatino ſubſidio, quæſt. 35. num. 1
tomo 15. tractat. part. 2. Riccius in praxi Paro-
chorum reſolut. 517. part. 1.
At Canonicatum, & per illud Eccleſiam,
hic noſter de quo conſultatio petitur, in
5 Cathedrali prçlata obtinet. Ipſe igitur Eccle
ſiæ nomine decimas ſoluere præteritas te-
nebitur, quamuis, nullos adhuc fructus per-
ceperit: cum ſufficere eidem poſſit in futu-
rum percipere illos debere; ius habens ex
titulo ad illos percipiendos, poſt *Ioann. An-*
dræam in regula non eſt in mora, In mercuriali
de regul. iur. in 6. ſequitur *Alexand. in l. deducta*
58. §. qui poſt tempus in fin num. 4. ff. ad Senat. con
ſult. Trebellean Philipp. Franc. in cap. fin §. porro
num. 3. verſ & aduerte in pratica de offic. ordin.
in 6. Federicus de Senis conſ. 29. Archipræsbyter.
ſine capitul. in fin. Deciſũ in cauſa Archiepi-
ſcopi Neapolitani refert Moneta, *Vincent de*
Franch. deciſ. 107. num. 11. d. cap. 9. quæſt. 2. num.
138. Ioann. Maria Belless. Epiſcopus Hieracen
diſquiſitionis Clericalis part. 1. tit de clerico debi-
tore, §. 8. num 2. fol. 445 in prima impreſſione Gi-
gans de penſionib. quæſt 43. nu. 3. & 5. ex Bellen-
cino de charitatino ſubſid. quæſt. 51. Aſſerente
6 teneri ſucceſſorẽ in beneficio ad debitum,
quòd prædeceſſor non ſoluit.
Nec mirum planè tibi fiat, ſi teneatur ſuc
ceſſor decimas ſoluere Papales, quas præde-
7 ceſſor non ſoluit: Quia eodem modo ex
quò decimæ onus reale ſunt, vnde poſſeſſo-
rem ſequuntur *Rota deciſ. 1. in antiquis de de-*
cimis. ad text. in cap. tua nobis 26. de decimis. Iu-
8 rè ſucceſſorem in prædio decimas ſoluere
arctant, quæ ſolutæ per prius à prædeceſſore
non fuerant *Federicus de Senis d. conſ. 81. Gi-*
gans de penſ. quæſt. 39. num. 12. Bellencin. de cha-
ritatino ſubſid. d. quæſt. 51. num. 2. Rota part. 3.
lib. 3. diuerſor deciſ. 1182. Bellettus d. §. 8 num. 1.
Riccius d. reſolut. 517. num. 6. & in 2. part praxis
reſolut. 57. Vincent. de Franch. d. deciſ. 107. nu. 14.
9 Quemadmodum tenetur quoquè ſucceſ
ſor in beneneficio penſiones præteritas ſol-
uere, quas prædeceſſor pẽſionario minimè
ſoluerat, tactis ſaltim aduerſus eum diligen-
tijs, iuxta *Rotæ* ſententiam *apud S. memor. Gre-*
gor. XV deciſ. 507. Quam refert quoquè Cam
panilis Epiſcopus Laquedonen *in diuerſor.*
iuri Canonici rub. 11. cap. 14. num. 20. Et eſt in
impreſſis inter *recent part. 2. tom. 1. deciſ. 152.*
Riccius in praxi penſionum reſolut. 372. part. 1.
Caſſador. dec. 3. & 4. de locato. Achilles de Graſſis
dec. 3. de penſionib. poſt regulã de ſubrogãdis in fi.
libri. Rota in Alexanen penſionis 12. Februarij
1610. coram Marchemontio. Et in Zamoren pen-
ſionis 6. Martij 1587. coram Orano, & in Cæſara-
guſtana penſionis 13. Aprilis 1592. coram Cardi.
Pamphilio, apud Marcheſan. par 1. deciſ. 2. & ſeq.
fol. 605. & 606.
10 Quia profectò penſio onus eſt beneficio
inuitum, & poſſeſſorem ſequitur, *can. ſi quis*
Laycus 44. cum gloſſ. 16. quæſt. 1. ad text. in l. quæ-
ſitum 43 ff de vſufruct. cap. ex litteris 5. §. manda

mnt

mus in fin. de pignorib. Franchus in cap. vltim. §.
fin num. 3. de offic. ordin. in 6. Gemin. conſ. 3. num.
7. de cenſib. Gigans de penſ. d. quæſt. 39. num. 5. &
ſeq. & q. 40. & conſ. 144. n. 9. & 10. Nauar. conſ.
1. & 2. lib. 3. de ſolut. Surd. conſ. 254. num. 19.
vol. 2. Monald. conſ. 18. nu. 3. vol. 1. Gratian foren.
par. 1. cap. 94. quoad tertium à nu. 51. ad 60. Rota
in Salamantina penſionis 13. Iunij 1597. coram
Orano apud Marchesan. part. 1. deciſ. 15. num. 1.
fol. 614. & in Corduben penſionis 30. Aprilis
1593. coram Cardin. Mantica deciſ. 224. num. 1.
& deciſ. 273. num. 2. coram eod. Pariſ. de reſignat.
lib. 1. quæſt. 6. nu. 30. Vincent. de Franch. d. deciſ.
107. num. 14. Ioann. Azor. inſtitut. moral. part. 2.
lib. 8. cap. 8. quæſt. 14. & 15. Rota in Ciuitaten
plebis pratenſa ſimonia 14. Ianuarij 1620. coram
Buratto apud Ripam tract. de Simonia poſt pri-
mam coſultationem, num. 14. fol. 271. & in im-
preſſis per Feyrentillum deciſ. 445 num. 8.

11 Veluti etiam eadem ratione poſt Epiſco-
pus charitatiuum ſubſidium à ſucceſſore
in beneficio exigere, quod à prædeceſſore
ſolutum non fuit. Quia onus reale eſt, &
poſſeſſorem ſequitur Bellencin. de charitatiuo
ſubſid. d. quæſt. 51. num. 2. Ioan. Azor. inſtitut. mo
ralium part. 2. lib. 7. cap. 16. quæſt. 6. col. 3. circa
fin. verſ. quæres an ſucceſſor. Barboſ. de offic. &
poteſtat. Epiſc. par. 3. allegat. 87. num. 54.

12 Quin etiam ab intruſo charitatiuum hoc
ſubſidium exigere poterit. Quia nimirum
in his attenditur potius quis Beneficij ſit
poſſeſſor.

13 Quoniam onus collectæ (vt plurimum,
poſſeſſorem, ſequitur, l. 2. & 3. C. ſine
cenſu, vel reliquis Bellẽcinus eod. tract. de charit.
ſubſid. quæſt. 34. nu. 2.

Nõ mirũ igitur ſi Papales quoq; decimas,
quas prædeceſſor Canonicus nõ ſoluit ſuc-
ceſſor ſoluere teneatur. Quod onus ſint be-
neficio, atq; Eccleſiæ inuſſũ, (vt in initio di-
14 ximus.) atq; iura omnia in eum ex Canoni-
catus aſſequutione trãsfuſa fuere; vt hono-
res conſequi valeat, q Canonico debẽtur, &
emolumenta; vt refugere haud debeat onus
Papales ſoluẽdi decimas. Satis nẽpè naturæ
15 cõſentaneũ, ac correſpondens eſt, vt onera
eum ſequantur, quem honores, & commo-
da conſectantur. ad tex. in l. ſecundum naturam
10. ff. de reg iur. regula qui ſentit 55. de regul. iur.
in 6. cap. 1. vbi Gloſſ. verbo conſolationum de ſe
16 pultur. Quemadmodum haberet ius ad lega
tum capitulo factum, antequam ipſe Cano-
nicatum aſſequeretur, ſi poſt illum adep-
tum, diuidant, vt pari ratione ad onus quo-
què teneatur, vt argumentatur quoquè,
Nauarr. tom. 1. conſ. 8. de rebus Eccleſ. non alie-
nand. in nouiſ. Marcus Anton. Genueuſ. Epiſco-
pus Montis Marani in praxi cap. 72. nu. vltim.
impreſſione Romana anni 1609. & in practica-
bilib. quæſt. 400. Card. Mantica de coniectur. vl-
timar. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 4. & num. 22. Ric-
cius in praxi part. 1. reſol. 411. Gratianus forenſ.
part. 5. cap. 867. num. 54.

17 Aget tamen ſucceſſor aduerſus defuncti
hæredes ad repetendum ſolutum. Philippus
d. cap. fin §. porrò num. 3. verſ. & aduerte de offic.
ordin. lib. 6. Federic. de Senis d. conſ. 81. Gigans de
penſionib. d. quæſt. 43. num. 5. Nauarr. d. conſ. 2.
num. 3. in fin. de ſolut. Vincent. de Franch. d. deciſ.
107. num. 16. Riccius d. reſolut. 57. num. 2. in fin.
part. 2. praxis.

18 Vel etiam aduerſus Cameram Apoſtoli-
cam, quæ iure ſpolij fructus percipit, ſecun-
dum Belloncin de Charitatiuo ſubſid. quæſt. 51.
19 num. 5. Cùm illa ratione fructuum ad one-
ra ſuccedat, quæ fructibus inuſta ſunt, vnde
penſiones decurſas ſoluere quoquè te-
netur. Gigans de penſionib. dict. quæſt. 39. &
40. num. 1. Rota d. deciſ. 352. num. part. 2. in
recent. & d. deciſ. 224. num. 1. & deciſ. 273. num.
2. apud Cardin. Manticam, Barboſa in tract pra-
xis exigendi penſiones, quæſt. 7. num. 24. idem
Barboſ. in cap. 1. de ſolut. n. 2. & 3 Gratian. forenſ.
part. 1. d. cap. 94. num. 30. 31. & ſeq. Ioann. Azor.
inſtitut. moral. par. 2. lib. 8. cap. 3. quæſt. 3. Nauar.
de ſpol Clericor. §. 10. num. 6. & 7. Rodoanus de
ſpolijs Clericor. quæſt. 10. per tot. potiſſimum, n.
4. & ſeq. & num. 23. 32. 43. & 36. tom. 14. tract.
Iacob. Auton. de Mauro allegat. 34. num. 3.

Secundo petebat: Num ſi in ſoluendo, vel negligens, vel renitens fuerit totum Capitulum, vt in illud interdicti ſententia feratur, & ipſe nouus Canonicus includatur?

Ex dictis certam eſſe reſponſionem exi-
20 ſtimo Quia profecto ſi tenetur ſoluere, (vt
iam dictum fuit), vt poſſit aduerſus illum
etiam exequutiuè procedi, ex traditis per
Gigantem de penſion d. quæſt. 39. nu. 13. & quæſt.
21 43. num. 5. in fin. Poterit vtiquè, & cenſuris
ſubijci, ſi contumax fuerit, quæ in pœnam
feruntur negligentiæ, & exequutiuè ve-
22 niunt ad primum (contumaciam ſcilicet,)
ad text. apertum in d. extrauagant. vn. § fin. vo-
lumus de decim. ad text. in can. duo ſunt 10. vbi
glo. verbo videbatur in fin. 96 diſt. dicens: Quã-
libet contumaciã dignã eſſe ex communicatione.
23 Vt etiam Beneficijs contumax priuari va-
leat, ad text. in cap. veritatis 8. vbi gloſſ. verbo
excommunicationis ſententiam, extra de dolo, &
contumac. Angelus in l. reos, num 4 & in l. abſen-
tem, num. 1. C. de accuſat. Rota in Romana rele-
uationis indemnitatis anno 1581. coram Cardin.
Seraphino deciſ. 15. ſub nu. 2. poſt ſecundum vol.
Conſil. Farinac. Iulius Carthar. deciſ. Cur. Archie
piſcopalis Mediolanen. 79. num. 6.

24 Ita pari modo ſi Capitulum interdicto
ſuppoſitum fuerit, & ipſe nouus Canonicus
25 in illo includetur, quia vnus ex Capitulo
eſt. Veluti interdicto Ciuitate ſubmiſſa, Ci-
ues, qui de nouo aduenerint, interdictum,
26 & ipſi ſeruare tenebuntur, A quis enim flu-
uialibus æquatur populus, quę ſibi inuicem
ſuccedunt. Et Ciues Ciuitati poſtquam
annexi fuere, illius membra fiunt, vnumq;
compoſitum ex illis fit, Ciuitas. Ciuitate igi-
tur interdicto ſubiecta, Ciues omnes, qui
mem-

membra eius corporis computantur, interdicto quoquè ſuppoſita, & ipſa erunt. argumento *text. in cap. ſi Ciuitas 17. de ſent. excom-*
27 *municat. in* 6. Quatenus habet; quod interdicta Ciuitate, ſuburbia, & continentia ædifi-
28 cia interdicta cenſentur. Atquè Eccleſia interdicta, Cappellæ quoquè eius, & Cæmeterium ſi contigua ſint, interdicto ſuppoſita videntur: *Gloſſ. in cap. ſtatutum* 11. *in princip. verbo Ciuitatib. de reſcript. in* 6. *argumento etiã text. in l.* 2. *& l. vt Alphenus* 87. *& l. ædificia* 139. *& l. qui in continentibus* 147. *ff. de verbor. ſignificat. Sylueſter verbo interdictum* 2. *quæſt.* 9. *num.* 10. *Henriquez in ſum. lib.* 13. *cap.* 24. § 2. *Pater Ægidius de Conink. de cenſur. diſput.* 17. *de interdicto dub.* 1. *concluſ.* 3. *num.* 12. *verſ. contra verò.*

29 Nequè conſultum ei poterit eſſe pro præterito, quin ad ſolutionem teneatur, ſi Canonicatui cedat: iam enim *iacta* eſt alea, vt ſoluat, quia Canonicus eſt. Effugere itaquè eam haud poterit. Poterit tamen in futurum poſt factam ceſſionem.

Atquè ita ex his Ariſtarchi iudicio ſuppoſitis reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitui is debet ad beneficium iuriſpatronatus, qui maiora obtinet patronorum ſuffragia.*

2 *Ius patronatus in deſcendentes ab alijs, quàm à primo fundatore, in ſtirpes tranſit, non in capita.*

4 *Ius patronatus hæreditarium, ad hæredes tranſit.*

Quamuis extraneos.

Quamuis fœminas.

Tamen qualitas hæreditaria probanda erit.

4 *Admiſſus ad præſentandum, cumulatiuè venire dicitur, non priuatiuè.*

Cum id credibile non ſit, feciſſe admittentem in ſui ipſius damnum, num. 6.

5 *Plures ex vna ſtirpe, cum in ſtirpes præſentent, non in capita, Omnes pro vno computantur.*

7 *Cedens nunquam contrà ſe ipſum cedere intelligitur.*

8 *Gratia derogationis pro medietate vocum iuſtificanda eſt per illam obtinentem.*

Seque à medietate vocum præſentatum fuiſſe oſtendere.

9 *Gratia quælibet ſemper ſibi inuſtam habet clauſulam (ſi preces veritate nitantur.)*

Quãmuis non adijciatur.

Etiam ſi in negatiuua fundetur, num. 10.

11 *Gratia donec iuſtificata fuerit conditionalis æſtimatur.*

12 *Gratia ſuper derogatione medietatis ſubreptitia dicitur, ſi non exprimatur lis cum altero præſentato.*

Quia non intendit Papa derogare iuri tertio quæſito, num. 13.

Nequè per gratiam motu proprio, num. 14.

15 *Motus proprius tollit ſubreptionem.*

Sed non ius tertij.

16 *Gratia derogationis pro medietate impetrari debet antequam alter compræſentetur, vt proficiat impetranti.*

17 *Clauſula (dummodo tempore datæ præſentium non ſit alteri ius quæſitum) quid operetur?*

Et ſemper intelligitur, quamuis non exprimatur, num. 18.

Præſeruaturquè per eam ius alterius, nu. 19.

20 *Iuris quæſiti nomine quid comprehendatur?*

21 *Patronus poteſt cumulatiuè alterum præſentare.*

22 *Præſentatio cumulatiuè de ſecundo facta, nõ nocet primo.*

Sed præbet tantum locum primo non exiſtente idoneo.

Vel cæteris paribus gratificationi.

23 *Priora, ac potiora iura habens præferendus alteri.*

24 *Patroni poſſunt inter ſe ipſos concordare de alternis vicibus præſentãdo. Idque cedit in vtilitatem Eccleſiæ, vt facilius illa de Rectore prouideatur, num.* 52.

Debent tamen omnes ſimul concordare, n. 53.

Alioquin vnius diſſenſus concordiam deſtruit.

Vnde non ſufficit maioris partis conſenſus.

25 *Facultas facta præſentandi pro prima vice vacatura tantùm, cum reſtricta ſit, prima ipſa vice extinguitur.*

26 *Dictio (tantùm) cum taxatiua ſit, reſtringit diſpoſitionem, vt vltra diſpoſita diuagare non poſſit.*

27 *Diſpoſitio omnis ſimpliciter prolata, de primo exauditur actu, & in ipſo conſumitur.*

Etiam in fauorabilibus, num. 28.

Ac potiſſimum in diſpoſitione hominis.

Vel multo magis, ſi ita inter partes conuentũ ſit, num. 39.

Vel ſi ad nudum factum reſpectus habeatur, num. 36.

29 *Pa-*

29 *Pactum de renouando emphyteuſi, primare-nouatione conſumitur, niſi aliud inter partes actum ſit.*

31 *Contractus ex conuentione legem accipiunt. Vnde caſus in contractu expreſſus, legis æſtimatur, num. 32.*

33 *Verba exaudiri debent de primo actu valido, & eum effectu.*

Quod interpretationem accipit, vbi non aliter inter homines contrahentes dictum fuit num. 34.

Vel ſi reſpectus habeatur ad ius, non ad nudum factum, num. 35.

37 *Beneficium vacat per reſignationem à ſuperiore admiſſam, & vacat ad confirmationem vſque electi, num. 38.*

39 *Beneficium per quantulameumquè morulã vacet, ſtatim ius eſt patrono apertum ad præſentandum.*

40 *Occaſio fronte capillata eſt, poſt vero calua. Et quare.*

Exprimitur Alciati emblemate.

41 *Culpa propria nocere nemini alteri debet.*

42 *Argumentum retortum ex dictis Aduerſarij iure procedit.*

43 *Prouerbium ſuo met gladio, ac telo iugulari elucidatur.*

44 *Ius idem pro me diei, quod pro altero appetij, auerſari haud debeo.*

45 *Quod tibi non vis alteri ne feceris; naturæ principium eſt.*

46 *Dictio (vna cum) quid operetur? & 47.*

47 *Dictio (cum) iuncta dictioni vnà, quam habeat vim?*

Et coniunctionem maiorem operatur quam dictio (&) num. 48.

Et inducit inualiditatem actus ſi ſecus fiat, num. 49.

50 *Copula naturæ eſt, vt exquirat vtrumquè copulatum, ad operendum id, ad quod illa coniunxit, & quaſi loco vnius fecit.*

51 *Nihil actum eſſe dicitur dum aliquid aliud ſupereſt ad agendum.*

54 *Nullum, quod eſt, nullum producit effectum.*

55 *Iacobus* Terragnolus *Vicarius Neapolitanus laudatur.*

56 *Curtius Palumbus Epiſcopus Syrten celebratur.*

57 *Aloyſius Riecius Epiſcopus Vici extollitur.*

58 *Proſper ae Auguſtino Conſultor Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ celebratur.*

59 *Incomoditas ſemper comes eſt comoditatis.*

60 *Honores vna ſecum trahunt onera.*

61 *Prouerbium dulce, & amarum elucidatur.*

ARGVMENTVM.

Inſtitui is debet ad beneficium iuriſpatronatus, qui maiora habet patronorum ſuffragia. Quid præſtare probatione debet, qui gratiam habet à Summo Pontifice derogationis pro medietate? Quidue operetur præſentatio cumulatiuè facta? Et an ſupplicans pro derogatione exprimere debeat alium præſentatum, atquè litem iam ceptam per præſentationem? Et quando beneficium vacare dicatur? Admiſſuſquè ad præſentandum cumulatiuè, an etiam priuatiuè admiſſus cenſeatur?

RESPONSIO XIV.

1 MAiora cùm obtineat ſuffragia Patronorum D. Franciſcus Perrinus, V. I. D. Neapolitanus, præſentatus ad Beneficium de iure patronatus laycorum familię *delli Iordani*, in Caſali Secundiliani pertinentiarum Ciuitatis Neapolis, vt ex data deducitur informattione in facto: Ipſe vtiquè inſtitui debet ad illud excluſo D. Saluatore de Marinis Auerſano à minori parte præſentato. Eſt *text. in cap. quoniam 3. §. præſenti*: ibi: qui maioribus iuuatur meritis, & plurimorum eligitur, & approbatur aſſenſu. *Et ibid. gloß. verbo maioribus, & Abb. num. 13. de iure patronat. text. in cap. Eccleſia veſtra 48. vbi glo. verbo dirigebant. de elect. text. in cap ſicut. 23. de elect. lib. 6. Ruin. conſ. 50. num. 3. lib. 5. Ripa reſponſ. 1. de iure patronat. num. 3. Mandoſius conſ. 7. num. 17. Didacus Spino in ſpeculo teſtament. gloß. 4. princ. de perſonis à teſtatore nominatis num. 62. Maceraten variarum lib. 1. reſolut. 104. num. 1. Riccius Epiſcopus Vici in praxi rerum quotidianar. reſolut. 173. num. 1. Barboſ. d. cap. 3. de iure patronat. verſ. ex plurimorum eligitur, num. 4. Rota part. 2. diuerſorum deciſ. 117. num. 1. & in recentioribus part. 2. tom. 1. deciſ. 146. nu. 4. & deciſ. 252. num. 1. & in Lunen, Sarzanen Cappellaniæ 24. Ianuarij 1628. coram Durano deciſ. 125. num. 1. & in Florentina iuris patronatus de Ianfigliazzijs 11. Maii 1629. coram eodem Durano Epiſcopo Vrgellen. deciſ. 199. num. 1.*

Probatur maior entimematis aſſumpti. A primo quippe Beneficij fundatore Ciotto de Ianuario in Nicholaum, & Thomaſium filios ius ipſum patronatus dimanauit. A Thomaſio vero in perſonas Coſmæ, Horatij, & Paſcharelli de Ianuario, qui omnes D. Franciſcum Principalem meum præſentauere. Obtinet igitur ipſe pro ſe ab his medietatem totius iuris præſentandi.

Verùm per Nicolaum alterum Ciotti filium (vt diximus) in Ioannem Franciſcum deuenit ius patronatus. per hunc ad Fauſtinam filiam. Ab hac in Portiam Petrominã. At Portia vero in Iſabellam, & Iulium Cæſarem de Rogerio. Iſabella meum Principalem præſentauit Obtinet itaquè ipſe pro hac quoquè parte dimidia totius, medietatem alteram. Habet proinde Franciſcus tres partes totius iuris præſentandi; vna tantum? reſidua pro D. Saluatore, à Sebaſtiano, & Franciſco Rogerio Iulij Cæſaris filijs præſentato.

2 In hos nempè in ſtirpes, non ſanè in capita ius patronatus deuenit. *Clement. plures 2. in princ. de iure patron. vbi Card. quæſt. 2. Caſſadoruc deciſ. 2. de iure patronat. Ferretus conſ. 31. num. 4 & 5. Caluacean. in repertor. ad primam part. deciſionum verbo iuſpatronatus poteſt, num. 5. & deciſ. 17. n. 19. par. 2. Riccius reſolu. 190. n. 1. & 2. p. 1. prax. Viuianus in praxi iuriſpatr. p. 1. lib. 4. cap. 1. num. 33. & 34. Ludouic. Morotius conſ. 33. num. 3.* Eſt itaquè à maiori compatronorum parte præſentatus D. Franciſcus, quod in maiori entinematis deductum fuerat. Ipſe igitur inſtitui debebit.

Nullum proinde obſtaculum nobis faciet, quod pro ſe plurimi ducunt, perpenduntquè Aduerſarij: D. Saluatorem, præter Sebaſtianum, & Franciſcum, fuiſſe, quoquè præſentatum per Vincentium Imperatum deſcendentem ab Antonia de Ianuaro ſorore, ac donataria quondam Ioan. Franciſci de Ianuario Nicolai filij. Habere D. Saluatorem, vel maiora ſuffragia; vel integram ſaltim medietatem. Eſſe propterea ipſum inſtituendum, veluti, vt à maiori patronorũ parte præſentatio, vel vti eum, qui derogationem pro altera medietatem à SS. noſtro Papa obtinuit.

Non facit vtiquè obſtaculum. Primo quidem, quia nimirum quauis Antonia Ioannis Franciſci ſoror aſſeraratur; ac conſequenter Nicholai filia; hæres tamen eius minime probatur; quòd probandum omnino fuerat.

3 Quia profectò ius patronatus hæreditariũ, quod ad hæredes tranſit, quamuis extraneos, quamuis fœminas, hoc peculiarius exigit, vt qualitas ipſa hæreditaria cum primis probetur, vel quòd adhiuerit; vel quod in hæreditatem ſe immiſcuerit ſaltim. *Gloß. d. Clem. plures verbo hæredes de iure patrnoat. gloſſ. in l. ſi operarum iudicio 29. verbo dandam circa med. de operis libertor. Abb. cap. 1. in primo nota. num. 2. de iurepatronat. Ioann. Baptiſta Ferrett conſ. 134. num. 4. & 5. & conſ. 327. num. 8. & conſ. 343. num. 15. part. 2. Lambertin. de iure patronat. part. 2. lib. 1. art 22 quæſt. 1 princ. num. 1. & eadem part. 2. lib. 1. quæſt. 2. princip. art. num. 15. & 21. Monald. conſ. 47. num. 7. & 8. lib. 2. Franciſ Turzau. comun. opin cap 34. Riccius in praxi iuris patronat. reſolut. 187. num. 4. Rota part. 1. diuerſ. deciſ. 385. num. 4. & apud Cardin. Seraphin. deciſ 456. num. 1. & in recentioribus part 2. tom. 2. deciſ. 756. num. 1. Morotius d. conſ. 33. n. 5. & 6.*

4 Deinde, quod, & ſi plane donataria aſſeratur Ioannis Franciſci fratris Antonia, venit tamen cumulatiuè, cum filijs, hæredibuſquè ſiuè ſucceſſoribus Ioannis Franciſci prædicti donantis, non priuatiue ad illos, *Detius conſ. 542. nu. 7. Federic. de Senis conſ. 147. verſ. quæritur an in Tertio Gonzalez ad 8. regu. cancellar. in proemio, §. 2. num 32. 33. & 34. Gratian forenſ part. 2. cap. 270. num. 14. 15. & 16. Rota d. deciſ. 385. part. 1. diuerſ. num. 8.*

Nil igitur plus iuris ex perſona Antoniæ in D. Saluatorem per ſuam præſentationem conferre valuit Vincentius Imperatus, quã conferat eidem præſentatio per Sebaſtianũ, & Franciſcum de Rogerio; qui omnes pro vna voce computantur in ſtirpes non in capita ad *Clement plures de iure patronat. Ludouic. Morotius d. conſ. 33 nu. 3. Detius d. conſ. 542. num. . & conſ. 609.* & tradita per *Dynum de regula cumulatiua, in regula nullus pluribus 20. de regul. iur. in 6. num. 1.*

Hoc vero, quòd aſſerimus apertiſſimè (non ſane perſomnium) elucidatur ex verbis ipſis donationis, *Et liceat* (cantat) *& licitum ſit eidem Antoniæ, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, vna cum ipſo Ioanne Franciſco, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, tempore vacationis, et quocumque alio tempore; de dicto iure patronatus quòad omnia, & onera ipſius diſponere, & facere, ſi, & quemadmodum ipſe Ioannes Franciſcus, etc.* His donat o.

6 Nequè enim credibile aliàs eſt, ipſum Ioannem Franciſcum in ſui ipſius, ac natorum eius præiudiciũ iura omnia quoad ius patronatus, & præſentandi etiam priuatiuè transferre, nihilquè apud ſe, ſuoſquè liberos
7 poſteroſquè, remanere voluiſſe. Cùm alioquin cedens nunquam contrà ſe ipſum cedere exaudiatur. ad *text. in l. ſi peculium 6. §. 1 ff. de peculio legato Roland. conſ. 86. num. 45. lib. 1.* ſequitur, *Rota in recentiorib. part. 1. tom. 2. deciſ. 560. num. 11. Gratian. d. cap. 270. num. 16.*

Non eſt itaquè à maiori compatronorũ parte præſentatus D. Saluator, nequè etiam à medietate eorum. In nullo propterea ſuffragantur eidem Apoſtolicæ Bullæ pro me-
8 dietate derogantes. Iuſtificanda quippe primitus gratia erit, atquè ſe a medietare patronorum præſentatum, vocatis intereſſe prætendentibus, oſtendere *Ferretus conſ. 185. nu. 4. verſ. tertio gratia. Maceraten variarum reſol.*

3. num.

Digitized by Google

3.num.15.& 16. Rota *apud Card. Seraphin.de-
ciſ.1105.num.10.& 11.& in recentioribus part.
1.tom 2.deciſ 707. num.1,& par 2.tom.1 deciſ.
443.nu 2.& apud Vinian.de iure patronat. deciſ.
84.num.1 & ſeq.& n.15.& deciſ.110.& part,5.
nouiſſimarum diuerſorum deciſ 285.num.4.*

9 Quia nimirum inuitam ſibi ſemper (& ſi fortaſſis non adijciatur) gratia quælibet clauſulam defert: (ſi præces veritate vitantur.) *cap 2.vbi Ripa num.29. & cap. vltim de reſcript.l fin C.de diuerſ.reſcript Rota deciſ.22. de prabend in nouis, & apud Puteum deciſ.245. num.1.lib 1.apud Caſar.de Graſſis deciſ.12.num. 1.& 2.de probat.& apud Card. Manticam deciſ. 358 nu.1 & 2.apud S.memor.Gregor.XV.deciſ. 314. num.1. Rota in Placentina decimarum 28. Maij 1609.coram Durano deciſ.205.num.5.Macerat.d.reſolut 3.num 15.lib.1.Maſcard.de pro-*
10 *bat.tom 1.concluſ.729* quo loco ampliat,etiã
ſi negatiuam complectatur. Et imputet ſibi,
ſibiquè vitio aſcribat, quod ſuper negatiuã
intẽtionis ſuæ anchoram iecerit.& ſequuta
fuit *Rota apud S.memor.Gregor.XV. deciſ.242.
num.1.& ſeq.*

11 Et gratia donec iuſtificata fuerit conditionalis.æſtimatur,non pura *Maceraten.d reſol. 104 n.24.verſ.1.quod non iuſtificaueris. Rota in d.Placentina decimarũ.corã Durano dec.20 .n.7.*

12 Præterea ſubreptitie Bullæ præfatæ, &
gratia in ea derogationis pro medietate,impetratæ
fuere. Nõ enim expreſſit dictus Saluator
litis pendentiã inter compræſentatos
in Archiepiſcopali Curia Neapolitana. Nõ
ita enim facile Summus Pontifex eius præcibus
annuiſſet *cap. ſuper litteris 20. & cap.*
13 *proponente 42.de reſcriptis.* Cùm non intendat
ille ſupremus Princes per ſuam Collationem,
& gratiam præiudicium inferre
canonicè,ritequè electis, ac præſentatis,etiã
non ſequuta adhuc inſtitutione. *Ioan.Sylua
de benefic part.3.quaſt.12 n.89.verſ.17 qualitas
& quaſt 11.num.139.ead. part.Rota deciſ.17.de
prabend.in nouis,poſt princ Ioan Baptiſta Ferrettus
d conſ. 85.num;1.2.& ſeq.Rota per Guidobonum
apud Garſiam debenefic. part.9. cap.4.
nu.3.in fin.Rota apud Verallum deciſ.37.p.2.nu.
2.*Dicens; Nequè per gratiam motu proprio
huiuſcemdi ſubreptionem ſanari; Quia pro-
15 fecto, motus proprius tollit quidem ſubreptionem,
ſed non ius tertij.*Idem Garſias part.
4.cap.4.num.11.Mandoſ.d.conſ.7.num.17. Menoch.de
arbitrar.lib.2.cap 201.num.149.*

16 Quam ob cauſam, vt proficua impetranti gratia fiat derogationis pro medietate vocum, oportet, vt præces Summo Pontifici, ante quàm alter ad beneficium furit præſentatus, exhibeantur: alioquin inutiliter agit ſuppticans. *Ferrettus d. conſ.185. num.3. Rota apud Card.Seraphin.deciſ.1263.num.5.& deciſ.1270 num.1.Riccius d.reſolut.196. num.3. in 3.limit.Rota part.1.diuerſorum deciſ.574 nu. 10.Maſſobrius ad praxim habendi concurſus pra lud.7.dub.21.num.136.*

17 Quod planè,nec obſcurè ſuadet clauſula quæ Bullis inuritur *(Dummodo tempore data præſentium,non ſit alteri ius quaſitum)* per quã Pontificis Summi voluntas patefcit, ac declaratur, mentis ſuæ non vtiquè eſſe iuri alteri quæſito per præſentationẽ detrahere velle,vel voluiſſe. Vt proinde ſubintelligatur ſemper, & ſubaudiatur clauſula præfata de non tollendo iure quæſito, in quacunquè gratia per Principem data *Mandoſ.ad regul Cancellar.17 quaſt.2.num.5.Ioan.à Cochier. ad eand.reg.nu.15. Rota in d. Florentina iuriſpatronatus coram Durano deciſ.199.num.5.*

19 Præterquam quod per illam exceptum, atquè exemptum,& reſeruatum, (vt ita dixerim) ius fuit per præſentationem,eiuſquè acceptationem Perrino ex aduerſo quæſitum,*cap.cum Bertoldus 18.vbi Felin.nu.1. & 7. verſ.ex quo ſequitur de re iudic. Rota d.deciſ.17. in nouis de prabend.& apud Bellamer.deciſ.167, Ferrettus d.conſ.185.num.4.Mandoſ. conſ.51.n. 3.Gomez.in regula de non tollendo iure quaſito quaſt 1.col 4 littera E. §.illud autem.Rota part. 2 diuerſ deciſ.6.num.5.& 6.& deciſ.51.num.3. p.2.tom 1.in recent.apud Card Seraphin d deciſ. 1263.Achill.deciſ.18.num.2.de probat.Creſcent. deciſ.7.num.1.de iure patronat.Maceraten d.reſolut.104.num.22 lib.1. Riccius reſolut.177.nu. 1.& ſeq. Garſias part.4. cap.4. num.20. Rota in Elnen Beneficij 28. Iunij 1627. coram Durano deciſ.100.num 5.*

20 Nimirum, quòd iuris quæſiti nomine quodcunquè ius, quamuis minimum, ac generis cuiuſcunquè compræhendatur. Derogare igitur eidem Summus Pontifex haud præſumitur, ni id ipſe, ſuam declarando mentem,expreſſerit: *Rota part 1. diuerſ.deciſ. 364. num.1. & 2. & apud Card. Seraphin. deciſ.1082.num.1.& 2.Ioan.à Cochier. ad regulam Cancellar.17.num 7. Mandoſ.ibid. quaſt.1. num.1. Rota apud Creſcent. d.deciſ.7. num.2.de iure patronat.*diximus,*reſponſ.9.nu.25 p.2:*

Cęterùm,nequè pro D.Saluatore,ad medietatem vocum compatronorũ iuſtificandam,proficit quicquam præſentatio per Iſabellam de Iordano filiam, hæredemquè Portię Petromine.

Rectè enim ſi animaduerterimus,pręſen
tatio per eam primitùs pro Perrino fuit,ſub
ſequenter verò, atquè cumulatiuè pro D.
Saluatore, quod inficias non imus; nequè
21 improbatur quin cumulatiuè alterum pręſentare
Patronus valeat. *ad text. apertum in
cap cum autem 24.de iure patronat.& ibid.Barboſ.in
collectan Calderin conſ.16.de iure patronat.
Lambertin. lib.2. part.2. quaſt.7. princip.
art.23. Rota apud Cardin. Seraphin. deciſ.74.
apud Cardin. Cauſler. deciſ.21. num.
2.Caluaccanus deciſ.Finizanen deciſ.17 alias 63
num.85.& 86. part.2. Vinianus de iure patron.
part.2.lib.10.cap 3 num.7.& cap.4. num.1. &
2.Genuenſ.in praxi.cap 63.num.22. impreſſione
Romana anni 1609.Barboſ.de offic.Epiſc.part.3,*

Digitized by Google

allegat.72.à num.151.cum ſeq. Guttierez de iuram.confirmat.part.3. cap.13. num.3. Claudius Tutius,quæſt.16.de iure patron.Campanilis Epiſcopus Laquedonen in diuerſor. rub. 11.cap.13. num.440.

22 Cumulatio verò hoc operatur, vt tunc demum cumulatiuè præſentatus, per præſentationem ius obtineat, ſi primo præſentatus,vt minus idoneus reijciatur; vel ſi cætera fuerint paria, vt gratificationi per Epiſcopũ eſſe locus poſſit; *cap.quod autem 5. vbi Abb.num.3. & d. cap.cùm autem 24. vbi etiam Abb.num.2.de iure patronat.Gloſſ.d.clement.plures 2.verbo præſentare eod.Ioannes Andræ in regul.in re communi in mercuriali in fin. verſ.vt dixi in princ. de regul. iur. in 6. Detius d. conſ. 542.num.11.& 12.& d.conſ.609. num.4. & 9. Caluacean d.deciſ.17. alias 63. num.86. part.2. Ludouic. Morotius d conſ.33. num.13. Perez de Lara de anniuerſar., & Cappellan.lib.2.cap.3. num.23.Franciſc. Marcus deciſ.Delſinatus 478 part.prima Anton.Faber,C.de iure patronat. lib 6.tit.1.definit vltima fol.mihi 611.*

Non igitur ſequetur, à medietate compatronorum D. Saluatorem præſentatum fuiſſe,atquè iuſtificaſſe hanc ob cauſam derogationis pro medietate gratiam: cùm (vt diximus) pro eo haud ſit, cumulatiuè facta præſentatio,Perrino in eadem naui exiſtente,(vt prouerbio fertur,)ac priora,potioraq;
23 iura habente; Ipſequè præterendus propterea ſit.ad *regul.qui prior.54.de regul. iur. in 6. Det.d.conſ 542.num.12.Ioan. Andr. in d.reg in re communi, Morotius d.conſ.31. num. 13. Caualcean d.deciſ.63. num.86. Lara de Cappellan. dict. lib.2.cap.3.nu.23.& num.47.Marius Muta deciſ.72.num.17.*

Nequè obſtaculo Perrino erit,quod obijciunt Aduerſarij; anno 1599.inter Carolũ Imperatum, alioſquè de Iordano concordiam initam fuiſſe de alternis vicibus præſen
24 tando: quæ ſane inter compatronos non iniuria ſubſtinetur, omniquè caret vitio ſimoniæ.*text.in d.clement. plures,& per Doctor ibidem de iurepatronat. Tiraquellus de primogen. quæſt.17.opin.5.nu.2.Cenedus*,qui quampluri mos ſuo refert more,*collect.7.in d.clement.plures,num.2. Doctor Marta voto 11.num.21.Mobedan.deciſ.11.num.1.de renunciat. Petrus Gregor.ſyntagmat. iuris vniuerſ.part.2.lib.17.cap.4 num.5. Franciſcus Marcus deciſ. 1133. num.2. part.1.*

Rectè nempe ſi perpenderimus, inueniemus vtiquè, ita cancellis ſtrictam concordiam præfatam fuiſſe;vt pactorum obſtacula rumpere ſatis ſuperquè difficile reddatur eis, qui illis vti pertentant. non fuit enim laxè illa concepta, alternatim præſentandi omni futuro tempore; *Sed pro alia vice tantùm prima vacatura poſt hanc primam præſentationem*. Extincta proinde continuò fuit,ac vacauit beneficium prædictum, vt tempus aliud non ſuperſit ad concordiæ confugiũ redeundi,cùm taxata illa fuerit per dictionem(tantùm) (*pro alia vice tantum prima vacatura poſt hac primam præſentationem.*)ad *tex. in clement exiui prima, §.cum autem de verborum ſignificat.l.ob æs 12.C.de prædijs minor.Detius d.conſ.542.num.6.verſ.hoc expreſſe dicitur, & d.conſ.609.num.6.Gonzalez ad reg.8.cancellar.d. §.2. in proem. num.30. Rota apud Card. Manticam deciſ.316.num.3.*

26 Ita quippe primam illam vicem coarctat ac premit dictio illa (*tantùm,*) vt omnẽ aliã, extra primã expreſsã,perimat, atq; è medio tollat præſentationẽ.*text.in l.3. §. cum Titio centum ff.de adimend.legat. Franciſc. Curt. Iunior conſ.12.num.3.in fin verſ.præmiſſis non obſtantibus,& num 4. lib.1. Ripa in l. 2. §. mutui datio col.2 num.7.verſ.nota, ff ſi certum petatur Euerard. loco a natura dictionum taxatiuarum, num.2. Molfeſ. conſ.11. num.24 part.prima ad calcem conſuetud. Neapolitan. Gratian. forenſ. part.5.cap.821. num.7.& 8. Rota apud Cardin. Manticam deciſ.109.nu.11.*

27 Et planè ſi diſpoſitio omnis ſimpliciter prolata de primo exauditur actu, vt ipſo primo actu conſumatur,extinguatùrquè,ad *text.in l.bones 39. §.hoc ſermone, cum ſua materia ibique plenè Tiraquell. in princ ff de verbor. ſignificat.Felin.in cap.2 nu.2. de tregua, & pac. Surd. conſ.18.num.9. vol.1. Rota apud Cardin. Manticam deciſ.322.num.0. Perez de Lara de anniuerſ lib.1.cap.3 num.1.& ſeq.* vbi ampliat
28 etiam in fauorabilibus, ac potiſſimum in diſpoſitione hominis, ſecundum *Cardinal. Manticam de tacit.& ambiguis, tom.1. lib.6.tit. 20.num.56.*Infertquè proinde eodem *tract. tom.2.lib.22. tit.23.num.19.* Pactum de renouando emphyteuſim, in prima renouatione facta,perimi, atquè conſumi,ni aliud apertè inter contrahentes partes cõuentum fuiſſet. Et ita deciſum refert in vna *Coſenaten bonorum emphyteuticorum 9. Decembris 1588.coram Bubalo.*

30 Multò vtiquè magis id eueniet,ſi ita inter partes dictum fuit, expreſſequè actum.
31 Ex conuentione enim contractus legem accipiunt.*l.prima,§ ſi conueniat.ff.depoſiti regula contractus 85.de regul.iur.in 6.*Adeo quidẽ
32 vt caſus in contractu expreſſus, legis caſus arguatur, dicaturquè, ipſequè ſententiam, proquo contractus loquitur, ferat, nequè alia expetenda ſit. *Aymon Crauetta conſ. 31. num.7.*quem ſequitur *Rota apud Card.Manticam deciſ.309.num.1.& d.lib.22.tit.23. n.19.*

33 Nequè inſtabis:exaudiri verba,cum effectu. De primo proinde actu valido, & effectiuo,non ſanè inualido,argumento,*text.in l.quiper ſalutem 33.vbi Bart. & Bald. ff. de iure iuran.* quatenus diſponitur in *text.* quòd ſi prima vice legitimè iuratum non fuit;præbebitur iterum iuramẽtum, & plenè *Tiraq. in d. leg. Bones in prima limitat. num.1.& ſeq.*

34 Procedet fortaſſe inſtantia,vbi non aliter inter Homines contrahentes actum fuit;

non

non autem ſi de mente conſtet contrahentium, noluiſſe primam excedere vicem, vt optime, nequè extra rem noſtram *ex text. in l. matrimonij cauſa 21. ff. qui, et à quibus* ſublimitat *Albericus in d. l. qui per ſalutem, num. 1. verſ. item opponit gloſſ. & num. 3. ff. de iure iurand.* quem ſequitur *Tiraquell. d. l. boues. limit. 3. num. 17. verſ. verum aduerſus*; Interpellans nempè Modeſtinus *d. l. matrimonij cauſa*: Quare factum eſſet, vt iuſſa mulier libertatem conſequi, ſi matrimonium cum vno contraxiſſet, ſi cum alio contraxerit, ad libertatem minime peruenturam, quamuis ſoluto primo motrimonio, cum eo poſtmodum contrahat, quo cum iuſſa fuerat? Quia talis mẽs contrahentium eſſe dignoſcitur, de primo matrimonio, vt exaudiretur. *Qoaſi de illis nuptijs Senatus ſenſerit, quæ poſt manumiſſionem* „ *nullis alÿs interpoſitis ſequutæ fuerint.* Modeſti„nus inquit, *lib. 1. pandectarum in d. l. matrimonij cauſa.*

35 Deinde locum ſibi faciet inſtantia, ſi reſpectus habeatur ad ius, ſecus autem ſi ad nudum factum. Quo, quamuis inualido, firmatur tamen diſpoſitio *l. fideicommiſſa 11. §. ſi quis alicui decem, ff. de lega. 3. docet Bal. d. l. qui per ſalutem in princ. Tiraquell d. l. boues, limit. 1. num. 17. verſ. ſed & 21*

36 At de prima tantum vice partes in hac concordia egerunt præſentandi, vnde ad merum factum reſpectum habuere: Nõ mirum ergo ſi ipſa prima vice, qua beneficiũ vacauit (, quamuis ipſi nõ præſentarint,) concordia ceciderit, atquè extincta fuerit; ſecũdum ea, quæ notat *Gonzalez ad d. regul. 8. de menſibus alternatiuis gloſſ 45. §. 3. nu. 52.*

Beneficium verò quod vacarit, id aper-
36 te dignoſcitur. Nam per reſignationẽ à ſuperiore admiſſam, vacat Beneficium *cap. 1. de rerum permutat in 6. Rota deciſ. 1. de reſcript. in nouis, & deciſ. 7. & 8. de rerum permutat. in antiquis gloſſ. in extrauaganti ſuſcepti in princip. verbo vacantium, col. 2. verſ. in quo ergo caſu, ne ſede vacant. inter commun. Federicus de Senis conſ. 156. ſiue 158. punctus talis eſt. Paulus Pariſ. conſ. 76. num. 4. & ſeq. lib. 4. Flaminius Pariſ. de reſignat. lib. 1. quaſt. 4. num. 17. 18. & ſeq. & de confident. quaſt. 27. num. 82. Stepha. Bertrand. conſ. 24. num. 1. & conſ. 323. nu. 1. vol. 1 Eraſmus à Cochier de permut. benefic. par. 2. cap. 15. num. 4.*

38 Et vacat Beneficium aduſquè cõfirmationem electi, ſecundum *gloſſ in verbo collato in element prima, poſt princip. vt lite pendent.* dicẽs *Durat enim prima vacatio, vſque ad confirmationem electi* & ibid. *Abb. Rota deciſ. vlt. in nouis de elect. Feliu. in cap. cùm Bertoldus 18. n. 3. verſ. vnde reſpondi in facto de ſentent. & re iudicat.*

39 Per quantulamcunquè autem morulã beneficium vacat, (quamuis momento vacet) ſtatim ius acquiritur patrono ad præſentandum, notat *Felinus in tractat. quando litera Apoſtolica, col. 8. in 5. limitat. in fin. verſ. aliquando beneficium vacat.*

At hoc ſolum ceſſere partes Carolo Imperato: *Ius præſentandi Cappellanum pro alia vice tantum, prima vacatura. poſt hanc primam præſentationem.*

Sibi itaquè imputet Carolus, ſi negligẽs
fuerit, & præter labi tempus ad præſentan-
40 dum ſiuerit, occaſionemquè diffugere. Eſt
enim illa.

„ *Fronte capillata, poſt hæc occaſio calua:*

Pinniſquè ſtat; quod fluxa, & volatica ſit, & idcirco talaria pedibus, (vt Mercurio), ei tribuuntur.

Perbellè, autem deſcripſit (occaſionem) Alciatus emblem. 121.

„ *Lyſippi hoc opus eſt, Sicyon cui patria. tu quis?*
„ *Cuncta domans, capti temporis articulus.*
„ *Cur pinnis ſtas? vſque rotor. Talaria plantis*
„ *Cur retines? paſſim me leuis aura rapit.*
„ *In dextera eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum.*
„ *omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.*
„ *Cur in fronte coma? occurrens, vt prendar. At heus tu.*
„ *Dic, cur pars calua eſt poſterior capitis?*
„ *Me ſemel alipidem ſi quis permittat abire*
„ *Ne poſſim apprenſo poſtmodum crine capi.*
Tali opifex nos arte, tui cauſa edidit, hoſpes;
Vt omnes moneam, pergula aperta tenet.

Admonet proinde *Horat. primo epiſt.* ad Bullatium.

„ *Tu quamcumque Deus tibi fortunauerit horam,*
„ *Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.*

Et Martialis.

„ *Non benè diſtuleris (videas) quod poſſe negari.*

Pindarus quoquè *Occaſio ſimiliter* (dixit) *totius negotij perfectionem in ſe habet.*

41 Nemini igitur ſua culpa damno eſſe debebit. *text. in cap. venerabilem 34. §. obiectione ergo in fin. extra de elect.*

Quod ſi mordicus contendere velint Aduertarii: verba illa in concordia prolata pro prima vice, cum effectu exauduri debere.

42 Nos aduerſus illos retorquentes argu-
mentum, quod iurè permiſſum videtur, ad
text. in cap. in omni negotio, 4. vbi Hoſtienſ. Ana-
nia, Imola Abb. alijquè notant. de teſtibus, & tex.
in l. ſed an vltrò 11. §. 1. ff. de negot. geſt. & proſe-
quitur *Euerardus in ſua Topica in probem. ver.*
ſexto ſciendum eſt, quem ſequitur *Viuius deciſ.*
43 *493. num. 11. lib. 3.* Vt ſuomet gladio ſuoquè
telo iugulentur, vt in prouerbijs habetur, &
„ Cicero *pro Cæcina*: Aut tuo (quemadmodũ
„ dicitur) gladio, aut noſtro, defenſio tua con
„ ficiatur, neceſſe eſt. Ad quod alluſiſſe videtur
Ouidius in Epiſtolis.

„ *Remigiumque dedi. quo me fugiturus abires:*
„ *Heù patior telis vulnera facta meis.*

Dicemus vtiquè eandem pro no-
bis legem eſſe debere. Nequè enim aſ-
pernari debent Aduerſarij: Idem Ius no-
44 bis dicici, quod pro ſe ipſi expetunt, vt
Vulpianus admonet in *l. prima, ff. quod*
quiſ-

Digitized by Google

quiſquè iuris. Vt conſequantur effectum ex ceſſione, ſiuè præfata concordia pro prima vice, noſtri, quem conſequuti minime adhuc fuerunt; vt ipſi pro ſe voluerunt. Nec
45 iuxta naturæ principium, faciant alteri, quod ipſi pro ſe nolunt *can. humanum genus primo diſt. 1. can. placuit 52. in fin. 12. quæſt. 1. cap. dilecti filij 13. de maior. & obed. gloſſ. in l. iuſtitia. 10. verbo Lædere, ff. de iuſtit. & iure, gloſſ. in proœmio decretalium, §. ideoquè lex, verbo alterum non lædat. Chriſtus Dominus Matth. 7. 12.*

Ad noſtros igitur pro hac vice totum ius præſentandi ſpectabit. Iurè ergo, nec ſanè iniquè inſtituendus erit Pertinus a noſtris præſentatus.

Verùm enim verò ſi rectè pœnitiùſquè rem perpenderimus, eſt aliud quid, ſatiſquè firmum, quod in hac parte Aduerſarijs facit obſtaculum. Nimirum, quòd concordia prędicta fuit cum Carolo Imperato, qui ius obtinet ab Antonia Iordana donataria Ioannis Franciſci, vt in ſuperioribus perpendimus.

Donatio vero facta fuit Antoniæ cumulatiuè (*Ita vt liceat, & licitum ſit eidem Antoniæ, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, vna cum ipſo Ioanne Franciſco, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, tempore vacationis præſentare*) ſic verba ſe habent donationis.

Non itaquè valuit Carolus, eiuſquè hæredes ab Antonia ius agnoſcentes, quidquã diuiſim facere, vel attentare ab hæredibus, & ſucceſſoribus Ioannis Franciſci.

46 Dictio quippè illa (*vna cum*) cõiunctionẽ, atquè connexionem ſimultaneam importat, vim quæ congregandi obtinet, coniungendiq; prædicatum cũ ſubiecto. Seiunctim proinde verificari haud poterit. notatur *in l. fin. C. de impuber & alijs ſubſtitut. Bar. conſ. 4 factum tale eſt: Quidam Dominicus nu 4. lib. 1 Pariſ. conſ. 79. num. 21. & 22. lib. 3. Maceraten variarum reſolut. lib. 2. reſolut. 35. nu. 4. 5. & 6.*

47 Firmitatemquè maiorem obtinebit ex adiucta ſibi altera dictione (cùm) *vna cùm*) quæ magis intrinſecam, & connexam debere coniunctionem eſſe, demonſtrat, actumquè exequendum, cum alterius concurſu, non abſolutè, nequè ſimpliciter, *text. in l. Ti-*
48 *tia textores. 36. §. nihil diſtat. ff. de legat.* 1. Quin firmiorem maioremquè indicat coniunctionem quaſi inſtrumentalem, quàm faciat (&.) & ipſa coniunctiua dictio, *l. ſi quis Atticio 8. ff. de vſufructu accreſcend. Lucas de penna in l. omnes Iudices 33. num. 39. verſ. de prapoſitione, cùm, C. de decurionib. lib. 10. Ruinus conſ. 190. num. 7. lib. 1. Auendan. de exequendis mandat. Regis part. 1. cap. 19. num. 6. verſ. propoſitio autem à Iudice. Maceraten dict. reſolut. 35. num. 6.*

49 Inualidus euaſit ergo actus donationis per Antoniam per ſe ipſam factus, nõ cum aliis filiis, hæredibus, & ſucceſſoribus Ioannis Franciſci, vt dictiones illæ (vna cum) operantur; ad notata per *Auendanum d. num. 6. in fin.*

50 Quia profecto copulæ natura eſt, vt exquirat vtrumquè copulatum ad operandũ, quod vna ſimul coniunxit, ac quaſi copula maritauit: quia loco vnius habẽtur. vt Paulus loquitur, *in l. ſi hæredi plures 5. ff. de conditionib. inſtitut.* ſequitur *Surdus deciſ. 272. num. 5.*

Decidit proinde conſequenter, & ipſa concordia per Carolum Imperatum facta, quia nulla, & inualida, deficiente concurſu aliorum, qui ad actum illum perquirebantur.
51 tur. Vt nihil per eum actum fuiſſe dicatur, cum ſupererat aliquid ad agendum neceſſarium, §. 1. *inſtitutionib. quemadmod. teſtam. infirment.*

52 Namquè, & ſi quidem paciſci inter ſe poſſint compatroni de alternis vicibus prę ſentando, vt facilius vacanti Eccleſiæ Rector concedatur; ad *text. in d. Clementina plures 2. in fin. de iure patronat.*

53 Exauditur id tamen ſi omnes patroni, ita concordent, vt neque ſufficiat ſi maior eorum concurrat pars, cùm vnius ſaltim diſſenſus hanc violare valeat concordiã, propter eius, qui diſſentitur, præiudicium: per *regulam in re communi 56. de regal. iur. in 6. gloſſ. d. Clement. plures verbo patronos, vbi etiam Cardin. §. & vt facilius, num. 1. verſ. quæro an in facienda coniunctione. Et ibid. Vitalin. num. 5.*

54 Nulla proinde euaſit concordia prædicta. Nullum ergo producet effectum *ad tex. in l. quod dicitur 33. ff. de pact. l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. regula non firmatur, 18. de regul. iur. in 6. gloſſ. in cap. ad diſſoluendum 13. verbo accuſari de deſponſat. impuben.*

Nulla conſequenter gratia erit pro D. Saluatore derogationis pro medietate. Erit proinde inſtituendus Pertinus à maiori patronorum ſuffragio præſentatus.

Vt ex his, quæ Ariſtarchi iudicio ſupponimus, illudquè lubenter ſubſtinemus, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V. I. D. Aduocatus.

Diſcuſſa pluries cauſa fuit in Congregatione cauſarum, coram Eminẽtiſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Cardinale Boncompagno Archiepiſco Neapolitano, eius
55 vices gerente V. I. D. Iacobo Terragnolo Beneuentano viro ſatis docto, atquè in agẽdis negotijs dextero: Aſſidentibus etiam Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis Viris Epi
56 ſcopis Curtio Palumbo nunquam ſatis laudato Viro Epiſcopo Syrten, & Ioanne
57 Aloyſio Riccio Epiſcopo Vici Equen cuius laudes ſi humanæ tacuerint linguæ, loquuntur quotidiæ, ac ſingulis momentis libri prælo ab eo preſſi, qui omnium manibus teruntur. Aderat etiam optimus ille vir

vere

58 vere Iſraelita, ac doctrina prædictus Proſ-
per de Auguſtino,alijquè. Et iudicia in diuerſa proclinauere. Quam ob cauſam,ita mandante dicto Reuerendiſsimo D. Vicario Generali,partes ad concordiam venere, vt D.Saluator Beneficio potiretur; ſolueret vero Perrino penſionem annuam ducatorum monetæ Regni viginti quinquè,quam obtinet confirmata concordia per Bullas Apoſtolicas Perſuaſi Perrino, vt penſione contentus eſſet,quod id è rè ſua magis cederet, ſeq; à maiori onere expediret: Laudat quoddie conſilium; vt alter electio-
59 nem culpat. Ita enim mortalium res temperauere ſuperi,vt ſemper incomoditas co-
60 mes ſit commoditatis. Et Honores trahunt vnà ſecum onera.&

„ *Qui è nuce nucleum eſſe vult, frangat nucem,*
61 *oportet*. Vt in prouerbijs habetur. *Dulce, & amarum*. Et dixit Plautus in pſeudulo.

„ *Dulce amarumque vna nunc miſceris mihi.*

& ibidem.

„ *Dulcia,& amara apud te ſum eloquutus omnia.*

Et in Trucuiento.

Nunc poſtquam ſcimus dulce, atque amarum quid ſit de pecunia.

Fruere tu igitur (Amice Lector) paratis: Deoquè meum vna gratias age.

S V M M A R I V M.

1 *Stauritarij,layci ſunt,& laycale Collegium ac militare dicitur,num.10.*
2 *Ius patronatus , ad quod layci præſentant, laycale dicitur.*
3 *Stauritariorum bona laycalia æſtimantur.*
Et in hac poſſeſſione ab immemorabili ſunt, num.4.
De qua teſtatur Afflictus in conſtitut.ſancimus.
5 *Afflictus circa annum Domini 1500. floruit.*
6 *Immemorialis probatur per teſtes, non minus quinquaginta quatuor annorum, natos.*
Et qui à 40.annis citra deponant.
Multo magis probabitur per atteſtationem ab immemorabili num.7.
8 *Iacobus Antonius de Mauro allegat. 41. expenditur.*
9 *Ius patronatus ad Confraternitates laycorũ ſpectans,laycale dicitur.*
Multoquè magis ad ſtauritarios pertinens.
11 *Ius patronatus tale præſumitur, quales perſonæ ſunt,quæ ad illud præſentant,& n.20.*
12 *Stauritarij ſtaurita Sancti Georgij maioris Ciuitatis Neapolis præſentandi ad beneficium ſextæ feriæ nuncupatum in d. Eccleſia S.Georgij.*
Et præſentant,vt layci.n.22.
13 *Status vltimus in beneficijs attendendus.*
Vt vnicus actus ſufficiat,vt manuteneri quis valeat.
14 *Regula reſeruatoria otto menſium locum non habet in beneficijs de iure patronatus laycorum.*
Etiam ſi vacatio in Curia accidat,nu.15.
16 *Qualitas laycalis præualere debet in beneficijs de iure patronatus laycorum.*
Ratio ibidem affertur.
Præſertim ad excludendam Regulam reſeruatoriam otto menſium,num.17.
Cùm odioſa ſit.
28 *Ius patronatus competens œconomis,ſeu operarijs Eccleſiarum, Eccleſiaſticum æſtimatur.*
Et in eo habet locum regula reſeruatoria.
Quod exaudi ſi Eccleſiæ nomine præſentent, num.19.
Secus ſi vt layci.
Vel ſi in fundatione dictum fuerit, vt præſentetur tanquam in beneficio de iure patronatus laycorum,n.21.
23 *Aſſerens beneficium eſſe de iure patronatus Eccleſiaſtico,probare tenetur.*
24 *Quaſi poſseſſio præſentandi attendi debet,vt manu teneri quis debeat in illa.*
Etiam aduerſus proprietarium,num 25.
Niſi in promptu de proprietate doceatur, num.26.
27 *Manuteneri quis debet in poſſeſſione præſentandi,in qua reperitur.*

ARGVMENTVM.

Stauritarum bona laycalia ne, an Eccleſiaſtica dicantur? Et num beneficium ſextæ ferię in Eccleſia S.Georgij maioris Neapolis, ad quod Stauritarij pręſentant, de iure patronatus laycorum æſtimari debeat,an vero Eccleſiaſtico, vt in eo locum habeat regula reſeruatoria octo menſium?

RES-

RESPONSIO XV.

LAycale aſſerendum eſt eſſe Beneficiũ
Hebdomadæ, ſextæ feriæ nuncupatũ,
in Eccleſia Sancti Georgij Maioris, ad
quod, vti de iure patronatus layco-
rum, Staritarij Regiæ Stauritę in præfata Ec
cleſia, Clericum Didacum Gilibertum prę-
ſentauere, non ſanè Eccleſiaſticum.
1 Tùm quidem, quòd layci cum ſint ſtau-
ritarij prædicti, (quod profectò in contro-
2 uerſiam non vocatur) laycale vtiquè ius ip-
ſum patronatus erit, ad quod layci præſen-
tant: eſt aperta doctrina *Rotæ deciſ. 8. alias dec.
332. Nota quod Clericus, de iure patronat. in an-
tiquis;* quam ſequuta fuit Rota *in vnà Gerun-
den Eccleſia Sancti Andreæ anno 1538. apud Mo
hedanam deciſ. 9 aliàs 328. in fin. num. 6. de iure
patronat. & apud Creſcent. deciſ. 3. nu. 1. & deciſ.
9. eod. tit. Cardin. Zabar. conſ. 11. pro enucleatione
num. 3. Garſias de benefic. tom. 1. par. 5. cap. 1. nu.
596. in fin. Rota in Neocaſtren Cappellaniæ 10.
Ianij 1615. coram Domino Coccino Decano par.
1. tom. 2. recent. deciſ. 680 num. 2* quam etiam
ſequuta fuit eadem Rota *in Romana Benefi-
ciatus Sancti Laurentij in Damaſo 7. Februarij
1628 coram Durano deciſ. 130 n. 1. & ſeq.*
3 Tùm quod Stauritariorum bona merè
laycalia æſtimantur, vt poſt Neapodanum
*conſuet. ſi quis emerit. § ſi Eccleſia emerit. num.
74. in fin. verſ. item an bona Stauritæ de iure con-
grui fol. mihi 341.* pluribus *Afflict. in conſtitu-
tione Sancimus, de iure prothomiſios in princip.
legis num. 12. & 13. vol. 17. tractat. fol. 5. Ioann.
Franc. de Ponte conſ. 8. num. 6. lib. 1. Genuenſ.
Epiſcopus in praxi Epiſcop cap. 17. de viſitat.
Hoſpitalium. num. 2. in fine impreſſione Romana
anni 1609. Maceraten variarum reſolut. lib. 1.
reſolut 66. num. 1. Marta de iuriſd part. 2 cap. 10
num. 25 & 32. Iacob. Anton. de Mauro allegat.
41. nu. 1. & ſeq.* In hac vero poſſeſsione, quod
4 ſtauritarum bona laycalia æſtimentur, ab
immemorabili tempore, cuius initij homi
num memoria in contrarium non apparet,
ſtauritatij ſunt: vt *Afflict.* ipſe teſtatur, *d. num.
12. in octaua ratione.* Qui circa annum Domi
5 ni à Natiuitate, 1500. floruit: vt poſt eum,
qui de immemorabili teſtatus fuit, centum,
& ſeptem ſupra viginti anni effluxerint.
Multò magis vtiquè nunc immemorabilis
ipſa excreuerit: vt nullo pacto in difficul a-
6 tem reuocanda ſit illa. Nam ſi teſtes quin-
quaginta quatuor annorum nati, qui à qua
draginta annis citrà de auditu deponant, im
memorabilem concludunt, iuxta requiſita
per *Glo. in cap. 1. de præſcription. in 6. Rota apud
S. memor. Gregor. XV. deciſ. 252. num. 3. & deciſ.
298 vbi Beltram. Vincent. de Franch. deciſ. 50.
num 21. & 22. Couar. in regula poſſeſſor. 2. part.
relect § 3. num. 7. verſ. teſtes. Ioann. Koppen deciſ.
German. 57. num. 83. & 85. part. 1. Rota apud
Coccin. deciſ 345. num. 3 & in recentioribus par.
1. deciſ. 254. num. 1. & deciſ. 360. num. 13. part. 2.*
7 Cur non multò magis illam concludet
attestatio tàm peruetuſta Doctoris, ita pro-
bati? *argumento text. in auth multò magis, C. de
Sacroſanct. Eccleſ & Clement. prima de reliquijs
& vene ratione Sanctor.*
8 Nequè mouearis ab his, quæ dictus Iaco-
bus Antonius de Mauro habet *dicta allegat.
41. num. 5.* quaſi videatur innuere Staurita-
rum bona Eccleſiaſtica cenſeri; vt iurè ab
illis decimæ Papales ſolui debuerint. Si nē-
pè rectè expendatur Maurus loco præfato,
ipſe haud contra nos eſt; ſequentibus enim
» loquitur: *Attamen his non obſtantibus, dico ip-
» ſum Dominum Nuntium poſſe exigere decimas
» de bonis per ipſos nobiles deemptis, tanquam
» ſpectantibus ad Eccleſiam Sanctæ Mariæ, & Cap
» pellas ibi extractas, & ſignanter ad Cappellam
» Sanctæ Crucis ibi fundatam.* His Maurus. Sup-
ponit itaquè bona eſſe Eccleſiæ, detineri au
tem quaſi vſurpata per Stauritarios Cappel
læ Sanctæ Crucis intus Eccleſiam Sanctæ
Mariæ in Coſmedin in Sedili Portæ nouæ
huius Ciuitatis Neapolis. At contrarium
ipſe fundauerat in ſuperioribus, aſſerendo
illos purè laycos, ac bona eorum laycalia;
quod ſanè ad rem noſtram haud facit, cùm
ius patronatus, & præſentandi ad dictum
beneficium ad Stauritarios pręfatos ſpectet
vti laycos, & laycorum nomine, non verò
vti œconomos Eccleſiæ, vel bonorum Ec-
cleſiæ adminiſtratores, quod perpenſum
fuit per Rotã *in d. Romana beneficiatus coram
Durano d. deciſ. 130 num. 5.*
9 Tùm quoquè, quod ſi laycale dicitur ius
patronatus ad laycorum Confraternitates
ſpectans (facilliæ facti alicuius nomine ful-
geant.) vt ſequuta fuit *Rota in Valentina Be-
neficij coram Robuſterio 6. Octobris 1576. part.
1. diuerſ deciſ. 574. num. 7. & in d. Neocaſtren
Cappellaniæ 10. Iulij 1617. coram Coccino Deca-
no in recentioribus part. 1 tom. 2. deciſ. 680. num.
2. Bonfiolus in additionibus ad Mohedan. d deciſ.
9 Couarru practicar. quæſt. cap 36. num. 8. verſ.
7. quæritur Garſias d part. 5. cap. 1. num 604. Ma
ceraten d. reſolut. 66. num. 1. Petrus Canedas præ-
cticar quæſtion. canonicar. quæſt. 12. num. 12. &
ſeq. Vaſquez in opuſcul. moralibus tit. de benefic.
cap. 2 dub. 1. in fin nu 3* & ſequuta fuit Rota
*in d. Romana beneficiatus coram Durano d. deciſ.
130. num. 1. & per tot.*
10 Maiori vtiquè ratione ius patronatus ad
Stauritam ſpectans, (cum merè laycum Col
legium ſit, & militare ſecundum *Afflict. d.
conſtitut. Sancimus, num. 12. in quinta ratione*)
11 Laycale extimabitur. Tale quippè cenſetur
ius eſſe patronatus, quales ſunt perſonę, quę
illud poſsident, & ad illud præſentant. *Rota
d deciſ. 8. de iure patronat. in antiquis, & apud
Mohedan d deciſ. 9. num. 4. Cardinalis Zabarel-
la d. conſ. 11. num. 3. Abb. conſ. 47. num. 1. in prin
cip. p. 2. Rota apud Creſcent. d. dec. 9. de re patron.
& in d. Romana Beneficiatus coram Durano d.
deciſ. 130.* vbi admuſsim ad rem noſtram.

Tùm

11 Tum præterea, quod ſtauritarij prædi-
cti Regiæ Stauritæ Sancti Georgij ab imme
morabili tẽpore in poſſeſſione ſunt, vel qua-
ſi præſentandi ad dictum Beneficium ſextæ
feriæ, vti in Beneficio de iure patronatus.
Manutenendi igitur in illa erunt, ſtandum-
què peruetuſtæ obſeruantiæ prędictæ: quòd
13 vltimus ſtatus in beneficialibus attenden-
dus ſit, vt vnicus actus ſufficiat, vt manute-
neri quis valeat: ad notata in text. *in cap. con-
ſultationibus* 19. *vbi gloſſ. in verbo poſſidebat, &
ibid. Abb. num. 2. & 9. de iure patronat.* & ſequu
ta fuit Rota in *Neapolitana Rectoriæ* 19. *Decem
bris* 1608. *coram Attrebaten. in recentiorib. tom.
1. part. 2. deciſ. 235. num. 1. & d. Valentina Bene-
ficij part. 1. diuerſ. deciſ. 574. num. 3. & in d. Ge-
runden Eccleſia coram* Mobedano *deciſ. 9. num.
2. & apud Creſcent. deciſ. 1. & 9. de iure patrona.
Gregorius à Cabedo deciſ. Luſitan. 203. num. 2.
par. 1. Marius Giurba* alios referens *deciſ. 72. n.
10 & ſeq.*
14 Tum deniquè, quòd ad effectum, vt Re-
gula reſeruatoria octo menſium locum
non habeat, & excludatur, ſufficit, ſatiſquè
erit quaſi poſſeſſio præſentandi, vti de bene
ficio iuris patronatus laycorum; vt deter-
minaſſe pluries Rotam refert in vna *Gerun-
den Beneficij* 1599. *coram fe Eminentiſſimus Car
dinalis Seraphinus deciſ.* 1334. *num. 7. & in Fir-
mana Beneficij* 12. *Octobris* 1594 *coram Cardin.
Mantica deciſ. 292. num. 3. & 5. ad text. in cap.
licet 2. vbi gloſſ. verbo collatio de præben-
in 6. Rota in Gerunden beneficij* 4. *Martij* 1624.
coram Buratto deciſ. 769. vbi etiam plenè *Fer-
rentillus in addition. littera A num.* 12. *& in Bo-
ianen Parochialis* 15. *Ianuarij* 1267. *coram eod.*
15 *Buratto in manuſcriptis.* Etiam ſi vacatio con-
tingat in Curia. *Rota apud Card. Seraphin. deci.
1263. num. & apud Burattum in d. Gerunden de
deciſ. 769. num. 4. Mariſcottus variarum lib. 2.
cap. 94. num. 25. 26. & 27. Barboſa de offic.
Epiſcopi part. 3. allegat. 57. num. 25. & 26. & nu.
144. Rota apud Cardin. Cavaler. deciſ. 266. ſub
num. 1. & apud Sanct. memor. Gregor. XV. deciſ.
48. num. 3.*
16 Et porrò in materia hac iuriſpatronatus
laycorum, quæ fauorabilis æſtimatur,
(vt animoſiores videlicet, fiant layci ad
Eccleſias fundandas, atquè dotandas,) in
dubio præualere debet hæc qualitas lay-
calitatis, vt optima ratione perpenſum
17 fuit per Rotam *in Volaterrana Cappellaniæ
7. Maij* 1607 *coram bonæ memoriæ Cardin. Lan-
cellotto,* & iterum in dicta *Romana Beneficia-
tiatus coram Duranno d. deciſ.* 130. *num. 1. verſ. et
quicquid in contrarium*, potiſſimum vero ad
excludendam ragulã præfatam reſeruato-
riam octo menſium, quæ odioſa in hac par-
te æſtimatur. *Lambertin. de iure patronat. part.
1. lib. 1. quæſt. 1. art. 6. num. 4. ſequitur Rota apud
Achillem de Graſſis deciſ. 316. alias 3. de iurepa-
tronatus, num. 6. Couarruuias d. cap. 36. num. 4.
verſ. 3. opportunè practicar. quæſtio. Gonzalez ad
regul. 8. gloſſ. 18. verbo præſumptionem, num. 12.
& dictum fuit in dicta Firmana Beneficij coram
Cardin. Mantica deciſ. 292.*
18 Nec obſtaculo nobis fiet; ius patronatus
competens œconomis, ſeu operarijs Eccle-
ſiæ alicuius, Eccleſiaſticum æſtimari; iuxta
tradita per *Garſiam d. part. 5. cap. 1. num. 599.
Ferrentillus ad dictam deciſ. 769. num. 23. Buratti
ad tex. in cap. vn. §. fi. vbi Gloſſ. & Doctor. de iure
patronat. in 6. Rota apud Card. Cavaler. deciſ. 278
num. 3.*
19 Satis nempè facili diluitur negotio: id pla
nè admitti, ſi Eccleſiæ nomine œconomi,
vel operarij ipſi præſentandi ius obtineant:
at ſecus ſi proprio nominè præſentent, vt
layci. *Rota d. deciſ. 574. part. 1. diuerſorum Co-
uarr. d. cap. 36. num. 8. ipſemet Garſias d. cap. 1.
num. 604. & 608.* quod in hiſce noſtris termi
nis animaduerſum fuiſſe per Rotam *in d. Ro
mana Beneficiatus* refert Illuſtriſsimus Pater
Duranus Epiſcopus Vergellen. *d. deciſ.* 130.
num. 2. 3. & 4. & 11. 12. & 13. Quia nimirum
perſona contemplatur, quæ præſentat, (vt in
initio diximus) & ad quam præſentandi ius
ſpectat; vt ſecundum eam ius ipſum patro-
natus, & præſentandi æſtimetur. *Rota in Leo
dien Parrochialis* 18. *Decembris* 1623. *coram
Merlino* ſequitur Ferrentillus *ad dictam deciſ.
769. Buratti in additionibus, num. 24. & 25. &
apud Durand. deciſ. 130. num. 11. 12. & 13.*
21 Vel etiam ſi in ipſa fundatione adiectum
fuerit, vt quamuis ad Eccleſiam peruene-
rit, tamen vt laycum perſeuerare ſemper
debeat, quod permittitur; neque Eccle-
ſiaſticum dicetur, neque ſub regula reſerua
toria comprehendetur. vt dictum fuit in
Romana iuriſpatronatus 31. *Maij* 1613. *coram
Eminentiſſimo Cardin. Sacrato relata à Viniano
in praxi iuriſpatronat. lib. 4. cap. 9. n. 56.*
22 Stauritarij verò hi non Eccleſiæ, ſed pro-
prio nomine, (vt militare Collegium. & lay
cale) præſentant ad Beneficium hoc ſextæ
feriæ nuncupatum. Quod ſi contrarium
23 Aduerſarij aſſerere voluerint, ipſi vti, qui
ſe fundandant in qualitate Eccleſiaſtica, pro
babunt, vt fundamentum intentionis eorũ
*Mobedan deciſ. 9. num. 3. Franciſcus de Ponte d.
conſ. 18. num. 5.* Reſpicit enim petitorium
hoc eorum aſſumptũ. Nos vero in poſſeſſo-
rio ſumus, ne dum per vnicum actum (vt in
ſuperioribus diximus,) ſed ab immemorabi-
24 li, vt hæc attendi debeat, vt præſentatus in-
ſtituatur, *d. cap. conſultationibus* 19. *de iure pa-
tronat. Ripa in cap. cum Eccleſia Sutrina, num.
91. & ſeq. de cauſa poſſeſſionis, & propriet. Rota
in Cracouien Parochialis* 9. *Iunij* 1627. *coram Il-
luſtriſſimo Patriarcha Hieroſolymitano deciſ. 42.
num. 4. apud Vinian. & apud Duranum deciſ. 23.*
25 *num. 7.* Etiam aduerſus proprietarium *Inno-
cent. in cap. litteris de reſtitut. ſpoliat. Rota apud
eundem Vinian de iure patronat. deciſ. 82. num.*
10. niſi in promptu de proprietate conſtaret
Rota part. 1. tom. 1. in recent. deciſ. 188. num. 1. &

2.& deciſ.374.ibid.& in d. Cracouien. coram Patriarcha Hieroſolymit.apud Vinian. deciſ.42. num.5.

Manutendi igitur in eorum antiquiſſima poſſeſſione præſentandi noſtri Stauritarij erunt, Rota apud Dominum meum Coccinum Decanum deciſ.461.num.3.

Vt ex his,iudicio melius ſentientis ſubiectis,reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D. Aduocatus.

Beneficium obtinuit d.Clericus Didacus Gilibertus,ad cuius titulum ad ſacros etiã Presbyteratus ordines promotus fuit: & in eius poſſeſsione viuit.

SVMMARIVM.

1 Adagium; Ne dij quidem à morte liberant.
2 Mortem effuggere nemo poteſt, quamuis carus dijs.
3 Fatum immutabile.
4 Moriendum ſemel,ſtatutum hominibus, & omnibus,num.7.
5 Debitum qui contraxit,ſoluere oportet.
6 Homo per peccatum debitum contraxit ſub eunda mortis.
8 Prouerbium:verbis pugnare,non re.
9 Curatam ad Eccleſiam nominari,ac præſentari poterit in vigeſimo quinto ætatis ſuæ anno conſtitutus.
Vt intra annum promoueri valeat, & n.11.
Quia dicitur habitu Sacerdos, quamuis non actu,num.10.
12 Text.Sacri Trident.Concil.ſeſſ.24.cap.18, §.quod ſi iuſpatronatus in medium affertur.& num.22.
13 Examinari non debet,ad Beneficium Curatum de iure patronatus, niſi præſentatus prius fuerit,& num.22.
14 Ordo præpoſterus neceſſario commutatur.
15 Nominatio, præſentatio haud eſt; ſed electio.
16 Confirmatio nominationis præcedere debet, vt præſentatio ſubſequi valeat.
17 Præſentatio coram Ordinario inſtituere debente fieri debet;alioquin inſtitutio ſubſequi non poteſt,num.18.
19 Nominatio non tribuit ius ad rem, nonſequuta confirmatione, ſicuti præſentatio facit.
20 Ordinarius examini ſubijcit præſentatum, vt dignoſcat, an dignus, vel indignus ſit, & num.21.
21 Ius examinandi præſentatum ad Ordinariũ ſpectat,non ad patronos.
23 Prouerbium:purgatis auribus audire,elucidatur.
24 Confirmatio nominationis ex abrupto fieri non debet,
25 Præſentans ſcienter indignum cadit à iure præſentandi illa vice.
26 Vniuerſitas ſtudiorum fidem facit de ſufficientia doctrinæ ſtudentium in illa.
27 Inimicus,quamuis infirmæ fortunæ,contemnendus haud erit.Cauendum eſt ab ijs,quibus nihil eſt,quod perdant,num.28.
29 Adagium:A minimis, quoquè timendum.
Et Haud facile eſt omnes laqueos effugere.elucidatur.
30 Vero ſimile non eſt homines nobiles Ciuitatis Rectores,indignum nominare.
31 Veriſimilitudo, licet per neceſſe non probet, multum tamen operatur ad mentem Iudicis inſtruendam.
Quia remouet id, quod minus veriſimile eſt, num.32.
33 Idoneus quiſquè præſumitur, niſi cõtrarium probetur.
Neque inhabilis ad beneficium dici poteſt, qui eſt Clericus,ſtudijſquè vacat,eſt bonæ in dolis adoleſcens.
34 Inuidia bonos inſectatur.
35 Confirmatio eſt exercitium nominationis præcedentis, & actus ſecundus illius, & num.40.
Et nominationem perficit,num.36.
Neque noui quidquam addit, ſed à nominatione regulatur,num.37.
Sed robur addit nominationi,non illam extendit,num.38.
39 Confirmatio quid?
41 Confirmatio eſt complementum nominationis.
Quæ denegari non debet nominato,nu.42.
Alioquin contrà iuſtitiam fit,num.43.
43 Iudex denegans aſſenſum iuſta petenti,contra iuſtitiam facit,etiam Princeps.
Cum obligatione reſtituendi, & reſarciendi damnum.
44 Iuſta petentibus,nihil eſt recuſandum.
45 Iuſtitia exigit, vt cuiquè reddatur, quod ſuum eſt.
46 Locus Pauli ad Roman.13.7.
47 Damnum alteri inferens contra iuſtitiam peccat,etiam Princeps.
Cum obligatione reſtituendi
49 Reſtitutio eſt de neceſſitate ſalutis, ſicuti obſeruatio præceptorum decalogi.

50 *Iuſtitiam conſeruare, eſt de neceſſitate ſalutis.*
51 *Iniuriam, vt nemini inferamus voluntariè, de neceſſitate ſalutis eſt.*
52 *Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.*
Etiam per damni illationem, n. 53.
54 *Impediens aliquem ab aſſequendo beneficiũ, quod ſibi debebatur, ad reſtitutionem damni tenetur.*
55 *Iuſtitia populorum pacem tuetur.*
56 *Iniuſtitia Rex læditur.*
57 *Iuſtitiam, qui violat Principi iniuriam facit.*
58 *Iuſtitiam diligant, qui iudicant terram.*
59 *Vniuerſitas nominare, vel præſentare debet ad Beneficium iuris patronatus per ſe, non per Syndicos, & Electos.*
Niſi aliud conſtaret ex obſeruantia ſubſequuta ab initio erectionis facta, nu. 60.
61 *Syndici, & Electi Vniuerſitatem repræſentant.*
62 *Ciuitatis à rectoribus factum, à Ciuitate ipſa factum intelligitur.*
63 *Obſeruantia ſubſequuta plurimum in Beneficialibus operatur. in antiquis potiſſimum num. 64.*
Ita, vt vim decreti obtineat, conſuetudinis, priuilegij, atque pacti, num. 65.
66 *Obſeruantia ſubſequuta ex præambula conceſſione ſubſequuta præſumitur.*
Et qualis mens fuerit concedentium declarat. num. 67.
68 *Ratihabitio mandato æquiperatur.*
69 *Patroni conſenſus ſat eſt ſi ſubſequatur, ne contemptus dicatur?*
70 *Conſẽſus etiam per tutorem, vel tutricem præſtari poterit.*

ARGVMENTVM.

Nominatio ad Beneficium quid præſtet nominato? Et an ſubſequi confirmatio debeat nominati, ni approbatus prius ab Epiſcopo fuerit? ad ornatum text. Sacri Trident. Concilii cap. 18. §. quod ſi ius patronatus ſeſſ. 24. de reform. Et num Syndici, & Electi Vniuerſitatis valeant nomine inſtituendum nominare? Quidue confirmatio operetur?

RESPONSIO XVI.

2 SIc ſunt res omnes humanæ. Ne dij quidem à morte liberant, vt in adagijs habetur. Nemo tàm carus ſuperis, vt illorum fauore mortem euita-
2 rit. Suffragatur huic homericum illud.

„ *At verò mortem communiter omnibus æquam*
„ *A dilecto homine, neque dij depellere poſſunt,*
„ *Quem funeſta dies fati iam iam vrget acerbi.*

3 Nam Fatum immutabile. nec Diuina decreta commutantur.

„ *Non etenim diuum mens vertitur aſtricolarum.*

3 Statutum eſt enim hominibus ſemel mori. Paulus ad *Hebræos 9. 27.* conteſtatur omnibus. Soluere oportet; qui contraxit debi-
6 tum, *tot. tit. ff. de ſolut.* At debitum contraxit homo per peccatum ſubeundæ mortis. In quocunquè enim die comederis ex eo morte morieris. Dominus Deus ad Adam dixit, cõminatuſq; eſt *Geneſ. 2. 17.* Soluendum igitur debitum eſt, quod per peccatum Primi Parentis contraxit. Quia puluis es, & in puluerem reuerteris, eidem dixit *Geneſ. 3. 19.*
7 Omnibus itaquè ex æquo moriendum eſt; nec vllis viribus arceri fati neceſſitas poterit

„ *Nec vis Herculea fatum euitauit acerbum.*

vt Homerus cecinit. *Iliad. 6.*

Vacante propterea Beneficio curam animarum habente ſub inuocatione Sanctæ Mariæ de Catholica Prothopapatu nuncupato in Ciuitate Reginen ob mortem R. D. Anibalis Lagothetæ, illius vltimi, immediatiquè poſſeſſoris: per Electos, & Syndicos Ciuitatis eiuſdem, ad quam conceſſione Comitis Rogerij nominatio ſpectar, legitima intra tempora nominatus fuit R. D. Raphael Prato, Ciuitatis eiuſdem nobilibus ortus natalibus, in ordine conſtitutus Subdiaconatus. Relata nominatione præfata Excellentiſſimo Domino Aluæ Duci Regni Prorege, ad quem Sacræ Maieſtatis Catholicæ nomine nominationis factæ confirmatio ſpectat, tria Raphaeli obiecta fuere.

Primum, quòd non ſit actu Sacerdos in præsbyteratus ordine conſtitutus: inſufficiẽs proinde qui Curatam obtinere valeat.

Secundum, quòd non fuerit adhuc ab Ordinario Reginen examine tentatus, atq; ad animarũ curã habendã approbatus, ad Sacri Tridentini Concilij præſcriptum. *ſeſſ. 24. cap. 18. §. quod ſi ius patronatus. de reformat.*

Tertium deniquè, quod validius obſtare præſumunt: quòd nominatio non vtiquè per Ciuitatem, ſed per Electos, & Syndicos
8 facta fuerit: eſſe propterea nullam. Verbis eum pugnare non re, vt in Prouerbijs habetur.

Digitized by Google

Verùm, quia parati ad reſiſtendum, certamen nequaquam detrectamus, cùm abundè ſuppetat, quo partes tueamur Raphaelis.

Et mihi ſunt aſtæ tereteſ, clypeiq; rotandi,
Tum galea, tum toraces procul igne micantes,

vt Homerus loquitur.

Nullum horum trium aduerſus eum eſſe, ſequentibus oſtendemus.

9 Non ſanè primùm. Cùm nempè ſit Raphael Subdiaconatus inſignitus ordine, & annos natus viginti quinquè, completo, videlicet, vigeſimo quarto, incepto vigeſimo quinto, vt intra annum ad præsbyteratus ordinem promoueri valeat, ad *text. in cap. cùm in cunctis 7. §. inferiora etiam extrà de elect. Clement. fin. in fin. de ætate, & qualit.* Sacroſancta Tridentina Synodus, *ſeſſ. 23. cap. 12. de re-*
10 *format.* Sitquè propterea habitu Sacerdos, quamuis non actu. Omni procul remoto dubio potuit vtiquè ad beneficium Curam habente animarum, iurè, nec iniquè nominari, ac præſentari, *text. ſatis apertus in cap. ſi is, ad quem 2. de inſtitut. lib. 6.*

Si is, ad quem Rectoris præſentatio in aliqua Parochiali Eccleſia noſcitur pertinere, (Bonifacius loquitur octauus *) quempiam non conſtitutum in ſacris præſentet ad eam: ipſum (dummodo, aliàs ſit idoneus, & intra tempus a iure ſtatutum ad ordines, quos ipſius Eccleſiæ cura requirit, valeat promoueri) decernimus admittendam.* Sic Summus Pontiphex, & *text. in cap. ſi eo tempore 9. in fin. de reſcript. in 6. cap. ſi pro Clericis 8. de præbend. eod. libro, gloſſ. in cap. nemo deinceps 15. verbo ætate, & verbo Sacerdotio de elect. in 6.* Sat vtiquè cùm ſit, ſi intra annum promoueri valeat iuxta *text. in cap. licet canon. 14 de elect. in 6. Rota in Romana Cappellania 19. Martij 1586. coram Card. Pamphilio,* & iterum in eadem coram eodem *14. Nouembris 1586.* Et ita quoque Sacra Congregatio Sacri Tridentini Concilij interpretū anno 1604. ad Epiſcopum Abulen reſpondit.

Poſſe vtiquè Beneficium Curatum, etiā ſimplici Clerico conferri, in ea tamen ætate conſtituto, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri queat. *Garſias de Benefic. to. 2. part. 7. cap. 1. num. 79. & 80. ac num. 99. in fin.* & fuit aliàs dictum in alia Abulen Cappellaniæ *12. Nouembris 1599. coram Cardin. Seraphino deciſ. 1328. ſub num. 4.* & refert idem *Garſias d. cap. 1. num. 101.* ac plenius *ead. par. 7. cap. 4. nu. 41 & 47. & 48.* vbi aliàs dictæ Sacræ Congregationis declarationes refert. *Ioan. Azor. inſtitut moralium part. 2. lib. 6. cap. 5. q. 9. Pater Vincent. Filliacius in appendice de ſtatu clericorum tract. 41. cap. 5. quæſt. 7. in 3. dicto nu. 26 & quæſt. 10. in 2. dicto nu. 46. Rota in Oueten Archidiaconatus 9. Iulij 1550. ſoram Fabio part 3 lib. 3 dmerſorum deciſ. 347. num. 3. Gonzalez. ad regulam. 8. Cancellar. gloſſ. 5. nu. 104. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. allegat. 60. nu. 65. & melius num. 81. & 82. & ſequent. & in d. capit. cùm in cunctis, §. inferiora. num. 30. Hieronym Caaallos comman. contrà communes quæſt. 693. num. 3. Caluaccanus deciſ. 11. nu. 16. part. 3. Campanilis Epiſcopus in diuerſ. rub. 7. cap. 6. nu. 29. & 32. Parij. de reſignat. lib. 4. quæſt. 9. nu. 14. 17. & 18. & quæſt. 11. num. 12. & 14. Ioan. Anton. Maſſobrias in praxi habendi concur. prælud. 7. dub. 21. num. 87. in fin. & requiſito 10. dub. 11. num. 28.*

Nequè obſtaculum faciet, ſecundum, quòd non fuerit per examen ab Epiſcopo Ordinario probatus.

12 Aduertantur (quæſo) Sacro Tridentin. Concilij verba *d. cap. 18. §. quod ſi ius patronatus. Quod ſi ius patronatus laycorum fuerit,* (S. Concilium loquitur) *debeat qui à patrono præſentatus erit, ab eiſdem deputatis, vt ſupra* (examinatoribus videlicet) *examinari; & non, niſi idoneus repertus fuerit, admittit.* His Sacrum Concilium.

13 Qui à patrono præſentatus erit: (inquit) Præſentari, itaquè primitus debebit, quàm per examen tentetur, idoneus, nec ne ſit. Non igitur præſentationem præcedere de-
14 bet examen, ſed illam ſubſequi. Eſſet enim ordo præpoſterus, neque neceſſario commutatus. Verba mutuatus S. Hieronymi *lib. 1. commentariorum in Matth. in primum caput. ſuper verbis illis: Filij Dauid, Filij Abraam.* Ordo præpoſterus (inquit) ſed neceſſariò commutatus.

15 Perpendendum, itaquè ad rem erit. Nominationem, quæ ab Vniuerſitate fit in hoc iure patronatus: verè præſentationem haud eſſe, ſed ſimplicem nominationem, ſiue electionem perſonæ, poſtmodum, vel Epiſcopo, vel Summo Romano Pontifici præſentandæ, poſt quam Regiæ Maeſtatis confirmatio per Excellentiſſimum Regni Prorege ſubſequuta fuerit. Præcedere igitur confir-
16 matio prius debebit, vt præſentatio coram Ordinario inſtituere debente, ſubſequi valeat, iuxta diſpoſita in *d. cap. 18. Sacri Conſilij,*
17 quæ omnino coram eodem Ordinario fieri debebit; *cap. illud 8. & cap. cum layci 10. & cap. fin. vbi Abb. & Scribent. de iure patronat. extrà Clem. dudum 2. §. ac deinde verbo præſentari.* vbi etiam Gloſſella Marginalis. *de ſepultur. cap. ex noſcitur.* ibi: Perſonas idoneas Epiſcopis diœceſanis præſentarit, & eis præſentatis & receptis. *de his, quæ fiunt à prælat.* vbi *Abb. num. 3. cap. ex litteris 7. in fin.* ibi: ad præſentationem militis inſtitutus fuiſſet. *de iure patronat. Sacram Trident. Concil. ſeſſ. 7. cap. 13. de reformat. & ſeſſ. 14. cap. 13. etiam de reform. Rota deciſ. 3 non ſufficit. de iurepatronat in nouiſ. Roccas de Cart. de iure patronatus verbo honorifica, quæſt. 41. num. 37. Abbillos de Graſſis deciſ. 12. de de iure patron. Viuian. eod. tract. part. 2. lib. 8. cap. 7. num. 2. & ſeq. Ricius in praxi part. 1. reſolut. 139. Maſtrillus deciſ. 2. part. 1. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. part. 3. quæſt. 4. princip. art. 1. Borrellus in ſum. omn. deciſ. tom. 1. tit. 32. de iurepa-*

tron.

Digitized by Google

tron.num.310.Campanil.in diuerſ. rub.11. cap. 13.num.195.Maſſobrib. in praxi concurſus.prælud.7.dub.21.num.95.Barboſ.ad d.cap.cum lᴂyci num.2.de iure patron.

18 Quod ſi ſecus factum fuerit, haud inſtitui poterit nominatus, qui ex ſola nominatione ius nullum ſortitur ad rem, ſicuti per præſentationem coram Ordinario factam *Curdin.Zabar. in d.cap.fin. num.3. in 4.notab.de iure patronat.& in cap.capitulum,col.fin.num.9. quæſt.34.verſ.in contrarium eſt de reſcript. Lambertin.lib.2.part.3.q.10.art.9.num.3.in fin.*

29 Indequè igitur præſentatio fieri debebit, vt interim ante inſtitutionem valeat Ordinarius per examen experiri de præſentati idoneitate, ſecundum *Rot. d.deciſ.3. in fin.de iure patronat.in nouiſ.ſequitur* Riccius *d. reſolu.*
21 *139.num.5.* Ius nempè præſentatum per examen tentandi ad Epiſcopum Ordinarium, non ad patronum ſpectat, ad eum vero ius præſentandi, poſt præſentationem verò ius eſt Epiſcopo per examen experiundi, an idoneus ſit, qui Beneficium regere, nec ne valeat: vt ſi dignus inſtituatur, ſin minus abijciatur *Anchar.in cap.ſuſcepti 1.num.2.in princ. de præben.in 6.* faciunt notata per *Abbat.in cap.paſtoralis 29.num.7. de iure patron.* & perpenſum fuit per Sacrum Concilium *d. cap. 18.§.quod ſi ius patronatus* in ſupra etiam relatis verbis: *Debeat,* (inquiendo) *qui à patronis præſentatus erit, ab eiſdem deputatis, vt ſupra,*
22 *examinari:* Vt patenter innueret, neceſſariò præſentationem præcedere debere; examen deinde ſubſequi, quo quanta ſit præſentanti idoneitas, & ſufficientia excutitur, vt admittatur idoneus, repelletur inſufficiens.

23 Hanc proinde ob cauſam, ſi purgatis auribus, vt prouerbio fertur; velimus audire, attentequè rem omnem perpendere. Iuxta Plautinum illud.

„ *Purgatis ambo damus tibi operam auribus.*

& Horat.in epiſtol.

„ *Eſt mihi purgatam crebro, qui perſonet aurem.*

Nam ſordes in auribus collectæ auditum hebetãt, exemptæ reddunt acriorem. Haud
24 vim vllam faciet: Quòd minimè debebit (vt dici conſueuit: (*illotis manibus*) à Ciuitate factam nominationem, ità ex abrupto Excellentiſſimus Dominus Prorex, approbare per confirmationem; niſi guſtarit priùs de approbẽdi moribus, an ſufficiens ille, an dignus, vel vero ſit indignus, qui poſt approbationem Epiſcopo Ordinario præſentetur.
25 Ne aliàs, quòd indignum fortaſſe, ac ſcienter præſentarit à iure cadat illa vice præſentandi, ſaltim per ſententiam; ſecundum *gloſ. in cap.cum vos 3.verbo minus idoneè, de offic.ordin.extra,* Rota *apud Creſcent. deciſ.11. de iure patron. Didacus Spino in ſpeculo teſtament. tit. de patronis, gloſſ.4.nu.87.Vinian. de iurepatron. lib.6.cap.5.num.144. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop.par.3.allegat.75.num.105. Maceraten. variar.lib.1.reſolut.19.num.13.& 15.*

Nimirum, quod non deerit quomodò certior reddatur de ſufficientia, & morum, & doctrinæ, nominati Raphaelis Excellentiſſimus Princeps. Et per fides ab Vniuerſi-
26 tate ſtudiorum, in quibus ſcientijs operam nauauit, ad tradita per Sacrum Tridentinũ Concilium *ſeſſ.22.cap.2.de refor.* vbi de ſcientia in Epiſcopo ad Epiſcopatum electo loquens; dicit: *Aut publico alicuius Accademiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur.* Et per aliorum probatorum virorum, ac Religioſorum atteſtationem de integris huius nominati moribus, aptis, & ſatis probatis ad Eccleſiam hanc regendam, gubernandamquè. Quin hoc vnum ſatis eſſe debuiſſet tãto Principi; quod nil aliud obiectũ fuerit nominato huic. Nec enim reticuiſſent, ſi magnum aliquod, quod obijcerẽt, habuiſ-
27 ſent. Verè ex hoc quidem admonemur, hoſtẽ, quãuis infimæ fortunæ, nõ eſſe contemnendum, nec quemquam, vel omnium minimum, & contemptiſſimum eſſe prouocandum. Si quidem, vt in Mimis Publius ait.

„ *Inimicum, quamuis humilem, docti eſt metuere.*

28 Et certè cauendum eſt ab ijs, quibus nihil eſt, quod perdant. ab ijs enim citiùs iniuriam, & damnum acceperis, quàm ab alijs, quibus aliquid eſt in loculis. Timent enim vt plurimum aliquem prouocare, ne quid vel famæ, vel fortunis detrahatur. Vt Claudius Minoes in Alciatum emblemat. 168. obſeruauit iuxta vetus illud adagium. *A minimi quoque timendum.* Haud facile eſt enim
29 omnes laqueos effugere. Vt in Adagijs quoquè habetur. Quod a venatu trãslatum eſt, in quo ſic vndiquè ſepiuntur exitus, vt neceſſe ſit feram in aliquas inſidias incidere.
30 Nequè porrò vero ſimile eſt, homines nobiles Ciuitatis non infimæ Rectores, tanto Principi indignum hominem nominare voluiſſe, qui Eccleſiæ præficeretur inſigni ad animarum curam agendam. Quæ ſanè veriſimilitudo licet per neceſſe non probet;
31 multum operatur ad Iudicis, ſiue Principis mentem inſtruẽdam, eidemq; vt motum inferat; vt dixit *Rota apud Dominum meum*
31 *Coccinum Decanum deciſ.423. num.2.* Quia profectò abeſt id, quod minus veriſimile eſt. Vt eadem Rota dixit *in vna Aretina confidentia 1595.coram Litta deciſ.101.num.4.per Farinac poſt primum vol.conſ.*

33 Præter quam quòd, quilibet Idoneus potiùs, & bonus, quam inſufficiens, & malus præſumitur; vt aſſerenti, vel inſufficiẽtiam, vel prauitatem, onus maneat probandi, *ad l.1.ff.de probat.text.in cap dudum fin. vbi gloſſ. verbo præſumatur de præſumpt. extrà cap. vn. vbi gloſſ. verbo æſtimare de ſcrutin.* ſequentibus enim *glo.* ſatis è re noſtra. *Nota* (inquiẽs)
„ *quẽlibet præſumi dignum, niſi probetur indignus:*
„ *& de quolibet præſumendum eſt bonum, niſi probetur*

Digitized by Google

,, *betur contrarium.infrà de præſumtionib. dudum.*
His gloſſ. alia *Gloß. in cap. ſi forte* 11. *verbo*
ſcientiæ de electiou.lib.6.gloſſ.in l.omni modo 30.
verbo non licebit.in fin.C.de inoffic. teſtamen.d.l.
2.*& l. non eſt neceſſe* 51. *vbi gloſſ. ff de probat.*
Rota apud Cardin Manticam deciſ.5.num.15.&
part 4.*diuerſ.deciſ.*672.*nu.*1.*Ioann.Cephal.conſ.*
256.*nu.*7. *vol.*2.*Rota in Gradicen Canonicatus*
1587.*corã Comitulo dec.*51.*n.*1.*&* 2.*poſt* 1.*vol.*
conſ.Farin. Neq; inhabilis ad Beneficiũ æſti-
matur,qui Clericus eſt,ſtudiiſquè vacat, &
adoleſcens eſt optimæ ſpei. Vt perpentum
fuit in Rom *part.*2.*in recent.deciſ.*202.*n.*2.
34 Meminerit proinde Excellẽtiſſimus Prin
ceps,quód inuidia bonos infectatur.vt Caſ-
ſadorus *lib.* 10. *variarum epiſt.*28. loquitur:
,, *Quapropter* (inquiens) *in deſignatis titulis am*
,, *bitio, inimicu ſemper iuſtitiæ, conquieſcat Cun-*
,, *ſuetudinarium benè agentibus, locum protinus*
,, *tollamus inuidia*. Et paulò poſt circa finem:
,, *Nihil enim ſecurum,nihil poterit ſtabile reperiri,*
,, *ſi ſemper inuidentium vota ad illicitas accedere*
permittantur inſidias. Sic ille: vt dicere iure
valeat quiſquis bonus per inuidiam appeti-
tur: *Anguſtiæ ſunt mihi vndique*, quemadmo-
dum Sancta illa Mulier Suſanna dixit *Da-*
*niel.*13.22.
35 Confirmatio autem nominationis per
Ciuitatem factæ,quam petit Raphael ab Ex
cellentiſſimo Principe,exercitium eſſe dici
tur nominationis, & actus ſecundus illius,
vt coram Ordinario per præſentationem
compare valeat, inſtitutionemquè pe-
tere, examine peracto per approbatio
nem. Subſequi igitur non pręcedere de-
bebit examen.Quia nimirum interim man-
cus videtur nominationis actus, donec ſe-
36 quatur confirmatio; quę nominationem
ipſam perficit.Ita vt nihil aliud cõſequutus
fuerit Raphael per nomintionẽ,quàm per-
fectionẽ actus petere,per ſequẽdam confir-
mationẽ; per quã complebitur nominatio,
vt adnotat *Cabedus deciſ.*1.*num,*5 *par* 2.
37 Nequè enim confirmatio noui quidquã
addit nominationi, ſed ab illa regulatur,
cùm eam imitetur, reiquè naturam non
mutet,nequè alteret,vt *Bald.* inquit, *in l.ſi*
*quis cum procuratorio, num.*1.*in fin. ff.de procu-*
*rator.*probatur, *in l omnium* 19. *§. voluntates*
enim hominum,C.de teſtam.Gratian.forenſ.part.
38 5.*cap.*9 9.*num.*17 Confirmationis nempè
eſt,robur addere actui confirmando, non
illum extendere vltrà quod in eo compre-
hendebatur *Card.Tuſcus,tom.*2. *littera C. con-*
cluſ 704.*num.*2.*& ſeq. Mariſcott. variarum re-*
*ſolut.lib.*1.*cap.*9.*num.*6.*&* 7.
49 Et planè confirmatio iuxta receptam à
Doctoribus traditam finitionem : Iuris eſt
quęſiti per Superiorẽ facta corroboratio,vt
per *Dec. in rub.de confirmat. vtili, vel inutili,*
*num.*2.*Tuſcus d.concluſ.*704.*num.*1. *Macerata*
*variar.reſolut.lib.*1.*reſolut.*51. *num,*8. *Cabed.d.*
*deciſ.*1.*num.*4.

40 Quare noui nihil confirmatio addit actui,
quam exercitium eius, quod ante confir-
mationem nominatus habebat. *Oldrad.conſ.*
194.*factum tale eſt,num.*1. *in fin. verſ. ſed con-*
trarium. Tuſcus, vbi ſupra concluſ. 707. *num.*1.*&*
Barboſ.in cap.cum dilecta, 4.*nu.*7.*&* 8.*de confir-*
*mat.vtili, vel inutili, Caben.d.deciſ.*1. *num.*8.
*par.*2.
41 Complemẽtum itaquè expoſcit Raphael
nominationis per Ciuitatem, pro eo factæ,
& exercitium eius,vt coram Ordinario cõ-
parere valeat, atquè per examen tentari an
idoneus reperiatur ad regendam Curatam
Eccleſiam Sãctæ Mariæ de Catholica,cum
42 confirmationem expetit. Nullo igitur pa-
cto denegari eidem poterit, qui nominatus
fuit,quin approbetur per confirmationem,
vt inſtitutionem obtinere valeat,ſub eo præ
textu,quod approbatus ab Ordinario mini-
me fuerit; cum ſubſequi hæc confirmatio-
nem debeat,non antecedere.
43 Alioquin cōtra iuſtitiam faciet Princeps
confirmationem denegando,quam iuſtè il-
le petit,ius ad illam habens per nominatio-
nem præcedentem.argumento, *text. in l.*1.
*§.fin.ff.de aqua quotidiana,& æſtiua.*vbi ſequẽ-
tibus Vulpianus:*Nec eſt hoc beneficium ſed in*
iuria.ſi quis fortè non impetrauit Innocentius in
*cap.inter quatuor.*8.*in fin.de maior. & obed.* Iu-
ſtitiam tamen non denegabimus tibi, cùm
44 eam duxeris poſtulandam.Iuſta quippe pe-
tentibus nihil eſt recuſandum. Vt Theodo-
ricus Rex apud *Caſſiodorum variarum lib.* 1.
epiſt 14.ad Fauſtum Præpoſitum ſcripſit.*Li-*
,, *benter omnibus modis*(inquiens) *præbemus aſſe-*
,, *ſum,quoties vox eſt iuſta poſcentium: quia non de*
,, *cet eſſe difficile beneficium, quod largitate non pa-*
,, *titur detrimentum*. Sic Rex ille: & Plaut. in
amphitrat.
,, *Iuſtam rem,& facilem eſſe oratam à vobis volo.*
,, *Nam iuſtè à iuſtis iuſtus ſum orator datus.*
45 Hoc enim iuſtitia exigit,cuiq; vt reddatur
quod ſuũ eſt,*l.Iuſtitia* 10.*de iuſtit.& iur.§.*1.*inſtit.*
eod.cap ex ore 17 *in princ.de priuileg.extrà. Gre*
gor.in proœmio decretalium §.ideo lex, vbi Gloſſ.
*verbo.ius ſuum,S.Thom.*2.2.*q.*58. *art.*11. Iuſti-
,, tia enim ſuum cuiquè proportione reddit.
*Ariſtot.*inquit *lib.*5.*Ethicor.cap.*5. & *Cicer.lib.*
,, *rethoric.*Iuſtitia eſt æquitas ius ſuum cuiquè
,, tribuens pro dignitate cuiuſquè,& S. Pau-
46 lus ad *Roman.* 13.7. *Reddite ergo omnibus de*
,, *bita*, (concludit recta conſequentia) *cui*
,, *tributũ,tributũ cui vegtigal,vectigal,cui timorẽ,*
,, *timorẽ,cui honorem,honorem.Nemini quicquam*
,, *debeatis,niſi,vt inuicem diligatis.*
47 Peccabit proinde Princeps contra Iuſti-
tiam faciens, alteri nocumentum inferens:
ex *S. Thom.* 2. 2. *quaſt.* 59. *art.vltim. Caiet. in*
*ſum.verbo iniuſtitia uos reſponſ.*2.*num.*67.*p.*2.
48 Cũ obligatione reſtitutionis faciendæ par
49 ti læſe; Quia reſtitutio eſt de neceſsitate ſa-
lutis, ſicuti præceptorum Decalogi obſer-
uatio de neceſsitate ſalutis eſt. *Si autem vis*

ad

ad vitam ingredi (Dominus dixit) *ſerua mandata.Matth.*19 ›7.
50 Et conſeruare iuſtitiam de neceſſitate, ſalutis eſt *S.Tho.*2.2.*queſt.*62.*ar.*2.*Pater Molina de iuſt.& iur.tom.*3.*tract.*2.*de reſtitut.diſput.*
51 716.*num.*2. Neceſſariumquè ad ſalutem eſt, vt nemini iniuriam inferamus, nequè voluntariè alteri noceamus. *Leſſius de iuſt. & iur. lib* 2.*cap.*8.*dub.*10. *num.*47.*verſ.prior pars.*
52 Alioquin peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum. *regul. peccatum* 4.*de regul. iur in* 6. *nos reſponſ.*23.*num.*27. & 28. & *reſp.*
53 25.*num.*22.*part.*1. Etiam per damni illationem *toto tit.extrà de iniur.& damno dato. cap.*
54 *ſi culpa tua* 9 *eod.tit.* Impediens vero quenquam ab aſſequendo beneficium, quod iure ſibi debebatur; reſtitutioni eidē obnoxius ſit, iuxta damnum, quod illatum eſt ei. *Nauar.man.cap.*17.*num.*74.*Gratian.deciſ.*97.*num.*25.*nos reſponſ.*2.*num.*58.*part.*2.
55 At Iuſtitia populorum pacem tuetur, vt Caſſiodorus *variarum lib.*7.*epiſt.*23.docet ſe-
,, quentibus rem exprimens. *Nam licet vbique*
,, *neceſſaria ſit Prudentia; in hac potiùs actione vi-*
,, *detur accomoda: quando inter duos populos naſcū-*
,, *tur ſemper certamina, niſi fuerit iuſtitia cuſtodia,*
,, *Quapropter arte placandi ſunt, qui mores aſſe-*
,, *runt ſimillimos ventis, quorum, niſi priùs animi*
,, *temperentur, in contemptum maximum natiua*
,, *facilitate proſiliunt.* Sic ille. Hoc igitur tantus aſſequetur Princeps; & quòd iuſtitiam conſeruabit, & à peccato ſe temperabit, quod ad reſtitutionem obnoxium eum faciet; & pacem inter ſubiectos ſibi populos tuebitur.
56 Nequè Regi iniuriam faciet; qui læditur per iniuſtitiam. Sic Rex Theodoricus Teobaldo Turigenti Epiſcopo apud eundem
,, *Caſſidorum variarum, lib.*3.*epiſt.*15.*Iniuria qui-*
,, *dē noſtra eſt* (inquientē) *læſa iuſtitia: quia viola-*
,, *tiones earum rerū meritò ad eos trahimus, quas*
,, *amamus. Vnde illud maxime iniultum eſſe non pa*
,, *timur, quod in contemptum noſtræ iuſſionis con-*
,, *ſtat admiſſum. Quæ enim præſumptio plectenda*
,, *non audeat, ſi ſacræ iuſſionis reuerenda contem-*
nat? Sic Rex ille. Vnde talem ex his concluſionem eligit annotator ad illum. *Hinc*
57 *collige* (dicens) *iuſtitiam, qui violat; Principi iniuriam facere.* Hinc Spiritus ſanctus ſapientis ore, his, quibus iudicare alios ſuper terrā
58 datum eſt, conteſtatur, dicens, *Sapient.primo*
,, 1.*Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram* & per
,, Iſaiam 56.1.*Hæc dicit Dominus: Cuſtodite iudi-*
,, *cium, & facite iuſtitiam, quia iuxta eſt ſalus mea,*
,, *vt veniat, & iuſtitia mea, vt reueletur. Beatus*
,, *vir, qui facit hoc, & Filius hominis, qui apprehendet illud.* Iurèquè proinde Regius Citharedus Regem Regum omnium præcabatur Deum, petens: *Deus iudicium tuum Regi dà, & iuſtitiam tuam Filio Regis. pſalm.*71. 1. Et præclarè monitor ille apud Vergilium.
,, *Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos.*
59 Nequè demum tertium, quod magis ſe-
59 rire videbatur obſtabit: Quòd ab Electis, & Syndico nominatus fuerit Raphael, non à tota Ciuitate, vel à maiori eius parte in vnū coactā, vt in ſimilibus fieri oportet, ex *Calderin conſ.*11.*de iure patronat. Alexander Trentacinq.conſ.*66.*num.*2.*part.*1.
60 Cùm nempè ab ipſo initio concesſionis factæ per Comitem Rogerium Vniuerſitati Regiuen nominandi Rectorem ad hac Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Catholica, ſemper (vt in facto ſupponitur,) nominatio ab ipſis Syndico, & Electis proceſſerit, & ſiquidem Vniuerſitatis nomine, (vt ſunt illi illius Adminiſtri,) hæc vtiquè ita firma ſubſequuta obſeruatio operabitur, vt in illos Vniuerſitate ab ipſa, ius nominandi tranſlatum videatur; Cum ij ipſi Vniuerſitatem
61 omnem repræſentent: ad tradita per *Bart.in l.non ambigitur, ff de legibus l.*1. *ff. de muner. & honor.notatur in c.fin.de procurato. extrà l.planè* 4.*ſine l.ſtē eorū* 6.§ *actor.vbi Bart.ff.quod cuiuſq; Vniuerſ nomine. Bellencinus de charitat ſubſid.q.*99.*vol.*15.*tract.part.*2.*fol.mihi* 165.
62 Vt mirum non ſit, ſi à Rectoribus Ciuitatis factum, ab vniuerſitate ipſa factum intelligatur, vt ſequitur *Gallus de pace publica obſeru.*9.*num.*14.
63 Et in his Beneficialibus haud minimi æſtimatur ſubſequuta obſeruantia, quòad ius ipſum præſentandi, atquè perſonas præſentantes; *Maceraten variarum reſolutut.lib.*1. *reſolut* 3.*num* 8. Dictumquè fuit *in Papien iurispatronatus* 22. *Maij* 1595. *coram Eminentiſſimo Cardin. Mellino ad calcem praxis iurispatronat.per Viuian.deciſ.*2.*num.*2.& *in Altimontis, iurispatronatus* 5.*Iulij* 1610. *coram Domino meo Decano Coccino tom.*1.*part.*2.*in recent.dec.*308.*ſub, num.*2.*Viuian. vbi ſupra in praxi lib.* 4.
64 *cap.*9.*num.*29. & *ſeq.* & *num.*42. In antiquis potiſſimum, quibus plurimi ſemper fit ſubſequuta obſeruatio, *Aymon. conſ.*101.*num.*3. & 4. *Rota in Aſculana iurispatronatus* 24. *Februarij* 1616. *coram Veroſpio part.*1.*tom.*2. *in recent.deciſ.*707 *ſub num.*2.*in Florentina Canonicatus* 11.*Decembris* 1615. *coram Buratto deciſ.*42.*num.*17.*apud Viuian.vbi ſupra in Comen Cappellania* 8.*Nouembris* 1593. *coram Penia p.*4.*diuerſ per Farinac.collecta. deciſ.*536. *num.*4. & *part.*1.*diuerſ.deciſ.*574.*nu.*3.& 4. *Minadous deciſ.*11.*nu.*2.*Cabedus deciſ.*205.*num.*7. *part.*1.
65 Quinimò ſubſequuta ipſa obſeruantia in antiquis, vim decreti obtinet, conſuetudinis, priuilegij, atquè pacti etiam. *Decius conſ.*586.*num.*2.& 6.*Cephal.conſ.*26. *num.*2. *vol.*1. *Ioannes Köppen deciſ. German.*20. *num.*15. *p.*1.
66 Nequè id ſine rationis fulcimine aſſeritur, quando obſeruantia ex præambula conceſſione ſubſequuta præſumitur. *Aymon. conſ.*10.*num* 9. & *conſ.*118. *num.*2. ſequuta fuit Rota *in Bononien iurispatronatus* 29.*Martij* 1674.*coram Robuſterio deciſ.*598 *ſub num.*5.
67 *part.*1.*diuerſorum*. Ipſaquè met obſeruantia in apertum deducit, atquè declarat qualis
ab

ab ipſo conceſſionis, vel contractus initio, paciſcentium, vel concedentis mens fuerit, atquè intentio. *Surdus deciſ.134. num.9. & pluribus conſ.224.n.7.vol.2.*

Nequè porro in hac re noſtra, Vniuerſitas eſt, quæ reluctet, atquè aduerſus Electos & Syndicum in Iudicium ad nominationis nullitatem proclamet; quin ratum factum habet ab Electis, & Syndico ſuo nomine
68 geſtum. Vt ipſa ratihabitio mandato æquiparetur, *ad regulam ratihabitionem 10. de regul. iur. in 6.*

69 Sat autem ſuperquè erit, ſi patroni conſenſus ſubſequatur. (vt contemptus non didatur) vt teneat abſquè eo præſentatio facta, *Felin. in cap. cum Bertoldus 18. num. 9. in prima limitat. de ſent. & re iudic. & in tract. quando litteræ Apoſtolicæ noceant patronis, col. fin. in 10. limitat. allegat text. in cap. cum conſuetudinis 9. extrà de conſuetud. vbi Innoc. Ripa reſponſ.1. de iure patronat. num.4. Geminian. conſ.45. conſuetudo Mutinæ, col. fin.*

70 Qui planè conſenſus etiam per Tutorem vel Tutricem præſtari poterit. *Rota apud Cardin. Caualer, deciſ. 103. num.3.*

Firma ergo, ac ſtabilis perſiſtit pro Raphaele facta nominatio. Debetur, itaquè ei confirmatio,

Et ita ex his, emunctioris naris iudicio ſubiectis, (nequè cum ſtomacho,) reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Præſentari is debet ad beneficium Curam animarum habens, qui per ſe reſidere, & animarum curam exercere valeat.*

2 *Præſentatio ſpreto patrono facta ius nullum tribuit præſentato, ſicuti inſtitutio.*

3 *Lite pendente innouandum nihil eſt; & quidquid lite pendẽte fit, nullum, & inualidum eſt.*

Nequè patroni præſentare poſſunt, nequè Epiſcopus inſtituere, num.4.

Alioquin totum euaneſcit, & nullum redditur.

5 *Præſentatio, poſt tempora à iure permiſſa facta, nulla euadit.*

6 *Falſa cauſa diſpoſitioni exercitium tribuẽs, per errorem proceſſiſſe videtur, ac conſequẽter nulliter.*

7 *Error liberæ contrariatur voluntati.*

Qui conſenſum amouet.

8 *Cauſa determinat id, propter quod fit aliquid.*

9 *Ciuis præferendus extero eſt; in beneficio, præſentim Curato.*

10 *Beneficia conferri debent Ciuibus potius, quam exteris.*

Potiſſimum Curata, num.11.

Et in beneficijs de iure patronatus, num.12.

Et ratio aſſertur duplex.

13 *Examen ſubſequi debet præſentationem, non procedere.*

14 *Idoneus quiſquè præſumitur, donec contrarium probetur.*

15 *Clerici peregrini ſine ſuorum Ordinariorum commendatitijs litteris ad diuina admitti haud debent.*

16 *Sequela à diuerſis non rectè ducitur.*

17 *Simoniæ crimen omnium peſſimum eſt.*

Et cum venit obiectiuè, plenè probandum erit.

Ad repellendum tamen ab aſſecutione beneficij leuiores probationes ſufficiunt, n.18.

19 *Crimina, cùm in facto fundamentum habeant, non præſumuntur, niſi probentur.*

Præſertim in crimine ſimoniæ, nu.10.

21 *Simonia in crimine non ſufficit probare tractatum, niſi effectuatio quoquè probetur.*

22 *Iuſtitiam contra faciens peccat, & ad reſtitutionem tenetur.*

23 *Nominatione de aliquo facta ad beneficiũ, ius quæritur ei ſaltim ad rem, ad petẽdam nominationis confirmationem.*

Eiquè ex iuſtitia confirmatio debebitur. num.24.

25 *Iniuriam alicui contra iuſtitiam inferens, & peccat, & ad reſtitutionem obligatur.*

ARGVMENTVM.

Præcedentis Argumẽti reſponſio. Qua etiam Aduerſariorum iacula retunduntur; eorumquà reijcitur duplicatio.

RES.

RESPONSIO XVII.

DVos habet oppoſitores D. Raphael
de Prato notabilis Rhegien, nomi-
natus ad Parochialem Eccleſiam
Sanctæ Mariæ de Catholica vulgo
Prothopapato nuncupatam, Reu.
ſcilicet D. Bernabè de Liqueda, & Reu. D.
Ioannem Baptiſtam Camacium Hiſpanos.
Verum neuter eorum Iuribus Raphaelis
officit.

Non ſanè primus D. Bernabè; quia ipſe
nequè nominationem à Ciuitate obtinet,
nequè etiam præſens eſt, ſed longè abſens,
vt ex hoc vno (quando alia paria forent,) re-
1 pellatur. Ad beneficium quippe animarum
curam obtinens, inſtituendus is eſt, qui per
ſe reſidere, & Curam animarum exercere
valeat, ad *text. Sacri Triden. Concil. ſeſſ. 22. cap.
4 de reformat. & text. in cap. 12. ſeſſ. 24. in ead.
materia de reformat. arg. etiam text. in clement.
ij. 2. de ætat. & qualit. & ſeſſ. 23. de reformat. cap.
1. & ſeſſ. 6. de reformat. cap. 1.*

Nec officit, quod fuerit ad Beneficium
prædictum ab Excellentiſſ. D. Duce de Al-
uarunc Regni pro Rege per priuilegium
2 intitulatus. Nimirum quia id facere mini-
mè cum potuerit dictus Excellentiſſimus
Dominus, nulla præcedente Ciuitatis no-
minatione, quin imò illa ſpreta, nullum
vtiquè Ius illi tribuere valuit priuilegium
prædictum *ad text. in can. decernimus 29. 16. q.
7. cap. ſugeſtum 20. in fin. de iure patronat. gloſſ.
penult. in cap. cum dilectus 28. de iure patronat.
Roccus de Curte de iure patronatus, verbo hono-
rificum in 1 quæſt. num. 2 Guido Papa deciſ. 374
eſt gloſſ.* notabilis *in cap. de hoc autem 11. verbo.
& Princeps de ſimonia Franciſcus Marcus deciſ.
474. per tot. part. 1. Gonzalez ad regul. 8. Cancell.
gloſſ. 56. num. 78.*

Nequè ſecundus officit D. Ioannes Bap-
tiſta Camacius. Profectò, quòd licet ipſe
glorietur; & aſcitum ſe fuiſſe ad Ciuilitatē
Ciuitatis Rhegien. atquè etiam nominatum
per Vniuerſitatem ad ipſummet Beneficiū
S. Mariæ de Catholica; nihil tamē ei vtrum-
què eorum ſuffragari poteſt, cùm lite pen-
dente, inter dictum D. Raphaelem, & D.
Bernabè, factum vtrumquè fuerit. At lite
3 pendente innouandum nihil fuerat in præ-
iudicium prædicti Raphaelis, cui ſoli ius ad
rem per nominationem quæſitum fuerat
*cap. 1. & ſeq. & toto tit. vt lite pendente, tùm ex-
trà, tùm in 6.*

4 Neque patroni præſentare poſſunt, ſicuti
nequè etiam Epiſcopus præſentationem
per eoſdem factam admittere, lite penden-
te. Ne lites in infinitum protrahantur. Qua-
re quidquid attentatum fuit, irritum, & ina-
ne euaſit. *tex. in cap. 1. & fin vt lit. pend. in 6. &
Clement. 1. §. cum interim, vbi gloſſ. eod. tit. Calde
rin conſ. 1. vt lite pendente. Rocchus in verbo ho-
norificum quæſt. 23. num. 53. Rota apud Creſcen.
deciſ. 8. & 10. de iure patronat. Caſſador. deciſ 9.
num. 3. de cauſa poſſeſſ. & propriet & deciſ. 3. nu.
2. vt lit. pendent. Rota in Salamantina Cappella-
niæ del Voto 20. Nouembris 1592. coram Emi-
nentiſſimo Pamphilio*; quam refert *Garſias de
benefic tom. 1. part. 5. cap. 4. num. 39. in fin. deciſ.
Rota apud Sanctiſſ. memo Gregor. XV. deciſ. 417.
num. 1 &, idem Garſ. par 5. cap. 9 nu. 217. & apud
Canaler. pluries, vt deciſ 120. nu. 1. & ſeq. & deci.
556. Barboſa de offic. & poteſtate Epiſcopi part.
3. alleg. 72. num 140. Viuian. in praxi iuriſpatro-
nat. part. 2. lib 10. cap 1. num. 1. & cap. 3. nu. 5.*

5 Tum præterea, quòd nominatio ipſa fa-
cta fuit elapſis iam, atquè diſcurſis quatuor
menſibus patrono layco ad præſentandum
iure indultis per *text. in cap 1. §. fin. de iure pa-
tronatus lib. 6. Roccbus d. quæſt. 23. verſ. 3. mo-
uebar.*

6 Cæterùm nominatio ab Vniuerſitate de
D Ioanne Baptiſta Camacio facta, ex falſa
ſuppoſitione facta fuit; ſuppoſito ſcil. quod
dictus Raphael, vti inhabilis, reiectus fuiſ-
ſet; ſic enim ipſi loquuntur: *per l'inabilità del
nominato vltimo loco per eſſa Città declarata
per il Cappellano Maggiore, referendata in detta
lettera fol.* 32. Quare fuit nominatio prædi-
cta, ſuppoſita falſa cauſa, facta, atquè proin-
de per errorem. Citra igitur conſenſum V-
7 niuerſitatis. Quid eſt enim, tam contrarium
voluntati, & conſenſui, quàm error, qui vo-
luntarium tollit? *l nihil conſenſui. 117. ff. de reg.
iur. l ſi per errorem 15. ff. de iuriſd. omn. Iudic.
can. 1. 29. q. 1. Abb. in cap. ſi cautio, num. 2. de
fide inſtrum.*

Cum itaquè cauſa, propter quam nomi-
natio hæc ſecunda de Camacio facta, falſa
æſtimatio fuit, (Raphaelem vti inhabilem
reiectum fuiſſe,) vtiquè denominatio ipſa
determinabitur à cauſa, propterquam facta,
& expreſſa fuit. Vt cum ipſa vana, ac futilis
fuerit, talis quoquè nominatiò ipſa euadat,
8 opus eſt. Cauſa nempè eſt, quæ determinat
id, propter quod aliquid fit. *Bart. in l. ſeio, in
ſum. ff. de annuis legat. Bald. in l. 1. num. 2. C. de
legat.* qui allegat *text in d. l. ſeio. 10. §. libertis in
2. reſponſ.* ſecundum intellectum Iacobi de
Arena. ſequitur. *Caſanate conſ. 44. num. 37.* eſt
text. in l. ictus fuſtium 22. ibi: ſed cauſa, prop-
ter quam id pati meruit, *ff. de his, qui notantur
infamia Surd. conſ. 150. num. 61. lib. 1. Benintend.
deciſ. vltim. num 8. Eminentiſſimus Mantica de
coniect. vltimar. volun. lib. 6. tit. 14. n. 13.*

9 Accedit his quoquè, quòd (quando cæte-
tera eſſent paria, & Camacius rectè nomina
tus fuiſſet) eſſet nihilominus præferendus
noſter Raphael, vti Ciuis originarius, & na-
tus in Ciuitate Reghiē, excluſo dicto Cama
10 cio exterò, & aſcititio. Quòd beneficia cōfer
ri debeant ciuibus potius, quā exteris, *text. in
can. nec emeritis 11. & can. nullus 12.* vbi plenè
gloſſ 61. diſt. & in can. hortamur. 8. vbi etiam
*glo. 71. diſt. tex. in l. in Eccleſijs 11. C. de Epiſcop.
& cleric.* plenè *Con[illegible]r. pract. quæſt. cap. 35 nu. 5.*

verſ.2.ad notandum;ſequitur *Surd.de aliment.*
11 *tit.1.quæſt.93.num.*10.potiſſimum vero Cu-
rata beneficia.*Mandoſ.conſ.*55.*num.*1. 2. 3. 4.
& 8.Reuerend.*Campanilis in diuer.rub.*11.*cap.*
13.*num.*443.*Maſtrill.deciſ.*2.*num.*14.*part.*1. &
ante eos dixit etiam Fulcus de *viſitat. lib.* 2.
*cap.*3.*num.*14.& *cap.*22.*num.*25.latè *Lambert.*
*de iure patronat.lib.*2.*part.*1.*quæſt.*7.*art.*24.plè-
nè *Garſias de benefic.tom.*2.*part* 7.*cap.*9.*num.*5.
12 & *num.*8. Vbi id potiſſimum procedere in-
quit in caſu noſtro(in præſentatis ſcilicet a
patronis) nam cæteris paribus præferendus
eſt,nec iniuria,naturalis extero; & quòd be-
neficia depauperari non debeant; & quòd
in Curatis beneficijs facilior,atquè frequē-
tior ſit reſidentia originarijs, quam exteris,
plenè etiam *Viuian.in praxi Iuriſpatronat. lib.*
6.*cap.*11.*nu.*2.& *ſeq. Barboſa de offic. & poteſt.*
Epiſcop.part 3 *allegat.*60.*num.*102.*Maceraten.*
*variar.reſolut.lib.*1.*reſolut.*104.*num.*2.*verſ tum*
quia erat Papien.

Quare nec obſtant oppoſitiones contra
Raphaelem factæ. Non prima,quòd non ſit
adhuc approbatus per Archiepiſcopum per
13 examen. Profectò,quòd,(vt in alijs noſtris
ſcriptis pleniùs diximus,)debebit antequam
inſtituatur ab Epiſcopo examinari, cum
nunc, quæ ab Excellentiſſimo Domino pe-
titur prouiſio,ſit nominationis per Ciuita-
tem factæ confirmatio: ſequi verò debeat
Epiſcopi approbatio per examen,& inſtitu-
tio. Et hæc ſanè oppoſitio ſi Raphaeli obſta-
bit,cur (amabo tè)non item de Liqueda,at-
què Camacio obſtare debebit, qui nec ipſi
per examen ab Epiſcopo approbati adhuc
fuere? Vt ſuomet confodiantur gladio.
Quare vel omnino non obſtabit oppoſitio
huiuſmodi;vel ſaltim concedi debebit ter-
minus competens, vt coram Archiepiſco-
po ſe præſentet Raphael per examen tentā-
dus, vt idoneus approbetur, non vero ido-
neus reijciatur. At nunc ſufficere debebunt
pro confirmatione obtinenda, tàm Cleri
dictæ Eccleſiæ de Catholica, quàm etiam
dignitatum, & Canonicorum Cathedralis
Eccleſiæ Reginen atteſtationes de nobilita-
te,vita,moribus, atquè doctrina Raphaelis,
vt fol. 6.& 8.*in proceſſu*, patet: atquè etiam
Abbatis Anibalis Milea Canonici eiuſdem
Cathedralis,ac Sacræ Theologiæ in eadem
Doctoris, atteſtatis, ipſum Philoſophiam,
atquè Sacram Theologiam perlegentem
ſeptennio Raphaelem auſcultaſſe, *fol.*7. Et
confirmantur hæc omnia etiam per litteras
Excellentiſſimi Domini Ducis Aluæ ad
Ciuitatem Rhegien datas 30.Iunij 1629.*fol.*
19.quibus habet,dictum Raphaelem habe-
re omnes partes aſſertas in nominatione
facta per Sydicos, & Electos Ciuitatis. Vt
hæc vna tanti Principis approbatio ſatis ſu-
perq; ſufficiēs æxſtimari debeat,vt Raphael
omnibus alijs præferatur, quando cætera
14 paria eſſent. Præter quàm.quòd ex iure qui
libet idoneus præſumitur, donec contrariū
probatum fuerit.*text.in cap.vnico de ſcrutinio*
melior *text in cap.dudum fin. de præſumpt.* Vt
in alijs noſtris ſuper hac re ſcriptis,datis ple
nius deduximus.

Præterea ſecunda oppoſitio,quod ſui or-
dinarij dimiſſorias litteras non detulerit,ſa-
tis diluitur: cum illæ ad effectum, de quo
agitur,neceſſariæ haud ſint,& ſatis ſuperquè
15 commendatur per ſupra relata. Et Sacrum
Trident.Concilium *ſeſſ.*23.*cap.*13.*in fin.* diſ-
ponit vt nullus peregrinus Clericus ad di
uina facienda ſuſcipiatur abſquè ſui Ordi-
narij commendatitijs litteris; hic autem in
caſu ſatis diuerſo ſumus,nequè Raphael eſt
peregrinus,ſed Ciuis,& à Ciuibus eſt nomi-
16 natus,& approbatus,vt oſtendimus. A di-
uerſis autem non rectè ducitur ſequela,
*l.Papinianus exuli.*21.*ff de minor.*

Nequè ſecunda deniquè obſtabit oppoſi
tio de obiecto ſimoniæ vitio. Cum enim cri
men hoc ſit omnium peſſimum, & veniat
hic obiectiuè, vt cadant a iure ſuo, & Ciui-
tas,& Raphael; èſt omnino plenè proban-
dum.vt optimè per *gloſſ.*receptam *in cap. ve-*
niens 40 quod eſt primum *verbo illorum circa*
*fin.vbi etiam Abb.num.*4. *de teſtib. Alciat.lib.*1.
*reſponſ.conſ.*1.*num* 40.& 41.*Rota in Tullen Pa*
rochialis 28.*Maij* 1593.*coram Eminentiſſ.Sera-*
*phino deciſ.*1029.*num.*1.& 2.Vbi ad repellen
18 dum ab aſſecutione beneficij, ſaltim leuio-
res requiri probationes dicit. At hic in facto
noſtro nullæ omnino probationes adſunt,
ſed litteræ quædam aduerſariorum Raphae
lis,in quibus ipſimet aduerſarij nihil certi
aſſerunt,ſed per ambages,& ſuſpitiones pro
19 cedunt. Crimina vero, cùm quid facti im-
portent,non præſumuntur, niſi probentur.
ad text.in l.merito.§1.*ff pro ſocio text.cum gloſſ.*
fin.in fin.in d.cap.fin.de præſumpt.Abb in cap.au
20 *ditis,num.*29 & 30.*de præſcriptionibus*: & in
noſtra materia obiectæ ſimoniæ, vltrà dicta
per Rotam in *Firmanā Cappellaniæ coram*
fælicis recordat Clement.VIII.& aliàs ſæpè,di-
ctum fuit in *Lucana prætenſæ confidentiæ* 27.
February 1616.*coram Ludouiſ.* poſtmodum
*S.memor.Gregor XV deciſ.*238.& *in Cremonen*
prætenſæ confidentiæ coram eodem 2.*Iulii* 1611.
*deciſ.*517. & *in Montis Falliſci Confidentiæ* 22.
Maii 1615.*coram Cardinali Caualerio deciſ.*352.
21 Vbi etiam *num.* 4.° dicit non ſufficere pro-
baſſe tractatum,niſi probetur quoquè effe-
ctuatio.& dictū fuit in *Conchen Archipræsby-*
teratus 27.*Nouembr.*1602. *coram Litta*, *deciſ.*
187.*in fin.poſt tom.*2.*Conſilior.Farinae.* ſequi-
tur etiam *Riccius in praxi tom.*2 *reſolu.*56. *nu.*
1.& *ſeq.*

Diiectis igitur, confutatiſquè omnibus,
quæ aduerſus Raphaelem pugnare videbā-
tur;confirmari vtiquè deberi nominationē
pro illo factam,per Excellentiſſ. Dominum
noſtrum Proregem neceſſaria conſequutio-
ne inferendum eriſtimi fortaſsis (quod cuiuſ
quam

Digitized by Google

quam rectè ſentientis in mentem cadere de tanto, tamquè Iuſtiſſimo, ac Pijſſimo Prin-
22 cipe haud poterit) peccato ſe inficere voluerit, contra Iuſtitiam faciens, vndè etiam ad reſtitutionem tenebitur. Profectò, quòd
23 per nominationem per Vniuerſitatem legitimè factam, ius ſit quæſitum ſaltim ad rem Raphaeli, vt confirmatio iure ſibi debeatur; cum nihil ſit, quod ei impedimentum faciat, diſſolutis oppoſitionibus eidem
24 obiectis. Ex ij iuſtitia igitur Excellentiſſimus Princeps illum confirmare tenebitur. *ad text in cap 3. de iure patronat. & text in can. monaſterium 30 vbi gloſſ. notab. verbo ne*
25 *malus* 16. *quæſt* 7. Alioquin iniuriam illi inferet contra iuſtitiam; atquè propterea, & peccabit, & ad reſtitutionem tenebitur, *Nauarr. man. cap.* 17. *num.* 69. *& num.* 73. *&* 74. *Couar. in reg. peccatum part.* 2. *relect.* §. 7. *num.* 4. *& ſeq. & num.* 8. *Rodriquez in ſum part.* 1. *cap.* 108. *concluſ.* 6. *in fin Vaſqez in opuſculis tract. de beneſic. cap.* 2. §. 3. *dub.* 6. *nu.* 76. *Garſias de beneſic.* 10. 2. *part.* 7. *cap.* 15. *num.* 11.

Et ita ex his, cuiuſcunquè alterius melius, rectiuſquè ſentientis lima non excuſſa, reſpondendum cenſeo.

CAROLVS MARANTA I. V. D. Aduocatus.

Satis longo temporis interuallo in hac cauſa diſceptatum fuit; illaquè in Romana Rota introducta, pro Raphaele fuerunt ſententiæ; & Camacius, qui parere decretis reluctabat, excommunicationis mucrone perculſus, me interim, licet immeritiſſimo, ad Iuuenacen Eccleſiam promoto; Vt quem finem cauſa poſtmodum viderit ignorem.

S V M M A R I V M.

1 *Iuſtitia nullum lædit obſeruata.*
Et populorum pacem tuetur, num. 2.
Tribuitquè cuiquè quod ſuum eſt, num. 3.
Nulliquè denegandam eſſe defenſionem ſuadet, num. 4.
Et pacta illibata ſeruari iubet, num. 6.
5 *Defenſio à natura ipſa nobis inſita eſt.*
7 *Attentatum in irritum reuocari debet.*
8 *Subreptitiè obtentum viribus caret.*
9 *Præuentio impedit viam exequutiuam coram alio iudice.*
Diciturque exceptio declinatoria fori, nu. 11.
10 *Ordinaria via exequutiuam ceſſare facit.*
12 *Præuentio coram Ordinario Iudice præuenientis fieri debet, & num.* 21.
Quia exceptionis naturam ſapit, nu. 14.
13 *Actor rei forum ſequitur.*
Et num. 24. *quæ regula generalis eſt, nu.* 26.
14 *Exceptio ſi per modum actionis proponatur, nihilominus exceptionis non mutat naturam.*
Et coram Iudice excepientis proponi debebit, num. 15.
16 *Bartolus lucerna iuris nuncupatur.*
17 *Abbas Panormitanus Sacrorum Canonum interpres eximius.*
18 *Reus originarius, & actor neceſſarius, qui dicantur?*
19 *Cauſa naturalis accidentalem vincit, & ſuperat.*
20 *Reus Iudicem principaliter conuenire poteſt, vt declaret ſibi exceptionem competere, atquè ſe in illa tueatur.*
21 *Iudici abſque iuriſditione ius dicenti impune non paretur.*
22 *Cappellani Regij iuriſditioni Cappellani Maioris ſubijciuntur ab illa Ordinarij exempti.*
Et ita in praxi ſeruatur Neapoli, n. 23.
Si actu inſeruiant.
25 *Clericus actor laycum coram Iudice layco compellare in iudicium debet.*
27 *Cauſæ defectus, ob quam obligatio proceſſit, ipſam obligationem perimit, atquè ceſſare facit.*
28 *Cauſa ceſſante, effectus quoquè deficit.*
29 *Effectus à cauſa procedit.*
Cauſa proinde non data, effectus quoque ſubmouetur.
30 *Fidem fallere licet ei, qui primus illam fefellit.*
Quamuis ius iurandum interceſſerit, nu. 31.
Et graue ſatis eſt, num. 40.
32 *Inſtrumentum impugnare haud dicitur, qui inſtrumento nititur exceptionem obijciens.*
Et opponere ex inſtrumento eſt, non contra inſtrumentum opponere.
33 *Inſtrumentum producens, vna cum exceptione ex illo reſultante, producit.*
34 *Qui differt, quod debet, petere haud poteſt, quod ſibi debetur.*
35 *Exceptiones, quæ ex ventre oriuntur obligationis, eam perimunt.*
Quamuis obligatio Cameralis eſſet.
Quia eſt vitium in forma, num. 36.
36 *Exceptio implementi non ſequuti ex ventre oritur inſtrumenti, & litis finitæ dicitur; vt ingreſſum litis impediat, num.* 38.
Atquè exequtionem obligationis Cameralis, num. 39.
Quia deficit actio, & exercitium agendi ex parte non implentis, nu. 41.
37 *Inſtrumentum illiquidum exequi non poteſt.*

M 2 40 *Fi-*

Digitized by Google

40 *Fidei humanæ nihil tàm congruum, quàm pacta ſeruare.*

41 *Pax ſeruari, & pacta cuſtodiri debent:*

Neque vlla maior iuſtitia eſt, quàm, quæ pactis firmata ſunt, ſeruentur.

42 *Conductor ad conductæ Rei mercedem ſoluendam minimè tenetur, ſi patientiam vtendi ea, non præſtet locator.*

Quin etiam damna conſequi debebit.

43 *Ante diem agendo, malè quis agit.*

Et liquidatio indeſequuta nulla eſt.

Quia actionem licet habeat, exceptione tamen repellitur, num. 44.

Vnde à Iudice repelli poterit, etiam parte non opponente, num. 45.

Neque obſtat exceptio, quod è re conducta diſceſſerit ante diem. num. 46.

Si locatoris facto id accidit, vt diſcederet, num. 47.

48 *Iudicis mandato, qui fecit, dolo feciſſe non videtur.*

49 *Imputet ſibi, qui cauſam dedit, vnde damnum ei ſequatur.*

50 *Actione qui ſine agit, ante diem agendo, nulliter agit, ergo male.*

51 *Liquidatio vltrà ſummam debitam, inualida redditur.*

Etiam ſi in modico ſit exceſſus. num. 52.

Quia attentata dicitur, num. 53.

Atque ideo retractanda.

54 *Exceſſus ſi in minimo reprobatur, quid in maximo?*

55 *Falſitatis obiectio præcidit vires Cameralis obligationis.*

56 *Falſitatis ſuſpitio ſcripturæ fidem eneruat.*

Vt exequi minimè poſſit.

57 *Subſtantialia, quæ ſunt inſtrumenti adijci debent in copia.*

Alioquin illius fides nutat.

58 *Fides, ſi in dubium reuocatur inſtrumenti ex falſitatis obiectu, illa nutat.*

Præſertim ſi non ſit authenticum, num. 59.

Vnde præpeditur eius exequutio, num. 60.

59 *Authenticum quomodo dicatur inſtrumentum?*

61 *Inſtrumenti fides, ſi in dubium reuocetur ad prothotypon, ſiue protocollum, ſiue ad matricem recurrendum erit.*

62 *Qualitas iuriſdictionem fundandans formiter probari debet.*

63 *Iuriditione non probata, nullum, quicquid fit, redditur.*

Neque Iudici præcipienti obedientia debetur.

Quia iuriſditio eſt angularis iudicij lapis.

64 *Fundamento ſublato decidit omne, quod ſupra illud fundatum eſt.*

65 *Litigans temere in expenſis damnatur.*

ARGVMENTVM.

Præuentionis in materia multa deducuntur: & coram quo iudice fieri eam oporteat? Et quis reus originarius, quiſue actor neceſſarius dicatur? Et num ſi exceptio per viam principalis libelli proponatur, actor nihilominus proponens dicatur, vel vero Reus perſeueret? Et de exceptione implementi non ſequuti. Ac de liquidatione exceſſiua etiam ſi obligatio Cameralis fuerit: an reſcindatur? Et quod falſitatis exceptio, & quæ oritur ex ventre obligationi etiã Camerali obluctatur. Cappellani Regij exempti ſunt à iuriſdictione Ordinarij ſoli Cappelano Maiori ſubiecti.

RESPONSIO XVII.

Fundamentum non leue habent, quæ per R. D. Ioann. Dominicum Riccardum, aduerſus R. D. Petrum Paulum Ferraiolum opponuntur. Illa quippe à
1 radice procedunt Iuſtitiæ, quæ nullum lædit obſeruata, vt Caſſiodorus *variarum lib.*
„ *9. epiſt. 10. col. 2.* iniquit: *Vt quod rationabile fue-*
„ *rit æſtimatum libentibus animis perferatis. Quia*
„ *nullum lædit obſeruata iuſtitia* dicens. Quia po-
2 „ *pulorum pacem metuit*, idem inquit, *eod. varia.*
„ *lib. 7. epiſt. 23. Nam licet vbique* (dicens) *neceſ-*
„ *ſaria ſit prudentia, in hac potius actione videtur*
„ *accomodari, quando inter duos populos naſcuntur*
„ *ſemper certamina, niſi fuerit iuſtitia cuſtodia.*
3 Nam iuſtitia ius ſuum cuique tribui imperat, *l. Iuſtitia 10. ff. de iuſtit. & iur. §. ideoque lex*
4 *in præmio decretalium Gregor. 9.* Nullique denegandam eſſe defenſionem ſuadet; quan-
5 do illa inſita nobis à natura magis, quàm imperata videatur, *l. vt vim 3. ff. de iuſti. et iur. l. cum ratio. 7. in princ. ff. de bonis damnat. Clement.*

Digitized by Google

mēt.ſepè 2.§.non ſic tamen de verbo.ſignificat.

6 Pacta quoquè ſemper, & vbiquè illibata ſeruari iubet *l.1.ff.de pact. l.iuris gentium 7.§. prætor.ait ff.eod.cap.1.eodem tit.extrà.*

Rettactari proinde, atquè in irritum vocari debebit aduerſus eum facta exequutio: Et quòd attentata, ad regulam, *text.in cap.nō*
8 *ſolùm 7.de appellat.lib.6.* Et quòd ſubreptitiè extorta *ad text. in cap. ſuper litteris 20.de reſcript.extrà.*

Primum autem, quod pro Riccardo fa-
9 cit: prȩuentio eſt per eum coram Ordinario inſtituta. Præpedicbatur proinde Ferraiolus ne quicquā coram alio iudice via exequutiua machinari valeret, quia præuentus, atquè præoccupatus coram alio iudice fuerat. Proauus meus *Robertus Maranta in ſpeculo 6.part.in 8.actu tit.& producuntur ſcriptura nu. 26.* Et latius *diſput.6. Rota part.3. diuerſ lib.3. deciſ 551.num.5.Caluaccan.par,1.deciſ 1. num. 16. & 17. Maſtrillus* in his terminis noſtris *deciſ.157.num.11.& 33.& 40.part.2. Galleſ.de obligat.Camerali part.3.quæſt.2. aliàs quæſt.11. vbi Zacchias num 9 Rota in vna Romana pecuniaria 28.Iunij 1593.coram Litta deciſ.68.num. 1.& in Peruſina pecuniaria 28. Nouēbris 1612. coram Manzanedo deciſ.132. num.4. apud Zacchiam ad Galleſ.de oblig Camer.*

10 Ordinaria vero via, exequutiuam inuoluit, atq; interuertit, & ceſſare facit. Cætero quin inutilis, atquè fruſtranea ipſa eſſet præ
11 uentio. Quin tanti æſtimatur, vt præuentionis exceptio fori declinatoria dicatur, quia per eam alterius iudicis, vti incompetentis, iuriſditio declinatur. *Maranta d.diſpu. 6.num.26.Caluaccan d.deciſ.1. num.17. Galleſ. d.quæſt.2.alias 11.Rota in d.Peruſina pecuniaria coram Manzanedo deciſ.132. nu.3 apud dictum Zacchiam ad Galleſium*, quæ eſt etiam in ſm preſsis per Farinac *poſt ſecundum conſiliorum volum. deciſ.360.num.3.*

12 Omni autem modo coram Ordinario præuentio ipſa agitari debuerat; quia ille iudex erat competens Riccardi, & coram eo conueniri debebat per Ferraiolum, ad re
13 gulam: *Actor rei forum ſequitur, in cap.ſi clericus laycum 5.& cap. cum ſit generale 8. de foro compet l.fin.C.vbi in rem actio, cum concord.*

14 Venit porrò excipiendo ad iudicium coram ſuo Ordinario Riccardus, non agendo; licet quidem exceptionem per modum proponat actionis, quæ ſine libello proponi minimè aliàs poterat. Hanc proinde ob cau
15 ſam coram eodem Iudice propalanda erat exceptio, quam per modum veſtitam actionis proponebat, coram quo ſimplex.& abſoluta exceptio, ſi Ferraiolus eum ad Iudicium interpellaſſet, vt ſolueret, poponenda fuiſſet. Doctrina eſt notabilis *Bart. in l.ſocietatem 77.§. arbitrorum num.19. ff. pro ſocio.*
16 Eius verò verba, qui Lucerna iuris nuncupatur, vt nos illuminet, in mediū afferamus:
„ *Vnum tamen puto aduertendum*: (ſic ipſe lo-
„ quitur) *quòd quando iſtud officium iudicis im-*
„ *ploratur à Reo, cui exceptio competit; poterit*
„ *iſta reductio peti coram Iudice ipſius rei, licet non*
„ *ſit Iudex actoris. Ratio. Quia cum iſta exceptio*
„ *modò examinetur principaliter; quæ aliàs in iu-*
„ *dicio actore agente examinaretur incidenter; po-*
„ *teſt examinari coram illo Iudice, coram quo actor*
„ *haberet neceſſe hanc actionem proponere. Nec in*
„ *hoc actor grauatur, quia ſic ipſe de iure communi*
„ *habet neceſſe facere.*

Luciditiſſimis, itaq; verbis doctrinam hanc aperit Bartulus ſua lucerna fulgens ingenij. repetitquè *in l.ſi ſiuitas 15 §.eleganter nu.3.&*
17 *4.ff.de damno infecto.* Sequiturquè Panormitanus ille Abbas Sacrorum interpres Canonum eximius in *cap.ſi quis contrà 4. num.2. in primo notab. de foro compet.* Rationem adij-
18 ciens dicti: *Quia* (inquiens) *debitor dicitur*
„ *reus Originarius, creditor verò Actor neceſſarius.*
„ *Vnde atiendi debet cauſa naturalis origo, non*
„ *quod accidentaliter contingit. Cauſa verò natu-*
19 „ *ralis accidentalem vincit.& ſuperat, l.qui habent. ff.de tutelis, Felin.in cap ſi autem 9. col. fin in fin.verſ.vltimo circa gloſſ.2.de reſcript.Butrius in d.capit.ſi clericus 5.num.13 de foro compet.Marian.Soccin.d.cap.cùm ſit generale, num. 8 in prima fallent. eod.* qui allegat *Gloſſ. fin.* quam ſingularem appellat in *l. Aurelius 29. §. centum ff de liberat. legat. Ludonic.* Roman. *conſ.412 pro habenda ſubſtantia veritatis, num. 2.& ſeq. Cagnol.in l.diffamari nu.5. C.de ingenuis manumiſſ.* quo loco de communi teſtatur, referens quoquè *tex.in l. ſi contendat.29. vbi Bart. Paul. &* Scribent. *C.de fideicommiſſ.*
20 Quia nimirum poteſt Reus principaliter Iudicem conuenire, eiuſquè officium implorare, vt declaret ſibi exceptionem competere, ſequè in illa defendat, ſecundum *Bart. d.l ſocietatem, num.18. & d.§. eleganter num.4.Boerius deciſ.114.num 6.& 9.* Rebuff. *in conſtitut.Gallia, tom.2.tit.de litterarum obligat. art.1 Gloſſ.9.num 49.Contardus ad d.leg. diffamari in ampliationibus, n.120.& in quæſtionib.n. 19.& ſeq.Capie.deciſ.18.num.1.& ſeq. Flamiu. Carthar.deciſ.Rota Genua 20. per tot. potiſſimū nu.14.Rota in Signina Caſtrorum 26.Iunij 1602 coram Ludouiſio deciſ. 21. num 4. apud Picum ad ſtatutum Vrbis. Carolus de Graſſis de exceptionib in prælud.num.156.* in minori impreſſ. Et in maiori Parmæ anno 1627. *num.248.& 371. Molina de Hiſpan.primogen.lib.3.cap.14. num.6 & 7.Zerola in praxi Epiſcop. part.1. de decimis.§ ad ſextum verſ.dico tertio Fabbius Anna conſ.58.num.9.vol.1.* optimè omnium *Maſtrill d.deciſ.157.num.8. & ſeq. Cacheran Oſaſchi Dominus deciſ. Senatus Pedemontan. 151. num.3.& ſeq.*

21 Coram Ordinario ſuo itaquè præueniēdo comparere debuerat Riccardus, coram quo ad Iudicium compellari per Ferraiolum debebat, vt ſibi exceptionem competere, ne ſolueret, declararet. Perperam igitur Ferraiolus egit coram alio incompetente

22 Iu-

22 Iudice eum interpellando. Nulliter igitur
egit. neque Iudici abſque iuriſditioni ius di
cẽti parere Riccardum oportuit, cap. vt ani-
marum 2. in fin. de conſtitu. in 6. l. fin ff. de iuriſd.
omn. Iudic.

Neque obijcias Ferraiolum eſſe Regium
Cappellanum; ſuppoſitum proinde Regij
22 Cappellani Maioris iuriſdictioni ad text. in
cap. cum Cappella 16. de priuileg. extrà Sacroſan
cta Tridentina Synodus ſeſſ. 24. cap. 11. de refor-
23 ma. Et ita in praxi, & inuiolabi obſeruatione
hic Neapoli ſeruari, quoad eos, qui actu de-
ſeruiunt, ſiue ſint Cappellani ſeruientes nũ-
cupati, ſiue honorarij, ſi actu inſeruiant Affli
ct. in Conſtitut. Regni Magna Curia, num 4. in fi.
ſequitur Zerola in praxi Epiſcop. part. 1. verbo
exemptio, §. 2. & part. 2. verbo exempti, §. 1. Eraſ
mus à Cochier. de iuriſd. in exemptos p. 1. quaſt.
32. num. 9.

Nihil enim contra Riccardũ facit obije-
ctio: neque enim ipſe Ferraiolum in iudiciũ
coram Ordinario vocat, ſed exceptionem
obijcit, & ſi per viam libelli. remanet proin-
de ipſe Reus originarius, & Ferraiolus actor
23 neceſſarius, vt ſequi reum debeat in ſuo
foro coram Ordinario, vt diximus, ex text. in
d. cap. cum ſit Gentle. Decgna regula 21.

25 Quemadmodum, ſi clericus actor aduer-
ſus laycũ in iudicio agere velit, corã ſuo Iu-
dice competẽte layco cõpellare in iudiciũ
eũ oportuerit, cum actor forũ rei ſequi de-
beat, vt Alexander Tertius edicit in d. cap. ſi
26 clericus laycum, 5. de foro compet. Quæ ſane re
gula generalis eſt: vt gloſſ. ibid. verbo actor ad-
notat ex d. cap. cum ſit genile ibid.

Secundum vero, quod Riccardo fauet:
exceptio eſt implementi non ſequuti ex par
te Ferraioli.

27 Defectus nempè cauſæ, propter quam
obligatio proceſſit, id omnino operatur, vt
obligatio ipſa deficiat ex altera parte, ſi ex
vna illa manca, atquè deficiens fuerit: ad re-
28 gulam ceſſante cauſa ceſſat effectus in cap.
cum ceſſante 60. de appellat. cum alijs ibi plenè
notatis, præſertim per Tiraqu. in tract. ceſſante
cauſa, & optimè ad rem noſtram Galleſ. de
obligat. Camerali, quaſt. 17. num. 12. & Zacchias
ibid. num. 78. & ſeq. Rota apud Card. Manticam
29 deciſ. 233. num. 1. verſ. & quamuis. Cùm enim
effectus à cauſa procedat: non data cauſa,
effectus, & ipſe ſubmouetur. Vnde nec te-
netur vnus ad contractus obſeruantiam, ſi
30 alter ab eo deficiat: vt mirum non ſit, ſi li-
ceat alteri fidem fallere, quam alter ſubmo
uit. l. cum proponas 17. C. de tranſact. & l. cum
proponas 21. vbi Salicet. C. de pactis, l. Iulianus 14
31 §. offerri ff de actionibus empti. Eſtò ius iuran-
dum interceſſerit, cap. peruenit. 13. de iure iu-
rand Anchar. conſ. 360. ex ſerie pacti. num. 3. 4. &
5. Rota apud Card. Mantic. deciſ. 1. num. 3. Galleſ.
de obligatione camerali verba faciens d. q.
17. num. 7. Gratianus deciſ. Marchiæ 26. num. 23.
& 25. & dictum fuit in Romana ſocietatis offi-
cij 19. Iunij 1628. coram Piranano deciſ. 192. nu.
12. part. 5. diuerſorum.

34 Quare impugnare inſtrumentum haud
dicitur, qui inſtrumento ipſi nititur. Oppo-
nere autem ex inſtrumento, non eſt oppo-
nere contrà inſtrumentum: vt verba ſunt
Antonij de Canario de execut. inſtrument. q. 26.
33 n. 36. circa fin. & n. 58. Actor verò, qui inſtru
mentũ producit, producit vtiquè illud cum
exceptione, quæ obligationi in eo deductæ
in eſt. Sat igitur hoc vnum Aduerſario erit,
qui aduerſus obligationem in inſtrumento
deductam, exceptionem obtundit, ſecundũ
Rebuff. ad conſtitut. Gallia d. art. 1. gloſſ. 9. nu. 44.
Frecc. ac præſentat inſtrum. part. 7. q. 1. num. 4.

34 Qui autem differt, quod debet, non po-
teſt petere, quod ei debetur, vt Bald. loqui-
tur in auth. dos data num. 1. in fin. verſ. ibi, at ſi
per dilationem, C. de donat. ante nupt. ſequitur
Afflict. deciſ. 220. nu. 4. in fin. facit regula fru-
ſtra ſibi fidem 75. de regul iur. in 6.

35 At quæ ex ventre (vt Doctores loquun-
tur) obligationis etiam cameralis, exceptio
nes oriuntur, vires eneruant eius, quamuis
aliàs illæ altiorem exequirant indaginem.
Rota in Racanaten tranſactionis coram Giptio
27. Nouembris 1592. deciſ. 8. num. 1. per Zacchiã
ad Galleſ. & deciſ. 36. nu. 2. & deciſ. 122. nu. 1. p.
4. diuerſor. & apud Caſſador. deciſ. . 0. num. 2. de
36 reſcript. Quia hoc caſu eſt vitium quodam-
modo in forma, Canar. (vt inquit) d. quaſt. 26.
num. 58. in fin.

36 Oritur verò ex ventre obligationis in
hoc facto exceptio implementi non ſequti.
Quia eſt inſtrumentum vtraquè ex parte
37 obligatorium. Illiquidum proinde. Non
aptum itaquè, vt exequutionem Pariat. Frec
cia d. part. 7. quaſt. 1. num. 8. ſequitur Camillus
Borrellus conſ 98. num. 12.

38 Exceptio porrò implementi non ſequuti
litis finitæ dicitur, vt ingreſſum ipſum litis
impediat. ad text. in d. l. Iulianus 14. §. offerri,
vbi Caſtrenſ de action. empti Aymon. conſ. 122.
num. 16. Gratian. d. deciſ. 26 num. 23. & 25. Rota
p. 4. diuerſ. collecta per Farinac. deciſ. 271. num.
3. 4. & 5.

39 Vt exequutionem quoquè præpediat o-
bligationis Cameralis Galleſ. de obligat. camer.
quaſt. 1. num 1. & num. 7. Rota in recent. part. 1
tom. 1. deciſ. 428. num. 7. & apud Cardin. Canale.
deciſ. 307. num. 1. & ſeq.

Reſpondeat nunc verò ſibi Ferraiolus, ſi
40 pactis ſtetit. Quid enim, tàm congruum
fidei humanæ, quàm ea ſeruare, quæ inter
eos placuere? Vulpianus loquitur in l. 1. ff.
de pactis. Vt graue ſatis ſit, fidem fallere, ver-
ba ſunt eiuſdem Vlpiani, l. 1. ff. de conſtitut. pe
cunia. Quod ſi defeciſſe conſcientia ſibi ob-
murmurante, atquè ſyderei adlatrante, co-
gnouerit. Hoc ipſum Iudicium eſto. Pax
41 verò ſeruetur, & pacta cuſtodiantur. Vt A-
phricanum (inquit) Conciliũ d. cap. 1. de pact.
Nimirum, quod nulla maior iuſtitia ſit, quã
quod,

quod, quæ pactis firmata sũt, ſeruētur, *l. iuris
gentium 7. §. prætor ait ff. de pactis Bal. conſ 360
lib 2. Rolan l. à Vall. conſ. 100. num. 22. lib. 3. Lu-
douicus Morotius conſ. 35. n. 1. & conſ 93. nu. 13.*
Vt omni propterea actione deſtituatur,
atquè exercitio agendi, qui ab implemento
defecit, ſiue in magno, ſiue in minimo de-
fecerit, ſiue in ſubſtantialibus, ſiue in acci-
dentalibus, aut naturalibus *Rota apud Card.
Seraphin decis. 225. num. 2. Ioſeph Ludouic. con-
cluſ. 14. in 94. illatione, verſ inſertur 94.* & ſe-
quuta fuit Rota *in dicta Romana ſocietatis offi-
cij coram Pirouano d. deciſ. 192. num. 13.*
42 Nouerit, tamen conductorem ad merce-
dis ſolutionem non teneri, ſi conductæ do-
mus patientia in ijs, quę pactis ſponſa eidem
fuerunt, præſtita minimè fuerit. Quin ad dã-
na, & intereſſe agere poterit ex conducto
aduerſus locatorem, quòd culpa, & negli-
gentia ſua, conducta domo vti, fruiquè non
non ei libuerit. Licuiſſe propter à condu-
ctione diſcedere, pactiſquè non ſtare. *l. ſi
quis domum 9. l ex conducto 16. in princ. l. ſi ex
lege 27. § item ex conducto, l. ſi fundus 36. ff. loca-
ti. Paris conſ. 40. vol. 1. Roland. conſ. 69. num 22.
vol. 4. Caluaccan. deciſ. 44. num. 50. part. 1.*
43 Proficit præterea, & tertio Riccardo liqui
datio ante diem facta, vt ſuccedat pro eo re
gula *text. in l. vn. §. dies autem, in ſinalib. verbis,
ff. quãdo dies vſusfructus legati cedat.* Quod qui
ante ante diem agit, malè agit. Sequentibus
„ nempè ibi Vlpianus loquitur: *Deniquè Sce-
„ nola ait, & agentem ante diem vſusfructus, nihil
„ facere: quamuis aliàs, qui ante diem agit male
„ agit.* Sic ille. Rationemquè dicti refert *gl fin.
44 ibid. Quia actionem habet, ſed exceptione repel-
„ litur.* ſequitur *Ioann. de Imola conſ 137. in cau-
„ ſa, quæ vertitur, num. 7. Galleſ. de obligat. Camer.
quæſt. 31. num. 17.*
45 Iurè proinde, nequè planè iniquè à Iu-
dice repelli, abijciquè poterit, etiam nihil
parte opponente ex aduerſo: quia, & ſi ha-
bet actionem, habet tamen illam exceptio-
ne elidibilem, vt *Bart.* loquitur, *in l. vbi pa-
ctum 40 C. de tranſact. num. 7. verſ. 2. quia actio.*
quem ſequuta fuit *Rota apud Sanct. memor.
Gregor. XV. deciſ. 119. num. 6.*
46 Nequè eliditur argumentum obiectione
Ferraioli: quòd ante diem diſceſſit Riccar-
dus; licuiſſe proinde eidem ante diem
agere.
47 Facto enim ipſius locatioris è domo di-
ſceſſit, nequè abſquè Iudicis decreto, ipſo in
omnibus vocato, quod pactis ſtare noluerit,
nequè domum, (vt conducta fuerat,) totam
48 dederit. Mandato igitur qui fecit Iudicis, do
lo feciſſe haud videtur. *regula quod quis 24. de
49 regulis iur. in 6.* Sibi verò imputet Ferraiolus,
qui cauſam edicto dedit, pacta non ſeruan-
do promiſſa, vndè ab actione defecit, *ad
text. in cap. vn. §. quod etiam, & §. & ideo nos, vt
Eccleſiaſtica beneficia.* Quo loco Innocent.
Tert. Archiepiſcopo Mediolanen ſcribens,
„ bis ei obijcit: *Tu cauſam præſtitiſti mãdato.* (di-
„ dens), & 2. *Te maximè cauſam, & occaſionem
„ præſtante, inquiſitionem commiſimus faciendam.
text. in cap. inter Monaſterium 20. in fin.* ibi. alio
quin eam obijcientibus imputetur, *de ſent.
re iudic.* ad regulam *damnum 86. de regul.
iur. in 6. Clemen. vn. in finalib. verbis de con-
ceſſione præbend.* Menoch. *conſ. 146. num. 30.
& 31. lib. 2. Rota apud Card. Seraph. deciſ. 1256.
in princ.*
50 Sine actione, itaquè egit, & ante diem. In-
ualide proinde egit, atquè iniuſte. non igi-
tur benè, ergo malè. Argumento *text. in can.
quid dicam 11. in fin. 14. q. 4. Federicus de Senis
conſ. 36. num. 2.* Deinde (ſac permiſſum eidẽ
51 fuiſſet aduerſus Riccardum liquidare.) Nõ
licuit tamẽ metas tranſgredi promiſſæ mer-
cedis. Exceſſit proinde. Retractanda ergo fa
cta liquidatio, atq; inde ſequuta exequutio.
52 Cum etiam in modico exceſſus, totam in
ficiat liquidationem, & exequutionẽ, *ad tex.
cum gloſ. in cap. quoad conſultationem 15. in fina-
lib. verbis de ſent & re indicat. Bart. in l. ſi non
ſortem 26. § ſi certum num. 6. ibidemque Iaſon
num. 2. ff. de condit. indebit. Rota apud Puteum
deciſ. 323 lib. 1. & apud Card. Seraph. deciſ. 1168.
num. 2.*
53 Rationemquè reddit: Quia attentata (in-
quiens) habetur. Sequiturquè *Rota in Roma-
na Vineæ coram Cardin Sacrato 28. Nouembris
1611. deciſ. 2. nu. 13. per Zacchiam apud Galleſ.
d. obliga. Camer.* & pluries alias, vt apud *Sanct.
memor. Gregor. XV. Ludouiſ. deciſ. 198. vbi Bel-
tramin. & deciſ. 485. num. 4. Mariſcottus variar.
lib. 2. cap. 6. num. 1. & ſeq Rota apud Card. Caua-
ler. deciſ. 84. num. 1. & 2. & deciſ. 216. vbi pluri-
bus, & in Romana ſpolij 21. Februarij 1600. corã
Iuſto. apud Tiber. Saluſtium in praxi A.C. lib. 3.
cap. 17. fol mihi 361.*
Attentata, itaquè fuit facta liquidatio, &
exequutio aduerſus Riccardũ ob notabilẽ
exceſſum, tàm in condemnatione, quam
54 in exequutione. Si enim in minimo,
quid in maximo? Argumento *text. in au-
thent. multò magis, C. de Sacroſanct. Eccleſ.
Clement. 1. de reliqui, & vener. ſanct.* Et argu-
mento eorum, quæ Chriſtus Dominus, ac
Redemptor noſter baiulans ſibi Crucem,
mulieribus, quæ ſequebantur eum, dixit:
„ *Nolite* (inquiens *Lucæ 23. 28. & 31.*) *flere ſu-
„ per me, ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios ve
„ ſtros. Quia ſi in viridi ligno, hæc faciunt, in arido,
„ quid fiet?*
Retractandum proinde erit, quod fecit.
Proficit Deniquè Riccardo falſitatis ex-
ceptio; quòd nuſquam ſe in forma Cameræ
obligarit, vt ceſſante tali obligatione ad Tri
bunal Nũciaturę Apoſtolicę, vel A.C. recur
rere haud potuerit Ferraiolus. Falſitatis
verò obiectio, vbi de ea appparet, Came-
ralis obligationis præcidit vires, nihil, vt
operari valeat. *Galleſ. d. quæſt. 17. vbi Zacchias
num. 8.* plurieſ à Rota deciſum referens. *Cre-*

ſcent.

Digitized by Google

*ſcent.deciſ.3.de fide inſtrum.Rota apud Cardin.
Mantic.deciſ.23 .nu.1.& part.4.diuerſ. d.deciſ.
122 num.2.*

56 Immo falſitatis ipſa ſola ſuſpitio, ne
ſcripturæ fides habeatur, operatur; vt exe-
qui illa nequè mereatur. *Rota in d. Peruſina
pecuniaria coram Manzanedo d.deciſ.366.nu.4.*

Falſitatis autẽ in hac re euidens odor, &
ſuſpitio inde oriebatur, quód hoc ipſum
affirmabat Notarius,& ſi extra iudicialiter,
quod clauſulam obligationis Cameralis
adijeciſſet poſtmodum, efflagitante dicto
Ferraiolo,qui aſſerebat id ex ſtylo fieri obli
gationum per Eccleſiaſticos. Tùm,quód in
copia data apud Curiam Archiepiſcopalẽ
manu eiuſdem Notarij, clauſula hæc mini-
57 mè aderat. At debuiſſet illã adijcere,ſi ve-
rè adijcieſſent contrahentes, cùm de ſub-
ſtantialibus eſſet; vt tradit *Rota apud Creſcen-
tium d.deciſ.5.num 2.de fide inſtrument.*

58 In dubium proinde fides reuocabatur in
ſtrumenti prædicti:Et ex ſupra narrata falſi-
tatis ſuſpitione per tradita *per Farinac.de fal-
ſitat.quæſt.156.part.4.num.147.148.& 149.*

59 Et quod authenticum nõ eſſet. Authen-
ticum quippe inſtrumentum dicitur,quod
publicam in formam reaſſumptum eſt. *Af-
flict. deciſ.166. num.1. Conſtitutio inſtrumento-
rum robur.* Farinac.*de falſit. quæſt.154. part.3.
num.28. in fin.*

Non erat,itaquè authenticum inſtrumẽ-
tum prædictum, quia publicam informam
per Notarium reaſſumptum minime fue-
rat. Liquidari proinde haud, poterat, *ad
conſtitutionem præfatam inſtrumentorum
60 robur.* Vnde ſubſequenter præpediebatur,
effectus obligationis Cameralis. vt dictum
fuit per *Rotam in vna Neapolitana inſtrumen-
ti coram Cotta 4 Iuly 1579.deciſ.36 nu.5. apud
Zacchiam ad Galleſium.*

61 Ad prothotypon propterea, atquè origi-
nale, ſiue prothocollum (vt vocant) ſiue
etiam ad matricem recurrendum fuerat ex
*text.in can ieiunium in princ.vbi gloſ. verbo de
tinolis 76 diſt. Gloſſ.in can. vt veterum in fin.9.
diſtinct. cap.vltim de fide inſtrument. Bart. in l.
Sempronius 48. num. 3.ff. de legat.2. Rota apud
Creſcent deciſ.2.de reſcript.num.1.*

62 Cum enim clauſula præfata obligationis
Cameralis eſſet fundamentum intentionis
ad iuriſdictionem fundandam Illuſtriſſimi
Nuntij,vel A.C.debebat vtiquè qualitas ip-
ſa formiter probari.*ad text.in l.4.ff. de vi bo-
norum raptor.cap.ſtatutum 22. de electiõn.lib.6.
Felin.cap.2.de reſcript.num.24.& 25. Nauarr.
conſ 13.num.3.lib.3.de celebrat. miſſar.Farinac.
conſ.76.num.4.vol.1.Rota part.1.diuerſor. deciſ.
272.num.1.*

63 Iuriſdictione vero non probata quicquid
inde ſuccedit ex iuriſditionis defectu nullũ
euadit,vt nequè parere Iudici pars ex aduer
ſo teneatur.*d.cap.vt animarum 2. de conſtitu-
tionib.in 6.*vt in ſuperioribus diximus. *Rota
par.prima diuerſ. deciſ.199. & apud Cardin.Ca-
ualer.deciſ.40.num.1.& deciſ.63.num.2.tot.tit.
C.ſi à non compet. iudic.l.1 §. hæc autem verba,
ff quod quiſque iur.l.2.in fin ff.de pæn.*Quia iu-
riſdictio Angularis lapis iudicij dicitur, &
fundamentum illius; vt fundamento ſub
64 moto, decidat, quod ſupra illud ædifica-
tum eſt,ad *text.in can.cum paulus 26.prima q.
1.Rota apud Caualer.deciſ.63.nu.3.*

Nullum itaque, atquè inualidum fuit
quicquid aduerſus Riccardum Ferraiolus
attentatum,atquè irritum, vt nedum retra-
ctari debeat,verùm, & in expenſis conden-
65 dari, vt qui temere proximum defatican-
gando litigauerit,*l.eum qui temere 79. ff.de iu-
dic.cap finem litibus 5.cum Gloſſ. magna ibid de
dolo,& contumac.cap calumniam 4. de pænis.*

Atquè ita ex his,iudicio expetito Ariſtar-
chi, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I.D.
Aduocatus.

Exaudita fuere iura pro Riccardo,in irri-
tum vocatis omnibus, quæ contra eum per
Ferraiolum facta fuerant: ipſo etiam in ex-
penſis,damnato; per Excellentem Dominũ
V.I.D.D.Alphonſum Cappellettum Audi
torem Nuntiaturæ Apoſtolicæ,Virum ſanè
integerrimum: & mitem, moribuſquè ſatis
modeſtis ornatum.

SVMMARIVM.

1 *Monacus ad Epiſcopatum aſſumptus ad tria ſubſtantialia vota Religionis tenetur.*

2 *Abbas Monaſterij à voto obedientiæ non proinde abſoluitur.*

3 *Dignitas nulla liberat monachum à ſubſtantialibus regulæ.*

4 *Habitus monachalis non eſt de ſubſtantialibus Religionis;eſt tamen ſignum obligationis.*

5 *Monachus Epiſcopus factus tenetur habitum ſuæ Religionis deferre. etiam Cardinalis,num.6.*

Quod fecerunt Pius V. & Sixtus V. Roma*mani Pontifices,num.7.*

Quod factum confundit eos Epiſcopos, qui abiecto Religionis habitu,induunt illum Epiſcoporum ex Clero,num.8.

Et contrarium facientes proprij habitus deſertores ſunt,num.42.

Vnde excommunicatione feriuntur,n.45.

9 *Honor parentibus debetur.*

10 *Parentum nomine,ne dum carnales,ſed multò magis ſpirituales comprahenduntur, ex*

Pau-

Paulo prima ad Corinth.4.15.
11 Matrem, qui deſpicit ſtultus habetur.
12 Religio mater dicitur monachorum.
Eius proinde lex dimittenda haud erit.
13 Monachus factus Epiſcopus, ſi ſuæ Religionis habitum dimittat aſſumpto eo Epiſcoporum ex Clero, an in excomunicationem incidat? affirmat Siluester, num.15. ad dubitat Couar.num.19.
Et quid ſi tantum Albam, ſiue Rochetum aſſumat, num.14.& num.27.& num.19.
Male tamen facit, & peccat, num.20.& probabiliorem dicit Ioann. Azorius ſententiã, incidere in excommunicationem, n.21.
Eſt tamen deponendus ex 8. Synodo Generali, num.24.
Author incidere in excommunicationem tuetur, num.30.& ſeq. Quia tutior, num.31.& num.36.
14 Text. in cap. periculoſa 2. ne clerici, vel monachi in 6. expenditur, & num.21.
15 Syluester à Priera celebratur.
16 Didacus Couarruuias, Martini Nauarri diſcipulus celebratur, multiſquè eum celebrat idem Nauarr.num.17.
18 Martinus Nauarrus gaudet ſuam ſententiã à Couarruuias eius diſcipulo, probari.
23 Monachus factus Epiſcopus ad tria vota obligatur ex debito legali.
25 Culpa leuis non æſtimatur, pro qua imponitur depoſitionis pœna.
26 Prædicatorum in Religione, ſi Epiſcopi non ſe conforment in veſtibus, & ieiunijs, & abſtinentijs Religionis, Prouincialis non debet eis dare ſocios.
28 Rochetum, quod alba nuncupatur, interdicitur monachis Epiſcopis.
31 Opinio, quæ magis fauet animæ, vti tutior ſequenda.
32 Ceremoniale, ſiue Pontificiale, & Rituale dicuntur libri authentici.
Eiſquè ſtandum. Magnaquè ſunt authoritatis; ſicuti & Breuiaria.
33 Opinionum in conflictu, ei magis ſtandum, quæ pietati fauet, & pro anima eſt, vt euitetur peccatum.
Præſertim ſi illam plures, probatiquè ſequantur Doctores, num.34.
35 Opinio probabilis dicitur ex vnius Claſſici Doctoris ſententia.
36 Opinio, quæ magis tuta eſt ſequenda.
Præſertim ex poſt facto.
Ne quis damnetur.
Et vbi agitur de cenſuris.
Et dubium ſit verum, num.37.
Non ex conflictu opinionum.
38 Ceremoniale Epiſcoporum deſcribit quo habitu indui debeant Epiſcopi, ſiue ex Clero, ſiue ex regularib.
Vtiturquè dictione negatiua præpoſita verbo vtantur, vt neceſſitatem indicet, omnemq; remoueat potentiam.
39 Epiſcopi ex Clero Rochetum accipiunt à Summo Romano Pontifice, ex Regularibus ab eodem Mozettam.
40 Monachi lineis vti non debent.
41 Monachi non debent Regularum instituta relinquere.
43 Res eadem duplici iure cenſeri non debet.
44 Duplicitas à Sacris Canonibus improbatur.
46 Epiſcopi, & ex Clero, quòad habitum distinguuntur.
47 Ordo Epiſcopalis idem eſt quòad omnes.
Distinguuntur tantum ſuppoſita.
48 Religio Christiana vna eſt.
Diſtinguntur tamen regularium ordinum profeſſores.
49 Deus vnus eſt.
50 Oportet, verbum, neceſſitatem indicat.
Et ad veritatem refertur, num.51.
52 Epiſcopus ex ordine minimorum Sancti Franciſci de Paula, à quarto voto, edendi toto tempore vitæ quadrageſimales cibos, abſolui videtur.
Quod non ſit ex ſubſtantialibus Religionis, ſed extrinſecum num.54.55.& 56.
Quæ ſane ſententia probabilis eſt, num 59.
Licet aduerſa probabilis, eamquè ſequuti fuere tres Romani Pontifices, num.60.
53 Epiſcopus conformare ſe debet Eccleſiæ, cui præficitur, & deſpondetur.
55 Vouens non veſci carnibus feria ſexta, ſi in illa natiuitatis Domini feſtum inciderit, votum ſeruare tenebitur.
Niſi votum conditionale fuerit.57.
59 Vouens non veſci carnibus, tamē poterit neceſſitate, vel exigente infirmitate, vel ſuperioris mandato.

ARGVMENTVM.

Monachus ad Epiſcopatum aſſumptus an mutare poſſit ſuæ Religionis habitum; atquè illo

N in-

Digitized by Google

indui, quo ex Clero ad Epiſco-
palem eucĉti dignitatem, vtun-
tur? Quam verò in pœnam da-
bit, ſi illum de facto mutauerit?
E num à ieiunijs, alijſquè abſti-
nentijs eximatur, atquè à quarto
voto non comedendi carnes, ſi
ex ordine fuerit minimorum
Sancti Franciſci de Paula? Non
inutiliter reſpōdetur.

RESPONSIO XIX.

HAbitum mutare haud poſſe regula-
rem Monachum ad Epiſcopalem
euectum dignitatem, inquiſitus reſ-
pondi.

1 Quippe Monachus ad Epiſcopatum aſ-
ſumptus ab obſeruanda ſuæ Religionis ſub
ſtantialia, quo ad tria vota nullo eximitur
pacto. Sunt autem illa: Paupertas, Caſtitas, &
Obedientia, *Can. de Monachis 3. vbi gloſ.
16. quæſt. 1. cap. cùm ad monaſterium 6. §. fin in
fin. de ſtatu Monachorum can. ſtatutum 18.
quæſt. 1.* Rationemquè reddit *S. Thomas 2.
2. quæſt. 88. art. 11. ad 4 Quia Religioſus, qui fit*
,, *Epiſcopus,* (inquiens) *ſicuti non abſoluitur à vo-*
,, *to continentiæ; ita nec à voto paupertatis; quia*
,, *nihil debet habere tanquam proprium; ſed ſicut*
,, *diſpenſator communium bonorum Eccleſiæ. Simi-*
,, *liter etiam non abſoluitur à voto obedientiæ; ſed*
,, *per accidens obedire non tenetur, ſi ſuperiorem*
,, *non habeat: ſicuti nec Abbas Monaſterij, qui ta-*
,, *men non eſt ab obedientia voto abſolutus.* His Sā
2 ctus Doctor Angelicus. & idem *2. 2. quæſt.
185. art. 8. Syluest. in ſumm. verbo* Religio *7. q.
11. Emanuel Rodriqu. quæſt. regular. lib. 2. quæſt.
58. art. 3. Nauarr. comment. 4. de regular. quæſt.
9. num. 27. §. ſeu verſ. 2. colligo, & de reddiitibus*
Eccleſiaſtic. *monit 9. num. 1. & conſ. 6. num. 11.
lib. 3. de donat. Rodoan. de ſpolijs Clericor. quæſt.
8. num. 23. Fuſcus de viſitat. lib. 2. cap. 15. nu. 50.*
Doctiſſimus ille Pōtifex Tarātaſiæ Archie
piſcopus *Anaſtaſius Germonius de Sacrorum
immunit. lib. 3. cap. 4. num. 60. & ſeq.* Frater *Ioan
nes dela Cruz tract. de ſtatu Religioſ. lib. 1. cap. 2.
dub 4 concluſ. 1. & 2. Barboſ. de offic. Epiſcop. p.
1. cap. 4. num. 12. & ſeq. & part. 3. allegat. 114.
num. 18. & 19. Alfonſus Aluarez Guerrero in
ſpeculo iuris Pontificij cap. 12. Duegna reg. 381.*
3 *in 7. ampliat. num. 9. in fin.* Nam nulla digni-
,, tas (dicens) liberat monachum à ſubſtantia
,, libus regulæ. *Rota in Virdunen hæreditatis 28.
Maij 1582. coram Brauo part. 1. diuerſorum de-*
,, *ciſ. 705. num. 4.* Vbi inquit, quòd licet quo ad
reliqua liberetur à regula monachali, non
tamen abſoluitur à ſubſtantialibus. plenè
quoquè *Pater Sanchez in opere morali, tom. 2.
lib. 6. cap. 6. num. 22. Frater Ioann. Baptiſta de
Lezana in ſumm. quæſt. regular. part. 1. cap 7. nu.
2. 3. 4. & 5.*

4 Licet itaquè habitus de Religionis ſub-
ſtantialibus minime ſit: eſt tamen ſignum
obligationis. vt iniquit S. Doctor, *dict. quæſt.
185. art. 8. in reſponſ.* ſequitur *Frater Ioan. de la
Cruz d. dub. 4. concluſ. 2. §. 2.* ſequiturquè *Fu-
ſcus d. cap. 15. num. 27. Lezana d. cap. 17. num. 9.*

5 Oportebit ergo, vt monachus ad Epiſco-
palem aſſumptus dignitatem ſuæ Religio-
nis habitum induat. Vt expreſſis verbis In-
nocentius Tertius, loquitur *in cap. Clerici
officia 15. in fin. de vita, & honeſtat. clericorum
Pontifices autem* (inquit) *in publico, & in Ec-
cleſia indumentis lineis omnes vtantur; niſi mo-
nachi fuerint, quos oportet ferre habitum mona-
chalem.* Sic Summus Pontifex. *S. Thom. d. q.
185. art. 8. gloſſ. in can. in nona 19. verb. nec ha-
bitu in fin. 16. q. 7. Archidiacon. Turrecremat. &
Præpoſ. can. Sanctimoniales 23. in gloſſ. fin. verbo
ſemper 23. diſt. Abb. d. cap. clerici officia num. 5.*
6 vbi ampliat, etiam in Regulari ad Cardina-
latus dignitatem aſſumpto, & *num. 19. Card.
in Clement. ad noſtrum quæſt. 4 num. 9. de cenſib.
Syluester religio 7. quæſt. 11. Couar. cap. 1. nu. 18.
de teſtam. Ioa. Bertacchin. de Epiſcop lib. 3. part.
1. quæſt. 14. num. 17. in fin. verſ. illud etiam, & lib.
4. part. 1. quæſt. 10. num. 13. in fin. tom. 12. tracta.
Fuſcus d cap. 15. num. 27. in fin. & num. 50. Boer.
deciſ. 158. num. 5. Lucas de Penna in l. 1. C. de
caſtrenſ. omn palatinorum pecul. lib. 12. num. 12.
Vgolin. de offic. epiſc. part. 1. cap. 3. num. 6. Rodriq.
d q 58. art. 3. verſ. ex quibus infertur, & art. 7. in
fin. Germon. d. cap. 4 num. 60. 62. & 63. Ioa. Azo.
institut. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. q. 4. Frater
Ioan. de la Cruz d. dub. 4 concluſ. 2. §. 2. ſequitur,
Sanchez. d. lib. 6. cap 6. num. 22.* Ricius *in praxi
rerum quotidianar. p. 2. reſolut. 523. Carolus Tap
pia Regens in in authen. ingreſſi, C. de Sacroſan.
Eccleſ. verbo ſua cap. 6. num 60. & ſeq. Barboſa
de offic. Epiſc. part. 1. tit 1. cap. 4. num. 16. & 17.
& part. 3. allegat. 114 num. 19. Horatius Viſcon.
in concluſionib iur. verbo. monacho profeſſo. col. 2
in fin. Aſcan. Tamburrin. de iure Abbat. part. 1.
diſput. 20. q 3. num. 1. & ſeq. Aluar. Guerrero de
iure Pontific. d cap. 12. col 2. circa med. verſ. ha-
bitum ſua Religionis, Lezana d. cap. 17 num. 9. &
16. Portell. ad dubia regularia verbo Epiſcopus
in additionibus de Epiſcopo ex monachatu aſſump
to, num. 10.*

7 Quod, & factitaſſe Summos Romanos
Pontifices Pium Quintum, & Sixtum etiam
quintum; illum ex Prædicatorum, hunc ex
Minorum Conuentualium familia, qui Re
ligionis habitum paſſim deferebant, refert,
*Rodanus de ſpol. d. q. 8 num. 23. & Regens Caro-
lus Tappia d. cap. 6. num. 64. & 65.* Qui teſtem
ſe exhibet; cùm pedes oſculatus fuit San-
ctiſſimi Sixti V. illum tunica ſuæ Religio-
nis indutum vidiſſe, & ſepè pileo etiam ſuæ
Re-

8 Religionis coopertum capite. Vt ſuo con-
fundant exemplo hi Sanctiſſimi Pontifices
eos,qui ex regularibus ad Epiſcopalem di-
gnitatem aſſumpti, propriæ Relionis, quæ
eos ad dignitatem talem protraxit,contem-
pto habitu,alienum Clericorum aſſumunt.
9 Quod ſane contra honorē parentibus debi-
„ tum pugnat. *Honora patrem tuum, & matrem*
„ *tuam,vt ſis longeuus ſuper terram* . Dominus
Deus in ſecunda præceptorum tabula Po-
pulo Iſrael mandauit. *Exodi* 20. 12. pœnam
adijeciens mortis,qui parentes,vel percuſſe-
„ rit,vel eis male dixerit: *Qui percuſſerit patrē*
„ *ſuum,aut matrem* (inquiens) *morte moriatur,*
„ *Qui maledixerit patri ſuo, vel matri morte mo-*
„ *riatur,Exod.*21.16.
10 Parentum verò nomine ne dum carna-
les,qui nos mundo genuere ſecundum car
nem, verùm, multoquè magis ſpirituales,
qui Deo nos peperere,exaudiri, vtiq; debēt.
iuxta illud Pauli, *1. ad Corinth.*4. 15. Nam in
Chriſto Ieſu per Euangelium ego vos ge-
nui. *S Thom.2.2 quaſt.26. art.9. & quaſt.*101.
art.1. & Cornel.à Lapide in eundem locum Pali-
11 *verſ.*15. Stultus nempe habetur, qui matrē
deſpicit: vt Spiritus ſanctus ore nos admo-
net Sapientis (*Prouer.*15.20.) *Filius*(inquien-
tis) *ſapiens lætificat patrem: & ſtultus homo deſ-*
12 *picit matrem ſuam.* Non dimittant igitur ſuæ
matris Religionis legem,vt gratia eorum
capiti addatur, iuxtà Sapientis eiuſdem ver-
ba *Prouerb.*1.8. *Audi Fili mi diſciplinam patris*
tui.& ne dimittas legem matris tua, vt addatur
gratia capiti tuo,& torques collo tuo.
Induāt ergo propriç Religionis habitū ad
tantā eucēti dignitatem;quanta Epiſcopalis
13 eſt. Alioquin non defuere Doctores, qui in
ex communicationem eos dare aſſeruere,
qui proprio Religionis abiecto habitu,ſine
cauſa,ac temere illum ſuſcipiunt, quem ex
Clero ad dignitatem eucēti Epiſcopalem
14 induunt;albam potiſſimū,quā (Roccheiū)
vocant; *in cap periculoſa 2.ne clerici,vel mona*
*chi lib.*6. Regularibus proprium dimittenti-
bus habitū inflictam, inter quos nō cōtem-
nendæ neque infimæ authoritatis eſt *Sylue-*
15 *ſter à Priera* doctiſſimus ille Vir è Sacro, &
Illuſtriſſimo Prædicatorum Ordine Theo-
logus, *in ſum.religio* 7.*d.q.*11. quem ſequūtur,
Viſcontus d.verbo Monacho profeſſo.col.2.in fin.
*verſ.monachus factus Epiſcopus f.*186. *Barboſa,*
& quos ipſe refert, *d. c. 2. ne cler.vel monachi,*
*n.*3. *Sanchez.d.c.*6 *n.*23. & hanc probabiliorē
appellat ſententiam *Lezana. d.cap.*17. *ſub n.*9.
Et ſi quidem dubium hoc apud ſe eſſe di
cit,non inferioris aucthoritatis, nec doctri-
næ Præſul ille Didacus Couarruias, Marti-
ni ab Alzpilqueta Nauarri diſcipulus, cu-
ius vterquè inuicem gloriatur; hic, quod
talem habuerit auditorem diſcipulum, ille
quod talem ſortitus fuerit Magiſtrum: iſte
quidem *in* 4. *decretalium, part.*2. *cap* 8. §.12.
*num.*10. & *lib.*3. *variar. reſolut. cap.*13. *num.*8.
nō lōge à fin.verſ. Martinus,ab Alzpilqueta. Ille
17 verò in *man.cap.*17 *num.*28. Quò loco mul
tis Didacum ſui Auditorem laudibus exor
nat. *& tract.de vſur,in cap ſi funerau eris* 14. *q.*
3. *num* 64. *& de redditibus Eccleſiaſtic. q.*1. *mo-*
niso 48 *num.*8. Quinimò, *conſ.* 25. *an conuerſus*
18 *num.*6. *in fin.lib.*5. *de priuilegijs,* Sententiam
ſuam à Couarruuias probari gaudet. Hic
itaquè doctiſſimus Præſul *d.cap.*1. *num.*18. *de*
19 *teſtam.* ſub dubio ſe eſſe profitetur,an in cē-
ſuras aduerſus alios regulares habitum Re
ligionis temerè dimittentes inflictas *d. cap.*
2.ne cleric.vel monachi in 6. ex regularibus ad
Epiſcopatum aſſumpti,dent. In negatiuam
tamen magis propendet: Quòd non ſit ali-
quo canone excommunicatio peculiatim
indicta Monacho, qui prætextu dignitatis
Epiſcopalis,non dimiſſo habitu monacho-
rum,aſſumit albam illam, & candidam ve-
ſtem,quę ab aliis Epiſcopis non regularibus
20 exterius deferetur. Tàm & ſi malè faciat
Monachus Epiſcopus ea vtens,ſequitur *Ro-*
*driq. dict.q.*58. *art.*3. *Carolus Tappia d.cap.*6. *in*
verbo ſua num 61. *Portel.vbi ſupra,nu.*10. Ioan
21 nes tamen Azor. loco vbi ſupra *d. cap.*7. *q.*
4. *verſ.verum de habitu.* Probabilius exiſtimat
non incurrere;eo quod, *d.cap.*2. excommu-
nicatio in eos fertur, qui ſuperiorum ſub
poteſtate cùm ſint,temerè habitum depo-
nunt. At non videtur temeraria huiuſmodi
habitus dimiſſio; ſi Epiſcopus habēns ratio-
nem Pontificiæ dignitatis,& muneris, eum
deponat,cum ſit à Superiorū cura, & pote-
ſtate exemptus, & liber. Sic Azor, eumquè
ſequuntur, *Sanchez in opere morali d.cap.*6. *nu.*
23. *Barboſ d cap.*2. *ne clerici, vel monach lib.*6.
*num.*4. *Tamburrinus de iure Abbat. part.*1. *diſp.*
20. *d.quæſt.* 3. *num.*4. *Germon. d.cap.*4. *num.* 60.
61. & 62.
22 Nullus tamen addubitat quin malè fa-
ciat Epiſcopus è monacho factus. ſi ſuæ Re
ligionis dimittat habitum,Couarr. Rodriq.
Tappia alijquè paulo ante relati. Vt mor-
tali ſe coinquinare macula aſſerere minimè
vereantur, *Fuſcus d.cap.*15. *num.*50. *Barboſ.de*
*offic.Epiſc.part.*1. *cap.*4 *num.*17. *in fin. Portel.v-*
*bi ſupra d.num.*10. *Sanchez d cap.*6. *num.*16.17.
23 & 19. Quia (inquiens) ad tria vota obliga-
tur ex debito legali monachus factus Epi-
ſcopus,non ſolùm morali. *Frater Ioann.de la*
*Cruz d.cap.*2. *dub.*4. *conclus.*2. *verſ.*2. *ſequitur,*
vbi ex 8. Synodo Generali *action.* 8. *cap.* 27.
24 *Epiſcopis monachis pracipi* (inquit) *ſub pœna*
depoſitionis, ne veſtem monaſticham deponant.
25 Leuis autem putanda culpa haud eſt,pro
qua depoſitio imponitur. *Riccius in praxi* 3
par. de apoſtaſia reſolut. 18. Quin idem *de la*
*Cruz d.dub.*4. *conclus.*3. *in fin.* refert: *In Prædi-*
26 *catorum Religione conſtitutum eſſe, vt Prouin-*
ciales in ſuis Prouincijs moneant Epiſcopos ordi-
nis,vt in veſtibus,abſtinentijs,& aliis non impe
dientibus pontificale officium, ordini ſe confor-
ment;aliàs non concedant eis fratres in ſocios, &

conceſſi reuocentur. Sic de la Cruz. Accedit his
quod Couarruuias, *d cap. 1. num. 18. de teſtam.*
27 malè facere docet monachû ad Epiſcopa-
tum euectus, qui prætextu Epiſcopalis di-
gnitatis, non dimiſſo habitu monachorum,
aſſumit albam illam, & candidam veſtem,
quæ ab alijs Epiſcopis non regularibus de-
fertur: cùm ſit illa expreſſim monachis in-
terdicta ex Innocent III. *d. cap. clerici officia*
15. in fin. de vita, & honeſtat. mon.
29 Bene haud itaquè, quin multò magis ma-
lè, ille faciet Epiſcopus ex Regularibus aſ-
ſumptus, qui omnino regulari dimiſſo ha-
bitu, aliorum Epiſcoporum non ex regu-
laribus, habitum aſſumpſerit, argumento
ducto ex *authent multo magis, C. de Sacroſanct.*
Eccleſ Clement. 1. de reliquis, & venerat. Sanct.
30 Quin magis dicendum (nequè fortaſſe te
merè) incidere illum in excommunicatio-
nem *d. cap. 2. ne clerici, vel monachi in 6.* Quia
profectò, ſi dubius redditur Couarruias
Præſul doctiſſimus, de illo, qui retento mo-
nachali habitu, ſub fide bona, prætextu di-
gnitatis Epiſcopalis, ſolam albam, quæ Ro-
chettum vocatur, aſſumit, quæ abſolutè ex
Regularibus Epiſcopo aſſumpto prohibe-
tur, *d. cap. clerici officia 15. in fin. de vita, & hone-*
ſtat. clericor. & in ceremoniali Epiſcoporum
part. 1. cap. 1. Ceſſabit vtiquè apud eundem,
exuſcitatum dubium, quia nulla exiſtente
rationabili cauſa, atquè conſequenter te-
merè, abiecto monachali habitu, illum
aſſumpſerit, quem cæteri, non ex regulari-
bus, ſed ex clero Epiſcopi induunt, veſtes
videlicet violacei coloris; cum id apertiſsi-
mè in præfato ceremoniali Epiſcoporum
prohibeatur; vnde contra apertam Sanctæ
Matris Eccleſiæ determinationem faciet.
Nequè hæc ſententia improbabilis eſt, quã-
uis probabiliorem exiſtimet contrariam
Ioannes Azorius, vbi ſupra paulò antè; Et
affirmatiuam hanc ſequutur. *Syluest. San-*
chez, Barboſa, Viſcontus, alijquè ab illis relati,
31 vt in ſuperioribus diximus. Atquè hæc (an-
te factum præſertim) magis ſequenda; quod
tutior, vt euitetur peccatum, ac conſequen-
ter cenſurarum incurſus; magiſquè animæ
ſaluti fauorabilis, atquè proficua, nequè ne-
ceſsitas, ſiue ſaltim probabilis ratio vrgeat
vlla, vt Epiſcopus ex regularibus aſſumptus
reiecto monachali habitu, Epiſcoporum
non regularium habitum violacium aſſu-
mat, ac contra expreſſam Ceremonialis
Romani diſpoſitionem faciat, ac conſequẽ-
ter contra legem à Sancta Matre Eccleſia
32 ſtatutam. Cum ſit liber authenticus, ſicuti
etiam Pontificale, & Rituale, quibus ſtan-
dum, omni procul dubio erit ad *text. in cle-*
ment. 1. §. nos eodem mandato, vbi gloſſ. verbo
Pontificali de iure iurand. Armilla verbo ſuper-
ſtitio. §. 2. Mayolus de irregularitate lib. 3. cap. 24
num. 7. Gratian. Forenſium diſceptat. part. 1. cap.
311. num. 2. & cap. 292. num. 28. & num. 83. par.
2 in Conſilio D. Theodoſii de Rubeis quo argu-
mento vtitur quoquè *Portel. vbi ſupra, num.*
10. Rota *in Cæſaraguſtana Cathedralitatis*
Martij 1630 coram Domino Coccino Decano de
ciſ 353 num. 57. part. 5. diuerſorum Quo loco
de Breuiarijs loquens, magnam eorum eſſe
authoritatem fatur. In conflictu autem opi-
33 nionum, ei potius adhærendum ſit, quæ ma-
gis pietati fauet, religioni, animæquè, ac ma-
gis iuris regulis coheret, ad *text. in l. ſunt per-*
ſona 43. ff. de Religioſ & ſumptib funer. Bartol.
& Doctor. in l. 1. in princip. ff ſolut. matrim. text.
& ibid. Bart. in l. 1. §. fin. C. de caducis tollend l.
hoc modo 63. in fin. ff. de condit. & demonſtra. glo.
in cap. Cappellanus tuus 4. de ferijs meus Maran-
ta in ſpeculo 6. part. tit. de inquiſitione num. 12.
& diſputat. 5. num. 20. Ioann. Azor. inſtitut mo-
rali. part. 1. lib. 4. cap. 11. quæſt 4 verſ. altera opi-
nio affirmat. Caſſador. deciſ. 7. num. 17. de cauſa
poſſeſſion. & propriet. Nauarr. in cap. ſi quis au-
tem de pænit. diſt 7. num. 59. cum ſeq. Barnabas
Cornazan deciſ. Lucenſ. 41. num. 15. Rota in re-
centiorib. part. 2. tom. 1. deciſ. 334. ſub num. 2. San
chez in opere morali, tom. 2 lib. 7. cap. 26. num. 23
Franſc. Viuius deciſ. 160. num. 19. lib. 1. text. in
cap. fin. 14. diſt. & cap. 2. §. cum autem de obſeru
43 *ieiun.* Potiſſimum verò ſi ſententiam illam
plures, ijquè probati ſequatuantur Docto-
res, idem *Nauarr in cap. cum contingat remed.*
2. num. 30. de reſcript. Pariſ. de reſignat. lib. 11.
35 *tom. 2. quæſt. 3. num. 66. & ſeq.* Quando aliàs,
vel vnius Claſſici Doctoris ſententia, pro-
babilis dicatur, vt poſt alios, quos recenſet,
ſequitur, *Pater Anton. Diana tract. 4. de denun-*
ciationibus reſolut. 1. verſ poſt hæc opinio part. 1.
& tract. 13. de opinione probabili reſolut. 1.
36 Hæc autem tutior videtur ſententia, (ex
poſt facto ſaltim), cum poſſit ſuæ conſulere
animæ ſaluti, abſolutionẽ petẽdo ne in du-
bio damnationem incurrat æternam, vbi
nulla eſt redemptio. *ad text. in cap. iuuenis. 3.*
vbi gloſſ. de ſponſalibus ſequiturquè *Io. Azor.*
part. 1 lib. 2. cap. 10 quæſt 2 in fin & lib. 7. cap. 7
quæſt. 12 in fin. eadem part. clement. exiui, §. item,
quia, vbi Cardin. de verbor ſignificat. cap vn. vbi
etiam gloſſ. de ſcrutin Viuius d. deciſ. 160. nu. 16.
not reſponſ 21. num 18. & 19 part. 2. In hoc au
37 tem facto dubium eſt, ex *d text. in cap. 2. ne*
clerici, vel monachi in 6. Non ex conflictu opi
nionum Doctorum, vt idem *Azor.* vbi ſupra
aduertit. augeturquè ex ceremoniali Epi-
38 ſcoporum, (vt in ſuperioribus diximus) in
quo apertiſſimè habitus deſcribitur, & Epi-
ſcoporum, qui ex Clero aſſumuntur, & eo-
rum, qui ex regularibus, ſequentibus *lib. 1.*
„ *cap. 1.* dicens: *Promoti verò ex regulari ordine*
„ *non vtantur Rocchetto: ſed retinent in veſtibus*
„ *colorem habitus ſuæ Religionis; & deferunt vtiq;*
„ *Mozettam eiuſdem coloris, & biretum nigrum,*
„ *pileo tamen viridi ornato, pro vt alij non regula*
res, vtuntur. Non vtantur dicit, à negatiua
incipiens, vt maiorem vim præcepto inſe-
rat, legemquè hanc non contemnendam
oſten-

o lendam;neceſſitatemquè importare deno
tet: *argumento text. in regula 1.vbi gloſſ. verbo*
non poteſt de regulis iur.in 6. Vt omnem potē
tiam remoueat:ſequitur. *Maranta conſ.31. n.*
2.Surdus conſ.364.num.14.vol.3. Et obſeruan-
39 tia in Romana Curia viget; vt Epiſcopi,
poſt quàm habitum induerint Epiſcopalē,
qui ex Clero albam illam, ſiue Rochettum
à Summo Romano Pontifice benedictum
accipiant, induantquè; ex regularibus verò
non albam, ſed Mozettam, iuxta regularis
habitus colorem accipiant. Et in *d.cap.cum*
ad monaſterium 6.in princip. de ſtatu monachorū
Innocent. Tertius expreſſiſſimis verbis præ-
cepit, ne monachi lineis vtantur. Alioquin,
vt Alexander Tertius, *cap. recolentes 3.§.Ideo*
,, *que eod.tit.* edicit: *Si relictis originalibus ordinis*
41 *inſtitutis ad communia voluerint aliorum mo-*
,, *naſteriorum* (dicamus nos aliorum Epiſcopo-
,, rum, non ex regularibus) *iura deuertere:opor*
42 *tebit eos communi iure cenſeri*: Vt videlicet,
proprij habitus deſertores habeantur, vt nos
ex dicto text. argumento excepto, conſequē
ter loqui putamus, ex ratione præſertim *d.*
cap.recolentes, à gloſſ. allata, *verbo cenſeri in fin.*
43 *Quia duplici iure,* (inquiente) *cenſeri non de-*
bent: Et monachorum (dicimus nos), & Cle-
ricorum ſecularium allegat *gloſſ text.in can.*
cognouimus 20.in fin.12.quæſt.2. quo loco Gre
gorius Maximo Epiſcopo Siracuſano Scri-
bens, rationem dictorum reddēs: *Incongruū*
,, (inquit) *eſt, vnam, eandemquè Eccleſiæ ſubſtan-*
,, *tiā duplici quodam iure cenſeri.* Vbi *gloſſ. verbo*
44 *duplici.* Sequentia adnotat: *Nota* (dicens) *du*
plicitantem à canone reprobari, & text. in cap.
cum in tua 30. in fin. vbi etiam gloſſ. de decimis
argumento etiam text. in can. proclinus 2. circa
fin.20.quæſt.3. quo loco ex Concilio Toleta-
no ſeptimo Deſertores habitus monacha-
45 lis Sacerdotali ſententia à Chriſtiano-
rum cetu habentur extorres. Duplici itaquè
iure, vt cenſeantur ex regularibus aſſumpti
ad Epiſcopatum, incongruum omnino eſt;
atquè proinde habitum induant cæteris
Epiſcopis non regularibus, competentem.
46 Nullam propterea diſtinctionem dabunt,
inter Epiſcopos non ex regularibus, & ex re
gularibus aſſumptos: (quoad habitū, dico;)
47 nam omnes quoad ordines Epiſcopi ſunt:
& idem Epiſcopalis ordo, diſtinctus quòad
ſuppoſita: vt alij ſint ex Clero aſſumpti, alij
ex regularibus; alius Auguſtinus Epiſcopus,
Ambroſius, alius Martinus, Hilarius, cæte-
rique; veluti duodecim ſunt Apoſtoli; alius ta
men Petrus, alius Ioannes, Mathæus, Pau-
lus, cæteriquè, omnes tamen Apoſtoli. vt
apud Lucam 6.13. videre licet, dicentem: *Et*
,, *cum dies factus eſſet, vocauit diſcipulos ſuos: & ele*
,, *git duodecim ex ipſis, (quos, & Apoſtolos nomi-*
,, *nauit) Simonem, quem cognominauit Petrum,*
,, *& Andræam fratrem eius Iacobum, et Ioannem,*
Philippum, &c. & *Matth.10.2.Marc.3.13.* Hie-
ronymus ad Euagrium Epiſcopum relatus,
can legimus 23.§.nec altera. ibi: eiuſdem me-
riti, eiuſdem eſt & Sacerdotij. *93. diſtinct.* ſe-
quentibus nempe loquitur Hieronymus:
Vbicumquè fuerit Epiſcopus, ſiue Romæ,
ſiue Egubij, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Rhe-
gij, ſiue Alexandriæ, ſiue Thebis, ſiue Guar
matiæ, eiuſdem meriti, eiuſdem eſt & Sa-
cerdotij, ſic ille. *Gloſſ in can Epiſcopi 3. verbo*
48 *vileſcat.80. diſt.* Veluti etiam Religio Chri-
ſtiana vna eſt à Chriſto; diſtincti ſunt tamen
regularium ordinum profeſſores; vt alij Di-
ui Auguſtini habitum, & regulam ſuſcipiāt
& profiteantur; alij Diui Benedicti, alij Diui
Baſilij, Franciſci, Dominici, & aliorum: vnus
autem, & idem Dominus eſt *Vnus Dominus,*
49 *vna Fides, vnum Baptiſma; vnus Deus, & Pater*
,, *omnium, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in*
,, *omnibus nobis.* Paulus nos docet Apoſtolus
ad Ephesios 4.5.& 6.clement. vn §.verum, quia
fin. de exceſſibus prælator. Nec alienum ab aſ-
ſumpto propoſito videbitur, ſi verba illa
perpenderimus in *dicto cap. clerici officia. 15.*
ab Innocentio Tertio prolata: videlicet: *Niſi*
monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Mo-
50 *nachalem.* Verbum quippe illud (*oportet*)
neceſſitatem infert, vt *Hoſtiens ibid. num. 9.*
perpendit. Omnino autem fieri debet, quod
neceſſitas cogit, vt fiat: quia verbum
51 oportet ad veritatem refertur, & & faculta-
tem excludit Iudicis: vt Paulus docet, *in l.*
verbum oportet 37.ff. de verborum ſignific. ne-
ceſſitatem itaquè importat, vt *Gloſſ.* adnotat
in cap.1.verbo oportet. de praſcript. lib.6. cap.1.
de libelli oblat.extrà, vbi notat Abb.num.3. Rota
apud Sanct.memor. Gregor.XV. deciſ.21. num.3.
Si itaquè monachalem habitum eos ferre
oportet, qui ex regularibus ad Epiſcopalem
dignitatem aſſumuntur; nullo vtiquè pacto
illum dimittere debebunt, atquè aſſumere
illum, quem alij non regulares deferunt.
Deſertores igitur habitus habebuntur ſi
temerè id faciant. In deſertorum, ita-
què pœnas *d.cap.2. ne clerici, vel monachi in*
6. dabunt. *Henriq.in ſum lib.10.de Sacram. or-*
dinis, cap.33.§.4 in fin. dicens: *ſi veſtem Regula-*
,, *rem Epiſcopus Monachus dimitteret, eſſet Apo-*
,, *ſtata.*

52 Sciſcitabatur autem quiſpiam, (occaſio-
ne data), quòd Generalis corrector Ordinis
Minimorum Sancti Franciſci de Paula Fr.
Franciſcus à Mayda Ordinis Generalis Cor
rector à Sanctiſſimo Dom. Gregor. XV. ad
Epiſcopatum Lauellen fuerat aſſumptus,
eſſet ne liber effectus à quarto voto quadra
geſimales cibos edendi omni vitæ tempo-
re, excepto infirmitatis? Affirmatiue reſpō-
dendum ex ſequentibus exiſtimaui. Quòd
graue eſſet onus, ad Epiſcopale aſſumpto
pondus, imminentes Epiſcopales labores
perferendi, ſi ex nimia abſtinentia impotens
redderetur: cum totius diœceſis damno.

53 Deinde, quòd conformare ſe debet Ec-
cleſiæ, cui præcitur, deſponſaturquè; ne
ſcan-

ſcandalum inde alijs oriatur, ad *text. in can. quis neſciat fin. 11. diſt. & text. in can. quiſquis primo XLI. diſt.* vbi *gl. 1. verbo. vinis. Nota,* (in quit) *quod quilibet ſe conformabit ſociis ſuis in*
54 *cibo, & moribus.* Quod deniquè non ſit hoc
„ votum ex tribus ſuperius enarratis, religio-
„ ni cuilibet ſubſtantialibus, ſed ex extrinſe-
„ cis tantùm, vt docet, *Card. à Turrecremata in can. carnem, num 7. ad 4. q de conſecration. diſt 5.* poſt *S. Thom. 2. 2 d. quæſt. 185. art. 8. gloſſ. notab. in can. de monachis. 3. verbo deſcedere 16. quæſt. 1. Abb. d. cap. clerici officia. 15. in fin. num 19. in additionib. de vita, & honeſtat. clericor Couarr. d.*
„ *d. cap. 1. num. 18. de teſtam. Nauarr. d. conſ. 6. nu.*
„ *11. de donationib. lib. 3. Germon. d. cap 4 num. 63. in fin. Riccius Epiſcopus d. reſolut. 18. num. 3. p. 3. in praxi Sanchez in oper. morali d. cap. 6. num 15 & 20. Barboſa in collectan. ad text. in cap fin. de obſeruat. ieiun num 4. & de offic. Epiſcopi, part.*
„ *1. d. cap. 4. num. 14.* & fauere videtur *Lezana*
„ *d. cap. 17. ſub num. 8. Portel. vbi ſupra nu. 11.*
„ Neque obſtare videbatur, quòd Religio-
„ nis huius minimorũ profeſſi quarto ſe voto
„ aſtringunt toto vitæ tempore quadrageſi-
„ malibus veſci cibis, vt teneatur proinde il-
„ lud ſeruare profeſſus, etiam poſtquam ad
„ Epiſcopalem ad ſcitus fuerit dignitatem, *ar-*
„ *gum. tex. in cap. explicari 3. aliàs fin. de obſernat. ieiuniorum.* vbi Honorius Tertius Pragenſi
55 Epiſcopo petenti Reſpondet: *Quod illi. qui*
„ *nec voto, nec regulari obſeruantia ſunt aſtricti in*
„ *in ſexta feria, ſi feſtum Natiuitatis Dominicæ die*
„ *ipſo venire contingerit, carnibus, propter feſti ex-*
„ *cellentiam veſci poſſunt, ſecundum conſuetudinẽ*
„ *Eccleſiæ generali.*

Non ergo vêſci poterunt ſi voto, vel regulari obſeruantia fuerint aſtricti. Sicuti
„ *Gloſſ. ibidem* ſubnectit. *Ergo ſi voto tenentur.*
„ (dicens) *non debent comedere carnes: quia, quæ*
„ *ſine conditione vouentur, ſine conditione ſoluan-*
„ *tur.* his illa.

56 Non vtiquè obſtat. Cùm, quòd hoc quartum votũ non eſt ex tribus ſubſtantialibus, vt in ſuperioribus diximus.

57 Tum quod votum hoc videatur conditionaliter factum, quatenus in Religione ſit, neque ad Epiſcopatum aſſumatur, quando oportet ſe conformare ſuæ Eccleſiæ, ne ei nimium ſit onerofus, vt, & ipſa met *Gloſſ. verbo, nec voto.* paulo ante relata *d. cap. ex parte.* ſequi videtur, niſi ſub conditione votum fiat, ſaltim tacitá. Et *Gloſſella marginalis ibid.* tradens votum exaudiri de eo, qui vouit nunquam comedere carnes. Similiſque *Gloſſella marginalis in can. non ſolum 1. verbo*
58 *conditione 32. q. 8.* Loquens de eo, qui vouit non comedere carnes: & infirmitate præmatur, vel alia neceſſitate; quia poterit
„ tunc edere: *In huiuſmodi enim voto* (dicit illa
„ *tacita ineſt conditio, niſi neceſſitas cogeret, vel*
„ *præceptum maioris adeſſet.* ita illa ex *Archid.* Profeſſi verò huius Religionis ſicuti exceperunt caſus neceſſitatis, & infirmitatis, ita in eo exceptus quoquè videtur caſus hic, ſi ad Epiſcopatum eſſumatur: quod apertiſſime probare videtur *Germon. dict. cap. 4. num. 63. in fin.* ſequentibus loquens: *Ab illis*
„ *verò, quæ ſubſtantialia vota ſunt, non eſt exemp-*
„ *tus monachus propter Epiſcopalem dignitatem;*
„ *quamuis à prohibitione carnium; à iuriſdictione*
„ *Abbatis, ab aliiſque religionis ſtatutis liber ſit.* ita ille. *Gloſſ.* eſt notabilis, quam ipſe quoquè allegat *in can. de monachis 3. 16. quæſt. 1.* quo loco *in fin.* quærens: ſed nunquid in comeſtione carnium eximitur à regula Monachali? & licet dicat negatiuè primo, ſubdit
„ tandem: *Tamen poteſt ſatis dici quod ſic, ne aliis*
„ *ſit ſcandalum, vt 41. diſt. quiſquis. & gloſſ. in can. ſtatutum 1. verbo abſoluit. 18. quæſt. 1. Card. ad Clemen. 2. in princ. quæſt. 3. de cenſib. Abb. in cap. per tuas, num 7. de voto, & voti redempt.* Sanchez apertiſſime *dict. cap 6. num. 15. circa*
„ *fin.* oppoſitioni huic faciens ſatis: At di-
„ cendum eſt (inquiens) eiuſmodi vota in
„ Epiſcopis ceſſare, & ſuſpendi; quia ea emittuntur, vt annexa, & acceſſoria profeſſioni
„ vitæ monaſticæ, à qua liber manet Epiſco-
„ pus, & ordinantur ad faciliorem commu-
„ nitatis religioſæ perfectionem, & ordinem;
„ ſicut obſeruantiæ regulares, à quibus exẽp-
„ tus eſt Epiſcopus.

59 Hanc ſententiam probabilem dicit Pater *Diana part. 5. moralium reſolut. tract. 13. Miſcellan. 1. reſolut. 39. citatquè pro ea Ioannem Henriquez in compendio caſuum moralium cap. 16. num 17* Ratione, quod mutata ſit materia obligationis. Licet *Peyrinus in priuileg. Minimor tom. 3. cap. 14. num. 3.* contrariam ſequatur; eo præſertim ductus argumento, quod tres Summi Pontifices Romani Paulus V. Gregorius XV. & Sanctiſſimus D. N. Vrbanus Octauus noluerunt, cùm promotis ex ordine prædicto diſpenſare in hoc vo
60 to, contrariam ſententiam, quòd ſatis probabilis ſit, ſequentes; Verum non proinde ſequi, quin minus probabilis hæc videatur ſententia, idem *Diana ibidem* reſpondet.

Atquè ita ex his, iudicio rectiut ſententis ſemper expetito, atquè præhabito, reſpõdendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I. V. D. Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Factorum diuerſa incidentia, diuerſam iuris expoſcunt diſpoſitionem.*
2 *Ius in cauſa eſt poſitum: hoc eſt in facto.*
3 *Adagium à tota aberrare via. Illuſtratur, & ex ſacris litteris, num. 5.*
4 *Philoſophi priſci inſcrutandis naturalibus à vero aberrarunt ſecundum Ariſtotelem.*

6 Do-

6 *Domus nomen æquiuocum eſt, plura comprehendens.*
Interpratandum proinde ex ſubiecta materia num. 7.
Et ex qualitate perſonarum.
8 *Aequiuoca diuidenda priùs, poſtmodum definienda.*
9 *Domus nomen pro parentela, ſiue cognatione accipitur. Quandoquè etiam familiam, ſed non in caſu concurrenti, num, 11. & 14. & 34.*
Potiſſimum ſi per verba naturalitatem quandam denotantia proferatur, num. 10.
12 Mulier *familiam non facit, & nu. 17. Quin illam extinguit, num. 32.*
Quia familiæ ſuæ caput, & finis eſt.
13 *Filij patris, non matris familiam ſequuntur.*
15 *Nepotes ex filia de familia matris haud ſunt.*
Vnde vocata (Domo) à præfata filia, vocata videtur Parentela.
16 *Diſponentem fruſtra in ſua diſpoſitione loquutum fuiſſe, admittendum haud eſt.*
18 *Verba interpretanda ſunt ad mentem, & ſenſum, quem diſponens intendit.*
Et ex perſona loquentis, & in quem verba diriguntur, num. 19.
Vt magis improprientur, quam quòd contra mentem exaudiantur proferentis, n. 20.
21 *Libri cartarum appellatione non comprehenduntur.*
Niſi aliud appareat de mente diſponentis.
22 *Verbum, æquiuocum interpratationem admittit ex mente Teſtatoris.*
Bibliotheca verbum, æquiuocum eſt.
23 *Verba ad mentem oſtendendam dicentis, à natura data.*
Vt p.a.a n.ta paſſionum, quæ ſunt in anima.
Vnde aptanda verba erunt ad mentem loquentis, num, 24.
Præſertim in interpretando verbo æquiuoco, num 25.
Et coniectura ſimul concurrant.
Potiſſimum ſi interpratatio, quamuis impropria, odia reſecet, & fauores dilatet, n. 26.
26 *Odia reſecanda, fauores dilatandi.*
27 *Verbi ambiguitas ex ſubiecta materia interpretationem admittit, præualetquè verbi proprietati, num. 28.*
29 *Dominus, ac parentelæ nomine, etiam ex fœminis nati comprahenduntur.*
30 *Suus ſua, ſuum, Pronomen, intrinſicitatem denotat, atquè dominium, & perſonaliſſimũ dicitur.*
31 *Mulier non habet familiam effectiuam, ſed contentiuam.*
33 *Tantùm (dictio) taxatiua eſt, comprimit proinde dicta.*
35 *Conſequens qui vult, & antecedens quoque admittere oportet.*
Potiſſimum in interpretanda ſtricta diſponentis voluntate, num. 36.
37 *Fundamento ſub moto totum corruit ædificium.*
38 *Ex falſis, non niſi falſum ſequitur.*
39 *Veritas laborat quandoquè, at quamuis præmatur, non opprimitur tamen.*

ARGVMENTVM.

Domus appellatione, quid comprædendatur? Cum æquiuocũ nomen ſit. Et An pro Parentela, an pro familia ſtare in facto occurrenti debeat? Diſcutitur nõ inconcinnè,

RESPONSIO XX.

1 FActorum, quæ in dies eueniunt, di-
uerſa incidentia, quòd iuris diſpoſi-
tionem diuerſam expoſcant, qui
in dubium reuocet, ſi ſapia ip-
2 ſe, nullum eſſe exiſtimamus. In cauſa nę ius
eſſe poſitum, *Alphenus* (nec iniuria) reſpon-
dit *In l. ſi ex plagis 53. §. in Cliuo Capitolino, ff.*
ad leg. Aquil. In cauſa (hoc eſt) in facto, cum
quo ius eſt implicitum, *Gloſſa ibid.* explicat.
argumento, tex. in l. præcibus, 8. C de impuber. &
alijs ſubſtitut. Quo loco Imperator, ex varijs
facti accidentibus, variam iuris diſtinguit
diſpoſitionem *l. vt reſponſum 15. in princ. C.*
de tranſact.
„ Vt reſponſum congruum accipere poſ-
„ ſis: inſere pacti exemplum. Imperator loqui
quitur, *vbi gloſſ.* Benignè docet Imperator
(inquit) ſupplicantem qualiter proponat,
Et l. fin. C. de precib. Imper. offerend. Alioquin
Carpemur Celſi verbis *lib. 15. digeſtorum* ad
Domitiũ *in l. Domitius 27. ff. de teſtament.* Aut
non intelligo (aientis) quid ſit, de quo
conſulis; aut valdè ſtulta eſt conſultatio
tua
3 Ne à tota itaquè aberremus via. Iuxta Te-
rentianum illud.
„ *Tota erras via.*
4 Vt priſcis illis Philoſophis accidiſſe, quos
naturalium cauſarum ſcrutatores, exorbitaſ-

ſe,

ſe,ac veluit è via depulſos, prorſus aberaſſe à vero Ariſtoteles *lib. 1. naturalium*, dixit ſumptum ab Ariſtophanis Pluto.

„ *Via ne tota prorſus exerrauimus?*

5 Er qui peccauerunt,in Inferno peſsima concludunt conſequentia, quæ in melius nunquam emendabitur.

„ Ego erraumimùs à via veritatis, & ſol intel-
„ ligentiæ non tuxit nobis *Sapient.* 5.6.

Factum tale proponitur.

Arminia Saſſo Ciuitatis Caſertæ de Caſali Caſollæ,poſt quam anno 1588.non nullorum bonorum donationem in Cappellā Sanctiſſimi Corporis Chriſti in eodem Caſali elargira eſt; ſepulturam quoquè in illa ſibi delegit,conſtruiquè fecit. Voluitquè in eodem ſepulchro *contenderentur corpora, ſeu*
„ *oſſa* (ſic ipſa loquitur) *magnificorum Honufrij,*
„ *& Alexandri Formoſa filiorum legitimorum, &*
„ *naturalium,quoudam Magnifici Ioannis Vincen-*
„ *tij Formoſa filii legitimi, & naturalis ipſius Ar-*
„ *miniæ,ſuorum nepotum præmortuorum, & alia*
„ *corpora,& cadauera de ſua domo tantùm*. His Arminia. Cōtigit nunc per Oeconomos dictæ Cappellæ Sanctiſſimi Corporis Chriſti, (Vita functa Victoria Formoſa, Arminiæ nepte) iudicium inſtrui in Epiſcopali Curia Caſertana aduerſus eiuſdem Victoriæ filios. Quòd ad ipſos ſepulchri Ius minimè ſpectet. Extinctum illud eſſe acclamantes:cum ſint ipſi ex familia de Niſio. Non compræhendi proinde in vocatione, & admiſsione ad illud ab Arminia facta,quæ corpora,cadaueraque ad illud inferri de Domo ſua tantùm,diſpoſuit.

Verum ſi rectè,perſpicaciquè indicio omnia perpenderimus; admittendos illos, eorumquè filios,ac deſcendentes ad ius ſepulchri,iurè,ac citra controuerſiam vllam admiſerimus.

6 Nomen quippe illud (de Domo) æquiuocum,cùm ſit,atquè plura ſignificare aptum, vt dubio procul omni, apud omnes receptum eſt. *Bart. in l. pronunciatio 195.§. familiæ appellatio, ff. de verbor. ſignificat. in l. tutelas 7. num.4.ff.de capit diminutione. Imol in l. ex facto 7.§.ſi quis rogatus.num.9.& 10 ff.ad Senat.Conſult.Trebell Butrius in cap.per venerabilem,nu. 21.qui filii ſint legit.Calcan.conſ.8. num.5. Anchar.conſ.182.plura ſunt dubia num.5.& 6.Alexand.conſ.213.Ponderatis his,quæ num.3.vol.6. Peregrin. de fideicomm. art.22.num.27. & ſeq. & num.83.Surd.conſ. 179.num.17.vol.2. Tiraquell.de retract. Ligniager §.1.gloſſ.9.num.195. Mantica de coniect.vltimar.volunt.lib.8. tit.12. num.17.*

7 Hanc proinde ob cauſam ſecundum ſubiectam materiam,atquè ex qualitate perſonæ proferentis interpretari illud oportebit; venariquè ex illa, qua ſignificatione *(Domus)* hanc nuncupationem,diſponens accipi velle,atquè exaudiri intenderit ad *text. in capit.intelligentia Verborum 6. de verbor.ſignificat. cap.conſtitutus.6. §. cùm autem, de religioſ domib.l. ſi vno anno 17. in princ.ff.locati. Surd.deciſ.272.num.1.& deciſ.279.num.9.& de aliment.tit.1.quæſt.42. num.24. & d. conſ.179. n.52.& cōſ.453.n.52.51.& 53.vol.3.Alciat.de verbor.ſignificat. lib.2. num.4. & 5. Rota apud Card. Mantic deciſ.59.num.4. & d.lib.8. tit.12. n.16 de coniect.vlt.voluntatum Bar. d.§.familiæ appellatio Angelus & Imol.d.l.ex facto,§.ſi quis rogatus.Benedictus Capra conſ. 90. & ſi viſo, & conſiderato, num.4. & ſeq. Tiraquell. in l.ſi vnquam verbo reuertatur,num.36.& 37. C.de reuocand.donat.*

Alioquin diſponentis ſenſum haud aſſequemur: ſicuti nequè rei alterius in diſpu-
8 tationem deductæ, Quoniam diuidere primitùs oportet æquiuoca, poſtmodum ea
definire: vt Ariſtoteles Philoſophorum Coriphæus nos docet. probaturquè apud noſtrates *ex rubrica de iure natur. gentium,& ciuili inſtitutionibus,& ibique* notatis ſequiturque *Mandoſ.conſ 51.num.4.*

9 Significationes verò inter alias,quas *(Domus)* hoc nomen ſortitur,ea eſt, vt *Cognationem*,ſiue etiam *Parentelam* ſignificet,eoſquè complectatur, qui eodem ex ſanguine proficiſcuntur,ſecundum Vulpianum,in *d l.pronunciatio,§.familiæ in fin.verſ. Item appellatur, vbi Bart.& in d.l tutelas,num.4.Brutius d. cap. per venerabilem,num.21. Alexand. d. conſ.213. num.3.Calcan. d. conſ.8.num.5. Cardin. Tuſcus tom.2.littera D.concluſ.618.num.2. Molina de Hiſpan.primogen lib.3.cap.4.num 9.*

10 Potiſſimum autem,ſi diſpoſitio per verba naturalitatem quandam denotantia prolata fuerint,& abſquè additamento: quia hoc caſu nomen illud *(de Domo)* parentelam,non familiam, ſiue caſatam (vt vulgo dicitur) reſonabit, ſecundum *Angelum in d.l.ex facto.§.ſi quis rogatus,num.4. verſ fallit ſi ſtatutum*, ſequiturquè. *Imola ibid. num.9. & 10.*& aduertit Gratian.*forenſ. diſcept. part.2. cap.218.num.19.*

11 Nomen, itaquè illud *(de Domo)* ab Arminia in ſua diſpoſitione deſcriptum (vt vela tandem retrahamus,) Parentelam, & Cognationem, non æquè familiam denotabit, & ſi Aduerſarijs minus hæc arrideat interpretatio; rei tamen reſpondet proprietati.

12 Cùm,quòd mulier familiam non facit. Il-
la enim familiæ ſuæ, & caput, & finis eſt, vt
Vlpianus,*d.§ familiæ in fin.*loquitur. Filij ve-
13 rò non matris,ſed patris familiam ſequuntur *l.liberoſ.2.ff.de Senatoribus,cap.2. § cùm autem filius,vbi gloſſ.& Abb.num.2.in fin. de conuerſ.infidel. l familiæ appellatione 196. ff. de verbor.ſignificat* Fœminarum liberos in familia earū non eſſe, palam eſt (Caius ibid.loquitur.) Quia qui naſcuntur,patris,non matris familiam ſequuntur. *Abb. in cap.Raynutius, num.2.in 1.notab.de teſtam.Maranta conſ.7.nu. 18.Rota apud Seraphin.deciſ.1438.num.3.Tiraquel.de nobili,cap.15.n.1.& ſeq.& cap.18.n.20.*

Tùm

Digitized by Google

14 Tùm,quod ipſamet Arminia id ipsũ aper
te oſtẽdiſſe etiã cœcis videtur,quæ ad ſepul
chri vſum,non equidẽ illos de familia Saſ-
ſo, ex qua ipſa erat,vocauit; ſed qui de pa-
rentela,de familia ſcilicet Formoſa.

Ad hos porrò reſpectum habuit, tanquã
qui à ſe ipſa, & ſuis quaſi ex viſceribus, ac
ſanguinibus deuenirent,vtputa ex Ioanne
Vincentio Formoſa eius filio. In eodem
proinde ſepulchro eorum defunctorum
cadauera humari,& oſſa condi voluit, in
qua ſuum etiam delatum cadauer fuerat.
Inde quippe facultatem fecit ſepelliri in
eodem ſepulchro Cadauera ſuorum nepo-
tum præmortuorum,& alia corpora,& ca-
15 dauera de ſua Domo tantum; Quia reſpe-
ctum habuit ad illos,vt de parentela ſua,nõ
de familia,cuius nihil apud ipſos erat. iuxta
tradita per *Bar.d.§.familiæ in fin.& d.l.tutelas
num.4.circa fin.verſ.aut accipis pro omnibus de-
ſcendentibus*. Quo argumenti genere vtitur,
quoquè *Rota apud Cardin.Caualer. deciſ.641.
num. 5. & in recent. part.2. tom.1. deciſ. 318.
num.7.*

16 Cæteroquin fruſtra dictam Arminiam
loquutam fuiſſe conceſſerimus, quod vnũ
dixerit, aliud cogitarit: quod minimè ad-
mittendum,aduertit Alphenus *in l.ſi quando
112 in princ ff delegat.1.facit,text.in cap.ſi Pa-*
17 *pa 10.de priuileg.in* 6.Cum (vt diximus) mu-
lier familiam (hoc eſt caſatam) haud faciat,
quin imò ſuæ finis eſt.

18 Decet autem, quin iuſtum, ſanctumquè
eſt,verba nos interpretari ad mentem, ſen-
ſumquè, quem diſponens intendit, atquè
intelligere viſus fuit:illum,tùm ex ſequen-
tibus,tum ex ante dictis, venando. Iuxta
ſenſum Iuliani in *l ſi ſeruus plurium* 53. §.*fin.*
19 *ff.delegat.*1.Tùm præterea ex perſona loquẽ
tis;atquè in quem verba diriguntur,ſecun-
dum Vlpianum in *l.ex militari* 11. *ff.de mili-
tar.teſtament Surd. d.conſ.453. num.52. & 53.
Mantic.lib.6.tit.11.num.17.de coniect.*in hiſce
noſtris terminis nominis, *(de Domo) Bene-
dict.Capra dict.conſ.90.num.4.& ſeq. Angel.&
Imol.d.l.ex facto,§.ſi quis rogatus.*

20 Hinc ſanè fit: vt licet alias verbum à diſ-
ponente prolatum, ſecundum vnam ſigni-
ficationem (eſtò etiam propriè) accipi, &
exadiri poſſit; exaudiatur tamen ſecundum
ſignificationem,quæ menti diſponentis ma
gis aptatur,quamuis impropriè:probatur id
ex Vlpiano *in l.librorum* 50.§.*quod autem Caſ
ſius,vbi Bart.ff.delegat.3.* Licet enim ibi libri
21 (chartharum appellatione)non comprœhen
dantur naturaliter,ac propriè,comprœhen-
duntur tamen,ſi id ex verbis prolatis ſenſiſ-
ſe teſtatorem appareat. Idem venatur ex
text.in eadem *l.librorum*, §. *carthis*, vbi ver-
22 bum æquiuocum(vt puta Bibliotheca) in-
terpretari (Vlpianus loquitur) ſecundum
id, quod teſtator ſenſit, licet aliter in ſua
propria ſignificatione accipi poſſet. Nequè
23 id planè ab re. Nimirum quòd verba aptè
nata ſunt,vt internum animi ſenſum profe-
rentis in apertum deducant. Quoniam ſunt
eorum,quę ſunt in anima paſſionum notę,
ſecundum Philoſophum,& docet Celſus *in
l.labeo.6.§.id Tubero,ff de ſuppellect.legata.Car
din.Mantica de coiectur.lib.3.tit 3.num.1.Surd.
conſ 89.num.6.lib.1.*

24 Ad loquentis itaquè intentionem verba
ipſa aptanda erunt,*l.plenum 12.§.æquitij. ff.de
vſu,& habitat.Bart.in d. l. labeo num.5. & 11.
Guglielm.de Benedict. in cap. Raynutius part.2.
verbo eidem impuberi, nu.2.de teſtament.Surd.
eod.conſ.279.num.15.vol.2.Alciat.d.lib.3.de ver
bor ſignific.num.5.Mantica d.lib.3.nu.9.& ſeq.*

25 Quod potiſſimum locum ſibi faciet, ſi
de verbo ambiguo interpretando, quod
multiplicẽ aliàs ſignificationem admittit,
quæſtio erit; nequè à mente deuiet diſpo-
nentis,quamuis in minus propria ſignifica-
tione verbum accipiatur, concurrantquè
ſimul coniecturæ,quamuis leues, quæ in-
terpræeationem ipſam fulciant, ſubleuent
què,quòd notauit relatis quoquè alijs *Man-*
26 *tica d.lib.3.tit.5 num.3.4.&* 5.Præterea,atq;
tùm maxime,ſi aſſumpta verbi, aliàs ambi-
gui,interpretatio;(impropria quamuis) in
hoc tendat,vt odia diſijciat,dilatet vero fa-
uores:quod hi extendendi, refrenanda illa,
ac recidenda.ad *regul odia 15.de regul. iur.in
6.Mantica de coniectur.lib.7.tit.1.nu.20. & 22.*

27 Nequè porrò nouum eſt,verbi ambigui-
tatem ex ſubiecta materia interpretationẽ
accipere, naturaliter magis, quàm formali-
ter:certitudinemquè ex ipſa met materia,
quę diſpoſitioni ſubijcitur,admittere.*ſecun-
dum Bald.in conſ.434. pactum, col.2.in princ.
lib.1.Angel.& Imol.d.l.ex facto,§. ſi quis arro-
gatus,Capra d.conſ 90.num.4. & ſeq.Rota apud
S.memor.Gregor.XV.deciſ.511.nu.4.& 5.*Quæ
eſt etiam in impreſſis inter recentiora *par.1
tom.1.deciſ.301.num.5.Alciat.d lib.2. de verbo.
ſignificat. num.4. & 5. Tiraquell. d.l ſi vnquam
verbo reuertatur,num.36.& 37.*

28 Quin imò potiorem alioquin vim infert
ad verbi ambigui interpræatationem ipſa
ſubiecta materia,quàm ipſa faciat verbi pro
prietas,vt notat *Abb.in cap.1.nu.2. & in cap.
Quanto 3.num.3.de translat Epiſcop.* Sequuta
fuit Rota *apud Card.Mantic.d deciſ.59.num.5
& apud Canaler.deciſ.437.num.4.& 5.*

Non itaq; temere,neq; illiberaliter feceri-
mus:Verbũ illud *(de ſua Domo tantũ)* ſi ex ſu-
biecta materia,pro parentela,& ſanguine,
non pro familia(vt non rectè Aduerſarij vo
lunt) interpretati fuerimus. Magis nem-
pè ad negotij naturam hæc accedit in-
interpretatio. Vnde ſub illa ex Victoria de-
ſcendentes aptè ſatis comprœhendentur. Ni
29 mirum,quòd Parentelæ, ac Domus nomi-
ne ex fœminis quoquè prognati comple-
ctantur *Tiraquellus de retractu Lignagier.§.1.
gloſſ.8.num.2.& gloſſ.9.num.241.& ſeq.Molin.*

Digitized by Google

de Hiſpan.primogen.lib.3.cap.4.num.9.

30 Libentiuſquè hoc conceſſerimus, ſi ad interpretationem magis proficuam pronomen illud *(ſua)* verbo, ſeu nomini Domus *(de ſua Domo)* perpenderimus. Intrinſicitatem enim quandam, atquè Dominium adſignificat, *text.in l. Quintus Mutius, 29. vbi Bart.num.3.& 6.& l.ſcribit. 36.ff de aur. & argent.legat.l.ſeruos autem ſuos 71.de legat.3. Menoch lib 4.præſumpt.162.num.28. & 29. Franciſc.de Ponte deciſ 4 num.43.* Eſtquè pronomē perſonaliſſimum, *vt Natta* inquit *conſ. 508. num.24.Rota apud Card. Seraphin deciſ.1317. num 4. & Rota in Leodien. beneficij Sanctiſſimæ Trinitatis 27.Iunij 1920.coram Eminentiſſimo Cardin.Virili.* refertquè *Ferrentillus in additionibus ad Burattum deciſ.805.num.14.*

Indicat quippè, non leui indicio, diſponētem de parentela exaudiſſe nomen illud de
31 Domo, non autem de familia, quæ ſua non erat effectiuè, at contentiuè tantùm, quod perpendit, *Peregrin. de fideicommiſſ. d. art. 22. num.24.& 26 Gratian.par.4.forenſ diſcept.cap. 645.num.2.& ſeq. Rota apud Seraphin. d.deciſ. 1438.num.4.& in recent.par.2.tom.2.deciſ.797. num.2.& 3.& apud S.memor.Gregor.XV.deciſ.*
32 *464.num.1.2.& ſeq.* Nequè enim mulier (vt diximus) familiam ipſa facit, quin extinguit, quàm à parente habet. Idquè ſuadet, nequè ſub modio, at lucente ſole, ſequens illa dictio (tantùm) (de ſua domo tantùm) quæ
33 cùm taxatiua ſit, comprimit vtiquè dictū, vt de ſua Parentela à ſe, filijſquè procedente exandiri illam oporteat, & non alio modo *.text.in l.ob æs alienum tantum.12.C de prædijs minor.Surd.deciſ.291.num.19.& ſeq.Tuſcus tom.2.littera D.concluſ.388 num.2. & 4 Barboſ. dict. 349 num. 3. Anton. Angelus Grat. dict.370,num.1.& 2.*

34 Alioquin ſi de familia, nomen illud *(de domo ſua tantum)* exaudierimus, iterpretatio reſtringetur ad familiam Saxo tantùm. Quo ſanè pacto excluſa quoquè fuiſſet Victoria Formoſa diſponentis ex filio nepte, quæ non erat de familia Saxo. At iſthæc interpretratio etiam ab Aduerſarijs non admittitur, qui ab iure ſepulchri Victoriam non excluſerunt. Conuingantur proinde, vel ſaltim ex hoc vno, vt nomen *de Domo*, pro parentela exaudiſſe diſponentem, infi-
35 cias haud eant; cumquè conſequens admittant, vt antecedens quoquè admittere minimè vereantur, neceſſe eſt ad *Bald.* doctrinam *in l.quamuis 5. C.de fideicommiſ.num. 1.2.& 3.Rota apud Coccinum deciſ.375. num. 9.* In interpretanda potiſſimū ſtricta diſponentis voluntate *ſecundum Bald. ibid. num.2.*
36 Obſtaculo haud igitur erunt, quæ ipſi inaduerſum comminiſcūtur. Nimitum quòd ea omnia à falſo aſſumpto proueniunt, quod ab initio fecerunt, interpretandi verbum illud *de Domo* pro familia, non pro parente-
37 la, at non aptè ad mentem diſponentis.
Vt ſubmoto fundamento, corruat iurè totum ædificium *ad text.in can cum Paulus 6.*
38 *prima quæſt.1.* Et ex falſis non niſi falſum ſequatur, iuxta Ariſtotelis recepta principia.
39 Ad veritatem itaquè reuocentur, quæ laborat quandoquè, ſed tamen eluctatur, & quanquam præmatur, non opprimitur tamen. Vt Cicero pro Cluentio: *multorum im-*
» *probitate* (dixit) *depreſſa veritas emergit, & In-*
» *nocentiæ defenſio intercluſa reſpirat.* Eamquè totis vlnis, (vt dici ſolet) ſine obijs excipiant manibus, vt Hieronymus ad Pammachium dixit. Et ita ex his, quæ iudicio ſubijcimus cuiuſcumque emunctionis naris; reſpondēdum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Aduocatus.

Admiſſi fuerunt, qui de parentela erant Arminiæ ad ius ſepulchri, & ſtetere iurgia.

SVMMARIVM.

1 *Aedificare in ſuo cuilibet licet.*
Quia ædificiorum conſtructio ex iure oritur gentium.
Et intereſt Reipublicæ.
Aedificiumquè ad cælum vſque tollere, vel ad centrum dimittere; num.2.
3 *Aedificare in re propria cuilibet licet; modo ſpatia ſeruentur, vel iure communi, vel conſuetudine ciuitatum præſcripta.*
Quamuis ex hoc vicino damnum enaſci valeat, num.4.
Dummodo hoc ipſum non intendatur.
Etiam ſi ad æmulationem primo id fiat, n.5.
Modo vtilitas adſit ædificantis primario.
Secundò vero æmulatio.
Quia non ex affectu, ſed ex effectu iudicandum in hoc erit, num.6.
7 *Conſuetudo Neapolitana cuilibet ædificare permittit, modo ſpatia ſeruētur conſtituta, duodecim palmorum.*
Et feneſtras aperire, num.8.
Quamuis ex hoc damnum alteri conſequenter naſcatur.
9 *Aedificare etiam in proprio prohibeor, ſi ad æmulationem id ſimpliciter vicinorum fecerim.*
Vel ſi cum maximo, & irreparabili vicini damno, num.11.
Quamuis non ad æmulationem.
Si æque bene alio in loco ædificare valeam.
Nam ſeruitus ipſo iure indicta videtur, num.11.
12 *Intenti eſſe debemus, vt proſimus, non*

vt

Digitized by Google

vt noceamus.

Quia ex iuris naturalis præceptis ne alij nocumento ſimus prouidere debemus, nu.13.

13 *Præcepta naturalia, quæ ſint.*

14 *Quod alteri nocet, & mihi non prodeſt facere prohibeor.*

Etiam in re mea, nu. 15.

Multo magis in re alterius, & num.19.

16 *Hominem homini inſidiari fas non eſt.*

Quia natura cognationem inter ſe homines habent.

17 *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris præceptum, eſt naturale, & Euangelicum.*

Et eſt primus gradus de tribus iuris naturalis num.18.

Quin imò tunc magis Deum imitantur homines, cum alijs benefaciunt.

20 *Actionem quamuis non habeo, vt mihi proſis, habeo tamen illam, ne mihi noceas.*

21 *Hominem affici beneficio intereſt homini.*

22 *Prohiberi quis poteſt ne faciat, quod ius non habet faciendi, neque ſeruitutem aliquam.*

23 *Nouum opus denuncians fraudulenter carceri debet, & Sicophanta vocatur.*

24 *Ius idem ſibi dici, quod ipſe alijs dixit, aſpernari nemo debet.*

25 *Iudicis authoritate comprimi debet, qui nil aliud, niſi vt noceat, molitur.*

26 *Aedificare Eccleſias, vel monaſteria vtilitas publica eſt.*

27 *Ius publicum in Sacris, & Sacerdotibus, & Magiſtratibus eſt, quod elucidatur.*

28 *Sacerdotes, vt ſint intereſt reipublicæ, vt ipſi peccatorum veniam petant.*

29 *Sacerdos eſt publicus officialis Eccleſiæ vniuerſalis ad interpellandum pro hominibus ad Deum conſtitutus.*

30 *Bonum commune priuatæ præfertur vtilitati.*

31 *Rem propriam vendere cogi quis poteſt propter publicam vtilitatem, ſi Eccleſiæ, vel monaſterio vſui illa ſit. limita, num.39. & num.41.*

32 *Feneſtras in ſuo aperire prohiberi quis poteſt, vel apertas obſerare compelli, ſi per illas in monialium monaſteria, vel honeſtarum mulierum domos proſpectus pateat.*

Publicam hoc nempe vtilitatem reſpicit, num.33.

34 *Malitijs hominum indulgendum non eſt.*

35 *Aedificijs Ciuitates cohoneſtantur pulchrioreſquè, ac ſpecioſiores efficiuntur.*

Pro illis magis in dubio reſpondendum.

36 *Prior, qui in loco eſt ad habitandum, potentius ius obtinet ad ædificandum aduerſus nouum accolam.*

Præſertim ſi ædes publicæ ſint.

Vel Eccleſia, ſacræquè ædes, num.38.

Vt præualere debeat prior accola, etiam cōtra Eccleſiam, num.39.

Quod id præuidere, atquè prænoſſe debuerit nouus accola, num.40.

Vel ſi magnum, & irreparabile ſit præiudicium, quod alteri infertur, num.41.

42 *Aedificare in ſuo prohibere nemo poteſt, etiā ſi per mille annos ſteterit, neque ædificauerit.*

Quia iure ſuo vtitur ædificans.

Nequè facultas hæc præſcribi poteſt num.43.

44 *Diuini cultus dilatationi oppugnare ſe nemo debet.*

45 *Deum, qui colit bona fide, Sacerdotes amat, non inſectatur.*

ARGVMENTVM.

In ſuo ædificare cuilibet licitum ſit, vel vſquè ad cœlum, vel ad centrum vſquè federe. & quid ſi ad æmulationem ædificem? Quidue, ſi ne ædificet, feneſtraſquè aperiat vicino ex inuidia prohibuero? Et quid in Eccleſia, vel monaſterio? Num cogi quis rem propriam poſſit vendere, vſui ſi Eccleſię fuerit, vt dilatari valeat?

RESPONSIO XXI.

CVm nihil omnino gentium ſit, quod obſiſtere Patribus poſſit Ordinis S. Auguſtini in Monaſterio Sanctæ Mariæ dell'Oliua nuncupato extrà portam Conſtantinopolitanam Ciuitatis Neapolis, quin nouam fabricam pro ampliāda, ac dilatanda Eccleſia, & monaſterio conſtruere valeant. Prohiberi vtiquè haud poterunt per Rationalem Vrſium, alioſquè prætenſos complatearios, quin inceptum proſequantur opus; Monaſteriumquè atquè Eccleſiam dilatent, expandantquè, feneſtraſquè in murò aperiant Monaſterij.

1 Porrò quidem in ſuo ædificare cuilibet,

vt voluerit libet: Quia ędificiorum conſtructio iure gētium eſt introducta: intereſtquè non minimi Reipublicæ ædificijs conſtrui Ciuitatem, *l. ex hoc iure 5. ibi ædificia collata vbi gloſ. & Bart. num. 7. & Iaſon. num. 6. ff. de iuſtit. & iur. l. cùm eo. 8. l. Imperatores 13. l. cuius 23 ff. de ſeruitutib. vrban. prædior. l. per prouincias 10. C. de ædific. priuat. Roman conſ. 52. in quæſtione magnificorum ſub nu. 3 Ioan. de Amic. conſ. 104. num. 2. Afflict. deciſ. 388. num. 1. Duegnas reg. 32. in princip. Menochius de arbitrar. caſu 156. num. 1. Viuius deciſ. 306. num. 1. lib. 2. & deciſ. 463. nu. 1 lib. 3. Sebaſtian. Medices deciſ. Marchia 46. num. 1. & 2. Gaillus practicar. obſeruat. lib. 2. obſer. 69. num. 8. Maceraten. variarum reſolut. lib. 2. reſolut. 20. num. 1. & 8. Rota part. 1 diuerſor. deciſ 475. num. 12. Anton. Monachus deciſ. Florent. 42. num. 1. Iacobus Cancer. variar. reſolut. part. 3. cap. 13. num. 3. Viſcont. in concluſionibus iur. verbo ædificare vnicuique fol. 64. Rota in Tiburtina Calcarearum 14. Martij 1614. coram Buratto deciſ. 38. num. 1. part. prima.*

2 Permiſſum igitur cuiquè regulatiter eſt (niſi legitimum aliquod ſibi obſtet) ad cœlum vſq; ædificium tollere, vel ad centrum, vſquè dimittere. Cum eius ſit cœlum (aer ſcilicet) cuius eſt centrum, *l. altius 8. vbi gloſ. verbo prohibemus, & l. ſi in ædibus 9. C. de ſeruitutibus, & aqua. Berous conſ. 135. num. 1. & ſeq. Petrus Gregor. Tholoſates* doctiſſimus ille vir *Syntagmat. iur. vniuerſi. part. 1. lib. 4 cap. 10. num. 6. Cephalus conſ. 130. nu. 2. lib. 1. Surd. conſ. 27. num. 1. lib. 1. Couarr. variar. reſolut. lib. 3. cap. 14. num. 8. verſ. nam, & ſi licitum ſit. Franciſc. Marcus deciſ. 408. num. 1. part. 1. Gaillus d. obſer. 69 num. 1. Maſcard. de probat. concluſ. 621. num. 3. lib. 1. Viuius d. deciſ. 396. num. 1. & 4. Melchior Phœbus dec. Luſit. 73. n. 4. Anton. Monachus dec. Lucenſ. 14. num 43. 46. & 47. Rota part. 4. diuerſor. collecta per Farinac. deciſ. 853. num. 17. Rota apud Burattum d. deciſ. 38. num. 1.*

3 Vbicumquè proinde ſpatia ſeruentur ſtatuta, vel *leg. fin. ff finium regundor.* vel municipali locorum, & Ciuitatum, earumquè conſuetudinibus, nihilquè contra illas moliatur; licitum, permiſſumquè erit cuilibet pro ſuæ libito voluntatis in re propria ædificare: quamuis ex hoc vicino damnū enaſci poſſit, modò non propter hoc vnum ædificium extruatur, proximo, vt damnum inferat *l. 1. vbi Gloſſ. verbo vſitatum, l. an in totum 3. vbi gloß. verbo ſeruata, C. de ædific. priua. d. l. Imperatores 13. ff. de ſeruitut. vrban. præd. Gregor. Tholoſat. d. cap. 10. num. 6. Cephal. d. conſ. 130. num. 2. & 12. Franciſc. Marc. d. deciſ. 498. nu. 3. & 5. Gaillus d. obſeruat. 69. nu. 10. & 16. Maſcard. d. concluſ. 621. num. 4. & 21. Theſaur. deciſ. 115. num. 1. & ſeq. Guido Papa deciſ. 298. num. 1. in fin. Gratian. forenſ. part. 5. cap. 957. num. 44. 45. Ioannes Koppē* (de molendino loquens.) *deciſ. 20. num. 12. Muta deciſ 8. num. 1. 2. & ſeq. Rota dict. deciſ. 853. num. 17. part. 4. diuerſor. & d. deciſ. 38. num. 1. apud Burattum.*

5 Quinimo ad emulationem, (& ſi id fiat primaria intentione) modo vtilitas, & commodum inde promaneat ædificanti, ex cōſequenti verò damnum vicino enaſcatur, licet nihilominus mihi in re ædificare propria, *Gloſſ. in d. l. opus 3. verbo nouum, ff. de operib. public. Cepola de ſeruitut. vrbanor. prædior. cap. 62.* (de feneſtra verba faciens) *num. 2. in fin. Armilla verbo ædificare, num. 1. Anton. Monacus d. deciſ. Florent. 42. num. 1. Muta d. deciſ. 8, num. 3. Polidor. Ripa obſeruat. 85. num. 2. Viuius d. dec. 306. n. 4. Viſcont. d. verbo ædificare. Phœbus d. deciſ. 73. n. 9. & 12. Card. Tuſcus tom. 1 concl.*
6 *36. nu. 16.* Quia nimirum non ex affectu, ſed ex effectu iudicandum in hoc erit, vt vult *Bald. in cap. cùm Eccleſia num. 8. verſ. ſed quid ſi fiat de electione.* ſequitur *Iaſon. in l. quominus, n. 34. de fluminibus Polidor. vbi ſupra Muta, & Phœbus. num 12. d. deciſ 73.*

7 Viget autem hic in hac Ciuitate ſcripta conſuetudo, vt liceat cuiquè in ſuo ædificare, atquè feneſtras aperire, modo per palmos duodecim, vicini è regione diſtantiam ſeruet *. conſuetud. vbi aliquis tit. 21. de aperturis faciendis.* ſequentibus enim loquitur conſue
„ tudo: *Niſi è reggione vicini per palmos duode-*
„ *cim à remotis ædificys: tunc enim poteſt apertu-*
„ *ras facere in ipſo pariete iuxta ſuæ arbitrium*
voluntatis. Sic conſudo.

Diſtant verò Patres, ne per duodecim tātùm, verum per triginta, quin ſeptuaginta palmos à domibus Rationalis Vrlii.

8 Veritum haud proinde erit illis, quin ceptum proſequantur opus, feneſtraſquè aperiant in parietibus: & ſi fortaſſe damnum ex hoc aliquod vicino conſequenter enaſci poſſet, *text. in d. l. altius in 2. reſponſo,* à contrario ſenſu exauditus, vbi etiam *Bald. C. de ſeruitut. & aqua* facit *text. in l fin. §. Lucius Titius, ff. de ſeruitutibus vrban. prædior. Cepola d. cap. 62. num. 2. Berous conſ. 134. num. 15. & conſ. 135. n. 1. & ſeq. lib. 3. Petrus Gregor. d. lib. 4. cap. 11. nu. 1. & 2. Franciſc. Marcus deciſ. 24. p. 1. Maſcard. d. concluſ. 621. num. 15. et 16. Viuius d. deciſ. 306. num. 2. 3. & 4. Medices d. deciſ. 49. d. num. 1. & ſeq. Phœbus d. deciſ. 73. num. 5. Muta d. deciſ. 8. num. 3. Gomeſius Leo Senatus Hiſpalen. deciſ. 7. nu. 1. tom. 2. diuerſor. Galliæ.*

9 Præterea ſi prohibeor (nec ſanè inquè) in proprio ædificare ſolo; ad emulationem vbi id (ſimpliciter) vicinorum fecerim: *ex text. in l. opus 3. ff. de operibus publicis, Cephal. d. conſ. 130. num. 12. Cepola d. cap. 62. Duegna d. regula 32. in 1. limit. Petrus Gregor. d. lib. 4. cap. 10. num. 6. Gaillus d. obſeruat. 69. num. 17. Menoch. d. caſu 156. num. 4. & ſeq. Viuius d. deciſ. 493 num. 2. Maſcard. d. concluſ. 621. num. 16. idem Viuius d deciſ. 306. num 9. Ioann. Koppen. d. deciſ. 20. num. 7. & 8. Viſcont. d. verbo ædificare.*

10 Atquè etiam, ſi ad emulationem id minimè faciam; ſed cum maximo, ac notabili vicini damno, cùm æquè benè alio in loco ædifi-

ædiſicium, quod molior, extruere valeam,
ſecundum *Ripam in l. quominus num.19. ff.de fluminib.*& determinaſſe etiam Rotam Flo-
rentinam refert, *Anton. Monachus d. deciſ.42.*
11 *num.3.* Vt hoc pacto ipſo iure ſeruitus in
dicta videatur *ad text.in l.fin. §.fin. ff.de serui-
tutib.Muta d.deciſ.8.num.6.*
12 Planè, quia intenti eſſe debemus, vt proſi-
mus, non, vt noceamus, ſecundum *Gloß. fin.
in fin.in l ſeruus 7.ff.de ſeruis exportand.*
13 Et ex ipſis iuris pręceptis, etiā naturalis, ne
dū honeſtatem viuendo ſeruare, atq; ne alijs
noceamus cauere, & cuiquè, quod ſuum eſt
reddamus, admonemur, *l.iuſtitia 10.vbi gloſ.
verbo Ledere, ff. de iuſtit.& iur § Iuris præcepta
cum gloſſ.inſtitutionib.eodem Gregor. 9. in præ-
mio decretaliū, §.ideoque lex & can.1.diſtinct.1.*
14 Prohibebor multò vtiquè magis, ne id in
re tentem alterius, quod alteri (rei ipſius do-
mino præſertim) nocere aptum eſt, mihi ve
rò non prodeſt: argumento *tex in auth. multo
magis, C.de Sacroſanctis Eccleſiis clem.1.de reli
quis, & veneratione Sanctor.*
15 Si enim ex ipſo naturæ principio, ac di-
ctamine in re ipſa mea prohibeor id facere,
quod alteri nocumento eſt, mihi autem nō
prodeſt, argumento, *text.in l.1.§. item aiunt,
ff de aqua pluuia arcenda gloſſ. in l. 2. in prin-
cip. ff. ſoluto matrimon. gloſſ.in verbo fas can.
omnes leges 1.diſtinct. Armilla verbo ædificare,
nu.7.Cepola de ſeruit.ruſticor.prædior.cap.1.nu.
22.verſ.quaro penult.Surd. conſ.18. nu.6. lib.1.
Antonius Gomes in l.46.Tauri num.8. verſ.adde
tamen Perez de Lara de Cappellan. pars.1. cap.
23.num.19.*
16 Quòd hominem homini inſidiari nefas
ſit, cùm inter nos cognationem quandam
natura conſtituerit, vt Florentinus loquitur
17 in *l.vt vim 3.ff.de iuſtit.& iur.* Quam ob cau-
ſam, & naturali, & Euangelico præcepto
prohibemur alteri facere, quod fieri nobis
nolumus, *can.humanum genus 1. diſtinct.1.*
Chriſtuſquè Dominus noſter nos docuit,
„ *Matth.7.12.*dicens, *Omnia quæcumque vultis,
„ vt faciant vobis homines, & vos eadem facite il-
„ lis. Hoc eſt enim lex, & Prophetæ.can.plauit 12.
„ in fin.10. quæſt.1. cap. dilecti filij 13. de maiorit.
„ & obedient.*
18 Et eſt primus gradus de tribus iuris natu-
ralis, vt *Cardin. Bellarmin.* (dicit) *tom.2. con-
trouerſ.de Clericis lib.1.cap.29.in princip.* Quin
„ Strabonis eſt ſententia: *Tunc præcipue Deos
„ imitari homines, quando alijs benefaciunt.* vt ſe-
quitur *Oeduardus Veſtonus in Theatro vitæ
Ciuilis lib.3.cap.23.num.1.*
19 Prohibebor vtiquè, multoquè magis id
facere, atquè in re tentare alterius, quod no
cet quidem alteri, mihi autem non prodeſt,
20 Porro quidē, quòd & ſi actione nō fulciar,
ne mihi proſis, competenti tamen protegor
actione, ne mihi noceas, neue damnum in-
feras, argumēto *tex.* ſatis ad rem accinentis
in l.3.§.idē Varus.ff.de aqua pluuia arcend. quo

loco Paulus Iureconſultus ſequentibus lo-
quitur. *Nam hac actione neminem cogi poſſe* (in
quiens) *vt vicino proſit: ſed ne noceat.*
21 Intereſt quippe hominis beneficio affici
hominem, vt Papianus inquit, in *d. l. ſeruus
7.in fin.ff.de ſeruis exportand.vbi glo. verbo affi-
ci. Maſcard.d.concluſ.621.num.6.*
22 Coercendus propterea erit Rationalis
Vrſius, patribus nocumento ne ſit, prohibi-
tionem aduerſus illos intentando proprio
ne ædificent in ſolo; nullam, cùm ipſe iuſtā
prohibendi cauſam habeat: nullamquè ex
aduerſo ſeruitutem oſtendat, qua prohibe-
re id valeat, ne ędes, vel altius tollant, vel fe-
neſtras aperiant neceſſarias: *ad tex.in d.l.cùm
eo 8.ff.de ſeruitut.vrbanor.prædior,* & *text.* ſatis
apertum *in l.quoniam 12.§ & illud quidem con
13 ſtituimus C. de ædific. priuat. Et illud quidem
„ conſtituimus,* (Imperator Cæſar Zeno inquit)
„ *ne Sycophantorum Cauillationes viris bonis
„ fraudi ſint. Multi enim ædificare volentibus in-
„ uidia moleſtiam, non litem ob delictum aliquod
„ ſtatuentes, morarum ipſis cauſa ſunt, vt qui ædifi-
„ care cœperit poſt prohibitus, & opus imperfectū
„ relinquere coactus, & in ius tactus, pecuniam,
„ qua domum extruere ſperauit. impendat in litē,
„ & quod moleſtiſſimum eſt, poſt quam vicerit, ad-
„ huc quaſi in extricabilibus quibuſdam vinculis
„ implicetur, eo, qui opus prohibuit prætextu appel
„ lationis, legitimum diem expectante: & interim
„ voluptatem ea re capiente, quia ædificio, cum vici
„ ni incōmodo impedimēto ſit. Statuimus ergo, &c.*
ſic Imperator. ſequunturq; *Petrus Gregor.d.
lib.4.cap.10.num.6. Menoch.d.caſu 156.num.9.
Vinius d.deciſ.306. Anton. Faber. in C. lib.3.tit.
24.de ſeruitutib.& aqua definit.5.num.3.fol.mi-
hi 235.*
Compeſci igitur debet, vt ipſe à Patribus
24 fieri optauit. Quis enim aſpernabitur idem
ius ſibi dici, quod ipſe alijs dixit, vel dici ef-
ficit? Vlpiani verba ſunt *in l.1. ff. quod quiſ-
que iuris.*
25 Iudicis ergo authoritate reprimi debebit,
qui nil aliud (etiam in re propria) molitur,
quàm quòd officiat alteri, vt Celſus inquit
in *l.fundo 39 §.conſtitutus, ff.de rei vendicat.* ſe-
quiturq; *Gaillus d. obſeruat.79.num.28.& 29.
Maſcard.d.concluſ.621.n.6.Gratian.forenſ.part.
4.cap.745.num.33.*
26 Accedit deinceps, quòd ædificare Eccle-
ſias, vel conuentus regularium, in quibus
homines Chriſtiani in regulari obſeruantia
Altiſſimo bonorum omnium Datori, &
Aucthori Deo famulentur, eiquè diù, no-
ctuquè debitas gratiarum referant actiones,
27 publica eſt vtilitas: ius enim publicum in
ſacris, in Sacerdotibus, In Magiſtratibus cō-
ſiſtit, Vlpianus (inquit) *in l.1. §.huius ſtudy.
ff.de inſtit.& iure.* In (ſacris hoc eſt) *in Eccle-
ſiis, (gloſſ.ibid.* explicat *verbo ſacris) iu quibus
veniam petimus peccatorum.*
28 In Sacerdotibus; quia intereſt, (*Gloſſ.ibid.*
inquit), quòd ſint Sacerdotes, vt ipſi pecca-
torum

29 torum veniam petant. Eſt nempè Sacerdos
publicus officialis Eccleſiæ vniuerſalis ad
ad interpellãdum pro hominibus ad Deum
conſtitutus, vt *Abb.* (inquit) *in cap. dudum*
20. num. 3 de conuerſ. coniugat. & ibid. Innocent.
idem Abb. conſ. 63. col fin. num. 9. part. 2. Grama.
conſ. ciuil. 29. num. 10.

30 Commune verò bonum priuatæ præfer-
tur vtilitati *cap. bonæ 3. vbi gloſſ. de poſtulat. præ*
lator. cap. licet 18. de regularib. l. vtilitas 3. C de
primo pilo lib. 12. S. Thom. 2. 2. quæſt. 26. art. 3. &
4. ad ſecundum Nauar. conſ. 6. num. 1. de conſtitu,
lib. 1. Ioann. de Amic. d. conſ. 104. num. 9. & 10.
Boer. deciſ. 134. num. 2. in fin. Euerard in loco à
perſona ad locum nu. 2. Vinius deciſ 493. num. 3.
Surdus deciſ. 255. num. 11.

31 Propter hanc igitur cauſam publicæ di-
latandę vtilitatis, iurè, nec planè iniquè, rem
vendere propriam, fundum, domum, areã,
vel quid aliud cogi quis poterit, vſui ſi illã
Eccleſiæ ſit, vel Monaſterio. vel pro illis am
pliãdis, vel cõſtruẽdis, ad *text. in l. inuitum. 11.*
C. de contrahenda emption. l. nec emere 16. C. de
iure deliberan. l. 2. in princ. ff de his, qui ſunt ſui,
vel alieni iuris. Cepola de ſeruitutib. vrbanorum
prædiorum cap. 82 num. 5. Couarr. lib. 3. variar.
reſolut. cap. 14. num. 7. & 8. Gramat *deciſ. 75. Ca*
rocius deciſ. 26. Aluar. Valaſcus conſult. 22. lib. 1.
Vinceat. de Francb. deciſ. 223. Gaſpar. Antonius
theſaur. forenſ. lib. 1. quæſt. 64. Franciſc. Maarcus
deciſ. 534. & deciſ. 635. num. 5. & 6. part. 1. My-
ſinger. centur. 5. obſeruat. 27. Menochius *de arbi-*
trar. caſu 462. nu. 13. Surd. deciſ. 275. Nicholaus
Gizarellus *deciſ. 39. Rota in recentiorib. part. 1.*
tom. 1. deciſ 372. num. 1. & tom. 2. deciſ. 676. nu.
1. & ſeq. & part. 2. tom. 1. deciſ. 213. Gratian. *Fo-*
renſ. part. 5. cap. 896. num. 23. Marius Giurba
deciſ. 86. nu 3. & ſeq. Ronit. pragmat. 3. de monia-
lib. num. 6. Cabed deciſ. 105. part. 1.

32 Vt prohiberi quis pari iure valeat, ne in
ſuo feneſtras aperiat, apertaſque compelli
obſerare, ſi per illas in monaſteria, vel etiã
honeſtarum mulierum, vnde de earum ti-
meri honeſtate poſſit, proſpectus vllo mo-
do pateat: ſi potiſſimum nulla alia Domus
domino promaneat vtilitas, quam in aliarũ
proſpiciat mulierum domos, ad earum for-
taſſe tentandam, labefactandamquè pudici-
tiam, argumento *text. in d. l. opus, 3. ff. de operi-*
33 *bus public.* Publicatu nempè hoc reſpicit
vtilitatem; vt illud aliud priuatam; Neque
34 malitijs hominum indulgendum ſit, *d. l.*
in ſuado. 39. ff. de rei vendicat. Abb. in in cap. niſi
3. de authorit. & vſu pallij, num. 8. vbi etiam Apo
ſtilla in fin. Salicet. d. l. altiùs, num. 2. de Franchis
d. deciſ 223. num. 2. Ronit. d. Pragm. 3. num. 1. An
ton. Gomez ad d. l. 46. Tauri num. 8. verſ. adde ta-
men. Cabed. deciſ. 152. num. 1. & 2. part. 1. Cepola
d. cap. 62. num. 2. in 2. & 3. fallent. Cephal. d. conſ.
130. num. 11. Gaillas *de obſeruat. 69. num. 26.*
Ioann. de Amicis d. conſ. 104. num. 9. Petrus Gre
gor. d. lib. 4. cap. 11. num. 2. Viſcontus d. verbo ædi-
ficare, vbi ſupra.

Compeſci ergo multò magis debebit Ra
tionalis Vrſius, patribus, quin in Dei gloriã
ſuum proſequantur opus, Conuentumquè
dilatent, quod in publicam cedit vtilitatem
contra ius faſquè moleſtiam inferat, atquè
35 impedimento ne ſit. Quod præſertim pro
ædificijs pronunciandum ſit potius, ne de-
ſtruantur, ſed firma ſint; quòd illis Ciuitas
cohoneſtetur, pulchrioreque ac ſpecioſior
reddatur, quod ſupra modum curauere Im-
peratores, *l. 2. in fin. ibi:* ſed nec dominis, ita
transferre licet, vt integris ædificijs depoſitis
publicus deformetur aſpectus, *C. de ædific.*
priuat. vbi gloſſ. fin. & toto eod. tit. Vinius d. deciſ.
306. num. 6.

Cæterum his omnibus addendum cen-
36 ſeo, neque incongrue perpendendam: A
quadraginta annis citra Patres dictum lo-
cum Sanctæ Mariæ de Oliua fundaſſe, Ra-
tionalem vero Vrſium à tribus circiter. De
bebat itaquè ipſe, nequè imprudenti conſi-
lio) ſcire, vel intelligere, futurum quando-
què, vt Patres dilatationem molirentur, &
Monaſterii, & Eccleſiæ, nequè Ennacij mo-
re, ipſe nouus incola, ſpinas dilatare, vete-
reſquè eijcere accolas. Audiat (quæſo) quid
Imperatores Archadius, Honorius, & Theo
doſius Aemiliano Præfecto Vrbi. in *l. ſi cui*
37 *9. C. de ædificijs priuatis.* ſcripſere: *Si cui loci*
„ *proprietas ædificandi iuxta publicas ædes animũ*
„ *dederit; is quindecim pedum ſpatio iter publica,*
„ *& priuata ædificia, ita ſibi nouerit fabrican-*
„ *dum, vt tali interuallo, & publicæ ædes à pericu-*
lo vendicentur; & priuatus ædificatur veluti per-
peram loco deſtructionis quãdoquè futuræ non ti-
38 *meat detrimentum.* His Imperatores. Idem in
Eccleſia, ſacriſquè ædibus *Salicetus in ſumma*
rio ibidem exaudit.

39 Quam ſanè rationem ita firmam æſtima
uere Sacræ Romanæ Rotæ Doctiſſimi Au-
ditores, & Patres, vt etiam cõtra Eccleſiam
decreuerint: Non vtiquè ius fuiſſe illi noui-
ter ædificandæ, cogere Dominos de Comi-
tibus antiquiſſimos, & peruetuſtos Palatij
illius Dominos ad illud vendendum, quam
uis pro Monaſterij monialium Sanctæ Ca-
therinæ Senenſis ampliatione neceſſarium:
40 Quòd id quidem præuidere, atquè pręnoſ-
ſa debuiſſent, vt ſibi vitio vertere oportue-
rit, non quod Iudices non rectè iudicauere:
In vna Romana Palatij de Comitibus 16. Ianua-
rii 1612. coram Damaſceno deciſ 372. nu. 8. par.
1. tom. 1. in recentiorib.

41 Vel ſi magnum, & irreparabile ſit præiu-
dicium, quod ex venditione domus, domi-
no enaſcatur, vt eadem perpendit Rota in
in alia Ianuen. Domorum 15. coram Manzanedo
eodem part. 1. tom. 2. in recentioribus deciſ. 676.
num. 8. Ronit. d. pragm 3. de monialib. n. 5.

Nequè obſtaculo eſſe patribus poteſt,
quod per tot annos ſilnere, nequè amplia-
tioni initium fecere, vt nequè nunc de am-
pliando cogitare debuerint.

42 In-

42 Inſulſa ſanè obiectio, etiam ſi per mille
annos,ita ſtetiſſent,neque de ampliando lo-
quuti fuiſſent; neque ſic tamen facultati,ſe
dilatandi,ceſſiſſent. Quid ſi opportunũ il-
lis non antea fuit, vel quia fortaſſe nolue-
runt,vel quia in promptu pecunias non ha-
buere; vnde nec potuere? Nunquid ne à
iure cecidere ſuo? Non vtiquè. Quin iure
ſuo vtuntur Patres nunc dilatationem mo-
lientes, ſecundum *Gloſſ. in l. qui luminibus,
10. verbo formam in fine, ff. de ſeruitut. vrban
prædior. Afflict. deciſ.388. num.2. & ſeq. Petrus
Gregor.d.lib 4.cap.11.num.2.Gaillus d.obſerua.
69.num.9 Maſcard d.concluſ.621.num.4.in fin.
Tuſcus d.concluſ.36.num.5. Anton.Gomes ad d.
leg.46.Tauri num 8. verſ.ex quo eadem ratione.
Gomez.Leonius d.deciſ.7.nu 3.Gabriel Pereira
deciſ.Luſitan.24 num.9.Rota d.deciſ.38.apud Bu
rattum num.5.ex Angel.in d.l. qui luminibus.ff.
de ſeruitut. vrbanor. prædiorum num.3. verſ.ex
43 quo conclude.* quòd facultas ædificandi in
ſuo nunquam præſcribitur, niſi alius ſit in
poſſeſſione ſeruitutis negatiuæ ædificandi.
Libera ergo remanere Patribus facultas
debet inceptum proſequi opus,reiecto Ad-
44 uerſario, tanquam qui Diuini cultus dila-
tationi ſe oppugnet,contra *text in cap.ad au-
dientiam.3. de Eccleſ. ædificand.* ſequuta fuit
Rota *apud Cardin. Seraphin. deciſ.847. num.3.*
45 *Et Dionyſ.lib.2. antiquit.* inquit *Qui bona fide
Papinius* (loquitur) *Deos colit, amat & Sacer-
dotes*. Non igitur oppugnare aduerſus illos
debebit,neque eos inſectari.
Vt ex his cenſura,cenſoriſquè virga non
reiecta,reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Litem,an proſequuti fuerint Patres, an
vero ſiluerint,perſpicuum id mihi non eſt:
quod alio euocatus extra Ciuitatem, quid
factum fuerit minime nouerim. Tu vero pa
ratis vtere,& facile inuentis addes.

S V M M A R I V M.

1 *Mors homini ineuitabilis eſt, atquè omni-
bus communis,nulliſque parcit.*
Statutumque eſt homini ſemel mori,n.2.
Quia omnes in Adam moriuntur.
3 *Voluntates decedentium, vt firma ſint ſta
tuere leges.*
*Nequè aliquid aliud ſe hominibus debere no-
ſcunt,& num.28.*
4 *Defunctorum bonis inhiantes vulturi ſimi-
les habentur.*
5 *Adagium:vulturis vmbra illuſtratur.*
6 *Voluntas teſtatoris lex eſt.*
*Quam, qui violat, peccat, illicitumque agit,
num.8.*
Et ideo ſequenda,num 28.
7 *Legem violans peccat.*
9 *Subſtitutio pupillaris,filio ad pubertatem de
ueniente, moritur.*
10 *Subſtitutio reciproca defecit filio decedente,
cum filijs,& num.56.*
11 *Filijs ex ipſa natura eſt,vt parentes proſpice
re teneantur.*
12 *Lex cum Auus 101 ff. de condit. ſubſti-
tut. innouata fuit per leg. cùm acutiſſimi
30.C.de fideicommiſſis.*
13 *Subſtitutio defecit per exiſtentiam filiorum,
ſiue maſculi,ſiue fœminæ fuerint, num.20.
& 21.*
*Ratio redditur,num.14. & vbi teſtator ſtri-
ctim ſolùm mortis tempus contemplatus
fuit. Neque maſculorum meminit,neque
agnationis,num.24.*
14 *Naturæ accuſatores dicuntur, qui fœminas
à ſucceſſione remouent.*
15 *Teſtator quilibet videtur ſe conformem red-
dere diſpoſitioni iuris communis.*
16 *Filiorum nomen,& maſculos, & fœminas
comprehendit,& num.56.*
*Infauorabilibus præſertim,num.18. vel ſi fi-
liorum memoria negatiuè facta fuerit,
num.19.*
In vltimis voluntatibus potiſſimum.
17 *Tutor filijs datus,& fœminis quoquè datus
cenſetur.*
20 *Oldradi conſil.21. fuit canonizatum apud
Romanam Rotam,declaratur,nu.26.*
22 *Conditionem ſi ſine filijs deceſſerit,ceſſare
faciunt etiam naturales, multo magis fœ-
mina legitima,& naturales.*
23 *Dictio (in tali caſu) diſpoſitionem reſtrin-
git.*
25 *Genus laxum quid eſt,& omnes ſub ſe com-
prehendit ſpecies.*
27 *Conditio exiſtentiæ liberorum tempore mor-
tis grauati,ſi indefinitè ponatur, vt reſpi-
ciat omne tempus, non deficit per exiſten-
tiam eorum in primo caſu,ſed perdurat vl-
tra.*
29 *Voluntas Regina,& domina diſpoſitionum
eſt.*
*Præſertim,quæ clara,& aperta eſt ex verbis,
num.30.*
31 *Voluntatem apertam defuncti in ambiguũ
trahere,nefas.*
32 *Voluntatis nullum maius teſtimonium,
quàm verba.*
33 *Verba voluntatem indicant hominum.*
34 *Fidecommiſſa ex hominum arbitrio indu-
cenda*

debebit voluntas, quam ſuis tabulis ſupremis, ſcriptis demandauit hæredibus quondam Lucas Salonus.

Is nempè ſcriptis hæredibus filijs: Franciſco Agnello, Ioanne Antonio, Ioanne Baptiſta, Ioanne Leonardo, Aloyſio, Ianuario, & Vincentio: eis ſequentibus ſubſtitutionem annexit.

„ *Con conditione però, che quando alcuno di det-*
„ *ti miei figli, & heredi maſcoli moriſſero in pupil-*
„ *lari atate, vel quandocunque ſenza figli legitimi,*
„ *e naturali dalli loro corpi deſcendenti: in tali ca-*
„ *ſu l'vno deba ſoccedere à l'altro. Prater, & exeet-*
„ *to l'infraſcritti legati, quali voglio, che ad vn-*
„ *guem ſi debbano oſſeruare, iuxta la loro forma, e*
„ *tenore.*

Verum prænominato Franciſco Agnello primogenito legauit ſequentibus.

„ *Item io predetto teſtatore voglio, che lo pre-*
„ *detto Franceſco Aniello mio figlio primogenito,*
„ *oltre la parte, che li toccarà delle compre d'entra-*
„ *te, ſocceda alla caſa di Napoli, doue habito al pre-*
„ *ſente, & à tutte le robbe di Capoua; cio è alle ſet-*
„ *tantadue moia di Terra di Vitulaccio; & alle*
„ *cinque di Santo Giouanni; alle cinque di Pigna-*
„ *taro; & olle duodici della Lappola nel Caſale di*
„ *Brezze; di maniera, che lui ſolo, e non altro figlio*
„ *mio ne ſia padrone, e ſoccessore. E morendo detto*
„ *Franceſco Aniello ſenza figli legetitimi, e natu-*
„ *rali maſcoli, dette robbe ſtabili tutte ſoccedano*
„ *al ſecondogenito. Però ſe ci reſtano figliuole femi-*
„ *ne, voglio che per dette figliuuole ſe piglino do-*
„ *cati tremila per vna per dote dal dì della morte*
„ *di detto Franceſco Aniello: e non baſtandoci l'al-*
„ *tre facoltà ſue, ò di compre, ò d'altri ſtabili, che lui*
„ *forſi haueſſe acquiſtato, per complimento delle det*
„ *te doti, ſe ne poſſa pigliare quanto è neceſſario dal*
„ *le dette robbe ſtabili di Capoua; e per tal cauſa*
„ *quelle ſi poſſano vendere: Ma reſti la libertà à*
„ *quello, che ſarà primogenito, di pigliarſi per ap-*
„ *prezzo dette robbe, ſe li piacerà. E volēdoci per*
„ *complimento di dette doti due, ò tremila docati di*
„ *più ſia obligato darceli delli ſuoi, e reſti ſoceeſſo-*
„ *re come primogenito di tutte le dette robbe di*
„ *Capua: ſe però detto ſecondogenito hauerà figli*
„ *maſcoli; ma ſe non l'hauerà ne ſocceda il terzoge-*
„ *nito, e quartogenito ſe quello hauerà maſcoli, e ſi-*
„ *milmente, con l'iſteſſa natura, e conditione, che s'è*
„ *detto del ſecondogenito. Dimaniera, che dette rob-*
„ *be vadino ſempre alli maſcoli del primogenito, ò*
„ *futuri, che haueranno figli maſcoli, e ſiano ſempre*
„ *obligati alle doti delle figlie femine del primoge-*
„ *nito tantùm, e non ad altri, perche è mia volontà,*
„ *che dette robbe reſtino alli maſcoli di Caſa Salo-*
„ *ne quanto più ſi puole.*

Et in Codicillis aptius voluntatem ſuam apertam oſtendendo, ſequentibus dipoſuit: §. 3.

„ *Item lo predetto Teſtatore codicillando voglio*
„ *che morendo vno, ò più dell'altri miei figli, & he-*
„ *redi in pupillari atate, ò vero quandocunque, ſen*
„ *za figli legitimi di loro corpo, la portione di detta*
„ *mia heredità, nella quale è ſoceeſſo, ò vero ſono ſoc*
„ *ceſſi quelli, che moriranno, peruenghino in benefi-*
„ *cio di tutti gl'altri miei figli heredi, e loro heredi*
„ *e ſoceeſſori, & à ciaſcheduno d'eſſi la loro parte, e*
„ *portione.*

Vita, itaquè functo teſtatore; & non poſt multa, viam vniuerſæ carnis ingreſſo Franciſco Agnello primogenito; Ioanne verò Antonio Salone ſecundogenito Clericali militiæ nomine dato: in primogeniti locum ſubiuit Ioannes Baptiſta Salonus tertiogenitus. Hic vxore ducta filias ex matrimonio ſuſcepit, nouiſſimiſquè hiſce diebus ex humanis & ipſe abreptus eſt. Elogio verò rogato ſcripſit in illo hæredes relictas filias. At Ioannes Antonius, qui reiecta militia cœleſti, vxori ſe coniuxit, ex qua liberos habet. Nulloquè exiſtente in humanis ex alijs fratribus; in primogeniti locum, quoad domum, & bona Capuæ exiſtentia, ex vi prælegati pro primogenito rogati, ſubijt. Verum præter iſta, ſe etiam in portione Ioannis Baptiſtæ fratris, qui ſolis filiabus ex corpore legitime ſuſceptis obijt, ſuccedere præſumit, data tamē dote filiabus. Quòd ęſtimet Lucam communem patrem pro maſculis fideicommiſſum ſanxiſſe.

Inanē verò, ac fruſtraneam hanc Ioannis Antonij eſſe ſententiam quòad portionem quæ pręfato Ioanni Baptiſtæ, non vti primogenito, ſed vti filio, & hæredi ex patris diſpoſitione, vt alijs etiam filijs, & hæredibus, obuenit: ex ſequeſtibus, non ſanè obſcurè, quin apertè, lucenteque Sole demoſtrabimus. Non quòd inficias eamus, eſſe ſibi ius quo ad prælegatum domus, & bonorum Capuæ exiſtentium, maſculorum fauore rogatum; Quin vltrò illud ei concedimus. Contentus proinde ſit portione hac, quæ teſtatoris lege, ob prædefuncti fratris deceſ-
4 ſum, ſibi, nec iniuria, obuenit. Ne alioquin vulturi ſimilis habeatur. Teſtamentorum quippe captatores vulgata translatione, vultures appellari obſeruauit Claudius Minoes ad Emblema 158. Alciati: ꝙ ſenibus, orbis, aut alijs ſibi cōſanguineis, ceù cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis.

„ *Cuius Vulturis hoc erit cadauer?*

„ Et Seneca in Epiſtolis. *At ſi hæreditatis cau-*
„ *ſa id facit, vultur eſt, cadauer expectat.* Et Dinarchus apud Plautum in Truculento.

„ *Vide, vt iam quaſi Vulturij triduo*
„ *Prius prauideant, quo die eſuri ſient:*
Illum inhiant omnes.

Et in adagijs apud Græcos dicebatur.

5 *Vulturis vmbra*: in eos, qui defunctorum hæreditates inhiant.

Alciati emblema hic ſubnectere non abre viſum eſt. Sequentibus. Enim ipſe:

„ *Patroclum falſis rapiunt hinc Troes in armis,*
„ *Hinc ſocij, atquè omnis turba Pelaſga vetat.*
„ *Obtinet exuuias Hectoris, Græciq; cadauer.*
„ *Hæc fabella agitur, cum vir optimus obit.*
„ *Maxima rixa oritur, tandem, ſed tranſigit hæres,*

„ *Et Cornis aliquid, Vulturiſque ſinit.*
6 Teſtatoris quippe voluntas, omnibus,
qui ad bona vocantur eius, lex eſt. Diſponat
teſtator, & ſit, lex eius voluntas: lex loquitur
§. diſponat in præfat. in auth. de nuptijs. collat. 4.
can. vltima voluntas, 13. q. 2.
7 Sicuti vero à lege in ijs, quæ illa in cõmu-
ne bonum diſpoſuit, reſilire, peccatum eſt,
S. Thom. 1. 2. quæſt. 96 art. 4. text. in cap. 1. de con-
ſtitut. cap. fin. ibi: Cuius tranſgreſſio periculũ
ſalutis inducit, *de conſuetud. nos reſponſ. 7. num.*
3. part. 1.
8 Ita planè à lege teſtatoris, quam ſuis ta-
bulis ſcriptis hæredibus edixit, diſcedere, ac
deuiare illicitum erit, atquè peccatum. *cun.*
Syluester, cum ibi per glo. notat. 11. quæſt. 1. l. fin.
C. de fideicommiſſis nos d. reſponſ. 7. n. 5.
Legem vero ſcripſit Lucas Pater filijs, hæ
redibus nuncupatis in ſupremis ſuis tabu-
lis in ſupra enumeratis capitibus.
Seruanda igitur illa per eos omnino erit:
ni in illicitum, vel peccatum dare iniquè
maluerint.
Lex autẽ fuit, vt vocatorũ filiorũ, & hære
dũ vnuſquiſq; ad ſuã hæreditatis portionem
cõpleto; ætatis vigeſimo quinto anno, liberè
(nec antea) admitteretur: ſubſtitutione pari
ter adiecta, vt ſi quiſquã filiorũ: *Moriſſero in*
„ *pupillari atate, vel quandocumq; ſenza filigli legi*
„ *timi, e naturali da loro corpi deſcendenti: in tali*
„ *caſu l'vno debbu ſoccedere à l'altro.*
Duos quippe perpẽdit hic caſus teſtator,
quibus vnus deficienti ſuccedat fratri, vnũ
planè, ſi ſcriptus filius hæres in pupillari de-
cederet: alterum verò ſi pubes effectus, quã
docunquè abſquè filijs legitimis, & natura-
libus ex corpore, fati diem impleret. In pri-
mo ſubſtitutio pupillaris eſt: in ſecundo ve-
9 rò reciproca. Illa filio, & hærede, pubere ef-
fecto, expirat. Quia impuberibus teſtamen-
tum fieri poteſt, non puberibus. Per ſubſti-
tutionem vero pupillarem impuberibus fi-
lijs à patre teſtamentum fit, quod ceſſat, illis
ad pubertatem deuenientibus. Vlpianus *in*
l. 2 ff. de vulgar. & pupillar. Sfortiat Odo de com
pendioſa part. 2. quæſt. 4. num. 3. l. cohæredi 41.
10 *§. cum filiæ, ff. eod. de vulgar. & pupillar.* Hæc,
ſi filijs ſuperſtitibus ſcriptus hæres, cui ſubſti-
tutio adiecta fuit, ſupremam traxerit aurã,
11 deficit. Quia ex ipſa naturæ pietate compa-
ratũ eſt, vt filijs proſpiciamus, quamuis alias
in teſtamento eorum memoria facta mini-
me fuerit. Papinianus, *in l. cum auus 101. ff. de*
12 *condit. & ſubſtitut.* quam legem innouauit,
ſuaquè firmauit authoritate Iuſtinianus Im
perator in *l. cum acutiſſimi 30. C. de fideicom-*
miſſis. Rationemque reddit Imperator ibidẽ
„ in fine: *ne videatur* (inquiens) *teſtator alienas*
„ *ſucceſſiones proprijs anteponere.* Nequè maſcu-
lorum dum taxat memoriam facit Impera-
13 tor, verum & fœminarum, vt defecta ſub-
ſtitutio reddatur, ſiue etiam fideicommiſsũ
ſub commemoratione defectus filiorum ro
„ gatum. *Non aliter hoc ſenſiſſe videatur* (dicens)
„ *niſi ij, qui reſtitutione onerati ſunt, ſine filiis, vel*
„ *filiabus, nepotibus, vel neptibus, fuerint defuncti.*
His Imperator. Ecce tibi: æqualiter Impera-
tor, tàm maſculorum, quàm fœminarum
meminit, vt defeciſſe dicatur fideicommiſ-
ſum, filiorum in defectum demandatum,
14 Et hoc quidem iurè: Ne quaſi naturæ ac-
cuſatores videretur homines; cur non totos
maſculos generauit, vt vnde generentur nõ
fiant: vt ipſemet Iuſtinianus *in l. Maximum*
vitium 4. §. qui enim, C. de liberis præteritis lo-
quutus fuit, vnde decreuit: æqua lance, &
mares, atq; fœminas ad ſucceſſiones vocari,
eud. l. §. Sancimus itaquè.
Hinc nẽpè factum eſt, quòd teſtator hic
noſter, vt conformem ſe iuris diſpoſitioni
15 redderet (quod ſemper de vnoquoquè, qui
de rebus ſuis in vltimis diſponit, præſumen-
dũ eſt, ſecundũ *tex. in l. hæredes mei 57. §. cum*
ita, ff. ad Trebelleian. vbi Bart. ubiquè) abſolutè
filiorum memoriam fecit: (*ſenza figli legiti-*
mi, e naturali dalli loro corpi deſcendẽti.) dicens:
vt maſculos, fœminaſquè vnà compræhen-
deret, nequè illas ſecluderet: ſicuti, nequè
16 lex illas excludit. Filiorum enim nomen,
& maſculos, & fœminas cõplectitur, quòd
ita hæ, ſicut illi naturali iure geniti ſint, ne-
què maiori labore illos, quàm has per ge-
nerationem dat æqualem naturaſ, vt æqua-
les in ſucceſſiuè eſſe debeant, *text. in l. 1. vbi*
gl. C. de naturalib liber. & l. 1. C. de condit. inſert.
l. 1. & l. illa verba 161. ff. de verbor. ſignific. Præ
ſertim verò in vltimis voluntatibus: Pom-
ponius in *l. ſi ita ſcriptum 46. ff. de legat. 2.* Ra-
tionem à pari reddens: *Nam ſi ita ſcriptum eſ-*
17 *ſet* (inquiens) *filiis meis hoſce tutores dò. reſpõ-*
ponſum eſſet, etiam filiabus tutores datos eſſe. Sic
Pomponius. Nulla porrò patitur ratio, vt
non eodem modo filiabus tutorem dede-
rit pater, ſicuti maſculis; quòd æquè maſcu-
li, ac fœminæ tutoris indigeant cura, cùm
in pupillari ætate exiſtant. *text in l. filij appel-*
latione 84 ff. de verborum, & rerum ſignific. vbi
Paulus: *Filij appellatione* (inquit) *omnes libe-*
ros intelligimus Siue maſculos, ſiue fœminas
18 *vt gloſſ. ibid aduotat in verbo omnes.* Atquè in
fauorabilibus potiſſimum, ſecundum ean-
dem *Gloſſ. in gloſſ magna. Cardin. Mantica de*
coiectur. vltimar. volunt. lib. 8. tit. 7. num. 8. & lib.
11. tit. 14. n. 1 & 2. Rota in Romana hæreditatis
17. Februarii 1617. coram Cardin. Cauaier. dec.
417. num. 5. & apud S. Memoriæ Gregor. XV. de-
ciſ. 514. & ibid. Beltraminus addens num. 16. Et
in hiſce noſtræ quæſtionis terminis *Franciſ.*
Marzarius, conſ. 8. num. 4. plenèque *Fuſar de*
19 *ſubſtitutionibus quæſt. 311. num. 1. cum ſeq.* Po-
tiſsimum ſi filiorum memoria negatiuè fa-
cta fuiſſet; vt in facto hoc noſtro, quo teſta-
tor verbis generalibus vſus fuit, (*ſenza figli*
legitimi, e naturali ex corpore) *n. 8. verſ. prim. e*
opinio tamen. ex Ruſtico in d. l. cum Auus lib. 6.
cap. 10. num. 18. ff. de condi. & demonſtrat. & nu.
9. in

9.in 2.ampliat. Ita quoquè in terminis no-
ſtris,vt nomina ſolum deſiderentur *Ioannes
Cephalus conſ.45.à num.7.lib.1.& conſ.46. nu.
14. Rota in Spoletana fideicommiſſi. 7. Nouem-
bris 1529.coram Chislerio deciſ.317 num.5.par.
5.diuerſ.*

20 Defecit proinde reciproca ſubſtitutio ad
fauorem alterius fratis, ſtatim, atquè Ioan-
nes Baptiſta relictis filijs deceſsit, quamuis
fęminis:quia abſoluiè Lucas Pater filiorum
meminit legitimorum ex corpore, (vt hæ
fęminæ ſunt,) quas hæredes nuncupauit
Ioannes Baptiſta in ſupræmis tabulis. Ita
apertiſsimè *Oldradas*, ab omnibus receptus
conſ.21.thema tale eſt : Teſtator canonizatus
pluries à Rota Romana. Vt in *Tudertina fi-
deicommiſſi 13.Aprilis 1587.coram Giptio, &
Romana hæreditatis 12. Febraarij 1588.coram
eodem, & in. Viterbien fideicommiſſi* 10.*Maii
1613. coram Manzanedo, &* in Milenitana *fi-
deicommiſſi* 15.Martii 1618.*coram Cardin.Caua
lerio deciſ. 434. num.1. & in Imolea legatorum
1. Iulii 1624. coram Baratto deciſ. 820. num.1.
part.3.& in Firmiana hæreditatis 12.Decembris
1614.coram eodem Baratto part.1. tom 2.in re-
cent.dec.639.ſub num.7. verſ. non obſtat excep-
tio* quæ etiam *eſt* 84. *ſub num.13.in impreſſis
per eum part.1.& in poſthumis part.2 deciſ.164
& in d.Spolitana fideicommiſſi coram Chislerio
deciſ.317.num.1.& 4 & in Leodien Dominii 20
Decembris 1621.coram eodem Cardin. Caualer.
deciſ.577.num.1.*

21 Et in puncto hoc noſtro exiſtente fęmina
nata ex legitimis nuptijs ex eo,cui facta ſub
ſtitutio fuerat ſi ſine filijs decederet, quod
ceſſarit propterea ſubſtitutio. (vt puta non
purificata conditione non exiſtentiæ filio-
rum,ex ſola fęminæ exiſtentia) ſcripſit Do-
ctiſsimus ille Regię Cãcellarię Regẽs *Scipio
Rouitus,conſ. 26.tom.1.*vbi ita per Sacrũ Nea-
politanum Conſilium deciſum in eadem
cauſa fuiſſe cum interuentu Domini Præ-
ſidis de Franchis 29.Ianuarii 1596.refert.de
ciſionemquè per eundem doctiſſimum Prę
ſidem relatam fuiſſe *par.4.deciſ.*586.Nec in
ſua ſentẽtia ſolus eſt Rouitus,quàm plures
enim ipſemet refert etiã ad Calcẽ dicti con
ſilij;quos ne traſcriptor,non rationũ põde-
rator videar,omitto videndas. & infortiori-
bus terminis *Rota apud Card.Seraph.dec.*687.
*n.*1.quæ eſt etiam in impreſſis. *part.1.diuerſ.
deciſ.*049.plenè *Marzarius d. conſ.*8. per tot.ac
cum primis, *num.*17. & 18. & facit non ob-
ſcure textus *in l. ex facto. 17. §.1. ff.ad Senat.
conſult. Trebellcian.*quo loco Vlpianus,ex Pa
22 piniano *lib 18.reſponſorum :* etiam naturalẽ
filium conditionem ceſſare facere, ſi ſine
liberis deceſſerit,affirmat;atquè etiam liber
tinum : Vt multo magis id operentur fęmi-
næ filiæ legitimis ex nuptijs ſuſceptæ. *Ce-
phal. d.conſ.45.à num 7.cum ſequentib.* qui pro
filiabus optimè ſcripſit, vt nihil ſuperſit a-
liud deſiderandum,*& d.conſ.46.*& ſequuta
fuit Rota *in d.Spoletana fideicommiſſi 7.Nouem
bris 1629.coram Chislerio d.deciſ.317.num.1.&
ſeq.part.5.diuerſorum.*

Adiuuantquè perpenſionem hanc,nec ſa
nè leui fulcimine,quòd Teſtator ſubſtitutio
nem ad caſum præfatum dumtaxat reſtrin-
xit, & quaſi cancellis ligauit,ne vltra pro-
grederetur, ſi ſine filiis legitimis ex corpore
filius hæres nuncupatus diem obiret ſuum,
23 vt alter filius admitteretur, *In tali caſu* (di-
cens) *l'uno deba ſoccedere à l'altro.* Nequè ma-
ſclorum vllo modo meminit. Quoniam ad
filios dumtaxat reſpectum habuit, ſiue ma-
ſculi illi eſſent, ſiue fæminæ.Iure proinde
meritiſſimo ſubſtitutionem reſtrixit in tali
caſu,& non alio, quod ponderauere, *Ale-
xand.conſ.101.num.13.circa princ.lib.7.Peregr.
de fideicomm. art.29. num.15. & 28. Rota in d.
Melenitana fideicommiſſi apud Caualer. deciſ.
454.num.7.*

Deinde quod ipſemet Teſtator apertiſſi-
mis verbis mentem ſuam declarauit,conſe-
quenter diſponendo,§.14. in teſtamento ſe-
quentibus loquens.

„ *Item io predetto teſtatore voglio, che li
„ figli miei maſcoli debbano ſtare inſieme finche ſo-
„ no d'anni vinticinque compliti, nel quale tempo.
„ chi ci giongerà, habbia d'hauere la ſua portione,
„ che li toccarà per vno; pro ſe, ſuis hæredibus, &
„ ſucceſſoribus. delli quali ne ſia padrone, ne poſſa
„ fare quello,che li piacerà viuente eſſo.e non eſſen-
„ doci figli legitimi,e naturali,in tali caſa debbano
„ ſoccedere li altri fratelli,come di ſopra.*

Nullum,itaquè in his verbis prouerbium
dixit teſtator,ſed palam loquutus fuit;quin
dominum ratæ portionis vnumquemquè
filiorũ conſtituit,vt valeret prohibito de ea
diſponere:eãq;pro ſe,ſuiſq;hæredibus,& ſuc
ceſſoribus reciperet.Vno tãtũ perpẽſo ſubſti-
tutionis reciprocę caſu:ſi ille ſine filiis legi-
timis,& naturalibus decederet.Vt *in tali ca-
ſu*,& non alio, reciproca locum ſibi faceret
ſubſtitutio.

24 Arctè nimis igitur, ſtrictimquè ſolius
mortis tempus perpendit Teſtator, atquè
in eo dumtaxat caſu diſpoſuit aliorum
filiorum ſucceſſionem reciprocam; ſi
decedens filius,fati ſui tempore filios non
haberet;nequè vltrà progreſſus fuit, nequè
maſculorum meminit, nequè ad agnationẽ
reſpectum vllum habuit,ſed ſimpliciter,ab-
ſolutèquè filiorum meminit; ſiuè maſculi
25 illi eſſent.ſiue fęminę.Vt ſaluaretur genus,
quod laxum quid eſt, omnes ſub ſe com-
prehendes ſpecies filiorum;& maſculorum,
& fæminarum ad *text. in l. omnes 3. vbi An-
gelus,C.de preſcript 30.vel 40.annorum,l.ſi duo
52.in fin.ff.de adminiſtra.tutor.nos reſponſ.7.nu.
8.&* 10 *part.2.* Nequè accuſator videretur
eſſe naturæ, quod non totos genuerit ma-
ſculos,vt in ſuperioribus ex *d.l.maximum
vitium 4.C.deliber.preterit.*diximus.Quod ſa-
ne perpenſum fuit à Rota in *d. Milenitana*

fidei commiſsi coram Caualerio d.deciſ.454.num.
26 6.& ita expreſſe *Oldrad. d.conſ.21.*in quo tẽ-
pus mortis grauati, ſi ſine filijs deceſſerit,
perpenditur; vt deficiat ſubſtitutio, & fidei-
commiſſum per exiſtentiam liberorum
tempore mortis grauati: quod expreſſiſsi-
mis verbis trutinant *Detius conſ.480. num.7.*
verſ.præterea illa deciſ.& Ruinus conſ.126.num.
12.lib.1.& conſ.132.num.6.vol.3.Aymon conſ.
326.num.16.vol 2.Cardin.Mantic. de coniectur.
vltim.volunt.lib.51.tit.6.num.7.Peregrin.de fi-
deicommiſſ.art.29 num.9.verſ.in 2.autem mem-
bro Cephal.d.conſ.45.& 46.num. præſertim 27.
27 Quod ſecus fortaſſe eſſet, vbi conditio exi-
ſtentiæ liberorum tempore mortis grauati,
indefinitè, atquè indeterminatè ex verbis,
vel ſaltim ex mente teſtatoris poneretur,
vt perpendit Regens *Scipio Ronitus conſ.8.*
lib. 2. qui omnia ſatis aptè diſpendit; vt ex
diſtinctione temporum, quid voluerit teſta-
29 tor perſpici non obſcurè valeat. Cuius vo-
luntas omnimodo ſequenda venit: cum nõ
ſit aliud, quod ſe debere decedẽtibus leges
agnoſcant; quàm, quòd firma eorum iudi-
cia ſint, poſt quam aliud velle nõ poſſunt,
vt ex Imperatoris verbis *in d. l.1. C.de Sacro-*
ſanctis Eccleſiis, perſpicuum omnino fit omni-
bus, qui iuribus vtuntur Imperialibus; quod
& initio perpendimus noſtri huiuſce diſcur
ſus. Cum alioqui voluntas Regina, & Domi
29 na diſpoſitionum ſit *l.in conditionibus primũ*
locum 19.in princ.ff.de conditionibus, & demon-
ſtrat. Franciſcus Marzarius conſ.7. num.2. nos
reſponſ.3 num. 18.part.1.
30 Eaquè præſertim, quæ ex verbis eruitur
apertiſsimis ipſius teſtatoris, qui ſe ita ſenti-
re eloquutione manifeſtiſsima teſtatus fuit,
vt in facto hoc noſtro. Facinus proinde om
31 ninò execrandum foret, ſi illam in ambi-
32 guum trahere tentaremus: cum voluntatis
teſtimonium nullum firmius, validuſquè,
quàm verba ipſa ſint, quibus illa aperitur,
ſecundum *Bald.in l.generaliter 13. in 3.notab.*
33 *C.de non numerata pecun.* Nequè enim alio
funguntur munere verba, quam, vt mentẽ
aperiant proferentis, *ad text.in l. labeo.6. ff.de*
ſupellect.legata. ex Celſi mente *can.intelligen*
tia ſermonum 6. de verbor. ſignificat. nos d. reſ-
ponſ.3.num.4.& 5.

Producant igitur Aduerſarij, vel indiciũ
aliquod, ex verbis, ex quibus mentem con-
ijcere valeamus Teſtatoris; illum in omni-
bus bonis fideicommiſſum inducere voluiſ
ſe perpetuum. Niſi fortaſsis ſolam pupilla-
rem, vel reciprocam ſubſtitutionem, in de-
fectu filiorum ſine filiis; eorum tantummo-
do caſu mortis perpenſa, in medium pro-
ferre voluerint. At vltrò id illis annuimus.
Quod ſi ſpecificũ illud, ſiue ſingulare lega-
tum, quin non magis prælegatum pro pri-
mogenito rogatum, & quoad domum Nea-
poli, & bona quædam Capuæ exiſtentia
deduxerint, vt ex illo pari ratione fideicom-
miſſum rebus omnibus inuxiſſe teſtatorem
inferant: Nos in eos in tranſuerſum age-
mus. Non enim à ſpecifica hac diſpoſitione
in huiuſmodi peculiari legato à teſtatore ro
gato, ad generale, atque perpetuum fidei-
miſſum in excluſionem fœminarum infer-
re valebunt: ni deſtructa omnimodo teſtan
tis Patris firma, expreſſa, verbis, ſcriptiquè
manifeſtata, atquè inconcuſſa voluntate, gra
tis, proprioq; ex marte in medium id affer-
34 re voluerint. Nequè planè ex hominum ar-
bitrio (ad bona inhiantium aliorum) fidei-
commiſſum inducendum eſt. Quando illud
nequè ſomnio quidem (vt vulgatum ſe fert
adagium) teſtator inferre velle viſus eſt. Fi-
35 deicommiſſum vero res planè odioſa eſt,
propter reſtituendi onus, quod adiunctum
ſecum fert: quod contra libertatem, quæ à
natura comparata eſt hominis de rebus ſuis
prohibito diſponendi, pugnat *ad text.in l.in re*
36 *mãdata 21 C mãdati.* Aduerſus illud proinde
ſemper ſententia iudicantis tendere magis,
magiſquè debebit: quia iniquum eſt, inge-
37 nuis hominibus non eſſe liberam rerum
ſuarum alienationem; vt Caius loquitur Iu-
re Conſultus in *l. non vſquè adeo 2. ff ſi quis*
à parente fuerit manumiſſus Franciſcus Marza-
rius conſ.6.num.2.
38 Quidixerit, itaq; iè fideicommiſſum ro-
gatum, in dictumquè fuiſſe; ipſe probandi
cogetur onere *ad text.in d.l. l cohæredi.41.§.*
cum filia.ff.de vulgar.& pupillar. Roland.conſil.
30.vol.4. per tot Fabius Anna conſ.28, num.7.
vol.1.Cephal.d conſ.45.n.12.& d conſ.46.n.15.
39 Oſtendatquè patentibus demonſtrationi-
bus, ſe per fideicommiſſum vocatum; vt ſe-
quuta fuit Rota apud *Sãcta memor. Gregor.*
XV.deciſ 433.num.1.cum ſeq. Aymon Crauetta
40 *conſ.161.nu.16.* Alioquin ab incepto cadet,
qui, quod intentionis ſuæ fundamentum
eſt, non in palam certa probatione deduxe-
rit. ad regulam *text.in l.actor 23. C.de probat.*
cap.fin. §.fin.de iure iurand. Rota apud Cardin.
Manticam deciſ.08 n.1.& 9.

In filum ergo reuertentur omia, quæ ve-
luti ſomnium in aduerſum proferre conati
ſunt aduerſarij ex coniectura rata mente te-
ſtatoris, ad perpetuum fideicommiſſum ad
fœminarum excluſionem etiam inferendo,
non pauca Doctorum deducta caterua. Qui
cum in ſatis diuerſis à noſtris loquantur, ne-
que obaudiendi quidem erunt. In vna qua
41 què enim re ex facto ius venari debebimus,
ad text.in l.vt reſponſum 15.C.de tranſact l præ
cibus 8.C.de impuber. alijs ſubſtitut. l ſi ex pla-
gis 53.§.in Cliuo Capitolino.ff ad l.Aquil. Nõ ex
42 proprio itaque Marte, (vt dici aſſolet) fidei
commiſſa inferenda erunt nequè diuinan
do, vt *Aymon.d.conſ.161.num.12.* perpendit.
43 Vt quid enim coniecturis locum facimus
quando voluntas ipſa teſtatoris verbis, ſcrip
tiſq; proteſtata, aperta, ac manifeſta eſt! Au-
dias (quæſo) non me, ſed Iuſtinianum Im
pe-

peratorem : ipſumquè legislatorem de hac
„ re dicentem : *Cùm enim maniſeſtiſſimus eſt*
„ *ſenſus teſtatoris, verborum interpretationiſquam*
„ *ſtatum valeat, vt melior ſenſu exiſtat.* ita ille in
l.ſi quis filiū, 3. C.de liber.præterit.l.quoties.9.§.
ſi duo. ff.de hæredib.inſtituend. Ex ratione, quã
Vlpianus *lib.5.* ad Sabinum ibidem affert: *Si*
modò, inquiens) *voluntas patris familais mani-*
feſtiſsimè non refragatur.

44 Coniecturæ quippè in eo proficiunt, vt
vbi obſcura ſunt verba diſponentis, quando
poſt fati diem, diſſoluto compoſito, non eſt
amplius loquendi facultas, voluntas ex ip-
ſis, quæ coiecturata mens nobis dare poteſt,
ac ſi nobiſcũ ipſe met loqueretur teſtator,
venetur: atquè ex allrutis ſilicis venis, (cote
quaſi, ignis,) intentio eruatur illius. Quia
in eo, quod, facto, vel tempore finitum eſt,
nullus eſt coniecturæ locus. Vt Venuleius
iure conſultus nos docet in *l.continuus 137.*
§.cum ita ſtipulatus ſim.in fin. ff.de verborum
obligat. Vbi non extrà rem *Gloſſ.verbo nullus*
ſequentibus comminiſcitur. *Et notabiliter ſu-*
45 *mitur, quod dicitur: incertis, non certis locus eſt*
coniecturis. Ita gloſſ. & Paulus ad Neratium
Reſpondit *in l.ille aut ille 25.ff.de legat.3.* Cũ
in verbis (inquiens) nulla eſt ambiguitas,
non debet admitti volantatis, quæſtio. Facit
text.in l.voluntatis 7.C.de fideicommiſſis à con-
trario exauditus, adiuantibus, quæ ibidem
Gloſſ. habet *in verbo Iudicis.* docens: non eſſe
in iudicis poteſtate arbitrari aliquid quòad
teſtantis voluntatẽ, ſi illa certa eſt, ſed debet,
46 vt lex ſeruari. Coniecturis autem vtendum,
cum de voluntate ambigitur illius. Arrius
Menader, *lib.2.de re militari in l. non omnes, 5.*
§ à Barbaris ff.de re militari: docuit : *Sed licet*
hoc liquido conſtare non poſſit: (inquiens) *argu-*
mentis tamen cognoſcendum eſt. Vt ſecus eſſe
debeat ſi res liquidò conſtet. pluraquè nos
deduximus, *d.reſponſ.3.à num.13 cum ſeq.* nec
pauciora congerit, *Marzarius d conſ.8.num.6*
Iacob.Thomingius deciſ.Lipſien.53.num.23.Ro-
ta in Peruſina fideicõmiſsi de Baptiſtis 15. Dece-
bris 1628.coram Pirouano deciſ.222.num 3.par.
5.diuerſorum. Quæ autem ex aduerſo profe-
47 runtur, (neque ex verbis teſtamenti erun-
tur) coniecturæ, in eo verſantur, vbi per-
petuum, abſolutumquè inductum fuiſſet fa-
uore maſculorum, fideicommiſſum, vt *Rota*
perpendit apud *Canaler.d.deciſ.454.nu.5.*

At deferant in medium Aduerſarij ſi po-
tuerint perpetuum hoc, & abſolutum fidei-
commiſſum ex verbis erutum teſtatoris: niſi
in iſto peculiari caſu prælegari pro Primo-
genito, (quod inficias haud imus) & nos *vi-*
48 *cti in manibus barbam dabimus;* (vt ſe fert ada-
gium.) Ab ijs ſumptum, qui peculiaria cer-
tamine pugnabant, nam victori herbam, ex
eodem loco decerptã, quaſi victoriæ ſignũ,
imanibus proferebant. Quod ſi id præſtare
nequiuerint, vel cedant tãdem; atquè à cer-
tamine recedant.

49 Haud officit proinde allata coniectura, ꝙ
non deceat plus videri dilexiſſe teſtatorem
neptes in vlteriori à ſe gradu, quàm filias
ſuas, quas ſola dote contentas eſſe voluit. Sa-
tis profectò fragilis huiuſcemodi æſtimatur
50 coniectura; cùm ſat fuerit competenter pa-
trẽ filias dotaſſe. At in neptibus perpẽditur
protractio deſcendentiæ, quæ non aderat in
proprijs filiabus, maſculis exiſtentibus. Neq;
51 iure fit illatio à perſona filiæ dotatæ, ad nep
tis perſonam, nequè dotatam, nequè agni-
tam, & in materia potiſſimum excluſiua,
argumento, text. in l.illam 19. C. de collat. vbi
Det.num.11. & in terminis *Curt. Senior. conſ.*
63. num.14. & conſ.44. num. 31. & num.
37. alijquè quam plures, quos refert *Marza-*
rius d.conſ.8.num.8. & num.10. vbi in fin. Ne-
gat proinde neptem melioris dici conditio-
nis, quàm filias: cùm neptis non intelliga-
tur vocata diſpoſitiuè, ſed tantùm in condi-
tione poſita ex *Alexan.Ruino, & Alciat. & Ce-*
phalus mordicus pro nobis *d. conſ.45.nu.21.*
perpendens; teſtatorem filias haud excluſiſ-
ſe proprias, ſed dotaſſe, eiſquè inſtitutionis
59 iure dotes reliquiſſe. Nihil autem neptibus
dedit. Illæquè non ad teſtantis Aui ſucceſ-
ſionem nunc veniunt; ſed deficientis patris,
qui eas ſuis tabulis hæredes nuncupauit, vn-
de ad patris bona inhiant, non Aui, propriũ
54 patris patrimonium effecta per hæreditatis
adhibitionem *ad Gloſſ.in l.1.§.veteres, ff.de ac-*
quir. poſſeſſ. vbi etiam Doctor. Quæ ſane ratio
ſatis adequata dignoſcitur ad cuiuſcunquè,
quamuis acre ingenium conuingendum. *&*
dict.conſ.46. num.28. & 29. & ſeq. & num.37.
atquè ita etiam perpendit *Rota in d.Spoleta-*
na fideicommiſſi deciſ.317.n. 0. & 11. Quã ob
cauſam ex hoc ipſo principio ſatis diluitur,
fragiliſquè oſtẽditur illa alia coniectura, ex
55 eo petita, quòd filij in conditione poſiti, cẽ-
ſeãtur vocati, vt grauari proinde potuerint,
tanquam honorati, *tex. in l.abeo.C.de fideicom*
miſſ. Quicquid nempè de hac re ſit, cùm Do
ctorum ſententiæ inter ſe ſe pugnent, ſacra
tamen *Rota Romana* illam ſequuta fuit, quæ
vult, non aliter vocatos dici, ſed in conditio
ne dumtaxat poſitos: ad doctrinam *Gloſſ.fin.*
in l.Lucius Titius, 85. ff. de hæredib. inſtituend.
Atquè hanc magis communem eſſe teſta-
tur *in d. Meleuitana fideicommiſsi coram Card.*
Canaler.d.deciſ.454.num.2. Peregrin. d. art.28.
num.26.Gabriel.com.opin.lib.4.tit. de fideicom.
concluſ.4. Fabbins Anna conſ.52.num.9. & 12.
vol.1.Cephal.d.conſ 46 nu.29.

Nihilominus dicant mihi quæſo Aduer-
ſarij, atque dilemmati ſatisfaciant. Vel in
conditione poſiti fuerunt filij, cùm Lucas
Pater in ſubſtitutione reciproca, vt alter ad-
mitteretur frater, ad deficientis fratris por-
tionem, filiorum exiſtentiam, vel non exiſtẽ-
tiam annexit, vt ſi non exiſterent admitte-
retur, repellerentur vero ſi adeſſent: & pro
56 nobis res erit, etiam ipſis Aduerſarijs an-
nuen-

Digitized by Google

nuentibus ; quia non extitit conditio, ſub
qua per ſubſtitutionem vocatus ſuperſtes
frater fuit, vt perpendit *Ioannes Baptiſta Co-
ſta conſ.14.num.5.& 11.*

Vel verò , nedum in conditione poſiti;
ſed etiam vocati fuere . Et quæ (Aedepol)
ratio eſt;ſi vocati fuere;vt velint illos exclu-
ſos eſſe ; cùm vocati fuerint, vt ſuccedant ?
Siuè maſculi fuerint,ſiue fœminæ, quia in-
diſtinctè teſtator filios vocauit . Quo planè
nomine, tàm maſculi, quàm fœminæ com-
præhendũtur,vt in ſuperioribus oſtẽdimus.
57 Nam videntur expreſſe tunc ſubſtituti, ſe-
ſecundum. *Rotam apud Sancta memor.* Gregor.
XV.deciſ.337.

58 Neque porrò in materia nos vertimur
ſtatuti excludentis fęminas proptèr maſcu-
59 los. Nam conſtitutio ipſa Regni in aliqui-
bus,conformem ſe omnino reddit diſpoſi-
tioni *text in d.l.maximum vitium 4. C. de libe-
ris præteritis* . Verùm addit ſi velint fratres,
ſorores pręcedere in ſucceſſione parentum,
dotent eas de paragio.

60 At in hoc facto,non hic nos ſumus. Ne-
què enim hic iudicium eſt inter maſculos,
& fęminas Ioannis Baptiſtæ , qui nouiſſime
fatis conceſſit,ſed inter patruum, & nepies
filias Ioannis Baptiſtæ patris: quod perpen-
dit *Cephal d.conſ.45.& 46 num.39.in reſponſio
ne ad ſeptimam coniecturam* . Quin addimus:
etiam ſi in materia ſtatuti fęminarum exclu-
ſiui eſſemus, tamen conditio illa (ſi ſine fi-
lijs deceſſerint ,) de medio tollitur, deficit-
què propter neptem hæredem factam à pa-
tre ſuo,vt pluribus relatis, ſatis ſuperquè ſe-
quitur *Franciſcus Marzarius d.conſ.8.num.17.*
allato quoquè diſertiſſimi viri , doctiſſimi-
què Andreæ Aiciati Iudicio *in l. interſtu-
prum, §.fin.ff.de verbor.ſignificat. Cephalus d.
conſ.45.* qui in caſu ſtatuti Mantuani pro fi-
liabus concludit ad excluſionem ſubſtituti.
& *d.conſ.46.* quo omnibus in aduerſum con-
iecturis reſpondet,*à num.19.* ad finem,vſquè
conſilij. ſequiturquè *Ioannes Baptiſta Coſta
d.conſ.14.num.44.*

61 Quibus omnibus adnectendum eſſe non
inutiliter æſtimamus: Lucam Teſtatorem
voluiſſe,expreſsèque præcepiſſe,filios hære-
des inſtitutos,ad vigeſimum quintum vſq;
ætatis eorum annum completum debuiſſe
in communione viuere;poſt vero ætatis vi-
geſimum quintum annum expletum,acci-
peret vnuſquiſquè portionem ſuam;illiuſ-
què abſolutum dominium ſortiretur, lice-
retquè illi(vti de re propria) diſponere : ſi
autem eorum aliquis ſine filijs moreretur,
ſuccederent ei ſuperſtites fratres:quod ſane
exauditur , in illo, quod ſupererat ſupremi
fati tempore . Quid enim ſi ille totam ſub-
ſtantiam ſuam diſſipaſſet viuendo luxurio-
sè,cum meretricibus , iuxta illum Euange-
licum,qui à patre diſceſſit accepta portione
ſubſtantiæ, quæ eum contingebat , eamquè
diſſipauit viuendo luxurioſè,(*Lucas 15.12.*)
26 vel in ludis ? Quando quilibet rei ſuæ eſt
moderator,atquè à iure conſtitutus arbiter
d.l.in re mandata,21. C mandati. Nunquid ſu-
perſtes alienata bona reuocare potuiſſet ?
Non vtiquè.Quod aduertit, nec ab re , imò
ſatis pro nobis *Marzarius d. conſ.8. num. 19.*
Vt neque nunc: Quando, non extranei,ſed
propriæ filiæ ex teſtamento patri ſuccedunt:
63 Quibus à iure , quin ab ipſa natura compe-
tit,vt ſint hæredes,iuxta illud Pauli: *Quod ſi
filij,& hæreds* , ad *Romanos* 8. 17. Prætertim,
quod teſtator poſt expletum 25. ætatis an-
num voluit, quod bona haberent filij, eiſq;
vterẽtur,vti veri domini pro ſe,ſuis hæredi-
bus,& ſucceſſoribus. Hæredum vero nomi-
64 ne fęminę quoquè comprænhenduntur,quę
nullo iure,quin ex teſtamẽto ſcribi hæredes
poſſint,prohibentur. *l. hæredis appellatio 65.
& l.hæredis appellatione 170.de verbor.ſignific.
l.3.C.de legit.hæredibus. Fuſar.de ſubſtitu.quæſt.
342.num.1.cum ſeq.& dicta quæſt.111. num.93.*
ob generalitatem illam pro ſe, ſuis hæredi-
bus,& ſucceſſoribus *Fuſar.d.quæſt. 112.num.*
63 104.Quia generalitas illa includit, etiam,
quæ alias non continerentur , ex *Bald. in l.
quicumque,num.10.C.de ſeruis fugit. ibid. Fuſa.
num.105.*

Hanc igitur ob cauſam, non rudi Miner-
ua, quin aptè ſatis , appoſitèquè perpendit
doctiſſimus Vir ille *Ioannes Caphalus dicto
conſ.46.num.36. in reſponſione ad quartam con-
iecturam ex Aduerſo* : Quod ſatis ſuperquè
66 grauarentur filij teſtatoris Aui , ſi propter
patruos ad ſucceſſionem admittendos ; de-
ficientis ab humanis fratris filiæ,etiam ſcrip
to per earum patrem teſtamento,ab eius ex
67 cluderentur hæredite. Cum ſint aliis parẽ-
tum vota,vt proprios filios hæredes ſibi fa-
ciant,bonaquè eis relinquant. Neque enim
68 debent filij parentibus theſaurizare,ſed pa
rentes filijs,vt Paulus loquitur *2.ad Corinth.
12.14.* ſequiturquè ex Concilio Lateranen,
*text.in cap cùm Apoſtolus 6.§ prohibemus extrà
de cenſib.vbi* Gloſſ. *verbo filij.* rationem reddit
dicens:*Ordine enim natura filius ſuccedit patri,
& non è conuerſo.l.ſcripto 6.§.fin ff vnde liberi.*
Vbi Papinianus. *Non ſic parentibus liberorum,
vt liberis parentum debetur hæreditas.* quo lo-
co *Gloſella marginalis* affert locum Apoſtoli
Pauli ante per nos relatum *2. ad Corinth.
12. 14.* Palam proinde fit nullum habuiſ-
ſe reſpectum teſtatorem ad agnationèm,
vt voluerit proinde neptes ex filijs exclude
re,niſi in illo vno caſu dumtaxat prælegati
pro primogenito. Nullum itaquè rebus ſuis
fideicommiſſum indixit . Firmum eſt ergo
teſtamentum Ioannis Baptiſtæ pro filiabus
ex legitimo coniugio ſuſceptis,quas tabulis
ſupremis hæredes nuncupauit. Et ita ex his
cenſoris ſubiectis virgæ reſpondendum cẽ-
ſuimus.

CA-

Digitized by Google

CAROLVS MARANTA V. I.D. Epiſcopus Iuuenacen.

Fuerunt declaratę hæredes Ioannis Baptiſtæ patris defuncti filiæ, ſupremis ſuis tabulis ab eodem hæredes dictæ, per Magnam Curiam Vicariæ, indigne id ferente Ioanne Antonio, vnde ad Sacrum Neapolitanum Conſilium prouocauit, verum ab hoc ſupremo Tribunali confirmatum fuit decretum Magnæ Curiæ.

SVMMARIVM.

1 *Penſion's ſolutio, vbi aliter actum non fuerit, in loco fieri debet beneficij. Limita. Si alio in loco ſolutio cœpta fuerit fieri, nu.2.*
Quod extra beneficij locum vterque, & titularis, & penſionarius degant.
3 *Dubium vbi fuerit, actum videtur, vt ſoluatur, vbi peti poteſt.*
4 *Obſeruantia ſubſequuta ſoluendi in certo loco, ſatis iuuat, vt eodem loco ſolutio in poſterum fiat.*
Nam videtur hoc inter partes actum fuiſſe.
5 *Promiſſio antecedens qualis fuerit, ſubſequẽs declarat ſolutio.*
6 *Obſeruantia ſoluendi ius tribuit exigendi. In dubio præſertim.*
7 *Penſionis ſolutio extra locum, vt fiat beneficij, poteſt inter partes pacto deduci, & num.36.*
8 *Obſeruantia animum declarat, partium, & voluntatem.*
9 *Conſuetum vt inducatur vnicus ſufficit actus.*
10 *Penſionarius in poſſeſſione conſtituitur exigendi, etiam per vnicum actum ſolutionis.*
Etiam ſi aduerſus ſucceſſorem agatur, nu.11.
12 *Ab alimentis ad penſionem non rectè infertur.*
Declara, num.13. & ſeq
13 *Penſio alimentis in omnibus æquiperatur. Quoniam penſio in alimentorum cauſam cedit.*
Et Doctores de penſione loquentes, doctrinis ad materiam alimentorum accommodatis vtuntur, num.14.
15 *Differentiam dicens inter caſum, & caſum, ipſe aſtruere eam debet,*
16 *Creditor debitoris ad domum accedere, an debeat, vt creditum conſequatur?*
17 *Pater ſi ſoluere cœpit, quod filius mutuo accepit, ſibi præiudicium infert, neque iuuari Macedoniano poſtmodum poterit.*
18 *Imputet ſibi, qui ſibi met cauſa fuit damni.*
19 *Scientia de vniuerſalibus agit, & circa vniuerſalia verſatur, nam particularia ſunt nobis incognita.*
20 *Limitatio ſatis rectè procedit, ſi ſub genere regula comprehendatur.*
21 *Generaliter dictum, generaliter quoquè exaudiri debet.*
22 *Solutiones etiam ſpontè factæ in loco extra beneficium, operantur, vt manuteneri debeat penſionarius in poſſeſſione exigendi.*
23 *Manutentio, vt detur penſionario, ſufficit quod in poſſeſſione ſit tempore motæ litis.*
24 *Interdictum retinendæ in materia penſionis datur probata poſſeſſione exigendi.*
Etiam per vnicum teſtem.
Nec ſufficit aſſignare cauſam, ſed ſatis eſt, quod ſit in poſſeſſione percipiendi, num.25.
Et ſatis eſt dari quendam ſtatum, ad quem poteſt peti conſeruari, num.26.
26 *Reſtitutio peti poteſt fieri ad ſtatum, in quo quis per prius reperiebatur.*
Neque ſolum cum quis ſpoliatur.
Verum, & cum ſtatus immutatur reſtitutio peti poterit, num.27.
28 *Litteræ Apoſtolicæ exequi debent ob reuerẽtiam, quæ eis debetur.*
29 *Argumentum de re ad locum deductum, firmum eſt.*
30 *Solutio penſionis non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, & quæ reſpicit petitorium.*
31 *Præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit.*
32 *Penſionis ſolutio facultatis actus non eſt, ſed purè neceſſarius.*
Penſio quid?
33 *Facultatis actus haud dicitur, quia contractu originem ducit.*
Vel vbi titulus certus præcedit, num.34.
Vel eſt actus affirmatiuus, non verò negatiuus, num.35.
35 *Actibus in affirmatiuis quaſi poſſeſſio datur, etiam per vnicum actum.*
37 *Actus ſequens factus potius præſumitur ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria.*
37 *Manutentio denegari non debet, vbi clarè non conſtat materiam eſſe facultatiuam.*

ARGVMENTVM.

Penſio, niſi aliter inter partes actũ fuerit, ſolui debet in loco beneficij

ficij. Quid ſi nihil de loco actum fuerit, & extra locum beneficij, in loco in quo, & Titularis, & penſionarius degunt, an acquiſita quaſi poſſeſſio videatur penſionario, vt ſolutio fiat in eodẽ loco, quo per prius facta fuit, extra locum Beneficij?

RESPONSIO XXIII.

EGit Don Carolus Caracciolus de Sancto Eramo coram Reuerendiſſimo D. Generali Vicario Neapolitano executore Apoſtolico aduerſus D. Ferdinandum Caracciolum Sancti Boni, beneficiarium ad declarationẽ cenſurarũ pro terminis decurſis penſionis annuorũ ducatorũ biſcentum non ſolutis; & verificata poſſeſſione exigendi per partitas, & apochas publici bãci S. Iacobi, & Victoriæ ſolutionis prædictæ annuæ pẽſionis, & alias, vt in actis, fol. 7. Per dictũ Reuerẽdiſſimũ D. Vicarium executorem dictum fuit, & decretum poſt citationem perſonaliter factam d. D. Ferdinando: quod niſi ad primam ſoluerit ſummam penſionis debitam, prout in actis, &c. prouidebitur, quòd excommunicetur. in Proceſſu fol. 9.

Opponit ex aduerſo Procurator dicti D. Ferdinandi, ſuum principalem eſſe debitorẽ tantummodo ducatorum 280. & proinde offerre ſoluere illos in Ciuitate Triuenti d. fol. 9. à terg.

1 Nam cum literæ penſionis ſint expeditæ ſimpliciter abſquè expreſſione loci in quo ſolutio fieri debeat, ſuccedit iuris interpretatio; ſolutionem debere vtiquè fieri in loco beneficij. Tum quia penſio ſuper beneficij fructibus imponitur: Tum ne propter ſolutionem extra locum beneficij, quando aliter inter Partes conuentum non fuerit, nimiũ Eccleſia grauetur, vt tentum fuit in Rota in *Aretina penſionis 20. Februarij 1598. coram Litta apud Marcheſan. tom. 1. fol. 149 num. 1. & apud Farinac. part. 4. diuerſ. deciſ. 688.* & poſt *Bart. in l. item illa verba 18. num. 13. ff. de conſtit. pecun. Gambar. de offic. legat. l. 6. tit. de penſion. nu. 612 Gratian. forenſ. part. 1 cap 94. num. 60.* meminit *Scaccia de commercijs §. 2. gloſſ. 5. num. 229. & in Abulen penſionis 20. Nouembris 1606 coram Sacrato apud eund. Marcheſ. par. 1. fol 609 & in alia Aretina penſionis coram eodem Litta 17. Aprilis 1598. apud eund. Marcheſ. part. 1. fol. 636. deciſ. 4. num. 2.*

Verùm hac exceptione nihili ducta, contrarium ſtatuendum cẽſeo; nimirum quòd, & ſi ſanè regulariter iuris ipſa præſumptio,
ſiue interpretatio ſit, vt in loco ſoluatur beneficij, ne præſertim nimiũ grauetur Eccle-
2 ſia: Reſtringitur tamen hæc regula, ſi alio
in loco fieri ſolutio cepta fuerit, potiſſimum
quòd beneficiarius ipſe, & penſionarius extra
beneficij locum, & in vna, eademquè Ciuitate, (vt in facto hoc noſtro) Neap. degant,
vnde ſatis incommodum redderetur vtriq;
ſi eos pro ſolutione penſionis faciendæ extra
proprium domicilium in loco beneficij
per plures dietas accedere oporteret, attenta
præſertim beneficiarij, & penſionarij qualitate, vt ſatis doctè, diſtinctèque docet *Bart. in*
3 *d. l. Item illa verba num. 13. ff. de conſtitut. pecun. Cum in dubio* (vt ipſe inquit) *videatur actum,
vt ſoluatur, vbi peti poteſt*, ſic Bartolus
*l. vltim. ff. de condit. tritic. in fin. l. quod legatur
38. vbi gloſſ. in Verb. à legatario poſt med. verſ.
Item hæc vera ſunt, ff. de iudic.* quòd renunciaſſe
videatur fauori ſuo ſoluens, *vt gloſſ. ibidem*
(inquit) & ſequitur *gloß. in cap. dilecti filii 17.
verb qui ſe certo loco. de for. compet. gloſſ. fin. in l.
ſi fideicommiſſum 50. § fin. per illum text. vbi
Bart ff. de iudic.* (dicens) *Nota quòd inceptio ſolutionis
approbatur*, eſt text. in *l. ſed Iulianus 9.
§. fin. ff. ad Maced. Angel. notab. in l. 1. in fin. num.
5. C. de fideicomm. Duegn. reg. 161. num. 4. in 4.
limit. Peregr. de fideicomm. art. 53 num. 3. & ſeq.*
plenè *Surd. poſt alios de aliment. tit. 4. quaſt. 16.
num. 21. & ſeq. & num. 35.* dicens: durum eſſe
in praxi contra hanc gloſæ ſententiam obtinere;
eamquè ſecutum fuiſſe Senatum Mantuanum
per peritiſſimos Iudices ibi aſſidentes,
inter quos aderant Rolandus a Valle,
Marcus Antonius Natta, & Franciſcus Beccius:
& hanc in terminis noſtris, de penſione
loquens ſequitur *Gratian foren. diſcept. d. cap.
94. num. 63. & 64.*
4 Nec mirũ ſi hanc ſequi in hac re nos oporteat
ſententiã, cũ ex obſeruantia ſubſequuta
ſoluendi ſemper Neapoli, vbi vterq; degit, &
beneficiarius & penſionarius, videatur hoc
inter ipſas partes actum fuiſſe, vt Neap. ſolueretur,
quod magis commoda vtriquè ipſorũ
5 ſolutio redderetur. Qualis enim fuerit antecedens
promiſſio, ſubſequens declarat ſolutio,
vt poſt *Bal. Angel. & alios in l. certis annis,*
6 *C. de pac.* ſequitur *Surd. conſ. 220. n. 2. & 3. vol. 2*
Et obſeruantia ſoluendi ius tribuit exigendi;
præſertim in dubijs, vt per Rotam *in Spoletana
Penſionis coram Sanctiſſimo Gregor. 15.
Ludouiſio 4. Nouembris 1609. deciſ. 431. num. 3.
& 5.* & eſt *deciſ. Cæſaris de Graſſis 185. alias vndemagiſtris
n. 5. & 6.*
7 Nequè enim in dubium reuocari poteſt:
poſſe titularẽ beneficij, ex conuentione inter
Partes inita, ſolutionẽ penſionis alio facere,
quàm in loco beneficij, cum ita Partes
inter ſe conuenerint, vt *Gamabar.* ſequitur *d.
lib. 6. tit. de penſion. num. 615.*
8 Ex obſeruantia autem ſoluendi Neapoli,
qualis Dominorum iſtorum animus fuerit,
& voluntas non ineptè declaratur ad *tex.*

in d.

Digitized by Google

in d.l.ſed Iulianus 9.§.Proinde: ibi: Intelligen-
dumquè eſſe ab initio ſic accepiſſe,*ff.ad Sena.
conſ.Maced.*latè Eminentiſſimus *Card.Manti.
de tacit.& ambig.tom.1.lib.2.tit.1.nu.5.*Rota
in materia ſolutionis loquens in *Romana
cenſus coram Sancta memor.*Gregor.*XV.9. Maii
1611. deciſ.102. num.9.& 10.* plenè *Ludouic.
Morot.conſ.14.num.8.*

9 At vnicus actus ſufficit,vt inducatur con-
ſuetum,ad *tex.in l.Mela 14.cum ibi not.§.quid
ergo,ff de aliment.& ciba legat.Surd.d.tract.de
aliment.tit.4.quæſt.16.num.26.* Et per vnicum
10 actum ſolutionis conſtitui penſionarium
in quaſi poſſeſſione exigendi, abſquè con-
trouerſia,ceceptum eſt in Rota, vt in *Luca-
na penſionis coram Lancellotto 4. Iunij 1574. p.
1.diuerſ.deciſ.196.num.2.& in Pampilonen.pen
ſionis coram Sacrato apud Marcboſan. tom.1. de-
ciſ.42.fol.545.& 546 num.4.& in Caſaraguſta-
na penſionum 4 Iulij 1608. coram* Manzanedo.
*deciſ.191.num.2.tom.1.in poſthum.& deciſ.382.
num.1.vol.2.in eiſdem poſthum. Rip. in cap.cum
Eccleſia Sutrina.de cauſ.poſſeſſon. & proprietat.
num.53.& ibidem Abb.nu.23.Roman.conſ.311.
in cauſa propoſita conſultationis,num.6.& 7.Sa-
luſt.Tiber.in Prax.A C. lib.3.cap.3. num 24. in
fin.in addit.*Gonzal.*ad 8.regul.cancellar.gloſſ.45
§.2. num.29. Garſias de beneficiis part. 1.cap.5.
num.450.in Regien.penſionis 26.Iunij 1598.co-
ram Durano apud Marcheſ.part.1.deciſ.19.num.*
11 *1 fol.616.* Etiam ſi agatur contra ſucceſſo-
rem,vt dictum fuit *in Oſcen penſionis 1. Iunii
1621.coram Buratto deciſ.542.num.1.par.2.*

Nec ad rem facit quicquam,quòd obiicit
Aduerſarius:non rectè inferri de penſionis
exactione ſimpliciter, ad locum ſoluendæ
penſionis: vt ex vnico actu ſolutionis factæ
extra locum beneficij quaſi poſſeſſio acqui-
ſita videatur penſionario, vt ſolutiones ex-
tra locum beneficij in Ciuitate Neap. fiant,
cùm *gloſſ.(in l quod legatur.)* in fideicōmiſſo,
& in legatis loquatur; & *Surd.aliique DD.* de
12 alimentis doctrinam ſtatuant; vt inferen-
dum non ſit ad penſionem, quæ nihil com-
mune cum alimentis habet; potiſſimum in
facto hoc noſtro, cùm ſit D. Carolus diues,
& potens,nequè penſio pro alimentis reſer-
uata.

13 Profectò quod penſio in omnibus,æqui-
peratur alimentis,eiſquè ſimilis habetur,vt
per Rotam *apud Creſcent. deciſ.3. alias 60. de
ſolut.num.5.* & natura penſionis ad naturam
accedit alimentorum,cùm potiſſimum pē-
ſio in alimētorum cauſam cedere videatur,
ſiue pro alimentis pauperi deſignetur; ſiue,
vt comodius, vel decentius viuat, diuiti,
*Roman. conſ. 388. num. 3. vbi Mandoſ. lit.
C.* vt reſolutum fuit in Rota *in Abulen pen-
ſionis coram Pirouano 15. Decembris,1606.apud
Marcheſan.tom.1.deciſ.19.nu.2.fol.536.*ſequen
do conſilium præcitatum *Roman.*388.quod
canonizatum fuit quoquè in Rota *apud d.
deciſ.3.Creſcent.num.5.de ſolut.*ſequiturquè *Gi-
gans de penſion.quæſt.51. num.2.& num.20.&
ſeq.& quæſt.83.num.12. & quæſt.92. num.6.&
quæſt.95.num.4.*Gratian.*foren.part.3.cap.548.
num.8.& num.23.& d.cap.94. num.60.61.63.*
14 *& 64.* Qua de cauſa Doctores omnes dum
de penſione loquũtur,& doctrinam tradũt,
ſemper, & vbiquè eam fulciunt doctrinis,
textibus, & argumentis ab alimentis peti-
tis;vt vnũ ab altero fulciri,& adiuuari oſten-
dant,iiſdemquè paſſibus penſionem, atquè
alimenta incedere faciant, vt plenè *Roman.
d.conſ.388.n.3.Gigans d.q.51. quæſt.83.& q.85.
& Rota deciſiones ſupra allegata Gratian. d.
cap.94.num.60.& ſeq. & cap.548.nu.8. & 23.*
Vt inferatur proinde non iniuria, quod ſi-
cuti reliquis in omnibus ea,quæ de alimen-
tis dicuntur,penſioni,(quæ alimentorum
loco ſuffecta eſt,)congruunt: ita pariterquè
& quoad locum ſoluendæ peſionis, quæ in
elimentis doctrinę, vel à gloſis,vel à Docto
ribus traduntur, eæ quoquè penſioni adap-
tari debeant:profecto,quod ęquiparatorum
idem debet eſſe iudicium, *cap.cum maiores,
3.§.verum quidam,vbi etiam gloſſ. verbo in con-
ſimilibus,de baptiſmo;*cum alijs notat.

15 Alioquin qui differentiam dixerit, eam
vtiq;adſtruere:debebit.ad *tex.in l.in exceptio-
nib. 19.ff. de probat. & in l. 2. C. quib. ex cauſ.
minor.*

Prætea Doctores, qui allatam docent re-
ſtrictionē,(niſi alio in loco cæpta fuerit fieri
ſolutio) non ſanè in alimentis tantùm lo-
quutur,ſed generatim ad quæſtionem:num
planè creditor ad debitoris domum pro cre
16 dito mittere debeat,vel è contrà? quare in-
ter quas afferunt limitationes, ea non infe-
rioris gradus vna æſtimatur,nequè contem-
nenda; ſi alio in loco cepta fuerit fieri ſolu-
tio; cùm fauori ſuo præiudicium intuliſsè
debitor videatur,vt *gloſſ.*(inquit) in *d.l. quod
legatur* 38. Qui text. in materia loquitur fi-
deicommiſsi,& iudiciorũ,non verò alimen
torũ,& eodē modo, *text. in d.l.fideicommiſſũ
50.§.fin.vbi gl.verb.Præſcriptio.*ſequētibus lo-
quitur *Inceptio* (inquiens) *ſolutionis approba-
tur.*affert,*text.in auth.de hæred. & falcid.tollat.
1.§.non autem cap 3.*argumento petito ab illo
text.dum ſequentibus loquitur; *Sed neque
concedimus eis ab initio ſcientibus quidem, & in
cautè ſoluentibus, poſtea liceт perciepientibus in-
ferre;*hæc ibi.allegat pariter *text.in d.l ſed Iu-
lianus 9.§.fin ff.ad Macedon.* Quatenus habet:
17 ſi pater ſoluere cæperit id, quod filius mu-
tuo accepit,ſibi pręiudicat,neque Macedo-
18 niano tueri ſe valebit. Sibi enim imputare
debet,qui ſibimet cauſa fuit, vt damnum
ſua hauriret culpa, ad *regula. damnum 68. de
reg.iur.in 6.cap. inter Monaſterium 20.in fin.*ibi
Alioquin eam obijcientibus imputetur *de
ſent.& re indic.Clement.vn in final.verbis de con
ceſ.præben.cap.vnic.§.Quod etiam,& §.& ideo
nos,vt Eccleſiaſtica beneficia,* & teſtatur apertè
Iaſon in l.ſi quis certo loc.in 8.limit.ff.de eo quod

Digitized by Google

cer.loc. vbi in terminis loquitur dicti text. de eo, qui certo loco ſoluere tenetur, quando præſertim gratia ſui locus adiectus eſſet, quia nimirum poteſt fauori ſuo renunciare.

Cæteroquin ſi permiſſum nobis fuerit
Doctorum reijcere limitationes, ſiue regu-
larum reſtrictiones, quod allati textus in
aliena loquantur materia, vniuerſam de le-
gibus tractationem in incerto reijcere opor
tebit; atquè ad primum, & antiquum Cahos
reducere nos omnia contingerit, & pro li-
19 bito eſſet iudicia omnia eludere, atquè
peruetere: & ſcientiã, quæ de vniuerſalibus
agit, ſecundum *Ariſtot.* & circa vniuerſalia
verſatur, (cum ſit nobis particularia inco-
20 gnita:) de particularibus fecerimus. *ad text.*
in l.non poſſunt 11.ff.de legib. extranag. quorundã
s.Ioannis 22.§.Ac inſuper verſ. non enim parti-
cularium, vbi gloſſ. verbo ſcientia de verborum
ſignificat. At ſat erit, allatam limitationem
ſub genere regulæ compræhendi, etiam
in materia penſionis, in qua (nequè inficias
id ibunt aduerſarij) penſionarium credito-
rem eſſe ſoluendæ penſionis, beneficiarium
verò debitorem, in dubium nemini ver-
tetur *Bartol. autem, & DD. in d.l. item illa ver-*
ba.ff.de conſtit pecun non in materia loquun-
tur alimentorum, ſed in genali materia ſolu
tionis: An teneatur (ſcilicet) creditor ad do-
mum ire debitoris, vel contra? Quod er-
21 go generaliter ab ipſis dicitur, generaliter,
quoquè exaudiendum erit. ad *text. in l. pro-*
curator 58. ff de procurator. gloſ in cap. 2. verbo
generali præcepto de coniug lepros. cum ibi notat.

22 At ſpontaneæ ſolutiones per beneficiariũ factæ operantur, vt interim manuteneri debeat in ſua poſſeſſione exigendi penſionarius; vt dictum fuit *in Cluſina penſionis coram Eminent. Plato 18. Iunij 1590. apud Marcheſan. tom. 1. deciſ. 67. num. 5 fol. 71. &* apertè etiam *in d.Oſcen penſionis coram Buratto. deciſ. 542. n. 10. 11. & 12.*

Manutentio autem pẽſionario vt detur, ſat erit, ſi in poſſeſsione ſit de tempore motę litis, *ad text. in §. retinenda inſtitut. de interdict.* Rota in *Paſten. penſionis coram Pamphilio 10. Decembris 1594. apud Farinac. part. 4 diuerſ. deciſ 681. n. 1. & Gratian. forenſ. p. 5. cap. 921. n. 3. Rota apud S. memor. Grgor. XV. deciſ. 100. & deciſ. 107. & apud Card. Mantic. deciſ. 72. & deciſ. 322. nu. 11. & apud Card. Caualer. deciſ. 171. num. 1. & ſeq. & deciſ. 391. in fin.*

24 Et interdictum retinendæ, in materia penſionis, datur in Rota, probata poſſeſſione exigendi, etiam per vnicum teſtem: vt in *d. Lucana penſionis coram Lancellotto deciſ. 149. part. 1. diuerſ. num. 6.*

25 Quando verò agitur de poſſeſſorio ad pręſtationem cenſus, vel penſionis ſubtractæ, non eſt neceſſe aſſignare cauſam, quare habeatur penſio, vel cenſus, ſed ſatis eſt dicere quod erat in poſſeſsione percipiendi, vt *Abb.* loquitur *in cap. quærelam 24. num. 12. in gloſſ. ver. Per multa tempora de electio. &* dictũ fuit in *d. Oſcen penſionis coram Buratto d. deciſ. 542. num. 10.*

Quod ſi fortaſſe contendere mordicus velit Aduerſarius, non dari poſſeſſionem, vel quaſi in actu ſolutionis extra locum beneficij, vt non procedant allatæ doctrinæ.

Reſpondebimus cum eodem *Abb. eodem c. quærelã n. 12. in fi.* quod eſt ſaltim dare quẽdam ſtatũ, ad quem poteſt peti, vt fiat reſtitutio; & ſequitur *Roman. d. conſ. 311. num. 6.* in materia loquens penſionis; quod quidem conſilium canonizatum reperitur per Rotã in *Lucana penſionis, & Pampilonen. penſionis,* atq; etiam in vna *Caſtellæ bonorũ coram Pamphilio, & in vna Pariſien prioratus 5. Iulij 1591. coram Corduba,* vt refert *Riccius deciſ. 61. nu. 3. part. 4.* & dictum fuit in *Romana cenſus 8. Februarii 1577. coram Robuſterio apud Cencium de cenſibus deciſ. 232 num. 1. & num. 5.* Nequè ſolùm cum ſpoliatur quis poſſeſſione, vel quaſi, agere ad reſtitutionem poteſt: ſed etiã cum immutatur ſtatus ſuus violẽter, & iniuſtè, agere poterit, vt reſtituatur ad priſtinum ſtatum, facitque optimè in argumentum *cap. fin. de reſtit ſpoliat.* vbi agitur poſſeſſorio pro libertate poſſidendi, vt idem *Abb.* loquitur *d. cap quærelam num. 13.*

28 Exequi proinde debebunt literę Apoſtolicæ, ob reuerentiam ſaltim, quæ eis debetur, ad tex. *in cap ſi capitulo 5. vbi gloſ verb. exequatur de conceſſ. præben l. 6. ſecundum Rotam in Abulen. penſionis apud Marcheſan part. 1. deciſ. 29. num. 1. fol. 536.*

Nequè officiet nobis, ſi inſtetur denuò: quòd allatæ doctrinæ loquantur de penſionis ſolutione, & non de loco. Præter quam, quod enim genericè loquantur de penſione; non diſtinguentes nequè de re, nequè de loco, vt generaliter quoq; exaudiẽdę ſint, nequè nos diſtinguere oporteat ad *text. in l. de pretio 10 ff. de public. in rem actio.*

29 Valet nihilominus argumentum de re deductũ ad locũ, vt eſt text. apertus in *d. l. final. in fin ff de condit. tritic.* & ſequitur *Iaſ. d. l. is, qui certo in princip. verſ. confirmatur arguendo & in l. vinum 22. in 4 col. n. 5. in fi. verſ. redeundo. ad notabilẽ text. ff. ſi cert. petat.* ſequitur *Euarar. in loco de re ad locum.*

30 At cum requirat allata exceptio altiorem indaginem, vt quæ ſit de apicibus iuris, nequè priuandus ſit interim penſionarius poſſeſsione, in qua reperitur exigendi extra locum beneficij, per continuatas ſolutiones ab initio conſtitutæ penſionis; retractanda vtiquè interim haud erit ſolutio extra locũ beneficij cepta, & continuata per alias ſolutiones, vt in Rota decretum fuit in *Colimbricen. penſionis coram Manzanedo 6. Iunii 1614. part. 1. tom 2. in recent. deciſ. 617. num. 1. & 3.* dictumq; fuit, in his terminis exigendæ penſionis, etiam per vnicum actum. in *dicta Oſcen penſionis coram Buratto d. deciſ. 542. per tot.* præ-

ſertim

Digitized by Google

ſettim *nu.10.cum ſeq.& in Regien penſionis 26. Iunij* 1598 *coram Vbaldo apud Marebeſan. part. 1.deciſ.19.num.1.fol.*616.

Nequè officit, quod obijcitur pendere fa-
ctas ſolutiones Neap. à facultate ſoluentis,
31 vt nihil proinde poſſeſſum, nihilquè præ-
ſcriptum fuerit ad regul. ſine poſſeſſionl 3.
de regul.iur.in 6.

32 Profectò quòd penſionis ſolutio non ſa-
ne facnltatis ſit actus, ſed purè neceſſarius,
pendens à reſeruatione Pontificis; Quam ob
cauſam poſt cõſenſum præſtitum, obligatus
remanet beneficiarius ad penſionis ſolutio-
nem, ita vt velit, nolit, ſi cenſuras effuget-
33 amet, ſoluere debeat. Eſt enim penſio ius
percipiendi fructus ex beneficio alterius, iux
ta finitionem à Cardin. Toleto traditam *lib.
5.Inſtruct.Sacerdot.cap.*83*.num.*1.

Si ius exigendi; Non itaquè facultatis actus eſt in ſoluere debente: ſed neceſſitatis. Nequè actus facultatis dici, poteſt, qui non ex priuilegio, vel conſuetudine, ſed à contractu originem ducit; vnde hoc caſu, (ſicuti in alijs actibus) currit præſcriptio, & conſequenter poſſeſſio, eius antecendens, *vt poſt Angel.conſ.*55*.Gulielmus, & Franciſcus num.*2. ſequitur *Felin.in cap.cum acceſſiſſent.*8*. col.*11*. nu.*27*. verſ.*2*.declartur de conſtitut.Portius Imolenſ.in concluſ.iuris lib.*3*.regul.*33*.in* 2*.limit.Gabriel.lib.*5*.tit.de praſcript. concluſ.*10*. num.*9*. in*
34 *2.limit.*Nequè dici poteſt materia facultati-
ua, & libera, vbicumquè titulus præcedit; cũ
ſemper actus cenſeri debeat factus in vim
tituli præcedentis, ad excluſionem actus li-
beri, & voluntarij, vt pet *Menoch. lib.*6*. pra-
ſumpt.*69*. per tot.* & ſequitur *Oliuerius Beltra-
min.ad Sanctiſſ.Ludouiſ. deciſ.* 162*.litera C. ſub
num.*16*. verſ.*1*. ſciendum eſt. Aymon. conſ.*106*.
nu* 84*.Rota apud eundem Gregor.XV. deciſ.*236*.
num.*3.

Nequè obſtat ſi inſtetn, reſſe ſaltim, loci
electionem actum dependentem à mera vo
34 luntate. Nam reſpondetur, primo quòd (fac
ſit actus, qui iure proprio fiat, & voluntario)
eſt tamen actus affirmatiuus, non vero nega-
tiuus; vnde datur in huiuſcemodi affirma-
tiuis actibus poſſeſſio, vel quaſi, etiam per
vnicum actum, vt optimè reſoluit *Ripa in
d.cap cum Eccleſia Sutrina nu.*50*.&* 53*.de cauſa
poſſeſſ. & propriet.* in materia ſolutionis pen-
36 ſionis loquens. Secundo, quod ſolutionis
actus Neapol. exequutus, factus videtur in
vim pacti præcedentis de Neap. ſoluendo, vt
37 ſupra quoquè perpẽdimus. Nimirum, quòd
ſequens actus magis factus præſumitur ex
cauſa neceſſaria, quàm voluntaria. *Bart.
in l.*2*.num* 3 *ff.de condit.& demonſtrat. Aymon.
conſ.*106 *n.*8*.apud Ludouiſ.*Rota *deciſ.*92*.n,*7*.&
deciſ.*236*.n.*3. Pactis igitur ſtandum erit *cap.*1*.
de pact.& l* 1*.ff.de eod.*

38 Vbi vero non conſtat claré materiam eſ-
ſe facultatiuam, non eſt de facili denegan-
da manutentio, vt poſt Rotam apud *Eminentiſſ.Seraphin.deciſ.*323*.nu.*3. aduertit idem *Beltramin.d.deciſ.*162*.num.*16*.in fin.*Erit igitur cogendus beneficiarius ad ſoluendam penſionem in loco, quo ab initio ſoluit.

Atquè ita ex his, iudicio ſubiectis emunctionis naris, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Aduocatus.

Negotium hoc pluries agitatum fuit cotã Eminentiſſimo Domino Cardinali Boncopagno Archiepiſcopo Neapolitano, aſſidente Reuerendiſſimo D. Iacobo Terragnolo eius Generali Vicario, viro ſane docto: Tamẽ pet Curiã Archiepiſcopalẽ dictum fuit, vt ſolutio fieret in loco neutrali. Vnde ab vtraquè Parte à decreto appellatum, & cauſa coram A.C. introducta, demum pro penſionis ſolutione dictum fuit.

SVMMARIVM:

1 *Conſuetudo, quæ diuino cultui fauet quoad diſtributiones quotidianus, minime im probatur, & num.*25.

*Quemadmodum neque improbatur conſuetudo, per Sacr. Trident. Conciliũ, quod diuiſio horarum aliter fiat, quam per tertiam partem redditiuum, num.*2.

3 *Replicarum diſtrubutio in Cathedrali Capuana in Dinini cultus augumentum tendit, vnde nec improbatur.*

*Et quid ſeruandum quoad eas lucrandas? num.*7.

4 *Camera Apoſtolica in demortui Beneficiarij ſiue Canonici locum ingreditur.*

*Vnde non pingius ſortitur ius, quàm defuncto erat, num.*5.

*Stare proinde tenetur iuri, cui defunctus obnoxius erat, num.*6.

5 *Qui in ius ſuccedit alterius eodem iure vtitur, non maiori.*

8 *Conditio nihil interim in eſſe ponit, donec impleatur.*

*Quin actum, & obligationem, eiuſque natiuitatem differt in tempus vſque purificata conditionis, num.*9.

*Vt nullum ius interim competat, non purificata conditione, num.*10.

*Sed iuſtificanda ſit conditio per eum, qui admitti deſiderat, num.*11.

12 *Camera Apoſtolica ſuccedit defuncto beneficiario ſpoliorum iure in fructibus non perceptis.*

In fructibus videlicet pendentibus, nequè exactis, quamuis maturatis, nequè à ſolo ſepa-

ratis,numer.13.

Non tamẽ in diſtribntionibus quotidianis ſuccedit,num.14.

14 *Diſtributiones quotidianæ fructuum nomine non comprahenduntur, nequè de beneficij corpore æſtimantur. Vnde Canonici eas ad hæredes iure tranſmittunt,num.15.*

Et de eis diſponere valent.

Cum non vt fructus,ſed merces pro labore computentur.

16 *Diſſimilium diſſimile eſt iudicium,ſicuti ſimilium ſimile.*

17 *Nominum diuerſitas diuerſitatem diſpoſitionum facit.*

18 *Separatorum,ac diuerſorum ſeparata,atquè diuerſa eſt ratio.*

19 *Præſcriptum tantum dicitur, quantum poſſeſſum.*

Nequè extentio datur ad non poſſeſſa, n.20.

20 *Extentio minime datur in materia odioſa.*

21 *Canonicus, vt diſtributiones lucretur quotidianas nedum reſidere, ſed deſeruire quoquè debet in choro,etiam canendo.*

22 *Cameræ Apoſtolicæ nullum ius eſt in diſtributionibus, quas Canonicus non lucrauit.*

23 *Diſtributiones quotidianæ intereſſentibus debentur,neque conſuetudo aliqua valet, vt non intereſſentibus dentur.*

24 *Nemo poteſt plus iuris in alterum transferre,quàm in ipſo ſit.*

ARGVMENTVM.

Conſuetudo,quæ cultui Diuino fauet quoad quotidianas diſtributiones minime improbatur. ad ornatum text. Sacri Tridentini Concilij ſeſſ.21. cap.3. de reformat. Et num Camera Apoſtolica ius habeat in diſtributionibus quotidianis iurè ſpoliorum; & an de eis poſſit Canonicus diſponere? Et quid de replicis in Eccleſia Cathedrali Capuana?

RESPONSIO XXIV.

IVS nullum eſſe poteſt Cameræ Apoſtolicę quoad replicas,quæ Canonicis Cathedralis,atquè Metropolitanæ Eccleſiæ Capuanæ debentur. Porrò illæ cadente iam anno ex inueterata Capituli conſuetudine inter Canonicos actu exiſtentes, qui iuè magis in ſingulos menses diuinis intereſſendo inſeruierunt,diſpertiuntur. Quam ob causã ius nullũ Canonico interim quęſitũ dicitur, ſi in diuiſionis actu,vel per mortẽ,vel per reſignationem de Capituli corpore eſſe deſie-
1 rit. Non improbanda itaquè huiuſcemodi erit conſuetudo,quæ Diuino cultui,aſſiduitatiq; illi,inſiſtendi fauet,iuxta *tex. in c. vnico*
„ ibi:iuxta Eccleſiæ cuiuslibet ordinationẽ ra-
„ tionabilem iam factam,ſeu etiã faciendã. *de cleric.non reſident.lib.6.text.Sacri Trident.Concil.ſeſſ.21.cap.3. de reformat.* ibi: ſaluis tamen conſuetudinibus earum Eccleſiarum. Quo ſanè loco *Eminetiſſimus Cardin.Bellarminus in obſeruationib.doſtrinalib.littera S.verbo iuxta di-*
2 *uiſionem*, docet: Non improbare Sacrum Concilium conſuetudinem Capituli, quòd diuiſio horarum aliter fiat. Vel ſi ſit conſti-
3 tutio. Haud improbabitur itaquè Replicarum huiuſmodi diſtributio, Diuini cultus in augumentum tendens,iiſquè fauens,qui in inſeruiendo diligentiores, aſſiduioreſquè fuerint. Alioquin eſſet ſibi Sacrum Concilium contrarium;quod dici,aſſeriquè haud minimè debet, vt idem *Bellarminus ibidem* aduertit.

Nullum propterea ius quæſitum *dicitur* Canonico Alyſio Gatta, nouiſſimè prædefuncto, quòad replicas præfatas, Cappellarum quoquè; cùm ſat fuerit diſtributionis replicarum tempore in humanis illum non egiſſe, vt ab earum ſecludere-
4 tur participatione. Excluderetur proinde, & Apoſtolica Camera, quæ defuncti Canoci locum ſubingrederetur, quan-
5 do illæ eidem deberentur. Nequè porrò ius pinguius eſſe potuiſſet eidem, quàm Canonico ad illas fuiſſet, ad regulam *l. qui in ius ſuccedit alterius 137. vbi Dec.ff.de regulis iur.* & regulam ſubrogatum in *l ſi eum 10 §.qui iniuriarum ff ſi quis cautionibus Barboſ.aſſiomat.213 num.1.Rota apud Sanctæ memoria Gregor.XV. deciſ.544.num.16.& 38.*
6 Hanc ob causã proinde receptę per tot annuorũ curricula in capitulo Capuano rationabili conſuetudini,quæ in aumẽtũ ſuccedit diuini cultus,ſtare debebit Camera Apoſtolica,quẽadmodũ ſtare tenebatur eidẽ Canonicus pręfatus, ſi vitali adhuc ille perfrueretur aura. Nec ſanè mirũ,quando ius, ꝙ eidẽ eſſe ad illas poterat,conditionale erat,nõ pla-
7 nè liberũ,& abſolutũ:quatenus videlicet ipſe pro maiori parte inſtãtiùs in ſingulos deſeruiſſet menſes;atquè diſtributionis replicarũ tempore, vel in humanis ageret, vel de corpore

pore eſſet capituli: vt ſi vnum eorum defi-
ceret, à replicatum eſſet ipſe participatione
8 ſeiunctus. Nihil eſt autem, quod conditio in
eſſe ponat, verum in ſuſpenſo omnia reſer-
uat, donec conditioni pareatur, *cap. 1. in fin.
de ſponſalib. in 6. cap. verum 4 de conditionib. ap
poſit. extrà l. cedere diem 213. §. vbi ſub conditio-
ne, ff. de verborum ſignificat. l. non omnis 19. ff. ſi*
9 *certum petatur.* Quin & actum, & obligatio-
nem ipſam, eiuſquè natiuitatem differat,
eamquè in tempus transferat purificatæ cō
ditionis. *Griuellius deciſ. Senatus Dolani* 133.
num. 9 *Camillus Burrellus conſ.* 47. *nu.* 34. & 45.
10 Nullum ergo ius erat interim Canoni-
co Aloyſio, qui intra tempus faciendæ diui-
ſionis diem vidit vltimam, ad replicas per-
cipiendas, conditione, ſub qua debebantur,
minimè interim purificata. *Aymon conſ.* 10.
num. 15. *Gratianus forenſ. diſceptat part.* 5. *cap.*
11 949. *num.* 10. Iuſtificanda itaquè eſſet condi-
tio per Cameram Apoſtolicam; ad replicas
in demortui Canonici locum, vt admitti
valeret. *l. Thais ancilla* 41. *§. Sibicus, & Dama,
ff. de fideicommiſſar. libertat Rota apud Cardin.
Caualer. deciſ.* 183. *num.* 1. & 2. & *deciſ.* 251.
num 11.

Nequè obſtaculum facit, quod obijcit fi-
ſcus: diſtributionum quotidianarum natu-
ram ſortiri huiuſcemodi replicas. Quemad-
12 modum verò in diſtributionibus quotidia-
nis, quæ Canonici prædefuncti lucro ceſſe-
runt, veluti, in alijs fructibus, Camera,
poſt eorum ſuprema funera, ſpoliorum iu-
re, ſuccedit, ex Summorum Pontificum cō-
ſtitutionibus, ita per æquè, & in his replicis
ſuccedere debebit.

Non Ædepol vtriuſquè par eſt ratio.

13 Nam, & ſi quidem ex Summorum Pon-
tificum conſtitutionibus Iulij Tertij, Pauli
Tertij, Sixti V, ac Pij Papæ V. Camera ſuc-
cedat in omnibus fructibus beneficiorum
pendentibus, maturatis, & non exactis, neq;
à ſolo ſeparatis. *Quaranta in ſumm. Bullar.
verbo ſpolia Clericorum. Ioann. Azor. inſtitut. mo-
ralium part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *quæſt.* 13. *Rota coram
Coccino Decano deciſ.* 376. *num.* 1. & *in Baren
fructuum* 2. *Iunii* 1610. *coram Cardinali Canale.
deciſ.* 224. *num.* 4. & 5. *in impreſſis apud Statiliū
Pacificum de Saluiano interdicto. & apud ipſum
Cardin deciſ.* 104. *num.* 1. & 6. & *in Cremonen
fructuum* 18. *Maij* 1611. *coram Pirouano deciſ.*
223. *à num.* 4. & *ſeq. apud eund. Statilium eodem
tract. de Saluiano.*

14 Non ita tamen in diſtributionibus ſucce-
dit; quod hæ fructuum nomine minime cō-
prehendatur, nequè de beneficiorum cor-
pore dicantur iuxta conſilium *Oldradi* 118.
canonizatum in Rota *in Nouarien. Canoni-
catus* 1615. *coram S. memor.* Gregor. *XV. deciſ.*
540. *num.* 2. & 5. & *part.* 1. *diuerſorum deciſ.* 330.
num. 1. & 2. & *deciſ.* 402. *num.* 4. *Caſſador. deciſ.*
6. *de prabend. num.* 6. *Gonzalez ad regulam* 8. *can-
cellar.* §. 7. *in proemio à nu.* 154. *cum ſeq. Garſias
de benefic. tom.* 1. *part* 5. *cap.* 1. *num.* 266. *Cardin.
Bellarmin. d. cap.* 3. *ſeſſ.* 21. *in doctrinalibus obſer
ſeruationib. verbo fructuum. Quaranta verbo di-
ſtributiones quotidianæ Azor. d. lib* 8. *cap.* 3. *q.* 9.
Moneta de diſtributionib. quotidian. part. 1. *quæſt.*
6. *Barboſa de Canonic. & dignitatib. cap.* 21.
num. 5.

15 Vt ad heredes eas Canonici non ab rè
tranſmittant, valeantquè de illis, (vti Domi-
ni) per ſcriptas etiam tabulas, cui voluerint
teſtamēto relinquerē non fructus, ſed merces
pro labore ſeruientibus debeantur: ſecūdum
communem Doctorum ſententiam, quam
Couerruias admittit *cap. cum in officiis, num.* 4.
de teſtam. ſequuta fuit Rota in *Romana, ſeu
Vercellen pecuniaria* 15. *Decembris* 1582. *corā
Card. Seraphin deciſ.* 594. *num* 5 & 6. & ita ſe
in facto obtinuiſſe refert *Gigans conſ.* 144. *nu.*
21. & 34. *Auguſtin Barboſ. de Canonic. d. cap.* 21.
num 32. & *in collectan ad dictum cap. vnicum de
cleric. non reſidentib. in* 6. *num.* 12. *Gratianus fo-
renſ. part.* 2. *cap.* 381. *num.* 11. *Moneta de diſtribu-
tionib part.* 3 *quæſt* 1. *num.* 81.

Non itaquè locum ſibi facit aſſumptum
fiſci, ex paritate fructuum, ad diſtributio-
nes quotidianas inferentis; cùm illa mini-
16 me admittatur. Vt diſſimilium diſſimile iu
dicium eſſe debeat; quæmadmodum con-
trà, ſimilium, idem debet eſſe iudicium, ad
regulam *tex. in l. leges* 3. *C. de legib. gloſſ. in cap.
ſuper eo.* 4. *de Parochiis in gloſſ fin. cap. inter
ceteras* 4. *de reſcript. cum alis concordantibus.*

17 Nominumquè diuerſitas, diuerſitatem
quoquè diſpoſitionum faciat, ſecundum *glo.
in can. olim.* 5. *verbo tollerentur* 95. *diſtinct.*
18 Quod eorum, quæ diuerſa, atquè ſeparata
ſunt, ſegregata ratio eſſe pari debeat modo,
l. ſi maritus 10. *in fin. vbi gloſſ fin. C. de donatio-
nib. inter virum, & vxor. l fin. ff de calumniatori-
bus, l. inter ſtipulantem* 83. *§ ſacràm* ibi: ſed hæc
diſſimilia ſunt *ff. de verborum obligat.*

Nequè inſtabit Fiſcus: eſſe Cameram in
poſſeſſione percipiēdi diſtributiones quoti-
dianas in hac Capuana Eccleſia Canonicis
iam vita functis: vt idem eſſe quoquè iudiciū
debeat & in his replicis, quæ diſtributionū
naturam ſortiri videntur.

Quicquid nempè ſit an in poſſeſſione
percipiendi diſtributiones ſit Camera, cùm
nihil ad rem hanc noſtram faciat ſpeculatio
huiuſmodi: inficias tamen ire haud poterit
fiſcus, Cameram in poſſeſſione exigendi has
19 replicas non vtiquè eſſe. Vt tantum proin-
de præſcriptum habeat, quātum poſſeſſum,
non vltrà. ad regulam *ſine poſſeſſione* 3. *de reg.
iur. n.* 6. *Rotā in Valentina decimarum* 1598. *co-
ram Cardin. Seraphino deciſ.* 1295. *num.* 7. & *in
Toletano decimarum* 1618. *coram Cardin. Cana-
lerio deciſ.* 487. *num.* 4. & *apud Coccinum De-
canum deciſ.* 346. *num* 9. & *part.* 4. *diuerſorum*
20 *collecta per Farinac. deciſ.* 864. *n.* 2. Quod vtiq;
extentio minime detur in hac materia odio
ſa, niſi ad poſſeſſa dumtaxat. *Felin. in cap au-
ditis*

ratis,numer. 13.
Non tamē in diſtributionibus quotidianis ſuc cedit,num. 14.
14 *Diſtributiones quotidianæ fructuum nomine non comprehenduntur, neque de beneficij corpore æſtimantur. Vnde Canonici eas ad hæredes iure tranſmittunt,num.* 15.
Et de eis diſponere valent.
Cum non vt fructus, ſed merces pro labore computentur.
16 *Diſſimilium diſſimile eſt iudicium, ſicuti ſimilium ſimile.*
17 *Nominum diuerſitas diuerſitatem diſpoſitionum facit.*
18 *Separatorum, ac diuerſorum ſeparata, atquè diuerſa eſt ratio.*
19 *Præſcriptum tantum dicitur, quantum poſſeſſum.*
Nequè extentio datur ad non poſſeſſa, n. 20.
20 *Extentio minimè datur in materia odioſa.*
21 *Canonicus, vt diſtributiones lucretur quotidianas nedum reſidere, ſed deſeruire quoquè debet in choro, etiam canendo.*
22 *Cameræ Apoſtolicæ nullum ius eſt in diſtributionibus, quas Canonicus non lucrauit.*
23 *Diſtributiones quotidianæ intereſſentibus debentur, neque conſuetudo aliqua valet, vt non intereſſentibus dentur.*
24 *Nemo poteſt plus iuris in alterum transferre, quàm in ipſo ſit.*

ARGVMENTVM.

Conſuetudo, quæ cultui Diuino fauet quoad quotidianas diſtributiones minimè improbatur. ad ornatum text. Sacri Tridentini Concilij ſeſſ. 21. cap. 3. de reformat. Et num Camera Apoſtolica ius habeat in diſtributionibus quotidianis iure ſpoliorum; & an de eis poſſit Canonicus diſponere? Et quid de replicis in Eccleſia Cathedrali Capuana?

RESPONSIO XXIV.

IVS nullum eſſe poteſt Cameræ Apoſtolicę quoad replicas, quæ Canonicis Cathedralis, atquè Metropolitanæ Eccleſiæ Capuanæ debentur. Porrò illæ cadente iam anno ex inueterata Capituli conſuetudine inter Canonicos actu exiſtentes, qui nè magis in ſingulos menſes diuinis intereſſendo inſeruierunt, diſpertiuntur. Quam ob causā ius nullū Canonico interim quęſitū dicitur, ſi in diuiſionis actu, vel per mortē, vel per reſignationem de Capituli corpore eſſe deſie-
1 rit. Non improbanda itaquè huiuſcemodi erit conſuetudo, quæ Diuino cultui, aſſiduitatiq; illi, inſiſtendi fauet, iuxta *tex. in c. vnico* ibi: iuxta Eccleſiæ cuiuslibet ordinationē rationabilem iam factam, ſeu etiā faciendā. *de cleric. non reſident. lib. 6. text. Sacri Trident. Concil. ſeſſ. 21. cap. 3. de reformat.* ibi: ſaluis tamen conſuetudinibus earum Eccleſiarum. Quo ſanè loco *Eminetiſſimus Cardin. Bellarminus in obſeruationib. doctrinal. lib. littera S. verbo iuxta di-*
2 *uiſionem*, docet: Non improbare Sacrum Concilium conſuetudinem Capituli, quòd diuiſio horarum aliter fiat. Vel ſi ſit conſti-
3 tutio. Haud improbabitur itaquè Replicarum huiuſmodi diſtributio, Diuini cultus in augumentum tendens, iiſquè tauens, qui in inſeruiendo diligentiores, aſſiduioreſquè fuerint. Alioquin eſſet ſibi Sacrum Concilium contrarium, quod dici, aſſerique haud minimè debet, vt idem *Bellarminus ibidem* aduertit.

Nullum propterea ius quæſitum dicitur Canonico Alyſio Gatta, nouiſſimè prædefuncto, quoad replicas præfatas, Cappellarum quoquè; cùm iam fuerit diſtributionis replicarum tempore in humanis illum non egiſſe, vt ab earum ſecludere-
4 tur participatione. Excluderetur proinde, & Apoſtolica Camera, quæ defuncti Canonici locum ſubingrederetur, quan-
5 do illæ eidem deberentur. Nequè porrò ius pinguius eſſe potuiſſet eidem, quàm Canonico ad illas fuiſſet, ad regulam *l. qui in ius ſuccedit alterius* 137. *vbi Dot. ff. de regulis iur.* & regulam ſubrogatum in *l. ſi eum* 10 *§. qui iniuriarum ff. ſi quis cautionibus Barboſ. axiomat.* 213 *num.* 1. *Rota apud Sanctæ memoriæ Gregor. XV. deciſ.* 544. *num.* 16. & 38.
6 Hanc ob causā proinde receptę per tot annorū curricula in capitulo Capuano rationabili conſuetudini, quæ in aumētū ſuccedit diuini cultus, ſtare debebit Camera Apoſtolica, quēadmodū ſtare tenebatur eidē Canonicus præfatus, ſi vitali adhuc ille perfrueretur aura. Nec ſanè mirū, quando ius, ꝙ eidē eſſe ad illas poterat, conditionale erat, nō pla-
7 nè liberū, & abſolutū: quatenus videlicet ipſe pro maiori parte inſtātiùs in ſingulos deſeruiſſet menſes, atquè diſtributionis replicarū tempore, vel in humanis ageret, vel de corpore

pore eſſet capituli: vt ſi vnum eorum deficeret, à replicarum eſſet ipſe participatione
8 ſeiunctus. Nihil eſt autem, quod conditio in
eſſe ponat, verum in ſuſpenſo omnia reſeruat, donec conditioni pareatur, *cap.1. in fin.
de ſponſalib. in 6. cap. verum 4 de conditionib. appoſit. extrà l. cedere diem 213. §. vbi ſub conditione, ff. de verborum ſignificat. l. non omnis 19. ff. ſi
9 certum petatur.* Quin & actum, & obligationem ipſam, eiuſquè natiuitatem differat,
eamquè in tempus transferat purificatæ cõditionis. *Grinellius deciſ. Senatus Dolani* 133.
num.9 Camillus Burrellus conſ 47. *nu*. 14. & 45.
10 Nullum ergo ius erat interim Canonico Aloyſio, qui intra tempus faciendæ diuiſionis diem vidit vltimum, ad replicas percipiendas, conditione, ſub qua debebantur,
minimè interim purificata. *Aymon conſ.* 10.
num.15. Gratianus *forenſ. diſceptat part.5. cap.*
11 949. *num.* 10. Iuſtificanda itaquè eſſet conditio per Cameram Apoſtolicam; ad replicas
in demortui Canonici locum, vt admitti
valeret. *l. Thais ancilla* 41. §. *Stibicus, & Dama,
ff. de fideicommiſſar. libertat Rota apud* Cardin.
*Caualer. deciſ.*183. *num.*1. & 2. & *deciſ.* 251.
num 11.

Nequè obſtaculum facit, quod obijcit fiſcus: diſtributionum quotidianarum naturam ſortiri huiuſcemodi replicas. Quemad-
12 modum verò in diſtributionibus quotidianis, quæ Canonici prædefuncti lucro ceſſerunt, veluti in alijs fructibus, Cameram,
poſt eorum ſuprema funera, ſpoliorum iure, ſuccedit, ex Summorum Pontificum cõſtitutionibus, ita per æquè, & in his replicis
ſuccedere debebit.

Non Ædepol vtriuſquè par eſt ratio.

13 Nam, & ſi quidem ex Summorum Pontificum conſtitutionibus Iulij Tertij, Pauli
Tertij, Sixti V. ac Pij Papæ V. Camera ſuccedat in omnibus fructibus beneficiorum,
pendentibus, maturatis, & non exactis, neq;
à ſolo ſeparatis. *Quaranta in ſumm. Bullar.
verbo ſpolia Clericorum. Ioann. Azor. inſtitut. moralium part.2. lib.8. cap.3. quæſt.13. Rota coram
Coccino Decano deciſ.*376. *num*.1. & *in Baren.
fructuum 2. Iunii* 1610. *coram Cardinali Canale.
deciſ.*224. *num*.4. & 5. *in impreſſis apud Statiliũ
Pacificum de Saluiano interdicto. & apud ipſum
Cardin deciſ.*104. *num*.1. & 6. & *in Cremonen
fructuum* 18. *Maij* 1611. *coram Pirouano deciſ.*
223. *à num*.4. & *ſeq. apud eund. Statilium eodem
tract. de Saluiano.*

14 Non ita tamen in diſtributionibus ſuccedit; quod hæ fructuum nomine minime cõprehendatur, nequè de beneficiorum corpore dicantur iuxta conſilium *Oldradi* 118.
canonizatum in Rota *in Nouarien. Canonicatus* 1613. *coram S. memor.* Gregor. *XV. deciſ.*
340. *num*. 2. & 3. & *part*. 1. *diuerſorum deciſ.* 330.
num.1. & 2. & *deciſ*.402. *num*.4. *Caſſador. deciſ.*
6. *de prabend. num*.6. *Gonzalez ad regulam* 8. *cancellar.* §.7. *in proemio à nu.* 154. *cum ſeq. Garſias
de benefic. tom.*1. *part* 5. *cap*.1. *num*. 266. *Cardin.
Bellarmin. d. cap.3. ſeſſ.*21. *in doctrinalibus obſeruationib. verbo fructuum. Quaranta verbo diſtributiones quotidianæ Azor. d. lib* 8. *cap*.3 *q*.9.
*Moneta de diſtributionib. quotidian. part.*1. *quæſt.*
6. *Barboſa de Canonic. & dignitatib. cap.*21.
num.6.

15 Vt ad heredes eas Canonici non ab rè
tranſmittant, valeantquè de illis, (vti Domini) per ſcriptas etiam tabulas, cui voluerint
teſtamento relinquere; cũ non fructus, ſed merces
pro labore ſeruientibus debeantur: ſecũdum
communem Doctorum ſententiam, quam
Couarruias admittit *cap. cum in officiis, num*.4.
de teſtam. ſequuta fuit Rota in *Romana, ſeu
Vercelien pecuniaria* 15. *Decembris* 1582. *corã
Gard. Seraphin. deciſ.*594. *num* 5 & 6. & ita ſe
in facto obtinuiſſe refert *Gigans conſ.*144. *nu*.
21. & 34. *Auguſtin Barboſ. de Canonic. d. cap*.21.
num 32. & *in collectan ad dictum cap. vnicum de
cleric. non reſidentib. in* 6. *num*.12. *Gratianus forenſ. part.*2. *cap.*181. *num*.11. *Moneta de diſtributionib part*.3 *quæſt*.1. *num*.81.

Non itaquè locum ſibi facit aſſumptum
fiſci, ex paritate fructuum, ad diſtributiones quotidianas inferentis; cùm illa mini-
16 me admittatur. Vt diſſimilium diſſimile iudicium eſſe debeat; quæmadmodum contrà, ſimilium, idem debet eſſe iudicium, ad
regulam *tex. in l. leges* 3. *C. de legib. gloſſ. in cap.
ſuper eo.* 4. *de Parochiis in gloſſ fin. cap. inter
cæteras* 4. *de reſcript. cum alis concordantibus.*

17 Nominumque diuerſitas, diuerſitatem
quoquè diſpoſitionum faciat, ſecundum *glo.
in can. olim.* 5. *verbo tollerentur* 95. *diſtinct.*
18 Quod eorum, quæ diuerſa, atquè ſeparata
ſunt, ſegregata ratio eſſe pari debeat modo,
l. ſi maritus 10. *in fin. vbi gloſſ fin. C. de donationib. inter virum, & vxor. l fin ff de calumniatoribus, l. inter ſtipulantem* 83. §. *ſacram* ibi: ſed hæc
diſſimilia ſunt *ff. de verborum abligat.*

Nequè inſtabit Fiſcus: eſſe Cameram in
poſſeſſione percipiẽdi diſtributiones quotidianas in hac Capuana Eccleſia Canonicis
iam vita functis: vt idem eſſe quoquè iudiciũ
debeat & in his replicis, quæ diſtributionũ
naturam ſortiri videntur.

Quicquid nempè ſit an in poſſeſſione
percipiendi diſtributiones ſit Camera, cùm
nihil ad rem hanc noſtram faciat ſpeculatio
huiuſmodi: inficias tamen ire haud poterit
fiſcus, Cameram in poſſeſſione exigendi has
19 replicas non vtiquè eſſe. Vt tantum proindè præſcriptum habeat, quãtum poſſeſſum,
non vltrà, ad regulam *ſine poſſeſſione* 3. *de reg.
iur. n.* 6. *Rota in Valentina decimarum* 1598. *coram Cardin. Seraphino deciſ.*1295. *num*.7. & *in
Toletano decimarum* 1618. *coram Cardin. Caualerio deciſ.*487. *num*.4. & *apud Coccinum Decanum deciſ.*346. *num* 9. & *part*.4. *diuerſorum*
20 *collecta per Farinac. deciſ.*864. *n*.2. Quod vtiq;
extentio minime detur in hac materia odioſa, niſi ad poſſeſſa dumtaxat. *Felin. in cap auditis*

ditis num.11.de præſcript.Rota d.deciſ.865.num.9.part.4.diuerſ.

Tum etiam quòd conditionaliter cùm Canonicis hæ debeantur replicæ, (vt in ſuperioribus diximus) neque Canonicus hic operoſiùs in ſingulos menſes inſeruierit, neque vita ſuperſtes fuerit ad diem vſquè diſtributionis: quemadmodum illæ Canonico non debentur, ita pariquè modo, neq; Cameræ, (quæ defuncti ſubingreditur locum,) debebuntur. Neque enim ſat eſt Canonico, vt diſtributiones lucretur, ſi in Ciuitate reſidens fuerit, niſi quoque, & Choro intereſſerit, ſeruieritquè horis intereſſendo Canonicis, atquè canendo *d.cap vn.de cleric.non reſident.in 6.& d.cap.3.ſeſſ.21.de reformat. Sacri Tridentin.Concil.* dictum fuit in *Gennen diſtributionum 1604 coram Sanct.memor, Gregor.XV. deciſ.154.num.4.ad text.Sacri Tridentini Concilij ſeſſ.24.c.12.§.omnes verò diuina per ſe.de reformat.* ibi: aut in choro ad ſpallēdū, vbi plures refert. *Barboſ.in collectan.num.135.*

22 Quemadmodum verò Cameræ in diſtributionibus, quas Canonicus non lucrauit
23 defunctus, ius nullum eſt: quòd illæ intereſſentibus accreſcant; conſuetudine quacumquè in contrarium minime proficiente; cùm illa *d.cap.vn. de clericis non reſident.in 6.* à Bonifacio VIII. omnino improbetur, atq; à Sacro Tridentino *d.cap.3.ſeſſ.21.de reform.* Ita per æquè, & in his replicis, quæ Canonico, qui, vel non aſſiduus in famulatu diuino in ſingulos menſes fuit, vel diſtributionis tempore de Capituli corpore, ſiuè per ceſſionem, ſiuè per deceſſum deſierit eſſe, minimè debentur, quia illas lucratus minime fuit decedens Canonicus: vt neque hæredi-
24 bus, neque Cameræ traſmittere valuerit. ad *regulam nemo poteſt plus iuris 69. de regul. iur. num.6.*

25 Neque profectò improbatur cōſuetudo, quin vltra diſtributiones quotidianas, quæ intereſſentibus diuinis debentur, hæ quoquè replicæ operoſius inſeruientibus Canonicis, atquè laborantibus, quaſi præmium pro exquiſito labore, certo debeantur modo, vt ſupra intio diximus, & notatum fuit *in d.Gerunden diſtributionum, in initio.Bellarminus d.cap.3 ſeſſ.21. in doctrinalibus obſeruat.*

Atquè ita ex his iudicio ſubiectis emunctiori, reſpondendum cenſui, &c.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Aduocatus.

Obtinuere Procuratores Capituli ne moleſtia afficerentur pro his replicis operoſiùs intereſſentibus debitis.

SVMMARIVM.

1 *Facultates omnes ingrediendi ſepta Monaſteriorum mulieribus reuocatæ fuere, tàm per Pium V. quàm per Gregorium XIII.*

Mēs autē dictorū Pontificū fuit ad remouendam obſtacula, quæ Religioſorum propoſitum peruertere poterant, num.17.

2 *Odioſa reſtringenda, fauorabilia vero extendenda.*

3 *Mulieres intra Monaſteriorum ſepta admittere, non leue eſt facinus.*

Grauiſſima proinde pœna frenandum.

4 *Mulieres ingredientes ſepta Monaſteriorum, etiam non vi facultatum, in eaſdem incidunt pœnas, atquè excōmunicatione ligantur.*

Ita quoquè regulares, qui eas admittunt ex viua vocis oraculo, tàm Pij V. quàm Gregorij XIII. num.5.

Et ita ſeruat Sacra Pœnitentiaria Sanctiſſimi num.6.& 10.

Vt neque Penitentiarij Sancti Petri poſſint huiuſmodi excommunicationem ſoluere. num.13.

Quia magis peccat, quæ ſine facultate ingreditur, quam quæ cum facultate, num.7.

Magiſque ſiuis legis violatur, num.8.

9 *Mulieres inferioris conditionis facilius peruertuntur.*

11 *Interpretatio, quæ ex obſeruatione procedit, magis ſequenda, quàm nuda verba diſpoſitionis.*

12 *Obſeruantia Sacri Pretorij Pœnitentiariæ Apoſtolicæ pro lege habenda erit.*

Mutanda minime itaque erit, num.14.

Neque abſquè fundamento in re tàm graui obſeruantiā illam inoleuiſſe æſtimādum erit, num.15.

16 *obſeruantia ſubſequuta ſatis eſt optima mentis interpres.*

18 *Præfationes mentem indicant diſponentis, legemque rogantis.*

19 *Religioſorum propoſitum nihil ita mutat, vt mulierum congreſſus, & conſuetudo.*

20 *Virum, & mulieres apoſtatare faciunt ſequentes. Illuſtratur.*

21 *Mulier eſt tactu viſcus, viſu Baſaliſcus.*

22 *A muliere inquitas viri. Explicatur.*

23 *Mulier morte amarior, iſta enim corpus, illa vero animam occidit. præſertim in honeſta num.24.*

25 *Meretricum audacia maxima.*

26 Muliere nil impudentius.

27 Locus *Matthæi 21.31.publicani, & meretrices præcedent vos in Regnum Dei. Illuſtratur ex S.Ioan.Chriſoſtomo.*

28 *For-*

28 *Fornicatione maxime peccant mulieres.*
29 *Regularium in cauſis ad morum correptionem, ſola facti veritate inſpecta proceditur.*
Neque ſeruandus iuris ordo num.30.
Vnde nec admittitur Iudicis recuſatio nu.31.
Neque appellatio , niſi excedatur in modo, num.33.
Neque tela iudicij ſtrictim perſcrutanda, num.37.
32 *Iuris remedia ad oppreſſorum leuamen, non ad iniquitatis ſubſidium inuenta.*
34 *Acta, quæ non ſunt ex proceſſu, non ſunt danda reo.*
35 *Notarij atteſtationi, acta data fuiſſe, ſtatur.*
36 *Calumniæ in iudiciis reſecandæ.*
38 *Factum Sancti cuiuſdam Anachoretæ, qui mulieres ſupra corpus ſuum ſepelliri, non paſſus fuit.*

ARGVMENTVM.

Mulierum ingreſſus intra Monaſteriorum ſepta etiam non cauſa licentiarum, & facultatum, & ad malum præſertim finẽ, an comprehendatur ſub pœnis, & cenſuris in conſtitutionibus Pij V. & Gregorij xiij. hac de re editis, & quid quoad introducentes? Deque modo procedẽdi in cauſis regularium.

RESPONSIO XXV.

TRanſmiſſo ad me proceſſu cauſæ aduerſus fratrem Epiphaniũ profeſſum Religionis N. quod intra ſepta, clauſtraue Monaſterij Mulierem quandã Margheritam introduxiſſet, & cum ea cenaſſet, atquè in propria cella rem habuiſſet carnalem. Viſis teſtium depoſitionibus, atq; inquiſiti conſtitutis, quibus pœnè rem omnem confitetur, totoquè proceſſu. In dubium reuocaui: Num in pœnas, & cenſuras dediſſet frater Epiphanius in conſtitutione Pij Papæ V. (Regularium perſonarum, &c.) anno 1566. edita, contentas: atquè etiã Gregorij XIII. (vbi gratiæ.) anno 1575.

1 Cùm nempè conſtitutionibus prædictis in irritum reuocentur licentiæ omnes quibuſcunquè mulieribus hactenus conceſſæ
ingrediendi ſepta, clauſtraquè Monaſteriorũ Regularium, certis ſtatutis pęnis, (excommunicationis præſertim,) tàm mulieribus ingredientibus, quã recipientibus: extendedæ illæ haud videntur ad illas, quæ non vi facultatum, ſiue licentiarum prædictarum, ſed
2 alia ex cauſa, ingreſſæ fuerint. Quòd refrenari odioſa debeant, atquè reſtringi, non extendi, dilatariquè *regula odia 15. de regul. iur. in 6.* Et hanc ſententiam ſequuntur, *Rodriquez quæſtion regular tom. 1. quæſt. 48. art. 2. Suarez de cenſur. diſputat. 22. ſect. 6. in 6 excommunicat. num. 11. 12. & 13. Sayr. in Theſaur. lib. 3. cap. 31 num. 11. & 12. cum ſeq. Sanchez in opere morali tom. 2. lib. 6. cap. 16. nu. 76. Portel. dub. regul. verbo clauſura monachorum in additionib. Diana p. 4. tract. 4. Miſcellan. reſolut. 179.*
3 Verùm, quia, non leue eſt facinus intra Monaſterij ſepta mulieres admittere; ſecundum ea, quæ habet S. Gregor. ad Valentinũ Abbatem, relatus *can. peruenit. 20. 18. quæſt. 2.* vt grauiſſima proinde pęna feriri delinquẽs debeat. Vt *d. can. peruenit in fi.* habetur. & *Thomas Triuiſan. deciſ vlt. num. 10. lib. 3.* ſequitur. In affirmatiuam ſententiam declinare, iuſtitiam ſequendo, viſum eſt mihi, nec leui ſane fundamento.
4 Nimirum, quòd ipſemet Summus Pontifex Pius V. mentem ſuam declarauit, illa ſua conſtitutione voluiſſe, ne dum compręhendere mulieres habentes, haberequè prætendentes indulta, & facultates Regularium Monaſteria ingrediendi: verùm & omnes, & quaſcunquè mulieres alias, tàm in genere, quàm in ſpecie Monaſteriorum ipſa ſepta, alia quacunquè ex cauſa ingredientes. de declaratione autem præfata viuæ vocis oraculo facta, teſtatur Eminentiſſimus Cardinalis Cribellius apud *Quarantam in ſumm. Bullar. verbo Monaſteria, & conuentus fol. mihi 306* & *Ioan. Baptiſta Confectius in collectanea litterarum Apoſtolicarum inter conſtitutiones Pij V conſtit.* 6. refert conſtitutionem declarationis præfatæ ſuæ mentis, quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem*, editam anno 1570. *fol. mihi* 147. impreſſionis Colonien anni 1619.
5 Nequè alienam ab hac Pij V. mente, & conſtitutione, mentem quoquè fuiſſe Gregor. XIII. per dictam ſuam conſtitutionem (vbi gratiæ) incipientem, teſtatur, & refert *Nauarr. in man. cap. 27. num. 140. in 61. excom-*
6 *municat. verſ adde 2.* Vbi ita pariter ſacram Pœnitentiariam ſeruare atteſtatur, atquè etiam in *comment. 4. de regul. in can. ſtatuimus 19. quæſt. 2. num. 62. verſ. 4. quod per prædictam*
7 *extrauagantem.* Quia profectò magis peccat, quæ ſine vlla facultate ingreditur, quiue eas admittunt, quàm quæ facultatum prætextu.
8 Et finis legis, qui fuit ne regulares ꝑ ingreſſũ matronarũ intra ſepta in ſua pace, & quiete turbarentur: (qui ſanè magis, magiſq; violatur per ingreſſum mulierũ etiam abſq; facultate vlla, potiſſimũ vero ſi ad malũ finẽ
fiat,

fiat,ſintquè mulieres inferioris conditionis,
quæ facilius peruertuntur,) eoquè potius à
ſuo deturbantur intentu:cùm propterea Re-
gulares,ne dum in ſua pace perturbantur,ve
rùm,& mente peruertuntur; vnde peccato
ſe inficientes,intra ſepta clauſtrorum ſe cō-
tinere non valent amplius,& à cella,atquè
proinde à Cęlo,in Infernum demerguntur.
ſequitur idem *Rodriquez in Bullam Cruciata*,
num.6.& 7. (& ſi ſibi ipſi contrarius,) cum-
què refert *Portel. d. verbo clauſura Monacho-*
rum in additionib. Ita quoquè pro hac ſenten
tia *Ioann.Azor.inſtitus.moral.par.1.lib.13. cap.*
8.quæſt.10. Lælius Zecchius de republica Eccleſia
ſtica tit.de Religione cap.3.num.15.verſ.8.nul-
lus, in fin. Quaranta dict. verbo Monaſteria,
& conuentus fol. 306. in fin. & verbo mona-
ſteria monialium, fol. 345. Frater Ludouicus à
*Beia reſponſ caſuum conſciens.par.1.caſu 30.*vbi
col 3.verſ.tùm ex litteris fol.mihi 128.de mente
dictorum Summorum Pōtificum ſatis aper
tè conſtare refert ex litteris de hac rę ad di-
uerſos Epiſcopos datis,atquè etiam ex decla
ratione viuæ vocis oraculo per eos facta, ac
potiſſimum per Gregorium XIII.*col.4.verſ.*
tùm denique fol.129:Sanchez d. cap.16.num.77.
in prima ſententia. Licet ipſe quoad conſtitu-
tionem Gregorij XIII. hanc non ſequatur,
quòd forte non aduiſerit declarationem
viuæ vocis oraculo ab ipſo Gregorio factā,
ita quoquè *Frater Franciſc.à Cariolano Capuc-*
cin.tract.de caſib.reſeruat.part.2.caſu 3.de nocłur
na egreſſione,num.25.verſ.qua doctrina vera eſt,
10 impreſſione Colonien anni 1619. vbi ita
vigere Praxim in Sacro Pęnitentiariæ præ-
torio refert: nam facta pluries ad Sanctam
Sedem recurſu huiuſcemodi in caſibus:reſ-
ponſum fuiſſe per illam,(dicit:) & mulieres,
& regulares,qui illas introduxere in excom
municationem Pontifici Summo retentam
dediſſe; oportuiſſequè abſolutionem ab illa
obtinere. Sequiturquè *Frater Ioannes Bapti-*
ſta à Lezana in ſum.quæſt.regular par.1.cap.10.
num.9.& ſeq.& num.13.Frater Hieronym. Ro-
dri.reſolut.27.nu.1.Pater Ioannes Baptiſta Scor-
tia in ſelectas Summorum Ponticum epitome 95,
Theorema 235. Quiapertiſſimè pro hac ſen-
tentia ſtat;præſertim quòd ſequendus ſit ſty
lus Sacræ Pænitentiariæ Apoſtolicæ. Et ita
quoquè declaraſſe Sacram Congregat.Con
cilij interpretum ſuper *cap 5.ſeſſ.25.& Epit.*
126.et 127.Theorema 335.& 336.Frater.Io.de
la Cruz de ſtatu Relig. lib.1.cap.5.concluſ.1.n.2.
& 3. Nequè ab hac ſententia ab horret *Por-*
tel. dicto verbo clauſura Monachorum in addi-
tion. cum hanc magis ſecuram aſſerat;poſſe-
què quemlibet vtriquè ſententiæ pro libito
adhærere. quia quælibet illarum habet ſuf-
ficientia fundamementa. Hoc verò aſſerit,
quia dubium habet de mente Summorum
Pontificum prædictorum Pij, ac Gregorij.
At verò cùm referat Confectius, vbi ſupra,
ad verbum Pij V. declarationem de hac re,
de qua teſtatur quoquè, atquè ex parte re-
fert, *Sanchez d. cap.16. num.79. & Ioann.de la*
Cruz d.concluſ.3. vbi in fin. refert ita ſeruatū
fuiſſe in Hiſpania per Illuſtriſſimum Nun-
tium Apoſtolicum; erit vtiquè, & ipſe pro
noſtra ſententia.

Hanc proinde ob cauſam (quicquid aliàs
nos dicere oporteret, ſecundum Bullarum
11 præfatarum rigorem) cùm habeamus pro
nobis obſeruantiam; ſequenda vtiquè erit
Sacri Pęnitentiariæ Prætorij interpretatio,
magis,quam nuda verba diſpoſitionum ip-
ſarum.ſecundum *Abbat. in cap.1. num 14. de*
conſtitu.& Aymon.conſ.pro genero ad calcem 1.
vol num.317. Quo loco in criminalibus quo
què ſedem habere aſſerit. Pro lege igitur ta
12 lis habenda erit Sacri Prætorij obſeruantia,
quam nō niſi ex mente declarata dictorum
Summorum Pontificum inoleuiſſe æſtima-
re debemus,cùm de interpretatione agatur
Sanctionis Apoſtolica,*Caſſador. deciſ.4 num.*
5. verſ. Item hoc probat ſtylus de iure patronat.
atquè poſt *Nauarr. Azor & Suarez*, quem ob
dictas viuæ vocis oraculo declationes prio-
rem ſententiam mutaſſe aſſerit *Lezana d.*
cap. 10.nu 9.in fin. referatquè *Fillineius,tom.1.*
tract.15.moralium quæſtion cap 5.quæſt.7. num.
119.in fin. ſequentibus dicens: *Vnde etiam Pæ-*
13 *tentiarijs Sancti Petri eſt reſeruata hac excōmu-*
nicatio,quoad regulares introducentes. ſequitur
què *Bonacin.tom.1.tract.de Clauſura, quæſt.5.*
punct.3.per tot.n.1.2.& 3. & Scortia, vbi ſupra
Theoremat.235.
14 Mutanda minimè propterea obſeruan-
tia prætata erit; quin ei ſtandum, atquè ſe-
quenda *ad text. in l. minime 22. ff de legib. Ay-*
mon.conſ.118.num.2. Roland. conſ.79. num.83.
lib.3.Gratian.forenſ.part.4.cap.742. n 61.
15 Nequè enim abſquè euidenti fundamen
to amplexam illam fuiſſe Sacrum Pęniten-
tiariæ Prætorium in rè tàm graui æſtiman-
dum fuerit:ſecundum *text.in cap.cùm dilectus*
8. §.dictus verò.de conſuetud. ibi: Et obtentu
huiuſmodi ſtatuti, ſic fuerit retroactis tem-
poribus obſeruatum. *Guido Papa conſ.68 viſis*
duobus num.2. Rota apud Verall.deciſ.177.num.
7.& 8.part.1.& deciſ.574.num.3.part.1.& de-
ciſ.256.nu.6 part.2. diuerſorum,atquè in recent.
part.1 deciſ.196.num.2.& part.2.deciſ.608.nu.
6.Beltraminus ad deciſ.S.memor.Gregor XV.de-
ciſ.184.num 8.Cranetta conſ.10.nu 9. & d.conſ.
118. num. 2 Alciat.de præſumpt. regula 2.præ-
ſumpt.24. Rota apud Coccinum Decanum deciſ.
128.num.8.
16 Eſt quippe ſubſequuta obſeruantia, ſatis
optima mentis diſponentis interpres, ad
text.in l.ſi de interpretatione 36. ff. de leg. Rota
par.4 diuerſorum collecta per Farinac.deciſ.872.
num.2. Vt omne per eam ſedetur, quin abij-
ciatur dubium *ad text.in l.cum de conſuetudine*
33.ff.de legib.Rota in recent. part.2. deciſ.194.
num.4. Iurequè per eam dubia interpræte-
mur verba, ſecundum *Abbat. conſ.9. num.3.*
part.

Digitized by Google

part.2 Crauett.conſ.101.nu.3.& Surd.conſ.618. nu.10.lib.4.Rota apud Coccin.Decan. deciſ.483. num.1.

17 Et planè mens,cùm fuerit Sũmorum præfatorum Pontificum conſtitutiones rogare prædictas tollendi cauſa facultates mulieribus per prius factas Monaſteriorum regularium ingrediendi ſepta, ad remouẽdum ea, quæ Religioſum Propoſitum Regularium perſonarum præpedire poſſent, & vt quietius ipſi in Dei facultatu perſeuerare valerent, vt ex præfationibus excipitur, ex quibus mens habetur diſpontis, legemquè rogantis.ad *text.in l fin.cum ibi notatis,ff.de hæredibus inſtituend.*

19 Nihilquè ſit aliud, quod ita Religioſum immutet propoſitum,ſicuti mulierum congreſſus, & conſuetudo. vt enim inquit Sa-
20 piens *Eccleſiaſtic.19.2.Vinum,& mulieres apoſtatare facciunt ſapientes.* Immoderatus enim amor,& vſus vini, ac mulierum, ipſos quoquè ſapientes decipiũt,atquè à Deo auertũt. vt *Dionyſius Carthuſianus ibid.* commentum agit.

Vnde dixit, nequè ab re quidam alius.

,, *Adam,Sampſonem,Petrum,Dauidem,Salomonẽ*
,, *Decepit mulier;quis modo tutus erit?*

21 Eſt quippe mulier,tactu viſcus, viſu Baſiliſcus,vt alter dixit.

,, *Carpit enim vires paulatim, vritque videndo fœmina.* Vergilius,vt canit.3.*Georgicũ* Multo vtiquè magis prohibere illos Summos Pontifices voluiſſe malarum mulierum ingreſſum intra Monaſteriorum ſepta, nemo,qui ſanæ mentis fuerit,negabit.

Si nempe de omibus mulieribus indiſcriminatim Sapiens loquitur,*Eccleſiaſtic.42.12.*
22 *& 13.In medio mulierum noli commorari;de veſtimentis enim procedit tinea, & à muliere ini-*
,, *quitas viri*. Quoniam ex mulierum aſpectu
,, affatu,tactu,cohabitatione,viri ad concupi-
,, ſcentiam,& ad vitia alia excitantur. Hinc
,, *Prouerb.9.*inducitur. Non concupiſcat pul-
,, chritudinem mulieris cor tuum,ne capiaris
,, nutibus illius.Mulier enim viri prætioſam
,, animam capit. Nunquid poteſt homo ab-
,, ſcondere ignem in ſinu ſuo. vt veſtimenta
,, illius non ardeant, aut ambulare ſuper
,, prunas,vt non comburatur,plãtæ eius? Ver
,, ba ſunt Dionyſij Carthuſ. *in dictum cap.42.*
,, *Eccleſiaſt.* Vnde Salomon qui ab expertò
23 loquebatur *Eccleſiaſtes 7.27.Inueni* (inquit)
,, *amariorem morte mulierem,quæ laqueus venato-*
,, *rum eſt,& ſagena cor eius; vincula ſunt manus il-*
,, *lius*. Mors enim corpus,mulier vero animã
,, occidit.

24 Quid vtiquè de muliere dicendum inhoneſta, & meretrice? De meretricibus enim loquens *Terentius in Eunucho*,quaſi proprium eorum epithetum audaciam tribuit.
25 ,, *Audaciam meretricum.* inquiens, & Iuuenalis ſatyr.6.

,, *Nihil audacius illis*. de mulieribus loquẽs. Dixitquè iurè mulier quędam apud Alexium Poetam.

26 ,, *Non eſt impudentius vllum animal*
,, *Muliere: ex me ipſa ego coniecturam facio.*

Vnde *Ouid.*

,, *Nox,& amor,& vinum nihil moderatè ſuadent*
,, *Illa pudore vacat,liber,amorque metu.*

Porrò S.Ioannes Christomus, aureum il-
,, lud os in verbis illis Saluatoris *Matthai 21.*
27 *31 Amen dico vobis quia publicani, & meretri-*
,, *ces pracedent vos in Regnum Dei.* in opere imperfectu *Homil.40.*

,, *Puto* (inquit) *quod ex perſona omnium viro-*
,, *rum peccatorũ publicani ponuntur,& ex perſona*
,, *omnium mulierum peccantium Meretrices: quo-*
,, *niam quamuis multa ſint peccata in viris,& mu-*
,, *lieribus præter iſta, tamen præcipuè in viris aua-*
28 *ritia abundat, fornicatio autem in mulieribus: vt*
,, *puta, mulier quamuis poſſit eſſe auara, aut ſu-*
,, *perba, tamen non facilè per auaritiam,aut ſuper*
,, *biam peccat: quoniam non habet facile honores,*
,, *pro quibus auaritiam exerceat: aut ſit ſuperba in-*
,, *ter eos, cum quibus conuerſatur, vt in ſuperbia*
,, *peccet,quæ in domo ſua ſedet incluſa. Ideo autem*
,, *facilè peccatum fornicationis incurrit; maximè*
,, *quia hoc vitium ex vacantia & otio naſcitur. Nã*
,, *qui ſolicitudinibus animum habet occupatum,non*
,, *facilè fornicationi operam dat.* His aureum illud os.

Quid equidem impudentius illis eſſe poteſt,quæ à mente,& corde timorem Domini Dei excuſſerunt; vt Religioſorum quoq; clauſtra penetrare non erubeſcant?

Votum proinde dedi conſilium petentibus Commiſſarijs à Patre Generali Ordinis deputatis:Fratrem Epiphanium inquiſitum, & proceſſatum,vt in actis,fore, & eſſe declarandum incidiſſe in pęnas, & cenſuras dictis conſtitutionibus compræhenſas,ob introductionem mulierum ob malum finem intra Monaſterij ſepta.

Neque obſtaculum facere viſa mihi fuere, quæ ad reprimendum iudicij curſum obijciebantur, quòd non integra copia ei data fuiſſet actorum, & quod non fuerit facta electio Conſultoris præuia liſta ſuſpectorum,& non ſuſpectorum.

29 Cùm nempè in cauſis regularium,& correptionis morũ procedatur ſola facti veritate inſpecta ac ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, vt tollantur potiſſimùm ſcãdala, quæ apud ſeculares homines ingenerari poſſent ſimilia de regularibus audientes, vt aduertunt *Rodriq quæſtion. regular tom.3. quæſt.77. art.3. verſ quod adeo verum,& Frater Paulus Berti in praxi criminali regular.tit.4 cap.7.num.3. in to.4.Rodriq dictar.quæſt.regular.*

30 Iuris vtiquè ordo ſeruandus propterea minimè erit *text.in cap.qualiter,& quando 24. in fin.verſ. hunc tamen ordinem de accuſat. Speculator.part.3.tit.de inquiſitione,§.vltim.num.5. verſ.item pone.* ſequitur *Foller in praxi crimin. canonica in fin.titul. de ordine procedendi contrà*

Monachos fol. mihi 315.

31 Non vtiquè admittitur Iudicis recuſatio.
eſt *text. in cap. cùm ſpeciali 61. §. 1. in fin. verſ.*
cæterum de appellationib. Sequentibus nempè
Innocentius Tertius ibi loquitur *Cæterum,*
„ *has duas conſtitutiones, præmiſſas,* (inquiens) *no-*
„ *lumus ad regulares extendi, contra ſuas ſpeciales*
obſeruantias. Et idem in Concilio Lateranen
ſi in *cap. reprahenſibilis 26. eod. tit. in fin.* ſequen
„ tibus diſponens: *Præcipuè verò hoc in religioſis*
„ *volumus obſeruari; ne religioſi, cùm pro aliquo ex*
„ *ceſſu fuerint corrigendi, contra regularem Præla-*
„ *ti ſui, & Capituli diſciplinam appellare præſu-*
mant; ſed humiliter, ac deuotè ſuſcipiant, quod pro
„ *ſalute ſua fuerit eiſdem iniunctum.* his Summ.
„ Pontifex. *Gloſſ. fin. in cap. 3. in fin. eod. tit.* Quia
32 profectò iuris remedia ad oppreſſorum le-
uamen, non certè ad iniquitatis ſubſidium
inuenta fuere. ex ſimili ratione quam affert
Sacrum Trident. Concil. *ſeſſ. 13. cap. 1. §. cùm*
igitur rei criminum, de reformat. d. cap. cum ſpe-
ciali 61. §. porro de appellat.

33 Vnde in huiuſcemodi cauſis regularium,
neque admittitur appellatio. niſi in modo
excedatur corigendi, vt decreuit Alexander
Tertius ad Abbatem ſcribens Sancti Petri
d. cap. ad noſtram 3. de appellat. concinitquè
diſpoſitio Sacri Tridentini Concilij *d. cap. 1.*
ſeſſ. 13. in fin. & cap. 1. in fin. ſeſſ. 22. & ſeſſ. 24.
cap. 10. de reformat.

Non itaquè obſtabat quod non eſſet ei
data integra copia proceſſus. Quia non pro-
cedebatur aduerſus eum ex actis viſitatio-
34 nis, ſed ex proceſſu formato in hac re. Quã
ob cauſam, cùm neque acta viſitationis in-
ſerta fuiſſent in proceſſu, non vtiquè erant
eidem danda: ad diſpoſita per Innocentium
Tertium in Concilio Generali *in dict. cap.*
qualiter, & quando 24. §. debet igitur eſſe,
Maranta in ſpeculo 6. part. principali de inquiſi-
tione, num. 10. Rota apud Farinac. deciſ. 143. nu.
4. ad calcem 2. tom. conſil. & apud Coccinum de-
ciſ. prima.

Integram verò copiam repertorum datã
eidem fuiſſe apparebat per fidem Notarii a-
ctorum præuio etiam iudicis decreto, vnde
35 ſtãdum erat Notarij attestationi, vt dictum
fuit in *Pampilonen Abbatiæ 31. Ianuarij* 1600.
coram Penia deciſ. 144. num. 1. ad calcem 2. tom.
Conſil. Farinac. & apud S. memor. Gregor. XV.
deciſ. 59. vbi Beltramin. addens num. 6. Conſta-
bat autem apud acta ex confeſſione extra-
iudiciali dicti Fratris hæc omnia tentari ad
diffugiendum iudicium, quod ſibi certò ti-
36 mebat, conſcius ſuorum operum. Reſecan-
dæ proinde erant calumniæ ad *text. in cap.*
finem litibus 5. & cap. fin. de dolo, & contumac.
& text. Sacri Tridentini Concilij ſeſſ. 25. cap. 10.
in fin. de reformat.

37 Præter quam quod cùm ageremus, cum
regulari ad eum emendandum, non ita ſtri-
ctim tela iudiciaria perſcrutanda erat. Vt
per dictum Innocentium III. in Concilio
Generali diſpoſitum apparet *in d. cap. quali-*
ter, & quando 24. in fin. ſequentibus loquen-
„ tem, ac diſponentem: *Hunc tamen ordinem*
„ *contra regulares perſonas, non credimus vſque-*
„ *quaquè ſeruandum: quæ (cum cauſa requirit) fa-*
„ *ciliùs, & liberius à ſuis poſſent adminiſtrationi-*
„ *bus amoueri.* Sic Summus ille Pontifex.

Atquè ita ex his reſpondi, votumquè pro
tuli, meliori iudicio ſemper præhabito.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Aduocatus.

Quanta vero ſit habenda cura ne mulie-
res ad clauſtra accedant Regularium viro-
rum; oſtendit non obſcurè factum, quod *So-*
phronius in prato ſpirituali (libello ſane aureo)
cap. 88. de Sancto quodam Anachoreta nar-
rat, qui neque poſt mortem in ſepulcro mu
lieres admiſit. Inquiens.

38 „ *Cùm veniſſemus Theopolim, Præsbyter qui-*
„ *dam ipſius Eccleſiæ narrauit nobis de Abbate Tho*
„ *ma; quòd Apochryſarius fuerit cœnobij, quod eſt*
„ *in partibus Apamiæ. Venit ergo Senex Theopo-*
„ *lim pro vtilitate Monaſterij, & cum hic remora-*
„ *retur, defunctus eſt in Daphne in Templo Sanctæ*
„ *Euphemiæ. Clerici autẽ ipſius loci ſepelierunt eum*
„ *quaſi peregrinũ inter peregrinorũ ſepulchra. Se-*
„ *quenti vero die humauerunt, & mulierem, & im*
„ *poſuerunt illam ſuper eum. Erat autem hora ſecun*
„ *da. Circa horam verò ſextam euomit illam terra.*
„ *Loci verò illius accolæ videntes quod factum fue-*
„ *rat, mirati ſunt. Deinde rurſus veſpere ſepelierũt*
„ *ipſam in eodem tumulo, & ſequenti die inuenerũt*
„ *corpus ſupra ſepulchrum. Accipientes ergo corpus*
„ *in alio monumento ipſum poſuerunt. Poſt paucos*
„ *autem dies, iterum ſepelierunt aliam mulierem*
„ *ſupra Abbatem Thomam non cognates loci illius*
„ *Clerici, quia non permittit quempiam ſuper ſe*
„ *ſepeliri. Et illam ergo rurſus euomit terra.*
„ *Tunc agnouerunt, quia non permittit ſenex mu-*
„ *lierem ſuper ſe humari. Abeunteſque nunciaue-*
„ *runt Patrarchæ Domino. Qui omnem ſimul Ci-*
„ *uitatem, cum cereis aſcendere fecit in Daphnẽ, &*
„ *cum pſalmodia Sancti viri reliquias in Vrbem*
„ *ferre. Depoſuerunt autem Sancti corpus in cæme-*
„ *terio, vbi multa Martyrum corpora condita ſunt.*
„ *Feceruntquè ſupra ipſum breue Oratorium.* Ita
Sophronius. Videant itaque regulares, quan-
ta cum cautela viuere eos deceat.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio, ſiue donatio, quæ à nouitio fit,*
duo copulatim ex Sacro Tridentino Conci-
lio, vt firma ſit, requirit.
Non ſequuta igitur profeſſione euaneſcit. n. 2.
Pariquè modo profeſſione emiſſa, ſi nulla poſt-
modum detegatur, declareturquè, n. 3.
Quia Concilium de valida exauditur.
4 *Verba, cum effectu intelligi debent.*

5 *Actum*

5 *Actum non fieri, vel nullum eſſe, peræquè eſt.*

6 *Nullum quod eſt, nihil dat firmum.*

7 *Nihil non poteſt ſub aliquo genere poni, neque ſpeciem conſtituit.*

8 *Nihil non fit ex nihilo ſecundum humanam potentiam.*

Alioquin creatio eſt.

Quæ eſt ex nouo pruductio, num. 9.

Soliquè Deo conuenit.

10 *Nullum, & inutile, ac nihil æquiperantur.*

11 *Donatio per nouitium facta, dominium vt transferat, ex Sacro Tridentino, requirtur, vt perſona plenè in Religionem transferatur.*

Hoc autem fit per profeſſionem validam.

Secus vero per inualidam, n. 12.

Bona ergo ad donantem reuertuntur, nu. 13. & num. 26.

Et donatio, ac ſi facta non fuiſſet, habetur, num. 14.

Remaneique in ſuſpenſo eius effectus, n. 15.

Et vti acceſſorium ad perſonam habetur, eamquè ſequitur nu. 16.

17 *Mori, & abire, idem.*

18 *Æqualium æquale iudicium.*

19 *Ratio, vbi diuerſa reddi non poteſt, idem iudicium eſt.*

20 *Donatione cauſa mortis nihil iuris in donatarium traſfertur interim, non ſequuta morte.*

Extende etiam ad mortem per profeſſionem num. 22.

21 *Donationis mortis cauſa deſcriptio ex Marciano.*

23 *Libertati conſulere voluit egredientium Sacrum Concilium per diſpoſita ſeſſ. 25. cap. 16. de regularibus.*

24 *Nouitius peræque æſtimatur, qui detecta nullitate profeſſionis abit, atque, qui ea non emiſſa, ad ſua reuertitur.*

25 *Annus ad probandum, an profiteri velit, nouitio datur.*

ARGVMENTVM.

Profeſſione nulla, atquè inualida declarata, an profeſſus, qui ad ſua reuertitur, iurè etiam ad factam quoquè bonorum donationem, vel renunciationem reuertatur? in difficultatem vertitur.

RESPONSIO XXVI.

N. Annis elapſis profeſſionem in Religione ex approbatis ſolemni ritu emiſit, ante vero quàm emitteret, renunciationem bonorum ſuorum ad Sacri Tridentini Concilii, *ſeſſ. 25. cap. 16. de regularib.* præſcriptum ſua ex libera voluntate fecit. Verùm non multò poſt, legitima intra tẽpora, de nullitate dicit emiſſæ profeſſionis, nullitatequè detecta ad ſua reuertitur.

In dubium proinde reuocatum fuit: reuerti ne quaſi poſt liminio ad rogatã prius donationem poſſit, ſitquè ne illa, vti profeſſio, pari ratione nulla?

Eſſe nullam donationem, atquè ad illam, vti non factam, ius eſſe reuertendi, iurè, nec ſanè iniquè reſpondi.

1 Sacrum quippè Tridentinum Concilium, ad factæ bonorum renunciationis firmitatem duo copulatim exquirit: & ſolemnitatem licentiæ Epiſcopi, vel eius Vicarij, eaquè intra duos meuſes proximos ante profeſſionem; & quod non ante effectum ſuum ſortiatur, quàm ſecuta ſolemni profeſſione. Sequentibus nempè Sacrum Concilium.

» *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea*
» *facta, etiam cum iuramento, vel in fauorem, cuiuſ-*
» *cumque cauſæ piæ valeat, niſi cum licentia Epi-*
» *ſcopi, ſiue eius Vicarij fiat, intra duos menſes pro-*
» *xime feſſionem; ac non aliàs intelligatur effectum*
» *ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione.* Sic Sacrum
» Concilium.

2 Quemadmodum igitur non omnimodo ſequuta profeſſione, donatio, ſiue renunciatio euaneſcit, ſequitur. *Nauarr. in cap. non dicatis 12. quæſt. 2. comment. 2. de regularib. num 49 in 7. addit. & conſ. fin. lib. 3. de ſucceſſionib. ab inteſtat. Sanchez in opere morali tom. 2. lib 7. cap. 5. num. 49. Rodriq. quæſtion. regular. lib. 2. quæſt. 47. art 11. Hieronym. Rodericus reſolut. 53. num. 12. Hondedeus conſ. 73 num. 16. vol. 2. & nu. 22.*

3 Ita per æquè illa emiſſa, ſi poſtmodum nulla, & inualida detegatur, ac declaretur. Quia nimirum Concilium profeſſionem exquirens ſequutam, vt donatio, ſiue renunciatio firma ſit, de valida vtiquè exaudiendum erit, nõ ſane de inualida; vt verba cùm

4 effectu intelligantur, *ad tex. in l. 1. §. hæc autem verba, ff. quod quiſque Iur. can. hæc verba de pœnit. diſt. 1. vbi Nauarr. ad gloſſ. num. 9.* argumen. *text. in can. ſi quis ſuadente Diabolo 17. quæſt. 4.* idem *Nauarr. conſ. 19 Prohibuit Gregorius xiij. num. 1. lib. 5. de ſentent excommunicat. & d. conſ. fin. lib. 3. de ſucceſſionibus ab inteſt. atque d. commentar. 2. de regularib. num 49. Bartholom. à Sancto Fauſto in ſpeculo Religioſ. lib. 3. quæſt. 187. Ioann. Baptiſta Lezana in ſum. quæſt. regul. part. 1. cap. 24. num. 36.*

5 Perinde quippè eſt, actum non fieri, vel nullum illum, eſſe, atque inualidum, ad *tex. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Surd. deciſ.*

*51.n.21,& 22.glo.in cap ad diſſoluendum 13.ver
bo accuſari de deſponſat.impuber.& inc. cum na-
ſtris 6 verbo de facto de conceſſio.prabend.Sanch.*
in his terminis,*d.lib.7.cap.5.num.53,& de ma
trimon.tom.1.lib.3.diſp.2.tom.1.*
6 Quid enim firmum,ac ſtabile tribuere po
teſt,quod nullum eſt? *l. quod dictum 33. ff.de
pact. Rota part.1.tom.1.in recent.decis.372.num.
9. Barboſ aſſiomat.164.num.2.& 3.*
7 Nihil namquè, quod eſt, & nullum, ne-
què alicuius generis ſpecies eſſe poteſt, vt *S.
Thomas* (inquit) *a.2.quaſt 94.art.1 in 3 argu-
ment.*& Caius *in l.adeo quidem 7 § cùm quis ex
aliena,ff.de aquirendo rerum dominio. Quia ſine
materia* (inquiens) *nulla ſpecies effici poſſit.*
8 Ex nihilo ergo nihil fiet, humana potētia.
Alioquin eſſet creatio, quæ eſt ex nouo pro-
9 ductio, ſoliq; Deo con petit. *Secundum Ariſt.
7. Metaphiſ.c.7.Petrus Gregor.Theoloſates in cō-
meta artis mirabilis lib.2.c.17.in fin S.Tho 1.p.*
10 *q.65.ar.3.in corp.* Nihil equidem, & inutile,
ac nihil æquiperantur, atq; pro eodē æſtimā-
tur, *cap.2.§.ſed neque illud.de translat. Epiſcopi,*
vbi Innocētius Tertius Andegauenſi Capi-
tulo ſcribens: Non habere Epiſcopum Ec-
cleſiā (dicit) quæ inutilem habet *glo.ibid.ver-
bo inutilem.* Quia qui inhabilis eſt ad agendū,
nullus dicitur; ſequiturquè *Nauarr.comment.
4.de regularib. num.24. verſ.11. quod illa, circa
medium.*
11 Accedit, quòd, vt irreuocabiliter in do-
natarium donatorum dominium transfera-
tur, eiquè acquiratur, ex Sacri Tridentini
præfati decreto exquiritur, vt perſonæ do-
nantis in Monaſterium, & Religionem ſit
plena facta translatio, quæ per profeſſionem
validam fit, quæ conuelli nullo pacto poſſit:
ſequentibus nempè Sacrum Concilium: *Ac
„ non alias intelligatur effectum ſuum ſortiri niſi
„ ſequuta profeſſione,* ad text. *in auth.nunc autem,
„ C.de Epiſc & Clericis canonizata can. nunc au-
tem 19 quaſt.3. Hondedeus d.conſ.73.num.16.in
fin.verſ.concluditur igitur.*
12 At non eſt plena in Monaſterium facta
profeſſi translatio, ſi profeſſio nulla dete-
gatur, & declaretur. cùm iurè ad ſua, qui an-
te profeſſus fuerat, (ſed inualidè,) reuertatur.
Non erit, itaquè plenè donatorum tranſ-
13 latio facta. Ad donantem igitur bona reuer
tentur, ſicuti ad ſua per perſonam, reuocata
14 profeſſione, regreditur. Peræquè enim hoc
caſu donatio facta habetur, ac ſi facta mini-
me fuiſſet, iure apud ipsū donantē donatorū
bonorum permanente adhuc; ac ſi in ſæcu-
lo exiſteret. argumento, *text. in cap. ſi benefi-
cium 4.de regularib.& tranſeuntibus ad religion.
lib.6.Spino* optimè *in ſpeculo teſtament.gloſſ.12
princip.de legato monacho relicto num.55.* in ſuſ-
15 penſo interim permanente donationis effe-
ctu, vt notauit *Gloſſ in clement.1. de decimis in
fin.verbo cum effectu Sanchez d lib 7 c.5.nu 62.*
16 Quam ob cauſam, vti acceſſorium ad per-
ſonā, hanc ſequetur, ad ſæculum reuertente

illa per profeſſionis nullitatem. *ad regul.ac-
ceſſorium,42 de regul.iur in 6.Spina d num.55.*
ſequuntnrquè *Riccius Epiſcus Vici Equen deciſ.
Curia Archiepiſcopalis Neapolitanæ 46. num.
1 p.4.Rodriq.d.quaſt.47.art.11.& Hieronymus
Rodric d.reſolut.53 num.11. Nauarr.d.conſ.vl-
tim de ſucceſſionib.ab inteſtato. & comment.2. de*
17 *regular.d n.49.* argumento ducto a morien-
te intra annum probationis, ad abeuntem à
Religione, profeſſione nō emiſſa; quod mo-
rientes abiiſſe etiam dicantur, ex *Terent. in
Phormione: Ea mortem obiit,* (dicente) *& de me
dio abiit.Guttierez canonicarum quaſtion. lib.2.
cap.1.à num 105 cum ſeq.ad finem vſque capitis
illius Sanchez d lib.7 cap.5 num 49* At Sacrum
Concilium *d.cap.16* expreſſis verbis de abeū
tibus (loquitur) non emiſſa profeſſione; eo-
dem ergo modo & de illis exaudietur illa
iam emiſſa, ſi nullitate detecta, atquè ſenten
tia declarata nulla, abierit. Vtrobiquè enim
abeunt, atquè è Religione diſcedunt,
18 in illa non permanentes. Æquale igitur in
vtroquè erit iudicium, cum in vtroque vna,
eademquè ſit ratio: Iuxta Iaboleni ſenſum
*lib 10.epiſtolarum in l.à Titio 108.in ſi. princip.
ff.de verborum obligat.* dicentis: *Cur non idem*
19 *in dote promiſſa reſpondeatur, ratia reddi non po-
teſt.* Sic ille: cur itaquè non idem (dicamus
nos) in eo, qui, ex nullitate dicta profeſſio-
nis, a religione abiit, atquè in eo, qui profeſ-
ſione non emiſſa, deceſſit, reſpondeatur, ra-
tio reddi non poteſt. vt ſequatur, quod *Gloſſ.
ibidem verbo reddi,* adnotat, dicens: *Nota, quòd
„ vbi in diuerſis factis non poteſt ratia diuerſitatis
„ reddi, idem ius ſtatuendum eſt. l. illud,32. ff.ad l.
quil* Vrbanus Tertius *in cap. ſuper eo.3.* ibi:
Reſpondemus: quod benè videtur in vtro-
què ſeruandum. *de paroch. vbi gloſſ verbo in
vtroque, Caſſador.deciſ.4 ſub nu.5. verſ. ſed quod
idem ſit.de iure patronat gloſſ in cap.1.verbo Ita
liæ de temporib.ordinationum lib.6.* dicens; *In
„ contrarium videtur. cum per omnia ſit eadem ra-
„ tio, vtrobique ergo idem ius gloſſ* quoquè *in cle-
ment 1 verbo eligatur in fin.de elect Gomez.in re
gula de annali poſſeſſore quaſt.18 & in regula de
ſubrogand.collitigan.quaſt.2. Ayman conſ.190.n.
2.* qui dicit, non eſſe curandum de caſuum
diuerſitate, modo in omnibus caſibus eadē
ſit ratio. At eadem, atquè vna eſt in vtroquè
caſu ratio. Idem ergo ius ſtatuendum.
20 Præterea quemadmodum qui cauſa mor
tis naturalis donat, nihil interim iuris in do-
natarium, morte non adhuc effectum ſequu
ta, trāsfundit: Quia impleta non eſt conditio
ſub qua donuit, *l.1.in fin. C. de indicta viduit.
tollend. Vlpianus in l.2.in ſi.* ibi: ſed tunc demū,
cùm mors fuerit ſequuta, & *l. 3. ff. de donat.
cauſa mort.* ex ratione, quam Martianus affert
lib.11.inſtitution in l.1.ff.eod.de donat cauſa mor
21 *tis: Mortis cauſa donatio eſt,* (inquiens) *cùm
quis habere ſe mauult, quàm eum, cui donat. Iu-
lianus lib.10. digeſtorum in l. non omnis 19 ff. ſi
certum petatur.* De donatione cauſa mortis

loquens, quæ non aliter accipientem obligat, quam ſi extitiſſet caſus. *Card. Tuſcus tom. 2. littera D. concluſ. 671. num. 1. & concluſ 710. num. 4.* Inde enim cauſa mortis donat, quia interim morte non effecta, nihil iuris in donatarium transfundere amat, ſed ſibi retinere,
22 quæ donat. Ita planè dicendum in eo, qui cauſa mortis Ciuilis in Religionem ſe transferens, donat: nolle vtiquè donatarium donata interim accipere, niſi ſequuta ipſa ciuili morte per profeſſionem ſubſequutam in Religione, illamquè validam, atquè perfectam; atque extiterit caſus illius, (vt ex Iuliano diximus.) alioquin in eius dominio permanebunt donata, non ſequuta effectiua morte ciuili per profeſſionem validam, vt diximus, quod adnotat *Frater Ludouic Lopez de contractib. lib. 2. cap. 39. quæſt. 3. num. 6. Hondedeus d. conſ. 73. num. 19. in fin. verſ. concluditur igitur.*
23 Adebam demum, vt firmam hanc redderē ſententiam, quòd Sacrum Conſilium *d. cap. 16.* libero conſulere voluit, ac licito nouitiorum regreſſui; ne dùm profiteri in Religione non intendunt, ex eo remorentur, atquè contra liberam voluntatem profeſſionem emittere cogantur, quod nihil amplius illius ſuperſit patrimonij, cùm omnia ſua re
24 gularis profeſſionis intētu, donarint. At per æque nouitius æſtimatur, qui profeſſione emiſſa, intra ſtatuta poſtmodum tempora ad eius nullitatem agit, vnde è religione diſcedit, abitque, atquè qui probatione non ex
25 pleta, ad ſua reuertitur; ad probādum enim an profiteri velit, annus datur *Can. Gonſaldus 1. 17. quæſt. 2. cap. ad Apoſtolicam 16. de regularibus extrà, & cap. nō ſolum 3. eod. tit. lib. 6. & cap. ad noſtram 8 eod extrà Sacrum Concil. d. ſeſſ 25. cap. 15. de regularib.* Ad donata igitur omnia ita hic reuertetur, quaſi poſt liminio reſtitutus, ſicuti & nouitius, qui profeſſione non emiſſa, ad ſua regreditur, *Emanuel Rodriq. in in ſumm. part. 2 cap 7. nu 6. Sanchez d. lib. 7. cap. 5. num. 55 Hieronym. Rodric. d. reſolut. 53. n. 11. Barboſ. in collectan. ad Sacrum Concil d. cap. 16. num. 17. Lopez d lib. 2. cap. 39. Bartholomæus à Sancto Fauſto d. quæſt. 187. Hondedeus d. conſ. 73 num. 22.*

Ita igitur ex his emunctionis naris iudicio non abiecto reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I. V. D
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Salarium pro ſeruitio ſtatutum, non debetur ei, qui ſua culpa à ſeruitio defecit, vel etiã ſua voluntate, num. 14.*
Vel quia alteri interim operas ſuas locauit, num. 18.
Vel ſuo facto, & negligentia ne eas locaret factum eſt, num. 20.
Vel quia non redijt, num. 30.
Quod fundamentum habet in iuſtitia, nu. 2.
2 *Iuſtitia ratio eſt, vt vnicuique reddatur, quod ſuum eſt, neque alteri damnum inferratur, num. 52.*
3 *Iuſtitia in æqualitate conſiſtit rei ad rem.*
Iniuſtitia in inæqualitate.
4 *Charitati repugnat peccatum, & alterius damnum.*
5 *Ratio naturalis non patitur, quem lucratio, cum alterius damno.*
6 *Salarium operis merces eſt.*
Probatur ex loco Matth. 20. 8. Voca operarios, & redde illis mercedem, & ad laboris proportionem debetur. num. 7.
8 *Præmium, & ſalarium ad laborem commenſurantur.*
9 *Labore aucto merces proportionaliter augetur.*
Ni aliter inter partes ſit actum.
Pactis ſtandum initis.
10 *Salarium conuentum debetur pro integro anno iam cepto, quamuis completus ille non fuerit.*
Elucidatur numeris ſequentibus, limita n. 11.
11 *Lex diem functo. 4. ff. de offic. aſſeſſor. elucidatur.*
12 *Vicariatus Epiſcopi officium annale non eſt, ſed ad Epiſcopi arbitrium.*
Vel eius, qui Vicarium conſtituit, n. 13.
15 *Aſſentienti, & volenti, neque fraus, neque dolus fit.*
16 *Lucrari dicitur, qui ſua obſequitur voluntati.*
17 *Intereſſe voluntatis æſtimatur, & pretio penditur.*
19 *Mercedem duplicatam ex vno tantum labore quis referre non debet.*
21 *Subrogatum naturam ſubrogati ſapit.*
Declaratur, num. 22.
23 *Officialis diſcedens ab officio animo non redeundi, facultatem officij amittit.*
24 *Capitulum ſtatim vacante Sede, vel per mortem, vel reſignationem Epiſcopi poſt præſtitum conſenſum, vel per diſceſſum officialis poteſt ſuum Vicarium conſtituere.*
25 *Melioris conditionis eſſe non debet negligēs, diligentis.*
26 *Locus Apoſtoli 2. ad Theſſalonicenſes 3. 10. Qui non laborat, non manducat.*
27 *Labor mortalibus neceſſarius.*
28 *Lucrum ex ſua improbitate, & ignauia referre*

ferre nemo debet,cum danno præſertim alterius.

29 *Damnum in eum recidere debet,qui eius cauſa fuit.*

Et ſuper eum ſabacudetur.

31 *Solutio anticipata haud facit, vt deſeruire quis non debeat.*

32 *Merces ex iuſtitia operanti debetur.*

Elucidatur ex ſacris litteris.

Locus Apoſtoli ad Romanos.13.7.

33 *Locus Sancti Iacobi epiſt.cap.5.4.*

34 *Operarijs mercedis exhibitio debetur.*

35 *Dignus eſt operarius mercede ſua.*

36 *Mercedem qui accepit, ad operis exhibitionem tenetur.*

37 *Onus ad quem ſpectat,ad eum, & commodum ſpectare debet.*

38 *Opus, & merces termini correlatiui ſunt. Probatur.*

39 *Locus Pſalmi 118.112. Inclinaui cor meũ ad faciendas iuſtificationes ſuas in æternũ propter retributionem,elucedatur.*

40 *Locus Apoſtoli ad Roman.4.4. expenditur.*

41 *Labor ſine mercede eſſe non debet.*

Ita neque merces ſine opere,n.43.

42 *Labor ſi in damno eſt, creſcit mortalis Egeſtas,Catonis dictum.*

44 *Correlatiuorum quod de vno dicitur, de altero dictum putatur.*

45 *Correlatiua dicuntur ad conuertentiam.*

46 *Lex quod non dicit,neque nos dicere oportet.*

47 *Reſtitutio fieri debet eius,quod iniuſte acceptum eſt,vel detinetur;alioquin non remittitur peccatum.*

48 *Succurritur magis ei,qui de damno vitando agit,quam qui de lucro captando.*

49 *Subſidium charitatiuum debetur Epiſcopo, & propter quid?*

Sed non Vicario Apoſtolico,num.50.

51 *Factum inciuile partis Iudex emendare debet.*

ARGVMENTVM.

Debeatur nec ne ſalarium Vicario Apoſtolico pro tempore,quo in officio non ſtetit,ſed voluntariè diſceſſit, quãuis anticipate quadrimeſtris ſolutionem acceperit, & an acceptum reſtituere debeat? Et num ipſe charitatiuum ſubſidium à Capitulo exigere potuerit; an verò ad reſtitutionem teneatur?

RESPONSIO XXVII.

LOngo ſatis tempore, vltra decem annos,vacante Epiſcopali Sede Iuuenacen per trãslationẽ Domini Epiſcopi Iulij Maſij ad Monopolitanã Eccleſiam,fuerunt in illa per Sacram Congregationem reſpectiuè deputati Vicarij Apoſtolici;& nouiſſimè Ioſeph Palamolla, cum deputatione ſalarij ex redditibus Eccleſiæ, ſcutorum biſcentum in ſingulos,annos præter commeatus acceſſus, & receſſus tertiatiarim ſoluendorum. Qui Ioſeph poſt plures menſes ſub die octaua Maij proximè præteriti ab officio Vicariatus prædicti, timens fortaſſis, ne interim nouus adueniret Epiſcopus,qui ad Vrbem iam ad examen acceſſerat,voluntarie diſceſſit. Verùm ſibi anticipatè pro toto integro quadrimeſtre per totũ menſem Auguſti præteriti, ſolutionẽ accepit. Modernus Epiſcopus in Vrbe exiſtens.cum ad eũ fructus maturati ſpectent, quòd Eccleſia ſit ad præſentationem Regię Maieſtatem Catholicæ, teneri Ioſephum ad reſtitutionem acceptorum pro quadrimeſtre, quo non ſeruiuit, inſtetit, ſuamquè inſtantiam iure fundatam adſtruit.

1 Quippe ſalarium pro ſeruitio ſtatutum, ei minime debetur qui ſua culpa à ſeruitio defecit. *Bolognin in l. diem functo, num.56. & ſeq.ff.de officio acceſſor.* ſequuta fuit *Rota in Papinien ſalarij 26.Ianuarij 1609. coram Domino Coccino Decano deciſ.442.num.1. Marc. Anton. de Amatis deciſ.Rota Marchiæ 52.num.5.*

2 Quod ſane ratio ipſa iuſtitiæ ſuadet, quæ in eo tota eſt,vt reddatur cuiquè,quod ſuũ eſt *l.iuſtitia 10.ff de iuſtit & iur.can.ius naturale diſt.1.cap.ex ore 17.in princ.de priuileg.*

3 Conſiſtit nempè iuſtitia in æqualitate rei ad rem ſicuti in inæqualitate perſiſtit iniuſtitia. *S.Thomas 2.2.quæſt 62.art.1.2.& 3.*

5 Alioquin contra iuſtitiam,& cum peccato,ac damno alterius,quod aduerſum Chriſtianæ eſt charitati (*S. Thom. 2.2. q.59.art.4. Nauarr,man cap.25.num.5.in fin.& de orat. & horis canonic.cap.22. miſcellan 43 num.77.verſ. nã,vt peccatum,*) Salarium,& alterius retinebit pecuniam,qui ſua culpa,(voluntariè videlicet) à conuento diſceſſit ſeruitio. Quod nulla æquitatis,ac naturę patietur ratio,quę

5 lucrari quenquam alterius cum iactura prohibet. *regula locupletari.48.de regul. iur. in 6.l. nam hoc natura 14.ff.de condit.indebit.*

6 Salarium enim operis merces eſt,iuxta illud Domini (*Matth.20.8.*) *Voca operarios, & redde illis mercedem.* Et ad laboris proportionem

7 tionem debetur. *text. in l. ſcio amico 10. ff. de*
annuis legat. Ex ratione,quam Papinianus af-
fert,*Cùm* (inquiens) *tàm labor,quàm pecunia*
diuiſionem recipiat. Quia profectò præmium,
& ſalarium ad laborem commenſurantur,
Bald.in l.binos,C.de aduocat.diuerſor.indic.Surd.
conſ.43.num.7.ad 10.& num.22.& conſ.66.nu.
6.lib.1. ſequuta fuit Rota *in Romana pecunia-*
ria 13. Martij 1628. coram Merlino deciſ. 156.
num.4.part.5.diuerſ. & in Valentina ſalarij 21.
Februarii 1611.coram Lugdunen deciſ.329. nu.
2. & 3.tom.1.in Poſthum.

9 Hanc proinde ob cauſam ad rationem
laboris,eo adaucto,augeri proportionaliter
merces debebit , ni aliter partes inter ipſas
conuentione actum fuerit,vt dictum fuit in
Romana mercedis 18. Decembris 1615. coram
Manzanedo deciſ.725.num.2. & 3.tom.1. in Po-
ſthum.ex Roman.con.25. Non itaquè ſalarium
feret , qui à labore conuento diſceſſit, neq;
pactis ſtetit.*cap.1.de pactis.*

Nequè obſtaculo eſſe poterunt , quæ ab
Aduerſarijs aſſeruntur ex regula *text. in l.*
10 *diem functo.4.ff.de offic.aſſeſſor.* & tradita *ibid.*
per *Doctor.* Quòd ſalarium conuentum de-
beatur pro integro anno,cepto iam, quãuis
cõpletus ille non fuerit. *Natta conſ.452.per*
tot.part.2.

11 Exauditur id planè in annali officio, vel
ad certum, & ſtatum tempus conducto , vt
pro toto debeatur tempore ſalarium, ſi per
eum,quin deſeruierit,minime ſteterit.*l.poſt*
duos 15.§.his quoquè C. de aduocat. diuerſorum
iudiciorum d.l.diem functo. Et tradita per *Nat-*
tam d.conſ.452.Decius conſ.108. in princ. & ſe-
quuta fuit Rota in *Romana mercedis 16. De-*
cembris 1619.coram Card.Caualerio deciſ. 520.
num.1.& 3.

12 Vicariatus autem officium huiuſmodi,
annale haud eſt , nequè ad ſtatum aliquod,
certumquè tempus:ſed ſicuti ab arbitrio pẽ
det Epiſcopi,ex *Gloſſ. in clement. ſi principalis*
2.verbo per electionem de reſcript.Rebuff in pra-
xi verbo forma Vicariatus Archiepiſcopi nu.192.
Gratian.diſcept.forenſ.part.1.cap.106. num.27.

13 Ita ab arbitrio pendebit eius,qui eum con-
ſtituit.*Nauarr.conſ.10.nu.1.lib.1. de elect. verſ.*
quod Vicarius.Rota apud Cardin.Seraphin.deciſ.
74.num.6.Martin.Alzedo in praxi Epiſcop.par.
2.cap.2.num.35.36.& ſeq.

14 Deinceps,quòd nequè conuentum debe
tur ſalarium ei,qui ad certum tempus ad of
ficiũ exercendũ ſe obtulit,ſi ſua culpa factũ
fuerit,ne deſeruierit;vel ſua id voluntate ac-
ciderit,quòd deſeruire noluerit. Papinianus
d.l.diẽ functo, qui ſequentibus rẽ aperit, dicẽs
Modò ſi nõ poſtea comites cũ alijs eodẽ tẽpore fue-
rint.tex in l ſed addes 21.§.fi.ff.locati, & cõduct.

15 Nec ſane mirum,quippè,nequè fraus,ne-
què dolus ei fit, qui voluerit, aſſenſumquè
præſtiterit.*regula ſcienti.27. de regul. iur. in 6.*
Natta ad rem præſentem *d.cõſ 452. Rota apud*
Caualer.d.deciſ.520.num.1.

Vt quid enim Salarium feret , qui deſer-
uire noluit, & volũtariè diſceſſit,vt damnũ
alterius inferret patrimonio? Quin imò ſatis
16 lucratus fuiſſe dicitur , qui ſuæ obſequutus
voluntati fuit. Quod planè intereſſe,ita æſti
17 matur , ac pretio habetur , vti intereſſe rei.
Gloſſ. notabilis,& finalis *in l.ſi emptionem.36.*
ff.de minorib.25.annis.gloſſ.in l.penult.in gloſſ fi.
ff.de condit.cauſa data,cauſa non ſequuta.Gloſſ.in
l.Paulus 99.ff de ſolut. Monter à Cuona deciſ.Se-
natus Aragoniæ 14.num.31.& deciſ.36. num.80.
Nichol.Anton. Gizarell.deciſ.5. num.18. & 19.
Caſtrenſ.conſ.259.omnis difficultas,num.5.verſ.
& conſidero vltra prædicta lib.1. Card. Tuſcus
tom.5.littera l.concluſ.450.num.3.in fin.Neuiz.
conſ.74.num.13.

18 Quemadmodum nec ſalarium excipiet,
qui interim,facto iam caſu,quod conducto-
ris vitio non ſeruierit in officio conducto,
19 alteri operas ſuas locauit; ne vno exantlato
labore,duplici mercede ſubleuetur , quod
rationi obluctatur *d. l. ſed addes 21. §. fin.* ita
nempe Vlpianus ibi , Imperatorem Anto-
ninum,& Diuum Seuerum reſcripſiſſe re-
„ fert:*Cùm per te non ſtetiſſe proponas , quominus*
„ *locatas operas Antonio Aquilio ſolueres; ſi eodem*
„ *anno mercedes ab alio non accepiſti:fidem contra-*
„ *ctus impleri æquum eſt.* & *d.l.poſt duos 15.* Vel
20 ſuo facto,& negligentia , ne eas alteri loca-
ret,eneuit,vt *Gloſſ.* aduertit, nec futiliter in
„ *d.l.diem functo.4.verbo eodem tempore.* dicens:
„ *Sed quid ſi non fuit:ſed eſſe potuit cum alio? Dic*
„ *perinde,ac ſi fuiſſet , ſecundum Ioann.& facit in-*
„ *fra locat.l.ſed addes, §. fin.* his *Gloſſ.* & *Surd.d.*
„ *conſ.42.num.16.21.& 22.*

Nequè inſtabis : Ioſephum vices ſubro-
gaſſe ſuas alteri quando deſceſſit;vt ex regu
la acceſſorij,& ſubrogati ipſe ſalarium ferre
debeat:ad *tex.in l.ſi eũ 10. §. qui iniuriarũ. ff.ſi*
quis caut.& per Surd.d.conſ.42.num.11.

22 Quia profectò id in facultatibus Ioſepho
datũ nõ fuit,vt ſubſtituere poſſet;quare nul
la,facta ſubſtitutio euaſit . Et per Sacram
Congregationem ipſam fuit dictum ſubſti-
tuere illum haud potuiſſe. Quam ob cauſam
Capitulum Vicarium Capitularem creauit.

23 Præterea , cùm ſua voluntate receſſerit,
animo non redeundi , quòd nec poſſet am-
plius,ob noui Epiſcopi,qui iam inſtabat,ad-
uentum:expirauit, vtiquè eius omnis Vica-
24 riatus facultas,& electio ad Capitulum de-
uoluta fuit,quaſi vacante Eccleſia:*ad tex. in*
cap.ſi Epiſcopus 3.vbi gloſſ.verbo mortem,& tex.
in cap Eccleſia 4.de ſupplend.negligent.prælat.in
6.can.ſi quis translatus 3.21.quæſt.2. Rota deciſ.
475 ſub num.6.in fin par.1.tom.2.in recent. vbi
ad rem,declarationem refert à Sacra Con-
gregatione Sacri Tridentini Concilij inter-
petrum:Capitulum potuiſſe deputare Vica-
rium ſtatim,quod Epiſcopus traslatus fuit,ſi
in translatione conſenſum adhibuit,etiam
ante adeptam poſſeſſionem. *Barboſ. in colle-*
ctan. ad Sacrum Trident. Concil.ſeſſ.24. cap.16.

de

Digitized by Google

*de reformat num.*12. alios etiam referens.

Nullo itaquè pacto ſubſtituere potuit.
Non debebitur proinde ei ſalarium pro tẽ-
pore, quo Vicarius non fuit. Ni melioris eſ-
25 ſe cõditionis eum aſſerere voluerimus pro
tempore, quo non ſeruiuit, quàm pro quo
officio ſeruiendo inſtetit.

26 At Secundum Apoſtolum *2. ad Theſſalonic.*
3.10. non decet manducare eum, qui non
laborat: *Quoniã* (inquientem) *ſi quis non vult*
operari, non manducet. & refert *Gloſſ. in l. quam-*
uis 10. in verbo denegandam, ff. de damno infecto.
Vnde dixit Euripides.

27 » *Laborare autem mortalibus neceſſe eſt.*
& Sophocles in Electra.

» *Vide, labore quidem ſine nihil bene ſuccedit.*
Et Horat. *Satyr 9. ſer. 1.*

» *Nihil ſine magno.*

» *Vita labore dedit mortalibus.*

28 Nec ſanè mirum, quippè natura ipſa im-
probatur, ſi ex ſua quis improbitate, & igna
uia lucrum referat, alteri vero damnum ac-
cedat. Secundum Vlpiani reſponſum in *l. ita*
què fullo. 12. ff. de furt ſed nemo (dicentis) *ex*
improbitate ſua conſequitur actionem.

29 Sed prȩſtat magis, vt in eum recidat dam-
num, qui in cauſa fuit. iuxta illud *Seneca in*
Traged.

» *Sæpè in Magiſtrum ſcelera redeunt ſua.*
& Mendander

» *Miſer eſt improbus, fælix licet.*
vt ſuper eum, (vt apud Comicum eſt) *ſeba cu*
datur.

30 Non igitur ſalarium conſequetur, cum
ab officio ſua voluntate defecerit, neque
ad illud redierit; ſecundum *Gloſſ. in l deſerto-*
rem, 3. §. ſi ad diem commeatus, d. verbo commea-
tus in fin. ff. de re militari. Sequuta fuit Rota
Marchiæ apud *Marcum Anton. de Amatis d. de*
ciſ. 52. num. 26. & 27. Surd. d. con. 42. num. 1. &
num. 22. & 23.

31 Nec te (quæſo) moueat, quòd anticipatò
ſolutionem, vt acciperet ſalarij, Sacra decre
uit Congregatio; quod pro ſe magni faciunt
Aduerſarij.

Haud nempè propterea ne deſeruiret,
ſuoquè muneri ſaceret ſatis, indultum fuit.
Namquè ſalarium operis merces eſt, vt in
ſuperioribus diximus; nequè ex iuſtitia id po
tuiſſet. Profectò. n. ſicuti ex iuſtitia operanti
32 merces debetur: Audi Apoſtolũ. *ad Roma 13.*
7. dicẽtẽ: *Reddite ergò omnibus debita, cui tribu-*
» *tum, tributũ; cui vectigal, vectigal; cui timorem, ti-*
» *morem; cui honorem, honorem.* Et S Iacobum, &
ipſum Apoſtolum, epiſta ſua canonica *cap. 5.*
33 *4. Ecce merces operariorum, qui meſſuerunt regio*
» *nes veſtras, quæ fraudata eſt à vobis, clamat: &*
» *clamor eorum in aures Domini Sabbaoth in-*
troiuit. Cùm operarijs mercedis exhibitio de
beatur; vt Bonifacius octauus loquitur *in ex*
trauag. ſuper cathedram. 2. §. verũ ne Parochiales
de ſepultur. inter comunes. Et dignus eſt opera-
rarius mercede ſua, vt ait Apoſtolus Paulus
1. ad Timot. 5. 18. & Chriſtus Dominus noſter
Luca 10. 7. & ſequitur text. ex Concilio To-
letano *4. in can. quicunque 63. in fin. 12. quæſt. 2.*
36 Ita planè, qui mercedem, quamuis anticipa
tò accepit, ad operis exhibitionem tenebi-
tur: *Iuſtum namquè eſt* (Gregorius Maximia-
no Syracuſano Epiſcopo inquit, *can charita-*
tem 43. in fin. 12. q. 2.) *vt illi conſequantur ſtipen-*
dium, qui pro tempore ſuum commodare repe-
riuntur obſequium. vbi *Gloſſ. verbo ſtipendium.*
37 argumentatur, quòd, ad quem onus ſpe-
ctat, & emolumentum; & no *reſponſ. noſtra*
18 num. 10. & reſponſ. 33. num. 5. & 6. & nu. 20.
38 *par. 1.* Correſpectiui enim, & correlatiui in-
ter ſe ſe termini habẽtur opus, & merces. &
merces, & opus. Audi Regiũ Vatem *Pſalm.*
118. 112. Inclinaui (dicentẽ) *cor meum ad fa-*
39 *ciendas iuſtificationes tuas in æternum propter*
retributionem. vbi optime ad rem *Genebrardus*
Metaphora (inquiens) *à libripende, qui ſtateram*
inclinat in quam vult partem. Trutina enim eſt
ſimile animi conſilium; homo vero, ſiue mens, ſta-
teram tenenti. Theodoretus propter retributionem
propter mercedem, quam promiſiſti, propter præ-
mium vitæ æternæ, & aliorum bonorum, quibus
ſtudioſos legum tuarum remuneras. Pro mercede
etiam exponunt plerique Rabini, quod ſit extre-
mum operis. hæc Genebrardus.

Et aptiùs quoquè Gentium Doctor Pau
40 lus, docens: mercedem operi correſpõdere,
atquè relationem habere, (*ad Roman. 4. 4. Ei*
autem, qui operatur, (dicens) *merces non impu-*
tatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum.
» Nam homini operario, (elucidat Titelman
nus) ex operum condignitate, ac rigore, de-
biti mercedem quȩrenti: quæ datur merces,
non quaſi gratuita dicenda eſt, ſed ſecundũ
debitum ſolui. ita ipſe. Sicuti ergo ſine mer-
41 cede labor eſſe non debet, quia.

Optat præmia quiſquè labor.

Vt *Gloſſ.* loquitur can. *Ibi aduuati 49. verbo la-*
borem. 7. quæſt. 1. Et Imperator. in *authent. de*
iudicib. collation. 6. cap. 9. §. ne autem circa hoc.
Ne autem circa hoc (dicens) *labor ſine mercede*
noſtris fiat Pedaneis.

42 *Nam ſi labor in damno eſt, mortalis cre-*
ſcit egeſtas; ſecundum Catonem, quem re-
fert *Gloſſ. ibidem verbo pedaneis.* Ita per æquè,
43 nequè merces ſine opere, & labore. Nec
mirum, quippè correlatiuorum, ac correſpe-
ctiuorum ea lex eſt, vt de vno quod dicitur,
de altero pariter dictum æſtimetur, ſecun-
dum Ariſtotelis doctrinam in *prædicam rela-*
45 *tion.* Dicuntur enim relatiua ad conuerten-
tiam. *Petrus Gregor. Tholoſat. in ſyntaxi artis mi*
rabilis. lib. 5. cap. 3. & in commentar. in eandem
to. 2. lib. 5. cap. 6. l. fin. C. de indicta viduit. tollend.
l. 1. C. de expreſſis lib. 10. l. fin. ff. de acceptilat. Bar
boſ. aſſiomat. 61. num. 1.

Et ſi nempe Vicarij neceſſitatibus conſu-
lere voluerint Ampliſſimi Patres, anticipa-
tò ei ſolui ſalarium præcipientes; Haud ta-
men id expreſſere, vt haberet illud, quamuis

non

non deſeruiret. Cur namquè hoc nos dicemus, ſi non ipſi hoc dixere? *ad text. in l. diſſidentis 5. C. de repud. cap. illa 2. ne ſede vacant. Card. Tuſcus tom. 2. littera D. concluſ. 517. n. 30.*
Habebit itaquè ſalarium ad laboris propor
47 tionem; Atquè id, quod iniuſtè detinet,
quod iniuſtè accepit, iuſtè reſtituet. Alioquin
*Si res aliena, propter quam peccatum eſt, reddi
poſſit, & non redditur, pœnitentia non agitur, ſed
ſimulatur. Si autem veraciter agitur; non remitti-
tur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.* Vt Au-
guſtinus in Epiſtola ad Macedonianum
ſcribit, relatus *can. ſi res 1. 14. quaſt 6.* & in re-
48 gula *peccatum 4. de regul. iur. in 6.* Potiſſimum
quod ipſe de lucrando alterius cum iactura
agit, Epiſcopus vero de damno vitando, vt
huic ſuccurrendum magis ſit, ad *text. in l. &
ſi qui 14. & ſi adhibita, ff. de relig. & ſumptib. fu-
ner. Aymon. cõſ. 22. n. 24. in fin. Rota apud S. me-
mor. Gregor XV. deciſ. 439. num. 9.*

Nequè charitatiuum ſubſidium abſquè
iniuria exigere à Capitulo potuit. Debetur
nempè hoc ſubſidium vni Epiſcopo ob ex-
penſas, quas facit cùm promouetur, vel ob
alias manifeſtas, rationabileſquè cauſas, iux-
ta, *text. in cap. conquarente 16. de offic. ordin. &
cap. cum Apoſtolus 6. §. prohibemus. de cenſib. c.
quia pleriquè 8. de immunit. Eccleſ. c. 1. de exceſ-
ſib. prælator. clement. 1. §. in exigendo, vbi Gloſſ.
verbo in exigendo, & verba excedunt. de exceſſib.
prælat. extrauag. vas electionis 1.* quæ eſt Bene-
dicti XII. §. *præmiſſis quoquè. de cenſibus,* vbi ple
nè etiam *Gloſſ. verbo charitatium ſubſidium
Ios Azor, inſtitut. Moralium p. 2. lib. 9. c. 14 Boer.
deciſ. 34. Menoch. de arbitrar. iudic. centur. 2. caſu*
178. vbi etiam cauſas omnes enumerat, ob
quas poteſt ſubſidium exigere Epiſcopus, ita
quoq; Illuſtriſſimus Epiſcopus *Ioannes Ma-
ria Bellettus Epiſcopus Hieracen diſquiſit. cleri-
cali part. 1. tit. de clerico debitore, §. 12. per tot.
Barboſ. de offic. Epiſcop. part. 3. allegat. 87. num.
7. & ſeq.*
50 Sed nulla ex cauſis, quæ à Doctoribus
enumerantur, propter quas poteſt Epiſcopus
charitatiuum ſubſidium exigere, in hoc fa-
cto coincidit; Tum præterea quod id ſibi in
facultate à Sacra Congregatione datum non
fuit. Deinde quod ſalarium fuit ſibi certum
deſignatum, atquè commeatus, tàm pro ac-
ceſſu, quàm etiam receſſu præſcripti ex red-
ditibus Epiſcopalis menſę, vt ſupra citati Do
ctores Aduertunt.

Non itaquè charitatiuum hoc ſubſidiū
exigere valuit dictus Vicarius Apoſtolicus.
Iurè ergo, nec ſanè iniuria ad reſtitutionē
51 compelli debebit: & inciuile factum Emi-
nentiſſimi Patres coercebunt, iuxta Vlpia-
ni verba *l. Medicus. 3. ff. de varijs, et extra ordin.
cognit.* ne iniuria alteri inferatur, quod cõtra
52 iuſtitiam eſt; quæ alterum nõ lædi præcipit,
*d. l. iuſtitia 10. de iuſt. & iur. & § ideoquè lex in
proem. decretalium* Gregorij 9. Atquè ita ex his
iura tutantes Eccleſiæ, iudicio ſaniori præha
bito ſemper, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Negotio in Sacra Eminentiſſimorum Dominorum Cardinalium diſcuſſo ponente Eminentiſſimo Domino de Quoeua: Eminentiſſimi Patres dixere: quòd Ioſeph exactum ſolueret, & intra menſem de ſolutione doceret. Oportuit interim Epiſcopum iter arripere ad reſidentiam, & Ioſeph cauſam iterum proponi inſtetit; qua propoſita Eminentiſſimi Patres, ſtandum in deciſis, dixere. Sed ſic iubente Illuſtriſſimo Facchenetto Secretario, negotium amicabiliter compoſitum fuit, quod ab initio Epiſcopus obtulerat Ioſepho.

SVMMARIVM.

1 *Ius in cauſa, id eſt in facto eſt.*
2 *Factorum ex diuerſitate, diuerſæ iuris ſequuntur reſponſiones.*
3 *Ex facto ius oritur.*
4 *Nominatus à teſtatore ad ius patronatus laycorum in re ius habere ditur, ne dum ad rem.*
Eiquè præſentatio debetur per compatronos, num. 7.
5 *Voluntas teſtatoris lex eſt ijs, qui in eius ſuccedunt bonis, & num. 8.*
6 *Legis voluntas eſt, vt, quæ diſpoſita fuere à morientibus, ſeruentur.*
8 *Præſentantio contra formam à fundatore datam facta, non ſubſtinetur, neque præſentato proficit, num. 32.*
Quamuis per ignorantiam præſentatio facta fuerit, num. 9.
Et pro nominatione à teſtatore facta æſtimabitur, num. 52.
10 *Compatroni tenentur notitiam habere qualitatum, quibus præſentatio fieri debet.*
11 *Deſcendentes à fœminis, originem habentes à maſculo, per lineam dicuntur maſculinam deuenire. Secundum aliquos.*
Verum contrarium alij, vel ſi teſtator aliter diſtinxerit, num. 24.
12 *Linea quid?*
13 *Linea nomen eſt collectiuum, & maſculos, ac fœminas complectitur, & num. 15.*
14 *Præſentato à maiori parte compatronum beneficium debetur.*
Ipſequè eſt inſtituendus, num. 53.
15 *Linea collectiue, & in genere vocata, tàm maſculi, quàm fœminæ comprahenduntur.*

Secus tamen erit ſi diſponens aliter expreſſerit nu.16. Atquè diſtinxerit, nu.24. Alioquin inanis eſſet diſtinctio à teſtatore facta, num.25.

17 *Linea dupliciter conſideratur, effectiua, & comprahenſiua.*

18 *Lineam effectiuam complere non poteſt, qui filios non ſuſcepit.*

19 *Filij legitimi ex matrimonio ſolum ſuſcipiuntur.*

20 *Locus Geneſis 1.22. & cap.9.1. Creſcite, & multiplicamini, expenditur, exauditur què per matrimonium.*

21 *Matrimonium in Paradiſo Terreſtri primũ à Deo inſtitutum.*

Deinde à Chriſto Domino noſtro in nouo teſtamento, num.22.

Eſt vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis.

23 *Homines maſculi, & fœmina naſcuntur.*

26 *Aſſerens ſe per lineam maſculinam deſcendere duo probare debebit.*

27 *Linea incipit à primo, & à capite vti à puncto.*

Tamen linea non eſt, ſed principium eius.

29 *Linea fluxus, ac protractio eſt puncti ſecundum Mathematicos.*

30 *Locus honoratiori dandus. Conſilium Domini eſt.*

31 *A lite recedere contra iuſtitiam inſtitutæ prudentiæ aſcribitur.*

33 *Nullum quod eſt, producere effectum non poteſt, neque firmari poteſt, num.37.*

34 *Nihil ex nihilo.*

35 *Nihil qui habet, nihil dare poteſt, & nu.48.*

36 *Res ſicut ſe habet ad eſſe, ita & ad operari.*

38 *Patronus vſurpans, & alienans bona beneficij, à iure ſuo cadit. Et eſt excommunicatus.*

Et in ſimonia crimen incidit, num.39.

Et ius patronatus defertur ad alios, qui non conſenſerunt, num.40.

39 *Simonia eſt vendere bona beneficiorum.*

47 *Ius patronatus in ſolidum apud quemlibet ex compatronis reſidet.*

Quia res eſt ſimplex, & indiuiſibilis.42.

43 *Patronus admittens alium ad ſecum præſentandum, ſibi præiudicat.*

Quia illum in quaſi poſſeſſione conſtituit, num.44.

Neque poterit mutare conſilium, 45.

Non tamen præiudicat alijs compatronis, num.46.

Neque admiſſus plus iuris habet, quàm qui illum admiſit. num.47.

Et pro vna voce æſtimantur in ſtirpes non in capita, num 49.

48 *Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habeat.*

50 *Forma præſcripta erit ſeruanda.*

Alioquin nihil agitur.

51 *De forma quæ ſunt, omitti non poſſunt.*

ARGVMENTVM.

Nominatus à fundatore pro præſentato habetur ad beneficium iuris patronatus laycorum; & aliter facta per cõpatronos præſentatio, nulla æſtimatur. Lineæ nomen an ex fœminis quoquè prognatos comprahendat? Et quid ſi Teſtator deſcendentes ex linea maſculina vocauerit? Lineæ nomen quomodo exaudiatur? Et quantam vocum partem adipiſcatur ad præſentandum admiſſus?

RESPONSIO XXVIII.

1 VT reſponſum demus his, qui interrogauerunt nos; Secundum ea, quę proponuntur; cùm in cauſa ius ſit, iuxta Alpheni reſponſum in *l. in plagis 53. §. in Clino Capitolino, ff. ad leg. Aquil.* In cauſa, hoc eſt in facto, vt *Gloſſ. ibid.* (inquit)

2 Nimirum, quia ex diuerſitate factorum, diuerſas quoquè iuris ſequi reſponſiones, rationi contentaneum eſt, ſecundum Paulum Iure conſultum in in *l. ſi ſeruus ante.49. in finalib. verbis ff eod. ad l. Aquil.* Rationem enim reddens ibi, quare diuerſimodè reſpondiſſet: „ *Quia alterius,* (reſpondet) *& alterius facti hæres ſunt.* Nec mirum, (vt Iulianus loquitur in *l. item vulneratus. 52. §. eiuſdem ergo, ff. eod.*) rationem, & ipſe reddens, cur variè reſpondiſſet: „ *Cùm vterquè eorum* (dicens) *ex diuerſa cauſa, & diuerſis temporibus occidiſſe hominem intelligatur.* Diuerſa porrò debet eſſe reſponſio,

3 vbi diuerſum eſt factum, ex quo ius oritur. Ex duobus itaquè qui iudicio ad Beneficiũ contendunt iuriſpatronatus laycorum familiæ de Galaſſo in Ciuitate Ruben, pro D. Hyacinto de Galaſſo potiora eſſe, è ratione magis reſpondendum cenſemus.

4 Vnus quippè ille eſt, qui à fundatore nomina-

by Google

minationem obtinet;vt ei ne ad rem tantùm
ad Beneficium ius ſit,verum,& in re: Quo-
niam ei per compatronos, qui præſentandi
ius obtinent,& in quaſi poſſeſſione iuris prę
ſentandi ſunt, præſentatio ipſa debetur,
5 & non alteri. Eſt nempè teſtatoris, ſiuè fun-
datoris voluntas lex ijs, qui præſentandi ius
habent,omnimodis per eos ſequenda:§.*diſ-
ponat.in auth.de nupt.collat.4.in proem.*
6 Nequè porrò alia legis eſt voluntas,quàm
quæ diſpoſita ſunt à defunctis, impleãtur,vt
Imperator loquitur, *in auth.de hæredibus, &
falcid.collat.1.§.exhæredatos autem liberos cap.1*
Apertis verò verbis fundator Sacerdotē
præſentari diſpoſuit de linea Maſculina.Ta-
7 lis eſt D.Hyacintus.Ei igitur (veluti ab fun-
datore vocato,atquè à compatronis neceſſa
riò præſentando) inſtitutio debetur. Vt di-
ctum fuit hiſce in terminis noſtris in *Bur-
gen Canonicatus* 20.*Maij* 1549.*corã Puteo decis.
252.lib* 3. & ſequitur *Mandoſ.cõſ.*31. *n.9.verſ.
videmus enim*& dictum fuit in *Salamantina di
midiæ portionis* 27.*May* 1609.*coram Lugdunen.
decis.*253.*num.*1. *& ſeq. part.* 2. *tom.*1. *in recent.
& in Gerunden beneficii* 2.*Decembris* 1605.*co-
ram Cardin. Sacrato decis.*57. *num.*5. *&* 6.*apud
Vinian poſt tract.de iure patron.*& nos,alijs plu
ribus relatis,*reſponſ.noſtra* 47.*num.*1.*part.*2.
8 Hinc ſanè eſt,haud ſubſtineri à compatro-
nis præſentationem, quæ contra formam à
fundatore datam,facta fuerit:Quod ſequen-
da ſit eius,qui fundauit voluntas, quæ lici-
ta eſt,& legem decernit,*Cardin.conſ.*48. *inci-
pien.quidam nobiles.* quem ſequitur *Guttierez
conſ.*26.*num.*5.& ſequuta fuit *Rota apud Card.
Seraphin.decis.*1270.*num.*5.Quamuis per igno
9 rantiam præſentatio aliter, quàm diſpoſitũ
fuerit,ſubſequuta fuiſſet. Quia profectò re-
10 nentur compatroni notititiam habere qua-
litatum,quę in fundatione ad præſentandũ,
traditæ fuere. Vt dixit *Rota apud Card.Caual.
decis.*231.*num.*3.
Ne teruntij itaquè æſtimabitur obiectio
ex aduerſo pro D.Franciſco Antonio Brucu
lo facta: Quòd in fundatione dictum fuit:
„ *Quòd præſentetur vni Sacerdoti de Miſſa ſi ex-
„ tat,de linea maſculina.* Vt cùm ſit ipſe de linea
Maſculina quondam Antonetti de Galaſſo,
(vt ipſe autumat,ſed perperam;) Eidem con-
ſequenter debeatur inſtitutio: quamuis ex
13 fœmina deſcendat: At ex fœmina à præfato
Antonetto prognata,cum ab eo linea ince-
perit,vti à capite.*Secundum Iaſon.in l.2.quæſt.
21.num.206.C.de iure emphyteot. Polidor. Ripa
ſingular.obſer.306.num.*2.
12 Eſt nempè linea collectio perſonarum ab
eodem ſtipite deſcendentium,gradus conti-
nens, & numeros diſtinguens. ſecundum
*Gloſſ.*ad calcem *tit.de conſanguinit.& affinit.*
13 Linea proinde, nomẽ cùm ſit collectiuũ,
atquè maſculos complectatur, & fœminas,
de omnibus vtiquè exaudietur,tàm maſcu-
lis,quàm fœmellis à maſculis deſcendenti-
bus recta linea,vt per *Peregrin.de fideicommiſ
ſis art.*22.*num.*24. *Rota in vna Pampilonen ſe-
pulturæ coram Sanctæ memor.Gregor.XV.*10.*No
uembr.*1608.*decis.*383.*num.*3.quæ eſt etiam in
*recent.part.*2.*tom.*1.*decis.*22. *num.*3. & ſequuti
fuimus *reſponſ.noſtra* 7.*num.*12.*part.*2. *Moliu.
de Hiſpan primogen.lib.*1.*cap.*6.*num.*35.*Rota in
Bononien fideicommiſſi de Deſiderijs* 20. *Martii
coram Merlino decis.*6.*num.*15.*part.*5. *diuerſor.
nouiſſimarum.*
Comprehendetur, & ipſe D. Franciſcus
Antonius;vt ei Beneficium debeatur à ma-
14 iori parte præſentato. *ad text.in cap.*3. *de iure
patronat.& cap.conſultationib.*19.*eod.*
15 Licet quippè haud abnuimus nos:lineam
collectiue,& in genere vocatam, ex fœmi-
nis quoquè prognatos admittere:vt in dicto
facto deciſionis coram Sanctæ memor.Gre-
gorio XV. Ludouiſio in materia iuris ſepul
chrorum perpenſum fuit; & in materia iu-
ris patronatus perpendimus nos dict. noſtra
*reſponſ.*7.
17 Secus tamen erit, ſi fundator ipſe rem in
apertum deduxerit,atquè expreſſis verbis li-
neam Maſculinam,ad fęmineæ lineæ diſtin-
ctionem, vocauerit, vt in facto hoc noſtro
accidit. Sequentibus enim fundator loquu-
tus fuit: *Præſentetur vni Sacerdoti de Miſſa, ſi
extat,de linea maſculina; ſin autem de fœminina,
dummodò quod ſit Sacerdos de Miſſa.* Ita funda-
tor in fundatione, ſiue teſtamento anno
1526.
Diſtinxit,itaquè fundator lineas, Maſcu-
linam,& fœmininam;atquè hanc, tunc ad-
miſit dumtaxat,cùm non extiterit Sacerdos
de Miſſa de linea maſculina. Suo ſe igitur
gladio perimit Aduerſarius, cùm ſe de fœ-
minis deſcendentem aſſerit,& de linea ma-
ſculina ſe eſſe contendit.
17 Perpendendum proinde erit: dupliciter
lineam conſiderari apud noſtros: Vnam pla
nè effectiuam,quæ à teſtatore per traducem
efficiatur:Contentiuã alteram,quod non il-
lam diſponens efficiat;at comprehendatur,
& contineatur in illa:ita pluribus relatis *nos
d.reſponſ.*7.*num.*13.& pòſt noſtra. *Rota in Ro-
mana iuriſpatronatus* 15.*Martii* 1630.*coram
Merlino decis.*362.*num.*6. *part.*5.*diuerſ.* nouiſ-
ſimè prælo impræſſarum.
18 Cùm autem verba præfata diſponentis de
effectiua linea exaudiri minimè poſſint;
quòd Eccleſiaſticus fuerit,atq;ſacerdotio ini
tiatus,& dignitate conſpicuus Eccleſiaſtica,
Archipræsbyter Cathedralis Eccleſiæ Ru-
ben,cœlibemquè ſemper vitam duxerit,ne
què antequàm Chriſto per Clericatum no-
men daret,matrimonio vnquam colligatus
19 fuerit, ex quo vno filii ſuſcipiuntur legiti-
mi:iuxta illud Domini ad Adam. (*Geneſis* 1.
22.) & (*eod.*9.1.) ad Noè, & ad filios eius:
29 *Creſcite,& multiplicamini,& replete terram.*
Per generationem vtiquè ex matrimonio
21 quod in Paradiſo Terreſtri primum à Deo

inſti-

inſtitutum fuerat,vt *Dyonſ.Carthuſ.ibid. cap.*
*1.art.*14.& text.in *cap.fin.*§.*mulier autem de fri*
gid.& maleſic.vbi gloſſ.verbo inſtitutor. Inſtitu-
tum fuiſſe (dicit) matrimonium à Deo per
verba præfata,Creſcite, & multiplicamini:
*can.ſicut.*2.§.*bis sta* 32.*quaſt.*2.*Glo.in* §. *ius na-*
turale.verbo hinc,inſtitut.de iure nat. gent. & ci-
*uili.*Nos *reſponſ.*3 *nu.* 4.*par.*2.Deinde à Chri-
ſto Domino Noſtro in Nouo Teſtamento,
atquè vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramen-
tis,ad conferendam dignè ineuntibus gra-
tiam, inſtitutum.*Sacrum Trident. Concil. ſeſſ.*
24.*in doctrina de Sacramēto matrimonij;& can.*1.

Exaudietur vtiquè de contentiua, ſiue
comprehenſiua,eorū ſcilicet,qui vti nepotes
ab eo vocati fuere. *Nos d.reſponſ.*7.*num.*13.*&*
*Rota d.deciſ.*362.*num.*9.*in fin.& num.*13.

23 Atqui homines, vel maſculi naſcuntur,
vel fœminæ:Maſculum enim,& fęminam
creauit eos Altiſſimus *Geneſ.* 1. 22. *& cap.*5.
2.*Matthæi.*19.4.Atquè fundator primo loco
Sacerdotem vocauerit de linea maſculina:
ſecundo verò, (deficiente illo) Sacerdotem
24 de linea fęminina:Diſtrinxit,vtiquè ipſe in-
ter maſculinam, ac fęmininam lineam; vt
qui ex maſculis deſcenderent,primò admit-
terentur;ſucceſſiuè vero (illis non extanti-
bus) qui de fęminis: Nequè per lineæ no-
men commiſtim maſculos,& fęminas exau-
diri,atquè compræhendi voluit;Quam ſen-
tentiam, vti communi receptam calculo,ſe-
quuntur, *Alciat. in l.*Gallus,§ *nunc de lege Vel*
*leia. nu.*9. *ff de liber.& poſthum. Curt.Iun.conſ.*
154.*num.*13.quem ſequitur *Gozadin. conſ.*87.
*præſertim num.*15.*Idem Molina de Hiſpan. pri-*
*mog.d lib.*1 *cap.*6.*num* 38.vbi optimè nouiſſi-
me addentes per *Didacum de Lima eod.num.*
38.*& lib.*3.*cap* 5.*num.*69.*Peregrin.de fideicom-*
*miſſ.art.*26.*num.*4.*& num.*29.*Rota in Carpento*
ratten fideicommiſſi 13 *Iunij* 1607. *coram Man-*
*zanedo tom.*1.*part.*2.*in recent.deciſ* 203.*num.*5.
*Cardin.Mantica de coniectur.vltim.volunt.lib.*8
tit 11.*num.*9.*verſ.primus eſt.*Barboſ.alios,& ip-
ſe referens *de appellatiua verborum iuris ſigni-*
ficat.verbo linea, *appellat.*135.*in* 5.*limit.num.*18.
Ioannes Baptiſta Gargiarens *conſ.* 45. *num.* 35.
& 36.*Polidorus Ripa ſingular.obſeruat.d.obſer.*
360.*per tot.à num.*3.*& num.*8.

25 Alioquin innanis omnino,& ſuperflua,
dubio procul,diſtinctio redderetur,quam
teſtator inter deſcendentes per lineam ma-
ſculinam,& deuenientes per lineam fęmini-
nam Sacerdotes, fecit. Vt ſequuta fuit *Rota*
in dicta Bononien fideicommiſſi de Deſiderijs 26.
Iunij 1626. *coram* Merlino *p.*5.*Diuerſorum de-*
*ciſ.*21.*num.*18.*&* 19.

26 Duo igitur probare debebit, vt obtineat,
præfatus D. Franciſcus Bruculus ex aduer-
ſo Principalis,& quòd à maſculis deſcendat
per lineam maſculinā; & quòd ipſe ſit maſ-
culus:vt ſi in vno defecerit à toto cadat, vt
apertis verbis teſtatur Gozadin. *d.conſ.*87.*nu.*
25.& ſequuta fuit *Rota in dicta Carpentorat-*
*ten.num.*5. *& addentes ad* Molin. *d.cap.*6. *num*
38.*lib.*1. *Gratianus forenſ.diſceptat. part.*5.*cap.*
901.*num.*19.*&* 20.

Cùm nempè ex Antonetto maſculi pro-
geniti haud fuerint, ſed fęminæ dumtaxat:
ipſeq; D. Franciſcus ex fęminis deſcendat:
Ex linea vtiquè,atquè per lineam maſculi-
nā deſcendere dici minime gentiū poterit.

27 Profectò enim,licet linea incipiat ab ipſo
Antonetto(vti puncto.) Linea tamen haud
erit,niſi vlteriùs protrahatur. Qua de cauſa
cùm linea Antonetti protrahi inceperit per
fęminas:non vtiquè per maſculos,quos non
ſuſcepit,protracta dici poterit.Dici proinde
per maſculinam deueniſſe D.Franciſcus prę
dictus minime poterit. Ab Antonetto por-
rò vti à puncto, à fęminis vero vti à linea ip-
ſe deſcendit. Quod ſanè vltrà Mathemathi-
cam demonſtrationem, perpendit optimè
Rota in dicta Bononien fideicommiſſi coram Mer
*lino,tàm d.deciſ.*6.*num.*22.*&* 23.*quàm dicta de-*
*ciſ.*21.*num.*21.22.*&* 23.*&* 24.& *Polid. Ripa d.*
*obſer.*306 *num.*8.*&* 9.*Gratian.d cap.*901. *num.*
5.*& num.*28.*&* 29.

Non glorietur itaquè ſe per lineam ma-
ſculinam deſcendentem eſſe,quòd à puncto
per maſculum Antonettum, per lineam à
fęminis deueniat.

28 Punctus enim linea non eſt, ſed princi-
pium lineæ,linea autem fluxus eſt puncti,ac
29 protractio, vt Mathematici loquuntur, ſe-
quiturquè Doctiſſimus ille vir *Petrus Gregor.*
*Tholoſates ſyntaxeon artis mirabilis lib.*13. *c.*3.

Fūdator autē Maſculos Sacerdotes à linea
maſculina deſcendentes vocauit,non à pun
30 cto.Det proinde locum honoratiori à ſe
vocato;iuxta Domini cōſilium (*Lucæ* 14.9.)
ne cum rubore nouiſſimum locum tenere
incipiat,ſi recumbens in primo, per ſenten-
31 tiam ei dicatur:Dà huic locum. Tunc nem-
pè erit ſibi gloria coram ſimul accumbenti-
bus iudicibus, quòd prudenter egerit,à litè
recedendo.

Nec proficit eidem,quòd ſe à maiori pa-
tronorum ſuffraggio præſentatum aſſerat,
vt ipſe inſtituendus veniat iuxta *text. d. cap.*
3.*de iure patronat & d.c.conſultationib.*19.*eod.*

32 Cùm, quòd pro eo facta præſentatio ni-
hil ei adiumento eſſe poteſt,quia contrafor-
mam à fundatore præſcriptam, facta fuit.
33 Nulla proinde eſt. Effectum verò,ſiuè effi-
cacitatem producere haud poteſt,quod non
eſt,aut nullum eſt, *l. quod dictum* 33.*ff.de pact.*
argumento ab illo ducto,quod Paulus *ibi in*
fine loquitur: *Igitur ſi mandati actio nulla ſit*
(aiens) *dicendum eſt non prodeſſe exceptionem*
*fideiuſſori.*Et *l* 4.§.*condemnatum,ff.de iudic.gloſ.*
in cap.cum noſtris 6.*verbo de facto.de conceſſ præ*
bend.l fin.in fin.ff.officio eius: dū Paulus ratio-
nem reddens dicit:quia iuriſdictio ſine mo-
dica cœrctione nulla eſt: Hoc eſt non po-
teſt effectualiter exerceri,(vt *Baldus ibid.*lo-
34 quitur) nihil enim efficit,quod nullum eſt.

Ex

Ex nihilo etenim nihil, vt decantatum Phi-
loſophorum aſſioma eſt, & efficitur, ex *text.*
35 *in can. Daibertum 13.* (ibi: nihil habuit, nihil
dare potuit) *prima quæſt. 7.* Vnde ſecundum
eoſdem dicitur, quòd: Res ſicut ſe habet ad
36 eſſe, ita & ad operari; operari nempe haud
poterit quod non eſt, & nullum eſt. Nequè
37 firmari poteſt quod nullum eſt. *Surd. conſ.*
37. num. 9. lib. 1. Rota Maceraten apud Marcum
Anton. Thomati deciſ. 17. num. 30.

38 Tùm quod Antonettus, cùm ob alie-
nationem, & vſurpationem, atque
applicationem ſibi ipſi factam bonorum, &
dotis beneficij prædicti, à iure ceciderit
præſentandi, & patronatus, tàm ſibi,
quàm à ſe deſcendentibus; eoquè priua-
tus ipſo facto fuerit, quin in ſententias, & pę-
nas dederit à Sacro Tridētino Concilio ſta-
tutas in *cap. 11. ſeſſ. 22. de reformat.* Et à Sacris
Canonibus. *Barboſ. in collectan. ad dictum cap.*
11. Sacri Concil. num. 13. & 14.

39 Quòd ſimonia formalis fuerit, pretio res
Deo dicatas diſtrahere, atquè proinde ſacri-
legum facinus, illudquè grauiſſimum, vt
Vrbanus II. *can. Saluator. 8. §. penſandum verò*
40 *eſt. 1. quæſt. 3.* decernit. Atquè propterea ius
ipſum patronatus, & præſentandi in alios cō-
patronos, qui non alienauerunt, nequè alie-
nationi aſſenſum præſtitere, transfuſum,
(Marinum, vt puta, & Rinaldum fratres, ip-
ſoſquè fundatoris cohæredes) totumquè ius
patronatus, & præſentandi in eos æquis par-
41 tibus tranſaltum; inſolidum enim apud ip-
ſos, & quelibet ipſorum ius patronatus fuit.
cap. 1. de iure patron. vbi *gloſ.* rationem redens:
42 inquit: *Quia res ſimplex eſt, & indiuiſibilis, &*
" *ſic ad quelibet hæredem in ſolidum tranſit, etiam*
" *ſi ex diuerſis, & inæqualibus partibus ſint hære-*
des. Ita illa *Ioan. Andr.* quem ſequitur *Abb. in*
cap. quarimoniam 9. num. 3. & 4. de iure patro-
nat. Vincet. de Franch. deciſ 85. nu. 1. Rota in Flo-
rentina iuris patronatus de Ianſigliazzis 14. Maij
1629. apud D. Duranum Epiſcopum Vrgellen
deciſ. 285. num. 9. par. 5. diuerſorum. & in impreſ-
43 *ſis per eum deciſ. 199. num* 10. Quamuis qui-
dem Marinus ad ſecum compræſentandum
hæredes Antonetti admiſerit, vnde ſibi præ-
iudicium intulit; quòd illos in quaſi poſſeſ-
ſione præſentandi cōſtituerit; iuxta *Ripa* do-
ctrinam in *in cap. cùm Eccleſia Sutrina. ſub nu.*
93. de cauſa poſſeſſion. & propriet. Rota apud S.
memor. Gregor. XV. deciſ. 417. num. 5. vbi Beltra-
44 *min. num. 13. & deciſ. 452. num. 15.* Etiam non
ſequuta effectuatione præſentationis. *Rota in*
recent. part. 2. tom. 1. deciſ. 174. num. 3. & 4. Vt
45 non valeat nunc mutare conſilium. *Claud.*
Tutius quæſt. 2. de iure patron. Rota in Gerunden
iuris aſſiſtendi in Capitulo 11. Decembris 1609.
coram Domino meo Coccino Decano deciſ. 407.

46 Præiudicium nihilominus haud parare
potuit Rinaldo, eiuſquè deſcendentibs, &
hæredibus, quin integram illi vocum me-
dietatem obtineant: Qua de cauſa, qui per
47 Marinum admiſſi ad præſentandum fuere
vna ſecum, non plus iuris habent, quàm ipſe
Marinus, qui ipſos admiſit, habebat. ex regu-
48 la *Nemo plus iuris in l. 55. ff. de regul. iuris d.*
can. Daibertum. 23. 1. quæſ. 7. Ex ratione, quam
ibi Vrbanus Secundus affert. dicens: *Quia*
qui nihil habuit, nihil dare potuit. & ſupra nos
quoquę alio ſenſu perpendimus. *cap. nuper*
6. de donat. inter virum, & vxor. Rota in Roma-
mana pratenſa venditionis 23. Ianuarii 1589. co-
rā Penia apud Marcheſanum p. 1. fol. 633. deciſ. 39.
num. 1. Flamin Carthar. deciſ. Genua 35. num. 3.

49 Pro vna itaquè Marini voce, & hi æſtima-
buntur, quaſi in ſtirpes, & non in capita. ad
text. in Clement. ſi plures 2. de iure patronat.

Vèrùm quia contra formam à fundatore
datam pręſentatio à Marino facta, proceſſit;
50 cum nulla illa ſit (vt diximus:) Nimirum
quod data facultatis forma ſeruanda ſit. alio-
quin nihil agitur. *cap. cum dilecta 22. §. cum*
51 *enim de reſcript.* Quia ea quæ ſunt de forma
non poſſunt omitti, vt *Bald.* inquit *in auth.*
matri, & auia, num. 3. C. quando mulier tutelæ of-
fic. fungi poteſt Rota apud Canaler. deciſ. 288. nu.
3. & part. 1. tom. 2. in recent. deciſ. 624. num. 1.
Gratian. Forenſ. par. 5. cap. 961. num. 10.

52 Præſentatio vtiquè ipſa euaneſcet, atquè
pro Hyacinto (vt putata à fundatore voca-
53 to) facta cenſebitur. Omnium proinde vo-
ces cum hic obtineat; hic vnus inſtituendus
erit ex præfata diſpoſitione, *text. d. cap. 3. de*
iure patron. Rota in d. Florentina iuris patronat.
coram Durano d. deciſ 285. nu. 1. part. 5. diuerſ. &
deciſ. 199. num. etiam 1. apud ipſum impreſſis.

Atquè ita ex his Ariſtarchi iudicio ſubē-
ter ſubiectis, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Vti hiſce ſcriptis diximus, negotium finē
vidiſſe audiuimus.

SVMMARIVM:

1 *Mors omnibus vna, atque ineuitabilis, num. 3.*
2 *Locus Eccleſiaſtes. 3. 2. & 18. illuſtratur, & expenditur.*
4 *Dierum terminus fixus eſt homini.*
Neminique cedit.
Etiam Principibus.
5 *Termini firmitas quanta Alciati emblemate illuſtratur.*
6 *Mors atra æquat omnia. ex Nanzianzeno.*
7 *Vitæ terminus communis eſt omnibus.*
8 *Detij Carafa S.R.E. Cardin. & Archiepiſcopi Neapolitani mors.*
9 *Aloyſius Riccius Vicarius Capitularis Neapoli,*

poli, & Epiſcopus Vici, celebratur.

10 *Text. Sacri Trident. Concilij ſeſſ. 24. cap. 1. §. itaquè ſtatuit. de reform. affertur.*

11 *Eccleſia Cathedrali vacante orationes, ſupplicantioneſquè publicæ, priuataque indicen dæ erunt pro bono paſtore obtinendo.*

Neque id ſemel, ſed donec Eccleſia paſtore im pleatur, num. 44.

12 *Capitulum Sede vacante poteſt publicas indicere proceſſiones pro bono paſtore impetrando.*

13 *Proceſſiones vnde dicantur? & n. 32.*

14 *Litaniæ vnde dicuntur? & num. 32.*

Ex antiqua conſuetudine à Sanctis Patribus in dictæ, num. 15.

16 *Regulares quicumque etiam monachi ad publicas proceſſiones accedere tenentur, & cōpelli, niſi acceſſerint, ex Sacro Trident. Concilio.*

Non tamen quacumquè ex cauſa. 17.

Quæ enumerantur.

Et num ad proceſſiones, quæ habentur defuncto Romano Pontifice, num. 21.

Et quid mortuo Epiſcopo? num. 19. Ex Zerola negatiuè, num. 30. & 35. & 42.

18 *Proceſſio habetur in ſolemnitate Sanctiſſimi Corporis Chriſti.*

20 *Innocentius VIII. obijt anno 1592.*

22 *Quod omnes tangit, hoc ab omnibus debet probari.*

23 *Ioannes Antonius Nouarius expenditur.*

25 *Regulares cogi haud poterunt accedere ad Cathedralem ad orationem quadraginta horarum ex Sacra Congregatione.*

25 *Oratio quadraginta horarum ex antiqua traditione accepta à Pio IV. Apoſtolica au ctoritate confirmata fuit.*

Atque à Clem. VIII.

Et à Santiſſimo Carolo Borromeo Cardinali, & Archiepiſcopo Mediolanen ſepiſſimè in vſum vocata.

26 *Regulares vacante Cathedrali tenentur rogare Deū pro bono Paſtore in illa habendo.*

27 *Proceſſiones ad publicas, quæ habentur vacante Cathedrali, an populus, vt accedat, compelli poſſit?*

Negatiuè.

28 *Lex quod non dicit, neque nos dicere debemus.*

29 *Iure quod cautum non eſt, neque dicendum.*

31 *Alternatiuæ ſufficit vnam partem impleri.*

33 *Genus omnes ſub ſe comprahendit ſpecies.*

34 *Lex generaliter loquens, generaliter eſt intel ligenda de omnibus ſpeciebus, ſub genere comprahenſis.*

36 *Diſparitatem, qui dicit, ipſe rationem reddere debet.*

37 *Regulares non ſunt è clauſtris auocandi quacumque ex cauſa.*

38 *Monachorum eſt ſolitariè degere, & ſua, aliorumquè peccata plangere. Monachus vnde dicatur?*

39 *Cleri, populiquè nuncupatione Monachi, regulareſquè nō comprahenduntur in odioſis, & pœnalibus.*

Secus in fauorabilibus.

40 *Clerus Secularis, & Regularis, vt diuerſa pronuntur.*

In pœnalibus & odioſis.

41 *Verba propriè ſtrictèque accipienda in materia odioſa.*

42 *Text. Sacri Trident. Concil. ſeſſ. 25. cap. 13. de regularibus refertur: comparatur, cum text. in cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. nu. 43.*

45 *Monachi Ordinis Sancti Benedicti, & Ciſtercienſis priuilegio fulciuntur, ne inuiti ad proceſſiones accedere compellantur.*

Ita quoad Monachos Congregationis Caſſinen Sacra declarauit Congregatio, nu. 46.

Niſi ad proceſſiones Sanctiſſimi Sacramenti.

47 *Scriptura priuata nullam in iudicio fidem facit.*

48 *Scriptura authentica dicitur, quæ ſigillo firmata eſt Epiſcopi, vel perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta.*

49 *Franciſcus Cardinalis Boncompagnus Archiepiſcopus Neapolitanus ab Vrbano Papa Octauo creatus, celebratur.*

50 *Maria Virgo Sanctiſſima Titularis eſt Cathedralis Neapolitanæ.*

51 *Mors refertur Eminentiſſimi D. Card. Boncopagni Archiepiſcopi.*

ARGVMENTVM.

Accedere ne teneantur regulares ad proceſſiones à Capitulo Sede vacante indictas ad impetrandum bonū à Deo Paſtorem? Et num cogi, compelliue, ni acceſſerint? Ad apparatum tex. Sacri Triden. Concilij cap. 1. §. itaquè ſtatuit ſeſſ. 24. de reform. & cap. 13. ſeſſ. 25. de regularib.

RES-

RESPONSIO XXIX.

1 VNa omnibus inſtat dies. Tempus
naſcendi, tempus moriendi. *Eccle-
ſiaſtes 3.2.& num.18. Dixi* (inquit)
2 *in corde meo de filijs hominum vt pro-
baret eos Deus, & oſtenderet ſimiles eos eſſe be-
ſtijs.* Homo enim cum in honore eſſet non
intellexit, comparatus eſt iumentis inſipien-
tibus, & ſimilis factus eſt illis. *Pſam.48.12. Id-
circo vnus interitus eſt hominis, & iumentorum.*
(Eccleſiaſt. ibid. num.19.) *& aqua vtriuſquè
conditio. Sicut moritur homo, ſic, & illa moriun-
tur.* Secundum corpus vtiquè, vt *Gloſſ. ordin.
ibid.* aduertit, & Hieronymus in *Epitaphio
Paula circa fin. tom.1. oper. fol. mihi 238. littera*
„ *B.* Sed ò mortalium fragilis, & caduca natu-
„ ra: (inquiens) & niſi Chiſtri fides nos extol-
„ lat ad Cęlum, & æternitas animæ promitta-
„ tur, cum beſtijs, & iumentis corporum v-
„ na cōditio eſt: idem occubitus iuſto, & im-
„ pio, bono, & malo, mundo, ac immundo, ſa-
„ crificanti, & non ſacrificanti: ſicut bonus, ita
„ & qui peccat, ſicut qui iurat, ita, & is qui iu-
„ ramēntum metuit, ſimiliter, & homines, &
„ iumenta in fauillā, & cinerem diſſoluuntur.
3 Ita ille. Ineuitabilis eſt qppe mors, & ineuita
bilē habet in res quaſcūq; neceſſitatē. Fixus
4 eſt omnibus dierū terminus, neminiquè ce-
cidit. Principibus etiam viris. Vnde dicit.

Nulli cedo. Quemadmodum Prudentius
cecinit.

„ *Inſtat Terminus, & diem*
„ *Vitinum ſenio iam Deus applicat.*

Et Homerus dixit.

Nec vis Herculea fatum euitauit acerbum.

Et Seneca in Hercule furente

Certo veniunt ordine Parca,
Nulli iuſſo ceſſare licet,
Nulli ſcriptum proferre diem.

Nam *breues dies hominum ſunt* (Iob. inquit
*14.5.) numerus menſium eius apud eſt: conſtituiſti
terminos eius, qui præteriri non poterunt.*

Vnus dies omnibus fert ſententiam: *Sene-
ca in epiſt.* dixit. Et Plinius *hiſt. nat. 7. cap. 40.*
Alius de alio iudicat Dies, & tamen ſupre-
5 mus de omnibus. Hinc Alciatus *emblemate*
157. de termino loquens, dixit.

„ *Quadratum infoditur firmiſſima teſſera ſaxum,*
„ *Stat cirrbata ſuper pectore imago tenus,*
„ *Et ſe ſe nulli profitetur cedere; talis*
„ *Terminus eſt; homines qui ſcopus vnus agit.*
„ *Eſt immota dies, præfixaquè tempora fatis.*
„ *Deque ferunt primis vltima iudicium.*

6 Omnia mors atra æquat, cum rapit nos,
vt Gregorius Nanzianzenus carmine ad ſuā
animam loquens dicit.

„ *Mors atra cum rapit nos.*

Et de externi hominis vilitate, *num. 20.* ſe-
quentibus.

„ *Inter defunctos quid nam eſt diſcriminis? oſſa*
„ *Cinere Iri, Tantalidiſque pares.*
„ *Par Conſtantino famulus meus. (hic ergo tantùm*
„ *Excipio tumulum, diues, inopeſquè pares.*
„ *Atquè hic iſta quidem. Aſt alio, qua cōdit in æuo*
„ *Vltima lex prauis, quis memorare queat?*

7 Communis itaquè vitæ terminus eſt om-
nibus; vt idem Nanzianzenus *orat. 26. num.
29.* inquit. Omnes enim ſimpliciter mori-
mur. Secundum annotationem Eliæ Cratē-
bs in eundem locum Nanzianzeni.

Et pace, & bello cunctis ſtat Terminus æui.

Sillius Italicus lib.3. belli punici dixit.

8 Ex humanis proinde aſſumpto Eminen-
tiſſimo Domino D. Detio S.R.E. Cardinale
Carafa, Archiepiſcopo Neapolitano, fuit per
Capitulū electus Vicarius Dominus Aloy-
9 ſius Riccius, tūc Canonicus, tūc verò Epiſco
pus Vici Equē. Huius viri præconia, (ne aſsē
rator videat) ex ſe ipſis, typis impreſſa volumi
na; & memoriā pęnè diuinā, prædicāt. ſuper-
uacaneū, itaquè exiſtimo, ab extraneo laudū
ſumere materiam, qui ex ſe ipſo laudatur.)
Fuerunt ea propter Generales in dictæ pro-
ceſsiones ad ſupplicationes publicas haben-
das ꝑ bono paſtore imperrādo. Publicatiſq;
edictis, omnes quoq; Regulares inuitati fue-
re, & ſub pęnis, & cēſuris ni accederēt. Stata
dic: Patres S. Benedicti Congregationis Caſ-
ſinen ſe ipſos accedere haud teneri, me Pa-
trono cauſæ apud Dominum Vicarium e-
dicebant, inſtante illo, vt accederent; & ni id
facerent ſe ad præſcriptum edictorum actu-
rum comminabatur. Reſiſtebam.

10 Quòd Sacrum Tridentinum Concilium
ſeſſ.24.cap.3. de reform. quid Cathedrali vacā-
te agendum ſit decernens, ſequentibus diſ-
ponit.

11 „ *Itaquè ſtatuit,* (dicens) *vt cùm primum Eccle
„ ſia vacauerit, ſupplicationes, ac praces publicè, pri
„ uatimquè habeantur; atquè à Capitulo per Ciuita-
„ tem, & diæceſim indicantur, quibus Clerus, popu-
„ luſquè bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare.*

12 Quamuis porrò ex verbis iſtis Sacroſan-
ctæ Synodis (*Supplicationes, & preces publicè,
priuatimquè habeantur:*) vt publicas proceſſio
nes indicere valeat Capitulum, ac pro eo
Vicarius Capitularis, cum per eas publicè
preces, ſupplicationeſquè ad Omnipoten-
tem Deum habeantur: proceſſioneſquè di-
cantur, quòd ordinatè Clerus, populuſquè,
procedat, ab eundo, vel procedendo: vt
omniſcius Petrus Gregorius Tholoſates
partitionum iuris Canonici lib.1. cap.3. aduer-
tit, quem ſequitur *Campanilis Epiſcopus La-
quedonen in diuerſor. Iur. Canon. rub. 12. cap. 13.
num. 118. & Pater Andræas Piſcara Caſtaldus in
praxi cæremoniarum lib.2. ſect. 10. de proceſſioni-*
14 *bus cap.1. num.1.* Quæ etiam alio nomine li-
taniæ nuncupantur; quòd procedat Clerus
populuſquè litanias canendo, diuinamquè
opem per ſanctorum inuocationem depo-
ſcendo: vt ex Concilio Laodicen *cap.17. edi-
tione 2.* pluribus etiam adnotat Doctiſsimus
ille Vir, & Eminentiſſimus *Cæſar Baronius* S.
R.E. Cardin. Sācti Philippi Nerij diſcipulus,
in

Digitized by Google

in annotationib. ad Martyrologium Romanum ad diem 25. Aprilis de Sancto Marco Euangeliſta agens, *verbo Litania maiores. idemquè*
15 *Caſtaldus d.cap.1,num.1.* eſt nouella Iuſtiniani 123.*cap.32.* Eſtquè antiquiſſima in Eccleſia Dei Sanctorum Patrum conſuetudine confirmata inſtitutio, vt *Baron.& Caſtald.vbi ſupra num.2.* aduertunt. Et Rationale diuinorum officiorum, *lib.4.cap.6.num.15. idem Baron.annalium lib.1.circa annum Domini* 58 *fol. mihi* 534.*littera E.* Non ex hoc tamen ita per
16 ſpicuè inferri poteſt, Regulares inuitari, vt accedant, compelliquè, niſi acceſſerint poſſe, iuxta diſpoſita per idem Sacrum Tridentinum Concilium *ſeſſ.25. cap.13. in fin.de regular.* ſequentibus loquens.

„ *Exempti autem omnes, tàm Clerici ſeculares,*
„ *quàm* Regulares *quicunquè, etiam Monachi ad*
„ *publicas proceſſiones vocati, accedere compellan-*
„ *tur, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura*
„ *perpetuò viuunt.* Sic Sacrum Concilium.

17 Non equidem quacunquè ex cauſa vexandi Regulares fuerint ad proceſſiones publicas accedere. *cap. nimis praua 17. aliàs penult.de exceſſib.prælator.* quo loco *Abb.Card.& Hoſtienſ.* cauſas enumerantes, quibus publicis proceſſionibus Regulares accedere tenentur in nouo introitu Epiſcopi (dicunt) vel legati; vel imminente peſte, ſeu alio flagello; vel ad Generales proceſſiones, quæ fiunt poſt Paſcha ante feſtum Aſcentionis: ſiue etiam Iubeleis: vt poſt Cappellam Tholoſan. *quæſt.* 485. & Aufrerium in adnotation.ad eam, ſequitur in *praxi Epiſcopali* Dominus Epiſcopus Genuens.*cap.60. de proceſſionib num.1.& ſeq. Vngolin. de poteſtate Epiſc. part.2.cap.20.§.2.num.6. Riccius ipſe par.4.collectan.882.in fi.& in praxi panarum reſolution.* 308 *num.7.part 1.& part.4 deciſ.379.Card.Tuſcus lib.6.littera P.concluſ.799. Campanil. d.cap. 13.num.18. Eraſmus à Cocbier. de iuriſdict.in exemptos part.2. quæſt.45.num. 109. Barboſ.de offic.Epiſc.part.3 allegat.78.num.2.Tamburrin. de iure Abbat.tom.1.diſput.24.quæſt.8.* qui meminit conſtitutionis Pij V.§.19 *Ioann.Baptiſta Lezana in ſumm.regular.quæſt.cap.9. num. 47.part.1.& cap.1.num.50.part.2. Ioan.Anton. Nouarius Canonicus Neapolitanus*, longè poſt hæc ſcripta prælo præſſus *in ſumm. Bullar.tit.*
18 *de proceſſionibus num.12.* Adde etiam in proceſsione publica, & Generali, quæ ex conſuetudine habetur in ſolemni feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti, iuxta diſpoſita per Vrbanum VI.& Clementem Papam V.*in Clement.vn de reliquiis, & venerat.ſanct.* & Sacrũ Trident.Concil.*ſeſſ.13.cap.5. & 6.de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacrament.* Epiſcopus quoq; Minoren.*Thomas Zerola in praxi Epiſcp part. 1.verbo proceſsiones ad primum*, quo loco, quãuis ipſe inter proceſſiones publicas, quæ ob publicam vtilitatem indicũtur, has quoquè
19 enumeret, quæ vacante Eccleſia Cathedrali à Capitulo ad impetrandum ab Omnipotenti Deo bonum Paſtorem, indicuntur, enumeret, haud tamen, ita figit pedem (vt dici conſueuit), vt hoc affirmet; verum ſub dubio relinquit: meminit tamen proceſſio-
20 num, quæ anno 1592. indictæ fuere Neapoli vacante Sede Apoſtolica ob deceſſum Innocentij Papæ Octaui, ad impetrandum bonum Pontificem à Benigniſſimo Deo Vniuerſali Eccleſiæ ſuæ. Actumquè tum fuiſſe multis aſſidentibus Prælatis, & viris doctis: an compelli Regulares poſſent ad publicas
21 illas proceſſiones accedere? Reſponſumquè, cum cõſilio, compelli poſſe. Quòd cauſa eſſet Vniuerſalis, pro commodo vniuerſali totius Chriſtianæ Reipublicę, & Eccleſiæ: Omneſquè tragere, vt Bonum ſortirentur Pontificem; debere proinde ab omnibus
22 probari.*regula quod omnes 29. de regul. iur.in 6.Gloſſ.fin.in cap fin.de his, quæ fiunt à prælat.ſine conſenſu capituli; cap.ad hæc 7.in fin. de offic.Archidiani. l.fin.C.de aucthor. præſtan. Rota apud Card. Caualer. deciſ.57. num.6.* ſequiturquè idem *Nouarius d.num.12.* quamuis in fine addat: *Et tandem in vacatione Eccleſiæ Cathedralis pro impetrando à Deo bono paſtore. Concil. Trident.ſeſſ.24. cap.1.de reform.* Verum ipſe neque ratione vlla, nequè alicuius alterius authoritate nititur, vt ei fides habenda ſit minimè *tex.in can.ego ſolis 5.diſt. 9.*vbi Hieronymus ſequentibus *epiſt.* 8. loquitur:

„ *Alios autem ita lego, vt quantalibet ſan-*
„ *ctitate, quantaue doctrina polleant; non ideò ve-*
„ *verum putem, quia ipſi ita ſenſerunt; ſed quia mi-*
„ *bi per alios authores, vel canonicas, vel probabiles*
„ *rationes, quod à verò non abhorret, perſuadere po-*
tuerunt

24 Hinc profectò ſequitur; cogi haud poſſe Regulares extra proprias Eccleſias accedere in celebratione quadraginta horarum in quibus Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramẽtum publicè exponitur: quamuis toti populo talis indicatur orátio, & pro publica vtili-
25 tate, vel neceſſitate. Quamuis laudabilem conſuetudinem, antiqua traditione acceptam Pium IV. fęlicis memoriæ Apoſtolica aucthoritate confirmaſſe: eaquè ſapiſſime vſum fuiſſe in maximis illis ſuo tempore peſtis graſſantis calamitatibus Sanctiſſimum illum S.R.E. Cardinalem, Archiepiſcopum Mediolanen Carolum Borromeum ad iuſtam Diuini numinis prouocatam populorum facinoribus placandam iram, refert. idẽ Caſtaldus *in d. praxi caremoniarum lib. 2. ſect.2. cap.7.nu.1.* Clementemquè Papam Octauũ eodẽ anno 1592.ſua precipiſſe cõſtitutione, vt toto anno in ſingulis Vrbis Eccleſijs inſignioribus, tàm ſecularium, quàm Regularium per turnum orationes huiuſmodi haberentur: ſat nempè fuerit, ſi in proprijs Eccleſijs huiuſcemodi orationi vacent regulares ipſi, vt ad materiam dicti *text.Sacri Trident.Concilii cap.13 ſeſſ.25.* Sacram declaraſſe Congregationem refert Epiſcopus Theleſinus

ſinus

Digitized by Google

ſinus *Franciſ. Leo in Theſauro fori Eccleſiaſt. par.1.cap.1.cap.8.num.18.in fin.Genuenſ.d.cap. 64.num.3.Idem Ioan. Anton. Nouar.dict. tit.de proceſſionib.num.19.*

Abſimili non itaquè modo,incongruum haud erit,ſi in proprijs orationi , ſupplica-
tionibuſquè vacent Regulares ad bonum à
26 Deo Paſtorem impetrandum,nequè vexen
tur publicas ad proceſſiones accedere: quod
Sacrum Concilium non ſpeciatim de pro-
ceſſionibus loquatur,nequè regularium me
minerit,ſed abſolutè loquatur:*Supplicationes
ac praces publicè,priuatimque habeantur,atque
à Capitulo per Ciuitatem,& diæceſim indicantur
quibus Clerus , populuſquè bonum à Deo paſtorē
27 valeat impetraret* . Quid enim ſi populus ad
ſupplicationes,ſiue proceſſiones,eandem ob
cauſam indictas,accedere noluerit;nunquid
coget illum Capitulum cenſurarum mu-
28 crone? Non vtiquè , quòd hoc , Sacrum
Concilium non dicatiue nequè nos dicere
debeamus *cap.2.ne ſede vacant. cap.2. de tran-
ſlat.Epiſcop.can.conſuluiſti 2.quaſt.4.l.ſi ſeruum
70.§.prætor ait, ff.de acquirend. hared.* Non
29 enim dicendum , quòd iure cautum non
eſt.*Nauarr.conſ.6.num.11 . lib.3. de donat. Sanch.de matrimon.lib.6.diſput.36.ſub num.2.*
30 Vt nequè etiam de regularibus aſſeren-
dum ſit, cùm de illis Sacrum Concilium
minime loquatur:& ſat, ſuperquè erit,ſi in
proprijs Eccleſijs orationes ad Deum pro
bono paſtore impetrādo,ſuderint,vt ſub il-
lis ſaltim compræhendantur verbis *(priua-
31 timquè habeātur:)* atquè alternatiuè vna pars,
etiam quo ad regulares,impleatur; ad regu-
lam *in alternatiuis 70.de regul iur.in 6. cap in-
ter cateras 4.§.fin .vbi gloſſ.etiam verbo quodcun
què de reſcript l.ſi quis ita ſtipulatus fuerit 129.
ff.de verbor. obligat. gloſſ. in Clement. vn. §.
quin etiam , verbo aut de conceſſion. praben. &
in Clem.1. verbo, vel quorum de iudic Calderin.
conſ.vlt.quidam ædificauit in princip. de iure pa-
tronatus,Rota apud Cardin. Manticam deciſ.31.
num.4.Franciſ.Merlin.deciſ.Lucenſ.9.num.2. Ro
ta in recent.part.2 tom.2.deciſ.719.num.1.in fin.
& apud Coccinum deciſ.263.nu.2.& apud Card.
Canaler.deciſ.165.num.3. & part.1.diuerſor.de-
ciſ.122.nu.1.et apud Caſſador. deciſ.7. num.9. de
iure patron. apud Cardin. Seraphin. deciſ.1165.
num.8.*

Præterea,nequè verba illa:(*Supplicationes,
ac preces publicè,priuatimquè habeantur:*) dire-
32 ctò proceſſiones inferunt;quamuis, & ſup-
plicationes, & litaniæ , & proceſſiones dici
poſſint,quòd in illis ſuppliciter Dei auxiliū
imploretur,vt *Caſtaldus d.lib.2.ſect.10. cap.1:
num.1.* adnotat; litanias à verbo Græco, τὴν
λιτὴν id eſt litaniam , quam proceſſionem
appellabant , dictas; vel magis ex lexicon
λιτανεία Litania,quæ ſupplicationem præceſ-
què ſignificat;à ſupplicando, ſimulquè vna
procedēdo:expiationiſquè cauſa publicè in
dici conſueuerint, vt ex Tertulliano,Hiero-
nymo,ac Baſilio docet *Card. Baronius* ad di-
ctum annum Chriſti 58. *fol. 534. littera C.
primo annalium tomo. & Tuillius ad Alciati
emblema 131. verbo. Ergo lita* . Cùm poſ-
ſint ſupplicationes , preceſquè publicè in
Eccleſia fieri , & in illis Regulares acce-
dere minime tenebuntur (vt in ſuperiori-
bus diximus.) & Sacrum Concilium ge-
33 neratim loquitur(*ſupplicationes , ac preces*)
vt omnes comprehendat ſupplicationum
ſpecies,ſiue per proceſſiones, ſiue alio mo-
dò,& publicè, priuatimquè. Lex enim gene-
raliter loquens,generaliter quoquè exaudi-
ri debet de omni ſpecie,quæ ſub genere cō-
præhenditur. *Rota apud Puteum deciſ. 266. in
princ.lib.2.Nauar.conſ.220.num.6.in fin. de ſen-
35 tent.excomm.lib.5.* Vt ſicuti ad illas,quamuis
publicas, quæ in Eccleſia habebuntur acce-
dere minimè teneantur ex ſuperioribus di-
ctis;ita planè,nequè ad iſtas , quæ proceſſio-
naliter habebuntur.Cùm nulla ſit maior ra-
tio in iſtis,quàm in illis. Alioquin diſparita-
36 tem dicens, ipſe rationem in medium affe-
rat.*ad text.in l.in exceptionibus 19.ff.de probat.
l.2.C.ex quib cauſis minor.* Nequè quacunquè
37 ex cauſa è ſuis clauſtris ſint regulares euo-
candi,nequè grauandi *ad text.in d. cap. nimis
38 praua 17.de exceſſib prælatorum.* Quod mona-
chorum ſit non diſcurrere per plateas , ſed
ſolitariè illos agere.(*monos* enim Græcè (μό-
νος) ſolitarius dicitur.) atquè ſua , populiq;
peccata plangere, iuxta *text. in can placuit.1.
& can.hinc eſt etiam 39.§.monachus 16.quaſt.1.*
Vt Hieremias *Trenor.3.28.* dicit:*Sedebit ſolita
rius,& tacebit,quia leuauit ſe ſuper ſe.*

Cæterum verbis illis (*Quibus Clerus popu-
luſquè bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare.*)
Non videtur Sacrum Concilium Regula-
res includere voluiſſe, vt ad indicedas pro-
ceſſiones fortaſſe , accedere compelli vale-
rent.

Quippè,& ſi populi, cleriuè nuncupatio-
39 ne Regulares,atquè etiam Monachi in his,
quæ eorum concernunt commodum fauo-
remquè compræhendantur ; ſecus tamen in
odioſis eſt:Cùm præſſa in his,ac ſtricta inter
pretatio fieri debeat,regula *odia reſtringi 15.
de regul.iur.in 6.Abbas ſingulariter in cap.1.n.7
ne Clerici,vel monach.Geminian in c. ſciant cun
cti 12.num.3.& in cap.Generali 24. nu. etiam 3.
de electione lib.6.*
40 Quam ob cauſam vti diuerſa æſtimantur
Clerus ſecularis , & Regularis in materia
potiſsimum pœnali,& odioſa, quòd verba
41 propriè , ac preſsè in hac materia exaudiri
oporteat;*ad text.in cap. ſtatutum 22. de elect.in
6.Felin.in cap.tua nos 11.num.1. de iure iuran.
Syluester in ſum. verbo clericus 1. num.1.* Epi-
ſcopus Minoren *Zerola in praxi verbo cleri-
cus,§.1.part.1.Carolus de Graſſis de effect lib. Cle-
ricatus in prælud.nu.249.Genuenſ. in praxi cap.
48.de domicilio Clericorum num 8.in addit. im-
preſſa Romæ anno 1609. Ioann. Maria Bellettus*

T Epi-

Epiſcopus Hierá cen diſquiſitionis Clerical.tit.1. de diſciplina clericali,§.2.num.19.& 26.

42 Comprehendere haud vtiquè Regulares Sacrum Tridentinum voluit,cùm de Clero, populoquè meminit tantummodò *(quibus Clerus,populuſque)*.Quemadmodum de proceſſionibus loquens *d. cap.13. ſeſſ. de regular.* aperte,diſtinctimquè Cleri ſecularis, Regulariſquè meminit: *Exempti autem omnes,* (dicens) *tàm Clerici ſeculares,quàm Regulares qui cumquè etiam monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur.*

43 Diſtinctim proinde Sacrum Tridentinũ Concilium loqui voluit *d.cap.1.ſeſſ.24.de reformat.* Cleri,populiquè memoriam faciens; vt Regulares in hac parte ſe includere noluiſſe oſtenderet:quòd nequè ſimpliciter de proceſſionibus loqueretur: ſed de ſupplicationibus,præcibuſquè publicis;quæ etiam (proceſſionibus non indictis) fieri publicè in Eccleſia poterunt.Fitquè id manifeſtam,

44 quòd non ſemel ſupplicationes,præceſquè à Clero,& populo publicè, priuatimquè ad bonum à Deo paſtorem impetrandum, haberi Sacrum Concilium præcipit; ſed adſuſquè orbatæ Eccleſiæ de Paſtore prouideatur,vt de Petro Apoſtolo *actorum 12.5.* dicitur *Oratio autem fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo.* Vt ſicuti non quotidie proceſſiones fieri oportet;at quotidie,& inceſſanter præces,ſupplicationeſquè ad Deũ pro bono Paſtore ſortiendo habere; nequè item quotidiè Regulares ad illas accedere oportebit:nequè proinde verba illa de proceſſionibus exaudire neceſſe erit, neq; Regulares, vt ad illas accedant, vocare,atquè compellere.

55 Accedat his quoquè quòd Monachi ordinis Sancti Benedicti, ſicuti Ciſtercienſes, priuilegijs ſunt muniti:ne inuiti ad proceſſiones accedere compellantur. Secundum *Henriq.in ſumm.lib.7. cap.26.§.3. & Emanuel Rodriq.tom.2.quæſt.26.art.2.* ſequiturquè *Ioan. Anton.Nouar.d.tit.de proceſſionib.n.9.*

46 Et Sacra ipſa Cõgregatio Sacrorum Rituum 10. Iunij MDCII. in vna Placentina pro his Patribus S. Benedicti Congregationis Caſſinen declarauit: Compelli eos haud poſſe ad proceſſiones accedere, excepta proceſſione ſolemni,quæ in ſolemnitate Sãctiſſimi Sacramenti feria quinta poſt feſtum Sanctiſſimæ, & Indiuiduæ Trinitatis annis ſingulis habetur, iuxta allatam *Clement. vnicam de reliquiis,& venerat.Sanctorum.* Sequentibus nempè decretum loquitur, videlicet.

„ *Pro Monachis S. Sixti Cõgregationis Caſſinen*
„ *Placentiæ cõmorãtibus:narratũ fuit:quòd ipſi Mo*
„ *nachi nunquã in eadẽ Ciuitate,nec alibi ſoliti ſunt*
„ *accedere ad alias proceſſionẽ proceſſiones, præter-*
„ *quã ad Sãctiſſimi Sacramẽti. Nunc verò Epiſco-*
„ *pus vult eos cogere,vt accedant, etiã ad proceſſio-*
„ *nes,quæ fieri ſolent pro Rogationibus maioribus,*
„ *& minoribus ſingulis annis,ad quas nũquã antea*
„ *acceſſerunt,at propterea petierunt, non aſtringi*
„ *vltrà eorum ſolitum,& conſuetum.*
„ Congregatio Sacrorum Rituum reſpon-
„ dit:Monachos prædictos non eſſe vllo mo
„ do cogendos accedere, niſi ad proceſſionẽ
„ Sanctiſſimi Sacramenti iuxta eorum anti-
„ quam conſuetudinem:quam tam dictis Mo
„ nachis Placentiæ commemorãtibus, quàm
„ alijs eiuſdẽ Congregationis Caſſinenſis vbi
„ que ſeruandam eſſe cenſuit, & declarauit.
Die 10.Iunii 1602.

Dominicus Epiſcopus Hoſtienſ.Card.Pinellus.

Loco † Sigilli.

I.P.Mucantius Secretar.Congregationis.

Declarationis huius meminit quoq; *Tamburinus d.diſput.24.quæſt.8.num.2.*

Hãc declarationem Romæ prælo cuſſam coram præfato Domino Vicario Capitulari exhibuit Pater Procurator Monaſterij. At Dominus Vicarius illam non eſſe au-
47 thenticam obiecit. Nullam proinde,vti de priuata ſcriptura, rationem habendam eſſe edicebat. *ad text.in l. inſtrumenta 5. cum aliis ſequentibus C.de probationib. l. ſcripturas 11. C. qui potiores in pignor.habeantur.*

Verùm præſentaneo remedio obiectioni occurri. Effeci enim,vt Abbas Monaſterij illam ſuo ſigillo vallaret,manuque Cancellarij ſubſcribi faceret. Quod effecit. Authentica nempè dicitur ſcriptura,quæ ſigillo eſt roborata Epiſcopi,vel alterius Prælati, perſonæquè in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ,iuxta tradita per *Gloſſ in cap.peruenit.2.verbo ſigillo de fideiuſſoribus per illum eundem text. Abb.cap.1.num.1.& cap.1.num.1.& 14. 15. & 16.de fide inſtrument.cap.poſt ceſſionem.7.vbi Felin.num.17.de probat.Capella Tholoſ deciſ.24.& 91.Affli.deciſ.271.num.4.Petrus Gregor Tholoſat.Syntagmat.iuris vniuerſ.part.3.lib.48.cap.14.num.3.4 & 5.Crauetta conſ.46.num.5.Hieronymus de Federitis reſolution.criminalium reſol.1.num.11.poſt 2.vol.Conſil.Farinac.cap.ſi canonici 2.de offic.ordin in 6.Bald.in l.bonæ fidei C. de iure iurand.Oldrad conſ.100.in executione nu. 6.Rota apud Card.Caualer.deciſ.142.*

Fuit proinde authentica ſcriptura habita: & Patres ad proceſſiones iam indictas non acceſſere;ſicuti neque Patres ordinis eiuſdẽ Sancti Benedicti Congregationi Montis Oliueti.

Adnotare hic quæ paraueram,operæ pretium me facturum putaui Amicè benignequè Lector, cuius ſaniori purgatiue iudicio lubens hæc ſubmitto. E re tua tamen erunt, ſi,vt ſunt res humanæ, alias talis moueatur diſceptatio.

ÇA-

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Cleri, Populiquè preces excepit pijſſimus
ipſe Omnipotens Deus:& Eccleſię Neapoli-
tanæ Paſtorem dari permiſit per ſuum in
terris Vice Deum, Pontificem Maximum
Vrbanum Papam Octanum,(quem ipſe diù
incolumem ſeruet,ad Eccleſiæ ſuæ commo
49 dum.) Eminentiſſimum, & Reuerendiſſi-
mum Dominum D.Franciſcum S.R.E.Car
dinalem Boncompagnum Gregorij XIII.
Fœlicis, Sanctequè Memoriæ pijſſimi olim
Principis,Orbiſquè moderatoris,nepotem.
Huius optimi præſulis laudes hic curſim
aſcribere, decerpere magis eſſet, quam ad-
didiſſe aliquid. Marci Tullij Oratorum
patenti linguæ, calamoquè relinquendæ
magis,quàm inerudìti hominis perſtrepero
ſono dicendas dare.Ipſæ animi eius dotes ſe
ſe produnt: doctrina, virtutes, correſpon-
denſquè ſemper vitæ integritas, linguarum
notitia non vulgaris,Græcæ,& Hebrææ,mu
ſices quoquè, iuris vtriuſquè peritia,artium
què,ac Sacræ Theologiæ,non ne linguæ ſſit
quæ tanti paſtoris prædicant laudes? Can-
delabrum eſt ſupra montem poſitum,vt lu-
ceat omnibus,qui in domo ſunt. Lucis hu-
ius fulgore,viam haud errabunt Neapolita-
ni; hanc intueantur, vt ad lucernam inclitæ
Ciuitatis Ieruſalem, quæ eſt Agnus, duce
hac, & illa,peruenire tandem valeant. Deus
Omnipotens incolumem illum ſeruet; vt
glorificetur in dies magis,magiſquè nomen
Sanctum eius,Patris, & Filij, & Spiritus ſan-
cti, Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis,qui eſt
vnus Deus in Eſſentia, Trinuſquè in perſo-
nis,cui eſt honor, & gloria per ſæculorum
ſæcula: quem laudant Angeli, Cherubin,
quoquè,ac Seraphin,qui non ceſſant clama
re quotidie:Sanctus,Sanctus,Sanctus,Domi-
nus Deus Sabbahoth.Sanctus Pater, Sanctus
50 Filius,Sanctus Spiritus Sanctus. Beatiſſimæ
quoquè ſemper Virgini Mariæ Sanctiſſimę,
Ieſu Chriſti filij Dei Parenti, Neapolitanæ
Eccleſiæ(ab aſſumpta) Titularis Sanctoquè
Martyri, & Epiſcopo Ianuario Patrono in-
clyto, quod Sanctis precibus ſuis, potentiq;
protectione tãtũ nobis impetrauere Paſtorẽ
gratias ſemper agamus,Cõciues:vocemquè
eius agnoſcamus, ſequamurquè, ad æterna
vt peruenire præmia vna cum eo valeamus
tandem, Dei vultum in æternum contem
platuri,in quem deſiderant Angeli proſpice
re, 1. *Petri* 1.12.Quod ipſe ſua nobis præſtet
gratia,& benignitate. Amen.
51 Dùm autem hæc typis cuderentur,bonus
Paſtor poſt multos dies, & menſes quibum
grauiſſima infirmitate detentus fuit,demum
die 9. Decembris currentis anni 1641. ſuo
Creatori,in quem ſperauit, & credidit, ani-
mam redidit.Sic vitæ Principis huius termi-
nus fuit.ſic omnes morimur, & quaſi aquæ
dilabimur,quæ non reuertuntur.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis adbibitione tranſitus à defuncto in hæredem fit.*

2 *Hæredis, atquè defuncti vna perſona videtur,& num.35.*

Et in hæredem iura, actioneſque omnes, tàm actiuè, quàm paſſiuè transfunduntur, num. 3. atque dominium, num. 10.

4 *Hæreditas quid? ex Vlpiano.*

5 *Hæreditatis adbitione, nomen extinguitur hæreditatis.*

6 *Inſtantia cum defuncto, viuente eo cepta, aduerſus hæredem proſequi debet.*

Atque hæredis ſub nomine ſententia proferri, num. 7.

Alioquin nullum euadit, quod geſtum fuit.

8 *Sententia contra viuẽtem lata, exequi haud debet, eo in humanis eſſe deficiente, ni hæres citetur.*

Et ita in praxi ſeruatur.

9 *Hæreditatis adbitione, bona defuncti eſſe definunt, propriumque hæredis patrimonium fiunt.*

Neque origo attenditur, vnde venere, ſed perſona, in quam transfuſa fuere.

10 *Hæres adbita hæreditate dominus efficitur bonorum omnium hæreditariorum.*

Præſertim vero ſi ſuus hæres fuerit, num. 11.

Continuatur nempe in eum, quàm denuo dominium aquiratur.

12 *Imperium dilatatur potiùs, quàm mutatur, cum in poſteros tranſit.*

13 *Filius viuente adhuc patre, quaſi Dominus habetur; eoquè proinde ex humanis ablato, non hæreditatem, ſed liberam quaſi bonorum adminiſtrationem conſequitur, ex Paulo Iure Conſulto.*

14 *Hæres vti hæreditatis Dominus, ea iam adbita, in iudicium vocari debet: alioquin inutiliter agunt creditores.*

Cùm hæredes oneribus hæreditarijs obnoxÿ fiant, num. 15.

16 *Onera hæreditaria in hæredes tranſeunt.*

17 *Actor rei forum ſequi debet, ſiue in rem, ſiue in perſonam ſit actio.*

Alioquin inutiliter agit, num. 18.

18 *Clericũ coram incompetente layco Iudice cõpellans, Iuris Canonici pœnas haud effugit.*

Siue in ciuilibus, ſiue in realibus eum conueniat, num. 19.

Epiſcopus Hiera cen diſquiſitionis Clerical.tit.2. de diſciplina clericali,§.2.num.19.& 26.

42 Compræhendere haud vtiquè Regulares Sacrum Tridentinum voluit,cùm de Clero, populoquè meminit tantummodò *(quibus Clerus,populuſque)*.Quemadmodum de proceſſionibus loquens *d. cap.13. ſeſſ. de regular.* aperte,diſtinctimquè Cleri ſecularis, Regularisquè meminit:*Exempti autem omnes*, (dicens) *tàm Clerici ſeculares,quàm Regulares qui cumquè etiam monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur.*

43 Diſtinctim proinde Sacrum Tridentinū Concilium loqui voluit *d.cap.1.ſeſſ.24.de reformat.*Cleri,populiquè memoriam faciens; vt Regulares in hac parte ſe includere noluiſſe oſtenderet:quòd nequè ſimpliciter de proceſſionibus loqueretur: ſed de ſupplicationibus,præcibuſquè publicis;quæ etiam (proceſſionibus non indictis) fieri publicè in Eccleſia poterunt.Fitquè id manifeſtum,
44 quòd non ſemel ſupplicationes,præceſquè à Clero,& populo publicè, priuatimquè ad bonum à Deo paſtorem impetrandum, haberi Sacrum Concilium præcipit; ſed aduſquè orbatæ Eccleſiæ de Paſtore prouideatur,vt de Petro Apoſtolo *actorum 12.5.*dicitur *Oratio autem fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo.* Vt ſicuti non quotidie proceſſiones fieri oportet;at quotidie,& inceſſanter præces,ſupplicationeſquè ad Deū pro bono Paſtore ſortiendo habere; nequè item quotidiè Regulares ad illas accedere oportebit:nequè proinde verba illa de proceſſionibus exaudire neceſſe erit, neq; Regulares, vt ad illas accedant, vocare,atquè compellere.

55 Accedat his quoquè quòd Monachi ordinis Sancti Benedicti, ſicuti Ciſtercienſes, priuilegijs ſunt muniti:ne inuiti ad proceſſiones accedere compellantur. Secundum *Henriq.in ſumm.lib.7. cap.26.§.3. & Emanuel Rodriq.tom.2.quæſt.26.art.2.*ſequiturquè *Ioan. Anton.Nouar.d.tit.de proceſſionib.n.9.*

46 Et Sacra ipſa Cōgregatio Sacrorum Rituum 10. Iunij MDCII. in vna Placentina pro his Patribus S. Benedicti Congregationis Caſſinen declarauit: Compelli eos haud poſſe ad proceſſiones accedere, excepta proceſſione ſolemni,quæ in ſolemnitate Sāctiſſimi Sacramenti feria quinta poſt feſtum Sanctiſſimæ, & Indiuiduæ Trinitatis annis ſingulis habetur, iuxta allatam *Clement. vnicam de reliquiis,& venerat.Sanctorum.*Sequentibus nempè decretum loquitur, videlicet.

„ *Pro Monachis S. Sixti Cōgregationis Caſſinen*
„ *Placentiæ cōmorātibus:narratū fuit:quòd ipſi Mo*
„ *nachi nunquā in eadē Ciuitate,nec alibi ſoliti ſunt*
„ *accedere ad alias proceſſionē proceſſiones, præter-*
„ *quā ad Sāctiſſimi Sacramēti. Nunc verò Epiſco-*
„ *pus vult eos cogere,vt accedant, etiā ad proceſſio-*
„ *nes,quæ fieri ſolent pro Rogationibus maioribus,*
„ *& minoribus ſingulis annis,ad quas nūquā antea*
„ *acceſſerunt,ac propterea petierunt, non aſtringi*
„ *vltrà eorum ſolitum,& conſuetum.*
„ Congregatio Sacrorum Rituum reſpon-
„ dit:Monachos prædictos non eſſe alio mo
„ do cogendos accedere, niſi ad proceſſionē
„ Sanctiſſimi Sacramenti iuxta eorum anti-
„ quam conſuetudinem:quam tam dictis Mo
„ nachis Placentiæ commemorātibus, quàm
„ alijs eiuſdē Congregationis Caſſinenſis vbi
„ que ſeruandam eſſe cenſuit, & declarauit.

Die 10.Iunii 1602.

Dominicus Epiſcopus Hoſtiens.Card.Pinellus.

Loco † Sigilli.

I.P.Mucantius Secretar.Congregationis.

Declarationis huius meminit quoq; *Tamburinus d.diſput.24.quæſt.8.num.2.*

Hàc declarationem Romæ prælo cuſſam coram præfato Domino Vicario Capitulari exhibuit Pater Procurator Monaſterij. At Dominus Vicarius illam non eſſe au-
47 thenticam obijecit.Nullam proinde,vti de priuata ſcriptura, rationem habendam eſſe edicebat. *ad text.in l. inſtrumenta 5. cum aliis ſequentibus C.de probationib. l. ſcripturas 11.C. qui potiores in pignor.habeantur.*

Verum præſentaneo remedio obiectioni occurri. Effeci enim,vt Abbas Monaſterij illam ſuo ſigillo vallaret,manuque Cancellarij ſubſcribi faceret. Quod effecit. Authentica nempè dicitur ſcriptura,quæ ſigillo eſt roborata Epiſcopi,vel alterius Prælati, perſonæquè in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ,iuxta tradita per *Gloſſ in cap.peruenit.2.verbo ſigillo de fideiuſſoribus per illum eundem text. Abb.cap.1.num.1.& cap.1.num.1.& 14. 15. & 16.de fide inſtrument.cap.poſt ceſſionem.7.vbi Felin.num.17.de probat.Capella Tholoſ deciſ.24.& 91.Afflict.deciſ.271.num.4.Petrus Gregor Tholoſat.Syntagmat.iuris vniuerſ.part.3.lib.48.cap.14.num.3.4 & 5.Crauetta conſ.46.num.5.Hieronymus de Federicis reſolution.criminalium reſol.1.num.11.poſt 2.vol.Conſil.Farinac.cap.ſi canonici 2.de offic.ordin in 6.Bald.in l.bonæ fidei C. de iure iurand.Oldrad conſ.100.in executione nu.6.Rota apud Card.Gaualer.deciſ.142.*

Fuit proinde authentica ſcriptura habita: & Patres ad proceſſiones iam indictas non acceſſere;ſicuti neque Patres ordinis eiuſdē Sancti Benedicti Congregationi Montis Oliueti.

Adnotare hic quæ paraueram,operæ pretium me facturum putaui Amicè benigneque Lector, cuius ſaniori purgatiue iudicio lubens hæc ſubmitto. E re tua tamen erunt, ſi,vt ſunt res humanæ, alias talis moueatur diſceptatio.

CA.

Digitized by Google

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Cleri, Populiquè preces excepit pijſſimus
ipſe Omnipotens Deus:& Eccleſię Neapoli-
tanæ Paſtorem dari permiſit per ſuum in
terris Vice Deum, Pontificem Maximum
Vrbanum Papam Octauum,(quem ipſe diù
incolumem ſeruet,ad Eccleſiæ ſuæ commo
49 dum.) Eminentiſſimum, & Reuerendiſſi-
mum Dominum D.Franciſcum S.R.E.Car
dinalem Boncompagnum Gregorij XIII.
Fœlicis, Sanctequè Memoriæ pijſſimi olim
Principis,Orbiſquè moderatoris,nepotem.
Huius optimi præſulis laudes hic curſim
aſcribere, decerpere magis eſſet, quam ad-
didiſſe aliquid. Marci Tullij Oratorum
parenti linguæ, calamoquè relinquendæ
magis,quàm ineruditi hominis perſtrepero
ſono dicendas dare. Ipſæ animi eius dotes ſe
ſe produnt: doctrina, virtutes, correſpon-
denſquè ſemper vitæ integritas, linguarum
notitia non vulgaris,Græcæ,& Hebrææ,mu
ſices quoquè, iuris vtriuſquè peritia,artium
què,ac Sacræ Theologiæ,non ne linguæ ſit
quæ tanti paſtoris prædicant laudes? Can-
delabrum eſt ſupra montem poſitum,vt lu-
ceat omnibus,qui in domo ſunt. Lucis hu-
ius fulgore,viam haud errabunt Neapolita-
ni; hanc intueantur, vt ad lucernam inclitæ
Ciuitatis Ieruſalem, quæ eſt Agnus, duce
hac, & illa,peruenire tandem valeant. Deus
Omnipotens incolumem illum ſeruet; vt
glorificetur in dies magis,magiſquè nomen
Sanctum eius,Patris, & Filij, & Spiritus ſan-
cti, Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis,qui eſt
vnus Deus in Eſſentia, Trinuſquè in perſo-
nis,cui eſt honor, & gloria per ſæculorum
ſæcula: quem laudant Angeli, Cherubin,
quoquè,ac Seraphin,qui non ceſſant clama
re quotidie:Sanctus,Sanctus,Sanctus,Domi-
nus Deus Sabbahoth. Sanctus Pater, Sanctus
50 Filius,Sanctus Spiritus Sanctus. Beatiſſimæ
quoquè ſemper Virgini Mariæ Sanctiſſimę,
Ieſu Chriſti filij Dei Parenti, Neapolitanæ
Eccleſiæ(ab aſſumpta) Titularis Sanctoquè
Martyri, & Epiſcopo Ianuario Patrono in-
clyto, quòd Sanctis precibus ſuis, potentiq;
protectione tãtũ nobis impetrauere Paſtorẽ
gratias ſemper agamus,Cõciues:vocemquè
eius agnoſcamus, ſequamurquè, ad æterna
vt peruenire præmia vna cum eo valeamus
tandem, Dei vultum in æternum contem
platuri,in quem deſiderant Angeli proſpice
re, 1. *Petri* 1.12.Quod ipſe ſua nobis præſtet
gratia,& benignitate. Amen.
51 Dùm autem hæc typis cuderentur,bonus
Paſtor poſt multos dies, & menſes quibum
grauiſſima infirmitate detentus fuit,demum
die 9. Decembris currentis anni 1641. ſuo
Creatori in quem ſperauit, & credidit, ani-
mam reddidit.Sic vitæ Principis huius ter mi-
nus fuit.ſic omnes morimur, & quaſi aquæ
dilabimur,quæ non reuertuntur.

SVMMARIVM:

1 *Hæreditatis adhibitione tranſitus à defuncto in hæredem fit.*

2 *Hæredis, atquè defuncti vna perſona videtur,& num.35.*

Et in hæredem iura, actioneſque omnes, tàm actiuè,quàm paſſiuè transfunduntur,num. 3.atque dominium,num.10.

4 *Hæreditas quid? ex Vlpiano.*

5 *Hæreditatis adhitione, nomen extinguitur hæreditatis.*

6 *Inſtantia cum defuncto,viuente eo cepta,aduerſus hæredem proſequi debet.*

Atque hæredis ſub nomine ſententia proferri, num.7.

Alioquin nullum euadit,quod geſtum fuit.

8 *Sententia contra viuētem lata,exequi haud debet,eo in humanis eſſe deficiente,ni hæres citetur.*

Et ita in praxi ſeruatur.

9 *Hæreditatis adhitione,bona defuncti eſſe deſinunt,propriumque hæredis patrimonium fiunt.*

Neque origo attenditur,vnde venere,ſed perſona,in quam transfuſa fuere.

10 *Hæres adhita hæreditate dominus efficitur bonorum omnium hæreditariorum.*

Præſertim vero ſi ſuus hæres fuerit, num.11.

Continuatur nempe in eum, quàm denuo dominium aquiratur.

12 *Imperium dilatatur potiùs,quàm mutatur, cum in poſteros tranſit.*

13 *Filius viuente adhuc patre, quaſi Dominus habetur;eoquè proinde ex humanis ablato, non hæreditatem, ſed liberam quaſi bonorum adminiſtrationem conſequitur, ex Paulo Iure Conſulto.*

14 *Hæres vti hæreditatis Dominus, ea iam adhita,in iudicium vocari debet. alioquin inutiliter agunt creditores.*

Cùm hæredes oneribus hæreditarÿs obnoxÿ fiant,num.15.

16 *Onera hæreditaria in hæredes tranſeunt.*

17 *Actor rei forum ſequi debet,ſiue in rem, ſiue in perſonam ſit actio.*

Alioquin inutiliter agit.num.18.

18 *Clericũ coram incompetente layco Iudice cõpellans,Iuris Canonici pœnas haud effugit.*

Siue in ciuilibus, ſiue in realibus eum conueniat,num.19.

19 *Clericus etiam in realibus fori gaudet priuilegio.*

20 *Res onere affecta, ita pertranſit etiam ad Clericum, & ad Eccleſiam. Declara, num.25.*

21 *Hæres, non bona conueniri iudicio debent; illa nempè inanimata ſunt.*

22 *Hæreditas inde adbitur, ne illa iacens ſit, neque in incerto dominium maneat, ſciantque creditores quem conuenire debeant.*

23 *Bona Clericorum exempta ſunt à laycorum iuriſditione, quemadmodum & eorum perſona.*

24 *Iudicio ſtare, perſonam reſpicit, non bona.*

25 *Clerici, eorumquè bona exempta ſunt etiam iure diuino, ne dum humano.*

26 *Bona per priuilegiatos acquiſita, eorum priuilegia nanciſcuntur.*

27 *Onus rei inuſtum, non ob id fori priuilegiũ Clerico aufert.*

28 *Hæres tenetur ſequi defuncti iudicium, nequè illud ex particulari priuilegio effugere valet. Declara num.29. & 30. & 32.*

29 *Text. in l. hæres abſens 19. ff. de iudic. expenditur, & locum habet reſpectu loci, non perſona, num.32.*

30 *Clericorum priuilegium vniuerſale eſt, non particulare*

31 *Ritus M. Curiæ Vicariæ 234. non procedit in Clerico.*

33 *Clericus quamuis layci hæres coram Eccleſiaſtico Iudice vocandus. Eſt comunis omnium ſententia.*

Etiam inſtantia cepta cum defuncto, n.37. & 39. & n.45.

Reiecta Surdi ſententia num.45.

Deciſioneſquè afferuntur Sacri Neapolitani Conſilij. num.49.

Etiam in cauſa hac Auctoris, nu.50.

Etiam quo ad cohæredes laycos, num.38.

Etiam ſi laycus ſe obligaret in forma Cameræ num.29.

34 *Hæreditatis adhitione primæuus ſtatus commutatus.*

35 *Hæres defuncti perſonam repræſentat.*

Sed non habet locum, vbi repugnat priuilegium.

Neque quo ad forum mutandum Clerici, num.41.

36 *Eccleſiam cõtra, & Eccleſiaſticas perſonas, earumquè bona loqui, periculoſum.*

38 *Maius dignum ad ſe minus dignum attrahit, vt ma gnes ferrum, & ſuccinum paleas.*

40 *Regulam contra dicens, exceptionem probare tenetur.*

42 *Priuilegio clericali renunciari haud poteſt. & num.48.*

43 *Clericus, vbi vti hæres conuenitur, proprio conuenitur nomine, litemquè tuetur, & num.47.*

44 *Hæreditas adhita hæredis repræſentat perſonam, non defuncti.*

ARGVMENTVM.

Teneatur ne Clericus hæres layci, coram layco Iudice ab hæreditariis creditoribus in iudicium appellatus reſpondere? Non inutili reſponſione differitur.

RESPONSIO XXX.

EX humanis abrepto iuris vtriuſquè Doctore, inter primarios cauſarum Patronos, non ſecũdo, Magni illius olim Roperti nepote, Roberto Maranta; relictis filijs Abbate Carolo Marantã Iuris Vtriuſquè Doctore, & Iacobo Maranta Iuris eiuſdem, & ipſo, Doctore, quos hæredes teſtamento nuncupauit; adhijt vterquè eorum hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij. Poſt non multos hos dies, creditores hæreditatis in Sacro Neapolitano Cõſilio in iudicium hæredes appellant, vt ſatis ipſis ex hæreditarijs bonis debitas faciant quantitates annuorum reddituum. Abbas Carolus Iudicis incompetentiæ exceptionem obiicit. Promptumquè ſe coram iudice ſuo competente reſponſurum, effatur. Proſequi ſe hæreditaria bona, quæ layci hominis fuere, non perſonam hæredis exemptam, eddicunt illi. Debeat proinde ſuper hæreditarijs bonis coram layco iudice reſpondere Clericus in difficultatem reuocatur? Non teneri quod omnino incompetens ſit Iudex, ſequentibus reſpondere viſum fuit.

1 Hæreditatis quippe aditione hoc conſe-
quitur hæres, quòd in eum fit tranſitus à de
functo: ſecundum Vlpianum in *l. furti 6. §.*
fin ff. de his, qui notantur infamia. Id enim legi-
2 bus videtur: Vnam quodammodo eſſe per-
ſonam hæredis, & eius, qui in eum tranſmi-
ſit hæreditatem, vt loquitur, *tex. in §. 1 in auth.*
de iureiuran. à moriente præſtito, l. hæredem 60.
ff. de regul. iuris, ibiquè notat. per *gloſſ. & Det.*
nu. 1. Rota apud Burattum *deciſ. 730. num. 3. par.*
3. Ioann. Battiſta Thoro voto 36. num. 31. Hanc
3 proinde ob cauſam in hæredem actiones

om-

omnes,tàm actiuæ, quàm paſſiuæ , iuraquè
omnia transfunduntur,l. 1. vbi Salicet,alijque
Scribentes,C.de delictis defunct.l.2.& 3. & l.fin.
C.de hæredit.actionib.l.hæreditas 63. ff.de regul.
iur.Ex definitione , quam Vlpianus ibidem
4 affert dicens:Hæreditas nihil aliud eſt,quàm
ſucceſſio in vniuerſum ius , quod defun-
ctus habuit tempore mortis.vnde infert,nec
ſane ineptè Decius ibid.num.1. Hæreditas:er-
5 go ſucceſſio;vt facta hæreditatis adhitione,
hęreditas minime amplius dicatur propriè,
ſecundum additionem Hieronymi Cuchalon
ibid.littera A.Guido Papa deciſ.507.num.1. Cal-
naccan.deciſ.8. part.1.num.9. Grinellus Senatus
Dolani deciſ.73.num.4.& 6.
6 Hinc ſanè eſt,quòd licet aduerſus defun-
ctum cepta fuerit inſtantia, eo adhuc in hu-
manis agēte;(ſublato tamen,)contra hæredē
7 proſequi debebit: hæredisquè ſub nomine
ſententia proferri:Ni,qui aliter egerit,acta
omnia irrita,caſſaquè amauerit eſſe. l.Paulus
reſpondit.1.vbi Caſtrenſ poſt gloſſ.alijquè,ff.qua
ſentent.ſine appellat. reſcinduntur Minadous de-
ciſ.35. nu.2. Rota in Neapolitana cenſus 1. Iunij
1616.coram Vbaldo deciſ.294. num.3. part.2.in
poſthumis.Ioan.Baptiſta Thoro d.voto 36.num.7.
& ſeq.
8 Quod ita vim obtinet,vt (fac) viueret ad
huc , ſuperſteſquè eſſet, contra quem fertur
ſententia:non poſſit tamen illa exequi , (eo
defuncto)ni hæres citetur ad dicendum cau
ſam,quare ſententia exequi non debeat, vt
in praxi ſeruatum fuiſſe , ſeruariquè refert,
Vrſillus ad Affl ict.deciſ.135.num.2.Eſtquè do-
ctrina Innocentij,in cap.Quia V. 11.de iudic.
in fin.num.3.vbi etiam Felin.num.4. verſ.dicit
hic Innocent.Rota deciſ.5.in finalib.verbis de fo-
ro competent.in antiquis Galleſius de obligat.Ca-
mer.quæſt.4.num.13. & 14. & quæſt.8. num.3.
Carauita ad ritum Magnæ Cur.Vic.234.n.6.
9 Nequè id profectò iniquè,quando per hę
reditatis adhitionem,bona,defuncti eſſe de-
ſinant, propriumquè hæredis euadant,fiant
què patrimonium,l.per procuratorem 89.ff.de
acquir.hæredit.l ſed ſi plures 10.§.filio impuberi
ff.de vulgar.& pupillar.l.fin.in fin. C.de in offic.
teſtam.Gloſſ.in l.1.§.veteres verbo per vnum cir
ca med.ff.de acquir. poſſeſſion. Proauus meus Ro-
bert.Maranta conſ.92.nu.4.in fin. Pariſ.conſ.56.
num.4.vol.2.Laurent.Kirchouius com.opin.cent.
3.concluſ.65.tom.2 communem concluſ. fol.mihi
32.Surd.deciſ.310.num.10.& deciſ.315.num.2.
Vincent.de Franchis deciſ.307.num.3. Gaillus de
pace publica lib.2.cap.19.num.16.Card. Tuſcus
tom.4 littera H.hæreditas quandoque concluſ.18.
num.7.8. & 9. & concluſ.19. Gratianus forenſ.
part.4.cap.685.num.1.Rota part.2. diuerſor.dec.
47.num.4.& apud Sanct.memor.Gregor.XV de-
ciſ 219. num.6. D. Franciſcus del Caſtillo deciſ.
Siciliæ 59.num.66.part.1. Neque origo inſpi-
citur,vnde bona proceſſere , ſed perſona in
quam illa transfuſa fuere,ſecundum text.in
l ſi auia veſtra 19.C.de donat.del Caſtillo d. dec.
59.num.67.

10 Quin dominium ipſum rerum omnium,
iuraquè,& actiones,hæreditate adhita,in ip-
ſum transfunduntur hæredem:vt ſit ipe Do
minus omnium,l.item videndum,20. §.fin. &
l.& non tantùm 21.cum ſeq.ff de petit.hæredit.l.
cum hæredes inſtitui 23.ff.de acquiren. poſſeſſion.
11 In hæredem præſertim ſuum,in quem con
tinuatur potius, quàm de nouo acquiratur
dominium;vt nulla videatur hæreditas fuiſ-
ſe , vt loquitur concinnè ſatis Paulus in l. in
ſuis 11.ff.deliber.& poſthum.Spino de teſtament.
Gloſſ.33.de adhitione hæreditatis,num.6.Thorus
d.voto.36.num.16.ſatiſquè lępidè fæſtiuèque
Athalaricus Rex apud Caſſiodorum variarum
lib.8.epiſt.2. col.2.circa fin. Quapropter (in-
„ quiens) neceſſarium duximus (propitio Deo) de
12 ortu Regni noſtri vos facere certiores. Quia di-
„ latatum magis,quàm mutatum videtur Imperiū,
„ cùm tranſit ad poſteros. Nam quodammodo ipſe
„ putatur viuere,cuius vobis progenies cognoſcitur
„ imperare. Hæc habuerunt veſtra vota. hæc illius
„ fuit indubitata ſententia,vt hæredem bonorum
„ ſuorum relinqueret, qui beneficia eius in vobis
„ poſſit augere.Sic ille Rex.
Liberi quippe parentum anima ſunt.iux-
ta Euripidis illud.
„ Cunctis hominibus liberi ſunt anima.
Et Philoſtratus.
„ Animalibus liberi ſunt animæ inſtar.
Hadijt proinde extincti patris hæredita-
tem Abbas Carolus:in eum igitur iura om-
nia , omneſquè actiones transfuſæ fuere,
eorum omni Dominus effectus. Nimirum,
quòd vt idem Paulus,d.l.in ſuis in fi. ediecit:
13 Filij poſt mortem Patris non hæreditatem
percipere videntur,ſed magis liberam bono
rum adminiſtrationem conſequuntur,quaſi
olim domini eſſent ,qui etiam viuo patre
quodammodò domini æſtimabantur,& eo
dem pacto Iulianus in l.2.§.filium,ff pro hære-
de.
14 Ipſe igitur vti hæres, & Dominus in indi-
cium pro bonis extinctæ iam hæreditatis,ap-
pellari debebit; iurè ſi agere creditores vo-
luerint.Cùm id ratio iuris expoſcat,vt cre-
ditoribus hæreditarijs hæres reſpondeat,tex.
edicit in l. 2. C. de hæredit. vel action. vendit.
15 Quippe cum euidentiſſimè lex duodecim
tabularum , hæredes huic rei faciat obno-
xios ſecundum verba text.in l.fin.C de hæredi-
tar.actionib. Exploratiquè ſit iuris,hæredita-
ria onera ad ſcriptos hæredes pro portioni-
16 bus hæreditarijs pertinere:vt text.loquitur,
in l.1.C.ſi certum petatur , ſequitur Grinellus
d.deciſ.73.num.2.
17 Decantatum porrò iuris illud eſt aſſioma:
actorem rei forum,(ſiue in rem, ſiue in per-
ſonam ſit actio,) ſequi debere l.actor.3.C.vbi
in rem actio,ſiue in ciuilibus, ſiue in crimina-
libus:ni iuris conuerti ordem,quis velit per-
peram.l.iuris ordinem 2. & l.in criminali.5. C.
iuriſdi.omnium iudic.cap.ſi clericus laycum 5. &
cap.cum ſit generale.8.de foro compet.

Sequi

Digitized by Google

Sequi ergo debebunt forum rei Eccleſia-
ſticum creditores hæreditatis olim Docto-
ris Roberti, ſi aduerſus Abbatem Carolum
filium, hæredemquè tn iudicium compel-
18 lare eum voluerint;ni inutiliter agere præ-
occuparint. *l.2.vbi Doctor. C. vbi in rem actio. canon. ſi quiſquam Clericus 13. §. ſi quis autem laycus 11.quaſt.1.cap.quoniam fraquenter.§. §. quod ſi ſuper rebus,vt lite non conteſt. cap.ſi quis contra clericum 4. de foro compet. Viuius deciſ. 49.num.8.verſ.ſed vbicunquè.*
19 Nequè pęnas effugere iurè ſtatutas; quòd
in vetitum iudicium perſonam Eccleſiaſti-
cā vocare præsūpſerint;iuxta *text.in d.l.in cri minali.5.C.de iuriſdict.omn.indic.tex.in auth.ſtatuimus,C.de Epiſcop.& Clericis,c.ſi diligēti 12. vbi ſcribentes omnes,de foro compet. can. inolitu. 11.quaſt.1 conſtitutio Martini V. ad reprimendas*,quam refert *Quaranta in ſumm.Bulla.verbo forum competens fol.257.*
20 Quoniam etiam in Ciuilibus, etiam in-
realibus priuilegio perfruitur fori Clericus,
vt ſuo coram iudice conuenire eum actorū
oporteat.*Abb.in cap.qualiter,& quando.17.nu. 8.ad fin.vſque de iudic. Rota d.deciſ.5.in antiquis num.1.in fin.de foro compet.meus Maranta in ſpeculo 4.part.in 11.diſtinct.iudicior,num.2. Rolan. à Valle conſ.23.num.13. vol.2. Franciſ. Murcus part.1.deciſ.250.num.1.Marta de iuriſdict.par.4. centur.1.caſu 33.n.14.& 15.Carolus de Graſſis de effectib.cleric.effect.1.n.278 fol.mihi 147.Gratian.forenſ.part.1.cap.16.num.3.& 21.& 24.*
Elabitur proinde eorùm effugium:proſe-
qui ſe res hæreditarias non perſonam hære-
21 dem;qui tamen in rem onere effectam ſuc
ceſſit.*l.fin.C.ſine cenſu,vel reliqui fundum comparare.Gratian.forenſ d.cap.16.n.19.*
21 Quì.n.fieri poteſt,vt bona conueniantur,
& non hæres,qui ad bona ſucceſſit,& in quē
illa hæreditatis adhibitione transfuſa fuere:
Cū illa inanimata, ipſe ratione prędıtus ſit,
vt reſpondere valeat ratione vtentibus? ad
text.in d.l.2.C.de actionib hæredit.
23 Inde quippè hæreditatis fit adhitio, vt ia-
cens illa non ſit,nequè eius in incerto domi
nium fluctuet: ſciantquè in futurum credi-
tores,quem pro hæreditarijs oneribus con-
uenire debeant, vt inquit *Colerus deciſ. Germania.68.num.9.*
24 At ſicuti Perſona Eccleſiæ addicta à lay-
cali iudicio exempta eſt; ita,pariquè ratione
25 & bona,quæ perſonæ accedunt. Iudicio au-
tem ſtare,perſonam reſpicit,non ſanè bona.
Abb d cap qualiter,& quando num.8. verſ.item certum eſt de iudic.Gratian. in d.c.16.nu.22.Anton Monacus deciſ.Florentia 33 num.4.
26 Nihil proinde refert:tranſiere cum onere
ad hæredem bona,quæ layci fuerunt.coram
layco itaquè iudice cōueniri poterit hæres.
Non enim rectè procedit ſequela.Et ſat,ſu-
perquè erit, ſi propter onus, quò res iniuſtæ
in perſonā Eccleſiaſticā tranſiere,conuenian
tur ille corā competenti ſuo iudice Eccleſia
ſtico, cui Eccleſiæ, Eccleſiaſticæue perſonæ
omnes,& bona eorum quæcum què ſubsūt,
à layco iudicio, ne dum humano, ſed di-
uino,atquè canonico iure prorſus exempta.
*cap.quanquam 4.poſt princ. de cenſib. in 6. vbi etiam gloſſ.verbo ipſarum Gloſſ in can.ſi Imperator,verbo,& diſcuti.96. diſtinct. cap. Eccleſia S. Maria 10.in princ.*vbi Innoc.III.canonis con
ditor ſequentibus loquitur: *Nos attendentes,*
„ *quòd laycis,etiā religioſis ſuper Eccleſiis, & perſo*
„ *nis Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas*. vbi
„ *Gloſ.verbo perſonis*. Argumentatur (inquit)
quod eodem iure cenſeri debent bona cle-
ricorum,& Eccleſiarum. *Maranta d.conſ.37. num.5.*
27 Præter quàm quod bona per Priuilegio
donatos,conquiſita,priuilegiatorum ſibi na-
turam attrahunt,vt *Abb.docet.cap porrò 7.nu.1 verſ.2.poteſt colligi.de priuileg.* quem ſequitur
Eraſmus à Cochier.tom.1.de iuriſdict. in exempt. part.4.quaſt.46.n.4.in fin.Hieronym. de Ceuallos commun. contrà communes part. 1. quaſt. 36. num.7.
28 Quam ob cauſam haud iſtud operari po-
terit onus rei iniuſtum (ſoluendi debita hæ-
reditaria) vt priuilegium fori Clerico au fe-
rat, vt inquit *Decius in cap. Quia V. 11. in fin. num 38. de Iudic. Molfeſius ad conſuetud. Neapol lib.1.part.2.tit.de perſonis quaſt.8. num.* 17. Sat enim fuerit, ſuo ſi coram Iudice
vocari poſſit, vt ſoluat, eiquè ius ſeruetur,
quod ei debetur,vt vltra progredi haud de-
beat.
Nequè inſtabis: eſſe Abbatem Carolum
hæredem layci patris: vt coram layco iudi-
ce propterea pertrahi valeat, ſicuti coram
29 eo defunctus reſpondere tenebatur, nequè
proprio priuilegio declinare illum poſſit, ex
*text.*ſatis aperto(Aduerſariorum iudicio) *in l.heres abſcenſens 19 vbi Bart.aliqne, ff.de iudic. & ritus M.Cur.Vic.234.*
30 Præter quàm quod enim, exauditur *text.*
præfatus de habente priuilegium particula-
re, veluti pupillus eſt,& vidua, alijquè ſimi-
31 les.Clericorum autem priuilegium non par-
ticulare, ſed vniuerſale eſt, toti competens
ordini Eccleſiaſticorum,vt *Archidiaconus* do
cet *can.clericum laycus,num.3.11.quaſt.1. Felinus d cap.quia V.num.3.in fin.vbi addent.littera, C. verſ. limita dummodo Clericus. Eraſm. à Cochier.d.quaſt.46.num.1. Anaſtaſius Germonius,*
Præſul ille Doctiſſimus Taranſiæ Archiepi-
ſcopus *de Sacrorum Immunit.lib.3.cap.15.n.97. Roman.conſ.498.in caſu quo queritur, num.15. Vincent. de Franchis deciſ. 234. num.3. Didacus Spino d.gloſſ.33.num.76.Gratian.d.cap.16 num. 6.Hodierna ad Surdum deciſ.110 num.7.*infra
quoquè referendus.*Camuita ad d.ritum 234.*
*num.5.*ſequentibus loquens: *Ritus noſter., qui*
32 *ius commune corrigit,non debet ampliari in Cle-*
„ *ricis,de quibus non loquitur,vt in parte tantum*
„ *corrigat ius commune, quoad hæredes laycos, vt*
„ *ſunt pupilli,& viduæ,non autem quoad Eccleſia-*
„ *ſticos*

„ ſticos. Sic illc.
33 Et præterea textus præfatus in l.hæres abſens interpretationem admittit, reſpectu loci, nõ verò perſonæ; ſecundum Germonium d.cap. 15.num.97. Martam de iuriſdictione part.4. centur.1.caſu 33.num.10. Paretquè, nec obſcurè, cæciſquè perſpicuum ſit, ex contextu ipſo: ſic nempè Vulpianus: Hæres abſens ibi defendendus eſt, vbi defunctus debuit: & conueniendus ſi ibi inueniatur; nulloquè ſuo proprio priuilegio excuſatur; Quin imò, etiam textus ipſe pro nobis eſt, cùm proprium priuilegium, ne in eodem defuncti iudicio conueniatur hęres, pepedit: potiſſimum verò ſi per legem priuilegim indulgeatur, vt gloſſ.ibid.verbo excuſatur, aduertit ſequitur Bart ibid.
34 Nihilominus tamen, recepta ſentẽtia eſt, ac paſſim triuat Clericum, quamuis layci hæredem, in foro vocandum eſſe Eccleſiaſti
35 co; Quòd iam hæreditatis adhibitione primeuus ille rerum ſtatus, mutatus ſit. Gloſſ.1. in d.can.Clericum nullus 11.quæſt.1.gloſſ.fin.circa med.in regul.is qui in ius 46.de regul.iur.in 6. Bart.in d.l.hæres abſens. Abb.d.cap.quia V. num. 12.Dec.ibid.num.31.& 36.de iudic.Couarr.practicar.reſolut.cap.8.num.4.& 5.vbi de communi teſtatur. Farinac. in praxi criminali de inquiſit.quæſt.8. num. 46. in 17.ampliat.Vincent Anna ſingul.132.Carauit.d.retu 234 num.5.Gaillus pract.obſeruat. lib. 1.obſeruat.37.n.10. vbi de communi, & ipſe teſtatur D.Franciſcus del Caſtillo deciſ.Siciliæ 2.nu.1.part.1.vbi de communi, & ipſe teſtatur etiam, & num.6.Didac.Spino d.gloſſ.13.nu.72 & 76.vbi, obiectioni; quod
36 hæres defuncti perſonam repræſentat: Reſpondet: non habere locum: vbi repugnat priuilegium à iure datum: non enim tunc talis admittitur repræſentatio Regens Franciſc.de Ponte conſ.18.num.10.cum ſeq.lib.1.Regens Carol. Tappia in Iure Regni lib.1. de Epiſcop. & Clericis. cap. 39. incipiente ſi quis Clericus, num.11.fol.mihi 21. Boerius deciſ.69. num.35.
37 Rationemquè affert; Quia periculoſum eſſet, (inquiens) in his loqui contrà Eccleſiaſticas perſonas, & bona eorum. Rota in Florentina domus anno 1591.coram Seraphino deciſ.81.poſt 1. vol.Conſil.Farinac.quæ eſt inſimpreſſis per eũ dec.957.& in antiquis dec.5.de foro comp.Surd. d.dec.110.n.8.9.& 10.Caluaccan.deciſ.8.p.1.n. 21. in fin. Mynſinger. centur.3. obſeruat.45. de communi melioriquè ſententia, & ipſe te-
38 ſtimonium reddens, etiam inſtantia cepta cum defuncto, meus Maranta in ſpeculo part. 5.tit.& omnia faciant durante inſtantia, num.13. & part.4 in 11. diſtinct. indic. num. 21. Anaſtaſ. Germonius d. cap.15. num.97. communem, & receptam ab omnibus ſententiam ediſſerens. Anton. Faber vir ſanè doctiſſimus lib. 3.tit.1.diffin.12.C.de indic.fol.mihi 155. Marius Antonin.variarum lib.1.reſolut.49.num.4. cum ſequent.Gratian.forenſ.d.cap.16.num.31. & 34. & part.4.cap.641.num.1.cum ſeq. Vbi ampliat
39 etiam quoad cohæredes laycos: ne cauſæ continentia diuidatur; & quòd dignitate maius, minus dignum, (veluti Magnes ferrum, & ſuccinum paleas) attrahat: dixeratquè antea meus Maranta d.11. diſt. indic. num.31. in ſpeculo. 4. part. Marius Alterius de cenſur.tom.1.diſp.16.cap.1.col 12.littera D.verſ.hac difficultas in fi.fol.mihi 669.Galles de obligat.Camer.q.8.nu.3.& 6. Vbi ãpliat, etiã ſi laycus cui
40 Clericus ſucceſſit, ſe obligaſſet in forma Cameræ; etiã cũ renunciatione fori ſequiturq; Bellect.Epiſcopus Hieraten. diſquiſit. Clericalis, part.1.tit.de de fauore clericor. reali §.1. num.5. fol.274.in impreſſione minori, & priori. Ceuallos communium contra communes d.quæſt.36 num.4.cum ſeq etiam inſtantia contra defunctum cepta. pluribus quoquè Carolus de Graſſis de effect.ib.clericat.effect.1.num.278.& ſeq. & 281.fol.147.& 148.Zacchias ad Galleſ. de obligat.Camer.d. quæſt.8. Ambroſin.de immunit. Eccleſ ad bullam Gregorij 14.c. 20.Eraſ. à Cochier. d.quæſt 46.part.4. Ioan. Baptiſta Thoro d. voto 36. num.34. etiam inſtantia cùm defuncto cepta, num.33. Mart.de iuriſd part 4.d. caſu 33. per totum, præſertim, nu.5. Rationemquè dicti
41 refert.num.9.Quod habeat Clericus pro ſe Regulam, vt conueniri haud poſſit coram layco Iudice. Quã ob cauſam qui contrariũ aſſerere voluerit, ipſe exceptum à regula caſum probatione docere debebit. Germon.d. cap.15.num.96.Surd.conſ.222.num 2.& ſeq.lib. 2.Barboſa in l.ſi conſtante 25.§.fin.nu.28. & 29.
42 ad fin.vſquè, ff ſoluto matrimon. Reſpondens potiſſimum inſtantiæ, quòd repræſentet hæres defuncti perſonam. Quia nimirum, cum hoc iuriſdictione accidat, non erit proinde illa attendenda ad forum mutandum Clerici: cum ille iure Sacrorum Canonum, atquè diuino, ne dum humano, omnimodo à foro
43 ſit exemptus laycali; Cui priuilegio, nequè renunciatione præiudicium inferre valebit, d.cap.ſi diligenti 12.de foro compet. Thorus d.voto 36.num.38. Deinde, quòd vbi Clericus vti
44 hæres in iudicium interpellatur, proprio cõuenitur nomine, litemquè tuetur. Debeat propterea eius attendi perſona, & qualitas.
45 Hæreditas portò adhita, hæredis repræſentat perſonam, non amplius extincti Teſtatoris.l.1.§ Sceuola ff ſi quis teſtam.liber eſſe iuſſus fuerit. Vbi Vulpianus ex Sceuola: rationem redens: Quis (inquit) hæreditas in eum id tantum transfundit, quòd eſt hæreditatis, vbi glo. d.verbo hæreditatis. Id eſt dominia, & iura, non autem poſſeſſiones (loquitur) niſi apprahendantur, ſequitur Guido Papa deciſ.261.nu.2. Quam ſententiam latè proſequitur etiam in inſtantiam cum defuncto cepta; ea ſanè ratione, quod Clericus omni iure à foro, iuriſditionequè layci Iudicis ſit emptus Molfeſ. d.q. 8.per totam, ad conſuetudin.Neapolit. part.2.tit. de perſonis. pro qua ſtat etiam Marta d. caſu 33.num.9.cum ſeq.quicquid Surd. d.deciſ.110.
46 voluerit, etiam ſibi contrarius, cui ipſe reſpon-

pon ſione ſatis,atquè peræquè facit. Epiſcopus Theleſinus *in fori Eccleſiaſtici Theſauro part.3. cap.7.num.80. Alterius loco vbi ſupra ſol. 679* & latiſſimè pro nobis eſt *Ioannes Baptiſta Hodierna addens ad Surdi deciſionē præfatā* 110.*per tot.potiſſimum,nu.*5. rationem redens:
47 *Quia* (videlicet) *Clericus exemptus eſt à iuriſ-*
,, *ditione ſeculari,& iure proprio ſuſcipit,& defen-*
,, *dit litem,*ſecundum *Felin.d cap. Quia.col.*2.*de*
48 *iudic.*Nequè poſſit Clericus ſe ſubmittere foro ſeculari,*cap.ſi diligenti* 12. *& cap.ſignificaſti* 18. *de foro compet. Vincent. de Franchis deciſ.*400.*num.*6.*Thoro dict.voto* 36.*num.*33. *& num.*38.

Dubio itaquè procul omni, remittenda cauſa ad competentem Iudicem Eccleſiaſticum erit,vt coram eo experiantur creditores hæreditarij quoad partem hæreditatis ſaltem , quam adhitione propriam ſibi fecit Abbas Maranta,ne in vetitum ille pertrahatur iudicium,quod iura abhorrent omnia. Vt ex his,Ariſtarchi iudicio ſubijectis , reſpondendum,nec ſanè ab re, nequè iniuria, cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Aduocatus.

49 Non ſemel hoc idem iudicium in Sacro Neapolitano Conſilio diſcuſſum fuit Quin anno 1616. 8. Iunij referente Regio Conſiliario Cæſare Freccia, in cauſa inter ſororem Archangelam Olgiatto Monialem in Monaſterio Sanctæ Mariæ Magdalenæ Ciuitatis Neapolis,& Clericum Marcum Antonium Olgiattum eius Germanum, & Aſcanium Olgiattum eorum fratrem laycum, reos conuentos decretum fuit:quòd quò ad Clericum Marcum Antonium , remittatur cauſa ad Iudicem Eccleſiaſticum: quò vero ad laycos reos conuentos procedatur in Sacro Conſilio . In Banca de Scacciauento. Quod decretum fuit bis confirmatum, etiā iunctis Aulis;atquè anno 1617.in deciſis referente Regio Conſiliario D. Didaco Salinas, viro in Sacris Canonibus admodum conſumato,18.Martij. Et in hac cauſa bis illa in eodem Sacro Conſilio propoſita per Regium Conſiliarium Ferdinandum Brancia olim cauſarum Patrono Primario,nunc Regiæ Cancellariç Regente,dictum fuit anno 1626.procedatur in Sacro Conſilio dempta portione Abbatis Caroli Marantę, & ita poſtmodum confirmatum referente circunſpecto viro Regio Conſiliario Andræa Prouenzano Cauſæ Commiſſario in Banca de Simione.

SVMMARIVM.

1 *Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſſimæ. ratio redditur,num.*7.
2 *Amant qui ſupra modum , ij ſupra modum oderunt.ex Ariſtotele.*
3 *Romulus Remum fratrem necauit.*
4 *Antonij Seueri Imperatoris filij in Getam fratrem pertinax,ac ſæuum odium.*
5 *Cain Abel fratrem occidit , quia malignus erat,& num.*7.*in fin.*
6 *Eſau Iacob fratrem ſemper inſectatus fuit.*
8 *Teſtati cauſa , inteſtati cauſam ceſſare facit.*
9 *Sacerdos à patria an eximatur poteſtate ?*
Diſcordes ſententiæ diſtinctione conciliantur.
*In temporalibus ſupponitur,num.*16.
10 *Opinio,quæ diſtinctione diſcordantes conciliat,ſequenda magis; diſtinctione præſertim iuris regulis correſpondente,num.*11.
12 *Clericis,etiam in minoribus , ſi peculium habuerint,teſtari permittitur,quamuis ſub patris ſint poteſtate,& num.*18. *quemadmodum,& militibus.*
Secus ſi peculium non habuerint. num. 16. *&* 19.
13 *Filius ſub patris poteſtate conſtitutus teſtamentum haud condere poteſt , quamuis id permittat pater.*
*Etiam Patre mortuo , ſi in aui reincidat poteſtatem,num.*15.
14 *Teſtamentum ab alterius pendere voluntate non poteſt.*
17 *Bonis qui caret fruſtra teſtamentum rogat.*
20 *Teſtamentum quid ? ex Modeſtino.*
21 *Teſtamenti de validitate quærerens, duo perquirere debebit.*
22 *Fundamentum intentionis ſuæ probare quiſquè debet.*
23 *Qualitas , quæ intentionem fundat agentis, probari debet.dato etiam termino,n.*24.
*Et articulanda,& probanda erit,num.*25.
*Potiſſimum ſi qualitas ſubſtantialis fuerit. num.*26.
*Etiam ſi negatiua fuerit.num.*27.
*Neque ſufficit præſumptiuè illam probare, num.*28.
29 *Beneficiarius ex his, quæ ſibi relinquat ex fructibus beneficij parce viuendo, poteſt teſtari,atquè diſponere.*
Etiam conſanguineis relinquendo.
*Etiam Regularis,num.*30.
*Quicquid Garſias dixeret in vltima voluntate,num.*31.

Etiam

Etiam Epiſcopus,num.32.

33 *Fructuum beneficiorum excreſcentiam,aſſerentis eſt probare.*

34 *Habilitas ad teſtandum tempore,quo conditur teſtamentum,adeſſe debet.*

35 *Teſtamenti initium ſpectatur,vt firmum, validumquè æſtimetur.*

36 *Nullum quod eſt ab initio, temporis ſucceſſu non conualeſcit.*

37 *Clericus negotiator pœnis ſubijcitur à Sacris Canonibus inflictis,& quicquid lucratur, Cameræ Apoſtolicæ addicitur.num.38.*

Etiam poſt eius ſuprema funera. ex mandato Siſti Papæ V.num.39.

Teſtari de his Clericus haud poteſt,nu.40.

Cum ſint ſpolio affecta.

41 *Actione carens à iudicio repellitur.*

ARGVMENTVM.

Teſtamentum filij familias Clerici an teneat viuente adhuc patre? Et quid ſi proprium habeat peculium? Et num Sacerdos per Sacerdotium à patria eximatur poteſtate? Et quid ſi aliquid ſibi ex beneficio parce viuendo relinquauerit Beneficiarius? Nũ autem id poſſit peculio ex negotiatione parato?

RESPONSIO XXXI.

1 FRatrum inter ſe iræ ſunt acerbiſſimę.Nam,vt Ariſtotel.*Politicor.7.* in-
2 quit:*Qui ſupra modum amant,ijdem ſu ſupra modum oderunt.*Hinc fit:ſi quãdo ſimultas inciderit inter fratres, ea ſoleat eſſe atrocior, quàm vulgarium inimico-
3 rum. Non ne Romulus fratris ſui Remi ſe-
4 cęde fœdauit? Antoninus Seueri Imperatoris filius Getam vſquè adeo proſequutus fuit odio, eoque pertinaci, & ſęuo, vt ne morte quidem eius atrociſſima potuerit ſaturari,quin & in omnes eius amicos ſęuiret.
5 Cain ipſo initio naſcentis mundi Abel fratrem ſuum occidit. Et propter quid occidit. cum? *S. Ioannes* loquitur 1. *epiſt.3.* 12. Quoniam opera eius maligna erant, fratris au-
6 tem eius iuſta. Eſau fratrem ſuum Iacob
7 ſemper inſectatus fuit. Deniquè cauſa in prompiu eſt,quam affert Ouid.1.Metamorphoſ.fab.3.ſequentib.loquens.

» *Viuitur ex rapto non hoſpes ab hoſpite tutus;*
» *Non ſocer à Genero;Fratrum quoquè gratia rara eſt.*
» *Imminet exitio vir coniugis,illa mariti:*
» *Lurida terribiles miſcentaconita nouercæ.*
» *Filius ante dies patios inquirit in annos.*
» *Victa iacet pietas,& Virgo cæde madentes*
» *Vltima Cæleſtium terras Aſtræa reliquit.*

Vnde Euripides in Iphigenia admirans, dixit.

» *Res dira verbis inuicem altercarier,*
» *Dictiſquè fratres dimicare mutuis,*
» *Si quando lis inciderit,aut contentio.*

Hoc autem euenit, quoniam homines peſſimi ſunt, qui in fratres odio inſurgunt. Sicut rationem, ſiue cauſam reddens Apoſtolus, & Euangeliſta Ioannes, necis Abel: quia Cain Malignus erat, ideo occidit fratrem ſuum;dicens:*Non ſicut Cain,qui ex maligno erat;& occidit fratrem ſuum.d.1.epiſt.3.12.*

In facto igitur, quod controuertitur hoc ipſum accidit.Audiamus illud.

D.Marcus Antonius Mazia Sacerdos Canonicus Collegiatę Eccleſię Sancti Benedicti Ciuitatis Capuæ,dum in humanis adhuc ageret,vitaliquè perfrueretur aura: viueret quoquè Petrus Antonius eius Pater, & Iulius Mazia alter filius:anno 1625.cùm ex infirmitate decumberet, & putaret ſe mori, elogium rogauit,tabulaſquè ſupremas ſcripſit: quibus docatum vnum Petro Antonio parenti legitimę nomine enunciauit:Hęrede vniuerſali Nuncupato D.Sebaſtiano Mazia eius conſobrino; non nullis quoquè piè legatis.Conualuit tamen ex infirmitate. At Petrus Antonius Pater,anno ſequenti 1626. ipſe nullis confectis tabulis, relictis Iulio,& Marco Antonio filijs,mortem obijt. Verùm D.Marcus Antonius anno 1629. noctu cùm fratre Iulio domi quieſcens,ex inſidijs ab eodẽ Iulio alligata ad collum reſti crudeliter, atquè ſacrilegè necatus fuit: violenta, nec repetina tantum ſublatus morte. Hoc ita mortuo:Laura Mazia vtrinquè ſoror, ab inteſtato hęreditatem extincti fratris Sacerdotis,in Magna Curia Vicarię petit. Opponit ſe ei D.Sebaſtianus ex teſtamento hęres nũcupatus,& in promptu ſibi cantare iuris diſ-
8 poſitionem exiſtimat. Quòd ex ſuprẹmis tabulis iam ſcriptis, in caſſum abeat inteſtati cauſa *l.quãdiù 39.ff.de acquirend.hæredit.l. ante quam 8.C.communia de ſucceſſionib.*

Subſtollitur tamen oppoſitio;quòd ex ſuę natiuitatis origine nullum teſtamentum fuerit D.Marci Antoni:Non habere proinde locum teſtati cauſam. Eſſe propterea ſibi ius ab inteſtato hęreditatem habendi,vti gradu proximiori.

Hanc igitur Laurę intentionem firmam, vt oſtendamus,ſupponendum erit.

Primò, quòd, & ſi quidem varia fuerit Doctorum ſententia:Num per ſacrum Preſbyte-

Digitized by Google

9 byteratus ordinem à Patris poteſtate exima
tur filius? Affirmantibus quibuſdã, alijs cõtrà
impugnantibus. In eam tamen communiùs
iuſtiuſqu: ſentẽtiam itũ eſt: Eximi eos in iis,
quæ ſpiritualia ſunt; remanere in ijs, quæ tẽ-
poralia: Quòd in Eccleſia patres, in Domo fi
lij perſeuerent. Hoſtienſ. cap indecorum 3. n. 5.
de ætate, & qualitat. & in cap. enim voluntate 54.
num. 13. vbi Innocentius quoquè, & Abb. num. 8.
& 9. de ſent. excommunicat. Quicquid dicat gloſ.
fin. ibid. Iaſon in l. patre furioſo, col fin. num. 50.
verſ. quid autem in alio ff. de his, qui ſunt ſui, vel
alien. iur. text. in l. Sacroſancta. 33. ibi: etiam ſi
in patris, Auiquè poteſtate conſtituti ſint. Et
in auth. præsbyteros: ibi: licet ſub parentum
poteſtate ſint C. de Epiſcop. & Cleric. Guttierez
de tutel. part. 3. cap. 32. num. 5. & in repetit § fat.
inſtitut. de hæred. qualitat. & different. num. 6. Co
uarr. in cap. quia nos num. 5. de teſtam. Aluar. Va
laſcus conſult. 108. nu. 31. Pater Molina de inſtit.
& iur. tom. 10. diſput. 229. verſ ſextus, ſi quis Io-
ann. Maria Bellettus Epiſcopus Hieracen diſqui-
ſit. Clerical. part. 1 tit. de fauore clericor. canon. §.
2. num. 6. fol. mihi 180. & tit. de bonis clericor. §.
7. num. 20. fol. 514. Barboſ. d. cap. indecorum, num.
4. Surdus conſ. 259. num. 2. & num. 20. in fin. vol.
2. Riccius Epiſcopus deciſ. 186. num. 4. part. 1.

10 Hanc ſententiam; quòd rationi magis cõ-
ueniat, atquè diſtinctione vtramquè ſenten-
tiam, inter ſe diſſidentem aliàs, concilier,
exampleꝺendam potiùs, quàm aduerſam
docent. Syl. eſt ſumma verbo ſepultura in 8.
quæſt. §. 2. peregrini in fi. ante verſ. 3. de damnatis
ad mortem. Ripa lib. 2. reſponſ. 5. num. 15. tit. de
accuſat. meus Maranta conſ. 92. num. 5. in fin. Ro-
ta apud S. Memor. Gregor. XV. deciſ. 574. num. 6.

11 Diſtinctione præſertim magis magiſque iu-
ris Regulis correſpondẽte, vt inquit Cardin.
Tuſcus tom. 4. littera I. concluſ. 59. num. 16.

12 Supponendum Secundo citrà vllam con-
trouerſiam receptum eſſe apud Doctores,
ac decantatum aſſioma ad text. in d. l. Sacro-
ſancta 33. dictamquè auth. Præsbyteros, C. de Epi-
ſcop. & Cleric. can. 1. cùm ſua materia, 12. q. 5.
cap. quia nos 9. de teſtament. Clericos in mino-
ribus quoq; ſi peculium habuerint, (ſæ ſub
patris poteſtate fuerint) liberè de ipſis pe-
culij bonis diſponere poſſe; rogare elogia,
ſupremaſquè ſcribere tabulas, patria illis po
teſtate minime in aliquo obſiſtente, Lopez in
rubrica de donat. inter vir. & vxor. §. 42. num. 7.
& 8. Anton. Gomez in l. 49. Taurin. num. 7. Abb.
& Couarr. d. cap. quia num. 1. 2. & 3. de teſtam.
Michael Craſſus. §. Teſtamentum. quæſt. 23. nu. 7.
verſ. quæro an filius familias Clericus, & ple-
niùs quæſt. 34. Clarus, §. Teſtamentum quæſt. 27
Benedict. Cap. regul. 103. nu. 100. Emanuel Sua-
rez in Theſaur. recept. ſent. littera, C. num. 95. &
99. quem ſequitur Author Syntaxis comun.
opin. tom. 3. loco 7. cap. 25. col. penult. verſ. Cleri-
cus filius familias, Syluest. verbo Clericus 4. q. 2.
cum ſeq. & quæſt. 6. num. 4. Pater Molina de iuſt.
& iur. tom. 1. diſpu. 138. per tot. ac præſertim verſ.
licet Clericus, Marcus Antonius de Amatis Rota
Marchia deciſ. 71. num. 3. Melchior Phœbus deciſ.
Luſit. 88. num 2. Simon de Pretis de interpret.
vltim. volunt. lib. 2. dub. 1. ſolut. 4. à num. 76. ad
84. alter Molina de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 19.
num. 25. & 26 Barboſa in l. diuortio 8. in princip.
part. 2. num. 66. ff. ſoluto matrim. Ceuallos com-
mun. contrà commun. part. 2. quæſt. 388. num. 26.
& 36. & ſeq. ad fin. Molfeſius conſ. 23. per tot.
part. 2. commentar. ad conſuetud. Neapolit. & in
Sum. p. 2. tract. 13. de vltim. volunt. cap. 2. nu. 104.
Aluar. Valaſc. in tractatu partitionum, cap. 35. per
tot. Surd. d. conſ. 259. nu. 9. 20. & 21. Ioan. Azor.
inſtitut. moral. part. 2 lib. 7. cap. 9 q. 1.

13 Supponendum tertio abſolutam eſſe iu-
ris regulam: Filium ſub patris conſtitutum
poteſtate, patre etiam permittente, teſtamẽ-
tum minime condere poſſe. Et quod bono-
rum dominium non obtineat: Et quod te-
ſtamentum ab alterius pendere voluntate,
nec poſſit, l. qui in poteſtate 6. ff de teſtament. l.
ſenium 3. vbi Glo. etiam, C. qui teſtam. facere poſ-
ſunt. gloſſ. d. cap. quia nos 9 in fin. de teſtam. Vi-
nius tom. 1. communium opin. verbo filius fami-
lias, Clarus d. §. Teſtamentum quæſt. 5. verſ. ſed
nunquid filiusfamilias, num. 6. & quæſt. 18. per
tot Craſſus eod. quæſt. 23. Author. ſyntag. commu.
opin. tom. 3. d. loco 7. cap. 25. Capra d. regul. 103.
num. 15. & ſeq. Gratian. forenſ. part. 1. cap. 79. n. 1
& cap. 820. num. 9. in 6. concluſ part. 5. Riccius
Epiſcopus part. 2. collect. 444. Molfeſius d. tract.
13. cap. 2. num. 96. Valaſcus d. conſult. 108. nu. 19.
& ſeq. Rota apud Card. Caualer. deciſ. 570. nu. 1.
Marc. Anton. de Amatis d. deciſ. 71. Vbi loqui-
15 tur etiam patre mortuo, ſi in aui reincidat
filius poteſtatem. His ſuppoſitis. Argumen-
tor ad rem.

16 Supponitur filius, quamuis Clericus, quã-
uis ſacris inſignitus, quamuis Præsbyteratus
ordine ſacer, ſub patris poteſtate, in his, quæ
temporalia ſunt, vt diximus primo ſuppo-
ſito.

Ergo, vt filius familias teſtamẽtum haud
rogare poterit, nequè tabulas ſcribere.

Vel itaquè peculium habebit, vt teſtari
valeat: vel ſi peculio carebit, incaſſum ta-
bulas ſupremas conficiet. Quid profectò ta-
17 bulas ſcribat, qui bonis, de quibus diſponat,
caret? ad text. in auth. ingreſſi, vbi Doctor. C. de
Sacroſanct. Eccleſ. can. 1. 12. quæſt. 5. Valaſc. tract.
partit. cap. 35. num. 6.

18 Inde quippe teſtari Clericis, quamuis ſub
patris poteſtate ſuppoſitis, permittitur d. cap
quia nos, & d. l. Sacroſancta. & auth. Præsbyteros
Quia peculium, (quod quaſi caſtrenſe æſti-
matur) habent, Surdus d. conſ. 259. num. 6. &
num. 11. Nauarr. Man. cap. 17. num. 142. Molina
de iuſtit. d. diſput. 138. verſ. licet Clericus, & diſ-
put. 231. verſ. item quaſi caſtrenſia. Simon de
Pratis d. ſolut. 4. num. 54. & num. 76. Amatis d.
deciſ. 71. in fin. Phœb. d. deciſ. 88. num. 8. Quem-
admodum, & militibus ſecularis militiæ.
toto tit. de militari teſtam. & dixit perbelle
Iuue-

Iuuenalis. lib.6. Satyr. 2. 16.

" *Solis præterea teſtandi militibus ius*
" *Viuo patre datur. nam quæ ſunt parta labore*
" *Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,*
" *Omne tenet cuius regimen Pater.*

19 Si itaquè in bonis non habuerit, quæ caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe peculium ſint, inualide quicquid agit, tabulas ſupremas ſcribendo, aget. Erit ergo nullum eius teſtamentum ex ipſo initio, quo illum rogarit. Quamuis id pater permiſerit. Et quòd in bonis non habeat, & quòd ab alterius pendere voluntate teſtamenta haud poſſint, vt in ſuperioribus tertio ſuppoſito diximus.

20 Teſtamentum quippe (vt *Modeſtinus lib. 2. pand. in l. 1. ff. de teſtament.* deſcribit) eſt voluntatis noſtræ iuſta ſententia, de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri velit.

Si noſtræ itaquè voluntatis iuſta ſententia eſt. Non ergo alienæ erit. Atquè ſi de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri velit. Nihil itaquè poſt mortem ſuam fieri velle, præcipere poteſt, qui nihil in bonis habet, nihilquè reliquit, poſt mortem ſuam quod exequi debeat. in exercitio dico. Alioquin de vocabulis quæſtio erit.

21 Duo nempè animaduertere ſimul debet, qui de teſtamenti validitate quærit. (vt Caius Iure Conſultus in *l ſi quæramus 4 de teſtamentis* dicit) *An is, qui fecit teſtamẽtum, habuerit teſtamenti factionem: Deinde ſi habuerit; requiramus, an ſecundum regulas iuris Ciuilis teſtatus ſit.* His Caius.

Qui itaquè Clericum ſub patria conſtitutum poteſtate, iurè teſtatum fuiſſe, edicere voluerit; peculium illum habuiſſe temporè confecti teſtamenti, probare oportebit.

22 Porrò quòd intentionis ſuæ fundamentum ſit, ac baſis, vnde teſtamẽtum ſubſiſtat, ac firmum æſtimetur, ad *text. in l. 2 ff. de probat. l actor. 23. C eod. can. ſciant cuncti. 2. quæſt. 8. Cephal. conſ. 327. num. 6. lib. 3. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 15. num. 1. & 2. Rota apud Cardin. Mantic. deciſ. 251. num. 3.*

23 Qualitas proinde, quæ intentionem fundat agentis, probari priùs debebit, quàm aſſertio ipſa in qualitate illa fundata, locum habere valeat. *Gloſſ.* recepta *in l. ſi verò, §. qui pro rei qualitate, verbo dubitet, ff. qui ſatis dare cogantur, text. in l. habeat. 13. in princ. ff. de inſtitor. act. Felin. in cap. 2. num. 24. & 25. cum ſeq. de reſcript. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 191. num. 4. & de præſumption. lib. 2. præſumpt. 49. num. 1. Euerar. in locis communibus loco ab effectu eorum, quæ ſimul requiruntur, num 6. fol. mihi 180. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 34 ſub num. 12. & deciſ. 56. Couarr. variar. reſolut. lib. 2. cap. 6. num. 2. & num. 5. Cardin. Tuſcus tom. 6. littera Q concluſ. 17. num. 1. & 5. 13. & 27. & tom. 4. littera H. concl. 12. num. 26. Surd. conſ. 130. num. 1. vol. 1. Marãta conſ. 9. num. 5. Guttierez pract. quæſt. lib 1. q. 40. num. 5. Rota in Anchonitana fideicommiſſi 6. Ianuarij 1584. coram Card. Blanchetto in impreſſis per Merlin. de legitima. deciſ.*
24 *34. num 4 Afflict. deciſ 297.* Vbi dandum eſſe terminum (dicit) ad probandum qualitatẽ
25 intentionem fundantem. Atquè articulandam, probandamquè qualitatem intentionem fundantem, edicit *Cephal. d. conſ. 325. num. 7. 8. & 9. Riccius part. 4. collect. 768.* Potiſ-
26 ſimum verò ſi qualitas ipſa ſubſtantialis fuerit actus, reiquè ipſius, quæ aſſeritur, forma, *Simon de Pratis de interpret. vltim. volunt. lib. 5. dub. 4 num. 268. ad 270. & 271.*

27 Etiam ſi qualitas ipſa negatiua eſſe ad *tex. in l. optimam 14. § fin. C de contrahenda, & committend. ſtipulat. Oſaſchus deciſ. 108. num. 1. Anton. Faber. lib. 4. tit. 14. C. de probat. definit. 2. num. 10. fol. mihi 301.*

28 Vt neque ſufficiat præſumptiuè illam probaſſe, concludentem cùm probationem perquirat. *Rota apud Card. Seraphi. deciſ. 1171. num. 2. & deciſ. 1249. num. 3. & part. 1. diuerſ. deciſ. 102. Oliuer. Beltramin in additionibus ad S. memor. Gregor. XV. deciſ. 53. n. 5. Rota apud Coccin. deciſ 448. num. 2.*

Vel itaquè probabit D. Sebaſtianus peculium habuiſſe D. Marcum Antonium, quando tabulas ſcripſit teſtamenti. Vel ſi nihil ipſe probatione præſtiterit, ibit iurè foras iuxta Ouidianum illud pentametron.

" *Si nihil attuleris, ibi Homere foras.*

Nequè mouearis ex his, quæ obijciunt; D. Marcium Antonium fuiſſe Canonicum
29 Collegatæ Eccleſiæ Sancti Benedicti, vt ſaltim ex reliquatis ſibi canonicatus ex fructibus parcè, ſobriequè viuendo, patrimoniũ ſibi parare, potuerit, atquè de illis conſequẽter diſponere, etiam per ſupremas teſtamenti tabulas, conſanguineis etiam relinquendo *S. Thom. 2. 2. quæſt. 185. art. 7. in corpo. & ad 2. & Caietan ibid. quæſt. 2. Nauar. de reddi-*
30 *tib. Eccleſiaſtic. q. 1. monit. 33. num. 2.* vbi etiam de regularibus loquitur, *Sanchez in opere morali tom. 2 lib 6. cap. 6. num. 14. Ioan Azor. inſtit. moral. par. 2 lib. 7. cap. 9. & lib. 8. cap. 3. quæſt. 2. Leſſius de iuſtit. & iur. lib 2. cap. 4. dub. 6. nu. 37. & 39. Molina de Hiſpan. primogen. lib. 2. cap. 10. num. 50. Barboſ. d. l. diuortio. num. 58. & 59. Ceuallos d. quæſt. 388. à num. 36. Lopez d. §. 41. num. 9. Idem Nauar. man. d. cap. 17. nu. 141. Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 401. num. 6. Garſias de*
31 *benefic. tom. 1. part 2. cap. 1. num. 9. & 10.* quamuis ipſe florente adhuc vita, & applaudente, diſponere poſſe admittat; denegat verò ad occaſum illa cadente imputetquè ſibi beneficiarius, quòd viuere parcè voluerit.

Æquatur porrò in morte vſuario, in vita verò vſufructuario Beneficiarius. Verùm prior ſententia è veritate magis eſt; quam ſequuntur omnes Doctores relati ſuperius, *etiam per Alzedum in praxi Epiſcoporum cap. 14*
32 *num. 40.* de Epiſcopis loquens.

Non enim ſoluitur ex hoc argumentum noſtrum, & perdurat adhuc eius vis; probare teneri peculium D. Marci Antoni, eo extitiſſe

tiſſe tempore, quo ſupremas ſcripſit tabulas,
nouiſſimumquè rogauit elogium : ſiue, re-
liquando ſibi ex fructibus Canonicatus, il-
lud parauerit, ſiue alioquouis modo : pecu-
lium modo habuerit, quo tempore teſta-
mentum condidit.

Et fortaſſe improbabile hoc illi erit. Nam
ex ſcripturis per eum in actis deductis ma-
nifeſtè, nec ſanè per ſomnium elicitur : Ca-
nonicatus ipſius fructus adeo tenues fuiſſe,
vt vix eidem ad victum ſuffecerint. Vt ipſius
33 ſit, qui id aſſerit, fructuum probare exereſcē-
tiam, vnde parcè viuendo peculium ſibi re-
liquauerit, vt iurè poſtmodum ſupræmas de
derit tabulas, quæ firmæ fuerint, cùm eſſet
adhuc viuente Patrè in his, quæ ſpiritualia
non erant, ſub patris poteſtate, *ad text. in cap.
præſenti 9. §. porrò de offic. ordin. lib. 6. Felin. in
cap. ad aures, num. 13. in 12. concluſ. de reſcript.
Rota apud Creſcent. deciſ. 2. & 4. de probat.* dixi-
mus *reſponſ. 18. num. 58. & 59. part. 1.*

Nequè obſtaculum nobis preterea faciet
quòd ad probandum peculium deducant
D. Marcum Antonium dum in humanis
adhuc agebet, negotiatum fuiſſe ex negotia-
tione verò peculium ſibi paraſſe; potiſſe
proinde in acquiſitis bonis tabulas rogare
ſupremas.

Præter quàm quòd enim ex ſcripturis pro
dùctis, non aliud apparet, quam, ab anno
1626. (& fortaſſis poſt mortem patris) D.
Marcum Antonium negotiatum fuiſſe de
nonnullis paruis frumenti quantitatibus.
Teſtamentum verè ſcriptum dedit anno
1625.

Non igitur, quo tempore tabulas ſcripſit
34 ſupremas peculium habebat. Habilitas au-
tem teſtandi, eo tempore in promptu eſſe
debet, quo teſtamentum rogatur. Audi Ia-
bolenum *lib. 10. epiſtol. in l. omnia 202. ff de re-
gulis iuris : omnia, qua ex ex teſtamento profici-
ſcuntur,* (inquit ipſe) *ita ſtatum euentus capiūt,
ſi initium quoquè ſine vitio ceperint.*

35 Initium igitur ſpectatur teſtamenti, vt fir-
mum illud eſſe poſſit : Alioquin, quod ex
36 initio infecto prodit, eſt inualidum, mini-
mequè ex poſt facto conualeſcit. *regula non
firmatur, 28. de regul. iur. in 6. Simon de Pretis
d. ſolut. 4. dub. 1. num. 55. & Gratianus d. cap. 79.
num. 11. cum ſeq & num. 20. & d. cap. 820. nu. 9.
Rota apud Card. Canaler. d. deciſ. 570. num. 3.*

37 Nihilominus tamen Cùm contra Sacro-
rum Canonum diſpoſitionem, atquè aper-
tam eorum prohibitionem negotijs ſe im-
plicuerit ſecularibus, vnde pœnis ſe obno
xium addixit per eos ſtatutis *cap fin. de vita,
& honeſtat. cleric. Clem. 1. eodem tit. can. conque-
38 ſtus eſt 2. & can. negotiatorem 88. diſt.* Id totum
planè quod ex negotiatione illicita, (quia
Clericis non permiſſa,) lucratus fuit, non
plane ſibi, nequè in proprium ceſſit pecu-
lium: ſed Cameræ Apoſtolicæ ad dictum per
manſit, ex Summorum Romanorum Pon-
tificum Conſtitutionibus, præſertim Pij Pa-
pæ IV. anno 1569. 5. Nouembris (quæ inci-
pit: *Decens eſſe cenſentes*) in Bullar. *tom. 2. con-
ſtitut. 19. fol. mihi 29.* cuius meminit quoquè
*Quarant. in Summ Bullar. verbo ſpolia Clerico-
rum fol. mihi 481.* referens pariter litteras Si-
39 xti Papæ Quinti ad Illuſtriſſimum Nūtium,
& Collectorem Generalem in Regno Nea-
politano; quibus eidem dat in mandatis, vt
poſt ſuprema etiam Clericorum funera pro
cedat aduerſus bona per eos, dum in huma-
nis adhuc agerent, illicita ex negotiatione
40 parata. Haud itaquè ſupremas de his tabu-
las rogare potuiſſet D. Marcus Antonius,
eſtò, (quo tempore eas ſcripſit,) acquiſitum
negotiatione peculium habuiſſet; cùm illud
ſpolio obnoxium fuiſſet. De duobus itaquè
alterum continget Aduerſario : vel quòd à
iudicio repellatur, actione carens ad *Bart.* do
ctrinam *in l. vbi pactum, 40. nu. 10. & ibi etiam
Doctor. C. de tranſactionib. l. ſi pupilli tui 6. §. vi-
deamus in fin. ff. de negot. geſt. Aymon. conſ. 191.
num. 1. Rota apud S. mem. Gregor. XV. deciſ. 119.
num. 6.* diximus *reſponſ. 18. n. 7. p. 1.* Vel quod
in termino, aſſertam doceat habilitatem D.
Marci Antonij, condendi teſtamentum, (in
ſuperioribus, vt diximus.) Ius igitur ſupereſ-
ſe Lauræ, vt interim ab inteſtato, extincti
Germani hæreditatem ſubeat, nemo (meo exi
li quamuis iudicio) inficias ibit.

Vt ex his, iudicio ſaniori, libenti ſuppoſi-
tis animo, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Decreuit tandem Magna Cur. Vicariæ, dandum eſſe decretum præambuli Lauræ in bonis D. Marci Antonij fratris ab inteſtato, vti proximiori in gradu, nulla ratione ducta Teſtamenti per eum conditi, quo tempore ſub Patris poteſtate erat, nequè peculium habebat; & fuit Laura in poſſeſſionem in miſſa.

SVMMARIVM.

1 *Hominibus, poſt quàm hinc demigrauere, nihil magis debetur, quàm quòd firma eorum ſint voluntates.*

2 *Voluntati morientium non obſequi, nefas aſtimauere leges.*

Vnde modis omnibus impleri illas voluere.

3 *Voluntas morientium, qui ſuis de rebus diſpoſuere, lex eſt.*

Sequenda igitur, num. 4.

5 *Verba non aliò tendunt, niſi vt demoſtrent voluntatem dicentis, & num. 33.*

Et

Et ſunt earum, quæ ſunt in anima paſſionũ notæ, n.6.

Mentiſq; interpres ex Cicerone vocatur oratio.

7 *Teſtator quod verbis expreſſit, id voluiſſe videtur.*

8 *Voluntati contradicens teſtatoris peccat.*

Siue teſtamento, ſiue codicillis expreſſa, n.19. & 20.

9 *Legi qui obluctatur, peccat.*

Et Dei ordinationi reſiſtit, num.19.

11 *Prouerbium. Fato non repugnandum, elucidatur.*

12 *Deus, quod nobis immittit, mutare nemo poteſt.*

13 *Exequutores teſtamentorum cenſuris quoquè cogendi, vt voluntatem impleant defunctorum.*

14 *Tardius dare, peccatum eſt, multò magis non dare.*

15 *Voluntas hominis libera ſemper eſt, & ad ſupremum vſque vitæ auram ambulatoria.*

16 *Prima Clericalis tonſura quibus conferenda, ex Sacro Trident. Concilio?*

17 *Vocatus à fundatore ad beneficium iuris patronatus firmum ius in re, non ad rem tantùm, habere dicitur.*

18 *Codicillus teſtatio mentis defuncti dicitur.*

Et pars teſtamenti dicitur, n.21.

Et ſub teſtamento includitur, vti ſpecies ſub genere.

Et largo modo teſtamentum dicitur.

19 *Teſtamentum quid? ex Modeſtino.*

22 *Prouerbium: etiam cæco perſpicuum.*

23 *Inſtitutio, & collatio confunduntur quandoquè.*

24 *Beneficia ſine Canonica inſtitutione obtineri non poſſunt, declaratur.*

Et quid ſit inſtitutio, quidue eo nomine comprehendatur?

25 *Teſtator quod non dixit, neque voluiſſe videtur.*

26 *Teſtator id voluiſſe dumtaxat videtur, quod verbis concipi poteſt, vt quod verbis concipi non poteſt, minime voluiſſe dicatur num.27.*

28 *Teſtator non aliud voluiſſe videtur, quàm quod dixit.*

Neque dixiſſe, quàm quod mente agitauit.

29 *Petrus Gregorius Tholoſates vir doctiſſimus laudatur.*

30 *Verba abſtruſam in cordis penetralibus, mentem aperiunt.*

31 *Verbis nullum explicatius mentis noſtræ teſtimonium inueniri poteſt.*

Probatùr ex ſacris litteris.

32 *Scriptura mentis ſpeculum appellatur à Caſſiodoro. & illuſtratur.*

34 *Dictio (& non aliter) explicatur.*

Quidque illa operetur?

Eſt dictio reſtrictiua, num.37.

Et formam in dicit, num.38.

Vt quicquid contrà fiat, nullum euadat, num.39.

Neque admittit modificationem n.63.

35 *Teſtatores abuſiue quandoquè loquuntur.*

36 *Notarij error non præiudicat diſpoſitis.*

40 *Generaliter dictum, generaliter eſt exaudiendum.*

41 *Referens relatum continet ſuis cum qualitatibus omnibus.*

42 *Relatum attendi debet, magis quàm referens.*

43 *Paria ſunt nominatim exprimi aliquid, vel per relationem ad aliud.*

34 *Relatio repetitionem dictorum infert, quæ in relato continentur.*

Potiſſimum ſi relatio fiat ad omnia, n.45.

Intelligitur enim facta cum omnibus ſuis qualitatibus, ſingula ſingulis referendo.

46 *Inſtitutio neceſſitatis eſt, & neceſſariò ordinarius inſtituere præſentatum tenetur.*

47 *Collatio Beneficij, patrono ſpreto, nulla redditur.*

48 *Mutatio voluntatis teſtatoris, inferenda abſque cauſa haud eſt.*

Neque præſumitur, niſi verbis exprimatur.

Et qui mutationem dixerit, ipſe probare tenebitur, num.50.

Cum perdurare quis præſumatur in eadem voluntate.

51 *Teſtator quod non dixit, neque nos dicere debemus.*

Et in omni materia locum habet propoſitio, num.52.

Præſertim in vltimis voluntatibus.

53 *Patere legem quam tu tibi ipſe dixiſti.*

54 *Iuſtitiæ partes quæ?*

55 *Damnum alteri inferens contra iuſtitiam peccat, & ad reſtitutionem tenetur, nu.56.*

57 *Iudicat quiſquè taliter, qualiter ipſe affectus eſt.*

58 *Amor proprius cæcus eſt, cæcos facit eum ſequentes.*

59 *Voluptas trahit vnumquemque.*

60 *Omne, qui dicit, nihil excludit.*

61 *Prouerbium. Sapientum octauus.*

6 *Teſtator vbi non diſtinguit, neque nos diſtin-*

diſtinguere decet.

64 *Voluntas teſtatoris verbis expreſſa omnino implenda eſt.*

65 *Publicè intereſt ſuprema hominum iudicia exitum habere.*

Prouerbium mortuos rurſus occidere. illuſtratur.

66 *Illatio à diuerſis, & ſeparatis non rectè ducitur.*

67 *Tempus pro forma à teſtatore ſcriptum differri haud poteſt.*

68 *Forma, quæ dat eſſe rei, vitiari minimè poteſt.*

69 *Tempus adiectum pro forma, qui nõ ſeruat, formam dilacerare dicitur.*

70 *Tempus taxatiuè adiectum differri non poteſt.*

Quia pro forma adiectum videtur.

71 *Tempus determinato modo taxatum, non recepit functionem alterius temporis*

In damnum præſertim alterius, nu. 72.

73 *Iuri alteri quæſito præiudicium fieri non poteſt.*

Nequè per Principem.

74 *Forma præſcripta non ſeruata quicquid ſit, nullum, & inualidum redditur.*

Etiam ſi in modico defectus fuerit, num. 75.

76 *Forma ceſſante, formatum ceſſat.*

Et in his, quæ de forma ſunt, ſeruatur rigor num. 77.

78 *Forma indiuiſibilis eſt.*

Quare vel tota ſeruari, vel tota corruat, oportet.

79 *Forma data cenſetur, vbi aliquid per prius, aliud per poſterius perquiritur.*

80 *Appetitus noxios ſub regula limitare debemus.*

81 *Arbitrium liberum cuilibet datum eſt de rebus ſuis diſponendi, modò legibus non obluctetur.*

82 *Adagium, Præmenda occaſio, illuſtratur.*

83 *Quod tibi non vis, alteri ne feceris, naturæ principium.*

Et docuit nos in Chriſtus, & Magiſter noſter Matth. 7. 12.

Eſtque primus gradus ex tribus iuris naturalis. num. 84.

ARGVMENTVM.

Quantum leges voluntati deferant de rebus ſuis diſponentium in ſupremo vitæ ſpiritu; quantumquè valeant verba, quibus mens aperitur? Pluraquè ad interpretandam mentem diſponentis, quod non receſſerit à diſpoſitis in teſtamento per Codicillos, quibus ad teſtamentum ſe retulit. Quod vocato à fundatore ad beneficium iuris patrouatus, ius acquiratur in re, non ad rem tãtum. Nouequè declaratur quid collationis verbo inferatur? confũdaturq; inter inſtitutionem, & collationem. Et quando tempus pro forma adiectum ſit? Non inutilis reſponſio.

RESPONSIO XXXII.

1 NIhil omnino eſt, quòd hominibus
magis debeatur, poſt quàm ex humanis
diſceſſere, nequè amplius
velle quidquam poſſunt, quàm
quod liber ſit ſtylus & licitum, quod iterum
non redit arbitrium; ex Conſtantino Impe-
2 ratore in *l. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Nefas
proinde æſtimauere Sacræ leges, hominum,
qui ex hac demigrauere vita, (ad quam poſt
liminio reuerti haud licet amplius, niſi per
Diuinam potentiam,) voluntati de rebus
ſuis diſponentium, ac ſecundum leges, (non
contrà illas,) omnino nõ obſequi; quin modis
omnibus impleri illam voluere, *§. ſemper
igitur nobis. in proemio, in auth. de hæredibus, &
facid. collat. 1. l. fin. in princ.* ibi: & voluntati
mortuorum proſpicientes, *C. de fideicommiſſis,
can. vltima voluntas 13. quæſt. 2.*
3 Hanc propter cauſam, proindè, iuſtè, ſanctèque
ſanxere dicentes: Diſponat itaquè
vnuſquiſquè in ſuis, vt dignum eſt, & ſit lex
eius voluntas, *text. in §. diſponat. in præfatione.
in authent. de nuptijs collat. 4.*
4 Sequenda igitur diſponentium voluntas
erit, verbis expreſſa, per eos, qui ad bona inhiant
diſponentis; vt nè cauillari eos verba
liceat, ne ab eius errare cõſequenter mente
5 videantur. Quorsũ enim nomina, niſi, vt demonſtrent
voluntatem dicentis? Celſus loquitur
in *l. labeo. 7. §. id Tubero. ff. de ſuppellectil.*
6 *legata.* Sunt enim verba, earum, quæ ſunt in
Anima paſſionum notæ, Ariſtoteles loquitur,
primo pirihermenias. mentiſquè interpres
(vt Cicero 1. *de legibus* dixit) vocatur oratio.

ſermo

ſermo videlicet, per quem verbis interme-
dijs, mens aperitur, *ad text. in cap. intelligentia*
ſermonis 6. & cap. in ijs, 15. de verborum ſignifi-
7 *cat*. Quod igitur verbis expreſſit teſtator, id
eius indicat fuiſſe voluntatem. Sequenda
igitur, neque conuellenda.
8 Alioquin peccato ſe maculat, qui eius cõ-
tradicit voluntati *ad text. in can. Sylueſter cum*
ibi notat per Gloſſ. 12. quaſt. 1. d. l. fin. C. de fidei-
commiſſis, Nauarr. conſ. 9. num. 6. verſ. at præfata
venditio lib. 3. de empt. & vendit. quemadmo-
dum peccat, qui legi in commune bonum
9 inſtitutæ, ſe opponit, eamquè conuellit. *cap. 1*
de conſtitutionib. & cap. fin. ibi: cuius tranſgreſ-
ſio periculum ſalutis inducit, *de conſuetud. S.*
Thom 1. 2. quaſt. 96. art. 4.
10 Quia qui legi reſiſtit, Dei ordinationi re-
ſiſtit: vt Apoſtolus loquitur, *ad Roman. 13. 2.*
can. requiſiſti 95. 11. quaſt. 3. nos reſponſ. 7. nu. 3.
4. & 5. part. 1.
11 Et vt in Prouerbijs habetur.
» *Fato non repugnandum.*
12 Quemadmodum nemo poteſt mutare,
quod Deus nobis immittit: Quod autem vi-
tari non poteſt, ferendum eſt, non culpan-
dum. Et vt Creon loquitur.
» *Sed fata contrà, (quòd id eſt per quam arduum)*
» *Non eſt reluctandum.*
Sequendum ergo erit, quod noſter hic te-
ſtator ſupremis ſuis tabulis de rebus ſuis diſ-
ponens edixit; nequè temere per exequuto-
13 res conuellendum; quin cogendi etiam Ec-
cleſiaſtico excommunicationis mucrone,
vt mentem voluntatemquè, verbis expreſ-
ſam teſtatoris, exequantur, effectuquè im-
14 pleant. ad *text. in can. decima* 68. ibi: ſed ſi tar-
dius dare peccatum eſt, quanto magis peiùs
eſt peccatum, non dediſſe? *16. quaſt. 1. vbi glo.*
& Turrecremata. cap. licet 6. vbi gloſſ. verbo pri-
uandum, & Abb. n. 5. de voto.
Ioſeph itaquè Sorbus loci Sancti Antimi
Auerſanen diœceſis, cùm ſe ex hac vita mi-
graturum iam cognoſceret, de rebus ſuis diſ
ponens ſupremas ſcribens tabulas denun-
ciato hærede vniuerſali Marino Sorbo eius
Germano, mandauit poſt ſuprema ſua fune-
ra Cappellam erigi intus Parochialem dicti
loci Eccleſiam, eamquè nomine Sancti Pa
triarchæ Ioſephi, Beatiſſimæ Virginis Ma-
riæ Sponſi, inſigniri; eſſerquè ius patronatus
ſuæ familiæ ex linea Maſculina. Dotem
quoquè dedit annuorum ducatorum qua-
draginta, onere adiecto Cappellano eligen-
do, vt quater in hebdomadas ſingulas ſacris
oblato incruento ſacrificio operaretur. Ad-
dijciens; *Da preſentarſi detto ius patronato per*
» *Geronima Sorbo ſua figlia, e per lo medico Fabbio*
» *Perfetto ſuo genero: e da Marino Sorbo à chi loro*
» *parerà, e piacerà, e dopò morte di detta Geronima,*
» *e Fabbio s'habbia preſẽtare da dett. Marino, e ſuoi*
» *figli, & heredi. E vole che gl'Eccleſiaſtici non poſ-*
» *ſano ponere mano in detta ſua diſpoſitione, e pre-*
» *ſentatione: altrimenta quello non haueria fatta.*

Subnectens etiam.
» *E da mò per all'hora ſecuta ſua morte preſenta*
» *per ſuo Cappellano in detta Cappella Paulo Sorbo*
» *ſuo nepote, facendoſi però Clerico trà anni due nu-*
» *merandi dalla morte di eſſo Teſtatore. E trà tan-*
» *to laſcia, che D. Carlo Caputo habbia da celebra-*
» *re dette meſſe con lo beneficio di detti docati qua-*
» *ranta l'anno*
» *E laſcio, che non facendoſi Clerico detto Paolo*
» *frà anni due, reſti per Cappellano, e beneficiato di*
» *detta ſua Cappella lo detto D. Carlo Caputo con*
» *peſo di detta celebratione di Meſſe quattro la ſet-*
» *timana, e beneficio di detti docati quaranta: atteſo*
» *da mò per all'hora l'hà preſentato, e preſenta per*
» *ſuo Cappellano di detta ſua Cappella, & ius pa-*
» *tronato.*
Scriptæ fuere hæ tabulæ ſupremæ, die ter
tia menſis Octobris anni 1638. Sequenti ve-
rò die 4. Octobris anni eiuſdem Codicillos
15 rogando idem Teſtator. Quòd libera ſem-
per maneat voluntas cuiquè ad ſupremam
vitæ ſuæ auram. Ambulatoria enim eſt vo-
luntas defuncti, vſquè ad vitæ ſupremum
exitum. Vt Vulpianus *lib. 33. ad Sabinum in l.*
quod ſi iterum 4. in fin. ff. de adimendis legat. Lo-
quitur. Sequentibus manu Notarij Ioannis
Hieronymi Cæſarij diſpoſitionẽ ſuã ſuperio
rem declarat. Et ita Notarius ſcribit. *Gioſeppe*
» *Sorbo aſſeriſce hauer fatto teſtamento chiuſo per*
» *mano di Notare Pietro Caputo, doue haueſſe da*
» *fare vno patronato; & vna Cappella nella Chieſa*
» *di Santo Antimo con l'entrata di docati quaran-*
» *ta, con peſo di quattro meſſe; e per due anni haue*
» *laſciato, che ſi celebraſſero per D. Carlo Caputo*
» *con l'entrata di detti docati 40.*
» *Al preſente Codicillando vuole eſſo teſtatore,*
» *per detti due anni le dette quattro meſſe ſi debba*
» *no celebrare, due la ſettimana per lo R. D. Gio: Lu*
» *ca Iauarone; e due altre per lo R. D. Carlo Capu-*
» *to: e per dette quattro meſſe la ſettimana vuole,*
» *che ſe li diano l'anno l'entrata di docati trẽta l'an-*
» *no; cio è quindici per vno; pigliandoſi dall'entrate*
» *della compra facienda, vt in dicto teſtamento.*
» *Et elaſſi detti due anni lo detto Clerico Paolo*
» *ſuo nipote facendoſi Clerico ſia lecito trouare vn*
» *Sacerdote per fare celebrare dette meſſe conue-*
» *nendoſi con il detto Sacerdote.*
» *E non facendoſi Clerico detto Paolo, detto be-*
» *neficio ſia lecito conferirſi per la celebratione di*
» *dette meſſe conforme haue detto in detto teſtamẽ-*
» *to, & non aliter. Reſtando fermo detto teſtamento*
» *to per altri legati fatti per eſſo Codicillatore, &*
» *non aliter.*
Excurſis iam duobus annis à ſupremo Te
ſtatoris funere. Cùm Paulus Sorbus Defun-
cti nepos idoneus minime ſit, qui clericali
aſcribatur militiæ, eiquè nomen Chriſto de-
dat, quòd ad Sacri Tridentini Concilij præ-
16 ſcriptum, *ſeſſ. 23. cap. 4. de reformat.* nequè le-
gere, nequè ſcribere ſciat, nequè ſpes vlla
ſubſit, nequè probabilis coniectura, quod in
poſterũ proficiet; cùm ſit vigintiduos annos
iam natus, & nihil profecerit: vt deploratum
omni-

omnino ſit, quod in poſterum proficiet. iu-
requè eidem Homericum illud ſedebit.
,, *Verum hancce uiam haud perfecerit vnquam.*
Vnde nequè Ordinarius Auerſanus illum ad
Clericalem militiam admittere voluit. Se-
quentibus nempè Sacrum Concilium diſ-
ponit: *Prima tonſura non initientur*, (inquiens)
,, *qui Sacramentum confirmationis non ſuſcepe-*
,, *rint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, qui-*
,, *què legere, & ſcribere neſciant, & de quibus*
,, *probabilis coniectura non ſit, eos non ſecularis*
,, *iudicij fugiendi fraude; ſed vt Deo fidelem cultum*
,, *præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.* Ita Sacrum
Concilium.

Cùm ſit proinde factus caſus ſecundæ vo
cationis in perſonam R. D. Caroli Caputi à
teſtatore nominati, & vocati ad beneficium,
& Cappellam præfatam; opponit ſe eidem
dictus Fabbius Perfectus exiſtimans receſ-
ſiſſe ab hac voluntate teſtatorem per verba
illa in codicillis, relata paulo ante: videlicet:
,, *E non facendoſi detto Paolo Clerico; detto benefi-*
,, *cio ſia lecito conferirſi per la celebratione di dette*
,, *meſſe conforme haue detto in detto teſtamento, e*
non aliter.

17 Verùm fruſtrà obſtaculum eidem facit.
Quippè ipſe, vt vocatus à teſtatore, atquè ab
eo præſentatus per verba illa: *(Atteſo da mè*
,, *per all'hora l'haue preſentato, per ſuo Cappellano,*
,, *e beneficiato in detta ſua Cappella, & ius patro-*
nato.) Ita firmum, ac ſtabile ius habet, vt in
re ius habere dicatur, ne dùm ad rem; quod
conuelli minime illud poteſt: quia firma
iam voluntas eſt diſponentis, qui legem di-
xit rebus ſuis, quam voluit *d. § diſponat, in au-*
th. de nuptijs. ad *text. in l. in re mandata 21. C.*
mandati. qua quiſquè liberum de rebus ſuis,
vt placuerit ei, arbitrium diſponendi obti-
net. & probant, *text. d. can. vltima voluntas 13.*
quæſt. 2. d. l. fin. C de fideicommiſſis, gloſſ. d. cap tua
nobis 17. verbo voluntatem de teſtam. Dictum-
què fuit in hiſce noſtris terminis *in Burgen*
Canonicatus 29. Maij 1549. coram Puteo dec. 252
lib. 3. & deciſ. 99. eod. lib. & in Salamantina dimi-
dia portionis 27. Maii 1609. coram Lugdunen de-
ciſ. 253. num. 1. & ſeq. part. 2. tom. 1. in recent. &
in Gerunden beneficii 2. Decembris 1605. coram
Cardin. Sacrato deciſ. 57. nu. 5. & 6. apud Vivian.
in praxi iuris patronatus, Rota apud Creſcentium
de iure patron. deciſ. 7. diximuſquè nos *reſponſ.*
noſtra 47. num. 1. part. 2. vbi alios quoquè re-
tulimus

Et planè, quòd in hac voluntate permãſe-
rit teſtator, nihilq; in hac parte immutauerit
per codicillos præfatos perſpicuũ fit: Codicil
18 lus. n. teſtatio mẽtis defuncti dicitur, & vlti-
ma teſtantis volũtas nũcupatur, vt ex recep-
tiori Doctorum ſententia teſtatur *Michael*
Craſſus, § codicillus, num. 1. vt proinde ſicut
firma teſtamento voluntas reditur deceden
19 tis, quod eiuſdem teſtatio mentis ſit, verbis
expreſſa, iuſtaquè ſententia, de eo, quod quis
poſt mortem ſuam fieri velit, ſecundum
Modeſtinum *lib. 2. pandectarum, in l. 1. ff. de te-*
20 *ſtament.* ita, & codicillus. Vt ſicuti à mente
eiuſdem aberrare, quæ in teſtamento ſuis
ſcripſit tabulis, abſonum omnino ſit, & exe-
crandum, legibuſquè ſacris exoſum *ad text.*
in l. nulli licere 28. C. de Epiſcop. & cleric. d. § diſ
ponat in auth. de nuptijs. collat. 4. § 1. in auth. de
heredibus, & falcid. collat. 1. Ita planè, & ab his,
21 quæ codicillis dixit, quæ pars teſtamenti
ſunt, & vt ſpecies ſub genere, teſtamento cõ-
prehenduntur: vt largo etiam modo teſta-
mentum Codicilli dicantur, ſecundum *Al-*
ciat. in rub. ff. de legat. 1. & Bolog. ibid. num. 48.
ſequiturquè *Craſſus d. § codicillus, num. 1.* Ma
22 nifeſtum id quidem ſit, vt cæco etiam per-
ſpicuum fiat, iuxta Homericum illud.
,, *Hanc etiam cecus metam diſcerneret hoſpes.*
Et Plautinum illud aliud.
,, *Qui ſcis ita eſſe? ſcilicet hoc cæcus videat.*

Namquè teſtator Codicillos rogando vo-
luntatẽ ſuã, declarauit magis, immutãdo dũ-
taxat quoad quatuor miſſas in hebdomada;
vt ſicuti teſtamẽto dixerat; illaſq; (perduran-
te biẽnio) per D. Carolũ Caputũ celebrãdas
mãdauerat: *E frà tanto* (duorũ annorũ vide-
licet) *laſcia, che D. Carlo Caputo habbia da cele-*
brare dette meſſe con lo beneficio di detti ducati
40. l'anno. Ita codicillis: *che per detti due anni*
le dette quattro meſſe ſi debbano celebrare, due la
ſettimana per lo R. D. Gio: Luca Ianarone, e due per
lo R. D. Carlo Caputo, e per dette quattro meſſe la
ſettimana vole, che ſe li diano l'anno l'entrata di
docati 30. l'anno, cioe 15. per vno.

At de præſentatione per eum facta de di-
cto D. Carolo, (exiſtente caſu, quo dictus
Paulus Sorbus eius nepos, intra biennium
clericali militiæ non aſcriberetur) nihil om-
nino de voluntate teſtamento ſcripta, detra-
xit: *E non facendoſi Clerico detto Paolo* (diſpo-
,, nens) *detto beneficio ſia lecito conferirſi per la ce-*
,, *lebratione di dette meſſe conforme haue detto in*
,, *detto teſtamento, & non aliter.*

Remiſit ſe itaquè ad teſtamentum, & ea,
23 quæ in teſtamento dixerat, quo ad inſtitu-
tionem. Quæ ſanè inſtitutio largo quodam
modo collatio dici poteſt: quia per Ordina-
rium fit: & confunditur quandoquè inſtitu-
tio, cum collatione, vt perſpicum fit *ex regu-*
la prima de regulis iuris in 6. qua Bonifacius
24 Octauus: *Beneficium Eccleſiaſticum* (docet, di-
citquè) *non poteſt licitè ſine inſtitutione canonica*
obtineri. Vbi nomen illud (inſtitutio) quoad
beneficia omnia diſtenditur, ſiue libera illa
ſint, quæ per Ordinarios conferuntur, ſiue
de iure patronatus, quæ per Ordinarios in-
ſtitutione media, ac præſentatione præuia,
dantur. ad *text. in cap. cura paſtoralis 11. de iure*
patronat. extra, & probatur non obſcure hoc,
nequè per ſomnium, ex his, quæ habet *Gloſſ.*
in d. reg. 1. verbo obtineri de regul. iur in 6. Aper-
tequè id probatur ex *Hoſtienſ. in ſum. tit. de in*
ſtitut. lib. 3. num. 1. quo loco inſtitutionem de-
ſcribit; Eccleſiæ, eccleſiaſticiquè beneficij
colla-

collationi, inferius ſub ſuo ſuperiori prædicato; innuateque, maius, atquè generalius verbum eſſe collationem, quàm inſtitutionem, quæ ſub collationis genere, quaſi ſpecies compræhenditur, proſequiturquè *Dynus ad d.regulam primã n. 1. cum ſeq. & nu.24. Pariſ.de reſignat.lib.11.quaſt 3.num 23.*

Nequè teſtator per quos deberet fieri collatio epreſſit, ſed generatim, vniuerſimquè dixit (*ſia lecito conferirſi per la celabra-*
,, *tione di dette meſſe, conforme haue detto, in detto*
,, *teſtamento, & non aliter.)*

Si enim voluntatis ſuæ fuiſſet immutare in hoc, quod in teſtamento diſpoſuerat ad fauorem, & commodum dicti D. Caroli, (quem facto caſu, quo intra biennium, Paulus eius nepos Clericus non fieret, nominauit, ac præſentauit,) dixiſſet, vtiquè, cum
25 non magnum ei fuiſſet hoc dicere, ſi voluiſſet; vt cum non dixerit, nequè voluiſſe videatur *text.* eſt ſatis apertus *in l.vn.in fin.§.fin autem ad deficientis, C.de caducis tollen.* quo *tex.* ſequentibus rem hanc, rationem reddens, Imperator manifeſtam fecit: *Nam ſi contrarium voluiſſet*, (inquiens) *nulla erat difficultas coniunctim diſponere*, & apertiſſimis verbis, dilucidiuſquè hoc reddit Innocentius Tertius *in cap. 2.§.ſed nequè iſtud verſ. vnde ſi circa de translat. prælatorum.* Rationem enim afferens, quare non de translatione exaudiri debeant, quæ illo canone de ceſſione dicta fuerant: *Vnde ſi circa translationem idem voluiſſet fieri*, (loquens) *quod de ceſſione dixerat, & de translatione poteras expreſſiſſe*, ſic ibi: & *cap. veniens 19.§ non obſtante*: ibi: cum de ipſis nullam fecerit mentionem, *de præſcript. gloſſ. in cap.1.§ ſi quis Eccleſiaſticus verba officij de ſent. & re iudicat. l. ſi ſeruum 70.§.prætor.ait.* ibi: nõ dixit prætor. *ff. de acquir. hæredit. Rota apud Cardin. Caualer. deciſ. 60. num. 4. & deciſ. 340.num.5.& in Tullen Monaſterij 1597.coram Penia deciſ.112.num.8.poſt primum vol Conſil. Farinac.* diximus *reſponſ 36.num.8.part.1.& in tueamine iurinrium Eccleſiæ noſtræ Iuuenacen. reſponſ.1.num.19.*

26 At id voluiſſe dumtaxat videtur teſtator quod ex verbis concipi poteſt, ad *text. in l. Gallus 29.§ quidam rectè in fin.ff.de liber.& poſthumis* vbi Sceuola *lib.6. quæſtionum* loquitur: *Quidam rectè admittendum credunt, etiam ſi non exprimat de morte filij, ſed ſimpliciter inſtituat, vt eo caſu valeat, qui ex verbis concipi poſſit* Ex ver-
27 bis autem noſtri teſtatoris id, quod Aduerſarij dicunt concipi haud poteſt. Non igitur voluit. ſequitur *Bald. in l. eum virum, C. de fideicommiſſis, Aemilius Ferrettus reſponſ. 10.num.2.*
28 Nequè enim aliud quicquam voluiſſe teſtator præſumitur, quàm quod dixit; nequè dixiſſe, quàm quod mente agitauit, vt ex Diuo Baſilio loquitur *Petrus Gregor. Tho-*
29 *loſates*, vir ſane doctiſſimus *Sytagmatum iuris vniuerſi tom.2 lib.24.cap.1.nu.1.in fin.* Et vſurpauimus nos *d.reſponſ.36.num.7.part.1.& reſ-*
30 *ponſ.10.num.7. ead. part.* Verba quippe ſunt, quæ abſtruſam in præcordijs mentem in apertum dèducunt; vt Celſus ex Tuberonis ſententia ſequitur *in d. l. labeo, 7. §. id Tube-*
30 *ro ff. de ſuppellectili legata.* Nequè aliud explicatius mentis noſtræ teſtimonium afferre poſſumus, quàm verba, *ſecundum Bald. in l generaliter 13.in 1 notab. C de non numerata pecunia.* Et manifeſtiſſimum fit ex illo militum ad Petrum; arguentium eſſe cum ex diſcipulis Ieſu ex eius loquutione: *Vere* (dicentes) *& tu ex illis es: nam & loquela tua manifeſtum te facit.* apud *Matth. 26.73.* Et Philoſophus quidam cuidam alteri dixit: *loquere, vt te cognoſcam*. Ex loquela quippe quid in abſtruſis animi penetralibus habemus, manife-
32 ſtè cognoſcimus. Et ſcriptura, qua veluti verbis mentem aperimus, mentis ſpeculum dicitur apud Caſſiodorum, *lib.1.variarum in præfatione, pagina* 4. (aientem) *Calas etiam (vt ita dixerim) ſpeculum mentis tuæ; vbi te omnis ætas ventura poſſit inſpicere.* Sicuti enim in ſpeculo faciem contemplamur, ita ex verbis, ac conſequenter ſcriptis (quę verba dici poſ-
33 ſunt) non obſcurè, & mentem. Nequè aliò verba tendunt, quàm vt mentem aperiant proferentis, *cap intelligentia ſermonum 6 de verbarum ſignificat. Menoch. lib.6. præſumpt. 35. num.6.* id ipſum vero, & ſcripta faciunt, exhibentquè.

34 Inde quippe verbum illud, ſiue dictionẽ adijecit teſtator, quando dictis in teſtamento ſe retulit in hac parte, (*& non aliter*) vt oſtenderet ſe à diſpoſitis non diſcedere; ſed firmiter illis inhærere, vt fierent, exèquerenturquè. Quoniam dictio præfata (*& non aliter*) enixam voluntatem ſuam fuiſſe eſſequè oſtendit: collationem per ordinarium fieri debere, iuxta in teſtamento diſpoſita, (nequè aliter:) dictuſquè D. Carolus, quem ipſe nominauerat, præſentaueratquè, omnimodo inſtitueretur ad beneficium, ſiue Cappellaniam prædictam, *Cæſar Bartius deciſ. Bonanien. 79.num.45. Cardin. Tuſcus tom.2 littera D. concluſ. 321.*

Nequè enim Teſtator, quis nam collationem præfatam faceret, exprexit; ſed ſimpliciter dixit, atquè in genere: *ſia lecito*
,, *conferirſi per la celebratione di dette Meſſe, conforme haue detto in detto teſtamento, & non aliter*; De collatione, vtiquè, ſiue inſtitutione per Ordinarium facienda exaudiuit, ad terminos regulæ prædictæ *primæ de regul. iur. in 6.* Cùm confundatur inſtitutio, cum colla-
35 tione (vt ſupradiximus,) & abuſiue teſtator loquutus fuit, vt fieri aſſolet, præſertim verò, vel à perſonis ſimplicibus, vel ab imperitis Notarijs, qui omnia ſe ſcirè putant, dum
36 (& cætera) norunt. Notarij proinde error haud in aliquo præiudicabit dicto D. Carolo, nequè diſpoſitis per teſtatorem; iuxta tradita per *Rotam apud Coccinum Decanum deciſ. 373.num.10.*

Digitized by Google

Reſtrinxit ſe itaquè ad diſpoſita in teſta-
mento, coarctando illa, ne aliter exaudiri
poſſent, quàm ipſe, vel diceret, nunc, tempo-
re codicillorum; vel dixerat prius rogati te-
37 ſtamenti tempore. Hoc ipſum portò dictio
illa (*& non aliter*) operatur, quòd compri-
mit dicta, ne aliàs, aliterquè exaudiri valeāt,
quàm quòd in teſtamento dictum fuerat.
Secundum *Gloſſ. in l. ſi quidem 9. vbi Bald. nu. 3*
C. de exceptionibus, Surdus conſ 143. n. 43. vol. 1.
Vinius deciſ. 234. num. 2. Maſtrill. deciſ. 1. nu. 12.
part. 1. nos reſponſ. 10. num. 60. part. 1. quo loci
alios retulimus, ne eadem repetamus. Ha-
bet quippe naturam præciſam, aſtringētem,
coarctantem, dilationi repugnantem, impe-
dientemquè diuaricationem, *Marta voto 48*
num. 12. & 15. Ludouicus Morotius reſponſ. 2.
num. 14. & reſpōnſ 62. num. 26. Quin imò for-
38 mam indicit omnimodis exequendam,
iuxta præſcriptionem in teſtamento datam,
ad quod relatio facta fuit, nulloquè pacto
negligendam. *Rota part. 2. tom. 1. in recentiorib.*
deciſ. 16. num. 2. Marta voto 196. num 3. & clau-
ſul. 76. num. 8. part. 1. Barboſ clauſ. 81. num. 8. &
de dictionib. dict. 220. Bart. d. deciſ. 79. num. 45.
nos ipſi d. reſponſ. 10. nu. 60. & 61. Vt quicquid
39 aliter factum fuerit, nullum, inualidumquè
reddatur, vt poſt alios ſequitur, *Barboſa de of-*
fic. Epiſc. part. 2. allegat. 32. num. 147.

40 Inde quippe generaliter verba fecit teſta-
tor dicendo; (*Sia lecito conferiſi per la celebra-*
tione di dette Meſſe conforme haue detto, in detto
teſtamento, & non aliter) nequè ad indiuiduū
aliquod ſe reſtrixit; vt generaliter quoquè
exaudiretur, iuxta id, quod in teſtamento
diſpoſuerat, ad quod ſe referebat, *ad text. in l.*
1. §. generaliter, vbi Gloſ. verbo in infinitum, ff. de
legatis præſtand Puteus deciſ. 266. in princ. lib. 2.
Nauarr. conſ. 20. num. 6. in fin. lib. 5. de ſentent.
41 *excommunicat.* Referens verò relatum con-
tinet ſuis cum qualitatibus omnibus, *l. aſſe*
toto 77. ff. de hæredibus inſtituend. l. ſi ita ſcripſero
38. ff. de conditionib. & demonſtrat. l. ait prætor. 5.
§. 1. ff. de re iudic Aymon conſ. 45. num. 4. Rela-
42 tum proinde attendi debebit magis, quàm
referens, *Proauus meus Robertus Maranta conſ.*
67. num. 2. Rota part. 1. diuerſorum deciſ. 352.
43 *num. 2.* A pari enim ſunt, nominatim aliquid
exprimi, vel per relationem ad aliud. *Pariſ.*
conſ. 122. num. 3. lib. 1. Rota apud Dominum Coc-
cinum Decanum deciſ. 487. num. 2. & apud Card.
Caualerium deciſ. 94. num. 7. Idem enim fuiſſet
ſi teſtator in Codicillis dixiſſet; *ſia lecito a det*
to D. Carlo farſi inſtituire conforme hò detto, nel
mio teſtamento: atquè fuit cum dixit: *ſia lecito*
„ *conferirſi per la celebratione di dette Meſſe, con-*
„ *forme hà detto in detto teſtamento, & non aliter.*
44 Quia nimirum relatio repetitionem infert
omnium, quæ in relato continentur, ſuis cū
qualitatibus omnibus, *l. à filio 15. §. teſtator. cū,*
§. ſeq. ff. de alimēt. & cibar. legat. Rota in Roman.
hæreditatis 14. Iunij 1610. coram Pirouano deciſ.
292. n. 6. in fin. ad calcē 2. tom. Conſilior. Farinac.
apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 522. num. 9. &
45 *10.* Potiſſimum vero cùm relatio facta fue-
rit ad omnia cōtenta in teſtamento relato,
dicendo, *(conforme haue detto, in detto teſtamen*
to, & non aliter) Nāq; intelligitur facta relatio
cum omnibus ſuis qualitatibus, ſingula ſin-
gulis referendo, *Decius conſ. 183. num. 1. Ay-*
mon. d. conſ. 45. num. 4. Rota apud S. memor. Gre-
gor. XV. deciſ. 433. n 9. Vt videlicet præſentare
habeant Hieronyma eius filia, Fabbius Per
fectus, & Marinus. Et poſt mortē Hierony-
mæ, & Fabbij, Marinus, eiuſquè filij, & hæ-
redes. Atquè ſi intra biennium poſt eius ſu-
prema funera, fieret Clericus Paulus Sorbus
eius nepos, ipſe Cappellam, ſiue beneficium
„ obtineret. *E nō facendoſi Clerico detto Paolo frà*
„ *anni due, reſti per Cappellano, e beneficiato di*
„ *detta Cappellania lo detto R. D. Carlo Caputo. At*
„ *teſo dà mò per all'hora l'haue præſentato, e pre-*
„ *ſenta per ſuo Cappellano, & beneficiato in detta*
„ *ſua Cappella, & ius patronato.* Hæc nem-
pè omnia repetita cenſentur per relatio-
nem illam à Teſtatore factam: *ſia lecito*
conferirſi per detta celebratione di dette Meſſe,
conforme haue detto, in detto teſtamento, & non
aliter.

Quin imò, ſi rectè perpenderimus, non
ab rè loquutum fuiſſe teſtatore dixerimus,
cum dixit, *ſia lecito conferirſi conforme haue det*
to in detto teſtamento. Vt ab Ordinario (videli-
cet) collationem, ſiue inſtitutionem facien-
dam inferret. Iam. n. ipſe nominationem, &
præſentationem in teſtamento de Carolo
fecerat: *Atteſo da mò per all'hora l'hà preſentato,*
& preſenta per ſuo Cappellano in detta ſua Cap-
46 *pella, & ius patronato.* Quia omnino neceſſi-
tate tenetur Ordinarius præſentatum à pa-
trono inſtituere; vnde inſtitutio neceſſitatis
eſt, (ni fortaſſe, vt indignus præſentatus re-
47 pellatur.) non voluntatis: Alioquin colla-
tio omnis patrono ſpreto nulla redditur, &
inualida *cap. cum laycis 10. & cap. ex inſinua-*
tione 14. de iure patronatus, & cap. ſignificaſti 18
eod. tit. & perpendit non incongruè *Chriſto-*
phorus de Roſſiniaco de beneficijs cap. 29. num. 7.
8. & 9. tom. 15. part. 1. tractat. fol. 281. Voluit
proinde teſtator, per dicta verba *(ſia lecito*
conferirſi, conforme, hò detto, in detto teſtamento,
& non aliter.) Inſtitutionem inferre, omninò
conſequendā ab Ordinario (vt in ſuperiori-
48 bus oſtendimus.) Ne alioquì mutationem
in vna eademquè voluntate teſtatoris ſine
cauſa admiſerimus. ſecundum Valentis ſen
ſum, & dicta *lib. 1. fideicommiſſorum in l. non ea-*
dem 88. in fin ff. de condit. & demonſtrat. Quia
non eſt præſumptio, reuocandi animo feciſ-
ſe, ſi non dixit, *vt gloß. ibid.* aduertit *verbo præ*
ſent in fin. reſponſ. 21. num. 91. part. 2.

Verum enim vero cedant mihi nunc
Aduerſarij, compellabo illos pauliſper. Reſ-
pondeant (quæſo) mihi: Mutatam quoniam
ipſi aſſerunt priorem voluntatem in teſta-
mento à teſtatore ſcriptam, quoad præſen-
tatio

Digitized by Google

tationem de Carolo factam,per verba illa in
Codicillis:*E non facendoſi Clericoi detto Paolo;*
ſia lecito conſcrirſi per la detta celebratione di d.
Meſſe,conformo haue detto in detto teſtamento,& non aliter. Eſt ne mutata voluntas, quó ad
præſentationem Caroli? Eſt vtiquè reſpondebunt.Compellabo iterum: Eſt ne mutata
voluntas,vt Paulus Sorbus ſi Clericali militiæ aſcribatur, beneficium obtineat? Non
vtiquè redicent ipſi.Ego mutatam voluntatem fuiſſe dicam:nimirum,quód teſtator in
in codicillis,non vtiquè ampliùs de præſentatione verba fecit, ſed dixit ſolummodo:
„ *Et elaſſi detti due anni, lo detto Paolo Sorbo ſuo*
„ *nepote facendoſi Clerico ſia lecito trouare vn Sa-*
„ *cerdote per fare celebrare dette Meſſe,conuenen-*
„ *doſi con detto Sacerdote.*

Non itaquè de præſentatione amplius
meminit teſtator. Mutatus vtiquè arguitur
ab illa primeua voluntate, vt beneficium
conſequatur,ſi intra biennium Clericus fieret.

49 At dicent:mutatio nō arguitur,niſi qua-
tenus verbis exprimatur,quæ(vt in ſuperio-
ribus diximus) quid in animo lateat dicen-
tis in apertum deducunt.Mutatio autem vo
luntatis non præſumitur, *l.1. vbi gloſſ. verbo*
conuenitur, ff.de probat.Gratian. dec.35.n.6.&
deciſ.43.num.23.Alciat. regula 2. præſumpt.16.
de præſumpt.Surd.deciſ.111.num.9.& deciſ. 288
50 *num.36.*Qui itaquè mutatam voluntatem
dixerit,ipſe adſtruere probatione tenebitur,
l.enm,qui 22.ff.de probat.l.Lucius 22.in fin.de le-
2.text.cum gloſſ.in cap 1.verbo eum timore de
bis,quæ vi,metuſquè cauſa fiunt, Firmus igitur
perſeuerauit in ſua voluntate teſtator,ſi fieret(Clericus,) Paulus;ipſe vt beneficium ob
tineret,*cap.maiores Eccleſiæ, 3.§ fin dormien-*
tes,vbi gloſſ.verbo perdurare de batiſmo,& eius
51 *effectu*. Quia,vt non obtineret,non dixit;vt
neque nos dicere debeamus, *ſecundum gloſſ.*
fin.in fin. ff. de pactis. Quam commendat *Oſa-*
52 *ſcus deciſ.64.in fin. num.70.* Eamquè in omni
materia locum habere,docet; atquè in vltimis voluntatibus præſertim, *argumento text.*
in d.l.vn.§ ſin autem ad deficientis, C.de caducis
tollend.Surd.conſ.344.num.19. vol.3. Morotius
conſ.27.num.8.idem Surd.conſ.125.nu.15.vol.1
Nicholaus Euerard.conſ.21.num.12. Perez de
Lara de anniuerſar.lib.1.cap.18 num.10. & 11.
Optima quidem reſponſio. Vèrum interpel
labo. Vnde igitur habes mutaſſe volūtatem
ſuam teſtatorem, quam teſtamento expreſſerat; ſi Clericus non fieret Paulus, beneficium obtineret D. Carolus Caputus? Ex
Codicillis? non vtique. Quia id teſtator
non dixit.Ergo neque nos dicere debemus,
vt ipſe pauló ante (nec incogruè) reſpondi-
53 ſti.Patiaris,itaquè legem, quàm tibi ipſe di-
xiſti,ſecundundum *text. in cap. cum omnes 6.*
§. cum igitur de conſtitutionib.vbi gloſſ.verbo pa
tere,refert illud Auguſtini,dicentis:*Talis ſum*
in ſcriptis aliorum, quales volo eſſe intellectores
meorum,& can. neque quorumlibet 10.vbi etiā
Gloſ.9.diſt.Nauarr.in can.hac verba,in glo.n.7.
*& num.8.de pœnit.diſtinct.1.*Iuxta etiam Ouidianum illud.

„ *Neque enim lex iuſtior vlla eſt,*
„ *Quàm necis artificem arte perire ſua.*

Non itaq;dicere debebis,& tù,quòd teſtator de rebus ſuis diſponens, (cuius voluntas
lex eſt:) minime dixit.Patiaris ergo,vt ſuum
habeat ius D. Carolus, qui à Teſtatore fuit
præſentatus: & cuius voluntas per codicillos mutata minime fuit: quin magis firmata:quia voluit:(*Non facendoſi clerico detto Pao*
„ *lo ſia lecito conferirſi,conforme haue detto,in det-*
„ *to teſtamento,& non aliter*) Vt ita cuiquè ius
54 ſuum tribuatur iuxta iuſtitiæ partes; hone-
ſtè viuere, alterum non lædere, ius ſuum
cuiquè tribuere,*l.iuſtitia,10.ff.de inſt.& iure,*
in proemio decretalium,§.deniquè lex can.ius na-
turale diſt.1.cap.ex ore 17. in princ. de priuileg.
55 Alioquin contra iuſtitiam peccabunt dam-
num dicto D.Carolo,quòad aſſequutionem
beneficij, inferentes, in quo per teſtatoris
nominationem, & præſentationem ius ha-
bet in re, non ad rem,tantùm;quia conuelli
illud minime poteſt:(vt in ſuprioribus dixi-
56 mus.) Obnoxij proinde erunt eorundem
damnorum reſtitutioni; vt non remittatur
peccatū niſi reſtituatur ablatū,*ad regulā pec-*
catū,4.cū ibi notat.de reg iur.in 6.S.Th.2.2.q.59
ar.vlt.Caie.in ſumm.verb.iniuſtitia. Nauar.man.
cap.17.num.74.Gratian decíſ.Rota Marchia.97.
num.25.nos reſponſ.2.num.58.& 67.part.2.

Verum inſtabis vlterius: Teſtatorem in
codicillis diſpoſuiſſe;ſi intrà biennium Paulus non fieret Clericus,licitum eſſet: *Conferirſi per la celebratione di dette Meſſe. conforme*
hane detto in detto teſtamento,& non aliter.

Exaudienda, igitur verba erunt, vt
debeat conferri beneficium per præſentationem à Hieronyma,& Fabbio:& Marino faciendam,hoc enim dixit in ſuo teſtamento
teſtator. Attendi igitur debet eius voluntas,
quæ lex eſt,vt in ſuperioribus diximus.

57 Sed hoc diuinare eſt, vt *Crauetta* aduertit
conſ.161.num.12. Et taliter quiſquè iudicat,
qualiter ipſe affectus eſt: vt Ariſtoteles Philoſophorum Princeps docet.

Aſſeris enim hoc, quia taliter fieri optas.
58 A tota tamen via aberras proprio ductus
amore, qui cæcus eſt. Non mirum igitur ſi
captus & ipſe ſis oculis; ne quid deceat videas,iuxta Ouidianum illud in Epiſt.

„ *Quid deceat non videt vllus amans.*

Et Propert.elegear.2.

„ *Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:*
„ *Scilicet inſano nemo in amore videt.*

An ita ergo à ſenſibus aberras,oculis captum ſequens,proprio ductus amore, nec ſane ductus,quin magis tractus, iuxta illud:
Vergilij.
59 „ *Trahit ſua quemque voluptas.*
Et modo eodem *Ouid.lib.1.de arte.*

„ *Nil niſi turpe iuuat , cura eſt ſua cuique voluptas,*
„ *Hæc quoquè de alterius grata dolore venit.*

Vt non perſpicias,nequè capias;Teſtatorem
retuliſſe ſe ſe ad omnia diſpoſita in teſtamē-
to,& ab eo in illo dicta: *(Sia lecito* (inquien-
do*) conferirſi per la celebratione di dette Meſſe,
conforme haue detto in detto teſtamento, & non
aliter ?)*

Ad omnia quippe dicto teſtamento ſcrip
ta, dictaquè ſe retulit teſtator,& non aliter.
Omnia igitur,quæ in illo continentur,com-
plexus eſt . Nihil ergo excluſit : nequè præ-
ſentationem, & nominationem ab eo factā
de D. Carolo Caputo , ſi intra biennium ab
eius morte, non fieret Clericus Paulus eius
nepos,primo loco ab eo vocatus;nequè præ
ſentationem à Hieronyma, & alijs ſuo tem-
60 pore ſucceſſiue faciendam. Quia profectò
nihil dictorum excludit,qui omne dicit.pro
bat id apertè locus Pauli ad *Habræos* 2.8.vbi
de Christo loquens affert illud *pſal*.8.omnia
ſubijeciſti ſub pedibus eius. *In eo* (inquiēdo)
ꝙ omnia ſubiecit,nihil dimiſit nō ſubiectū ei . In
eo igitur(dicamus nos)quòd teſtator ad om
nia in teſtamento dicta, quòad collationem
faciendam, *(conforme haue detto in detto teſta-
mento*) ſe retulit,nihil dimiſit in hac parte,
quod non compræhenderit, non concluſe-
rit,non ſubiecerit , *ad text. in c. ſolitæ* 6.§. *nos
autem,vbi Gloſſ.de maiorit. & obed.can.ſunt non
nulli* 115.*vbi gloſſ.verbo ab omni.prima quaſt.*1.
l.ā Procuratore 23. *C. mandati. Rota in Romana
fideicommiſſi de Vrſinis* 25.*Martij* 1585.*coram
Orano deciſ.*27. *num.*3. *apud Picum ad ſtatutum
Vrbis.nos d.reſponſ.*10 *nu.*59.*& in tutamine iu-
rium Eccleſiæ noſtræ Iuuenacen reſponſ.*2. *nu.*9.
10.*&* 11.

61 Quis enim,ita ſciolus erit,& Sapientum
octauus , (vt prouerbio fertur) (Septē enim
ſunt Sapientes apud Græcos , qui ſapientio-
rem ſe præſumit , Sapientum octauus dici
poteſt),vt dicere valeat,hoc compræhendiſ-
ſe,illud autem minimè , ſed excluſiſſe teſta-
torem , cùm ſimpliciter ipſe dixerit : *(con-
forme haue detto,in detto teſtamento ?)* Vt om-
nem caſum ab eo in illo expreſſum compræ
62 henderit,incluſeritue. Vbi ipſe igitur non
diſtinxit,nequè nos diſtinguere decet,*ad tex.
in l.non diſtinguemus* 37.*ff.de receptis arbitris, cū
ibi notatis , & l.de pretio.* 10. *ff. de publician.in
in rem actione. Achilles in regula de publicandis
deciſ.*2.*num* 3 *Guido Papa deciſ.*629.*num.*9.*nos
reſponſ.*18.*num.*11.*part.*2.

Perpenſa potiſſimum particula illa, ſiue
dictione (& non aliter,) qua voluntatem
ſuam apertiſſime declarauit,nolle aliter col-
lationem beneficij præfati fieri,quàm quòd
ſecundum ea,quæ ipſe in teſtamento diſpo-
ſuerat:vt nullo pacto præſentationi per eum
factæ de D.Carolo(ſi intra bienniū Clericus
63 nō eſſet Paulus)derogaſſe videatur.Quia di-
ctio illa (non aliter)præciſæ naturæ eſt(vt in
ſuperioribus diximus) operaturq; ne verba
per eam, (veluti cancellis reſtricta) modifi-
cationem , ſeu interpretationem aliquam
ſeparatam à diſpoſitis vllo pacto admittant.
vt poſt *Iaſon. conſ.*80. *num.*16. *lib.*3. *Crauetta
conſ.*201. *num.*43. ſequitur *Morotius d. conſ.*2.
*num.*14.

Voluit igitur,per expreſſa in codicillis,ni-
hil derogari ijs,quæ in teſtamento diſpoſue-
rat ; cum collationem fieri iuſſit ſecun-
dum ea,quæ ipſe in teſtamento mādauerat,
ſcripſeratquè,& non aliter . Alioquin om-
nia ex noſtro arbitratu immutabimus: cum
64 ſit alias teſtatoris voluntas verbis expreſſa
omnino implēda; quia lex eſt (vt diximus,)
ſequiturquè *Rota in recent.part.*2.*tom.*1. *deciſ.*
254.*num.*2.*in fin.& in nouiſſimis diuerſorum de-
ciſ.*365.*n.*44.*p.*5.*& apud Card.Cauler deci.*394
*num.*1. *& deciſ.*471. Coadiuuantquè perpen-
ſionē hanc non minimi verba ipſa teſtato-
ris,nouiſſima, quib⁹ in codicillis in fine ex-
prexit, dicens: *Et anco vole,che s'adempiſca lo
codicillo fatto clauſo per mano del pradetto No-
tare iuxta la dichiaratione da eſſo fatta al tempo,
che ſi celebraranno dette Meſſe,e dell'altro rima-
nente,vole, che s'adempiſca detto teſtamento , &
non altro* Impleri igitur teſtamentum,nec a-
liud quicquam præcepit teſtator.

65 Eius ergo parendum eſt legi, ac volunta-
ti.Quia publicè expedit ſuprema hominum
iudicia exitum habere, ſecūdum Pauli ver-
ba in *l.vel negare* 5.*ff.quemadmodum teſtamenta
aperiantur*,diximus *reſponſ.*32.*num.*20. *part.*1.
Ne videantur,*Mortuos rurſus occidere*, vt ada-
gio fertur , quod nolint eorum voluntates
exitum habere : vt quidam apud Græcos
dixit.

„ *Age,mortuo concede,ne qui extinctus eſt*
„ *Stimulato: Quæ nam eſt fortitudo, mortuum*
„ *Necare rurſum?*

Nequè vlteriùs inſtabunt Aduerſarij,di-
centes:quod impletum non adhuc ſit biēnii
tempus poſt teſtatoris ſuprema funera,intra
quod Paulus fieri Clericus debebat , vt in
teſtamento edixerat,ea ſolùm ducti ratione,
quòd tempus celebrationis miſſarum initiū
ducere debeat à die factæ emptionis : atquè
in codicillis tempus dilatatit ad ſeptē men-
ſes,emptionem prædictam exequendi:*Hora
vuole habbiano tempo ſette meſi dopò la morte
di eſſo codicillatore*: ad emptionem complen-
dam) *E che tratanto non ſiano moleſtati dalla Re-
uerenda Fabrica.*Nihil enim ad rem noſtram
ex hac inſtantia.

66 Quoniam à diuerſis,& ſeparatis nulla re-
ctè deducitur illatio : *ad text. in l. Papinianus
exuli* 41.*ff.de minoribus* . Quid enim comune
habet cum emptione facienda , & celebra-
tione miſſarum , præſentatio ad Cappella-
niam,ſeu ius patronatus per eum teſtamen-
to fundatum:& tempus bienni per eundem
addictum intra quod dictus Paulus Clericus
fieri debebat?

Nam

Digitized by Google

Nam apertiſſimis ſatis verbis teſtator te-
ſtamento voluntatem ſuam aperuit: dicens,
» *E dà mò per all'hora ſecuta ſua morte preſenta,*
» *per ſuo Cappellano in detta Cappella Paolo Sorbo*
» *ſuo nipote facendoſi però Clerico trà anni dui dal-*
» *la morte di eſſo teſtatore.*
» *E non facendoſi Clerico detto Paolo frà anni due*
» *reſti per Cappellano, e Beneficiato di detta ſua*
» *Cappella lo detto R.D.Carlo Caputo.*

Hoc biennium indultum vtiquè fuit à
Teſtatore ad fauorem Pauli, quem ad bene-
ficium præſentauerat, vt intra illud Clericali
militiæ aſcribi poſſet: Adiecta etiam vlterio
ri diſpoſitione: *E non facendoſi Clerico fra anni
due, reſti per Cappellano detto D. Carlo. &c.*

Duo itaquè in hac diſpoſitione perpen-
denda ſunt; & tempus adiectum biennij ad
fauorem Pauli, intra quod ad Clericalem
militiam aſcribendus erat: Et diſpoſitio ad
fauorem D.Caroli, quando dictus Paulus in
tra biennium Chriſto per Clericalem ton-
ſuram nomen non dediſſet, vt eſſet ipſe Cap
67 pellanus. Videtur ergo tempus præfatum
biennij pro forma appoſitum, vt intra illud
Paulus promoueretur. Non poterit ergo
tempus iſtud vltrà differri, quàm teſtator
68 eddixit. Et quia forma vitiari non poteſt,
quæ ſola dat eſſe rei ſecũdum Philoſophos,
& apud noſtrates text. *in l. Iulianus 9. §. ſi quis,
vers. ff. ad exhibendum, cap. prudentiam 21. in fin.
princip. de offic. delegat vbi Gloſſ verbo citrà for-
mam, cap. piſanis 19. vbi glo. ff. de reſtitut. ſpoliat.
Rota decis 11. num. 5. de iure patronat. in antiquis
gloſ. in auth. quæ ſupplicatio, C. de precib. Imperat.
offerend in gloſſ. 1. in 2. notab.* ſuper verbis text.
niſi ſub hac forma. ex Bald. & Saliceto, dicens
69 *nota, quod tempus dicitur de forma actus. vnde in
fert Bald. quod ille, qui non obſeruat tempora con-
ſtitutionis, non dicitur ſeruare formam,* his Gloſſ.
quam ſequitur *Afflict. decis 73. n 5. & 6. Caro
lus Tappia Regens decis. Sacri Conſilij 3 n 3. & 4.*
70 Et quia tẽpus illud taxatiuè videtur adie-
ctum, quia certum, & determinatum fuit,
(biennij ſcilicet), vt ſi intra illud clericus nõ
fieret, ius quæreretur D.Carolo. Non itaquè
licebit amplius Paulo tempus aliud expecta
re, etiam ſi idoneus ipſe eſſet, vt Clericus fie
ret; cum taxatum tempus præterlabi paſſus
71 fuerit, *Oldradus conſ. 203 num. 5* Quia nimirũ
tempus determinato modo prolatum, non
recipit functionem alterius tẽporis, vt aper-
tiſſimè docet Pomponius *lib. 15. ad Sabinum
in l. ſi vſusfructus mihi intra biennium 6. vbi glo.
ff. de vſu, & vſufruct. legato text.* ſatis apertus
(noſtro iudicio) in *cap. ſtatutum 23. de elect. in
6.* quo *text.* moderatur Bonifacius Octauus
diſpoſitionem Gregorij X. *in cap. licet canon.
eod.* de aſſumptis ad Parochialium Eccleſia-
rum regimen intra annum ad Sacerdotium
promouendis; alioquin eiſdem Eccleſijs
ſint priuati. declarans ad Collegiatas Eccle-
ſias non extendi. *Gloſſ. ibid. verbo alioquin* ſa-
tis ad rem noſtram concinnè: *id eſt* (explicat)
ſi ſe non fecerint infra annum promoueri. & in
verbo priuati. intelligas (inquit) *integro lapſo
anno. Rota apud Sanct. memor. Gregor XV. decis.
338. num. 4. & 5. & decis. 371. num. 1. & apud
Coccinum decis. 414 num. 3.* Sicuti quippe non
ſat eſſet ad Parochiales Eccleſias promotis,
euoluto iam anno, ſi ad Sacerdotium pro-
mouerentur; ita per æquè, nec Paulo, euolu-
to biennio, ſi clericali militiæ nomen daret.
72 In damnum potiſſimum D. Caroli, qui
immediatè (*non facendoſi Clerico detto Paolo
frà anni due*) Cappellanus denunciatus fuit,
atquè præſentatus, eiquè ſtatim elapſo tem-
pore duorum annorum, vti à teſtatore vo-
cato, ius ad beneficium præfatum (etiam in
rè) quæſitum fuit, (vt in ſuperioribus dixi-
mus.)
73 Iuri ergo eidem iam quæſito præiudiciũ
inferri nullo modo poterit, nequè etiam
per Principem: vt notat *Rota apud Cardinal.
Cavaler. decis. 231. num. 4. in Mediolanen benefi-
cij 17. Decembris 2612. Molina de iuſtit. & iur.
tom. 3. diſput. 727. nu. 1. Bald. in l. ſi conſtante 19.
num. 2. C. de donationib ante nuptias. Iaſon conſ.
213. num. 17. lib. 2. Mariſcotus variar. reſolut.
lib. 1. cap. 5. num. 10. & ſeq. Oſaſcus decis. 179.
num. 7.*

Nequè in codicillis vllo pacto bienij huic
tempori derogatum quicquam fuit: quin
teſtator in illis ſemper dicti biennij memi-
nit. Vt venire proinde contra expreſſam te-
ſtatoris legem hæredes ſcripti minime poſ-
ſint gentium.
74 Cæterò quin contra formam ab eo præ-
ſcriptam facient, & nullum, caſſumquè erit
quicquid, forma præſcripta non ſeruata, fa-
cient, *cap. cum dilecta 12. §. dictum inſuper, vbi
Gloſſ verbo iuris ordinem, extrà de reſcript. Ca-
rolus Tappia d. decis. 3. num. 4. & ſeq. Carolus de
Graſſis de exceptionib. except. 33. nu. 6. & except.*
75 *39. num. 2.* etiam ſi in modico defectus fue-
rit, *ad text. in cap. 1. de baptiſmo. & ius effectu.*
76 *idem de Graſſis d. except. 39. num. 2.* Quia pro-
fectò ceſſante forma, formatum quoque
corruit, & in nihilum cedit, *cap. cum ceſſante 61
de appellat. Rota apud Cardin. Manticam decis.*
77 *286. num. 2.* Namquè in his, quæ de forma
ſunt, ſeruatur rigor; vt *Ruin.* (inquit) *in rub.
ff. de noui oper. nunciat. num. 9.* & ſequuta fuit
Rota part. 1. in recentiorib. tom. 1. decis. 175. nu. 2.
78 *Gratian. forenſ. part. 1. cap. 166. num. 16.* Forma
enim indiuiſibilis eſt, ſecundum Philoſo-
phorum ſententiam, & dixit *Rota in Brixien
locationis 19. Decembris 1594. coram Penia dec.
30. num. 3 part. 1. tom. 2. in recentiorib.* Quare
vel tota corruet; vel tota ſeruabitur, ſecun-
dum Caium *in l. ſi is, qui quadrigenta 79. §.
quadam legata, ff. ad l. falcidiam Tappia d. decis. 3
num. 19. & 20.*

Seruari igitur tempus debebit pro forma
à Teſtatore datum, intra quod Paulus ad
Clericatũ aſſumi tenebatur, vt beneficio po
tiretur; alioquin in prõptu ius ad illud aper-
tum

Digitized by Google

tum eſt Domino Carolo Caputo, ab ipſo
met teſtatore conſequenter ſecundum da-
79 tam ab eo formam vocato. Porrò forma
data videtur, vbi aliquid, & per prius, & per
poſterius perquiritur, vt id ſuccedat, quod
diſpoſitum eſt. *Pariſ. de reſignat. beneficiorum
lib.8.q.8.nu.103. Tappia d.deciſ.3.num.6.& 17.*
Vt quid enim volunt aduerſarij, vt ſuo fa-
ciant ſenſui ſatis; cum potiùs appetitus no-
80 xios ſub iuris regula limitare deberent; vt
Gregorius nonus loquitur *in præmio decre-
talium §.ideoque lex*; & ius diruere, quod D.
Carolo acquiſitum iam eſt; & voluntatem
conſequēter deturbare teſtatoris, qui legem
81 talem rebus ſuis indixit; & cuilibet in rebus
ſuis liberum arbitrium, vt libuerit diſponen
di ſacris ſit à legibus indultum? *l.in re man-
data 21 .C.mandati.* modo legibus ipſis per di-
ſpoſitionem non obluctetur *d. § diſponat. in
auth.de nuptijs*, vt abire interim Carolus, quę
ſibi inter manus offertur occaſio, ſinat; &
non magis illam præmat, iuxta paræmiā il-
82 lam: *Præmenda occaſio*, quia modis omnibus
inſtandum eſt, nec omittenda ſemel oblata
occaſio, iuuatque Homericum illud.
,, *Vos præmite, & vinclis magis arctè ſtrĩgite captũ.*
83 Quod igitur ſibi nolunt, ne faciant, alteri,
vt ab ipſo naturę principio docemur: Ad-
monetque Concilium Bracharenſe ſecun-
dum, *in can.placuit 12 in fin.10.q.1. cap dilecti
filij 13.§.cum igitur de maiorit.& obed.vbi glo.
& in proemio decretal § ideoque lex, verbo alterũ
non lædant.can.1. humanum genus 1.diſt.* Et nos
docuit Chriſtus Dominus, & Magiſter no-
ſter (*Matth. 7.12.*) bonam conſequentiam.
,, *Omnia ergo*(dicens)*quæcunque vultis, vt faciant
,, vobis homines, & vos facite illis. Hæc eſt enim
,, lex & Prophetæ.* hæc Chriſtus. Audiant ergo
illum; & Patrem de Cœlis dicentem, atque
,, teſtantem: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo
,, mihi bene complacui, ipſum audite. Matth.17.5.*
84 *2.Pet.1.17.* Et ſit primus gradus ex tribus iu-
ris naturalis: ſecundum *Cardinalem Robertũ
Bellarminum Illuſtrium Controuerſ.tom.2.lib.1.
de clericis cap.29. in princ.*

Atque ita ex his, ſaniori iudicio non reie-
cto, quin ex petito, reſpondendum eſſe
cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacenſis.

Adiudicauit Curia Epiſcopalis Auerſa-
na Carolo dandam eſſe inſtitutionem; il-
lumque in poſſeſſionem induxit.

SVMMARIVM.

1 *Regula 4. Cancellariæ beneficia omnia colle-
ctorum, & ſubcollectorum reſeruat.*
*Satiſque erit ſola deputatio, quamuis exerci-
tium actu non coincidat. nu. 2.*
*Perquiritur tamen vnicitas in collectore, vt
regula locum habeat nu.3.*
Alioquin beneficia non afficiuntur n.4.
*Et qualitas prædicta vnicitatis probari debet
per aſſerentem illam. nu.7.*
5 *Qualitas vnicitatis in collectoribus, & ſub-
collectoribus probari debet.*
6 *Qualitas requiſita per conſtitutionem probari
debet per ſe fundantem in illa.*
7 *Circumſtantiarum prætermiſſio, quæ in aliquo
actu exquiruntur, nullitatem actus ope-
ratur.*
8 *Qualitas diſpoſitionis ſi deficiat, & ipſa
quoque ceſſat diſpoſitio; & nu.13.*
9 *Ordinarius liberè conferre beneficia poterit
ſubcollectorum, qui vnici in diœceſi non
fuerint.*
10 *Regula 4. Cancellariæ cùm reſtricta ſit ad be-
neficia collectorum, & ſubcollectorum vni-
corum; expandenda haud erit, quia re-
preſſiua eſt facultatis ordinariorum; ad
vnicos proinde tantummodo ſe reſtrinxit
num. 24. & quare nu.27*
11 *Odia reſtringi, fauores conuenit dilatari.*
12 *Interpretatio benignior facienda in pœnis
eſt.*
14 *Qualitas, cuius contemplatione diſpoſitum
eſt, attendenda, non aliud.*
15 *Deputatione ſecundi ſubcollectoris deficit pri-
mus, vnde omnium beneficia ſunt affecta
declara. n.16. & 17.*
17 *Subcollectores poſſunt deputari duo in diœce-
bus magnis ex nouis inſtructionibus.*
*Ita vt vnus non impediat alterum in exer-
citio.*
*Erit tamen vterque eorum à iuriſdictione
exemptus Ordinarij in criminalibus, non
in ciuilibus.*
*Quod non procedit in affectione beneficiorum,
ex eadem reg.4.nu.19.*
20 *Lex quod non dicit, neque nos aſſerere oportet*
*Quare aſſerens, legem dicere, ipſe probandi te-
nebitur onere nu.21.*
22 *Regula 4. Cancellariæ ſatis efficacibus loqui-
tur verbis, vnicorum dumtaxat beneficia
reſeruando.*
23 *Quicunque, pronomen, ſatis laxum eſt, & ex-
panſum.*
25 *Dictio(&)ſtat quandoq; expoſitiuè, pro vi-
delicet.*
26 *Verba inutiliter prolata fuiſſe, exaudiri ha-
ud debet.*

ARGVMENTVM.

Collectorum, & ſubcollectorum beneficia omnia reſeruata ſunt per regul.4.Cancellariæ. Verùm vnicitas in illis conſideratur. vnde plura ad huius regulæ dilucidationem, non incongruè afferuntur.

RESPONSIO XXXIII.

VAcante Archipresbyteratu cũ cura animarũ in Terra Armẽti Tricaricen. Diœceſis ob mortem vltimi illius Archipresbyteri, qui menſe Septembri proximè præterito extra Romanam Curiam ſuum extremum clauſit diẽ. Propoſito per Illuſtriſſimum Epiſcopum ad Sacri Tridentini Concilij, & Cõſtitutionis Pij Papæ V. præſcriptum edicto pro cõcurſu; inter alios concurrentes examinatus fuit R.D. Lælius Ferrus eiuſdem Terræ Sacerdos, atque idoneus repertus, & approbatus, & per dictum Illuſtriſſimum vti magis idoneus electus, & admiſſus. Cumquè eſſet menſis Ordinarij, nihilominus dictus Illuſtriſſimus Dominus Epiſcopus in difficultatem dedit: poſſet ne ipſe Bullas relaxare, atque Archipresbyteratum dicto D. Lælio cõferre, quòd defunctus Archipresbyter fuiſſet in dicta Terra armenti, & alijs nonnullis eiuſdem Diœceſis locis ſubcollector ſpoliorum ab Illuſtriſsimo Domino Nũtio Apoſtolico Generali Collectore in hoc Neapolitano Regno deputatus, & in exercitio of-
1 ficii prædicti defunctus? Obſtare proinde regulam 4. Cancellariæ ſuper reſeruatione beneficiorum collectorum, & ſubcollecto-
2 rum. Vt ad reſeruationem prædictam ſatis, ſuperquè ſit deputatio officii dumtaxat, & ſi exercitium actu minimè coincidat, *Rota deciſ.12. de præbend. in noniſ. & deciſ. 11. & 13. ac 15. de præben. in antiquis, & apud V...llũ deciſ.140. & 141. par. prima, & apud Creſcent. dec.17. de præbend Gratian. foren. diſceptationum par.3. cap.574 num.1. & 2. Barboſ. de off. Epiſc. par.3. alleg.57 num.115. Illuſtriſſimus Epiſcopus Vici Aloyſ. Riccius par.3. in praxi reſol.384. nu.2. & in collect. par.5. collect.1647. Ioãnes à Cochier. ad regulas Cancellar. ad dictam regul.4 num.10. 19. et 20. Rota in Licien Canonicatus 19. Februarij 1629. coram Dunozetto deciſ.255. nu.11. par. 5. diuerſ. Mandoſ. ad eand. regul q 4. num.4.* & dictum fuit in *Cremonen. Canonicatus 14. Ianuarij 1630. coram Durano deciſ. 233. num.14.15. 16. & 17.*

3 Verùm reſpondendum cenſuimus, haud obſtare regulam præfatam. Quia illa (vt beneficia afficiãtur) apertiſsimè perquirit vnicitatem in exercente officium præfatũ Collectoris, vel ſub collectoris: ſic nempè regula.

„ *Item reſeruauit generaliter omnia beneficia*
„ *quorumcunque collectorum, & vnicorum, in qua-*
„ *cunque Ciuitate, & Diœceſi, qui ſuo tempore eorũ*
„ *officia exercuerint: ſubcollectorum fructuum, &*
„ *prouentuum Cameræ Apoſtolicæ debitorum. Illa*
„ *videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum*
„ *officio obtinuerint; ac in quibus, ſeu ad quæ ius*
„ *eis competierit.* Perquiritur proinde omnino vnicitas in Collectore, vt beneficia reſeruata dicantur, vt apertiſsimè *gloſſator antiquus ad dictam regulã* teſtatur, & ſequuta fuit pluries Rota, vt refert Eminentiſſimus *Cardin. Caualer. in vna Licien. beneficiorum 4. Februarij 1608. deciſ.16. num.1. Riccius d collect. 1647. & d. reſol.384 num.2. par.3. in praxi. Garſias de beneſic tom. primo par.5. cap primo à nu.365. Gonzal ad regul.8. gloſ.43. q.8. num 198 & 199. cum ſeq. & gloſ 51. in 18. caſu num.67 & ſeq. Lutter. de re beneficiar. lib.2. q.32. num.181. & 182. Rota in d. Licien. Canonicatus coram Dunozetto. 255. et in alia etiam Licien Canonicatus eiuſdem 26. Martij 1629. coram eodem deciſ. 261. par.5. diuerſ. et in d. Cremonen. Canonicatus coram Durano deciſ. 233. num.19.*

4 Vnicus verò non erat dictus Archipresbyter iam defunctus in dicto officio ſubcollectoris, quia adeſt adhuc, vt aderat ab initio alter in Ciuitate Tricaricen. Non affecta fuerunt igitur eius beneficia, neq; Ar-
5 chipresbyteratus: Quia nimirum qualitas prædicta vnicitatis omnino probari debet per ſe fundantem in illa, vt dictum fuit in præfata *Licien. beneficiorum coram Eminentiſſimo Caualerio d. deciſ.16. ſub nu 1. verſ. & hæc qualitas vnicitatis, Ioan. à Cochier ad d. regul. num.10. Mandoſ ibid q prima, num.1. & 2.* adno-
6 tata per Rotam in materia probationis qualitatis requiſitæ per conſtitutionem aliquã, quod probanda ſit per ſe fundantem in illa *in Valliſoletana Parochialis 13. Februarij 1626. coram Durano deciſ 19. num.11. & 15.* Circun-
7 ſtantiarum quippè prætermiſſio, quæ in aliquo facto exquiruntur, id operatur, vt factũ nullum ſit, quinimò nec factum dicatur, iuxta *gloſ. in can. notificaſti, 2. verbo cum omni, 33. q.5.* quam ſequitur *Barboſa*, camquè celebrem, & ſingularem appellat *lib.1. voto 5. nu. 42 in fin. poſt praxim ſoluendi penſiones.*

8 Quia nimirũ ſi diſpoſitionis deficiat qualitas, & ipſa manca erit diſpoſitio, ad *gloſ in l: mancipia, 5. verbo aduocandum, C. de ſeruis fugitiuis, Menoch. de præſumpt. lib.6. præſumpt.15. num.47. Barboſ. d. voto 5. nu.43. Rota apud Card. Seraph. deciſ.482. num.5.* vnicitatis itaque qualitas cum in hoc facto deficiat, ceſſabit quoque, & affectionis beneficiorũ qualitas, qua eatenus afficiuntur beneficia, quatenus ſub-

col-

collectores vnici fuerint(vt dictum eſt.) Li-
9 berum proinde Ordinariis erit ea conferre
beneficia, etiam ſubcollectorum, qui vnici
in Diœceſi non fuerint. Cùm ex hac vna
qualitate beneficia afficiantur.
10 Regula quippe cum reſtricta, atque can-
cellis quaſi obfirmata ſit ad beneficia colle-
ctorum, & ſubcollectorum vnicorum, atq;
proinde repreſſiua facultatis Ordinariorum;
ex pandenda, atque diffundenda, ac dilatan-
da minimè vtique erit. Ratione ducta ex ver-
bis Bonifacii Octaui in *cap. ſtatutum*, 22. *de
electione, in 6.* quod cum ſit pœnale (inquiè-
ris) reſtringi potius conuenit, quam laxari,
vbi *gloſ. verbo reſtringi*, rationi rationem adii-
11 cit: Nam *odia reſtringi* (dicens) *fauores conue-*
,, *nit ampliari, infra de regul. iur. odia. cum ſuis*
,, *concordant. & ff. de liber. & poſthum. cum quidã,*
12 *& benignior interpretatio facienda eſt in pœnis,*
,, *infrà de regul. iuris, in pœnis, cum ſuis concordãt.*
his *gloſ.*
13 Cum itaque qualitas propter quam diſpo-
ſitum eſt in regula ad reſeruationem bene-
ficiorum (morte ſubcollectorum) vacantiũ,
deficiat, (quæ vnicitas eſt) ibi: *Et vnicorũ* & ip
ſa quoque diſpoſitio, ac regula ceſſabit, atq;
deficiet, ad *tex. in l. 4. §. prætor ait, ff. de damno in-
fecto, Rota in Sutrina Monaſterij* 1598. *coram
Orano deciſ.* 126. *num.* 3. *poſt prim. vol. conſ. Fa-
14 rinac.* Quia qualitas, cuius contemplatione
diſpoſitum eſt, attendi debet, non alia, *Rota
apud Card. Seraph. deciſ.* 1058. *num.* 9.
15 Nec te moueat, quod per deputationem
ſecundi ſubcollectoris defecerit primus, vt
omnium beneficia reſeruata videantur, ſe-
cundùm *gloſſatorem antiquum ad d. regul. 4. nu.
primo, in fin. Ioan. à Cochier ibid. num.* 14. & 15.
Rota d. deciſ. 11. *in antiquis, de præbend. & d.
deciſ.* 12. *in nouis. eod. tit. & apud Verallum d.
deciſ.* 138. 139. & 140. *par. prima.*
16 Quia id planè eſſet, quando non vterque
adminiſtraret, vnus in vna parte, alter in al-
tera Diœceſis, & per vnius deputationem,
alter ceſſaret.
17 At per nouas inſtructiones, quæ Illuſtriſ-
ſimis Nuntiis dãtur, ſtatutum eſt, vt in Diœ-
ceſibus amplis ad amplitudinis qualitatem
duo dumtaxat deputentur ſubcollectores;
modo vnus alterum non impediat in mini-
ſterio, ſed ſint diſtincta loca, in quibus vnuſ-
18 quiſque ſuo defungatur munere. Et licet
vterquè eorum ſit à iuriſdictione exemptus
Ordinariorum in criminibus per eos tem-
pore officii admiſſis, non verò in ciuilibus,
iuxta Gregorii XIII. Conſtitutionem, atque
etiam poſt dimiſſum officium ex noua Cõ-
ſtitutione Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrba-
ni Papæ Octaui, vt plenè deduximus *reſponſ.
noſtra 44. par. 2.* ad calcem cuius Sanctiſſimi
D. N. conſtitutionem verbo expreſſimus,
Ioan. à Cochier ad d. regul. 4. num. 7. & 8. Non
19 idem tamen erit, quòad beneficiorum re-
ſeruationem, per regulam præfatam quartã
Cancellariæ, quæ beneficia reſeruat ſubcol-
lectorum, & vnicorum, non ſanè aliorum,
20 vt non oporteat nos aſſerere, quod regula
ipſa minimè dicit, ad *tex. in l. diffidentis, 5. C. de
repud. can. conſuluiſti, 18. §. & quod Sanctorum
Patrum, 2 q. 5. cap. 2. nè ſede vacant. Rota par. 2.
tom. 2. in recent. deciſ.* 660. *num.* 5. Si quis verò
21 pertinaci id voluntate, obfirmatoq; aſſerere
voluerit pectore, ac iudicio, ipſe id probare
oportebit, vt *Surdus deciſ.* 194. *num.* 4. docet.
22 Et planè imperpenſum dimittẽdum haud
erit, quod regula præfata ſatis efficacibus lo-
quitur verbis ad oſtendendum Summi Põ-
tificis reſeruatis mentem eſſe; vnicorum
dumtaxat beneficia ſubcollectorum re-
ſeruare, non aliorum; quod non dixit ſub-
collectorum vnicorum, ſed quorumcũque
collectorum, & vnicorum, vt laxitudinem
illam pronominis quorumcunque, tempe-
raret, atque ad vnicos dumtaxat compri-
meret.
23 Eſt enim pronomen illud quicunque la-
xum, expanſumquè ſatis, vt nihil non com-
prehenſum dimittat eorum, quibus adiici-
tur, ad *tex. in cap. ſolitæ, 6.* ibi, quodcunque li-
gaueris ſuper terram, erit ligatum & in Cœ-
lis, *de maiorit. & obed.* diximus plenè *reſp.* 21.
num. 13. 14. & 15. *par.* 2. Comprehẽdiſſet vti-
que omnes Collectores, & ſubcollectores,
ſiue vnici illi in Diœceſi fuiſſent, ſiue plures,
Rota in his terminis regulæ in *d. Cremonen.
Canonicatus coram Durano Epiſcopo Vrgellen.*
24 *d. deciſ.* 233. *num.* 12. Voluit proinde tempe-
rare Summus Pontifex, atque laxitudinem
illam comprimere, addendo, *& vnicorum*, vt
reſeruatio de vnicis tantummodo exaudi-
25 retur, non de aliis. Dictio namq; illa, & mo-
noſyllabum (&) non ſanè coniunctiuè, verũ
expoſitiuè poſitum exauditur, pro videlicet
ad *tex. in l. prima, ff. de pactis*, finitionem quip-
,, pè tradens ibi Vlpianus pactionis: *Eſt autem*
,, *pactio* (inquit) *duorum, pluriumquè in idem pla-*
,, *citum, & conſenſus*, hoc ipſum explicans *gloſ.
ibid. verbo placitum.* Id eſt (inquit) placitus cõ
ſenſus. Ex figura endiadoſi, affertquè Virgi-
lium illud,
,, *Arma, virumq; cano Troiæ, qui primus ab oris*,
ideſt armatũ virum explicat ipſa, ſequiturq;
*Nauar. de iubileo notab. 8. num. 3. & notab. 32. nu.
2. Lucas Floron. de duello cap. 3. §. 1. num.* 3. af-
fertquè *tex. in §. manumiſſio autem inſtitution.
de libertinis*, vbi *gloſ.* ſuper verbis illis Impera-
toris: *Nam quandiù aliquis in ſeruitute eſt, ma-
nui, & poteſtati ſuppoſitus eſt.* Et (inquit *gloſ.*)
pro id eſt ſeſt ſcilicet ſuppoſitus poteſtati al-
terius.
Stabit itaque hic in regula hac quarta di-
ctio illa (&) *& vnicorum* (pro ideſt vnicorum,
vt de vnicis collectoribus, ſubcollectoribuſ-
que exauditi dumtaxat regula debeat, neq;
26 ad alios, non unicos, extendi: alioquin futi-
liter expreſsio illa facta intelligeretur, *&
vnicorum*, quod aſſeri minimè debet, ad *tex.*
in

Digitized by Google

*in cap.ſi Papa.*10.*de priuileg. in* 6. *l.ſtipulatus.* 4.*in princ.ff.de vſur.l.*3.*in princ.*ibi nec fruſtra adiiciatur.*ff.de iureiuran.l.*1.*ff. ad municipales.* intelligebat quippe S.P. poſſe eſſe plures, q̃ vnum in diœceſi collectores, & ſubcollectores; tamen exaudiri regulã reſeruatoriã voluit, de vnicis, nõ de pluribus; ne nimiũ ordinariorũ facultas cõprimeretur cõferẽdi beneficia, vt nõ inargumentosè aduertit Lutter.*de re beneficiaria d.q.*32.*n.*181.*&* 182. Nõ ergo ad alios dimanãda reſeruatio, quã in vnicis dũtaxat reſtrinxit Legiſlator. Atq. ita ex his iudicio ſuppoſitis emunctioris naris, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacenſis.

Ita exequutus fuit Illuſtriſsimus Dominus Epiſcopus, vti nos reſpondimus, cùm etiam Romanam Curiã cõſuluiſſet, à qua ſimile obtinuit reſpõſũ, & R. Lælius in Archypręsbyteratus pacifica poſſeſsione viuit.

SVMMARIVM.

1 *Feſtus dies de Sancto Titulari Eccleſiæ, vel Patrono celebrari poteſt.*
*Quid verò ſi cũ alio feſto, vel octaua eiuſdem, quæ primę claſſis ſit, coincidat? n.*2.*Celebrabitur, ſi intrà octauam celebrari poterit. n.*3.
*Et ſine octaua. n.*4.
*Niſi priuilegio aliquo muniatur. n.*5.
6 *Sanctorũ Marcellini, & Petri Martyrum dies feſtus ſemper pęnè cum octauis concidit, vel Aſcenſionis, vel Pentecoſtes, vel Corporis Chriſti.*
*Translationem proinde eius feſti exoptant Moniales venerabilis Monaſteriỹ Sancti Marcellini Ciuitatis Neapolis. n.*7.
*Quod eorum pium deſiderium à recto alienum haud eſt. n.*8.
*Quia poteſt hoc ex priuilegio permitti. n.*9.
10 *Fieri quod poteſt, vt fiat, non repugnat.*
11 *Argumentũ à conſuetis, & permiſſis validũ.*
12 *Chriſtus Dominus noſter eleuauit oculos ad Patrem cùm Lazarum ad vitam reuocauit, ergo probabiliùs eſt eleuaſſe illos cum panem, & vinum, in corpus, & ſanguinem mutauit.*
13 *Septimo menſe perfectus partus naſci poteſt. ideo, qui eo tẽpore naſcitur, filius iuſtus eſt.*
14 *Pium eſt præſumere id eſſe, quod poſſibile eſt eſſe.*
15 *Verum quod poteſt eſſe, nunquam falſum pręſumitur.*
Propoſitiones, quæ æternæ veritatis dicuntur, vt vera non ſint, fieri haud poteſt.
Verum, & falſum ſimul eſſe haud poſſunt, quia contraria ſunt.
16 *Sanctorum translatio vt fiat poſſibile eſt eſſe: ergò fieri poteſt, & piè præſumendum, vt fiat.*
*Cedet enim hoc ad maiorem Dei gloriam. n.*17.*&* 41.*permitti igitur poterit. n.*23.
18 *Gloriam maiorem Dei quærere omnes tenemur.*
19 *Deus glorificatur in Sanctis ſuis.*
*Et virtutes in nobis eorum interceſſione operatur. n.*20.
21 *Sanctorum exemplis ad ſanctè pièque viuendum prouocamur.*
22 *Locus Pſalmi* 67.38. *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis, expenditur.*
24 *Sanctorum Marcellini, & Petri Martyrum dies feſtus olim menſe Decembri celebrabatur.*
25 *Feſtos dies Sanctorum transferri in opportunius tempus, nouũ in Eccleſia Dei nõ eſt.*
26 *Sanctus Iacobus Apoſtolus germanus Sancti Ioannis, primus Apoſtolorũ Martyrium ſubiit, circa dies azimorũ, & n.*27
Dies eius feſtus die 25. *Iulii celebratur, qui translationis eius eſt. n.*27.
28 *Sanctus Ioannes Chriſoſtomus* 14. *Septembris ad æternam vitam tranſijt, ſed quia eo die celebratur feſtum exaltationis Sanctæ Crucis.*
Dies eius feſtus tranfertur in diem 27. *Ianuarii, quo die ſacræ eius reliquiæ Conſtantinopolim translatæ fuerunt. n.*39.
30 *Sanctus Baſiliſcus Martyr S. Ioanni Chriſoſtomo diem mortis nunciauit.*
31 *Sancto Ioanne Chriſoſtomo mortuo horribilis grando Conſtantinopoli cecidit, & quatriduo Auguſta Eudoxia ceſsit è vita. eius reliquiæ poſtmodũ Romã tranſlatæ, in Baſilica Vaticana cõditæ fuerunt. n.*32
33 *Sanctus Stephanus primus pro Chriſto ſanguinem ſudit die tertio Auguſti, non longè poſt Aſcenſionem Domini in cœlum. d.*34.
Dies tamen feſtus eius celebratur 26. *Ianuarii, vt qui primus pro Chriſto ſanguinem ſudit, & vitam dedit, celebretur, quo tempore ille ex vtero Virginis Matris hunc mundum ingreſſus eſt, factus homo, ipſo cœlum ingreſſo, n.*35.
36 *Adagium Noctuas Athenas deferre.*
37 *Argumentari licet à rubricis.*
38 *Fruſtrà nihil poſitum eſt in rubricis miſſalis, & n.*40.
39 *Sacrilegium eſt de Eccleſia aſſerere, quod*

fruſtra quid faciat, neque aliquid de factis
eius iudicandum. Adagium, A ſacris ab-
ſtinenda manus.
40 *Sancta Mater Eccleſia omnium Eccleſia-*
rum Mater, & magiſtra.
41 *Deus omnia in menſura, numero, & ponde-*
re, diſponit, & Eccleſia Sancta.
42 *Omnia, quæ facimus, in nomine Ieſu Chri-*
ſti facere nos oportet, gratias agentes Do-
mino, & Patri ſecundum Apoſtolum ad
Coloſſenſ. 3. 13.
43 *Deus facit mirabilia magna ſolus. pſal.*
115. 4.

ARGVMENTVM.

De tranſlatione feſtorum ob eorũ coincidentiam. non iniucunda reſponſio.

RESPONSIO XXXIII.

1 DE Sancto Titulari Eccleſiæ, vel Patro-
no poſſe feſtum celebrari ex ipſis
Breuiarii rubricis ſatis apertum redditur,
præſertim *rub.* 10. §. 1. etiam Octauam agen-
do *rub.* 7. §. 1.
2 Verum quod difficultatem in hac re fa-
cit, eſt: Si coincidat feſtus dies Sancti titula-
ris, vel Patroni, cuius etiam per octauam
officium celebratur, cum alio quoque fe-
ſto primæ Claſſis, qui ſolemniter celebrari
debeat cum ſua octaua, vt puta in ſolem-
nitate Aſcenſionis, Pentecoſtes, vel Corpo-
ris Chriſti; Natiuitatis S. Ioannis Baptiſtæ,
vel Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pau-
li: Quid de Sancto Titulari, vel Patrono
peragendum?
3 Si feſtus ipſe dies Sancti Titularis intra
octauam ſolemnis haberi poterit, intra illã
4 celebrabitur. *Quod ſi feſtum per totam octauã*
„ *transferri contingerit: illo anno celebretur ſine*
5 *octaua: niſi Titularis Eccleſia priuilegio aliter*
„ *fieri oporteat.* Sic textus *rubrica* 10. §. 1. *in fin.*
Poterit igitur Titularis Sancti dies feſtus
transferri in opportuniusaliud tempus, etiã
cũ ſua octaua celebrandus, ſi id ex ſpeciali
priuilegio Titularis Eccleſiæ permittatur.
Hoc autem ipſum eſt, quod Moniales
Monaſterii Sanctorum Marcellini, Petri, &
Feſti Ciuitatis Neapolis, deuotis, atque hu-
millibus præcibus ab Eminentiſsimis, &
Reuerendiſsimis Patribus ſacræ Congre-
gationis ſacrorum rituum expoſcunt.
6 Cùm enim Sancti Marcellini dies feſtus
coincidat pænè ſemper, vel cum octaua
Aſcenſionis Domini, vel Pentecoſtes, vel
Sanctiſsimi Corporis Chriſti, & ſi tranſ-
feratur in proximius tempus, coincidat
quoque feſtum Natiuitatis S. Ioannis Ba-
ptiſtæ, & Sanctorum Apoſtolorum Petri,
7 & Pauli, cum ſuis octauis. Exoptant Mo-
niales, vt liberum ſit eis Sancti Titularis
feſtum celebrare expletis octauis dicto-
rum Sanctorum.
8 Neque porro à recto alienum hoc earum
eſt pium deſiderium. Quippe, cùm poſſit
10 permitti hoc fieri ex priuilegio. Non vti-
que repugnat vt fiat, argumento à conſue-
11 tis, & permiſsis iure petito, quod firmũ eſt
ex Caio Iureconſulto *in l. vel vniuerſorũ* 12.
vbi Gloſſ. 1. verſ. item nota. ff. de pignorat actio-
ne. cap. cum Martha 6. §. caterum. vbi Gloſſ. ver
12 *bo probabilius de celebrat. miſſarũ.* Argumen
tatur nẽpè ibi *tex.* Eleuauit Chriſtus oculos
ad Patrem, Lazarum cum ſuſcitauit, ergò
probabilius eſt eleuaſſe cùm panem, & vi-
num in corpus, & ſanguinẽ mutauit. meus
Maranta conſ. 77. n. 4. Vincent. de Franb. deciſ.
55. *n.* 9. Piè igitur id præſumendũ eſt, à tãtis
Purpuratis Patribus, & pietate preditis im-
petrare: ad *Baldi* non contemnendam do-
ctrinam in *l. ſeptimo menſe* 12. *ſuper verbo*
credendum ff. de ſtatu hominum. Quo loco,
13 Paulus iure cõſultus *lib. 19. reſpõſorũ. Septi-*
mo mente naſci perfectum partum iam receptũ
(inquit) *propter auctoritatẽ doctiſsimi viri Hi-*
„ *pocratis; & ideo credẽdũ eſt eũ, qui iuſtis nuptijs*
„ *ſeptimo menſe natus eſt, iuſtũ filiũ eſſe.* his Pau
lus *Baldus* in verbo credendum; Rationem
14 dicti reddens: *Quia pium eſt hoc præſumere*
15 (ſubnectit) *id eſſe, quod poſsibile eſt eſſe.* Su-
biiciens quoq. *Vnde quando aliquid poteſt eſſe*
„ *verũ, nũquã præſumitur eſſe falsũ.* ita Bald. quo
argumenti genere vtitur quoq. *Phœbus dec.*
Luſitan. 51. *n.* 12. *p.* 1. Ita propoſitiones, quæ
à philoſophis æternę veritatis dicũtur, im-
poſsibile eſt, vt aliter ſint: alioquin æternæ
veritatis, haud dicerentur: quia profectò, ꝙ
verũ eſt, sẽper verũ erit, neq. vt verũ non
ſit, fieri vllo modo poterit. Quoniã verũ
cũ falſo haud ſe cõpatiuntur: quod contra-
ria inuicem ſint, quæ ſimul ſtare non poſ-
ſunt. *cap. maiores.* 3. §. *ſed adhuc in fin. de baptiſ-*
mo. diximus *reſponſ. noſtra* 26 *n.* 3. *par.* 1. Poſ-
16 ſibile itaque hoc eſt, vt fiat; vt ex cauſis
expoſitis transferatur dies feſtus Sancti
huius Titularis. Quod piè igitur permitta-
tur, & fiat à tantis Eminentiſsimis Patribus
17 piè id ipſum præſumendum erit. In maio-
18 rem porrò Dei gloriam cedet, quam om-
nes querere tenemur, iuxtà illud *Eccleſiaſti-*
ci 35. 10. *Bono animo gloriam redde Deo.* Glo-
19 rificatur quippè Deus in Sanctis ſuis, quia
mirabilis in eis nuncupatur, & apparet; vn-
20 de in nobis virtutes eorum interceſsione
operatur, eorumque exemplis ad ſanctè,
21 pièque viuendum prouocamur, vt Da-
uid *pſal.* 67. 36. cecinit: *Mirabilis Deus* (in-
„ quiens) *in Sanctis ſuis: Deus Iſrael ipſe da-*
„ *bit virtutem, & fortitudinem plebi ſuæ. Benedi-*
„ *ctus Deus.* Mirabilis Deus; *Lyranus* inquit,
quia

Digitized by Google

quia per eos fecit mirabilia, cæcos illu-
minando, leproſos mundando, mortuos,
ſuſcitando, & conſimilia. Quin (vt *Dionyſ.*
Carthus in eundem locum in 2. expoſit loquitur
» multa etiam ſigna per ſuos electos hucuſ-
» que cooperari dignatur: ſinguli quo-
» que deuotorum ſcire poſſunt, quàm
» mirabiliter Deus operatur in ipſis, quoti-
» diè præces eorum exaudiendo, corda cō-
» ſolando, à tentationibus liberando, ſpiri-
» tualem profectum præſtando, ignemque
» diuini amoris in ipſorum præcordiis fre-
» quenter incēdendo, augendo, ac perficien-
do. *his Carthuſ.* Benedictus proinde Deus.
Quia facit magna, & incomprehenſibilia,
& mirabilia, quorum non eſt numerus, vt
Iob.9. 10. loquitur.

23 Non incongruè itaque permitti poterit
per Eminentiſſimos Patres, tranſactis om-
nibus ſuprà nominatis Sanctorum octa-
uis, quæ impedimento ſunt, atque eſſe
poſſunt, ne Sancti huius Sacerdotis, &
Martyris Marcellini cum ſua octaua ſo-
lemnis dies feſtus celebretur; vt officium
cum ſua octaua in opportunius tempus
24 transferatur. Potiſsimum quod olim etiā
menſe Decembri horum ſolemnitas age-
batur, vt conſtat ex inſcriptione homiliæ
ſextæ S. Gregorij in Euangelio, habitæ ad
ad Populum in Baſilica SS. Marcellini, &
Petri, Dominica tertia Aduentus, die na-
tali ipſorum, vt loquitur Eminentiſſ. Do-
ctiſsimusq. pariter Cardinalis *Cæſar Baro-*
nius in annotationib. ad Martyrilog. Roman. die
2. Iuny litt A. de his Sanctis Martyribus, ver-
ba faciens.

25 Neque perfectò nouum hoc eſt in Eccle-
ſia Dei (vt Sanctorum feſtiuitates ſolemni
ritu celebrari valeant) eorum feſtos dies
in opportunius tempus, quàm eorum na-
talis dies ferre valeat, differri.

26 Sic Sanctus Iacobus Apoſtolus S. Ioannis
Germanus, qui circà dies Azimorum Hie-
roſolymis Apoſtolorum primus vitam
pro Chriſti fide dedit, & ſanguinem pro
» ſanguine fudit. (*Actor.* 11.2.) *Occidit autem*
» *Iacobum fratrem Ioannis gladio. Erant autem*
dies Azimorum.

27 Dies autē feſtus eius ſolemni celebratur
ritu 25. Iulij, vt Eccleſia Sancta in eius offi-
» cio teſtatur: *Memoria* (dicens) *eius natalis ho-*
» *dierno die, qui translationis eſt, ab Eccleſia cele-*
» *bratur, cū ipſe circa feſtum Paſchæ primus Apo-*
» *ſtolorum Hieroſolymis profuſo ſanguine teſti-*
» *monium Ieſu Chriſto dederit.* hæc ibi. Et me-
minit *Card. Baronius in annotation. ad mar-*
tyrolog. hac eandem die 25. Iulij.

28 Sancti quoque Ioannis Chriſoſtomi Cō-
ſtantinopolitani Epiſcopi, & Eccleſiæ Do-
ctoris dies natalis ad æternam vitam, fuit
decimo octauo Kalendas Ottobris, qui eſt
14. Septembris, quo die feſtum celebra-
29 tur Exaltationis Sanctæ Crucis. Iure igi-
tur meritiſſimo in alium diem tanti San-
cti Epiſcopi, & Doctoris celebritatem trā-
ſtulit Sancta Mater Eccleſia in vigeſimū
ſeptimum nempè Ianuarij, ob translationē
Reliquiarum Sanctarum eius ſacrati cor-
poris. Sequentibus porro in eius officio res
30 tota dilucidatur: *Cumq. per Armeniam du-*
» *ceretur, Sanctus Baſilicus Martyr, in cuius tē-*
» *plo antea orauerat, noctu ſic eam affatus eſt:*
» *Ioannes frater craſtinus dies nos loco coniunget,*
» *Quare poſtridie ſumpto Eucbariſtiæ Sacramen-*
» *to, ſeque Crucis ſigno muniens, Animam Deo*
» *reddidit. Quo mortuo, horribilis grando Con-*
» *ſtantinopoli cecidit, & quadriduo Auguſta ceſsit*
» *è vita. Eius corpus inſigni pompa, & hominum*
» *multitudine celebratum, Theodoſius Archadij*
» *filius Conſtantinopolim portandum, & honorifi-*
» *cè ſepeliendum curauit, ſexto Kalendas Februa-*
» *rij, cuius etiam Reliquias veneratus, parentum*
32 *ſuorum veniam petijt: quod deinde Romam*
» *translatum in Baſilica Vaticana conditum eſt.*
hæc ibi: & refert quoque *S. Antonin. Archie-*
piſcopus Florentin. in ſum. hiſtor. par. 1. tit. 7. c.
7. & *Card. Baron. in annot. ad martyrilog. hac*
33 *ead. die 27 Ianuar.* Dies præterea feſtus Pro-
thomartyris Stephani, qui in numero Mar-
tyrum inuentus eſt primus, & ſanguinem
primus ipſe reddidit Saluatori: non quo
ſanè die lapidibus appetitus fuit, mortuus,
(quin magis mortem perdidit, & vitā in-
uenit, ſuoque nomini congruentem coro-
» nā accepit: *Ecce video cælos apertos,* (inquit)
» *& filiū hominis ſtantem à dextris virtutis Dei)*
(*Actor.* 7. 56. celebris ab Eccleſia habetur,
qui accidit tertio Auguſti, eodem tamen
anno, quo Chriſtus Dominus pro nobis
omnibus in ara Crucis affixus, mortuus, &
ipſe pro nobis ſumma, & immenſa chari-
tate, ac pietatè fuit, vt *Sanctus Antoninus in*
ſum. hiſtor. p. 1. tit. 6. cap. 2. § 4. dixit, & probat
Martyrilog. Romanum ſeptimo Kalen. Ianua-
rii (26. Decembris) vbi de eodem memo-
34 riam faciens: *Hieroſolymis* (inquit) *natalis*
» *Sancti Stephani Prothomartyris, qui à Iudæis*
» *non longè poſt Aſcenſionem Domini lapidatus*
eſt. ſequutique fuere poſt vetus Martyrilo-
gium Romanum, & vetuſta manuſcripta,
Beda, Vſuardus, Ado, alijque, vt teſtatur *Card.*
Baron. in addit. ad martyr. Roman. die 26. De-
cembris. Celebratur nihilhominus ab Ec-
cleſia die præfato 26. Decembris, nec ab
35 rè; vt eo tempore natalem ad æternam
gloriam Primi Martyris ſolemni celebra-
ret ritu Sancta Mater Eccleſia, quo Ieſus
Chriſtus Filius Dei, Verbum Patris, ab
æterno genitus, in tempore in vtero Vir-
ginis Matris factus homo, in orbem terræ
introducitur, ſecundum Apoſtulum ad
hebræos 5.6. & ſuum Prothomartyrem, qui
bonum teſtimonium ſuo ſanguine reddi-
dit, coronaret, vt pluribus *S. Fulgentius ſer-*

mote de hac re,perbellè, pièq. differit. Neq.
aliorum Sanctorũ,quorum dies feſti tranſ-
feruntur ob alios coincidentes dies feſtos,
vel ob iuſtas alias cauſas, deſunt exempla,
quæ ne in longum, in re ſatis certa, cum
ſthomaco, protrahamus ſermonem; & vt
36 vetus eſt adagium: *Noctuas Athenas deferre*
37 *videamur*, conſultò omittimus. Vnum ta-
men addimus: ſi licèrà rubricarum titulis
argumentari, vt verè licet, ſecundum Vl-
pianum *in l.1 ff. de rebus credit. & ſi certum
petatur. Caſtrenſ. conſ.83.n.3. vol.2 Sebenard.*
38 *conſ.2.n.71. par.2.* fruſtraneè titulus in ru-
bricis *Breuiarij* de tranſlatione feſtorum,
poſitus eſſet, ſi feſtos dies transferre non
liceret. At aſſerendum hoc minimè gentiũ
ęrit, ne ſacrilegio coarguamur, ad *tex. in l.
2.C. de crimine ſacrileg.* & in cælum os pone-
re videamur, iuxtà illud *pſalm.72.9. Poſue-
rũt in cęlũ os ſuũ, & lingua eorũ; trãſiuit in terrã.*
Vnde & Pharao in ſuperbiã elatus, *Exod.5.*
dixit *Neſcio Dominum*. Quia de factis eius
non licet iudicare, vt poſt Innocent. loqui-
tur *Bald. in cap. dum Eccleſia el.2. aliàs 54 de
elect.* A ſacris proinde abſtinendæ manus.
vetus vt ſe fert Adagium. Quòd fatnm in-
ſtet iis, qui rebus ſacris manus inijecerint.
40 Neque enim Sancta Mater Eccefia Ro-
mana, quæ omnium Eccleſiarum Mater
eſt, & Magiſtra. *cap. fin. de foro compet. l. iube-
mus nulli 14. in fin. princip.* ibi: Religionis, &
fidei mater perpetua eſt, *C. de ſacroſanct.
Eccleſ.* quicquam fruſtra agit. *ad tex. in cap. ſi
Papa 10. de priuileg. in 6.* Qin omnia in men-
ſura, numero, & pondere (vt Deus) opera-
tur, atque diſponit *ſapient.11.21.* Iure ergò,
nec ſanè illiberaliter (cauſa id expoſcente
legitima) ob maiorem Dei, & Sanctorum
eius gloriam, feſtorum dierum translatio
42 fieri poterit, iuxta illud Apoſtoli ad *Coloſſ.*
» *3.17. Omne quodcunque facitis* (dicentis) *in*
» *verbo, aut in opere, omnia in nomine Ieſu Chri*
» *ſti, gratias agentes Deo, & Patri.* Præſumen
dũ id itaq. de tantis Eminentiſſimis Patri-
bus, pro eorum ſumma pietate, erit, ad ma-
iorem Dei omnipotentis gloriam, & San-
43 ctorum eius. Vt glorificetur Deus in ipſis;
qui facit mirabilia magna ſolus. *pſalm.135.
4.* Et ita ex his, iudicio melius ſentientis,
ac Sanctæ Matris Eccleſiæ ſubiectis, re-
ſpodendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacens.

SVMMARIVM.

1 *Locus ſacer, eſt locus conſecratus, & n.2.*
2 *Sacra loca quæ.*
3 *Xenodochium, ſiue Hoſpitale publicè con-ſtructum omnibus gaudet immunitatibus, quibus Eccleſiæ perfruuntur, & n.19.*
4 *Xenodochium dicitur locus, in quo peregrini excipiuntur.*
5 *Hoſpitalia ad pia opera publicè extructa Eccleſiis comparantur, gaudentq. eccleſiaſtica immunitate.*
6 *Hoſpitale, ſiue xenodochium vnde publicum, publicaue authoritate extructum dicatur, ex ſignis aſtruitur.*
Præſertim ſi ſub Epiſcopi cura ſit.
Vel ſi Epiſcopi authoritate extructum fuerit, quod vnum ſufficit, n.7.
Vel ſi per longum tempus fuerit ibi ſeruata hoſpitalitas n.8.
Ita etiam ſi hoſpitale perpetuum ſit, n.9.
Satis tamen erit, ſi ex poſt facto authoritas accedat Epiſcopi, n.10.
11 *Hoſpitale Epiſcopi authoritate erectum, eccleſiaſticum eſt.*
Vel ſi ab antiquiſſimo tempore erectum fuerit n.12.
13 *Hoſpitale, aut publicum, aut priuatum, vel temporale, vel perpetuum.*
Priuatum ex quibus arguitur, n.14.
Et ex quibus perpetuum, & publicum n.15.
16 *Hoſpitale quod profanum eſt, poteſt de ſtitui, ſecus ſi publicum, atque ſacrum.*
Nullius enim in bonis eſſe poteſt, n.17.
18 *Diuini iuris quod eſt, id nullius in bonis eſt.*
20 *Immunitatis eccleſiaſtica munere profruũtur publica hoſpitalia, ſi quis ad illa confugerit.*
21 *Hoſpitale ſi dubium eſt an Epiſcopi authoritate extructum fuerit, profanum æſtimari magis debet.*
Declara niſi ſigna in contrarium fuerint, n.22. & n.36.
22 *Gloſſ. in Clem. per litteras verbo Eccleſias de prebend. expenditur, atque in ſenſum reducitur accomodum.*
23 *Clericus nemo præſumitur, niſi probetur, & num.34.*
24 *Hoſpitalia cum ad pia erigantur opera, Ordinarii authoritate erigi conſueuere.*
25 *Argumentum à natura rei, & ratione rectè ducitur.*
26 *Natura ſemper præualet, inde, quod ſecundum illam eſt, attendi debet.*
27 *Hoſpitale eccleſiaſticum eſſe dignoſcitur ex poſſeſſione, tum etiam ex temporis antiquitate, num.28.*
28 *Solemnitas extrinſeca ex temporis curſu præſumitur.*
29 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratio.*

Digitized by Google

ratione, & negatiuè tenet, & num.32.

30 *Chriſtianorum genera duo ſunt ex Hieronymo.*

31 *Clerici vndè dicti?*

32 *Laycus vnde dictus?*

33 *Hoſpitalia, quædam layca, quædam Eccleſiaſtica.*

34 *Homines natura layci naſcuntur, fiunt verò Clerici per ordinationem.*

35 *Hoſpitalia pia loca, & religioſa æſtimãtur.*

37 *Pœna docet quantum quiſq. exceſſerit.*

38 *Pœna metu temeritatis audacia refrenanda eſt.*

39 *Iuſtitia, quod ſuum eſt, cuiq. tribuit.*

ARGVMENTVM.

Eccleſię immunitate tutus an ſit, qui ad Xenedochium, ſiue Hoſpitale confugit, quod eſt quidem ſub Epiſcopi protectione, atque cura, non tamen habet Eccleſiam, neque campanam, neque certò apparet, an Epiſcopi auctoritate erectum ſit? Et an pręſumatur, & ex quibus?

RESPONSIO XXXV.

XEnodochium eſt in Caſtro Pedimontis Aquinaten diæceſis, ab antiquis ſatis tẽporibus extructum, vt in illo aduentantes aduenæ, tum etiam pauperes excipiantur, alanturque, ægrotiuè curentur, tàm viri, quàm mulieres. Ad hoc tanquam ad Aſylum ſe contulit Tiberius de Vincentijs de Palaziolo diæceſis eiuſdem: Verùm ab eo per milites Tribunalis Regij (vulgo nuncupatos di campagna) vi extractus fuit. Re delata ad Epiſcopum, vt immunitatẽ tueatur Eccleſiaſticam; agit ille ad iuris præſcriptum aduerſus ſacrilegos extractores iuxtà Gregorij XIV. conſtitutionem, cenſuris in illa innouatis eos ligatos propalet. Obijciunt illi, locum non eſſe ſacrum. Non dediſſe propterea in pœnas, & cenſuras dicta
1 conſtitutione innouatas. Namque ſacer locus eſt, locus conſecratus. vt Vlpianus loquitur in *l. ſacra. 10. ff. de rerum diuiſ.*

Conſultus proinde ego: dediſſe eos in Gregorianæ conſtitutionis pœnas, cenſu-
2 raſque reſpondi. Neque id porrò ſine ratione. Sacra enim loca ea ſunt, quæ publicè dedicata ſunt; ſiue in ciuitate, ſiuè in agro, vt idem loquitur Vulpianus *lib. 68. ad edictum in d. l. ſacra 10. ff. de rerum diuiſ.* Hoc vero Xenodochium publicè, tempore ſatis ab antiquo, ad pietatis opera, pauperes, peregrinoſque, atque ægros, languoribuſq. vexatos excipiendi extructum, atque dicatum fuit.

3 Sacrũ prinde eſt. Gaudet propterea immunitatibus, quibus cætera ſacra perfruũtur loca, ſiue etiam Eccleſiæ, Templaque Deo Altiſsimo dicata. *tex. in l. illud, quod ex veteribus 17. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* quo loco Iuſtinianus Imperator, Xenodochium, Eccleſiæ æquale habet, vt ſicuti donata Ec-
4 cleſiæ inſinuatione non indigent, ita & xenodochio, loco ſcilicèt, in quo peregrini excipiuntur; vel Noſocomio, in quo ægroti curantur. vt *Gloſſ. ibid.* exprimit. Statuitq. apertius Federicus Imperator in *l. omnia priuilegia 34. C. de Epiſcopis, & clericis.* de locis huiuſcemodi loquens, atque ſequentibus diſponens: *Ad inſtar maioris venerabilis Eccleſia huius inclita vrbis omnibus priuilegijs, qua eadem Sancta Eccleſia, vel nunc adipiſcitur, vel poſtea merebitur, perpetuò potiri pietatis intuitu decernimus.* Rationemque reddit ipſemet Imperator ibid. paulo ante verba prænarrata. *Valde enim hoc videtur eſſe neceſſariũ,* (inquiens) *cũ ex inde ſubſtentatio, vel educatio orphanis, atque egenis, & vſibus eccleſiaſticis, ac ptochotropijs, vel aſceterijs comparetur.* his ille. Sunt quippe ad opera pietatis comparata. Ita etiam Imperator Iuſtinianus in *authent. de Eccleſiaſticis titulis. collat. 9. cap. 12. §. fin.* ſequentibus namque ipſe loquitur: *Seruari autem iubemus venerabili Orphanotrophio huius regia Vrbis, & xenodochio, quod vocatur Sancta Maria Sanſon, & ſub eius gubernatione conſiſtentis oratorijs, omnia priuilegia quæcunq. habet maior ſanctiſsima Eccleſia Conſtantinopolitana. Clement. quia contingit. 2. in princ. de religioſ. domib. vbi etiam Gloß. cap. de xenodochijs. 3. eod. tit. extrà.*

5 Xenodochia ergo, quę ad opera pietatis publicè extruuntur Eccleſijs comparantur, earumq. perfruuntur priuilegijs. Gaudent proinde Eccleſiaſtica immunitate, vt ad ea perfugientes, vti ad Aſylum, ſicuti, & in Eccleſiis, tuti ſint. *Remigius Gondi de immunit. Eccleſiaſtica ampliat. 19. vol. 13. par. 1. tract. Gabriel lib. 6. tit. de pia cauſa concluſ. 2. n. 4. in 2. ampliat. Maſcard. de probat. tom. 2. concluſ. 869. n. 18. Farinac. de carcerib. & carcerat. q. 28. n. 36. & 37. & in appendic. ad dictam conſtit. Gregor. XIV. de immunit. Eccleſ. cap. 4. ampliat. 7. n. 265. & 266. Peregrin de immunit. Eccleſ. cap. 4. ampliat. 32. n. 65. Donat. Anton. de Marinis variarum reſolut. cap. 179. n. 2. Ioan. Maria. Bellett. Epiſcopus Hieracen. diſquiſition. clerical. tit. de fauore clericor. reali § 4. n. 36. p. 1.*

Ana-

Anaſtaſius Germonius de ſacrorum immunitate. ſatis erudito tractatu. *lib.3. cap.16.n.27. & 28. Alexander Sperellus deciſ. fori eccleſiaſtici 51.n.19.Vgolin.de offic. & poteſt.Epiſ.cap.24.n. 3.Felin.in cap.de quarta col fin.de præſcript.Afflict.deciſ.67.n.4.Marcellus Vulpes in praxi fori eccleſiaſtici cap.3.n.30. Maceraten variar. reſolut.lib.1.reſol.55.n.1.Camillus Borrell.in ſum. deciſ.tom.1.tit.2. n.16. & tit.3. n.64.65. & 66. Rota apud. ſ.memor.Gregor.XV.deciſ.4.num.11. Naldus in ſumma verbo hoſpitale n.3.*

6 Adſtruitur autem minor argumenti. Quia profecto xenodochium hoc ſatis ex peruetuſto tempore publicè extructum, ad opera fuit pietatis deſignatum, atque Epiſcopi ſub protectione, guberniōq. perſeuerat; deputaturque ab eo,ſiue per eum ab Archypreſbytero Terræ,procurator, ad
,, *tex.in d.l.omnia priuilegia* 34. ibi: ad curam œconomi viri religioſiſſimi preſbyteri.*C.de*
,, *Epiſcop. & clericis. Rota par.1. diuerſor. deciſ. 725.n.5. in vna Regien. Hoſpitalis 8. Nouembris 1582 coram Eminentiſſ.Cardinali Seraphino.* Epiſcopoue rationes redduntur: quēadmodum Epiſcopi facultate hoſpitalerius, qui eius curam gerit, vt illud ab immunditiis purget, mundumque reddat, aduentanteſque excipiat peregrinos; infirmosq. curet, deputatur qui etiam fidelium eleemoſynas recipit, atque hoſtiatim perquirit; tēpore quoque recollectionis frugum collectionem facit: nec non ab Epiſcopo ſingulis annis viſitatur. Signa ſunt itaque hæc omnia Epiſcopi authoritate publicè xeno-
7 dochium extructum fuiſſe, vt hoc vnū ſufficiat, ſacer vt locus, atque Eccleſiaſticus æſtimetur *ad tex. in cap. ad hæc 4. de religioſ. domibus.d.Clem quia contingit 2.eod.tit.* Veluti etiam, quod in illo per Archypreſbyterum decumbentibus graui morbo infirmis ſacramenta adminiſtrantur, neque longè ab Archipreſbyterali Eccleſia ædificiū hoc ſit extructum. *Caſtrenſ.conſ.351.quæritur lib.1.* quem ſequitur *Card.Tuſcus tom.4. littera H.concluſ.158.n 21.& concluſ ſequenti 159. à num.30. cum ſeq.* vbi ſigna enumerat, ex quibus dignoſcatur, eccleſiaſticum ne, an prophanum xenodochium dicatur, additq. *Gabriel.d.tit de pia cauſa concluſ.2.n.6.ex Curt.*
8 *Iunior. conſ.20. col.2.* ſi per immemorabile tempus fuerit in loco ſeruata hoſpitalitas.
9 & *n.7.* ſi hoſpitale ipſum perpetuum ſit; nā præſumitur eccleſiaſticum, atque Epiſcopi authoritate fundatum, ſequiturque *Auguſtinus Barboſa de iure eccleſiaſtico lib.1.cap.11. de hoſpitalib.& confraternitat. n.15. 16. & 17. Maceraten. d.reſolut.14. n.4.* qui ſigna eadem enumerat. *Maſcard.d.concluſ.869.* prælertim *n.5.& ſeq.Aluarus Valaſcus conſult.105.n.9.idē Barboſ.in collect. ad d.cap. ad hæc 4. de religioſ. domib.* Satiſque erit, ſi vel ſaltim poſtquam extructum fuerit, Epiſcopi accedat auctoritas, licèt ab initio non acceſſiſſet, vt aliis quàm plurimis relatis ſequitur *Tiraquell. de pia cauſa in præfatione poſt princ. verſ. item relictum hoſpitali.* Quare de duobus alterum concedendum. Vel indubitatum eſt, locū Epiſcopi auctoritate extructum fuiſſe, &
11 pro nobis res erit, eccleſiaſticum illum eſſe *d cap.ad hæc 4. de religioſ. domibus*, vel dubium eſt; & cùm ſit ille ſub Epiſcopi admi-
12 niſtratione, & ab antiquiſsimo tempore erectus, religioſus præſumitur, argumento
,, *tex.in cap.auditis 3.* ibi verum tanto tempo-
,, re probatur *de in integrum reſtit.* & ex *Federico de ſenis,& lapo,* ſequitur *Silueſt.verbo hoſpitale q.11. verſ.5.* quē ſequitur *Ioan. Azor. inſtitut.moral.par.2.lib.3.cap.3.q.2. verſ. quæres an.& q.3.Cabed deciſ.52.n.12.par.2. Aluarus Valaſc.d.conſult.105.n 45.Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſc.par.3. allegat.75.* allegat Rotam *in Alexandrina.* Beneficii 18. *Aprilis 1625.coram R.P.D.Merlino.Maſtard d. concluſ.869 n. 30.& concluſ.383.n.1. & 4.eod. tom.2. & concluſ.1316.n.8.tom.3.* Perfruetur vtique priuilegiis omnibus, quibus ſacræ aliæ domus perfruuntur, gaudentq. Erit ergo immunitate tutus, qui ad illum vti ad Aſylum perfugerit.
13 Hoſpitale quippè, ſiuè xenodochium, aut publicum eſt, aut priuatum; vel temporale, vel perpetuum. *Rota d deciſ.275.n.1. Riccius par.5.collect.1885.in princ.Ioan Azor.d.c. 3.q 2.* Non eſt priuatum, quia nullius particularis perſonæ, ac priuatæ ſub dominio eſt; neque temporale, quia remoueri à priſtiſtno vſu pia exercendi opera, quæ in eo exercentur, minimè poteſt; ergò publicum,
15 atque proinde perpetuum; quia Epiſcopi ſub protectione regitur, & perpetuò in eo pia exercentur opera, vti à ſuæ inſtitutionis initio exercita fuere. Ergo religioſum, ac ſanctum. quo argumento vſa quoque videtur Rota apud *Card.Seraphin d.deciſ.725.n.5.* quo loco ex præſentatione patroni, hoſpitale publicum, ac conſequenter ſacrum, religioſumque arguit, & inferius accuratius perpendemus. Profanum quippè ſi eſſet, dominorum voluntate ad priſtinum redire ſtatum poſſet. Hoc autem fieri minimè poteſt. Ergo publicum, ac ſacrum, atque
17 perpetuum. Nullius enim in bonis eſt, vel eſſe poteſt. ergo ſacrum, diuinique iuris. Quod autem diuini iuris eſt, id nullius in
18 bonis eſt. vt Caius loquitur *lib.2. inſtitut. in l.1.§.quod autem.ff. de rerū diuiſ.* ſequiturq.
19 *Germon.d.cap.16. n.30.* Perfruetur proinde priuilegiis omnibus, quibus ſacræ domus aliæ gaudent, vt in initio diximus, ex *l. omnia priuilegia 34.C.de Epiſcop. & clericis.* Erit igitur immunitate tutus, qui ad illud, vti ad Aſylum confugerit. *Felin.d.cap.de quarta col.fin.de præſcript.(Curt.Iunior.d.conſ.20. n.4. & 6.vol.1.Gondi ampliat.17.n.4.in fin. Gabriel.*

d. con-

d.concluſ.2.n.6. & 7. Maceraten. d.reſolut. 14.
n.4.Baiard.ad Clar.q.30.§ fin. n.11.13. & 14.
Petrus de Benintend. deciſ.13.n.4. Farinac. de
immunit. Eccleſ. cap.17. n.166. Marius Italia
eod.tract.lib.1. cap.4. §.8. n.5. Peregrin. tract.
ſimili d.cap 4.ampliat.32.n 66.verſ.quando ve-
ro.Couar.variar reſolut.lib.2.cap.20. n.4. verſ.
tertiò conſtat.quē ſequitur Germon. d.cap.16.
n.27.& ſeq. Maſcard.d.concluſ 369. Vulpes in
praxi fori eccleſ.cap.11.n 2. Barboſ. de iure ec-
cleſ.d.cap.11.n.15.& ſeq.Valaſcus d. conſultat.
105.num.9.& n.43. illatione 20. idem Barboſ.
d cap.ad hæc.4 de religioſ.domib.n.3.Gratian fo
renſ.par.1.cap.34.n.1.in fin.Card Tuſcus d.tom.
4.littera H.concluſ.59.n.24.Borellus d. tit.1.n.
64.& ſeq.Naldus d.verbo hoſpitale n.3.

21 Neque initabis publicum, religioſumq.
xenodochium hoc dici haud poſſe, quia
ſaltim dubium eſt, Epiſcopi authoritate
extructum an fuerit; vt exiſtente dubio,
profanum potius æſtimandum ſit, quàm
religioſum, vt per Gloſſ.in Clem per litteras.
2.verbo Eccleſias de prebendis. ſequitur rela-
tis alijs Gonzalez ad regul. cancellariæ octauam
de menſibus Gloſſ.5.§.4 num.24. Riccius d. col-
lect.1386.in initio ex Magon. deciſ. Florentin.
15 quem refert quoque Barboſ. in d. cap. ad
hæc 4.de religioſ.domib.n.6.in fin.Naldus d.ver-
bo hoſpitale n.1.

22 Si enim rectè perpendantur verba Gloſſ.
in d.Clement. per litteras, verbo Eccleſias, atq.
Doctores per Gonzalez d.§ 4. Gloſſ.5. relati,
perſpexerimus vtique ſatis diuerſimodè à
facto hoc noſtro loqui Gloſſ. nempè ex tex.
d.Clement. litteras, loquitur an in dubio,
quando certum non eſt, hoſpitale erectum
fuiſſe in titulum beneficij, quamuis Eccle-
ſiam habeat annexam, & indifficultatem
vertatur ſit nec ne Eccleſia principalis, ho-
ſpitale verò acceſſorium: an contra, hoſpi-
tale principale, Eccleſia verò acceſſorium,
vt ſemper acceſſorium principale ſuū ſe-
quatur ad regul. acceſſorium 42. de regul. iur.
in 6. in dubio ad poſſeſsionem recurrendū
eſſe dicit, vt ſi à laycis hoſpitale poſsidea-
tur, laycum, illud habeatur; ſin minus Ec-
cleſiaſticū, vt neque in beneficium confer-
ri valeat, vt locum haud ſibi faciant litteræ
Apoſtolicæ ſuper collatione beneficij ex-
„ peditæ. ſequentibus nempè Gloſſ. d. verbo
„ Eccleſias. verſic. quid in dubio? Quid in dubio,
„ (inquit) vt quia extat hoſpitale, & Eccleſia, &
„ neſcitur quod ſit principale, & quod acceſſoriū?
„ Reſpondet: Si apparet poſſeſsio, & denomina-
„ tio, per quam poſſumus alterum preeligere, illud
ſequemur. Gloſſam hāc ad amuſſim ſequu-
ta fuit Rota in prædicta Regien. hoſpitalis.
10.Iunii 1579. coram Cantuccio deciſ.106.n.1.
& 2.p.2.diuerſor. in qua ex poſſeſſione, ho-
ſpitale, quod per laycum per annos decē,
& octo poſſeſſum fuerat, laycale fuit habi-
tum. & ita quoque. in eadem coram eod. 26.
Februarii 1580.deciſ.122 ead.par. & 13. Otto-
bris 1581.coram eod.deciſ.154.ead.par.2. Quin
imò, ſi penitius intueamur, tām dicta per
Gloſſ. quàm etiam per Rotam in prænarratis
deciſionibus, quàm etiam Gonzalez d. §.4.n.
24. cùm in materia ſatis diuerſa loquantur,
an ſcilicet hoſpitale eccleſiaſticum præſu-
matur in dubio, vt in titulum conferri poſ-
ſit beneficij? magis laycum præſumi, quàm
eccleſiaſticum, niſi de illius appareat origi-
23 ne. Quemadmodum niſi de clericatu ap-
pareat hominis alicuius, in dubio, magis
laycus, quàm clericus quiſque preſumitur,
cum qualitas clericatus non ſit à natura,
ſed ab extrinſeco proueniat per promotio-
nem ad illum. Cardin in cap. perpendimus. col.
8.num.8.circa med.verſ. vt autem præmiſſorum
de ſent.excomun. Abb. in cap. bone il primo, col.
penult.de elect. Rota d. deciſ.122. n.2. & deciſ.
154.n.etiam 2.p.2.diuerſ.

Pro nobis omnia magis illa ſunt, quàm
24 contrà. Cùm, quòd hoſpitalia huiuſmodi,
cùm ad pia erigantur opera, conſueuere
Ordinarij auctoritate erigi; vt ex natura rei
xenodochium hoc, vti Ordinarij auctorita-
te erectum, eccleſiaſticum habere debea-
mus.ad tex.in d cap.ad hæc 4.de religioſ.domi-
bus, d.clem per litteras 2.de prabend. argumēto
tex.in can.nemo Eccleſiam 8.de conſecrat.diſt.1.

25 Rectè autem ex rei natura, & ratione ar-
gumentum eruimus, vt nos docere viſus
„ fuit Celeſtinus 3.in cap.ſecundò requiris 41.§.
„ fin.in fin. ibi: ipſa namque ratio dictat. vbi
26 Abb.n.8.de appellation. quòd id, quod ſecū-
dum naturam præualet, attendi magis opor-
teat, argumento tex. in l qui habent. 3. in fin.
princ.ff.de tutelis.Cardin. Tuſcus tom.5. littera
N.concluſ.8.n.2.Barboſ.aſſiomat.155.n.3. & 4.

27 Tùm, quòd ex poſſeſsione ab immemo-
rabili tempore, quo hoſpitale hoc ſub Epi-
ſcopi protectione, cura, atq. gubernio fuit,
ſatis ſufficienter dignoſci poteſt, Eccleſia-
ſticum illud eſſe, atque præſumptiuè ſal-
tim Ordinarij auctoritate erectū illud fuiſſe,
vt Rota perpendit d. deciſ.122.n.1. par.2. di-
uerſor. vel ſaltim ex poſt facto, illo iam ere-
cto Epiſcopi auctoritatem acceſsiſſe, vt ex
Tiraquello ſuperius perpendimus in præfat.d.
verſ.Item relictum hoſpitali.Gabriel d.concluſ.2.
28 n.6. Tùm, quòd ipſa temporis antiquitas,
præſertim cùm de contrario nihil appa-
reat, & ſigna ſatis euidentia ſint pro Eccle-
ſia, præſumere faciunt hanc extrinſecam
ſolemnitatem acceſsiſſe, atque xenodochiū
hoc Epiſcopi auctoritate extructum fuiſſe
vt poſt Detiū conſ.36.n.8. propè fin.verſ. ſecun-
do reſpondetur. ſequuta fuit Rota d.deciſ.154.
num.3 .par.2.diuerſ Cabed.d.deciſ.52.n.1 1.p.2.
Maſcard.d.concluſ.1316.n.1. & n.8. ac per tot.

29 Tùm præterea, quod ſi liceat argumentari,
(vt ſupra quoque argumentum, à ſufficienti
partium enumeratione duximus) argumē-

tum vtique quàm peroptimè ducemus à
diuiſione partium totius, negatiuè arguen-
do.quod in bona philoſophia licet; quem-
admodum Hieronymum Eccleſiæ Sanctæ
lumen argumentatum fuiſſe conſpicimus.
can.duo ſunt genera 7.12. q.1. quo loco : duo
30 eſſe Chriſtianorum genera dicit : vnum
eorum , qui Dei ſeruitio mancipati ſunt,
31 qui clerici vocantur , quòd in ſortem Dei
32 electi ſint: Alterum laycorum,à laos λαὸς
græcè,quod latinè populum ſignificat. Vt
liceat negatiuè argumentum ducere : Non
33 ſunt layci; ergò clerici. Ita pari ratione,
cùm duplici iure hoſpitalia habeantur;
quædam laycalia ſint,quædam verò eccle-
ſiaſtica Epiſcopi auctoritate erecta; argu-
mentari libebit; non eſt hoſpitale , ſiue xe-
nodochium hoc laycale: quia nihil con-
currit , quod laycale illud ſuſpicari faciat:
erit igitur eccleſiaſticum. Si enim aliter eſ-
ſet,adeſſent, vtique qui illud prætenderēt,
eiuſque adminiſtrationem, vti laici, appe-
terent ; vt argumentata fuit quoque Rota
deciſ. prædicta 106. *n.*8. *Coram Cantucio* : & in
eadem cauſa coram Cardinali Seraphino
*d.deciſ.*725.*n.*1.2.3.4.*&* 5.*p.*1. *diuerſorum.*

Neque inſtes vlterius,in dubio præſumi
quemquam magis laycum , quàm clericū,
vt aſſerentem ſe clericum,probare id opor
teat,vt ſupra diximus , ita à pari in hoc fa-
cto dici non inconueniat.

34 Id quippè prouenit, quia homines natu-
ra layci naſcuntur,clerici verò per ordina-
tionem,quæ ab extrinſeco prouenit , fiunt.
At hoſpitalia magis Ordinarij authoritate
paſſim erigi conſueuere, quàm priuata , ad
*tex.in d.cap.ad hæc.*4. *de Religioſ.domib.*quam
35 ob cauſam hoſpitalia pia loca ,& religioſa
æſtimantur *d. Clem. per litteras. & gloſſ. ibid.*
verbo Eccleſias in princ. ſequitur Rota *coram*
*Card. Seraphino d. deciſ.*725.*n.*6. Cùm igitur
ſigna omnia,quæ ſupra enarrauimus in hoc
xenodochio, in illud tendant , vt eccleſia-
ſticum æſtimetur,atque Ordinarij authori-
tate erectum; neque ſit,qui contrarium di-
cat : tale vtique habendum erit , æſtiman-
dumque.

Vti ſacrilegi itaque extractores milites,
qui Tiberium ex hoc ſacro hoſpitali vi ab-
duxerunt,atque carcerauere, ad Gregoria-
næ conſtitutionis præſcriptum , habendi
37 erunt ; atque cenſuris in illa innouatis fe-
riendi , vt pæna docente diſcant quantum
exceſſerint, ad *tex.in cap.niſi ſpecialis illa di-*
28 *lectionis.* 3. *de officio legati.* Metuque pænę
ab huiuſmodi temeritatis audacia refrenē-
tur,iuxtà Clementis V. verba *Clem. vnica de*
conſanguinit. & affinit. Atque metus pænæ,
meta huiuſmodi præſumptionis exiſtat.In-
nocentius 4.vt loquitur *cap. pro humani* 1.§.
cum igitur de homicid.in 6.

Iure ergo facit Epiſcopus,qui in illos iu-
ſtitiæ zelo inſurgit , vt cuique , quod ſuum
eſt,tribuat.*l.iuſtitia* 10.*ff de iuſtit. & iure. can.*
*ius naturale. diſt.*1.*in proemio decretal.§. ideoq.*
lex cap. ex ore 17. *in princ.de priuileg.*

Atque ita ex his Ariſtarchi virga , iudi-
cioque haud reiiecto,quin expetito,reſpō-
dendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

Ita ſeruatum fuit in hac facti ſpecie,atq.
extractores vti ſacrilegi immunita-
tis violatores, cenſuris ligati.

SVMMARIVM.

1 *Mandantes per aſſaſsinos Chriſtianos ho-*
mines necari , pœnis ſubijciuntur , & cen-
ſuris in cap. pro humani 1. *de homicid. in*
6.ſtatutis.

Comprehenduntur tamen etiam mandatarij,
*n.*2.*& n.*18.

Et hoc propter relationem, quæ inter mandan
tem eſt,& mandatarium.

3 *Relatiua ſe mutuò reſpiciunt; vt vnum ſi-*
ne altero eſſe non poſsit.

Vnde diſpoſitum in vno , in altero diſpoſitum
*videtur n.*4.

Quod etiam in pœnalibus attenditur; ſi ratio
*vna fuerit,num.*5.

6 *Anaſtaſius Germonius Tarantaſiæ Archie-*
piſcopus celebratur.

7 *Carolus Emanuel Magnus Sabadiæ Dux*
Principum omnium Gloria extollitur.

8 *Aſſaſsini à toto Chriſtiano populo perpetuò*
diffidati habentur.

*Nulla igitur fides eis ſeruanda,n.*9.

Neque ab Eccleſia *ſi ad eā confugiant. n.*11.

9 *Fidem qui alteri non ſeruat , iuſtum eſt ſi*
nec ei ſeruetur.

10 *Diffidare quid?*

12 *Aſſaſsini Gregorij XIV. conſtitotione ex-*
cipiuntur , ne tuti ſint eccleſiaſtica immu-
nitate.

13 *Aſſaſsini qui dicantur, & n.*33. *quiue com-*
prehendantur eorum nomine? n. 25.

14 Lex,*vel conſtitutio vbi non diſtinguit,neq.*
nos diſtinguere oportet.

15 *Aſſaſsini per iudicem eccleſiaſticum ſecula-*
*ri curiæ tradendi, & n.*26.

*Et excommunicati ſunt n.*17. *&* 19.

16 *Violentas manus in eccleſiaſticas perſonas*
inijcientes excommunicationem incidunt
in can.ſi quis ſuadente diabolo.

20 *Mandantes aſſaſsinium perpetrari , quare*
ſoli

Digitized by Google

ſoli in cap. pro humani primo ab Innocentio IV. comprehendantur? Ratio affertur.

21 *In fideles cenſuris Eccleſiaſticis ligari non poſſunt.*

22 *Diſpoſitio cap. pro humani primo de homicid. in 6. extenditur ad mandatarios, quãuis pœnalis, quia fauorabilis, & medicinalis eſt.*

23 *Extenſio fit in pœnalibus propter criminis atrocitatem.*

24 *Aſſaſſinorum receptatores, vel defenſores, ſeu occultantes illos excomunicationem contrahunt.*

27 *Irregularitatem haud contrahit Eccleſiaſticus Iudex Aſſaſſinum, vel alium exceptum conſtitutione Gregorij XIV. ſeculari Curiæ tradendo.*

28 *Aſſaſſinus dicitur, quamuis mors non ſequatur eius, quem aſſaſſinio petiit, modo proximum ad actum proceſſerit.*

Vnde aſſaſſinorum pœnis tenebitur.

Etiam mandans, quamuis mandatum, etiam re integra, retraxerit. num. 29.

30 *Mandans aſſaſſinium committi, ſolo ipſo mandato aſſaſſinus eſt.*

31 *Verbum nullum eſſe debet, quin ſuum operetur effectum in Pontificis ſummi diſpoſitione.*

32 *Mandatarium ad actum proximum mortis deueniſſe ſatis erit, vt Aſſaſſinus dicatur; commeritiſque feriatur pœnis.*

34 *Aſſaſſinorum pœnis tenebitur, ſiue quis interfici fecerit, ſiue mandauerit.*

35 *Mediator, ſiue proxeneta in aſſaſſinij crimine, aſſaſſinus habetur & num. 38. & n. 45. quia magis in cauſa eſſe ipſe videtur num. 39.*

36 *Indefinita loquutio vniuerſali æquiperatur.*

37 *Mandans, & mandatarius, qui & ipſe mandet, per æque habentur.*

40 *Cauſa facti, factum reſtringit.*

41 *Mediator in crimine aſſaſſinij eiſdem feritur pœnis, quibus mandans & mandarius.*

42 *Cauſam præbens, vt aliquis in clericum violentas iniiciat manus, eodem modo excomunicatus eſt. vt faciens.*

43 *Qui prohibere potuit, & non prohibuit ne clericus verberibus afficeretur, excomunicationem canonis contrahit.*

44 *Iudæi Chriſtum crucifixerunt, & quomodo? ex S. Auguſtino.*

46 *Agentes, & conſentientes pari feriuntur pœna.*

47 *Dianæ ſententia de mediatoribus in aſſaſſinio patrando, quod immunitate gaudeant Eccleſiæ, reiicitur.*

48 *Omne qui dicit, nihil excludit.*

49 *Pragmatica prima de aſſaſſinis elucidatur.*

50 *Ioannes Antonius Nouarius reiicitur in ſua ſententia.*

51 *Mediator in crimine aſſaſſinii influit vt cauſa in mortem alterius, ideo aſſaſſinus habetur, & n. 54.*

52 *Mediator in Crimine Simoniæ, Simoniacus habetur.*

53 *Mediatores ſiue proxenetæ interemptores vocantur, & quare?*

54 *Cauſa qui cauſa eſt, ipſe cauſati quoque eſt cauſa.*

56 *Adulter habetur, qui domum præbet ad adulterium patrandum.*

57 *Monens aliquid fieri, ipſe facere videtur.*

58 *Cauſam præbere, & facere, idem ſunt.*

59 *Facere, & conſentire facienti, idem ſunt. Probatur. Alciati emblemate. Quod elucidatur num. 60.*

61 *Qui facit per alium, perinde eſt, ac ſi ipſe fecerit.*

62 *Mandans fieri aſſaſſinium, ipſe facere videtur.*

Vnde in conſtitutione comprehenditur Gregorii XIV.

63 *Depoſitarius pecuniarum in crimine aſſaſſinii ab immunitate excluditur Eccleſiæ.*

64 *Mediator in crimine aſſaſſinii in cauſa proxima eſt illius, vnde ab immunitate excluditur Eccleſiæ.*

65 *Sacrilegium ſacræ rei violatio eſt, & irreuerentia.*

66 *Sacrilegii ratione foro Eccleſiaſtico ſubiicitur homo, & num. 69.*

67 *Eccleſiaſticæ perſonæ Deo ſacræ ſunt, eiuſque famulatui dicatæ.*

68 *Sacrilegium admittitur per iniurioſam manuum iniectionem in perſonas Eccleſiaſticas.*

70 *Aſſaſſinos Curiæ ſeculari tradi expedit.*

ARGVMENTVM.

Aſſaſſinii pœnis an feriatur iuſtè, ita mandans, ſicut, & mandatarius? Et quid in proxeneta, ſiue mediatore; an & ille aſſaſſinus quoque dici iure valeat? pluraque ad ornatum tex. in cap. pro humani primo de homic. in 6. atque conſtitutionis Gregorij XIV. de Immunitat. Eccleſiaſtica non inutilis reſponſio.

RESPONSIO XXXVI.

TItius (Seio, Caioque mediatoribus)
Sempronio dat pecunias, Fabritium ſacerdotem, quo cùm pacem iam paulò
ante inierat ipſe Titius, vt perimat,
necetque. Sempronius pecunijs acceptis, dum
ſacrilegium eum aſſaſſinio adornat, inuentũ
Fabritium publica adoritur in via, paruoque
ex tormento bellico igniuomo excuſſa glande, lætali vulnere petit, atque ad mortem deijcit,
ſeque in Eccleſiam recipit. Verùm Eccleſiaſtico à Iudice (Epiſcopali ſcilicet Curia)
inde axtractus, ad carceres ducitur Eccleſiaſticos. Statimque tem totam aperit, admiſſumque crimen confitetur. Fabritius autem
ſacerdos poſt tres menſes, quibus lecto ad
mortem decubuit, repugnante medicorum
omnium ſententia, hominumque expectatione, miraculo magis, quàm naturæ vi conualeſcit, rediuiuusque reſurgit.

In dubium proinde reuocatum fuit: tradẽdus ne eſſet ſeculari Curiæ Sempronius? & an
aſſaſſinus dici debuiſſet, Fabritij morte non
ſequuta? Quidue de Seio, Caioque mediatoribus? Et num ſane ſacrilegij cauſa potuerit
in eos Eccleſiaſticus iudex cõdigna animaduerſione inſurgere, pœnaque debita ferire?

Eccleſiaſticæ Immunitatis fauore tueri
haud ſe poſſe Sempronium reſpondi. Licet
1 enim Innocent. IV. in Concilio Lugduuenſi
in *cap. pro humani primo de homicid. in 6.* de
mandantibus per aſſaſſinos Chriſtiani hominis necem perpetrari, verba faciat, illis verbis:
„ *§. cum igitur. Vt ipſos faciant per aſſaſſinos occi-*
„ *di, & in fin. §. ſacri approbatione Concilij, quempiam Chriſtianorum per prædictos aſſaſſinos in-*
„ *terfici fecerit, vel etiam mandauerit* Abſolutum
tamen apud iuris interpretes eſt, exequuto-
2 res mandati præfati, ita hominibus pernicioſi,
cùm animam perdant, & corpus; viliſſimæ
pecuniæ vt ipſi participes fiant, (qui propterea Mandatarij vocantur,) cùm mandantibus
vnà compræhendi, ob relationem, quæ inter
3 mandantem eſt, atque mandatarium, vt vnũ
ſine altero eſſe minime poſſit, ſicuti relatiua
omnia ſunt, ſecundum *Ariſtot. in prædicam ad
aliquid,* vt diſpoſitum in vno & in altero pari-
4 ter diſpoſitum videatur *ad tex. in l. fin. C. de
indicta viduit. tollen. l. fin. C. de acceptilationib.*
5 quod in pœnalibus quoque locum ſibi facere,
vbi ratio eſt vna, ac par, docet *Abb. in cap.
quia Clerici 6. num 3. de iure patronat. l. vnica
C. de Cupreſſis lib. 10. vbi Bald. l. 3. in fin. C. de
ſacroſanct. Eccleſ. Sardas deciſ. 52. num 5. Didacus à Couarruuias Præſul. doctiſſimus lib. 2.
variarum reſolut. cap. 20. num. 10. verſ. 4. eadem
ratione. & in Clement ſi furioſus par. 2. in initio
num. 9. in 2 & 3. caſu de homicid.* quem ſequi-
6 tur & ille doctiſſimus pariter *Præſul* Tarantasiæ Archiepiſcopus (Magni Ducis Sa-
7 baudiæ, Caroli Emanuelis, Principum noſtrorum temporum Gloriæ, apud Catholicã
Maieſtatem legatus) Anaſtaſius Germonius
celebri illo ſuo tractatu de ſacrorum immunitate *lib. 3. cap. 16. num 68. & 69. Petr. Plaza
in epitome delictorum lib. 1. c. 19. num. 4. verſ 3.
dubium illud Decian. tract. criminal. lib. 6.
cap. 28. num. 18. in fin. tom. 2. Capicius deciſ.
155. num. 3. & ſeq. Guttierez practicar. quæſt.
lib. 3. quæſt. 7. num. 4. Petrus Caballus tract. de
omni genere homic. num. 501. cum ſeq. Farinacius in praxi crimin. par. 4. de homicid. quæſt.
124. in ſpectiua. 2. num. 19. & 26. & inſpect. 4.
in 3. ampliat. nu. 90. & in appendice de immunit.
Eccleſiaſt. cap. 8. ampliat. 6. num. 127. & conſ.
101. num. 3. par. 1. Ambroſin. de Immunit. Eccleſiſtica cap. 7. num. 5. Peregrin eodem tractat cap. 7.
in prima ampliat. num. 29. Triuiſan. deciſ. 18.
num. 1. par. 2. Gratianus Forenſ. diſceptat. par. 3.
cap. 598. num. 7. & 8. Ricius in collectan. 101.
par. 1.* Triuiſanũ referens. *Vulpes in praxi fori
Eccleſiaſtici cap. 3. num. 11. Ioan. Anton. Nouar.
in ſum Bullarum de immunit Eccleſiaſtica n. 63.
Barboſ. in collect. in d. cap. pro humani 1. num. 7.
Fernandez à Caſtro Palao theologiæ moralis
tom. 2. tract 11. de reuerentia debita locis ſacris
diſp. vnica punt 9. num. 22. in fin. & 33.* alijque
a præfatis allegati *& Iulius Cartharius deciſ.
82. num. 11. Curia Archiepiſcopalis Mediolanenſ. Regens Ronitus deciſ. 15. à num 4. cum ſeq.*

Tũ etiã, quod inter pœnas, quibus, ob crimi-
8 nis huius deteſtationẽ, peſſimi hi homines, ac
deplorati nominis in conſtitutione præfata
Innocentij IV. in Concilio Generali Lugdunenſi, *in cap. 1. in fin. de homicid. in 6.* iurè, ſanctèque feriuntur, vna eſt; vt à toto Chriſtiano
populo perpetuò diffidati habeantur. Diffi-
9 datis igitur nulla fides ſeruanda erit, quam
ipſi alteri non ſeruauere *ad tex. in l. cũ proponas
21. C. de pact. vbi ſalicet. capit peruenit. 3. vbi
Gloſſ. verbo garniſſe de iure iurand.* Quia ini-
mi-

Digitized by Google

10 mici,hoſteſque habentur. Diffidare enim
eſt bellum indicere, hoſtemque ſe decla-
rare, vt *Lexicon iuridicum nouum verbo dif-*
11 *fidare.*ſequitur. Nõ igitur ab Eccleſia tutã-
dicetunt,qui eius hoſtes,& inimici diffidati,
declarati fuere. Extorres ergo erunt, qui
eius immunitate perfruantur. *Conarr. d.cap.*
20.num.9.Plaza d.cap.19.n.24. in 23. not. De-
tian.d.cap.28.n.18.circa med Farinac. d.q.123.
inſpection.3 in 12.ampliat.n.69.& in appendice
de immunit.d.cap 8. num.118.

12 Deinde,quod Gregorii XIV.conſtitutio,
qua non nulli excipiuntur criminum pa-
tratores, ne immunitate tuti ſint eccleſia-
ſtica,ſi ad Eccleſiã, vti ad Aſylum confuge-
rint; abſolutè aſſaſsinos excipit, ne immu-
13 nitate tuti ſint eccleſiaſtica, *Aut aſſaſſini,*
dicens. Aſſaſsini verò, ij propriè nũc agno-
ſcuntur,qui pecuniis acceptis, baptiſmatis
aqua ablutos homines occidunt: quamuis
non ex illis ſint infidelibus, qui in hoc toti
erant,vt domini ſui parentes mandato, in-
cautos homines ex inſidiis necarent: iuxta
diſpoſita in *dicto capit. pro humani primo de*
homicid.in 6. per Innocent. IV. in Generali
Concilio Lugdunenſi, vt poſt alios ſequi-
tur *Fernand.à Caſtro Palao,d.diſput.vnic. pun-*
cto 1.n.32.Anaſtaſius Germon.d.lib.3.cap.16.n.
68.*Detian d.lib.6.cap.28.n.18 Carthar.d.deciſ.*
82.*n.11.*Ar non diſtinguit conſtitutio inter
mandantem, & mandatarium mandatum
14 ipſum peſsimum exequentem: neque nos
ergò diſtinguere decebit. ſequitur *Peregri-*
nus d.cap 7.num.30.

15 Iudicis itaque eccleſiaſtici erit, conſti-
to verè, vel probabilibus ſaltem argu-
„ mentis(vt Innocentius IV.*d.cap.1.in fin.* ibi
„ *poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis.*
loquitur)de aſſaſsinii patrato ſcelere, Sem-
pronium, nè dum ob admiſſum ſacrilegũ
facinus violentas manus diabolo ſuadente
in perſonam Presbyteri Fabritii iniiciendo
excomunicatum declarare,excommunica-
tione Pontifici Summo reſeruata in *can. ſi*
quis ſuadente diabolo.17.q.4. Verùm & excõ-
municatione dicto *cap. pro humani 1. de ho-*
*micid.in 6.*contenta,ob patratum nefariè aſ-
ſaſsinii crimen. Tametſi enim dicto *cap.1.*
de mandantibus aſſaſsinio chriſtianos ho-
mines data pecunia necari,verba faciat, di-
ſpoſitionemque roget in Generali Conci-
lio Innocentius IV.eoſque excommunica-
tione liget, vt in proprio caſu dumtãxat
exaudiri pænalis ſanctio debeat, quod ad-
uertit *Conarr.d.cap.20.num.10. lib.2. variarũ*
reſolut. Admiſſa tamen interpretum omniũ
ſententia eſt,diſpoſitionem illam,ob relati-
ui termini connexionem, cùm vnum ſine
altero eſſe haud poſsit (vt paulò ante dixi-
mus, probauimuſque) ad mandatarium
quoque extendi,ne dum extenſiuè, verùm
& compræhenſiuè; cùm vna,eademque, ac
19 par ſit ratio in vtroque; vt quemadmodũ
mandatarii à toto chriſtiano populo per-
petuò diffidati habentur;ita,æqueuè,& ſen-
tentia ligentur excommunicationis dicto
canone rogata,quemadmodum & mandã-
tes. Indè enim eſt, Summum illum Ro-
manum Pontificem,(virum alioqui doctiſ-
ſimum)in mandantes cenſurarum gladium
ſtrinxiſſe; non quòd in mandatarios ſtrin-
gere illum noluerit; ſed quod eſſent illi
21 (vti infideles) extra gremium Eccle-
ſiæ; atque propterea incapaces, qui cenſu-
ris eccleſiaſticis ligari potuiſſent. Neq e
22 proinde comprimenda (vti pænalis) ſit te-
xtus huius diſpoſitio,quin magis expandẽ-
da, ac dilatanda vti fauorabilis, & medici-
nalis,in animarum fauorem rogata,vt om-
nes omninò comprehendat, qui ſcelere
hoc ita immani, & execrando, ac inhuma-
no,horrendoq.(quo non corporum ſolum,
ſed mors etiam procuratur animarum)tur-
piſſimè ſe fędarint. Quod ſanè ex ipſo con-
textu facilè ſit intelligere, illis in verbis,
quibus diſponens Summus Pontifex, ſe-
„ quentibus loquitur. *Nos (inquiens) tanto*
„ *periculo volentes occurrere animarum, & tam*
„ *nefarias præſumptiones eccleſiaſticæ animaduer-*
„ *ſionis mucrone ferire, (vt metus pæna meta*
„ *huiuſmodi præſumptionis exiſtat.) Sacri appro-*
„ *batione Concilij ſtatuimus.* Aduertitque per
„ optimè *Cardinal. Hoſtienſ d.cap. n.19. Archi-*
„ *diac.poſt n.2.verbo Princeps. Gemin.n.5. Fran-*
„ *chus n.3.*Sequiturq. *Barboſa in collect. ibid. n.*
„ *3.Capic d. deciſ.155.n.23. Farinacc. praxi cri-*
„ *minali d.q.113.inſpect 1 n.23.Cartharius d.de-*
ciſ.82.n.11.& 16. Rationemque etiã venari
23 libebit ex his,quæ Bonifacius Octauus Sũ-
mus,& ipſe Pontifex in *cap. Fælicis.5. § ca-*
„ *terum de pænis lib.6.* habet: *Quia dignum eſt,*
„ (inquiens) *vt nefandi ratione flagitij, vltionis*
„ *ſeueritas amplius extendatur, & propter enor-*
„ *mitatem culparum, plagarum modus exuberet,*
„ *nec pænis ſolitis contentetur.* Atque prætereа,
24 quod ſicuti Summus ipſe Pontifex ob cri-
minis tam ſceleſti deteſtationem, ne dum
mandantes, excommunicationis tarthareo
„ ligat fune, verum & qui *aſſaſsinos præfatos*
„ *receptauerit,vel defenderit,ſeu occultauerit*: ita
multoque magis & aſſaſsinos ipſos com-
25 prehendet. Cæterò quin,cùm nullibi nũc
nefarij illi infideles homines reperiantur,
qui nefarium, deteſtandumque hoc ſcelus
opere complebant; reperiantur verò ex
Chriſtianis ita nefarij,ac deplorati nominis
homũciones,qui pecunia cõducti chriſtia-
nos homines occidãt;ſi in illos Innocẽtiana
diſpoſitio locum non habebit, inanis erit,
& vacua diſpoſitio ipſa, licebitque nefarijs
homuncionibus his ſe pretio vendere, vt
Chriſtianos homines, nihil tale præcauen-
tes,& incautos interimant,necentq;,neque
in eos decretæ pęnæ, cenſuræque locum
ſibi facient; quod aſſerendum minimè eſt
gentium: quin contrà comunis innaluit

interpretum vſus, vt aſſaſsinorum nomine,
ij comprehendantur, qui pecuniis condu-
cti, chriſtianum hominem occiderint, ſiue
infideles, ſiue fideles fuerint. *Decianus d.cap.
28.n.18.in fin.lib.6.* quem ſequitur *Ambroſin.
de immunit. Eccleſ.cap.7.n.6.Iul.Clarus §.aſſaſ-
ſinium n.1.& 2.* de comuni, atque ab omni-
bus recepta ſententia teſtans *Menoch. de ar-
bitrat. lib. 2.centur.4.caſu 360.n.42.Farinac. d.
conſ.101.n.2. Gambacurta de immunit. Eccleſ.
lib.5. c.33.n.5.& 6.Peregrin.d.c.7.n.26.& 28.
Guttierez d.q.7.n.4.* vbi de comuni, atque re-
cepta ab omnibus ſententia aſſerit *Bonaci-
na tom.2.circa primum decalogi præceptum di-
ſputat.3.q.7.punct.6.§.4.n.2.verſ.tertio pro illis
26 Carthar.d.deciſ.82.n.11.* Immunitate igitur
cùm non perfruatur eccleſiaſtica Sempro-
nius, qui Fabritium per aſſaſsinum ad mor-
tem petijt; iure, neque ſanè iniquè ſeculari
curiæ tradendus erit: vt dicta Gregoriana
conſtitutione cauetur; notat quoque *Fer-
nand. à Caſtro d.diſput.vnic. puncto 13.num.1.*
27 Neque ob id metuere ſibi poterit eccle-
ſiaſticus iudex, ne irregularitatis nota ſi-
gnetur, quòd ſeculari iudici condigna fe-
riendum pæna nefarium, ſceleſtumque, at-
que ſacrilegum aſſaſsinum furcis ſuſpen-
dendum tradiderit, quando id apertiſſimis
verbis Gregorius XIV. ſua conſtitutione
exprexit, ſequentibus loquens: *Abſque irre-
gularitatis nota, aut alicuius cenſuræ eccleſiaſti-
ſticæ incurſu tradi, & conſignari curent, ac fa-
ciant; & quilibet eorum curet, & faciat.* & pau-
lò infrà: *Tuncq. demum de mandato Epiſcopi
per iudicem eccleſiaſticum curiæ ſeculari, qua-
cunque appellatione poſtpoſita, cõſignentur,* Sic
Pontifex Gregor. ſequitur *Farinac.tom.2. in
praxi criminum de Carceribus, & carceratis q.
28. n.77. & in appendice in d. Bullam Gregor.
cap.22 num.343. Ambroſinus cap.11.n.5.verſ.
ſed conſtito.& n.6.*

Proficiet haud minimè verò Sempronio
conualuiſſe Fabritium, neque morte occu-
28 buiſſe. Sat quippè fuit, vt aſſaſſinus ipſe di-
ceretur, pecunia conductũ ad occidendum
fuiſſe, eumque ad actum proceſsiſſe proxi-
mum, vt occideret. Necauit porrò quantũ
in ſe fuit, neque per ipſum ſtetit. Ignitam
nempè glandem corpori infixit, ad terram-
que penè mortuum Fabritium deiiecit,
nihilque ſuperarat amplius, ni animam ef-
flaret, ſepulcroq. conderetur. At caſu, for-
tunaque accidit, ſic diuina diſponente bo-
nitate, vt poſt tres menſes, quibus lecto cũ
morte confligtans decũbuit, rediuiuus exur
geret. Ex accidenti igitur hoc euenit. Nihil
ergo Sempronio proficiet quin aſſaſsinio
occidiſſe Fabritium dicatur, quòd mors, quã
in cauſa ipſe iam intulerat, ſubſequuta mi-
nimè fuerit. Diſponit id apertiſſimè Inno-
centius IV. dicto *cap.pro humani 1.§.ſacri ap-
probatione Concilij,* dicens, *Vt quicunque Prin-
ceps, Prælatus, ſeu quæuis, alia eccleſiaſtica, ſecula-
riſue perſona, quempiam Chriſtianorum per præ-
dictos aſſaſsinos, interfici fecerit, vel etiam man-
dauerint (quanquam mors ex hoc forſitan non ſe-
quatur.)* Sic ille. Quemadmodum verò man-
dans ita per aſſaſsinos chriſtianum hominẽ
necari, quamuis ſubinde ſubſequuta mors
non fuerit: Reus tamen pænæ dicto *capit.
pro humani 1.* ſtatutæ habetur, quòd ſat, ſu-
perque fuerit mandatum ad occidendum
dediſſe; reuocauerit quamuis, etiam inte-
gra re mandatum, quod adnotat apertiſsi-
mè *Gloſſ.ibid. verbo mandauerit.* ſequentibus
loquens. *Hic autem puto, quòd etiam ſi reuoca-
uerit re integra* (mandatum .ſ.) *pænam in-
currit, cùm ex ſolo mandato iam prius ligatus
eſſet.* Rationemque reddit addens ibidem.
Quia hoc ipſum mandare, (inquiens) *eſt delictũ
conſumatum.* Alioquin inaniter Summum
Pontificem illum Generali in Concilio lo-
quutum fuiſſe facili admiſerimus negotio,
cum dixit: *interfici fecerit, vel etiam manda-
uerit;* ni illud (*mandauerit*) ita exaudierimus,
vt ex ſolo ipſo mandato crimen hoc nefa-
rium in mandante perfectum, conſuma-
31 tumque æſtimetur, vt *Gloſſ.* perpendit. At
nullum verbum eſſe debet, quin ſuũ ope-
retur affectum in tanti Pontificis diſpoſi-
tione *ad tex.in cap. ſi Papa 10.de priuileg. in 6.*
Ita peræquè mandatarium ad actum per-
ueniſſe proximum, quo chriſtiani hominis
nex, per eum ad illam pecunia conductum,
dandam, ſequeretur, ſatis ſuperque erit: vt
ita aſſaſsinus dicatur, commeritiſque feria-
tur pęnis, etiam ordinariis, eccleſiaſticaque
priuetur immunitate. Abſolutè quippè (vt
in ſuperioribus) aſſaſsinos conſtitutione
ſua Gregorius XIV. remouet ne immuni-
tate perfruantur Eccleſiæ. Extorres itaque
erunt ab ea, ſequatur nec ne mors, ſi per eos
ad actum proximum deuentum fuerit, vt
intuliſſe illã dicantur, neque per eos, quin
33 illam intulerint, ſteterit. Porrò aſſaſsinus
dicitur, qui, vel datis, vel acceptis pecuniis
chriſtiani hominis mortem intenderit. *Co-
uarr.in d.Clem ſi furioſus par.2.relection.in ini-
tio n.6.in 1.caſu.Menoc.d.caſu 360.n.39.& 44.
Gramat.voto 9.n.9.& 10.Clarus §. Aſſaſsinium
verſ.ſcias.& n.7. ibique Baiard.n.24. Triuiſan.
d.deciſ.18.n.4 Vincent. de Franch.deciſ.176. n.
3.Plaza in epitom.d cap.19.n.9.verſ.10.ex Pon-
tificia Hieronym.de Monte.q.16.n.33.Lopez ad
Diaz in praxi crimin.cap.100.littera D. in 2.ca-
ſu fol.mihi 424. Marta de iuriſd. par.2. cap.34.
n.17.& voto 238.n.9.Hieron.de Laurent.deciſ.
Auenionen. 15. n.6.Farinac.d.q.123. inſpect.4.
num.79.& ſeq.& ampliat.8.n.101. & ſeq.& in
appendice cap.8.n.128.Ambroſin.d cap.7.n.11.
Gratianus d.cap.398 num.9.& 10.Pariſ. de cõ-
fident.beneficior.q.39.n.3. Hieronym. Ceuallos
comunium contra omnes q.901.n.44.& ſeq. &
55.& 56.Marius Giurba conſil. crimin.70. nu.
23.Decian.d.lib.6.cap.28.n.28. ad fin.Fernand.
à Caſtro d.diſput.vnic.punct.9.n.39.Peregrin.de*
im-

Immunit. d.cap.7.in 2.ampliat.n.31.32.33. & 34. *Caballus dict. tract. de omni genere homicid num.524.* & *num.ſeq.*

Nullum proinde commodum nefario huic ſicario accedere debebit, ex quo mors ſequuta minime fuerit, quam ipſe iam intenderat, dederatque, neque per eum ſteterat, quin efficeretur, atque Fabritius in puncto ad inferna deſcenderet, ſi non ipſe paratus, & ſine peccato fuiſſet.

Pari quoque modo de Seio, Caioque Mediatoribus aſſerendum erit. Vel enim ipſi inter eos agnoſcentur, cõpræhendẽturque; qui interfici fecerint, vel qui etiam mandauerint.
34 Vterque nempe horum conſtitutione præfata Innocentij 4. *d. cap. pro humani primo* § *ſacri approbatione concilij*, compræhenditur: ibi;
„ *Quempiam Chriſtianorum per prædictos aſſaſ-*
„ *ſinos interfici fecerit, vel etiam mandauerit*. Sa-
„ tis quippè laxè ſummus ille Pontifex loquitur, cum dicit, interfici fecerit; neque modum diſtinguit, quo interfeci fecerit; generaliter igitur omnes compræhendet modos, quibus quiſquam per aſſaſſinos interfeci fecerit; ſiue
35 vt principalis, ſiue etiam vt mediator. Eſt enim indefinita illa loquutio (interfici fecerit,
36 vel etiam mandauerit). Vniuerſali itaque æquipollebit. *Bart. in l. omnes populi n. 57. ff. de Iuſtit.* & *Iur. Cagnol. in l. 1. n. 10. de regul. Iur. Couar. lib. 1. variar. reſolut. c. 13. num. 8. Melchior Lucterius de re beneficiar. lib. primo quæſt. 24 num. 68.* quam perpenſionem abhorruiſſe minimè videtur accuratus perpenſor Scipio *Rouitus d. deciſ. 15. num. 4.* & *ſeq.* in terminis loquens *Pragmat. 1. de aſſaſſin.* & *in commentar. in eãd. pragmat. à num. 22.* ex doctrina, *Angeli tract. de Maleſic. verbo Sempro-*
37 *nium mediatorem quæſt. 6. num. 16.* dicentis;
„ *Quod ſi mando tibi, vt tu mandes alij, tu ſecundo*
„ *mandans teneris, vt ego principalis, & primò*
„ *mandans*, & ibid. *Auguſt. Ariminenſis Addent*, & *Hyppolit. de Marſil. ſingul. 181.* atque Bald. *in l. vnica* §. *ne autem num 18. C. de Caduc. tollend per tex. in l. ſi ego 6. ff. quod vi, aut clam.* quo loco Paulus iure conſultus *lib. 67. ad edi-*
„ *ctum*, (loquitur:) *Si ego tibi mandauero opus*
„ *nouum facere, tu alij: non poteſt videri meo iuſ-*
„ *ſu factum: tenebris ergo & tu, & ille. An & ego*
„ *tenear videamus. Et magis eſt, & me, qui initiũ*
„ *rei præſtiterim teneri* his Paulus Verùm Gloſſ. ad rem noſtram & illa, *in verbo tu.* quia nomine tuo fecit. *ex Accurſio* (inquit) & *verbo*
„ *teneri.* Si meo nomine mandauit. (Sequitur.)
38 Eodem itaque modo Mediator, ac proxeneta in facinore hoc aſſaſſinij, ita aſſaſſinus habebitur hominis Chriſtiani, ſicuti & is, qui mandauit fieri, & qui mandatum ſuſcepit, vt faceret, & exequutus fuit. Neque enim hic feciſſet ni mandatum, pecuniæ promiſſione, à
39 mediatore accepiſſet. In cauſa ergo magis hic fuit mediator, quàm primus mandans, vt Chriſtianus homo necaretur, quia proximiùs in mortem influxit eius. Ipſe igitur mandauit fieri. Huic ergo pari, æquoque modo imputabitur ſicut & exequenti; ac mandanti. Cau-
40 ſa quippè facti, factum ipſum reſtringit, vt *Bald.* loquitur *in l. cancellauerat in fin. verſ. nota quod cauſa ff. de his, quæ in teſtament delentur.* diximus *reſponſ. 24. num. 95. par. 1.* Erit proinde ipſe pari modo aſſaſſinus, ſicuti & mandans, & mandatarius. In eaſdem pro-
41 pterea dabit pœnas, quas & vterque eorum; & vt excommunicatione ligatus ſit (dicto *cap. pro humani primo* ſtatuta; & vt immunitate Eccleſiæ, ſi ad eam, vti ad Aſylum confugerit, minime protegatur. In illam, quia per aſſaſſinos interfici fecit: in hanc quia et ipſe Aſſaſſinus eſt. Aſſinos antem omnes ab immunitate extorres fecit Eccleſiæ Gregor. XIV. in ſua Conſtitutione, indefinitè aſſaſſinos eximendo, neque diſtinguendo an mandans, an mandatarius, an mediator, & proxeneta peſſimi, nefandique huius flagitij eſſet. Vt neque nos diſtinguere oporteat, vt in ſuperioribus quoque diximus. Aſſaſſini igitur habebuntur Seius, Caiuſque, qui mediatores fuere, vt Sempronius Fabritium Sacerdotem per necem de medio tolleret.

Atque pari modo cenſurarũ erũt ligati fu-
42 ne, *in can. ſi quis ſuadente diabolo.* quia mediatores, ac proinde in cauſa fuere, vt violentas manus in Fabritium inijceret Sẽpronius, ad *tex. in cap. mulieres 6.* §. *illi verò de ſent. excomunicat.* Ex ratione, quam affert ibi Alexã-
„ der Tertius: *Cum is committat verè*, (inquiẽdo)
„ *cuius authoritate, vel mandato delictum com-*
„ *mitti probatur*, & *Gloſſ. ibid. verbo authoritate.*
43 Et planè, ſi qui prohibere potuit, nec prohibuit, ne Clericus percuteretur, in canonis præfati, *ſi quis ſuadente* dat cenſuras, *cap. quantæ 47. de ſent. excom. vbi Gloſſ. verbo interpræta-*
„ *mur.* Ex ratione Innocentij III. ibid. *Eos de-*
„ *linquentibus fauere interpretamur*, (dicentis) *qui cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obuiare.* ſequitur plures alios referens *Barboſ. d. can. ſi quis ſuadente in collectan. num. 40.* & 45. Multo magis vtique, & hi facinoroſi homines, Seius, Caiuſque, qui mediatores fuere, vt occideretur Fabritius ſacerdos, neque prohibuere, cum potuiſſent, in cenſuras dicto canone dederunt inflictas.

Neque dicant ipſi, non nos occidimus Fabritium; Sempronius occidit, ipſe pecunias, vt occideret, accepit, ipſe aſſaſſinus fuit.

44 Porrò, naque Iudæi Chriſtum occiderunt, ſed Pilatus in eum ſententiam protulit, vt Crucifigeretur, atque Cruci eum Gentiles affixere, & nihilominus eos illum occidiſſe proclamat Auguſtinus. Audi illum in pſalm. 63. verſ. 4.

Exacuerunt tamquam gladium linguas ſuas.

„ *Non dicant Iudæi non occidimus Chriſtum*
„ (loquẽs) *etenim propterea eum dederunt iudici*
„ *Pilato, vt quaſi ipſi à morte eius viderentur im-*
„ *munes, nam cùm dixiſſet eis Pilatus: Vos eum*

„ oc-

occidite. Reſponderunt; Nobis non licet occidere quemquam. Iniquitatem facinoris ſui in iudicem hominem refundere volebant. Sed nunquid Deũ Iudicem fallebant? Quod fecit Pilatus in eo ipſo, quod fecit, aliquantulum particeps fuit, ſed in comparatione illorum multò ipſe innocentior. Inſtitit enim quantum potuit, vt illum ex eorum manibus liberaret. Nam propterea flagellatum produxit ad eos: Non perſequendo dominum flagellauit, ſed eorum furori ſatisfacere volens, vt vel ſic iam miteſcerent, & deſinerent velle occidere, cùm flagellatum viderent: fecit, & hoc. At vbi perſeuerauerunt, noſtis illum lauiſſe manus, & dixiſſe, quod ipſe non feciſſet, mundum ſe eſſe à morte illius. Fecit tamen. ſed ſi reus, quia fecit, vel inuitus, illi innocentes, qui coegerunt vt faceret? Nullo modo. Sed ille dixit in eum ſententiam, & iuſſit eum Crucifigi, & quaſi ipſe occidit; & vos ò Iudæi occidiſtis. Vnde occidiſtis? Gladio linguæ. Acuiſtis enim linguas veſtras. Et quando percuſſiſtis, niſi quando clamaſtis. Crucifige, Crucifige? vſque huc Auguſt.

Occiderunt, itaque atque Crucifixerunt Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Iudæi, quando apud Pilatum inſteterunt, atque clamauerunt, crucifige, crucifige eum. Et non magis Fabritium occiderunt Seius, Caiuſque, qui apud Sempronium mediatores fuerunt, vt pecunia accepta eum occideret? Omnimo-
45 do. Si ergo aſſaſſinus fuit Sempronius mandatarius, qui mandatum dedit, cur non æquè Caius, Seiuſque, qui apud vtrumque medij fuere, atque cauſa, ſine qua non, Fabritiùs à Sempronio ignea glande petitus fuiſſet, atque pœnè occiſus? Aſſaſſini ergo cum ipſi habeantur, ſicuti mandans, & mandatarius, peræquè
46 pœnis ferientur, vt illi. Vt qui pares in delicto fuere. agendo, atque conſentiendo, pares in pœnis habeantur. *cap. primo de offic. delegat. vbi Gloſſ. verbo pari pœna l. ſi quis ad declinandum 38. §. fin. in fin. vbi etiam Gloſſ. fin. C. de Epiſcop. & Cleric. l. penultim. & l. fin. C. de pagan.* & hanc ſententiam poſt *Cardin. Tuſcum tom. 3. littera E. concluſ.* 10. *num.* 10. *& concluſ.* 11. *num.* 7. *& Caball. tract. de omni gener. homicid. nu.* 412. ſequitur *Peregrin. de Immun. cap.*, 7. *num.* 37. & eum refert *Diana reſolut. moral. par. 4. tract. 1. reſolut. 33* quamuis ipſe cum *Donato Anton. de Marin. quotid. reſolut. cap. 171. num. 5.* in negatiua reſideat: & quòd ita per Sacrum Neapolitanum Conſilium deciſum fuiſſe refert *Rouit. ad dict. pragmat. primã de aſſaſin. num. 45. & dicta deciſ. 15. in fin.* & nouiſſime ita in contingenti facto deciſum fuit per M.C.V. apud Io. Bapt. de Thoro *in compend. deciſ. p. 3. ſect. 2. verbo mediator*, & quod Gregoriana Conſtitutio aſſaſſinos tantum excipiat. Mediatorem vero inter aſſaſſinos mini-
47 me agnoſcit. Verùm non rectè (meo quidem iudicio.) Cùm, quod indefinitè Gregorius XIV. aſſaſſinos ab immunitate excipiat Eccleſiæ, vt omnes aſſaſſinorum compræhendat ſpecies, ſiue mandans fuerit, ſiuè mandatarius, ſiue etiam proxeneta, & mediator: vt qui
48 omne dixit, nihil omnino ſecluſerit. *ad tex. in cap. ſolitæ 6. de maioritat. & obed.* vt in ſuperio-
49 ribus diximus. Tùm, quòd inde Sacrum Conſilium Neapolitanum mediatorem in ipſa pragmatica diſpoſitione non comprehendi iudicauit, quia abſolutè pragmatica ipſa de mandante, & mandatario loquitur, vt viſum haud fuerit mediatorem, de quo pragmatica non loquitur, concludi, atque in illa compræhendi, Dominis illis Conſiliarijs, & Iudicibus. Verum *Rouitus* tàm dicta *deciſ.* 15. quam in *d. pragmatica ſanctione*, pluribus contendit: mediatorem aſſaſſinum dici: vt non ſit proinde à diſpoſitis in dicta pragmatica inferendum ad diſpoſita in d. Gregoriana Conſtitutione, atque in *d. cap. pro humani primo* cùm Vterque Summus Pontifex, & Gregorius, & Innocentius, Aſſaſſinos omnes ſimpliciter inſectentur. Vnde parum refert ratio, quam *Ioan. Anton. Nouar. in ſum. bullar. de immunit. Eccleſiaſt. num. 72. in fin.* refert; fauore Eccleſiæ (dicens) ne recedas à firmata concluſione, mediatorem in hoc crimine aſſaſſinij gaudere vtique eccleſiæ immunitate. reſidet enim ipſe cum eo, quod deciſum referat in ſacro Neapolitano Conſilio per *Rouit. d. pragmat. 1.* quamuis & ipſe aſſerat de iure videri contrarium. Neque enim Gregorij XIV. vllo pacto dicta ſua conſtitutione pro mediatoribus eſt, vt tuetur eos immunitate; cum abſolutè aſſaſſinos excepit.

51 Quamobcauſam, cùm mediatores, & ipſi in mortem influant Chriſtiani hominis per aſſaſſinium, aſſaſſini vtique dicentur; quare per Gregorianam conſtitutionem excepti erunt; ne ad eccleſiam confugientes, eius immunitate protegantur. Proficit perpenſioni huic quod habetur ex *tex. in cap. mediatores primo de teſtibus in 6. vbi Gemin. alijq.*

52 Nam ex dicto tex. apertè habetur. Mediatores in crimine Simoniæ, & ipſos Simoniacos haberi. quod etiam aduertit *Gloſſ. ibid. verbo mediatores*, perpendens *ex tex. can. Clericus quilibet 3. 91. diſt. in fin. vbi etiam Gloſſ. verbo*
53 *interemptores*. Proxenetas, ſiue mediatores, Interemptores vocari, quòd inter ementem, vendentemque medij ſint. Erunt ergo pari ratione Mediatores in crimine hoc peſſimo aſſaſſinij, & ipſi aſſaſſini; comprehendentur igitur ſub aſſaſſinorum appellatione, quos Gregorius XIV. aſſaſſinos eximit, ne immunitate protegantur Eccleſię. Immunitate igitur non erunt tuti eccleſiæ. eſt pro hac ſententia plurimus *Marius Giurba conſ. 6 à num. 6. cum ſeq.* probare namque nititur pluribus rationibus, Proxenetam, & mediatorem in hoc crimine, aſſaſſinum dici; atque proinde in rè patibulo ſuſpenſam fuiſſe Agatham Brundo, quæ mediatrix in aſſaſſinij crimine fuerat, refert.

Contra apertam itaque mentem, & diſpoſitionem legiſlatoris Gregorij fecerimus, si me-

mediatores in aſſaſsinij ſcelere, vt eccleſia-
ſtica immunitate tuti ſint, admiſerimus;
quando abſolutè ille aſſaſsinos excepit, ne
immunitate potiantur eccleſiaſtica, cùm
inter aſſaſsinos mediatores computentur,
quorum opera, ſuaſioneque factum eſt, vt
mandatarius aſſaſsinium adornatus fuerit.
54 An non ipſi in cauſa fuere, vt per aſſaſsinū
chriſtianus homo necatus ſit, animamque
fortaſſe perdiderit, Chriſti ſanguine redem-
ptam? Si ergò in cauſa fuere, ipſi vtique aſ-
ſaſsinium perpatrauere, quorum ſuaſione
factum eſt, vt occideretur per mandatariū
55 homo. Qui enim eſt cauſa cauſæ, ipſe cau-
ſati quoque cauſa eſt. Probat id apertiſsi-
mè Vlpianus *lib. 4 de adulter in l. & ſi amicis*
„ *9. ff. ad leg. Iul. de adulter. Et ſi amicis, quos do-*
„ *mum præbuiſſet, tenetur. Sed & ſi quis in agro*
„ *ſuo, alienoue ſtuprum fieri præbuiſſet, comprehē-*
„ *di debet.* Rationem reddit in fine dicens:
„ *Quia ſine colloquio illo adulterium non commit-*
teretur. Tenetur ergò mediator aſſaſsinij,
quia ſine colloquio illo, & mediatione aſ-
ſaſsinium non committeretur. Eſt ergò &
ipſe aſſaſsinus, quia effectus illius cauſa fuit.
Dilucidius id in medium facit Papinianus
lib. 2. de adulter. in l. qui domum. 8. ff. eodem.
„ *Qui domum* (dicens) *ſuam, vt ſtuprum, adul-*
„ *teriumue cum aliena matrefamilias, vel cum*
„ *maſculo fieret, ſciens præbuerit: vel quæſtum ex*
„ *adulterio vxoris ſuæ fecerit, cuiuſcunque ſit con-*
„ *ditionis, quaſi adulter punitur.* Ita Papinianus.
Ouidius quoque 5. *Triſtium eleg. 15.* ad rem
hanc noſtram accomodè inquit.

57 *Qui monet vt facias, quod iā facis, ille monēdo*
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo.

Et in veteri Mimo.

Bis peccat, qui peccanti auxilium accomodat.

Plautinum quoque illud.

Qui monet quaſi adiuuat.

Imò quàm perbellè hoc comprobat Vl-
pianus *lib. 18. ad l. Iuliam, & Papiam in l. ni-*
hil intereſt 15. ad l. Cornel. de ſicarijs ſcribens:
Nihil intereſt, occidat quis, an cauſam mortis
præbeas. Cauſam itaque mortis Fabritii, Se-
ius, Caiuſque dederunt. Ipſi proinde occi-
derunt. Aſſaſsini fuerunt igitur. Immunita-
te ergò Eccleſiæ tuti haud erunt. Sanctus
enim Thomas Angelicus Doctor, cui Chri
ſtus benè ſcripſiſti de me Thoma dixit, fa-
uere huic ſententiæ videtur, 2. 2. *quæſt. 40.*
„ *art. 2. in 3. arg.* ſequentibus docens: *Eiuſdem*
59 *rationis eſſe videtur, quod homo aliquid faciat,*
„ *& quod facienti conſentiat, ſecundum illud ad*
„ *Roman. 1. Non ſolum digni ſunt morte, qui fa-*
„ *ciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus, maximè*
„ *autem conſentit, qui ad aliquid faciendum alios*
inducit. Sic S. Doctor. Induxerunt autem
Seius, Caiuſque Sempronium, aſſaſsinum
in perſonam Fabritii vt faceret; ipſi igitur
maximè conſenſerunt. Ipſi ergò fecerunt,
qui in cauſa, vt faceret, fuerunt. Digni ergò
morte erunt iſti, vt ille. Sicuti verò iſte ne
ab Eccleſia immunitate tutaretur extorris
fuit, quia aſſaſsinus; ita & iſti, quia & ipſi in-
ter aſſaſsinos computātur, agnoſcunturue.
60 Subueniat tibi, quid concinnè in hanc
conſonantiam Alciatus *emblemate* 174. cui
titulum dedit: *Parem delinquentis, & ſuaſoris*
culpam eſſe; ſequentibus dixit:

„ *Præconem lituo perflantem claſsica, victrix*
„ *Captiuum in tetro carcere turba tenet.*
„ *Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis:*
„ *Vllius aut ſæuo læſerit enſe latus.*
„ *Huic illi: Quin ipſe magis timidiſſimè peccas,*
Qui clangore alios aris in arma cies.

quod ſanè emblema ſūpſit ex Aeſopi apo-
logo de tubicine in bello capto, qui ſe in-
ſontem prædicabat, quòd nullum occidiſ-
ſet, ſed neque in quemquam gladium ſtrin
„ xiſſet. qui mox audiuit: *Sed ideo magis tibi*
„ *moriendum eſt, qui cum pugnandi ſis expers,*
„ *alios omnes ad pugnam excitas.* Ideo magis
itaque Seio, Caioque moriendum eſt, quia
cùm ipſi nollent per ſe Fabritium occide-
re, Sempronium excitauere, vt necaret. per
61 ſe igitur fecere ex *regula 72. de regul. iur.*
in 6. Qui fecit per alium, eſt perinde ac ſi
faceret per ſe ipſum. quam ad hanc rē per-
pendit *Suarius tom. 1. de religion. lib. 3. cap. 11.*
62 *num. 16.* de mandante loquens, quod com-
prehēdatur in exceptione Gregorij XIV. de
aſſaſsinis facta, neq. eſſe extenſionē legis pæ-
nalis, ſed interpretationē ab ipſo iure factā.
63 Et mirum ſanè eſt quod *Giuba conſ 41. n.*
12. in fin & n. 13. docet, depoſitarium pecu-
niarum in crimine hoc peſsimo aſſaſsinij,
eiuſdem aſſaſsinij pæna teneri; atque etiam
illum, qui pecuniam mutuò dedit, vt aſſaſ-
ſinium perficeretur, quod vterque in cau-
ſa ſit, vt illud peſsimum facinus opere cō-
„ pleatur; ſequiturque idem *Ioan. Anton. No-*
„ *uar. d. loco de immunit. Eccleſ. n. 65.* dicens: *ſed*
„ *depoſitarius conuentę pecunię in aſſaſſinio, nec*
„ *gaudebit immunitate eccleſiaſtica ſequuto homi-*
„ *cidio, quia dicetur verè aſſaſsinus iuxta relata*
„ *Per Giurbam conſ. 41.* Si depoſitarius verè di-
64 citur aſſaſsinus, multo magis vtique Pro-
xeneta, qui in cauſa proxima eſt, vt fiat aſ-
ſaſsinium, & aſſaſsinus ipſe dicetur, vt non
gaudeat immunitate Eccleſiæ, pæniſque fe-
riatur aſſaſsinis debitis.

Reſiduum eſt vt nouiſsimo quæſito ſa-
tisfaciamus: num ſacrilegij cauſa potuerit
in ſacrilegos hos omnes eccleſiaſticus iu-
dex inſurgere, pęnaue illos cōdigna ferire?
65 Annuendum cenſeo, quia profectò per
ſacrilegium, quod ſacræ rei violatio eſt, &
irreuerentia *Gloſſ. in can. ſacrilegium 3. 17. q. 4.*
S. Thom. 2. 2. q. 99. art. 1. & 3. Syluest. verbo ſa-
crilegiū n. 1. Locatus in opere iudiciali verbo ſa-
crilegium n. 1. Leſsius de iuſt. & iur. lib. 2. cap.
45. dub. 2. n. 6. Peguera deciſ. Cathalun. 24. n. 2.
67 Eccleſiaſtico iudicio ſubijcitur homo
cap. cum ſit generale 8. vbi Gloſſ. Abb. & ſcribēt.
de foro compet. l. ſi quis in hoc genus ſacrilegij

10.C.de Epiſcop.& cleric.Couar.variar.reſolut. lib.t.4.n 8.Menoch.de arbitrar. lib.2. centur.4. caſu 389.n.3.Card. Tuſcus tom.4.littera I.concluſ.59.n.25. & 36. Per violentam autem manuum iniiectionem in perſonas eccleſiaſticas, cùm ſint illæ Deo ſacræ, eiuſque dicatæ famulatui *can. cleros, & clericos. 21. diſt.can.clericus,& can.duo ſunt genera 12. q.1. cap.cum ſecundum Apoſtolum 16. de præbend.*

68 Sacrilegium perpetrari nemini in dubium vertitur,cùm id apertiſsimè diſponat *tex. in*
,, *d.can ſi quis ſuadente.17.q.4.*vbi Innocentius
,, Papa Secundus: *ſi quis ſuadente diabolo, huius*
,, *ſacrilegij.vitium,vel crimen incurrerit, quòd in*
,, *clericum, vel monachum violentas manus iniye-*
,, *cerit,anathematis vinculo ſubiiaceat.* Erit igitur propter ſacrilegium Eccleſiæ iudicio ſubiectus.*Gloſ.per illum tex.in auth.item nulla communitas verbo requiſiſti ab Eccleſia C.de Epiſcop.& cleric.Couar.d.cap.4.n.8.Locatus d.verbo ſacrilegium n.1. Repertor. Inquiſitor. eodem verbo Iul.Clarus. §. fin. q.36.n.47.verſ.quaro quid ſi per laycum Decian.lib.4.c.27. num.1.& 22.Guido Papa deciſ. 562. n.3.& ſeq. Vincent. Anna allegat.146.lib.2.Viuius deciſ.27.n.3.Carolus de Graſsis de effectibus clericat.effectu 1.n. 577.& ſeq.Ioan. Maria Bellect. Epiſcopus Hieracen.diſquiſitionis clerical. tit. de fauore clericor.reali §.4.n.12.& 13.*

76 Satius tamen erit(vt diximus) curiæ ſeculari facinoroſos hos ſacrilegos aſſaſsinos tradere, pœnis debitis feriendos. Atque ita ex his iudicio ſubiectis meliori,emunctiorique, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D. Aduocatus.

Hac mihi facta occaſiona annectere hic operæ pretium me facturum putaui, extẽporaneum libellum conſobrini mei Doctoris Syluij Marantæ viri ſanè eruditi, ac docti de impunibili aſſaſsinorum nece, ne tanti viri excidat memoria,cùm, quæ parauerat, morte præoccupatus, cùm id minimè expectaret, abſoluere haud potuerit.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſsini poſt bellum à Godofredo Buglionio pro Hieroſolyma recuperanda actum, apparuere.*

2 *Aſſaſsinorum officium quale?*
Vnde gentis huius principium ceperit, n.3.
quam exactam obedientiam ſuo maiori præſtent,vt etiam ſe morti offerant. n.4.
Eorum mores.n.5. & n.9.

6 *Corradus Bonifacii Montis ferrati Marchionis filius ab aſſaſsinis interemptus.*

7 *Odoardus Henrici Regis Britaniæ filius ab aſſaſsinis vulneribus petitus.*

8 *Aſſaſsini valde formidoloſi omnibus fuere*
Quæ oppida incolunt.n.9.

10 *Raymundus Comes Tripolitanus ab aſſaſsinis necatus.*

11 *Aſsaſsinorum à Principe pecunia impunitas emitur.*

12 *Innocentius IV. legem ſtatuit contra aſſaſsinos in cap.1.de homicid. in 6.*

13 *Aſſaſsinorum nomine an etiam Chriſtiani comprehendantur? dubiæ quæſtionis fuit.*
Affirmatiua tamen ſententia contra Couarruuias receptior eſt. n.14.
Ratio affertur n.15.& n.17.

16 *Aſsaſsinorum facinus,quod per Chriſtianos in Chriſtianos exercetur,horrendum.*
Quia profectò quamuis non ex genere illorũ infidelium ſit, eis tamen moribus concordat.num.18.

19 *Aſsaſsini pœna diſſidatio eſt, quæ mortem importat.*

20 *Aſſaſsinus an à quolibet priuato occidi poſſit?*

21 *Homicidæ omnes rei ſunt mortis.*
Exceptis medicis,& aduocatis. n.22.

23 *Facinoroſorum cædes ad magiſtratus Ciuitatum ſpectat.Ratio affertur,n.25.*

24 *Diuus Thomas Aquinas extollitur.*

26 *Ratio in alteram partem inflectere haud debet.*

27 *Homicida Deitatis fit æmulus, & diuinæ poteſtatis vſurpator.*

28 *Vita, & mors in manu Dei,*

29 *Occidere vi priuata licet aliquibus caſibus.*
Ex hiſtorijs illuſtratur n.30. & 32.
Ex ſacra ſcriptura, n.34.
Ratioque affertur, n.31.

33 *Adulter, & adultera à marito deprehenſi iure regni non iniquè occiduntur.*

35 *Aſsaſsinos necari publica è re eſt,etiam data pecunia occiſori,n.38.quia auctoritate publica hoc fit,n.39.*

36 *Diffidatio licentia eſt impunè occidendi.*

37 *Diffidare, bellum indicere eſt.*

40 *aſſaſsini an inauditi occidi poſſint?*
Affirmant aliqui. n.41.
Negant alij, n.43. tutior æſtimatur, n.44.

42 *Sententia non requiritur in pænis ipſo iure debitis ſecundum Baldum.*

45 *Rebellis occultus iure occiditur.*

46 *Clauſula (ipſo iure) quid referat?*

47 *Tyrannum licet occidere.*

48 *Aſſaſsinorũ occiſori an præmium debeatur?*

49 *Captus dicitur qui reſiſtens, in pugna configitur.*
Quia per capientem non ſtetit.

50 *Igno-*

50 *Ignorans qui aliquid facit, an præmium cõſequatur facienti deſponſum?*
51 *Cond tio de capiendo, non eſt poteſtatiua, ſed mista.*
52 *Facinoroſorum hominũ captura difficilis.*
53 *Opinio hominum rei naturã non mutat.*

ARGVMENTVM.

De impunibili aſſaſsinorum nece libellus extemporalis.

RESPONSIO XVII.

1 ANte ſacrum bellum in Mahumet-
tiſtas, ne dum obſcura, ſed prorſus
Europæis ignota gens aſſaſsino-
rum erat. At quo tempore Godo-
fredus Bulionius pro Chriſti fide in Syriam
ad recuperandam Hieroſolymam traiecit,
& populi aſsitini, ſiue aſſaſsini, eorumque
mores in noſtrorum exitium innotuere, &
2 cruore claruere. Hi ſiquidem ita in Chri-
ſtianorum proceres ex factione propria cõ-
iurarunt, vt ſe vitam æternam conſecutu-
ros arbitrarentur, ſi aliquem eorum occi-
diſsẽt, ipſi verò occiſores periiſſent. Huiuſ-
modi, & voti, & gentis meminit Gulielmus
Tirius Archiepiſcopus, Hieroſolymitani
Regni olim Cancellarius in *Sacri belli hiſto-
ria lib.20.cap 31.* in hæc verba.
„ *Aſſaſsinorum populus ortum habuit in pro-*
„ *uincia Tyrẽſi, quæ Phœnicis dicitur circa Eprea-*
„ *tum Anteradenſem, decem habens Caſtella, &*
„ *aſcendens ad numerum ſexaginta millium, qui*
„ *eligit pro meritis ſibi præfectum, quem Senem*
„ *vocat. Hic Princeps ſibi odioſos, aut genti ſuæ ſu-*
„ *ſpectos, vt tollat, mittit vnum ex ſuis, qui tandem*
„ *ipſos opprimat, quocumque ſecuturo euentu.*
Hactenus Archiepiſcopus.
4 Huic Principi ſic adamuſſim paruiſſe
laudantur, vt obedientia certam cædem an-
teueniret, referentibus *Fulgoſio lib.2 cap. 1.
& Egnatio lib 5. cap.6.* Aſſaſsinorum gentẽ
Perſicam in Syria ad Montem Antilibanũ,
nihil antiquius habuiſſe, quàm Regi, quem
ſua lingua Senem appellabant, obedire:
cumque illuc publica fide accepta, profe-
ctus eſſet Henricus Campaniæ Comes, &
ab Antiochia Tyrum verſus iter haberet,
horum populorum Princeps, vt hunc obe-
diendi morem Henrico præſente declara-
ret, oſtenſis in altæ Turris ſummitate ali-
quot hominibus, vnum nominatim euoca-
uit, & is nulla mora facta in ipſorum con-
ſpectu è turri ſe demiſit, qui ex caſu detri-
tus ſtatim vitam obiuit, & cùm alios etiam
vocare vellet; Comitis precibus, qui totus
admiratione ſimul, & horrore obſtupuerat,
vix retentus fuit. Adeo populi illi ſola reli-
gione moti, vitę ſuæ prodigi ſunt.
5 Politicas horum vires, moreſque, & edu-
cationem deſcribit quoque *Volaterranus lib.
11.Geographia*, de ſectis Syriæ in hæc verba:
„ *Aſſaſsini in Prouincia Phœnicis circa fines Ci-*
„ *uitatis Anteradenſis, quæ vulgo Tortoſa appel-*
*latur, quædam Caſtella poſſident loci natura mu-
nitiſſima, quæ tamen intus habent ſedes amęniſ-
ſimas. Regem eligunt Senem, induſtria exercita-
tum, qui pueros in receſſu quodam nutrit, docetq.
diuerſas linguas, deinde adultos tanquam emiſ-
ſarios mittit, qui diuerſis hominum commercijs
per eas regiones congredientes, clam, ignoti, cul-
t.o abdito ſe ſe turbæ miſcent, aut Regis inimi-
cos, aut proprios interficiunt, ſiue etiam alios ami
corum, aut pecuniæ cauſa, eoque modo ſe fęlicita-
tem conſecuturos ſperant.*
6 Horum vnus (vt auctor eſt *Fulgoſus lib.5.
cap.6.* in medio foro Tyriæ Vrbis Principẽ
Conradum Bonifacij Montis Ferrati Mar-
chionis filium, occidit, ſtatimque ipſe quo-
que eodem in loco occiſus eſt. Nam cùm
videret ob ſingularem Conradi virtutem
magna Saracenis inferri damna, voluit mo-
riendo, patriæ, ac gentis ſuæ legi tanta vir-
tute præditum hoſtem adimere, in hoc Ro-
mano Sceuolæ tantò præferendus, quantò
fœlicius rem, quam ſuſceperat, tranſegit.
Et alius eiuſdem gentis, eodem ſtudio
compulſus Odoardum Henrici Regis Brit-
naniæ filium, qui Ptolomaide aduerſus
Chriſti hoſtes, Chriſtianis in præſidio erat,
ſecretum colloquium ab eo petens, occi-
dere tentauit: ſed Odoardus audacia peri-
culum diſcuſſit. Nam & ſi duo, vel tria vul-
nera à Saraceno accepit, eius tamen dexte-
ram tandiù tenuit, quoad famuli Arſacidã
fœde laceratum, cubiculo extraxerunt. ſic
hiſtoriam narrante *Blondo lib.8. decad. 2.*
Hæc deſperata hominũ temeritas Chri-
ſtianos Principes valde terruit, vt qui intra
armatorum ſuorum millia incauti, nihil ta-
le ſuſpicantes contingerentur, vt eleganter,
& concinè *lib.5.in Hiſtoria Franciæ*, in Ludo
uico iuniore, & in *lib.6.* in Filippo Auguſto;
& in *lib.7.* in Diuo Ludouico enarrauit *Pau
lus Æmilius*, quorum locorum præcipuum
vnum *ex lib.5. per Duarenum lib.2. Anniuer-
ſar.diſputat.2.cap.12.* relatum, tranſcribere
placet.
8 *Non agri modo infeſti ab hoſte erant: ſed in*
„ *vrbibus inſidię proceribus ſtruebantur, nec vllus*
„ *locus tutus, nullum tempus metu vacuum; nec*
„ *tam magni Reges, Imperatoreſque formidoloſi*
„ *erant, quam aſſaſsini, gens obſcura. Decem omni-*
9 *nò incolunt oppida, circiter ſexaginta virorum*
„ *millia Phœnicibus tunc contribuebantur. Eadem*
„ *ferè regione fuere Eſſeni. Plinius tradit, vt noctẽ*
„ *tes figerent ſine pecunia, & fęmina duabus gene-*
„ *ris humani peſtibus degere. Sed aſſaſsini exper-*

,, *ſide profeſſi creduntur, receptaque Mahometis*
,, *perſuaſione,ſanctiſſimi omnium à Barbaris exiſti-*
,, *mabantur, nec,quæ cæteri mortales,bonorum*
,, *cupiditate ducuntur. Ipſi inter ſe maxime vna-*
,, *nimes, nulla de imperio Magiſtratuũue ambitio,*
,, *ſummam arbitriumque, rerum non nobilitati,*
,, *ſanguiniquè committunt. Quem virum optimũ*
,, *indicarint, eum ſibi præficiunt, Senioremque*
,, *atque Arſacidam vocitant;eoque nomine conſti-*
,, *tum,cæterorum curam gerere iubent:& vt illum*
,, *in commune conſulere volunt; ita ipſi ea opinio-*
,, *ne imbuti ſunt,vt ſibi perſuadeant, in rebus hu-*
,, *manis nihil antiquius eſſe, quàm pro publica ſa-*
,, *lute,dum tempora poſtulant, mortem oppetere.*
,, *Eorum alii alias linguas à pueris edocentur,*
,, *omnes ita animo affecti, vt cæleſtem immortali-*
,, *tatem adepturos ſe munere Numinis confidant,*
,, *ſi ſectæ ſuæ hoſtes occiderint. Cui prouincia eue-*
,, *nerit alicuius è noſtris proceribus interimendi,*
,, *is vt vnus è noſtris ſe noſtrorum turbæ immi-*
,, *ſcens per fallaciam cædem facit, ſibi minime par-*
,, *cens, gratumque ſibi ſtatim occumbendum eſſe.*
10 Sic Raimundus Comes Tripolitanus, quòd
eis infeſtus eſſet, Tripoli à duobus Aſſaſſinis
confoſſus,cæterorum curam acuit,vt cuſtodes
corporibus adhiberent.
11 His ergo ſic graſſantibus,non nulli magna-
tes ſui cędem timentes, ſecuritatem à domi-
no ipſorum coacti ſunt magno pretio impe-
12 trare. Quod Innocentium Quartum Ponti-
ficem Maximum ad promulgandam legem
regiſtratam in *c. 1. de homicidiis in 6.* impulit,
per quam & aſsaſinos & fautores grauiſſimis,
rigidiſſimiſquè pœnis ferit, Quæ an in illos
13 Populos Aſſaſinos dictos,tantum ſit ſcripta,
an in quoſcumque,qui pecunia data, vel pro-
miſſa homines occidi fecerint, in eoſque hu-
iuſmodi occiſores, arduæ fuit inter noſtros
quæſtionis argumentum.
Autumantibus aliquibus, quorum relator
eſt,& aſſecla *Couar.Variar.lib.2.cap.*20. *nu.*10.
legem illam ad eos non extendi, quia pecu-
nia data,vel promiſſa, aliquem per Chriſtia-
num occidi mandant, expendendo verba le-
gis applicari non poſſe ad alios,quam ad mã-
dantes Chriſtianum per Saracenum, vel infi-
delem, necari. Eamque diſpoſitionem intra
huiuſmodi verborum limites reſtringi,extra-
que illam facti ſpeciem ex defectu intentionis
legislatoris non ligare.
14 Sed hi omnes, & Couarruuias Neoterico-
rum facile Princeps,conſuetudinem, & com-
munem. DD. ſententiam habent in contra-
rium,ita vt ſi viuerent, Patrum communi cõ-
ſenſui, rebuſque pro communi in ſupremis
Europæ Tribunalibus iudicatis, cedere neceſ-
ſe eſſet,vrgente potiſſimum ratione.
15 Nam licet inficiari non poſſit gentem aſſa-
ſinorum,de qua ſupra,cauſam legis fuiſſe, ne-
gari neutiquam poteſt, quin qui pecunia ac-
cepta, vel pollicita innoxios ſibi, & iniurios
homines occidunt, in omnibus Saracenis il-
lis,quorum hiſtorias retulimus, ſimiles ſint è
cum, & amicos, vel ſaltim, non inimicos, in
cautos,nil tale præcauentes per inſidias,& per
Induſtriam necent; Saracenis propter finem
improbiores. Illi namque inani ſpe æternæ
fœlicitatis conſequendæ ſeducti, occidebant:
hi carnificinam exercentes, infami, execran-
doque lucro moti,gnari, Deum, hominesque
vltores in vtroque ſeculo habituros.
16 Horrendum ſanè crimen, infidelis opera
pecunia conducti Chriſtianum occidi, ſed ſu-
prẹmo horrendum, Chriſtianum per Chri-
ſtianum necari,ſicut grauius à fratre, quam
ab extraneo interfici.Chriſtiani omnes fratres
ſumus in Chriſto, proinde inhumanum, inde
mortem prouenire, vnde debebatur auxiliũ.
Acerbior ſæuitia, impacatiuſque odium in
mandante ſignatur, qui per Chriſtianum
cædes prædictas exercet, quam qui per paga-
num. Chriſtiano fides, & charitas chriſtiana
obſtabunt, quo minus non ſit facilis ad effun-
dendum ſanguinem. Vehementiores ergo in-
ſtantiæ,& maiora, vt hic occidat, præmia re-
quiruntur; quæ inexpiabilis odij, & interne-
cinæ crudelitatis erunt vehementiſſima ar-
gumenta; cum Turca, & Saraceno his ſolutis
legibus tanta non opus erit induſtria, quibus
& propter habitus diuerſitatem, non ita faci-
lis ad occidendum poteſt eſſe acceſſus.
17 Quinimo ſi lex delicti huius punit effectum,
& finem, qui inuiolẽta incauti hominis mor-
te inſidioſe,& per induſtriam, & pecunia me-
diante conſumatur, nulla ratio originis, na-
tionis, conditioniſque perſonæ habenda erit
occidentis, cum hæ accidentales qualitates
18 vno potius,quam alio conſideratæ modo,nec
impediant, nec minuant delictum; & homici-
da, si ex aſſasinorum gente non eſt, moribus
ijs similis cum ſit, imò peior,ſuſtinebit pœnã,
cui similia aſſaſſiuis patrando ſe ſubiecit.Au-
ctores hanc communem ſuſtinentes refert
Farinacius quæſtione octaua numero 83.*& Gut-*
tierez practicarum libro tertio quæſt. 7.
19 Sed cum inter cæteras pœnas, quibus aſſa-
sini lege illa feriuntur, præcipua ſit diffida-
tionis (quæ mortem importat) diſceptandum
20 eſt,an à quolibet priuato aſſasinus poſſit oc-
cidi?
Ex ſententia Auguſtini *lib.* 1. *de Ciuitate*
Dei cap. 26. in medio non licere videtur: sic
,, enim docet. *Qui ſine aliqua publica admini-*
,, *ſtratione maleficum occiderit, velut homicida*
,, *iudicabitur, & tanto acrius, quanto non ſibi à*
,, *Deo conceſſam poteſtatem abuſiuè vſurpare non*
,, *timuit,* ex qua fulciri conſtat opinionem Do-
ctorum dicentium apud *Vaſquez Illuſtrium*
*quæſt cap.*18.*num.*23.priuatum occiſorem bã-
niti,vel alias facinoroſi per ſententiam con-
demnati,de iure mox occidendi,capite plecti.
Vitam namque illius breuiat, cui vitam adi-
mendi authoritas sibi non datur. Quæ singu-
laris ratio eſt, vt generice omnes homicidæ
rei

Digitized by Google

rei ſint mortis. Hi enim cum non immorta-
lem, ſed alioqui moriturum occidant, occi-
dendi ſunt, quia non authoritate, ſed temeri-
tate vitam homini breniant, malum in repu-
22 blica, quod in Medico, & in Aduocato tan-
tum eſt impunibile, vt eſt apud Stobeum *titul.*
de Medic. dicentem: *Id ſoli medico, & aduocato*
licet, occidere ſine ſuo periculo. quod & Plinius
ſatis ſcitè, & ad noſtra tempora *lib. 29. cap. 1.*
„ De Medicis nulla lex, quæ puniat inſcitiam
„ capitalem, nullum exemplum vindictæ, di-
„ ſcunt periculis noſtris, & experimenta per
mortes agunt. Medicoque tantum hominem
occidiſſe, ſumma impunitas eſt. Hinc illa
„ infœlicis monumenti inſcriptio: *Turba Medi-*
„ *corum me interemit.* Facinoroſorũ ergo cædes
ad illum ſolum pertinet, cui commiſſa eſt cu-
ra communitatis conſeruandæ. Siquidem
malefactoris occiſio alioqui illicita, in quan-
tum ad ſalutem totius communitatis ordina-
tur, eſt licita. Et ſicut ad Medicum membrũ
putridum præcidere pertinet, quando totius
corporis cura ſalutis fuerit ſibi commiſſa: ita
Principibus habentibus publicam authori-
tatem, quibus cura communis boni commiſ-
ſa eſt, malefactorum occiſio licebit, non alijs.
24 Ita Iubar Neapolitani Regni, Religioniſque
chriſtianæ Fulctum Aquinas Doctor. *ſecunda*
ſecundæ quæſt.64.art.3.
Soli igitur Magiſtratus, & miniſtri iuſtitiæ
portant gladium, & vindices ſunt malefacto-
rum, vt dicit Doctor gentium ad *Romanos ca-*
pitulo decimotertio, quæ doctrina ex principijs
naturalis dictaminis profluit. Si enim iniuriã
paſſo propriam vindictam natura commiſiſ-
ſet, nemo eſſet, qui ſe vltra iuſtum, & æquum
non vindicaſſet, cum dolor illatæ iniuriæ ra-
tionem obſcurans, & affectum in rabiem tra-
hens, faceret, vt non quantum iuſtitia poſtu-
lat, ſed quantum quiſque ſibi vindictæ ſumẽ-
dum proponeret, ſe vindicaret. Cum ergo
iuſtitiæ effectus non perturbato animo, ſed
integro, atque maturo iudicio exequutioni
mandari debeat, (iuſtum namque iuſte exe-
quendum eſt) opus fuit quammaximè, vt non
pars læſa, ſed communis perſona omni affe-
ctione, atque paſſione libera particularia cri-
mina, iniuriaſque vlciſceretur. Imò nec ipſis
hominibus hoc protſus concedi debuit, vt di-
26 cit *Ariſtotel. Ethicor. 5. cap 6.* ſed rationi legi-
bus inſtructæ, quam in alteram partem flecti
eſt impoſſibile.
27 Aliter ergo quicumque occidit Deitatis ſit
emulus, & diuinæ poteſtatis vſurpator. In
28 Dei namquè manu vita, & mors hominum
reſidet, dicente Domino in *Deuteron. cap. 32.*
Non ſit alius Deus præter me: ego occidam,
& ego viuere faciam. & dignus pœna grauio-
ri, quod authoritatem hanc ſibi vſurpet, &
malefactorem pœnæ publicæ ſubtrahat, necã-
do, ex *tex. fin. C. de Malefic. & Mathemat.*
29 Sed multa in iure ciuili leguntur loca, li-
centiæ priuato ſine iudice ſe vindicandi. No-
cturnus ſiquidem agrorum populator, & iti-
nera frequentata inſidijs aggreſſionis obſi-
dens: miles, cui, vt latroni telo obuiare opor-
teat: publicus latro, deſertorque militiæ, pro
quiete communi, à priuatis occidi poſſe, diſ-
ponunt leges ſub *tit.* C. *Quando liceat, ſine iu-*
dic. ſe vindicare, quas vt iuſtas approbat Ter-
tullianus in Apologetico dicens; *In reos Ma-*
„ *ieſtatis, & publicos hoſtes, omnis homo miles eſt;*
„ *& ita eſt; cuique ijs caſibus reum capiendi, il-*
„ *lumque interficiendi ius permittitur.* Extant
„ & exempla aggreſſoris, & alterius cuiuſ-
„ cumque in dubio vitæ diſcrimine occi-
dendi *in l. 2. & 3. C. ad leg. Corn. de Sicar. in l.*
Quoniam multa C. ad leg. Iul. de vi public. in
l. Sed & ſiquemcumque ff. ad leg. Aquil. Vim
namque inferens, vi repellendo iuſtè occidi-
tur *l. Scientiam §. Qui cũ aliter ff. ad leg. Aquil.*
Et Iuſtinianus *in l. vnica §. Ne igitur C. de rap-*
tor. Virgin. raptores Virginum, vel honeſtarũ
fœminarum in ipſo crimine compartos, oc-
cidi poſſe ſtatuit, ab ipſis mulieribus, & cura-
toribus earum, vel patronis, vel dominis. Et
Marcellus iureconſultus in *l. Minimè ff. de Re-*
ligioſis, & ſumptibus funerum, reſpondit, pla-
cuiſſe maioribus, eum qui ad patriam delen-
dam, liberoſque occidendos venerit, non eſſe
lugendum, & filium, qui huiuſmodi patrem; &
patrem, qui huiuſmodi filium occidiſſet, non
tantum immunem à pœna, verum etiam &
præmio afficiendum.
30 Et in hiſtorijs vetuſtiora his legibus legũ-
tur, Pop. Rom. conſimilia decreta. L. Quintius
Seruiliũ Halã à cæde Spurij Memij abſoluit,
quòd vocatus à Magiſtro equitum, ad Dicta-
torem non veniſſet, dicto non parentem, ſed
animos plebis concitantem; authore *Liuio*
lib. 4. P. Scipio Naſica, qui occiderat Tiberiũ
Graccum ſeditioſum, legatione libera in Afri-
cam liberatus ab accuſatione. Et L. Opimius
Conſul C. gracco occiſo à Tribuno plebis
Q. Decio liberatus; teſte *Plutarco in vita grac-*
corũ, & Appiano lib. 1. belli Ciuilis M. Horatius
occiſis tribus Curiatijs, rediens ſpolijs onu-
ſtus; ſororem ſuam vni Curiatorum deſpon-
ſatam, cum flentem interemiſſet, vt publicam
lætitiam impedientem, Populi iudicio abſo-
lutus eſt, vt Author. eſt *Alicarnaſſeus lib. 3.*
31 Iniuſta ne ergo hæc iudicia? nequaquam.
Cædes namque illæ in ordine ad publicam
commoditatem, & tranquillitatem fuere.
32 Sed nec Græcis expediens hoc incognitũ;
Licebat lege Draconis, homicidas, vel necare,
vel ad iudices ducere. Et in alia ſic cautum:
cædis actiones ne ſumito vnquam in eos, qui
in exules deſæuiant: ſi quis eo redit, quo non
licet. Et in alia. Quod ſiquidem hoſtiliter per
vim, vel per iniuriam graſſantem, ſtatim de-
fenſionis ſuæ cauſa occiderit, impunè occiſus
eſto. Et in Areopago Palladis iudicio Oreſtes
abſolutus, quòd vltus fuiſſet patris necem.
Item & Mars abſolutus, quòd ſtupratorem
filiæ occidiſſet, vt de omnibus teſtatur De-

moſthenes *in oratione contra Ariſtrocatiam.*
33 Iure regni ex *conſtitutione ſi maritus.* Adul
ter, & adultera in adulterio comprehenſi,
iuſtè occiduntur. Et de iure communi pa-
tri,& marito in filiam, & vxorem in adulte-
rio deprehenſam. idem ius fuit ex *l. Graccus
C. ad leg. Iul. de adulter.*
34 Sacra quoque ſcriptura multa ad hæc
confirmanda ſuppeditat exempla: Phinees,
qui ſcortantes in Dei, & populi eius con-
tumeliam occidit, non tantum à pœna ex-
cuſatus,ſed laudatus,vt iuſtam rem faciens,
reputatumque ei ad iuſtitiam *lib. Numeri.
cap.25.* Sicuti & filijs Leni, quod idolatras
ex Iſrael ſuſtuliſſent ad numerum triginta
millium Moyſis iuſſu *Exodi cap.32.* Zelus
Eliæ probatus, qui occidit Prophetas Baal
manu propria *3. Reg. cap.18.* Nec peccauit,
cum quinquagenarios Regis Ochozię igne
cœleſti occidi prçcatus eſt *4. Reg cap.1.* Nõ
pariter Eliſeus, qui maledixit pueros cla-
mantes, Aſcende Calue, & poſt maledi-
ctionem, paſſus eſt ex eis deuotari quadra-
ginta duos *4. Reg. cap.2.* Non Petrus, qui
Ananiam, & vxorem eius morte affecit,
quod mentiti eſſent Spiritui Sancto. *Actuũ
cap.5.*
35 Erit ne idem ius de aſſaſsinis,quos è me-
dio tolli,commune bonum eſt, publicaue
tranquillitas,& quies? Idem prorſus. Diffi-
36 dati ſunt enim à iure, & diffidatio idem
eſt,ac licentia impunè occidendi, vt in pũ-
cto eſt reſolutum poſt omnes *Canoniſt. in
dicto cap.1. per Decian. in tractat. Criminal lib.4.*
37 *cap. 9. num. 78.* Verbum etenim diffidare,
bellum indicere,hoſtemue declarare ſigni-
ficat. Sic apud Petrum de Vineis *Epiſtol.3.
cap.85.* Penitus deneges opportunitatem,
quam tecum habere ſunt ſoliti, & diffides
eos tanquam inimicos noſtros, & imperij.
A voce feida Francia,guerram,& capitales
inimicitias ſignificante. Beatus Rhenanus
Germanicar. rer. lib.2. Feidam, ait, vocaſſe
Francos ſimultatem apertam,qua vnus ali-
quis, vni, vel pluribus bellum denuntiat.
Eſtque idem, quod apud populum Roma-
num amicitiæ renunciatio;& domus inter-
dictio. *Suetonius in Claudio.* Ac nec tunc qui-
dem vltra progreſſus, quam & vt ei amici-
tiam renenciaret, mandaretque domeſticis
vltionem, ſi quid ſibi accideret. Et *Tacitus
lib.5.* Sed Cæſar miſsis ad Senatum literis,
diſſeruit, morem fuiſſe maioribus, quoties
dirimerent amicitias, interdicere domo,
38 eumq. ſinẽ gratiæ ponere. Licebitq hæc cę
des,etiã per pecuniã, hoc eſt pretio ad hoc
ꝑ occiſorẽ recepto,vt reſoluit *Gregor. Lopez
in terminis in l 3. tit.27. p.7. gloſ 4.* in hæc ver-
ba,quæ tranſcribere libet,cum liber non ſit
» communis. *Sed an ille talis* (loquens de aſ-
» ſaſsinis) *poterit occidi mediante pecunia?* Albe-
» ricus in *4. par. ſtatutor. quæſt. 20. concludit, quod
ſic, ex quo iſte diffidatus poterat impunè occidi;
& Albericum ſequitur Nellus in tract. bannitor.
in 1. par. 2. tempor. quæſt. 12 dicens, deciſionẽ
Alberic. eſſe veram: & in caſu, in quo occiſor
hoc faciat zelo vindictæ publicæ, & exequendi
diſpoſitionem dicti cap. primi. non peccaret etiã
in foro conſcientiæ,ex quo talis occiſor facit au-
thoritate legis,& ſicut legis miniſter, & execu-
tor Vnde ſicut Iudex, puniendo, vel occidendo
malefactorem, ſecundum formam legis non pec-
cat, imò meretur, vt in can. reos & per tot. 23. q. 5.
ita iſte, qui hoc facit auctoritate legis, & ob pu-
blicam auctoritatem, & vindictam. Et ita tenet
Albericus, dicens, ſe audiuiſſe à multis Religio-
ſis, quod Theologi ita tenent, in dicta quarta par-
te ſtatutor. quæſt 19. Si tamen occidit non iſto ze-
lo, ſed zelo vindictæ, & pro lucro pecuniario, &
dilectione effundendi ſanguinem humanum, licet
in foro exteriori non puniretur, tamen peccaret
mortaliter in foro conſcientiæ ſecundum eum in
dicta quæſt. 19. & 20.* Hactenus doctiſsimus
Gregorius; cum quo concordat *Silueſt. in
ſum. verbo aſſaſsinus num.3.* dicens, fas eſſe
cuicumq. priuato, aſſaſsinum impunè oc-
cidendi.

Authoritas verò Diuorum Auguſtini,&
Thomæ, magis hanc ſententiam muniunt,
39 tantum abeſt,vt ei repugnet. Siquidem ſi
priuati aſſaſsinos occidunt, non temeritate
propria hoc faciunt, ſed ex poteſtate per
diffidationem cuicunque tributa per In-
nocentium Quartum in *dicto cap.1.* Proinde
ſi Pontificis auctoritate, & decreto occi-
dunt, Pontifex occidit: ille namque facit,
cuius auctoritate fit; non ipſe occidit, ait
Auguſtinus:qui miniſterium debet iuben-
ti, ſicut gladius adminiculum eſt vtenti;ex
qua ſententia infert *Diuus Thomas d. artic. 3.
ad primum*, occiſores amicorum, & proxi-
morum ex mandato Domini, videri non
ipſos feciſſe,ſed potius illum,cuius auctori-
tate fecerunt; ſicut & miles interficit hoſtẽ
auctoritate principis, & miniſter latronem
auctoritate iudicis; ex quo principio,& cæ-
tera ſuperius adducta limitantur iura, vt
procedant, quando lex expreſsè occidendi
priuatis non præſtat auctoritatem, quæ cõ-
tra aſſaſsinos expreſsè per diffidationem
præſtatur. Vnde in huiuſmodi lue è repu-
blica eradicanda impertinens eſt,has, vel il-
las obſeruari cæremonias, cum nihil inter-
ſit carnificis manu magis ſtrangulari,quàm
priuato iugulari ferro.
40 Occidentur ergò ne inauditi? Obſtat ius
naturæ,condemnari inauditos: imminet,&
reipublicæ pernicies, huiuſmodi permitti
cædes: nam anſa malis præbetur homini-
bus ſub ſpecie tollendorum aſſaſsinorum
priuata odia internecinaſque ſimultates
vlciſcendi. Vnde cruentas ſæpè prauorum
manus iſtus cogeretur munerare iudex.

Hic obex noſtros in duas ſciſcit factio-
nes.

nes. Rigidiorem tuens opinionem abſolutè tenuit, aſſaſsinos vti à iure diffidatos reipublicæ,& Regis eſſe hoſtes, quos audiri mos non eſt, ex *tex.in l.3.§. Transfugas ff. ad leg. Cornel.de Sicar.* occidique poſſe, etiam banno nō ſuppoſitos, nec per ſententiam aſſaſſinos declaratos. Cuius opinionis anteſignanus eſt *Angelus de Malefic.in verb. Et Sēpronium mandatorem, verſic. Si autem*, quem ſequuntur *Socinus Senior conſ.20. n.43. verſ. Omitto poſtremo.* allegans *Alberic. in 4.parte ſtatutor. quæſt.94.* Teſtās ita alias ſe obtinuiſſe,& *Nellus de Bannit parte 4 principal. quæſt. 9.Surd.conſ.425.n.27.lib.3. Ruin.conſ.4. num. 21.in fine lib.2.& Tiraquell. de reuocand. donat.in verbo Reuertatur n.402.* & ante omnes fuit de mente *Baldi in l.Quæ ſub conditione §. fin in fin.verſ.vel die ſecundo ff.de condit.& demoſtr.* dum dicit non requiri ſententiam declaratoriam in pœnis ipſo iure impoſitis, quæ ad earum executionē iudicis factum, aut miniſterium non requirunt.

43 Altera in mitiorem inclinans, quæ celebrior eſt, voluit, aſſaſsinos conditionaliter occidendos per priuatos, ſcilicet, ſi prius de aſſaſsinio per probabilia argumenta cōſtiterit; lataque ſit ſententia declaratoria, non incurſus in pœnas, ſed quod patratum ſit aſſaſsinium, cuius relator eſt *Boſs.in tit.de for competent.num.65.67.& ſeq.& in tit.de defenſ reor.n.63.* & nouiſsimè poſt omnes *Maſcard.concluſ.183. n.16.* Qui ex hac doctrina eius mentis videntur, vt iuridica cognitio cædem præcedat. Iuridica autem cognitio præcipuè in audientia reorum conſiſtit.

44 Quæ ſententia vti tutior, ita & ſanior; temperanda tamen, vt ſi poſt necem conſtet de aſſaſsinio, licita,& impunibilis ſit occiſio,& ſubſequens declaratoria retrahatur ad tempus necis. Author eſt temperamenti *Marcus Antonius Eugenius conſ.22.num.76.& num.48.& conſ.20.* vbi teſtatur ex hoc liberatos quoſdam, qui aſſaſsinum occultum occiderant.

45 Plena rationum penus in confirmationem temperamenti. Periculoſi Sicariorum mores. Si proceſſus expectabitur, & attendetur declaratoria, hi facinora criminibus ſuperaddent, aliaſque funeſtabunt domos. Mora in ſanguinariorum pœnis, aut alterius cruentationis cauſa, aut fugæ inſtructio,& fugient, vt improbiores redeant. Ita Rebellis occultus à priuato abſque proceſſu,& declaratoria occiditur, quia expedit reipubl.talem occidi, ne dum ſententia expectatur, aliquid mali faciat,& poſt necē in proceſſu occiſionis liquidabitur rebellio. Theorica eſt *Bartol. in extrauag. qui ſint rebelles. V. Rebellando, num.22.* ſequitur *Gigas de crimin.leſæ Maieſtat.tit.de rebell.q 25.n. 5.in ſuper.* Si eſt diffidatus, ideſt, occiſioni expoſitus, vt ſupra eſt probatum, ipſo iure, ideſt, legis authoritate,& poteſtate, ſine magiſtratus auxilio, vel facto. Hoc enim ſibi

46 vult clauſula *ipſo iure Briſſon. in comment. verbor.iuris.verbo ipſo iure* Patrato aſſaſsinio, etiam ſi aſſaſsinium ſit latens, impoſsibile eſt, non eſſe diffidatum: nam, vt pateat, non cauſa, ſed probatio deficit. Si diffidatus quid ergo non poterit interimi? Pugnantia ſunt eſſe diffidatum, & non poſſe à quolibet occidi. *Numeri lib. cap.15.* Propinquis occiſi permiſſa fuit occiſio occiſoris. An poſt ſententiam declaratoriam? forte non. Tunc enim non partis, ſed iudicis occidē-

47 diſſent partes. Sic licet occidere Tyrānum, non eum, qui rem publicam opprimit in modo regendi, cum alioqui ſit verus dominus, ſed qui in iure dominij eſt Tyrannus, iniquè occupans rem publicam. Hic à quolibet priuato iuſtè occiditur. *Sanctus Thomas 2.de Regimin.princip. cap.6.* & commendatur Aioth. *Iudicū 3.* qui Eglon Regē Ioab Iſraelis Tyrannum interfecit. Nā ſola hoc caſu ſufficit ad cædem, euidentia facti, etiam in proceſſum non deducti, quæ in necando aſſaſsinum per aſſaſsinium iam diffidatum,& reipub. hoſtem effectum, cur non ſufficiet, cùm vtrique ſint reipubl. hoſtes; hic per aſſaſsinamenta, ille per tyrannidem?

Dum autem ex Gregorio Lopez probauimus, aſſaſſinos etiam mediante pecunia configi poſſe, pro coronide opuſculi quæ-

48 rendum eſt. An occiſori debeatur præmium tempore necis per ſtatutum, vel per pollicitationem ab offenſis conſtitutum, ſed ab ipſo occiſore ignoratum? Item ſi fuerit oblatum in caſu capturæ, an debeatur, ſi non viuens capiatur? Et demum an lucro occiſoris præmium cedat, qui non vltrò, ſed caſu,& forte ſe defendendo, imò ignorans occiſum eſſe aſſaſsinum, occidat.

Prima quæſtio à *Bartolo* eſt deciſa *in l.omnes populi n.38.ff.de iuſtit.& iur.* quod debeatur præmium, quia ſtatutum ſtatim ſuum operatur effectum, quando in alicuius commodum promulgatur. In pollicitatione idē eſſe videtur, cum nulla differentiæ ratio poſſit adduci, vt per ſtatutum deferatur lucrum, non per pollicitationem. Cum pollicitator ita ſuum conſequatur finem (capturam, ſcilicèt, aſſaſsini) vt conſequuntur ſtatuētes, dū per ſtatutū promittitur:& vtroq. caſu, præmium capientis, vel occiſoris tantum commodum reſpicit, quod *Bartolus* conſiderat, vti cauſam acquiſitionis ignoranti, quem verò, ſimile non eſt futurum neutro horum caſuum propriæ vtilitatis ſpretorem. in 2. verò licet viuens deſideretur, vt complices prodat ex *tex. in l.fin. C. de*

49 *malefic. & mathemat.* Si tamen reſiſtens in pugna,& concertatione configatur, conditio capiendi impleta videtur, cum per capien-

pientem non ſteterit,viuentem capere, ſed
reſiſtentia mortem produxerit, ex ratione
tex.in leg.ſi ſeruus C.de his, qui ad Eccleſ. con-
fug..& ex theorica *Baldi in l ſi Barſatoram C.*
de fideiuſſor. num. dicentis: ſtatutum præ-
mians Lupi inuentorem, verificari in in-
terficiente. Sentit enim Lupum viuentem
ſine maximo periculo, & difficulate capi
non poſſe.In tertia noſtri Anteſignani *Bar-*
50 *tolus,& Baldus* diſſentiunt, negãte Bartolo
deberi præmium capienti,vel occidenti, ſi
ignorauerit,captum, vel occiſum eſſe aſſaſ-
ſinum. Tum quia neſciens quid faciat ni-
hil meretur,quia caſu,non vltro agit,etſi ſe
defendendo capturauerit,vel occiderit, in-
citatus, vt ſe defenderet, non ſtudio, nec
propoſito capiendi,vel occidendi actus hos
feciſſe videtur: tum etiam quia conditio
de capiendo eſt poteſtatiua,implerique de-
bet de ſui natura à ſciente,& abſque aliqua
compulſione, aliter impleta non videbi-
tur.Hæc Bart in *d.l.Omnes populi d.n. & in l.*
3.§ Vtrum ff.ad Sillanian.& in l.nulla C.de de-
*lator.lib.10.*At contra *Bald in l.Genero n.4 ff.*
51 *de his qui notant.infam.*deberi præmium vo-
luit, quia conditio de capiendo nõ eſt po-
teſtatiua,ſed mxita,ex inſidijs fortunæ pen-
dens, quam ſufficit quoquo modo imple-
ri,etiam facto. Cui opinioni inhærendum,
vti veriori.Statutum namque,vel pollicita-
tio non propoſitum,neque tempus capien-
di, vel occidendi reſpiciunt, ſed nudum fa-
ctum.Facinoroſi inſuper eſt valde difficilis
captura, nec à ſola voluntate capientis,
52 eiuſque poteſtate pendet:multa enim acci
dere ſolent,vt non capiatur ad *tex.in §.Illud*
quæſitum inſtit de rer.diuiſ. Proinde impoſſi-
bile eſt conditionem de capiendo, vel de
occidèndo eſſe poteſtatiuam; ſed verè eam
eſſe mixtam,vt *Baldo* placuit. Vlterius opi-
53 nio hominis non mutat iuris conſtitutio-
nem, & exinde, etſi capiens, vel occidens
ignoret conditionem capti, vel occiſi, pu-
tetque capturam,vel necem illicitam, hæc
ignorantia tollere commoda ex prædictis
actibus prouenientia non poteſt, ex *Bald.*
*conſ.402.n.2.lib.1.*Ita tenet *Crauett. conſ.336.*
*num.50.*Nec retorquenda ignorantiæ præ-
ſũmptio,in odium ignorantis,in cuius fauo
rem tantum fuit introducta, & vt prodeſſet
nõ vt obeſſet,prout retorqueretur,& obeſ-
ſet,ſi allegatio ignorantiæ admitteretur ad
tollendum præmium capienti, vel occidẽ-
ti aſſaſsinum; quod alioqui ſcienti debere-
tur,vt aduertit *Surd.conſ.119.num.*huiuſque
opinionis fuit *Carauit. in pragm. de exul. pri-*
ma num.141. ex alijs tamen mediis, vt ex
collatione,cum ſcriptis ſuis ſit patens.

Cenſor meliora doce, aut tace.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiaſticos apud prophanos iudices iudicari indecens eſt.*

2 *Eccleſiaſtici ſancti vocantur quia Deus ſanctus eſt,cui ſe dicauere.*

3 *Locus Apoſtoli prima ad Corinth. 6. 1. expenditur,atque elucidatur.*

4 *Clericos apud prophanos iudices iudicandos pertrahens, pœnas & cenſuras haud effugit, & Eccleſiaſticas.*

Quæ enumerantur num. 31.

Et Sat erit ipſos vocaſſe num. 57. nec pœnitentia locum habet.

Fratrum acerba bella: atque abominanda inter fratres diſcordia num. 4.

5 *Dicatum ſemel Deo,non eſt ad humanos vſus transferendum amplius; quod eſt etiam imperialibus legibus vetitum num. 6.*

7 *Clericatu Deo homo dicatur, atque à poteſtate eximitur hominum prophanorum.*

8 *Clericus vnde dicitur?*

Ad ea non trahendus amplius num. 9.

10 *Prophanum vnde dicatur?*

11 *Sacrilegio notatur, qui Deo dicatos homines ad prophana pertraxerit.*

Ac ſacra prophanis miſcuerit.

12 *Sacrilegium quod?*

13 *Sacrilegus cenſuris feritur eccleſiaſticis per excommunicationem.*

14 *Pœna conueniens ſacrilegio, excommunicatio eſt.*

15 *Cardinalis Bellarminus extollitur.*

16 *Sacra quæ ſunt Deo, inalterius ius deduci haud poſſunt,neque Principum terræ.*

17 *Sacrilegij nota ſe maculat clericus clericum apud laycum iudicem iudicio pulſans. Vnde cauſam perdit.*

18 *Actor rei forum ſequitur.*

Et à comunione habetur extraneus num. 21. & 22.& num.25.

19 *Libelli actio diſpici debet. & ex præmiſſis conſequentia infertur libelli nu.22.*

20 *Conſequentia ex præmiſſis infertur.*

23 *Cap. ſi diligenti 12. de foro compet. & can. inolita 35.& can.placuit.36.11.quæſt. 1. innouata fuere per Conſtitutionem Martini V.*

Cuius verba referuntur nu.24. & expenduntur num.51.

26 *Concilium Lateranenſe ſub Leone 10.pœnas omnes contra libertatis & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſummorum*

Pon-

Pontificium conſtitutiones inflictas,etiam in Bulla in Cœna Domini,innouauit.

Et ita pariter per Sacrum Tridentinum Cōcilium ſeſſ.25.cap.20. de refor. eas omnes innouauit. num. 27. exoſumque etiam videtur legibus imperialib.

28 *Pœna docente, vt quis cognoſcat quantum exceſſerit, iure in iudicium vocatur, illa ſeriturus.*

29 *Excomunicatus ſathanæ traditur, vt ſpiritu ſaluus fiat, & ad cor redeat.*

30 *Excommunicatio medicinalis eſt.*

31 *Adagium; Anicularum deliramenta.*

32 *Conſtitutionem Martini V. vſu receptam non eſſe dicens, errat.*

33 *Locus pſalmi 144.4. expenditur contra excuſationes quærentes in peccatis.*

Caſus offenſæ libertatis Eccleſiaſticæ reſeruatus eſt per Paulum 2. & Benedictum.

34 *Nouam conſtitutionem antiqua iura renouantem, vſu non receptam aſſerens, errat. Nam cum illa firma ſint, & hanc firmam eſſe oportet.*

35 *Lex rationabilis eſſe debet.*

36 *Lex à legendo, vel ligando dicitur.*

37 *Lex proditur, vt appetitus noxius ſub iuris regula limitetur, ſiue vt humana coerceatur audacia.num. 38.*

39 *Lex quæ abuſus reſecat, & libertatē tuetur Eccleſiaſticam, abrogata dici haud poteſt.*

40 *Lex innouans antiqua iura, illa ad vitam reuocare dicitur, & in priſtinam obſeruantiam reſtituere.*

41 *Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.*

42 *Legem abrogatam, ſiue non vſu receptam dicens, ipſe probare tenetur.*

Non tamen id præſumitur, num. 43.

43 *Libertas Eccleſiaſtica ſemper à laicis impugnatur.*

44 *Lex non recepta non obligat.*

Quod exauditur non procedere ſi lex aliquid tanquam malum prohibet, & irrationabile, atque abuſus reſecat.

Vnde tolli haud poterit per non vſum.n.45.

46 *Lex ſcripta, quamuis dura videatur prauis hominibus, ſeruanda tamen eſt.*

47 *Adagium, Stateram ne transgrediaris, illuſtratur.*

48 *Adagium: Coronam ne carpſeris, ex Sancto Hieronymo dilucidatur.*

49 *Vrbium mœnia turrita quare ſint, ac coronarum ſpeciem præbeant?*

50 *Trahere quis nam dicatur clericum ad vetitum iudicium? & an directè, vel etiam indirectè. num. 51.*

52 *Actio qualibet per quam ad iudicium laycum clericus trahitur, prohibetur, ſiuè directè, ſiue indirectè.*

53 *Sequeſtro lis introducitur coram iudice, qui ſequeſtrum dedit. Quia rem in controuerſiam deducit.*

54 *Actio perfecta fuit per ſequeſtrum exequutum contra bona eccleſiarum. vnde, coram eodem iudice comparere pars debet ad diſſoluendum ſequeſtrum n. 55.*

56 *Perfectum quod nam dicatur?*

57 *Libertas violari dicitur, cum impeditur quis facere, quod ſibi libet.*

58 *P. Hieronymus Pecoranus è Societate Ieſu celebratur.*

ARGVMENTVM.

Clericus ad ſeculare iudicium Clericum pertrahens qua feriatur pœna? Vnde conſtitutio elucidatur Martini Papę Quinti. Et quod nam crimen hoc ſit? An ſacrilegium?

RESPONSIO XXXVIII.

1 SVpra quàm dici, vel excogitari po-
teſt, indecēs eſt: ſanctos, (Eccleſiaſti-
2 cos videlicet) qui ſe Deo Optimo
Maximo dicarunt, vnde ipſe dicit:
Sancti eritis, quoniam ego Sanctus ſum.
Leuit 11. 44. *& p. Petr. p.* 15. apud profanos
iudices iudicari: ſecundum illud Apoſtoli
gentium Doctoris Pauli *prima ad Corinth.*
3 „ 6.1. *Audet aliquis veſtrum,* (inquientis) *habēs*
„ *negotium aduerſus alterum, iudicari apud ini-*
„ *quos, & non apud ſanctos. An neſcitis quoniam*
„ *ſancti de hoc mundo iudicabunt? Et ſi in vobis*
„ *iudicabitur mundus: indigni eſtis, qui de minimis*
„ *iudicetis? Neſcitis quoniam Angelos iudicabi-*
„ *mus: quantò magis ſecularia? Secularia igitur iu-*
„ *dicia ſi habueritis; contentibiles, qui ſunt in Ec-*
„ *cleſia, illos conſtituite ad iudicandum. Ad vere-*
„ *cundiam veſtram dico. Sic non eſt inter vos ſa-*
„ *piens quiſquam, qui poſſit iudicare inter fratrem*
„ *ſuum? Sed frater cum fratre iudicio contendit,*
„ *& hoc apud infideles.* Loquitur nempè A-
poſtolus carpendo, & increpando Co-
rinthios, quòd cum de rebus ciuilibus in-
ter-

„ terſe iudicium, litigiumque haberent apud
„ infideles iudices recurrebant; Quod erat
„ multipliciter malum, (*vt Dionyſ. Carthuſ.*
„ *ibid.* loquitur) Dabatur enim per hoc infi-
„ delibus occaſio opprimendi pauperes
„ Chriſtianos, & ſpernendi Eccleſiam, quaſi
„ non habentem perſonas ad iudicandum
„ actiuè idoneas. Dabatur quoque infirmis
„ fidelibus occaſio reputandi infideles; cùm
„ tamen dicat ſcriptura: *Ad nihilum deductus*
„ *eſt in conſpectu eius malignus. Pſal.* 14. Et occa-
„ ſio redeundi ad idololatriam, ſic *Carthuſ.*
neque abſimilibus *Gloſſ. Ordin. Nicholai de*
Lyra.

4 Non itaque pœnas; non cenſuras effu-
giet Eccleſiaſticas, frontis quiſquis attritæ
ſic fuerit, vt Eccleſiaſticos apud incompe-
tentes profanos iudices iudicio petere, at-
que pulſare auſus temerè fuerit. Atque fra-
ter fratres Concanonicos, Deoque altiſſi-
mo ſactos. Quod apud Gentiles ipſos abo-
minandum erat. vt Eripides in Ephygenia
Aulidenſi dixit.

„ *Res dira, verbis inuicem altercarier,*
„ *Dictiſque fratres dimicare mutuis,*
„ *Si quando lis inciderit, aut contentio.*

vt prouerbio locus factus fuerit apud Ari-
ſtotelem *Politicorum lib.* 7. Acerba enim
5 bella fratrum. Nec ſanè mirum, quia ſemel
Deo dicatum hominē ad profana pertrahe-
re, ac vi quaſi abducere, veritus minimè
fuit; aduerſus ea, quæ Deus ipſe *Leuit. vlt.*
28. populo mandauit Hebræorum. *Omne,*
„ *quod Domino conſecratur,* (dicens) *ſiue homo*
„ *fuerit, ſiue animal, ſiue ager, non veniet, nec re-*
„ *dimi poterit. Quicquid ſemel fuerit conſecratum,*
„ *ſanctum ſanctorum eris Domino.* & tranſtulit
Bonifacius Summus Pontifex. *can. nulli li-*
ceat. 3. 12. *quæſt.* 2. *regul ſemel Deo* 51. *de regul.*
6 *Iur. in* 6. Vt vetarint ſacræ & ipſæ Imperato
rum leges, nexibus alligari humanis, quæ
iuris diuini ſunt. *ind. ſancimus nemini* 18. *in*
princ. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Per Clericatum,
7 verò, cùm Deo nomen dat, Deo ipſi ſacra-
tur homo Chriſtianus; atque à poteſtate
eximitur hominum profanorum in pote-
8 ſtatem ac ſortem Dei addictus, à pò tù Chli
ros: ἀπὸ τοῦ κλήρου ſorte videlicet dictum.
Quod Clerici in ſortem aſcribātur Dei, eo-
rumque ſors Deus euadat, ſecundum Hie-
ronymum ad Nepotianū, translatum *Can.*
Clericus, & can. Duo ſunt genera 12. *q.* 1. *Iſidor.*
lib. Etymologiar. 7. *cap.* 12. relatum *Can. Cle-*
ros, & Clericos 21. *diſtinct. Innocent.* 3. *cap. cum*
ſecundum Apoſtolum 16. *de prabend. extrà.*

9 Ad profana non igitur trahendi amplius.
10 Prophanum quippè id propriè (ſecundum
Trebatium) dicitur, quod ex religioſo, vel
ſacro, in hominum vſum proprietatemque
conuerſum eſt. quod ſequitur *Macrobius*
Sarturnalium lib. 3. *cap.* 3.

11 Sacrilegio igitur notatur, qui ſic ſacros
homines ad profana protraxerit, & ſacra
prophanis miſcuerit, ſecundum Horat.
Miſcebis ſacra prophanis.

12 Quodque ſacram rē violarit, eiq. irreue-
rentiam fecerit, quod ſacrilegium eſt, ad
tex in can. ſacrilegium 3. ibique *Gloſſ.* 17. *quæſt.*
4. *S. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 96. *art.* 1. & 3. *Armilla*
verbo ſacrilegium. Syluester eod. num. 1. *Card.*
Tuſcus tom. 7. *littera S. concluſ.* 6. *num.* 4.

13 Iurè, non ergo iniuria, cenſuris pe-
titur, atque pœnis feritur Eccleſiaſticis per
excomunicationem *d. can. nulli liceat* 3. *in*
fin 12. *quæſt.* 2. *can. conſtituit. & can. quiſquis in-*
uentus 17. §. *ſi quis domum Dei* 17. *q.* 4. *cap.*
cum ſit generale 8. *in fin. de foro compet.*

14 Quia hoc modo conueniens pœna ſa-
crilegi, qui ſacris iniuriam intulit, exco-
municatio eſt, per quam à ſacris arcetur, vt
ſanctus loquitur *Thomas d. q.* 96. *art.* 4. *in re-*
ſponſ.

15 Dictique rationem reddit, & ſcientia, &
vita, ac moribus, & religione, ac dignitate
Eminentiſſimus Cardinalis Bellarminus
tom. 2. *Illuſtrium controuerſ. lib.* 1. *de Clericis.*
cap. 29. *col* 4. *ad quartum argum.* Quod in ea,
16 quæ ſunt oblata, & conſecrata Deo ius nul-
lum habere poſſunt Principes ſeculi. *Ioan.*
Azor. Inſtitut moral. par. 1. *lib.* 5. *cap* 12. *q.* 1.
verſ. & in dictis capitibus Card. Tuſcus d. littera
S. concluſ 6. *num.* 7.

16 Sacrilegij itaque non leui ſe infecit nota
R. D. Vitus Scaleſius, Caſtri Maris de Stabia
Cathedralis Eccleſiæ Canonicus, cum
apud laycos iudices Magnæ Curiæ Vica-
riæ, dato libello, ſequeſtrari fecit pecunias
ex venditione Syluæ Cæduæ redditiuum
Maſſæ communis Capituli, eidem Capi-
tulo ſoluendas, vt ex ipſis ſibi, ſecundum
ea, quæ prætendebat, Iudicis Layci decre-
to, ſatisfaceret. Auſus quippe fuit, negotiū
habens aduerſus fratres Canonicos, iudi-
cari apud profanos; & non apud ſanctos,
iuxta allatum ſupra per nos locum Pauli
Apoſtoli.

Neque inficias iurè ibit; laycos (refrican-
do) apud laycos iudices iudicio tentaſſe,
18 reorumque forum ſequutum fuiſſe *ad*
tex. in l. fin. C. vbi in rem actio l. Iuris ordinem 2.
C. de iuriſd. omni Iud. cap. ſi clericus 5. & *d. cap.*
cum ſit Generale 8. *de foro compet. Hartaman*
Piſtoris obſeruatione 118. *num.* 12. In vetitum
proinde haud dediſſe.

19 Rectè nempè ſi libelli actio diſpiciatur,
aduerſus Capitulum, & Canonicos illam
tēdere nō in obſcuro, ſed lucente ſole per-
ſpexerimus, vt vel cæco appareat, vt dici
prouerbio aſſolet. Nihil enim à laicis D.
Vito debebatur: quod verò ipſe prætendit
aduerſus Capitulum eſt, & Canonicos; ad-
uerſus eos porrò actionem dirigit. Ait quip-
„ pe in narratiua libelli: *anno elapſo* 1639.
„ *Capitulum dicta Ciuitatis, & ſucceſſiue Canoni-*
„ *cos vendidiſſe quadam lignamina exiſtentia in*
„ *quadam ſylua; quam prædicti Canonici poſſident*

„ ra-

„ *ratione introituum prædicti Capituli, quorum*
„ *pretium diſtribuitur inter eoſdemmet Canonicos,*
„ *æqualiter. Et quia ad præſens prætendunt dicti*
„ *Canonici*, (ſic minorem libelli ſubinfert)
„ *eidem comparanti partem competentem nomi-*
„ *ne, quo ſupra denegando, auferre, tempore quo*
„ *comparens eſt in poſſeſſione dicti Canonicatus*
„ *percipiendo eius introitus, habens omnia priui-*
„ *legia, & prærogatiuas, pro vt habent, & retinēt*
„ *prædicti alij Canonici in Epiſcopatu prædicto.*
„ *Ideo inſtat mandari* (conſequentiam infe-
„ rens) *prædictis debitoribus, vt ſtatim depoſitent,*
„ *& depoſitare habeant, & debeant in dicta magna*
„ *Cur. prædictas pecuniarum quantitates eidem*
„ *Capitulo debitas; alias exequantur ſeruata forma*
„ *iuris, &c.*

20 Ex præmiſſis namque conſequentia in-
fertur libelli, quæ attendi debet, iuxta no-
tata *in cap. examinata* 15. *de iudicijs. Bart. in l.*
certi conditio §. *quoniam ff. ſi certum petat Ma-*
ranta conſ. 67. *num.* 3.

Capitulum itaque, & Canonicos, à qui-
bus portionem prætendebat venditorum
lignaminum ex cædua ſylua, apud laycos
iudices, vetitumque iudicium vocauit: non
ſane laycos homines, à quibus nihil ſibi de-
bebatur.

21 Dedit ergo, nec ſane iniuria, in pęnas, &
cenſuras *in cap. ſi diligenti* 12. per Innocen-
tium tertium. *de foro compet.* inflictas; quæ
22 quidem ſunt: vt cauſam perdat; & à com-
munione habeatur extraneus; vt in Mile-
uitano, & Cartaginenſi Concilijs ſpeciali-
„ ter promulgatum fuerat; ne Clerici Cleri-
„ cos relicto ſuo Pontifice ad iudicia publica
„ pertrahant: alioquin cauſam perdant, & à
communione habeantur extranei. Vt ver-
ba ſonant Innocent. 3. *d. cap. ſi diligenti &*
can. inolita 35. quod eſt ex Cōcilio Mileuita-
no, & *can. placuit* 36. ex Concilio Carthagi-
nenſi 11. *quæſt.* 1. & ſcribit Gregorius Ro-
mano Defenſori Siciliæ, relatus *can. perue-*
23 *nit* 53. *ead. cauſa & q.* Qui ſanè canones fue-
runt innouati per conſtitutionem Martini
Papæ Quinti anno Pontificatus ſui XI. quā
refert pręter Bullarium, *tom.* 1. *conſtitut.* 10.
fol. 251. Stephanus Quarant. *in ſum. verbo fo-*
rum competens in princ. fol. mihi 257. eiuſque
meminit inter excommunicationes Pa-
pæ reſeruatas, *Iulius Lauorius de iubileo, &*
indulgentijs par. 5. *cap.* 21. *num.* 96. & in eam
adnotat *Pater Ioa. Baptiſta Scortia è Societate*
Ieſu in ſelectas ſummorum Pontificium epitom.
31. *Theoremas.* 82. *&* 83. Cuius conſtitutio-
nis verba ſequentia ſunt §. 3.

24 *Nos igitur aduerſus talia præſumentium te-*
„ *meritatem remedia apponere, & ſuper his ſalu-*
„ *briter prouidere cupientes; ac Concilij Mileuita-*
„ *ni, & fœlicis recordationis Innocentij Papæ*
„ *Tertij prædeceſſoris noſtri conſtitutionibus ſu-*
„ *per hoc editis, Auctoritate Apoſtolica, ex certa*
„ *ſcientia hac noſtra irrefragabili conſtitutione*
„ *perpetuò duratura tenore præſentium ſtatuimus,*
„ *decernimus, ac etiam ordinamus. Quod omnes,*
„ *& ſingulæ perſonæ Eccleſiaſticæ, ſeculares; &*
„ *regulares ordinum quorumlibet, quacumque ex-*
„ *ceptione ſuffultæ, etiam ſi Patriarchali, Archiepi-*
„ *ſcopali, Epiſcopali, Abbatiali, vel alia quauis*
„ *præfulgeant dignitate, quæ aliam perſonam Ec-*
„ *cleſiaſticam, Collegium, vel conuentum in actio-*
„ *ne reali, mixta, vel perſonali, ciuili, vel criminali,*
„ *etiam occaſione cuiuſcumque ſubmiſſionis; etiam*
„ *iuramento vallatæ vel alias ad forum, ſiue iudi-*
„ *cium laicale directè, vel indirectè (de qua in foro*
„ *Eccleſiaſtico ordinari conſueuerit, poſſit, vel de-*
„ *beat, de iure, vel de conſuetudine, aut aliàs co-*
„ *gnoſci) trahere præſūpſerit: Cauſam ipſam, &*
25 *omne ius ei, ſiuè eis, in poſſeſſorio, ſiue petitorio*
„ *in re, vel ad rem, cauſa, vel occaſione huiuſmodi,*
„ *quomodolibet, competens, eo ipſo perdant peni-*
„ *tùs, & amittant: & ſingulares perſonæ excom-*
„ *municationis, capitula vero, & conuentus ſuſ-*
„ *ſpenſionis & interdicti ſententias incurrant ipſo*
„ *facto.* his Martinus Papa. & paulò poſt.
„ *Nulluſque ab eiſdem ſententijs per alium, quàm*
„ *per Romanum Pontificem, præterquam in mortis*
„ *articulo conſtitutus, abſolui valeat, ſiue poſſit.*

26 Et in Concilio Lateranenſi ſub Leone
X. *ſeſſ.* 9. *tit. reformationes Curiæ, & aliorum*
tom 3. *Concilior. fol. mihi* 646. §. *& cùm à Iure.*
Innouata fuere omnia decreta, & Summo-
rum Pontificum conſtitutiones, & quæcū-
que Apoſtolicæ ſanctiones in fauorem li-
bertatis Eccleſiaſticæ, & eius violatores
quomodolibet editæ, & pęnis etiam contra
talia præſumentes, in bulla, quæ legitur in
cęna Domini contentis, in ſuo robore per-
manſuris.

27 Et nouiſſimè quoque Sacrum Tridenti-
„ num Concilium: ſacros canones, & conci-
„ lia generalia omnia, nec non alias Apoſto-
„ licas ſanctiones in fauorem Eccleſiaſticarū
„ perſonarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & cō-
„ tra eius violatores editas (decreto peculia-
„ ri *ſeſſion.* 25. *cap.* 20. *de reformat.*) innouauit, &
exactè ab omnibus obſeruari debere edi-
xit. Ex ſumque viſum fuit etiam Imperato-
ribus; vt idem quo ad laicos mandarint,
clericos in vetitum vocantes iudicium. *in*
auth. ſtatuimus C. de epiſcop. & cleric.

Firmum itaque permanet, dediſſe in
præfatas pœnas, & cenſuras ſupradictum
Canonicum D. Vitum Scaleſium: Vnde in
iudicium per eius Illuſtriſſimum Dominū
Epiſcopum iurè, ac citrà iniuriam vllam
vocari poterit; vt pęna docente cognoſcat
quantum exceſſerit, iuxta Innocentij Ter-
tij verba. *in cap. niſi illa* 3. *de offic. legati.*

29 Atque ad cor ita rediens medicam ma-
num non reſpuat, vt à peccato reuocetur,
Sathanæ traditus, vt Spiritu ſaluus ſit in
die Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſecundum
Apoſtolum *prima ad Corinth.* 5. 5.

30 Medicinalis eſt namque excommuni-
catio; diſciplinans, non eradicans. *cap. cùm*
medicinalis primo de ſent. excommunic. 6.

31 Nec obiectum faciet: (ſunt enim Anicula-
rum deliramenta;vt adagio dici ſolet:)
32 Conſtitutionem præfatam Martini V. non
eſſe vſu receptam. Ad excuſandas quippè ex-
33 cuſationes in peccatis, (iuxta verba Regij
Citharedi *pſal.140.4.*) cum hominibus ope-
rantibus iniquitatem:id (& ſi plenè perperā)
aſſerunt. Hi nempe habituati in malo, & in
eo aſſueti, conſueuere excuſationes obtende-
re,vt malum abſcondant, quod patrarunt. At
hoc eſt miſerandiſſimum genus prauorum,
qui propria delicta excuſant, vt *Dionyſ. Car-
thuſian.ibidem* aduertit. Debebat enim noſſe,
ſi in vetitum compellaſſet iudicium Conca-
nonicos ſuos, ſe in pœnas daturum à ſacris
canonibus inflictas: vt cecinit ille apud *Ho-
ſtienſ Cardinal d.cap.ſi diligenti num. 1.*
» *Clerice ſi quæris examen,quo prohiberis.*
» *Et deponeris, & cauſa deſtitueris.*
34 Præſertim verò cum inter caſus Pontifici
Summo reſeruatos,Paulus 2.*in extrauagant.3.
& ſi dominici de pœnit. & remiſſ. inter commu-
nes*. offenſæ eccleſiaſticæ libertatis caſū enu-
meret. & Benedictus XI. *in extrauag. p.ſ. per
hoc autent.de priuileg.*
34 Tùm etiam quod conſtitutio hæc Martini
innouat etiam decreta Innocentij III. & Con-
cilij Mileuitani, & Carthaginenſis. in corpo-
re iuris relata;Vt ſicuti firma illa perſeuerant,
ita & iſta. Nulla quippe ratio patitur, vt ab-
rogata hæc vna æſtimetur, firmis remanenti-
bus antiquis, quæ ab hac innouantur, & con-
35 firmantur. Rationabilis enim lex eſſe debet.
*can.erit autem lex.diſt.4.Nauar.conſ.24.au cle-
rici num.2.inſin.lib.5. de priuileg.* Quod ſi ra-
tionabilia antiqua iura ſunt;cur non rationa-
bilis hæc æſtimabitur lex, quæ antiqua inno-
uat,& confirmat, atque deteſtabiles abuſus
36 tollit,quæ irrepſerant? Inde enim lex dicitur,
quod in ea legatur,quid ſeruandum,quidue
faciendum ſit; vel quod liget,& obliget ad fa-
ciendum. *Can.lex. diſt. 1. & ibi gloſ.& in pro-
hem decretal.verbo lex proditur. S.Thom.* 1.2.
q 90.art.1. nos reſponſ.40.n.16.par.2. Atq; vt
appetitus noxius ſub iuris regula limitetur,
38 vt in *d.prohem.decretalium:§.Ideoq; lex,* Gre-
gorius nonus loquitur.Sine, vt humana coer-
ceatur audacia, & tuta ſit inter improbos in-
nocentia, vt *Gloſſ d.verbo lex proditur* inquit,
39 quod omnino fieri debebat, ad retrahendos
deperditos homines, ne libertatem, immuni-
tatemq; læderent Eccleſiaſticam,per dictam
Martini Quinti conſtitutionem, ſicuti per an-
tiquos illos canones conſtitutum antea fuerat;
firmiori vt ligarentur,noua hac lege,ligamine.
Quia profectò funiculus triplex difficile rum-
pitur. *Eccleſiaſtes.4.12.*
40 Tum, quoq; quod Sacrum Tridentinum
Cōcilium,& ipſum omnia iura,omneſq; Sum-
morum Pontificum Conſtitutiones, Apoſto-
licaſq; Conſtitutiones in fauorem Eccleſiaſti-
carum perſonarum; libertatiſq; Eccleſiaſticæ,
ac in eius violatores editas,innouauit. Vt ſi in
deſuetudinem fortaſſis hæc Martini abijſſet
Conſtitutio (vt cęlo aberrans toto, totaq; via,
Aduerſarius autumat,) innouatione Concilij
fuiſſet ad vitam reuocata, atque poſtliminio
41 quaſi in priſtinum reſtituta, ad *tex.in l.reſti-
tuere 1.& 2.ff.de verborum ſignificat. l.1.C.de
ſent.paſſis Gloſſ in cap.auditis.3.verbo contra re-
liquam de reſtitut.in integrum. Rotæ in Barchi-
nonen penſionis 16.Ianuarij 1612. coram Card.
Caualerio apud Marcheſan. par.1.fol.613.deciſ.
26.ſub n.3.& 4.*quæ eſt in impreſſis per eund.
*Caualer.deciſ.180.n.3.& par.1.diuerſ.deciſ.702.
n 7.in Mediolanen.curſus aquarum coram Aldo-
brandino Clemente VIII.*
42 Tum demum,quod legem ab authoritatem
habente,(vt Summus eſt Romanus Pontifex,)
latam, & ex vrgenti cauſa,(vt libertatis, & im-
munitatis Eccleſiaſticæ conſeruatio eſt, quæ
43 ſemper à laicis impugnatur ad *tex. in cap.Cle-
ricis laicos 3 de immunitate Eccleſ.in 6.*) abro-
gatam eſſe dicens,neq; conſuetudine receptā;
ipſe probare tenebitur,qui in abrogatione,vel
non receptione fundamentum iacit. ad *tex.in
l.2.& l.quoties.18.in fin. & l.verius.20. de pro-
bat l.2.C.eod.cap.vlt. §.ſanè,de iure iurand. nos
reſponſ.29.n.33 par.1.* Cùm id præſertim mi-
nime præſumatur *Rota apud Card.Caualer.de-
ciſ.423.n.1.& ſeq.*
44 Præter quàm quòd regulam illam: legem
non receptam non obligare; limitant Docto-
res, quando lex aliquid prohibet tanquam
malum,& Irrationabile; atq; abuſus tollendo
pergit, vt eſt conſtitutio præfata Martini. ibi:
(*Nos igitur aduerſum talia præſumentium teme-
ritatem,&c*) Vt aduertit *Sāctarellus* poſt alios
45 *variar.reſolut. q.4.n.43. & ſeq.* Vt tolli haud
poſſit per non vſum, vel contrarium vſum,
non data ſcientia Papæ,vt dixit *Rota apud Ca-
ualer.dicta deciſ.423.n.4.* & in a ia coram ipſo,
Romana concordia S.Petri 11. *Ianuarij, &* 12.
Februarij 1610.
46 At ſufficit ita ſcriptum fuiſſe, quamuis id
(vitam ducere volentibus laxiorem) durum
videatur,ſecundum *Gloſſ. in can. propoſuiſti 2.
§.eſt enim vetus. verbo ſcriptum eſt. 82. diſt.*
Quia profectò lex, quamuis dura,ſeruanda ta-
men erit,argumento,*l.proſpexit 12. ff qui,& à
quibus, Rota apud Creſcent.deciſ.18.n.2.de pro-
bat. Hoſtienſ.d.cap.ſignificaſti. n.2.verſ. ſi dicas*
» *quod durum.* ſubnectens. *Nec poteſt quis con-*
» *queri de duritia iuris, ſed potius debet ſibi impu-*
» *tare,quia ſcienter facit contrà canonicas ſanctio-*
» *nes.* hæc ille Vir doctiſſimus, & S.R.E.Cardi-
nalis.
47 Non igitur ſtateram tranſgrediantur, vt
prouerbio habetur antiquo;ne quid .ſ. faciant
48 præter ius,& æquum. Neue coronam carpſe-
rint;ſecundum quod Diuus Hieronymus ad-
uerſus Ruffinum interpretatur; Vrbium leges
obſeruandas eſſe, non violandas, neq; repræ-
hendendas; quod Vrbium tutrita mœnia co-
rona-

ronarum ſpeciem præbeant.
50 Neque obaudiatur, quod non verè traxerit, vt in pœnas haud dederit prædictas;
neq; enim ipſe aliquem de capitulo per citationem Iudicis laici in vetitum vocauit iudicium, ſic ipſe philoſophatur.
51 Sat enim traxit, (vt ex libello apertiſſime patet.) Cùm aduerſus Capitulum, & Canonicos pro portionibus capitularibus inter capitulares diſpertiendis, actionem dixit, ſequeſtrumq; ſuper bonis ipſis capituli innecti per Iudicem laicũ petijt; illudq; obtinuit, atq; aduerſus debitores, exequi fecit, ac conſequenter ſiue directè, ſiuè indirectè aduerſus Eccleſiaſticas perſonas coram laico Iudice actionem (coram Eccleſiaſtico dirigendam) inſtruxit; vt ex ipſa Martini Conſtitutione etiam cæcis appa-
„ ret. ibi: *Vel alias ad forum, ſiue iudicium laicale,*
„ *directè, vel indirectè (de qua in foro Eccleſiaſtico*
„ *ordinari conſueuerit, poſſis, vel debeat de iure, vel*
„ *conſuetudine, aut aliàs dignoſci) trahere præſum-*
52 *pſerit.* Qualibet igitur actio per quam perſona trahitur Eccleſiaſtica ad vetitum iudicium, ſiue directè, ſiuè indirectè id fiat, ſuper re, de qua coram Iudice Eccleſiaſtico cognoſci debebat, per ſacros Canones, ac Conſtitutionem prædictam Martini, prohibetur: vt ex allatis ſupra canonib. & *d. cap ſi diligenti.* Legentibus plenè, aperteq; patere poteſt. atq; *d. Conſtitutione Martini.* At directè, nedùm indirectè cognoſcẽdum deduxit Vitus præfatus per Iudicẽ laicum ſuper diſtributionibus quotidianis à Capitulo faciendis: vnde etiam ſequeſtrum
53 exequi fecit, per quod litem, laico coram Iudice, Clericus inferre cępit: vt perpendit *Hartaman. Piſtoris d obſeruat.* 118. *n* 13. Deduxit enim rem ſequeſtram in controuerſiam, ex Florentino *lib. 7. Inſtitutionum in l. licet deponere.* 17 *ff. depoſiti.* Incidit proindè in pœnas, & cenſuras aduerſus hoc crimine notatos, inflictas.
54 Quia nimirum actio ipſa ſequeſtri perfecta fuit, atq; completa, non imperfecta, cùm exequutionem obtinuerit; vnde per Iudicem lai-
55 cũ bona Capituli ſequeſtro ligata fuere: Vnde coram eodem Iudice Capitulum comparere tenebatur ad impetrandam ſequeſtri relaxationem; vt idem *Hartaman. d obſeruat.* 118 *n* 1. non inconcinnè aduertit ex *Ferrarien in pra-*
56 *xi tit. de forma ſequeſtri.* Perfectum quippe dicitur, quod ſuis partibus conſtat, eique; vt addatur, nihil ſupereſt. ex Caio iure Conſulo in *l. 1 ff de origine iuris. in princip. can. ſi omnia* 7. 6. *q* 1. *Lucas de Penna in l. 1. n. 8. C. de agentib. in rebus. lib.* 12.

Nihil autem hic ſuper addendum reſtabat, ne Capituli bona permanerent penès laicum Iudicem, eius arbitrio iudicanda. Fuit itaq; perfectum opus ſequeſtri, & conſummata iniuria, non cepta; vt Vlpianus loquitur in *l. 1. §. hac autem verba ff. quod quiſq; iuris in alterũ ſtatuerit.* Vt ita oportuerit coram eodem laico Iudice comparere, atq; pro moderatione ſe-
57 queſtri inſtare. Et ſat fuit coram Iudice comparuiſſe, atq; in vetitum vocaſſe iudicium Canonicos. vt optimè *Hoſtienſ. d. cap. ſi diligenti ſub n. 2.* aduertit, eumq; ſequitur *Cardin. à Turre Cremata d. can. Inolita. in 1. q. n 2.* Vt nihil proinde pœnitentia efficiat poſt iactum lapidem, *ad sex. in cap. grauem 15. vbi gloſſ. verbo depoſuiſſe. de exceſſibus prælator. can. placuit. 8. ibi: petierit, vbi gloſſ. 11. q. 1. Scortia d. Theoremat. 82. verſ. quares, an ſi actorem pœniteat.*
58 Violata ergo Eccleſiaſtica libertas, quia reſtricta facultas fuit faciendi quicquid liber, iuxta Florentini libertatis finitionem in *l. libertas. 4 ff. de ſtatu homin. §. libertas inſtitut. de iure perſonar.*

Dedit proinde in pœnas, & cenſuras dictus D. Vitus Scaleſius, vt deſcẽderet in profũdum inferni. At ſi eum penituerit, pœnitentiamq; condignam fecerit, aſcendet in excelſum ſuprà. iuxta *Iſaia* verba 7. 11.

Et ita ex his (Ariſtarchi haud diſiecto iudicio) ſum voti, ac conſulo, atq; ita reſpondendum iurè cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Epiſcopus Iuuenacenſis.

Ita exequutus fuit Illuſtriſſimus Epiſcopus Maſcambrunus aduerſus dictum D. Vitum, quamuis non pauci fuerint, qui illum haud incidiſſe in pœnas prædictas, voluerint. At noſtram hanc ſententiam ſequutus fuit quoque
59 Vir ille, nunquam ſanè ſatis laudibus concelebratus, doctrina, & in ſacrata Theologia, litteris Græcis, & latinis, atq; in ſacris Canonibus, iureque Ciuili apprimè excultus, & verſatus, eruditusq; ac Magiſter meus, Pater Hieronymus Pecorarius Societatis Ieſu alumnus; multis mihi, totique Vrbi nominibus ſuſcipiendus. Et quis ſanè eſt, qui eius doctrina nõ eruditus, ſermonibusq; non perſuaſus fuit?

S V M M A R I V M.

1 *Iuſtè ab iniuria vindicatur, qui iniuſtè illa affectus eſt.*
2 *Leges promptiores ſunt, vt læſo auxilium ferant, quàm ei aſſiſtant, qui lucrum ex damno præoccupat alterius.*
3 *Iniuriam immerenti offerre, iniquum.*
4 *Iniuria quid?*
5 *Factum, quod dubium eſt, ita interpretari debet, vt crimen ſemper ſecluſũ videatur.*
6 *Interpretatio benignior in pœnis facienda.*
7 *Definitio rei eſſentiam, & quiditatem in apertum deducit.*
8 *Demonſtrationis omnis principium definitio.*

9 *Inſtitutio de quacunque re à definitione incipere debet.*
10 *Definitio cum definito conuerti debet.*
11 *Definitio cui conuenit, & definitum congruere debet, & è contrà.*
Definitio datur, vt innoteſcat definitum.
12 *Simonia quid?*
13 *Simonia dicitur ſtudioſa voluntas; & quomodo.*
14 *Simonia à Simone Mago nomen ſumpſit, & originem.*
15 *Voluntas verbis aperitur.*
Oeconomus quid?
16 *Simonia tripliciter dicitur.*
17 *Simoniæ formalitas eſt pretium, vel quid pretio æſtimabile pro ſpirituale.*
18 *Simonia formalitatem ex conuentione per pretium accipit.*
19 *Beneficiarius dum in humanis agit, vſufructuario comparatur, & fructuum dominus eſt, ita, vt libet, de eis diſponere valeat.*
20 *Dignus eſt operarius mercede, ac cibo ſuo.*
21 *Locus Deutoronomij 25. non alligabis os boui trituranti, ex S. Paulo elucidatur, de Sacerdotibus laborantibus in vinea Domini.*
22 *Operarijs mercedis exhibitio debetur.*
23 *Simonia non eſt, quod contra formam ſacrorum canonum geſtum minimè fuit.*
24 *Permiſſum cenſetur quod iure prohibitum non inuenitur.*
Quinimò in dubio permiſſus actus cenſetur, qui iure non prohibetur n. 25.
26 *Bulla Apoſtolica iuſtificata exequutionem merentur ob concedentis reuerentiam.*
Quod exauditur contradictore legitimo ſe non opponere. n. 27.
28 *Simonia vt inferatur, exquiritur, vt quod datur in pretium formale cedat, & lucrum pro re ſpirituali.*
29 *Meum fieri haud poteſt, quod meum eſt, niſi meum eſſe deſierit.*
30 *Nemo ſuum (vt pretium) recipit.*
31 *Simonia abſque lucro non infertur. elucidatur dictis Petri actor 8. ad Simonem magum.*
32 *Nemo præſumitur velle in palam delinquere.*
33 *Qui delinquit tenebras quærit.*
34 *Omnis qui malè agit, odit lucem.*
35 *Peccatum abſcondicula amat, & nu. 37.*
36 *Parentes noſtri poſt peccatum ſe nudos eſſe cognouerunt, & erubuerunt, atque ſe abſconderunt.*
37 *Contractus, quod non dicit, neque nos dicere, aſſerereque debemus.*
38 *Fructus beneficiorum quid temporale ſunt, nõ ſpirituale, vnde poſſunt pretio diſtrahi.*
39 *Simonia ex actu licito inferri haud debet.*
40 *Simonia in dubio magis excludi, quam includi debet.*
41 *Simonia crimen atrociſſimum, omnia alia ſua atrocitate vincens. vnde concludenter probari debebit, neque præſumptiones ſufficient. niſi violentæ illæ fuerint.*
Præſertim ſi ad priuationem agatur beneficij, num. 42. quamuis ciuiliter.
43 *Aſſerens probare tenetur. non verò negans.*
44 *Soluere quis præſumitur ex proprijs.*
Exauditur in dubio, ſecus in facto aperto. num. 45.
46 *Confirmans nihil noui agit, ſed actum agit, & exercitium tribuit; declara ſi actus ex ſe ſubſiſtat, ſecus ſi per confirmationem vires ſumat. nu. 51.*
47 *Dictio (tamen) reſtitutionē operatur omniū præcedentium, & contradictionem infert. nu. 48.*
48 *Conditio ſuſpendit actum, cui adiicitur.*
49 *Nullum quod eſt nullum parit effectum.*
50 *Confirmatio nouum ius minimè confert.*

ARGVMENTVM.

Ad materiam ſimonię: quod ſit illa concludenter probanda, atq. in dubio excludenda magis, quàm includenda: quęue requirãtur, vt ſimonię crimen ad miſſum dicatur? Arguta, nec infructuoſa reſponſio.

RESPONSIO XXXIX.

INiuſta ſatis eſt nota, quæ R. D. Franciſco Antonio della Mura V. I. D. Parocho Parochialis Eccleſiæ ſub inuocatione S. Agrippini in Caſali Marani Neapolitanæ diœceſis ab R. D. Franciſco de Angelis
1 prætenſi criminis ſimoniæ inuritur. Iuſtè
igitur, neque iniuria, quin iure, ſanctèque ab
illa vindicandus erit. Promptiores nempè
2 ſunt leges, vt læſo auxilium ferant, & de
damno certat vitando, quàm ei, qui lædere,
lucrumque ex eo venari pertentat. ſecundum Vulpiani reſponſum in *l. & ſi quis. 14. § ſed.*

Digitized by Google

§.ſed ſi adbita ff.de religioſ.& ſumpt.funer. Aymon conſ. 33. n.24.in fin. Rota apud ſ. memor. Gregor.XV.deciſ.439.n.9. Vt dixerit,nec ab re S.Ambroſ.in lib.de officijs.lib.3. cap.9. Si non poteſt ſubueniri alteri, niſi alter lædatur, commodiùs eſt,neutrum iuuari,quàm grauari alterum.relatus etiam canon. denique.8. 14.q.5. Equidem,vt Terent. in Hecyra dixit:
3 Offerre iniuriam alicui immerenti iniquũ eſt.
4 Iniuria autem eſt omne id, quod non fit iurè, iuxta S. Auguſtin. ad Macedonium epiſt.54.relatum can. quid dicam 11. in fin.14. q.4.& eſt,ſponte præter leges officere.ſecũdum Ariſt.lib.1.Rethoricorum.
5 Hanc igitur ob cauſam, ne iniquè alteri iniuriam inferant leges, ita factum, quod dubium eſt,interpetrari mãdant, vt crimen ſemper ſecluſum videatur, ſecundum Vl-
„ piani ſententiam in l.meritò 51.ff. pro ſocio
„ dicentis: Et ſanè plerumque credendum eſt, eũ,
„ qui partis dominus eſt,iure potiùs ſuo vti,quàm
„ furti conſilium iure cap fin.in fin. vbi Gloſ. fin. verbo præſumitur de præſumpt.Ioan.Azor.Inſtitut.moral.part.2.lib.8.cap.2. q.11. & 12. dixit in hiſce noſtris terminis ſimoniæ Rota in vna Hiſpalen Beneficiorum 6. Martij 1591. coram Cardin.Mellino deciſ.88.num.2.poſt primũ vol.conſil. Farinac.& ſequuta quoque fuit in Aretina confidentia 23. Ianuary 1595. coram Litta deciſ.101.num.10.in fin. apud eund. Farinac.cod.vol. Et apud Card. Canaler. deciſ. 398. num 5. pluribus Menoch.lib.5.præſumpt.3. per
6 tot. Quod in pœnis benignior interpretatio ſit facienda,regula in pœnis 40. de regul. Iur in 6.
7 Cùm itaque definitio ſit, quæ rei eſſentiam,quidditatemque,& quid illa ſit,in apertum deducat, atque aperiat. Gloſ. in l omnis
8 definitio 203. ff. de regul.iur. Quia nimirum omnis demonſtrationis principium definitio eſt,ſecundum Ariſt.1.de Anim.Vt omnis proinde,quæ de quacumque re traditur inſtitutio, à definitione proficiſci debeat, vt eloquentiæ parẽs Tullius in 1.de offic. loquitur. ſi rectè quid ſimonia ſit perpenderimus; patebit vtique ab omni ſimoniæ labe alienum fuiſſe contractum inter dictum D. Franciſcum Antonium Parochum, & D. Dominicum Antonium de Syluestro ſuper œconomia Parochialis præfatæ anno 1636.die 11. Septembris initum.
11 Conuenire ſiquidem,atque ita conuerti cum definito definitio debet, vt cui conuenit definitio, finiti quoque natura conguere oporteat,ex Ariſt.6.Topic. quod aduerſarij ipſi nec diffitẽtur, quin pro ſe ipſis apertè proficere atteſtantur. Et contrà,cui non conuenit finitio,nec natura finiti ſedere poterit, vt poſt Ariſt. Phyloſophorum omniũ Principem, noſtrates ſequuntur in l.2.§. appellata.vbi Doct.ff.ſi certum petat. l.1. §. dolum vbi Bart.ff.de dolo, & in l.ſi quit ſeruo.20. in 2. notab.num.2.C.de furt. & ſequitur Emanuẽſis noſter. Petr.Gregor.Tholoſat.Syntaxeon.artis mirabilis lib.2.cap.9.in aſsiomatib.n.8.& 10 diximus reſponſ.noſtra 28 n.3.& 4.p.1.Definitio enim datur,vt innoteſcat definitum,ſecundum Ariſt.6.topic.cap.2.
12 Simonia verò eſt,ſtudioſa voluntas contrectandi pretio rem ſpiritualem, vel ſpiritualitati annexam; vt explicatius, quidam volunt,cum alioqui ſub ſpiritualis rei nomine,ſpiritualitati annexa comprehendantur,vt aduertit Gloſ in ſum.in princ.1.q.1. & Card.Tolet.lib.5.inſtruct. ſacerdot. cap.84. n.2. ita S. Thom.2.2.q.100. art.1. & in 4. diſt.25. art.1.q.1.in corp. & colligitur ex can. Saluator.8. qui eſt Vrbani II. 1.q.3. Gulielm. Rodoan.de ſimon cap.1. num.3. Ioannes Carafa ex Goffred.de ſimon.n.5 tom.15.p.2. tract.fol. 117. Rota apud Coccin.Decanum dec. 468. n.5.Paul. à Layman Theolog.moral.tom.2.lib.4. tract. 10. c.8.§.1. Pater Franciſ. à Ripa de Simon. par.1. num.18.

At qui ſimoniæ tradita definitio,contractui,de quo in præſenti queſtio agitur,minimè congruit: Neque vtique definitum conueniet:quòd diffinitionis ſimoniæ partes contractui non adaptentur, vt neque definitum ad definitionem conuerti valeat ex tradita Ariſtotelis Regula pauiò ante relata.& nos reſponſ.dicta 28.n.3. & 4.
13 Studioſa dicitur voluntas; actus ſcilicèt voluntatis,ſeù libera volitio, contrectandi pretio; per quod (gerundium) quicunque comprehenditur contractus, in quo pretiũ intercedit,ſiuè ſit emptio,ſiuè venditio, ſiue locatio,ſiue permutatio,ſiue alius quiuis modus, per quem res temporalis pro ſpirituali, tanquam pretium,ſiue æſtimatio rei ſpiritualis traditur ad text.in cap.fin.de pactis.
„ ibi: cum in huiuſmodi (vtiq; ſpiritualibus,
„ de quibus Gregorius 9.ibi verba facit) omnis pactio, omniſque cõuentio debeat omninò ceſſare. S.Thom.d.q.100.art.1. ad 5. Tolet.d.cap.84.Layman.d.§.1.Ripa d.art.1.nu.19. & 21.

At nihil horum in hoc contractu interceſſit: Non ſanè voluntas, quia talis neque apparet,neque arguitur.
14 Non prætium,à quo ſimonia à Simone Magno initium ſumpſit, qui donum Dei pecunia acquirere æſtimauit Actorum 8. canon. ſi quis Epiſcopus 8.p.q.1 d.can.ſaluator.8. 1.q.3.S.Thom.d.q.100.art.1.in 4 arg. Ioan.Carafa d.tract.de Simon.n.2.Layman d.§.1. Quia de eo minime conſtat.Non igitur Simoniæ crimine inſimulandi contrahentes erunt, cum nihil eorum, quæ ſimoniam conſtituunt,interceſſerit, vel ipſi intenderint.

Et quidem voluntas verbis expreſſa, atq;
15 in apertum deducta in inſtrumento, ſiue præfato cõtractu(verbis quippè volũtas aperitur ad tex.in l.labeo 6. §. id Tubero ff. de ſuppel-

Digitized by Google

pelleſt.legat. fuit œconomum,ſiue admini-
ſtratorem conſtituere in Parochiali prædi-
cta S Agrippini, qui curam omnium dictæ
Paor.chiæ,tam in ſpiritualibus, quàm in tē-
poralibus ageret : Cùm conſtituens ipſe ob
ſenectutem, morboſque,quibus infeſtatur,
atque podagræ, chytagræque dolores id
præſtare minimè per ſe ſe valeat. Omni-
modam proinde transferre in eum voluit
„ poteſtatem : *Omnia, & ſingula faciendi, atque*
„ *gerendi, quæ ipſemet conſtituens facere poſſet ;*
„ *conſtituens eum procuratorem veluti in rem*
„ *propriam, ad exigendum, habendum, & recupe-*
„ *randum à quibuſcumque perſonis in illis tempo-*
„ *ribus,& modis. & eo modo & forma, prout ipſe*
„ *D. Franciſcus Antonius habuit, &c.* Dictuſque
D. Dominicus Antonius ſe obligauit, &
„ promiſit integrè, & ad plenum, &c. *Dare,*
„ *ſoluere, & aſſignare dicta D. Franciſco Antonio*
„ *hic Neapoli ducatos cētum quadraginta quatuor*
„ *ſingulis annis durante dicta œconomia in tribus*
„ *ſolutionibus. videlicet ducatos quinquaginta in*
primo die menſis Settembris, alios ducatos quin-
quaginta in die Paſchatis reſurrectionis D.N.Ie
ſu Chriſti, & alios ducatos quadraginta quatuor
in prima die menſis Septembris ſubſequētis, &c.
vt in inſtrumento præfato legitur. Quos ſa-
nè ducatos 145. in ſingulos annos, non
ex ſuo D. Dominicus promiſit, ſed ex his,
quæ vti œconomus (adminiſtrator ſcili-
cet, hoc enim ſonat nomen œconomus)
& procurator ad exigendum, erat perce-
pturus. Correſpondet enim ſolutio, conſti-
tutioni procuratoris ad exigendum, vt ex
his ſolueret, quæ ex Parochialis fructibus
exigere debebat, procurator veluti in rem
propriam cum omnimoda poteſtate con-
ſtitutus.

Pretium autem; neque emptio, vel ven-
ditio, aut pretij ſolutio aliqua, quo res ſpi-
ritualis, vel ſpiritualitati annexa contre-
ctaretur : neque etiam perpendi, aut inue-
ſtigari (quamuis ab oculatiſſimo lynceo)
poteſt. Nulla ergo neque realis, actualiſque
ſimoniæ ſpecies dignoſci valebit; iuxta tri-
16 plicem ſimoniæ diſtinctionem, quam tra-
dunt Doctores omnes: In Mentalem ſcili-
cet, Conuentionalem, & realem, ſiue mi-
ſtam, ex vtroque conſtantem. *Tolet d.lib 5.*
cap.87. P. Layman d tract.10.cap.vlt.§.6.n.67.
Ripa d.par.1.art.1. num.9. & ſeq. alijque per
eos, & deducitur ex *extrauag.2. de ſimonia.*
Farinac.conſ.75.nu.16. vol.1.

17 Formalitas quippe, quæ ſimoniam inge-
rit, ea vna eſt: cùm quid temporale (pretium
formaliter: vel pretio æſtimabile) datur, vē-
ditionis, vel emptionis in recompenſam
pro re ſpirituali, vel ſpiritualitati annexa :
Vt ſi nihil pro pretio, vel pretio æſtimabile
formaliter detur pro re ſpirituali, ſimonia
haud ſit. *ex can ſunt non nulli* 1 15. 1. *q.* 1. *d.*
c.ſaluator,8.p.q.3. cap.querelam 5. ibi: accepta
pecunia reſignauit, *de ſimon. S.Thom.d.art.1.*
Card.Tolet.d.l.5. cap.87. in regula ad digno-
ſcendam ſimoniam, *Layman d. cap.vlt. §.2.*
18 *in princ. & §.4. in initio.* Etenim ſimonia
formalitatem ex conuentione per pretium
accipit, vel rem pretio æſtimabilem, vt
dixit *Rota apud S.memor.Gregor.XV.dec.517.*
nu.32. quæ etiā eſt in impreſſis *recent.par.2.*
tom.1.dec.358.num.12. & ſequuta fuit etiam
Rota *in vna Leodien. Canonicatus Sancti Ioan-*
nis 11. *Martij* 1619. *coram Vbaldo.* impreſſa
per Franciſcum Ripam poſt *tract. de ſimon.*
in 3.conſultation.nu.19.& 22 fol.mihi 294.

At nulla pretij formaliter, vel promiſſi,
vel ſoluti qualitas pro œconomiæ conſti-
tutione hic interceſſit. Nulla itaq; ſimonię
labes ſe inuoluit.

Neque vrgebis, quòd annui ducati cen-
tum quadraginta quatuor annuatim ter-
tiatim ſoluendi dicto D. Franciſco Antonio
conſtituenti per præfatum D. Dominicum
promiſſi fuere; vt hoc nec conuentionalis
ſolum, verùm & realis ſimonia ſit, vt pro
D. Franciſco de Angelis, qui Bullas Apo-
ſtolicas ſuper ſimoniæ crimine impetrauit,
Admodum R.P. Marcellus Megala Doctus,
ac Pius planè vir, conſuluit.

Si enim rectè, atque oculatim (vt opor-
tet) omnia in contractu prædicto deducta,
expendantur; apparebit vtique (nec in te-
nebris, at lucente ſole, videntibus lumen:)
Nihil omninò pretij nomine, vel promiſ-
ſum, vel datum fuiſſe per dictum D. Domi-
nicum Antonium œconomum deſignatū.
nihil enim quod ſuum eſſet, vel promiſit,
vel ſoluit: dictos vero annuos ducatos cen-
tum quadraginta quatuor non ex ſuis, ſed
vti Procurator cum ampliſſia poteſtate exi
gendi conſtitutus, ſoluere annuatim ſpo-
pondit; ex fructibus vtique prouentibus,
& redditibus Parochialis prædictę; qui ſanè
omnes dicto D. Franciſco Antonio Paro-
cho, dum vitali perfruitur aura, debebātur,
atque debentur cauſa poſſeſſionis Paro-
chialis ipſius, propter quam Beneficiarius
19 dum in humanis agit, veluti vſusfructua-
rius (cui æquatur) fructuum dominus eſt;
poteſtque, vt ſibi libet, de eis diſponere.
Gloſſ.recepta in cap.præſenti.9. verbo reſeruari.
circa med.de offic.ordin.in 6.& in cap ſi propter
10.verbo primi anni circa medium verſ.compa-
ro enim hunc beneficiatum.de reſcript in 6. Rota
deciſ.41.n.2. de probat in antiquis. Rota apud
*ſan.memor.Gregor.XV. deciſ.*405. vbi ampliat
etiam in Epiſcopo Regulari. & apud *Cardin.*
Caualer. deciſ.104. n.7. quæ eſt etiam in im-
preſſis apud *Statilium Pacificum de ſaluiano*
interdicto, in Baren fructuum. 2. Iunij 1610. de-
ciſ.224 n.6. Grilenzon.conſ.14 n.2. Ceuallos cō-
munium contra communes.q.388.n.8. Rota apud
Card.Seraphin.deciſ.594.n.7 Couar.in cap.cum
in officijs.n.1.de teſtam. Lotterius de re benefi-
ciar.

Digitized by Google

ciar.lib.2.cap.36.n.45.Garſias de benefic.tom.1.
par.2.cap.1.n.5. Cardin *Toletus inſtruction.Sa-*
cerdot.lib.8.cap.38.n.2. Rota in Cuſentina præ-
tenſa confidentiæ 4.Februarij 1595. coram Gra-
no deciſ.102.n.3. & 12. poſt 1.vol.conſil. Fari-
nac. & in Lunen. Sarzanen confidentia 9. Iunij
1600. coram Card.Pamphilio. deciſ.135. in fin.
eod.vol.1.conſil.Farinac. Inde igitur illum vti
Procuratorem veluti in rē propriam fecit,
atq; conſtituit,*ad illos exigendum, recuperan*
dum, & habendum à quibuſuis perſonis in illis
temporibus,& modis,& eo modo,& forma prout
ipſe D.Franciſcus Antonius habuit, &c. vt in
inſtrumento præfato legitur,vt ipſe exige-
ret,& ſolueret.

Hoc autem Iure Sacrorum Canonum,
vt ſimoniacum, (cum minimè illud ſit)
prohibitum non inuenitur. Neq; etenim
vt pretium Oeconomiæ reſeruauit ſibi di-
ctos ducatos centum quadraginta quatuor
anno quolibet D.Franciſcus Antonius,ſed
vt neceſſariam ſubſtentationem ex fructi-
bus,& redditibus proprij beneficij. Alio-
quin à proprio beneficio excidiſſet per
Oeconomi conſtitutionem, atque fructus
amiſiſſet. reſiduos verò fructus in victum,
vt cederent conſtituti Oeconomi pro ſuis
20 laboribus,conſentus fuit. Dignus eſt enim
operarius cibo ſuo, vt Dominus loquitur
*Matth.*10.10.vel mercede ſua.apud *Lucam*
10.8.vide *Deutor.*25.4.Non alligabis os bo
21 ui trituranti, iubet Dominus Deus. Quod
Gentium Doctor Paulus ad *Timoth.*5.18.
„ ad laborantes in vinea Domini Presbyte-
„ ros tranſtulit,dicens: *Qui benè præſunt preſ*
„ *byteri duplici honore digni habentur; maximè*
„ *qui laborant in verbo, & doctrina. Dicit enim*
„ *Scriptura: Non infrenabis os boui trituranti:*
„ *Et dignus eſt operarius mercede ſua.* Namque
22 Operarijs mercedis exhibitio debetur, vt
Bonifacius 8. loquitur *in extrauag. ſuper ca-*
thedram §.verum ne parochialis de ſepultur.in-
ter cōmunes. Nos reſpoſ.noſtra.18.nu.20.par.1.
23 Nihil ergo à Iure Sacrorum Canonum
improbatum hic geſtum eſt. Alienum itaq;
totum à ſimoniaca labe fuit. Vt argumen-
tatur quoque.*Gloſ.in d.can.ſunt nonnulli 1 15.*
24 *verbo ab omni,prima quæſt.1.* Quia profectò
quod Iure minime prohibetur, hoc per-
miſſum vtiq. cenſetur. ad *tex. in l. ſancimus.*
C. de teſtament. l. nec non 28. poſt princip. ibi
ſed ſi leges non prohibeant. *ff. ex quibus*
cauſis minor.Grilenzon.conſ.9.nu.1.
25 Quinimò ea in dubio admittenda inter-
pretatio eſt, vt permiſſus actus cenſeatur,
qui iure vetitus non apparet. *Aymon. conſ.*
203.nu.23. Ancharan.conſ.344. Chriſtianiſſimè
ad fin.Menoch.lib.6. præſumpt.16.num.2. & 3.
Barboſ.aſſiomat.193.nu.7. & 8.

Nec proficiet Aduerſarijs, quòd ducati
quadraginta anticipatè ſoluti fuere D. Frā-
ciſco Antonio, vt hoc vnum ſimonia realis
ſit; ſufficiatq; ad Apoſtolicarum Bullarum
26 iuſtificationem, ac conſequenter exequu-
tionem: Quia iuſtificatæ paratam obtinent
exequutionē ob concedentis reuerentiam,
ad inſtar *l. fin. C. de edicto Diui Adrian tollen.*
cap.ſi capitulo 5. vbi gloſ. verbo. exequatur, &
cap.ſequenti de conceſſ.præbend.in 6.cap. ſi quan
*do 5.de reſcript Rota apud S.memo.*Gregor.*XV.*
deciſ.121. nu.2. & in Recentior.part.1.tomo 2:
deciſ.506.nu.1.& par.2.tom.1. deciſ.57.nu.2 &
deciſ.338.nu.1.in fin. & part.4 diuerſor. deciſ.
366.nu.1.in fin. apud Card. Canaler.deciſ.638.
& 639.nu.7.apud Coccin.Decanum deciſ.458.
27 Cùm,quod id planè exauditur, ſi nullus
legitimus appareat contradictor. *Rota apud*
Card.Canaler.deciſ.278.num.2. & d.deciſ.639.
& ſeq. Vel ſi conditionales litteræ non fue-
rint; vt in facto hoc noſtro. *Rota apud eund.*
Canaler. deciſ.183. nu.4. apud Coccinum deciſ.
225.

Tùm, quod ducati ipſi quadraginta ſo-
luti D. Franciſco Antonio fuere,non equi-
dem in pretium conſtitutæ Oenomiæ, ſed
incompotum dictorum ducatorum cētum
quadraginta quatuor, (vt ſunt Verba con-
tractus.) Quare nihil de ſuo ſoluit dictus D.
Dominicus Antonius, ſed ex fructibus Be-
neficii, qui omnes in eū vti Procuratorem
cum ampla poteſtate ad exigendum, tranſ-
fuſi fuerunt.

Ex ſuo igitur accepit dictus D. Franci-
ſcus Antonius, non ex dicti D. Dominici
bonis. Omnimodò vero exquiritur ad ſi-
28 moniæ labem contrahendam, vt quod da-
tur,in pretium formale cedat ipſius rei ſpi-
ritualis,quæ pretio ematur ipſo. Alioquin
ſimonia haud erit.*Card.Tolet.d.lib.5.cap.87.*
in prima regula.

Quo nam pacto igitur(Bone Deus)quod
D. Franciſci Antonij erat, ei in pretium
ſolui poterat conſtitutæ Oeconomiæ? Meū
29 porrò alia ex cauſa fieri haud poteſt, quod
ipſo initio meum eſt, niſi meum eſſe de-
ſierit,vt Innocent.3. loquitur *cap.inter dile-*
ctos 6.§.cæterum in fin.vbi gloſ.de fide inſtrum.
Gonzal.ad regul.8.cancellar.gloſ.43. num.118.
Nullum itaque lucrum ex hoc retulit D.
30 Franciſcus Antonius. Quinimò damnum,
quia reſiduos fructus,vt inuictum cederent
Oeconomi permiſit. Nemo verò ſuum (vt
pretium ſcilicet) recipit; vt Vlpianus lo-
31 quitur in *l.ſi quis ſeruum communem 9.ff. de*
ſeruo corrupto. At in ſimoniæ crimine, vt
quid, (uendenti ſpirituale) accedat tem-
porale lucrum, omninò exquiritur, ex tra-
dita in initio ſimoniæ finitione. Sic nempè
excandeſcens iuſtè, iureq; Sanctus Petrus,
Apoſtolorum uertex, Simoni peſſimo illi
„ Mago, exprobauit: *Pecunia tua tecum ſit in*
„ *perditionem; quoniam donum Dei exiſtimaſti*
„ *pecunia poſſideri.* Pecuniam namque Simon
Apoſtolis obtulerat, ut per impoſitionem
ma-

manuum Spiritum Sanctum dandi pote-
,, ſtatem obtineret. *Cum vidiſſet autem Simon*
,, (S.Lucas inquit *Actor.8.18.*)*quia per impoſitio-*
,, *nem manus Apoſtolorum daretur Spiritus ſan-*
,, *ctus, obtulit eis pecuniam dicens: Date & mihi*
,, *hanc poteſtatem, vt cuicunq; impoſuero manus,*
,, *accipiat Spiritum ſanctum.* Pecuniam ſuam in
pretium Simon obtulit, vt in lucrum cederet
Apoſtolorum. Inde enim indignãs Apoſtolus:
Pecunia tua tecum ſit (inquit) *in perditione.*
,, *Quiſquis igitur res Eccleſiaſticas, & Dei dona,*
(verba ſunt Vrbani II. in *d. can. Saluator. 8.*
,, *§.quiſquis.1. q.3.*) *quæ à Deo fidelibus, & à Fi-*
,, *delibus Deo donantur; quæq; ab eodem gratis ac-*
,, *cipiuntur, & ideo gratis dari debent, propter ſua*
,, *lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum*
,, *Dei poſſideri pecunia exiſtimat.* hæc Vrbanus.
Lucrum igitur proprium exquiritur, quod in
pretium cedat venditæ rei ſpiritualis, vt ſimo-
nia ſtatuatur. Alioquin ſimoniæ formalitas
deerit. Deerit proinde, & eius eſſentia, ac con-
ſequenter quæ ex illa fluunt paſſiones; ſiue (di-
camus nos) effectus; qui remota non dantur
cauſa. *cap. cum ceſſante 61. de appellat.*

32 Neq; præterea (vt à poſteriori argumẽtum
trahamus) ſi eorum animus in ſimoniam pro-
pendiſſet, ita reſupini fuiſſent, vt publicè, aper-
tèque: Vt ex Comicis Græcis dixit quidam,
atq; (vt dici ſolet) in facie ſolis huius, per in-
,, ſtrumentum contrahere voluiſſent. *Quod vis*
33 *latere, ne facias ant ſine teſtibus.* Nemo quippe in
palam, quæ criminum ſapiunt naturam, (ac
peſſimorum facinorum præſertim,) deducit;
34 ſed in occulto facit. *Omnis enim, qui malè agit,*
,, *odit lucem; & non venit ad lucem, vt non arguã-*
,, *tur opera eius.* Chriſtus nos docuit infallibilis
veritas, Verbum Patris. *Ioan.3.20.* Quorum
nempè opera mala ſunt, tenebras atq; latibu-
la perquirunt, & amant. Sic idem Chriſtus Ma-
,, giſter noſter *loco cod.19. Hoc eſt autem iudi-*
,, *cium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt*
,, *homines magis tenebras, quàm lucem: erant enim*
35 *eorum mala opera.* Amat abſcondicula pecca-
36 tor. Poſt peccatum Parentes noſtri, quòd nu-
di eſſent cognouerunt, atq; verecundia ſuffuſi
conſueuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi peri-
,, zomata, & abſconderunt ſe. *Geneſ.3.7. Et cum*
,, *audiuiſſent vocem Domini Dei deambulantis in*
,, *Paradiſo ad auram poſt meridiem, abſcondit ſe*
,, *Adam, & vxor eius à facie Domini Dei in me-*
,, *dio ligni paradiſi. Vocauitq; Dominus Deus Adã,*
,, *& dixit ei: Vbi es? Qui ait: Vocem tuam audiui*
,, *in paradiſo, & timui eo quod nudus eſſem, & ab-*
,, *ſcondi me.* Ex propria ſcilicet nuditate confuſi-
bilis factus per culpam; & abſcondi me, me-
tuens, & verecundans coram te taliter præſen-
tari. vt *Dionyſ.Carthuſ. in eund.locum. art.24.*
dicit. & *Ezechiel.8.12.* Deus ad Prophetam lo-
,, quens dixit: *Certè vides fili hominis quæ ſenio-*
,, *res Iſrael faciunt in tenebris, vnuſquiſq; in ab-*
,, *ſcondito cubiculi ſui: dicunt enim, non videt Do-*
minus nos: dereliquit Dominus terram. In tene-
bris; (dicit Spiritus ſanctus) ne vtiq; obtutibus
paterent aliorum. Non itaq; ita in palam ſimo-
niæ crimen admiſiſſent hi contrahentes, quan-
do in illud intendiſſent, cùm latebræ ſint aptæ
criminibus. argumento *tex. in l.Graccus 4. in*
fin. ibi: nox. *C.ad l.Iul. de adulter.* vnde *Ouid. lib.*
7. de remed dixit:
,, *Nox, & amor, & vinũ nihil moderabile ſuadent;*
,, *Illa pudore vacat, liber, Amorq; metu.*
Pudore vacare noctem dixit, quia tenebræ
perquirũtur in peccatis, ne erubeſcamus ob eo-
rũ turpitudinẽ. & adnotauit, *Frãciſc. Petra vir*
eruditus feſtinarum lect. lib.3. c.13. fol.131. in fin.
Quòd porrò aſtruitur manifeſtiùs, ex ſub-
ſequenti pacto in contractu præfato adiecto,
quo voluerunt, atq; ita contraxere, vt etiam ſi
dictus D. Dominicus Antonius Oeconomus
non eſſet, teneretur nihilominus ad ſoluẽdum
dictos ducatos centum quadraginta quatuor
in ſingulos annos: nec ſanè ex proprio, quod
37 id actum, dictumq; non fuit; vt quod contra-
ctus non dicit, neq; nos aſſerere liceat. ad *tex.*
in l diſſidentis. 5. C. de repud. cap. illa. 2. ne ſede
vacant. nos reſponſ. noſtra 40. n.73 par.1. Verùm
ex fructibus, redditibus, & prouentibus Paro-
chialis, ad quos exigendum Procurator, veluti
in rem propriam, conſtitutus fuerat. Cætero-
quin haud imprudẽs ita fuiſſet D. Dominicus,
vt etiam poſtquàm ab œconomia cecidiſſet,
ſoluere ex ſuo voluiſſet 144. ni illa vti procu-
rator ſoluere ſe obligaſſet, ex his, quæ ex fru-
ctibus beneficij exegiſſet.

38 Quod ſanè iure non improbatur: Cùm fru-
ctus beneficiorum quid temporale ſint, non
ſpirituale. *Abb. in cap peruenit. n.12. de fideiuſ-*
ſor. Rota in d. Cuſentina confidentia anno 1595.
coram Orano deciſ. 102. n.18. poſt 1. vol. conſil.
Farinac.

39 Haud ergo ex actu licito ſimonia inferri
debebit. *Aymon conſ.145. n.4. Decius conſ.436.*
n.12. Puteus deciſ.17. lib.2. & dictum fuit in
Meliten Canonicatus 6. Martij 1595. corã Card.
Mellino deciſ.104. n.1. in fin. apud Farinac. poſt
1. vol. conſil. & apud Marcheſan. par.1. deciſ.12.
40 *n.3. fol.612* Ea potiſſimum ratione, quòd in
dubio, quando ſimoniæ ſuſpitio adeſſe poteſt,
nec ne; interpretatio admittitur, quæ ſimoniã
abijcit, ſecluditque, *Rota apud Puteum deciſ.*
381. ſiue 371. lib.1. in noua impreſſione Romæ
Rota in d. Aretina confidentiæ coram Litta d.
deciſ.101. n.10. in fin. poſt 1. vol. conſ. Farinac. &
dictum quoq; fuit in *Taruſina prætenſæ ſimo-*
niæ. 13. Maij 1596. coram Corduba deciſ. 111.
n.4. eod. vol.1. apud Farinac.

41 Simonia quippè, cum crimen ſit, & illud
atrox, alia omnia ſua immanitate vincens. *cap.*
ſicut 6. de ſimon. vbi Innoc. d. can. Saluator 8.1.
q.3. non ſanè futiliter, ſed plenè, ac concluden-
ter probari debet; & clarè, neq; per coniectu-
ras, & præſumptiones, niſi vehementes illæ fue-
rint, atq; omnino neceſſariæ, quæ ad violentiã
propendant. ſecundum *Gloſſ.* receptam *in cap.*
inſi-

Digitized by Google

inſinnatum 13.in Gloſſ.fin de ſimon. Felin.in cap. ſuper his n.17.de accuſat Rot.in d.Tarnſina prætenſæ ſimoniæ coram Corduba deciſ.111. n.4. & par.1. tom.1.in recent.deciſ.418.n.4. & par.4. diuerſor.deciſ.701.n.2. & in d.Meliten Canonicatus coram Mellino deciſ.104.n.3.in fin.& in d. Leodien Canonicatus S Ioannis coram Vbaldo. n.20. & 21.apud Ripam fol 195.de ſimon conſultatione 3.Farinac.d.conſ.75.n.13.25.& 26.

42 Potiſſimum verò ſi ad priuationem beneficij agatur propter ſimoniæ crimen (vt in facto hoc noſtro) Gloſſ.in cap. veniens.10. verbo illorum.vbi Abb.n.4. de teſtib. quam communiter receptam aſſerit Alciat.conſ.2.n.40.& 41. lib.1. reſponſ. Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 1029.n.1.etiam vbi agitur ciuiliter. Rota in d. Tarnſina prætenſæ ſimoniæ coram Corduba deciſ.111. n 4. & 5. & in d. Meliten Canonicatus coram Mellino deciſ 104.n.3. & in Brittonouen Comendæ 12.Decembris 1588.coram Giptio deciſ.63.n.1.poſt 1.vol.cõſil.Farinac.& deciſ.333. poſt 2.vol eiuſd. & par.2.tom.1.in recent.deciſ. 166.n.8.apud Card.Caualer.deciſ.352.n.1.& 2. Beltramin. ad ſanctæ memor. Gregor. XV. deciſ. 238.n.14.Farinac.d.conſ.75.n.25.& 26. plures etiam referens Sacræ Rotæ deciſiones.a n.38. & ſeq ad finem vſq.

Ex his proinde principijs à ſinitione erutis ſimoniæ,omnia in aduerſum diſijciuntur argumenta; vel quia illa ad factum non aptantur, vel quia ſupponunt,(at non rectè)pretium pro Oeconomia datum fuiſſe,nedum promiſſum; quod tamen minimè per Aduerſarios probatur,quin magis improbabile redditur.Tota namq; eorum argumentorum vis eſſe debet in probanda minore aſſumpti ſyllogiſmi,ducatos videlicet centum quadraginta quatuor in pretium conſtitutæ Oeconomiæ promiſſos fuiſſe. Neque porrò (vt in ſuperioribus luce clarius demonſtranimus) dicti ducati 144.ex proprijs ſoluere ſpopondit D.Dominicus Antonius, ſed ex fructibus Parochialis, vti Procurator etiam in rem propriam cum pleniſſima poteſtate exigendi,habendique,conſtitutus.

43 Eorum igitur erit aſſerentium,quòd fundamentum intentionis eorum ſit, probare, non vero negantium.Gabriel de probationib.concl.6. in 1.limit.n.15. Rota apud ſanct.memor.Gregor. XV.deciſ.480.nu.3. nos reſpouſ.noſtra 29.nu.33. par 1.

44 Nam, quòd ſoluere quis præſumatur ex proprijs, ex l.& magis 4. ff.de ſolut. vbi Pomponius: Et magis quod meo nomine, quam quod pro alio fideiuſſorio nomine debeo,&c. (inquit) l.2.vbi Bart.& Bald.C.pro ſocio.

45 Id planè exanditur in dubio, ſecus ſi aliter per ſcripturam loquentem appareat.vt ſequitur Dec.conſ.21.n.10. circa fin. & conſ.99.nu.2. Cæſar Bartius deciſ. Bononien. 66.n.9. Rota in Romana conſignationis 16.Ianuarij 1598.coram Lancellotto. deciſ.7.n.3. per Zacebiam impreſſis ad Galleſ.de obligat.Camer.

Neq; obijcias, quòd cõſtitutio œconomię
ab initio ſimpliciter facta fuit; vt non ſuffragetur, quòd ſit confirmandus œconomus per
46 Curiam Archiepiſcopalem,quòd confirmans
noui nihil addat, ſed quod factum eſt validat,
atq; actum agit; exercitium tribuens ſolummodo. Abb.poſt Gloſſ.in cap.noſti. 9.verbo confirmata.n.2. de elect. Gloſſ.1. circa med. verſ.ſi quæratur.in can.quantò 10. 63.diſt.idem Megala in Promptuario verbo electio nu.59. Rota apud Card.Mantica deciſ.4.n.11.

Cùm,quod id nihil contra nos vrget. Cum namq; (vt probatum æſtimamus) promiſſio ducatorum 144. non fuerit facta in pretium conſtitutionis Oeconomiæ, nihil vtiq; officit. Neq; enim ſimonia vlla admiſſa fuit; (quod ſolum officeret:) & probandum concludenter ſupereſt per Aduerſarios ipſos.

Tum, quòd (vt in facto quoque,Aduerſarijs ſatisfaciamus) Oeconomus non ſimpliciter (vt aſſerunt) conſtitutus fuit,ſed conditionaliter:quatenus per Curiam Archiepiſcopalem approbaretur,illis verbis: Confirmandum tamẽ per Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam, vt ſolitum eſt,ad beneplacitum eiuſdem Curiæ.

47. Perpendenda igitur erit dictio illa (tamen) quæ operatur reſtrictionem, & compreſſionẽ ad omnia præcedentia, ſecundum Bald. conſ. 195.n.12.verſ.3.lib.2.Rota apud Coccinum Decanum deciſ.406. n.3.

Vt eatenus œconomi facta conſtitutio cenſeatur,quatenus ille per Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam admitteretur,atq; confirmaretur; & non aliàs.

48 Porro conditio, quæ per dictionem tamen infertur,ſuſpẽdit interim actum, cui adijcitur. L.non omnis.19. ff.ſi certum petat. l.cedere diem. 213.§.ſub conditione. ff.de verbor. ſignificat. nos reſponſ.28.n.9.& ſeq. par.1.

Tùm pręterea,quod explicatiùs dictum,ge-
,, ſtumq; fuit;Che non confirmandoſi detto D.Do-
,, menico Antonio in Economo,ſeu Coadiutore (vt
,, ſupra) per detta Corte Arciueſcouale, il preſente
,, inſtrumento ſi habbia per non fatto.

49 Si igitur actum inter partes nullum non ſequuta confirmatione habebatur, ac pro non facto;nullum vtiq; effectum prætenſa conſtitutio in actum educere poterat. l.4. §.condemnatum ff.de re iudicat. regula non firmatur.18. de reg.iur.in 6.l.quod dictum.33. ff.de pactis. Nauar.conſ.26. Orta ſunt grauia.n.11.ad 2.dubium lib.3.de regularib.

50 Tum demum,quòd & ſi quidem Confirmatio nouum ius minime conferat. Rota apud Mantic.d.deciſ.4.n.11.

51 Haud tamen locum obtinet ſi actus confirmandus per ſe ſubſiſtere nequaquam poſſet. Denuo enim tunc facere confirmans videtur Rota apud ſanct. memor. Gregor.XV. deciſ.267. n.8. Gratian.forenſ.par.5.n.992.n.11.

Atq; ita ex his reſpondendum cenſuimus, Ariſtarchi iudicio ſemper præhabito.

CAROLVS MARANTA I. V. D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Ceſſauit Aduerſarius ab inceptis veritatis admonitus,& propria didicit experientia,cautius in poſterum negotiari,cum expenſas amiſerit pecunias, conſilio deceptus aliorum. D. Franciſcus verò Parochiali Eccleſiæ nuncium miſit ad fauorem alterius; reſeruata ſibi annua penſione Apoſtolicis Bullis expeditis, vterq; autem eorum in pacifica manet poſſeſſione, ille Parochialis, hic penſionis annuæ.

SVMMARIVM.

1 *Saponaria Terra nullius diœceſis, eſt immediatè Sanctæ Sedi Apoſtolicæ ſubiecta.*

2 *Iudicare alienum ſeruum nemo debet ſuper quem iuriſdictionem non habet.locus Apoſtoli ad Roman.*14.4.

3 *Iudex iuriſdictionem vſurpans alterius peccat.*
Quia iudicium peruerſum redditur.

4 *Iudici abſque iuriſdictione ius dicenti non paretur impunè.*

5 *Iuriſdictione vti vbi illa fundata non eſt, ne fas æſtimatur.*

6 *Iuriſdictionem exercere extra territorium, vel in non ſubditos, vel iuriſdictione carere pro eodem habentur.*

7 *Iuriſdictio iudicantis cum primis probanda, eiusque defectus inſanabilis.*
*Nullamque admittit hac regula exceptionem num.*8.

9 *Iuriſdictio in non ſubditos non exercetur.*

10 *Vſurpare;quid? & nu.*64.
Et quis nam vſurpare dicatur num. 11. *& num.*59.

12 *Grauare quid?*

13 *Iudici de facto grauati reſiſti poteſt.*
Quia temerè agit.
Atque vt pars procedere, non vt Iudex dicitur.

14 *Iudex in grauamen alterius partis innouare minime debet.*
*Parte potiſſimum in poſſeſſione exiſtente. nu.*15.

16 *Iudex boni viri officio defungi in omnibus debet.*
Alteri proinde iniuriam non inferet.

17 *Iniuriæ oriri inde minimè debent.vnde iura naſcuntur.*

18 *Iudicem qualem eſſe deceat ex Caſſiodoro.*

19 *Iudex qui non iuſtè procedit, malè facit, ac proinde retractandum.*

20 *Sacramentum pænitentiæ abſque iuriſdictionis dubio miniſtrari oportet.*
*Hac de cauſa tutiorem in partem declinandum.nu.*21.

21 *Certum timendum, dimittendum incertum. in re præſertim pro ſalute animarum.*

22 *Conditio in forma ſpecifica à ſuperiore indita adimplenda.*
*Quia deſignat nudum miniſteriũ facti n.*23.

24 *Conditioni, quamuis aliàs ridiculæ, parere grauatum oportet.atque etiam incertæ perſonæ facta obligationem parit nu.* 25.
Et quomodocumque fiat impleri debet.

26 *Iura edere tenetur,qui illa occupauit in alterius præiudicium.*

27 *Silentium, & taciturnitas veritati rei præſumptionem non minimam facit.*
Quia imo probationem inducit.

28 *Conditio expirat ſtatim ac exiſtat, quod ſub illa indictum fuerat.*

29 *Adagium:Suomet gladio perimi,illuſtratur.*

30 *Lis per denegatam audientiam actori, pendere amplius non dicitur,& nu.*35.

31 *Cauſa ceſſante, effectus quoque eius ſubmouetur.*
*Præſertim ſi cauſa finalis fuerit.nu.*32.
*Atque effectum produxerit conſumatum n.*33

34 *Decretum prouiſionale deficit,cauſa ceſſante, ob quam interpoſitum fuerat.*

35 *Audientiam denegare actori,liti finem imponere eſt.*

36 *Sententia liti finem dat, terminumque ponit.*
*Præſertim re iudicata pro poſſeſſore exiſtente. num.*37.
Quia nulla alia deſideratur exequutio.

38 *Actore excluſo, & non probante reus abſolutus dicitur.*
*Quia ſolùm ius actoris perpenditur. nu.*39.

40 *Lis finita dicitur per rei abſolutionem.*
Potiſſimum ſi appellatum ab abſolutoria minimè fuerit.
*Vel ſi per decennium taceatur, atque ſententiæ pareatur.nu.*47.

41 *Clauſula ſine præiudicio iurium partium præſeruat iura ambarum.*
*Siue in petitorio,ſiue in poſſeſſorio nu.*42.
Et conditionalis dicitur nu. 43.
Et quodcumque,ius, quamuis minimum,præſeruat. nu. 44.

45 *Iuriſdictio turbida redditur per litem motam.*

46 *Probare is tenetur,qui dicit.*

48 *Lis*

48 *Lis extincta dicitur per denegationem audientiæ; & taciturnitatem per decennium.*
49 *Sacrum Trident. Concilium ſeſſ.23.cap.15. de reform. non amouet facultatẽ cõfeſſarios approbandi ab eo, qui iuriſdictionem epiſcopalem in ſibi ſubiectos habet, vel quaſi, quamuis inferior ſit Epiſcopo.*
50 *Prouiſioni lite pendente ſi locus eſt in temporalibus, multo magis & in ſpiritualibus. Vbi periculum imminet animarum.*
51 *Reſeruare, nihil de nouo tribuere, denotat. Supponit enim aliquid per prius. n.52.*
53 *Reiteratio ſubiectum reiterabile ſupponit. Et confirmatio confirmabile.*
54 *Iudex, partis in ciuile factum, ſua iuriſdictiõne coercere debet.*
55 *Aloyſius Sanſeuerinus Biſiniani Princeps celebratur.*
56 *Reſpublicæ fœlices forent ſi eas à Philoſophis, vel philoſophia amatoribus regi contingeret.*
57 *Ioannes Aloyſius Riccius Epiſcopus Vici Equen. extollitur.*
58 *Iudici de facto procedenti impune non paretur.*
60 *Iudex citans, prætendens habere iuriſdictionem, pars potius præſumitur, quàm Iudex. Nec præſumitur quod velit contra factum ſuum pronunciare. Vnde ſuſpectus redditur. nu.61.*
62 *Iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio.*
63 *Vaſſallus ſi negat ſe talem, Dominus feudi non poterit eſſe Iudex.*
65 *Epiſcopus fundatam habet intentionem ſuam exercendi iuriſdictionem, quo ad omnes, qui in ſua ſunt diœceſi. Et in qualibet eius parte, Ac etiam in inuitos. Limita ſi poſſeſſio Epiſcopi eſſet turbida, atq; obſcura. nu.66. Vel exiſtente inferiore in poſſeſſione. nu.69.*
67 *Poſſidens ab immemorabili cum priuilegio, manuteneri debet.*
68 *Iuriſdictionem exercens ex antiqua poſſeſſione, manuteneri debet, quamuis ius commune ei reſiſtat.*

ARGVMENTVM.

Grauare quãdo iudex dicatur? Et nùm Iudici grauanti reſiſti poſſit? pluraque de facultate confeſſarios approbandi ad fideliũ pœnitentium confeſsiones excipiendas: ad ſacri Trid. Concilij decreti ſeſſion. 23. cap. 15. de refor. ornatum.

RESPONSIO XXXX.

QVod intulit grauamen Modernus Epiſcopus Marſicen Archipresbytero Terræ Saponariæ nullius diœceſis, pacifica in poſſeſsione exiſtẽti omnimodam in illa exercendi iuriſdictionem, ſiue contentioſam, ſiue voluntariam, duplex eſt.

Primũ, quòd in edicto per eum ſub datũ Marſici ex Palatio Epiſcopali die 19. menſis Iulij 1640. emanato, publicatoque, præcepit *R.D. Ioanni Danio Archipresbytero Terræ Saponariæ Marſicen diœceſis; & RR. Sacerdotibus confeſſarijs tàm ſecularibus, quàm regularibus eiuſdem Terræ Saponariæ noſtræ Marſicen diœceſis.* Facit propterea Terram Saponariæ Marſicen diœceſis: Nullius cùm ſit. Grauauit proinde.

Alterum, quòd facultas approbandi cõfeſſarios in dicta Saponariæ Terra, per Sacram Congregationẽ Epiſcopo Marſicen facta, non abſoluta, neque libera fuit, ſed adſtricta: Dùm pendens erit lis inter Epiſcopum Marſicen, & Archipresbyterum Terræ Saponariæ. Atque per modum prouiſionis. Ac demum: citrà preiudicium iurium ambarum partium.

Fuit proinde facultas ipſa conditionalis. Euenit poſtmodum anno 1629. per Sacram Romanam Rotam (in qua lis pendebat) denegatam fuiſſe Epiſcopo Marſicen audientiam, ex quo acta non tranſportauerat, quæ afferre, edereque tenebatur. Libera propterea apud Archipresbyterum iuris ditio omnis remanſit, quoad eius exercitiũ tàm voluntariæ, quàm contentioſæ, vt in ea ab eodem anno 1629. ad hunc vſque diem permanſerit. Reſoluta proinde conditione Epiſcopus proceſſit. Grauauit itaq.

Et planè primum apertè ſatis deducitur. Tentauit quippè Ordinarium ſe facere in d. Terra Saponariæ, ſuæque conſequenter

iuriſdictioni illam ſubijcere, aſſerens illam
1 Marſicen diæceſis, cùm ſit nullius, vnique
S. Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta.
Vſurpauit itaque, quam non habebat iu-
riſdictionem. Iure ergò nec ſane iniquè
2 obijci ei poterat Apoſtolicum illud *ad Ro-*
„ *man.14. 4. Tu quis es, qui iudicas alienum ſer-*
uum? Super quem iuriſdictionem non ha-
„ bes: vt *Dionyſ.Carthuſ ibid.* ſubnectit, & ad-
3 notat *S.Thom.2.2.q.60.art.6.ſed contrà.* Hoc
autem peccatum eſt, & contra iuſtitiam,
quia iudicium peruerſum redditur in ter-
tij preiudicium *S.Thom.ibid.in reſponſ.* quem
ſequitur *Nauarr.man.cap.12.n.71.verſ.2. qui*
habens in fin.& cap.27.n.3.& conſ.2.n.4. verſ.
4 *2, reſpondet. lib.5. de hæreticis.* Hanc proinde
ob cauſam eidem non paretur impune,
quia extra territorium ius dicere tentauit.
iuxta Bonifacij VIII. determinationẽ *cap.*
vt animarum.2. in fin.de conſtitutionib. in 6. &
Pauli iure conſulti *in l.fin ff de iuriſd. omniũ*
iudic Felin in cap.ſi quando 8.n 1.verſ.2. fallit
de offic.delegat. intra quoq. allegandus *Na-*
5 *uar.vbi ſupra.* Nefas eſt enim iuriſdictione
velle vti, (quin abuti magis) vbi illa funda-
ta minimè reperitur *Molin. de iuſt. & iur.*
tract.5.diſput.8.littera D.verſ.3. quoniam. Ba-
ſis quippe, ac iudicij fundamentum iuriſdi-
ctio eſt, qua ſine quicquid ædificatur cor-
ruit, nullumque reditur *ad tex. in can. cùm*
Paulus 26.1.q.1.Rota par.1.diuerſor.deciſ.199.
num.1. Quoniam pro nullo habetur, quod
iuriſdictione carens tentauit: Vlpianus vt
loquitur *in l.1.§.hac autem verba ff. quod quiſ-*
que iuriſ.Rota apud Card. Canaler. deciſ.40.n.
1.& par.2.diuerſor.deciſ.12.n.6. Alexand. Am-
broſin.deciſ. Peruſin.39. n.13. p.2. pro eodem
enim habentur, vnaque penduntur truti-
na: iuriſdictionem exercere (contentioſam
potiſsimum) extra territorium, vel ſine iu-
riſdictione, vel demum in non ſubiectos,
Bald. conſ.324. Archipresbyter. in princ. lib.1.
quẽ ſequitur *Card.Tuſcus tom.4.littera I. cõ-*
cluſ.546.in fin.n.25.
7 Cùm primis igitur conſtare apertè de-
bebit eius de iuriſdictione, qui iudicare vo-
luerit. *Rota apud Verallum deciſ.214. n.1. p.2.*
Pariſ de reſignatione lib.9.q.8. n.12. Rota apud
Card.Canaler.deciſ 63.n.2. Alioquin inſana-
bilis ſemper iuriſdictionis defectus habe-
tur *l.fin C.ſi quis à non competent.indic.d l fin.*
„ *in fin.ff de iuriſdit. omn. indic.* quo loco Pau-
„ lus iure conſultus: *Idem eſt*, (inquit) *ſi ſupra*
„ *iuriſdictionem ſuam velit ius dicere: quia inuti-*
liter agit.cap.at ſi Clerici.4.vbi Gloſſ.verbo non
tenet extra de indic.Rota apud Card.Canaler. d.
deciſ. 40 n.5. & in Cephaluden penſionis 11.
May 1618.coram Buratto deciſ. 324. n.9. apud
Verallum deciſ.18, n.2.p.3. Neque exceptione
aliqua elidi hæc poterit regula: Actum, vi-
delicet, nullum reddi, qui citra iuriſdictio-
nis ſit poteſtatem, vt *Surd.* docet *conſ.301. n.*
18.lib.3. quẽ ſequitur *Ambroſin.d.deciſ. 19.n.*
19.p.2. Quia profectò in non ſubditos iuriſ-
dictio non exercetur. *Bart.in l.vnica n.25.C.*
de mulier.lib.10. Surdus conſ.525. n.13. vol.4.
dictũ fuit in *Meliten. collectarũ 7.Maij 1627.*
coram Eminentiſſ. Card. Vbaldo deciſ.63. nu 9.
par.5 diuerſ.

Vſurpauit proinde quod ſuum non eſt
Epiſcopus Marſicen. cùm iure proprio iu-
riſdictionem in Terra Saponariæ nullius,
capere tentauit, Ordinarium ſe faciendo,
aſſerendoque. Hoc nempè vſurpare eſt, nõ
quomodocunque capere, ſed quaſi iure
proprio rem accipere. *Frater Antonius à*
Souſa in relect. in Bullam in Cœna Domini cap.
18.diſput.87.n.2. Duard. in eand. lib.2. cap.17.
q.3.in 2.concluſ.n.15. Bonacin. tom.3. diſp.1.q.
18.punct. 1.n 3. eſt tex. in noſtris iuriſdictio-
nis terminis in *cap.conqueſtus 16.de foro com-*
„ *petent.* ibi: Temporalem iuriſdictionem,
„ quæ in quibuſdam caſtris, & villis Eccleſiæ
„ Bononien competit pleno iure, per violen-
„ tiam vſurpare præſumunt. *tex. in cap.2. in*
fin.de clerico non miniſtrant. quo loco Vrba-
nus III. Legionen Epiſcopo ſcribens: *Ex*
„ *litteris veſtris intelleximus*, (dicit) *quod ſi Diaco*
„ *nus cum non impoſuiſſes ei manus, miſſarum ce-*
„ *lebrationem vſurpare præſumpſit.* ibi propterea
„ *Gloſſ.* *Bene* (inquit) *Vſurpare dicit, quia non*
„ *confecit; cùm virtutem illam non haberet.* Vſur-
11 pat igitur qui id, quod non habet, ſibi ap-
propriat, & vti proprium facit. Probatur ex
tex.in clement.1. de decimis. Vbi Clemens V.
„ ſequentibus loquitur: *Religioſi quicunque qui*
„ *noualium, aut alias decimas Eccleſijs debitas ad*
„ *eos ex aliqua cauſa legitima non ſpectantes ap-*
„ *propriare ſibi præſumpſerint, aut exquiſitis frau-*
„ *dibus, ſiuè coloribus vſurpare.* Et Cicero *7. in*
„ *Verr.* Vſurpare nomen Ciuitatis, dixit. &
„ *ibidem*: Iura ſua quotannis vſurpare, ac sẽ-
„ per retinere, dixit; & *eod. loco*, non vt ali-
quid ex huius bonis vſurparet. Id eſt occu-
paret, vt *Theſaur. eod.loc.* aduertit.

Vſurpauit itaque, quam non habebat iu-
riſdictionem. Occupauit igitur illam iniu-
12 ſtè. Grauauit proinde. Grauare quippè di-
citur, qui alicui quid imponit, quod mini-
me debet; ad *tex. in clement. vn. de exceſſibus*
prælator. vbi Card.n.2.in 2.notab. Bertacchin.in
repertor.tom.2.verbo grauare.

13 Poterit ergo contra de facto grauãtem,
facto etiam obniti. Quia Iudex de facto pro-
cedens, cùm non vt Iudex faciat, ſed vt pars,
grauare dicitur, vnde poterit ei reſiſti, ſecũ-
dum *tex.cum Gloſſ. in cap.ex litteris 29. in fin.*
verbo deniſicietis de offic.delegat. Temere enim
Iudex tunc agere dicitur *l fin. C. cominatio-*
nes, epiſtolas pragmaticas. vbi Gloſſ.verbo teme-
„ *rè, ideſt non cauſa cognita*, exponit. *Tex.in l.fin.*
C.ſi per vim, vel alio modo. Rationemq; affert
14 ibi Imperator; *Quia nihil Iudex in grauamen*
„ *alterius partis innouare debet. Innocent.in cap.*
dile-

dilecto filio 6.n.1.de ſent.excommun in 6. Panor-mit.ex eodem Innocent. d cap.ſi quando 8.n.2.& ibid. Felin.n.2.& ſeq.plenè de offic.delegat. Alexand conſ.144.n.2.vol.2. Oldrad conſ.79. Rota par.1. diuerſ.deciſ.802.n.7.& in recent. par.2. tom.1. deciſ.147.n.4.& tom.1. par.1. deciſ.270. n.2. & apud Coccinum Decanum deciſ.97. n.1. apud Card.Caualer. deciſ. 171.n.8.& deciſ.328. Mariſcott. variarum reſolut. lib.2.cap.6. nu.3. Viuius lib.4. deciſ.533 n.20.

15 Parte potiſſimum in poſſeſſione exiſtente,vt *Panormitan.d.cap.ſi quãdo n.2.* loquitur; ex ratione,quam Innocentius IV. *d.cap. di-*
,, *lecto.*reddit; Cùm omnes leges,omniaq; iu-
,, ra (inquiens) vim vi repellere,cunctiſq; ſe-
ſe defendere permittant.

16 Iudicem porrò, boni, innocentiſque viri officio in omnibus defungi oportet. Vlpianus loquitur in *l.cetera itaq; res 4. in princ. ff. famil.herciſcunda. Iacobus Thomingius deciſ. Lipſienſ.34.n.33.*

Non itaq; alijs iniuriam inferre debebit:
17 Ne inde iniuriarum naſcatur occaſio, vnde iura naſcuntur. Imperator dixit, in *l.meminerint 6. C.vnde vi.*Innocent.III. in *cap. Qualiter,& quando. 17. de accuſat.*

18 Audi (quæſo te) Regem Theodoricum ad Dudum apud *Caſſiodorum variar. lib.4. epiſt.28.in princ.* qualem Iudicem eſſe opor-
,, teat, delineantem. *Conſcientiam probamus,*
,, (inquientem)*cui iudicanda committimus. Quia*
,, *dignus eſt inter alios ſequenda decernere,qui ſibi*
,, *modum viſus eſt legitimæ conuerſationis impo-*
,, *nere.* Et paulò poſt. *Hoc te legitima volumus*
,, *diſceptatione cognoſcere; & probabili ſententia*
,, *terminare:quatenus nullus tentare auſus ſit,quod*
,, *nobis diſplicere cognoſcit.* ita Rex ille.

19 Haud igitur iure proceſſit Epiſcopus, quin cum iniuria,non ſuam vſurpando iuriſdictionem. Iniuſtè ergo. Malè proinde, argumẽto petito à contrario ex verbis Auguſtini relati *can. quid dicam penult. in fin. 14. q.4.* Retractandum propterea, quod cum iniuria geſtum fuit alterius. *Rota apud Cencium de cenſibus.deciſ.88.n.6.par.1.*

Alterum verò nec minori deducitur lumine. Ipſis porrò ex litteris ſacræ Congregationis,non per tranſennam,verùm attentè (vt par eſt) ſi illæ perlegantur; non ſanè per ſomnium, neq; obſcurè,ſed lumine patebit aperto, perperam Epiſcopum proceſſiſſe, grauando magis, quàm quicquam ad Sacræ Congregationis mentem tentando. Sequentibus enim illa.

,, *All'Illuſtre, e molto Reuerendo Signore come fratello il Veſcouo di Marſico.*
,, *Illuſtre,e molto Reuerendo Signore come fratello.*
,, *Hauendo Monſignor mio Illuſtriſſimo Cardina-*
,, *le di Treſcio riferito di nuouo nella ſacra Con-*
,, *gregatione la controuerſia giuriſdittionale, che*
,, *paſſa trà V.S. e l'Arciprete della Saponara: s'è*
,, *riſoluto,che s'oſſeruino le lettere di queſta,e della*
,, *Sacra Congregatione del Concilio ancora: cioè,*
,, *che V.S. mentre penderà indeciſa tal differenza;*
,, *e per modo di prouiſione, e ſenza pregiudicio del-*
,, *le raggioni delle parti,approui, & eſponga à ſen-*
,, *tire le confeſſioni ſacramentali li Confeſſori ſeco-*
,, *lari, come Regolari habitanti nel medemo luogo*
,, *della Saponara,che non hanno cura d'anime; ac-*
,, *cioche li Sacerdoti non reſtino ſenza chi l'appro-*
,, *ui, & eſponghi ouero vengano eſpoſti da chi non*
,, *hà autorità, & in conſeguenza dette anime reſti-*
,, *no illaqueate,ò priue del neceſſario aiuto ſpiritua-*
,, *le. Vengo à ſignificare à V.S.tale riſolutione,à fin*
,, *che ſi vaglia dell'autorità,che ſe li dà con la pre-*
,, *ſente. e Dio la preſerui. di Roma li 14. Giugno*
,, *1625.*
,, *Di V.S.come fratello il Cardinale Bandino.*

Conditionalis itaq; facultas fuit has per litteras à Sacra Congregatione Epiſcopo demandata,confeſſarios approbandi. Dum, ſcilicet,indeciſa lis pẽdebit. Et per modum prouiſionis; (non finali determinatione) Et citrà præiudicium iurium partium.
,, *Mentre penderà indeciſa tale differenza. E per*
,, *modo di prouiſione.E ſenza pregiuditio delle rag-*
,, *gioni delle parti.*

20 Neq; id ſanè abſq; euidẽti ratione. Cum etenim dubium adhuc eſſet, ſpectaretne ad Archipresbyterum voluntaria hæc iuriſdictio confeſſarios approbandi ad ſacramentales pænitentium confeſſiones excipiendas: rem adeò neceſſariam ad animarum ſalutem, noluit ſub dubio dimittere Sacra Cõgregatio; ſed in partem potiùs de-
21 clinare tutiorem, prudenti ſatis vſa cõſilio, iuxta illud Auguſtini relatũ *can. ſi quis autem 4 in fin. de pænit. diſt.7.* Ergo tene certũ, (dicentis) dimitte incertum. *cap. Iuuenis. 3. de ſponſalib.Gloſſ in cap.ad audientiam.12. verbo in dubiis de homic.* Hanc proinde ob cauſam Epiſcopo demandauit, vt interim lite pendente; per modum prouiſionis; & citrà præiudicium iurium partium confeſſarios exponeret, atque approbaret. Quod per ſacram Rotam fuerat per prius quoque approbatum in eadem cauſa *Marſicen iuriſdictionis 20. Octobris 1621. coram Buratto deciſ. 565. in impreſſis cum additionibus Ferrentilli.*

Saluberrima itaque tria fuerunt amuleta,quæ hac facultate Sacra Congregatio complexa fuit. Vnum,vt illa lite pendente, & in deciſa dumtaxat perdurante, non vl-
,, trà extenderetur. *Mentre penderà indeciſa tal*
,, *differenza.* Alterum, vt eſſet per modum prouiſionis, interim ſcilicet, non abſolutè:
,, *E per modo di prouiſione.* Tertiùm demum, vt iura ſua vnicuique parti intacta ſeruaret. citrà præiudicium iurium partium: *E*
,, *ſenza pregiudicio delle raggioni delle parti.*

Non itaq. expanſa ita eſt hæc facultas,tũc Epiſcopo per ſacram congregationem facta, vt nunc modernus Epiſcopus illam
,, exiſtimat. Fuit nempè conditionalis: *Men-*

tre

„ *tre penderà indeciſa tal differenza.* Non vltrà
igitur progredi potuit, quàm lis ipſa inde-
22 ciſa perdurauit. Quia profectò conditio
in forma ſpecifica à ſuperiore indita im-
pleri debet: alioquin non implet conditio-
nem, vt Paulus loquitur in *l. qui heredi 44.*
in princ. ff. de condit. & demonſtrat. Rationẽq.
„ dicti refert: *Nemo enim* (inquiens) *in tali ſpe-*
„ *cie conditionem, neſciente me, vel nolente, imple-*
23 *re poteſt.* Quia conditio (*vt Bart. in ſum. l.*
„ *Meuius. 54 ff. eod.* loquitur) deſignat nudum
„ miniſteriũ facti, & debet impleri in forma
„ ſpecificata. *Quid enim prodeſt*, (Iabolenus *lib.*
„ *4. epiſtolar. in d. l. Meuius*, rationem reddens
„ inquit) *vtrum tali perſonæ dari iubeatur, an*
„ *aliquo loco ponere, vel in mare deiicere.* Sic ille.
24 Cum omninò conditioni, quamuis alias
ridiculę, parere grauatum oporteat. vt *Gloſ.*
ſecundum Bart. in additionibus ibid. aduertit. fa-
citque *tex. in l. à Titio 108. ff de verbor. obli-*
gat. ex ratione, quam Iabolenus idem ibidẽ
25 affert: *Nam cum conditio* (dicens) *etiam ex*
„ *incertæ perſonę facto parere obligationem poſſit.*
Quia (dicimus nos) quomodocunque ſit,
impleri cõditio debet. *Menoch. de præſumpt.*
lib. 4. præſumpt. 65. nu. 14. & ſeq. & pręſumpt.
185. Fuſar. de fideicom ſubſtit. q. 454. n 24. Ioan.
Deccherus diſſertationum, ſiue deciſionum Belgi-
carum diſſertat. 14. lib. 1. n 40. Iacob. Thomin-
gius deciſ. lipſien. 43. n. 3. At qui verò anno
1619. liti huic vltimus terminus datus fuit:
Propoſito nempè in ſacra Romana Rota
dubio: An intraret arbitrium; Danda ne
eſſet audientia Epiſcopo Marſicen contrà
Archipresbyterum Saponariæ, quamuis il-
le proceſſus, qui apud ipſum erant, non
tranſportaret, an verò deneganda? Domi-
ni perſiſtendo in deciſis coram bonæ me-
moriæ R.P.D. Buratto ſub die 3. Iulij, & 20
Nouembris 1617. (quæ ſunt *deciſion. 266. &*
26 278. in impreſsis per eum) Negauerunt ta-
li arbitrio locum eſſe: Dum probata eorũ-
dem iurium exiſtentia, & intereſſe Archi-
presbyteri, illa Epiſcopus exibere modis
omnibus tenebatur, neq. iuribus eiſdem nõ
exhibitis, editisque, auditi. Quod ſanè tunc
fuit propoſitum per R.P.D. Veroſpium in
nullius, ſeù Marſicen iuriſdictionis Vene-
ris 16. Februarii 1629. atque ita deciſum, vt
in deciſione, quæ datur.

Impoſito propterea ſilentio Epiſcopo,
iuriſditio omnis, etiam priuatiuè quoad
Epiſcopum, tàm voluntaria, quàm conten-
tioſa, pœnes Archipresbyterum perſeuera-
uit, vt dictum fuit in eadem *Marſicen iuriſ-*
dictionis 11. Ianuarii 1621. coram eodem Bu-
ratto deciſ. 504. per tot.
27 Silentium quippè, & taciturnitas veritati
rei pręſumptionem non minimam facit.
ſecundum Rotam *apud Gard. Caualer. deciſ.*
552. ſub n. 3. verſ. concurrebat taciturnitas. quin
immò approbationem inducit, ſecundum
Gloſ. notabilem *in cap. cum olim 38. verbo*
protinus in princ. de officio delegat. quam ſe-
quuta fuit Rota *in Romana pecuniaria 8. No-*
uembris 1617. coram Domino Coccino Decano
deciſ. 103. n. 22. p. 5. diuerſ.

Approbaſſe proinde ſacra Rota viſa fuit
iuriſdictionem omnem tàm voluntariam,
quàm contentioſam pro Archipresbytero
per taciturnitatem, & ſilentium, ac dene-
gatam audientiam Epiſcopo, qui ad ſe iu-
riſdictionem ſpectare prætendebat. Expira-
uit igitur conditio illa prima per ſactam
Congregationem in litteris anni 1625. fa-
cultatis Epiſcopo attributæ approbandi cõ-
feſſarios interim lite pendente indeciſa:
„ (*Mentre penderà indeciſa tal differenza.*) Cùm
primum deciſa lis fuit, atque denegata au-
dientia Epiſcopo Marſicen ob actis non
28 tranſportatis. Portò quia conditio, quæ
exit iam, ſiſtere, ac conquieſcere, ac ſilere
facit id, quod ſub conditione laxatum fue-
rat: iuxtà Papiniani ſenſum in *l. teſtamento*
Centurio 51. §. 1. ff. de manumiſsis teſtam. Rota
apud Card. Gaualer. deciſ. 634. num. 5. & 6.
29 De duobus alterũ deliget ſibi Epiſcopus:
cætero quin *ſuo* (vt dicitur) *perimetur gladio.*
translata metaphora ab his, qui in pugna
ſuis ipſorum telis aliquoties confodiuntur.
„ iuxtà etiam *Ciceron.* illud pro Cæcina: *Aut*
„ *tuo* (*quemadmodum dicitur*) *gladio, aut noſtro*
defenſio tua conficiatur, neceſſe eſt. cui alluſit
Ouid. in epiſt.
„ *Remigiumq. dedi, quò me fugiturus abires.*
„ *Heu patior telis vulnera facta meis.*
„ Et eiuſdem *Ciceron.* illud aliud: *In tuum ipſe*
„ *mucronem incurras neceſſe eſt.* & rurſum. *Hic*
„ *eſt defenſionis tuæ mucro; in eum incurrat ora-*
„ *tio tua neceſſe eſt.*

Vel acta traſportabit, quæ Archipresby-
ter petiit, ex quibus, velut ab equo Troiano
iura exſurgent eius. Vel ſilere eum opor-
tebit ni acta tranſportauerit. Acta verò ede-
re minimè poteſt, quia non ſunt. Silebit igi-
tur. Patietur proinde Archipresbyterum
omnimodam ſuam iurisdictionem in Ter-
ra Saponariæ Nullius, (non ſanè Marſicen
diæceſis) & voluntariam, & contentioſam
exercere, vt ab anno 1629. quo audientia
denegata fuit, liberè eam exercuit.

Cum enim permiſsio facta fuerit Epiſco-
po, dum penderet indeciſa lis huiuſmodi,
30 & per modum prouiſionis. Lis verò per
deciſionem denegatæ audientiæ, iam con-
quieuerit, vt non poſsit Epiſcopus amplius
loqui aduerſus Archipresbyterum. Pende-
re haud amplius lis dicetur præfata. Ceſſa-
uit itaque cauſa facultatis permiſſæ appro-
bandi confeſſarios ob dubium iuriſdictio-
31 nis pęnes Archipresbyterum: Ceſſauit er-
go & effectus eius, qui ſubmota cauſa, &
ipſe quoque ſubmouetur, cum ſine ea hic
eſſe minimè poſſit. vt in confeſſo eſt apud
omnes

omnes philoſophos, & apud noſtrates per
regulam *tex. in cap. cùm ceſſante 60. de appel-
lat. cap. & ſi Chriſtus 26. propè fin. de iure iuran.
capit. non debet 8. de conſanguinit. & affinit. l. illũ
32. ff. ad leg. Aquil. l. adigere 6. §. quamuis ff. de
iure patronat.*
32 Potiſsimum verò ſi concedendi cauſa,
quæ poſtmodum defecit, (vt iſthæc eſt) fi-
nalis fuerit. *ad tex. in l. generaliter. 40. C. de
Epiſcop. & cleric.* Vlpianus *in l. 2. §. fin. ff. de
donat. tot. tit. ff. & C. de donationib. ob cauſa, &
donat. cauſa data cauſa non ſequata. nos reſponſ.*
33 *9. n. 19. & 20. p. 1.* Suumque iam produxe-
rit completum effectum, illo ſaltim tem-
pore, quo in eſſe fuit: (lite ſcilicèt penden-
te) ſecundum *Bart in l. 2. §. fin n. 2. & 3. ff de
donat Tiraquell tract. ceſſante cauſa limitat. 11.
n. 1. & 2. Rota in Romana ſucceſſionis quartę
22. Maij 1609. coram Manzanedo apud Stati-
lium Pacific. de Salutano interdicto deciſ. 174.
n. 33. & 34.* Optimè omnium Magnus ille
vir omniſcius *Petrus Gregor. Tholoſates ſyn-
taxeon artis mirabilis in commentar lib. 3. c. 14.*
34 Quemadmodum etiam decretum pro-
uiſionale eandem ob cauſam adiectum, &
ipſum quoque defecit, veluti cauſa ceſſa-
uit, ob quam acceſſoriè adiectum fuit. iuxtà
tradita per *Gemin in cap. præſenti. n. 2. verſ. no-
ta quoq; eo ipſo & Franc. in 3. notab. de officio
delegat. in 6. Natta conſ. 173. n. 6. Rota in Oxe-
mēn Archidiaconatus 19. Nouembris 1614. co-
ram Buratto deciſ. 78. n. 6. & in Veneta dona-
tionis 15. Aprilis 1616. coram eodem deciſ. 166.
num. 8.*
35 Quid enim (quæſo te) denegare Epiſco-
po audientiam fuit ob acta non tranſporta-
ta, quàm liti finem imponere, atque iuriſ-
dictionem pro Archipresbytero decerne-
36 re? Per ſententiam quippè liti terminus,
finiſque datur. *Rota deciſ. 10. vt lite pendent.
in nouis. l. 1. ff. de ſent. & re iudic. Rota apud Ve-
rall. deciſ. 173. n. 2. & 3. par. 2. Lancellott. de at-
37 tentat. par. 2. in præfat. n. 250.* Re iudicata
præſertim pro poſſeſſore exiſtente, vt dictũ
fuit *apud eundem Verallum deciſ. 174. n. 6. p. 2.*
quia nulla alia deſideratur exequutio. *Lan-
cellott. in præfat. vbi ſuprà n. 254. Card. Taſcus
tom. 5. littera L. concluſ. 385. n. 7. & 8.*

Porrò actor in hac cauſa Epiſcopus fuit,
reus contrà Archipresbiter. Sat ergò fuit
38 per denegatã audientiã Epiſcopum acto-
rē excluſum fuiſſe, vt Archipreſbyter reus
abſolutus dicatur, etiam ipſo nihil præſtan-
te: ad regulam *l. qui accuſare 4. C. de edendo.
cap. fin. §. fin. de iureiurand. cap. cùm Eccleſia
ſutrina 3. in fin. de cauſa poſſeſsion. & proprie-
39 tat.* Quia ſolum ius actoris conſideratur,
vt dixit *Rota apud eũd. Verall. deciſ. 11. n. 1. p. 1.*

Abſolutus igitur fuit Archipresbyter,
quia impedimentum, quod ſibi per litem
obiiciebat Epiſcopus, per denegatam au-
dientiam ſubmotum fuit, diſiectumq. per
abſolutionem. ergò extincta, atque com
pleta, deciſaque lis fuit, ſecundũ *Bald. con
391. in fin. lib. 3.* eò potiſsimum ſi appellatum
ab abſolutoria minimè fuerit, vt poſt alios
ſequitur *Gratian. forenſ. diſceptat. p. 4. cap. 781.
num. 18. & 19.*

Completa igitur conditio fuit ſub qua
facultas Epiſcopo approbandi confeſſarios
demandata fuerat. *Meatre penderà indeciſa
tale differenza.* Interijt conſequenter facul-
tas ſub conditione eidem facta confeſſa-
rios approbandi. Nec minorem, infirmio-
remque firmat lapidem pro Archipresby-
teri iuriſdictione, quòd demum indulta
Epiſcopo facultas fuit: citra præiudicium
,, iurium partium. (*E ſenza preguiditio delle
,, ragioni delle parti.*) Quæ ſanè exceptio, quē-
41 admodum iura reſeruauit Epiſcopi Mar-
ſicen, ſi pro eo lis, quæ indeciſa tunc pen-
debat, finem conſequenter vidiſſet: Ita
quoque & Archipresbyteri, ſi pro eo (vt
accidit) differentiæ remotæ fuiſſent, tunc
pendentes. Eſt nempè exceptio præſeruans
42 omnia iura, ſiue in petitorio, ſiue in poſ-
ſeſſorio. *Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ.
332. vbi Beltramin. n. 4. & 6. & apud Burattum
deciſ. 511. n. 4.* Quia conditionalis permiſsio
43 videtur *Ferentillas addens ibid. n. 6.* Ac ſi de-
cretũ ipſum nullo pacto interceſsiſſet. *Ro-
ta apud eundem Baratt. deciſ. 166. n. 8.* Quoniã
44 minimum quamuis ius quodcunque fir-
mum dimittit, atque illibatum ſeruat. *Rota
apud Coccinum Decanum deciſ. 500. ſub n. 2.* di-
ximuſque in noſtro *Apologetico pro Eccleſia
noſtra Iaaenacen. n. 193. & 194.*

Haud ergò obſtaculo eſſe poterit, quod
Modernus Epiſcopus obijcit: Sacram Cō-
gregationem facultatem demandaſſe Epi-
ſcopo etiam poſt Sacræ Rotæ deciſiones.
*Marſicen. iuriſdictionis 20. Ottobris 1621. &
29. Nouembris 1621. coram Baratto.* illam qui-
dem *deciſ. 565.* hanc *deciſ. 578. in impreſſis,* cũ
litterę datę fuerint 14. Iunii 1625.

Quia profectò deciſiones præfatæ non
fuere finales, omninò ſilentium imponen-
tes Epiſcopo, atque audientiam denegan-
tes ob non productionem actorum; vt fina-
lis fuit illa anni 1629 coram R.P.D. Verol-
pio. Dato namque dubio (vt diximus) An
intraret arbitrium Rotæ; Deneganda nec
ne eſſet audientia Epiſcopo? Non intrare
arbitrium Domini reſpondere, ex cauſa nō
productionis actorũ, vt ex deciſione patet.

Denegata propterea audientia Epiſcopo,
lis omnis aduerſus Archipresbyterum reũ
in iudicio vocatum, conquieuit. Liberè
proinde, ac ſine aliquo impedimento pœ-
nes Archipresbyterum iuriſdictio omnis
45 tàm voluntaria, quàm contentioſa perſe-
uerauit, quæ per litem motam per Epiſco-
pum, turbida ſaltem reddebatur, vt *d. deciſ.
578. apud Buratt.* manifeſtiſsimè deducitur.

Ceſſa-

Ceſſauit itaque facultas per Sacram Cōgregationem, ita modis reſtricta, Epiſcopo demandata: lite indediſa pendente; per modum prouiſionis, & citrà præiudicium iurium partinm.

46 Alioquin ipſemet Epiſcopus, qui ſuper lite pendente ſe fundat, ipſe de illa doceat, eamque pendere demonſtret, ad *tex. in l. 2. & l. quoties 18. in fin. & l. verius 20. ff. de probat. l. 2. C. eod. nos reſponſ. 29. n. 33. par. 1.*

47 Cùm præſertim poſt deciſionem præfatam anni 1619. denegatæ Epiſcopo audientiæ, conquieuerit lis toto decennio, & vltra, neque de ea in poſterum prędeceſſor Epiſcopus loquutus fuerit; vt ab approbādo confeſſarios, vi facultatis ſibi demandatæ ceſſarit; parueritque Sacræ Rotæ deciſioni, atque Archipresbyterum ſua defun-
48 gi libera iuriſdictione ſiuerit. Quòd extinta iam lis eſſet; quæ ante vigebat deciſionem denegatæ audientiæ, optimè, ac pluribus *Lancellott. de attentat. in d. præfat. nu. 327. & 328. & ſeq. par. 2. Rota apud Achillem deciſ. 152. & 159. aliàs 3. & 10. vt lite pendent. Card. Tuſcus littera L. d. concluſ. 385. n. 8.* & dictum fuit *in Bononien Parochialis 18. Maii 1615. coram Pirouano deciſ. 692. n. 3. in fin. par. 2. tom. 2. in recentiorib.*

Non pendet igitur amplius lis prædicta, per deciſionem denegatæ audientię iam dirempta. Nihil proinde virium obtinet amplius, facultas à Sacra Congregatione Epiſcopo demandata confeſſarios approbandi: *Mentre penderà indeciſa tale differenza.*

49 Neque obſtat decretum Sacri Tridentini Concilii *ſeſſ. 23. cap. 15. de refor.* quo priuilegiis, atque conſuetudinibus quibuſcunque in contrariū facientibus derogatū fuit.

Sacrum nempè Concilium exercentes iuriſdictionem epiſcopalem in exemptum populum ab omni Epiſcopi iuriſdictione, haud excludit, neque eos, qui in ſibi ſubditos iuriſdictionem quaſi epiſcopalem exercēt. *Pater Suarez tom. 4. diſp. 28. ſect. 5. in princ. Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 29. n 14. Valer. Reginald. in praxi fori pænitent. lib. 1. nu 180. Barboſ. in remiſsion b ad Concil. d. cap. 15. verbo Epiſcopis. & in collectan. n. 20.* dictumque fuit in *Nullius, ſiue Marſicen. iuriſdictionis coram Buratto deciſ. 504. n. 4. ad fin. Ioan. Aloyſ. Riccius Epiſcopus Vici Equen deciſ. 22. n. 5. par. 4. Nouar in cōcluſ iuriſ. pontificii concluſ. 68. n. 4.*

Idemque, citra contr至uerſiam vllam approbaſſe videtur Sacra ipſa Congregatio, ac Sacra Romana Rota in ead. *Marſicen apud Burattum d. deciſ. 565.* Cùm facultatem fecere Epiſcopo confeſſarios approbandi, conditionaliter: Interim lite pendēte indeciſa; & per modum prouiſionis; ac citrà præiudicium iurium partium: Et hoc quidem propter dubium iuriſdictionis pęnes Archipresbyterum, propter rationem, non vtique contemnendam, quam Rota
50 ibidem perpendit: *Quia ſi eſt locus prouiſioni, lite pendente, in temporalibus; multò magis eſſe debet, vbi periculum imminet animarū.* ibid. *n. 2. & 3.* ex regula *c. vbi periculū 3. de elect. lib. 6.*

At quieuit dubium, illudque ſtetit dirempta lite per deciſionem denegatæ Epiſcopo audientiæ ob non tranſportationem actorum, eorumque editionem.

Cæteroquin inanis omninò prouiſio, & Sacræ Congregationis, & Sacræ Romanę Rotæ fuiſſet, qua Epiſcopo permiſit confeſſarios approbare, lite pendente indeciſa; & per modum prouiſionis; & citra præiudicium iurium partium. Quid enim ſeruaſſet iura, ſi illa Archipresbytero non redi-
51 uiuæ lite dirempta redirent? Reſeruare quippè nihil de nouo tribuere denotat, ſed quod ius per prius erat, conſeruat. *Aymon conſ. 29. n. 8.* quem ſequuta fuit Rota apud *S. memor Gregor. XV. deciſ. 398. num. 6.* Sup-
52 ponit enim aliquid per prius exiſtens.
53 Veluti reiteratio, ſubiectum reiterabile, & confirmatio idem ſubiectum confirmabile ſupponit *ad tex. in cap. auditis 29. circa fin. de elect. extra. l. Aurelius Symphorinus 29. §. Teſtamento ff. de liberat. legata Rota apud Card. Manticam deciſ 254. n. 6.*

Reſeruauit igitur iura partium Seera Congregatio, quia ſubiectum habile erat dirempta lite, iuriſdictionem etiam voluntariam exercendi.

Ceſſare ergo debebit Epiſcopus ab im-
54 petitis grauaminibus: & in ciuile factum Sacra coercebit Congregatio, iuxta Vlpiani ſenſum in *l. medicus. 3. ff. de variis, & extraordinar. cognit.* Atque ita ex his, iudicio ſuppoſitis meliori, reſpōdendū cenſuimus.

CAROLVS MARIANTA V. I. D.
Epiſcpous Iuuenacen.

55 Reſponſionem hanc dedi, requiſitus quid ſentirē, petente Excellentiſſimo Domino D. Aloiſio Sanſeuerino Principe Biſiniani, Domino meo; Viro ſanè, & in legali facultate verſato, & in Sacra Theologia non mediocriter inſtructo, vt tibi non vulgari iudicio oſtendet Catena Patrū in Regii Citharedis pſalmos tribus voluminibus abſoluta. Vtinam huius exemplo, & alii excitentur viri Principes his intendere, quibus tātus hic Princeps vir in dies verſatur. Succederet planè quod Boetius docet:
56 Fœlices Reſpublicas futuras, ſi illas vel à Philoſophis, vel à philoſophiæ amatoribus regi contingeret.

Hanc quoque reſponſionem ſuo approbauit iudicio Illuſtriſſimus alter Ioannes Aloyſius Riccius Epiſcopus Vici Equen, Præceptor, & Dominus meus. Non itaque breuis hęc pagella tanti viri laudes capere poterit. Verùm referant illas tot volumina, quibus & canonica, & ciuilia illuſtrantur iura. An non linguæ ſunt tot ſyllabę,

tot

tot litterę, tot prudentes reſponſa, quæ illis
continentur? Quot enim ſyllabę, tot præ-
cones. Concinant illæ ſuis modulis meritas
tanti Præſulis laudes, eaſque ad ſydera tol-
lant. Non mihi ſi linguæ centum, oraque
centum eſſent, omnia percurrere huius viri
glorioſa facinora poſſem.

Ego Ioannes Aloyſius Riccius Epiſco-
pus Vici Equen. Laudo ſummopere ſcri-
pta Illuſtriſsimi Epiſcopi Iuuenacen. viri
vndequaue doctiſsimi, illa enim continent
iuris concluſiones fundatiſsimas, & ſubti-
liſsimas, eruditione plenas, & auctoritate
maximorum iuris conſultorum refertas, ac
comprobatas; ita vt parum, aut (vt verè lo-
quar) nihil ſubſtantiale addi poſsit à quo-
quam quantumuis peritiſsimo viro, & ideo
vt ſupra eleganter concluſum fuit; ita iuris
eſſe cēſeo. Et ſi mihi cauſa commiſſa eſſet,
ita iudicarem. Illud dumtaxat addendo, vi-
ce tamen corolarii, ne prorſus ad illud lau-
tiſsimum conuiuium imparatus accedam.

Dico enim dictum Epiſcopum Marſica-
num nullo pacto, nulloque iure potuiſſe
58 facere, quæ auſus fuit contra Archipreſ-
byterum Terræ Suponatiæ; ſiquidem de
facto proceſsit: & propterea non eſſe obe-
diendum à ſupradicto Archipresbytero, &
à noſtris Eminentiſsimis maioribus eſſe
grauiter reprehendendum, vti vſurpatorē
alterius iuriſdictionis, iuxta notata per *Soc-
cin in l. 2. n. 15. ff. ſi quis dicenti, & in conſ. 127.*
59 *volum. 1.* Vſurpare enim dicitur qui de fa-
cto, & extra iudicium, non autem de iure
per viam iudicii procedit, & hæc eſt vera,
& communis opinio omnium: teſtantur
*Iaſon in l. ſi priuſquam n. 19. auctoritate Cumani
ibidem ff. de operis noui nunciatione, & in conſ.
25. volum. 1. Raimon. conſ. 12. n. 22.* ſequitur, &
defendit latius *Menoch. in conſ. 230. 3. volum.
n. 6.* qui reſpondet *n. 107.* authoritati Alber-
ti *Brun. in conſ. 160. 2. volum.* & ibi latè Me-
noch. quod turbatio requirat animum tur-
batiuum, quodque ſit doloſè facta, vt per
eundem *Brun.* ſine iuxta, & probabili cau-
ſa. *Rebuff ſuper conſtitutione Galliæ volum. 2. in
tit. de literis requiſitoriis*, qui multas deciſio-
nes cumulat.

Ex quo fit, quòd *tex. in l. ſi quis ex aliena
ff. de iudic.* non procedat in caſu, de quo agi-
tur, cùm ſit contentio inter Tribunalia, *ita*
quod vnumquodque ſe pretendit iudicē
competentem: tunc quia videntur paria,
recurrendum eſt ad ſuperiorem. *Gloſ. not. in
cap. ſtatutum §. 1. in verb. copia de reſcript. in 6.
Innoc. notabiliter in cap. ex parte il 2. de priuil.*
latè per eundem *Innoc. in cap. venerabili de
cenſ. n. 5. per totum*, & dixit *Prob. in addit. ad*
60 *Io. Monac. in d. cap. ſtatutum* §. 1. quod Iudex
qui citauit, prætendens habere iuriſdictio-
nem, cenſeatur potius pars, quàm Iudex, &
non præſumitur quòd contrà factum ſuū
velit ſententiare, & dum aſſumpſit defen-
ſionem ſuæ iuriſdictionis, dixit *Abb.* quod
ſit ſuſpectus *in cap. conquerente de reſtitut.
ſpol.* auctoritate *Gloſ. ibi.* & ſemper, quòd po-
teſt ſuſpicari aliqua affectio, vel aliqua vo-
luntas. tunc non poteſt iudicare, an ſua ſit
iuriſdictio. *Bart.* eleganter *in l. 2. C. ſi quis in
ius voc. non ier. n. 3.* & alias notabiles limita-
tiones ponit, allegando deciſiones particu-
lares, doctiſsimus *Menoch. in conſ. 1000. nu.
107. cum ſeq.* quem refert, & ſequitur de *Pō-
te in deciſ. 13.* vbi Iudex cognoſcit an ſua
ſit iuriſdictio, quando ſumus in dubio, ſe-
cus ſi in claris, prout in caſu domini Archi
presbyteri, cuius iuriſdictio per tot, tantaſ-
que Sac. Rot. deciſiones, ac declarationes
Eminentiſsimorum fundata eſt: argumen-
to eorum, quæ ſcripſit *Gloſ.* notab. *in cap. 1.
de inueſtitur. in mag. fact. vbi Bald.* notat pro
ſingulari, *Roman & Iaſon in dicta l. ex qua-
cunque. Ang. in l. 1. C. ſi à non à comp. ind. Miſin-*
63 *ger. centu. 6. obſeruat. 6.* & in materia vaſſal-
lorum, quando vaſſallus negat ſe eſſe vaſ-
ſallum, vt non poſsit idem dominus eſſe
Iudex tradiderūt *Hoſt. Innocent. Io. Andr.* &
communiter Canoniſtæ in *cap. prateterea ſi
inter duos. Iacob. in verſ. Et detti vaſſalli poſt n.
20. verſ. ſi idem eſſet*, latè *Curt. in 2. part. princip.
7. quæſt.*

Et ſi Dominus Epiſcopus adiuiſſet Vr-
bem pro reſolutione ſuæ intentionis, vtiq.
euitaſſet titulum vſurpationis; non dicitur
enim vſurpari iuriſdictio, quando iuriſdi-
ctio per eum miniſtratur, qui iuriſdictioni
64 præeſt de iure, aut conſuetudine. Vſurpa-
re enim eſt malè quærere. *Luc. de Pen. in l. 1.
in princ. C. de ſtud. lib. Vrb. Romæ lib. 11.* & vt
plurimum capitur in malū vſum. *Clement.
1. vbi Card. de decim.* Et vſurpare eſt in malū
vſum deducere, vel prauo vſu rem ad ſe
trahere, argument. *l. 2. ff. de adminiſtrat. rer. ad
ciuit. pertin.* & voluit *Matth. de afflict. in con-
ſtitut. Regni durum, & diram n. 8.*
65 Et quamuis Eiſcopus ſecundum omniū
communem opinionem habet fundatam
intentionē exercendi iuriſdictionē quoad
omnes in tota ſua diæceſi, & in qualibet
eius parte, etiam in inuitos. *cap. conquerente
cap. cum Epiſcopus de officio ordinarii, & can.
omnes Baſilica 16. q. 7.* & propter hanc ratio-
nem concedendum ſit ei mandatum de
manutenendo *Verall. deciſ. 203. par. 2. & Rot.*
ſæpiſsimè, & præſertim *in vna Bononien. S.
Petronii 28. Aprilis 1595. coram Mantica*, & *in
vna Veronen. iuriſdictionis 28. Martii 1596. co-
ram Pamphilio*; nihilominus ſupradicta mi-
66 nimè procedunt in Domino Archipreſ-
bytero; quia poſſeſsio, ſeù aſsiſtentia Do-
mini Epiſcopi eſt turbida, & obſcura, & cō-
ſequenter non conceditur ei mandatum
de manutenendo, vt ſæpiſsimè cenſuit *Ro-
ta*, & ſignanter in *vna nullius iuriſdictionis 4.*

Maij 1598. coram Seraphino, & in vna Montis regalis 4. Nouembris de eodẽ anno corã Peuia.

Tandem Reuerendus Archipresbyter
habet priuilegium ſimul cum præſcriptio-
67 ne immemorabili, munitum tot deciſio-
nibus Sac. Rot. Rom. ac declarationibus
Eminentiſſimurum, vt ſupra dicebamus.
Quare ſequitur manutenendum eſſe in
poſſeſſione, nec cogi ad obediendum Epi-
ſcopo præcipienti contra eius iuriſdictio-
nem, vt probatur aperte *in c. cum perſona, vbi Lapus, Ancar., & Franch., & reliqui communiter de priuileg.* & fuit reſolutum *in Rot. in vna Salamantina iuriſdictionis 17. Decembris 1582. coram Seraphino.*

68 Et eo magis ſupradicta procedunt, cum dominus Archipresbyter maneat in antiqua, & pacifica poſſeſſione exercendi iuriſdictionem in eius ſubditos, ex quo ſequitur de iure, vt is manuteneri debeat, quamuis ei ius commune reſiſtat. *Abb. in cap. 1. num. 8. vt lit. pend. poſt Innoc. in c. cum veniſſent de reſtit. ſpoliat. Copic. deciſ.* 189. qui teſtatur *in Conſil. Neapolitano* diffinitum fuiſſe, cum debuiſſe manuteneri, qui erat in quaſi poſſeſſione paſcendi in alieno prædio, quod iure communi liberum præſumatur ab hac ſeruitute. Hos ſequutus eſt *Couar. practic. quæſt. cap. 17. num. 6. Ruin. conſ. 28. num. 12. lib. 4. addit. ad Matth. 6. notab. 28. num. 3. Menoch. in vlt. remed. retinend. num. 21. & 22.* vbi confutat *Gloſ. in l. ſi priuſquam de oper. nou. nunciat.* dum inquit, maiorem eſſe vim præſumptionis, quod libera res ſit, ex præſumptione, quæ à quaſi poſſeſſione ſeruitutis proficiſcitur.

Hinc eſt, quod licet Epiſcopo ius com-
mune aſsiſtat in exercenda iuriſdictione
69 in ſubditos, vt dixi, tamen ſtante quaſi poſ-
ſeſſione inferioris, talis aſsiſtentia iuris communis ei prodeſſe non poteſt, neque illius vigore ei danda eſt manutentio, ſed debet dari inferiori; ità fuit deciſum in allegata, *Salamantina iuriſdictionis 27. Iunij 1582. coram Cardinale Seraphino*, non obſtante decreto Sac. Concil. Trident. *ſeſſ. 24. c. 20. §. ad hæc.* Quod cauſæ matrimoniales, & criminales Epiſcopi tantum iuriſdictioni relinquatur; quia ita illud decretum fuit interpretatum à Sacra Congregatione Concilij *in vna Palentina Archidiachonatus 10. Martij* 1576.

Epiſcopus Riccius.

SVMMARIVM.

1 *Audientia denegatur ei, qui apud ſe retinet acta pro aduerſa etiam parte facientia, ſi illa non exhibeat.*

Neque intrat arbitrium.

2 *Exiſtentia actorum, & iurium in eis contentorum probatur partis confeſſione.*

Et ne dum indefinitè num. 3.

Sed etiam expreſſe num. 4.

5 *Succeſſor Epiſcopus non liberatur ab onere exhibendi acta, quod facto prædeceſſoris illa non appareant in Archiuio.*

Si eandem litem proſequatur ſucceſſor Epiſcopus num. 6.

Quia eodem modo obſtat ſucceſſori in quem tranſiuit inſtantia num. 7.

8 *Cauſam quis proſequendo, omnia acta facit propria.*

9 *Archiuiſtam compellere ad edendum ſcripturas, & acta Epiſcopi eſt neceſſitas.*

10 *Perſona ſucceſſoris in Dignitate, & perſona defuncti eadem cenſetur in lite cœpta cum defuncto, vt etiam ſucceſſor condemnari debeat.*

11 *Priuilegij de continentia cùm aliter conſtare non poteſt, ex defectu opponentis, procedi debet perinde, ac ſi plenè contineret, vt pars allegabat.*

12 *Incendium formiter probari debet per aſſerentem.*

13 *Iuramento non ſtatur alterius in re graui, & maximi præiudicij tertij.*

Quamuis de fide perſona, quæ iurat dubitari non poſſit.

14 *Scriptura omnes, quæ per prius erant in Archiuio tempore prædeceſſoris, perueniſſe præſumuntur ad ſucceſſorem.*

Rotę deciſio coram R. P. D. Veroſpio nullius, ſeu Marſicen. iuriſdictionis.

Veneris 16. Februarij 1629.

1 PRopoſito hodie à me dubio, an intraret arbitrium, vt Epiſcopo Marſicen. concedenda eſſet audientia, etiam quod proceſſus, & acta non exhiberet, quæ ab eodem Epiſcopo petebat Archipresbyter Saponariæ; Domini perſiſtendo in deciſis coram bo. me. R. P. D. Buratto ſub *die 3. Iulij, & 20. Nouemb. 1617.* negarunt tali arbitrio locum eſſe poſſe, dum probata eorumdem iurium exiſtentia, & intereſſe Archipresbyteri, illa Epiſcopus, & omninò exhibere tenebatur, & nonniſi eiſdem iuribus exhibitis poterat audiri, ex traditis per *DD. in l. 3. ff. ad exhib. Dec. in l. 2. num. 19 C. de eden. Feli. in cap. G. perpetuus de fide inſtr. Lap. alleg. 58 nu. 16. Vinc. de Franch. dec. 271.* Id quod etiam eſſe de ſtilo huius Tri-

Digitized by Google

Tribunalis dictum fuit in *Colonien. Canoni-
catus* 8. *Martij* 1611. *coram Penia, & in Valen-
tina illegitimatis* 9. *Decembris* 1609. *coram
Card. Caualerio dec.* 82.
2 Et quidem tàm eorundem actorum, &
proceſſus exiſtentia, quàm quod in illis
iura Eccleſiæ Saponariæ continerentur,
controuerti non poterat, cum vel ex ipſa
confeſſione Epiſcopi anteceſſoris conſta-
ret, in eiſdem probatam fuiſſe immemora-
bilem ſupr exercitio iuriſdictionis in dicta
Terra, & Oppido Saponariæ Archipresby-
tero competentis, præter alias probationes,
3 quibus hoc idem deciſiones cõfirmarunt.
Exiſtentia verò non ſolum probata fuit in-
definitè, vt ſatis erat, dum eorum iurium
cuſtodia Epiſcopi intererat, *gloſ. in l. non
ignorabis in verb ſuiſſe C. ad exbib. Abb. in cap.
cum ad ſedem num.* 16. *de reſt ſpol. Rot. dec.* 259.
num 6. *par.* 1. *recent. et in Romana computorum*
25. *Maij* 1615. *coram Domino meo Decano*;
cum in eiuſdem Epiſcopi Archiuio ſerua-
ri, & cuſtodiri debuiſſet ex præſcripto *Sac.
4 Con. Trid. ſeſſ.* 24. *de refor. cap.* 20. ſed expreſsè
de tempore motæ litis, poſtquam lite iam
in Rota introducta atteſtatus fuerat Nota-
rius Actuarius ex hoc proceſſu, qui tunc
erat in Archiuio, extractam a ſe fuiſſe co-
piam ſententiæ, quam inter Archipresby-
terum, & Curiam Epiſcopalem Marſicen.
tulerat Vicarius Pariſius ab eodem Epi-
ſcopo Iudex in hac cauſa deputatus.

Hæc verò, & alia, ex quibus & intereſſe
Archipresbyteri, & quod hodie culpa, &
facto Epiſcopi hæc acta, & probationes Ec-
cleſiæ Saponariæ deficerent, firmauit Ro-
ta, non tollebantur, aut liberare poterat ab
5 ea neceſſitate exhibitionis Epiſcopum,
quod eadem acta deſierint eſſe in Archi-
uio facto anteceſſoris, cuius non debet ipſe
dici ſucceſſor, dum expreſsè probauit ad
eiuſdem Epiſcopi anteceſſoris hæredem
hunc ipſum proceſſum perueniſſe. Quia
6 cum eandem cauſam, quæ pendebat in
Rota inter Epiſcopum Pariſium defunctũ,
& Archipresbyterum, proſequatur moder-
nus Epiſcopus Marſicen. (neque enim di-
uerſum cenſetur iudicium reſtitutionis in
integrum, quam aduerſus ſententiam, & rẽ
iudicatam obtinuit Archipresbyter, & in
cuius gradu pendet hodie cauſa *l. Diuus ff.
de reſt. in integr. l.* 1. *C. ſi aduerſ. libert. Oddus de
reſt. in integr par.* 1. *q.* 1. *art.* 5. *num.* 53.) eodem
7 modo obeſt hæc exceptio ſucceſſori, in
quem tranſiuit inſtantia, & qui eandem
cauſam proſequendo omnia acta fecit pro-
pria, ſicut obeſſet anteceſſori, ſi viueret,
8 *cap. dilecti de for. comp. gloſ. in Extrauag. ſuſce-
pti in ver. vacantium ne ſed. vacan. Probus ad
Monachum in cap. ſi hi contra quos nu.* 3. *verſ.
nihil igitur vt lit. pend. lib.* 6. *Felin. in cap. quia*
31. *num.* 2. *Dec. num.* 25. *de iudic. Mohed. dec.* 1.
eod. tit. Rot. dec. 1. *vt lit. pend. in antiq. & dec.*
652. *num.* 4. *p.* 2. *recent.*

Imò cum acta, & proceſſus, qui ad ma-
nus Cæſaris nepotis Epiſcopi defuncti di-
cebantur deueniſſe, non probarentur ori-
ginalia, ſed tantum copiæ (cum non niſi
copiam proceſſus, conſcripta ad Procura-
torem Epiſtola, Epiſcopus petierit, eun-
dem proceſſum ad Vrbem tranſmiſſum
Cardinalis Sanſeuerinus Archiepiſcopus
Salernitanus copiam eſſe dixerit, & hoc
idem depoſuerint ipſemet Procurator Epi-
ſcopi, & plures teſtes, licèt eandem copiã
dixerint eſſe authenticam) eo magis intra-
bat hæc neceſſitas exhibitionis, quod aut
proceſſus, quem Epiſcopus a ſuo Procura-
tore in Vrbe ſibi reddi curauit, & deinde
hæredi reliquit, non probabatur originalis,
& cum in Archiuio, vt dictum eſt, debeat
eſſe originalis, ſatis eſt vt ipſe Epiſcopus
9 compellere poſſit Archiuiſtam, vt eundẽ
proceſſum exhibeat, ad hoc vt neceſſitas
dicatur eſſe eiuſdem Epiſcopi, *Card. Seraph.
dec.* 1224. *num.* 3. *Rota in Pennen. iuriſdictionis*
22. *Maij* 1622. *coram Card. Caualerio, & coram
Ludouiſio dec.* 129. *num.* 9. Aut verò proceſſus,
quem Epiſcopus hæredi reliquit, idem fuit,
qui erat in Archiuio, & cum facto, & culpa
Epiſcopi defuncti non poſſit Archipresby-
teri iura ſuæ Eccleſiæ, quæ in eodem pro-
ceſſu continebantur hodie deducere, eadẽ
10 cenſetur perſona ſucceſſoris in dignitate,
ac perſona defuncti, *gloſ in cap. aduerſus in
verb. ſucceſſorem de immun. Eccl. vbi etiam
Abb. num.* 16. & hoc etiam nomine debet
idem ſucceſſor condemnari, quod & in il-
lis actis, & proceſſu præſumetur plenè fun-
datam fuiſſe intentionem alterius Prælati,
& Eccleſiæ, cuius iura facto anteceſſoris
perierunt, *Card. Zabar. in cap. peruenit nu.* 2.
de teſtib. cogen. Butr. in cap. cum cauſa num. 23.
de teſtib. & atteſt. Cin. in l. prouidendum nu. 2.
Caſtr. num. 4. *Aret. num.* 3. *C. de poſtul. Barbat.
conſ.* 54. *num*: 4. & 18. *lib.* 3. *Boer. dec.* 292. quia,
vt inquit *Abb. in cap. accepimus num.* 5. *de fid.
inſtr.* cum de continentia priuilegiorum
11 aliter conſtare non poſſit, procedi debet
perinde, ac ſi plenè continerent, prout pars
allegabat; non ex eo capite, vt Eccleſia pu-
niatur ex delicto Prælati, ſed quia præſum-
ptio eſt, quod ſic dictarent priuilegia.

Et ex his neque prodeſſe poterant Epi-
ſcopo diligentiæ, quas in perquirendo hoc
proceſſu dicebat ſe feciſſe in proprio Ar-
chiuio, præſertim cum incendium, quo
idem Archiuium deflagrauit, perire, & ab-
ſumi potuerit, quia cum anno 1577. ex at-
teſtatione Notarij, vt dicebam, conſtet hũc
eundem proceſſum fuiſſe in Archiuio, nõ
concludebatur ex incendio, quod contin-
git anno 1575. caſus amiſsionis, vt ſaltem
12 formiter probari debuiſſet, *Bar. in l. ſi quis*

ex argentarÿs §. *an hac haredi num.* 4. *ff. de*
*eden. Felin.in cap.ſicut num.*8 *de ſent.& re iud.*
*Menoch. de præſumpt. lib.*6. *præſ.* 61. *num.* 19.
Rota in Aſſiſien.pecuniaria 1. *Iulÿ* 1611. *coram*
13 *Manzanedo*,& iuramentum Epiſcopi,quod
hodie penès ſe, aut in ſuo Archiuio acta
non ſint, neque ſatis eſſe poteſt: tum quia
in re graui, & in qua ius omne alicuius
partis continetur,non ſtatur alterius iura-
mento,etiam quod de fide perſonæ, quæ
iuratura eſt dubitari non poſſit.*gloſ.in l.cum*
quidam in verb. Sacramentum C.de fid.inſtru.
Gemin. in cap. quaſdam num. 3. *de præſumpt.*
*Menoch ead.præſumpt.*61.*num.*13. *lib.*6.*Corn.*
*conſ.*318. *num.*9. *lib.* 4. *Rota coram Cardinali*
14 *Caualerio dec.*82. *num.* 5. tum quia propter
neceſsitatem curæ,& cuſtodiæ publicarum
ſcripturarum, quæ defuncto Epiſcopo in-
cumbebat, de iure præſumitur, vt omnes
deuenerint ad ſucceſſorem,*glo.in cap.ſi Epi-*
ſcopum in verb. reddantur 16.*q.*6.*Menoch.ead.*
*præſump.*61.*lib.*6 *num.*12 *Rot.coram Ludoniſio*
*d.dec.*129.*num.*8. contra quam iuris præſū-
ptionem, neque iuramento locus eſſe de-
bet,*Bart.in l inter omnes* §. *rectè num.* 3. *verſ.*
*nec obſtat ff de furt.Alex.in l.*1. §. *per Procura-*
*torem num.*4.*ff.de acquir. poſſ. Menoch. de præ*
*ſumpt.lib.*1.*q.*77.*nu.*15.*& præſ.* 61.*lib.*6.*nu.*13.
*Card.Seraph.dec.*1224.*num.*2. Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 *Concedi per iudicem debet, quod iure dene-gari minime poteſt.*

2 *Iudex iniuſtè agit, ſi id denegat, quod iuſtè concedi, ac permitti debet.*

3 *Iuſtè iudica,dicebat Cleobolus vnus ex ſeptẽ Græciæ ſapientibus.*

*Quod à Domino præceptũ fuerat Leuit.*19.15.

4 *Iuſtitia exigit, vt cuique reddatur, quod ſuum eſt.*

5 *Iniuſtitia eſt, ſi denegetur petenti, quod ius habet petendi.*

6 *Iuſtitia ſuum cuique proportione tribuit.*

7 *Iniuſtitia ex genere mortale eſt.*

8 *Iuſtum eſt, quod leges iubent, & quod eſt æquum.*

Iniuſtum vero quod contra leges.

9 *Iudicium iuſti, atque iniuſti diiudicatio eſt.*

10 *Iniquum quod eſt, fieri non debet: præſertim in iudicio.*

12 *Sententia ius tribuit ei,pro quo lata fuit.*

*Præſertim cum inuidicatum tranſiit.n.*12.

Et exequutionem habet.

Potiſſimum in tribus conformibus. num. 13.

13 *Sententiæ tres conformes exequi debent.*

14 *Sententia, quæ in iudicatum tranſiit, pro veritate habetur.*

*Facit proinde ius irretrattabile, & de albo nigrum num.*15.

*Et ius in retribuit.num.*16.

*Atque dominium directum, ne dum quaſi, in victorem transfert num.*17.

18 *Lis finita dicitur per rem iudicatam.*

19 *Ordinarius tenetur exequi ſententiam dele-gati requiſitus,atque ita iudex laycus.*

*Poteſtque in id compelli num.*20. *etiam cen-ſuris num.* 44.

Quamuis iniuſta fuerit ſententia num. 21. *& num.*41.

22 *Iudices layci poſſunt cognoſcere de iuſtitia ſententiarum, ante quam brachium im-pertiantur eccleſiaſticis.*

Verum ſententia hæc improbatur num. 40. *&* 41.

23 *Sententia iudicis ſemper rationabiliter pro-lata præſumitur.*

*Præſertim pro ſententia Sacræ Romanæ Rotæ num.*24.

Propter Auditorum peritiam.

25 *Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum Mater eſt,& Magiſtra.*

26 *Iudices layci incompetentes ſunt, qui de ſpiritualibus iudicent.*

*Tantoque minus de Romana Eccleſia iudi-cabunt n.*27.

28 *Eccleſiam Romanam extrà neque ſalus eſt, neque remiſſio peccatorum.*

*Illa de omnibus iudicat, & à nemine iudi-catur,num.*29.

29 *Prima ſedes à nemine iudicatur.*

30 *Filii matrem diudicare non debent; neque eius turpitudinem reuelare.*

31 *Locus Leuit.*18.6. *expenditur litteraliter, & Tropologicè num.*33.

32 *Ruben primogenitus Iacob maledictus, quia cubile patris aſcendit.*

33 *Canaam, quòd patris ſui Noè verenda re-uelaſſet maledictione feritur.*

34 *Peccatum eſt laycum de Eccleſia iudicare, & filium matrem,& reum iudicem.*

Eccleſia Mater noſtra eſt.

35 *Iudices inferiores iudicare coguntur pro vt Neapolitanum Conſilium iudicauit.*

36 *Conſiliarii Regii, Regis ſub nomine ſenten-tias proferunt.*

37 *Rotæ Romanæ ſententiam alii iudices ſequi tenentur.*

38 *Auditores ſacræ Rotæ Papæ Cappellani sũt, eiuſq.delegati et ſub nomine Papæ iudicãt.*

39 *Factum à Delegato à Papa, dicitur ab ipſo Papa factum.*

40 *Iu-*

40 *Iudex poteſt pauliſper ſuperſedere ne exequatur mandatum Papæ, donec certiorē eum reddat de ſubreptione.*

42 *Iudices inferiores de maioribus iudicare abſonum eſt.*

43 Laycalis *autoritas ab Eccleſiaſtica pendet.*

44 *Tex. in can. Adminiſtratores. 23. queſt. 5. expenditur, an ſit ſententia lata, vel ferenda.*

45 *Iudex laycus iudicium eludere eccleſiæ haud poteſt.*

46 Ex*equatur regium vt concedatur decretis Romanę Curiæ, cognoſcunt laici, an præiudicium fiat Regiæ Maeſtati.*

47 *Iuſtitia nemini petenti deneganda; neque iuſta petenti.*

48 *Patronus prohibito præſentare poteſt, cum beneficium iuris patronatus vacat, modo dignum præſentet.*

49 *Patronatus, ſi nullum ei infertur præiudiciū quoad ius præſentandi, non poteſt conqueri de alio.*

50 *Penſio ſi imponatur ſuper beneficio iuris patronatus laycorum, patronorum aſſenſus non eſt neceſſarius.*

Et quid in Epiſcopo? num. 51.

52 *Romanus Pontifex abſolutam habet poteſtatem ſuper beneficijs, iiſque, quæ de Chriſti patrimonio ſunt.*

53 *Penſio antiqua extinguitur & noua conſtituitur, cum illa de perſona in perſonam transfertur.*

Declara quo ad perſonam, non quo ad ſubſtantiam num. 54. & n. 56.

55 *Effectus à cauſa non degenerat.*

57 *Penſionis reſeruationi conſentiens, & pro ſe, & ſucceſſoribus in beneficio, conſentit.*

58 *Sententiæ exequi debent iudicio completo.*

59 *Omnium rerum viciſſitudo eſt, illuſtratur.*

60 *Circulus res ſunt mortalium.*

ARGVMENTVM.

Poſſint ne iurè, nec iniuria iudices layci Reggium denegare beneplacitum, ſiue exequatur petentibus illud, eò prętextu dumtaxant, quòd uelint de iuſtitia cognoſcere ſententiarum à Romana Curia latarum, ſuper quarum exequutione beneplacitum petitur? Et num patroni non accedente conſenſu ſuper beneficio de iure patrouatus laicorum penſio imponi poſſit? Quidue ſi penſio de una in aliam fuerit translata perſonam, num nouus requiratur conſenſus? non inutilis Reſponſio.

RESPONSIO XXXXI.

NVlla cùm intercedat difficultas,
quin Regium beneplacitum, ſiue
exequatur præſtari debeat ſuper
exequutione ſententiarum per Sa-
cram Romanam Rotam latarum pro Do-
mino Camillo Venantio Penſionario, &
pro eo iam defuncto, pro Archiconfrater-
nitate S. Hieronymi de charitate Almæ
Vrbis, contrà, & aduerſus D. Vincentium
Pignatellum beneficiarium, & Titularem
beneficii de iure patronatus laicorum ſub
inuocatione Sancti Petri ad Curtim Saler-
1 nitanæ diœceſis. Concedi vtique illud de-
bet per iudicem, quod iurè denegari mini-
me poteſt. *tex. in capit. licet quibuſdam 18. §.*
Quo circa nouerint de regularib. Nouerint vni-
,, *uerſi* (Innocentius Papa III. ibi loquitur) *ſe*
,, *ad concedendam licentiam tranſeundi taliter*
,, *poſtulantibus de iure teneri: Quia ſicut ſubditus*
,, *à Prælato cum humilitate, & puritate debet*
,, *tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obe-*
,, *dientiæ contemnere videatur; ſic profectò Præla-*
,, *tus ſubdito ſine difficultate, & prauitate aliqua*
,, *debet tranſeundi licentiam indulgere.* his In-
2 nocent. Alioquin iniuſtè agit Iudex, qui
id denegat, quod iuſtè concedi, atque per-
mitti debet. argumento *tex. in l. 1. §. fin.* ibi;
,, Nec eſt hoc beneficium, (Vlpianus ibi lo-
,, quitur) ſed iniuria, ſi quis fortè non impe-
,, trauit. *ff. de aqua quotid. & æſtiua.*
3 Vnde Cleobolus, vnus ex Septem Grę-
ciæ ſapientibus, dixit; *Iuſtè iudica.* quod
priùs (*Leuit. 19. 15.*) Dominus Moſi præce-
perat: *iuſtè iudica proximo tuo.* & fortaſſe à
dicto libro Cleobolus accepit; vel naturali
illuſtratus lumine dixit, Philoſophiæ præ-
ceptis informatus.
4 Quia profectò ſicuti iuſtitia exigit, vt
cuique, quod ſuum eſt, reddatur. *l. iuſtitia*
10. ff. de iuſtit. & iur. §. 1. inſtitutionibus eod.
cap.

ſententiarum à Sacra Rota Romana latarum, atque ab Eccleſia Romana, quę omnium Mater eſt, & Magiſtra? cap. fin. §. fin. de foro compet. extrauag. S. Romana 3. de elect. inter comunes. cap. 2. ad fin. de ſum. Trinit. & fide catholica l. fin. C. eod. tit. can. non licet 1. 12. diſt. extrauagant. 1. de maior. & obed. inter comunes Sacrum Trid. Concil. ſeſſ. 7. can. 3. de baptiſmo, & ſeſſ. 14 cap. 3. circa fin. de ſacram. extrema vnction. ſeſſ. 22. cap. 8. de ſacrific. miſſa, & ſeſſ. 25. in decreto de delectu ciborum. nos reſponſ. 14. num. 16. par. 1.

26 Cum incompetentes omninò ſint iudices layci, qui de ſpiritualibus cognoſcant cap. 2. de iudic. Conar. practicar. reſolut. cap. 35. num. 1. in 2. concluſ. verſ. verum ſi diligenter.

27 Vt multominus ipſi de omnium matre iudicare valeant. Quis enim tantæ ſuperbię faſtigio tumidus erit, vt regalem ſenſum contemnat? Imperator loquitur in l. fin. C. de legibus. Vt S. Romanæ Eccleſiæ ſenſũ cō-
28 temnat? (dicimus nos) Extra quam nec ſalus eſt, nec remiſsio peccatorum, ſecundũ verba Bonifacij VIII. in dicta extrauaganti. vnam ſanctam 1. in princip. de maiorit. & obed
29 Quæ de omnibus iudicat, & à nemine iudicatur, quia prima ſedes eſt. can. ſi Papa 6. 40. diſt. can cuncta per mũdum 17. & 18. 9. q. 4. Et filij matrem diſcernant, eiuſque turpitudinem reuelare, atque diſcooperire au-
31 deant? Porrò præceptum Domini eſt leuit.
,, 18. 7. Turpitudinem patris tui, (dicentis) & tur-
,, pitudinem matris tuæ, non diſcooperies. mater
,, tua eſt. non reuelabis turpitudinem eius. Quia neque matrimonij prætextu, matrem ſuam cognoſcere quis carnaliter poteſt, cùm ſit hoc diſcooperire turpitudinem matris, atq. proinde iure prohibitum, & natura ipſa ab hoc abhorreſcat facinore, vt Dionyſ. Carthuſ. Alphonſus Toſtatus Epiſcopus Abulen. & Emanuel Sà in eund. locum & Gloſſ. Ordin. explicāt.
32 Vnde maledicto ſuppoſuit Ruben primogenitum ſuum Iacob, quòd inceſto vio-
,, laſſet eius cubile, dicens. Geneſ. 49. 4. Effuſus
,, es ſicut aqua, non creſcas, quia aſcendiſti cubile
,, patris tui, & maculaſti ſtratum eius. Canaan quoque maledictione feritur, quòd patris ſui Noe verenda reuelaſſet. Geneſ. 9. 22. &
33 25. Reuelabit itaque turpitudinem matris (vt ad tropologiam litteram, ſecundũ Gloſſ. ibid. redducamus) qui ipſius facta cognoſcere, ac perſcutari temerè audebit, vnde ma-
34 ledicto iurè ferietur. Neque enim leue putandum eſt, ſi filius matrem diiudicare voluerit. Eccleſia nempè mater noſtra eſt, vt Gloſſ. inquit in can. recurrat nunc animus. 2. §. omnes enim peperit, verbo ſocietate. 32. q. 4. & reus iudicem capite damnare, vt S. Ambroſius lib. 3. de virginib. poſt initium de S. Ioanne Baptiſta Domini Præcurſore ab impijſsimo Rege Herode capitis damnato, loquitur,
,, dicens: A reis in iudicem capitalis ſceleris pœ-
,, na conuertitur.

35 Et planè ſi iure, nec ſanè iniuria coguntur inferiores iudices ita in cauſis iudicare, ſicuti Sacrum Neapolitanum Conſilium
36 iudicauit; quod Regij Conſiliarij, qui in illo iudices aſſident: Regiæ Maieſtatis ſub nomine ſententias ferant. Proauus meus Maranta in ſpeculo 6. p. de appellat. n. 252. Afflict. deciſ. 169. n. 9. in fin. & deciſ. 190. n. 7. in fin. Vincent. de Franch. deciſ. 81. n. 2. & deciſ. 90. n. 5. Minadous deciſ. 39. n. 8. nos d. reſpõſ. 14. n. 12. & 13.
37 Cur non magis (Aedepol) cogentur, ac tenebuntur layci iudices ita iudicare, atque
38 ſententiam ſequi Sacræ Romanæ Rotæ? Cùm eius auditores viri doctiſſimi, ac pietate præditi, Sanctiſsimi D. Papæ Cappellani ſint, atque eius Delegati, & ſub nomine iudicent Summi Dei Optimi, terque maximi, vices in terris gerentis Romani Ponti-
39 ficis? At factum Delegati à Papa, ab ipſomet Papa factum cenſetur, vt dixit Rota in Auerſana fructuum 18. Iunij 1607. coram Damaſcena deciſ. 155. n. 3. in fin. per Farinacc. ad calcem 1. tom. conſil. Et nos in Apologetico pro Eccleſia noſtra Iuuenacen contra Archipresbyterum Terræ Terlitij noſtræ Iuuenacen diocæſis n. 110. & 111.

40 Neque vllo modo permiſſum videtur per Doctores, de ſententijs iudicare Sacræ Romanæ Curiæ laycos iudices. Quamuis enim ſi preces quandoque in apoſtolicis diplomatibus veritate niti minimè dignoſcantur, poſſint paululum ſubſiſtere iudices, vt Summum Pontificem certiorem reddant; Nullo tamen pacto permittitur, quòd de illis iudicent, neque de Pontificis poteſtate: quod abſurdum omninò eſt, & inauditum, atque ſacrilegiũ; quod ex Driedono viro doctiſsimo, ſacræ theologiæ magiſtro lib. 1. de libertate Chriſtiana, ſequitur doctiſſimus, & ipſe præſul Didacus Couarr. d. cap. 25. pract. quæſt. n. 4. verſ. ſic etiam in his Regnis, & cum Petrus Foller. in d. conſtitut. poſt mundi machinam n. 103. parum ab Aduerſarijs expenſus, & ſi pro ſe ipſis allatus, & nos reſponſ. 24. n. 115. & 116. p. 1.

41 Neque verum aduerſariorum aſſumptũ dignoſcitur: poſſe iudices laycos de iuſtitia cognoſcere ſententiarum eccleſiaſticorum iudicum, priuſquam illis brachium requi-
42 ſiti impertiti fuerint; quin magis omninò abſonum æſtimatur, inferiores de maioribus iudicium ferre. ad tex. in d. extrauag. vnã
43 ſanctam de maioritat. & obed. quãdo gladius ſub gladio eſt, & laycalis auctoritas ab Eccleſiæ auctoritate pendeat, vt ibidem Summus Pontifex Bonifacius VIII. perpendit

44 Neq. verum eſſet, poſſe iudicem eccleſiaſticum reluctantem laycum iudicem cenſurarum mucrone ferire, atque ita brachium ei ſeculare præſtare cap. 2. §. per temporalem de maledic. vbi Doctor. cap. 1. vbi etiam Doctor. potiſsimum Abb. n. 11. 12. & ſeq. de offic.

Digitized by Google

offic.ordin.d.cap.ſignificaſti.7.& cap.in litteris
45 *9.de offic. delegat.* & dicto *can. adminiſtrato-*
,, *res.*vbi *Gloſſ.fin* dicens: *videtur ergò quod ipſo*
,, *iure ſit excommunicatus,qui non facit iuſtitiam*
clerico; & ſequuntur alij apud *Arcbid. ibid.*
quamuis non nulli, ferendæ excommuni-
cationis ſententiam eſſe velint, *apud eund.*
& Turrecrem ibid. At priorem ſententiam
admittit *Cardinalis Tolet. Inſtruct. ſacerdot.*
lib 1.cap 37.n.1.in 1.excommunicat. Poſſetque
pro libito laycus Iudex iudicium eludere
eccleſiaſticum; quod planè perexoſum æſti
matur; proſequiturque dictus *Ioan de ſegura*
*Dauolos d par.2. cap 13. per totum,*potiſsimũ
n.32.& 33.& ſeq.& Couar.d.cap.10. pract. n.
5.& pluribus relatis proſequitur *Petrus Ma*
neta de conſeruatorib iudic.d.cap.8.q:10.n.261.
*Pater Diana d reſol.*108.

Neque id nunc agitur, iuſtè nec ne ſint
Sacræ Romanæ Rotæ pro Camillo contra
Vincentium datæ ſententiæ; ſed hoc vnum
petitur, vt mãdato exequutiuo ſententiarũ
latarum regium exequatur, ſiue benepla-
46 citum, permittatur; in quo nulla alia in-
tercedit cauſæ cognitio, niſi dumtaxat per-
pendant ij ad quos ſpectat; fiat necne prę-
iudicium Regiæ Maieſtati, eiuſque ſubie-
ctis in iuriſdictione, vel patrimonialibus
Regis; quod ipſemet *Follerius d. conſtitut. 1.*
*poſt mundi machinam d n.*103. pro nobis ad-
uertit, quod nõ perpendere Aduerſarij.

Nullum verò hic in facto hoc, neque
Maieſtati Regiæ, neque ſubiectorum ei
præiudicium infertur. Non ſanę Regi, quia
nulla ei, eiuſque iuriſdictioni Regali iniu-
ria fit, neque de ea agitur. Non ſubiectis,
quia nullum eis infertur grauamen, neque
de rebus agitur laycorum, ſed inter eccle-
ſiaſticas perſonas, inter titularem, & pen-
47 ſionarium lis fuit. Nullũ itaque (Regiũ
,, denegandi exequatur) Ius ſupereſt aliud.
Annnuendum propterea iuſta petenti, ne-
que iuſtitia neganda.*cap. inter quatuor. 8. in*
finalib. verbis de maiorit. & obed.extrà.

Neque vllum peræquè Domini Mar-
chionis Paglietæ Germani D. Vincentij in-
tereſſe detegitur. Non enim nunc agitur de
iure ipſo patronatus, & præſentandi, quod
integrum perſeuerat ei in ſingulis præſen-
48 tationibus, cum caſus euenerit præſentan-
di, vt pro libito, quem maluerit, præſenta-
,, re valeat, modo dignum. *cap. quoniam 3 §.*
,, *præſenti* ibi: qui maioribus iuuantur meri-
,, tis.*vbi Gloſſ.de iure patronat.& cap.conſultatio-*
nibus 19 eod.

49 Neque intereſſe vllum ſe item offert
Maieſtatis Regiæ. Liberum nempè mane-
bit eidem arbitrium præſentandi, quem vo-
luerit, eiuſque ſalua iura ſemper erunt; ſi
ob lineam finitam deuoluatur ad eam ius
patronatus, & præſentandi; quod perpendit
Innocentius Papa III. in *cap. poſtulaſti,*
*30.de iure patronat.*ſequentibus loquens. *Ad*
,, *quod breuiter reſpondemus, quod per intitula-*
,, *tionem huiuſmodi nullum patronis præiudicium*
,, *generatur quin poſſint alios ad illas Eccleſias. cũ*
,, *vacauerint, præſentare.* his Innocen. III. &
ibid. abunde *Gloſſ.* & ſequitur *Gigas de pen-*
ſionib.q.23.n.10.& 11 tom.17. par.1.tract. Co-
uar.pract,quæſt.cap.36.q.1.n.10.

50 Neque præterea patroni exquiritur con-
ſenſus cùm ſuper Beneficio iuriſpatrona-
tus laycorum penſio conſtituitur annua ad
vitam penſionarii; modo titularis aſſenſus
accedat, cui vni per penſionis reſeruatio-
nem ex fructibus ſoluendæ beneficii, præ-
iudicium ingeneratur; non æquè vero pa-
trono; cuius primarium præiudicium; eſſet,
ſi præſentandi ius eidem retineretur, com-
primereturq. vt cõtentus eſſe debeat, quod
exceptum, ac ſaluum, integrumque ius ſuũ
præſentandi in ſingulis vacationibus ma-
neat ei; quod perpendit optimè *Gigas de*
penſionib d.q 23.n 9.& ſeq.Couar.d.cap.36. n.
10.q.1. Pater Fernand. à Caſtro Palao in opere
morali p.2.tract.13. de benefic. eccleſiaſt. diſput.
1.punct.11 n.7 8.& 9 neque ipſe contra nos
51 eſt, cùm negatiuam ſequitur; loquitur
enim de Epiſcopo, an .ſ. poſsit ex cauſa ſu-
per beneficio iuris patronatus laycorum
penſionem alteri, (patroni non requiſito
conſenſu) reſeruare? & licet negatiuam
amplectatur, abſoluiè tamen admittit in
52 Summo Romano Pontifice; ob abſolutã,
quam in beneficiis omnibus eccleſiaſticis,
ac ſuper toto Chriſti patrimonio obtinet
poteſtatem.*cap propoſuit.4.de conceſſion. præ-*
ben cap licet 2.cap. ſtatutum.3.cap. ſi a ſede 31.
de præbend.in 6. element.1.§ fin. in fin. vt lite
pend. cap.2. de iure patronat. Rota apud Card.
Manticam deciſ.76 n.2.Nauar de indulg.notab.
29.Gratian.Forenſ par 5.cap 992. n.14 Clem.
paſtoralis 2.in fin de re iudic.Rota in recent par.
2.tom.1.deciſ.11.ſub n.7.

Quod autem, in hac noſtri facti ſpecie,
titularis tunc temporis acceſſerit conſen-
ſus in penſionis reſeruatione, cùm illa Illu-
ſtriſsimo Archiepiſcopo Sanuitali ſuper
hoc beneficio S. Petri ad Currim reſeruata
fuit per Dominum Diomedem Caracciolum;
in fauorem cuius reſignauit Archie-
piſcopatum Baren, nec Aduerſarii ipſi infi-
cias eunt, verùm ſpontè fatentur. In diffi-
cultatem verò vertunt, non acceſsiſſe titu-
laris huius aſſenſum in translatione facta
penſionis per dictum Archiepiſcopum Sã-
uitalem ad fauorem præfati Camilli Ve-
53 nantii. Videtur proinde antiqua penſio
extincta, ac noua conſtituta, vt noua dica-
tur penſio.*Gigas de penſ. q.74. n 1. & q.88 n.*
8.Garſias de benefic.p.1.cap.5.n.255.Rota apud
ſ memor.Gregor.XV.deciſ.18.n.4. Nouus præ-
terea exquirebatur Beneficiarii conſenſus.
54 Et ſi profectò, quoad perſonas extincta
videa-

Digitized by Google

vid eatur antiqua penſio, ac noua conſtitu-
ta ceuſeatur, mutata primeua perſona: Quò
ad ſubſtantiam tamen, & originem, ſiue in
cauſa, & actu primo eadem omnimodo eſt
penſio; & ſi in actu ſecundo, & exercitio,
55 ſiue in effectu diuerſa cenſeatur. At effe-
ctus à cauſa non degenerat, vt diximus *re-*
56 *ſponſ.24.n.93.& 94.p.1.* dicitur verò noua
penſio quoad effectum, vt ſciatur quis nā
exigere in poſterum penſionem debeat, &
cuius per mortem vacet. vt dictum fuit in
vna *Carpentoratten penſionis* 29. *Maii* 1602.
coram Laucellotto, quam refert *Garſ. d.par.1.*
cap.5.num.256.ex Vitalino in Clement.1. §. ea-
dem n.2.de ſupplenda negligent.prælalor. & ſe-
quuta fuit *Rota in Romana penſionis extrà Ro-*
tam 19 *Iunii* 1615.*coram Buratto par.2.tom.2.*
in recent.item deciſ.732.n.1. & par.1. tom.1. in
recent.item deciſ.327.nu.4. & 5.cum ſeq. quæ
eſt eadem Carpentoratten coram Laucel-
lott. quam ex parte duntaxat retulit *Garſias*,
ſequiturque *Beltramin. addens ad dictam de-*
ciſ.18.Sanctiß.Gregor.XV.n.11. littera B.
57 Haud igitur nouus exquirebatur con-
ſenſus. Quia profectò quando in penſionē
conſenſum dedit Caracciolus pro Sanui-
tali, nedum pro ſe dumtaxat aſſenſum pręſ-
ſtitit, ſed pro ſucceſſoribus in beneficio, vt
poſt Lutteriū de re beneficiaria *lib.1.q.39.*
nu.101. ſequitur *Barboſ.in praxi exigēdi pēſio-*
nes q.2.n.45. Neq. demū huiuſcemodi obie-
ctio ad rem præſentem facit. Erat enim id
in Sacra Rota deducendum, (ſi deductum
minimè fuit,) cùm lis in cauſa principali
agebatur ad translationem infringendam
reſeruatæ penſionis pro Camillo Venan-
tio, pro quo ſententiæ fuere contra D. Vin-
58 centium Titularem. Nunc verò nil tale
agitur completo iam iudicio per ſenten-
tias, quæ exequi debent. *Rota apud Card. Ca-*
ualer. deciſ.495. n.1. & per tot. Vnde ſuper
mandato exequutiuo per Sacram Rotam
relaxato aduerſus dictum D. Vincentium
pro regio exequatur obtinendo inſtatur; vt
cognito per iudices laycos, nullum fieri
præiudicium, vel Regiæ Maieſtati, vel eius
ſubiectis, denegare illud haud poſſint quin
annuant; iuxtà in ſuperioribus tradita per
Follerium, & alios. Atque ex his, quæ ſa-
niori, puriorique iudicio, limæque luben-
tes ſubiicimus, ita reſpondendum cenſui-
mus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Fuit tendem impertitum per iudices Regiū
exequatur, atq. Sacræ Rotæ ſententiæ exe-
quutioni demandatæ aduerſus dictum D.
Vincentium. Non minimi igitur ex re erit
legentiū, cùm ſimilis caſus euenerit, quod
accidere facile poterit, cùm viciſsitudini
res omues humanæ ſubiectę ſint, neque
quid ſtabile in eis, ſed orbitæ reuolutioni
ſuppoſitæ. *Omnium enim rerum viciſſitudo eſt:*
59 vt Terētius in Eunucho dixit, atque Euri-
pides in Ione.
„ *Eiuſmodi mortalium*
„ *Sunt res, vt in eodem nihil duret ſtatu.*
& Homerus
„ *Nunc his, nunc illis contingit vincere.*
& ex Grecis alter
„ *Varias vices res obtinent mortalium.*
celebraturque apud eoſdem hoc dictum
60 *Circulus res mortalium ſunt: Fortuna verſante*
„ *rotam.* vt reuertantur proinde, earumque
omnium viciſsitudo ſit.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtitui is debet, qui maiora patronorum ob-tinet ſuffragia.*

2 *Maior pars vnius ſtipitis, minorem abſor-bet eiuſdem.*

Quia in ſtirpes ſuccedunt, non in capita n.3.

4 *Derogationem obtinens pro medietate, ſe ab illa præſentatum fuiſſe docere debebit.*

Alioquin effectum non ſortitur n.27.

5 *Gratia Pontificis iuſtificata, exequutionem meretur.*

Et iuſtificari debet n.50.in fin.

6 *Manuteneri is debet in poſſeſſione, qui ante-riorem illam, habet tempore præſertim motæ litis.*

7 *Poſſeſſio facti eſt, nec præſumitur.*

Poſterior turbatiua dicitur, atq. attentata n.8.

Vnde nec manutenibilis.n.9.

Ratio affertur n.10.

10 *Poſſidere eandem rem eodem modo, & tem-pore, duo ſimul, & in ſolidum haud poſ-ſunt. & n.28.*

11 *Iudex non ritè, neque rectè procedens, ſpo-liare dicitur. non priuat proinde aduerſa-rium ſua poſſeſſione, quia partis factum æſtimatur.*

Quamuis eſſet delegatus Principis.n.12.

13 *Exequutor cum clauſula (vocatis vocandis) mixtus dicitur non merus.*

Vnde ab eius datur ſententia appellatio, ratio affertur n.13.

15 *Delegatus ſententiam ſuam mutare haud poteſt.*

Præſertim diffinitiuam n.16.

Quamuis ordinarius.

17 *Gratia ſubreptitia dicitur, ſi non meminit ſententia pro aduerſario data.*

Vnde proceſſus inde ſequutus, æſtimatur nul-lus. num.18.

Præſertim ſi ſententia in iudicatum tranſierat. num. 19.

20 *Sententia, à qua non fuit appellatum, in iudicatum tranſit.*

Vel ſi poſt tempora appellatum fuerit. n. 21.

Vel ſi appellationē proſequutus non fuit. n. 22.

Quia deſerta habetur.

23 *Negligens ſibi imputare debet dammum, quod inde euergit.*

24 *Beneſicium impetrans quod non vacat, ſaltim de facto, nulliter impetrat.*

Neq. delegatus gratiam exequi poteſt, quia iuriſdictionem minimè ſortitur. n. 25.

26 *Poſsidet iuſtè, qui prætore authore poſſidet.*

29 *Gratiam fuſſe inſtificatã ex actis probari debet, nõ ex ſola iudicis delegati aſſertione.*

Cui in hoc non creditur. n. 30.

31 *Epiſcopo aſſerenti ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ interueſſiſſe, nõ creditur. niſi ex actis conſtet.*

32 *Ius præſentandi ad hæredes tranſit, qui verè hæredes ſint.*

33 *Iudex nõ niſi petenti officium ſuum impertitur.*

34 *Decretũ in petitorio nõ afficit non citatum.*

Ratio aſſertur. n. 35.

Quamuis à Principe latum. n. 36.

25 *Negotiorum merita partium aſſertione panduntur.*

37 *Decretum Iudicis non afficit, ſi de mandato procuratoris non conſtet ex actis, vel cum falſo procuratore factum n. 39.*

38 *Procuratoris mandatum ad vnum actum, non extenditur ad alium.*

40 *Præſentatio ſufficit ſi facta fuerit ab exiſtentibus in poſſeſsione, vel quaſi.*

41 *Petitorium nihil comune cum poſſeſſorio habet.*

42 *Poſſeſſionē non citati turbare quis nõ poteſt.*

43 *Poſſeſſio iuris præſentandi, in hæredem non tranſit, niſi apprahendatur.*

44 *Præſentatio fructus eſt iuris patronatus.*

Et per ipsã præſentationem conſumitur.

45 *Præſentatio ſequuta inſtitutione actus præfectus dicitur.*

46 *Præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione, inſtitututus non amonetur, quamuis poſtmodum ius patronatus ab eo euincatur.*

Ratio aſſertur. n: 47.

58 *Præſentato inſtituto, quamuis alter derogationem, vel gratiam beneficij obtineat, nihil tamen proficit.*

49 *Patronus, qui alium non patronum ad præſentandum admittit, ſibi præiudicat.*

Etiã ſi præſentatio effectũ non ſortiatur. n. 50.

51 *Duobus exiſtentibus paribus in gratia, is, obtinet, qui primo gratiam ſuam exequutori præſentauerit. & n. 56.*

52 *Otium, & ignauia fures ſunt temporis.*

53 *Prouerbium. Serò ſapiunt Phryges.*

54 *Euentus ſtultorum magiſter eſt.*

55 *Adagium. Malo accepto ſtultus ſapit.*

57 *Peregrini ſumus. hoc cogitandum ſedulò.*

58 *Factum cuiuſdam Monachi narratur, qui mortem ſibi prauidit.*

59 *Mortui nos alloquuntur, vt meminerimus mori.*

60 *Nouiſſimorum memoria habenda.*

ARGVMENTVM.

Mandatum de manutenendo datur exiſtenti in poſſeſſione de tempore motę litis. & anterior poſſeſſor manutenendus eſt. Habens gratiam cum derogatione pro medietate patronorum, quid præſtare debeat? Maior pars pręſentantium ex uno ſtipite minorem abſorbet. Delegatus latam ſententiam, neq; decretum reuocare poterit. Quid ſi duo fuerint pares in eadem gratia? Qui primo præſentauit ſuam gratiam potiora obtinet. pluraque in materia iuris patronatus. Iudex qui nec iure, neque rectè poceſſit, poſſeſsione alterum non priuat.

RESPONSIO XXXXII.

MAnutenendum eſſe D. Cæſarem de Franco in ſua poſſeſſione Beneficij ſub inuocatione ſanctiſſimæ Annuntiatæ in loco Orræ Auerſanen dioeceſis de iure patronatus laycorum aduerſus D. Maurum Mutionũ Terræ Cayuani Auerſanen quoq. diœceſis, Vi Delegationis Apoſtolicæ per ſanctiſſimum D. N. Vrbanum Papa VIII. reuocatis poſtmodum omnibus nulliter, attentatèque factis per Dominum

Vica-

Vicarium Auerſanum, iurè nec planè iniquè
me feciſſe,ac iudicaſſe,ex ſequentibus oſtendi.
Et certè, cùm D. Cæſar præfatus Bullas
Apoſtolicas eum derogatione pro medietate
obtinuiſſet, illiſque eſſet adiecta clauſula
(*appellatione remota*,) eas coram Vicario Ge-
nerali Auerſano executore Apoſtolico præ-
ſentauit. Quo coram in iuſtificandis narratis
per eum,ſe præſentatum docuit à D. Anna
Piſano eius Matre, atque per præſentatio-
nem,ne dùm ſe à medietate compatronorum
præſentatum, verùm,& vltra illam, per qua-
1 tuor alias voces medietatis alterius.Maiorem
itaque compatronorum pro ſe partem obti-
nebat. Inſtituendus proinde erat (fac pro al-
tera medietate derogationem nequaquam
haberet) *cap.3.5. præſenti. cap. conſultationibus
19. de iure patronat. can. monaſterium 30. vbi
Gloſſ. fin. & can. ſi plures. 23. cum Gloſſ. 1. 16.
q.7. cap. Eccleſia veſtra 48. vbi Gloſſ. verbo di-
rigebant de elect extrà cap ſi cui 23. de elect. in
6. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. par. 2. q. 8.
princip. art. 15. Ioſeph Ludouic. concluſ. 42. in
15. ampliat. fol. 97. Ruinus conſ. 50. num. 3. lib.
5. Mandoſ conſ 7. num 17. Didacus Spino in
ſpeculo teſtament. Gloſſ. 4. princip. de perſonis à
teſtatore nominatis num. 62. Caluaccan. deciſ.
11. num. 21. par. 3. Maceraten. variarum reſo-
lut. lib. 1. reſolut. 104. num. 1. Riccius rerum quo-
tidianar. quæ eſt 2. pars praxis reſolut. 173. n. 1.
Rota in recent par. 2. tom. 1. deciſ. 202. num. 1. &
deciſ. 146. num. 4. & apud Coccinum Decanum
deciſ. 464. num. 5. & apud Illuſtriſſimum Dura-
num Epiſcopum Vrgellen. deciſ. 125. num. 1. &
deciſ. 199 num. 1.*

Quod vero præſentatus ipſe fuiſſet à me-
dietate compatronorum pro vna parte, &
pro altera quatuor voces haberet;id facili de-
ducebatur negotio. Fuerat quippè ipſe præ-
ſentatus à D. Anna Piſano eius Matre. Hæc
vniuerſalis hæreſerat quondam V. I. D. Or-
landi Franchi eius Viri. Qui ceſſionem habe-
bat iuris præſentandi à Scipione Miccio ab
anno 1588. Hic & ipſe ab anno 1569. & ite-
rum anno 1575. ceſſionem obtinuerat à Ia-
cobo, Ioanne Baptiſta, & Scipione de Roſana
fratribus:atqueetiam ab Antonio de Lauren-
za de Roſana. eodemque modo ab Agnello,
Nicholao, Paulo, & Cæſare de Roſana. Ceſ-
ſionem confirmauerat Curia Epiſcopalis
Auerſana anno 1584. Quod in dubium mi-
nime reuocabatur, vtpute in facto fundamẽ-
tum habens ex ceſſionũ publicarũ ſcripturis.

Totum autem ius præſentandi à Franciſco
de Roſana originem trahebat. Oſtendebant
id apertiſsimè Bullæ per quondam Illuſtriſ-
ſimum Ioannem Paulum Epiſcopum Aue-
ſanen. ab anno 1491.

Franciſco tres fuere filij.
Vincentius, Ioanellus, & Paulus.
Ex Ioannello hanc lucem aſpiciunt:
Paſcharellus, Ioſue, & Bernardinus.

Sed Ioannellus, è medio iam ſublatis Pa-
ſcharello, & Ioſue, ius omne præſentandi à
Franciſco patre ipſe ſubiuit. qui eum filios
ſuſcepiſſet; Iacobum, Ioannem Baptiſtam, ac
Scipionem. Hi ius præſentandi ad eos ſpectans
in Scipionem Miccium tranſtulere ceſsione
facta. Sortitur igitur Miccius tertiam inte-
gram partem totius iuris præſentandi: ac cõ-
ſequenter Orlandus eius Ceſsionarius.

Paulus verò vnico Grabriele ex ſe relicto
filio, fatis ipſe conceſsit.

Gabriel ex Laurenza vxore duos ſuſcepit
liberos; Minicum, & Antonium.

Antonius portionem iuris præſentandi ad
ſe ſpectantem Miccio cedit. Sortitur propte-
rea hic huius ex perſona alterius tertiæ partis
medietatem. Habet proinde totius præſentã-
di iuris integram medietatem.

Minicus autem plurium filiorum fit Pater,
Generat quippe hic Agnellum, Nicholaũ:
Paulum, Cæſarem, Gabrielem, & Bartholo-
mæum.

Agnellus, Nicholaus, Paulus, & Cæſar, Ius,
quod ipſis præſentandi erat Miccio cedunt.
Habet ea propter hic ex hac altera medieta-
te quatuor voces. Ni iurè, neque illiberaliter
aſſerere voluerimus, & totam hanc partem.
2 Cùm minor pars duorum Gabrielis, & Bar-
tholomæi, abſorbeatur à maiori parte qua-
tuor aliorum fratrum, qui in Miccium ius
transfundere præſentandi. In ſtirpes hi nam-
que omnes Minico patri (qui primus funda-
tor haud erat) ſucceſſere: pro vna proinde vo-
ce omnes computabuntur. *Clement. plures 2.*
» *vbi Imol. num. 7. de iure patronat. l. quod maior*
» *19. ff. ad municipales. Quod maior pars Curiæ*
» *effecit,* (Sceuola ibi loquitur) *pro eo habetur,*
» *ac ſi omnes egerint & cap. ſicui. 23. de elect. lib. 6.
Caſſador. deciſ. 2. de iure patronat. poſt Roccum,
& Lambert. eod. tract. Ruinus d. conſ. 50. num. 6.
& 7. lib. 5. Gonzal. ad regul 8. cancellar. Gloſſ.
45. n. 91. Genuẽſ. in praxi Curiæ Archiepiſcopa-
lis cap. 61. alias 63. num. 24. de probat. Iur. patro-
nat. Maceraten. d. reſolut. 104. num. 13. Rota in
recentiorib par. 2. deciſ. 443. num. 4. & 5. & part.
2. diuerſor. deciſ. 117. n. 1. apud S. memor. Gregor.
XV. deciſ. 462. num. 3. & 4. vbi Beltramin addens
num. 23. apud Cardin. Caualer. deciſ. 21. num. 1.
& deciſ. 436. n. 1. & ſeq. & deciſ. 519. n. 2. 3. & 4.
& apud Duranum Epiſcopum Vrgellen. deciſ.
299. num. 8. & apud Coccinum Decanum deciſ.
464. num. 5. & num. 11. in fin. & deciſ. 212. n. 4.
& in Florentina iuris patronatus de Iamfigli-
ʒijs 14. Maij 1729. coram eodem Durano Epi-
ſcopo Vrgellen. deciſ. 385. num. 9. par. 5. diuerſo-
rum nouiſſimarum.*

4 Sat itaque fuit Franco, ſe à medietate pa-
tronorum præſentatum fuiſſe, docere, vt gra-
tia derogationis pro medietate iuſtificata di-
ci poſſet, quod per eum preſtandum fuerat
vt effectum ſortiri valeret. *cap. ſi proponente
42. de reſcript. cap. ſi motu proprio 23. de præ-*

bend.lib.6. Abb.per illum tex.in cap. quia circa, 6.num.3.in 2.notabili de conſanguinit.& affinitate. Rota deciſ.20.de præbend. in nouiſ.& apud ſ.memor.Gregor XV.deciſ.314.num.1.Maceraten variar.reſolutionum lib.1.reſolut.3.num.15. & 16.& d.reſolut.104 num.24.verſ.1. quod nō iuſtificauit. Rota in Vrgellen Canonicatus 21. Maij 1593. coram Eminentiſſimo Cardinali Blanchetto deciſ. 53. num 3.apud Marchesan. par.prima fol.472.& in recentiorib.par.1.tom. 2 deciſ 707.num.1. & apud Viuianum in praxi Iurispatronatus deciſ.84.num.1.& ſeq.& n.15. & deciſ.110.apud eundem & par.5.diuerſorum nouiſſimarum deciſ.285.num.4.

5 Exequi proinde debebat gratia per exequutorem Apoſtolicum. *ad tex. in cap. paſtoralis 28.§. quia verò in fin. de officio delegati.* vbi *Gloſſ. verbo tenetur*. Quia nimirum illa, iuſtificata, ob reuerentiam, quæ concedenti Summo Romano Pontifici debetur, exequutionem paratam obtinet, ad inſtar *l. final C. de edicto diui Adriani tollendo.cap ſi capitulo 5. vbi Gloſſ.verbo exequatur de præbend.in 6. Rota apud S.memor.Gregor.XV deciſ.221.num 2. & apud Coccinum Decanum deciſ.373.num. 2. apud Card.Caualer.deciſ 639.num. 1. & deciſ. 148.num.1.& deciſ.363.num.3.& in recentiorib.par.2.tom.2.deciſ.625.num. 2. & apud D. Andrea deciſ.91.num 2.in impreſſis per eum. & in Iacen Parochialis 27.Iunij 1603. corā Card. Pamphilio deciſ.28.num.1.apud Marcheſan.par. 2.fol.449.*

At fuit in poſſeſſionem indutus Francus Beneficiorum, vigore Gratiæ Apoſtolicæ cum
6 derogatione pro medietate, iam iuſtificatæ. Manuteneri proinde debet in poſſeſſione, qua reperitur, & de qua docet per immiſſionem ſubſequutam, & actus poſſeſſiuè factos. Præſertim de tempore motæ litis per Mutionium *l.1.ff.& C.vti poſſidet. §. retinendæ Inſtitutionib.de interdict. Rota apud S. memor. Gregor.XV.deciſ.160.& deciſ.323.num. 1. & apud Card.Manticam deciſ.227.num 1.& deciſ.272. num.2.& apud Coccinum deciſ. 26.num 1.& deciſ.366.num.1.& ſeq. & in collectis per Farinac.par.4.diuerſ.deciſ. 187. & in recentiorib. par.1.tom.1. deciſ.270. num. 1.& apud Card. Caualer.deciſ.42.num.1. & deciſ. 54. & deciſ. 130.& 182.ſub num.4.*

Neque obſtaculum faciet Mutioni poſſeſſio, quatenus quidem de illa docuiſſet, cum alias non præſumatur, quia facti eſt. *Rota*
„ *apud Card.Caualer.deciſ.429.num.1.cap.cum*
„ *noſtris 6.* ibi; quia talis poſſeſſio plus habet
„ facti, quam iuris. *de conceſſione præbendæ.*

Eſt quippè poſterior, turbatiua, & clande-
8 ſtina, atque tandem attentata; anteſertur propterea ei Franchi poſſeſſio antecedens. *cap. licet cauſam 9.§.ex præmiſſis autem vbi Doctor. & ſilu.num.9.verſ. ad iſtam tertiam cauſam deprobat.Doctor.in d.l.1.vti poſſidet.Bart.in l.ſi duo 2.nu.4.ff.vti poſſidet.Afflict.deciſ.324. n.8. Rota par.1.diuerſor. deciſ 27. num. 7. & deciſ. 802.num.1.& par.4.diuerſor.per Farinac.deciſ. 171.num.2.& apud S. memor.Gregor. XV. deciſ.6.num.3.& deciſ.9.num.5.& deciſ.40.nu.2. Maceraten variarum reſolut.lib.1 reſol.66.n.7. Rota in recentior.par.1 tom.1.deciſ.125.nu.4.*
9 vbi potiſſimum poſſeſſionis meminit attentatæ, quæ manutenibilis nequaquam eſt; neque impedimento eſſe poteſt, quin anterior manuteneatur. *Rota apud Coccinum deciſ.14. num.7. & deciſ.239. num. 1. & ſeq.apud Card.Caualer. deciſ. 267. num. 5. & deciſ.478.n.1.& 2.apud Verallum deciſ. 353.n. 2.par.2.apud Card. Manticā deciſ.72.n 5. apud eundem Coccin.Decanum deciſ 314 n.5.& deciſ.325.n.2. & deciſ.353. n.3. & apud Duranū*
10 *Epiſcopum Vrgellen.deciſ.4. n.7.* Etiam quidē ſi prima eſſet inſtrumentalis, & ſubſequens cum fructuum perceptione, apud *Gregor. XV deciſ.171.n.3.* vbi *Beltramin. n.3.* Ea ſanè, neque inadæquata ratione, quia eiuſdem rei, atque beneficij poſſeſsio apud duos eodem modo, & in ſolidum eſſe minimè poteſt. *d.cap. licet cauſam.9.§.ex præmiſſis de probat.*ex verbis Innocentij III. *Rota apud Card. Caualer.deciſ.48.in princ.& deciſ.150.*

Inſufficiens proinde, (quin ne tecnuntij quidem) Mutioni videbatur replicatio: fuiſſe ipſum decreto eiuſdem Domini Vicarii Delegati in poſſeſsionem immiſſum.

Nimirum, quòd neque decretum, neq. poſſeſsio ipſa (ſi verè Mutiano data fuit) Francum ſua anteriori poſſeſsione priuare,
11 ac ſpoliare potuit. Quia profectò, ni iudex ritè, rectèque proceſſerit, per ſuum factum, quod partis factum æſtimatur, Aduerſariū haud ſua priuat antecedenti poſſeſsione. *l.fin.C ſi per vim.vel alio modo l.fin. C. communicationes, vel epiſtol Aymon. conſ.18. n 8. Rota apud Verallum deciſ.112.par.1.& par.1.diuerſ. d.deciſ.270.n.2 Mariſcottus variar.reſolut. lib. 2.cap.6.n.7.Rota apud Card Caualer.deciſ.171. n 8.& deciſ 328.n.1.& 537.n.1.2.& ſeq.& deciſ.470.num.4.apud Coccinum deciſ.97.num. 1. apud ſaalts memor.Gregor XV.deciſ 198.nu. 2. deciſ.209.num.2.& deciſ. 336. & 362. num. 4. & in Romana vinea 28.Nouembris 1611.corā Card.Sacrato.deciſ.2.num.4. & in Romana vinea 28.Nouembris 1611. coram Card. Sacrato. deciſ.2.num.4 in impreſſis per Zacchiam ad Galleſium de obligat.Camer.Rota Maceraten. apud Marcum Antonium Thomati deciſ.15. num. 17. & deciſ. 16. num. 2.* Quamuis quidem exe-
12 quutor, & Delegatus fuerit Apoſtolicus. *Rota in recentiorib.par.1.tom.1.deciſ.270.nu.3. & par.2.tom.1.deciſ.147.num 4. & deciſ. 171. num.4.& deciſ.187.num.3.par. 4.diuerſor. per Farinacium. Mariſcottus d.cap.6.n. 3.*

Præterea fuerat poſſeſſio attentata, intra decē dies ad appellādū cōceſſos, data. Neq;
13 n. merus ille exequutor fuit, ſed mixtus, ob clauſulam (*vocatis vocandis.*) Debuit propte-

rea

rea in forma iudicii procedere, Franco, &
aliis intereſſe habentibus citatis, atque ab
eius ſententia appellatio dabatur, & ipſe
14 appellationi deferre tenebatur. Quia (Ae-
depol) non debet, qui in poſſeſsione repe-
ritur Beneficiũ, ita infirmi eſſe iudicii, vt ad
verbum mixti exequutoris ius ſuum dere-
linquat. vt Rota loquitur apud *Cardin. Se-
raphia. deciſ. 1045. n. 2. & ſeq. Rota etiam par. 1.
diuerſ. deciſ. 6. n. 1. & ſeq. & apud Cardin. Man-
ticam deciſ 324. n. 3. atque in recentiorib. p. 1. d.
deciſ. 225. n. 3. & apud s. memor. Gregor. XV. de-
ciſ. 91. n. 1. 2. 3. & 4. & deciſ. 251. n. 2. & deciſ.
339 na. 4. & deciſ. 413. vbi etiam Beltramin..
Garſias de benefic par. 6. tom. 1. cap. 2. n. 110. 111
& 112. & 118.* quo loco refert Rotæ quoq.
deciſionem in terminis in vna *Vercellen be-
neficij 17. Decembris 1593. coram Orano. idem
Garſias par. 9. cap. 4. n. 16. & 17.*
15 Cæterum iam antea ipſe Dominus Vica-
rius, etiam vti Apoſtolicus Delegatus pro
Franco ſententiam tulerat, eumque in poſ-
ſeſſionem induxerat: functus proinde ſuo
fuerat officio. Eius itaq. non erat amplius
datam ſententiam reuocare, ſiue benè, ſiue
malè pronunciaſſet. *tex. in l. Paulus reſpondit
42. & l. Iudex poſteaquam. 51. ff. de ſentent. &
re iudic. cap. cum ceſſante 60. vbi Abb in 2. no-
tab. n. 3. de appellat. cap. in litteris. 9. de offic. de-
legati. Gloſſ in l. quod iuſſit. 14 ff de ſentent. & re
iudic. Vantius de nullitate tit. de nullit. ex defe-
ctu iuriſd. n. 114 fol. mihi 92. Maceraten. variar.
reſolut. lib. 1. reſolut. 26. n. 12. & reſolut. 72. n. 3.
Rota apud ſ. memor. Greg. XV. deciſ 486. n. 8. idē
Vantius tit. coram quo poſsit, & debeat nullitas
proponi n. 3. fol. 14. Menſ Maranta in ſpeculo. 4.
par. in 5 diſtinct iudiciorum. an ſit iudicium or-
dinarium, vel delegatum, in 22. differentia n. 52.
verſ. quod autem reuocandum. Barboſa in col-
lect. ad dictam capit. in litteris 9. n. 3. de offic. de-
legati D. Franciſcus del Caſtillo ſiculus deciſ. 58
n. 1. p. 1. Riccius Epiſc. in praxi p. 1. reſol. 418. &
reſol. 572. in collect. p. 5. collect. 1474. verſ. 4. li-
mita in delegato. Afflict. deciſ 215. n. 3. verſ. nā ſpe
ciale eſt in Principe. Surd. cōſ. 288 n. 1. vol. 2.* qui
n. 20. declarat, hoc præſertim procedere in
tinitiua ſentẽtia, eſto etiam Ordinarius fue-
rit, quem ſequitur *del Caſtillo d. deciſ. 58. n. 2.*
Neque obſtabat Mutioni replicatio; pro-
ceſsiſſe dictum Vicarium vti Delegatum
ex nouis Bullis ſanctiſsimi, Derogationis
pro medietate.
Prӕterquam quod enim ex hoc magis,
magiſque Bullæ prędictæ ſubreptionis, ob-
17 reptioniſque vitio notantur (quòd obije-
cit Franchus.) Quia nimirum debuerat
Mutionus meminiſſe ſententiæ iam latę
pro Frãco, atq. ꝙ in poſſeſsionem immiſ-
ſus fuerat vi alterius Breuis Apoſtolici de-
rogationis pro medietate. *cap. inter dilectos.
6. vbi Gloſſ. verbo mentio de fide inſtrument. c.
cum noſtris 6. vbi Gloſſ. verbo falſi ſuggeſtionem
de conceſsione præbend. Felin. in cap. ſuper litte-
ris 20. in 7. regula. n. 14. de reſcriptis. Bellamera
deciſ. 4. de reſcript. Guido Papa conſ. 139 n. 1. Ro
18 ta apud Card. Cauàler. deciſ. 92. n. 2.* Vnde eſt,
quòd, ne dum litterę delegationis vitio in-
fectæ fuere; verum & proceſſus omnis inde
ſequutus eodem commaculatus vitio fuit.
*d. cap. cum noſtris. cum Gloſſ d. verbo falſi ſug-
geſtione Geminian. conſ. 117. in quæſtione ver-
tente inter Paulum. n. 12. Aymon. conſ. 68. n. 2.*
19 Potiſsimum verò quod ſententia ipſa
pro Franco ab Vicario Exequutore lata iu-
ſtificationis gratiæ derogationis pro me-
dietate, & immittendum eſſe in poſſeſsio-
nem, nullo præſertim legitimo exiſtente
contradictore, (neq. etiam ipſo Mutiono)
in iudicatũ tranſierat. Et quod ab ea appel-
20 latũ minimè fuerat. *c. Romana 3. § ſi verò de
appellationib. in 6. Authent. hodiè C. de appella-
tionib. Rota p. 2. in recẽtiorib. dec. 666. n. 1.* Et ꝙ,
quatenus appellaſſe Mutionus pretendat,
quãdo exequutor in poſſeſsionem Frãchũ
induxit; id tamen poſt tempora fuit ad ap-
pellandum indulta. vnde acquieſcentia in-
ducitur, neque appellatio proficit. *d. cap. Ro-
mana. 3 § ſi verò vbi frarc. n. 7. de appellationib.
in 6. Rota apud Card. Seraphia. deciſ. 422. n. 5. &
apud Coccinum deciſ. 456. num. 1. & 2. & apud
Card. Cauàler. deciſ. 516. n. 2. Hieronym. Mago-
22 gonius Rota Lucenſ. deciſ. 67. n. 3.* Tum etiam
quòd quatenus etiam legitimè appellaſſet
neque tamen illam proſecutus fuit, vnde
deſerta habetur, ac ſi minimè appellaſſet,
*cap. ab eo. 6. de appellat. in 6. clement. ſi appella-
tionem 6 eod. tit. l. fin. §. vltim. C. eod. tit. Caſſa-
dor. deciſ. 4. de appellat. Verallus deciſ. 31. & 32.
par. 1. Rota apud Creſcent. deciſ. 7. de ſent. & re
iudic. & deciſ. 2. de appellat. apud Card. Manti-
cam deciſ. 272. n. 7. & deciſ. 276. num. 1.* Neque
Mutionus ipſe per appellationis remedium
nunc venit; neque eo nititur, ſed nouæ gra-
tiæ per Bullas derogationis pro medietate;
23 vt ſibi imputare debeat, quòd negligens
fuerit, ſi venerit germanus eius, & per ſimi-
lem gratiam eum præuenerit, benedictio-
nemque eius præoccupauerit, (iuſtè qui-
dem, non fraudulenter) quamuis hoc ipſe
exiſtimet, iuxtà iudicium, quod de Iacob
Patriarcha, fecit, nec iuſtè, Eſau, qui primo-
genita ſua eidem vendiderat. *Geneſis 27. 36.*
ad *tex. in cap. ex parte 30. vbi Gloſſ. verbo incu-
ria de conſuetud. l. pupillus 24. §. fin. ff. quæ in
fraudem creditor. §. quorum inſtitut. in premio.
Rota apud Card. Manticam. deciſ. 49. n. 13. Nos
reſponſ. 2. n. 21. & reſponſ. 11. n. 8. par. 1.*
24 Nihilhominus tamen, neque poterat di-
ctus Vicarius, qui Frãcum in poſſeſsionem
induxerat ex ſimili gratia derogationis pro
medietate (iuſtificata illa iam per probatio-
nem, ſe ſaltim à medietate patronorum
(ſicuti à maiori parte etiam oſtendit) præ-
ſentatum fuiſſe, illaque iam exequuta;) à le-
gi-

Digitized by Google

gitima cum poſſeſsione remouere;in illãq.
Mutionum inducere, ex ratione ſatis fun-
damentali, quam affert Innocentius III.
Baſilenſi Epiſcopo, & Abbati Sanctæ Ma-
„ riæ ſcribens in *d.cap. cum noſtris. 6. de conceſ-*
„ *ſione prębend.Cum præpoſitura illa* (dicens) *non*
vacaret. ſaltim *de facto.* vt eodem textu ha-
betur,vbi *Gloß.* notabiliter ad rem noſtram
„ *verbo non vacaret,in fin.* dicens: *Sic poſſeſſio*
„ *non dicitur vacua, quam alter quocunque modo*
poſſidet,vel detinet. *tex.* quoque ſatis apertus
eiuſdem Innocentij III. Archidiacono Ri-
chemundiæ *in cap.poſt electionem.7. §. fin. de*
*conceſſione præbendæ.*ſequentibus decernen-
tis,ex ratione,quam affert, vt decernat: *Et*
„ *quod inſtitutione facta per ipſũ ſecũdũ iuris ordi-*
„ *nẽ minimè reprobata,Archidiaconatus nõ vacãs,*
„ *nõ potuit,nec debuit in aliũ transferri.* Non po-
tuit igitur Archidiaconatus non vacans in
alium tranſferri. *Rota apud Card. Canaler. de-*
ciſ.373.n.3. Non valuere proinde litteræ ſe-
cundæ per Mutionum extortæ, non facta
memoria de ijs, quæ acciderant, & quæ fa-
25 cta fuerunt pro Franco; vnde nullæ, atq.
inualidæ illæ fuere, nullamque iuriſdictio-
nẽ Delegato tribuere,quod aduertit quo-
que *Gloſſ. d. verbo non vacaret. in d. cap. cum*
noſtris.& ibid.Abb.n.7.13.& 20. At ſatis, ſu-
perque erat Frãco, ſe per exequutoris Apo-
ſtolici ſentẽtiam in poſſeſsionem Beneficij
26 inductum fuiſſe,vt iuſtè poſſidere intelli-
„ geretur.ex Pauli verbis in *l.iuſtè 11.ff de ac-*
„ *quirend.poſſeſsione.Iuſtè poſsidet,*(dicentis) *qui*
authore Prætore poſsidet.& ſequuta fuit Rota
apud *Card.Manticam d.deciſ 272.n.3.*& in hi-
ſce noſtris terminis,quòd poſſeſſor immiſ-
ſus vigore gratię,videatur iuſtè immiſſus, vt
nec poſsit à poſſeſsione remoueri; ſequuta
fuit eadem Rota apud *Duranum Epiſcopum*
Vrgellen deciſ.12. n.5. Haud itaque vacabat
Beneficium cum Mutionus ſuam præſen-
tauit gratiam,ſuper aſſerta vacatione fun-
damentum habens. Non poterat proinde
ex hac Mutioni gratia iuriſdictionem nan-
ciſci Vicarius præfatus.probatur ſatis aper-
tè per dictum *tex. cap. poſt electionem 7. de*
conceſſione præbend.

Quin(fac etiam Vicarium per has nouas
à Mutiono præſentatas Bullas iuriſdictio-
nem nactum fuiſſe) neque tamen pro illo
iudicare potuiſſet, cùm non vtique, ſe à
medietate patronorum præſentatum fuiſ-
ſe,iuſtificaſset, quod pręſtare debebat, vt in
27 ſuperioribus oſtendimus;alioquin; in caſsũ
gratia illi cederet derogationis. *Mareraten*
d. reſolut.104.n.24.verſ.1. quod non iuſtificauit.
& d.reſolut.3.nu.15. & 16. aliique ſupra per
nos relati.

Et nihilominus neque poterat. Quippè
quòd pro Franco,ne dum erat integra Me-
dietas patronorum ex vna parte; verum &
pro altera quatuor quoque voces, ex ſex,
pro ſe haberet, vt oſtendimus in ſuperiori-
bus.Impoſſibile igitur factu erat,Mutionũ
integram pro ſe medietatem obtinere, à
duobus tantummodo præſentatũ, qui pro
integra medietate præſentandi,poſſeſſionẽ
non habebant, illa pro quatuor alijs fratri-
bus exiſtente,ad regulam *tex.* ſatis apertam
in cap.licet cauſam 9.§.ex præmiſſis in fin. extrà
„ *de probationib.* ex ratione eruta Innocentij
„ III.*Cum duo inſimul*(dicentis) *eandem rem, &*
„ *eodem modo inſimul poſſidere non poſſint.* Di-
ctumq. fuit in his noſtris terminis apud *S.*
memor.Gregor.XV.deciſ.453.num.3.

Ne teruntij proinde faciendum erat,
quod aſſeruerit Vicarius Delegatus: veri-
ficaſſe Mutionum narrata omnia in gra-
29 tia. Nimirum quod gratis id aſſerebatur,
cùm ex actis non probaretur, ex quibus
probari oportebat. ad *tex.* ſatis apertum *in*
cap. quoniam contrà 11. de probationibus. Cre-
ſcentius deciſ.5.num.2. de fide inſtrument. Rota
apud S.memor.Gregor.XV.d.deciſ 413.n. 1.

30 Neque ſola ipſa Vicarij delegati aſſertio
id præſtare poterat,cum ei fides in hoc mi-
31 nimè habeatur;ſicuti neque Epiſcopo aſſe-
renti, ſolemnitates intercesſiſſe in aliena-
tione rei Eccleſiæ; niſi aliunde de illis do-
ceatur,iuxta Doctrinam *Bart. in l. ſi fortè. ad*
fin.ff de caſtrenſi pecul. & in auth. ſi quis in ali-
quo documento num.12.ibidemque Decius n.36.
C.de edendo. Aymon. conſ.175. num. 2. dictum
fuit apud *Card.Seraphin.part. 1. diuerſorum*
deciſ.752. nu. 2. & 3. & ſequuta fuit eadem
Rota *apud Card.Canaler.deciſ.439. num. 6. &*
part.2.tom.1.in recent.deciſ.235.num. 4. quam
ſequuta quoque fuit Rota *in Ferrarien Ar-*
chypresbyteratus 26.Iunij 1628.coram Domino
Coccino Decano deciſ. 197. num. 50. 51. & 52.
par.5.diuerſorum nouiſſimarum.

Neque dicat Mutionus iam iuſtificaſſe
integram medietatem,ex decreto eiuſdem
Vicarij, qui pronunciauerat: Nullum ius
fuiſſe prædictis,Nicholao, Agnello, Paulo,
& Cæſari,qui hæreditati nuncium paternæ
iam antea miſerant; ſolis Bartholomæo &
Gabriele adheuntibus illam; ad illos pro-
32 inde vti hæredes ius præſentandi transfu-
ſum fuiſſe.*Abb.in cap.cùm ſeculum 13.num.4.*
& 5.de iure patronat.Couar. variar.reſolut. lib.
2.cap.18.num.6.Peregrin. de fideicommiſſis. art.
*6.num.37.*diximus *reſponſ.16.num. 17. part. 2.*

Preterquàm quòd enim decretum hoc
nullo inſtante ex ijs, qui ad ius præſentandi
prætendere poſſent,neque Gabriele,neque
Bartholomæo, ſed gratis interiectum fuit.
33 Cum alioqui iudex non niſi petenti ſuum
tribuat officium. argumento verborum
„ Vlpiani *in l.5.§.hoc autem iudicium.*ibi: ſi po-
ſtulatum eſt *ff.de damno infecto.Roland.à Val-*
le conſ 83.num.11.lib. 1. Papazonus in additio-
nib.ad deciſ.23.Rota in nouis de reſcript.nu. 13.
Rota apud S.memor.Gregor.XV.deciſ.503.n. 4.

Ma-

Digitized by Google

*Marius Giurba deciſ.13. nu. 7. & 8. Rota apud
Martinum Andreæ deciſ.4.num.1.& 2.*
34 Nihilomious fuit decretum præfatum
nullum, vt puta latum in petiiorio, neque
audita, neque citata prædicta Domina An-
na Piſano intereſſe habente fundatum in
negotio, ad *tex. in l. de vnoquoque 47. ff. de re
iudicata. cap.2. de teſtib.* & in materia benefi-
ciali loquens, atque diſponens. *tex. in cap. li-
cet Epiſcopus 28. cum Gloſſ. verbo te non voca-
to de prebend. in 6. cap. exhibita 19. vbi Gloſſ.
verbo euocandi de iudic. extrà. Meus Maranta
in ſpeculo 6. par. in 1. membro Iudic. de citatione.
n.2. Duegnas reg.92.n.1. Cotta in memorabilib.
verbo citatio partis. Rota p.1. diuerſor. deciſ.167.
n.3.* & *5. & deciſ.802.n.8. & apud Farinac. par.
4. diuerſor. deciſ.172. nu.3. & apud Card. Sera-
phin. deciſ.1395.n.7. verſ. nec fuit citatus.* & ſe-
quuta fuit Rota *in d. Ferrarien. Archipresby-
teratus 26. Iunij 1628. corã Coccino Decano de-
ciſ.197. n.54. par.5. diuerſorum nouiſſimarum.*
Quòd fulcitur ratione ex textu eruta *in l.
35 fin. in fin. C. ſi per vim vel alio modo, Quia ne-
„ gotiorũ merita partiũ aſſertione pãduntur.* & di
xit quoque Innocentius III. in *cap. tum ex
litteris 5. §. Tandem deliberatio noſtra. de in in-
tegrum reſtitut.* Hinc ſanè fit, neque illibera-
liter, ſententiam parte non citata latam, nul
lam, atque inualidam æſtimari, neque affi-
36 cere non citatum; Principis quamuis pro-
nũciatio eſſet, nedum Delegati ab eo. *Cle-
ment. paſtoralis.2. § cæterum defectus. de ſentent.
& re iudicata. cap. inter quatuor 8. vbi Gloſſ. ver
bo citati. de maiorit. & obed. Innocent. in cap.
humilis. fin. n. 1. & 3. de maioritat. & obed. Ma-
ranta d. membro 1. Iudic. in 6. part. n.70. Vantius
de nullitat. tit. an qualibet ſententia n.14. fol.34.
Bald. in l. ab eo 3. n.17. C. quomodo, & quando
Iudex. Put. deciſ.92. lib.3. Achilles dec.3. de ſent.
& re iudicata. Rota in Viterbien bonorum. 1591.
coram Orano deciſ.87. n.4. in fin. ad calcem tom.
1. conſil. Farinac. & in recentiorib. par.1. deciſ.
409. n.1. in fin. apud s. memor. Gregor. XV. deciſ.
467. n.3. apud Card. Caualer. deciſ.328. n.2. &
deciſ.353. n.3. & deciſ.396. n.2. & apud Coccinũ
Decanum deciſ.449. n.1. Surd. deciſ.256. n.15.*
Neque ſuffragabatur Mutiono, citatũ fuiſ-
ſe D. Carolum Pyrrum dictę D. Annæ pro-
curatorem.
37 Nimirum, quòd de mandato legitimo
procurationis nequaquam in actis conſta-
bat, quod ſatis ſuperque erat, vt decretum
præfatum ex dicto citationis defectu nullũ,
diceretur. *Vantius de nullitate ex defectu man-
dati n.62. fol.148. Rota apud Coccinum deciſ.28.
n.1. & deciſ.466. n.3. & 4. & in recent. p.2. de-
ciſ.754 num.1.*
Quatenus verò de mandato aliquo con-
ſtaret modo, illud ſanè fuerat ad pręſentãdũ
38 dictum D. Ceſarem Francum; Quam ob
cauſam ob factam iam præſentationem ex-
tinctum fuerat, atque finitum. ad *tex. in l. ſi
arrogati 14. ff. de tutelis. §. 1. & ſeq. inſtitut. qui-
bus modis tutela finitur. Vantius d. tit. de nullita-
te ex defectu mandati n.175. fol.169.*
39 Decidit proinde iudicium, ac conſequẽ-
ter decretum, ſiue ſententia cum prætenſo
procuratore, mandatum non habente, in-
ſtitutum, *l. licet 24. C. de procurator.* quamuis
poſt ſententiam de huiuſcemodi obijcia-
tur defectu. *cap. in noſtra 4. §. fin. de procura-
torib. extra.* quo loco ſequentibus rem hanc
aperit Innocentius III. Cabilonen, & Cata-
„ lanen Epiſcopis ſcribens: *Attendentes etiam,*
„ (inquiendo) *quod falſi procuratoris exceptio,*
„ *non ſolum ante ſententiam; verum etiam poſt-*
„ *modum poteſt obijci, vt puta qua probata, iudi-*
„ *cium nullum, & nullius momenti controuerſiæ
reputantur.* Sic ille. *Vantius de nullitate ex de-
fectu mandati n.59. fol.147. Rota d. deciſ.745. n.
in recentioribus par.2. tom.2.*
Verùm eſt aliud quid, quod Mutiono
obſtat. Quia profectò Orlandus Francus
etiam ab anno 1604. veluti etiam, à quo
ipſe cauſam habebat per ceſſionem) Scipio
Miccius ab anno 1585. in poſſeſsione paci-
fica erant præſentandi ex perſona dictorũ
40 Agnelli, Nicolai, Pauli, ac Cęſaris. Suffi-
ciebat propterea Cæſari Franco, ſe ab exi-
ſtentibus in poſſeſsione, vel quaſi præſenta-
tum fuiſſe. *tex. in d. cap. conſultationibus 19. de
iure patronat. vbi Abb in vltimo notab. & cap.
ex litteris 7. n.3. eod. Paulus de Cittadinis de iu-
re patronatus. p.6. art.3. q.38. n.64. Nicholaus
Delphinal. eo. tract. num.190. Rocchus de Curte
tract. pari verbo competens q.16. n.35. Lamber-
tin. p.1 lib.2.3. q. princip. art.19. n.3. Lapus alle-
gat.95. n.2. in fin. Putens deciſ.228. n.2. lib.2. &
deciſ 90. lib.3. Mothedan. deciſ.9. n.2. de cauſa
poſſeſſ. & proprietat. Achilles deciſ.1. de iure pa
tronat Creſcent. deciſ 9. nu.1. eod. tit. Rota apud
Card. Seraphin. deciſ.875. n.3. & deciſ.884. n.3.
& deciſ.1334. n.7. & 8. & in recentiorib. par.1.
d. deciſ.224. n.1. & deciſ.347. n.1. & apud s. me-
mor. Gregor. XV. deciſ.349. n.1. apud Card. Mã-
tic. deciſ.86. n.1. Vincent. de Franchis deciſ.85.
n.2. Mariſcottus variar. reſolut. lib.1. cap.55. n.
12. Maceraten. lib.1. d. reſolut.104. num.7. Rota
apud Card. Canaler. deciſ.55. n.4. & deciſ. 197.
num. 4. & deciſ. 382. num. 1. 2. & ſequent.
& deciſ.395. n.1. & 2. & part.5. diuerſorum de-
ciſ.362. n.1. & 4.*
Si verò ſpectauiſſet, nec ne ad dictos
Agnellum, Nicholaum, Paulum, & Cæſarẽ
ius præſentandi, quod hæreditati paternæ,
41 nuncium miſiſſent, id ſanè petitorium pe-
tebat, quod nihil comune cum poſſeſſo-
rio obtinet. *ad tex. in l. naturaliter 52. §. nihil.
comune ff. de acquirend. poſſeſsion. Mohedan. d. de-
ciſ.9. n.2. in fin. de cauſa poſſeſsion. & propriet.
Cæſar de Graſsis deciſ.1. n.3. de reſtitut. ſpoliat.
Gigans conſ.48. n.47. Rota apud Farinac. par.4.
diuerſor. deciſ.187. num.4. Maceraten. d. reſolut.
104. n.6. lib.1.*

42 Tur-

42 Turbare haud igitur poterat Mutionus
dictæ D. Annæ poſſeſsionem. *Polidor. Ripa*
ſingularium obſeruationum obſeruat. 201.nu.4.
43 At replicabat ipſe, non fuiſſe in poſſeſ-
ſione D. Annam præfatam ex propria per-
ſona præſentandi (quamuis hæres quondã
Orlandi eius Viri) cùm in illam poſſeſsio
translata minime fuerit ſine attuali appræ-
henſione *l. cum haeres 23. in princ. ff. de acquir.*
poſſeſſ. Afflict. deciſ. 167. num. 3. Vincent. de
Franch. deciſ. 109. num. 1. Achilles deciſ. 5. de
cauſa poſſeſſion. & proprietat. ſequuta fuit
Rota *apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 222. n. 6.*
& deciſ. 417. n. 7. & in Ianuen Iuriſpatronatus
corã Litta 1603. par. 2. n. 4. apud Marcheſ. ſ. 518
& apud Coccinum deciſ. 464. num. 3. Macera-
ten. d. reſolut. 104. num. 5. & in Lunen Sarzanen
Beneficii 31. Maij 1627. Coram Durano Epi-
ſcopo Vrgellen. deciſ. 110. nu. 20. apud Viuian. de
iure patronat. quæ eſt in impreſsis apud ip-
ſum *deciſ. 87. num. 20.*

Verum ſubmouebatur obiectum, quòd
dicta D. Anna iam facto poſſeſsionem ap-
prehenderat Cæſarem filium præſentando,
44 quæ præſentatio fructus eſt Iuris patrona-
tus, *Gloſſ in cap. cum olim. 14. verbo capitulo in*
fin. de maioritat. & obedient. Abb. d cap. ex lit-
teris 7. num. 3. de Iure patronat. Paulus de Citta-
dinis d. art. 3. q. 38. n. 64. in fin. Alexand. conſ. 75.
num. 42. vol. 4. Caſſador. deciſ. 7. num. 15. de cau-
ſa poſſeſſion. & proprietat. & deciſ. 3. num. 4. in-
fin. de Iurepatronat. Abb. conſ. 54. num. 2. par. 1.
Rota deciſ. 7. de Iurepatronat. in nouiſ. num. 1.
& apud Card. Manticam deciſ. 140. num. 5. Ale-
xander Raudenſ. variar. reſolut. cap. 19. nu. 27.
Marius Muta deciſ. 72. nu. 6. Gratianus Forenſ.
part. 3. cap. 577. num. 6.

45 Potiſſimum verò, quòd præſentatio per
Iudicis Delegati decretum, qui etiam or-
dinarius erat, Vicarius Generalis Epiſcopi
Auerſanen, effectum iam ſuum viderat,
Inſtituto Cęſare, atque in poſſeſsionem im-
miſſo, qui ſane actus perfectus dicitur &
vnus ſat erat, vt manuteneri D. Anna poſſet
in poſſeſſione Iuris præſentandi, per *Cal-*
derinum conſ. 13. in fin. verſ. patet etiam de Iure
patronat. Ripa in cap. cum Eccleſia Sutrina nu.
91. cum ſeq. de cauſa poſſeſſ. & proprietat. quem
ſequuta fuit Rota *apud Seraphin. deciſ. 713.*
num. 1. par. 1. diuerſorum & in Papien. Iuriſpa-
tronatus 18. Iunij 1593. coram Card. Blanchetto
deciſ. 525. par. 4. diuerſ. & in d. Lunen Sarza-
nen 31. Maij 1627. coram Durano deciſ. 110.
num. 8. apud Viuian. de Iurepatronat. & apud
ipſum *d. deciſ. 87. num. 8. & part. 5. diuerſorum*
d. deciſ. 285. num. 2. Gonzalez ad 8. regulam
Cancellar. Gloſſ. 45. §. 2. num. 29. Garſias de Be-
nefic. part. 5. cap. 5. num. 59. Claudius Tutius q. 3.
de Iure patron. num. 13.

Neque obſtaculum faciebat; Vicarium
præfatum quando Cæſari decretum dedit
de Immittendo ad præſentationem D. An-
,, næ, dixiſſe; *Saluis Iuribus circa ius præſentan-*
,, *di quoad perſonas Agnelli, Nicholai, Pauli &*
,, *Cæſaris.*

56 Hoc porrò petitorium reſpiciebat. Quã
ob cauſam, ſat erat Cæſari Inſtitutum fuiſ-
ſe ad præſentationem d. D. Annæ, quæ in
poſſeſsione, vel quaſi erat præſentandi, vt
amoueri nullo alias pacto potuiſſet ab ip-
ſo Beneficio, quamuis poſtmodum decla-
ratum fuiſſet ad prædictos Agnellum, &
alios Ius pręſentandi non ſpectare. *ad tex.*
ſatis apertum in *d. cap. conſultationibus 19. de*
Iure patronat. ſequentibus nempè Alexan-
der Tertius Abbati S. Alberti ibidem re-
,, ſpondet. *Si aliquis Clericus ab Ordinario Iu-*
,, *dice in Eccleſia fuerit inſtitutus ad præſentatio-*
,, *nem illius, qui einſdem Eccleſiæ credebatur eſſe*
,, *patronus; & poſtea Ius patronatus alius euicerit*
,, *in Iudicio, Inſtitutus non debet ab ipſa propter*
,, *hoc remoueri; ſi tempore præſentationis ſuæ, ille,*
,, *qui eum præſentauit, Ius patronatus Eccleſiæ*
,, *poſſidebat.* Rationemque reddit *Gloſſ.* ibidem
,, *verbo remoueri. Quia quod legitimè factum eſt,*
,, (dicens) *non debet irritari, licet ad eum caſum*
,, *deueniat, à quo incipere non poſſit.* ſequitur
,, *Abb. in d. cap. ex litteris num. 3. cum Gloſſ. fin. de*
,, *Iure patronat. tex. cum ſua gloſſ. in d. cap. cum*
olim 7. de cauſa poſſeſſionis & proprietat. Paulus
de Citadin. d. q. 38. num. 64. Roccbus d. verbo cõ-
petens q. 16. num. 40. Lapus d. allegat. 95. nu. 2.
in fin. Fredericus de Senis conſ. 234. ſuper primo
dubio num. 4. verſ. ad ſecundum dubium. Mo-
nald. conſ. 47. num. 3. vol. 2. Mariſcott. d. cap. 55.
num. 12. & num. 50. Franciſcus de Ponte conſ.
1. num. 42. lib. 1. Gonzal. d. Gloſſ. 45. §. 2. num. 8.
47 *& ſeq.* rationem referens, quia cum præ-
ſentatio fructus ſit Iuris patronatus (vt pau-
lo antè diximus) qui ad poſſeſſorem ſpe-
ctat, iam ille per præſentationem conſum-
ptus dicitur *Rota in recentiorib. par. 1. tom. 1.*
deciſ. 374. num. 2. & ſeq.

Hinc ſanè eſt, quod & ad pedem (vt dici
ſolet) huic noſtro negotio accomodatum
eſt. dixitque ſuidas Platonem citans,
,, *Vt hoc meo negotium quadrat pedi.*
48 quod ſi præſentatus ad Beneficium Iuris
patronatus, Pontificem adeat pro deroga-
tione; & interim Patroni variantes (ſaltem
cumulatiuè) aliũ præſentẽt corã ordinario,
qui illum inſtituat, redeũte poſtmodũ illo
primo cum gratia derogationis, illius litte-
ræ euaneſcunt, neque Inſtitutus amo-
uetur amplius. *Lambertin. de Iure patronat.*
lib. 2. par. 3. q. 9 princ. art. 33. quem ſequitur.
Vinianus eodem tractatu in praxi lib. 14. cap. 1.
num. 118. & 119.

Cæterum (fac fuiſſe, Agnellum, Nicho-
laum, Paulum, & Cæſarem hæreditati pa-
49 ternæ renunciaſſe) cùm tamen alij fratres
præſentationibus iam antea per Scipionem
Miccium, atque per Orlandum factis, ac
nouiſſe per D. Annam non obluctarint, ſed
annuerint, illoſque admiſerint; ſibi præiu-
dicium intulere; vt ſibi imputare debeant,

quòd

quòd diligentiores non fuerint,illoſque nõ
repulerint. Doctrina eſt ſatis ad rem noſtrã
ſedcns, Calderini conſ. 20. de Iure patronat.
quem ſequitur,Ripa d.cap.cum Eccleſia Sutri-
na num.93. circa fin.verſ. ſexto requiritur de
cauſa poſſeſſ. & propriet.Rota apud S. mem. Gre-
gor.XV.d.deciſ.517.num.5.& deciſ.452.nu.15.
50 Etiam ſi præſentatio facta, effectum per
Inſtitutionem conſequuta nequaquam
fuerit,cum inter compatronos agatur, qui
ſibi præiudicare potuere. Rota par. 2. in re-
cent.deciſ.174.num.3.& 4. & in d. Lunen Sar-
zanen coram Durano deciſ. 110. num. 7. apud
Viuianum,& 87.num.7. apud ipſum.
Ad nouum tandem confugit Mutionus
effugium,iurè ſe deprænenſum, (quin non
comprænenſum)dignoſcens,ſe anteriorem
eſſe in data Bullarum gratiæ derogationis
pro medietate:præferendum proinde.
Præter quàm quod enim (vt inſuperio-
ribus diximus) à gratiæ effectu excluditur,
cùm à medietate compatronorum ſe præ-
ſentatum nec docuit, nec docere potuit;
quod præſtare debebat,cum Iuſtificari gra-
tia præfata Apoſtolica debuerit, vt dictum
quoque fuit in d. lunen Sarzanen num. 16.
apud Durantum.
51 Nihilominus tamen (eſto anterior in da-
ta fuerit,atque dà, etiam à medietate vocũ
præſentatum fuiſſe) imputet ſibi negligen-
tiam ſuam,qua paſſus eſt,Francum, & parẽ
derogationem aute eum præsẽtare Dele-
gato, atque iuſtificare gratiam,conſequen-
terque inſtitui,& in poſſeſſionem immitti.
Audiat(quæſo)non meam, ſed Summi Põ-
tificis Bonifacij Octaui deciſionem in cap.
duobus 14.5. ſi vero neutri de reſcript. in 6. ſe-
„ quentibus quippe ipſe loquitur. Si verò
„ neutri eorum, vel vtrique canonicatum contuli-
„ mus, tunc (ex quo in gratia ſunt æquales) is, qui
primò præſentauerit,erit potior in prębenda. Sic
Summus Pontifex. At primo ſuam præſen-
tauit gratiam Francus,& primo Inſtitutio-
nem obtinuit. Cedat proinde ei Mutionus,
52 ſuæque aſcribat ſocordiæ, quòd poſterior,
habeatur. Otium enim, & ignauia fures ſunt
temporis, vt quidam dixit apud Tullium in
præfatione ad Alciati emblemata circa fin.
Ab ignauia furari ſibi tempus paſſus eſt
Mutionus.Turbidam fœcem bibat neceſſe
53 eſt. Serò tandem ſapiunt Phriges.vt prouerbio
habetur. Vnde per quàm eleganter Fabius
54 apud Titum Liuium, Euentum,ſtultorum
magiſtrum, appellat: Nec euentus docet hoc,
(inquiens) qui ſtultorum magiſter eſt, ſed ratio.
Quid mirum ſi malo iam accepto ſapiens
factus fuerit? iuxta adagium illud. Malo ac-
55 cepto ſtultus ſapit. dixitque Heſiodus.
„ Tandem ſua pœna nocentem
„ Conſequitur,paſſuſque ſapit, tum denique,
ſtultus.
eſtque apud Græcanicas ſententias cæle-
bris illa;
Tum iudicant homines,vbi pœnitet.
Priùs igitur hoc cogitare debuerat Mu-
tionus, neque ſe anteiri à Franco pati. Ita
planè non pœniteret nunc, neque diceret
ſe anteriorem in data fuiſſe. At ille ante-
56 rior in effectu. Non igitur factum infectũ
fieri poterit, quod perpendit Caputaquens
deciſ.5.par.1. loquens in ſimili in habẽtibus
parem expectatiuam, ad terminos tex. præ-
fati cap.duobus 14.Pariſ conſ.101.num.7.lib. 4.
Mandoſ.ad regulam 16.Cancellar.q 47. num.2.
& ſeq.Gonzalez ad regul.8.in proœmio § 3.n.18.
& num. 22. ad regulam 54. Prior in tem-
pore potior in Iure. de regul. Iur. in 6. Mace-
raten.lib.1. reſolut. 105. num. 4. & ſeq. Ioan.
Maria Nouarius in concluſionib. Iuris Pontifi-
cij concluſ.61. num. 1. Nicolaus Bellonus conſ.
72.num.10.
Manuteneri proinde debuit in ſua poſ-
ſeſione Francus. Vti manutenendum eum
in ſua poſſeſſione authoritate Apoſtolica
mihi commiſſa pronunciaui. Ac conſe-
quenter reuocaui attentata quæcumque
per dictum D. Viearium,maleque per eum
Iudicatum fuiſſe pronunciaui 3. Nouem-
bris 1625. manu Notarij Anelli Rotundi
Clerici Neapolitani, Curiæ Archiepiſco-
palis Neapolitanæ Scribæ; quem in hac
cauſa pro Notario aſſumpſeram.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus Delegatus Apoſtolicus.

Voluit melius de iuribus ſuis experiri
Mutionus, atque per appellationem cau-
ſam Epiſcopo Caſertano committi obti-
nuit,à quo,auditis partibus, mea ſententia
confirmata fuit: Et Francus liber à mole-
ſtijs in ſua poſſeſſione perſeuerauit, vt per-
ſeuerat. At Mutionus non multo poſt vlti-
mum vidit terminum, vitæque diem clau-
ſit. Meminerimus proinde aurei illius dicti
Abbatis Olimpij apud Sophronium in
57 „ prato ſpirituali cap.12.Vbicunque ſederis(di-
„ centis) dic aſſidue:Peregrinus ſum.
58 Atque facti illius cuius meminit idem
Sophronius cap.5. de Abbate Polichronio
„ in monaſterio nonæ Lauræ:dicens: Cùm
„ in eodem monaſterio defunctus eſſet quiſpiam
„ fratrum,dixit mihi diſpenſator: Fac charitatem,
„ & veni, vt fratris vaſa in locum diſpenſationis
„ deferamus. Cùm ergo ferre cepiſſemus, aſpicio
„ diſpenſatorem flentem, cui dixi; Quid (quæſo)
„ ita ploras, Abba? Quia (inquit ille)hodie fratris
„ vaſa fero, & poſt duos dies alij portabunt mea.
„ Tertiaque requieuit frater ille, ſic vt prædixe-
59 rat. Sic loquuntur,qui nos præceſſeruntur
„ apud Eccleſiaſticum 38.23. dicentes; Memor
„ eſto Iudicij mei,ſic enim erit & tuum.Mihi heri,
„ & tibi hodie.
Tulimus hodie fratris vaſa,Cras alii no-
60 ſtra deferent. Memento igitur nouiſſimorum.

Digitized by Google

vt eodem *cap.*38.11.nos docet ſapiens,quin eius ore Spiritus ſanctus: atque vt dixit ex Gentilibus vnus;

" *Viue memor lethi. fugit hora. hoc, quod lo-*
" *quor, inde eſt.*

Sic enim fiet, vt non peccemus. Succeſſimus in bona aliorum; & alii ſimiliter in noſtra ſuccedent. Quæ nunc obtinemus, beneficia,dignitates,officia, pro quibus litigia exercemus, alii ante nos habuerunt, nos in locum eorum ſubiuimus; Erit qui noſtrum habeat: Dicetque nobis, *Dà huic locum*. Hæc vera ſunt. Hæc itaque cogitemus,His animum intendamus, ſicque tranſeamus per bona temporalia, vt non amittamus æterna. Vt ſancta Mater noſtra Eccleſia nos orare Præpotentem Deum
" docet. Hoc facientes Viuemus. iuxta illud
" Domini *Luca* 10.28.Hoc fac,& viues.

SVMMARIVM.

1 *Ezechielis Propheta verba cap.* 23.3. *& 4. tropologica interpratata,de ambitione.*
2 *Ambitionis olla non niſi mortuorum ſuppoſitis oſſibus ebullit.*
Ratio refertur. num. 3.
4 *Ambitioſi cadauera vt Vultures ſequuntur.*
5 *Vultures cadaueribus tantum viuunt, eorumque proprietas.*
6 *Circulus res mortalium ſunt, & quare? Illuſtratur etiam ex Græcis.*
7 *Rerum omnium viciſſitudo eſt.*
Ratio redditur.
8 *Aeſopi dictum ſatis ſcitum de Ioue.*
9 *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.*
10 *Præſentatus à maiori parte patronorum inſtituendus eſt.& num.* 37.
11 *Ius patronatus in ſolidum eſt apud omnes, qui illud obtinent.*
Quia Ius eſt indiuiſibile & num. 20.
12 *Ius patronatus, & Ius præſentandi diſtinguntur.*
*Ius enim præſentandi exercitium tantummodo importat.n.*13.
14 *Iuris præſentandi exercitium tantùm habens,Ius patronatus habere non dicitur.*
*Vnde perſonale dicitur, atque vnam tantum vocem habere num.*15.
16 *Vocum patronorum minor pars à maiori parte abſorbetur.*
17 *Pars in toto eſt, non contrà totum in parte.*
18 *Maior pars quod efficit, ab omnibus factum cenſetur.*
19 *Inutile quod eſt,pro nihilo æſtimatur.*
21 *Præſentatio fructus eſt iuriſpatronatus.*
Et ad eum ſpectat qui Ius ipſum obtinet. num. 22.
23 *Fructus percipere ad dominum ſoli ſpectat, quamuis alter ſeminarit.*
24 *Abſens,& inutilis, pro mortuo habetur, & non eſſe æſtimatur. num.*28.
25 *Eccleſia epiſcopum habens inutilem,vidua-ta appellari poteſt. Quia vt mortuus reputatur.*
26 *Mulier virum habens inutilem, quaſi vidua æſtimatur.*
27 *Vidua vnde dicatur?*
29 *Inhabilis ad agendum,non dicitur eſſe.*
30 *Præſentatio vnius ex compatronis preſeruat iura aliorum,*
*Atque pro conſentientibus habentur, ac præſentantibus & num.*31. *&* 34.
Ad fauorem præſertim præſentati.
Et quaſi poſſeſſio illis acquiritur.
Et augetur numerus vocum ad fauorem præſentati num. 33.
32 *Poſſeſſio præſentandi ſine facto non acquiritur.*
*Poteſt tamen acquiri per factum negatiuè num.*36.
35 *Præſentatio negatiuè qua dicatur? & qua interpretatiuè?*
38 *Patronus lite iam inſtituta per præſentationem inter duos collitigantes, variare amplius non poteſt, neque cumulatiue ad fauorem tertij.*
*Vt neque admitti eius præſentatio debeat. num.*51.
*Etiam ob mortem vnius ex litigantibus num.*43.
39 *Præſentare permiſſus pro vna vice, facta ſemel præſentatione expirat eius facultas, nec cumulare poteſt.*
Potiſſimum in hominis diſpoſitione n. 40.
42 *Tex in cap.*1.*&* 2.*de elect. in* 6. *habent locum in præſentatione quoque ex Rota doctrina.*

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus in ſolidum eſt apud eos, qui illud obtinent, & fructus dicitur præſentatio,qui carpitur ab obtinente illud.Quam

Ob

Digitized by Google

ob cauſam unus pręſentãs prę-
ſeruat iura alterius, ut & ille al-
ter præsẽtare dicatur, & in qua-
ſi poſſeſsione in futurum con-
ſtituatur. Et nũ pendente iudi-
cio coram Ordinario cum duo-
bus pręſentatis, quis eorũ inſti-
tui debeat: poſſitq. unus ex cõ-
patronis cumulando pręſena-
re alium? non inutilis reſpõſio.

RESPONSIO XXXXIII.

1 NOn ab re dixerunt quidam, qui
tropolegicè verba Ezecchielis
Prophetæ 24. 3. & 4. quibus præ-
ceperat illi Dominus dicens: (*Po-*
„ *ne ollam, pone, (inquam) & mitte in eam aquã.*
„ *compone quoque strues oſſium ſub ea: efferbuit*
coctio eius, & diſcotta ſunt oſſa illius in medio
eius.) de ambitione interpretati fuere. Olla
2 enim hæc, quæ ambitio eſt, non vtiq. ebul-
liet, niſi mortuorum oſſa ſub ea congeran-
3 tur, vt efferbeat. Quia nimirum ni obtinen-
tes mortui fuerint, ambiẽtes, dignitatibus,
honoribus, beneficiis, diuitiiſque haud po-
4 tientur. Cadauera vt vultures ſequuntur.
5 Nam huic aui proprium, cadaueribus tan-
tùm viuere. Vnde & natura tantùm illi ſa-
gacitatis addidit (auctore Plinio) vt biduo,
aut triduo præuolet illuc, vbi cadauera ſunt
futura: eoque, (vt refert verè Magnus ille
Baſilius) ingenti agmine ſolet comitari ca-
6 ſtra militum. Circulus enim res mortalium
ſunt: vt ex Græcis quidam dixit, quod cir-
cum agantur, & velut in orbem recurrant,
fortuna verſante rotam, vt dici conſueuit.
Nam vt alter ex Græcis dixit.
„ *Varias vices res obtinent mortalium.*
Et Euripides in Ioue
„ *Eiuſmodi mortalium*
„ *Sunt res, vt in eodem nihil duret ſtatu.*
& Theognis in ſententiis
„ *Nunc etenim huic librã inclinat, nunc Iuppiter (illi,*
Vt modo ſis diues, nil modo poſſideas.
7 Omnium proinde rerum viciſsitudo eſt.
vt *Terentius in Eunucho* fatur, quia in rebus
mortalium nihil eſt perpetuum, nihil ſta-
bile, ſed omnia velut æſtuario quodã flu-
xu, refluxuque decedere, atque accedere.
Atque his vicibus fortunæ, ab alijs ad alios
transferuntur imperia, opes, gloria, volu-
ptas, eruditio: denique quicquid eſt, aut co-
8 modum, aut incomodum. Vt dixerit nec
illepidè Aeſopus apud Laertium. Is enim
rogatus quid ageret Iuppiter? reſpondit.
Deprimit excelſa, & tollit humilia.
9 Dixerat autem antea Spiritus Sanctus ſa-
„ pientis ore *prouerb. 3. 34. Ipſe* (Inquiẽs, Deus
„ ſcilicèt) *deludet illuſores, & manſuetis dabit*
gratiam. quod transtulit *D. Iacobus* in ſua ca-
nonica 4. 6. ſequentibus loquens: *Propter*
„ *quod dicit: Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus au-*
tem dat gratiam. & D. Petrus Apoſtolorum
„ Princeps. 1. *epiſt. cap. 5. Omnes autem inuicem*
„ *humilitatem inſinuate: quia Deus ſuperbis reſi-*
„ *ſtit, humilibus autem dat gratiam.* Citharedus
„ quoque Propheta *pſal. 112. 5. Quis ſicut Do-*
„ *minus Deus noſter,* (inquit) *qui in altis habitat,*
„ *& humilia reſpicit in cælo, & in terra?* Et Vir-
go immaculata Maria in ſuo cantico *Luca*
„ 1. 52. *Depoſuit potentes de ſede,* (dixit) *& exal-*
tauit humiles.
Vacauit hiſce proinde diebus Benefi-
cium de iure patronatus laycorum, Sancti
Nicholai nomine ornatum; fundatum,
atque dote præditum per quondam D. Ien-
tilẽ Capaſſum in loco Fratte Maioris Auer-
ſanen Diœceſis, qui nouiſſimè mortem
obijt. Præſentatus hinc fuit per Ioannem
Andræam Capaſſum fundatoris, ex fratre
nepotem, D. Andræas Capaſſus. Illinc verò
per Camillam Capaſſum, hac vice ad præ-
ſentandum a fundatore vocatam, D. An-
dræas de Spenis eiuſdem loci. Fit itaque
inter compræſentatos iurgium: Vter eorũ
inſtitui debeat? Reijcit aduerſarium de
Spenis, quòd per Camillam medietatem
obtineat vocum: Capaſſum verò à ſolo Io-
anne Andræa præſentatum, vnam tantum-
modo vocem obtinere, adeſſe alium Ioan-
nis Andrææ fratrem, qui in Bello abeſt.
Hunc non præſentaſſe. At nos pro Capaſ-
ſo ex aduerſo ſtamus. Fundator quippè D.
Ientilis, Ius patronatus, & præſentandi pro
Horatio fratre, & filiis eius, atque eorum
deſcendentibus maſculis dumtaxat, (fœ-
minis exclusis) reſeruauit. Admiſit tamen
vna vice tantum Camillam neptem. Ha-
bere propterea D. Andream Capaſſum ex
perſona Ioannis Andrææ pro ſe omnes
10 voces. Fore proinde ipſum inſtituendum
cap. quoniam 3. §. præſenti. & cap. conſultatio-
nibus 19. de iure patronat. can. monaſterium 30.
cum Gloſſ. finali. & can. ſi plures 33. cum Gloſſ.
prima 17. q. 7. cap. Eccleſia veſtra 48. vbi Gloſſ.
verbo dirigebant. extra de elect. cap. ſi cui 23. de
elect. in 6. Rota apud Coccinum Decanum deciſ.
464. n. 5. & in recentiorib. par. 2. tom. 1. deciſ.
202. num. 2. & deciſ. 146. num. 4. & apud Illu-
ſtriſſimum Duranum Epiſcopum Vrgellen de-
ciſ. 125. num. 1. & deciſ 199. num. 1.
11 Adſtruitur minor. Cum nempe eodem
ex principio, atque capite vterque veniat
frater, apud ipſos vtique Ius patronatus in
ſolidum translatum fuit, vt in ſolidũ apud
vtrumque ſit. Eſt enim illud Ius indiuiſibi-
le. *cap. 1, vbi Gloſſ. verbo non debet, & ibid.*
Abb. & Ioann. Andrea de iure patron. & in

cap.quarimoniam 9.num. 3. eod. tit. Vincentius de Francb.deciſ.85. num. 1. Rata in Florentina Iuriſpatronatus de Ianſigliazis 14. Maij 1629. coram Illuſtriſſimo Durano Epiſcopo Vrgellen deciſ.285.num.9.part. 5.diuerſorum noniſſimarum. quæ eſt etiam in impreſſis apud ipſum *d.deciſ.199.nu.10.*

12 Hinc infertur, differentiam perpendi in-
ter Ius patronatus,& Ius ipſum præſentan-
quia nimirũ poteſt vni ius patronatus præ-
ſeruari, & alteri ipſũ præſentandi ius con-
cedi;vt in hoc exercitiũ tantũ modo pręſen-
13 tādi ſit,in altero verò vtrũq., & ius patro-
natus,& exercitiũ eius quod in præſentan
do eſt,& completur.*Calderin.conſ. 9.de Iure
patronat.*quem ſequuta fuit Rota *apud Card.
Seraphin.deciſ 456. num. 2. 3. & 4. Rota deciſ.
vlt.num. 5. de Iure patronat. in antiquis Card.
conſ.69.num 4.Abb.conſ.54.num. 2.par. 1. Pu-
teus deciſ. 193. lib. 1. Maceraten variarum re-
ſolut.lib 1.reſolut.60 num. 22.verſ.& dum abij-
ceretur.& num.23.& reſolut.87. num. 17. eod.
lib.1. Marius Giurba deciſ.84 num.1. verſ. con-
ceſſo Iure præſentandi.* Fuit itaque per funda-
14 torem D. Ientilem admiſſa ſemel ad Ius
præſentandi (ad exercitium ſcilicet Iuris
patronatus)Camilla, non verò ad Ius ip-
ſum patronatus. tranſiuit propterea in il-
lam exercitium tantummodo Iuris præ-
ſentandi hac vice, non autem Ius patrona-
tus. Non tranſiuit itaque in ſolidum Ius
ipſum patronatus in illam, vti in duos fra-
tres filios Horatii, vna cum exercitio iuris
pręſentandi transfuſum fuit.
15 Pro vna igitur voce præſentatio à Ca-
milla facta computabitur, non pro medie-
tate Iuris præſentandi, vel patronatus, (vt
perperā de Spenis perſuaſum ſibi habuit.)
Fuit etenim illa admiſſa pro hac vice dum-
taxat, vt vna cum Ioanne Andręa, & Fra-
tre eius,filiis Horatii, præſentaret, exerci-
tiumq. haberet hac vice Iuris pręſentandi.
Pro ſua ergo perſona tantummodo vox
16 eius computabitur. At qui hęc ſola Ca-
millę vox à maiori parte abſorbetur,vt pars
à toto compræhenditur,non contrà totum
à parte. *Nam pars in toto eſt*. Vulpianus vt
17 loquitur *in l.ſi quis cum totum 7. in princ. vbi
Gloſſ.verbo in toto ff.de exceptione rei iudicatæ.*
& Caius *in l.in tota 114.ff.de regul.Iur. in toto
& pars continetur*(inquiens) *ad tex. in Clem.
plures 2. vbi Imol.num.7.de Iure patronat.*Sce-
uola *in l.quod maior 19. ff. ad municipales.* ſe-
18 ,, quentibus loquens: *Quod maior pars Cu-
,, ria effecit, proinde habetur,ac ſi omnes egerint.
,, cap ſi cui 23.de elect.lib 6. Caſſador. deciſ. 2. de
Iure patronat.Ruin.conſ 50.num. 6. & 7. lib.5.
Gonzalez ad regul.8. Gloſſ.45. num. 61. Mace-
raten.variarum lib. 1.reſol.104. num. 13. Rota
par. 2.diuerſ.deciſ.117.num.1.& apud S.memor.
Gregor.XV.deciſ.452.num.3. & 4.vbi Addens
Beltramin. num. 23. & apud Cardin. Canaler
deciſ.21.num.1. & deciſ. 436. num. 1. & apud
Coccinum Decanum deciſ.464.num.5.& 11. &
apud Duranum d. deciſ. 199. num.8. & apud
eundem d.deciſ.285.num 9 par.5. diuerſ.*
Nil vtique pro ſe de Spenis habere dice-
19 tur. Eſt enim inutilis ei hæc Camillæ vox.
Nihil igitur æſtimabitur.ad *tex.in l.1.§.quod
ſi nemo ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine
geſtum eſt.cau.Dalbertũ. 24. prima q. 7.c. quod
autem 5.in fin. de iure patronat.*
Fit vero firmum, apud Ioannem An-
dræam totum Ius patronatus, & præſentā-
20 di reſidere. Quia in ipſum in ſolidum, atq.
indiuiſibiliter (vt dictum eſt) Ius patrona-
tus transfuſum fuit. Ipſe igitur pro omni-
bus,ac toto iure, præſentare valuit, vti D.
Andræam Capaſſum præſentauit. Nam
21 præſentatio fructus eſt iuris patronatus.
*Gloſſ.in cap.cum olim 14. verba capitulo in fin.
de Maiorit.& obed. Abb.in cap.litteris 7. nu. 7.
de iure patronat.Idem Abb.d.conſ.54 nu. 2. par.
1.Caſſador.deciſ.3. num. 4. in fin. de iure patro-
nat.& deciſ.7.num.15. de cauſa poſſeſſionis, &
propriet. Rota deciſ 7. de iure patronat. in nouis
num.1.& apud Card Manticam deciſ.140.n. 5.
Marius Muta deciſ.72 num.6. Alexander Rau-
denſ.variar.reſolut.cap.19 num. 27.*
22 Ipſe ergo totos percepit Iuris præſentādi
fructus, apud quem ius patronatus in ſoli-
dum,atque indiuiſibiliter,& planta,ſiue ar-
bor, (vnde fructus oriebantur,) reſidebat.
Quemadmodum(vt Iulianus *in l. qui ſcit 25.
ff.de vſur. & fructib.* decidit,) ad dominum
ſoli fructus pertinent, quamuis alter in illo
,, ſegetes ſeuerit. *Quoniam in percipiendis fru-
,, ctibus*(inquiens)*magis corporis ius, ex quo per-
,, cipiuntur, quàm ſeminis,ex quo oriuntur, inſpici-
,, tur.* Sic ille, & *ibid. Florianus. Ioan. de Amicis
,, conſ.69.num.12.Gratian. Forenſ.diſcept. par. 4.
cap 614. num.4. Rota apud Coccin. deciſ. 498.
num.5.& 6.*
24 Præter quàm quod, cum abſens eius eſ-
ſet frater,& in longinguis in Bello; vel pro
mortuo in hoc habebatur, vel pro eo, qui
non eſſet in rerum natura:erat quippe inu-
tilis ad præſentandum propter abſentiam,
vnde pro mortuo habebatur. argumento
*tex.in cap.inter corporalia 2.§.ſed neque illud de
translat. Epiſcopi.* quatenus Innocentius
25 Tertius ibidem docet; Eccleſiam habentē
Epiſcopum inutilem, viduatam appellari,
quoad quædā. quia, *vt mortuus reputatur,(vt
Gloſſ. ibid. verbo inutilem* (ſubnectit) & eſt
*Gloſſ.in l.finali. verbo orbitates C.ad l. flauiam
de plagiarijs.* quatenus habet:filium habentē
inutilem; orbatum filio dici. Parique mo-
36 do mulierem virum habentem inutilem,
viduam dici. Licet enim vidua verè dicatur,
27 cuius maritus eſt mortuus,*can. vidua eſt 16.
vbi Gloſſ.34.diſt.* viduam dici aſſerit, quæ à
viro Idua,id eſt ſeparata,vel diuiſa eſt. In
aliquibus,tamen,& quo ad ſolatium, quæ
inu-

Digitized by Google

inutilem virum habet, vidua dici poteſt. ſequiturq; *Nauar.in can.hac autem verba nu. 4.& 5. de pœnitent.diſt.*1.eſt *text.*ſatis ad rem apertus in *d.l.1.§. quod ſi nemo ff. quod cuiuſq; vniuerſitat.nomine.* Ibi enim Caius *lib. 4. ad*
28 *edictum* ſequentibus loquitur. *Et quidem non*
„ *eſſe actorem, vel ſyndicum tunc quoque intelligi-*
„ *mus, cùm is abſit, aut valetudine impediatur, aut*
„ *inhabilis ſit ad agendum* . Sic Caius, vt nihil aptius, dilucidiuſq; deſiderari valeat; non eſſe quippè exiſtimat eum, qui abſens eſt. ſequiturq; *Gloß.d.cap. inter corporalia d.verbo*
29 *inutilem.* Sequentibus loquens: *Qui inhabilis eſt ad agendum, nullus dicitur* (hoc eſt non eſt addimus nos) allegat *tex.in d.l.1.§. fin.ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis, cum alijs.* Erat itaq; abſẽs Frater Ioãnis Andrẹæ, & in lõginguis in bello, ac ſi non eſſet, habebatur. Ad Ioannem Andrẹam itaque vnum, ac ſi mortuus hic alter fuiſſet, ius prẹſentandi ſpectabat, ad quem totum iuſpatronatus inſolidum pertinebat.

30 Accedit, quòd ipſamet Ioannis Andræę præſentatio præſeruat iura fratris abſentis, vt per illum quoque præſentatio facta intelligatur, cùm pro præſentante, atque conſenſiente in ſui commodum æſtimetur ad regulam, *qui tacet 43. de regul. iuris in 6. vbi ſcribent.* ſequiturque inhiſce noſtris præſentationis terminis *Rota deciſ.423. alias 11.numero 2.in final.verſ. ad quod reſpondebatur de iure patronat. in nouiſſ. Caputaquenſ.deciſ.367. nu.6. part.2.* qui & ipſe in ip-
31 ſiſſimis noſtræ diſceptationis terminis loquitur, quòd abſens non præſentans pro præſentante habeatur ad fauorem præſentati. Vnde ita tacitè præſentanti (cùm non modico ſui fœnore) quaſi poſſeſſio acquiritur præſentandi, ex ſententia *Abb. d. conſ. 54.ſub nu.3.verſ.nam vbicumq; par.1.*& refert *Fredericus de Senis conſ.147.quidam de Ciuitate Tudert. ſub num. 1. verſ. Item caſus talis eſt.* vbi & ipſe in terminis loquitur de pluribus fratribus ius habentibus præſentandi, ſi eorum aliquis abſens fuerit, pro præſentante nihilominus habebitur, vt quæratur quoq; ei quaſi poſſeſſio iuris præſentandi in alijs
32 vacationibus, quæ ſanè poſſeſſio ſine facto, & appræhenſione quæri minimè poteſt. *ad tex. in l.cum hæreſ.23. in princ. vbi Gloſſ ff. de acquirenda poſſeſſ.* Doctrina hæc Frederici canonizata fuit ſæpè in Rota *apud S.memor. Gregor.XV. deciſ.417.num 9. vbi etiam Beltramin.nu.15.& deciſ.452.nu.9.& apud Achillem deciſ.267.aliàs 4.de prabend. num.14.* ſequuta que fuit eadem Rota apud *Card. Seraphin. deciſ.970.num.2.& apud Card. Canaler. deciſ. 197.num.5. Mariſcotius variarum reſolut.lib.1. cap.55.num.33. Garſias de Benefic.par.5. cap.5. nu.115.& 116. Gratian.Forenſ.par.3.cap.577. nu.16. Viuian.lib.5.in praxi iuriſpatronat. cap. 4.nu.44. Melchior Lotterius de re beneficiar.lib. 2.quæſt.12.n.15. Riccius Epiſcopus Vici Equen. in praxi probationis iuriſpatronatus reſolut.232. nu.4.*

Neque mouearis ex Aduerſarij obiecto: Præſeruari quidem in futurum ius præſentandi, non vero dici nunc præſentare, neq; præſentato vocum numerum adaugeri.

Inſula nempè eſt replicatio(ni in voca-
33 bulis quæſtionem figamus non in re.) Hoc enim ipſum eſt præſeruari abſenti Ius præſentandi in futurum. Quia (dubio omni procul) pro præſentante, nunc, atq; hic (vt Philoſophi dicunt) habetur. Ita apertiſſime *Rota d.deciſ. 11. de iure patronat in nouiſ. Fredericus de Senis d.conſ.147.* optimè omnium *Caputaquenſ.d. deciſ.367.part.2.* Quærebatur porrò ibi: vtrum ne facta præſentatio per duos ex Compatronis ad fauorem Henrici della Porta, aliàs de Meſsia; cùm ex Fundatoris lege tres compatroni eſſe deberent, valida, ac firma fuerit? Validam illa fuiſſe Rota reſpondit. Quia cùm tertius compatronus non præſentauerit, neq; contradixerit, pro conſentiente, conſequenterque
34 pro præſentante, habebitur. Cæteroquin ſi non pro præſentante haberetur inanis fuiſſet Rotæ reſponſio; Henricum validè præ-
35 ſentatum fuiſſe; cùm ille poſitiuè non præſentauerit, præſentauit verò negatiuè, quia prẹſentationi non contradixit. Neque porrò præſentandi quaſi poſſeſsio, per aliorum duorum præſentationem, atque Interpretatiuè tantum per eum prẹſentationem factam acquiſita eidem fuiſſet, quæ non niſi per poſitiuum actum acquiritur, habe-
36 tur itaque interpretatiuè, pro actuali præſentatione, hæc ipſa eius(negatiuè dicta) prẹſentatio. *Menoch. de retinenda poſſeſſ.remed.3. nu.52. Gonzal.ad regul.8.Gloß.34.nu.108 Rota apud Coccinum deciſ.464. nu.3.& 4.& in Lunen Sarzanen 31. Maij 1627. coram Durano Epo Vrgellen apud Viuian de iure patronat. deciſ.110. num. 20.* quę eſt in impreſsis apud ipſum.*deciſ.87.*

Rectè igitur ex his, probata minori argumenti, fuiſſe D. Andrẹam Capaſſum à maiori parte patronorum præſentatum;
37 probatio ſequitur conſequentię; Inſtituendum ipſum *fore*, quod maioribus (videlicet) patronorum ſuffragiis iuuentur *d. cap. quoniam 3. de iure patronat.* vt in ſuperioribus oſtendimus.

38 Neque obſtaculum teruntii quidem faciebat ei, quod Camilla (lite iam inter duos hos prẹſentatos inſtituta, proceſſuq; inſtructo) cumulatiuè alium quoque præſentauerit. Cùm quidem, quòd iam per primam præſentationem ab ea factam pro D. Andræa de Spenis, expirauerat eius prẹſentandi facultas per D. Ientilem Fundatorem eidem facta. Vnde neque cumulatiuè ei facultas ampliùs ſupererat ad *tex.in l.bones 89.§ hoc ſermone ff de verbor.ſignificat. Rota apud Card.Manticam deciſ.322. nu.6. Perez*

de

de Lara de anniuerſ.lib.1. cap.3.num.1. & ſeq.
40 potiſsimum verò in hac hominis diſpoſi-
tione,ſecundum *Card.Mantic.de tacit.& am-
big.tom.1.lib.6.tit.20 nu.56.* Carebat proinde
pręſentandi facultate,atque ab ea exciderat
iam.

Tum quod (fac quidem cumulare va-
luiſſet) haud tamen nunc poterat lite iam
pendente inter duos præſentatos vt neq;
41 admitti pręſentatio huiuſmodi poſſet, vti
attentata ad *tex.in cap.1.& cap.2. vt lite pen-*
42 *den.in 6.& c.1.& 2. de elect.in 6.* qui quãuis
in electione loquantur, habent nihilomi-
nus locum in pręſentatione,vt Rota decla-
rauit apud *Coccinum deciſ.426.num.1.2.& 3.
Calder.conſ.1.vt lite pend.& conſ.18.de iure pa
tronat.* quod conſilium canonizatum fuit
apud *Creſcentium deci.8.num.2.& deciſ.10. de
iure patronat.Lamber. de iure patronat.part.1.
lib.2. quaſt.6. articul. 12. Rota part. 1. diuerſ.
deciſ.442.nu.6.& par.4.etiam diuerſ. collecta
per Farnac.deciſ. 538.& apud Card. Caualer.
deciſ.126.num.1.& deciſ.200.in princ. & deciſ.
280.nu.1. & deciſ.317.& deciſ.333.num.1. &
ſequ. & deciſ. 556.* ſatis aptè in hiſce noſtris
terminis.*Garſias de benefic.d.par.5. cap.9.num.
217.Rota apud S.memor.Gregor.XV.deciſ.417
num.11.Riccius* Epiſc.*Vici par. 1.praxis reſolut.
170.in fin.& par.3.reſolut.454.Barboſ. de offic.
Epiſc.par.3.allegat.72.num.140.verſ.idem ſi lis
eſt inter ipſos. Vinian.de iure patronat. in praxi
par.2.lib.10.cap.1.nu.2.& cap.3.nu.1.* Quam-
43 uis quidem ob indignitatē vnius ex prius
pręſētatis, noua fieret pręſentatio, nõ enim
amplius ei nunc licebit lite pendente. Idē-
que erit,vel per ceſsionem, vel per obitum
vnius ex litigantibus. Ne detrimentum ob
diuturnam vacationem Eccleſia patiatur.
*Rota d.deciſ.538.par.4. diuerſ. & apud Cardin.
Caualer.d.deciſ.556.& deciſ.280.nu.1.& deciſ.
317.* aliiq; paulò ante relati Doctores.

Tum demùm quod neque ita hic ipſe
cumulatiuè præſentatus D. Andręam vin-
cet,à maiori parte pręſentatum, ſicut neq;
de Spenis,cum vterque vna tantùm pro ſe
nudam vocem obtineat: inſtitui verò de-
beat, qui à maiori patronorum numero
pręſentatus fuit, vt in initio diximus. Atq;
ita ex his, Ariſtarchi ſeueriori iudicio ſu-
biectis, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

Fuit demùm inſtitutus D. Andræas Ca-
paſſus. Tu (Amice Lector) fruere pa-
ratis; Deoq; prępotenti vnà mecum gra-
tias age; ab ipſo enim omne datum opti-
mum,& omne donum perfectum eſt. *Iaco-
bi* 1. Ipſi Gloria, & Imperium in ſecula ſe-
culorum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia non niſi magnis laboribus, & ex-
penſis conquiruntur, vndè cum beneficium
vacauerit multi circum aduolant.nu.2.*

3 *In Beneficijs Iuriſpatronatus pracedere
debent edicta aduerſus intereſſe habentes.
iuxtà formam tex.cap fin.de elect.in 6.*

4 *Tex.in cap.fin.de elect.in 6. locum habet,
etiam in praſentatione.*

5 *Citatio ad ſententiam omninò exquiritur.
Alioquin ſententia nulla eſt.
Qui defectus citationis inſanabilis eſt nu.6.
Quia aufert defenſionem.
Neque ſubſtinetur citatio ad dicendum
pro prima die, & deindè in antea cum
continuatione.n.7.
Quia ſeruitutis ſpeciem inducit.n.8.
Subſtinetur tamen ad modicum tempus ex
ſtylo.n.13.*

9 *Citatio quod circunducatur per menſem ex
Riccij ſententia.
Declaratur.n.10.*

11 *Ritus Magna Curię Vicaria quoad In-
ſtrumentorum liquidationem, admiſſus
fuit in Curia Archiepiſcopali Neapoli-
tana.*

12 *Citatione circunducta,perindè eſt,ac ſi fa-
cta non fuiſſet, ac nullitatem inducit.*

14 *Inſtituendus eſt pręſentatus à maiori par-
te patronorum.*

15 *Iuſpatronatus familiare in capita defertur
primis ſucceſſoribus.
Alijs verò ſequentibus in ſtirpes.n.16.*

17 *Maritus vxoris nomine praſentat.
Vnde illa praſentare dicitur.*

18 *Nomine quod facit alieno,non ſuo facit no-
mine,ſed illius, ei proindè imputabitur, nõ
facienti.*

19 *Qui per alium facit per ſeipſum facere
videtur.*

20 *Nominum diuerſitas, diuerſitatem indicat
effectuum.*

21 *Familię alicuius ſe eſſe aſſerens, id probare
tenetur.*

22 *Iuſpatronatus familiare, intelligitur data
gradus prarogatiua, vt proximiores pri-
mò admittantur,deindè remotiores.*

23 *Iudicare qui alios vult,affectus ſedatos ha-
bere oportet, neque affectu aliquo moueri.
nu.24.*

25 *Iuſpatronatus Gentilitium, & familiare
ad eos defertur,qui ſunt ex familia,quam-
uis haredes non fuerint. & nu.31.*

26 *In-*

Digitized by Google

26 *Incidit in foueam, quam fecit; qui alij ruinam, quam parauit, ipſe in illam dat.*

27 *Tales erga alios eſſe debemus, quales erga nos eos volumus.*

28 *Lex iuſta eſt, quæ ſua arte deludit artificem.*

29 *Par pari referre; Terentianum dictum, illuſtratur.*

30 *Ius patronatus hæreditarium hæredibus defertur.*

Non ita Gentilitium num. 31.

31 *Ius patranatus Gentilitium ad illos de familia defertur.*

Quamuis tranſuerſales num. 32.

Quamuis fœminas. n.

33 *Præſentatio eorum, qui in poſſeſſione ſunt præſentandi, præualet. etiam contra veros patronos.*

Quia in hac materia ſtatus attenditur vltimus n. 34.

35 *Quaſi poſſeſſio Iuris præſentandi aduerſus patronos, etiam per vnicum actum acquiritur.*

ARGVMENTVM.

Citatio ad ſententiam omnino exquiritur pro certa die, & hora, neque ſubſtinetur facta pro prima die, & deinde cum continuatione. Ius patronatus quod familiare eſt, & Gentilitium, qualitatem hæreditariam haud requirit, ſed ſatis erit ſi de familia ſe probet. Neque ſubſtinetur Inſtitutio nì præceſſerint contra intereſſe habentes edicta, ad formam tex. in cap. fin. de elect. in 6. Iſque debet inſtitui, qui à maiori parte fuerit præſentatus.

RESPONSIO XXXXIV.

NOn niſi multis expenſis, & laboribus, (vt habeat quiſque quo ſuſtentari debeat,) Beneficia acquiruntur Eccleſiaſtica. vt Clemens Ter-
2 tius loquitur *in cap. ſuper hoc 5. de renunciat. extrà.* Hinc ſanè eſt, quod cùm primum
aliquod vacarit Beneficium, multi circum
aduolant, illud vt captent. Cum itaque va-
caret hiſce diebus ob ſequutum obitum
Clerici Ioſephi Barattucij, ſimplex Benefi-
cium, ſiue Cappellanica Iuriſpatronatus fa-
miliæ del Vecchio ſub inuocatione S. Ma-
riæ de Conſtantinopoli in venerabili Ec-
cleſia S. Mariæ de Noua in Ciuitate Thea-
nen, fuerunt ad illam præſentati, D. Fran-
ciſcus de Petio ab vna patronorum parte;
ab altera verò D. Franciſcus Schiauetta.
Vnde orta inter eos lite, tandem per Cu-
riam Epiſcopalem Theanen D. Fran-
ciſcum Schiauettam fore inſtituendum,
declaratum fuit, atque iudicatum.
Verùm introducta cauſa per appellatio-
nis remedium in Metropolitana Cu-
ria Capouana, publicatiſque actis: In
duobus peccare potiſſimum ſententiam
Domini Vicarij Theanen pro D. Franci-
ſco Schiauetta, contra D. Franciſcum de
Petio, dixi: & in ordine, & in iuſtitia. In or-
dine quidem, quia nulliter lata, nec pro-
3 ceſſu compilato. Neque enim proceſſit
Curia propoſitis edictis, contumacijſque
incuſatis aduerſus intereſſe prætendentes,
iuxta diſpoſita per Bonifacium Octauum
in cap. fin de elect. lib. 6. qui ſanè *tex.* quamuis
in electione loquatur, pari tamen modo, &
in præſentatione ius obtinet. *Rota apud Ve-
rallum deciſ. 37. num. 3. & 4. par. 2. apud Cocci-
num Decanum deciſ. 426. num 2. & apud Card.
Caualer. deciſ. 297. num. 1. & 2.* & dictum fuit
*in Iannen Parochialis 12. Nouembris 1632. co-
ram Veroſpio in manuſcriptis deciſ. 18. verſ. de-
mum & lis. col 3. & in Comen Iuris patronatus
1595. coram Card. Mellino deciſ. 103. num 8. ad
calcem 1. tomi conſil. Farinac. Viuian. in praxi
Iuris patronat. lib. 6. cap. 5. num. 3.* ad *tex.* ſatis
àptum in hac materia, qui eſt Innocentij
Tertij *in cap. querelam 24. de elect. extrà. Ge-
nuens in praxi curiæ Archiepiſcopalis cap. 82.
varia de Iure patronatus num. 6. ſiue cap. in
impreſſis Romæ anno 1609.* Neque prætcrea
proceſſit Curia Theanen Epiſcopalis in hac
cauſa dato termino ad probandum; neque
5 etiam citata parte ad ſententiam, quæ om-
nino præcedere debuerat, vt illa (iuxta or-
dinem, & iudicij telam ſaltim) firma eſſet.
Quam ob cauſam nulla, atque inualida
euaſit: vt nullo modo, nullaque via ſanari
6 potuerit. Eſt quippè inſanabilis citationis
defectus; Quia defenſionem, quæ & natu-
rali, atque diuino iure permiſſa eſt, aufert.
*clement. ſæpe 2. §. non ſic tamen Iudex. vbi Gloſſ.
verbo defenſiones de verborum ſignificat. l. 1. §.
item cum ex edicto ff. quæ ſentent. ſine appellat.
reſcinduntur Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum
7. num. 26. & 66. de conſtitut. Vantius de nulli-
tate ex defectu citationis num. 9. & 10. Rota in*

Zam.

Zamoren pecuniaria 20. Martij 1609. coram
Cardin.Caualer. par: 1. tom. 1. in recent. deciſ.
179.num.2.& apud S.memor.Gregor.XV.deciſ.
4.num.1. quæ eſt quoque in impræſſis in re-
centioribus par 1. tom. 1. deciſ. 486. num. 6.&
apud Card. Caualer. deciſ.35.n. 1. & deciſ. 53.
num 1. quæ eſt eadem atque allata paulo
ante deciſ. 179. in recent. & deciſ.296. num.1.
& 6. & apud Duranum Epiſcopum Vrgellen.
deciſ.8.num 1.Rota Maceraten apud Marcum
Antonium Thomati deciſ. 16. num. 8.

7 Neque ſanitati redidi potuit hic defectus,
quod aſſeratur factam fuiſſe monitionem
ad dicendum ſub die 30.Auguſti pro prima
die, & deinde in antea cum continuatio-
ne,&c. & ad audiendum tenorem ſenten-
tiæ,&c.

8 Quia profectò eſt hic modus citandi,
ſeruitutis perbellè inducens ſpeciem, atq.
propterea improbatus, à Sacra Rota præ-
ſertim; deberet nempè citatus omni die,&
hora in curia adeſſe. Audi Vulpianum iu-
re conſultum lib. 70. ad edictum in l. aut qui
aliter 5.§.ſi quis,vbi Bart ff. quod vi aut clam.
„ ſequentibus loquentem: Si quis denunciaue-
„ rit opus facturum, non ſemper videtur non clam
„ feciſſe, ſi poſt denunciationem fecerit. Debebit
„ enim, (& ita Labeo ait) & diem, & horam de-
„ nunciatione complecti, & vbi, & quod opus fa-
„ cturus ſit: neque perfunctoriè, aut obſcurè dicere,
„ aut denunciare: neque tam arctare aduerſarium,
„ vt intrà diem occurrere ad prohibendum non
„ poſſit. ita Vlpianus diſertiſſimis verbis. ſe-
quitur Abb.in cap.fin. num.9. 10. & 11. de di-
lationib. optimum Bald.conſ.268. factum tale
eſt vol.1.quod ſemper Rotam amplexatum
fuiſſe teſtatur Creſcent.deciſ. 11. num.1. & ſeq.
de dolo, & contumacia. Mohedan. deciſ.4.nu.3.
de teſtib.Verall.deciſ.108. par. 1. Puteus deciſ.
358.n.5.lib.1.& deciſ.152.lib. 2. & deciſ. 148.
eod.lib.& apud S.memor.Gregor. XV. deciſ. 71.
num.3.& 6.& deciſ.140.num. 1. & apud Card.
Caualer.deciſ.376.num. 5. & 6. & apud Card.
Seraphin. deciſ. 765. num. 2. & in Aliſana Ca-
nonicatus 4.Martij 1611.coram Penia deciſ.313.
n.7.ad calcem 2.tom.Conſil. Farinac.

9 Neque obſtaculum faciebat id, quod re-
fert Riccius deciſ. 73. par. 1. Citationem ad
ſententiam circunduci per menſem.

10 Præter quam quod enim deciſio ipſa Ri-
cii loquatur de citatione vigore ritus Ma-
gnę Curiæ Vicarię ſuper liquidatione in-
11 ſtrumenti, recepti iam in Curia Archiepi-
ſcopali Neapolitana, de quo teſtatur etiam
Genuenſis in praxi cap. 15. de liquidatione in-
ſtrumentorum num.2. vt nihil ad rem hanc
noſtram, cùm agamus de citatione ad ſen-
tentiam.

Nihilominus tamen neque in facto hoc
admittebatur. Nam ſententia (dictum D.
Franciſcum Schiauetta fore inſtuendũ &c.)
lata fuit die 2.Ottobris: Citatio vero ad di-
cendum decreta die 30. Auguſti, & execu-
ta die 31. atque proinde iam excurſo men-
12 ſe à die citationis. circundacta itaque iam
fuerat citatio (etiam in ſententia Ricii)
menſe iam inclinato, & qui occaſum vide-
rat: atque propterea ſententia dicta fuit
poſt terminum, ſub quo cadebat citatio.
Nulla ergo, & inanis euaſit ob citationis
defectum. l.2. & 3.C. de ſentent. & interlo-
quut.omn.Iudic.cap fin.de re iudicat. in 6. Ga-
briel.lib.2.tit.de citation. concluſ. 1. in 23. am-
pliat num.116.Rota in Feſulana Prioratus 15.
Nouembris 1600. coram Marquemontio apud
Marcheſanum.tom.3.deciſ 11 fol.90. quę eſt etiã
in impreſſis par.1.tom 1.in recent. deciſ. 252.
num.1. in fin. eadem Rota apud S. memor.
Gregor.XV.deciſ 546 num.6.

13 Et licet quidem ſubſtineri poſſit talis
modus citationis, per aliquos tantum dies,
vbi ſtylus receptus fuiſſet: non tamen per
tantum temporis ſpatium, (per menſem
videlicet, & vltrà). ſecundum Rotam in re-
centiorib.par.1.tom.1.deciſ.307 num.9. & apud
Card. Seraphin. deciſ. 1057. num. 4. & 5. verſ.
quarta nullitas, & apud S. memor. Gregor. XV.
deciſ.457. quæ eſt etiam in recent. part. prima
deciſ.227.& apud eundem Gregor.XV. deciſ.71.
num.3.& apud Caſarem de Graſſis deciſ.9.nu.6.
de ſentent. & re Iudic. & 4. part. diuerſorum
collecta per Farinac.deciſ.72.n. 1.

Debebit tamen de ſtylo conſtare. vt di-
ctum fuit in Melphitten Iuris patronatus 27.
Maij 1619. coram Vbaldo in manuſcriptis, de-
ciſ.77. in qua apertiſſimè infirmata fuit ſen-
tentia ſimilis Vicarij Epiſcopi Melphitten,
qui citauerat ad dicendum, & ſententiam,
pro prima die, & deinde in antea cum con-
tinuatione,&c. Rota quoque in recent.par.2
tom.1.deciſ.451.n.9.& deciſ.486.

In iuſtitia vero peccabat ſententia. Adiu-
dicat nempe Beneficium, ſiue Cappellaniã
prefatam D. Franciſco Schiauetta à minori
compatronorum ſuffragio præſentatum;
cùm contrà adiudicare illud debuiſſet D.
Franciſco de Petio, pro quo maior nume-
rus vocum patronorum erat. Ob hanc
14 proinde cauſam ei iure omni, omnique
dubio procul, Inſtitutio debebatur. cap.3.&
cap.conſultationibus 19. de Iure patronat. Rota
in recent.par.2.deciſ.146.num.4. & deciſ. 202.
num.1.& par.2.diuerſor.deciſ.117. num.1. Co-
nar.practicar.quæſt.cap.36. num. 4. verſ. 3. op-
portunè in fin. Maceraten. variar.reſolut. lib. 1.
reſol.104.num.1.Claudius Tutius quæſt. 11. de
Iure patronat.nu.2. Riccius in praxi par. 1. re-
ſolut.173.n.1. Rota apud Card. Manticam deciſ.
86.num.3. & 4.idem Riccius, qui pro Schia-
uetta fortè ſcripſit. in praxi probationis Iuris
patronatus reſolut. 232. ſub num. 4. verſ. vnde
præmiſſis omnibus.

Pro-

Probatur aſſumptum. Quippe, Præſenta-
tus (De Petio) fuit ab Hyppolita del Vec-
chio ſorore fūdatoris; à Paulo del Vecchio
fundatoris fratre;& à Syluia etiam del Vec-
15 chio fundatoris filia. In hos autem Ius ip-
ſum patronatus delatum fuit in capita, &
non in ſtirpes,per *Doctor.in clement. plures 2.*
de Iure patronatus vbi Card. præſertim , q. 2.
verſ aut vnus fuit ab initio patronus. dictum
fuit in *Montis Alti Iuris patronatus 5. Iulii*
1610. coram Domino Coccino Decano par. 2.
tom.1.in recentiorib.deciſ.308.num. 4.Vinianus
de Iure patronat.par.1.lib.4.cap.1.num. 59. &
16 in hac ſpecie Iuriſpatronatus familiæ reli-
cti,quòd illi de familia in capita ſuccedant ,
& non in ſtirpes,niſi tamen eorum deſcen-
dentes,qui in ſtirpes ſucceſsionem ſubibūt.
ſequitur *Riccius deciſ.120. par.2. num. 3.* refe-
rens,ita ſequutam fuiſſe Rotam *in vna Re-*
gien Prioratus 13. Nouembris 1601. coram Pe-
nia. & in collectan. 1733. par.5. ita quoque
Gratian.Forenſ.diſceptat.par. 3. cap. 521. num.
15.& num.18. alias quoque ſacræ Rotæ de-
ciſiones referens. eſt optimum *conſ. Antonij*
de Butrio 29. Viſis puncto, & quæſitis in 1. du-
bio. quod eſt etiam inter *Conſil. Ancharani*
355. Rota in Mediolanen Iuris patronatus 22.
Maii 1709.coram Lugdunen par. 2. in recent.
tom. 1.deciſ.251.num.5. & in Florentina Cano-
nicatus 14.Maij 1629.coram Eminentiſſimo Ve-
roſpio deciſ.289.num.4. part. 5. diuerſorum no-
uiſſimarum.

D. Franciſcus autem Schiauetta præſen-
tatus fuerat à Beatrice del Vecchio funda-
toris nepte. Vnam propterea dumtaxat vo-
cem obtinebat. Vincenbatur proinde à ma-
iori parte.

Neque nimium inſidendum erat in vo-
ce per Gaſparem del Vecchio virum Bea-
tricis pro ipſo Schiauetta .

17 Cùm,quòd ille præſentauerat vti maritus
Beatricis, & non ex propria perſona. Eius
18 igitur nomine fecit. Ei proinde imputabi-
tur præſentatio,cuius nomine geſta fuit. ex
Pomponij ſenſu *in l.in ædibus 9.§.quod filius,*
vbi Bart.& Paulus de caſtro ff.de donationibus.
„ *Quod filius familias patris iuſſu , aut voluntate*
„ *donauit*, (Pomponius loquitur) *perinde eſt ,*
„ *ac ſi pater ipſe donauerit ; aut ſi mea voluntate*
„ *rem meam tuo nomine Titio doneſ.* ſic Pom-
ponius. vbi *Gloſſ. verbo donauerit* , affert re-
19 gulam. Qui per alium facit per ſe ipſum fa-
cere videtur. *regul. qui facit 72. & regula qui*
poteſt 68.de regul.Iur.in 6. l.quod Iuſſu 141. ff.
de regul.Iur.S.Thom.2.2.q.49.art.2.in 3.argum.
afferens illud Apoſtoli *ad Rom. 1. non ſolum*
„ *qui faciunt digni ſunt morte , ſed & qui conſen-*
„ *tiunt facientibus* inferens ipſe: *eiuſdem rationis*
eſſe videtur,quod homo aliquid faciat , & quod
facienti conſentiat.

Quia nimirum ille facit,cuius nomine quis
facit. *Euerard.conſ.64.nu.4.Rota par.4. diuer-*
ſorum collecta per Farin. deciſ.652.n. 1. Non
itaque Gaſpari imputanda, neque accepto
ferenda erit pręſentatio, quam vti Maritus
fecit Beatricis,ſed ipſi Beatrici. Nihil igitur
magis habet ex Gaſparis perſona Schia-
uetta, quàm ex perſona habet Beatricis.
At illam tantummodo habet. Eſt ergo in-
ferior in præſentatione hic à D. Franciſco
de Petio. Ei igitur poſt haberi debet .

Tùm quod ipſe Gaſpar in familia del
vecchio à fundatore prouenientе minime
computatur, neque agnoſcitur. Eſt enim
de familia vello vecchio: quod neque in-
ficias eunt Aduerſarii, quin & aſſerunt ,
apud eundem *Ricium d.reſolut. 232. num. 4.*
in praxi iuris patronat. argumento tex. in l. ſi
idem codicilli 7.C.de codicillis. & ſequuta fuit
Rota apud Illuſtriſsimum Duranum Epi-
ſcopum Vrgellen *deciſ.25.n. 2.*

20 Non mirum igitur ſi nominū diuerſitas
diuerſitatē demonſtret effectuū *l.procurato-*
ris ſ. 9.ſi plures ff.de tributor.actione l.per procu-
„ *ratorē 89 .in fin*: ibi;quia caſtrēſia eſſe deſie-
„ runt mutatione perſonę. *ff. de acquirend.hæ-*
redit. Rota in Mediolanen ſimulationis contra-
ctus 1599 coram Corduba deciſ.128. nu. 6. poſt
primum vol. conſil. Farin. & apud Coccinum
Decanum deciſ.289.num. 1.

Tum præterea , quòd , neque ipſe Gaſ-
par, neque etiam Catherina del Vecchio ,
quæ etiam nouiſsimè eundem Schiauettā
21 præſentauit , probauere ſe eſſe de familia
del Vecchio à fundatore prouenientes , vt
ita ad præſentandum admitti potuiſſent .
ad tex.in l. non ignoret 9. C. qui accuſare non
poſſunt quatenus probat, quòd qui agit , vt
talis,probare ſe debet eſſe talem. *Rota in d.*
Mediolanen iuris patronatus coram Lugdunen
deciſ.251.n.4.par.2. in recent.

Quā ob cauſam haud poſſum nō demira-
ri acre ingenium Aduerſariorum,qui cum
excludere eos voluerint,qui *Dominum* de
Petio præſentauerunt,quamuis de familia,
(quod in irritum vocare minime poſſunt,)
22 caducæ ratione,quod ius patronatus fami-
liare, (vt iſtud eſt,& in confeſſo eſt etiam
apud ipſos Aduerſarios) exaudiri debeat
data gradus pręrogatiua , vt proximiores
primò admittantur, ſucceſiuè verò alii re-
motiores,(*Riccius d.reſolut. 232.ſub num. 4.*
verſ.imo dico.) Quòd excluſa,eliminataque
Syluia filia fundatoris , ac conſequenter
proximiore, (in primo ſcilicet gradu lineę
deſcendentis.) vnde vti proximior funda-
tori admitti debebat , vt dictum fuit *in d.*
Florentina Canonicatus coram Eminentiſſimo
Veroſpio d.deciſ.289.n.9. part.5 diuerſ.) admit-
tere tamen nequaquam dubitarint Beatri-
cem , neptem ex filio , quæ in ſecundo
gradu eſt,ac cōſequenter remotiori ; Quin
iuſtum,ſanctumque æſtimarint, Gaſparem
Virum Beatricis ad pręſentandum admit-

Digitized by Google

tere, & Catherinam alienigenam; eoſque
23 Paulo Fũdatoris Fratri, & Hyppolitæ eiuſ-
dem ſorori anteferre. At qui aliorum ſu-
bire iudicia vult, Affectus ſedatos habere
oportet: vt ex Calliſtrato *lib.1. de cognitioni-
bus in l.obſeruandum 19.in fin.ff.de offic.Præſi-
dis.* ſatis perſpicuum ſit legentibus. Is enim
de Iudice loquens: *Sed & in cognoſcendo*
(loquitur) *neque excandeſcere aduerſus eos,
quos malos putat, neq; precibus calamitoſorum,
illachrymari oportet. Id enim non eſt conſtantis,
& recti Iudicis, cuius animi motum vultus de-
tegit.* Sic ille. Non itaque affectu aliquo mo
ueri decet eum, qui de alijs dat iudicium.
Audi *Ouid.de triſtib.lib.1.eleg.1.*
*Iudicis officium eſt: Vt res, ita tempora rerum
Quærere: quæſito tempore tutus eris.*
24 Si iuſtum igitur putant admitti Beatri-
cem in vlteriori gradu Fũdatori iunctam:
Cur non æquè Syluiam in proximiori
cõnexam? Ipſi ergo Iudices ſunto. Verùm
inſtabunt: Iure, neq; iniquè admitti Beatri-
cem, quod illa ſit hæres Fundatoris, non
Syluia. At ſatis inſtantiæ facimus: Quod ius
hoc patronatus Gentilitium ſit, non hære-
ditarium. Sequentibus nempè Fundator
Vincentius del Vecchio: *Quale Cappella
debba eſſere de Iurepatronatus de Caſa del Vec-
chio, e delli deſcendenti da eſſi in perpetuum*
Hoc autem in confeſſo apud Aduerſarios
ipſos eſt. Ita apud *Riccium d.reſolut.232.nu.1.*
Et eodem modo in aſſenſu per Epiſcopum
in fundatione dato, ſequentibus declara-
tur: *Eſſe debere de Iurepatronatus familia del-
lo Vecchio, ac deſcendentium ex ea, illiuſque hæ-
redum in perpetuum &c. iuxtà voluntatem dicti
Vincentij &c.*
25 In iure autem patronatus Gentilitio,
atque familiari, ſatis eſt, vt admittatur quis,
ſi ſe probet diſcendentem ex familia, quã-
uis hęres nequaquam ſit, *Rota d. Mediolanen.
iuriſpatronatus coram Lugdunen. d. deciſ. 251.
nu.5.& in eiuſdem beneficij 1.Iulij 1615.coram
Dunozetto par.2.tom.2.in recentiorib.deci.756.
nu.3. Riccius deciſ.69.nu.1.par.2. & d. reſolut.
232.num.1.* diximus *reſponſ.noſtra 16.num.18.
par.2.* Nihil igitur officiet Syluiæ ſe funda-
toris hæredem non eſſe, cum ſat ei debeat
eſſe, quòd filia ſit, & conſequenter de fami-
lia, vt ad præſentandum admitti potuerit.
Neque Beatrix vti hæres admiſſa ad præ-
ſentandum fuit, ſed vti de familia. Et hoc
ipſum argumẽtum ferit etiam Aduerſa-
26 rios; cùmq; ſuo gladio perimantur, atque
in foueam inciderint, quã foderunt, iuxtà
Citaredi dictum *pſalm.7.16.* neque ſic tamẽ
periculum aduertere, & caſum. Si nempè
Syluia à pręſentando excluditur, quòd non
ſit hæres, (quamuis de familia.) Cur (quæ-
ſo) admiſſos voluere Gaſparem, & Cathe-
therinam, qui neque de familia ſunt, neq;
27 hæredes? Tales proindè erga nos ſe exhi-
beant, quales nos erga ſe eſſe volunt; iuxtà
illud Auguſtini ad Fortunatum *epiſt.11. re-
lati tan. neque quorumlibet.10.in fin.9.diſt. Ta-
lis ego ſum* (dicentis) *in ſcriptis aliorum, qua-
les volo eſſe intellectores meorum.* ſequitur
*Gloſſ.cap.cùm omnes.6.in fin. verbo patere legẽ.
de conſtitutionibus.* iuxtà Ouidianum illud.
28 *Neque enim lex iuſtior vlla eſt;
Quàm necis artificem arte perire ſua.*
ſequiturque *Nauar.in cap.hæc autem verba in
Gloſſ.nu.7.de pœnitent.diſt.1.* Sic apud Teren-
29 tium in Eunucho. (*Par pari referre:*) iuſtum
æſtimatum fuit. Ita meliori præceptione
Chriſtus Dominus, & Magiſter noſter
Matth.7.2. In quo enim iudicio iudicaueritis.
(inquit) *iudicabimini: & in qua menſura men-
ſi fueritis, remetietur & vobis.*
Neque inſtabunt vlterius, quòd & Hyp-
polita, & Syluia cùm nuptui viris traditæ
fuere, renunciauere (vt moris eſt fieri) pro
maſculis omni ſucceſſioni, &c. Eadẽ quip-
pè reſpõſione inſtantia ſubmouetur: offic-
ceret vtiqui facta renũciatio his mulieribus)
30 ſi in iuſpatronatus hæreditarium ſe immi-
ſcere vellẽt, in quo planè dicta hæreditaria
qualitas omnino deſideretur. diximus *d.re-
ſponſ.noſtra 16.nu.17.* At nõ ita in hoc erit, quod
31 familiare, & gentilitium eſt; vt ſufficiat il-
lis eſſe de familia Fundatoris, (contentiua
ſaltim,) de qua Fundatorem intellexiſſe,
nemo ſanè mentis negauerit, qui verba ad-
uerterit illius (*de iurepatronatus de Caſa del
32 Vecchio.*) Vt compræhendantur, ſiuè deſcen
dentes, ſiuè tranſuerſales, ſiuè maſculi, ſiuè
fœminæ. *l. pronunciatio 195.§.familię ff. de
verbor.ſignificat. l.fin.C.eodem.l. voluntas.4.C.
de fideicommiſſ. Rota in Romana fideicommiſſ.
17.Iunij 1615.coràm Card. Phamphilio part.2.
tom.2.in recent.deciſ.707.nu.2. Gratian.part.4.
forenſium diſceptationum cap.645. num. 3. &
ſeq. Caluaccanus deciſ.19.par. 3.nu.74.in fin.&
75.cum ſeq.* plures alios retulimus *d. reſponſ.
noſtra 16.nu.1.& ſeq.& nu.7.par.2.*
33 Quibus omnibus pro coronide accẽdit,
quòd qui de Petio præſentauere, in poſſeſ-
ſione, vel quaſi ſunt præſentandi, per alias
præſentationes factas, & quæ effectum ha-
buere; At non ex aduersò, qui Schianettã;
34 quamuis fortaſsè (ex hypoteſi) in petitorio
34 ad illas ſpectaret. Quia profectò in hac
præſentandi materia ſtatus attenditur vl-
timus. *d.cap. conſultationibus 19. & ibid. Abb.
& Butrius, alijq; de Iurepatronatus. Rota apud
Card. Manticam deciſ.86.nu.1. & ſeq. & apud
S.memor. Gregor.XV. deciſ.349.num.1.& deciſ.
452.nu.14. & 16.& apud Card. Canaler.deciſ.
55.nu.4.& deciſ.197.nu.2. Monald.conſ.47.nu.
3.vol.2. Mariſcottus variar.reſolut.lib.1.cap.55
nu.12.& 13. Lapus allegat.95.in fin. Rota in
recent.par.1.tom.1.deciſ.224.num.1.& in Cre-
men. Cappellaniæ 14. Ianuarij 1594. coram
Card. Mellino apud Viuianum in praxi iuriſpa-
tron.deciſ.13.num.2. Maceraten.variar.reſolut.
lib.1.*

lib.1.reſol.104.nu.7.Guttierez conſ.3.num.1.& 2.Marius Muta deciſ.72.nu.8.Anton.Faber lib. 6.tit. 1. C.de iurepatronat. diffinit.5. & 9. Alexand.Randenſ.variar.reſolut. cap. 19. num.18. & 19.

35 Quam ſanè poſſeſſionem præſentandi, (potiſſimum verò aduerſus alios compatronos) vt quis acquirat, vel ſemel præſentaſſe ſufficit. *Rota par.2. diuerſorum deciſ.318. apud Card Caualer. d.deciſ.53, num.4. & deciſ. 197.nu.3.apud Coccinum deciſ.464. nu. 3. apud S.memor.Gregor.XV. deciſ.222.nu.6. & deciſ. 417.num.7.apud Achillem de Graſſis deciſ.5.de cauſa poſſeſſion.& propriet.Macerateu.d.reſolut. 304.nu.5.Guttierez.d.conſ.3.num.2.Raudenſ d. cap.19.num.26.Gonzalez ad regul 8.cancellar. Gloſſ 45.§.2.num.29.& ſeq.Perez de Lara de appellan lib.2.cap.1.nu.55.& 56.Cladius Tutius q.3.de iurepatronat.nu.13.*

Cum itaque, & à maiori parte patronorum, & ab exiſtentibus in poſſeſſione, vel quaſi præſentandi, D. Franciſcus de Petio præſentatus fuerit, ipſe vtique inſtituendus erat.

Vt ex his, iudicio ſubiectis prudentiori, reſpondendun cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

Per Metropolitanam Curiam Capuanam reuocata ſententia Vicarij Theanen. de Petio Cappellaniā deberi, pronunciatum fuit, & ita poſtmodum exequutum.

SVMMARIVM.

1 *Parentum eſt filijs theſaurizare.*
Neque curis, laboribuſq; parcere, natis vt acquiſita relinquant.n.2.
Taleq; parentum votum eſt erga filios.n.3.
4 *Parentum bona filijs debentur, non ita liberorum Parentibus.*
5 *Parentum amor erga filios, ſummus.*
Vt plus filios, quàm ſe diligant.nu.6.
Quia in illis eorum protrahitur ſubſtantia. nu.7.
Et liberi ſunt anima patris.
Nulluſque amor vincit paternum.
Filius vndè dicatur?
Matrimonium, in bonis externis, collocabat Plato.
8 *Rixa ex diuiſione.*
9 *Hæredis nomen ex græco, cum rixa nomine congruit.*
Et vndè deducatur? ex alijs.n.10.
11 *Bona qui cupiunt aliorum, vt ea poſt mortem capiant, Vulturibus comparantur.*
12 *Adagium.Si Vultur es, cadauer expecta. Illuſtratur.*
13 *Legatum de re, quæ teſtatori non debebatur, caducum efficitur.*
14 *Hæres ſcriptus, ſi præmoriatur teſtatori; teſtamentum caducum efficitur.*
Reſtringe ſi in re certa alij hæredes dicti fuerint, namque per ius accreſcendi, hæreditatem ſubibunt.nu.15.
Ac præſertim inter liberos.n.16.
Reſtringe ſi teſtator id prohibuit.nu.20.
17 *Antecedente deſtructo, conſequentia cadit.*
18 *Inteſtati cauſa eliditur, ſi teſtati cauſa locum occupet.*
19 *Inteſtatus quis dicatur?*
21 *Voluntas teſtatoris, quæ manifeſta eſt, attendi, ac ſeruari debet.*
Quia lex eſt.
21 *Legatum dotis à patre filiæ factum, ſoluendum tamen tempore matrimonij, purum dicitur, non conditionale.*
Quia cenſetur tempus ſolutioni dictum, ne nimium grauaretur hæres. n.23.
Et legatum huiuſmodi legitimæ loco habetur. nu.25.
24 *Paternum eſt officium filias dotare.*
26 *Legitima ſine onere, & abſque conditione filiis debetur.*
Et omnis ab ea conditio, & temporis dilatio remouetur.n.27.
Vt pro non adiectis habeantur.n.28.
Vnde ad ſuos tranſmittitur, etiam non adueniente tempore matrimonii. nu.29. etiam in ſtatuto excluſiuo fœminarum. num.32.
Accedentibus potiſſimum conte cturis.nu.30. inſtitutionis potiſſimum.
Poterit proindè ad libitum de illa diſponere. nu.31.
32 *Rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter.*
Siue inter viuos, ſiue in vltima voluntate. nu.33.
Multoq; magis in animæ ſuæ commodum. nu.34.
Atque Deo donare.n.35.
Ratioq; affertur.n.36.
34 *Anima cunctis rebus præferenda.*
37 *Res ſuas poteſt quiſq; etiam in mare proijcere.*
Ratio datur.n.38.
Multoq; magis Deo relinquere, & Sanctis. nu.39.
39 *Maria Virgo Immaculata Deiparens laudibus tollitur.*
Et omnia dedit ei filius in manus.n.40.

Nihilq; nos accipere quod per manus eius nõ tranſiret.n.41.

42 *Sanctus Bernardus Claræ Vallis Abbas celebratur.*

43 *Maria, Mater cunctorum viuentium, iurè magis, quàm Eua, dicitur.*

44 *Matri debetur legitima in bonis filiæ decedentis.*

45 *Legata pia Deo ſeruantur, quæ pro animæ rogantur.*

Quia ipſe finis vltimus omnium eſt.n.46.

46 *Deus finis vltimus, & per ſe eſt omnium.*

47 *Deo, qui ſe oppugnat, vltiorem illum habebit.*

48 *Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis.*

49 *Deus omnia videt.*

ARGVMENTVM.

Legatum de ſumma, quæ relinquenti non debebatur, factum, non debetur. Hærede teſtamento dato præueniẽte teſtatorem per fati tempus, qui in re particulari hęres datus fuerat, per Ius accreſcendi uniuerſę hęreditatis fit Dominus. Legatum dotis à patre filię relictum, ſoluendum tempore matrimonij, an purum, uel cõditionale cenſeatur? Et praemoriente ea antequam matrimonium contrahat, ad ſuos illud tranſmittat? Legitime onus nullum affigi poteſt, neque temporis, neque conditionis.

RESPONSIO XXXXV.

1 PArentum eſt pro filiis ſolicitos eſſe, illiſque theſaurizare. iuxta Apoſtoli dictum *ſecunda ad Corinth. 12. 14.* translatum *in cap. cum Apoſtolus 6. §.*
2 » *probibemus de cenſib. & can. prædicatos 64. in fin. XVI. q. 1.* Maria quippe ipſa (vt *Caſſiodor. variar. epiſt. 14. lib. 2.* loquitur) ſæuis tempe-
» ſtatibus excitata, Genitoris cura non refu-
» git, vt peregrinus mercibus acquirat, quod
3 propriæ ſoboli relinquat. Et tale parentum
eſt votum, & naturalis erga filios charitas,
vt ipſi eorum bona habeant. Iuxta Papiniani
ſenſum, ex eius erutum verbis *in l. nam
& ſi parentibus 15. in princ ff. de inoffic. teſtam.*
& iterum *in l. ſcripto hærede 6. in fin. ff. vnde*
4 *liberi.* ſequentibus enim loquitur Papinia-
» nus ibi. *Non ſic parentibus liberorum, vt libe-*
» *ris parentum debetur hæreditas, parentes ad bo-*
» *na liberorum, ratio miſerationis admittit: libe-*
» *ros vero, natura ſimul, & parentum comune*
votum. ſic ille. Naturale ſiquidem eſt, vt na-
5 ti parentum habeant bona. Summa quippe
parentum erga liberos eſt effectio. vt Pau-
lus innuit *in l. iſti quidẽ 8. in finalibus verbis ff.*
6 *de eo quod metus cauſa.* Quia pater plus dili-
git filium, quam ſe ipſum, ſecundum
quòd *Gloſ. in eadem l. iſti. verbo magis,* loqui-
tur. Rationemque refert, quia per filios pa-
» rentes perſeuerare, ac perdurare, videntur:
» & naturale ſit, quòd res plus perſeueratu-
» ras, quis plus diligat. ſic *Gloſ.* Vnde Plato
in bonis externis matrimonium colloca-
bat, quòd in filiis perpetuitatem, & quandã
generis noſtri immortalitatem habeamus.
quod refert. quoque *Clemens Alexandrinus
lib. 3. ſtrommatum fol. mihi* 198. Dixitque
perbelle Euripides.
» *Cunctis hominibus liberi ſunt anima.*
& Philoſtratus ex græcis.
» *Animalibus liberi ſunt animæ inſtar.*
Dictumque filium voluerunt antiqui Grã-
matici, quaſi (φίλιον) quòd nullus amor vin-
cat paternum. vt imperator loquitur *l. cùm
furioſus 7. C. de curator furioſ.* illudque Ver-
gil. 1. Aeneid.
» *Omnis in Aſcanio cari ſtat cura parentis,*
Volens proinde filiis ſuis proſpicere
Franciſcus Fedelis V.I.D. Ciuitatis Auerſæ,
ne poſt ſuprema ſua funera in diuidenda
bona diſcordiæ inter eos, ac rixæ enaſce-
8 rentur. Ex diuiſione quippè rixæ vt pluri-
mum oriuntur, Vnde ſatis perbellè *Fedri-
cus Morellius* in corollariis ad emblemata
Alciati *emblem.* 159. in illis verbis: *Maxima*
9 *rixa oritur.* ex græco aduertit, maximam
cognationem eſſe inter has voces hæredis,
& ἔριδος (heridos) id eſt rixæ. vt propter hanc
connexionem, apud antiquos nomen (*ha-
res*) ſine diphtongo ſcribebatur. Quia cum
de actione agitur familiæ erciſcundæ, ſiue
diuidendæ, in promptu rixæ ſunt. Quod
nec ineruditè nonnullorum interpretatio-
10 ni congruit, qui nomen hæredis deduci
volunt ad hærendo, quod nimis artè inſi-
deant, hæreantque qui hæreditatem ca-
piunt aliorum. quibus illi hæredes ſunt, ac
conſequenter proximi. quod adnotauit
Tuillius ad idem Alciati emblema. Hinc ſa-
11 ne factum eſt, vt hi, qui bonis inhiant alio-
rum,

Digitized by Google

rum, vt ea hæreditate capiant; Vulturibus comparentur. ſit enim illi mortuorum cadaueribus veſcuntur, ita plane iſti, qui non niſi poſt mortem, ad bona peruenire poſſunt aliorum, ſiue coniunctorum ſanguine, ſiue parentum ſuorum.

12 Vt Adagio locus factus fuerit. *Si vultur es, cadauer expecta.* iuxta illud Senecæ *lib.* 15.
„ *epiſtol.96. At ſi* (dicentis) *hæreditatis cauſa id*
„ *facit, Vultur eſt, cadauer expectat* & illud *Mar-*
„ *tialis lib.6.*
„ *Admiſit pater vnicum gilanus.*
„ *Ceſſas mittere munera Oppiane?*
„ *Heu crudele nefas, malaque Parce,*
„ *Cuius Vulturis hoc erit cadauer?*

Hic itaque Franciſcus anno 1597. poſtremas ſibi ſcribens tabulas, vniuerſalem ſibi hæredem Laurentium filium dedit. Iuditthæ verò, & Cremoſinæ filiabus, ſexcentum vnicuique earum reliquit. Ioannem vero Hieronimum alterum filium in ducentis ducatis legitimæ nominæ hæredem nuncupauit. Cum tamen vltimum non tunc vidiſſet diem Franciſcus: interim Laurentius filius mortem obijt, quem non multos poſt annos Frãciſcus ipſe ſequutus fuit. Poſt huius ſuprema funera Ioannes Hieronymus, duæque eius ſorores Iuditha, & Cremoſina, ac Mater, quæ in prioribus tabulis per Franciſcum Patrem, & Virum Domina, & patrona relicta fuerat, (ſi thorum vidua ſeruaſſet,) in bonorum comunione in eadem domo perſeuerant. Cremoſina, cũ dies ſibi ſtaret, vt fatis concederet, rogato elogio, Biſcentum relinquit ſanctæ Mariæ de Carmelo Ciuitatis Auerſæ, & pro eis annuos ducatos decem & octo, ex ſexcentum ſibi à patre relictis: onere affixo, vt ter in ſingulas hebdomadas incruentum Miſſæ ſacrificium eius pro anima offerant Patres. Hac extincta, agunt Patres aduerſus Ioannem Hieronymum nunc Parochum Parochialis Eccleſiæ ſanctorum Philippi, & Iacobi in eadem Ciuitate, relictum petentes legatum. Ille ne ſoluat duo excipiendo obijcit.

Primum. Teſtamentum Franciſci Patris ob præmaturam mortem Laurentii, qui hæres nuncupatus fuerat, iam cecidiſſe atq. caducum effectum fuiſſe. Eſſe proinde ſe hæredem ab inteſtato.

Secundum, fuiſſe legatum, Cremoſinæ per Franciſcum patrem relictum, conditionale. Sequentibus namque ille diſpoſuerat:
„ *Quos ducatos ſexcentum dari voluit pro dote*
„ *tempore ſui maritagij.* Vidiſſe illam extremum diem, ante quam marito copularetur coniugio. Non deberi proinde ſexcenta, nec potuiſſe conſequenter illa biſcentum S. Mariæ de Carmelo relinquere.

13 Legatum quippè de re, quæ teſtatori minime debebatur, caducum, atque nullum redditur; ita Vlpianus *in l. ſi ſic leganero* 78.
„ *§. ſi mihi ff. de leg at.* 1. *Si mihi, quod Titius debet,*
„ *fuerit legatum* (Vlpianus inquit) *neque*
„ *Titius debeat ſciendum eſt nullum eſſe legatum.*
ita ille. ſequiturque *Bart. ibid. in* 2. *notab.* dixi *reſponſ.* 8. *n.* 3. *par.* 1. Verùm, neutrum horum obſtare Patribus Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, quin legatum conſequærentur, iurè reſpondeſſe me, qui ſapit, intelliget.

14 Non ſanè primum. Tamet ſi porrò, hærede teſtamento ſcripto præmoriente, ac teſtatorem præueniente, tabulæ nullæ fiãt, ac totum decidat, quod in illis ſcriptum fuerat, atque caducum fiat. *ad tex. in l. ex teſtamento* 29. *C. de fideicommiſſis.* docet apertiſſimè *Bald.* (in hiſce noſtris terminis præmorientibus filiis inſtitutis, patri teſtatori) *conſ.* 167. *Thema proponitur in his terminis n.* 1. *in primo præmiſſo lib.* 2. *& conſ.* 264. *Ad euidentiam eſt præmittendum num.* 1. *lib.* 5. ſequitur *Cardin. Tuſcus tom. vlt. littera T. concluſ.* 126. *num.* 1.

15 Id nihilominus firmum haud perſiſtit, datis teſtamento cohæredibus inſtitutis; quia nimirum ipſi (per ius accreſcendi) totam ſubibunt hæreditatem: ne pro parte teſtatus: & inteſtatus pro alia parte diſponens deceſſiſſe videatur, quod ſacræ abominantur leges. eſt *tex. in l vnica § pro ſecundo verò & § his ita definitis C. de caducis tollend. l.* 1. *§. ſi ex fundo ff. de hæredibus inſtituend. vbi Gloſſ. verbo Inſtitutus l. quoties* 9. *§. ſi duo ff. eod. l quoties* 3. *vbi Bart. Angel. Saliceti, Iaſon, aliiqque C. de hæredib. inſtituend. Gloſſ. in cap. ſi pater* 1. *verbo in re certa de teſtam. in* 6. *Bald. d conſ.* 167. *num.* 4. *& d conſ* 264. *num.* 3. *Card. Tuſcus d. concluſ.* 126. *num.* 6 *&* 7. *& concluſ. antecedenti* 125. *num.* 23. *&* 24. *Menochius de adipiſcenda poſſeſſ. remed.* 4 *q.* 18 *num.* 116. 117. *&* 118. *Michael Craſſus communium concluſ. verbo Hæreditas q.* 3. *num.* 3. plures alios referens, atque de comuni teſtatur, *& §. ius accreſcendi q.* 16. *num.* 10. *&* 11. *Couar. cap. Raynutius* §. 1. *num.* 9. *de teſtament.* quo loco & ipſe de comuni atteſtatur. *Abb. eod. cap. Raynutius num.* 13. *& Butrius num.* 27. *de teſtament. Tiraquellus tract. le mort Saiſit le vif. par.* 2. *declarat.* 4 *num.* 14. *Idem Menoch. lib.* 4. *præſumpt.* 24. *num.* 5. *& ſeq.* & in hiſce noſtræ quæſtionis terminis de filia in legitima inſtituta, optimè *Cornens conſ.* 33. *circa primum conſultationis articulum num.* 5. *& ſeq. vol.* 4. vbi etiã
16 de comuni atteſtatur. Præterea verò inter liberos, vt peroptime ampliando ſequitur *Fuſar. de ſubſtitut. q.* 341. *nu.* 1.

Cadit propterea, atque in peſſum ruit Ioannis Hieronymi conſequentia ad antecedentem enthimematis; caducatum fuiſſe teſtamentum per præmaturam mortem Laurentij hæredis ſcripti; Ad ſe proinde ab inteſtato hæreditatem perueniſſe. Quia de-
17 ſtructo antecedente, conſequentia quoq.

ca-

cadit, quia antecedentis ſequela eſt. vt ver-
bis vtar Vlpiani in *l quicunque. 5. §. penult. in
fin. ff. de inſtitor actione. l. ad rem mobilem 56. &
l. ad legatum 62. ff. de procurator. Rota apud Coc-
cin. deciſ. 267. n. 7. & 8. & apud Card. Caualer.
deciſ. 291. ſub n. 3.* diximus *reſponſ. 31. n. 19. &*
18 *20. par. 1.* Quippe eliditur inteſtati cauſa,
vbi ex teſtatoris iudicio in hæredem (etiam
particularem, per ius accreſcendi, vt dixi-
mus) eius bona decurrunt. Neque enim ei,
qui teſtamentum reliquit, quiſquam inte-
ſtato ſuccedit, ſecundum verba *tex in l. ante-
quam. 8 C. omnia de ſucceſſionib. l. quandiu 90. ff.
de regul. iur. l. 1. C. de bonorum poſſeſ. ſecundum
tabulas.* Inteſtatus quippe dicitur, ex Paulo
iure conſulto, in *l. inteſtatus 64. ff. de verborũ
ſignificat.* qui teſtamentum non fecit, vel
cuius ex teſtamento hæreditas edita non
eſt. *l. 1. C. de ſuis, & legit. hæredib. Michael
Craſſus § ſubſtitutio ab inteſtato. q. 1. n. 1.*

Hæreditatem verò ceperunt aliæ ſorores
in re particulari Inſtitutæ. Non igitur ab in-
teſtato hæreditatem ſubire poterat Ioan-
nes Hieronymus. Accedebat quoq. quòd
quamuis ipſe hæres dictus fuerat in legiti-
20 ma. Inhibitum tamen erat ei à teſtatore,
(iuſtis cauſis) ne ad hæreditatem vniuerſa-
lem aſpirare potuiſſet. Haud proinde pote-
rat cum eo locum ſibi facere, vt per ius ac-
creſcendi, ad ipſum hæreditas deferretur,
ſecundum *Iul. Clarum §. Teſtamentum q. 74.*
& ſequuta fuit Rota in *Eſina bonorum 23.
Iunij 1614. coram Veroſpio par. 1. tom. 2. in re-
centiorib. deciſ. 635. n. 5.* Rationemque reddit
21 *Michael Craſſus §. inſtitutio. q. 21. n. 3. Quia*
,, *voluntas teſtatoris manifeſta eſt,* (inquiens)
quæ maximè attendi, & obſeruari debet. Eſt
lex eius voluntas, quæ omninò ſeruari de-
bet. *§. diſponat in auth. de nupt. collat. 4.*

Neq. ſecũdũ obſtabat obiectũ Io. Hie-
22 ronymi. Quia profectò Cremoſinam purè
in ſexcentis hæredem inſtituit Franciſcus
Pater, & ſi quidem ſolutionem tempore
matrimonij contracti fieri voluerit. fuit
proinde modus, atque legati exequutio, nõ
planè conditio. Neq; porrò ſolutionis om-
nis dilatio, ſiue ſuſpenſio in tempus potiſ-
ſimum contracti matrimonij, conditio
æſtimatur, neque conditionis effectus dila-
tio omnis cenſetur. vt docet ſatis ad rem,
(vt cõſueuit) iuris lucerna *Bart. in l. 1. n. 1. ff.*
23 *de condit. & demonſtrat.* quem ſequitur *D.
Garſias Maſtrill. deciſ. 78. n. 7.* Cenſetur nem-
pè data dilatio ad ſoluendum hæredi in
tempus vſque contracti matrimonij, vt hoc
commodum hauriret ille, neque ad ſoluẽ-
dum ſtatim cogeretur, iuxtà Pauli ſenſum
in *l. idem Iulianus 41. §. eo ex facto ff. de legat. 1.*
& Papiniani *in l. vnum ex familia 69. §. ſi rem
delegat. 2.* vti etiam Vlpianus reſpondit in
*l. nec ſemel 12. §. item Celſus ff. quãdo dies legati
cedat.* vbi ſequentibus ad rem aptè loqui-
,, tur: *Niſi fortè euidens ſit voluntas teſtatoris. in*
,, *annuas penſiones ideo diuidentis, quoniam non*
,, *legatario conſultum, ſed hæredi proſpectum vo-*
,, *luit, ne vrgeretur ad ſolutionem.*) magis quàm
conditionem filię adijceret, quam dotare
24 tenebatur: paternum hoc namque eſt
officium, filias dotare, vt Imperator Iuſti-
nianus dixit in *l. vlt. §. neque enim C. de iure
dotium.* & Martinianus *in l. qui liberos 19. ff.
de ritu nuptiarum,* vbi *Gloſſ. verbo, & dotare.*
quod aduertit *Socin. ſenior conſ. 92. circa 1. hu-
ius concluſionis n. 8. vol. 1. Hieronym. de Laurẽ-
tijs deciſ. Auenionen. 56. n. 25. in fin. Rota apud
Card. Caualer. deciſ. 393. n. 7. & deciſ. 600. n. 1.*
pluribus *Nicholaus Noalis de tranſmiſſionibus
caſu 17. n. 16. & n. 53. & ſeq. & n. 56. Lander-
chius Imolen conſ. 25. n. 4. in 3. & 4. exceptione.*
& perpenſum fuit in *Bononien de Capacellis
17. Iunij 1611. coram Card. Caualer. deciſ. 162.*
25 *n. 4. & 5.* Preterea ſexcenta hæc, quæ Cre-
moſinæ Franciſcus inſtitutionis iure in ſu-
premis ſuis tabulis reliquit, quamuis tem-
pore, quo viro locaretur, ſolui eidem man-
26 dauerit, legitim loco fuerunt: ſine vllo
itaque onere, & abſque conditione aliqua
debebantur. *cap. Raynutius 16. §. quia verò pa
ter. & cap. Raynaldus 18. §. Dilectus filius. vbi
Gloſſ. verbo nequiuit. de teſtamentis §. 1. in auth.
de triente, & ſemiſſe. auth. nouiſſima & l. omni-
modo. 30. & l. quoniam iu priorib. 32. & l. ſcimus*
27 *36. §. itaque C. de in officioſo teſtamento.* vt
omnis ab ea conditio remoueatur, omniſq.
temporis dilatatio, *d. l. omnimodo 30.* ibi: ſine
vllo grauamine, vel mora exigere. *C. de in
officioſo teſtam. Carocius deciſ. 70. Vincentius de
Franch. deciſ. 127. n. 6. Gratian. Forenſ. diſcept. p.
3. cap. 594. Rota apud Card. Caualer. deciſ. 326.
ſub n. 6. & deciſ. 388. n. 3. Card. Mantica de con-
iectur. lib. 7. tit. 10. n. 18. & lib. 11. tit. 23. nn. 13.
Nicholaus Noalis de tranſmiſſionib. caſu 8. num.
102. & caſu 10. n. 9. Landerch. d. conſ. 25. n. 4. &
10. & Rota apud. Card. Caualer. d. deciſ. 162. n.
5. apud Card. Manticam deciſ. 258. n. 5. Mercu-
rialis Merlinus tract. de legitima lib. 2. tit. 2. q. 5.
n. 1. & lib. 3. tit. 2. q. 1. n. 2. & 10. & 11. & eod.
lib. 3. tit. 1. q. 8. per tot. præſertim n. 38. & ſeq. &*
28 *q. 9. per tot. præſertim n. 1. & 10. Maſtrillus de-
ciſ. 181. num. 5. cum ſeq. par. 2.* Vt quatenus
conditio aliqua fuerit adiecta, ex ſe, ipſoque
iure à legitima recuſa videatur. *d. l. quoniam
in priorib. 32. in fin. C. de in offic. teſtament.* Vt
illam (etiam, non adhuc facto tempore ſo-
lutionis, cùm res omninò exitum ſuum ha-
bere oporteat, vt ſoluatur, quia nimirum
naturæ iure debetur legitima,) ad ſuos
tranſmittant ij, quibus debetur. *ad tex. in l.
quamquam. 10. C. ad legem falcid. Socin. d. conſ.
92. n. 8. & ſeq. Menoch. lib. 4. præſumpt. 146. nn.
31. & ſeq. ad 35. Maſtrill. d. deciſ. 78 n. 8. Cana-
rius conſ. 10. n. 1. & ſeq. Couar. in cap. nos quidẽ
3. n. 11. verſ. octauo à mente præſumpta de teſta-
ment. Hieronym. de Laurentijs d. deciſ. 56. n. 21.*

&

Digitized by Google

& 25. ad finem vſque deciſionis. Michael Craſſus
§. legatum q. 48. n. 6. Gratian. deciſ. Rota Mar-
chia 4. num. 65. & ſeq Gaſpar. Anton. Theſaur.
queſt. forenſ. lib. 1. q. 43. nu. 1. & ſeq. Rota apud
Causler. d. deciſ. 162. n. 5. & 6. Didacus Spino
in ſpeculo teſtament. Gloſſ. 14. n. 41. vbi verio-
rem appellat hanc ſententiam, magiſque
comunem. *Cauallos p. 1. communium contrà co-*
30 *munes. q. 138. n. 4. & ſeq. Noalis d. caſu 17. nu.*
12. & n. 16. & ſeq. & dicto caſu 10. n. 1. & ſeq.
Landerech. d. conſ. 25. d. n. 4. Merlinus d. lib. 3.
tit. 2. q. 1. n. 10. & 11. Maſtrillus d. deciſ. 181. n.
6. & 7. & ſeq. Accedentibus potiſsimum
coniecturis. *Aymon. conſ. 101. Menochius conſ.*
60. n. 37. & ſeq. lib. 1. Magon deciſ. lucenſi 28. n.
2. & ſeq. vbi etiam Fabius Thimans in additio-
nib. littera C. Noalis. d. caſu 17. n. 52. præſertim
verò inſtitutionis, vt aduertunt *Imolen. d.*
conſ. 25. ſub. n. 4. & Noalis d. caſu 17. nu. 12. &
23. Non minus igitur, (ex quo, antequàm
viro coniungeretur Cremoſina, ſepulchro
iuncta fuit) ſexcenta, quę legitimę nomine
ſibi debebantur in bonis comunis paren-
31 tis conſequuta fuit; ac ſi viro locata fuiſ-
ſet. Et quia in illis hæres inſtituta fuerat;
& quia non ſubſtantiæ legati, ſed executio-
ni illius tempus ſolutionis adiectum fue-
rat. *Noalis. d. caſu 17. n. 54. 55. & 56.* & quia
omnimodis libera debebantur, cùm locũ
ſubirent legitimæ, vt diximus, ſequiturque
nec incongruè perpenſionem hanc *Fabius*
Goleota controuerſ. lib. 2. controuerſ. 15. nu. 85.
87. 88. & 89: quod legatum dotis purũ ſit,
ex quo loco ſuccedit legitimæ, docens. Po-
tuit proinde de illis ad libitum teſtamento
diſponere, cuique placuiſſet relinquere,
32 eaq. vti propria moderati *ad tex. in l. in re*
mandata 21. C. mandati. can. nulli dubium 1. 12.
q. 5. Noalis de tranſmiſſionib. d. caſu 10. nu. 1. &
ſeq. Landerech. d. conſ. 25. n. 8. & nu. 16. in for-
tioribus terminis loquens, in ſtatuto ſcili-
cèt, excluſiuo fœminarum, quando dos il-
la legitimæ loco habeatur, *& Galeota* loco
ſuprà relato, ipſũm *Imolen* quoque referẽs.
33 Siue inter viuos, ſiue in vltima voluntate.
Enerardus conſ. 216. n. 15. Multòque magis
in animæ ſuæ commodum, (quæ rebus
omnibus pretio præhaberi debet, ſecundũ
Philoſophũ *7. polit. tex. in can. præcipimus 24.*
in princ. 12. q. 1. cap. cum infirmitas 13. in fin.
35 *vbi Gloſſ. de pænit. & remiſſionib.*) ea relin-
quere, Deoque Optimo Maximo dono
,, dare, argumento *tex. in cap. iniuſtum 4. in prin*
cip. ibi: pro animæ ſuæ remedio conſecra-
36 runt, *de rerum permutat.* Ratione non ſanè
contemnenda, ſed adæquata ſatis; eruta ex
verbis Innocentij tertij *in cap. tua nobis 26.*
§. cum enim Deus de decimis. De decimis ver-
,, ba facientis: *Ne deterioris* (inquiendo) *con-*
,, *ditionis ſit Deus, quàm dominus temporalis.*
37 Si enim poteſt quiſque res ſuas etiam in
mare proijcere, vt ex *Caſtrenſ. conſ. 125. col. 1.*
lib. 1. ſequitur *Card. Tuſens tom. 6. littera P.*
concluſ. 112. n. 11. ex ratione, quam affert Ca-
ius in *l. non vſque adeo 2. ff. ſi à parente quis*
38 *manumiſſ. ſit. Quia iniquum eſt,* (dicens) *inge-*
nuis hominibus non eſſe liberam rerum ſuarum
39 *alienationem.* Cur (quęſo te) non ea licuit
Sanctæ Marię de Carmelo, Virgini imma-
culatę, Dei Parenti, Chriſti nutrici, qui eius
puriſsima ſuxit vbera, lacte de cęlo plena,
biſcenta relinquere, dono dare, & elargiri?
40 Quando ei omnia dedit Filius in manus,
ſicuti Filio omnia dedit ei Pater in manus.
Ioan. 13. 3. atque per manus eius nos omnia
41 habere Deus voluit, nihilque quod non
per manus Mariæ tranſierit. Non mea hęc
eſt ſententia, ſed ſanctiſsimi, mellifluique
illius Clari Clereuallenſis Abbatis Bernar-
di *ſermon. 3. in Vigilia Natalis Domini. in fin.*
Rationem reddens, cur Maria Adiutoriũ
vocetur. *Quia* (inquiens) *nihil nos Deus habe-*
re voluit, quod per Maria manus non tranſiret.
43 Et ſanè ipſa ſi Mater noſtra eſt, verèque
Mater viuentium, ſicuti Eua nuncupata
fuit, mater cunctorum viuentium (*Geneſis*
3. 20.) cuius in locum mutato Euę infælici
elogio, in Aue nomen, iure transfuſa fuit,
vt Mater vocaretur cùnctorum viuentiũ.
44 debebatur vtique ei in bonis decedentis
filię legitima *l. cum ratio. 7. ff. de bonis damnat.*
l. ſcripto hærede 6. in fin. ff. vnde liberi. d. l. nam &
ſi parentibus 15. ff de inofficioſ. teſtam. diximus
reſponſ. noſtra 30. n. 5. par. 1.

Non iure igitur facit Ioannes Hierony-
mus, qui hæc ipſa ducenta, ne habeant Pa-
tres; ne ferat Beatiſsima Virgo, quin Deus
ipſe, impedimento eſt. Deo quippe legata
45 feruntur, quę pro anima fideles deſtinant,
46 quia Deus finis eſt cuius, affirmatiuut, &
per ſe, atque vltimus omnium *S. Thom. pri-*
ma par. q. 44. art. 4. & prima ſecundæ q. 1. art. 8.
Nauar. de finib. humanorum actuum num. 6. &
11. & 34. diximus ſatis abunde *reſponſ. noſtra*
9. num. 14. & ſeq. & per tot. reſponſionem. præ-
ſertim *num. 52. par. 1.* Deo ergo ſe oppugna-
47 bit Ioannes Hieronymus. Illum proinde
vltorem habebit, ſentietque. Quia indica-
48 bit Dominus populum ſuum. Horrendum
eſt autem incidere in manus Dei viuentis.
vt Paulus loquitur Apoſtolus *ad Hebræos*
10. 31. Eſt profectò Deus, qui, quæ nos gerimus,
49 *auditque, & videt.* vt *Plaut. in captiuo* dixit. &
Ouid. 13. Metamorph.
,, *Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia Iuſtis.*

Atque ita ex his, ſententiis rectius non
abiecto, quin expetito iudicio, reſponden-
dum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Pro legato Patribus ſoluendo in curia
Epiſcopali Auerſana ſententia fuit. Verum
lo-

Ioannes Hieronymus cauſam ad Illuſtriſſimum A.C.per appellationem traxit,à quo confirmata ſententia pro patribus,mandatum exequutiuum relaxatum fuit ſuper bonis hæreditarijs quondam Franciſci. Hæc igitur vt haberes quod inſudarim, boni conſule Amice, candidique animi lector; poterunt enim quãdoque tibi commodo eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Statuta cuique dies eſt vltima.*

2 *Mors atra omnia ſub ſuas vocat leges.*

Satiſque moleſta eſt num. 3.

Nullique eam exorare licet.

4 *Præſentatus ad beneficium iuris patronatus ab exiſtentibus in poſſeſſione præſentandi, is inſtitui debet, & num. 19.*

Quamuis ex aduerſo veri patroni exiſterent.

Quia in hac materia Iurispatronatus vltimus ſtatus attenditur num. 5.

Et vltima præualet poſſeſſio num. 6.

Quamuis violenta num. 7.

8 *Poſſeſſio defuncti in hæredem non transfunditur, niſi apprehendatur, quia poſſeſſio facti eſt.*

Apprehenditur verò per præſentationẽ, etiam vnicam num. 9.

Quæ ſecuta inſtitutione manutenibilis eſt.

Et ſufficit deſcendentiam probare. vt præſentatio ſuſtineatur num. 10.

Quia vltimus ſtatus attenditur num. 11.

Excluſis etiam veris patronis in poſſeſſione non exiſtentibus.

12 *Quaſi poſſeſſio iuris præſentandi conſideratur medijs perſonis eorum, qui præſentauerunt.*

13 *Hæreditatis adhitione iura omnia defuncti in hæredem transfunduntur, propriumque hæredis patrimonium efficiuntur.*

14 *Poſſeſſionem præſentandi apprehendit hæres per præſentationem.*

Et per eam pertinentia probatur Iuriſpatronatus n. 15.

Qui verò non præſentauit, in poſſeſſione minime dici poteſt præſentandi n. 16. in fin.

16 *Prouerbium. Hanc thecnam in te ipſum ſtruxiſti.*

Et ſuo iumento ſibi malum accerſere. Dilucidatur.

Suis artibus peti num. 17. Liuij dictum.

Suoque gladio ſe perimere.

18 *Marius vnus ex triginta tirannis à ſuo milite, ſuoque gladio interemptus.*

Sepia piſcis eſt alba, at ſuccum habet atrum, quem ſpargit in metu, ne deprehendatur. Prouerbium neque quid ſit album, quid nigrum noſſe.

20 *Ius patronatus ad ſe ſpectare dicens. Petitorium reſpicit.*

21 *Proprietas cum poſſeſſione nihil comune habet.*

22 *Pati quis debet legem contra ſe, quam pro alio dixit.*

23 *Fraudem fraude repellere permiſſum.*

24 *Notario, vt fides habeatur, conſtare debet illum eſſe notarium.*

25 *Notario extrahenti ſcripturam ab originali exhibito, & exhibenti reſtituto, non creditur.*

Teſtatur enim de re aliena.

26 *Scriptura, vt fidem faciat, extrahi debet parte citata.*

Alioquin non probat.

Neque etiam ſi facta fuerit lite pendente, & abſque compulſorialibus n. 27.

28 *Scriptura producta, vt probet, præſentari debet parte citata ad dicendum contrà.*

Alioquin ſola præſentatio efficitur de actis, non verò ſcriptura num. 29.

30 *Ius patronatus hæreditarium potius præſumitur, quàm ex pacto, & prouidentia, vel gentilitium.*

Vnde ad extraneos, etiam fœminas, tranſit.

Qui autem non hæreditarium eſſe contenderit, probare debebit. num. 31.

Quod difficilius præſtabit, ſi contrà ſubſequuta obſtiterit obſeruantia num. 32.

33 *Scripturæ fides, ſi nutet, reproba habetur, nec probat.*

Vt formata ſit conſtare debet de notario, qui illam rogauit. num. 34.

35 *Scripturæ fides ſi nutet, reproba habetur, nec probat.*

36 *Notarius à tabellionatu depoſitus ob fidem dubiam, ad illum reuocari amplius non poteſt.*

Quia fides eius iam in dubio poſita eſt.

37 *Fides eius, quæ ſemel ſuſpecta facta eſt, in periculum iterum adduci minime debet. & num. 38.*

38 *Scripturæ fides, quæ vna eſt, diuidi non poteſt.*

39 *Fides quid?*

40 *Veritas nihil fucatum, aut à vero alienum habere debet.*

41 *Ha-*

Digitized by Google

41 *Hæreditas neque dari, neque adimi poteſt in codicillis.*

42 *Codicilli vt firmi ſint, quinque teſtium præſentia roborari debent.*

43 *Beneficium Iuris patronatus, ſi ad ipſummet reuertatur, libertatem acquirit.*

Quia nemo ſui ipſius patronus eſſe poteſt.

44 *Oppoſitio iuſta æſtimatur illa Vlpiani, quo ad te liberas ædes habeo. Prouerbium: ſerenitati nebulas inducere.*

45 *Aduerſarium ſatis eſt excludere per non ius ſuum.*

46 *Inuidiæ proprium quid?*

Inuidia quid?

Dæmonis peccatum inuidia fuit fælicitatis hominis ex Auguſtino, & Steuchio.

47 *Deſcendentiæ probatio nihil ſuffragatur, ſi ij, à quibus deſcendentia deducitur, in poſſeſſione non ſunt præſentandi.*

48 *Prouerbium. Tota via, totoque cælo aberrare.*

49 *Deſcendentia probari debet formiter, atq. in ſpecie, non in genere, & coram competenti Iudice.*

Parteq. ex aduerſo citata num. 50.

Et per teſtes, qui deſcendentiam per gradus diſtinctos, atque nomina, & cognomina, ac matrimonia deponant. num 51.

ARGVMENTVM.

Inſtitui is debet ad beneficium iuriſpatronatus, qui ab exiſtentibus in poſſeſſione, uel quaſi pręſentatus fuit. Sufficit uerò deſcendentiam probaſſe ab ijs, qui aliàs pręſentauere, atque per præſentationem actu, defuncti poſſeſſionem capere, inſtitutio, ut ſequi poſſit. Ius autem patronatus hæreditarium magis præſumitur, quam ex pacto, & prouidentia. Et quomodo deſcendentia probetur? non inutilis reſponſio.

RESPONSIO XXXXVI.

1 STatuta cuique dies eſt vltima.
» *Tendimus huc omnes, metam properamus ad vnam.*
2 *Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.*

Ouid. ad Liuiam ſcribens cecinit. & *Horat. lib. 2. ſer.* ad Poſthumum.

» *Eheu fugaces, Poſthume, Poſthume,*
Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſeneƈtæ
Affert, indomitæque morti.

Et ſanctiùs *Sanctus Auguſtinus de Ciuit. Dei lib. 13. cap. 11.* ſequentibus loquens:
» *Vtinam in paradiſo benè viuendo egiſſemus, vt*
» *reuera nulla eſſet mors. Nunc autem non ſolùm*
» *eſt; verum etiam tãta moleſta eſt, vt nec vlla ex-*
» *plicari loquutione poſſit. nec vlla ratione vitari.*

Dulcem dum itaque auram florentibus annis, traheret R. D. Franciſcus Merenda Cathedralis Eccleſiæ Auerſanen Canonicus; ecce tibi in foribus adfuit mors.

Vt enim *Martialis lib. 1.* loquitur.
» *Lanificas nulli tres exorare puellas*
» *Contigit; obſeruant, quem ſtatuere, diem.*

Seneca quoque *traged. 1.*
» *Dura peragunt penſa ſorores,*
» *Nec ſua retrò fila reuoluunt.*

& ibid.
» *Certo veniunt ordine Parcæ:*
» *Nulli iuſſo ceſſare licet:*
» *Nulli ſcriptum proferre diem:*
» *Recipit populos vrna citatos.*

Vacauere proinde eius lætho, quæ obtinebat beneficia. Inter ea vnum erat de iurepatronatus laicorum ſub inuocatione Sanctę Marię Aſſumptæ in Eccleſia eadem Cathedrali Auerſauen, illorum de familia de Giorgio. Fuit propterea ad illud ex vna per œconomos Sanctæ Mariæ Annunciatæ Ciuitatis eiuſdem præſentatus Adm. R. D. Fabius Merenda V. I. D. & Cantor Cathedralis eiuſdem; quòd eſſent illi ex teſtamento hæredes quondam Ioannis Baptiſtæ de Georgio, qui ſanè in poſſeſſione deceſſerat præſentandi ad beneficium pręfatum. Ex altera vero per quoſdam familiæ de Donato, ſe patronos aſſerentes, pręſentatus D. Pompilius Pagliuca Parochus Parochialis Eccleſię Caſalis Principis. Exorta proinde inter pręſentatos lite. Vter eorum inſtituendus eſſet? in dubium reuocatum fuit. Inſtituendũ itaque dictum D. Fabium
4 Merendam reſpondere mihi viſum fuit; quòd ab exiſtentibus in poſſeſſione, vel quaſi iuris pręſentandi apud Ordinarium præſentatus fuiſſet. Quamuis ex aduerſo fortè veri patroni exiſterent, quòd is ſanè præferendus in concurſu ſit, qui ab exiſtentibus in poſſeſſione, vel quaſi, præſentatus fuit. *cap. conſultationibus* 19. *de iure patronat.*

extrà. cap. querelam 24. §. nos igitur de elect.
cap. cum Eccleſia Sutrina 3. §. nos igitur in fin.
de cauſa poſſeſſ. & proprietat. Lapus allegat.
95. in fin. Federic. de Senis conſ. 234. num. 4. Fer-
rett. conſ. 179. num. 8. par. 1. Nichol. delphin. de
Iure patronat. lib. 2. quæſt. 12. & 13. num. 187. &
quæſt. 14. num. 190. Rota apud Card. Manticam
deciſ. 86. num. 1. & ſeq. Mariſcott. variar. reſolut.
lib. 1. cap. 55. num. 12. & 13. Iacob. Anton. de
Mauro allegat. 30. num. 3. Alexand. Raudenſ.
variar. reſolut. cap. 19. num. 18. & 19. Guttierez
conſ. 3. num. 1. & 2. Rota in Lunen Sarzanen
beneficii 31. Maii 1627. coram Durano deciſ.
110. num. 11. apud Viuianum de Iure patronat.
quæ eſt in impreſſis per eundem *deciſ. 87.*
num. 12. Nimirum quòd Iuris patronatus
in hac materia, vltimus ſtatus attenditur
6 *Monald. conſ. 47. num. 3. vol. 2.* atque vltima
præualet poſſeſſio. *ad tex. cum Gloſſ. verbo*
vltimo, & verbo trium Epiſcoporum vbi etiam
Doctor. in d. cap. cum Eccleſia Sutrina 3. de cau-
ſa poſſeſſion. & propriet. Abb. conſ. 54. n. 2. par. 1.
Vincent. de Franchis deciſ. 85. num. 8. Violen-
7 ta quamuis. *Rota deciſ. 7. de Iure patronat. in*
antiquis Marius Muta deciſ. 72. nu. 6. & ſeq. &
11. & num. 16. Rota apud S. memor. Gregor.
XV. deciſ. 449. num. 1. & deciſ. 452. num. 14.
& 16. apud Card. Caualer. deciſ. 55. num. 4.
& deciſ. 197. num. 1. & in recent. par. prima
tom. primo deciſ. 224. num. primo & in Cre-
monen. Cappellaniæ 14. Iunii 1594. coram Card.
Mellino deciſ. 13. num. 2. apud Viuianum de Iu-
re patronat. Gonzal. ad regulam 8. Gloſ. 45. §. 2.
num. 6. Maceraten. Variarum reſolut. lib. 1. reſo-
lut. 104. num 7.

Præſentatus verò fuit Cantor Merenda
per œconomos Sacræ Domus Hoſpitalis
Sanctæ Mariæ Annunciatæ hæredis quon-
dam Ioannis Baptiſtæ de Giorgio, qui in
poſſeſſione deceſsit præſentandi. Ipſe igitur
inſtituendus erit.

8 Neque obijciant. Defuncti poſſeſsionem
in hæredem haud transfundi, niſi appræ-
hendatur. Quia nimirum poſſeſſio facti
eſt. *l. cùm heredes 23. in princip. cum ibi notat.*
per Doctor. ff. de acquir poſſeſſion. l. 1. §. Scæuola
ff. ſi quis teſtam. liber eſſe iuſſus ſit. Afflict. deciſ.
167. num. 3. Vincent. de Franch. deciſ. 109. nu. 1.
Rota apud Achillem de Graſsis deciſ. 5. de cau-
ſa poſſeſſion. & propriet. apud S. memoria Gre-
gor. XV, deciſ. 222. n. 6. & deciſ. 417. num. 7. apud
Coccin. deciſ. 464. num. 3. apud Card. Manticam.
deciſ. 150. num. 2. Maceraten. d. reſolut. 104. n. 5.
lib. 1.

Non ſat eſſe igitur Eccleſiam Santæ Ma-
riæ Annunciatæ hæredem eſſe q. Ioannis
Baptiſtæ de Giorgio, quodque præſenta-
rint eius œconomi, vt in quaſi poſſeſſione
dici valeant preſentandi, cùm defuncti poſ-
ſeſſio haud illis ſuffragetur.

9 *R*eſpondetur nempè obiectioni; illam
minimè obeſſe; Quia profectò œconomi
Eccleſiæ Sanctæ Mariæ nunc primum poſ-
ſeſſionem apprehendere præſentandi, cùm
per ſupræmum fati diem dicti Franciſci
Beneficium vacauit; ipſique dictum Domi-
num Cantorem præſentauere. Sufficit
quippe (etiam per vnicum actum) poſſeſ-
ſionem appræhenſam fuiſſe, vt ſequuta de-
inde inſtitutione, manutenibilis quoq. ſit.
Perez de Lara de cappellan. lib. 2. cap. 1. num. 55.
& 56. Claudius Tutius q. 3. de Iure patronat.
num. 13. Piaſecius in praxi Epiſcopali par. 2.
cap. 5. art. 1. num. 23. fol. mihi 360. impreſſione
Colonien. Rota par. 2. diuerſorum deciſ. 318. n. 1.
& ſeq. & apud Card. Caualer. d. deciſ. 55. nu. 4.
& deciſ. 197. num 3.

10 Tùm etiam, quòd & ſi planè anteceſſo-
ris defuncti poſſeſsio in hæredem ſine ap-
præhenſione non transferatur, vt in quaſi
poſſeſsione ipſe coſtitui valeat ex ſua per-
ſona, atque in illa manuteneri; ita tamen
eidem ſuffragatur, vt ſufficiat deſcenden-
tiam probare ab eo, qui vltimo loco præ-
ſentauit, & in quaſi poſſeſſione Iuris præ-
11 ſentandi deceſsit. ob vltimum ſtatum, qui
in hac materia attenditur, excluſis etiam
veris patronis in poſſeſsione præſentandi
non exiſtentibus *ad tex. in d. cap. querelam*
24. § nos igitur de elect. & d. cap. cùm Eccleſia
Sutrina 3. cum Gloſſ. Rota apud S. memoria Gre-
gor. XV. deciſ. 349. num. 1. apud Card. Caualer.
deciſ. 382. num. 1. & ſeq. & deciſ. 395. num. 1. &
par. 2. tom. 1. in recent. deciſ. 337. num. 3. Marius
Muta d. deciſ. 72. n. 10. & paſsim ſequuta fuit
Rota, vt in *Regien Iuris patronatus 10. Maii*
1623. coram Pirouano deciſ. 17 num. 4. apud Vi-
uianum in praxi Iuris patronat. Et dictum
fuit in *Firmana Iuris patronat. 20. Maii 1591.*
coram Domino Orano, eadem Rota in recent par.
2. tom. 1. deciſ. 146. num. 2. & deciſ 274. num. 8.
Viuian. de Iure patronat. lib. 11. cap. 5. nu. 100. *&*
101 & perpenſum fuit in *d. Lunen Sarzanen*
beneficii 31. Maii 1627. coram Durano deciſ.
110. num. 20. apud eund. Viuian. in praxi Iuris
patronat. & apud eum *deciſ. 87. num. 20.*

Sat itaque erit Eccleſiæ Santa Mariæ, ſe
hæredem oſtendiſſe præfati Ioannis Bapti-
ſtæ de Giorgio, qui præſentauit quo tem-
pore vitalem adhuc trahebat auram; & poſt
eius ſuprema funera Laura Merenda, eius
quoque heres, quę dictum D. Franciſcum
Merendam, (cuius per mortem nunc be-
12 neficium vacat,) pręſentauit. Quaſi poſſe-
ſsio nempè Iuris pręſentandi conſideratur
medijs perſonis eorum, qui præſentauerũt,
ad notata *d. cap. querelam 24. & d. cap. cum*
Eccleſia Sutrina 3. Sequiturq. *Ferrett. d. conſ.*
179. n. 9. lib. 1. Guttierez d. conſ. 3. num. 2. Rau-
denſis in ipſis noſtris terminis *d. cap. 19. n. 26.*
Rota d. deciſ. 337. num. 3. par. 2. in recent. tom. 1.
13 In Hęredem quippe hæreditatis adhitio-
ne

one iura omnia , quæ apud defunctum
erant,ita transfunduntur, vt proprium hæ-
redis efficiantur patrimonium, *l. per procu-
ratorem 89.ff.de acquiren.hæredit.l.fin. C.de in-
offic.teſtam.l.ſed & ſi plures,10.§.filio impube-
ri,ff.de vulgar.& pupillar.ſubſtit.meus Maran-
ta conſ.92.num.4.in fin.Rota apud Sanct. memo.
Greg.XV.deciſ.219.num.6.& deſiſ.421.num.6.
nos reſponſ.21.num.1.2.& 3.p.2.*
14 Eo ipſo igitur,quo quis præſentauit, ſeq;
hæredem probauit,atque ad præſentādum
admiſſus fuit, poſſeſſionē appræhēdiſſe di-
citur;quia citra ius,& nomen,hæredis fieri
præſentatio minime potuit, vti tētum fuiſ-
ſe in vna *Auerſana iuriſpatronatus,ſeu beneficij
23.Iunij 1603. coram Litta , & in eadem 15.
Martij 1610. coram Pirouano* refert *Cardin.
Caualer.deciſ.395.nu.1.*
Ad ſummum vero,& ſi planè (,vt obije-
ctum fuit) defuncti poſſio in hæredem non
transfundatur , niſi facto appræhendatur,
(ad effectum quidem obtinendi mādatum
15 de manutenendo;) non eſt tamen,quin ex
illa pertinentia iuriſpatronatus, ſucceſſoris
in commodū, vtilitatemq. nō probetur;vti
dictum fuit in *Placentina Cappellæ 30. Otto-
bris 1615.coram Coccino Decano , & in Pienti-
na iuriſpatronatus 1611.d.deciſ.337.nu.3.par.2
in recentior.* ſequiturque, ac refert *Beltrami-
nus ad deciſ.417.num.14. S.memor.Gregor.XV.*
parique modo *Lucterius de re beneficiaria lib.
2.q.11.nu.118.& 119.*
16 Et certè perbellè,ac ſcitè ſatis, hoc nobis
obijciunt Aduerſarii: *Et hanc technam in ſe
ipſos ſtruxerunt* , (vt prouerbio dici ſolet.)
ſuoque iumento ſibi malum accerſere. vt Plautus
in Amphytrion dixit.
„ *Ipſe homo ſibi à me malam rem accerſit iu-
mento ſuo.*
ſumpta metaphora à plauſtris onerarijs.Nā
id quoque ſignificat iumentum , auctore
Gellio lib.20. cap.1. aut certè ab animalibus
tergo vectantibus onera, Auctor Adagio-
rum,iuxta,etiam illud Senecæ *in traged.*
„ *Sæpè in Magiſtrum ſcelera redeunt ſua.*
Si enim obſtare poterit noſtris Oeconomis,
quòd defuncti poſſeſſio in eos,vti Eccleſiæ
Sanctæ Mariæ Annunciatæ adminiſtris,trāſ
fuſa minime fuerit ; quo pacto equidem
proficere poterit dictis de Donato, qui Pa-
gliucam præſentauere , cùm ipſi nuſquam
gentium in poſſeſſione fuerint præſentan-
di,neque per ſe ipſos, neque per anteceſſo-
res ſuos,neque ex perſona Bernardinæ Po-
17 pone , à qua deſcendentiam obtendunt?
quod perpendit *Muta d. deciſ.72. num.11.in
fin. & num.12.* ſuis itaque artibus petuntur.
Aduerſarij,iuxta *Liuij* dictum *lib.2. de bello
punico.* Atquè ſuo gladio , ſuoue telo ſe iu-
gulant ; ac ſuopte inuento, doloue capiun-
18 tur.Quemadmodum Marius,vnus è trigin
ta Tyrannis,à milite quodam interemptus
narratur à Trebellio Pollione, qui adoriēs
dixerit: *Hic eſt gladius,quam ipſe feciſti.* Nam
Marius ante imperium faber ferrarius fue-
rat , & eius militis opera in fabrili officio
vſus.vti etiam perbellè *Salluſtius in fragmen.*
„ *hiſtoriar. Praua incepta* (dicens) *conſultoribus
ſunt noxæ.* atque *Lucretius lib.5.*
„ *Circumretit enim vis , atque iniuria quaque,*
„ *Atque vnde exorta eſt,ad eum plerumque re-
uertit.*
nec inconcinnè *Ouid.1.de arte.*
„ *Falli te fallentes;ex magna parte profanum*
„ *Sunt genus:in laqueos,quos poſuere cadant.*
Satis feſtiuiter igitur,ſepiam imitati,
„ *Quæ cùm ſit piſcis,ſola album nouit,& atrum.*
vt Mateon apud Athenæum *lib.4.* de ſepia
loquens dixit,quæ,cùm ſit colore albo,ſuc-
cum tamen habet atrum , quem ſpargit in
metu,ne depræhendatur.Sparſere quippe
atrum colorem,vt ipſi effugerent:ſed in fo-
ueam inciderunt,quam fodere,iuxta Cita-
redi dictum *ſpalm.7.16.* oſtendunt verò ſe,
neque quid ſit album , quid nigrum noſſe,
vt prouerbio fertur.
19 At ſatis ſuperque erit,noſtrum hunc Cā-
torem præſentatum fuiſſe ab ijs,qui deſcen
dunt (per ſucceſſionem ſaltim) ex his, qui
aliàs ante eos,præſētauerūt, & qui in quaſi
poſſeſſione ſunt præſentādi,ad *tex.in d.c. cō-
ſultationib.19.de iure patronat.* alijſq. ſupra re-
latis.Ipſi vero oñi iure ab hac pręſētādi,vel
quaſi,poſſeſſione ex torres ſunt. Quicquid
igitur ipſi nunc dicūt,ad eos ſpectare iuſpa-
tronatus,hoc petitorium reſpicit,non planè
poſſeſſorium,iuxta tradita per *Maceraten.d.
reſol.104. nu.6.* commune autem nihil poſ-
ſeſſoriū cū petitorio habet,ad *text.in l.natu-
raliter,12.§.nihil commune ff de acquiren.poſſeſ-
ſione.Puteus deciſ.166.num.3. lib.1. impreſſione
Romana.* Ad petitorium igitur ſua remittant
22 iura:atque patiantur interim legem,quam
pro ſe ipſi dixere , iuxta Innocentij Tertij
Conſilium in *cap.cùm omnes,6. §. cùm igitur
de conſtitutionib.extrà,*& *text.in authent.de San
ctiſſimis Epiſcop. cap.11. §.omnibus autem Epi-
ſcopis in fin.collat* 9.Illudque Ouidianum.
„ *Neque enim lex iuſtior vlla eſt,*
„ *Quàm necis artificem arte perire ſua.*
& eiuſdem *3.de Arte.*
23 „ *Iudice me fraus eſt conceſſa repellere fraudē:*
„ *Armaque in armatos ſumere iura ſinunt.*
Neque dicant, vt petitorium adſtruant:
ius hoc patronatus pro deſcendentia , &
proximioribus ab illa , fundatum fuiſſe.
Producunt inſtrumentum fundationis an-
no 1528. per quondam Hieronymum de
Giorgio.
24 Cùm quòd de Notario, qui inſtrumen-
tum confeciſſe dicitur,non conſtat.*ad text.
in cap.2.de fide inſtrumentor.* ibique notatis,&
per *Gloſſ.in cap.vt circa 4.verbo publico de ele-
ction.in 6.*
25 Tū,ꝙ illud extractū fuit ꝑ notariū,dicentē
ab originali mihi exhibito,& exhibēti teſti

Digitized by Google

tuto, qua de cauſa cùm atteſtetur de geſtis ab alio, atque proinde de re aliena, fidem nullam faciet. *Innocent. in cap. fin.* vbi etiam *Felin. num. 13. in 2. limit. ver. unde ſi dicetur, & Cardin. num. 3. de fide instrument. Boer. deciſ. 36. num. 4. & 5. Rota in vna Meliten habitus 2. Iunij 1608. coram Card. Caualer. deciſ. 25. nu. 1. Afflict. deciſ. 282. n. 6.*

26 Tum etiam, quòd ipſa extractio neque etiam parte citata facta fuit; nō itaque probat. *Felin. d. cap. fin. num. 6. de fide inſtrum. Rota in recentior. part. 2. tom. 2. deciſ. 32. num. 5. & 8. Bart. & Doctor. in authent. ſi quis in aliquo documento, C. de edend. meus Maranta in ſpeculo 6 part. in 10. actu. tit. actorum editio num. 4. Caſſador. deciſ. 1. num. 1. de exceptionib. Cacheran. dec. 1. num. 46. Rota in Romana legatorum de Sabellis 1569. coram Orano deciſ. 110. num. 1. poſt primum vol. Conſil. Farinac. & in Romana cenſus 1597. coram eodem Orano deciſ. 113. num. 1. in fin. eod. volum.*

27 Tùm, quod extractio prædicta facta fuit lite iam introducta, & pendente, & abſque compulſorialibus; nihil itaque probabit. ad *text. in cap. 1. & fin. vt lite pendent. extrà, & in 6. ibique ſcriben. Rota apud Coccinum Decanum deciſ. 289. n. 6. & dec. 317. n. 2.*

28 Tum præterea, quòd neque aſſerti inſtrumenti prædicti productio fuit citata parte facta ad dicendum contra. Nihilo proinde probabit.

29 Namque, & ſi præſentatio de actis facta fuerit, non tamen ſcriptura ipſa, cùm non fuerit producta parte citata ad dicendum contrà; doctrina eſt *Bart.* recepta *in extrauaganti ad reprimendum verbo de plano num. 3. Maranta dicto actu 10. num. 2. & 3. & conſ. 72. nu. 6. in fin. Hoſtienſ. in cap. quoniam contrà 11. num. 12. & Butr. nu. 23. Felin. num. 50. de probationib. Rota apud Verallum deciſ. 99. part. 2. apud Cæſarem de Graſſis deciſ. 3. num. 6. & 7. de reſtit. ſpoliat. apud Cardin. Manſicam d. deciſ. 32. nu. 8. & 9. & deciſ. 177. nu. 1. 2. & 3. & apud Sanct. memor. Gregor. XV. deciſ. 209. num. 5. vbi Beltramin. num. 8. Cacheran. d. deciſ. 1. nu. 46. & 47. & apud Card. Canaler. deciſ. 433. n. 1.*

30 Tum demum, quòd iuſpatronatus, hæreditarium potiùs præſumitur, quam Gentilitium, vel ex pacto, & prouidentia, niſi aliter probatum fuerit. Vt tranſeat propterea ad quoſcumque, etiam extraneos hæredes; etiam fœminas. *Clemen. plures 2. vbi Card. q. 6. & Ancar. num. 2. de iurepatronat. Abb. in cap. cum ſeculum num. 3. & 5. de iurepatron. Couarruias variar. reſolut. lib. 2. cap. 18. nu. 6. Rocchus de Curte de iurepatronat. in verbo, ipſe, vel à quo quaſt. 8 Pariſ. conſ. 48. nu. 4. & 9. vol. 4. Monald. conſ. 47. num 7. & 8. vol. 2. Abb. d. conſ. 54. nu. 4. par. 1. Calnaccan. deciſ. 28. num. 4. par. 3. Garſias de beneſic part 5. cap 9. num. 142. Claud. Tutine de iurepatronat. quaſt. 4. num. 6. Riccius in prax. par. 1. reſolut. 158. Rota in Lucana iuriſpatronat. 20. Iunii 1603. coram Eminentiſſimo Card. Mellino deciſ. 13. num. 1. apud Viuian. in praxi iuriſpatronat. & part. 1. tom. 2. in recent. deciſ. 482. num. 7. & deciſ. 675. num. 1. & apud Cardin. Caualer. d. deciſ. 395. num. 1. & in Florentina ſubdecanatus 22. Maii 1628. coram Illuſtriſſ. Durano Epiſcopo Vrgell. deciſ. 147. num. 3. & 4. & in eadem coram eodem 20. Decembris 1628. deciſ. 173. num. 1. & ſequ. & in Romana iurſpatronatus 15. Mactii 1630. coram Merlino deciſ.*

31 *362. nu. 9. p. 5. diuerſorum nouiſſimarū* Probare id itaque debebunt Aduerſatii, iuſpatronatus non hæreditarinm eſſe, ſed ex pacto, & prouidentia, vti ipſi prætendunt. *Rota dicta deciſ. 482. num. 7. & deciſ. 707. num. 8. ead. part. & apud Viuian. deciſ. 84 num. 13.* Idem *Viuian. in praxi iuriſpatronat lib. 4. cap. 2. num. 4. & ſeq. Rota in d. Florentina. Subdecanatus 20. Decembris 1628. dec. 173. nu. 2. 3. & 4. coram Durano.*

Vt autē id præſtent, *hoc opus. hic labor eſt.*

32 Cū prę ſertim cōtra eos obſeruantia ſubſequuta pugnet, namque ab ipſo fundationis initio, ad Lauram vſque Merēdam vxorem, hæredemque vſufructuariam quond. Ioannis Baptiſtę de Giorgio, quæ D. Franciſcum præſentauit, ſemper vti hæredes, atque in beneficio hæreditario præſentauerint. *Rota d. deciſ. 482. num. 6. & d. deciſ. 707. nu. 6. in recent. & deciſ. 362. num. 9. part. 5. diuerſorum, & in d. Florentina ſubdecanatus coram Durano d. deciſ. 173.*

Neque obijciant pręterea nouo inuento: quōdam Hieronymum de Giorgio patruū Ioannis Baptiſtæ in ſupremis ſuis tabulis diſpoſuiſſe; quòd decedente ipſo ſine filiis ex corpore legitimis, & naturalibus, (vt dies eſt hodie) bona ſua omnia ad eius præfatam Cappellam peruenirent. Teneri propterea Eccleſiam prædictam Sanctæ Marię Annunciatę totam reſtituere hæreditatē Cappellæ præfatę.

Pręter quàm quòd enim prędicta omnia petitorium reſpiciant, ipſique de iure tertij obijciant; nos vero in hoc poſſeſſorio Iudicio (vter præſentatorum Inſtitui debeat?) agamus: ſicque pro nobis apertiſsima iuris diſpoſitio, ab exiſtentibus in poſſeſſione, vel quaſi iuris pręſentandi, præſentatū, inſtituendum eſſe, ex *tex. in d. cap. conſultationibus 19. de iure patronat.* aliijſque ſupra per nos adductis.

Nihilominus tamen obiectioni congruum vt demus reſponſum, dicimus: Nihil in iudicio hoc doctū fuiſſe de pręten ſa

33 ſcriptura tabularū nouiſsimarū dicti quō. Hieronymi. Eſt quippe ſcriptura informis: non enim habet requiſita, quę à *Gloſſ.* enumerantur, *in l. generali 3. verbo ſeruituti in fin. C. de tabulariis lib. 10. Bart. in l. ſi quis ex argentariis §. ſi initium num. 6. in 7. requiſito ff. de edēda. Rota apud Card. Canaler. deciſ. 480. num. 2. Scipio Ronitus conſ. 90. num. 10. lib. 1.* Quinnec ſine falſitatis ſuſpitione; Et quòd non

conſte

Digitized by Google

34 conſtet de notario, vtrum verè notarius
fuerit, ad *tex. in l. Barbarius 3. ff. de offic. prætor.*
Aymon. conſ. 121. *num.* 16. Et quòd, & ſi in
initio ſcripturę, illam ſcriptam fuiſſe à No-
tario Paulo Biſolco, aſſeratur, extracta ta-
men illius apparet ab actis alterius Nota-
35 rij facta. Nutat proinde ſcripturę fides, ac
conſequenter reproba euadit. Approba-
ri non itaque poterit. argumento *tex. in*
cap. gratum 3. *de poſtulatione prælator.* quate-
nus habet: id, quod reprobũ eſt; approbari
minime potuiſſe. ex quo loco Bald. argu-
36 mẽtum ducit; Notariũ depoſitum à tabel-
lionatu, non poſſe per Comitem Palatinũ
iterum creari. Iam enim eius fides nutat;
& quod ſemel reproprobatum eſt, appro-
bari minime poteſt: argumento ſatis ad rẽ
concinno petito ab *authentico de armis col-*
„ *lat. 6. §. fin.* ex verbis Imperatoris; *Inſuper* (di-
„ centis) *nec ipſum vlterius permitti à nobis.*
„ *ſtrinium in huiuſmodi adeſſe ſolicitudine; ſed*
„ *aliis committi Fabricentium curam.* ita Impe-
rator. Rationemque reddimus: quia cuius
37 fides iam ſuſpecta eſt, non debet iterum
in periculum adduci. Quam rationem nõ
abominaſſe videtur *Gloſſ. fin. verbo ſolicitu-*
„ *ne ibid. Nota*, (inquiens) *quod ſi tabellio deli-*
„ *quit in officio, non debet amodo poſſe hoc officium*
38 „ *exercere.* ſic Gloſſa. Neque enim Scrip-
turæ fides, quæ vna eſt, diuidi poteſt. vt Ro-
ta dixit apud *Card. Manticam deciſ.* 75. *nu.* 5.
Et qui ſemel in fide claudicauit; claudica-
bit & in poſterum, iuxta Homericum il-
lud.

„ *Verum claudicat, inque pedes vtroſque vacillat.*

Et *Plautus in Trin.* ſequentibus rẽ perbelle
aperit, dicens:

„ *Malè fidem ſeruando, illis quoque abrogant*
fidem, qui nihil etiam
„ *Meriti: quippe ex eorum ingenio ingenium ho-*
rum probant.

39 Fides equidem definitur dictorum, con-
uentorumque conſtantia, & veritas. Veritas
40 autem nihil fucatum, aut à vero alienum
habere debet. vt *Tuillius ad Alciati emble-*
ma 9. eddicit. Veritate vero caret hæc ſcri-
ptura. Non vtique ei fides præſtanda.

Deinde, quòd ſcriptura prædicta, non
ſanè Teſtamentum, ſed Codicillos expri-
mit præfati Hieronymi. In codicillis verò
41 neque dari, neque adimi poteſt hæreditas.
§ fin. Inſtitution. de codicillis. l. hæreditatem 2.
C. de Codicillis l. conficiuntur 8. *ff. de iure codi-*
cillorum Cardinal. Tuſcus tom. 1. *littera C. con-*
cluſ. 406. *Rota apud Caualer. deciſ.* 394. *n.* 2.

42 Præterea, defectu Codicilli laborant non
vulgari, cum manchi ſint in numero teſtiũ.
Quinque enim eſſe teſtes debent, qui fir-
mos codicillos reddant. *l. fin. C. de codicillis*
Michael Craſſus §. Codicilli num. 4. *Idem Car-*
dinal. Tuſcus d. littera C. concluſ. 405. *num.* 1.
in hac verò ſcriptura quatuor tantum fue-
runt adhibiti. Informis proinde, ac manca.

Accedit, quòd ſi codicilli ipſi firmi
erunt: quod ſanè (Cappella ipſa agente, ad-
uerſus Santæ Mariæ Annunciatę Eccleſiã,)
in petitorio Iudicio deducendum erit: A-
ctum iam erit de noſtris Aduerſariis. Vt
quid enim ad ipſos de Præſentatione facta
pro D. Pompilio Pagliuca, ſi iam benefi-
43 cium in Cappellam translatum, ſuam ac-
quiſiuit libertatem, & à ſeruitute patrono-
rum extorre factum eſt? Nemo quippe ſui
ipſius patronus eſſe poteſt. *Gloſſ. in cap. vn.*
verbo eidem in fin. de iure patronat. in 6. *Rota*
in recentiorib. par. 2. *tom.* 2. *deciſ.* 756. *num.* 2.
Fruſtra igitur nos fatigant, pręſentationem
impugnando pro Cantore, Cùm nihil ad
eos, ſi beneficium in ſuam, (quaſi poſtlimi-
nio) iam redierit libertatem. Vt dicere eis,
nec ſane iniquè valeamus, quod Vlpianus
vſurpauit *in l. laici corpus* 4. *§. competit in fin.*
44 *ff. ſi ſeruitus vendicetur.* Quantum enim ad ſe
pertinet (dicens) liberas ædes habeo. Sequi-
turque perpenſionem hanc *Aucharan. conſ.*
360. *Ex ſerie pacti num.* 1. ſtrictiuſque ad rem
noſtram *Ioan. Baptiſta Ferrettus conſ.* 185. *n.* 6.
in fin. verſ. Item dato quod. At non aduertũt,
Serenitati ſe nebulas inducere ad eundem
modum, quo *Horatius lib.* 3. *Ode* 15. de anu
deformi, quæ ſe puellarum choris admi-
ſcebat, ſcitè dixit:

„ *Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.*

45 Sufficiatque aduerſarios excludere per nõ
ius eorum. Si nempè beneficium liberum
eſt, nihil ad eos iuris ſupereſt. Sinant proin-
de nos cum Cappella litigium tenere;
ad tex. in cap. fin. §. fin. de iure iurand: cap. fin. de
ſent. & re iudicat. cap. vnic. §. cum enim vt Ec-
cleſiaſtica benefic. ſine diminut. conferantur Rota
deciſ. 7. *de exceptionib. in antiq. apud Verallum*
deciſ. 11. *actore non probante. par. prima & in*
Iacen Archidiaconatus 1601. *coram Card. Pam-*
philio deciſ. 167. *num.* 1. *in fin. poſt ſecundum vo-*
lum. conſil. Farinac. apud Coccinum Decanum
deciſ. 385. *num.* 1. *apud Cardin. Caualer. deciſ.* 8.
num. 4. *& deciſ* 606. *nu.* 11.

Nunquid ipſi inuidia tabeſcunt, quod
46 pro nobis potiora ſint, quàm pro ipſis? Hoc
enim proprium inuidię eſt. *Ouid.* 2. *metamor.*
vt cecinit.

„ *Sed videt ingratos, intabeſcitque videndo*
„ *Succeſſus hominum; capitque, & capitur vnà,*
„ *Suppliciumque ſuum eſt.*

Eſt enim inuidia odium fœlicitatis alie-
næ, vt inquit Auguſtinus Steuchius *de pe-*
renni Philoſophia lib. 8. *cap.* 38. *littera D.* ex
S. Auguſtino ſuper Geneſim, probans: Dæ-
monis peccatum fuiſſe inuidiam fœlicita-
tis humanæ.

47 Neque dicant ipſi: iam probaſſe deſcen-
dentiam à quondam Bernardina Popone;
debere propterea inſtitui Pagliucam ab
ipſis præſentatum.

Cùm

Cùm quidem, quòd nihil ad nos hæc ip-
48 ſa deſcendentia. Tota enim via aberrant,
quin non toto cœlo, vt prouerbio fertur.
Porrò quidem, quòd neque probauerunt
ad Bernardinam ſpectare ius præſentandi;
neque enim illa in poſſeſsione vnquam
fuit iuris ipſius pręſentandi, ad terminos
*tex. in d. cap. conſultationibus 19. de iure patro-
natus extrà.* Reſpicere proinde hanc eorum
excogitatam pretenſionem, petitorium, vt
etiam in ſuperioribus diximus.
49 Tùm quod deſcendentia ipſa (fac in poſ-
ſeſsione fuiſſet Bernardina iuris præſentan-
di) probanda fuerat formiter coram Iudice
competente, vt puta coram Domino Vica-
50 rio Auerſano, parte ex aduerſo citata. ad
tex. in l. de vnoquoque 47. ff. de re iudicat. ac per
51 teſtes legitimè examinatos, qui deſcendē-
tiam per gradus diſtinctos deponerent.
*ad tex. in cap. licet ex quadam 47. vbi Abb. nu.
12. verſ. vnde ex quo per teſtes. extrà de teſtib.*
Non itaque ſat erit deſcendentiam in ge-
nere probaſſe. *Rota par. 2. diuerſorum deciſ.
288. num. 2.* ſed ſpecifica perquiritur atque
per nomina, cognominaque eorum, à qui-
bus deſcendentia ducitur, atque per ma-
trimonia legitima, aliiſque ſignis, ex qui-
bus deſcendentia trahitur *cap. licet ex quadā
47. §. Teſtes autem extrà de teſtibus.* ſequenti-
bus nempè rem totam Innocentius Ter-
,, tius aperit, dicens: *Perſonas expreſſis nomini-
,, bus, vel demonſtratione, vel circumlocutione
,, ſufficienti deſignent, & ab vtroque latere ſingu-
,, los gradus, clara computatione diſtinguant.* ſic
ille. ſequitur *Rota in Veliterna Iuris patrona-
tus 16. Februarij 1609. coram Cardin. Caualerio
deciſ. 46. num. 4. & in eadem 12. Maij 1609. co-
ram eodem deciſ. 61. num. 2. & ſeq. & in Lauden
Cappellania 26. Februarii 1616. coram eodem
Card. Caualer. d. deciſ. 382.* Dictumque fuit in
*Viglenauen. iuris patronatus 24. Ianuarii 1611.
coram Lugdunen.* quam refert *Ricius Epiſco-
pus Vici Equen in praxi nona iuris patronatus
reſol. 201. num. 1. & in Gerunden Beneficii 15.
Aprilis 1630. coram Mottmanno deciſ. 366. per
tot. par. 5. diuerſorum nouiſsimarum, & in Bar-
cbinonen Beneficii 4. Nouembris 1625. coram
Durano deciſ. 8. num. 4.*

Nihil autem horum pręſtitere adhuc aduerſarii. Ibunt proinde foras. iuxta Ouidianum illud.

,, *Si nihil attuleris ibis Homere foras.*

Obtinere propterea debebit noſter hic Cantor Merenda ab exiſtentibus in poſſeſſione, vel quaſi pręſentatus, atque inſtitui, vt probare conati fuimus.

Et ita ex his, iudicio ſubmiſsis rectius ſentientis, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

Dicta cauſa coram Illuſtriſsimo Domino D. Carolo Carafa Epiſcopo Auerſano, me patrono, aſsiſtente quoque admodum Illuſtri. D. Thoma Imperato V. I. D. nunc Neapolitanę Eccleſiæ Canonico, Conſultore in hac cauſa electo. Dictum fuit inſtituendum eſſe dictum D. Fabium Merendam Cantorem Cathedralis Auerſanæ ad præſentationem œconomorum Santiſsimæ Annunciatæ; ſaluis tamen iuribus in petitorio, ſi quę competunt, tàm dictis de Donato, quàm Promotori fiſcali ad prætenſam libertatem beneficii prędicti. Et beneficium inſtitutione canonica dictus cantor obtinuit. Adnotare hæc ipſa, quæ paraueram, volui libenter, tuę vt ſeruirem vtilitati, candidi animi lector.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus probari debet ex fundatione, vel dotatione per authentica documenta, & ex multiplicatis præſentationibus, ex mente Sacri Tridentini Concilij.*

2 *Authentica documenta quæ dicantur?*

Et an teſtes ſufficiant?

3 *Iuſpatronatus in non potentioribus probari poteſt per alios iuris modos, etiam ex mente Sacri Concilij.*

4 *Præſentationes replicatæ per antiquiſſima tempora, quæ effectum ſortitæ fuerint, iuſpatronatus probant.*

5 *Ordinarij canonizationi de iurepatronatus aſſerentis admodum defertur.*

Ratio affertur, num 6.

7 *Beneficium in dubio de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione præſumitur in non potentioribus, ſed priuatis perſonis.*

8 *Beneficia non naſcuntur, ſed fiunt.*

9 *Vſurpatio, ac conſequenter delictum, non præſumitur.*

Limita in potentioribus, vel familia potentiorum, ſiue Communitatibus, ſeu Vniuerſitatibus, num. 10.

Siue etiam ſi à Parochianis iuſpatronatus prætendatur, vel à parua Vniuerſitate, num. 11.

12 *Iuſpatronatus ex dotatione, vel fundatione probatur, in non potentioribus, per famam per antiquiſſimum tempus, & immemorabile.*

Vt omnis elidatur vſurpationis præſumptio, num. 13.

Accedente præſertim quaſi poſſeſſione præſentandi, num. 14.

Potiſſimum ſi illa antiquiſſima fuerit, nu. 25.

Multo

Multoque magis ſi quinquagenaria, nu.16.
Vel ſaltim quadragenaria,n.17.
Super omnia verò,ſi quinquaginta annorum metas excedat,n.18.
19 *Poſſeſſio longeua præſumptionẽ facit tituli.*
Allegatione potiſſimum accedente ex fundatione,vel dotatione,n.20.
Et concurrentibus multiplicatis præſentationibus,nu.21.
Quæ tamen omnes,effectum ſortitæ ſint.
Etiam ſi tres tantum eſſent,n.22.
Sine etiam duo,num.23.
Fuitque ita deciſum pluries, n.25.
24 *Multitudo duorum,vel trium nomine cõpletur.*
25 *Manuteneri debet in ſua poſſeſſione præſentandi,qui in illa eſt,ſi ſemel ita pronunciatum fuerit per Ordinarium,cauſa cognita.*
Atque ita declaratum per Sacram Congregationem.
Deciſumque in Curia Archiepiſcopali Neapolitana,num.27.
Alioquin nullus litibus eſſet finis,nu.28.
29 *Poſſeſſionis magnum eſt commodum.*
30 *Poſſidenti manutentio datur.*
31 *Poſſeſſione,pro titulo præſumitur.*
32 *Poſſeſſionem habere quis præſumitur in vim pręcedentis tituli.*
Si de titulo potiſſimum in contrarium nihil deducantur,n.33.
34 *Immitti,vt quis poſſit in poſſeſſionem pręſentandi, ſufficit bona fides, ratione quaſi poſſeſſionis præſentandi.*
Etiam aduerſus ordinarium.35.
Etiam ſemel,ſubſequuto effectu,n.36.
37 *Inſtitutio debet ſequi poſt præſentationem, & acceptationem.atque edicta.*
38 *Tempus nullum certum ſtatutum eſt ad inſtituendum pręſentatum,neque ad bullas, ac teſtimoniales litteras obtinendum, num.39.*

ARGVMENTVM.

De probatione iuriſpatronatus, ex fundatione,uel dotatione ex authenticis documentis ad mentem, Sacri Tridentini Concilij ſeſſ.24.cap.9.de reformat.& an in dubio fundatio, uel dotatio pręſumatur, & quid accedente quaſi poſſeſſione præſentandi cum fama? Et quid in non potentioribus,quidue in potentioribus? Et an uſurpatio præſumatur? Late diſſeritur.

RESPONSIO XXXXVII.

IN irritum ire cenſeo objecta per Promotorem, Curiæ Epiſcopalis Caſertanæ aduerſus eos de familia de Gazellis patronos iuriſpatronatus,& pręſentandi in Cappella Sanctæ Mariæ Matris Domini in Villa Puccianelli Caſertanæ diœceſis.

Porrò quia ſatis plenè conſtare videtur
de poſſeſſione, vel quaſi iuris præſentandi
1 in dicta Cappella,ex mente quoque Sacro-
ſanctæ Tridentinæ Synodi *ſeſſ.25.cap.9.de*
» *reformat. Decernit Sancta Synodus*(dicentis)*vt*
» *titulus iuriſpatronatus ſit ex fundatione, vel do-*
» *tatione.qui ex authentico documento,& alijs iu-*
» *re requiſitis oſtendatur: ſiue etiam ex multiplica-*
» *tis præſentationibus per antiquiſſimum temporis*
» *curſum, qui hominum memoriam excedat,aliáſ-*
» *ue ſecundum iuris diſpoſitionem.*

Nam,& ſi quidem non ita manifeſtè fun
datio , vel dotatio conuingatur Cappellæ
præfatæ (ex actis tranſmiſſis) per dictam fa-
miliam de Gazellis,& anteceſſores Notarij
Vincentij,& Abbatis Laurentii de Gazel-
2 lis fratrum per authentica documenta; per
authenticas ſcilicet ſcripturas , non verò
per teſtes, vt ſacram declaraſſe Congrega-
tionem eiuſdem Sacri Tridentini Concilii
interpretum,refert *Gonzalez ad regul.8. can-*
cellar.gloſ.18.num.79. cum ſeq. quem ſequi-
tur *Piaſecius in praxi Epiſcopali part.2. cap.5.*
art.1.num.22.Gratianus forenſ.part.1.cap.168.
num.20.& 21.Riccius in praxi part.1. de iure
patronatus reſolut.124. & in praxi probationis
iuriſpatronatus reſolut.119. num.2. Alexander
Trentacique conſ.65.in princ.verſ.pro reſolutio-
ne part.1.& dictum fuit in vna *Sabinen bene-*
ficiorum 15.Decembris 1581.coram Robuſterio
part.2.diuerſor.deciſ.199.n.4.
3 Sat tamen oſtenditur ad mentem Sacri
Concilij,quod in non potentioribus, mo-
dos alios iuris communis probandi iuſpa-
tronatus minime excludit:ibi:*aliaſue ſecun-*
dum iurisdiſpoſitionem: vt ſæpe ſepius deci-
ſum fuiſſe ſequitur *Rota in recent.part.2.tom.*
1.deciſ.360. num.2. & deciſ.374. num.1. & 2.
ead.part.& deciſ.331.part.2. diuerſorum nu.1.
Garſias de benefic.part.5. cap.9. num.81. & 84.
Rota apud Coccinum Decanum deciſ.25. num.6.

& dicta

& dicta deciſ.199. ſub num.5. part.2. diuerſ.& in Tudertina iuriſpatronatus Parochialis Sancti Laurētij coram Illuſtriſſimo Patriarcha Hieroſolymitano 9.Iunii 1623.deciſ.5.nu.1. apud Viuian.in praxi iuriſpatronat. Trentacinq.d.conſ. 65.ſub n.3.verſ.tertius modus.

4 Ex replicatis tamen præſentationibus per antiquiſſimum tempus,quę ſortitæ iam omnes fuere effectum,eſſe dictos de Gazellis in poſſeſſione,vel quaſi iuriſpreſentandi, tanquam patronos ex fundatione, vel dotatione per eorum anteceſſores, id plenè deducitur: tum quidem ex præſentatione anno 1557.(vnde 67.effluxere anni) in perſonam D.Cæſaris Gazellæ ob renunciationem dicti Abbatis Laurentij,qui liberè beneficio prædicto in manibus ordinarij nũcium miſit; atque vnà cùm dicto Notario Vincentio eius fratre dictum Cæſarem pręſentauit,& inſtitutio ſubſequuta fuit, vt ex bullis inſtitutionis fol. 2. Tùm ex alia præſentatione anno 1608. ob dicti Cęſaris ſupremum diem, facta per Birgittam Gazellam,neptem dicti Notarii Vincentij,filiam Doctoris phiſici Bernardini Gazellæ filii dicti Vincentii,in perſonã D.Marci Gazellæ eius fratris,per quam cũ cauſæ cognitione,decreto præcedente Ordinarii, Marcus inſtitutus fuit, facta canonizatione iuriſpatronatus ex fundatione, vel dotatione, vt ex ſententia fol.15. & bullis fol.17. & 18.

5 Admodum verò huic defertur canonizationi cum cauſæ cognitione per ordinariũ
6 factæ. Quia nimirum non ita faciles eſſe conſueuere Ordinarii in canonizando iuſpatronatas,euidens ob præuidicium, quod eorum liberæ fit collationi. *Rota deciſ.11.de iurepatronat.in nouis,& apud Puteum dec.243. in fin. lib.2.* perpenditque optimè Rota *in recent.part.2. d.deciſ.360. num.12. & in d.Tudertina iuriſpatronatus deciſ.5.num.4. apud Viuianum Garſias d.part.5.cap.9.nu.86.Rota apud Eminentiſſimum Cardin.Caualer.deciſ.46.nu.1. & deciſ.55.num.2. & deciſ.60. num.1. & apud S.memo.Gregor.XV.deciſ.58.num.3.* & dictum fuit in *Hyeracen iuriſpatronatus* 18. *Aprilis* 1616. *coram Cardin. Veroſpio deciſ.10. num.4. apud Viuian.& apud eundem Cauale.deciſ.362. n.2.& in Tudentina Parochialis* 21. *Maii* 1610. *coram Card.Sacrato apud Marcheſanum tom.1. deciſ.56.num.1.fol.477.& apud Card.Seraphin. deciſ.1334.num.1.& in recent.par.1.tom 2. dec. 680.& in Auximana iuriſpatronatus 28. Maii 1593.coram Cardin.Mellino deciſ.4.apud eund. Viuianum, & apud Coccinum Decanum deciſ. 209.nu 3.& deciſ.247.& deciſ.461.nu.2.Trentacinq.d.conſ.65.num.1.cum ſeq.& per tot.Nouarius quæſtionum forenſ.part.1. quæſt.77.num. 5.& 6.Riccius in praxi probationis iuriſpatrona. reſolut.66.*

7 In dubio verò,particularis, priuatæque perſonæ beneficium,ex fundatione magis,
8 quàm vſurpatione præſumitur.Cùm,quod beneficia non vtique naſcantur, ſed fiant. *Abbas conſ.54.num.2 in fin. verſ.pro hoc etiam facit, part.1.* quem ſequuta fuit Rota apud *Creſcent.deciſ.1.de iurepatronat.*

9. Tùm quod delictum, atque proinde vſurpatio minime præſumatur; Rota apud *Creſcent.d.deciſ.1.de iurepatronat.& prima parte diuerſorum deciſ.792. in fin.num.11. & in recentior.d.deciſ.360. num.2. part.2. tom.1. & in collect.per Farinac.part.4.diuerſorum deciſ.634 num.3.Marius Antonin.variarum lib.1.reſolut. 109.num.9.*

10 Quæ in aduerſum igitur facere poſſent, locum habent in beneficio familiæ potentiorum,vel Communitatum,ſeu Vniuerſitatũ,in quibus faciliori negotio, eorum ob potentiam, vſurpatio præſumitur. *Creſcent. d.deciſ.1. de iurepatronat. Mobedanus deciſ.2. eod.Rota d. deciſ.360. num.2. in recent. Marius Antonin.variarum lib.1.reſolut.33.num. 2. Caluaccan.deciſ.17.num.7. part.2. Trentacinque d. conſ.65. ſub num. 9. verſ. 4. & vltim. probatur,Rota apud Cardinal. Caualer. deciſ.89.num.*
11 3.Siue etiam ſi ius ipſum patronatus à Parochianis prætendatur; veluti etiam in parua Vniuerſitate, in quibus vſurpationis quoque præſumptio viget, vt ſequuta fuit Rota apud *Coccinum Decanum deciſ.25.nu.3* quo loco, ita quoque per Sacram Cougregationem Sacri Tridentini Concilij interpretum reſolutum fuiſſe,refert;dixeratque etiam *Gennenſis in praxi Epiſcopali cap. mihi 100.num.17.*

12 At verò in non potentioribus fama per antiquiſſimum tempus, & immemorabile præſumptionem non leuem facit, ex fundatione,ſiue conſtructione beneficium erectum fuiſſe. plenè *Trentacinque d. conſ.65. d num.1.cum ſeq.& num.8.9.& ſeq. Rota part.3. diuerſorum lib.3.deciſ.481. & in recent.d.deciſ. 360.num.8.& d.deciſ.374.part.2.nu.4.& part. 1.deciſ.195.num.1.& 2.& apud Card.Caualer. d.deciſ.89. num.3. & in Portuen Beneficii 27. Martii 159.coram Card.Mellino deciſ.3.num.4 apud Viuian. & in Bracharen Parochialis 1.Iulij 1592.coram Card. Mantica deciſ.198. nu.4. & in Conuerſanen Cappellania 14. Decembris 1592.coram eodem Mantica deciſ.208. num.1. & ſeq.Riccius in praxi probationis iuriſpatron. reſolut.87.*referens *Rota deciſionem in Mediolanen iuriſpatronatus 4. Nouembris 1709. coram Attrebatten.* Adeo quidem,vt præſumptionem omnem occupationis elimenet in nõ potentioribus.*Marius Antonin. d.reſolut.33. nu.5.6.& 7.lib.1.*

14 Multoque id magis, quaſi poſſeſſione præſentandi vna cocunte, quæ ius ipſum patronatus, etiam Ordinariũ aduerſus probat.*Puteus deciſ.140.num.1. lib.1. Marius Antoninus d. reſolut.33.nu.6.& reſolut.109. num. 43.lib.1.Garſias d.part.5.cap.9.num.85.& 86.*

Tren-

Trentacinq. d.conſ.65. per tot. & 8. & 9.
15 Si longiſſima præſertim quaſi poſſeſſio ip-
ſa fuerit. *Put.deciſ.60.num.4. & 5. lib. 1. Rota
part. 1. diuerſorum d.deciſ.792.nu.1. Achilles de-
ciſ. 6. de iure patronat. Rota coram Cardin. Se-
raphino deciſ. 1103. num. 6. Gratian. Forenſ.
part.2.cap.310.num.80. Rota in recent. part. 2.
cap.310.num.80. Rota in recent.part.2. d. deciſ.
360.num.6. & 13. & deciſ.541.num.3.ead.part.
2.tom.2. Riccius in praxi par. 1. de Iure patro-
nat.reſolut.130.num.4. & deciſ.21.num. 1. par.
1. Garſias d.cap.9.num.83. Rota in d. Bracharen
Parochialis coram Card. Mantica d. deciſ. 198.
num.4. & in d. Conuerſanen Cappellaniæ coram
eodem d.deciſ.208.n.1. & ſeq.*
16 Suffragabitur itaque cum fama non mini-
mi quinquagenaria poſſeſſio ſecundum Ro-
tam *deciſ.409.num.1.in fin. & n.2. part. 1. di-*
17 *uerſ.* ſiue etiam quadragenaria, ſecundum
eandem *in recentioribus. part. 1. tom. 1. deciſ.
235.num.2 Trentacinq.d.conſ.65. num. 2. & 3.*
& declaraſſe Sacram Congregationem refert
Rota *in recent par.1 tom.1.d.deciſ.195.num.4.
& in d.Tudertina Iuris patronatus deciſ.5.n. 5.*
18 *apud Viuianum.* Eoque magis, ſi quinqua-
ginta annorum metas effluxerit, vt in facto
hoc noſtro, in quo 67. effluxere anni. *Rota d.
deciſ.360.n.6. & 8.part.2. in recent. Trentacin-
que d.conſ.65.n.2.*
19 Quinimò longeua ipſa poſſeſſio præſum-
ptionem facit tituli, ſecundum Rotam *par. 1.*
20 *diuerſor. deciſ.595. nu.4.* accedente potiſſimũ
tituli allegatione ex fundatione, vel dotatio-
21 ne, concurrentibuſque vnà multiplicatis præ-
ſentationibus, quæ omnes effectum ſortitæ
fuere, etiam ſi tres tantum eſſent ad Sacri
Tridentini Concilij mentem *d.cap. 9.* quod
multiplicatas præſẽtationes perquirit. *Oldra-
dus conſ.229. nu. 2.* quem ſequitur *Rota apud
Coccinum Decanum deciſ.387.nu.2. Caluaccau.
d deciſ.17.num.13. & 14.par.2. Achilles deciſ.7.
n.1. de iure patronat. Mariſcott. variarum lib. 1.
cap.81.num.8. Alciat.lib.1. reſponſ conſ.37.n.2.*
23 *Trentacinq.d.conſ.65.num.4. & ſeq.* Siue etiam
duo, quæ ſat quoque eſſe videntur ad dicti
ſacri Concilii mentem, multiplicatas perqui-
rentis præſentationes *Rota in d. Conuerſanen
Cappellaniæ coram Eminentiſſimo Mantica d.
deciſ. 208. num. 3.* Porrò, quòd duo, vel tres
multi ſint. *ad tex. in l.1.§.hoc reſcriptum. verbo
multa vbi Gloſſ. ff. ad ſyllanianum, §. fin. in fin.
vbi Gloſſ. inſtitut. de iure perſonarum Gloſſ. in
cap. ad noſtram 11. verbo per multos de rebus
Eccleſ. alienand. Menoch. de præſumpt. lib. 3.
præſumpt.90.num.14. Trentacinq.conſ.65. n. 1.*
25 atque ita pluries deciſum in Neapolitana
Archiepiſcopali Curia, vt duæ ſufficiant præ-
ſentationes, refert *Riccius in praxi par. 1. reſo-
lut.127.num.4. & in praxi probationis iuris pa-
tronatus reſolut.67.*
26 Hanc ob cauſam propterea ſacra Congre-
gatio, eiuſdem ſacri Tridentini Concilij in-
terpretum, cenſuit: Non poſſe repelli à ſua
quaſi poſſeſſione præſentandi, qui in illa eſt, ſi
adhibita ſemel cauſæ cognitione ſuper iure
patronatus, poſt Concilium Ordinarius à
patrono præſentatum admiſiſſet: vt *Ge-
nuenſis in praxi cap. 63. de probatione iuris pa-*
27 *tronatus num.3.* refert: additque in Archiepi-
ſcopali Neapolitana Curia ita pluries deci-
ſum fuiſſe: *Eſſe* (ſcilicet) *manutenendum in
ſua quaſi poſſeſſione præſentandi patronum, ſal-*
28 *uis tamen iuribus fiſco in petitorio.* Cætero-
quin nullus litibus eſſet finis. Eumque ſequi-
tur *Gonzalez ad regul.8. dicta Gloſſ.18.num.23.
26. & 28. & Piaſecius in praxi par.2. cap.5. art.
1. num.22. & 23. fol. mihi 360. Ricius deciſ.117.
num.2.par.2. & in praxi nouiſſima probandi ius
patronatus reſolut.233. in princ. Pereira de ma-
nu reggia par.1.cap.7.num.28.*
29 Magnum profectò poſſeſſionis eſt commo-
dum. *§. retinenda in fin. Inſtitutionib. de inter-*
30 *dictis.* Iurè igitur poſſidenti manutentio da-
tur. *Rota d.deciſ.595.n.1.par.1. diuerſ. & in re-
cent.tom.1.par.2. deciſ.235. num. 1. & apud S.
memor. Gregor. XV. deciſ.323. & deciſ. 437.*
31 Quin imò ex poſſeſſione pro titulo non ab-
re præſumitur, atque tituli qualitate, reſpectu
quidem ſtatus in quo poſſeſſio reperitur: vt
loquitur. *Imola in cap. cùm veniſſent 6. per il-
lum tex.num.11. de inſtitutionib. poſt Butrium
ibid.num.12. & Abb.num.7. & 8.* ſequiturque
Franciſcus de Clapperiis cauſa 2.q. 2. num. 12.
32 Quia nimirum poſſeſſionem in vim præce-
dentis tituli habere quis præſumitur, *Gloſſ.*
finalis, atque notabilis in *l.quadam mulier 76.
ff. de rei vendicat. vbi Angel. num. 4.* ſequitur-
que *Franciſ. de Ponte Regens conſ. 72. num. 1.*
33 *lib.2.* Si præſertim de titulo in contrarium
non appareat. *Angel.d.num.4.*
34 Sufficiet itaque bona fides, vt immitti quis
poſſit in poſſeſſionem præſentandi ratione
quaſi poſſeſſionis iuris ipſius præſentandi, ſe-
35 cundum *Verall.deciſ.69.par. 1.* Etiam aduer-
ſus Ordinarium, ſi cum bona fide concurrat
36 admiſſio præſentationis, etiam ſemel cum
ſubſequuto effectu eiuſdem; ſecundum *Cal-
derin.conſil.12.de Iurepatronat:* quem ſequuta
fuit Rota apud *Achillen deciſ.5. de iure patro-
nat.num.1. Rota per Farinac. collecta par. 4. di-
uerſorum deciſ.525. n. 1. & 2. & deciſ. 527. &
521. & apud Duranum Epiſcopum Vrgellen. de-
ciſ.23.num.7. & apud Coccinum Decanum de-
ciſ.461.num.3.*
Neque ſuppetias Fiſco ferebat: Non poſſe
inſtitui D. Auguſtinum de Gazellis nouiſſi-
mè prẹſentatum; quòd poſt præſentationem,
37 & acceptationem eius, intra legitima tem-
pora inſtitutio ipſa ſequuta minime fuerit, vt
effluxerit iam annus à tempore præſentatio-
nis, & acceptationis, atque edictorum, ad mẽ-
tem *tex. cum Gloſſ. fin. in cap. fin. de elect. in 6.*
38 Porrò quia ad inſtituendum præſentatum,
ſiue confirmandum nullum eſt certum, atq;

præfin itum tempus iure datum. *Rota deciſ.4. de iure patronat.in nouis Roccbus de Iure patronat.verbo bonorificum q.25.num.55. Paulus de Citadinis eod.tractat.par.6.art. 3. num. 105. in 53.q.Lambertin.eod.tit.lib.2.part.3.art 6 ſecūda quæſt principalis nu.7.Anaſtaſius Germonius* Tarantaliæ Archiepiſcopus *de Indultu Cardin.§. volumus penult. num. 78. & 81. Garſias de benefic. part. 10. cap. 4. num. 1. Viuianus in praxi iuris patronat.part.2.lib.12.cap.6. num.1.*
39 *cum ſeq.* Nullumque certum eſt iure ſacrorū Canonum præfixum tempus inſtituendo ad Bullas,ſiue teſtimoniales litteras inſtitutionis factæ expediendas. *Rota in recent.part.2. tom. 2.deciſ.656.num.4. Perez de Lara de Cappellaniis lib.2.cap.10.num.15.16. & 17.*

Inſtituendus igitur erit D. Auguſtinus nouiſſimè præſentatus. Vt ex his cenſoris haud abiecta virga reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Aduocatus.

Fuit proinde inſtitutus D. Auguſtinus per Curiam Epiſcopalem Caſertanam.

S V M M A R I V M.

1 *Metelli Numidij diſerti oratoris dictum, an expediat uxores habere?*
2 *Mulierem creauit Deus ad propagandum genus humanum.*
3 *Mulierem ex Ade coſta ędificauit Deus omnipotens.*
Et quare? nu. 4. & an nuda, vel carne plena educta fuerit n.5.
Ex Hebrea voce, ex latere formatam aduertit Auguſtinus Steuchius.nu.3.
Congruitque myſterio Eccleſię cum Chriſto. num.6.
4 *Viri ſummo amore diligere vxores debent. & nu. 5. in fin.*
Sicut Chriſtus Eccleſiam nu. 7. & 8.
Ratio redditur ex S. Chryſoſtomo nu. 11.
Et ſicut corpora ſua nu. 9.
Et ſicut ſeipſum.nu.10.
Probatur doctrina Chriſti Domini.num.12.
Quia ſunt vna caro, & nu.3.in fin. & n.13.
6 *Eccleſia ex latere Chriſti in Cruce dormientis formata fuit, quam ſibi in ea deſponit. num.7.*
11 *Paulus Apoſtolus verbis Sancti Ioānis Chryſoſtomi celebratur.*
13 *Coniunctionem maris, & feminę in coniugio Deus efficit.*
14 *Vir, & vxor vna caro ſunt.*
Ac ſi vnus eſſet homo.
Vnus proinde eorum eſſe debet animus. n.15.
16 *Tria ſunt pratioſa in conſpectu Dei.*
17 *Vir, & vxor, cum ſunt concordes, nihil melius eſſe poteſt.*
18 *Macrinus quidam fælix aſtimatus, quod 39. annis ſine iurgio cum vxore vixerit.*
19 *Quintus Caius cum Rutilia vxore viginti annis vixit ſine bile.*
20 *Maritum diligere debet vxor vt ſuam vitam, Taciti dictum.*
21 *Vxor audiutrix, & ſocia dicitur operæ domeſticę, ex Clemente Alexandrino.*
22 *Coniux vnde dicta?*
23 *Vxor nomen eſt dignitatis, non voluptatis.*
24 *Vxores dominæ dicuntur, & quare?*
25 *Legatum annuum vxori relictum quo ad vixerit, vltimi anni legatum haredibus debetur vxoris.*
Reſtringe, niſi aliud ex verbis, menteque appareat teſtatoris.nu.28. & 39.
Siue expreſſe, ſiue etiam tacitè. nu.29.
Quod haredi ſuo proſpicere voluit.
Finitur tamen morte legatarij.nu.23.
26 *Legem violare à teſtatore dictam, non leue facinus.*
27 *Verba animum indicant proferentis.*
28 *Diſpoſitio legis à vobis 5.ff. de annis legatis expenditur, & declaratur nu. 32. praſertim ex Bartolo.nu.33.*
30 *Legem quam vult teſtator dicere poteſt rebus ſuis.*
31 *Haredibus teſtatores ſe nimium graues exhibere non conſuetuere, in oneribus potiſſimum ab ipſis, non à lege adiectis, etiam fauore vxoris.*
34 *Teſtatores non fruſtra, ſed cum miniſterio loqui videntur. & nu. 50.*
Modum proinde dicendi teſtatoris aduertere debemus.nu.35.
Ad eius mentem aſſequendam.
Vnde notanda verba, ac ſignanda myſteria, atque ſecretum voluntatis eorum per illa. num.36.
36 *Gregorij Magni verba in argumentum perpenduntur.*
37 *Aſcenſio Chriſti in cælum à S. Luca refertur.*
38 *Dictio (Però) ſiue (proinde) perpenditur.*
Quia reſtrictionem operatur dictorum, & num. 39.
40 *Dictio (Tantum) taxatiuę, atque compreſſiuæ naturę eſt.*
Et habet ſemper adiunctam ſibi negatiuam. num.41.

Per-

Perſonaque inhęret:
Reprimitque actum etiam fauorabilem. n. 42
Quia diſpoſitionem ad expreſſa dumtaxat comprimit. num. 43.
44 *Dictio (& non vltrà) expenditur.*
45 *Solutio à teſtatore demandata fieri (terza per terza) quid indicet? expenditur. & nu. 47.*
46 *Legatarius in legato magis dilectus hęrede, videtur.*
48 *Modus ſolutioni legati à teſtatore datus obſeruandus erit.*
Quamuis ille difficilis ſeruatu foret.
49 *Verba quibus textator vſus eſt ad legatum taxandum, admodum aduertenda ſunt. quando ille alıter dicere potuiſſet, & non dixit.*
Vacare proinde illa haud debent à miniſterio, ad quod aſſumpta à proferente fuere. num. 51.
At contrà operari debent id, ad quod adhibita fuere. nu. 52.
53 *Argumentum à modo dicendi teſtatoris optimus.*
54 *Teſtator talem ſenſum habuiſſe pręſumitur, qualem verba indicant.*
55 *Robertus Maranta iunior fuit Authoris Genitor.*
Filius Pomponij Maranta Cauſarum Patroni.
Qui fuit filius Roberti Marantę Venuſini.
Horum meminit Marcus Mantua inter viros illuſtres nu. 56.
57 *Pomponius Maranta Authoris Auus fuit diſcipulus Marci Mantuę.*
58 *Robertus Maranta Authoris Proauus Iuris Ciuilis interpres fuit in Gymnaſio Salernitano.*
Et Neapoli feudorum. n. 59.
Extant eius commentaria ſuper feuda.
60 *Parentes ſunt viuę imagines communis Parentis. Dei ideo honore proſequendi, ac pietate.*

ARGVMENTVM.

Legatum certæ annuę quantitatis uxori factum, donec uita ſuperſtes erit, & non ultrà, ſi illa quiquennio uixerit, & quatuor menſibus, an ſexti anni legatum, uxoris hęredibus lucro cedat? expenditur tex. in l. à uobis 5. ff. de annuis legat. multaque ad rem non inconcinnè congeruntur.

RESPONSIO XXXXVIII.

1 Metellus Numidius grauis, ac diſertus vir, in oratione, quam ad
Populum in cenſura dixit de ducendis vxoribus, cùm eum ad
matrimonia capeſſenda adhortaretur, vt
refert *Aulus Gellius noctium Atticarum lib.
1. cap. 6.* ita ſcriptum reliquit: *Si ſine vxo-
„ re poſſemus (Quirites) eſſe: omnes ea mole-
„ ſtia careremus. Sed quoniam ita natura tra-
„ didit, vt nec cum illis ſatis commodè, nec ſine
„ illis vllo modo viui poſſit; ſaluti perpetua potius,
„ quàm breui voluptati conſulendum.* Ad propagandum enim humanum genus Deus omnipotens Adæ Euam tradidit vxorem comitem; cum non eſſe bonum putarit, hominem eſſe ſolum. Fecit proinde ei adiutorium ſi-
„ mile ſibi. *Geneſ. 2. 18. Immiſit ergo Dominus
3 „ Deus ſoporem in Adam, eumque obdormiſſet,
„ tulit vnam de coſtis eius, & repleuit carnem pro
„ ea. Et ædificauit Dominus Deus coſtam, quam
„ tulerat de Adam in mulierem, & adduxit eam
„ ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc os ex oſſi-
„ bus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur
„ (Virago,) quoniam de viro ſumpta eſt. Quàm
„ ob rem relinquet homo patrem ſuum et matrem,
„ & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne
4 vna.* Sic ſacer textus. Ex coſta mulierem ædificauit omnipotens Deus, vt ſummum debere eſſe viri in vxorem amorem indicaret. ex *S. Ambroſ. lib. de Paradiſo cap. 10.* relato *can. nec illud otioſum 20.* vbi etiam *Gloſſ. verbo coſta 33. q. 5. S. Thomas prima part. q. 92. art. 3. in
5 corpore.* cui interpretationi haud incongruit ex voce hebræa (*zela*) quæ latus ſignificat; Euam ex latere ædificatam, atque formatam Adæ fuiſſe, vt *Auguſtinus Steuchius* Chyſami Epiſcopus in eundem 2. *Geneſis caput* aduertit. Et Pater Io. Alba Carthuſianus in *ſelectas ſacræ Scripturæ cap. 3.* non ineruditè perpendit; non nudam coſtam Dominum Deum tuliſſe ex Adam, ſed illam plenam carne, ex Vulgata, atque ex fonte hebræorum, *& repleuit carnem pro ea,* videlicet eduxit coſtam, & eam plenam carne, atque ex illa carne repleta, & obducta, ædificaſſe mulierem Aeuam. probatque ex verbis Adam: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea.* quod os, coſtam videlicet, carne obductam, & plenam eduxerit Omnipotens Deus, repleuiſſe vero locum illum Adæ carne: *& repleuit carne pro ea.* vt magis indicaret, non vulgarem eſſe debere virorum in vxores amorem. Congruitque
6 myſterio, quòd ex latere Chriſti dormientis

in Cruce efformata fuit Eccleſia. Vnde te-
ſtatur diſcipulus ille, quem diligebat Ieſus,
qui & ſupra pectus eius in cœna recubuit:
„ *Ioan.19.33. Ad Ieſum autem cum veniſſent,* (mi-
„ lites ſcilicet) *vt viderunt eum iam mortuum,*
„ *non fregerunt eius crura: ſed vnus militum lan-*
„ *cea latus eius aperuit, & continuo exiuit ſan-*
„ *guis, & aqua. Et qui vidit teſtimonium perhi-*
„ *buit, & verum eſt teſtimonium eius. can. in*
ſacramentorum primo & can. non oportet 4.
& can. In calicem 83. §. de latere eius de con-
ſecrat. diſt. 2. cap. in quadam 8. §. per hoc
autem de celebrat. miſſarum. S. Doctor dict.
art. 3. concinnè S. Epiphanius aduerſus
„ hæreſes *lib. 3. hæres. 78. circa fin. Accepit (in-*
„ *quit) vnam de coſtis eius, & ædificauit ipſi in*
„ *vxorem. Quo oſtendat Dominum quidem de*
„ *Maria efformaſſe ſibi ipſi corpus, ab ipſa vero co-*
„ *ſta ædificatam eſſe Eccleſiam, in eo quod punctũ,*
„ *& apertum eſt ipſius latus, & myſteria ſangui-*
„ *nis, & aq::æ, pretia redemptionis facta ſunt.* Vt
ſicuti Chriſtus ſummo, quin infinito amo-
re Eccleſiam dilexit, quam in ara Crucis
ſibi deſpondit; ita ſummo viri vxores ſuas,
quas ſibi non in ara Crucis, ſed in talamo
nuptiali deſpondent, amore proſequi de-
bent. Non mea eſt hæc cogitatio, non meũ
inuentum, ſed Apoſtolica doctrina. Audi
Apoſtolum Paulum Doctorem Gentium
Ad Epheſios 5.25. loquentem, exortantem,
8 admonentem, docentem, præcipientem;
„ *Viri diligite vxores veſtras, ſicut Chriſtus dile-*
„ *xit Eccleſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea,*
„ *vt illam ſanctificaret, mundans eam lauacro*
„ *aquæ in Verbo; vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam*
„ *Eccleſiam non habentem maculam, aut rugam,*
„ *aut aliquid huiuſmodi, ſed vt ſit ſancta, & imma-*
9 *culata. Ita & viri debent diligere uxores ſuas, vt*
„ *corpa ſua. Qui ſuã vxorẽ diligit ſe ipſum diligit.*
„ *Nemo enim vnquã carnẽ ſuã odio habuit, ſed nu-*
„ *trit, & fouet eam, ſicut & Chriſtus Eccleſiam:*
„ *quia membra ſumus corporis eius, de carne eius,*
„ *& de oſſibus eius. Propter hoc relinquet homo*
„ *patrem, et matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ,*
„ *& erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc*
„ *magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Ec-*
„ *cleſia. Veruntamen, & vos ſinguli, vnuſquiſque*
10 „ *vxorem ſuam ſicut ſeipſum diligat.* Audiſti
igitur virum illum Paulum Apoſtolum,
11 (cuius virtutes nullis verbis explicari poſ-
ſunt; Os illud; Dominicum (inquam) in-
ſtrumentum, quod è Cœlo habetur in ad-
miratione, & quod terra veneratur. vt ſan-
ctus Ioannes Chryſoſtomus loquitur *ſer-*
mone de SS. Petro, & Paulo apud Simonem
Metaphraſtem.) Quanta is ſolicitudine
mandet, vt viri vxores ſuas diligant, vt cor-
pora ſua exemplo Chriſti, qui Eccleſiam
12 dilexit. Ac ſi nullum exemplum ardentio-
ris amoris proponi potuiſſet, quàm Chriſti
in Eccleſiam. Rationem verò amoris huius
virorum in vxores, quem Paulus exemplo
Chriſti inſinuat, reddens aureum os Chriſo-
ſtomus *homil. 20. in epiſt. ad Epheſ.* Quia ſu-
premam Apoſtolus ab vxoribus obedien-
tiam erga viros requiſierat: Dixerat enim
„ paulo ante *d. cap. 4. num. 22. Mulieres viris ſuis*
„ *ſubditæ ſint, ſicut Domino.* ſequentibus oſten-
„ dit: *Vidiſti* (inquit) *menſuram obedientiæ, audi*
„ *etiam menſuram dilectionis. Vis tibi obedire*
„ *vxorem, ſicut Chriſto Eccleſia? Ipſe quoque*
„ *eius curam gere, ſicut Chriſtus Eccleſiæ.* Ita
ipſe Chriſtus Dominus noſter Phariſeis
tentantibus illum, & dicentibus. (*Matth. 19.*
„ *3.*) *Si licet homini dimittere vxorem ſuam qua-*
„ *cunque cauſa?* Reſpondens ait eis: *Nunquam*
„ *legiſtis; quia qui fecit hominem ab initio, maſcu-*
„ *lum & fæminam fecit eos? & dixit: Propter hoc*
„ *dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit*
„ *vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Itaque*
„ *iam non ſunt duo, ſed vna caro. Quod ergo Deus*
„ *coniunxit homo non ſeparet.* Sic Chriſtus. Cõ-
13 iunctionem itaque maris, & fœminæ in
coniugio Deus efficit. *can. an quod 1. & can.*
quos Deus 18. 33 q. 2. cap. inter corporalia 2. §.
cum ergo fortius de translat. Epiſcop. cap. fin. de
frigid. & maleficiat. Summo itaque amore
ſe diligere debent vir, & vxor. Quia iam nõ
ſunt duo, ſed vna caro.
14 Ac ſi vnus eſſet homo; vxor veluti cor-
pus, vir verò veluti ſpiritus, & anima. vt
Dionyſius Carthuſian. & Maldonatus in eun-
dem *Matth.* locum commentum agunt. &
ante eos quoque *S. Thom.* in eundem Pauli
locum *ad Epheſ. 5. lect. 10. & Cornelius à La-*
pide verſ. 31. cap. gaudemus 8. §. verum de di-
uort. & cap. 1. de coniugio leproſorum. Quorũ
15 itaque vnum corpus eſt, vnus debet eſſe, &
animus. Vt Vrbanus Papa Secũdus loquitur
Sanctio Regi Aragonum *can. de neptis tuæ*
3. 31. quæſt. 2. & nos plura *reſponſ. noſtra 33. à*
num. 3. & per tot. par. 2. Recte proinde, & piè
16 dixit quidam: Tria ſpecioſa videri, & eſſe
in conſpectu Dei, & hominum: *Concordiam*
„ *inter fratres: amicitiam inter vicinos: Virum, &*
„ *mulierem in ſocietate, & fide mutuo perſeueran-*
tes. Multoque rectius, & eligantius Home-
rus ſequentibus carminibus:
17 „ *Nihil enim hoc potiùs, & meliùs,*
„ *Quàm cum concordes animis domum habi-*
tant
„ *Vir, & vxor: multi dolores inimicis,*
Gaudia autem amicis.
quos refert *Tiraquell. in l. 5. connubial.* additq.
18 fœlicem, Macrinum illum fuiſſe (ſi quis
fœlix vnquam fuit,) quem cum vxore tri-
ginta nouem annis vixiſſe ſine iurgio, ſine
offenſa, ſcribit Plinius. Et Romæ in Appia-
19 ni antiquitatibus legitur talis inſcriptio:
„ *Quintus Caius Seuerus Rutiliæ primitiuæ con-*
„ *iugi ſuæ dulciſſimæ, cum quo vixit annis viginti*
„ *ſine bile.*
20 Vt enim Tacitus inquit: *fœmina vnum*

ac-

accipit maritum,quomodo vnum corpus,vnamq.
vitam,ne vlla cogitatio vltrà, ne longior cupidi-
tas,ne tanquam maritum,ſed tanquam matrimo-
nium amet. Et apud Clementem Alexandri-
num,*lib.2.ſtrommatum,fol.mihi* 19.vxor dici-
21 tur:*Socia,& adiutrix operæ domeſticæ.* Paulus
quoque *in l.1.ff.rerum amotarum:* vxores,*So-*
cias eſſe vitæ , diuinæque, atque humanæ domus,
22 appellauit. Vnde coniux dicitur ſecũdum
Phocam à verbo coniugo.Et Feſtus coniu-
ges vocat,tanquam eiuſdem iugi . Multis
propterea honoribus,boniſque cumulantur
vxores à viris, tùm etiam cùm in extremo
vitæ ſtatu fuerint.

Hinc factum eſt in occurrẽti facto,quod
ſupremum vitæ diem trahens Franciſcus
Antonius Iordanus,ſcriptis ſupremis tabu-
lis,hæredique dicto R.V.I.D.D.Petro Mat-
tina eius ex ſorore nepote,Margaritæ eius
legauit vxori.

,, *Oltre dicio* (dicens) *laſcio per amoreuolezza*
,, *alla detta Signora Margarita ducati ſiſſanta ogni*
,, *anno,durante però la vita di detta Signora Mar-*
,, *garita tantùm, & non vltrà , da pagarleſi terza*
,, *per terza.*

23 Dominam illam appellat:Nam vxor no-
men eſt dignitatis,non voluptatis,vt E.Ve-
rus Imperator aiebat . Et vxores Dominæ
24 dicebantur,honorifica in ſpeciem appella-
tione,iuxta illud Vergil.6.*Aened.*
,, *Hi Dominam ditis thalamo deducere adorti.*

25 Poſt ſuprema viri funera vitam protra-
xit Margarita quinquennio,& quatuor mẽ-
ſibus.Hac è medio ſublata, eius contendũt
hæredes,deberi ſibi integra ſexagita . Legẽ
pro ſe apertiſsimis verbis loquentem, affe-
runt,*in l.à vobis* 5 *ff.de annuis legatis . A vobis*
quoque cæteri heredes peto, (Modeſtini ſunt
,, verba)*vt vxori meæ præſtetis,(quòad viuet)an-*
,, *nuos decem aureos.Vxor ſuperuixit marito quin-*
,, *quennio,& quatuor menſibus.Quæro an heredi-*
,, *bus eius ſexti anni legatum integrum debeatur?*
,, *Modeſtinus reſpondit,integri ſexti anni legatum*
,, *deberi.* Sic ille. Facinus itaque non leue eſſe
27 à legis, ac teſtatoris deſciſcere ſanctione.
Diſponat teſtator , & ſit lex eius voluntas:
legis oraculum eſt. *§. diſponat in authent. de*
*nupt.collat.*4.Parendum igitur eius erit vo-
luntati.*l.nulli licere* 28.*C.de Epiſcop.& cleric.*
§.1.in authent. de heredibus , & falcid. collat.
prima.

Verùm ex ipſo Aduerſariorum princi-
pio: non leue facinus eſſe à lege reſilire te-
ſtatoris,quam ille rebus ſuis dixit:nos con-
trarium aſſerendum non leuibus putamus
argumentis.Primarium autem ſit ex verbis
27 petitum teſtatoris; illa enim animum indi-
cant proferentis, vt poſt *Ariſtot. primo perie-*
*menias,*docuit nos Celſus in *l.labeo* 7.*§.id Tu*
bero.ff.de ſuppellectili legata can. humanæ aures
11.22 *quæſt.*5.At manifeſtiſſima eloquutio-
ne teſtator eddixit,vt annua ſexaginta vxori
ſoluerentùr:*(Durante però la vita di detta Si-*
gnora Margherita tantùm , & non vltrà, da pa-
garleſi terza per terza.) Vltrà proinde vitam
eius protrahi legati ſolutionem haud vo-
luit teſtator,ex eiuſdem Modeſtini ſenſu in
l.Titia cum teſtamento 35.*§.Titia cùm nuberet,*
*ff.de legat.*2.quatenus probat:legatum ad vi-
tam factum,morte intercipi, ac finire lega-
tarij.ſequiturque *Pariſ.conſ.*109.*num* 38.*lib.*3
l ſi patri 3. *C.de vſufruct.cap. nuper* 6.*de donat.*
*inter virum,& vxorem Card.in conſ.*49.*cum te-*
*ſtatoris voluntas.num.*5.ſequitur *Simon de Pre-*
*tis de interpretat. vltimarum vol.lib.*4. *in ſpect.*
8.*& vltima num.*5.*fol.*476. mox infra referen-
dus.*Surdus deciſ.*346.*num.*11. *Rota apud Card.*
*Manticam deciſ.*19.*num.*1.2.*&* 3. Nec imme-
28 rito porrò reſtrictionem hanc admittet
diſpoſitio textus præfati in *l. à nobis*, in qua
ex Modeſtini verbis,in ſimplici alimentorũ
legato vxori(quòad viuet) facto,loquutum
nec ſine ratione,eum fuiſſe,nemo(ſi ipſe
non inſaniat) negabit . Quando nedum ſa-
nè expreſſis verbis; verum , & ex tacita diſ-
ponentis mente,poteſt illi præiudicium in-
ferri.Quid enim ſi hæredi proſpectum vo-
luit teſtator, ne vltrà vitam vxoris(dicamus
nos) vrgeretur ad ſolutionem?vti Vlpianus
loquitur in *l nec ſemel* 12.*§.item Celſus, & §.*
ſi in habitationem, ibi: coniectura voluntatis
facta,vbi etiam *Gloſſ.verbo voluntatis verſ ſic*
de coniectura, ff.quando dies legati cedat. Simon
*de Pretis de interpretat. vltimar. volunt. lib.*4.
*dub.*11.*num.*92.*&* 93.*fol. mihi* 431. *Surdus de*
*aliment.tit.*4.*quæſt.*17.*num.*10, *&* 21. quem
ſequitur *Intrigliol. ſingul.*151. *num.*6. *lib.*2.
*Molina de Hiſpaniæ primogen.lib.*2. *cap.*15.*nu.*
9.*&* 10.*& n.*73.

30 Et quidem potuit teſtator,(cuius ab arbi-
tritrio pendebat,relinqueret,nec ne vxori)
talem rebus ſuis legem dicere: *ad text.in l.in-*
re mandata 21. *C. mandati, d. §.diſponat.in au-*
*thent.de nupt.*atque vxori ob dilectionem,
quam erga illam habebat, dum vitalẽ hau-
riret auram,proſpicere:eaque vitæ termi-
num faciente , hæredi nimium ſe grauem
31 non exhibere . Quòd conſueuere ſemper
teſtatores prævidere, ne vltra modum hæ-
redes grauent.ad *text.in l. idem Iulianus,* 41.
§.Seio ex facto,ff.de legat.primo l.vnum ex fami-
lia 69. *§. ſi rem tuam in fin.* ibi: Et onerandis
hæredibus:*ff.de legat.*2.*d l. nec ſemel* 12 *§.item*
Celſus in fin.quando dies legati cedat l ſi ita reli-
ctum 44.*in fin princip.* ibi : minor pars acci-
pienda erit.& *l.Sempronio Proculo* 48.*in fin.*
ibi:in hoc caſu hæredi parcendum eſt.*ff.de*
*legat.*2.*Ioan.Cephalus conſ.*144.*num.*13.*&* 14.
*lib.*1.*Card.Mantica de coniectur.vltim. volunt.*
*lib.*9.*tit.*1.*num.*5.*Rota apud Card Caualer.dec.*
512.*num.*6.In onere potiſſimum ab ipſo,nõ
à lege adiecto; vt perpenſum fuit in Rota
in Romana legatorum de Vitellis 17.*Nouembris*
1577.*coram Aldobrandino* , poſtmodum Cle-
mente

Digitized by Google

mente VIII. *part.1. diuerſorum deciſ.666. ſub*
num.3.verſ.neque obſtat. Vxoris etiam fauote
Crauett.conſ.13.num.24.Surd.conſ.112.nu.15.
lib.1. ſequuta fuit Rota in *Romana fideicom-*
miſſi 15.Iunij 1627 coram Illuſtriſſimo Durano
Epiſcopo Vrgellen.deciſ.93.n.10.& 11.
32 Eatenus quippe ſexti quoque anni lega-
tum deberi vxoris hæredibus Modeſtinus
dicta *l.à nobis*, reſpondit; quatenus ex præ-
ſumpta diſponentis mente, illud principio
anni cedere admiſſum eſt, vt *Gloſſ.verbo de-*
beri ibidem aduertit, ad *text. in l. in ſingulos*
annos 8.§.illud certè,ff.de annuis legat. Et aduer
tunt (nec planè cæcutientes) ſupra relati
datores *Surd.Simon de Petris.Intrigliol.Moli-*
na,alijque apud eos.ſequiturque,nec incon
cinnè Iuris Lucerna *Bart.* in eadem *lege à*
vobis,cum textum exaudit in legato ſim-
pliciter facto, ſecus ſi aliquo cum addito
fiat.iuxta etiam dicta per eum *in l. ſi ſeruus*
communis Meuij,18.§.fin.ff.de ſtipulat.ſeruorum
ſicuti in facto hoc noſtro.
34 Neque porrò perpenſioni huic primariç
lapidem addit minorem,quòd appoſitè,nō
ſanè fruſtrà,teſtator loquutus fuit,at cum
miniſterio.ad *text.in l.ſi quando 112.ff.de lega.*
*1.l.3.in princ.*ibi:nec fruſtra adijciatur, *ff.de*
iure iurand.l.1.ff.ad municipales,cap ſi Papa 10.
vbi Gloſſ.de priuileg.in 6 nos reſponſ. noſtra 36.
nu.10.part.1. Cùm legatum ita reliquit vxo-
ri,vt haberet illud: (*Durante però la vita ſua*
tantùm,& non vltrà, da pagarſeli terza per ter-
za.) Vt indicaret nobis, (nec leui indicio.)
(ipſis ab eo prolatis verbis,) peculiare ali-
35 quid ſignare voluiſſe: aduerteremuſque
nos dicendi modum teſtatoris ad eius men
tem aſſequendam. ad *text.in l.cum de Lanio-*
nis 18.§.aſinam ff.de fundo inſtructo inſtrumen.
,, *legato.* Ex verbis Pauli ibidem:*Optimum ergo*
,, *eſſe Pedius ait*, (dicentis) *non propriam verbo-*
,, *rum ſignificationem ſcrutari: ſed in primis quid*
,, *teſtator demonſtrare voluerit:deinde in qua præ*
,, *ſumptione ſint,qui in quaque regione commoran-*
tur. ſic ille,& *ibid.Bart nu.4. & l.ſi ſeruus plu-*
rium 53.§.fin ff.de legat.1.
36 Quemadmodum ſimili modo argumen-
tatum fuiſſe Magnum illum Gregorium
Papam,(*in* Euangelium,*Marci cap.16 homi-*
lia 29:) conſpicimus. Perpendens nempe
ipſe verba Lucæ *actor. c. 4.* ad myſterium
37 Aſcenſionis Ieſu Chriſti Domini Noſtri in
Cœlum:ſequentibus loquitur:*Notandum*
,, *nobis eſt,quid Lucas referat dicens; conueniens*
,, *præcepit eis ab Ieroſolymis ne diſcederent, &*
,, *poſt pauca:Videntibus illis eleuatus eſt, & nubes*
,, *ſuſcepit eum ab oculis eorum. Notate verba ſi-*
,, *gnate myſteria,&c.* (Inquiens.) Notanda igi-
tur nobis erunt verba teſtatoris, & ſignan-
da arcana intentionis eius: vt relinqueret
quidem vxori ſexaginta in ſingulos annos
ſoluenda; at vita eius perdurante tantùm,
& non vltrà, argumento non inſulsè ſanè
petito ab Vlpiani ſenſu, & verbis in *l. nec*
*ſemel diem.12.§.ſi in habitationem.*ibi; eiſdem
intelligitur legatum relictum coniectura
voluntatis.*ff.quando dies legati cedit*, perpen-
ditque *de Vretis d.lib 4.dub.11.num.93. verſi-*
culo tacita verò. Inde enim dictionem illam
adiecit;(*Durante però la vita ſua tantum,*)quę
(*proinde,vel propterea*)reddi latinè poteſt.
Quam ob cauſam reſtitutionem,ac dicti
præſſionem operabitur,vt vltrà quàm dictū
fuit,diſpoſitio minime extendatur. *Abb.*
*conſ 81.videtur primo num.1.*ibi dum dicit,&
hoc ideo fecit *lib. 1.* & aduertit ad rem no-
ſtram non inconcinnè *Cardin.Tuſcus tom.2.*
concluſ. 289. num. 4. littera D. ſequiturque
Barboſ.de dictionibus,dict.144 num.1.
39 Reſtringere nempe voluit teſtator legati
annui laxitudinem; vt illud viuente vxore
tantùm ſolueretur. (ad cuius commodum
reſpiciebat,cùm illud reliquit;) & nō alio-
rum, qui poſt eius ſuprema funera illud
haurire, vel potuiſſent, vel intentaſſent. *ad*
text. Sceuolæ in *l.filiusfamilias 27. in princ.ff.*
quādo dies legati cedat. perpendit Rota *coram*
Aldobrandino d deciſ 667.num.2 part.1. diuerſ.
Inde quippe taxatiuam illam(*tantum*)vitæ,
perſonæque vxoris annexit, vt in illa lega-
tum ſiſteret,neque ad vxoris hæredes diua-
garetur.*ad text.in l ſicut in annos ſingulos 3.§.fi.*
ff.quibus modis vſusfructus amittatur ex Vlpia-
ni verbis; ibi: *ſicuti ſi quid aliud quod perſonæ*
cohæret. Ex illo enim legatum finitur,ſecun-
dum *Bald.*in ſummar o ibid.dicens:*quicquid*
40 *perſonæ cohæret,morte finitur.* Aliquin nihil
omnino dictio ipſa (*tantùm*) operaretur: cū
eius ſit naturæ comprimere rem,cui adijci-
tur,atque cancellis claudere ne egrediatur;
ſolitariamque perſonam reddere, cui adiun-
,, gitur *l.niſi 21.vbi Doctores communiter.ff.de*
,, *pactis. Niſi hoc actum eſt,* (inquit ibi Vlpia-
,, nus) *vt dumtaxat à reo non petatur;tunc enim*
,, *fideiuſſor exceptione non vtetur* ſic ille. *text. in*
l.non ſolùm 6.§.tale legatum.vbi Bart.ff.de libe-
rat.legata.l.Caius Seius 12 in fin ff de annuis le-
gat.Clement exiui.5.§ cum autem de verbor.ſi-
*gnificat.l.ob æs 12.C de prædiis minorum*ſequu-
taque fuit Rota *in Farolinien Cappella 16.*
Martij 1615.coram Buratto in recentiorib. par.
2.tom.2.deciſ.740.num 4 in fin.Gratus de dictio-
nib.dict.280.num.1.in fin Gomeſius variarum
reſolut tom.2. cap.11. num.13.Vincent. Fuſar.
conſ.93.num.34.& 35.Farinac.conſ.76.num.13
vol.1.Rota apud Card Manticam deciſ.316. nu.
3.& apud Card Caualer.deciſ 90 nu.5.& apud
Coccinum deciſ.348.num. 2.Gratianus forenſ di-
ſceptat.part 5.cap.821.nu.6.& 8.Marius Giur-
41 *ba conſ.criminali 60.num.11.*Quia habet ſem-
per adiūctam ſibi negatiuam, vt alteri dari
haud poſsit, quod dictione (*tantùm*) alicui
datum eſt;perſonæ quippè adhæret, *text.in*
cap.cum Eccleſia Sutrina 3. ibi: Quod ad eos
tantùm ſpectaret electio.*de cauſa poſſeſſionis*,
& pro

Digitized by Google

& proprietat. vbi Gloſſ. & Ioan. Andr. col. 2. in
verſ. tantum, poſt Goffred. ibid. Gloſſ. in l. in anna-
libus 12. verbo voluit, & ibid. Doct. C. delegat.
Abb. conſ. 51. videtur primo ſtandum num. 3. lib.
1. Couarr. lib. 3. variarum reſolut. cap. 9. num. 10.
in fin. verſ. quamobrem in hac controuerſia, Fu-
ſar. d. conſ. 93. num. 35. Simon de Pretis de inter-
pretat. vltim. volunt. lib. 4. dub. 3. nu. 20. fol. 448.
& inſpect. 8. num. 5. 6. & 8. fol. 476. Grauetta de
42 *antiquitate tempor. p. 4. n. 111.* Qui dictionẽ
hanc taxatiuam extendit, vt actum quoque
fauorabilem reprimat. *Caſſador. deciſ. 6. num.*
31. de iurepatronat. Bart. in l. ſi conſtante in 9. q.
prima part. principalis col. 7. ff. ſoluto matrimon.
Barboſ. de dictionibus dict. 401. num. 4. & 10.
43 Quia profectò diſpoſitionem ad expreſſa
dumtaxat reprimit, ac cogit, atque quaſi in
pugillo reſtringit, vt vltrà illã progredi, at-
que extendi nõ patiatur, *l. ſi quis ita legauerit*
3. §. Cùm Titio, ff. de adimend. legatis, audi Vl-
pianum ibidem dicentem: *Cùm Titio cẽtum*
» *teſtamento legaſſet, & eidem codicillis, ita legaſ-*
» *ſet: Titio quinquaginta dumtaxat, nec amplius*
» *hæres meus dato, non ampliùs quinquaginta le-*
» *gatarium petiturum.* ſic Vlpianus. Ratio verò
in promptu eſt, quia dictione taxatiua (*dum-*
taxat) illa reliquit, *Bart. in l. ſi quidem num. 3.*
C. de tranſaction. & in l. rationes in fin. C. de pro-
bat. Abb. d. conſ. 51. num. 3. lib. 1. ſequuta fuit
Rota in Romana Saluiani interdicti. 28. Aprilis
1584. coram Litta apud Statilium Pacificum de
Saluiana interdicto deciſ. 58. num. 4.

Perpenſo hoc præſertim, (vt verba ſigne-
mus, notemuſque dicentis teſtatoris) quod
non in ſola illa dictione (*tantùm*) ſtetit,
44 orationemque preſſit, ſed vltrà progreſſus
fuit, addendo (& non vltrà.) vt omnem di-
uaricationis anxam amoueret; vitamque
vxoris, (cuius commodo legabat.) compri-
meret; neque, quo ſe appellerent, eius hæ-
redes haberent amplius: oſtenderetque eius
deficere conſenſum, ac voluntatem, ſi ali-
ter fieret. *ad tex. in l. properandum 11.* ibi: non
vltrà triennij metam *C. de Iudic. Lexicon no-*
uum Iuridicum verbo vltrà quandoq. in fin.
Barboſ. (de clauſula agens, & non alias) *81.*
per tot. & diction. 210. ac dict. 428. Card. Tuſcus
tom. 2. littera D. concluſ. 395.
45 Accedit his quoque quòd non ſine ra-
tione, (vt hanc noſtram fulciret ratiocinan-
di diſertionem) teſtator adiecit, ſolutionẽ
ſexaginta annuorum fieri debere (*terza per*
terza.) Quo planè ſoluendi modo, & ſi vxo-
ri proſpicere voluit, dum vita illa ſuperſtes
fuiſſet, vt quarto quoque menſe ſolutionẽ
acciperet, ſuiſque neceſſitatibus per hanc
promptam pecuniarum numerationem
46 faciliùs ſuccurreret; iuxta notata per *Mo-*
lin. d. cap. 15. num. 73. & Surdum d. tit. 4. q. 17.
nu. 20. de aliment. Quod in legato magis hæ-
rede legatarius dilectus videatur. *ad tex.*
in l. Publius Meuius 36. §. Titia Codicillis ff. de
conditionib. & demonſtrationib. & ex ſummario
Bart. ibid. Card. Mantica de coniectur. vltim.
volunt. lib. 7. tit. 1. num. 39. Gratian. deciſ. 153.
n. 32. & Forenſ. diſceptat. par. 1. cap. 136. num. 4.
47 Non eſt tamen quin apertiſſimum non
eruamus argumentum, noluiſſe teſtatorem
vltrà vxoris vitam grauare hæredem, quem
teſtamento ſibi ſcripſerat, (quod in ſupe-
rioribus aduertimus,) vt ſi vnam fortaſſe
tertiam, in humanis perdurante Margherita
vxore, ſoluiſſet, vltimã haud ſolueret, illa ex
humanis ipſis exceſſa. Modus namque ſo-
48 lutioni demandatus obſeruandus omnino
erit ad mentem dignoſcendam teſtatoris.
argumento *tex. in l. plures teſtamento 30. fin. ff.*
de rebus dubiis, ſequiturque *Martin. Colerus*
de aliment. lib. 2. cap. 2. num. 15. quamuis ille
difficilis ſeruatu eſſet, vt dictum fuit in *Me-*
leuitana bonorum 7. Maij 1627. coram Durano
deciſ. 65. nu. 22. part. 5. diuerſ. nouiſſimarum,
eſt in impreſſis apud eum *deciſ. 78. n. 22.* Vt
quid enim (quæſo te) ſi id non intendiſ-
49 ſet teſtator, verba illa adiecit, quibus lega-
tum reſtrinxit ſexaginta vxori relictum:
Durante però la vita di d. Signora Margherita
tantum: & non vltrà, da pagarſeli terza per
terza?) cùm id præſtare valuiſſet, dicendo:
ad vitam eius, vel quoad viuet: (*mentre ſarà*
viua.) Et in diem vitæ: vt loquitur *tex. in l. 1.*
in princ. C. de bonis maternis. & Tryphoninus
in l. Miles ita 42. in princ. ff. de militari teſta-
mento d. cap nuper 6. de donationib. inter virum,
& vxor. & d. l. cum plures teſtamento. 30. §. fin.
de rebus dub. aduertitque *Mandoſ. in Gloſſ. fa-*
cultatis §. ac etiam, in verbo obtineat in princip.
fol mihi 257. quem planè ſequitur *Gloſſella*
marginalis in d. l. à vobis. in verbo quò ad viuet.
50 Inaniter proinde, atque ſuperfluis verbis,
nihilque operari aptis locutum fuiſſe te-
ſtatorem fateri cogemur: ni ſenſum hunc
habuiſſe illum, iurè, nec ſanè illiberaliter
admiſerimus: ne videlicet ex humanis ex-
cedente vxore, quicquam ſexti anni exci-
51 perent hæredes. Vacarent porrò verba præ-
dicta, ac dictiones à miniſterio, ad quod
exercendum aſſumptæ fuere. *Gloſſ. in l. 1. ff.*
de eo quod vi, metuſque cauſa, & ibid. Bald. Ro-
land. conſ. 39. num. 24. 25. & 26. vol. 4. Peregrin.
de fideicommiſſ. art. 7. num. 17. & ſeq. cùm con-
52 trà operari eas oporteat id, ad quod à te-
ſtatore, nec ſine rectæ rationis iudicio ad
voluntatis ſuæ oſtendendam deliberationẽ,
fuerunt adhibitæ *l. ſi quando quis 112. in prin-*
cip. ff. de legat. 1. ex verbis Aphricani ibi: A-
lioquin fruſtra ei legaturus ſit. *Gloſſ. in cap.*
ſolitæ 6. verbo tanquam, de maioritat. & obed.
Rota in recentior. par. 2. tom. 2. deciſ. 718. num. 4.
Surdus de aliment. tit. 7. q. 9. num. 21. qui ſanè
53 intelligendi modus omnino excipiendus
eſt ad diſpoſitiones ſaluandas teſtatorum, vt
poſt *Roman. conſ. 83. num. 2.* aliosque, ſequitur
Fabius Galeota lib. 2. controuerſ. 48. n. 37. & 38.

Digitized by Google

54 At ſenſum talem in verbis ipſis habuiſſe teſtator præſumitur, qualem verba ab ipſo prolata indicant. iuxta Sceuolæ verba *in l. Gallus 29.§.quidam rectè in fin. ff.de liberis, & poſthum.* dicentis: *Vt eo caſu valeat, qui ex verbis concipi poſſit.* & ſequitur *Bald. in l. cum virum C. de fideicommiſſ. Aemil. Ferrett. reſponſ. 10. num. 2.* diximus *d. reſponſione noſtra 36. n. 9. par. 1.*

Ceſſabit iure proinde, nec ſanè iniquè D. Petrus, hæres Franciſci Antonij, à ſolutione ſexagiuta, ſexti anui, quo diem vidit extremum Margherita.

Atque ita ex his, virgæ (lubentiſsimo animo) ſubiectis, rectioris cenſoris, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D. Aduocatus.

Negotium (quòd inter pariter ſanguine iunctos ageretur) amicabili pace inter ſe ſe compoſuiſſe partes, cùm, & de alijs quoque rebus ſecum concordiam haberent, relatum fuit.

Similem facti ſpeciem inter ſacrum Hoſpitale Diuæ Marię Annunciatæ Almæ huius Vrbis, & hæredes Pauli de Alexio in ſacro Neapolitano Conſilio agitatam reperi Cauſæ patrono V. I. D. Roberto Maranta
55 meo Genitore inter primarios ſui temporis Aduocatos, filio quoudam Pomponii, qui & ipſe cauſarum Patronus Neapoli fuit, & filius Magni illius Roberti Venuſi-
56 ni. quorum inter viros illuſtres meminit Marcus Mantua *in tract. de Viris illuſtri-*
57 *bus n. 228. vol. 1. tract. fol. 167.* quo loci Pomponium præfatum Patauii ſuum diſcipulũ, & auditorem fuiſſe, letatur. Eiuſdemque
58 Roberti Senioris, quòd Salerni Iuris Ciuilis interpres fuerit, meminit inter viros Illuſtres Valentinus Forſterus in hiſtoria Iuris Ciuilis. *circa fin. tom. 1. tract. fol. 58.* ſequẽ-
bus loquens: *Robertus Maranta docuit Salerni in Sicilia, floruit anno 1519.* Et ipſe met Robertus Maranta *in ſpeculo par. 6. in princip. de citatione fol. mihi 120.* ſe in Gymnaſio Salernitano Iuris Ciuilis interpretem fuiſſe
59 ſcribit. Neapoli qunque in publicis huius inclitæ Ciuitatis ſtudiis feudorum interpretem fuiſſe patet ex litteris patentibus Excellentiſsimi Pro Rege Catholico in Regno locum teneute. eiuſque ſuper feuda commentaria, quæ publicæ legit in hac Vrbe, pœnes me habeo eius exarata manu. Informationem proinde in iure datam per Genitorem meum hic ſubnectere à propoſito alienum haud æſtimaui. Neque enim Genitoris memoriam, (occaſione ſe proſperè prodente) ſine ingratitudinis nota, in-
60 termittere, me potuiſſe putaui. Sunt enim parentes viuæ quædam, veræque imagines comunis omnium Parentis Dei. reſte Proclo. Neque vllus eſt, qui Deum rectè, colere, & obſeruare poteſt, qui in Parentes fuerit impius ſecundum Stobeum *ſermon. 77.* Quia Parentes ſunt inſtar Deorùm certe maximorum apud prudentes. Sequentibus namque ipſe.

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum, cum in initio anni cedat, ad hæredes tranſmittitur.*
Limita ſi relictum fuit cum clauſula (durante eius vita.) num. 2.
3 *Species determinat genus, illudque reſtringit.*
Eodemque modo legatum nu. 4.
5 *Legatum factum cum dictione (donec) dicitur conditionale.*
Finiturque morte legatarij, n. 6.
7 *Onus legatum ſoluendi temporaliter adiectum, operatur, vt legatum morte legatarij finiatur.*
8 *Rigor iuris ſeruatur in omni legato annuo.*
Limita in legato alimentorum num. 9. & num. 12.
10 *Dictio (Durante vita) reſtringit legatum ad perſonam legatarij.*
11 *Proœmium cauſam finalem demonſtrat.*
12 *Tex. in l. à vobis ff. de annuis legatis declaratur.*

ARGVMENTVM.

Legatum durante vita factum, an ſi legatarius aliquam ratam nõ exegerit, tranſmittat hoc ius ad hęredem. Et num annus ceptus pro completa habeatur in eius beneficium, ita vt hęres poſſit petere exactionem.

RESPONSIO XXXXIX.

IOannes Baptiſta Pignatellus in anno 1573. 28. Nouẽbris in teſtamento quod ſollemniter condidit, inſtituit eius hæredem Sacrũ Hoſpitale Diuæ Mariæ Annuntiatæ de Neapoli. Et inter alia in codiſpoſita legauit Paulo Alexio ſcutos quinquaginta, *durante eius vita.*

Mortuus eſt nunc dictus Paulus, & eius hæredes in Sacro Conſilio duo prætendũt.

Primum, quòd eis fieri debeat ſolutio ratæ dictorum ſcutorum quinquaginta maturatæ in vita dicti legatarij, & per eum nõ exactæ, dum vixit.

Secundum, quòd cùm mortuus ſit prædictus Paulus infrà annum iam ceptum re-
1 ſpectu ſolutionis dicti legati, qui dies ipſius cædit in initio anni, & ſufficit de iure, quod annus ſit ceptus, per tex *in l. à vobis ff. de annu. lega.* & ideò fuiſſe ad ipſos hęredes tranſmiſſam exactionem dictarum quantitatũ.

Sacrum Hoſpitale præſupponit nullum ius competiiſſe, nec competere ipſis hæredibus, & per mortem prædicti legatarii extinctum fuiſſe legatum prædictum, & dictas quantitates tàm ratæ non exactæ, quàm integros ſcutos quinquaginta annatæ ceptæ, & non completæ, per mortem ſequutã prædicti legatarii ceſsiſſe, & cedere in beneficium Sacri Hoſpitalis hæredis vniuerſalis dicti teſtatoris.

Fundatur enim hæc opinio, nàm teſtator per dictam clauſulam appoſitam in di-
2 cto legato, ſcilicèt (*durante eius vita*) reſtrinxit ſolutionem ipſius ad tempus certũ, & ideò videtur appoſita gratia determinationis, & reſtrictionis legati prædicti, cùm tempus in ſpecie fuerit conſideratum, ob quod colligitur, quòd intentio ipſius teſtatoris non fuit alia, niſi, vt ſolutio in genere dicti legati fieret dicto Paulo, verùm (*duran-*
3 *te eius vita,*) & *Bar. in l quæſitum. §. ſi quis fundum. ff. de fund. inſtruc.* concludit, quòd vbi ſpecies ſequens, vel præcedens reſpicit verbum ſignificatiuum generis, quòd tunc videtur ſpecies appoſita gratia determinatio-
4 nis, & reſtrictionis legati, per *l. cum delanionis. §. quidam. ff. de fund. inſtruct. l. ſed ſi adijciatur. ff. pro ſoc.* In caſu noſtro teſtator voluit in genere, quòd ſoluantur dicto Paulo ſcuta 50. Tamen poſtea reſtringendo dictam ſolutionem ad certum tempus, appoſuit illam clauſulam (*durante eius vita,*) ac ſi dixiſſet, quòd ſolutio prædicta fieret per hæredem
5 dicto legatario, donec vixerit, & legatum factum cum illa dictione, *donec*, eſt conditionale. *l legatum. ff de annuis legatis. l. ſi pater. §. fin. ff. de cond. & demon. l. Caio §. Imperator. ff. de*
6 *alim. & cibar lega.* Quæ dictio cùm ſit appoſita ad limitationem legati; ſequuta morte legatarii, legatum finitur. *d. l. legatum. ff. de*
7 *ann. legat. & l. 1. C. de legat.* Et *Ruin. in conſ 42. ſub num. 5. vol. 2.* dicit, quòd ſi onus ſoluendi legatum hæredi eſt appoſitum temporaliter (ſcilicèt vſquequò, & donec vixerit) (prout in caſu noſtro) tunc videtur, quòd mens teſtatoris fuit, vt per mortem legatarii finiatur legatum, allegat *Cyn. in l. fin. C. de*
8 *indict. vide tolle.* Et hoc eſt de rigore iuris, qui ſeruatur in omni legato annuo, dum-
9 modo non ſit alimentorum, in quo fauore alimentorum fit alia interpretatio, per *tex. in l. 1. C. de lega. & Præſes de Franchis in deciſ. 155.*

Cõſiderato maximè in caſu noſtro, quòd teſtator oſtendit maximam habuiſſe affectionem in perſonam legatarii, eam nominando expreſsè, & propter illam dictionẽ,
10 (*durante vita*) noluit aliam perſonam participare de legato prædicto, quàm dictum
11 Paulum. Nàm ex prohemio cauſa finalis legati demonſtratur, *Bart. in l. fin. per illum tex. ff. de hæred. inſtit. in l. 1. in prin ff. ad macedo.* Cauſa enim finalis dicti legati fuit perſona dicti Pauli, quæ cùm per mortem extincta fuerit, legatum etiam extinctum remanſit. Teſtator enim habuit ſolum intentionem prouidendi perſonam legatarii, & non aliã. Nàm eam tantummodò contemplauit, & voluit grauare hæredem, quantum minus potuit.

Et propterea concludendo dico, quòd licèt legatarius prædictus mortuus ſit poſt aliquos menſes anni iam cepti, cùm ſequuta fuerit mors prædicti legatarii antè annũ finitum: Exactio non tranſmittitur ad hæredes, nec totius annui legati, nec ratæ maturatæ in vita legatarii, & non exactæ per eum, dùm vixit; Nàm perſona legatarii tantum fuit contemplata, qua deficiente, legatum extinctum remanet in beneficium hęredis, excluſis pænitus dictis hæredibus prædicti legatarii. prout ſic inſtat ſacrum Hoſpitale fieri, & prouideri per prædicta.

12 Nec obſtat *tex.* in *d. l. à vobis*, nàm loquitur in vxore, cui maritus reliquit aliquam quantitatem, quia tunc cùm habeatur quãtitas prædicta, ac ſi pro alimentis fuerit relicta, fit lata interpretatio, vt concludit *Dec. in conſ. 488. poſt n. 1.*

Robertus Maranta Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Collectæ prædijs imponuntur. & num. 14.*
Siue ſuper fructibus, ſiuè ſuper re imponantur. num. 18.
2 *Cenſu conſignatiuo, rei dominium ſuper qua cenſus imponitur, pęnes vendentem remanet, atque poſſeſsio.*
3 *Collectarum onus ſuper re impoſitum, ad*

venditorem cenſus ſpectat, non ad emptorem.

4 *Cenſus emens annuos ſuper re ſtabili fructiſera, nihil proprietatis ſuper rem ipſam nanciſcitur.*

Illa pænes vendentem permanente.

Sed ius tantum percipiendi cenſum, ſiue penſionem ex re ipſa ſtabili fructifera.

5 *Cenſus annuus ſemper materiam habilem perquirit, ſuper quam cenſus imponatur.*

Et accidens quoddam eſt. n. 6.

6 *Accidens ſinè ſubiecto eſſe minimè poteſt.*

Sicuti etiam qualitas ſinè ſubiecto n. 8.

7 *Rei, quæ non extat, bonitas, æſtimari haud poteſt.*

9 *Cenſu conſignatiuo res ſtabilis non vtique emitur, ſed ius percipiendi cenſum, ſiuè penſionem.*

10 *Cenſus quid?*

11 *Cenſuarius neque ciuiliter, neque naturaliter rem poſsidet, ſuper quam cenſus impoſitus fuit.*

Neque ius obtinet ſuper rem ipſam. n. 12.

Quamuis acceſſoriè rem obligatam, ſiuè hypotecatam habeat, neque ius fructuum emit, ſed annuum cenſum. n. 15.

13 *Res onere affecta ad quemcunque tranſierit, affectione illa inuſta tranſit.*

15 *Fructus rei cenſuatæ ad dominum rei ſpectant.*

16 *Cenſus ſuper fructibus rei minimè imponitur, ſed ſuper re ipſa fructiſera.*

Neque ius eſt eoſdem numero fructus percipiendi. num. 17.

19 *Fructuum onus ad collectorem ſpectat.*

Sicuti & eorum commodum.

20 *Fructus expenſis deductis exaudiuntur.*

21 *Cenſum emens pactum adijcere haud poteſt, vt vendens ad onera omnia teneantur.*

Exauditur tamen de oneribus, quæ extrà naturam contractus veniunt. n. 22.

Vel ſi non excedatur ſumma decima partis. num. 24.

Vel id gratia maioris, dilucidiorisq. expreſſionis fiat. num. 23.

24 *Collectæ, quæ cenſuum poſſeſſoribus imponuntur, per ipſos cenſuarios ſolui debent.*

ARGVMENTVM.

Quis nam collectas ſoluere debeat, venditor ne, an emptor cenſus? in controuerſiam uocatur.

RESPONSIO L.

VEnditorem cenſus, non ſanè emptorem ad collectas ſoluendas teneri, quæ prò re imponuntur, in propoſita controuerſia reſpondi. Quippè col
1 lectę prædijs imponuntur, iuxtà diſtinctionē
ab Vlpiano traditam in *l. reſcripto 6. §. fin. de muner. & honorib.* quo loco *in fin.* ſequentibus infert: *in retributiones, quæ agris fiunt, vel ædificiis: poſſeſsoribus indicuntur.* ita Vlpianus.
2 Vendito autem cenſu, (conſignatiuo, de quo nunc eſt ſermo) pænes venditorem prædia permanent, ſuper quibus cenſus impoſitus eſt, non in emptorem cenſus transferuntur, ſecundùm *Gloſſ. in cap. conſtitutus. 6. verbo iuxta ratam (quæ eſt penultima) in fin. verſ ſed fuit cenſualis contractus.* vbi etiã *Abb. num. 20. de religioſ. domibus. Molina de iuſtit. & iur. tom. 2. de contract diſput. 381. n 3. & 4. Nauar. tract. de vſuris. q. 22. n. 116. Cencius de cenſibus p. 1. cap. 1. q. 1. art. 1. n. 23. & ſeq. Carolus Tappia deciſ. Sacri Conſil. 25. n. 23.* Rota *in Romana cenſus 30. Ottobris 1602. coram Cardin. Mellino apud eund Cencium deciſ. 1. n. 2. Petrus Binsfeldius in c. in Ciuitate 6. de vſur. q. 9. verſ. Cenſus variis modis diuiditur.*
3 Ad venditorem ergo ipſum collectarum
ſpectabit ſolutio. *l. 1. in fin C. de annon. & tribut. lib. 10 Annonas autem* (inquit ipſe Imperator) *is ſoluere debet, qui poſſeſsiones tenet, & fructus recipit.* ſic tex. *Nau. d. tract. de vſur. n. 132. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alienand. tit de conſtitut. annui cenſus q. 17. num. 6. Virgin. Boccaccius de cenſib. p. 1. num. 68. & 69. Vgolin. de vſur. cap. 44. §. 13. num. 4. Molin. de contractibus diſput. 350. num. 8 Ioan. Azorius inſtitut. moralium par. 3. lib. 10. de cenſib. cap. 15. Card. Tolet. inſtruction. Sacerdotal. lib. 5. c. 43. n. 3. verſ. 4 particula. Comitulus lib. 3. reſponſorum moralium q. 38. num. 4 Surd. conſ. 162. n. 26. cum ſeq. vol. 2. Gratianus deciſ Rota Marchia 20. num. 3. Cencius d. q. 1. art. 1. n. 26. & ſeq. Franciſcus de Clapper. cauſa 98. q. 2. n. 5. et 6. et 13.*
4 Deinde, qui cenſus emit annuos, proprietatis nihil in prædium acquirit, ſuper quo cenſus imponitur, ſed ius duntaxat nanciſcitur percipiendi annuum ipſum cenſum, (ſiue penſionem vocaueris, iuxta *textum d. cap. conſtitutus 6. de religioſis domibus*) ex re ipſa ſtabili fructifera, ſuper qua cenſus im-
5 poſitus eſt. Semper enim materiam habilē
perquirit annuus cenſus, ſuper quam imponatur. vt *Franciſcus Sarmientus* loquitur *lib. 7. ſelectarum interpretationum c. 1 n. 13.* Quip-
6 pè cenſus accidens quodam dicitur, quod
ſine ſubiecto eſſe minime poteſt. iuxtà philoſophi doctrinam. ad *tex. in l. ſi ſeruum 4. §. 1*

ff. de

ff. de actionib. empt. quatenus Pomponius
7 ibid. habet, dicens: non poteſt aſtimari banitas
loci, qui nan extet. notatque ex eo Gloßella
8 marginalis dicens: non poteſt eſſa qualitas ſine
ſubiecto. Bald. in l. 2. ante med. col. 1. C. de bonor.
poßeſsion, contra tabul. argumento tex. in can.
cum Paulus 26. 1. q. 1. cap. veniens 3. de presby-
tero non baptizato. Nauar. conſ. 21. num. 6. in fin.
9 lib. 3. de empt. et vendit. Neque porrò res ipſa
ſtabilis, ſiue prædium venditur, ſed ius per-
cipiendi cenſum, ſiue penſionem, iuxta fi-
nitionem, quam tradit Cardin. Toletus d. lib.
5. cap. 42. n. 1. deſcribens: ius exigendi penſio-
nem da re vtili alterius. Penſionem dixit: hoc
eſt: quotam quandam, vel fructuum, vel pe
cuniarum, quæ alicui ſoluitur, vel ſeptem
ad centum, ſiue octo, vel etiam decē iuxta
conſtitutiones Martini V. Caliſti III. inter
extrauagantes communes tit. de emption. vend. ſi-
ue etiam Nicolai V. relatam à Quaranta in
ſum. bullar. verb. cantractus cenſualis. fol. mihi
208 Nauar. d tract. de vſur. q. 3. n. 104. Doctiſ-
ſimus ille præſul Didacus Couarr. lib. 3. va-
riar reſolut. cap. 7. num. 3. verſ. non oberunt huic
deciſion. Gaillus pract. obſeruat. lib. 2. obſeruat.
7. n. 5. Nauarr. eod. tract. de vſur. n. 137. & num.
140. Leſsius de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 22. dub. 3.
n. 13. Molin. de contractib. diſput. 385 n. 6. & 7.
Petrus Binsfeldius in cap. in Ciuitate 6. de vſur.
q. 9. verſ. alio mado cenſus vocatur, & q. 12. con-
cluſ. 2. in 8 condit. Talet. d. cap. 42 n. 3. Franciſc.
Leo in Theſaur. fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 15.
num. 47. Carol. Tappia d. deciſ. 25. n. 23. Sarmien-
to d. lib. 7. cap. 1. n. 13. & 17. Rota in d. Romana
11 cenſus coram Mellino deciſ. 1. n. 2. Hanc ob
cauſam proinde fit, vt neque ciuiliter, neq.
naturaliter rem poſſideat cenſuarius, ſuper
quam cenſus impactus eſt. Couar. d. cap. 7. n.
1. Gratian. d. deciſ. 20. n. 2. 5. & 6. Talet. d. cap. 42
12 n. 3. Cencius d. art. 1. n. 23. Neque ius vllum
obtineat ſuper rem ipſam, (præter illud
exigendi penſionem;) quamuis acceſſoriè
dumtaxat rem pro cēſu obligatam habeat,
ſiuè hypotecatam, vndè ad quemcunque
13 tranſierit res, onere illo affecta tranſibit,
quia onus reale eſt. cap. ex litteris 5. in. fin. ex-
trà de pignorib. Nauar. d. tract. de vſur. n. 116. q.
22. Garal. Tappia d. deciſ. 25. num. 9. 10. & 11.
Binsfeld. d. q. 9.
14 Onus verò collectarum pro re impoſi-
tum, rem ipſam ſequitur. d. l. reſcripto 6. §. fin.
ff. de muneribus, & honoribus. Ad rei proinde
dominum eius ſpectabit onerum ſolutio.
15 Præterea, Rei cenſuatæ fructus ad do-
minum ſoli pertinent, non ad cenſuarium;
neque enim ius fructuum emit cenſuarius;
ſed annum cenſum, (ſiue penſionem illam
vocaueris) ſuper re ſtabili ſoluendum.
Vt optimè, atque pluribus, neque ſanè vul-
garibus, differentias tradendo inter empto-
rem cenſuū, & fructuū, diſcutit Surd. d. conſ.
162. per tot. lib. 2. poſt text. in d. l. 1. in fi. C. de an-
16 non. & tribut. lib. 10. Neq; ſuper fructibus
cenſus imponitur, ſed ſuper re fructifera.
17 Neque cenſus ius eſt percipiendi eoſdem
numero fructus, quos res ipſa fert, ſed ius
percipiendi cenſum, ſiue penſionē, (vt dixi-
mus) quandiu quidem res ipſa manet. Ioan.
Salas de cenſibus dub. 41. Leſſius de iuſt. d. cap. 22
dub. 3. lib. 2. Nauar. d. tract. de vſur. num. 115. in
19. q. Binsfeld. d. cap. in Ciuitate quaſt. 12. conclu.
3. in 9. condit. requiſita per Bullam Pij V. per
per eum quoque relatam, circa fin.
18 Qua de cauſa: vel ſuper fructibus onus
imponitur collectarum, vel ſuper re ipſa
ſtabili. Vtcūque igitur erit, ad poſſeſſorem,
& Dominum eius, onerum ſpectabit ſolu-
19 tio. Onus quippe fructuum ad eorum per-
tinet collectorem; veluti eius quoque eſt
commodum, l. fructus 31. C. de actionibus emp
ti Boccaccius de cenſib. part. 1. num. 69. Surd. d.
conſ. 162. nu. 28. Franciſcus Leo Epiſcopus The-
leſin. d. cap. 15. nu. 50. Franciſ. de Clappar. d. cau-
ſa 98. quaſt. 2. num. 2. Vgolin. de vſur. d. cap. 44. §.
13. num. 4. Rata apud Coccinum deciſ. 498. num.
5. & 6. Fructus verò expenſis deductis intel-
liguntur, l. 1. C. de fructibus, & litis expenſ.
Gloſs. in cap. cum contrà 6. Gloſſ in cap. praſenti.
9. ſiue fin. verba debitis, de offic. ordinar. in 6. Af-
flict. deciſ. 252. ſub num. 6. Myſinger. centur. 6.
obſeruat. 30. num. 10. ad 12. Vgolin. d. §. 13. ſub
num. 4. Nos ipſi reſponſ. noſtra 18. num. 30.
part. 1.
21 Non itaque obſtaculum faciet; haud poſ
ſe emptorem cenſus pactum adijcere ven-
ditori, vt ipſe ad onera teneatur om-
nia; quòd id vſura ſit; potiſſimum verò
ex conſtitutione Pij V. de cenſibus. Nauar.
in commentar. de vſur. num. 94. Gloſſ. 11. quem
poſt alios ſequitur Vgolin. d. cap. 44. §. 13. num.
2. & 3.
22 Exauditur id plane de oneribus, quæ ex
natura contractus non veniunt, neque poſ-
ſeſſorem ſequuntur, & quæ extriſeca ſunt
rei, non planè intrinſeca, vnde etiam cen-
ſuarius locupletior fiat. Ita nempè apertiſſi-
mis verbis Pius V. ſua illa conſtitutione: Si-
cuti etiam annullamus (inqnit) pacta conti-
nentia ſolutiones onerum ad eum ſpectare, ad quē
aliàs de iure, & natura contractus, non ſpectarēt.
Sic Summus Pontifex. Illa igitur impro-
bantur onera, quæ venditori pacto impo-
nuntur, quæ ex natura rei, atque contractus
ad eum minime ſpectant. Nauarr. d. commen.
de vſur. num. 135. Leſſius d. cap. 22. dub. 12. nu.
87. in 9. condit. Ioan. Azor. d. lib. 16. cap. 15. in
princ. Vgolin. d. cap. 44. §. 13. num. 2. 3. & 4. Fran-
ciſc. Leo d. cap. 15. num. 47. & 48. Boccaccius d.
part. 1. num. 68. & 69. Gauantus in enchyridion
Epiſcop. verbo contractus num. 10. Alijque om-
nes per eoſdem relati.
23 Quòd autem per venditorem collectæ
ſoluantur, aliaque onera, quæ rem ipſam
ſequuntur, id ex ipſa rei natura prouenit,

non ex pacto; quòd maioris, lucidioriſque expreſſionis gratia adiectum videtur. Quòd perpendit *Nauarr. d. comment. de vſur. d. num. 136. in fin.*

24 Præterquàm quòd, neque improbabitur hoc pactum, ſi non excedatur hoc modo decimæ partis ſumma in ſingulos centum, iuxta dictam Nicholai V. conſtitutionem, vt dictum fuit in *Romana nullitatis cenſus 4. Februarij 1583. coram Cantuccio apud Fa.rinac. poſt ſecundum volumen conſil. deciſ. 19. num. 2.*

25 Si vero collectæ, ſiue onera ſuper ipſo cenſu imponantur, ac conſequenter cenſuarijs, liber tunc vtique venditor erit hoc ab onere; portabit tamen onus ſuum quicunque eſt ille, qui cenſum poſſidet, quiq. ius habet cenſum exigendi in ſingulos annos. *Nauarr. d. conſ. 19. num. 1. lib. 3. de empt. & vendit. Boccaccius d. part. 1. num. 71. & 72. Ceneius d. art. 1. num. 27. & d. art. 2. n. 2.*

Atque ita ex his, cenſoris non excuſſa virga, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Hominem ad fœlicitatem, optimamque conditionem creauit Deus, deditque ei ſapientiam, qua ſe contrà malas cupiditates tueretur, n. 2.*
Suique ſpectatorem conſtituit, atque Dei interpratem.
Operumq. Dei contemplator eſſet, n. 6.

4 *Sapientiam homo omni cura, & diligentia, quærere debet.*
Quia ipſa ſola poteſt efficere beatos.

5 *Sapiens proximus Deo eſt, eique ſimilis, excepta morte.*

6 *Sapientia ſanctiſſima res eſt.*
Ratio redditur, num. 7.
Et ad regna euehit. num. 10.

8 *Sapiens ipſe fingit ſibi fortunam.*
Neque eget.
Elucidatur ex Ariſtippi facto, & dicto, n. 9.
Magnis quoque decoratur honoribus, n. 10.

11 *Sapientes, & litteratos viros, maioribus beneficiis afficiendos Sacri Canones decreuere.*

12 *Eccleſia Dei indiget viris litteratis.*
Doctorum ordo eſt præcipuus in Eccleſia, id eſt priuilegiatus.

13 *Doctorum ſcientia fidei calor per prædicationem augetur.*

14 *Doctores Sacri Hyadum nomine nuncupantur.*
Et quare? Ex Diuo Gregorio.
Dicuntur vigiles, qui cuſtodiunt Ciuitatem, num. 15.
Sanctam (ſcilicet) Eccleſiam.

15 *Locus Canticorum 3. 3. inuenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt Ciuitatem. Expenditur.*

16 *Sapientibus potiora debentur.*

17 *Litterati nobilibus æquantur.*

18 *Magiſter Angelus à Montepeluſio Conuentualium celebratur, & nu. 37.*
Exarauit libros in ſummam Scoti.

19 *Deus dat omnibus affluenter, & non improperat.*

20 *Labore ſine nil mortalibus vita dat.*
Ipſe tamen omnia vincit.

21 *Dignitatis priſtinæ, vel memoria iuuat.*

22 *Prouinciales Titulares æquantur natiuis in Religione Conuentualium.*

23 *Aequatorum idem eſt iudicium.*

24 *Omne qui dicit, nihil excludit.*

25 *Præcedere is debet in religione, qui prior in illam ingreſſus fuit.*

26 *Papa omnia poteſt, & præualet, vt Deus, excepto peccato.*

27 *Clauſulæ derogatoriæ os partiClaudunt, & Iudicem ligant.*

28 *Subreptionem allegans, ipſe de ea docere debet.*
Ratio redditur num. 29.
Neque ſufficit illam probare, niſi quoque quod retardaſſet Principem, num. 30.

29 *Obiectum concludenter probari debet ab opponente.*

31 *Stylus variabilis argumentum non tribuit pro obſeruantia.*

32 *Generales ſine Capitulo noua ſtatuta, quæ perpetua ſint, condere non poſſunt.*
Neque Capitulum ſine Generali.
Poteſt tamen Generalis edita per alios ſtatuta, ipſe declarare, num. 33.

34 *Generalis eſt primas in religione, & Patriarcha, magnaque proinde eius poteſtas.*

35 *Nouennium requiſitum in religione Conuentualium, in Regentibus Studiorum, vt ad Paternitatem aſciſci poſſint, an per æquipollens poſſit impleri?*
Caſus obmiſſus ſub diſpoſitione remanet iuris communis.

36 *Per æquipollens quod fit, accedit ei, quod ſimpliciter fieri expoſcitur.*

58 *Solem facibus adiuuare, prouerbialiter dictum.*
39 *Gratia meram concedentis liberalitatem ſupponit.*
Et dicitur ex quo gratis datur, n. 40.
41 *Merita iuſtitiam exigunt.*
42 *Iuſtitia, quod ſuum eſt, cuique tribuit.*
43 *Merces laboranti ex iuſtitia debetur.*
44 *Meritum importat quandam æqualitatem iuſtitiæ.*
45 *Verbum dignum, & dignè perpenditur.*
46 *Antidota aliqua præcedentia merita ſupponunt.*
Et vnde dicantur? n. 47.
47 *Ingratos aduerſus actio Athenis conſtituta erat.*
Quia tollunt beneficiorum commercium.
Beneficium accipere, libertatem vendere eſt.
48 *Labor meritum reſpicit, non gratiam.*
49 *Gratia non dicitur, in quo neceſſitas intercedit faciendi.*
50 *Neceſſitas liberalitatem excludit.*
Nemo enim in neceſſitatibus liberalis exiſtit.
Et qui dat ex neceſſitate, non donat.
51 *Verbis in apertis Cautillus, atque exquiſita ſubtilitas reijcitur.*
52 *Statera diuina ponderanda omnia, ſpiritualia præſertim.*
53 *Præmijſpē ſleuãdi animi erũt ſtudētiũ, vt laboribus ſe libenter ſubijciant, & honor iurè appetitur ad maiorem Dei laudem, & proximorum commodum.*
Locus pſalm. 118. 112. *Inclinaui cor meum ad faciẽdas iuſtificationes tuas in æternũ propter retributionem, expenditur.*
54 *Studijs qui incumbunt, à voluptatibus ſe tẽperare debent.*
55 *Conſtitutionis Vrbana verba de Regẽtibus expenduntur; atque elucidantur.*
56 *Coæquatorum ratio eſt, vt paria ſint, & vnum non excedat alterum. Aequalia quæ dicantur?*
Ratio affertur, n. 58.
57 *Iuriſpatronatus cauſa, vti ſpiritualis ab Eccleſiaſticis tractanda.*
59 *Connexa inſeparabilia ſunt.*
Atque pro vno habentur.
60 *Verba fuerunt, & forent, & præteritum indicant tempus.*
Ad futurum non propterea extendenda.
Præteritum tempus ad futurum non protendendum.
61 *Poſteriores in ordine, quod anterioribus præferantur id nulla iuris ratio patitur, & irrationabile æſtimatur, numero* 66.
62 *Priores qui ſunt in tempore, potiores in iure eſſe debent præcedendi.*
63 *Conſuetudo probari debet: quia facti eſt.*
Et in caſu de quo controuerſia agitatur, n. 64.
Quia conſuetudo ſtricti iuris eſt.
Et debet eſſe legitimè præſcripta, n. 65.
Et rationabilis eſſe, vti lex, cui æquiperatur.
Irrationabilis non ſeruanda n. 66.
Nec ſufficit probare conſuetudinem, niſi actus factos, eo animo factos, vt conſuetudinem inducerent, probatum fuerit, n. 70.
67 *Clauſula (non obſtantibus) tollunt omnia, quæ obſtaculum facere poterant.*
68 *Clauſula (quorum tenores) quid operetur à refertur.*
69 *Clauſula (ſicq. & non aliter per quoſcuque Iudices.) expenditur.*

ARGVMENTVM.

De Præcedentia inter Patres Prouinciæ, & diffinitores in Religione Sancti Franciſci Conuentualium inter Prouinciales, & Regentes ſtudiorum ad interpretationem Conſtitutionum Vrbanarum nũcupatarum, plura, neque inutiliter diſſeruntur.

RESPONSIO LI.

1 DEus hominẽ, (vt Epictetus dicit,) ad fœlicitatem, optimãque cõditionem creauit. quòd factum eſt, cùm eum ad imaginem, ſimilitudinemque ſuam creauit, *Faciamus* (inquit Moſes *Geneſ.* 1. 26) *hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*, (& *num.* 27.) *Et creauit Deus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam, ad imaginem Dei creauit illum, Maſculum, & fœminam creauit eos.*
Exemplũq. Dei quiſq. eſt, in imagine parua,
2 *vt Manilius lib.* 4. cecinit. Deditq. ei ſapientiã, qua ſe contra malas cupiditates tueretur, & optima ſe ſe cõditione, beatæq; vitæ actione
3 contineret. Hominemque veluti ſpectatorem ſui, (Dei ſcilicet) operumque ſuorum in mundum introduxit, atque verum interpretem Dei, idem vt Epictetus dixit: ſequiturque Magnus ille Sophos. Chyſami Epiſcopus Auguſtinus Steuchius de *perenni* *Phi-*

4 *Philoſophia lib.7. cap.20.* Vt ridiculum æſti-
metur non omni cura, contentione, ſtudio,
atque induſtria elaborare, quo ſapientiam
conſequamur, quæ ſola poteſt efficere bea-
tos, vt idem Sreuchius loquitur, *tract. eodem*
5 *lib.10. cap. 16. littera F.* Sapiens enim, vt Sene-
ca dixit, vicinus, proximuſque Dijs cōſiſtit,
excepta morte, ſimilis Deo, quem ſequitur
idem *Steuchius lib.9. eiuſdem tract. cap.12. lit-
tera D.* cecinitque *Ouid.*
,, *Os homini ſublime dedit, cęlumque videre*
,, *Iuſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.*
6 Vt Dei, operumque eius contemplator
eſſet. Sic concinne, quin nō mellifluè Ber-
,, nardus *Serm. de Sancto Martino littera K. tom.*
,, *1. Nam & propterea* (inquiens) *rectum fecit*
,, *hominem, etiam corpore ipſo, & os homini ſubli-*
,, *me dedit; cum prona vtique ſpectent animantia*
,, *cætera terram; vt attollens ad ſydera vultus, illi-*
,, *cò ſuſpiret, vbi tàm beatā, & perennem conſpicit*
manſionem. Sic Bernardus. Sapientiam proin
de ſanctiſſimam rem nuncupauit Vlpianus
in *l.1. §. eſt quidem ff de varijs, & extra ordinar.*
,, *cognit.* Melior eſt enim ſapientia cunctis
,, opibus prætioſiſſimis, & omne deſiderabi-
,, le ei. non poteſt comparari, vt ſapientia ip-
,, ſa Salomonis ſapientiſſimi Regis ore loqui
7 tur *Prouerb.8.11.* Ipſa nempè, (vt ibidem ſub
,, nectit) eſt, per quam Reges regnant, & le-
,, gum conditores iuſta decernunt. Ipſa de ſe
,, aperit *ibid.* (*num.18.*) dicens: *Mecum ſunt di-*
,, *uitiæ, & gloria, opes ſuperbæ, & iuſtitia; melior*
,, *eſt enim fructus meus auro, & lapide prætioſo, &*
,, *genimina mea argento electo.* Iurè igitur Plau-
tus *in Trinum.* dixit.
8 ,, *Sapiens ipſe fingit fortunam ſibi.*
Quia profectò, vt Ariſtoteles 2. *Rethoric.*
docet. *Sapiens non eget.* referens illud.
,, *Haud vnquam eget, qui mente ſana eſt præditus.*
Siue, quòd magnæ ſint opes habere bonam
mentem; ſiue quòd ſapienti facile eſt dite-
9 ſcere, ſi velit. Veluti Ariſtippus, cùm Diony
ſius talentum petenti diceret: Non ne do-
cebas ſapientem non egere? Da (inquit) &
reſpondebo. Dedit Rex, ac mox exegit reſ-
ponſum. Tum Ariſtippus: *Non ne verum di-
xi, ſapientem non egere?*
10 Neque non eget ſolùm: verum, & ma-
ximis ſapiens decoratur honoribus. Sapien-
tia nempè ad regna euehit, ſuoſque ſubli-
mat aſſeclas. Ipſa eſt enim quæ *Prouerb.4.8.*
,, dicit: *Arripe ſapientiam, & exaltabit te: glorifi-*
,, *caberis ab ea, cum eam fueris amplexatus. Dabit*
,, *capiti tuo augumenta gratiarum, & corona in-*
,, *clyta proteget te.* Hoc probauere ſacri Cano-
11 nes, cùm ſapientes, litteriſque imbutas per-
ſonas maioribus beneficijs honerandas de-
creuere. iuxta diſpoſita per Innocentium
Tertium in Concilio Generali in *cap. de mul
ta prouidentia 28. in fin. de præbend. extrà*
Quia nimirum is gradus cæteros antecelle
re debet, quem labor prolixior fecerit an-
teire. Vt Imperator loquitur in *l. nemo, 2. in
fin C. de offic. Magiſtri officiorum* refertque,
*Gloſſ in d. cap. de multa verbo ſublimes, & litte-
tas, & Gloſſ fin. in fin in cap fin de præben. Gloſ.*
quoque *in cap. cum dilectus 32. verbo dignio-
res in fin. de elect.*
12 Indiget profectò Eccleſia Dei viris litte-
ratis, vt dictum fuit in *Meliten Canonicatus 9
Martii, 1595. coram Cardin. Mellino apud Mar
cheſan. part. 1. deciſ. 12. num. 2.* Quæ eſt etiam
in impreſsis apud *Farinac. ad calcem 1. volu.
conſ deciſ. 104. num. 2. Gigans conſ. 144. num. 1.
& 2.* Vnde Doctorum ordo eſt quaſi præci-
puus in Eccleſia; vt Innocentius Tertius
docet in *cap. cum ex iniuncto, 12. §. cum igitur,
de hæretic.* vbi *Gloſſ. verbo præcipuus.* Id eſt *pri-
uilegiatus*, explicat.
13 Quia apparente Doctorum ſcientia, (vt
Gregorius Magnus (*lib.9. moralium cap.6. in
Iob.*) loquitur) dum mens noſtra imbre
prædicationis infunditur, fidei calor auge-
tur. *Nec immerito* (idem loco eodem ſub-
nectit) *Doctores Sancti Hyadum nomine nuncu-
pantur* (verba explicans *Iob. 9. 9.* Qui fecit
Arcturū, & Oriona, & Hyadas, & interiora
,, auſtri.) *Græco quippe eloquio hyetos pluuia vo-*
,, *catur, & Hyades nomen à pluuijs acceperunt;*
,, *quia orta procul dubiò imbres ferunt. Benè ergo*
,, *Hyadum appellatione expreſſi ſunt, qui ad ſta-*
,, *tum Vniuerſalis Eccleſiæ, quaſi in cæli faciem de-*
,, *ducti, ſuper arctem terram humani pectoris, ſan-*
,, *ctæ prædicationis imbres fuderunt. Si enim præ-*
,, *dicationis ſermo pluuia non eſſet, Moyſes mini-*
,, *mè dixiſſet: Expectetur ſicut pluuia eloquium*
,, *meum: & nequaquā per Iſaiam veritas diceret:*
,, *Mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam im-*
,, *brem, atque hoc, quod paulò ante protulimus:*
,, *Quamobrem prohibitæ ſunt ſtellæ pluuiarum.*
Sic Sanctus Gregorius. Hi ſunt Vigiles, qui
cuſtodiunt Ciuitatem. vt *canticorum 3.3.* ha-
betur: *Inuenerūt me vigiles, qui cuſtodiūt Ciui-
tatem.* Sponſa loquitur. Soliciti præcones:
Quia pia ſolicitudine ad cuſtodiam, Eccle-
ſiam verbo prædicationis excubant. Vt *glo.
interlinearis* adnotat, & idem S. Gregor.
Homil. 25. in Euang. in hunc ipſum locum
ex Canticis, ſequentibus ad rem loquitur,
,, *Quærentes autem nos vigiles inueniunt, qui cu-*
,, *ſtodiunt Ciuitatem: Quia Sancti Patres, qui*
,, *Eccleſiæ ſtatum cuſtodiunt, bonis noſtris ſtudiis*
,, *occurrunt; vt ſuo, uel uerbo, uel ſcripto nos do-*
ceant. Sapientiſsimè igitur factum eſt, vt po-
tiora ſemper ſapientibus, ac litteratis viris
data fuerint; multaque illis conceſſa, quæ
alijs non æquè. Parique æſtimatione litte-
rati pendantur, ac nobiles, ſecundum *Gloſſ.
in clement. vnica verbo neceſſitas de baptiſmo,
& eius affectu* allegans *text in d. cap. de multa
28. in fin. de præbend.* ſequitur *Barboſ. in collect.
ad hunc text. num. 21.* & ad antecedentem
num. 11.
In Religionibus quoque datum eſt, vt
lit;

litterati viri, & qui multa ſapientia præditi
ſunt, alijs anteferantur, multaque eis hono-
rum culmina permittantur.
18 Cùm itaq. ſcientiarum, ac ſacræ Theo-
logiæ Magiſter Angelus à Montepeluſio
Ordinis Sancti Franciſci Conuentualium,
vir nunquã ſatis laudibus prædicatus. Eius
autem multiplices laudes voluinina cele-
brant, quæ in ſummam Doctoris ſottilis
Ioannis Duns Scoti nuncupati, prelo in lu-
cem edidit. An non voces ſunt, quæ eius
concinunt laudes, ſapientiamque prædi-
cant, articuli, quaſque miro diſſoluit ordi-
ne quæſtiones! Equidem. Hic Regens ſtu-
diorum in celebri Conuentu S. Laurentii
Neapolis, ob ſuas præclaras virtutes, ac ſa-
pientiam planè diuinam, quibus ab Altiſſi-
19 mo, qui dat omnibus affluenter, & non
improperat. *Iacob. 1. 5.* donatus eſt, anno
1623. per Reuerendiſſimum tunc temporis
Generalem Moderatorem in Capitulo Ge-
nerali, Prouinciæ Pater acclamatus fuit,
patenteſque acclamationis litteras accepit.
Has ille Apoſtolicæ firmitatis munimine
roborari obtinuit per Breue ſub annulo
Piſcatoris anno 1627. per Sanctiſſ. D.N. Vr-
banum Papam VIII. Iteratoque illas per
aliud eiuſdem Sanctiſſimi Breue Piſcato-
rio annulo munito, anno currenti 1632.
confirmari fecit. Dignum erat enim, vt tan
tus Orbis, Vrbiſque moderator, & Monar-
cha hoc illi præſtaret; (iuxtà Seniorum Iu-
dæorum verba ad Ieſum Dominum no-
ſtrum pro Centurione *Lucæ 7. 4.* qui tantis
exantlatis laboribus, de Eccleſia benè me-
ritus eſt. Namque, vt *Horat. lib. 1. ſer.* docet;
20 *Nihil ſine magno*
„ *Vita labore dedit mortalibus.*
Quin, vt *Virgil. lib 1. Georgic.* cecinit.
„ *Labor omnia vincit*
„ *Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas.*
Verum obluctatur ei Pater Magiſter
Bonauentura à Guardia, olim Prouincialis
Neapolitanæ Prouinciæ, quòd poſterior
in gradu eſſe ei debeat: ſanè quia, Patres
omnes, qui Prouinciales non fuere, poſtha-
beri Prouincialibus, etiam poſt impletum
21 officium, debeant. Proficere namque illis
priſtinæ dignitatis memoriam, ad *tex. in l.
nihil 17. C. de quæſtionib.* quo loco Imperato-
res Archadius, & Honorius ſequentibus lo
„ quuntur: *Idemque ſi munia decurionatus quis*
„ *depoſuit. nam & ipſe propter priſtinam dignita-*
„ *tem quæſtionem non patitur.* Docuit etiã Pau-
„ lus *lib 1. quæſtionum in l. fin. ff. de decurionib.*
„ *De decurione damnato* (dicens) *non debere*
„ *quæſtionem haberi Diuus Pius reſcripſit. Vndè*
„ *etiam ſi deſierit decurio eſſe, deinde damnetur:*
„ *non eſſe torquendum in memoriam prioris di-*
„ *gnitatis placet.* ſic Paulus. ſequitur *Gloß. in c. 2
in fin. verbo priuilegio clericali de pœnis lib. 6.*
Sed retundit ſpiculum Magiſter Angelus,
quòd fuerit ipſe Prouincialis Hiberniæ,
22 quamuis titularis. Aequantur quippè hi
titulares alijs omnibus Prouincialibus. *Vt*
„ *iiſdem omnibus, & ſingulis priuilegijs, gratiis,*
„ *honoribus, vocibus, indultis, exemptionibus, &*
„ *præcedentiis, quibus alii Prouinciales tàm alie-*
„ *narum, quàm natiuarum Prouinciarum in ordi-*
„ *ne fruuntur, & gaudent, ipſi quoque, ac ſi natiua-*
„ *rum Prouinciarum Prouinciales exiſterent, legi-*
„ *timè fruuntur, & potiuntur.* Verba ſunt hæc
conſtitutionum vrbanarum. *cap. 8. tit. 21. n.
2 fol. 275.*
23 Aequatorũ verò idem eſt indicium, vt
quòd in vno diſpoſitũ inuenitur, peræquè
in altero intelligatur. *cap. maiores. 3. §. cùm
ergò circumciſio de baptiſ. & eius effectu. cap.
miramur 7. ubi Gloß. uerbo mentio in fin. de ſer-
uis non ordinand l. 1. ff. de legat. 1. Felin. in cap.
translato. in 1. lectur. n. 7. & ſeq. de conſtitut.*
Et præterea, cùm conſtitutio omnibus
gratijs, & honoribus, vocibus, & adultis
exemptionibus, & præcedentiis, quibus
alij prouinciales perfruuntur, vt hi quoque
perfruantur diſponat: nulla vtique erit gra-
tia, nullus honor, nulla vox, nullæ exem-
ptiones, nullæque denique erunt præcedẽ-
tiæ, quibus & hi titulares non perfruantur
24 Prouinciales. Nihil enim eſt, quod exclu-
dat, qui omne dicit. *cap. ſolitæ 6. §. nos autem
vbi Gloſſ. in fin. de maioritat. & obedient. can. ſi
Romanorum 1. §. dicendo, vbi Gloſſ. 19. diſt.* Apo
ſtolus ad *Hebreos 2.* in illud Dauid *pſalm. 8.*
Omnia ſubijeciſti ſub pedibus eius: *In eo,*
„ (inquit) *quod omnia ſubiiecit, nihil dimiſit*
„ *non ſubiiectum ei. Oſaſcus deciſ. 94. num. 10. Ro-
ta apud Card Seraphin. deciſ. 584. nu. 3.* nos *re-
ſponſ. 10. n. 59. & reſponſ. 35. n. 18. p. 1.*
Inter Prouinciales igitur nunc vertitur
cauſa. Profeſsionis itaque gradus ad præ-
25 cedentiam perſpiciendus erit. Vt is præ-
cedat, qui primò Chriſto nomen per habi-
tum dedit. *ad regul. qui prior 54. de regul. iur.
in 6.* vel qui primò ad Paternitatem aſcitus
fuit.
At iacit aliud ſpiculũ Aduerſarius; quòd
ſubreptionis vitio reijci debeat Breue à Sã-
ctiſsimo D.N. per noſtrum Angelum ob-
tentum. Subreptionẽ verò exiſtimat, quòd
non expreſſerit Sanctiſsimo ſe ante no-
uennium *Ragentatus* ſtudiorum ad Capi-
tuli Generalis præſcriptum anno 1617. ad
Paternitatis gradum cooptatum fuiſſe.
Verùm reſpõdetur obiectui: Breue San-
ctiſsimi non fuiſſe, vt Paternitatem Ange-
lo uouiter daret, ſed, vt datam in Capitulo
Generali anno 1623. ipſe ſua Apoſtolica
poteſtate (qua omnia poteſt, ac præualet, vt
Deus, excepto pecccato. *Guido Papa* vt lo-
quitur *conſ. 134. n. 4. verſ. & breuiter.* quem
retulimus *reſponſ. 22. n. 85. p. 1.*) anno 1627.
confirmaret; ſuaque ſuprema poteſtate de-
fectus omnes, ſi qui fortaſſe inceſſerãt, ſup-
ple:

Digitized by Google

pleret,ſanaret,aboleret. Confirmauit proin
de,ac ſuppleuit: Clauſula adiecta; *quòd nul-*
lo pacto impediri. vel moleſtari poſſet, vel debe-
27 *ret,ac ſi ſecus fieret.* clauſulas adijecit dero-
gatorias,quæ os parti claudunt, & iudicem
ligant.*Felin.in cap.non nulli n.22. verſ.2. con-*
clusio de reſcript. Put. decis.48. in fin. lib.1. &
apud Verallum decis.134. n.4. par.3. Rota apud
Card.Caualer.decis.430.num.3. & decis.438.n.
2. vt nulla perquiratur alia verificatio nar-
ratorum.*Rota apud eundem Card. Caualer.de-*
cis.449.n.5.
28 Aduerſarii proinde erit, de ipſa docere
ſubreptione; vt ſatis haud ſit ei, allegaſſe
illam.*Geminian poſt Ioan. Andr. in cap.4. n.8.*
& ibid. Francus num.17. de litis conteſtat. in 6.
Rota apud s.memor.Gregor.XV. decis.108.nu.1.
29 Porrò quia ſubreptionis exceptio, (obiie-
ctum cùm ſapiat) plenè, concludenterque
ab opponente probãda erit. *Rota apud Card.*
Seraphin. decis.857.n.15. & dictum fuit in
Mediolanen Cappellaniæ 29. Nouembris 1595.
coram Orano, quã refert *Beltramin. ad dictam*
decis.108. num.12. Gregor.XV. & apud Coeci-
num Decanum decis 89. n.1. & 2. & in recen-
30 *sioribus.p.1.tom.1.decis.418 n.1.* Vt neque ſuf-
ficiat ſubreptionem probaſſe, niſi talem
illam oſtendat, quæ potens fuerit mouere
Principem, ne gratiæ annueret petitæ; vel
difficiliorem ſaltim eum reddidiſſet, ne an-
nueret. *ad tex. in cap. ſuper litteris 20. de re-*
ſcript.Rota ead.decis.418. nu.1. in recenſioribus.
Neque dicat, ſubreptitiam, atque vitio-
ſam fuiſſe cooptationẽ in Paternitatẽ anno
1623.ab Reuerendiſs.Generali in Generali
Capitulo factam,forma nequaquam ſerua-
ta in Capitulo Generali anno 1617.data, vt
nouennium exquireretur Regentatus of-
ficij ad Paternitatem aliquem cooptandũ.
Cùm quòd varius fuit ſtylus Religionis
in hoc ſeruatus, vt quandoque nouennio,
ſexennio quandoque contenti fuerint Ge-
nerales in ipſo Capitulo ad Paternitati an-
nuendum;ſicuti ipſi Capitulo, & Generali
31 viſum fuit. Nõ poſſe propterea nunc obij-
ci ex variato ſtylo, atque in religione rece-
pta hac conſuetudine; neque inuariabilis
forma ſecerni.*Aymon conſ.96.num.5. & conſ.*
272.ſub num.6.& conſ.313.n.4.Surd.conſ.393.
num.24.lib.3.& conſ.449.n.7.lib.4.Rota par.2.
diuerſor.decis.19.num.6.& apud s. memor. Gre-
gor.XV.decis.162.n.8.
Tum, quòd potuit Generalis cum ſuo
Generali Capitulo,(meritis ſic exigentibus
Magiſtri Angeli,& ob eius ſingularem do-
ctrinam) derogare ex hac cauſa decreto di-
cti Generalis Capituli anni 1617. vti dero-
gauit per cooptationem in Paternitatem
dicti Magiſtri Angeli, etiam non expleto
nouennio.
32 Tametſi enim haud valeat Generalis ex
ſe vno noua ſtatuta condere,quæ perpetua
ſint;poteſt id tamen cum Generali Capitu-
lo,quemadmodum neque poteſtas eſt Ca-
pitulo ſine Generali,ſtatuta ferre huiuſmo
di, quia ſimul poteſtas data eſt vtrique. *Ro-*
driquez quæſt.regular.tom.1.q.10.art.1.Io. Hie
ronym.Rodriq.in compend.reſol.68. num.6. Mi-
randa in man.paſtor tom.2.q.10.art.2.
33 Poteſt tamen Generalis ſancita,rogataq.
ſtatuta declarare, vnà cum Generali Capi-
tulo præſertim *Rodricus d.reſol 68. n.5 Pater*
Laurent.Portel in dub.regular verbo Generalis
num.6. Faciunt notata per Sanchez in ma-
teria diſpenſationis loquentem de matri-
monii.*lib.8.diſputat.17.d num.33.* quem etiam
referr,ſequiturq.*Portel.d.verbo Generalis n.4.*
De duobus alterum igitur ad rem aſſeren-
dum noſtram erit. Vel nouam legem con-
didiſſe, rogaſſeque Generalem vnà cum
Generali Gapitulo, cùm poſt ſexennium
Regentatus Magiſtrum Angelum ad Pa-
ternitatem admiſit, ſic eius quamplurimis
exigentibus meritis, etiam in hoc peculiari
34 caſu; cùm eius poteſtas vti ſuprema,ſicuti
Primas in religione, & Patriarcha in tota
ſua ditione, haud reprimatur *Rodriq. tom.1.*
q 12.art.5.Frater Hieronym. Rodricus d. reſol.
68.& pro nobis res erit. Vel verò declaraſſe
ſtatutum præfatum anni 1617.quonam pa-
cto exaudiretur illud; & an per æquipollẽs
nouenniũ ipſum impleri poſſet per libros
in ſacra Theologia prælo cuſſos. Cùm id
ſtatutum non dicat, vt ſub iuris communis
diſpoſitione reliquiſſe videatur. *ad tex. in l.*
commodiſsime 10.ff.de liber.& poſthum. & l. ſi
extraneus 6. ff. de conditione cauſa data. Caſſa-
neus conſ. 59. n.1. Vt ſaltim formaliter ſtu-
diorum nouennium impleſſe videatur,qui
intrà illud, ne dum ſexennio Regentatus
muneri incumbuerit; verùm & libris cu-
dendis vacans, maximos exantlarit labores,
vt ne dum attigiſſe, verùm(intenſiuè, & ſi
non dum extenſiuè) exceſsiſſe nouenniũ
36 videatur,atque per æquipollens impleſſe.
ad tradita per Rotam apud *Caſſadorum decis.*
26.ſuper regula de publicand reſignation.& Sar
nen.in eand.regulam q.11.Geminian. conſ.75.n.
3.& 4. Sequutus per Rotam apud *Achillem*
de Graſſis decis.1. aliàs 7. ſuper regul. de publi-
cand.& ſequuta fuit Rota *p.1. diuerſorum de-*
cis.395.n.3.& ſeq. Et multò magis pro nobis
negotium cedit,ad Paternitatis commodũ,
honoreſque Angelum,(angelicis penè mo-
ribus, ſcientia, prudentiaque) perueniſſe.
nullo proinde vel ſubreptionis, vel obre-
ptionis vitio cooptationem præfatam no-
tari potuiſſe, vt neque ſubſequuta confir-
matio vitio aliquo inuri valeat.
37 Multoque magis ex hoc, & aliud elidi-
tur objectum: per gratiam Magiſtrum An-
gelum ad paternitatem cooptatum, non
per merita aſſerentium. Quis nempè eſt (ni
det ipſe operam, vt cum ratione inſaniat,
iuxtà

iuxtà Comici Terentii dictum) qui non vi-
deat quàm multa, quàmque præclara Ma-
giſtri huius tunc fuerint merita, atque faci-
nora, maioraque nunc effecta, qui poſt ſex
Regentis ſtudiorum officii annos, poſt li-
bros in Scoti ſummam elaboratos, præſſos,
cuſſos, vulgatos, ad paternitatē aſcitus fuit?
33 An ſolem facibus adiuuare certabimus?
iuxtà Anacleti Papæ verba *in can. ſi omnis*
*7.6.q.1.*cùm in faciem ſolis huius, & opera,
virtutes, doctrinaque reſplendeant Angeli
huius noſtri, ac Magiſtri? Per naturam igi-
tur, non per gratiam paternitatem conſe-
quutus, qui exigentibus meritis illam ade-
ptus fuit; iuxtà conſtitutiones ipſas vrba-
nas nouiter editas *cap. 5. regula tit. 4. num. 9.*
fol. 169.
39 Gratia quippe meram concedentis libe-
ralitatem penſat, ſupponit, denotat. *Nam ſi*
" *gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam*
" *non eſt gratia.* Apoſtolus vt loquitur Paulus
40 ad *Roman.* 11.6. Gratia enim dicitur ex eo,
quod gratis datur, vt *S. Thom. ibid.* aduertit
41 *lect. 2.* Merita verò iuſtitiam exigunt. Audi
eundem Paulum Doctorem gentiū *ad Ro-*
man. 4. 4. Ei autem, qui operatur, (dicentem)
merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſe-
cundum debitum. Quia nimirum iuſtitia id
exigit, vt, quod ſuum eſt, cuique detur, §. 1.
inſtitut. de iuſt. & iure l. iuſtitia 10. *ff. eod. can.*
ius naturale diſt. 1. cap. ex ore 17. in princ. de pri
43 *uileg.* Ex iuſtitia verò merces laboranti de-
" betur, iuxtà Domini *Matth.* 20. 8. *Voca ope-*
" *rarios, & redde illis mercedem.* Operarios di-
xit, qui per laborem mercedem conſequuti
ſunt. ex denario enim diurno conuenerāt,
vt in vinea laborarent. *Ite & vos in vineam*
meam, & quod iuſtum fuerit dabo vobis. ibid. 4.
Dominus dixit procuratori ſuo. Quia me-
ritum importat quandam æqualitatem iu-
ſtitiæ, vt docet *S. Thomas 3. par. q. 49. art. 6. in*
corp. docet. Iuſtum namque eſt, vt illi con-
ſequantur ſtipendium, qui pro tempore
ſuum commodare reperiuntur obſequiū.
vt Gregorius ad Maximum Siracuſanum
ſcribit Epiſcopum *can. charitatem 43. ſine 45.*
in fin. 12 q. 2. quo loco etiam *Gloſſ. verbo ſti-*
pendium in fin. adnotat, *quòd labor non debet*
eſſe ſine fructu. & idem Gregorius ad Theo-
" dorum Conſiliarium ſcribens *can. Eccleſia-*
" *ſticis 67. in princip. ead. cauſa, & q. Eccleſiaſticis*
" *vtilitatibus deſudantes* (inquit) *Eccleſiaſtica di-*
" *gnum eſt vtilitate gaudere: vt qui ſe voluntariis*
" *obſequiorum neceſſitatibus ſponte ſubiiciunt; di-*
45 *gne noſtris prouiſionibus conſolentur.* Aduer-
te verbum illud *dignum eſt, & digne*, ex his,
" quæ *Gloſſ. ibid. verbo voluntariis in fin.* adno-
" tat: *Et habes hic*, (dicens) *quòd Eccleſia tene-*
tur ad antidora. ſi igitur tenetur; iam non ex
46 merito, neque antidora ſunt ex gratia, ſed
ſupponunt aliqua merita præcedentia. ad
tex. Vlpiani in *l. ſed & ſi lege commiſſoria* 28.
5. conſuluit in fin. ff. de petitione hæredit. Plane (di
" cens) *ſi* (ἀντίδωρα) *antidora, acceperunt, dicen-*
" *dum eatenus locupletiores factos, quatenus acce-*
perunt. quo loco *Gloſſ. marginalis* affert illud
Valerij Maximi *lib. 5. cap. 3. de ingratis*, dicēs:
47 *Athenis actio aduerſus ingratos conſtituta eſt,*
" *& rectè. Quia dandi, & accipiendi beneficii com-*
" *mercium, ſine quo vix vita hominum extat, per-*
" *dit, & tollit quiſquis bene merito parem referre*
" *gratiam negligit.* ſic Gloſſa. *Bart. in l. ex hoc iu-*
re. num. 11. verſ. quadam non eſt redacta in præ-
ceptis iuris. ff. de iuſtit. & iur. Felin. in cap. ad no-
ſtram 12. n. 6. de probationib. cap. cum in officiis
7. vbi Gloſſ. verb. teneamur. de teſtament. Sup-
ponunt itaque antidora merita aliqua præ-
cedentia. namque Ἀντίδωρα, ἡ (antido-
rea græcè) remuneratio latinè dicitur. Si
igitur remuneratio, antecedentia ſupponit
merita, vti *Plub. Mi.* dixit *Beneficium accipere,*
libertatem vendere eſt. habes plura apud *S.*
Thom. 2. 2. q. 106. art. 1. & 3. Rota in *Romana*
nullitatis obligationis 16. Ianuarii 1626. *coram*
Durano deciſ. 1. n. 21. p. 5. diuerſor. Gloſſ. quoque
in cap. ad noſtram 11. verbo ſufficere in fin. de re-
bus Eccleſ. non alienand. quæ concluſionem
" elicit, dicens: *Quod de labore ſuo mercedem*
" *quis recipere debet.* allegat *tex. d. can. charitatē.*
& can. Eccleſiaſticis. tex. quoque *in clement.*
dudum 2. §. verum ne parochiales: ibi cùm ope-
" rarijs mercedis exhibitio debeatur. *de ſepul-*
" *tur. Gulielmus Rodoan. de rebus Eccleſ. non alie-*
nand. rubric. 33 caſu 21. n. 29. tom. 15. tract. par.
2. fol. 461.
48 Non itaque gratis, ſiue per gratiam ad
Paternitatem cooptatus eſt noſter Ange-
lus, qui præuio labore, atque ſudore in ſtu-
diis; in componendis libris; in officio Re-
gentatus ſtudiorum, (etiam per ſexenniū)
ad illam aſcitus fuit. Ex merito igitur, non
ex gratia. Neque porrò denegari ei coopta-
tio poterat, qui ex meritis ad illam aſpira-
bat. Sic nempe conſtitutiones vrbanæ *cap.*
" *6. tit. 3. fol. 205. Quæ* (litteræ ſcilicèt Paterni-
" tatis, de quibus loquitur) *ſi laudabiliter ſe*
geſſerint (Regentis vtique) *negari nequeant.*
Si laudabiliter ſe geſſerint negari nequeāt.
Non ergò ex gratia, ſed ex iuſtitia. ergò ex
49 merito. Neque enim gratia dici poteſt, in
quo neceſſitas intercedit faciendi. ſicuti
nempè gratia liberalitatem ſupponit dan-
50 tis; peræquè neceſſitas liberalitatem ex-
cludit. ad *tex. in l. rem legatam. 18. ff. de adimē-*
dis legat. ex ratione, quam refert ibi Mode-
" ſtinus, dicens: *Hac enim diſtinctio in donantis*
" *munificentiam non cadit, cùm nemo in neceſſita-*
" *tibus liberalis exiſtat.* quo loco *gloſſ. verbo li-*
" *beralis. Quaſi dicat* (ſubnectit) *qui dat aliquid*
" *ex neceſſitate, non dicitur id donare.* Papinia-
nus quoque in *l. vnum ex familia 69. 5. ſi fal-*
" *cidia ff. de legatis 2. Non enim facultas neceſſa-*
" *riæ electionis*, (dicens) *propria liberalitatis be-*
neficium eſt. ſequuta fuit Rota apud *s. me-*

mor. Gregor. XV. deciſ. 397. n. 2. Non ergò be-
neficium, non gratia, non liberalitas dice-
tur, quòd vt fiat neceſſe eſt, vt negari ne-
queat. Ex merito igitur, non ex gratia ad
Paternitatem adſcitus fuit Magiſter Ange-
lus. Neque inſtabunt; Paternitatem conſe-
quutum fuiſſe Magiſtrum Angelum in ſua
Pronincia, non itaque in Prouincia Nea-
politana.

Apertè nempè inſtantiæ repugnat coo-
ptatio in Conuentu Sancti Laurentii Ma-
51 ioris Neapolis facta. Non quærant proin-
de in apertis verbis cauillum. Hæ nempè
ſubtilitates à iudicibus non admittuntur. vt
Martianus loquitur. *in l. ſicut re corporali* 8. §.
*ſi debitori in fin. quibus modis pignus, vel hypo-
teca ſoluatur.* vt propter hanc cauſam, ver-
borum legis vitanda, diffugiendaque intor-
ſio ſit. Sic enim lucidiſsimè vrbanæ con-
ſtitutiones *cap. 6. tit. 2. §. 3. fol. 203. Is natiuus*
„ *conuentus appellatur,* (dicentes) *cui aliquis in*
„ *filium à Patrum Capitulo (vt ſuprà ſtatuimus)*
„ *cooptatus eſt, ſiue eiuſdem ſit loci oriundus, vel
ibi profeſsionem emiſerit ſiue non.* his conſtitu-
tiones. Apertiſsimis ergò verbis illę, ac pa-
làm loquuntur, vt prouerbium nullum di-
cant, neque opus ſit, vt aliquis eas interro-
get. vti Apoſtoli Domino noſtro Ieſu Chri-
ſto dixere. *Ioan. 16. 29.*

Satis verò infirmum denique eſt, quòd
ex eiſdem vrbanis conſtitutionibus *cap. 5.
tit. 4. num 9. fol. 169.* aduerſus præfatum Ma-
giſtrum Angelum, afferunt.

Quippè ſi verba ipſa conſtitutionum ad
52 ſanctuarii pondus perpenderimus, iuxtà
diuinum præceptum *numerorum 3. 50. & c.
7. 13.* diuinaque ſtatera ponderauerimus, ad
Diui Hieronymi conſilium *can. non afferamus 21. 24. q. 1.* facili, neque nimio negotio
inuenerimus illa pro nobis, non contrà nos
eſſe. De Regentibus ſtudium loquens ibi
53 conſtitutionum conditor, vt ſpe premij
ad inſudandum, inuigilandumque ſtudijs
diſciplinarum Religionis profeſſores alli-
ceret, eoſque ad labores ſuſcipiendos prõ-
pto animo alacriores efficeret, ſubleuaretq.
iuxtà Dauidicum illud *pſalm. 118. 112. In-
clinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes
tuas in æternum propter retributionem.* (quod
quaſi trutina ex retributionis pondere in-
clinatum cor fuerit ad faciendas iuſtifica-
tiones tuas, vt ex Theodoreto *Agellius Acer
nen Epiſcopus* ſequitur, diximuſque *reſponſ.
noſtra 9. n. 17 par. 1.* vt hoc ipſum in maiorẽ
Dei gloriam cederet, proximorumque cõ-
modum, quod intendere debent hi, quibus
ex his rebus debiti honores in excellen-
tiæ teſtimonium, debentur, iuxtà *S. Thom.*
doctrinam *2. 2. q. 131. art. 1. in corp.* Animad-
uertens quoque, quòd, qui ſtudiis vacant,
corporalem ſalutem profundere eos opor-
tet, atque etiam à corporalibus deliciis ſe
temperare, tempuſque in euoluendis libris
„ terere; ſpe eos pręmii allicere voluit, diſpo-
„ nens: Vt qui duodennio ſtudiis inſudarint
„ laudabiliter, atque per gradus tranſierint
„ in conſtitutionibus enarratis.
55 „ *Ij perpetuò ſuæ Prouinciæ diffinitoratu; om-*
„ *nibus, & ſingulis gratijs, fauoribus, priuilegijs,*
„ *indultis, & gradibus, quibus alij perpetui diffini-*
„ *tores fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac ſi ipſi*
„ *met eiuſdem Prouinciæ Prouinciales electi forẽt,*
„ *& ipſi ſimiliter frui, potiri, & gaudere poſsint,*
„ *& debeant: cæteroſque ſacræ Theologiæ Magi-*
„ *ſtros, & Doctores, qui Prouinciales non fuerunt,*
„ *in omnibus actis tàm publicis, quàm priuatis ip-*
„ *ſo iure præcedant, iiſque in omnibus præferantur*
his conſtitutio.

Tria itaque conſtitutio dicto loco pro
ſtudiorum Regentibus diſponit. Primò vt
ipſi expleto duodenario annorum curri-
culo, quo ſe laudabiliter in ſtudiorum pa-
leſtra geſſerint, Patres Prouinciæ, at Diffi-
nitores perpetuò (non ſanè ex gratia, ſed ex
merito) ipſo iure, atque ex ſe, habeantur;
Omnibuſque gaudeant priuilegiis, quibus
alii perpetui Diffinitores gaudent, perfruũ-
turque. Secundò vt Prouincialibus in om-
nibus æquentur, pareſque habeantur, ac ſi
Prouinciales eiuſdem Prouinciæ electi fo-
rent. Tertiò denique, vt magiſtris omnibus
aliis in ſacra Theologia, atque Doctoribus,
qui Prouinciales non fuerunt, in omnibus
actibus præferantur, potioreſque pariter
habeantur.

Neque immeritò porrò diſponitur, ne
Prouincialibus, qui fuere, præferantur; ſi-
cuti cæteris Magiſtris in ſacra Theologia,
atque Doctoribus præhabentur. Nimirum
quòd Prouinciales præter Doctoratus, ac
Magiſterii gradum, Prouincialatus quoq.
dignitate (& ſi præterita) perfruuntur, co-
honeſtanturque. Ipſi verò Prouincialibus
æquantur, non præferuntur. Erit propterea
inter eos, cooptationis ordo ſeruandus. Quę
56 enim ſe ſe coæquantur, ac paria ſunt,
(in quo æquantur,) vnum non excedit al-
terum, indè enim pares habentur, æſtiman-
turque. Sunt quippè æqualia, quorum ea-
dem eſt menſura. ſecundùm *Ariſtotelem lib.
5. ethic. cap. 5.* Neque æqualitas eſt ſine com
muni menſura, decentem. Et Plato *lib. 9. in*
„ *Parmenidem. Quod æquale eſt,* (inquit) *earundẽ*
„ *menſurarum eſt, quale & illud, cui æquale illud*
„ *eſt, concordant in menſura æquali.* ſequiturque
*Petrus Gregor. Tholoſates. ſyntaxeon artis mira-
bilis. lib. 3. commentariorum cap 3. 5. Aequalita-
tem* argumento. *tex. in dicto cap. maiores. 3. §.
cùm igitur circuncisio de Baptiſmo, & eius effe-
ctu.* ita Alexander III. *cap. quanto 3. de iudic.*
Quia cauſa iuris patronatus connexa eſt ſpi
ritualibus, ideò ab Eccleſiiaſticis iudicibus
cognoſcendam demandat, cum ipſi ſoli de
ſpiritualibus iudicent. Rationem reddit

Gloſſ.

58 *Gloſſ.ibid.verbo connexa; Quia ex tali coheren-*
„ *tia ſumit ſuam naturam.* (inquiens)ſicuti, quæ
religioſis adhærent,religioſa ſunt, *l. quæ reli-*
gioſis 44. ff. de rei vendicat. Vlpianus *in l. eum*
59 *actum 18.ff.de negot.geſtis*,quo loco, Connexa
„ inſeparabilia appellat. *Planè* (dicens) *ſi quid*
„ *connexum fuerit,vt ſeparari ratio eius, non poſ-*
ſit. Vnum proinde habentur. Sequiturque
argumentum hoc *Petrus Gregor. Tholoſat.*
Syntaxeon artis mirabilis dicto cap.3.§. coniun-
ctum, & copulatum in fin. Quia coequantur
itaque Prouincialibus, Regentes ſtudiorum;
Patres, Diffinitoreſque Prouinciæ effecti,nul-
la inter illos in hoc diſtinctionis ratio habe-
bitur quia vna menſurantur menſura. Erit
propterea inter eos cooptationis ordo ſer-
uandus.

Verùm non hinc ſequitur; poſtquàm ad
diffinitoratus gradum Regentes aſſumpti
fuere, vnde æquales Prouincialibus haben-
tur, vt illos minime præcedant, ſed eorum
ſuppares ſint; eandem rationem eſſe debere
inter Prouinciales,qui in Prouincialatus mu-
nere ſubſequentur, vt pares his quoque ha-
beantur,vt eos præcedere non valeant. Præ-
cedent enim eos ordine cooptationis, vel
profeſſionis,& ſi pares haberi debeant in or-
dine dignitatis. Senſum hunc, & interpreta-
tionem manifeſtam faciunt verba conſtitu-
tionis dicto loco, ibi: *ac ſi ipſi prouinciales*
electi forent:& ibi: *qui prouinciales non fuerũt.*
60 Quæ ſanè verba præteritum indicant tem-
pus,non futurum, cum ad præteritum deter-
minata ſint. *Angelus conſ.51.ex facto propoſito*
num.2. & 3. ſequitur *Cardin. Tuſcus tom. vlt.*
littera T.concluſ. 2. num. 12. & dictum fuit *in*
Senogallien fideicommiſſi coram S.mem. Gregor.
XV.deciſ. 338. num. 4. & 5. vbi Beltraminus
addens;& deciſ.361.n. 1. Quemadmodum ve-
rò, qui Prouinciales fuere, ab his qui in Pro-
uincialatus dignitate deinde aſſumuntur, mi-
61 nime poſthabentur. Quòd id nulla iuris ratio
patiatur *ad tex.in l.nulla Iuris 24.ff.de legibus.*
vt qui poſteriores ſunt,anterioribus,ac ſenio-
ribus præferantur. Peræque, neque Re-
gentibus ad Paternitatem, ac Diffinitora-
tus gradum aſcitis præferentur, quòd hi
prouincialibus in omnibus coæquentur, qui
62 antè eos fuerunt,& ſint ipſis priores tempo-
re,& ſi æquales paternitate, vel dignitate, vt
potiores in iure ipſo præcedendi eſſe debeant.
ad regulam *qui prior 54.de regul.iur. in 6.can.*
placuit 4.§.Iſidorus 16.diſt. & can. epiſcopos 7.
17.diſt.l.potior 11.ff.qui potiores in pignor. ha-
beantur l.1.& 2.ff.de albo ſcribend.l.1.C.vt di-
gnitat. Ordo ſeruetur l.1.C.de conſulib. lib.12.
Vincent.de Franch. deciſ. 144. Regens de Ponte
deciſ.8. n. *Rota apud Card. Seraphin. deciſ.*
187.num.1. & apud Card.Caualer. deciſ.588.
nu.4. & 5. plenè in hac materia præcedendi
Fabbius anna conſ.40.n.14.& 23.lib.1.

Neque firmam fundet anchoram Aduerſa-
rius in aſſerta conſuetudine in Religione.

63 Cùm, quòd nequaquam hæc probetur
conſuetudo aſſerta. At probari debet; Quia
facti eſt.*l.1.vbi Gloſſ.verbo probatis in fin.C.quę*
ſit longa conſuetud.cap.1.de conſtitutionib. in 6.
Rota apud Card.Mantic.deciſ.8. num. 4. apud
64 *S.memor.Gregor.XV.deciſ.162.num. 1. & ſeq.*
Probari debet in caſu,de quo controuerſia
agitatur. Quia nimirum ſtricti Iuris conſue-
tudo æſtimatur. *Aymon.conſ.96.num.4.* Rota
apud eundem *Card.Manticam deciſ. 56. nu. 7.*
& 8.apud Gregor.XV.d.deciſ.162.n.2. & nu.6.
& deciſ.45.n.6.& dictum fuit *in Ciuitatis Ca-*
ſtelli bonorum 23. Ianuarij 1614. coram Dunoz-
zetto.& apud Card.Caualer.deciſ.172.nu.5. &
deciſ.205.n.8.& 9.

65 Deinde conſuetudo legitimè præſcripta
eſſe debet. *cap.fin.de conſuetud.* Atq. quod ra-
tionabilis ſit; quemadmodum lex, cui æqua-
tur conſuetudo ad *tex.in l omnes populi 9.* ibi:
legibus,ac moribus *ff. de iuſtit. & iure. ibique*
*ſcribent.*iuſta,honeſta poſſibilis, atque ſecun-
dam naturam eſſe debebit. *can. erit autem lex*
2.diſtinct.4.Rota apud Card.Caualer.deciſ.649.
num.4.

66 Irrationabilis autem æſtimatur conſuetu-
do,vt minus dignus,magis digno anteferatur.
non itaque ferenda. Dictum fuit *in Seguntina*
Porthugerij in his noſtris terminis præceden-
tiæ *apud S.mem.Gregor.XV. deciſ.310. num.5.*
& 6. ibique Beltramin. & deciſ. 124. num. 2.
& ibidem Beltramin.nu.4. & apud Card.Sera-
phin.num. 3.

Preterea conſuetudines omnes hæ in reli-
ligione, (quamuis illæ aliàs firmæ eſſent) Vr-
banis tamen conſtitutionib. aduerſę, abroga-
tę,atque radicitùs diuulſę fuere,conſtitutione
67 Sanctiſſimi D. N. Vrbani Octaui anno
1628. in initio conſtitutionum relata, cum
clauſulis:*non obſtantibus ſtatutis, conſuetudini-*
nibus,priuilegijs quoque, & indultis. Quę ſanè
diſpoſitio per clauſulas præfatas tollit om-
nia,quę obſtaculum facere poterant, omniaq.
diuellit,diſſipat, atque diradicat. *Marta* alios
referens *de clauſul.par.1 clauſ.79. nu.1. Barboſ.*
68 *eod.tract.clauſula 43.n.2.* Adiecta potiſſimum
ſubſequenti clauſula (*Quorum tenores,*) quæ
præcedentibus omnibus, vel conſuetudini-
bus,vel diſpoſitionibus, vel conſtitutionibus
aduerſatur,ac ſi ad verbum eſſent inſertę.iux-
ta *Conſil.Butr.2.*canonizatum in Rota *par. 2.*
diuerſor.deciſ.161.n.1.& par. 3.lib.3.diuerſor.
deciſ.371.n.2.Aymon,conſ.126.nu.7. Rota apud
Card.Manticam deciſ.76.nu.3.Maceraeen. Va-
riar.lib.1.reſolut.45. num.7. Rota in *Hiſpalen*
praeminentiarum coram Pamphilio par.1.tom.
2.in recent.deciſ.506.num.5.Ripa cap.1. nu. 55.
de reſcript. Rota apud Gregor. XV. deciſ. 240.
num.2.

69 Accedentibus quoque clauſulis derogato-
riis (*Sicque, & non aliter per quoſcumque iudices*
iudicari, & definiri, debere). (*ac irritum & inane*

ſi ſecus) Quæ hoc operantur, vt ſi ſecus factum fuerit, id totum corruat, inualidumque reddatur, ac, ſi factum nequaquam fuiſſet, ad *text. in cap. ſi eo tempore. 45. de elect. lib. 6. Rota apud Puteum d. deciſ. 49. nu. 5. lib. 1. impreſſ. Romana, apud Card. Caualer deciſ. 404. nu. 2. & deciſ. 438. num. 2. & 3.*

70 Denique, quòd neque ſufficiat conſuetudinem probare, ni pariter probetur, actus conſuetudinem inferentes, eo factos animo fuiſſe, vt conſuetudo induceretur; cùm potuerint fieri ex gratia, atque permiſſione aliqua; vt peroptimè ad rem noſtram *Gratian. forenſ. diſceptat. part. 2. cap. 298. num. 8. Rota apud Card. Manticam deciſ. 8. n. 4.*

Nullum itaque ius ſupereſt Magiſtro Bonauenturæ, vt Angelo ſe opponat, eique præferri tentet.

Atque ita ex his, quæ iudicio ſupponimus meliori, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Mundus ex muſico concentu concinnatus.*
2 *Muſicam Dijs curæ eſſe, veteri prouerbio dicebatur.*
Quod ex lege diuina comprobatur.
3 *Muſico concentu malus ſpiritus conquieſcit.*
4 *Saul à malo ſpiritu agitatus, muſico ſlexamine ad ſanitatem reuocatus per Dauid.*
5 *Muſices origo cœleſtis.*
Eſtque ars conſumatiſſima.
Et inter liberales annumerata, n. 39.
Atque inter mathematicas ſcientias.
Eiuſque cantu operantium mitigatur labor, num. 6.
Turpeque olim habebatur muſicam ignoraſſe, ac litteras, n. 7.
Quod Temiſtocli accidit.
Et Socrates ſenex, inſtitui lyra non erubuit.
Interponebaturque nedum ſacris, ſed etiam omnibus ſolemnibus, ſiue lætis, ſiue mœſtis, num. 8.
9 *Muſica Sancti: Patribus etiam in diuinis laudibus adhibita Ratio, n. 12.*
10 *Pſalmi etiam olim canebantur diuerſis muſicis inſtrumentis modulantibus, omneſque à Dauid facti, n. 12.*
11 *Dauid Cantores in Domo Domini inſtituit.*
12 *Cantu fidelium deuotio excitatur.*
14 *Auguſtinus Chriſtianus Cicero.*
Muſices virtutes, laudeſque referuntur ex Caſſiodoro.
15 *Muſices Magiſtri omnibus aliis Patribus ſimplicibus non graduatis præferuntur in ordine Conuentualium.*
16 *Verba vbi non conueniunt conſtitutionis, neque ipſa conueniet conſtitutio.*
17 *Qualitas à conſtitutione requiſita, ſi deficiat, deficit quoque diſpoſitio. illam igitur probare debebit, qui ſe fundat in ea, nu. 18.*
Quia præſuppoſitum conſtitutionis verificari debet, n. 19.
20 *Patres Conuentuum quibus qualitatibus præditos eſſe oportet in ordine Conuentualium.*
21 *Graduatorum nomine qui nam veniant explicatur, & n. 25. & 56. & 57.*
Graduatus à Gradibus dicitur, n. 22.
23 *Gradus conſanguinitatis, & affinitatis, vnde dicti?*
24 *Legislatorem inaniter loquutum æſtimari haud debet.*
26 *Gradus Magiſtratuum, tàm ſecularium, quàm Eccleſiaſticorum enumerantur.*
27 *Doctoratus gradus, etiam honor nuncupatur.*
Vnde Doctores graduati dicuntur, n. 29.
28 *Magiſter vnde dicatur?*
Et vnde Miniſter?
30 *Simplex quod nam dicitur?*
Et quod miſtum?
31 *Simpliciter dicitur, quod nullo addito dicitur.*
32 *Statutum in ſimplici loquens, in miſto locum non habet.*
33 *Genus quid laxum eſt, & potentiale, omneſque comprehendit ſpecies.*
34 *Dicens conſtitutionis verba exaudiri debere de aliqua generis ſpecie, id ipſe probare debebit.*
Nec quomodocunque, ſed ſtricte ad caſum controuerſiæ.
In materia præſertim ſtatutaria. n. 35.
Et vbi eſt fundamentum intentionis ſuæ.
36 *Statutum, & conſuetudo à pari procedunt.*
Et quẽadmodũ conſuetudo ſtrictim ad caſum probari debet, n. 37.
etiam ſi interpratatiua fuerit.
Peræque & ſtatutum, n. 38.
38 *Statutum nihil præter id, quod in eo legitur, diſponit.*
39 *Magiſtri muſices, Magiſtris in Sacra Theologia inferiores ſunt.*
40 *Theologi Doctores omnibus aliis præſuntur.*
41 *Theologia vnde dicatur?*

Eiuſ-

Digitized by Google

Eiuſque obiectum eſt Deus, n.42.
42 *Theologus circa legem Dei verſatur.*
Omnibuſque alijs præfertur.
43 *Argumentũ à nominis nũcupatione validũ.*
44 *Magiſtri in Sacra Theologia abſolutè Magiſtri dicuntur.*
Muſices vero non niſi cum addito.
45 *Lex præcedentiam inferioribus ad ſuperiores tribuens irrationabilis æſtimatur.*
Vnde nec ſeruanda.
46 *Diuerſitas nominum, diuerſitatem indicat effectuum.*
47 *Patrum nomine qui veniant? oſtenditur.*
48 *Sacerdotes Patres fidelium omniũ dicuntur.*
Etiam Regum, & Principum.
Et in eis officium honorari debet, n.49.
Diique nuncupantur.
50 *Magiſtri muſices Patribus prouinciæ non præferuntur.*
Neque conuentuum, n.54.
Per gradus enim virtutum ad hunc locum aſcendere.
51 *Regentes ſtudiorũ, omnibus aliis Magiſtris præferuntur, nõ tamẽ Patribus Prouinciæ.*
52 *Argumentum ab abſurdo vitando validũ.*
In materia potiſſimum ſtatutaria, n.52.
55 *Præcedentia in materia conſuetudo attenditur locorum.*
58 *Locum vltimum tenere laudabile, ex Domini ſententia.*
59 *Caſum appetit, qui non per gradus, ad ſuprema aſcendere tentat.*
60 *Locum appetere Superiorem non debitum, ambitionis eſt peccatum.*
61 *Lege quod non cauetur, in practica non habetur.*
Vnde nec dicendum.
62 *Factum vbi lex requirit, ſola habilitas ad factum, non ſufficit.*
63 *Actus, non potentia, attenditur.*
Actus verò differt à potentia.
64 *Dictio (ſaltim) quid importet?*
65 *Munda ſunt omnia mundis ex Paulo Gentium Doctore.*

ARGVMENTVM.

Muſica quid præſtet hominibus, quantæque eius ſint laudes, vt in diuinis etiam adhibeatur, non inutiliter deducitur. Præcedentia quæ Magiſtris muſices debetur aduerſus omnes Patres ſimplices non graduatos in Cõuentualium Religione (ad interpretationem Conſtitutionis Vrbanæ) quo pacto exaudiatur? Et qui nam in hac parte graduati habeatur, quique ſimplices Patres? Argumentosè, nec iucundè diſſeritur.

RESPONSIO LII.

1 MVndi animam ex continuo, quo
voluitur motu, numeris muſicã
concinentiam creantibus contextam
eſſe, Platonici voluere,
quod ſequentibus Tullius *1. Tuſculan. quæſt.*
» oſtendit dicens: *Quis hic, (inquam) quis eſt, qui*
» *complet aures meas, tantus, ac tam dulcis ſonus?*
» *Hic eſt (inquit) ille, qui interuallis diſiunctus*
» *imparibus, ſed tamen pro rata parte ratione di-*
» *ſtinctis, impulſu, & motu ipſorum orbium effici-*
» *tur.* proſequiturque *Macrobius lib. 2. in ſomnium Scipionis cap. 2.* & *Cælius Rhodiginus lectionum antiquarum lib. 9. c. 1. & 2.* pluribuſq; etiam Caſſiodorus *variarum lib. 2. epiſt. 40.* atque inter ea ſic infert: *Quid enim illa præſtantius, quæ cæli machinam ſonora dulcedine modulatur, & natura conuenientiam vbique diſperſam, virtutis ſuæ gratia comprahendit?* Hinc ſane eſt quod apud veteres prouerbij loco habebatur: *Muſicam Dijs curæ eſſe:* vt enim *Horat. 2. epiſt.* cecinit.
» *Carmine Dii ſuperi placantur, carmine manes.*
Et certè non modò paganorum ſcripta
teſtantur, ſed maximè libri ſacri continent,
quanta fuerit lege diuina muſicæ commen-
3 datio. Ipſe malus ſpiritus muſicæ concentu
conquieſcit. Teſtantur ſacra eloquia (*1. Reg.*
4 *16: 14.*) de Saule, à quo receſſerat ob inobe-
dientiæ facinus Spiritus Domini, & exagitabat eum ſpiritus nequam a Domino. Quæſitus fuit Dauid, qui ſciebat pſallere. *Igitur* (ſubnectit ſacer textus *num. 23.*) *quandocum-*
» *que Spiritus Domini malus arripiebat Saul, Da-*
» *uid tollebat citharam, & percutiebat manu ſua,*
» *& refocillabatur Saul, & leuiùs habebat. recede-*
» *bat enim ab eo ſpiritus.* vnde perbellè *Caſſiodo. d. epiſt. 40. En quod ſeculum miretur, & credat:* (dicit) *repulit Dauidica lyra diabolum, ſonus ſpiritibus imperauit, & canente cithara in libertatem rediijt, quem internus inimicus turpiter poſſidebat.* Præter quàm quòd equidem Muſices origo celeſtis eſt; ſemper habita fuit ars conſumatiſſima, vt quæ corporis habitudines, animique affectus, ac mores hominum componit. *Remigem* (Vt Fabius inquit) *can-*

tus

tus hortatur, & ſingulorum fatigatio quamlibet
ſe rudi modulatione ſolatur. refertque, *Rodigi-*
7 *nus d. cap.1. lib.9.* Ideoque tàm turpe olim
fuit muſicam neſcire, quàm litteras. Temi-
ſtochles cum aliquot annis ante in
epulis recuſaſſet lyram, eſt habitus indo-
ctior. Proinde Socrates iam ſenex inſtitui
8 lyra nõ erubeſcebat. Interponebatur enim
non modò ſacris; ſed & omnibus ſolemni-
bus, omnibuſque letis, vel triſtioribus re-
bus. Nam, vt in veneratione diuina pſalmi,
& hymni; ita in nuptijs hymenæi, in rebus
meſtis threni, ſiue lamentationes caneban-
9 tur. Vnde etiam à Sanctis Patribus in Eccle
ſia Dei pie inſtitutum, imò obſeruari præ-
ceptũ eſt, (*can. perlectis primo 25. diſt. §. ad pri-
micerium ſpectat can. cantãtes 1. 92. diſt.*) vt di-
næ laudes in celebrandis ſacris cantu, &
pſalmis, ſuauibuſque inſtrumentis perage-
rentur. Nempè iuxta Dauidis exortationẽ
pſalm. 80. 1.

*Exultate Deo adiutori noſtro: iubilate Deo Ia-
cob.*

*Sumite pſalmum, & date tympanum, pſalteriũ
iucundum cum cithara.*

*Buccinate in neomania tuba, in inſigni die ſo-
lemnitatis veſtræ.*

Et *Pſalm. 149. 3.*

*Laudent nomen eius in choro, in tympano; &
pſalterio pſallant ei.*

Pſalm. quoque 150. 3.

*Laudate eum in ſono tubæ: laudate eum in pſal-
terio, & cithara.*

*Laudate eum in tympano, & choro: laudate eũ
in cordis, & organo.*

*Laudate eum in cymbalis benè ſonantibus, lau-
date eum in cymbalis iubilationis.*

10 Diuerſis enim inſtrumentis, modulanti-
buſque pſalmi canebantur, vt teſtatur *Au-
guſtinus Steuchius* Chyſami Epiſcopus in ti-
11 tulum *pſalm. 5. littera E.* Et ipſemet Dauid
cùm mineſteria domus Domini ampliaret,
cantores inſtituit. 1. *Paralipomenon* 16. 5. alios
*Super organa pſalterii, & lyræ: Aſaph autem, vt
cymbalis perſonaret. Banaiam verò, & Iaziel Sa
cerdotes canere tuba iugiter coram Arca fœderis*
12 *Domini.* Cantu ſiquidem fidelium deuotio
excitatur; cùm huiuſmodi conſonantiæ au-
ditum demulceant; deuotionem prouo-
cent, & pſallentium Deo animos torpere
non ſinant, vt verbis nos docet Ioannes 22.
in *extrauaganti vnica, deuota Sanctorum Pa-
trum, de vita, & honeſt. clericor. inter commun.*
Proſequiturque pluribus vir ille doctiſſi-
mus, & eruditus *Bartholomæus Caſſaneus in
catalago Gloriæ mundi part. 10. conſiderat. 51.* &
dixerat antea, de pſalmis Dauid loquens
(quòd omnes ab eo confecti fuerint, quam-
uis quandoque in titulo non dicatur, ipſius
14 Dauid, ſed ipſi Dauid) Chriſtianus Cicero
Auguſtinus Sanctus, *lib. 17. de Ciuitat. Dei, cap.
14. tom. 5. operum.* Plura de muſica tradit *Petrus
Gregor. Tholoſates, Syntaxeon Artis mirabilis lib.
12. per tot.* Et Caſſiodorus eadem *epiſt. 40.* de
muſica loquens ſequentia narrat: *Triſtitiam
noxiam iucundat: tumidos furores attenuat: cruẽ-
tam ſæuitiem efficit blandam: excitat ignauiam,
ſoporantemque languorem: vigilantibus reddit
ſaluberrimam quietem: vitiatam turpi amore, ad
honeſtum ſtudium reuocat caſtitatem: ſanat mẽ-
tis tedium, bonis cogitationibus ſemper aduer-
ſum: pernicioſa odia conuertit ad auxiliatricem
gratiam: & quod beatum genus curationis eſt, per
dulciſſimas voluptates expellit animi paſſiones.
Incorpoream animã corporaliter mulcet, & ſolo
auditu, ad quod vult deducit; quam tenere non
praualet verbo tacito manibus clamat, ſine ore
loquitur, & per inſenſibilium obſequiũ praualet
ſenſuum exercere dominatum.* Sic ille. Hanc igi-
tur ob cauſam factum eſt, quòd ad hanc mu-
ſicen excitandam artem, inter nouas conſtitu-
tiones Vrbanas pro Religione Fratrum Mi-
norum Sancti Franciſci Conuentualium, *cap.
8. tit. 51. num. 59. fol. 327.* de Magiſtris muſi-
ces, ſequentibus conſtitutum eſt.

*Magiſtri muſices per litteras patentes à Ge-
nerali Miniſtro declarati, qui quinque, vel qua-
tuor ſaltim muſicalia opera in lucem ediderint,
Vicarios non Præſidentes, & Patres omnes ſim-
plices non graduatos præcedant.*

Accidit vero Fratrem Bonauenturam Ro
ſam Neapolitanum eiuſdem Ordinis profeſ-
ſum, Magiſtrum muſices declaratum fuiſſe.
Quam ob cauſam prætendit ipſe præceden-
tiam aduerſus Fratrem Innocentium Floren-
tia à Neapoli Sacerdotem profeſſum. Vter-
que proinde verba conſtitutionis præfatæ in
medium adducit. Ille quod pro ſe ſint cum
præcedentiam concedant aduerſus omnes
patres ſimplices non graduatos, etiam Vica-
rios non Præſidentes. Hic quod ipſe gradua-
tus ſit, vt præcedentia aduerſus eum minimè
illi ſit. In verbis itaque conſtitutionis inter-
prætætandis, cauſæ ſtatus deducitur. Et pla-
nè pro Fiorentia reſpondendo ſequentibus
conſtitutionis verba interpretationem ca-
pere ſubſtinemus.

Concedunt illa præcedentiam omnes ad-
uerſus ſimplices patres Magiſtris muſices,
*Qui quinque, vel ſaltim quatuor muſicalia opera
in lucem ediderint.* Roſa non niſi duo, vel vnũ
maximè, opus in lucem edidit. Non itaque
16 ei conſtitutionis verba conueniunt, vt neq;
diſpoſitio ſedere debeat, *cap. indemnitatibus
42. §. penul. de elect. in 6. l. 4. §. toties, ff. de damno
infecto l. ita tamen 5. ff. de adminiſtrat. & pericu-
lo tutor Nauar. de Indulgent. notab. 28. num. 22.
Afflict. dec. 335. n. 8. Medices dec. 35. n. 6. Gonza.
ad reg. 8. Gloſſ. 5. in princ. nu. 24. Surd. conſ. 417.
num. 1. vol. 3. Rota in recent. part. 2. tom. 1. deciſ.
502. ſub num. 3. & apud Card. Manticam deciſ.
163. num. 5. Barboſ. axiomat. 73. num. 16. & 163.
num. 8.*

Neque porrò præcedẽdi hæc facultas om-
nibus

nibus ſimplicibus patribus, qui graduati nõ
fuerint, Magiſtris muſices, ſimpliciter abſo-
lutèque conceditur; verùm cum qualitate
addita (*ſi quinque, vel quatuor ſaltem muſica-*
17 *lia opera in lucem ediderint.*) Hæc verò quali-
tas deſideratur adhuc in hoc Patre Roſa,
qui duo, vel magis vnum opus muſicale in
lucem edidit: Deficit proinde qualitas. De-
ficiet, & conſequenter diſpoſitio, quæ præ-
cedentiam ijs tribuit, qui quinque, vel ſal-
tim quatuor muſicalia opera in lucem edi-
derint, *l. 1. vbi Bart. ff. ne quid in flumine publi-*
co. Barboſ. aſſiomat. 196. num. 7. Antonius Ric-
ciullus Epiſcopus Bellicaſtreu tract. de iure per-
ſonar. extra gremium Eccleſ. lib. 1. cap. 13. num.
15. & tract. de Neophitis cap. 7. num. 31. Rota in
Sutrina Monaſterii, 1598. coram Orano deciſ.
126. num. 3. poſt primum vol. Conſ. Farinac. Ma
ceraten. variar. lib. 1. reſolut. 82. num. 1.
18 Probare itaque debebit qualitatem hanc
Frater Bonauentura à conſtitutione perqui
ſitam; ſe quinque, vel ſaltim quatuor muſi-
calia opera in lucem edidiſſe, vt aduerſus
Vicarios non Præſidentes, & Patres omnes
ſimplices, non graduatos præcedentia poti-
ri valeat. Quod ſi defecerit, ab ipſo quoque
præcedendi deficiet iure. *Bart. in l. 1. §. quod*
autem, ne quid in loc publico, & in l. Fulcinius,
§. cum hoc nu. 1. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſion.
eatur Ioann. Andreas Gemin. & alii in cap. 1. de
bonific. in 6. Maranta conſ. 42. num. 2. Dicens:
quod qui nititur conſtitutione aliqua, intẽ-
tionem non obtinet, nl in ſpecie probarit
conſtitutionis verificari verba. *Magon. deciſ.*
19 *Lucenſ. 25. num. 55.* Docens, præſuppoſitum
conſtitutionis verificari debere; *Gloß. in l.*
mancipia 5. verbo auocandum, C. de ſeruis fugi-
tiuis, vbi Caſtrenſ. aliique Alciat. lib. 9. reſponſ.
conſ. 164 nu. 3. Gonzal. ad regul. 8. gloſſ. 43. nu.
93. & 94. Paulus Merula conſ. 96. num. 8. part. 2.
Farinac. conſ. 76. num. 4. vol. 1. Rota apud Card.
Manticam deciſ. 258. num. 6. & apud Merlinũ
de legitima deciſ. 34. n. 4.

Verùm enim verò (fac etiam Fratrem
Bonauenturam quinque muſicalia opera
in lucem edidiſſe, quin ſex, quin octo) neque
ita tamen aduerſus Florentiam præceden-
tiam obtinebit. Illa nempe datur aduerſus
omnes patres ſimplices non graduatos. In
hoc igitur totus cauſæ vertetur cardo, pon-
duſque ſtabit quid per graduatos conſtitu-
tio exaudierit? Vt ſi graduatum, (non ſim-
plicem Patrem) Florentiam oſtenderimus,
herbam illi dare in manus in victoriæ ſi-
gnum Roſa teneatur. Afferamus itaque ex
alijs conſtitutionum locis interpretationi
huic lucem. Eædem quippè *cap. 6. tit. 2. §. 7.*
20 *fol. 204.* De Patribus conuentuũ verba fa-
cientes, & qui ad paternitatem aſſumendi
„ ſunt: *Ad has præterea non omnes aſſumendi ſunt*
„ (inquiunt) *ſed ij dumtaxat, qui egregijs animi*
„ *qualitatibus ornati fuerint, annumque trigeſi-*
„ *mum quintum expleuerint. Ad hoc vero (docto-*
„ *ratus titulo dumtaxat excepto) nullus gradus,*
„ *nullumque aliud quodcunque munus ſuffrage-*
tur. His conſtitutiones.
21 Aliud ergo pro gradu accepit, exauditq;
conſtitutio, quàm doctoratus titulum. Gra-
duatum proinde eum dicemus, qui per
gradus aliorum munium in Religione ſe
venerabilem alijs præbuit, vt ad altiora aſcẽ
dere meruerit.
22 Nec planè immerito; vt à gradibus gra-
duatus nuncupetur, quos per virtutum, at-
23 que munium exercitium aſcendit. Quem-
admodum gradus conſanguinitatis, & affi-
nitatis appellari Paulus Iureconſultus, in
l. iuris conſultus 10. §. gradus autem, ff. de gradi-
bus docuit. *Gradus autem* (inquit) *dicti ſunt à*
ſimilitudine ſcalarum, locorumque procliuium,
quos ita ingredimur, vt à proximo in proximum
tranſeamus. Et refert quoq Gloſſ. *in lib. decre-*
talium in arbore conſanguinitatis, & affinit. §.
Gradus quoque.

Alioquin impertinens omninò eſſet di-
ſtinctio, quam facit in verbis prænarratis
conſtitutio, inter titulum Doctoratus, &
gradus alios: ni differentiam aliquam no-
minum dictorum agnoſceret; voluiſſetque
idem pro Doctoratus titulo, atque gradus
nomine, exaudire, neque præterea ſenſum
redderent verba ipſa: inaniterque loqu-
24 tum fuiſſe Summum Romanum Ponti-
ficem conſtitutionum creditorem, iura
omnia peruertentes, maxima cum iniuria
aſſeuerauerimus. *ad tex. in cap. ſi Papa 10. de*
priuileg. in 6. Clement. exiui 1. §. ſi enim poſt
iſtud verbum. vbi Gloſſ. verbo cum autem. de
verbor. ſignificat. l. ſtipulatus. 4. in princ. ff. de
vſur. l. 3. in princip. ibi nec fruſtrà adijcitur.
ff. de iure iurand. Gonzal. ad reg. 8. §. 7. in proem.
n. 125. & 126. Surd. conſ. 127. n. 9. & num. 71.
vol. 1. Rota in Romana Caſaletti 28. Aprilis
1611. coram Damaſceno deciſ. 345. n. 3. tom. 1.
in poſthum. Farinac. & apud s. memor. Gregor.
XV. deciſ. 434. num. 6. apud Card. Caualer. deciſ.
494. num. 2.
25 Graduatus propterea in Religione dice-
tur (quamuis Theologiæ Magiſter, & Do-
ctor non ſit) qui per gradus, & munia in
religione à minimo ad ſummum, virtuti-
bus mediis aſcendit: vt ſunt Guardianatus,
Cuſtodis, Definitoris, Prouincialis, aliorũq.
26 munium officia, graduſque. Quemadmo-
dum ſuperiorum, & magiſtratuum vtriuſ-
que ordinis tàm ſæcularis, quàm eccleſia-
ſtici gradus enumerat *Cõradus Brunus tract.*
de ſeditioſis lib. 2. cap. 19. num. 2. & 3. tom. 11.
tract. p. 1. fol. 120. col. 2. à Summo Romano
Pontifice ad clericos vſq. eos enumerans.
& in ſeculari ab Imperatore, Regibus, &
Princeps ad laycos vſq. vt graduati proin-
de dici omnes poſſint, quamuis Doctores
minime ſint. Clerici etiam, ac layci, quòd
ſuo

Digitized by Google

" *Præſcs Prouinciæ probatis ijs, quæ in oppido fre-*
" *quenter in eodem controuerſiarum genere ſer-*
" *uata ſunt, cauſa cognita ſtatuet.* vbi etiam *gloſſ.*
verbo probatis. Oldrad. conſ. 237. *Aymon conſ.*
96. *n.* 4. *Rota apud s. memor. Gregor. XV. decis.*
45. *n* 6. *& ibid. Beltraminus n.* 8. *& decis.* 162.
per tot & apud Card. Canaler. decis. 172. *n.* 5. *&*
decis. 205. *num.* 8. *&* 9. Etiam ſi interpretati-
ua conſuetudo fuerit. *Aymon conſ.* 282. *ſub*
num. 6. *apud Gregor. XV. d. decis.* 162. *n.* 7. *&* 8.
38 Ita pariter & ſtatutum, quod preſſam in-
terprætationem admittit, vt nihil diſponat,
niſi quod apertè, expreſsèque in eo legitur,
continetur ue, ad *tex. in l. quicquid adſtringen-*
da 99. *ff. de verborum obligat.* ex verbis Celſi
" ibidem dicentis: *Quicquid adſtringendæ obli-*
" *gationis cauſa dictum eſt, id niſi palam verbis*
" *exprimatur, omiſſum, intelligendum eſt, ac ferè*
ſecundum promiſsionem interpretamur. vbi
gloſſ. verbo ſecundum promiſsionem, dicens, *hoc*
in eo caſu intelligendum eſt, quando dubitatur
quid actū ſit. & ibidem *Doctor. Put. decis.* 272.
lib. 1. *Caputaquen decis.* 213. *par.* 3. dictum fuit
in *Romana relocationis domus* 13. *Martii* 1595
coram Gipſio decis. 38. *n.* 1. *apud Picum ad ſtatu-*
tum vrbis. Siuè igitur graduatos, eos intelli-
gamus, qui per gradus in Religione offi-
ciorum munia laudabiliter obiere; ſiuè qui
per gradum, & honorem Doctoratus, &
Magiſterij in ſacra Theologia Doctoris
Laurea, & Magiſterij donati fuere: vtrobi-
que pro nobis res eſt, cùm ſit Florētia gra-
duatus primo capite per gradus in Reli-
gione, atque conſequenter non ſimplex
Pater.

At eſt aliud quid, quod arctius Roſam,
veluti ſpinis pungit, & prælo ſtringit. Vt
quid (quæſo te) veriſimile eſt, conſtitutio-
nis verba de graduatis Doctoratus laurea,
& Magiſterio in ſacra Theologia intelli-
gere voluiſſe, & non de graduatis per gra-
dus munium, officiorumque maiorum
in Religione; cùm ex ſe ipſis Magiſtri mu-
39 ſices, quæ inter liberales artes, & mathe-
maticas ſcientias computatur, ſequiturq.
Petrus Gregor. Tholoſates d. lib. 12. *ſytaxcon c.* 1.
poſt *Ariſt. lib.* 6. *methaphiſ. cap.* 1. *& lib.* 11. *cap.*
6. magiſtris artium, ac Sacræ Theologiæ in-
feriores ſint, vt nullam proinde exceptio-
nem per conſtitutionem fieri oportuiſſet;
49 quando hi propter ſcientię eminentiam
etiam doctoribus in Sacris Canonibus, &
in vtroque iure præferantur? Inde quippe
41 Theologia dicitur, quod ſit de Deo ſermo,
vel ratio, vel de diuinis, iuxta *S. Thom. part.* 1.
quæſt. 1. *art.* 8. *S. Antonin. part.* 4. *ſum. art.* 11. *§.* 7.
Caſſaneus de glor. mundi part. 10. *conſid.* 10. *Pe-*
trus Gregorius Tholoſates ſyntaxeon artis mira-
bilis lib. 6 *cap.* 6. *diximus reſponſione* 1. *num.* 36.
42 *hac eadem part.* 3. Quia itaque obiectum
Theologiæ eſt ipſe Deus, & Theologus cir-
ca legem Dei verſatur, & ea, quæ de ipſo
ſunt. Iurè quàm meritiſſimo factum eſt, vt
Theologi, in Sacra Theologia magiſterio
decorati, omnibus alijs præferantur, *Tira-*
quell. de nobilitat. tit. 31. *num.* 35. diximus *d. reſ-*
ponſ prima num. 99.

Nulli ergo in dubium verbatur, (etiam
ſi aliud conſtitutio minime exprexiſſet)
Magiſtros in Sacra Theologogia præferen-
dos Magiſtris muſices. Sicuti ex ipſa nuncu-
43 patione argumento non ſanè futili, venari
licet, ex his, quæ Marcellus docet *in l. Pu-*
blius 36. *§. Titia, ff. de cond. & demonſtr. Euerar-*
dus in loco ab ordine, num. 7. diximus *reſponſ.*
44 *noſtra* 12. *num.* 19. *&* 20. *part.* 1. Namque in
Sacra Theologia Magiſtri, abſolutè magiſtri
nuncupantur; vt per antonomaſiam, cum
Magiſtrum in Religione aliqua audieris,
Sacræ Theologiæ Magiſtrū intelligas: Mu-
ſices vero Magiſtrum non æquæ, ni cum
addito is Magiſter muſices nuncupetur,
quod ex ipſamet conſtitutione, *cap.* 8. *tit.* 51.
§. 19. poſt verba à nobis in initio allata aper-
tiſſimis verbis habetur: dicunt enim: *In Ta-*
bulis verò, & alibi non appellētur Magiſtri abſo-
lutè, ſed hoc dumtaxat titulo prænoteutur: Pater
Frater N. Magiſter muſices. Satis proinde ma-
nifeſto indicio aperire voluit conſtitutio,
ſe de graduatis gradibus religionis intelli-
gere voluiſſe, cùm Magiſtros muſices om-
nibus Patribus ſimplicibus non graduatis
præferri voluit, ex gradu Magiſterij muſi-
ces: cùm his præferri Magiſtros in Sacra
Theologia nulli in dubium cadere potuiſ-
45 ſet. Cæteroquin ſatis inrationabilis lex hu-
iuſmodi fuiſſet, ſi aduerſus Magiſtros in
Sacra Theologia Magiſtris muſices præce-
dentiam permittere voluiſſet, vnde neque
ſeruari debuiſſet. *Rota apud Card. Seraphin.*
decis. 1445. *num* 3. *& apud S. memor. Gregor.*
XV. decis. 310. *num.* 5. *&* 6. *& decis.* 124. *num.* 2.
& ibid. Beltramin. n. 4.
46 At ipſamet nuncupatio, cùm diuerſa ſit
in vnis, atque in alijs; quàm diuerſa quoque
in ipſarum conſtitutionum intentione di-
ponendi ratio fuerit, non ſane in tenebris,
ſed lucidius ſole demonſtrat. *ad text. in l. ſi*
idem codicilli 7. *C. de codicillis, & l. procuratoris*
5. *§. ſi plures, ff de tributar. act. Abb. conſ.* 47 *n.* 2.
part. 2. *Rota in Mediolanen ſimulationis contra-*
ctus 1599. *coram Corduba decis.* 128. *num.* 6. *poſt*
prim vol. Conſil. Farinac. & apud Coccinum
Decanum decis. 289. *num.* 1. *& apud Sanctæ me-*
mor. Gregor. XV. decis. 555. *num.* 8. *Ioann. Bapti-*
ſta Coſta conſ. 15. *num.* 4 *& conſ.* 44. *n.* 19.
47 Accedit his quoque alia, nec vulgaris
perpenſio, quòd nomen illud (*Patres omnes*
ſimplices non graduatos) in coſtitutione d. §. 19
adiectum, non vtique de Patribus Conuen-
tuum exaudiēdum erit, quos qualitatibus,
& egregijs animi moribus ornatos eſſe de-
bere conſtitutio ipſa *tit.* 2. *cap* 6 *§.* 7. diſponit.
Sed de ſimplicibus Sacerdotibus, qui ne-

que Magiſtri in Theologia ſint, neq. gra-
duati per gradus munium antecedentium
48 in religione. Equidem Sacerdotes omnes,
qui etiam Presbyteri,(quòd Presbyterij or-
dine inſigniti ſunt) nuncupantur, omnium
,, fidelium Patres agnoſcuntur: *Quis enim*
,, *dubitet, Sacerdotes Chriſti Regum, & Principũ,*
,, *omnium fidelium Patres, & Magiſtros cenſeri?*
verba ſunt Gregorij Septimi ad Hermanũ
Metenſem Epiſcopum relati *can. quis dubi-*
49 *tet. 9. diſt. 96.* Vnde in eis Sacerdotale of-
ficium debet honorari. Propter quod Do-
minus (*Exodi 22. & Ioan. 10.*) in lege præ-
,, cepit: *Dijs non detrahes*: Sacerdotes intelli-
,, gens, qui propter excellentiam ordinis, &
,, officij dignitatem, deorum nomine nuncu-
pantur, vt Innocentius Tertius loquitur
cap cum ex iniuncto 12. §. licet autem de hæretic.
Cardinalis Iacobatius plura referens ad rem
de concilijs lib. 1. art. 4. nu. 1. & ſeq tom. 13. par.
1. tract. fol. 208.

Niſi enim hanc admiſerimus nominis
50 huiuſce (*Patris*) interpretationem, ſequere-
tur Magiſtros hos Muſices etiam Prouin-
ciæ Patribus, ſi ipſi graduati alias non fuiſ-
ſent, præterri; quibus neque Regentes Pri-
51 mæ Claſſis Gymnaſiorum, quamuis ipſi
omnibus alijs Sacræ Theologiæ Magiſtris
præferantur (quod vtique, & Magiſtri ipſi
quoque in Thelogia ſint) præcedentia do-
nantur; vti diſpoſitum inuenitur *eod. tit. 51.*
cap 8 §. 11. Quod quam abſurdum ſit aſſe-
rere, nemo (ſi ſapiat ipſe) non vltrò conce-
52 det. At ſatis aptum ab abſurdo euitando,
argumentum educitur *d. Clement. 2. enim ſit*
,, *nimis de magiſtris cap. quemadmodum* 25. ibi:
,, quod eſt prorſus abſurdum *de Iure Iurand.*
,, *l. nam abſurdum 7. ff de bonis libertor. Gloſſ.* in
cap. dudum 14. verbo abſurdum de prabend in
6. Euerard. loco ab abſurdo num. 1. Maceraten.
variar reſolut. lib. 2. cap. 32. nu. 13. Nauar. conſ.
4. num. 1 verſ. 3. facit. & conſ. 8 num. 4 verſ. ſep-
53 *timo, quòd è contrario lib. 3. de voto.* plures re-
fert *Viuius deciſ. 255. num.* 24. In materia po-
tiſſimum Statutorum (vt iſthæc noſtra eſt)
Hieronymus de Fredericis reſolut. Criminal. 43.
num. 7. & 8. poſt ſecundum volum. conſil. Fari-
nac. Barboſ. in locis argumentandi loco 2. num.
1. & ſeq.

54 Præterquam quod, Conſuetudo in reli-
gione recepta eſt, ne Magiſtri Muſices, Pa-
tribus Conuentuum Paternitatem obtinẽ-
tibus, (quamuis Magiſtri in Sacra Theolo-
gia non vtiq; fuerint) (quòd ex hoc vno
quòd Paternitatem habent, graduati di-
cantur) vllo modo præferantur, niſi ante-
riores ipſiquoque in Paternitate fuerint.
55 Attenditur verò in his præcedendi facul-
tatibus, recepta locorum conſuetudo, cui
in hoc ſtatur. *l. fin. C. de præfecto Vrbis l. ob-*
ſeruare 4. § ingreſſum autem ff. de officio procon-
ſul. & legat. Gloſſ. in *cap. 2. verbo auſcultentur*
de officio Archidiacon. Nauar. conſ. 1. de maiorit.
& obed. lib. 1. Maceraten. variar. reſolut. lib. 1.
reſolut 81. num. 5. Vincent. de Franch. deciſ. 144.
Franciſcus de Ponte deciſ. 8. Sacri Neapolitani
Collateralis Conſ. & Ronit. deciſ. 65. Fabius An-
na conſ. 40. num. 1. vol. 1. Rota deciſ. 4. num. 1. 2.
& 3. de electione in nouiſ. & in Mediolanen. In-
riſdictionis 30 Ianuarij 1609. coram Pegna p. 2.
tom 1. in recent. deciſ. 238. num. 1. & apud 5. me-
moria Gregor. XV. deciſ. 124. n. 2. & apud Card.
Seraphin. deciſ. 492. & deciſ. 964.

Præferuntur itaque Patribus omnibus
ſimplicibus, non aliàs graduatis, Magiſtri
Muſices, ſed non Patribus Conuentuum,
neque Prouinciæ; quia ex hoc vno quod
Patres ſunt, graduati dicuntur. Per gradus
enim virtutum ad hunc locum, (quaſi ſca-
lis quibuſdam, & gradibus) peruenerunt,
vt in ſuperioribus oſtendimus. Cùm ergo
56 Conſtitutio præcedentiam tribuit Magi-
ſtris Muſices omnibus Patribus ſimplici-
bus, non graduatis: exaudienda vtiq; erit de
graduatis gradibus munium in Religione,
non vero de gradu Magiſtrarij in Sacra
Theologia. Eſt vero Pater Innocentius, &
ipſe (quamuis non Sacræ Theologiæ Ma-
giſterio decoratus) graduatus, quia Guar-
dianatus, Cuſtodis, Diffinitoris munere de-
functus laudabiliter fuit, & Pater eſt Con-
uentus. Non vtique præferendus ei Pater
Bonauentura ex eo vno, quòd Magiſter ſit
Muſices.

Lucem non ſanè minimam accipit hæc
ipſa perpenſio ex alio Conſtitutionum lo-
co, non (Ædepol) contemnendo; vt mirer
pro ſe illum Aduerſarios prò Bonauentu-
ra in medium attuliſſe, eius vi minime for-
57 taſſe expenſa. Ipſa quippe Conſtitutio *eod.*
tit. 51. cap. 8. num. 18. Qui nam graduati Pa-
tres dicantur in apertum deducens: Illos
,, graduatos dici explicat: *Qui per duodecim*
,, *annos Magiſtri Seminariorum fuerint, & in eo-*
,, *rum officio ſe ſe laudabiliter geſſerint. Iſti enim*
,, *Magiſtri, Seminarij Patres omnes & fratres an-*
,, *tecedunt. Exceptis tamen Magiſtris Sacra Theo-*
,, *logia.*

Nihil proinde è re noſtra dilucidius lo-
co iſto. Graduati ergo ij Patres dicuntur,
qui per gradus ad munia in Religione
exercenda, meritis ſic exigentibus, proue-
cti fuere. Qui igitur iſti ſunt; ſimplices Pa-
tres, nec graduati, dici minime poterunt.
Non vtique eis præferentur Magiſtri Mu-
ſices. Det proinde locum Innocentio Bo-
nauentura, qui graduatus eſt, non ſimplex
Pater.
58 Ne fortaſſe cum rubore poſt ſentẽtiam,
nouiſſimum ab hoc locum tenere incipiat;
iuxta Domini, & Magiſtri omnium conſi-
,, lium *Luca 14. 9. Cum inuitatus fueris ad nup-*
,, *tias,* (dicentis) *non diſcumbas in primo loco, ne*
,, *forte honoratior te ſit inuitatus ab illo: & ve-*
niens

„ *niens is, qui te, & illum vocauit, dicat tibi: Da*
„ *huic locum; & tunc incipias cum rubore nouiſſi-*
„ *mum locum tenere.* & Dixit quoq; Salomon
„ *prouerbiorum* 25. 6. quin Spiritus Sanctus
„ Salomonis ore: *Ne glorioſus appareas coram*
„ *Rege, & in loco magnorum ne ſteteris. Melius*
„ *enim, vt dicatur tibi: Aſcende huc; quàm vt hu-*
„ *milieris coram Principe.*

59 Nam caſum appetit, qui ad ſummi loci faſtigia poſtpoſitis gradibus per abrupta quærit aſcenſum, vt Gregorius Papa loquitur, *can. ſicut* 2. 48. *diſt.* & ſequitur *Gloſſ. fin. in can. pueros* 12. *prima q. prima, & Lucas de Penna in l.* 1. *C. de agentibus in rebus n.* 17. *lib.* 12.

60 Quippe locum appetere inordinatè honoris, velleque alteri præferri, cum id non merearis, neque tibi debeatur, ambitionis peccatum eſt. *S. Thom.* 2. 2. *q.* 131. *art.* 1. & 2. & *ibid. Caietan. & in ſum. verbo ambitio Syluestr. verbo ſuperbia num.* 7. *Nauar. Man. cap.* 23. *nu.* 11. & 15. *Card. Tolet lib.* 8. *Inſtruct. Sacerdot. cap.* 23. *Leſſius de Iuſtit. & iure lib.* 3. *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 21. *Anton. Fernandez in examine Theologiæ moralis par.* 4. *cap.* 4 §. 2. *num.* 18. *Paul Layman. Theolog. moral. tom.* 1. *lib.* 3. *ſect.* 3. *n.* 11.

Neque obaudiendi Aduerſarij, in quo pro Bonauentura pedem figunt, quod & ſi planè quinque, vel quatuor ille muſicalia opera in lucem, non adhuc dederit, habet tamen potētiam, & habilitatem, vt edere illa valeat, debeatur proinde illi præcedentia.

Præterquam quod enim Magiſtris Muſices, qui quinque, vel quatuor ſaltim muſicalia opera in lucem ediderint aduerſus omnes Patres ſimplices non graduatos præcedentiam tribuat Conſtitutio: non autem in hoc præcedentiam concedit, vt antequam illa opera ediderint ex ſola potentia præcedentiam cōſequantur. Vnde, quod lex & Conſtitutio ipſa non dicit, neq. Aduerſarij dicere debebūt.

61 Porrò quod id, quod lege non cauetur, in practica non habetur, vt *Bald.* loquitur *in capit. nihil eſt in fin. num.* 15. *de elect.* ſequitur *Maſtrillus deciſ.* 273. *nu.* 11. *par.* 3. Et quod dictum non reperitur, aſſerendum non vtique eſt, *can. conſuluiſti* 18. 2. *q.* 5. *Nauar. de orat. & horis canon. cap.* 5. *num.* 8.

62 Nihilominus tamen ipſa Conſtitutio in hoc, non ſanè potentiam conſiderauit, ſed nudum factum in medium produxit, vt renunciatus Magiſter Muſices præcedentiam conſequatur. Non itaque ipſa ſola habilitas, & po-
„ tentia ſufficiens erit, *cap.* 1. *ibi:* licet voluntatē
„ præſtandi habuerit, *de eo qui mittitur in poſ-*
„ *ſeſſion.* vbi etiā *Gloſſ. verbo volūtatē verſ. q. ſola voluntas non ſufficit. Bartholom. Socin. conſ.* 92. *viſo Inſtrumēto abſolutionis n.* 10. *lib.* 4. quē ſequitur *Card. Tuſcus tom.* 3. *littera F. concluſ.* 21. *Alexand. conſ.* 21. *viſo proceſſu nu.* 7. *lib.* 1. *Barboſ. axiomat.* 93. *num* 12. & 15.

63 Actus enim, non potentia attēditur, quæ ſi careat actu inanis remanet; & res geſta potior, quam Scriptura habetur, vt Imperator loquitur *l. multum intereſt* 6. *C. ſi quis alteri, vel ſibi.* Vt differat proinde actus à potentia, *cap. cum ſuper* 23. *in fin. de offic. delegat. Caſſador. deciſ.* 7. *num.* 1. *in fin de cauſa poſſeſſionis, & proprietat. Nauar. in cap. nouit. de Iudic. notabili* 3. *num.* 1. *in fin.*

64 Attenta potiſſimum dictione illa (*Saltim*) (*quatuor*) addita, quæ ſubſidiaria cum ſit, expoſcit, vt ad minimum quator muſicalia opera in lucem edita præceſſerint, vt præcedentiam conſequi valeat aduerſus omnes Patres ſimplices non graduatos, Magiſter Muſices denunciatus; vt ſi nequaquam illa præceſſerint, neque præcedentiam ipſe conſequatur. adnotat *Barboſa*, qui alios refert *de dictionibus dict.* 355. *num.* 1.

Neq; igitur ex Cōſtitutionis verbis, neq; ex facto præcedentia aduerſus Patrem Innocentium Bonauenturæ debebitur.

Atque ita ex his, Ariſtarchi cenſuræ datis, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Aduocatus.

Patri Innocentio Palma data fuit, denegataque aduerſus eum, ex vtroque capite præcedentia Patri Bonauenturæ. Adnotare hæc ipſa volui, neque perire, vt tibi vſui quandoq; eſſeot, Candidi animi Lector. Neque porrò extrà rem tuam erunt, ſi boni ea conſulueris.
65 Sut enim *omnia munda mundis*, vt Paulus nos docet Gentium Doctor. *ad Titum* 1. 15.

SVMMARIVM.

1 *Probationes vehiculum ſunt ad ſententiam proferendam.*

2 *Fides magiſtri nouitiorum ex libro Monaſterij extracta, profeſſionem probat.*

Quemadmodum fides Parochi ex libro matrimoniorum, probat matrimonium contractum, n. 3.

4 *Profeſſio ſpirituale matrimonium eſt, atque carnali æquiperatur.*

5 *Anni probationis interruptio extra monaſterium ſiue excuſſo habitu, ſiue illo retento, ſine tamen Superioris licentia profeſſionem inde ſequutam inualidam reddit.*

Et ſi per tres dies continuos fiat, etiam cum habitu.

Quia annus ex Sacro Trident. Concilio continuus eſſe debet, n. 6.

Atq; pro forma datus eſt. n. 7.

Multoque magis ſi ſine habitu, animo non reuertendi, n. 8.

9 *Animus, & verbis pateſcit, & factis.*

Multoque magis factis.
Atque per proteſtationes, ipſaſque repetitas, num. 37.
10 *Facta potentiora ſunt verbis.*
Ratio affertur, n. 11.
12 *Voluntas factis expreſſa potentior æſtimatur, quam, quæ verbis. Probatur ex Sacris litteris, n. 13. & 14.*
13 *Locus Apoſtoli ad Titum 1. 16. expenditur.*
14 *Locus Matth. 15. 7. & Marci 7. 6. & Iſaiæ 29. 13.*
15 *Operibus magis quam verbis animus propanditur.*
16 *Annus probationis continuatus eſſe debet, vt profeſſio ſit valida.*
Continuatus vero non dicitur, ſi habitus dimittatur, n. 17.
Præſertim ſi pluries, n. 35.
18 *Nouitius, vt ad profeſſionem admitti valeat, duo perquiruntur.*
Et vnum ſine altero non ſufficit, n. 20.
19 *Habitum geſtare debet anno continuo nouitius; & qui ſit eiuſdem Religionis, & n. 23. Et ſine interruptione, n. 24.*
21 *Continuatio eaſdem requirit qualitates, quas res, ad quam ſit continuatio.*
22 *Religiones per habitum diſtinguuntur, vna ab alia.*
25 *Mortem nemo eſt qui non expaueſcat. quia non reuertuntur, qui ſemel abierunt, n. 26.*
27 *Voluntati liberæ nihil eſt magis cõtrarium, quàm coactio.*
28 *Voluntas aliqua ineſt in metu, ſed non libera.*
29 *Voluntas libera perquiritur in materia voti.*
30 *Voluntarium quodnam? & vnde?*
31 *Velle non dicitur, qui nolle non poteſt.*
32 *Metus perdurare dicitur, perſeuerante eadem cauſa metus.*
Metus, & ſi non plene probatus, coniunctus tamen cum dimiſſione habitus, probat, palamque facit, voluntatem hominis liberam non fuiſſe.
33 *Voluntas etiam ex actu imperfecto, & inualido elicitur.*
34 *Interruptiones repetitæ habitus dimiſſionis per nouitium apertius eius indicant voluntatem.*
36 *Exteriora, animi indicant ſecreta.*
38 *Commiſſiones cognoſcendi de nullitate profeſſionis Superiori monaſterij, & Ordinario loci dirigi debent.*
39 *Proteſtationes animum, intentionemque aperiunt.*
Atque iura præſeruant, n. 40.
41 *Proteſtationes ex cauſa metus, perdurant perdurante cauſa.*
42 *Annus omnino completus exquiritur in probatione ad profeſſionem emittendam. Et ratio affertur, n. 44.*
Alioquin profeſſio nulla eſt, n. 43.
Et annus hic de momento currit ad momentum, num. 45.
46 *Tempora diſcontinuata anni probationis minime coniunguntur, nam annus pro forma datus fuit.*
47 *Profeſſio dicitur nulla ſi in receptione nouitij ſeruata minime fuit conſtitutio Sixti V. de informatione præcedente, & n. 59.*
Quæ fuit innouata per Clement. Papam Octauum, nu. 48.
Reijciturque ſententia Rodriquez, præſertim ex ſententia Rotæ, n. 50.
Quæ conſtitutio neque tacita, neque expreſſa profeſſione diuelli poterit.
29 *Nouercæ odium in priuignos exitiale.*
Vt neque morte extinguatur.
51 *Taciturnitas, vera præſumere facit, quæ dicuntur, ſi is, qui poteſt opponere, non opponit.*
52 *Qui tacet conſentire videtur.*
53 *Cauſa nullitatis profeſſionis coram Superiore Religioſi, & Ordinario loci deducere oportet dicentem de nullitate.*
Coniunctim autem coram vtroque hoc fieri debebit, n. 54.
Vt non ſufficiat ſi coram vno eorum deducatur.
55 *Sacrum Concilium Tridentinum cap. 19. ſeſſ. 25. de regularibus tria potiſſimum exquirit in dicere volente de nullitat profeſſionis.*
56 *Proteſtationes de nullitate profeſſionis ſat eſt, ſi fiant ante quinquennium, etiam extraiudicialiter.*
Saltim ad reſtitutionem in integrum obtinendam, n. 57.
Alioquin ſatis arctaretur libertas conuerſorum, n. 58.
Neque reſtitutio concederetur, n. 60.
59 *Probationis tempus anni, eſt indultum in fauorem, & conuerſorum, & monaſterij.*
61 *Reclamationem intra quinquennium ſat eſt fieri coram Superiore, vel coram Ordinario, ad impediendam præſumptionem ratificationis profeſſionis.*

Multoque magis coram Papa, ſacta, nu.62.
Vel coram Principe, vel Epiſcopo, eiuſque Vicario, num.65.
Alioquin ſuccurſum non eſſet libertate priuatis.
63 *Papa ordinarius eſt ordinariorum.*
Totumque mundum pro diœceſi habet.
Et poteſt cognoſcere de omnibus cauſis in quacunque diœceſi ipſe reperiatur, eaſque delegare, n.64.
Eſtque Supremus Princeps, vice Deus in terris, num.66.
68 *Malitia hominis commodo ei cedere haud debet.*
69 *Stultus melioris conditionis haud eſſe debet, quam ſapiens.*
70 *Conditio eorum, qui deliquerunt, non debet eſſe melior.*
71 *Homo breui viuit tempore, multiſque repletur miſerijs, eique certa eſt mors, n.72.*
Quin quotidie moritur, & quod viuit à vita demitur, 73.
74 *Sepulcrum impiorum infernus.*
Vt neque charorũ lacbrymis inde retrabaris, num.75.

ARGVMENTVM.

De nullitate profeſſionis, tàm ex cauſa metus, quàm quod annus probationis diſcõtinuatus fuit, atque interruptus; & an integer eſſe debeat? multaque ad ornatum text. Sacri Triden. Concilij ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus. Et num reclamaſſe ſat fuerit, etiam extraiudicialiter intra quinquennium, ut cauſas poſt illum corã Superiore ſuo, & Ordinario poſt quinquennium deducere ualeat? ad ornatum text. eiuſdem Sacri Concilij, ead. ſeſſ. 15. cap. 19.

RESPONSIO LIII.

IVſtificatur, optimèque probatur exactis nullitas profeſſionis anno 1615. per Fratem Benedictum Ordinis Prędicatorum emiſſæ. Nulla igitur declaranda erit ipſa profeſsio, vt inſtatur fieri.

1 Probationes quippè vehiculum ſunt ad ſententiam proferendam, vt *Bald.* loquitur *in cap. quia propter, nu.23. in fin. de elect.* ſequuta fuit Rota in *Segobien Praſtimonij* 1589. *coram Card. Mantica deciſ.68. nu.9.*

Euidentiſsimà verò demonſtratione nullitas profeſsionis deducitur. Nam, & ſi quidem ex fide à libro Monaſterii extracta appareat Fratrẽ Benedictum receptum fuiſſe ad habitum in Conuentu S. Dominici die 23. Martij 1614. atque profeſsionem emiſiſſe in eodem Conuentu die 24. Settembris
2 1615. vt ex fide Magiſtri nouitiorum ex libro profeſſorum extracta, quæ ſane probat;
3 quemadmodum fides à Parocho è libro extracta matrimoniorum, matrimonium contractum fuiſſe probat; alioquin inane, atque ſuperfluè Sacroſancta Tridentina Synodus matrimoniorum librum per Parochum fieri præcepiſſet, *ſeſſ.24. cap.1. §. ſed habeat Parochus de reformat. matrimon.* niſi illius fidei à libro extractæ ſtaretur. quod deducit non inutili perpenſione, *Monaldus cõſ. 116. num.1. vol.2. & conſ.154. num.11. eod. vol. Rota part.2. diuerſ. deciſ.340. num.2. Viuius deciſ.489. num.9 lib.3. Sanchez de matrimon. lib.3. diſpu.15. num.22. Caluaccan. deciſ.12. num.23. part.2. & deciſ.10. num.481. part.3. Barboſ. de offic. Epiſcopi part.2. allegat.32. num.175. & 176. Guttierez de matrimon. cap.44. nu.77. Rota part.2. tom.1. in recent. deciſ.341. nu.2. & apud Card. Canaler. deciſ.444. num.1. idem Barboſ. in collect. ad dictum decretum Sacri Con-*
4 *cil. num.196.* Ita plane, & profeſsionem, quæ ſpirituale matrimonium eſt, atque carnali æquatur, ad *text. in cap. inter corporalia 2. de translat. Epiſ. gloſſ. & Doctor in cap. Abbas, 2. in verbo coactus circa fin. de ijs, quæ vi, metuſque cauſa fiunt. Rebuff. conſ.69. num.10. in fin. Rota in Tullen nullitatis profeſſionis 7. Nouembris 1616. coram Buratto deciſ.779. ſub num.10. par. 2. in poſthumis Gerius Spinius conſ.1. num.11.* diximus *reſponſ. noſtra 38. n.34. & 35. p.2.*

Nihilominus tamen ex teſtibus noitem formiter examinatis conſtat prædictum Fratrem Benedictum, poſt ſenex menſes ab ingreſſu in nouitiatum, ſe iterum recepiſſe in domum Franciſci Patrui, ibique habitum Religionis abijeciſſe, vt in ſeculo maneret, neque ad Religionẽ reuerteretur amplius. Neque hoc ſemel egiſſe. verum pluries ante emiſſam per eum profeſsionem.

5 Quam ob cauſam: præterquàm quòd ipſamet interruptio anni extrà monaſteriũ; (quamuis retento regulari habitu,) ſi non

ex

ex Iuſta cauſa,neque ſuperioris ex licentia
fiat,(etiam ſi per tres dies continuos acci-
dat,)ipſum diſcontinuat annum,qui ex Sa-
6 cri Tridentini decreto Concilii *ſeſſ.* 25.*cap.*
15.*de regular.*) continuus eſſe debet in pro-
batione,retento habitu : ſequentibus enim
Sacrum Concilium loquitur: *Nec qui mino-*
re tempore,quàm per annum poſt ſuſceptum ha-
bitum in probatione ſteterit,ad profeſſionem ad-
mittatur . Vt inde ſequuta profeſſio nulla
omnino euadat:eiuſdem Sacri Concilii di-
ſpoſitione,ſequentibus diſponentis:*Profeſſio*
autem antea facta ſit nulla , nullamque inducat
obligationem ad alicuius regulæ , vel religionis,
vel ordinis obſeruationem,aut ad alios quoſcunq.
effectus . Et antea diſpoſuerat Innocentius
Quartus in *cap.*1.*de regularibus in* 6. ibi:*Ni-*
ſi eo completo(anno ſcilicet)*profeſſionem faciat*
in ſequenti.& ibi.*In monaſterio permanſerit.*&
Alexander Quartus, *in cap.* 2. *eodem tit.* &
*lib.*ibi:*ne ante annum probationis elapſum.Na-*
*uar.conſ.*32.*N.fuit electus num.*3.*circa fin lib.*
3.*de regular.& conſ.*17.*nu.*2.*eod.tit.Sanchez in*
*opere morali tom.*2.*lib.*5.*cap.*4.*num.* 31. & 32.
*Gratianus foreuſ.diſceptat.tom.*1 *cap.*166.*num.*
14 15.& 16.& *deciſ.*35.*in addit. num.* 2. *Illu-*
ſtriſſimus Epiſcopus Campanil.in diuerſor. rub.
11.*cap.*3.*nu.*2. & 3. Dictumque fuit in *Gra-*
naten.profeſſionis 9. *Februarii* 1609.*coram Lug-*
*dunen deciſ.*475.*num.*2.*tom.*1.*par.*1.*in recentio-*
rib. quæ ſanè deciſio ita ad amuſſim huic
facto noſtro ſedet,vt pœne nomina deſide-
rari dumtaxat videantur.*Barboſ.* quoque
in cap.ad apoſtolicam 16.*num.*5. & 6.*de regula-*
rib. & *de offic.* & *poteſtat. epiſ. par.* 3. *allegat.*
101.*num.*24.*Pater Bartholom. à Sancto Fauſto*
*in Theſauro religioſ.lib.*5.*q.*163. & 164. Atq;
à Sacra Congregatione Eminentiſſimorũ
S. R. E. Cardinalium Sacri Concilij Inter-
pretum declaratum fuiſſe refertur in eadẽ
dem *Granaten.profeſſionis num.*2.& à *Gratia-*
7 *no d.cap.*166.*num.*16. ea ratione , quod anni
integritas pro forma à Sacro Sancta Tridẽ-
tina Synodo exquiritur ; vt citrà actus nul-
litatem prætermitti minime poſſit.*Barboſ.*
in collectan. ad dictum decretum S. Concil. cap.
15 *num.*18.& *num.* 30. & *ſeq. Cardinalis Bel-*
larmin.in eund.locum in obſeruation. doctrina
*lib.verbo per annum,& in additionib.nu.*2.

8 Id nihilominus moltò magis operabitur
habitus ipſius dimiſſio , non redeundi ani-
mo amplius in Monaſterium,ſed in ſeculo
manendi facta ; accedente præcipuè perſe-
uerantia in conſanguineorum domo habi-
tu excuſſo,atq.per Vrbem in laycali habitu
diſcurſu . Ex quibus luce clariſſima animi
deducitur manifeſtatio ; noluiſſe ſe mona-
chum amplius agere . Et quidem , ſi verbis
9 pateſcit occluſus in penetralibus animus ;
10 factis apertiùs reſultat , propanditurq. Po-
11 tentiora quippe verbis ſunt facta . Quan-
doquidem ſæpè, qui loquitur, aliud quidẽ
verbis oſtendit,alliud verò animo, cordeq.
machinatur;qui verò operatur, quid etiam
animo ipſo retineat, operibus comprobat.
ad *tex.in cap.dilecti filij* 52.*vbi Gloſſ.verbo fa-*
cto.de appellat.tex.in cap.cum inter 13.§.*fin.in*
fin. de ſent. & *re iudic.* ex verbis Innocentij
III. ibid.dicentis:veritate geſtorum ſermo-
nibus præualente.& *l.*1.*ac tot.tit. C. plus va-*
*lere quod agitur.Aucharan.conſ.*302.*nu.*3. *Cro-*
tus in l.non ſolum §.*morte num.*100.*in fin.ff de*
oper.noui nunciation. ſequuta fuit Rota apud
S. memor. *Gregor. XV. deciſ.* 247. *num.*13.&
*apud Card.Canaler.deciſ.*100.*nu.* 7. & *in Pam-*
pilonen de Ianzi 14. *Decembris* 1598. *coram*
Litta apud Tiberium Saluſtium in praxi A.C.
12 *lib.*3.*fol.mihi* 342. Potentior itaque volun-
tas æſtimatur quæ factis propãditur, quàm
quæ verbis.*argumento can.cum omnis* 20.1.*q.*
*q.*1. *l. ſi tamen* 48. §.*ei qui ſeruum ff.de ædilit.*
edicto. ex verbis Põponij:*Multo.n amplius*(di
centis) *eſt id facere , quàm pronunciare.Gra-*
*tianus diſceptat.foreuſ.part.*1.*cap.*181. *num.*10.
& *par.* 3. *cap.* 594. *num.* 19. & 20.*Rota apud*
Card.Canaler.d.deciſ. 100. *nu.*7. & *apud Card.*
*Manticam deciſ.*146.*num.*4.iuxta illud etiam
13 Apoſtoli ad *Titum* 1. 16.*Confitentur ſe noſſe*
Deum,(dicentis)*factis autem negant* . Quia
tam impiè viuunt,ac ſi Deus nõ eſſet. (*Dio-*
niſ.Carthuſ.ibidem commẽtum agit.) Operi-
bus ergo loquuntur,Deum non eſſe, dùm
eum non ſicut Deum honorant , nec eius
iuſtitiam penſant. Vnde Ioannes(*epiſt.*1.2.)
Qui ſe dicit(inquit)noſſe Deum,& manda-
ta eius non cuſtodit , mendax eſt . ita Dio-
nyſ.& facit ad rem illud *Iſaia* 29.13. dicen-
te Domino : *Eo quòd appropinquat populus*
iſte ore ſuo,& labijs ſuis glorificat me ; cor autẽ
eius longe eſt à me , quem locum vſurpauit
Dominus , ac Magiſter noſter Ieſus Chri-
14 ſtus Saluator *Matth.* 15. 7. & 8. Scribas , &
Phariſeos corripiens: *Hyppocratæ* (dicens)
benè prophetauit de vobis Iſaias dicens:Populus
hic labiis me honorat,cor autem eorum longe eſt
à me.& *Marci* 7. 6. Longe eſt à mè,non lo-
cali diſtantia , cum ego vbique ſim, & om-
nia penetrem;ſed diſſimilitudine;quia pec-
cata eorum diuidunt inter me,& vos:Idem
15 *Dionyſ.Carthuſ.ibid.*inquit.Ex operibus igi-
tur magis,quam ex verbis internis in pene-
tralibus exiſtens animus , manifeſtatur.*can.*
canete 20.22.*q.*5.*l.Paulus reſpondit.*5.*ff.rem ra*
*tam haberi Card.Mantica d.deciſ.*146.*nu.*4.

16 Per ſacri verò Tridentini Concilij de-
cretum continuatus perquiritur annus;
(*Nec qui minori tempore , quam per annum*
poſt ſuſceptum habitum in probatione ſtete-
rit ;) illud loquitur . At continuatus an-
17 nus non dicitur,ſi qui in probatione ſtare
debebat,habitum excuſſerit,animo præſer-
tim ad religionem non reuertẽdi . Quia ni-
18 mirum ex Sacro Tridentino , duo copula-
tim requiruntur , vt ad profeſſionem emit-

ten-

tendam nouitius admitti validè valeat: &
quòd per annum in probatione ſteterit; &
quòd id poſt ſuſceptum habitum fiat; habi-
19 tum ipſum ſemper deferendo; neq; quem-
cunque, ſed illius religionis, quam profite-
ri intendit. argumento tex. in clem. 1. de elect.
Vinius deciſ. 345. num 7. lib. 2. Sanchez d. cap. 4.
num. 29. à Sancto Fauſto d. lib. 5. q. 177. Barboſa
d. cap ad apoſtolicam num. 7. de regular & de
poteſtat. epiſ. d. allegat. 101. num. 29. 30. 31. &
32. & in Collectan ad dictum cap. 15. Sacri Trid.
20 Concil. num. 30. & 32. Vnum igitur ſine al-
tero haud ſufficit, vt menti ſatisfiat Sacri
21 Concilij: Quia profectò Continuatio eaſdē
expoſcit qualitates, quas res ipſa, ad quam
fit continuatio, perquirit. Tiraquell. tract le
mort. ſaiſit, le vif. part. 5 num. 7. ſequitur San-
chez d. cap. 4. num. 32. in fin & num. 33.
22 At religiones per habitus geſtationem
diſtinguuntur, vna ab alia. ad tex. d. cap. 1. §.
fin. de regular. in 6. & clement eos qui 2. eod. tit.
Nauar. conſ. 76. volens Pontifex num. 2. lib. 3. de
regularib.
23 In religione ergo, ad quam ingreſſus eſt
profitendam, per habitus geſtationem an-
nus continuus eſſe debebit per eum, qui in
illa profiteri intendit, vt validè profiteatur,
vt, antedicti Tridentini Concilij decretum,
diſpoſuerat quoq. Clemens V. in Concilio
Viennenſi, d. Clem. eos qui 2. de regularibus:
» Eos qui (dicens) deinceps in diſcretionis conſti-
» tuti ætate nouitiorum habitum in aliqua religio-
» ne per annum portauerint, hoc ipſo religionem
illam decernimus eſſe profeſſos per annum (in-
tegrum) explicat Gloſſ. ibid. per diſpoſita per
Innocentium Quartum d cap. 1. §. qui verò
» de regular. in 6. dicentē: Qui verò poſt quar-
» tum decimum annum habitum religionis aſſum-
» pſerit. ſi per annum illum geſtauerit, ex tunc re-
» ligionem aſſumptam præſumitur veraciter eſſe
profeſſus. Quo loco Gloſſella marginalis: ſe-
quentibus loquitur: ſi per annum: Continuū
» ſcilicet. per notata in rubr. ff. de diuerſis, & tem-
» poralib. præſcript. item præpoſitio (per) notat cō-
tinuationem l. Vrbana §. pernoctare ff. de verbo-
24 rum ſignific. ita Gloſſella. Continua itaque,
non ſanè interrupta, debet eſſe habitus ge-
ſtatio per annum in probatione per illum,
qui profiteri validè in religione intendit,
alioquin quicquid agit, inuriliter agit. Ita
nempè Sacrum Concilium d. cap. 15. ſequi-
» tur; dicens: Profeſſio autem antea facta, ſit nulla,
» nullamque inducat obligationem ad alicuius Re-
» gulæ, vel religionis, vel ordinis obſeruationem,
» aut ad alios quoſcunque effectus. & ſequitur
Nauar. conſ. 9. in Curia eſt officium, num. 2. &
d. conſ. 32. num. 3. de regul. pluresque alios re-
fert Barboſ ad d. cap. 15. num. 30. & 32. Ioan.
Baptiſta Lezana in ſum. quæſt. regular. part. 1.
cap. 2. nu. 9. 10. & 11.
Neq. moueare obiectu, quòd Frater hic
Benedictus, etiam poſt primam habitus di-
miſſionem, ad Monaſterium nihilominus,
reaſſumpto habitu, reuerſus fuerit, vt con-
tinuatio proinde temporum dari debeat
ad profeſſionem poſtea emiſſam conuali-
dādam. Fuit quippè regreſſus ipſe à princi-
pio inuoluntario per vim, & metū à fratri-
bus eidem, vt reuerteretur, incuſſum. Neq.
vtcunq; ſed per comminatam mortem;
25 quòd eum necarent, ni reuerteretur. Quis
autē tā forti animo eſt, atque conſtanti, qui
mortem non expaueſcat, æquamque ſer-
uet in re tam ardua mentem? vt enim ceci-
nit. Venuſinus ille.
» *Cum ſemel occideris, & de te ſplendida Mi-*
» *nos fecerit arbitria,*
» *Non (Torquate,) genus, non te facundia, non*
» *te reſtituet pietas.*
» *Infernis neq. enim tenebris Diana pudicum*
» *liberat Hyppolitum.*
» *Nec lethæa valet Theſeus abrumpere charo*
» *vincula Pirithoo.*
26 Non enim reuertuntur iterum, qui ſe-
mel abierunt, & quos
Dura rapit inclementia mortis.
Virgilius vt cecinit. Mortem igitur com
minatam vt effugeret, ruerſus fuit Frater
Benedictus, non ergo voluntariè, vt Mona-
chum ageret, ſed vt mortem effugeret.
27 Voluntati verò liberæ nihil eſt magis cō-
trarium, quam coactio. Alexander Tertius
in cap. cum locum 14. deſponſalib. Vlpianus in
» l. 1. ff. de eo, quod metus cauſa. Vis enim (dicens)
» fiebat mentio, propter neceſſitatem impoſitam,
» contrariam voluntati. vbi Gloſſ. verbo voluntati:
» (ſcilicet ſpontanea) interpretatur: rationemq;
que dicti addit:
28 » *Nam quadam voluntas ineſt in metu.*
Sed non libera, quæ hoc in actu perqui-
29 ritur, cùm materia ſit voti, in quo libera, ac
deliberata exquiritur voluntas, ad text. in
cap. litteraturam 3. de voto, vbi Gloſſ verbo pro-
ponens. can. qui bona 4. 17. q. 1. vbi Gloſſ. verbo
diliberāt. (liberè (ſcilicet) pponēdo.) exponit.
& §. 1. ibid. cap. 1. de regularibus. vbi Gloſſ ver-
bo ſpontanea, rationem reddēs. quia ſi coactus
non valeret. dicens. Voluntarium enim dici-
30 tur, quod ſpontaneum, & liberum eſt; &
quod procedit à principio intrinſeco co-
gnoſcente ſingula, in quibus eſt actio; &
poteſt homo facere, & non facere ſecundum
Ariſtot. 2. ethicorum 1. S. Thom. 1. 2. quæſt. 6. art.
1. 2. 3. 4 & 8. Viguerius Inſtitut. Theologicarum
de voluntate humana cap. 3. §. 4. & verſ. 1. Card.
Tolet. in Inſtitut ſacerdot. lib. 5. cap. 71. num. 1.
in tertia part. Nauar. de orat. & horis canon. mi-
ſcellaneo 31. num 45. & conſ. 1. num. 25. lib. 1. de
conſtitut. Ioan. Baptiſta Corrad. reſponſ. caſ. con-
ſcient. part. 1. quæſt. 147. Syluestr. verbo volun-
tarium.
31 Neq; porrò velle dicitur, qui nolle nō po-
teſt, l. eius eſt nolle 3. & l. ſeq ff. de regul. iur. Sur-
dus conſ. 23. ſub num. 11. lib. 1, Ripa in cap. cum
M. Fer-

*M.Ferrarien num.*180.*& ibidem* Det.*ſub num.*
34.*de conſtitutionibus Rota in Cæſar Anguſtana*
penſionis 13.*Nouembris* 1591. *coram Cardinal.*
*Pamphilio apud Marcheſan. part.*1. *fol.*569.*ſub*
*num.*5.*verſ.non obſtat.* Et ſatfuerit regreſſum
proceſſiſſe ab ipſa metus cauſa, illamque
perduraſſe illo eodem tempore. *Bald.in l.*1.
*num.*8. *C. de condit.ob cauſam. Rota in Nicen*
prçtenſi matrimonij 13. *Martii* 1587 *apud Card.*
Manticam deciſ. 24. *num* 9. quæ eſt etiam in
impreſſis per *Farinac.poſt primum volu. conſ.*
*deciſ.*58. *num.*7. *& in d. Granaten. profeſſionis*
*part.*1.*in recent.deciſ.*175.*& in Toletana matri-*
monij,1589.*coram Card. Seraphino deciſ.*1166.
& 1177.*& in d. Toletana profeſſionis coram*
*Vbaldo part.*2.*tom.*2.*in recent.deciſ* 705.*num.*4.
*in fin. Neuizanus conſ.*46. *num.*4. *& num.* 10.
Rota in Leodien Caſtrorum 4 *Iulij* 1629. *coram*
*Motmanno deciſ.*315.*num* 9. *part.*5. *diuerſorum*
nouiſſimarum.

Tamen,& ſi autem, quæ de metu incuſ-
ſo aſſeruntur,non ita euidenter probantur,
vt opus eſſet; coniuncta tamen cum dimiſ-
ſione habitus,atque illa repetita, ac conſe-
quenter interruptione anni, non minimi
operantur ad voluntatem oſtendendendam
dicti Fratris,quæ etiam ex actu alias imper-
33 fecto,& inualido elicitur,ad *text.in l fin ff de*
rebus eorum,qui ſub tutela, & l filij 16. *& l. fin.*
*C familiæ herciſcund. Abb in c.*1.*in* 3.*notab.in fi.*
de ſucceſſionib ab inteſtato, Rota apud S.memor.
*Gregor.XV.deciſ.*247.*nu.*9.*&* 10. *& deciſ.*476.
*num.*3 *& apud Cardin.Caualer.deciſ.*326.*nu.*3.
*& deciſ.*452 *num* 3. *& apud Creſcent. deciſ.* 18.
*num.*7.*de* reſcript.) Non vtique liberam illā
fuiſſe: quod perpenſum quoque fuit *in d.*
*Granaten profeſſionis deciſ.*175.*num.*5.*tom.*1.*in*
recent. Et fuerat plenè etiam antea dictum
in Valentina nullitatis ſuſceptionis odinum 22.
Martij 1574.*coram Caſare de Graſſis deciſ.* 20.
aliàs 2.*de his,quæ vi,metuſque cauſa fiunt.* Et di
ctum quoque fuit in *Hiſpalen matrimonii* 15.
Decembris 1608.*coram S.memor. Gregor.XV.*
*deciſ.*392.

34 Præter quàm quòd interruptiones ipſæ
anni continui repetitæ fuere;& dimiſſo,ex-
cuſſoque habitu regulari;& cum illo ad do-
mum ſanguine coniunctorum ſine vlla ſu-
periorum licentia, animo ſemper repetito
non perſeuerandi in religione, ſed ad ſecu-
35 lum reuertendi; vt nullo pacto dici valeat
annum in probatione continuum fuiſſe,
argumento *text* per Caium Iureconſultum
in l naturalem,5.*§ in iis autem animalibus ff.de*
acquirendo rerum dominio,& *in §. pauonum in-*
ſtitut.de rerum diuiſ. Quo probatur reuerten-
di animum,vel non redeundi, excipi ex ip-
ſo reuerſionis actu;vt ſi redierint animalia,
reuertendi animum habuiſſe dignoſcātur,
ſin minus redierint,non æquè.Rediuit pro
inde repetitis vicibus hic frater ad ſeculū;
& excuſſo habitu regulari; & cum illo ſine

Superiorum licentia. Indicio igitur ſatis a-
perto demonaſtrauit,noluiſſe ſe in Religio-
ne permanere; ſed in ſeculo perſiſtere, ad
quod reuertebatur. Ratione ſatis euidenti,
quam *Gloß.d.§ verbo deſierint*,refert,dicens.
36 *Exteriora indicant animi ſecreta interiora.* Re-
fertque carmen.
" *Intima per mores cognoſcimus exteriores.*
Gloſſ.in l.is, qui 12.*§. Diuus in Gloß.fin. in fin.*
*ff de tutor.& curat.datis ab his. Rota part.*2. *di-*
uerſ deciſ 107.*nu.*32.
37 Neque in euidenti indicio hoc palam
pluries fecit per repetitas ſæpius proteſta-
tiones, tàm ante emiſſam profeſsionem,
quàm poſt illam: etiā per recurſum ad Sā-
ctiſsimum Dominum N.anno 1619.intra
quinquennium.dicendo de nullitate emiſ-
ſæ profeſsionis;à quo etiam Breue obtinuit
ſub annullo Piſcatoris directum Ordinario
33 Neapolitanen,& Superiori Religionis,iux-
ta diſpoſita per Sacrum Tridentinum Cō-
cilium *d.ſeſſ.*25.*de regularib.cap.*19.quin pro-
teſtationes ipſas repetijt manu publici No-
tarij aduerſus impedimenta ſibi præſtita ad
proſequendam dictam profeſsionis nullita-
tem,& anno 1620.& anno 1627.
39 Quæ ſanè proteſtationes, præter quàm
quòd animum, intentionemque aperiunt
proteſtantis dicti Fratris Benedicti, conſen-
ſum nunquam liberum præſtitiſſe emiſsio-
ni dictæ profeſsionis.*ad text in d cap.cum M.*
Ferrarienſis 9.*§ verum vbi Gloſſ.verbo ſine præ-*
iudicio.de conſtitut.l.non ſolum 8. *§. morte. ff.de*
operis noui nunciat cap.perlatum primo cum ibi
notat.de iis quæ vi,metuque cauſa fiunt.can.Lo-
tharius 4.*§.præterea,vbi glo.verbo innotuit.* 31.
*quæſt.*2. optimè *Nauarr. ad rem hanc conſ* 34.
*N.ante decimum ſextum annum num.*5 *lib.*3.*de*
*regularibus Triuiſan.deciſ.*63. *num.*8.*lib primo*
Rota in For[illegible]*uien cenſus* 13.*Nouembris* 1589.
coram Orano deciſ 43.*num.*2.*poſt ſecundum vol.*
*Conſil.Farinac. meus Maranta conſ.*65. *num.*4.
& 16.*&* 17. *Vinius deciſ.*251. *num.*6. *& ſeq.*
*lib.*2.
40 Semper nihilominus intacta illi iura ſua
reſeruauerunt,vt dicere de nullitate profeſ
ſionis poſſet, *l.ſi debitor.*4. *§.*1. *ff quibus modis*
pignus,vel hypoteca ſoluatur Rota in Salamanti-
na Vicariæ 15. *Martii* 1596. *coram Blanchetto*
*apud Garſiam de benefic.p.*1.*cap.*2. *num.*94.*&*
apud Cardin. Caualer. deciſ 329. *num.*3. *&* 4
Maranta d conſ 65.*num.*11.*Rota apud Coccinū*
*Decanum deciſ.*286.*num.*7. *apud Card. Manti-*
*cam deciſ.*270.*nu.*15.*& apud Achillem de Graſ-*
*ſis deciſ.*423.*alias* 11.*de penſionibus n.*3.
41 Ad rem noſtram dicentē: proteſtationē
ex cauſa metus factam, perdurare ſemper
eadem metus cauſa perdurante,ad *tex.in d.*
*l.*1.*ff.de eo,quod metus cauſa Rota in eadem Leo-*
*dien Caſtrorum coram Motmanno d. deciſ.*315.
*num.*9 *&* 12.

Addebatque nō minorem his omnibus
lapi-

lapidem, & alia nullitas, quòd profeſsio-
nem emiſerat Frater Benedictus non ex-
pleto integro probationis anno poſt re-
greſſum ad religionem. Cùm enim ipſe
habitum ſuſcepiſſet 23. Martii anni 1614.
profeſsionem verò emiſiſſet 24. Settem-
bris ſequentis anni 1615. atque Vincentius
Pater Fratris Benedicti 29. Settembris anni
1614. diem clauſiſſet extremum, ceſſaſſet-
que propterea timor ab eodem eidem fra-
tri incuſſus, vt monachus fieret; ipſeque
Frater Benedictus menſe integro in domo
Franciſci patrui, animo etiam ad religionē
non reuertendi, permanſiſſet; timore ta-
men fratrum, vt dictum fuit, 24. Settem-
bris ſequentis anni 1615. profeſsionē emi-
42 ſit, per quinque dies antè expletum inte-
grum probationis annum, qui omninò
completus exquiritur ad validè profeſſio-
nem emittendam ex eodem Sacri Triden-
tini Concilij decreto: ex verbis ſuprà alla-
,, tis *d. cap. 15. Nec qui minore tempore, quàm*
,, *per annum, poſt ſuſceptum habitum in probatio-*
,, *ne ſteterit, ad profeſsionem admittatur. Profeſ-*
43 *ſio autem antea facta ſit nulla, nullamque indu*
,, *cat obligationem ad alicuius regulæ, vel Reli-*
,, *gionis, vel Ordinis obſeruationem, vel ad alios*
,, *quoſcunque effectus.* Sic ſacrum Concilium,
in quo corrigit, quòd diſpoſitum fuerat
per Innocentium III. *d. cap. ad apoſtolicam*
16. de regularib. extra. ex ipſamet ratione,
quam ille affert: *vt ille* (conuerſus ſcilicèt,
,, dicēs) *aſperitates iſtius, & iſtud,* (monaſteriū
,, ſcilicèt) *mores illius valeat experiri. & in fin.*
,, *Cùm in ſubſidium fragilitatis humanæ, ſpatium*
,, *probationis ſit regulariter inſtitutum.* Integer
,, itaque haud dicitur annus, ad cuius inte-
gritatem dierum aliquis numerus deficit.
45 De momento quippe ad momentū cō-
putandus erit, vt integer dicatur; vt hora
videlicèt diei, quo habitum ſuſcepit, cor-
reſpondeat horæ quoque diei, quo profeſ-
ſionē emittit ante intergro euoluto anno.
Sanchez de matrim. lib. 1. diſput. 16. num. 2. & in
opere morali tom. 2. lib. 5. d. cap. 4. num. 9. Pater
Laurent. Portell. ad dubia regularia verbo No-
uitij annus n. 49. Frater Hieronim. Rodriq. re-
ſolut. 101. n. 38. Campanil. d. rubr. 12. cap. 13. n. 4
Gratianus Forenſ. diſceptat. p. 3. cap. 413. in 2.
dub. à n. 16. cum ſeq. ac num. 32. Barboſ. d. alle-
gat. 101. n. 22. & ſeq. ac num. 32. & in collect. ad
d. cap. 15. Concilii num. 24. alios plures refe-
rens. *Cardinalis Bellarmin. ibid. in obſeruatio-*
nibus doctrinalib. verbo per annum. Scipio de
Rubeis in aphoriſmis Epiſcoporum verbo pro-
feſsion. 1. Lezana d. cap. 2. num. 10. & 11. Me-
rolla tom. 2. diſput. 4. cap. 6. dub. 35. in 3. corolla-
rio num. 655. & 666. Verùm ſi rem penitius
perſpexerimus ſecundum dicta teſtium
examinatorum, etiam per menſem antè
completum annum poſt primam habitus
dimiſsionem, illiuſque (metu) reaſſum-
ptionem, profeſsionem emiſiſſe inueneri-
mus, vt multò magis annum diminutum
probationis à Sacro Tridentino Concilio
exquiſitum diſpexerimus; quamuis ab in-
greſſu ad habitum, annum elapſum com-
46 putauerimus. Neq. enim diſcontinuata
ſemel tempora anni integri per habitus di-
miſsionem iure amplius coniunxerimus;
cùm pro forma ad profeſsionis validitatē
annum integrum in probatione Sacrum
exquirat Concilium, vt poſt *Nauar. Azor.*
Gallettum Sanchez d. cad. 4. n. 32. alioſque ſu-
prà relatos ſequitur. *Barboſa d. allegat. 101.*
n. 24. & ſeq. & in collect. ad d. c. 15. n. 14. & 18.
47 His pariter ſuccedebat non inferior, &
alia nullitatis ratio; quod ſeruata haud mi-
nimè fuerat Sixti Papæ V. conſtitutio, de
certa, ac diligenti Informatione capienda
ſuper qualitate nouitij ad religionem pro-
perantis, de parentibus, patria, vita, & mori-
bus; ne facinoribus addicti ad religionis
habitum ſuſcipiātur; decernendo ſi aliter
fiat, nullam, & inualidam, tàm habitus ſu-
ſceptionem, quàm indè ſequutam profeſ-
ſionem. Ita enim ille conſtitutione ſua da-
ta Romæ ſextò Kalendas Decembris anno
1578. quæ incipit: Cùm de omnibus Ec-
cleſiaſticis ordinibus. eamque refert. *Qua-*
ranta in ſumma Bullar. verbo monaſteria, &
conuentus. fol. mihi 307. §. ne igitur contingat.
,, *Quod ſi eorum quiſpiam* (inquiens) *habitum*
,, *poſt publicationem præſentis conſtitutionis in fu-*
,, *turum receperit, vel profeſsionem poſt hac emi-*
,, *ſerit; decernimus habitus ſuſceptionem, & profeſ-*
,, *ſionem, ex nunc, prout ex tunc irritam, nullam &*
,, *inualidam, nulliuſque roboris, vel momenti fore;*
,, *& nullam exinde, aut huiuſmodi voto penitus an-*
,, *nullato, obligationis vinculum oriri poſſe.* Sic il-
48 le Summus Pontifex. quæ ſane conſtitu-
tio fuit etiam innouata per Sanctiſsimum
Clementem Papam VIII. anno 1602. San-
ctitatis ſuæ anno 11. apud eundem *Qua-*
rant. eod. verbo. fol 320. & in inſtitutionibus
ſuper receptione, & aducatione nouitiorū.
§. Primum quod attinet. fol. 321. apud eundem.
Quicquid dixerit *Rodriquez d. reſol. 11. nu. 7.*
quem refert *Barboſa ad cap. 19. Sacri Concil.*
d. ſeſs. 25. n. 22. in fin. vt inferius num. ſequēti
dicemus. Tunc verò temporis, quando ha-
bitum religionis induit Frater hic Benedi-
ctus, facinori aſtrictus erat, atque apud ſe-
culare curiam inquiſitione notatus, quòd
nouercam grauibus pugione vulneribus
affeciſſet; vndè hinc maximè, vt quietam
cum vxore, in priuignum odio capitali ex-
candeſcente, vitam ageret Vincentius, in
filium ira incenſus, minis, terroribusque
religionem ingredi adegerat, quod depo-
49 nunt examinati teſtes. Exitiale eſt enim
nouercale odium in priuignos, vt neque
ipſa morte extinguatur. Audi Callimachi
Græci elegans epigramma.

Exigno lapidi puer addit ſerta nouerca,
Mutaſſe vt vitam, ſic ratus ingenium.
At puerũ extinguit tumulo hæc illapſa. Nouercę
Priuigni exanimem, vel tumulum effugite.

Et dixit Euripides in Alceſtide.

Hoſtis nouerca eſt ante natis liberis,
Nihiloque mitiar nocente vipera.

Quo fit, vt *Ouid. metamorphoſ. 1. fab. 2.* canat, terribiles eas nuncupando.

Lurida terribiles miſcent aconita nouercæ.

Et meminit *text. in l. 4. ff. de inoffic. teſtament.* quo loco Maximus Iureconſultus *ad legem falcidiam*, damnat parẽtes, qui nouercalibus delinimentis, inſtigationibuſue corrupti aduerſus filios teſtamento iniuriam inducunt. Ita illæ ſemper nocere ſtudent. Vnde iurè malas illas appellauit nouercas Virgil. 3. Georgic.

Hyppomanes: quod ſepè mala legere nouerca.

50 Duplex hinc propterea exoritur nullitatis vitium, & vis, atque metus; atque quod Sixti Papæ Quinti conſtitutio ſeruata minime fuerit. Quod ſane ad amuſsim ad hanc rem noſtram perperpenſum fuit in dicta *Granaten profeſſionis coram Lugdonen d. deciſ. 175. num. 3. & 5.* Vt nomina ipſa dumtaxat deeſſe videantur. *Frater Ludonicus à Beia reſponſ. caſuum conſcientiæ part. 4. caſu 18. & caſu 7. circa fin. ead. part. verſ. tertius quia. Barborſ. de offic. Epiſc. part. 3. allegat. 104. num. 2. & in collectan. ad dictum cap. 19. Concil. num. 22. Lezana d. part. 1. cap. 24. num. 12. & ſeq. Pater Ioannes Valerus de different. inter vtrumque forum verbo Regularis differen. 1.* Adeo quidem vt neque tacita profeſsione monachi, neque etiam expreſſa, tradita forma in d. Sixti V. conſtitutione diuelli poſsit vllo tempore, vt aduertit *Riccius in praxi part. 1. reſolut. 550. num. 6. in fin.* quem ſequitur *Barboſa d. allega. 101. num. 41. & 44.* Quoniam illa, & habitus ſuſceptionem, atque ſequutam profeſsionẽ nullam, inualidamque eſſe vult. & declarat. *Pater Valen. d. verbo regularis different. prima in fin.*

Vireſque non modicas reſumebant perpenſiones hæ, quòd nihil omnino per religionem, eiuſque procuratores ſuper his om-
51 nibus obiiciebatur ex aduerſo; vt non leuis hinc præſumptio inſurgeret, vera omnino eſſe, quæ per hunc Fratrem, ad nullitatem profeſsionis dicentem, proponebantur, atq; per teſtes (ipſoſque iuratos) probabantur. Quam porrò perpenſionem non minimi fecerunt Patres in ſæpè dicta *Granaten profeſſionis, num. 2.* quod ea, quæ per Didacum in illa deducebantur, per Prælatos ordinis non negabantur. Vt ſilentium, & taciturnitas Religionis in hac re, veritatem præſumere faciant eorum, quæ à præfato Fratre Benedicto proponuntur, vt perpenſum etiã fuit per Rotam *apud Card. Caualer. deciſ. 552.*
52 *num. 3.* ad regulam *qui tacet conſentire videtur 43. de regul. iur. in 6.*

Verùm nõ minimam difficultatem mouebant huic fratri non nulli ex iudicibus delegatis: an verè intrà quinquennium ad nullitatem proclamarit dictus Frater Benedictus, vt vi Breuis, abſque in integrum reſtitutione, ad nullitatum declarationem procede valuiſſent. Quòd poſt breue prædictum ad vlteriora minimè proceſſerat; requiri vero ex decreto Sacri Concilij *d. cap. quicunque 19. ſeſſ. 25. de regularibus*, cauſas nul-
53 litatis, coram Superiore ſuo, & Ordinario deduci: ſequentibus nempe Sacrum Concilium: *Quicunque regularis* (dicens) *prætendat, ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem; aut etiam dicat, antè ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum: non audiatur, niſi intra quinquennium tantùm à die profeſſionis; & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario.* Ita Sacrum Concilium. Cauſas vero intrà quinquennium non deduxerat coram Superiore ſuo, & Ordinario dictus Frater. Nõ itaque audiendus amplius fuerat.

54 Neque porrò ſat menti Sacri Concilij factum fuerit, ſi coram vno eorum tãtummodo cauſas deduxerit, qui de nullitate dicit; ſed coram vtroque eorum coniunctim illas deducere oportebit: ibi: *coram Superiore ſuo & Ordinario. Frater Ludouicus à Beia d. part. 4. reſponſ. 18. in 2. dubio. Riccius in praxi part. 2. reſolut. 20.* Vbi præſertim *num. 4.* ita Sacram declaraſſe Congregationem Concilij Interpretum refert, & *in collectan. deciſionum part. 7. collectan. 2637. Nouarius in concluſionibus iur. canonici concluſ. 116. num. 1. Barboſ. allegat. 104. num. 12. & in collectan. ad dictũ cap. 19. Concilii nu. 23. & 25. de Rubeis in aphoriſ. d. verbo profeſſio num. 4.* Riccium referens, *d. reſolut. 20.*

55 Si rectè tamen perpenderimus, quæ Sacrum Concilium *d. cap. 19.* diſponit, tria illa eſſe perſpexerimus. Primum vt intra quinquennium tantum à die emiſſæ profeſsionis proclamet. Secundum vt, quas prætendit cauſas, coram Superiore ſuo, & Ordinario deduxerit. Tertium tandem ne ſponte ante habitum dimiſerit. *Nauar.* optimè *comment. 4. de regularibus num. 77. Ioannes Azor. inſtitut. moralium part. 1. lib. 12. cap. 4. quæſt. vlt. Thomas Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. diſput. 37. num. 1. Frater Laurent. Partel. verbo profeſſionis nullæ proclamatio à num. 45. cum ſeq. Frater Hieronym. Rodriquez d. reſolut. 101. num. 68. Frater Eman. Rodriq. in ſum. quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 17. art. 17. Gratian. Farenſ. part. 3. cap. 413. num. 1. & ſeq. Campanil. d. rub. 12. cap. 11. num. 18. Riccius part. 4. deciſ. 48. num. 4. & 5.* quem ſequitur eius diſcipulus *Nouar. d. concluſ. 116. num. 1. in fin.*

56 Sat igitur erit regulari, vt profeſſionis eui
tetur approbatio per lapſum quinqnennij,
(ſaltim in foro exteriori,) ſi intra quinquen
nium ipſum proteſtationes de nullitate
profeſſionis regularis, ſemel, vel pluries, iu-
dicialiter, ſiue extra indicialiter emiſerit,
quod adnotat *Rodriq d. quæſt. 17 art. 15. verſ.*
nec obſtat quod per duos, dictumque fuit in
Toletana profeſſionis 25. Maii 1615. coram Vbal
do part. 2 tom. 2. in recentioribus decij 705. nu. 3.
& 5. ſequiturque, neque ineptè *Gratian. Fo-*
renſ. d. part. 3. cap. 440. num. 25. Lezana d part. 1.
cap. 2 num. 7. Pater Ioannes Valerus d. verbo re-
gularis different. 2. num 3. verſ. circa. quod. Vbi
ex ſententia Sacræ Congregationis, ita de-
claratum fuiſſe per Sanctæ memoriæ Gre-
gorium XIII. refert: ſat eſſe intra quinquen
nium proclamaſſe, vt illo iam perfecto, at-
que expleto audiri quoque poſſit. Et in vna
Colimbricen 27. Aprilis 1630. à *S*acra Cōgre-
57 gatione Concilij conceſſam fuiſſe reſtitu-
tionem in integrnm moniali, etiam poſt
quinquēnium quod illa intra quinquēniū
coram conſanguineis, aliiſq; reclamauiſſet;
ſe patrono cauſæ refert *Barboſa in Collect. ad*
dictum cap. 19. Concil. num. 11.
58 Cæteroquin ſatis arctaretur hæc ipſa fa-
cultas de nullitate dicendi profeſsionis, quā
Sacrum Concilium, ne dum Religionum
indemnitati conſulere volens, fecit; verum
etiam, & malè profeſſorum libertati; vt alijs
relatis adnotauit *Gratian d. cap. 440. num. 13.*
& ſeq. pariterque perpendit *d. Pater Valerus*
d. different. 2. num. 3. in fin. iuxta verba Inno-
centij Tertii *d. cap. ad Apoſtolicam 16. in prin-*
59 *cip. de regular.* dicentis: *Quod licet tempus pro-*
bationis à Sanctis Patribus ſit indultum, non ſo-
lum in fauorem conuerſi, ſed etiam monaſterii,
60 *&c.* Si quippè non aliquid releuans prote-
ſtationes huiuſmodi, etiam extra iudiciales,
ante quinquennium ſactæ, operarentur; nō
vtique in integrnm reſtitutionem daret Sa-
cra Congregatio, elapſo quinquēnio, quod
palſim fit; vt aduertit *Leſſius de iuſtitia, & iu-*
re lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 64. & 65. ſequitur-
que *Gratianus d. cap 440. part. 3. num. 11.*
61 Et planè, ſi reclamatio ſola coram Ordi-
nario facta; vel Superiore ſuo, per reclamā-
tem ad nullitatem, ſat eſſet intra quinquen-
nium factam fuiſſe, ad impediendā præſump
tionem ratificationis profeſſionis, (in foro
externo ſaltim,) vt dictum fuit in dicta *Tole-*
tana profeſſionis coram Vbaldo, & etiam antea
in *Neapolitana profeſſionis 26. Aprilis 1599. co-*
ram Gyptio, quæ ibidem refertur, *num. 3. & 5.*
deducitque *d. Valer dict. different. 2. per tot.*
62 Cur (quæſo te) non maiori ratione corā
Papa, facta, non multo magis operabitur? Cū
63 Papa Ordinarius ſit Ordinariorum, & in iu-
riſdictione cùm quocunque alio Ordinario
concurrat: totumque mundum pro diœceſi
agnoſcat? *Rota apud Puteum deciſ. 48. num. 9.*
& 11. lib. 3. impreſſione Romana nouiſſima, &
apud S. memo. Gregor XV. deciſ. 221. num. 9. vbi
Beltraminus addens num. 13. Pariſ. de reſignat.
lib. 8. quæſt. 7. num. 4. & ſequ. Abb in cap. dilecti
filii 17. num 9. verſ. & breuiter tradit hic Ho-
ſtienſ. de foro compet. dicens: *Papam eſſe Ordina-*
64 *rium cunctorum: vnde ſi Papa in aliqua diœ-*
ceſi, vel loco eſſet, poſſet cognoſcere de omnibus
65 *cauſis, ita & eas delegare.* Cùm verò de recla
matione ad nullitatem profeſſionis agitur,
ſufficit, ſi vel coram Principe, vel proprio
Epiſcopo, vel Vicario Epiſcopi illa fiat; vt
ex Concilio Moguntino habetur, *cap. 2. de*
regularibus extrà, cui quidem canonis diſpo-
ſitioni Sacrum Concilium Tridentinum
minime derogauit, quod aduertit *Sanchez in*
opere morali tom. 1. lib. 4. cap. 18. num. 33. &
Barboſ. ad dictum cap. 2. num. 5. in fin. de regula-
ribus.
Papa vero ſupremus eſt Princeps, Ieſu Chriſti
Vicarius, atque Vice Deus in terris, *Extra-*
uag. vnam Sanctam 1. de maioritat. & obed. inter
communes diximus *reſponſ. noſtra 25. num. 89.*
part. 1. & reſponſ. 20. num 74. ead. part. 1.
67 Alioquin, cùm ſæpe accidat, cauſas me-
tus, atque vis, poſt quinquenninm, quoque
perdurare in reclamare volentibus; niſi li-
ceret illis, vel intra quinquennium procla-
mare, etiam per actus extraiudiciales, rema-
nerent illi ſua libertate in perpetuum pri-
uati, neque remedio aliquo eſſet illis ſuccur
ſum; quod dici minime debet, cū per quin-
quenniū ipſū Sacrū Cōciliū, & indemnitati
cōſulere voluerit conuerſorū, atq; etiā Reli
gionum, iuxta *text. in d. cap. ad Apoſtolicam*
16. de regularibus, multoque magis ipſorum
conuerſorum. perpenditque *Regens Ioannes*
Franciſcus de Ponte conſ. 11. num. 18. & 29. lib.
2. Valerus de differentia 2. n. 3.
68 Referrent porrò hoc pacto, qui vim, me-
tumque intulere, (libertatem hominum
reprimentes,) ex ſua malitia commodum.
ad text. in cap. 2. in fin. de reſcript. in 6. cap. auari-
tia caecitas, 5. §. cum itaque de elect. eod lib. Et
Caius loquitur Iureconſultus in *l. in fundo*
39. §. 1. ff. de rei vendicat. dicens. *Neque malitiis*
indulgendum eſt. Quod ſane Sacrorum Cano
num, atque Conciliorum æquitas haud pa-
titur. Ex ratione, non ſanè contemnenda,
quàm Bonifacius Octauus refert, *cap. cum*
qui 19. de prabend. in 6. Non enim decet, (in-
69 quiens) *vt ſtultus melioris, quàm peritus con-*
ditionis exiſtat. vel quod inuaſor, eo, qui iuſtè in-
greditur, priuilegio gaudeat potiori, vbi *Gloſſ.*
verbo exiſtat. Nec ex delicto (dicit) *quis facit con*
ditionem ſuam meliorem. l. 3. §. 1. ff. de donat. in-
ter virum, & vxor. Quo loco Vlpianus Iure-
cōſultus diſpoſitorum in illo textu rationē
reddens:
70 „ *Ne melior ſit conditio eorum, qui delinquerūt.*
(inquit.)
Erit igitur & his quoque ſuccurſum, ſi

intra quinquennium reclamarint.

Atque ita ex his Ariſtarchi iudicio ſubiectis, requiſitus conſulendum eſſe cenſui; & ita ſum voti.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Aduocatus.

Cum delegati deciſionem different cauſæ, propoſitum in melius Regularis hic mutauit, atque in Religione perſeuerare diſpoſuit, vt perſeuerat. In mẽtem quippe, animumque induxit, quàm velociſsimo curſu breuis hæc vitæ aura percurrat. Et
71 quòd *Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miſerijs; qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem ſtatu permanet*, vt *S. Iob. cap* 14.1. loqui:ur, & vt Sil. *Ital. lib.* 8. dixit.
72 *Et pace, & bello cunctis ſtat terminus æui.*

Et vt alter.

Satis eſt iam poſſe mori.

Atque ex Græcis quidam.

Mortalibus omnibus vita excedere neceſſe eſt.

Illudque *Propert.*

Nec forma æternum, nec cuiquam eſt fortuna perennis,

Lõgius, aut propriùs mors ſua quemque manet.

72 S. verò *Auguſt. lib.* 13. *de Ciuit. Dei cap.* 10. *Ex quo enim* (inquit) *quiſque in iſto corpore morituro eſſe cœperit, nunquam in eo non agitur, vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabilitas toto tempore vitæ huius (ſi tamen vita dicenda eſt) vt veniatur in mortem. Nemo quippè eſt, qui non ei poſt annum ſit, quàm antè annum fuit & cras, quàm hodie, & hodie, quàm heri, & paulò poſt quàm nunc, & nunc, quàm paulò antè propinquior: quoniam quicquid temporis viuitur de ſpatio viuendi demitur; & quotidie fit minus, minuſque quod reſtat, vt omnino nihil ſit aliud tempus vitæ huius, quàm curſus ad mortem.* Sic Auguſtinus. Completo vero huius vitę curſu ſolum nobis ſupereſt ſepulchrum, vt idẽ *Iob.* 17. 1. Satis autem duriſsimum eſſe, quod de diuite illo inſinuauit nobis Dominus, ac Magiſter noſter Ieſus Chriſtus filius Dei: (*Lucæ* 16. 12.) *Mortuus eſt autem diues, & ſepul*
74 *tus eſt in inferno.* Heh heu quàm horrẽdum ſepulchrum: non exies inde, niſi reddas nouiſsimum quadrantem. *Matth.* 5. 26.

75 Neque carorum lachrymis inde retraheris. Audi Propertium *lib.* 4. *epigram. ad Paulum*, dicentem.

Deſine Paule meũ lachrymis vrgere ſepulchrũ,
Panditur ad nullas ianua nigra preces.
Cùm ſemel infernas intrarunt funera leges,
Non exorato ſtant adamante viæ.
Te licet orantem fuſcæ Deus audiat Aulæ,
Nempè tuas lachrymas littora ſurda bibent.

Dum tempus igitur habemus operemur bonum, vt Paulus nos admonet *ad Galat.* 6. 10. Atque hæc diu, noctuque animo peruoluamus, ſerioque cogitemus: illudque mẽte agitemus cuiuſdam ex Græcis.

Mori non turpe eſt, ſed turpiter mori.

Mori videlicet in peccato, vnde in tarthara dilabamur, ſecundaque morte moriamur. Quod ſua benignitate Deus à nobis auertat. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas libera à Deo data eſt homini.*

2 *Libertate ſumma agenda ſunt, quæ hominẽ in perpetuum ligant.*

Vt vota, & matrimonium.

Alioquin ſi coactè inſtituantur, non valent num. 3.

4 *Vota, & Matrimonium plena libertate gaudere debent.*

5 *Ingenia coacta male reſpondere conſueuere.*

Inde inuita Minerua nil faciendum.

6 *Minerua inuita aliquid facere, quid ſit? elucidatur.*

7 *Prouerbia inuitis canibus venari.*

Inuitos boues plauſtro inducere.

Et volentem bouem ducito. n. 9. *in fin.*

8 *Inuitè quod quis facit, & ſine electione, male facit.*

9 *Bonum nullum niſi voluntarium.*

10 *Libertati conſulens Sacrum Concilium eorum, qui in religione nomen dederunt, intra quinquennium reclam:re permittit.*

11 *Profeſſio contractus eſt vltrò, citroq; obligatorius, quo religio profitenti, & profitens religioni viciſſim obligatur.*

Vnde vtriuſque conſenſus in hoc requiritur num. 13.

12 *Conſenſus vtriuſque requiritur in omnibus reciprocis obligationibus, neque coactus, ſed liber, & abſolutus.*

14 *Metus, & coactio conſenſum excludunt, cique contrariantur.*

15 *Profeſſio per metum emiſſa nulla euadit, & inualida.*

16 *Nullum quod eſt, nullum producit effectum.*

17 *Mors eſt vltima rerum linea.*

A qua nullus ſupereſt regreſſus.

Animæ à Corpore ſeparatio.

Indomita.

Aequatque omnia abſq. aliquo reſpectu. n. 18.

19 *Dilatio his, qui morti deſtinantur optata.*

20 *Malis è duobus, minus eligendum.*

21 *Metus mortis in conſtantem virum cadit, atq. profeſſionem annullat.*

Idemq. operatur metus reuerentialis præceden-

dentibus minis,vel verberibus n.22.
In puero potiſſimum quatuordecim annorũ, atque etiam viginti.num.23.
Vel ſi expulſio è domo interceſſit.n.24.
Accedente peſſima,ac rigida natura metum inferentis.n.26.
Ac contrà facili,& timida metũ paſſi n.27.
Vel animi auerſione à re ſuper qua metus infertur eius,cui infertur n.28.
25 *Necare eſt è domo filium pellere, eique alimenta negare.*
26 *Natura nil magis,nobis conciliauit, quam erga filios charitatem.*
29 *Metus mortis,vt quis profiteatur,incuſſus, nullam profeſſionem reddit.*
Vel mali imminentis.num.34.
30 *Mortis comminatio omnes perterrefacit.*
Mors omnium terribilium terribiliſſimum.
Omnia confundit.Et quotidie morimur.num. 31.in fin.
31 *Agag Rex Amalec occidendus, tremere cepit.*
32 *Metu mortis quod factum eſt, nullum eſt, & inualidum.*
33 *Metus mortis comminata in conſtantem virum cadit.*
35 *Metus ſuſpicionem exagerant diligentiæ facta,vt quiſquam primùm profiteatur.*
Diſpenſationis ætatis petitio.
expenſarum ſubminiſtratio.
Vel ſi præſens eſſe voluit.n.37.
Lætitiæ ſigna poſt profeſſionem nu.38.
Triſtitiæ ante illam.n.39.
36 *Clauſulæ derogatoriæ nullitatem actus operantur ſi ſecus fiat.*
40 *Proteſtationes, ante & poſt profeſſionem emiſſæ,animum indicant proteſtantis.*
Vt lachrymę,lamentationes,triſtitiæ ſigna.
Excluduntque præſumptam profeſſionis ratificationem num.41.
Atque animum declarant.
42 *Voluntas hominum mutatur tempore.*
Locus Ioannis XIX. Non ne duodecim ſunt horæ diei elucidatur.
43 *Mors probatur per fidem Parochi à libro extractam.*
44 *Metus ex noua ſuperueniente cauſa ceſſare præſumitur.*
45 *Cauſa ceſſante,effectus quoq. ceſſat.*
46 *Ratihabitio confirmat actum præcedentem.*
Secus ſi ex metu fiat.num.50.
47 *Metus cauſa perdurante, quicquid interim fit,ex eadem cauſa fieri dicitur.*
Vnde renunciatio liti metu perdurante facta nulla eſt.
Vel ſi perduret quis in eodem loco,in quo metum paſſus fuit.n 53.
48 *Carceribus datus, quicquid in fauorẽ facit carcerantis nullum eſt.*
Quamuis illo tempore è carceribus educatur. num.49.
Stante præſertim intereſſe fundato eius, qui carcerauit nu.51.
52 *Suſpicionem non minimam faciunt exactæ diligentiæ in aliqua re.*
Quod intereſſe quis in illa habeat.
Et ex libera voluntate alterius partis non procedant.
Ac dolum redolent.
53 *Teſtibus duobus quod probatur ſatis ſufficienter;præſertim dicitur probatum ſi cauſa aduerſarii accidit,ne probationes exactiùs fierent. num.55.*
56 *Præſumptio eſt ſemper in eum,qui impedimento eſt,ne aliquid fiat.*
57 *Copia ſcripturæ probat ſi per aduerſarium factum eſt ne originale haberetur.*
Et ſcripturis informibus ſtatur in odium impedientis.
58 *Teſtibus duobus de metu deponentibus magis ſtatur.*
Quam mille de ſpontanea voluntate.
Quia voluntas in penetralibus latet.
59 *Scriptura parti ex aduerſo non intimata,ei non officit.*
60 *Præſentatio ſola ſcripturæ videtur facta de actis,ſi ſcriptura parti ex aduerſo intimata non fuerit.*
61 *Animæ nihil prodeſt vniuerſum lucrari mundum,ſi animæ ſuæ iacturam poſtmodum fecerit.*
62 *Tempora per momenta fugiunt.*
Et ætas volabilis.

ARGVMENTVM.

De nullitate profeſſionis regularis ex cauſa metus per proprium patrem incuſſi,plura deducuntur. Et quid ſi iudicio inſtituto ad nullitatem, iudicio agens nuncium miſerit, an audiatur di-

dicens etiam ex cauſa metus id feciſſe? non inutilis reſponſio.

RESPONSIO LIV.

1 VOluntas ita libera à Deo data eſt
homini, vt quodcunq; libuerit pro
libertate, id ei ſit placitum. Creauit
enim Deus hominem ab initio, &
conſtituit eum in manu conſilij ſui. *Eccleſiaſti-*
2 *ci* 15.14. Summa igitur libertate agenda ſunt
ea, quæ hominem in perpetuum ligant. Vt
matrimonium potiſſimum ſunt, & Vota. *cap.*
litteraturam. 3. *vbi gloſſ. verbo proponens de vo-*
to. can. qui bona 4. *vbi Gloſſ. verbo deliberant* 17.
quæſt 1. *cap.* 1. *de regularibus. vbi Gloſſ. verbo*
ſpontanea. rationem dicti reddit (inquiens:)
3 quia ſi coactus non valeret. *can. præſens cleri-*
cus. 4. 20. *qu.* 3. *Syluester verbo metus. qu.* 8. *&*
votum 1. *in princip* Alexander II. Landulpho
in Corſica *can. notificaſti.* 2. 33. *q.* 5. *cap. cum lo-*
cum 14. *& cap. Gemma* 29. *de ſponſalibus.* Quia
4 „ nimirum plena debet ſecuritate ille gaude-
„ dere, cuius eſt animus indagandus, ne per ti-
„ morem dicat ſibi placere, quod odit. Vt Ale-
5 „ xander Tertius loquitur *d. cap. cum locum*
„ 14. Malè enim reſpondere coacta ingenia cõ-
ſueuere; vt Seneca dicit. Vnde Horatius, Ve-
nuſinus ille *de arte poet.* conſulebat, inquiens:
6 „ *Tu nihil inuita dices, faciesuè Minerua.*
Repugnante ſcilicet ingenio, repugnate na-
tura, non fauente cœlo. Cicero in officijs: *In-*
uita (vt aiunt) Minerua. & epiſtolarum fami-
liar. lib 3. *Idque, quoniam tu ita vis, puto me nõ*
inuita Minerua facturum. nimirum.
„ *Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.*
Secundum Martialem. Nihil quippe fœli-
citer ſuccedit, quod à nolentibus extorque-
tur. Vnde prouerbio antiquitùs dicebatur, cũ
à nolente aliquid extorqueretur: *Inuitis cani-*
bus venari. Vel *Inuitos boues plauſtro inducere;*
aut *inuitis equis plauſtrum agere.*
8 „ Quod enim quis non eligit, nec optat; pro-
„ fectò non diligit; quod autem non diligit, fa-
9 „ cile contemnit. Nullum quippè bonum niſi
„ voluntarium. Vt Nicholaus Papa ſcribit om-
nibus Epiſcopis in regno Ludouici. *can. præ-*
ſens Clericus 4. §. *quapropter conſultè.* 20. *qu* 3.
Quam ob cauſam in prouerbijs quoque re-
ceptum erat, vt dicerent: *Volentem bouem du-*
cito. quòd vtendum ſit eorum opera, qui ex
animo faciunt.
„ *Stultitia eſt enim venatum ducere inuitas*
canes.
10 Plautus vt loquitur. Hinc meritiſſimo iure
factum eſt, vt Sacrum Concilium Tridentinũ
Spiritu Sancto dictante, libertati conſulere
volens eorum, qui quandoque Vi, metuq. co-
acti religiones ingrediuntur approbatas, & in
illis profeſſionem emittunt, qua Deo, Reli-
gionique donec vitalem traxerint auram, ob-
ſtringuntur, vt liceat illis intra quinquenniũ
à die profeſſionis de nullitate dicere, nullita-
teſq. ipſas coram Superiore ſuo, & Ordinario
deducere *ſeſſ.* 25. *cap. quicunq.* 19 *de reformat.*
Non iniquè igitur ad nullitatem dixit profeſ-
ſionis ſuæ, in Religione emiſſę ex approbatis,
Clericus Horatius, quòd per vim, & metum,
inuitaque Minerua (vt diximus) illam emiſe-
rit.
11 Eſt quippè Profeſſio cõtractus omnino one
roſus, atque vltrò, citròq. obligatorius, quo &
religio monacho profitenti, ad illum retinen-
dum, alendumq., iuxtaque religionis inſtitu-
tum tractandum; Atque profeſſus ad viuen-
dum in religione, eique inſeruiendum iuxta
religionis ipſius regulam, & inſtitutum, viciſ-
ſim obligantur. *Dezianus conſ.* 18. *num.* 9. *lib* 3.
Gerius Spinius. conſ. 1. *num.* 5. *ad tex. in cap. por-*
rectum 13. *& cap. ad Apoſtolicam* 16. *de regula-*
rib. Nauar. conſ. 26. *orta ſunt grauia dubia num.*
1. *lib.* 3. *de regularib. Nos reſponſ. noſtra* 38. *nu.*
24. *part.* 2.
12 Quemadmodum verò in reciprochis alijs
obligationibus conſenſus perquiritur vtriuſ-
que contrahentis, liber, & abſolutus in rem
ipſam, ſuper qua obligatio cadit. ad *tex. in l in*
omnibus negotijs. 56. *ff. de actionib. & obligat. l.*
ſicut initio 5. *C. eod.*
13 Ita planè, & in hoc profeſſionis regularis
negotio vtriuſque perquiretur conſenſus, &
Profitentis, atque acceptantis Religionis. Vt
non ſufficiat proinde Religioni ſe hominem
offerre profitentem; ni, qui religionis nomine
Superior oblationem, atque profeſſionem
excipiat, adfuerit. Veluti contrà parum erit,
Religionis nomine excipientem Superiorem
præſtò eſſe; ni quoque, & qui liberè, volunta-
rièque ſe offerat, & profiteatur præſens fue-
rit. Quod negotium hoc vtriuſque conſenſu,
non vnius tantùm perficiatur. *d. cap porrectum*
13. *cap. ſicut tenor.* 15. *d. cap ad apoſtolicam* 16.
de regularib. extrà. cap. 1. *&* 2. *eod. tit. lib.* 6.
Gloſſ. 1. *in c. fin. eod tit. & lib. Calderin. conſ.* 26.
profeſſus quidam de regularib. Nauarr. d. conſ.
26. *num.* 1. *& conſ.* 40. *Matthæus profeſſus. num.*
2. *& per tot. de regularib.* Ioann. *Azor.* Inſtitut.
moral. part. 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *qu.* 3. *Emanuel Ro-*
driq. quæſtion. regular. lib. 3. *qu.* 17. *art.* 7. *in fin.*
& art. 11. *&* 12. *Thomas Sanchez in opere mo-*
rali tom. 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 62. *Barboſ ad dict.*
capit. porrectum num. 3. *&* 4. *Frater Hierony-*
mus Rodriquez reſolut. 101. *num.* 63. *Dezian. d.*
conſ. 18. *num.* 9. 10. *& ſeq. lib.* 3. *Gerius Spinius*
d. conſ. 1. *nu.* 5. 6. 7. *& ſeq.*
14 Quia profectò metus, & coactio cõſenſum,
& voluntatem omnino excludunt. Coactio
nempè, cùm neceſſitatem inferat, contraria
eſt voluntati, vt verbis exprimit Vlpianus in
„ *l.* 1. *ff. de eo, quod metus cauſa. Propter neceſſita-*
„ *tem impoſitam* (inquiens) *contrariam voluntati.*
„ *l nihil. conſenſu* 117 *ff. de regul. Iur. l. interpoſi-*
tas 13. *in princ. C. de tranſact. cap. ſuper hoc* §.
vbi

vbi Abb.de renunciat.cap.2. de his, quæ vi, metuſque cauſa fiunt.d.cap.cum locum 14.de ſponſalibus.Rebuffus d.conſ.68.num.4.Royas de hæretic.part.1.num.49.Hondedeus conſ.29.nu.15. & ſeq.lib.1.Rota in recent part.2.tom. 2. deciſ. 705.num.4.in fin.& apud Sancta memor. Greg. XV.deciſ.395.num.3.Nauar.conſ. 5. 6.& 7.ac per totum lib.1.de his,quæ vi metuſq;cauſa fiunt & in man.cap.22.nu.51. Pater Ioannes Valerus de different.inter vtrumque forum verbo metus different.1.& 2. & 3.verſ. hinc infert. & verſ. vnum autem.

15 Fuit proinde ingreſſus in religionem hanc,
atq.in illa profeſſio per hunc Clericum emiſ-
ſa,omnino inualida, & nulla: Quia per metũ
facta.reſcindenda propterea,atque inualida
16 declaranda. Quod enim nullum eſt, effectum
nullum producit.*l. 4. §. condemnatum ff.de re Iudicat.l.quod dicitur 33.ff.de pactis.*Quia(vt dixit quidam)*vires ſubtrahit ipſe timor.*

Adſtruitur autem metus huic Clerico per Patrem incuſſus ſatis probabiliter ex his,quæ teſtes depoſuere. Cùm quippè tenellæ adhuc ætatis puer eſſet, voluit eum pater ſuus clericalem habitum induere, ſicuti & prima tõſura coronari, vt maior poſtmodum factus ſacris initiatus Presbyter etiam fieret. Vincentium verò alium filium natu maiorem vxorem habere,ſuiſque bonis omnibus ſuccedere ſtatuerat. At grandior factus Horatius, cùm puellæ eiuſdam eius domibus vicinæ captus amore fuiſſet,eamque deperiret;ducere in vxorem cogitauit.Reſciuit id tamen pater,qui Vincentium ſolum vxorem habere cõ deſtinaſſet;iniquè id ferens,ita in hunc excanduit,vt pœnè verberibus, ferreiſque inſtrumentis artis ſuæ occiderit;domoque expulerit;ſemperq.in poſterum minari cœperit,mortem omnino ei illaturum,ni ſe monachum faceret. Minis, verberibuſque perterritus puer quatuordecim annos natus, pluries profugus in domos conſanguineorum abijt;nec vnquã patrem placatum ſibi reddere potuit. Poſt ſex igitur perſecutionis paternæ menſes, demum religionem ingredi ſtatuit; ſatiùs id ratus,quàm irati patris in manus dare, qui ſibi mortem minabatur ni monachum ageret,atque ita moreretur; Supereſſe nempè remediũ ſibi per nullitatem, ſi religionem ingrederetur.At ſi letho abſumeretur: Actũ de eo eſſe.

17 Eſt mors vltima rerum linea, vt *Horatius* di-
xit:*epiſt.ad Quintum in fin.*

Mors vltima linea rerum

Ab ea nullus ſupereſt regreſſus. Animæ à corpore ſeparatio *ad tex. in l. qui res 98.§.aream ff. de ſolut.* Mortem nullus vnquam hominum flectere potuiſſe. Quin indomitam appellauit eam Horatius *lib.2.car.*

„ *Indomitæque morti.*

dicens. & perbelle ſatis Seneca *in Oedipo.*

„ *Labimur ſæuo rapiente fato:*
„ *Ducitur ſemper noua pompa morti.*

18 Aequat hæc omnia abſque aliquo reſpectu,
Iuuenes,ſenes,deformes, ſpecioſos: neminiq.
parcit,vt lepidè cecinit *Ouidius* in conſolatione ad Liuiam de morte Druſi:

„ *Fortuna arbitrijs tempus diſpenſat vbiq;*
„ *Illa rapit Iuuenes,ſubſtulit illa ſenes.*
„ *Quaq. ruit,furibunda ruit, totũq. per Orbem*
„ *Fulminat,& cæcis cæca triumphat equis.*

quin,vt *Tibull lib.*1.loquitur.

„ *Imminet,& tacito clam venit illa pede.*

& Horatius *lib.3.carm.*

„ *Mors & fugacem perſequitur virum?*

imo ei paramur; ipſiq. properamus ad eam, vti Seneca teſtatur.

„ *Parce venturis:tibi mors paramur.*
„ *Sis licet ſegnis;properamus ipſi:*

Inducias proinde petendas fuiſſe, ne ita præ-
properè rigido huic exactori debitum ſolue-
19 retur. Qui ad furcam ſuſpendio damnantur,
ſolatij non minimi capiunt,ſi in pauculos ali-
quot dies,vel horas differatur;mortem ne gu-
ſtent. Ego verò(dicebat ipſe intra ſe) ſponte
mè iniqui patris in manus dabo; atque interi-
20 bo?E duobus malis minus diligere ſatiùs.*can. duo mala.1.& can.nerui 2. 13. diſt. Sanchez de matrim.lib. 2.diſput.42.num.45.& tom.2.lib 9. diſput.19 num.2.*in quo formaliter metus cõſiſtit.ſecundum *S.Thom.in 4.diſt.29. qu. 1.art. 2 in corp.Syluest metus. qu. 1. Pater Valerus d. different. 2.* Erit enim tempus cum fatis ipſe concedet. Ad nullitatem tunc emiſſæ profeſſionis dicere potero; neque qui obſtaculum faciat,erit ampliùs.

21 Quis itaq. inſipiens ita erit, vt non annuat
per vim,metumque hunc in religione nomen
dediſſe? Neq. metum quemlibet, ſed conſtan-
tem in virum cadentem, quando aliàs ſolus
22 reuerentialis, præcedentibus minis, vel ver-
beribus,(quamuis non expreſsè pater præce-
piſſet, vt monachum ageret,) ſufficiens æſtimatur. *l. metum 5 ff. de eo, quod metus cauſa.l. metum 9.C.de ijs,quæ vi metuſq.cauſa Abb.cap. cum virum num.8.de regular Felin.cap.1. num. 2.& ibid Decius num.10.de Offic. Legat.Afflict. deciſ 69.num.4. verſ. vnde ſicut actus.Maranta diſputat.8.num 43.Couar. de ſponſalib. part. 2. cap. 3. §. 6. num. 3. & 4. verſic. cæterum cum de libello.Rebuff.d conſ.68.num.21. & 22. Menoch de arbitrar.lib.2.caſu 136.nu.9.10. & 11.* ſequuta fuit Rota *in Toletana profeſſionis 22. May 1595. coram Card. Seraphino deciſ.1128. num.2. & 3. & in Neapolitana profeſſionis 15. Iunij 1598.coram Gypſio,*relata etiam per Rotam *in Concheu. nullitatis ordinis 27. Ianuarij 1616. coram Pegna Decano deciſ. 105. num.2. tom.1.poſthum.& in Tulleu nullitatis profeſſionis 7.Nouembris 1616.coram Buratto dec. 779. nu.9.& 10.eod.tom.in poſthum.Sanchez de matrim.tom.1.lib.4.diſput.6. per tot. præſertim nu. 17.& 18. & tom.1.in moralib.lib.4. cap.3.num. 16. Frater Hieronym. Rodriq. d.reſolut.101. n.78.Sà in aphoriſm.verbo metus.Syluest.verbo*

bo metus q.1. & q.8. ac per tot. Ioan. Franciſcus de Ponte conſ.11.n.19. lib.2. Pater Valerius d. different. 1. dictum quoque fuit in *Hiſpalen matrimonij de Alcalà* 18. *Iunij* 1607 *coram c.memoria Gregor.XV.deciſ.*326.*n.*10.
23 11. 12. & 13. In puero potiſſimum quatuordecim annos nato, vel etiã ſexdecim, ſiuè viginti, vt perpendit *Nauar. d. conſ.*5. *de his,quæ vi metuſq.cauſa fiunt.Menoch. caſu* 135.*n.*5.*de Ponte d.conſ.*11.*n.*21. *Neuizan conſ.*46.*n.*3. atque in his noſtris terminis in *d. Conchen nullitatis ordinis n.*3. & *in dicta Tullen nullitatis profeſſionis coram Buratto*;
24 quæ in deciſione in facto illo præter minas mortis,expulſio de domo cũ mortis cõminatione (ſi reuerteretur, neque in religionem abiret) per maximè Patres illos mouit.Vt in facto hoc noſtro, in quo teſtes
,, de metu deponentes dicunt.*Che non lo voleua laico,neprete,ma che lo voleua monacho,*
25 *altrimente l'occideua.* Quid porrò aliud eſt filium è domo pellere, puerum non habẽtem, quomodo ſibi victum pararet, quam actu, crudeliter necare? *ad tex.in l.necare* 4. *ff.de liberis agnoſcend.can.paſce* 21. *vbi Gloſſ. verbo occidiſti* 86 *diſt. extrauag.inter ſũctas* 1.§.*quis ergo non miſereatur de priuilegiis inter comunis.*ibi:aut eos ſubtractis alimentis necare. perpenſum etiam fuit *in d. Hiſpalen matrimonii de Alcala coram Gregor. XV.d.deciſ.*326 *n.*24.25.& 26.& *per Ribuff. d.conſ.*68.*n.*25. *Caſſoni conſ.conſ.*1.*in* 4.*p.n.*12.
26 Accedente quoque hominis huius patris (ſi patris nomen mereatur.) Namque cùm multas, variaſque res in hac vita no-
,, bis natura conciliarit, ſed nulla nos magis
,, quàm eorum, qui è nobis eſſent procreati charitate deuinxit. vt *Macrobius* ad Euſtathium filium ſcribit *in præfatione lib.*1. *ſaturnalium* in ipſo initio) natura ſatis rigida, atque pertracta, quin tirannica cum puero præſato, quòd tertius, & octauus teſtes de-
,, ponunt, dicentes, *Che è ſtato vn cane con*
,, *detto ſuo figlio.* Ac peræquè contrà, dictj
,, pueri, natura, & animo ſatis timido, atque
,, demiſſo, *Che ſi muore dentro d'vn bicchiere*
,, *d'acqua.* vt teſtes dicunt, & perpenſum fuit in *dic.Hiſpalen matrimonii num.*10.*poſt Calder.Dettan.& Surd. atque in d. Tullen nullitatis profeſsionis coram Buratto n.*2. *in fin.*
28 Perpenſa quoque auerſione animi prædicti Horatij,ne Monachus fieret;vndè inſtabat ſæpiſſimè apud patrem amicis miſſis, qui eum rogarent,ceſſaret à minis, verberibuſque inferendis, voluntatem eius haud eſſe,monachatui nomen dare,vt 7.12.& 13. teſtes deponunt,& dictum fuit in *d. Hiſpalen matrimonii* 1607.*coram c. memor.Gregor. XV.n.*8.& 9.& *in d.Tullen.nullitatis profeſsionis n.* 1.*in fin.*& *in d. Toletana profeſsionis Maii* 1615. *coram Vbaldo deciſ.*705.*n.*3.*par.*2.*tom.*2.*in recentiorib*, Quid enim non promitteret, qui metu mortis ſolicitabatur? Audi Martialem lib.8.

,, *Quid, ſi me tonſor, cùm ſtricta nouacula ſupra eſt,*
,, *Tunc libertatem, diuitiaſque roget;*
,, *Promittam: nec enim rogat illo tẽpore tonſor.*
,, *Latro rogat: res eſt imperioſa timor.*

Religioni itaque nomen dedit hic puer, quia timore ſolicitabatur. Inanis ergò promiſſio: Quia imperio extorta timoris.

Neq. in hoc ſolùm perſtitit huius patris operatio, vt metu filium minorem ad iningrediendum religionem cogeret; verùm vltrà proceſsit. Cùm enim regreſſum mediaretur ad propria Horatius, vt etiam laycales veſtes ſibi reddi apud Patres inſteterit,proteſtando ſe,nec poſſe,nec velle in religione permanere. Id vt audiit iniquus pater maiori inceſſus iracũdia,filiũ conuenit, eumque iterum,iterumq. compellat,mortem minatur ni profeſsionem emittat, di-
,, cens: *Cane fà la profeſsione, che ſe tu eſci da*
,, *loco t'uccido.* Alter teſtis: *Che lo voleua am-*
,, *mazzare ſi non faceua la profeſsione, e non*
,, *t'accoſtaſſe alla ſua caſa.* Alter,quòd (ratione ex præcedentibus petita) in metu eum
,, confirmabat: *Tu ſai che hai hauuto prima*
,, *d'entrare nella religione;peggio ti farò, ſe non fai profeſsione.* vt 4. 5.8.9.12.& 13.teſtes deponunt.
29 Vt profiteretur itaque puer hic non leuis quoque metus fuit; ſed in conſtantem, quin conſtantiſsimum cadens virum. Mors quippè ei comminabatur.Quem enim non
30 perterreat imminentis mortis,viteq.perdẽdę periculũ: Omniũ terribilium terribiliſsi-
,, mum? Quid non confundit mors? Et facta
,, eſt confuſio mortis magna in Ciuitate 1.
,, *Regum* 5.6. dicitur, cùm Azotij morerentur; quòd apud illos eſſet Arca Domini, atq. in templum Dagon illam intuliſſent,
,, vndè *fiebant etiam pauor mortis in ſingulis*
,, *vrbibus,& grauiſsima valde manus Domini. ibid.n.*11. Quia moriebantur percuſsi in ſecretiori parte natium. Et Rex ille Amalec
31 Agag ante Samuelem adductus, vt inter
,, ficeretur. (1.*Regum* 15.32.) tremere cœpit:
,, *Et oblatus eſt ei Agag pinguiſſimus tremens. Et dixit Agag: ſiccine ſeparat amara mors?* Sic ſacer textus.Si militem Regem ita mors conturbauit præſens; non conturbauerit multò magis infirmiſsimi pueri cor comminata, atque in portis quaſi parata mors? Et ſi Ciuitatem totam mors conturbauit, atque confudit: Cur non ſanè timidiſsimi puelluli pectus conturbabit magis, magiſq. perterrefaciet, atque confundet? Quamuis enim vt *Seneca ad Lucillum epiſt.*25. aureis loquitur verbis *Quotidie morimur, quotidie demitur aliqua pars vitæ: & tunc quoq. cum creſcimus,vita decreſcit.* nemo tamen eſt,qui mortem non expaueſcat; qui recedere à

luce

Digitized by Google

luce hac exiſtiment, atque extremas horas
ducere; & claudere lumina in æternam no
ctē. At, vt Seneca dixit, *Opprimit leges timor.*
ac mortis potiſsimum, quàm atram Tibul-
lus *lib.*1. nuncupauit, dicens:
„ *Quis furor eſt atrā bellis accerſere mortem.*
Iuſe ergò, quòd fecit, timore mortis feciſ-
ſe dicetur: atque nullum, inualidumque
reddetur. *ad tex. in cap. cum dilectus. 6. de his,*
quæ vi, metuſque cauſa fiunt. Rationē quip-
pè reddens ibi Innocentius tertius Marſi-
lien, & Agaten Epiſcopis; quam ob cauſam
Canonici Inſularum ad obſeruantiam eo-
rum, quæ ſpoponderant tenerentur, quã-
nis metu ſpopondiſſe aſſererent? *Non ob-*
„ *ſtante* (reſpondet) *violentia, quæ proponeba-*
„ *tur illata, cùm neque metum mortis; neque*
„ *cruciatum corporis contineret, & ideò non de-*
buerat cadere in conſtantes. Ita Summus ille
33 Pontifex. Metus igitur, qui mortis eſt, &
cruciatum continet corporis, in conſtantē
virum cadit. vt plenè *Gloſſ. ibid. verbo metū*
mortis. & Innocent. eod. loco, l ſi per eum 4. C.
de his, quæ vi, metuq. cauſa tex. in cap. 1. eodem
„ ex verbis Alexandri III. ibi: non timore
mortis. vbi etiam plenè *Gloſſ. & d. can. notiſſi-*
caſti. 2. 33. q. 5. Couar. in epitom. de ſponſalib. p.
2. cap. 3. §. 4. n. 18. Menochius de arbitrar. caſu
135. n. 2. & ſeq. & n. 6. Sfortias Oddo. de reſti-
tut. in integrum par. 1. q. 7. art. 9. n. 75. ſequuta
fuit Rota in *dicta Tullen nullitatis profeſ-*
ſionis deciſ. 779. n. 3. & 4. Rota in Leodien Ca-
ſtrorum 4. Iulij 1629. coram Motmanno de-
ciſ. 315. n. 5. & 12. p. 5. diuerſorum nouiſſima-
rum. etiam ſi metus per ſingulares teſtes
probaretur. *vt ibid. Rota* in d. Tullen.
Timuit ergò iuſtè puer hic patris iram,
minaſque vt profeſsionem emitteret, ma-
34 gis quàm quòd morte vitæ terminum da-
ret: Cùm inſtare ſibi à patre malum vide-
ret, ni profiteretur. Iuſsio enim eius vrge-
35 bat. verbis vt vtar ſacri textus *Daniel. 3. 23.*
Vndè vt accelerarct factum pater ipſe, cū
ætatem ille per coſtitutiones Pontificias, in
hac religiòne profitendi, minimè adhuc le-
gitimam haberet; & oporteret diſpenſatio-
nem petere, ipſe ſuis ſumptibus illam obti-
nuit. Ex conſtitutione quippè Sanctæ Me-
moriæ Clementis VIII. apertè habetur; *vt*
„ *nullus nouitius ad dictam religionem admit-*
„ *tatur, minor octendecim annos: & ſicum ali-*
„ *quibus octendecim annis natu minoribus di-*
„ *ſpenſandum eſſet: id nullo concedatur modo,*
„ *niſi quibus ſaltim ſextodecimus annus exple-*
tus erit. vt in dicta conſtitutione *n. 10. & 15.*
fol. 22. habetur; cum clauſulis præterea de-
rogatorijs, & annullatiuis, ſi ſecus fiat, quæ
ſanè clauſulæ nullitatem profeſsionis aper-
tiſsimo inducunt iure. *Nauar. conſ. 87. n. 1. de*
regular. & conſ. 48. n. 2. eod. tit. & in his ipſis
noſtris terminis. *Gratian. Forenſ. p. 3. c. 440.*
n. 15. & perpenſum fuit in *Toletana profeſ-*
ſionis 15. Decembris 1595. coram Card. Sera-
37 *phin. deciſ. 1166. n. 5. in fin.* Ne autē à pro-
feſsione emittenda deficeret Horatius, vo-
luit Franciſcus pater præſens adeſſe. Ex hac
verò ſola præſentia; metus, ſaltim reueren-
tialis, præſumitur, vt *Menoch.* loquitur *de*
arbitrar. caſu 137. ſub n. 9. & 10. cumque in
hac metus materia ſequitur *Hyppolit. Mu-*
38 *ya Siculus. conſult. 18. n. 8.* Quin poſt emiſ-
ſam ab eo profeſsionem lętitiam maximã,
exhibuit, quod iam intentū impletum vi-
deret, quòd probant 5. 8. 9. 10. 12. & 13. te-
ſtes; vt hinc non minima nullitatis profeſ-
ſionis inſurgat, neque obſcura, ſed apertiſsi-
ma ſatis præſumptio. Quod perpenſum
quoque fuit in *d. Toletana nullitatis profeſ-*
39 *ſionis coram Seraphino d. deciſ. 1166.* Veluti
contrà, nimia diſplicentia patris ob filij cō-
tradictionem in profitendo, nec minorem
dat nullitatis præſumptionem; vt dictum
fuit etiam in *d. Tullen. nullitatis profeſſionis*
coram Buratto n. 2. At vtraque hæc præſum-
ptio in hoc noſtro facto interceſsit; Multò
magis itaque nullitatis profeſsionis huius
40 probatio fit manifeſta. Quæ augumentum
quoque non minimum recipit ex proteſta-
tionibus, quas ante profeſsionem emiſſam,
& poſt illam, per triſtitiam, lachrymas, la-
mentationes, atque obſecrationes dicti Ho-
ratij, quòd coactus ad profitendum fuerat,
cùm ipſe nollet; neque in religione perſe-
uerare vnquam amaſſet, vt 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10.
12. & 13. teſtes deponūt. quæ planè ad amuſ-
ſim perpenſa fuere in *Tullen nullitatis pro-*
feſſionis coram Buratto n. 5. & 6. & in d. To-
letana etiam nullitatis profeſſionis coram
Vbaldo deciſ. 705. n. 3. & 5. in recentior. par. 2.
tom. 2. & in ſimili facto perpendit *Ioan. Frã-*
ciſcus de Ponte Regens conſ. 11. n. 8. lib. 2. &
n. 14. 15. & 22. circa fin. Neuizan. d. conſ. 46. n.
4. & 5.
41 Operantur proptereà proteſtationes hu-
iuſcemodi, vt præſumptio omnis ratifica-
tionis profeſsionis tacitę per delationem
habitus poſt annum, decidat, neque ſtabilis
habeatur; cùm præſeruent iura proteſtan-
tis, animumque eius in apertum deducant.
ad *tex. d. cap. 1. cum Gloſſ verbo poſtmodum de*
his, quæ vi, metuſque cauſa fiunt. dictumque
fuit, atque perpenſum *in d. Neapolitana pro-*
feſſionis 26. Aprilis 1599. coram Gypsio. Re-
buff. d. conſ. 68. n. 21. & in Meten profeſſionis
25. Maij 1615. coram Vbaldo deciſ. 179. n. 1. 2.
& 3. & in ead. corā eod. 13. Februarij 1617.
deciſ. 394. præſertim n. 6. to. 2. in poſthum. & in
eadem Meten profeſſionis 19. Iunij 1617. corā
Dunozetto deciſ. 533. n. 5. eod. vol. 2. poſthuma-
rum. de Ponte d. conſ. 11. n. 22.
Obſtaculum haud proinde faciet: quod
vita adhuc ſuperſtes ſit Franciſcus pater,
qui metum intulit: vt videatur verum non
eſſe; voluiſſe Horatium per vim, metumq.

religionem ingredi, atque in illa profiteri.

42 Non ne duodecim ſunt horæ diei? Chri-
,, ſtus Dominus noſter Apoſtolis dixit *Ioan.*
,, *11.9.* Ideſt (vt *Dionyſius Carthuſian. ibid.* ex-
,, plicat) ſecundum temporum variationem,
,, & horarum diuturnarum diſtinctionem,
,, atque ſucceſſionem variatur humana vo-
,, luntas, & opera diuerſificantur; tamquam
,, diceret: quamuis hoc tunc volebãt: (quia
,, ſcilicet dixerant Chriſto Domino diſcipu-
,, li: *Rabbi nunc volebant te Iudæi lapidare, & ite*
,, *rum vadis illuc?*) tamen nunc aliter fiet, po-
,, teſtq. propoſitum eſſe mutatum. Iſte eſt
,, modus loquendi prouerbialiter, vt cum de
,, mutatione propoſiti, ſeu nouitate effectus
,, aliquid fari intendimus, ſic loquamur: Nõ
,, ne duodecim ſunt horæ diei? ideſt quæli-
,, bet hora ſuum habet opus, atque propoſi-
,, tum. ſic Dionyſ.

Tamen & ſi quippè hoc voluit Franciſcus ab initio, Religioni vt nomen daret Horatius, quia volebat Vincentium maiorem natu filium vxori iugare, vt affluentius haberet vnde viueret ex ſuis bonis; at eum fatis poſtmodum eum conceſſiſſe viderit, ſuumque proinde fruſtratum deſiderium; mutauit propoſitum. (vt teſtes deponunt.)

,, *Conueniens operi tempus vtrumq. ſuo eſt.*

Ouidius de Ponto *eleg. 9.* vt dixit atque *metamor. 15.*

Sic tempora verti
,, *Cernimus, atq. alias aſſumere robora gentes,*
,, *Concidere has.*

43 De morte vero Vincentij probatur quoq. per fidem Parochi à libris extractam defunctorum, quæ mortem probat. Rota *apud S. memoria Gregor. XV. decis. 78. num. 2. & decis 359. num. 4. & ibid. Beltraminus Addens nu. 9. & in Romana hereditatis* 14. Iunii 1610. *coram Pironano decis. 202. num. 1. in fin. poſt 2. vol conſil Farinac. & apud Cardin Canalor. decis. 558. num 3. & decis. 975. num. 3. Gratian. forenſ. par. 5. cap. 869. num. 23. Barboſ de offic. epiſ. allegat. 32. nu. 177. par. 2.*

44 Non mirum igitur ſi ex noua cauſa ceſſarit metus, atque irati animi motus in Franciſco patre conſederint. quod aduertit *Calderinus conſ. 1. verſ reſtat videre, de his, quæ vi, metuſque cauſa fiunt. Honded. d. conſ. 23. nu. 41. lib. 1. Rota apud S. memor. Gregor. XV. decis. 392. & decis. 395. & in recent. part. 1. tom. 2. decis. 579. nu. 5. & 6 & ead. part. tom. 1. decis. 175. nu. 5. & d. decis 705. part. 2. tom. 2. & in Nicen. matrimonij 1587. coram Card. Seraphino decis. 42. num. 6. poſt primum vol. conſil. Farinac. & in dictis Meten profeſſionis coram Vbaldo. dec. 179. & 394. vol. 2. poſthum.*

Nullum proinde obſtaculũ faciet, quòd viuat adhuc Franciſcus pater, cùm ſat eſſe,

45 ſuperque debebit, ſi cauſa ceſſarit metus, vt eius quoque conquieſcere effectus debeat. ad *tex. in cap. cum ceſſante 60. de appellat. cap. magnæ deuotionis 7. in finalib. verbis de voto.* Ex ratione, & verbis Innocentij ibidem,

,, dicentis. *Quia ceſſante re cauſæ, facilius ceſſare*
,, *potuit, & effectus. l. 1. C. de donationib. quæ ſub*
modo. l. adigere 6. §. quamuis ff. de Iure patronat.

Verùm non minima inſurgebat obiectio aduerſus Horatium, quòd anno 1631. cum ad nullitatem dixiſſet (intra quinquennium quoq.) profeſſionis coram Superiore ſuo, & Ordinario, iuxta diſpoſita per Sacrum Concilium *d. cap. 19. ſeſſ. 25. de regularibus:* reclamationi, Iudicioque inſtituto per peculiarem petitionem in actis nuncium miſit;

46 vt ex illo ſaltim tempore ratificatio inceperit, quamuis nulliter emiſſæ profeſſionis. ad *regul. ratihabitionẽ. 10. de regulis Iuris in 6.*

47 Submouebamus tamen obiectum, quòd perduraret adhuc metus cauſa, quæ à principio, vt hic, & religionem ingrederetur, atq; in illa profiteretur, influxerat. ad *tex. in cap. cauſam matrimonii 16. de offic. delegat. l. ſi per impreſſionem. 11. C. de iis quæ vi metuſque cauſa. Doctores in l. interpoſitas 13. C. de tranſactionib. cap. perlatum 1. de iis, quæ vi, metuſque cauſa fiunt. Afflict. decis. 246. num. 3. & 4. Rota apud Eminentiſſ. Card. Seraphinum d. dec 1166. num. 1. & ſeq. & apud S. memor. Gregor. XV. decis. 392.* Et præterea ipſamet renunciatio, neque metu, viq. caruerat; cùm à ſuperioribus religionis, etiam in carcerem iniectus fuerit Horatius, neq; inde ſolutus, nĩ renũciationi aſsenſũ pbuerit; vti renunciauit. Nulla pinde renũciatio ipſa fuit, vtputa à carcerato extorta. *l. qui in carcerẽ 22. ff de eo, quòd metus cauſa Rota in Taurinen. matrimonii 1590. coram Penia decis. 74. n. 7. in fin. poſt primum vol. conſil. Farin. & decis. 289 nu. 4. decis. 295. poſt ſecundum vol. conſil. eiuſdem, & apud Cencium de cenſib part. 1. decis. 266. num. 1. & 3 Afflict. d. decis. 246. num. 4. Gratian. forenſ. part 3. cap. 479. num. 30. 31. 32. & 33. de*

49 *Ponte d conſ. 11. num.* 20. quamuis petitionis porrectæ tempore è carceribus eductus fuerit; adhuc in carcere eſſe videbatur: quod perpendit *Rota Marchia apud Marcum Anton. Thomati. decis. 3. num. 13. 14. & 15. Nenizan. d. conſ. 46. num. 9. Ioannes Maria Nouarius in concluſionib. Iuris. concluſ. 116. n. 7.*

50 Non itaque profeſſionis ratificatio hinc erui potuit, cùm ex metu pariter hic proceſſerit actus, *Nauarr. d. conſ 6. num. 2. de his, quæ vi, metuſque cauſa, Rebuffus d. conſ. 68. num. 22. Regens de Ponte d. conſ. 11. ſub num. 22. Nenizan. d. conſ. 46. à nu. 4. cum ſeq.* Et dictum fuit apud Rotam in *dicta Toletana profeſſionis coram Cardin. Seraphino d. decis. 1166. num. 1. & decis. 1177.* & ſequuta fuit in alia pariter *Toletana profeſſionis coram Vbaldo d. decis. 705. nu. 4. in recentiorib. tom. 2. part. 2. & in d. Leodien. Caſtrorum coram Motmanno d. decis. 315. num. 9. part. 5. diuerſorum. Gratian. Forenſ. part. 3. d. cap. 479. num. 32. & 33.* perpenſumque fuit in

d. Me-

d. Meten profeſſionis anno 1615. *coram Vbaldo*
*d.decif.*176.*nu.*2.3. *&* 4. in terminis hiſce no-
ſtris ratificationis profeſſionis. Perpenſo po-
tiſſimum petitionis præfatæ, atque renun-
ciationis tenore: extracta nempe fuit ab
alio proceſſu in ſimili caſu, ad verbum. De-
ducitur hinc plane, (non leui indicio) re-
nunciationem hanc exemplatam fuiſſe no-
lente Horatio, quin contradicente, ſed per
patres præfatos, qui intereſſe habebant in
51 cauſa propter donationem portionis ſuæ,
quam in odium Franciſci patris, qui vim;
metumque intulerat ad ingrediendum, in-
ferebatque ad profitendum, ad religionis
fauorem Horatius inſtrumento rogato fe-
cerat. Alioquin, vt quid hæc renunciationis
ſolemnitas? Cum ſat ſuperque fuiſſet, ſi
Horatius iudicium non proſequeretur, vel
ſi in manibus Superioris profeſſionem ra-
52 tam iterum haberet. Suſpitionem itaque
non leuem ingerunt exactæ hæ diligetiæ in
hac iudicij refutatione; illam non ex libero
proceſſiſſe animo, neque libera voluntate.
Sed per patres excogitatam ob intereſſe do-
nationis, quod 12. & 13. teſtis deponunt. do-
lum proinde redolens, argumento *text. in
cap. quam graui pœna 6. de crimin. falſi Gloſſ.*
quam ſequitur *Bart. in l ſi quis ſub conditione,
7. in gloſſ.1 ff. de conditionibus inſtitut. Caſtaneus
conſ.25. num.6.* Et perpenſum fuit non ſutili
perpenſione in *Neapolitana profeſſioni 4. Mail*
1584 *coram Cardin. Bufalo decif.216. num.21.
part.2. diuerſorum*, & ſequuta poſtmodum
fuit eadem Rota, deciſionem eandem re-
ferendo, in dictis *Meten profeſſionis coram
Vbaldo, vbi ſupra, & coram Duzonetto d. decif.
532. num.5. in fin.* Adhuc nempè in Religio-
gione permanebat Horatius, quam abomi-
nabatur, quòd non voluntariè in illam in-
greſſus fuiſſet, atque proinde erat adhuc in
loco, in quo metus ſibi illatus fuerat; quan-
do etiam, neque nouus metus carceratio-
nis acceſſiſſet. quod ſanè perpenſum quoq;
fuit in dicta *Meten profeſſionis* 1615. *coram
Vbaldo decif.179. num.7. tom.2. poſthumar.* poſt
alios ibidem relatos, *dictuſque de Ponte conſ.
11. ſub num.22. Neuizanus d.conſ.46. num.2.6.
8. & 26. Rota in d. Leodien Caſtrorum coram
Motmanno d.decif.315. num.5.9. &* 12. Neque
officiebat quod metus per Religionem
nouiter illatus, vt renunciaret inſtituto iu-
dicio, non plenè probabatur.

54 Sat porrò ſufficienter probabatur, de
quo duo teſtes deponebant: In ore enim
duorum vel trium teſtium omne ſtabit ver
bum, Dominus noſter, & Saluator nos do-
cuit Chriſtus *Math.18.16.* & docet quoque
*text. in cap. licet vniuerſis 23. de teſtib. vbi Scri-
bentes.*

55 Neque prætea per Horatium ſteterat,
quin pluribus alijs teſtibus rem hanc pro-
baſſet; ſed non potuit, quia Superiores Re-
ligionis facultatem facere noluerunt alijs
ex dicta Religione; veritatem in hoc iudi-
cio, quod contra ipſos quoque agitabantur
deponerent; vnde ne deponerent impedi-
mento formali, ac poſitiuo fuere. quod poſt
Gloſſ. ſingularem putatam *in cap. cum cauſam
37. §. quodſi fortè verbo compellas de teſtib. vbi
Hoſtienſ. & Gloſſella marginalis* ad eandem
*Gloſſam, argum. text. in l.2. §.2. ff ſi quis cautio-
nib.* ſequitur *Genuenſis Epiſcopus Iſernien in
practicabilibus Eccleſiaſticis quæſt.78○. num 4.
Barboſa in collectan. ad eundem tex cap. cum cau
ſam, nu 9.* Præſumptio enim eſt ſemper pro-
na in occultantes, vel impedientes proba-
tiones. *Rota apud S. memor. Gregor. XV. decif.*
57 *521. num.6.* Vnde quoque eſt, quòd ſcriptu-
ræ copia probat, quando culpa aduerſarij
factum eſt, ne originale haberetur; atque
ſcripturis, quamuis informibus, ſtetur, etiã
ſimplici copiæ, in odium impedientis. *Bald.
in l publicatis 2. num.8. & 9. C. de teſtament. De-
tius conſ.36. num.2. verſ. ſed ratio iſta ceſſat. &
verſ.5. & vltimo Genuenſ. in praxi Epiſcop. cap.
82. num.5. Rota part.1. diuerſorum decif.5. n.5.*

58 In hac vero metus materia fid:s magis
duobus habetur teſtibus de metu atteſtanti-
bus, quàm mille de ſpontanea voluntate
deponentibus, cùm hæc res ſit, quæ in præ-
cordijs delitecat, neque appareat; metus ve-
ro videatur per actus extrinſecos illum in-
cutientis. *Innocent. in cap ſuper hoc 5. de renun
ciat. Sanchez de matrimon. tom.1. lib.4. diſput.
27. num.1. Gamma decif.250. num.4. vbi etiam
Flores de Mena in additionibus. Maranta conſ.
39. num.34. Monald. conſ.5. num.16 lib.2. de Pō-
te d.conſ.11. num.24. Neuizanus d.conſ.46. num.
6. & num.28. Rota in d. Leodien. Caſtrorum co-
ram Motmanno d. decif.315. num.1. nouiſſime
Barboſa voto 1. lib 1. d num.80. & num.30. ad
calcem praxis exigendi penſiones.*

At per patres nihil omnino, neque dedu
ctum, neque de ſpontanea voluntate Ho-
ratij dictam renunciationem faciendi pro-
batum fuit.

59 Adiungebatque non leuem hoc præſu-
mendi fumum, indiciumque; quod renun-
ciatio hæc procuratori Religionis, qui ad
dicendum contra Horatium ſtabat, intima-
ta minime fuerat, neque etiam fiſco, qui de
nullitate dicenti aduerſabantur, parteſque
pro emiſſa profeſſione tenebant.

60 Vt proinde ſola præſentatio facta fuerit
de actis, non vtique ipſa renunciationis
ſcriptura. *Rota apud Sancta memoria Gregor.
XV. decif.209. num.5. & 8. apud Card. Cauale.
decif.542. num.3. & apud Viuianum de iure pa-
tron. decif.111. num.6.*

Quid enim ſi Religio regularem hunc
Horatium habere noluiſſet? Numquid ne
hæc ipſa renunciatio præiudicium eidem
parere potuiſſet? Cùm ſit profeſſio con-
tractus vltrò, citroque obligatorius, vt in
initio diximus.

Ad nullitatem igitur, dicenda ſententia erit emiſſæ profeſsionis per Horatium. Vt ex his, emunctioris naris iudicio ſubmiſsis, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D. Aduocatus.

Datis his informationibus, cùm Iudices informando inſtrueremus, Horatius in febrem incidit, vnde ad paucos dies naturæ debitum ſoluit, non ſine maxima admiſſorum peccatorum diſplicentia; quin cum maxima pietate, gratias agens Benigniſsimo Domino, quod eum è carnis vinculis abſolueret, atque in Religione mori permitteret. Potuiſſet, ſi egreſſus fuiſſet, in multas deinceps dare miſerias cum animæ
61 perpetuo interitu, atque iactura. Et quid ei demum profuiſſet ſi vniuerſum mundum lucratus fuiſſet, animæ vero ſuæ detrimentum paſſus fuiſſet? *Quam enim dabit homo communicationem pro anima ſua?* Vt Dominus Ieſus Chriſtus nos docuit *Matth.16.26,*
„ Benedictus, igitur Deus, & Pater Domini
„ Noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in
„ omni benedictione ſpirituali in cœleſtib. in
„ Chriſto, ſicut elegit nos in ipſo ante mundi
„ cōſtitutionē, vt eſſemus ſancti, & immacu-
„ lati in conſpectu eius in charitate. Vt Pauli Apoſtoli verbis vtar *ad Epheſios* 1.3. Diſcamus igitur ex hoc vnoquod (vt *Ouid.15.metam.* cecinit.

62 „ *Nihil eſt toto, quod perſtet in orbe,*
„ *Cuncta fluunt, omniſq; vagans formatur imago,*
„ *Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu,*
„ *Non ſecus ac flumen; neque enim conſiſtere flumen,*
„ *Nec leuis hora poteſt, ſed vt vnda impellitur vnda,*
„ *Vrgeturque eadem veniens, vrgetque priorem:*
„ *Tempora ſic fugiunt pariter, pariterq; ſequūtur,*
„ *Et noua ſemper, nam quod fuit antè relictū eſt,*
„ *Fitque quod haud fuerat, momentaque cuncta nouantur.*

Et *primo Amor.*

„ *Labitur occultè fallitque volatilis ætas,*
„ *Et celer admiſſis labitur annus equis*

Non fidamus ergo fluentibus vitæ momentis; ne ſubito præoccupati tempore mortis quæramus pœnitentiam, & inuenire nequeamus. Vigilemus proinde,

SVMMARIVM.

1 *Monachus ad Epiſcopalem dignitatem euectus, paternam recuperat ſucceſſionem.*
Acquiſita verò monaſterio dum in illo viueret, monaſterio manent, nu.2.
3 *Monachus Epiſcopus factus proprium habere poteſt.*
Atque antea renunciata recuperat num.6. & num. 12. quæ ſententia probabilior æſtimatur, quam illa Fabij Annæ num. 28.
Quia nouus homo videtur, & quaſi reſuſcitatus num.41.
4 *Vendicare, quid?*
5 *Vendicare non niſi dominus poteſt.*
7 *Sacros Canones fruſtra loquutos fuiſſe, aſſerere haud debemus.*
8 *Vendicans ſibi ab alio, alienatæ rei dominium acquirit.*
9 *Donatio monaſterio facta ab ingrediete, tacitam habet conditionem, vt duret, eo ibidem permanente, & nu.16. & 17.*
Eodemque modo renunciatio ab eodem facta conditionalis habetur nu.10. & n.15.
Et reuocabiliter donata videntur, nu.32.
Ratio affertur ex Molſeſio, num.18.
11 *Monachus ad aliam religionem tranſlatus, an bona recuperet primo data?*
13 *Bona patrimonialia (Monaco tranſlato) cum perſona tranſeunt.*
Hanc ſententiam approbat Abbas, nu.14.
Aliique num.16.
19 *Voluntas expreſſa dicitur illa, ſecundum quam reſpondiſſet defunctus, ſi interrogatus fuiſſet, & num.21.*
Et hoc in omni materia locum habet, nu.22.
20 *Charitas prima à ſe ipſo initium ducit.*
23 *Fabij Annæ ſententia conſ.45 lib.1. non admittitur.*
Atque declaratur n.24.
Vindicatur à Molſeſii oppugnatione, nu.25.
Neque improbabilis eius videtur ſententia, num.26.
Et ſi probabilior contra eum.
27 *Opinio, ſiue ſententia non ex authoritate, ſed ex rationibus vim obtinet, & n.30.*
29 *Charitatis ordo eſt, vt magis quiſque ſibi velit, quàm alteri.*
31 *Renunciatio per profitere volentem, per duos menſes ante fieri debet.*
Neque ſortitur effectum, niſi profeſſione ſequuta, num.34.
33 *Epiſcopus Eccleſiæ, cui aſcitur, deſponſatur.*
35 *Abeuntis à religione, & obeuntis ante profeſſionem par eſt ratio.*
36 *Monachus, ſi profeſſio nulla declaratur, recuperat bona.*
Ratio affertur. num.37.
37 *Profeſſio valida eſſe debet, vt renunciata permaueant in monaſterio, ex Sacro Tridentino Concilio.*
38 *Verba exaudiri debent cum effectu.*

39 *Do*

Digitized by Google

39 *Dos viro data dicitur conditionaliter, quatenus perduret matrimonium.*

40 *Matrimonij ſpiritualis, atque carnalis par eſt ratio.*

Quin multo maior illius, quàm huius.

42 *Annua reſeruatio ad vitam; morte finitur.*

43 *Legatum annuum tum morte finitur.*

44 *Nemo plus iuris in alterum transferre poteſt, quàm in ipſo eſt.*

45 *Annis ſingulis facienda præſtatio, vel ſolutio, annis cedit ſingulis, pluresque videntur præſtationes.*

*Non vna, num.*47. *Niſi aliter diſponens voluerit, num.*51. *vel in contractu, vel ſtipulatione agamus, nu.*52.

46 *Texs. in l. ſi in ſingulos annos* 4. *ff. de annuis legatis. aſſertur.*

*Eiuſque ratio perpenditur, nu.*48. & 49.

49 *Annua præſtatio, & legatum annuum an differant?*

50 *Ratio vbi vna eſt, idem quoque ius eſſe debebit.*

53 *Nominis nuncupatio rei ſubſtantiam non mutat.*

54 *Legatum interpretari debet, vti præſtari conſueuerat.*

ARGVMENTVM.

Monachus ad Epiſcopalẽ euectus dignitatẽ, an iurè ad renũciata reuertatur, vt poſſit ea ab illis, quibus refutauit, vendicare? Et an præſtationes annuę plures videantur, ut tot illæ dicantur, quot ſunt anni? Non inelaborata Reſponſio.

RESPONSIO LV.

NObilibus longè quidam ortus natalibus, Germano ſuo omnia renunciat, ſuiſque filijs; ſiue paterna, ſiue materna, & Auia, atque thierna. Alimentorum tamen loco, atque vitæ, & militiæ, ac cuiuſuis alterius prætenſionis iure, retinet ſibi annua mille ducentum, ſingulis annis ſibi ſoluenda; facultate etiam ſibi retenta, diſponendi, atque de mille teſtandi. Non poſt multa verò tempora mutato in melius propoſito, mundoque calce abjecto, Religionem ingreditur ex approbatis, capacem tamen in communi, Chriſtique ſuaui iugo colla nectit. Antequã profeſſionem emitteret, ad Sacri Tridentini Concilij præſcriptum per duos menſes ante renunciat iterum reſeruatis ſibi mille docentum: Tercenta quidem in ſingulos annos, quandiu ipſe vitali perfruetur aura, Conuentui in quo profeſsionem emittebat in fabricam ſolui voluit; lege adiječta, ſi in aliud, non in fabricam, expenderent Patres, à relicto caderent; illudque alteri Religionis eiuſdem Conuentui quæreretur. Ducenta Conuentui, in quo ipſe poſt profeſsionẽ degebit, in ſuis neceſsitatibus expendenda. Quinquaginta vero Conuentui alicui Prouinciæ illius, in qua in probatione ſtabit. Reliqua vero annua, ad ſummam mille ducentum. Amico relinquit, dum ille vitalem traheret alitum. Qui non longè poſt moritur.

Profeſsione poſtmodum emiſſa, inde ad nonnulla tempora ad Epiſcopalem euchitur dignitatem. Redire nunc cupit ad mille ducentum, quæ diſpoſitione facta, (vt paulo ante dictum eſt) ante profeſsionem à ſe addicauerat.

De duobus itaque dubitationem excitat. Primum poſsit ne ad diſtributa ante emiſſam profeſsionem redire bona, ad Epiſcopatum iam euectus?

Secundum, an relicta quotannis ſolui pecunia, plurium legatorum vicem ſubeat, an vnius dumtaxat, vt incorporata dicatur ex tunc monaſterio, cui demandata fuit?

Quæſitis, vt reſponderem rogatus, affirmandum quoad vtrumque viſum fuit.

1 Adſtruebam primum: quod id ſatis apertè decretum fuerit in Generali Concilio apud Altheam coacto, aſsiſtente illi Ioannis Papæ Aprochyſario, Sanctæ Hoſtienſis Eccleſiæ Petro venerabili Epiſco, relatum *can. ſtatutum eſt vn.* 18. *quaſt.* 1. ſequentibus nempè Sacrum Concilium.

» *Statutum eſt, & rationabiliter ſecundum San-*
» *ctos Patres à Synodo cõfirmatum, vt Monachus,*
» *quem canonica electio à iugo monaſticæ profeſſio-*
» *nis abſoluit, & ſacra ordinatio de monacho Epi-*
» *ſcopum facit; velut legitimus hæres, paternam ſi-*
» *bi hæreditatem, poſtea ſibi vendicandi poteſtatem*
2 » *habeat: ſed quicquid acquiſierat, vel habere vi-*
» *ſus fuerat, monaſterio relinquat, & Abbatis*
» *ſui, qui fuerat ſecundũ regulam S. Benedicti arbi-*
» *trio. Poſtquã enim Epiſcopus ordinatur, ad alta-*
» *re ad quod ſanctificatur, & titulatur ſecundũ Sa-*
» *crosCanones quod acquirere poterit, reſtituat.* Ita
Sac. Concil. Perpendenda quippè, nec ſine prudenti ratione, verba illa erunt (*Paternam ſibi hæreditatem, poſtea ſibi vendicandi poteſtatem habeat*) quo loci *Gloſſ. verbo legitimus:* ſe-
3 quentibus ſubnectit: *ſed obijcitur: ſi hæreditatem venditat, ergo poteſt habere propium, cùm tamen remaneat monachus, quod eſſe non debet, vt extrà de ſtatu monachorum, cum ad monaſteriũ in fin,*

4 *in fin.ſed dic,ſibi,ideſt Eccleſia ſua.* Sic *Gloſſ.* Vē
dicare nempè eſt,in libertatem aſſerere id,
quòd aliàs ſub alterius poteſtate erat. ex
*Nebriſenſi in Lexicon Iuris Ciuilis,verbo vindi-
dicta.* Vel cum dico rem meam eſſe.ex *Briſ-*
5 *ſonio.* Vendicare nanque non niſi Dominus
poteſt.Quia nimirū vēdicatio competit ei,
qui aut iure Gentilium, aut iure Ciuili do-
minium acquiſiuit, iuxta Pauli verba *in l.
in rem actio 22 ff.de rei vindicatione.* Sequitur-
que. *Lexicon nouum iuridicum verbo vendica-
re.* Cum permittat itaque Sacrum Conci-
lium Monacho ad Epiſcopatū euecto,quod
ante ex bonis paternis, in alios vel donatio-
6 ne,vel renunciatione transfunderat,vendi-
dicare. Rehabere vtique ea poſſe, nulli in
dubium iurè vertetur. Alioquin vendicare
7 haud dicetur; eritque inutile verbum; Va-
nèque ſacrum Canonem loquutum fuiſſe
(quod aſſere haud licet,*ad text in cap.ſi Papa
10.de priuileg.in 6.*) admittere cogemur. Si
8 enim qui vendicat, ſibi ab alio dominium
alienatæ rei acquirit, ſuum vtique facit.ſibi
ergo applicat. Iurè igitur ad renunciata re-
uertitur, qui ex monacho ad Epiſcopatum
aſſumitur. Probat id ſatis lucente ſole, *Gloſſ.
in cap.quod à te 3. verbo redire de cleric. coniu-*
9 *gatis,* quæ ſequentibus loquitur. *Propter hoc
dicunt quidam, quod omnis donatio facta Eccle-
ſiæ vel monaſterio tempore ingreſſus, tacitam
habet conditionem, vt duret eo ibidem perſeue-
rante, ad inſtar dotis, C. de rei vxoriæ actione. l.
vnica.§.cum autem,& infra de dote poſt diuort.
recuper.nuper.* Hæc Gloſſ.
10 Conditionalis itaque renunciatio facta
videtur per ingredientem; quatenus (vide-
licet) in monaſterio perſeueret, neque ab
eo euellatur, vt fit, ſi ad Epiſcopatum mo-
nachus euocetur. Aſſeuerat id *Innocent. in
eod. cap.quod à te.* Quo loci, aliorum varias
referens ſententias,demum infert, recupe-
rare bona donata; rationemque reddit; *Hæc
autem facta ſunt* (dicens) *ſub conditione, ſi ibi
permaneret. Abbas* quoque eodem in *cap.
quod à te. ſub num.6.* poſt longam diſtinctio-
nem *col.2.aliàs fin.* ſequentibus,& ipſe: *Aut*
11 *inde egreditur licitè,* (inquit) *puta tranſeundo
ad monaſterium ſtrictius; vel promouetur in
Prælatum alterius Eccleſiæ, & tunc eſt pulchrū
dubium,quid de bonis, quæ tranſierant in primū
monaſterium? Nam aliqui moderni volunt,
quod debeant remanere penes primum mona-
ſterium, ſeu Eccleſiam. pro quo prima fronte
videtur text.in can.1.18.quæſt 1. Alii dixerunt*
12 *indiſtinctè.quod bona debēt cum perſona tranſi-
re;& quod illud cap. vnicum procedit in bonis
acquiſitis induſtria monachi; quia illa remanent
penes primum monaſterium, ſecus in patrimo-
nialibus; Quia illa videntur ſemper accidere ad
perſonam monachi, licet expreſsè fuerint collata
tempore ingreſſus,ratione prædicta,& hanc fina-
lem opinionem tenuit conſulendo D. Cardinalis;
Sed Petrus de Peruſio tenuit primam, & quæ-
ſtio aliàs fuit ardua in facto. Mihi multum pla-*
14 *cet hæc opinio ſecunda,ſcilicèt,quod bona patri-
monialia ſequantur perſonam argumento hic. &
d.cap.ex tranſmiſſa. & l.1.de colleg. illic. Item
adduco ſubtiliter in argumentum tex. illius can.
1. vbi dicitur, quod monachus factus Epiſcopus
poteſt adire hæreditatem paternam ſibi delatam,
quam acquirit Epiſcopatui. & non primo mona-
ſterio. Ecce ergo,quod illa ſpes ſuccedendi patri,
quæ tranſierat in primum monaſterium, iuxta
notata per Innocent. in cap. in præſentia de pro-
bat; ſequuntur perſonam monachi. Hoc autem
intellige quando donatio fuit facta tacitè,vel ex-
preſsè,ita vt ex coniecturis appareat,quod ratio-
ne ingreſſus fuit facta; puta tempore ingreſſus.*
his Abbas ſatis aptè ad rem noſtram,eumq;
ſequitur ibid. *Anton. Franc. addens littera C.*
dicens. *Et ſatis placet ea opinio, quod bona tan-
quam acceſſoria ad monachum, ſeu monialem de-
beant ipſum ſequi.* Hanc ſententiam ſequutus
quoque fuit *Alba Mandellius conſ.* 712. ex
hac eadem Abbatis doctrina,ſubdens *in fin.*
16 *n 5. Et prædicta etiam clariùs procedunt, ſi vel
ex verbis teſtamenti, vel ex alia coniectura po-
teſt cognoſci, quod fecerit illud teſtamentum ea
contemplatione, quia ingreſſus erat religionem.
vt per Ripam in l.ſi vnquam in q.50.C.de reuo-
cand.donat & tradit Bart. in l alumnę §. fin ff.
de adimend. legat. cùm hoc vulgare ſit, quod in
quolibet actu ſubintelligitur clauſula.ſeu condi-
tio; rebus ſic ſtantibus.l.quod Seruus ff.de condit.
ob cauſ.* ſic Alba, & *conſ.493.n.1.* vbi etiam
Vincent.Annibaldus addens littera A.
16 Donaſſe nempè videtur Monachus ſub
conditione illa, niſi ad Epiſcopatum aſſu-
matur,vel niſi licito alio modo ab illo egre-
diatur, quòd ſanè veriſimile eſt, vt proſe-
quitur ſatis ad rē noſtrā aptè *Marcus Anto-
nin. Natta conſ.* 180. *per tot.* præſertim ve-
rò *n.5 6. & 8.vol.1. Menoch.* quoq. *de arbi-
trar. Iudic.centur.5.caſu 436 n.12.13. & 14.*
qui duplici ratione in eandē ſe fert ſentē-
tiā: Et ꝙ bona perſonā ſequātur: Et quòd
quæſita illa videātur monaſterio ſub quadā
cōditione, donec nēpè in eo erit religioſus.
Idē ipſū proſequitur *conſ.184.n.14.vol.2.* ex
ſētētia *Abb. Hoſtienſ. Ioan. Andrea d.c.quod
à te de cleric.coniugat.*& *Natta d.cōſ.*180. Ita
quoque *Roſella in ſum.verbo religio 4.n.12.*
Quia nimium ſunt bona acceſſoria ad per-
ſonam monachi,quam ſequuntur, illo re-
cedente; atque legitimè tranſlato, præſer-
tim per aſſumptionem ad Epiſcopatum.
Idem *Armilla verbo Religio n.17.in fin.* vbi
expreſsè quo ad patrimonialia, quòd recu-
peret illa,ſecus verò,quæ ſua monachus in-
duſtria quæſiuit ex *Tabien verbo Religio n.*
28.vbi *in fin.ex Hoſtienſ.*inquit: *quòd quan-
do Monachus fit Epiſcopus, tunc bona pater-
na ſequuntur perſonam: Syluester* etiā verbo
Religio 4.n.10. referens *Abbat.Panormit.*&

Ro;

Digitized by Google

Roſellam vbi ſuprà. licèt ipſe *in fine* contra-
riæ adhærere ſententiæ videatur. *Angelus*
quoque *in ſum. verbo monaſterium n.6. in*
„ *fin.* Quia ſcilicèt(inquiens) videntur acce-
„ dere ad perſonam ; licèt expreſsè fuerunt
„ collata tempore ingreſſus. *Pater Thomas*
Sanchez in opere morali tom.2. lib.7. cap.32.
in 1.q n.4.in 1.ſent.in fin. ſequentibus dicēs:
Atque idem docent Abb. Roſell. & Angel.ibid.
ſi religioſus hic ad Epiſcopatum tranſeat.Bar-
boſ. etiam plures alios referens *in collectan.*
17 *ad d.cap.quod te n.4.* At mordicus pro no-
bis eſt *Pater Andreas Molfeſius. conſ.1. à n.*
18.in 1.vol.ad conſuetudin.Neapolit. & conſ.
39.in 2.vol.ad eaſdē & in additionib. ad idem
1.conſ.n.1. & ſeq. impreſsis ad calcem dicti 2.
vol. ad conſuetudines Neapolitanas. Eiuſq.
18 primarium fundamentum , atque princi-
pium in hac re eſt:Quia porrò donatio hęc
ingreſſus cauſa facta , conditionalis eſſe cē-
ſeatur,(ſi in monaſterio permaneat;) ſibiq.
magis ac ſuæ proſpicere perſonæ voluerit
per renunciationē ingreſſus tempore , vel
antequam profeſsionem emitteret ; incon-
ſequentiam verò monaſterio , in quo ſe in
finem vſque ad ſupremum vitæ halitum
perſeueraturum,ſperabat; atque etiam cō-
ſanguineis, quibus catenus proſpicere vel-
le videtur renuncians,quatenus in religio-
ne permaneat , neque per aſſumptionem
ad Epiſcopatum ab illa edducatur. Proficit
perpenſioni huic,tritum illud aſsioma;quo
19 habetur: Expreſsā illius æſtimari volūtatē,
ſecundū quā,ſi interrogatus fuiſset,reſpon-
diſſet.*ad tex.in l.mulier 22 ff.ad ſenatus cōſul*
tus Trebellean. quo loco Vlpianus, fideicō-
miſsū, ꝙ mater filijs reliquerat poſt mortē
patris , repræſentari eis etiam poſtquā emā-
cipati fuiſſent , ex Diuo Marco , intellecta
matris voluntate,reſpondit.Quia profectò,
ſi interrogata fuiſſet , an poſt emancipatio-
nem(viuente adhuc eorum patre,)ſequutā,
fideicommiſſum conſequi deberent ; Re-
ſpondiſſet vtique debere.*tex.* quoque *in l.*
Titius teſtamento 25. §. Lucius Titius, vbi
Bart.ff.de liber.& poſthum. tex. in l.1. §. ſi
enim teſtator. C.comunia delegat. l. tale pactū
41.§.fin.vbi Gloſſ.& ibid.notatis.ff.de pactis.
diximus *reſponſ.noſtra 20.n.65.p.1.*

At citrà controuerſiā vllā eſt,quòd ſi ro-
getur Monachus cùm bonorū renunciatio-
nem inſtituit , vel ante ingreſſum , vel poſt
illum , ante tamen profeſsionem ; an ſi ad
Epiſcopatum aſſumetur,velit renunciatio-
nem, vel donationem monaſteriū , vel etiā
conſanguineos habere , magis quàm ipſe?
Se potius renunciata habere velle reſpon-
20 deret: Nimirum quòd prima charitas à ſe
primo initium ducit. *l. præſes 6.C. de ſerui-*
tutibus,& aqua. cap. niſi ſpecialis 3.de autho-
rit.& vſu pallij Barbaſa aſsiomat.42.n.1. di-
ximus *reſponſ.3. n.45. & 49. & reſponſ.12.n.*
43.p.1.& reſpōſ.18.n.23.& reſpōſ.26.n.5.p.2.
21 Quod igitur reſponderet tunc ille ; hoc
vtique abſolutum, atque diſpoſitum habe-
ri debebit, poſtquam ad Epiſcopatum elec-
tus fuerit : Quia hoc eius voluntas eſt. *Ro-*
ta par.1.tom.1.in recentiorib.deciſ.10.n.8. &
p.4.diuerſor.per Farinac. collecta deciſ.662.
22 *n.3.* Quam planè doctrinam (ne nouam
in hac materia exiſtimes) in omni materia
locum habere docet *Oſaſcus deciſ.64.in fin.*
n.7. atque in vltimis voluntatibus cum pri
mis. *Perez de Lara de cappellan. & anni-*
uerſ.lib.1.cap.18.n.10. & ſt. Anton. Gamma
deciſ.luſitania 224 n.14. Cōditionalis proin-
dè. (nec ſine ratione) renunciatio æſtima-
ri debebit,quam facit Monachus , vel cùm
ingreditur, vel cum in religione profeſsio-
nem emittit. Quatenus in monaſterio ma-
neat,neque ab illo egrediatur ; vel quia de
nullitate dicit profeſsionis ; vel quia tandē
per Epiſcopatum ab illa extrahitur.
23 Nec moueant me rationes, quas doctè,
atque argumentosè ſatis pro aduerſa affert
ſententia *Fabbius Anna conſ.45. lib. 1.*
24 Cùm quod in caſu ſatis à nobis diuerſo
loquitur;nec rationes eius ita ſtringunt, vt
conuelli haud poſsint.Tùm quòd illis ſatis
ſtrictim reſpondet *Molfeſius d. cōſ.1. & cōſ.*
39. atque in additionib. ad dictum primum
conſilium , vt nihil ſuperaddendum eſſe vi-
deatur; quamuis non admiſerim dicti Mol-
feſij reſponſionem illam, quod Anna con-
ſilium illud dederit pro Marchione Lauri,
Pignatello , atque propterea pecunijs allec-
tus. Quid enim ſi pecunias non acceperit,
26 & ita nihilominus ſenſerit? Neque enim
improbabilis eius videtur ſententia, neque
ſolus in illa eſt. vt damnandus haud fuerit,
27 neque coarguendus. Neque enim ex au-
thoritate dicentis vim obtinet ſententia ,
ſed ex rationibus,quas affert ad *tex.* Clemē-
tis tertij , aliàs Cœleſtini *in cap. cappellanus*
tuus 4. §. quia ergò de ferijs. ibi : poſterior
ſententia meliori,& ſubtiliori nititur ratio-
ne.*l.1.§.ſed neque C. de veteri iure enucleād.*
l.cum ratio.7.ff.de bonis damnatorum. ſequi-
turque *Nauar.conſ.25.on conuerſis. n.8. ad*
quintum lib.5. de priuileg. Felin. in cap.1.n.
54.de conſtit. Mariſcottus variar. reſolut.lib.
1.c.31.n.4. Idem Nauar. man. cap.27. n.285.
& 286. Ioannes Sanchez in ſelectis diſputat.
7.n.18. Rota apud Coccinum deciſ.214. nu.2.
& apud Caſſador. deciſ.7. n.17. de cauſa poſ-
ſeſsionis, & proprietat. Facchineus illuſtrium
controuerſ.p.1. lib.4.c.92.col.2. fol. mihi 637.
verſ. & in hanc ſententiam , dicens : *Illud*
„ *enim in iuris quæſtionibus decidendis obſer-*
„ *uare ſoleo,& ſeruandum exiſtimo ; vt cum lex,*
„ *& ratio extat,quæ ſpecialiter od quæſtionem po-*
„ *ſitam pertineat,eis ſane adhærendum potius, quā*
„ *generalibus quibuſdam,vel regulis, vel pronun-*
„ *ciatis ad aliā materiā pertinētibus,puto.* his ille.

Non

Digitized by Google

Non itaque pœnitus improbabilem Annæ ſententiam exiſtimauerimus, quòd pecunijs illectus ſcripſerit, ſuo vt clienti mo-
28 rem gereret, vt Molſeſio viſum fuit; quã-
uis probabiliorem hanc noſtram, à tot quoque doctiſsimis viris ſequutã, æſtimemus, quòd *tex in d.can. vnico* 18.*q*.1. ſatis firmius pro illa ſit, neque ratio, illaque euidens, deſit; concinantque illi, nec infimi nominis, ac notæ, doctrinæque nec vulgaris Doctores. Cùm omnes partes in hanc vnã coincidant ſententiam; ſitque naturali rationi
29 magis conformis, quòd magis quiſque ſi-
bi velit, quàm alteri proſpectum ex ordinata charitate. iuxtà illud *Canticorum* 2. Ordinauit in me charitatem. *S. Thom.* 2.2.*q* 16. *art.*1. illa vtique ſequenda magis. Adſtipulatur huic rationi, quæ *S. Auguſtinus epiſt.* 19. *ad Hieronymum* (relatus *can. Ego ſolis*.5. *in fin.*9.*diſt.*) ſcribit dicens: *Alios autem ita*
„ *lego, vt quantalibet ſanctitate, doctrinaque pol-*
„ *leant, non ideo verum putem, quia ipſi ita ſenſe-*
„ *runt: ſed quia mihi per alios authores, vel cano-*
„ *nicas, vel probabiles rationes, quod à vero non*
„ *abhorreat, perſuadere potuerunt.* hæc ille San-
„ ctus. concinitque *Gloß. verbo quantalibet.* eis enim magis creditur (inquiens) qui rei aptiora dicunt.

Hanc ob cauſam propterea, quia reuocatur renunciatio ob ingreſſum facta, ſiuè monaſterio fiat, ſiue alteri perſonæ; quòd dediſſe conditionaliter renuncians videatur, quatenus in religione perſeueret, neq. ab illa egrediatur; ſiuè etiam per aſſumptionem ad Epiſcopalem dignitatem: parũ difficultatis ingerere æſtimatur, quod initio in difficultatem reuocabatur; eſſent ne plures præſtationes annis ſingulis faciendæ, illæ annuæ pecuniarum ſolutiones, quas nominans Conuentibus annis ſingulis faciendas demandauit, delegauitque hic N.
31 cum ad religionem tranſijt, & antequam
profeſsionem emitteret per duos menſes ante; iuxtà diſpoſita per Sacrum Tridentinum Concilium *ſeſſ.*25.*cap.*16. *nulla quoque renunciatio. de regularib.* Si nempè (vt in priori parte reſponſionis diximus) fuit renunciatio conditionalis, quatenus ad Epiſco-
32 palem dignitatem minimè aſciſceretur;
reuocabiliter vtique donata monaſterio acquiſita fuere, non ſanè irreuocabiliter. Vt mutato ſtatu per Epiſcopalem dignitatem,
33 per quam à monaſterio educitur, atq. Ec-
cleſiæ ad quam aſciſcitur per ſpiritnale matrimonium deſpondetur, ſecundum Innocentij tertij determinationem in *cap. inter corporalia* 2. *paulò poſt princip. de translat. epiſ.*
34 argumẽto *tex. eiuſdem Sacri Tridentini Con-*
*cilij cap.*16.*ſeſſ* 25. ibi: *Ac non aliàs intelligatur effectum Sortiri* (renunciatio ſcilicèt facta) *niſi ſequuta profeſsione*; vel quod nouitius ejicitur, vel egreditur, vel quia diem obit extremum, renunciatio effectũ nequaquam ſorti-
35 tur. Par nempe ratio abeuntis eſt, atque
obeuntis, vterque enim abiiſſe dicitur, iuxtà Terentianum illud in Phormione:
„ *Et mortem obiit, & de medio abiit.*
quod ſequitur *Nauar. conſ vlt. lib.*3. *de ſucceſſion. ab inteſtato. & commentar.* 2. *de regularib. ad tex in can. non dicatis* 12. *n.*49. *Gutierez canonicar. quæſtion. lib.*2. *cap.*1. *n.*105. *cum ſeq. ad ad finem capitis eiuſdem. Sanchez in opere mo-*
36 *rali tom.*2. *lib.*7. *cap.*5. *n.*49. Parique modo
ſi emiſſa profeſsione, (illius nullitate detecta) à religione, (profeſsione nulla denunciata) egreditur (iuxtà diſpoſita per ſacroſanctam Tridentinam ſynodum eadẽ *ſeſſ.* 25. *de regularibus cap. quicunque regularis.* 19.) ad donata, ſiue renunciata quaſi poſtlimi-
37 nio reuertetur. Quia nimirum Sacrũ Cõ-
cilium profeſsionem exquirens, vt donata firma ſint, illam perfectam, & quæ conuelli nullo modo poſsit, perquirit; quòd verba
38 cum effectu exaudienda ſint, ad *tex. in l.*1.
§. hæc autem verba ff. quod quiſque iuris. canonizata in *can. hæc verba* 13. *de pænit. diſt.*1. vbi *Nauar. ad gloſſ. n.*9. argumento *tex. in can. ſi quis ſuadente diabolo* 17.*q*.4. quatenus factum deſideratur (manuum ſcilicèt iniectionis in clericum, vel monachum) vt quis in ſententiam cenſurarum illo canone reſeruatã dediſſe dicatur. *idem Nauar. conſ.* 19. *prohibuit Gregor. XIII. n.*1. *lib.*5. *de ſent. excomm. atq. d. cõſ. vlt. lib.*3. *de ſucceſſionib. ab inteſtat. dictoq. cõmentar.* 2. *de regular. n.*49. *Bartholomæus à S. Fauſto in ſpeculo religioſorum lib.*5. *qu.* 187. *Ioannes Baptiſta Lezana in ſum. quæſtionum regular part.*1. *cap.*24. *num* 36. & nos alibi de
39 hac re latè diximus. Quemadmodum de
dote in matrimonio carnali dicitur: quòd dos data viro intelligitur conditionaliter; quatenus ſcilicet perduret matrimonium, neque illud vel per mortem; vel quod nullum detegatur, diſſolutum fuerit. ad *tex. in l. vnica §. cum autem C de rei vxor. actione.* ſequiturque *Gloſſ.* in his noſtris terminis *in cap. quod ad te* 3. *verbo redire de clericis coniugat. extrà.* & *tex. in cap. nuper* 6. *de donat. inter virum, & vxorem, & dote poſt diuort. reſtituenda. Carolus Tappia Regens in auth. ingreſſi verbo ſua cap.*6 *num.*10 *Ioannes Azor. Inſtitution. moralium part* 1. *lib.*5. *cap.*8. *quæſt.*7. *verſ. porrò animaduertendum eſt. Gutierez d cap.*1. *num.*105. *cum ſequent. Sanchez d. lib.*7. *cap.*1. *num.* 22. *&* 23. & nos alibi. At par eſt
40 ratio de matrimonio ſpirituali, quæ de car-
nali; quin multo maior de illo *d. cap. inter*
41 *corporalia* 2. *de translat. epiſcopi.* Ita, parique
modo, & ad Epiſcopalem dignitatem euecto monacho, cum à religione aſſumatur; ad donata vtique, vel renunciata quaſi poſtliminio, nouus homo factus, atque ad vitã quaſi priorem reuocatus, & reſuſcitatus, reuertetur. quod perpendit alijs relatis *Molſeſius*

feſius d.conſ.1.num.23.& 24.
Nihilominus tamen, ne reſponſionem
42 congruam ad datum quæſitum diffugere
videamur; Annuam vtique reſeruationem
fuiſſe illam huius Epiſcopi, quam Conuē-
tibus fecit deſignatis, reſpondemus. Aper-
tiſſime quippe ipſe annuas præſtationes di-
ſtinxit: tot itaque erunt præſtationes, quot
in ſingulos annos faciendas demandauit.
Reſeruauit porrò ipſe ſibi annua mille biſ-
centum per fratrem maiorem natu ſingu-
lis annis ſolnenda, atque facultatem in ſu-
43 premæ vitæ habitu de mille diſponendi.
Cum morte igitur illa mille biſcentum
annis ſingulis ſibi retenta, ac reſeruata ex-
tinguentur, finemque videbunt, ad *tex. in l.*
in ſingulos annos 8. ff. de annuis legat. Sic enim
„ Caius Iure conſultus ibidem: *In ſingulos an-*
„ *nos relictum legatum, ſimile eſt vſufructui, cùm*
morte finiatur. Sicuti igitur annua mille biſ-
centum ſibi vitalem auram trahenti, reſer-
uauit N. ita, aperæque Conuentibus faciē-
da illorum ſolutio annis ſingulis cedet.
44 Quod nemo plus iuris in alterum transfer-
re poſſit, quam in ipſo erit. *l. nemo plus Iuris*
55. ff. de regul. Iuris. cau. Daibertum 23. t. qu. 7.
d. cap. nuper 6. de donat. inter virum, & vxor.
Gloſſ. in cap cæterum 3. verbo ratum de donatio-
nib. extra. regula nemo poteſt 79. de regulis Iur.
in 6. Flamin. Carthar. Rota Genua deciſ. 35. nu.
3. Rota in Romana pratenſa venditionis 23. Ia-
nuarij 1589. coram Penia deciſ. 39. num. 1. apud
Marcheſan. par. 1. fol. 633.
45 Quicquid porro annis ſingulis ſoluendū
deſtinatur, annis cedit ſingulis, vt non vna,
ſed plures videantur præſtationes. Audi
Paulum *lib. 62. ad edictum in l. ſi in ſingulos an*
46 *nos 4. ff. de annuis legat. Si in ſingulos annos* (di-
„ centem) *alicui legatum ſit: Sabinus, (cuius ſē-*
„ *tentia vera eſt,) plura legata eſſe ait: & primi*
„ *anni purum, ſequentium cōditionale: videri enim*
„ *hanc ineſſe conditionem, Si viuat: & ideo mor-*
„ *tuo eo ad hæredem legatum non tranſire.* ſic Pau
„ lus. & *lib. 11. quæſtionum in l. cum in annos ſin-*
gulos 11. ff. eodem. ſequentibus loquitur: *Cùm*
„ *in annos ſingulos legatur, plura legata eſſe pla-*
cet, & per ſingula legata ius capiendi inſpicietur.
ita ille. *tex.* quoque *in l. cum in annos 10. ff.*
quando dies legati, vel fideicommiſſi cedat, ſe-
quentibus enim ibi Vlpianus *lib. 23. ad Sa-*
„ *binum: Cum in annos ſingulos legetur, non vnum*
„ *legatum eſſe, ſed plura conſtat.* ſequitur *Fer-*
47 *rett. conſ. 289. num. 5. Natta conſ. 548. nu. 5. lib.*
3. Menoch. conſ. 146. num. 19. in fin. & num. 20.
vol. 2. Surd. conſ. 123. num. 5. lib. 1. & deciſ. 273.
num. 10. & de alimentis tit. 9. qu. 6. num. 3. Rota
in recentiorib. part. 2. tom. 1. deciſ. 373. nu. 9. Gaſ-
par. Anton. Theſaurus forenſ. quæſtion. lib. 1. q.
44. num. 2. Alciat. reſponſorum lib. 9. conſ. 187. n.
2. Polidor. Ripa ſingularium obſeruation. obſer.
361. num. 5. & ſeq. Frater Hieronymus Rodriq.
reſolut. regular. reſolut. 88. num. 6. & nu. 25. nos
reſponſ. 5. num. 13. & 14. part. 1. Neq; te mo-
ueat, quod obijciebatur; textus præfatos de
legatis loqui, non extendendos propterea
ad alias præſtationes.
48 Generaliter quippe Iuris Conſulti lo-
quuntur, ex ratione, quàm afferunt; quod
primi quidem anni purum relictum vi-
deatur, ſequentibus verò conditionale;
quatenus ſcilicet viuet is, cui relictum fuit,
vt ſi ſatis ceſſerit, ceſſet quoque relicti præ-
49 ſtatio. Generaliter quoq. exaudienda ra-
tio videbitur in quacunq. præſtatione an-
nua, quia & ipſa ſingulis annis cedet, ac tot
videbuntur præſtationes, quot anni fue-
rint, quibus illa cedet. Neque porrò pecu-
liaris ratio illa eſt in legatis, quare plura
videantur legata, non vnum, cùm annua
illa relicta fuere; ſed vniuerſalis; quia annis
ſingulis eorum cedit præſtatio, vnde condi-
tionalis cenſebitur. Sicuti in quacunque
alia præſtatione annua eſt, vt annis ſingulis
cedat, & conditionalis videatur. Idem pro-
50 inde debebit eſſe iudiciū, quorū vna ratio
eſt, atque comunis. ad *tex in l. à Titio 108. in*
fin. princip. ff. de verbor. obligat. l. illud 32. ff. ad
legem Aquiliam Gloſſ. in cap ſuper eo 4. in gloſſ.
fin. de Paroch. Barboſ. aſſiomat. 197. n. 3.
51 Ni fortaſſe diſponentis voluntas fuerit,
vnicam præſtationem dare, ſed in plures
diuiſiſſe ſolutiones, ne nimium eius gra-
uaretur hæres, ſecundum Vlpiani ſenſum
in l. nec ſemel 12. & l. ſi cum præfinitione 20. §.
ſi vero non pro alimentis. l. firmio Heliodoro. 26.
§. pater annua ff. quando dies legati cedat. Bart.
d. l. ſi in ſingulos annos 4. Ioannes Griuellius de-
ciſ. Senatus Dolani 55. num. 20. Iacobus Can-
52 *cer. variar. reſolut. lib. 3. cap. 20. num. 36.* Vel in
cōtractu, vel ſtipulatione agamus, in quibus
vnum eſt, quod in illis deducitur, neque il-
la ſtipulatoris morte finitur. vt loquitur.
Gloſſ. d. l. ſi in ſingulos annos 4. verbo non tran-
ſire, & Bart. ibid.
Neque N. ipſi, qui ad Epiſcopatum ex
monacho aſſumptus fuit, illa ipſa mille biſ-
centum annua, abſolutè debebantur, ſed
conditionaliter, dum ipſe videlicet, in hu-
manis ageret. Cedebant proinde ipſi in ſin-
gulos annos: in ſingulos itaq; annos, & *ijs*,
quibus illa ipſe delegauit, cedere oportebit.
53 Non enim rei ſubſtantia per hanc delega-
tionem mutata fuit; verum de perſona in
perſonam facta translatio dumtaxat. ad
tex. in l ſi vno anno 17. ſecundum etiam ſumma-
rium Bart. ibid. ff. locati. argumento *tex. in cap.*
ea, quæ 16. de ſimon. quatenus habet, nominis
nuncupationem, ac variationem rei eſſen-
tiam non mutare. ſequiturq. *Gonzal. ad re-*
gul. 8. cancellar. gloſſ. 5. num. 18. Barboſ. aſſiomat.
155. num. 2. Detian. conſ. 11. num. 43. vol. 1.
Rota apud Coccin. deciſ. 242. num. 5. in fin.
54 Atque ita relictum interpretari debebi-
mus, vti conſuetum erat præſtari; iuxta Vl-

piani ſenſum in *l. ſi cui annuum* 14. *& ibid. Gloſſ. verbo ſolitus fuerit ff. de annuis legat. Alciat.d.conſ.*187.*nu.*1.2.*&* 5.*Raudenſis deciſ.Piſana* 21.*nu.*13.14.*&* 15.

Fuit proinde conditionalis præſtatio deſignatis Conuentibus facienda, quatenus quidem vitali aura perfrueretur N. qui per ingreſſum, & profeſſionem emittendam renunciationem fecerat. In ſingulos propterea annos illa cedebat. Ceſſauit igitur eius preſtatio cùm primum ad Epiſcopalē dignitatem euectus è monaſterio ad Eccleſiam, cui ſponſus acceſſit, translatus, ac quaſi nouus homo effectus, & reſuſcitatus, atq. ad priorem vitam reuocatus fuit, vt in ſuperioribus diximus.

Atque ita ex his, cenſori emaculandis traditis, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D. Aduocatus

An autem ad donata redierit hic Illuſtriſſimus Epiſcopus, id perſpicuum mihi haud eſt; quod ille ad aliam quoque maiorem Eccleſiam translatus fuerit. Quæ in hac re non ita omnibus obuia, meam proferens ſententiam, à prædicto Illuſtriſſimo interrogatus, parauceram, ne in tuam gratiam deeſſent (Amice lector) paſſus non ſum. poterunt enim quandoque in tuum cedere commodum, quod ex opto. Inde porrò inſudaui vigilans, ne talentum terræ infoderem, neque te commoditate aliqua priuarem. Erunt quippè hæc incitamentum tibi, vt maiora, clarioraque præſtes. Atque (quod ſuper omnia exopto) Sanctiſſimum Omnipotentis Dei nomen glorificetur, à quo bona cuncta procedunt; & qui dat omnibus affluenter, & non improperat. *Iacobi* 1. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Homines inter Chriſtianos nulli meliores, quàm qui in Religione profecerunt; nullique peiores, quam qui in illa defecerunt. S. Auguſtini ſententia.*

2 *Locus Apocalypſis* 22. 11. *iuſtus iuſtificetur adhuc, & qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Expenditur.*

3 *Factum narratur.*

4 *Religioſus ob crimina monaſterio pulſus, votis in profeſſione emiſſis haud diſſoluitur, ſed illis colligatus adhuc permanet, & n.*20.*& n.*37.

*Ratio affertur, nu.*5.

6 *Epiſcopi ex regularibus, etiam ad Cardinalatus dignitatem euecti tribus ſubſtantialibus votis aſtricti adhuc perſeuerant.*

7 *Malitijs hominum obiandum.*

8 *Monachus monaſterio pulſus, iterim penſo diuinarum horarum perſoluendo tenebitur quamuis Subdiaconatus ordine initiatus non ſit.*

*Quamuis alii contrariam ſectentur ſententiam, n.*9.

*Verùm alii affirmatiuam, n.*10.

*Quam ſatis probabilem exiſtimat Autthor. num.*11.

*Quòd neque triremibus addictus huiuſcemodi à penſo ſoluendo ſolutus ſit, n.*12.

13 *Eiectus à religione, & ſi extra monaſteriū ſit, non eſt tamen extrà ſtatum religioſum.*

*Poterit tamen in ſeculo permanere, neque aliā perquirere Religionem actatur, n.*14.

*Ratio affertur, n.*15.

*Quamuis ante ingreſſum voto teneretur Religionis, n.*16.

*Quia illud per profeſſionem extinctum eſt, num.*17.

*Et an ſi aliam ingredi voluerit, prioris licentiam obtinere oportebit? affirmant quidā; alij negant, n.*18.

19 *Regularis monaſterio pulſus, interim in habitu Clericali decenti, & ſubordinarii loci obedientia, ſicut alij clerici, viuere debet. Quod ſi habitum clericalem excuſſerit, ſeque militia aſcripſerit ſeculari, apoſtata dicetur ab ordine, ſiue Religione, n.*21.

22 *Clericus ſacris initiatus, vel beneficium obtinens habitum abiiciens, apoſtata dicitur.*

Præſertim ſi militia ſe aſcripſerit ſeculari.

23 *Regularis apoſtata dicitur ſi vagandi animo à religione recedat.*

24 *Apoſtata vnde dicatur?*

25 *Apoſtata eſt, qui à militia recedit cœleſti, militiaque ſe dedit ſeculari, atque proinde inſtituti deſertor, & ordinis.*

26 *Clericatu, vel per Sacrum Ordinem, vel per Religionem ſe quis Deo ſacrat, & addicit.*

*Recedendo igitur apoſtatare dicitur à Deo, num.*27.

28 *Regularis apoſtata, & peccato ſe inficit lethali, & in excommunicationem incidit.*

29 *Eiectus à Religione, quod habitum induat Clericalem, ex accidenti id euenit.*

Ne macula religioni inuratur.

*Et vt innocentes non deturbentur, n.*30.

Tenebitur, itaque ita habitum ferre clericalem,

lem, ſicuti per prius monachalem, n. 31.
Cum à profeſſionis votis minime ſoluatur; num. 32.
33 *Conditionis melioris haud eſſe ob ſua ſcelera iniquus debet, quàm ſit probus.*
Ne ex ſua malitia commodo feriatur.
34 *Regularis eiectas viuendi laxè licentiam non conſequitur, ſed vt verecundia perfuſus ad cor redeat, & emendetur.*
Debet proinde honeſtè, & religiosè viuere in habitu Clericali, n. 35.
Quod ſi habitum abiiecerit Clericalem excommunicationem contrahit capit. vt periculoſa, 2. ne clerici; vel monachi in 6. nu. 36. & 46.
Manet enim adhuc monachus, n. 37.
38 *Monachum non habitus, ſed profeſſio facit regularis.*
39 *Verba cui conueniunt diſpoſitionis, & diſpoſitio ipſa conueniet.*
49 *Deſertor religionis dicitur eiectus, qui etiã Clericalem habitum excuſſit, ſeq. militiæ addixit ſeculari.*
41 *Apoſtata, vt quis dicatur duo ſimul perquiruntur.*
Vnde qui Deo ſe ſubtrahit, cui ſe deuouerat, apoſtata dicitur, n. 42.
43 *Ananias quare periit?*
44 *Alienatio perſonæ maior eſt, quàm rei.*
45 *Pacta diuina diſſoluens graui ſe ſceleri addicit.*
47 *Regularis extra Religionem habitu abiecto vagans, atque in excommunicatione inſordeſcens, hæreticus non propterea dicitur, neque, vt hæreticus damnatur n. 50. Eſt tamen de hæreſi valde ſuſpectus, n. 49.*
Vnde etiam interrogari poterit, n. 51.
Atque denunciari, n. 52.
48 *Hæreticus quis nam dicatur?*

ARGVMENTVM.

Regularis iuſtè è Religione pulſus, cum habitum clericalem aſſumere teneatur, atque ſub loci Ordinarii obedientia uiuere, ut cęteri Clerici; ſi habitu huiuſmodi Clericali excuſſo, militię ſe aſribat ſeculari, facinoribus irretitus; an dici Apoſtata debeat? Et num in excommunicationem dederit cap. ut periculoſa 2, ne clerici, uel monachi lib. 6.? Et ſi diù, etiã per plures annos in excommunicatione perſtiterit, de hereſi ſuſpectus habeatur; & num denunciari debeat?

RESPONSIO LVII.

1 SAncti Patris Eccleſiæ Doctoris Auguſtini ſententia eſt, nullos inter homines Chriſtianos peiores eſſe, quã qui in Religione defecerunt; nulloſque meliores, quàm qui in Religione profecerunt, ſequentibus enim ipſe ad Vincentium Donatiſtam, ſcribens: relatus *can. quantumlibet. 9. 47. diſt. Simpliciter autem fateor charitati veſtræ coram Domino Deo noſtro, qui eſt teſtis ſuper animam meam, ex quo Deo ſeruire cepi. Quoniam ſicut difficilè ſum expertus meliores, quàm qui in monaſterio profecerunt; ita non ſum deteriores expertus, quàm qui in monaſterio defecerunt.* Probat autem id ex loco
2 *Apocalypſis 22. 11.* ſubnectens: *Hinc arbitror dictũ in Apocalypſi: Iuſtus iuſtificetur adhuc; & qui in ſordibus eſt ſordeſcat adhuc.* Ratio autẽ in promptu eſt, quam affert S. Pater Dionyſius Carthuſianus in hũc ipſum locũ Apocalypſis: *Non præceptiue* (hæc verba dicit) *aut hortatiuè, ſed comminatoriè, prænunciatiuè, & ironicè: Tanquam dicat: Qui iuxta emendationem ſcripturæ ſe emendare contemnit, iuſtè relinquetur à Deo, & in peiora caſurus eſt, nec dura euadet tormenta.* Sic ille.
3 Hinc ſane factum eſt, quod narro. Frater quidam in ſatis inſigni religione ex approbatis profeſſus, ſui voti oblitus, cùm deprauatis ſuis moribus, nefandiſque facinoribus (vt Sacrilego quoque homicidio ſe fœdarit) omnibus exoſus factus eſſet; neque ſe in melius emendare vellet; tandẽ iuſtè à religione pulſus fuit. Is (vt erat nefarius) religioſitate omni abiecta, ſeculari ſe militiæ aſcribit, nihilque vitiorum intactum dimittit, in profundum malorum lapſus, concubinatu aſſiduo demerſus. De æterna vita nil cogitat; ſe moriturum haud æſtimat. admonitiones nullas ſuſcipit. Conſulũt proinde me quidam. Sit ne hic homo nefarius apoſtata: & num ne in apoſtatarum excommunicationem dederit? Quod verò à ſeptennio, ita viuat, ſit ne de hæreſi ſuſpectus; & an propterea denunciandus?

Quæſitis vt faciam ſatis.
4 Dico primò Religioſum hunc iurè, ſan-
ctèque per ſententia à religione pulſum,
vti incorrigibilem; non ex hoc à votis in
profeſſione emiſsis ſolutum fuiſſe; Non
enim monachus eſſe deſiuit, ſed ob crimi-
na dumtaxat expulſus; vt confuſus ad cor
rediret, vitamque in melius commutaret,
neq; religioni interim dedecori eſſet, ſuo-
que deprauato exemplo aliis nocumẽtum
fieret. argumento *text. in cap. fin.* ibi fugiti-
uos ſuos, & eijectos, *& in fin.* ibi; ſi verò hu-
iuſmodi fugitiuos, vel eiectos. *de regularibus.*
5 Cùm quod ius hoc non ſit Religioni, mo-
nachos iam profeſsione deuinctos à votis
ſoluere ſubſtantialibus. tùm quod melioris
6 eſſent ex ſuo malo eijecti, quàm ſint Epiſco
pi, atque etiam ad Cardinalium dignitatem
euecti, qui nihilominus tribus votis ſubſtan-
tialibus ligati perſeuerant: referrentque ex
ſuo malo, commodum peruerſi homines,
qui in profundum malorum peruenientes,
ne totum ouile corrumpant, morboſæ oues
effectæ, extra illud eijciuntur: cùm contrà
7 malitijs hominum iurè ſit obuiandum.
*cap. Sedes Apoſtolica 15. de reſcript. cap. 1. §. nos
igitur. de poſtulat. prælatorum, Innocent. in cap.
dilectus 30. verbo ſeneritati de Simon. Cardin. in
Clement. 1. § quia verò, qæſt. 2. num. 5. de ſtatu re-
gular. Nauar. commentar. 2. in can. non dicatis
12 quæſt. 1. de regularib. n. 33. verſ ſed eſt dubiũ.
& de oratione, & horis canonicis cap. 7. n. 20. Io.
Azor. inſtitution moralium p. 1. lib. 12. cap. 16. q.
4. Rodriq. quæſtionũ regular. to 1 q. 30 ar. 20. Fr.
Ludouic. Miranda in manuali prælatorum to. 1.
q. 52 ar. 5. concl. 1. Pater Molina de iuſtit. & iur.
tom. 1. diſp. 140. col. 11. § quando verò fuit iuſte.
Sãch. in opere morali to. 2. lib 6, c. 9. n. 24. & ſeq.
Frater Batholomæus à S. Fauſto in theſauro reli-
gioſorum lib. 6. q. 234. 235. & 236. Antonius Ric
ciullus nunc Archiepiſcopus Conſentinus de iure
perſonarum extrà gremium lib 8. c. 10. n. 14 Bar
boſ. ad d. c. fin. de regul. num. 10. P. Laurentius de
Portel ad dubia regularia verbo eiicere n. 5. & in
addit. ibid. n. 4 Io Baptiſta Lezana in ſum. quæſt.
regular. p. 1. c. 23. n. 11. & 32. & ſeq. Sanctarellus
de hæretic. tract. de apoſtaſia c 6. dub. 1. nu. 1. &
ſeq. Campanilis in diuerſor. iuris Canonic. rub.
12. c. 12. n. 6.*
8 Quod planè ita firmum eſt, vt nec ſolua-
uatur interim à penſio diurnarum hora-
rum, quamuis ad ſacrum ſubdiaconatus
ordinem non adhuc peruenerit, ex vi ſola,
quòd monachus profeſſus ſit, atque choro
addictus. Ioannes *Baptiſta ſcortia ſelectarum
epit. 116. theorema 316. in 3. notabili circa fin.*
plures alios referens *Portel. d. verbo eicere n.
5. Lezana d. cap. 13. num. 17. in fin. & cap. 12. n.
9 7. ead. part.* quamuis hic cum *Suario* contra-
riæ adhæreat ſentẽtiæ, quam ſequutus quo-
que fuit *Sotus lib. 10. de Iuſtit. & Iure q. 5. art.
3.* & ſequitur *à S. Fauſto d. lib 6. q. 240. & 241;*

10 Verùm affirmatiuam, quòd ad penſum
teneatur horarum diurnarum, vti probabi-
liorem poſt *Nauar. de orat. & horis canon.
cap. 7. num. 20.* ſequitur *Azor. Inſtitut. mora-
lium part. 1. lib. 10. cap. 6. qu. 6. Campanilis d. c.
15. ſub eod. num. 6. verſ. ſed præter hæc mendica-
ta.* & huic adhæret *Scortia vbi ſupra*, ne ex
ſua malitia commodum hauriat.
11 Et plane ſatis probabilis hæc mihi appa-
ret ſententia, quod inanis hæc eſſet diſcep-
tatio: an Monachus choro deputatus ad pẽ-
ſum teneatur, diuinum perſoluendi of-
ficium, etiam poſtquàm ſua culpa mona-
ſterio pulſus eſt? ſi eò dumtaxat arctaretur
Iure, quod ſit ſacro ſubdiaconatus ordine
inſignitus; quando quicunque tali initia-
tus ordine ex vi ſui ordinis hanc contrahat
obligationem, hauriret proinde è mona-
ſterio pulſus hoc commodum, faueretque
12 ſibi malitia ſua: quæ neque ei, qui triremi-
bus eſt addictus, patrocinium ferre debet, vt
à penſo ſoluatur diuinarum horarum, niſi
ex alia cauſa excuſetur, quod *Nauar. d. c.
7. num. 20. & Azor. d. qu. 6. in fin. & Scortia vbi
ſupra* ſequuntur. *Rodriq. d. qu. 30. art. 20. verſ.
quantum autem ad id.* & poſt hos *Pater Ferdi-
nand. à Caſtro tom. 2. Theologiæ moralis tract.
7. de oratione ſpeciali horarum diſputat. 2. punct.
13 1. §. 3. num. 5.* ea plane ratione, quòd & ſi
extra Monaſterium ſit religioſus ab illo
eiectus; non eſt tamen extra ſtatum religio-
ſum, cùm religioni adhuc addictus per pro-
feſſionem maneat.
14 Dico ſecundo Regularem profeſſum à
religione iuſtè ob ſcelera pulſum, vel in
perpetuum, vel abſque temporis præfinitio
ne; poſſe deinde tuta conſcientia in ſeculo
remanere, neque arctari aliam perquirere
15 religionem, in quam ingrediatur. Quoniã
in aliam ab ingreſſa, regreſſum haud vo-
uit, neq; ad hoc ſe colligauit cũ religionem
profeſſus fuit, à qua ex ſua incorrigibilitate
fuit iuſtè pulſus. *tex. cum ſua Gloſſ. verbo cre-
ſcere. can. Geſta. 2. 74 diſt. Nauar. conſ. 8. N. pro-
feſſus nu. 2. lib. 3. de regularib. & d. commentar.
2. de regularib. num. 36. Azor. d cap. 16. qu. 7. &
qu. 13 Rodriq. d. qu. 30. art. 20. & 22. Molina d.
diſput. 140. col. penult. verſ. Nauar. cap. non di-
catis. Leſſius de Iuſtit. &* Iure *lib. 2. cap. 41. dub.
15. num. 11. verſ. ſecundo eijectum. Sanchez d. c.
9. num. 34. Lezana d. cap. 23. num.* 8. referens
decretum Sacræ Congregationis. ibi: *Vel iu-
„ bentes aliam ingredi religionem.* Quãuis alias
16 ante emiſſam profeſſionẽ voto teneretur
17 religionem ingredi; Quia nimium per pro
feſſionem iam factam voto ſatisfecit, vn-
de illud extinctum remanet. *Portel. d. verbo
eiicere num. 5.* Ioan *Azor.* Inſtitut. *moral. par. 1.
18 lib. 12. d. cap. 16. qu* 5. *& 7 à S. Fauſto d. lib. 6.
Theſauri religioſor q. 232.* quin imo, & ſi aliã
ingredi religionem voluerit, neque ei id li-
cebit, ni à ſuperiore Religionis, à qua fuit
eije-

eijectus,tranſeundi facultas fiat. *Sanchez d. cap 9.num. 39. Lezana d.cap. 23. num. 10.à S. Fauſto d.lib 6.qu.255.num. 1.* quamuis ipſe *num.2.* contrariam admittat ſententiam; præſertim ſi perpetuò pulſus fuerit; ſecus vero ſi prior religio illum emendatum recipere ſit prompta. *Nauar.conſ.78.Generalis N.lib.3.de regularib.Barboſ.d.cap.fin. de regularibus num.9. Bellect. Epiſcopus Hyeracen. diſquiſit.Clericalis part. 2. de pœnis Clericorum §.25.num.22.*

Dico tertio Regularem iuſtè è religio-
39 ne pulſum, habituque exhauctoratū religionis, poſſe, debereque habitu Clericali decenti,ſuoque ſtatui conueniente vti,atq; ſub Epiſcopi loci obedientia, ſicuti & cæteri Clerici viuere. *Nauar.d.commentar.2.nu. 36. de regular. & conſ.79. An expulſus num.2. verſ.2.addo lib.3. de regularib. Azor. d.cap.16. qu.13.Rodriq.d.qu.30.art.27. Leſſius d.cap.41. dub.15.num.112.à Sancto Fauſto d.lib.6.q.351. Barboſa d.cap.fin.num 11. Sanctarellus d tract. de apoſtatis cap.6.dub. 1.num. 3.* Patetque ex decreto Sacræ Congregationis à *Lezana d. cap.23.num.8.*relato,ſequentibus ſtatuente:
„ *Sic eijecti quandiu non redierint ad religionem,*
„ *in habitu Clericali incedant,atque Ordinarii lo-*
„ *ci Iuriſdictioni & obedientiæ ſubſint;proindeque*
„ *Generalis illico expulſionis ſententiam Ordina-*
„ *rio notificare teneatur.* Sic Sacra Cōgregatio, & refert quoque *Barboſ. d. cap. fin. num.23.* atque *Bellettus diſquiſitionis Clericalis part. 2. de pœnis Clericorum d.§.25.n 6.*

His ita dictis, ad rem infero conſequen-
30 ter:Quod cùm eijectus hic, Regulari profeſſione (vt diximus) addictus adhuc permanſerit,atque propterea tribus religionis ſubſtantialibus votis ligatus:atque ad deferendum habitum Clericalem ſuo ſtatui decentem, & ſub Epiſcopi ſui Ordinarij obedientia,vt cæteri Clerici viuere: Cùm
31 ſubſequenter abijecto Clericali habitu militiæ ſe aſcripſerit ſeculari, ſecnlariter viuendo; apoſtata vtiq. fuit ab habitu, ſiue à religione,& ordine. Velvti Clericus ſacris
32 initiatus,vel beneficio cohoneſtatus Eccleſiaſtico,clericalem abijciens habitum,apoſtata dicitur ab ordine: multoq; magis militiæ ſe aſcribens ſeculari, ſpirituali Chriſti abiecta.*Syluester in ſum.Apoſtaſia q.2.num.5. & 6. Tabien.eod qu.8.num.11. Armilla eod.§. 8.Panormitan.cap.tua.3.nu.2. verſ. ad primum dico de apoſtat.*facit *Gloſſ.in cap.ex part.10.verbo ad nigros in fin. de tempor. ordinandorum,* quam ſequitur *Addens ad Panormit. d. cap. tua 3. verbo apoſtatare, & tex.in clement. 2.de vita,& honeſt.clericor.& ibid. Gloſſ. verbo extrinſeci.* Quem innouauit Sacrum Tridentinum Concilium *ſeſſ.14 cap. 6. de reformat. Nauar conſ.1.num.3 lib.5.de apoſtatis, & conſ. 77.Quæritur primò nu 3.lib.5.de regularib.*per notata in *cap. fin.de regularib. extrà Triniſan.* *deciſ.35.num. 14. lib. 2. Aluarus Valaſeus conſultat.60.nu.11.Barboſ.d.cap ex parte in Gloſſ. d.verbo ad nigros num.2.Ricciullus d.lib.8.cap. 3.num.3. & 4.* quatenus infert Regularem,
23 apoſtatam dici,ſi vagandi animo à religione recedat. *Ioannes Baptiſta Lezana part. 1. ſum cap.16 num.7. & num.12. Sanctarellus d. tract.de apoſtatis cap.2.* optime omnium *Tiberius Detianus tractat.criminalium tom.1.lib. 5.cap.71.num.1.& 3.& cap.73.num.11. & 23. Ioannes Maria Bellettus Epiſcopus Hyeracen. diſquiſitionis Clericalis part.2.tit.de pœnis clericorum §.24.num. 1. & 2.* Ioan.*Azor.* Inſtitut. *moral.par.1.lib.8.cap.21.qu.2.Rodriq.d.qu.30. art.27.*concinitq; ipſius nominis ethymon.
24 Apoſtata nēpe à nomine græco ἀποστάτης Apoſtates,idem eſt, atq. defector,& deſertor ſui ducis,ſiue religionis, & Inſtituti.ſequiturque idem *Detianus eod.lib cap. 70.nu. 1.Bellettus d.§.24.num.1.Nauar.d. conſ. 1. de apoſtat.num.4.ad tex.in l. deſertorem 3.ff. de re militari.Azor.d.cap. 21. qu. 1.* Qui igitur di-
25 miſſo habitu à militia recedit cœleſti, ad quam tenebatur, vel per ſacrum ordinem, vel per profeſſionem; militiæque ſe aſcribit ſeculari, hic deſertor eſt Inſtituti, & ordinis, atque religionis, ac conſequenter
26 apoſtata. Sicuti enim per Clericatum, vel Sacrum Ordinem,vel per religionem quis Deo coniungitur, eique nomen dat; ita quippe recedendo vel à religione, quam profeſſus eſt,vel ab ordine, quem ſuſcepit, apoſtare dicitur à Deo: vt docet Angelicus Doctor *S.Thom.2.2.q.12.art.1.in reſponſ. Detianus d.cap.71.num.23.& 24.eſt tex.in cap.1. vbi Gloſſ. verbo apoſtaſia de apoſtat. Ricciullus de Iure perſonarū extra gremium lib. 6.* tractās de apoſtatis à ſtatu ordinis clericalis *per totū,* ac potiſſimum *cap.5.& 6.Ioan Azor.* Inſtitut. *moralium part. 1.lib 8.d.cap.21.q. 1. & 2. Nauar.d.conſ.1.de apoſtat nu.3 4.& ſequent.*

28 Hanc ob cauſam proinde, ſequitur, nedum ſe lætheli infeciſſe macula, verùm & in excommunicationem dediſſe in *cap. vt periculoſi 2.cum notatis ibid.per Gloſſ.verbo ipſo facto,ne clerici,vel monach. lib. 6.* quod habitum temere dimiſerit.*Abb.in cap. 1.nu.3. in fin.de apoſtat.Nauar.d.conſ.1.nu.6.de apoſtatis.Detianus d.lib.5.cap.73.num.2. & num.11. & num.25.Ioan.Azor.Inſtitut. moralium part. 1.lib.8.d.cap.21.q.10.Triniſanus d. deciſ.35.nu. 15.Achilles de Graſſis deciſ. 346. aliàs vnica de apoſtat.num.2.3.& 7.ac per tot. Farinac.de hæretic.q.183.§.8.num.17.Idem Azor.Inſtitut.moralium par.1.lib 12.cap.13.quæſt.16.& c.17. qu.10.*

29 Ex accidēti porrò eſt,quòd eiecti habitū induāt clericalem, ne per habitus religionis delationem, quòd apertiſsimè illū eiectum eſſe dignoſcerent omnes, religioni ipſi macula inuratur, neque innocentibus in religione viuentibus, portantibus pon-

dus diei,& æſtus,granamen inferatur,quod
perpenſum fuit in *d. cap. fin. de regularibus*
extrà, ibi: *Salua ordinis diſciplina*, ſequiturq.
Sylueſt.d. d.verbo Appſtaſia n.10. & Bellettus
d.§.25.n.24.de pœnis Clericorum p.2. Farinac.
d.q.183.§.6.n.64.in.2.ampliat.in fin.ex Valent.
in 2.2.q.12.art.1.verſ.alterū eſt. Ita propterea
31 clericalem habitum deferre tenebuntur,
ſicuti per prius, ante quàm eijcerētur,mo-
32 nachalem. Neque enim à profeſsionis vo-
tis ob ejjectionem,ſoluti fuere (vt in ſupe-
rioribus diximus.) Eadem igitur lege te-
nebuntur ob profeſsionem, clericalem
deferre habitum, qua monachalem te-
nebantur.
33 Cæteroquin melioris eiectus conditio-
nis ob patrata ſcelera, per quæ eijci com-
meritus fuit, efficietur; commodumque
nō minimum ex ſua ferret nequitia, cō-
trà *tex.in cap.intelleximus.7.in fin.de iudic.l.ſi-*
ne hereditaria.23.ff.de negot.geſtis. quod per-
pendit *S.Bonauentura ad regulam S. Franciſci*
q.13. quem etiam refert *Bellettus d.tit.de*
pœnis clericorum par.2.§.25.n.25. Neque laxè
viuendi licentiam nactus fuit, quòd pro-
cul eum religio, veluti emortuum cada-
uer,putridumque Mare euouit; ſed vt ve-
recundia perfuſus,ad cor rediret,atq. emē-
daretur,viueretque interim honeſtè in cle-
ricali habitu,ac regulariter; vt ex *Rayner.*
loquitur *Sanctus Antoninus Archiepiſcopus*
Florentinus 3.par.ſum.tit.16.cap.5.§.3.in. fin.
eumque ſequitur *Triuiſan.* in re loquens
36 noſtræ non abſimil. *d. deciſ.35.n.14.* Ita
proinde excommunicationis innectetur
camo,quòd clericalem habitum,in mona-
chalis locum ſuffectum abijecit; quemad-
modum & illo connexus fuiſſet, ſi mona-
chalem excuſsiſſet. Satis namque laxè Bo-
nifacius VIII. canonis illius conditor lo-
quitur *d.cap. vt periculoſa*, omnem vagandi
anſam religioſis adimere cupiens.
37 At religioni per profeſsionem addictus
eſt etiam electus; cùm monachus per illā
adhuc maneat, & ſi habitum clericalem
38 deferre teneatur. Monachum porrò non
habitus, ſed profeſsio facit regularis. *c. por-*
rectum 13.& cap. ex parte 22. de regularib. ex-
trà.can.vlt.41. diſt. Sacrum Tridentinum Con-
cilium d.cap.6.ſeſſ.14 de reformat. De ipſo ita-
que, & diſpoſitio exaudietur Bonifacij *d. c.*
vt periculoſa. Erit ergo & ipſe quoque ſen-
tentia nodatus excommunicationis, ſi te-
merè habitum illum clericalem, vt vage-
tur,excuſſerit. Quia nimirum cum verba
ei conueniant diſpoſitionis, & diſpoſitio ip-
ſa eidem ſedebit, eumque comprehendet,
l.proſpexit 12.cum ibi notat.ff. qui & à quibus.
Aymon conſ. 10.n.7. Melchior Lutterius de re
beneficiaria lib.1.q.12.n.32.Cardin Tuſcus lib.
2.littera V.concluſ.89.n.14. Sebaſtianus Medi-
ces Rota Marchia deciſ.39.n.2.

Vt quid enim effugiet ipſe, ne deſertor
dicatur religionis, qui ob ſcelera eiectus,
& clericali indutus habitu, neque in illo
perſeuerauit; ſed ad militiam transfugit ſe-
40 cularem. Deſertor quippè religionis, &
ipſe dicetur; quemadmodum deſertor eius
diceretur,ſi antequam eijceretur, habitum
excuſsiſſet religionis,& ad ſecularem tranſ-
fugiſſet militiam. Duo enim iſta inſimul
perquiruntur, Apoſtata vt quis dicatur; &
quod habitum excutiat, & quod reuerten-
di animum minimè retineat. vt poſt *Caie-*
tan.2.2.d.q.12.art.1. ſequitur *Nauar.d.conſ.1.*
*n.6.& 7.de apoſtatis.*ad *tex.in d.l. deſertor.3.§.*
deſertor eſt.ff.de re militari. Achilles de Graſſis.
d.deciſ. vnic.n.2. & 6. Farinac. de hæretic. d.q.
183.§.6.n.83.in 3.limitat. Rodricus reſolut.11.
n.1.& n.20. & 21.in annotationibus. ex ratio-
ne,quam refert Gregorius in regiſtro *lib.1.*
„ *epiſt.34.* relatus *can. Ananias 3. in fin.17.q.1.*
42 quòd *ſemetipſum Deo Omnipotenti (cui ſub*
„ *monachali habitu deuouerat) ſubtraxit.* militiæ
nomen dando ſeculari, vndè graui ſe ſce-
43 lere,ac ſacrilego fœdauit; ſicuti Ananias
qui victus perſuaſione diaboli, pecunias,
quas Deo vouerat, ſubtraxit. vndè repenti-
na perijt morte. *Actor.5. 5.* quod perpendit
44 Gregor. *d.can. Ananias.* Maior verò, multò
vtique magis, alienatio eſt perſonæ, quàm
rei. vt *Gloſſ. ibid. verbo temetipſum* argumen-
tatur,ex ratione, quam reddit Leo Primus
epiſtola 91.ad Ruſticum Epiſcopum relatus *can.*
„ *puella 6.in fin.20.q.1.* dicens: *Nam ſi humana*
45 *fœdera non poſſunt impunè calcari: quid de eis*
„ *manebit, qui corruperint fœdera diuini ſacra-*
46 *menti?* Iure igitur excommunicatione fe-
ritur *d.cap.vt periculoſa 2. ne clerici, vel mona-*
chi in 6. Nauar.d.conſ.1.de apoſtat.n.3.& 4.&
in manuali cap.27.n.131. ſequiturque *Bellett.*
d.§.24.n.5.& 6.& n.15. Achilles de Graſſis d.
deciſ.346. aliàs vnic. de Apoſtatis, n.3.& ſeq.
Triuiſan d.deciſ.35.n.14. & 15.
47 Infero ex his præterea, quòd & ſi planè
hæreticus propterea regularis hic dici mi-
nimè poſſit, neque hæreticorum pœnis fe-
riri,ac veluti hæreticus condemnari, quòd
nullus huc vſque error detegatur in intel-
48 lectu: (hæreticus quippè dicitur qui malè
ſentit de articulis fidei,vel eorum aliquo.)
29 non ex hoc tamen eſt, cùm ſeptennio to-
to in excommunicatione, peſſimoque illo
vitę ſtatu flagitiis innexus, perſeuerauerit,
perſtiteritq.quin perſeuerantia hæc ſerupu-
lo non careat hæreticæ prauitatis,vt verbis
vtar, quibus Honorius tertius *in cap. fin. de*
pœnis extrà. Quam ob cauſam, & ſi hæreti-
cus dici minimè poſsit,neque vti hæreticus
51 condemnari;poterit tamen contra eū, vti
de hæreſi ſuſpectum procedi, atque ad ſuā
eruendam intentionem, & credulitatem
interrogari. vti in his terminis reſpondit
Calderinus conſ.5.diaconus profeſſus.de hæretic.

ſequi-

ſequiturque *Triuiſan.d.deciſ.35.n.27.Nauar. conſ.21.Quid iuris lib.5.de hæretic.* aptaturq. neque extrà rem, Sacri Trident. Concilii decretum *ſeſſ.25.cap.3.de reformat. Pegna in director.p.3.commentar.24.§.ſunt autem alia facta.col.3.ad fin vſque fol. mihi 439. Farinac. de hæretic.q.192.§.2.n.23.limit.5.cum ſequent. & d.q.183.§.6.n.92.& §.8.n.108. in 1. ampliat. Sanctarellus de hæreſi cap.41.dub.3.nu.5. verſ. decimo Apoſtata à religione*, quem ſequitur *Diana reſolut moralium p.4. tract.7. de pænis delictorum reſolut. 3. verſ. vndè non deſunt Doctores. Naldus in ſumma verbo religioſus.n.32.*

52 Denunciandum proinde diri. Atque ita ex his, emunctioris naris iudicio haud abiecto, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Rerũ pretia duplici diuiſione ſecernuntur. & quod legitimum, quod naturale?*

2 *Pretium naturale diuiſionem, ac latitudinem tripliciter admittit.*

3 *Res hominum æſtimatione comuni penſantur, tantique valent, quanti communiter æſtimantur.*

4 *Frumentum bonum ob dilatam ſolutionem medio pretio vendere illicitum haud eſt.*

Vel ſi melius rigoroſo. n.6.

vel ob lucrum ceſſans, vel damnum emergens.num.7.

Vel ſi periculum aliquod perdendi inuoluatur.n.8.

5 *Res præſenti pecunia minus æſtimantur, dilata verò pluris.*

9 *Rei bonitas comuni æſtimatione auget pretium.*

Sicuti eius vileſcit defectu. 10.

11 *Vſura eſt vltra iuſtum rigoroſum ob dilatam ſolutionem carius vendere.*

Inuoluitur enim mutuum palliatum.

Vnde tenetur vendens exceſſum reſtituere. num.12.

ARGVMENTVM.

An uendens rigoroſo, ac ſupremo pretio ob dilatã ſolutionem, licitè uendat, uel contrà, uitium aliquod uſuræ incurrat, undè ad reſtitutionem aliquam teneatur? diſſeritur.

RESPOLSIO LVIII.

IOſeph menſe Martio frumentum, quod tunc bonum, duodecim carolenis, atq. dimidio, communi hominum æſtimatione venditur, tredecim, ob dilatam ſolutionem in ſingulos vendit modios. Melius verò quatuordecim, & dimidio. Optimum autem omnium quindecim, atque dimidio ob eandem cauſam dilatæ ſolutionis ad menſem vſq. Iulij dat. Hanc ob cauſam proinde ſcrupulis nunc angitur, ſitne reſtitutioni alicui obnoxius, vel id iure ſibi facere licuit? conſilium ea propter pe-

1 tit. Quare reſpondi: Rerum prætia duplici ſecari diuiſione. Vnum quidem legitimum, quod à lege, vel Principe, eiuſque Magiſtratu iuſta ratione taxatur. *ad tex in l. 1.§.cura carnis ff de officio præfecti Vrbi.* quòd in indiuiſibili eſſe dicitur: ſemper enim perſeuerat idem, neque mutationem recipit. Aliud verò, quod naturale, ſiuè vulgare dicitur, comune hominum æſtimatione præfinitum; quod ſanè cùm in indiuiſibili non ſiſtat, variationem admittit, latitudinemque, atque intra quod vagetur, ſpatiũ, agnoſcit. Quia nimirum cùm à pluribus taxetur, neq. omniũ idẽ ſit iudiciũ, variationẽ accipit; quod nõ æquæ in legitimo accidit, in indiuiſibili perſiſtẽte, vniuſq. Principis, vel iudicis iudicio, ac decreto taxato.

2 Hinc planè fit, naturale pretium diuiſionem, ac latitudinem tripliciter admittere. Nam aliud infimum, ſiue pium nuncupatur; aliud medium, ſeù moderatum, ac tertium ſupremum, ſiue rigoroſum. Vnumquodque horum tamen latitudinem ſuã agnoſcit intra quam vagetur. Veluti ecce tibi; ſi rei alicuius infimum pretium nonaginta quinque æſtimetur; Medium vtique ad centum extendetur, rigoroſum autem & ſupremum quinq. ſupra centum. Quiſquis itaque intra latitudinis huius terminos ſe perſeruabit, vt illos minimè tranſgrediatur, iuſtitiam ſeruabit, neque natura-

3 le rerum pretium violabit. Ita quippè hominum æſtimatione cõuni res vna quæq. penditur: vt tanti res valeat, quanti comuniter vel loco, vel tempore æſtimatur. *l. in l.falcidia 62.in fin. & l.pretia rerũ 63.in princ. vbi gloſſ.verbo funguntur, & §.1.ad leg.falcid. c.in Ciuitate 6.de vſuris, & l.1.§ ſi heres eod ad Trebellean. S. Thom.2.2.q.77.art.1.ad 1.in fin. vbi etiã Caiet Couar variar. reſolut. lib.2. c.3. n.1.Cardin.Tolet.inſtruct ſacerdotalis lib.8.c.47 Ludouic. à Beia reſponſ. caſuũ conſcientiæ p.1. caſu 6.Pater Molina de iuſtit.& iur.t.2.de contract.diſp.347.Bonac.t.2.de contract.diſp.3.q.2. pun.4 n.1.& 2.Nau.man.c.17.n.206.verſ. dixi verũ mutuũ.& n. 228.& c.23.n.78.79.80. & 81.* Pater Ioan. Valerus *de different. inter vtrumq.forum verbo venditio differentia 1.n.1.*

4 Nullam igitur iniuſtitiam Ioſeph admi-

ſit,

ſit, ſi ob dilatam ſolutionem frumentum
bonum, quod duodecim & dimidio, infi-
mo valebat pretio, medio (imò infrà me-
5 dium) treſdecim vendidit. Quoniam æſti-
matione comuni, ſicuti præſenti pecunia,
res minus æſtimantur, ita dilata ſolutione,
ac creditò carius penſantur. ad *tex. in l. vi-
num 22. ff. de rebus credit. d. cap. in Ciuitate 6.*
6 *de vſur.* multoque minus, ſi melius, opti-
mumq. maiori pretio ad rigoroſum, & ſu-
7 premum diſtraxit. ob cauſam præſertim
lucri ceſſantis, vel emergentis damni, quòd
in dilatione inuoluitur præſentis, ac nume
ratæ pecuniæ; modo tamen ſupra iuſtum,
ac rigoroſum pretium nihil vltrà accipia-
8 tur. ni alia ex cauſa ob periculum morale
perdendi totum, excuſaretur. *d. l. vinum 22.
ff. de rebus credit. & d. cap. in ciuitate 6. de vſur.
& cap. illo vos 4. de pignoribus. S. Thom. 2. 2. q.
78. art. 2. ad primum. Conar. d. cap. 3. n. 6. Nauar.
vbi ſuprà d. cap. 23. n 82. Molin. tract. 2. de con-
tract. diſpu. 357. n. 1. Tolet. d. Beia. & Bonacin. d.
punct. 4. n. 17. verſ. hinc ſequitur, aliyque ab eis.*
& dictum fuit in *Senogallien prędij. 3. Iunij
1581. coram Bubalo apud Fainac. deciſ. 30. n. 8.
poſt 1. vol conſiliorum.*

Accedit his non minimi, excedens bo-
9 nitas frumenti nouiſsimè venditi; ex maio-
ri porrò rei bonitate, comuni æſtimatione,
augetur prætium *d. l. falcidia 62. & l. pretia
rerum 63. §. non nullam ff. ad legem falcid.*
10 quemadmodum vileſcit eius defectu. vt
æqualitas compenſetur rei ad pretium *S.
Thom. d. art. 1. ad 1. in fin. q. 77. Molin. d. tract. 2.
de contractib. diſput. 364. n. 11. Bonacin. d. punct.
4 n. 3. & n. 12.*

11 Eatenus itaque ſcrupulusupereſſe po-
teſt, quatenus vltra iuſtum rigoroſum, di-
lationis gratia ſolutionis venditio fieret;
Inuolueretur quippè mutuum virtuale,
eſſetque conſequenter vſura, tenereturq.
12 ita vendens exceſſum ex iuſtitia reſtitue-
re. *S. Thom. d. q. 78 art. 2. ad 7. Nauar. man. d. c.
17. n. 206. & n. 228. in fin. Beia d. caſu 6. Bona-
cina d. punct. 4 n. 17. verſ. reſpondeo. Molina d.
diſput. 357. n. 1. Valerus d. verbo vendere diffe.
rent. 4.* Atque ita ex his iudicio meliori
ſemper præhabito, reſpondendum eſſe
cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

SVMMARIVM.

1 *Res mobiles pratioſæ immobilibus Eccleſiæ æquantur.*

2 *Pœnæ peccantibus inferuntur, non innoxijs.*

Nam pœna antecedentem ſupponit culpam

Et pœna, & culpa ſunt duo inuicem ſibi connexa, num. 3.

Probatur id ex ſacris litteris. n. 4.

4 *Locus Matth. 7. 23. elucidatur.*

Et eiuſdem, 25. 41. n. 6.

5 *Pœna delicto correſpondens eſſe debet.*

7 *Capitale, qui reliquit, pecuniam reliquiſſe videtur, ac nomen debitoris, nu 11.*

Nam capitale pecunia eſt.

Et capitale ſortem denotat, n. 10. Ideo diſtrahi poteſt, n. 23. Præſertim ſi id teſtator diſpoſuit, n. 20.

8 *Sors, quæ fœnori datur, pecunia eſt, & nu. 9.*

12 *Pecunia inter mobilia agnoſcitur, & n. 17.*

Quæ ad commutationes rerum faciendas inuenta eſt.

Et non niſi ad emendum diſpoſita, n. 13.

Etiam ſi ad emptionem ſtabilium depoſita ſit, ac etiam feudi. n. 14.

Tamen inter res mobiles computatur.

Et in his conſiſtit, quæ vſu conſumuntur, ac ſola ipſa commiſſione conſumitur, n. 15.

Diſtrahi igitur poteſt.

Quia res fragilis, nec diuturna æſtimatur, num. 16.

18 *Verba diſpoſitionis cum non congruunt, neque diſpoſitio ipſa conueniet, quia cogitaſſe non videtur diſponens, quod verbis non aperuit, num. 19.*

21 *Voluntas teſtatoris lex eſt.*

Ideo veneranda, omnique obſeruantia ſuſcipienda, n. 22.

24 *Lege quod fit permittente, à pœna eximitur.*

Neque damnari poteſt: neque obijci, n. 25.

26 *Diſpoſitioni, qui ſe opponit à teſtatore dictæ, illam oppugnat; peccat proinde contra legem ab eo dictam, n. 27.*

28 *Hominibus nihil magis debetur, poſt quàm hinc demigrauerint, quàm quod firmæ eorum ſint voluntates.*

29 *A lege reſilire in his, quæ in commune bonũ illa ſtatuit, peccatum eſt.*

30 *Legi qui reſiſtit, Dei ordinationi obluctatur.*

31 *Leges, quæ iuſtæ ſunt, Dei ordinatione conduntur.*

Eiſque vti Deo parendum. Virtus in legis obſeruantia eſt.

Leges inuentæ metu iniuſti, n. 32 in fin.

Lex iuſto non eſt poſita. Pœna criminis ex tempore legis eſt.

Nec habet veniæ locum, qui deliquit admonitus.

32 *Iniuſtitia omnis rei notabilis, lethale eſt.*

Cum obligatione reſarciendi damnum.

33 *Text. in cap. ſi clericos 15. de ſentent. excom.*

communicat.num.6.

Indiſtinte loquitur,ſiue formato proceſſu,ſiue non formato iudex procedat.

Et ſat eſſe debet ſi præſumptiuè de delicto conſtet,num.38.

34 *Lex vbi non diſtinguit ,neque nos diſtiguere oportet.*

35 *Monacum carcerans ſuperior, quòd manus violentas in alium iniecerat monachum, temere,neque cum iniuria eum carcerare dicitur.Neque eum grauat,nu.52.*

36 *Iniuria atrox dicitur ſi percuſſio in facie fiat.*

37 *Ius quod quiſque in alterum ſtatuit,hoc ſibi iuſtum videri debet.*

39 *Violentas manus in Monachum iniiciens in canonem incidit ſi quis ſuadente Diabolo.*

Poteſtque carceri dari,n.40.

41 *Abſolutio ab excommunicatione, non facta ſatisfactione aſſenſo dari,haud debet.*

42 *Regularis iuſtè emendatus,non appellat.*

Niſi modus excedatur,n.43.

44 *Delicta impunita dimitti non debent.*

45 *Facilitas veniæ anſam tribuit delinquendi.*

Quia quod facilè ſanatur,non multum cauetur,num.46.

48 *Pœna docente cognoſcere quiſque debet quãtum deliquit.*

49 *Superior , qui negligens eſt in emendandis delictis,tenetur,atque rationem reddet.*

50 *Ieſus Chriſtus Epiſcopus eſt animarum.*

51 *Ouium ſanguinem de manu paſtorum exquiret Chriſtus.*

53 *Licitè quod fit,iuſte vtique fit , atque proinde benè.*

54 *Pœnæ metu coercendi ſunt delinquentes ,à delictis vt ſe temperent.*

ARGVMENTVM.

Pecuniam inter mobilia abſolutum iure eſt numerari . An igitur capitali relicto Monaſterio, facultate facta illud diſtrahendi;pecunia relicta videatur? Vt iurè capitale ipſum vendere licuerit abſque pœnarum extrauagantis Ambitioſæ,incurſu,ac decretorum Sacræ Congregationis? Num vero Superior Regularis ſibi ſubiectum criminoſum proceſſu minime formato carceri trudere potuerit?

RESPONSIO LVIII.

DVo ſunt , quæ aduerſus Patrem Priorem Sancti Spiritus ordinis Prædicatorum opponuntur , vt eum in pœnas dediſſe *extrauagantis ambitioſa de rebus Eccleſ.non alienandis*, ac decretorum Sacræ Congregationis S.D.N. Vrbani Papæ Octaui iuſſu editorum, putent:quòd immobilia monaſterij ſolemnitatibus minime ſeruatis, alianauerit : Et quod Fratrem ſibi ſubiectum,non formato proceſſu, carceribus truderit ; vt in pœnas *capit.ſi clericos 15.de ſentent. excommunicat. in* 6.impegiſſe acclament.

Verùm neutrum horum contra hunc Patrem facere, ſequentibus (eum ab iniuria vindicantes)reſpondendum cenſuimus.

Non ſanè Primùm . Quòd nulla immobilium rerum facta alienatio fuit , vel
1 prætioſarum mobilium, quæ immobilibus æquantur,*l.lex,quæ tutores 22.C de adminiſtr. tutor.Extrauagant prædicta Ambitioſa in princip.*ibi:immobilia,vel prætioſa mobilia,*Glo. in cap.tua nuper 8. verbo tractatu. de his quæ fiunt à prælat.gloſſ.in cap.iis,qui procuratia.42. verbo immobilium de elect. lib.6. gloſſ.in cap.1. in fin.verba abſtinentes de clerico ægrotant. lib.* 6.diximus *reſponſ.noſtra 3.num.1.& 2.part.2.* In nullam igitur pœnarum dedit,quę dictis extrauaganti , & decreto Sacræ Congrega-
2 tionis continentur.Peccãtibus quippè, non ſanè innoxijs pœnæ inferuntur ; quæ antecedentem perſequuntur culpam , *l ſed,& ſi non data 55 in fin ff.de fideicommiſſar.libertatibus*,ex ratione,quam ibi Martianus,*lib.4.regularum* refert;*In paruulis autem*(dicens)*nulla deprehenditur culpa*, Vt nulla proinde debeatur pœna; vt relicta illis propterea fideicommiſſa debeatur libertas, *l. ſi qua pœna 244.ff.de verborum ſignificat. gloſſ. in clement. vn.verbo eos.de conſanguinit.& affinit.* dicens: *Tunc ceſſat culpa,ergo pęna.S.Thom.2.2. quæſt. 108 art.4.in ſolut.Menoch.de arbitrar.caſu 185 nu.4.Surd.deciſ.277. num.19. Thomas Triniſanus deciſ.22.num.3.lib.2. Barboſ.aſſiamat.* 181.
3 *num.1.*Sunt enim duo inuicem ita connexa culpa, & pęna,vt vnum ſine altero eſſe nõ poſſit *S.Thom.d.ar.4.Menochius conſ.82. num.* 196.*lib.1.*iuxtà illud Horatij,*lib.1.carm.od.2*

„ *Rarò antecedentem ſceleſtum*
„ *Deſeruit pede pœna claudo.*

4 Memineris illius dicti Saluatoris, *Matth.* 7.23.

7.23. conteſtantis impijs, & peccatoribus,
„ ac dicentis: *Et tunc confitebor illis: Quia nun-*
„ *quam noui vos: Diſcedite à me, qui operamini*
„ *iniquitatem.*

Illis quippè pœnam conteſtatur diſceſſus
ab eo, ac conſequenter inferni, (vt *Carthu-*
ſian. ibidem explicat;) qui priùs iniquitatem
5 operati fuere. Vt ſit pœna præcedenti cor-
reſpondens dilicto. Veluti etiam apud eũ-
6 dem *Matth.* 25. 41. in eos dicet Idem Do-
minus, ſedens in iudicio in ſede maieſtatis
ſuæ, ſententiam, qui per peccatum pœnam
„ meruerunt æternam. *Tunc dicet, & his, qui à*
„ *ſiniſtris erunt: Diſcedite à me maledicti in ignem*
„ *æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius,*
„ Rationemque reddit: *Eſuriui enim, & non*
„ *dediſtis mihi manducare. Sitiui & non dediſtis*
„ *mihi potum. hoſpes eram, & non collegiſtis me.*
„ *Nudus, & non operuiſtis me. infirmus, & in car-*
„ *cere; & non viſitaſtis me.* Ideo condemnau-
tur, (*Dionyſ. Carthuſ. ibidem* dicit) quoniam
„ opera miſericordiæ non fecerunt. Quod
„ idem erit de omni peccato de quo futura,
„ erit diſcuſſio, vt *idem ibidem.* Sine peccato
igitur pœna non datur.

Non itaq; feriri pœna poterit, Prior hic,
qui non peccauit.

Adſtruimus autem hoc, ſequenti perpẽ-
ſione. Legatum quippè à Ioanne Baptiſta
Roſſa Monaſterio rogatum, non de re ſa-
nè immobili, ſed omnino mobili fuit; ſe-
quentibus enim ille legatum Scripſit.

„ *Item laſcio al Monaſterio di S. Spirito di Pa-*
„ *lazo docati cinquecento di capitale, di quelli Io*
„ *tengo col Sacro Monte di Pietà, delli quali poſ-*
„ *ſano detti Patri diſporre à loro arbitrio con ven-*
„ *derli, & alienarli come à loro parerà, & piacerà,*
„ *pregando detti Patri preghino Dio per l'anima*
„ *mia.*

7 Pecunia itaque in huiuſcemodi legato
relicta Monaſterio fuit, nõ annuus reditus.
Reliquit porrò ducatos quingentum ca-
pitalis, (*di capitale.*) Capitale verò, quod in
annuos cenſus deſtinatur, ac ſoluitur, pe-
cunia eſt. pecuniam ergo reliquit teſtator.
8 Eodem planè modo, quo ſors; quæ fœnori
datur, pecunia eſt. probat id *tex.* ſatis con-
cinnus ad rem *in l. vxori vſufructu 24. ff. de*
„ *vſufructu legato. Vxori vſufructu bonorum le-*
„ *gato, fœnus quoque ſortium, quas defunctus col-*
„ *locauit, poſt impletam ex ſenatus conſulto cautio*
nem, præſtabitur. (Papinianus loquitur.) vbi
perbellè, *Gloſſ. verbo ſortium*, ideſt (*pecunia-*
rum.) explicat. ſors itaque pecuniam ſignifi-
cat. Probat id *tex. in l maritus 94. §. filiæ ff. ad*
legem falcid. quo loco ex verbis Sceuolæ: *In*
„ *datione* (dicentis) *legis falcidia ponenda, deſi-*
„ *derat deduci ſortes, ex quarum vſuris alimenta*
„ *impubes defuncta ex perſona teſtatricis ſua plu-*
ribus debita præſtitit. Gloſſ. in figuratione ca-
ſus *ſortis* nomen, in *pecunia* exprimit, atque
exaudit. *l. deducta 38. §. ante diem ff. ad ſenatus*
conſult. Trebelleian. ex verbis Papiniani *lib.*
„ *9. reſponſorum. Sortium,* (dicentis) *quæ de pre-*
„ *tij earum redigi potuerunt, vſuræ, propter vſum*
„ *medij temporis præceptæ, non videbuntur.*

9 Apertè nempè hæc *ſortium* nomine, pe-
cuniæ; ſiue (dicamus nos) capitalia ipſa in-
telliguntur, veluti *Gloſſ.* intellexit *proemio*
Clementinarum verbo ſortis. pro capitali, *ſortem*,
intelligi, dicens; allegat *tex. in cap. 1. & 2. de*
10 *vſuris.* in quibus apertiſſimè ſortis nomi-
ne, *Capitale*, ſiue pecunia, capitalis, & origi-
naria intelligitur. *Albericus de Roſata in ver-*
bo ſors, atque etiam *lexicon Iuris nouum ver-*
„ *bo ſors.* vbi dicit. *Sors ſumma eſt, ſiue capitale,*
& *verbo ſortes.* dicens: *Sortes appellantur pe-*
cuniæ.

11 Capitali igitur legato; non vſuræ illius,
ſed ſors, & nomẽ ipſum debitoris legatum
intelligitur. Concinit Papinianus *d. l. vxori*
24. §. *non idem. de vſufruct. legat.* dicens: *Non*
„ *idem ſeruabitur in nominibus ab hærede factis;*
„ *tunc enim ſortes dumtaxat legatario dabuntur.*
„ Dumtaxat, (*Gloſſ. ibidem* inquit) non autem
„ vſuras, quas lucrifecit hæres ex pecunia
hæreditaria.

12 At pecunia inter mobilia, non planè im-
mobilia agnoſcitur, quæ ad commutatio-
nes faciendas rerum, deſtinatione inuenta
eſt hominum. *S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. in reſ-*
13 *ponſ. in fin.* & non niſi ad emendum diſpo-
ſita: Aureum illud vt loquitur os *Ioannes*
Chriſoſtomus ſuper Matth. relatus can. eijciens
Dominus 10. §. *dicet aliquis* 88. *diſt. & ibid. Ar-*
chidiacon. tex. in l. 1. ff. de contrahend. emptione.
Cum enim commutationes rerum non vti
les agnoſcerentur ad vitam hominum trã-
„ ſigendam: *Electa materia eſt,* (Paulus ibidem
„ loquitur) *cuius publica, ac perpetua æſtimatio*
„ *difficultatibus permutationum, æqualitate quan-*
„ *titatis ſubueniret. Eaque materia forma publica*
„ *percuſſa, vſum, dominiumque, non tam ex ſub-*
„ *ſtantia præberet, quàm ex quantitate; nec vltrà*
„ *merx vtrumque, ſed alterum pretium vocaretur.*
ſic ille. *Molina de Iuſtit. & Iure tom. 2. de con-*
tractib. diſput. 336. num. 2. Rota in recent. part. 2.
tom. 1. deciſ. 72. num. 1. in fin. & in Vrbenetana
cenſus 16. Decembris 1594. coram Card. Blan-
chetto deciſ. 81. num. 2. apud Cencium de cenſib.
part. 1. Card. Mantica de coniectur. vltimar. vo-
lunt. lib. 9. tit. 3. num. 2. Hartaman Piſtoris ob-
ſeruat. 103. num. 2. Ioan. Baptiſta Thoro in com-
pend. deciſ. tom. 2. verbo legatum omnium mobi-
lium col. 1. fol. 326. Boer. deciſ. 209. Viſcontus in
ſuis Iuris concluſionib. verbo Pecunia fol. 223.
Ioan. Koppen. deciſ. German. 18. num. 2. & 3. par.
1. Flamin. Carthar. Rotæ Genuæ deciſ. 110. nu. 4.
Gratian. deciſ. 95. n. 8. & 9. & in additionib. n. 1.
14 vbi in fortioribus terminis de pecunia de-
poſita verba faciunt, vel deſtinata ad præ-
diorum emptionem; vt multorum ſenten-
tia inter mobilia agnoſci eam dicant: poſ-
ſitque propterea ſine etiam Iudicis decre-

to alienari, modo tamen vtiliter alienetur.
Card.Tuſcus tom.6 littera P.concluſ.200.potiſ-
ſimum num.6. & 9. Idem Koppen. d. deciſ.18.
per tot. præſertim num. 5. loquens de pecu-
nia deſtinnta ad empiionem feudi, quam
inter mobilia agnoſcit.
15 Iurè ergo, non ſanè iniquè diſtrahi po-
tuit pecunia,quæ in rebus,quæ vſu ipſo cō-
ſumuntur,conſtat l rogaſti 11.ff.ſi certum pe-
16 tatur,atque fragilis,non verò ſtabilis, neq;
diuturna res æſtimatur l.lex, quæ tutores 22.
§.huic accedit C.de contrahenda empt. l. ſi cho-
rus 77.§.1.de legat.3.Card Mantica de tacit.&
ambig.tom.1.lib.4.tit.6.num.33.Quia ſola cō-
miſtione conſumitur.l.ſi alieni num.78.ff de
ſolutionib. Ioan.Koppen.d deciſ.18.num.3.& in-
terminis noſtræ quæſtionis, ad materiam
Extrauagant. Ambitioſæ, quòd inter mobilia
17 annumeretur pecunia, vt alienati propte-
rea poſſit,neque in pœnas det (extrauagāt)
alienans.ipſe met docet Cardin.Mantica to.2.
lib.25.tit.6.n.7.& 8 Tiraq.de retract.lignagier.
§.1.Gloſ.7.num.103. Cencius de cenſib.part.1,
cap.1.q.1.art.2.num.9.& cap.3.q.1.art.6.num.
20.& 21.
Haud igitur locum ſibi facient pœnæ
dicta extrauaganti,atque etiam decreto Sa-
cræ Congregationis aduerſus alienantes
bona Eccleſiarum ſtabilia,vel mobilia pre-
tioſa,inflictæ.
18 Cum enim verba diſpoſitionis facto huic
noſtro minime ſedeant,neque ipſa diſpoſi-
tio locum habere debebit l.4. §. toties ff. de
19 damno infecto. Non enim cogitaſſe videtur
diſponens,quod verbis nec aperuit.capit.tua
nos 26. in fin. de ſponſalib.Cardin. Tuſcus tom.
8.littera V.concluſ.88 num.3.Tiraquel.de reuo-
cand.donat. C. in l. ſi vnquam verbo libertis nu.
2.Barboſ.aſſiomat.136.num.8. & aſſiomat.222.
num.33. & in cap.porrò 7.num. 9. de priuileg.
Gonzalez ad regul. 8.Gloſ. 5. in princ.num.4.
perpendit optime Rota in recent.par.2.tom.
1.deciſ 502.ſub.nu.3.& par.1.tom.2. deciſ.697.
nu.7.in fin. Marius Antonin.variar.reſolut.lib.
3.reſolut.9.num.4.
20 Accedit præterea, quod ipſemet Teſta-
tor legem dixit, quæ ab omni pœna alie-
num Priorem hunc effecit. Reliquit por-
rò Capitale ducatorum quingentum,facta
facultate Patribus ad libitum illud alienā-
21 di,vendendi,diſtrahendi. At lex eſt Teſta-
toris voluntas ijs omnibus,qui ex bonis eius
commodum percipiunt §. diſponat in auth.
22 de nupt.collat.4. Veneranda ergo illa erit,
omnique obſeruantia ſuſcipienda l.1.C.de
ſacroſanct.eccleſ.can.vltima voluntas 4.vbi etiā
Gloſ.13.qu.2.
23 Potuit propterea liberè Pater Prior præ-
fatus ex lege dicta à Teſtatore,ſine vllo in-
curſus cēſurarū ſcrupulo,neq; ēt nota,reli-
ctum diſtrahere Capitale, acceptamque ex
illo pecuniam in vſus impendere Monaſte-
24 rij, Patrumq. Fecit quippe id lege à teſta-
tore ſancita permittente. Quia vſus eſt fa-
cultate,quam ei teſtator conceſſit. Vlpia-
nus vt loquitur in l.quia autem 6.§.nec enim
ff.ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti. Nullam pro-
inde commeritus pœnam fuit l.Gracchus 4.
C.ad leg Iul.de adulter.l.quid ſit fugitiuus 17.§.
apud labeonem ff.de edilit.edict.can.quid dicam
11.14.qu.4.can.qui peccat. 36.in princ.23. q.4.
Genuens in practicabilib.Eccleſiaſtic.qu.46. nu.
4.Barboſ.d.aſſiomat.136.num. 12. Cencd. cano-
nicar.quaſt.q.17.nu.8.verſ.qui enim aliquid fa-
cit.Molina de Hyſpanſ.primogen. lib. 2. cap.1.
num.8.Triuiſan.d.deciſ.22.n.2.lib. 2. Percipe
aureum illud Senecæ lib.6.declamation.
25 „ Obijci non poteſt,quod lege factum eſt.
„ & lib. 9. Non poſſum ob id damnare,
„ quod lege factum eſt.
26 Quiſquis igitur huic ſe oppoſuerit di-
ſpoſitioni, legem vtique à teſtatore rebus
ſuis dictam oppugnabit, illamque prorue-
27 re tentabit. Peccabit ergo contra legem
ab illo rogatam. can. Syluester 10. vbi Gloſ.
11.q.1.l.fin.C.de fideicommiſſ. Nauar. Man. c.
25.num.65.& conſ.9. nu. 6.verſ. præſata ven-
ditio lib.3.de empt.& vendit. & conſ.4. fratri-
bus nationis num. 7. verſ. quod omnis diſpoſitio
lib.2.de appellat.Neuizan.conſ.21.num.19. &
20. facit enim contra pietatem, vt ibidem
n.20.Neuizanus. perpendit Viuius deciſ.265.
per tot.
28 Neque porrò quicquam aliud eſt, quod
magis hominibus, poſtquam hinc demi-
grauerint,debeatur,quàm quòd eorum fir-
ma ſint iudicia, atq; licitum, quod iterum
non redit,arbitrium d.l.1.C.de ſacroſanct.Ec-
cleſ.d.can.vlt.voluntas 4.13 q.2.
29 Quemadmodum nec leue peccatum eſt
à lege reſilire in his, quæ in comune bonū
proportionata æqualitate illa ſtatuit S.Th.
1.2.q 96.ar.4.cap.1.de conſtitution.Abb.in cap.
nam concupiſcentiam 4.num.2.eod. tit. Nauar.
man. cap. 23. num.48. Couar. regula peccatum
part.2.§.5.nu.3.Ioan. Azor.Inſtitut. moralium
par.1.lib.5.cap.6.Ioan.Salas de legib.diſput. 10.
ſect.1.num.6.diximus reſponſ.noſtra 7. num.3.
& 5.part.1.
30 Neque hoc ſanè mirum, quia, qui legi
reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit: ſecundùm
Apoſtolum ad Roman.13.2.vbi Cornel à La-
pide n. 170. can. qui reſiſtit.95. vbi gloſ.11.
31 q.3.Vtuius dec.106.n.1.6.7.& 8. Dei quip
pè ordinatione leges cōduntur; quæ iuſtæ
„ ſunt.Per me enim, (ipſe loquitur Prouerb.
„ 8.15.)Reges regnant,& legum conditores iu-
„ ſta decernunt. Quam ob cauſam Pindarus
rectiſsimè dixit: Legem omnium eſſe dominā,
eique vti Deo parendum.Neque virtus in le-
ge ipſa ſimpliciter conſideratur, ſed in le-
gis obſeruantia. Quid enim proficit lex,
quamuis iuſta,quamuis ſancta,ſi qui illam
„ ſeruent non fuerint? Non ne Moyſes dedit

„ *vobis legem, & nemo ex vobis facit legem?*
Chriſtus phariſeos carpens dixit *Ioan.*7.19.
Ex legis igitur contẽptu mala cuncta pro-
ueniunt.vt perpendit optimè *Gigans de re-*
*ſidentia Epiſcopor.in præfation.n.*3.Illi quip-
pè Beati ſunt, qui legem ſeruant. Iacobus
vt nos docet Apoſtolus *epiſt.* ſua canon.
„ *c.*1.23.*Qui autem perſpixerit in legem perfe-*
„ *ctã libertatis,& permanſerit in ea* (dicens)
„ *non auditor obliuioſus factus, ſed factor ope-*
„ *ris: hic beatus in facto ſuo erit.*

Contrà vtramque itaque legem faciet
Pater Commiſſarius; & à teſtatore ſuis re-
bus dictam; atque politiuam comunem,
tàm ſacrorum canonum, quàm imperialiũ
ſanctionum; ſi Patrem hunc Priorem in
eo, quod contrà legem vtramque non eſt,
vexatione, atque moleſtijs afficere tenta-
bit. Peccabit propterea contrà iuſtitiam
32 faciens. Quia profectò iniuſtitia omnis rei
notabilis, quæ in nocumento conſiſtit al-
terius, lethale facinus eſt, cum obligatione
reſarciendi damnum. *S.Thom.*2.2.*q.*59.*art.*
4.*Nauar.man cap.*25.*n.*5.*in fin.& de orat.&*
*boris canonic.cap.*22,*miſcellan.*43.*n.*77.*verſ.*
nam vt peccatum. nos reſponſ 40.*n.*12.*par.*2.
„ *Iura* (enim) *inuenta metu iniuſti.* vt *Horat.*
„ 1.*ſerm.*dixit. Et vetus verbum eſt: *Leges bo-*
„ *næ ex malis moribus procreantur.* vt *Macro-*
*bius lib.*3.*ſaturnalium cap.*17.*verſ.Poſt me-*
diam in fin. loquitur, vt quippè iniuſtitia in
humanis actibus vitaretur, leges inuentæ.
Violabit itaque iuſtitiam, quiſquis legi à
teſtatore dictæ obluctabitur. Quia nimirũ,
vt Apoſtolus Paulus 1.*ad Timot.*1.9.loqui-
„ tur: *Lex iuſto non eſt poſita, ſed iniuſtis, &*
„ *non ſubditis, impijs, & peccatoribus, ſcelera-*
„ *tis, & contaminatis.*&c. Qui ergò obluctan-
tur legi, ijs lex dicta, ac poſita eſt. Non ob-
lectentur proindè legi à teſtatore dictæ, ne
iniuſti, impij, ac peccatores inueniantur.
Pęna enim criminis ex tempore legis eſt,
quæ crimen inhibuit, vt *Ambroſius* loqui-
tur *lib.*1.*de Abraham cap.*4.relatus *can. di-*
*xit Sara.*3. 32. *q.*4. faciet igitur quod iniu-
ſtum eſt, poſt factam admonitionem. Pęnę
ergò iure ſubijcietur. neque venia dignus
„ erit. *Non enim habet venia locum, qui deli-*
quit admonitus. vt Caſsiodorus loquitur *lib.*
4.*variarum epiſt.*29.*in fin.*

Non etiam ſecundum contrà hunc Pa-
trem facit obiectum.

33 Quia profectò apertè *tex.* loquitur *c.Si*
Clericos 15. *de ſent. excom. in* 6.ſine diſtin-
ctione vlla, ac ſanè præcedẽte proceſſu, vel
ſine illo eccleſiaſticus ſuperior ſubiectũ ſi-
bi propter cõmiſſos exceſſus in carcere, pę-
debita poſtea caſtigandũ, incluſerit: Cùm
„ ſat eſſe debeat, *in his, (niſi aliàs ex propoſi-*
„ *to excedatur) ſi temeritas, vel iniuria, ne-*
„ *queat deprehendi.* Vt Bonifacius Octauus
canonis illius conditor, loquitur.

34 Cùm non diſtinguat igitur lex ipſa ſacri
canonis, neque nos diſtinguere oportebit.
l.non diſtinguemus 37 *ff. de recept. arbitris.*
cum alijs per *Barboſam* notatis *d. axiomat.*
136.*n.*4.

35 Neque enim temerè, neque cum iniu-
ria proceſſit Prior, qui ſubiectum ſibi mo-
nachum, quòd violentas manus in alium
fratrem iniecerat, eumque baculo vulne-
re cruentauerat in facie, vnde atrox iniuria
36 æſtimabatur ad *tex. in* §. *atrox iniuria in-*
ſtitutionib. de iniur. in carcerem ſtatim (pæ-
na poſtmodum debita feriendum) dede-
rit; ne fugam interim adornaret, iudiciũq.
37 eluderet. Quiue ſine proceſſu deliquerat,
ſine proceſſu carceris cuſtodiæ traderetur,
debita poſtmodum (proceſſu formato) fe-
riendus pęna. argumento *tex.in l.*1.*ff. quod*
quiſque iuris.& cap.cum omnes 6.§.*cum igi-*
*tur. de conſtitut.& diſt.*1.*in princ.* eorumq.
quæ Paulus Gentium Doctor nos docuit
ad *Rom.* 2.13. *Quicunq. .n.* (dicens) *ſine lege*
peccauerunt, ſine lege peribunt: & quicunque
in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur.

38 Sat porrò erat, ſi vel præſumptiuè de de-
licto conſtitiſſet, vt illum ad cuſtodiam
carceri, iure detrudere ſuperior valuiſſet,
vt *Geminian* adnotat *d. cap.ſi clericos, n.*5.
*Franchus ibid.n.*7. *in Gloſſ fin.* Alioquin an-
ſa interim delinquenti fugam adornandi
præberetur, vt *idem* aduertit per *Gloſſ. fin.*
*ibid.d.n.*5. *in fin. & ibid.Franc.*

39 Lapidemque non fragilem perpenſioni
huic adiungit, quòd iam dederat hic frater
in *canonem ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.*4.
ob violentas manus (vt diximus) diabolo
ſuadente in alium fratrem iniectas; quam
ob cauſam excommunicatione nodatus, ne
ſua contagine alios inficeret, poterat vtiq.
40 abſque proceſſu alio carceri detineri, do-
nec emendatus veniam peteret, pacemque
cum offenſo haberet, abſolutioneque (pe-
41 racta pęnitentia) donaretur; quæ impendi
minimè debet, ni (ſatisfactione præmiſſa)
abſolui a cenſuris mereatur, qui in illas de-
dit. *can.de presbyterorum* 23.*in fin.vbi Gloſſ.*
17.*q.*4.*Clement.fin.in fin. vbi etiam Gloſſ. de*
cenſibus, & exactionibus.

42 Non audiendus propterà fuerat frater,
hic, qui iuſtè emendatus ob exceſſum, in
fratrem, humiliter, & deuotè ſuſcipere de-
buiſſet, quod pro ſalute animæ ſuę à ſuo ſu-
periore iurè, nec ſanè iniquè, ei iniungeba-
tur; iuxtà diſpoſitionem, & verba Alexan-
dri tertij in Concilio Lateranen. *in cap. re-*
prehenſibilis 26.§.*fin.extrà de appellat.*& In-
nocentius tertius in Concilio generali in
cap.cum ſpecials 61.§.*porrò in fin. eod.tit.* idẽ
Innocentius in *cap. licet in corrigendis* 12.
in princ.de offic. ordinar. extrà. facit decre-
tum *Sacri Trid.Concilij.ſeſſ.*13.*cap.*1. *de re-*
format. atque decretum quoque ſacræ Cõ-
gre-

gregationis latum anno 1602. quòd refert
Quaranta in ſumma Bullar. verbo Monaſte-
43 *ria, & conuentus fol. mihi 327. Meni Ma-*
ranta in ſpeculo 6. part. de appellat. in 27. li-
mitat. n. 333. præſertim verò ſi correptionis
modus non excedatur. nàm nulla tũc per-
mittitur Regularibus appellatio, qui ſupe-
rioribus obedientiam ſpopondere. *Gloſ. d.*
cap. licet in corrigendis 12. verbo interclusum
de offic. ordin. can. ei, qui 41. §. ab executore :
ibi: Niſi fortè executor ſententiæ modum
iudicationis excedat. 2. *q.* 6. argumento *tex.*
in cap. vniuerſitatis. 24. de ſentent. excomunic.
Barboſa alios referens in *collectan. ad ſacrũ*
Tridentinum Concilium ſeſſ. 25. cap. 4. n. 11. de
regularib. Nauar. conſ. 4. num. 6. de appellat.
lib. 2. & idem commentar. 3. de regular. ad
can. nullam 18. q. 2. num. 51. in ſolut. ad 1. Ar-
chidiacon. d. cap. ſi clericos. n. 2. de ſent. excom.
44 *in 6. Maranta d. limit. 27. num. 333.* Neque
porrò iuſtè hunc fratrem, qui grauiter in
fratrem deliquerat, impunitum dimiſiſſet
45 Pater Prior; ſi ex facilitate veniæ incen-
tiuum ei tribuiſſet delinquendi. vt Innocẽ-
tius III. diſponit *c. vt clericorum 13. de vita,*
& honeſtate clericor. & Paulus Secundus in
extrauaganti. Et ſi Dominici. 3. in princ. de
46 *pœnit. & remiſſionib. inter comunes.* Quod
„ enim facilè ſanatur, non multum cauetur.
„ Anſelmus (inquit) *ſuper pſalm.* 5. & Co-
micus *Terent. in Heu.* dicens:
„ *Deteriores omnes ſumus licentia.*
Proinde ſi negligenter ea, quæ malè vſur-
„ pantur, omittimus, exceſſus viam procul
„ dubio aliis aperimus, vt Stephanus Papa V.
Paulo Piacentino Epiſcopo ſcribit, *can. loci*
noſtri. 2. 35. q. 9. ſequiturque *Gloſ. d. cap. vt*
clericorum 13. verbo facilitas de vita, & ho-
neſtate clericorum. Quemadmodum porrò
medicus ęgrotum interimit, qui ne ferrum
adhibeat, morbum graſſari patitur; peręquè
& ſuperior, qui delinquentem correptio-
ne ad vitam non reuocat ſaniorem, quan-
47 tum ex ſe eſt, interimit *Pœna enim* (vt Ari-
„ ſtoteles 2. *ethicor.* docet) *medicina ſunt.*
Ipſe igitur perimit, qui medicinam ægro-
tanti non peribet. Quia facientis culpam
procul dubio habet, qui quod poteſt corri-
gere, negligit emendare. vt Ioannes Papa
8. loquitur. *can. facientis. 3. 86. diſt.* ſequitur
Lucas de Penna l. 3. n. 4. C. de annonis, & tri-
but. lib. 10. Vt enim Ouid. 4. *de Ponto* inquit.
Tollitur arte malum.
Debuerat proinde, eum emendare, qui iã
in ſententiam dederat canonis ſi quis ſua-
dente, à comunione factus extortis aliorũ
48 fratrum; Vt pœna docente, cognoſceret
quantum deliquiſſet. iuxtà Innocẽtii Ter-
tii admonitionem ad Cardinalem Sancti
Laurentii in Lucina Legatum Apoſtolicũ
in cap. niſi ſpecialis illa dilectio. 3. de officio
49 *Legati.* Atque negligenti ipſi enunciare,
eique loqui ad cor verba Domini: *Morte*
morieris; quin magis mortuus es; ne ille
non correptus, neque emendatus, in ini-
quitate ſua moreretur; ſanguinemq. eius
de manu ſua exquireret Iuſtiſſimus Do-
50 minus Paſtor, & Epiſcopus animarum no-
ſtrarum Ieſus Chriſtus Saluator noſter. 1.
Petri 2. 25. vt ipſemet Dominus Paſtoribus
omnibus conteſtatur, *Ezechiel. cap.* 3. 18.
„ *Sanguinem autem eius* (dicens) *de manu tua*
„ *requiram cap. ne religioſi 24. in princ. de re-*
gular. cap. irrefragabili 13. in princ. vbi Gloſ.
1. de offic. ordin. can. cognouimus 19. in fin. 18.
q. 2. extrauagant. inter cunctas 1. in princip.
vbi Gloſ. verbo Propheta de priuileg. inter
comunes. exornat pluribus, dilucidatq. *Fra-*
ter Thomas à Ieſu ordin. Diſcalceatorũ Car-
melitar. de ſtatu monachorum in expoſit. re-
gula par. 3. cap. 10. Gloſ. 10. dub. 3.
52 Non iniuſtè igitur ſe geſſit Pater Prior,
hunc fratrem corripiendo; neque ei graua-
men intulit, cùm, crimine id exigente, eũ
carceri dedit, vt reſipiſceret. Licitè ergò id
53 fecit: ſi igitur licitè, ac verè, ergò iuſtè; &
ſi iuſtè, benè. ſecundum Auguſtinum ad
Macedonianum relatum *can. quid dicam.*
11. in fin. 14. *q.* 4. Quia nimirum pœnæ metu
coercendi ſunt delinquentes, vt à delictis
ſe temperent patrandis. *cap. irrefragabilis*
13. caterum in fin. de offic. ordinar. pœnæque
metus præſumptionis, meta exiſtat, ſecun-
dum Innocentii 4. verba in Concilio Lug-
dunen in *cap. pro humani. 1. §. nos tanto de*
homicid. in 6.
54 Non coarguendus itaque in re, quam
iure permittente fecit, ad *tex. in d. l. Grac-*
chus 4. C. ad l. Iul. de adulter. Gloſ. in cap. cõ-
ſultationibus 19. verbo remoueri de iure pa-
tronat. Atq. ita ex his, emunctioris naris iu-
dicio, limæque ſuppoſitus, reſpondendum
cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

Ceſſauit Commiſſarius à moleſtiis aduerſus hunc Priorem, quòd iuſtè circà vtrumque caput proceſsiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Decimas non ſoluentes cenſuris plecti poſ-ſunt. & nu. 40.*

2 *Solutione eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio.*

3 *Nominis extrinſeca nuncupatio rei eſſentiam non mutat.*

4 *Nomina rerum hominum placito inuenta. Earum proinde eſſentiam non peruertunt. Atque ex vſu loquentium, moribuſq. vtentium,*

tium, & mutantur; & interpratationem admittunt.n.5.

6 *Decimas ſoluiſſe, ſat eſſe debet Parochis, quocumq. illas nomine ſoluentes appellarint.*

Eſſentia modo firma ſit.

7 *Rei veritatem, nominis externa nuncupatio, non mutabit.*

8 *Nomina ad recognoſcendas res inuenta.*

Quia ex illis rerum quiditates cognoſcimus. num.9.

9 *Subſtantia rerum conſideranda.*

10 *Argumentum à rei finitione, etiam à poſteriori, optimum.*

11 *Decimæ prædiales, ita dictæ, quòd à prædijs proueniant.*

Vnde Iure terraticum dici poterunt.n.12.& 15.& 35.

13 *Nomina rebus conſequentia eſſe debent.*

Et proprietatibus rerum correſpondere nomina debent.nu.14.

Eaq. non fortuitù, ſed quadam naturæ ratione impoſita eſſe.

15 *Nominatim quid fieri dicitur, quod ſit per relationem ad aliud.*

16 *Decimæ (nomen) generis eſt, omneſq. comprahendit ſpecies.*

Quamuis integra decima non fuerit n.17.

Conſuetudine modo receptum id fuerit.

Formaliter tamen decima dicitur.n.49.

18 *Decimæ Cenſus quoq. nomine comprahenduntur.*

Comprahenditque. Quartam Epiſcopo debitam num.19.

19 *Cenſus nomine omnis ſolutio, quæ in ſingulos ſit annos, comprehenditur.*

20 *Solutio imputanda eſt in cauſam præambulam propter quam ſit.*

Eiuſq. nomen ſortitur.

Vt ceſſet proinde omnis alia cauſa, de qua nõ apparet.

21 *Decimarum cauſa neceſſaria dicitur.*

Cum illæ Iure diuino, ac naturali debeantur in recognitionem Directi Dominij Dei.

Et in ſubſtentationem miniſtrorum eius nu. 44.

Neque propterea eis per Summum Pontificem derogari poterit.nu.45.

Verum ſi non petantur remiſſæ videntur. ſub num 23.

22 *Nemo reſupinus præſumitur, in exigendo quod ſuum eſt.*

Vt illud iactare velit.

Ex conſuetudine exigendi præſertim.n.24.

23 *Argumentum à coniectura, quòd nemo præſumitur iactare ſuum, non ineptum æſtimatur.*

Licitumque eſt arguere ab his, quæ fieri conſueuere.

24 *Decimarum Quarta debetur Epiſcopo à Parochis, eorumque Eccleſiis.*

Non vero à laycis.num.26.

27 *Argumẽtum ſatis ſtrictum eruitur, ſolutionem pro decimis factam fuiſſe, quod ex illa Quarta Epiſcopo ſoluta fuerit.*

28 *Quarta haud debetur Epiſcopo ex his, quæ ad perpetuum diuinũ cultũ deputata sũt.*

Atque ex plurimis alijs.

Et ſuccedit loco legitimæ, (quando debetur,) parentibus, vel patrono debitæ.

29 *Aſſerentis eſt probare.*

30 *Veriſimile quod non eſt, non admittendum, & Argumentum à non veriſimile petitum validum æſtimatur.*

31 *Memoria cuius non eſt, neque aſſerendum factum.*

32 *Solutio in dubio in duriorem, vetuſtioremque cauſam cedit, vt qui contra dicere voluerit probare teneatur.nu.37.*

33 *Debitoris eſt declarare in quam cauſam, ex pluribus ſoluerit, eiuſque declarationi ſtandum.*

Etiam ex poſt facto.nu.34.

Accedente præſertim acceptatione ſolutionis. num.35.

36 *Decima integre ſoluenda.*

Et abſque diminutione, nullis ſcilicet deductis expenſis n.38.

Et ita peccatum eſt decimas non ſoluere, atq. non integrè.nu.39.

41 *Excommunicatio non niſi pro mortali infligitur.*

42 *Decimas non ſoluendi libertas à laycis præſcribi non poteſt.*

Quòd diuino debeantur iure.

Quota tamen earum præſcribi poterit n.43.

Quia quoad hãc partem de Iure æſtimantur poſitiuo.num.46.

Præſertim vero ſi ſuam parochus ſufficientem habuerit ſubſtentationem.n.47.

48 *Decimas de Iure poſitiuo nonnulli ſubſtinent eſſe.*

49 *Decimæ 40. annorum ſpatio cum titulo præſcribuntur.*

50 *Decima formaliter dicitur, quãuis minus decima parte ex præſcriptione ſoluatur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Terratici nomine an decimae prę diales compręhendantur? Et num decimarum quota preſcri bi ualeat?

RESPONSIO LIX.

IN iudicio agebant coram Epiſcopo
Parochi Terræ S. Agatę Bouinen diæ-
ceſis aduerſus Vniuerſitatem, & ho-
mines eiuſdem; ad prædiales decimas,
1 cenſuris, vt ferirentur, quod illas non ſolniſ
ſent. *ad text. in cap. peruenit 5. & cap. nuncios, 6
de decim. extra. Sacrum Trid. Concilium cap. 12.
ſeſſ. 25. de reformat. Clement. 1. de decim.* verum
reſpondebant illi decimas prædictas ſoluiſ-
ſe annis ſingulis, atq; ſoluere, dũ Terraticũ
ſoluunt ex frugibus à prædijs collectis: eua-
niſſe proinde obligationẽ omnẽ, atq; extin-
2 ctã fuiſſe annis ſingulis, ſolutione eius, quod
debebatur, *ad tex. in l. ſoluitur 5. ff. quibus modis
pignus, vel hypoteca ſoluatur, l. ſi creditor. 26. &
l. ſticbum, aut Paphilũ 95. §. naturalis,* vbi *gloſ.
verbo numeratione, ideſt ſolutione* explicat, &
*l. penul. ff. de ſolutionibus, l. non eſt ãbigui iuris 2.
C. de fideiuſſorib. tuto. l. l. nulla 5. in fi. C de ſolut.
§. 1. inſtitn. quibus modis tollitur obligatio. Rota
apud Cardin. Caualer. deciſ. 99. num. 2. & deciſ.
619. num. 1. apud Cardin. Manticam deciſ. 146.
num. 1. & apud Cocciunm Decanum deciſ. 211.
num. 3. Vincent. de Franch. deciſ. 200. num. 11.
& 12. Rota in Romana cenſus 13. May 1630.
coram Merlino deciſ 374. num. 14. part. 5. diuer-
ſorum nouiſſimarum, & in Meleuitana pecunia-
ria 29. May 1630. coram Illuſtriſſimo Durano
Epiſcopo Vrgelleu. deciſ. 382. num. 14. ead. par. 5.
diuerſ.* Diſceptationem verò nominis eſſe
3 ſolùm non re. Quid enim ad rei eſſentiam,
ſi quę decimarum nomine debentur, terra-
tici ſub nuncupatione ſoluantur? Nomina
4 hominum ad placitum dicta rebus fuiſſe,
earum verò naturam haud peruertere, nec
mutare, *l. quod in rerum 24. §. ſi poſt teſtamen-
tum in fin. ff. de legat. 1.* Cùm noſtra deſtina-
tione (*Pomponius lib. 5. ad Sabinum ibidem*
loquitur) fundorum nomina, & domus, nõ
natura conſtituantur. Hinc fieri, planè mo-
5 ribus vtentium, atque loquẽtium, ipſarum-
que rerum vſu, nomina mutari, exaudiriuè;
vt id planè importent, inferantque, quod
vtentes ipſi, atque loquentes, ex vſu intelli-
gi voluere. Nec mirum eſt, moribus Ciui-
tatis, & vſu rerum, appellationem eius eſſe
mutatam. Celſus *lib. 19. digeſtorum in l. labeo
7. in princ. ff. de ſuppellect. legata* (dicit) de
verbo (*ſuppellectili*) loquens. quod ex vten-
tium vſu rerum nomina mutentur, vt *Gloſſ.
ibid. verbo mutatam* adnotat; atque carmina
refert, dicens.

» *Multa renaſcentur, quæ iam cecidere; cadentq;*
» *Quæ nũc ſunt in honore vocabula, ſi volet vſus*
» *Quẽ penes arbitriũ eſt, et vis, et norma loquẽdi.*

» ad *tex. in l. de quibus 31. in fin. ff. de legibus, &*
» *ſenat. conſultis Andreas de Iſern. in pralud. feu*
» *dorum quaſt. 4. num. 43. in fin.*

6 Sat itaque debere eſſe Parrochis, ſi deci-
mas illi ſoluant, vel decimarum nomine,
vel etiam Terratici; modo rei ſubſtantiam
teneant, quæ eſſentiam, atque eſſe dat om-
nibus; neque nomine variatur. ad *text. in l. 2.
§ ſed ſi ſint, ff. ad Senatus Conſult. Tertullian.* ex
verbis Vlpian. *ibid.* dicentis; *Aphricanus, &
Publicus tentant dicere, in caſu, quo ſe obſtinent
ſui, matrẽ venire: & tũc ei obeſt, quoties rẽ habẽt;
ne nudum nomen ſui hæredis noceat matri. §. Sed
hac ſolemnia inſtitutionib. de verborum obligat.*
argumento *text. in l ſi ſeruus 57. alias fin. ff. de
actionib. empti.* ex verbis Pomponij ibidem
dicentis: *Potius enim difficultatem in praſtando
eo ineſſe, quàm in natura. Rota in Peruſina San-
ctæ Mariæ de Niue 1. Iunij 1609. coram Lugdu
nen deciſ. 254 num. 5. part. 1. tom. 1. in recentio-
7 rib.* Nunquid enim, rei veritatem ipſa exter
na nominis nuncupatio mutabit? Non
Aedepol. *Ad recognoſcendas nempè res, nomi-
8 na comparata publico conſenſu; non vt illa eſſen-
tiã mutarent.* verba ſunt *text. in l. ad recogno-
ſcendas 10. C. de ingenuis manumiſſis Crauetta
conſ. 214. num. 3. 4. & 5. Decianus conſ. 11. num.
44. vol. 1 Rota apud Coccin. Decanum deciſ. 242
num. 5. in fin & in recentiorib. part. 2. tom. 1. dec.
254. num. 5.* Quin nomina ipſa id efficere, vt
9 vt ex illis rerum potius quididates, earum-
que qualitates, accidentia, circumſtantias
cognoſcamus ſecundum *Bald. d. l. ad reco-
gnoſcendas.* Inde eſt; ſubſtantiam rerum con-
ſiderandam eſſe, Paulum præcepiſſe iure
conſultum in *l. 4. §. ſi ex lana furtiua, ff. de
vſucapionib.* quem ſequitur vir ille doctiſſi-
mus in omni diſciplinarũ genere, *Petrus
Gregor. Tholoſates ſyntaxeon artis mirabilis
tom. 1. lib. 5. cap. 2 in initio.*

10 Decimæ quippe prædiales (vt à rei fini-
tione, à poſteriori ſaltim;) argumentum
non incongruè ſumamus, iuxta *Bart.*
doctrinam in *l. 1. ff. de teſtament. & l. 1. ff.
de acquirenda poſſeſſione*) ſunt, quæ ex
11 prædijs, & territorijs intra parochiæ fines
exiſtentibus, à parochianis ſoluuntur ſecũ-
dum diſpoſita in *text. in cap. fin.* per Cæleſti-
num tertium, *vbi Gloſſ. verbo prædiorum, de
parochijs* argumento *text. in can. ſi quis laycus
41. 16. quaſt. 1. cap. commiſſum 4. cap. quoniam
13. cap. de terris 16. cap. ad Apoſtolica 20. cap.
non eſt in poteſtate 22. & cap. cùm contingat 29
decimis. Card. Tuſcus tom. 2. littera D. concluſ.
64. & 65. Antonius Scappa de iure non ſcripto
lib. 1. cap. 53. num. 1. & ſeq. Card. Tolet inſtruct.*

Sacer-

Sacerdotalis lib.6.cap.20. ſub num.1. Syluester verbo decima num.1.

12 Nulla vero intercedit repugnantia, quin terraticum, ſiue Terragium prædiales hæ nuncupentur decimæ, cum à prædijs, ratione fructuũ ab illis perceptorũ, ſoluãtur, *c. ex parte* 21. ibi: (vt de omnibus prædiorũ fructibus decimas abſq; diminutione perſoluãt,)
13 *de decimis*. Nomina autem conſequentia eſſe rebus debent. §. *eſt, & aliud inſtitut. de donat. cap. cum ſecundum* 16. ibi: vt ipſa nominis ratio perſuadet, *vbi gloſſ. verbo nominis de prabend. l. penult. §. Alumno, ff. delegat.3.* iuxta Ouidianum illud.

" *Conueniunt rebus nomina ſæpè ſuis.*

Iacobus Tomingius deciſ. Lipſien 20. n.49.

14 Cùm alioqui proprietatibus rerum correſpondere nomina debeant iuxta *S. Thom. 3. par. quaſt. 37. ar. 2. in reſponſ.* Quadam enim vi, & ratione naturæ nomina impoſita fuiſſe, non ſane fortuitu, ex Nigidio *Aulus Gellius noctium atticarum lib.10. cap.4.* aſſerit.

Non minus igitur decimæ hæ dici poterunt, quòd terratici nomine ſoluantur, cum rei ſubſtantiam teneamus, atque deci-
16 mis ipſis terratici hoc nomen non incongruè correſpondeat; quam ſi decimarum proprio nomine ſoluerentur: eritque demũ quæſtio in vocabulis non in re. At nominatim quid fieri dicitur, quod fit per relationem ad aliud, *l. ſi nominatim 34. ff. de condit. & demonſtrat. Pariſ. conſ. 122. num.3. lib.1. Rota apud Coccin. Decan. deciſ. 487. n.2.*

16 Eſt nempè nomen hoc ipſum (*decima*) generis nomen, quod omnes decimarum ſpecies comprehendit, ſecundum *Bald.* receptum *in l. 2. C. de iure aureorum annulor.* optime omnium *text. in can. ſi Romanorum 3. §. ne quid verò ſit, 19. diſt.* ſequitur *Nauarr. conſ. 4. quaritur, vtrum ſub num.4. verſ. Tum quod ex prafato. in fin. lib.3. de clericis non reſident. Silueſter d. verbo decima nu.1.* Omnemque ſolutionem complectitur, quæ ex tali obligatione deſcendit decimas ſoluendi,
17 (quamuis minus fortaſſe decima integra ſoluatur, ſi conſuetudine ſaltim id fuerit receptum), *cap. in quibuſdam 32. § fin. de decimis vbi gloſſ. verbo loci conſuetudine*, quo argumẽti genere vſus eſt etiam *Bartholom. Socin. conſ. 297. viſo priuilegio conceſſo Ordini Eremitarum num.6. verſ. non obſtat ſecunda ratio lib.2.* ſequiturque *Marcus Anton. Marſilius de Eccleſiaſticis redditibus cap.27. num.18. & 20. vol.15. tract. p.2. Rota apud Cardin. Seraph. deciſ. 1204. num.2. Sylueſt. d. decima num.1.* perpenditque Rota *in Senogallien quarta 2. Iunij 1623. corã Card. Caualer. deciſ. 649. num.5. & 6.* in qua nõ obſtare viſũ fuit, quòd ſolutio facta fuiſſet,
19 ſub nomine cẽſus, cum ſufficere debuiſſet, (propter nomen generale *Cenſus*, ſub quo venit omnis ſolutio quę in ſingulos ãnos fit) potuiſſe ſub eius nomine etiã quartã comprehendi, quæ ſolui tunc Epiſcopo debebat ex decimis *Moneta de decimis 2. num.4.*

20 Neque alia terratici huius ſoluendi cauſa præcceſſerat. Imputanda igitur erat ſolutio hæc in cauſam decimarum; illa enim ſola præambula erat. ad *text. in l. quadam mulier 76. in fin. vbi gloſſ fin. verbo ſufficiebat cum ibi notat. ff. de rei vendicat. argumento etiam text. in l. merito 51. ff. pro ſocio* quatenus Vlpianus ex præambula cauſa; quòd partis dominus fundi erat, iure ſuo potius vti illum voluiſſe, credendum eſſe, exiſtimat, quàm furti conſilium iniuiſſe, *Bart. in l. Triticum dare 94. num.2. per illum text. cum gloſſ. verbo cogitauerit, ff. de verborum obligat. Ioann. Cephal. conſ. 156. num.15. vol.2.* ſequitur *Magon. deciſ. Lucenſi 5. num.23. & 24 Cardin. Tuſcus tom.7. Littera S concluſ. 353. nu. 10. & ſeq.* & fuit dictum in Rota *apud Sancta memor. Gregor. XV. deciſ. 468. num.5. & deciſ. 521. apud Cardin. Caualer. deciſ. 466. num.2. & d. deciſ 639. num.5.* & ſequuta fuit etiam Rota *in Romana ſocietatum 24. Februarij 1612. coram Card. Sacrato deciſ. 17. num.1 per Zacchiam de ſocietate*, Vt ceſſet proinde omnis alia cauſa, de qua nihil apparet. *vt ibid.* & dictum fuit in *Romana cambiorum 28. Maij 1629 coram Eminentiſſimo Verſli dec.293. num.1. part.5. diuerſorum nouiſſimarum.*

21 Cùm potiſſimum hæc decimarum cauſa neceſſaria eſſet, ex iure diuino deſcendens, in recognitionem directi, & abſoluti dominij, quod ſuper omnes in vniuerſam terram obtinet Dominus Deus. Domini enim eſt terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuerſi qui habitant in eo, *pſalm 23.1. cap. tua nobis 26. de decimis, & cap. parochianos 14. eod l fin C. de aliment. pupill. praſtand. & ibid. Bart. Tuſcus d. concluſ. 353. num.21. Magon. d. deciſ 5. num.24. Viuius deciſ. 4. num.7. part.1. & num.55. Syluester d. verbo decima quaeſt.4. num. 19. verſ quantum ad ſecũdum. Peregrinus deciſ. Patauina 143. num.15 Moneta de decim. cap.1. num.38. Barboſ in collect. ad Sacrum Concill. d. cap.12. num.2. ſeſſ.25.*

22 Neque profectò, ita reſupinos in exigendis decimis fuiſſe Parochos in præteritum æxiſtimandũ eſt: ni huiuſmodi terratici exactio in decimarum cauſã ceſſiſſet. Quis nẽpe quod ſuum eſt facile iactet? Vt Paulus loquitur iure conſultus in *l cum de indebito 25. § qui enim ſoluit ff. de probat Rota apud Caualer deciſ. .09 num.10. & apud Duranum deciſ 27. nu.17.* quo argumenti genere in materia parochorum vtitur *Gratianus Forenſ. part.5. cap.925. nu.8. & 10.* Coniecturamque hanc, ſiue argumentum non ineptum exiſtimauit Rota *apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 521. num 1.* argumento *text. in l. ſi quis donaturus 28. ff de vſufruct.* Secundum Alberici ſummarium dicentis; *licitum eſſe arguere ab his, quæ fieri conſueuere.* Alioquin donaſſe videbun-

debentur, vndè neque ad ſolutionem aliā
in præteritum homines illi tenerentur, vt
poſt S. Thom. 22. q. 87. & quodlibet. 2. art. 8. &
quodlibet. 6 art. 10. ſequitur Silueſter. d. ver-
bo decima. q. 4. n. 10. verſ. quantum ad 3. &
nos alibi. Rota deciſ. 1. in antiquis de decim.
Federicus de Senis conſ. 81. Laycus de pradio
Rota par. 3. deciſ. 1282. Peregrin. d. deciſ. 143.
n. 11. Augumentumque nec minimum ac-
quirit, quòd & præteriti, & præſens Epiſco-
25 pus, ex his terraticis quartam, (vt ex deci-
mis) ſemper ab Eccleſijs parochialibus ac-
26 ceperunt. Neque portò ius eſt Epiſcopo
decimarum quartam ab laycis exigere; ve-
rùm ab ipſis Parochis, Eccleſijſque paro-
chialibus, quibus illæ debentur. cap. conque-
rente 16. vbi Abb. n. 12. de offic. ordinar. & in
cap. cum contingat 29. vbi idē Abb. n. 7. verſ.
aut decima eſt. de decimis. Rota apud ſ. me-
mor. Gregor. XV. deciſ. 519. n. 2. vbi etiā Bel-
tramin. addens. & p. 1. diuerſ. deciſ. 31. n. 5. &
apud Card. Seraphin. deciſ. 1449. n. 5. & apud
Card. Caualer. d. deciſ. 648. n. 1. Rebuff. de de-
cim. q. 7. n. 11. Barboſ. de offic. Epiſc. par. 3. al-
legat. 86. n. 34. in fin. Peregrin. d. deciſ. 143. n.
22. Rota in Nouarien decimarū 8. Maij 1627.
coram Pirouano deciſ. 64. n. 12. part. 5. diuerſ.
nouiſſ.

27 Satis igitur euidens hinc indicium erui-
tur, terratici huiuſmodi ſolutionem an
nuam, in decimarum debitum ceſsiſſe. Cæ-
teròquin ſi non in decimarum, ſed legato-
rum aliorum (vt aduerſarij nunc adſtruūt)
ſatisfactionem terratici hæc ſolutio cedere
28 debuiſſet; quarta ex illis Epiſcopo debita
minimè fuiſſet. Ex his nempè, quæ ad per-
petuum cultum Diuinū relicta ſunt, quar-
ta Epiſcopo non debetur, veluti ex non
nullis alijs, pro annuis (vt puta) miſſis faciē-
dis; pro luminaribus; ſi pauperibus in ge-
nere fiat legatum, vel pro viris locandis
pauperibus puellis, ac ſimilibus, enumera-
tis in cap. fin. de teſtam. cap. ex parte 31. de
verbor. ſignif. Riccius Epiſcopus Vici in praxi
par. 2. reſolut. 376. Barboſa de offic. Epiſ. par.
3. allegat. 75. num. 43. & 44. Rota apud Card.
Seraphin. deciſ. 726. diximus pluribus reſpōſ.
noſtra 2. à num. 2. cum ſeq. par. 1. Et vt ſum-
mum, quatenus quarta Epiſcopo debita
fuiſſet ex his legatis, illa ſemel ſolui de-
buiſſet non annuatim, cùm legitimæ loco,
parentibus, vel patrono debitæ, ſuccedat.
diximus reſponſ. noſtra. 5. n. 82. p. 1.

At Parochorum erit adſtruere terratici
hanc ſolutionē ex legatis proueniſſe; quòd
29 ipſi hòc aſſerant, atque intentionis eorum
fundamentum ſit. ad tex. in l. 2. ff. de probat.
l. actor. 23. C. eod. can. ſciant cuncti. 2. q. 8. cap.
fin. §. ſanè de iure iurand. Card. Mantica
deciſ. 68. n. 1.

30 Neque porrò veriſimile redditur, ita
vnanimi voluntate, eodemque tempore
coniunctos teſtatores in ſuis vltimis elogijs
fuiſſe, vt hanc ſummam ſemel annis ſingu-
lis Parochis ſoluendam reliquiſſent. argu-
mento. tex. in cap. quia veriſimile 10. de præ-
ſumpt. l. non eſt veriſimile. 23. ff. de eo quod
metus cauſa. ſatis enim firmum argumentū
æſtimatur à non veriſimili petitum. Rota
apud Card. Manticam. deciſ. 6. num. 2.

31 Supereſſet quippè memoria, quæ hoc
ipſum poſteritati viuum reliquiſſet. vt cùm
nuſquam hoc reperiatur, memoria aliqua
exaratū; dedeceat planè affirmare. ad tex.
in cap. 2. ibi: cùm nuſquam reperiatur cau-
tum in iure. ne ſede vacante. can. conſuluiſ-
ſti 18. §. & quod Sanctorum Patrum. 2. q. 5. l.
illam. 19. C. de collat. cap. cùm ſint homines 18.
„ Ibi: non eſt, nobis facile ſuper hoc dare re-
„ ſponſum, cùm authoritates Sanctorū Pa-
„ trum etiam ſint diuerſę. vbi Gloſſ. verbo non
eſt nobis. extrà de decimiſ. Et quid ſanè eſt;
cui fides præſtetur; cùm tàm ſolertes Pa-
rochi in exigendis terraticis pro legatis (vt
ipſi aſſerunt) fuerint: ita tamen ſocordes in
decimis ſe rediderint excipiendis? ni verè
aſſeuerauerimus, terratici nomine, deci-
32 mas ſolutas fuiſſe. Quia nimirum ſolutio
in duriorem, vetuſtioremque cauſam, (vt
decimarum eſt, quæ non ab homine, ſed ab
ipſo Domino ſunt inſtitutæ; vt Alexander
loquitur Tertius d. cap. Parochianos 14. de
decim.) facta præſumitur. l. 1. 3. 4. & l. in ijs.
5. & l. ſi ex pluribus 89. §. Lucius Titius, &
l. creditor 102. §. Valerius Lucii Titii. ff. de ſo-
lutionib. Card. Tuſchus d. concluſ. 353. n. 15.
Vincent. Anna allegat. 54. & allegat. 152. n.
3. & ſeq. & ſingul. 484. Vincent. de Franch.
deciſ. 164. n. 15. vbi Viſconius Addens. Rota
apud ſancta memor. Gregor. XV. d. deciſ. 571.
n. 8. & ſeq. & ibid. Beltraminus Addens n. 12.
& apud Card. Caualer. deciſ. 165. num. 3. &
Card. Manticam deciſ. 55. n. 2. & in dicta Ro-
mana cambiorum coram Eminentiſſimo Vi-
rili d. deciſ. 293. n. 4. part. 5. diuerſorum. in du-
bio potiſſimum, vt ibid.

33 Et velint, nolint, debitoris eſt declarare,
in quam cauſam ſolutionem factam vo-
lueris, vt cauſa à debitore electa attendi
debeat. l. 1. in princ. ff. de ſolut. quo loco ſe-
„ quentibus Vlpianus lib. 14. ad Sabinum lo-
„ quitur. Quoties quis (inquiens) debitor eſt ex
„ pluribus cauſis, vnum debitum ſoluit: in ar-
„ bitrio ſoluentis eſt dicere, quod potius debitū
„ voluerit ſolutum: & quod dixit, id erit ſolu-
„ tum. Poſſumus enim certam legem dicere ei,
„ quod ſoluimus. d. l. creditor 102. §. cum de ſor-
te. ff. eod. Idque dilucidiùs explicat Gloſſ. d. l.
34 1. verbo dicere. In ipſa ſolutione, (inquiens)
vel iuxtà, ante, vel poſt. vt C. de vſur. l. ſi vſu-
ras. ita Gloſſ. Decian. conſ. 60. num. 24. vol. 2.
Rota apud Gregor. XV. deciſ. 366. n. 4. & in
dicta Romana cambiorum. 293. n. 5. In deci-
matum verò cauſam ſolutionem factam

Digitized by Google

cedere voluerunt, homines vniuerſitatis
prædictæ. In illam igitur (quanquam terra-
tici nomine) ſuccedere debebit. Quòd (vt
diximus) non multum à terratico decimæ
diſtent, quæ ratione terrarum, ſiuè prædio-
rum, fructuum cauſa, ſiuè frugum, quæ ex
illis percipiuntur, debentur, atque ſoluun-
tur: quin cum illo admodum conueniũt.
accedente præſertim quod ita illam acce-
ptauere pro prærerito Parochi, vt perpen-
ſum fuit in *dicta Romana cambiorum deciſ.
293. num.6.*

Neque obſtaculi quicquam faciet, quòd
hæc terratici ſolutio integram decimarum
36 partem non impleat: Decimæ verò inte-
græ ſoluendæ ſint. *d. cap. ex parte ſua* 21. vbi
ſequentibus Clemens Tertius loquitur
,, *Agricultores illos, vt de omnibus prædiorũ*
,, *fructibus decimas, abſque diminutione per-*
,, *ſoluant, eccleſiaſtica cenſura compellas.* & *c.*
,, *non eſt in poteſtate* 22. *de decimis*, quo loco
,, Cęleſtinus Tertius: *Decimis Eccleſiis, ad*
,, *quas pertinent, cum integritate debita perſol-*
,, *ualis*, præcipit, & *cap. ſeq.* 23. *eod.* idem Cæ-
,, leſtinus: *Militem* (loquitur) *ad ſolutionem de-*
,, *cimarum, de his, quæ molendino ad ventum*
,, *proueniunt, ſine diminutione aliqua compel-*
,, *latis.* & *cap. in aliquibus* 32. *eod. tit.* pluribus
,, *Vitius d. deciſ.* 4. *per tot. Peregrin. d. deciſ.*
143. *n.* 11.

Prærer quàm quòd enim, neque ex hoc,
aſſumptũ principium ex tali obiecto ſol-
uitur; permanet nempè ad hunc aſſum-
ptum, potuiſſe decimas terratici ſub nun-
cupatione perſolui (vt in ſuperioribus di-
37 ximus.) & parochorum adhuc erit (vt ip-
ſi aſſeruere) hanc terratici ſolutionem in
aliam, quàm decimarum cedere, vel ceſ-
ſiſſe cauſam in apertum probatione dedu-
38 cere. Tamen verba illa (*abſque diminutio-
ne*) exaudit *gloſſ. d. cap. ex parte.* id eſt nullis
expenſis deductis, ex *tex. in cap. cum homi-
nes* 7. *&* *cap. tua nobis* 26. *de decimis.* & aper-
tius Cæleſtinus Tertius *d. cap. non eſt in po-
,, teſtate* 22. dicens: *Quatenus, antequam villas*
,, *deducatis de bonis prædictis expenſas, deci-*
,, *mas Eccleſijs, ad quas pertinent, cum integri-*
,, *tate debita perſoluatis.*
39 Quamuis porrò integræ decimæ debeã-
tur: vt ita peccatum ſit decimas omninò
non ſoluere, quemadmodum & non inte-
grè eas ſoluiſſe: vt ex ſuprà numeratis iuri-
bus ſequitur *Abb. d. cap. in aliquibus* 32. *n.
4. de decimis. Caietan. ſum. verbo decimas ſol-
40 uere.* cùm poſſint cenſuris compelli deci-
mas integrè ſoluere. Excomunicatio verò
non niſi pro mortali infligitur, vt *ibid.* per-
pendit *Abb. Vitius d. deciſ.* 4. *num.* 65. *&* 66.
42 Neque decimarum ſolutionis libertas à
laycis vllo modo præſcribi valeat: iure cùm
illæ debeãtur diuino. *d. c. parochianos* 14. *de
decim. can. reuertimini* 65. *& can. decima tri-
buta ſunt.* 66. 16. *q.* 1. *& can. omnes decimæ* 5.
16. *q.* 8. *Nauar. conſ.* 2. *lib.* 3. *de decim. nu.* 1. *&
man. cap.* 21. *n.* 28. *Card. Beller. ad d. cap.* 12.
ſeſſ. 25. *Sacri Concil. in obſeruat. doctrinalib.
in* 1. *verbo Ceuallos comun. contrà comun. q.*
437. *Peregrin. d. deciſ.* 143. *n.* 7. *& deciſ.* 144.
43 *num.* 3. Poteſt tamen quota earum longa
præſcribi conſuetudine, ne ad integram
decimam pertingat partem; iuxta *gloſſ.* re-
ceptam in *cap. à nobis* 24. *verbo exemptus de
decimis. & ibid. Abb. & alij*, argumento *tex.
in can. poſſeſſiones* 61. *dicta* 16. *q.* 1. *S. Thom.*
2. 2. *q.* 87. *art.* 1. *in corpor. in fin. Silueſter. d. ver-
bo decima q.* 4. *n.* 10. *verſ. quantum ad* 3. *Bald.
in l. competit* 6. *in fin. C. de præſcript.* 30. *vel*
40. *annorum. Guido Papa ſingul.* 956. *incip.
licet decima, & deciſ.* 284. *Didacus à Conar.*
doctiſſimus ille Præſul *lib.* 1. *variar. reſol. c.*
17 *ſub num.* 8. *verſ.* 6 *pariter*, quem etiã ſub
nomine eruditiſſimi ſequitur, eius, non mi-
nori titulo doctrinæ, ac pietatis inſignis
præceptor Martinus ab Azpilqueta *Nauar.
conſ* 1 *n.* 1. *& conſ.* 2. *n.* 3. *lib.* 3 *de decim. Bor-
rellus in ſum. omnium deciſ. t.* 1. *tit.* 19. *de deci-
mis num.* 53. *Scappa de iure non ſcript. d. lib.*
1. *cap.* 53 *n.* 7. *Moneta de decimis cap.* 5. *n.* 89.
Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 1204. *n.* 1. *&
apud Canaler. d. deciſ.* 648. *n.* 6. *Card. Tolet.
inſtruct. Sacerdot. lib.* 6. *cap.* 20. *n.* 1. *Scipio de
Rubeis in aphoriſmis Epiſcopor. verbo decima
n.* 9 *Peregrin. d. deciſ.* 143. *n.* 10. *Rota in dicta
Nouarien. decimarum coram Pirovano d. dec.*
64. *n.* 15. *par.* 5. *diuerſorum.*
44 Licet enim decimæ in ſignum directi
dominij, quo Dominus Deus vniuerſorũ
Dominus eſt, & in ſubſtentionem mini-
ſtrorum ei ſeruientium, decimæ de iure
ſint diuino, ac etiam naturali (vt in ſupe-
45 rioribus diximus) atque propterea nullo
pacto, neque per Summum Pontificem
decimarum perceptioni detrahi poſſit; alio-
quin id cederet in derogationem honoris
Deo omnium largitori debiti, iuxtà *gloſſ.
d. cap. à nobis* 24. *d. verbo exemptus. vbi Abb.
46 Hoſtienſ.* alii queſquoad, quotam verò, (vt
decima pars eſt omnium, vel vndecima,
vel duodecima, vel octaua, quæ à iure pro-
uenit poſitiuo) poteſt ei vel per Papam per
priuilegium, vel conſuetudine alia legiti-
47 mè præſcripta derogari, ac detrahi. præ-
ſertim verò vbi Parochus ſuam habuerit
ſufficientem ſubſtentationem, ad *tex. in c.*
2. *§. vbi aut. de decimis lib.* 6. *Silueſt. in ſum.
verbo decima n.* 9. *& num.* 10. *q.* 3. *&* 4. *Caiet.
pariter in ſum. verbo decima. Nauar. d. conſ.*
2. *nu.* 3. *de decim. & in manu. cap.* 21. *n.* 28. *&*
29. *Cardin. Tolet. d. lib.* 6 *c.* 20. *n.* 1. *&* 2. *Ioan.
Lupus de libertat. Eccleſ. par.* 1. *q.* 3. *n* 3. *&* 6.
part. 1. *tom.* 13. *tract. Rota p.* 1. *tom.* 2. *in re-
cent. deciſ.* 485. *n.* 4. *& apud. Card. Manticam
deciſ.* 341. *n.* 8. *Grattian. Forenſ. par.* 3. *cap.* 595
num. 16. *Barboſ. de offic. Epiſcop. par.* 3. *alleg.*

86. *n.*

Digitized by Google

86.n.39.Card. Bellarmin. ad d. cap.12. Sacri Trident.Concil.in obſeruantionib. doctrinalib. verſ. ſolutio debita. Ceuallos comunium con-
48 *trà comunes q.437.&364. Peregrin.d.deciſ. 143.num.*10. *& ſeq.*Retenta præſertim corũ ſententia,qui aſſeruere decimas de iure eſſe poſitiuo,vt *Ceuallos,& Bellar.* locis paulò ante relatis referunt; quamuis id minimè firmum adſtruamus. neq. minori ſpatio, quàm quatraginta annorum præſcriptio procedat decimarum per laycos cum titulo,vt poſt alios tuetur *Diana reſolut.moralium p.5.tract.*14.*miſcellan.*2. *reſolut.* 42.

Non erit igitur quod vitio vertant Parochi hominibus vniuerſitatis,huiuſcemodi decimas quòd non ſoluerint; cùm ſatis ſuperque pro illis ſatisfecerint terraticum ſoluendo,quod idem omninò, atque decimas,ſonat.

50 Cæteroquin, ſi minus ſoluatur decima parte, (quod ſit ita conſuetudine receptũ) decima(materialiter ſaltim) non erit. Cùm nihilominus non ideo decimæ nomen(formaliter ad minimum) amittat. argumento.*tex.in d.c.cum ſint homines.*18. *de decimis.*

Atque ita ex his, quæ emunctioris iudicio naris lubentes ſubmittimus, reſpondendum,cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

Ab inſtituto iudicio ceſſauere Parochi, atque ita omnia pacata eis ſucceſſere.

SVMMARIVM.

1 *Monachus profeſſus,apud quem proprietas mortis tempore inuenta fuerit, debet in ſterquilino cum illa ſubterrari.*
Neceſſe eſt autem, vt tempore mortis apud eum proprietas inueniatur.n.4. & 2.
In nullam tamen incidit excomunicationis ſententiam,ex comuniori.n.2.
Eccleſiaſtica verò traditus ſepultura ab illa extrahi debet. in princ.
3 *Verba diſpoſitionis vbi non conueniunt,neque diſpoſitio conuenire debet.*
4 *Intellectus textuum in cap. Monachi 2. & cap.cum ad monaſterium 6.§.quod ſi proprietas de ſtatu monachorum affertur.*
5 *Monachus adminiſtrationem habens, vel beneficium,ſi quid ſibi reliquauerit parcè viuendo, poteſt de reliquato eleemoſynas erogare,etiam conſanguineis egentibus.*
Non quod dominum reliquati acquirat; ſed propter Eccleſiæ facultatem.n.6.
Vel ſaltim quoad ius diſpenſandi, & diſtribuendi.n.11.
7 *Epiſcopus etiam regularis ex fructibus epiſcopatus,dum in humanis agit, poteſt iure nepti dotem conſtituere.*
8 *Monachus concionator quod acquirit ex concionum eleemoſyna ex ſuperiorum communi permiſſione poteſt in vſus proprios impendere.*
Atque proinde in eleemoſynas.n.9.
Ac præſertim in pium opus ſuffragiorum pro animabus purgatorij, ac ſuę.
Neque enim hæc propria ſua facere videtur. n.13.
12 *Crimina eleemoſynis redimuntur.*
10 *Sacrificium miſſę ſummè propitiatorium eſt pro animabus Purgatorij.*
14 *Proprium in ſuo ſignificato quid dicatur?*
Et dominum importat,& poſſeſſionem.
15 *Furtum quid?*
17 *Lex quod nõ dicit, neque nos dicere oportet.*
Iuris ordine quod fit,conuelli minimè debet.
18 *Ratione iuſta qui moueri poteſt ad aliquid faciendum,temerè operatum fuiſſe non videtur.*
Præſertim ſi vir fuerit doctus, atque probatorum doctorum ſententiam ſectatus fuerit.
19 *Sententiam,& opinionem probati doctoris ſequi ſufficit,vt à peccato excuſeris;neque temerè operari dicaris.*
20 *Pœnę diſtendendæ neque ſunt,neque exacerbandæ,ſed in eis benigniorem partem nos ſequi oportet.*
22 *Lege permittente quod fit à peccato alienum eſt.*
23 *Conſcientiæ propriæ quis relinquendus in dubio.*
24 *Sepultura eccleſiaſtica non niſi in peccato decedentibus denegata eſt.*
Illoque mortali.
25 *Cui comunicamus viuo, comunicamus & mortuo.*
26 *Bonus quiſque præſumitur, niſi probetur malus.*
Potiſſimum vbi de nullius agitur præiudicio. num.27.
28 *Mortui à corde hominum obliuioni traduntur.*
Ideò non eis inſultandum.n.29.
30 *Sepultos natura vindicat.*
Mortuis proinde non conuitiandum.

ARGVMENTVM.

Regularis ſuperior, qui in vita diſpoſuit de nonnullis in miſſarum celebrationem pro animæ ſuæ ſalute, in vtilitatem tamen monaſterii, cui præerat; Proprietariorum crimine an ſe fœdarit, ſi in extremis agens ſuperioribus id minime edixerit, atq; ita animam egerit; & num ſanè in pœnas dederit ſacrorum canonũ, vt Eccleſiaſtica ſibi deneganda ſit ſepultura: vel ab illa extrahendus ſi humatus fuerit? non inutiliter reſpondetur.

RESPONSIO LX.

Regularis quidam Superior Monaſterij, cùm in humanis adhuc agerer; quę ſibi comparſerat parciùs viuendo, geniumque defraudando ſuum, in pecunias redegit. Illas igitur Amico dat, vt ex iuſto illarum lucro dũ vita comes fuerit, monaſterio, cui præerat, tot in ſingulos annos diſtribuat pro ſacris Deo Altiſſimo offerendis in animæ ſuæ ſalutem. Cum autem & ipſe quoq; fati munus impleuerit: monaſterio præfecto omnia relinquat.

In eſtremis interim laborans regularis à ſuperioribus maioribus rogatur, (vt apud regulares fieri conſueuit) ſi quid in bonis habeat, denunciet, ne proprietatis vitio inuoluatur. Nihil ſe habere palam edicit; neque de pecunijs meminit. Naturæ debitum interim ſoluit; religioſoque modo cadauer ſepulturæ demandatur. Non poſt multos hos dies exijt ſermo inter fratres, quod regularis hic (quamuis Vir Doctus fuerit) proprietatis crimine inuolutus obierit; eſſe proinde eius cadauer ab Eccleſia exhumãdum, vti Eccleſiaſticæ ſepulturæ indignum; profanoque loco proijciendum, iuxta diſpoſita per Clementem Tertium in *cap. ſuper quodam 4. de ſtatu monachorum*.

Totius huius religionis Moderator Generalis è Romana Curia relaxati monitoria in forma (*ſignificauit*) obtinuit; illiſque publice enunciatis, ſecularis ille, apud quem pecuniæ depoſitæ fuerant (ad quadringenta aureorum) rem omnem aperit, pecuniaſque reſtituit. Fit itaque ſuperiori non leuis ſcrupulus: Debeat nec ne regularis huius cadauer ab Eccleſia extrahi, profanoque loco proijci, quòd proprietarij crimine maculatus obijerit: vel tuta poſſit conſcientia conniuere factum.

Conſultus ego in nullum dediſſe Regularem hunc proprietarij crimen; ſedãdumque proinde excitatum ſcrupulum, reſpondi.

1 Perpendebam quippè textus *in cap. monachi 2. §. qui verò peculium, & cap. cùm ad monaſterium 6. §. quod ſi proprietas de ſtatu monachorum extrà*, de illo loqui, apud quem proprietas inuenta fuerit in morte. ſequentibus enim Innocentius Tertius Abbati, & Conuentui Sublacen ſcribit: *Quod ſi proprietas apud quenquam inuenta fuerit in morte; ipſa cum eo in ſignum perditionis extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur.*
dictoque *cap. monachi* ex Concilio Lateranenſi: *Et qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & dignè non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat; nec inter fratres accipiat ſepulturam.*
2 ita textus prædicti. Non tamen in ſententiam vllam excõmunicationis dabit, cùm iure illa minime expreſſa inueniatur, vti de communiori ſententia, quicquid aliàs *Didacus Spino in ſpeculo teſtament. Gloſſ. 12. princip. nu. 15.* voluerit, teſtantur *Sanchez in opere morali tom. 2. lib. 7. cap. 20. num. 14. à Sancto Fauſto in Theſauro religioſ. de voto paupertat. qu. 198. num. 4. Ioan. Baptiſta Lezana in ſumm. quæſt. regular par. 1. c. 6. n. 59.*

Regularis autem hic, & Superior, iamdiu ante mortem pecuniam deſtinauerat, etiam in monaſterij commodum, eamque à ſe abdicauerat. Non itaque apud ſe amplius illa manebat. Nullam propterea proprietatem apud ſe habebat. Non conueniebant proinde ei dictorum textuum verba: vt neque eorum diſpoſitio conuenire debuerit *l. 4. §. toties ff. de damno infecto cap. indẽnitatibus 43. de elect. lib. 6. Nauar. cõſ. 12. in fin. de maiorit. & obed. lib. 1. Sayr. deciſ. 11. in fin. de offic. ordin. lib. 1. Rota in recent. part. 2. tom. 1. deciſ. 502. ſub num. 3. nos reſponſ. 35. num. 1. & 7. par. 2.* Idem *Nauar.* ad rem noſtram optimè *conſ. 6. N. fratris ordinis de donation. lib. 3. à*
4 *num. 6. cum ſeq.* Ita nempe commentantes omnes textus præfatos exadiunt, vt verba ipſa ſonant; proprietatem (ſcilicet) in morte eſſe debere apud decedentem fratrem. *Barboſa d. cap. cum ad monaſterium n. 5. in fin. Sanchez in opere morali tom. 2. lib. 7. cap. 20. num. 11. in fin.* qui ſequentibus loquitur, dicens: *Et hac pœna non incurritur à dantibus ſine licentia ſuperioris, ſed à poſſidentibus proprium, quia de his clarè loquitur tex.* ita vir ille doctiſſimus. *Miranda in manuali prælator part. 1. qu. 28. art. 18. in 1. concluſ.* pluribus, & ſanè animaduertendis in hac re, *Pater Thomas à Ieſu*

Or-

Digitized by Google

Ordinis Patrum Diſcalciatorum Carmelita-
noram commeatar. de ſtatu monachoram part.
2.de paapertate abdicaada eap.2.nam.2. ad fin.
vſq.eapit.Lezaaa d.cap.6.an.59.
5 Deinde non minorem vim faciebant,
quòd licitè poteſt regularis, adminiſtratio-
nem bonorum habens monaſterij alicu-
ius(vt hic noſter erat ſuperior,qui etiam per
Breue Apoſtolicum admiuiſtrationem
monaſterij,in quo etiam ſupremum clauſit
diem,ad vitam obtinebat,) ſi quid ſibi reli-
quauerir parciùs viuendo,ſuumqne defrau
dans genium, de parte illa, quam honeſtè
in ſuos ſumptus,vel victus, vel veſtirus ex-
pendere debebat; illud totum in eleemo-
ſynas elargiri,vel egentibus,etiam conſan-
6 guineis, donare. Non quòd ſanè eorum
dominium nanciſcatur, neque proprium
faciat;ſed quia Eccleſia, iuſta hac de cauſa,
facultatem eidem facit de illo diſponendi
reliquato.ad *tex.in cap. certerum.3.cam Gloſſ.*
verbo ratam de donat. S.Thom.2.2.q. 185. art.
7. ia corpor. optimè Magnus ille *Nanarras*
Martiaus ab Azpilcueta de redditib.Eccleſiaſt.
qu.1.mon.33.nam.2.3. & 4. vbi in fine è re
noſtra ſatis ad amuſſim infert,dicens: *Qua*
„ *ratio aqaè locum habet ia religioſis,* (loqueba-
„ tur enim de beneficiarijs *)ſicati probatar ef-*
„ *ficaciter in d.reſponſioae Alexandri Tertij d.cap.*
„ *certeram. Quod maximi momenti eſt ad exca-*
„ *ſandos à peccato multos religioſos,qui ſant Abba*
„ *tes,Priores,aut Beneficiarij minores,qui nonaal-*
„ *los pauperes conſanguineos ſableaaat, eò, qaòd*
„ *parciùs viaendo reliquaates reſidaum faciunt.*
hæc ille,*& d.conſ 6. N.Frater Ordtais à num.*
6.de donat. & conſ. 3. Agnoſco in primis. in 17.
dab.uum.46.47.& 48. & conſ 13. quæſitum eſt
à num.1.ac præſertim nnm.7. 8. & ſeq. de ſtatu
monacharam argumento.*tex. ia clement. 2.§.*
ſed & tales de vita, & honeſtate clericorum.
Quatenus Clemens V. differentiam ſtatuit
inter religioſos ſimplices nullam bonorũ
adminiſtrationem habentes, & religioſos
adminiſtrationem, vel beneficia obtinen-
tes;vt hi quidem ſi veſtes contra prohibitio-
nem ibi factam detulerint, intra menſem
illas pauperibus dare teneantur; illi verò,
(adminiſtrationem non habentes) ſuis ſu-
perioribus aſſignare in pios vſus alios con-
uertendas. quem *tex.* ità ad rem hanc ex
Cardia.ibid.(neq; ſine fundamento firmo)
perpendit *Nauar.d.conſ.13.num. 4.* ſequitur-
que *Sanchez in opere morali d.lib.7.cap 19.nu.*
100.& 101.Tamburrinus de iure Abbatum to.
2.diſpatat.21.qu 13.na.8.Rota apud S.memor.
Gregor.XV.deciſ.401. præſertim. *num.6.* vbi
7 de regulari loquitur, qui ex fructibus Epi-
ſcopatus dotem nepti, dum vitalem adhuc
ipſe traheret auram, in pecunia conſtitue-
rat.
Accedebat his quoque quòd regularis
hic magnus fuerat Concionator, & in ſa-
eris paginis, atque præſertim in doctrina
Sanctorum Patrum, apprimè eruditus, ac
verſatus, (adeo quidem, vt Sanctos ipſos
Patres ita firmiter memoria retineret, vt
legere potius illos, eorumque dicta,quàm
ex memoria proferre,videretur.) Acquiſi-
uit proinde concionando non mediocrem
pecuniarum ſummam.
Sicuti verò illam (ex Superiorum per-
miſſu præſertim)in librorum emptionem,
aliorumque neceſſariorum,(vt paſſim in
religionibus omnibus fieri,permittiq; con-
ſueuit) impendere valuit *Ioan. Azor. inſtit.*
moralium part.2.lib.8.cap.7. qa.11. d. cap. mo-
„ *nachi 2.* ibi: *Qai vero pecaliam habaerit, aiſi*
„ *ab Abbate facrit ei pro iniaacta admiaiſtratio-*
ne permiſſam.Sylaeſter.verbo religio 6. q.7.Ro-
ta in Neapolitana profeſſionis.4.Maij 1584. co-
ram Card.Bubalo part.2. diaerſorum deciſ.216.
9 *nam.12.& ſeq.* Ita multoque magis in elee-
moſynas,atque in tàm pium opus ſubleua-
tionis animæ poſt ſuprema funera,in ſuffra
gium efficaciſſium ſolutionis pœnarum
10 à pœnis purgatorij;Quantum eſt incruen-
tum miſſæ ſacrificium. *Sacrum Tridentin.*
Concil.in decreto de Pargatorio ſeſſ.25.in princ.
nos reſpoaſ.V. uam.2.part.1. can.non aſtimemus
10. cum ſeq. 13. qa. 2. In comodum potiſſi-
mum eiuſdem monaſterij.Ratione ſatis ir-
refragabili; quam affert idem *Martin. Na-*
uar.d.conſ.13.num.7. & 8.de ſtatu monachorũ;
11 de regulari habente beneficium, vel bo-
norum adminiſtrationem loquens: Quia
hæc,(& ſi quidem religioſi minime quoad
dominium, & proprietatem efficiantur,)
efficiuntur tamen quoad Ius adminiſtran-
di,& diſpenſandi, ad tradita per *Abb.Panor-*
mit.d.cap.monachi 2.num.8. de ſtatu monachor.
idem Nauar.comment.2.in can nõ dicatis.n.41.
Atque in hoc potiſſimum Regulari,qui
bonorum adminiſtrationem dùm vita ſu-
perſtes fuit, Apoſtolica quoque permiſſio-
ne,obtinebat.ſecundum Rotam *d.deciſ.216*
num.13.& 14.idem Naaar. d. nam. 41. quòd
hoc,non in alienos,ſed in proprios vſus ex-
pendere ſit,pro animæ ſuæ ſalutæ: quia cri-
12 mina eleemoſynis redimuntur.*can.medici-*
na 76. & can. medicamentam 77. de pænitent.
*diſt.1.*Si autem in lautius viuendo expendiſ-
ſet,vtique in ſuos vſus impendiſſet;cur non
multo magis, quod pro anima impendi-
tur?
13 Mouebat me deinceps, quòd regularis
hic hanc pecuniarum ſummam (ad qua-
dringenta aureorum)propriam haud effe-
cerat; ſed in commodum etiam monaſte-
rij deſtinauerat, vt voluerit ſacra Interim,
non per quoſcunque ſacerdotes,ſed per ip-
ſos Monachos monaſterij huius fieri,atque
poſt ſuprema eiuſdem layci funera illam
ad honeſtum lucrum detinentis, ad mo-
naſterium ipſa reuerti:quod perpendit,neq.
futili

Digitized by Google

futili perpenſione,ſed ſatis adęquata ratio-
ne *Nauarr.d.can.non dicatis comment.2. de re-
gularib.d.num.41.in fin.* Nihil igitur proprij
quòad pecuniarum hanc ſummam ſibi fe-
cit regularis hic,quamuis ſuperior,& admi
14 niſtrationem bonorum habens. Proprium
quippè (ipſo ſuo ſignificatu) pro Dominio
accipitur rei, quod adnotauit *Nauarr. com-
ment.1.de regularibus in 13. principali num.12.
& d.conſ.13. num.9. de ſtatu monachorum*, &
ante eum dixit *Sylueſter.d. verbo relig.6. qu.
7.num.7.* ſequitur *Frater Thomas à Ieſu Car-
melitarum diſcalciatoru part.3.in expoſit,tex.re-
gulæ cap. 8. dub.1.* Vbi pluribus probat, pro-
prietatis verbum: & dominium denotare,
& poſſeſsionem, ex ipſamet proprij ratio-
ne,quod proprium dicatur,quod nō comu
ne,ſed appropiatum certæ eſt perſonæ,iux-
ta Porphyrium *cap.de proprio*, & commen-
tantes omes ibidem. & proprietas dicatur
facultas poſsidendi, & vtendi aliqua re ad
libitum,ſecundum *S. Thom. 2.2. quæſt.186.
art.3.Lezana d.cap.6.num.2.Ioann.Azor. inſti-
tut.moralium part.1.lib.12.cap.12. quæſt.1.*
15 Nihil igitur contra voluntatem Domini,
vel Monaſterij,has pecunias,ita diſtribuen-
do,accepit hic regularis,& ſuperior, vt fur-
tum feciſſe diceretur,iuxta tradita per *San-
chez d.lib.7.cap.20 nu.7.8.9.& 10.& Nauarr.
d.conſ.3.dub.2.num.10.de ſtatu monachor.*
16 Nihil proinde propium habuit, neque
proprietas aliqua, (neque quòad dominiū,
neque quoad vſumfructum) pœnes hunc
religioſum mortis tempore inuenta eſt,
quod diſpoſitum fuerat.*d.cap.Monachi.2. &
& cap.cum ad monaſterium 6.de ſtatu monacho-
rum.* In nullam propterea dedit pænam di-
ctis Canonibus ſtatutam.
Iurè igitur Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi-
17 tus fuit.Neque nobis dicere permiſſum eſt,
quod lex ipſa non dicit, *can. conſuluiſti. 2.
quæſt.1.cap.2. de translat. Epiſcopi.Nauarr.d.
conſ.6. N.Frater Ordinis num.11. de donat.* di-
cens:tùm quod nullo iure id cautum eſt.&
Ita nō dicendum. *Sanchez de matrimon.lib 6.
diſput.36.ſub num.2.Card.Tuſcus tom.2.littera
D concluſ.517.num.30.31.& 32.* Neque con-
uellendum eſt quod iuris fit ordine, *text.in
cap. poſt electionem 7. §. fin. de conceſſione præ-
bendæ.*
Neqne minorem lapidem addebant tan-
dem,vt hanc ſequeremur ſententiam,quòd
(vt diximus) erat hic regularis admodum
eruditus,& in Sanctorum Patrum doctrina
verſatus, Theologus, maximæque apud
18 omnes æſtimationis. Potuerat proinde iu-
ſta moueri ratione, vt ita (in humanis ad-
huc agens) de pecunijs prædictis, (vt fecit)
pro animæ ſuæ ſalute diſponeret; neque
Monaſterij commodum, vtilitatemque
poſt haberet; cum ei quoque proſpexerit
ſua illa diſpoſitione. Damnari igitur haud
minimè nūc debebit, qui temere operatus
nequaquam fuit,ſed prudenti conſilio,pro
19 batorum Doctorum ſententiam ſequens.
Cū alioqui in moralibus,vel vnius tantum-
modo probati Doctoris, ac pij præſertim,
ſententiam ſequi ſufficiat, vt à peccato ex-
cuſeris,neque temere operari dicaris, iuxta
Gl. receptā,atq; ſingularē putatā *in c.Cappel
lanus 4.de fer.Naua.cōſ.66.Quidā pēſionarius,
n.1.de ſimon.lib.5.& in c.cū cōtingat.de reſcrip.
remed.2.n.30.& 31. & in c.ſi quis autē de pæ-
nit.diſt.7.num.6.& 7.Sanchez de matrim lib.2
diſput.41.num.30.& lib.3.diſput.20.num.4.&
lib.8.diſput.6.num.18.in fin.Diana part.1.reſo-
lut. moralium tract.4. reſolut.1. verſ. & poteſt
hac opinio.& part.2. tract.13. reſolut.3. idem
Sanchez in opere morali lib.1.cap.9 num 7. nos
reſponſ. noſtra 37. num.6.8.9.10.& 11.
part.2.*
20 Non itaque proprietariorum in morte
pecuniam apud ſe habentium pœnis dam-
nandus erit,qui nullas apud ſe pecunias ha-
bebat cùm mortem obiret.In pœnis nem-
21 pè benigniorem ſequi ſententiā nos opor-
tet: quòd retinendæ illæ, non ſanè diffun-
dendæ ſint, neque exarcebandæ.*can. pœna
18. de pænitent. diſtinct. 1. regula odia. 15. de
regul.iur.in 6.Nauarr.conſ.8.num.3. lib.2.de
iureiurand.*
22 Non igitur peccato regulari huic aſcri-
bendum, quod iure fecit permittente, (vt
hucuſque probare niſi fuimus) *ad text. in l.
Gracchus 4. C.ad legem Iuliam de adulter. l.fin.
ff.quod quiſque iuris, l. nemo damnum 194. vbi
Dec.& Cagnol.ff.de regul.iur. Gloß in cap.con-
ſultationibus 19.verbo remoueri de iurepatron.*
23 Quatenus vero res dubia viſa fuiſſet,reli-
quendus vtique hic Pater in ſua conſcien-
tia erat,qui iuſta ductus ratione hoc facere
potuiſſe æſtimauit. iuxta Gregorij Noni
reſponſionem Epiſcopo Cœnomanen da-
tam,in *cap. mulieri.34. in fin. vbi Gloß. etiam
fin. de iure iurand.* Rationem quoque red-
dens:quòd nemo præſumitur quòd ſit im-
memor ſalutis æternæ,*can.ſancimus 26.prima
quæſt.7.Gloſſ.in cap. cum cauſam, 6. verbo mu-
lieris de raptorib.*
Eccleſiaſticæ igitur ſepulturæ, non ſanè
illiberaliter demandatus fuit. Illa quippè
24 non niſi in peccato,(illoque mortali) de-
cedentibus,(& modò conſtet,) deneganda
eſt,*Gloß.in cap.ex parte 11. verbo communica-
batur in fin. de ſepultur.extrà.Gloſſ. in cap.quia
in omnibus 3.verbo accipiant de vſur.* per illum
eundem textum;dum vſurarios,ne *Chriſtia
nam, (ſi in hoc peccato deceſſerint) accipiant
ſepulturam*, Alexander Tertius in Concilio
Turonen mandat,ex quo text.*Gloſſ.* ad rem
noſtram infert generaliter dicens: *Idem eſt
de quolibet, quem conſtat deceſſiſſe in mortali.
Gloſ.* quoque *in cap.nullus mortuus 18.in gloſ.
1.in fin.13.quæſt.2.Nauarr.d.conſ.3.Agnoſco in*

primis

Digitized by Google

ptimis num. 13. de ſtatu monachorum.

Hic vero regularis in nullo mortali, (quod conſtet,) deceſſit, neque in proprietate, (vti hueuſque oſtendimus,) quam ſi habuiſſet in peccato vtique deceſſiſſet, vti ex dictis textibus, *c. monachi. 2. § qui vero, & d. cap enim ad monaſterium 6. §. quod ſi proprietas*, manifeſtiſſimè deducitur. Deneganda, ergo ei haud minime Eccleſiaſtica fuit ſepultura. Vt ſuccedat proinde regula, quam Innocẽtius III. tradidit *d. c. ex parte 11. in fi.*
25 *de ſepultur. Cui comunicabatur viuo, comunicãdũ ſit, & defuncto*. Quia verò iam humatus Eccleſiaſtica ſepultura fuit, neque de proprietate in morte conſtat vllo modo: permittendus vtique erit, vt in illa perſiſtat.

26 Quia nimirum bonus quiſque præſumitur, qui malus non inuenitur; ex ratione ſatis euidenti, quam Innocentius Tertius refert in *cap. vn. de ſcrutin.* dicens. *Cùm illum, quem indignum eſſe non nouit, dignum debeat æſtimare.* & ibid. Gloſſ. verbo æſtimari dicẽs *De quolibet præſumendum eſt bonum, niſi pro-*
27 *betur contrarium.* Cùm præſertim de nullius agatur præiudicio. vt dictum fuit *in Ciuitatis Caſtelli bonorum* 1602. *coram Cardin. Lancello deciſ. 140. num. 10. poſt primum vol. Conſil. Farinac.* vbi etiam *Centolin. addens* Hoc vt in facto accidit. Meminerint proinde Plautini illius dicti in *Rudente.*

„ *Quod benè fit bonis,*
„ *Haud perit.*

Ita igitur ex his, quæ limæ ſubijcimus rectius ſentientis, neque illubenti animo, quin lubentiſsimo, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I. V. D.
Aduocatus.

Conquieuit apud Patres, Fratreſque Religionis, atque Generalem ipſum exſuſcitatus ſcrupulus; neque amplius loquuti fue-
28 re, obliuionique traditus hic regularis, tanquam mortuus à corde, *pſalm 30. 13.* quia nullus eſt, qui amplius de eo recogitet, qui mortuus eſt, obliuioni traditus, vt *Steuchius*
29 *ibidem* ex Hieronymo aduertit. Vnde iurè ſane Laertius Chilonem (ait) vetuiſſe de mortuis malè loqui, quòd ignauum videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſent: ac turpe eſſet cum vmbris, & laruis luctari: nam id eſt ſepultum quodammodo refodere, & (vt Ariſtophanes dixit) *Mortuos occidere.*

Alioquin dicere, neque iniquè poſſent ipſi, quibus Aeneam Polydorus quondam compellauit, apud Vergilium *Aeneid. 3.*

„ *Quid miſerum Aenea laceras? iam parce ſepulto,*
„ *Parce pias ſcelerare manus.*

Et in epigrammatibus Senecæ philoſophi *Epigram. 5.*

30 „ *Crede mihi vires aliquas natura ſepulchris*
„ *Attribuit: tumulos vindicat vmbra ſuos.*

Mortuis igitur nõ cõuitiandum, vt vetus eſt adagium, & Archilochus in carminibus dixit.

Viuos punire, non mortuos pium eſt.

Non enim honeſtum eſt mortuos viros conuitijs proſcindere.

Et idem.

Mortuis quidẽ Miſericordia benigna eſt Dea. Dimittamus, ergo eos, ac cogitemus, quòd nos ipſi moriemur. Tantum in Domino, vt beati ſimus. iuxta illud *Apocalipſ. 14. 13. Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Hoc nobis concedat Chriſtus Saluator noſter, qui vt nos redimeret, sãguinem ſuum prætioſiſsimum, quàm amantiſsime pro nobis omnibus in ara Crucis effudit. Sit igitur Benedictus per ſecula.

S V M M A R I V M.

1 *Patrimonij ad titulum, vel penſionis promoueri non poſſunt niſi, quos Epiſcopus pro ſuarum Eccleſiarum neceſſitate, vel commoditate iudicauerit aſſumendos.*
Illudque alienare, vel cedere haud poſſunt.
Neque Beneficio renunciare.
2 *Relatiuum pronomen (his) præcedentium repetitionem inducit, cum relatiuum ſit.*
3 *Promoueri nemo poteſt, niſi ad titulum Beneficij, vel patrimonii intituletur.*
Alioquin erit ordinatio irrita, erit ſcilicet ordinatus à ſuſceptorum, exercitio ſuſpenſus.
Atque Epiſcopus ordinans ordinato ad alimẽta tenebitur, num. 4. & n. 6,
5 *Promoueri antiquitus poterant ad titulum patrimonij.*
Sed moderatum id fuit à Sacro Tridentino Concilio, niſi, quos Epiſcopi iudicauerint ad id aſſumendos, n. 1.
7 *Alienans patrimonium, poſt quam ad illud promotus fuit, in nullam à Sacris canonibus incidit pœnam.*
Quia illi nihil quòad hoc dixere, n. 8.
A Sacro vero Concilio Tridentino nullitas ſtatuitur actus, n. 10.
9 *Cenſuræ non ſunt aſſerendæ, vbi expreſſæ non reperiuntur.*
11 *Dictio (nullatenus) nullitatem inducit actus,*
Quia totam negat potentiam, n. 12.
Præſertim ſi verbo (poſſit) adiuncta ſit.
Vnde nullitatem actus inducet, ipſo iure, num. 13.

14 *Pœna*

14 *Pœna ſuſpenſionis per canon. neminem, & canon. ſanctorum 70. diſt. aduerſus promotum ſine titulo haud innouari per Sacrum Concilium dicit Card. Bellarminus.*

15 *Patrimoium qui alienauit, poſtquam ad illud promotus fuit, ad idem ipſo iure reuertitur.*

Quia alienatio nulla fuit, atque contra formam à Sacro Concilio ſtatutam.

Peccat tamē mortaliter ob legis trāſgreſſionē.

Iureque in eum animaduerti poterit.

17 *Nullum quod eſt nullum producit effectum.*

ARGVMENTVM.

Beneficium, penſionē, ſiue patrimonium, ad quod ſufficiens promotus quis ad ſactum Subdiaconatus ordinem fuit, alienans, renuncians, vel diſtrahens in quas incidat pœnas? ad Sacri Trident. Concilii textus ornatū ſeſſ. 21. cap. 2. haud diſſeritur inutiliter.

RESPONSIO LXI.

PRoximè hiſce elapſis annis R. D. Donatus Grippus Terræ Guardiæ Lombardorum diœceſis Sācti Angeli ad ſacrum Subdiaconatus, & deinde ad alios ſacros, etiam Præsbyteratus ordines à ſuo Epiſcopo ad patrimonij ſui ſufficientis titulum promotus fuit. Inde ad non nullos annos dictus D. Donatus ex dicto patrimonio non nulla ſorori in dotem dedit, reliqua verò fratri donauit.

Fit igitur ei nunc ſcrupulus à ſuo Epiſcopo, ſiue Generali eius Vicario, à quo etiam in iudicium vocatus fuit, dederit ne in pœnas à ſacris Canonibus, per Sacroſanctam Tridentinam Synodum innouatas, *c. 2. in fi. ſeſſ.* 21. *de reformat*; atque præſertim in ſuſpenſionem?

Haud dediſſe illum in ſuſpenſionem vllam conſulti reſpondimus.

Quippè ſequentibus Sacrum Concilium rem hanc aperit, dicens.

1 „ *Patrimonium verò, vel penſionem obtinentes*
„ *ordinari poſt hac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel*
„ *comoditate Eccleſiarum ſuarum; eo quoque prius*
„ *perſpecto, patrimonium illud, vel pēſionem vere*
„ *ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam*
„ *ſubſtentandum ſatis ſint, atque illa deinceps ſine*
„ *licentia Epiſcopi alienari, aut aut extingui, vel*
„ *remitti nullatenus poſſint, donec beneficium Ec-*
„ *cleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere poſſint, antiquorum canonum pœnas ſuper his innouando.* His Sacrum Concilium.

Illa proinde verba: antiquorum Canonum pœnas ſuper his innouando, ad præcedentia omnia referuntur per pronomen illud *ſuper his*, quod ſane præcedentia complectitur, relatiuum enim eſt, inducitque
2 præcedentiū omniū repetitionem, ad *text. in l. à filio. 15. §. teſtator. cū §. ſequenti ff. de alimen. & cibar. legat. Rota in Romana hæreditatis 14. Iunij 1610. coram Pirouano deciſ. 292. nu. 6. in fin. apud Fariuac. ad calcem tom. 2. conſiliorum & in Bononien fideicommiſſi de Volta 8. Martij 1627. coram Merlino deciſ. 44. num. 3. part. 5. diuerſorum nouiſſimarum.*

Perpēdendi itaq; antiqui canones erunt ſuper his diſponentes. Ac primi quidem ſunt *can. neminem, primo, &* & *can. Sanctorum* 2.70. *diſt.* Quibus canonibus ex Concilio Chalcedonenſi, atque Concilio Vrbani XI. Placentia habetur: neminē niſi intitulatū
3 vel Eccleſię, vel patrimonio ordinari poſſe, alioquin ſit ordinatio irrita. Id eſt nunquā poſſe promotum operari, atque proinde à ſuſceptorū ordinū exercitio ſuſpenſū, vt ex Græco codice in compilatione noua Veneta, verbo *nullum tale factum. d. can. neminem* Compilator aduertit. concinit text. Innocentij Tertij in *cap. per tuas 37. extra de ſimon.* Quatenus habet non potuiſſe quendam ad Sudiaconatus ordinem promoueri ſine vero, nec ſimulato titulo. ſequiturque (& ſi in alio ſenſu) *Annens Robertus rerum iudicatarum lib. 2. cap. 2. pro Menio. in fin. fol.* 582. Infrà quoque referendus.

Eſt præterea text. *in cap. cum ſecundum Apoſtolum. 16. de prebend.* quo *text.* Innocent. III.
4 Zamorenſi Epiſco ſcribens, mandat: ei, quē ſine beneficio, ac ſine patrimonio ſufficienti ad Subdiaconatus ordinem promouerat tandiu vitæ neceſſaria ſubminiſtret, donec per eum in Zamorenſi Eccleſia, vel alia fuiſſet competens beneficium Eccleſiaſticum aſſecutū; quod ſi id facere diſtuliſſet, per diſtrictionem Eccleſiaſticam compelleretur.

Textus quoque in *cap. tuis 23. eod. de prebend.* quo etiam loco idem Innocentius III. Biſuntino Archiepiſcopo reſpondens ed
5 dicit: Clericos de bonis patrimonialibus habentes, vnde poſſint congruè ſubſtentari, & ſi non dum fuerint Eccleſiaſticum beneficium aſſecuti, ad Superiores ordines (dummodò aliud Canonicum non non obſi-

obſiſtat) promoueri poſſe. vbi *gloſſ. verbo.*
congruè ſubſtentari. infert: *aliás non debet*
ipſum promouere, quòd ſi fecerit tenetur ei ad
ſupplementum, ſuprà eod. cap. 2. & cap. cum
ſecundum Apoſtolum. eodem modo *tex. in c.*
ſi Epiſcopus 37. de prabendis in 6. idem quo-
que ſtatuit: vt promouens ad ſacrum Sub-
diaconatus ordinem eum, qui ſufficiens pa
trimonium non habet, vitæ eidem neceſ-
ſaria miniſtrare debeat, donec ſibi per eũ,
vel alium de competenti beneficio ſit pro-
uiſum.

Hi ſunt ergò antiqui canones pænas im-
ponentes, vel ordinanti eum, qui ſufficiens
beneficium, vel patrimonium non habue-
rit, vel qui ſe abſque beneficio, vel patri-
monio ordinari paſſus fuerit; quos innoua-
uit Sacroſancta Tridentina Synodus *d. cap.*
7 *2. ſeſſ. 21.* Qui ſanè canones nihil omninò
ſtatuunt, nullamque pænam decernunt ei,
qui ad ſufficiens promotus titulum, vel be-
neficii, vel patrimonii, nihilominus tamen
poſtquam promotus fuit, vel beneficio re-
nunciauit, vel patrimonium diſtraxit, alie-
8 nauitque. Vt cum illi nihil dixerint, neque
nos dicere oporteat. *can. conſuluiſt. 18. §. &*
quod Sanctorum Patrum 2. q. 5. cap. 2. ne ſede
9 *vacante. l. diffidentis. 5. C. de repud.* Potiſſimũ
veró cum in materia pænali, ac cenſurarũ
agamus, quæ admittendæ haud ſunt, vbi
expreſsè decretæ ſacrorum canonum cẽ-
ſura minimè inueniuntur. *Cardinal. Tolet.*
inſtruction. ſacerdotal. lib. 1. cap. 35. num. 5. in
fin. ad regul. odia 15. de regul. iur. in 6. cum
aliis ibid. notaris. *Ceuallos.* paulò poſt etiam
referendus *comunium contrà comunes q.*
527. num. 9.
10 Pæna autem, quam ſacrum ſtatuit Conci-
liũ nullitas eſt actus: quia reſignatio bene-
ficii nulla erit, nullaque alienatio, vel pa-
trimonii remiſsio, ſiuè in parte, ſiue in totũ
„ fiat. per verba Concilii: *Atque illa deinceps*
„ *ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui,*
vel remitti nullatenus poſſint.
11 Aduertenda quippè dictio illa erit (nulla-
tenus) quæ nullitatem inducit actus, cui
adiicitur: *Gloſſ. verbo nullatenus. in Clement.*
1. de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum.
Gloſſ. in clem. 1. verbo nullo modo. de ætat, &
12 *qualitate ordinand.* Quia nimirum totam
negat potentiam; potiſſimum cum dictio
nullatenus annexa ſit verbo poſsit *Rota*
par. 2. diuerſor. deciſ. 24. num. 4. & 5. Pariſ. de
reſignat. benefic. lib. 8. q. 8. num. 53. Barboſ. de
offic. Epiſcopi par. 2. allegat. 19. num. 76. & al-
legat. 25. num. 2. & in collect. ad dictum cap.
2. Concilii ſeſſ. 21. num. 66. verbo nullatenus
13 *Ceuallos d. q. 527. n. 10.* nullitatemque actus
ipſo iure indicit. *Pariſius d. q. 8. n. 53. & lib.*
9. q. 12. num. 2. Riccius deciſ. 320. n. 8. p. 4. &
hanc ipſam ſententiam ſequitur *Eminentiſſi-*
mus Cardinalis Bellarminus ad dictum ca-
put 2. ſeſſ. 21. Sacri Concilij in obſeruationi-
bus doctrina, verbo Patrimonium. vbi dicit
quod non inducitur alia pæna, niſi nullitas
actus. idemque ſequitur alijs multis relatis.
Barboſ. ibid. in collectan. n. 75. Ceuallos d. q.
527. n. 7. & ſeq. & ante eos *Nauar. conſ. 22.*
vtrũ ſacerdos lib. 1. de tempor. ordinat. Gut-
tierez. Sayr. Salzed. Garſias. Gratian. Regi-
nald. alijque apud *Barboſ. d. n. 75. Gauant.*
in Enchiridion Epiſcopor. verbo ordines maio-
res. n. 3. & ſeq. Scipio de Rubeis in aphoriſm.
Epiſcop. verbo patrimonium. n. 2. & nouiſſi-
mè *Pater Diana moralium reſolut. par. 5.*
tract. 10. de ſuſpenſione reſolut. 57. ex Turria-
no *de cenſuris lib. 5. diſput. 46. dub. 1. & Pa-*
tre Gordono tom. 2. lib. 6. q. 15. cap. 12. §. 6. n.
24. in fin.
14 Qinimò ad rem hanc addit *Cardinalis*
Bellarmin loco ante relato. *verbo Innouã-*
do. pœnas ſuſpenſionis in promoto ſine pa-
trimonio, relatas *d. canone neminem. 1. &*
can. Sanctorum 2. diſt. 70. non innouari per
Sacrum Concilium; quòd canones illi fue-
rint correcti per *cap. 2. & cap. cum ſecundũ*
Apoſtolum 16. de prabend. Ipſum verò Sacrũ
Conciliũ perquirere in promouendo titu-
lum beneficij, penſionis, ſiuè patrimonij,
ne alioquin cogatur ille mendicare cum
dedecore ordinis clericalis; & innouare
propterea canones illos, qui ad propoſitũ
faciunt. videlicet *cap. cum ſecundum Apo-*
ſtolum. & cap. Epiſcopus, & cap. ſuis de pra-
bend. & cap. ſi Epiſcopus, cui de prabend. in
6. Ita doctiſſimus, Eminentiſsimuſque, ac
ſanctis moribus inſignis ille Cardinalis, &
Archiepiſcopus. pro hac etiam ſententia
ſtat *Annaus Robertus rerum iudicatarum*
lib. 2. d. cap. 2. pro Titio. Vt multò magis in
facto hoc noſtro aſſerendũ ſit; nullas alias
pænas à Sacro Tridentino Concilio inno-
uatas fuiſſe aduerſus eum, qui vel benefi-
cio renunciauit poſtquam promotus fuit;
vel patrimonium retroceſsit, vel dixtra-
xit, alienauitque, niſi actus ipſius, vel renũ-
ciationis, vel alienationis nullitatem, inua-
validitatemque, vt reuertatur propterea
ipſo facto ad ius, vel beneficium, ſiuè rem
renunciatam, ceſſam, atque diſtractam; cũ
vtique ceſsio, diſtractio, alienato, refutatio,
ſiuè renunciatio nulla omninò fuerit, vt
puta facta non ſeruata forma à ſacro Tri-
dentino Cõcilio *d. cap. 2.* tradita. quod poſt
Flamin. Pariſ. de reſignat. lib. 5. q. fin. n. 164.
& Nauar. man. cap. 12. n. 18. & alios ſequi-
tur *Ceuallor. q. 561. num. 23. & ſequentib.* ſe-
quiurque idem *Cardin Bellarmin d. cap. 2.*
in obſeruationibus doctrin. verbo patrimoniũ.
16 Er ſi porrò peccato ſe inficere, illoque
mortali, aſſerat *Nauar. d. conſ. 22. in fin. de*
tempor. ordinat. quod legem à dicto ſacro
Tridentino Concilio datam, in re graui
tranſgrediatur; eumque ſequitur *dictus de*

Digitized by Google

Rubels. d. verbo patrimonium d.num. 2. in fin. poſſeq. proinde in eum legis transgreſſorem animaduertere Epiſcopum.& hanc ſententiam ex Turriano, & Gordono vbi ſuprà ſequitur *Diana d.reſolut.*57.

Si nulla itaque fuit alienatio per D.Donatum facta, vt nulla vtique eſt; nullum proptereà præiudicium ei in ſuo patrimonio fecit; atque iu nullas proindè pœnas alias dedit, quam actus nullitatē. Quia pro
17 fectò quòd nullum eſt, nullum producere valet effectum: *l.quod dictum 33.ff. de pactis l.4.§.condemnatum.ff.de re iudicat.idem Ceuallos d.q.561.n.30.Bellarmin. vbi ſuprà.* In nullas ergò cenſuras dedit.

Atque ita ex his, cenſoris non abiecta virga reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura ne quis retineat eſt Sacrorum Canonum cenſura inhibitum.*

2 *Beneficium definitur Eccleſiaſticum, eiuſq. datur vltima differentia.nu.*25.

2 *Definitio cui non conuenit, neque definitum conueniet.& nu.*37.

4 *Definitio cum definito conuerti debet.*

*Conuertatur vero quando, doctrina traditur. ex Cicerone.n.*5.

6 *Beneficium Ius eſſe percipiendi fructus, expenditur.*

7 *Vſuſfructus quid?*

*Differt tamen à beneficio n.*8.

9 *Beneficij natura eſt, vt ſit perpetuum.*

10 *Beneficiarij ſine cauſa à beneficio amoueri non poſſunt.& n.*14.

11 *Vſuſfructus, & perpetuus, & temporalis conſideratur.*

12 *Vſuſfructus Ius dicitur percipiendi; ſed merè laycale.*

13 *Beneficium Ius eſt ſpirituale, vel ſaltim ſpiritualitati annexum.*

*Et quomodo.n.*17.

15 *Beneficium quo pacto conuenit cum Rectoria etiam ſeculari.*

*Et quomodo diſconueniat.n.*16.

17 *Naturale quod eſt, non quod accidentarium attenditur.*

19 *Voluntas hominum mutabilis, ſolius eius, qui mortuus eſt immutabilis.*

20 *Beneficiorum Eccleſiaſticorum ſeculares incapaces ſunt.*

21 *Penſio quid? & Clerico datur.*

*Non tamen eſt beneficium.n.*22.

23 *Genus per differentiam ſpecificam reſtringitur.*

24 *Homo animal eſt rationale ex corpore, & anima conſtans.*

26 *Beneficium propter diuinum officium datur.*

27 *Beneficium ſine inſtitutione canonica non obtinetur.*

28 *Laycus conferre beneficia haud poteſt.*

29 *Beneficium vnum ſufficiens vni tantum dandum eſt.*

30 *Incompabilitas beneficiorum, ex illorum ſurgit ſufficientia. vnde duo ſufficientia habere quis minime poterit.*

*Beneficia modo fuerint Eccleſiaſtica.n.*31.

32 *Verba vbi non conueniunt diſpoſitionis, neque diſpoſitio ipſa congruit.*

33 *Eccleſias duas habere nemo debet.*

*Exaudi in titulum beneficij n.*33.

*Et ſi fuerit vtraque earum beneficium, ſecus ſi vna tantum, non altera.n.*34.

35 *Incompatibilitas quid? & quomodo definitur.*

36 *Incompatibilitas in concurſu beneficiorum in vna perſona conſiſtit.*

Vt ſecus ſit, vbi beneficiorum concurſus non fuerit.

38 *Animarum curam vt quis habere valeat, & reſidere in loco debet, & per ſe munus ſuum exercere.*

39 *Reſidere non dicitur, qui quamuis corpore præſens, per ſe tamen ſuo non facit muneri ſatis.*

40 *Parochus in Eccleſiæ ædibus reſidere tenetur ſi eas habeat.*

Alioquin intrà fines parochæ.

*Vel extra eos in domo ita vicina Eccleſiæ, vt ſuo muneri per ſe valeat intereſſe, ex Sacræ Congregationis declaratione, non igitur extra fines modo degere præfato improbatur n.*1.*& n.*44.

*Neq. id ſine ratione n.*46.

*Et diſtantia hæc morali modo perpendenda erit.num.*55.

*Si potiſſimum ſubſtitutum in Eccleſia relinquat.n.*56.

42 *Dictio (aut) perpenditur.*

43 *In Alternatiuis alteram impleri partem, ſat eſt.*

45 *Reſidentia de Iure naturali eſt, atque diuino.*

47 *Reſidere is vere dicitur, qui per ſe munus ſuum implet.*

48 *Parum quod eſt, in conſideratione non habetur,*

betur, & pro nihilo repatatur.

Dictio propè ad modicam diſtantiam accomodatur. ibid.

49 *Reſidentia dupliciter dicitur materialiter, & formaliter.*

Et vna ſine altera eſſe non poterit. n. 50.

51 *Reſidentia non ita amarè ſumenda eſt, vt ſunibus alligatum Eccleſiæ Parochum eſſe oporteat.*

Sed cum aliquo temperamento morali.

52 *Abeſſe non dicitur, qui aliquantiſper abeſt, ſtatim reuerſurus.*

53 *Epiſcopi abeſſe poſſunt per tres menſes ad ſummùm in ſingulos annos.*

Etiam relaxandi animi cauſa n. 54.

57 *Magiſter Frater Dominicus Grauina celebratur.*

58 *Pater Hieronymus Pecorarius è Societate Ieſu, extollitur.*

59 *Pater Marcus Antonius Palumbus è Societate Ieſu lauaibus celebratur.*

ARGVMENTVM.

Incompatibilis ne dicatur Rectoria Eccleſiæ ſecularis, quæ beneficium non eſt, & per laycos ad illam, rector conſtituitur, cum Parochiali Eccleſia? Et nũ ſane ſi Parochus propè cõfines reſideat ſuæ Parœciæ, modo tamẽ per ſe ſuo muneri facere ſatis poſſit, reſidere dicatur? non inutilis reſponſio.

RESPOLSIO LXII.

DVo ſunt, de quibus conſultatio petitur: Vnum, poſſit ne Abb. Ioannes Dominicus Riccardus S. T. Magiſter, & Parochus parochialis Eccleſiæ Sancti Ioſeph huius Ciuitatis retinere ſimul cum Parochiali Rectoriam Sanctæ Mariæ Peregrinorum, quam, nuper obtinuit ab Excellentiſſimo Domino Duce Montis Leonis, ob ſecutam prædeceſſoris Rectoris Abb. Ioannis Franciſci de Rinaldis obitum, vel faciat cum Parochiali incompatibilitatem? Alterum, poſſit tuta conſcientia dictus Riccardus reſidere in domibus præfatæ Rectoriæ, cum illę parum diſtent à confinibus parochialis præfatæ, vt reſidere quoque dicatur, neque in non reſidentiæ crimen dare?

Poſſe præfatum Riccardum vtrumque agere ſine conſcientiæ aliquo ſcrupulo cõſulti reſpondimus.

Et ſanè Primũ. Quoniam Rectoria hæc Beneficium non eſt Eccleſiaſticum. Non igitur in prohibitione includetur ſacrorum
1 Canonum, quibus, ne quis plura Beneficia, vel plures Curam animarum habentes Eccleſias retineat, inhibitum apertiſſime fuit. *c. referente 7. & c. de multa prouidentia 28. de præbend. Sacrum Trident. Concilium ſeſſ. 7. cap. 3. de reformat. & ſeſſ 24. cap. 17. de eadem reformat. materia.*

Probatur maior in enthymemate aſſump-
2 » ta. Beneficium quippe, Ius eſt percipien-
» di fructus ex bonis Deo dicatis, Clerico
» propter diuinum officium competens. iux-
» ta Beneficij finitionem, quam optimè tradit *Cardinal. Tolet. Inſtructionis ſacerdotalis lib. 5. cap. 76. num. 1.* quam ſequitur *Garſias de benefic. part. 1. cap. 2. num. 2. & Ferdinandus à Caſtro tom. 2. moralium tract. 13. diſput. 1. puncto 1. num. 1.*

3 At beneficij hæc finitio Rectoriæ huic, de qua ad præſens diſceptatio eſt, minime conuenit. Neque ergo definitum eidem competet. *l. 2 § appellata vbi Doctor. ff. ſi certum petatur. l. 1. §. dolum ff. de dolo vbi Bart. & in l. ſi quis ſeruo 20. in 2. notab. num. 2. C. de furtis* diximus *reſponſ. noſtra 28. num. 3. & 4 p. 1.*

Probatur minor, quia definitionis datæ partes non omnes definito congruunt, ne-
4 que cum illo conuertuntur, neque conueniunt. At definitionis natura eſt, vt cum definito conuertatur. ſecundum Philoſophum, quem ſequitur. *Gloſſ. in l. fin. verbo præſentiam ff. de verborum ſignificatione ad tex. in l. omnis definitio 203. ff de regul. iur. Bart. in l. 1. num. 1. ff. de teſtam.* diximus *d. reſponſ. 28. num. 4. Petrus Gregor. Tholoſat. ſyntaxis artis mirabilis in commentar. lib. 2. cap. 6 fol. mihi 192. impreſſione Colonien.*

5 Conuertitur vero finitio cum definito, quando finitio non ſuperabundat, nec deficit dictionibus. iuxta Ciceronem 2. de
» oratore. *Præcipit* (inquientem) *infinitioni-*
» *bus ratio, atque doctrina, vt vis eius rei, quam*
» *definimus, ſic exprimatur, vt neque abſit quic-*
» *quam, neque ſuperſit: nam quando deficit dictio-*
» *nibus, ſuperabundat rebus; quando autem ſuper-*
» *abundat dictionibus, deficit rebus.* ſic ille. ſequiturque dictus *Tholoſates loco paulo antè enumerato.*

Partes verò definitionis traditæ Beneficij, non omnes huic Rectoriæ conueniũt, neque cum ea conuertuntur. Nõ congruet propterea eidem Rectoriæ Beneficij definitio. neque proinde congruet ei definitũ. Non ergo Beneficium dicitur, neque pro-

pterea incompatilitatem cum Curato be-
neficio habebit.

Et quidem, vt partes definitionis exami-
nemus eaſque Rectoriæ huic non conue-
nire oſtendamus, perpendēdum erit. Quod
& ſi porrò prima illa dictio (*Ius percipiendi*
6 *fructus*) ideſt facultas, ſeu poteſtas ſecundū
iuſtitiam, percipiendi, & exigendi fructus,
puta pecunias, vel alia in ſubſtentationem
neceſſaria, vt *Card Tolet. ibid.* explicat. *Ferdi-
nand. à Caſtro d. punct. 1. num. 2. Lutterius de re
beneficiaria lib. 1. qu. 3. num. 5. & 6.* huic quo-
que Rectoriæ conueniat. Non tamen ei
conuenit vt beneficium eſt. Quia licet Re-
ctor Ius, facultatemque obtineat percipiē-
di, & exigendi fructus ex rebus Rectoriæ,
non tamen illud, vt beneficiarius, neque
beneficii iure habet. Qua de cauſa, quā-
uis verbum illud (*Ius percipiendi*) vtrique
conueniat, & ſit loco generis, diuerſo tamē
7 modo vtriquæ connectitur. Quemadmo-
dum vſusfructus, & ſi Ius ſit alienis rebus
vtendi, fruendi ſalua rerum ſubſtantia, iux-
ta finitionem Pauli in *l. 1. ff. vſufructu*, non
8 conuenit tamen cum Iure percipiendi, vt
beneficio congruit. quamuis in vno com-
ni genere conueniant, tam vusfructus, quā
beneficium, vt ſcilicet Ius eſt; ſaltim analo-
gicè, non vniuocè, vt philoſophi loquun-
tur.

Diſconueniunt tamen in hoc, quòd Ius
hoc beneficiario in perpetuum conuenit,
(vita ſcilicet perdurante beneficiarii.)
9 Cum ex natura beneficii ſit, vt in perpe-
tuum duret. *can. ſanctorum. 2. 70. diſtinct. & c.
vnico de cappellis monachorum lib. 6.* vbi *Gloſſ.
verbo perpetui* vt nullo pacto ex natura be-
neficii temporale eſſe poſſit; neque ſine
10 cauſa ab Epiſcopis ſemel intitulati amoue-
ri valeant *d. cap. vn. vbi etiam Gloſſ. & d. can.
ſanctorum. Rota in Fauen. Parochialis* 18. *Maii*
1615. *coram Card. Caualer. deciſ.* 350. *num. 4.
& in Pacen cappellaniæ* 27. *Martii* 1623. *corā
eod. Card deciſ. 640. nu. 9. & coram Lugdunen.
deciſ. 254. num. 3. par. 2. in recent. & deciſ.* 415.
num. 2. ead. part. 2. in recent. Gonzalez ad regul.
8. *Gloſſ. 5. num.* 11. *Barboſ. de offic. epiſc. part. 3.
allegat. 57. num. 151. & ſeq. Garſias d. cap. 2. nu.*
61. *Fernandus à Caſtro d. punct. 1. n. 4. &* 5.
11 Vſusfructus vero ſicuti, in perpetuum
conſueuit dari. (vita ſcilicet perdurante vſu
fructuarii,) ita quoque in diem, atque ad
certum, determinatumq; tempus. *l. vſusfru-
ctus. 4. & 5. ff. de vſufruct.* Eſt prætereà Ius hoc
12 percipiendi ex vſufructu, mere laycale, &
profanum, illud vero ex beneficio, ſpiritua-
13 le, vel ſpiritualitati ſaltim annexum, vt in-
fra perpendemus; atque perpetuum in ipſa
ſua Inſtitutione, ſecundum *Ferdinan. à Ca-
ſtro d. punct. 1. n. 5.*

Non itaque eodem modo, vt beneficia-
rio, Ius percipiendi fructus, conueniet huic
Rectori; quia nimirum huic temporaliter,
(donec Excellentiſſimo Duci eum recto-
rem conſtituenti placuerit,) conueniet; illi
14 vero in perpetuum, vt amoueri à benefi-
cio ſine iuſta cauſa nullo poſſit modo *d. c.
vn. de cappellis monachorum in 6. & d. can. ſan-
ctorum Ferdinand. à Caſtro d. punct. 1. num. 5.
& 6.*

15 Deinde quamuis Beneficium (vt in fini-
tione diximus) *Ius ſit percipiendi fructus ex
bonis Deo dicatis,*) vt ex hac parte etiam
Rectoriæ huic conuenire videatur; quia &
Rector Ius habebit poſt conſtitutionem
in rectorem à Domino factam, ex bonis
Deo, atque pro eo Rectoriæ in vſus mini-
ſtrorum ei dicatorum, percipiendi, exigen-
16 dique: diuerſo tamen modo hoc ei con-
ueniet, atq. beneficiario; quia (vt diximus)
hic Ius hoc in perpetuum habet, donec vita
ſuperſtes erit, *d. cap. vnic.* ille verò, donec ei
permiſſum fuerit, beneplacito perdurante
Domini Ducis.

17 Atque præterea Ius illud beneficiarii;
Ius eſt quodam ſpirituale. ad *tex. in cap. dile-
cto filio. 25. §. procurator tuus. & §. ſeq. de præ-
bend.* vel ſaltim ſpiritualitati annexum,
cum propter diuinum officium beneficiū
detur, vt infra etiam patebit: ſequiturque
poſt alios *Garſias d. cap. 2. num. 6. & 7. Ferdi-
nandus à Caſtro d. punct. 1. n. 4. 5. & 6.* Huius
vero Rectoriæ, neque ſpiritualitati anne-
xum eſt.

Neque dixeris fieri poſſe, vt donec vitali
perfruatur aura, permittat illum Rectorem
18 eſſe Dominus Dux. Quia hoc ex accidenti
proueniet; non verò naturaliter ex natura
Rectoriæ, vt attendi minime debeat. argu-
mento *tex. in l. ſi quis nec cauſam 4. ff. de rebus
credit.* & notatis ibid. præſertim per *Iaſon. à
num. 4. cap. non dubium 5. cum notatis per Felin.
num. 2. de ſent. excommunicat. Nauar. de Indul-
gent. notab. 11. num. 6. Ferdinand. à Caſtro dict.
punct. 1. num. 3. & 6.*

Quid enim ſi voluntate mutata, amo-
19 ueat eum? Nūquid non variabilis filiorum
hominum eſt voluntas, atque ad vitæ ſu-
premum vſque exitum ambulatoria? iuxta
Perſianum illud *Satyr. 5. relatum etiam à
Gloſſ. in cap. quia diuerſitatem 5. verbo. diuer-
ſitatem de conceſsione præbend.*

„ *Velle ſuum cuique eſt, nec voto viuitur vno*
*tex. in l. quod ſi iterum 4. ff. de adimend. legat.
& l. cùm hic ſtatus 33. §. ait oratio ff. de donat.
inter virum, & vxorem.* ſolius quippe eius,
qui iam diem ſuum obiit, voluntas firma
eſt, & immutabilis *c. cum marthæ 6. §. cæte-
rum de celebrat. miſſarum* aliorum vero ho-
minum voluntates variæ ſunt, Vlpianus
vt loquitur. *in l. poterat. 4. circa fin. ff. ad ſe-
nat. conſult. Trebellean. Neuizanus. conſ. 34.
num. 21.*

Sequitur in definitione (*Clerico competēs*)

quia

20 quia nimirum ſeculares beneficia habere
non poſſunt, cum ſpiritualium incapaces
ſint ad *text.in cap. cauſam quæ 7. de præſcript.*
cap cum adeo 17. ibi Imò clericus *de reſcript.*
extra cap.ex litteris 6.de tranſact. Tolet. vbi ſu-
pra.Garſias d.cap.2. num.28. Ferdinand. à Ca-
ſtro d.puncto 1 num.3.

Tametſi verò hæc pars etiam Rectori
huic competat; quia Clericus eligi de-
bet; qui hanc regat Rectoriam, haud
tamen ei competet, vt beneficiario, quòd
(videlicet beneficium hæc ſit Rectoria;)
21 ſed vt ſimplici Clerico. Quemadmo-
dum, & Clerico penſio datur, quæ &
ipſa ius eſt percipiendi fructus ex alieno
beneficio. ſecundum definitionem, quam
idem *Cardinalis Toletus* tradit *eodem lib.5.*
cap.82.num.1: ſequiturque *Ferdinand. à Ca-*
ſtro d.tract.13.diſputat.1. punct.11.§.1.num.1.
22 Nihilominus penſio beneficium non eſt,
cap.quamuis pleniſſima 4. de præbend. in 6. quo
loco apertiſsimè Bonifacius Octauus pen-
ſionem à beneficio diſtinguit; vnde facta
alicui gratia beneficium conſequendi, pen-
ſionem obtinere haud poterit, quia penſio
beneficium non eſt. *cap.ad audientiam noſtrã*
31.de reſcrip.extra ibi: annuas penſiones, ſeu
alia beneficia. Quo loco *Gloſſella marginalis*
ſequentibus ad rem noſtram loquitur. *Ergo*
penſio, (inquiens) *ſuper beneficio, non videtur*
dici poſſe beneficium, cùm ſicut diuerſa hic ponã
tur.adde c.quãuis de præbend lib.6. ſic *Gloſſella*
text. quoque *Sacri Trident.* Conc. *ſeſſ.21. cap.2.*
de reformat. ibi: Patrimonium vero, vel pen-
ſionem obtinentes, ordinari poſt hac non
poſſint. Vt diſtincta enim penſionem, & be-
neficium ponit Sacrum Concilium, cum
ad beneficij titulum ſimpliciter ordina-
ri quilibet poſsit, non verò ad penſionis, ni-
ſi hoc Epiſcopus expediens iudicauerit. Se-
quiturque *Nauarr. conſ.66. quidam penſio-*
narius, num.3. & 4. lib.5. de ſimon. Hoieda de
incompatibilitat.benefic.in præfat.nu.3. & part.
2.cap.7.num.4 part.1.tom.15.tractat. Gonzalez
ad regul.8.gloſſ.5.§.5.n.2. & 25.Gigans de pen
ſion.quæſt.28.in princ. & quæſt.35. Rota in Cæ-
ſaraguſtana penſionis 13. Nouembris 1591. co-
ram Card. Pamphilio apud Marcheſan. part.1.
fol.569 num.9.Ioann. Azor.Inſtitut. moralium
part.2.lib.3.cap.5. quæſt 2. & lib.8.cap.5.quæſt.
4.Ferdinand.à Caſtro, d.puncto 1.num.7.

Non itaque beneficium hæc erit Recto-
ria, quamuis ad illam regendam Clericus,
ſiue etiam Sacerdos, eidem præficiatur.
Quia beneficij partes definitionis non ei
conueniunt.

Succedit vltima definitionis pars, (*prop-*
ter diuinum officium competens) qua ſanè, ve-
23 lut vltima differentia, generis latitudo, (in
iure percipiendi fructus ex rebus, ſiue bo-
nis Deo dicatis,) reſtringitur. ad regulam
generi per ſpeciem derogatur 34. de regul.iur.in
6. atque completa beneficij conſtituitur de
finitio. Veluti Homo animal rationale di-
24 citur, ac definitur, atque per rationalis dif-
ferentiam, genus illud (*animal*) contrahitur,
ſpeciesque coſtituitur hominis, atque ab
omni alia animalis ſpecie diſtĩguitur, & fit
vnum compoſitum ex corpore, & anima
conſtans rationali, quæ forma eſt corporis,
Clemen.vn. §.porrò doctrinam, vbi etiam Gloſ.
de ſum.Trinit. & fide catholic. Ita planè, & be-
neficij definitio, per dictionem illam diffe-
rentialem (*propter diuinum officium compe-*
tens,) ab omni alio iure percipiendi fructus
ex rebus Deo dicatis comprimitur, & in
ſpecie conſtituitur beneficij. Cum propter
26 diuinum officium beneficium detur; iuxta
text.in cap.fin.de reſcript.lib.6. ibi: & officium
plerumque (propter quod beneficium Ec-
cleſiaſticum datur) omittitur, ſequitur *Gar-*
ſias d.part.1.cap.2.nu.7. & num 60. & 61. Na-
uar.conſ.4.quæritur vtrum, num.4 lib 3. de cle-
ric.non reſident. Ferdinand. à Caſtro d. punct.1.
num.2.

Non congruit proinde Rectoriæ huic
beneficij definitio. Non erit ergo benefi-
cium. Nullam proinde incompatibilitatem
obtinebit, quin cum beneficio, etiam cura-
to, retineri poſsit,

Neque *in*euidẽti hoc aſſeritur ratione.
27 Quippè, beneficium Eccleſiaſticum ſine
inſtitutione canonica obtineri non poteſt,
reg.1.de regul.iur.in 6. Rectoria autẽ hæc ſine
canonica inſtitutione datur; quia à layco
Rector in illa conſtituitur: Non eſt igitur
Beneficium. Alioquin à layco dari, ſiue cõ-
ferri minime poſſet gentium, *cap Sacroſan-*
cta 51. & cap. Meſſana 56. can. nullus lay-
corum, 18.can. per laycos 20. can. laycis 24.
& can. layci presbyteros 37. 16. quæſt. 7. ple-
nè *Garſias, d.cap.2.num.32.Ferdinand.d.puncto*
1. num. 3. Incompatibilitatem haud, ergo
habebit, quin cum beneficio, (etiam Cura-
to) retineri valeat. Succurrat tibi (quæſo)
Sacri Concilij Tridentini diſpoſitio *d. cap.*
29 *17 ſeſſ.24.de reformat.* qua diſponitur: *Vt in*
» *poſterum vnum tantum beneficium Eccleſiaſti-*
» *cum ſingulis cõferatur. Quodquidem ſi ad vitam*
» *eius, cui confertur, ſubſtẽtandũ non ſufficiat, liceat*
» *nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo*
» *vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat,*
» *eidem conferri.* Sic Sacrum Concilium.
30 Incompatibilitas igitur omnis ex eo ſur-
git; (ne quis duo retineat beneficia) (ex
pluralitate, (ſcilicet) eorum) ſi illa ſuffi-
cientia ad honeſtam vitæ ſubſtentationem
31 fuerint; atque vniuerſim beneficia ſint. Cæ-
terò quin ſi beneficia minime fuerint Ec-
cleſiaſtica; in prohibitione ea retinẽdi haud
includentur; quia Sacri Canones ſupra re-
lati in initio, & Sacrum Concilium Tridẽ-
num de beneficijs verba faciunt. Vt verba
32 cum non conueniant diſpoſitionis in hac
re-

Rectoria (de qua ad præſens eſt diſceptatio,) neque diſpoſitio ipſa congruere debeat. *l.4. §.toties,ff.de damno infecto, cap.in demuitatibus 43.§.penult.de elect.lib.6.l.ita tamen 5.ff.de adminiſtrat. & periculo tutor. Rota apud Cardin. Manticam deciſ.163.num.5. Card.Tuſcus tom. 2.littera D.concluſ.493.Barboſ.aſſiomat.73. nu. 16.Sebaſtianus Medices deciſ.35.n.6.*

32 Neque obijcias, quod per Alexandrum Secundum relatum *d. can. per laycos 20. 16. quaſt. 7.* diſpoſitum inuenitur; *Nullus preſbyter* (dicentem) *duas habeat Eccleſias.*

33 Quia id profectò exauditur ſi vtramque Eccleſiam beneficij titulo obtinuerit. Sic enim *Gloſſ.ibidem verbo duas.* verba illa interpretatur (duas habeat Eccleſias.) *id eſt intitulatas,* (inquiens) *niſi fiat pauperes, vt vt extrà de atate, & qualitate. cum te, & 10.quaſt.3. vnio.* Sic Gloſſ. Vt ſecus planè eſſe debeat, ſi vna earum dumtaxa beneficij titulo, etiam Curati inſignita fuerit; altera vero omni vacet tali Beneficij titulo. Ita quippe canonem illum in illa parte recipit, atque enucleat *Cardin à Turrecremata ibid.* dicens: *Intitulatas ſcilicet, ad quarum regimen intitularetur, & ordinaretur. tenere enim duas iniuſtum eſt, cùm vix poſſit vni beaè, & vtiliter deſeruire, niſi ſpeciali priuilegio, vel neceſſitate, ſcilicet paupertate Clericorum, vel Eccleſiarum, vt 21. quaſt.1.cap.1.relatio, & 19.q.3.vnio.* Ita Card.

34 Quandocunque igitur vna Eccleſia Beneficium non eſt, neque in titulum datur, beneficii, neque in perpetuum datur, nullam cum altera, etiam Curata, incompatibilitatem efficit, *d.cap.de multa 28.de præben* Et dictum fuit in vna *Segnntina Theſaureria 29.Aprilis* 1596. *coram Orano*, quam refert, *Garſias de benefic.part.11.cap.5.§.1.num. 181.*

35 Incompatibilitas nempè, quæ concurſus dicitur rerum, quæ ſimul ſtare nō poſſunt. vt *Hoieda* adnotat in *d.præfat. num.8.* definitur, vt ſit in vna perſona beneficiorum Eccleſiaſticorum concurſus à iure ex cauſa reprobatus, vti *Hoieda in d.præfat.num.9.* eam definit.

At qui vero Rectoria hæc beneficium Eccleſiaſticum non eſt, vt in ſuperioribus oſtendimus: Haud ergo cum altero, etiam
36 parochiali beneficio, incompatibilis. Quia nimirum cum beneficium nō ſit: incompatibilis concurſus beneficiorum, qui ſolus à iure improbatur, haud dabitur. *ad text.in clement.gratiæ.4.vbi gloſſ.verbo beneficium, & ibid. Cardin.quaſt.8.de reſcript.Vincent. Grilenzonius conſ.9. num.2. & text. in cap.1. in fin.de conſuetud. in 6.* Non propterea prohibitus, quin cum alio, etiam parochiali beneficio Eccleſiaſtico fiat, quoniam ſi beneficiorū Eccleſiaſticorum concurſus, incompatibilitatem facit: non vtique incompatibilitatem habebit, cum eo, quod beneficium non eſt.
37 Cùm definitio incompatibilitatis ei non conueniat, vt neque definitum conuenire eidem debeat, vt in initio dicebamus. Poterit proinde cum beneficio, (quamuis aliàs curato,) concurrere, atque conſequenter retineri.

38 Secundum verò manifeſtum fit. Quia, & ſi planè ad curam animarum habendam talis quærenda ſit perſona, & quæ reſidere in loco, & curam eius per ſe ipſam valeat exercere, iuxta Concilij Lateranenſis diſpoſita *in cap quia non nulli 3.de cleric. non reſiden.*

39 Atque hoc ſecundum, quod formale eſt, magis attendi debeat; alioquin reſidere haud dicetur, qui quamuis corpore præſens ſit in loco; nō per ſe ipſum tamē ſua exequi munia curat. quod perpendit, *Gloſ d.cap. quia non nulli verbo per ſe ipſam, cap.conquerente 6. vbi gloſſ. verbo deſeruiat de cleric. non reſident. cap.relatum 4.de cleric.non reſidentib. & cap.vnico eodem tit.in 6.& Sacrum Tridentinum ſeſſ. 23.cap.1.de reformat.* declarauit: *Obligari* (dicens) *ad perſonalem in ſua Eccleſia vel diœceſi reſidentiam, vbi iniuncto ſibi offio, defungi teneatur.* deduximus pluribus hanc rem *reſponſ. noſtra 19.part.2.Gigans de reſident.cap.3. num. 13.* quo loco reſidere, deſeruire eſſe dicit. *Vincent.Grilenzonius conſ.13.num.11.Poſſeuin. de officio curati cap.1. num.8. & 11.* ſequiturque, *Barboſa de officio Parochi cap 8. num.40. & 41.*

40 Teneaturque Parochus in domibus Eccleſiæ reſidere, ſi tamen illas habeat. Sin minus, *poterit in alia domo habitationem trabere intra limites ſuæ Parochiæ; aut ſaltem ita vicina Parochiali Eccleſia, vt inde commode poſſit per ſe ei inſeruire.* Vt declaraſſe Sacram Congregationem Sacri Trident. Concilij interpretum S.Romanæ Eccleſiæ Cardinalium refert *Zerola Epiſcopat Minoren in praxi Epiſcoporum part.1.verbo Parochus,§ 4.* cumque refert quoque *Garſias de benefic.part.3.cap.2. num.179.in 21. declarat. Sacra Congregat.* ſequiturque *Barboſa de officio Parochi.d.cap. 8. num.34.*

Tria itaq. ſupponuntur in declaratione. Vnū planè, teneri Parochum in domibus Eccleſiæ reſidere, ſi illas habeat. Alteratū, ſi illas minime teneat, poſſe intra limites ſuæ Parochiæ reſidere in domo conducta, vel ꝓpria. Tertiū deniq; ſi nō ſint Eccleſiæ ædes, quas incholere valeat parochus, poſſe illum extra fines in cōducta degere domo, vel propria; modò illa prope ita vicina parochili ſit Eccleſię, vt inde commodè poſſit
41 per ſe ei deſeruire. Non improbatur igitur à Sacra Congregatione quin extra fines degere valeat Parochus, modò nimium ab Eccleſia non diſtet, vt inde commode poſſit per ſe ei deſeruire. Hoc autem ètre præſenti noſtra ſatis ſuperque eſt. Dictio nempè
42 illa (*aut*), quæ diſiunctiua eſt, ſiue alternatiua; atque vnum de duobus ponit; vt eru

dirè

ditè ſatis deducat Proculus *lib. 2. epiſtolarũ*
in l. hæc verba, ille, 124. vbi etiam ſcribentes, ff. de
verborum ſignific. l. Quintus Mutius 11. ff. de
auro, & argento legato. clement. vni. ibi: poterit
per Ordinarium, aut alium executorem *de*
conceſſione præbend. Decianus conſ. 42. num. 10.
lib. 1.
43 In alternatiuis verò alternam impleri
partem ſat eſt. regula *in alternatiuis 70. de re-*
gul. Iur. in 6. l. ſi hæredi plures 5. ff. de condit. in-
ſtit. Quo loco Paulus conditionibus pluri-
bus coniunctim per teſtatorem teſtamento
hæredi poſitis, omnibus parendum eſſe reſ-
pondet: ſi verò disiunctim, cuilibet, vbi *Gloſ.*
(*id eſt, cui placet*) explicat. Papinianus quo-
que *in l. cum pupillus 77. §. 1. ff. de condit. & de-*
monſtrat. §. penult. inſtitut. de hæredib. inſtituend.
Ioann. Cephal. conſ. 342. num. 9. Gloſſ. in d. clem.
vn. §. ſecus autẽ in verbo aut, de conceſ. præbend.
ead. Gloſ. in Clemen. 1. in fi. verbo vel quorum de
indic. Rota part. 1. diuerſ. deciſ. 122. num. 1. &
apud Cardin. Seraphin. deciſ. 1165. nu. 8. & apud
Cardin. Caualer. deciſ. 265. num. 3. apud Cocci-
num Decanum deciſ. 263 num. 2 in recent. part.
2. tom. 2. deciſ. 719. num. 2. in fin. & apud Cardin.
Manticam deciſ. 81. n. 4.
44 Sufficiet ergo Parocho, qui in Eccleſia
domos non habet, ſi extra ſuæ Parochiæ
fines domum inhabitet ita vicinam Eccle-
ſiæ, vt inde commodè poſsit per ſe ei inſer-
uire; vt reſidere dicatur; atque menti ſatisfe
ciſſe Sacri Tridentini Concilij, & ſacrorum,
45 Cùm iure naturali, & diuino ſit reſidentia
in Præpoſitis, Prælatiſque animarum curã
habentibus perquiſita, vt ſuo valeant mu-
neri facere ſatis, vt poſt dictum decretum
Sacri Concilij *d. cap. 1. ſeſſ. 23.* ſequuntur *Car*
dinalis Bellarmin. ibid. in obſeruationibus doctri-
nalibus in princ. Barboſ. in collectan. ad dictum
Sacrum Concil. ibid. num. 3. cum alijs per eum
relatis, Garſ. d. cap. 2. par. 3. num. 16. & per nos
d. reſpon. 19. num. 2. & 3 part. 1, Card. Tolet. in-
ſtruct. Sacerd. lib. 5. cap. 4. num. 1. vbi pluribus
Victorellus addens littera B. Sanctarellus varia-
rum reſolut. quæſt 1. nu 1. & ſeq. Alzed in pra-
xi Epiſcop. par. 1. cap. 6. num. 7. cum ſeq. & num.
51. S. Thom. 2. 2. quæſt. 164. art. 7. & quæſt. 185.
art. 5. vbi Caiet. Gigans de reſident. cap. 2. per tot
Sà in aphoriſ. verbo reſidentia num. 1. præſertim
in Parocho *ibid. Nauarr. man. cap. 25. num. 21.*
verſ. 2. prædictum Concilium. Cenallos commu.
quæſt. 585. num. 1 in prima opinione.
46 Neque id plane ſine ratione euidenti;
poſſet quippe Parochus, vt commodas ha-
beret domos ad habitandum, in remotiori
parte ab Eccleſia intra fines ſuæ Parociæ, il-
las habere, & tamen reſidere eum nullus
non affirmabit; Quia intrà fines ſuæ dege-
ret Parochiæ. At ſatius exiſtimauit Sacra
Congregatio: Reſidere eundem aſſerendo,
(ſi extrà fines domum inhabitet;) ita tamen
vicinam ſuæ Eccleſiæ, vt inde commodè
poſsit per ſe ei inſeruire. Quia in maiorem
id commoditatem Eccleſiæ, atque Paro-
chianorum cedet vtilitatem. Perpendere
47 etenim Eminentiſsimi Patres formaliter,
eum verè reſidere, qui per ſe ipſum ſuo
muneri facit ſatis. Nihil vero corporalem
tantummodo proficere reſidentiam, vt ſu-
48 pra etiam perpendimus. Deinde paruam à
finibus diſtantiam, in conſideratione mini-
me haberi, quaſi inſenſibilis videatur. Id
enim quod parum diſtat, non diſtare vide-
tur, ac pœnè nihil eſſe, quod parum eſt, *cap.*
licet cauſam 9. §. quanquam ibi nulla, vel mo-
dica, *de probat. Nauar. de orat. & horis canonic.*
cap. 7. num. 27. verſ. 3. quod parum, & nos per-
pendimus *d. reſponſ. 19. à num. 13. cum ſeq. ad*
fin. vſque reſponſ. perpenditq; *Riccius deciſ. 41.*
num. 9. par. 4. trutinans dictionem illam pro-
pè, quæ ad modicam diſtantiam accomo-
datur.

Neque Sacra Congregatio vicinas tan-
tum edes ſuæ Eccleſiæ incolere poſſe Pa-
rochum extra fines ſimpliciter, & abſolutè
reſpondit; ſed cum temperamento: ita (ſci-
licet) vicinas, vt inde commode poſsit per
49 sè ei ſeruire. Scopum quippe habuit Sacra
Congregatio ad reſidentiam ſecundo mo-
do, atque formaliter perpenſam, quæ eſt
per ſe munia ſui implere officij; magis quã
ad materialem, & primo modo dictam.
50 Quamuis enim illa ſine iſta eſſe non poſ-
ſit; neque enim per ſe deſeruiet, qui
corpore præſens non fuerit in Eccleſia
reſidendo; iſta tamen per ſe ſolitariè ſump-
ta nihil omnino proficiet, neque pro reſi-
dente habitur, qui quamuis corpore præ-
ſens, mente tamen, & exercitio abſens fue-
rit. vt *d. reſponſ. noſtra 19.* quoque perpendi-
mus, & conſideraſſe videtur Sacra Congre-
gatio Concilij in illa *Sarzanen 13. No-*
nembris 1627. quam refert. *Barboſa de officio*
Parochi d. cap. 8. num. 36. & 39. In illa enim
Parochus extra confines per quatuor mil-
lia, vel etiam tria paſſuum diſtabat. Neque
reſidentia, ita amare ſtatuenda erit, vt ſem-
per Parochum alligatum eſſe oporteat cã-
panarum funibus, vt reſidere ipſe dicatur;
verùm cum aliquo morali temperamento,
vt *d. reſponſ. noſtra 19. num. 4.* diximus alios re-
ferendo, *Lutterius de re benefic. lib. 2. quæſt. 40.*
num. 36. Barboſ. de offic. Parochi. d. cap. 8. num.
42. & 43.
52 Quemadmodum neque abeſſe dicitur,
qui aliquantiſper abeſt, quia ſtatim reuerſu-
rus eſt. vt cenſuerit Sacrum Concilium:
abeſſe haud videri à reſidendo Epiſcopũ,
53 qui duobus, vel tribus ad ſummum men-
ſibus ſingulis annis, (extrà tamen cauſas
per prius enumeratas) abfuerit, modo ta-
men abſque gregis id fiat detrimento, *d. cap.*
1. ſeſſ. 23.

Non enim magnam æſtimauit abſentiã
trium

ttium menſium ſpatium, ad nouem reli-
54 quos reſidentiæ in ſingulos annos. Etiam
animi relaxandi cauſa, quod perpendit
Azor.inſtitut.moral.part.2.lib.7.cap.4.quæſt.1.
& refert quoque *Barboſ. ad Collectan. d. cap.
1.num.17.*

55 Non ita multum ergò in facto hoc no-
ſtro videri debebit, ſi noſter hic Parochus
in ædibus Sanctæ Marię Peregrinorum ha-
bitationem habebit, cum per ſe Eccleſiæ
Parochiali deſeruire poſsit; neque ita mul-
tum diſtantes ſint; ſicuti magis diſtarent ſi
propè Eccleſiam S.Iacobi Hiſpanorum eas
haberet in confinio ſuæ Paræciæ. Perpendi-
que hæc diſtantia erit morali modo, vt ſuf-
ficiat, ſi per ſe ſuo valeat muneri ſatisfacere:
potiſsimum verò cũ in Parochia ſubſtitu-
tum habeat, quod declarauit Sacra Con-
gregatio apud eundem *Garſiam d.cap.2.num.
179.* ſequiturque *Barboſa de offic. parochi d.
cap.8.num.36.*

Permittendum igitur ex vtroque capite
Rectoriã hanc hunc habere, quæ cũ Paro-
chiali nullam habet incompatibilitatem.
Vt ex his; indicio ſubiectis meliori, reſpon-
dendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Hanc noſtram reſponſionem quàm plu-
res probauere, tum iuris vtriuſque Docto-
res, tùm Sacræ Theologiæ Magiſtri, inter
hos viri plane in ſcientiis, ſupra modum
verſati. Ex Dominicana familia, Magiſter
57 Frater Dominicus Grauina, cuius ſcripta,
aduerſus hæreſes præſertim, nemo eſt qui
prælo præſſa, non viderit, eiuſque ſolida,
Chriſtianaque doctrina non perſuaſus fue-
rit; quo cum ex quam plurimis annis in Sã-
cto Officio Sanctiſsimæ vniuerſalis, & Ge-
neralis Inquiſitionis in hoc Neapolitano
Regno apud Illuſtriſsimum eiuſdem San-
ctæ Inquiſitionis Miniſtrum Conſultores
58 aſsidemus. Pater Hieronymus Pecorarius
ex Societate Ieſu, cuius aliàs meminimus.
Verũ quis ita promptioris, diſertioriſq; lin-
guæ fuerit, qui huius viri laudes, Virtutem,
eminẽtemque ſcientiam enarrare ſufficiat?
Memini me à mane pœnè ad veſperum cũ
illo allocutum fuiſſe, alijs quoque adſtanti-
bus, ſemper ex eius ore noua, atque miran-
da audiuiſſe, vt ſtupore teneremur omnes,
eius admirantes memoriam pęne diuinam,
eruditionem pœne indeficientem, inge-
nium non humanum, ſermonis ſuauitatem.
59 Nec dimittendus Pater Marcus Antonius
Palumbus, Eiuſdem ſocietatis alumnus, cu-
ius quõdam in philoſophicis auditores fui-
mus in ſcolis Collegij: ingenij huius acri-
moniam quis digne extulerit? Quis doctri-
næ eius profunditatem, & in Philophicis, at-
que in Sacra Theologia expendet? Scripta
eius in Diuum Thomam quãtus ſit conce-
lebrant. Minimum proinde erit, quòd Cu-
riæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ Theolo-
gus annumeretur, & Sancti Officij apud
Idem Tribul Conſultor. Concinant ho-
rum virorum laudes qui Ciceronis eloquẽ-
tia pollent. Sat nobis erit eorum meminiſſe,
qui cum tanti ſint, hæc tamen noſtra in hac
re probauere. Ex hoc vno igitur non con-
temnenda.

SVMMARIVM.

1 *Manuteneri is debet in poſſeſſione exigen-
di, qui in poſſeſſione eſt.*
*Quamuis cauſam nulla alleget, niſi quaſi poſ-
ſeſſionem ipſam .n.3.*
2 *Quaſi poſſeſſio exigendi, etiam per vnicum
actum acquiritur.*
4 *Manutentio denegari haud poteſt vbi de
poſſeſsione conſtat.*
*Si potiſſimum tempore litis mota in poſſeſ-
ſione ſit.n.5.*
Etiam per vnicum actum.n.6.
*Quia id ſolum hoc in iudicio inſpicitur; quis
poſſideat.n.7.*
*Cùm agatur ſolummodo de probando fa-
ctum.num.8.*
*Quare ſolutio denegari haud debet ei, qui in
poſſeſſione eſt exigendi.*
9 *Fides negatiua notarij non probat.*
*Præſertim ſi indicia exiſtant in oppoſitum.
num.10.*
11 *Negatiua per ſe improbabilis eſt.*
12 *Perquiſitio ſcripturæ, ſi adſit, vel non adſit
in protbocollo, citata parte ex aduerſo fie-
ri debet.*
Potiſſimum verò lite pendente.n.13.
14 *Fides priuata, neque facta à notario roga-
to cum teſtibus, & iudice, non probat, ne-
que fidem facit.*
Præſertim verò in materia graui.n.15.
*Etiam ſi eſſet fides Cardinalis firmata iura-
mento cũ notario, & tribus teſtibus.n.16.*
17 *Fides an admittenda ſit, petitoriũ reſpicit.*
18 *Exceptio reſpiciens proprietatem non ad-
mittitur in iudicio poſſeſſorio ad impedi-
mentum præſtandum manutentioni.*
19 *Excipere de iure tertij non licet.*
*Præſertim ſi ſuperſtes nullus ſit, qui pro ter-
tio ipſo loquatur*

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Manutentio datur exiſtenti in poſſeſsione exigendi.

RESPONSIO LXIII.

1 MAnuteneri omnino debet in
poſſeſsione exigendi annuũ cẽ-
ſum ducatorum duodecim in
ſingulos annos ſuper rure in actis
deducto artium, & medicinæ Doctor Do-
minus Ioannes Thomas Iuuinus. Quia ip-
ſe in quaſi poſſeſsione exigendi reperitur
etiam à Clerico Ioanne Baptiſta Muſcillo
reo conuento, qui pluries tàm dicto Ioan-
ni Thomæ, quàm fratribus eius, quorum
etiam ipſe hæres eſt, ſoluit etiam per parti-
tas publicas manu Notarij publici in actis
præſentatas, vt nulli in dubium verti de-
beat, eſſe illum in poſſeſsione, vel quaſi
2 iuris exigendi; quæ quaſi poſſeſsio etiam
per vnicum actum acquiritur. ſecundùm
Ripam in cap, cum Eccleſia Sutrina num. 53. de cauſa poſſeſsion. & propriet. & ſequuta
fuit Rota *in Lucana penſionis.* 1574. *coram Card. Lancellotto par. 1. diuerſ. deciſ.* 196. *n.* 2.
in Pampilonen. penſionis coram Sacrato apud Marcheſan. deciſ. 42. *n.* 4. *par.* 1. *fol.* 546. *apud*
Coccinum Decanum deciſ. 286. *n.* 5. *& deciſ.* 497. *num.* 4. *apud Card. Caualer. deciſ.* 238. *n.*
1. *Regens de Ponte deciſ.* 18. *num.* 10. 11. *&* 12. *Marius Cutelli deciſ.* 14. *n.* 4. vbi etiam de
comuni teſtatur.

Manuteneri igitur debet in hac quaſi poſſeſsione exigendi, quamuis cauſam nullam aliam allegaret, niſi quaſi poſſeſsionem ipſam, quæ nouiſsimè ſibi ſubtrahitur per dictum clericum renuentem ſoluere *Abb. in cap. querelam.* 24. *n.* 12. *in gloſſ. in verbo per multa tempora. de electione.* per eundẽ *tex.* & ſequuta fuit Rota *apud Card. Caualer. deciſ.* 71. *num.* 4. *& deciſ.* 354. *num.* 1. *& ſeq.*

4 Manutentio nempè denegari haud po-
teſt, vbi conſtat de poſſeſsione eius, qui ma-
nuteneri petit. §. *hodie. inſtitut. de interdict.*
5 *Rota apud Coccinum deciſ.* 46. potiſsimum ſi
de tempore motæ litis in poſſeſsione re-
peritur. vt *ibid. & Rota in recent. p.* 2. *tom.* 2.
6 *deciſ.* 591. *num.* 1. *Anna allegat.* 131. *num.* 1.
& ſeq. etiam per vnicum actum *ibid. & Rota Maceraten apud Marcum Antonium Thomatis deciſ.* 15. *num.* 14. *&* 15. *& deciſ.* 16. *n.* 5.
Rota apud l. memor. Gregor. XV. deciſ. 100. *& deciſ.* 160. *ex tex. in l.* 1. §. *interdictum autem. ff. vti poſſidetis. & §. retinendæ inſtitut. de interd.*
7 . Hoc nempè in iudicio manutentio-
nis, id ſolum inſpicitur, quis poſsideat. *Rota*
par. 1. *tom.* 2. *in recent. deciſ.* 512. *num.* 4. *in fin.*
refert *Ludouicus Poſtius tract. de mandato*
de manut. obſer. 15. *n.* 19. inferens (*n.* 20.) ratio-
8 nem: quia agitur tantum de probando fa-
ctum. *Rota p.* 2. *tom.* 2. *in eiſdem recent. deciſ.*
573. *n.* 6. Sat erit igitur docuiſſe de nudo
facto exactionis, & poſſeſsionis. *idem Poſtius ibid. num.* 21.

Solutio igitur denegari haud debet in præiudicium eius, qui in poſſeſsione eſt exigendi. vt dixit *Rota apud Card. Caualer. d. deciſ.* 379. *num.* 1. *&* 2.

Neque obſtat fides producta Notarij aſſerti, quòd facta perquiſitione in prothocollo non reperit ceſsionem factam per Proſperum Ferraiolum dicti annui cenſus ducatorum duodecim exigendi ſuper rure prædicto ad fauorem Doctoris Ioannis Pauli Iouini genitoris d. Ioan. Thomę.
9 Cùm quòd fides prædicta eſt negatiua,
& potuit eſſe, quòd vel debitas diligentias
non fecerit, vel non fuerit eidem exibitũ
proprium prothocollum, in quo dictum
10 inſtrumentum ceſsionis continetur. prę-
ſertim, cùm aliàs plures copiæ, etiam ma-
nu notarij, qui inſtrumentum rogauit, in
actis Magnæ Curiæ Vicariæ productæ
fuerint. *Pariſ. conſ.* 104. *n.* 62. *lib.* 1. *Cranetta conſ.* 121. *num.* 11. *Couarr. pract. quæſtionum cap.* 19. *n.* 3. *Rota apud Card. Manticam. deciſ.* 42. *num.* 10. Vt non ſit nunc verendum de fide dicti notarij, per aſſertionem alterius notarij, illo iam defuncto; vnde fides huiuſmodi negatiuæ minimè probant. *Rota in Hiſpalen iuriſdictionis* 1591. *corã Orano deciſ.* 82. *num.* 4. *poſt* 1. *vol. conſil. Farinac.*
11 Cùm alias per ſe negatiua ſit improbabi-
lis. *cap.* 1. *de confeſſis. in* 6. *Rota apud Card. Caualer. deciſ.* 102. *n.* 5.
12 Tum quòd hæc perquiſitio facta fuit
parte ex aduerſo non citata ad videndum
fieri perquiſitionem, vndè nihil officit di-
cto Ioanni Thomæ actori. *Felin. cap. fin. n.* 6. *de fide inſtrument. Rota in recent. par.* 2. *tom.* 2. *deciſ.* 581. *apud. Card. Manticam deciſ.* 32. *num.* 8. *& in Romana legatorum de Sabellis* 1596. *coram Orano deciſ.* 110. *n.* 5. *poſt* 1. *vol. conſil. Farinac.*
12 Potiſſimum verò lite pendente, & abſq.
compulſorialibus. *Rota apud Coccinũ deciſ.*
289. *num.* 6. *& deciſ.* 317. *n.* 2.
14 Tùm quòd fides huiuſmodi, fides eſt
priuata, neque facta à notatio rogato ad
hunc actum cum teſtibus, & iudice, vndè
fides non facit fidem. *tex. in cap. cum à nobis.* 28. *extra de teſtibus. gloſſ. in cap. ſicut.* 39 *in gloſſ.* 2. *& fin. de ſent. excommunic.* §. *nos autem in auth. de tabellionib. collat.* 4. vt dictũ fuit *in Calaguritana de Negera* 26. *Aprilis* 1621. *coram Eminentiſſimo Vbaldo deciſ.* 159. *num.* 11. *apud Poſtium d. tract. de mandato de manutenend. Rota apud Coccinum de-*

15 *ciſ.4.num.*3.præſertim verò In materia gra-
ui. *Rota par.1. tom.1. in recent. deciſ.*441.*n.*
6.*& apud s.memor. Gregor.XV.deciſ.*214.*n.*
16 1.*& ibid.Beltramin.n.*3.vbi ampliat etiam
ſi eſſet fides Cardinalis firmata cum iura-
mento manu notarij cum ſtribus teſtibus.
*& deciſ.*260.*num.*3.*& deciſ.*296.*n.*10.
17 Tùm demum,quòd quatenus fides hæc
ita notabilibus notis, & defectibus notata,
aliquid operari poſſet, id quidem reſpicit
petitorium, nō hoc ſummariiſſimum poſ-
ſeſſorium, quo agitur, vt manuteneatur
Ioannes Thomas in poſſeſsione exigendi,
in qua reperitur, etiam ex facto iterato ip-
ſius Ioannis Baptiſtæ *M*uſcilli, qui debitū
18 agnouit, & pluries ſoluit.In quo ſanè iu-
dicio manutentionis exceptio reſpiciens
proprietatem minimè admittitur, ad impe
diēdum mandatum de manutenendo. *Rota
apud s.memor.Gregor.XV.deciſ.*107.*& apud
Card.Caualer.deciſ.*171.*num.*1.*& ſeq.& de-
ciſ.*391. *in fin.*
19 Quibus accedit quod eſſet hoc excipere
de iure tertij, cùm ipſemet Proſper Ferra-
iolus poſt ceſsionem prædictam ad fauorē
Ioannis Pauli ſuperuixerit per plures an-
nos, & nunquam amplius cenſum prædi-
ctum exegerit; ſed dictus Ioannes Paulus,
& poſt illum eius filii,hæredeſque,ac cum
primis dictus Ioannes Thomas, cui ſoluit
ipſemet Clericus Ioannes Bapriſta Muſcil-
lus, qui nunc de iure Proſperi opponit per
fidem informem, & negatiuam. De iure
igitur tertii dare non poteſt. *Rota apud
Coccinum deciſ.*109. *num.*2. neq. ſuperſint,
qui nunc ex iuribus Proſperi ſe opponant
Ioanni Thomæ. argumento *tex. in cap.
ea noſcitur* 6. ibi: aliquando poſt monachi
contradicunt. *de his,quæ fiunt à prælat. ſine
conſ.capit.Rota deciſ.*3.*ſub. num.*4. *de confeſ-
ſis in nouis.*

Relaxandum igitur erit mandatum de manutenendo ad fauorē Ioannis Thomæ, vt ex his iudicio ſuppoſitis melius ſentientis reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Oblatus verè non dicitur, qui ſe; & ſua obtulit monaſteio, verùm neque voluit, neque mutauit habitum, ſed in ſeculari permanſit.*

2 *Oblatus mutare habitum tenetur in ſignum conuerſionis, verè vt oblatus dicatur, & num.*4.

3 *Oblati quaſi ſerui videntur illius Eccleſiæ, cui ſe obtulerunt.*

5 *Manum mittens ad aratrum, & reſpiciens retro, non eſt aptus regno Dei.*

Quod elucidatur.

6 *Animus qualis ſit, & verbis declaratur, & factis.*

7 *Verba quid in animo lateat hominis, palàm faciunt.*

8 *Facta animum indicant.*

9 *Oblatus, vt quis vere dicatur duo requirūtur, & cum effectu, atque perpetuò, n.*10.

11 *Oblatus in forma non valida, ſi reuertatur, ſua recuperat: quia ſub conditione illa obtuliſſe videtur, & num.*13.

12 *Indiciis competentibus animus declaratur.*

Et qualis ille ab initio fuerit.

14 *Dominium donatorum reuocabiliter monaſterio quæritur, donec oblatus verè perpetuoque, ſe, ſuaque obtulerit, & n.*27.

15 *Argumentari licet à ratione legis, vt idem ius per rationem ſtatuatur.*

Quia ratio eſt, quæ regulat, ampliat, & reſtringit diſpoſitionem.

16 *Decretum Sacri Trid Concilij ſeſſ.*25.*cap.*16.*in fin.de regularib.locum non habet in in oblatis perpetuò.*

17 *Oblati verè non dicuntur, qui recedunt.*

18 *Ingreſſus non dicitur, qui recedit, non emiſſa profeſſione, vel qui intra annum moritur.*

*Quare donata ad ſuos reuertuntur, n.*19.

19 *Mors ipſa receſſus dicitur.*

20 *Bona eius, qui ſe, & ſua obtulit, acceſſoriè, ad perſonam donata videntur.*

Vnde perſonam ſequuntur.

21 *Dos tacitam ſecum conditionem annexam habet, ſi matrimonium non diſſoluatur.*

22 *Donatio facta Eccleſiæ, vel monaſterio ab ingrediente, tacitam habere dicitur conditionem, ſi perſeuerauerit.*

23 *Oblati non profeſſi ſi licentientur à monaſterio, bona per eos oblata reuocantur.*

24 *Oblatio ſimulatè facta, atque in fraudem nihil operatur.*

25 *Oblatio perſonæ ſi firma non erit, neque, & bonorum.*

26 *Verùm (cum effectu) quid operetur?*

28 *Oblatio de perſona, & bonis facta coniunctim, perſona deficiente, deficit, etiam quo, ad bona.*

Quia ſi non tenet principale, deficit, & acceſſorium: & cauſa mortis donaſſe videtur,

num.

num. 29.

30 *Conditio ſi defecerit ſub qua oblatio facta fuit, Et ipſa quoque oblatio ceſſabit.*

Neque præſumitur, voluiſſe oblatum ipſo recedente bona permanere in monaſterio, num. 32.

31 *Cauſa ceſſante, & effectus facilius ceſſat.*

33 *Alienare non dicitur, qui debitum ſoluit, & num. 35.*

34 *Reſtitutio in priſtinum ſtatum repoſitiò eſt.*

35 *Reſtituens nihil de ſuo dat.*

36 *Reſtitutio alieni omnino neceſſaria eſt. Alioquin peccat qui non reſtituit.*

ARGVMENTVM.

Oblatus an verę dicatur, qui ſe & ſua obtulit monaſterio, habitũ tamen mutare noluit; neque ſe ad regulę aliquam obſeruantiã aſtringere, & quid ſi ad ſeculum redierit, an donata recuperet?

RESPONSIO LXIV.

COſmas de Andrucula laycus Ciuitatis Bitunti anno ſuperiori 1639. obtulit ſe, & ſua omnia pręſentia, & futura venerabili Monaſterio Sancti Leonis extra mœnia Ciuitatis eiuſdem, Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Montis Oliueti, rogato inſtrumento oblationis ſuæ. Verùm inter alia
» ſequentia adiecit: *Promettenda obedienza à*
» *voi Padre Abbate, & à tutti gl'altri voſtri ſuc-*
» *ceſſori; non obligandomi però agl'altri voti ne ad*
» *oſſernare la regola, ne le ceremonie oſſeruate da*
» *eſſa Congregatione, ne dimutare l'habito ſecola-*
» *re; ma ritenere ſolamente l'habitello d'eſſa reli-*
» *gione in ſegno della mia oblatione, quale voglio*
» *portarlo ſotto l'habito ſecolare, promettendo an-*
» *co di ſeruire detto Monaſtero in tutto quello mi*
» *ſarà comandato &c.* Abbas Monaſterij, Vicarius, & Cellararius acceptata oblatione per eum facta, atque ſponſione ſeruiendi, eidem habitellum religionis dedere, cum Indulgentijs omnibus: atque ſpopondere:
» *Tanto in loro nome, vt ſupra, quanto per li ſuc-*
» *ceſſori in quello, di alimentarlo, è veſtirlo eius*
» *vita durante, purche continui in detta ſeruitù in*
» *detto Monaſtero: & ogni volta occorreſſe ſeruire*
» *altro Monaſtero, ò ſtarſene in caſa ſua propria;*
» *che in tal caſo detto Monaſtero, & Patri non ſia-*
» *no tenuti al vitto predetto, e veſtito; mà reſti ſẽ-*
» *pre intatta la donatione p loro accettata, vt ſupra.*

Non poſt multum temporis Coſmas, vel tedio victus, vel quod à Patribus malè tractaretur, ad ſua reuertitur. Petit proinde, quæ donauit bona. Fit ei obiectio, per Abbatem, & quòd non poſſit, & quòd non debeat; ne alienare bona ſemel Monaſterio data videatur; atque in pœnas incidat decreti nouiſſimi à Sacta Congregatione Cõcilij S.D. N. Vrbani Papæ VIII. iuſſu editi, de rebus regularium non alienandis.

Verùm, & poſſe, & debere eum Coſmæ bona reſtituere, nullaſq. in pœnas dare, requiſiti reſpondimus.

1 Fuit quippe oblatio per Coſmam facta Monaſterio, bonorum ſuorum omnium præſentium, & futurorum, ad illũ finem, quem præſignauit, vt eſſet oblatus in Monaſterio, atque alimenta perciperet; Vnde nec habitum mutare voluit in ſignum mutationis vitæ, quamuis habitellum illud occultè ſubtus veſtes laycales deferre voluit, nè mutaſſe vitam agnoſceretur. Non igitur verè ſe, ſuaque omnia religioni obtulit, vt tenebatur; verè ſi oblatus eſſe voluiſſet. iuxta diſpoſita per Innocentium Tertium in in Concilio Generali in *cap. vt priuilegia 24.*
» *de priuileg. extrà* cuius verba ſunt. *Hoc autem*
» *de illis confratribus intelligimus, vel qui adhuc*
» *manentes in ſeculo, eorùm ordini ſunt oblati, mu*
» *tato habitu ſeculari.* Dilucidiorem hanc rationem *Gloß. ibid. verbo mutato.* facit, ſequẽ-
» tibus dicens: *Mutato habitu ſeculari: Ita quod*
» *habitus illos diſtinguat ab habitu ſeculari, licet*
» *ex toto non habeant habitum monachalem. Gloß.*
» *in can. duo ſunt genera 7. verbo conuerſi 12. q. 1.*
» dicens: *Et habebunt habitum illorum cum qui-*
» *bus conuerſantur.* ad *tex. in can. in nona 19. 16. qu. 7.* ſequitur *Gloſſ. 1. in fin. in cap. non dubium 5. de ſent. excommunicat.*

2 Mutare igitur habitum ſecularem tenetur, vt verè oblatus dicatur, atque perpetuò ſe religione, vel etiam ſeculari Eccleſię dicare, iuxta *Gloß. in can. vt lex continentiæ 40. 2. qu. 1. verbo profeſſi verſ. Item quid ſi aliquis. tex. in cap. per exemptionem. 9. ibi*: perpetuoque oblati *de priuileg. in 6. clem. prima in fin. de decimis. Cappella Tholoſana*, vbi etiam *Aufrerius, deciſ. 8. Rodriquez quæſtion. regular. part. 2. qu. 123. art. 1. Barboſa de Iure Eccleſiaſtico lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 44. Marta de Iuriſd. part. 4. caſu. 113. num. 37. Card. Tuſcus tom. 5. littera O. concluſ. 16. num. 15.* & declaraſſe Sacram Congregationem refert *Barboſa d. nu. 44. & 45. Couar. in cap. alma mater. part. 2. §. 2. num. 8. de ſent. excommunicat. in 6. Lezana, in ſum. quæſt regular. tom. 2. cap. 8. n. 5. & 8.*

3 Quaſi enim ſerui facti videntur Eccleſię illius, cui ſe perpetuò obtulerint, & ſua; vt neque ad arctiorem tranſire religionem valeant, ſecundum *Gloß. in d. can. lex continẽtia verbo profiſci in fin.* quemadmodum li-

berti de Eccleſia ſua recedere minimè va-
leant,quia nunquam eorum moritur patro
na, vt ex Concilio Toletano 4. docet nos
*can.liberti 6 a in princ.12.q.2. Sanchez in opere
morali tom.2.lib.6.cap 7.n.9.*

4 Non igitur perpetuò ſe religioni obtu-
lit;qui mutare habitum,(vt mores quoque
mutaſſe videretur,) noluit. Non ergo ve-
rè oblatus fuit.quod facto ipſo firmauit,nā
à propoſito reſiliens ad priſtina rediuit, at-
5 que ad aratrum mittens manum, & retro
reſpiciens, noluit ſub ſuaui Chriſti iugo
perſeuerare,ne aptus regno Dei eſſet; Sal-
uator vt nos docuit Chriſtus, Ieſus, Deus,
ac Magiſter noſter. *Luca 9.62. Nemo*(dicēs)
„ *mittens manum ſuarum ad aratrum,& reſpicies*
„ *retrò,aptus eſt regno Dei.* Hoc eſt dignus fœ-
„ licitate regni cœleſtis; quia qui perſeuera-
„ uerit vſque in finem,ſaluus erit:& ſola per-
ſeuerātia coronatur. vt *Dionyſ.Carthuſ. ibid.*
ſubnectit. *cap. magna deuotionis.7. §.quamuis
„ autem de voto.* Nam retrò poſt aratrum aſpi-
„ cit,qui poſt exordia boni operis, ad mala
„ reuertitur,quæ reliquit: Sanctus vt Grego-
rius loquitur *homil. 3. in Ezechielem,* relatus
can.Pennata 9.de pœnit.diſt.2.

6 Qualis quippè animus Coſmæ eſſet,cùm
ſe oblatum fecit monaſterio, & verbis de-
monſtrauit,& factis: Vlpianus in *l.pro hære-
de.20.in princ.& l.gerit.87.ff.de acquirend. hæ-
redit.* Verbis quidem, quia expreſsè prote-
ſtatus fuit,nolle habitum mutare, ſed tan-
tummodo habitellum recipere; quod nec
palam; verùm ſubtus laycales veſtes defer-
7 re voluit. Verba porrò quid in animo la-
teat hominis in apertum ipſa deducunt;
cùm ſint eorum,quæ ſunt in anima paſſio-
num,notæ;ſecundum *Ariſtot 1.perihermen.*
Celſus in *l.labeo 6.§. Id Tubero ff.de ſuppellect.
legata.l.nepos proculo 125. vbi Gloſſ. ff. de ver-
8 borum ſignificat.* Factis autem, quia ad ſecu-
lum ad priſtina rediuit,Ab initio igitur ob-
lationis,reuertendi animum habuit: non
9 ergo firmè,ac perpetuò ſe cum effectu ob-
tulit. quod perpendit apertiſſimis verbis
Clemens V. in Concilio Viennen in *Cle-
ment.1.§.fin.de decimis*, ſequentibus de ob-
„ latis diſponens: *Dum tamen illi* (oblati ſci-
„ licet) *religioſis eiſdem, cum effectu donauerint,
„ aut obtulerint ſe & ſua.* ſic ille. Duo nēpè co-
pulatinè perquirit Summus Pontifex;quod
ſe,& ſua;& id cum effectu religioni obtu-
lerint. quod perponderat *Gloſſ.* quoq. *ibid.
10 verbo ſe.& ſua.*& hoc perpetuò; vt ſacram
declaraſſe Congregationem refert *Barboſa
de Iure Eccleſiaſt.vbi ſupra lib. 1.cap. 39. §. 2.
num. 44. & 45.* Recuperare proinde reuer-
tendo voluit,quæ non abſolutè offerebat,
11 ſed ſub conditione,ſaltim tacita,reuerten-
di quatenus non perſiſteret,neque eidem
Monaſterium alimenta ſubminiſtraret. ar-
gumento expreſſo ex *tex. in §. pauonum in-*
„ *ſtit.de rerum diuiſione. Eouſque enim animalia*
„ *tua eſſe intelliguntur:* (Iuriſconſulti ibi do-
„ cent:) *donec reuertendi animum habeant. Nā
„ ſi reuertendi animum habere deſierint,etiam tua
„ eſſe deſinunt,& fiunt occupantis.* Reuerſus er-
go cùm fuerit Coſmas ad ſua, quia reuer-
tendi animum habuiſſe oſtendit ab initio.
12 (Neque enim obſcurè,ſed clara probatio-
ne atque competentibus indicijs oſtendit,
ſe noluiſſe vitam mutare; iuxta Alexandri
IV. verba,& ſenſum *in cap.non ſolum 3.§.vo-
bis.de regularib. in 6.* nec ab ſimili vtitur ar-
gumento *Hondedens* infra quoque referen-
13 dus *conſ 73.nu.19.vol.2.*) Recuperabit vti-
que ſua omnia,quæ non abſolutè,ſed con-
14 ditionaliter donauit. Quia in Monaſteriū
dominium donatorum reuocabiliter trāſ-
latum,non in reuocabiliter fuit.argumen-
to textus ſacroſanctæ Tridentinæ Synodus
*ſeſſ.25.cap.16.circa fin. verſ.ſed neque ante pro-
feſſionem de regularibus.* Qui ſanè *tex.* & ſi lo-
quatur de nouitijs,qui,vt profiteantur,Re-
ligionem ingrediuntur; eadem tamen eſt
15 ratio in hoc noſtro facto; vt liceat argu-
mentari à ratione ipſa legis,vt idem Ius per
rationem ſtatuatur, *Gloſſ.* notabilis *in cap.
nouit,13.§.non igitur verbo quicunque de Iudic.
extrà,& ibid.Innocent.* perpenditque *Ioannes
Lupus tract.de libertat. Eccleſ. part.2.qu.8.nu.
2.tom.13.par.1.tract.* quia profectò ratio eſt,
quæ ampliat,reſtringit, & regulat diſpoſi-
tionem ad terminos rationis *Gloſſ. notab. in
Clem.1.* quam ſingularem ibi æſtimat *Card.
de elect.* ſequitur optimè *Caſſaneus conſ. 1. in
3.part.n.36.& 37.* Quemadmodum etiam
Iabolenus *lib. 10. epiſtol. in l. à Titio 108.in
fin.princ ff. de verborum obligat.* argumenta-
tur.& *Gloſſ.in § qui tutores cap. 1.in auth.vt ij,
qui obligatos,collat.6.in verb.ad curationem in
princ.cap.ſuper eo 4.in fin vbi Gloſſ. fin.in fin.
de parochiis.Card.Bellarmin.ad d cap.Concil.in
declarat.Cardin. verſ. Item oblati* referens Sa-
cræ Congregat declarationem:dicens:Ob-
16 latos qui ſe, & ſua perpetuò obtulere in
forma valida non comprehendi in hoc ca-
pite. Vt ſecus plane ſit in iis oblatis,qui non
perpetuò,neque in forma valida ſe, ſuaque
17 obtulere. Quia non dicuntur verè oblati,
qui recedunt,neque permanere voluere:
quemadmodum neque dicuntur vere in-
greſſi, qui recedunt ante profeſſionem
emiſſam, vel,qui,intra probationis annum,
mortem obeunt; quia profectò ipſa mors
19 receſſus dicitur, vnde bona donata ad hæ-
redes reuertuntur. *Nauar.conſ. 9. de ſucceſſio-
nib. ab inteſtat. lib. 3.* quem ſequitur idem
*Card.Bellarmin.d. cap. 16. in obſeruat. doctrin.
verbo ante profeſſionem in fin.*

20 Donata enim videntur bona acceſſoriè
ad perſonam,quæ ſe monaſterio obtulit: vt
recedente perſona,bona quoque principa-
le ſequantur; quia tacitam donatio huiuſ-

modi

modi conditionem habet ſi perſeuerauerit,
atque in Monaſterio perdurauerit;ad inſtar
21 dotis, quæ conditionem tacitam ſecum
annexam habet, vt duret matrimonio per-
ſiſtente *l. vnic. §. cùm autem C. de rei vxoriæ
action.* Ita in terminis hiſce noſtris *Gloſſ.* no-
tabilis *in cap. quod ad te 3. verbo redire de cle-
ricis coniugat.* ſequentibus enim *Gloſſ.* lo-
22 quitur. *Quidam dicunt quòd omnis donatio fa-*
„ *cta Eccleſia, vel Monaſterio tempore ingreſſus,*
„ *tacitam habet conditionem, vt duret eo ibidem*
„ *perſeuerante, ad inſtar dotis.* allegat *tex. in d. l.
vnic. § cum autem C. de rei vxor. act. & cap. nu-
per. 6. de donat. inter virum, & vxor. & dote
poſt diuort. reſtituẽda.* ſequitur *Tappia in auth.
ingreſſi. verbo ſua cap. 6. nu. 10. C. de ſacroſanctis
Eccleſ. Barboſ. collect. in d. cap. quoad te num. 4.
in Gloſſ. d. verbo redire. Surd. conſ. 333. num. 63.
vol. 3. Ioan. Azor. inſtitut. moralium part. 1. lib.
5. cap. 8. q. 7. verſ. porrò animaduertendum eſt.
Didacus Spino in ſpeculo teſtamentorum Gloſſ.
12 princ num. 55. Guttierez canonicarum quæ-
ſtionum lib. 2. cap 1. à num. 105. ad finem vſque
capitis. Sanchez lib. 7. cap. 1. num. 22. & 23. Abb.
d. cap. quoad te num. 6. & ibid Anton. Franc. ad-
dens littera C. Alba Mandellius conſ. 712. num.
5. & conſ. 493. num. 1. vbi Annibald. addens lit-
tera A. Natta conſ. 180. per totum ac præſertim
num. 5. 6. & 8. Menoch. de arbitrar. caſu 436. nu.
12. 13. & 14. & conſ. 184. num. 13. vol. 2. Bald.
conſ. 240. in fin. lib. 5.* quem ſequitur *Cardin.
Tuſcus tom. 5. littera O. concluſ. 17. num. 11.* qui
„ ſequentibus ad rem hanc loquitur, dicens:
23 *limita quia ſi oblati non profeſſi regulariter, li-*
„ *centiantur à monaſterio, bona per eos oblata re-*
„ *uocantur à Monaſterio. Bald. conſ. 240. in fin. lib.*
„ *5. quia videtur deficere cauſa finalis. Caſtrenſ.*
„ *conſ. 69. viſa quadam commiſſione, in fin. lib. 1.*
his Card. qui etiam ex *Card. Zabarella conſ.
21. num. 3. & nu. 14.* ſubnectit duo: primum,
24 quòd ſi oblatio arguatur facta in fraudem,
ſiue ſimulatè de perſona, & bonis, nihil illa
25 operatur. Secundum, quòd perſonæ obla-
tio ſi non ſit firma, atque vacillet, neq; fir-
ma bonorum oblatio erit. ex *Card. d. cõſ. 21.
nu. 3. & 4. verſ. ſed præſuppoſito.* probat quo-
que hoc non obſcurè *Gloſſ. in d. clement. 1. de
decimis in fin. verbo cum effectu.* ponderans
quippè verbum illud Summi Pontificis in
Concilio Generali Viennen, (*cum effectu*)
26 ſubnectit: *Tollit hoc verbum fictiones, & frau-*
„ *des, item conditiones, & pacta, quæ ſuſpenſum te-*
„ *nent talium oblationum effectum.* Suſpenſa ita-
27 que bonorum tranſlatio in monaſterium
fuit, per fictionem, qua Coſmas ſe eidem,
ſuaque obtulit, dum ad ſeculum rediuit;
quod neque ab initio reliquit; cùm neque
habitum mutare voluerit, vt mores ſe mu-
taſſe oſtenderet.

Verùm quòd hæc vacillet oblatio à Coſ-
ma facta, firmaq; minimè fuerit, aſtruunt:
& quòd habitum mutare noluit, vt in ſupe-
rioribus diximus: & quòd non multò poſt
28 ad ſeculum reuerſus fuit. Quàm ob cauſã,
cum oblatio non ſimpliciter fuerit bono-
rum, ſed perſonæ, & bonorum cõiunctim;
atque perſona iam defecerit ab oblatione
facta, bona vtique ipſa vti acceſſoria, perſo-
nam, vti principale ſequentur. Potiſſimum
quòd bonorum omnium præſentium, &
futurorum oblatio fuit, quod perpendit
*Zabarella d. conſ. 21. in fin. num. 4. & d. Card.
Tuſcus d. concluſ. 17. num. 15. Spino d. Gloſſ. 12.
num. 55.* ex ratione, quam refert *Gloſſ. in ver-
bo coactus. circa finem in cap. Abbas. 2. de ijs, quæ
vi, metuſque cauſa fiunt,* dicens: *Quia ſi non te-*
„ *net principale, nec acceſſorium. C. de legib. non*
„ *dubium. de foro compet. ſi diligenti.* ita *Gloſſ.*
29 Neque Monaſterium alimenta huic ſub-
miniſtrare voluit, neque ſe obligare, rece-
dẽte Coſma à Monaſterio. Et oblatio, (qua-
tenus etiam ſubſiſteret,) ob cauſam hanc fi-
nalem facta fuit, vt in monaſterio eſſet, atq.
alimenta conſequenter perciperet. Alio-
quin remanebit hic bonis ſpoliatus, cùm
ſimpliciter ea donare noluerit, quod per-
pendit *Card. Zabar. d. conſ. 21. num 4. & Abb. in
cap. quia nonnulli 3. num. 5. & 6. de cleric. non
reſidentib.* quia cauſa mortis donaſſe vide-
tur. Rehabebit propterea bona, quæ mor-
tis cauſa obtuliſſe conſpicitur. Deficiente
30 ergo conditione, & cauſa propter quam
donatio, & oblatio facta fuit; & ipſa quoq;
ceſſabit, atque deficiet, perſonam ſequens,
quæ ſub tali cauſa, & conditione donauit.
argumento *cap. cum ceſſante 60. de appellat.
tex. in d. cap. magnæ deuotionis. 7. in finalib. ver-
bis de voto.* quo loco Innocentius Tertius ra
tionem reddẽs, quare cum Epiſcopo Tre-
cen; ne ad terram ſanctam accederet, diſpẽ-
31 ſauerit? ſequentibus ſubnectit. *Quia ceſſa-*
„ *uere cauſa,* (inquiens) *facilius ceſſare potuit, &*
„ *effectus. regula acceſſorium. 42. de regul. iuris in
6.* diximus *reſponſ. 9. num. 10. part. 1. Surd. d.
conſ. 333. num. 63. vol. 3. Angelus de Peruſio in
quæſtione, quæ incipit in refulgenti Palatio,* quẽ
ſequitur *Card. Tuſcus d. concluſ. 7. nu. 13. San-
chez in opere morali tom. 2. lib. 7. cap. 1. nu. 5. &
ſeq. Ioann. Baptiſta Lezana in ſumm. quæſt. regu-
lar. tom. 2. d. cap. 8 num. 11. Hondedaus* hoc ip-
ſo argumento vſus in ſimili caſu oblatio-
nis monaſterio *d. conſil. 73. nu. 8. 9. 10. & 11.
vol. 2. & num. 12.* Non enim præſumendum
32 eſt Coſmam ſimpliciter donare omnia ſua
bona præſentia, & futura voluiſſe, vt ipſo ab
oblatione facta recedente, bonis careret
omnibus; vt mendicando victum ſibi dein-
ceps compararet: quod perpendit idem
*Sanchez ibid. à num. 14. cum ſeq. & Abb. d. cap.
quia nonnulli 3. n. 6. de cleric. non reſid.*

Reſtituere igitur bona eidem debet Mo-
naſterium: ac conſequenter in nullas dabit
pœnas Abbas reſtituendo, quia nihil mo-
33 naſterij alienat, ſed debitum ſoluit; atque
quod

quod monaſterij non eſt, reſtituit.

34 Reſtitutio verò in priſtinum eſt ſtatum, atq; in poſſeſſionem, & dominium rei ſuæ repoſitio: ſecundum *S. Thom. 2. 2. qu. 62. art. 1. 2. & 3. nos reſponſ. 23. nu. 71. & 73. & reſponſ. 25. n. 19. par. 1*

35 Nihil ergo ex ſuo dat, ſed quod alienum eſt reſtituit. Non igitur alienat. Quin neq.

37 poteſt non reſtituere, ni ſe peccato addicere amauerit, ſine quo retineri quod alienũ eſt, minimè poteſt; vt non dimittatur peccatum niſi reſtituatur ablatum, regula *peccatum 4. de regul. iur. in 6. cap. filius noſter. 5. in fin. de teſtam. extrà. can. 1. 14. qu. 6. Caietan. in ſumm. verb. reſtitutio.* nos *reſponſ. 5. num 64. & reſponſ 22. num. 1. & reſponſ. 40. n. 68. p. 1.*

Atque ita ex his, meliori prælato Iudicio, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.D.I. Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Veritas oppoſitionibus magis clareſcit, & in apertum deducitur.*

2 *Iuſtitia, & veritas laborat quidem, ſed eluctatur; premitur, ſed non opprimitur.*
Semperque emergit.
Laboratque ſæpe, extinguitur nunquam Veritas num. 3.

4 *Veritas nuda appingitur.*
Et quare?

5 *Contractus liciti ex conuentione legem accipiunt.*

6 *Obedientia Deum habet pro obiecto.*

7 *Iuramentum hominem reſpicit.*

8 *Bona quæ acceſſorie ad perſonam oblatæ fuere monaſtero; perſona recedente, & illa eam ſequuntur.*

9 *Pactum ſeruandum, quamuis illi lex obluctetur, quia Pactum rumpit leges.*

10 *Contractus à partium conuentione formam accipiunt.*

11 *Oblati licet obedientiam promittant, non tamen illa profeſſionis vim habet, neque voti n. 16. & n. 27.*
Niſi verò profeſſionem emiſerint, atque obedientiam vouerint. n. 13.

12 *Famuli debent domino obedientiam.*

14 *Vota reddenda ſunt Deo, ſed ab eo qui vouit.*
Vnde explicatur illud: Vouete, & reddite.

15 *Voti ſolemnitas à ſola conſtitutione Eccleſiæ inuenta eſt.*
Et quomodo fiat?

17 *Iuramentum iurantem ne dum Deo, ſed homini obſtringit.*

18 *Iuramentum naturam, Cõditionemq. aſſumit contractus, cui affigitur.*
Semperque conditionem annexam habet, ſi ſibi ſeruentur promiſſa, qui Iurauit. & res in eodem permaneat ſtatu.

20 *Iuramentum regulam ſortitur ab actu, pactoque, cui accedit.*
Neque in plus ſe extendit, quàm ipſe contractus.
Neq. habet vim extenſiuam, ſed intenſiuam n. 21. quod declaratur.
Alioquin eſſet iniquitatis vinculum.

22 *Lex contractuum à voluntate pendet contrahentium, neque in plus ſe extendit.*

23 *Oblatus an dicatur, etiam ſi habitum non mutarit, ex doctrina declaratur Nauarri.*
Negatiuam ſequitur ſententiam Author. nu. 25.

24 *Oblatæ Turris ſpeculorum Romæ ad clauſuram an teneantur?*
Negatiue reſpondetur, quia moniales non ſunt num. 25.

26 *Oblatorum plures ſunt ſpecies.*

28 *Actus agentium vltrà eorum intentionem minime operantur.*

29 *Conuerſi, & oblati religionum etiam profeſſi ruſticantis vacant operibus, neque ex hoc religioni maculam inurunt.*

30 *Regulares ad labores in religione aſſumuntur, non ad mundi læta,*
Et vt ſuis ſe abnegent. n. 31.

32 *Monachis priſcis ſemper in vſu fuit operibus manuum inſiſtere.*

33 *Operum manuum nomine quid comprehendatur?*

34 *Conuentioni, quam ab initio contrahentes dixerunt, ſtandum eſt.*
Hoc verò ab vtraq. parte. n. 35.

36 *Pacta cuſtodiri debent.*

37 *Contractus indiuiduus dicitur, vt vel approbari, vel reprobari in totum debeat.*

38 *Peierandum non eſt: ſed iuramenta ſeruanda.*

39 *Contractus vltrò, citroque ſunt obligatorij.*

40 *Oblato laboranti victum debet Monaſterium.*
Hoc autem ex iuſtitia. n. 43.

41 *Locus Apoſtoli: ſi quis non vult operari, nec manducet 2. ad Theſſalonicen. 3. 10.*

42 *Operanti merces debetur ex iuſtitia.*

43 *Labor ſine mercede eſſe non debet.*

44 Iu-

44 *Iuſtitia cuiq. tribuit quod ſuum eſt.*
Sicuti contra iniuſtitia num.46.
45 *Iniuſtitia Iuſtitiæ opponitur.*
Et eſt peccatum ne dum contra charitatem, verum contrà iuſtitiam n.47.
48 *Reſtitutionis obligatio ex iniuſtitia oritur.*
Eiuſq. principium ſi res detineatur contra iuſtitiam num.50.
49 *Iuſtitia æqualitatem reſpicit rerum.*

ARGVMENTVM.

Reſponſio ad oppoſita in eodem argumento antecedentis reſponſionis.

RESPONSIO LXV.

1 VEritatis ea natura eſt, vt oppoſitionibus clareſcat magis. Veluti enim in tenebris lux effulget, ita veritas oppugnationum tenebris eluceſcit, magiſque in lumen effluit, manifeſtaque fit. Quia

„ *Veritas nunquam latet.*

vt *Seneca in Tro.* dixit. Quin, vt alter fatur:
2 *Iuſtitia, verumq. laborat quidem, ſed tandẽ eluctatur, & quanquam prematur, non opprimitur tamen.* & Cicero pro Cluentio:
„ *Multorũ improbitate depreſſa veritas emer-*
„ *git, & innocentiæ defenſio incluſa, reſpirat.*
„ & pro Caio Cęlio exclamat: *Magnam eſſe*
„ *vim veritatis, quæ contra hominum ingenia,*
„ *calliditatem, ſolertiamque, contraque fictas*
„ *omnium inſidias facilè ſe per ſe ipſam defen-*
„ *dat.*
3 Opportunè ergò à Liuio dictum eſt: *Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam.*
4 Nudam propterea appingebant priſci illi ſapientes veritatem; Nudamque illam appellabant. veluti *Horat. 1. Carm. ode 24.*

„ *Cui pudor, & iuſtitia ſoror.*
„ *Incorrupta fides, nudaque veritas,*
„ *Quando vllum inueniet parem?*

Quòd qui eam colunt aperti ſunt, ac ſimplices, nullo modo fraudulenti, aut inſidioſi: Aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat, & recta, non fucata, tecta, aut perplexa: Aut quòd in luce, & oculis omniũ agnoſci velit. Veritatem itaque ſectantes his non longè decurſis diebus pro Coſma de Andruculo Bituntino reſponſum dedimus. illum non fuiſſe verè oblatum, aſſerentes: quòd ad ſua reuerſus fuerit; repetere proinde haud iniquè oblata ipſa, quòd illa conditionaliter, non abſolutè; atque acceſſoriè ad perſonam, non ſimpliciter Monaſterio Santi Leonis extrà menia Ciuitatis prædictæ dediſſet.

Verùm oppoſuit ſe quidam; illum perpetuò oblatum dici ſubſtinens, atque bona conſequenter perpetuò monaſterio addita fuiſſe.

Probat dicta, primò aſsiomate illo ſatis
5 trito: Contractus liciti ex partium conuentione legem accipiunt. *reg. contractus 81. de regul. Iur. in 6.* Conuentio autem inter monaſterium, & Coſmam inhita eſt, vt ipſe perpetuò obedientiam Abbati, & famulatum monaſterio præſtaret. Tenetur igitur perpetuò monaſterio deſeruire.

Probat ſecundò, quòd in ipſo contra-
6 ctu duo promittuntur, & obedientia, quæ habet Deum pro obiecto; & iuramentũ,
7 quod reſpicit hominem. Illud obligat, per illud redde vota tua, hoc autem per illud redde iuramenta tua: accepit id ex *Nauar. conſ. 4. n. 10. & 11. lib. 3. de regularib.*

Neutrum autem horum contra nos eſt. Non primum: quia profectò aſsioma illud pro nobis magis non contrà nos eſt. Apertè enim ipſe Coſmas in oblatione, quam monaſterio fecit, ſequentibus loquutus
„ fuit: *Dono tutto me ſteſſo, e li miei beni mo-*
„ *bili, e ſtabili, preſenti, e futuri, attioni, e ra-*
„ *gioni a me ſpettantino quandocunque, & qua-*
„ *litercunque.*
8 Fuerunt igitur bona acceſſoria ad perſonam; primò enim perſonam obtulit, cõſequenter bona; At perſona ad ſeculum rediuit; redibunt ergò, & bona cùm ipſa perſona. ita in hiſce noſtris terminis oblationis argumentatur. *Hondedeus conſ. 73. n. 13. vol. 2. Sanchez in opere morali tom. 2. lib. 7. cap. 1. num. 22. 23. 24. 25. & 26. Abb. in cap. quia nonnulli 3. n. 6. de cleric. non reſident.* Hæc autem lex à Coſma (monaſterio annuente) dicta fuit in contractu inito: ſecũdum illam igitur firmitatem obtinebit, vt dicere ne quicquam contrà valeat Abbas;
9 quia pactum hoc fuit Coſmæ cum monaſterio. Seruandũ ergò; Quamuis alias lex illi oblectaretur, quia pactũ rũpit leges; vt *Gloſſ.* loquitur *d. regula cõtractus in initio.*
10 quin à partium conuentione formã contractus recipit, *l. 1. §. ſi conuenit. ff. depoſiti Rota in Romana domus 20. Februarij 1615. coram Vbaldo deciſ. 669. ſub num. 4. par. 1. tom. 2. in recent. & in Parmen. Datij 4. Iunij 1614. coram Coccino deciſ. 415. ſub num. 4. ead. par. 1. tom. 1. in recent. Barboſ. axiom. 57. num. 1. Magonius deciſ. Florent. 62. nu. 7.*
11 Non ſecundum. Quia obedientiam promiſit Coſmas; non quòd intendebat profiteri, vt cæteri Monachi, & Conuerſi, ſiue etiam oblati, qui profeſſionem emittunt, iuxta tradita per *Gloſſ. in gloſſ. 1. can. duo ſunt genera 12. q. 1. can. Vt lex continentiæ 40. vbi Gloſſ. verbo profeſſi 27. q. 1.*

Sed

Sed Abbati, vti primo: & quatenus in
12 oblatione perduraret. Veluti per famu-
lum debetur domino obedientia iuxta
,, illud 1. *Petr.* 2. 13. [Subditi eſtote omni
,, humanæ creaturæ, ſiue regi tanquam
,, præcellenti. & illud *Pauli ad Roman.* 13.
omnis anima poteſtantibus ſublimioribus
ſubdita ſiit.relatū *can. magnum* 28. §. *Item
Apoſtolus* 11.*q.* 1. *& cap. omnis anima* 2. *de
cenſibus*. Quin expreſsè ipſe proteſtatus
fuit per hoc nolle ſe alicui, vel voto, vel
regulæ obſeruantiæ aſtringere, neque etiã
ſeculare habitum mutare: dicens: *Non
,, obligandoſi però à gli altri voti, ne ad oſſer-
,, uare la regola, e le ceremonie oſſeruati da
,, eſſa congregatione, ne di mutare habito ſeco-
lare.* Extra rem igitur eſt allata Doctrina
*Nauarri d. conſ.*4.

13 Exauditur enim de illo, qui vouit obe-
dientiam *ad tex. in cap. qui poſt votum* 5.
vbi gloſſ. verbo intranda. de regular. in 6.
Diſtinctionem nempè adhibet ibi Nauar
inter votum, & iuramentum: non itaque
retrahenda ad factum hoc noſtrum erit,
quo Coſmas nullum emiſit obedientiæ
votum, neque voluit ſe alicui, regulæ, etiã
ex ceremonijs religionis adſtringere; ſed
in ſeculo manere. Reddenda ſunt itaque
14 vota Domino Deo, ſed ab eo, qui vouit,
(iuxta *tex. in cap. magna* 7. *de voto extra*, &
,, illud Dauidis *Pſalm.* 75. 12. Vouete, & red-
,, dite Domino Deo veſtro omnes, qui in
circuitu eius affertis munera, *&* 17. *q.* 1.
in princ. & can. ſunt quadam primo ex ver-
bis Auguſtini ibidẽ (dicentis.) *Sed poſtquã
Deo promittimus, neceſſariò reddere cõſtrin-
gimur.*) *ead. q. & cauſ.* Nõ verò ab eo, qui
15 nõ vouit: quando alias voti ſolemnitas ex
ſola cõſtitutione Eccleſiæ eſt inuenta; quæ
vel per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel
per profeſsionem expreſſam, vel tacitam
in religione aliqua ex approbationis à
ſancta Sede Apoſtolica emiſſam, effectum
ſortitur. *cap.* 1. *de voto lib.* 6. *Card. conſ.* 21.
num. 1. *& ſeq.* Apertiſsimeque *Nauarr. cõſ.*
49. *eod. tit. de regular.* (mox infra perpen-
16 dendus,) qui promiſsionem illam obediẽ-
tiæ per oblatum factam, votum haud im-
portare, teſtatur.

17 Neque prætereà officiet iuramentum,
quo homo, neque Deo quidem ſolùm,
,, iuxta illud *Exod.* 20. Non aſſumes nomen
Dei tui inuanum, *Can. animaduertendum*
2. §. *cum ergo* 22. *q.* 2 *& eadem cauſa quaſt.* 4.
can. neceſſe eſt 14. *eademque cauſa q.* 5. *can.
quacumque* 9. *ibidem*) ſed & homini aſtrin-
gitur; ſecundum *Nauar. d. conſ.* 4. *nu.* 10. *de
regularibus.* diximus *reſponſ. noſtra prima
num.* 36. *par.* 1.

18 Porrò iuramentum naturam conditio-
neſque aſſumit eius, cui aſſigitur, contra-
ctus. *l. fin. C. de non numerata pecunia. Rota
19 apud Coccinum decanum deciſ.* 437. *num.* 8.
apud Cardin. Manticam deciſ. 270. *nu.* 9. *&
Card. Caualer. deciſ.* 109. *num.* 9. *Magonius
deciſ. Florent.* 64. *n.* 53. Semperque iuramẽ-
tum annexam ſibi conditionem retinet;
ſi res in eodem permaneat ſtatu, neque
diſcedendi à Iuratis cauſa ſuperuenerit,
eique qui iurauit promiſſa ſeruentur. vt
Innocentius Tertius *cap. quemadmodum
,, 25. de iure iurand.* diſponit, dicẽs: *Quoniã in
,, eo* (Iuramento ſcilicet) *talis erat ſubintelli-
,, genda conditio; ſi videlicet in legem coniugij,
,, illa non peccaret.* vbi etiam *Gloſſ. verbo
,, oculos & tex. in l fin. vbi etiam Gloſſ. verbo
ſacramenti C. de non numerata pecun. cap.
cùm inter P.* 2. *vbi Gloſſ. verbo iuramen-
tum de renunciat. Hieronym. Magon. d. de-
ciſ. Florent.* 64. *n.* 52. ſequiturque Rota apud
Coccin. d. deciſ. 437. *num.* 9. *& Card. Mant. d.
deciſ.* 270. *num* 9. Hanc proinde ob cauſam
20 dicitur iuramentum regulam ſortiri ab
actu ipſo, pactoque cui accedit; vt eaſdem
in ſe conditiones admittat, quas pactum,
& diſpoſitio ipſa, ſiue contractus conti-
net, neque in plus ſe protendat, quàm ipſe
contractus, & diſpoſitio. *argumento tex. in
l. non ad ea* 88 *ff. de condit. & demonſtrat. &
d. cap. cùm inter P. cum Gloſſ. de renunciat.
Tiraquell. tract. de conſtitut. limit.* 7. *nu.* 34.
*Corbula de iure emphyteot. de cauſâ priuat.
ob non ſolutum canonem ampliat.* 40. *num.* 6.
Rota apud Coccinum d. deciſ. 437. *num.* 8.
Magon. d. deciſ. 64. *num.* 54.

21 Quia profectò iuramentum non habet
vim extenſiuam, ſed intenſiuam, vt ſequi-
tur *Franciſ. Sarmiento Selectarum inter-
pratationum lib.* 8. *ex l. Titiita cum teſta-
mento* §. *Caius de legat.* 2. *num.* 6. Non enim
extendit rem de caſu ad caſum, ſed ei tan-
tummodo firmitatem tribuit ſecundum
id, quod iuratum eſt, atque in pactum de-
ductum. alioquin eſſet iniquitatis vincu-
lum; quod fieri non debet, vt perpendit
Vtiuius deciſ. 522. *num.* 21. *lib.* 4.

Apertiſſimè vero proteſtatus fuit Coſ-
mas, nolle ſe religioni in aliquo aſtringe-
re, neque etiam ad illius ceremonias tene-
ri (quod ſanè minimum eſt) neque ſecula-
rem mutare habitum. Non in plus ergo ſe
extendet iuramentum, quàm ipſe edixit.
Decidunt, igitur Aduerſæ partis funda-
22 menta. Cùm lex contractuum à volun-
tate pendeat contrahentium, neque in
plus ſe protendat, quàm geſtum fuerit. Iu-
lianus *lib.* 10. *digeſtorum in l. non omnis* 19.
ff. ſi certum petatur Aemil. Ferrettus conſ. 9.
num. 2.

23 Neque obſtabit prætereà quod conſe-
quenter adſtruitur *ex conſ.* 6. *lib.* 3. *de ſtatu
Monachorum per Nauar.* ad probandum
Coſmam vere fuiſſe oblatum, etiam ſi
habitum non mutauerit; Quòd dicat *Na-*

uar.

Digitized by Google

uar.d.conſ. oblatas in Domo Turris ſpecu-
lurum Romæ fuiſſe oblatas, licet habitum
non mutauerint.

Si enim rectè perpendantur quæ Do-
ctiſſimus ille Martinus ab Azpilqueta
Nauarrus dicto *conſ.* deducit, aduerſus nos
illa haud eſſe euidenti perſpexerimus lu-
mine, non ſanè lippis neque cæcis oculis.
24 Quærebatur quippè ibi: an Monachæ,
ſiue oblatæ Turris nouæ ſpeculorum te-
nerentur ad clauſuram, ſicut ceteræ mo-
niales?

Reſpondet nō teneri, quia non emittunt
profeſſionem, neque ad vota obligantur,
neque habitum mutant. & tamen dicun-
tur, oblatæ.

Nihil enim ex hoc contra nos eſt. Ne-
que enim inficias imus nos Coſmam ſe-
ſe obtuliſſe monaſterio, ac ſua præſentia, &
futura: hoc nempe ex ipſa oblationis ſcrip-
25 tura demoſtratur. Verum dicimus non
verè illum fuiſſe oblatum; vt perpetuò
monaſterio teneretur obſtrictus, neque
poſſet ab oblatione facta diſcedere, cùm
habitum non mutauerit, vt vitam ſaltim
mutaſſe videretur iuxta *tex. in cap. vt pri-
uilegia 24. de priuileg. extrà.* Potuit proin-
de ab oblatione diſcedere: atque cum di-
ſceſſerit, etiam bona rehabere, quæ acceſ-
ſoriè ad perſonam in monaſterium tran-
ſtulit. quod ſequitur *Abb. d. cap. quia non
nulli 3. d. num. 6. de cleric. non reſid.*

Neque Nauarrus, à quo argumentum
excepit Aduerſarius, vllo pacto determi-
nat illo *conſ.* 6. Oblatas illas Turris ſpeculo-
rum non potuiſſe ab oblatione diſcedere,
cum neque profeſsionem emitterent, ne-
que voto ſe aliquo obſtringerent, vt neq.
ad clauſuræ perpetuæ votum tenerentur,
poſſentq. ad priorem ſtatum redire: ſecun-
dum diſpoſita per Gregorium Nonum
*in cap. ſtatuimus 23. de regular. cap. religioſi
51. §. quamuis de ſent. excom. in 6. Rota apud
Card. Manticam deciſ. 295. num. 3.* ſequitur-
que Illuſtriſsimus Ricciullus Epiſcopus
Caſertanus, nunc vero Archiepiſcopus
Conſentinus *tract. de perſonis extrà gre-
mium Eccleſiæ lib. 8. cap. 2. num. 7.*
26 Oblatorum verò plures ſunt ſpecies;
quidam enim ex illis profeſſionem regu-
larem votorum emittunt, ſuſcepto etiam,
regulari habitu. quidam offerunt ſe tamē
non ſua; alij vero ſua, non ſe; quidam vero
& ſe, & ſua mutato habitu ſeculari, vt mu-
taſſe ſe vitam, moreſque oſtendant. iuxta
tradita *d. cap. vt priuilegia 14. de priuileg.*
vt perpetuò ſint religioni addicti, quamuis
ipſi neque donati ſint, inter quos non mi-
nima datur diuiſionis ratio, *clem. 1. in fin.
vbi gloſſ. de decim. can. vt lex continentia 40.
vbi Gloſſ. verbo profeſſi 27. q. 1. Gloſſ. in can.
duo ſunt genera 7. verbo conuerſi 12. q. 1.*
ſequiturque *Nauar. d. conſ. 6. num. 15.* plenè
*Barboſa de Iure Eccleſiaſtico lib. 1. cap. 39. §.
2. num. 44. & 45. Sanchez in opere morali
tom. 2. lib. 6. cap. 7. num. 9. Card. Zabarella d.
conſ. 21. num. 2. Abb. conſ.* 104. *n. 1. & per tot.
par. 2. Ioannes Baptiſta Lezana in ſum.
quaſtionum regular. tom. 2. cap. 8. num. 8. &
ſeq.* idem *Nauar. conſ. 49. de regularib.* ab
Aduerſario allatus, at non bene expenſus.
27 Factum enim ille refert à noſtro Coſma
non longè ab ſimile. Namque ſi ille, de
quo idem *Nauar.* conſultus fuit, qui dixe-
„ rat: (*Ego N. me dono, & offero in oblatum
„ monaſterio S. Benedicti, vouendo obedientiā,
„ paupertatem, & caſtitatem tibi eius Abbati,
„ non autem profiteor regulam Ordinis, nec
„ me obligo ad Ceremonias, & obſeruantias
eius*:) nullam regularem contraxit obliga-
tionem, quòd actus agentium non operē-
28 tur vltra intentionem eorum *d. l. non om-
nis 19. ff. de rebus credit. & ſi certum petatur
cap. fin. de prabend.* Longe, itaque, fortius
aſſerendum hoc erit de Coſma; qui ſim-
plicem obedientiam Abbati promiſit, ne-
que habitum mutare voluit, neque ſe ad
vllam regulam, neque regulæ ceremonias
adſtringere. Vt potuerit proinde ad ſecu-
lum redire, ac conſequenter ſua, quæ per-
ſonæ cauſa obtulerat, vt ſuæ vitæ tempore
victum hauriret, repetere.

Neque inferāt Aduerſarii: noluiſſe Coſ-
mam habitum mutare, neque Abbatem ad
illum mutādum eum arctare, ne dedecus
Monaſterio inferretur, quòd Coſmas habi-
tu indutus aliquali Religionis, in ſignum
mutatæ vitæ, ruſticanis operibus inſerui-
ret.
29. Quippè Conuerſi huius Religionis, qui
profeſſionem emittunt, & habitum induūt
Monachalem, (ſicuti, & aliarum Religio-
num,) etiam ruſticanis operibus ruri inſer-
uiunt, nullamque ex hoc religioni contra-
30 hunt iniuriam, neque maculam. Neque
porrò regulares ad læta mundi vocantur,
ſed ad aſpera, & vt labores perferant atque
in paupertate ſecularium rerum viuant: iu-
xta *text. in cap. recolentes, 3. in fin. de ſtatu mo-
31 nachorum.* Suiſque ſe abnegent, qui ſeruire
Deo elegerunt: iuxta verba *Ambroſij de fuga
ſeculi relati can. cui portio 6. in fin. 12. q. 1.* Vt
ſit illis, iuxta Ouidianum illud *1. de ponto
eleg. 5.*

„ *Anxietas animi, continuuſque labor.*

Quia monachus ſedere debet triſtis, & ſe,
vel mundum lugeat; & Domini pauidus
præſtoletur aduentum; vt Hieronym. lo-
quitur *can. monachus 4. & can. placuit, 1. & 8.
16. quaſt. 1.*

Ita neque iniuriam inferret eidem Coſ-
mas, ſi mutato ſeculari habito, paruum ha-
bitum religionis inductus, ruſticanis deſer-
uiſſet Deo, religionique. Semper enim in

32 vſu apud priſcos illos monachos fuit, (ne
otio tabeſcerent,) manibus operari. Inter
33 opera verò manuum, (inter quæ omnia
officia humana, ex quibus homines licitè
victum lucrantur, comprehenduntur,) agri-
cultura non iniuria agnoſcitur ex *S. Thom.*
2.2. quæſt.187. art.3. in corp. ſequitur *Frater*
Thomas à Ieſus ordinis diſcalciatorum Carmeli-
tanor. in expoſit. regul. part.4. de labor. manuum
Glo.2. dub.3. in initio. Apertum fit hoc ex his,
quæ Sophronlns in *prato ſpirituali cap.13.* de
Abbate Marco Anacoreta, qui in Mona-
ſterio Penthucula morabatur, refert, dicēs:
Operabatur die, ac nocte, & diſtribuebat pauperi-
bus omnia, neque ab aliquo quippiam accipiebat.
De hoc audientes fideles viri, venerunt. vt darēt
ei agapen, & ait ad eos, non accipio; quia manus
meæ nutriunt me, & eos qui propter Deum ad
me veniunt. Sic Sophronius. ad quem locum
Aloyſins Lipomanus Epiſcopus Veronen.
in notis: *Operabatur manibus.* (inquit) *antiqui*
monachi ex labore ipſi viuebant, pauperibus elee-
moſynas diſtribuebant. Non itaque iniuriam
religioni conquiſiſſet Coſmas, ſi habitu in-
dutus religionis ruſticanis intendiſſet ope-
rando manibus: quando hoc ſanctis illis Pa-
tribus glorioſum fuit.
35 Et planè (Reſpondeant quæſo Aduerſa-
rij,) cur (amabo te) eſt, quòd ipſi, ita inſtant,
vt per Coſmam ſeruentur contractus leges
oblationis, cum ipſi neque in minimo ve-
lint illas ſeruare; & cum imponant huic
onera importabilia, nolint ea neque digito
ſuo mouere? Phariſeorum more, quos re-
dargnit Dominus, ac Magiſter noſter Ieſus
Chriſtus *Matth. 23.4.* An quia bonum illis
viſum fuerit dictum illud *Ouid. 1. de arte.*
„ *Promittas facito: quid enim promittere lædit?*
„ *Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.*
Non ne & ipſi iurauere? Cur quæſo Sa-
36 cramento non ſtant, neque pactis? Cùm
alioqui pacta cuſtodiri debeāt, *cap.1. de pa-*
ctis, l.1. ff eod. Contractus verò indiuiduus
dicitur, vt, vel approbari, vel reprobari in
totum debeat, argumento *text. in l. ſi quis*
aliam rem.46. ff. de ſolut. & l. quod ſi vno pretio
16. ff. de in diem adiectione. Rota apud Card. Man
tic. deciſ.13. n.8. Non ne iuramento, nedum
Deum in teſtem vocauere; verùm, & ſe
Coſmæ adſtinxere? Cur quæſo à iuramen-
to diſcedunt, vt neque victum tribuāt huic,
quem oblatum Abbas proclamat?
38 Quando Domini præceptum eſt: *Non*
periurabis. reddes autem Domino iuramenta tua
39 *Exod.20 7. Deuteron.3.11 Matthæi 5.33.* Cō-
tractus autem vltrò citroque obligatorij
ſunt, *l. labeo libro primo.19. §. contractum autē*
ff. de verborum ſignificat. quia mutuò obligāt
ſui natura, hinc inde, ſecundū *Glo. ibid. verbo*
vltrò citroque. Vt ſicuti ſe religioni adſtrin-
xit Coſmas; ita parique modo, & Coſmæ
Religio.

At non illum quærit Abbas, ſolùm ve-
rò, ne ingratitudinis vitio religioni notetur,
retinere vult, quæ obtulit Coſmas.
Vt autē notam effugiat iniuſtæ retentio-
nis, cum aliqui iuſtè ab initio acceperit. *Ca-*
iet. in ſum. verbo reſtitutio in princ. retinere il-
la dicit pro victu; quandiu Coſmas in mo-
naſterio fuit.
40 Verùm (dicimus nos:) non ne laborauit
tunc Coſmas? Et quidem. Nam ad laborē
illum receptum fuiſſe aſſerit Abbas. Si igi-
41 tur laborauit, & pro Monaſterio: victus ei
vtique debebatur; & à Monaſterio. De non
laborante quippè Paulus dixit, *2. ad Theſſa-*
lonicenſ.3.10. Si quis non vult operari, non man-
ducet. refert etiam *Gloß. in l. quamuis 10. verbo*
42 *denegandam, ff. de damno infecto.* Manducabit
igitur qui operatus fuerit. Operanti enim
merces debetur ex iuſtitia. Audi eundem
Apoſtolum ad *Roman.4.4. Ei autem, qui ope-*
ratur, merces non imputatur ſecundum gratiam,
ſed ſecundum debitum. Clement. dudum.2. §. Ve-
rum ne. de ſepultur.
Quamuis enim ex labore victū ſibi quæ-
rere debeat homo, *Geneſ.3.19. In ſudore vul-*
tus tui veſceris pane tuo. Laboranti tamen
terram, victum illa haud denegabit. Ita Do-
minus *Geneſ.3.17.* ad Adam. *Maledicta terra*
in opere tuo, in laboribus tuis comedes ex ea om-
nibus diebus vitæ tuæ. quo argumento vtitur,
quoque *Caſſaneus conſ.1. part.5. nu.98. & 99.*
43 Ex debito igitur debebatur victus Coſmæ
operanti: ſecundum eundem Apoſtolum,
1. ad Thimot. 5.18. Dicit enim ſcriptura (in-
quiens) non alligabis os boui trituranti. Et
dignus eſt operarius mercede ſua, *can. qui-*
cunque Epiſcopi.67. in fin.12. quæſt.2. cap. cum
ſecundum Apoſtolum 16. in princ. de præbendis,
Ex verbis Innocentij Tertij ad Zamoren
Epiſcopum: *Et qui ad onus eligitur,* (dicentis)
repelli non debeat à mercede. diximus plura
reſponſ noſtra 32. num.2. & nu.12. & 20. par.1.
Tamet ſi equidem.
„ *Nil ſine magno*
„ *Vita labore dedit mortalibus.*
Vt Horatius *lib.1 ſer.* cocinit. Labor tamen
ſine mercede eſſe haud debet ſecundum
Gloſſ. in can. ibi adunati 49. verbo laborem 7.
quæſt.1. referentem carmen illud.
„ *Cùm labor in dāno eſt, creſcit mortalis egeſtas.*
& illud aliud: *Optat præmia quiſque labor. can.*
charitatem 45. vbi etiam *Gloſſ. verbo ſtipen-*
dium.12. quæſt.2. & in authent. de iudicibus col.
lat.6. §. ne autem. Vnde in ſimbolis Pytagoræ
habebatur.
„ *Tollenti onus auxiliare; deponenti nequaquam.*
Quòd (Olimpiodorus in Platonis phedone
ait;) Non deponenda, ſed vnà ſubeunda
ſunt onera.
Tenebatur, ergo monaſteriū operāti Coſ-
mæ victum præbere ſecundum iuſtitiam
44 quæ cuique tribuit quod ſuum eſt, *l. iuſtitia*
10. ff.

10.ff.de iuſtit.& iur.can.ius naturale diſt.1.cap. ex ore 17.de priuileg.

Velle nũc itaque cum eo, quod obtulit, computare debitum victum iniuſtitia erit, quæ iuſtitiæ opponitur *S.Thom. 2. 2. quæſt. 58.art.11.* diximus *reſponſ.noſtra 2.nu.66.p.2.*
46 Non.n. eſt dubiũ, quia quiſquis cuilibet ius ſuũ detrahit, iniuſtitiã facit. iuxta verba Nicolai Papæ *can.omnes primo 22 diſt.*

Contra conſcientiam igitur faciet Abbas
non reſtituendo quod debet: peccabit igi-
47 tur, nedum contra charitatem, verum con-
tra iuſtitia, ex qua obligatio oritur reſtitu-
48 tionis cùm iuſtitia æqualitatem reſpiciat
rerum, vt vnicuique detur quod ſuum eſt,
S.Thom.2.2.quæſt.62.art.1.& 2. ac 3. diximus
49 *reſponſ.28.num.2.& 22. part.1.* principium
nempe reſtitutionis oritur, ſi res detineatur
contra iuſtitiam, quod ſine peccato fieri
minime poteſt. *ad regul. non dimittitur peccatum 4.de regul.in 6.cap filius noſter 5. de teſtament. extra Sarmiento, Selectarum interpretat. lib.2.cap.10.num.3.verſ.nos omiſſis illis.*

Iurè ergo nec ſanè iniuria, neque iniquè, & poteſt, & debet Abbas reſtituere, quæ à Coſma Monaſterium habuit, cum ille iam ab oblatione defecerit, ad ſua reuerſus. Cõqueritur verò, quòd promiſſis non fuerit cum eo ſtatum per Monaſterium. Seruetur, itaque lex Sacri Tridenti Concilij *d. Seſſ. 25.cap.16.de regularib.* Recedenti vt ſua reddantur.

Atque ita ex his, cenſoris non abiecta virga, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Perpetuum nulli datum eſt, ſed humana omnia tranſeunt. vita tempus breue.*
2 *Vocatum ſe aſſerens per fideicommiſſum id probare tenetur.*
3 *Exequutor dicitur, cui nudum miniſterium demandatum eſt, neque commodum ex eo percipit.*
4 *Exequutor eſt, qui rem diſpoſitam mandat effectui.*
5 *Subſtitutum ſe dicens, probare tenetur, neq. quomodolibet, ſed in ſpecie controuerſia, quæ agitatur.*
6 *Subſtitutio, quæ in teſtamento non legitur, minimè facta intelligitur. Et ſufficit dicere: ſubſtitutio hoc non dicit.*
7 *Hæres vnde dictus?*
8 *Rixæ ex diuiſione oriuntur.*
9 *Actio familiæ erciſcundæ à diuiſione dicta.*
10 *Voluntas teſtatoris lex eſt ijs, qui ad bona eius contendunt. nihil ergo contra illam moliri poterunt.*
11 *Ordo à teſtatore demandatus quoad ſubſtitutiones, ſeruandus erit, neque prætergrediendus.*
12 *Subſtitutio vltimo morienti perſonaliter facta, euaneſcit ſi ille præmoriatur, alijs ſubſtitutis, atque omnes alij hæredi vniuerſali morte præierint.*
13 *Conditione deficiente ſub qua teſtator ſubſtitutos vocauit, & ſubſtitutiones pariter deficiunt.*
Pia cauſa fauore etiam, n.14.
14 *Subſtitutiones non immediatè, ſed mediatè primo hæredi factę, deficiũt, ſi vocati omnes primò mortẽ obierint, vnde remanet diſpoſitio ſub iuris cõmunis diſpoſitione, et caſus obmiſſus cenſetur, n.16.*
Atque ſub teſtatoris lege non comprehenſus, num.17.
Quia præſumpta teſtatoris voluntas efficere minime poteſt, vt caſus obmiſſus pro obmiſſo non habeatur, num.18.
29 *Medium ſi deficiat, ſub quo ſubſtitiones dictæ ſunt, & ſubſtitutiones ipſæ deficiunt.*
20 *Medio deficiente, conſequentia quoq. ceſſat.*
Media quæ ſint. Quæue dicantur?
21 *Grauare hos teſtator velle videtur, quos honorauit.*
22 *Præſuppoſito deficiente, diſpoſitum quoque recedit.*
23 *Medio infecto extremorũ coniunctio impeditur.*
24 *Diſpoſitio ad certum caſum (& non aliàs) facta, illum prætergredi non poteſt.*
Quidue operetur dictio illa, & non alias, ſiue non aliter?
25 *Vltimus ex deficientibus ſi per teſtatorem perpenſus fuit, vt ſubſtitutio locum haberet, illo deficiente ſubſtitutio ceſſat. Præſertim ſi perſonaliter perpenſum fuit, neq. ampliationem de perſona ad perſonã admittit.*
26 *Singularis numerus pluralitatem abnuit.*
26 *Subſtitutio euaneſcit, ſi ſubſtitutus præmoriatur inſtituto.*
28 *Dictio (in caſu prædicto) reſtrictionem ad caſum præmeditatum operatur. Vt vltra illum dimanari diſpoſitio haud poſſit.*
29 *Tempus à teſtatore taxatum, videtur conditionale, & præteriri non poteſt.*
30 *Dictiones (ex nunc, prout ex tunc) conditionem inferunt, atque temporis præfinitionem. Vt præteriri non poſſit, n.34.*

Nihilque operantur interim, donec conditionis tempus exierit, n. 31.

Effectumque ſuſpendant, n. 32.

Et vltimum deſignant temporis implementum, num. 35.

33 *Cõditio, quæ formam importat, ſcindi haud poteſt.*

36 *Dictionum taxatiuarum natura eſt, alios excludere caſus.*

37 *Tempus adiectum à teſtatore, formam indicis.*

38 *Forma præciſè ſeruanda erit.*

39 *Mentem diſponentis fruſtrantè quærimus, vbi manifeſtiſſima verba illius ſunt.*

40 *Verbis defectus omnis voluntatis excluditur.*

Cum per illa voluntas aperiatur, n. 41.

Sunt enim eorum, quæ ſunt in anima paſſionum nota.

Et ex verbis mens habetur teſtatoris.

42 *Thema ab initio ſub quo ſubſtitutiones vltimo morienti rogauit teſtator, ſemper perdurare, & retineri præſumitur.*

43 *Conditio ſi non exiſtit, diſpoſitio pro non facta habetur.*

44 *Bona dicuntur ære alieno deducto.*

45 *Fideicommiſſum in bonis proprijs dicere poteſt teſtator, non in alienis.*

Neque in bonis proprijs hæredis, quæ alio titulo, quàm hæreditario obtinet, nu. 46.

ARGVMENTVM.

Subſtitutio etiam piȩ cauſæ fauore facta vltimo decedenti ſine filiis, ſi omnes ſubſtituti primo inſtituto præmoriantur, an locum habeat ad excluſionem etiam alterius piæ cauſæ per primum iſtitutum hȩredis nuncupatȩ?

RESPONSIO LXVI.

ANno 1594. à Virgineo partu, Barij ſupremum agens ſpiritum Reuerendus Abbas Ioãnes Baptiſta Nicaſtri, ſupremas ſibi tabulas ſcripſit, quibus hȩredem vniuerſalem ſibi nuncupauit Ioannem de Nicaſtro nepotem ex Raphaele Fratre. Voluit tamen vt decedente dicto Ioanne hærede quandocunque ſine filijs legitimis, & naturalibus ex corpore. Ioanni prædicto ſuccederet Ioannes Baptiſta de Nicaſtro Ioannis Frater ex Raphaele præfato. Ex humanis quoque abſumpto Ioanne Baptiſta ſine filijs; ſuccederet Alexander de Nicaſtro ex Frãciſco alio fratre filius. Hoc quoq. de medio ſublato ſine filijs, eidem ſuccederet Iacobus de Nicaſtro alter teſtatoris Frater. Dictiſq. Alexandro, & Iacobo defunctis ſuccederet Ioannes Aloyſius de Nicaſtro filius quon. Ioannis Antonij alterius teſtatoris fratris, adijciens ſequentibus:

Itache ciaſcheduno delli predetti habbia da ſoccedere in detta heredità il primogenito di ciaſcheduno delli predetti ſuoi heredi, e ſuſtituti della linea maſcolina procreandi legitimamente da loro corpi.

Subijciens etiam nouiſſimè *Et ogni volta che l'vltimo di detti ſuoi heredi, e ſuſtituti veniſſero à morire ſenza figli maſcoli legitimi da ſuo corpo procreãdi, da mò per all'hora in caſo pred. vole, che tutti li ſuoi beni hereditarij ſi vendano, & il prezzo di quelli ſi conuerta in compra d'annui cenſi, & intrate per il Sacro Monte della Pietà di Bari, con interuento, & conſenſo dell'Illuſtriſſimo, e Reuerendiſſimo Arciueſcouo di Bari preſente, e futuri, quali habiano da ſtare in perpetuo, (mundo durante) in alienabili, da diſpenſarſi in maritaggio di tante orfanelle di Bari, & in altre opere pie, che meglio à loro, e ciaſcheduno di loro parerà, per ſalute dell'anima di eſſo teſtatore; e della Magnifica quond. Bernardina de Marſilia ſua zia, e remiſſione de loro peccati.*

Teſtatore iam extincto; hæreditatem adhiuit Ioannes hæres nuncupatus. Quo vitalem trahente auram, Ioannes Baptiſta Frater in Religione Clericorum Regularium vulgo Theathinorum nuncupatorum nomen Chriſto dedit per regularem profeſſionem, & in ea demum extremum clauſit diem. Alijque etiam à Teſtatore ſucceſſiue poſt Ioannis ſuprema funera ad hæreditatem vocati, omnes quoque fato cedentes, Ioannem anteuertere. Nouiſſimè vero die-
1 bus iſtis. (*Vt ſunt humana, nulli eſt perpetuum datum.*) (*vt Plautus in Ciſtellar.* inquit,) & ipſe animam dedit.

Vita enim tempus eſt breue: at abſconditus
Sub terra iacet mortalis in æternum.

(*Vt Simonides in carminibus apud Stobeum de cõparatione vitæ, & mortis*) dixit. Scripto proinde elogio hæredem ſibi dixit vniuerſalem Reuerendum Capitulum Cathedralis Iuuenacen. Hoc accepta hæreditate, bonorum poſſeſſionem ingreſſus eſt. At inſurgunt adminiſtratores Sacri Montis Pietatis Ciuitatis Barii, ex fideicõmiſſo ad hæreditatẽ Abbatis Ioãnis Baptiſtæ ſe vocatos aſſerentes In difficultatem igitur vocari contingit; ſit ne factus locus Sacri Montis aſſertioni, ſe vocatum aſſerentẽ? Et plane negatiuam ſententiam nobis ſequendam,

Iura tuentes noſtri Capituli, è re magis rationi conſona, viſum eſt.

2 Primo quidem, quòd ipſi cùm per fideicommiſſum ſe vocatos, ac ſubſtitutos aſſerant, id probare teneantur. Cum ſatis alioqui nobis ſit, ex teſtamento negatiuam probari; ſubſtitutionem ſcilicet hanc minime inueniri. vt in hiſce noſtris terminis poſt. *Surd.conſ.129.num.16.& ſeq.& Vincent.* Hon*dedeum conſ.51.num.66.& 68.vol.* 2. ſequuta fuit Rota *in Romana fideicommiſſi de Iacobatiis.2. Decembris* 1609. *coram Sanctæ Memor. Gregor.XV.deciſ.433.num.3. Aymon.conſ.161. nu.16 Gratianus forenſ.diſceptation.par. 2.cap. 275.num.12.Ambroſin.deciſ.peruſ.44.n.2.p.2.*

Perlegant proinde Sacri Montis huius Pietatis Adminiſtratores, neque perfunctoriè, verum nauiter, accurateque teſtamenti verba, & nuſquam inuenient verbum aliquod ſubſtitutionis, quoad Montem ipſum. Niſi dumtaxat quæ ſuperius verba attulimus teſtatoris: videlicet.

,, *Et ogni volta che l'vltimo di detti ſuoi heredi, &*
,, *ſuſtituti veniſſero à morte ſenza figli maſcoli le-*
,, *gitimi da ſuo corpo procreandi, da mò per all ho-*
,, *ra in caſo predetto, vole che tutti li ſuoi beni he-*
,, *reditarij ſi vendano, & il prezo di quelli ſi con-*
,, *uerta in compra di tanti annui cenſi, & intrate*
,, *per lo Sacro Monte della Pietà di Bari, con l'in-*
,, *teruento, e conſenſo dell'Illuſtriſſimo, e Reueren-*
,, *diſſimo Arciueſcouo di Bari preſente, e futuri,*
,, *quali habbiano dà ſtare in perpetuo (mundo durante) in alienabili; da ſpenderſi in Maritaggio*
,, *di tante pouere Orfanelle di Bari.*

Nulla itaque vel ſubſtitutio, vel legatum pro Sacro Monte ex verbis præfatis inferri poteſt. Sed nudum tantum miniſterium electum conſpicitur vendendi bona hæreditaria, facto caſu mortis ſine filijs legitimis maſculis vltimi vocati, poſt ſuprema funera Ioannis de Nicaſtro hæredis vniuerſalis ſine filijs legitimis, & naturalibus,

3 Exequutor proinde magis voluntatis teſtatoris relictus per verba præfata Sacer Mõs, atque pro eo eius adminiſtratores cum interuentu tamen Illuſtriſſimi Domini Archiepiſcopi, quàm vel hæres fideicommiſſarius, vel legatarius ſaltim, fuiſſe videatur. Quia nudum eidem miniſterium demandatum fuit, nullum ex illo excipiendo cõmodum. ad *text. in l. executorem.8.C de executione rei iudicat.* Executorem nempè cum eſſe Imperator ibi edicit, qui rei iudicatæ vigorem ad effectum videtur adducere. &

4 ,, ibid. Bald in ſummar: *Exequutor eſt, qui rẽ*
,, *diſpoſitam mandat effectui* (inquit.) *Rota apud*
,, *eundem S memor.Gregor.XV.deciſ.544 num 2. vbi Beltramin.addens num.42.* diximus nos *reſponſ.noſtra 36.n.11.& 12.par.1.*

5 Non igitur hæres, non legatarius. Ceteroquin adſtruant ipſi ex verbis teſtatoris ſubſtitutionem (vt diximus:) neque quomodolibet, ſed in ſpecie controuerſiæ, quæ nunc agitatur, ex regula recepta, quam affert Gloſſ. *in l. qui duos.* 10. *verbo ſuperſtes. circa med.ff.de rebus dubiis.* ſequentibus loquẽs:

,, *Regula eſt, vt neque ad hæreditatem, neque ad legatũ, neq. ad fideicommiſſum, vel tutelam aliquis admittatur, niſi doceat caſu exiſtente, ſe inuitatum.* ſic Gloſſ. *Cardinalis Mantica de cõiectur.vltim.volunt.lib.5.tit.1.num.* 18. ſequitur Rota apud eund. *Gregor.XV.d.deciſ 433.nu. 5.Fuſar.conſ.42.num.30.& conſ.72.num.5. & 6.Ambroſin.deciſ.Peruſin.7.n.2.p.1.* & dictum fuit in *Firmana fideicõmiſſi de Aegidijs.5. Maii* 1593.*coram Cardin Seraphin. deciſ.1023.nu.1.* & nouiſſimus Ioãnes Baptiſta Gargiareus, Doctiſſimus ſanè vir, in hiſce pœnè noſtris terminis loquens *conſ.6.n.12.*

Foras ergo à bonis Ioannis Baptiſtæ de Nicaſtris ire debebit nunc ſacer mons Pietatis Barij, cùm nihil pro ſe afferat, iuxta Ouidium illud:

,, *Tu licet muſis venias comitatus Homere,*
,, *Si nihil attuleris, ibis Homere foras.*

6 Namque cùm ſubſtitutio pro eo (vt auctumat) in teſtamento non legatur. Non vtique facta intelligitur, vt *Hondedeus* (inquit) *d.conſ. 51.num. 69. vol.2.* & ſufficit di-
,, cere: *ſubſtitutio hoc non dicit.* vt argumentatur optime *Neuizan.conſ.31.num.21.Ambroſin.d.deciſ.7.n.2.verſ.cum ergo.*

Meminerint ne rixarũ ſuſcitatores ſint, dum hæredes ſe contendunt eſſe, cuius nõ ſunt. Cognationem nempe quandam in-
7 ter ſe habere videntur hæres, & rixæ à ver-
8 bo græco, ἔριδος, eridos, rixæ. Quia ex diui-
9 ſione rixæ vt plurimum oriuntur, vnde actio etiam datur familiæ erciſcundæ, per quam diuiditur hæreditas, vt Vlpianus loquitur in *l.2.ff familiæ erciſcundæ.* vide *Federicum Morellium* in corollarijs ad emblemata Alciati *embl.159.* ad calcem commẽtariorum Tuillij ad eadem emblemata.

Præterea ſecundò, Teſtator apertiſſimis verbis voluntatem hanc, quòd bona ſua venderentur per Sacrum Montem Pietatis, atque cum interuentu Illuſtriſſimi Domini Archiepiſcopi in emptionem cẽſuum, vel annuorum reddituum implicarentur pro puellis pauperibus matrimonio locandis, reſtrinxit, atque temperauit ad
,, certum caſum dumtaxat: *ogni volta, che l'vl-*
,, *timo di detti ſuoi heredi, & ſuſtituti veniſſero à*
,, *morire ſenza figli maſcoli legitimi da ſuo corpo*
,, *procreandi.* Cùm non euenerit itaque caſus hic à teſtatore demandatus. non erit quòd
10 contra eius voluntatem, quæ lex eſt ijs, qui ex eius bonis quicquam prætendunt, moliri aliquid debeant, valeantque *§.diſponat in*
51 *auth de nuptijs collat.* 4. Certum nempe ordinem præfinxit teſtator, quo ſubſtitutionũ ſeries procederet.

Ac primo quidem hæredem vniuerſalẽ

ſibi

ſibi dixit Ioannem de Nicaſtro nepotem,
omnibus aliis (etiam Ioanne Baptiſta) prætermiſſis: & deficiente Ioanne ſine legiti-
,, mis filijs ex corpore, mandauit. *Che adeſſo*
,, *Giouanni ſocceda, e debba ſoccedere lo magnifico*
,, *Gio. Baptiſta Nicaſtro ſuo fratallo vtrinque con-*
,, *iuncti. E morendo tutti li predetti Giouanni, e*
,, *Gio. Baptiſta figli del predetto magnifico quon-*
,, *dam Raffaele ſenza figli legitimi, e naturali, che*
,, *ſucceda lo magnifico. Aleſſandro Nicaſtro, figlio*
,, *del magnifico quondam Franceſco Nicaſtro ſuo*
,, *fratello*. Atque hoc etiam è medio ſine fi-
,, liis ſublato, *che allo detto Aleſſandro habbia à*
,, *ſoccedere lo magnifico Iacouo Antonio ſuo fra-*
,, *tello vtrinque coniuncto. E marendo li predetti*
,, *Aleſſandro, e Iacouo Antonio, alla predetta he-*
,, *redita habbia da ſoccedere lo magnifico Gio.*
,, *Luigi de Nicaſtro, figlio del magnifico Gio. An-*
,, *tonio de Nicaſtro ſuo fratello*. Tandemque
,, intulit. *Et ogni volta che l'vltimo di detti ſuoi*
,, *heredi, e ſuſtituti veniſſero à morire ſenza figli*
,, *maſcoli legitimi da ſuo corpo.* diſpoſuit, vt venderentur bona hæreditaria, vt ſupra deduximus.

12 Euanuit igitur diſpoſitio hæc nouiſſima teſtatoris, cum primùm omnes vocati ſucceſſiuo ordine poſt mortem ſine filijs Ioānis hæredis Vniuerſalis, ipſi primitiùs fatis conceſſere: quia ſubſtitutiones poſt Ioānis ſuprema funera ſubordinatæ, atque ab illa dependentes deperiere. Deperijt proinde diſpoſitio facta in caſu deficientiæ vltimi ex vocatis ſine filijs. Ioannes enim vltimus non fuit, ſed primus, neq. ex vocatis in ſubſtitutionibus, ſed hæres vniuerſalis dictus.

In caſu deficientiæ cuius ſine filijs Ioannes Baptiſta vocatus fuerat. Non eſt factus itaque caſus deficientiæ vltimi. Ceſſarunt ergo ſubſtitutiones omnes vulgares Ioanni factæ, ac conſequentèr vltima, ac nouiſſima hæc diſpoſitio caſus venditionis bonorum. eſt hæc apertiſſima diſpoſitio *tex. in l ſi mater. 33. §. fin.* vbi *Gloſ. fin. ff. de vulgar. & pupillari.* caſuſque magis aptus ad rem noſtram in *l. qui habebat. 47. ff. eodem.* ibi enim aptiſſimis verbis Sceuola caſum determinat. Inſtituto quippè filio hærede, atque ſi is in pubertate decederet, ſubſtituta ei filia; & huic, ſi antequam nuberet, decederet,
,, ſubſtituta vxore, & ſorore. *Quaro* (inquit
,, Sceuola) *Cùm filia pubes prior deceſſerit: dein-*
,, *de frater eius impubes; an filij hæreditas ad vxo-*
,, *rem, & ſororem teſtatoris iure ſubſtitutionis per*
,, *tineat? Reſpondi ſecundum ea, quæ proponun-*
,, *tur, non pertinere.* ſic Sceuola adamuſſim ad rem noſtram. Dictique rationem redit
,, *Gloſſ. fin. ibid. Quia hic deficit cōditio* (inquiēs)
,, *ſub qua vxor, & ſoror eſſent ſubſtituta.* Hanc proinde ob cauſam in hoc noſtro facto locum haud habebit diſpoſitio teſtatoris in caſu deficientiæ vltimi ex vulgariter ſubſtitutis ſcripta. Quia (dicamus nos ex *Gloſſ.*
13 mutuatis verbis) defecit conditio, ſub qua teſtator diſpoſuit, vt mortuo vltimo vocatorum bona eius venderentur per Sacri Montis adminiſtratores. & hanc ſentētiam poſt *Corn. Ancharan. Alexander. Socin. Detium Pariſ. Menoch. Ruinum, Oldrad. Gabriel. & alios* ſequuta fuit Rota *in Narnien. Fideicommiſſi de Cardulis 8. Nouembris* 1613. *coram Veroſpio par. 1. tom. 2. in recent. deciſ.* 519. *num.* 2. & ſequuta prius fuerat eadem Rota *in Romana fideicommiſſi de Maximis. 30. Aprilis.* 1574. *coram Robuſterio. deciſ. 230 num. 1. part. 2 diuerſ.* & alios plures refert. *Gargiareus d. conſ. 6. nu.*
14 *2. ex Detiano conſ. 77. num 37. & 39. lib. 4. & conſ. 26. num. 46. vol. 2.* Etiam piæ cauſæ fauore. *& num. 8. & 13. & per tot. Hondedeus conſ. 49. num. 43. & ſeq. lib. 2. Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 432 nu. 3.* & ſequuta fuit *in Imolen legatorum 1. Iulij* 1624. *coram Buratto deciſ. 820. par. 3. nu. 4. Gerius Spinius conſ. 12. n. 51.*

15 Neque enim diſpoſitio talis venditionis bonorum per Sacrum Montem immediatè poſt mortem Ioannis Nicaſtri proceſſit, ſed mediatè poſt ſuprema funera vltimi ex vocatis, & ſubſtitutis. *Bartol. in l. centurio nu. 43. et ſeq. ibiq. Doctores ff. de vulgari, & pupillari Gargiareus d conſ. 6. num. 3. 13. & 14.*

16 Remanere igitur voluit hunc caſum, de quo teſtator minimè diſpoſuit, ſub diſpoſitione Iuris comunis, & vt pro obmiſſo haberetur, quem ipſe dimiſerat. ad *tex. in l. cōmodiſſimè 10. ff. de liber. & poſthum.* ex ratione, quam ibi Pomponius refert, dicens: *Quia hic filius, nec ſub conditione quidem ſcriptus hæres intelligitur, qui in hunc caſum naſcitur, qui non eſt teſtamento apprehenſus.* & Vlpianus in *l. ſi extraneus 6. ff. de condit cauſa data.*
17 *Caſſaneus conſ. 59. num. 1.* Quinimo, cùm hic caſus, qui in præſens per mortem Ioannis accidit, poſt ſuprema funera vocatorum omnium, præter ea, quæ teſtator cogitauerat, euenerit, in diſpoſitione ipſa teſtatoris minime vtique incluſus videbitur. vt argumentatur *Cranetta d. conſil. 161. num. 10. Ambroſin. d. deciſ. 44. ſub num. 8. Natta conſ. 678. n.* 30. vbi aſſerit: præſumptam voluntatem
18 teſtatoris efficere minime poſſe, quin caſus obmiſſus pro obmiſſo habeatur. *Chriſtophorus Torniola conſ. 108. n. 9.* Medium quip-
19 pe neceſſarium, vt id fieret, quod teſtator venditionis bonorum hæreditatis per Sacri Montis Adminiſtratores pro pauperibus puellis viris locandis, mandauerat; exiſtentia vtique erat vltimi ex vocatis, qui ſine filiis legitimæ ex corpore procreatis, de-
20 feciſſet. Medium itaque cùm defecerit; conſequentia quoque vt cadat, opus eſt. ſecundum *Angelum in d. l. qui habebat num. 1. de vulgar. & pupillar. & num. 2.* poſt doctrinā Ariſtotelicam, qua docet medium ſemper neceſſarium eſſe ad rectè conſequentiam inferendam, *Natta* optime ad rem noſtram

conſ.

Digitized by Google

*conſ.676. num.26.verſ.nam prediſtis.*loquens
in caſu (vt noſter hic eſt) quando bona
prius peruenire debebant ad primum ſub-
ſtitutum.ad *tex.in l.vnic.§.2.C.de caducis tol-
lend.Socin.in l.cum Auus.num.104. verſ.proba
antecedens ff.de condit. & demonſtrat.*Gratian.
*forenſ.diſceptat.par.4.cap.771. num. 40.& 43.
uerſ.eſſet tamen.*Gargiarens *d.conſ. 6. num.10.
& 11.Hondedeus.d.conſ.49.n. 42. & ſeq. lib.2.
Ambroſin. d.deciſ.44.ſub nu.13. idem Natta d.
conſ.*678.*num.*19.

Media enim ſunt quæ tendunt ad finem.
ſecundum Ariſt.5.metaphiſic.cap.2,& in poeti-
ca.*Medium* (inquit) *eſt,quod aliquo prius,ali-
quo poſterius eſt. Medium eſt quod ab extremo
vtroque diſtat.& 2.Ethicor.cap.6* Petrus Gre-
gor. Toloſat. *Sytaxeon artis mirabilis lib. 3.
commentar. cap.15.* Non itaque ad ſubſtitu-
tionis finem pertingere valuit, medio defi-
ciente , quo teſtator Montē perſignauerat.
Rationem autem venari licet ex his , quæ
in;non ab ſimili caſu,affert Rota apud *Car-
din Seraphin.d.deciſ.48 2.num.4.&* 5.Quia hos
tantùm grauare voluit in hac parte , quos
21 ſucceſſiuo ordine honorauerat. ad regulā,
tex.in l ab eo 9 C.de fideicommiſſis. Præſuppo-
22 ſito proinde deficiēte, diſpoſitum quoque
vt ceſſet vſus eſt,ad regulam per *Gloſ.*recep-
tam,datam in *l mancipia,5.verbo aduocandum
C.de ſeruis fugit.*
23 Medium quippè,ſi vitio inficiatur aliquo,
vel maneum ſit;extremorum coniunctio-
nem impedit, *Secundum Bald. per illum text.
in l.qui Sella.7.§.in ruſticis,in princio.ff.de ſerui-
tut.ruſticor.prædior. Ripa ſingul. obſeruat.obſer.
4.num.12.& obſer.129.nu.5.Natta d.conſ.676.
d.num.26. Nenizanus conſ 47. num 42.in fin.*
Quia nimirum media trahunt extrema, *ſe-
cundum gloſſ.d.l qui ſella, §.fin.* ſequiturque
*Petrus Gregor.d.lib.3 ſyntaxeon.cap.15.in prin-
cip.*
24 Poſt quàm namque ex hac luce deficeç
ret vltimus ex vocatis , atque ſine liberis,
vendi bona voluit teſtator, (*& non alias,*) vt
locus eſſet pauperibus puellis matrimonio
locandis. Ad alium proinde caſum exten-
denda haud diſpoſitio erit quod perpendit
*Cephalus conſ.649.d num.42.nu.44.lib. 5.ab eo-
dem etiam Gargiareo d.conſ.6.num.14.* relatus,
etiam ad excluſionem Hoſpitalis magni
Placentiæ, perpenditque , nec inconcinne,
quin adamuſſim ad tactum hoc noſtrum,
(*d nu.15.cum ſeq.*) quod in illo caſu,teſtator
Hoſpitale ſubſtituerat , vltimo ex eis ſic de-
cedenti. Et in hoc noſtro : (*Et ogni volta, che
l'vltimo di detti ſuoi heredi,& ſuſtituti veniſſero
à morire*) ſequiturque,dictionem illam (*non
aliter*)perpendens, *Caſſaneus conſ.47.num.37.*
quæ operatur , vt ſit tantum effectus in ca-
ſu ſpecifico , (vt ipſe loquitur) conditionē-
que,ac formam inferat ſpecificam,ex *Felin.
in cap.cum dilecta extra de reſcript.*

25 Vltimum proinde poſitum,atque medi-
tatum fuiſſe in numero ſingulari teſtato-
rem propterea edicit idem Gargiareus ibi-
dem, perpenditque , vt ampliationem, ex-
tentionēq; ad alias perſonas, (quàm in ſin-
gulari expreſſam,)omnino ſecluderet. Quia
nimirum ſingularis numerus pluralitatem
abnuit; docet nos *text. in cap. gaudemus 8.§,
verum abſonum de diuortijs.*in verbis illis:nec
dixit;adhærebit vxoribus,ſed vxori . Sequi-
turque *Hondedeus conſ 4. num.39. & 40.vol.*
1. & in his noſtris terminis *Torniola d. conſ.*
108 *num.9.& 10.Neuizan.d.conſ.31. num.21.*
Euanuit ergo caſus venditionis bonorum,
morte ſublatis omnibus ſubſtitutis; poſt vl-
timi quorum mortem,ſupræmaque funera
ſine filijs , ius futurum erat ad bonorum
venditionem pro matrimonio iugendis
27 pauperibus puellis. Quemadmodum eua-
neſcit ſubſtitutio,cùm ſubſtitutus diem vi-
der ſupremum ante eum,cui ſubſtitutus fuit
*Bald.conſ.340.vol.4.Boerius deciſ.343.Vincent.
Anna ſingul.487.ſubſtitutio.*

Adiuuantque perpenſionem hanc,men-
tem non aliam fuiſſe teſtatoris , quoad diſ-
poſitionem venditionis bonorum hæredi-
tatis pro puellis pauperibus viris locandis,
quòd poſt mortem vltimi ex vocatis, (vt
ſupra) illa exequi voluit. Quoniam maniſe-
ſtiſſimis verbis illam declarauit dicens ; *Da
mò per all'hora in caſo predetto vole che tutti li
ſuoi beni hereditarij,&c.*Strictim nempe caſū
præfatum mortis vltimi mediatus fuit, non
alium.
28 Hoc enim infert verbum illud (*in caſo pre
detto*) in caſu prædicto.reſtrictionem videli-
cet ad caſum mortis vltimi ex vocatis . Vl-
tra illum diuaricari haud igitur poterit, *Ay-
mon conſ.98. num.6.* quem ſequuta fuit *Rota
in d. Romana fideicommiſſi de* Iacobatys *coram
Sanctiſſimo Gregor.XV.d.deciſ.433. num.6. cum
alys ibid.congeſtis per Beltram.nu.21.*quæ de-
ciſio eſt etiam inter *recent.part. 2.tom. 1.deciſ.
267.ſub num.2. Hondedeus d.conſ.49. num.48.
lib.1.Gargiareus d conſ.6.num.24. & 25. Rota
apud Card. Caualer. deciſ.454. num.7. & apud
eundem Sanct. memor. Gregor. XV. deciſ. 495.
num.13.Ambroſin.d.deciſ.44. nu.6. & 7.Natta
d.conſ.676.num.3.& 4.Nenizan.d. conſ.31.ſub
num.21.*
29 Taxatum quippe tempus fuit per teſtato-
rem , quo venditio bonorum prædicto-
rum fieri debebat , per dictiones illas
(ex nunc pro vt ex tunc (*da m ò per all'ho-
ra*) quæ cùm in caſu condition ali adiectæ
fuerint, (videlicet , *Et ogni volta, che l'vltimo
di detti ſuoi heredi,& ſuſtituti veniſſ ero à mori-*
31 *re*) Nihil interim operantur , qu àm condi-
tio extiterit , & tempus mortis vl timi exie-
rit.
32 Quin effectum ſuſpendunt , a d tempus,
vſque præmeditati caſus.ad *Gloſſ. in clement.*

prima

prima oppoſit.de præbend.]*Neuizan.conſ.*82.*nu.*
22.*&* 23 *Caſtador.deciſ.*3.*unm.*15.*de præbend.*
*Cenedus ſingul.*14.*uum.*2.*&* 3.*Barboſ.de dictio-*
*nib.dict.*117.*&* 118.
33 Quia ſcindi haud poteſt conditio, quæ
etiam formam importat, vt *Terniola*, loqui-
tur in hiſce noſtris terminis *d.conſ.*108.*num.*
6.*&* 7. Nimirũ, quòd cõditio non diſponit,
l. ſi quis ſub conditione. 8. ex verbis Vlpiani,
ibid.in fin.ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti]. *Et*
magis eſt ne ſubueniatur. Neque enim legatarius
eſt. dicentis. *Rota apud Cardin. Manticam deciſ.*
242.*num*,4.
34 In aliud itaque tempus à teſtatore non
meditatũ (vt tempus eſt mortis Ioannis hę-
redis vniuerſalis, cui ſubſtitutus fuit vulga-
ri ſubſtitutione Io. Baptiſta frater, qui ante
illum ex hac luce deceſſit) diſtrahenda diſ-
poſitio haud erit. Quia dictio illa (pro vt
ex tunc) vltimum præſignat tẽporis imple-
mentum, in quod diſpoſitio in effectum de-
duci debebit *l.*4.§.1.*ff.de condi.& demonſtrat.*
& latè tradita *per Barboſ.d.dict.*118.*num.*1.]&
perpendit *Gargiareus d.conſ.*6.*num.*41. *&* 42.
36 Cum natura taxatiuarum dictionum ſit ex
cludere alios caſus præter incluſum, vt
*Natta d. conſ.*676. *num.*4. loquitur: & in his
quoque terminis in ſubſtituto vltimo mo-
rienti per conditionem (*tunc, & eo caſu, vel*
eo caſu.) ſequitur etiam *Fuſarius de ſubſtitut.*
*quæſt.*473. *num.*119. & dixerat etiam prius
*ead.quæſt. num.*75. plures alios referens, *&*
*num.*129. *Peregrinus conſ.*33.*num.*34. *lib.*3. *&*
*Alba Mandellius conſ.*31.*num.*7. *& conſ.ſeq.*
Neque enim perfunctoriè tempus præ-
fatum mortis vltimi ex vocatis præfixum
per teſtatorem fuit, & reſtricta diſpoſitio in
dicto caſu, & non alio; vt illud pro forma
37 ſtaret, atque pro muro, ne in alium caſum,
quem ipſe meditatus non fuerat, diſtrahere-
38 tur. Forma verò præciſe ſeruanda venit, vt
perpendit dictus *Gargiareus prædicto conſ.* 6.
num. 42. 41. *ad* 49. *& num.* 53. *alios referens*
*Torniola d.conſ.*108.*num.*6.
Neque recurrant Montis Adminiſtri ad
39 mentem teſtatoris. Quia profecto fruſtra-
neè mẽtẽ quęrimus, vbi manifeſtiſſima ver-
40 ba ſunt diſponẽtis, per quæ defectus omnis
voluntatis excluditur; ad *text. in l. ſi quis filiũ*
3.*C.de liberis præteritis l. quoties*, 9.§.*ſi duo ff.de*
hæredibus inſtit.
41 Per verba namque voluntas exprimitur,
cum illa earum, quæ ſunt in anima paſſio-
num, ſint notæ, iuxta Ariſtotelis ſenſum, &
Celſi in *l.labeo* 6. §.*id tubert.ff.de ſuppellectili*
legat. Gargiareus d.conſ 6. *num.*36. *&* 37. *Rota*
*apud.Card Canaler.deciſ.*177.*num.*7.*& apud S.*
memor. Gregor.XV. deciſ. 495. *num.* 12. Mens
proinde teſtatoris ex verbis colligitur, nec
incongruè, vt *Bart.* docet *in l. non aliter in*
*princip.de legat.*3. ſequiturque [*Caſſanens cõſ.*
19.*in* 2.*dub.nu.*10.

Neque confugium ſibi aliud parent Ad
uerſarij: Quod teſtator cenſus, redditusque
ex diuenditis eius bonis conflatos, perpe-
tuò perſiſtere mandauit, (*habbiano da ſtare*
in perpetuo, mundo durante) pro matrimonio
iugandis puellis pauperibus, vt ex hoc ar-
guant, etiam facto caſu mortis Ioannis, (vt
nunc accidit,) eius diſpoſitionem (de ven-
dendis bonis) in effectum demandandam
fore.
42 Quia profecto ſemper retinetur thema
præſignatum, vt diſpoſitio locum haberet,
ſi vltimus ex vocatis ſubſtitutiſque hæredi-
bus abſque filijs ex hac luce diſcederet, vt
perpenſum perbellè fuit per Rotam *in di-*
*cta Imolen legatorum coram Buratto d.dec.*820.
*num.*2.*&* 3. *& in d. Firmana fideicommiſſi corã*
*Seraphino d.deciſ.*1023.*num.*10.
43 Vt in illum caſum recidat diſpoſitio, ac
ſi facta minime fuiſſet: cum conditionali-
ter rogata (*poſt mortem vltimi ex vocatis*) illa
non exierit, ex verbis Celſi *in l.* 1. *ff. de regula*
Catoniana. dicentis; *non eſſe datum legatum ve-*
rius eſt. Cum ſcilicet conditio non exierit.
*Rota apud Card. Manticam. deciſ.*245.*n.*9.
Verùm enim verò (fac, locum iam aper-
tum fuiſſe diſpoſitis à Ioanne Baptiſta te-
ſtatore pro pauperibus puellis viris coniun
gendis) fruſtraneo tamen, & inani labore
ſe fatigant Montis huius adminiſtri. Cùm
bona Ioãnis Baptiſtę fuerint per creditores
abſumpta; à quibus illa emit proprijs pecu-
nijs Iſabella Iannonia mater; & tutrix Ioan-
nis Nicaſtri pro ipſo Ioanne, qui nouiſſime
ex hac luce deceſſit. Vt propria igitur ha-
buit illa Ioannes; non vt bona hæreditatis
44 Iannis Baptiſtæ. Bona vero dicuntur ære
deducto alieno. *l. ſubſignatum* 39.§.1.*ff.de ver-*
bor.ſignificat.l.mulier bona 73.*in fin ff.de iure*
dot.cap.fin.§.*porrò de offic.ordinar.in* 6.
45 In his igitur fideicommiſſum inijcere,
quæ ſua non erant, haud potuit Ioannes
Baptiſta teſtator. Diſponat enim teſtator in
ſuis, & ſit lex eius voluntas, lex ipſa loqui-
tur *d.*§.*diſponat in auth. de nupt.* in ſuis. (in-
quit) non igitur in alienis. *l.verbis legis* 120.
ff. de verbor. ſignificatione eſt tex. in l.cohæredi
41.§.*cum filia circa fin.ff.de vulgar.& pupillari.*
Quo textu Papinianus expreſſiſſimis ver-
bis; *Nec fideicommiſſo* (inquit) *propriæ faculta-*
tes filij tenebuntur. Idem Papinian. *lib.*4.*quæſt.*
*in l.debitor.*59.§.*fi.ff.ad Trebellianum.* Quære-
rebatur (inquiens) an ea portio ex cauſa fi-
deicommiſſi præſtanda ſit? *Quam non eſſe*
reſtituendam puto: quia non quaſi hæres, ſed qua-
ſi mater ex pacto accepit: nec occaſione hæredita-
tis, ſed errore ex pacto eam habuit. Paulus quo-
que *lib.*11.*quæſtionum in l.ſequens quæſtio* 70.
*ff.de legat.*2. Vbi quærens, an quæ viuens per
donationem in vxorem contulit vir, in fi-
deicommiſſi petitionem veniant? *Reſpondit*
(inquit) *Ea extra bonorum defuncti computari*
debere:

Digitized by Google

debere: & propterea fideicommiſſo non contineri, Quia ea habiturus eſſet, etiam alio hærede exiſtente.

Extra bonorum cauſam defuncti Ioannis Baptiſtæ ſunt, quæ Ioannes à creditore hæreditatis eiuſdem emit: ea igitur fideicōmiſſo non contineri certum eſt. Quia ea habiturus eſſet etiam alio hærede exiſtente. Vt ſequitur *Proauus meus Robertus Maranta conſ.*108.*num.*2.

Non eſt ergo, quòd vtroque ex capite Adminiſtri Montis Pietatis Reuerend. Capitulum Iuuenacen à Ioanne de Nicaſtro hæredē nuncupatum inani labore vexent; de fatigentur.

Vt ex his melius, rectiuſque ſentientis iudicio ſuppoſitis, reſpondendum cenſuimus.

ÇAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Agitata cauſa coram Illuſtriſſimo A. C. Apoſtlicæ fuit, per illum relaxatum mandatum de manutenendo pro R. Capitulo Iunenacen auditis procuratoribus Montis Pietatis, condemnato monte in expenſis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum morte confirmatur teſtatoris.*

2 *Anima à corpore ſeparata intermino conſtituta, nihil amplius operari poteſt.*

3 *Sacrificium incruentum pro animabus purgatorij ſummè propitiatorium eſt.*

4 *Dare ſua, dum ſua ſunt, optimum pro anima conſilium.*

5 *Voluntatis quod ab initio eſt, fit ex poſt facto neceſſitatis. declaratur pluribus. à num.*50.

6 *Hæres, adeundo hæreditatem, quaſi contrahit cum defuncto, quod eius implebit voluntatem.*

7 *Legatarius legatum agnoſcens quaſi contrahit cum defuncto quod ſcriptam implebit legato legem.*

Vt poſſit etiam cogi.

8 *Hæres non in plus tenetur quàm teſtamento implere iuſſus eſt.*

9 *Teſtatoris voluntas lex eſt.*

Atque ita ſeruanda, vt ſcripta fuit n. 10.

11 *Teſtamento quod ſcriptum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione præſumendum non eſt.*

12 *Legatarius voluntatem teſtatoris ſeruare debet, neque in plus, quàm ille dixit.*

Argumentum ab hærede ad legatarium & è contrà, rectè ducitur.

13 *Miſſarum onus multiplicatim faciendum à teſtatore iniunctum, non eſt ab hærede in miſſas perpetuas transferendum, ratio affertur num.*18. *& num.* 39.

14 *Teſtator quod non dixit, neque nos dicere debemus.*

Alioquin qui affirmat probare tenetur.

15 *Negatiua facti, ex ſcriptura probatur. & num.*56.

*Vt qui in ſcriptura non reperitur, ſcriptus haud dicatur num.*16.

17 *Omne, quod in actis ſcriptum non reperitur, non actum præſumitur.*

19 *Teſtatori nihil magis debetur, quàm quod firma ſit eius voluntas.*

20 *Voluntates fidelium pias violare æquum non eſt.*

Non tamen ſunt grauandi hæredes vltra quam ipſi dixere.

*Quin impietas dicitur voluntatem violare defuncti, num.*22.

21 *Voluntatem impleri teſtatoris pium eſt opus.*

23 *Iuſtitia nemini iniuriam facit, ſed cuique quod ſuum eſt tribuit.*

Et inæqualitate conſiſtit, vt iniuſtitia in æqualitate num 64.

24 *Verba mentem indicant diſponentis.*

*Propterea enim homini data ſunt n.*25.

26 *Miſſas ſucceſſiue faciendas demandaſſe teſtatorem ex quibus arguitur quia, id erat magis animæ ſuæ proficuum num.* 39. *& num.*42.

27 *Verba (tot miſſas, tante meſſe) multitudinem comprehendunt.*

28 *Sacrificia multiplicata plus proficiunt animabus purgatorij ad illarum accelerandam pœnarum ſolutionem.*

*Quam annua, ratio redditur num.*42.

Interim vero donec offerantur liberationē non conſequuntur num. 29.

Quoad meritum tamen inſtituentis, atque maiorem Dei gloriam & populi commodum, non minus proficiunt annua, num. 30.

31 *Meritum eſſe non poteſt ſine voluntatis conſenſu.*

Neque ob opus non intentum, cum meritum, à voluntate dependeat, nullumque bonum ſit, niſi voluntarium.

32 *Meritum procedit à voluntate libera ſimul*

Digitized by Google

cum gratia.
33 *Meriti Definitio.*
34 *Meritum eſſe minime poteſt ſine opere bono à voluntate libera proficiſcente. neque ſine actu à libera voluntate proficiſcente. n.35.in fin.*
35 *Locus Matthæi 16.26.Et tunc reddet vnicuique iuxta opera eius.elucidatur.*
36 *Actus humanus, vt talis ſit, debet eſſe à ratione, & voluntate deliberata.*
37 *Voluntas, & propoſitum diſtingunt maleficia.*
38 *Teſtator quod non cogitauit, neque aſſerendum.*
40 *Heredi parcendum eſt, ne nimium inſoluendo grauetur.*
Quod voluiſſe teſtatorem præſumitur n.41.
Et proinde ſolutionem diuiſim, & intempore faciendam demandaſſe.
43 *Teſtator diſponendo ad pia in gratia, ex opere operantis meritum conſequitur.*
Et ex operato per oblationem ſacrificiorum pænarum purgatorij acceleratam ſolutionem.
Quod non ſuccedit ſi ſacrificia differantur, num.44.
45 *Voluntas teſtatoris, & lex modis omnibus ſeruanda.*
Et in vtilitatem cedit Eccleſiæ n.46.
Quod curare debent epiſcopi num.47.
Quia ſola lex teſtatoris ſequenda eſt n.54.
48 *Epiſcopi piarum diſpoſitionum omnium exequutores ſunt etiam tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati.num.49.*
50 *Electio celebrandarum miſſarum ſemel facta reuocari non poteſt.*
Declara ſi hoc fiat per pactum num.51.
Vel ſi de alterius præiudicio agatur.
Vel ſi per contractum, voluntariè ab initio obligatio interceſſit.num.55.
Vel volantate libera ſine obligatione aliqua facta electio fuit.n.57. & 65.
Vel ſi per errorem facti num.66.
Vel ſi ſatisfactum iam ſit legato, n.75.
53 *Mutare conſilium nemo poteſt in alterius præiudicium.*
58 *Facultatis quæ ſunt, obligationi non ſubijciuntur.*
Etiam ſi per centum annos continuatum fuerit.n.59.
Quia poterit ex libito voluntatis reſcindi num.60.
60 *Libertas quid?*
61 *Regulares exempti ex priuilegio, ne ad proceſſiones accedant, ſi acceſſerint voluntariè, non tamen ex hoc coguntur, ne poſſint non accedere.*
62 *Voluntas à volando dicta, & quare?*
63 *Voluntatem impleri teſtatoris ſufficit hæredi, vel legatario.*
67 *Errare eſt aliud pro alio putare.*
68 *Error tollit voluntarium.*
Quia nulla eſt errantis voluntas, nullus conſenſus.
Quæ ſanè regula nullam admittit limitationem num.69.
70 *Electio ſemel facta vnius de duobus minime reuocatur, facta iam ſolutione.*
Etiam ſi quod maius eſt ſoluere hæres eligat. nu.71.
Reſtringe tamen ſi adhuc inpudenti voluntas ſit.n.72.
Atq. etiam in annuis præſtationibus.n.74.
73 *Annuæ præſtationes tot ſunt, quot ſunt anni quibus præſtantur.*
76 *Solutione facta, tollitur eius, quod debebatur obligatio, illaque euaneſcit.*

ARGVMENTVM.

Legato relicto, ſemel præſtando pro tot miſsis faciendis, ſi illas annuas fieri fecerit legatarius: viliſque poſtmodum ab annuis faciendis recedere; an valeat vel cogi poſsit ad proſequendum, quòd ab initio præſtationem hanc elegerit? ad intellectum regulæ *quod ſemel placuit* 21. *de regul.Iur.in* 6. & an conducat animæ teſtatricis multiplicatas offerri.vel annuas? non inutiliter diſſeritur.

RESPONSIO LXVII.

DOmina Liuia Piſcicello ex nobilibus Ciuitatis Neapolis anno à nato Saluatore 1592. ſupremum trahens ſpiritum tabulas ſcribens nouiſſimas, voluntatis ſuæ vltimum rogauit elogium, quod morte ſubſequuta confirma-
1 „ tum fuit. Teſtamentum enim in mor-
„ tuis

tuis confirmatur: alioquin non dum valet,
dùm viuit qui teſtatus eſt. vt Paulus ad
Hebræos 9. 17. loquitur. *cap. cum Martha*
6. *§. cæterum de celebrat. miſſarum l. 1. ff. de*
teſtam. l. 3. in fin. ff. de adimend. legat. S. Thom.
2.2. *q.* 185. *art.* 8. *ad tertium in fin.* In illo
itaque animæ ſuæ curam agens, vt ſuccur-
2 reretur ei poſt obitum, quando iam am-
plius operari non poterat, in termino con-
ſtitutæ, vt quantocius à pœnis ſolueretur
3 purgatorijs vi incruenti ſacrificij, quod
ſummè propitiatorium eſt. *can. non æſti-*
memus 19. *can. pro obeuntibus* 21. *& can. ani-*
mæ defunctorum 22. 13. *q.* 2. Sacrum Tridẽ-
tinum Concilium *in decreto de purgatorio*
4 *ſeſſ.* 25. Suaq. daret dum ſua erant, Vulgatũ
iuxta illud conſilium.

Da tua dum tua ſunt; poſt mortem tunc
tua non ſunt.

Venerabili Monaſterio Monialium ſub
Innocatione Sanctorum Marcellini, &
Feſti, cuius in Eccleſia ſuum humari cada-
uer voluit, ſexcentum legati nomine reli-
quit: ſequentibus diſponens.

E voglio, che paſſando da queſta preſente
à miglior vita, il corpo mio ſia ſepellito nella
venerabile Chieſa di Sancto Marcellino del-
le Monache di queſta Città. Al quale Mo-
naſterio Io pradetta Teſtatrice laſcio per
vna volta docati ſeicento in trè anni, ogni
anno ducento docati, per li quali le Signore
Monache di detto Monaſterio, & ſignanter
la Signora Sor Diana Piſcicella mia ſorella
ſiano tenute farne celebrare tante meſſe per
l'anima di me predetta Teſtatrice, per la ſum-
ma pero di ducati quattrocento tantum, e l'al-
tri docati ducento voglio s'intendano laſciati,
ſin come li laſcia alla detta Signora Suor
Diana ſua Sorella per ſue comodità.

Poſt duos annos à defuncta Teſtatrice,
pecuniæ prædictæ ſexcentorum ſolutæ
fuere Monaſterio. Moniales verò quatuor
centum ex eis proprio monaſterij nomine
in emptionem vertere annui cenſus duca-
torum viginti otto, cum Vniuerſitate, &
Ciuitate Neapolis ſuper gabellis, & datijs
illius. Curauerunt Moniales à tempore il-
lo ſingulis annis ex dictis annuis 28. tot
miſſas pro Anima Teſtatricis præfatæ in
earum offerri Eccleſia. Miſſarum huic
oneri in præſentem vſque diem factum
eſt ſatis. Quam ob cauſam Miſſarum nu-
merus ſummam implet nouem millium,
& amplius. pro dictis vero quatuor cen-
tum, quatuor millium Miſſarum numerus
implendus fuiſſent. Villent nunc Monia-
les oneri huic ſe non amplius teneri aſtri-
ctas, quòd voluntati ex abundanti paruc-
rint defunctę Teſtatricis, negotiumque ſa-
tis vtile pro anima geſſere illius.

Sunt tamen, qui ſcrupulum eis faciant,
quòd annis ſingulis miſſas celebrari fece-
runt, vt in perpetuum ſe ad id onus aſtrin-
xiſſe videantur, vt quod fuerit ab initio
5 voluntatis, ex poſt facto neceſſitatis eua-
ſerit, ad regulam, *quod ſemel* 21. *de regul.*
Iur. in 6. *l. ſicut* 5. *C. de actionib. & obligatio-*
nib. l. ſi quis. 35. *§. ſi autem hoc minime. verſ.*
cum enim in arbitrio C. de donationib. §. aſia
Inſtitutionib. eodem tit.

Non teneri eas ad onus hoc annuum
conſulti reſpondimus. Neque profecto
ſine ratione.

6 Quemadmodum nempè, qui hæres di-
ctus eſt alicuius in ſupremis illius tabulis,
quaſi contrahere cum defuncto videtur,
(hæreditatem adheundo,) quòd eius ſer-
uabit voluntatem, ſcriptiſque legatis fa-
ciet ſatis. *ad tex. in l. ex maleficijs* 4. *§. hæres*
quoque vbi Gloſſ. verbo intelligitur ff. de ob-
ligat. & actionib. §. hæres quoque inſtitut. de
obligat. quæ ex quaſi contractu naſcuntur.
Seruabitque omnia, quæ ſcriptis tabulis
demandata fuere. *Bald. in l. mutuam* 5. 1. *ff.*
de acquir. hæred. Surdus conſ. 143. *num.* 9.
lib. 1. *Viuius deciſ.* 17. *num.* 3. diximus *reſp.*
noſtra 7. *num.* 11. *&* 13. *& reſponſ.* 17. *nu.* 17.
par. 1.

6 Ita pariter & legatarius, ſcriptum ſibi
legatum agnoſcens, quaſi contrahere cum
defuncto videtur, quod eius implebit vo-
luntatem, iniunctumque onus ſubibit; vt
cogi poſt modum poſſit illud implere; ex
ratione, non planè contemnenda, quam
refert legislator Iuſtinianus Imperator *in l.*
vnica §. pro ſecundo verò C. de caduc. tollen.
Omnes perſonas, (dicens) *quibus lucrum de-*
fertur, eas etiam grauamen, quod ab initio
fuerat complexum, omnimodo ſentire, ſiue in
dando ſit conſtitutum, ſiue in quibuſdam fa-
ciendis. Neque enim ferendus eſt is, qui lucrũ
quidem amplectitur, onus autem ei annexum
contemnit. Concinit regula. *Qui ſentit.* 55.
de regul. Iur. in 6. *& Gloſſ. in cap.* 1. *verbo*
conſolationum. de ſepultur. diximus *reſponſ.*
5. *num.* 11. *par.* 1.

8 At qui verò hæres; qui ita cum defun-
cto quaſi contraxit, non in plus tenetur,
9 quàm ipſe teſtamento dixit; quia lex eſt
eius voluntas, ad *tex. in §. diſponat in auth.*
de nupt. collat. 4. *Gloſſ. in can. vltima volun-*
tas 13. *q.* 2. *§.* 1. *Inſtitutionib. ad legem falcid.*
10 *l.* 1. *ff. eod.* Vt ſicuti dicta, ſcriptaque lex eſt,
ſeruanda ſit, neque in plus protendenda,
quàm ſcriptum reperitur, iuxta illud Do-
mini ad Phariſeos. *Ioan.* 5. 39. *Scrutamini*
ſcripturas. & illud eiuſdem ad legis quen-
dam peritum, qui interrogauerat eum:
quid faciendo vitam æternam poſſidebo? Lu-
cæ 10. 25. (*In lege quid ſcriptum eſt? quomo-*
do legis?) reſpondentis. Vt innueret planè,
legem ſeruandam, ſecundum quòd in il-
la ſcriptum reperitur: alioquin quod dictũ
11 in illa non inuenitur, ſuperſtitioſa ad in-
uentione non eſt præſumendum: vt Ste-
phanus Papa loquitur ad Humbertum

Epiſcopum Moguntinum ſcribens *can.*
conſuluiſti 20.2.*quæſt*.5. argumento etiam
tex, in cap.2. ibi; cum nuſquam reperiatur
in iure cautum, *& ibid. Gloſſ. verbo cùm nuſ-*
quam, ne ſede vacante l. diffidentis 5. *C. de*
repud.

12 Ita planè & legatarius. quia legem ſer-
uare tenetur, quam dixit ei teſtator, qui
legatum rogauit; ne legato ſe indignum
reddat, quaſi contra defuncti legem veniē-
tem. *can. Syluester* 13. *vbi Gloſſ*. 11. *quæſt*. 1.
l. fin. C. de fideicommiſſ. Nauar. conſ.9.*num*.6.
lib.3.*de empt. & vendit*. diximus *d. reſponſ.*
7.*nu*.4. Quo ſanè argumento Papinianus
vtitur ab hærede ad legatarium, *in l. legatū*
82.*ff. de legatis* 2. Quemadmodum & con-
trà à legatario ad hæredem.

At lex legato per teſtatricem hanc no-
ſtram monaſterio dicta, non fuit, vt miſſę,
perpetuo annis ſingulis celebrarentur, ſed
ſimpliciter quatuor centum reliquit, adie-
,, cta lege: *per li quali le Signore Monache di*
,, *detto Monaſterio, e ſignanter la Signora Sor*
,, *Diana Piſcicella mia ſorella, ſiano tenute*
,, *farne celebrare tante meſſe per l'anima di*
,, *me predetta teſtatrice per la ſumma di detti*
,, *docati quattro cento tantum.*

Non ad maius itaque onus Moniales
tenebuntur, quàm data lex per teſtatricem
eis præſcripſit: ea quidem ratione, quam
Imperator affert in *l. illam* 19. *circa med.*
C. de collationibus dicens: *Quod nulla con-*
ſtitutio ſuper huiuſmodi collationibus poſita
eſſet.

13 Inde itaq. (vt conſequentiam ex propo-
ſitione inſeramus) ad onus miſſarum per-
petuum non tenebuntur Moniales pro
legato præfato quatuor centum; quia nul-
la ſuper huiuſmodi celebratione perpe-
tuò facienda, conſtitutio per teſtatricem
14 poſita eſt. Quod teſtatrix itaque non di-
xit, neque nos quoque dicere oportebit:
Vel qui poſitam legem eſſe dixerit, ipſe
probare debeat. vt *Surdus* docet *decif*.195.
num.4. nos ipſi *reſponſ*.35. *num*. 7. 8. *&* 9.
par.1.

15 Nos enim negatiuam hanc: non impo-
ſuiſſe hoc onus miſſarum perpetuarum
teſtatricem, ex ipſa deducimus ſcriptura
teſtamenti, iuxta *Gloſſ*. receptam *in l. Iuſtū*
6. *in Gloſſ*. 1. *in fin. C. de edendo, ex tex.* ipſo,
,, ibi: *Vt rationibus publicis exhibitis, conſtet,*
,, *quantum ſub nomine ſuo ſolutum ſit.* Sequē-
,, tibus nempè dilucidius *Gloſſ. Nota* (in-
16 ,, quiens) *per librum probari affirmatiuam,*
,, *& negatiuam. Vnde omnis, qui reperitur in-*
,, *ter non ſoluentes, videtur non ſoluiſſe: & ſi-*
,, *militer omnes qui reperiuntur non deſcripti*
,, *in libro, præſumuntur non ſoluiſſe.* Iis *Gloſſ.*
quam ſequitur. *Bart in l. fin. C. de rebus cre-*
dit. Cephal. conſ.144.*num*.1. *lib*.1. *Vant. de*
nullitate, tit. de nullitate ex defectu manda-
ti num.62. *Rota part*.1. *diuerſ. decif*.64. *n*. 1.
& apud S. memoriæ Gregor. XV. decif. 433.
num.3. *apud Card. Mantic am decif*.34. *nu*.9.
& apud Duran. Epiſcopum Vrgellen. decif.
2.*n* 3. *& decif*.6.*num*.6. *Surd. conſ*. 28. *num.*
17 114. *lib*.1. *Gerius ſpinius conſ*.1.*n*.1. Quia ni-
mirum omne, quod in actis ſcriptū nō re-
peritur, non actum præſumitur, argumēto
tex. in l. fin. C. de Iuris & facti ignorant. Pa-
riſ. de reſignat. lib.11. *q*. 14. *n*. 67. *Rota apud*
S. memor. Gregor. XV. decif.13.*num*.10.

18 Non itaque ſcriptum reperitur in teſta-
mento: Moniales ad miſſas in perpetuum
celebrandas annis ſingulis teneri, quòd id
teſtatrix non dixit. Non igitur ad onus hoc
tenebuntur. Legatum quippe fuit (*per una*
volta tantum per tante meſſe.) Seruanda
igitur ſcriptura erit teſtamēti: neq; præter
quam quod ſcriptum fuit grauandi lega-
tarij. Quod ita lex per teſtatricem dicta ſit,
19 cui non aliud magis debetur, quàm quod
firma ſit eius voluntas. *l*.1. *C de ſacroſanctis*
Eccleſ.

20 Sicuti enim pias fidelium voluntates in
eorum conſtitutione violare æquum non
eſt: ſic etiam, vt hoc colorę hęredes ſcripti,
vel quibus legato aliquid relictum eſt, in
ſeruitutem redigantur, vel graui præman-
tur onere, non eſt permittendum. vt verbis
vtamur, & ſenſu à Spiritu ſancto dictatis in
ſacro Sancta Tridentina Synodo *ſeſſ*. 25.
cap.9. *in princip. de reformat.*

21 At pium eſt opus voluntatem impleri
teſtatorum, ad *tex. in l*.1. *C. ad legem falcid.*
ſequitur *Farinacius Illuſtrium controuerſ.*
lib.13.*cap*.63. *in fin. verſ. non obſtat tex.* di-
ximus *reſponſ*.20.*nu*.47. *& reſponſ*.31.*num*.36.
part.1.

22 Pietatem igitur haud ſequemur, ſi con-
tra voluntatem defunctæ teſtatricis, quæ re-
bus ſuis talem legem dixit, hæredem, vel le-
gatarium contra iuſtitiam grauauerimus.
l. contra voluntatem.7. *C. de teſtamentar. manu-*
miſſ. & l. nulli licere 28. *C. de epiſ. & cleric. Ce-*
phal. conſ 497.*num*.48. *&* 49. *lib*.4. *& conſ*.64.
n.15.*vol*.5.

23 Cùm alioqui iuſtitia nemini iniuriam
inroget, æqualitatemque ſeruet, atque cui-
que quod ſuum eſt tribuat. *l. iuſtitia* 10. *ff. de*
inſtit. & iur. can. ius naturale diſt. 1. *cap. ex ore*
17. *in princ. de priuileg. S. Thom*.2.2.*q*.62.*art*. 1.
2. *&* 3.

Quod verò Teſtatrix miſſarum celebra-
tionem ſucceſſiue faciedam, & non perpe-
tuò annis ſingulis, indixerit, dilucidius
aſtruitur ex verbis eius ſupra relatis, quæ
24 mentem indicant diſponentis, iuxta Celſi
ſenſum *in l. labeo* 7. §. *id Tubero ff. de ſuppelle-*
ctili legata. & Auguſtinus in *enchyridion. cap.*
22. relatus *can. is autem* 4.21.*qu*.2. dicentis:
25 ,, *Et vtique verba propterea inſtituta ſunt, non*
,, *per quæ ſe inuicem homines fallant, ſed per quæ*
quiſ-

Digitized by Google

„ *quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas*
„ *proferat .*
Apertè namque teſtatrix miſſas ſucceſ-
ſiuè faciendas pro animæ ſuæ ſalute demã-
„ dauit,dùm dixit : *Per li quali le Signore Mo-*
„ *nache di detto Monaſterio , & ſignanter la Si-*
„ *gnora ſuore Diana Piſcicello mia ſorella , ſiano*
„ *tenute farne celebrare tante meſſe per l'anima*
„ *di me predetta teſtatrice , per la ſumma però di*
„ *ducati quattro cento tantùm .*
26 Dum enim miſſas deſignauit , ac nume-
„ rum earum,dicens.*tante meſſe, per la ſumma*
„ *però di ducati quattro cento tantùm*;Miſſas vti-
que ſucceſſiuè faciendas demandaſſe , ne-
mo (ſi ſapiat ipſe)inficias ibit. Verba quip-
27 pè illa(*tante meſſe,tot miſſas*) multitudinem
comprehendunt,ad *tex. in l. Titia cum teſta-*
mento 35. *ff. de legat.* 2. in verbis illis Mode-
„ ſtini ; *Cùm in miniſterium tuum tot capita ſer-*
„ *uorum tibi bis codicillis legauero.* quibus *Gloſſ.*
verbo tot capita interpretationem adhibet,
dicens : *quaſi dicat multa.* ſequiturque *Albe-*
ricus in dictionario verbo Tot capita. Multitu-
dinem itaque miſſarum pro ducatis qua-
tuor centum,vna vice relictis,demandauit
verbis illis Teſtatrix,non vero annuas ſin-
gulis annis faciendas.
Neq. hoc plane ſine prudenti conſilio ,
28 & ratione feciſſe Teſtatrix videtur . No-
uerat quippè plus proficere animabus in
purgatorijs pœnis purgantibus, ad illarum
accelerandum ſolutionem,ſacrificia ſimul
multiplicata offerri, quàm ſi ſucceſſiuo tẽ-
pore ſingulis annis offerrentur. Ratio verò
in promptu eſt ; quia pluris proficit ſacrifi-
cium ex operato in opere,& exercitio ad li-
berationem accelerandam à pœnis purga-
toriis;quàm in propoſito,& deſtinatione,
ſiue in actu ſignato oblatum . Cùm inte-
29 rim,donec actu offeratur, animæ fructum
minime ex operato conſequãtur, neque li-
beratio ex illis , (quæ omnino grauiſſimæ
ſunt,)vi ſacrificii,ſubſequatur.*S.Thom.quod*
lib.6.qu.8.art.13.& in 4 diſtinct.45. qu.2.ar.2.
in 2.q.ad quartum.S.Anton.in ſumm.par. 1.tit.
10.c.2.§.5.in fin.verſ.Item cum quæritur.Card.
à Turre Cremata in can.qui oblationes 13.qu.2.
Nauar.man.cap.17. num. 68. plures alios re-
tulimus *reſponſ.noſtra 29.num.23.24. & 25.*
par.1.Homobonus de Bonis de humana vita ſta-
tibus.par.2. cap. 28. num.4. fol. mihi 834.verſ.
quòd etiam pertinet .
30 Quamuis tamen , quoad meritum inſti-
tuentis propter maiorem Dei gloriam , &
meritum multitudinis,eiuſque commodũ,
proficiat nec minus ſi ſucceſſiuo tempore ,
atque continuato in ſingulos annos in per-
petuum ſacrificia offerantur . ſecundum
Petrum à Palude in quartum diſt.45. quem ſe-
quitur *S. Antonin. d.tit.10. cap. 2. §. 5. in fin.*
verſ.item cum quæritur Idem Card.à Turrecre-
mat.can.quia alij 24. 13. qu. 2. Gabriel Biel in
canon miſſæ lection. 58. verſ. ſed hic incidit fol.
538. Pater Paulus Fraxinella de obligat. ſacer-
dot.ad miſſas celebrandas ſect.4. cunclus.4. §.6.
num.1.& 2.
Verùm hoc ſecundum non intenderat
Teſtatrix hæc noſtra , quæ miſſarum ſuc-
ceſſiuarum, continuatarumq. oblationem
deſtinauerat , vt citiùs à pœnis purgatorijs
liberaretur vi , efficaciaque incruenti ſa-
31 crificij.Non igitur ei ad meritum ob opus
minime intentum profeciſſet : Cùm ſanè
meritum eſſe non poſſit abſque voluntatis
conſenſu. *Sanchez* alios referens *de matrim.*
lib.2.diſput.26. num. 6. Namque meritum
principaliter ab intentione , & voluntate
dependet,ſecundum *S.Thom.quodlibet. 6 q.*
8.art. 13. in corp. in fin. Nullum quippe bo-
num,niſi voluntarium.*can. præſens clericus.*
4.§ quapropter.20 q.3.Syluester.in ſumm. ver-
bo metus.q.8.verſ.qua autem requirunt liberum
*conſenſum.*vbi numerat 8. ac primo quæ sũt
meritoria; quæ ſine voluntate libera talia
32 non efficiuntur . Subſtantia enim actus , à
quo meritũ procedit , eſt à libero arbitrio,
ſeu voluntate ſimul & à gratia; à volunta-
te quidem,tanquam à potentia,à gratia ve-
rò ratione habitus . *Gabriel Biel in can. miſſæ*
lect.29.fol.mihi 205.verſ pro cuius intellectu.S.
Thom.1.2.q.111.art.2.in corpore in fin.& q.71.
art.5.ad primum infra referendus.Meritum
33 nempe,vti definit illud(*Nauarr.in man.præ-*
lud.7.num. 2.) eſt actus humanus bonus fa-
ctus ab eo , qui habet gratiam Dei gratum
facientem.cuius meminit *Gloſſ. in Clement.*
1.§.verùm quia ſin in verbo omnibus de ſumma
Trinit.& fide catholica .
34 Sed meritum eſſe non poteſt ſine opere
bono à voluntate libera proficiſcẽte,iuxta
illud Chriſti Domini *Matth.16.17. Et tunc*
35 *reddet vnicuique ſecundum opera eius .* ſuper
quibus verbis *Hieronymus lib. 3. commenta-*
„ *riorum.* ſequentibus dicit : *Non eſt diſtinctio*
Iudæi,& ethnici,viri,& mulieris,pauperum, &
diuitum,vbi non perſonæ , ſed opera conſideran-
tur . & *Dionyſ. Carthuſ. ibidem.* tunc reddet
vnicuique ſecundum opera eius:*ideſt ſecun-*
dum exigentiam meritorum ſuorum per opera .
Non itaq. meritũ eſſe potuit in hac par-
te propter maiorem Dei gloriam, ob cele-
brationem miſſarum perpetuò annis ſin-
gulis faciendarum;Cùm neque hoc inten-
derit,neque demandarit Teſtatrix. Meritũ
autem non poteſt eſſe ſine actu, quia opor-
tet vt aliquid faciat voluntariè , vt *S.Thom.*
dicit 1. 2. *d.qu.71.art.5. ad primum.can. ſicut*
enim 10.32.q.5.
36 Et quidem actus humanus,vt verè huma
nus dicatur,oportet,vt fiat ab homine,cùm
eſt dominus ſuorum actuum per rationẽ ,
& voluntatem deliberatam , vt ſine delibe-
rata voluntate actus humanus minime di-
catur.*S.Thom. 1.2.qu.1.art. 1.in corpor. & in*
addit.

addit.ad 3.part.qu.23.art.1. cap. cùm voluntate
54.de ſent. excommunicat. & gloſſ. ibid. verbo
voluntate. argumento. *tex.in l.qui iniuria cau-*
ſa 55.ff. de furtis. ex ratione , quam Paulus
37 ,, refert : *Nam maleficia* (inquiens) *volun-*
,, *tas,& propoſitum delinquentis diſtinguut* . Vt
ſine propoſito,& voluntate libera agentis,
delictum minime dicatur, *cap. ſignificaſti* 18.
§. *nos in præmiſſo caſu de homic.extra*, diximus
reſponſ.noſtra 9. num. 8. par. 1. ſicuti neque
bonum,neque conſequenter meritum (vt
diximus in ſuperioribus .)

At nullam habuit voluntatem hæc no-
ſtra teſtatrix ad miſſas ſingulis annis faciē-
das,vt maiorem Dei gloriam intendiſſe vi-
deretur , cùm id minime expreſſerit. ergo
nec meritum propter voluntatem illam
non habitam,conſequuta fuiſſet . Non igi-
tur aſſerendum,quod illa nec cogitauit. ad
tex.in l. vnic. §. *ſi autem ad deficientis C. de ca-*
38 *ducis tollend.* Standum ergo erit proprietati
diſpoſitorum per teſtatricem , vt tot miſſæ
ſucceſſiuæ , & multiplicatæ celebrarentur
pro quatuor centum relictis, quot pro illis
ad ſtatutam eleemoſynam pro ſacris ope-
rante intercedere poterant : Quia id erat
39 magis animæ ſuæ proficuum , vt à pœnis
purgatoriis quantociùs ſolueretur, atque
ad diuinum contemplandum vultum , ſo-
le ſplendidiorem, maturaret ; vt ſatiaretur
per aperitionem gloriæ eius iuxta Regii
pſaltes dictum *pſalm.16.15.Satiabor.*(dicen-
tis) *cum apparuerit gloria tua* .
40 Tunc ergo ſatiabitur deſiderium iuſti,cum
,, diuinæ veritatis claram viſionem , atque
,, immenſæ bonitatis beatificam fruitionem
,, adeptus fuerit.vt *Dionyſ.Carthuſ.ibid.* in tro-
pologica expoſitione dicit : quia iuſti ex-
plentur cùm euigilauerint per apparitio-
nem ſimilitudinis,ideſt faciei Dei in æter-
na gloria.ſecundum *Auguſtin. Steuchium*,ex
Hieronymo ex fonte Hebræorum. *eod.pſal.*

At id facilius aſſequuta teſtatrix fuiſſet
per miſſas continuato tempore faciendas .
Id igitur tantùm intendiſſe teſtatrix vide-
tur , non miſſas annuas , quæ in annos plu-
res differuntur,neque ei ita prompto, præ-
ſentaneoque remedio iuuiſſent,vt à pœnis
expediretur purgatoriis .

Adiuuat q. perpenſionem hanc; ꝙ teſta-
trix triennio ſexcenta ſolui mandauit , vno
,, quoque biennio biſcenta : dicens *laſcio per*
,, *vna volta ducati ſeicento in tre anni, ogni anno*
,, *ducati ducento, per li quali le Signore Monache*
&c. Cùm enim diuiſim , atque in tempore
ſolutionem fieri mandauerit , vt commo-
dior hæredi ſolutio ſuccederet , neque ad
ſoluendum vrgeretur , atq. cū ſacco adire
teneretur,vt Paulus loquitur *in l. quod dici-*
mus 105 ff.de ſolutionib. & Papinianus *in l.*
vnum ex familia 69. §. ſi rem ff. de legat. 2. ex
ratione , quam ibidem ipſe reddit, dicens;

41 ,, *Nam ſuccurſum eſt hæredibus* ; *ne cogantur*
,, *redimere,quod teſtator ſuum exiſtimans reliquit,*
,, *ſunt enim magis in legandis ſuis rebus, quàm in*
,, *alienis comparandis , & onerandis hæredibus*
,, *faciliores voluntates.* ſic ille vir maximus in-
ter Iureconſultos .

Voluiſſe vtique illam miſſas multiplica-
tas ſucceſſiue faciendas potius relinquere,
quàm annuas perpetuò , facillimo indicio,
qui ſapit ipſe,venabit. Quòd hoc pacto ani-
42 mæ ſuæ conſultiùs prouiſum eſſet; illaque
hac piiſſima cauſa per accelerationem ſuf-
fragiorum,ac pœnarum ſolutionem,conſe-
quenter ſubleuaretur, iuxta verba Impera-
toris *in Authent. vt cùm de appellat. cognoſci-*
tur cap.3.§.ſi vnum de prædictis in fin.collat.8.
43 Duplexque ex hac parte hauriret, & ipſa
commodum;& quòd meritum conſeque-
retur ex opere operantis,(ut dicunt Theo-
logi) per demandatam ſacrificiorum obla-
tionem in gratia(ut præſumendum eſt) fa-
ctam;& ex operato, per ſacrificiorum ipſo-
rum multiplicatum cumulum,ut à purga-
toriis pœnis facilius ſolueretur . Quod ſa-
44 nè non eſſet ſi ſacrificia ipſa in exercitio
minime offerrentur,uel ſaltim differreren-
tur.ſecundum *S. Doctorem Aquinatem in ſup*
plem.3.par.qu.71 art.6. ad 4. & in quartum d.
diſt.45.qu.2.art.2.ad ſecundam qu.in reſponſ.ad
quartum,& quodlibet.6.qu.8.art.3. diximuſq.
reſponſ.noſtra 4. alios plures referentes *num.*
77.par.1.
45 Huic igitur ſtandum fuerat legi, quam
teſtatrix monialibus indixerat,quam præte-
rire non poterant ; Cum illa modis omni-
bus conſeruanda ſit : ut Gregorius Papa
præcipit *can.vltima voluntas.4.13.qu.2.*& ad
Ianuarium Caralitanum Epiſcopum ſcri-
bens *lib.3. in regiſtro epiſt. 9.* relatus *can. ad-*
monere 14. 16.qu. 1. Epiſcopum admonet ,
ne permittat pias defunctorum uoluntates
46 ſua remiſſione caſſari . Quin magis,Eccle-
ſiaſticæ vtilitatis conſiderationem hoc po-
ſtulare ; ex iuſta diſpoſitione,teſtatoris ſer-
uandum eſſe arbitrium, ut Gelaſius Papa
admonet *canon. conſideratio. 15. eadem cauſa*
47 *16.qu.1.* Et hoc modis omnibus curare de-
bere Epiſcopos:pias impleri diſponentium
uoluntates, ſummi demandauere Roma-
næ Eccleſiæ Pontifices in ſuis decretalibus
epiſtolis,inter quas *tex.cap.nos quidem.3.cap.*
ſi hæredes.6.c.tua nobis.17.c. Ioannes.19.de te-
ſtament. extrà. & Clement. quia contingit. 2.de
religioſ. domib. ac Sacrum Trident.Concil. ſeſſ.
22.cap.8.& 9.de reformat.
48 Quòd ipſi piarum diſpoſitionum omniū
iure exequutores ſint , ut in dictis canoni-
bus diſponitur, atque præſertim à dicta ſa-
croſancta Tridentina Synodo,demādatur ;
49 quæ etiam tanquam Sanctæ Sedis Apo-
ſtolicæ Delegatos procedere ad piarum
uoluntatum Defunctorum Chriſti fideliū
exe-

Digitized by Google

exequutionem Epiſcopos,præcipit.
Non attendendum igitur ad id , quod in
initio monialibus ad ſcrupulum fouendum
afferebatur;fuiſſe hanc miſſarum electionẽ
50 ſingulis annis perpetuò faciendarum vo-
luntariam; euaſiſſe proinde ex conſequen-
ti neceſſariam; non poſſe propterea ab illa
nunc reſilire.
51 Primo, quia nulla in hoc interceſsit pa-
ctio,quæ ad ſtandum pactis Moniales cogat
52 *ad text.in cap.1.de pactis, & l.1.ff.eod.* Neq;de
alterius in hoc agitur preiudicio,quod per-
dĕdit *Glo.in d.regula quod ſemel in fin.verſ. Et
quod alterius interſit.* Et eſt vnum,de quatuor
requiſitis,quæ *Gloſſ* enumerat *ibid.in gloß.1.*
ſequiturque *Ioann. Andreas ibid.* affertque
53 *Gloſſ.* regulam 33.*eod.de regul.iur. in 6.* Mu-
tare conſilium nemo poteſt in alterius præ-
dicium ; vt ſecus eſſe debeat, ſi de nullius
præiudicio agatur.
De nullius verò præiudicio, quod hic
agatur ſit ſanè manifeſtum . Non de ani-
ma teſtatricis; quia voluntati eius iam fa-
ctum ſatis eſt per miſſas quatuor mille,quas
ſuo legato demandauit,ſecundum legem,
54 quam ipſa dixit,quæ ſola ſequenda eſt per
text.dict.§.diſponat.in auth.de nupt. Non de al-
terius,quia nullus alius eſt , qui intereſſe in
hoc prætexere poſſit , quia de ſola anima
ſua legem ſanxit teſtatrix per verba illa: *per
l'anima di me predetta teſtatrice per li detti du-
cati 400.tantum.* Non populi quoque, quia
de eo non meminit per miſſas perpetuò fa-
ciendas,quas non demandauit. Vt quod illa
non dixit,neque nos dicere oporteat , vt in
ſuperioribus oſtendimus.
55 Deinde,quod regula exauditur, quando
ex contractu Moniales ad miſſas perpetuò
faciendas ſe voluntariè ab initio obſtrin-
xiſſent ; vt apertiſsimis verbis Imperatores
Diocletianus , & Maximianus Camerino,
& Marciano Conſulibus *d. l.ſicut initio 5.C.
de actionibus,& obligat.* reſcripſere.Sic enim
„ ipſi. *Sicut initio libera poteſtas vnicuique eſt,ha-*
„ *bendi,vel non habendi contractus: ita renuncia-*
„ *re ſemel conſtitutæ obligationi , aduerſario non*
„ *conſentiente , nemo poteſt . Quapropter in-*
„ *telligere debetis voluntariæ obligationi ſe-*
„ *mel vos nexos , ab hac , non conſentiente alte-*
„ *ra parte , cuius precibus feciſtis mentionem,*
„ *minime poſſe diſcedere.* Ita illi. Ad hãc autem
legem non ſe adſtrinxere contractu aliquo
Moniales,ergo nec dicendum; cum hoc nõ
56 appareat . At negatiua per Scripturæ , vel
actorum reuolutionem detegitur. (vt in ſu-
perioribus diximus.)
57 Præterea hoc egerunt moniales volun-
te libera , nulla ſubſequente obligatione,
quæ illas ligaret perpetuò miſſas celebrare
ſingulis annis,poterunt igitur quandocun-
que ab hac parte , quæ ſemper voluntaria
58 fuit,(ſicuti quoque eſt) ceſſare.Quia id fa-
cultatis fuit,vnde nulla in his cadit obliga-
tio.ad *text.in l. viam 2. vbi Bart. ff. de via pu-*
59 *blica reficienda.* Etiam ſi per centum annos
continuaſſent;vt *Gloß ibid.* aduertit *in fin. Ro
ta part.2.tom.1.in recent deciſ.11.nu.9. & apud
Coccinum Decanum deciſ.402.num 10. Nauar.
conſ.6.lib.3.de prebend.num.1.* Inter requiſita
namque quatuor, quæ *Gloſſ.1.* refert in hac
regula(*quod ſemel;*) quam *Ioan.Andreas* ibid.
ſequitur,illud vnum eſt;vt non ſola mente,
ac voluntate illud placeat.
60 Alioquin,ſi à ſola id pendeat voluntate,
poterit ex libito à placito diſcedere;quia ex
libertate pendet,quæ naturalis facultas eſt,
eius , quod cuique facere libet , niſi quod
vi,aut iure prohibeatur , iuxta finitionem,
quam Florentinus tradit *in l. libertas 4. ff.de
ſtatu hominum.* Et Imperator *in §. libertas in-
ſtitut.de iure perſonarum* . Ad hoc autem ne-
que iure, tenenentur, neque vi. Non iure,
quia iam obligationi miſſarum fecere ſatis
quas teſtatrix mandauit;non vi,quia nullus
eſt,qui vel vim inferat , vel inferre poſsit;
Nauarr.d.conſ.6.
61 Veluti ecce tibi, (exemplo ſit hoc palã:)
Regulares exempti , qui aliàs ex priuilegio
ad proceſsiones publicas accedere non te-
nebatur , ſi vel quia per dimidium etiam
miliare à Ciuitate diſtabant,ſi tamen acceſ-
ſerint ; non ex hoc tamen obligationem
in poſterum accedendi contraxere, quia ex
facultate acceſſere libera , ac voluntaria,
quamuis per centum annos acceſsiſſent;
nullũ equidẽ ius ex hoc Epiſcopo acquiſi-
tum fuiſſet illos compellendi , ſi accedere
noluerint . *Quaranta in Summ. Bullar. verbo
præcedentia. verſ. an in caſu quo. fol. mihi 398.
Naldus in ſum.verbo Priuilegium, num.3. Ga-
uantus in Enchyridion Epiſcop. verbo regulariũ
iura ſub Epiſcopo num.39.* Eodem planè mo-
do, & Moniales hæ , quamuis annua ſacra
ſingulis annis offerri pro anima teſtatricis
curauerint,vſque adhuc: non ex hoc tamẽ,
vt in poſterum id præſtent , obligationem
contraxere . Quia facultatis id fuit, proprię-
que,ac liberæ voluntatis. A volando quip-
62 pè voluntatem dictam quidam putauere,
quaſi animus,in quo velle eſt, puncto tem-
poris,quò vult peruolet.vt ſequitur,neque
inconcinne *Cagnol. in l. velle non creditur 4.
num 2.de regul. iur.* Sufficere igitur illis de-
bebit,ſic voluiſſe.iuxta illud *Iuuen. ſatyr. 6.*
„ *Hoc volo.ſic iubeo:ſit pro ratione voluntas.*
Perpenditque id *Nauarr.* quam optimè *di-
cto conſ.6.*
Dicere proinde poterunt Moniales Euã-
gelicum illud apud *Matth.20.14. Tolle quod
63 tuum eſt,& vade.* Sat quippè eſſe debebit, ꝙ
voluntatem impleuerint teſtatricis , atque
maximo cum eius fœnere vtilitateque,quã
do pro miſsis quatuor mille, nouem mille,
64 & ampliùs celebrari pro ea fecere . Ratio
vero

Digitized by Google

vero iuſtitiæ in æqualitate conſiſtit, veluti
in inæqualitate iniuſtitia. ſecundum *S.Tho.*
*2.2.quæſt.62.art.1.2.& 3.*diximus *reſponſ.28.*
num.19.& 22.part.1.
65 Potuere porrò hoc præſtare;quia volue-
re huc vſque.

Et voluiſſe ſat eſt.

Vt *Propert. lib.* 2. loquitur. At non propte-
rea in poſterũ ad proſequendum dimiſſum
opus, adigi, cogique poterunt. In earum
quippè adhuc reſidet libera voluntate, vel
continuandi, ſi velint, vel deſiſtendi, ſi id ele
gerint;cùm debitum per legatum relictum
iam exſoluerint, atque ex abundanti, per
nouem millia miſſarum factarum. argumē-
to *text.in l.qui ex pluribus fundis 106.ff.de ver-*
bor.obligat. Rationemque refert, *Gloſſ. ibidem*
verbo ſoluatur dicens: *Quia ſæpius voluntatem*
mutare poteſt; etiam poſt ſententiam. Nauarr. d.
conſ.6.
66 Poſtremò nō obſtabit aſſũptũ ex regula
quod ſemel. quia non illud locum ſibi facit,
vbi error intercedit facti, ſicuti in hoc caſu
noſtro. quod aduertit *Gloß.d.regulæ verſ item*
habet locum in ijs, quæ ſcienter placent, & non
per errorem, quam ſequitur *Ioa. Andreas ibid.*
& enumerauerat ead. *Gloß. in Gloß.* 1. inter
quatuor requiſita: φ(ſcilicet)ſciēter placeat,
allegat *tex.in can.quamuis 11.38. diſt.* Aliud.n.
67 pro alio putauere Moniales: errauerũt pro-
inde, iuxta verba Auguſtini errorem defini-
entis *can.inquib.6.22.q.2.* vbi *Gloſ.verbo aliud.*
Præter voluntatem liberam itaque geſ-
ſerunt moniales Miſſas annuas celebrari
curantes. Quia nimirum error tollit volun-
68 tatem, cùm nulla ſit errantis voluntas, nul
luſque conſenſus. *l.nihil conſenſui 117.§ nihil*
ff.de regulis iur.l non idcirco 6.C.de iuris, & fa-
cti ignorant. l. ſi per errorem 15. ff. de iuriſdict.
omnium iudic.can 1. 9. quæſt.1. Abb. in cap ſi
69 *cautio num.2 de fide inſtrum.* Quam regulam
exceptionem nullam admittere, nullamq;
limitationem, vel reſtrictionem Rota dixit
apud *S.memor. Gregor.XV. deciſ.179. num.5.*
& apud Cencium de cenſib.deciſ.271.n.10.
70 Neque in ſtabis; iam moniales ſoluiſſe,
atque in annuis ſacris offerendis legatum
impleſſe. Debere proinde in illo perſeue-
rare, quod ita ab itio elegerint. Ex Iaboleni
ſenſu in *d.l.qui ex pluribus 106 ff.de verborum*
obligat.in fin. dicentis: *Tandiu autem voluntas*
promiſſoris in pendenti eſt, quandiu id quod pro-
71 *miſſum eſt, ſoluatur.* Potuere nempè hanc
viam eligere per annua ſacrificia, vt legato
facerent ſatis. argumento *text. in l. idem Iu-*
lianus 41.§.ſcio ex facto tractatum.ff.de legat.1.
ibidemque, *Gloſſ. verbo minorem,* dicens: *ſed*
ſi vellet hæres dare maiorem (ſcilicet ſummā)
vtique poteſt. At elegerunt hanc viam ab
initio. Illam igitur iure proſequi tenebun-
tur.

Admittimus nempè inſtantiam iam ſolu-
to, quia pro quatuor mille, nouem mille
72 miſſarum ſoluere; non vero in ſubſequen-
tibus. Adhuc porrò in pendenti voluntas
eſt. Vt ipſe met Iabolenus *d. l. qui ex pluri-*
73 *bus,* loquitur ex verbis ſupra relatis. Tot
enim in his annuis æſtimantur, computan-
turque ſolutiones, quot ſunt anni, *l. cum in*
annos ſingulos 11.ff.de annuis legat.l.cum in an-
nos 10.ff.quando dies legati cedat. diximus *reſ-*
ponſ. noſtra 5.nu.14.& reſponſion.35.n.1.p.1.
74 Et ita expreſſim in annuis præſtationib.
regulam *quod ſemel.* reſtringit *Marcus Man-*
tua in d.regul.nu.3. ex text. ſatis ad rem hanc
aperto *in l. ſi ſterilis 22. §. fin. vbi Bart. ff.de*
actionib.empti. Sequētibus porrò Paulus ibi
loquitur: *Trebatius ait, mutandæ voluntatis po-*
teſtatem eum habere: ſingulisque annis alterutrũ
præſtare poſſe, & quandiù paratus ſit alterutrum
præſtare petitionem non eſſe.
75 Satis igitur fuerit, ſi nolint nunc proſe-
qui annuas miſſas moniales; cùm ab obli-
gatione ſe exſoluerĩt legati per nouē mille
miſſas iam factas; vt in nullo amplius teſta-
trici teneantur. legato extinctio per ſolutio
nem, ac conſequenter obligatione perem-
pta, ad *tex.in l.ſoluitur 5. ff. quib. modis pignus,*
vel hypoteca ſoluatur l.ſi creditor 26. ff. de ſolu-
tionibus l.ambigui iuris 2.C.de fideiuſſoribus tu-
torum l.nullus 5.in fin. C. de ſolut. §.1. inſtitut.
quibus modis tollitur obligat.

Atq; ita ex his, Ariſtarchi iudicio acriori
minime excuſſo, reſpondendum cenſui-
mus.

CAROLVS MARANTA V.D.I.
Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi ſunt piarum diſpoſitionum omniũ exequutores. & nu.42.*

Verum intrà annum à die obitus defunctorũ poſt Tribunalis fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum erectionem. num.3.

Vt ſacra declarauit Congregatio. num. 4. & num.37.

2 *Tribunal fabricæ à Summis Romanis Pontificibus exequutor erectum fuit piarum diſpoſitionum omnium cum clauſulis abdicatiuis.*

5 *Auctor fuit Coadiutor Tribunalis Fabricæ*

6 *Cauſæ omnes, in quibus de intereſſe agitur fabricæ, coram eiuſdem fabricæ Commiſſarijs cognoſci debent, ac decidi. & n. 24.*

Neque Iudicibus alijs còmmitti, etiam per ſignaturam Sanctiſſimi, niſi vocatis prius Fabricæ officialibus. & n.15.

Etiam

Digitized by Google

Etiam per Concordata inter Paulum Tertium, & Carolum V. Imperatorem. nu. 7.
Hieronymus Stinca Cappellani Maioris Actorum Magiſter celebratur.

8 *Tribunal fabricæ ordinariam obtinet Iuriſdictionem in cauſis, in quibus de eius intereſſe agitur.*

9 *Conſtare debet de debitis pro pijs cauſis per Inſtrumenta, ſeu per teſtes parte citata examinandos, & concludenter debitum probantes.*
Etiam ſi debitum mediate ex quouis titulo, etiam ceſſionis ſine fraude, nec ad commodum aliquid cedentis, ad fabricam pertineat. n. 10.

11 *Fabrica procedit contra quaſcumque perſonas, etiam cuiuſcumque dignitatis. etiam ſi Inquitores hæreticæ prauitatis fuerint.*

12 *Priuilegia non debent fruſtra conceſſa videri.*

12 *Priuilegium nullum eſſe ſine effectu debet.*
Neq. verbum vllum in illo.

14 *Cauſas auocare poteſt fabrica, cum de ſuo in illis intereſſe agitur, ab Ordinarijs poſt annum à die mortis teſtatorum.*
Etiam per Conſtitutionem Pij V. num. 32. & 64.
Atque Clementis VII. nu. 33

16 *Dictio (hactenus) expenditur, atq. futurum tempus importat. n. 18.*

17 *Lex ſemper loquitur, vnde perpetua eius diſpoſitio eſſe debet.*

19 *Tex. in §. hactenus inſtitut. de gradibus cognation. expenditur.*

20 *Immutanda haud ſunt, quæ certam determinationem ab initio habuerunt.*

21 *Ratio vbi eſt eadem, Idem ſtatui Ius debet:*
Comprehenſiuè ſaltim n. 22.

23 *Diſpoſitum dicitur id, in quo eadem viget ratio.*

25 *Priuilegia fabricæ perpetua ſunt, non ſanè temporalia.*

26 *Cauſarum auocatio ab ordinarijs per Tribunal Fabricæ, perpetua erit, ſicuti & priuilegia eius perpetua ſunt.*

27 *Perpetuum quodnam dicatur?*
Alioquin Fabricæ prilegia firma non erunt. num. 28

29 *Priuilegia Fabricæ Sancti Petri Baſilicæ ludibrio per Summos Pontifices Romanos conceſſa fuiſſe nullus ſanæ mentis dixerit.*
Nullaque ratio admittit.

30 *Nemo deſtruere præſumitur, quod ipſe in votis habuit, vt fieret.*
Quia nemo fruſtraneè operari velle præſumitur.

31 *Dicens probare dictum tenetur.*

34 *Dictio (vlterius) ad futura ſe extendit.*

35 *Antonius Albergatus Epiſcopus vigiliarum extollitur.*
Eiuſque querelæ contra Tribunal pro cauſarum auocatione poſt annum.

36 *Literæ Sacræ Congregationis fabricæ Sancti Petri Baſilicæ ſuper cauſarum auocatione ab Ordinarijs, referuntur. & n. 37.*

38 *Contraire nemo debet his, quæ à ſupremis Principibus decreta fuere.*

39 *Iudex quilibet rationabilibus ex cauſis motus ad iudicandum præſumitur.*
Multoq. magis Sacra Congregatio. n. 40.

42 *Legitimè factum, firmum, ac ſtabile habendum erit.*

43 *Ordinarij contra Iuriſdictionem attentandum nihil eſt.*
Declara num. 46. in fin.

44 *Iure ſuo vtitur Epiſcopus legata pia intra annum exequendo; eodem modo, & fabrica poſt annum n. 45.*
Nemini igitur iniuriam facit.

46 *Conſulere mihi poſſum in iure meo, etiam cum alterius damno.*

47 *Lege permittente, qui facit, iure facit.*
Ergo iuſtè. Ergo benè.

48 *Intereſſe Fabricæ, vt poſt annum cauſas auocet ab ordinarijs, non ſanè ſecundarium, ſed eſt primarium. & nu. 60.*
Et ad hoc Tribunal Fabricæ erectum dignoſcitur.
Dilucidatur ex Summorum Pontificum conſtitutionibus. n. 51. & 53. & 58.

49 *Epiſcopi intra annum ius habent pia legata exequendi; ſecus verò poſt eum, acquiſito iure fabricæ Sancti Petri Baſilicæ.*

52 *Præfationes mentem indicant diſponentis:*
Et cauſam finalem.

54 *Baſilica Principis Apoſtolorum decet, vt alias excedat magnitudine, atque ſplendore Baſilicas, atque Princeps aliarum ſit, ſicuti ipſe Principatum inter Apoſtolos meruit.*

55 *Eccleſia Principis Apoſtolorum caput Eccleſiarum eſt.*
In qua Apoſtolicæ Sedis ſolium collocatum eſt.

56 *Templum Principis Apoſtolorum, non cu-*

iuſquam proprium eſt, ſed omnium Chriſtianorum nationum comune.
Collegium LX. virorum Curialium pro fabrica Sancti Petri erexit Clemens VII. anno 1524. ſui Pontificatus 2. ibid.
57 *Indulgentiarum Sacrarū Theſauro Chriſti fideles excitantur ad fabricam Baſilicæ Principis Apoſtolorum adiutrices manus dandum. per Iulium Tertium. alioſque Pontifices.*
59 *Principaliter negotium attingere, quod nam dicatur?*
61 *Acceſſorium quod nam dicatur?*
62 *Oculus alterius nequam eſſe non debet, quod alter bonus ſit.*
63 *Lege quod quis facit permittēte, carpi haud debet.*
65 *Vicarius Vrbis poteſt cognoſcere de cauſis pijs etiam intra quindecim menſes, niſi fabrica præceſſerit, ex Pij V. Conſtitutione.* Quod declara n.74. & ſeq.
66 *Argumentum à contrario ſenſu non abſolutè procedit.*
Peccat namque quoad formam argumentandi.
*Neque procedit ſi vel per legem, vel ſtatutum contrarium diſponatur. n.*68.
*Vel abſurdum ſequatur, & abſonus reſultet intellectus. num.*68.
69 *Argumentum à contrario ſenſu, non expreſſa dicitur deciſio, ſed coniectura magis.*
*Neque rectè ducitur in ſtatutis, & conſtitutionibus. nu.*70.
*Et preſsè, ac ſtrictè accipi debet. nu.*71.
Atque attendi conſtitutionum contextus nu. 72.
Neque locum habet ſi contrarietas inducatur conſtitutionum.
Et vbi effectum operaretur contrarium.
Et diſpoſitionum ſubſtantia deſtrueretur. nu. 73.
75 *Speciale quod eſt, nō debet ad Generale, neq. in conſequentiam extendi. & numer.*80. & 84.
76 *Infertur non rectè ab vno ad aliud diuerſum.*
77 *Regula firma ſemper manet in minime exceptuatis.*
78 *Exceptio regulam firmat in non exceptuatis.*
*Et quid ſub regula comprehendatur demonſtrat.*79.
81 *Iniuſtè quod agitur, & attentatur, non iurè ſit, ergo malè.*
*Reuocandum proinde, atque per Iudicem coercendum nu.*82.
83 *Vicarius vnum, atque idem Tribunal cum Epiſcopo facit.*

ARGVMENTVM.

Quoniam ſunt Epiſcopi piarum diſpoſitionum omnium exequutores; & poſt Tribunal Fabricæ Baſilicæ Sancti Petri erectionem intra annum à die obitus defunctorum tantùm? an poſt illum, poſſit Fabrica, pro ſuo intereſſe ab ordinarijs cauſas auocare? latè differitur.

RESPONSIO LXVIII.

1 SVnt Epiſcopi exequutores omnium piarum diſpoſitionum, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati. Sacrum Trid. Concil. *ſeſſ.* 22. *cap.*8. *de reformat.*
2 Verùm poſt Tribunalis Fabricæ Sancti Petri erectionem, quod à Summis Romanis Pontificibus fuit erectum cum clauſulis abdicatiuis, & priuatiuis quo ac ordinarios reſpectu eorum, quæ ad fabricam prædictam ſpectant, vt videre eſt in Bullis Sūmorum Pōtificum. Iulij II anno 1509. Clement. VII. anno 1512. & aliorum Summorum Pontificum ſubſequentium, & meminit de his Epiſcopus *Riccius in praxi variarum reſolut. par* 2. *reſol.*376. *num.*2. & *Ioan. Baptiſta Thoro in ſumm. priuileg. pia cauſa priuileg.*259. *circa fin. & nos reſponſ.*2. *nu.* 25. *par.*
3 1. *reſponſ.*20. *num.*75. & 76. *ead. par.* Non niſi intra annum dumtaxat legata pia huiuſmodi curare poſſunt Epiſcopi, vt impleantur, cùm poſt annum ius acquiratur Fabricæ iuxta Summorum Pontificum Romanorum priuilegia eidem Fabricæ indulta,
4 quod à Sacra Congregatione ſiue Collegio Eminentiſſimorum Dominorum Cardinalium eidem fabricæ præfectorum anno 1617. declaratum fuit, cauſa inter Ar-
5 chiepiſcopum Regien, & Oeconomum fabricæ Neapoli introducta, me tunc Tribunalis eiuſdem Coadiutore pro Domino Melchiorre Reuiglione. & anno 1626. cum Domino Antonio Albergato Epiſcopo Vigiliarum, de quibus dicta noſtra *reſponſ.* 2. *num.*

num.27.& 28. meminimus.& patet ex litte-
ris Sacræ Congregationis præfatæ inferius
etiam ad verbum referendis.

Accidit proinde, quòd Epiſcopus Sancti
Angeli Lombardorum intra annum cura-
uit ipſe exequi non nulla pia legata à quo-
dam pio teſtatore ſupremis ſuis tabulis re-
licta: At obijcientibus hæredibus ſe ad le-
gata præfata ſoluenda non teneri,non nul-
lis ex cauſis coram eodem Epiſcopo pro-
poſitis,anno iam euoluto,neque legatis ſo-
lutis,neque cauſis propoſitis completis;fa-
brica pro ſuo intereſſe manus appoſuit,hæ-
redeſque in Iudicium vocauit. Illi de litis
pendentia coram Epiſcopo obijciunt.Inhi-
buit proinde Tribunal fabricæ Epiſcopo,
cauſamq. huiuſmodi ad ſe auocauit.

Conquæritur Epiſcopus coram Eminē-
tiſſimis Patribus: Vnde in difficultatem
iterum reuocatur: proceſſerit nec ne ritè,
rectèque Tribunal Epiſcopo inhibendo,at-
que introductam cauſam ad ſe auocando?

Et planè ritè, rectèque ac iuxta ſuas fa-
cultates, & priuilegia proceſſiſſe Tribunal
ex ſequentibus aſtruendum putaui.

Expeditum nempè eſt per priuileggia, &
facultates fabricæ Sancti Petri à Summis
6 Romanis Pontificibus conceſſas; *Vt cauſæ*
» *omnes, & ſingulæ dictam fabricā cōcernentes,tā*
» *negotij principalis in præiudicium Iuriſdictionis*
» *conceſſa Collegio huiuſmodi,quàm appellationis,*
» *& nullitatis, ſeu appellationum, & nullitatum*
» *per ipſos Collegium,ſeu officiales deputandos de-*
» *cidi debeant, nec cuiquam Iudici cōmitti;neque*
» *commiſſiones per quemcunque à nobis, & Sede*
» *Apoſtolica ad commiſſiones iuſtitiæ ſignandas*
» *deputatum,etiam ſi dictæ Romanæ Eccleſiæ Car*
» *dinalis fuerit, nec per eiuſdem Sanctæ Romanæ*
» *Eccleſiæ Vicecancellarium, aut illius locum te-*
» *nentem pro tempore exiſtentem; niſi per nos, &*
» *ſucceſſores noſtras præfatos,manu noſtra (voca-*
» *tis dictis officialibus priùs) ſignari poſſint.* Ita
enim ex Conſtitutione Clement. VII.anno
1524.Pontificatus verò ſecundo legitur.*fol.*
mihi 31. à ter. inter conſtituſtitiones fabri-
cæ.

7 Et inter concordata inter fœlicis memo-
riæ Paulum Tertium, & Carolum V. Im-
peratorem in confirmatione Tribunalis in
hoc Regno,fuit ſtatutum, videlicet: *Auo-*
» *caſio cauſarum in quacumque inſtantia penden-*
» *tium,quando agitur de intereſſe fabricæ.* Fuitq.
» reſponſum. *Hoc intelligatur in cauſis tantùm*
» *pendentibus ante Commiſſarium fabricæ, vel*
» *alios Eccleſiaſticos Iudices.* Vt habetur in Re-
gio exequatur, quod aſſeruatur in Tribu-
nali Reuerendiſſimi Cappellani Maioris
apud Hieronymum Stincam Actorum
Magiſtrum virum ſane non mediocri pie-
tate,atque peritia in his rebus præditum.

Quinimo expreſſius in dicta ſua Conſti-
tutione Clemens VII.dicto anno 1524.pau-
lo ante relata; ne fabricæ Sancti Petri Oe-
conomus coram alijs Iudicibus litigium
ſubire cogeretur pro fabricæ intereſſe; ſe-
8 quentibus diſpoſuit; tribuendo Tribunali
quòad hoc Ordinariam poteſtatem, & Iu-
riſdictionem *fol.30.à ter.*

» *Et ne ipſi Collegium, & ab eis pro tempore eli-*
» *gendi officiales,*(inquiens) *pro exigendis obla-*
» *tionibus,bonis, & rebus dictæ fabricæ;tàm ratio-*
» *ne contractuum, quàm quarumcumque diſpoſi-*
» *tionum inter viuos, & vltimarum voluntatum*
» *pro tempore debitis,in diuerſis Tribunalibus li-*
» *tigare cogantur;& per varias cauillationes, &*
» *& ſubterfuggia ſolutiones differantur;ſicque pro-*
» *ſequutio fabricæ huiuſmodi impediatur, quòd*
» *Collegium præfatum ordinariam Iuriſdictionem*
» *exercere, & de quibuſuis cauſis quorumcumque*
» *dictæ fabricæ debitorum,etiam quarūcumq;etiam*
» *maximarum ſummarum,& ex quauis cauſa con*
» *tractorū cū peritorum Cōſilio cognoſcere,& Iu-*
» *dicare,& ad inſtantiam Oeconomi, ſeu procura-*
» *toris ipſius fabricæ,per Collegium præfatum de-*
» *putadi,contrà quoſcunque dictæ fabricæ, ex qui-*
» *buſuis cauſis debitores, cuiuſcunque dignitatis,*
» *gradus,vel conditionis fuerint; præſentes videli-*
» *cet in dicta Curia,manu reggia; conſtito de debi-*
9 » *tis per inſtrumenta quæcumque, ſeu per teſtes*
» *idoneos,parte citata examinandos,& concluden-*
» *ter debitum probantes, aut alias legitimas pro-*
» *bationes;etiam ſi debitum mediatè, ex quouis ti-*
» *tulo, etiam ceſſionis liberè, & ſine fran-*
10 » *de,nec ad commodum aliquod cedentis factæ,*
» *ſeu applicationis ad ipſam fabricam pertineat,*
» *ſola ſolemnitate à iure naturali introducta &c.*
» *procedere;& mandatum exequutiuum loco ſen-*
» *tentiæ ferendæ,ſeu litterarum decernere &c.*

Non itaque coram alijs iudicibus in qua
cumque inſtantia de cauſis, in quibus de
fabricæ intereſſe agitur,comparere fabricæ
Oeconomum oportet,ſed in omnibus cau
ſis coram Commiſſarijs à Collegio depu-
tatis contra quaſcumque perſonas,cuiuſcū-
que dignitatis, gradus, vel conditionis fue-
rint,procedet;quamuis ſi hæreticæ prauita-
11 tis Inquiſitores fuerint: Cùm in hac parte
nullus à Tribunalis fabricæ Iuriſdictione,
quin piorum legatorum exequutionē cu-
ret, atque portionem exigat ad fabricam
ſpectantem,ſe eximere valeat,vt ex Franci-
ſco Leone Epiſcopo Theleſino *in Theſauro*
fori Eccleſiaſtici par.2.cap.2. num. 82. & Bar-
boſ.in cap nos quidem 3.nu.8.de teſtament.& de
offic.epiſcop.allegat.82.nu.13. & 14.par.3. di-
ximus *d.reſponſ.20.n.78.p.1.*

Si perduraret igitur inſtantia coram Epi-
ſcopo Sancti Angeli Lombardorum intrà
annum pro piorum legatorum exequutio-
ne introducta; (& fortaſſis hæredum ver-
ſuta calliditate:) nec poſſet Tribunal cauſā
ad ſe auocare poſt annum ab Epiſcopo;co-
ram eo vtique iura ſua deducere oporte-
ret fabricæ Oeconomus. Decideret itaque

 à ſuis

à ſuis faculiatibus, vt cauſæ omnes, in quibus de intereſſe fabricæ agitur, coram cõmiſſariis eiuſdem agitentur, atque per eos cognoſcantur, vt paulo ante ex verbis cõſtitutionis Clementis Papæ perpendimus.

12 Eſſet proinde fruſtraneum priuilegium prædictum, neque ordinariæ poteſtatis plenitudine frueretur Tribunal in quibuſcunque cauſis, in quibus de fabricæ ipſius intereſſe agitur.

13 Hoc autem admitti haud poteſt; cùm nulla pontificis ſummi diſpoſitio (quin imò nullum diſpoſitionis eiuſdem verbũ ſuperuacaneè appoſitum ęſtimari debeat) alioquin ſuo carerent effectu priuilegia præfata; quod fieri minime debet; vt Bonifacius Octauus decreuit *in cap. ſi Papa 10. §. ſi autem Eccleſia de priuileg in 6.* ſequentibus loquens: ,, *Vt priuilegij nihil aliàs allatura conceſſio, ei, cui conceditur, & ſententia nullum aliud datura ſubſidium Eccleſia (pro qua fertur) prærogatiuã, (cùm verba aliquid operari debeant) conferat gratia ſpecialis.*

De duobus itaque alterum admittendum; Vel in irritum reuocandum Priuilegium Fabricæ Colleggio, & Tribunali conceſſum: quod cauſæ omnes, in quibus de eius agitur intereſſe, coram eiuſdem Commiſſarijs cognoſcantur.

Vel quòd poſt annuum, cùm eius inſurrexerit intereſſe, ab ordinarijs cauſas introductas intra annuum, ad ſe auocare poſſit.

At primum (ex ſupra iam dictis) admitti minime poteſt, ne fruſtra fabricæ S. Petri Baſilicæ conceſſæ facultates, & priuilegia per Summos Romanos Pontifices indulta videantur.

14 Secũdũ igitur admittẽdũ omnino erit.

Neque abſque euidenti ratione: Namque per ſanctæ memoriæ Iulium Papam III. anno 1552. Pontificatus verò ſui tertio, cùm per eius conſtitutionem relatam in dictis priuilegijs *fol. 105. à ter.*

Omnes facultates, & priuilegia per anteceſſores ſuos Summos Romanos Pontifices Collegio, & Deputatis fabricæ conceſſa, atque indulta, innouaſſet, & ita per quoſcunque iudices, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Iudicari præcepiſſet; irritum, & inane decernendo ſi ſecus fieret. De Auocatione Cauſarum loquens *fol.* 108. ſequentibus verba facit.

15 ,, *Et nihilominus omnes, & ſingulas cauſas, quæſtiones, & controuerſias hactenus inter Oeconomum dicta fabrica, & quaſuis alias perſonas ſuper quibuſuis rebus quomodolibet tàm actiuè, quàm paſſiuè, præter, & citrà facultatum, priuileggiorum, & indultorum, nec non Decreti, & declarationis Pauli prædeceſſoris huiuſmodi formam, continentiam, et tenorem coram quibuſuis Iudicibus, etiam Sancta Romana Eccleſia Cardinalibus in quauis inſtantia commiſſas, motas, & indeciſas pendentes; quarum ſtatus, & merita, ac nomina, & cognomina Iudicum, & collitigantium præſentibus haberi volumus pro expreſſis, in eiſdem ſtatu, & terminis, in quibus reperiuntur, harum ſerie ad nos auocantes; illas cum omnibus, & ſingulis ſuis incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis, eiſdem præfectis, & deputatis iuxta priuileggiorum, facultatum, indultorum, decreti, & declarationis eorumdem tenorem aſſumendas, audiendas, cognoſcendas, decidendas, fineque debito terminandas per præſentes committimus, & mandamus.* Huc vſque Conſtitutio.

16 Nec obſtaculo nobis ſiet perpenſa dictio illa (*hactenus*) vt ad præteritas cauſas tunc temporis pendentes referi debeat, non ad futuras extendi auocatio; quaſi deſignet præteritum tempus dumtaxat; iuxta tradita per *Cardinal. Tuſcum tom. 2. littera D. concluſ. 283. Signorol. conſ. 22. col. antepen. num. 25. verſ. Item habemus aliam prouiſionem. ex tex. in l. 1. vbi Imol. alijque ff. de oper. noui nunciat.* Sequiturque *Cephal. conſ. 451. nu. 362. vol. 4. Decianus conſ. 44. num. 150. vol. 4.*

Ad illam vſque diem proueniens, ad ſequentem ſe minime promanans, ſecundũ Rotam apud *Card. Caualer. deciſ. 380. nu. 1.*

17 Quia profectò, cùm conſtitutio hæc Iulij, quæ ab alijs iudicibus cauſas quomodocumque pendentes coram eis, auocat, atque Collegij, & Tribunalis fabricæ iudicibus, & deputatis cognoſcendas tradit, ſemper loquatur, donec Tribunal, & fabrica ipſa, ſiue Colleggium perſtiterit; erit vti-

18 que dictio illa (*hactenus*) exaudienda ſemper vbi auocationis caſus euenerit; vnde futurum tempus, atque futuros caſus haud excludet; quiuimo illos perſpiciet, eiſque proſpiciet. *ad tex. in cap. vn. de exceſſib. prælatorum in 6.* quatenus habet; quòd priuilegia indulta monaſterijs hactenus extructis, exaudienda quoque erunt, vt conceſſa videantur etiam poſtmodum extruendis, tantũ ne inutilia priuilegia reddantur indulta. & ſequitur. *Geminia. ibid. n. 8. in fin. & Philipp. Franc. n. 1. etiã in fin.* & ſequuta fuit Rota *in Ferrarien, ſiue Comaclen Bonorum de Naſellis 6. Iunij 1626. coram Domino meo Coccino Decano deciſ. 81. num. 27. & 28. par. 5. diuerſorum.* & eſt *tex.* ſatis aptus

19 ad rem noſtram *in §. hactenus Inſtitutionib. de gradib. cognation.* quo *tex.* ſequentibus loquitur Imperator: ,, *Hactenùs oſtendiſſe ſufficiat quemadmodum gradus cognationis numerentur. Namque ex his palàm eſt intelligere quemadmodum, & vlteriores numerare debeamus. Quippe ſemper genera-*

,, ta

„ *ta perſona gradum adijcit.*
Sat igitur erit(vt eodem nos vtamur, neque extrà rem, augumento) cauſas tunc
auocaſſe Summum Romanum Pontificem ab alijs iudicibus, eaſque Collegio,&
Deputatis eiuſdem Iudicibus cognoſcendas tradidiſſe propter fabricæ Sancti Petri
præiudicium,& intereſſe; Vt idem in poſterum ſeruari debere innueret, cum ſimilis caſus euenerit: Vt ex dictione præfata
(*hactenus*)aduertit *Cephal.d.conſ.*451.*num.*
20 363.Quia(inquiens)minime videntur im-
„ mutanda, quæ interpretationem, certam
„ ſemper habuerunt *l. minime ff.de legib.cum*
„ *vulgat.*vt nos in ſequentibus, nec obſcurè
„ oſtendemus,Deo ipſofauente.
Vt quid enim putandum eſt, tunc pendẽtes cauſas dumtaxat ab alijs auocare iudicibus voluiſſe, eaſque fabricæ iudicibus
cognoſcendas cõmittere; ſi non idẽ in poſterũ ſeruari Summus Pontifex intendiſ-
21 ſet. Cum eadem ſit ratio conſeruandi iura
fabricæ S.Petri, eiuſque facultates, & priuilleggia; quæ melius per iudices ipſius
dignoſcuntur, quàm per alios extraneos. Idem igitur ius in futurum eſſe debebit,
quod tunc fuit. *ad tex. in l. illud* 32. *vbi Gloſſ.verbo æſtimari, cum ibi notat. ff.ad leg.*
22 *Aquil.*ſaltem compræhenſiuè, vt nos *reſponſ.noſtra* 14. *num.* 37. *&* 38.*par.* 1. per-
pendimus. Diſpoſitum nempè dicitur id,
23 in quo eſt eadem ratio;vt *Baldus*,loquitur
in l.Curatores 16.*num.*4. *C. de negot. geſtis.*
Quod exemplo adſtruit, firmumque reddit; Nam ex tacita ſubſtitutione oritur directa hæreditatis petitio, ſicuti in expreſſa,
ex *l.in ſubſtitutione ff.de vulgar. & pupillat.*
ſequiturque non ab re *Statilius Pacifir. de Saluiano interdicto;inſpect.*2.*cap.*1.*nu.*63.
Hoc verò apprimè ſuadent verba ſequentia,quibus Summus Romanus Pontifex Iulius III.in auocatione præfata cauſarum ab alijs iudicibus, & conceſſione
iudicibus fabricæ dignoſcendarum, vſus
„ fuit:Videlicet:*Eiſdem Praefectis, & deputa-*
„ *tis, iuxta priuileggiorum, & facultatum,*
„ *indultorum,decreti, & declarationis eorundẽ*
„ *tenorem reaſſumendas, audiendas, cogno-*
„ *ſcendas,& decidendas, fineque debito termi-*
„ *nandas, per praeſentes committimus;& man-*
„ *damus.*
24 At priuilegia,indulta, facultates, & decreta Colleggii,inter alia, illa ſunt, vt cauſæ omnes per iudices Colleggii, eiuſque
deputatos, in quibus de intereſſe agitur fabricæ,dignoſcantur, fineque debito terminentur (vt in ſuperiobus initio huius
diſcurſus demonſtrauimus) & ſatis ad amuſsim hæc eadem conſtitutione Iulius
III.præfatus ab ipſo initio *fol.* 106. *&* 107.
25 oſtendit.) & priuileggia fabricæ perpetua
ſint, nec temporalia, atque cum clauſulis derogatorijs; & clauſula potiſsimum (*Ita per quoſcumque iudices iudicari debere*)
derogando,annullando, & irritando ſi ſecus fiat.*fol.*107.*à ter.in fin.*
26 Erit igitur perpetua quoque & ipſa auocatio, vt ſemper fiat, quoties ſimilis caſus
acciderit.
Alioquin perpetua haud erunt in hac
27 parte priuileggia, & facultates fabricæ.
Perpetuum quippè dicitur, quod nullum habet tempus præfinitum; vt *gloſſ.* interlinearis loquitur *in cap.Clericoſ.*3. *verbo perpetuam de cohabit. clericorum, & mulier.* &
vltra durat, & ad hæredes tranſit, vt perpendit optimè *Alciat. lib.* 4. *reſponſorum conſ.*7. *num.* 11. *&* 12.& vltra progreditur
*Landerchius Imolen.conſ.*1.*num.* 11. atque in infinitum,*Pariſ.conſ.*74. *num.* 85. *vol.* 3.
*Decianus conſ.*23.*num.*12.*vol.*4.*& conſ.* 50.
*num.*18.*&* 19.*vol.*1. atque ſecundum ſubiectam materiam interpretationem admittit. *Alciat. num.*28.*d.conſ.*7.
28 Alioquin ſi minime hoc admiſerimus,
ſuperuacanea priuileggia ipſa fabricæ Sancti Petri conceſſa euadent, atque eluſoriè
indulta. Quod nullus ſanæ mentis affir-
29 mabit.Neque ratio eſt vlla, cur hanc propoſitionem firmam reddamus: Vt Summos Romanos Pontifices ludibriò Priuileggia fabricæ S.Petri Baſilicæ conceſſiſſe
æſtimauerimus. ad *tex. in l. cùm in adoptiuis.*10. §. *cum enim tanta fragilitat. C. de adoptionib.* Quando illos, anſios ſe oſtendiſſe perſpiciamus, vt opus fabricæ præfatæ finem attingeret intentum; vnde iam
multa ei conceſſere priuilegia. Nemo autem ita reſupinus præſumitur, vt quod ſuper omnia,in votis habuit, vt fieret, atque
tenetur ad id,deſtruere velit. *ad tex. in l.*3. *ff.de militar.teſtam.* quatenus probat: neminem præſumi fruſtraneè operari velle,
facitq. *tex.in l. cum de indebito* 25. §. *qui enim ſoluit.ff. de probat.* quatenus quoque
habet:neminem præſumi velle ſuum profundere, atque iactare. Cæteroquin qui
30 hoc dicunt,ipſi adſtruant. *ad tex.in l.*2.*&*
*l.quoties.*18.*in fin. & l.verius* 20. *ff.de probation.l.*2.*C.eod.nos reſponſ.*29.*num.*33.*p.*1.
32 Præterquam quod etiam per conſtitutionem Pii Papæ V. anno Domini 1550.
Pontificatus verò ſui anno quinto, quæ incipit:exigit incumbentis nobis Apoſtolicæ.quę eſt ad calcẽ dictarum conſtitutionum, & priuilegiorum. Similis facultas
cauſas ab aliis iudicibus quibuſcumque,in quibus de intereſſe fabricæ agitur,auocandi,eaſque per iudices,& miniſtros, atque
commiſſarios fabricę cognoſcendi, ac decidendi, fineque debito terminandi iuxta
priuilegia, & facultates, eidem Collegio
con-

conceſſas, & indultas, pariter conceſſa & impertita fuit. Vt mirum haud omnino eſſe debeat, ſi valeat nunc quoque Tribunal præfatum, poſt annuum, vbi de ſuo, & fabricæ prædictæ intereſſe agitur cauſas ab ordinariis intra annum pro piorum legatorum exequutione introductas auocare, vt illæ coram iudicibus, & deputatis fabricę iuxta ſua priuileggia, & facultates cognoſcantur, decidantur, fineque debito terminentur. Quod & ſemper ita ſernatũ huc vſque fuit. Et diſpoſitum quoque antea fuerat per Clementiſ. 7. Conſtitutionẽ anno Domini 1532. pontificatus vero ſui anno 9. *fol.* 36. à tergo, In conſtitutionib. præfatis, ſequentibus loquentis:

,, *Ac omnes, & ſingulas cauſas eandem fa-*
,, *bricam concernentes in quauis inſtantia (vt*
,, *præmittitur) pendentes, earum omnium ſtatũ,*
,, *& merita præſentibus pro expreſſis haben-*
,, *tes, à dictis iudicibus, & commiſſarijs harum*
,, *ſeriè auocamus, illaſque in eo ſtatu, in quo re-*
,, *periuntur, præfatis Colleggio iuxta faculta-*
,, *tes eis in dictis prioribus litteris noſtris per*
,, *nos conceſſas, (Vlteriùs) audiendas, cognoſcen-*
,, *das, decidendas, & fine debito terminandas*
,, *committimus.*

34 Perpendenda equidem Dictio illa erit, (*Vlteriùs*) quæ ad futura ſe extendit. ex *tex.* ſupra paulò antè per nos allato, & perpenſo *in d. § hactenus Inſtitut. de gradibus conſanguinit.* ibi: quemadmodum, & vlteriores gradus: ſequentes videlicet. *ad tex. in l. ſi ſic 13. vbi Bart. & l. ſi tibi purè 53. ff. de legat. 3. Decianus conſ. 20. n. 27. vol. 2.*

Hanc ob cauſam proinde cum anno 1626. caſus ſimilis Vigiliis accidiſſet, atq.
35 illius Epiſcopus Antonius Albergatus, vir ſanè virtutibus, atque doctrina, & experientia inſignis, apud Sacram Congregationem aduerſus Tribunalis miniſtros quærelam habuiſſet, quòd ei inhibuiſſent, ne in cauſa coram eo, intra annuum introducta pro piorum legatorum exequutione, (anno iam reuoluto) procederet, cùm eſſet iam ius fabricæ pro ſuo intereſſe acquiſitum: Atq. ſacra Congregatio pro Epiſcopo reſpondeſſet, & ad Reuiglionum, Tribunalis à ſecretis, litteras dediſſet, ne Epiſcopo moleſtias inferret. Ab eodem tamen Reuigliono certior facta de fabricæ priuilegiis, & facultatibus, auditiſq. fabricæ præfatæ oeconomo, & Aduocatis, litteras prænarratas reuocauit, atque Epiſcopo, vt Tribunali morem gereret, mandauit.

36 Vt res ex litteris ipſis hic ſubiectis dilucidè, atque ſolis ad inſtar apparebit.

A Monſ. Albergati Veſc. di Biſceglia.

Illuſt. e Molto R. Sig. Come Fratello. Non è men-
,, *te di queſta Sacra Congregatione, che, nè*
,, *V. S., nè gl'altri Veſcoui ſiano impediti nel-*
,, *l'eſſecutione de legati Pij, mentre che da' Mi-*
,, *niſtri della fabrica non ſiano preuenuti: che*
,, *ſanno bene queſti Illuſtriſſimi miei Signori,*
,, *non eſſer queſto Tribunale fatto priuatiuè*
,, *quoad Epiſcopos. S'è però ſcritto al Reuiglio-*
,, *ne, che quando ſia coſi, reuochi il Monitorio,*
,, *& inhibitione, che ſcriſſe ella eſſere ſtata fatta*
,, *contro del ſuo Vicario dal Tribunale di Na-*
,, *poli, e che per l'auuenire ſe n'aſtenga, e re-*
,, *manghino à ciaſchiduno ſalue le ſue raggio-*
,, *ni. Che è quello, che occorre riſponderli: E li*
,, *prego dal Signore ogni proſperità. Di Roma*
,, *à 17. Genn. 1626.*

Come fratello amor.

Il Card. Gennaſio.

A Monſ. Albergati Veſc. di Biſceglia.

Illuſtre, e Molto R. Sig. come Fratello:
,, *Si ſcriſſe al Reuiglione in Napoli, che riuo-*
,, *caſſe l'inhibitione, e Monitorio fatto contro*
,, *al ſuo Tribunale, accio non s'ingeriſſe ne' le-*
,, *gati pij in pregiuditio della fabrica, già che*
,, *queſto non era priuatiuè al ſuo, come ne fu*
,, *ſcritto à V. S.*
,, *Ma dal Reuiglione è ſtato riſpoſto, che nõ*
,, *ſi li dà impedimento mentre fà eſſeguire li le-*
,, *gati pii, certi durante l'anno à die obitus Te-*
,, *ſtatoris, che reſta all'ordinario per poterlo*
,, *fare con ogni comodità. Ma paſſato l'anno, e*
,, *li detti legati pii non eſſeguiti, ne rimane*
,, *l'eſſattione alli Miniſtri della fabrica, ſenza*
,, *che l'ordinarii più ve s'intromettano.*
,, *Percio è parſo à queſti Illuſtriſſimi miei*
,, *Signori far ſapere à V. S. che ne li legati pii*
,, *certi puol fare procedere à ſuo piacere duran-*
,, *te il detto primo anno: mà paſſato che ſarà,*
,, *ne laſci il penſiero à i Miniſtri della fabrica:*
,, *giache coſì è ſeruato ſempre, e ſi ſerua hogidì*
,, *inuiolabilmente: ne perciò è nouità queſto: ma*
,, *ſtile antico, al quale come ſi ſono sẽpre quie-*
,, *tati tutti li Signori Cardinali, Arciueſcoui, e*
,, *Prelati di coteſto Regno, coſi deue quietarſi*
,, *anco lei.*
,, *In conformità dunque di queſto, come s'è*
,, *ordinato al Reuiglione, che durante il primo*
,, *anno non impediſchi il ſuo Tribunale, che non*
,, *poſſa fare eſſeguire li legati pii certi: coſi reſti*
,, *lei contenta, che alla fabrica non ſi turbino*
,, *le ſue facultà. E le prego per fine ogni proſpe-*
,, *rità. Di Roma li 23. Febraro 1626.*

Di V. S. Illuſt. e M. R.

Come Fratello amoreuoliſſimo.

Il Card. Gennaſio.

His Eminentiſſimi Patres re maturè perpenſa, atque diſcuſſa. Non igitur inficias

38 cias eundem aduerſus ea, quæ tanti Patres
purpurati decreuere.
» Quis enim tantæ ſuperbiæ faſtigio tumi-
» dus erit, vt tantorum Patrum ſenſum con-
temnat? Iuxta Imperatoris verba in *l.fin. C.*
de legibus.
39 Nam ſi Iudex quilibet rationabilibus ſē-
per ex cauſis ad iudicandum motus præ-
ſumitur *c.in præſentia 6.de renunciat. c.cum in*
ter vos 13. §. quamuis fortè cap. ſicut nobis 16.
in fin.de ſent.& re iud Oldrad ut conſ.86. Epiſco-
pus num.2.in fin. nos *reſponſ.35.num.42.par.1.*
40 Cur non multò magis tanti Patres ad ita
iudicandum, vt priuilegia, & facultates Fa-
bricæ decreuerunt, rationabilibus ex cau-
ſis, iiſque maturè diſcuſſis, motos fuiſſe, exi-
ſtimandum erit? ad *text.in auth.multò magis,*
C.de Sacroſanctis Eccleſ. clement.1. de reliquijs
& venerat.Sanctorum.
41 Quod itaque, legitimè factum fuit, fir-
mum, ac ſtabile habendum erit, nec retra-
ctandum, *reg legitimè 73.de regul.Iur. in 6.*
Neque officit quod non ſit contra Epi-
42 ſcopi iuriſdictionem, legata exequendi in-
tra annum, qui alias iure piarum diſpoſitio-
num omnium, etiam tanquam Sedis Apo-
ſtolicæ Delegatus, exequutor eſt deputatus
ex Sacro Tridentino Concilio *ſeſſ. 22. cap.*
8 de reformat. (vt in ipſo noſtri diſcurſus ini-
43 tio diximus) quicquā attentādū, innouādūq.
44 Sicuti nempe iure ſuo vtitur Epiſcopus
legata exequendo pia intra annum à die
obitus teſtatoris, vt nemini proinde iniuriā
45 faciat; ita planè iure ſuo vtitur fabrica pro
ſuo intereſſe ab ordinarijs cauſas auocando
poſt lapſum annum, quando ei Ius quæſitū
eſt pro eidem debitis portionibus iuxta ſua
priuilegia, & facultates, vt nemini proinde
iniuriam faciat ad *text l.fluminum 24.§.fin.ff.*
de damno infecto, vbi ſequentibus Vlpianus.
Neque.n. æſtimari (inquit) operis mei vitio
damnum tibi dari in ea re, in qua iure meo
vſus ſim. *tex.in cap.niſi ſpecialis, in fin.vbi Ab-*
bas num.8. de authorit. & vſu pall. Abb.in cap.
cùm Eccleſia Vulterrana 31. num.11. de elect.
Nos plurib. *reſponſ.26.num.18. & ſeq. part.2.*
46 Quia nimirum poſſum mihi conſulere,
etiam cum alterius damno, *l. 3. §. quod ait*
prætor ff.de incend. ruina naufrag.& text.in l.ſi
quis fumo 50.§.ſi quid dicitur ff.ad leg. Aquil.
in can.ſi non licet 8.23.quæſt.5. text.in l.qui ſer-
uandarum 15.in princip.ff.de præſcript.verb.
Nulla propterea ſupereſt querela Ordi-
narijs, quòd eorum lædatur iuriſditio, cùm
poſt annum, ſi legata adimpleta intrà illud
nō fuerint, ab eis cauſas auocat Fabricę Tri
bunal, ius ſibi competens iuxta ſua priuile-
gia, & facultates proſequens.
47 Quia ius id faciendi habet, ac iure per-
mittēte facit. Quod ſi iurè, iuſtè; ſi iuſtè ergo
benè vt Auguſtinus loquitur *can. quid dica.*
11.in fine 14. q.4. Frederic.de Senis conſ.36.nu.
2. Alciat.de præſumpt.regul.3.præſumpt.23.nu.
1. Nos *d.reſponſ.26.n.23.*
48 Neque acceſſorium, & ſecundarium
intereſſe hoc fabricæ eſt: (vt perperam
Aduerſarij perſuaſum ſibi habent) Sed pri-
49 marium, & antecedens. Ad hoc quippe
Fabricæ Sancti Petri Collegium, & Tri-
bunal erectum fuit, vt eius Deputati, & Cō
miſſarii intereſſe ipſius curarēt; ſecundario
verò, & acceſſoriè piorū legatorum imple-
mentum; quod ſatis erat, remiſſum fuiſſe
Ordinarijs vt ea adimplēda curarent, etiam
tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, iuxta
Sacrorum Canonum, & Sacri Tridentini
Concilii diſpoſitionem, vt in initio deductū
fuit. Quemadmodum intra annum ſub eo-
50 rum cura manet adhuc, vt pia legata, atque
defunctorum pias voluntates adimplendas
curent. At ſecus poſt annum, acquiſito iam
iure Fabricæ Baſilicæ Apoſtolorum Prin-
cipis.
51 Hoc autem totum ſatis apertè patet, ex
ipſis Summorum Pontificum Conſtitutio-
nibus, quibus priuilegia, & facultates Fabri-
cæ Sancti Petri Baſilicæ, toto orbi, vrbique
celeberrimæ, exiulere; & mente palam de-
52 duxere, eorum ex præfationibus, quibus in
tentio, & cauſa, ne dū impulſiua, ſed finalis,
habetur, *l.fin.ff.de hæredib.inſtituend.vbi Bart.*
num.3.meus Maranta conſ.46.num.6. Nos *reſ-*
ponſ.12.num.4.& 10.part.1.
53 Ad fabricam quippè Sancti Petri Baſili-
cæ intenderunt primariò Summi Pontifi-
ces, ſecundariò verò ad pia legata exequen
da. Sic Iulius Secundus anno 1509. Pontifi-
catus verò ſui anno ſeptimo: *Sublimi Sedis*
» *Apoſtolicæ ſolio diuina diſponente prouidentia*
» *tia præſidentes,* (inquiens) *circa Baſilicam Bea-*
» *ti Petri Principis Apoſtolorum de vrbe dignior i-*
» *bus ædificijs fabricandam, & coronandam,*
» *eò diligentiùs conuenit nos intendere: Vt ſi-*
54 *cut ipſe Petrus à Domino electus inter Apoſto-*
» *los meruit principatum, ita eius Baſilica alias*
» *vrbis, & orbis Eccleſias præcipuis ſtructuris an-*
» *tecellat.* Leo quoque X. Conſtitutione An
no Domini 1514. Pontificatus verò ſui an-
no ſecundo.
» *Poſtquam* (inquit) *ad Apoſtolatus apicem*
» *meritis, ſed imparibus aſſumpti fuimus, inter cæ-*
» *tera, quæ nobis aſſiduè meditanda, & ſolicitè*
» *exequenda ex his, quæ etiam in minoribus conſti-*
» *tuti toto animo cupieramus, ſe ſe reddiderunt ſa-*
» *lutis animorum Chriſti fidelium cura, & abſolu-*
» *tio fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum de*
» *Vrbe. Illa enim ad boni Paſtoris præcipue ad cæ-*
» *leſtem aulam excolendam, & gregem ſibi com-*
55 *miſſum ſaluandum; iſta ad Eccleſiam, caput Ec-*
» *cleſiarum omnium, in qua Apoſtolicæ ſedis ſo-*
» *lium collocatum exiſtit, reintegrandum perne-*
» *ceſſaria dignoſcitur &c.*
Et Clemens Septimus anno Incarnatio-
nis Dominicę 1524. Pontificatus ſui anno
ſecun-

ſecundo. Poſt nonnulla in initio ſuæ Conſtitutionis pro fabricæ priuilegijs augendis:
56 *Attendentes autem* (ſubſequitur) *hoc ſacrũ, & ſublime Beati Petri Templum, non noſtri, neque cuiuſquam eſſe proprium, ſed omnium Chriſtianorum nationum commune, quando à Domino Deo, Deique Filio ipſi Petro ſuper omnes gentes poteſtas eſt data; ipſeque, & ſucceſſores eius Romani Pontifices pro ſalute omnium mediatores apud Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum eſſe debent. Cogitauimus propterea Collegium vnũ LX. virorum Curialialium quarumcumque nationum inſtituere, & ordinare, qui dictæ Baſilicæ (fauente Deo) reficiendæ diligentem curam habere debeant.*

Ita quoque Iulius Papa Tertius anno eius ſecundo Pontificatus. *Poſt noſtram* (loquitur) *ad Summi Apoſtolatus officij aſſumptionem toto cordis affectu ſemper mente reuoluimus celeberrimam Diui Petri Apoſtolorũ Principis Baſilicam, quæ in admirabilem conſurgit ſtructuram, pro vt tenemur, debito ſiue terminare, ne deſertis ædificijs, quod iam factum eſt, periret, & tantum opus tanta pecuniarum vi excitatum, fruſtrà rueret. Et tum Iulius Secundus, & ſucceſſiue alij prædeceſſores noſtri, ſuas, & Sedis Apoſtolicæ facultates ad tantum opus perficiendum minimè ſufficere poſſe viderent, omnes Chriſti fideles cæleſtis theſauri præmijs, & alijs ſpiri-*
57 *ritualibus gratijs, & donis toto nixu ad tam piũ, & laudabile opus inuitauerunt, diuerſas indulgentias etiam plenarias, tàm eis, quàm Collegio officialium ad curam dictæ fabricæ per Sedem Apoſtolicam deputatorum concedendo, & innouando, &c.*

Deficiet me certè tempus, & hora, ſi omnes Summorum Pontificum conſtitutiones hac de re percurrere voluero. Afferam tantummodo pro coronide Pij Papæ V. verba in conſtitutione ſua anno Domini 1569. Pontificatus ſui anno 4. edita. *Etſi* (aientis) *de ſingulis paſtoralis officij cura nos admonet eſſe ſolicitos, fabricam tamẽ Sancti Petri, quã ſpeciali quadam cura nobis cognoſcimus eſſe commiſſam, ſpecialis intentionis fauore proſequimur, eamque gratijs attollimus opportunis.*

Et in alia conſtitutione eodem anno edita: *Exigit incumbentis nobis Apoſtolicæ ſeruitutis officium, vt fabricæ noſtræ Baſilicæ Sancti Petri vtilitati proſpicere ſatagentes, ea libenter ipſi concedamus, quæ eius vtilitati credimus expedire.*

Et in alia eiuſdem anno Domini 1570. Põtificatus ſui anno quinto. *Exigit* (inquit) *incumbẽtis nobis Apoſtolicæ ſeruitutis officium, vt fabricam Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, tanqnanquam peculiari noſtræ curæ commiſſam, ſpecialiori cura amplectentes, non modo ea, quæ illi conceſſa reperimus, conſeruemus; verùm etiam nouis ſemper conceſſionibus decoremus, vt ex inde maioribus ſuffulta præſidijs, celerius ad finem debitum perducatur, &c.*

58 Quod igitur primò intenderunt Summi Romani Pontifices in erectione Collegij, & Tribunalis Fabricæ, fuit, vt opus ipſum Fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum toto celeberrimæ mundo, perficeretur, in conſequentiam vero, quòd pia teſtantium vota per deputatos Commiſſarios adimplerentur, percepta portione pro fabrica, vel quintæ, vel medietatis, vel etiam intereſſe, ſi legatum ad opus certum eſſet rogatum, illudque hæredum vitio per tempus non adimpletum. Erit ergo intereſſe fabricæ primarium, atque præcipuum, non ſecundarium, & accidentale, vt Aduerſarij non iu-
59 rè obijciunt. Illud porrò principaliter negotium attingere dicitur, quod negotium ipſum è propinquo attingit, & non mediatè, ac ſecundariò. *Gloſ. in cap. exhibita 19. verbo negotium, de iudic. & text. in cap. veniens 38. vbi Felin. num. 12. verſ. iſtud limitatur de teſtib.* Et deduximus alijs relatis, perpenſiſque *reſponſ. noſtra 38. num. 1. 2. 3. & ſeq. part. 2.*

Attingit verò negotium erectionis Collegij, & Tribunalis Fabricæ primariò, & principaliter eius intereſſe, vt illa ad perfectum deducatur.

60 Erit ergo intereſſe ipſius primarium, ac principale intentum, quod curare debent Collegij deputati, ac Commiſſarij; ſecundarium verò, & acceſſorium legatorum piorum adimplementum, quod vnum optime curare poterant, vt poſſunt (etiam hodie intra annum) Ordinarij; vt in ſuperioribus perpendimus. Fit autem id manifeſtum, ex quò intra annum, cùm adhuc, (eo pendente), intereſſe non ſurgat Fabricæ; Ordinarijs remittitur, pia vt exequantur legata; At non æquè reuoluto anno, cùm eius intereſſe
61 ſurgere, oririque inceperit. Acceſſoriũ eſt itaque; quod principali amoto, tollitur, nec ſupereſt; cum principalis ſequela, ſit acceſſorium, ad regulam, *l. cum principalis 139. ff. de regul. iur. regul. acceſſorium 42. eod. tit. in 6. Rota apud Coccinum Decanum deciſ 395. num. 2.* De re ergo agitur Tribunalis ſatis primaria, & antecedenti, vt cauſæ coram eiuſdem Iudicibus, & deputatis pro intereſſe Fabricę prę fatæ, reuoluto anno (ſi intra annum legata pia exequi, atque impleri non curarint Ordinarij) ſummariè, ac de plano, etiam illas ab Ordinarijs auocando, cognoſcantur, dirimantur, fineque debito terminentur. Tota itaq. errant via ſi cõquerantur Ordinarij, quòd iure ſuo vtatur Fabricæ Baſilcæ Sancti Petri Tribunal, id quod ſuum eſt proſequendo: quando ipſi, vt piæ diſponentium voluntates exequerentur, curare intra annum, hæredum, & adimplere debentium peruicacia, minime potuere. Nunquid ne ſtomacho ferent iniquo, quod id efficit ſua vi per ſuos miniſtros tribunal, quod ipſi per

ficere

ficere non potuere?

62 Vt dicatur eis nunquid oculus tuus nequam eſt quia ego bonus ſum? Amice nō facio tibi iniuriam. Tolle quod tuum eſt, & vadè. *Matth. 20. 13.*

63 Carpendi haud, ergo Tribunalis Miniſtri erunt, quod id agant, quod facere illis Summorum Pontificum Conſtitutionibus; ac lege conſequenter, permittente, indultum eſt. *ad text. in l. Gracchus 4. ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. fin ff. quod quiſque iuris. meus Maranta conſ. 44. in fin. n. 3.*

64 Et diſpoſuit apertiſſimis verbis Pius Papa V. in conſtitutione ſua quæ incipit exigit incumbentis nobis, 2. *col. 4. in fin. Nos at-*
» *tendentes præmiſſa,* (inquiens) *pro vt in Ciui-*
» *tate Bononien hactenus occurrerunt, etiam in*
» *multis alijs Ciuitatibus, & diœceſibus ſimili, vel*
» *alio modo occurrere poſſe, & ſi præfata Fabrica,*
» *ſic impediretur, hoc non ſine graui ipſius im-*
» *pedimento ſuccedere poſſe. Volentes propterea*
» *ipſius Fabricæ vtilitati conſulere, ac edicto-*
» *rum, & litterarum noſtrarum præfatarum*
» *tenores ſimiliter præſentibus pro expreſſis haben-*
» *tes, motu, & ſcientia ſimilibus, Collegio, &*
» *Deputatis, Auditoribus, Commiſſarijs, & mini-*
» *ſtris Fabricæ præfatæ, vt ipſi, in omnibus, & ſin-*
» *gulis cauſis Monaſteriorũ, Prioratuũ, domorum,*
» *& aliorum exemptorum, ſub iuriſdictione ordi-*
» *naria non comprehenſorum, nec non alijs, in qui-*
» *bus proceſſus nondum eſt inſtructus, etiam ſi in*
» *eis Ordinarius virtute litterarum noſtrarum, vel*
» *ipſa ordinaria auctoritate præuenerit, modo, &*
» *forma quibus per præfatas litteras, vel aliàs con-*
» *ceſſum extitit, procedendi, eaſque cognoſcendi, &*
» *fine debito terminandi liberam, & amplam fa-*
» *cultatem concedimus per præſentes.*

Neque terũtij proinde aduerſus nos erit oppoſitio, per aduerſarios, quaſi argumentorum Achilles æſtimata.

Quod ex Pij præfati Papæ Quinti Conſtitutione 96. *in Bullar.* §. 2. *tom. 2.* diſponatur.

Poſſe in Vrbe Tribunal Fabricæ cognoſcere de cauſis omnibus Pijs poſt quindecim mẽſes à die obitus teſtatorum; dũmodo in illis Vicarius Vrbis non præuenerit. Vt conſequentiam inferant; non igitur poterit fabrica procedere in cauſis, in quibus ordinarius iam præuenit.

66 Cùm quòd eſt hoc argumentum à contrario ſenſu: Quod planè non ſemper abſolutè validum eſt, quia nimirum quoad formam argumentandi peccat, vitioque afficitur, vnde non ſemper rectè ducitur, vt aduertit *Aegidius de Coninch. diſputat. 18. dub. 9. concluſ. 1. n. 81. verſ ſed contrà.*

67 Tùm quod argumentum hoc non infert, neque probat, ſi contrarium, vel ſtatuto, vel conſtitutione aliqua decretum appareat. *ad text. in cap. à nobis 28. §. nec obſtat. de ſent. excommunicat. extrà Abb. in cap. cum eſſeſ. de teſtament. n. 24. circa med.* vel abſonus iuri, vel conſtitututioni, ſiue contrarius ſequatur intellectus, *ad notata in cap. publicato. 58. & ibid. Gloſſ. de elect. cap. quanto 18. vbi Gloſſ. verbo immoderatas de vſur.* notatur per omnes *in l. 1. ff. de offic. eius, Abb. in cap. ſuper eo. 5. alias primo num. 8. per Gloſſ. ibid. in verbo terminari in fin. de appellat. Afflict. deciſ. 314. in princ. Caballin. reſolut. criminal. centur. 3. caſu 228. num. 4. Decianus conſ. 30. num. 8. vol. 5. & conſ. 32. num. 14. vol. 4.*

In facto hoc autem noſtro omnino contrariũ apertiſſimè ſtatutum inuenitur per Summorum Pontificum Conſtitutiones: (vt in ſuperioribus oſtendimus) quòd videlicet: cauſæ omnes, in quibus de inter eſſe Fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum, agitur, poſt annum coram Commiſſarijs, & Deputatis à Colleggio cognoſcantur, decidantur, fineque debito terminentur.

Non ergo procedet à contrario ſenſu deductum argumentum aduerſus ea, quæ à
Conſtitutionibus præfatis per Summos Ro-
69 manos Pontifices decreta fuere. Quoniam
eſt argumentum hoc à contrario ſenſu, nō
expreſſa deciſio, ſed coniectura potius quædam,
ad *text. in l. apud antiquos 25. vbi Gloſſ.
in verbo coniecturam, C. de furtis,* & ſubauditus
quidam intellectus ſecundum *Bald. & ibid.
Gloſſ. fin. in l. 2. C. de conditionib. inſertis, meus
Maranta in ſpeculo 3. part. princ. num. 92. Alexand.
conſ. 7. in conſultatione præmiſſa, col. fi.*
70 *num. 16. vol. 5. Decianus conſ. 10. num. 17. vol. 4.*
Neque rectè ducitur in ſtatutis, & conſtitutionibus
ſimilibus. *Alexa. d. cõſ 7. ex Bart. in l.*
71 *omnes populi, quaſt. 6. de iuſtit. & iur.* Et argu-
mentum hoc accipi debet preſsè, ac ſtrictè,
& ad limites verborũ. Tollit nimirum om-
72 nes vires obiecti, attento contextu verbo-
rùm Conſtitutionum, quam ob cauſam locum non habet, quando ex eo contrarietas inducitur diſpoſitorum, neque ab eo infertur contrà veriſimilem mentem Summorum Pontificum expreſſe ad fauorem Fabricæ diſponentium, & vbi ad vnum inducta finem contrarium operarentur, atque ipſa Coſtitutionum, diſpoſitorumque ſubſtantia deſtrueretur, vt rectè, plenèque deductum fuit in vna *Imolen bonorum 25. Maii 1670. coram Buratto deciſ. 477. num. 4. 5. 6. & 7. part. 2. in impreſſis per Ferrentillum addentem.*

74 Tum etiam quod ſi rectè, vt par eſt, verba expendantur Conſtitutionis præfatæ Pii Papæ Quinti anno Domini 1569. Pontificatus verò ſui anno 4 tùm §. 1. tum eodem, §. 2. ſatis indigna redditur oppoſitio, quæ ad diruenda Fabricæ priuilegia, & facultates pro Ordinariis, Tribunali fiat: quando ex verbis illius ſatis firmum reddatur, quod pro Tribunali adſtruimus; poſſe eius miniſtros poſt annum, cum ius eſt Fabricæ quæſitum, cauſas ſuper piorum legatorum

exequutione intra annum introductas, ab
Ordinariis aliis, (vt hattenus factum, geſtū-
que fuit) auocare.
75 Quippè ſpecialis permiſſio fuit, quæ Vi-
cario vrbis in ſpiritualibus generali per di-
ctam conſtitutionem facta fuit, vt non ſit
proinde ad alios, ad Fabricæ priuilegia, fa-
cultateſque deturbandas, dimananda. Non
enim rectè ab vno ad aliud infertur, quod
diuerſa ſint, *l. Papinianus exuli 21. ff. de minor. l. fin. in ſu. vbi Bart. ff. de calumniat.*
77 Quinimo ex ſpeciali exceptione, ſatisfir-
miter in reliquis regula pro Tribunali ſta-
tuta per Summorum Pontificum conſtitu-
78 tiones ſolidatur: Cùm exceptio ex ſui na-
tura in caſibus minime exemptis regulam
fundet, atque clauis quaſi quibuſdam fir-
79 met, ſtabiliatque; & quid ſub regula com-
prehendatur, ad oculum quaſi demonſtrat.
Maranta Proauus meus in ſingularib. littera E. §. exceptio firmat. fol. 36. Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 257. num. 4. nos *reſponſ. 12. num. 65. part. 1.*
Verba hic ſubnectere libet Conſtitutio-
nis Pij Papæ Quinti, ita apertum omnibus
fiet, ſatis perperam oppoſitionem obijci pre-
„ tactam. *Dilectus filius noſter in alma Vrbe, &*
„ *eius diſtrictu Vicarius in ſpiritualibus generalis,*
(§. 1. in fin. Pontifex Pius loquitur) *vigore*
„ *ſpecialis ſuper hoc à Sede Apoſtolica licentiæ, &*
„ *facultatis conceſſæ in huiuſmodi legatis in dicta*
„ *Vrbe exequutioni demandandis à certis annis ſe*
„ *intromiſerit in graue ipſius Fabricæ præiudi-*
„ *cium.*
80 Speciale igitur, quid eſt in Vicario Vrbis
in ſpiritualibus generali, vigore ſpecialis ſu-
per hoc à Sede Apoſtolica licentiæ, & fa-
cultatis, & à quibuſdam certis annis ſe in-
tromiſit, in graue ipſius Fabricæ præiudi-
cium.
Non ergo ad generale trahendum, quod
ſpeciale in Vicario Vrbis eſt. Et nihilomi-
nus neque ſine graui Fabricæ ipſius præiu-
dicio à Vicario Vrbis attentatur. Præiu-
dicatur ergo iuribus Fabricæ, cum poſt an-
num vigore litis introductæ intra annum
ſuper legatorum piorum exequutione, ſe
ingerunt Ordinarii, vt non poſſit Fabricæ
81 Tribunal ab illis cauſas auocare. Non ergo
iurè faciunt. Iniuſtè igitur id attentant; er-
go male, ad *text. in d. cau. quid dicam. in fin. 14. quæſt. 4.*
82 Reuocandum proinde; quin magis iniu-
ſte factum coercebunt Eminentiſſimi Pa-
tres, iuxta Vlpiani ſenſum *in l. Medicus 3. in fin. ff. de variis, & extra ordinar. cognit.* Et ſe-
quuta fuit *Rota apud Ceucium de cenſibus deciſ. 88. num. 6. part. 1.*
At ſequitur propterea vlterius diſponēs
dicta ſua Conſtitutione Pius Quintus *d. §. 2.*
ab Aduerſarijs obiecta.
„ *Nos*, (dicens) *qui intimis cordis deſideriis ex*
„ *optamus, vt dicta Fabrica quanto citiùs fieri po-*
„ *terit ad debitum finem perducatur, ipſaque Fa-*
„ *brica attenta mala temporum qualitate, ob pe-*
„ *cuniarum defectum, magna parte ſubſtiterit; ve-*
„ *rendumque ſit, ne ſi in totum deſeratur, etiam*
„ *quod iam factum eſt, corruat in Diuinæ Maie-*
„ *ſtatis offenſam, & Reipublicæ Chriſtianæ dede-*
„ *cus; ac propterea omnibus, quibus poſſumus fauo-*
„ *ribus ſuccurre cupientes; eoſdemque Collegium,*
„ *& Deputatos, eorumque miniſtros à quibuſuis*
„ *excommunicationis, & ſuſpenſionis, &c. Eiſdem*
„ *Deputatis, & Collegio Fabricæ huiuſmodi, facul-*
„ *tatem eidem Vicario conceſſam; adhoc, vt elapſis*
„ *quindecim menſibus à die obitus teſtatorum, &*
„ *quomodolibet per vltimam voluntatem diſpo-*
„ *nentium, computandis; Collegium: &*
„ *Deputati Fabricæ huiuſmodi legata, in quibus*
„ *ipſe Vicarius non præuenerit iuxta formam fa-*
„ *cultatum præfato Vicario, & aliarum ipſi Fabri-*
„ *cæ conceſſarum exequi facere poſſint, per præſen-*
„ *tes concedimus, & ampliamus; illoſque deſuper*
„ *impediri à quoque minime debere.*
83 Speciale eſt ergo in Vrbis Vicario, qui
vnum Tribunal cum Sanctiſſimo facit *cap. 2. in fi. de conſuetud. in 6. cap. Romana 3. in prin. de appellat. eod. lib. 6. Ioan. Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 43. quæſt. 6.* Nos *reſponſ. 15. num. 49. part. 1.* ad generale igitur haud trahen-
84 dum, *ad text. in c. cum in illis 16. §. cum autem, de præbend. in 6. c. ſuſceptū 6. de reſcript. eodē lib. Azor. d. lib. 3. cap. 46. verſ. beneficia, & officia.*
Ceſſandum itaque ab oppoſitis.
Atque ita ex his cenſoris ſubiectis virgæ
reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V. I. D. Epiſcopus Iuuenacen.

Informatione hac data, eaque perpenſa, Ampliſſimi, Eminentiſſimique Patres decretum dedere, ſeruari ſolitum, in poſterū: quo verò ad cauſam cum Epiſcopo Sancti Angeli mandauere illum intra duos menſes audiri, vt ex ſequenti decreto palam fit omnibus.

Fidem facio ego Oeconomus Reu. Fabricæ infraſcriptus, qualiter in Congregatione Generali eiuſdem Reu. Fabricæ de more habita ſub die 27. Auguſti proximi præteriti inter alias factum fuit decretum tenoris infraſcripti videlicet.

Neap. ſeu S. Angeli Lombardorum Auocationis cauſæ, &c. Sacra Congregatio mandauit ſcribi Reuiliono quod ſuperſedeat per duos menſes ad effectum, vt Epiſcopus interim poſſit audiri in S. Congregatione, quatenus velit, & quod hoc ipſum ſignificet quam primum eidem Epiſcopo. Quo verò ad alias cauſas coram Ordinarium vltra Annum pendentes mandauit Scribi eidem Reuiliono pro obſeruatione ſoliti. Prout in libro decretorum dictæ Sanctæ Congregationis penes me exiſtente, ad quem, &c. In fidem.

Digitized by Google

fidem. Romæ hac die 8. Settembris 1640. Ita eſt Andreas de Ghettis eiuſdem Reu. Fabricæ Sancti Petri Occonomus Generalis. loco † ſigilli.

SVMMARIVM.

1 *Tribunal Sancti Officij myſticum quoddam corpus eſt, quod diuerſis conſtat membris, quæ miniſtri illius ſunt.*
Inter quæ ea Conſultores, Aſſeſſoreſque agnoſcuntur, & n. 12.
Quæ vnum corpus cum capite efficiunt, nu. 5.
2 *Corpus naturale diuerſis conſtat membris, quæ non eundem actum habent.*
3 *Conſultorum Sancti Officij munus eſt conſiliis Tribunal iuuare, atque fulcire.*
4 *Corpus naturale multa habet membra, vnũ tamen corpus efficiunt.*
6 *Corpus non eſt vnum membrum, ſed multa.*
7 *Conſultores apprimè Sancto Tribunali Sancti Officii neceſſarii ſunt ad ea peragenda, quæ eidem Tribunali neceſſaria ſunt.*
8 *Conſilia vbi multa, ibi ſalus, Prouerb. 11.14.*
9 *Theologi in S. Officio deſeruiunt, vt propoſitiones examinent.*
10 *Iuris peritorum munus in Sancto Officio eſt, vt de punitione, & abſolutione reorum aliarumque cauſarum meritis, conſilium dent.*
12 *Iacobus Symanca Pacenſis Epiſcopus extollitur.*
13 *Conſultores Principum pars corporis eius myſtici dicuntur.*
14 *Conſultores, qui in vnum ad conſulendum de rebus Reſpublica conueniunt, quaſi homo vnus fiunt.*
Qui multas habeat manus, multos pedes.
15 *Diſſentio inter corporis membra ponenda non eſt.*
Omnia enim coaleſcunt, vt vnum corpus efficiant.
Neque membrum vnum contra aliud pugnare debet ex Apoſtolo Paulo ad Corinth. 1. cap. 12. 15.
16 *Membra omnia corporis, ita attemperauit Deus, vt non ſit ſchiſma in corpore, & num. 32.*
Sed ſint membra pro inuicem ſolicita.
Quod probatur etiam ex Caſſiodoro, nu. 17.
18 *Corpus totum Tribunalis Sancti Officii eſt à iuriſdictione exemptum ordinariorũ, igitur ſingula eius membra.*
Ergo, & Conſultores, & num. 23. & num. 31 & num. 66.
19 *Membra à capite diſcedere haud licet.*
Quia omnia caput ſequi oportet.
20 *Caput quale, talia membra cenſentur.*
21 *Res eadem diuerſo cenſeri iure minime debet.*
Vbi præſertim eadem viret ratio, idemque reſpectus, num. 22.
23 *Conſultoribus apprimè indiget Sanctum Officium.*
Quorum conſilio in rebus gerendis vtitur.
24 *Vnitas myſtici corporis diuidi haud debet.*
25 *Compoſitum vnum, quamuis ex partibus coaleſcat, diuidi tamen non poteſt. Sed integrum præſtari.*
26 *Homo diuiſionem virtualem admittit ex partibus, quibus componitur. Vnus tamen eſt, integritate partium.*
27 *Tribunal Sancti Officii vnum corpus eſt, vnitate integrali.*
Et ſi diuerſa membra habeat, ex quibus componitur.
28 *Vnum eſſe non poteſt, quod diuiſum eſt?*
29 *Forma tota in conſumatione conſtat.*
30 *Legata quæ nam diuiſionem reſpuunt?*
32 *Membra corporis, quæ infirmiora videntur, neceſſariora ſunt, & quæ ignobiliora, eis maiorem honorem circundamus. Ex Apoſtolo Paulo.*
33 *Miniſtri omnes etiam inferiores Tribunalis Sancti Officii exempti à iuriſditione Ordinariorum ſunt.*
Soli Inquiſitori ſubiecti.
Tam in Ciuilibus, quàm in criminalibus.
Ergo, & Conſultores. num. 34. & nu. 45. 62.
35 *Exemptio Tribunali Sancti Officii indulta eſt.*
Non ratione perſonarum, ſed ſui ipſius.
Ob fidei fauorem.
36 *Diſtinctionis, vbi nulla eſt ratio, par eſſe iudicium debet.*
37 *Conſultores multò validius iuuamento ſunt Tribunali Sancti Officii, aliis inferioribus miniſtris.*
Eodem ergo exemptionis priuilegio potiri debent.
38 *Diſparitatem dicens, ipſe probare tenetur.*
39 *Lege quæ non diſtinguntur, neque per hominem diuidi, ſecariue debent.*
40 *Arma deferre omnes Tribunalis Sancti officii miniſtri, propter propriam tuendam*

perſonam poſſunt.
Ergo & Conſultores, eorumqe famuli.
Et hoc neceſſarium putatur, n.41.
42 *Arma deferre eos, qui Reipublicæ præſunt neceſſarium eſt, ex Ariſtotele.*
43 *Miniſtros omnes Tribunalis Sancti Officii iuramentum præſtare oportet de ſecreto ſeruando.*
Ergo, & Conſultores.
Alioquin animaduertere in eos omnes poterit Inquiſitor. num.44.
46 *Miniſtri omnes Tribunalis Sancti Officii ſacris indulgentiis in omnibus actibus ad Tribunal ſpectantibus peragendis à Summis Romanis Pontificibus inſigniti ſunt.*
47 *Ius idem in vna quaque totius parte eſſe debet, quod in toto dignoſcitur.*
Vbi præſertim vna, & eadem ratio viget. 48.
49 *Qui maiori honore digni ſunt, non debent minoris æſtimari, ex Apoſtolo Paulo 1. ad Timoth. 5.17.*
50 *Aureola quibus in æterna patria debeatur?*
51 *Doctores Eccleſiæ peculiari fulgore fulgebunt in cælis.*
52 *Iuris qui ſunt eiuſdem, eiuſdemque generis ad imparia iudicari minime debent.*
53 *Prælati ſupremi omnes habent ſuos familiares ſubiectos.*
De eiſque cognoſcunt.
Vt ſunt Epiſcopi.
Hoc quoque priuilegio potiri debebit Sancti Officij Tribunal. 54.
55 *Eccleſia exempta, ipſius miniſtri quoque exempti erunt.*
56 *Conſultores Sancti Officii Sanctæ Inquiſitionis in Regno Neapolitano à ſupræmo Sanctæ Inquiſitionis Prætorio creantur.*
57 *Tribunal Sancti Officii Neapoli vnum Tribunal efficit cum ſupremo Sanctiſſimæ Inquiſitionis Romæ.*
58 *Vicarius vnum Tribunal efficit cum Epiſcopo, cuius vices gerit.*
59 *Monſtrum non corpus eſt, vbi inter membra diuiſio apparet.*
60 *Argumentum ab abſurdo vitando, firmum.*
61 *Cauſa abſurditatis vitanda, ne deprauatus ab ea ſequatur effectus.*
63 *Similium ſimile, atque vnum iudicium eſſe debet.*
Et quod in vno æquiperatorum ſtatuitur, & in altero.
64 *Animal omne ſimile ſibi diligit.*
Et omnis homo proximum ſibi. Eccleſiaſt. 13 num. 19. & 20.
Contrarium per accidens ſequitur.
Et eiuſdem artis ſunt ſibi ipſis aduerſi. n.65.
67 *Antonius Ricciullus Epiſcopus Caſertanen Sãctæ Inquiſitionis Miniſter in Regno Neapolitano celebratur.*
68 *Franciſcus Cardinalis Boncompagnus Archiepiſcopus Neapolitanus extollitur.*
69 *Deciſio ſupræmi Sanctæ Inquiſitionis Prætorij in hac re refertur.*

ARGVMENTVM.

Ex ipſo principio petitur.

RESPONSIO LXIX.

SInt necne Conſultores Sancti Officij, qui Miniſtro Sanctæ Inquiſitionis in Regno Neapolitano, Neapoli aſsident, ab ordinarij Iuriſdictione exempti, ipſoque Sanctæ Inquiſitionis Tribunali in omnibus ſubiiecti? In difficultatem à non nullis reuocatur. Verùm affirmatiuè nobis reſpondendum videtur.

1 Nec mirum planè, quoniam in toto ipſo
2 corpore Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis, quod ſicut corpus naturale, ex diuerſis conſtat membris, quæ non eundem actum habent, *ad Romanos* 12.4. Sed ad varia obeunda munia diſtincta ſunt, & ipſum ex varijs conſtat, compactumque miniſtrorum mẽbris agnoſcitur, inter quę non infimum, at ſatis dignum obtinent locum, Conſultores,
3 Aſſeſſoreſque, quorum munus eſt, cõſilijs, votiſque tribunal ipſum, ipſiuſque caput (Inquiſitorem videlicet) iuuare, fulcire, & in agendis dirigere. Sicut nempè corpus ip
4 ſum naturale vnum corpus eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis, cùm ſint multa, vnũ tamen corpus ſunt, vt Apoſtolus Doctor gentium loquitur 1.
5 *ad Corinth.* 12, 12. Ita peręquè Sancti Officii Conſultores, Aſſeſſoreſque vnum corpus efficiunt. Quoniam vnus panis, vnum corpus omnes ſumus, omnes, qui de vno pane participamus, vt idem (inquit) Apoſtolus *ead. 1. ad Corinth. cap.* 10. 17.

6 Nam, & corpus, non eſt vnum membrũ, ſed multa, idem ſcribit Apoſtolus, *eod. cap.* 12. 1. *ad Corinth.* 14.

7 At inter tribunalis miniſtros, Aſſeſſores, Conſultoreſque (vt puta illi apprimè neceſſarii ad ea, quę ad Sanctum Officium ſpectant, peragenda, ne multa illi deſint cõ-
8 ſilia) vſui omnino ſunt. Ibi enim ſalus, vbi multa conſilia, ſpiritus eloquitur Sanctus

Pro-

*prouerb.*11.14. Cum enim de rebus grauiſ-
ſimis deliberandum perſæpè ſit, neceſſe eſt
,, viros ſapientes, theologos, & iuris peritos
9 ,, vocare: Theologos, vt propoſitiones exa-
,, minent, & earum explicent qualitatem:
10 Iuriſperitos, vt de punitione, & abſolutio-
ne reorum, ac de aliis cauſarum meritis cō
ſilium præbeant opportunum. vt *Iacobus*
11 ille *Simancha*, Pacenſis Epiſcopus, Vir do-
ctiſſimus loquitur *de Inſtitutionibus catholicis*
*tit.*41.*de miniſtris n.*11.

12 In Tribunalis vno corpore itaque non
omnino incongruè Conſultores agnoſcū-
tur, eiuſq. pars ſunt; quemadmodum pars
13 corporis myſtici Principis, eius ſunt Con-
ſultores, ſiue Conſiliarij ad *tex. in l. quiſquis*
5.*C. ad leg. Iul. Maieſtat. Royas in epitome ſuc-
ceſſion.cap.*26.*num* 8.*tom.*8.*tract.part.*1.*fol.mi
hi* 419.*col.*3.*concordat tex. in cap. cum dilectus
filius.*14.*vbi Gloſſ. in verbo familiares*. Nam
ipſi (inquiens) pars corporis eius (hoc eſt
Papæ) eſſe intelliguntur, *de Clericis non re-
ſidētib. extra*. Etenim cùm plures ad conſul-
14 ,, tandum conueniunt, & vnuſquiſque par-
,, tē habet virtutis, ac prudentiæ; fiunt in vnū
,, collecti, quaſi homo vnus, qui multos pe-
,, des habeat, & multas manus, multoſque
,, ſenſus, vt alij aliam partem, cuncti autem
cunctas diſcernant, vt ex *Ariſtot.* idem *Si-
mancha* loquitur *d.cap.*41.*n.*11.

Neque profectò diſſentio inter membra
ipſa ponenda erit; cùm & omnia coaleſcāt,
15 vt vnum corpus efficiant; atque ſe ſe mu-
,, tuò foueant. Quam ob cauſam, ſi dixerit
,, pes; Quoniam non ſum manus non ſum
,, de corpore: num ideo non eſt de corpore?
,, (ſic nempe *S. Apoſtolus Paulus eod. c.* 12.1.
,, *ad Corinth.* philoſophatur) Et ſi dixerit auris:
,, Quoniam non ſum oculus, non ſum de
,, corpore: num ideo non eſt de corpore? Si
,, totum corpus oculus: vbi auditus? Si totū
,, auditus vbi odoratus? Nūc antē poſuit Deus
,, mēbra, vnūquodq. eorum in corpore, ſi-
,, cut voluit. Quod ſi eſſent omnia vnum
,, membrum, vbi corpus? Non poteſt autem
,, oculus dicere manui; opera tua non indi-
geo: aut iterum caput pedibus: Non eſtis
mihi neceſſarij. his ſatis aptè ad rem noſtrā.
Sanctus Apoſtolus.

16 Omnia itaque ita attemperauit Altiſſi-
mus corporis membra, vt non ſit ſchiſma
in corpore, ſed id ipſum pro inuicem ſoli-
cita ſint membra. Et ſi quid patitur vnum
membrum, compatiantur omnia membra:
ſiue gloriatur vnum membrum, congau-
dent omnia membra. vt perbelle, concin-
nèque idem *S. Apoſtolus loco præfato* proſe-
quitur. Nec inconcinne id ipſum ſequen-
tibus comprehenſus fuit *Caſſiodorus in lib.*
17 *de Anima cap.*16.*non longe à fine. Sed cum*
,, *membra ſingula* (inquiens) *diuerſa corpori præ-*
,, *bere videantur officia; aliudque nobis ſublime,*
,, *aliud mediocre, aliud ſit in vltimo conſtitutum;*
,, *in tātā cōplexionis gratiā deuenerunt, vt omnia*
,, *ſibi neceſſaria, omnia probentur accomoda: ſicut*
,, *Apoſtolus ait, cùm Eccleſiam Dei ſtudio chari-*
,, *tatis adunaret. Non poteſt dicere oculus manui,*
,, *non es mihi neceſſaria, aut iterum caput pedibus,*
,, *non deſidero operam veſtram; ſed multo magis*
,, *quæ videntur membra corporis infirmiora eſſe,*
,, *neceſſaria ſunt: quæ putamus ignobiliora eſſe cor*
,, *poris, his honorem abundantiorem circumda-*
,, *mus. Deus enim ita temperauit corpus, atque di-*
,, *ſtribuit, vt mēbra inter ſe mutuis adiutorijs in-*
,, *digerent.* his Caſſiodorus.

18 Eſt itaque totum corpus Tribunalis à
Iuriſdictione exemptum ordinarij. Erunt
igitur ſingula eius membra exempta. Exē-
pti ergo Conſultores, Aſſeſſoreſque erunt.
19 Quippe non licet à capite membra diſce-
dere, ſed iuxta ſcripturæ teſtimonium om-
nia membra caput ſequantur, ſecundum
id, quod loquitur Calixtus Papa omnibus
Epiſcopis *can.*1.12 *diſt.* & Victor Papa XIII.
à Sancto Petro *can. celebritatem.*21. *in princ.
de conſecrat. diſtinct.* 3. Quia non decet (in-
quiens) vt membra à capite diſcrepent, aut
aliter gerant. & ſequuta fuit Rota *in Cæſar
Auguſtana Synodi* 13. *Februarij* 1626. *coram
Domino Coccino Decano deciſ.* 3.*num.*4. *part.* 5.
diuerſ. & in Sabinen Montis Rotundi. 25. *Iunij*
1627.*coram eodem Domino Decano Coccino de-
ciſ.* 93 *n.*83.*eadem par.* 5.*diuerſ.*

20 Quale enim eſt caput, talia cenſentur, &
membra vt ſequuta fuit *Rota apud Sanctæ
memor. Gregor. XV. deciſ.* 370.*n.*3.*in fin.*

21 Neque profectò decet, vt eadem res, at-
que vna diuerſo cenſeatur iure, ſecundum
Iaboleni ſenſum in *l. eum qui ædes.* 23. *ff de
Vſucapionib cap cum in tua.*30. *in fin. de decimis.
can. cognouimus.*29 *in fin.*12.*q.*2. *vbi Gloſſ. etiam
fin.* & ſequuta fuit Rota ex eadem ratione
in *d. Sabinen Montis Rotundi. d. deciſ.* 93.*n.* 84.
Barboſa aſſiom 74 *num* 4 *Royas de hæret. par.* 1.
22 *num.*156. vbi præſertim eadem ratio, idem-
que reſpectus, idem ſuadent. ſecundum *Na-
uar. conſ.* 3.*num.*6.*lib.*2.*de foro compet.*

Eſſet autem hoc, ſi toto tribunali exem-
plo, Conſultores, Aſſeſſoreſque (quibus ap-
primè indiget Tribunal, cum eorum con-
23 ſilio in rebus agendis, dirigendiſq. & cauſis
decidendis, vtatur) Ordinariorum eſſent Iu-
24 riſdictioni ſubiecti; & vnitas miſtici com-
poſiti, ac corporis Sancti huius Tribunalis
diuideretur; quod præſtari haud iure po-
teſt. vt Paulus *lib.*12.*ad Sabinum in l* 2.§.1.*ff.
de verborum obligationib.* non inerudite ſanè
25 docet, in vno compoſito exemplum præ-
,, bens; *Quædam* (inquiens) *partis quidem da-*
,, *tionem natura ſui recipiunt; ſed niſi tota dentur,*
,, *ſtipulationi ſatis non fit: veluti cùm hominem*
,, *generaliter ſtipulor, aut lancem, aut quodlibet*
,, *vas.* his Paulus. Et Vlpianus *in l. ſi ſtipulatus
ſumm.*9 §.*qui decem. ff. de ſolut. Qui hominem
debet* (dicens) *partem Stichi dando, nihilominus
homi-*

hominem debere non definit;denique homo adhuc
ab eo peti poteſt. Recipit planè diuiſionem
virtualiter homo in partes,ex quibus com-
ponitur,vt aliud membrum caput ſit,aliud
manus, aliud pes; quemadmodum aureus
virtute,decem continet Iulios,ſiue carole-
nos,vnus autẽ aureus eſt, numero vero, ſi-
ue valore decem, atque ita numero quidẽ
inferius,re vberius; vt verbis vtar Ambro-
ſij in *Lucam lib.3.cap.19.* At homo,& vnum
integrale integritate partium, non erit,niſi
totum præſtetur:ita vas,ita lax. Agnoſcit ſi-
27 quidem partes Tribunal Sancti Officij, ex
quibus componitur; Inquiſitorem nempè
vti caput:Conſultores,vti collum per quod
omnia à capite influentia ad corpus omne,
conſilijs, atque prudentibus reſponſis dif-
fluũt. Brachia,manuſue notarios;pedes ce-
28 teros Tribunalis miniſtros. Verum vnum
corpus haud efficient,ſi diuiſa præſtentur,
Vnum ergo vnita erũt.Non itaq. ab inuicẽ
ſecernenda membra, neque diuerſo iure
à toto compoſito cenſenda. Cæteròquin
29 totam formam(quæ in conſumatione cõ-
tingit) minime dabit. Vt Caius loquitur
iure conſultus in(*l. ſi quis quadrigenta 79. §.*
1. ff.ad leg. falcid.) de legatis verba faciens,
30 quæ diuiſionem non admittunt; vt legatũ
viæ,itineris,actuſque. Rationem dicti red-
dens ad rem noſtram ſatis accomodam:
Ad nullum enim(inquiens)*ea res pro parte po-*
teſt pertinere. & diximus *reſponſion. noſtra.3.*
nu.68.par.1.

31 Ne diſſidium igitur inter membra pona-
tur,ita exempti erunt Conſultores,Aſſeſſo-
reſque (honorabiliora huius myſtici cor-
poris membra) ſicuti totum ipſum corpus
exemptum eſt;atque cetera,(quamuis infe-
riora membra)exempta ſunt. Vt enim Apo-
ſtolus Paulus *d.1.ad Corinth. 12. 22.* inquit:
32 *Multo magis, quæ videntur membra corporis*
,, *infirmiora eſſe, neceſſariora ſunt; & quæ puta-*
,, *mus ignobiliora membra eſſe corporis, his hono-*
,, *rem ambundantiorem circundamus: & quę in*
,, *honeſta ſunt noſtra abundantiorem honeſtatem*
,, *habent. Honeſta autem noſtra nullius egent: ſed*
,, *Deus temperauit corpus ei,cui deerat,abundan-*
,, *tiorem tribuendo honorem; vt non ſit ſchiſma in*
,, *corpore;ſed id ipſum pro inuicem ſolicita ſint mẽ-*
bra. His Sanctus Apoſtolus.

33 Et planè;ſi inferiores quoque huius San-
cti Tribunalis Miniſtri,vt(vt puta exequu-
tores,Carcererij,alijque huiuſmodi;) à Iu-
riſdictione exempti Ordinariorum ſunt;
(quòd in miniſterium aſſumpti Sancti Tri-
bunalis,alium,cui ſubſint,quàm Inquiſito-
ri, qui tribunalis caput eſt, non recogno-
ſcant) vt in omnibus, tàm criminalibus,
quàm ciuilibus, ac miſtis cauſis Inquiſito-
ris Iudicio tantummodo ſubijciãtur;quòd
ob firmato ſequuntur pectore. *Simancha d.*
tit.41.num.19.& ſeq.Rojas de heretic. par. 1.n.
444. & ſeq. & par.2.num.422. & ſingul.101.
Farinac.de hæreſi q.186.§.2.num. 38. in 8. am-
pliat.Paramus de origine Sanctæ Inquiſit.lib. 3.
qu.6.num.27. & 28. Pater Ferdinand à Caſtro
Palao ex Societate Ieſu. in opere morali. tom.1.
tract.4.diſp.8.pũct.12.§.2.n.9 in 3.q.Pater Dia
na reſolutionũ moralium p.4 tract.8.reſolut.55.

34 Cur (quæſo tè) erit, vt eodem modo Aſ-
ſeſſores,Conſultoreſque,qui conſilijs, atq.
cauſarum decidendarum ſtudio Tribuna-
li proſunt, atque pro eo deſudant,hoc eo-
35 dem non potiantur priuilegio? quod non
ſanè perſonis ſingularibus, ſed Tribunalis
prætorio, quòd omnibus alijs eminet tri-
bunalibus, fidei in fauorem conceſſum eſt,
atq. indultũ,vt ad omnes eius miniſtros di-
mandari debeat,iuxta plene tradita per De
cium in *l.in omnibus cauſis 6.n.8.& 9. ff de re-*
gul.iuris. Neque ratio vlla diſtinctionis ſub-
36 ſit;vt par eſſe Iudicium non debeat ad *tex.*
in l.illud.32.vbi Gloſſ.verbo æſtimari. ff. ad legẽ
Aquil.cum ibi notat. ſaltim comprehenſiue,
vt *reſponſ.14.nu.37.& 38 par.1.* diximus.

37 Nimirum,quòd ſi iuuamento Tribunali
ſunt inferiores miniſtri(etiam Curſores, ſi-
ue familiares) quòd peſſimæ farinæ ho-
mines;hæreticos, vel hæreſis ſuſpectos, ſu-
perſtitioſoſque carceribus includunt, illos
capiendo;cur non multo validius Conſul-
tores qui conſilio aſſident,reoſque capien-
dos decernunt, eoſque captos,vel conſti-
tuunt, vel torturæ ſubijciunt, vel finali iu-
dicio condemnant, iuuamento non erunt;
vt eodem & ipſi exemptionis potiantur
38 priuileggio? Alioquin id aſſerentes diſpa-
ritatis rõnẽ exhibeant.ad *tex.in l.in exceptio-*
nib.19.ff.de probat. l. 2.C.ex quibus cauſ.maior.

39 Vel patiantur ſaltim,vt quibus lex mini-
me diſtinctionem adhibet, vnum habean-
tur,neque ab alijs diſtinctioni, atque diſſi-
dio ſubiiciantur.ad *tex. in cap. ſolita 6. in fin.*
de maiorit. & obed. cum concardat. nos reſponſ.
21.num.126.par.2.

40 Hanc proinde ob cauſam, ne dum aliis
miniſtris inferioribus ſed ipſis quoq. Con-
ſultoribus permiſſum eſt, vt ipſi arma ad
tutamen eorum perſonarum deferre va-
leant; quòd pariter deprauatis hominibus,
hæreſiſque infectis contagio, inuiſi ſint; vt
toto Tribunali permiſſum quoque digno-
ſcitur,quod apertiſſimis verbis proſequitur
Doctiſſimus *Pegna in directoria ad Aymericũ*
part.3.comment.105. littera B. verſ. rurſus ar-
,, *ma.* ſequentibus loquens: *Rurſus arma* (in-
,, quiens) *deferre non ſolum crederem competere*
,, *illis officialibus, quos vulgus Cruce ſignatos in*
,, *Italia, in Hiſpania familiares appellat: ſed etiã*
,, *cæteris miniſtris, qui quauis alia ratione officio*
,, *ſacro inſeruiunt, veluti Aduocatis,notarijs, Cõ-*
,, *ſultoribus, Cuſtodibus, & alijs. ibi enim omnes*
,, *ratione officij inuiſi eſſe ſolent malè credentibus,*
,, *blaſphemis,ac ſimilibus peccatoribus;& ob id,ob*

ean-

„ *eandem rationem iuſtiſſimum eſt, vt vel ijdem,*
„ *vel eorum famuli armati intedant; maximè in*
„ *illis partibus, quibus, vel hæretici abundant, vel*
„ *ſaltim de hæreſi ſunt ſuſpecta.* His apprimè è
re noſtra Pegna. Clemens V. *in Clem. nolē-*
lentes. 2. §. fin. in fin. de hæretic. Gloſſ. in cap. ſta-
tutum 9. in verbo. Indirectè. & in verbo. retar-
dentur. de hæretic. in 6. perpendit *Royas ſingu-*
lar. 21. num. 8. & 9. eſt Conſtitutio Ioannis
22. anno 1321. edita, quæ incipit, exigit or-
dinis noſtri, relata à Pegna inter litteras
Apoſtolicas ad calcem directorii *fol. mihi*
63. cuius quoque meminit ipſe *d. comment.*
105. par. 3. col. 2. littera 3. verſ quibus autem ho-
41 *minibus.* Neceſſarium hoc nempè putatur,
habere in rebus publicis arma, quibus, &
magiſtratibus parere inobedientes com-
pellantur, & vis propulſetur externa, vt
Ariſtoteles inquit *lib. 5. politic. cap. 8.* Ratio-
42 nem dicti reddens: *Nam qui Reipublicæ præ-*
ſunt, hos armit, tùm ad tuendum Imperium, vt
detractores coerceantur, tùm ad vim, ſi quis ex-
trinſecus iniuriam inferre conetur, propulſandã,
inſtructos eſſe neceſſe eſt. & ſequitur Simancha
de catholicis inſtitutionib. tit. 34. de Inquiſitorib.
Apoſtolicis. num. 13.

43 Pari proinde modo (ut tribunalis vnitas
conſeruetur) miniſtri omnes eiuſdem iu-
ramentum præſtare tenẽtur; & quòd fideli-
ter ſuo fungentur munere; & quòd arcana
omnia fideliter in pectoris abſtruſa ſcrinio-
44 lo retinebũt; pœnas daturi ſi ſecus fecerint,
in quos Inquiſitor, non alius animaduertet.
Clement. 1. §. porrò. de hæretic. Simancha dict.
tit. 41. num. 30. & 31. inter eos vero, Conſul-
tores, Aſſeſſoreſq; & ipſi non infimi agno-
ſcentur. *Simancha vbi paulò ante. Pegna in di-*
rector. part. 3. commentar. 129. & plenè ad ma-
teriam *Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 6. caſu*
537. per tot.

45 Non abſimiliter ergo, ne aliis Iudicibus
agnoſcendi, iudicandique Conſultores, Aſ-
ſeſſoreſque Sancti Officii ſubdantur, niſi
ſolo Inquiſitori, à rationis dictamine alie-
num haud habebitur; vt Tribunalis vnitas,
membrorumque eius omnium aſſeruetur,
ſi exempti ipſi, vt illi omnes alii erunt, ſoli-
que Inquiſitori ſubiecti.

46 Quemadmodum, ſicuti cæteri Tribuna-
lis miniſtri omnes, etiam Cruce ſignati, pri-
uilegio feriuntur non vulgari, vt in omni-
bus actibus, atque in mortis articulo pecu-
liaribus Indulgentiis ex totius Eccleſiæ the-
ſauro decorentur; Ita planè & Conſultores
Aſſeſſoreſque. ad *tex. in cap. excommunicamus.*
13. §. catholici vero, de hæretic. Pegna in director.
3. par comment. 177. 178. & 179. Royas de hæ-
retic. par. 2. num. 413.

47 Non ab alio igitur dignoſcentur Iudice,
quàm ab vno Inquiſitore, Tribunalis Cõ-
ſultores, Aſſeſſoreſque; vt Ius idem in vna-
quaque totius parte permaneat, quod in
toto eſſe dignoſcitur. ad *tex. in l. grege lega. to*
21. & l. ſequent. ff de legat. 1. Gloſſ. in d. can. 1. in
Gloſſ. 1. in fin. 12. diſt. vbi præſertim vna,
48 atq. eadẽ ratio viret, neq. diuerſa dignoſci-
tur, ob totius vnitatem retinendam *Abb. cõſ.*
58. Quidam Nicholaus. num. 3. in fin. verſ. præ-
terea, & quarto. par. 2. Card. Tuſcus tom. 1. litte-
ra A. concluſ. 499. num. 3. Barboſa in locis co-
munibus loco. 114. nu. 2.

49 Neq. minoris habeantur, qui maiori di-
gni ſunt honore, quòd maioribus deſudãt
laboribus, qui conſilio Tribunali præſũt.
argumento *tex. in cap. 1. in fin. de priuileg. ex-*
tra, iuxta illud Apoſt. 1. *ad Timoth. 5. 17. Qui*
„ *benè præſunt Presbyteri* (inquientis) *duplici*
„ *honore digni habeantur: maximè qui laborant in*
verbo, & doctrina. Quemadmodum in cœ-
leſti patria (vt *Dionyſius Carthuſ. ibid.* ſubne-
ctit) duplici honore digni habentur, vi-
50 delicet, Aureæ, & aureolæ. Et docet *Gloſſ. in*
cap. cauſam matrimonij penult. de probat. car-
mina referens ſequentia.

„ *Aureolam Virgo, Martyr, fideique Magiſter.*
„ *Præter comunem dicuntur habere coronam.*

S. Thom. quodlibet. 3. art. 12. Nauar. de finib. hu-
manor. actuum. n. 44. verſ. 5. quod S. Thom. Hen-
riq. in ſumm. lib. vlt. cap. fin. §. etiam finali.

Si peculiari itaque aureola in cœleſti pa-
tria decorantur, qui ad iuſtitiam erudiunt
51 multos, Vnde vt ſtellæ fulgebunt in perpe-
tuas æternitates *Daniel. 12. 3.* dicentis. *Qui*
autem docti fuerint, fulgibunt quaſi ſplendor
firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt multos,
quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.

Cur non hac donabuntur prærogatiua;
vt viuentes ſolo Inquiſitori diiudicandi
ſubiiciantur; cui Conſulendo à cõſiliis ſũt;
cùm illa donentur carcererii, familiares, ſi-
ue Curſores, aliique inferiores miniſtri?
52 Ne ad imparia, cum eiusdem ſint Conſul-
tores, iudicentur: ſed eodem iure cen-
ſeantur, vt *Gloſſ.* loquitur *in can. illud 3. verbo*
negantur 95. diſt.

53 Quod ſi aliis ſupremis Prælatis iurè in-
dultum eſt, vt eorum familiæ ab Ordina-
riorum ſint Iuriſdictione, atque cognitio-
ne exemptæ, atque eorum Prælatis ſuppo-
ſitæ: vt de familia Epiſcopi eſt iure receptũ.
cap. fin. vbi ſcribent. de offic. Archid. l. 2. vbi om-
nes. C. de epiſcop. & clericis. Capic. deciſ. 12. Me-
noch. de arbitrar. lib. 2. cent. 6. caſu. 562. num. 13.
Carolus de Graſſis de effectib. Clericat. effectu 1.
num. 128. dictum fuit *in Melevitana præhe-*
minentiarum. 18. Maij 1629. coram Pirouano.
deciſ. 291. nu. 7. par. 5. diuerſor.

Quemadmodum aliorum Iudicum mi-
niſtris, atque apparitoribus indultum eſt, vt
illi ſubſint Iudici apud quem militant, ne-
que coram alio conueneri valeant; vt ſatis
ad rem hanc noſtram apte ſequitur Doctiſ-
ſimus ille vir Lucas de Penna in *rubr. de*
apparitionibus Præfecti Vrbis lib. 12. quo loco

num-

*num.2.*ſequentibus loquitur neque enim
verba eius intermittere viſum eſt, quin
operæ pretium referendo me facturum
æſtimaui.
„ *Item nota (inquit) quòd apparitores coram*
„ *alio iudice conueniri non poſſunt, quàm eo, cuius*
„ *ſunt apparitores ſupra de officio Magiſt. milit. l.*
„ *2. & vide ff de re milit. l. officium in fin. & hoc*
„ *eſt regulare in omni miniſtro, & Officiali, vt ſub*
„ *eo magiſtratu, & Præſide conueniatur ad cuius*
„ *prouidentiam, & Iudicum illius miniſterium,*
„ *& officium noſcitur pertinere, vt eſt exemplum*
„ *ſupra de fabricenſib. l. penult. Opus enim armo-*
„ *rum ad Magiſtrum ſpectat officiorum. eod. tit. l.*
„ *fin. ideo ſabricenſes, qui arma Imperialia fabri-*
„ *cant ſub eo conueniuntur, vt d. l. pen. ad idem ſu-*
„ *pra de palat. ſac larg. l. viros. § in altis, cum con-*
„ *cordantib. Cuius ratio eſt, ne videantur ab eius*
„ *abſtrahi miniſterio, cuius obſequio deputati ſunt.*
„ *ſupra de ſilentiar. l. penult.* His Lucas de Pen-
na, quem ſequutus quoque fuit Regens
Regiam Cancellariam *Carolus Tapia deciſ.*
13. Sacr. Conſil. num. 7. qua deciſione actum
fuit in ſimili de his, qui officio Magni Ad-
miratus Regni deſeruiunt, vt Iuriſdictioni
ſubiiciantur eius, neque alterius.
54 Indultum quoque priuilegium hoc erit
ſupremo huic Tribunali Sancti Officii, vt
omnes eius miniſtri, (quos inter Conſulto-
res, Aſſeſſoreſque agnoſcũtur) ab ordinario
rum ſint iuriſdictione exempti, atque ſolo
Inquiſitori (vti Capiti) ſubiecti. Quia pro-
55 fecto Eccleſia exempta, & ipſius miniſtri
exempti videntur vt *Gloſſella marginalis* lo-
quitur in *capit. per exemptionem. 9. de priuileg.*
in 6. ſine in 1. notabili. Quod maximè proce-
56 det; cùm Conſultores à ſummo Sanctæ
Vniuerſalis, & Generalis Inquiſitionis præ
57 torio creentur, & vnum Tribunal cum ip-
ſo ſupremo Sanctæ Generalis, & Vniuerſa-
lis Inquiſitionis Almæ Vrbis efficiant, qua-
58 ſi illius ſupemi Vicarii. Veluti (Ecce tibi)
vnum eſt Vicarii cum Epiſcopo Tribunal,
quòd Vicarius vices gerat Epiſcopi. *cap. 2.*
in fin. de conſuetud. in 6. cap. Romana 3. in prin-
cip. de appellat. in 6. nos reſponſ. noſtra 25. num.
49. par. 1. Ioan. Azor. inſtitut. moral. par. 2 lib. 3.
cap. 43. qu. 6.
59 Cæteroquin Monſtrum magis, non vnũ
eſſet myſticum corpus, ſi in membris diui-
ſio appareret; atque inferioribus miniſtris
exemptis, capitiſque iuriſdictioni ſuppoſi-
tis (Inquiſitoris videlicet,) ſoli Conſulto-
res, Aſſeſſoreſque (honorabiliora, atque ne-
ceſſariora corporis membra) ordinarij Iu-
riſdictioni ſubijcerentur. Et cùm in alijs
rebus (vt paulo antè perpendimus) fauori-
bus (vt alii eiuſdem miniſtri Tribunalis) fe-
riantur, in hoc vno à toto corpore deuient,
atque alterius rationis, Iuriſdictioniſque
agnoſcantur. Quod minimè eſſe debet;
nullumq. rectæ rationis dictamen patitur,
& admittit; quin abſurdum omnino æſti-
60 metur, & Abſonum. Rectè verò argumen-
tum ducitur ab abſurdo vitando. ad *tex. in*
l. nam abſurdum 7. ff. de bonis libert. cap. dudum.
14. §. conſiderantes quoque vbi Gloſſ. verbo ab-
ſurdum de præbend. in 6. Euerard. loco ab abſur-
do num. 1. & ſeq Barboſ. loco. 2. nos reſponſ. 12.
num. 22. par. 1. Hieronym. de Federic. reſol. cri-
min. 43. num. 7. & 8. poſt ſecundum vol. conſil.
Farinac. Maceraten. variar. lib. 2. reſolut. 32.
num. 13.
61 Abiicienda igitur abſurditatis cauſa, ne
deprauatus ab ea ſequatur effectus ad *tex.*
in cap. cum ceſſante 60. de appellat. cap. & ſi
Chriſtus 26. propè fin. de iureiurand. l. illud. 32.
ff. ad leg. Aquil. l adigere 6. §. quamuis ff. de iure
patron. nos reſponſ. 9. nu. 20. par. 1.
62 Cumque præterea in aliis Tribunalis mi-
niſtris (quòd vnius membra myſtici corpo-
ris ſint) hæc ſarcta tecta ſeruetur exemptio;
atque inuicem membra comparentur; cur
(amabo te) erit, vt in ſolis Conſultoribus,
Aſſeſſoribuſq. diuerſitas agnoſcatur? Cùm
63 alioqui ſimilium ſimile debeat eſſe, atque
vnum Iudicium, vt quod in vno ſtatuitur
æquiperatorum, in eorum altero extendi
debeat. ſecundum *Caſſadorum deciſ. 6. de iure*
patronat. probat *tex. in cap. maiores. 3. §. verum*
de baptiſmo. & §. cum ergo circumſio. de baptiſ-
mo. l. 1. ff. de legat. 1. Decius in cap. tranſlato. in
2. lect. num. 7. & ſeq. de conſtitutionib. Cencius de
cenſib. par. 3. cap. 1. qu. 2. num. 7. Gloſſ in cap. mi-
ramur. 7. verbo mentio in fin. de ſeruis non or-
dinand. Felin. in cap. non dubium 5. num. 3. de
64 *ſent. excom.* Et in ſacris litteris *Eccleſiaſt. 13.*
„ *19. & 20.* Omne animal (inquiens) diligit
„ ſimile ſibi, ſic & omnis homo proximum
„ ſibi. Omnis caro ad ſimilem ſibi coniun-
„ getur; & omnis homo ſimili ſui ſociabitur.
„ *Nam & hi, qui in naturalibus, vel officiis,* (Dio
„ nyſius Carthuſ. ibid. commentatur. *gradu,*
„ *ſtatu, ſeu ordine magis communicant, maiorem*
„ *ſolent ad inuicem ſocietatem, ac dilectionem ha-*
„ *bere; quamuis quandoque per accidens contingat*
„ *oppoſitum, in quantum vnus alium impedit à*
„ *ſuo lucro, delectatione, aut comodo. Vnde figuli*
„ *ſolent interſe corrixari.* Hæc Dionyſ. dixitq.
Nanzianzenus.
65 „ *Et faber eſt fabro, figulo figuluſq. moleſtus.*
Et *Ariſt. in ethic.* ſimile ſimilem quærit, &
fouet. ſequiturque *Nauar. de ſpolijs clericor.*
§. 19. num. 9. verſ. & probat. circa fin. & de red-
ditibus Eccleſiaſt. q. 1. monit. 43. nu. 1. verſ. quod
ſimiles ſimilia.

De duobus itaque alterum admittendũ;
vel diſſidium inter membra myſtici huius
corporis, Tribunalis Sancti officii, atque
ſchiſma aſciſcendum erit, vt exempta alia,
ſubiecta verò alia, atque præſertim hono-
rabiliora, dicamus: Vel vnitas erit ſeruan-
da; vt membra capiti correſpondeant, illud
que agnoſcant, eiq. ſubiiciantur.

Non

Non ſanè primum; quia contra vnitatem compoſiti pugnat, vt in ſuperioribus oſtẽdimus. Ergo ſecundum, quod rectæ rationis Iudicio concinit, atque reſpondet. Erũt
66 ergo omnia corporis membra exempta; ſiue Conſultores, Aſſeſſoreſque fuerint, ſiue miniſtri; vſque ad mingentem ad parietatem, iuxta Domini dicta 3. *Regum* 21.21. Atque ita ex his, quæ Ariſtarchi Iudicio, neque cum ſtomacho, ſupponimus, ſed lubenter, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D. Epiſcopus Iuuenacen. Sancti Officii Ordinarius Conſultor.

Re demum ad ſupremum Sanctæ Inquiſitionis Tribunal delata, fuit per Eminentiſſimos Patres decretum: debere Conſultores, Aſſeſſoreſque Sancti Officii exemptione frui; vt alii eiuſdem Tribunalis miniſtri ab Ordinariorum ſunt Iuriſdictione exempti. Directæ proinde fuerunt litteræ
67 ad Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D. Antonium Ricciullum Epiſcopum Caſertanum Sanctæ Inquiſitionis Miniſtrum in hoc Neapolitano Regno, cuius virtutes aptius erit ſilentio committere, quàm paucorum verborum circuitu inexplicatas facere. Quippè (vt Sãcti Maximi verbis vtar, *homil.* 59. quæ eſt 2. de Sancto Euſebio Vercellenſi Epiſcopo) ad tanti Viri laudes addidiſſe aliquid, decerpſiſſe eſt: ſiquidem virtutum eius gratia non ſermonibus exponẽda, ſed operibus comprobanda. Litteræ verò datæ fuerunt ad Eminentiſſimum, & Reuerendiſſimum Dominum D. Franciſcum S.R.E. Cardinalem Boncompagnũ,
68 Archiepiſcopum Neapolitanum, Virum, & natalibus, & Dignitate Eminẽtiſſimum, Summi quandam Orbis Moderatoris Gregorii illius xiij. (cuius pietatem tot erecta diuerſarum linguarum in Vrbe Collegia atque Glorioſa vbique facinora non obſcurè demonſtrant) nepotem; ſcientia litterarum, etiam Græcarum, & hebraicarũ, Sacræque Theologiæ, iuriſque vtriuſque conſpicuum; pietate, zelo, moribuſque Patruo Sanctiſſimo non inferiorem, vbiq. fulgentem, vbique probitatis ſuæ ſpecimina dantem, lucernam non ſub modio, ſed ſupra candelabrum poſitam, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt. Deus optimus Maximus Paſtorem Eccleſiæ Neapolitanæ, ad Populi ſibi commiſſi ſoſpitatem, diù incolumem ſua pietate ſeruet. In humanis agebat optimus Paſtor dum hæc dedimus. Verum reliquit hæc noſtra vitæ terminum faciens. Vigilemus itaque quia, qua hora non putamus, filius hominis veniet. Lucæ 12.40.

Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo Signor mio oſſeruandiſſimo.

HAnno li Sommi Pontefici in varij tempi cõceduti è priuileggij, & eſentioni à miniſtri del Tribunale della Santa Inquiſitione; accorgendoſi che ſi come da eſſi depende il mantenimento della noſtra ſanta fede, & la purita della religione Catholica, coſi deueno animarſi coloro che operano in eſſa con maggiori gratie e prerogatiue de gli altri. Li Prẽcipi ſecolari medeſimi, li quali hanno conoſciuto, che la fermezza de' loro principati, è fondata ſolamente ſopra queſta ſalda colonna della Catthòlica religione, hando non ſolo mantenuto, mà di larga mano accreſciuto le gratie è priuileggii loro; E ſe in alcuno dominio ciò è ſequito certo è, che negli ſtati ſotto poſti al Re di Spagna ſi è auantaggiato. Hauendo dunque il miniſtro, che à nome di queſta Sacra Congregatione riſiede coſtì alcun Conſoltori Preti ſecolari, che non eccedeno il numero di quattro al più, & de quelli non ſolo ſi ſerue per la mera conſulta delle cauſe, che ſe aggitano; ma gli adopra nel pigliare le denuntie, è nel formare i proceſſi, & in tutto quello, che da gli inquiſitori d'altre parti è adoſſato à loro vicarii, è paruto à queſti miei Eminentiſſimi di fare godere à medemi conſoltori del priuileggio dell'eſentione della giuriſditione ordinaria, della quale godono i vicarii dell'iſteſſi inquiſitori non ſolo nelle cauſe criminali, ma ancho nelle cauſe ciuili. Io ne dò parte à Voſtra Eminenza, accio ſi compiaccia di hauere per buona la reſolutione di queſta Sacra Congregatione, & ordini al ſuo Vicario generale, & ad altri miniſtri di coteſto ſuo tribunale, che nelle cauſe de' Conſoltori del Santo officio non procedano, ma rimettano di eſſe la cognitione al miniſtro che ſarra deſtinato coſtì dalla Santità di Noſtro Signore, è da queſta Sacra Congregatione per le materie del Santo officio. Qui ſi terra mano che il numero di eſſi non ſi alteri, & ſiano deputate perſone è di bontà, è di valore, accio il ſeruitio de Dio, & di queſta Santa ſede ſi faccia con maggiore decoro, ne ſi habbia V. E. da dolore, che la carrica è l'eſentione ſi conferiſca à perſone inquiete, & di mali coſtumi. Si contenti V. E. di fare regiſtrare negl'atti della cancellaria queſt, ordine, & all'E. V. baccio per fine humilmente le mani. Roma 17. Marzo 1640.

Di V. E. Reuerendiſſima.

Humiliſſimo, & aff. Seruitore.

Il Cardinale Barbarino.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papæ poteſt vices ſuas ſubdelegare ad totam cauſam.*

Verum cui delegauerit, perſona debet eſſe in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, vel vel Cathedralis Canonicus, n. 2. & 3.

3 *Subdelegatio, ſecunda delegatio dicitur à prima dependens.*

4 *Delegatus ſubdelegare haud poteſt extra ſuam diœceſim, niſi vtriuſque partis expreſſus acceſſerit conſenſus.*

Alioquin quicquid geſſerit ſubdelegatus nullum, atque irritum euadit. num. 5.

6 *Citatus à non competente iudice parere non tenetur neque, proceſſus tenet. nu. 7.*

Quamuis exceptio incompetentiæ non opponatur, num. 8.

9 *Proceſſus abſque iuriſdictione formatus, nullus redditur.*

10 *Conſenſus partium expreſſus requiritur in delegatum extrà locum delegantis procedentem.*

Neque ſufficit tacitus.

Neque vnius ex partibus. num. 11.

12 *Acta à iudice ſine iuriſdictione nulla ſunt.*

13 *Iudici ſine iuriſdictione procedenti non paretur impune. æſtimatur enim vt priuata perſona.*

Nec ſufficit licentia ordinarij, in cuius territorio ius dicit. n. 15.

Niſi partes expreſsè conſenſerint. num. 16. & 20.

Neque ſufficit non excepiſſe. num. 17.

18 *Taciti & expreſſi eadem eſt virtus.*

Limita ſi expreſſus requiratur conſenſus. num. 19.

20 *Conſenſus tacitus non ſufficit, vbi expreſſus exigitur.*

21 *Procuratoris conſtitutio conſenſum expreſſum in iudicem non operatur.*

22 *Lex quamuis dura, ſeruanda.*

ARGVMENTVM.

Delegatus Papæ poteſt alteri Vices ſuas delegare: modo tamen, cui Delegauerit, perſona ſit in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituta. Et num extra diœceſim delegare valeat? & an tacitus partium conſenſus ſufficiat? ad elucidationem tex. in cap. ſtatutum 11. §. in nullo quoque de reſcript. in 6.

RESPONSIO LXX.

1 Licet quidem Delegatus Papæ (dūmodò ipſe exonerare ſe ipſum malitiosè non quærat) alteri vices ſuas demandare, atque iudicē dare valeat; vt poſſit ēt compellere renitētem; iuxta diſpoſita per Innocentium III.
2 *in cap. paſtoralis 28. in princ. & cap. ſi pro debilitate 3. & capit. final. de officio delegati extrà. Rota apud Card. Seraphin. deciſ.* 506. *num.* 1. *& deciſ.* 857. *num.* 18. modo tamen cui delegauerit requiſita obtineat, quibus delegati à Papa præditi eſſe debent. *Barboſa in collectan. ad Sacrum Tridentinum Concilium ſeſſ. 25. cap. 10. num. 21. de reformat. Ricius in praxi rerum quotidianorum par. 1. reſolut. 89. nu. 2.* & latiùs *reſolut.* 420.
3 quod ſub delegatio, & ipſa, Delegatio dicatur, quamuis ſecunda, ab illa prima dependens; ſitque id perſpicuum *ex tex. in cap. ſtatutum 11. §. in nullo quoque de reſcript. in 6.* mox mox infrà referendus, in
,, verbis illis; *neque alibi quàm infra illas: &*
,, *perſonis dumtaxat deſignatis ſuperius, com-*
,, *mittat quomodolibet vices ſuas*: perſonis (videlicet) in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, vel Cathedralium Eccleſiarum Canonicis. vt ſupra in principio conſtitutionis præfatæ dixerat Summus Pontifex. *Maſſobrius de Synodo diœceſana cap. 4. dub. 13. nu. 53. & ſeq. Barboſ. in collectan. ad d. tex. cap. ſtatutum §. in nullo quoque n.* 63.

4 Haud tamen poterit extrà locum ſuæ delegationis procedere, neque alteri ſuas demandare vices, ni vtriuſque partis ad id expreſſus accedat aſſenſus *tex.* eſt Bonifacii VIII. *in d. cap. ſtatutum 9. in § in nullo quoque de reſcriptis in 6.* ſequentibus nempe Summus Pontifex ibi diſponit.
,, *In nullo quoque* (dicēs) *caſuum prædictorum,*
,, *Iudex extra Ciuitatem, ſeu diœceſim, in qui-*
,, *bus deputatus fuerit, citet partes, nec de cauſa*
,, *ſibi commiſſa cognoſcat; niſi ad id expreſſus*
,, *acceſſerit earundem aſſenſus: neque alibi quā*
,, *infra illas, & perſonis dumtaxat deſignatis*
,, *ſuperius committat quomodolibet vices ſuas.*
ſic ſummus legislator, & Pontifex.

5 Quicquid vero aliter geſtum fuerit, irritum, atque inane, ac nullum redditur. quia iuriſdictione caret. diſponit id ipſemet legislator Bonifacius Octauus *eod. cap. ſtatutum 11. §. fin. de reſcriptis in 6.*

Quie-

„ *Quicquid autem contrà præmiſſa,*(toto ſcili-
„ cet eodem capitulo) *vel eorum aliquod*
„ *contingerit attentari,ſit ipſo iure irritum,&*
„ *inane.* Sic ille.ſequitnrque *Gloſſ.in eod.* §.
6 *in nullo.verbo citet partes.*dicens: *Et ſi cita-*
„ *uerit non tenetur ire; quia citatio irrita eſt,*
7 *& ipſo iure irrita in fin.cap.& ſi ob hoc pro-*
„ *ceſſerit contra eos, non tenet proceſſus.* ſic
Gloſſa. Adeoque verà, atque firma huiuſ-
modi eſt diſpoſitio, vt infirmus nihilomi-
nus reddatur proceſſus, quamuis exceptio
8 hæc non opponatur;*quia ipſo iure infirmus*
atque inualidus proceſſus habetur,ſine iuriſ-
9 *dictione formatus.*ſic *Gloſſ.d.§.fin.verbo ipſo*
iure.

10 Neque qnalis qualis partium perqniti-
tur aſſenſns;ſed ille expreſſus; alioquin ta-
citus nil operabitur.Neque ſat erit ſi vna
conſentiat ex partibus,ſed vtrinſque,atque
expreſſus exigitur conſenſus. ità expreſſis
verbis *Gloſſ. d. §.in nullo. verbo expreſſus.*
„ *In tantum* (inquiens) *credo inhærendum*
„ *huic litteræ, quod licet interueniat tacitus*
„ *conſenſus:* (*puta quia non opponitur excep-*
„ *tio*)*credo quod non valeat proceſſus, per fin.*
„ *capit. Idem credo, ſi interueniat conſenſus*
„ *rei, & non actoris, vel è conuerſo; licet cùm*
11 „ *tantum qui conſenſit videatur eſſe fauor,*
„ *eadem ratione, cùm littera iſta dicat earun-*
„ *dem.* Ita Gloſſ.ad amuſſim ad rem noſtrã.
„ *Gloſſam* ſequuntur ſcribentes, atque cum
primis *Philippus Franc. num.* 5. *& num.* 2.
& 3.*Gemian.num.*7.*&* 8.*Rota,* quam etiam
refert *Franc.d.n.*5.*decis.*15.*de offic. delegati*
*in nouis,& apud Cardin.Canaler.decis.*254.
*num.*1.*&* 2.*Ricius Epiſcopus Vici Equen.*
*decis.*188.*n.*10.*&* 11.*par.*2.*Gratianus forẽſ.*
*par.*1.*cap.*125.*n.*11.*Barboſa d.cap. ſtatutam*
§.*in nullo num.*61.

Non potuit proinde Dominns Canoni-
cus N.extra dioceſim Vici Equen, per de-
legationem ſibi factam ab Illuſtriſsimo
Domino Epiſcopo Delegato Apoſtolico,
in Ciuitate Neapolis procedere, partibus
non expreſſe conſentientibus, lege id ſibi
12 prohibente. Sine iuriſdictione itaque pro-
ceſſit. Cadunt proinde quæcnmque fecit,
atque irrita,nulla, & inania ſunt. Quia fa-
13 cta ab non habente inriſdictionem. impu-
ne igitur eidem nunc non paretur, ex re-
gula *tex.in cap.*2.*de conſtitut.in* 6.*l.fin. ff. de*
*Iuriſd.omn.Iud.Nauar.conſ.*77.*quæritur* 1.
*num.*1.*lib.*3. *de regularib.*

14 Aeſtimatur quippe in hac parte vt pri-
uata perſona,non vt index *l.*3. ibi. Nam ſi
„ exceſſerit,priuatus eſt. *ff.de offic.præſid.cap.*
conquarente 7.*de reſtitut.ſpoliat. Barboſ. in*
collectan.ad d.cap.Statutum.§.in nullo quoq.
*num.*64.

15 Nec ſufficit dicere: habuiſſe facultatem
ab Eminentiſsimo Domino Card.Archie-
piſcopo Neapolitano. Quia ille facultatẽ
fecit,vt iuriſdictionem in ſuá dioeceſi exer-
cere poſſet, non vero iuriſdictionem,
quam non habebat, contulit. *Ricius d.de-*
*cis.*186.*par.*2.*num.* 8. 9. *&* 10. *Gratianus d.*
cap. 127.*num.* 1. Niſi partes conſenſerint.
Maranta in ſpeculo 6. *part. tit. de ſententia*
17 *num.*75.*&* 76.Neq.fundamentum firmẽt:
quòd non exceperunt partes, vt conſenſiſ-
ſe proinde videantur,ad regulam taciti, &
18 expreſſi eadem eſt virtus. *in l.cum quid* 3.
ubi Gloſſ.& ſcribentes ff. ſi certum petat.

19 *P*ræterquam qnod enim regula non ita
abſolutè procedit quando alias expreſſus
perquiritur conſenſus, qnod notatur per
Gloſſ.in cap. ſi diligenti. 12. *verbo manifeſtè*
de foro compet. Hyppolitus de Marſil. ſingu-
*lar.*387.*incipiente taciti & expreſſi. Rota d.*
*decis.*15.*de offic. delegat. in nouis.Cardinalis*
Tuſcus t.vlt.littera T. concluſ. 7.*præſertim*
*num.*39.*&* 41.*& concluſ.* 8.

20 Nihilominus, neque tacitus ſufficiebat
conſenſus,cum exptеſſus ab ipſa Bonifacij
conſtitutione requirebatur: *Niſi ad id*
„ (inquit) *expreſſus acceſſerit eorumdem aſ-*
„ *ſenſus.& Gloſſ.& doctores* citrà controuer-
„ ſiam vllam ſequnntur,ac *Rota d. decis.* 15.
*de offic.delegati in nouis Puteus decis.*181.*in*
*fin.lib.*3.*Pariſ.de reſignat.benefic.lib.*8.*q.*10.
num. 19. *&* 20. *Marta de clauſul. par.* 1.
*clauſul.*3.*n.*2.

Neque ſat erit aſſerere: conſtituiſſe par-
tes in actis procuratorem;conſentiſſe pro-
inde. Omnino enim expreſſus perquire-
batur conſenſus. neque procuratoris con-
21 ſtitutio conſenſum operatur. *Ricius in*
*praxi variar.par.*2.*reſolut.* 55. *num.* 5. alios
referens:probaturque ex dict. *decis.* 15. *de*
offic.delegat.in nouis, per quam deducitur
apertiſsimè,neque per proceſſum ad vlte-
riora in cauſa, vnde tacitus arguitur con-
ſenſus,ſatisfactum fuiſſe conſenſui in iudi-
cem & iuriſdictionem, cum ex *dicto §. in*
nullo quoque. expreſſus perquiratur v-
22 triuſque partis conſenſus: & propterea
lex quamuis dura ſeruanda tamen ſequi-
turque *Gonzal.ad regul.* 8. *cancellar. Gloſſ.*
47.*num.*20.*Barboſ. ad d. cap. ſtatutum* §. *in*
*nullo quoque n.*68.*& d.n.*61.

Atque ita ex his, iudicio ſubijectis re-
ctius ſentientis,reſpondendum cenſuimus:

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Commiſſo negotio per ſignaturam San-
ctiſſimi per Breue ſub annulo Piſcatoris
alteri Epiſcopo; Declarauit ille (partibus
anditis) acta omnia, & ſententiam per
hunc ſubdelegatum extrà delegati iuriſ-
dictionem facta,nulla,atq.inualida.

SVMMARIVM.

1 Pupillaris expreſſa excludit matrem in medio exiſtentem, ne dum à luctuoſa, verùm, & à legitima.

Quia parentum teſtamentum eſt, vel pars ſaltim illius.

2 Compendioſa ſubſtitutio, matrem quoque excludit, filio in pupillari decedente.

3 Compendioſa ſubſtitutio quæ dicatur?

Et quomodo concipiatur? n.4.

5 Compendioſa ſubſtitutio ob diuerſitatem, quæ continet, comprehendit etiam pupillarem, ſaltim in potentia.

Quia omnes complectitur ſubſtitutionum ſpecies. n.11.

Dicitur proinde pupillaris expreſſa, non tacita. n.12.

Qua de cauſa eundem operabitur effectum, atq. expreſſa pupillaris. n.6.

7 Pupillaris tacita, quæ in compendioſa includitur, eundem operabitur effectum, atque expreſſa.

Quia vtroque caſu patris eſt teſtamentum, ſiue pars illius. n.8.

Et hæc ſententia magis communis eſt nu. 9. & 13.

Eſtq. in vtroq. foro receptiſſima n.19.

Atq. ita in ſacro Neapolitano Conſilio Iudicatum refert ex Paulo Leone Caluaccanus num.14.

Præſertim vero ſi verbis directis compendioſa hæc ſubſtitutio facta fuerit. n.15.

16 Verba directa in compendioſa, quæ dicantur.

17 Verbum (ſuccedat) exequutium dicitur.

Vnde in compendioſa pupillarem directam operabitur.

Quia alterius miniſterium non requirit. nu. 18.

19 Verba, vbi alterius non expetunt miniſterium, directa dicuntur.

20 Pupillaris in compendioſa comprahenſa, directa dicitur, ex coniectura ab ordine dilectionis eruta.

Fauore præſertim piæ cauſæ n.22.

Quare matri præhabebitur, eamq. excludet.

Potiſſimum ſi aliquid teſtamento matri legati nomine relictum fuerit. n.23.

Vel etiam ſi pater, quandocunq. filij mortem obirent, fratres ſubſtituiſſet. dicetur enim directa pupillaris. n.24.

21 Monachus quicquid acquirit, monaſterio quærit.

25 Subſtitutio in compendioſa facta fratribus ſimpliciter ad bona vniuerſa, pupillaris dicitur.

Vnde pupilli quoque bona comprahendet.

Quia ſubſtitutionem pupillarem filio pater feciſſe videbitur. n.26.

Ratioque affertur ex Card. Mantica n.27.

Alioquin non omnia bona ad ſubſtitutos deuenirent:

Eſſetque contra defuncti teſtatoris voluntatem. n.28.

29 Vniuerſalitatis per verbum (omnia) nihil excludere eſt.

30 Pupillarem ſubſtitutionem, per verbum (ipſius teſtatoris, vel mihi) mutare haud voluiſſe teſtator præſumitur.

Quamuis teſtator dixiſſet (deducta legitima de iure debita) n.31.

Quia verba prædicta non cauſaliter, & in ſenſu compoſito; ſed conditionaliter, & in ſenſu diuiſo, exaudiuntur. n.32.

Præſertim verò, ſi non in caſum ſubſtitutionis pupillaris, verba illa cadant. n.34.

33 Legitima aſcendentibus non iure naturę, ſed commiſerationis gratia debetur.

35 Teſtator non videtur repugnantia ſibi loquutum fuiſſe.

36 Scripturæ ad concordiam reducendę ſunt per temporum diſtinctionem.

37 Compendioſa plura comprahendit tempora, quia intra pubertatem pupillarem, poſt vero pubertatem fideicommiſſariam complectitur.

Verum communis ſubſtinet, poſt pupillarem, ſi illa locum habuit, extingui fideicommiſſariam. 38.

Quamuis Afflict. omni tempore fideicommiſſariam eſſe contendat, matremq. non excludere. n.39.

Verùm eius ſententia non admittitur. n. 40.

Quin refellitur à nonnullis. n.41.

Potiſſimum verò ſi contra matrem vrgeant coniecturæ. n.42.

43 Verba teſtatoris in suo proprio caſu exaudiri debent, nec vltra protendi.

ARGVMENTVM.

Tacita pupillaris in compendioſa incluſa an æquè à loctuoſa, atq. legitima matrem in medio repertam excludat, ſicuti & expreſsa? Et num pupillaris hæc in compendioſa comprehenſa, expreſſa & ipſa dicatur? non inutiliter diſceptatur.

RESPONSIO LXXI.

SVpremas condens tabulas ſibi, ſuiſque, qui quondam fuit Franciſcus Palumbus ex Vigiliis anno 1637. ſequētibus de rebus ſuis nouiſſimum dedit Iudicium.

Et voluit præfatus teſtator, quòd ſi prædictus eius filius, & poſthumi, ſeu poſthuma naſcituri, ſeu naſcituræ (vt ſupra) deceſſerint quandocumq. ſine filiis legitimis, & naturalibus, quòd eis ſuccedat, & ſuccedere habeat Antonia Palumbo eius ſoror germana, eiuſque filii legitimi, & naturales in, & ſuper omnibus, & quibuſcunque bonis, & iuribus ipſius teſtatoris. Verum ſi Reuer. Baccalaureus Frater Ioannes Baptiſta Palumbus frater vtrinque coniunctus ipſius teſtatoris Ordinis Prædicatorum ſuperuixerit dictis hæredibus vniuerſalibus decedentibus abſque filiis, (vt ſupra) quòd ipſe Reuer. Frater Ioannes Baptiſta ſuccedat quoad vſum fructum tantùm omnium bonorum ipſius teſtatoris, eiuſdem Fratris Ioannis Baptiſtæ naturali vita durante; & poſt eius mortem, imò præambula hora eius mortis conſolidetur vſusfructus cum proprietate, & omnia bona hæreditatis ipſius teſtatoris deueniāt ad prædictam Antoniam eius ſororem, eiuſque filios, (deducta tamen legitima de iure debita prædictæ Vergiliæ matri prædictorum hæredum vniuerſalium) ſi eis ſuperuixerit. Quia ſic eſt eius extrema voluntas.

Firmum teſtamentum factum eſt morte teſtatoris. poſt quem intrà pubertatem pupillari ætate ex humanis exceſſit Dominicus Antonius filius, & hæres teſtatoris. Hæreditatem proinde quoad vſumfructum ſubiuit monaſterij nomine R. Frater Ioannes Baptiſta præfatus. Verum obijcit ſe ei Vergilia mater Dominici, legitimam in bonis præmortui filii luctuoſæ nomine, petēs. Obnititur Monaſterium; hæreditatem ſe nanciſci ex teſtamento Patris Franciſci, nō Dominici nouiſſimè defuncti: excludi proinde matrem à luctuoſa, ſiue à legitima. Fit igitur diſceptationi non vulgaris locus. Noſtrum vt daremus iudicium exquiſiti: Matri legitimam haud deberi reſpondimus.

1 Sicuti nempè per expreſſam pupillarem
excluditur omnino mater ne legitimam
obtineat portionem in bonis decedentis fi-
lii intra pubertatem. *l. 2. vbi ſcribentes ff. de*
vulgari, & pupillar. Quod teſtamentum hoc,
quod Pater filio impuberi facit, paternum,
vel paterni pars potiùs eſt cenſenda: Boni-
facius vt loquitur octauus in *cap. ſi pater 1.*
de teſtament. in 6. l. Papinianus 8. §. ſed neq. im-
puberis ff. de inoffic. teſtament. quo loco ratio-
nem ex Papiniano Vlpianus reddens: *Quia*
pater hoc fecit. (inquit) vbi *Gloſſ. Et ſic eſt bona*
ratio (ſubnectit) *contra matrem. l. precibus. 8. de*
impuber. & alijs ſubſtitutionib. Camillus Bor-
rellus conſ. 99. num 6. quàm plures referens.
Sebaſtianus Medices Rota Marchiæ deciſ. 39. n.
9. Molfeſius in ſumm. tom. 2. tract. 13. cap. 4. nu.
38. Rota in Romana legitimæ 8. Februarii 1612.
coram Domino Coccino Decano deciſ. 373. num.
2. part. 2. tom. 1. in recent. & in Hortana ſucceſ-
ſionis 28 Ianuarii 1611. coram S. memor. Greg.
XV. deciſ. 495. n. 2. vbi Beltramin. num. 15. Surd.
deciſ 273. num. 3. & conſ. 212. num. 1. lib. 2. Vin-
centius Fuſarius de ſubſtitut. q. 156. num. 5. &
q. 241. nu. 23. Baltaxar Thomaſii de legitima
tract. 4. tit. 17. cap. 24. nu. 317.
2 Ita, atque per æquè per tacitam in com-
pendioſa compræhenſam. vt paulo infra
3 oſtendemus. Eſt quippe compendioſa ſub-
ſtitutio, (ne in æquiuocatione hæreamus
terminorum), quæ plures ſub verborum
compendio contenet ſubſtitutiones, prop-
ter plura tempora, differentes. vt eam deſcri
bit poſt. *Bart. in l. centurio col. 3. ff. de vulgari, &*
pupillari, & Galiaul. ac Ripam ibid. num. 60. &
Polit. tit. de compendioſa. Doctiſſimus Præſul
Didacus à Couarruuias in cap. Raynutius, §. 9.
num. 1. de teſtament. quam deſcriptionem ex
Gloſſ. in d. cap. ſi pater verbo abſque deductione
poſt medium, exemplo illuſtrat, *num. 2. in 11.*
4 *corolario.* Si ita concepta ſit: *Quandocunque fi-*
lius meus ſine filijs deceſſerit, ſubſtituo Titium.
vel abſq. dictione quandocunque: *Si filius*
meus abſque liberis deceſſerit, ſubſtituo Titium
& dixit *Gloſſ. in d. l. præcibus 8. verbo in ſecundū*
caſum C de impuber. & alijs ſubſtitut. & Gloſſ.
in §. qua ratione verbo ad exemplum in fin. in-
ſtitut. de pupillar. ſubſtitut. Grattan. forenſ. diſcep
tat. part. 3. cap. 407. num. 2. & ſeq. Hondedeus
conſ. 73. n. 2. lib. 1. Caluaccan. deciſ. 4. part. 3. n. 4.
Gabriel cōſ. 169. n. 14. lib. 1. Gerius Spinius conſ.
4. n. 1. & conſ. 22. n. 11. Merlinus de legitima lib.
3. tit. 2. quæſt. 14. n. 1. Molfeſius d. tract. 13. cap. 4.
num. 50.
5 Hæc itaque compendioſa ſubſtitutio, cū
ob diuerſitatem temporum, quæ comple-
ctitur, per verba illa (*Quandocunque,*) pupil-
larem quoque (in potentia ſaltim) conti-
6 neat, eamque tacitè compræhendat, eundē
operabitur effectum, quem, & expreſſa pu-
pillaris,

pillaris, vt matrem in medio compræhen-
ſam,ne dum à filii hęreditate luctuoſa , ve-
rùm,& à legitima portione ſecludat.Id abſ-
que prouerbio,quin manifeſtis verbis(meo
iudicio) probat *text. in d. l. precibus.8. C.de*
impuber.& aliis ſubſtit. Sequentibu s nempè
verbis Imperatores Diocletianus, & Maxi-
mianus conquærenti ſcripſere mulieri: *Si*
» *verò ſubſtitutio* (dicentes)*in ſecundum caſum,*
» *vel expreſſa,vel compendioſa, non vſque ad cer-*
» *tam ætatem facta reperiatur,ſi quidem intrà pu-*
» *bertatem deceſſerit,eos habet hæredes,quos pater*
» *conſtituit,ſi adhierint hæreditatem* . His Impe-
ratores.Quo loco *Gloſſ.* verbo compendio-
ſa explicatius elucidat dicens:*Et dic compen-*
dioſa,in qua tacita ineſt pupillaris.

7 Tacita igitur pupillaris,quæ per compē-
dioſam includitur,per ęque matrem à ſuc-
ceſſione , atque à legitima portione dece-
dentis intra pubertatem filij , priuat , ſicuti
ipſa expreſſa pupillaris.

8 Quia nimirum vtroque caſu patris eſt te-
ſtamentum,ſiue pars ſaltim eius,quod filio,
(poteſtate à iure ſibi tradita) in bonis ſuis
fecit,iuxta verba *d.cap.1.de teſtament. in 6.* Si
enim pupillarem cōtinet; ſecundum natu-
ram vtique pupillaris ſubſtitutionis, illam
compræhendet , ſiue magis exprimet . Ex
text. in d. cap. 1. de teſtament. in 6. Gabriel
conſ. 120. num. 3. & 4. lib.2. & conſ. 130.
num.3.& ● *lib.1. Thomaſiis d. tract.17. cap.*
24.num.354. Antonius de Amatis Siculus va-
riar.reſolut. tom.1. reſolut.15. num.1. & ſeq.
Alexander Trentacinque conſ. 65. ſub num. 1.
9 *part.2.*Et hanc ſententiam communiorem,
magiſque receptam,(quamuis altera à quā
plurimis admittatur,) dicit, Eminentiſsim.
Card Mantica de coniectur.vltim. volunt. lib.7.
tit.3.num.16. verſ.ſed diuerſam , quàm plures
enumerans ; quem ſequitur *Surdus* alios
quoque referens *d.deciſ.273. num.3.* vbi etiā
ex *Graſſo,§.ſubſtitutio quæſt.30.* hanc ſenten-
10 tiam in vtroque foro receptiſſimam appel
lat.Rationemque redit , non inadæquatam
planè; nimirum quòd ſi expreſſa pupillaris
matrem à legitima excludit,quòd expreſſa
illa ſit ; (quod in confeſſo eſt apud omnes)
per æque,(ratione nec abſimili) excludere
eam quoque debebit compendioſa,quæpu-
11 pillarem includit (ſaltim potentia.)Quia
omnes compræhendit ſubſtitutionum ſpe-
cies . Veluti genus ſpecies omnes ſubſe po-
tentialiter compræhenſas habet , à quibus
poſtmodum actu contrahitur,& fit actu ta-
lis ſpecies,atque determinatur . *Cephal.conſ.*
12 *693.num.40.lib.5.*Non itaque tacita,ſed ex-
preſſa,& ipſa pupillaris dicetur . Continet
porrò temporum dinumerationem ; vt pu-
pillaris (filio intra pubertatem decedente)
dicatur; cùm ita iam in actum ex potentia
exierit:perpenſis præſertim verbis illis,quā-
docunque,quæ omne tempus compręhen-
dunt,vt perpendit *Cephalus conſ.700. nu.15.*
& 16.vol.5.Thomas.d. tit.17. nu.328. in 6.am-
pliat.Ioann.Baptiſta Coſta conſ.14.num.36.37.
& 38. Matrem proinde à legitima proij-
ciet,ſicut,& expreſſa.*Bart.in d.l.centurio,nu.*
26.ff.de vulgar.& pupillari.Surd.d.conſ.212.et
conſ.347.nu.13.& ſeq.lib.3.Gabriel.d.conſ.120.
13 *per tot.vol.2.*præſertim *num.9.*vbi *in fin.*om-
nes per eum relatos hanc ſententiam , &
magis communem, verioremque aſſerere
dicit,& *d.conſ.130.num.6.& 7.lib.1.& d.conſ.*
166. num.44. & 45. Peregrin.de fideicommiſſ.
*art.34.num.39.verſ.contrà matrem.*Et ſequuta
fuit Rota in *d. Romana legitima coram Coc-*
cino d.deciſ.373.num.3.Beltramin.ad d.deciſ.S.
memor.Gregor.XV.495.num.15. littera A.Ay-
mon conſ. 141. ſub num.7. Rota apud Cæſar. de
Graſſis deciſ.157.aliàs 7.de teſtament. num.4.
Alexander Ambroſin.deciſ.Peruſin.44.num.17.
par.2.Sebaſtianus Medices d.deciſ.39.num.1. &
ſeq.per tot. in qua in ipſis noſtris terminis fa-
ctum recenſet, & ita deciſum refert ; hanc-
que ſententiam communiter receptam re-
fert *Theſaur.deciſ.pedemont.200.num.& 10. in*
fin. Vbi poſt longam diſſertionem, ita ſena-
tum illum ſequutum fuiſſe fatetur , *Caluac-*
14 *canus d.deciſ.4.num.5.*vbi de magis commu-
ni teſtatur, atque ita in Sacro Neapolitano
Conſilio iudicatum ex Paulo Leone *tract.*
*de ſubſtitut.compendioſa num.430.*refert,ſequi-
turque *num.24.& 25.& ſeq. & num.29.* plu-
ribus *Fuſarius d.quæſt.242.à num.15.in 2.opin.*
*cum ſeq.*quam ipſe ſequitur *ſub num.21. cum*
ſeq. Landerchius quoque Imolen conſ.2. per tot.
Merlin.de legit.d.lib.3.tit.2.quæſt.14. num.2.3.
& 4.& n.12.Hodierna in additionibus ad Surd.
d.deciſ.273.Baltaxar.Thomas.d.tit.17. cap.24.
*num.318.Molfeſius,*qui de communi teſtatur
*conſ 6.num 37.38. & 39.lib.1.*ad calcem ad
conſuetudines Neapolitanas. *& conſ.26. ad*
*ſecundum dub.num.32.& 33.lib.2.*in hanc pe-
dibus it ſententiam,eamque veriorem exi-
ſtimat Doctiſsimus *Anton.Faber. lib.6. tit.8.*
C.de impuber. & aliis ſubſtitut. definit. 1. & 2.
Magiſque communem appellat quoque
Burrellus in ſumm.omnium deciſ.tom.3.tit.16.
de legitima num.109. & d.conſ.99. num.11. &
12. Vbi id potiſsimum perpendit ſi huiuſ-
15 modi pupillaris ſubſtitutio ſub compen-
dioſa incluſa,facta fuerit verbis directis: vi-
16 delicet:*ſuccedat,& ſuccedere debeat.* Hæc nē-
per verba expreſſa,atque directa ipſe nun-
cupat : Quia nimirum ad ſubſtitutum
diriguntur : atque perſonam reſpiciunt,ex
Balde in l. fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Phi-
lippo Franco in d.cap.ſi pater col.32. verſ. 10.
ſumus de teſtament.in 6. Merlin.d.tit.2.q. 14.
n.6.& 15.de legitima. Thomas d. tit. 17. cap.
*24.num.319.*Quæ ſanè perpenſio ex amuſ-
ſim facto huic noſtro ſedet , quò ijſdem
directis verbis teſtator vſus fuit , quando
Antoniam Sororem Dominico filio (quā-
docun-

docunque ſine filiis decideret) per com-
» pendioſam ſubſtituit: *Quòd eis ſuccedat* (in-
» quiens) *& ſuccedere habeat Antonia Palum-*
» *bo eius ſoror germana*. Eodemque modo
cùm ad vſumfructum Fratrem Ioannem
Baptiſtam ſubſtituit. *Quod ſuccedat* (dixit(
» *Quoad vſumfructum tantum*. Eſt nempè ver-
bum hoc (*Succedat*) exequutiuum. Quam
ob cauſam pupillarem directam operabi-
tur. Vt multò magis matrem à legitima
obliminet conſequenda. Quod perpendit
optimis rationibus *Gratianus d. cap. 407. nu.*
8. & 9. & ante eum *Burrellus d. conſ. 99. nu.*
20. Caluaccanus d. deciſ. 4. num. 7. par. 3. qui
plura ad hanc rem (vt ſueuit) congerit. *&*
num. 27. Gabriel. d. & conſ. 169. num. 44. &
45. lib. 1. Landerchius Imolen. d. conſ. 2. præ-
ſertim *n. 8. Merlin. d. q. 14. n. 7. & 21. & nu.*
36. in 7. caſu cum num. ſeq. Natta conſ. 678.
num. 14. Thomaſius d. cap. 24. num. 320. &
326. Antonius de Amatis d. reſolut. 15. nu. 17.
Viuius deciſ. 405. num. 11. & hanc ſententiã
ſequuta fuit Rota in alia *Romana legitima,*
ſeu fideicommiſſi 22. Maii 1596. coram Emi-
nentiſſimo Card. Mantica, quam refert
Gratian. d. cap. 407. poſt num. 21. quæ eſt in
impreſſis apud ipſum *deciſ. 367.* Rationem-
que reddere videtur Rota *in vna Firmana*
hæreditatis 12. Decembris 1612. coram Bu-
ratto deciſ. 164. num. 3. part. 2. in poſthum.
16 Quia alterius miniſterium non requirit:
vt regulam firmet ex *Bart. in d. l. centurio*
16 *num. 43. & Iaſ. num. 5.* Quòd verba, vbi
miniſterium non expetunt alterius, directa
videantur, ex *Saliceto in rub. C. de impuber.*
& aliis ſubſtitut. in princ. quæ deciſio eſt in
impreſſis apud eundẽ *Buratti deciſ. 84. n. 5.*
20 Firmiotemque hanc reddit ſententiam
coniectura illa, ab ordine dilectionis peti-
ta: Quòd teſtator ſubſtituit Dominico filio
ſororem, & in vſufructu prætulit Fratrem
Ioannem Baptiſtam eius germanum, qui
cùm per profeſsionem in Sacro Predica-
torum Ordine nomen Deo dediſſet, non
vtique ſibi, ſed Monaſterio quærebat, ex
21 regula: Quicquid acquirit Monachus,
monaſterio quærit. *cau. 1. 18. quæſt. 1.*
cap. cum olim 14. de priuileg. cap. in præſentia
8. de probat. nos reſponſ. 4. num. 93. & 94. p. 1.
22 conſequenterq. piæ cauſæ; quæ matri etiã
præhabetur, vt ita ſubſtitutio pupillaris di-
recta habeatur, atque propterea à legitima
matrem ſecludat. Quod perpendit Rota
in d. Romana legitima coram Coccino d. deciſ.
373. num. 5. in fin. & num. 10. Peregrin. d. art.
33. num. 43. Merlin. d. tit. 2. lib. 3. q. 14. nu. 61.
in 16. caſu & num. 62. Thomas d. tit. 17. cap.
24. num. 334. Menoch. lib. 4. præſumpt. 39. num.
90. Alexander Trentacinq. conſ. 66. ſub nu. 2.
verſ. ſecundo aduertendum erat. part. 2. &
conſ. 65. ſub num. 2. verſ. ſecundo in caſu no-
ſtro ead. part. Atque de fratribus coniectu-
ram trahens ad matris excluſionem, quòd
prædilecti videantur, perpendit alijs relatis
Gratian. d. cap. 407. num. 14. dixeratque per
prius *Aymon. d. conſ. 141. d. n. 7. in fin. Surd. d.*
deciſ. 273. nu. 4. Rota apud Cæſarem de Graſ-
ſis d. deciſ. 157. num. 10. & 14. Hondedæus d.
conſ. 73. num. 5. Theſaurus d. deciſ. 200. ſub
num. 8. Caluaccan. d. deciſ. 4. num. 9. 10. & 21.
Gabriel d. conſ. 120. num. 13. & ſeq. Viuius d.
deciſ. 405. num. 6. Peregrin. d. art. 34. num. 40
Merlin. d. lib. 3. tit. 2. quæſt. 14. num. 24. &
27. & num. 86. in 7. coniectura Menoch. d.
præſumpt. 39. num. 87.
26 Accedit his quoque quod Vergiliæ
vxori non infimum legatum tabulis eiſ-
dem ſcripſit Teſtator. Quam perpenſionẽ
non vulgarem exiſtimauere Doctores, vt
directam reputarint ſubſtitutionem com-
pendioſam pupillarem comprehendentẽ,
ad matris quoque excluſionem à legiti-
ma. *Burrell. d. conſ. 99. num. 21. & ſeq. Rota*
in d. Romana legitima coram Coccino Deca-
no d. deciſ. 373. num. 6. Surd. d. deciſ. 273. nu. 9.
& d. conſ. 212. num. 10. cum ſeq. & Rota in d.
deciſ. 157. num. 9. apud Cæſarem de Graſſis
Theſaur. d. deciſ. 200. num. 10. Caluaccan. d.
deciſ. 4. num. 10. & 11. Gabriel eodem conſ.
120. num. 16. & 18. Peregrin. d. art. 34. num.
42. Merlin. d. q. 14. num. 27. & num. 78. Ale-
xander Trentacinque d. conſil. 66. ſub n. 2.
verſ. primo dicebam. part. 2. & d. conſ. 65. ſub
eod. n. 2.
24 Præterea ſubſtitutionem Franciſcus
Pater pupillis filiis fecit, quandocumque
mortem ſine filiis obirent, vt eis, ſuccede-
ret dicta Antonia; atque vitalem adhuc
trahens auram Fratres Ioannes Baptiſta, ei
vtrinque coniunctus germanus in vſufru-
ctu bonorum. Fuit proinde directa pupil-
laris ſubſtitutio. Excludet ergo matrem in
medio repretam à legitima. Quod non
vulgari modo pro coniectura reputat,
Surd. d. deciſ. 273. num. 6. & 7. Menoch. qui
ſurdum ipſum eadem *deciſ.* refert *lib. 4. præ-*
ſumpt. 56. num. 21. aliiſque relatis *Caluac-*
can. d. deciſ. 4. num. 7. 9. 11. & 12. Gabriel. d.
conſ. 169. num. 44. Medices d. deciſ. 39. n. 7.
Neque obſtaculum facies: reſtrintixe ſe
Franciſcum Teſtatorem ad bona ſua (ip-
ſius Teſtatoris.) *Rota apud Cæſarem de*
Graſſis d. deciſ. 157. num. 11.
25 Quia profectò cum ſubſtitutio fuerit
ſimpliciter facta ad vniuerſa bona, etiam
pupilli; extendetur vtique non retinebitur,
comprehendetque illa *ad tex. in d. cap. ſi*
pater 1. de teſtament. in 6. quod perpendit
aliis relatis *Gratian. d. cap. 407. num. 18. 19.*
& 20. par. 3. forenſ. neque minoribus ad
ad eundem *tex. in cap. ſi pater. Landerchius*
Imolen. d. conſ. 2. num. 1. 2. & 3. Thomas d.
tract. 17. cap. 24. num. 354. Anton. de Amatis
d. reſol. 15. num. 11. & ſeq.

26 Quin

26 Quin imò cùm ad vniuerſam hæredita-
tem,& bona omnia ſubſtitutionem Anto-
niæ, etiam quòad proprietatem, & Fratri
Ioanni Baptiſtæ quò ad vſumfructum, fe-
cerit; pupillariter vtique ſubſtitutionem
filio intra pubertatem decedenti facere vo-
luiſſe, atque proinde conſequenter ma-
trem à legitima excludere, non deiecto in-
dicio inter cæteras coniecturas Rota de-
duxit in dicta *Romana legitima coram Coc-
cino d.deciſ.373.ſub num.6. in recent.* & per-
penſum quoque fuit in dicta *Firmana bo-
norum coram Buratto d. deciſ.154. num. 6. in
poſthum. & 84. in impreſſis num.12.* quæ eſt
etiam in impreſsis *tom. 2. par. 1. in recent.
deciſ.639. ſub num. 6.* proſequutuſque fuit
*Menoch.d.præſumpt.56. nu.12.lib. 4. Gabriel
d.conſ.169.nu.46.lib.1.Merlin. d. quæſt. 14.
num.21. & 22. Rota apud Card. Manticam
d.deciſ.367.num. 3. 4. & 5. Thomas d. tract.
17.cap.24. num. 335.* optimèque omnium
Eminentiſsimus *Card. Mantica de conie-
ctur.lib.5.tit.7. num.16.* rationem nec vul-
27 garem reddens: Cum enim in omnibus
bonis ſuis ſubſtitutionem directam intu-
lerit: Noluit vtique per fideicommiſſum
ſubſtituere in pupillari decedenti: Excluſit
propterea matrem (in medio repertam) à
28 legitima. Cæteroquin non omnia bona
ſua ad ſubſtitutos (vt voluit) deuenirent: ſed
vel legitimæ, vel Trebellæanicæ, vel vtriuſ-
que detractione manca, ac diminuta.
Quod vniuerſalitati ſubſtitutionis (ſuper
omnibus,& quibuſcunque bonis, & iuri-
bus ipſius teſtatoris) vt in facto hoc noſtro)
ſatis ex aduerſo eſt, eamque perimit:
29 Nimirum, quod vniuerſalitatis, per ver-
bum (omnia) nihil excludere ſit. *ad tex. in
cap.ſolitæ 6. cum ibi notatis. de maioritat. &
obed.* Omnia igitur comprehendet, omnia-
que complectetur. Excludet propterea
Matrem. Quod perpenſum fuit per Ro-
tam apud *Cæſarem de Graſſis d. deciſ. 157.
n.17.verſ.dicebant autem.Caluaccan.d.deciſ.
4.num.12.& 22. Anton.de Amatis d.reſolut.
15.num.21.*
30 Neque enim Teſtator pupillarem ſub-
ſtitutionem in ſuo caſu, mutare voluiſſe
videtur per verbum illud (ipſius teſtatoris)
vel mihi. vt perpendit *Hondedeus d. conſ.
73.num.6.in fin.& num.7.8.& 9.& num.38.
Merlin.d.q.14. num. 21. & 22. Tomaſius d.
tract.17.cap.24.num.338.*
31 Non moueare itaque, quòd teſtator ex-
preſsè dixerit: Deducta tamen legitima de
iure debita dictæ Vergiliæ.
32 Cum, quòd verba præfata non cauſali-
ter exaudienda ſint, & in ſenſu compoſi-
to: (quia, ſcilicet, de iure debetur) ſed in
ſenſu diuiſo, & conditionaliter: quatenus,
33 videlicet, de iure debeatur. Nimirum,
quòd aſcendentibus legitima, non iure
debeatur naturæ: ſed Iuris commiſeratio-
ne, ſecundum Papianum in *l. ſcripto 6. in
fin.* dicentem: *Parentes ad bona liberorum*
„ *ratio miſerationis admittit, liberos natura ſi-*
„ *mul, & communi parentum voto. ff. unde*
„ *liberi.* atque ex iure poſitiuo vt poſt alios
„ adamuſsim in hiſce noſtris terminis aduer-
„ tit *Burrellus d.conſ.99.num. 16. & ſeq.* Nos
reſponſ. 30.num.5.par.prima.
34 Tum quod teſtator, non ſanè in caſu
ſubſtitutionis pupillaris, quo fratrem; Ioã-
nem Baptiſtam ſibi germanum ad bono-
rum omnium vſum fructum ſuccedere
voluit, verba præfata adiecit: ſed poſtquam
mortem obijſſet Frater Ioannes Baptiſta;
atque in proprietate,& vſufructu locus fie-
ret Antoniæ, eiuſque filijs; atque Vergilia
vitalem adhuc traheret auram in humanis
agens, quando euanuiſſet iam pupillaris
ſubſtitutio in ipſa compendioſa compræ-
henſa; atque per fideicommiſſum ſucceſ-
ſio ſubiretur. Ni diuerſa, aduerſantiaque
35 ſibi loquutum teſtatorem fuiſſe breui
verborum periodo, non rectè admiſeri-
mus. ad *tex. in l. vbi pugnantia 149. ibiq.
Dd. alijque ff. de regulis iuris. Berretta conſ.*
36 116.*num.2.* Potiſsimùm, quòd ex tempo-
rum diſtinctione, vtramque ſcripturam ad
ſenſum accommodum reducere valea-
mus: iuxta *tex. in can. ſi peccaueris 19. at-
tende quemadmodum in fin. 2. q. 1.*
37 Inde porrò compendioſa pupillarem
comprehendit,& in ſe, quaſi gremio, clau-
dit: quia (vt initio diximus) plura importat
tempora: intra pubertatem quidem pupil-
larem; poſt vero illam fideicommiſſariam.
Theſaur.d.deciſ.200. alios referens *num. 2.
ad tex. in cap. Raynutius 16. de teſtament.
extra*; quatenus probat, poſt tempora pu-
bertatis fideicommiſsi iure ſubſtitutionem
factam valere. quod perpendit *Caluaccanus
d.deciſ.4. ſub n.7. & Merlin.d.q.14.n.9. & 10*
38 Et ſi plane alii communi ſententia ſe-
quantur poſt pupillarem, (exactam iam)
expirare, quin non magis intercipi fidei-
commiſſariam. ex *tex. in l. verbis ciuilibus
7. ff. de vulgari & pupillar. Ripa d.l. centurio
num.69. de vulgar. & pupillar. Rota apud
Cæſarem de Graſſis d. deciſ. 157. num. 4. Cal-
uaccan.d.deciſ.4.num.3.par. 3.* luculenter q.
diſtinguit *Gabriel d.conſ.169.num.43.lib. 1.*
39 Quamuis *Afflict.deciſ.367. num. 2. & 3.*
omni tempore fideicommiſſariam, ſubſti-
tutionem compendioſam per verba co-
munia factam matre in medio reperta, eſſe
contendat, atque ita in Neapolitano Con-
ſilio poſt in longum deductam diſcepta-
tionem, deciſum fuiſſe contendat, quod
eſſet hæc comunior, veriorque ſententia.
40 Verùm *Vrſillus* ad eundem *Afflict. num.2.*
Ma-

Digitized by Google

Magis comunem, magiſque ſequendam contra Afflictum ſententiam appellat. & contra *Afflicti* ſententiam decreuiſſe etiã in Regno Regiam Audientiam Baren, ſiue Idruntinam refert *Viuius d. deciſ. 405. nu. 2. & ſeq.* & 14. & 15. quem refert etiam *Horatius Viſcontus* in ſuis concluſionibus iuris *verbo ſubſtitutio compendioſa fol.* 265.

42 praueque loquutum fuiſſe *Afflict. d. deciſ.* ex Bolognetto *in l. Centurio num.* 231. refert *Trentacinq. d. conſ. 66. num. 2. part. 2* dictamque Afflicti deciſionem vti erroneam, atque contra magis communem, pietatique aduerſam in Regno Neapolitano receptã haud eſſe dicit, dixeratq. *d. conſ. 65. ead. p. n. 2.* potiſſimum verò ſi contrà matrem pugnent coniecturæ, vt ſequitur dictus *Viſcontus vbi ſupra. Viuius d. deciſ. 405. num. 5. & ſeq. Riccius collect. n. 440. par. 2. Faber d. definit. 1. in fin. num.* 8. & hanc ſententiam magis communem appellat *Sebaſtianus Medices d. deciſ. 39. num. 14. in fin. in reſponſ. ad quartum* ex expreſſo *tex. in d. cap. ſi pater de teſtam. in* 6. & hanc ſequitur *Anton. de Amatis d. reſolut. 15. à num. 20. cum ſeq.*

43 In ſuo igitur caſu teſtatoris verba exaudienda erunt, non vltrà illum protendenda ad *tex. in l. non aliter 67. ff. de legat. 3. cap. preterea 8. de verborum ſignificat. cap. ex literis 7. de ſponſal. Aymon. conſ.* 171. *num.* 13. *Rota apud Coccinum Decanum deciſ.* 350. *num.* 8.

Atque ita ex his, ſaniori ſemper prælato iudicio, emunctioriſque naris, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

Epiſcopi in ſignum poſiti ſunt ad ſagittam.

2 *Layci clericis admodum infenſi.*

3 *Negotiatio in commercijs poſita.*

4 *Mercator quis nam dicatur?*

5 *Negotium quid?*

6 *Negotiator haud dicitur, qui rem per artificium mutatam cariùs vendit; quàm ante mutationem emit.*

Vnde artificium hoc clericis minimè inhibetur, num. 7.

8 *Clerici, vbi non prohibitum exhibent exercitium, etiam vendendo, gabellam ex eo ſoluere minimè tenentur.*

Vt nulla lex, nullaque conſuetudo in contrarium obtinere valeat, n. 9.

10 *Fructus tripliciter computantur. vt alij naturales, ciuiles alij, ac demum induſtriales dicantur.*

11 *Pecunia, vt ſubeſt induſtria fructuoſa dicitur.*

12 *Fructifera res dicitur, vel ſi induſtriales pariat fructus.*

13 *Eccleſia ad gabellas minime tenetur ſoluendas cum fructus vendit ex proprijs exceptos bonis.*

14 *Gabella ex negotiatione etiam à Clericis debetur.*

15 *Gabella, vt debeatur, primariò debet per negotiationem res diſtrahi, ſecus ſi ſecũdariò, atque accidentaliter, eueniat.*

Primario quod agitur attendi debet, nõ quod ſecundario. ibid.

16 *Contractus ſecundum id, quod principaliter actum eſt dignoſcitur.*

17 *Eccleſiarum bona libera eſſe debent ab omni tributorum, vel gabellarum onere.*

18 *Debitor ſi creditori in frugibus ſoluat, quod alias in pecunia debebat, mercaturam non propterea creditor exercere æſtimatur.*

19 *Pecunia appellatione res ſignificatur.*

Sicuti, & corpora continentur, n. 20.

21 *Pecuniam omnia dicimus, quorum valor pecunia æſtimatur.*

22 *Negotiatio tunc dicitur, cùm res eo acquiritur animo, & intentione primariò, vt reuendatur. & n. 24.*

23 *Clericus Aduocatus ſi pro labore fruges accepit, vinum, oleum, & ſimilia, illa reuendens negotiari, mercaturamque minimè exercere dicitur, & n. 48.*

25 *Clericus licitè agrum emere poteſt, vt venditis deinde fructibus, eorum pretio perfruatur.*

Quamuis expectato tempore, quo carius emuntur, illos vendat.

26 *Negotiatio dumtaxat ex Sacris Canonibus, eſt Clericis prohibita.*

27 *Clericus ſi agrũ emat in quo eſt vena ferri, poteſt licitè ferrum, etiã immutatum, diuendere.*

Quia ferrum ipſum in fructu eſt.

Ita quoque, & ſalinas habere poterit, n. 28.

29 *Clericus fruges emens, vt in proprijs, vel beneficiorum ſerat terris, & enatas iterum illas, collectaſque diuendat; negotiationem exercere haud dicitur.*

30 *Fructibus naturalibus ſicuti frui Clericus poteſt, ita pariter, & induſtrialibus.*

31 *Fructuum appellatione ne dum naturales,*

verum,& induſtriales comprahenduntur.

32 *Fructus dicuntur quicquid in fundo naſcitur,& quicquid ex fundo percipi poteſt.*

33 *Connexorum, quorum vna eſt ratio, vna quoque deciſio eſſe debet.*

34 *Eccleſia molendinum habens,poteſt pro molitura certam frumenti quotam accipere, neque frumentum vendens mercaturam exercere dicitur.*

Quia frumentum illud molendini fructus induſtrialis eſt,nu.35.

36 *Fructus rei eiuſdem diuerſo à re iure cenſeri haud debent.*

37 *Clericus paſcua in proprijs territorijs, vel Eccleſiæ habens,iure animalia emit,vt paſcua deſumant.*

Vel ſi greges habuerit paſcua conducere,vt illa cibum habeant.

Et ita per S.Congregationem declaratum; atque per Nuntium Apoſtolicum decretum; Patrono Cauſæ Auctore.

38 *Epiſcopus elucere quoque debet in oeconomica bonorum Eccleſiæ gubernatione, alioquin peccabit.*

Vbi locus affertur Apoſtoli Pauli 1.ad Timot. 3.& 5.

39 *Clericus non iniuria facit,ſi pro ſua,ſuorumque neceſſitate neceſſaria etiam abundanter emat, & ſuprflua poſtmodum vendat.*

40 *Eccleſia aduerſus prælatum negligentem bona cuſtodire,ac regere,poteſt iure agere,vt ex ſuo reficiat damna.*

Etiam ceſſantis lucri.

41 *Fructus uti acceſſorij principalis (fundi ſcilicet) naturam ſequuntur.*

42 *Oliuarum fructus induſtriales magis,quàm naturales dicuntur.*

43 *Vineam emere poteſt clericus , vt ex vuis vinum habeat,& vendat.*

44 *Fundũ ſi emat clericus cùm fructibus maturis,poteſt fructus licitè vendere. Quia pars fundi æſtimantur.*

45 *Definitio cui non conuenit, neque definitum competere debet.*

46 *Gabellarij nimis rigidi eſſe conſueuere, neq; facilè rationibus capiuntur.*

57 *Pecunia non venditur.*

49 *Clerici ab omnibus immunes ſunt oneribus pro eorum rebus, non vero negotiationis gratia emptis.*

Quod ſolum Summi Pontifices perpenderunt.

50 *Negotiationis qualitas fudanda eſt, per ſe fundantem in illa. Quia.*

Qualitas fundans intentionem probanda eſt, ſiue quis ſit actor,ſiue reus,nu.51.

52 *Hypotheca in oleo quoque datur.*

Et nomine tantum ſono à pignore differt.

Strictè tamen apud noſtrates,pignus in re mobili perpenditur,hypotheca in re immobili, num.53.

54 *Hypotheca nomen à Græcis deſcendit,& generale nomen eſt,ad omnia reſpiciens, quæ in cautionem obligationi ſubijciuntur.*

55 *Hypotecare quid?*

56 *Bona inuecta, & illata tacitè Domino domus hypotecata pro mercede ſunt.*

Dominium tamen inuectorum penes earum dominum perſeuerat.n.57.

Vnde ſi perierint domino pereunt earum,non verò domus,n.58.

59 *Hypotheca, res neque venditur,neque inſolutum datur.*

60 *Clericis emere prohibitum haud eſt,ſed vendere rem immutatam,vt illam emerunt.*

61 *Eccleſiaſtici,laycorum cõſtitutionibus haud ligantur.*

ARGVMENTVM.

Negotiator quis nam dicatur? Et num Clericus negotiator habeatur; ſi torcular habeat, vel molendinum ex quo mercedẽ excipiat operum per miniſtros? Et an gabellam ſoluere debeat? latè diſſeritur,atque veritas apeçitur.

RESPOLSIO LXXIII.

BOna inter cœtera, quæ Epiſcopalis menta Iuuenacen habet, eſt torcular,ſiue (vt vocant) Trappetum pro molendis oliuis accomodum. Modernus Epiſcopus ſuis ſumptibus, ineptum, ac pœnè dirutum, paratis omnibus neceſſarijs,aptum, accomodumque ad molendum reddidit;in eoque, & ſuas proprijs in Eccleſiæ oleis enatas moliri curat oliuas,atque aliorum,etiam laycorum,qui ad illud ad molendum accedunt;Et vt faciliùs id accidat, pluresque ſint, qui ad molẽdum olinas

Digitized by Google

olinas deferant,vnde maior Epiſcopali mẽ
ſę vtilitas eueniat (vt mos eſt ſatis receptus
in tota Prouincia, vt Torcularium Domi-
ni pecunias accomodent oliuarum domi-
nis ad colligendum illas) & ipſe Epiſcopus
pecunias hoc pacto accomodat, recepturus
poſtmodum,vel reſtituta pecunia ; vel dato
oleo,tàm in reſtitutionem acceptarum pe-
cuniarum,quàm in ſolutionem laboris pro
oliuarum molitura.
1 Quia verò Epiſcopi in ſignum poſiti ſunt
ad ſaggitam,ſecundum *text.in cap.Qualiter,*
2 *& quando,24.de accuſat.* Et Layci Clericis op
pidè infenſi ſunt.*cap.clericis laycos,4. de im-*
munit. Eccleſ.in 6. Paſtoribus potiſsimum,)
dum luporum voces oues ſequi optant,ma
gis , quàm paſtoris : exiſtimant nonnulli id
minimè Epiſcopo licere, quòd negotiatio-
nem eſſe putant;eſſeque in fraudem gabel-
larum , tenerique illas , vti negotiatorem
Epiſcopum ſoluere, conſtanter affirmare
haud verentur.
Verùm quia horum neutrum ſubſiſtit;
ſequentibus id præſtare viſum eſt , ne ſcan-
dalo ipſi afficiantur,quod putent, & ſi per-
peram) negotiationem illum exercere, il-
lamque illicitam. Atque principio tria ſup-
ponenda putauimus , vt quæ dicimus pro-
bare valeamus.
3 Primo negotiationem in commerciis di-
ci , vbi ſcilicet aliquid datur, vt maiora lu-
crentur, ſecundum *Iſidorum in libris Etymo-*
logiarum,relatum in *cap.forus 10. §. negotium*
4 *autem de verbor.ſignificat.* Qui enim rem cõ-
parat,vt integram, & immutatam venden-
do lucretur,ille eſt mercator,vt Diuus Ioan
nes Chryſoſtomus loquitur, relatus *can.eii-*
ciens Dominus 10.& can.quid eſt aliud.88.diſt.
5 Vbi Caſsiodor. in pſal.70. *Quid eſt aliud ne-*
gotium (inquit) *niſi quæ poſſunt vilius compa-*
rari,carius velle diſtrahere? Omnes verò Do
ctores hanc ſequuntur ſententiam,*S.Thom.*
2.2. quaſt.77.art.4.Frederic.de Senis conſ.207
incip. not Griſſolus num.2. verſ.nam negotiari.
Ioann. Bertacchin. de Gabellis part.7. quaſt.7.
num.10.& 11.tom.12.tract. Benuenut. Straccha
de mercatur.part.1.num.23.Ioann.Lopez à Sal-
zedo in addit.ad praxim Diaz mihi cap.58. col.
3. §. & huius capitis pœna verſ. dicitur etiam is
mercator.Nauarr.in man.cap.27.nu.128.Marta
de iuriſdit.part.4.centur.1.caſu 3.nu.10. & 11.
Farinac. in fragment. criminalib. part.1.verbo.
Clericus Negotiator, num.150. Pater Molina è
Societate Ieſu de *inſtit.& iur.tom.2.tract.2.de*
contract.lib.diſputat.339. num.4. Pater Duardus
in Bullam in cœna lib.2.can.18.quaſt.8.num.14.
Homobonus de Bonis in examine Eccleſiaſt.par.
3.tract.15.quaſt.20. in 1. reſolut. Bellettus Epi-
ſcopus Hieracen diſquiſit. clerical. part.1. tit.de
exemptione Clericorum,& eorum bonis, §.4.nu.
5.& tit.de diſciplina Clericorum§.21.num.7.&
num.13.Cenallos practic.quaſt.commun. contra
communes tom.3.quaſt.810.num.16.& 17. Bo-
nacin.tom.2. de reſtitut. in particulari diſput.2.
quaſt.9. punct.2. nu.2. verſ. tunc Clericus Pater
Ferdinandus à Caſtro Palao Theolog.moral.tom.
2.tract.12.punct.9. num.16. Aliique ſexcenti,
& mille,quos relati referunt, nos enim eos
ſolos, quos opportunos iudicauimus , hic
referimus, neque longa ſerie tranſcribere
optamus, vt paſsim in omnibus noſtris faci-
mus,fecimuſque,neque omnes antiquiores
referimus,cum ab illis etiam relati fuerint,
6 Negotiator itaque haud dicetur,qui rem,
emit quidem , non vt carius intactam ven-
dat,ſed vt mutatam per artificium, iuſto ta-
men pretio,diſtrahat.Chriſoſtom.dicto *can.*
eijciens, qui ſequentibus rem totam aperit:
Quicumque rem comparat, non vt ita integram,
& immutatam vendat, ſed vt materia ſibi ſit in-
de aliquid operandi,ille non eſt negotiator. His
Chriſoſtom. ſequitur *S.Tho.2.2.d. quaſt.77.*
art.4.Bertacchin.d.part.7.quaſt.25.num.48. Prę
citatique omnes Doctor. *Straccha d. part.1.*
num.23.
7 Non eſt ergo Sacrorum Canonum cen-
ſura hoc Clericis interdictum,cùm verè,ac
propriè negotiatio minime ſit, ſed artificiũ;
vt artifex , non vero negotiator dici valeat,
Bertacchin.d.quaſt.25.num.48.Genuenſ.Montis
Marani Epiſcopus in praxi Epiſcop.mihi cap.77
nu.2.& ſeq. Et cum ſequitur poſt alios,quos
more ſuo refert,*Farinac.d,verbo Clericus ne-*
gotiator.nu.164 & 167.Federic, de Sen.d. conſ.
207.num.2.& 3. Benuenut. Straccha d.part.1.
num.23.& part.3.num.5. Bellett. d.tit.de diſci-
plina clericor.§.21.num.15,Molin.diſp 342.nu.
13.Bonacin d.quaſt.9.punct.2.num.6.& 7.Ca-
rolus de Graſſis de effectib.clericat.effect.6. num.
35.ad 38.fol.490.Marta dicto caſu.3.n.11.
Suppono præterea:Abſolutum eſſe apud
Doctores,vt ex Laſſarte *de decim.vendit cap.*
19.num.60. ſequitur *Pater Molina d.diſp.342.*
num.7. in fin. & num. 8. verſ. caput dilecti
8 *citatum* . Eo ipſo , quod negotiatio ali-
qua , ſiue exercitium , quod non eſt ſa-
cris Canonibus inhibitum , per Eccleſia-
ſticos exercetur,non deberi per eos Gabel-
llam,ſiue, tributum , quia illud negotiatio
minimè eſt;ſed artificium. Probant vero ex
text:in cap.quamquam,4. ibi: Quas non cauſa
negotiandi.*de cenſibus lib.6.& clemen.præſen-*
ti,3. ibi: quas non negotiãdi cauſa *eodem tit.*
à contrario exauditis, vt ſequitur *Bertacchi.*
d.p.7.q.7.num.10.& 11. Gutierez de Gabellis,
q.113.nu.2.& 6.& num.29.in fin.Bonac.d.q.9.
punct.2.num.2. Homobon.in exam.Eccleſ.tom.
9 *1.tract.7.cap.29. quaſt.120.* Vt nulla lex,nul-
laque in contrarium conſuetudo, vim ob-
tinere valeat,vt ibid.*Homobon.* loquitur.
10 Suppono demum ; fructus tripliciter cõ-
putari. Nam naturales alij;quidam Ciuiles,
atque tertio induſtriales nuncupantur ſecũ
dum *Gloſſ.* diſtinctionem,illamque receptã

in *l.ex diuerſo*, 36. quam ſequitur *Bart. ibid. ff.*
de rei vendicat. Butrius, & Abb. aliique Canoni-
ſtæ in cap. graui 11. de reſtitut ſpoliat. Couar. lib.
1. variar. reſolut. cap. 3. num. 6. Petrus Gregor.
Tholoſatei ſyntagmatum iuris vniuerſi tom. 2.
lib. 21. cap. 10. num. 6. Peregrin. de fideicommiſſ.
art. 49. num. 127. 128. & 129. Nicholaus Anton
Gizarell deciſ. 34. num. 41. & 42. vbi Ioſeph. Me
le addens num. 91. 92. & 93. Ioann. Baptiſta Co-
ſta de ratione Ratæ quæſt. 51. num. 11. Rota in
recentiorib. part. 1. tom. 1. deciſ. 240. num. 2. Nos
ipſi *reſponſ. noſtra 14. num. 14. num. 47. & re-*
ſponſ. 20 num. 115. part. 1. Ex qua diſtinctione
11 probauimus: pecuniam, licet aliàs natura
ſua infructuoſam, (vt ſubeſt induſtriæ) fru-
ctiferam reddi, quia ex induſtria fructus
parere poteſt, ex doctrina *Caietan. 2. 2. quæſt.*
78. art. 2. in reſponſ ad primam circa ſecundam
regul. & art. 1. in reſponſ. ad 6. alioſque eandē
12 ſententiam ſequentes, retulimus. Atque
proinde ſecundum triplicem hanc diſtin-
ctionem, fructiferam rem dici, atque in fru-
ctu eſſe, ſi vel naturales, vel ciuiles, vel etiā
induſtriales fructus pariat, ſecundum *Bart.*
in l. fin. §. fin. verſ. quandoque ex re, ff. de Iure Fi-
ſci. Vincent. de Franch. deciſ. 672. nu. 6. & 7. text.
in l. diuortio. 8. §. non ſolùm, ff. ſolut. matrim.

His ita ſuppoſitis; ad propoſitum factum
argumentor. Negotiatio, ſeu mercatura
(Clericis potiſsimum vetita) eſt, vbi quid
emitur, vt immutatum cariùs vendatur. Er-
go nulla in hoc facto mercatura admitti-
tur; Quia nihil ſic emitur. Nihil igi-
tur illicitum fit, vnde ad gabellam,
ſeu tributum teneatur. Maior ex ſe
nota eſt, ex primo ſuppoſito. Proba-
tur minor in enthymemate reciſa. Non
enim quicquam emitur hic, vt ca-
riùs, & immutatum reuendatur. Non
ſanè oliuæ, quia in dominio remanent ad-
huc domini earum, & ſi planè hypotecatæ
illæ perſiſtant pro accepta pecunia ad illas
recolligendas, vt mutuanti reſtituatur; at-
que pro molitura. Non oleum, quòd non
adhuc expreſſum, in rerū natura haud eſt,
neque in actu ſecundo, & in exercitio, ſed
in actu primo dumtaxat, & in potentia, vt
fiat per expreſsionem à torculari oleum.
Nulla ergo inuoluitur negotiatio. Nullum
proinde debetur tributum, nullaque ga-
bella.

Probatur ſequela. Quia nimirum pecu-
nia non propterea datur, vt ab initio ſit o-
lei facta emptio; ſed vt oliuæ ad torcular, ſi-
ue trappetum deferantur Eccleſiæ, vt illæ
per miniſtrorum induſtriam expreſſæ oleū
effundant, laboriſque accipiat prætium Ec-
cleſia torcularis domina, atq; ex induſtriali
fructu lætetur; quòd ſanè mercaturæ genus
haud eſt: ſed ex re ſua Eccleſia fructus per-
cipit induſtriales, quos vendens ad nullum
13 tenetur tributum. Quia ex rebus proprijs,
& fructibus proprijs ex territorijs, & bonis
exceptis, quos Eccleſia, Eccleſiaſticæque
perſonæ vendunt, tributum, ſiue gabella
minimè debetur. Vt ſecundo ſuppoſito di-
ximus, & probat *text. in d. cap. quanquam 4. &*
d. clem. præſenti, 3. de cenſibus, Molina d. diſput.
342. num 7. verſ. addunt verò. Cardi Bellarmin.
controuerſiar. tom. 2. de Cleric. lib. 1. cap. 28. in 4.
propoſit. fol. mihi 409. Farinac. d. verbo Clericus
negotiator, num 172. Duard. d. can. 18. quæſt. 8.
num. 16. verſ. præterea non dicitur. Guttierez de
gabell. d. quæſt. 113 num. 2: & 16. & num. 22. &
num. 26. Carolus de Graſſ d. effect. 6. num. 33. fol.
489. Paulus Layman. Theolog. moral. tom. 2 lib.
4. tract. 9. cap. 6. num. 4. & 9. Marta de iuriſd. d.
part. 4. caſu 3. num. 9. Homobon. tom. 2. tract. 11.
cap. 6. quæſt. 11. in 1. reſolut. in exam. Eccleſiaſt.
Bellett. d. §. 4. num. 5. & d. tit. de diſciplina cleric.
§. 21. num. 15. Octauius Gloris. reſponſ. 5. num. 19.
& 20. Ferdinand. à Caſtro d. punct. 9. n. 16.

Verùm vrgebis: Emi ab initio oleum in
potentia, & actu primo, ex oliuis exprimen
dum, vt hoc ipſum emptio ſit, ac propterea
conſequenter negotiatio; debeaturque pro
inde, quaſi ex negotiatione gabella, vt *text.*
apertè innuunt, & quaſi digito demonſtrāt,
d. cap. quanquam 4. & clement. præſenti. 3. de
cenſib. ibi: in vtroque (*Quas negotiandi*) Inde
enim quaſi contractæ venditionis arrhæ, pe
cuniæ ad recolligendum oliuas dantur.

Scitā planè inſtātia. At reſponſione, eius
retunditur ſpiculum. Summiniſtrari quidē
pecunias, ſed ad recolligendum oliuas, ne
alioquin earum defectu retineatur oliuarū
domini ab illis recolligendis; neue ab alijs
illas recipiant torcularium dominis, ad quę
oliuas deferant, ſentiatque Eccleſia dam-
num: quod nulli erunt, vel perpauci, qui ad
illius torcular molendas oliuas deportent:
non ſanè, quòd in exprimendi olei vendi-
tionis arrham pecuniæ mutuentur. Quod
verò, ex molitura, atque in acceptę pecunię
ſatiſfactionem, oleum accipiatur, id plane
non principaliter, ſed acceſſoriè, atque eue-
nit accidentaliter; quia oliuarum Dominus
pecunias haud præſentes habet: vt ſecunda-
15 rium hoc, atque accidentarium attendi mi
nimè debeat; ſed quod primariò, & verè agi
tur, *argumento l. ſi quis nec cauſam, 4. ff. de rebus*
credit. cum ibi notat. per Iaſon. à num. 4. cap. non
dubium 5. de ſent excom. cum annotat. per Felin.
ibid. notab. 2. Probus ad Ioann. Monach. in cap.
tibi qui 12. num. 19. verſ. pone ſtatutum eſt de re-
ſcript. lib. 6. Nauarr. de indulgent. notab. 11. nu. 6
Ioacob. Anton. de Mauro allegat. 16. num. 10.
Bart. in l. Ariſto. ff. de donat. vbi ad rem noſtrā
16 docet, Quod quando in contractu poteſt
includi emptio, vel permutatio; id attendi
debet, quod principaliter actum eſt. Neque
porrò hic res vlla emitur, quæ immutata
reuendatur, & integra, (quod negotiatio
eſt) vt primo ſuppoſito diximus; ſed indu-

ſtrialis

ſtrialis fructus ex Torculari Eccleſiæ ab in-
duſtria proueniens miniſtrorum, (eccleſiæ
iam effectus) vti res venditur Eccleſiæ. De
bet proinde ab omni ſeruitutis, vel tributi
onere liber eſſe, vt ſecundo ſuppoſito dixi-
mus. ex *tex. in d. cap. quanquam. 4. & d. clem.
præſenti 3. de cenſib.* Neque fructus hic ex tor
culari perciperetur, ſi nulli ad molendum
accederent; neque accederent, ſi pecuniæ
illis ad oliuas recolligendum, minime ac-
comodarentur. De duobus alterum igitur
ſequetur; vel inutile, & abſque fructu Tor-
cular Eccleſia habebit; vel ex induſtriali
fructu tributum gabellamq. ſoluet. Vtrum-
que verò contra Iuſtitiæ, æquitatiſque na-
turalis dictamen pugnat, ac contrà ſacrorũ
conſtitutiones canonum eſt, quæ libera Ec-
17 cleſiarum bona ab omni tributorum, atq.
gabellarum onere eſſe volunt. *d. cap. quan-
quam. & clem. præſenti.* aliique relati per
Bertacchin. d. par. 7. q. 7. nu. 10. Nullum ergo
eorum ferendum.

Et quid (quæſo) eſt, ſi vel pro torturæ
mercede, vel pro acceptæ pecuniæ reſtitu-
tione, in pecunia ſoluerint?

An non liberum cuiq. id manet; Neque
porrò pactum aliquod intercedit, vt in oleo
ſolutio fiat. Vt non ſit vlla habenda ratio,
18 quod oleum ſubſequenter ſoluatur. Et
quid (Acdepol) ſi debitor creditori in oleo,
vel frumento ſoluat, quod debet; An mer-
caturam exercere creditor dicetur, vt ad tri
butum, gabellamque ſoluendam adigi va-
leat? Non equidem.

19 Pecuniæ quippè appellatione rem ſigni-
ficari Proculus ait, vt Paulus loquitur in
20 *l. pecunia. 4. ff. de verborum ſignificat.* Nam
corpora quoque pecuniæ appellatione cõ-
tineri, nemo eſt, qui ignoret, ſecundum Vl-
piani verba, in *l. pecuniæ verbum* 178. *ff. eod.*
Et Hermogenes in *l. pecuniæ nomine.* 222. *ff.
eod.* Quia profectò omnes res poſſunt in
pecuniam conuerti. vt *Gloſſ.* inquit *ibid.* &
21 Ariſtoteles docuit *lib. 1. politicor. cap. 6. Om-*
,, *nia* (inquiens) *dicimus pecuniam, quorum*
,, *valor nummo menſuratur.* & ſequitur doctiſ-
ſimus Vir *Gregorius Tholoſates ſyntagmat. iur.
tom. 2. lib. 36. cap. 2. n. 5. & 6.*

22 Tunc itaque negotiatio eſt, cùm res eo
acquiritur animo, & intentione, primariò,
vt reuendendo, lucrum ex ea perquiratur,
vt poſt *Laſſartum, Diaz, alioſq.* ſequitur *Gut-
tier. de gabellis. d. q. 113. num. 15. & 16.* Exem-
plo factum aperiens noſtrum: Si fortaſſe
23 Clericus ex Aduocationis munere, quod
licitè exequitur, quidquam lucretur, vtpu-
ta vinum, oleum, frumentum; Si illud ven-
diderit, nullam omnino debet ex venditio-
ne gabellam: *Quia* (rationem infert) *non ne-
gotiandi animo fecit, ſed laboris in præmium ac-*
24 *cepit.* Additque, nec immeritò, deſiderari
etiam in emente, vt lucrandi, negotiandiq.
animo emat, vendatque, alioquin permiſ-
ſum eſt; quia non fit cauſa negotiandi; vt
Federicus de Senis loquitur *d. conſ. 207. num.
2. verſ. ſecundo modo reſpondetur,* & ipſe ſequi-
tur *num. 14. & 21. ex eod. Laſſart. & Emanuel
Sà verbo Clericus. num. 20. in Aphoriſm. con-
feſſar. Ferdinand. à Caſtro d. punct. 9. nu. 16. Stac-
cha d. par. 3. nu. 5. & 6.*

25 Hinc eſt porrò, quòd liberum, licitumq.
ſit Eccleſiaſticæ perſonæ agrum emere, vt
ex fructibus poſtmodùm illius perfruatur;
poſſitque licitè, & citrà negotiationis ſcru-
pulum, enatos ex illo, recollectoſque ven-
dere fructus, expectato etiam tempore, quo
cariùs venduntur, vt ex venditione eorum
lucrum capiat; nullamque propterea ga-
bellam, nullumque tributum debeat.

26 Quòd ex re propria Clerici, fructus illi
excepti ſint, non ex negotiatione, quæ ſola
perpenditur in *d. cap. quanquam. 4. & d. Cle-
ment. præſenti. 3. de cenſibus Probus d. cap. tibi
qui 12. num. 19. verſ. pone ſtatutum de reſcript.
lib. 6. Molina d. diſput. 342. nu. 7. verſ. non tamen
eſſet. Genuenſ. in praxi d. cap. 77. num. 4.* quem
ſequitur *Farinac. d. verbo Clericus negotiator.
num. 168. Salzed. ad Diaz in praxi d. cap. 58. col.
3. verſ. ex quibus ſequitur Guttier. d. q. 113. num.
36. & 37. Duardus d. can. 18. qu. 8. num. 16. verſ.
præterea. Carolus de Graſſis d. effectu. 6. num. 33.
Marta d. caſu 3. num 9. Glorit. d. reſp. 5. nu. 19.
in fin. Ferdin. à Caſtro d. punct. 9. n. 16. nos reſp.
noſtra. 41. nu. 3. & ſeq. par. 2.*

27 Poſſumque, nec immeritò, prædium
emere, in quo vena eſt ferri; atque ferrum
ipſum miniſtrorum opera extractum, vel
in aliam redactum formam, diuendere; vt
neque negotiationis coarguar; neque ga-
bellæ, vti negotiator, obnoxius fiam. Quod
ipſum ferrum in fructu ſit prædij; vt proin-
de illo Eccleſiæ, vel perſonæ effecto Eccle-
ſiaſticæ, eandem prædij naturam, & fructus
nanciſcantur.

28 Eodemque modo, & ſalinam habere po-
tero, vt ex aqua illius, ſal miniſterio fiat lay-
corum. *Federicus de Sen. d. conſ. 207. Nauar.
man. cap. 27. num. 128. Molin. d. diſput. 342. nu.
7. verſ. addũt verò. Duard. d. can. 18. q. 8. num. 16.
verſ. Eſt tamen. Salzedus ad Diaz. d. cap. 58. col.
3. verſ. ex quibus ſequitur Guttier. de gabell. d. q.
113. n. 54. & 58. & ſeq.*

29 Quòd ſi licet mihi, (quamuis Eccleſiaſti-
co,) frumentum, aliaſque emere fruges, vt
illas in territorijs, vel Beneficiorum, vel ec-
cleſiarum, vel etiam proprijs feram; enataſ-
que poſtmodum fruges cariùs vendam; ne-
que negotiationis vitio ſubiacebo. Quod
planè ab omnibus receptum eſt ſupra ci-
tatis Doctorib. *Farin. d. verbo Cleric. negotia-
tor. num. 167. Genuenſ. d. cap. 77. num. 2. 3. & 4.
Salzed. d. verſ. ex quibus ſequitur Carol. de Graſſ.
d. effect. 6. num. 33. Guttierez. dict. qu. 113. num.
28. & 37.*

Cur

Digitized by Google

30 Cur(Aedepol) non æquè licitum mihi
quoque fiet,ad recolligendum oliuas, pe-
cunias accomodare , vt illæ ad oleum ex-
primendum, ad Eccleſiæ deferantur Tor-
cular(ſine etiã proprium) vt ex fructu hoc
induſtriali perfruar ? Quemadmodum li-
citè frui poſſum,vel naturalibus,vel ciuili-
bus fructibus , qui ex prædiis aliis iuxta ea-
rum naturam percipiuntur. Nimirum quia
31 fructuum appellatione,ne dum naturales,
verùm, & induſtriales compræhenduntur,
vt diximus tertio noſtro ſuppoſito . & ſe-
quuta fuit *Rota apud Card.Canaler.deciſ.136.*
num.3.& deciſ.154.num.1. & 2.Peregrin.d.q.
32 *49.num.129.* Et fructus dicuntur,quicquid
in fundo naſcitur, quicquid ex fundo per-
cipi poteſt.vt Celſus loquitur in *l.item ſi fũ-*
di.10. & Paulus in *l.arbores.65.§. quicquid.ff.*
de vſufruct.Gratian.forenſ.par.4.cap.703.n.7.
33 Cæteroquin impugnans, diſparitatis affe-
rat rationem ; vel par admittatur deciſio,
quorum connexa,atque comunis eſt ratio.
ad *tex.in l.3.in princ.*ibi: nec ratio diuerſita-
ris reddi poteſt. *ff. de iniuſto rupto teſtam. l. à*
„ *Titio.108. in fin.* ibi: Cur non idem in dote
„ promiſſa reſpondeatur? Ratio reddi non
poteſt.*ff.de verbor.obligat. vbi Gloſſ.* & dixi-
mus *reſponſ.noſtra 24.n.20.par.1.*
34 Veluti nec improbatur,quin Eccleſia,
vel Eccleſiaſtica perſona molendinum ha-
bens, certam frumenti quotam pro moli-
tura accipiat;vt ad gabellam minime tenea-
tur , ſi exceptum ita frumentum, poſtea di-
35 uendiderit. Quia profectò frumentum il-
lud molendini fructus induſtrialis eſt . *tex.*
in cap. ſignificante. 69. de appellat. habetur
enim in tex. licitè potuiſſe Capitulum, &
Eccleſiam Aurelianen ſtallum habere in
quo carnes venderentur, quod id ipſum in
fructu eſſe videatur , quamuis per ſe cleri-
cis tabernam exercere inhibitum ſit . vt
Abb.ibid.Molina d.diſput.342.num.10.Guttie-
rez de gabell.d.q.113.nu.29.Vincent.de Franch.
de Molendino loquens Eccleſiæ Sancti
Laurentii Ordinis Carthuſianorum,propè
Paduiæ Terram *deciſ.380. Marta voto 183.*
par.1.Hondedeus conſ.84.num.35.vol.2. opti-
mè inferens à molendino ad olei Torcu-
lar.*Peregrin.d.qu. 49. num. 129.* de molendi-
nis, & ſimilibus etiam loquens,ex quibus
fructus percipiuntur induſtriales. *Lander-*
*chius Imolen.conſ.165.num.1.*vbi fructus, qui
ex molendinis percipiuntur induſtriales di-
cit .
36 Neque enim eiuſdem rei fructus diuer-
ſo à re ipſa iure cenſeri debebunt vt dixit
Rota *in vna Bononien de formalariis.19. De-*
cembris 1616.coram Remboldo deciſ.370.num.
5. tom. 2. in poſthum. ad tex. in cap.cum in tua
30.in fin.de decimis.
37 Quemadmodum deinceps, iurè quoque
permittitur mihi , quamuis Eccleſiæ addi-
cto militiæ, animalia, oues ſcilicet, boues,
ſues, hiſque ſimilia emere , vt paſcua pro-
priis enata territoriis,dente abſumant,& de
paſcantur. Atque ſi greges mihi,vel Eccle-
ſiæ fuerint,ne illi emoriantur,licet (neque
negotiationis vitio vertetur) conductis pa-
ſcuis , illos depaſci facere . Quod ſacram
quoque declaraſſe Congregationem Emi-
nentiſſimorum Patrum Sacri Tridentini
Concilii interpetrum,retulimus *reſponſ.no-*
ſtra 41.nu.9.10.& ſeq part. 2. Atque ita quo-
que decretum fuiſſe per Illuſtriſſimum tũc
Nuntium S.D.N. & Collectorem Genera-
lem in hoc Neapolitano Regno Alexan-
drum Bichium Epiſcopum Inſulanum,
nunc meritiſſimum, & Eminentiſſimum
Sanctę Romanæ Eccleſiæ Cardin.me tunc
cauſæ Patrono pro R. D. Alexandro Ro-
gerio Sacerdote Terræ Cupertini Nerito-
nen diœceſis.ita quoque præter alios à no-
bis relatos.*Ferdinand.à Caſtro d.punct.9.n.16.*
Quam ob cauſam itaque(amabo te)illi-
citum nobis erit , & negotiationis vitij co-
arguemur,quòd Eccleſiæ Torcular, per in-
duſtriam fructuoſum; vt fructus, quos po-
teſt,proferat, curamus , atque omni proſe-
quimur diligentia, etiam ad recolligendas
oliuas accomodando pecunias?
38 Alioquin inutile corpus hoc erit Eccle-
ſiæ,atque contrà Oeconomicam guberna-
tionem faciet Epiſcopus, & peccabit . In
Epiſcopo nempè oeconomica hæc guber-
natio elucere quoque debet,iuxta Apoſto-
li præceptum *1.ad Timoth.3. & 5.* vbi inter
virtutes, quibus ornatum oportet eſſe Epi-
„ ſcopum , illam enumerat : *Domui ſuæ benè*
„ *præpoſitum* . Rationemque dicti ſubnectit,
„ dicens: *Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit,*
„ *quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit* ?
Qui nempè priuatæ ſuæ domui regendæ
negligens fuerit; quò pacto toti gregi dili-
gens erit? Quiſque enim ad ſua propenſio-
nem habet.vt *Gloſſ.ordinaria,& Carthuſ.* ex-
ponunt . Quam etiam perpenſionem ſe-
quitur *Pater Molina d.diſput.342.num.11.* &
eum *Guttierez d.qu.113.num.25.*Inferentes:
39 fas eſſe Clericis emere neceſſaria ad pro-
prium,ſuorumque vſum,& vendere ſuper
flua,vel ex fructibus ſuorum agrorum, vel
ex proprij beneficij , vel vndecunque illa
habuerint:& hanc ſententiam uti comunẽ
Doctorum omnium , nullam admittere
controuerſiam docet *Molina vbi ſupra*; Ad-
ditque: Eſto viliùs aliquid emerint , non
animo reuẽdendi cariùs, fas tamen illis erit
accreſcẽte poſtea pretio,vendere illud ca-
riùs,& lucrari,neque inde tributum vllum
deberi.Quia ab initio negotiatio non fuit.
Quod dixit etiam ante eum, alioſque *Na-*
uar.man d.cap.27. num. 128.idem Guttierez.d.
qu.113.num.22.23.& 24.& num.37.Marta d.
caſu.3.num,12.& poſt Salicet. in auth.ad hac.q.
10.16.

20.18. *C. de vſu.* ſequitur *Benuenut.Straccha.*
d.par.3.de mercat.num.6. Ioſeph Mele ad Giza-
*rellum deciſ.*80.*ad numerum 7.num.32. Probus*
ad Ioan.Monachum d.cap.tibi qui 12.num. 19.
verſ.pone ſtatutum eſt.de reſcript.in 6.
40 Hinc ſequitur, poſſe Eccleſiam aduerſus
Prælatum bona eius cuſtodire, & augere
negligentem, agere, vt de ſuo ſoluat, etiam
ſi damnum ceſſantis lucri fuerit. poſt *Felin.*
in cap.accepimus.4. num. 9. de fide inſtrum. ſe-
quitur *Gratian.forenſ.par.4.cap.*601 *n.*12.
Iuſtum igitur æſtimandum erit: Illicitū
nobis fieri, etiam accomodatis pecunijs ad
recolligendum oliuas, vt plures ad Torcu-
lar accedant Eccleſiæ curare; atque ad il-
lud oliuas deferant, vt abundantiores indu-
ſtriales fructus pariat, cùm alios parere mi-
nime poſſit? Vt illi (ſicut Torcular) ab om-
ni immunes tributo ſint? Quod fructus, vti
41 acceſſorij, principalis (fundi ſcilicet) natu-
ram ſequantur. ad *regul.tex.in cap.ſi ſuper gra*
tia.9. de offic. deleg. in 6. & regul. acceſſorium.
42.de regul.iur.eod lib.Gratian.d.par.4. c. 649.
num.19.Grilenezon conſ.21.nu.7. & conſ. 156.
num.30.Ioan.Baptiſta Gargiareus conſ.2. num.
99.Alciat. reſponſorum lib. 5. conſ. 29. num.3.
Alioquin nec licebit olearum arbores
quàm diligentiſſimè colere, vt abundan-
tiores, feracioreſque educant fructus, qui
42 propterea induſtriales magis, quàm natu-
rales agnoſcuntur. *l.ſi eius.77. vbi Bart. ff. de*
reiuendicat.l.& ex diuerſo.36.vbi etiā per Bart.
& Alex.ff.eod.Abb.in d. cap. grauis 11.num.3.
verſ.dubitatur enim de oliua.de reſtitut. ſpoliat.
vbi etiā Apoſtilla Anto.Fran.littera C.Peregr.
d.q.49.num.128. Mele ad dictam deciſ. 34. Gi-
zarell.num. 93. Menoch. de arbitrar. lib.2.caſu
210 num.25.Proſper Rendella de olea, & oleo
cap.14.
Et iniquè agere æſtimabor, ſi quò plures
ex Eccleſiæ, vel proprijs territorijs percipiā
fructus, plures aduocauero operarios, vt co-
43 lant, & operentur in illis. Vel ſi vineam
plantauero, vt ex vuis vinum percipiam,
perceptumque diuendam. quod perpendit
Guttierez alios referens *d.q 113.de gabellis.n.*
70. Ceteroquin qui dicit, diſparitatem red-
dat. Cum alioquin permittatur, (vt neque
44 negotiationis vitio mihi vertatur) Si fun-
dum emero vna cum fructibus iam matu-
ris, illoſque vendam in poſterum, vt neque
gabellam ſoluere teneat; quòd pars fundi
dicantur, agnoſcanturq. *Molina contra Laſ-*
ſartum.d diſp.342.num.7.verſ illud etiam.Gut-
tierez.d.q.113.n.66.& 67.
Quòd ſi permittitur mihi pro oliuarum
præſſione in Torculari, atq. pro accomo-
data pecunia ad recolligendum oliuas, cō-
penſationem in pecunia accipere, neque
negotiator habebor, neque ad tributum
aliquod tenebor, quod nec Aduerſarij ipſi
inficias eunt. Quid (amabo te) cauſæ eſt,
quod ſi oleum mihi ſoluatur, negotiator
æſtimabor, vt ad tributum ſoluendum ac-
clamer? Cùm in hoc negotiationis defini-
tio, ſupra primo ſuppoſito ex S. Ioanne
Chryſoſtomo, & S. Iſidoro allata, minime
45 conueniat. Vt neque definitum ſedere de-
beat. *tex.in l.2.§.appellata.vbi Doctor.ff ſi cer-*
tum petat.l.1.§.dolum.vbi Bart.ff.de dolo.dixi-
mus reſponſ.noſtra 28. num. 3. par. 1. & argu-
mentatur pari modo *Federic. de Senis* ad rē
noſtram *d.conſ.207.n.2.*
46 Sed hæc minus arrident rigidiſſimis ex
actoribus, & Gabellarijs; vt etiam perpendit
Salzed.ad Diaz d.cap.58.col. 3. verſ.ex quibus
ſequitur in fin.
47 Verùm dicent differentiam; quia oleum
vendi poteſt, at pecunia non venditur. Op-
timè quidem; ſed ex accidenti eſt, vt oleū
ſoluatur pro mercede, & compenſatione
acceptarum pecuniarum, nō quod oleum
ad negotiandum ſit ab initio emptum.
48 Veluti in ſuperioribus ex *Guttier. de Ga-*
bell.d.qu.113.nu.15. de Aduocato diximus,
cui pro patrocinij, vel conſilij labore oleū,
vinum, frumentum, vel quid aliud datum
ſit; poterit vtique illud vendere, neq. mer-
cator habebitur, neque ad gabellam tene-
bitur. At verba afferamus Guttierez *nu. 16.*
„ *Negotiari enim* (inquit ipſe) *ex comuni om-*
„ *nium ſententia, & ex* tex.in cap.2. & can.eij-
„ ciens.88.diſt.& in cap. 1. & 2. ne cleric. vel
„ vouent. Bernard. Diaz in praxi cap. 50. Par-
„ lador. vbi ſupra num.6. Laſſart. vbi ſupra
„ *dicitur, qui rem acquirit eo animo, & intentio-*
„ *ne, vt reuendendo lucri faciat: At Clericus Ad-*
„ *uocatus non acquirit præcipuè vt vendat; ſed vt*
„ *ſibi pro labore ſatisfiat; vendidit autem poſtea,*
quia maluit pretium, quàm rem; vt qui rem ſe-
„ *mel acquiſitam vendit, non negotiatur.* Ita Gut-
tier. Cuius ſententia, verbaque attentè pē-
ſanda ſunt; admodum nempè in rem no-
ſtram cedunt. Alioquin deberemus ex hoc
mundo exiſſe, vt verbis vtar Apoſtoli *1. ad*
Corinth. 5. 10. Atque negotiari ſemper di-
ceremur nos Eccleſiaſtici, ſemperque ad
gabellas exſoluendas teneremur. Quod ſa-
nè vt in apertum deducerent Summi Ro-
mani Pontifices, ac potiſſimum Bonifacius
Octauus *d.cap.quanquam.4* & Clemens V. *d.*
clement.præſenti. 3. de cenſib. In omnibus re-
49 bus indiſtinctè Eccleſiaſticos ab omnibus
oneribus impoſitionum immunes eſſe de-
clarauerunt, quas non cauſa negotiandi de
50 ferunt. Fundanda igitur hæc negotiandi
qualitas cùm primis erit, vt ad ſoluendum
gabellas cogi Eccleſiaſtici valeant, atq; per
aſſerentem illam, ni inutiliter agere velit
l. 4. ff. de vi bonor. raptor. cap. ſtatutum.22.de
elect.in 6, Nauar.lib.2. de celebrat. miſſarum
conſ.13.n.3.nos reſponſ.40.n.2.par.2.
51 Siue ſit actor, ſiue reus; Quia eſt funda-
mentum intentionis ſuæ; vt dixit *Rota in*
Ro-

Romana pretij grani 11. Decembr. 1628. apud Dominum meum Coccinum Decanum deciſ.219. n.12.par.5.diuerſ.

Neque inſtabis: Per oliuarum hypotecã videri ab initio factam earum emptionem; atque translatum proinde dominium earum, oleique ex illis exprimendi; eſſeque conſequenter negotiationem; oririque gabellæ ex negotiatione exſoluendæ obligationem, iuxta *tex. in d. cap. quanquam. 4. & clem.præſenti.3 de cenſib.* ibi: *(quas non negotiandi)* ſupra aliàs allatos.

52 Cum, quidem, quòd hypoteca (quæ in
oleo quoque datur ſecundum Ariſtotelem *lib.2.oeconomicor.)* nominis tantùm loco, (vt Marcellus ait *in l.res hypoteca.5. §.fi. ff.de pignor.)& § itē ſeruiana.verſ.inter pignus*
53 *inſtitut.de actionib.)* à pignore differt: Et ſi
quidem ſtrictè, ac preſſe pignus propriè in re mobili (vt in hac re noſtra eſt,) hypoteca ad rem immobilem per Noſtrates adapte-
54 tur. Nihilominus tamen apud Græcos, à
quibus hypotecæ nomen habemus, generale nomen eſt ad omnia reſpiciens, quæ in cautionem obligationi ſubijciuntur; vt
55 (hypotecare) idem ſit, atque ſupponere;
vnde hypoteca accipitur pro omni re, quæ obijcitur, vel obligationi ſubijcitur. vt Sceuola in *l.cum tabernam.34.§.idem quæſiuit. ff. de pignorib.* hypotecam pro pignore intellexerit. vt optimè more ſuo deducit nunquam ſatis laudibus euectus Doctiſſimus ille vir *Gregorius Tholoſates ſyntagmatum iuris vniuerſ.tom.2.lib 23.cap.5.n.4.& 5.*
56 Tùm, quòd, & ſi planè bona inuecta, &
illata ſint tacitè domino domus, vel molēdini, & quod iuris eiuſdem eſt, Torcularis (iuxta Hondedæi ſententiam dicto *conſ.84. num.35.vol. 2.)* pro penſione, ſiue molituris, vt retentio pro illis detur. *l. certi iuris. 5. C.de locato, & conduc. l item quia.4. vbi Gloſſ. ff.de pact. l.ſi horreum.3.ff.in quibus cauſ.pignus, vel hypot.tacitè contrahatur Proauus meus Robert.Maranta in ſingularib.verbo inuecta, & illata fol.mihi 46.Gratianus forenſ.p.3.cap.564. nu.12.13.& 14.*
57 Non tamen ex hoc pignore, vel hypote-
ca, (quod idem eſt,) rerum inuectarum (quemadmodum in facti hoc noſtri genere) oliuarum dominium in dominum Torcularis, ſiue Trappeti translatum eſt, neque transfuſum, neque illud ab oliuarū
58 domino amotū; ita ſanè, vt ſi perierint in-
terim oliuæ, earum domino pereant, permanente nihilominus obligatione acceptas ſoluendi pecunias ad illas recolligendas. *l.ſi creditor.4. & l.quæ fortuitis. 5. & l.pi-*
59 *gnus.8.C.de pignorat. action.* Per hypotecam
quippè, vel pignus, res neque venditur, neque ceditur, neque in ſolutum datur, ſed in dominio perſeuerat hypotecantis, vel pignorantis *d.l.pignus.8.C.de pignor.action.l. pignoris.18.& l.perſecutione.24. C.de pignorib. Rota par.1 diuerſ.deciſ 426.num.7.* & ſequuta fuit etiam *Rota apud Caualer.deciſ.190.n.4.*

Haud igitur facta oliuarum emptio videtur, neque conſequenter exprimendi per torcular olei, quòd illæ in torcular inuectæ hypotecatæ ſunt Torcularis domino, & pro molituris ſoluendis, atque pro accepta pecunia reſtituenda, pro illis colligēdis accomodata. Nulla ergo illicita negotiatio proinde inuoluitur, quod pro illis oleum ſoluatur.

Quia ſi dederit oliuarum, oleiq. dominus acceptas pecunias, ſibi oleum retinebit. Et quid ſi ſoluere renueret, & decreto Iudicis accipiat Torcularis dominus oleum in ſolutionem; erit ne negotiatio, vel emptio, ac venditio, vt ad ſoluendum gabellam teneatur? Minime quidem. vt in ſuperioribus dictum fuit. Nulla igitur exoritur obligatio tributum, gabellamq. ſoluendi.

60 Quibus accedit, nec inutilis perpenſio:
Quod Sacrorum iure Canonum inhibitum Clericis haud reperitur, quin emere poſſint; verùm ne negotiationibus ſeſe immiſceant, vnde à Diuinis auertantur. Negotiatio verò eſt, cùm res emitur, vt immutata cariùs reuendatur; vt in primo ſuppoſito diximus. Vt quid ergo exactiſſimi hi Gabellarij vitio nunc Clerico, ſiue etiam Epiſcopo vertunt, quòd emerit, non adhuc vendiderit?

An non licet illis pro ſua, ſuorumque ſubſtentatione, etiam abundanter de omnibus neceſſarijs familiam, domumque proſpicere, vt quod ſuperoſt diuendere poſſint, citra omne negotiationis ſcrupulum; vt in ſuperioribus oſtendimus? At volunt Gabellarij ex ſola ipſa emptione, negotiationis ſub imagine, ab ipſo quoque Epiſcopo gabellam extorquere, vt à laycis ementibus
61 exigunt. Sed legi haud ſubijciuntur huic
Eccleſiaſtici. ad *tex.in cap. Eccleſia Sancta Mariæ. 10.de conſtitut.d.cap.quanquam 4. & clem. præſenti. 3.de cenſib.*

Caueant igitur ne in cenſuras dent, quòd Eccleſiaſticis gabellas, atque tributa imponant, ab eiſque exigant.

Et ita ex his cenſoris iudicio ſubiectis reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Ceſſauere denique ab inceptis, ratione tandem victi. quod præſtare voluimus, vt omni poſcenti rationem redderemus, ne ſcandalum paſſiuum, quod vel neſciant, vel nolint ſcire, acciperent, magis autem ex ſe ipſis paterentur; eoſque inſtrueremus ad id, quod bonum eſt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Præſentare ad ius patronatus iurè poteſt frater Fratrem, & Pater filium; modo canonico ille aliquo non detineatur impedimento.*

2 *Voluntas,& lex teſtatoris in fundatione data iuris patronatus,ſequenda eſt.*

3 *Forma data in fundatione ſequenda.*
Et tenor fundationis ſequendus. num.4.
Alioquin inutiliter agitur.

5 *Verba teſtatoris ad perſonam reſtricta pro prima vice exaudiri debent.*
Etiam in fauorabilibus num.6.
Et in diſpoſitione hominis præſertim.num.7.
Neque in materia vertamur de ſui natura perpetua, & quæ tractum habeat ſucceſſiuum.
Potiſſimum ſi teſtator ad vlteriora minime proceſſit.num.8.

9 *Extenſio de perſona ad perſonam, & de caſu ad caſum facienda haud eſt.*
Coniecturis potiſſimum deficientibus.
Neque ſimus in materia agnationis conſeruandę num.10.
Atque præſertim in materia iuris præſentandi num.11.
Neque in odioſis nu.13.

11 *Iuris præſentandi materia libera eſt.*

12 *Agnationis conſeruandæ ratio haud habetur in materia iuris patronatus,& n. 27.*

14 *Fideicommiſſum induxiſſe teſtatorem haud videtur ex commendatione alicuius perſonæ hæredi ſcripto.*

15 *Teſtator quod non exprexit, nec voluiſſe videtur, cùm id in ſua fuerit poteſtate, vt exprimeret.*
Non fecit, neque dixit. Non itaque voluit. num.68.

16 *Verba internum animi ſenſum hominis exprimunt.*

17 *Verbis deficientibus,mentem quoque ceſſare,à ratione alienum haud eſt.*

18 *Teſtamenti verba cautè inſpici debent ſecundum Baldum.*
Ratioque aſſertur.
Summeq. pendenda ſunt,ac trutinanda,vt ex illis mens habeatur diſponentis num. 19.

20 *Verba teſtamenti extendenda haud ſunt ad ea,quæ nec teſtator dixit.*

21 *Legiſlatorem inutiliter loqui,præſumendum non eſt.*

22 *Perſona indictum præceptum, vel grauamen,illam non excedit.*

24 *Verba mentis obſequio ſunt, eamque proferunt.*
Mens tamen potius,quam verba attendenda in dubio,num.25.

26 *Beneficium iuris patronatus erectum de domo & familia alicuius,præſumptionem haud facit vocatos fuiſſe illos de familia, & agnatione,vt præſententur.*
Quia intelligitur de familia quoad fundationem num.27.& 30.
Præſertim ſi teſtator exteros à familia ad præſentandum admiſit num.34.

28 *Caſus obmiſſus à teſtatore ſub diſpoſitione remanet iuris comunis;neq. caſus expreſſus ad obmiſſum trahendus. num. 29.*

31 *Argumentum à cōiter accidentibus, & conſuetis validum.*

32 *Fœminæ, & ſi quidem ſunt de familia, illi tamen finem dant.*

33 *Filij patris, non matris familiam ſequuntur.*

35 *Ius patronatus aliud hæreditarium, aliud familiare,ſiue gentilitium, aliud ex pacto,& prouidentia.*

36 *Feuda alia hæreditaria, alia ex pacto, & prouidentia.*

37 *Ius patronatus quo ad ſucceſſionem, a natura regitur feudorum & emphyteuſis.*

38 *Familia conſiderata minimè videtur in iure patronatus,ſi illud ex pacto & prouidentia fundator eſſe voluerit.*
Atque ad extraneos diuenire à familia.

39 *Animus qualis fuerit diſponentis ex ſequentibus aperitur nobis,atque palam fit.*

40 *Fideicommiſſum inductum videtur, ex quo teſtator bona in agnatione conſeruari voluit,vocatis maſculis, fœminiſque excluſis.*
Velutı contra ſi fœminas ad ſucceſſionem admiſit,n.41.

42 *Naturę accuſator videtur, qui fœminas à ſucceſſione excludit, quaſi non totos maſculos genuerit.*

43 *Diſpoſitio agnatorum fauore facta fœminas excludit.*

44 *Agnationis conſeruandæ ratio excluditur cum fœmina ad ſucceſſionem admittitur.*
Quoniam illæ familiæ finem dant. num. 45.
Et Agnationis ratio attenditur tantummodo in caſu expreſſo, non in alio.

46 *Statera diuina ponderari omnia debent.*

47 *Dictio (dicta) refert omnia præcedentia ſuis cum qualitatibus.*
Sed ad proxima num.63.

48 *Verba à teſtatoribus dicta trutinari omnia ſubtili debent indagine.*

49 *Præſentatio alia actiua, alia paſſiua, & num. 53.*

60 *Fœmina à præſētatione paſſiua excluſæ ſunt, Quoniam neque ordinis, neque inſtitutionis capaces.*

51 *Beneficia abſque inſtitutione canonica obtineri haud poſſunt.*

52 *Præſentatio paſſiua dicitur, quatenus perſona inſtituenda Epiſcopo præſentatur.*

54 *Succedat verbum de præſentatione paſſiua exaudiri non poteſt, de actiua igitur exaudietur.*

55 *Succeſſio in præſentatione paſſiua non datur, ſed inſtitutio.*

Quia inſtituitur ab Epiſcopo per patronos præſentatus.

56 *Ius patronatus per ſucceſſionem habetur, ſiue in ſtirpes, ſiue in capita.*

57 *Succeſſio in hæreditatibus datur.*

58 *Hæreditas quid?*

59 *Verba intelligi debent terminis habilibus, ſecundum quod lex ea exaudit.*

In materia potiſſimum odioſa, num. 60.

In qua verba propriè exaudiri debent.

61 *Præſentatio alia in abſtracto, alia in concreto.*

62 *Relatio fieri debet ad proxima, non ad remota & ſecundum ea, ad quæ teſtator reſpexit num. 65.*

Potiſſimū vero cauſa euitandæ abſurditatis num. 63.

64 *Præſentari debet Epiſcopo Clericus idoneus, atque ſufficiens.*

66 *Verba reſtrictiua ad perſonam in aliqua diſpoſitione, ſecundum illam terminantur, eamque non excedunt.*

67 *Agnationis ratio ad expreſſum tantum caſum comprimitur.*

ARGVMENTVM.

Agnationis conſideratio an habentur in materia iuris patronatus? & num extenſio fieri debeat de perſona in perſonā fauore agnatorum in hac materia? verba intelligenda erunt de prima vice. Ius patronatus aliud hæreditarium, aliud familiare, aliud ex pacto & prouidentia. Atque aliud actiuum, aliud paſſiuum, quemadmodum & præſentatio. Et ex quibus colligitur in hac materia Iuriſpatronatus teſtatorem ad agnationem reſpectum minime habuiſſe? non inutilis reſponſio.

RESPONSIO LXXIV.

NIcholaus Antonius Sylos Ciuitatis Bitunti nobilibus ortus natalibus, anno 1576. ſupremum agens ſpiritum, ſupremas ſibi ſcripſit tabulas, quibus hæredes dedit vniuerſales Victoriam, & Ioannam eius filias. Mandauit tamen ſi clericali militiæ nomen daret vnus ex filijs Leonardi Sylos eius fratris: ſcriptæ Hęredes erigerēt ius patronatus de domo, & familia ſylos, dote vinearum ſex datasonete adiјecto, vt in ſingulas hebdomadas bis ſacra Deo Altiſsimo pro eius anima offerrentur, atque in ſingulos annos, redeunte die obitus eius officium fieret intus Cathedralem Eccleſiam Bituntinam, aſſignata eleemoſyna carlenorum duodecim in ſingulos annos in perpetuū. Cauitque, vt beneficium haberet dictus filius Leonardi, qui Clericali militiæ aſcriberetur. Illo vero defuncto; ſequentibus diſpoſuit.

„ *Che detto beneficio, ſeu ius patronato ſi*
„ *debea præſentare per la Magnifica Vittoria*
„ *Sylos ſua figlia primogenita al più vecchio, &*
„ *idoneo ſacerdote de la caſa, e ſameglia di ſy-*
„ *los, e non c'eſſendo ſacerdote di caſa de ſylos,*
„ *che lo poſſa præſentare, à chi meglio parerà à*
„ *detta Magnifica Vittoria. E dopò la morte di*
„ *detta magnifica Vittoria in detta præſenta-*
„ *tione habbia da ſoccedere il primogenito, ò*
„ *primogenita delli figli procreandi per detta*
„ *magnifica Vittoria; e ſi eſſa magnifica Vitto-*
„ *ria moreſſe ſenza figli legitimi, e naturali le-*
„ *gitime diſcendenti dal ſuo corpo; che in detta*
„ *præſentatione ſocceda, e debba ſoccedere la*
„ *magnifica Ioanna ſylos ſimilmente ſua figlia,*
„ *e ſorella di detta magnifica Vittoria: e dopò*
„ *la morte di eſſa magnifica Giouanna il figlio*
„ *primogenito, ò primogenita, di eſſa; talche*
„ *ſempre habbia d'andare da primogenito à*
„ *primogenito, &c.* Poſt ſuprema teſtatoris funera, cùm clericali militiæ nomen dediſſet filius præfati Leonardi, Clericus Ioannes Michael Sylos, facta beneficij erectione ad defuncti voluntatem, obtinuit illud præfatus Clericus Ioannes Michael.

chael. Victoria verò nullis ſuſceptis libe-
ris vitæ terminum fecit. Succeſsit proinde
ei Ioanna ſoror; cuius ſucceſsionem ſubi-
uit D. Ioannes de Lerma filius primogeni-
tus, qui in poſſeſsione eſt iuris præſentan-
di in beneficio prædicto, quod vacat per
ſupremum diem D. Anibalis ſalutij.

D. Ioannes de Lerma præſentat D. Hie-
ronymum de Lerma eius Germanum
Fratrem. Verum opponit ſe ei D. Ioannes
de Sylos, de familia ſacerdos: eſſe ſe ſacer-
dotem de familia (dicens:) ſibi proinde
deberi præſentationem ex fundatoris vo-
luntate. Quis horum obtinere debeat? in
difficultatem vocatur. Conſulti proinde
liberum eſſe diximus D. Ioannem de Ler-
ma, quem ſibi libuerit præſentare; ne-
que arctari ſacerdotem de familia Sylos
præſentare; ſubſtineri proinde (alio
non obſiſtente) præſentationem per
eum factam in perſonam D. Hieronymi
eius Germani: quòd id iure prohibitum
1 nequaquam inueniatur; quin permiſſum;
ne dùm, vt frater fratrem ad beneficium
iuris patronatonatus præſentet, ſed Pater
filium. modò canonico aliquo impedi-
mento præſentatus minime detineatur:
*Gloſſ in cap. quia clerici 6. verbo filij, & in
cap. conſuluit. 15. verbo authoritate de iure
patronat. extrà S. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. ad
primum* diximus *reſponſion. noſtra* 18. *nu.* 17.
& 18. *par.* 2. *Ludouic. Morotius conſ.* 33.
num. 10.

Animaduertendum propterea, Nicho-
laum Antonium fundatorem, non vtique
mandaſſe abſolutè, ac ſimpliciter, vt in
ſingulis vacationibus præſentaretur ſacer-
dos antiquior de domo, & familia de ſy-
los, quod planè ſi dixiſſet, ſequenda vtique
2 eius eſſet voluntas, quæ lex eſt omnibus
qui ex diſpoſitione teſtatoris commodum
percipiunt. ad *tex. in* §. *diſponat. in auth. de
3 nupt collat.* 4. Quod nimirum ad præſentã-
dum vocati datam à fundatore formam
ſeruare omnimodo debeant, ni inutiliter
agerè velint. *Rota apud Puteum decis.* 99.
num. 2. *lib.* 3. diximus, alios referentes, *re-
ſponſ. noſtra* 47. *num.* 13. 14. & 15. *par.* 2. Se-
quendus quippè eſt fundationis tenor. ad
tex in l. ad probationem 21. *C. de probat. cap.
porro* 7. & *cap. recipimus* 8. *de priuileg. Rota
in recent. par. prima tom.* 2. *deciſ.* 496. *num.* 2.
& *apud Card. Caualer. deciſ.* 639. *num.* 6.
*Barboſ. in collectan. ad Sacrum Tridentin.
Concil. ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de reformat. nu.* 1. & 2:
dictum fuit in *Monopolitana beneficij ſeu
Cappella 6. Iunij 1623. coram Merlino
apud Viuian. in praxi Iuris patronatus de-
ciſ.* 19. *num.* 8.)

Sed victoriæ tantummodo in mandatis
dediſſe, vt poſt mortem Clerici, filij Leo-
nardi eius fratris, cuius fauore beneficium
erectum fuit, præſentaret Seniorem, ido-
nioremque ſacerdotem de domo, & fami-
lia Sylos: qui ſi non adeſſet, liberum eſſet
ei, quemcumque voluiſſet, præſentare. Sic
enim teſtator. *E morendo detto figlio di eſſo
,, magnifico Lonardo, che detto beneficio, ſeu
,, ius patronato ſi habbia da preſentare per la
,, magnifica Vittoria Silos ſua figlia primoge-
,, nita al più vecchio, & idoneo ſacerdote de la
,, caſa, e famiglia ſilos, e non c'eſſendo ſacer-
,, dote di caſa Sylos, che lo poſſa preſentare, à
,, chi meglio parerà à detta magnifica Vittoria.*
Legem itaque hanc Vittoriæ dixit ſeruan-
dam poſt mortem filij Leonardi iam Cle-
rici affetti, & quatenus adfuiſſet tunc ſa-
cerdos ſenior, & magis idoneus de familia
ſilonos, neque vltra proceſsit teſtator, vt in
perpetuum, atque ſingulis in vacationibus
ita ſeruaretur. pro illa itaq. prima vice
5 exaudietur teſtatoris reſtrictio præſentandi
Sacerdotem Seniorem, magiſque idoneum
de familia Sylos, ad *text. in l. boues.* 89. §. *hoc
ſermone*, cum ſua materia, ibi que plenè per
*Tiraquell. in princ. ff de verborum ſignific. Felin.
in cap.* 2. *num.* 2. *de tregua, & pace. Surd. conſ.* 18.
num. 9. *vol.* 1. *Rota apud Card. Manticam deciſ.*
322. *num.* 6. *Ceuallos communium contrà com-
munes, quaſt.* 693. *num.* 3. *Cranetta conſ.* 180. *ſub
num.* 1. *in in fin. verſ.* 2. *reſpondeo. Surdus de ali-
ment. tit.* 4. *quaſt.* 26. *num.* 14. *Perez de Lara de
cappellan. & anniuerſ. lib.* 1. *cap.* 3 *num.* 1. & *ſeq.*
6 Vbi ampliat, etiam in fauorabilibus; potiſ-
7 ſimum verò in diſpoſitione hominis, ſecũ-
dum eundem *Cardin. Manticam de tacit. &
ambig. tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 20. *num.* 56. Neque in
materia vertamur de ſui natura perpetua,
& quæ tractum habeat ſucceſſiuum, vti
Molina aduertit *de Hiſpania primogen. lib.* 1.
cap. 6. *num.* 19. & 20. Quod ſanè manifeſtè fit
perſpicuum ex his, quæ in continenti adiie-
cit teſtator dicens: *Et non eſſendoci Sacerdote
de caſa Sylos, che lo poſſa præſentare à chi meglio
parerà à detta magnifica Victoria.* In liberum
itaque Victoriæ arbitrium præſentationem
remiſit teſtator, quando poſt ſuprema fune
ra Clerici filii Leonardi, Sacerdos Senior,
8 & magis idoneus de familia Sylos non ad-
fuiſſet. Neque amplius teſtator præſentatio
nis certæ perſonæ Sacerdotio inſignitæ de
familia Sylos, in ſubſequentibus gradibus
vocatorum ad præſentandum, meminit: vt
noluerit propterea eorum liberum ligare
arbitrium ad præſentandum; ſed illud ab-
ſolutum remittere, vt quemcumque vel-
9 lent præſentarent. Vt non ſit proinde fa-
cienda extenſio de caſu ad caſum, neque
de perſona ad perſonam, de quibus teſtator
loquntus minime fuit; cum nullæ potiſsi-
mum ex aduerſo pugnent coniectuæ, qui-
bus argui poſsit, teſtatorem voluiſſe, vt ſem
per Sacerdos præſentaretur de familia Sy-
los. ad tradita per *Aretin. in l. Gallus*, §. & *quid*

ſi tantum col.4.num.18.verſ.2.adde,ff.deliber.& poſthum.Gargiareus conſ.16 à num.17.& ſeq. & num.20.Crauetta conſ.98.num.9.& 13. Sequiturque idem *Crauetta conſ.* 161. *num.*11. ad *text in l.ſi quis ita* 16. § *penult ff. de teſtament.tutela* Ex ratione,quam reddit ibi Vlpianus,dicens:*Sed quia de ipſo non ſenſiſſet, dicendum eſt ceſſare in perſonam eius dationem.* Quia id teſtator non ſenſit: *text.in cap. cum in illis* 16.*§.cum autem de præbend.in* 6. ſequiturque *Gratianus forenſ.part.*2.*cap* 275.*num.* 31 *Gregorius à Cabedo deciſ. Luſitaniæ* 140.*nu.* 2.*part.*1.vbi extendit,etiam ex tacita, & veriſimili mente diſponentis. Rota in *Bononiē fideicommiſſi de Volta* 8. *Martij* 1627.*coram Merlino deciſ.*44 *num.*2.& 12.*part.*5.*diuerſor. nouiſſimar. Rota apud Cardin. Seraphin. deciſ.* 1023.*num.*2.*Cephal.conſ.*430.*num.*12. *& ſequ. lib.*3.*Surdus deciſ.*85.*nu.*2. *& ſequ.* Etiam in materia fideicommiſſi loquens *Gratianus forenſ.part.*5. *cap* 866. *num.*16. *Rota Maceraten.apud Marcum Anton.Thomati deciſ* 23. *nu.* 43.*&* 49.*&* 50.*Alexander. Trentacinque conſ.* 11.*num.*24 *& ſeq.part.*1.

10 Potiſſimum verò cum in materia minime ſimus agnationis conſeruandę; quod ſequitur plenè *Fabbius Anna conſ.*10 *à num.* 37.*cum ſeq lib.*1.Sed in materia iuris præſen
11 tandi, quæ ex ſui natura libera eſt;neque in
12 ea ratio perpēditur agnationis cōſeruādæ, quod aduertit etiam *Garſias de benefic par.*7. *cap.*15.*num* 21.*Perez de Lara lib.*2.*cap.*2.*num.* 33 *in fin.*rationē reddens; quia in his,de rebus ſpiritualibus agitur.Et iurè extenſio de
13 caſu ad caſum retinetur in materia odioſa, qualis hæc eſt, reſtrinctionis propriæ libertatis.ad regulam *Odia* 15.*de regulis iuris in* 6. *Felin in cap. auditis n.*11. *de præſcript Crauett. conſ.*180.*ſub.num.*1.*in fin.*expreſſe perpendēs; in materia odioſa,(vt iſthæc eſt,) veluti etiā materia fideicommiſſi, extenſionem haud fieri. *Rota prt.*4. *diuerſ. deciſ.*865. *num* 6. *& in Gradicen Canonicatus* 1587. *coram Comitulo deciſ.*51.*num.*3.*poſt primum vol Conſil.Farina. & in Tullen monaſterij* 1597. *coram Penia deciſ.*112.*num.*8.*in fin.eodem vol.per Farinac. Ceuallos d.quæſt.*693.*num.*3.*& Rota in d.Bononiē fideicommiſſi coram Merlino d.deciſ.*44.*num.*2. *Ambroſinus deciſ.Peruſina* 6.*num.*4.*part.*1.*Rota in d. Deciſ.*1023.*num.*2.*apud Card.Seraph.*

Neque inconcinnè hoc probari poteſt ex his,quæ Vlpianus *lib.*2. *fideicommiſſorum, in l.*11.*§.ſi ita quis ff.de legat.*3.ſcripſit;dicens:
14 *Si ità quis ſcripſerit:illum tibi cōmendo: Diuus*
,, *Pius reſcripſit,fideicommiſſum non deberi. Aliud*
,, *eſt enim perſonam commendare, aliud volunta-*
,, *tem ſuam fideicommittentis hæredibus inſinuare.*. ſequiturque *Peregrinus de fideicommiſſ.art.*1 *num.*50.

Aliud igitur eſt,teſtatorem poſt mortem filij Leonardi, quem ad beneficium vocauerat,præcepiſſe Victoriæ, vt præſentaret Sacerdotem Seniorem familiæ Sylos & magis idoneum;eique illum commendare. Aliud verò abſolutè præcipere, vt in ſingulis vacationibus id ſeruaretur. Neque enim inducere,atq;indicere voluiſſe videtur teſtator,vt in futurū id ſeruaretur, atq;in hoc voluntatem ſuam ſucceſſoribus inſinuare.
15 Alioquin ſi id voluiſſet,exprexiſſet;vtique, vt cum non exprexerit, neque voluiſſe videatur,cum id in ſua erat poteſtate, vt exprimeret.ad *text.in l.vn.in fin. §. ſin autem ad deficientis,C de caducis tollend.cap.inter corporalia* 2.*§. vnde ſi circa de translat. prælat.*diximus *reſponſ.noſtra* 36.*num.*8 *pa.*1 Euidentiſſimeque id deducitur, de prima illa vacatione,poſt ſupræma filij Leonardi funera, intellexiſſe teſtatorem, ex verbis ſubſequenti-
,, bus,quibus dixit: *E non ei eſſendo Sacerdote de*
,, *caſa Sylos,*(in illa prima vtique vacatione,
,, de qua loquebatur) *che lo poſſa preſentare à*
,, *chi meglio parerà à detta magnifica Vittoria.* Liberum enim permiſit arbitrium præſentandi Victoriæ præfatæ, quatenus poſt ſupremum filij Leonardi diem, nullus reperiretur Sacerdos de domo Sylos. Neq; enim perpetuum Victoriæ in humanis agere datum fuerat. Quando ſtatutum eſt hominibus ſemel mori. Vt Paulus cōteſtatur Apoſtolus *ad Hebræos* 9. 27. Et dixit Simonides in carminib.
,, *Nec vllus eſpers criminis, nec mortis eſt.*

Potiſſimum verò quod nullum aliud verbum adiunxerit teſtator,vel dictæ Victorię, vel ſubſequentibus ad præſentandum vocatis, quo vel illam (niſi in ipſa prima vacatione, & quatenus adeſſet Sacerdos) vel ſucceſſores ad præſentandum certas perſonas,vel de familia Sylos,vel alias,adſtrinxerit. Vt noluiſſe liberam eorum comprimere voluntatem, videatur, cùm id minime
16 dixerit,vt nec voluiſſe dicatur. Verba quippè ſunt, quæ internum animi ſenſum hominis oſtendunt;ad Celſi dictum *in l. labeo* 6.*§.id Tubero, ff. de ſuppellectili legata. can. is*
17 *autem* 4 22.*quæſt.*2. Vt deficientibus verbis, mentem quoque ceſſare diſponentis, non futili arguamus indicio. Quaſi ceſſante cauſa, effectus quoque, qui ab illa pendet, ſubmoueatur. ad *text. in cap. cum ceſſante* 60. *de appellat. & notatis per Tiraquellum in reg. & tract. ceſſante cauſa* diximus *reſponſ.noſtra* 9.*num.*20.*part.*1. & notauit nō abſque ratione *Peregrinus de fideicommiſſ. art.*11.*num.*33.*&* 34. Propter quam cauſam non ſine magna cautela præcepit *Bald.* (*in l. ſi cum dotem, §. ſi pater, in fin. ff. ſoluto*
18 *matrimon.*) Verba teſtamenti cautè inſpici deberi. Quia nimirum ex illis voluntatem habemus diſponentis. Erunt igitur non per
19 tranſennam, ſed appoſitè penſatèque verba trutinanda teſtatoris. Quod ſuadet cautela, quam Imperatorem Iuſtinianum in

vo-

Digitized by Google

voluntate interpretanda defuncti teſtatoris
adhibuiſſe perſpicimus, in *auth. de reſtitutione fideicommiſſi. §. nos igitur, collat. 9.* ſequentibus nempe ipſe legis conditor loquitur.
» *Vnde ſubtilius teſtamentum conſiderantes,* (di-
» cens) *verbis ipſis inuenimus, hæredibus demon-*
» *ſtratis alienationem interdictam, quando futuri*
» *eſſent ſine filijs fungi vitam: non vlterius verò*
» *ijs, qui ſolum eis ſucceſſerint filijs; ſed ſufficere de-*
» *functorum vſque ad filium ſtare interdictionem.*
Sic Imperator. Duo igitur ex his verbis
eruimus ad rem noſtram. Primum ſanè, argumentari nos debere mentem diſponentis, non futiliter, ſed ſubtili, ac perſpicaci modo, teſtamentum ex verbis ipſis inter-
20 prętando. Secundum verò, non debere nos extendere verba ad ea, quæ minime teſtator expreſſit; ſi ille vel diſponendo, vel prohibendo non vlteriùs proceſſit. Penſanda, ergo verba erunt diſponentis Nicholai Antonij, quibus (facto caſu mortis filij Leonardi, atque vacante, (eo decedente) beneficio,) Victoriam, Sacerdotem de domo Sylos pręſentare ad beneficium voluit; ſi vero non adeſſet, liberum eſſet, ei, quemcunque voluiſſet præſentare. Noluiſſe vtique caſum illum, quem per ſuprema filij Leonardi funera, perpendebat, excedere: neque reſtrictionem illam præſentandi Sacerdotem de familia Sylos, ad ſucceſſores in iure patronatus, & pręſentandi traijcere. Quod Victoriæ duntaxat in illo caſu tantùm reſtrictionem demandauit: non vlterius verò ijs, qui ei ſucceſſerint filijs, ex verbis ipſis Imperatoris *eod. §. nos igitur,* pauló ante relatis. Sufficere proinde vſque ad primam illam vacationem poſt ſuprema Leonardi filij, funera, defuncti teſtatoris præceptionem, de præſentãdo Sacerdotẽ de familia Sylos, ſta-
21 re. Alioquin inutiliter Imperatorem legis conditorem *d. §. nos igitur,* ex ſubtili verborum teſtamenti conſideratione, perpenſioneque, reſpondiſſe, aſſeuerare cogemur, cõtra *text.* diſpoſitionem in *cap. ſi Papa 10. de priuileg. in 6.* aliaq; ibid. notata. Vnde quippe habent; voluiſſe defunctum teſtatorem ſemper in ſingulis vacationibus, debere (qui ius præſentandi obtinerent,) Sacerdotem præſentare de familia Sylos, qui aduerſam nobis ſequuntur ſententiam? Ex verbis teſtamenti? Non vtique. Quia illa, de prima illa vacatione poſt ſupræmum filij Leonardi diem loquuntur: Et Victoriæ, non alijs, præceptio illa data fuit; vt perſonalis videatur, ad eius tantummodo perſonam reſtricta, & ad illam primam vacationem, ad tradita plenè per *Gargiareum conſ. 23. num. 13. & 14 lib. 1.* quod perpenderat antea *Crauetta d. conſ. 98. num. 7. & 9 & 13. ad text. in l. cohæredi. 41. §. cum filiæ, ff. de vulgari, & pupillar.* Ibique maximè Doctores; cum docent; grauamen, nominatam perſonam proprio nomine non excedere, rationemque reddit *Crauetta d. num. 7.* Quia verba grauaminis videntur clara, vt ad ſubſtitutos minime trahantur. *Ambroſinus d. deciſ. 6. num. 7. Thomat. d. deciſ. 23. num. 49.* Quin, quatenus non adeſſet; liberum permiſſit Victoriæ præſentare quemcunque voluiſſet. Neque etiam ex mente: Quia cum deſint verba; vnde mentem, eruamus nihil ſupereſt. Ex verbis nem-
23 pè mentem eruimus diſponentis, *ad text. in l. cùm de lanionis 18. §. aſinam ff. de fundo inſtructo, inſtrumentoque legato. d. l. labeo. 6. §. id tube-*
24 *ro. de ſuppellect. legata.* Quia profecto hoc ſubeunt munus verba, vt mentis obſequio ſint, eamque in præcordijs abſtruſam, in palam proferant *ad text. in l. ſcire etiam oportet. 15. §. aliud, ff. de excuſationibus tutorum.* Ex verbis Modeſtini ibidem: *Sed & ſi maximè* (dicentis) *verba legis hunc habeant intellectum, tamen mens legiſlatoris aliud vult.* Quaſi indicet
25 verba mentis ſeruitio eſſe, vt illam demonſtrent: quod ſi ſuo illa non fungantur munere, mentẽ potius attendendã *can. humanæ aures 11. 22. q. 5.* diximuſq; *reſponſ. noſtra 12. à n. 3. cum ſeq. par. 1. Barboſ. aſſiomat. 222 num. 2.* Mentem itaque nõ niſi ex verbis eruimus.
26 Neq, dicant Aduerſarii: mentẽ hãc fuiſſe defũcti teſtatoris ex eo arguere, quod erectionẽ mãdans beneficii, illud erigi dixit de domo, & familia Sylos. (*Se n'habbia da fare* (dicẽs) *vno beneficio, et ius patronato della caſa, e fameglia di Sylos*) Intendiſſe proinde conſeruationem in familia.
27 Cũ quidẽ, quòd inde Beneficiũ erigi de familia Sylos dixit, quia ipſe Teſtator de tali erat familia; noluitq; erectionẽ mutari; ſicuti pſeuerat, perſeuerabitq; fundatio de familia Sylos. At nõ iure infertur: inde conſeruationẽ in familia voluiſſe, quòad eos, qui futuri eſſent pręſentandi; cũ hęc ipſa perpẽſio cõſeruationis agnationis, in iure patronatus ceſſet, vt in ſuperioribus diximus. Et teſtator ad illum vnum caſum vacationis poſt vltimũ filii Leonardi diem ſe conſultò reſtrinxit, vt voluerit ſubſequentes caſus ſub diſ-
28 poſitione manere iuris communis. Quia nimirum omiſſus à teſtatore caſus, pro omiſſo habetur, neque ad eum iure fit extenſio, cùm in illum caſum dumtaxat diſpoſuiſſe iudicetur, non in alio, iuxta tradita per Vlpianum in *l. ſi cum dotem 23. in princ. ff. ſoluto matrimon. Crauetta d. conſ. 180. num. 4.*
29 Non erit igitur caſus ipſe expreſſus ad omiſſum trahendus, quem neque teſtator expreſsit, vt neque cogitatione præuidiſſe videatur, quia ob illum caſum tantum diſpoſuit. iuxta tradita per eũdem Vlpianum in *l. ſi extraneus 6. ff. de conditione cauſa data.* facit *text. in cap. cum venerabilis 7. §. quia igitur, de religioſis domib.* Ex ratione quoque, quam affert Pomponius *lib. 1. ad Sabinum in l. commodiſſimè 10. ff. de liber. & poſthum.* Quia
in

in hunc caſum trahere tentant diſponentis
voluntatem,qui non eſt teſtamento appre-
henſus *Rota part.1.tom.1. in recent. deciſ 171.
ſub num.2.& part.4.diuerſor.deciſ 662. num.3.
& deciſ.673.num.4.& apud S. memor.Gregor.
XV.deciſ.90.num.15.Cabedus d. deciſ.140. nu.
3.part.1.*
30 Quod vero diſpoſuerit fundari benefi-
cium de familia Sylos,id quidem exaudien
dum erit in ſenſu diuiſo,non in ſenſu com-
poſito,(quod ad fundationem ſcilicet,) vt
beneficiũ eſſet de familia Sylos,non quoad
præſentationem. Nimirum quod quo ad il-
lam neque familiare eſſe voluit,neque hæ-
reditarium , ſed ex pacto & prouidentia , vt
infra dicemus. Neque ſane nouum eſt erigi
beneficia de familia aliqua,& ad illa (quo-
ad præſentationem) à voluntate præſentã-
tium etiam extraneos à familia præſentari.
31 Validum eſt autem argumentum à com-
muniter accidẽtibus,& conſuetis *ad tex in
cap. cum Marta 9. §. cæterum vbi Gloſſ. verb.
probabilius de celebrat miſſar. l.vel vniuerſorũ
12.vbi Gloſſ.1 ff.de pignorat.actione.*
Tùm,quod hæc ipſa Aduerſariorum per-
perpenſio inde futilis,ac nulla ſubtiliori ar-
guitur indicio,ꝙ ius præſentãdi,nõ in illos
de familia demanauit teſtator,ſed filijs Vi-
ctoriæ;& illa ſine filijs ſublata , filiis Ioãnæ
reſeruauit. Quæ ſane mulieres,& ſi de fami-
32 lia eſſent Sylos,(filiæ teſtatoris) earũ tamen
filii de familia haud erant; cùm mulier fa-
miliæ finem faciat, *l.pronunctatio 195. §. fa-
milia appellatio in fin. & l. familiæ ap-
pellatione 196. ff. de verborum ſignificat.*
Filij verò non matris , ſed patris fami-
liam ſequuntur,*l.liberos 2. ff. de Senatoribus,
cap.2.§.cum autem filius,vbi Gloſ & Abb.num.
2.in fin.de conuerſ.infidelium. idem Abb.in cap.
Raynutius,num.2.in 1.notab.de teſtament. meus
Maranta conſ.7.num.18. Rota apud Card. Sera-
phin.deciſ.1438.num.3.Tiraquellus de nobilita-
te cap.15.num.1.& ſeq.& cap.18.num* 20.dixi-
mus *reſponſ.noſtra* 16. *nu.*8. *part.*2. Cauitque
teſtator,vt poſt nouiſſima Ioannæ funera,
eius primogenitus,ſiue etiam primogenita
ius præſentandi ſubiret : *E dopò la morte di*
» *eſſa Gioanna* (dicens) *il figlio primogenito , ò*
» *primogenita di eſſa;talche ſempre habbia d'anda-
re da primogenito à primogenito* . Non itaque
ex his ad agnationem reſpectum habuit te-
ſtator,vt neque illum habuiſſe videatur, ad
eos , qui præſentandi futuri erant,vt eſſent
de familia *S*ylos.
34 Inaniter igitur ex coniecturata mente
teſtatoris familiam Sylos contemplatam
fuiſſe arguunt Aduerſarii ex eo dumtaxat,
quòd teſtator ius patronatus fundari vo-
luit de familia Sylos,cùm extraneos à fami-
lia ad præſentandum admiſerit;neque gen-
35 tilitium,ſiue familiare Ius præsentandi eſ-
ſe voluit,neque hereditarium;ſed ex pacto,
prouidentia,cum de primogenito (ex filiis
Ioannæ) ad primogenitum tranſire voluit,
ſiue maſculum,ſiue fœminam. Ex prouidẽ-
tia ſcilicet ipſius fundatoris in primogeni-
36 tos demandatum, iuxta feudorum naturã;
quæ etiam vel hæreditaria ſunt , vel ex pa-
cto , & prouidentia , ſecundum tradita per
Surd.conſ.63.n.10.11.12.& 13. ac ſeq.lib.1.&
per *D.Frãc.de Ponte in in deci.Collateralis Cõ-
ſilij Neapolitani 11.in allegatione Scipionis Ro-
uiti ad calcem d.deciſ.num.41. & ſequ. idemque
de Ponte in prælud feudor. lect.1. num.111. &
ſeq.& lect. 20.num. 1.& ſequ.Rota in Mediolanẽ
iuris patrona.18.Aprilis 1616.coram Pirouano
deciſ.70.num.5.apud Viuian.de iure patronatus,
Idem Viuian.in praxi ead.iuris patronatus lib.1.
cap.3 num.28.& 29. Maſſobrius in praxi ha-
bendi concurſus prælud.7.dub.21.num.54.55.&*
56.diximus *d.reſponſ.noſtra 16.num.16.17.18*
37 *19.& 20. part.2.* A natura quippe feudi , &
emphyteuſis ius patronatus quoque (quo
ad ſucceſſionem) regitur,iuxta *Card.*doctri-
nam *in Clement.1.col.fin. num.8. de iurepatro-
nat. Rota in d. Mediolanen iuriſpatronatus corã
Pirouano d.deciſ.70.num.5.& in Lucana.iuriſ-
patronatus 27.Aprilis 1605.coram Coccino De-
cano deciſ.105.num.4. apud eund. Viuian.* quæ
eſt in impreſſis apud ipſum *deciſ.232.num.4
Gratianus forenſ.part.3.cap.521.num.32.*& di-
ctum fuit in *Ianuen iuriſpatronatus 18.Aprilis
1608.coram Iuſto deciſ.135.præſertim num.8.in
fin.part.1.tom.1.in recent.*
38 Nullum itaque ad familiam , reſpectum
habiſſe videtur teſtator cum ius patronatus
ex ſua prouidentia ad filios , filiaſque Ioan-
næ filiæ, (primogenitos tamen) deuenire
voluit , atque præcepit,neque gentilitium,
neque hæreditarium eſſe , ſed ex pacto, &
prouidentia ſua. Non rectè igitur argumen
rantur Aduerſarij,qui ad conſeruationem
in familia reſpectum habuiſſe teſtatorem
contendunt, (quòad præſentandos,) ex illa
vna vocatione poſt ſupræmum filij Leonar
di diem;Cùm neque iuſpatronatus ad fami-
liam deuenire curauerit , nullumque aliud
verbum , poſt primam illam vocationem
Victoriæ dictum, in ſequentibus ſucceſſio-
nibus fecerit. Vt noluiſſe propterea videa-
tur quod ad familiam deueniret,etiam quo
ad præſentandos, cùm illud extra familiam
ex ſua prouidentia tantùm dimanauerit.
quam perpenſionem ex *Rolando conſ.83.nu.
33.lib.3.* & alijs innuere videtur *Gratianus
forenſ. part..5 d. cap 866. num* 11. ſi videlicet
non agnati , ſed exteri ad ſucceſsionem vo-
cati fuerint,non videri teſtatorem ad agna-
39 tionem propenſionem habuiſſe . Qualis
quippe diſponẽtis animus fuerit (cùm aliàs
ille in penetralibus lateat) , ex ſequentibus,
& præcedentibus fit palam nobis , & aperi-
tur,*l.quoniam deſideria.4. poſt princip.* ibi ma-
nifeſtauit , notumque fecit ſine dubio pro-
feſsione

Digitized by Google

ſeſsione certiſsima. *C.de naturalibus liberis,l.*
ſed & ſi Iulianus 9 §.proinde,ff.ad Senatus con-
*ſult.Macedonian.*Ex verbis Vlpiani ibi:intel-
ligendumque eſſe ab initio ſic accepiſſe, vt
in rem patris verteret, *l.ſi ſeruus plurium 53.*
§.fin.ff.de legat.1.§.panonum inſtitution. de re-
rum diuiſ. l gerit 87. vbi Bart.ff. de acquirenda
hæredit.Bald.in l.multum intereſt.ſub num.3.C.
ſi quis alteri vel ſibi Viuius deciſ.75.num.4.Ma
ranta conſ.9.num 7.in fin. Rota apud Sanct. me-
moria Gregor. XV. deciſ 401 num.31.& deciſ.
476.num.4.& in Conchen Beneficÿ 1610.coram
Card. Sacrato deciſ.288. ſub num.10. apud Fa-
rinac.poſt 2. volum Conſil. Mariſcottus varia-
rum reſolutionum lib.2.cap.77.num.26.
40 Quæ ſane perpenſio, ſicut plurimi ope-
ratur ad fideicommiſſum inducendum,cau-
ſa in agnatione bona conſeruandi, cùm te-
ſtator fœminas excluſit , maſculis ſemper
admiſsis , vt plenè perpenſum fuit in *Ceſe-*
naten fideicommiſsi 24.Ianuarij 1628.coram Il
luſtriſſimo Epiſcopo Vrgellen Durano deciſ.126.
num.32.33.& ſeq.Peregrin.de fideicommiſſ art.
25.num.25.& 26.Molin.de Hiſpaniç primogen.
lib.3.cap 5.num.25 in 2 concluſ.Rota in Roma-
na fideicommiſſi de Vipera 24.Ianuarij 2629 co-
ram Eminentiſſimo Virili deciſ.137.nu.8.& 10.
part.5 diuerſorum nouiſſimarum,& in recentio-
ribus part.1 tom.1 deciſ.193.num.4 Menoch.de
præſumpt lib.4.præſumpt.71.num.35. Ambroſi-
nus d.deciſ.6 num.17.Rota apud Card. Manticã
deciſ.351.per tot.Gratian d par.5.cap 866.n.30.
41 Ita contrà argumentari licebit, ſi expreſsè
fçminas quoque admiſerit teſtator; nullam
ad agnationem conſeruandam propenſio-
nem illum habuiſſe, ſi indiſcriminatim
maſculos cum fœminis admiſerit;ne accu-
42 ſator naturæ videretur ; cur non totos ma-
ſculos genuiſſet.iuxta *text.in l. maximum vi-*
tium 4. §.qui enim , C. de liberis præteritis §.ne-
qua illo in authent. de triente ſemiſſe collat. 3.
Diſpoſitio nempè agnatorum fauore facta,
fœminas haud compræhendit . *Crauetta d.*
conſ.180. nu.1. ſecluditur igitur ratio omnis
agnationis conſeruandę,cùm in quacũque
diſpoſitionis parte fœminæ admittuntur;
quoniam illæ agnationi , & familiæ dant
45 finem,non vtique illam conſeruant iuxta
Euripidis illud.

„ *Mulier egreſſa paternis ædibus,*
„ *Non amplius eſt parentum,ſed coniugis.*
„ *Maſculum verò genus perpetuò manet in ædib.*

Quod perpenſum fuit in *Viterbien. fideicom*
miſſi 10. Maii 1613. coram Manzanedo. deciſ.
486.num.4.part.1. tom.2. in recentiorib. cuius
etiam meminit *Gratian forenſ par.3.cap.536*
num.62.& 63. & ſequuta fuit Rota *in Ferra-*
rien fideicommiſſi 15. Decembris 1628. coram
Eminentiſſimo Virili deciſ.221.num.13. part.5.
diuerſorum nouiſſimarum. Aymon. d.conſ.180.
num.1. Surdus deciſ.9. num.6. Gratian. part 5.
forenſ.d cap.866.num.4 & 27. Rota in Romana
fideicommiſſi de Vrſinis 9 Maii 1611. coram Pi-
rouano deciſ.320.num 22.tom.1.part.1.in recen.
Surdus conſ.316.num.3.Rota.in d. Ceſenaten fi-
deicommiſſi coram Durano d deciſ.126. num 38.
Molina de Hiſpan primogen lib.3.d.cap.5.num.
*2.& num 50.*qui in *fin.eiuſd.num.1. & 7. con-*
*cluſ.*ſatis apte ad rẽ hanc noſtram loquitur.
Et vniuerſim , Agnationis ratio attendi
tantummodo debet in caſu , quem diſpo-
nens expreſſit, non in in alio, vt poſt alios
perpendit *Surd.deciſ 239.nu 11.*
46 Satis verò inſulſa videtur Aduerſariorũ
illa perpenſio,(non diuina ſtatera facta,iux
ta Hieronymi dictum *can.non afferamus 21.*
24.q.1.)qua ſomniantes putauere,ad agna-
tionem reſpectum habuiſſe teſtatorem,etiã
in ſubſequentibus vocatis, cum dixit; *Et*
„ *dopò la morte di detta magnifica Victoria(in det*
„ *ta preſentatione) habbia à ſoccedere il primoge-*
„ *nita , ò primogenita delli figli procreandi per*
„ *detta magnifica Vittoria ; E ſi eſſa magnifica*
„ *Vittoria moreſſe senza figli legitimi , e natu-*
„ *rali legitimè deſcendenti dal ſuo corpo , che*
„ *in detta preſentatione ſocceda , e deba ſocce-*
„ *dere la magnifica Ioanna de Silos ſimilmente*
„ *ſua figlia,e ſorella di detta magnifica Vittoria ; e*
„ *dopo la morte di eſſa magnifica Ioanna il figlio*
„ *primogenito,ò primogenita di eſſa;talche ſemper*
„ *habbia d'andare da primogenito à primogeniti,*
47 quòd dictio illa(*in detta preſentatione*) refe-
rat,atque referre debeat antecedentia om-
nia cum ſuis qualitatibus , iuxta plenè tra-
dita per *Barboſ.de dictionibus.dict.87.nu.1. &*
ſeq. fieri proinde deberi præſentationem
iuxta diſpoſita per teſtatorem in perſonam
ipſius D Ioannis Sylos de familia ſacerdo-
tis:quod ſeruendus ſit tenor in fundatione
per fundantem datus:vt in ſuperioribus di-
ximus.
48 Si enim rectè ipſi perpenderint verba ip
ſa teſtatoris,atque ſubtili indagine (vt par
eſt) ea trutinauerint , iuxta tradita per Im-
peratorem dicto §. *nos igitur in authentico de*
reſtitut.fideicommiſſi collat.9. inuenerint pro-
49 fectò verba illa in dicta præſentatione (*in*
„ *detta preſentatione*) referri ad ius patrona-
tus,& præſentandi actiuè, non ſane ad præ-
ſentationem paſſiuè, quoad perſonam vti-
50 que præſentandam . Abſurdum enim eſ-
ſet,quin ſatis inſulſum, ſi de præſentatione
paſſiua verba prædicta exaudiremus, vt de
fœminis illa intelligerentur,quæ incapaces
51 ſunt beneficiorum; cum nec ordinari poſ-
ſint ad *tex in can.diacaniſſam. 24. vbi Gloſſ.*
verbo ordinari 27.q.1.Card.Tolet lib 1 inſtruct.
ſacerdotalis cap.57.num. 2. Pater Fornanius de
Sacramento ordinis ad calcem d. tractat. Card.
Tolet.cap.3 num.1.& ibid. Andreas Victorellus
in additionib. neque propterea inſtitui. Abſ-
52 que vero canonica inſtitutione beneficiũ
obtineri haud poteſt;*ad regulam 1.de regulis*
*iuris in 6.*Apertiſſimis quippè verbis loqu-
tus

Digitized by Google

„ tus teſtator fuit, dicens: *Talche ſempre hab-*
„ *bia d'andare* (ius ſcilicet patronatus, & præ-
„ ſentandi, de quo loquebatur) *da primogenito*
à primogenito. manifeſtiuſque hoc fit ex ſub
ſequentibus verbis, de iure patronatus te-
„ ſtatorem exaudiuiſſe, cum dixit: *Et ſi iuste*
„ *due dette magnifica Vittoria e Giouanna veneſ-*
„ *ſero à morire ſenza figli (vt ſupra) in tali caſo*
„ *vole, chè la preſentatione di detto ius ſi habbia*
„ *da fare per lo figlio primogenito del quondam*
„ *Michele de Sylo &c.* De iure itaque præſen-
tandi actiue loquutus fuit teſtator, non ſa-
nè de præſentatione paſſiua, vt puta de
52 perſona præſentanda, in quam cadit præ-
ſentatio paſſiua, quatenus Epiſcopo per cō-
patronos præſentetur, ab eo inſtituenda
ad tex in cap. ea noſcitur 6. de his, quæ fiunt à
prælatis ſine conſenſu capit. cap. quod autem. 5.
& cap. illud 8. & cap. cum layci 10. de iure pa-
tronat. Sacrum Tridentinū Concilium ſeſſion. 14
cap. 13. de reformat. Rota dec. 3. de iurepatronat.
in nouis. Marius Antonin variarum reſolut. lib.
1. reſolut. 47. num. 6 cuius quidem diuiſio-
53 nis, (iuris ſcilicet) patronatus actiui, & paſ-
ſiui) meminit *Ioannes Petrus Moneta de com*
mutationib vltimarum voluntatum cap 10. de
derogationib. qualitatum in fundat. num. 200. &
num. 201. cumque ſequitur *Viuian. in praxi*
iuris patronat. lib. 1. cap 13. num. 30.

Fitq. id ipſum perſpicaciùs manifeſtū, q
teſtator ipſe vſus fuit verbis: (*ſucceda, & ha-*
bia à ſoccedere.) quæ plane verba de præſen-
54 tatione paſſiua exaudiri nullo modo pote-
55 runt. In illa enim ſucceſſio non datur, ſed
inſtitutio. Quippe inſtituitur per Epiſcopū
à patronis præſentatus *d. cap. quod autem. 5. et*
cap. illud 8. & cap. quærimoniam 9. vbi Abb. nu.
7. in fin. de iure patronat. cap ſi tibi abſenti 17. §.
quod ſi fecerit. de præbend. cap. cum Bertoldus
18. in princ. de ſentent. & re iudicata. ſuccedi-
56 tur vero in præſentatione actiua, ſiue ma-
gis in iurepatronatus, & præſentandi (ſiue
in ſtirpes, ſiue in capita ſucceſſio detur) iux-
ta *tex.* Clementis V. in *clement. plures 2. &*
ibi notat. per ſcribentes de iure patronat. Suc-
57 ceſſio nempe in hæreditatibus datur, & in
vniuerſum ius defuncti, iuxta hæreditatis
58 finitionem à Iuliano traditam in *l. hæredi-*
„ *tas 63. ff. de regul. iur. Hæreditas nil aliud eſt,*
„ (dicente) *quàm ſucceſſio in vniuerſum ius,*
quod defunctus habuerat. & à Caio in *l. nihil*
eſt aliud. 24. ff. de verborum ſignificat.

59 Verba verò intelligi debent terminis ha
bilibus, ſecundum quod lex, ſacrique ca-
nones diſponunt. *Gratian. forenſ. par. 1. cap.*
148. num. 14. quem ſequuta fuit *Rota in Cor-*
duben Cappellaniæ 5. Decembris 1629. coram
Illuſtriſſimo Durano Epiſcopo Vrgellen deciſ.
228. num. 9. in materia potiſſimum odioſa
60 (vt illhæc noſtra eſt) reſtrictionis propriæ
libertatis, vt diximus) In qua verba proprie-
tatem retinebunt ſuam, vt ſecūdum illam
propriè exaudiri debeant. vt dixit *Rota par.*
1. diuerſor. deciſ. 47. num. 9. Molina de Hiſpaniæ
primogen. lib. 1. cap. 8. n. 18.

Inanis eſt ergo Aduerſariorum cogitatio
dicentium: in conſeruationem agnationis
intendiſſe teſtatorem, vt præſentari debe-
ret Sacerdos de familia ſylos, cùm dixit:
(*in detta preſentatione deba ſoccedere,*) Quo-
niam de præſentatione actiua intellexit, nō
de paſſiua. Et in illa, actiua ſcilicet, (tantum
abeſt) vt in agnationem inclinarit animū,
vt magis ab illa abſtraxerit; concedendo
iuſpatronatus, & præſentandi extra familiā
ſylos, deſcendentibus à fœminis, atque ip-
ſiſmet fœminis: diſponendo iuſpatronatus,
neque hæreditarium, neque familiare, ſiue
gentilitium eſſe, ſed ex pacto, & prouiden-
tia, vt in ſuperioribus diximus. Non itaque
reſpectum habuit ad agnationem, neq. ad
præſentationem paſſiuam, quòad perſonas
præſentandas; ſed ad actiuam, & quaſi in
61 abſtracto, quòad perſonas, quæ præſentare
deberent; non verò quaſi in concreto, quò-
ad ipſas perſonas, quas præſentari oporte-
ret, de quibus verbum nullum loquutus
fuit, niſi in vno illo caſu, poſt ſupremum
diem filij Leonardi: neque abſolutè omni-
bus vocatis ad iuſpatronatus, & præſentan-
di; ſed vni Victoriæ tantùm; relinquendo
quoque illam in ſua libertate præſentan-
di, quatenus in illo ipſo caſu ſacerdos de
familia Sylos non adeſſet. Neque ipſa per-
petuò vitalis huius auræ vſura frui poſſet,
mortalis à mortali genita. Quis enim eſt
homo, qui viuet, & non videbit mortem?
Pſalm. 88. 49.

Nam factum eſt omne tempus quod vi-
xit Adam, anni nongenti trigenta, & mor-
tuus eſt. *Geneſ. 5. 5.* Et facti quoq. ſunt om-
nes dies Seth nongentorum duodecim an-
norum, & mortuus eſt *eod. cap. 5. Geneſ. 8.*
Atque ita omnes, qui poſt Adam geniti in
hanc lucem ante nos fuerunt, mortui sūt:
& hoc vnum omnium elogium; *Et mor-*
tuus eſt. Mori proinde oportebat, & Victo-
riam, ſicut, & Pater eius, qui eam hæredem
dixerat, genueratque, mortuus fuit: & ma-
ter quoque eius mortua erat. Nunquid ma
ior illa erat patre noſtro Abraham, qui
mortuus eſt? Et Prophetæ mortui ſunt. Iux-
ta phariſeorum illud ad Dominum *Ioan. 8.*
62 *53.* Hanc ob cauſam proinde relatio illa,
(in dicta præſentatione,) ad proxima fa-
cienda atque trahenda erit, de præſentatio-
ne vtique actiua, libera, non ad remota de
præſentatione paſſiua in illo caſu dumta-
xat mortis filij Leonardi, de qua poſtmodū
verba alia minimè fecit; quin receſſit ab ea,
(quatenus illo caſu non adeſſet,) & Victo-
riam in ſua libertate dimiſit, quemcumq.
voluiſſet præſentandi, præſentatione ſcili-
cet actiua, ad quam relatio, vti ad magis

pro-

Digitized by Google

proxima facienda erit.*l. hæredes palam* 21. §.
ſed & ſi notam vbi Bart.Caſtrenſ.& alij.ff.de te-
ſtament l.1.ff.de legatis præſtand.l talis ſcriptu-
ra 30.ff.de legat.1.Ripa in l.ait prætor § ſolaiſſe
num.1.paulo ante fin. ff. de re indicata. allegat
Gloſſ.fin.in l.ſi idem cum eodem 11.§ fin.ff.de iu-
riſd.omnium iudicum. tex. ſatis apertus Inno-
centij Tertij in *cap. cum dilecti 6. de donatio-*
nib.Bellencin de charitatiuo ſubſid.q.2.n.3. vol.
15.tract fol.289.col.1. Surd.conſ. 431.num.63.
cum ſeq.vol.3. Rota apud Sanctæ memor. Greg.
XV.deciſ.33.num 3.& deciſ.277.num.3. & de-
ciſ 433.num.8.& deciſ.455.num.13. Mariſcot-
*tus d.cap.77.num.26.*potiſſimum verò ratio-
63 ne vitandæ abſurditatis , quæ vtique eue-
niret(vt diximus)ſi verba illa: (*in detta pre-*
ſentatione) de paſſiua exaudirentur:quod
perpenſum fuit in *d. Bononien fidei commiſſi*
de volta coram Merlino d.deciſ.44.num.7.& 8.
& num.1. de dictione (dicta, vel dictis) lo-
quens,quod illa quoque ad proxima refe-
ratur.

Neque dixit teſtator,vt ſuccedere debe-
rent in dicta præſentatione,per verba (vt ſu
pra dixit,(*come hà detto di ſopra*) ſed ſimpli-
citer in dicta præſentatione ; vtique actiua
abſoluta, & libera,præſentandi,iuxtà natu-
ram iuriſpatronatus,quemcumque idoneũ,
64 & ſufficientem, iuxta *tex. in cap. ſignificaſti*
18 de iure patronat.& cap.cum adeo. 17. in fin.
,, ibi:ſi dignus exiſteret. & *ibidem Gloſſ. de re-*
ſcript.extra. Nulla habita agnationis conſi-
deratione , ad quam nullam habuiſſe pro-
penſionem videtur;cùm iuſpatronatus ex-
tra familjam reliquerit,filijs filiarum,(pri-
mogenitis tamen) atque etiam fœminis.
65 Ad hanc igitur relatio magis fieri debebit,
quàm ad illud de præſentando ſacerdotem
de familia ſylos , in illo vno tantum caſu
mortis filij Leonardi demandato,ad quem
ſe reſtrinxit teſtator.*Ruin. conſ. 64 nu.6. lib.*
3.Rota apud S.memor.Gregor.XV.deciſ.384. n.
4.& in d.Bononien fideicommiſſi coram Merli-
no deciſ 44 d.num.7.& ſeq.& apud Card.Sera-
phin.d.deciſ.1023.num 9.Surdus d.deciſ.85. n.
3. de dictione relatiua verba faciens,vt illa
reſtringatur ad caſum expreſſum.

Non enim fruſtra ad illum vnum caſum
ſe reſtrinxit poſt mortem dicti filij Leonar-
di:(*è non eſſendoci,&c.*) ꝙ liberum eſſet Vi-
ctoriæ præſentare quemcumque voluiſſet.
Quoniam caſum illum excedere non in-
tendebat,quem ſi excedere voluiſſet,dixiſ-
ſet vtique, vt cum non dixerit neque in co-
gitationem, animumque induxiſſe videa-
tur,vt in ſuperioribus perpendimus. quod
perpenſum quoq. fuit in Senatu Luſitano
per *Cebedum in d deciſ.140.n.1.par.1.ex Bald.*
*conſ.262.in fin.lib.1.& conſ 456.lib.5.*docẽte;
66 ꝙ vbi in aliqua diſpoſitione adſunt ver-
ba reſtrictiua ad perſonã aliquam nomina-
tam;illa retinent,atque reſtringunt diſpoſi-
tionem ad perſonam illam , vt eam mini-
mè prætergrediantur . *Rota apud Card.Sera-*
phin.d.deciſ.1023.num. 9. Ambroſin.d. deciſ.6.
num.7.

Neque inſtent vlterius,vt ad agnationem
reſpectum habuiſſe teſtatorem arguant :
quod ius patronatus fauore , atque cauſa
filij Leonardi eius fratris , erigi mandauit ,
,, dicens:*nec non vuole eſſo teſtatore,che ſe lo ma-*
,, *gnifico Louardo Sylos ſuo fratello voleſſe fare*
,, *vn ſuo figlio prete di detta Magiore Eccleſia* ,
,, (vtique Bituntina) *in tali caſu vuole che li*
,, *detti ſuoi heredi vniuerſali in fine anni compu-*
,, *tandi &c. ſe n'habbia da fare vn beneficio de*
,, *iurepatronatus della Caſa, e fameglia de Silos* .

Quia nimirum ad vnum illum caſum ,
& ad filium Leonardi reſpectum tantum-
modo habuit, non ad familiam Sylos, neq.
ad eos,qui de dicta familia futuri erant . cũ
67 ipſamet agnationis ratio ad expreſſum tã-
tum caſum comprimatur,ex *Imola in l.ſi ve*
ro.§.de viro col.fin.verſ.in potes ff. ſoluto matri-
mon. Puteus. deciſ. 171. Cola de Cardellis. alias
175.lib.2. ſequuta fuit Rota apud *Card. Se-*
raphinum d deciſ.1023.nu.9.

Quinimo,ſi ille Clericali militiæ nomen
non daret,legatum Maiori Eccleſiæ Bitun-
tinæ reliquit: tantum abeſt , vt pro familia
diſpoſuerit. Quod vtique feciſſet ſi in fami-
liam animum,cogitationemq. intendiſſet,
68 cum in ſua id poteſtate eſſet; At non fecit .
Non itaque voluit.ad *tex in d.l. vnica in fin.*
§.ſi autem ad deficientis C. de caducis tollendis.
vt in ſuperioribus diximus .

Succedet hinc propterea non leue, quin
fortiſſimum ſatis in aduerſum argumentũ;
nullum in familiam reſpectum habuiſſe te-
ſtatorem , ſed ad filium Leonardi dumta-
xat, ſi clericali ſe militiæ aſcriberet; ꝙ non
facto caſu, vt ille prima initiaretur tonſura,
noluerit Beneficium erigi; ſed Matrici Ec-
cleſiæ legatum aſcripſerit . Si quippe in fa-
miliam intendiſſet, erigi Beneficium vtiq.
mandaſſet , quamuis Leonardi filius mini-
me tonderetur . Quemadmodum , ex quo
teſtator fœminas,atque ab illis deſcenden-
tes ad ſucceſſionem vocauit , in agnatio-
nem haud intendiſſe (in ſuperioribus) ar-
gumentati fuimus.veluti contrà , fœmina-
rum excluſio , maſculorumque vocatio,
fideicommiſſum perpetuum indicere teſta
torem voluiſſe argumentum non leue præ
ſtat : quòd bona in familia conſeruari vo-
luitit, vt in ſuperioribus quoque perpendi-
mus.

Erit itaque liberum D. Ioannis de Ler-
ma arbitrium,quemcumque voluerit,præ-
ſentandi. Firma igitur ſubſiſtet per eum fa-
cta præſentatio pro D. Hieronymo eius
Germano. Vt ex his,cenſoris non reuulſa
virga,reſpondendum cenſuimus &c.

Dddd CA-

Digitized by Google

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Inter ſeſe partes concordiaminijſſe,quòd inter ſanguine iunctos ageretur,ad nos peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Res omnes humanæ conſumationi ſubiectæ. quoquò attolluntur,eò profundius ruunt.*
2 *Tempus omnia deſtruit.*
3 *Decretum Sacræ Congregationis de celebratione miſſarum.*
Quo omnino reuocantur indulta, quibus certarum miſſarum celebratione, plurium miſſarum oneribus ſatis fieri valeat.
Expenditur.n.17.& n.29.
4 *Reductionis Miſſarum, atque voluntatis defunctorum, aliorumq. commutationes, reuocatæ haud ſunt decreto Sacræ Congregationis de celebratione miſſarum.& n.5.*
6 *Cardinalis Bellarminus celebratur.*
7 *Facultas Epiſcopis, & Generalibus ordinũ reducendi miſſas per Sacrum Concilium facta,reuocatur à Sacra Congregatione.*
8 *Legis eſt proſpicere futuris, non præteritis.*
Eaque tollere, de quibus expreſsè meminit. num.9.
10 *Papa ordinarius eſt ordinariorum.*
Vicesque Dei gerit in terris.
11 *Commutationes voluntatum fieri, iuri naturæ haud repugnat.*
A ſummo præſertim Pontifice.
Ad quem ſolum ſpectat in his, quæ ad pia ſunt ordinata.n.12.
13 *Clauſula ſublata aliter iudicandi &c.quid operetur?*
14 *Clauſulæ derogatoriæ os parti claudunt, Iudicumq.manus ligant.*
Cuiuſcunque qualitatis Iudices fuerint.etiã S.R.E.Cardinales;atque Rotæ Auditores. num.15.
16 *Clauſula(ſublata &c.) impedimentum eſt reale;& Iuriſdictionem adimit.*
18 *Lex, & decretum de quo non loquitur,eius diſpoſitio ad illud non extenditur.*
19 *Diſpoſitionis verbis ceßantibus, & eius ceſſat virtus;quia ceſſante cauſa,ceßat effectus.*
20 *Verba generalia(omnia,& quæcunque)omnia comprehendunt,& nihil excludunt.*
21 *Omne quis dicit,nihil excludit.*
Vt omnia particularia, & ſingularia includat.n.22.
23 *Quicunque pronomen, ex ſua laxitudine omnes comprehendit.*
24 *Generalitas verborum, per ſubſequentia ſpecialia comprimitur.*
Et reſtringiutur per enumeratas ſpecies nu. 27.& 29.
25 *Genus per ſpeciem reſtringitur.*
26 *Species qualificat genus.*
28 *Vniuerſalis pronunciatio limitatur à ſuo termino reſtrictiuo.*
30 *Clauſulæ (non obſtantibus) omnia remouent obſtacula.*
Et conuertuntur cum clauſula motus proprij num.31.
Non tamen reuocant ea, de quibus non loquuntur.n.43.
Neque quæ ex liberalitate concedentis procedunt; vt conſcientiæ ſcrupulis conſuleret.n.35.
32 *Clauſula(motus proprij) diſpoſitionem fauorabilem redit.*
33 *Geminatio clauſularum non obſtantiarum, voluntatem enixam oſtendunt concedentis.*
36 *Clauſulæ (non obſtantiarum) reſtringuntur ad caſus in ſuperiobus expreſſos.*
Neque ad non expreßos extenduntur.n. 37.
38 *Eccleſia tranſlata, priuilegia perſonis conceſſa reuocata minime cenſentur.*
39 *Miſſæ perpetuæ in certa Eccleſia faciendæ, an tranſlata Eccleſia, & illæ tranſlatæ cenſeantur?*
40 *Contemplatione eius quid geſtum dicitur, cuius nomine geſtum illud fuit.*
Ei proinde datum quæritur.n.41.
42 *Eccleſia deſtructa,atque tranſlata,ſuperioris authoritate,priuilegia omnia in tranſlatam,ſicuti & onera transfuſa videntur.*

ARGVMENTVM.

Num ne per decretum Sacræ Cõgregationis de Celebratione Miſſarum, à Sanctiſſimo Dom. Vrbano VIII.approbatum,reuocatæ quoque conſeantur reductiones,antea factę,atque etiam voluntatum cõmutationes, etiã

à Sancta

à Sancta Sede factæ ? Et num tranſlata Eccleſia priuilegia quoque eius tranſlata videantur?

RESPONSIO LXXV.

FVit in Ciuitate Neapolis Cappella quædam ſiue parua Eccleſia ſub inuocatione Sancti Epiſcopi Donati, quæ vnita, annexa, atque incorporata fuit menſæ Abbatiali Monaſterij Sanctorum Marcellini, & Petri Monialium Ordinis Sāčti Benedicti eiuſdem Ciuitatis. Cùm verò ob deuotionem eiuſdem Sancti multi ad eam confluerent fideles, & ita in ea dona, oblationeſque, miſſaſque, ſiue ex deuotione, ſiue ex voto offerrent; conſueuere Moniales, vt deuotioni fidelium facerent ſatis, in eodem feſto Sancti Donati in eadem Cappella miſſas viginti quinque, ſiue etiam triginta celebrari facere. Quod autem ſupererat ex eleemoſynis, & miſſis in earum ſubſtentationem, & manutētionem, & in vſus, & vtilitatem, tàm Eccleſiæ Sancti Donati, quàm Monaſterij, & illius Menſæ Abbatialis cōuertere. Verùm quia ſcrupulus illis fiebat; non poſſe in vſus propios eleemoſynas illas conuertere, quod Eccleſiæ, ſiue Cappellæ Sancti Donati offerrentur, non monaſterio: ſupplices proinde preces Sanctæ Sedi Apoſtolicæ obtulere, præfata omnia exponentes; vnde tempore Sanctæ Memoriæ Iulij Papæ Tertii die 2. Octobris M.D.LIII. anno Pōtificatus eius 4. per Breue Sanctitatis Suæ ſub Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, commiſſum fuit Generali Vicario Archiepiſcopi Neapolitanen ſequentibus: *Quatenus conſito tibi de præmiſſis, & pro vt honeſtum tibi videbitur, Authoritate noſtra exequaris.* Idē Delegatus Apoſtolicus informatione capta: ſequentibus prouidit: *Et quia per informationem huiuſmodi per nos habitam, nobis honeſtū videtur, quòd dicta Abbatiſſa, & Moniales in die Sancti Donati celebrari faciant miſſas vigintiquinque ad minus in eadem Eccleſia; & hebdomada qualibet miſſam vnam, vltra duas ſolitas celebrari in dicta Eccleſia: & quod reliqua oblationes pro diuinorum celebratione piè eroganda, in dictarum Abbatiæ, & Monialium ſubſtentatione, & manutentione, & in vſus, & vtilitatem, tàm dictæ Eccleſiæ Sancti Donati, quàm Monaſterij prædicti, & illius menſæ Abbatialis conuertantur, &c. Diſpenſando authoritate Apoſtolica, &c.*

1 Vt ſunt verò res omnes humanæ conſumationi ſubiectæ. Rerum enim caducarum ea conditio eſt, quò attollantur altiùs, eò profundius ruunt.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celſa grauiore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulmina montes.

Horatius, vt canit *lib. 2. carmin. ode* 10. Nam, vt Ouidius 15. *metamor.* loquitur.

2 *Tempus edax rerum, tuque inuidioſa vetuſtas*
Omnia deſtruitis, vitiataque dentibus æui
Paulatim leuiè conſumitis omnia morte.

Cum Monaſterium prędictum Sancti Marcellini vetuſtate corrueret; Moniales illud denuo reedificauere, atque Eccleſiā nouā; dictamque Cappellam, ſiue paruam Eccleſiā Sancti Donati nouæ Eccleſiæ (obtenta Ordinarij licentia, à Sacra etiam Congregatione approbata) incorporauere, erecta in ea noua Cappella ſub eadem inuocatione Sancti eiuſdem.

3 Poſtmodum die 21. Iunij 1625. à Sacra Congregatione Concilij, authoritate S. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui, emanauere decreta de celebratione miſſarum: Quibus inter cetera: *Sacra Congregatio eadem authoritate reuocat priuilegia, indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, ac locis pijs tàm ſecularibus, quàm regularibus cuiuſcunque ordinis, Congregationis, & inſtituti quamcunque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, vt certarum Miſſarum, vel Anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus plurium miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.*

Huius decreti cauſa iterum ſcrupulus ingeritur monialibus; Breue pręfatum Iulij Tertij reuocatum videri. Ideoque iterum Sanctam Sedem Apoſtolicam ſupplicibus exorauere præcibus ſuper expoſitis prouideri: Demandato proinde negotio nonnullis prælatis, fit de ſequentibus quæſtio.

Num ſanè per decretum præfatum Sacræ Congregationis fuerit reuocatum etiā Breue prædictum Iulij Papæ Tertij?

Deinde, num tranſlata Eccleſia, ſiue cappella præfata Sancti Donati; priuilegia illi data, ſint quoque tranſlata in nouam cappellam intus eandem nouam Eccleſiam S. Marcellini Monialium erectam?

Et planè quòad primum, haud reuocatum cenſeri per Decretum prædictum Breue præfatum Iulij Papæ Tertij, eiuſque gra-
4 tiā, reſpondendū cenſuimus. Quia profectò fuit per breue præfatum reductio quædam facta, atque commutatio voluntatis offerētium, quin abſolutio, & liberatio ab omnibus oneribus, quibus obſtrictę fortaſſe Moniales forent cauſa oblationum præfatarū; atque applicatio in beneficium ipſarum Monialium, eorum, quæ ſupererunt factis ſacris in eodem Breui præſcriptis. Redu-
5 ctiones verò ab Epiſcopis in Synodo diœceſana; itemque ab Abbatibus, & Generali-

bus ordinum in ſuis capitulis generalibus,
iuxta diſpoſitionem ſacroſanctæ Synodi
Tridentinæ ſeſſione XXV. cap. 4. de refor-
mat. factæ, reuocatæ minime fuerunt per
decretum prętatum Sacræ Congregatio-
nis ad Gloſſ. notabilem in cap. ex parte 12.
verbo diminuti de conſtitutionib. extrà. Na-
uarrus man. cap. 26. num. 138. ſequitur Emi-
6 nentiſsimus & dignitate, & doctrina, ac
ſanctis moribus Cardin. Bellarmin. ad dictũ
decretum Sacri Trident. Concilij in obſer-
uationib. doctrina verbo Epiſcopis. Naldus
in ſum. verbo Miſſa num. 9. Pater Diana re-
ſolut. moralium par. 2. tract. 14. de celebrat.
miſſar. reſolut. 2. Bonacin. tom. 1. de ſacra-
ment. diſput. 4. q. vlt. num. 7. §. 2. num. 9. Per
illud quippe retinetur facultas Epiſcopis,
atque generalibus ordinum reductiones
præfatas in poſterum faciendi, non vero
pro preterito factas reuocat; ſed firmas il-
8 las dimittit. Legis nempè nouæ eſt, futu-
ris, non iam ante verſis, proſpicere l. leges,
& conſtitutiones 7. C. de legib. cap. fin. de con-
ſtitutionib. Rota in Romana Saluiani 18.
Februarij 1630. coram Queipo deciſ. 347. nu.
1. par. 5. diuerſ. nouiſſim. eaque tollere de
quibus expreſsè præcipit. ad tex. in l. præci-
pimus 32. C. de appellat. Nauar. conſ. 24. an
clerici num. 1. lib. 5. de priuileg. Rota in Ro-
mana pecuniaria 18. Aprilis 1616. coram Bu-
ratto deciſ. 167. n. 3. par. 1.

Reuocatæ igitur multo minus cenſe-
buntur reductiones per ſanctiſsimum Do-
minum Papam factæ; Cùm ille ordinarius
10 ſit ordinatiorum, viceſque regat Dei om-
nipotentis in terris cap. 2. & 3. de translat.
Epiſcopi. Anaſtaſius Germon. de ſacrorum
immunit. lib. 3. cap. 15. num. 71. neque natu-
11 rali iuri repugnet huiuſcemodi fieri vo-
luntatum commutationes; in ſummo po-
tiſsimum totius vniuerſalis Eccleſiæ Mo-
deratiore, Chriſti Vicario; vt plenè dedu-
cit Ioan. Petrus Moneta de commutatio-
nib vltimar. volunt. cap. 3. à n. 12. cum ſeq. in
prima concluſ. & num. 18. in fin.

Pręſertim verò quod Iulius Papa 3. in
hac parte commutauit, oblationes dantiũ
12 voluntates. quod ſanè ad ſolum Papam
ſpectat in his, quæ ad pia ſunt. vt adnotat
Nauar. conſ. 9. ex concilij Tridentini præſcri-
pto. num. 9. & conſ. 11. lib. 3. de celebrat. miſ-
ſarum ad tex. in Clement. quia contingit. 2. de
religioſ domib. Fraxinella de obligat. ſacer-
dot. ſect. 7. §. 4. num. 7. Moneta vbi ſupra d.
concluſ. 1. nu. 18.

Accedit his, quòd idem Iulius Tertius,
vt firmior eius foret reductio, atque offo-
rentium fidelium voluntatis commutatio,
neque conuelli in poſterum poſſet, Clau-
ſulas adiiecit derogatorias; & ſublata ali-
ter iudicandi facultate. Quę aliter iudican-
13 di, quàm per Papam dictum fuit, facultatẽ
cuicunque adimit. Rota apud Cardinalem
14 Caualer. deciſ. 404. num. 2. quin imò clau-
ſulæ huiuſmodi os parti occludunt, iudi-
cumque manus retinent, & ligant, ne aliter
dicere, vel facere valeant. Felinus in cap.
nulli num. 22. verſ. 2. concluſio de reſcript.
Put. deciſ. 48. in fin. lib. 1. Rota apud eund.
Card. Caualer. deciſ. 430. nu. 3. & apud Card.
Manticam deciſ. 309. num. 1. & 3. Barboſ. qui
plures alios refert de clauſulis clauſ. 175.
num. 3. Moneta in terminis ipſis commuta-
tionis voluntatis loquens, tract. de commu-
tat. vltimarum volunt. cap. 7. in 5. concluſ.
num. 216. & num. 226. & ſeq. & de clauſula
irritanti in 6. concluſ. à num. 229. in fin. &
num. ſequentib.

15 Cuiuſcunque qualitatis iudices, etiam
ſi S. R. E. Cardinales, atque Rotæ Audi-
tores fuerint, vt refert Mandoſius tract. de
Monitoriis q. 6. num. 44. verbo, ſiqua per
quoſcunque iudices. ſequiturque Ioannes à
Coebier. in regul. 8. Cancellar. gloſſ. 22. num. 1.
16 Barboſ. d. clauſ. 175. num. 7. Eſt quippe
clauſula præfata, impedimentum reale in-
ferens, adimenſque inferiori iuriſdictionẽ,
eumque inhabilem ad iudicandum, red-
dens. vt dictum fuit in vna Calagurritana
Canonicatus 1. Iulii 1593. coram Penia apud
Marchesan. deciſ. 3. num. 1. 2. & 4. part. 2. fol.
426. ſequiturque Ioannes à Coebier d. Gloſſ.
22. num. 3. & Barboſ. d. clauſula 176. nu. 13.
& 14.

17 Firmioremque hanc noſtram reddit
ſententiam, quòd reuocatio indultorum
facta per Sacram Congregationem in de-
creto pręfato, comprehendere haud videa-
tur diſpoſita in Breui prædicto Iulij Ter-
tij: ſequentibus quippe Sacra Congre-
gatio:

„ Id vero, vt deinceps obſeruetur exactius,
„ (inquiens) Sacra Congregatio eadem au-
„ thoritate reuocat priuilegia, & indulta om-
„ nia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, & locis piis,
„ tàm ſæcularibus, quàm regularibus cuiu-
„ ſcunque Ordinis, Congregationis, & inſtitu-
„ ti quamcumque ob cauſam concessa; quibus
„ indulgetur, vt certarum miſſarum, vel Anni-
„ uerſariorum celebratione, aut aliquibus col-
„ lectis, ſeu orationibus plurium Miſſarum
„ oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.
his ſacra Congregatio.

Gratia verò Monialibus per Iulium
Tertium facta, huiuſmodi haudeſt; ſed
ſimplex reductio, atque commutatio vo-
luntatis piè offerentum, ob ſancti Epiſcopi
Donati deuotionem. Cum itaque decre-
18 tum præfatum de reductione, atque vo-
luntatis commutatione minime loquatur,
neque ad illam verba aptentur decreti;
neque prouiſio vtique eius, neque vis ex-
tendetur. ad tex. in l. 4. §. totles ff. de damno
infecto. cap. indemnitatibus 43. de elect. in 6.
Na-

Nauar.conſ.12.in fin.lib.1.de maior. & obed. Gonzalez ad regul 8. cancellar. Gloſſ. 5. in princ.num.24. Rota in recent. par. 2.tom. 1. deciſ.501.ſub num.3. & par. prima tom. 2. deciſ.697.num.6.in fin.Cardinal. Tuſcus lib. 8.littera V.concluſ.89 n.1.& ſeq. Quia profecto verbis ceſſantibus diſpoſitionis, & eius diſpoſitio vt ceſſet,vſus eſt. *Rota apud Coccinum Decanum deciſ.460. num. 5.* ad regulam ceſſante cauſa ceſſat effectus *cap. cum ceſſante 60.de appellation.*

Neque obſtaculum facies, quòd verba
20 decreti ſatis,ſuperque generalia ſint, (*omnia,& quibuſcunque perſonis, & quamcumque ob cauſam conceſſa,*) atque propterea omnia comprehendere apta, nullamque
21 excludentia; vt qui omne dicit, nihil non comprehenſum, atque non incluſum dimittat. *ad tex. in cap.ſolita 6. §. nos autem. vbi Gloſſ.in fin.de maiorit.& obedientia.can. ſi Romanorum primo §.quibus ad hac 19. diſt.l.à procuratore 13. C.mandati.tex.* Pauli *ad Hebræos* 2. 8. referens illud *pſalmi* 8.
„ Omnia ſubijeciſti ſub pedibus eius: *In eo*
„ *enim*(inquiens)*quod omnia ſubiecit,nihil di-*
„ *miſit non ſubiectum.* nos *reſponſ. 11. num. 59.& reſponſ.35.num.18.par. 1. & reſponſ.*
22 *42.num.1.part. 2.* vt omnia quoque particularia,& ſingularia includat, quod nullũ eorum excludat. *ad tex. in can. ſunt non nulli 115.vbi Gloſſ.verbo ab omni prima q.1.* diximus *in Tutamine eccleſiæ noſtræ Iuuenacen reſponſ.2.num. 9. & 10.* Eminentiſsimo Domino Cardinali Barberino dicato.
23 Pronomẽq. illud (*quicunq.*) cũ laxum ſatis ſit,nihil in ſua amplitudine nõcõprehendẽſũ dimittit, iuxta illud Domini ad
„ Petrum, *Matthæi 16. 19. Quodcunque liga-*
„ *ueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis.* quod vſurpauit Innocentius III. *d.cap ſolita 6.§.nobis autem de maioritat.& obedient.* dicens: *Nihil excipiens, qui dixit quodcunq;* Nos *d. tutamine d. reſponſ. 2. num. 12.* pleniuſque *reſponſ. noſtra 21. num. 13. & 14. part. 2.*
24 Generalitas quippe illa verborum per ſequentem ſpeciem comprimitur; veluti
25 Genus in ſua laxitudine per ſubſequentẽ ſpeciem reprimitur, eique derogatur. Spe-
26 cies enim genus ex ſua laxitudine qualificat,atque comprimit,ne diuagetur,ſecundum *Bald.in l.legatorum petitio. §. qui plures ff.de legatis.2. Petrus Gregor. Tholoſanus Syntaxis artis mirabilis lib. 2. cap. 11. aſſiomate.primo & in commentar. eiuſdem lib. 2. cap.9.in fin.* regula *generi per ſpeciem 34. de regul.Iur. in 6.* per Bonifacium Octauum. & Papinianus in *l. in toto iure 81. ff. de re-*
27 *gul.Iur.* Illaque generalia verba,(*omnia,& quibuſcunque*) ad limites reſtringentur enumeratarum ſpecierum, vt perpenſum fuit in *Tiraſonen canonicatus 15. Nouem-bris 1610.coram Eminentiſſimo Card. Caualerio deciſ.124.num.4. l.ſed & ſi adijciatur. 13.ff.pro Socio.Ioannes Azor.Inſtitut. moralium par.2.lib.3.cap. 46. q. 1. verſ. dicitur; Conſtituimus te.Rota apud S.memor.Gregor. XV.deciſ.96. num. 14.& deciſ. 114. num. 5.* Rationem reddens ex Baldo *in l. pactum quod dotali num.20.in fin.C.de collat.*
28 Quia nimirum vniuerſalis pronunciatio limitatur à ſuo termino reſtrictiuo.
29 Generalitas igitur illa verborum decreti præfati reuocationis omnium indultorum, & gratiarum quibuſcumque perſonis, & locis factarum, reſtricta fuit per
„ ſequentia; *Quibus indulgetur, vt certarum*
„ *Miſſarum, & Anniuerſarorum celebratio-*
„ *ne, aut aliquibus collectis, & orationibus*
„ *plurium miſſarum oneribus in futurum ſu-*
„ *ſcipiendis ſatisfiat.*

Nihil autem horum in noſtro Breui Iulij Papæ III. Monialibus Sancti Marcel-
„ lini: ſed, vt *poſtquam celebrari fecerint miſ-*
„ *ſas viginti quinque ad minus in Eccleſia S.*
„ *Donati in die feſto eiuſdem iuxta earum ſo-*
„ *litum,abſque eo, quòd alias miſſas, præter-*
„ *quam ordinarias,quæ in Eccleſia dicti Mo-*
„ *naſterij celebrantur,celebrari facere minime*
„ *teneantur,neque obligatæ ſint.*

Adiecto per Commiſſarium delegatũ:
„ quòd: *dicta Abbatiſſa, & Moniales in die*
„ *Sancti Donati celebrari faciant Miſſas vi-*
„ *ginti quinque ad minus in eadem Eccleſia;*
„ *& hebdomada qualibet, Miſſam Vnam, vl-*
„ *trà duas ſolitas celebrari in dicta Eccleſia,*
„ *quod reliquæ oblationes pro diuinorum cele-*
„ *bratione piè eroganda in dictarum Abba-*
„ *tiſſæ,& Monialium ſubſtentatione, & ma-*
„ *nutentione,& in vſus, & vtilitatem tàm*
„ *dictæ Eccleſiæ Sancti Donati, quam Mona-*
„ *ſterii prædicti, & illius menſæ Abbatialis*
„ *conuertantur.*

Voluitque Summus Pontifex diſpoſitionem, ac derogationem præfatam Mo-
„ nialibus ſeruari: *Non obſtantibus præmiſſis,*
„ *& apoſtolicis,ac in prouincialibus, & ſyno-*
„ *dalibus conciliis editis generalibus, & ordi-*
„ *nationibus apoſtolicis. Nec non voluntati-*
„ *bus dictas eleemoſynas erogantium, & Mo-*
„ *naſterij,& ordinis prædictorum etiam iura-*
„ *mento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis*
„ *firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſue-*
„ *tudinibus; cæteriſque contrariis quibuſcum-*
30 *que.* Quæ ſane clauſulæ (*non obſtantibus*) tollunt omnia, quæ obſtare conceſsioni, ſiue deductioni, ac commutationi præfatis aliàs poſſent; vt poſt alios refert *Marta de clauſulis part.1.clauſ.79.num. 1. Barboſa*
31 *eodem tract.clauſula 82.num.4.* Conuertũtur enim cum clauſula motus proprij. *Gabriel.commun.concluſ.lib.6.concluſ.3.num. 58.* quem ſequitur *Moneta de commutationib. vltimarum volunt.cap.8. num.78.* quæ diſ-

32 diſpoſitionem fauorabilem reddit. *idem Moneta ibid. nu. 79.* Accedente potiſſimum
concurſu tot clauſularum (*non obſtantibus*)
quę, multo magis, quàm germinatio, mani-
33 feſtiſſima demōſtratione mentem indicat
Summi Pontificis concedentis; voluiſſe
omnino illum firmam perſiſtere moniali-
bus deductionem, ſiue reductionem, &
gratiam, atque voluntatis offerentium cō-
mutationem factam. ad *tex. in l. Balliſta. 32. cum ibi notatis ff. ad Senatuſconſultum Trebelleanum.* plura refert *Cranetta conſ. 201. num. 42.* eumq. ſequitur *Barboſa de clauſulis clauſul. 83. non obſtantibus priuilegÿs. n. 26. & ſeq.*
34 Non obſtant proinde clauſulæ derogatoriæ in decreto præfato adiectæ; quia nimirum illæ nullo pacto derogant reductioni, ſiue commutationi præfatæ voluntatis offerentium; vt apertè legentibus patet: cùm de illis nullo pacto meminerit, neq. in toto decreti contextu, neq. etiam in dictis clauſulis, non obſtantiarum.
35 Multoque magis, quòd Breue præfatū Iulii Tertii ex eius liberalitate proceſſerit, vt monialium conſcientiæ conſuleret, vnde firmū eſſe debebit ad *regulā decet cōceſſū. 16. de regul. iuris in 6.* ſequitur *Moneta d. c. 7. n. 163. in 3. ampliat.*
36 Et Clauſulæ prædictæ non obſtantiarū, reſtringuntur ad caſus in ſuperioribus expreſſos, ad derogationem videlicet Miſſarum. & Anniuerſariorum, de quibus in ſuperioribus meminimus, verba referentes
37 decreti: vt ad non expreſſos minime extēdatur. ſecundum *Bald. conſ. 490. num. 2. lib. 1.* quē ſequitur *Cranetta conſ. 68. n. 6. & Marta clauſula 79 ſub num. 9. verſ. hæc clauſula p. 1.*
38 Ad ſecundum verò quæſitum vt reſponſum demus, animaduertendum cenſemus: Breue præfatum Iulij Tertij Monialibus Monaſterij Sancti Marcellini datum fuiſſe, & pro ipſis, non ſane pro Eccleſia, ſiue Cappella Sancti Donati. Moniales verò trāslatæ minime fuere. Quā de re inanis quæſtio redditur; an tranſlata Eccleſia, tranſlata quoque priuiuilegia ceaſeantur? cum Moniales, quibus gratia facta fuit, trāſlatæ minimæ fuerint. Et ſi tranſlatæ fuiſſent; gratia tamen facta fuit perſonis, (monialibus videlicet,) non loco: quod perpēſum fuit in illa *Bergomen legati 9. Ottobris 1595. coram Eminentiſſimo Card. Seraphino deciſ. 1149. num. 11. & ſeq. & nu. 19.* atque etiam in *Blnen tranſlationis 1. Februarÿ 1619. corā Eminentiſſimo Cardin. Caualerio deciſ. 494. ſub num. 5. verſ. ad deciſianem Cardinalis. & nu. 6.* ſequiturque *Pater Alfonſus de Leone de officio Cappellani q. 5. ſectione 15. per tot. Gratian. forenſ. par. 1. cap. 73. nu. 6. 7. & ſeq.*
39 Neque hic agimus de miſſis perpetuis in Eccleſia, ſiue Cappella prima Sancti Donati faciēdis, ſicuti in *d. Bergomen. legati* agebatur; ſed de miſſis dietim fortaſſe, vel in ipſo die feſto Sancti Donati, offerendis, quę in ipſa Monialium Eccleſia offeruntur, in qua eſt noua eiuſdem Sancti Cappella erecta: & eleemoſynæ ſancto offeruntur formaliter, & ſi materialiter in Eccleſia, vel Cappella, cuius in honorem dicata illa eſt.
40 vnde ſuccedit regula: quod eius nomine quid geſtum dicitur, cuius contemplatione factum eſt. ad *tex in cap. cùm quis. 23. vbi Gloſſ. verbo tuo nomine de ſentent. excomun. in*
41 *6.* vnde ei quæritur datum; ſecundum *tex. in cap. requiſiſti 15. §. illud autem vbi Doctor.* ac potiſſimum *Couar. num. 1. de teſtament. extrà.* diximus plura referentes *reſponſ. noſtra 15. n. 27. & ſeq. par. 1.*
42 Præterquam quod tranſlata Eccleſia, atque deſtructa, authoritate potiſſimum ſuperioris, priuilegia, atque alia omnia primę Eccleſiæ, in tranſlatam, & ipſa transfuſa videntur. argumento *text. in can. & hoc dicimus 6. vbi Gloſſ. verbo deſtructa 16. q. 7.* quā ſequuta fuit Rota in his noſtris terminis, de delegato miſſarū loquēs, in dicta *Bergomen legati coram Card. Seraphino d. deciſ. 1149 num. 16.* ſequiturque *Gratian. d. cap. 73. nu. 9.* facitque ad amuſſim *tex.* Sacri Tridentini Concilij *ſeſſ. 21. cap. 7.* vbi de translatione beneficij per Epiſcopum facta, vel cappel-
,, læ, diſpones, ſequentibus infert; *transferant*
,, *cum omnibus emolumentis, & oneribus priori-*
,, *bus Eccleſÿs impoſitis. Gloſſ.* quoque in regula *Priuilegium 7. de regulis iuris in 6. Gaillus practicarum obſeruationum lib. 2. obſernat. 61. num. 10. & ſeq.* facit *extrauagans ad Apoſtolatus 2. Ioannis XXII. de canceſſione præbendæ. Moneta de commuſat. vltimar. volunt. cap. 8. n. 329. cum ſeq. ad vſq. num. 333.* ſequiturque *Eraſmus à Cochier de iuriſdict. in exemptos qu. 21. num. 1. Barboſa in collectanea ad dictum caput. 7. Concilij ſeſſ 21. nu. 7.*

Concinitque facultas ab Sacra Congregatione Eminentiſsimo Domino Cardinali Boncompagno bonæ memoriæ Archiepiſcopo Neapolitano facta, transferēdi cappellam præfatam Sancti Donati, ſub datum Romæ 27. Auguſti 1627. ſequenti-
,, bus dictans: *E nella nuoua Chieſa s'eriga vn'*
,, *altare in honore di detto Santo, oue s'habbiano à*
,, *celebrare le meſſe, & adempire gl'altri oblighi,*
,, *che erano nella Cappella antica.* Vnde ſequutum fuit decretum in exequutionem dictæ facultatis à dicto Eminentimentiſsimo
,, latum die 21. Maij 1628. dicens: *Propterea*
,, *ex nunc pro vt ex tunc, & quando dictum Al-*
,, *tare erectum fuerit omnia onera transferimus,*
,, *& bona eidem altari incorporamus ad præſcrip-*
,, *tum litterarum Sacræ Congregationis.*

Firmum itaque permanere debet Monialibus Sancti Marcellini Breue, & gratia in illo per Sanctæ memoriæ Iulium Tertium illis facta.

At-

Atque ita ex his, quæ cenſoris Iudicio, virgæque lubentes ſubijcimus, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Omnia tempus habent, ſuiſque ſpatijs tranſeunt vniuerſa ſub cœlo.*

2 *Quod naſcitur, idem & moritur.*

3 *Filios in conditione poſitos vocatos haud cenſeri Gloſſa eſt recepta ſententia.*

Verum contraria receptiſſima eſt, ſtantibus coniecturis, n. 4.

Etiam ex quacunque leui coniectura, n. 5.

Pugnat enim contra paternam pietatem exiſtimare, velle illum filiorum filios à ſucceſſione excludere, n. 6.

7 *Coniectura primaria eſt, vt filij in conditione poſiti cenſeantur vocati, ſi inter deſcendentes in conditione ſint poſiti.*

Rationque aſſertur, perpenditurque text. in l. Lutius Titius 85. ff. de de hæredibus inſtituend. n. 8.

Ne ſuperuacaneè conditio ipſa appoſita videatur, n. 9.

Reſpondetque hæc coniectura communi parentum voto, atque naturę ipſi, n. 10.

11 *Nepotes in lumbis communis parentis, & ipſi eſſe videntur, atque proinde dilecti.*

12 *Subſtitutio reciproca inter filios coniecturã præbet, filios in conditione poſitos cenſeri vocatos.*

Vt æqualitas inter liberos ſeruetur, n. 13.

14 *Subſtitutio reciproca fauorabilis, non odioſa æſtimatur.*

15 *Dictio (Quandocunque) coniectura locum præbet, filios in conditione poſitos vocatos cenſeri.*

Quia omne tempus comprehendit, & omnia tempora diſtribuit, n. 16.

Eſtque dictio vniuerſalis, nullumque tempus excludit, n. 17.

18 *Filij legitimi, & naturales in conditione poſiti, vocati cenſentur.*

Et ſola hæc coniectura ſufficere videtur, n. 19.

20 *Clauſula, Codicillaris, & omni meliori modo, coniecturam tribuunt, vt filij in conditione poſiti vocati cenſeantur.*

21 *Clauſula (omni meliori modo) enixam oſtēdit diſponentis voluntatem.*

22 *Probibitio detractionis falcidiæ, & trebellianicæ cõiecturam, & ipſa præbet, vt vocati cenſeantur filij in conditione poſiti.*

23 *Coniecturam tribuit, filios in conditione poſitos, vocatos cenſeri, ſi teſtator cum mutare potuerit teſtamentum, noluerit.*

24 *Teſtamenti vna pars per alteram declaratur.*

25 *Legata ad pia ſubſtinentur, etiam ſine hæredis inſtitutione.*

29 *Teſtamentum primum, etiam decennij effluxo tempore, ſi nulla intermedia contraria intercedat voluntas, ſubſtinetur.*

27 *Quod non mutatur, ſtare prohiberi haud debet.*

28 *Coniecturæ plures, vbi ſimul coucurrunt, filios in conditione poſitos vocatos cenſeri, operantur.*

29 *Coniectura, quę ſufficientes dicantur, vt filij in conditione poſiti vocati cenſeantur, iudicis remittitur arbitrio.*

30 *Filij in conditione poſiti, vt vocati ex coniecturis dicantur, perinde habentur, ac ſi expreſſe ſubſtituti fuiſſent.*

Vt ad patruorum quoque portionem admitti, vti vocati debeant, n. 31.

Accedente potiſſimum reciproca, n. 32.

33 *Renunciatio matris filijs ex propria perſona venientibus haud officit.*

34 *Renunciatio matris exauditur ab inteſtato, non ex teſtamento, & num. 37. matre potiſſimum pręmortua; quamuis cum patruis concurrerent, n. 38.*

Neque admittitur renũciatio ſi ex teſtamento fiat, n. 35.

Quia liberam teſtãdi facultatem, libertatemque adimit, n. 36.

39 *Renunciatio matris intelligitur eam afficere, ſi ei aperiatur ſucceſſio ab inteſtato.*

Secus ſi filijs.

Quamuis ipſi repręſentatiuè cum patruis veniant, n. 40.

41 *Filij repræſentatiue ad ſucceſſionem venientes, non perſonam ſubingrediuntur parentis, ſed gradum. Veniunt enim ex legis prouiſione, n. 42.*

Et veniunt in ſtirpes, & non in capita, n. 43. non quidem perſonam repręſentates parentis prędefuncti, ſed gradum, num. 44.

45 *Conſtitutio Regni Neapolitani in aliquibus expenditur.*

46 *Renunciatio matris conditionalis æſtimatur, ſi ei ſcilicet ab inteſtato aperiatur ſucceſſio*

ceſſio. Vnde filios non afficit.

Filij ex Matris venientes perſona, ex infecta radice venire dicuntur, ſunt proinde inſucceſſibiles.

Quod ex audi ſi vti matris veniant heredes, & ex eius perſona, ſecus ſi ex propria, num. 48.

Neque iiſdem matris officiet iuramentum, num. 49.

Quia illud extinctum cum eius cenſetur perſona.

50 *Text. in l. cum in antiquioribus 19. C. de iure deliberandi expenditur, & n. 51.*

52 *Ius deliberandi ad heredes transmittitur.*

53 *Illatio nulla ex diuerſis ſequitur.*

ARGVMENTVM.

An in conditione filij poſiti cenſeantur vocati? vel ſaltim ex coniecturis? Et quid ſi inter deſcendentes res agatur? Et nũ matris renunciatio filijs, ex propria venientibus perſona, maleficio ſit? quidue matre prædecedente? pluresque enumerantur coniecturæ. Et an filii per repræſentationem ad parentis prædefuncti perſonam ferãtur, vel ad gradum? non inutilis reſponſio.

RESPONSIO LXXVI.

1 OMnia tempus habent, ſuiſque ſpatijs tranſeunt vniuerſa ſub cœlo. Sapiens loquitur. *Eccleſiaſteſ. 3. 5.* Quia nimirum ſicuti tempus eſt naſcendi, ita tempus eſt moriendi, *ibid.* 2.
2 Nihilque eſt, quod naſcitur, quod & non ſuo claudatur termino; & rerum omnium mors vltima linea eſt. Hãc proinde ob cauſam anno 1591. cùm graui infirmitate detentus ocumberet quondam Ioannes Iacobus Quatinus terræ Corati Tranen diœceſis, ſeque iam moriturum præuideret; extremas voluntatis ſuæ tabulas dedit, atque in illis quatuor filios hæredes vniuerſales ſibi ſequentibus verbis ſcripſit, coſque inuicem ſubſtituit.

> *Eſſo teſtatore inſtituiſce ſui heredi vniuerſali, l'infraſcritti ſuoi figli legitimi, e naturali. videlicet Mauro d'anni 12. in circa, Romana d'anni noue, Angelo d'anno tre incirca, e Gio. Antonio d'vno anno incirca, ſopra tutti ſuoi beni pro æquali parte; con conditione, che morendo alcuni d'eſſi heredi in pupillari ætate, ò vero quandocunque ſenza figli legitimi, e naturali l'vno ſocceda all'altro: e queſta e la volontà d'eſſo teſtatore.*

Elogio tali dato, fatis tunc minime teſtator conceſſit, quin per plures anno vitali per vius aura ad annum vſque 1617. vitam protraxit. Interim ad nubiles cum perueniſſet annos Romana, illam pater ſuus viro Petro Franza matrimonio locauit, ſoluta pro illa dote; atque huius cauſa ab Romana renunciatiouem obtinuit pro ſe, & hæredibus. Ex matrimonio duas filias dedit Romana, Lauram, & Antoniam; nec multo poſt, viuente adhuc Ioanne Iacobo eius patre, moritur. Neque diu quoque in humanis egit Angelus alius ex filiis hæredibus nuncupatis, patremque in orcum præuenit. Demum anno prædicto 1617. ipſe Ioannes Iacobus ſuperſtitibus ſibi Mauro, Ioanue Antonio, dictiſque filiabus Romanæ Laura, & Antonia ſupræmum clauſit diem, nullis aliis confectis tabulis, quamuis non nulla piè legauerit. Patre vita functo hæreditatem ex paternis tabulis adhiucre Maurus, atque Iacobus Antonius prætermiſsis dictæ Romanę filiabus, quòd minores ætate eſſent, nemoque eſſet, qui pro illis loqueretur, hominem non habentes. Nouiſsime diebus iſtis anno ſuperiore 1641. Ex hac luce deceſsit Maurus nullis relictis filiis. Agunt proinde aduerſus Iacobum Antonium patruum Laura, & Antonia, partem hæreditatis ex perſona Romanæ matris in bonis aui, ac conſequenter patrui Mauri ſine filiis defuncti petentes. Per Curiam terræ Corati hæredes ex teſtamento Ioannis Iacobi aui pro tertia parte declaratæ fuere; atq; ad medietatẽ Mauri patrui ab inteſtato prędictæ mulieres Lanra, & Antonia admiſſę. Verum vti ſanguine ſe contingentes cum Iacobo Antunto in Nos compromiſere. Auditis propterea hinc inde partibus, maturèque perpenſis omnibus per informantes adductis, pro Laura, & Antonia arbitrium inclinare magis è iuſtitia viſum eſt.

Neque enim in dubium reuocari poſſe perſpeximus, illas vti in conditione poſitas, à Ioanne Iacobo Auo, vocatas cenſeri; ſtantibus potiſsimum pro illis coniecturis. Nam
3 & ſiquidem recepta videatur *Gloſſ.* ſententia in *l. Lucius Titius* 85. quæ eſt 2. *in fin. ff. de hæredibus inſtituend.* quod in conditione poſiti vocati minime cenſeantur. refert plene *Antonius Theſaur. deciſ. 96. num. 3. 4. & 5. Peregrin. de fideicommiſſ. art. 28. num. 1. & num.*

*num.26.Gabriel commun.opin.lib.4.tit. de fideicommiſſis concluſ.4.Fabbius Anna conſ.52.nu 9 & 12.vol.1.Rota apud Card.Canaler.deciſ.454. num.2. Rota Maceraten apud Marcum Antonium Thomati,*nunc Epiſcopum Bitetiē *deciſ. 23.num.1.Surdus deciſ.162.num.1.& 2. Molina de Hiſpania primogen. lib.1.cap.6. num.1. Hercules Mariſcottus variar. reſolut. lib.1.cap. 66.num.3. Gerius Spinius conſ.14.nu.18. in fin. & 20.*

4 Receptiſsima tamē Doctorum, atque diuerſorum Senatuum ſententia eſt, vocatos cenſeri filios in conditione poſitos, ſi pro illorum vocatione ex teſtamenti ſerie coniecturæ militarint. *Theſaurus* pluribus remproтendens *d.deciſ.96.à num.7.cum ſeq.Camillus Burellus conſ 33.num.38.& ſeq. Vincentius Hondedeus conſ.65 num.28.& 29.ac ſeq.vol.1. Eminentiſſimus Card.Mantica de coniectur. vltimarum volunt.lib.11.tit.2. nu.19. Peregrinus de fideicommiß.d.art.28.num.2. & ſeq. Marcus Antonius Thomati d.deciſ.23.num.2. & ſeq.Rota in Bononien fideicommiſſi de Pannolinis 10. Decembris 1610 coram Illuſtriſſimo Domino Lugdunen deciſ.266.num 2.& ſeq.part.1.tom.1 in recent.& in Romana fideicommiſſi de Vrſinis 9. Maii 1611.coram Pirouano deciſ.320.num. 15.ead.part.1.in recent. apud Cardinalem Seraphin.deciſ.1329.num.1.2.& ſeq. & apud Sanct. memor. Gregor. XV. deciſ.337 num.6.* vbi *Beltramin.*addens littera A.*& deciſ.315. num.1. & ſeq.& deciſ.329.num.1.& ſeq & in Comen fideicommiſſi 11. Martii 1619. coram Buratto deciſ.385.num.1 & 2. et ſequ.*vbi *Ferrentillus* addens quindecim enumerat coniecturas; atque *in Firmana prætenſi fideicommiſſi 15. Martij 1619. coram eodem Buratto deciſ.387. num 1. & ſeq. & in Auximana fideicommiſſi 4. Martij 1630.coram Merlino deciſ.355.num.1. 2.& ſeq.part.5. diuerſorum nouiſſimarum.Surd. d.deciſ.162.n.3.& ſeq.Menoch lib.4 præſumpt. 76.n.23.& ſeq. Octauianus Zuccarus Rota Lucenſis deciſ.65 num.5.* & *ſeq. & deciſ.76. num. 100.cum ſeq.Molina d. cap 6. num.3. Rota Bononienſis apud Cæſarem Bartium deciſ.6. num. 31. Gerius Spinius d conſ.14. num.20. & ſequ.* coniecturas enumerans.

Ita planè, cum inter deſcendentes agatur, leuiores ſufficiant coniecturæ. *Theſaur. d.deciſ.96.nu.7.verſ.non erit.Rota d. deciſ.266. num.6.in recent.& apud Sanct memor. Gregor. XV.d.deciſ.337.num.8. apud Burattum d.deciſ. 385.num.2.& ibid.Ferrentillus ſub,num.10.& in d.deciſ.387.coram eodem Buratto num.2.atq. in d.deciſ.355.coram Merlino num.2.* Quo loco ita ſæpius à Rota deciſum fuiſſe refert, alioſq; quam plures etiam referendo. *Marcus Antonius Thomati d.deciſ.23.num.4. & nu. 7.Surd.d.deciſ.162. num.5. & 6.* dicens; nunc

5 ſecundum hanc ſententiam ex quacunque leui coniectura cenſeri filios vocatos. *Hondedeus d.conſ.65.num.30.& 31.vol.1. Molina d.cap.6.num.3.* Addens: ex quacunque leui coniectura ab opinione præfata Gloſſæ in *d.l.Lucius*, ob præſumptam diſponētis mentem, recedi. *Mariſcottus d.cap.66. num.5. Gerius Spinius d.conſ.14.num.24.25.& 26.*

6 Ne dum quippe à pietate alienum, quin magis impium æſtimatur, præſumere velle, Patrem, qui filiorum filios in conditione poſuit, ſuorum filiorum à ſucceſsione excluſos eos voluiſſe; nec alia mente in conditione eos poſuiſſe, niſi, vt & ipſi quoque ſuo ſuccederent loco, ac tempore, quod perſuaſum admodum habet ſibi *Gaſpar. Anton. Theſaur. in additionibus ad d. deciſ. 96.* ſui Genitoris *litterâ C.in fin.*ſequiturque *Thomati d.deciſ.23.num.6.in fin.*

7 Primum ergo inter coniecturas locum ſibi illa inueniet, quæ ex eo procedit, quod inter deſcendentes à ſe, atque ab illis pater ſubſtituendo diſpoſuit. Neque enim vulga-

8 ris eſt præſumptio affectionis patris erga proprios deſcendentes, qui ex lumbis eius prodiere, vnde etiam propago in longius detrahitur. Perpende verba ipſa Sceuolæ in *d.l.Lutius Titius,85.in finalibus verbis, ff.de hæredibus inſtituend.* Ipſe quippe à ſe dictorū rationem reddens; *Nam prudens* (inquit)
,, *conſilium teſtantis animaduertitur. Non enim*
,, *fratrem ſolùm hæredem prætulit ſubſtitutis, ſed & eius liberos.* Ita Sceuola. Filios quippe Titii, fratris, quem hæredem ſibi Lutius Titius dixerat, in conditione vtique poſuerat ſubſtituentis: (*aut filium, filiamne ex ſe natum, natamne non habebit.*) dicens: & nihilominus ex fraterna affectione, eius liberos ſubſtitutis prætuliſſe Sceuola argumentatur. ſequitur hanc ſententiam non obſcurè *Theſaurus d.deciſ 96.num.7.circa fin. verſ. non erit tamen.iſta diſtinctio.*ſequuta quoque fuit Rota *apud Card.Seraphin. deciſ.956. num.6. & d. deciſ.1329.num.2. apud S. memor. Gregor.XV. d.deciſ.315.num.5.& d.deciſ.337.num 8. & d. deciſ.329.num.5.& num.9. & apud Dominum Coccinum Decanum deciſ 493. num.5. Rota d. deciſ.266.num.6.part.1.in recent. Rota Maceraten apud Thomati d.deciſ 23.num.6.Surdus d. deciſ.162.num.6.num.9.& num.11. Octauianus Zuccarus d.deciſ.Lucenſ.65.nu.9. Hondedeus d. conſ.65.num.31. lib.1. & num.40. Ferrentillus ad d.deciſ.385.ſub.num.10. Buratti. Menoch.d. præſumpt.76.n.9.& ſeq.*

9 Alioquin ſuperuacaneè conditio præfata (*ſi ſine filiis deceßerint*) appoſita videretur; quod perpēdit, neque ab re *Borrellus d.conſ. 33. num.34.* Operabitur igitur id, ad quod aſſumpta fuit, vt vocati diſpoſitiuè filii videantur, qui in conditione poſiti fuere, vt *ibidem num.34.35.& ſeq.*per eos, quos ipſe refert, ſequiturque *Surd. d deciſ 162. num.5. 6.7.& ſeq.*perpenditque *Eminentiſſimus Mantica d.lib.11.tit.3.num.1.in 1.coniectura.* addēs ex Detiani doctiſſimi *conſ.9.nu.1. & 4.lib.3.*

10 ſententiaſ reſpondere hanc coniecturam
comuni parentum voto ad filios,filiorum
quæ filios inclinato,atque ipſimet naturæ.
repetitque idem *Detian.conſ.44. num.5. eod.*
11 *vol.* Quaſi porrò in lumbis comunis parē-
tis nepotes ex filijs eſſe cenſeantur, vt non
minus propterea diligi videātur, ac filij.ad
tex.in l. *fin. C. de impuber. & alijs ſubſtitut.in*
*fin.*quod in his noſtris terminis perpendit,
nec in eruditè *Surdus deciſ.73.num.18.19.&*
20. ex *can iam itaque* 8.qui eſt Auguſtini.1.
q.4.Scipio Rouit conſ.52.num. 1.lib.1. Rota d.
deciſ.66.num.7.Coccinus. d. deciſ. 493.num.5.
12 Secundum vero,neque inferiorem locū
facit illa alia coniectura,ex eo petita,quòd
teſtator filios inuicem ſubſtituit, ſi ſine fi-
lijs quandocunque decederent; per reci-
procam igitur ſubſtitutionem vnum alteri
ſine filiis decedēti ſubſtituit.hoc autē ope-
ratur hæc reciproca ſubſtitutio, vt in con-
ditione poſiti filij;ex teſtamento diſpoſiti-
13 ue vocati cenſeantur: vt æqualitas inter li-
beros ſeruetur, quod ad amuſſim perpen-
dit *Rota in dicta Auximana fideicommiſſi co-*
ram Merlino d.deciſ.355.num.3. & 4 part.5.
*diuerſorum nouiſſimarum.*cenſentur nempe
vocati ex ſubſtitutione eius parenti facta
Menoch. alios referens *d.lib.4.præſumpt. 76.*
num 52. in quinta coniectura. Theſaur. d.deciſ.
96. num 31. Rota Maceraten apud Thomati d.
deciſ.23.num.12.& num.18. & num.29. Surd.
conſ 344.num.17.lib.3. Ferrentillus ad dictam
deciſ. 385. Burstti ſub numerum 10. *in quinta*
coniectura Vincnt. Houdedeus conſ.54.num.42
lib 2. Mantica d lib.11. tit.3. num. 17. Rota in
recent. part. 1. d. deciſ. 493. num.20. 21. &
22. Eſt quippe fauorabilis hæc reciproca
14 ſubſtitutio, neque grauamen vllum con-
tinet. *Rota Bononien apud Cæſarem Bartium*
deciſ.5.nu.35.
15 Nec aliena eſt, quin locum ſibi in hac
diſpoſitione faciat, coniecturamque præ-
ſtet,dictio illa (*quandocumque*) quæ ſicuti
16 omne tempus comprændit, omniaque
tempora diſtribuit,ſiue nunc, ſiue præſens,
ſiue futurum,ſecundum Doctores in *l. ce-*
turio. 15.ff.de vulgari,& pupillar. & in l. pre-
cibus 8.C de impuber.& alijs ſubſtitut. Honde-
deus conſ.54.num 42. vol. 2. Card. Mantica d.
lib.11.tit.3.nu. 17. Theſaurus d. deciſ.96.n.28.
atque ſi ſingula tempora enumerata fuiſ-
ſent: *Menoch.d.lib.4.præſumpt.51. nn.6. Bar-*
boſa alios quoque referens de *dictionibus.*
dict.308.num.1.& 2. Ita pariter,& filios in
conditione poſitos omni tempore, quo
conditio extiterit, vt quis ex inſtitutis ſine
filiis deceſſerit, vocati etiam diſpoſitiuè fi-
lii cenſeantur ex coniecturata diſponentis
17 mente:quia dictio Vniuerſalis eſt,nullum-
que tempus excludit.notatum fuit per Ro
tam in *Ciuitatis Caſtelli fideicommiſſi* 14. *Maii*
1607. *coram Sanctiſſimo Ludouiſio Gregor.*
XV.d.deciſ.315.num.10. 11. & ſeq. Scipio Ro-
uitus conſ.52.num. 4. & ſeq.lib. 1. quod ſanè
conſilium eſt Marcelli Ruffuli Iuris Con-
ſulti Melphitten.non infimi inter ſui tem-
poris Doctores.
18 Deinde ad coniectandum filios in con-
ditione poſitos, etiam diſpoſiuè vocatos
cenſeri,gradum adiicit; quòd non ſimpli-
citer filios in conditione poſuit teſtator,
ſed cum addito legitimorum, & natura-
„ lium: *O vero quandocunque*(dicens) *ſenza fi-*
gli legitimi,e naturali.
19 Adeo quippe hæc eſt efficax coniectu-
ra,vt vna ipſa ſatis ſuperque ſufficiat,vt in
conditione poſiti filij,etiam diſpoſitiuè vo
cati cenſeantur.ita apertiſſimè *Soccinus Iu-*
nior.conſ.110.num. 25. lib. 3. quem ſequitur
Surdus d. deciſ. 162. num. 8. & ſequuta fuit
Rota *in Peruſina fideicommiſſi de Alfanis 22.*
Iunij 1607. coram S. memoria Gregorio XV.
Ludouiſio d. deciſ. 329. num. 6. proſequitur-
que *Eminentiſſimus Cardin.Mantica de conie-*
ctur.lib.11.tit.3.num 7.8.& ſequent.Ferrentil-
lus in additionib.ad dictam deciſ. 385. coram
Burutto.ſub num. 10.in 2.coniectura.Rota apud
Card.Seraphinum d.deciſ.956.nu. 6. Borrell.d.
conſ.33.num. 43. perpenditque *Rota Lucenſ.*
in d.deciſ.76.num.105 per Octauianum Zucca-
rum.& d.deciſ.65.ſub nu.6.Hondrdeus d. conſ.
65.num.42.vol.1. Mariſcottus d.cap 66.num.7.
Gerius Spinius d.conſ.14.num.23.
20 Cui perpenſioni nō minimi fauent clau-
ſulæ,(*codicillaris,* atque *omni meliori modo,*)
quæ operātur, vt filij in conditione poſiti
etiam diſpoſitiuè vocati cenſeantur. *Pariſ.*
conſ.21.nu.53. vol.3. Hondedeus d.conſ. 65. nu.
41 lib.1.& d.conſ 54.num.47.vol.2.Puteus de-
ciſ.215.ſiue 214.incipiens Nicholaus.nu. 5. lib.
3.Barboſa, qui alios quoque refert de clau-
ſulis, *clauſula 95. omni meliori modo.num. 50.*
Menoch.d.præſumpt.76.n.82.in 28 coniectura.
21 Oſtendit nempè hæc clauſula enixam
fuiſſe diſponentis voluntatem,ne filiorum
filij à ſucceſſione ſecluderentur. *Marta de*
clauſulis clauſula 88.num. 13. verſ. item deno-
tat. Idem *Barboſa ead.clauſ.95.n.51.*
22 Nec minorem adijcit lapidem, conie-
ctureq locum facit prohibitio detractionis
Trebelleianicæ,falcidiæque;quod perpen-
dit *Riminald. Senior.conſ.243.num.90.verſ.&*
maxime lib.1. alijq. etiam ſequuntur, quos
refert *Menoch.d.præſumpt.76.num. 80. in 26.*
coniectura Zuccar.d.deciſ.65.num.11. Rota in
d.Auximana fideicommiſſi coram Merlino d.de-
ciſ.355.num 7.par.5.diuerſorum nouiſſimarum.
23 Augetque coniecturas præcedentes, &
hæc ipſa,quæ ſubſequitur,quòd teſtator ip
ſe,cum tot procedentibus annis teſtamen-
tum prędictum ſibi ſcripſiſſet,poſtmodum
vero vitalem adhuc trahens auram, cùm
Romanæ virum ipſe dediſſet,atque ex ma-
trimonio filias præfatas Laurā, & Antoniā
ſuſce-

ſuſcepiſſet;illaque fatis iam conceſſiſſet;at-
que ipſe in extremis conflictans ad pia nõ
nulla diſponens,à priori voluntate dicto te
ſtamento dicta recedere haud voluit ; ſed
in illa perſeuerare. Oſtendit porrò ſe filios
in conditione , quos poſnerat, diſpoſitiuè
etiam vocare voluiſſe . In ſua quippe po-
teſtate erat teſtamentum reuocare, ſi id vo
luiſſet,vt excluſæ viderentur Romanæ filiæ
ad l.vnicam § ſin autem ad definientis C.de Ca-
ducis tollen.
24 Sicuti nempe ex vna teſtamenti parte
alia eiuſdem interpretationem admittit,ex
Iuliani ſenſu in tex.in l ſi ſeruus plurium 53.
§.fin.ff de legat. 1.& l. qui filiabus 17. in princ.
ff.eod. Hondedeus d.conſ.65.num.34.in ipſa no
ſtra materia loquens de filijs in conditione
poſitis.Ita per æquè per vltimam hanc di-
ſpoſitionem,illam priorem confirmaſſe vi-
detur;cum in hac ſecunda ab illa priori nõ
receſſerit;neque in hac hæredes dixerit, vn-
25 de ad pia dumtaxat ſubſtinebitur.ad tex.in
cap.relatum 11.de teſtament.extra.
26 Neque enim vlla æquitatis ratio patitur,
vt prior illa , etiam decennij effluxo tem-
pore, nulla contraria intermedia volunta-
27 te apparente,caduca efficiatur.Quod enim
non mutatur , quare ſtare prohibetur ? vt
Imperator loquitur,diſponitque in l.Sanci-
mus.27.C.de teſtamentis.
28 Sunt itaque non leues hæ coniecturæ ,
neque aliunde, quam ex ipſis tabulis teſta-
menti, earumque viſceribus petitæ;neque
vna ſed plures.Operabuntur proinde ſecũ-
dum receptam doctorum ſententiam , vt
ſimul iunctæ diſpoſitiuè filii in conditione
poſiti,vocati cenſeantur.Card. Mantica dict.
lib.11.tit.3.num.18.19.& num.26. Hondedeus
d.conſ 65.num.43.vol.1.Theſaur.d.deciſ.96.nu.
9.Octauianus Zuccarus d. deciſ. Lucenſi 76.nu.
110.& 111.Borrellus d.conſ.33.num.57.& 58
Rota d.deciſ.266.num.19.par.1.in recent.& d.
deciſ.320.num.16.ead.par.1.& apud S.memor.
Gregor.XV.d.deciſ.315.num.9.vbi Beltrami-
nus addens num.19.& dict.deciſ.329.num.10.
& in dicta Auximana fideicommiſſi coram Mer
lino d.deciſ 355.num.9.& 10.part. 5. diuerſo-
rum. nouiſſimarum. Ferrentellus ad dictam de-
ciſ.Buratti 385.ſub num. 10. in fin.verſ.pradi-
cta coniectura. Rota Maceraten apud Illuſtriſ-
ſimum Marcum Antonium Thomati Epiſcopũ
Bitetten d.deciſ.23.nu. 10. & 11. & num.16.
& d.deciſ.1319.num.12. & 13. apud Card.Se-
raphinum. Rota Bononienſis apud Cæſarem Ba-
zinum d.deciſ.5.n.26.& 27.
29 Potiſſimum verò,quòd quę ſufficientes
dicãtur coniecturæ,Iudicis remittitur arbi-
trio. Mantica d.lib.11.tit 2.num.19.Surd.d.de-
ciſ.162.num 6.& 11.Theſaur.d.deciſ.96.nu.9.
Rota apud S.memor.XV.d.deciſ.329. num. 11.
& in d.deciſ.266.num. 3. par. 1. in recentiorib.
& d.deciſ.320.num. 16. ead. part.1.Ferrentill.
ad dictam deciſ.Buratti 385.num.10.in fin.verſ.
pradictæ coniectura Octauianus Zuccarus.d. de-
ciſ.Lucenſ.76.n.109.
30 Cui ſane arbitrio plurimum adiumenti
præſtat , quòd filii in conditione poſiti,
quando ex coniecturata diſponentis men-
te vocati cenſentur, proinde habentur , ac
ſi eſſent expreſſe ſubſtituti. Gabriel cõſ.115.
num.11.circa fin.lib.1.Peregrin.d.art.29. nu.3.
ſequuta fuit Rota in Romana fideicommiſſi de
Quinque apud S.memoria Gregor.XV.Ludoui-
ſium d. deciſ. 337. num.4. Thomati d.deciſ.23.
num.26.
31 Eo quidem modo , vt ad portionem pa-
truorum vocati quoq. cenſeantur.ad tex.
in l.2.C.de ſuis,& legitimis.Gabriel.d.conſ.115.
num.13.lib. 1. quem ſequuta fuit Rota in d.
Bononien fideicommiſſi de Pannolinis apud Il-
luſtriſſimum Dominum Lugdunen d.deciſ.266.
num.4.9.& nu.20 par. 1. in recent. & d.deciſ.
320.nu.17.ead. par. & apud S.memor. Gregor.
XV.d.deciſ.337.nu.6.& 8. Antonius de Ama-
tis Sienlus variarum reſolut.lib.1.reſolut. 2.n.
21.& n.22.rationem reddens: quia eundẽ,
quẽ parentes obtinent gradũ, ſortiũtur. ex
l.1.§.ſi filius ff.de ſuis,& legitimis haredib.§.ne
que illo in Authent de triente , & ſemiſſe collat.
3.Rota Macerat.apud Thomati,d.deciſ.23.num.
13. cum ſeq. vbi n. 29. ad rem noſtram ſatis
32 aptè perpendit , ſi potiſſimum inter inſti-
tutos reciproca fuerit adiiecta ſubſtitutio.
& dixerat antea , perpenderatq. Rota d. de-
ciſ. 266. num. 20. circa med.& apud S.memor.
Gregor.XV d.deciſ.337.n.8.
Cum itaque fuerint hæ filiæ Romanæ
in conditione poſitę, atque proinde voca-
tę, nedum ad portionem Aui , verùm etiã
& patrui Mauri , qui nouiſſime ex huma-
33 nis exceſſit : Nihil omninn obſtaculi illis
erit dictæ Romanæ earum Matris renun-
ciatio.
34 Cùm quod illa exauditur ab inteſtato ,
non verò ex teſtamento.ſecundum Bald.in
l.fin.ſub numerum 15. verſ. tu dic hoc verum,
& ibid.Dec.num.15.C.de pactis,ſequutaque
fuit Rota in Ferrarien Bonorum 24. Ianuarii
1603.coram S.memor.Gregor. XV.Ludouiſium
deciſ.85. num.13. vbi Beltraminus num. 32
Surdus deciſ. 14.num 4.& deciſ.358.num.1.&
ſeq. coram eodem Ludouiſio. Gregorio XV. vbi
35 etiam Beltramin.num.6. Tùm quod illa ne-
que renunciauit teſtamento à Ioanne Ia-
cobo patre facto . Cumque pater perſeue-
rauerit in illa voluntate , qua Romanam
ad ſuam admiſerat ſucceſſionem ; id vo-
luiſſe videtur, vt illa , renunciatione haud
obſiſtente,ex teſtamento , ſuaque ſuprema
voluntate,ſuccederet; quod adnotauit ad-
amuſſim ad rem hanc noſtram , Surdus d.
deciſ.14.num 6.7.& 8.
36 Quin (ſae renunciaſſet) neque tamen
renunciationem,(vti libertati teſtandi cõ-

trariam)officere,ad *tex.in l.fin.vbi Caſtrenſ.*
alijque C. de pactis. ſequiturque *Afflict.deciſ.*
350.*num* 8.*&* 9. quem ſequitur idem *Surd.*
*d.deciſ.*18. *num.* 8. *& Beltrominus d.deciſ.*81.
*Gregor.XV num.*32. *Ioannes Baptiſta Gargia-*
37 *reus conſ* 12.*num.*12.*lib.*1. Tum quòd(eſto
firma eſſet renunciatio prædicta Romanę)
nihil tamen officiet prædictis Laurę,& An
toniæ, quæ non ex perſona Matris, ſed ex
propria ad Aui,patruique ſucceſſionem,&
veniunt, & vocantur; præſertim verò ma-
tre pręmortua viuente adhuc Auo; quod
perpendit pluribus, alios quàm plures re-
ferens, poſt *Vincent. de Franch. deciſ.*67. qui
ita pluries in Regio Neapolitano Conſilio
iudicatum refert.& *Morotium conſ* 22. *n.* 4.
meumque *Marantam diſputat.*10.*num.* 32.*in*
*fin.*Gaſpar. *Anton. Theſaurus forenſ quæſtionũ*
*q.*90.*nu.*5 *lib.*2.*in* 3.*caſu*, & per totam illam
quæſtionem,plures perpendẽs caſus. *Surd.*
*conſ.*133.*à num.*18.*cum ſeq.lib.*1.*Ioan,Baptiſt.*
38 *Gargiareus conſ.*72.*à num.*1.*& ſeq. Paſcalis de*
viribus patriæ poteſtat.par 3.*cap.*7.*nu.* 53. *Do-*
*ctor.*Marta *voto* 102.*num.*12.*&* 13. *Fontanel-*
*la de pact.nuptialib tom.*2.*clauſula*.9 *Gloſſ.vn.*
*par.*1.*à nu.*57.*cum.ſequent.* quibus hanc ſen-
tentiam receptiſſimam apud omnes eſſe
declarat. Quamuis quidem hæ Laura, &
Antonia Matris perſonam repreſentando
venirent,atque cum patruis concurrerent,
(vt in facto hoc noſtro.)
39 Quia renunciatio exaudietur, ſi Roma-
næ ab inteſtato ſucceſſio aperta fuiſſet, vti
perpendit *Surdus d conſ.*133.*num.*18.*& ſequ.*
atque præfati quoque Doctores,tùm à *Mo-*
rotio d.conſ 22.tùm à *Gaſpare Antonio Theſau-*
*ro d quæſt.*90.*num.*5.*& ſeq.* Atque (vt rectè
idem *Surd.d.conſ.*133.*num.*25.adnotat,ſequi
turque idem *Theſaurus d.quæſt.*90.*num.*19.)
40 & ſi plane nepotes repræſentatiue veniant
cum patruis,(eorum parente defuncto,) ad
Aui ſucceſſionem, atque proinde locum,
vel patris,vel matris ſebingrediantur, quæ
ante quam parens decederet, vitæ terminũ
41 fecit;non tane perſonam repræſentant, ſed
gradum. Quare ex propria veniant perſona,
non defuncti parentis,cuius in gradum ſuc
ceſſere. Quod perpendit neque in perſpica-
citer, *Antonius Faber lib.*5.*tit.*3.*C.de pact·defi-*
*nit.*1. *&* 14. & ante eum aduerterat noſter
Maranta,quem ipſe quoque refert,*d.definit.*
42 14.*num.*28.*d.diſputa.*10 *num.*9.Veniuntque
non tanquam matris,vel patris hæredes,ne-
que ex eius perſona; ſed beneficio, atque
legis prouiſione in *auth ceſſante,C.delegit hæ-*
redib.& §.cum filius, inſtitut. de hæreditatibus,
quæ ab inteſtato deferuntur, l.poſthumorum 13.
ff.de iniuſto rupto,& irrito teſtamento. Neque
ex patris, ſed ex propria perſona per agna-
tionem,quaſi agnaſcendo,vt Caius *libro* 2.
*inſtitutionum,in d l.poſthumorum.*loquitur.Se-
quiturque alios referens *Antonius de Amatis*
*Siculus variariarum reſolut. lib.*1. *d. reſolut.*2.
*num.*19.*&* 20.
43 Neque inſtabis; fieri haud poſſe, ne filij
ex matris perſona ad ſucceſſionem feran-
tur,cum in ſtirpes,non in capita ſuccedant.
Repræſentant itaque matris perſonam,cu-
ius ſunt ſtirps.
Subſtollitur quippe inſtantia: annuendo
quidem ſuccedere, venireque illos per re-
præſentationem,atque propterea in ſtirpes,
44 non in capita: Verum repræſentare illos
gradum,non matris perſonoam, proprioq;
iure venire. *Maranta d.diſpu.*10.*num.*9.10.*&*
11. *& num* 34. quem ſequitur *Faber. d. tit.*3.
*diſinit.*14.*circa fin.Gargiareus d. conſ.*12. *nu.*3.
45 Neque obſtabit Conſtitutio Regni *in ali-*
quibus. Cùm, quòd conſtitutio non ſimpli-
citer fœminas à ſucceſſione excludit prop-
ter maſculos;ſed diſponit dumtaxant, vt ſi
velint fratres ſorores præcedere in ſucceſ-
ne, dotent eas de paragio: quod etiam ad-
uertit *Maranta d. diſput.*10. *num.*20. Confor-
mem quippe ſe reddit Conſtitutio in reli-
quis,pręter diſpoſita,*textui in l. maximum vi-*
tium 4 *C.de liberis præteritis*. Nos autem in
facto ſtatus,ſuperque diffito vertimur: Tum
quod hæ mulieres,ad ſucceſſionem veniũt
vocatæ, & Aui,& patrui, vt inſuperioribus
diximus. Tùm quod non ex matris præde-
functæ,ſed ex propria veniunt perſona, gra-
dum tantummodo præferentes defuncti
parentis.
46 Matriſq; renunciatio conditionalis fuit;
ſi matri ſcilicet ab inteſtato ſucceſsio ape-
riretur. *Maranta d.diſp.*10.*à n.*4.& ſequitur
*Surdus d.conſ.*133. *à num.*18. *Morot.*vbi ſupra
*Gaſpar Anton.Theſaur.d.quæſt.*90. *num.*5. *Fa-*
*ber d. definit.*1. *&* 14. *C, de pact.* Gargiareus *d.*
*conſ.*12. *num.*3.4 *& ſequ. Fontanella de pactis*
nuptialib.d.Gloß.vn.n 65.
47 Non igitur obſtaculum facit, quod ex
aduerſo additur; venire has neptes ex radi-
ce infecta matris; eſſe proinde inſucceſsibi-
les.
48 Exaudiretur id plane,ſi ſuperuixiſſet pa-
tri Romana,venirentque nunc hæ puellæ
vti matris hæredes, vt obſtaret propterea
eis matris renunciatio.
At veniunt ipſæ ex propria perſona,ma-
tre per ſupremum diei fatum ante patrem
de medio ſublata viuentium; vt perpendit
Doctor Marta voto 102. *ſub num.* 14. *verſ.nec*
opus eſt, quem ſequutus fuit *Gargiareus d.*
*conſ.*12.*num.pariter* 14.
Præter quam quod, & Romana ipſa di-
ctis tabulis hæres à patre cum alijs filijs ma-
ſculis hæres dicta fuerat; atque hæ puellæ
in conditione poſitæ fuerãt, atque id circo
vocatæ; vt in ſuperioribus diximus.
49 Neque officiet puellis matris iuramentũ
in

in renunciatione adiectum; quia illud perſonale fuit. Extinctum propterea cum eius perſona; hæ vero puellæ ex propria veniunt perſona: quod poſt *Gramat. deciſ. 57. num. 1. & Vinium deciſ. 211. ſub. num. 4.* aduertit *Gargiareus d. conſ. 12. num. 20. & 21. Fontanella d. Gloſſ. vn. num. 6. Intrigliolus deciſ. Siciliæ 11. num. 19. & 20.*

50 Nec demum officiet, quod ex aduerſo obijcitur: obſtare prædictis Lauræ, & Antoniæ, quod lapſi plures ſint anni, ex quo Ioannes Iacobus teſtator vitæ terminum fecit, neque petiere ad ſucceſſionem admitti, cùm id præſtare debuiſſent intra annum, quo elapſo cecidere à iure petendi. aſſerunt pro ſe *text. in l. cùm in antiquioribus 19. § ſi enim ipſe, C. de iure deliberandi.*

Falluntur quippe, cùm termini ſatis di-
51 uerſi ſint. Et textus prædictus loquitur in iure deliberandi, quod habet filius poſt habitam notitiam mortis patris. Datur quippe ei annus ad deliberandum, an velit, noliitque patris hæres eſſe; vt elapſo anno ſi id non præſtiterit, ab vtroque cadat; ſecundum aliquorum ſententiam, vt *Gloſſ. ibid. verbo*
52 *Beneficio.* adnotat. Et in dicto text. quæſtio agitatur: an defuncto filio intra annum deliberandi, tranſmittat illud ad ſuos heredes? Vt ex contextu patet, atque ex *Gloſſ. ibid.* & trãſmitti decernitur. At nos in re admodum diuerſa ſumus. *l. Papinianus exuli 21. ff. de minorib.*

Nihil eſt ergo quod obſtaculum facere dictis poſsit puellis, quin vti vocatæ, atque ex propria earum perſona ad ſucceſsionem admittantur Aui, atque etiam patrui nouiſſimè defuncti. Conferre tamen tenebuntur dotes, quas contracti matrimonij tempore Romana recepit. ad *text. in l. pactum dotali inſtrumento. 3. cum duabus alijs ſequentibus, C. de collationibus.*

Atque ita ex his, iudicio tamen ſubijectis purgatiori, & laudum tulimus, atque ſententiam decreuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Per Iudicem primarum cauſarum Domini Ducis Andriæ confirmatum fuit hoc noſtrum laudum illudque exequutioni mãdandum decreuit.

S V M M A R I V M.

1 *Locus Eccleſiaſtes 1. 8. Cunctæ res difficiles, non poteſt eas homo explicare ſermone. expenditur.*

2 *Rationem de ſingulis, etiam modicis, reddere haud poſſumus, quia earum differentias ignoramus.*

3 *Cognitio omnis humana à ſenſibus vires accipit, atque propterea à poſteriori.*

4 *Voluntatis humanæ cognitio difficillimè aſſequitur. poſt hominis obitum præſertim.*

5 *Voluntas hominum in penetralibus cordis abdita, ſoli Deo cognita.*

Non demonibus, num. 7.

Non Angelis num. 8.

Multoque minus hominibus num. 9.

6 *Deus ſcrutator eſt cordium, ac ſecretorum cognitor, nihilque ignorat.*

10 *Cogitationes hominum cum ſint liberæ, naturaliter occultæ ſunt.*

11 *Homo carne ſolutus, homo non eſt, cum ſit diſſolutum compoſitum.*

Agere proinde quæ humana ſunt, haud poterit.

12 *Voluntates hominum teſtamentis exaratæ, poſt quam hinc demigrauere, ſolerti diligentia, ex verbis eorum ſcrutandæ.*

13 *Mentem nil dilucidius oſtendit, quam verba, quæ animum aperiunt dicentis.*

14 *Mulier vnum ex tribus, quæ inſaturabilia iudicantur.*

Mulierum enim genus eſt auarum.

25 *Teſtatores, quod minimum eſt, hæredes grauare voluiſſe præſumuntur.*

16 *Verborum proprietati inſiſtendum erit, rectum vt ſit iudicium alienæ voluntatis.*

17 *Panni & pannamenta diſtinguuntur, ſicuti materia, & materiatum.*

18 *Reſponſio vt congrua ſit, factum perpenpendendum, illudque diſtinguendum.*

19 *Materia obligata, vel legata, materiatum, neque obligatum, neque legatum cenſetur. & n. 24.*

Ratio redditur, num. 20.

21 *Specie mutata legatum extinguitur.*

22 *Voluntas mutata videtur, ex mutatione rei, vel ſpeciei.*

23 *Materia, & materiatum diſtinguntur.*

25 *Argento legato, etiam affabre laboratum comprehenditur: Marmore vero legato non item & num. 40.*

Ratioque aſſertur num. 26. & 27.

27 *Metalla ſua potentia, ſuperant ſpecificata ex eis. Quia in priſtinam poſſunt reduci materiam, non ita alia.*

28 *Lana legata, tinta non venit, neque debetur.*

Ra-

niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt? Paulus loquitur 1. *ad Corint.* 2. 11. Rationem reddit *Caietan. d. art. 3. in fin.* in reſponſ. ad argumenta Scoti: Quia cogitatio eo, quia volita, ſeu libera, eſt naturaliter occulta, habetque rationem ſuę occultationis libertatem imperantis. ſic ille.

11 Poſtquam nempe homo carne per mortem ſolutus fuerit, homo non eſt ampliùs actu, diſſoluto compoſito, vt neque loqui valeat, neque ſuam amplius vel proferre, vel aperire voluntatem, mentemque; & ſenſum indicare. Ob hanc igitur
12 cauſam, quæ ille, antequam fatis concederet, ſuis demandauit tabulis, ſcriptoque commiſit, ſi in dubium reuocari contigerit, quòd inuoluta verba videantur; mentem vt aſſequamur eius, ſenſumque capiamus, diligenti, perſpicacique iudicio verba examinanda erunt, atque ex illis venanda deſeribentis teſtatoris mens, & ſententia. Sic porrò Iuſtinianus Imperator Petro ſacrorum prætoriorum Præfecto in nouella 159. *in auth. de reſtitutione fideicõmiſſi collat. 9. §. nos igitur legis, & teſtamenti.* ſcribit: *Nos igitur legis,* (dicens) *& teſtamenti interpretationem propoſitam non ſola ſententia, ſed lege complectẽ cognitionis deciſionem putauimus oportere: tam vt præſentẽ quæſtionem decernamus, quàm reliquis auferamus de huiuſmodi contentionem: Vnde ſubtilius teſtamentum conſiderantes, verbis ipſis inuenimus hæredibus demonſtratis filiis alienationem interdictam.* ſic Imperator: Ex verbis itaque teſtamenti ſubtiliter conſideratis, quid mente teſtator inferre voluerit, venari debere iudicantem, Imperator
13 edixit. Neque enim eſt aliud, quod dilucidius mentem indicet proferentis, quàm verba, quæ animum aperiunt: vt Celſus ex Tuberonis ſententia reſpondit in *l. labeo 7. §. id Tubero ff. de ſuppellect. legata can. 15. autem 4. 22 q. 2.*

In verborum igitur examine facti, deciſio erit præſentis conſultationis. Franciſcus quippè Palumbus anno 1637. ſuis ſupremis tabulis Vergiliæ vxorẽ ſequentibus legatum dixit:

Item dictus teſtator reliquit vxori ſuæ omnia pannamenta ipſius teſtatoris, & veſtes ſibi factas.

Vxor, vt latum ſuum faciat patrimonium, omnes pannos, ſiue ex lino, ſiue ex lana, ſiue ex ſerico, auferre ſibi molitur. At contrà, qui poſt mortem impuberis filij, & hæredis, vocati fuere; pannamentorum hoc legatum non ita laxum, diſſolutumque eſſe, vt muliebri concupiſcentia
14 vxor contendit, (vnum ex tribus, quæ ſapientis iudicio inſatiabilia iudicantur. *prouerbiorum 30. 15.*) vt enim Cicero inquit: Mulierum genus eſt auarũm. Sed Auariſsimum dixit Accurſius *in l. Neſennius 46. verbo ex contrario ff. de negot. geſtis.* Verùm reſtrictum, ſuiſque terminis communitum, ne omnia ſibi mulier acciperet, nihilq. ſcripto remaneat filio, & hæredi, ſanctiùs ſe edicere pertentant.

13 Reſpondeatque teſtatorum votis, qui quòd minimum hæredes grauare præſumuntur, ex Pauli ſenſu *in l. Idem Iulianus 41. §. ſeio ex facto ff. de legat. 1.* & Papinianus *in l. vnum ex familia 69. §. ſi rem delegat. 2. Rota apud Card. Caualer. deciſ. 513. num. 6. Gratianus Forenſ. part. 5. cap. 922. num. 36. & 37.*

16 Rectum ergo vt ſit iudicium, verborũ inſiſtendũ proprietati erit, iuxta Marcelli ſenſum *in l. non aliter 67. in princip. de legat. 3. l. voluntatis defuncti quæſtio. 7. vbi Gloſſ. fin. C. de fideicommiſſis.*

17 Diſtinctionem proinde non minimam perpendimus, inter pannos, & pannamen-
18 ta (quæſito vt reſponſũ demus cõgruum; iuxta Imperatoris dictum *in l. vt reſponſum congruum 15. C. de tranſact. & l. precibus 8. C. de impuber. & aliis ſubſtitut.*) vt pannus quidem, veluti materia habeatur, pannamenta vero veluti materiatum, ex panno videlicet confecta in vſum ve-
19 ſtimentorum. Hanc ob cauſam obligata, vel etiam legata materia, materiatum neque obligatum, neque legatum cenſebitur, vt in proprietate ſtemus ſermonis. Succurrat tibi Pauli ad rem diſtinctio, ac ſectio *in l. ſi conuenerit 48. §. ſi quis cauerit ff. de pignorat. actione.*

Si quis cauerit. (verba ſunt Pauli) *vt ſylua ſibi pignori eſſet: Nauem ex ea materia factam, non eſſe pignori. Caſſius ait: quia aliud ſit materia, aliud nauis: & ideo nominatim in dando pignore adiiciendum eſſe ait. Quæque ex ſylua facta, nataue ſint.* Sic Paulus ex Caſſii ſententia.

Dictique rationem accipe ex *Gloſſ. ibid.*
20 *verbo aliud nauis*: Nimirum, quia materia cum tranſit in materiatum, deſinit eſſe, & extingitur, & incipit eſſe alia ſpecies. adſtruit, confirmatque *Gloſſ. ex l. Seia ab herede 6. §. item quæro ff. de auro, & argento legato.* Sequentibus quippe Marcellus rẽ hanc omnem firmam efficit: *Itẽ quæro,* (inquit) *ſi probari poſſit Seiam vniones, & hyacintos quoſdam in aliam ſpeciem ornamenti, quod poſtea pretioſius fecit, additis aliis gẽmis, & margaritis, conuertiſſe; an hos vniones, & hyacintos petere poſſit, & hæres compellatur ornamento poſteriori eximere, & præſtare? Marcellus reſpondit; petere non poſſe.*
21 Rationemque ſubdit: *Neque enim fieri poſſe, vt legatum, vel fideicommiſſum durare æſtimetur: cùm id, quod teſtamento dabatur, in ſua ſpecie non permanſerit, & quod amodo extinctum ſit; vt interim omittam,*

quod

adſtruendam, quòd Vlpianus *lib. 10. de officio proconſulis in l. Diuus Adrianus 6 ff. de bonis damnator.* docendum Panniculariorum
44 ,, meminit; *Pannicularia (dicēs) eſſe ea, quæ in*
,, *cuſtodiam receptus ſecum attulit.* Veſtem, videlicet, non ſanè prætioſam, ſed vilem, vt *Gloſſ. d. l. Diuus in princ. uerbo ex ipſo nomine.* aduertit; adnotatque eruditiſſimus *Antonius Nebriſſenſis in Lexicon iuris ciuilis uerbo Pannicularia. & Author. noui lexicon iuris eodem uerbo. Gratianus forenſ. diſceptat. tom. 2. cap. 319. num. 4.* meminitque *Boerius decis. 224. n.*
43 9. pannicularia vilia indumenta æſtimari, dicens, quæ morti deſtinati ſecum ferunt, ac ſpiculatori debentur. ex *d. l. Diuus.* Ve-
44 ſtes igitur ſuas teſtator vxori reliquit, cùm eidem omnia pannamenta ipſius teſtatoris legauit. Reſtrinxit porrò ſe teſtator ad illa pannamenta dumtaxat, quæ ad perſonam ipſam teſtatoris in indiuiduo ſpectabant, quibus ſcilicet ipſe in humanis agens vtebatur, induebaturque. Comprimit enim
45 dicta pronomen illud (*ipſius*) vt perſonam reſpiciat teſtatoris dūtaxat. quod poſt alios adnotauit *Ripa in l. filius familias §. Diui n. 311. ff. de legat. 1.* ſequiturque *Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 38. num 32. l. generaliter 9. in fine ff. de offic. præſid. l. vnica. §. ac autē hoc. C. de caducis tollen. Surdus conſ. 53 num. 7. & 11. & conſ. 123. num. 17. & 18. vol. 1.* & ſequuta fuit Rot. *in Placentina dotis, & antefati 6. Iunij 1614. coram Cardin. Pamphilio decis. 619. num. 3 par. 1. tom 2. in recent. Barboſ. de dictionibus. dict. 177. num. 2. & ſeq.* & dictum fuit in *Bononien. fideicommiſſi de Manzolis 20 Februarij 1615. coram Eminentiſſimo Cardin.*
46 *Canalerio decis. 340. num. 2.* pronomen (vi-
,, delicet) illud (*ipſe*) eſſe perſonaliſſimum,
,, reſtrictiuum, & demonſtratiuum perſonæ
,, nominatæ tantùm, vt reſtringat dicta ad
,, perſonam ipſius teſtatoris. Non alia ergo pannamenta relicta vxori videntur, quàm omnes veſtes teſtatoris, non verò alia pannamentorum genera. Fit hoc perſpicuum ex ſubſequentibus verbis legato adiectis: *Et veſtes ſibi factas.* Vxori vtique, de qua loquebatur, cuique legatum aſcribebat. Innuere porrò voluit teſtator his ſequentibus verbis, ſe præcedentibus per nomen illud pannamenta, (*omnia pannamenta ipſius teſtatoris*) de his vtique exaudiuiſſe veſtibus; ſicuti de vxoris veſtibus loquutus fuit, cum ſubſequenter ſtatim intulit, (*& veſtes ſibi factas.*)

Vt vna pars copulæ (ſubdubia fortaſſis) per alteram declarationem, atque lumen accipiat. ad *tex. in l. 1. ff. de rebus dubijs. Na-*
47 *uar. conſ. vn. num. 11. lib. 5. de apoſtatis. ad tex. in l. quæſitum 12. §. fin. ff. de fundo inſtructo, inſtrumentoque legato. Afflict. decis. 106. num. 7. & 8.* ſequuta fuit Rota *in Romana legatorum 10. Februarij 1585. coram Cardin. Seraphin. decis. 261. num. 4. & 5. part. 2. diuerſ.* & ſequitur *Gratian. forenſ. par. 5. d. cap. 922. num 9. & 7.* Pro-
48 ficitque, & pronomen illud (*ſibi*) quod perſonalitatem denotat. ad *tex. in l. 1. vbi Gloſſ. verbo ſibi C. de præſcript. triginta vel quadraginta annorum. Rota apud S. memor. Greg. XV. decis. 516. num. 7 & decis. 529. num. 3.* Quemadmodum enim vxori proprias veſtes factas reliquit, (perſonæ ſcilicet illius;) ita parique modo pannamenta, veſtes (ſcilicet) perſonæ ipſius teſtatoris, non alia.

Nec alienus ab hac noſtra perpenſione, ſpeculationeue fuiſſe videtur *Abb. cōſ. 105. num. 3. par. 1.* qui ex *Bart. in d. l. Diuus Adrianus. de bonis damnatorum perpendit:*
49 Legato facto per virum vxori omnium pannorum ſuorum lini, & lanæ; veſtes tātū comprehendi reſpondit, quibus indumento vtebatur, nō eos pannos, quos vendendi cauſa teſtator domi habebat. argumento *tex. in l. pediculis 34. §. item cum quæritur ff. de auro, & argento legato. & l. cum quæritur. 58. §. lana ff. de legat. 3.* ſequiturque *Barboſ. de appellatiua verborum iuris ſignificat. d. appellat. 182. num. 1.* faciunt, quæ habet *Cappella Tholoſana,* & ibidem *Aufrerius decis. 388. & 389. Cardin. Tuſcus tom. 5. litera L. concluſ. 121. num. 2. & 3.* Idem *Bart. in l. veſtimentum num. 1. ff.*
,, *de auro, & argento legato.* dicens: *quòd ſi teſta-*
,, *tor legat vxori pannos lini, & lanæ, quòd veniāt panni lini, & lanæ contexti, & apti ad hoc vt inde fiant veſtimenta.* materiatum ſcilicet, nō materia. & hanc ſententiam poſt *Bart. in d. l. Diuus Adrianus,* ſequitur *Simon de Pretis de interpretat. vltimarum voluntat lib. 4. dubitat. 10. numer. 16. fol. mihi 409.* Legato pannorum omnium lini, & lanę vxori facto, ea contineri, quibus induimur, quamuis quidem pannorum appellatio amplior ſit, quàm veſtis nuncupatio, quia nimirum pannorū nuncupatione comprehenduntur petiæ quoque pannorum lini, lanæque, aptę tamen vt ex eis veſtes fiant, (& ad materiatum redducantur) pro vno anno. quæ ſanè ſatis ad amuſſim ad rem hanc noſtram in præſenti facto ſedent. ſequiturque *Vinius decis. 337. nu. 2. lib. 2.*

Neque præterea inſtabis: teſtatorem vxori reliquiſſe omnia pannamenta; compræhendiſſe proinde omne materiatum in pannis; nihilque non compræhenſum di-
50 miſiſſe. ad *tex. in cap. ſolitæ. 6. §. nos autem de maioritat. & obed.* cùm alijs multis, quæ retulimus *reſponſ. noſtra 11. n. 59. & reſponſ. 35. num. 18. par. 1.* atque *reſponſ. 24. num. 1. part. 2.*
51 vt ſingularia quæque incluſerit, nullumq. eorum non incluſum dimiſerit. *can. ſunt nō nulli 115. & ibidem Gloſſ. verbo ab omni. prima quæſt. 1.*
52 Porrò quidem exaudiuntur verba illa generalia (*omnia*) de omnibus pannamentis ipſius teſtatoris, quibus ipſe dum vita-

lem trahebat auram, atque in humanis age bat, induebatur. ad *tex. in l. ſed & ſi adijciatur. 13. ff pro ſocio. Rota apud S. memor Gregor. XV. deciſ. 90. num 14. & apud Cardin. Caualer.*
53 *deciſ. 126. num 3.* Generalitas quippe illa (*omnia pannamenta.*) à termino comprimitur reſtrictiuo perſonæ teſtatoris; (*ipſius teſtatoris.*) ex *Baldo in l. pactum, quod dotali nu. 20. in fin. C. de collat. Rota apud eund. Gregor. XV. deciſ. 114. n. 5.*

Compræhenditur quippè ex his verbis quæ nam mens fuerit, quæue pannamenta, quaſque veſtes, vel ſuas, vel vxori factas,
54 relinquebat legato præfato teſtator. Id enim legatum dicitur, quod ſenſit teſtator: iuxta Pomponij ſenſum in *l. inter veſtem 35. ff. de auro, & argent. legato.* proficitque diſtinctio, qua ipſe met teſtator vſus fuit inter pannamenta ipſius teſtatoris, & veſtes ſibi factas (vxori videlicet:) quemadmodũ
55 Vlpianus *in l. veſtis 25. ff. eod. §. veſtimenta omnia;* diſtinctionem adhibet, inter virilia veſtimenta, puerilia, muliebria, atque communia. Vt virilia ſint, quæ ipſius patris familias cauſa parata ſunt. Muliebria vero, quæ matris familias cauſa comparata ſunt.

Duo autem hæc genera reliquit vxori teſtator. Duo hæc vna habebit, quæ legata,
56 donataque illi fuere: iuxta Modeſtini definitionem in *l. legatum 37. ff de legat. 2.* ab
57 hærede tamen ei præſtanda. vt *gloſſ ibidem* addit *verbo relicta*; atque Imperator ex virorum prudentum reſcripto *Inſtitutionib. de legat. §. legatum. 2.* legati finitionem tradens, reſpondit, ſequiturque *Card. Tuſcus d. concluſ. 121. nu 3. & ſequent.*

Atq. ita ex his, iudicio ſubiectis emunctiori, reſpondendum cenſuimus &c.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopo ad Epiſcopatum promoto tota domus Epiſcopata ſit, ſecundum Sanctum Bernardum.*

2 *Collegiata Eccleſia Spiritus Sancti Ciuitatis Iuuenatij eſt ab Epiſcopi iuriſdictione exempta, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ ſubiecta: non tamen in tribus caſibus in Concilio Lugdunen. per Innocentium IV. in cap. 1. de priuileg. in 6. num. . . .*

3 *Priuilegium contra ordinariam iuriſdictionem pugnat, illamque quieſcere facit.*

4 *Priuilegium dicitur priuata lex, detrahitq. à iure Ordinario.*

5 *Iuriſdictione ſine, quod geſtum, nullum eſt, eique proinde non paretur impune. ex pone num. 71.*

6 *Excommunicatio maxima pænarum eſt, quia animam afficit, & corpus.*

Pro quacumque itaque cauſa, neque pro quocunque etiam mortali inferenda. n. 7.

8 *Excommunicatio nulla erit, ſi pro leui cauſa inferatur.*

9 *Reorum eſt fugere.*

Quod declara. num. 114.

10 *Citatus iniuſtè, comparere non debet, quia citatio illum non arctat, nec ideo peccat nõ comparendo.*

Prouerbium muſcas depellere.

11 *Negatiua ex actorum reuolutione probatur.*

12 *Priuilegium derogatorijs clauſulis non vallatum aduerſus alia, potiſſimum in corpore iuris clauſa, haud præualet, etiam ſi in eo, dicatur non obſtante, quod de priuilegio debeat fieri ſpecialis mentio. n. 13.*

Etiam ſi adfuerit clauſula non obſtante quocunq. priuilegio. n. 14.

Præſertim ſi primum priuilegium in Concilio generali datum fuerit. n. 15.

Nam ſpecialis derogatio perquiritur. nu. 16.

17 *Conſtitutio Innocentij IV. in Concilio Generali Lugdunen. edita de exemptorum priuilegijs, in tribus caſibus diſponit tamẽ, quod ſint iuriſdictioni Ordinariorum ſubiecti, & ab illis cognoſci valeant.*

Et fuit à Sacroſancta Tridentina Sinodo innouata, num. 20.

18 *Princeps videtur omnia iura in ſcrinio ſui Pectoris abſtruſa habere.*

19 *Aſſerere, & dicere haud debemus, quæ lex, vel Princeps ipſe non aſſeruit, neque dixit.*

Præſertim cum potuit, vt noluiſſe videatur.

20 *Noua priuilegia antiquis minime derogant.*

21 *Decretum Sacri Tridentini Concilii ſeſſ. 7. cap. 14. de reform. innouat Conſtit. Innocentii IV. in Concilio Lugdunen. in cap. 1. de priuileg. in 6.*

22 *Lex noua, quatenus exprimit, veteri derogat, non alias.*

23 *Lex quæ innouat priorem, illam ad vitam reuocare dicitur, & n. 27.*

Et ad coadiuuandum priorem veniſſe dicitur. 24.

Eiquè vt exequutionem tradat.

25 *Lex noua quotenus declarat, etiam præterita, nedum futura reſpicit.*

Quaſi

Quaſi qui ſpicas frumenti excutit.

26 Declarans nihil noui dat: ſed actum ſignificat.

28 Nouale quid? quidue innouare? & n.30.

29 Legi in re graui præcipienti contraire, graue facinus eſt.

31 Reſtituere in priſtinum, eſt in primum ſtatum rem reponere.

32 Lex noua, quatenus ad ius commune non reuocat, dilatanda.

33 Sententia pro Epiſcopo Iuuenacen. contra Præpoſitum, & Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti per Sacram Romanam Rotam lata fuit per Dominum Iulium Oradinum Rotæ Auditorem; illos ſubiectos eſſe Epiſcopo in tribus caſibus in Concilio Lugdunen. in cap. 1. de priuileg. in 6. decernens.

Et ſententia in iudicatum tranſiit anno 1568. n.33.

Et à Sacra Congregatione approbata. nu.34.

Vnde Epiſcopus ſemper in poſſeſſione fuit, & eſt in tribus præfatis caſibus, etiam à confirmatione Clementis Septimi, quæ pro Epiſcopo eſt. n 34

35 Lex iuſto non eſt poſita, ſed peccatoribus.

36 Exemptio Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti Iuuenacen. eſt reſtricta ad terminos Conſtitutionis Innocentii IV. in Concilio Lugdunen. in cap. 1. de priuileg. in 6. eaq. ad certa capita redacta per Sacram Congregationem. num.37. & nu.45. vbi ratio redditur.

Libera ergo ad tria capita in dicto Concilio Lugdun. Epiſcopo remanet iuriſdictio. num 38.

Etiam ex declaratione Sacræ Congregationis, num.40.

Quod & cæco perſpicuum eſt.

39 Prouerbium cæco perſpicuum eſt.

41 Fruſtra per plura fiunt, quæ paucis expleri poſſunt.

42 Circuitus vitandus.

43 Natura ſuperfluis non abundat.

44 Legislatores ſuperfluis loqui, & nugatoriè, haud æſtimantur.

Itaque eorum verba perpendenda.

46 Lex quod ſtatuit, firmum eſſe debet.

47 Iuſtitia dat cuique, quod ſuum eſt.

48 Genus eſt quid laxum, plura comprehendere aptum.

49 Species generi ſemper detrahit, illudque in enumeratis ſpeciebus comprimit.

In materia potiſſimum odioſa. n.50.

Et ſpecies enumeratæ generi poſtponuntur. num.51.

Et gratia dubitationis tollendæ, & demonſtrationis enumerantur n.52.

53 Epiſcopus iuris habet aſſiſtentiam in exercitio iuriſdictionis, quo ad omnes, qui in ſua ſunt diœceſi.

54 Prouiſio omnis, & gratia odioſa æſtimatur, & propterea reſtringenda.

55 Mutanda non ſunt, quæ ſemper certam habuere determinationem.

56 Priuilegium ſeruari debet in forma à concedente ſtatuta, & non vltrà progredi.

Et ſingula eius verba perpendenda. n.57.

In materia potiſſimum odioſa, & in præiudicium tertij. 58.

59 Priuilegia, quæ clarè, ac liquido in exemptione Bonifacii IX. leguntur, ſeruari Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sācti Iuuenacen. mandauit Sacra Congregatio.

60 Priuilegia vltra expreſſa diuaricari, temerarium.

61 Priuilegia communem legem non faciunt, ſed priuatam.

62 Innouatio operatur, vt eaſdem lex innouata admittat qualitates, quas prius habebat.

63 Perſonarum acceptio in iudiciis habenda haud erit; æqualiter quippe Deus iudicat omnes.

64 Iuſtitiam diligere debent, qui iudicant terram:

Locus ſapientiæ primo 1. expenditur.

65 Tex. in cap. 1. de priuil. in 6. in Concil. Lugdunen. diſpoſitio tuetur.

66 Priuilegium ſemper firmum habetur, vbi vltra ius commune aliquid operatur.

In reliquis vero ſecundum ius commune exaudiri debet.

67 Iudicem, & Poteſtatem nemo timet, qui bonum facit.

68 Malum facientes ſibi ipſis timent à poteſtatibus.

69 Excommunicatio gladius eſt Eccleſiæ.

70 Fundamento ſublato omnia ruunt, quæ ſuper illud ædificata erant.

71 Mandatis Iudicis non parens temerè, iuſtè pœna feritur.

72 Pœna docente, vt cognoſcat quantum quiſque deliquerit, iuſtum. atque vt metu pœnæ à temeritatis audacia refrenetur. nu. 73.

*Medicam que admittat manum,vt ſanetur. num.*74.
75 *Damnatorum lamentationes in inferno ſine fructu pænitentiam agentes.*
67 *Pęnas delicto commenſuratas eſſe oportet.*
77 *Pena non debent excedere ſuos auctores.*
78 *Pęnarum qui tranſgreditur metas, contra iuſtitiam facit, vnde & peccat.*
79 *Iniuriarum crimen graue,& n.*83.
*Non igitur leue.num.*90.
Perpenditur tex.in cap.fin.de donationib.
80 *Iniuria atroces quomodo dicantur.*
*Pareſq. exiſtimantur vita diſcrimini.n.*81.
82 *Chriſtus,Dominus,& magiſter noſter.*
83 *Locus Matthęi* 5.22.*expenditur.*
84 *Superbiæ faſtigio nemo adeò tumidus eſſe debet,vt ſenſum contemnat ſuperioris.*
85 *Conuiciator bonum charitatis rumpit, & multis proximum inuoluit incommodis.*
86 *Charitas eſt fidei perfectio.*
88 *Iniuria atrox eſt,cucurbitam aliquem appellare.*
89 *Iniuria grauis,& atrox, & exhæredatione digna eſt,filium genitorem ſuum (ſtultum)appellare.*
91 *Manus violentas in Clericum iniiciens excommunicatione feritur,in can.ſi quis ſuadente.*
92 *Iniuriæ graues capitales pariunt inimicitias.*
93 *Scandalum non leue infert Sacerdos,fratri proximo iniurias inferens.*
94 *Lingua inquietum malum, plena veneno mortifero, ſecundùm Apoſtolum Iacobum.*
95 *Lingua ad quid nobis data?*
96 *Scandalo, qui occaſionem dant, ſunt alteri cauſa ruinæ, ratioque à gloſſa aſſertur. num.*97.
Et vbi aliqua præceſſerit, vel concurrerit culpa.
*Vnde væh eſt, per quem ſcandalum venit. num.*98.
Veh autem damnationem importat æternā. Magnaq. ſupplicia ijs,qui ſcandalizauerint,parata ſunt.
99 *Peccatum tanto grauius, quanto qui peccat maior habetur.*
*Nam peccatum dignitate perſonæ augetur. num.*100.
Et ſunt velut Reipublicæ latrones, & piratæ.
*Quia hinc liberiùs peccandi anſam accipiunt layci.num.*101.
102 *Pręſertim plebeia ingenia, quæ magis exēplis,quam ratione capiuntur.*
103 *Contumacia graue peccatum, contra obedientiam ſuperiori debitam tendens.*
Eſtq. ſacrilegij crimen.
*Et quaſi ariolandi facinus. Et quaſi ſcelus idololatriæ.Et maximum crimen.n.*120.
*Atq.dolum arguit.n.*106.*in fin.*
104 *Locus primi Regum* 15.22.*illuſtratur.*
105 *Obedientia victimis præponitur,& quare? ex Sancto Gregorio.*
106 *Inobedientia, & contumacia durius pęna feritur,quam quodcunque crimen.*
107 *Iuriſdictio eluſoria haberetur,ſi contumaces pęna non ferirentur. Actumque eſſet de iuriſdictione, & regimine Eccleſiaſtico,ſi liceret ſubiectis ſuperiorum mandata eludere.nu.*110.
108 *Contumacia tantò grauior,quanto ex re minima oritur.*
109 *Inobedientia grauiſſimum facinus eſtimatur,ac peſſimi exempli.*
111 *Contumacia qualibet excommunicatione digna Potiſſimum ſi contumacia eſt cauſa proxima excommunicationis.*
112 *Contumax,& priuari beneficijs,& excommunicari poteſt.*
113 *Contumacia dolo æquiperatur.*
Adagium Miſeram meſſem metere,quid? dilucidatur etiam ex ſacris litteris.
115 *Inconueniens allegare non eſt ſoluere argumentum.*
116 *Iudicis eſt perſequi reos,ſi reorum eſt fugere.*
117 *Iuſtitiæ partes quæ?*
Iuſtitia licet quandoque prematur,non vſq. tamen opprimitur. Eſt autem iniuſtitia priuatio.
118 *Deus non ideo iniuſtus, quòd peccatores nollent damnari.*
119 *Libero arbitrio mali pereunt.*
Iniqui quare fugiant?
131 *Culpa quo maior, grauior exercetur vindicta.*
122 *Excommunicatio pęna eſt facinori contumaciæ correſpondens.*
123 *Contumacia capitali pęna feritur, etiam ex ſacris literis.*
124 *Excommunicatio medicinalis eſt.*
125 *Contraria contrarijs curantur.*
126 *Fugientibus frena iniiciuntur,vt teneātur.*
127 *Stymulum contrà calcitrare durum. Illuſtratur.*

Ada

Digitized by Google

128 *Adagium: Inter orci cancros adhærere.*

119 *Epiſcoporū malo, animæ in trathara dilabuntur.*

130 *Epiſcopi vigilare debent, & cuſtodire vigilias noctis ſuper gregem ſuum.*

131 *Locus Lucæ 27. illuſtratur ex S. Ambroſio.*

Epiſcopi paſtores ſunt; & etiam Angeli nedū Epiſcopi ad cuſtodiendum gregem Dominus deſtinauit.

132 *Clerici immunitate gaudent Eccleſiaſticæ.*

133 *Exempti, ſi in aliquam dederint cēſuram à iure, poſſunt ab Epiſcopo declarari incidiſſe.*

Et poterit eos Epiſcopus citari facere. n. 134.

135 *Epiſcopi ſoli facultatem habent cognoſcendi, an Eccleſiæ violata immunitas fuerit per extractionem ab ea.*

Et an caſus ſit exceptus à Conſtit. Gregorij XIV.

136 *Extrahere quid.*

137 *Conſtit. Gregor. XIV. etiam attentatem comprehendit ſi per actus proximos attentatum fuerit. n. 142.*

138 *Attentare quid?*

139 *Attentari pudicitia quomodo dicatur?*

140 *Abducere quid?*

141 *Appellare quid?*

143 *Gradus Eccleſiæ, eiuſdem immunitate gaudent.*

Vnde ab eis aliquem extrahens in pęnas dat Conſtitutionis Gregorij XIV. n. 144.

145 *Iudęi quomodo Chriſtum occiderunt?*

Locus Pſalmi 63. verſ. 4. Exacuerunt, vt gladium linguas ſuas, ex S. Auguſtino. perpenditur.

145 *Conſtitutio Gregorij omnes comprehendit actiones, quibus immunitas violatur.*

Siue extrahendo, ſiue capiendo, ſiue carcerando.

Et vnaquęque earum actionum ſufficit. nu. 148.

Multoq. magis ſi omnes vna ſimul coierint. num. 149.

147 *Pronomen quidquam ſatis laxum eſt, & omnia comprehendit.*

150 *Deciſio affertur per literas Sacræ Congationis.*

ARGVMENTVM.

Priuilegium exemptionis non comprehendit diſpoſitionem Conſtitutionis Innocentii IV. in Concilio Generali Lugdunen. edita, in cap. 1. de priuileg. in 6. redacta, & à Sacro Concilio Trident. ſeſſ. 7. cap. 14. de reformat. innouata, niſi ei fuerit ſpecialiter derogatū. Iniuria quæ atrox dicatur? Et num poſſit pro contumacia quis excommunicari? Et an per gradus Eccleſiæ aliquem pertrahens, eumquè in Eccleſia ipſa carcerans, violare Eccleſiaſticam immunitatem dicatur, vt in cenſuras, pœnaſque à Conſtitutione Gregorij XIV. innouatas, dediſſe videatur? Et quid in exemptum, an poſſit illum Epiſcopus Ordinarius denunciare?

RESPONSIO LXXVIII.

PRæpoſitus collegiatę Eccleſię Spiritus Sancti in Ciuitate Iuuenacen. cùm ob graues iniurias in publica platea multis aſtantibus in perſonā cuiuſdam ex nobilibus dictæ Ciuitatis, neque abſque graui ſcandalo, obiectas, vnde vir ille nobilis iniuriis laceſsitus pileum, quo caput tegebat, in faciem iniecit Præpoſiti, atque proinde, cum in Canonem dediſſet ſi quis ſuadente diabolo, 17. *quæſt.* 4. fuit ab Epiſcopali Curia Iuuenacen. Legitimè citatus, atque excommunicatus denunciatus, & publicatus. Fuit proinde Præpoſitus citatus per dictam Epiſcopalem Curiam ad informandum, &c. Sub pœna librarum, &c. Et in iuris ſubſidium excommunicationis. Quia verò non comparuit, & in contumacia perſtitit; contra eum proceſsit Curia ad pœnam, mandato exequutiuo; neque reperto in quo exequutio fieret; in

in iuris ſnbſidium fuit excommunicationis
fune ligatus. Atque cedulonibus affixis, etiã
ad valuas dictæ Collegiate Eccleſiæ; ille
vna cum alio Clerico eius germano, & Ca-
nonico dictæ Collegiatæ (nam iuxta illud
1 Diui Bernardi; Tota domus Epiſcopata fit,
aliquo ad Epiſcopatum promoto:) cedulo-
nes affixos in iuriſdictionis Epiſcopi vilipẽ-
dium, & defixiſſenr, & laceraſſent; Epiſco-
pus informatione inſtituta, ac conſtito de
crimine, vtrumque excommunicatione in
nexum declarat. Illi ad Sacram Congrega-
tionem rem deducunt: Atque contra Epi-
ſcopum quærelas non minimas habent;
Cùm, quòd abſque iuriſdictione proceſſe-
rit; Tùm, quòd (fac iuriſdictionem habue-
rit) non tamen iure proceſſit pro re leui, &
ob prætenſam contumaciam excommuni-
cationis vinculum innectendo. Non ſubſi-
ſtere proinde, quod fecit.

2 Adſtruunt primum: quippe Collegiata
prædicta cum Præpoſito, & ſex Canonicis
fuit erecta anno 1397. per quondam Pauo-
nem Epiſcopum Tropien, Fœlicis Memo-
riæ Bonifacij Papæ Noni familiarem, atque
exempta in omnibus à iuriſdictione Epiſco
pi Iuuenacen, & vni Sanctæ Sedi Apoſtoli-
cæ ſubiecta, vt ex priuilegio dicti Bonifacij
Noni, etiam per Clementem Papam Septi-
3 mum confirmato. Priuileginm vero, cùm
contra ordinariam poteſtatem pugnet; vt
illa omnino cõquieſcat, operatur. Eſt quip-
4 pe priuilegium priuata lex, quia veteres
(priua) dixerunt, quæ nos ſingula dicimus,
vt *Aulus Gellus noctium acticarum lib.* 10. *cap.*
20. nos docet; detrahir proprerea à iure or-
dinario, *cau. priuilegia, vbi gloſ. diſt.* 3. *Decius
in l. omnibus cauſis*, 68. *num.* 5 *ff. de regul. iur.
Octauius Glorit reſpouſ.* 11. *num.* 31. *&* 32. Non
igitur potuit Epiſcopus contra Prępoſitum,
eiuſquè Canonicos ab eius iuriſdictione
exemptos, procedere iuriſdictione carens.
5 Caſſum ergo quicquid ab eo geſtum, actũ-
què fuit. Impunè itaque eius mandatis nõ
paruere, *cap.* 2. *in fin. de conſtitutionib. in* 6. Pau
lus iureconſultus in *l fin. ff. de iuriſd. omn. iu-
dic. Caietan.* 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12. *Nauarr. Man.
cap.* 12. *num.* 71. *verſ.* 2. *quia habens, & conſ* 77.
quæritur 1. *num.* 2. *lib.* 3. *de regularib.*

6 Neque ab aſtruendo ſecundũ, deficiunt:
Excommunicatio nempe pœnarnm om-
nium maxima eſt, vtputa quæ animam af-
ficiat, nedum corpus; à communione ho-
minem remouens aliorum fidelium, *can cor
ripiantur*, 19. 24. *quæſt.* 3. *Sacr. Trident Concil.
ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform. Gloſſ. in cap. dilecto filio.*
6. *in fin. verbo ſibi met. de ſentent. excommuni-
cat. in* 6.

7 Non itaque pro quacunque cauſa; neq;
etiam pro quocunque mortali peccato in-
ferenda, ſecundum *gloſſ. in can. de viduis*, 42.
verbo laqueum, in fin. 27. *quæſt. prima. can. duo
ſunt*, 10. §. *Beatus etiam Ambroſius, vbi gloſ. ver
bo videbatur*, 96. *diſtinct. gloſſ. d. can. corripiantur
verbo maior.* 24. *q.* 3.

8 Erit proinde nulla excommunicatio ſi
pro leui re, neque peccaminoſa inferatur,
Auila de cenſur. par. 1. *dub.* 9. *fol. mihi* 11.

9 Reorum autem eſſe à iudicio fugere,
can. Chriſtianis, 12. *in fin.* 11. *quæſt.* 1. *l. properan
dum*, 11. §. *ſin autem reus. C. de iudic.* iuxta etiã
illud Cain, *Geneſ.* 4. 14. Ero vagus, & profu-
gus in terra,

Graue ergo peccatum non fuit, ſi cita-
tus Præpoſitus comparere renuit; cum po-
tiſſimũ eſſet à iuriſdictione exemptus Epi-
10 ſcopi. Quàm ob cauſam iniuſtè citatus, cõ-
parere haud debuit; quòd illum arctare
minime potuerit, ſecundum *text. in cap. bo-
na*, 36. §. *fin. in fin. vbi gloſ. fin. verbo nec prædi-
cta, de elect. extrà Nauar. conſ.* 77. *quæritur pri-
mo num.* 2. *ad tertiam quæſtionem lib.* 3. *de regu-
larib* Quinimò nec peccauit. Fuit ergo iniu-
ſta, quin magis nulla excommnnicatio. In
irritum proinde reuocanda

Verùm quidquid ipſi aſſerant (vt muſcas
depellamus argumenrorũ, veteri prouerbio
vt fertur, quæ, & ſi crebrius abiganrur, re-
dedeũt tamen.) Vnde ob id in hieroglyphi-
cis (muſca improbitatem, & impudentiam
ſignat.) Neutrum horum contrà Epiſcopũ
facit.

Non ſanè primnm. Quia, licèt profecto
fuerit erecta Collegiata pręfata per dictum
Epiſcopum Pauonium exempta ab Ordi-
narij Epiſcopi Iuuenacen iuriſdictione, il-
laquè priuilegio munita per Bonifacium
Nonum fœlicis memoriæ, atque Sanctæ
Sedis Apoſtolicæ inriſdictioni ſubiecta; nul
lis tamen derogatoris clauſulis fuit priuile-
gium ipſum, atque exemptio firmata, vt ex
priuilegij ipſius reuolutione patet, qua ap-
primè cuiuſque rei negatiuariua probatur,
ex *gloſſ.* recepta *prima, in fin. in l. iuſtum*, 6. *C.
de edendo, Bart. in l. fin. C. de reb. credit. nos reſ-
pouſ.* 13. *n.* 24. *p.* 2.

12 Non potuit itaque aduerſus alia priuile-
gia (in corpore inris inſerta potiſſimum, &
in Concilio Generali decreta) abſque de-
rogatione ſpecifica præualere, & inſurgere,
ad text. in in l. 3. *C. de ſilentiarijs lib.* 12. *cap.* 1. *de
conſtitut. in* 6. *gloſſ in l.* 2. §. *legatis, verbo non
compelluntur, ff. de iudicijs, text. in cap.* 1. *cum
ſua materia, vbi gloſſ. fin. circa med. verſ. ſuper
priuilegijs, ita dicas, de reſcript. cap. veniens*, 19. §.
non obſtante, de præſcr pt. cap. ex parte tua 3.
de cappell. monachor. Alba Mandellinus conſ.
164. *num.* 8. *Præpoſit. in d. can. priuilegia, num.* 3.
diſt. 3. *per glo. notab in l. hæres abſens*, 19. *in prin.
verbo excuſatur. ff. de iudiciis*, ibi: ſed per legẽ
indulto. *Garſias de benefic. part.* 3. *cap.* 2. *num.*
72. *Bald. in cap ſicut Romana, num.* 21. *&* 23. *de
reſcript.* ſubdens, *non ſat eſſe per perſona memo-
riam fieri, niſi priuilegij quoque meminerit con-
cedens,*

Digitized by Google

ſedent, eiquè deroget; ſaltim implicitè. Affliɛt. in Conſt. Regni ea, quæ ad decus, tit. quod nullus prælatus, Comes, vel Baro, *num.* 33. *& ſeq.* Gregorius *à Cabedo deciſ. Luſitan.* 86. *num.* 2. *& ſequ. p.* 2. *Rota apud Dominum Coccinum Decanum deciſ.* 279. *num.* 6. Alioquin poteſt dari de defectu voluntatis in concedente, *vt ibid.* ſequiturque *Vinc. de Frauch. deciſ.* 722. *num.* 12. *& deciſ.* 193. *num.* 2. *vbi nu.* 3. extendit, etiam ſi in ſecundo priuilegio dicatur: Non ob
14 ſtante; etiam quòd adeſſet clauſula, (*Non obſtante quocunque priuilegio*) *Anton. Gabriel. tit. de regul. iur. concluſ.* 9. *in fi. Brunus de ceſſion. bonor. in* 11. *quæſt.* 4. *quæſt. princip. num.* 6. *tom.* 3. *part* 2. *tract. Viſcont. in annot. ad d. deciſ. de Franch.* 193. *num.* 2. *&* 3 *verſ. & quid ſi in priuilegio?* plura ad rem congeſſit, *Iacob. Anton. de Mauro alleg.* 16. *num* 11. 12. *& ſeq. Martin. Landenſ. de priuileg. quæſt.* 40. *&* 87. *vol.* 18. *tract. Carolus Tap. in l. fin ff. de Conſtit. Princip. part.* 2. *cap.* 9. *num* 135. *Rota in Placentina decimarum* 18. *Februaris* 1630. *coram Durano Epiſcopo Vrgellen. deciſ.* 350. *num.* 19. *par.* 5 *diuerſorum*, quæ eſt in impreſſis apud ipſum *deciſ* 238. *num.* 31. *Cabed. d. deciſ.* 86. *nu.* 3. *part.* 2. *Sanchez de matrim. lib.* 3. *diſput.* 26. *num.* 7. *Ferdinand. à Caſtro Palao tom.* 1. *tract.* 3. *de priuileg. diſput.* 4. *punct.* 21. *§.* 4 *num.* 6.

15 Quæ planè locum, quam maximè ſibi facient, ſi primum priuilegium in Concilio aliquo Generali decretum fuerit, vt fuit illud, de quo ad præſens controuerſia agitur, in Concilio Generali Lugdunen. Summo Pontifice Innocentio Quarto, quod redactum inſpicitur in *cap.* 1. *veniens, de priuil. in* 6.

16 Vt non ſufficiat generalis derogatio, niſi ſpecialis quoque accedat; atque de ipſo Cōciliari decreto peculiariter meminerit, ei derogando; vt poſt alios, quos refert ſequitur *Barboſa in collect ad Trident. Concil. ſeſſ. prima in decreto de inchoando Concilio, num* 2. *ex Cotta, Rebuff. Guttier. Ricc. Henriq. Zerol. Flores de Mena, Gratian. Rodriq. Azor. Reginal. et aliis, & Nos reſponſ.* 2. *n.* 3. *p.* 1. ex doctrina *gloſſ.* receptæ *in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oport. verbo illic omni priuilegio, verſ.* dic ergo ceſſare priuilegia indulta per Principem viuentem; ſed non indulta per legem redactam in corpore iuris, & *ibid. Bart. num.* 1 *Paul. Caſtrenſ. in l. prima, ff. de legib. cap. non nulli* 28. *de reſcript. Alba Maudell. conſ.* 794. *num* 6. *Angel. Stephan. Garronus in obſeruation. ad Conſtit. Mediol. lib.* 4. *tit.* 13. *de immun. & iure,* 12 *liberorum, col.* 6. *in fin. fol.* 81. *verſ. dicamus modo aliqua. Sanchez, & Fernand. à Caſtro,* vbi ſupra.

17 Præſertim verò quod Conſtitutio præfata in Concilio Lugdunen. fuit rogata, declarando priuilegia exemptionum à iuriſdictione Ordinariorum; vt illa quidem firma ſemper permaneant in reliquis; Nihilo-
» minus tamen ratione delicti, ſiue contra-
» ctus, aut rei, de qua inter ipſos agitur (exem-
» pti videlicet) ritè poſſint coram locorum
» ordinarijs cōueniri: & illi quo ad hoc ſuam
» in ipſis iuriſdictionem (prout ius exigit)
» exercere.

Hanc proinde ob cauſam priuilegium Collegiatæ huic Spiritus Sancti per Bonifacium Nonum indultum, exaudietur, in terminis ipſis exemptionis ſtrictum, ſeruata diſpoſitione dicti Concilij Lugdunen., cui (quamuis de eo notitiam haberet Summus
18 ille Pontifex; cùm alias omnia iura in pectoris ſui ſcrinio recondita Princeps habere dicatur, *l. omnium,* 19 *C. de teſtame. gloſ. in d. cap. veniens,* 16. *§. non obſtante, verbo nullam, in fin. de præſcript. cap.* 1. *in princ. de conſtitut. in* 6.) derogare tamen noluit: Vt remaneret illius facultas ſarctatecta Ordinario Iuuena-
19 cen. Vt dedeceat propterea non minimi nos aſſerere, quæ Sūmus Pontifex, & legiſlator dicere noluit, cū tamē potuiſſet; Et in eo erat dicere; vt noluiſſe omnimodo videatur, cū minimè dixerit, *c.* 2. *§. ſed neq; iſtud, vnde ſi circa de trāslationē, de translat. Epiſc. c.* 2. *§. non obſtante,* ibi. cūm nuſquā inueniatur cautum in iure, *ne ſede vacant. cau. conſuluiſti,* 2. *q.* 4. *d. cap. veniens,* 19. *§. non obſtante* ibi: cum de ipſis nullā fecerit mentionē, *de præſcript. l ſi ſeruum,* 70 *§ prætor ait, ibi;* Nō dixit prætor, *ff. acquir. hæred. l. item apud Labeonem,* 15. *§. ait prætor, verſ. hoc edictum ff de iniur. l. diſſidentis,* 5. *C. de repud. Nauar. conſ* 6. *num,* 11. *lib.* 3. *de donat. Sanch. de matrim tom.* 2. *lib* 6. *diſput.* 36 *ſub num.* 1. *Card. Tuſc. tom.* 2. *litt. D. concluſ.* 527. *nu.* 30. 31. *&* 32. *gloſ. notab in cap. per exemptionem* 9. *verbo aliquius Clerici de priuileg in* 6. dicens:
» *Quòd ſtrictè ſumit verba priuelegiorum exemp-*
» *tionis, vt ſonant; & quia non repetit de conuerſis,*
» *& oblatis, vt ſupra in primo reſponſo, quod ſi vo-*
» *luiſſet intelligi, expreſſiſſet, ſupra de decimis, ad*
» *audientiam.* Sic Gloſſ.

20 Potiſſimum verò, quod noua priuilegia antiquis minime derogent, neque eis quicquam detrahant, niſi dictum hoc ſpeciatim fuerit, ſecundum *Bart in l. fin. nu.* 2. *C de præpoſit. agentium in rebus lib.* 12. vbi rationem ſubnectens: Quoniam, (inquit,) non debent operari diminutionem, inducta ad augumētum. ſequitur *Menoch. conſ* 83 *num.* 114. *vol.* 1. *Octauius Gloritius reſponſ.* 1. *part.* 1. *num.* 159. Et ad partis præterea ſupplicationem proceſſit, gratiam elargiendo Summus Pontifex ſuo familiari, non ex ſua ſimplici voluntate, vt ex ipſomet patet priuilegio, vt ex ſuprà citatis Doctoribus.

21 Nec infirmiorem lapidem ad iura firmanda Ordinarij Iuuenacen, addit, quòd Conſtitutio præfata in Concilio Lugdunē, per Innocentium IV. promulgata, à Sacroſancta Tridentina Synodo, in Spiritu San-

cto

ſto legitimè congregata, vti admodum Ec-
cleſiaſtico regimini proficua, innouata fuit,
atque, vt intacta ſeruetur, per eam manife-
ſtiſſimè iniunctum, *ſeß.7.cap.14.de reformat.*
ſequentibus nempè loquitur Sacroſancta
Synodus.
» *In exemptorum cauſis Conſtitutio Innocentii*
» *Quarti quæ incipit volentes, in* Generali *Conci-*
» *lio Lugdunen edita, ſeruetur: quam eadem Sa-*
» *croſancta Synodus innouãdã cenſuit, & innouat.*
» Addendo præterea in fine clauſulas de-
» rogatorias: *Priuilegiis, ſcilicet, exemptionibus,*
» *conſeruatorum deputationbus, & eorum inhibi-*
» *tionibus aduerſus præmiſſa, nequaquam valitu-*
ris. Ob hanc itaque cauſam (nec ſanè leuẽ,
quin multo magis firmam, & ſtabilem)
quamuis alias per Bonifacij Noni priuile-
gium præfatum Collegiatæ conceſſum, eſ-
ſet in ſpecie derogatum Conſtitutioni
dicti Innocentii IV. in Concilio Generali
Lugdunen.; nihilominus tamen per nouiſ-
ſimũ hoc decretũ Cõc Trid. quo innòuata
fuit Conſtitutio pręfata Innocentij in dicto
Generali Cõcilio Lugdunen. edita cũ clau
ſulis præfatis derogatoriis (*quorumcunque*
priuilegiorum, & exemptionum, &c.) eſſet
præfato quoque priilegio detractum, illud-
què ad terminos Conſtitutionis præfatæ In
nocentij IV. in dicto *c.1. volentes, de priuileg.*
in 6. compreſſum, atque denuo reuocatum. Eſt
nempè decretum præfatum Concilij Tri-
dentini lex noua; quæ ſicuti, quatenus ex-
primit, derogat veteri, & non alias, *ad text.*
in l.præcipimus, 32. C de appellat. Nauarr. conſ.
24. An Clerici, num.1. lib.5. de priuil Sayr. deciſ.
26. in fin. de priuileg lib.5. Rota in Romana pe-
cuniaria 18. Aprilis 1616. coram Buratto deciſ.
23 167. *num.3.* Ità pariquè ratione, quatenus
exprimit (vt in facto hoc exprimit) deroga-
bit priuilegio præfato exemptionis, illud-
què ad terminos dictæ Conſtitutionis In-
nocentii IV. comprimet, atque, retinebit,
iterumquè vocabit, *Nauar. in man. cap.4. nu.*
7. in fin. verſ. per quæ verba, & conſ.92. num.2.
in fin. lib.5. de ſimon. Rota apud Buratt. *d. deciſ.*
167. *num.3. & 4.* Ad coadiuuandum quippè
24 ius illud antiquum Conſtitutionis Inno-
centij IV. lex ipſa noua Sacri Tridentini
Concilij ſuperuenit; & vt eidem omnimo-
dam traderet exequutionem, eique in om-
nibus ſua protectione adſtaret, vt ad amuſ-
ſim in poſterum ſeruaretur, iuxta notata per
Rotam apud *Creſcent. deciſ.387. aliàs 6. num.*
20. *de iurepatronat.*
25 Quia profectò lex noua, etiam præterita,
nedum futura reſpicit, atque quid actum
iàm fuerat, detegit; quaſi qui ſpicas excutiat
frumenti, vnde grana proſiliant, nihil vti-
que noui ipſe facit, ſed actum detegit; vt
perbellè ad rem Caius loquitur Iurecon-
ſultus *in l. adeo, 7. §. cum quis ex aliena materia,*
ff. de acquir. rer. domin. Cum enim grana, quæ
ſpicis continentur (inquiens) perfectam
habeant ſuam ſpeciem, qui excutit ſpicas,
non nouam ſpeciem facit, ſed eam, quæ eſt
detegit, *& text. in l. hæres palàm, 21. §.1. ff. de*
teſtam. Ex ratione, quam Vlpianus ibi affert,
26 ad interpellationem: An poſſit declarare
quiſpiam, quod obſcurum erat in teſtamẽ-
to iam confecto? Poſſe reſpondit: *Nihil*
enim nunc dat (aiens) ſed actum ſignificat, ſe-
quiturquè doctiſſimus *Fernand. Vaſq. Illuſtr.*
controuerſ. lib.1. cap.44. num 2. Magon. deciſ. Lu
cenſ.88. num.22. Octauian Glortt. conſ.7. num.25.
& ſequ.
27 Neque imperpenſum dimittendum,
quòd Sacrum Concilium Tridentinum
Conſtitutionem præfatam Innocentij IV.
innouauit, atque veterẽ quaſi rem, iterum
nouam fecit, ad vitæquè nouitatem retra-
xit, ad *text. in l. ſylua cedua, 30. §. noualis, vbi*
28 *gloß.* quatenus enucleans quid ſit terra no-
ualis? Id eſt (inquit) nouiter apta ad colen-
dum, *& ibid. Rebuff ff. de verbor. ſignificat. ſe-*
quitur Magon deciſ. Florentin. 1. num.18. No-
uam igitur fecit legem illam, eam innouan-
do Sacrum Concilium.
29 Seruanda propterea, vt illud præcipit, ne-
que ei auſu temerario obluctandum, quod
graue facinus eſſet, *ad text in cap. nam concu-*
piſcentiam, 4. vbi ſcribent de Conſtitutionibus.
Quia lex præcipiendo loquitur, & de mate-
ria graui agit. *Nauarr man cap.23. num.48.*
Card. Tolet. lib.8. inſtruct. Sacerd cap 19. num.1.
& cap.20 num.2. S. Thom. 1.2. quæſt.90. art.4.
cap.1. de conſt. in 6. cap. fin. ibi. cuius tranſgreſ-
ſio periculum ſalutis inducit, *de conſuetud.*
nos reſponſ.7. n.3. p.1.
30 Ob id nempè illam innouandam (nouam
ſcilicet faciendam) Sacroſancta Tridenti-
na Synodus duxit, vt ſi quatenus vetuſtate
abijſſet, in vitę nouitatem deueniret iterum,
atque rediuiua reſurgeret, in priſtinumquè
ſtatum reponeretur, ac reſtitueretur, *ad text.*
in l. reſtituere 35. & reſtituere 75. vbi optimè
Alciat ff. de verbor ſignif. gloſſ in cap. auditis, 3.
verbo contrà reliquam, de reſtitut. in integrum
l. prima, C. de ſenten. paſſis gloſſ. in cap. quamuis,
6. §. fin. verbo cùm talis, de reſcript. in 6. Nauarr.
man. cap. 17. num.43. Oddus de reſtit. in integr.
part.1. quæſt.1. art.4. nu.34. Rota in Barchino-
nen. penſionis 16. Ianuarij 1612. coram Caualer.
apud Marcheſan. part.1. fol.623. deciſ. 26.
ſub num. 3. queſt. 180. in impreſſis per eum
nu.3. & ſequuta fuit *Rota in Mediolanen Cur-*
ſus aquarum coram Sanctiſſim. Clem.8. deciſ.702
num.7. part.1. diuerſ. paulo poſt referenda.
31 Lex autem noua, quatenus ad ius com-
munè nos reuocat, dilatanda magis, quàm
comprimenda, quia de facili ad ſuam natu-
ram res vnaqueque reuertitur, vt *gloſſ.*
notabilis docet *in c. ſtatutum, 3. verbo numerã-*
dum, verſ. Item per hanc veditur, de præbend. in
6. Felinus in cap. cum acceſſiſſent, 8. num.5. verſ.

hanc

hant declarationem, & num. 6. de conſtitutionibus. Vbi plenè pluraquè cumulat. ſequitur *Euerard. conſ. 200. num. 18.*

32 Quibus porrò accedit, quòd introducta cauſa per appellationem à ſententia Vicarij Archiepiſcopi Baren. ex commiſſione Sãctiſſimi D. Pij Papæ V. ſupplicãte Epiſcopo Iuuenacen. in S. Romana Rota; ſeruatis ſeruandis, audititiſque partibus, fuit demum per Dominum Iulium Oradinum tunc Rotæ Decanum, pro Domino Epiſcopo contrà Præpoſitum, & Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ præfatæ ſententia lata, qua dictum fuit, decretum, atque ſententiatum: Reuocata ſententia Vicarij Archiepiſcopi Baren. pro Præpoſito, & Canonicis priùs lata, vti nulla, & iniuſta: *Præpoſitum, Ca-*
,, *nonicos, & alias perſonas Eccleſiaſticas dictæ*
,, *Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus, correptioni,*
,, *iuriſdictioni prædicti R. D. Epiſcopi Iuuenacen,*
,, *tunc, & pro tempore exiſtentis ſubiacuiſſe, &*
,, *ſubiacere, quo ad tres caſus expreſſos in Conſtitu-*
,, *tione Innocentij Quarti in Concilio Generali*
,, *Lugdunen. relato in cap. 1. de priuil. lib. 6. decreta-*
,, *lium, illoſquè in prædictis priuilegijs, pro parte*
,, *dicti Præpoſiti, & Canonicorum productis, mini-*
,, *me comprehenſa; ac de, & ſuper illis nullum vn-*
,, *quam ius præfato Præpoſito competiiſſe, aut com*
,, *petere de iure. Et proinde dictum Dominum Epi*
,, *ſcopum in poſſeſſione, vel quaſi ſuam iuriſdictionẽ*
,, *exercendi ordinariam in dictos Præpoſitum, Ca-*
,, *nonicos, & alios Clericos dictæ Collegiatæ Eccle-*
,, *ſiæ. Ipſumquè R. D. Epiſcopum in dictis tribus*
,, *caſibus manutenendum fore, & manutenemus;*
,, *mandatumquè de manutenendo deſuper neceſſa-*
,, *rium, & opportunum decernendum fore, & eſſe,*
,, *ac decernimus.*

33 Et ſententia in iudicatum tranſacta, condemnato Prępoſito in expenſis, eiſquè taxatis, fuit demum anno 1568. relaxatum mãdatũ executiuum, & de manutenendo, illudq. exequutioni datũ, ſolutis etiã expẽſis.

34 Hinc porrò eſt prædeceſſores Epiſcopos, & ipſum quoque modernum Epiſcopum, ſemper in poſſeſſione fuiſſe, & eſſe ordinariæ iuriſdictionis in dictos Præpoſitum, & Canonicos, & Clericos Collegiatæ Eccleſię prædictæ in prædictis tribus caſibus in dicta Conſtitutione Innocentij IV. in dicto Generali Concilio Lugdunen. edita in *dicto cap. 1. de priuileg. in 6.* à Sacro Tridentino Concilio innouata, etiam ab ipſo initio conceſſi priuilegij præfati, & ab erectione præfatæ Collegiatæ, atque patet ex confirmatione Clement. Papæ Septimi, de qua admodum gloriantur Præpoſitus, & Canonici; quæ, & ipſa, pro Epiſcopo eſt in tribus præfatis caſibus. Quoniam hæc confirmatio, quæ ex eodem fonte proceſſit, nil noui priori priuilegio addidit, vt perpendit Rota apud Sanctiſsimum Aldobrandinum Clementem VIII. *d. deciſ. 702. num. 5. & 6. part. 1. diuerſor.*

Quinimò cùm Præpoſitus, & Canonici in eorũ dura ceruice perſiſtentes ad Sacrã Congregationem Sacri Trident. Concilij Interpretum, atque negotijs Epiſcoporum præpoſitã; vt iugum ordinariæ iuriſdictionis Epiſcopi excuterent, eiſquè ſuo modo viuere liceret, & non ſecundum Deum, ſed
35 ſecundum carnem. *Quia lex iuſto non eſt po-*
,, *ſita ſed iniuſtis, & non ſubditis, impijs & pec-*
,, *catoribus, ſceleratis, & contaminatis, patri*
,, *cidis, & matricidis, homicidis, & fornicarijs, ma-*
,, *ſculorũ concubitoribus, plagiarijs, mendacibus, pe-*
,, *riuris, & ſi quid aliud ſanæ doctrinæ aduerſatur.*
vt Paulus loquitur Apoſtolus, *1. ad Timoth. 1. 9.*) recurſum habuiſſent, & per Epiſcopum producta fuiſſet præfata diffinitiua ſententia Rotalis; fuit per dictam Sacram Congregationem tunc viuenti Præpoſito reſcriptum per litteras, vt ſequitur.

Al R. Sig. Il Prepoſito della Collegiata dello
,, *Spirito Santo. Reuer. Sig. Monſignor Veſcouo hà*
,, *fatto preſentare à queſti miei Signori Ill. alcune*
,, *ſcritture, & in ſpecie vna ſentenza dalla Rota*
,, *promulgata di Luglio 1568. per la quale appari-*
36 *ſcela voſtra eſſentione eſſere riſtretta à i termini*
,, *della Conſtitutione d'Innocentio IV. publicata*
,, *nel Concilio Lugdunenſe, e ridotta poi nel cap. 1.*
,, *de priuileg. lib. 6. Et ancorche ſi creda non habiate*
,, *per dire per contro; Nondimeno le Signorie loro*
,, *Illuſtriſſime hanno voluto, che io ve n'auertiſca*
,, *prima di fare in ciò l'vltima reſolutione, affinche*
,, *potiate auiſare, e mandare quà s'hauete ſcritture*
,, *riuelanti contro detta ſentenza, per potere poi ri-*
,, *ſoluere, e terminare quel che ſarà conueniente.*
,, *Non mancate per tanto di ſpedire preſto la riſ-*
,, *poſta, certificandoui, che non s'aſpettarà più di*
,, *vn meſe dopò la preſentatione di queſta mia. Et*
,, *il Signore vi guardi. Da Roma li 2. Giugno*
,, *1593.*

Al piacer voſtro.

Il Cardinale Aleſſandrino, &c.

37 Propter hanc proinde cauſam poſt longas dilationes, anno demum 1602. ac poſt multa Sacra Congregatio prædicta perpenſis hinc inde deductis, atque non leui conſideratione habita ad dictam Rotalem ſententiam; ſuper ſequentibus capitibus excẽptionem Præpoſito, & Canonicis Collegiatæ præfatæ obſeruandam fore decreuit: datis litteris ad Epiſcopum Iuuenacen. tunc temporis, videlicet.

,, *Illuſtre, e molto Reuerendo Signore come fra-*
,, *tello. Eſſendo ſtata diſcuſſa la differenza che ſo-*
,, *pra molti capi verteua trà V. S. & il Prepoſito di*
,, *coteſta Collegatata dello Spirito Santo, atteſa l'eſ*
,, *ſentione per la Bolla di Papa Bonifacio IX. Et*
,, *eſſendoſi anco hauuto in conſideratione la ſenten-*

„ *za data dalla Rota ſopra li trè caſi eſpreſſi nel ca-*
„ *pit 1. de priuileg in 6. e ſtato riſoluto da queſta*
„ *Sacra Congregatione che li Preti, & altri Cleri-*
„ *ci, che ſeruono alla Collegiata non ſiano obligati*
„ *venire alla Cathedrale nelle feſte ſolenne, nè aſ-*
„ *ſiſtere con le cotte alla Meſſa, nè al Veſpero, nean*
„ *co ſquando ellacelebra Pontificalmente nella Ca-*
„ *thedrale, ò in altre Chieſe.*
„ *2 Et che non ſiano manco obligati nella vigilia*
„ *dell'Aſſuntione della Madonna venire proceſſio-*
„ *nalmente come gli altri Preti delle Capelle, ò*
„ *Chieſe Parochiali per cantare dopò il Veſpero nel*
„ *la medema Catedrale l'officio della Madonna.*
„ *3 Nè meno ſiano obligati andare alle proceſſio-*
„ *ni, che ſi fanno dal Capitolo della Cathedrale, nè*
„ *col medeſimo Capitolo à quelle eſſequie, e ſepul-*
„ *ture. alle quali ſiano chiamati.*
„ *4 Nè ſi habbiano da aſtenere nella loro Chieſa*
„ *Collegiata, mentre V. S. Celebra nella ſua Cathe-*
„ *drale, ò in alra ⸦ hieſa ò ſi predichi.*
„ *5 Nè meno ella poſſa prohibire che li Gabellieri*
„ *non diano le franchizie ſolite darſi alle perſone*
„ *Eccleſiaſtiche in coteſta Città.*
„ *6 E che non poſſino macinare, e creſcere l'olio*
„ *nato nelle loro poſſeſſioni ſenza licenza in ſcritto*
„ *di V. S. o del ſuo Vicario, quando ella ciò prohibi-*
„ *ſcà à li altri Preti della ſua Dioceſi.*
„ *7 E chi neanco ſiano obligati ad alcuno ſuſſidio*
„ *caritatiuo ſolito à darſi nell'ingreſſo de' Veſcoui.*
„ *8 Dichiarando in oltre, che ſia lecito alli medeſi-*
„ *mi Preti, e Clerici della Collegiata di ſepellire*
„ *nella loro Chieſa, quelli che vi ſi eligono la ſepul-*
„ *tura. ſenza interuento del Capitolo della Cathe-*
„ *drale purche ci interuenga il Parocho.*
„ *9 Che poſſa ancora ciaſcuno di loro vſcir fuori*
„ *del territorio ſenza licenza di V. S. nè del Vicario,*
„ *ſenza pregiuditio però della reſidenza, alla quale*
„ *ſono obligati.*
„ *Et hanno rimeſſo queſti miei Illuſtriſſimi Si-*
„ *gnori alla Congregatione del Concilio il punto*
„ *della viſita, e reſpettiuamente la correttione del-*
„ *la medeſima Chieſa perſone, e beni di quella*
„ *Onde V. S. ſi contentarà di fare oſſeruare que-*
„ *ſta riſolutione, e che li Preti, e Clerici della ſudet*
„ *ta Collegiata non ſiano moleſtati, nè trauagliati*
„ *nelle coſe, nelle quali ſi dichiara con la preſente,*
„ *che ella non vi poſſa mettere le mani. E coſi eſe-*
„ *quirà, e Dio la contenti. Di Roma li 3. di Decem-*
„ *bre 1602.*

Voſtro come fratello.

Il Cardinale di Fiorenza.

36 Nulli ergo in dubium reuocari amplius
poteſt, ex ſuprà enarratis capitibus, in qui-
bus exemptionem ſeruare debet Collegia-
tæ præfatæ Epiſcopus Iuuenacen. liberam
illi remanere, ac remanſiſſe ſemper facul-
tatem in tribus caſibus exceptis in Conſti-
tutione Innocentij IV. in Generali Conci-
lio Lugdunen. promulgata, redacta in *d.*
cap. 1 de priuileg. in 6. & a Sacro Triden. Con
cil. innouata.
39 Quin vel cœco id perſpicuum ſit, iuxta
Homericum illud.
Hanc etiam cœcus metam diſcerneret hoſpes,
Et illud Ariſtophanis in Plauto,
Qui ſcis ita eſſe? ſcilicet hoc cæcus videat.
Et illud Platonis in Sophiſta, *Qui fieri po-*
teſt, vt hoc non appareat, (quēadmodum prouer-
bio dicitur,) vel cæco?
40 Declarationem quippe præfatam in enu
meratis capitibus fecere Purpurati Patres,
habita conſideratione ad ſententiam Ro-
talem, ita nempè ipſi: *Et eſſendoſi ancora hauu*
„ *to in conſideratione la ſentenza data dalla Rota*
„ *ſopra li trè capi eſpreſſi nel capitolo primo, de*
„ *priuileg. in 6.*
Non itaque fruſtraneè verba præfata pro
lata, & exemptionis capita enumerata fuiſ-
ſe exiſtimandum erit. Quando *l*at aliàs fuiſ-
ſet, ſi pauciſſimis verbis expreſſiſſent: ſentē-
tiam Rotalem nullo pacto Epiſcopo ſuffra-
41 gari debere. Fruſtra equidem pluribus ex-
perimur, quæ paucioribus abſoluere poſſu-
mus, ſecundùm Philoſoph. & ſequitur *gloſ.*
in clement. 1. in princip. verbo vnigenitum, in fin.
& in § fin. verbo Sanctorum, in fin. de ſumm. Tri
nit. & fide catholica, quam ſequitur *Nauar. de*
orat. & horis Canon. cap. 18. num. 19. facit text.
in l. cùm fundus, 31. §. ſeruum tuum imprudens,
42 *ff. ſi certum petat.* ſecundùm intellectum eo-
rum, qui dicunt ex illo *text.* circuitum vita-
ri debere. Neque enim abundat natura in
43 ſuperfluis, ſecundum eundem Philoſoph.
quem ſequitur *Nenizan. in ſylua nuptiali lib.*
3. num. 63 in fin.
44 Neque eſtimandum erit nugatoriè, at-
que ludibriò tantos Patres in rè ſeriò geſta,
loquutos fuiſſe, vt aduertit, neque ab rè,
gloſ. in d. clement prima, verbo vnigenitum, fa-
ciuntquè verba Imperatoris Iuſtiniani, *in l.*
cum in adoptiuis, 10. §. cum enim tanta fragili-
tas, ibi, ludibrio defraudari, *C. de adoptionib.*
45 Neque id planè potuiſſent; cum ſarcta
tecta eſſent iura Epiſcopi in tribus caſibus
in dicta Conſtitutione Innocentij Quarti
in Generali Concilio Lugdunen. edita, at-
que in corpore iuris inſerta in *d. cap. 1. de*
priuileg. in 6. & à Sacroſancta Tridentina Sy
nodo innouata.
46 Propterea porrò, vt iuriſdictionem Epi-
ſcopi firmam redderent in tribus ipſis ca-
ſibus, quibus per priuilegium Bonifacij Pa-

pæ

Digitized by Google

pæ IX. derogatum minime quidquam
fuerat;atque ſecundum iuſtiam,cuiq.quod
47 ſuum eſt redderent,*ad tex.in l.iuſtitia,10.ff.
de iuſt.& iur.can.ius naturale, diſt. prima.cap.
ex ore,17.in princ. de priuileg.* atque Chriſto
ſedem pararet,vt S.Bernardus *ſer. 3. de ad-
,, uentu Domini littera I.* loquitur. *Quis in vo-
,, bis eſt*(inquiens) *fratres, qui deſiderat in ani-
,, ma ſua ſedem parare Chriſto? Ecce quæ nam il-
,, li ſerica,quæ tapetia,quot puluins oporteat præ
,, parari. Iuſtitia,(inquit) & iudicium præpara-
,, tio ſedis eius. Iuſtitia virtus eſt, quod ſuum eſt
,, unicuique tribuens. Tribue ergo tribus quæ ſua
,, sũt. Redde ſuperiori,redde inferiori,redde æqua-
,, li,cuique quod debes, & digne celebras aduentũ
,, Chriſti,paras ei in iuſtitia ſedem ſuam.* ſic Ber-
nardus. Neque Collegiatæ quoq. Eccleſiæ
quicquam detraherent;peculiaria capita
enumerauere,quibus firma eorum exemp
tio permaneret. Nè in generali exemptio-
nis præſuppoſito (at erroneè,quin non te-
48 mere) perſiſterent ampliùs;neque in ipſo
genere,quod laxum quid ex ſe ſemper eſt,
& plura comprehendere aptum, ſecundũ
Philoſ. *ad tex.in l.omnes,3. ubi Angel. C.de
præſcript.30.uel 40.annorum,l.ſi duo,52.in fin.
ff.de adminiſtr.tut.nos reſponſ.7.num.8.& 10.
part. 2.* Tres quoque caſus in dicta Conſti-
tutione Innocentij IV. ab exemptione ex-
tractos, includerent,comprehenderentue,
verba illa addidere: *Et eſſẽdoſi anco hauuto in
conſideratione la ſentenza dalla Rota ſopra li
trè capi eſpreſſi nel cap.1.de priuileg.in 6.* Cum
49 alioqui ſpecierum enumeratio generi sẽ-
per detrahat; illudquè in enumeratis ſpe-
ciebus comprimat, iuxta regulam Ariſto-
telicam; atque à ſacris canonibus probatã
in regul. generi per ſpeciem derogatur,34.
*de regul.iur.in 6. l.in toto iure generi,81.ff.de
regul.iur.l.ſtipulationes cõmodiſſimum,53.& l.
ſeq.ff.de uerborum oblig.facit tex.in l.ſed ſi adij-
ciatur,13.ff pro ſocio,Bald.in d.cap.ſicut Roma-
na,num.2.& num.11.& ſeq.de reſcript.plenè
Cagnol.in d.l.in toto, & ibid. Dec. Abb.in cap.
ſedes,15.num.12.ad fin. & ibid. Decius nu.44.
de reſcript.Io.Azor.iuſtit.moral.part.2. lib.3.c.
46.uerſ. dicitur conſtituimus, Rota apud Card.
Caualer.deciſ.124.num.3. Iacobus Thomingius
deciſ.Lipſien.22.num.14.Ioannes Cæphal. conſ.
734.num.2.& nu.10.uol.5. Octauius Gloritius
d.reſponſ.11.num.31.*
50 Potiſſimum verò in materia odioſa (vt
iſthæc eſt) contra abſolutam Epiſcopi in
ſua Diœceſi iuriſdictionẽ, quò ad omnes,
qui in illa ſunt,& contra iuris diſpoſitionẽ
in d. cap.1.de priuil. in 6.ad regul. quæ à iure
communi exorbitant,*28.de regul.iur.in 6.&
regul.in generali,81.eod. Decius in cap.1.de re-
ſcript.col.5.num.33.34.35.& 36.Benedict.Ca-
pra regul.102,priuilegia principium,n.16. Ca-
phal.d.conſ.734.nu.23.*
51 Et vbi ſpecierum enumeratio poſtpoſi-
ta eſt generi (vt in facto hoc noſtro) ſecũ-
dùm *Bald.d.cap.ſicut Romana,nu.16.Cagnol.
d.l.in toto,num.8.Glorit.d.reſponſ.11.n.31.*
52 Vel vbi ſpecies cauſa dubitationis tollẽ-
dæ, & demonſtrandi eas ſpecificè, ac nu-
meratim exprimuntur, vt hic geſtum fuit;
vt adnotat *Decius d.l.in toto,num.16.& in c.
ſedes,num.46.& ſequent. & Abb.ibid.d.nu.12.
Cæphal.d.conſ.734.n.11.*
53 Cùm porro alias iuris habeat aſſiſtentiã
Epiſcopus ad eum manutenendum in ſuæ
iuriſdictionis exercitio quò ad omnes, qui
in ſua ſunt Diœceſi,*cap.conquerente,18. ex-
trà de offic. ordin. cap. cum Epiſcopus,7.eod.tit.
lib.6.c.cum perſona,7. de priuil.in 6.nos reſpõſ.
8.nu.1.& ſeq.par.2.Rota in Baren. Iuriſdictio-
nis 16.Februarij 1609.coram Domino Coccino
Decano deciſ.448.n.1.& 2.*
54 Vnde prouiſio omnis,& gratia,cum per
eam præiudicium fiat Ordinarijs, odioſa
æſtimatur,*cap.quamuis 4. vbi gloſſ. de præbẽd.
in 6.cap.1.§.1.& cap.2. de fil. presbyteror.eod.
lib.Euerard.conſ.59.num.7.* atque propterea
comprimenda.*vt ibid.*

Iure igitur meritiſſimo fecere Purpura-
ti Patres ad ſedandas hinc inde exortas cõ-
trouerſias; Cùm perpenſa præfata Rotali
ſententia pro Epiſcopi iuriſdictione ad iu-
ris præſcriptum; peculiaria enumerauere
capita dumtaxat,quibus Collegiatæ Eccle-
ſiæ exemptio ſeruaretur, vt non ſit proin-
de inani cauillatione quicquam ampliùs
innouandum, aduerſus Epiſcopi iure ſoli-
dam iuriſdictionem.
55 Minime namque ſunt mutanda,quæ in-
terpretationem certam ſemper habuerunt
vt Paulus loquitur in *l.minime,23.ff de leg.
argum.tex.in can.conſuluiſti,2.q.4.ibi,*ſuperſti-
tioſa adinuentione non eſt præſumen-
dum,ſecundùm verba Stephani Papæ ibid.
Euerard.conſ.30.n.27.
56 Cùm præſertim, ſecundum formam,
qua Princeps priuilegium concedens, vti-
tur,ſeruari illud debeat, nec vltrà proten-
di, iuxta diſpoſita per Alexandrum Ter-
tium Ambianenſi Epiſcopo ſcribentem *in
,, cap.porrò,7.de priuileg.* Quod totum(*inquit-
,, tem*) ex inſpectione priuilegiorum cerne-
,, re potes;& ſecundum quod inueneris, ità
,, obſerues. Sic enim eos volumus priuile-
,, giorum ſuorum ſeruare tenorem, quod
,, eorum metas tranſgredi minime videan-
,, tur. His Summ.Pontifex,vbi *gloſ. verbo te-
,, norem*: Et ità (*ait*) priuilegium in ſua for-
,, ma tantum ſeruari debet, & non vltrà ex-
,, tendi,aliàs priuilegium non defendetur in
,, alijs, ita *gloſ. Bernar.* & ſequuta fuit Rota
*apud Card.Mant deciſ.82.num.5.Cæphal.conſ.
704.num.12.vol.5.Gloritius d.reſponſ.11.num.
8.Bald.in cap.licet,nu.1.in 3.notab. de tranſlat.*
57 *Epiſc.* dicens: quòd priuilegium in ſingu-
,, lis verbis eſt ponderandum, ac ſtrictè in-

„ terpretandum ; & ſi quis malè intelligit
„ verba priuilegij,imputet ſibi ipſi: & ſi cæ-
„ citas ignorantiæ concurrat ſecum ; quia
„ opiniones falſæ in iure non excuſant, vt
„ hic,& notatur per Ioan. Monach. *in cap.cupientes,§.denique, de elect. lib.* 6. ſic Bald. & eum ſequitur Rota apud *Card. Mantic.deciſ.* 163.*n.*2.

58 Quod potiſſimum locum habebit in materia odioſa, & quæ in præiudicium tēdat tertij,vt iſthęc noſtra, quæ Ordinarii in præiudicium dimicat,ad *tex.in cap.olim,*16. *de verbor.ſignific.extrà, & cap.ſi canonici,*2.*de offic.ordin.in* 6.*Benedict.Capra d. regula* 102. *n.*15.*Glorit.d.reſponſ.*11.*n.*36.*&* 37.

59 Hinc planè eſt,quod eadem Sacra Congregatio anno 1601. Epiſcopo Iuuenacen. ſcribens : priuilegia Collegiatæ Eccleſiæ præfatæ ſeruari præcepit, quæ clarè, ac liquidò expreſſa in Bonifacii IX. priuilegio reperiuntur, neque verbum vllum de derogatione Conſtitionis præfatæ Innocentii IV. adiecit; vt quę ſciret, derogationem nullam in pręfato priuilegio Bonifacii apparere. Ità nempe illi in litteris ad eundem Epiſcopum datis.

A Monſignor Veſcouo di Giouazo.

„ *Molto R. Sig. come fratello. Si ſono eſſaminati*
„ *in Congregatione da queſti miei Illuſtriſſimi Si-*
„ *gnori li priuilegij del Prepoſto, e Capitolo della*
„ *Chieſa Collegiata di Santo Spirito di coteſta*
„ *Città, e ſi è riſoluto, che à loro ſiano intieramente*
„ *oſſeruate, e manteuute quelle eſſentioni, immuni-*
„ *nità, e preeminenze, cho ſono chiaramente eſ-*
„ *preſſe ne i ſudetti loro priuilegi di Papa Boniſa-*
„ *cio IX. confirmati poi da Clemente VII. V. S.*
„ *dunque ſi contentarà oſſeruare da per sè ſteſſa,*
„ *e fare oſſernare da altri queſt'ordine delle Si-*
„ *gnorie loro Illuſtriſſime, e prouedere in modo,*
„ *che non ſi dia altra occaſione al Prepoſto, nè al*
„ *Capitolo di hauere à ricorrere di nuouo per tal*
„ *cauſa alla Congregatione. Da Roma li* 3.*di Lu-*
„ *glia* 1601. *Di V. S. come fratello. Il Cardinal*
„ *di Fiorenza.*

Et dixit poſtmodùm in litteris anni
„ 1602.ſuprà relatis in fin. *Onde V.S. ſi conten-*
„ *tarà* (ſequens) *di fare oſſeruare queſta riſolu-*
„ *tione, e che li Preti, e Clerici della ſudetta Colle-*
„ *giata non ſiano moleſtati, e trauagliati nelle co-*
„ *ſe, nelle quali ſi dichiara con la preſente, che ella*
„ *non vi poſſa mettere le mani.*

Sicuti nempè, nullo pacto conceſſis priuilegijs,& exemptionibus, atque immunitatibus, quæ expreſsè, clarèque in priuilegio præfato Bonifacij IX. exprimuntur, derogari præcepit Sacra Congregatio : Ità planè neque vltra, quàm illud eis concedit, quidquam amplius indulgere Collegiatæ prædictæ voluit; neq; ab Ordinarij iuriſdictione quicquam detrahere.

60 Nouerant quippè Purpurati Patres; temerarium eſſe, priuilegia vltra expreſſa diuaricari, ſecundum *tex.in cap.ſanè,*9. iuxta intellectum omnium,& materiam ibi tra-
„ ctatam, *de priuileg. extra.* Quia (*gloſ. verbo*
„ *temerarium* ibidem ſubnectit) priuilegia
61 communem legem non faciunt. facit *tex. in cap.conſtitutus* 11.§. *quia verò, de conceſſion. præbend.* quatenus habet præbendarum conceſſionem ad conſequentiam trahendam minime eſſe; ne huius occaſione canonicis ſanctionibus fraudem fieri contingat. *tex.cum ſua gloſ.in l.quod conſtitutum,* 22. *ff de milit.teſtam.*) quatenus habet (*ſecundum Aphricanum Iureconſultum*) priuilegium militibus datum teſtamentum conficiendi, etiam intra annum poſt miſſionem; valere (quantum ad verba) ad eos dumtaxat, qui mitti ſolent, non verò ad eos, qui ſine miſſione militare deſinunt. ſequitur *Bald. in cap.eam te,num.*18.*verſ.de vno opponitur,de reſcript.Carol.Tappia d.l fin.de conſtit. princ.d. cap.*9.*par.*2.*num.*132.*Minadous conſ.*3.*nu.*14. *Cabed.d deciſ* 86.*n* 8.*in fin.*

Firmam ergo eſſe Conſtitutionem Innocentii Papæ IV. in Concilio Lugdunen. editam, Epiſcopo in tribus caſibus aduerſus quoſcunque exemptos cognoſcendi, neque illam in aliquo deturbari, pariter voluerunt. Potiſſimum vero poſt innouationem Conſtitutionis præfactæ à Sacro
62 Tridentino Concilio factam, quæ ſanè innouatio operatur, vt eaſdem admittat qualitates,& conditiones Ordinarii iuriſdictio poſt Bonifacii IX. priuilegium, quas prius per dictam Innocentii IV. Conſtitutionē habebat, *ad tex.in l. ſi mihi, & Titio,* 110.§.1. *ff.de verb.oblig. Alex.conſ.*30.*num.*6.*lib.* 1. ſequiturque *Magon.d.deciſ.Florent.prima,num.* 19. *Rota apud Burattum d. deciſ.* 167. *num.* 4. *Rota in Mediolanen. Curſus aquarum coram S. memor.Clem.VIII. Aldobrandino d. deciſ.* 702. *num.*7.*verſ.non obſtat pariter.* vbi dicit: per dictam innouationem etiam priuilegia cū clauſulis derogatoriis ad terminos iuris cōmunis reuocata fuiſſe.

Si nempè voluere ex conceſſione priuilegii Bonifacii IX. firmas eſſe exemptiones manifeſtis verbis Præpoſito, & Canonicis Collegiatæ Eccleſiæ datas. Cur non (quæſo te) pariter eadem voluntate inclinati fuere, vt firma permaneret Ordinario Iuuenacen. conceſſio per conſtitutionē Innocentii IV. in Concilio Lugdunen. Generali editam, de tribus caſibus aduerſus quoſcumque exemptos ordinaria iuriſdictione cognoſcendi? Cùm potiſſimum Conſtitutioni præfatæ per priuilegium Bonifacii IX. derogatum minime fuiſſet; quod in ſpecie fieri debebat, vt in ſuperioribus diximus, & locum habet in exemptione quan-

quantumuis lata, & expanſa, vt ſequuta
fuit Rota in præfata deciſione coram Al-
dobrandino 702.*num.*1.*&* 3. & in alia *Ba-
ren iuriſdictionis* 20. *Maij* 1603. *coram Veroſ-
pio apud Marcheſan. tom.* 1. *deciſ.* 52. *num.* 3.
verſ.nec releuat fol. 1069. Quo ſanè loco ita
quoque Sacram Congregationem Con-
cilii firmaſſe, refert.

63 At in iudiciis perſonarum acceptio ha-
benda minime erit, *regul.in iudiciis*, 12. *de*
„ *regul. iur. in* 6. Non enim ſubtrahit perſo-
„ nam cuiuſquam Deus; nec verebitur ma-
„ gnitudinem cuiuſquam: quoniam puſillũ,
„ & magnum ipſe fecit; & æqualiter illi cu-
„ ra eſt de omnibus: vt ſpiritus loquitur Sã-
„ ctus per Salomonem *Sapient.*6 8. Ita planè,
„ & qui Dei loco iudicant terram, quorum
„ eſt iuſtitiam diligere. *Diligite iuſtitiam, qui*
64 *qui iudicatis terram* Dominus loquitur
„ *Sapient.primo* 1. Quamuis enim iuſtitia ſit
„ omnibus diligenda (*Dionyſ. Carth. ibid. lo-*
„ *quitur*) præcipuè tamen his, qui præſident
„ aliis, quibus ex officio incumbit terram, id
„ eſt ſubditos ſuos in terra morantes, iudica-
„ re. Nec enim digni ſunt alios iudicare, aut
„ in ſolio iudicii reſidere, niſi qui iuſti ſunt,
„ & prudentes; cùm iudicare ſit actus iuſti-
„ tiæ. *Hæc Dionyſ.*

Iuſtitiæ verò eſt cuique tribuere, quod
ſuum eſt, vt ſuprà tetigimus. Seruare pro-
inde vnicuique iuſtitiam, ſuumque ius,
voluere ampliſsimi Patres omnibus per-
penſis, in enumerando peculiaria exem-
ptionis capita, quę Præpoſito cuſtodi-
rentur.

Non inſtabis propterea: priuilegii Bo-
nifacii IX. exemptiones irritas reddi, ſi In-
nocentii IV. Conſtitutio de tribus caſibus
cognoſcendi, etiam aduerſus exemptos
quoſcunque, Ordinariis indulta, firma, ſta-
biliſquè Iuuenacen. Ordinario perma-
nebit.

65 Cùm, quod lex fuit Generalis in Gene-
rali Concilio Lugdunen. promulgata, di-
cta Innocentii IV. Cõſtitutio, & id ipſum
ſibi Summus ille Pontifex (alioqui doctiſ-
ſimus) oppoſuit: At ſatis oppoſitioni fecit:
ſufficere reſpondendo; ſi in reliquis, vltra
caſus præfatos tres, (delicti, contractus, aut
rei ſitæ) ſint à iuriſdictione exempti Ordi-
nariorum, vt in §. *nunquid ergo, d cap.* 1. aper
tiſsimis verbis legitur; & ſequuta fuit *Rota
d.deciſ.*702.*nu:*3. Contenti ſint igitur ipſius
ſummi Mundi Monarchiæ reſponſione,
ac declaratione.

66 Tum, quod firmum ſemper priuilegiũ
habetur, ſi vltra ius commune aliquid
operetur; vt proinde in reliquis ſecundum
ius commune exaudiri illud oporteat, cum
de tertii præiudicio (Ordinarii videlicet)
agatur. *gloſ.prima in l.*2. *C. de noxalib. actio-
nib. vbi Salicet. Decius in cap.*1.*num.* 29. *verſ.
ſatis eſt enim de priuileg. extrà*, quem ſequi-
tur *Nauarrus in man. cap.* 12. *num.*79. *verſ.
illud autem*, notat *Abb. in cap. certificari* 11.
*num.*9. *in fin. verſ nam ſatis eſt, idem Decius in
d.cap.* 1. *num.* 38. *de reſcript. Cephal. d.conſ.*
764.*num.*13.*vol.*5. Sufficere proinde debe-
bit Prępoſito, & Canonicis Collegiatæ Ec-
cleſiæ Spiritus Sancti, quòd in reliquis
omnibus (etiam in litteris Sacræ Congre-
gationis expreſsis) ſint ab Ordinarii iuriſ-
dictione exempti; in ſolis tribus caſibus
iuxta Conſtitutionem pręfatam Innocen-
tii IV. ab illo cognoſcendi, atque ſi deli-
querint conſtringendi. Quid enim præiu-
dicii ipſis infertur, qui ſub Epiſcopi iuriſ-
dictione orti ſunt, & ab illo ad ſacros, om-
neſque alios promoti ordines, ſi poſt aſce-
titium, accidentariumque priuilegium,
ſub illius perſeuerent paterna iuriſdictio-
ne, & ne in deteriora dilabantur, (in tribus
illis caſibus) ſubiiciantur? Verùm bonum
faciant, & habebunt laudem ex eo, iuxta
Apoſtolum Doctorem gentium, *ad Roman.*
13.5. Monentis: *Vis autem non timere pote-*
„ *ſtatem? Bonum fac, & habebis laudem ex illa.*
68 *Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem*
„ *malum feceris, time: non enim ſine cauſa gla-*
„ *dium portat. Dei.n.miniſter eſt, vindex in irã ei*
„ *qui malum agit. Ideo neceſſitate ſubditi eſtote,*
„ *non ſolum propter iram, ſed etiam propter con-*
„ *ſcienentiam.* His Apoſt. Sanctus.

„ *Vbi Carthuſ.* non ſolum propter iram (in-
quit) hoc eſt timore pœnæ; ſed etiam pro-
„ pter conſcientiam, mundam habendam;
„ id eſt amore iuſtitiæ, nè habeatis remor-
„ ſum conſcientiæ, ſi inuiti obedieritis. Vn-
„ de alio loco dicit Apoſtol. ad Coloſſen. 3.
„ Non ad oculum ſeruientes, ſed ſicut Do-
„ mino. Non enim ſine cauſa gladium por-
„ tat. Poteſtas ſecularis portat gladium ma-
„ terialem, Eccleſiaſtica ſpiritualem. *Sic ille.*
69 excommunicationis videlicet, *in tex. cap.
dilecto*, 6. *de ſent.excommun.cap.cum inter*, 5. *in
fin.de conſuetud.can.inter hæc* 6. *in fin.*33. *q.* 2.
*tex.Sacr.Trid.Conc ſeſſ.*25. *cap.* 3. *in princ. de
reform.nos reſponſ.*21.*n.*117 *par.* 2.

Ruunt propterea in lapſum quęcunque
pro ſe firma ſatis putauit Præpoſitus ad
Epiſcopi infrigendam iuriſdictionem,
propter indultum ſibi a Bonifacio IX.
exemptionis priuilegium, vt exiſtimauit;
iniuſte, nulliterq; illum aduerſus eum pro-
ceſsiſſe, acclamando.

70 Sublato quippe fundamẽto, omnia cor-
ruunt, quę ſupra illud extructa fuerant,
can.cùm Paulus, 26. *prima q. prima, argum.
tex.in Legi tecum*, 26. *in fin.princ.de except. rei
iudicatæ*, ex verbis Aphricani, ibi, *Cum aliter*
„ *ſuperior pars iure habere non poſſit, quàm ſi in-*
„ *ferior, quoque iure habeatur. Bald. in cap.* 1. *&*

Mar-

Marebio,num.8.de bit,qui feudum dare poſ-
ſunt in vſib.feudor.
71 Temerè ergo, & iniquè Epiſcopi man-
datis non paruit, argum. ipſius met *tex. in*
cap.2.in fin.de conſt.in 6.& d. l. fin. ff. de iu-
riſd. omnium iudic. à contrario ſumpto. Si
enim abſque iuriſdictione ius dicenti, non
paretur impunè. Impunis haud ergo eſſe
debebit, qui iuſtè, atque cum iuriſdictione
præcipienti iudici non paret. Cuius enim
„ præceptis obediret, ſi latorem legis igno-
ret? (*Caſſiodorus* loquitur *lib. de anima, cap.*
17. non longe ab initio,) Graditur ſine via, re
ſpicit ſine lumine, cogitat ſine ſapore, cur-
rit veloci greſſu, nec repetit, quò venire
diſpoſuit. *Sic ille.*
Iuſtè itaque, nec ſane iniquè fuit cenſu-
72 ris innexus; vt pęna docente cognoſceret
quantum exceſſeritiuxta Innocentii Ter-
tii verba *in cap. niſi ſpecialis ille dilectionis*
63 *3. de officio legati*. Metuquè pęnæ ab hu-
iuſmodi temeritatis audacia refrenaretur,
iuxta Clementis V. verba *in clem. unica, de*
conſanguinit. & affinit. Atque adeor rediēs
74 a peruicacia ſe retraheret, medicamq; ad-
mitteret manum, vt ſanaretur, *ad tex. in*
cap. cum medicinalis primo, de ſent. excomm.
in 6. & ſpiritu ſaluus fieret in die Domini
noſtri Ieſu Chriſti; vt Apoſtolus loquitur
1. ad Corinth. 5.5.
Vt quid porrò in præceps per deuia, &
vitiorum abrupta ibunt, atque vias ambu-
labunt difficiles, & in via iniquitatis, &
perditionis laxabuntur? Audiant (quæſo)
illos in inferno loquentes, qui per deuia
quondam vitiorum errauerunt. *Sapient.*
„ 5.6. Ergo errauimus à via veritatis, (ge-
„ mentes inquientes) & iuſtitiæ lumen non
„ luxit nobis, & Sol intelligentiæ non eſt
„ ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquita-
„ tis, & perditionis, & ambulauimus vias dif-
„ ficiles, viam autem Domini ignorauimus.
Sic illi, pęnitentiam, ſed fruſtra in inferno
agentes, & præ anguſtia ſpiritus gemen-
tes, *ibid. num. 3.*
Reuocent proinde gradum, ſuperaſquè
euadere ad auras contendant, quamuis
hoc opus, hic labor ſit. Sed magnam habe-
bunt remunerationem, ad quam reſpicere
debebunt, vt Moyſes, ſecundum Apoſto-
lum Paulum *ad Hebraos, 11.26.*
Nec obſtabit ſecunda oppoſitio, quòd
leue fuerit crimen ab ipſo admiſſum, vt
nec debuerit quidem tanta feriri pęna,
76 quanta excommunicatio eſt; pęnaſquè
oporteat commenſurari delicto, *l. ſanci-*
mus, 22. C. de pan. cap. quaſiuit, 2. in fin. de
bis, qua fiunt à maior. part. capit. Vbi Cęle-
ſtinus III. ſequentibus præcipit: *Nec pana*
„ (inquiens) *ſit vlterius protrabenda, quàm*
„ *delictum fuerit in excedente repertum*. vbi
gloſ. verbo deliquerit, carmina refert, .ſ.

77 „ *Auctores proprios ſua crimina iure tene-*
bunt,
„ *Pluſquàm peccatur, non vltra pana tra-*
batur.
Maranta proauus *conſ. 18. num. 12. nos re-*
78 *ponſ. 43. num. 73. par. 2.* Alioquin contrà
iuſtitiam facit, & peccat, quòd pęnarum
tranſgreditur metas. *S. Tb. 2.2. q. 56. art. 4.*
„ iuxta illud *Apocalypſ. 18.7.* Quantum glo-
„ rificauit ſe, & in delicijs fuit, tantùm date
„ illi tormentum, & luctus.
Cùm, quòd crimen non ita leue fuit, vt
ipſe (ſatis erroneè) Præpoſitus exiſtimat.
Tùm, quòd non pro crimine cenſuris in-
nexus fuit, ſed propter contumaciam;
quòd iuſtè citatus, parere Iudicis mandatis
contumaciter renuit, neque coram eo ſi-
ſtere ſe curauit.
79 Et planè, quòd leue non ita iniuriarum
hoc crimen ſit, (vt perperam ipſe putat Pręe-
poſitus) perpendendum eſt; quòd ita reuo-
catur donatio ſi impias quis manus in do-
nantem iniecit, ſicuti ſi atroces in eum in-
iurias effuderit; vel graue rerum ſuarum
damnum, vel vitæ periculum inferre
pręſumpſerit. ita nempè Gregor. IX. canonis
compilator in *cap. fin. de donat. extra.*
80 Atroces verò dicuntur iniuriæ, vel facto
vel loco, vel perſona, vt *gloſ. ibid. verbo atro-*
cet, & tex. inſtitut. de iniur. §. atrox, & l. pra-
tor edixit, 7. §. atrocem, ff. eod. l. ſed eſt qua-
ſtionis, 9. ff. de iniurÿs.
80 Pares igitur exiſtimantur iniuriæ atro-
ces (verbo prolatæ videlicet, vt *Abb. num. 2.*
d. cap. fin. aduertit, & *Syluaſter Aldobrandin.*
Clementis Octaui genitor *inſtitut. de excu-*
ſationib. tutor. §. inimicitia, num. 32. Curt. iu-
nior. conſ. 148 num. 2. vol. 1.) ipſi vitæ diſcri-
mini, vel periculo. Non igitur leue crimen
erit, atroces, grauesquè iniurias in hominē
(nobilibus præſertim ortum natalibus) &
in publico, multiſquè aſtantibus, protuliſſe.
Audias mecum (quæſo) Chriſtum Domi-
82 num, atque omnium Magiſtrum, in quo
ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ
Dei abſconditi, vt Apoſt: loquitur *ad Co-*
83 *loſſen. 2.3. Matth. 5.22.* Docentem, & obſtu-
„ peſce. Audiſtis, quia dictum eſt antiquis:
„ Non occides, qui autem occiderit reus erit
„ iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis,
„ qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio.
„ Qui autem dixerit fratri ſuo racha: reus erit
„ Concilio. Qui autem dixerit fatuè; reus
„ erit gehennæ ignis. Sic Chriſtus. Quo in lo-
„ co *Dionyſ. ille Cartbuſ. art. 10.* Sequentibus
„ comminiſcitur. Qui autem dixerit fratri
„ ſuo, ideſt proximo (Racha) id eſt verbum
„ indignantis animi effuderit, tamen con-
„ fusè, & quaſi in generali, non certam vi-
„ tuperationem, aut contumeliam infe-
„ rens, ſed affectum interioris commo-
„ tionis per ſignum; ſeu verbum indigna-
tio-

tionis aperiens (Reus erit concilio) id
eſt tractatu , quo inueſtigatur , quæ
pœna torquendus ſit , quem conſtat eſſe
damnandum.(Qui autem dixerit) proximo
ſuo (fatue) ideſt per commotionem iræ ver
bum contumelioſum , manifeſtam vitupe-
rationem deſignans,effuderit,(Reus erit ge
gennæ igis) ideſt pœnæ infernalis . *His Car-
thuſ.* Si ignis inferni pœna corripitur,atque
punitur,qui fatuè proximo dixerit irato ani
mo,ac deliberato,volens , & intendens ei
iniuriam,ignominiamquè inferre , affectu
nocendi,quod mortale,eſt, vt idem *Carthu.*
94 *ibidem* aduertit.Quis vtique tantæ ſuperbiæ
faſtigio tumidus erit (vt Imperator loqui-
tur *in l fin.C.de legibus*) vt ſenſum Domini,
& vniuerſalis magiſtri contemnat,dicatque
leue peccatum eſſe, atroces iniurias in pro-
ximum irato animo,atque deliberato effun
dere ? Cùm ipſe met dicat (*Ioan.13.13.*)Vos
vocatis me Magiſter, & Domine, & bene
dicitis,ſum etenim. Si ergo ipſe Dominus,
& Magiſter docet ; *Qui autem dixerit fatuè,
reus erit gebennæ ignis*:quis nam erit,qui hoc
negare audeat ? Exemplum enim dedit no-
bis,vt quemadmodum ipſe docuit , & nos
dictis , & doctrinæ aſſenſum præbeamus.
Neque putemus adeò leue eſſe hoc pecca-
„ tum;Quando per illud (*vt Io.Ferus in eũdem*
85 *locbũ Matth.*aduertit,nec planè incõgruè)
„ conuitiator bonum charitatis omnino cor-
„ rũpit,& multis proximum inuoluit incom
„ modis;Chriſti membra diſcerpit,& deſide-
„ rabilem Dei pacem turbat , ampliſſimam
„ Diabolo per conuitia viam parans . Ob id
„ Paulus prima ad Corinth.6. non adulteros
„ ſolùm , ſed & maledicos à Regno Dei ex-
„ cludit. Audi igitur Paulum: Omnis amari-
„ tudo,&c. *ad Epheſ* 4. non ſit in vobis : ſed
„ eſtote inuicem mites,&c. donantes inuicẽ,
„ ſicut Chriſtus vobis donauit. Et paulò poſt
„ rationem reddens . Nec id abs re,(ſubne-
86 ctens)perfectio enim fidei eſt Charitas,ſine
„ qua nec fides ſufficit. Eſt enim vinculum,
„ quo colligamur toti corpori,ideſt Eccleſię,
„ cui niſi ſumus vniti, nullum gratiæ Chriſti
„ influxum recipimus. Ob id & Chriſtus nul-
„ libi non ad charitatẽ hortatur , nullibi non
„ radices diſcordiæ excindere curat.Id quod
„ etiam hoc loco ex Matthæo perſpicuè cer-
„ nitur, vbi primo omnium præceptum de
„ non occidendo explicat; monetque nè vn-
„ quam committamus,vt vel minimo verbo
„ charitas lædatur.His *Ioann Ferus* religioſus,
88 & doctus vir.Hinc ad rem ſubnectit,nec in-
ſulsè proauus meus Robert. Maranta *conſ.*
47 *nu.*6.appellare aliquem *Cucurbitam*,atro-
cem iniuriam inferre eſſe; tùm maximè, ſi
honeſta fuerit perſona.Proſequiturquè plu
ribus,*Menoch.de arbitrar.lib.2.cent.3.caſu* 263
*num.*24. *Marius Anton.lib. variarum reſolut.* 3.
reſolut. 11, *Marius Muta Siculus deciſ.*36. *per
tot.Boſſius tit.de iniur.num.*5.*& ſeq. per tot.Ro-
ta apud Put.deciſ.*296.*lib.*1.plura congerit *Iu
lius Cartharius deciſ.crimin. Cur.Archiep. Me-
diolan.deciſ.*37 *per tot.& deciſ.*63.*nu.*18.*& ſeq.*
89 Grauemquè, quin atrocem dixit iniuriam
fuiſſe illam , quam quidam filius aduerſus
genitorem ſuum coram alijs protulit ; *ſtul-
tum* illum nuncupando , vt iuſtam exhære-
dationis cauſam putarit *Curt. d.conſ.*143 *nu.*
2.*vol.*1.quem ſequitur *Aldobrandin.d.§.iniu-
riæ,de excuſat.tutor.num.*32.
90 Non leue igitur iniuriarum hoc crimen
putandum erit , vnde charitas fraternitatis
dilacerata manet . Namquè nobilis ille vir
verecundia propter illas ſuffuſus,pileum in
faciem proiecit Præpoſiti , violentas manus
91 in eum inijciendo, ac conſequenter in ex-
communicationem dando *in can ſi quis ſua-
dẽte diabolo,*17.*q.*4.& ad peiora deueniſſent ,
niſi ad fuiſſent,qui ſe medios interponerẽt.
92 Quia Prefecto ex iniurijs capitales quoque,
& graues quandóque oriuntur inimicitiæ,
*ex text.in cap.veniens,*16.*vbi Bald nu.*5. *in vlt.
notab de iureiuran.*quem ſequitur *Hippolit de
Marſil.conſ.*5.*num.*12. *& Syluester. Aldobran-
din.d.§.iniuriæ,de excuſat.tutor.num* 31. At nõ
93 leue fuit ſcandalum omnibus , qui ad ſpe-
ctaculum illud aderãt, Sacerdotem virum ,
& in dignitate conſtitutum , cernentes, eo-
dem ore,quo Dei laudes decantare debet,
verba iniuriarum enormium in virum no
bilem proferentem , die ipſo ſancto feſto
Pentecoſtes publica in platea.quod perpen
dit *Curt.d.conſ.*148.*n.*2.*in fin.*
04 Linguam proinde non ab re nuncupauit
(S.Iacobus Apoſtolus in ſua canonica *epiſt.*
„ *cap.*3.9.) Inquietum malum, plenã veneno
„ mortifero. In ipſa benedicimus Deum , &
„ Patrem (inquiens) & in ipſa maledicimus
„ homines , qui ad ſimilitudinem Dei facti
„ ſunt.Ex ipſo ore procedit benedictio,& ma
„ ledictio . Non oportet fratres mei hæc ita
„ fieri . Nunquid fons de eodem foramine
„ emanat dulcem,& amaram aquam ? Nun
„ quid poteſt (fratres mei) ficus vuas facere,
„ aut vitis ficus ? Sic neque ſalſa dulcem po-
„ teſt facere aquam.Quis ſapiẽs, & diſciplina-
„ tus inter vos ? Oſtendat ex bona conuerſa-
„ tione operationem ſuam in manſuetudine
„ ſapientiæ.*Sic S.Apoſtolus.*
Nec minori lepore concinit Caſſiodorus
*lib.de anima,cap.*16.*non longe ab initio,*ſequen-
95 tibus dicens:Lingua quoque vocis noſtræ
decentiſſimum plectrum,data eſt ad ſermo-
num noſtrorum conuenientiam temperan-
dam,vt nos articulata verba ab animalium
confuſione diſtinguerent. *Si ille.* Non igi-
tur ad maledicendum proximum , fratres
noſtros;eoſquè ſcandalizandum,lingua no-
bis ab Auctore rerum omnium data fuit.
96 Qui autem ſcãdalo occaſionem dãt,cau-
ſa ſunt ruinæ eorum,qui ſcandalo pereunt
vt

Digitized by Google

vt S.Hieronymus *in Micheam cap.*13. in illis, verbis, *Et Iudices domus Iſrael, qui abbominamini iudicium* (de Eccleſiaſticis loquens, inquit:) *Et vitam eorum in ſcandalum populis exponentes, rei ſunt infidelitatis eorum, qui ſcandalizantur. Vnde dicitur expedire homini, vt mola aſinaria ligetur in collo eius, & præcipitetur in profundum, quam vt ſcandalizet vnum de minimis Eccleſiæ*. Sic Hieronym. relatus *can. Hi*
95 *quoſcunque, 45. prima, q. prima*. Rationemque ibi refert *gloſ. verbo ſcandalum*. Qui ergo (dicens) occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur, *ex regula text. in cap. ſi egreſſus ignis, 5. de iniur. & damno dato*. Vbi præſertim aliqua præceſſerit, atque coinciderit culpa, vt adnotat *Caballinus de omni genere homicidij, num. 149.*

98 Væ autem homini illi eſt per quem ſcandalum venit, *Matt.* 18.7. Dominus dixit. Vęh autem damnationem importat æternam, ſecundum *S. Anton. in ſum part. 2. tit. 7. cap. 4. §. 4. verſ ſcandalum occaſionatum*, & diximus plenius *reſponſ. 4. num. 29. & ſeq. part. 2.* & S. Hieronym. ſuper verbis *Iſaiæ* 28.1. *vęh coronę ſuperbię, ebrijs Ephraim*; adnotat; quando in ſcriptura ponitur Væh, ſemper denotari damnationem æternam.

Quippe cùm, iis etiam, qui vnum ex puſillis offenderint, quam certa, quamque atrox & acerba, ab eo, qui mentiri neſcit, pœna conſtituta ſit, non ignoremus, vt *Gregorius Nazianzenus* Magnus ille, ac primus Theologus nuncupatus *orat. prima non longè poſt initium*, loquitur, *& Dionyſ. Carthuſ. in Eccleſiaſticum cap. 7. num. 3.* ſuper illis verbis. *Et non metes ea in ſeptuplum*, ad rem noſtram ſequentibus loquitur. *Qui alios ſcandalizat, aut male informat; reus eſt omnium vitiorum, quę ex ſcandalizatione, & praua inſtructione naſcuntur. Propter quòd ait* Gregorius: *Vnuſquiſque tot ſupplicijs dignus eſt, quot hominib⁹ prauum prębet exemplum*. Sic Carthuſ.

99 Peccatum verò tantò grauius habetur, quantò qui peccat maioris dignitatis fuerit, iuxta illud Iuuenalis *Sat.* 8.

Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto maior qui peccat, habetur.
Scilicet in Vulgus manent exempla regentum,
Vtque ducum lituos, ſic mores caſtra ſequuntur.

vt Claudianus ait. & *Ouid. 6. Faſt.*

Sic agitur cenſura, & ſic exempla parantur.
Cùm iudex alios quod monet ipſe facit.

tex. in cap. cum quidam 12. in princ. de iure iurando vbi Gloſſ. verbo dignitate. tex. in can. homo Chriſtianus, 5. vbi notabiliter *gl. & can. ſeq. ſi Papa. 40. diſt.*

100 Augetur quippe petulantiæ crimen dignitate Præpoſiti, vt Arrius Menander loquitur *lib. 3. de re militari in l. omne delictum, 6. ff. de re militar. gloſ. in cap. excommunicamus, 13. §. credentes, verbo exerceatur extrà de hæret. diximus reſponſ. 52. num. 84. & 86. par. 2.* Hi quidem (vt *Diogenes apud Laertium*, dicebat ad Alexandrum) magni exiſtunt in Rempublicam latrones, ac piratæ: ingentia (vt ait *Ioſephus in præfatione*) latrocinia perpetrant, & patriã interimunt. vt ſequitur Author *Theatr. vitæ ciuilis lib. 2. cap. 32. num 6.*

101 Hinc nempè liberius peccandi anſam layci arripiunt. Putant ſane excuſabile, cùm Eccleſiaſticos facilè in peccata dilabi vident. Quæ namque Ciuitas non fiat excuſabilis, ſi Roma deliquerit? *Caſſiodorus loquitur lib. 5. variar. epiſt.* 13. Rex minor ad potioris currit exemplum; & alieni facti iure iniuriam ſubſtinet, quæ peccatis præſtet exemplum. ex ratione, quam affert Vrbanus Tertius ad Epiſcopum Piſanen ſcribens *d. cap. cum quidam 12. in fin. princ.* ſequentibus dicens: *Cùm eorum exemplo* (epiſcoporum ſcilicet) *faciliùs alij poterunt ad ſimilia prouocari*.

102 Atque plebea præſertim ingenia, quæ magis exemplis, quam ratione capiuntur. vt *Diſanius*, apud Aulum Gellium loquitur, *Saturnal. lib. 7. cap. 4. non longe à princip. Neque enim, vel indelebilem tincturam pannus*, (Greg. Nazianzenus orat. 1. f. mihi 46. loquitur) *vel fœtidũ, aut ſuauẽ odorem res admota ita facile contrahunt; vel exitialis quidam vapor facilè in aerea diffunditur, ac per aerem animantia occupat, (quod quidem peſtis eſt, & appellatur) quàm ſubditi Antiſtitis improbitate celerrimè impleri ſolent; & quidem multò faciliùs, quam virtute*. Sic ille ſanctus vir, ac doctiſſimus Epiſcopus, & Eccleſiæ lumen edicit.

Scandali verò cauſa grauius quis pęna feritur: ea ratione, quam Innocent. 3. *in cap. cum illorum 32. §. niſi exceſſus de ſent. excomunica. extra* refert; *Cùm exceſſus tales, & ſimiles* (inquiens) *nequeant ſine ſcandalo præteriri*.

Fuit igitur non leue peccatum, quod per graues, quin atroces iniurias, cum adſtantium ſcandolo admiſit Præpoſitus. Quin duplex, & iniuriarum, & ſcandali. Dignum proinde emendatione ſe reddidit: quia reprehenſibilis fuit. iuxta Apoſtolum *ad Galat.* 2.11.

Quod autem iuſtè cenſurarum nexu (& ſi tarthareo) deuinctus fuerit, profugus, & contumax; inde manifeſtius dignoſcitur;
103 quòd duriùs hoc æſtimatur crimen, contra ſuperioris debitam obedientiam tendẽs, eamquè deſtruẽs, quàm facinus quodcunque aliud. Eſt quippè ſacrilegij ſcelus in obedientia. Audiamus (quæſo te) verba Domini per Samuelem Sacerdotem ad

Sau-

Digitized by Google

Saulem Regem. 1. *Regum* 15.22.
104 *Nunquid vult Dominus holocauſta &*
„ *victimas, & non potius, vt obediatur voci*
„ *Domini? Melior eſt enim obedientia, quàm*
„ *victima, & auſcultare magis, quam offerre*
„ *adipem arietum: Quoniam quaſi peccatum*
„ *ariolandi eſt, repugnare, & quaſi ſcelus*
„ *idololatriæ nolle acquieſcere. Pro eo ergo,*
„ *quod abieciſti ſermonem Domini, abiecit te*
„ *Dominus, ne ſis Rex.*
Quo loco audi etiam Beatum *Gregor. in moral.* relatum *can. ſciendum,* 10. §. *obedientia,* 8. *quæſt. prima,* ità in verbis præfatis
105 comminiſcentem: *Obedientia victimis*
„ *iurè præponitur, quia per victimas aliena*
„ *caro, per obedientiam verò propria voluntas*
„ *mactatur; quod contrà, ariolandi peccatum*
„ *inobedientia eſſe moſtratur. Ex aduerſo ergo*
„ *meliùs oſtenditur quid de eius laude ſentiat.*
„ *Si enim quaſi peccatum ariolandi eſt repu-*
„ *gnare; & quaſi ſcelus idololatriæ nolle ac-*
„ *quieſcere: ſola eſt, quæ fidei meritum poſſi-*
„ *det, obedientia; ſine qua quiſque infidelis con-*
„ *uincitur, etiam ſi fidelis eſſe videatur.* Sic Gregor. & in *can. ſi qui ſunt presbyteri,* 15. §. *fin.* 81. *diſt.* & Gregorius Septimus *in can. ſi quis deinceps* 12. 16. *quæſt.* 7. dicens. quę ſub crimine tam abominationis, quam *inobedientia* (quod eſt ſcelus idolatriæ) cæpit.
106 Duriùs proinde inobedientia, & contumacia feritur, quam crimen, quodcunque; vt idem Gregor. Papa ad Salonitanum Epiſcopum ſcribens fatetur, *can. de illicita* 6. §. *item Beatus.* 24. *quæſt.* 3. Ita autem fac, (inquiens) vt ad veniendum amplius iam moras non ingeras; nec ma-
„ gis ipſa te abſentia obnoxium his, quæ di-
„ cuntur, aſſignet: Et nos in te hæc res non
„ ſolùm propter prędicta crimina quæ pur-
„ gare ſubterfugis; ſed etiam propter inobe-
„ dientiæ culpâ, duriùs, ſcilicet, vt in contu-
„ macem, cogat ex Concilio ferre iudicium.
& tex. in extrauag. vn § *fin. de decim. inter communes.* vbi ſequentibus rem hanc innuit Bonifac. Octauus *Aggrauaturus aliàs*
„ *manus tuas* (inquiens) *pro vt proteruiam,*
„ *& contumaciam exigere videris eorundem.*
Vt proruptum ſe exhibeat Summus Pontifex inobedientiam omnem vlciſci. Vt Innocentius Tertius loquitur *cap.* 1. § *nos igitur de poſtulat. prælat.*
Ipſa etenim contumacia, quâ ſui copiā perſeuerat non facere, (vt Vlpianus loquitur *in l. impuberibus,* 7. §. *præterea,* & §. *ſeq. ff. de ſuſpectis tutor. & cur.*) ipſa ex ſe dolū arguit hominis fugientis, atque iudicis aſpectum non ferentis. Perfugam enim, atque ceſſationem ſe condemnat, *vt gloſ.* (inquit) *in d.* §. *præterea, verbo ſententia tua,* & proſequitur *Caballinus reſolut. crimin. centur.* 3. *caſu* 288. *num.* 43. & *ſeq.*

107 Eluſoria quippe iuriſdictio euaderet, ſi pœnis ferire condignis contumaces, ac reluctantes contemptus Iudex minimè va-
108 leret. Quin tantò grauior æſtimatur contumacia, quantò ex re minima oritur, *tex. in can duo ſunt,* 10. *vbi gloſſ. verbo videbatur, in fin.* 96 *diſt. Abb. in cap.* 1. *num.* 10. & *Ripa num.* 26. *de iudic. Couar. in cap. Alma mater, par.* 1. §. 9. *num.* 3. *de ſent. excomm. in* 7. *Locatus in oper. iudic. verbo impedientes.* Et grauiſſimum ſemper facinus viſum Patribus
109 inobedientia fuit, atque exempli pernicioſiſsimi.
110 Actum porrò de iuriſdictione eſſet, atque regimine Eccleſiaſtico, ſi pro libito liceret ſubiectis Superiorum mandata cōtemnere, neque demum eos Hæreſi funibus colligare permiſſum eſſet. Quotus quiſque, namque ille eſſet, qui non diffugeret, qui non iuſſa contemneret maiorū? quod aduertit, neque inperſpicaciter *Rota in vna Corduben. dimidiæ portionis primo Iulij* 1630. *coram Merlino deciſ.* 404. *num.* 7. 8. & 9. *par.* 5. *diuerſorum,* & ſequuti fuimus in noſtro Apologetico *tract. n.* 156. & *ſeq.* Siquidem populi obedientia eſt fœlicitatis parens, & ſine obedientia, & lege omnis iuſtus principatus, & recta politica deſtrueretur, nulla eſſet inter ciues pax; & non aliter homines in Ciuitate congregarētur, quàm bruta in ſtabulo. vt inquit. *Pater Homobonus de bonis de humana vita ſtatib. par.* 2. *cap.* 2 *ſub num.* 1. *verſ.* 2. *obedientiam*
111 *fol.* 405. Quinimò quælibet contumacia, digna eſt excommunicatione, vt *gloſ.* loquitur *d. can. duo ſunt: dicto verbo videbatur.* Si potiſsimum ipſa contumacia cauſa ſit proxima, & immediata excommunicationis, vt docet *Abb. in cap. quæ fronte,* 25. *num.* 10. *de appellat.* quem ſequitur, *Quaranta in ſumm. bull. verbo excommunicatoriā abſolutio in ipſo ſtatim princ. verſ. & ſciас quod excommunicatio. Genuenſ. in praxi cap.* 26. *ſiue alias,* 32. *de excommunicato inſordeſcente, num.* 4. *impreſſione Romanæ anni* 1609.
112 Contumax verò legitimè monitus, ſi contumaciter comparere reluctet; & ſuſpendi, & beneficijs priuari, atque excommunicationis connecti vinculo, non iniurâ poterit, *tex. in cap. veritatis* 8. *vbi gloſ. in verbo per contumaciam, & verbo excommunicationis ſententiam extra de dolo, & contum.* ſequitur *Angelus in l. reos, num.* 4. & *l. Abſentem. num.* 1. *C. de accuſat.* quem etiam ſequitur *Iulius Carthurius deciſ. Cur. Archiep. Mediolanen.* 89. *num.* 6. & dictum quoque fuerat in *Romana releuationis indemnitatis* 1581. *coram Seraphin. deciſ.* 15. *ſub num.* 2. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinac. tex. in cap. ex litteris* 11. *de conſtitut. vbi gloſſ. verbo pro contumacia & cap. cum olim* 24. *de*

verbor ſignificat. Abb.in cap. fin. num. 8. *de
foro compet.Vcutus deciſ.*138.*num.*33. *&* 34.
Nec mirum ſanè,quia doloſè à iuriſdi-
ctione præcipientis iudicis ſubtrahere ſe
113 reus videtur: cùm dolo contumacia
æquetur, ſecundum *glo.* notablem *in l.ſi
plures tutelam,*39.*ff.de adminiſtr. tut.* quo
planè loco, vbi *Papinianus* tutorum con-
tumaciam appellat, *gloſ. eadem, verbo qua
fronte* (dolum) nuncupat, quod aduertit
*Vinc. de Franch. deciſ.*662. *num.* 10. & nos
ſequuti quoque fuimus *reſponſ.*21.*nu.*145.
& 146.*par.*2.*Thorus vota* 16. *nu.* 71.*& ſeq.*
Quanto vero maior eſt contemptus,tantò
maius ſcelus committitur: vt *Gloſſ.*(inquit)
can. non afferamus 21. *verbo ſceleratius. in
fin.*24. *q.prima per tex. ibid.* qui eſt Hiero-
nymi,quo loci in fin. ex grauitate pœnæ,
grauitatem arguit facinoris: *Quis tam du-
,, bitarit*(dicendo) *hoc eſſe ſceleratius commiſ-
,, ſum,quod eſt grauiùs vindicatum?* ex effe-
ctu cauſam argumentando. *& Gloſſ. in d.
,, cap. cùm quidem* 12. *de iure iuran.verbo di-
,, gnitate.*rationem reddens, *Nam in quanti-
,, tate contemptus metitur Deus quantitatem
,, reatus.*(dicens.)Iuſtum igitur,nec ſanè ini-
,, quum eſt: Miſeram eum meſſem metere,
vt prouerbio fertur; pro malefactis luere
pęnas;& vt Ariſtoteles *Rethoric.*3. ex Gor-
gia dixit. Tu quidem hæc turpiter ſemi-
naſti,& miſerè meſſuiſti. Meminerint ma-
gis quid ſapientis ore Spiritus nos admo-
,, net Sanctus, *Eccleſiaſtici* 7. 3. Fili non ſe-
,, mines mala in ſulcis iniuſtitiæ, & non
,, metes ea in ſeptuplum. Ideſt non redun-
,, dabunt copioſè,ac multipliciter in te, ſe-
dum *Carthuſian.ibid.*
Nec planè iniquè,ſi(vt etiam in prouer-
bijs habetur:)
,, *Peruicacia ſtultia dat pœnas.*
& ex Grecis in Tragedia, Tireſia Creontē
admonet,ne præfractus, ac rigidus in ſen-
tentia perſiſtat:dicens.
,, *Præfracta mens amentia pœnas luit.*
Hemon quoque hoc expreſsit duplici
metaphora arborum, & Nautarum, ſe
quentibus verba faciens:
,, *Vides vt in torrentium decurſibus,*
,, *Quæ cedit arbor ſurculos ſeruat ſuos,*
,, *At quæ reſiſtit, ſtirpe cum ipſa deperit.*
,, *Naucleru ſitidem,qui tenens clauum,nihil*
,, *Concedit auræ;& fluctibus deuoluitur,*
,, *Ac iam ſupinus nauigat nixus forte.*
Neque ſuffragatur quicquam,quod per
aduerſarios,non ſolide aſſumebatur. Reo-
114 rum eſſe fugere. Quia id contra iuſti-
tiam fit,cùm timeant ſibi ab ea, vt aperiſ-
ſimè probat *tex.* in allato ab Aduerſarijs,
*can.Chriſtianus,*12.§. *& ideo dilecti filij.* 11.
*quaſt.*1. Rationem quippe dictorum con-
cludens Gelaſius Papa Zeię Comiti reſcri-
bens: *Quia*(inquit) *qui iudicium refugit;
apparet eum de iuſtitia diffiſum.* Non quòd
iuſtè igitur agat; ſed fugit,quia de iuſtitia
diffidit. Non enim fugit, qui fiduciam in-
nocentiæ gerit;quia aduerſus omnem ca-
lumniam maximam habet ſecuritatem.
Vt Imperatores Diocletianus, & Maxi-
mianus loquuntur in *l.ſororem,*10.*C.de ijs,
quibus vt indignis.*.
Non valet itaque argumētari; Reorum
115 eſt fugere: haud ergo poteſt eos iudex iu-
re perſequi. Quia inconueniens allegare,
non eſt ſoluere argumentum. *ad tex. in l.is
qui reus.*5.*ff.de publicis iudic.* Et omnimo-
116 do ſi reorum eſt fugere: (non quòd
ſane iure & impunè hoc illis permittatur)
Iudicis eſt perſequi *ad tex.in cap. veritatis*
8.*de dolo & contum. extrà.* eoſque conqui-
rere;vt de bono præſide Vlpianus loquens
docet *lib.*6. *de officio proconſulis in l.con-
gruit.*13.*ff.de offic.præſid.* Vt iuſtitiæ partes
firmæ ſint,quę ſunt honeſtè viuere, alterū
117 non lædere ius ſuum cuique tribuere *in
proœm.decretal.*§.*ideoq. tex.l.iuſtitia,*10.*ff.de
iuſt & iur.* Quæ licet alias prematur, non
opprimitur tamen. Et quid ſanè aliud eſt
iuſtitia,quàm iniuſtitiæ priuatio? vt Aulus
Gellius loquitur *lib.*6. *noctium acticarum
cap.*1.*paulo poſt princip.*
118 Sicuti antem,non propterea, quòd dā-
nati nollent Deum eſſe,& in inferno deti-
nerit;ideo iniuſtus eſt Deus, qui eos con-
demnat; & ut Apoſt. *ad Roman.* 3. inquit;
*Nunquid iniquus eſt Deus, qui infert iram
(ſecundum hominem dico;) Abſit. Alioquin
119 quomodo iudicabit Deus hunc mundum!*
Cum alioqui libero arbitrio mali pereant,
ut S. Auguſtin.loquitur *Can.vaſis ira,* 19.
§.*non ergo,*23.*q.*4.*nos reſponſ.*26.*num.*17. *&
ſeq par.*2. At fugiunt iniqui nè pęna inſtè
damnentur, male factorum conſcientia
extrudente illos,ut *Lucret.lib.*5. loquitur,
,, *Præterea cui non animus formidine di-
uum*
,, *Contrahitur: cui non correpunt membra pa-
uore,*
,, *Fulminis horribili cum plaga torrida
tellus*
,, *Contremit, & magnum percurrunt mur-
mura Cœlum?*
,, *Nunc populi,genteſquè tremunt, regeſquè
ſuperbi*
,, *Corripiunt diuum perculſa membra ti-
morem,*
,, *Nè quod ob admiſſum fœdè,dictumquè ſu-
perbè,*
,, *Pœnarum graue ſit ſoluendi tempus ad
actum.*
,, Nam quemadmodum Plato *dialog.* 10. *de
,, legib.*ait, Quilibet in periculo conſtitutus
,, ad Deum,uel naturæ inſtinctu, ſe conuer-
tit.

tit,& ab eo opem implorat; ita coinqui-
natus flagitio, ab eodem cum horrore
diffugit.

Neque obſtaculum faciet; excommu-
nicationem maximam pęnarum eſſe: non
eſſe proinde pro contumacia ferendam.

120 Eſt quippe & maximum criminum
contumacia,quæ iudicis, atque ſuperioris
mandata contemnit, flocciquè habet. *d. l.*
omne delictum,6.§.contumacia,ff. de re mili-
tari,Berretta conſ.2. num. 3. Thorne d. voto
16.num. 69. & 70. Quid igitur mirum, ſi
in quo maior eſt culpa,grauior exerceatur
vindicta? vt Innocentius III. loquitur *in*
cap.excommunicamus,13.§. credentes extra
de hæreticis.

122 Correſpondens næ facinori pœna eſt,
excommunicatio. Alexander II. *can. ſi*
*quis deinceps,22.in fin.16. q. 5.*ibi,*ſi contu-*
max fuerit excommunicetur, tex.in c. 2. vbi
gloſſ.fin.de maiorit. & obed. ſcribent. in cap.
123 *1.de iud. Gloſſ. in cap. grauem 15. verbo*
depoſuiſſe de exceſſibus prælatorum. Neque
alia,quàm capitis pęna contumacia feritur
militis aduerſus ſuum ducem,vel Præpoſi-
tum, vt Arrius Menander ſtatuit in *d. l.*
omne delictum, 6.§.contumacia ff.de re mili-
*tar.*vbi notanter *gloſ.* Accurſij, *verbo con-*
tumacia, dicit: *Et nota argumentum contra*
Clericos contumaces. Berretta d.conſ. 2. nu.
3.tex.cum gloſ. verbo morte, in d. cap.2. de
*maiorit.& obed.*ſuper illis verbis: *Qui non*
obedierit Principi morte moriatur. Quemad-
modum apud priſcos illos, Romanos etiã
Fugitiuis Crux pęna parata erat. Cicero
pro Deiotaro. *Quæ Crux huic fugitiuo po-*
teſt ſatis ſupplicij afferre?& Valerius *lib.11.*
cap.7. Cruce digniſſimi fugitiui. (inquit) &
adnotat *Iuſtus lipſius de Cruce lib. 1. cap.*
12. ad fin. Et ipſemet Cain (in loco ab ad-
uerſarijs ſupra allato *Geneſ.4.14.*) poſt quã
dixit: *Et ero vagus, & profugus ſuper ter-*
ram: quia iam fratricidij crimine fedatus
fuerat: neceſſaria quaſi conſequutione
intulit.*Omnis ergo, qui inueniet me, occidet*
me. Quaſi demeritum fugæ ſtipendium ſit
Mors.Ob id propterea *Deuter.17.12.* Moſi
Dominus præcepit: *Qui autem ſuperbierit,*
nolens obedire Sacerdotis imperio, (inquiẽs)
qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo:
ex decreto iudicis morietur homo ille, & au-
feres malum ex Iſrael. Et ſequitur Anthe-
rius Papa *can. abſit, vt quicquam, 14.* vbi
etiam *gloſ.11.q.3.Nunc vero* (ſubnectens)
inobediens ſpirituali animaduerſione trun-
catur, aut eiectus de Eccleſia rapido ore dæ-
monum decerpitur. Sathanæ ſcilicet tradi-
tur,vt citius conuertatur *gloſ. fin. ibid.* lo-
quitur. Quia profectò, ſicuti illa (contu-
macia ſcilicet)iudicem contemnit,ita hæc
(excommunicatio videlicet) reum retra-
hit,atque ad cor (vt parcat) reuocat. Me-
124 dicinalis porrò eſt, non eradicans, ſed di-
ſciplinans.*d. cap. cùm medicinalis 1. de ſent.*
excomm.in 6.Auguſtin. can. Multi 18. poſt
initium 2.q.1.d.can.inter hæc 6.in fin. 33.q.2.
quo loco Nicholaus Papa dicit: *Dei Eccle-*
ſia gladium non habet, niſi ſpiritualem, quo
non occidit, ſed viuificat. Contrarijs quippe
rebus,plerumque medicina ſuccedit. Nã
dum calor vitalis adhibitus fuerit, frigus
peſtiferum tunc recedit. Nubila ipſa ven-
torum ſpiratione tergnutur:& Aquilo fa-
ciem Cęli tranquillam reddit, quam Au-
ſtralis aura turbauerat:vt Caſſiodorus *lib.*
8. variarum epiſt. 20. in ipſo initio. docet.
Nam ſicut arte medicinæ calida frigidis,
frigida calidis curantur: ita Dominus no-
ſter contraria oppoſuit medicamenta pec-
catis;vt lubricis continentiam, tenacibus
largitatem,iracundis manſuetudinem,ela-
tis præciperet humilitatem, vt S. Gregor.
Papa loquitur *homil.32.in Euangelia*,ſuper
verbis illis Domini *Matth.16.* Si quis vult
venire poſt me, abneget ſemetipſum, &
tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Vt
per oppoſitionem congrui moderaminis
reformetur, quod malè actum antea fue-
rat. iuxta verba Ioann. *22. in extrauag. ſu-*
ſceptis in princ. ne ſede vacante inter com-
munes.

126 Iure ergo,nec ſane iniquè fugientibus,
vt a fuga retrahantur,frena inijciuntur. Si
autem equis frena,in ora mittimus (S. Ia-
cobus *d.ſua epiſt.c.3.3.*loquitur) ad conſen-
tiendum nobis, etiam omne corpus illo-
rum circumferimus. Et ecce naues cum
magnæ ſint, & à ventis validis minentur:
circumferuntur autem à modico guber-
naculo, vbi impetus dirigentis voluerit.

127 *His Apoſt*. Vt ſic nouerint durum eſſe
eis contra ſtimulum calcitrare, vt Domi-
nus Paulo dixit *Actor.9.5. Durum eſt tibi*
contrà ſtimulum calcitrare: (inquiens.) Et
ita vetus quoque ſe fert Adagium; & illud
aliud apud Aulum Gellium.

Feras,non culpes,quod vitari non poteſt.

Dixitquè non abſimiliter Euripides in
Phœniſcis.

Quippe mortalem neceſſe eſt ferre fata nu-
minum,

Et Homer.*Odiſſea lib.9.*

Nullis fas vitare malum ex Ioue Rege
profectum.

& facit Euripidis dictum in Iphigenia.

Gaudere aut dolere neceſſe eſt.
Mortales animae. Sin tu nolis,
Tamen euenient,ſic dijs placitum.

Acquieſcant igitur ipſi, quod fas, atque
iuſtum eſt,& vt Adagium ſe fert: *Inter or-*

128 *ei cameros adhæreant*: arctè vinculis irre-
titi cenſurarum, nè diffugiant amplius; at-
que in tarthara peſsime ruant, quod ſuo
129 malo fieret, ſi conniueret Epiſcopus; neq.
130 vigilaret, & cuſtodiret vigilias noctis ſu-
per gregem ſuum, vt paſtorem decet ani-
marum, *Luca* 2. 8 quibus ſanè verbis Pa-
131 ſtorum nomine, Epiſcopos, ſignari adno-
tauit S. Ambroſ. *in Luc. lib.* 2. Videte, (in-
quiens,) Eccleſiæ ſurgentis exordium.
Chriſtus naſcitur, & paſtores vigilare ce-
perunt, qui gentium greges, pecudum mo-
do ante viuentes, in caulam Domini con-
gregarent, nè quos ſpiritualium beſtiarum
per offuſas noctium tenebras paterentur
incurſus. Et benè paſtores vigilant, quos
bonus paſtor informat. Grex igitur po-
pulus: nox ſeculum, paſtor, cui dicitur:
Eſto vigilans, & confirma: quia non ſolùm
Epiſcopos ad tuendum gregem Dominus
ordinauit, ſed etiam Angelos deſtinauit.
Ita Ambroſ.

Verùm reſiduum adhuc reſtat, vt alteri reſpondeamus Aduerſariorum obiecto. Cum nempè Præpoſitus ipſe, & vna ſecũ eius germanus Clericus Ioſeph Saxus eiuſdem Collegiatæ Canonicus, è gradibus Eccleſiæ Nicolaum Vincentium Sindolfum, eiuſdem quoque Eccleſię Canonicũ, acclamantem ſe tutum in Eccleſia eſſe, raptaſſent, atque ad Sacellum Eccleſiæ præfatæ carceratum retuliſſent, quamuis nullo vero detineretur facinore, illeq. poſt quàm diffugit, quærelam aduerſus eos coram Epiſcopo inſtituiſſet; quòd ab Eccleſia extraxiſſent vi, & carceraſſent: dediſſe proinde eos in pœnas, & cenſuras Conſtitutionis fęlicis memorię Gregorij XIV. quòd Eccleſiæ immunitatem violaſſent: atque inſtituta informatione, fuiſſent citati ad dicendum cauſam quare, &c. noluiſſentquè comparere: pro eorum contumacia, dediſſe eos in pęnas, & cenſuras in dicta Conſtitutione contra ſacrilegos violatores inflictas, declarati fuere, publicè cędulonibus affixis. Ipſi ad eandem Sacram Congregationem recurſum habuere, de duobus potiſsimum aduerſus Epiſcopum acclamantes.

Et quòd in nullas dedere pęnas, nullas cenſuras: & quòd (ſac in cenſuras dediſſe) cùm in loco immuni deliquerint, non eſſe iuriſdictionis Epiſcopi, eos incurriſſe, denunciare.

Vtrique tamen oppoſitioni breuibus fit ſatis Et quod inciderint in cenſuras in Conſtitutione præfata, quamuis Clericum Eccleſiæ Canonicum in illa carceribus truſerint.

132 Quia dubio procul, haud excipiuntur
Clerici, ſi in Eccleſiam, veluti ad Aſylum
ſe receperint, quin immunitate tuti ſint Eccleſijs, non ſanè perſonis, conceſſa: quòd & Sacra Eminentiſſimorum patrum Cõgregatio plunes declarauit; & nos latè quoque deduximus, perpendimuſquè *reſp.* 51. *par.* 2. & refert de magis quoque comuni atteſtans *Iulius Carthar. deciſ. Curia Archiepiſcopalis Mediolanen* 83. *n.* 2. & *num.* 3. *circa med.*

133 Quod verò potuerit Ordinatius, quã-
uis ipſi in loco exempto deliquerint, in-
curriſſe eos declarare, id palam fit. Quia cùm in cenſuras dederint à iure inflictas in præfata *Gregorij XIV.* Conſtitutione, ob violatam Eccleſię immunitatem; potuit vtiquè ipſe Ordinarius eos, vt à ſuis ſubiectis euitarentur, publicè denunciare, donec per abſolutionis beneficium, fuiſſent Sanctæ Matri Eccleſiæ reconciliati, *ad tex. in Clement. vnica, §. præcipientes, de conſanguinit. & affin. & clem. prima in princ.* Quos etiam locorum Ordinarij (*loquitur ibi Clemens V.*) (poſt quam de hoc eis cõſtiterit) excommunicatos faciant publicè nunciari: donec de abſolutione ipſorum, eis fuerit facta fides: nullo religioſis eiſdẽ ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante, *de priuileg.* quem tex. refert doctiſsimus *Felinus*, qui nihil intactum, nihil non dictum reliquit *in cap. non poteſt,* 3. *num.* 3. *verſ. Ex qua colligit ibi Dominic. de ſentent. & re iudic.* qui hanc quoque ſentẽ-
tentiam ſequitur: Epiſcopum poſſe declarare exemptos incurriſſe excõmunicationem in facto notorio; & facere eos euitari.
134 Vnde poterit Epiſcopus citari facere
exemptos ad hanc denunciationem quia iura volunt, ꝙ ad talẽ denunciationẽ pars citetur *glo. in clem.* 2. *in verbo conſtiterit, de cenſib. & in clem.* 2. *in eodem verbo de pænis, ex Abb.* ſingulariter *in d. clem. prima, in penult. col. verſ. nota quod in caſu, quo Ordinarij. de priuileg.* & in lib. meo eſt. *num.* 22. *verſ. nota quod in caſu huius clem. poteſt Ordinarius.* Rationemquè dicti refert: quia (*inquiens*) conceſſo conſequenti, videtur antecedens conceſſum, idem *Abb. in cap. nimis graue,* 17. *num.* 4. & 5. *de exceſſib. prælat.* eundemque *tex. in d. element.* 1. *de pœnis* refert *Gloſſ. in clem.* 2. §. *ad hæc in verbo puniri de pænitent. & remiſſ.* de ordinarijs loquens quo ad exemptos, dicens: *quandoque non punit, ſed pœnam iuris publicat.* ſupra de priuileg. cap. 1. & hanc ſententiam ſequitur Epiſcopus Genuenſis *in praxi cap.* 59. *de poteſtate Epiſ. ſuper regular. num.* 1. impreſsione Romana anni 1609. *Henriq. lib.* 7. *ſum. de indulgent. cap.* 25. §. 7. *Gambar. de poteſtat. legat. lib.* 8. *de poteſt. legati in regular. num.* 1. & 2. qui ſequentibus loquitur. *Quando exemptus eſſit notoriè excom-*

mu-

,, *munieatur à iure, vel ab homine; nam tunc*
,, *poteſt per Ordinatum denunciari, & manda-*
,, *ri, vt euitetur: ita diſputando tenuit* Stepha-
nus Prouinc. per cap. perceptis, 12. diſt. &
,, cap. cum contingat, de reſcript. *hoc tenet*
,, Ioan. Andr. & Dominic. in cap. 1. de priui-
,, leg. in 6. Ioan. de Imol. in clem. ad compe-
,, ſcendos, de ſeq. poſſeſſ. & fruct. His Gam-
bar. *Braſm.* quoque *à Choebier. de iuriſd.*
in exempt. par. 2. q. 44 num. 8. & num. 39.
dicens & ipſe; quod licet Ordinarius non
poſſit indicare de delictis exemptorum,
poteſt temen declarare, & pronunciare,
eos deliquiſſe, ac ad huiuſmodi declarato-
riam ferendam exemptos citare; præſertim
ſi delictum ſit notorium: allegat *Felin. d.*
cap. non poteſt, de reiudic. num. 3. Cardin. in
clemen. fin. q. 5. de pæn. Piaſecius in praxi
Epiſc. par. 2. cap. 3. ar. 16. num. 18. & 19. Bar-
boſ. in collectan. ad Sacrum Tridentin. Con-
cil. ſeſſ. 25. cap. 14. num. 11. & alibi etiam
Quarant in ſum. Bullar. verbo Monaſteria
monialium fol. mihi 350. verſ. Hinc tangen-
da veniunt, Lancellott. de attenat. par. 2. cap. 4.
limit. 25. num. 7. tom. 5. tract. fol. mihi 333.
Gabriel. commun. concl. lib. 6. tit. de regul. iur.
concluſ. 3. nu. 41. & ſeq. Triuiſanus deciſ. 36.
ſub num. 2. in 5. caſu par. 1. Tamburrinus de
iure Abbatum tom. 1. diſput. 15. q. 7. num. 38.
& num. 54. in 2. caſu. Scipio de Rubeis in
aphoriſmis epiſcoporum verbo regularis n. 6.
135 Accedit his quoque, quod facultatem
cognoſcendi, an extrahentes inciderint;
vel extrahendi in facinus per Conſtitutio-
nem exceptnm dederint; ſolis Epiſcopis,
eorumquè officialibus, non verò inferio-
ribus Prelatis, etiam Ordinarijs, *Gregorius*
Conſtitutionis conditor demandat; quam-
uis caſus in loco exempto, & nullius Diœ-
ceſis acciderit: vt ad viciniorem ſaltim E-
piſcopum cognitio deuoluatur, tantùm ne
inferioribus, quamuis aliàs Ordinarijs,
concedatur.
Non alienum ergo ab Epiſcopo Iuue-
nacen. Ordinario fuit, de hoc cognoſcere,
an Præpoſitus, eiuſquè germanus Canoni-
cus, in pœnas dederint in dicta Conſtitutio
ne inflictas aduerſus violatores immunita-
tis Eccleſiaſticæ.
Neque iſtabunt, quòd ipſi ab Eccleſia mi
nimè extraxerunt, ſed in ipſamet Eccleſia
è gradibus, nolentem parere, ad Sacellum
abduxerunt, atque in eo incluſerunt. Extra-
136 here verò cum extra locum trahere ſit,
cap. inter opera, 20. de ſponſalib. ibi, *qui publicas*
mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in
vxores. Extrahere vtique extra locum duce-
re, atque trahere erit. *l. iactum retis, 13. ff. de*
action. empt. vbi Celſus *ſi quod extraxerit pi-*
ſcium, reddere mihi noluit: id extimari debet,
quod extraxit. Extra mare, ſcilicet, traxit pi-
ſcium. Expreſsiuſque in ſacris litteris *Actor.*
21. 30. Apprendentes Paulũ trahebant eum
extra templum, & ſtatim clauſæ ſunt ianuę.
Nè Paulus in templum refugeret, vt *Dio-*
nyſ. Carthuſ. magis autem apertus text. in Sa-
cris litteris apud *Ieremiam. 38. 13. Et extraxe-*
runt Ieremiam funibus (inquit ſacer textus)
& eduxerunt eum de lacu. Extrahere igitur,
educere eſt. Extra enim lacum Ieremiam
eduxerunt.
Vnde *Cicer.* Radicitùs ex animis homi-
num religionem extraxit Epicurus *1. de na-*
tur. Deor. dixit; & pro *Cluentio*. Extrahitur
domi latitans Oppianicus à Manilio. Extra-
re igitur, extra locum trahere eſt.
127 Cùm quidem, quod Conſtitutio præfa-
ta Gregorij, etiam attentantem facere, com-
prehendit: ſequentibus nempè in fin. loqui
,, tur: *Quod ſi quis quacunque dignitate, &c. autho-*
,, *ritate præditus præmiſſorum, aut alio, quouis præ*
,, *textu, quicquam præter, aut contrà huius noſtræ*
,, *Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit:*
,, *declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pænas eaſ*
,, *dem incurrere, quæ contra libertatis iuris, & im*
,, *munitatis Eccleſiaſticæ violatores, per Sacros*
Canones, & Conciliorum Generalium, noſtro-
,, *rumquè prædeceſſorum Conſtitutiones ſunt pro-*
,, *mulgatæ. Sicquè per quoſcunque Iudices, &c.*
138 Attentare verò dicitur, qui ad aliquem
actum proceſsit, quamuis rem opere non
compleuerit, *l. ſi quis non dicam rapere. v. vbi*
gloſſ. verbo attentare, C. de Epiſcop & cleric. At
tentare (inquit) & hoc, ſi ad aliquem actũ
proceſsit. quæ ſanè lex canonizata eſt, *can ſi*
quis non dicam. 33. quæſt. 3. quæ eſt *diſtinct. 1.*
de pænit. vbi *gloſſ.* Attentatio (inquit) non fit
ſine actu. & *can. ſi quis tam maſculum, ead. cauſ.*
139 *quæſt. & diſt.* vbi Attentari pudicitia dici-
tur, cùm id agitur, vt ex pudico impudicus
fiat: non quòd iam perfectum ſit facinus.
Et docuit Paulus iure conſultus *in l. attenta-*
ri, 10. ff. de iniur. & Vlpianus *in l. item apud La*
beonem 15. § tenetur hoc edicto, eod. tit. vbi ſe-
quentibus rem totam aperit, in *§. abduxiſ-*
ſe: Abduxiſſe videtur (vt Labeo ait (*inquiens*)
140 non qui abducere comitem cæperit; ſed
qui perfecerit, vt comes cum eà non eſſet.
& ſequitur. Tenetur hoc edicto non tantum
qui comitem abduxit, verùm etiam ſi eo-
rum quem appellauit, aſſectatuſue eſt. Ap-
141 pellare eſt blanda oratione alterius pu-
dicitiam attentare. Hoc enim non eſt con-
uicium facere; ſed aduerſus bonos mores at
tentare: *His Vlpianus.*
142 Sat igitur fuerit ad incidendum in pę-
nas, & cenſuras in Conſtitutione Gregorij
innouatas, attentaſſe tantummodo immu-
nitatis Eccleſiaſticæ violationem per actus
proximos, conando extrahere de loco im-
muni, quamuis extractio ipſa totalis ſequu-
ta minimè fuiſſet, ad *tex. in l. fideli 2. vbi gloſ.*
verbo tentauerit, & melius, l. præſentis. ibi: is,
qui hoc moliri, aut facere, aut nuda ſaltem
co-

cogitatione atque tractatum auſi fuerint tentare, *C. de ijs, qui ad Eccleſ. Confug.* ſequitur optimè *Detian. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 27. num. 5 Peregrin. de immunit. Eccleſ. cap. 4. n. 7. Farinac. eod. tract. cap. 20. num. 322. Ioann. Anton. Nouarius in ſumm. Bullar de immunit. Eccleſ. amplia. 6. num. 7. Ambroſ. in eod. tract. cap. 15. nu. 6. idem Farinac. de carcerib. & carcerat. quæſt. 28. num. 4. & ſeq.*

Tum prætereà; quòd in difficultatem verti haud poterit, eos Nicholaum Vincētium præfatum è gradibus Eccleſiæ, in quibus perſiſtebat, extraxiſſe, extra ſcilicet eos traxiſſe, quòd inficias ipſi non eunt; vt hoc vnum ſatis, ſuperquè ſufficiat ad Eccleſiæ immunitatis violationem.

143 Gradus nempè Eccleſiæ eadem, qua Eccleſia ipſa, perfrui immunitate, nemini in controuerſiam reuocatur, quia nimirum adhærent Eccleſiæ *gloſſ. 1. in can. ſi quis contumax, 16. 17. quæſt. 4. Suar. tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 9. nu. 7. in fin. Ferdinand. à Caſtro Theolog. moral. tom. 2. tract. 11. diſp. 1. punct. 6. num. 9. Farinac. in appendic. de immun Eccleſ. cap. 17. num. 272. & 280. Peregrin. eodem tract. cap. 4. num. 19 in 12. ampliat. & num. 41. Vulpes in praxi fori Eccleſ. cap. 3. num. 31. Bonac. de cenſur. tom. 3. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 16. §. 4. num. 5. Nouarius d. loco de immunit. Eccleſ. ampliat. 36. num. 16. idem Farinac. de carcerib. & carcerat. quæſt. 28. num. 14.*

144 Eccleſiæ igitur immunitatem violat, qui è gradibus quemquam extraxerit, ne immunitate perfruatur Eccleſiæ, ſecundum communem omnium per præcitatos Doctores.

Non dicant ergo non extraximus, cùm è
gradibus traxerint Eccleſiæ, in illis tãquam
in Aſylo demorantem, acclamanteque nè
extraherent; extra (videlicet) illos traherēt.
vt in ſimili argumentatur Sanctus Augu-
ſtinus in *Pſalm. 63. verſ. 4.* exacuerunt tanquã
145 gladium linguas ſuas. Non dicant Iudei.
„ (*inquiens*) Non occidimus Chriſtum; ete-
„ nim propterea eum tradiderunt Iudici Pi-
„ lato, vt quaſi ipſi à morte eius viderentur
„ immunes. Nam cum dixiſſet eis Pilatus:
„ vos eum occidite: Reſponderunt: Nobis nõ
„ licet occidere quemquam. Iniquitatem fa-
„ cinoris ſui in iudicem hominem refundere
„ volebant; ſed nunquid Deum iudicem fal-
„ lebant? Nullo modo. Sed ille dixit in eum
„ ſententiam, & iuſſit eum crucifigi, & quaſi
„ ipſe occidit: & vos ò Iudæi occidiſtis. Vnde
„ occidiſtis? Gladio linguæ: acuiſtis enim lin
„ guas veſtras. Et quando percuſſiſtis, niſi
„ quando clamaſtis: Crucifige, Crucifige?

Extraxerunt ergo cum è gradibus traxerunt. Non exacuant igitur tanquam gladiũ linguas ſuas aduerſus Epiſcopum, vt facinus occulant, quod patrarunt.

146 Tùm demum, quia Conſtitutio præfata omnes comprehendit actiones, per quas immunitas violatur Eccleſię, ſiue extrahendo, ſiue capiendo, ſiue incarcerando, ibi. *Qui extrahunt, capiunt, & incarcerant.* Vt vna quæq; dictarum actionum ad incurſum ſufficiat, ſi potiſſimum dictio illa, ſiue pronomen attēdatur, verborum per nos ſupra perpenſo-
„ rum: *Quicquam præter, aut contra huius noſtræ*
„ *Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit.*

147 Eſt quippe ſatis laxum pronomen præfatum *quicquam*, adeoque diffuſum, vt omnia cõprehēdat; nihilq; (quãuis minimum) incomprehenſum dimittat, *ad text. in cap. quia ſæpè* 40 §. *nos ipſorum, vbi etiam gloſſ. verbo beneficiis quibuſcunque de elect. lib. 6. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo omnia, nu. 17. de reuocand. donat. Cæned. in ſingular. ſingul* 89. *num. 5. Barboſ. de dictionib. dict. 316. num. 1. & 2.* & nos alibi id ipſum expendemus.

148 Satis igitur fuiſſet, ſi carceribus detruſiſſent extractum, quamuis non ipſi extraxiſſent, vt in cēſuras dediſſe diceretur in dicta Cõſtitutione innouatas. Cùm profectò per vnamquamque actionum prædictarum violetur Eccleſia, ſuaquè ſpolietur libertate, & immunitate priuetur, ſecũdum Epiſcopum *Gennenſ. in praxi cap. 12. num. 7. impreſſ. annò 1609. Romæ,* quo loco ita in Archiepiſcopali Neapolitana Curia deciſum fuiſſe refert, eumquè ſequitur *Farinac. de immunit. cap. 20 num. 324. Marius Ital. eod. tract. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 38. & 39. Peregrin. cap. 14 num. 10. Ferdinand à Caſtro d. tract 11. diſput. vnica, punct. 12. nu. 4. Alexander Sperellus deciſ fori Eccleſiaſtici, 48. num. 61.* Et nos alibi.

149 Vt multo magis nunc locum ſibi faciat, quando, nedum carcerauerunt è gradibus vi extractum Eccleſiæ; verùm & ipſi per vim, nè immunitate perfrueretur, etiam raptando, extraxerunt, & ad Sacellum, ſiue Sacriſtiam, vt vocant, detraxerunt, carceribuſquè incluſerunt. In cenſuras proinde dederunt aduerſus immunitatis Eccleſiaſticæ temeratores, non iniuria inflictas. Ceſſent ea propter eorum querelæ, atque pœnitentiam agant ab hac eorum nequitia, iuxta Sancti Petri dictum ad Simonem illũ Magum *Actorum* 8. 22. vt abſolutione ſanari valeant.

Vt ex his, Ariſtarchi iudicio non excuſſo, quin expetito, Reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

PRopoſita demum cauſa per Eminentiſſimum Cardinalem Pallottum ponentem in Sacra Cregatione xv. Iunii MDCXL. Eminentiſſimi Patres pro Epiſcopo decreuere: Rectè proceſſum fuiſſe per Epiſcopũ in caſibus in *cap. 1. de priuileg. in 6.* vnde ad eum ſequentes dedere litteras.

Illu

All'Illuſt. e molto Ren. Monſignor come fratello il Veſcouo di Giouenazzo.

Loco † ſigilli.

150 I*Lluſtre,e molto Ren. Monſ. come fratello. Hauendo Monſignor mio Eminentiſs.Cardinale Pallotto riferito nella Sacra Congregatione la controuerſia nata trà V.S. e'l Preuoſto,e Preti della Colleggiata dello Spirito Santo di coteſta Città,circa le cenſure, nelle quali detto Preuoſto pretendena eſſer ſtato nullamente dichiarato incorſo da lei, ſtante l'eſſentione ch'egli gode dalla ſua giuriſdittione. Queſti Eminentiſſimi miei Signori vdito quel che riſulta dalli proceſſi, è ſcritture eſſibite tãto per parte di V.S. come del medeſimo Preuoſto,e Preti:hanno riſoluto, ch'ell habbia proceduto giuſtificamente alle cenſure predette,eſſendo li caſi de' quali ſi tratta,compreſi nella diſpoſitione del cap.1.de priuileg. in 6.lo ſignificò però à V.S affinche ſappia quel che hauerà da eſſeguire, e Dio la preſerui. Di Roma à 15.di Giugno 1640.*

Di V.S.come fratello, Il Cardinal Sant'Onofrio.

Giouenazzo,Veſcouo,Preuoſto.

L'Arciueſc.di Tebe Secr.

Gratias itaquè omnia Potenti, Creanti, ac Gubernati Triadi Sacroſanctæ, Vni,Trinoquè agimus Deo; Beatiſſimæquè ſemper Virgini Mariæ Theothocos, Eccleſiæ noſtræ ſingulari Patronæ, Titulari, Tutelariquè; Sanctoque Philippo Nerio Cleri totius Protectori, Sanctiſque omnibus,totiq; Cœleſti Curiæ; Quin enim (dubio procul eſt) ipſi apud Cœleſtem Patrem,Charitate pleni, interceſſerint ſuis ſanctis precibus, Quando Sanctorum communio, quæ inter triumphantem, & militantem Eccleſiam intercedit, quam in ſymbolo fidei confitemur,hæc eſt. Gaudeat igitur terra noſtra tantis irradiata fulgoribus.

Subnectere hic etiam,perpetuum ad Eccleſiæ Iuuenacen. iurium tutamen, operæ pretium viſum eſt, mandatum exequutiuũ à Sacra Romana Rota relaxatum,Potentiſſimo noſtro Hiſpaniarum Regi directum, cum inſerta ſententiæ forma,executioneq; ſequuta,typis imprimendum. Vt qui viderint, oculiſquè perluſtrarint, ac legerint; Deo bonorum omnium largitori, qui dat omnibus affluenter,& nõ improperat, grates, nec vulgares rependere, vna mecum, excitentur.

POtentiſsimo,& Inuictiſsimo, ac Catholico Principi,& Domino,Domino Philippo Diuina fauente Clementia Caſtellæ,Legionis,Dragonum,Valentiæ,Maioricarum Sardiniæ,Gragauæ,Neapolis,Hieruſalem, Nauarræ,Tolleti,Nurtiæ,Gremuen,& vtriuſque Siciliæ Regi, aliorumque dominiorum veſtrorum felicis proſperitatis augmẽtum.necnon Reuerendiſsimis,ac Reuerendis in Chriſto Patribus,& Dominis.Dominis,Dei,& Apoſtolicæ Sedis gratia Neapolitano,& Baren.Archiepiſcopis,& Licieñ. & Gallipolitañ.Epiſcopis,eorumque,& cuiuſlibet ipſorum in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarijs, ſeu officialibus, Curiæque cauſarum Cameræ Apoſtolicæ generali Auditori eiuſquè Locumteneñ. Vniuerſis quoque, & Singulis Dominis Abbatibus Prioribus Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis,Scholaſticis,Archipresbyteris,Primicerijs,Cantoribus,Cuſtodibus, Theſaurarijs, Sacriſtis,tàm Cathedralium, quàm Collegiatarum Canonicis,Parrochialiumquè Eccleſiarũ Rectorib.ſeu Locateneñ.eorundẽ Plebanis,viceplebanis,Cappellanis curatis, ac nõ curatis,ac Monaſteriorum ordinum quorumcunque Generalibus, Prouincialibus,Miniſtris, Prioribus, Vicarijs,Guardianis, Cuſtodib. Fratribus, Monachis, Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Beatæ Mariæ Theuthonicorum,& Sancti Iacobi de ſpata Magiſtris,Commedatoribus,Præceptorib. Bailiuis,eorũquè,necnon ſingulis Prędicatorum, Minorũ,Heremitarũ S. Auguſtini, & Beatæ Mariæ Carmelitarum,& aliorum Ordinum quorumcunque, domorum, & Conuentum Fratribus regularibus,& Conuentualibus exemptis, & non exemptis, cæteriſquè præsbyteris, Clericis, Notarijs, & Tabellionibus publicis quibuſcunque per dictorum Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum *Prouincias*, Ciuitates, & Diœceſes,ac aliàs vbilibet conſtitutis, & eorum cuilibet inſolidum, nec non Illuſtribus, & Magnificis viris Dominis Ducibus, Marchionibus,Langrauijs, Comitibus, Baronibus, Viceeomitibus militaribus,Capitaneis, Poteſtatibus,Prioribus,Mareſcallis, Caſtellanis,Conſulibus,Proconſulibus, Scabinis, Iudicibus,Iuſtitiarijs,Sculteris,ac Curiarum quarumcumque,tàm ſpiritualium, quàm temporalium,Terrarumque,Oppidorum, Caſtrorum,Suburbiorum,Villarum,ac Vniuerſitatum quarumcunque maioribus, & Præfectis, necnon ſeruientibus, clientibus, Scribis,Procuratoribus, & Officialibus,cæteriſquè Dominis, & perſonis quibuſcunque iuriſdictionem ſpiritualem, temporalem,ac ordinariã per ſe,vel alium, ſeu alios mediatè, vel immediatè vbicunque pro tempore exercentibus,vbicunque conſtitutis,& cuilibet eorum inſolidum. Vniuerſis

quo-

quoque,& ſinguli,Arrendatoribus,redditua rijs,vindemiatoribus, colonis, agricolis,decimatoribus, penſionarijs, cenſuarijs,receptoribus,debitoribus,laboratoribus,poſſeſſoribus,& detẽtoribus fructuum reddituum, & prouentuum,iurium, obuentionum, & emolumentorum huiuſmodi quibuſcunq; & præſertim cuidam Præpoſito Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenacien. à cõmiſſione,& ſententia infraſcriptis ex aduerſo principali nominato, omnibuſque alijs, & ſingulis quorum intereſt,intererit,aut intereſſe poterit quomodolibet in futurum, quibuſcunque nominibus cenſeantur, aut quacunque præfulgeant dignitate.

Iulius Oradinus Rotæ Decanus, I. V. D. Sanctiſſ. Dom. N. Papæ Cappellanus, & ipſius Sacri Palatij Apoſtolici cauſarum,cauſæ,& cauſis,ac partibus infraſcriptis Auditor,& executor vnicus ad infraſcripta à Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatus, ſalutẽ in Domino, & noſtris huiuſmodi, imò verius Apoſtolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis quod nuper Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Dominus Pius diuina prouidentia Papa Quintus quãdam commiſsionis appellationis cedulam nobis præſentari fecit huiuſmodi ſub tenore videlicet.

Beatiſſime Pater Præpoſitus, Canoci, & beneficiati, ſiue miniſtri Collegiatæ Eccleſiæ Sãcti Spiritus Ciuitatis Iuuenacen quærentes ſe à iuriſdictione, viſitatione, & correptione deuotæ S. V. creaturæ Epiſcopi Iuuenacen. ſubtrahere, & licentioſè viuere, prætenſam exemptionem allegarunt, & cõmiſſa deſuper cauſa, ſiue alias illa introducta coram Reuerendiſsimo Domino Archiepiſcopo Baren. ſiue eius Vicario prætenſam ſententiam contra creaturam ſuper prætenſa exemptione,& ſeu manutenſione exemptionis de facto,ac velo leuato reportarunt; & cum de iure, & etiam ex diſpoſitione decretorum Sacri Concilij contra proprium Epiſcopum prætextu cuiuſuis exẽptionis prætenſi priuilegij,ſiue conſuetudinis nullatenus tueri poſſint, quominus ab eorum Ordinario viſitentur, & corrigãtur, & in illos iuriſdictionem exerceat, à qua ſentẽtia, & toto proceſſu deſuper habito,& facto,& alijs grauaminibus illatis,extitit ad S.V.& Sedem Apoſtolicam appellatum, & de illius nullitate iniquitate, & iniuſtia dictum. Supplicat igitur humiliter S. V. creatura prædicta, (ſine tamen præiudicio ſuæ quaſi poſſeſſionis, & executionis decretorum Sacri Concilij Tridentini,) quantenus dignetur cauſam, & cauſas appellationis,& appellationum huiuſmodi, nullitatis, & nullitatum, iniquitatis, & iniuſtitiæ dictæ prætenſæ ſententiæ,attentatorum, & innouatorum quorumcumque, Alicui ex veſtri Sacri Palatij Apoſtolici cauſarum Auditoribus,ſiue Locatenentibus audieñ. cognoſcendas,decidendas, fineque debito terminandas vna cum omnibus, & ſingulis ſuis incidentibus, dependentibus, emergẽtibus, annexis.& connexis,committere,& mandare,cum preſtate prædictos,omneſque alios, in,vbi,& quoties opus fuerit,etiam per edictum publicum conſtito ſummariè, & extraiudialiter de non tuto acceſſu,citandi,& etiam ſub cenſuris,& pœnis inhibeñ,dictãque creaturam in poſſeſſione viſitandi,corrigeñ.& iuriſdictionem exerceñ. iuſta iuris diſpoſitionem, & decretorum Sacri Conc. Tridentini formam,& tenorem, pro vt iuſtum fuerit,manuteneñ.& conſeruan. Mandatumque de manuteneñ.etiam ſub cenſuris,& pęnis eius arbitrio imponendis decernendi, & relaxañ. & in euentum non paritionis,pœnas,& cenſuras incidiſſe,& incurriſſe declarañ.illoſque aggrauañ.& reaggrauañ.in etiam cum inuocatione brachij,aliaque in præmiſsis,& circa ea neceſſaria quomodolibet, & oportuna facieñ. gereñ. & exercen.& exequen.præmiſsis,ac Conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis,ſtylo Palatij,cęteriſq;contrarijs nõ obſtantibus quibuſcunque ſtatũ,& merita cauſæ,& cauſarum huiuſmodi, aliorumquè, ac tenores, & formas,citandoru mque,& inhibendorũ nomina, & cognomina pro plenè, & ſufficienter expreſsis habentes. Quæ quidem commiſsio in eius ſiue taliter erat ſignata, videlicet. De mandato Domini noſtri Papæ audiat Magiſter Iulius, citet etiam per edictum conſtito ſummarie de non tuto acceſſu:inhibeat etiam ſub cenſuris, & manuteneat decernat,vt petitur,& iuſtitiam faciat. Placet Domino noſtro Papæ. Lud. Card. Simonetta.

HVIVSMODI itaque commiſsionis prętextu nos in cauſa,& cauſis huiuſmodi, & ad Romanam Curiam coram nobis legitimè introductis,& deuolutis, ac inter partes in eadem commiſsione contentas, ſeu verius eorum legitimos procuratores, & ritè procedentes ſeruatis ſeruandis, ac cognitis eiuſdem cauſæ meritis, citato tamen prouido viro Domino Anibale Paulino in Romana Cur. cauſarum, & ſupradicti Domini Præpoſiti Collegiatę Eccleſiæ S.Spiritus Iuuenacen.ex aduerſo principali Procuratore, de Dominorum Coadiutorum noſtrorum conſilio,& aſſenſu; quibus de ipſius cauſæ meritis relationem plenariam fecimus,& fideliter,noſtram diffinitiuam in ſcriptis tulimus,& promulgauimus, ſententiam in huius,qui ſequitur modum,videlicet.

CHRISTI nomine inuocato pro Tribunali ſedentes,& ſolum Deum prè oculis habentes, per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam de Dominorum Coadiutorum

rum

rum noſtrorum conſilio,& aſſenſu ferimus in his ſcriptis. In cauſa,& cauſis,quæ coram nobis inter R.P.D.Epiſcopum Iuuenacen. ex vnâ,& Præpoſitum,ac Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenacen. de & ſuper prætenſa exemptione eiuſdem Præpoſiti,ac Canonicorum,& aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum dictæ Eccleſiæ à iuriſdictione,ſubiectione,& correctione prædicti R.D.Epiſcopi, necnon iuriſdictione ſpirituali,& temporali in dictos Canonicos,& alios clericos dictæ Collegiatæ Eccleſiæ,illorumquè poſſeſſione,vel quaſi,rebuſquè alijs in actis cauſæ, & cauſarum huiuſmodi latius deductis,& illorum occaſione in ſecunda inſtantia vertente partibus ex altera. Dicimus,pronuntiamus,& decernimus per D. Vicarium Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi Baren. malè,& nulliter fuiſſe ,& eſſe proceſſum, ordinatum, ſententiatum, & diffinitum ; ac pro parte dicti R.D. Epiſcopi Iuuenacen. à proceſſu, ordinatione,& ſententia huiuſmodi, benè fuiſſe, & eſſe prouocatum , appellatum , & de nullitate dictum: proceſſumquè,ordinationem,& ſententiam huiuſmodi reuocandam,& annullandam fore , ac reuocamus, & annullamus ; parique noſtra diffinitiua ſententia pronunciamus,decernimus,& declaramus; præfatum Præpoſitum , Canonicos , & alias perſonas Eccleſiaſticas dictæ Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus correctioni,& iuriſdictioni prædicti R.D.Epiſcopi Iuuenacien. nunc, & pro tempore exiſten ſubiacuiſſe , & ſubiacere , quo ad tres caſus comprehenſos , & expreſſos in Conſtitutione Innocentij IV. in Concilio generali Lugdunen. relata *in cap.1.de priuileg. in lib 6.* decretalium, illoſque in prætenſis priuilegijs pro parte dicti Præpoſiti,& Canonicorum productis minimè comprehendi:ac de & ſuper illis nullum vnquam jus præfato Præpoſito competiiſſe,aut competere de iure. Et propterea prædictum Dominum Epiſcopum in poſſeſſione , vel quaſi ſuam iuriſdictionem exercendi ordinariam in dictos Præpoſitum,Canonicos, & alios clericos dictæ Collegiatæ Eccleſiæ,ipſumquè R. D.Epiſcopum in dictis tribus caſibus manutenendum fore,& manutenemus, mandatumque de manutenendo deſuper neceſſarium,& oportunum decernendum fore, & eſſe, ac decernimus : moleſtationes , inquietationes,perturbationes,& impedimenta quæcunque per dictos Præpoſitum , & Canonicos aduerſarios prædicto R.D. Epiſcopo de,& ſuper prætenſa exemptione , & iuriſdictione huiuſmodi , & illorum occaſione quomodolibet factas, & præſtitas, factaque,& præſtita fuiſſe, & eſſe temerarias, illicitas,indebitas,iniquas,& iniuſtas, temerariaque illicita,indebita,& iniuſta , ac de facto præſumptas,& præſumpta,illaſque,& illa ſupradictis Præpoſito, & Canonicis aduerſarijs feciſſe,& facere minime licuiſſe, neque licere de iure, & propterea, ac de,& ſuper illis,prætenſaque exemptione à iuriſdictione huiuſmodi eiſdem Præpoſito , & Canonicis aduerſariis perpetuum ſilẽtium imponendum fore,& imponimus. Eoſdemque Præpoſitum, & Canonicos in expenſis in eiuſmodi cauſa pro parte dicti R.D.Epiſcopi coram nobis legitimè factis condemnandum fore,& condemnamus . Quarum taxationem nobis in poſterum reſeruamus. Huiuſmodi ſiquidem diffinitiuam ſententiam ſubſcripſimus, videlicet. Ita pronuntiaui Ego Iulius Oradinus Rotæ Decanus.

QVAE quidem diffinitiua ſententia poſtquam nulla prouocatione ſuſpenſa in rem tranſiuiſſet iudicatam , nos ad prouidi viri Domini Claudij Nerei in Romana Curia cauſarum , & Reuendiſſimi Domi Epiſcopi Iuuenacien. principaliter nominati Procuratoris inſtantiam,prouidum virum Dominum *Annibalem Paulinum in eadem Curia etiam cauſarum, & præfati Domini Præpoſiti Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Spiritus Iuuenacien. ex aduerſo principalis Procuratorem, pro vt de ipſorum bine inde procuratorum procurationum,* mandatis nobis, legitimis conſtat documentis ad vidẽdum, & audiendum: omnes, & ſingulas expenſas pro parte dicti Reuerendiſſimi Epiſcopi Iuuenacien. principalis in deductione , & proſecutione litis,& cauſæ huiuſmodi quomodolibet factas , & in quibus præfatus *Præpoſitus* ex aduerſo principalis per præinſertam noſtram ſententiam ſententialiter *condemnatus exiſtit,taxari, & moderari;ſententiamque præinſertam , & expenſarum taxationẽ huiuſmodi exequi.& exetutioni debitæ* demandari ; litteraſque ſiue proceſſus executoriales deſuper oportunas iuxta bullarũm felicis recordationis Pij Papæ IV. deſuper editarum , & nobis conceſſarum formam , & tenorem in forma ſolita decerni, & concedi . *Vel dicendum , & cauſam,ſi quam haberent rationabilem , quare præmiſſa fieri non deberent allegandum per vnum ex Sanctiſſimi D.N.Papæ Curſoribus citari fecimus* ad certum peremptorium terminum competentem vniuerſalem ad diem, & horam iuſraſcriptos . Quibus aduenientibus comparuit in iudicio legitimè coram nobis prædictus Dominus Claudius Nereus Procurator , & nomine quo ſupra procuratorio , dictiquè Domini Anibalis Paulinis ex aduerſo Procuratoris *non comparentis contumaciam accuſauit,* ipſumque contumacem reputari , & in eius contumaciam omnes, & ſingulas expenſas pro parte dicti Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenacien. principalis in hac cauſa, vt præmittitur factas.& in quibus dictus Præpoſitus ex aduerſo principaliſper præinſer-

Digitized by Google

tam noſtram ſententiam ſententialiter condemnatus exiſtit, taxari, & moderari; necnō ſententiam etiam taxationis expenſarum huiuſmodi exequen. & executioni debitæ demandari, litteraſquè, ſiue proceſſus executoriales deſuper opportunas, iuxta, & ſecūdū prædictarum bullarum felicis recordationis Pij Papæ IV. formam, & tenorem in forma ſolita decerni, & concedi per nos debita cum inſtantia poſtulauit. *Nos tunc Iulius Oradinus Rotæ Decanus*, & executor prædictus dictum Dominum Anibalem Paulinū ex aduerſo Procuratorem non comparentem reputauimus meritò contumacem, & & in eius contumaciam attendentes poſtulationem huiuſmodi eſſe iuſtam: *Quodque parum procedeſſet ſententias ferre, & expenſas taxare, niſi debitæ executioni demandentur. Ac volentes* in cauſa, & cauſis prędictis legitimè procedere, vt tenemur, id circo authoritate Apoſtolica nobis commiſſa, & qua fungimur in hac parte, primitùs omnibus, & ſingulis expenſis ſupradictis, vt præmittitur pro parte dicti Reuerendiſſimi D. Epiſcopi Iuuenacen. principalis factis, & in quibus dictus Præpoſitus Sancti Spiritus Iuuenacē. ex aduerſo principalis per nos ſententialiter *condemnatus exiſtit, ad viginti ſex ducatos auri de Camera boni, & iuſti ponderis* prouida moderatione præuia per nos ritè taxatis, & moderatis iuramento eiuſdem Claudij Nerei Procuratoris legitimè ſubſecuto, quod eius Dominus principalis in huiuſmodi cauſa, ſiue litis proſecutione tantum, & vltra exponere habuit, ſententiam præinſertam, & expenſarum taxationem prędictas exequēdas, & executioni debitæ demandandas, litteraſque, ſiue proceſſus executoriales deſuper oportunas, iuxta prędictarum bullarum felicis recordationis Pij Papæ IV. deſuper editarùm, & conceſſarum formam, & tenorem decernendas, & concedendas duximus, & decreuimus, pro vt decernimus, & concedimus per præſentes, ſub modificatione infraſcripta.

Quæ omnia, & ſingula præmiſſa, & hūc noſtrum proceſſum, ac in eis contenta vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis intimamus, inſinuamus, & notificamus, ac ad veſtrum, & cuiuslibet veſtrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præſentes; voſque nihilominus authoritate Apoſtolica prædicta tenore pręſentium requirimus, & monemus primo, ſecundo, tertio, & vobis, & veſtrum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub infraſcriptis ſententiarum pœnis diſtrictè pręcipiendo mandamus, quatenus infra ſex dierum ſpatium poſt præſentationem, ſeu notificationem præſentium vobis factas immediatè ſequen. quorum ſex dierum, duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies vobis vniuerſis ſupradictis pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica aſſignamus, eundem Dominum Præpoſitum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Spiritus Iuuenatien. ex aduerſo principalem, omneſque Eccleſiaſticas perſonas dictę Collegiatę Eccleſiæ correctioni, & iuriſdictioni dicti Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenatieñ. principalis nunc, & pro tempore exiſtentis ſubiacuiſſe, & ſubiacere, quo ad tres caſus comprehenſos, & expreſſos in Conſtitutione Innocentij IV. edita in Concilio generali Lugduneñ. relata in *c. 1. in tit. de privileg. in 6. libro decretaliū*, illūq. in pręteñſis priuilegijs corā nobis ꝑ parte dicti Prępoſiti productis minimè comprehendi, ac de, & ſuper illis nullum vnquam ius prædicto Præpoſito aduerſario competiiſſe, aut competere de iure denuncietis, & declaretis, ac ab alijs denunciari, & declarari faciatis; ipſumquè Reuerendiſſimum Epiſcopum Iuuenatieñ. principalem in poſſeſſione, vel quaſi ſuam iuriſdictionem exercendi ordinariam in dictum Præpoſitum, & alios Clericos Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenaceñ. aduerſarium in dictis tribus caſibus manuteneatis defendatis, & manuteneri, & defendi faciatis, pro vt nos declaramus, & manutenemus, ac manuteneri mandamus per præſentes. *Et tu Præpoſite* dictæ Collegiatæ Eccleſiæ S. Spiritus Iuuenac. ex aduerſo principalis à moleſtijs, inquietationibus, perturbationibus, & impedimentis quibuſcunque per te prædicto Reuerendiſſimo Epiſcopo Iuuenacen. principali de, & ſuper prætenſis exemptione, & iuriſdictione huiuſmodi, ac illorum occaſione quomodolibet factis, & præſtitis deſiſtas, prædictæquè noſtræ præinſertæ ſententiæ in omnibus, & per omnia iuxta illius continentiam, & tenorem pareas, & obedias abſque contradictione, & rebellione quibuſcunque. MONEMVS inſuper modo, & forma præmiſſis, ac ſub eiſdem, & infraſcriptis ſententiarum pœnis te Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenatien. aduerſarium, quatenus infrà triginta dierum ſpatium poſt præſentationem, & requiſitionem tibi vigore præſentium pro parte dicti Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenatien. principalis deſuper factas immediatè ſequentium, quorum triginta dierum, decem pro primo, decem pro ſecundo, & reliquos decem dies tibi pro tertio, & perēptorio termino, ac monitione canonica aſsignamus prædictæ noſtræ præinſertæ ſententiæ in omnibus, & per omnia obedias, & obtemperes, nec non à moleſtijs, inquietationibus, & impedientis quibuſque per te prædicto Reuerendiſsimo Domino

Epi-

Digitized by Google

Epiſcopo Iuuenacen. principali de, & ſuper prætenſa exemptione,& iuriſdictione huiuſmodi, ac illorum occaſione quomodolibet factis pœnitùs, & omninò deſiſtas, ac de viginti ſex ducatis prædictis ratione expenſarum per dictum Reuerendiſsimũ Dominum Epiſcopum principalem in lite,& cauſa huiuſmodi factarum, & in quibus, vt in præinſerta ſententia deducitur ſententialiter condemnatus exiſtis,& quatuor alijs ſimilibus ducatis auri de Camera in, & pro expeditione noſtri præſentis proceſſus expoſitis, in quibus quatuor ducatis te etiam condemnanimus, & proceſſum noſtrum huiuſmodi taxauimus per pręſentes, condignam ſatisfactionem impendas realiter,& cum deffectu, aut medio tempore conuenias, aut concordes ſuper præmiſsis amicabiliter cum eodem.

INHIBEMVS præterea modo, & forma pręmiſsis vobis omnibus,& ſingulis ſupradictis, & generaliter quibuſcunque alijs, cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtant, nè prædicto Domino Renerendiſsimo Epiſcopo Iuuenacen. principali, vel procuratori ſuo de dictis ducatis ſuperius expreſsis ratione expenſarum in huiuſmodi cauſa factarum condigna ſatisfactio, & ſolutio quominus impendatur, omniaq; alia,& ſingula ſupradicta in dicta præinſerta ſententia contenta,& infraſcripta, ſuum debitum conſequãtur effectum, impedimentum aliquod præſtetis, ſeu præſtare faciatis quouis quæſito colore, vel ingenio. Alioquin ſi fortè præmiſſa omnia, & ſingula non adimpleueritis, mandatiſquè noſtris huiuſmodi, immò verius Apoſtolicis, non parueritis cum effectu, nos in vos,& ipſos omnes, necnon contradictores, & rebelles quoſcunque ex nunc, pro vt ex tunc dictis canonicis monitionibus præmiſsis *excommunicationis* in dictis verò Eccleſijs Sancti Spiritus Iuuenatien. & aliarum quarumcunque Eccleſiarum,& Mo.. aſteriorum, Capitula, Collegia,& Conuentus quęcunque in his delinquentia, *ſuſpenſionis à diuinis*, & in ipſorum delinquentium,& rebellium Eccleſias, Monaſteria, & Cappellas *interdicti Eccleſiaſtici ſententias ferimus in his ſcriptis, & etiam promulgamus*. Vobis verò Reuerendiſsimis, & Reuerendis Patribus Dominis Archiepiſcopis,& Epiſcopis pręfatis dumtaxat exceptis, quibus ob reuerẽtiam veſtrarum Pontificalium dignitatum in hac parte deferimus, ſi contra præmiſſa, vel aliquod præmiſſorum feceritis prædicta ſex dierum canonica monitione præmiſſa, ingreſſum Eccleſiarum Interdicimus in his ſcriptis. Si verò huiuſmodi Interdictum per alios ſex dies, dictos ſex immediatè ſequentes ſuſtinueritis, vos in his ſcriptis eadem canonica monitione præmiſſa ſuſpenſionis à diuinis. Verum ſi præfatas interdicti, & ſuſpeuſionis ſententias per alios ſex dies prædictos, duodecim dies immediatè ſequentes animis, (quod abſit) ſuſtinueritis induratis, vos, & quemlibet veſtrum in his ſcriptis canonica monitione pręmiſſa ex nunc, pro vt ex tunc *excommunicationis* ſententia innodamus.

CAEDERVM cum ad executionem præmiſſorum vlterius faciendam nequeamus, quo ad pręſens alijs arduis in Romana Curia præpediti negotiis perſonaliter intereſſe. Vniuerſis, & ſingulis Dominis Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, Scholaſticis, Cantoribus, Cuſtodibus, Theſaurarijs, cæteriſque Preſbyteris, Clericis, Notariis, & tabellionibus publicis quibuſcunqus per Prouincias, Ciuitates, & Dięceſes prædictas, ac alias vbilibet conſtitutis, & eorum cuilibet in ſolidum ſuper vlteriori executione faciẽda, anthoritate noſtra, immo verius Apoſtolica tenore præſentium committimus plenariè vices noſtras, donec eas ad nos duxerimus reuocandas, quos, & eorum quemlibet in ſolidum eiſdem authoritate, & tenore requirimus,& monemus primo, ſecundo, tertio,& peremptoriè ipſis,& cuilibet ipſorum in virtute ſanctæ obedientię,& ſub excommunicationis pęna mandamus, quatenus infra tres dies poſt requiſitionem ipſis factam immediatè ſequentes, quos tres dies ipſis, & eorum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, atque dilatione,& monitione canonica aſſignamus. Ita tamen, quod in his exequendis vnus eorum alterum non expectet, nec alter pro alio ſe excuſet, huiuſmodi noſtros proceſſus, & quæcunque in eis contenta vobis communiter, vel diuiſim legant, intiment, & inſinuent, ac fideliter publicare procurent, *nec non prædictum Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenacen.* aduerſarium, & alias Eccleſiaſticas perſonas dictæ Collegiatæ Eccleſię correctioni, & iuriſdictioni prædicti Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenatien. nunc, & pro tempore exiſtentis ſubiacuiſſe,& ſubiacere, quo ad tres caſus comprehenſos, & expreſſos in Conſtitutione Innocentii IV. edita in Concilio generali Lugdunẽ. relata *in capitulo primo, in titulo de priuilegijs in ſexto libro decretalium*, illumque in prætenſis priuilegijs pro parte dicti Præpoſiti productis, ac de, & ſuper illis nullum vnquam ius prędicto Prępoſito competijſſe, aut competere de Iure denuntient,& declarent, ipſumquè Dominum Epiſcopum Iuuenatien. in poſſeſſione, vel quaſi ſuam iuriſdictionem exercendi ordinariam in dictum

Præpoſitum,& alios Clericos *Eccleſię* Collegiatę *S*ancti Spiritus Iuuenatien. aduerſarium in dictis tribus caſibus manuteneāt, & defendant, ac manuteneri, & defendi faciant,necnon de prędictis triginta ducatis ratione expenſarum,& alias, vt præfertur taxatis debitam, & condignam ſatisfactionem impendi faciant,& procurent infra terminos ſuperius annotatos. Et ſi forſan,quod non credimus, Prępoſitus dictæ Collegiatæ Sancti Spiritus Iuuenatien. aduerſarius prędictę noſtræ ſententiæ, cęteriſquè contradictores, & rebelles prędictis mandatis, & monitionibus noſtris huiuſmodi, immo verius Apoſtolicis infra dictos eis reſpectiuè terminos ſuperius expreſſos parere,& obedire neglexerint, aut recuſauerint, *pœnas, ſententias, & cenſuras prædictas in eos, vt præmittitur latas damnabiliter incurrere* ex tunc prædictus ſubdelegatis noſtris ſub dicta excommunicationis pœna committimus,& mandamus,quatenus ſingulis diebus Dominicis,& feſtiuis in ſuis Eccleſijs,Monaſterijs, & Cappellis infra miſſarum,& aliarum horarum ſollemnia, & aliàs quotiens expediens fuerint prędictum Prępoſitum aduerſarium, cęteroſquè contradictores, & rebelles prędictos ſic excommunicatos publicent, denuntient,& ab aliis denuntiari faciant, donec, & quouſque aliud à nobis, vel ſuperiori noſtro ſuper hoc habuerint in mādatis. *Si verò prædictus Præpoſitus* aduerſarius,Contradictoreſque,& rebelles prædictis dictam excommunicationis ſententiā per decem dies illius excommunicationē immediatè ſequentes pertinaciter ſuſtinuerint, nos ex tunc, quia creſcente contumacia,creſcere debet & pęna, nè facilitas venię audaciam tribuat delinquentibus, proceſſus noſtros huiuſmodi aggrauamus dictis delegatis noſtris modo,& forma præmiſsis,præcipientes quatenus ſingulis diebus Dominicis, & feſtiuis in ſuis Eccleſijs, monaſterijs, & Cappellis infra miſſarum, & aliarum præſcriptarum horarum ſollēnia dictam excommunicationis denuntiationem recitando,& innouando, eundem Præpoſitum aduerſarium, cæteroſquè cōtradictores,& rebelles ſic, vt præmittitur, excommunicatos, denunciatos nominatim campanis pulſatis,candelis accenſis,& demum extinctis, ac in terram proiectis, Cruce erecta,& religione inducta, aquam benedictam aſpergendo ad fugandos *Dæmones*,qui eos detinent ſic ligatos, & laqueis ſuis catenatos;orando, quod Dominus noſter Ieſus Chriſtus eos ad catholicā fidem,& Sanctæ matris Eccleſiæ gremium reducere dignetur, nec eis in talibus peruerſitate,& duritia dies eorum finire permittat,cum decantatione Reſpōſorij: *Reuelabunt Cœli iniquitatem Iudæ* &c. & Pſalmi; *Deus laudem meam nè tacueris*, &c. cum Antiphona: *Media vita in morte ſumus totaliter*; & his finitis ad ianuas Eccleſiarum ſuarum vnà cum Clericis, & Parrochianis accedant, & ad terrorem (vt eo citius ad obedientiam redeant) *tres lapides verſus domos* habitationum ſuarum proiiciant in ſignum maledictionis æternę, quam Deus dedit Choræ,Dathan, & Abyrons,quos terra ſuſtinere non potuit, ſed iuſto Dei iudicio illos abſorbuit, vt in infernum deſcenderent viuentes.Etiam poſt miſſam, & in veſperis,aliiſquè horis canonicis, & ſermonibus, & prædicationibus publicis ſollemniter publicent, ac ab aliis publicari, & denuntiari, & ab omnibus Chriſti fidelibus arctius euitari faciant,donec aliud à nobis, vel ſuperiori noſtro receperint in mandatis. *Verum ſi* prædicti denunciati,aggrauati aggrauationem huiuſmodi per alios decem dies, illius publicationem,& dictos decem dies immediatè ſequentes animis, quod abſit, ſuſtinuerint induratis;Nos ex tunc, quia peruerſorum audacia id exigit, & vnica pœna non contenti, fortioribus arceantur pœnis, nè fides illorum lædatur, qui ſuis ſuperioribus obedientiam ſemper impenderunt; proceſſus noſtros huiuſmodi reaggrauamus ſupradictis ſubdelegatis noſtris, vt ſupra,mandantes quatenus dicta authoritate Apoſtolica omnes *Chriſti fideles vtriuſque ſexus homines, & præſertim familiares, & ſeruitores denuntiatorum, & aggrauatorum huiuſmodi*, modo, & forma præmiſſis moneant,& requirant primo,ſecundo,tertio,& peremptoriè,pro vt nos etiam requirimus, & monemus eoſquem, quatenus infra ſex dies monitionem, & requiſitionem huiuſmodi ipſis factas immediatè ſequentes, quos dies ipſis, & eorum cuilibet pro omni dilatione, termino que peremptorio, ac monitione canonica aſſignent pro vt nos eiſdem aſſignamus à participatione,& familiaritate ipſorum denuntiatorum aggrauatorum penitus,& omnino deſiſtant, & ſi contrarium fecerint,nos in eos cum dictis denuntiatis, & aggrauatis rebelliter participan. & contrafacien,ex nunc pro vt ex tunc dicta ſex dierum canonica monitione præmiſſa,*excommunicationis ſententiam* ferimus in his ſcriptis, & etiam promulgamus; dictis ſubdelegatis noſtris modo, & forma præmiſsis diſtrictè præcipiendo mandantes, quod ſingulis diebus Dominicis, vt ſupra prædictos *Chriſti fideles familiares, & ſeruitores, qui cum denuntiatis*, & aggrauatis rebelliter participauerint, excommunicatos tandiu publicent denuncient, ac ab omnibus Chriſti fidelibus arctius euitari

ſa

faciant, donec abſolutionis beneficium deſuper meruerint obtinere. Præterea ſi prædicti denuntiati, aggrauati, & reaggrauati reaggrauationem noſtram huiuſmodi per alios decem dies illius denuntiationem, & ſupradictos viginti dies immediatè ſequentes dictas noſtras ſententias pertinaciter ſuſtinuerint, Pharaonis duritiam imitando ad modum aſpidum ſurdarum aures ſuas obturantium nè vocem audiant incantantium, nos ex tunc omnes, *ab ſingulas Ciuitates Oppida Caſtra, & quæcunque Eccleſiarum Collegia, & alia* quæcunque loca in, & ſub quibus denuntiatos, a grauatos, & reaggrauatos prædictos morari contigerit, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto, ſupradictis ſubdelegatis noſtris ſub dicta excommunicationis pœna mandantes, quatenus ex tūc, quandiu ijdem denuntiati, aggrauati, & reaggrauati in locis prædictis fuerint, ceſſent, & ab aliis ceſſari faciant à diuinis. Quam quidem ceſſationem etiam per tres dies continuos poſt ipſorum denuntiationem, aggrauationem, & reaggrauationem ab inde receſſum obſeruent, & ab alijs obſeruari faciant: Ita, & taliter, quod huiuſmodi ſtante interdicto nulla Eccleſiaſtica Sacramenta ſin, & ſub eiſdem locis in quibus dicti denuntiati, aggrauati, & reaggrauati fuerint miniſtrentur, niſi pœnitentia, & baptiſmus omnibus indifferenter, Euchariſtia infirmis tantum, & matrimonium ſine Eccleſiaſtica ſolēnitate cōtrahatur. Ibiq; & ſub eiſdē locis decedentibus Eccleſiaſtica denegetur ſepultura. *Deum verò* ſi prædicti denuntiati, aggrauati, reaggrauati, & interdicti interdictū huiuſmodi per alios decem dies ipſius publicationem, & alios triginta dies immediatè ſequentes ſuſtinuerint, ac proceſſibus noſtris huiuſmodi non paruerint cum effectu, quod Deus auertat, Nos tunc, quia mucrone non proficiente Eccleſiaſtico, temporalis ſaltem gladius, non immeritò ſuffragatur auxilium brachij ſecularis duximus inuocandum: vt quos Dei timor à malo non reuocat, temporalis ſaltem coherceat ſeueritas diſciplinæ. *Hinc eſt, quod vos Potentiſſimum* Dominum Dominum Philippum Regem antedictum præfati gladij in illis partibus principalem vibratorem, *& iuſtitiæ zelatorem* exhortamur, voſquè Dominos Duces, Comites, Marchiones, Barones, Iudices, Officiales, & alios ſupradictos iuriſdictionem temporalem, & ordinariam per vos, vel aliū, ſeu alios exercen. dicta authoritate tenore præſentium requirimus, & monemus primo ſecundo, tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, vobiſque in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna mandamus, quatenus infra ſex dierum ſpatium poſt ſupradictos terminos, nec non notificationem, & publicationem præſentium vobis factas immediatè ſequentes, quorum ſex dierum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos vobis pro tertio, & per emptorio termino, ac monitione canonica aſſignamus, vos omnes, & ſingulos temporales antedictos, quorum omnium ſuper hoc auxilium brachii ſecularis inuocamus, quoties ſuper hoc fueritis requiſiti in iuris ſubſidium contrà prædictos denuntiatos, aggrauatos, & interdictos dicta authoritate Apoſtolica per captionem, inuaſionem, incarcerationem, & detentionem perſonarum, corporum, & bonorum eorundem inſurgatis, & alios inſurgere faciatis, nec non perſonas, corpora, res, & bona eorundem inuadatis, & incarceretis, ac in tuta cuſtodia teneatis, & quilibet veſtrum incarceret, inuadat, & cuſtodiat liberè, & licitè; ſuper quibus omnibus, & ſingulis licentiam, ac plenam poteſtatem concedimus per præſentes, dictos denuntiatos, aggreuatos, reaggrauatos, & interdictos ita, & taliter aſtringatis, & compellatis potenter etiam manu forti abſque tamen graui læſione corporum eorundem vſque ad integram ſatisfactionem, & paritionem omniū, ſingulorū præmiſſorum, ac donec, & quouſque præfatus Præpoſitus Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenatien. aduerſarius à moleſtijs, inquietationibus, perturbationibus, & impendimentis quibuſcunque per ipſum prædicto Reuerendiſſimo Domino Epiſcopo Iuuenatien. dc, & ſuper prætenſa exemptione, & iuriſdictione huiuſmodi quomodolibet factis, & præſtitis deſtiterit: prædictæquè noſtræ præinſertæ ſententiæ in omnibus, & per omnia iuxta illius tenorem paruerit, & obediuerit: ac prædicto Reuerendiſſimo Domino Epiſcopo Iuuenatien. principali, vel Procuratori ſuo de dictis triginta ducatis auri de Camera ratione expenſarum litis, & cauſæ, & aliàs, vt præfertur, taxatis, realiter, & cum effectu ſatiſfecerit: & ad Sanctæ matris Eccleſiæ gremium redierit, beneficium abſolutionis à ſupradictis ſententijs, & cenſuris à nobis, vel ſuperiori noſtro meruerit obtinere. *Quod ſi forte vos*, potentiſſime Rex executor iuſtitiæ, præſentis noſtri proceſſus, & mandatorum noſtrorum, immo verius Apoſtolicorū tranſgreſſor, contradictor, vel neglector fueritis (quod tamen veſtræ Regalis celſitudinis perfulgidæ iamdudum per totum orbem diuulgatæ obedientia ſuſpicari non ſint) proculdubio iuſti Iudicis officiū offenderitis, & præmium aliàs pro executione iuſtitię vobis à Domino Deo paratum nihilominus amiſeretis: licet vos huiuſmodi noſtris ſententiis ligari nolumus ob reuerentiam veſtræ Regalis celſitudinis non immeritò deferen. Inuitu tamen iuſtitiæ, & ob Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & prædicti Sā-

cuſſi-

Digitized by Google

ctiſſimi Domini noſtri Papæ reuerentiam, eandem veſtram Regalem celſitudinem ad prædictam executionem efficaciter adimplendam in Domino exhortamur. Et generaliter dicti ſubdelegati noſtri omnia, & ſingula nobis in hac parte commiſſa plenariè exequãtur iuxta traditam, ſeu directam à Sede Apoſtolica nobis formam. Ita quod ipſi ſubdelegati noſtri nihil in pręiudicium præfati Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenatien. principalis valeant attentare, neque in proceſſibus per nos latis abſoluẽdo, vel ſuſpendendo aliquid immutare. In cæteris autem, quæ eidem Reuerendiſsimo Domino Epiſcopo Iuuenacien. principali nocere poſſent ſuper præmiſsis in aliquo, ſeu obeſſe, ipſis, & quibuſcunque aliis poteſtatem omnimodam derogamus. Et ſi cõtingat nos ſuper præmiſsis in aliquo procedere, de quo nobis poteſtatem plenariam reſeruamus; non intendimus propterea commiſſionem noſtram huiuſmodi in aliquo reuocare, niſi de reuocatione huiuſmodi in litteris noſtris ſpecialem, & expreſſam fecerimus mentionem. Pręſentes quoque litteras executoriales penès dictum Reuerendiſſimum Dominum Epiſcopum, vel Procuratorem ſuum permanere, & non per vos contra ipſorum voluntatem detineri. Contrarium verò facientes præfatis noſtris ſententiis, pro vt per nos in ſcriptis latæ ſunt, prædicta canonica monitione præmiſſa, volumus ipſo facto ſubiacere. Mandamus tamen copiam fieri de præmiſſis, eam petentibus, & habere debentibus; petẽtium quidem ſumptibus, & expenſis. Abſolutionem verò omnium, & ſingulorum, qui præfatas noſtras ſententias, cenſuras, & pœnas, aut earum aliquam incurendo, ſeu incurrẽt quoquo modo, nobis, vel ſuperiori noſtro tantummodo reſeruamus.

IN QVORVM omnium, & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum, præſentes noſtras litteras executoriales, & hunc noſtrum proceſſum exindè fieri, & per Notarium publicum, noſtrumquè, & huiuſmodi cauſæ coram nobis ſcribam infraſcriptũ ſubſcribi, ac publicari mandauimus, ſigilliquè noſtri iuſſimus, & fecimus appenſione communiri. *Datum, & actum* Romæ apud Sanctũ Petrũ in palatio cauſarum Apoſtolico. in quo quidem inibi nunc iura reddi, & partium cauſæ ipſæ audiri ſolent, hora manè audientiæ cauſarum ſolita, & conſuetanos inibi, nunc ad iura reddẽdum, partiumque cauſas ipſas audien, in loco noſtro ſolito, & conſueto pro Tribunali ſedentes, *ſub anno à Natiuitate Domini* 1568. *inditione vndecima, die verò Veneris 9. menſis Iulij, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Pii diuina prouidentia Papæ V. anno eius tertio*, præſentibus ibidem diſcretis viris Dominis Peretto Murandi, & Antonio Colliga in eiuſdem Sacri Palatio Apoſtolici cauſarum Notarijs publicis, & corã nobis ſcribis, teſtibus ad præmiſſa omnia, & ſingula vocatis, atque rogatis † extat ſigillum pendens in ligno, &c.

Et ego Ioannes de Cellis de Galeſio publicus Apoſtolica authoritate, ſacrique Paſtolici cauſarum, & cauſæ huiuſmodi corã præfato R.P.D. Iulio Oradino eiuſdem Sacri Palatij Apoſtolici cauſarum litterarum executorialium, expenſarumque taxationis; & moderation. petitionibus, & decretis prædictis interfui, eaquè in actis meis adnotaui, ideo hoc præſens inſtrumentum publicum aliena manu ſcriptum, publicaui, & ſignaui in fidem præſentium rogatus, & requiſitus, &c.

Die 26. menſis Iunij 1607. Bari præſentatus fuit in Audientia Metropolitana Baren. per Not. Pomponium Terza procuratorem admodum Illuſtriſs. & Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenatien. cum poteſtate relaxandi copiam & rehabendi originale; quæ, &c.

Copia, &c.

In nomine Domine Domini noſtri Ieſu Chriſti Amen. Nouerint vniuerſi præſentis publici inſtrumẽti ſeriem inſpecturis quòd anno à Natiuitate eiuſdem *Domini* 1569. *indictione duodecima, die verò Mercurii decima tertia menſis Aprilis, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto P. & D.N.D. Pij* diuina prouidentia Papæ V. anno quarto, in mei Notarij publici, teſtiumquè infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum, & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus Reuerendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus Ioannes Antolinen. Brizianus de la Ribera, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Iuuenatien. Epiſcopus principalis, me Notarium publicum infraſcriptum, ad executionem retroſcriptarum litterarum executorialium requiſiuit. quas ego Notarius infraſcriptus tanquã obedientiæ filius ad me recepi: ipſaſquè litteras executoriales eidem clerico *Franciſco Antonio Gaieta Præpoſito Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenatien. ex aduerſo principali, principaliter* in exeqcutione præſentium nominato, inſinuaui, notificaui, & ad eius notitiam quantum melius potui, & debui iuxta modum, & tenorem eorundem litterarum executorialium; ſibique inhibui, & alias, &c. dictas retroſcriptas litteras debitè executus fui, nihil de contingentibus demittendo. ſuper quibus omnibus, & ſingulis prædictus Reuerendiſſimus P. Dominus Io. Epiſcopus petijt, & requiſiuit per me infraſcriptum Notarium ſibi fieri, & tradi præſens publicum inſtrumentum. Acta fuerunt hæc in Ciuitate Iuuenatij in Epiſcopa-

li Palatio ſub anno inditione, die menſe, & Pontificatu, quibus ſupra per me Dominum Angelum de Riccardis clericum Iuuenatien. publicum Apoſtolica authoritate Notarium, qui prædictæ executioni, & omnibus, & ſingulis præmiſſis vnà cum infraſcriptis teſtibus; videlicet, Domino Leone Framarino, D. Io. Antonio de Guido, & D. Stephano de Sabinis Canonicis maioris Iuuenatien. Eccleſię pro Notario vocatus, rogatus, & requiſitus interfui; nãque ſic fieri vidi, & audiui, ac in notam ſumpſi. Ideo hoc præſens publicum inſtrumentum manu mea fideliter ſcriptũ exinde confeci, & in hanc publicam formam redegi, ſignoquè, nomine, & cognomine meis ſolitis, & conſuetis ſignaui in fidem, & teſtimonium omnium præmiſſorũ rogatus, & requiſitus, vt ſupra. Locus † ſigni.

Eodem ſpuradicto die, & incontinenti, ac coram me prædicto Notario, & teſtibus ſupradictis præſens, & *perſonaliter conſtitutus ſupradictus clericus Ioannes Stephanus Gaieta Præpoſitus Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenatien.* ſponte, &c. *obligauit ſe, &c. ac bona ſua omnia, &c. in vim ſimplicis conſtituti, &c. poteſtateque capiendi, &c. ad pœnam duplici, &c. ſoluere ſupradicto Patri Domino Ioanni Iuuenatien. Epiſcopo præſenti, &c.* ſeu eius legitimo Procuratori, &c. hinc, & per totum feſtum Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti anni futuri milleſimi quingenteſimi ſeptuageſimi primi, ducatos triginta ſex de carolenis, &c ad quos fuit condemnatus idem Reu. Præpoſitus in expenſis factis in Rom. Curia per ipſum Reuerendiſſimum P. D. Iuuenacien. Epiſcopum in lite vertente inter eoſdem Reuerendiſſimum P. D. Epiſcopum ex vna, & ipſum Reuerendum Prępoſitum ex altera, prout in retroſcriptis litteris executorialibus *continetur, & proinde renuntiauit, &c. iurauit, &c. in forma Curiæ conſueta, &c.*

Et ego, qui ſuprà D. Angelus de Riccardis Cl. Iuuenatien. publicus Apoſtolica authoritate Notarius, quia prædictæ obligationi, & omnibus, & ſingulis præmiſſis vnà cum prænominatis teſtibus interfui, eaque ſic, vt præmittitur, fieri vidi, & executus fui, ideò hic me propria manu ſubſcripſi, & ſignum meum ſolitum, & conſuetum appoſui in fidem, & teſtimonium omnium, & ſingulorum præmiſſorum rogatus, & requiſitus, vt ſup. &c. Locus † ſigni, &c.

In nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti Dei veri. Amen. Nouerint vniuerſi præſentis publici inſtrumenti ſeriem inſpecturi, quod anno à Natiuitate eiuſdem Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto ſecundæ indictionis, die verò Lunæ decimaſeptima menſis Maij, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. Domini Gregorii diuina prouidentia Papæ Tertii decimi anno ſecundo, in mei Notarii publici, teſtiumque infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum, & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus Reuer. Abbas Hieronymus Zurlus Archidiaconus maioris Iuuenatien. Eccleſiæ Oeconomus, ſeu Procurator Sanctiſſimi Montis Abundantiæ, nouiter erecti per Reuerendiſſimum in Chriſto Patrem Epiſcopum Iuuenatien. confeſſus fuit coram nobis ſe recepiſſe, & habuiſſe manualiter, & in contanti à Reuerendo Franciſco Antonio Gaieta Præpoſito Collegiatæ Eccleſię Sancti Spiritus Iuuenatien. in pluribus vicibus, & partitis ſupradictos ducatos triginta ſeptem de carolenis ceſſos, & donatos per ſupradictum Reuerendiſſimum Dominum Iuuenatiẽn. Epiſcopum ſupradicto Sanctiſſimo Monti Abundantiæ, pro vt apparere dixerunt factam in libro viſitæ factæ per dictum Reuerendiſſimum Patrem Iuuenatien. Epiſcopum dicti Montis Abundantiæ dictis ducatis triginta ſeptem promitten. nomine dicti Montis non moleſtare, nec moleſtari facere eundem Reuerendum Præpoſitum di- cti Montis, & proinde obligauit bona ſupradicti Montis omnia. &c. in vim ſimplicis conſtituti, &c. poteſtateque capiendi, &c. ad pœnam dupli, &c. renuntiauit, &c. iurauit, &c. Iuuenatien. vt ſuprà ſub anno, die, menſe, & Pontificatus, qui ſuprà per me Ioannem Thomæum publicum Apoſtolica, & Regia authoritatibus Notarium, qui præmiſſis omnibus de Valenzano, & Clerico Ioanne Stephano Chiurlia, & Clerico Thomaſio magiſtri Iacobi de Iuuenatio pro Notario vocatus, & requiſitus, idcò hoc præſens publicum inſtrumentum manu mea ſcriptum exinde confeci, & in hanc publicam formam redegi, ſignoquè nomine, & cognomine, omnium præmiſſorum rogatus, & requiſitus, &c. Locus † ſigni. Ego qui ſuprà Ioannes Thomæus publicus Apoſtolica, & Regia authoritatibus Notarius, vt præmittitur feci, & executus fui, ideò hic me propria præmiſſorum ragatus, & requiſitus, &c.

Die 11. menſis Iulij 1607. Pontificatus Sanctiſſimi Domini noſtri Domini Pauli Papę V. anno eius tertio feliciter. Amen. Inditione quinta, dictæ litteræ Apoſtolicæ, ſeu retroſcriptum mandatum de parendo ſententiæ, & de manutenendo fuit intimatum, & notificatum per me infraſcriptum Notariũ publi-

publicum Apoſtolicum Reu. D. Io. Carolo Sagarigæ Præpoſito Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenatien. intus dictam Eccleſiam, dum illam viſitabat Dominus admodum Illuſtris, & Reuerendiſſimus P. D. Don Gregorius Sancta Crucis Epiſcopus Dongonen. Coadiutor Epiſcopatus Iuuenatien. iure ordinario illam viſitando, inſtante ipſo Domino Viſitatore: præſentibus Io. Franciſco Vernicio, & Colantonio Riſtaino laicis de Iuuenatio teſtibus ad præmiſſa vocatis pariter, & rogatis, &c. Et in fidem ego Dominus Nicolaus Angelus de Angelis Iuuenatien publicus Apoſtolicus Notarius præſentem mea manu ſcripſi, & meo ſolito ſigno ſignaui rogatus, &c.

Locus † ſigni.

Cl. Amoya. Act. ordinarius.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſiones ad publicas exempti etiam omnes, tam ſeculares, quàm regulares ex decreto Sacri Concilij accedere tenentur, & num. 5.*

Vt compelli valeant, & ni paruerint, etiam pęnis feriri, n. 2.

Clerici, beneficiarij potiſſimum, etiam exempti, n. 5. 7. 10. & n. 18.

Quod declarauit Sacra Congregatio, n. 3.

4 *Rogare Deum pro populi ſalute omnibus Clericis imminet, etiam regularibus.*

6 *Regulares ad proceſſiones accedere tenentur ob publicam vtilitatem, et graues cauſas indictas, non verò ob leues, & nu. 17.*

8 *Omne qui dicit, nihil omnino eximit, & num. 11.*

Omniaquè particularia, & ſingularia cōprehendit, n 9.

11 *Locus Pauli ad Hebræos, 2. 8.*

12 *Quodcunque, pronomen, laxum eſt, & nihil excludit.*

Atque omnimodam generalitatem importat, num. 13.

Et pregnantiſſimum eſt, n. 16.

14 *Lex vbi non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.*

Quia comprehendit omnem modum, qui excogitari poteſt, n. 15.

19 *Diſtinctionem dicens, ipſe rationem afferre debet.*

20 *Legi nemo contrahire ſuperbo debet animo.*

21 *Collegiata Eccleſia Spiritus Sancti Iuuenatien. non omnino à iuriſdictione Epiſcopi exēpta eſt.*

Quin ei in tribus caſibus in cap. 1. de priuile. in 6. ſubiacet.

Et ita ratione beneficiorum, quæ obtinent in Diœceſi, n. 22.

23 *Clerici beneficiarii, qui commodum referunt ex beneficiis, onus quoque portare debent, vt Deum pro populo deprecentur, ac proceſſionibus publicis interſint.*

24 *Commodum qui ſenſit, vt onus quoque referat, naturæ correſpondens eſt.*

Contrarium intentans, non ferendus, n. 31.

25 *Locus Apoſtoli 2. ad Corinth. 1. 7.*

26 *Terram occupare fruſtra nemo debet, fructum non ferens, & ex humore illius vtilitatem carpens.*

Quin timeat, quod de ficulnea dictum fuit, ſuccide illam.

27 *Terra non ferens fructum maledicta, & reproba eſt.*

Ex Paulo ad Hebræos, 6. 7.

Locus Pauli ad Hebræos. 6. 7.

28 *Beneficiarius, qui incumbentia onera ferre recuſat, dimittere beneficium debet.*

29 *Qui non laborat, non manducet, ex Paulo 2. ad Teſſalonicen. 3. 10.*

30 *Beneficia propter officium, & ſedulitatem miniſterij, dantur.*

32 *Adagium: neque mel, neque apes, elucidatur & qui è nuce nucleum eſſe vult, frangat nucem.*

33 *Perſonarum duarum vicem ſubiens ad impar iudicari poterit.*

34 *Eligere poteſt quis vice duarum perſonarum.*

Non tamen votum in duas ferre perſonas diuerſas.

Niſi ſpeciali mandato perſona deſignetur.

35 *Epiſcopi Principes ſunt Eccleſiarum.*

Summique Sacerdotes, Apoſtolorum Vicarii, num. 36.

Et per manus impoſitionem Spiritum Sanctū dant, num. 37.

Quæ res ineſtimabilis eſt.

38 *Spiritum Sanctum dari fidelibus per manum Apoſtolorum impoſitionem, & ſucceſſiuè Epiſcoporum, res mirabilis eſt, & ità à Simone Mago æſtimata.*

39 *Simonia à Simone Mago originem traxit.*

40 *Epiſcopus ſi in aliquo Collegio fuerit Canonicus, ſedere debebit, vt Canonicus, non vt Epiſcopus.*

Atque

Atque proceſſionibus intereſſe,n.41.
Et choro aſſiſtere,& canere.
Alioquiu diſtributiones non lucrabitur.
42 *Vicarius Epiſcopi Canonicus, ſedere debet, vt Canonicus in Choro.*
43 *Priuilegium exauditur ſecundum qualitatem perſonæ.*
44 *Teſtandi facultatem habens,vt miles,non vt paganus teſtari debebit,neque poterit.*
Intellectus ad text.in l.ex militari, 11.ff.de militari teſtam.
45 *Priuilegium vnum remouens impedimentum,non ideo tollit aliud.*
46 *Priuilegium Collegio competens, vt Collegio,ad peculiares perſonas,etiam illius Collegii,ex alio capite trahendum haud eſt.*
47 *Cælum, vt pellem extendere quid? Pſalm. 103.3.*
48 *Priuilegia communem legem non faciunt.*
49 *Priuilegia de vna ad aliam perſonam diſtendenda haud ſunt.*
50 *Priuilegii tenor tenendus, atque ſeruandus. Etiam in ſingulis eius verbis,n.53.*
51 *Beneficia incompatibilia obtineri haud poſſunt ex decreto Concilij.*
52 *Priuilegium Bonifacii IX.Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti Ciuitatis Iuuenacen. non extenditur ad beneficiorum incompatibilitatem,& declaratur,& num.51.& nu.55.& 64.*
54 *Priuilegia ſtrictè interpretanda ſunt. Præſertim ne tertio noceant.*
54 *Indebitè quid fieri ſi prohibeatur, non cenſetur prohibitum,quod debitè fit.*
56 *Indebitè moleſtare quid? & n.58.*
57 *Indebitum quid?*
59 *Quod de vno negatur,de alio conceditur,declaratur.*
60 *Debitè quod fit,iure fit,ergo benè.*
61 *Prohibitum,quod non inuenitur,permiſſum cenſetur,& n.68.*
62 *Reſeruatio in vna ſpecie, oſtendit non eſſe in alia ſpecie.*
63 *Lex quod non dicit, neque nos dicere debemus.*
65 *Species enumeratæ innuūt,genus firmum eſſe in non enumeratis,& n.70.*
66 *Noluiſſe videtur,quod non dixit,qui potuit illud dicere,& non dixit.*
67 *Quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum,ſuperſtitioſis non eſt adinuentionibus præſumendum.*
69 *Genus eſt quid laxum comprehendens ſub ſe omnes ſpecies,& n.73.*
Quod de pluribus,& differentibus ſpecie prædicatur.
71 *Verba internum animi ſenſum indicant. Suntquè eorum,quæ ſunt in anima paſſionū, notæ.*
72 *Loqui ſine miniſterio aliquid operandi, nemo præſumendus eſt. Præſertim Princeps, & num.79.*
74 *Proceſſiones,quæ fiunt à Capitulo Cathedralis Eccleſiæ Iuuenacen.*
75 *Exceptionis vis in quo ſita ſit.*
76 *Regula firma manet in caſibus non exceptis & num.78.*
77 *Exceptio extrahit caſum exceptum à regulæ corpore.*
80 *Verba operari aliquid debent ſemper.*
81 *Sinodus Diœceſana quot annis celebrari debeat.*
Et in ea omnes etiam exempti, qui capitulis generalibus non ſubduntur, intereſſe debent.
Et eodem modo,qui curam exercent animarum.
82 *Præpoſitus Collegiatæ Spiritus Sancti Iuuenacen. curam aliquo modo exrcet animarum,ſaltim quò ad confeſſiones excipiendas Canonicorum.*
Synodo igitur intereſſe debebit.
Neque excuſari poteſt ex priuilegio Bonifcii IX.quòd de hoc non loquatur,n.83.
Tum quod omnes vocat,vt nullus excludatur exemptus,n.84.
85 *Ex facto ius oritur.*
86 *Nemo ex ſua nequitia commodum referre debet.*
87 *Excommunicatus beneficiarius non ex hoc ab obligatione ſoluitur penſum diurnum, nocturnumque horarum ſoluendi.*
88 *Inobediens,& contumax melioris, quàm obediens conditionis haud eſſe debet. Neq; ſtultus quàm ſapiens.*
89 *Synodo,qui contumaciter non intercedit,excommunicatus eſt;neque abſoluitur, niſi in ſequenti Synodo,vt confundatur.n.92.*
Etiam Epiſcopus,ſi contumax fuerit, nu.93.
90 *Abſolutio,ligamen ſupponit.*
92 *Cenſuræ nuncupatione, quæ comprehendantur?*
94 *Cauſa deciſio refertur, ac etiam in cauſa Terlitien.nu.95.*
96 *Iudicia Dei inſcrutabilia.*
97 *Pænitentia ſine ex hac vita diſcedendum*

KKK *haud*

haud eſt.
Exemplo Sancti Auguſtini.
98 *Mors nemini parcit.*
99 *Vita Curriculum breue, poſt illud æuum: Vigilandum proinde,n.*100.

ARGVMENTVM.

Ad publicas ſupplicationes, ſiue proceſſiones accedere, qui nam teneantur? Et num exempti? Quiduè ſi beneficiarij in Diœceſi fuerint? & an compelli? ad ornatum text. Sacr. Trid. Cōcilij ſeſſ. 25. c. 13. de regularib. Quiuè ad Diœceſam Synodum accedere teneantur? an etiam exempti? ad ornatum textus Sacri. Triden. Conc. ſeſ. 24. cap. 2. §. Synodi quoque, in materia reformat.

RESPONSIO LXXIX.

1 EX decreto Sacri Trident. Concilij *ſeſſ.25. cap.13. §. exempti, de regular.* habetur ſequentibus verbis: *Exempti autem omnes, tàm Clerici ſeculares, quàm regulares quicunque, etiam Monachi, ad publicas proceſſiones vocati, accedere compellantur; iis tantùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt.*

2 Poſſunt itaque compelli Clerici (beneficiarij potiſſimum) vt ad publicas, atque ob publicam in dictas vtilitatem, ſupplicationes, ſiue proceſſiones accedant; & ni paruerint pœnis adigi comminatis, vt ſacram declaraſſe Eminentiſſimorum Patrum Sacri Tridentini Concilij interpretum Congregationem ſequentibus:

3 *Sacra Cardin. Congregatio cenſuit: Clericos omnes Diœceſanos, quamuis exemptos, ſi beneficia, etiam ſimplicia in Diœceſi obtineant, teneri, & compelli poſſe ab Epiſcopo, vt accedant ad ad proceſſiones.* refert Aloyſ. Riccius Epiſcopus Vici Equen. *part.4 collect 882. in princ. & collectan 1021. ead par.* cumquè ſequitur *Auguſtin. Barboſ. ad dictum cap.13. Concil. num.6. & in collect. ad dictum locum nu.24.* etiam ſi in fundatione exempti ſint *nu.*40. vbi ex Sellio ita quoque reſolutum fuiſſe dicit 21. Maij 1602. *Cardin. Bellarmin. ad d. cap. concil. in declarat. & in obſeruat. doctrinalib. & in addition. num.4. Ioann. Anton. Nouar. in ſum. bull. tit. de proceſſionib. num.1. & 3.* Dictiquè rationem venamur ex his, quæ refert *Abb. Panormit. in cap. nimis praua 17. num.5. de exceſſib. prælatorum.* Quia nimirum rogare Deum 4
pro ſalute populi (inquit ipſe) omnibus Clericis imminere debet, tàm exemptis, quàm non exemptis, *argum. canon. reuertimini, 16. q.1.* His Abb.

Prętendunt proinde Præpoſitus, & Canonici Collegiatæ Eccleſię Spiritus Sancti Ciuitatis Iuuenacen. quòd ex priuilegio Bonifacij IX. exempti ſint à iuriſdictione Epiſcopi Iuuenacen (non tamen in tribus caſibus in Generali Concilio Lugdunen. per Innocentij IV. Conſtitutionem *in c.1. de priuileg. in 6.* exceptis, videlicet delicti, cōtractus, & rei ſitæ, à Sacroſancta Tridentina Synodo innonatam *ſeſſ. 7. cap. 14. de reformat.*) quamuis ipſi beneficia, etiam ſimplicia in Diœceſi obtineant, non teneri, neque compelli poſſe ad publicas proceſſiones, ſupplicationeſquè accedere. Et quòd exempti ſint: & quod à Sacra ipſa Congregatione anno 1602. 3. Decembris declaratum hoc fuerit, ſequentibus verbis: *Ne meno ſiano obligati andare alle proceſſioni, che ſi fanno dal Capitolo della Cathedrale, nè col medeſimo Capito à quelle eſſequie, e ſepolture, alle quali ſiano chiamati.*

Verum id fruſtra præſumi adſtruendum ex ſequentibus patet.

5 Cum, quòd contrarium eius, quod ipſi (Cœlo toto aberrantes) præſumunt, decernitur dicto *cap.13.* Sacri Tridentini Concilij, quo exempti omnes, tàm clerici ſeculares quā regulares quicunque, etiam Monachi ad publicas proceſſiones vocati, accedere compelli poterunt.

Aliud quippe eſt, ſi ob leues cauſas indictas proceſſiones, accedere vocentur; aliud ſanè ſi ad publicas ob publicam vtilitatem.

6 Namque regulares Ordinis Prædicatorum, & Minorum, qui à iuriſdictione Epiſcoporum, ob priuilegia à Summis Romanis Pontificibus illis indulta, exempti ſunt; ad proceſſiones ob graues cauſas indictas, accedere tenentur, ex *text. in d. cap. nimis praua, & ibid. Abb. num.4. & Hoſtienſ. num.4. in fin.*; argumento à contrario ducto; vt *Hoſtienſ. ibid.* aduertit. *Nouar. d. tit. de proceſſionib. num.12.* Multo magis vtique

7 ſeculares Clerici beneficia in Diœceſi obtinentes, accedere tenebuntur, argumento ſumpto ex *text. in auth. multò magis, C. de Sacroſanct. Eccl. clem. 1. de reliq. & venerat Sanct. Fuſcus de viſitat. lib.2. cap.15. num.53. Gauant. manuali Epiſcop. verbo proceſſio, num.7. Barboſ.*

in

in collect.ad d.cap.13. Sacri Concil. num.18. &
de offic.& poteſt.Epiſc.part.3.allegat 78.num.82
& ſeq.& num.14.Franciſcus Leo Epiſcop.The-
leſin.in Theſaur.fori Eccleſ.par.1.cap.8.num.18
Gratian.deciſ Rotæ Marchiæ 232.à num.7. Ioa.
Anton.Nouar.in ſum.Bullar.tit. de proceſſionib.
num.1.& 3. Et apertiſſimè Sacrum Triden-
tinum; Exemptos omnes ad publicas pro-
ceſſiones vocatos,accedere compelli poſſe,
8 edicit. Vt cum omnes dicat,nullos omnino
ſecluſos velit:ſiue ſeculares Clerici ſint, ſi-
ue regulares quicunque, etiam Monachi,
ad text.in cap.ſolita,6.§.nos autem, vbi gloſſ.in
fin.de maiorit.& obed.l.à procuratore,13.C.mã-
dati can. ſi Romanorum 1.§.quibus ad hæc 19.
diſt. Quo loco Nicholaus Papa, vt probet
decretales omnes Epiſtolas Sũmorũ Põtifi-
cũ,etiã non in corpore Iuris inſertas,recep-
tas eſſe;ſequentib.adſtruit ex Innocẽtio Pa-
,, pa: Dicẽdo verò omnia decretalia conſtituta,nul-
,, lũ de decretalib.cõſtitutis prætermiſit, quod non
,, mãdauerit eſſe cuſtodiẽdum. Sic ille. Vt omnia
9 particularia,& ſingularia cõprehenderet,vt
gloſſ.inquit,can.ſunt nonnulli,1 15.verbo ab om
ni, prima quæſt.1. ſuper verbis Gregor. in
Euangelia,in dicto can.dicentis: Tunc ab om-
,, ni munere manus excutis, quando in diuinis re-
,, bus, non ſolùm pecuniam nullam, ſed nec etiam
,, humanam gratiam requirit. Sic ille in verbis
Iſaiæ 24. Beatus, qui excutit manus ſuas ab
omni munere, Aduertens:non dixit ſolùm
à munere,ſed ab omni munere.
10 Omnes itaquè Clericos exemptos, tàm
ſeculares, quàm regulares quoſcunque,
etiam Monachos, comprehendit Sacrum
Tridentinum, vt nullos excluderet exem-
11 ptos iuxta illud Pauli ad Hebræos. 2.8. quo
loci,exponendo illud Pſalm.8.Omnia ſubie
ciſti ſub pedibus eius. In eo enim (inquiendo)
quod omnia ſubijcit;nihil dimiſit non ſubiectum
ei;perpendimuſque reſponſ.11.num.57.par.1.
At omnes vocauit Sacrum Concilium exẽ-
ptos,nullum itaque dimiſit eorum, quin
eum includeret.
12 Adiuuatque perpenſionem hanc,prono
men illud (quicunque) quod laxum ſatis,am
plumquè eſt, vt nihil excludat; ſecundum
Innocent.III.in dicto cap.ſolita 6.§.nobis au-
tem,de maiorit.& obed.referentem illud Domi-
ni ad Petrum, & in Petro ad ſucceſſores
ſuos: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit
ligatum,& in Cœlis, &c. Nihil excipiens (di-
centem) qui dixit quodcunque. Vbi etiam
Abb.num.7.Burſat.conſ.9.num.3.vol.1.Ambro
ſin.de immunitat.Eccleſ.cap.17.num.30. Gigans
de penſion.quæſt.19. num.8. verſ. nam dictiones
geminatæ,& quæſt.28.num.12.docens: dictio-
13 nem hanc importare omnimodam gene-
ralitatem, ita quòd vbi apponatur in lege,
14 vel Canone,ſi lex, vel canon nõ diſtinguit,
nec nos diſtinguere debeamus. Allegat tex.
in d.cap.ſolita,& Abb.ibid.Regens de Ponte dec.
3.num.4. eſt enim vniuerſaliſſima, vt omnia
complectatur, vt perpenſum fuit in nullius
ſeu Marſicen iuſdictionis 11. Ianuarij 1621. co-
ram Buratto deciſ.504.num.6.

Non igitur diſtinguere nos oportebit,
cùm indiſtinctè ſacrum loquatur Conciliũ:
Exemptos omnes, tàm Clericos ſeculares,
quàm regulares quoſcunque, etiam Mona-
chos, vt ad proceſſiones publicas accedant,
15 comprehendendo. Comprehendit porrò
omnem modum, qui excogitari poteſt ſe-
cundùm Decian.conſ.44.nu.15. vbi plura ad
rem,& num.98.vol.4. ſequitur Rota apud Fa-
rinac deciſ.68.num.3.vbi addentes, poſt primum
16 vol.conſ. Quippe pronomen hoc (quicun-
que) ſiue dictio; pregnantiſſima dicitur, ſe-
cundum Rotam apud S.memor.Gregor.
XV,deciſ.267.num.3. & apud Seraphin. deciſ.
325.num.7. Et compræhendit ea etiam, quæ
minime alias compræhenderentur: vt dictũ
fuit in illa Meliten Collectarum 7. Maij 1627.
coram Eminentiſſimo Card. Vbaldo deciſ.63.nu.
3.part.5.diuerſorum.
17 Sicuti ergo regulares quicunque, etiam
Monachi, qui omnes à iuriſdictione Ordi-
narij exempti ſunt, ad publicas proceſſio-
nes accedere tenentur vocati; vt compelli
valeant: Ita planè, & ipſi, qui maiori exem-
ptionis priuilegio muniti minime ſunt, be-
neficia in Diœceſi obtinentes, accedere te-
nebuntur; vt compelli valeant ſi reluctà-
rint. Quod probat Gloſſ.notab.in cap.1.de pri-
uileg.in 6.verbo inſtituta. ſequentibus dicens:
Idem (vt ordinario ſcilicet ſubiecti ſint exẽ-
pti) ſi cappellas haberent non exemptas. ſic Gloſ.
& text.Sacri Trid.Concilij ſeſſ.24.cap.11.in fin.
§ quæ vero priuilegia de reformat. Rot. part.1.
diuerſ.deciſ.736.num.2.
19 Alioquin ipſi aſſerentes, diſtinctionis af-
ferant rationem, ſi illam habuerint, ad text.
in.l in exceptionib.19.ff.de probat.l.2. C.quib.ex
cauſ.min.

Quòd ſi illa nuſquam ipſis apparuerit;
pareant, vel ſic tandem Sanctæ Synodi de-
20 cretis. Quis enim tantæ ſuperbiæ faſtigio
tumidus erit, vt Sacroſanctæ Synodi præce-
ptum contemnat? vt Imperator edicit in
l.fin.C.de legibus.
21 Tùm quod ipſi non omnimodo à iuriſ-
dictione Ordinarij exempti ſunt, eidem in
tribus caſibus ſubiecti d. cap.1. de priuileg.in
6. à Sacro Tridentino Concilio innouato,
inter quos (caſus ratione rei ſitæ) adnume-
ratur. Vt ſi ratione rei ſitæ forum ſortiun-
tur Ordinarij, eiquè ſubducuntur, atque ab
22 eo diſtringi poſſunt: Cur non pari modo,
quin multò magis (ratione beneficiorum,
quæ in Diœceſi obtinẽt,) diſtringi poterunt,
ad publicas proceſſiones, ob publicam vti-
litatem indictas, vt accedere teneantur, &
inuitati, ſi renuerint, compelli? Quando ro-
gare Deum pro ſalute populi, omnibus

Clericis immineat onus, vt ex *Abb.d.c.nimis*
praua, 17.*n.*5. in ſuperioribus diximus.
23 Vt ſi commodum ipſi referunt ex bene-
ficijs, quę in Diœceſi obtinent, graue eis,
haud eſſe debeat, ſi onus ſubeant, Deum
pro populi ſalute deprecandi ad proceſsio-
24 nes publicas accedendo. Quod naturæ ip-
ſi correſpondens eſſe dignoſcitur, *l. ſecun-*
dum naturā, 10.*ff.de regul.iuris.regula qui ſen-*
tit, 55.*de regul.iur.in* 6.*cap.* 1.*vbi gloſ.verbo con*
ſolationum, de ſepultur.extrà, iuxta illud.
„ *Cōmoda qui ſentis, iungas onus emolumentis,*
relatum in *cap.cum ſecundum Apoſtolum,* 16.
de prabend. per gloß. verbo repelli. Naturæ
quippe conſonum eſt; illos non recuſare
onera, qui rerum commoda complectun-
25 tur, vt Clem. V. loquitur *in Clem.* 1.*in princ.*
de cenſibus, & illud Apoſt. 2. *ad Corinth.* 1. 7.
„ Scientes (dicentis) quòd, ſicuti ſocij paſ-
„ ſionū eſtis, ſic eritis, & cōſolationis. Ratio-
nēq. ex Innoc. III. venari licebit *in c.aduer*
ſus, 7.*fin.lib.verbis,de immun.Eccl.* Cū ſucce-
dat in onere (dicente) qui in honore ſubſti-
26 tuitur. Vt quid nempè ipſi fruſtra terram
occupant, fructum non ferentes opportu
num? *Lucæ* 13.7. & ex illa humoris ſuccū
attrahentes? Alioquin audiant, quid Do-
minus noſter de ficulnea fructum non fe-
„ rente cultori vineæ dixit, ibidem: *Succide*
ergo illam. Ad inferna, itque deſcendent,
mortis falce ſucciſi, *vt Cartaſ.ibid.* aduer-
27 tit. Et Paulus *ad Hebræos* 6.7. *Terra enim*
„ *ſæpè venientem ſuper ſe bibens imbrem,*
„ *& generans herbam opportunam illis, à*
„ *quibus colitur, accepit benedictionem à*
„ *Deo: proferens autem ſpinas, ac tribulos*
„ *reproba eſt, & maledicto proxima, cuius*
„ *conſumatio in combuſtionem.* Quia igni
tradetur eterno anima, quæ ſacramentis ir-
rigata, fructum per bona opera minimè
protulit, vt Saluator (*Ioan.* 15. 6.) ait; *Si*
quis in me non manſerit mittetur foras,
ſicut palmes, & areſcet; & colligent eum,
28 *& in ignem mittent; & ardet.* Dimittant
proinde beneficia: quando incumbentia
29 illis nolunt, neque digito ferre onera. Nō
enim manducat, qui non laborat, Paulus
dixit 2. *ad Theſſalonicenſ.* 3. 10. Nam cum
„ eſſemus apud vos (inquiens) hoc denun-
„ ciauimus vobis: quoniam ſi quis non vult
„ operari nec manducet.
30 Propter officium enim, & ſedulitatem
miniſterij inſtituta ſunt beneficia, *can. con-*
ceſſo, 12.*q.*2.*cap.fin.de reſcript.in* 6. *diximus*
*reſponſ.*18.*num.*4.*p.*1.
31 Non ferendus igitur, qui commodum
quidem appetit, onus autem eidem anne-
xum refugit: ſecundum Paremiam illam,
cuius meminit quoque *gloſſella in d.l. ſe-*
32 *cundum naturam.* 10.*ff. de regul.iur. Ne-*
que mel, neque apes.
Quia nimirum, ſi quis apes, quod ſint
aculeatæ, nolit perpeti, is, nec melle quī-
dem, quod optat, fruetur. Ita nempè mor-
talium res temperauere ſuperi, vt ſemper
incommoditas, comes ſit commoditatis.
Et illud apud Plautum.
Dulce, amarumquè vnà nunc miſces mihi.
Et apud eundem.
Qui è nuce nucleum eſſe vult, frāgat nucē.
Quia, qui commodum appetit, ne fugiat
laborem, & qui quærit voluptatem, prius
experiatur ſudorem, ſine quo non paratur
vera voluptas.
33 Tum præterea, quòd, qui vicem ſubeūt
duarum perſonarum, poſſunt vtique ad im
paria iudicari, *cap.ex litteris tuis,* 3. *vbi gloſſ.*
verbo vice duorum. in fin. de probat. Rota a-
*pud Card.Seraphin.deciſ.*1058. *num.*6. potiſ-
ſimum verò ſi officia ſint comparabilia, vt
*Abb.d cap.*3. aduertit *num.* 10.*in gloſſ.* cōpro-
baturque *ex tex. in cap. ſi quis iuſto impedi-*
34 *mento,* 46. *§. porrò. de elect. lib.* 6. quatenus
habet; poſſe quem duarum perſonarum
vicem in electione ſubire, vnam nomine
proprio, alteram ex mandato alterius, vti
procurator. Non poterit tamen diuerſas
perſonas eligere, niſi ſpeciale mandatum ad
nominandam certam perſonam habuerit:
tuc nempè poterit in diuerſam perſonam
ſuffragiū nomine ſuo ferre; alioquin con-
„ trà conſcientiam ageret: Quia qua con-
„ ſcientia tenetur meliorem ſuo nomine eli-
gere, eadem debet, & nomine alterius. vt
gloſſ.ibid.verbo nihil agit. aduertit.
35 Veluti etiam, & aptiùs, ecce tibi, Epiſco-
pi, qui Principes ſunt Eccleſiarum; Eminē-
tiſsimus, ac doctiſsimus pariter fulgēs Ec-
cleſiæ, & Purpuratorum lumen, Cardina-
lis Robertus Bellarminus *Illuſtrium con-*
*trouerſ.tom.*1.*lib.*1.*de Romano Pontifice,cap.*
2. *in fin. littera C.verſ. de Eccleſiis teſtamen-*
*ti, & cap.*9. *col.*16. *litt. D. verſ. vtrum autem*
36 *expediat. in minori impreſſione Lugduni*, vt
probat. Summique Sacerdotes, & Apoſto-
lorum Vicarij, *cap.* 1. *§. per frontis Chriſma-*
37 *tionem, de ſacra vnct.extrà.* Quique per ma
nuum impoſitionem Spiritum Sanctum
dant, ſicut Apoſtoli, vt *ibid.* Innocentius
Tertius loquitur: Quam rem ſupra modū
38 eminentem (vt eſt) exiſtimauit Simon ille
Magus, vt admirans ſuper doctrina Domi-
ni, videns, quia per manus impoſitionem
Apoſtolorum daretur Spiritus Sanctus: ad
nefarium illud, atque execrandum dederit
39 facinus, vnde Simonia nomen accepit: nā
„ obtulit eis pecuniam, (Apoſtolis ſcilicet)
„ dicens: *Date, & mihi hanc poteſtatem, vt cui-*
„ *cunque impoſuero manus accipiat Spiritum*
„ *Sanctum,* vnde excandeſcens ſuper execrā-
„ do facinore Petrus: *Pecunia tua tecum ſit in*
„ *perditione,* (inquit) *quoniam donum Dei exi-*
„ *ſtimaſti pecunia poſſideri. Actorum* 8.18. *& ſeq.*
Epiſcopi inquam cum tanti ſint dignita-

te,

Digitized by Google

te,vt oſtendimus *in noſtro apologetico à num: 345. cum ſeq.*

40 Si aliquis tamen eorum de Collegio aliquo fuerit,vel Canonicus in aliqua Eccleſia, ſedebit nihilominus non in loco priori,,vt Epiſcopus,ſed in loco ſibi vti Canonico, vel collegiali competenti, *gloſſ. in cap. à collatione,11. verbo prælatus,vbi Gemin. num.6. Francus n.4. de appellat. in 6. Abb. in c. poſtulaſtis,15. de conceſſione præben. num.3. Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 716. & d.deciſ. 1058. num.7. Vincent. Anna ſingul.6. vbi Fabius filius Addens. & idem conſ. 40. num. 34. lib.1. Piaſecius in praxi Epiſ.c.3. de viſitatione, n.12. par. 2. Maſtrillus deciſ Siciliæ* 130. *num.* 2

41 *& ſeq. par.* 2. Vt proceſſionibus proinde intereſſe eum oporteat, ſicuti alios Canonicos, alioquin diſtributiones non lucrabitur, quæ intereſſentibus dantur, niſi & ipſe cum alijs choro interfuerit canendo, vt præcitati *Doctor.* & *Capyc. deciſ.27. vbi etiã*

42 *Petra Addens litt.* K. Idemquè de Vicario Canonico dicitur, nam in loco ſui Canonicatus ſedere eum oportebit. Quid mirũ ergo eſſe debet (quando etiam Præpoſitus, & Canonici Collegialis Eccleſiæ Spiritus Sancti exempti omnino ſint(vt ipſi putant) ne proceſſionibus publicis, publicam ob vtilitatem indictis, vt collegium interſint: Si poſtmodum, vt particulares perſonæ, vti beneficiarij, beneficia etiam ſimplicia in Diœceſi obtinentes,ad publicas proceſſiones, intereſſe eos oporteat, etiam ſi aliàs exempti eſſent, & non Epiſcopo in tribus caſibus ſubiecti; cùm priuilegium exemptionis eis compens vti Præpoſito,& Canonicis Collegiatæ Eccleſię præfatæ, ad eos vti particulares perſonas minimè diſtendatur? Vt ad imparia in hoc (diuerſa id expo-

43 ſcente ratione) judicentur. Quia porrò priuilegium exauditur ſecundum qualitatem perſonæ,cui conceditur, *ex tex. in l. ex militari,11. vbi not. ab. Bald ff. de militari teſtam.* proficitque ad rem noſtram ratio, quam

44 Vulpianus ibidem affert: *Nam* (inquiẽs)

,, *cum ei quaſi militi tribuatur ius teſtandi; con-*

,, *ſequens erit dicere,iure militari ei teſtandum.*

Non itaque priuilegium eidem, militari iure teſtandi, (quamuis capite damnatus ſit) alio modo (iure ſcilicèt pagano) teſtandi conueniret,quamuis vna,eademq. perſona ſit, vt ad imparia iudicari debeat. Quoniam vt militi eidem teſtari competit, non vt pagano, plura refert *Palatius Rubios in rubrica de donat. inter vir. & vxor.* §.11. *n.*14.

Ita parique modo hic exaudiendũ erit. Quando accedere fortaſsis non teneantur ad proceſsiones vti Collegium (Præpoſitus, & Canonici:) Quin vti particulares perſonæ, quæ nullo fulciuntur priuilegio, accedere debeant (quamuis aliàs exemptæ eſſent) ex Sacri Tridentini Concilij ſanctione: Nullus omninò, qui ſanæ mentis fuerit,

45 ire inficias audebit. Neque id ſane ab rè. Nimirum quia priuilegium vnum remouens,aliud minimè tòllit impedimentum: probat id apertè Pomponius in *l. ſi domus tua,20. ff. de ſeruitutibus vrban. prædiorum*, ibi enim: debente te mihi duplici iure ſeruitutem, & ne altius tollas ædificium; & vt ſtillicidium patiaris; ſi, vt altius tollas, permiſero; non ideò, nè ſtillicidium patiaris permiſiſſe videbor: alioquin nec ſuffragabitur tibi permiſsio, vt altius tollas, niſi, nè ſtillicidia impediantur,effeceris, & *tex. in c. ex tuarum,5. de auth. & vſu pallii, cap. paſtoralis,19. de priuileg. extrà.* Conceſſo equidem religioſis viris, vt Eccleſias ſuas in proprios vſus poſsint conuertere, decedentibus perſonis eorum: An propria authoritate poſſeſsionem earundem pariter ingredi, nec requiſito Epiſcopo,liceret? Interpellatus Summus Pontifex, minimè hoc ipſis permiſsum eſſe, Innocentius Tertius re-

,, ſpondet: Rationemque infert: *Quia per in-*

,, *dulgentiam huiuſmodi,* (inquiens) *Epiſcopali iuri non credimus derogari.* ſequiturque *Sanchez* in opere morali *par.2. lib.6. c.7. n.* 115.

Non erit itaque Epiſcopali iuri quicquã detractum,vt poſsit exemptos omnes, tàm Clericos ſeculares, quàm regulares quoſcunque,etiam Monachos ad publicas proceſsiones, vt accedant, inuitare, eoſquè ſi noluerint, compellere. Beneficiatios Clericos præſertim; quamuis aliàs, vt Collegium, Collegiata Spiritus Sancti Eccleſia, accedere non teneretur; quod non vnde-

46 quaq. probamus, vt inferius oſtendemus. Quia nimirũ priuilegiũ,ſi fortaſſe illud habẽt in hac parte, nõ perſonis peculiaribus (vt perſonæ ſunt priuatæ) ſed Collegio intelligitur cõceſsũ,vt Collegiũ eſt. Temerariũ itaq.erit,& indignũ,ſi illud ipſi ad pecu-

47 liares perſonas, quaſi cęlũ,vt pellẽ extendẽtes(iuxtà Regij Citharedi dictũ *Pſal.*103. 37.) dimanari voluerint. Quod aliàs certa ratione fortaſsis(vt credendum eſt) Collegio indultum inuenitur;ſecundum diſpoſita per Alexandrum Tertium *in cap. ſane, 9. de priuileg. extrà. vbi gloſ in verbo temerarium,*

49 rationem reddit: *Quia priuilegia* (dicens)

49 *communem legem non faciunt.* Vt diſtendenda proinde haud ſint de vna in aliam perſonam. Probatquè id Aphricanus Iure cõſultus *in l. quod conſtitutum, 21. vbi gloſſ. ff. de militari teſtam. & Bald. in cap. eam te, num.* 18.

50 *de reſcriptis.* Profectò, quod priuilegij tenor tenendus ſit,atque ſeruandus,*cap. porrò 7. de priuileg. extrà:* vbi ſequentibus de Tẽplariorum priuilegijs Ambianeñ. Epiſcopo ſcribens, loquitur Alexãder Tertius. *Quod*

,, *totum en inſpectione priuilegiorum pleniùs ad-*

,, *uertere potes: & ſecundum, quod inueneris, ita*

,, *obſerues. Sic enim eos volumus priuilegiorum*

gio-

giorum ſuorum ſeruare tenorem, quod eorum metas tranſgredi minime videantur. Sic Alexand. & *gloſ ibid. verbo tenorē, Rota apud Card. Manticam deciſ. 82. num. 1.* Nè tranſgrediantur ergo metas, quas Eminentiſsimi Patres poſuere; ne temerarij alioqui habeantur.

Neque obſtaculum faciet, quod ipſi ſatis firmum putant, ex inſtrumento fundationis à Bonifacio Papa IX. approbato, in ſequenti capite.

Item, quòd ſi Clerici Ciuitatis, & Diœceſis Iuuenatij in ipſa Eccleſia Sancti Spiritus intitulentur, ſeu beneficientur, ſiue vt Canonici, ſiue vt miniſtri, liberè, & ſecurè tenere valeant omnia beneficia. quæ per prius habebant, vel ſucceſſiuè in poſterum obtinuerent, ſiue Canonicatus in Eccleſia Cathedrali, ſiue alia ſimplicia beneficia; nec iſto prætextu Ordinarius poſſit eos indebitè moleſtare, & perturbare: quòd ſi fecerit ſit irritum, & inane. His ibi.

Cùm, quòd non ex hoc diſpenſatum cū eis præſumitur quò ad incompatibilitatē beneficiorum; Circà quam obſtabit eis ius
51 nouiſsimum Sacri Tridentini Cōcilij *ſeſ. 24. cap. 17. de refor.* vt (videlicet) *in poſterum vnum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur. Quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſtè ſubſtentandum, non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri.*

Neque enim præſentis ſpeculationis hoc eſt negotium; & nihilominus quid ſeruandum fuerit ad Sacri Concilij mentem, hoc totum ad Sacram Congregationem Eminentiſs. Patrum Sacri Concilij interpetrum dimittendum erit.

52 Tum quòd diſpoſitio præfata in dicto capite inſtrumenti, exauditur plane, quò ad obtentionem, ac retentionem beneficiorum; vnde ad reliqua, quæ ad retentionem, vel beneficiorum obtentionem minimè ſpectant, dimananda (vt paulò ante perpendimus) haud erit, ex *cap. porrò, 7. de*
53 *priuileg.* & *gloſ. ibid. verbo tenorem.* Vt debeat proinde tenor attendi priuilegiorum, atq. in ſingulis eorum verbis ponderari; ſecundùm *Bald. in cap. licèt. num. 1. de translat. Epiſcopi, Rota apud Card. Manticam dec. 263. n. 2.*
54 & 3. Et priuilegia ſint ſtrictè, præſſeque interpretanda ſecundùm Rotam *in Valentina decimarum, 28. Nouembris 1603.* coram Card. *Lancellotto apud Marcheſan. p. 1. fol. 639. n. 2.* præſertim verò ſi de præiudicio agatur alterius, *num. 3. & 4. Triuiſ. deciſ. 63. n. 4. lib. 1.*

Non ab re proinde dictum eſſe dignoſcitur in præinſerto capite: *Nec iſto prætextu;* (obtentionis beneficiorum, nam de alio verba ibi minimè fiunt) *Ordinarius poſſit eos indebitè moleſtare, & perturbare;* quò ad reten-
55 tionem beneficiorum videlicet. Inde ſiquidem dicit *(indebitè)* vt non ſecludat debitam, permiſſamquè iure, non cum iniuria perturbationem, vt iſthæc eſt, vt ad publicas (beneficiorum ſaltim obtentu in Diœceſi Iuuenacen.) proceſſiones ex diſpoſitione Sacroſanctæ Tridentinæ Synodi, accedere teneantur, & niſi acceſſerint, compelli valeant. Nota, quòd dicit indebitè; (verba *gloſ. in can. ſunt nulli, verbo ab omni, prima, quæſt.*) nam ſi debitè impendatur non ità fit. allegat tex. *in can. Saluator. eadem cauſa. quæſt. 3. §. ideò, qui eas,* vbi Vrbanus Pontifex indebiti obſequij, memoriam facit, vt illud ad ſimoniæ ſpeciem ſpectare dicat, non æque ſi debitè obſequium Epiſcopo præſtetur. eſt *text. in cap. cum dilectus. 20.* ibi: præfatos clericos indebitè grauare præſumat; donec cauſa ſupradicta. Vbi *Gloſſ. in verbo ſupradicta de*
56 *accuſationib. extra.* Indebitè igitur moleſtare erit; quod non debitè, non iurè fit; ſicuti indebitum dicitur, quod non iure debetur, ſiue naturali, ſiue ciuili obligatione; iuxta Vlpiani ſenſum *in l. ſi non ſortem, 26. §. indebitum ff de condit. indebiti.* vbi indebitum vocat, quod duplici iure non debetur; & quod omnino nō debeatur; & quod per aliquam exceptionem perpetuam peti non poterat; quamuis alias deberetur.

58 Indebitè itaque moleſtari per Ordinarium ratione obtentorum beneficiorum prohibentur præfati Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti: non verò ſi debitè, iureque permittente eos moleſtet; & quod fortaſſe contra formam iuris beneficia obtineant. iuxta diſpoſitionem Sacri Trident. Concilij *d. cap. 17. ſeſſ. 24.* Et quòd (vt dies eſt hodie) ad publicas proceſſiones (ob publicas indictas neſſitates) accedere eos compellat; ex regula Ariſtotelica; quod de vno negatur, de alio conceditur, & à S. Patre Gregorio tradita, *can. qualis hinc, 4. diſtin. 25.* Quod autem de vno negatur, (inquiente) conſequēs intellectus pateat, quia de quibuſdam conceditur, *vbi* etiam *gloſ. verbo negatur, glo. in cap. de multa, 28. verbo per Sedem Apoſtolicam, de præbend.* idem Gregor. *in cap. nonne, 5. de præſumptionibus, vbi gloſ. fin. in fin.* facit tex. *in l. cùm Prætor, 12. ff. de iudicijs,* ex verbis Paulii iure conſulti, dicentis, *Cùm Prætor vnum ex pluribus iudicare vitat; cæteris id committere videtur,* ex quo concluſionem elicit *Bart. ibid. in ſummario,* dicens: *Quod quibuſdam prohibetur, cæteris videtur eſſe permiſſum.*

Prohibet itaque hoc prætextu eos mo-
60 leſtari indebitè. Debitè ergo permiſſum cenſetur. Quia nimirum, ac dubio procul, quod debitè fit, iurè fit. quòd iurè, hoc iuſtè; & hoc iuſtè quod benè: vt S. Auguſtinus loquitur, *can. quid dicam. penult. in fin. 14. quæſt. 4.* Et quod lege permittente fit, neque pœnam, neque cauillationem vllam meretur, *l. Gracchus, 4. C. ad l. Iul. de adulter. gloſ. in*

cap.

cap.conſultationib.19.verbo remoueri,de iurepa-
tronat.
Haud prohibetur, itaque dicto capite,
debitè eos ad proceſſiones accedere publi-
cas; vt communem Patrem deprecen-
tur in publicis ſupplicationibus, ſicuti
& cæteri, tàm ex Clero, tum ex regu-
61 laribus faciunt. Quod id prohibitum non
inuenitur. Permiſſum ergo. ad *text. in l. ſan-*
cimus,27. C.de teſtam. & ſequuta fuit *Rota a-*
pud Card Mantica m decif.325. num.5. Vbi ex
eodem principio: quod de vno negatur, in-
62 fertur; quòd reſeruatio facta in vna ſpecie,
demonſtrat eam non eſſe factam in alia ſpe-
cie. *Nauarr. conſ.24. An Clerici, num.2. lib.5.*
63 *de priuileg. Surdus deciſ.195. num.3.* Vt quod
lex non dicit, neque nos dicere oporteat,
can.conſuluiſti,18.§.& quod Sãctorum Patrum,
2.quæſt.5.cap.2.nè Sede vacante, l.diffidentis,5.
C.de repud Surd.deciſ.47.num.5.Rota in recent.
part.2.tom..2.deciſ 660. num.5. vt qui aſſerat
legem dicere, ipſe probare debeat, vt *Surd.*
loquitur *deciſ.194.num.4.*
Neque obfirmato obſiſtant animo, ſe vt
Collegium ad publicas proceſſiones acce-
dere non teneri, etiam ob publicas neceſſi-
tates, vel à iure, vel ab Epiſcopo indictas.
Quando contrà, Sacrum Concilium om-
nes exemptos, tàm Clericos ſeculares, quã
regulares quoſcunque, etiam Monachos
accedere teneri edixit, & vt compelli va-
leant, ſi minimè acceſſerint.
64 Namque ſi in ſuperioribus relata verba
attendantur; Sacra Congregatio manifeſtiſ-
ſimè id declaraſſe videtur, dicens: *Nè meno*
,, *ſiano obligati andare alle proceſſioni, che ſi fanno*
,, *dal Capitolo della Cathedrale; nè col medeſimo*
,, *Capitolo à quell'eſſequie, e ſepulture, alle quali*
,, *ſiano chiamati.*
65 Species itaque cum diſtinxerit Sacra Cõ-
gregatio illarum proceſſionum, quæ à Ca-
pitulo Cathedralis fiũt; etiam pro exequijs
mortuorum: mentem ſuam declaraſſe, vti-
que innuit; noluiſſe comprehendere pro-
ceſſiones, quæ à toto Clero, etiam regulari,
ob publicam vtilitatem, tàm à iure, quàm
ab Epiſcopo indicuntur.
66 Quia profectò, ſi hoc voluiſſet, edixiſſet
vtique. Vt, cùm non dixerit, noluiſſe eas in-
cludere digito quaſi demoſtrare voluiſſe
palam facit. ad *text.in l. vnica, §. ſi autem ad*
deficientis,C.de caducis tollend. Cum ideò (Im-
,, perator ibi loquitur: dicti rationem referes)
,, *videatur teſtator diſiunctim hac reliquiſſe, vt*
,, *vnuſquiſque ſuum onus, non alienum agnoſcat.*
,, *Nam ſi contrarium volebat; nulla erat difficul-*
,, *tas, coniunctim ea diſponere.* Sic Imperator. *&*
,, *text.in cap.ad audientiam, t 2. de decimis extra,*
,, vbi Adrianus Papa: (*Nam ſi intelligeremus*
,, *tantummodo de nouatibus, vbi ponimus de labo-*
,, *ribus; de nouatibus poneremus*) ità dicens; ra-
tionem dicti reddens, & *gl.in cap.1. §.ſi quis*
Ecclesiaſticus, verbo officij, de ſentent. & re indic.
lib 6. ſequitur *Surdus conſ. 518. num.9. vol.4.*
Pariſ.conſ.56.n.7.lib.3.& conſ.38.n.22. eodem
lib. Alex.conſ.46.ponderatis verbis,num.6.verſ.
4.quia, vol.2. allegat text. *in cap.2. §. vnde ſi*
circa,de tranſlat. vbi Innocent.III. *Vnde ſi cir-*
,, *ca tranſlationem idem fieri voluiſſet* (inquit)
,, *quod de ceſſione dixerat, de tranſlatione poterat*
67 *expreſſiſſe. Et quod non eſt Sanctorum Patrum*
,, *decreto ſancitũ, ſuperſtitioſis nõ eſt adinuentioni-*
68 *bus præſumendum: Cùm nonnunquam intelli-*
,, *gatur prohibitum, quod non inuenitur conceſſum.*
His Summ. Pontifex. *Rota in recent.p.2.tom.*
1.deciſ.336.num.5.apud Card.Caualer. deci.65.
n.4.& deciſ.340.n.5.
69 Quia equidem genus laxum quid, ac diſ-
ſolutum eſt, comprehendens ſub ſe omnes
ſpecies, quæ eo continentur, vt quod de
pluribus, & ſpecie differentibus prędicetur,
ſecundum Ariſt. *1.topic.4.l.omnes,3. vbi An-*
gel.C.de præſcript.30. vel 40.annorum, l.ſi duo,
52.in fin.ff.de adminiſtr. tutor. Bald.in cap.1. §.
noui verò,num.2. verſ.item nota in glo.per quos
fiat inueſtit.in vſib.feudor.nos reſp.29. num.10.
part.1.
70 Cum Eminentiſſimi Patres non teneri
ad proceſſiones accedere Præpoſitum, &
Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus
Sancti, edixerint, quæ fiunt à Capitulo Ca-
thedralis; *Nè col medeſimo Capitolo à quelle*
eſſequie, alle quali ſiano chiamati. Vtiquè ſe re-
linquere omnes alias proceſſionum ſpecies
ſub genere comprehenſas, quæ ſcilicet de
iure, vel ab Epiſcopo, vti generales indicũ-
tur, non leui indicio oſtendere voluerunt,
71 per verba ſupra narrata, quæ internum lo-
quentis animum in apertum deducunt; cũ
ſint eorum, quæ ſunt in anima paſſionum
notæ, ſecundùm Ariſtotelem Philoſopho-
rum Principem *primo perihermen.* Celſus in
l.Labeo,6.§.id Tubero, ff.de ſuppellect. legata.l.
nepos proculo 125. vbi gloſſ. ff. de verbor. ſi-
gnif.
72 Alioquin ſine miniſterio aliquid ſpeciale
innuendi, loquutos eos fuiſſe aſſerere, ad-
mittereque cogemur: quod admitti vtique
minime debet ad *tex.in cap.ſi Papa, 10.de pri-*
uileg.in 6.l.poſtliminij 5.alias la prima,ibi: nõ
eſt viſa neceſſaria, lex, *ff.de captiuis, & poſtli-*
minio reuerſ.
Et nõ magnum eis erat, ſi aliter ſenſiſſent,
edicere: vt ad generales proceſſiones, etiam
iuxta Sacri decreta Concilij, accedere mini-
mè tenerentur.
73 Verùm proceſſiones illas tantum com-
prehenderunt, quæ à Capitulo Cathedralis
fiunt; vt in his tantummodo eorum perdu-
rare exemptionem indicarent, & non in
alijs; remanente in ſua laxitudine genere, in
alijs ſpeciebus; tantùm enumeratis exceptis.
74 Sunt nempè in Ciuitate, & Diœceſi Iuue-
nacen, plures aliæ proceſſiones, quæ à Capi-
tulo

Digitized by Google

tulo Cathedralis fiunt, vltra generales, quæ
à iure, vel ab Epiſcopo, ob publicam totius
populi vtilitatem, indicuntur. Vt ſunt qua-
ter in Menſe Martij in ſingulis ſextis ferijs,
ob memoriam acerbiſſimæ Paſſionis Do-
mini Noſtri Ieſu Chriſti ad Sanctiſſimi Cru
cifiſſi ædem extra muros: In feſtiuitate exal-
tationis, & Inuentionis Sanctæ Crucis ado-
randæ ad eandem Eccleſiam menſe Maij, &
menſe Septimo: vt in Synodalibus noſtris
etiam probauimus *cap. 13.*

Ab exceptione igitur ſpeciei proceſſio-
num, quæ à Capitulo habentur Cathedralis
in dicta Ciuitate, & Diœceſi Iuuenacen. fir-
mam remanere debere regulam in proceſ-
ſionibus alijs Generalibus, quæ ob publicã
vtilitatem (vel à iure, vel ab Epiſcopo indi-
ctis fiunt,) oſtendere voluerunt Patres Emi-
75 nentiſſimi. Quia profecto exceptionis vis
in eo eſt, vt caſum exceptum à corpore ex-
trahat regulæ, ea firma tamen remanente in
76 non exceptuatis caſibus, ſecundùm *Bald. in*
cap. 1. num. 53. de Capitan. qui Cur. vendidit. in
vſib. feudorum, Surd. conſ. 416. num. 10. & conſ.
449. num. 40. vol. 3. Afflict. deciſ. 298. num. 4. Vin
cent. de Franch. deciſ. 278. num. 5. nos reſponſ. 28.
77 *num. 15. part. 1.* Id porrò operatur exceptio,
vt quod alias ſub verbis comprehendebatur
regulæ, exceptionis vi à regula ipſa extraha-
tur; ſecundùm Sanctum Antoninum *1. part.*
ſum. tit. 20. de regul. iur. in princ. verſ. eſt autem
regula, fol. mihi 285. *nos reſponſ. 11. num. 27. par.*
78 *ead. prima.* Firma, tamen permanente regula
in omnibus alijs, quæ per exceptionẽ, (quin
comprehenderentur) ſubmota non fuere.
Felin in cap. quoniam frequenter, 5. num. 1. cum
ſeq. vt lite non conteſtat. Rota apud S. mem. Gre-
gor. XV. deciſ. 267. num. 4. nos reſponſ. 12. nu. 65.
ead. 1. part.

79 Vel itaque fruſtra tantos tantos Patres
Eminentiſſimos loquutos ita fuiſſe, vt edi-
80 xerunt, aſſerere cogemur, quod admitti
haud debet; cum ſemper verba operari ali-
quid debeant, *l. ſtipulatus, 4. ff. de vſur.* ſecun-
dùm Papiniani ſenſum ibi; ſed tamen prop-
ter illa verba *text. in l. 3. in princ.* ibi: Nec fru-
ſtra adijcitur, *ff. de iure iuran. Rota apud Card.*
Manticam deciſ. 4. nu. 7. & in Romana Caſaletti
28. *Aprilis* 1611. *coram Damaſceno deciſ.* 345.
num. 3. tom. 1. in poſthumis, Surd. conſ. 127. num.
9. & ſeq. & num. 71. vol. 1. Rota apud eundem
Card. Mantic. deciſ. 225. num. 5. in fin. apud Ca-
ualer. deciſ. 494. num. 2. apud Sanct. memor. Gre-
gor. XV. deciſ. 434. num. 6. Vel verò appoſitè
loquutos fuiſſe dicemus (vt decet) & pro
nobis res erit.

Cœterò quin contra apertam Sacri Tri-
dentini Concilij diſpoſitionem, qua exemp-
tos omnes, etiam regulares quoſcunque,
etiam Monachos ad proceſſiones accedere
debere conſtituit, atque compelli poſſe, ni
acceſſerint, aſſerere cõpellemur. Cum alio-
qui Patres ampliſſimi verbum nullum de
Sacri Tridentini Concilij diſpoſitione pre-
fata habuerint; ſed de proceſſionibus, quæ
fiunt à Capitulo dumtaxat. Vt quod illi nõ
dixerunt, neque nos oporteat dicere: neque
mente agitare.

Neque in hoc tantummodo exemptio-
nem protraxerunt, verum, & ad Synodum
Diœceſanam; putantes ſe neque ad illam
accedere teneri: Hanc proinde ob cauſam
apud eandem Sacram Congregationem
quærelam habuere; quod eos Epiſcopus cẽ-
ſuris ſubijecerit, Præpoſitum excommuni-
cando, Collegium verò interdicto ſupponẽ-
do.

Iure verò ſe id feciſſe Epiſcopus profite-
tur: Quoniam apertiſſimè illi Sacroſanctæ
Tridentinæ Synodi cantat deciſio, quæ ſe-
81 quentibus aperitur. *ſeſſ. 25. cap. 2. §. Synodi*
quoque, de reform.

„ *Synodi quoque Diœceſanæ, quæ quotannis ce-*
„ *lebrantur, ad quas exempti omnes, qui aliàs ceſ-*
„ *ſante exeptione, intereſſe deberent, nec Capitulis*
„ *generalibus ſubduntur, accedere teneantur. Ra-*
„ *tione tamen Parochialium, aut aliarum Eccleſia-*
„ *rum, etiam annexarum, debeant ij, qui illarum*
„ *curã gerunt, quicunque illi ſint, Synodo intereſſe.*
„ *Quod ſi tàm Metropolitani, quàm Epiſcopi, &*
„ *alij ſupraſcripti negligentes fuerint, pænas ſacris*
„ *canonibus ſancitas incurrant.* His Satrum Cõ-
cilium.

At ſunt ita exempti Præpoſitus, & Colle-
gegiatæ præfatæ Canonici ab Ordinarij iu-
riſdictione, vt illa ceſſante, deberent intereſ
ſe Synodo.

Debent igitur, quia exempti ſunt, Sinodo
intereſſe ex Sacri Concilii præfata ſanctio-
ne, qua exempti etiam omnes, vt interſint
compelluntur.

82 Et præterea curam exercet animarum
(ſuo ſanè modo) in Canonicos, (ſaltim quo
ad eorum confeſſiones excipiendas vi pri-
uilegii Bonifacii IX.) Præpoſitus Collegia-
tæ Spiritus Sancti. Synodo ergo Diœceſa-
næ ex hac ſaltim parte intereſſe debebit, &
ità *Gauant. in man. Epiſcop. verbo Synodus Diœ-*
ceſana. num. 11. & verbo Abbas, nu. 38. Barboſa
de offic. Epiſc. part. 3. alleg. 93. num. 8. & in col-
lect. ad Concil. d. cap. 2. num. 26. Maſſobr. de Sy-
nodo c. 2. dub. 1. n. 2. Vgolin. de offic. Epiſc. cap. 28.
§. 2. nu. 1. Eraſmus à Cocbier. de iuriſd. in exemp-
tos, part. 4. quæſt. 19. Scipio de Rubeis in aphoriſ-
mis Epiſcoporum verbo Synodus, num. 2. Qua-
rant in ſum. Bullar. verbo Synodus, in princ. &
verbo Concilium prouinciale, num. 7. q. 17. Ma-
riſcottus variar. reſolut. lib. 1. cap. 69.

Nec obſtaculum facit, quod dicãt, obtun-
dantque priuilegium præfati Bonifacij IX.
83 Quia nulla in eo legitur ſpecialis dero-
gatio, ne Synodo ipſe, & Canonici interce-
dere debeant: Vt quod lex, vel priuilegium
nõ dicit, neque nos dicere, aſſerereque opor
teat,

teat, vt nos ſuperius *num.* 63. diximus, & alibi.

84 Tum quòd eo ipſo, quòd Sacrum Concilium exemptos omnes vocauit, neque alia ex parte nè Synodo intercedant, eximuntur, incluſi videntur, vt Synodo intercedere eos oporteat. Nimirum quod, qui omnes vocat, nullos omnino ſecluſos ſe velle eſſe, oſtendit, ex ſuprà traditis *num.* 8. 9. & 11.

Neque etiam obſtabit, quod illo tempore excommunicatus, alijs ex cauſis, ab Epiſcopo reperiebatur.

Cùm quòd ex facto aliud conſtat; Cùm tunc temporis mandato Sacræ Congregationis ad duos menſes ſuſpenſæ eſſent cenſuræ.

Neque ipſe Præpoſitus hanc obijecit exceptionem, ſed ſimpliciter ſe non teneri accedere proteſtatus fuit: quod feciſſet, ſi verum id fuiſſet.

85 Ex facto autem ius originem ducit, *l. vt reſponſum, 15. C. de tranſact. l. precibus, 8. C. de impuber. & alijs ſubſtitut. l. ſi ex plagis, 53. §. in cliuo Capitolino, ff. ad l. Aquil.*

86 Tum quod non iſtiuſmodi fulcitur priuilegio excommunicatus, vt ex ſua nequitia commodum referat *ad tex. in cap. officij, 24. de teſtam. l. nè ex dolo ſuo, 13. ff. de dolo malo, l. prima ff. de natalib. reſtituend. cap. audiuimus, 3. in fin. vbi gloſ. de colluſ. detegen. cap. aduerſus, 7. §. cæterum de immunit. Eccleſ.*

Quod vtique eſſet, ſi propter hoc, quòd ſua culpa tarthareis colligatus erat funibus exemptionem obtineret, nè Synodo intercederet. Poterat enim abſolutionem ab Epiſcopo implorare, eique (vt tenebatur)

87 parere. Veluti neque propter hoc, quod excommunicatione Clericus beneficiarius ligatus reperitur, à penſo diſſoluitur diurno, nocturnoque ſoluendo, canonicas horas recitandi, quamuis in Eccleſia in aliorum communione perſoluere haud debeat, ad *tex. in can. ſi quis Epiſcopus, & can. cum excommunicato, 11. q. 3. Nauar. de horis canonic cap. 6. num. 16. verſ. vndecimo excommunicatum, Aegidius de Conink de cenſur. diſput. 24. dub. 7. num. 53. & 54.* Et contractus ab excomunicato initi, firmi habentur, in eiuſdem potiſſimum damnum. ad *tex. in cap. veritatis 8. vbi Innocent. & Abb. Panormit. num. 35. de dolo & contum. idem Abb. cap. ad probandum 34. vbi Felin. col. 2. de ſentent. & re iudic. Conar. in relect. cap. alma mater §. 1. num. 9. de ſent. excom. in 6. Aegid. de Conink de cenſur. d. diſp. 14. dub. 12. num.* 119.

88 Nè alioqui (vt Innocent. III. loquitur *cap. contingit. 6. de dolo, & contum.*) contumax melioris conditionis, quàm obediens exiſtat. Et ſtultus, quàm peritus; ſecundum verba Bonifacii VIII. *in cap. eum qui, 18. de prabend. in 6. Nauar. conſ. 10. num. 9. circa med. lib. 1. de elect.*

Neque dicant, excuſationes in peccatis quærentes, Epiſcopum in edicto indictionis Synodi, excommunicationis pœnam haud indixiſſe, vt ex hoc putent nullam cenſurarum relaxationem fuiſſe.

Per ſomnium nempe, vt prouerbio fertur, hoc ipſi aſſerunt. Cùm ſat ſuperquè fuerit Epiſcopum, ſe ad iuris præſcriptum acturum, edixiſſe; vt omnes comprehenderit pœnas in huiuſcemodi reluctantes à iure ſacrorum canonum inflictas.

Audiant ipſi ex Concilio Arelatenſi, quid ſacer canon *can. ſi quis autem Synodo 12. diſt. 18.* eddicit.

89 „*Si quis autem Synodo adeſſe neglexerit, vel*
„*cœtum fratrum, antequam Concilium diſſolua-*
„*tur, crediderit eſſe deferendum; alienum ſe à*
„*fratrum communione agnoſcat: nec eum recipi*
„*liceat, niſi in ſequenti Synodo fuerit abſolutus.*
His Concilium.

90 Si abſolutione indiget: ligatus ergo remanſit. Non enim ſoluitur, niſi quod ligatum eſt. *ad tex. in cap. venerabilem 34. §. eos igitur. de elect. extrà & Gloſſ. ibid. verbo poſtulanit.* argumento etiam *tex. in Authentico de nuptijs collat. 4. §. nuptias. Gloſſ. in cap. fraternitatis 6. verbo diuinum in princ. de frigid. & maleficiat.*

91 Et mirum quid in hoc eſt; quod differtur eidem abſolutio, vt in ſequenti Synodo abſoluatur. vt magis confundantur, ob graue peccatum, quod admiſit, *vt gloſ. fin. ibidem* aduertit, & ita etiam *Præpoſitus hic num. 3. & tex. in can. decernimus fin. & can. placuit, 10. cum ſeq. ead. diſt. 18. cap. ſicut olim., 25. extra de accuſat. can. certum, 43. 11. q. 3. cap. quod ſuper his, 9. de maiorit. & obed.* vbi Innocentius Tertius: Abbates (inquit) & Sacerdotes, qui ad tuam Synodum venire contemnunt, per cenſueas Eccleſiaſticas ad illam Synodum venire compellas. *Franciſc. Pauin. de viſit. par. prima. quaſt. 5. num. 26. & ſeq. tom. 14. tract. fol. 183. Henricus Bottans de Synodo Epiſ. par. 2. in 2. quaſt. princ. num. 49. 50. & 51. tom. 13. tract. par. 2. fol. 382.* qui in hoc perpendit *tex. in d. cap. quod ſuper his,* ibi per cenſuram. Qua de cauſa poterunt etiam ſuſpendi, & interdici. Quia cenſuræ nuncupatio, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum comprehenduntur, *cap. quærenti, 20. de verbor. ſignific. extra, Stephan. Quaranta d. verbo Concilium prouinciale, num. 7. in 18. q.* de Epiſcopo loquente, quia ſi contumax fuerit ad Synodum accedere, poterit etiam excommunicari. *Barboſ. de offic. epiſ. par. 3. allegat. 93. nu. 8. Duegna regul. 271. Maſſobrius de Synodo cap. 3. dub. 7. Gauantus in enchyrid. verbo Synodus num. 22.*

Vt ex his iudicio ſubiectis ſaniori, reſpondendum cenſuimus.

LII CA-

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Propoſita cauſa in Sacra Congregatione die ſeptima Septembris currentis anni 1640. proponente Eminèntiſſimo Domino D.Cardinale Brancaccio, Eminentiſsimi Patres pro Epiſcopo reſolutionem dedere ad Sacri Tridentini Concilij decretorum præſcriptum; vnde ad eundem Epiſcopum ſequentes deddere litteras.

All'Illuſtre, e molto Rev. Monſignor come fratello Il Veſcouo di Giouenazo. Illuſtre, e molto Rev. Monſignore come fratello.

94 *A relatione di Monſignor mio Eminentiſſimo Cardinal Brancoccio è ſtato riſoluto in Congregatione, che'l Preuoſto, e Canonici della Collegiata di Santo Spirito di coteſto Città; ancorche ſiano eſſenti della ſua giuriſdittione, e ſogetti immediatamente alla Sede Apoſtolico, ſono nondimeno tenuti d'interuenire al Sinodo Dioceſano di coteſta ſua Chieſo: & alle proceſſioni publiche, che ſi fanno nella medeſimo Città, conforme viene chiaramente diſpoſto dal Sacre Concilio di Trente al cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. & al cap. 13. della ſeſſ. 25. de regular. E che ſiano ſtati legitimamente da lei ſcomunicati, per non eſſerui voluti interuenire: Ma che facendoſele da eſſi inſtanzo con humiltà per l'aſſolutione, egli ſi contenti dargliela per ſe ſteſſa, ò per mezo d'altro Sacerdote con impor loro qualche penitenza ſalutare à ſuo orbitrio. lo ſignifico però à V. S. affinche ſappia quel, ch'è ſtato ſopra ciò riſoluto, e poſto in conformità procurarne l'eſſecutione. E Dio la preſerui di Roma a 7. di Settembre 1640.*

Di V. S.

Come fratello.

Il Cardinal S. Onofrio.

L'Arciueſcouo di Tebi Secretario.

In hac eadem cauſa anno ſuperiori, quo Diœceſana Synodus Iuuenacen habita fuit; cum neq; Archipresbyter Terræ Terlitij Iuuenacen. Diœceſis, neque Capitulũ Collegiatæ prædictæ Terræ intercedere voluiſſent; ſe nullius (licet ſanè quaſi per per ſomnium) aſſerentes: per Epiſcopum Archipresbyter D. Honoratus Grimaldus excommunicationi alligatus denunciatus fuit; & Capitulum interdicto ſuppoſitus, cedulonibus in publico affixis. Cumquè illi ad Sacram Congregationem recurſum habuiſſent; & interim apud A.C. ſe ſuppoſuiſſent recurſum etiam habere, tacito, quòd apud Sacram Congregationem cõparuiſſent; & abſolutionem cum reincidentia obtinuiſſent, cui parere, vt puta ſubreptitiæ, Epiſcopus noluiſſet, neque cedulones amoueſſet: fuit tandem à Sacra Congregatione prædicta pro Epiſcopo reſponſum auditis partibus.

Nam pro Epiſcopo ſupplex libellus ab agentibus pro eo datus fuit.

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini.

95 *Epiſcopus Iuuenacen. celebrare volens Synodum Diœceſanam ad præſcriptum Sacri Concilij in cap. 2. ſeſſ. 24. de reformat. edictum publicauit; vt omnes Clerici ſuæ Diœceſis intercedere deberent, ſub pœna excommunicationis; cui edicto omnes paruerunt, excepto Archipresbytero, & Clero Terlitij eiuſdem Diœceſis; aſſerentes nolle accedere; & quod nunquam acceſſerunt. Quapropter Epiſcopus illos declarauit excommunicatos. A qua declaratione obtinuerunt ab A.C. abſolutionẽ. Propterea hodie prauijs citationibus quæritur?*

Primo, An Epiſcopus poſſit dictum Archipresbyterum, & Clerum cogere, vt accedãt ad Diœceſanam Synodum?

Secundo, an ſi parere noluerint, Epiſcopus potuerit cenſuris Eccleſiaſticis illos compellere?

Tertio. an ab A.C. potuerint abſolui?

Die 24. Septembris 1639. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini interpretum.

Ad primum reſpondit: Archipresbyterum Terlitij abſolutè poſſe cogi accedere ad Synodum Diœceſanam Iuuenacen. Clerum verò eiuſdem loci, quando in ea agitur de reformatione morum, vel de re Clerum concernente: vel de intimandis decretis factis in Synodo prouinciali.

Ad ſecundum Epiſcopum Iuuenacen. poſſe ſupradictos cogere cenſuris Eccleſiaſticis.

Ad tertium A.C. moderari debere ſuam inhibitionem.

Ioan. Baptiſta Cardinalis Pamphilius.

Loco † Sigilli.

Franciſcus Paulucius S. Congr. Secr.

Verùm dato hoc decreto à Sacra Con-
gregatione, cùm iterùm ei Archipresbyter
ſe oppoſuiſſet, vt reuideretur: tandem poſt
feſtum Sancti Michaelis Archangeli Titu-
laris Collegiatæ Eccleſiæ Terlitien. ſic per-
mittente ſummo mundi, Cœliquè Mo-
narcha, Vno, Trinoq; Deo, occulto ſuo iu-
96 dicio, qui in illis inſcrutabilis eſt; *Quis
enim cognouit ſenſum Domini*, (Apoſtolus
(inquit) Paulus *ad Roman. 11. 34.*) *Aut quis
conſiliarius eius fuit?* ab inimicis ador-
ſus inclinata iam die, cùm ab animo re-
laxando domum regrederetur, ita trucu-
lenter trucidatus eſt, vt ſtatim efflare
animam coactus fuerit; vt neque ſigna
oſten-

oſtenderit pænitentiæ. Sancti Auguſtini
97 ſententia eſt: neminem permittere debere ſe, ex hac vita ſine pœnitentia diſcedere; vnde ipſe in extremis animam quaſi agens, ſeptem pœnitentiales Pſalmos legens profuſis lachrymis ſe diſcruciabat, veniam à miſericordiosſimo Deo pro præteritis admiſsis culpis ſupplici deprecatione depoſcens. Diſcamus proinde nos ita viuere, vt miſericordiam inuenire valeamus. Timeamus nè ſubita mors, vt fur in nocte, nos im-
98 paratos offendat. Nemini quippè illa parcit.

„ *Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta;*
„ *Non oblita rapit, ſed tamen illa ſenes.*

Vt Virgilius in appendicibus loquitur. Et Horat. lib. 3. odar.

„ *Mors & fugacem perſequitur Virum,*
„ *Nec parcit imbellis iuuenta*
„ *Poplitibus, timidoque tergo.*

99 Breue ſatis eſt vitæ huius curriculum: poſt illud æuum. vt ex græcis dixit quidam.

„ *Aſt hominis breuibus ſpatiis conſtringitur æuum.*

Audiamus omnes Chriſti Domini, & Magiſtri conſequentiam nos admonentis, vt vigiles ſimus, neque dormiamus.
100 *Vigilate ergo,* (Matth. 24. 42. inquientis)
„ *Quia neſcitis, qua hora Dominus veſter venturus ſit. Illud autem ſcitote, quoniam ſi ſciret pater familias qua hora fur venturus eſſet, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam. Ideo & vos eſtote parati; quia qua neſcitis hora filius hominis venturus eſt.* Illumina ergo Domine corda noſtra, ne vnquam obdormiamus in morte, & pereamus. Quod tua ſumma benignitate, vt auertas, humili, ſupplicique deprecatione depoſcimus.

SVMMARIVM.

1 *Sententia à Sacra Romana Rota pro Epiſcopo Iuuenacen contra Prępoſitum Collegiata Eccleſia Spiritus ſancti lata fuit anno 1568. per D. Iulium Oradinum Rota Auditorem. & illa in iudicatum tranſiijt, ac proinde exequuta, num. 2.*

3 *Epiſcopus manutenendus eſt in poſſeſſione ſua iuriſdictionis.*

4 *Exceptio litis finita obſtat, ne quis iterum audiatur.*

Atque litis ingreſſum num. 6.

5 *Litium flammę in infinitum excreſcere non debent.*

7 *Tranſactione finitas lites, neque Principis reſcripto reſuſcitare decet.*

8 *Sententia exequutioni legitimè demandata pro veritate habetur.*

Contra veritatem eſt igitur quod tali ſententia ſe opponit, num. 9.

10 *Veritati qui ſe opponit, Chriſto, ac Deo, qui veritas eſt, ſe vtique opponit.*

Abolendum eſt igitur quod veritati contrarium eſt num. 11.

12 *Veritas, Vino, Rege, fœmina, fortior.*

13 *Facta probanda, non præſumenda.*

Ratioque affertur num. 14.

15 *Sententia ſacra Romana Rota magni facienda, quia à Delegatis Papa proferuntur.*

Sicuti & Sacra Congregatio æſtimare illas conſueuit, num. 17.

16 *Delegatus quicquid facit, à delegante factum videtur.*

17 *Refugit animus quod ſibi iniucundum eſt.*

18 *Sacra res ſanctuarij pondere trutinandæ.*

19 *Subreptione quod obtinetur, nulliter habetur.*

20 *Iudex de quo non cognouit, neque iudicaſſe videtur & num. 24.*

Neque liquere ei dicitur, quod deductum inter partes non fuerit.

Adagium: Stateram ne tranſgrediaris.

21 *Sequela à diuerſis, & ſeparatis non rectè infertur.*

22 *Termini conſtituti tranſgrediendi minime ſunt.*

23 *Decretum contra decretum eſſe non debet.*

25 *Sententia dicitur quæ finem ponit liti, atque hæc attendenda.*

Dubia vero nihil operatur.

Iudicium abſolutum haud eſſe debet in ambiguis.

26 *Iuſtitia ipſa ſuadet, vt cuique ſeruetur quod ſuum eſt.*

Eſt enim iniuſtitia priuatio.

27 *Priuilegiorum forma attendenda, neque protendenda vltra expreſſa, in præiudicium potiſſimum iuriſdictionis ordinarii, quæ naturalis eſt, num. 28.*

29 *Priuilegium priuata lex eſt.*

30 *Priuilegium eluſorum non dicitur, ſi aliquid vltra legem communem in fauorem operetur priuilegiati.*

31 *Conſtitutio Innocentii IV. in Concilio Generali Lugdunen in cap. 1. de priuileg. in 6. Innouata fuit per Sacrum Tridentinum Concilium, & num. 82.*

Vti igitur lex noua ſeruari debet, num. 32.

Et priuilegia ad terminos iuris communis reduxit num. 76. & 83. & 89.

32 *Lex innouata, uti noua ſeruari debet.*

Innouare quid?

33 *Epiſcopis ſumma facultas demandata eſt per Sacrum Tridentinum.*

Etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis procedendi contra quoſcunque, etiam exemptos in cauſis correptionis morum.

Vt ipſi reſidere valeant.

Confirmatque Pius Papa IV. alia ſua conſtitutione num. 34.

35 *Nomen Dei ſanctum blaſphematur propter vitam malorum ſacerdotum.*

Blaſphemia nominis Dei, nomen ipſum, abhorrent ſacræ litteræ.

36 *Pias diſponentium voluntates in ſua conſtitutione non violari pium æſtimatur.*

Exaudi tamen ne id fiat præter id, quod iuſtum eſt num. 39.

Atque leges, ſacrique Canones ſanxere neque illis. Obluctentur num. 40. & num. 47.

37 *Rebeus ſuis poteſt quiſque quam vult legem dicere.*

Suis non ſanè alterius num. 38.

Vnde non extendetur in præiudicium tertii num. 41.

Ac præſertim iuriſdictionis ordinarii.

42 *Ordinare qui non poteſt clericum, neque poteſt eum iudicare.*

43 *Epiſcopali dignitate nulla maior in Eccleſia.*

44 *Chriſtus Epiſcopus dicitur animarum noſtrarum.*

45 *Priuilegiorum prætextu epiſcopali Dignitati derogandum non eſt.*

Vnde proſpicere eidem voluit Innocent. IV. in cap. 1. de priuileg. in 6.

Et Sacrum Tridentinum Concilium illud innouando.

52 *Præpoſiti quot quot fuere Eccleſiæ Spiritus ſancti Iuuenacen, maximis calamitatibus omnes preſſi fuere.*

Quod contra ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem pugnent.

Quaſi miraculum à Deo.

53 *Lædit ſe ipſum, qui alium lædere quærit.*

Prouerbium. Malum Conſilium, conſultori peſſimum. & Ruinam ſibi fabricat, alijs qui fabricat.

54 *Spiritus ſanctus magiſter & doctor eſt ſacrorum Conciliorum.*

55 *Lex iuſto non eſt poſita, ſed peccatoribus.*

Vir bonus quiſtquiſque beatus?

56 *Epiſcopi Iuuenacen in tribus caſibus cognoſcendi contra exemptos Collegiatæ Spiritus ſancti vigore Innocentianæ Conſtitutionis in Concilio Generali Lugdunen, in poſſeſſione ſemper fuere. Etiam vacante ſede Epiſcopali.*

Manutenendi igitur in poſſeſſione in qua reperiuntur, iuriſque aſſiſtentiam habent.

57 *Sententia Metropolitanæ Baren, reuocata fuit per Sacram Rotam, & pro Epiſcopo Iuuenacen iudicatum cõtra Collegiatam Spiritus ſancti.*

58 *Dolus ex fuga arguitur. Quia iudicis non ſuſtinet aſpectum.*

Prouerbium: ſuo ipſius laqueo captus. illuſtratur.

59 *Conſtitutio Innocentij IV. redacta in capit. 1. de priuileg. in 6. Conciliaris aſtruitur, & firmatur.*

Et contrarium dicere, os in cælum eſt ponere.

Et à Deo iure coarguitur, num. 61.

60 *Spiritui ſancto nemo poteſt dignè reſiſtere.*

61 *Auguſtinus Steuchius Chyſami Epiſcopus celebratur.*

62 *Nemo tantæ ſuperbiæ faſtigio tumidus, vt ſenſum contemnat ſuperioris.*

63 *Conſtitutio Innocentii IV. in cap. 1. de priuileg. in 6. an localis an uero perſonalis ſit, diſpenditur diligenter, & num. 73.*

64 *Collegia doctorum & ſcholarium ſunt exempta à iuriſdictione Ordinariorum.*

65 *Ricius reſolut. 269. p. 2. in praxi reiicitur.*

66 *Auditores Sacræ Romanæ Rotæ ſunt doctiores, & peritores omnium.*

Et in ea eſt fons vberrimus Canoniſtrarum.

Et ex ea multi ad Cardinalis dignitatem num. 68.

Atque etiam ad Summum Romanum Pontificatum prodiere num. 69.

67 *Conſtitutio Innocentii IV. in cap. 1. de priuileg. in 6. eſt ſatis expanſa, atque diffuſa. in quacumque exemptione & num. 74.*

68 *Hyppolitus Aldobrandinus ad Summum Pontificatum aſſumptus, Clemens VIII. vocatus.*

70 *Alexander Ludouiſius Rotæ Auditor Archiepiſcopus Bononien. ac S. R. E. Cardinalis, ad Summum Pontificatum aſſumptus, Gregorius XV. vocatus fuit.*

71 *Pro-*

*71 Prouerbium. Ex ſeptem ſapientibus octa-
uus.*
Et nunquid Saul inter prophetas? n.72.
*73 Couarruuias practicar. quaeſt. cap. 11. n. 5.
improbatur, & n.75.*
Atque etiam Riccius.
*77 Exempti male viuendo totam Diœceſim
deturbant, & ad illicita fræna relaxant.*
*Totuſque ordo à Spiritu ſancto demanda-
tus tumultuatur.*
78 Ordinata ſunt, quæ à Deo ſunt.
79 Poteſtati qui reſiſtit, Deo reſiſtit.
80 Infernus eſt, vbi nullus eſt ordo.
*81 Hierarchius ordo in Eccleſia Dei eſt, vt in-
feriores maioribus ſubijciantur.*
83 Deſipiunt qui male ſapiunt.
Inſtaurare eſt inſtar nouare.
*84 Natura principium. Quod tibi non vis
fieri, alteri ne feceris.*
85 Suum cuique ſeruari ſanctum eſt.
*86 Præpoſitus, & Canonici Collegiatæ Eccle-
ſiæ Spiritui ſancti iurè ab Epiſcopo Iu-
uenacen excomunicari potuere in eorum
contumaciam.*
*Et quod ad Diœceſanum ſynodum non ac-
ceſſere, num.90.*
Neque ad proceſſiones num. 91.
*Neque priuilegio perfruuntur ne excomuni-
cari valeant. n.87.*
Declaraturque Sanchez ſententia.
*88 Priuilegia Bonifacij 9. Eccleſiæ Collegiatæ
Iuuenacen eſt reſtrictum ad bona Eccleſiæ.*
92 Maſſobrii locus de ſynodo declaratur.
*93 Exempti omnes ad ſynodum, & proceſſiones
accedere tenentur.*
Hæc enim duo æquiperantur n.95.
*Præſertim qui curam habent animarum, &
iuriſdictionem in alios, num 94.*
*96 Pati quis debet contra ſe, quod contra alios
ſtatuit, ſuoque met gladio confodiatur.*
*97 Synodus acceſſus præſcribi haud poteſt, ne
fiat.*

Eiuſdem Argumenti.

IN arenam iterum prouocamur ab Ad-
uerſarijs poſt tot tempora, poſt tot lu-
ſtra; annus enim ſeptuageſimus tertius
agitur, ab anno Domini milleſimo
1 quingentiſimo ſexageſimo octauo Pon-
tificatus Sanctiſſimi olim in Christo Pa-
tris & Domini, Domini Pij diuina proui-
dentia Papæ Quinti anno eius Tertio, co-
ram Domino Iulio Oradino Sacræ Rotæ
Decano, & ponente, quo lata ſententia
pro Epiſcopo Iuuenacen contra Præpoſi-
tum, & Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ
Spiritus ſancti Ciuitatis Iuuenacen, decla-
„ ratum fuit: *Præpoſitum, & Canonicos, & alias*
„ *perſonas Eccleſiaſticas dictæ Collegiatæ Eccle-*
„ *ſiæ Spiritus ſancti, correctioni, & iuriſdictioni*
„ *R.D. Epiſcopi Iuuenacen, nunc, & pro tempo-*
„ *re exiſtentis, ſubiacuiſſe, & ſubiacere quò ad*
„ *tres caſus comprehenſos in conſtitutione In-*
„ *nocentij IV. in Concilio Generali Lugdunen*
„ *relata in cap. 1. de priuileg in lib. 6. decretaliũ,*
„ *illoſque in prætenſis priuilegiis pro parte dicti*
„ *Præpoſiti, & Canonicorum productis minimè*
„ *comprahendi. ac de, & ſuper illis nullum vn-*
„ *quam ius præfato Præpoſito competiiſſe, aut*
„ *competere de iure. Et proinde dictum D. Epi-*
„ *ſcopum in poſſeſſione, vel quaſi dictam iuriſdi-*
„ *ctionem exercendi ordinariam in dictos Præpo-*
„ *ſitum, & Canonicos, & alios Clericos dictæ Col-*
„ *legiatæ Eccleſiæ, dictumque D. Epiſcopum in*
„ *dictis tribus caſibus manutenendum fore, &*
„ *manutenemus, mandatumque de manutenendo*
„ *deſuper neceſſarium & opportunum, decernen-*
„ *dum fore, & eſſe, & decernimus.* Hanc proin-
2 de ob cauſam, poſtquam ſententia prædi-
cta in iudicatum tranſijt, relaxatum fuit
mandatum de manutenendo pro dicto
Epiſcopo Iuuenacen, damnato etiam
Præpoſito in expenſis ad viginti ſex duca-
tos auri de Camera, illudque exequutum;
vt apertè patet ex mandato de manutenẽ-
do producto, & exequuto, pręloque etiam
præſſo in libello per nos Tutamen Iuriæ
Eccleſię Iuuenacen. Eminentiſſ. Don Do-
mino Cardinali Franciſco Barbarino dica-
to. Cũ itaq. ſentẽtia iam in iudicatum trã-
ſacta, exequuta fuerit, vnde Epiſcopus in
poſſeſſione ſemper fuit, & eſt ſuæ iuriſdi-
ctionis, tàm aduerſus Præpoſitum, quàm
Canonicos, alioſque Clericos dictæ Colle-
giatæ Eccleſiæ in tribus caſibus in dicto
Concilio Lugdunen, expreſſis *in d. cap. 1.
de priuileg in 6. ad tex. in cap. quarelam 24. ubi
Gloſ, uerbo per multa tempora. & ibid. Abb. n.
12. de electione. Rota apud Cardinal. Canalen.
deciſ. 71. num. 4. & deciſ. 72. num. 1. & deciſ.
379 ſub num. 2. apud Coccinum Decanum de-*
3 *ciſ. 353. n. 1. & ſeq.* compræhenſis; Manute-
nendus vtique in illa erit. Vti nouiſſimè
anno ſuperiore 15. Iulij 1640. proponente
Eminentiſſimo Domino Cardinale Pal-
lotto per Sacram Congregationem decre-
tum fuit. Obſtabit propterea aduerſarijs,
4 (ne iterum audiantur) exceptio litis fini-
tæ, & ſententiæ, quæ in iudicatum tranſijt.
Rata quippe manere debent, neque vlla
tergiuerſatione conuelli, quæ iudicata ſe-
mel fuere. Vlpianus vt loquitur *lib. 2. ad
Sabinũ in l. 1. §. fin. ff. ad Tertyllianũ:* dicẽs: *Quæ
iudicata, tranſacta, finita ve ſunt, rata maneant.*
5 Alioquin in infinitum litium flammæ
excurrent, nulluſque eis finis erit, ſi ſopitos
iam

iam ignes reuocare ad libitũ licebit iternm
iterũq; in ardorẽ reſuſcire primeuum, iuxta
6 *tex. in l. fratris 10. & l. cauſas 16. C. de tranſact.*
Retinet proinde, litis (quæ finẽ iã vidit) ex-
ceptio, eius iterum regreſsũ, ingreſſumque
cap. 1. de litis conceſtat, in 6. eodem plane mo-
7 do, quo tranſactione iam ſemel finitas lites,
neque Principis reſcripto reſuſcitare opor-
tebit: vt Imperatores reſcripſere Diocletia-
nns, & Maximianus *d. l. cauſas 16. C. de tran-*
ſact. ſequutaque fuit Rota *in Parmen tranſa-*
ctionis 20. *Decembris* 1627. *coram Durano Epi-*
ſcopo Vrgellen deciſ. 123. num. 9. part. 5. diuerſ.
quæ eſt etiam in impreſſis apud eundem
deciſ. 121. n. 7. 8. & 9.

8 Quia nimirum ſententia exequutioni
iam ſemel legitimè demandata pro verita-
te habetur, *l. res iudicata 208. vbi Cagnol num.*
2. ff. de regul. iur. Roland conſ. 83. num. 12. lib. 1.
Rota in Senogallien Emphyteuſis 6. Iunij 1629.
coram Domino Coccino Decano deciſ. 296. num.
2. ead. part. 5. diuerſorum, & apud eundem in
impreſſis per eum *deciſ. 263. num 4.* & in *Ro-*
mana vineæ 1583. *coram Card. Seraphin. deciſ.*
54. ſub num. 3. poſt primum vol. Conſil. Farinac.
Maceraten. variar. reſolut. lib. 1. reſol. 3. num. 16.
in fin.

Si igitur pro veritate æſtimatur, quod ſen
tentia, quæ in iudicatum tranſiit, diremptũ
fuit: Contra veritatem vtique erit, quod ta-
9 li ſe oppugnat ſententiæ, ex regula contra-
riorum, ad *text. in l. hac verba ille, aut ille* 124.
de verborum ſignificat. Gloſſ in verbo contrariũ
cap. ea te 22. de iure iurand. Iniuſtum itaque,
atque iniquum æſtimabitur. Quia profectò
10 quicquid veritati ſe opponit. (quæ ſemper
inſurgit, & præualet, & obtinet in ſecula ſe-
culorum: iuxta Cipriani Sancti dicta *can. con*
ſuetudo. 9. & can ſi ſolus Chriſtus 11. 8. *diſt. &*
qua nunquam latet, vt Seneca dixit *in traged. in*
Troas.) Chriſto, ac Deo ſe vtique opponit,
qui dicit *Ioan.* 14. Ego ſum via, veritas, & vi-
11 ta. Abolendum verò eſt, quod veritati con-
trarium eſt. Vt Auguſtinus loquitur *can. ſi*
conſuetudinem 6. dicta diſt. 8. Glo. in extrauagan.
1. in initio textus, verbo veritatem, de offic. dele-
gat. inter communes.

12 Quia nimirum Rege, Vino, Fœmina for-
tior eſt veritas, vt ſapiens ille apud *Eſdram*
3. cap. 4. diſſeruit. Et diſthico dixit quidam
nec iniucundè.

Rex, Mulier, Vinũ præcunctis fortiter vrgent,
Sed inter omnes Veritas victrix manet.

& alter.

Magna meri vis eſt, fortis Rex, fœmina fortis:
Fortia quæ cùm ſint, Verum tamẽ omnia vincit.

Reijciendum igitur quod Aduerſarij nũc
iterum poſt ſeptuaginta annorum curricu-
la, aduerſus ſententiam, iam legitimè exe-
quutam, quæ pro veritate ſtat, obiiciunt,
obluctanturque.

Neque ob audiendi, cum dicunt à ſentẽ-
tentia prædicta appellatum fuiſſe, atque per
Appellationem ſuſpenſam, vulneratamque
per declarationes Sacræ Congregationis.
Per ſomnium quippe id ipſi aſſerunt con-
13 tra veritatem pugnantes. At facta proban-
da, non præſumenda ſunt *ad text. in l. 1. C. de*
probat. l. in bello 12. § facta. ff. de captiuis, & poſt
limin. reuerſ. cap. 1. de conſtitutionib. in 6. Barboſ.
aſſiomat. 93. num. 27. rationemque reddit,
14 *num. 28.* Quia facta ſui natura incerta ſunt,
atque pœnè infinita, vnde probatione indi-
gent: ſicuti contrà, ius finitum eſt. Ex Nera-
tio *lib. 5. membranarum in l. in omni. 2. ff. de iu-*
ris, & facti ignorantia.

Luce verò meridiana clarius patet per
ſententiam Rotalem, & Mandatum de ma-
nutenendo pro Epiſcopo relaxatum cum
taxatione expenſarum, earumque exequu-
tione, ſententiam in iudicatum tranſiſſe,
quæ obſtaculum eis nunc facit, vt ſemper
antea fecit. Neque vllo pacto per declara-
tiones Sacræ huius Congregationis vulne-
ratam vnquam fuiſſe, quin magis ſarctatec-
tam, firmamque ſeruatam: (quod inferius
peculiarius perpendemus,) non inferiore
deducitur lumine.

15 Neque enim minimi æſtimari debent sẽ-
tentiæ, quæ à Sacræ Romanæ Rotæ Audi-
toribus proferuntur. Illi quippè delegati
Summi Pontificis Romani ſunt, & vti à
Delegatus ab illo proferuntur. Hanc proin-
ne ob cauſam à Summo Romano Pontifi-
cæ prolatæ illæ videntur, atque decretæ.
16 Quia profectò quicquid à Delegato fit Pa-
pæ, ab ipſomet Papa, cuius vices Delegatus
exequitur, (*cap. quia in iure peritus, 33.* ibi: au-
cthoritãte, qua fungor. *Et cap paſtoralis 28. §.*
quia verò de officio delegati cap. paſtoralis 11.
§ fin. de offi. ordinar. can. valdè neceſſarium 1. ibi:
Noſtra per eum, cui præcipimus repræſen-
tetur aucthoritas, *94. diſt.*) dictum, geſtum,
factumque cenſetur, *Rota in Aurſana fructuũ*
18. Iunij 1607. coram Damaſceno deciſ. 155. *nu.*
3. in fin. vol. 1. poſthumar. per Farinac. diximus
in noſtro Apologetico pro Eccleſia noſtra
Iuuenacen. *num. 110. & 111.*

17 Hinc ſanè eſt, quod per magni ſemper
facere Sacra conſuenit Congregatio Sacræ
ipſius Rotæ Romanæ ſententias; vt ne la-
tum vngem ab illis diſcedat in factis, quæ
proponũtur, quę Sacræ Rotæ deciſione de-
creta fuerint. Veluti (ecce tibi in facto hoc
ipſo noſtro) anno 1593. cum per Epiſcopũ
Iuuenacen reproducta fuiſſet ſententia ipſa
rotalis apud Ampliſſimos Patres Sacræ
Congregationis, ſequentibus ad tunc tem-
poris ad Præpoſitum litteras dedere.

Digitized by Google

Al Reu. Signore il Prepoſito della Collegiata dello Spirito Santo.

„ *Reu. Signore. Monſignor Veſcouo ha fatto pre-*
„ *ſentare à queſti miei Signori Illuſtr. alcune ſcrit-*
„ *ture, & in ſpecie vna ſentenza dalla Rota pro-*
„ *mulgata di Luglio 1568. per la quale appariſce*
„ *la voſtra eſſentione eſſere riſtretta à gli termini*
„ *della Conſtitutione d'Innocentio Quarto, publi-*
„ *cata nel Concilio Lugdunenſe, e ridotta poi nel*
„ *capitolo primo de priuileg. lib. 6. Et anchor che*
„ *ſi creda non habbiate per dire per contro; non di-*
„ *meno le Signorie loro Illuſtriſſ. hanno voluto, che*
„ *io ve n'auertiſca prima di fare in ciò l'vltima ri-*
„ *ſolutione, affinche potiate auiſare, e mãdare, quã-*
„ *do hauete ſcritture releuanti contro della ſenten-*
„ *za per potere poi riſoluere, e terminare quel, che*
„ *ſarà conueniente. Non mancate per tanto di ſpe-*
„ *dire preſto la riſpoſta certificandoui, che non s'aſ-*
„ *tarà più d'vn meſe dopò la preſentatione di que-*
„ *ſta mia. Et il Signore vi guardi. Da Roma li 2.*
„ *di Giugno 1593.*

Al piacer voſtro

Il Cardinale Aleſſandrino.

Toto itaque aberrant cęlo Aduerſarij, cũ
per Sacram Congregationẽ vulneratã ſen-
tentiam prædictam (ſomniantes) aſſerunt.
Quin magis cùm anno 1602. deciſio per Sa-
cram Congregationem, interpoſita fuiſſet,
atque de ſententia præfata habita conſide-
ratio, per verba etiam ab Aduerſariis pro-
ducta, at non bene expenſa, (Refugit enim
animus, quod ſibi iniucundum eſt, vel au-
dire. At mollities eſt fugere ardua, & non
quod expectet bonum, ſed quod fugiat ma-
lum, ſecundum *Ariſtot. ethicor. lib. 3.*) *Et eſſen-*
„ *doſi anco hauuto in conſideratione la ſentenza*
„ *data dalla Rota ſopra li trè caſi eſpreſſi nel c. 1. de*
„ *priuileg. in 6. E ſtato riſoluto dalla Sacra Congre-*
gatione, &c. Certa capita dumtaxat enume-
rando; dimittendo tamen in ſua firmitate
Sacræ Rotæ ſententiam, vt latius nos in no-
ſtro libello Tutamen deduximus, *à num. 37.*
reſponſ. 1.

Non vulnerata igitur fuit ſententia, ſed
intacta in tribus caſibus relicta.

Neque fundamentum faciant in aſſertis
litteris anni 1604. Quas ipſi pro ſe perpen-
18 dunt, (at non ſanè trutina Sanctuarii, vt per
pendendæ ſacræ res ſunt, (iuxta domini prę-
ceptum) pondere ſanctuarij; *Numer. 3. 50.*
& cap. 7. 13. can. non afferamus 21. 24. quæſt. 1.
quibus Epiſcopo Iuuenacen. reſcripſere
Eminentiſſimi Patres; dicentes.
„ *Pare aſſai chiaro il Priuilegio di Boniſacio*
„ *Nono conceſſo alla Chieſa Collegiata di Santo*
„ *Spirito di coteſta Città circa la iuriſdittione del*
„ *Preuoſto nella correttione de gl'eccesſi, e delitti*
„ *commeſſi dalle perſone di quella Chieſa, & anco*
„ *per ogn'altra occaſione concedendoli che poſſa eſ-*
„ *ſercitare iuriſdittione Epiſcopale in eaſdem per-*
„ *ſonas. Onde V. S. ſi contentarà di non impedirlo in*
„ *modo alcuno.*

Cùm quia litteræ prædictæ, audito
Epiſcopo decretæ minimè fuere; potuere
19 proinde per ſubreptionem extorqueri; ac
propterea nulliter, *ad text. in cap. ſuper lit-*
teris 20 vbi ſcribent. de reſcript. Rota in Abulen
Parochialis 1. Februarij 1593. coram Cardin.
Mantica deciſ. 214. num. 2.

Tum, quòd nihil de tribus caſibus, & ſen
tentia Rotali ad terminos Conſtitutionis
Innocentij IV. in Concilio Lugdunen. *in*
c. 1. de priuilegijs in 6. meminere. Vnde neq;
propterea præiudiciũ vllũ decretis iã antea
factis intulere, neq; inferre voluere; cum illo
rũ non meminerint, vt neq; illa in iudicium
20 delata fuiſſe appareat. Minime proinde iu-
dicare potuere de quib. in iudiciũ nihil de-
ductũ fuit, argumẽto petito à Iuliani dictis *in*
„ *l. de qua re 74. ff. de iud. De qua re cognouit iudex*
„ (dicentis) *pronunciare quoque cogendus erit.* Vt
pronunciare haud valeat, de quo non co-
gnouit, vt *Gloſſ.* aduertit *in cap. vt inquiſitionis*
negotium, 18. §. prohibemus quoque verbo. co-
gnoſcant. de heretic. in 6. per verba *text.* præfati
ibi: *ne ipſi de hoc crimine (cùm merè ſit Eccleſia-*
ſticum) quoquo modo cognoſcant, vel iudicent.
Ex ordine quippe arguitur dicendi. primo
enim præcedit cognitio; deinde iudicium
ſubſequitur. *Triuiſanus deciſ. 6. num. 1. lib. 1.*
Non igitur cognouerunt Eminentiſſimi
tunc Patres de tribus caſibus pręfatis: neque
conſequenter de eis decreuere: cùm eorum
neque meminerint. Quin neque deductum
fuerit, vt liquere eis minimè potuerit: iuxta
Bald. doctrinam *in l. fin. num. 42. verſ. item con-*
ſideret, C. de edicto Diui Adriani tollend. Natta
conſ. 194. num. 18. Rota apud Card. Manticam
deciſ. 33. nu. 10. quæ eſt etiam apud *Marcheſ.*
part. 1. fol. 644. deciſ. 48. ſub num. 5.

Tum præterea quòd, vt ex contextu lit-
terarum prædictarum non leui deducitur
indicio, prætergrediebatur tunc fortaſſe tẽ-
poris Epiſcopus Iuuenacen. terminos ſuos
in tribus caſibus ſibi à Conſtitutione In-
nocentij IV. datis, vt neque permitteret Prę
poſitum in reliquis extra caſus præfatos,
ſuam in ſibi ſubiectos Canonicos iuriſdi-
ctionem exercere: Vnde admonuerunt iu-
rè illum Ampliſſimi Patres, vt ſuis ſe reti-
neret terminis, neque illos tranſgrederetur,
atque iuxta vetus adagium, ſtateram non
traſgrederetur.
21 Vt non ſit proinde ab vno ad aliud ſatis
diuerſum inferendum, à quibus nulla recta
ſequela ducitur ad *text. in l. Papinianus exuli*
41. ff. de minoribus l. fin. in fin. ff. de calumniator.
Contenti itaque ſint ſuis terminis Aduerſa-
rij, neque tranſgrediãtur illos, quos eis Am-
22 pliſſimi, Eminentiſſimique Patres poſuere,
iuxta

„ *uandam cenſuit,& innouat.*

Si innouauit Conſtitutionem præfatam
Sacroſanctum Tridentinum Concilium,
32 atque ſeruandam decreuit: vt lex noua vti-
que ſaltim ſeruanda erit, quatenus (quod
minime admiſerimus) in deſuetudinem
dicti Innocentii IV. Conſtitutio abiiſſet,
quod perpendimus pluribus *d. reſpons.* 1. in
noſtro tutamine *à nu.* 21. *cum ſeq.* Innouare
idem porrò eſt, atque inſtaurare, ſiue redin-
tegrare, ex Varrone apud *Macrobium lib.* 1.
ſaturnalium cap. 11. *col.* 2. Innouauit igitur Sa
croſancta Synodus Innocentii IV. conſtitu-
tionem dicto *cap.* 1. *de priuileg. in* 6. conten-
tam. Reſtaurauit ergo illam, ac nouam fe-
cit, quatenus in deſuetudinem fortaſſe
abiiſſet, quod non iurè admiſerimus, vt di-
ximus.

33 Accedit his prætereà, quòd ex eiuſdem
Sacroſancti Tridentini Concilii decretis,
ſumma facultas Epiſcopis demandata fuit,
vt illi ſine timore reſidere valerent, ſuoque
defungi munere paſtorali, in exceſſus om-
nes (etiam exemptorum) animaduertendis
etiam tanquam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ
delegatis: ſequentibus nempè Sacroſancta
Synodus, *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *de reformat.* (loquitur)
„ *Omnes Eccleſiarum Prælati, qui ad corrigēdum*
„ *ſubditorum exceſſus diligenter attendere debent;*
„ *& à quibus nullus Clericus per huius Sanctæ Sy*
„ *nodi ſtatuta, cuiuſuis priuilegii prætextu tutus*
„ *ceuſetur, quominus iuxta canonicas ſanctiones*
„ *viſitari, puniri, & corrigi poſſit; ſi in Eccleſiis ſuis*
„ *reſederint, quoſcunque ſeculares Clericos (Qua-*
„ *licercumque exemptos, qui alias ſuæ iuriſditioni*
„ *ſubeſſent,) de eorum exceſſibus, criminibus, & de-*
„ *lictis, quoties, & quando opus fuerit, etiam extrà*
„ *viſitationem, tanquam adhoc Apoſtolica Sedis*
„ *delegati, corrigendi, & caſtigandi facultatem ha-*
„ *beant; Quibuſcunque exemptionibus, declaratio-*
„ *nibus, conſuetudinibus, ſententiis, iuramentis, con-*
„ *cordiis, quæ tantùm ſuos obligent auctores, ipſis*
„ *Clericis, aut eorum cōſanguineis, cappellanis, fa-*
„ *miliaribus, procuratoribus, & aliis quibuslibet*
„ *ipſorum exemptorum contemplatione, & intuitu*
„ *minime ſuffragantibus.* Sic Sancta Synodus.

34 Cui planè Decreto concinit, nec incon-
gruè, Conſtitutio Pii Papæ IV. anno 1560.
13. Septembris edita, quæ incipit *de ſalute gre*
gis Dominici, §. 5. *in Bullar. tom.* 2. *conſtitut.* 10. &
apud *Quarant. verbo reſidentia in ſum. Bullar.*
fol. mihi 446. quam etiam deduximus *reſ-*
ponſ. noſtra 8. *num.* 59. *part.* 2. Ita ſemper Sum-
morum Pontificum animis reſedit, ac Sa-
croſanctis Generalibus Conciliis, Ordina-
riorum Epiſcoporum iuriſdictionem tueri,
ne per exemptorum licētiam peccata mul-
tiplicarentur ſuper terram; vnde nomen
35 Dei Sanctum blaſphemaretur, de quo ad-
modum cōqueritur ipſe Omnipotēs Deus,
qui bonorum noſtrorum non indiget *Pſal.*
16. 2. *Iſaiæ* 52. 5. *Et iugiter tota die nomen meū*
blaſphatur. (dicens,) *can. cum caput mulieris,*
15. 33. *quæſt.* 5. Horrendum quippe in Sacris
litteris nomē eſt blaſphemiæ nominis Dei
benedicti, vt benedictionis nomine magis
illud efferant; tantùm ne maledictionis, vel
blaſphemiæ nominis meminerint. Vti in
verbis illis *Iob.* 1. *Dicebat enim ne fortè pecca-*
uerint filii mei, & benedixerint Deum in cordi-
bus ſuis. obſeruauit Doctiſſimus ille Chyla-
mi Epiſcopus *Auguſtinus Stenchius*; namque
pro maledixerint, benedixerint appoſuit.
Quod & gētiles ipſi abhorruere, iuxta illud
Tibulli *epiſt.* 3. *lib.* 4. dicentis

„ *Nec nos inſana meditantis iurgia lingua*
„ *Impia in aduerſos ſoluimus ora Deos.*

Corruit igitur ex his, aduerſariorum
obiectū quod ſub hac exemptionis lege,
fuit Collegialis Eccleſia hæc ab Epiſcopo
36 Pauonio fundata, alioquin non illam fun
daſſet. Iuſtumque a ſacroſancta Tridenti-
na Synodo *ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de reformatione in*
initio. æſtimatum fuerit, pias fidelium vo-
luntates in eorum conſtitutione non vio-
37 lari. Licereque cuique (addimus nos) in
ſuis bonis legem quamcumque dicere. *ad*
tex. in l. in re mandata 21. *C. mandati. l. dudū*
14. *C. de contrahenda empt. l. in traditionibus.*
49. *ff. de pactis.* diximus pluribus *reſpōſ.* noſtra
20. *à n.* 7. *cū ſeq. ad vſq.* 19. *& reſp.* 32. *n.* 13. *p.* 1.

. Cùm quidem, quòd non oppugnamus
nunc nos, quin legem dicere potuerit rebus
ſuis dictus Dominus Epiſcopus Pauo in eri
genda dicta Eccleſia Collegiali; tantùm in
38 Domino. Oppugnamus verò, quòd legem
dicere haud potuerit rebus alienis. Neque
enim ſua erat iuriſdictio in Diœceſi Iuue-
nacen, ſed Epiſcopi, per Summum tamen
Romanum Pontificem eidem à Deo de-
mandata. *Diſponat* (inqit lex) *vnuſquiſque in*
rebus ſuis, vt dignum eſt, & ſit lex eius vo-
luntas, §. *diſponat. in auth. de nuptijs. collat.*
4. In rebus ſuis (dixit) non in alienis; allo-
quin iniquitas inuoluitur. Vnde Sacrum
Tridentinum Concilium *d. cap.* 9. *ſeſſ.* 25. *de*
reformat, in initio. ab aduerſarijs allatū, at nō
rectè expēſū; ſequentibus, & noſtræ fauet
„ ſententiæ, inquiendo: *Sicut legitima patro-*
„ *natuum iura tollere, piaſque fidelium volun-*
„ *tates in eorum conſtitutione violare æquum*
„ *non eſt; ſic etiam, vt hoc colore beneficia eccle-*
„ *ſiaſtica in ſeruitutem, quod à multis impru-*
„ *denter fit, redigantur, non eſt permittendum.*

39 Aequum igitur erit ſeruari fideliū pias
voluntates, quas de rebus ſuis dixere: non
autem, quod propter eorum voluntates, in-
iuſtitia alijs inferatur. Cum eatenus illæ
ſubſtineantur, quatenus legibus, quæ vnde-
quaque iuſtitiam ſectantur, minimè oblu-
ctentur. *l. teſtandi cauſa* 13. *vbi gloſſ. C. de te-*
ſtam. ex tex. in d. §. *diſponat in auth. de nuptijs l.*
eâ quæſtio 25. §. *fin. in finali b. verb. C. de legat.*

Idemque 24. *Iliad.*

„ *Ibo equidem: neque enim contemnere fas eſt*
Iuſſa Iouis.

Hanc igitur exemptionem rerum om-
nium ſatis oppiperam, & affluentem Epi-
ſcopus Pauonius (centoculus Pauo, ſed nō
Argo) propriæ patriæ omnibus patritijs re-
liquit, *vt nati natorum, & qui naſcentur ab*
illis, hanc experiantur miſeriam, atque re-
rum omnium exemptionem: ſemperque
cum Epiſcopis ordinarijs pugnent, vt ſuo
eis arbitrio viuere liceat, atque contra Dei
legem impunè pugnare. Neque enim con-
ſtitutionem Innocentij IV. neque ſenten-
tiam Rotalem; neque Sacri Tridentini Cō-
cilij decreta, neque denique Sacræ Con-
gregationis declarationes, Epiſcopi Iuuena
cen decreuere, ſed Summus ille Romanus
Pontifex: Auditoreſque Rotæ: ac Spiritus
Sanctus Deus, qui ſacrorum Conciliorum
ductor, atque magiſter eſt. Audi Apoſtolū,
& Epiſcopum Hieroſolymorum Iacobum
de primo Concilio loquentem: *Viſum eſt*
Spiritui Sancto, & nobis. Actor. 15.28. Viuant
itaque ſecundùm Deum, & nullo vnquam
tempore Epiſcopo Iuuenacen in tribus ca
ſibus ſubiecti erunt. Iuſto enim lex non eſt
poſita, ſed impijs, & peccatoribus. Paulus vt
loquitur *epiſt. 1. ad Timotheum* 1.9. vt enim
Horat. lib. 1. epiſtol. inquit:

Vir bonus quis eſt?
Qui conſulta Patrum, qui leges iuraq. ſeruat.

Seruent proinde leges, ſic boni, quin magis
beati habebuntur, iuxtà illud *Horat. lib. 4.*

„ *rectius occupat*
„ *Nomen beati, qui Deorum*
„ *Muneribus ſapienter vti*
„ *Duramque callet pauperiem pati,*
„ *Peiuſque letho flagitium timet.*

Deſtituūtur proinde omninò, quæ de obſer
uantia in cōtrariū vigilantes ſomniare viſi
56 sūt Aduerſarij. Cū sēper Epiſcopi Iuuena-
cen in tribus caſibus aduerſus Prępoſitos ꝑ
tempore, & Canonicos, alioſq. dictæ Eccle-
ſiæ clericos inſurrexerint, etiam illos carce-
ribus trudendo (etiam vacante ſede Epiſco-
pali.) quod patet ex his quoque, quæ ipſi af-
ſerunt de recurſibus ad hanc ſacram Con-
gregationem habitis. Verum ſemper in tri-
bus caſibus pro Epiſcopo ſententia ſtetit,
& ſtat. Manutenendus prætereà in ſua pro-
feſſione erit, in qua iuris quoque aſſiſten-
tiam habet. *§. retinenda, & § hodiè inſtitut.*
de interdict. l. 1. ff. vti poſſidet. Rota apud Coc-
cinū Decanū dec. 14. & dec. 26. & dec. 366. n. 1
& ſeq. atque deciſ. 378. n. & deciſ. 417. n. 3. &
4. & apud ſ. memor. Gregor. XV. deciſ. 160.

57 Satis autem erronea ſunt quæ aſſerunt
de Metropolitana Curia Baren, & de ac-
quieſcentia Epiſcoporum. A ſententia nāq;
Metropolitanæ Baren pro Præpoſito olim
lata, appellatum fuit ad Sanctiſsimum, atq.
ab eo cauſa in ſacra Rota commiſſa; vnde
poſtmodum anno 1568. ſententia emana-
uit per Dominum Iulium Oradinum tunc
„ Rotæ Auditorem dicentem: *Per Dominū*
„ *Vicarium Reuerendiſſ. Domini Archiepiſcopi*
„ *Baren, malè, & nulliter fuiſſe, & eſſe proceſ-*
„ *ſum, ordinatum, ſententiatum, & diffinitum:*
„ *ac pro parte dicti Reuerendiſſ. Epiſcopi Iuue-*
„ *nacen à proceſſu, ordinatione, & ſententia hu-*
„ *iuſmodi benè fuiſſe, & eſſe prouocatum, appel-*
„ *latum, & de nullitate dictum, &c.* Neq. vn-
quam Sacra Congregatio quoad diſpoſita
in dicta cōſtitutione Innocentij IV. in Cō-
cilio Lugdunen, formiter decreuit, multo-
que minus poſt ſententiam rotalem. Quia
anno 1602. habita matura perpenſione ſu-
per ſententia præfata, certa capita exem-
ptionum duntaxat decreuit, quæ per Epi-
ſcopos dictæ Collegiatæ Eccleſiæ, Præpoſi-
to, & Canonicis ſeruarentur. Hæc autem
nihil perpendunt aduerſarij; qui diffugere
58 volunt, quæ ipſis obſtaculo ſunt. vt ex hoc
vno dolus arguatur fugientis hominis, iudi-
ciſque aſpectum non ferentis, ſecundum
verba Vlpiani *in l. impuberibus 7. §. præterea.*
& § ſeq. ff. de ſuſpectis tutorib. diximuſque in
noſtro tutamine, *reſponſ. 1. num.* 106. At di-
cere libeat, quod *Ouid.* dixit:

„ *Decidit in Caſſes præda petita meos.*

Quin inciderunt in foueam, quam fecerūt;
iuxta Regis citaredis dicta *pſal.* 7 16. de ma-
lo homine loquentis; atque dicentis: *La-*
cum aperuit, & effodit eum, & incedit in fo-
ueam, quam fecit. Et prouerbio fertur *ſuo ip-*
ſius laqueo captus eſt. ab eodem Citaredo pe
tito. *pſalm.* 9. 16. (dicente) *In laqueo iſto, quē*
abſconderunt, comprehenſus eſt pes eorum.
„ Quoniam dolus, atque malitia ipſorum re-
„ dundabit in caput eorum, præſertim in die
„ iudicij, vt *Dionyſ. Carthuſian. ibid.* commi-
niſcitur.

Neque dicant conciliarem haud fuiſſe
dictam Innocentij IV. conſtitutionem; po-
tuiſſe proptereà eidē etiā tacitè derogari,
neq. expreſſam prærequiri derogationem.

59 Quia nimirū in cœlum os ponere coar-
guentur: quando conciliarem illam Boni-
facius VIII. ſexti decretalium compilator,
nuncupauit. Sic enim ille in titulo dictæ
conſtitutionis *in cap. 1. de priuileg. in 6. Inno-*
centius IV. in Concilio Generali Lugdunenſi.
Et Sacroſancta Tridentina Synodus *d. cap.*
14. *ſeſſ. 7. In exemptorum cauſis conſtitutio*
Innocentij IV. quæ incipit Volentes, in Gene-
rali Concilio Lugdunēſi edita. &c. (loquitur.)

Ecce Summus Pontifex Romanus, vir
aliàs ſacrorum Canonum peritiſſimus; &
Sacrum Tridentinum Concilium in Spiri-
tu Sancto legitimè congregatum, concilia-
rem (vt puta in Concilio Generali Lugdu-
nenſi editam) conſtitutionem præfatā In-
nocentij IV. dicunt: & id ipſum aduerſarij

noſtri negabunt? Nunquid maiores ipſi sūt
Summo Romano Pontifice, Sacro Triden-
tino Concilio, ac ipſomet Spiritu Sancto?
60 At quis eſt, qui Spiritui Sancto poſſit dignè
reſiſtere; vt loquitur Vrbanus Papa II. re-
latus *can. duæ ſunt. 2. in fin.* 19. *q.* 2. Quos ſe ip-
pos faciunt? *Ioan.* 8. 53. Taceant proinde, &
61 imponant digitum ori ſuo, ne forte à Do-
mino coarguantur, audiantque ſicut & *S.*
Iob. *Iob.* 38. 2. *Quis eſt iſte inuoluens ſententias
ſermonibus imperitis?* quæ verba ſecundum
Hieronymi verſionem imitati Symma-
cum, interpetratur *Auguſtinus Sterebius* Ma
gnus ille Sophos, Chyſami Epiſcopus, &
Apoſtolicus Bibliothecarius. ideſt *loquens
tenebras, obſcura, ſine luce, ſine lumine ſapiē-
tia.* quando ipſi non Conciliarem dicere
volunt hanc conſtitutionem, quam Boni-
facius Octauus, & Sacrum Tridentinū Cō-
cilium Conciliarem appellarunt. Verean-
tur proinde mandata Iouis. iuxtà Homeri-
cum illud 24. *Iliad.* dicentem:

„ *Nam vereor mandata Iouis.*

62 Et quis porrò tantæ ſuperbiæ faſtigio tu-
midus erit, vt ſenſum Domini contemnat?
63 iuxta tex. *in l. fin. C. de legibus.* Neque præ-
terea obaudiendi, cùm dicunt: conſtitutio-
nem præfatam Innocentii IV. exaudiri in
exemptis reſpectu loci, non reſpectu perſo-
næ. ex *Ricio reſolut.* 269. *par.* 2. *in praxi.* af-
ferunt quoque *Maceraten Marium Anto-
ninum variarum reſolut. p.* 3. *reſolut.* 4.

Tùm planè, quòd *Maceraten* in caſu ſa-
tis à nobis diſsito loquitur; ac præſertim in
quo aderant clauſulæ expreſsæ derogato-
riæ per Pium V. ad fauorem Collegii ſcho-
larium Ghiſleriorum, cum deputatione
certi iudicis conſeruatoris, & aliis clauſulis,
quæ in facto hoc noſtro non coincidunt;
quibus in Collegiis ſcholarium, & Docto-
rum, locum habet diſpoſitio Sacri Triden-
tini Concili *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *in fin. de reformat.*
& nihilominus Maceraten in quaſi poſſeſ-
ſione intentionem ſuam magis fundat. At
pro nobis ne dum poſſeſsio, verùm & ſen-
tentia Rotalis ſtat; ſtantque Sacræ ipſius
Congregationis declarationes; inconcuſſa-
65 que obſeruatio. Tum etiam, quod *Riccius
dicta ſua reſolutione* 269. non proponit fa-
ctum, quod tunc aderat, ſed in genere, ne-
que quicquam ſubſiſtens firmat, vnde ne
dum parum, ſed nihil de illo (in hoc facto)
curandum, vt paulò infra oſtendemus. Tū
præterea, quòd nos in caſu vertimur iam
per deciſionem dirēptum, ac completum
partibus auditis per Sacræ Romanæ Rotæ
66 deciſionem. Neque enim vulgares ſunt ho
mines, qui ad ſacræ Rotæ Romanę Audien
tiam aſsiſcuntur, ſed doctiores, peritioreſq.
omnium; vnde in ea vberrimus eſt cano-
niſtarum fons. diximus *reſponſ.* 35. *n.* 35. *p.* 1.
& in ſacra Rota Romana ſedere ſolent Iu-
reconſulti Eminentiſſimi, vt loquitur *Scac-
cia de ſent. & re iudic. gloſſ.* 14. *q.* 24. *ſub n.* 3.
Perpenderunt profectò ipſi omnia, ac præ-
ſertim expenderūt ad amuſsim intellectum
textus prædicti *in c.* 1. *de priuileg. in* 6. ex con
ſtitutione dicti Innocentii IV. in Lugdu-
67 nenſi Generali Concilio edita, quæ ſanè
conſtitutio generatim loquitur de quacun
que exemptione quantumuis lata, & expā-
ſa, ſecundum *Doctores*, quos lata ſerie de-
ducit Sacræ eiuſdem Romanæ Rotæ tunc
Auditor Hippolitus ille Aldobrandinus, in
Mediolanen curſus aquarū 28. *Aprilis* 1581.
deciſ. 702. *p.* 1. *diuerſor. n.* 1. qui fuit poſtmo-
dum ad ſummi Pontificatus apicē aſſum-
ptus, Clemēs VIII. nūcupatus. (Ex his quip
pe viris fuere, qui Rotalem ſententiam pro
Epiſcopo Iuuenacen protulere.) & dictum
fuit in *Baren iuriſdictionis* 20. *Maij* 1603. *co-
ram Veroſpio apud Marchesan. tom.* 1. *deciſ.*
52. *num.* 3. *verſ. nec releuat. fol.* 1069. quo lo-
cu ita firmaſſe quoque Sacram Congrega-
tionem Concilii teſtatur. Et paſsim alii ex
69 Sacra Rota ad Cardinalatus purpuram aſ-
ſumuntur, ac deinde ad ſupremam Pon-
tificatus dignitatem, Dei Vicarii effecti. Vt
70 prædeceſſor Sanctiſſimi Domini noſtri
Vrbani Papæ VIII. (quem Deus Omnipo-
tens Eccleſię Sanctæ ſuæ diù incolumem
ſeruet) Alexander Ludouiſius, qui ex Ro-
tæ Auditore ad Archiepiſcopatum Bono-
nien, & deinde ad Cardinalatus dignitatē
euectus, ac demum ad Summi Pontificatus
apicem (Gregorius XV. vocatus) aſſumptus.
Errauerunt igitur ſacræ Rotæ Auditores
tunc temporis, qui reſtrictam exemptionē
Collegiatę Eccleſiæ Spiritus Sancti in tri-
bus caſibus in dicta cōſtitutione Innocētii
IV. dixere. Et errauit ſacra Cōgregatio cū
dictā Rotalē deciſionē approbauit. Sapiūt
verò plus his noſtri Aduerſarii, *& ex ſeptē*
71 *ſapientibus, octauus.* vt prouerbio dici ſolet.
72 Nunquid & ipſi, (ſicuti quondam
Saul) inter Prophetas? vt prouerbio fertur.
1. *Regum* 10. 12. *&* 19. 24. At videant ipſi
quid loquantur. Apertiſsimè verò in dicta
ſacræ Rotæ deciſione improbatur diſtin-
ctio, qua volebant nonnulli priuilegium
dicti *cap.* 1. exaudiri, quando perſonæ ſunt
exemptæ reſpectu certi loci. quicquid etiā
dixerit *Couarruu. pract. quæſt. cap.* 11. *nu.* 5.
quem *Riccius* pro ſua affert ſententia *d. re-
ſolut.* 269. Sed nihil de hac ſacræ Rotæ de-
74 ciſione, quæ ſibi aduerſabatur, meminit.
Cum alioqui dictæ Innocentianæ conſtitu-
tionis diſpoſitio expanſa ſit, & ampla, in
quacunque exemptione, ſiue perſonali, ſi-
ue locali; ſiue locali, & perſonali ſimul
loquēs *Abb. c. fin. de foro cōpet.* quē ſequitur
Felin. num. 5. *& Dec. in cap. ſuarum. n.* 44. *&*
45. *de priuileg.* potiſsimum verò perpenſis
verbis illis conſtitutionis præfatæ Innocen-

tij

tij Quarti, (*Priuilegia exemptionis.*) nec non
(*ſic exempti*) quæ indefinita cùm ſint, vni-
uerſali æquipollent diſpoſitioni; vt optimè
ad rem noſtrā (os obſtruendo aduerſarijs)
perpendere Patres in dicta *Mediolanen cur-*
ſus aquarum coram Aldobrandino d. deciſ. 702.
n.3. & 4. Et neq. (relata *dicta deciſ. 702.*) per-
pendit *dicti cap. 1* expanſionem, quoad om-
nes exemptiones. *Lutterius de re beneficiaria*
lib. 1. q. 25. num. 51. Rota in d. Baren iuriſdictio-
75 *nis coram Veroſpio* reſpondens *n. 4.* Couar-
ruuias ſententiæ, illamque reiiciendo, vti
aduerſam omninò diſpoſitioni *d. cap. 1. de*
priuileg. in 6. atque proinde à veritate aber-
rantem; vt pari modo corruant, quæ ex *Co-*
uarruuias ſententia profert *Riccius* in caſu
ſatis à noſtro diſsito loquens, & in genere
(vt diximus) non in reſtrictione certæ
controuerſiæ. Neque imperpenſum dimit-
tendum, quòd deciſio præfata *Mediola-*
nen. emanauit aduerſus Patres Carthuſia-
nos, (neque obſtantibus priuilegijs Marti-
ni Papæ, quibus ſunt exempti, etiam in tri-
76 bus illis caſibus:) Quia profectò, cùm Con-
ſtitutio præfata Innocentii IV. fuerit in-
nouata per Sacrum Tridentinum Conci-
lium *d. ſeſſ. 7. cap. 14.* priuilegium vtique re-
ducitur ad terminos iuris comunis, vt Ro-
ta perpendit *d. deciſ. 702. num. 7. verſ. non*
obſtat.

Quid igitur nobis obſtaculo eſſe pote-
rit priuilegium præfatum Bonifacij noni,
quo nulla derogatione conſtitutioni præ-
fatæ Innocentij detractum quicquam fuit;
& qui pro nobis, præter deciſiones prædi-
ctas *in Mediolanen curſus aquarum, & Baren*
iuriſdictionis, ſententiam obtinemus Rota-
lem, & quæ in iudicatum tranſijt, atque
mandato de manutenendo ſuffulti ſu-
mus, & in poſſeſsione manemus iuriſdi-
ctionis in tribus caſibus prædictis, in Præ-
poſitum, & Canonicos, & clericos alios
Collegiatæ præfatæ Spiritus Sancti (ſi qui
ſint,) etiam approbante ſacra Congrega-
tione in litteris anni 1602. quæ habita con-
ſideratione ad dictam ſententiam Rota-
lem, quoad certa capita dumtaxat exem-
ptionem ſeruari collegiatæ mandauit Ec-
cleſiæ prædictæ?

Cæteroquin fruſtranea erit dicta con-
ſtitutio Innocentij, atque Sacri Tridentini
eius innouatio. Nihilque proderit poſt
multos labores, & expenſas, ſententias etiā
Rotales reportare: & ſua ſpoliabitur poſ-
ſeſsione ordinariæ iuriſdictionis in omnes,
qui in ſua ſunt diœceſi, Epiſcopus de fa-
77 cto, ac tumultuario, vt ſuo modo viue-
re liceat Præpoſito, atque Collegiatæ Ec-
cleſię Canonicis, & clericis, totamque diœ-
ceſim deturbare, atque ad illicita fræna re-
laxare, iuxta verba *tex. in cap. clericis laycos*
3 in initio de immunit. Eccleſiarum in 6. totuſ-
que ordo à Spiritu ſancto in Eccleſia Dei
78 demandatus tumultuabitur. At quæ à
Deo ſunt, ordinata ſunt. Vt ſanctus loqui-
tur Apoſtolus ad *Romanos 13. 1.* Qui verò
poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.
ibid. & in extrauaganti vnam ſanctā 1. §. opor-
tet autem de maiorit. & obed. inter communes.
can. qui reſiſtit. 97. 11. q. 3.
80 Cùm contrà, infernus vnus ſit, vbi nullus
ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.
Iob. 10. 22. Et hierarchichus ordo in Eccle-
81 ſia Dei deſtruetur: quo, vt omnis anima
poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, præ-
cipitur *d. cap. 13. 1. ad Romanos. d. cap. omnis*
anima 2. de cenſib. extrà.

Et ſacroſanctæ Tridentinæ ſynodus de-
82 creta, quibus diſpoſitio præfata concilia-
ris Innocentij IV. innouata fuit, & priui-
legia omnia exemptionum ad eius for-
mam redacta, vt Epiſcopi in ſua reſidentia
perſiſtere poſſent, ceſſabunt, & in hilum
redibunt. Vt licitum ſit præpoſito, alijſque
dictę Collegiatæ Eccleſiæ ſex canonicis
ſuo viuere modo; vt contra Deum collū
extendant; neque (quin contra Epiſcopum
inſurgant), ſe temperent. At certè deſi-
piunt ſi ſic ſapiunt. vt Innocent. 3. loqui-
tur *cap. niſi cum pridem 10. §. certè deſpis, de re-*
nunciat. Cùm alioqui Sacrum Concilium
Tridentinum Innouando conſtitutionem
præfatam Innocentij IV. priuilegia exem-
ptionum omnia ad ius comune reduxe-
rit: vt ſupra diximus. & venari licet ex his,
quæ ſupra *ex Macrobio lib. 1. Saturnal. cap.*
11. col. 2. de verbo inſtaurari attulimus,
quod nouare ſit: Quia nimirum cum in-
nouauerit illam, Nouam vtique fecit.

Verùm Reſpondeant nobis (quæſo)
Aduerſarii: cur planè eſt, quòd ita ipſis ſer-
uari ad amuſsim volunt priuilegium exē-
ptionis per Bonifacium Nonum indultæ,
vt etiam in tribus caſibus dicto priuilegio
non comprehenſis, etiam poſt ſententiam
Rotalem, & Sacræ Congregationis deci-
ſiones, dilatari, dimanarique ament, vt li-
ceat ſuo modo eis, (diuino excuſſo timo-
re) viuere; vt ſuccenſeant nobis, quòd no-
ſtra tuemur iura: Et non eodem modo ſer-
uari nobis iura noſtra velint, quæ natura-
lia ſunt, eorumque verò aſcititia, atque acci-
dentaria? At naturæ principio ab ipſa na-
tura hominum inſito animis, admonemur,
quin docemur: *Quod tibi non vis fieri, alte-*
ri ne feceris. Matth 7. 12. can. placuit 12. in fin.
10. q. 1. cap. dilecti filij 13. de maiorit. & obed.
Gloſſ. in d. l. iuſtitia 10. verbo lædere ff. de iuſt.
& iur. diſt. 1. in princip.
85 Patiantur itaque ſuum cuique ſeruari,
quod ſanctum eſt iuxta illud Apoſtoli *ad*
„ *Roman. 13. 7. Reddite ergo omnibus debita; cui*
„ *tributū, tributū: cui vectigal vectigal; cui timo-*
„ *rē, timorē; cui honorem honorem.* & illud Do-
mi:

mini *Matth. 22. 21. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari; & quæ ſunt Dei Deo.*

Firma itaq; ex his remanet iuriſdictio Epiſcopi Iuuenacẽ in tribus caſibus, tàm aduerſus Præpoſitum, quàm aduerſus alios Canonicos, & Clericos Collegiatæ Eccleſię procedendi, in eoſque deliquentes animaduertendi.

86 Iurè ergo aduerſus Præpoſitum præfatũ in eius contumaciam in iuris ſubſidium ad cenſuras proceſſit, vt plenius in noſtro Tutamine *reſponſ. 1. à num. 72.* deduximus. Et per Sacram Congregationem declaratum fuit 15. Iunij 1640.

Vt in deciſis ſtandum eſſe, iurè, conſequenterque decernere debeat.

87 Nec dicant Aduerſarij (vt aſſeruere in eorum informatione) haud potuiſſe ab Epiſcopo excommunicari ex verbis priuilegij dicti Bonifacij Noni in fin. Quibus ſequentibus loquitur. *Nos enim quaslibet excommunicationum, ſuſpenſionum, et interdicti ſentẽtias, & quoſcunque proceſſus, quas, vel quos contrà Eccleſiam ſic fundandam, & eius perſonas prædictas, contra tenorem, & formam huius exemptionis noſtræ promulgari, & haberi contingerit, irritos decernimus, & inanes.*

Cùm quod non ex hoc Bonifacius Nonus concedit priuilegium, vt interdici, ſuſpendi, aut excommunicari non poſſint, vt *in d. cap. 1. §. in eos autem de priuileg. in 6.* quo caſu loquitur *Sanchez de matrimon. lib. 7. diſput. 33. num. 22. & 23.* ab aduerſariis, non bene expenſus.

88 Tùm, quòd apertiſſimis verbis priuilegium reſtrictè loquitur iuxta formam exẽptionis in bonis Eccleſiæ, & perſonis, in caſibus in quibus à iuriſdictione Epiſcopi sũt exempti. & non in terminis *d. cap. 1. de priuileg. in 6.* Conſtitutionis Innocentij IV. in Concilio Generali Lugdunen editæ, cui nõ derogauit, neque derogare intendit. ad tradita per *Geminian. d. cap. 1. de priuileg. in 6.* quem ſequitur *Cabed. deciſ. Luſitana 86. num 8. in fin. part. 2.*

At in tribus caſibus à iuriſdictione Epiſcopi exempti minime ſunt, (vt oſtendimus) ſtante etiam ſententia Rotali pro Epiſcopo, & poſſeſſione, etiam ante ſentẽtiam prædictam; potiſſimum verò poſt innouationem dictę Conſtitutionis Innocentij per Sacrum Tridentinum Concilium, qua pri-
89 uilegia omnia ad ius commune retraxit, vt dictum fuit *in d. Mediolanen curſus aquar. coram S. memor. Clement. VIII. Aldobrandino d. deciſ. 702. num 7. verſ. non obſtat.* Et diximus etiam ſupra. Neque ipſi vllo priuilegio potiuntur, vt interdici, ſuſpendi, & excommunicari non poſſint. Iurè ergo excommunicari potuere, Epiſcopi iuriſdictionem ordinariam diffugientes, contumaces, & rebelles, vt latius in noſtro Tutamine reſponſ. 1. deduximus.

90 Sicuti iurè quoque excommunicati fuere, quòd ad Diœceſanam Synodum accedere noluere, ad quam quamuis exepti accedere tenebantur, ex diſpoſitione Sacri Tridentini Concilij *ſeſſ. 24. cap. 2. §. Synodi quoque de reformat.* quod latè deduximus in noſtro Tutamine *reſponſ. 2. à num. 81. ad fin. vſque.*

91 Quemadmodum, & ad proceſſiones publicas, ſiue Lytanias, & ſupplicationes ex decreto Sacroſancti Tridentini Concilij, *ſeſſ. 25. cap. 13. § exempti de regularib.* & vt Collegium, & vt beneficiarii, vt plenè deduximus *d. reſponſ. 2. à num. 1. in d.* noſtro Tutamine.

Alioquin inanis diſpoſitio erit Sacri Concilii Tridentini, cui nullo modò reſpondẽt (quòd reſpondere minime valeãt) Aduerſarii; vt nihil omnino facienda ſit allegatio ex doctrina *Maſſobrij de Synodo cap. 3. dub. 2. num. & 29.* Loquitur enim in terminis ſatis à noſtris diſſitis; de Monachis (videlicet,) qui intra clauſtra degunt: neque curam obtinent animarum. Non par igitur in vtroque eſt ratio. Non idem ergo ius. argumento, *text. in cap. quia diuerſitatem, 5. in princ. de conceſſione præbend. Grilenzonius conſ. 17. num. 7.* At nos legem habemus Sacri Tridentini Concilii, qua omnes exempti vocantur, vt ad Synodum, & ad proceſsiones accedere teneantur, & ni acceſſerint compelli. Seruãda igitur lex, neque diſſoluenda erit quamuis alias dura ipſis; argumento *text. in l. proſpexit, 12. ff. qui, & à quibus Creſcent. deciſ. 18. num. 2. de præbend.* Iurè ergò (etiam Aduerſariis inſtãtibus, agẽtibuſq;) proponente Eminentiſſimo Domino Domino Cardinale Brancacio, die 7. Septembris 1640. Sacra Congregatio; accedere teneri decreuit. vt in deciſis proinde ſtandum ſit.

94 Multoq; magis, quòd Præpoſitus iuriſdictionẽ Epiſcopalẽ in ſuos Collegiatę prædictę, priuilegio Bonifacii, habere ſe aſſerit (de quo gloriatur, & exultat) vt accedere proinde ad Synodum debeat, vt corrigere valeat ſuos ſubditos ſecundum decreta Epiſcopi. *ad text. in cap. quod ſuper his. 9. de maiorit. & obed. Botteus de Synodo part. 2. num. 15. in princ. Maſſobrius d. cap. 3. dub. 2. nu. 13.* Eodemque
95 modo ad proceſſiones: cum hæc duo ęquiparentur, & connexa videantur, iuxta *eund. Maſſob. ibid. num. 9.* ab Aduerſariis allatum,
96 vt ſuo met confodiantur gladio, quod iuſtum eſt. *ad text. in cap. cum omnes 6. § cum igitur de conſtitutionib.* iuxta Ouidianum illud.

Neque enim lex iuſtior vlla eſt,
Quàm necis artificem arte perire ſua.

97 Potiſſimum verò, quò debitum hoc ad Synodum accedendi præſcribi nullo poſſit

modo

modo, vt poſt *Boetteum part. 2. num. 40.* ſequitur *Maſſobrius d. cap. 3. dub. 5.* & cum Gauantus in *Enchyridion, Epiſcopor. verbo Synodus, num. 24.*

Et ita ex his, cenſoris non abiecta virga reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V. I. D.
Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Belli fortuna in ancipiti ſemper poſita.*

2 *Sententia debet exequi citata parte ex aduerſo.*

Mandatum de manutenendo datur ei, qui de antiquiori poſſeſſione docet.

3 *Fundamento ſubmoto ædificium corruit.*

Quin fundamenti defectu, & ordo, & rei deficit ſubſtantia, nu. 4.

5 *Iudex præſumitur, quod rectè, iurèque proceſſerit, vt qui contrarium dicere voluerit, ipſe probare debeat.*

6 *Veritas ita præſumitur, vt aſſeritur in mandato Iudicis; præſertim Rotæ Auditoris Romanæ.*

7 *Notarij dicto ſtatur in his, quæ ad ſuum ſpectant officium.*

Quia iurauit officium ſub fideliter exequi, num. 8.

9 *Ex facto ius oritur.*

10 *Producens in iudicio ſcripturam, illam acceptare videtur, cum omnibus qualitatibus in ea contentis.*

Potiſſimum verò cum ea quis vtatur, vel vſus ea fuerit, n. 11.

12 *Sententiam contrauenire non poteſt, qui eam ratam habuit, eique acquieuit.*

Vnde ei ſtare tenetur, quod præſumatur ei placuiſſe, donec ſaltim contrarium decretum fuerit.

13 *Sententia in totum approbata præſumitur, quæ ſine proteſtatione in parte, & partibus admiſſa fuit.*

14 *Res iudicata, quæ finita, ſunt, rata manere debent.*

15 *Lites ſemel finitas, neque Principis reſcripto reſuſcitare licet.*

Obſtabit proinde rei iudicatæ exceptio n. 16.

17 *Extincta quæ ſemel fuere, reuiuiſcere haud poſſunt.*

18 *Actio ſemel extincta ad vitam reuocari minime poteſt.*

19 *Determinationem certam quæ ſemel habuere, mutanda haud ſunt.*

20 *Appellatio intra decem dies interponi debet, à die latæ ſententiæ.*

Eoque termino elapſo in iudicatum tranſit, num. 21.

22 *Sententia, quæ per lapſum termini ad appellandum in iudicatum tranſit, iure exequitur.*

Quia poſt ipſam nihil ampliùs eſt quærendum.

23 *Inhibitio per Iudicem appellationis non iure procedit poſt quam ſententia in iudicatum tranſiit.*

Neque afficit.

Quia debet primo de iuriſdictione conſtare num. 24.

25 *Appellare non ſufficit, ni quoque, & intra legitima tempora appellatum fuerit.*

Alioquin acquieſcentia inducitur aduerſus partem non appellantem, n. 26.

27 *Sententia Rotalis pro Epiſcopo Iuenacen paritum fuit per Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti.*

Et firma perſtitit per litteras Sacræ Congregationis anno 1602. n. 35. & 37.

Etiam ex dicto Sanctiſſimi D. N. Vrbani Papæ VIII. Domino Iulio Maſio Epiſcopo prædeceſſori, n. 38.

28 *Appellationi renunciaſſe videtur, qui ſententiæ paruit poſt appellationem.*

Quamuis legitimam.

29 *Litteræ Sacræ Congregationis anno 1601. pro Collegiata Spiritus Sancti, dubia fuere, proinde non exequuta, & num. 32.*

30 *Conſtitutio Conciliaris ſpecialem exquirit derogationem.*

Alioquin dari poteſt de defectu intentionis in concedente n. 31.

33 *Sententia, & decretum æquiuocum nihil operatur.*

34 *Sententia ſtricti iuris eſt.*

Et omiſſum in illa ſub iuris communis diſpoſitione remanet.

35 *Sententia interpretationem recipit ex his, quæ acta fuere in iudicio.*

39 *Priuilegium Bonifacij IX. ſtrictim loquitur, quoad Eccleſiam Collegiatam, & bona, & perſonas in illa.*

Propterea nullas clauſulas derogatorias addidit, num. 40.

Non itaque exemptio, ita expanſa eſt, vt Aduerſarij putant, n. 41.

42 *Epiſcopus de iure intentionem ſuam fundatã habet*

habet quò ad omnes, qui in ſua ſunt diœceſi.

43 *Conſtitutio Innocentij IV. in Concilio Lugdunen in cap. 1. de priuileg in 6. in tacta permanſit Epiſcopo Iuuenacen in tribus caſibus, neque ei derogatum per Priuilegium Bonifacij IX.*

Quia id ille non dixit, vt noluerit proinde derogare. Ratio affertur, n. 44.

44 *Exemptionis Priuilegia, quæ non adimunt Epiſcopis, firma illa reſeruare videntur, atque eiſdem relinquere.*

45 *Exemptio ſatis eſt, vt in aliquibus ſaluetur, licet in alijs ſubijciantur.*

46 *Imputet ſibi qui fecit, quod ſibi præiudiciũ pariat.*

47 *Exempti ſemper plura præſumunt, quæ ipſis infamiam, alijs læſitionem pariunt, dum ab Ordinarii ſe cura alienant.*

48 *Exemptionum priuilegia omnia reuocata fuere in Concilio Generali Conſtantienſi per Martinum V. à tempore obitus Gregorii XI. vſque ad ipſum Martinum.*

Ac conſequenter priuilegia Bonifacii IX. & num. 83.

49 *Bonifacius IX. fuit tempore ſchiſmatis aduerſus Clementem Septimum. Qui fuit ſchiſmaticus creatus cõtra Verbanum ſextum, vnde geſta per eum ab Eccleſia approbata minime fuere, n. 83.*

50 *Papa totum orbem pro diœceſi habet.*

Et iuriſdictionem habet vniuerſalem ſicut Deus, n. 51.

52 *Exemptionis materia ſtrictim ad verba, & ad litteram exaudienda erit.*

Quia odioſa eſt.

53 *Illatio à diuerſis inutilis.*

54 *Papa Vniuerſalem habet in toto mundo iuriſdictionem, quia Epiſcopus vniuerſalis eſt.*

55 *Epiſcopus vniuerſalem in tota diœceſi iuriſdictionem obtinet.*

Et à Deo per Papam mediatè poteſtatem accipit.

56 *Papa à Deo poteſtatem accipit Paſtores in Eccleſiis aſſignandi.*

57 *Epiſcopi pares Apoſtolis ſunt. Et quos ſibi oculos Deus elegit. n. 58.*

58 *Apoſtoli poteſtatem à Christo acceperunt.*

Et id, quod eſt Papa in vniuerſali Eccleſia, ſunt Epiſcopi in particulari.

59 *Argumenti fallacia retunditur, à Papa, ad Præpoſitum.*

Quia à diminuto ad vniuerſaliter, & ſimpliciter dictum conſequentia non procedit.

60 *Priuilegium vltra id, quod in eo expreſſum inuenitur, minimè operatur.*

61 *Præpoſitus Collegiatæ Iuuenacen Iudex eſt conſtitutus ſuorum Canonicorum.*

Eſt tamen ſubiectus Epiſcopo Iuuenacen in tribus caſibus num. 62.

Neque id in conueniens eſtimatur, n. 64.

Sat enim eſt quod in aliis præter tres caſus, ſuperior ſit. n. 66.

63 *Iuriſdictio Epiſcopi in tribus caſibus ex Cõſtitutione Innocentii IV. in Concilio Lugdunen cap. 1. de priuileg. in 6. Aduerſus exemptos ſatis expanſa eſt.*

65 *Archidiaconus licet in alios iuriſdictionem dicat, eſt tamen ſubiectus Epiſcopo.*

67 *Conſtitutio Innocentii IV. in cap. 1. de priuileg. in 6. abſolutè loquitur, neque reſtrictionem vllam patitur, vnde vniuerſaliter intelliganda erit.*

Eamque Sacrum Tridentinum Concilium abſolute innouauit, n. 68.

Facit proinde legem nouam n. 69.

Et reducit priuilegia exemptionum ad ius commune.

Et quid in regularibus infra clauſtra? num. 79. & 80.

70 *Verbum (volentes) præceptiuum eſt.*

Et omnimodam indicat diſpoſitionem, n. 72.

Et in Conſtitutione inducit formam, n. 73.

Omnino ſeruandam. n. 74.

71 *Papæ præcepto omnes parere debent.*

Quod eſt de neceſſitate ſalutis.

75 *Sacrum Tridentin. Concilium ca. 14. ſeſſ. 7. de reformatione perpenditur, contra Aduerſarios.*

76 *Guttierez par. 1. quæſt. lib. 3. quæſt. 10. declaratur.*

Et Lucterius, qui eum ſequitur, verum ſuſpectum Guttierez habet, nu. 78.

77 *Sacri Tridentini Concilii mentem interpretari ad ſolum Summum Romanum Pontificem ſpectat.*

Eiuſque nomine ad Sacram Congregationem.

88 *Conſtitutio Pauli V. quæ incipit Religioſorum ſubſuaui, &c.*

Expenditur contra Aduerſarios.

80 *Ratio vbi eſt vna, par eſſe determinatio debet.*

81 *Epiſcopus Iuuenacen poſſeſſionem incocuſſam habet in tribus caſibus cognoſcendi ad uer-*

Digitized by Google

verſus Collegiales *Eccleſiæ Spiritus Sancti.*

82 *Sententia quæ in iudicatum tranſiit tribus conformibus æquiperatur.*

84 *Argumentum à contrario ſenſu locum minimè habet in priuilegijs.*

*Neque quando contrarium eſt iure expreſſũ, num.*85.

*Vel iuris correctio induceretur, n.*86.

87 *Sententia, quæ in iudicatum tranſijt, cum pro veritate habeatur, ius inconcuſſum tribuit.*

*Vnde exequenda eſt n.*88.

Facitque de albo nigrum, n 89.

90 Deciſio *Melitenen præbeminentiarum coram Pirouano expenditur contra Aduerſarios.*

91 *Deciſio aſſertur Sacræ Congregationis in in hac cauſa.*

Eiuſdem Argumenti.

RESPONSIO LXXXI.

AD prælium en tertio prouocamur, poſt Sacræ Congregationis decreta, per Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti, qui nos ad bellum ab initio concitauit, cùm pacem quæramus, quam in noſtra Diœceſi, vt nobis ſubiecti, ſanctè viuant, inuenire minimè valemus; ipſis ſolis obluctãtibus, vt ſuo modo eis viuere liceat: vt enim *Senec. in Them.* inquit.

1 ,, *Fortuna belli ſemper in ancipiti loco eſt.*
,, *Et in certi fallax fiducia Martis.*

Secundum *Siln. Ital. lib* 6.
Quin decet homines pacem ſectari, feris relinquenda ſolis bella, vt *Ouid.* 3. *de arte* dixit.

,, *Candida pax homines, trux decet ira feras.*

Et *Vergil. Eneid.* 10.

,, *Nulla salus Bello, pacem te poſcimus omnes.*

Neque obſtantibus tot Sacræ ipſius Congregationis deciſionibus, poſt datam à Rota Romana pro Epiſcopo Iuuenacen ſententiam, iterum in dubium reuocare il-
2 lam contendunt. Atque opponunt, primò non fuiſſe ſententiam prædictam exequutam citata parte ex aduerſo. afferunt deciſionem eiuſdem *Rotæ in Romana Sancti Thomæ 17. Decembris* 1604. *coram Coccino Decano deciſ.* 214. *num.* 1. *& deciſ.* 106. *num.* 1. *part.* 1. *in in recent.* quæ fuit *Bonca Vuionis* 13. *Februarij* 1606. *coram Card. Pamphilio.* Et nihil vnquam tale dicit, ad quod allegatur, ſed quòd mandatum de manutenendo datur ei, qui de antiquiori poſſeſſione docet per inſtrumentum. At nihil ad nos id. Deciſio verò Rotæ apud *Coccinum Decanum* 214. Nihil etiam ad nos. Apertiſſimè nempe ex mandato de manutenendo anno 1568. pro Epiſcopo Iuuenacen relaxato per Dominum Iulium Oradinum, poſt ſententiam à Rota latam pro eodem Epiſcopo contrà Præpoſitum, & Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ prædictæ, legitur; Procuratorem dicti Præpoſiti in actis deductum, citatum fuiſſe in omnibus pro exequutione ſententiæ prædictæ in iudicatum traiactæ. Audiant (quæſo) Aduerſarij mandati exequutiui verba.

,, *Quæ quidem diffinitiua ſententia, poſt quam nulla prouocatione ſuſpenſa in rem tranſiiſſet iudicatam; Nos ad prouidi viri Domini Claudij Nerei in Romana Curia Cauſarum, & Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenacen principalis in præmiſſis commiſſione, & ſententia principaliter nominati Procuratoris inſtantiam, prouidum virum Dominum Anibalem Paulianum in eadem Curia etiam cauſarum, & præfati Domini Præpoſiti Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Spiritus Iuuenacen ex aduerſo Principalis Procuratorem, prout de ipſorum hinc inde procuratorum procurationum mandatis nobis legitimis conſtat documentis, ad videndum, & audiendum omnes, & ſingulas expenſas pro parte dicti Reuerẽdiſſimi Epiſcopi Iuuenacen principalis, &c. ſententiamque prætaſertam, & expenſarum taxationem huiuſmodi exequi, & exequutioni debitæ demandari; litteraſque ſiue proceſſus exequutoriales deſuper opportunas, iuxta bullarum fælicis recordationis Pij Papæ IV. deſuper editarum, & nobis conceſſarum formam, & tenorem in forma ſolita decerni, & concedi, vel dicendum cauſam, ſi quam haberet rationabilem, quare præmiſſa fieri non deberent, allegandum, per vnum ex Sanctiſſimi Domini N. Papæ Curſoribus citari fecimus ad certum peremptorium terminum competentem vniuerſalem, ad diem, & horam infra ſcriptos, &c.* Vt in noſtro Tutamine *fol.* 66. *&* 67. deduximus.

De duobus alterum itaque ex his inferẽdum omnino neceſſariò erit. Vel mendacij apertiſſimi coarguentur Aduerſarii: Vnde
3 deiecto fundamento, omne, quod ſupra ipſum extructum perperam fuit, corruet. ad *tex. in cap cùm Paulus* 26. 1. *quæſt.* 1. *l. egi tecum* 26. ſecundum Aphricani reſponſum, & Paulum *ibid in ſummario ff. de exception rei iudicatæ. Baldus.* ad rem noſtram ſatis aptè *in cap* 1. *§ Marchio, de his, qui feudum dare poſſunt, num.*
4 8. *in vſib. feudorum.* Dicens, quod vbi eſt defectus fundamenti, non ſolum deficit ordo rei, ſed eſſe, & ſubſtantia rei. probat ex *text. in cap.* 1. *de rebus Eccleſ non alienand. in* 6.

Vel mendacij ſaltim coarguentur dicta per Sacræ Rotæ Auditorium à dicto Domino Iulio Oracino Auditore in præfato mãdato exequutiuo, & de manutenendo pro Epiſcopo Iuuenacen contra Præpoſitum

Digitized by Google

Collegiatæ Eccleſiæ prǣfatǣ relaxato. Atque
falſitatis conuingetur Notarius actorum
Sacræ Rotæ, qui de actibus, & mandato
prædictis ſe rogauit. Hoc autem dici ſatis
abſurdum eſt. Ergo primum verum erit, mē-
dacii apertiſſimi coargui Aduerſarios.
5 Pro Iudice enim ſtatur, quòd rectè, iure-
què proceſſerit, & quoad ſolemnitates pro
iuſtitia, atque etiam ad validitatem decreti.
Vt qui contrarium dicere, aſſerereue vo-
luerit, ipſe probandi prætnatur onere. ad
text. in l. ab ea parte 5. ff de probationib. Aymon
conſ. 188. num. 8. Rota apud S. mem. Gregor. XV.
deciſ. 176. num 4. & deciſ 406 un. 7. vbi Beltra-
miu. addeus num. 20. Verallus deciſ. 367 num. 5.
part. 2. Rota deciſ. 178. num. 2. part. 2. diuerſ. &
in Romana nullitatis cenſus 8. Nouembris 1610.
coram Pirouano deciſ. 62. num. 1. & 2. apud Pi-
cum ad ſtatutum vrbis. idem Picus ad idem ſta-
tutum lib. 1. cap. 151. Gloſſ. 21. num. 21. plures
alios referens.
6 Neque profectò mandatum de manute-
nendo relaxaſſet Dominus Iulius Oradi-
nus Rotæ Auditor, neque expenſas taxaſ-
ſet, niſi citationes, (vt in mandato aſſeritur)
præceſſiſſent, & ita ſe veritas haberet, vt in
illo aſſeritur; vt dictum fuit. in *Fauentina fi-*
deicommiſſi de Caſtellanis 25. maii 1615. coram
Buratto part. 1. deciſ. 182. num. 16. & 17.
7 Notarij, quoque dicto ſtatur in his, quæ
ad ſuum ſpectant officium *Rota apud eun-*
dem Coccinum Decanum deciſ. 24. num. 7. & 8.
8 *& deciſ. 322. num. 2.* Quia profecto Notario
creditur, cum iuratus fuerit officium
ſuum fideliter exequi; vt Alexander
Tertius loquitur, *in cap. ad audientiam*
13. §. nos igitur magis de præſcriptionibus,
ad text. in l. cùm precibus 18. C. de proba-
tion. cum ibi notat l. 2. in verbo non arbitra
mur. C. de offic. ciuil. Iudic. Rota apud eund. Coc-
cin. deciſ. 226. num. 2. & 3. apud S. memor. Gre-
gor. XV. deciſ. 56. num. 5. apud Card. Manticam
deciſ. 91. num. 9. Oldrad. conſ. 100. num. 5. & 6.
Rota apud Creſcent. deciſ. 5. de fide Inſtrum. De-
cidunt proinde, vti erronea, quæcunque ex
9 ſuo marte, non in facto (ex quo ſus oritur.
ad *text. in l. vt reſponſum 15. C. de tranſactionib.*
nos reſponſ. 2. num. 1. par. 2.) minùs rectè Ad-
uerſarii aſſerunt, quin non comminiſcun-
tur.
Et planè (dicant amabo Aduerſarii, reſpō-
deantque) ſi iam pendebat appellatio à sē-
tentia præfata Rotali, & mandato de manu
tenendo pro Epiſcopo aduerſus Præpoſitū
cum taxatione expenſarum: cur (quæſo) eſt,
quòd id ipſum, quando Præpoſitus per lit-
teras Eminētiſſimi Domini Cardinalis Ale
xandrini 11. Iunij 1593. admonitus fuit, vt ſi
quid aduerſum ſententiam Rotalem habe-
ret, deduceret; non deduxit? Quin anno
1602. Emanauit Sacræ Congregationis de-
ciſio, qua dictum fuit ſequentibus, & re-
ſcriptum Epiſcopo.
„ *Eſſendo ſtata diſcuſſa la differenza, che ſopra*
„ *molti capi verteua trà V. S. & il Prepoſto di co-*
„ *teſta Collegiata dello Spirito Sancto, atteſa l'eſ-*
„ *ſentione per la Bolla di Papa Bonifacio Nono;*
„ *& eſſendoſi anco hauuta in conſideratione la*
„ *ſentenza data dalla Rota ſopra li tre caſi eſ-*
„ *preſſi nel capit. 1. de priuileg. in 6. è ſtato riſoluto*
„ *da queſta Sacra Congregatione che li Preti, &*
„ *altri Clerici, che ſeruono alla Collegiata, &c.* Et
capita enumerat Sacra Congregatio exem-
„ ptionis. ſubdendo: *Onde V. S. ſi contentarà di*
„ *fare oſſeruare queſta riſolutione, e che li Preti, e*
„ *Clerici della ſudetta Collegiata non ſiano mole-*
„ *ſtati nelle coſe, nelle quali ſi dichiara con la pre-*
„ *ſente, e che ella non vi poſſa mai tere le mano.*
Non itaque habuit Præpoſitus quid tūc
temporis aduerſus *Rotalem* ſententiam
opponeret. Non igitur pendebat apppella-
tio, vt nunc nouiſsimus Præpoſitus, poſt ſe-
ptuageſimum tertium annum. Oppoſuiſſet
equidem tunc Præpoſitus; ſiquicquam
aduerſus dictam ſententiam, quod oppone-
neret, habuiſſet. Quin imò egit, vt habita
per Sacram Congregationem conſideratio-
ne ſuper ſententia prǣdicta à Rota lata ſu-
per tribus caſibus in *cap. 1. de priuileg. in 6.*
certa capita dumtaxat decernerentur, in
quibus eſſent Præpoſitus, præsbyteri, & Cle-
rici dictæ Collegiatæ Eccleſiæ à iuriſdictio
10 ne Epiſcopi exempti. Et hanc deciſionem
pro ſe producunt in iudicio, magnique fa-
faciunt. Acceppeant igitur illam, pro vt ac-
cépṙauere per priùs prædeceſſores, cùm om
nibus qualitatibus in ea contentis. ad *text.*
in cap. cum venerabilis 6. vbi Doctores, & præ-
ſertim *Dec. & Felin. de exceptionib. l. 1. §. edi-*
tiones, ff. de edendo. l. ſi filius familias 18. ff. ad
Senat. Conſult. Macedon, Ioſeph. Ludouicus deciſ.
Peruſ. 19. num. 3. part. 1. Rota in Caſalen penſio-
nis 13 Iunii 1603. coram Card. Caualer. deciſ.
49. apud Marcheſanum p 1. fol. 644. quæ eſt in
impreſſis apud eund. *Caualer. deciſ. 26. num. 4*
& apud eund. *deciſ. 464. nu. 6. apud Coccinum*
Decanum deciſ. 450. num. 2. apud Sancta memor.
Gregor. XV. deciſ. 238. num. 5. & 6. vbi etiam
Beltramin. num. 15. apud Duranum Epiſcopum
Vrgellen deciſ. 1. n. 4.
11 Potiſſimū verò, cū ea vſi fuerint, & ad prǣ
ſens vtātur; quin inſtant, vt illa eis ſeruetur.
vt non poſſint nunc contra illam venire.
Lapus allegat. 119 num. 3. Afflict. deciſ. 25. in
fine. dictumque fuit in *Meliten Abbatia 27.*
Aprilis 1592. coram Gypsio per Farinac. poſt
1. vol. Conſ. deciſ. 59 n. 4.
12 Quid igitur contra Rotalem ſententiam
nunc poſt tot luſtra muſſitant Aduerſarij,
quando ipſi, eorumque prædeceſſores ra-
tam ſemper habuere; vt puta à Sacra Con-
gregatione admiſſam, ratamque habitam,
eique acquiuere? ſecundum *Bart. in l. 1. ff de*
relation. Felin. in cap. cùm in iure peritus num. 9.

de

*de offic.delegat.Hieronym.Magonius deciſ.Rota Luceuſ.67.num.3.ſequitur Antonius Monachus deciſ.*Lucens.16.*num.2.& deciſ.37.num.1. l.1. C.de ſent.quæ in certa quantit.l.1.vbi Gloſſ.verbo obtempera. C.de poſtulaud.* Præſumitur enim placuiſſe eis ſententiam, cui paruere, ſtare propterea tenebuntur ei, vt *Gloſſ.dict. verbo obtempera.*dicit.*Rota apud S.memor.Gregor.XV. deciſ.552. num.4.* donec ſaltim contrarium decretum fuerit.argumento, *text.in can.de libellis* 1.10.*diſt.* quo argumento etiã vtitur *Nauar.conſ.3.num.2.lib.3. de ſtatu Monachorum.*

Inde quippè (Ampliſſimi Patres) illo tempore, certa capita ſtatuere, quæ Pręsbyteris, & Clericis Collegiatæ pręfatę ſeruarētur, habita conſideratione ad Rotalem ſententiam, quoad tres caſus in dicto *c.1.de priuileg.in 6.* (in quibus refrenatum priuilegiũ Bonifacii Noni erat per dictam Conſtitutionem Innocentii IV. in Concilio Lugdunen editam, & à Sacro Tridentino Concilio innouatam): quia vnde illam impugnarent, non habuere, quin nec potuere, vt ſarctatectam eam dimiſerint. Alioquin non per magni erat ipſis declarare; ſententiam prædictam locum non habere. Vel quia pendebat appellatio; (vt nouiſſimè Aduerſarii contendunt, vt dicant; recordati ſumus; (*Matth.27.63.*) phariſeorũ verbis.) Vel quòd locum nec ſibi faceret Conſtitutio pręfata Innocentii IV. Neque Sacrum Concilium Tridentinum, quod illam innouauit.

Quin addidere (vt hoc magis magiſque in apertum deduceretur.) *Eſſendoſi anco*
" *hauuta in conſideratione la ſentenza data dalla*
" *Rota ſopra li trè caſi eſpreſſi nel cap.1. de priui-*
" *leg.in 6.*

Inde ergo perpenderunt ſententiam Rotalem in tribus caſibus, iuxta formam *d.cap.1.de priuileg in 6.* eamque in conſideratione habuerunt: certa dumtaxat capita ſtatuere; quia quoad ſentētiam prędictam Rotalem nihil in contrarium habebant, quin illam admitterent, ratamque haberent, & approbarent. Admiſerunt propterea, & negotiũ
13 deciſione finali diremerunt; & Aduerſarii
eam probauerunt, & probant, neque proteſtati fuere ſe in parte, & partibus approbare, ſed ſimpliciter ratam habuere, (vt ratam habent.) ſecundum *Ioſephum Ludouic. d.deciſ Peruſin.19.nu.26. part.1.* Vt quid igitur volunt nunc aduerſus litem tot ſententiis diremptam, finitam, completam, litium iterum flammas excitando obloqui? Et nõ
14 manere rata, quæ re iudicata dirempta ſunt
atque completa, finemque videre, contra diſpoſitionem legis per Vlpianum *in l.1. §. fin.ff.ad Senatus Conſult.Tertyllianum?*

Firma igitur, cùm permaneat ſententia prędicta à Sacra Rota pro Epiſcopo Iuuenacen lata, atque à Sacra Congregatione probata; in lapſum duriore caſu decidunt machinę, Turreſque oppoſitionum omnes per Aduerſarios extructę, iuxta poeticum illud Horatii.

" *Et duriore caſu decidunt Turres,*
" *Feriuntque ſummos fulmina Montes.*

Illudque Claudiani.

Tolluntur in altum, vt lapſu grauiore ruant.

Vt obſtet propterea illis, Rei iudicatę, & litis iam finitę, extinctęque exceptio; vt nullę illis patere ad auditum aures poſſint: ſed magis obſtrui illis via, ne amplius ad ſopitos, extinctoſq, ignes reuertantur, ſinãtq; Epiſcopũ ſua iuriſdictione vti. Cęteroquin nullus erit litiũ finis, inaneſque erũt ſentẽtiæ ritè,
15 rectèque, ac iurè latę. Cũ contrà, ſemel finitas lites, neque Principis reſcripto reſuſcitare iterum oporteat, vt Imperatores edi-
16 xere in *l.cauſas.16.C.de tranſactionib.* vt obſtet eis rei iam in iudicatum transfuſę exceptio, ad *text. in cap.1. de litis conteſtat.in 6.*
17 Neque enim reſtitui poteſt, quod extinctũ, ſopitumque ſemel iurè fuit, iuxta Pauli ſenſum, & verba in *l.quæ res 98. §.aream, ff.de ſolutionib,* & Papinianum *lib.17.quæſtionum in l.Menius 68. §.duorum, vbi etiam Bartol.ff.*
18 *delegat.2.* Reuocari haud poſſe (dicentem) ſemel extinctam actionem. *& l.ad ſolutionem 5.in fin.C.de reiudic.* quo loco, rationem reddentes Imperatores Diocletianus, & Maximianus: *Nec enim* (inquiunt) *inſtaurari finita, rerum iudicatarum patitur auctboritas.*
19 Porrò quia, quę certam habuere ſemel determinationem, interpretationemque, mutanda minimè ſunt. Paulus vt loquitur *lib.4.ad Plautium, in l.minimè 22. ff.de legib.*

Vt autem manifeſtiùs pateat, quàm erroneè omnia, vniuerſaque aſſerant Aduerſarii, (neque erubeſcent quin os habent, vt loquantur) quamuis apud tot ampliſsimos, Eminentiſsimoſque Patres cauſam dicant. Perpendatur (quæſo) in ipſo facto, mandatum de manutenendo à ſacra Rota, ponẽte dicto Domino Iulio Oradino Auditore, citatis prius partibus ex aduerſo relaxa-
" tum fuiſſe *ſub annum à Natiuitate Domini*
" 1568. *indictione vndecima, die verò Veneris*
" *nona menſis Iulij Pontificatus autem Sanctiſ-*
" *ſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Do-*
" *mini Pii Diuina prouidētia Papa V. anno eius*
" *tertio,* per Notarium Ioannem de Cellis de
" Galeſio. vt *in noſtro tutamine fol.* 82. plenè deduximus. Prætenſam verò appellationẽ factam per Franciſcum Antonium de Gaeta tunc temporis Præpoſitum, & commiſſam Scipioni Lancellotto, in eiuſque locũ ſubrogato R. D. P. Iacobo Grato, à quo proceſſerunt inhibitoriales in forma ſub prætextu legitimè appellationis, datas fuiſſe inhibitoriales prædictas *ſub datum Romæ die 29. Nouembris inditione 11. anno 1568.*

Digitized by Google

poſt ſex igitur menſes (poſtquam legiti-
mè ſeutentia Rotalis exequutioni debitæ
demandata fuiſſet, & mandatum exequu-
tiuum pro expenſis, atque de manutenen-
do pro Epiſcopo à dicta ſacra Rota ponen-
te dicto Domino Iulio Decano, relaxatum
20 fuiſſet, appellatio præfata proceſsit. non
itaque legitimè appellatio interpoſita fuit,
quæ intra decem dies interponi debebat à
die, & hora latæ ſententiæ. *tex. in cap. Roma-*
21 *na.3. de appellat. in 6.* Elapſo nempè decẽ
dierum numero in iudicatum tranſit ſen-
tentia *auth. hodie C. de appellat. Doctor in c.
quoad conſultationem 15. de re iudicat. & in
l. fin. C. de ſentent. qua ſine certa quantit. Ma-
gon. d. deciſ. Lucins 67. n. 2. tex.* ſatis apertus
Innocentij Tertij in *cap. cum inter 13. in fin.
princip. de ſententia, & re iudicata* dicentis,
„ *Cum ſententia, (cùm nulla fuerit appellatio-*
„ *ne ſuſpenſa) in rem tranſit iudicatam.* Iure
22 proinde exequutioni demandatur. *cap. cũ
ſit Romano 5. de appellat. extrà Rota apud
Coceinnm Decanũ deciſ. 216. n. 1. & 2. & deciſ.
280. num. 1.* Quia poſt ipſam nihil amplius
quęritur. Manet enim ordo exequutionis,
Vlpianus vt loquitur *in l. 4. §. ſi ex conuen-
tione ff. de re iudicat. vbi Bart. in ſummar.
l. poſt rem iudicatam 56. ff. eod. Rota apud
Card. Manticam deciſ. 187. n. 4. & deciſ. 289.*
23 *num. 6.* Non igitur inhibitio per Dominũ
Gratum poſt exequutiuum mandatum, &
de manutenendo relaxatum, legitimè pro-
ceſſit. Nulliter ergo. Non itaque afficit. vt
tex. ipſe Innocentij IV. in Concilio Lug-
dunen, (qui & ipſe pro nobis eſt in eodem
Concilio in *cap. 1. de priuileg. in 6.*) *d. cap.
Romana 3. §. ſi verò de appellat. in 6.* qui aper
tiſsimè ſequentibus docet, ac mandat: *Iidẽ*
„ *(niſi prius ipſis conſtiterit cauſam ipſam ad*
„ *eos totaliter fuiſſe delatam) prohibere, ne in*
„ *cauſa illa. vel ne ad exequutionem proceda-*
„ *tur ſententia, non præſumant.* Sic Summus
ille Pontifex in Cõcilio Generali Lugdu-
nen. Rationemque ſubnectit *Gloſſ. ibid. ver.*
„ *non præſumant. Primo enim* (dicens) *debet*
„ *de iuriſdictione conſtare; & cognito, an ſit iu-*
„ *dex, ad exercitium iuriſdictionis procedere.*
ita *gloſſ.* Rota in *Calagurritana de Amuzio 25.
Maij 1612. coram Manzanedo deciſ. 396. n.
1. p. 2. tom. 1. in recent. Rota Maceraten apud
Marcum Antonium Thomati deciſ. 9. nu. 1.
Copntaqnens deciſ. 114. par. 2. Pariſ. de reſi-*
25 *gnat. benefic. lib. 9. q. 8. num. 12.* Sat igitur
haud eſt Aduerſarijs noſtris ſe appellaſſe cõ
clamare, & proinde ſententiæ vigorem ſu-
ſpenſum fuiſſe dicere, niſi quoque intra le-
gitima tempora ſe appellaſſe doceãt ad *tex.
in d. cap. Romana 3. §. ſi verò. vbi Francus n.
7. de appellat. in 6.* & ſequuta fuit Rota apud
*Cardin. Seraphinum. deciſ. 422. n. 5. & apud
Dominum Coccinum Decanum deciſ. 356. n. 1.*
26 *& 2.* Alioquin acquieſcentia inducitur
aduerſus partem non appellantem, vel non
intra legitima tempora. *Rota apud Card. Ca-
ualerinm deciſ. 516. n. 2. Rota Lucens apud
Mogon. d. deciſ. 67. num. 3. Rota apud Cardin.
Manticam deciſ. 276. n. 1. & 2.*

Hinc ſanè eſt, quòd neque partes, neque
ipſe Dominus Auditor Gratus in cauſa prę
dicta amplius proceſſere; quòd iuſta appel-
latio non fuiſſet, atque propterea neque
quæſita iuriſdictio dicto Domino Audito-
27 ri. Quinimo ipſemet Præpoſitus Gaieta in
exequutionem ſententiæ præfatæ à ſacra
Rota latæ, & taxationis expenſarum, ac mã-
dati de manutenendo, etiam poſt prætenſ-
ſam appellationem (& ſi nulliter, & inuali-
„ dè) *anno à Natiuitate Domini 1569. indi-*
„ *ctione 12. die verò Mercurij 13. Menſis Apri*
„ *lis, dictam ſententiam denuo acceptauit, ſeq.*
„ *obligauit Domino Ioanni Epiſcopo Iuuena-*
„ *cen tunc temporis, de ſoluendo ducatos trigin-*
„ *ta ſex de moneta, ad quos fuit condemnatus in*
„ *expenſis factis in Romana Curia per ipſum*
„ *Reuerendiſſ. P. D. Epiſcopum Iuuenacen in*
„ *lite vertente inter eoſdem Reuerendiſſ. P.*
„ *D. Epiſcopum ex vna, & ipſum Reu. Præpoſitũ*
„ *ex altera; prout in retroſcriptis litteris execu-*
„ *torialibus continetur, & proinde renuncia-*
„ *uit, &c. & iurauit &c. vt in d. noſtro ſumtami-
ne fol. 83. 84. & 85.* teſtatur D. Angelus de
Riccardis publicus Notarius Apoſtolicus,
qui de actu ipſo vti Notarius ſe rogauit.
quos ducatos 37. etiam ſoluit, vt ibid. fol.
85. & 86.

28 Quatenus ergo ritę, opportunoque tem
pore appellatum fuiſſet, quia tamen volun-
tariè poſtmodum latæ ſententiæ paruit, re-
nunciaſſe vtique interpoſitæ appellationi
videtur. ad *tex. in cap. ſolicitudinem 54. §. fin.
de appellat. cap. gratum 20. vbi gloſſ. verbo re-
ceſſum de offic. ordin.* argumento etiam *tex.
in d. l. 4. §. ſi res iudicata ff. de re iudicata. Si*
„ *enim à ſententia receditur, etiam poſt rem iu-*
„ *dicatam, ſi ex conuentione litigantium cautum*
„ *ſit ei, cui quis condemnatus eſt*: vti Vlpianus
ibi loquitur; multò magis receſſum ab ap-
pellatione dicetur, ſi poſt illam ſententiæ
pareatur. *tex.* apertus, & in terminis noſtris,
in *d. l. ad ſolutionẽ 5. C. de re iudic. vbi Bald.
& Ludouic. Roman. cõſ. 9. in fin. Ioachin Myn
ſingerius ſingular. obſeruat. centur. 3. obſeruat.
22. ſub num. 5. verſ. ſed & ſi appellans. Rota in
recent. par. 1. tom. 1. deciſ. 431. n. 7.*

29 Neque fundamentum faciant in litteris
ad Epiſcopum anno 1601. datis, quibus mã-
„ dabatur. *Che a loro ſiano intieramente oſſer-*
„ *uate, e mantenute quelle eſſentioni, immunità,*
e preheminenze, che ſono chiaramente eſpreſſe
„ *ne' ſudetti loro priuilegij di Papa Boniſacio
Nono, & c.* Hoc ipſum enim eſt, de quo du-
bitabatur, quæ nam hæ eſſent exemptio-
nes, & præheminentiæ, quæ expreſſæ ſunt
in dicto Priuilegio Bonifacij IX. Sequenti-
„ bus

,, bus enim ille: *Et nihilominus Eccleſiam, &*
,, *Collegium prædicta, nec non perſonas, & bo-*
,, *na eiuſdem Eccleſiæ, ab omni iuriſdictione, do*
,, *minio, & poteſtate Epiſcopi pro tempore exi-*
,, *ſtentis, ac Capituli Iuuenacen prædictorum,*
,, *& quorumlibet aliorum iudicum ordinario-*
,, *rum, perpetuò eximimus, & totaliter libera-*
,, *mus, ac præfatæ ſedi immediatè ſubiicimus.*
Non meminit proinde, neque verbis vl-
lis dictus Summus Pontifex Bonifacius, cō-
ſtitutionis Innocentij IV in Concilio Lug-
dunen, redactæ in *cap. 1. de priuileg. in 6.* ex-
preſsionem fecit; neq. in aliquo illi dero-
30 ganit; ſicuti nullas derogatorias clauſulas
adijecit. Et tamen cum conſtitutio conci-
liaris eſſet, ſpecialem derogationem exqui-
rebat. vt ſequuta fuit Rota *in Mediolanen*
decimarum 10. *Aprilis* 1606. *coram Domino*
31 *Coccino Decano dec. 279. n. 6.* Alioquin dari
poteſt de defectu intentionis in cōcedēte.
cap. ex parte tua 3. de cappellis monacho-
rum. & dictum fuit in *Placentina decimarū*
28. *Februarij* 1630. *coram Illuſtriſſ. Domino*
Durano Epiſcopo Vrgellen. deciſ. 350. *n.* 29.
par. 5. diuerſ. & in impreſſis apud ipſum *de-*
32 *ciſ.* 238. *num.* 31. Fuerunt proinde litteræ
prædictæ æquiuocę; quia non exprimebāt,
an, (contra mentem Summi Pontificis con
cedentis) etiam in tribus caſibus in dicto *c.*
1. de priuileg. in 6. exemptio ſeruanda eſſet,
quam non ſeruandam, ſed reſtrictam eſſe,
iam ſua ſententia Rota declarauerat, &
33 mandatum relaxauerat de manutenendo
ad fauorem Epiſcopi. Nihil igitur magis
operabantur; quàm per prius aliæ reſolu-
tiones, ita etiam æquiuocè decretæ, opera-
tæ fuerant. ad *tex in cap. in præſentia 8. de*
4 *probat.* cum ibi notatis. Sententia autem,
ſtricti iuris eſt, vt nihil amplius probet, quā
ex ea neceſſariò inferatur. ad *tex. in l. ſi ex*
teſtamento. 20. in fin ff. de except. rei iudicat.
in verbis Pomponij ibidem, dicentis. *Treba*
,, *tius ait: nec obſtaturam ei exceptionem, quòd*
,, *non ſit petitum, quod nec actor petere putaſſet,*
,, *nec iudex in iudicio ſenſiſſet.* ſic Pomponius
& ſequuta fuit Rota *apud Card. Mantican*
deciſ. 66. n. 3. & ſeq Omiſſum proinde in illa
ſub diſpoſitione iuris communis remane-
bit, vt dictum fuit in illa *Baren iuriſdictio-*
nis 16. *Febuarij* 1609. *coram Domino Coccl-*
no Decano deciſ. 448. *n.* 6. *& ſeq.*
Hinc propterea factum eſt, quòd ſequen
ti anno 1602. emanauerunt litteræ, quibus
perpenſa ſententia Rotali in tribus caſibus
in d. cap. 1. de priuileg. in 6. certa capita ſta-
tuta fuere dumtaxat, quæ dictæ Collegiatæ,
Præpoſito, & Presbyteris ſeruarentur.
35 Præſtitit proinde firma ſententia Rotalis
in tribus caſibus in *d. cap. 1.* comprehenſis.
Alioquin non rectè loquuti fuiſſent Emi-
nentiſsimi Patres, dicendo. *Et hauutoſi*
,, *in conſideratione la ſentenza data dalla*
,, *Rota, &c.* ſi illius effectum non liberum di-
miſiſſent. neque capita decreuiſſent, ſuper
quibus exemptio Collegiatæ ſeruari debe-
bat, habita conſideratione ad ſententiam
Rotalem ſuper tribus caſibus *in c. 1. de pri*
36 *uileg. in 6.* At ſentētia interpretationē reci
pit ex his, quæ acta fuere in ipſo iudicio.
ad tex. in c. licet Heli. 31. de ſim. Rota ind. Ba
ren iuriſdict. d. dec. 448. *n.* 3. *& apud Card.*
Caualer. dec. 158. *n.* 2. *& apud Card. Manti*
cā d. dec. 66. *n.* 4. *Rota Maceraten apud Mar*
cū Anton. Thomati deciſ. 77. *n.* 12. 13. *&* 14.
37 Hoc autem actum fuerat apud Eminen-
tiſsimos Patres per Præpoſitum Collegiatę
prędictæ poſt prædictam Rotalem ſenten-
tiam, ab anno 1593. productam: Eſſet ne
illa firma habenda contra Collegiatā pro
Epiſcopo? Et tandem dicto anno 1602. per
Sacram Congregationem, habita conſide-
ratione ad dictam ſententiam Rotalem in
tribus caſibus in *d. cap. 1.* Exemptio diſtin-
cta fuit ad certa capita ſtatuta dumtaxat.
Hoc igitur ſeruandum erit, quod nouiſ-
ſimè dicto anno 1602. deciſum, vti ſerua-
tū quoq. fuit, & vſq. adhuc ſeruatur. Quod
ex verbis dictarum litterarum in con-
,, cluſione in fine ſatis aperto ſole patet: *On-*
de V. S ſi contenterà di fare oſſernare queſta
reſolutione: inquiendo, atque pręcipiendo.
Euanuerunt itaque aliæ præcedentes, vti
ambiguæ, atque ęquiuocæ, quæ nihil certi
ſtatuebant. Vnde nihil inferebant. Hæc ve-
rò firmum ius reddidit, quia ſeruata ſen-
tentia Rotali, certa capita decreuit, quæ
Collegiatę ſeruarentur, habita in reliquis
conſideratione quoad tres caſus in ſenten-
tia Rotali comprehenſos. *in d. cap. 1. de pri-*
uileg. in 6. Ne dicerent fortaſſe Præpoſitus,
& Canonici: (vt nunc aſſeruere.) Erit ina-
ne, nulliuſque commodi priuilegiū. quod
& in alijs ſcriptis perpenſum fuit, atq. obiie-
ctioni reſponſum, & infrà quoque patebit.
Et ita Sanctiſſ. D.N. Vrbanus Papa VIII.
Domino Iulio Maſio prædeceſſori Epiſco
po Iuuenacen declarauit voce, cùm ei di-
xit; vt manuteneret ſe in iuriſdictione ſua
in tribus caſibus in *c. 1. de priuileg. in 6.* iux-
ta ſententiam Rotalem. Neq. id ſanè abſq.
ſolido, ſtabilique fundamento. Nam priui-
legium pręfatum Bonifacij, quod ad con-
firmationem tantummodo acceſsit capitū
eidem per Epiſcopum Tropien Pauonium
porrectorum ſuper exemptione Eccleſiæ
præfatæ, ſtrictim loquitur: eximendo Eccle
ſiam, & Collegium, nec non perſonas, &
bona Eccleſiæ prædictæ ab omni iuriſdi-
ctione Dominio & poteſtate Epiſcopi pro
tempore exiſtentis.
Reſtrinxit proinde ſe Summus Pontifex
(iuxtà petita) quoad Eccleſiam, Collegium,
& perſonas, & bona eiuſdem Eccleſiæ, quò
ad ea dūtaxat, quæ ad Eccleſiam, bona, Col-
legium

legium, & perſonas ſpectabat, quòad ere-
ctionem, & fundationem, de quibus dictus
Epiſcopus Tropien diſponere poterat ex
ſuo; non vero quòad ea, quæ alterius erant,
(videlicèt quòad iuriſdictionem Epiſcopi
in reliquis in tribus caſibus contentis in
conſtitutione præfata Innocentii IV. in Cō-
cilio Generali Lugdunen in *d. cap. 1. de pri-
uileg. in 6.* comprehenſis.) Vnde nullas pro-
40 pterea clauſulas addidit derogatorias, ne-
que prædictæ conſtitutionis meminit, neq.
que ei derogauit. Quin ſemper in omnibus
ſe reſtrinxit quoad Eccleſiam ſic fundatā
& perſonas; *iuxtà formam huiuſmodi exem-
ptionis noſtræ.* (dicendo.) Apertiſsimè ergò
patet, non ita expenſam hanc fuiſſe exem-
ptionem, vt Aduerſarii, non iure putant;
ſed reſtrictam ad bona, Eccleſiam, & Col-
legium, atque perſonas, (quatenus in ipſa
Eccleſia ſunt,) & non alias: nec voluiſſe
derogare dictæ conſtitutioni Innocentii
IV. ſicuti illi nec derogauit. Iure igitur Sa-
cra Rota in ſententia lata per Dominum
Iullum Oradinum: *Præpoſitum, & Canoni-
cos, &c. ſubiectos eſſe Epiſcopo Iuuenacen in
tribus caſibus in d. conſtitutione Conciliari
expreſſos,* decreuit; atque mandatum, de ma-
nutenendo pro Epiſcopo relaxauit; nihil
de bonis: & Eccleſia, & perſonis intra ſepta
Eccleſiæ prædictæ decernendo; cùm circa
illa dumtaxat priuilegium reſtrictum eſſe
nouiſſet.
42 Quòd profectò Epiſcopus de iure inten-
tionem ſuam fundatam habeat quòad om-
nes, qui in ſua ſunt dioceſi. *d. can. omnes Ba-
ſilicæ 16. q. 7. c. cum perſona 7. de priuileg. in 6.
circa fin. cap. conquerente 18. de offic. ord. ex-
tra. & cap. cum Epiſcopus 7. eod. tit. lib. 6. cap.
cum non liceat 12. de præſcript. vbi gloſſ. verbo
ſua diœceſis. cap. de xenodochiis. 3. & cap. cum
venerabilis. 7. de religioſ. domibus Rota in d.
Baren iuriſdictionis corā Coccino deciſ. 448. n.
1. & in eadem Baren iuriſdictionis. 20. Maij
1603. coram Veroſpio apud Marcheſan tom.
1. fol. 1609. deciſ. 52. n. 1. & in Conchen iu-
riſdictionis 4. Decembris 1592. coram Card.
Mantica deciſ. 202. num. 8. & apud Cardina-
lem Caualer. in Salamātina iuriſdictionis 23.
Maij. 1614. deciſ. 306. n. 1. & 2.* Hanc ob cau-
ſam, proinde eum in nullo Epiſcopi iuriſdi-
43 ctioni quoad tres caſus in dicta conſtitu-
tione Innocentij IV. in dicto Concilio Ge
nerali Lugdunen edita, derogauit Sum-
mus Pontifex Bonifacius, qui optimè illam
nouerat, atque in ſcrinio pectoris ſui clau-
ſam habebat; firmam vtique illām perſeue-
rare pro Epiſcopo voluit. Si enim aliter vo-
luiſſet, intendiſſetque, id vtique expreſsiſſet;
vt cùm non dixerit, noluiſſe eidem deroga
re videatur; vt plenè in noſtro tutamine
44 pro hac re, *reſponſ. 1.* deduximus. Ratio au-
tem apertiſſima eſt: Quia, quæ per priuile-
gia exemptionis expreſsè non adimuntur
Epiſcopo; cenſentur illi reſeruata, atque
ſub eius remanent iuriſdictione; vt poſt
*Ancharan. in cap. poſtuloſti n. 46. ante medium
verſ. quod probo. de foro compet. & cap. 2. ſub
num. 10. ante med. verſic. quod probo. & Frā-
cum. num. etiam 10. verſ. quando prælatus de
conſtitut. in 6.* loquitur Rota in *Conſtantien
iuriſdictionis 18. Maij 1611. coram Attrebaten
deciſ. 324. num. 5. par. 1. tom. 1. in recent.*
Sileant; proinde aſſerentes, quod ſatis cō-
preſſa exemptio erit Præpoſiti, ſi intra Ec-
cleſię ipſius limites tantum coarctetur.
45 Nimirum quòd ſufficere illis debent, ſi
in reliquis exempti fuerint, vt ipſemet In-
nocentius IV. *d. c. 1. de priuileg. in 6.* obie-
ctioni ſimili reſpondet.
46 Et imputet ſibi Dominus Epiſcopus
Pauo, qui in Ciuitate parua, contra Epiſco
pi iuriſditionem ordinariam pugnans, Ec-
cleſiam prædictam fundare voluit. *ad tex.
in cap. un. §. quod etiam. & §. & ideo nos. ut Ec-
cleſiaſtica benefic. Clem. unica §. fin. in fin. de
conceſſion. præbend.* Vel ſaltim debuiſſet il-
lam in loco ſatis amplo extra mœnia Ciui-
tatis fundare, vt ſuis exemptis ſatis ampla
per aperta pratorum expatiandi facultas
fuiſſet, non delinquendi. Si enim voluit
Eccleſiam à ſe fundatam exemptam eſſe,
& exemptionem habere expanſam; qua
ſane de cauſa intra Ciuitatis paruæ mœnia
illam reſtrinxit, vt Epiſcopi iuriſdictionem
47 læderet? Vnde ipſi *exempti plura deinde præ-
„ ſumerent, quæ ipſis infamiam pariunt, & alijs
„ læſionem, prætextu exemptionis, & libertatis,
„ quam aſſerunt ſe habere; Ordinarij correctiones,
„ & ordinationes ſubterfugientes, ac eius forum
„ ſiue iudicium declinantes.* Vt Bonifacius
Octauus loquitur *d. cap. cum perſona 7. in
princip. de priuileg. in 6.* At ſi amant aduerſa-
rij ſeruari ipſis exemptionem; quare non
pariter amant ſeruari Epiſcopo iuriſdictio-
nem ſuam ordinariam in tribus caſibus
per conſtitutionem Innocentij IV. in Cō-
cilio Generali Lugdonen ſibi ſeruatam?
Ideo ipſi iudices ſunto. Præter quam quòd
48 priuilegium prædictum exemptionis Bo-
nifacij IX. qui fuit tempore ſchiſmatis cō-
tra Clementem Septimum, ſicuti omnia
etiam alia exemptionum priuilegia per
Romanos Pontifices conceſſa à V. Kalen.
Aprilis 1378., à tempore obitus Gregorij
Vndecimi, ad vſque 25. Martij 1417. per
Martinum Papam V. in Generali Concilio
Conſtantiensi, anno eius primo, reuocata
fuere. vt dicto Concilio ſeſſione 43. tom. 2.
Concil. fol. 1163. patet. Et plenè deductum
fuit in illa *Ianuen iuriſdictionis 20. Iunij 1611.
coram S. memor. Gregor. XV. deciſ.* 509. ſequi-
turq. *Lucterius* ab Aduerſarijs minus rectè
expenſus *de re beneficiaria lib. 1. q. 25. nu. 1. 2.
& 3.* & apud *Card. Seraphin. deciſ. 612. num. 3.*

Ne-

Neque dicant,eoque vtantur argumen-
to, quo vſi fuere;quod per exemptionem,
& ſubiectionem immediatam Sanctæ ſedi
Apoſtolicæ, eſt Præpoſitus conſtitutus iu-
dex Canonicorum;Et ſicuti Papa totum
50 orbem habet pro diœceſi, atque propte-
rea expanſam iuriſdictionem,*can. cuncta per
mundum 9.q.2.*ita, parique modo & Præpo-
ſitus,vbique iuriſdictionem eandem habe-
bit in ſuos.
51 Non enim par eſt illatio à Papa, qui
iuriſdictionem vniuerſalem in omnes, ſi-
cuti Deus habet; cuius vice fungitur. dixi-
mus *reſponſ.noſtra 22.num.81. & 86. par. 1.*
„ Et in quo quantò gradus excelſior, tantò
„ maior authoritas inuenitur, vt Pelagius
„ Papa loquitur *can. quamuis 3. xxi. diſtinct.*
ad Præpoſitum Collegiatæ Spiritus ſancti
Iuuenacen., qui in ſex canonicos iuriſdi-
ctionem reſtrictam in ſua illa Eccleſia tan-
tum, abſque territorio, habet.Strictim
enim,& preiſè ad verba, & litteram,exem-
52 ptionis materia,quæ odioſa eſt, exaudien-
da eſt, non expandenda, vt dictum fuit in
*Melenitana præeminentiarum 18.Maij 1629.
coram R.P.D.Pirouam deciſ.291.num.9. part.
5.diuerſorum.*
At rectiùs retorquebitur argumentum,
54 curretque velocius pro Epiſcopo illatio:
Quod ſicuti Papa vniuerſalem habet in
toto mundo iuriſdictionem, quia Epiſco-
pus vniuerſalis eſt, & vniuerſum orbem
55 pro diœceſi agnoſcit: Ita per æquè Epi-
ſcopus, quia à Deo per Papam, mediate
56 quidem(quatenus à Deo poteſtatem ha-
bet paſtores in Eccleſijs aſſignandi. *Cardin.
Bellarmin.lib.4.de Romano Pontifice cap.25.in
ſolutione 4. obiect. Martinus Becanus tom. 2.
opuſculorum de primatu Regis Angliæ cap.7.
num.2.in fin. Sanctarellus variar. reſolut. q. 1.
n.7. Alzedus in praxi epiſcopor.cap.1.num. 12.
& cap.8.num.4.Scipio de Rubeis in aporiſmis
epiſcopalib. verbo Epiſcopus nu. 17.*) poteſta-
tem accipit.
57 Epiſcopi nempè pares Apoſtolis ſunt,
58 qui poteſtatem à Chriſto acceperunt. *can.
in nouo teſtamento 2. vbi etiam Gloſſ. verbo
pari 21. diſt.* & quos ſibi oculos elegit, vt
Pius Papa loquitur *can. oues paſtorem 9. 6.
q.1.* dicens: *Epiſcopi autem à Deo ſunt iudi-
candi qui eos ſibi oculos elegit. Gigans de reſi-
dent.cap.3.per tot.*)vniuerſalem,& ipſe iuriſ-
dictionem habebit in omnes qui in ſua
diœceſi. *d. can. omnes baſilicæ 16.q.7.* cum
alijs ſupra allatis.Id enim,quod eſt Papa in
Eccleſia vniuerſali, eſt quilibet Epiſcopus
in ſua particulari Eccleſia, ſecundum
*Card.Bellarminum tom. 1.controuerſ.de Roma-
no Pontifice lib.5. cap. 3. littera D. Rubeis d.
verbo epiſcopus num.18.& n.9.* Habebit igi-
tur poteſtatem, & iuriſdictionem in Præ-
poſitum,& Canonicos Collegiatæ prædi-
ctæ,in tribus præſertim caſibus *d. cap. 1. de
priuileg.in 6.* contentis, in quibus per Boni-
facij Noni priuilegium exempti minime
facti fuere, cùm in diœceſi ſint Epiſcopi
Iuuenacen. *ad tex. in cap. cum perſona 7. de
priuileg.in 6.*
59 Eſt porrò fallacia argumenti. In maiori
enim propoſitione ſimilitudo, & analogia
à Papa ad Præpoſitum non rectè procedit.
Quia nimirum Papa iuriſdictionem obti-
net vniuerſaliter, atque ſimpliciter; Præ-
poſitus verò ſecundum quid, & peculia-
rem in ſex Canonicos tantum, illamque
reſtrictam, atque compreſſam in rebus
Collegiatæ,& in perſonis intra illam. Non
ſequitur igitur conſequentia in qua dictũ
diminuitur; Vt à diminuto ad vniuerſali-
ter,& ſimpliciter dictum,conſequentia nõ
procedat. Secundum Ariſtotelis regulas.
Vide *Toletum lib.5. Introductionis in Ariſtot.
logicam cap.15. de fallacia ſecundum quid, &
ſimpliciter.*
60 At priuilegium vltra id,quod in eo ex-
preſſum inuenitur,& legitur,minime ope-
ratur. *d.cap.porrò 6 de priuileg.extrà cap. ſanè
9.eod.d.cap.cum perſona 7.de priuileg.in 6.* di-
ximus in *noſtro Tutamine reſponſ. 1.nu.56 60.
& 61.* Non extendant itaq. illud vt cœlum
ſicut pellem;vt ad ea demum diffundatur,
quæ ipſi amant aduerſus Epiſcopi ordina-
riam, veram, naturalemque iuriſdictio-
nem; ſicuti neq. illam extendit, ampliam-
que fecit, ac latam dictus Bonifacius no-
nus,qui Conſtitutioni præfatæ Innocentij
Quarti minime in aliquo derogauit.Quod
potuiſſet. At non fecit, vt noluiſſe videã-
tur. vt diximus.
61 Neque dicant aduerſarii, quòd Præpo-
ſitus iudex conſtitutus eſt Canonicorum
Collegiatæ, qui poſſit punire eos, & corri-
gere, vt ceſſet proinde Innocentij IV. diſ-
poſitio in *d.cap.1.de priuileg. in 6.*
62 Cùm,quòd ipſemet præpoſitus ex *d.cap.
1.* in tribus caſibus, in eo comprehenſis,
ſubiectus eſt Epiſcopo; vt etiam ſacra Ro-
ta in dicta ſententia declarauit, & contra
Præpoſitum quoque pro Epiſcopo man-
datum de manutenendo relaxauit.
63 Tùm, quòd ſatis expanſa, & ampla in
tribus caſibus præfatis, Epiſcopi eſt iuriſdi-
ctio in *d. cap. 1.* comprehenſis. ex *Abb.* &
aliis, vt dictum fuit in illa *Mediolanen. cur-
ſus Aquarum coram Sanctiſſimo Aldobrandino
Clemente 8. d.deciſ.702.par.1.diuerſ. & in di-
cta Baren iuriſdictionis coram Vereſpio num.3.
& 4.* Quas reticuere Aduerſarii noſtri, qui-
bus nec reſpondent,nec reſpondere valẽt,
vt in medio reſtiterint curſu. vt dici con-
ſueuit. Cũ ſatis alioqui apertæ illæ ſint pro
Epiſcopi naturali & ordinaria iuriſdictio-
ne;& adſtipulatur dicta Rotæ deciſio pro
Epiſcopo contrà Præpoſitum, & alios ca-
nonicos. 64 Quam-

64 Quamuis enim ſex ſuorum Canonicorũ
ſit Præpoſitus iudex quoad bona Eccleſiæ,
& in perſonas intra ipſa ſepta;eſt tamen ex-
tra illam inferior, & ſubiectus: quod ſanè
haud inconuenit. *Gloſſ. in d. can. in nono te-
ſtamento 2. verbo pari.xxi.diſtinct.Abb.in c.fin.
nu.6. verſ.quod procedit* paulo poſt ptinc,nu-
meri,*de foro compet.*tationem dicti reddens,
,, ac dicens: *Quod procedit & ſi delinquens ſit in
,, in dignitate poſitus, nam extra territorium ſuũ
,, cenſetur priuatus.* & pluribus probat.
65 Eſtque exemplum in Archidiacono,qui
in alios iuriſdictionem dicit, *toto tit. de of-
fic.Archidiacon.* & tamen in eum Epiſcopus,
eiuſque Vicarius iuriſdictionem ordina-
riam exercet.
66 Tum prætерea quòd iuriſdicto Præpoſi-
ti exauditur in aliis caſibus, præter tres in
dicto *cap.* 1.expreſſos, quibus derogatum
haud fuit per priuilegium præfatum Bo-
nifacii Noni,iuxta terminos *cap.* prædicti
1.*de priuileg. in 6.* vt ſatis abunde in dicto
noſtro Tutamine *reſponſ.* t. & in aliis no-
ſtris ſcriptis pro hac re deduximus; quibus
non reſpondẽt Aduerſarii, neque firmum
quicquam adſtruunt ex aduerſo.
Neque obaudiendi erunt in eorum aſ-
ſumpto,(& ſi planè erroneo) quod dictum
capitulum primum de priuilegijs in 6. locum
ſibi minime faciat vbi iudices particulares
exemptorũ deputati fuerint(vt eſt Præpo-
ſitus præfatus,(vt ipſi volunt.)
67 Tum,quòd *Capitulum* prefatum *primum*
conſtitutionis Innocentii IV. in concilio
Generali Lugdunen, abſolutè loquitur,
neque reſtrictionem vllam admittit, cum
loquatur per verba indefinita, ac conſe-
quenter vniuerſalia(*priuilegia exemptionis*)
& (*ſic exempti*) vniuerſaliter proinde intel-
ligenda veniunt, vt quæ omnes exemptos
incluſerit, nulloſque omnino excluſerit.
ad tex.in cap.ſolita 6. de maiorit. & obed. per-
penditque ſatis aptè Rota *in d. Mediola
nen curſus aquarum deciſ.*702.*num.* 3. & 4. &
*in d. Baren. iuriſdictionis coram Veroſpio apud
Marcheſan.tom.2.fol.*1069.*deciſ.* 52. & *in Ro
mana ſucceſſionis* 22.*Maii* 1609. *coram Man-
zanedo deciſ.*174. *num.* 3. *apud Pacificum de
Saluian.Interd.*
68 Tùm,quod Sacrum Concilium Tridẽ-
tinum dicta *ſeſſ.7.cap.14.de reformat.* abſo-
lutè,neque planè reſtrictè,conſtitutionem
præfatam Innocentii IV. in Concilio Ge-
nerali Lugdunen, quæ incipit *Volentes in
d.cap.1.de priuileg. in 6.* innouauit & inno-
,, uatam voluit, dicens: *In exemptorum cauſis
,, Conſtitutio Innocentii IV. quæ incipit volentes
,, in Generali Concilio Lugdunenſi edita, ſerue-
,, tur;quam eadem Sacroſancta ſynodus innouan-
,, dam cenſuit,& innouat.* Vnde(præterquam
69 quòd legem nouam facit)reducit nihilo-
minus priuilegia exemptionum ad ius
commune in hac parte,vt dictum fuit in
dicta *Mediolanen curſus aquarum deciſ.* 702.
*num.*7.& diximus in alijs noſtris ſcriptis pro
hac re.
Tum etiam,quòd Conſtitutio præfata
70 Innocentij IV. incipit per verbum (*Vo-
lentes,*)quod præceptiuum eſt,vnde omnes
obligat; quia præceptum Papæ eſt, cui
71 omnes parere tenentur, *cap.omnis anima 2.
de cenſib.can.quanquam 6.23. diſt. d. cap. cum
non liceat. 12. de præſcript. can. non ne t. 8.
quæſt.4.can.ſi qui ſunt 15.81.diſtinct. can. om-
nes.primo 22.diſt.Gloſſ. in clem. ad noſtrum 3.
verbo Tertio quod. de hæretic.* Quod eſſe de
neceſſitate ſalutis definiuit Bonifacius
Octauus *in extrauaganti vnam ſanctam* 1. 5.
fin.de maioritate & obed. Potiſſimum, quòd
ex ſequentibus id oſtendit Summus Pon-
,, tifex ibidem,dicens,(*declaratione irrefraga-
,, bili definimus*) quare verbum ipſum (*volo*)
72 ratione definitionis ſubſequentis (*defini-
mus*) & quòd voluntas Summi Romani
Pontificis nullius alterius egebat concur-
ſu, vt exequutioni demandaretur, omni-
modam indicat diſpoſitionem. ad *tex. in l.
apud Aufidium 20.ff.de optione legata Menoch.
de arbitrar. centur.* 5. *caſu* 496. *à num.6.Card.
Tuſcus tom.2.littera D.concluſ.*399.*Barboſa
de dictionibus dictione* 436. *num.* 9. & 10. *ac
ſeq. Rota in Bononien fideicommiſſi de Lam-
bertinis* 22. *Iunij* 1609. *coram Manzanedo in
recentiorib.par.1.tom.1.deciſ.*193.*num.* 6. *Nos
reſponſ.*12.*num.*77.*par.prima.*
73 Quinimo in conſtitutione (vt iſt hæc
noſtra eſt,in Concilio Lugdunenſi Gene-
rali edita,)inducit formam præciſam, om-
nino ſeruandam,vt dictum fuit in *Narnien
retractus 4. Iulii* 1603. *Coram Cardinali Se-
raphino deciſ.*1464.*num.*2.ad terminos con-
ſtitutionis Pij Papę V. de cenſibus,vbi per-
74 penditur(ad formam arguendam omnino
ſeruandam) quòd dictus Pius vſus fuerit
in illa Conſtitutione verbo (*volumus*)quod
abſolutum, & præceptiuum eſt. ſequitur-
que *Barboſa d.diſt.*436.*n.*14.
Tum præterea, quòd ſatis euidenter
aduerſarii ipſi decipiuntur, dum non di-
ſtinguentes, vnam cum altera parte dicti
Sacri Tridentini Concilij (*d.cap.14.ſeſſ.7.*)
confundunt.
75 Satis quippè Sacrum Concilium *d. c.*14.
diſtinctè loquitur,& in prima parte in ini-
tio dictam conſtitutionem Innocentii IV.
in Concilio Lugdunenſi editam quoad
cauſas exemptorum innouat, & vt omni-
no ſeruetur ſtatuit. In ſecunda verò parte,
de cauſis mercedum,& miſerabilium per-
ſonarum diſponit,dicens: *Addendo inſuper,
,, quòd in ciuilibus cauſis mercedum, & miſera-*
76 ,, *bilium perſonarum, &c.* In his itaque
terminis huius ſecundæ partis, ac præſer-
tim quòad Regulares loquitur *Gutierez*
ſe-

ſequens, loquitur *Lucterius de re beneficiaria*
lib. 1. quaſt. 25. num. 45. & 54. ab aduerſariis
minus rectè expenſus. Quorum meminit
quoque *Barboſa in collectanea ad Sacrum*
Concil. d. cap. 14. ſeß. 7. num. 7.

77 Neque, vel Guttierez, vel Lucterius, ne-
ue quiuis alius Doctor, quamuis peritiſſi-
mus, quò ad mentem Sacri Tridentini
Concilii interpretandam, quicquam vel
minimum operari valeat; cum abſolutè
hoc ad ſanctiſſimum D.N. Papam ſpectet,
& eius nomine ad Sacram Eminentiſsi-
ſimorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Car-
dinalium Cōgregationem. Vt patum pro-
inde curandum ſit de his, quæ vel *Guttie-*
rez, vel *Lucterius*, vel Aduerſarii noſtri quò
ad mentem Sacri Concilii interprerandã
dicunt. Potiſſimum verò cùm pro nobis
ſtet Sacræ Rotæ Romanæ deciſio, ac ſen-
tentia, etiam à Sacra Congregatione ap-
probata, vt vſque adhuc oſtendimus. Et ni-
hilominus *Lucterius* loco ab aduerſarijs al-
78 lato, ſed non expenſo, (vt par erat) *num. 55.*
Suſpectam habet doctrinam dicti *Guttie-*
rez, quin ab eo cauendum eſſe *in d. q. 10.*
aſſerit.

79 Conſtitutio verò ſanctæ memoriæ Pauli
V. quæ incipit *Religioſorum ſub ſuaui* edita
Romæ apud S. Marcum die 24. Auguſti
1607. *in Bullario nouo tom. 3. conſtitut. 34. ſiue*
23. fol. mihi 223. Indigna planè eſt, quæ ab
Aduerſarijs referatur in hac parte. Illa
quippè loquitur de Regularibus Ordinis
Fratrum Carmelitarum in Hiſpaniarum
Regnis, aduerſos quoſdam Ordinarios lo-
corum, qui contendebant Regulares intra
clauſtra degentes coram ipſis ordinariis
conueniri debere in cauſis ciuilibus, per
diſpoſitionem *cap. 1. de priuileg. in 6.* & pro-
pter innouationem Sacri Trident. Conci-
lii *d. c. 14. ſeſſ. 7. de reformat.* quod perpendit
quoque idem *Lucterius dict. lib. 1. q. 24. n. 53.*
id factum fuiſſe pro quiete Religioſorum
intra clauſtra viuentium.

80 At ſatis diuerſa hæc ſunt à re noſtra. Cũ
quòd de regularibus non agimus, ſed de
Clericis ſecularibus. Tùm, quòd illi Ordi-
narii extendebant philacteria ſua, etiam
ad Regulares intra Clauſtra.

Tùm præterea, quòd controuerſia hæc
noſtra iam dirempta pluries fuit, & per Sa-
cræ *Rotæ* deciſiones, & per deciſiones
etiam Sacræ Congregationis, ac nouiſ-
ſimè per eiuſdem Sacræ Congregationis
determinationem 15. Iunii 1640. pro Epi-
ſcopo. Tum deinde quod pro nobis ipſa
conſtitutio Pauli facere, non obſcurè,
quin apertiſsimè videtur, dum de fratribus
intra clauſtra degentibus loquitur. Vt ſi
pro aduerſariis admittenda ſit, admittenda
vtique erit eodẽ modo, ſi intrà ipſam Ec-
cleſiam deliquerint, vt paris rationis, par
determinatio ſit. *can. ad eius vero concubitũ 4.*
§. ſi igitur. 5. diſt. cap. tranſlato 3. vbi Gloſſ. verbo
quod de vno. de conſtitut.

81 Tũquoq., ꝙ ſtar etiã pro Epiſcopo poſ-
ſeſsio inconcuſſa; & ab initio Priuilegii
prædicti Bonifacii Noni, & poſt ſententiã
Rotalem ann. 1568. a quo tempore 73. an-
ni effluxere.

Neque attendendum ad ea, quæ dicunt,
quod Metropolitana Baren pro Præpoſito
decreuit, quia ab illa ſententia fuit appel-
latum, & cauſa in Sacra Rota commiſſa,
per eam ſententia prædicta Baren reuocata
fuit, & pro Epiſcopo lata, qua in iudicatum
tranſacta, relaxatum mandatum exequuti-
uũ, & de manutenendo fuit pro Epiſcopo.

82 Quæ ſanè ſententia, quòd in iudicatum
tranſiit, tribus æquiparatur, æquiuc pollet
conformibus, vt ad terminos decreti Sacri
Tridentini Concilii *cap. cauſa omnes 20.*
ſeſſ. 24. de reformat. ſequuta fuit Rota in
Marſicen iuriſdictionis 20. Nouembris 1617.
coram Buratto deciſ. 278. num. 1. & apud S.
mem Gregorij XV. Ludouiſium in Romana do-
morum 19. Ianuarij 1611. deciſ. 268. num. 1.
& 2. apud Pacificum de Saluiano interdicto.

83 Tum demum, quod exemptiones om-
nes per Bonifacium Nonum præfatum
(cùm fuerit tempore ſchiſmatis contra
Clementem Septimum. *S. Antonius in*
ſum. hiſtor. part. 3. tit. 23. cap. 2. in princip. crea-
tum contra Vrbanum VI. Neapolitanum
qui fuit, Archiepiſcopus Baren.) reuoca-
tæ fuere per Martinum Quintum in Con-
cilio Generali Conſtantienſi, vt in ſupe-
rioribus, diximus. Vt neque confirmatio
Clementis VII. dicti priuilegii Bonifacii
Noni quicquam contra nos operetur,
quòd illa temporalis fuerit, perdurante
vita Epiſcopi Iuuenacen illo tempore Ec-
cleſiam præfatam Iuuenacen regentis.

84 Neque argumentum à contrario ſenſu
in hanc parte, quo noſtri vtuntur aduerſa-
rii, locum habet in priuilegiis. *ex tex.* aper-
to *in cap. licet xi. vbi Gloſſ. verbo excluſis de*
85 *priuileg. in 6.* Neque quando contrarium
eſt iure expreſſum; vt in hoc facto per di-
ctam conſtitutionem Innocentii IV. in
cap. 1. de priuileg in 6. a ſacroſancta Triden-
tina Synodo innouatam *Gloſſ. in clement. 1.*
verbo obſeruare de ſentent. excommunicat. Bar-
boſ. qui alios refert *in locis argumentan-*
di loco 27. num. 5. & num. 23. Nauar.
86 *conſ 2. num. 4. lib. 3. de decimiſ.* Vnde iu-
ris correctio induceretur *Barboſ. ibid.*
num. 30. Et nos ad effugiendum argumen-
tum præfatum à contrario ſenſu, habemus
deciſionem Rotæ pro nobis, etiam a Sacra
87 Congregatione approbatam. Sententia
verò, quæ in iudicatum tranſiit, cum pro

Digitized by Google

veritate habeatur, Ius tribuit inconcuſſum parti, pro qua lata fuit *cap. cum inter 13. §. fin. de ſent. & re iudic.* ex verbis Innocentii
„ III. dicentis: *Attendentes tamen, quòd quantum*
„ *ad litigantes ipſos ius ex ſententia factum fuit,*
„ *poſt quam in rem tranſiit iudicatam. l. res indi-*
„ *cata 208. vbi Cagnol. n. 2. ff. de regul. iuris l. 1. C. de condit. indebit. vbi Doctor. Rota in Senogallien emphyteuſis 5. Iunij 1629. coram Domino Coccino Decano deciſ. 296. num. 7. par. 5. diuerſ. & apud eundem Coccin. deciſ. 216. nu. 1. & 2. & deciſ. 263. num. 4. & deciſ. 280. num. 1. & in collect. per Farinac deciſ. 234. num. 1. par. 4. diuerſ. Gabriel tit. de ſentent. concluſ. 4. n. 14. Franciſc. Merlin. deciſ. Lucenſ 93. n. 2.* Vt exe-
88 quenda omnino ſit. *Clem. 1. de ſent. & re*
89 *Iudic.* Faciatque de albo nigrum. *Surd. deciſ. 170. num. 15.* atque de indebito debitum. *Idem Surd. deciſ. 74 n. 10.*

Neque obſtat id, quod per deciſionem
90 Rotæ in illa *Meliten præeminentiarum 3. Decembris 1629 coram Pirouano*, quæ eſt in impreſſis *par. 5. diuerſorum deciſ. 324.* pro ſe ipſis afferunt Aduerſarii.

Quia profectò ſatis diuerſi ſunt termini illius deciſionis, neque applicantur ad terminos dictæ conſtitutionis Innocentii IV. in Concilio Lugdunenſi *in cap. 1. de priuileg. in 6.* neque Sacri Tridentini Concilii *d. ſeſſ. 7. cap. 14. de reformat.*

Neque Præpoſitus Princeps eſt, qui ſibi ſubiectam familiam habeat, in quibus terminis dicta deciſio Meliten loquitur; nempe de Magno Magiſtro ordinis militaris S. Ioãnis Hieroſolymitani, & Magno Mareſcallo. Sunt itaque termini à nobis ſatis diſsiti.

Non ergo à diuerſis fit iure illatio. Taceant igitur Aduerſarii, digitumque ori imponant. Vt ex his, Ariſtarchi non excuſſo iudicio, quin expetito, Eccleſiæ noſtræ iura tuentes reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Poſt longam excuſsionem propoſitorũ in Sacra Congregatione viſum eſt. Eminẽtiſsimis Patribus negotium remittere ad Sacram Rotam, firmis tamen remanentibus decretis pro Epiſcopo Iuuenacen latis. Vnde præpoſitus, aliique Canonici Collegiatę præfatæ Epiſcopo paruere ab eo abſolutionem cenſurarum petentes, quam obtinuere, præſtito iuramento ad ſancta Dei Euangelia de parendo mandatis Sanctæ Matris Eccleſiæ, eiuſque; ſeque examini ſubiecere ꝓ patratis criminibus, pro quibus carceri detruſi: verùm benige cum eis reſpondendo, etiam habilitati. atque ſynodum, ad quam reluctantes non acceſſerant, recepere; eamque ſeruare iurauere.

Decretum vero Sacræ Congregationis ſequentibus exprimitur.

91 *In cauſa vertente inter D. Epiſcopum Iuuenacen ex vna, & modernum Præpoſitum, atque Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus eiuſdem Ciuitatis ex altera ſuper exemptione, quam prædictus Præpoſitus, & canonici prætendebant habere a iuriſdictione eiuſdem Epiſcopi, etiam in tribus caſibus contentis in cap. 1. de priuileg. in 6. Vigore priuilegii à fœlicis recordationis Bonifacio ix. de anno 1396. ad fauorem ipſius Eccleſiæ expediti, & poſtea à ſimilis memor. Clemente 7. confirmati.*

Sacra Congregatio Cardinalium negotijs Epiſcoporum præpoſita, Eminentiſsimo Pallotto referente, auditis partibus, & negotio maturè diſcuſſo, cenſuit. Cauſam prædictam cum omnibus ſuis annexis, connexis, & emergentibus, & dependentibus remittendam fore, & eſſe, prout tenore præſentis decreti remittitur ad Rotam; & donec per eam aliter fuerit decretum, ſeruandam fore, & eſſe reſolutionem eiuſdem Sacræ Congregationis aliàs ſub die 15. Iunii 1640. ad fauorem ipſius Epiſcopi editam; contrariis quibuſcunque non obſtantibus. Romæ die 14. Iunii 1641.

Fr. Anton. Card. S. Honufrii.

Loco † Sigilli.

L'Archiepiſcopus Thebæ Secret.

Die 10. menſi Iulij 1641. Iuuenatij, &c. preſentata per Reu. D. Ferdinandum Saxũ Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenacen, & Clericum Ioſephum Saxum Canonicum prædictæ Collegiatæ Eccleſiæ coram Domino D. Generali Vicario peten. &c. quæ, &c. D. Anannus actu. &c. Coram Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Epiſcopo Iuuenacen. & eius Illuſtr. & Reu. Domino Generali Vicario perſonaliter conſtituti RR. DD. Ferdinandus Saxus Præpoſitus, & Ioſeph Saxus Canonicus Colleggiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus Iuuenacen, &c. ſine præiudicio omnium, & ſingulorum iurium ipſis, eorumque Collegio quomodolibet competen. & non alias, &c. habita notitia reſolutionis vltimo loco factæ in Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium ad relationem Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi D. Cardinalis Pallottæ, tanquã obedientiæ filij, ac mandatis, & reſolutionibus eiuſdem Sacr. Congregationis humiliter, & reuerenter, vt eorum eſt, obediendo; citrà præiudicium eorum iurium præfatorum, & non alias, &c. petunt 1. 2. & 3. inſtanter, inſtantius, & inſtantiſsimè ipſos, & eorũ quemlibet, pręfatamque Colleggiatam Eccleſiam abſolui ab omnibus, & ſingulis excommunicationibus cenſuris, & interdicto,

ſeù

ſeù interdictis per Illuſtriſſimam dominationem veſtram contrà ipſos, & Collegium præfatum quomodolibet, & quauis de cauſa promulgatis,offerentes pront ſe offerunt illam humiliter,& reuerenter, prout de iure tenentur recipere, & in poſterum ſeruare,& adimplere omnia,& ſingula, quæ per Eminentiſſimos,& Reuendiſs. DD. dictos Sacr. Congregationis Cardinales, & Sacr. Rotæ Auditorium ſeruari mãdabitur. proteſtantes, &c. per ipſos non ſteiſſe, neque ſtare, quin dictam abſolutionem recipiant. & ità ſaluis,& reſeruatis eorum iuribus, ſupplicaut, petunt, & proteſtantur, non ſolum præmiſſo,ſed omni alio meliori modo,&c.

Dominus noſter Generalis Vicarius ſuper ſuppoſitis de iuſtitia prouideat, vt abſoluantur à cenſuris in forma Eccleſię conſueta,iniuncto etiam pro modo culpæ pęnitentia ſalutari.præſtito iuramento de parēdo noſtris,& Sanctæ Eccleſiæ mandatis;nec non recipiant Synodum,& obſeruent; atq; etiam interdictum ab Eccleſia remoueatur,& Cedulones amoueantur præſtita iam abſolutione. A cenſuris verò in contumaciam pro criminibus,& proceſſibus in quibus fuerunt proceſſati abſoluantur etiam in forma Eccleſiæ,& Conſtituanınr, denuncs eis,& vnicuique eorum defenſiones. Die 6. Iulij 1641. *Carolus Epiſcopus Iuuenacen. &c. D. Miſurellus Not. &c.*

Et per Amod.Illuſtr.& Reueren. Dominum D. Generalem Vicarium Iuuenacen. Viſa rectam inſtantia,ac mandato Illuſtriſs. & Reuerend. Domini D. Caroli Marantæ Noſtri Epiſcopi iniuncto;fuit priuiſum,pariterque decretum:quod retroſcripti R.D. Ferdinandus Saxus Præpoſitus Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus huius Ciuitatis Iuuenacen.& Clericus Ioſeph Saxus Canonicus eiuſdem Collegiatæ Eccleſiæ, qui per dictum Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimũ Dominum fuerunt excommunicati ex eo, quod noluerunt accedere ad Sanctam Synodum Dięceſanam,abſoluantur ab excōmunicatione contrà ipſos promulgata in forma Eccleſiæ conſueta, iniuncta eis, & vnicuique eorum pro modo culpæ pœnitentia ſalutari,præſtito prius per eos,& vnūquemque eorum iuramento ad Sãcta Dei Euangelia de parendo mandantis Sanctæ Eccleſiæ,& eiuſdem Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi,& noſtris;nec non recepta per eos Synodo cum iuramento de ea obſeruanda,qua abſolutione facta, amoueantur cedulones,interdictum ab Eccleſia; à cenſuris verò ob manus violentas in perſonam Clerici Nicolai Vincentij Sindolfi,ac alijs Cenſuris in contumaciam pro criminibus,& proceſſibus in quibus fuerūt proceſſati abſoluantur etiam in forma Eccleſiæ conſueta,adimpletis prænarratis cōditionibus; nec non præſtito Iuramento de non amplius incidendo in Canonem ad Sancta Dei Euangelia;conſtituantur pro delictis,& cauſis prædictis, vt in actis,& non aliàs aliter, nec alio modo, & ità per hoc ſuum,&c. *Primarius Sepe Viceuicarius Generalis,etc Prouiſũ.&c.die* 10 *Iulii* 1641.*Iuuenatii,&c.Vnde,&c.D.Donannus aſtuar.&c.*

In Dei nomine Amen.Anno à Natiuitate D.N.Ieſu Chriſti milleſimò ſexceteſimo quadrageſimo primo.Pontificatus Sanctiſſimi D.N.D. Vrbani Diuina Prouidentia PP.VIII.anno eius decimo octauo,mēſe Iulii,die verò eiuſdem decima:in Ciuitate Iuuenatij, & propriè ante fores maioris Cathedrales Eccleſiæ dictæ Ciuitatis Iuuenatij in publico teſtimonio conſtitutus per Illuſtr.& admod. R.D. Sergius Sepe Primirius Cathedralis Eccleſiæ Iuuenacen.& Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Domini Caroli Marantæ Iuuenacen. Epiſcopi,in ſpiritualibus,& temporalibus Vicarius, & Officialis Generalis, &c. acceptis cotta,& ſtola violacei coloris ſedens ante fores prædictas ſolēniter abſoluit à cenſuris in ſupradicto decreto contentis in forma Eccleſiæ conſueta ad præſcriptum Ritualis Romani R. D. Ferdinandum Saxum Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus huius prædictæ Ciuitatis,& Reu.Ioſephum Saxum Canicum dictæ Collegiatæ Eccleſiæ, præſtito prius iuramento per eos,& vnumquemque ipſorum excommunicatorum de parendo mandatis Eccleſiæ,prædicti Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Iuuenacen.eiuſque D.Generalis Vicarij,acceptata, & recepta per eo Sancta Synodo per prædictum Illuſtriſſimum,& Reuerendiſſimũ Epiſcopum facta,& Iurauerunt eam ſeruare,& non amplius incidere in Canonem,ac de conſtituendis ſe ipſis pro delictis parratis,&c. impoſita eis, & vniculque ipſorum pœnitentia ſalu tari pro modo culpæ. Qui prædicti R.Præpoſitus & Canonicus de Saxis iurauerunt ad Sancta Dei Euangelia,omnia,& ſingula prædicta ſeruare in manibus prædicti per Illuſtr.& adm. R. D. Generalis Vicarij,qui mãdauit nomina prædictorum à cedulonibus caſſari,& interdictum à prędicta Collegiata auferri. Verum dicti RR. Præpoſitus, & Ioſeph Canonicus dixerunt citrà præiudicium omnium, & quorumcumque iurium dictæ Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Spiritus,eorũque perſonarum,& pro uiſionum faciendarũ à Sacro Rotæ Romanæ Auditorio.

Acta fuerunt die menſe,& anno, quibus ſupra in dicta Cathedrali Eccleſia præſentibus R. D. Iacobo de Ciceo Canonico dictæ Cathedralis Eccleſiæ,D.Thoma Incanralupo Sacerdote; D.Chriſoſtomo Donato Sacerdote;Clerico Nicolao Antonio Mal-

darc lla, Cler. Luca Cicolo, & alijs multis ad prædicta rogatis, & habitis. In quorum teſtimoniũ, & ad futuram rei memoriam ego D. Ioan. Franciſcus Pirillus Archipreſbiter Iuuenacen. Apoſtolica auctoritate notarius, qui prædictis omnibus interfui, hunc actum publicum confeci, & meo ſolito, & conſueto ſigno ſignaui rogatus, & requiſitus, &c. adeſt ſignum, &c.

Extracta eſt præſens copia, licet aliena manu, à ſuis originalibus ſiſtentibus in Archiuio Epiſcopalis Curiæ Iuuenacien. cum quibus facta coll. concordat meliori coll ſemper ſolua, &c. Et in fidem ego D. Ioan. Franciſcus Pirillus Archipresbiter Iuuenatien. Apoſtolica auctoritate Not. præſẽtes fecimus ſolito ſigno ſignaui rogatus, & requiſitus, &c. Iuuenacij, die 13. menſi Iulij 1641.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio ſine præſentatione non procedit, & num. 29.*

2 *Nominatio coram Notario facta haud ſufficit, vt inſtitutio ſequatur.*

Sed ſola præſentatio attenditur. num. 5.

Niſi coram Ordinario ratificetur. n. 10. alioquin non procedeſt. num. 14.

3 *Præſentatio quid?*

4 *Præſentatio Inſtituendi ni fiat coram Ordinario, exhibitio ſola litterarum patronorũ non ſufficit.*

6 *Mandatum procurationis de præſentando, exhiberi debet in actis.*

7 *Fundamẽto ſubmoto, ædificiũ ruina cadit.*

Quod ſemper vnum eſt, nec mutari poteſt. num. 8.

9 *Inſtitutionis fundamentum præſentatio eſt.*

Acceſſoriũ naturam ſequitur ſui principalis.

11 *Præſentatio, quæ per Collegium, vel Congregationem fieri debet, per illos collegialiter congregatos fieri oportebit. alioquin fit nulliter.*

12 *Ratificari haud poteſt quod abſque mandato factum eſt.*

13 *Temporis tractu non firmatur, quod iure ab initio non ſubſiſtit.*

15 *Scriptura producta parte non citata ad dicendum cotrà, nihil probat.*

Neque ſit ex actis, ſed eius præſentatio dumtaxat.

16 *Præſentatis duobus, ſi in paritate fuerint vocum, quis præferendus?*

17 *Senior iuniori præfertur in beneficijs aſſequendis.*

Sacerdos Clerico num. 18.

Quique maioribus præditus ſit qualitatibus num. 19.

Quiq. de corpore eſt Eccleſiæ, quòd pinguius ius habere videatur, n. 20. declara. n. 21.

Vel de eadem Parochia n. 22. Non tamen ſola ſufficit. num. 29.

Sat erit ſi ſit de eadem Terra, vel Diœceſi nu. 24. & 25.

23 *Ius præſentandi ad Collegium ſpectans, ad ſingulos eorum ſpectare non dicitur.*

24 *Ciuis præfertur extero ad beneficium obtinendum.*

26 *Præſentatus ab exiſtentibus in poſſeſſione præſentandi præfertur, & inſtitui debet.*

27 *Mulieres dotatæ in Regno Neapolitano, ſicuti propter maſculos à ſucceſſione excluduntur, ita & à iure patronatus, & præſentandi,*

Quia hæredes non ſunt.

28 *Ius patronatus ſi hæreditariũ ſit, ad filios, filiaſue nõ tranſit, niſi quoq. hæredes fuerint.*

ARGVMENTVM.

Qui præſentatus non fuerit, inſtitui minime poterit. Quin reſcinditur Inſtitutio ſine patroni præſentatione facta. Nec proficit nominatio coram Notario facta. Quiſue in concurſu cæteris paribus preferendus ſit? Et num mulier dotata, quæ hæres minimè ſit, ex Regni conſtitutione in aliquibus; ad ius admittatur patronatus, & præſentandi? non inutiliter diſſeritur.

RESPONSIO LXXXII.

INſtitui omnimodis debet D. Annibal Sarauus Sacerdos ad ſimplex beneficium ſub inuocatione Sanctorum Honufrij, & Sebaſtiani in Eccleſia S. Ioannis de Torano in Terra Roccæ Mõfinę Theanen diœceſis, de iure patronatus laicorum, reiecto Clerico Iulio Cęſare Simone Aduerſario.

Ipſe quippe vnus legitimè præſentatus inuenitur in Epiſcopali Curia Theanen coram Domino Generali Vicario per Iuliã, & Simonello fratres, & patronos pro medietate, atque in quaſi poſſeſſione exiſtentes iu-

ris

Digitized by Google

ris præſentandi:ſpe itaque vnus inſtitui de-
1 bet reiecto dicto Clerico Iulio Cæſare non
præſentato. Sine præſentatione nempe in-
ſtitutio non procedit. *cap. ea noſcitur 6. vbi
ſcribentes.de his, quæ fiunt à Prælatis ſine con-
ſenſu capitali cap.quod autem 5. de iure patro
nat. Abb.conſ.76. plura ſunt.n.2 p.2. Rota de-
ciſ.4.de iure patronat.in nouis,& apud Achil
lem de Graſſis deciſ.325. aliàs 12.n.1.& 2. de
iure patronat.ad tex.Sacri Tridentini Conci-
lij ſeſſ.14.cap.13.de reformat. Marius Anto-
nin variarum reſolut.lib.1.reſolut.47.num.6.
verſ. quoniam etiam. Rocchus de Curte de iu
re patronat. verbo honorificum q.6. n.27. Ric-
cius in praxi par. 1. reſolut. 139. & deciſ.60.
par.4.Viuianus in praxi iuris patronatus lib.
8. cap.7.n.1.2.& 3.*

Præſentatus autem quod minimè Cleri-
cus fuerit Iulius Cæſar facili adſtruitur ne-
2 gotio. Nominatus porrò ipſe fuit corã No
tario per Franciſcum Simonem aſſertum
procuratorem Venerabilis Cappellæ San-
ctiſſimi Corporis Chriſti, non verò coram
Ordinario, qui inſtituere debebat, præſen-
3 tatus. Præſentatio quippe exhibitio eſt, fa-
cta ſenſibus coporeis ſuperioris; ſecundùm
*gloſſ.in Clement.Dudum 2.§. ſtatuimus. ver-
4 bo præſentari.de ſepultur.* Vt nec ſufficiat ſo
la datio litterarum patroni, niſi corporalis
præſentatio coram Ordinario inſtituendi
fiat;vt *gloſſ.*docet in caſus figuratione in *fin.
verſ.ſed quæritur qualiter dicitur.in cap.1.de
5 iure patronat.in 6.* At præſentatio,quæ corã
Ordinario fit,nõ ſane nominatio,quæ corã
Notario fieri poteſt,attenditur,vt inſtitutio
ſubſequi valeat. *Abb.d.conſ.76.n.2.c. quod ſi-
cut.28.de elect.extrà. Rocchus verbo honorifi-
cum q.41.n.73. de iure patronat. Maſtrillus
deciſ.2.n.1.& ſeq.p.1.* dictũ fuit in *Aſculana
Parochialis coram Antonio Auguſtino. anno*
1548.ſequiturq. Rota apud *Achillẽ d.dec.12.
n.1.de iure patronat. Rota apud Cardin. Ca-
ualerium deciſ.436.ſub num.2. Riccius d.re-
ſolut.139.n.2.& reſolut.137.n.1.p.1. in praxi.*
7 Non itaq. præſentatus. Quin neque de mã-
dato procurationis Franciſci, qui eum corã
Notario nomine Cappellæ nominauit,pœ-
nes acta doctum fuit, pœnes quæ exiberi
debebat. *Aymon conſ.108.num.1.& 2.Rota
in recent.par.2.tom.1.deciſ.443.num.3. & in
Romana cenſus 4.Decembris 1595.coram Car
din. Pamphilio deciſ. 136.n.3.per Zacchiam
ad Galleſium de obligat. Camerali, & in Lu-
nen Sarzanen 31. Maij 1627. coram Durano
deciſ.110.n.22.apud Viuianum in praxi iuris
patronatus.*

Nullo igitur pacto inſtitutio de ea ſequi
7 poterit. Firmum enim nihil ſupereſt,fũda-
mento ſubmoto,ſuper quod ædificium ſur-
gere debebat. *can. cũ Paulus 26.1. q.1.gloſſ.
in cap. vnic. in gloſſ. magna poſt princ. de litis
conteſt. l.igi tecum 26.in fin.princ.ff. de ex-
cept.rei iudic.* Fundamentum enim aliud ne
mo poteſt ponere,præter id, quod poſitum
eſt; qui eſt Chriſtus Ieſus. Paulus loquitur
8 *1.ad Corint.3.11.* Quamuis nempè varia ſit
ædificatio; fundamentum tamen vnum eſt,
vt mutari haud poſſit. ſecundum Corneliũ
9 à lapide ibid. fundamentum itaque inſtitu-
tionis,præſentatio eſt patronorum,quæ co-
ram Ordinario fieri debet. Sublato igitur
fundamẽto,(præſentatione videlicet,)& in-
ſtitutio conſequenter decidit, quæ ad fun-
damentum accedit.ad regulam *acceſſorium
42.de regul.iuris in 6.can.decernimus 29. fi-
ne 32.16. q.7.* quatenus diſponitur in illo in
Concilio Toletano 9.ordinationem Cleri-
corum in Eccleſijs patronatis fieri per Or-
dinarios debere præcedente oblatione(præ-
ſentatione videlicet) patronorum;alioquin
retractatur inſtitutio, ſi ſpreto fiat patrono.
*cap.illud.8. & cap.ex inſinuatione 14.de iure
patronat. Franciſ.Marcus deciſ.474.n.1. p.1.
Gonzalez ad 8.regulam Cancellariæ gloſſ.56.
nu.78. Ceuallos commun.contra commun. q.693.
num. 26.*

10 Ad rem igitur haud facit, quod ratificata
aſſẽratur per confratres cõfraternitatis præ-
fatæ Cappellæ Sanctiſſimi Corporis Chriſti
nominatio per Franciſcum facta de dicto
Clerico Iulio Cæſare,vt hoc vnum ſuffice-
re debeat ad regulam *ratificatia 10. de re-
gul.iuris in 6.*& dictum fuit in *Neapolitana
beneficii 6. Aprilis 1612.coram Cardin.Cana-
lerio deciſ.197.num.6. Abb.d.conſ.76.n.2.*

Tum, quòd de ratificatione legitimè fa-
cta minimè docetur; neque nominum ſe-
ries confratum, qui retificauere, datur;neq.
neque Congregationem iure vocatam, &
per habentem poteſtatem eam cogendi, ne-
que in loco ſolito congregatam fuiſſe, de-
ducitur. quin contrà in publica platea rati-
ficationem prædictam factam fuiſſe appa-
11 ret in proceſſu fol.83. Præſentatio autem,
ſi per Collegium, vel Congregationem fie-
ri debet; illam vtique, fieri oportebit per
Collegium, & homines collegialiter con-
gregatos,& in loco ſolito Collegij,vel Con-
gregatiois. Alioquin actus nullus,ac futilis,
nulliuſque euadit momenti *d. cap. quod ſi-
cut 28.& cap in geneſi 55.de elect.cap.cum in
Eccleſiis 33.de præbend.in 6. Abb.d.conſ.76.n.
1.in 2. dub. Rota apud Cæſarem de Graſſis de
ciſ.170.aliàs 7.num.1. de iure patronat. Ric-
cius in prax.par.1.reſolut.160.n.1. Viuian.de
iure patronat.p.2.lib.8.cap.1.num.33.& cap.
3.n.5.& ſeq.Rota in Pampilonen.Beneficii 20
Decembris 1591.coram Card.Mantica deciſ.
161.n.1.& 2.& deciſ.268.n.3.& 4.*

Tum etiam, quòd prætenſa nominatio
12 per Franciſcum facta, cùm nulla fuerit, vt
puta abſque mandato, ratificari poſtmodũ
haud potuit. *argumento regula 9.ratum quis
de regul.iur. in 6.* neque porrò tractu tem-
13 poris

13 poris firmatur, quod de iure ab initio non
ſubſiſtit, regula non firmatur 18. de regul. iur.
in 6. Rota apud Card. Seraphinum deciſ. 365.
num. 7.

14 Deinde, quòd (ſac firma fuerit, atque ſub-
ſiſtat ratificatio,) neque tamen vi ratifica-
tionis præfatæ coram Ordinario præſenta-
tus Iulius Cæſar fuit. Nihil itaq. aſſerta pro-
derit ei ratificatio. Abb. d. conſ. 76. n. 2. quem
ſequuta fuit Rota in d. Neapolitana Benefi-
cii coram Card. Caualer. d. deciſ. 197. num. 5.
Rota apud s. memor. Gregor. XV. deciſ. 34. vbi
etiam Beltramin. Addens. Maſtrill. d. deciſ. 2.
n. 1. & 2. & n. 17. Nimirū quia præſentatio-
ne coram Ordinario non præcedente, in-
ſtitui ad beneficium iuris patronatus nemo
quiſquam debet, vt iam diximus.

15 Demum, quòd neque Annibal citatus fuit
ad dicendum contrà, quando ratificatio aſ-
ſerta prædicta nomine dicti Clerici Iulij
Cæſaris fuit in actis producta. Quam ob cau
ſam, nec probat, neque de actis effecta fuit,
niſi ſola illius præſentatio. meus Maranta
in ſpeculo 6. part. in 10. membro iudicii. n. 2. &
3. Rota apud s. memor. Gregor. XV. deciſ. 209.
num. 5. & ibid. Beltramin. n. 8. & in Lumen
Sarzanen 24. Ianuarii 1628. coram Durano
deciſ. 111. n. 6. apud Viuianum. Innocent. in c.
cum iure peritus. 31. in fin. n. 6. de officio iudic.
delegat. quem ſequitur Vincent. Anna alle-
gat. 5. n. 4. par. 1. & Rota apud Caualer. deciſ.
542. n. 3.

17 Verum (da nominationem de Clerico
Iulio Ceſare per confratres legitimè, iurèq.
factam fuiſſe, vt nullam paulò antè illam
conuinximus) eſſeque illum cum D. Anibi-
le in paritate vocum pro medietate, neque
tamen in paritate meritorum erit. Poſtpo-
nendus propterea, non præferendus. Cùm
17 quòd Annibal ætate maior, atque matu-
rior, ac ſenior. Præferendus itaque ex hoc
„ vno, quamuis cætera eſſent paria. l. fin. ibi:
„ Semper ſeniorem iuniori, & ampliaris honoris
„ inferiori, præferimus. ff. de fide inſtrum. cap. 1.
„ vbi Innocent. de maiorit. & obed. argumento
etiam tex. Sacri Tridentini Concilij ſeſſ. 24.
cap. 18. §. peracto deinde examine de reformat.
quatenus habet: illos denunciandos eſſe
idoneos ad Curatam Eccleſiam habendam,
„ aliiſque præferendos, qui idonei iudicati fue
„ rint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, &
„ aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernā-
dam opportunis. Sic Sacrum Conciliū. Bald.
conſ. 167. Ordinatio teſtamenti. in finalib. ver-
bis vol. 4. Roſbius d. verbo honorificum q. 16.
n. 42. verſ. comproba etiam hanc concluſionem.
Rota apud Caſarem de Graſſis deciſ. 1. num. 9.
de iure patronat. Gonzalez ad regul. 8. §. 3.
in proœm. n. 25. Gratian. deciſ. Marchia. 16. n.
1. in additionib. Garſias de benefic. part. 7. cap. 9.
n. 12. Ceuallos d. q. 693. n. 37. Riccius reſolut.
533. num. 3. in fin. par. 1. in praxi, & in praxi
probandi ius patronat. reſolut. 233. in fin. verſ.
potuit merito.

18 Tùm, quòd ſacerdotali inſignitus ordine.
Maior proinde, magiſque ſimplici clerico
dignus. Ideoque præferendus. d. cap. 1. cum
ibi notat. de maior. & obed, d. l. fin. de fide in-
ſtrument. gloſſ. in can. metropolitano. 19. verbo
ex presbyteris 63. diſt. Rationem reddens.
„ Quia, qui prior eſt in ordine, erit prior in ele-
ctione. quam ſequitur Rota apud Blanchet-
tum deciſ. 413. num, 3. par. 1. diuerſorum. Gar-
ſias d. cap. 9. n. 11. Rotæ deciſionē referens in
Salamantina Cappellania del voto 3. Iunij
1585. in qua peculiaris perpenſio, vt Franci-
ſcus alteri præſentato præferretur habita
fuit, quòd eſſet ipſe actu Sacerdos. (præter
alias quoque qualitates:) & ex hac vna ma-
gis idoneus, magiſque dignus æſtimatus
fuit. ad tex. in d. cap. 1. & ibid. Abb. de maio-
rit. & obed. Perez de Lara de cappellan. lib. 2.
cap. 3. num. 16.

19 Denique, quòd maioribus in omnibus
præditus ſit qualitatibus, quam Iulius ipſe
Cæſar. Magis propterea dignus, atq. aptior,
magiſque Eccleſiæ vtilis. Iure igitur, neq.
ab re præferendus S. Thom. 2. 2 q. 63. art. 2.
ad 3. Sotus de iuſt. & iure lib. 3. q. 6. art. 2. Ce
uallos d. q. 676. num. n. 35. & 36. Rota in Flo-
rentina Cappellania 3. Settembris 1621. corā
Pirouano deciſ. 68. num. 1. apud Viuianum in
praxi iuris patronatus. Maſtrill. d. deciſ. 2. nu.
13. & 16. Rota apud s. memor. Gregor. XV. de-
ciſ. 11. vbi etiam Beltramin. addens.

20 Nulla itaque habenda ratio erit, quòd ſit
Iulius Cæſar confrater confraternitatis præ
fatæ Sanctiſſimi Corporis Chriſti, vt pin-
guius proinde ius habere videatur. ad tex. in
„ cap. ne pro defectu 41. in fin. ibi de perſona
idonea ipſius quidem Eccleſiæ de elect. ex-
trà. Ceuallos d. q. 693. n. 33. & 34. Perez de La-
ra d. cap. 3. num. 19. & 26. Garſias. d. cap. 9. n. 8.

21 Ius porro præſentādi pœnes ſingulos de
Confraternitate haud eſt, ſed Confraterni-
tatē pœnes ipſam, vti corpus. Quā ob cauſā,
nō ad ſingulos vti ſingulos, ſed vti vniuer
ſos ius ipſū patronatus ſpectabit. Nulla pro-
inde ſingularium perſonatū ratio habenda,
pœnes quas ius minimè reſidet, ſed pęnes
Congregationem. ad tex. in cap. 1. vbi nota-
tur. de iure patronat. Abb. d. conſ. 76. n. 1. ad 2.
dub. Rota apud Caſarem de Graſſis d. deciſ. 2.
de iure patronat. Viuian. d. lib. 8. cap. 2. n. 6 de
iure patronat. in praxi. Iulius verò Cęſar Cō-
gregatio haud eſt, ſed de Congregatione
vnus. Nullum igitur ius pinguius habere
ipſe dicitur.

22 Negotium haud proinde faciſſet: eſſe
Clericum Iulium Cæſarem de eadem Pa-
rochia Sancti Ioannis, in qua Beneficium
eſt erectum, præferendum propterea can.
nullus inuitis 13. & can. obitum Victoris 16.
vbi etiam Turre cremat. 61. diſt. l. in Eccle-
ſiis

Digitized by Google

ſtis 11.*C.d Epiſcop. cleric. Rota d. decis.*413.
*num.*1.*Garſias de beneſic.par.*7.*cap.*9,*n.*6. *&*
*num.*8.*Carolus Tapia in deciſionibus ſupremi*
*Italiæ Senatus deciſ.*15.*n.*3.4. *& ſeq.*
23 Porrò quidem, quòd nec tanti momenti
res eſt, vt ſola cæteris aliis præponderet
Annibalis qualitatibus, qui & ſi planè non
de eadem Parochia, eſt eiuſdē tamen Ter-
24 ræ Ciuis, vt hoc vnū ſufficiat, ne exter ha
beatur, atqu e iurèei beneficium debeatur,
cùm cætera, quòad Iulium Cæſarem paria
minimè ſint. *gloſſ.* admodum notabilis in
can.decernimus 29.*ſiue* 32. *verbo Idoneos* 16.
*q.*7. Idoneos quippe ibi præſentatos expri-
mit Clericos: id eſt de eodem Epiſcopatu:
& *gloſſ.in can.hortamur* 8.*in gloſſ.*1.*in fin.*71.
diſt.vbi Gloſſella marginalis, dicens: *Clerici*
de diœceſi ſunt extraneis preferendi. Sat igi-
tur erit eſſe Anibalem de eadem diœceſi
Theanen, vt ex præponderantibus aliis qua
25 litatibus præferri valeat, multoque magis
cum ex eadem ſit Terra. *gloſſ.in d.can. nul-*
lus 13.*verbo Ciuitatis.*61. *diſt. gloſſ. in d.l.in*
Eccleſiis. 11. *verbo vel vico C.de Epiſcop. &*
cleric. & dictum fuit in *Legionen Cappella-*
nia 6. *Iunii* 1575. *coram Caſare de Graſſis*
*d.deciſ.*176.*alias prima num.*12. *de iure pa-*
tronat. Rota d deciſ. 412. *ſub num.* 1. *coram*
Blanchetto part. 1. *diuerſ. Perez de Lara de*
*cappellan.d.cap.*1.*lib.*2. *num.* 19. *&* 20. *Ce-*
*uallos d.q.*693.*num.*34 *Garſias d.cap.*9.*nu.*7.
8.*& num.* 6. *Maſtrill. d. deciſ.* 2. *num.* 14.
*par.*1.*Carolus Tapia d.deciſ.*15.*num.*3.4. *&*
ſeq. Barboſ. in collect. ad Sacrum Trident.
*Concil.d.cap.*18 *ſeſſ.*24.*num.*140. *&* 141.
Neque demum obſtaculum faciet: di-
ctum Clericum Iulium Cæſarem præter
vocem Confraternitatis Sanctiſſimi Cor-
poris Chriſti, duarum quoque mulierum
ſororum Iulij, atque Iuliæ Simoniello vo-
ces habere.
26 Præter quàm, quòd enim mulieres hæ
in poſſeſſione, vel quaſi iuris præſentandi
minime ſunt, vt præferendus ſit Anibal
præſentatus ab exiſtentibus in poſſeſſione
præſentandi, *cap.conſultationib.* 19. *de iure*
patronat.vbi Butrius Abb. & alii. Monald.
conſ 48.*num.*3.*vol.*2 *Vincent.de Franch. de-*
*ciſ.*85.*num.* 2. *Mariſcottus variar. reſolut.*
*lib.*1.*cap.*55.*num.*12.*Abb.conſ.*54.*num.*2. *lib.*
1.*Rota apud Card.Seraphin.deciſ.* 884. *num.*
3.*&* 875.*num.*3. *& apud S. memor. Gregor.*
*XV.deciſ.*452.*nu.*14. *& ſeq.& par.* 2. *in re-*
*cent.d.deciſ.*443.*num.* 3. *& par.* 5. *diuerſor.*
nouiſſimarum deciſ. 362.*num.*1.*&* 4. *Alexā-*
*der Raudenſis variar.reſolut.cap.*19. *nu.* 20.
27 Cum tamen mulieres ſint, & dotatæ, in
humanis adhuc agente Iulio fratre præ-
ſertim, ex *conſtitutione Regni in aliquibus,* à
ſucceſsione excluduntur; vt conſequenter
cùm hæredes non ſint, à iure quoque ex-
cludantur patronatus, & præſentandi. *Ric-*
cius reſolut. 175. *par.* 1. *in praxi. Claudius*
*Tutius q.*13.*de iure patronat.Viuian.par.*1.
*lib.*4.*cap.*2. *num.* 48. *&* 49. *Ioann. Baptiſta*
Thoro voto 82.*num.*4. *&* 5. Nihil enim om-
28 nino proficit, quòd filiæ ſint, ni hæredes
quoque fuerint, hæreditatemque adiue-
rit, vt in iure patronatus hæreditario ad-
mitti valeant. *Abb.in cap. cum ſeculum* 13.
num. 4. *&* 5. *de iure patronat. Lambertin*
*part.*2.*lib.*1.*art.*34. *q.* 2. *princip. Couar. va-*
*riar.reſolut.lib.*2.*cap.*18. *num.* 6. *Rota apud*
*Card.Seraphin.dec.*446.*n.*1.*& in recent.deciſ.*
756.*num.*1.*in fin.part.*2.*tom.* 2. diximuſque
*reſponſ.*16.*num.*17.*par.* 2. *Genuens.in praxi*
cap. 63. *de probat. Iuris patronat. num.* 23.
*Alexander Raudenſ.d.cap,*19.*num.* 1. *&* 12.
Verùm (fac hæredes eſſent, atque in
poſſeſſione pariter præſentandi) nihil ta-
men Iulio Cæſari eorum ſuffragaretur
vox; veluti neque illa confratrum dictæ
Capellæ Sanctiſsimi Corporis Chriſti,
quòd non coram Ordinario, vt opus erat,
præſentauere; ſed coram notario dumta-
xat nominationem fecere. Deficit proin-
29 de præſentatio. Nulla propterea ſequi
poterit, inſtitutio. ad regulam primam
de regul.Iur. in 6. atq. vſque ab initio dixi-
mus.
Inſtituendus itaque omnimodo erit
Annibal Sacerdos, præſentatus, maioribuſ-
que ſuffultus qualitatibus, magiſque ido-
neus. Vt ex his iudicio ſubiectis acriori, re-
ſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Aduocatus.

Per Epiſcopalem Curiam Theanen da-
ta fuit inſtitutio D. Anibali præſentato.

SVMMARIVM.

1 *Magna eſt neceſſitas, nec non onus homini datum, quærendi ſibi victum, ſibique de neceſſarijs prouidendi.*
Locus Eccleſiaſtici 40.1.*perpenditur.*
2 *Adam parens noſter, quia comedendo peccauit, in comedendo punitur. Vt in ſudore vultus ſui pane ſuo veſcatur. & nu.*4.
3 *Locus Geneſis* 3.17. *expenditur, elucidaturque.*
4 *Pœna peccato respondere debet.*
5 *Benedictionis, Maledictioniſque nomine ex hebræo quid comprehendatur? elucidatur.*
6 *Homo magnis ſubijcitur mœroribus, vexationibuſque, vt victum, quo vitam tranſigat, ſibi quærat.*
7 *Locus Matth.*6.25. *Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, expenditur.*

Be-

8 *Beneficia obtinendi Eccleſiaſtica, vnde, & ob quam cauſam?*

9 *Beneficia non niſi magnis laboribus acquiruntur.*

10 *Gratia derogationis vocum pro medietate iuſtificanda eſt, ne ſubreptitia habeatur.*

& quare? num. 11.

Atq. vt inſtitutio ſequi poſſit num. 12.

11 Clauſula*(ſi preces veritati nitantur) ſemper in reſcriptis ingeſta videtur.*

13 *Filij, quamuis plures, ex patris perſona pro vna computantur voce in iure patronatus, in ſtirpes, non in capita.*

14 *Deſcendentia probari debet, non aſſeri tantùm.*

Et quomodo probanda, num. 16.

Sufficit verò probare illam ab his, qui in poſſeſſione ſunt iuris preſentandi nu. 17.

18 *Verbum(de Domo) quomodo exaudiatur, pluribus deducitur.*

19 *Hæredis nomine, hæres hæredis comprahenditur.*

20 *Domus appellatione, etiam naturales comprehenduntur, ſiue maſculi, ſiue fœmina.*

Non tamen ſpurij.

21 *Conſanguineorum, ſiue agnatorum nomine qui comprahendantur?*

Etiam fœmina num. 22.

Atque etiam nupta num. 23.

In materia præſertim iuris patronatus num. 25.

24 *Ioannes Guttierez reprehenditur.*

25 *Iuris patronatus fœmina capaces ſunt, & vti conſanguinea ad illud admittuntur.*

Præſertim ſi anteceſſorum ſuorum hæredes fuerint num. 27.

26 *Fœmina non comprahenduntur in familia, caſu quo teſtator bona in illa conſeruari voluit.*

27 *Fœmina hæredes ſuorum anteceſſorum, ad ius præſentandi, & patronatus admittuntur.*

Siue ab inteſtato, ſiue ex teſtamento hæredes fuerint.

Ratio affertur. n. 28.

29 *Ius patronatus hæreditarium quod?*

Et ad illud admittuntur omnes hæredes, quamuis extranei.

In dubio vero magis hæreditarium præſumitur, quam gentilitium n. 30.

Præſertim ſi ad preſentandum fœminæ admittantur n. 31.

Siue ex antiquo tempore vti hæredes preſentauerint num. 32.

33 *Ius patronatus hæreditarium magis, quàm gentilitium ex obſeruatia preſentandi preſumitur.*

34 *Preſentatus à maiori parte patronorum inſtitui debet.*

35 *Gratia, quæ iuſtificata eſt, exequi debet.*

36 *Beneficium obtinens ſufficiens, incapax eſt alterius.*

Exaudi quoad retinendum, non ad obtinendum, n. 37.

35 *Beneficium non habens clericus in concurſu, cum cætera paria fuerint, habenti præfertur.*

Eſſque hoc ſatis conforme Eccleſiaſticæ œconomie, atque iuſtitiæ diſtributiua. n. 39.

40 *Concilium Tridentinum à Spiritu ſancto congregatum.*

ARGVMENTVM.

Iuſtificari debet gratia derogationis pro medietate in beneficio iuriſpatronatus. Deſcendentia uerò probanda, & quomodo, atque à quibus? Domo uocata qui nam ueniant? & quomodo uerbum illud exaudiatur, quiue compræhendantur? Quid differat hæreditarium, uel gentilitium ius patronatus; & an in dubio hæreditarium præſumatur, magis, quàm gentilitium? Non incongrua, neque, ſine fructu reſponſio.

RESPONSIO LXXXIII.

1 *Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus, & iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque ad diē ſepulturæ in matrem omnium.* Sapiens Spiritu docente Sãcto loquitur, *Eccleſiaſtici* 40. 1. *Cogitationes enim eorum* (ſequitur) *& timores cordis, aduinuentio expectationis, & dies finitionis.* Hæc quidem, & ſolicitæ appræhenſiones de varijs

riis neceſſarijs rebus; (vt *Dionyſius Carthuſianus, ibidem* explicat) ſupra modum cor
præmunt humanum. Cum nempè primus
homo Adam parens noſter vetitum pomum
comedẽdo diuinum mandatum trã-
greſſus fuiſſet; vt congruentem tranſgreſſio-
nis ſuæ exciperet pœnam, (quòd comeden-
do peccauerat,) graues inde, vt comederet,
3 exantlaret labores opus fuit: *Quia audiuiſti
vocem vxoris tua.* (Deus Omnipotens, inſtul
que Iudex iudicium ferens, dixit *Geneſis 3.
17.) & comediſti de ligno, ex quo præceperã tibi
ne comederet, maledicta terra in opere tuo: in la-
boribus comedes ex ea cũctis dibus vitæ tuæ. Spi-
nas, & tribulos germinabit tibi, & comedes her-
bas terra. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo,
donec reuertaris in terrã, de qua ſumptus es: quia
puluis es, & in puluerem reuerteris.* His Dominus
Deus. *Spinas, & tribulos germinabit tibi.*
Punctiones tortuoſarum quæſtionum, &
cogitationes de prouiſione huius vitæ. *Gloſ.*
(inquit) *interlinearis.* In laboribus comedes
4 ex ea. *Reſpondet pœna peccato*; (Auguſtinus
Stheuchius Chyſami Epiſcopus in Coſmo-
peiam *cap. 3.* loquitur) *deliquit comedendo, ca-
ſtigatur comedendo. Nam pro victu omnis eſt
labor, & ſudor, cuius non fuiſſet neceſſitas aſſecu-
tis immortalitatem.* Non contemnenda verò
eiuſdem *Steuchij* animaduerſio erit: quod
5 ſicuti verbo Hebræo *(BaruK)* benedictio ſi-
gnificatur, eodem quoq. vbertas, largitaſq;
deſignatur: ita pari modo ex aduerſo, verbo
(Maledictio) ſterilitas, ſiccitas, vbertatiſque a-
motio exprimitur. Maledicta igitur terra in
opere tuo; dixit Adæ Deus, q̃a erit tibi terra
ſterilis, & arida; ac ſpinas, & tribulos germi-
nabit tibi, neque niſi in laboribus comedes
ex ea cunctis diebus vitæ tuæ; ſiue in mero-
ribus, & vexationibus, vt ex Hebræo Septua
6 ginta tranſtulere. Magnis itaque merori-
bus, vexationibuſque homo ſuppoſitus eſt,
vt panem, quo vitam ſubſtentet, come-
dat. Hinc illa ſolicitudo animi, atque quoti-
diana moleſtia, vt ſibi quærat, quo vitam
tranſigat. Vnde non parcit laboribus diu,
noctuque, vt panem ſibi quærat. Hanc, vt
retunderet ſolicitudinem, animique mole-
ſtiam, pręcepit Dominus, & Saluator noſter
Ieſus Chriſtus omnibus. *Matth. 6. 25.* dicens:
7 *Ideò dico vobis, ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid
manducetis, neque corpori veſtro quid induamini.*
Sed fidciam in Deo ſtatuendam eſſe, qui
volatilia cęli etiam paſcit. Superfluam nempè
ſolicitudinem comprimere voluit Do-
minus; quando homo in tantum his quæ-
rendis occupatur, vt à Spiritualibus debitis
impediatur; vel etiam talia abundantius
quærit, quàm neceſſaria ſint. Non quòd or-
dinatè non debeat ſibi homo proſpicere,
quæ ad vitam neceſſaria fuerint. Eſſet enim
Deum tentare; vel ignauiter ſe habere. Vt
8 idem *Carthuſian ibid.* aduertit. Hinc propte-
rea ſolicitudo illa viris Eccleſiaſticis, vacã-
tibus ob obtinendum ſupremum diẽ, bene-
ficijs, vel per concurſum, vel per gratiam,
vel etiam iuſtitiam obtinendi illa, vt neque
à litibus ſe temperent, vt habeant vnde ho-
neſtè vitam ſubſtentare valeant, ad *text.* Sa-
croſanctæ Tridentinæ Synodi *ſeſſ. 24. cap. 17
9 de reformat.* Neque enim niſi magnis labo-
ribus beneficia acquiruntur Eccleſiaſtica,
Clemens V. vt loquitur *in cap ſuper hoc 5. de
renunciat.*

Cum vacaſſet itaque ſimplex beneficiũ
ſub inuocatione Sanctorum Nicholai, &
Antonij de iure patronatus laycorum, & il-
lorum de familia de Iordanis *(delli Giordani)*
in Parochiali Eccleſia Villæ Paſcharolæ
Auerſanen diœceſis, quod vitæ terminum
feciſſet D. Franciſcus de Iordano vltimus,
atque immediatus illius poſſeſſor. Duo fue-
runt, qui ad illud, factis coram Ordinario
Auerſanen per compatronos præſentatio-
nibus, contendere: Clericus Franciſcus Pi-
ſanus ex vna; atque R. D. Octauius Cappella
Parochus Parochialis Eccleſiæ Caſtri Ca-
ſælucis Auerſanen quoque diœceſis ex al-
tera. Verum Piſanus, vt primùm præſenta-
tiones obtinuit, ad Sanctiſſimum Dominũ
noſtrum Papam, vt promedietate vocum,
ex alia parte derogationem obtineret, recur
ſum habuit; vt obtinuit. Bulliſque coram
Vicario Generali Illuſtriſſimi Epiſcopi A-
uerſanen Ordinarij, præſentatis, vt benefi-
10 cio potiretur, ſultificare vtique eum opor-
tuit gratiam, quàm impetrarat derogatio-
nis pro medietate, ne vti ſubreptionis vitio
notaretur, *cap. ſi proponente 42. extra de re-
ſcript. cap. ſi motu propio, 23. de prabend. in 6.
Abb. per illum text. in cap. circa 6. in 2. notab. nu.
3. de conſanguinit. & affinit. Franciſ. Ripa in cap.
ex parte 2. num. 29. de reſcript. Marius Antonin.
Muceraten variar. reſolut. lib. 1. reſolut. 3. num.
15. Rota in recent. part. 2. tom. 1. deciſ. 251. num.
2. & apud Card. Manticam deciſ. 358. num. 4. &
in Vrgellen Canonicatus 21. Maij 1593. coram
Cardin. Blachetto apud Marcheſan. part. 1. fol.
472. deciſ. 52. num. 3. & d. par. 2. tom. 1. in recent.
deciſ. 443. num. 2. & part. 1. tom. 2. in recentiori-
bus deciſ. 707. num. 1. & apud Vinianum deciſ.
84. num. 1. & ſeq. & num. 15. & deciſ. 110. &
part. 5. diuerſorum nouiſſimarum deciſ. 285.
num. 4.*

11 Quia profectò ſemper in reſcriptis indi-
ta videtur, atque ingeſta Clauſula illa, (ſi
preces veritate nitantur.) *d. cap. ex parte 2. in
fin. & cap. fin. de reſcript. l. fin. in fin. de diuerſis
reſcriptis. Rota apud Cæſarem de Graſſis deciſ.
12. num. 1. de probat. Put. deciſ. 213. lib. 1. Mari-
ſcotti variarum reſolut lib. 2. cap. 1. num. 81. &
num. 105. Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 358.
num. 1. & 4. & apud S. memo Gregor. XV. deciſ.
314. num. 1. & apud Cardin. Manticam d. deciſ.
358. num. 4.*

Iuſtificauit autem ſecundum ea omnia,
quæ narrata fuerant, quæue,vt iuſtificaren-
tur,oportebat; inter ea verò, à medietate
12 ſaltim compatronorum ſe præſentatum
fuiſſe, atque in tempore à iure ſtatutum,
ſeq.habilem, & idoneum ad ſimplex illud
beneficium obtinendum, vt inſtitutio, ſeu
collatio ſequi potuiſſet.*cap.quoniam, 3.cap.ſi
verò 12.cap. ex inſinuatione. 14. & cap.conſul-
tationibus 19.de iurepatronat.Rota in recent.p.1
tom.1.deciſ.224.nu.1.& tom.2.ead.part.1.deciſ.
680.num.3.& part.2.tom.1.d.deciſ.433. num.2.
in Lucana Cappellaniæ 22.Maij 1613.coram
Damaſceno. apud Cardin. Seraphin.deciſ.1161.
num.10.& 11.*

Iuſtificauit autem ſic. Miniens de Iorda-
no in ſupremis tabulis anno 1528. ſcriptis,
Cappellam præfatam ſub inuocatione San-
ctorum Nicholai, & Antonij conſtrui,atq;
in Titulum erigi beneficij Eccleſiaſtici de
iurepatronatus laycorum,mandauit.Hære-
deſque dixit pro parte quidem Iulium, Ga-
brielem, & Bernardinum de Iordano Fra-
tres. In altera verò Nardum, Sabatinum,
Antonellum, Ioannemque de Iordano ne-
potes.Cauitque; *vt in iure præſentandi in Cap
pella prædicta ſuccederent omnes de domo de Ior
dano pro rata.*

Qui itaque Clericum Franciſcum Piſanū
præſentauere, fuerunt ex ſupra nominatis
omnes deſcendentes: vt puta Maria de Ior-
dano,Nicholaus, Iulius, Nardus, Sabbati-
nus,Nicholaus Franciſcus,Antonellus,Ber
nardinus,Pompeus,Carolus, & Carluccius
de Iordano. Acceſſitque Victoria de Iorda-
no,quæ cumulando etiam hunc Clericum
præſentauit,vt pænè omnes cōpatronos,ne
dū integrā medietatē pro ſe habeat. Excep
tis tamē ex Sabbatino,& per eū ex Antonel
lo deſcendētes, qui D. Ottauium Cappellā
præſentauere. Quin imò ex Antonello pro-
cedentes inter ſe ſe diuiſi ſunt, hunc noſtrū
Clerum Piſanum præſentantes.

Non plaudat igitur ſibi Cappella, præ-
ſentatum ſe fuiſſe à Lucretia Commone
Vidua quondam Cæſaris de Iordano ma-
tre,atque tutrice filiorum eiuſdem, longa
13 ſatis ſerie recenſitorum. Pro vna porrò eo-
rum patris voce omnes illi computantur in
ſtirpes,non in capita.*Clement.plures 2.de iure
patronat. Ioan.Baptiſta Ferretus conſ.131. nu.
4.& 5.lib.1.Caluaccan.in repertorio lib.1. deci-
ſionum Finizanen. verbo iuſpatronatus num 5.
Rota in recent.part.2.tom.1.deciſ.251.nu 5.*

14 Præter quàm quod neque deſcentia pro
batur Cæſaris eorum patris,quamuis de fa-
milia de Iordano ſit, vt non ſufficiat eum
deſcendentem aſſerere,niſi,à quo ex voca-
15 tis deſcenderit, pariter probatum fuerit.
Cùm quòd facta ni probentur, non præſu-
muntur,*l.in bello 12. §.facta,ff.de captiuis, &
poſt limin.reuerſ.Barboſ.in locis communibus lit
tera F.num.6.*

16 Tum, quòd deſcendentia in hac parte
formiter probanda ſit,nominum,cognomi-
numque eorum,à quibus deſcendebant, ac
matrimoniorum expreſsione facta; iuxta
deducta in *Veliterna iuriſpatronatus.16. Fe-
bruarii 1609.coram Eminentiſſimo Cardin. Ca-
ualerio,deciſ.46.n.3. & in eadem coram eod. 22.
Maii 1609.deciſ.61.ſub num. 2.& deciſ.382.nu.
2. & 3. & in Parmen Prioratus 12. Ianuarii
1590.coram Card.Mantica deciſ.88.num.2.*

17 At ſatis, ſuperque noſtro eſt Piſano, qui
eum præſentauerunt,ab ijs deſcendere pro
baſſe,qui in quaſi poſſeſſione ſunt iuris præ-
ſentandi, quamuis à primis fundatoribus
deſcendentiā nō probaſſet. *Rota apud Card.
Seraphin.deciſ.1334.num 8.& apud Card. Ca-
ualer.d.deciſ.382.num.1.& in recentiorib par.1.
tom.1.deciſ.347. num.1. & part.2.tom.1.deciſ.
146.num.2.& deciſ.337.num.3.& apud S. me-
mor.Gregor.XV.deciſ.349.num.1. & deciſ.452.
num. 17. vbi etiam Beltramin.* & dictum fuit
in *Regien Iuris patronatus* 10. *Iunii* 1623.*corā
Pirouano deciſ.17. num.4. apud Viuianum in
praxi iurispatronatus,* & alias ſæpiſſimè. & *in
Mediolanen iuris patronatus 8. Iunii 1618. co-
ram eodem Pirouano deciſ.74.num.1. apud eun-
dem Viuianum.Lotterius de re beneficiaria lib.2.
quæſt.11.num.119.*

Hanc ob cauſā obſtaculū haud facit:Mi-
nicū primū fundatorē diſpoſuiſſe; vt *in iure
præſentandi in Cappella prædicta ſuccederent
omnes de domo de Iordano pro rata.* ſat proin-
de fuiſſe dictum Cæſarem eſſe de domo de
Iordano.

18 Verbum porrò illud (*de Domo*) nedum
familiam, verùm, & parentelam compre-
hendit; vt non ſufficiat eſſe quem de fami-
lia,ni & de gente, ac parentela fuerit,ſiue
maſculi, ſiue fœminæ ſint; omnes enim
compræhendi, & natos natorum,& qui na-
ſcentur ab illis. Audi (quæſo te) Vlpianum
*in l.pronunciatio 195.§.familiæ appellatio. circa
fin.de verborum ſignificat.* ſequentibus dicen-
„ tem: *Rectè eiuſdem familiæ appellabuntur, qui*
„ *ex eadem domo,& gente proditi ſunt.* Ex gente:
ſcilicet cognatione, & parentela, explicat,
*Gloſſ.ibid.Anton.de Butrio in cap.per venerabi-
lem 13.qui filij ſint legit.num.21.*allegat *text.in
l.cum vnus.10.in fin ff.de aliment.& cibar.lega.*
Ibi:libertis conſulens domum ſequi maluit.
Domum id eſt familiam *Gloſſ. ibidem* expli-
cat. Siue etiam pro conſanguinitate,atque
omnes per eam deſcendentes accipi malit.
19 Quemadmodum hæredis nomen, hæredē
hæredis comprehendere docet ibidem Pa-
pinianus. Sequiturque perpenſionem hanc
*Calcaneus conſ.8.nu.5.Ioannes Baptiſta Ferrett.
d.conſ.134.num. 3. lib.1. Rota in recent. part.2.
tom.1.deciſ.282. num.2. Eminentiſſimus Card.
Mantica de coniectur. vltimar. volunt.lib.8.tit.
12.num.17.Peregrin.de fideicommiſſ.art.22.nu.
27.*

by Google

27. Molin. de Hiſpaniæ primogeu. lib. 3. cap. 4. nu.
9. Gratian. foreuſ. diſceptat part. 2. cup. 218. unm.
19. & part. 4. cap. 645. num. 1. cum ſeq. & part. 5.
cap. 901. unm. 18. Card. Tuſcus tom. 2. littera B.
concluſ. 618. num. 2. Vt naturales etiam com-
20 prehendat, ſiue maſculos, ſiue fœminas, nõ
tamen ſpurios, quòd hi certum non habeãt
patrem, ſecundum Alciat. d. l. pronunciatio.
verſ. ex eadem domo. quem ſequitur Carocius
deciſ. 41. uum. 2. 3. 4. & 5. cum ſeq. & num. 21.
Molina d. cap. 4. num. 8. & 9. ac unm. 10. Pere-
grin. eod. art. 22. num. 27.
21 Conſanguineorum quippè, ſiue agnato-
rum, gentilium, & proximorum nomine,
omnes, qui eadem ex gente ſunt, & ſangui-
ne, ſiue maſculi fuerint, ſiue fœminæ, com-
præhenduntur. Caroce. dicta deciſ. 41. num. 2.
Molin. d. cap. 4. unm. 9. & 10. Rota iu recent. par.
2. d. deciſ. 282. num. 1. & 2. & apud S. mem. Gre-
gor. XV. deciſ. 293. nu. 3. cum ſeq. vbi etiam Bel-
tram. unm. 23. & deciſ. 464. n. 3. & 4.
22 Non enim nouum eſt, neque naturæ re-
pugnans, quin ſatis illi reſpondens, ex ma-
ſculis prognatas fœmellas, ex eadem eſſe
agnatione, & familia. l. voluntas patris. 4. C. de
fideicommiſſ. Pariſ. conſ. 51. num. 12. vol. 2. Rota
in recent. part. 1. tom. 2. deciſ. 587. unm. 8. & apud
Durauum Epiſcopum Vrgellen. deciſ. 8. unm. 7.
23 Nuptę quamuis illę ferint. Ruinus conſ. 153.
num. 9. vol. 2. Gabriel conſ. 195. uum. 3. lib. 1. Ro-
ta apud Card. Seraphin. deciſ. 1438 uum. 2. Gra-
tian. forenſ. part. 3. cap. 530. unm. 17. & 18. Mar-
ta voto. 71. nu. 26. part. 1. Ricius iu praxi part. 1.
reſolut. 158. unm. 4. quicquid alias Guttierez
conſ. 3. num. 6. & 9. dixerit, quem reiecit ex
Gabriele d. conſ. 195. in 2. dub. un. 3. Riccius, vbi
ſupra paulò antè d. reſolut. 158. diximus reſ-
ponſ. 16. num. 6. & 7. part. 2.
25 In hac potiſſimum iuriſpatronatus ma-
teria, in qua etiam ex fœminis deſcenden-
tes de genere, familia, ſiue parentela eſſe di-
cuntur, atque in parentela comprehuntur,
ex Caſtadoro deciſ. 1. de iure patronat. ſequuta
fuit Rota part. 1. diuerſ deciſ. 48 2 uum. 1. Tira-
quell. iu legib. connubialibus part. 1. Gloſſ prima,
uum. 38.
26 Quicquid alias fortaſſe fuerit in caſu, quo
teſtator bona in familiam conſeruari man-
daſſet. ad text. in l. 1. ff. de iure immunitat. Co-
uarr. iu cap. Raynald. in princ. num. 13. de teſtam.
Molina d. cap. 4. uum. 8. 9. & 10. Gabriel. tit. de
verborum ſignificat. concluſ. 6. in 4. limit. nu. 60.
verſ. 3. infertur. Portius Imola lib. 2. concluſ. 7.
in prima limit. verſ. limita, vt per Marianum. Ro
ta iu recent. d. part. 2. d. deciſ. 282. num. 4. cum
ſequent.
Non itaque mirere, ſi in eorum ſerie, qui
Piſanum coram Ordinario Auerſano præ-
ſentauere, ex fœminis non nullas connu-
merauimus. Cùm illas à iure patronatus
haud excluſerit, quin admiſerit fundator.
27 Verùm, fac, neque de illis meminiſſet,) nõ
propterea feclnſæ illæ fuiſſent, vbicunque
ſuorum anteceſſorum hæredes eſſent, ſiue
ex teſtamento, ſiue abinteſtato. Ea planè ra-
28 tione, vt promptiores ad Eccleſias ædifican
das fideles redderentur, quod Eccleſiarum
fauor eſt. cap. quoniam. 3. de iure patronat. Cal-
derin. conſ. 4. de iure patronat. quem ſequitur
Ioann. Baptiſta Ferrett. d conſ. 131. num. 11. &
num. 15. Ricius d reſolut. 158. num. 3. cum ſequ.
Rota apud Capitaquen. deciſ. 230. num. 2. part. 1.
Rota in Lucana Iuriſpatronatus 20. Iunij 1602.
coram Eminentiſſimo Cardin. Mellino deciſ. 12.
num. 1. apud Vinianum.
29 At ea iuriſpatronatus hæreditarij vis, na-
turaque eſt, atque dignoſcitur, vt ad illud
omnes admittantur, quamuis extranei: mo-
dò hæredes ſint, ſiue maſculi, ſiue fœminæ.
Roceus de iure patronat. verbo ipſe, vel à quo un.
17 quæſt. 8. Abb. conſ. 54. num. 4. part. 1. Pariſ.
conſ. 43. unm. 4. & 9. vol. 4. Monaldus conſ 47.
unm. 7. & 8. vol. 2. Garſias de benefic. part. 5. nu.
9. unm. 143. Caſtador. deciſ. 1. de iuripatronat. Ri-
cius d. reſolut. 158. Maceraten variar. reſolut. lib.
1. reſolut. 60. num. 1. Vinianus in praxi iuriſpa-
tronat. part. 1. lib. 4. cap. 2. num. 11. Caluaccanus
deciſ. 28. part. 3. num, 4. Claud. Tutius quæſt. 4. de
iure patronat. n. 6.
30 In dubio vero hæreditarium potius, quã
gẽtilitium ius patronatus præſumitur, cùm
illud ex natura rei accedat, vt ad hæredes
tranſeat quoſcunque; hoc verò non vtique
niſi probetur, atque gẽtilitium oſtendatur,
Epiſcopi aſſenſu accedente. Cardin. in d. cle-
ment. plures, un. 6. in 6. quæſt. & Ancharan. ibid.
num. 5. in 2. notab. cum ſeq. de iure patronat. per
text. ibidem ibi: relicti hæredes, vbi Gloſ. ex-
plicat: ſui, vel extranei, cùm non diſtinguat. Se-
quiturque Lambertin. de iurepatronat. part. 2.
lib. 1 in 2. quæſt. princip. per tot. potiſſimum num.
15 cum ſeq. & num. 23. Calderin. d. conſ. 4. circa
medium: ſatis aptè dicens: Ergo per cõſequens à
iure hæredibus defertur ius patronatus, poſito
quod ipſum illis non reſeruauerit. Hæc ille. ſe-
quiturque Doctiſſimus ille Præſul infula-
rum decus Didacus à Couarruias variarum
reſolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. Rota apud Card. Se-
raphin. deciſ. 456. num. 1. Rota in recent. part. 1.
tom. 2. deciſ. 482. num. 6. & deciſ. 675 num. 1. ead.
part. & deciſ. 707. nu. 7. ead. part. Gratian. forenſ.
part. 3. cap. 577. num. 44. in fin. & num. 45. Vi-
uianus in praxi iuriſpatronatus d. lib. 4. cap. 2.
num. 4. & 2. & deciſ. 34. num. 13. apud eundem.
31 Potiſſimùm verò ſi ad præſentandum fæ-
minæ admiſſe fuere; Rota in recentioribus par.
2 d. deciſ. 707. num 6. & part. 5. diuerſorum no-
uiſſimarum deciſ. 362. n. 9.
32 Tum præterea, quòd ex antiquo tempo-
re ſemper vti hæredes compatroni ad ius
hoc patronatus præſentauere, etiam ſi vti
deſcendentes præſentaſſent, namque miſtũ
præſumitur, (hæreditarium ſcilicet, & ex
pacto, & prouidentia) Rota apud Seraphin. d.

deciſ.456.num.5. meminimus, *d.reſponſ.noſtra 16.n.19.& 20.*

33 Hæc proinde obſeruantia id ex ſe operatur, vt iuſpatronatus hæreditarium magis, quam gentilitiũ præſumi faciat, ſemper alias cum vti hæredes præſentauerint, non vti ex familia. *Aymon conſ.211. num.8. Ioſeph Ludouicus concluſ.38.verſ.infertur 4. Rota in recentiorib.part.1.d.deciſ.282.num.3. & num.10. & part.2. tom.1. deciſ.308. num.2. & tom.2.deciſ. 756.num.1.in fin.& apud S.memor.Gregor.XV. deciſ 280.num.5.& deciſ.502.num 10.Surd.deciſ.129.num.18.in fin.& num.19.Gratian.part. 3.cap.521.nn.17.18.& 19.cum ſeq. & cap.577. num.46.Maceraten variarum lib.1.d.reſolut.3. num.8.*

Iuſtificauit, itaque ex his omnibus Piſanus gratiam derogationis pro medietate, ſe,
ne dum à medietate patronorum præſentatum fuiſſe oſtendendo, neque per ſomnium, ſed lucidiſſima, quin mathematica
demonſtratione; verùm etiam, & à maiori
34 eorum parte, vt inſtitui propterea deberet,
quanquam derogationis gratiam minime obtinuiſſet. ad *text.in cap.quoniam 3. vbi Abb. nn.3. de iure patronat. Rota p.2. diuerſorum deciſ.117.num.1.& in recentior.part.2 tom.1.deciſ.146.num.4 & deciſ.202.nu.1.& apud Card. Manticam deciſ.86 num.4.Ricius in praxi part. 1. reſolut. 173. num.1. nos reſponſ.47. num 10. part.2.*

35 Exequi proinde gratia debet, quæ iuſtificata fuit, cum exequutionem ſibi annexam habeat, propter eius, qui illam dedit, reuerẽtiam, adinſtar *l fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo.* ad *text.in c.ſi capitu.5.vbi Gloſſ. verbo exequatur, de præbend.in 6.Rota apud S.memor. Gregor. XV. deciſ.221. num.2. & apud Cardin. Caualer.deciſ.148.num.1.& deciſ.363. num.4. & deciſ.639.n.1.*

Præſertim vero, quòd Cappellæ, præter
quam quod neque à medietate præſenta-
36 tus fuit, obſtaculum non minimum faciat,
quòd beneficium obtineat parochiale, atq;
ſufficiens, vt alterius incapax reddatur, ad
textum Sacroſanctæ Trident. Synodus *Seß.
24.cap.17 de reform.* Saltim ad retinendum,
37 & ſi non ad obtinendum, vt dictum fuit in
Rota *apud Cardin.Seraphin.deciſ.774. num.2.*

38 Ex hoc vno igitur, quando cætera alia
paria eſſent, præferendus eſſet Piſanus Cappellæ, quod ipſe nullum, hic ſaltim Curatum obtinet beneficium, illudque ſufficiẽs, vt poſt alios, Rotę deciſiones referens, deducit *Garſias de beneficiis par.7.cap 9.num.12. & 13.* Sitque hoc ſatis conforme Eccleſiaſticæ oeconomiæ, atque diſtributiuæ iuſtitiæ,
ne vnus plurium loca infructuoſè occupet,
39 neque aliorum, non habentium, victum
præcipiat, quod abſonum admodum æſti-
40 mauere Patres in Sacroſancta Tridentina
Synodo congregati, quin Spiritus Sanctus, qui Sanctam illam Synodum, toto orbi omnimodo neceſſariã, coegit, *d.cap.17.ſeſſ.24.de reformat.*

Atque ita ex his cenſoris ſupercilio ſubiectis, reſpondendum cenſui.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Aduocatus.

Piſano Beneficium per gratiam derogationis pro medietate adiudicatum per Curiam fuit Epiſcopalem Auerſanam; atque ita poſtmodum exequutum, Cappella, qui malam agnouerat cauſam, ſilente.

SVMMARIVM.

1 *Inſolita quacumque ſuſpecta habentur. ipſa etiam beneuolentia ſigna, num.2. Sic Iudas inſolito obſequio Magiſtrum, & Dominum Iudæis tradit, ac prodidit.*

3 *Inſolita fraudi ſuſpitionem faciunt.*

4 *Suſpecta habentur omnia, quæ à communi deuiant incedendi itinere. Cum alias via regia incedendum ſit.*

5 *Inordinatum nihil, neque confuſum fieri debet.*

6 *Inordinatum omne, peccatum eſt.*

At quæ à Deo, ordinata ſunt.

7 *Sixtus Secundus Papa Martyr. fuit anno 265.*

8 *S.Laurentius fuit leuita Sixti Secundi. eiuſq; conſtantia dum vreretur.*

9 *Sixtus Quartus de Ruuere ex ordine Minorum S. Franciſci, fuit anno 1471. 12. annos vixit in Pontificatu.*

Et fuit denũciatus Pontifex 9. Auguſti 1471 num.62.

10 *Turpe eſt ignorare id, in quo quis verſatur.*

11 *Subſtantia, ac rei veritas vbi habetur, non eſt aliud inquirendum, neque attenditur nuncupatio.*

12 *Errare data opera dicitur, atque præſumitur, qui iteratò errauit. pluribus illuſtratur.*

13 *Repetitio conuitij malum indicat animum.*

14 *Mulier iterato pro alio intercedendo, Velleiano non iuuatur.*

15 *Epiſcopum ignorare Pontificis regnantis nomen; intollerabile, atque inueriſimile, & num.20.*

16 *Veritas vna eſt, neque poteſt in plura diuidi.*

17 *Falſitas veritati præiudicat. quia vnum alteri opponitur.*

18 *Fal-*

18 *Fallacia omnis à veritate prorſus aliena eſſe debet.*
19 *Sanguis, & aqua ex latere Chriſti profluit, non flegma.*
21 *Inſtrumenti fidem ſuſpitiones manifeſtæ minuunt.*
In Ciuilibus tamen.
22 *Inſtrumento (pelli animalis mortui) quod credatur, quaſi miraculum habetur.*
23 *Tabellionis officium contra Ius eſt.*
24 *Fidem qui perdit, nihil poteſt vltrà perdere.*
25 *Scriptura, vt authentica ſit, multa requiruntur.*
Multaque ſunt, quæ ſcripturæ fidem detrahunt. num. 26.
27 *Menſe Martio frigus erat, quando paſſus fuit Chriſtus Dominus noſter.*
28 *Epiſcopus in quacumque ſuæ diœceſis parte morari poteſt: ibique. Iura reddere.*
Debet tamen cum dignitate fieri, num. 29. ne vileſcat.
30 *Poſſe id dicimur, quod ſeruato dignitatis honore, & perſona licitè poſſumus.*
31 *Epiſcopatus non eſt dignitas, ſed Dignitatum culmen.*
32 *Epiſcopi Principes ſunt Eccleſiarum.*
33 *Robertus Cardinalis Bellarminus celebratur.*
34 *Locus pſalmi 44. 17. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii, expenditur.*
35 *Aloyſius Sanſeuerinus Princeps Biſiniani celebratur.*
36 *Epiſcopi in locum ſucceſſere Apoſtolorum. Sunt itaque Principes.*
37 *ſubrogatum naturam ſapit ſubrogati.*
38 *Inueriſimile quod eſt, falſitatis ſpeciem habet.*
39 *Sententia ſi non feratur in loco decenti, ſed turpi, nulla eſt.*
40 *Adagium. Nũquid, & Saul inter Prophetas? & ex Sapientibus octauus.*
41 *Sedere cum Iudice pro Tribunali, neque Clariſſimis Viris permiſſum.*
42 *Falſa præſumuntur, quæ à conſueto deuiant modo aliorum.*
Et à ſtylo ordinario, num. 64.
43 *Inſtrumentum falſum arguitur, ex inuſitato dicendi, ſcribendique modo. vel ſi non ſeruetur ſtylus Notariorum, n. 44.*
45 *Sententiam Iudex ex ſcripto recitare debet.*
Limita in Epiſcopo, n. 46.
Et ob conſuetudinem in contrarium, n. 47.
48 *Memoria hominum labilis, & infirma; non igitur ei fidendum.*
Seneca in iuuentute maximę fuit memoriæ. Ita Hippias apud Platonem, ac pręſertim iuuenis quidam Corſicus genere.
49 *Clauſulę (vocatis vocandis, & ſi per informationem huiuſmodi ita eſſe repereris) iudicem miſtum faciunt, vt cauſa cognita procedere debeat.*
50 *Sententia manu Iudicis ſubſcripta eſſe debebit.*
Alioquin nulla, neque ſententia ęſtimatur, num. 52.
51 *Acta iudicii ſcripto extare debent, ne partibus pręiudicium inferatur.*
53 *Notarius, de quo rogatus non fuit, neque fidem facere poterit.*
54 *Negatiua facti, ex reuolutione actorum probatur.*
Quia omne, quod in actis ſcriptum non reperitur, actum non pręſumitur, n. 55.
56 *Sentẽtia legi, ferri, & publicari debet, vt ſententię effectum habeat.*
57 *Aſſenſus Apoſtolicus requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ.*
Alioquin omnia nulla euadunt.
Ita quoque decretum, atque diligens inquiſitio vtilitatis Eccleſiæ.
58 *Notario atteſtanti vltra officium ſuum, non creditur.*
Vt puta de verbis enunciatiuis.
Neque aſſerenti interueniſſe cauſæ cognitionem, num. 59.
Neque Epiſcopi aſſertioni ſtatur, ni aliunde conſtet. d. nu. 58.
60 *Fundamento ſubmoto, omne, quod ſuper extructum eſt, corruit.*
61 *Notarium memoria retinuiſſe omnia geſta, atque dicta inter partes, vt ea poſt modum in inſtrumentum redigeret, inueriſimile eſt. vnde ei credendum non eſt, quia ſicuti in vno errare potuit, ita & in altero, nu. 67. magiſque id diuinitatis ſit, quam mortalitatis, memoria omnia retinere.*
63 *Officiales Datariæ Papæ non præſumuntur errare in annis Papæ regnantis.*
Quin magis præſumptio eſt pro ipſis, quod ritè ſuo fungantur officio, n. 65.
66 *Officio ſuo quiſque rectè defungi debet.*
Alioquin peccat, ſi ignoret ea, quæ ad illud neceſſaria fuerint rectè exercendum.
68 *Error ex errore ſequitur.*
69 *Notarii vaſſalli in Regno, ex capitulo Ladiſlai*

Digitized by Google

diſlai Regis, inſtrumenta rogare, vel pro, vel contra Dominos Terrarum, in quibus degunt, prohibentur.

Alioquin omnia nulla, & inualida erunt.

70 *Nullum quod eſt operari nihil poteſt.*

Licitè proinde ei obluctamur quod nullum eſt, & contra legem factum.

71 *Partes ſunt, quæ concordant inter ſe, quæ loqui, atque paciſci debent, non Notarius.*

72 *Pactum quid? ex Vlpiano.*

73 *Confeſſio procuratoris ſponte ſua facta in iudicio, Domino non nocet.*

74 *Notarius, de quo rogatus non fuit, inſtrumentum conficere minime poteſt.*

Neque atteſtationem dare.

Et de eo ſolùm, quod coram eo geſtum fuit, inſtrumentum conficere, n. 75.

Et de illo tantummodo ſe rogare, num. 76. & num. 89.

Neque inſtrumenta rogare poterit de his, quæ tempore rogitus non interfuere, n. 77.

Quod ſi fecerit, fides ei non præſtabitur.

Non ſtabitur itaque Notarij aſſertioni, niſi de his, quæ actu interfuerunt; atque geſta coram eo fuere, n. 78.

77 *In triuio eſſe quid ſit? elucidatur.*

79 *Confeſſio in iudicio facta, calore iudicij firmitatem habet.*

Oportet autem, vt confeſſio certa ſit, non ambigua, n. 80.

Alioquin non æſtimatur, nu. 81.

82 *Obligationes ſunt, quæ partibus obligatis obſunt, non inſtrumentum.*

Quia inſtrumentum nō eſt obligatio, ſed eius probatio.

83 *Veritati præſumptio cedit.*

Et ipſi ſcripturę veritas præualet.

84 *Actuarius Notarius non niſi de ſententia rogare ſe poteſt, cum illa profertur à Iudice.*

Sententia vero ſi ſcripta non fuerit, nihil eius atteſtatio præſtabit, n. 85.

86 *Sententia nulla, nullum producit effectum.*

87 *Effectus à cauſa producente pendet.*

88 *Cauſa vbi non eſt, neque effectus erit.*

89 *Notarius quod non dicit, neque nos dicere oportet.*

91 *Notarius, cum ſit perſona publica, publicè rogari debet, de his, quæ gerenda erunt.*

Rogari vero debet à partibus, vel ſaltim ab altera earum, n. 93.

Et de quibus rogatus fuit acta edere n. 94.

92 *Actus à voluntate ſpecificatur, & nomen recipit.*

ARGVMENTVM.

Ex quibus inſtrumentum ſuſpectū reddatur, ut fides ei minime deferatur? multa non inutiliter proferuntur. Et de quibus Notarius ſe rogare in inſtrumento ualeat? & num Epiſcopus ſententiam ex ſe legere debeat? & quomodo confeſſio in iudicio facta firma ſit? non iniucundè differuntur.

RESPONSIO LXXXIV.

1 INſolita quæcunque ſuſpecta æſtimari conſueuere. Neque enim ſimitatem habent, modum excedētia; iuxta illud *Seneca in Oedipo*. dicentis:

Quicquid exceſſit modum,
Pendet inſtabili loco.

augumento, *text. in l. ſi quis ita 6. & l. ſi quis ſub conditione 7. vbi Gloſſ. 1. ff. de condition. inſtitut. Neuizan. conſ. 52. num. 56. Gonzalez ad 8. regul. cancellar. gloſſ. 36. num.* 86 *Barboſ. de clauſulis clauſ. 73. num. 1.*
2 Hinc ſanè eſt, quod ipſamet beneuolentiæ ſigna, cùm intempeſtiuè præſtantur, ſuſpitionem quandam ex ſe redolere videntur; ſicut apud Græcos prouerbij vicem obtinuit illud.

Par odio importuna beneuolentia.

Et Ennianum illud, optimo iure à Cicerone laudatum, *lib. 2. de officijs: Benefacta malè locata*, (dicente) *malè facta arbitror.* Sic Iudas inſolito obſequio Magiſtrum, & Dominū Iudæis tradidit, ac prodidit; *Quemcunque oſculatus fuero ipſe eſt, tenete eum. Et confeſtim accedens ad Ieſum dixit: Aue Rabio. Et oſculatus eſt eum. Matth. 26. 48. & 49.*

3 Inſolita, ergo, quæ in inſtrumento congeſta conſpiciuntur, inter Excellētiſſimum D. Principem Biſiniani quondam, anno 1475. & Archimandritam Monaſtrij Sancti Adriani Ordinis S. Baſilij Roſſanen diœceſis ſuper concordia inter partes ipſas tunc temporis inita, non minimam fraudi ſuſpitionem faciunt, argumento eorum, quæ Innocentius Tertius Helienſi Epiſcopo ſcribit *in cap. paſtoralis 8. in fin. de fide inſtrument. Verum* (dicens) *ſi iuri communi ſit diſſona*, (de decretali epiſtola Papæ verba faciens) *ſecūdum ipſam non iudicet, ſed ſuperiorem conſulat*
4 *ſuper eam.* Sic Summus Pontifex. Suſpecta

quippe

quippe habentur omnia,quę à communi,
vſitatoque deuiant incedendi calle, cum
alias in peragendis negotijs via regia ince-
dendum ſit. Idem vt conſuluit Vercellēſi
Epiſcopo Innocentius tertius in *cap. qua-
liter, & quando 17. circa fin. de accuſationib.*
Quoniam ex his,quæ inordinatè ſunt acta,
non poteſt ordinabiliter agi, vt idem In-
nocentius *eodem cap.* (paulo ante prænar-
rata verba)loquitur. Argumento *tex.* Diui
Auguſtin.*in can.neq; enim ſi agriſ. 9. 15. q. 5.*
quem etiam refert *Gloſ. d. cap. qualiter, &
quando 15. verbo inordinatè*. Hanc proinde
5 ob cauſam inordinatum nihil, neq; con-
fuſum fieri, præcepit Imperator in nouel-
lis in *authent de hæredib.& falcid. collat. 1. §.
inordinatum verò*. Rationemque reddit
ibidem *Gloſſ.verbo confuſum. Quia* (dicens)
6 *omne inordinatum, eſt confuſum*. Quod verò
inordinatum eſt,peccatum eſt.argumento
eorum,quæ Sanctus Apoſtolus Paulus ad
*Roman. 13. 2.*loquitur,dicens: *Quæ autem à
Deo ſunt, ordinata ſunt*. Inordinata igitur
erunt,atque confuſa,quæ à Deo non ſunt.
peccatum proinde. Sequiturque Bonifa-
cius Octauus in *extrauag. vnam ſanctam. 1. §.
oportet autem. de maior. & obedient. inter co-
munes. Nauar. de finibus human. actuum in
princip. n. 8. in fin.* Quid enim inordinatum
dici poteſt aliud,quàm:

*Non bene iunctarum diſcordia ſemina re-
rum?*

vt *Ouid. 1. metamor.* loquitur:Diſcordia ve-
rò peccatum eſt. Quicquid igitur inordi-
natum eſt, (vti in diſcordia fundatum)
peccatum erit.

Diſpendamus itaque quæ huiuſmodi
inſolita in inſtrumento præfato leguntur,
vt ex illis deinde, quæ fides ſcripturæ præ-
ſtanda fuerit, dignoſcatur. Et planè, quod
primo in ipſo veſtibulo occurrit, eſt; quòd
Notarius aſſerit ſcriptum fuiſſe inſtru-
mentum præfatum *anno à Natiuitate Do-
mini 1475. Pontificatuſque Sanctiſſ. Domini
N.Sixti diuina prouidentia Papa ſecundi, anno
7 quarto fol. 1. in inſtrumento.* Sixtus verò ſe-
cundus,natione Athenienſis,ac 25.à S. Pe-
tro Pontifex, anno Domini 265. vixit in
Pontificatu menſes vndecim; Vir ſanè
Doctiſſimus,ſimulq; Sanctiſsimus, qui ex
Gentili Philoſopho ad Chriſtianam fidem
conuerſus pro ipſa Chriſti Domini noſtri
fide in perſecutione Valeriani gladio ani-
8 maduerſus,martyrij coronam accepit.Hu-
ius Leuita fuit Sanctiſsimus ille Lauren-
tius, qui in craticula ſuperpoſitus dum
vreretur, ad impiſsimum Tyrannum ſtu-
penda illa protulit: *Aſſatum eſt iam, verſa,
& manduca.* Vt oſtenderet, quòd igne in
cenſus charitatis Chriſti,externa ipſa ignis
tormenta flocci pendebat: ita eſt legere
apud Romanum Martyrologium die 6.
& 10. Auguſti, vbi *Cardinalis Baronius in
obſeruationib. & Franciſcus Sanſouinus in
chronologia Mundi d. anno 265. fol. 31.*

9 Anno autem 1475. Sedem obtinebat
Sixtus Quartus de Familia a Ruuere Pa-
tria Saonenſis ex Ordine S. Franciſci,qui
renunciatus fuit Pontifex poſt Paulum ſe-
cundum Venetum,anno 1471. ducenteſi-
mus vigeſimus à S. Petro, vixitque in Pon-
tificatu annos duodecim, dies quatuor.
ſecundum eundem *Sanſonium in Chrono-
logia fol.* 66. Secundum verò Onufrium
Panuinium de Romanis Pontificibus
fol. 318. annos tredecim,dies quinque.

Duo itaque in hoc vno admiſit pecca-
ta,nec contemnenda,Notarius; & in Pon-
tifice Sixto ſecundo; & in annis Pontifica-
tus,anno quarto, cum 11. tantum menſes
in illo vixerit. Intolerabilis igitur error in
Notario. Turpe enim illi fuit ignorare id,
in quo verſabatur: iuxta Quinti Mutij re-
ſponſum ad Seruium Sulpitium apud
10 Pomponium *lib. ſingulari enchiridiũ in l. 2.
§. ſeruius cum in cauſis ff. de origine Iur. &
Gloſſ. 1. in can. qui de menſa* 10. 37. *diſt.* Eſt
enim ignorantia, eorum præſertim, quæ
nos ſcire oportet: (vt Sophocles inquit)
Fera robuſta, & non adeundum malum.

Neque inſtabis, vt Notarium excuſes:
fuiſſe hunc calami curſum, non mentis,
11 intellectuſq; errorem; excuſari proinde:
cum veritatem reique ſubſtantiam tenea-
mus Pontificis Sixti,annorumque Domi-
ni,argumento *tex. in cap tua nos 26. de ſpon-
ſalib. Rota apud Card. Mantucam deciſ. 254.
num. 2. Mariſcott. variar. reſolut. lib. 2. cap.
71. num.* 8. Subſtantia verò rei vbi certa eſt,
nominis vna nuncupatio non attenditur
*l. 2. §. ſed ſi ſint ff. ad ſenat. conſult. Tertyl-
lian. Rota in recent. par. 2. tom. 1. deciſ. 254.
num. 5.*

Porrò quòd errorem hunc etiam Epi-
ſcopum admiſiſſe profitetur *fol. 2. in in-
ſtrumento.* Referens quippè aſſenſus Epi-
ſcopi ſententiam; dicentem illum inducit
ſequentibus:

*In Dei nomine Amen, &c. ſcilicet Anno
Domini 1475. Pontificatus Sanctiſſ. Domini
N. Diuina prouidentia Sixti Papa ſecundi,
anno eius 4.* Data itaque opera peccauit,
qui repetitò errauit, vt ex Græcis quidam
12 dixit.

*Bis perperam facere idem, non eſt viri
ſapientis.*

& apud Zenodotum in collectanea ada-
giorum.

*Iterum ad eundem turpe lapidem impin-
gere.*

& Cicero *epiſt. famil. lib. 10. Culpa enim illa,*
(dixit) *bis ad eundem, vulgari reprehenſa
prouerbio eſt.* Nam primus error, (vel
Græco adagio) veniam meretur, iteranti
cul-

culpam venia dari non ſolet. Nec diſsimi-
liter, & ſi diſsimili metaphora *Horat. in
poetica* vſus fuit.

„ *& Citaradus* (inquiens)
„ *Ridetur, corda qui ſemper oberrat eadem.*

Primus enim lapſus, vel caſui datur, vel
imprudentiæ iteratus ſtultitiæ tribuitur,
aut ininſtitiæ. vt qnidam dixit. argumento
13 etiam *tex. in can. ſi quis iratus 4. 2. quæſt. 3.*
arguit enim ibi Fabianus Papa ex iteratio-
ne connitij, iniuriandi animum adfuiſſe, &
ibidem *Gloſſ. verbo iterari*, ad *tex. in l. ſi mu-
lier 22. C. ad Senatus conſult. velleianum*, qua-
14 tenus habet: Mulierem etiam poſt annũ
iteratò pro alio intercedendo, velleiano
non iuuari. Ex repetitione quippe actus,
pro ſe, ſuaque cauſa, obligatione ſe illigaſ-
ſe præſumitur. argumento, etiam *tex. in l.
Balliſta 32. vbi Bald. & Doctor, ff. ad Senat.
conſult. Trebell.*

Vel ex ſe ergo in vtraque parte Ponti-
ficis Sixti 2. nomen adijecit Notarius: & ex
repetitione, data opera erraſſe, conſpici-
tur. Vel verò in prima ipſe, in ſecunda
15 Epiſcopus, & ſatis inueriſimile eſt, atque
intolerabile: Epiſcopum ignoraſſe, Pon-
tificem, qni tũc regnabat, ſedemq. implebat
Petri. *Præter* quàm quòd, ſi non Epiſcopus
verba illa protulit: (*Põtificatus Sãctiſſimi, etc.*)
falſitatis ipſe apertiſſimæ multò magis
conuingetnr Notarius, quod dicentem
Epiſcopum retulerit; cum ille non di-
xerit. Quoquo verſus igitur, ſiue ad dex-
teram, ſiue ad ſiniſtram, ſiue ſurſum, deor-
ſumq. res hęc vertatur, falſitatis ſuſpicio-
16 nem non obſcuram, redolet. Veritas nã-
que vna eſt, neque poteſt in plura diuidi,
ad *tex. in d. extrauaganti vnam ſanctam. §. vna
nempè fuit, de maioritate, & obedient.* quòd
17 falſitas veritati præiudicet, vt Innocentius
Tertius inquit *cap. quoniam contra 11. in
princip. extrà de probat.* Verum itaque
quod eſt, falſum profectò eſſe haud pote-
rit; quia oppoſita innicem ſunt, vt vnum
cum altero eſſe minime poſsit; *tex in l. ille
aut ille 124. ff. de verbor. ſignific.* Et ex falſis
verum haberi haud poſsit, ex principio
philoſophico: Ex falſis non niſi falſum.
quia vitium principij eſt corruptiuum, *ex
7. ethiorum.* ſequiturque *Neuizan. in ſyl-
ua nuptial. lib. 5. num. 81.* Et inter traſcen-
dentalia, & quæ inuicem conuertuntur.
Vnum, verum, bonum, à Philoſophis
connumerantur. Eſt itaque verum. Bonum
igitur, atque vnum. Quare de dnobus alte-
rum verum erit, cum vtrumque eſſe non
18 poſſit; & à veritate omnis fallacia ſit pror-
ſus aliena: vt idem Innocentius Tertius
loquitur in *cap. in quadam 8. §. cæterum ſi
fuit verus. de celebrat. Miſſar.* Argumenta-
19 tur enim dicto loco ex latere Chriſti in
Cruce mortui ſanguinem, & aquam flu-
xiſſe, non phlegma, (vt perperam quidam
errantes putauere) ſi enim phlegma fuiſ-
ſet, & non verè aqua, qui vidit, & teſtimo-
nium peribuit veritati Ioannes, (diſcipu-
lus ille, quem diligebat Ieſus, *Ioan. 21. 7.*)
profectò nòn aquam, ſed philegma dixiſ-
ſet. Inde itaque aquam dixit; quia ita ſe ve-
ritas habebat. Compellamus propterea
Notarium hunc, ſicuti Chriſtum Dominũ
noſtrũ Pilatus: Quid eſt veritas? *Ioan. 18. 38.*

Vel verum igitur erit ſub Sixto ſecun-
do inſtrumentum celebratum fuiſſe? &
apertiſsima falſitas erit, cum ille biscentũ;
& decem ſupra mille annis præceſſerit.
Vel vero Sixti IV. tempore, & cum hoc
ipſe non dixerit neque meminerit, neque
Epiſcopus ipſe; ſed de Sixto ſecundo: val-
deque inueriſimile ſit, Epiſcopum in Pon-
tificis tunc regnantis nomine errare po-
tuiſſe; q[illegible]n valdè reprehenſibile, Epiſco-
pum ignorare Pontificem regnantem: Vt
Ioan. de Anania (dixit) *in cap. quam graui 6.
in princ. de crimine falſi.* reprehenſibile eſ-
ſe dicens, Epiſcopum ignorare ſtylum
Romanæ Curiæ: vt infra quoque perpen-
demus. Falſitatis vtique manifeſtiſsimæ
coarguetur Notarius; quòd inſtrumẽtum
hoc totum ipſe ex ſuo confinxerit marte,
cùm minime potuerit, quæ aſſerit omnia,
ex memoria deinde ad amuſsim in ſcriptũ,
redigere; quòd & infrà perpendemus.

21 At hoc ſufficit, (ſaltim per ſuſpitionem
manifeſtam) ad infringendam fidem in-
ſtrumenti; in ciuilibus præſertim. argumẽ-
to ſatis euidenti, petitio ex *tex. in cap. affer-
te 2. de præſumptionibus*, quo loco proba-
tur, ex violenta pręſumptione Salomonẽ
Regem diffinitiuam ſententiam protu-
22 liſſe, & ſi quidem in Ciuilibus. Quaſi
enim miraculum habetur, quod credatur
pelli, ſeu chartæ animalis mortui, ſine ali-
quo adminiculo: ad tradita per Alexan-
drum Tertium in *cap. 2. de fide inſtrumen-
torum*, & ſequitur *Aymon. conſ. 56. num. 21.*
Quam ob cauſam, *Innocentius in cap. cum
P. tabelio 15. n. 1. in fin. de fide inſtru. verſ.
& hoc ſic probo*, non extrà rẽ dixit, *Contra
ius eſſe officium tabellionis, quia charta ani-
24 malis mortui creditur ſine adminiculo alio.*
& refert ex Andræa de Iſernia *Paris de
Puteo de reaſſumpt. inſtrumentor. rub. 19.
num. 44. tom. 4. tractat. fol. 43.* & ſeqnuta
ſuit Rota in *Romana ſocietatis officij 14.
Martii 1618. coram Card. Caualer. deciſ.
445 n. 1. & in Peruſina Pecuniaria 1612. coram
Manzanedo deciſ. 366. poſt 2. volum. conſil. Fa-
rinac. & in Burgen Abbatia 1593. coram Card.
Arigonio deciſ. 92. poſt 1. vol. conſ. eiuſdem. &
deciſ. 106. num. 2 & ſeq. eod. volum. Oſaſcus de-
ciſ. 117. num. 6. & 7. Farinac. de falſitate q.
156. par. 4. n. 150.* Quan-

Quantò autem maius miraculum hoc
erit, vt fides habeatur inſtrumento, ſiue
Notarii ſcripturæ, cuius ipſa fides in dubiũ
reuocatur, & nutat? vt enim dixit. *Pub. Mi.*
Fidem qui perdidit, nihil poteſt vltra perdere.
& illud *Ouid. epiſt.* 16.
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.
25 Multa enim ſunt illa, quæ per dictum
Alexandrum Tertium perquiruntur; vt
ſcriptura firma habeatur, atque authentica
26 dicatur, vt indubia illi fides dari debeat. *d.
cap. 2. de fide inſtrument.* Multaque perpen-
duntur pariter, ex quibus fides ſcripturæ,
quamuis antiquæ, detrahitur: vt plenè de-
ducitur ex Innocentio Tertio ad Archie-
piſcopum Mediolanen in *cap. inter dilectos
6. & commentantes ibidem de fide inſtrumen-
torum.* Inter hæc autem multa, inueriſimi-
litudines non minimi faciunt, vt ex illo *tex-
tu* videre licet legentibus, noſque in ſequẽ-
tibus perpendemus.

Neque ſolùm planè peccatum hoc ad-
miſit Notarius, vt fides ei minimè habea-
tur; verùm, & multa immiſcuit inueriſimi-
lia, ex quibus ſuſpecta admodum eius fides
redditur. Teſtatur quippè inſtrumentum
præfatum rogatum fuiſſe. *Die ſeptimo menſis
Martij in Ciuitate Biſiniani Prouincia Cala-
bria, in Domibus Epiſcopatus Biſiniani, poſitis
iuxta materialem Eccleſia. Videlicet in Cortilio
dicta domus præſentibus quampluribus homini-
bus ibidem exiſtentibus*, &c. *fol. 1. in princ.* At
ſatis inueriſimile eſt Epiſcopum in Corti-
leo domus Epiſcopalis pro Tribunali con-
ſidere voluiſſe, vt iura redderet populo
27 ſuo: ac Menſe Martio, cùm frigus eſſe cõ-
ſueuit; vt ad ignem, prunaſque magis con-
ſiſtere debuiſſet: inter montana præſertim;
Menſe quippe Martio erat, cùm Chriſtus
Dominus noſter pro nobis omnibus paſſus
fuit. Petrus autem, qui eum a longe ſequu-
tus fuerat, vt videret finem, domum Pon-
tificis ingreſſus, ad prunas ſedebat cum mi
niſtris *Matth. 26.* 58. *& Marcus* 14. 54. dicit:
*ſedebat cum miniſtris ad ignem, & calefaciebat
ſe. Ioannes* autem 18. 18. *ſtabãt autem* (inquit)
*ſerui, & miniſtri ad prunas, quia frigus erat, &
calefaciebant ſe.* Teſtimonium hoc maius eſt
Sanctorum Euangeliſtarum, menſe Martio
frigus eſſe. Indè nempe Petrus ad prunas
ſtabat, (ſiue ſedebat,) quia frigus erat, &
calefaciebat ſe. Et non frigus erat ſeptimo
Martii, quando inſtrumentum hoc rogauit
Notarius, vt oporteret Epiſcopum in Cor-
tili eſſe, aſſenſum vt præberet in cauſa ſibi
à ſancta Sede Apoſtolica demandata? An
non erat ei locus alius opportunior in di-
uerſorio, ſiue domate, & honorabilior, in
quo ius reddere potuiſſet? Sedit enim ibi
pro Tribunali: ſic teſtatur idem Notarius:
28 & *Dom. D. Epiſcopus Biſinionen pro Tribuna-
li ſedit d. fol. 1.* Et porrò licet in quacunque
ſuæ diœceſis parte morari valeat Epiſco-
pus, & ibi Tribunal apertum habere, vt iu-
ra ſuis tempore reddat opportuno, *cap. cum
Epiſcopus 7. de offic. ordin. in 6. cap. cum non li-
ceat 12. de præſcriptionib. extra. cap. de Xenodo-
chij 3. & cap. cum venerabilis 7. de religioſ. domi
bus. Rota in Salamantina iuriſdictionis 23. May
1614. coram Card. Caualer. deciſ. 306. num. 1. &
2. Marius Antoninus variarum reſolut. lib. 3. re-
ſolut. 12. num. 7. Barboſ. de offic. & poteſt. Epi-
ſcopi par. 3. allegat. 8. n. 4. & 5. Riccius Epiſco-
pus Vici deciſ. 41. num. 2. part. 4. Maranta in ſpe
29 culo 6. part. de ſentent. n. 78.* Id tamen exau-
ditur, vt cum dignitate fiat, ne Epiſcopalis
vileſcat dignitas: iuxta Anacleti dictũ *can.
Epiſcopi* 3. ibi: ne vileſcat nomen Epiſcopi,
& *ibid. Gloſſ. verbo vileſcat. 80. diſt. Barboſ. d. al-
legat. 80. num. 5.*
30 Quia profectò, poſſe id dicimur, quod
cum honeſtate, atque ſeruata perſonæ di-
gnitate poſſumus, *l. eius artificij* 16. *in fin.* ibi:
quales ex ætate, dignitate, valetudine: & cæ
teris, quæ ibidem Paulus enumerat, & *l. nec
audiendus* 17. *& l. hæc demum* 37. quæ eſt Cal
liſtrati. *ff. de operis libertorum. can. faciat homo
15. vbi etiam Gloſſ. verbo quod poteſt 22. q. 2.* ar-
gumento *etiam tex. in cap. 1. de iure iurando in
6. Nauar. conſ. 19. num. 2. lib. 3. de empt. & ven-
dit. Morant. conſ. 77. n. 5. in fin. & num. 6. & cõſ.
131. num. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præ-
ſumpt. 183 n. 5. Nauar. man. cap. 18. num. 56. Ro
ta apud Card. Caualer. deciſ. 494. num. 5.*
31 Epiſcopatus quippè, non dignitas, ſed di-
gnitatum dicitur culmen, vt *Gloſſ.* (inquit)
*cap. licet 2. verbo dignitatum. de præbend. in 6.
ad tex. in cap. venerabilis frater 37. circa finem*
ibi: vix ad culmina dignitatum *de præbend.
extra:* quæ ſanè verba de Epiſcopatu exau-
diunt interpretes omnes, & ipſa eadẽ *Gloſſ.
cap. licet 2. verbo dignitatum.* argumento *tex.
in cap. quia periculoſum 4. de ſentent. excommu-
nicat. in 6. Sacrum Tridentinum Concilium ſeſſ.
24. cap. 1. in princ. de reformat.* quo loco Epi-
ſcopalem dignitatem, ſuper omnes gradus
conſtitutam appellat; atque proinde Epi-
ſcopos ſuper omnes gradus conſtitutos. ea-
dem Sacroſancta Tridentina ſynodus *ſeſſ.
25. cap. 6. de reformat. 9. Epiſcopis præterea* (mã-
dat) *vbique is honor tribuatur, qui eorum digni-
tati par eſt. Martinus Alzedus in praxi Epiſco-
por. cap. 1. num. 39. & 40. & cap. 3. num. 50. &
c. 8. num. 16. & 33. & cap. 11. num. 1. Barboſa in
collect. ad Sacrum Trident. Concilium d. ſeſſ. 25.
cap. 17. num. 5. & 6.*

Præterea hortatur Epiſcopos ſancta ſyno
pus *d. cap. 17. in fin. Vt tam in Eccleſia, quàm fo
ris ſuum gradum, & ordinem præ oculis haben-
32 tes, vbique ſe Patres, & Paſtores eſſe memine-
rint.* Sunt enim Epiſcopi Principes Eccle-
ſiarum. Audi Apoſtolum Paulum gentium
Doctorem, & ipſum Epiſcopum, Epheſis,
aliiſque (*actorum* 20. 28. dicentem, hortantẽ,

præcipientem: *Attendite vobis, et vniuerſo gre*
gi, in quo vos Spiritus Sanctus, poſuit Epiſcopos,
regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine,
ſuo. perpenditque, nec incongruè ad rem,
dignitatemque Epiſcopalem digito demo-
33 ſtrandam, Magnus ille vir Eminentiſſimus
dignitate, & doctrina, & Archiepiſcopus,
Robertus Cardinalis Bellarminus Eccleſię
Sanctæ fulgor, Adamantinus hæreticorum
malleus, Societatis Ieſus lucidiſſimus Sol,
controuerſiar. tom 1. de Romano Pontifice lib. 1.
cap. 9. col. 4. verſ. poſtremò ſi plebs, in minori Im-
preſſione Lugduni, & dixit, *eodem lib. cap. 3. in*
fin. verſ. de Eccleſia tamen, vbi dicit: Epiſcopos
eſſe verè Principes, & paſtores, ac ſubeſſe
Summo Romano Pontifici, non vt eius Vi
carios, ſed vt Pricipes. iuxta illud Regij Pſal
tes *Pſal 45. 17. Pro patribus tuis nati ſunt tibi fi-*
34 *lij, conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.*
Quam prophetiam Auguſtinus Steuchius
Chyſami Epiſcopus in eundem locum. de
Eccleſia, ſecundum veriorem ſenſum, inter
prætatur: Cum qua pſalmiſta loquatur, di-
catque ei, quòd pro patribus, quos liquit, vt
ſuperioribus dixerat: *& obliuiſcere populum*
tuum. & domum patris tui, Nunc ei vicem red
dens Deus, ſpondeat ei, quod *pro patribus*
tuis nati ſunt tibi filij, Apoſtoli videlicet, in
locum quorum Epiſcopi ſucceſſerũt, quos
etiam conſtituit Principes ſuper omnem
terram. Quia illi terrarum orbem vniuersũ
ſubiugauerunt ſub ſuaui iugo Chriſti, atq;
orbem domuerunt vniuerſum non ferro,
ſed ligno, perducentes omnes gentes ad
adorationem Vnius, Trinique Dei; Vnius
quidem in eſſentia, Trinique in Perſonis.
Eundemque ſenſum affert Auguſtinus Ec-
cleſiæ Sanctæ Doctor, & lumen in hunc
eundem locum, relatus per Vrbanum ſe-
cundum *can. qui vices 6. diſt. 68.* quo loco ſe-
quentibus loquitur. *Pro patribus tuis nati ſunt*
tibi filij. Quid eſt pro patribus tuis nati ſunt tibi
filij? Patres miſſi ſunt Apoſtoli; pro Apoſtolis, fi-
lij nati ſunt tibi, cõſtituti ſunt Epiſcopi. & infra;
filios genuit Eccleſia: conſtituit eos pro pa-
tribus ſuis Principes ſuper omnem terram.
& hunc ſenſum ſequitur etiam Excellentiſ-
35 ſimus Dominus Aloyſius Sanſeuerinus Bi-
ſiniani Princeps in Cathena Patrum in pſal
mos, *tom. 1.* in hunc locum. (Vtinam & alij
Principes, & Domini hunc imitarẽtur Prin
cipem Virum.) Eodemque modo Anacle-
tus 2. ad Epiſcopos Italiæ *epiſt. 2. can. in nouo*
teſtamento 2. diſt. 21. de Apoſtolis loquens:
Qui etiam iubente Domino (dicit) *in toto orbe*
36 *diſperſi Euangelium prædicauerunt. Ipſis quo-*
que decentibus in locum ſucceſſerunt Epiſcopi. ſic
ille. In locum igitur Apoſtolorũ ſucceſſere
Epiſcopi. Apoſtoli vero Principes ſunt con-
ſtituti ſuper omnem terram. Sunt ergo Prin
cipes Epiſcopi. Subrogatum enim naturam
37 ſequitur eius, cuius in locum ſubrogatur,
ad *text. in l. ſi eum 10. §. qui in iniuriarum. ſecun-*
dum Bart ſummarium, ff. ſi quis cautionib. l. item
ſi fundi 10. §. ſeminarij autem, ff. de vſufruct.
Vincent. Franchis deciſ 544 num. 12. part. 4. Ro-
ta apud Sanct. memor. Gregor XV. deciſ. 544. nu.
16. & num. 38. apud Cardin. Canaler. deciſ. 128.
num. 4. & in hunc eundem ſenſum, quod
ſubrogatus eundem locum teneat, quem
is, in cuius locum ſubrogatur, plura refert
Ioannes Baptiſta Coſta conſ 46. num. 5. ex Bart.
in l. comperimus in fin. C. de proxim. ſcrinior. lib.
12. Non itaque veriſimile eſt; iudicium vo-
luiſſe Epiſcopum reddere multis aſtantibus
in Cortili domus, vt vileſceret eius digni-
tas; vt Notarius hic (non rectè) aſſeruit. In-
38 ueriſimile autem quod eſt. falſitatis quan-
dã præ ſe fert faciem, *Crauetta cõſ. 28. Ioſeph*
Ludouic. deciſ Lucenſ 13. nu. 29. Oſaſchus d. deci.
117. num. 8. diximus *reſponſione* noſtra 21. *nu.*
60. & 61. & num. 93. part. 2. Afflict. deciſ. 345.
num. 2. in fin.
39 Non tenet verò ſententia ſi non digno
in loco, vel contrà, turpi proferatur; vt *Gloſ.*
dicit in *l. prolatam 4. verbo ſolitum iudiciorum*
ordem, C. de ſentent. & interlocutionib. omnium
iudicum.

Nec minus inueriſimile eſt, vt falſitati ma
ximum ſupponat lapidem, quod aſſeruiſ-
ſe Epiſcopum Notarius atteſtatur: ſequen-
tibus eloquentem: *Nos Ioannes de Fraypan-*
te, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Bi-
ſinianenſis, & Apoſtolicus Commiſſarius pro
Tribunali ſedentes in domibus meis Epiſcopali-
bus: ſedente nobiſcum nobili Notario Iacobo Gra
tiano de Sancto Martino de Rapario publico No
tario per totum Regnum Siciliæ, & ſubſcriptis
teſtibus, &c. fol. 1. Duo hic animaduerſione
digna ſunt: Vnum, quòd cum loquatur Epi
ſcopus per verbum dignitatis: *Nos Ioannes,*
& *pro Tribunali ſedentes,* immediatè tamen
infert, *in domibus meis Epiſcopalibus:* ſedentes
in domibus meis. Cur non noſtris, ſiue in
domibus, vel palatio Epiſcopali? Alterum:
ſedente nobiſcum nobili Notario. Sedebat igi-
tur hic Notarius vnà cum Epiſcopo in iu-
dicio, ac pro tribunali. Sic enim ipſe *Nos,*
&c. *pro Tribunali ſedentes,* &c. ſubſequitur: *ſe-*
dente nobiſcum nobili Notario Iacobo, &c.

Pro tribunali vtique. Sedebat igitur Con-
iudex, & Concommiſſarius, Notarius. Hoc
autẽ ſatis ſuperq; à vero alienũ quàm ſit, ne-
mo eſt, (niſi ipſe deſipiat,) qui non videat.
Nunquid, & Saul inter Prophetas? An ve-
rò Notarius hic inter Sapientes octauus? vt
adagio fertur.

Dixitque Auxonius.

Sapienſque ſupra Græcia ſeptem viros
Octauus acceſſit ſophos.

& Horat.

Hæc mihi Stertinius ſapientum octauus.

Potiſſimum, quòd ipſe Notarius in princi-
pio atteſtans dicit, *fol. 1.*

Præ-

Præſenti ſcripto publico inſtrumento notum facimus, & teſtamur, quod prædicto die, & prædicta præſentia, & loco dictus Reuerendus in Chriſto Pater, & Dominus, D. Epiſcopus Biſinianenſis pro tribunali ſedit, & coram eo erant conſtituti venerabilis Pater Fr. Petrus, &c. & nobilis vir Ioannes Battarius de Biſiniano Procurator, vt dixit Excellent. &c. Domini Principis Biſiniani.

Hi ſane erant conſtituti coram Domino Epiſcopo pro Tribunali ſedente, ob reuerentiam Epiſcopalis Dignitatis, & Iudiciariæ poteſtatis (maiores cum illi Notario, & dignitate, & qualitate eſſent:) ſolus verò Notarius cum Epiſcopo pro Tribunali ſedebat: ſed non ad prunas, quia frigus erat 7. Martij.

41 At hoc etiam Clariſſimis viris eſt iure prohibitum, ne cum Iudice pro Tribunali ſedente conſideant; ob iudiciariæ dignitatis eminentiam, vt diſponitur in *auth. vt ab illuſtri. & qui ſuper ea dignit. ſunt. §. ſancimus igitur collat. 5.* vbi *Gloſ. verbo ſedere.* facitque *text. in l. fin.* ibi, ſedendi quoque in aliqua ſecretarij parte, quæ Iudicibus inferior; altercantibus verò ſuperior eſſe videatur habituro licentiam *C. vbi Senatores, vel Clariſſimi.* Multò magis vtique, & Notario prohibebitur, ne cum Iudice Epiſcopo vnà conſideat, ob tantæ dignitatis eminentiam; ne vileſcat. Non itaque veriſimilia, quæ dicit Notarius, à conſueto cùm deuient modo aliorum.

42 Falſa igitur præſumẽda. probat hoc apertiſſimè *text. in cap. quam graui pæna. 6. de crimine falſi.* Quo *text.* Innocentius Tertius falſum decernit fuiſſe reſcriptum Attinien. Epiſcopo præſentatum, quòd ab ordinaria conſuetudine Sedis Apoſtolicæ deuiaret; quæ habet, vt Summus Pontifex Epiſcopos Fratres appellet, non filios; & cum vni tantum perſonæ reſcripta diriguntur, nunquã ei loquatur in plurali, & ita in *d. text. commiſcentes. Abb. Panormit. Ioannes de Anania, & alij.* Ex inuſitato ergo dicendi modo Notarij, inſtrumenti, vel ſcripturæ falſitas non in-
43 euidenti arguitur indicio: quod docuit *Bald. in l. vnica num. 2. C. de emendatione Iuſtiniani Codic.* quem ſequutus fuit *Ioannes de Anania d. cap. quam graui num. 1. in fin.* dicens: *Quod non ſolùm ſit comparatio litterarum tabellionis, quia dicitur falſum inſtrumentum con-*
44 *ſcripſiſſe, ſed etiam pro ſtylo; pro cuius dicto eſt caſus hic:* ita Anania, & *ibid. Abb. num. 2. in t. notab.* & ſane ex actu, & modo inſolito, & contra conſuetum ſtylum, falſitatis argui ſuſpitionem, dictum fuit in Rota *in Romana hæreditatis 1610. coram Pirouano deciſ. 292. nu. 7. poſt vol. 2. Conſil. Farinac.* optimeque ſimili vtitur argumento, ex inuſitato modo dicẽdi fidem Notario detrahi, *Caſſaneus conſ. 25. num. 6.* ex *Butrio in cap. ad noſtram. de empt. & vendit.* neque enim veriſimile eſt Epiſcopum illum, alijs ante eum cõſtitutis, ſolum Notarium vna cum eo conſidentem pro Tribunali habere voluiſſe.

Accedit, nec minor inueriſimilitudo, vt falſum hoc inſtrumentum arguamus, fidẽque Notario detrahamus: quòd aſſerat, Epiſcopũ ſuo ore Decretum protuliſſe, dicens, *eod. fol. 2. Poſt quam requiſitionem, præfatus Domin. Epiſcopus ſedens in ſuo Tribunali, decretum ſuo ore proprio protulit, in hæc verba* videlicet: *In Dei nomine Amen, &c.*

45 Et ſi porrò Iudex ſententiam, poſtquam illam ſcripſerit, per ſe, non per alium deſcriti recitatione proferre debeat, *cap. fin. de ſent. & re iudicat. in 6. l. 1. 2. & 3. C. de ſentent. ex breuiculo recitandis, Fabius Anna conſ. 61. num. 59. cum ſeq. vol. 1. Polidorus Ripa ſingularium obſeruat obſer. 352. Ioannes Baptiſt. Thoro vot. 1. num. 17. & ſeq. Maranta in ſpeculo par. 6. de ſententia n. 56. & 57.*

46 Haud tamen id in Epiſcopo locum habet, quem propter dignitatis prærogatiuam, ampliori conuenit honore fulgere, vnde per alium eam recitare licebit; vt diſpoſuit Bonifacius 8. *d. cap. fin. de ſent. & re iudic. in 6. Maranta d n. 56.*

47 Et qidem ſi in deſuetudinem nunc abijt hoc, vt Iudex ſuo ore ſententiam legat: atq; receptum ſit, vt illam Notario Actuario legendam Iudices tradant. *Maranta,* vt atteſtatur *d. part. 6. de ſentent. num. 56.* ſequiturque *Thorns d. voto 1. num. 20. & 21. Emanuel Suarez in theſauro comm. opin. tom. 1. litt. S. nu. 29.* Cur non magis in Epiſcopo? Inueroſimilius tamen eſt, ac pęnè impoſſibile, quod ſupponat Epiſcopum memoriter, necdum decretum recitaſſe, verùm etiam, & Breue delegationis Apoſtolicæ, atque citationis, & edicti tenorem, concordiamque omnem inter partes ipſam initam, (vt ipſe aſſeruit) memoria omnia recitaſſe, vt ex in-
48 ſtrumento, à *fol. 2. ad vſque nonum,* patet. Quis autem humanæ memoriæ infirmitatẽ non nouit? vt Papinianus perpendit in *l. peregrè 44. in princ. ff. de acquir. poſſeſſione, can. præterea 12. 23. diſt.* vt memoriæ proinde fidendum non ſit, quæ labilis eſt, & infirma, *Rota apud Card. Mant. deciſ. 142. num. 8. & deciſ. 350. num. 6. & apud S. Memor. Gregor. XV. deciſ. 194. num. 5. Afflict.* (in terminis noſtris loquens) *d. deciſ. 345. num. 2.* Teſtatur hoc, & Seneca *lib. 1. declamationum in proœmio:* Memoriam, rem ex omnibus partibus animi maximè delicatam, & fragilem. Licet ipſe de ſe addat in iuuenta adeo in illa floruiſſe, vt in miraculum vſque procederet. Nam duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta, referret. Et cum in ſcholis ageret, præceptoremque vna cum alijs adoleſcentibus audiret, ſingulos verſus à ſingulis datos, cum plures quàm ducenti efficeren-

cerentur,ipſe ab vltimo incipiens,vſque ad
primum recitaret. Hippias quoque apud
Platonem,tanquam de magno quodam, &
præſtanti bono gloriatur;poſſe ſe quinqua-
ginta nomina ſemel tantum audita recita-
re. Marcus Antonius Muretus *lib. 3. varia-
rum lectionum cap.* 1. de quodam iuuene
genere Corſico Patauij iuri ciuili ope-
ram dante , quod multa nomina Latina,
Græca,Barbara,ſignificantia,non ſignifican
tia,ſemel audita , omnia ordine poſtmodū
etiam rettogrado , adſtantium omnium cū
ſtupore retuliſſe,refert. Quin addit affirmaſ
ſe illum,ſe triginta ſex millia nominum eo
modo recitare poſſe. Hęc moſtruoſa potius,
quam naturalia dixeris.

Nulla vero neceſſitas expoſcebat, vt per
ſe ore proprio ſententiam,vna cum inſerto
tenore breuis , atque edicto emanato,alijſ-
que multis , proferret Epiſcopus , neque ea
omnia,quæ in hoc inſtrumento narrantur,
ita firma memoria retinuiſſet , proprioque
ore recitaſſet;cùm lat fuiſſet,aſſenſum præ-
ſtitiſſe,atque cauſa cognita proceſſiſſe, (vti
in breui per Summum Pontificem eidem
demandabatur,cum clauſulis ; (*& ſi per in-
formationem huiuſmodi ita eſſe repereris* , &c.
Vocatis Archimandrita.)& alijs,&c.*fol.3.in in-*
49 *ſtrumēto in fin.*)quæ ſanè clauſulæ Iudicem
miſtum reddunt,vt proinde cauſa cognita,
atque ordinariè procedere debuiſſet. *Rota
deciſ.22. de offic. delegat. in nouis in additionib.
Papazoni,apud Card.Caualer.deciſ.2.num.9.&
deciſ.211.num.2. & deciſ.274. num.1 & ſeq.
atque deciſ.359.num.8. & apud Coccinum De-
canum deciſ. 366. num.3. apud Duranum Epi-
ſcopum Vrgellen.deciſ.250.n.10.*)

Ac demum ſententiam ſcriptam, manuę
que ſubſcriptam Epiſcopi Delegati, Nota-
50 rio Actuario tradere, vt eam legeret. Om-
nino enim neceſſe eſt,vt ſentētia manu Iu-
dicis , qui illam dedit, ſubſcripta ſit. Alio-
quin nullam illa fidem faciet ; neque iudi-
cij calorem habebit ; nullamque vim , effi-
cacitatemque ſortietur,*d.l.fin.fine 3.C.de ſen
tent.ex breuiculo recitand.* quo loco Impera-
tores Valerianus, & Gallienus Probo Præ-
„ fecto prætorio mandant; *vt vniuerſi Iudices,*
„ *cognitis cauſis, vltimas definitiones deſcripti* re-
„ *citatione proferant.*

Deſcripti recitatione; quia (vt *Gloß. ibid.*
loquitur) in ſcriptis debet Iudex ferre ſen-
„ tentiam.*Alioquin* (iidem adiiciunt Impera-
„ tores) *ſententia,quæ dicta fuerit,cum ſcripta non*
„ *eſſet,nec nomen quidem ſententiæ habere merea-
tur*, ſic illi. Atque per hoc etiam effectu ca-
rebit,vt*Gloß.* ſubnectit *d. verbo mereatur* , &
*text.in d.cap.& ſi ſententia 5.alias fin.de ſenten.
& re Iudicat. in 6.* vbi Bonifacius Octauus;
Et ſi ſententia(inquit)(*poſtquam ſcripta fuerit*)
*debeat à Iudice non ab alio deſcripti recitatione
proferri; alias nec nomen ſententiæ meretur ha-
bere*.Ex ſcripto igitur ferenda ſententia erit
ſententiæ vigorem vt mereatur,illaque ex-
tare poſſit.*Emanuel Suarez d. littera S. num.
30. Monter à Cuueua deciſ.12. num.25. & 28.
& 29.* Senatus Aragoniæ.

51 Veluti acta iudicij omnia ſimiliter ſcrip-
to extare debent ad partium in iudicio cō-
tendentium cautelam,iuxta *tex.in d.cap.quo
niam contrà* 11.*de probat.*ſequuta fuit Rota
*in Oueten Archidiacanatus 9.Iulij 1550. coram
52 Fabio part.2.lib.3.diuerſorum deciſ.347. nu.2.*
Sententia verò , quæ nulla eſt,non dicitur
ſententia , nullumque producit effectum
*d.l.prolatam 4.vbi Gloſſ.C.de ſentent. & inter-
locut.omni iudicum Rota apud Card.Mantica d.
deciſ.254.num.3.Thor.d.voto 1.num.16. & 45.
Viuius deciſ.63.num.7.lib.1.*ſequiturque *Ripà
d.obſeruat.352.& Fab.Anna d.conſ.61. à num.
59.cum ſeq.d.vol.1. Thorus d.vota 1.num.6. &
14.& ſeq.& 16.*pluraque refert.*Emanuel Sua
rez d. littera S.num.50.& ſeq.*

Neque dicant Aduerſarij legiſſe Epiſco-
pum omnia prænarrata, atque ſententiam
iam ſcriptam , ore proprio , omniaque per
Notarium aſſerta pronūciaſſe. Porrò,quod
Notarius hoc ipſum non dicit;neque ſentē-
tiam in ſcriptis prolatam fuiſſe,neque ei;tra
53 ditam aſſerit. Non itaque de hoc rogatus
fuit,nullam ergo de hoc fidem faciet. *Rota
apud Caputaquen deciſ. 285. part. 3.& apud
Cardin.Caualer.deciſ 270 num.5.& in Vratiſla-
nien ſpolij caram Pirouana 4. Iulij 1610. deciſ.
289.num.6. poſt 2.vol. Conſil.Farinac.* Quod
perpenſum quoque fuerat in Conſilio Nea-
politano apud *Afflict d.deciſ.345.num.1.& 2.*
Sententiam verò ſubſcriptam minime ma-
nu fuiſſe Epiſcopi,atque proinde nihil pro-
54 bare ; neque in hoc,præter id , quod in in-
ſtrumento reperitur, Notario credi, ex ip-
ſius inſtrumenti reuolutione probatur. *fol.*
9.ad tradita per *Gloſſ.* receptam , per illum-
met *text. in l. iuſtum 6. in Gloſſ.1.in fin. C. de
rebus credit,Cephal.conſ.144.num.1.lib 1.Rota
part.1. diuerſ. deciſ.64. num.1. & apud Cardin.
Manticam deciſ.34.num.9. apud S. memor.Gre-
gor.deciſ.433. num. 3. apud Duranum Epiſcopū
55 Vrgellen.deciſ.2.num.3.& deciſ.6. num.9.* Ra-
tione quidem ſatis à adequata:Quia nimirū
omne, quod in actis ſcriptum non reperi-
tur , non actum præſumitur , argumento
*text.in l.fin.C.de Iuris,& facti ignorant.Rota
apud S.memor.Gregor.XV.deciſ.13.n.10.*

Si igitur ſententia non eſt: nullum profe-
ctò,atquè inualidum eſt totum id,quod aſ-
56 ſerit Notarius ; potiſſimum cùm Notarius
neque aſſerat , neque teſtetur ſententiam
prædictam lectam,latam,& publicatam fuiſ
ſe,quòd omnino perquirebatur, ne inuali-
da redderetur,*Vinc Anna ſingul.473.* quem
ſequitur *Thorus d.vota 1.nu.69.* Abſque
57 verò aſſenſu, cōcordia ipſa per Archiman-
dritā,alioſque cum Domino Principe Biſi-
niani

Digitized by Google

niani facta corruit, atque nulla, & inualida
redditur, vtputa facta de rebus Eccleſiaſti-
cis alienari prohibitis, non ſeruatis ſolem-
nitatibus, per *extrauagantem Ambitioſæ Pauli
2. de rebus Eccleſiæ non alienand. inter commu-
nes*, requiſitis. Inter quas planè ſolemnitates,
vna eſt aſſenſus Apoſtolicus; alia decretum
Delegati: tertia diligens inquiſitio de vtili-
tate Eccleſiæ *cap.* [*t. de rebus Eccleſ. non*] *alie-
nand. in 6. Genuenſ. in praxi cap. 60. num. 21. in
additionibus. Rota apud Cardin. Caualer. deciſ.
288. num. 3. & deciſ. 439. num. 2.* De quibus
cùm non conſtet niſi per aſſertionem No-
tarij, aſſerentis ita Epiſcopum dixiſſe, illam-
58 que inualidam; & de qua (vti atteſtanti vl-
trà officium ſuum,) fides ei minime habe-
tur: de illis vtique non conſtare dicetur. Ac
conſequenter neque de aſſenſu conſtabit.
Atteſtatur enim ipſe de verbis enunciatiuis
Epiſcopi: quam ob cauſam de his, quæ in
enunciatione continentur, nō ei credetur.
*Butrius conſ. 32. in princip. Cardinal. conſ. 10. nu.
7. verſ & bi duo. Rota part. 1. tom. 1. in recent. de-
ciſ. 293. num. 8. & par. 3. lib. 3. diuerſorum deciſ.
294. nu. 5.* Neque Epiſcopi aſſertioni in hoc
ſtatur, ni aliunde conſtet. *Bart. in l. ſi fortè ad
fin. ff. de caſtrēſi peculio, & in auth. ſi quis in ali
quo documento num. 12. & ibid. Decius, num. 36.
C. de edendo. Aymon conſ. 175. num. 2. Rota apud
Seraphin. part. 1. diuerſ. deciſ. 751. num. 2. & 3. &
apud Card. Caualer. d. deciſ. 439. num. 6. & part.
2. tom. 1 in recentior. deciſ. 235. num. 4.* quam
ſequuta quoque fuit Rota in *Ferrarien. Ar-
chipresbyteratus 26. Iunij 1628. coram Domino
Coccino Decano deciſ. 197. num. 50. 51. & 52. p.
5. diuerſorum nouiſſimarum.*
59 Quemadmodum neque creditur Nota-
rio aſſerenti interceſſiſſe cauſæ cognitionē,
ſecundum *Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ 10.
ſub num. 35. de conſtitut.* quem ſequitur *Scac-
cia de ſent. & re iudic. Gloſſ. 13. num. 27. Benin-
tend. deciſ. 2. & apud Sanct. memor. Gregor. XV.
deciſ. 177.*
Per hanc enim Notarij atteſtationem, ne
que aſſenſus probatur, neque contractus ip
ſe prætenſæ concordiæ; quin neque decre-
tum Epiſcopi ſuper aſſenſu præſtito, (vt in
ſuperioribus diximus.) Corruunt proinde
omnia, quæ in inſtrumento prædicto aſſe-
60 runtur, atque in medium afferuntur. Quia
nimirum fundamento ſubmoto, omne,
quod ſuper extructum eſt, fundamenti rui-
na corruit *can. cum Paulus 26. 1. quæſt. 1.* argu
mento *text. in l. egi tecum 26. in fin. princip. ff. de
exceptione rei iudicatæ. Bald. in cap. 1. §. Marchio
num. 8. de his, qui feudum dare poſſunt in vſi-
bus feudorum.*
Ex hoc igitur inſolito modo ſuſpectum
inſtrumentum remanet. Præterquàm quòd
61 neque veriſimile ſit, Notarium ita firma
memoria retinere voluiſſe, vel potuiſſe om
nia prædicta, quæ Epiſcopum ſuo proprio
ore recitaſſe, fatetur; vt illa poſtmodum ad
verbum in inſtrumentum referret, quod
adamuſſim ad rem noſtram perpenſum
fuit per Dominos illos Regios Conſiliarios
Neapolitani Conſilij apud *Afflictum d. deciſ.
345. num. 2. & 3.* & hoc plane fuit, quod in
tot dederit Notarius errores, quos in inſtru
mento præfato adnotauimus, coarguimuſ-
que. Omnium quippe memoriam habere,
& pœnitùs in nullo peccare, diuinitatis ma-
gis, quàm mortalitatis eſt. *Imperator* vt lo-
quitur *in l. 2. §. ſi quid autem, C. de veteri iure
enucleand. Gloſſ. in cap. porrecta 6. verbo non
credamus: de confirm. vtili.* Non itaque tali pol
lebat memoria Notarius hic, (vt in ſuperio-
ribus retulimus) vt ei credendum ſit, atque
ſtandum; cùm in illa defeciſſe perſpicia-
mus.
Augeturque ſuſpitio, quòd in ipſo præ-
tenſo Breui Apoſtolicæ delegationis error
ſatis intollerabilis irrepſit: Dicit nempe Epi
ſcopus (quin aſſerit Notarius, Epiſcopum
dixiſſe, cum Breue præfatum ore proprio
recitaret:) illum expeditum fuiſſe ſub *Da-
tum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis
Dominicæ 1473. quinto Idus Februarii Pontifi-
catus noſtri anno tertio.*
Vel itaque hæc data exaudienda erit de
de Sixto Secundo, vt Notarius, & Epiſcopus
in initio aſſeruere; & apertiſſimæ falſitatis
coarguuntur verba prædicta, (vt in ſuperio-
ribus diximus.) Vel vero de Sixto Quarto,
qui dicto anno 1473. Sedem implebat; &
neque diffugere poterunt, quin errorem
contineant manifeſtiſsimum, dicunt enim
anno Pontificatus tertio. Verùm annus tertius
tunc non erat.
62 Quippe Sixtus IV. fuit Summus Ponti-
fex nuncupatus die nona 5. Iddus Auguſti
1471. Non igitur Idibus Februarij 1473. in-
ceperat annus tertius: incipiebat verò 9. Au
guſti 1473. *Onufrius Panuinius in Romanis Pō-
tificibus in Sixto IV. fol. 318. & in vita eiuſdem*
addita poſt vitas à Platina editas.
63 Intolerabilis autem hic æſtimatur error
apud miniſtros, & officiales Datariæ Apoſto
licæ: vt errare potuerint in annis Pontifica-
tus Pontificis ſedentis, ac cōtra ſtylum Ro-
64 manæ Curiæ. Falſitatis proinde ſuſpitio-
ne notatur, ad *text. in d. cap. quam graui 6. de
crimine falſi, cum ibi notatis, & text. in d. cap. por
recta 6. de confirmat. vtili, vel inutili.*
65 Cum aliàs pro officialibus Datariæ, ſiue
etiam Cancellariæ Apoſtolicæ preſumptio
ſit, quòd litteras ritè, rectèque expediant; vt
dictum fuit *in Hiſpalen. iuriſdictionis 1591. co-
ram Orano deciſ. 82. num. 1. poſt 1 vol. Conſ. Fa-
rinac.* Non illas profectò ritè expediuiſſent,
ſi in annis Pontificatus Pontificis regnan-
tis erraſſent, atque ita notorio, ac manifeſto
peccato defeciſſent.
66 Cum alioqui quiſque ſuo officio rectè
de-

Digitized by Google

defungi debeat: Alioquin peccat, ſi ea
ignoret, quæ ad illud pertinent, vt magis
dimittere teneatur, quàm illud proſequi.
ad *tex. in can. non eſt putanda 27. in fin.* vbi etiã
gloſſ. penultima, & final. 1. q. 1. apertiſsimè Ca-
ius iure Conſultus in *l. idem iuris 8. §. 1. ff. ad
legem aquiliam.* regula *non eſt ſine culpa 19. de
regul. iur. in 6.* Vlpianus apertiſsimis verbis.
*in l. illicitas. 5. §. penult. ff. de officio præſid. gloß.
fin. in clement. 1. de conceſſ. præbend.* notat plu-
ribus, ac notabiliter *Nauar. de orat. & horis
canonic. cap. 11. notab. 11. num. 41. & 42.* & in
manuali cap. 4. num. 8. paulò ante fin.

Vel igitur Epiſcopus errauit in proferē-
do anno Pontificatus Sixti IV. non rectè;
Vel quoque errorem adfuiſſe in Breui, af-
firmabimus, & hoc ipſum Epiſcopus præ-
uidere debebat, atque Breue ſuſpectum ha
bere; Romanamque conſulere Curiam;
iuxta *tex. d. cap. quam graui 6. de crimin. falſi.*
67 Vel tandem erraſſe Notarium, quod à
memoria exciderint eius, quæ omnia Epi-
ſcopus ſuo ore protulerat: & ei credendum
profectò minimè erit in his omnibus, quæ
aſſeruit in d. inſtrumento. Ea quidē ratio
ne, quòd ſicuti in vno errauit, ita & in alte-
ro errare potuit; Eritque fides huius inſtru-
menti ſatis ſuperque dubia, atq. ad falſitatē
propendens; vt dictum fuit, in æquali caſu
apud *Afflictum deciſ. 345. num. 2. & 3.* iuxta
illud etiam *Horat. 1. epiſt.*

Multa fidem promiſſa leuant.

quòd credendum non ſit ei, qui omnia ſe
poſſe iactat, omniaque memoria retinere.
quod diuinitatis magis quàm mortalitatis
eſt. vt ſupra diximus.

Neque fundamentum firmandum eſt
aliquo modo in aſſerta concordia inter
Procuratorē Archimandritæ Santi Adria-
ni, & Procuratorem Domini Principis Biſi
niani inita. Quia nimirum non aliter de di-
cta conſtat concordia, quam per aſſertionē
Domini Epiſcopi, quin magis Notarij di-
centis, Epiſcopum aſſeruiſſe. Legatur (quæ
ſo) ſeries prædicta ab Epiſcopo dictorum
*fol. 5. verſ. deinde infra terminum dicta ciuitatis
&c. & ſequentib. ad fidem. vſque* Notario au-
tem huic, & ex præcedentibus, quæ huc vſ-
que animaduertimus, atque etiam ex ſub-
ſequentibus, fides minimè habetur, neque
68 præſtari debet. Corruunt igitur omnia,
quæ ita erroneè aſſeruntur. Ex errore enim
non niſi error ſequitur, *l. ex diuerſo 36. §. 1
ff. de rei vendicat.* Nam ex capitulo Ladislai
69 Regis, (quod incipit Ladislaus Dei gratia
&c.) prohibitum fuit Notariis, qui de de-
manio Regio non fuiſſent, inſtrumenta
conficere, ſiue ſcripturas publicas rogare
Inter Magnates, Comites, & Barones, ſi ipſi
In eorum terris exiſterent; ſi quæ verò in-
ſtrumenta confecerint, vel ſcripturas alias
publicas rogauerint, illas omnino inuali-
das, nulliuſque momenti, ſed inanes, atque
inania, & nulla declarauit, & declarat.

Quid igitur dicemus ad hæc? Quando le
gē ſcriptam habemus, & ſecundum legem
iudicari debet; (iuxta illud Phariſeorum
ad Pilatum *Ioan. 19. 7.* dicentium; *Nos legē
habemus, & ſecundum legem debet mori.*) Ex
lege vero illa nulla inſtrumenta declaran-
tur, quæ à Notariis ſubiectis, vel pro, vel
contrà Barones in terris, in quibus vitam
trahent, confecta, quin non magis conficta,
fuere. *Rouitus conſ. 90. num. 11. & conſ. 91. n. 2.
lib. 1.*

Erit igitur nullum, & hoc inſtrumentū,
Nihil itaque in iudicio probabit. Quid
70 enim operari poterit quod nullum eſt? ad
*tex. in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. & l.
quod dictum 33. ff. de pactis.* Quin magis lici-
rè, facilique negotio obluctamur ei, quod
nullum eſt, ac factum contra legem. *l. quē-
admodum 7. C. de agricolis, & cenſitis. lib. 11.*

Non igitur obſtaculum faciet, quod di-
citur: confeſsionem inter partes factam ca-
lore iudicii validam, atq. firmam haberi.

Cùm, quod de hac confeſſione facta, in iu-
dicio nullo pacto conſtat. Neque enim partes
71 fuere loquentes, & inter ſe paciſcentes, ac
cōcordantes. Pactum quippe, ſiue pactio duo-
72 rum eſt, pluriumue in idem placitum, & con
ſenſus. ſecundum Vlpianum *in l. 1. ff. de pact.*
Verùm aſſertio tantummodo fuit Epiſcopi di
centis, ac referentis dictam concordiam. lega-
tur (quæſo) inſtrumentum à *fol. 5. verſ. deinde
infra terminum ad finem vſque;* Quod autem
prædicta aſſertio ita longa ſerie ore proprio
ab Epiſcopo recitata, vera fuerit, hoc non niſi
ex ſcriptura Notarij huius manifeſtum fit. At
Notario fides non præſtatur; & ex ſuſpitio-
ne falſitatis, vt hactenus deduximus, per-
pendimuſque, & obſtet ei diſpoſitio, & lex Re
gis Ladislai, (quod & inferius perpendemus;)
& quòd non potuit Notarius omnia illa ita
firma memoria in actis regiſtrare. Nullo ergo
pacto de confeſſione hac in iudicio facta con
ſtat. Tum, quòd neque conſtat de mandato
procurationis procuratorum aſſertorum ad
73 tranſigendum, & concordandum. vt neque
potuerit colligi quam poteſtatem habuerint.
vt perpenſum fuit in *Aucnionen bonorum 22.
Maii 1626. coram Illuſtriſſ. Durano Epiſcopo
Vrgellen decíſ. 33. n. 15.* Ob hanc proinde cau-
ſam, haud nocebit Domino confeſſio volun-
taria procuratoris, etiam in Iudicio facta, abſ-
que ſpeciali mandato. *Felin in cap. 1. num. 14.
vt lite non conſtat. Pariſ. conſ. 115. n. 21. lib. 1. Ro-
ta apud ſanct. memor.* Gregor *XV. decíſ. 375. n. 5.
& decíſ. 460. n. 5. & decíſ. 463 nu. 11. & decíſ.
480. n. 1. in fin. apud Card. Manticam decíſ. 302.
n. 5.* vt poſſit etiam reuocari *ibid.* Tùm præte-
rea, quòd Notarius hic (fac nullo defectu alio
ſcriptura hæc notaretur, neque ille vaſſallus
fuiſſet Domini Principis, vnde obſtaculum
eidem

Digitized by Google

eidem minime faceret capitulum Ladiſlai Re
gis,) rogatus nullo modo fuit de concordia
hac inter Procuratores aſſertos facta,ſed tan-
tũmodo adhibitus, vt actũ à Domino Epiſco-
po ſuo proprio ore recitatum extenderet, vt
euidentiſſimè,inſtrumentum hoc,ſine ſcriptu
ra ex ſe legentibus manifeſtum facit.
74 *De* quo autem Notarius rogatus minimè
fuit,neque inſtrumentum conficere,neque at-
teſtationem aliquam dare poteſt, §.*nos autem
in auth.de tabellionib.collat.5.Afflict.deciſ.317.
num.4.Bart.& Bald.*communiterque ſcriben-
tes *in auth. ſi quis in aliquo documento. num.8.
C.de edendo. Ioannes Franciſcus de Ponte conſ.
160.n.5.lib.2.Franciſc.Beccius conſ.6.n.24. &
25.vol.1.Rota par.3.lib.3. diuerſorum dicta de-
ciſ. 284.num.5.*
Non igitur maiorem fidem faciet, quàm
ipſa aſſerta Domini Epiſcopi recitatio, de
qua nullo pacto conſtat, niſi per hanc Nota-
rij huius atteſtationem, cui in hoc fides non
adhibetur: & quod prohibitus inſtrumenta
75 conficere,vti vaſſallus ex d.cap. Ladiſlai Re-
gis: Et quod hoc ſolum coram eo geſtũ fuit,
vt de hoc vno fidem facere valeat, non vltrà.
Quia Notarius non poteſt facere fidem,niſi de
his,quæ vidit, eiuſque in præſentia geſta fue-
re.*Innocent.in cap. fraternitatis 3.nu.1. de hæ-
reticis.Bald.in rub. C. de fide inſtrum. num.14.
& 15.Afflict.deciſ.245.num.7. & deciſ.317.n.
4.Franciſcus Beccius d.conſ.6.n.21. & ſeq.Intri
gliolus ſingularium lib.3.ſingul.73.n.52.ad tex.
in d.auth.ſi quis in aliquo.C.de edendo vbi comu
76 niter Doctores,ſequiturque Caſſaneus conſ.63.
num.19.* Hoc vnum nempe eius in præſentia
geſtum fuerat, vnde de hoc tantummodo ſe
rogare poterat, & in hoc ſolum ei fides habe-
bitur: vt dictum fuit in *Cornetana, ſeu Roma-
na dotis 1587.coram Comitulo deciſ.45.num.4.
poſt 1.vol.conſil.Farinac. vbi etiam Centolinus
addens littera B.Beccius conſ.201.num.4.lib.2.*
Rota *in Squilacen Abbatiæ 20. Nouembris*
1630. *coram* Merlino *deciſ.* 406. *num.9.par.5.
nouiſsimarum diuerſorum.* Quia nimirum No
77 tarius inſtrumẽta rogare haud poteſt,de his,
quæ,eodem rogationis tempore non interfue
re,neque interuenere; quod ſi fecerit,fides ei
minimè præſtabitur; veluti ſi fidem faciat de
re,quæ die præcedenti geſta fuerat. *Innocent.
in cap. 1.num.6. in princip. de fide inſtrument.
Bald.in l.ex his 7.n.3.in fin.C.de teſtamento mi-
lit.Felin.in cap.ſi cautio. 8. num. 69. de fide in-
ſtrument.Beccius d.conſ.6.d.n.24.& 25.Afflict.
d.deciſ.245.n.7. &* 8. ſequuta fuit *Rota coram
s.memor.Gregor. XV. deciſ.177. num.1. & ſeq.
& in dicta Squilacen Abbatia d.deciſ.406.n.9.*
Nullam ergo maiorem fidem hoc faciet
inſtrumentum,quàm de his, quæ geſta fuere
coram Notario,non autem de his,quæ in illo
actu coram eo geſta fuiſſe per aſſertionem
Epiſcopi narrata fuere; neque de aſſerta con-
feſſione,neque de Breui Apoſtolico,neque de
ſententia, neque de alijs aſſertis; cùm de his
nihil appareat certi,ſed in ſola Notarij aſſer-
tione omnia remaneant, quatenus illa ſuo
proprio ore protulerit Epiſcopus: quod in-
certum eſt. Vt in triuio eſſe dicamur,iuxta *Al-
ciati* illud *emblemate* 8.

*Omnes in triuio ſumus;atq. hoc tramite vitæ
Fallimur,oſtendat nũ Deus ipſe viam.*

In triuio quippe eſſe dicuntur,qui dubitãt,
atque incerti ſunt,animo hæſitantes,quid po-
tiſſimum eligant. vti *Ouid faſtor.*5.cecinit.

*Vt ſtat,& incertus qua ſit ſibi,neſcit,eundum,
Cum videt ex omni parte viator iter.*

Eſt hæc apertiſſima doctrina *Innocent. in
cap.quoniam contra 11. de probationib. nu.6.*
quàm ſequentibus(adamuſsim ad rem no-
78 ſtram)aperit. *Et per hoc ſatis patet* (dicens)
*quòd licet multa contineàntur in inſtrumento,
tabellio tamen,qui dicit in his interfuiſſe,non in-
telligitur dicere,niſi de his, quæ in eodem loco,&
die acta ſunt. Vnde ſi iudex in ſententia ſua nar-
rat,quomodo in lite, quam diffinijt, litis conte-
ſtatio facta eſt, partium confeſſiones factæ,teſtes
recepti,& cætera huiuſmodi,non tamen iſta pro-
bantur per inſtrumenta, quia non ſunt facta ea
die,vel loco, quo inſtrumentum ſententiæ eſt fa-
ctum; ſed tantum per hoc inſtrumentum proba-
tur ſententiæ prolatio,quia eodem die,& loco eſt
prolata,quo rogatum eſt inſtrumentum: de alijs
(vt puta de litis conteſtatione, vel confeſsioni-
bus) huius facti narratio eſt. Imò plus videtur,
quòd etiam ſi diceret tabellio,tali die, & loco fa-
cta fuerunt litis conteſtatio, & confeſsiones, ta-
men non valet ſuper his inſtrumentum;ſed quã-
tum ad hoc teſtimoniales litteræ ſunt.* his ſatis
aptè ad rem noſtram Innocent., quem ſe-
quitur *Bald.d.l.ex his num.3.C. de teſtament.
milit.*vt nihil amplius deſiderandum ſuper-
ſit.*Afflict. d.dec.245. n.7. &8. & d. deciſ.317.
n.4.& deciſ.345.num.2.& 3.Caſſaneus d.conſ.
63.num.19.*
79 Decidunt proinde omnia, quæ de con-
feſsione in iudicio facta aſſeruntur,vt calo-
re iudicij firmitatem obtinere valeant,*l.vni
ca C.de confeſs ad tex.in cap per tuas 10.de pro
bationib.l.cum te 5.C.de tranſact.*
Nec ſanè mirum. Tum, quòd de confeſ-
ſione hac minimè conſtat, (vt dictum ha-
80 ctenus,atque probatum fuit.) Tùm,quòd
confeſsio in iudicio facta, vt afficiat, certa
eſſe debebit, non dubia, neque ambigua. *l.
certum 6.ff.de confeſsis. d.cap. per tuas litteras.
10.de probat.Rota in Hiſpalen beneficiorũ 1592
coram Cardin. Mellino deciſ.88. num.3. poſt 1
vol.conſil.Farinac.& in Turritana tertiaria 11.
Decembris 1592. coram Card. Mantica deciſ.
205.num.2.& par.4 diuerſ.deciſ.701.n.4.*
Quot verò ambiguitatibus ſcateat hæc
aſſerta confeſsio, ex ipſa patet inſtrumenti
81 lectura. non igitur magni facienda ad *tex.
in cap.in præſentia 8. de probationib.*
Tùm demum, quod inſtrumentum hoc

non

non fuit ſuper confeſsionibus rogatum,
neque de obligationibus inuicem partiũ,
ſed ſolummodo ſuper aſſertionibus per
Dominum Epiſcopum factis, vt ipſe Nota-
82 rius aſſerit. Nihil Ergo obeſſe, vel prodeſ-
ſe poſſunt, non verò inſtrumentum, quod
non eſt obligatio, neq. ex quo oritur obli-
gatio, ſed tantum probatio obligationis, vt
loquitur *Innocent. in d.cap.1. nu.6. de fide in-
ſtrum. Afflict.d.deciſ.243.n.7.& 8.*

Contractus quippe ſeparatum quid eſt
ab inſtrumento, vt poſt alios nõ incõcinne
ſequitur *Ioannes Baptiſta Coſta conſ.56. nu.8.*

Aliud proinde erit, ac ſeparatum quid
inſtrumentũ hoc Notarij, à contractu ipſo
inter partes inito; non igitur probabit illũ.

Neque dicant, Notarium hunc, vt Epiſco
pi Notarium Actorum, hæc omnia confe-
ciſſe. credendum proinde ei.

Cùm quòd hoc per præſumptionem di-
ci minimè poteſt, cùm apertiſſime ex ipſo
inſtrumento eluceat, Notarium, hunc vti
Notarium interceſſiſſe Regium vnà cũ Iu-
dice Regio ad contractus, ac teſtibus, nõ vti
Notarium Actorum. Erit igitur hęc aſſertio
contraria veritati per ipſum met Nota-
rium aſſertæ. Audi ipſum *fol.1. Nos No-
tarius Iacobus Gratianus de Sancto Martino de
Rapario, publicus per totum Regnum Siciliæ Re-
gia auctoritate Notarius: & Notarius Iacobus
de Carabona de Biſiniano ad contractus Iudex
ſimiliter Regia authoritate per totum Regnum
prædictum, præſenti publico inſtrumento notum
facimus, & teſtamur.* Erit ergo falſa aſſertio
83 talis. Nam veritati præſumptio cedit *can. ve
ritate manifeſtata 4. cum aliis per gloſſ. ibid. 8.
diſt l.3.§. ſi Titij,* vbi notat *Bald. ff. de negot. ge-
ſtis Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ.279.
num.14.* Ipſiquemet ſcripturæ præualet ve-
ritas, *l. nec ignorans 10. C. de donationib.*

84 Tum, quod ſi vti Notarius actorum in-
terçeſſit; non maiorem fidẽ facere potuit,
neque de alio ſe rogaſſe, quàm de ſenten-
tia aſſenſus per Epiſcopum lata. hoc enim
vnum ad actorum notarium in hac parte
ſpectabat *ſecundum Bart in l. ſi quis, §. initium
num 21. ff. de edendo Rota in Burgi Sancti Dom-
nini iuriſpatronatus 9. Decembris 1622. coram
Merlino apud Viuianum deciſ.18. num.4. de iure
patronat. apud Coccinum Decanum deciſ.24. nu.
7.& 8.& deciſ.322. num.2.* At ſententiæ hu-
85 ius fidem nullam præſtare potuit, cum de
illa neque ſcripto conſtet; neque ſubſcri-
pta appareat manu Iudicis Epiſcopi Com-
miſſarij Delegati à Sancta Sede; (vt in ſu-
perioribus diximus) *Afflict. dicta deciſ.345.
num.2.& 3.*

86 Non eſt itaque ſentẽtia. Nullum proinde
effectum producere poteſt, ad *text. in cap.1.
vbi Gloſſ. verbo aſſenſu de iis, quæ fiunt à maiori
87 parte capit.* effectus autem à cauſa eſt produ
cente. Non eſt enim cauſa. Neque proinde
88 effectus erit, argumento *text. in cap. cum ceſ-
ſante 60. de appellat. cap. magna deuotionis 7. in
finalib. verbis extrà de voto l. adigere 6. §. quam-
uis ff. de iure patronat.* Neque enimi rogatus
fuit de ſententia hac vti Notarius actuarius
89 Hoc enim ipſe non dicit; ſe vti Notarium
actuarium rogatum fuiſſe; ſed vti Notariũ
Regium, vna cum Iudice ad conficiendum
inſtrumentum de his, quæ gerebantur co-
ram eo, quod perpenſum fuit apud *Afflictũ
d. deciſ.245. nu.7.& 8. Franciſc. Turzan. in The-
ſaur. commun. opin. littera N. num.1. tom.2. &
ibid. Ioann. Baptiſta Villalobos. num.12.& 19.
Boer. deciſ.75. num.7. Eman. Suarez eodem loco,
num.40.& 41.*

Non itaque iudiciarius hic actus fuit, ne-
que à Notario actuario factus, ſed à Nota-
rio Regio.

90 Habebit ergo locum lex Regis Ladislais.
Quia nimirum quod Notarius non dicit,
neque nos dicere oportet, argumento *text.
in l. diffidentis 5. C. de repud, & cap.2. ne Sede
vacant. cum aliis notat.*

91 Notarius verò, cum perſona publica ſit,
publicè, non autem ſecreto rogari debet de
his, quæ conficere eum oporteat; vt omni-
bus illa manifeſta, atque propatula fiant, a-
lioquin de falſo puniri poterit. *Innocent. d.
cap.1. num.7.& Butrius num.9.& Abbat. num.
6. de fide inſtrument. Beccius d. conſ.6. num.25.
& 26.*

Rogatus autem non fuit, vt Notarius
actuarius eſſet, Non ergo pro tali actus eius
92 æſtimari debebit. A volũtate quippe actus
ſpecificatur; atque nomen recipit. argumẽ-
to *text. in l. labeo 6. §. id Tubero, ff. de ſuppelletti-
li legata;* & argumento *can. dixi 4. & can. ma-
gna pietas 5. de pænit. diſt.1. S. Thom.1.2. qu.20.
art.1.& 2. Nauarr. de reddit. Eccleſiaſticis quæſt.
monit.5. num.1.*

Neque prætérea rogatus fuit à partibus,
vt ſuper eorum obligatione, & conuentio-
ne hinc inde, inſtrumentum conficeret; ſed
dumtaxat aſſerit partes rogaſſe Dominum
Epiſcopum, vt ſuper concordia facienda,
vel pactis factis aſſenſum præſtaret: Audi il-
lum *fol.1. in fin.* dicentem: *Quæ partes pro in-
fraſcripta cauſa venerunt; & vna earum dicente,
& altera acceptante coram nobis viua voce, &
vulgari, ac intelligibili eloquio, requiſierunt præ-
fatum Dominum Epiſcopum, vt Apoſtolicum
Commiſſarium, quod authoritatem, & decretum
imponeret, tranſactioni, & concordiæ, & pactis
factis, & firmatis, inter præfatum Dominum
Archimandritam, &c. Sereniſſimum Dominum
Principem prælibatum, &c.* & paulò poſt *fol.2.*
ſequitur. *Poſtquam requiſitionem, præfatus Do-
minus Epiſcopus ſedens in ſuo Tribunali decre-
tum ſuo ore proprio tulit. in hac verba videlicet.*
Aſſerit igitur ex ſe requiſiſſe partes Domi-
num Epiſcopum. (Verum requiſitionem
ipſam vulgari, & intelligibili voce factam

per partes, non vtique interſerit.) Nullo itaque pacto de obligatione, vel concordia, vel pactis inter partes initis inſtrumentum conficere potuit.

93 Quia nimirum de hoc rogatus minime fuit, neque ab vtraque, neque ab vna ex partibus. Oportebat autem, vt à partibus ſuper hoc, vel ab altera ſaltim earum rogaretur; vt ſuper earum obligationibus hinc inde inſtrumentum conficere, atque rogare potuiſſet. ſecundum *Innocent. d. cap. 1. num. 7. & Batr. num. 8. & Abbat. nu. 4. de fide inſtrument.* ſequitur *Beerius d. conſ. 6. num. 25. & 26. Afflict. d. deciſ. 245. n. 7. & 8. Franciſ. Tarzon. loco vbi ſupra num. 2. Emanuel Svarez ibid. num. 40.*

94 Notarius autem acta, & inſtrumenta, de quibus fuit rogatus edere debet, non alia. *Cyn. Bart. Bald. & alij in l. contractus C. de fide inſtrum. Card. Mantica deciſ. 62. num. 3.*

Nihil igitur probationis afferet inſtrumentum, cùm in nullo ei fides præſtari valeat, nihilque certi ſtatuat; quin quàm pluſimis inueriſimilitudinibus, ac veritati aduerſis omnia ſcateant, plenaq; ſint; vti huc vſque probatione oculari ex ipſo inſtrumento oſtendimus. Nihil propterea operabitur. Atq; ita ex his, Iudicio ſuppoſitis rectiùs ſentientis, emunctiorisq; naris, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Bellum inde geritur, vt pax acquiratur.*

2 *Hetruſcè Martis Templum ad campum, non intra Ciuitatis mœnia extruxere, & quare?*

3 *Pax non quæritur, vt bellum exerceatur, ſed bellum, vt pax acquiratur.*

4 *Arma quam ob cauſam in Armamentario reponantur?*

5 *Bellum vnde dictum? eiuſque etymon.*

6 *Tranſactio non ſecus, atque res iudicata creditum lucidum reddit.*

Quia vtraque finit lites num. 7.

8 *Compenſatio ex re iudicata datur.*

Quia liquidum creditum facit.

Eodemque modo ex tranſactione num. 9.

10 *Fundamento ſublato corruit ædificium, & num. 95.*

11 *Inſtrumentum probatio probata habetur.*

Quod ex auditur, ſi tale fuerit, vt fides ei haberi valeat.

Nam inſtrumentum non dicitur, niſi quando eſt perfectum num. 13.

Eique ſtatur, ſi verum, ſolẽneque illud fuerit, num. 14.

Et pro hoc præſumitur in dubio, num. 15.

16 *Inſtrumentum a Notario vaſſallo in Regno, ſiue prò, ſiue contrà Baronem rogatum, non probat, obſiſtente ei Capitulo Regni Regis Ladislai, ſecundum veriorem ſententiam, reiecta illa Molſeſii, ac Nouarij, num. 38.*

17 *Conſtitutio, ſiue lex Regis Ladislai rogata fuit ad euitandas fraudes; illis igitur ceſſantibus, ceſſabit & lex, ſecundum Molſeſii, ac Nouarij ſententiam num. 37. quę reijcitur num. 38. ſicuti eius ratio num. 40. & 41. licet Nouarius ſibi ipſi contrarius fuerit num. 44. Declaratur num. 32.*

Inualidatque inſtrumenta, atque ſcripturas per Notarios vaſſallos facta, eaque nulla declarat num. 18.

Atque generaliter loquitur, vt generaliter ſit exandienda num. 19.

Siue prò, ſiue contrà Barones inſtrumenta fiant, num. 38.

Et quomodocumque illos tangat, vel tangere poſſit num. 39.

Comprahendet proinde nedum inſtrumenta, verùm & teſtamenta. reiecta ſententia Fabij de Anna num. 20.

Et nedum actum fieri prohibet, verùm factum inualidat, num. 21.

Vt etiam ipſo iure, & ex ſe, inualidum intelligatur, præſertim cum cauſa perpetua ſit. num. 22.

Etiam ſi publicè, & bona fide fiat, num. 23.

Etiam cum interuentu Iudicis, num. 49. & 52.

24 *Bona fides eſſe non poteſt, vbi quis ſciens, volenſque peccat.*

Et actum ſibi interdictum ſciens facit n. 27. & num. 33.

25 *Peccans legem proruit, atque diſſoluit.*

Quia peccans à lege recedit.

25 *Peccatum quid?*

28 *Contraria ſe mutuo à ſubiecto contrudunt.*

29 *Bona fides ab inuincibili ignorantia procedit.*

30 *Peccatum abſque voluntate non eſt.*

31 *Bona fides facere haud poteſt, vt actus ex ſe malus, & prohibitus, malus non ſit, ac reprobus.*

34 *Turpe eſt ignorare id, in quo quis verſatur.*

35 *Inſtrumentum nullum, & inualidum, effectum nullum poteſt producere.*

36 *Tranſactio effectum non habet, ſi nullo nitatur fundamento.*

Fitque inter duos, vel plures num. 45.

40 *Cauſa ceſſante ceſſat effectus.*

Exaudi de cauſa finali, non impulſiua, & num. 43.

41 *Cauſa conſtitutionis Ladislai Regis, quæ finalis fuit, quæue impulſiua?*

42 *Proœmium cauſam finalem legis indicat.*

44 *Legis conditoris cauſa finalis, commune bonum eſſe debet.*

Irato non eſt credendum.

49 *Contractus, qui indiuiſibilis eſt, aut in totum validus, vel inualidus æſtimari debebit.*

47 *Vtile per inutile in indiuiduis vitiatur.*

48 *Iudicis præſentia omnem remouet fraudis, vel timoris ſuſpitionem.*

Declara, niſi lex ex ſe inualidum actum reddat, num. 49.

50 *Lex ſcripta omnino recipi debet, atque admitti, neque ea præteriri.*

Multoque magis à iudicibus.

Neque ei etiam Iudicis decreto derogari poteſt. num. 59.

51 *Lex à ligando dicitur.*

Et iuſta, honeſta, poſſibilis, atque ſecundum naturam eſſe debet.

Non itaque ſine graui piaculo tranſgredi poteſt, num. 53.

Ratio redditur.

52 *Legi, qui reſiſtis Dei ordinationi reſiſtit.*

54 *Lex eſt veluti à numine Deorum tracta ratio, ſecundum Ciceronem.*

Et à Deo lex procedit. num. 55.

Ac lux eſt. num. 56. Lex omnium eſt Domina, eique vt Deo parendum.

Leges, qui primùm tulerunt Gentiles, cur alicui ex Numinibus tribuebant?

Iudex dicitur, quia ius dicit. Non dicit ergo ius, qui contra legem facit, vnde nec iudex.

Locus actorum 22.3. perpenditur.

57 *Decretum iudicis iuſtè latum præſumitur.*

Facitque deficere ſuſpitiones fraudis.

Quod exaudi, ſi cum cauſa cognitione latum fuerit, nihilque opponi poſſit.

Secus vero ſi ſine cauſa cognitione, vel præcipitanter latum, num. 59.

Nam pro eo nullo modo præſumitur, nu. 60.

Potiſſimùm vero ſi ex ipſomet decreto defectus pateat. num. 61.

85 *Ciuitas, in qua non lex magiſtratibus, ſed magiſtratus legi præfuerint, excidio, ruinæque proxima, ex Platone.*

62 *Negatiua facti ex ipſamet ſcriptura probatur, eliciturque.*

63 *Exonerationis conſcientiæ cauſa, piæ æquiparatur.*

64 *Lex Regis Ladislai in Capitulo Regni, non contrahentes, neque perſonas alias afficit, ſed Notarios, eorumque inſtrumenta, & ſcripturas inualidat.*

65 *Pragmatica 1. de Senatus Conſulto Maced. Notarios afficit, non contrahentes.*

Neque reddit obligationes filiorum pro parentibus nullas.

66 *Libertas Eccleſiaſtica violatur, ſiuè directè, ſiue indirectè contra illam fiat.*

Non tamen tangitur vllo modo per legem Regis Ladislai.

67 *Iuriſdictione ſine ius dicenti non paretur impune.*

68 *Compenſatio non niſi de liquido ad liquidum datur, non è contra, & num. 73.*

Neque datur de debito alieno num. 74.

79 *Liquidum non dicitur, quod dubium eſt.*

Neque per ſententiam declaratur.

70 *Liquidum dicitur, quod clare conſtat.*

71 *Clarè conſtare quidnam dicatur?*

72 *Conſtare non dicitur, de quo adhuc dubium remanet, aut diſcuſſio ſupereſt.*

74 *Ceſſio lite pendente facta nihil operatur.*

Siue de credito prætenſo, tertij, & controuerſo, atque illiquido.

75 *Decretum probat tranſactionem ſi in eo inſerta ſit tota ſeries tranſactionis.*

Exauditur tamen de decreto iurè, ritèq; lato, atque cum cauſa cognitione num. 76.

Vel ſi totus tenor inſtrumenti inſertus fuerit, atque decreto probatus, num. 77.

Atque certum quid, & determinatum inter partes contineat, num. 78.

79 *Priuilegij confirmatio, vt firma ſit, ſat eſt ſi ſubſtantiam antecedentis contineat.*

Ne Princeps per ſubreptionem conceſſiſſe videatur.

Secus tamen eſt in iudice confirmante per decretum, num. 80.

Quia decretum iudicis obligationem non facit, ſed illam ſupponit.

Vnde aliunde apparere debet de veritate ſuppoſiti, num. 81.

82 *Confirmatio nihil operatur deficiente confirmabili, ſiue materia in quam confirmatio veluti forma, inducitur.*

Neque eſt actus per ſe ſtans, nu. 83.

Sed veluti accidens, quod ſine ſubiecto eſſe non poteſt.

84 *Aſſenſus perquiris inſtrumentum præcedentis conceſſionis.*

85 *Confirmatio non producit actus ſubſtantiam,*

Sed ſupplet ſolemnitates.

Atque ſupponit confirmabile nu. 86.

Imitaturque naturam confirmati, num. 87.

Illudque conualidat, eique robur addit, illo in eodem ſtatu permanente.

88 *Obſeruantia negatiua, inualiditatem arguit inſtrumenti, vel quòd non extiterit.*

89 *Obſeruantia ſubſequuta præſumptionem facit præambula conceſſionis.*

90 *Contrariorum eadem eſt diſciplina:*

Quia ex vno cognito, notitiam concipimus alterius, n. 91.

92 *Solutiones factæ per tertium, abſque mandato principalis, in quaſi poſſeſſione non conſtituunt.*

93 *Debitum hæreditarium ad hæredes transfunditur.*

94 *Actiones hæreditariæ ab hærede, & contra hæredem incipiunt.*

96 *Lis pendens facit debitum illiquidum, vel ſaltem dubium, nihilque interim ſit innouandum, num. 97. neque locum habet compenſatio.*

98 *Compenſatio eſt exceptio altiorem exquirens indaginem.*

99 *Iudicium vbi ceptum, ibi finem videre debet.*

ARGVMENTVM.

Tranſactio firma reddit tranſigentium pacta, iuſque dat aduerſario firmum: vt iure ex illa compenſatio ſortiri valeat, quaſi liquida crediti ſcriptura. Pluraque, nec contemnenda ad intellectum capituli Regni Ladiſlai Regis, reiecta ſententia Molfeſii, atque Nouarii. Et num legis prohibitio actum faciat ipſo iure, & ex ſe nullũ? Et num bonafides dari poſsit in eo, qui ſciens, uolenſque cõtra legem facit? num uerò iudicis decretum firmum reddat, ac ualidum, quod erat alias nullum? Et quod nam liquidũ dicatur, ut compenſatio admitti ualeat de liquido ad liquidum? Quidue ualeat obſeruantia, uel ſubſequuta inobſeruantia? non inutiliter diſſeritur.

RESPONSIO LXXXV.

1 Bellum inde geritur, vt pax acquiratur. Auguſtinus ſcripſit ad Bonifacium *epiſtol.* 207. relatus *Can. noli æſtimare* 3. §. *hoc ergo* 23. *quæſt.* 1. Vndè perbellè *Vetruuius lib. 2. c. 7.*
2 dixit: veteres Hetruſcos, ædem Martis ad campum, & extrà Vrbem, non vt aliorum Deorum intra mœnia, conſecraſſe: quòd Bellum neceſſitatis eſſe debeat: non vo-
3 luntatis. *Non enim pax quæritur* (Auguſtinus loquitur *d. Can. noli æſtimare*) *vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur, vt pax acquiratur.* Quam ob cauſam Ariſtoteles *7. Politicor. 9. Neceſſe eſſe* (ait) *arma domi neceſſariò poſita in armamentario ijs, qui Reipublicæ præſunt; tùm propter eos, qui detrectant imperium; tùm propter exteros, qui iniuriam conantur inferre.* Non malè igitur quadrat Belli etymon, quod à belluis ductum volunt: ſiquidem belluarum, non hominum eſt inter ſe confligere, hoſtiliq; odio diſſidere: dixitque concinnè *Ouid. 3. de arte.*

Candida pax homines, trux decet ira feras.

Pacem ergo, vt acquiramus, Aduerſariorum intortis iaculis faciendum ſatis erit; inde optata ſuccedet pax.

Supponunt itaque Aduerſarii, vt ſuam firment aciem; ex publicis inſtrumentis tranſactionum inter bonæ memoriæ Hieronymum Principem Biſiniani, & Abbatem Sancti Adriani nomine Eccleſiæ factarum, eorum firmari creditum, illudque lucidum, atque clarum tranſactione reddi, non ſecus atque re iudicata. Ita quippe

Imperatores Diocletianus,& Maximianus
6 in *l.non minorem 20.C.de tranſactionib. Nō minorem* (inquiunt) *authoritatem tranſactionum,quàm rerum iudicatarum eſſe, rectâ ratione placuit. Siquidem non ita fidei congruit humanæ,quàm ea , quæ placuerunt cuſtodiri.* Rationem verò reddit *Gloſſ. ibid.*
7 in caſus figuratione ; *Quia vtraque finit lites*,dicens.

8 Datur verò ex re iudicata compenſatio;quia illa liquidum facit ; cum pro veritate habeatur,iuſque tribuat inconcuſſum, *l.res iudicata 208.vbi Cagnol. num. 2. ff. de regul.Iuris l.1. vbi Doctor. C. de condition. indebit.cap.cum inter 13.§ fin. de ſent. & re iudic.* Nimirum quia de liquido datur ad liquidum compenſatio ad *l. fin. vbi Doctor C.de compenſat. Gloſſ. in cap. cum Ioannes 10.verbo compenſare de fide inſtrum. §. bonæ fidei inſtitut.de actionib. Rota apud Coccinum Decanum deciſ.358. num. 2. & deciſ. 326.num.3.& par.2.tom. 2. in recent. deciſ. 524.num.5.Rota Maceraten. apud Marcum Anton.Thomati deciſ.16.num.26. Surd. de-*
9 *ciſ.184.num. 9.* Dabitur igitur pari modo ex tranſactione compenſatio. Per optimū
10 porrò argumentum;ſed fundamento corruit,vt extructum deſuper totum,& ipſum ſimili ruina cadat,ad *tex. in cap. cum Paulus 26.1.q.1.*

Hoc ipſum quippè in dubium vertitur , quod illi indubitatum adſtruunt. Neque enim quicquam firmum de tranſactionibus habetur. Pendent nempè illæ non à partium concordia , ſed ab ſola Epiſcopi aſſertione, quin non magis Notarij , aſſerentis, Epiſcopum dixiſſe ea omnia , quæ ſuo illo inſtrumento ipſe ex memoria deſcripſit.At huic Notariò minimè fides habetur:& ob inueriſimilitudines,& ob cauſam,quòd obſiſtit illi Regis Ladislai diſpoſitio,vt in alijs noſtris ſcriptis latè deduximus.

Corruit igitur hoc ipſum tranſactionū præſumptarum fundamentum ; decidit
11 proindè , & compenſationis obiectio. Quemadmodum , & quod aſſeritur ; Inſtrumentum probationem probatam haberi ad *tex.in l.cenſus 10.ff.de probat.l.in donationibus 31.C.de donat. Bald. in l. Imperator.in 1.Colum. ff. de ſtatu hominum* facitque rem claram ad *tex. in l. cum precibus 18.C. de probat. Rota apud Card. Cavaler.deciſ.71.num.1.& deciſ. 182. num. 3. Rota in Mediolanen pecuniaria 16: Ianuarij 1629.coram Motmanno deciſ.234. num.2. par.5.nouiſſimarum diuerſor.*

12 Exauditur id porrò ſi inſtrumentum tale fuerit,vt fides ei haberi valeat, ad *tex. in cap.cum dilectus 9.vbi Gloſſ.verbo approbata de fide inſtrum. d.l. in donationibus 31. C.de donat.* Ex verbis Imperatoris ibidem, dicentis;*Ita tamen,ſi ipſe donator,vel alius voluntate eius,ſecundum ſolitam obſeruationem , ſubſcripſit*,& *Gloſſ.ibid.verbo ſub notatione,& l.vice donatricis 20. C.eodem* ibi dum ſubnectit Imperator dicens : *Iurè facta donatio non habetur irrita* , vt ſecus planè ſit, ſi iure facta minimè fuerit,*d l.cum precibus 18. C.de probationib.* ibi.*Si vera ſunt,quæ indidiſti.* Neque
13 enim inſtrumentum dicitur, niſi quando eſt perfectum,vt loquitur *Rota apud Creſcentium deciſ. 103. alias 3. num.3. de fide inſtrum.*
14 & inſtrumento ſtatur , ſi verum , ſolemneque illud fuerit ad *text.in l.cum propria 5.vbi Gloſſ.verbo docenti.C.ſi quis alteri,vel ſibi.* Notat *Magonius deciſ. Florent.9. num.20. & 21.*
15 quatenus probat pro inſtrumento ſolemni præſumi in dubio,ex *d l.cùm propria, & d. l.cùm precibus*, vt ſecus planè eſſe debeat, ſi neque ſolemne, neque firmum inſtrumentum ſit.poſt *Bart. in l.non putauit.§.non quauis ff.de teſtament.militar.* ſequiturque *Afflict.deciſ.285.ſub num.1.* quo loci ad rem noſtram
„ loquens ſequentibus dicit: *Similiter dicimus*
„ *in inſtrumento , quod vigore ſtatuti debet man-*
„ *dari executioni : intelligitur ſi eſt inſtrumentum*
„ *validum, factum per Notarium , & habeat ne-*
„ *ſſaria requiſita ad inſtrumentum.* ita Afflict.

Non itaque probabit , neque præſumptionem vllam pro Aduerſarijs faciet inſtrumentum hoc tranſactionum præſumptarū inter olim Dominum Principem Biſiniani, & Archimandritam Sancti Adriani.Quia profectò , præterquàm quòd pluribus euidentibus laborat defectibus, vt falſitatis ſuſpitionem,illamque violentam, haud abijciat , quod in alijs noſtris ſcriptis pluribus perpenſionibus palam facere curauimus ; fuit tamen à Notario Vaſſallo rogatum.
16 Obſtat proinde ei, (ne fides habeatur,) lex municipalis per Capitulum Regni , *Ladiſlaus Dei gratia Rex* , incipiens . *Non ſine prudentis.*

17 Neque confugium facias , vt cuſpidem euites argumenti: & quod lex præfata Ladislai rogata fuit ad euitandas fraudes impreſſionis atque vis,ſiue concuſſionis, quæ inferri poſſet Notarijs à Baronibus . Vt ceſſet proinde ſuſpitio incuſſionis, vel vis,atque impreſſionis vbicumque inſtrumentum fit palam,ac bona fide . Et quòd locum haud inueniat ſibi dicta Ladislai diſpoſitio , ſi inſtrumentum celebretur contra Baronem.
18 Quia nimium lex ipſa Ladislai Regis ſatis ampla eſt,quin imò confirmat ,& innouat præcedentium anteceſſorum ſuorum Regū, qui in Regno fuere,diſpoſita;quibus prohibuere,Notarios creari non Demaniales.vnde nulla , & inualida declarat inſtrumenta omnia per Notarios Vaſſallos con-
19 fecta , quæ tangunt , & tangere poterunt Magnates,Comites, Barones, & Terrarum Dominos. Generaliter igitur lex loquitur

La-

Ladiſlai, vt generaliter quoque exaudiri de-
beat *Can. ſi Romanorum* 1.19.*diſt. cap.* 2. *de trā-
ſlaſ. Epiſc. Nau. conſ.* 20. *num.* 6. *in fin. lib.* 5. *de
ſentent. excomm. & conſ.* 6. *num.* 5. *lib.* 3. *de ſtatu
Monachorum* ſequiturq; perpenſionem hanc
in his terminis cap. huius Regis Ladiſlai *Af
flict. in conſtit. Regni in Terris Demanij de Iudi-
cib rub.* 77. *tom.* 1. *num.* 15. *verſ. ſed contrarium*,
& *Carolus Tappia in iure Regni lib.* 3. *tit. de fide
inſtrument. in annotationib. num.* 5. *fol.* 164. quo
loco ex hac generali perpenſione, quòd lex
20 hæc Ladiſlai generaliter loquatur; com-
præhendi dicit, ne dum inſtrumēta, verùm
etiam (quin imò multo magis) teſtamenta:
reiecta ſententia Fabij de Anna in Additio
nibus ad Genitoris *ſingular.* 244. Verba enim
illa diſpoſitiua, ac generalia Regis præfati:
(*Omnia, & ſingula inſtrumēta, ſcripturas, & cō-
tractus publicos, fienda, fiendos, & fiendas, ex
nunc in antea per ipſos Notarios publicos, non
Demaniales, qua tangere, & tangi poterunt di-
ctos tantum Magnates, Comites, Barones, & Ter-
rarum Dominos, eſſe inania, & inanes, ac nullos,
nullas, & nulla, nec vllam in iudicijs, vel extrà
obtinere deinceps roboris firmitatem.*) ſatis ex ſe
indicant: nullos contractus, nullaque inſtru-
menta, nullaſque ſcripturas à Notarijs Vaſ-
ſalis confecta firmitatem obtinere, quæ tan-
21 gant, & tangere poſſint Barones, Comites
Magnates, & Terrarum Dominos. Planè,
quia, ne dum hæc Ladiſlai lex prohibet
actum fieri; verum vlterius procedit, actum
contra legem ipſam factum, nullum, & in-
ualidum declarando. Vt (ipſo iure, & ex ſe
22 ipſo) inualidum, nullumque euadat, ad *tex.
in l. non dubium* 5. *C. de legib.* potiſſimum ve-
rò prohibitionis cauſa ſi perpetua fuerit,
ad *text. in Can. vides* 10. *vbi Gloſſ. verbo diſſolui
in fin. diſtinct.* 10. ſequitur *Syluester verbo lex*,
§. 28. *num.* 18. *Pater Molina de iuſtit. & iur.
tom.* 1. *diſput.* 88. *in fin. verſ. ad confirmationem
dicendum, Rota apud Creſcent. deciſ.* 48. *aliàs* 18.
num. 2. *de prabend. & apud Cardin. Canaler. de-
ciſ.* 7. *num.* 5.
23 Nullamque admittat diſtinctionem, ſiue
publicè, ſiuè bona fide fiat. Quæ enim bona
24 fides perpēdi poterit in eo, qui publicè pec-
cat, & ſciens, volenſque contra legem facit?
ad *text. in cap.* 1. *circa fin. de praſcript. in* 6. ex
verbis Bonifacij VIII. dicentis: *Vbi tamen eſt
ei ius commune contrarium, vel habetur praſum
25 ptio contra ipſum, bona fides non ſufficit.* Nam
qui peccat legem proruit, atque diſſoluit.
Contra legem quippè peccatum pugnat;
quia peccans à lege recedit, iuxta definitio-
nem peccati traditam à *Cardin. Toleto lib.* 3.
inſtruct. Sacerdot. cap. 1. Peccatum eſt receſſus
26 (dicente) à regula diuina voluntarius. Ne-
que aliud peccare eſt, quàm declinare à re-
ctitudine actus, quem debet habere, ſiuè ac-
cipiatur peccatum in naturalibus, ſiuè in ar-
tificialibus, ſiue in moralibus, vt docet *S.*
27 *Thom.* 1. *part. quaſt.* 63. *art.* 1. *in corpore.* Nulla
igitur bona fides eſſe poterit in Notario,
qui actum à lege ſibi interdictum ſcienter
facit. argumento *text. in cap. fin. vbi Gloſſ. &
ſcribent de praſcript. regul. poſſeſſor.* 2. *de regul.
iur. in* 6. diximus *reſponſ. noſtra* 26. *num.* 9. *par.*
1. In mala proinde fide actum facere vide-
tur, ex regula contrariorum, quorum eſt, ſe
28 mutuo contrudere in eodem ſubiecto, iu-
xta Philoſophorum doctrinam, & perpenſa
à noſtratibus in *l. hac verba, ille, aut ille* 124. *ff.
de verbor ſignificat. cap maiores* 3. §. *ſed adhuc in
fin. de Baptiſm.* diximus *ead. reſponſ. noſtra* 26.
num. 12. & 13. *Vincent. Anna allegat.* 62. *nu.* 20.
29 Neque contrahentium bona fides, quæ ab
inuincibili ignorantia procedit, nos *d. reſ-
ponſ.* 26. *num.* 6. alios referentes, (alioquin
bona fides haud erit, ſi ſciēter quis Peccet.)
30 Abſque voluntate enim peccatum non da
tur, ex S. Auguſtino *lib.* 3. *de libero arbitr. cap.*
17. relato à *S. Tho.* 2. 2. *quaſt.* 108. *art.* 4. ad *text.
in l. fœdiſſimam* 20. ſecundum *Bald.* ſummariū
dicentis: *Tolle voluntatem, & omnis actus erit
indifferēs. C. ad l. Iuliam de adulter. Can. nemo te-
netur* 10. 15. *q.* 1. vbi *Ambroſ lib.* 1. *de Iacob, &
vita beata: Nemo tenetur ad culpam*, (inquit) *niſi
voluntate propria deflexerit. & can ſicut enim*
10. 32. *quaſt.* 5. *Royas de haretic. pa.* 1. *num.* 101.)
neque (inquam) bona fides facere poterit,
nè lex locum habeat, vt actus aliàs per per
legem reiectus, atque reprobus, & ex genere
ſuo malus, (vt loquuntur Theologi) validus
afficiatur: (detecto potiſſimum errore, atq;
contra legem peccato.) quod perpēdit quo-
que *Rouitus* in hac noſtra materia loquens
capituli Regis Ladiſlai, *conſ.* 91. *num.* 5. *lib.* 1.
ex *Afflict. d. conſtitut. in Terris Demanij nu.* 11.
23 Ratio quippe Ladiſlai Regis ea non con-
tēnenda fuit, vt euitentur fraudes, quæ ad-
mitti poterunt per Notarios ſubiectos Ba-
ronibus. Quæ ſanè ratio ſemper in eſſe vide-
tur, quomodocumque contra legem ipſam
fiat. Quam ob cauſam ſemper abeſſe bona
fides videtur, ſi contra legem peccetur per
eos, contra quos lex ipſa ſancita fuit. Prohi-
bitio verò facta eſt Notarijs, qui ſcire legē
34 hanc debent. Alioquin turpe erit eis igno-
rare ius, in quo verſantur, & quod ad eorū
ſpectat officium, iuxta Quinti Mutij reſpon-
ſum ad Seruium Sulpitium in *l.* 2. §. *ſeruius
cùm in cauſis, ff. de origine iuris.*

Bonam ergo fidem prætendere haud po-
terunt contra legem ſcienter peccantes. Po
tiſſimum verò cùm lex prædicta Ladiſlai,
omnino inſtrumenta nulla, atque inualida
35 declaret, quę à Notarijs Vaſſallis rogata fue
rint. At ſufficit actum, atque inſtrumentum
nullum eſſe, atque inualidum, (ita per legē
declaratum;) ne effectum producere va-
leat.
36 Fruſtra igitur tranſactionis effectus quæ-
ritur; cùm actus ipſe, ſuper quo tranſactio
ſun-

Digitized by Google

Imperatores Diocletianus,& Maximianus
6 in *l.non minorem 20.C.de tranſactionib. Nõ minorem* (inquiunt) *authoritatem tranſa-
ctionum,quàm rerum iudicatarum eſſe, recta
ratione placuit. Siquidem non ita fidei con-
gruit humanæ,quàm ea , quæ placuerunt cu-
ſtodiri.* Rationem verò reddit *Gloſſ. ibid.*
7 in caſus figuratione ; *Quia vtraque finit li-
tes*,dicens.

8 Datur verò ex re iudicata compenſa-
tio;quia illa liquidum facit ; cum pro veri-
tate habeatur,iuſque tribuat inconcuſſum,
*l.res iudicata 208.vbi Cagnol. num. 2. ff. de
regul.Iuris l.1. vbi Doctor. C. de condition.
indebit.cap.cum inter 13.§ fin. de ſent. & re
iudic.* Nimirum quia de liquido datur ad
liquidum compenſatio ad *l. fin. vbi Doctor
C.de compenſat. Gloſſ. in cap. cum Ioannes
10.verbo compenſare de fide inſtrum. §. bo-
næ fidei inſtitut.de actionib. Rota apud Co-
ctinum Decanum decìſ.358. num. 2. & deciſ.
326.num.3.& par.2.tom. 2. in recent. deciſ.
524.num.5.Rota Maceraten. apud Marcum
Anton.Thomati deciſ.16.num.26. Surd. de-*
9 *ciſ.184.num. 9.* Dabitur igitur pari modo
ex tranſactione compenſatio. Per optimũ
10 porrò argumentum;ſed fundamento cor-
ruit,vt extructum deſuper totum,& ipſum
ſimili ruina cadat,ad *tex. in cap. cum Pau-
lus 26.1.q.1.*

Hoc ipſum quippè in dubium vertitur,
quod illi indubitatum adſtruunt. Neque
enim quicquam firmum de tranſactioni-
bus habetur. Pendent nempè illæ non à
partium concordia, ſed ab ſola Epiſcopi
aſſertione, quin non magis Notarij, aſſe-
rentis, Epiſcopum dixiſſe ea omnia, quæ
ſuo illo inſtrumento ipſe ex memoria de-
ſcripſit. At huic Notariò minimè fides ha-
betur:& ob inuerìſimilitudines,& ob cau-
ſam,quòd obſiſtit illi Regis Ladislai diſ-
poſitio,vt in alijs noſtris ſcriptis latè dedu-
ximus.

Corruit igitur hoc ipſum tranſactionũ
præſumptarum fundamentum ; decidit
11 proindè, & compenſationis obiectio.
Quemadmodum, & quod aſſeritur ; In-
ſtrumentum probationem probatam ha-
beri ad *tex.in l.cenſus 10.ff.de probat.l.in
donationibus 31.C.de donat. Bald. in l. Im-
perator.in 1.Colum. ff. de ſtatu hominum* fa-
citque rem claram ad *tex. in l. cum praci-
bus 18.C. de probat. Rota apud Card. Ca-
ualer.deciſ.71.num. 1.& deciſ. 182. num. 3.
Rota in Mediolanen pecuniaria 16. Ianua-
rij 1629.coram Motmanno deciſ.234. num.2.
par.5.nouiſſimarum diuerſor.*

12 Exauditur id porrò ſi inſtrumentum
tale fuerit,vt fides ei haberi valeat, ad *tex.
in cap.cum dilectus 9.vbi Gloſſ.verbo appro-
bata de fide inſtrum. d.l.in donationibus 31.
C.de donat.* Ex verbis Imperatoris ibidem,
dicentis;*Ita tamen,ſi ipſe donator,vel alius volun-
tate eius,ſecundum ſolitam obſernationem, ſub-
ſcripſit*,& *Gloſſ.ibid.verbo ſub notatione,& l.vi-
ce donatricis 20. C. eodem* ibi dum ſubnectit
Imperator dicens : *Iurè facta donatio non ha-
betur irrita* , vt ſecus planè ſit, ſi iure facta
minimè fuerit,*d l.cum pracibus 18. C. de pro-
bationib.* ibi.*Si vera ſunt,quæ indidiſti.* Neque
13 enim inſtrumentum dicitur, niſi quando
eſt perfectum,vt loquitur *Rota apud Creſcen
tium deciſ. 103. alias 3. num.3. de fide inſtrum.*
14 & inſtrumento ſtatur, ſi verum, ſolemne-
que illud fuerit ad *text.in l.cum propria 5.vbi
Gloſſ.verbo docenti,C.ſi quis alteri,vel ſibi.* No-
tat *Magonius deciſ. Florent.9. num. 20. & 21.*
15 quatenus probat pro inſtrumento ſolem-
ni præſumi in dubio,ex *d l.cùm propria, & d.
l.cùm pracibus*, vt ſecus planè eſſe debeat, ſi
neque ſolemne, neque firmum inſtrumen-
tum ſit.poſt *Bart. in l.non putauit.§.non quauis
ff.de teſtament.militar.* ſequiturque *Afflict.de-
ciſ.283.ſub num.1.* quo loci ad rem noſtram
„ loquens ſequentibus dicit: *Similiter dicimus
„ in inſtrumento, quod vigore ſtatuti debet man-
„ dari executioni : intelligitur ſi eſt inſtrumentum
„ validum, factum per Notarium, & habeat ne-
„ ceſſaria requiſita ad inſtrumentum.* ita Afflict.

Non itaque probabit, neque præſump-
tionem vllam pro Aduerſarijs faciet inſtru-
mentum hoc tranſactionum præſumptarũ
inter olim Dominum Principem Biſiniani,
& Archimandritam Sancti Adriani. Quia
profectò, præterquàm quòd pluribus eui-
dentibus laborat defectibus, vt falſitatis ſu-
ſpitionem,illamque violentam, haud abij-
ciat, quod in alijs noſtris ſcriptis pluribus
perpenſionibus palam facere curauimus:
fuit tamen à Notario Vaſſallo rogatum.
16 Obſtat proinde ei, (ne fides habeatur,) lex
municipalis per Capitulum Regni, *Ladiſ-
laus Dei gratia Rex*, incipiens. *Non ſine pru-
dentis.*

17 Neque confugium facias, vt cuſpidem
euites argumenti: & quod lex præfata La-
dislai rogata fuit ad euitandas fraudes im-
preſſionis atque vis,ſiue concuſſionis, quæ
inferri poſſet Notarijs à Baronibus. Vt ceſ-
ſet proinde ſuſpitio incuſſionis, vel vis,atq;
impreſſionis vbicumque inſtrumentum fit
palam,ac bona fide. Et quòd locum haud
inueniat ſibi dicta Ladislai diſpoſitio, ſi in-
ſtrumentum celebretur contra Baronem.

18 Quia nimium lex ipſa Ladislai Regis ſa-
tis ampla eſt,quin imò confirmat, & inno-
uat præcedentium anteceſſorum ſuorum
Regũ, qui in Regno fuere,diſpoſita;quibus
prohibuere,Notarios creari non Demania-
les.vnde nulla, & inualida declarat inſtru-
menta omnia per Notarios Vaſſallos con-
19 fecta, quæ tangunt, & tangere poterunt
Magnates,Comites, Barones, & Terrarum
Dominos. Generaliter igitur lex loquitur

La;

Ladiſlai, vt generaliter quoque exaudiri de-
beat Can. ſi Romanorum 1.19. diſt. cap. 2. de trã-
ſlaſ. Epiſc. Nan. conſ. 20. num. 6. in fin. lib. 5. de
ſentent. excomm. & conſ. 6. num. 5. lib. 3. de ſtatu
Monachorum ſequiturq; perpenſionem hanc
in his terminis cap. huius Regis Ladiſlai Af
flict. in conſtit. Regni in Terris Demanij de Iudi-
cib rub. 77. tom. 1. num. 15. verſ. ſed contrarium,
& Carolus Tappia in iure Regni lib. 3. tit. de fide
inſtrument. in annotationib. num. 5. fol. 164. quo
loco ex hac generali perpenſione, quòd lex
20 hæc Ladiſlai generaliter loquatur; com-
præhendi dicit, ne dum inſtrumẽta, verùm
etiam (quin imò multo magis) teſtamenta:
reiecta ſententia Fabij de Anna in Additio
nibus ad Genitoris ſingular. 244. Verba enim
illa diſpoſitiua, ac generalia Regis præfati:
(Omnia, & ſingula inſtrumẽta, ſcripturas, & cõ-
tractus publicos, fienda, fiendos, & fiendas, ex
nunc in antea per ipſos Notarios publicos, non
Demaniales, qua tangere, & tangi poterunt di-
ctos tantum Magnates, Comites, Barones, & Ter-
rarum Dominos, eſſe inania, & inanes. ac nullos,
nullas, & nulla, nec vllam in iudicijs, vel extrà
obtinere deinceps roboris firmitatem.) ſatis ex ſe
indicant: nullos contractus, nullaque inſtru-
menta, nullaſque ſcripturas à Notarijs Vaſ-
ſallis confecta firmitatem obtinere, quæ tan-
21 gant, & tangere poſſint Barones, Comites
Magnates, & Terrarum Dominos. Planè,
quia, ne dum hæc Ladiſlai lex prohibet
actum fieri; verum vlterius procedit, actum
contra legem ipſam factum, nullum, & in-
ualidum declarando. Vt (ipſo iure, & ex ſe
22 ipſo) inualidum, nullumque euadat, ad tex.
in l. non dubium 5. C. de legeb. potiſſimum ve-
rò prohibitionis cauſa ſi perpetua fuerit,
ad text. in Can. vides 10. vbi Gloſſ. verbo diſſolui
in fin. diſtinct. 10. ſequitur Syluester verbo lex,
§. 28. num. 18. Pater Molina de iuſtit. & iur.
tom. 1. diſput. 88. in fin. verſ. ad confirmationem
dicendum, Rota apud Creſcent. deciſ. 48. aliàs 18.
num. 2. de præbend. & apud Cardin. Canaler. de-
ciſ. 7. num. 5.
23 Nullamque admittat diſtinctionem, ſiue
publicè, ſiue bona fide fiat. Quæ enim bona
24 fides perpẽdi poterit in eo, qui publicè pec-
cat, & ſciens, volenſque contra legem facit?
ad text. in cap. 1. circa fin. de præſcript. in 6. ex
verbis Bonifacij VIII. dicentis: Vbi tamen eſt
ei ius commune contrarium, vel habetur præſum
25 ptio contra ipſum, bona fides non ſufficit. Nam
qui peccat legem proruit, atque diſſoluit.
Contra legem quippè peccatum pugnat;
quia peccans à lege recedit, iuxta definitio-
nem peccati traditam à Cardin. Toleto lib. 3.
inſtruct. Sacerdot. cap. 1. Peccatum eſt receſſus
26 (dicente) à regula diuina voluntarius. Ne-
que aliud peccare eſt, quàm declinare à re-
ctitudine actus, quem debet habere, ſiuè ac-
cipiatur peccatum in naturalibus, ſiuè in ar-
tificialibus, ſiue in moralibus, vt docet S.
27 Thom. 1. part. quæſt. 63. art. 1. in corpore. Nulla
igitur bona fides eſſe poterit in Notario,
qui actum à lege ſibi interdictum ſcienter
facit. argumento text. in cap. fin. vbi Gloſſ. &
ſcribent de præſcript. regul. poſſeſſor. 2. de regul.
iur. in 6. diximus reſponſ. noſtra 26. num. 9. par.
1. In mala proinde fide actum facere vide-
tur, ex regula contrariorum, quorum eſt, ſe
28 mutuo contrudere in eodem ſubiecto, iu-
xta Philoſophorum doctrinam, & perpenſa
à noſtratibus in l. hac verba, ille. aut ille 124. ff.
de verbor ſignificat. cap maiores 3. §. ſed adhuc in
fin. de Baptiſm. diximus ead. reſponſ. noſtra 26.
num. 12. & 13. Vincent. Anna allegat. 62. nu. 20.
29 Neque contrahentium bona fides, quæ ab
inuincibili ignorantia procedit, nos d. reſ-
ponſ. 26. num. 6. alios referentes, (alioquin
bona fides haud erit, ſi ſciẽter quis Peccet.)
30 Abſque voluntate enim peccatum non da
tur, ex S. Auguſtino lib. 3. de libero arbitr. cap.
17. relato à S. Tho. 2. 2. quæſt. 108. art. 4. ad text.
in l. fœdiſſimam 20 ſecundum Bald. ſummariũ
dicentis: Tolle voluntatem, & omnis actus erit
indifferẽs. C. ad l. Iuliam de adulter. Can. nemo te-
netur 10. 15. q. 1. vbi Ambroſ lib. 1. de Iacob, &
vita beata: Nemo tenetur ad culpam, (inquit) niſi
voluntate propria deflexerit. & can ſicut enim
10. 32. quæſt. 5. Royas de hæretic. pa. 1. num. 101.)
neque (inquam) bona fides facere poterit,
nè lex locum habeat, vt actus aliàs per per
legem reiectus, atque reprobus. & ex genere
ſuo malus, (vt loquuntur Theologi) validus
afficiatur: (detecto potiſſimum errore, atq;
contra legem peccato.) quod perpẽdit quo-
que Rouitus in hac noſtra materia loquens
capituli Regis Ladiſlai, conſ. 91. num. 5. lib. 1.
ex Afflict. d. conſtitut. in Terris Demanij nu. 11.
23 Ratio quippe Ladiſlai Regis ea non con-
tẽnenda fuit, vt euitentur fraudes, quæ ad-
mitti poterunt per Notarios ſubiectos Ba-
ronibus. Quæ ſanè ratio ſemper in eſſe vide-
tur, quomodocumque contra legem ipſam
fiat. Quam ob cauſam ſemper abeſſe bona
fides videtur, ſi contra legem peccetur per
eos, contra quos lex ipſa ſancita fuit. Prohi-
bitio verò facta eſt Notarijs, qui ſcire legẽ
34 hanc debent. Alioquin turpe erit eis igno-
rare ius, in quo verſantur, & quod ad eorũ
ſpectat officium, iuxta Quinti Mutij reſpon-
ſum ad Seruium Sulpitium in l. 2. §. ſeruius
cùm in cauſis, ff. de origine iuris.
Bonam ergo fidem prætendere haud po-
terunt contra legem ſcienter peccantes. Po
tiſſimum verò cùm lex prædicta Ladiſlai,
omnino inſtrumenta nulla, atque inualida
35 declaret, quę à Notarijs Vaſſallis rogata fue
rint. At ſufficit actum, atque inſtrumentum
nullum eſſe, atque inualidum, (ita per legẽ
declaratum,) ne effectum producere va-
leat.
36 Fruſtra igitur tranſactionis effectus quæ-
ritur; cùm actus ipſe, ſuper quo tranſactio
fun-

Digitized by Google

fundamentum habet, in hilum abierit, at-
que corruptionem viderit, vt mutatum ſit
compoſitum,amota fuerit cauſa,fundamē-
tum diruerit,ad *tex.in d. can. cum paulus 26.
s.q.1.c.cum ceſſante 60.de appellat. d. cap. ma-
gnæ denotationis 7. in finalibus verbis de voto l.
adigere 6. §. quamuis de iure patron. l. 1. C.de
donationib.quæ ſub modo.*

37 Parique modo diſijcitur,quod aſſumebāt;
haud locum ſibi facere Ladiſlai Regis diſ-
poſitionem ſi contrà Baronem inſtrumen-
tum roget Notarius, (quamuis Vaſſallus.)
Fundant hanc legis reſtrictionem in ſen-
tentia *Molfeſij* ad Conſuetudines Neapoli-
tanas *tom.2. part.10. de inſtrumentorum confe-
ctione quæſt.12.num.7.* quem ſequutus quo-
que fuit *Ioann.Maria Nouar.quæſt.forenſ.par.
1.quæſt.156.num.11. circa fin. verſ. ego talem,*
qui ceſſare hoc caſu legis rationē de præ-
ſumpta fraude perpendunt, vt ceſſare quo-
que,& eius debeat diſpoſitio.

38 Præterquàm quòd enim huiuſmodi re-
ſtrictio minimè admittitur ab alijs omni-
bus Doctoribus,qui primi fuere,atque pe-
ritiores in Regno, quàm vel Molfeſius,vel
Nouarius.Ita *Afflict.in d.conſtitut.in locis De
manij rubr.77.nu.15.*qui rationem ſatis adæ-
quatam profert; quòd nempe lex Ladiſlai
Regis generaliter loquitur,ſiue pro Barone
inſtrumentum roget Notarius Vaſſallus,
ſiuè contrà eum;vt generaliter quoq;exau-
dienda ſit:atque ſatis ſuperque eſſe debeat
poſſe Baronem Notario Vaſſallo imperare,
in eumque iuriſdictionem exercere,(ſaltim
potentia,& in actu primo,)quàmuis in exer
citio, & in actu ſecundo nulla ſubſit cauſa,
qua illam exerceat, eique actu, vel timorē,
39 vel vim inferat,ineutiatque;poſſitque con
tractus,vel Baronis vtilitatem,neceſſitatem
quo reſpicere;atquè propterea eum tangat,
vel tangere poſſit,vti verba ipſa cantant le-
gis,ſiuè capituli præfati Regis Ladiſlai, ſu-
pra per nos quoque allata: vndè,& actum,
atque etiam potentiam perpendiſſe legiſ-
latorem Ladiſlaum,nemo (niſi cum ratio-
ne ipſe inſanire velit,vt Comicus dixit) ne-
gabit.Afflictum ſequuti fuere conſequen-
ter *Vincent.de Franch.deciſ.118.* Neapolitani
Conſilij Præſes. *Regens Scipio Rouitus conſ.
90.nu.11. & conſ.91.num.2.lib.1.* & ante hos
Ioannes Antonius de Nigris ad dictum Capi-
tulum Regis Ladiſlai 1389. quod incipit:
Non ſine prudentis , &c. iuxta ordinem per
eum diſpoſitum *in additionib. num.8. Mari-
nus Frecia,*qui abſolute loquitur, ex ratio-
ne,quòd inſtrumenta talia nulla ſint,atque
inualida,*tract.de præſentat.inſtrument.part.2.
n.3.Vincent.Anna d.ſingul.244.* & ita in ſimili
reſpondit, votumque dedit Doctor Mar-
ta *voto 186.per totum,*atque præſertim, *n.10.*

40 Neque ratio ipſa à Molfeſio relata,quam
ſatis firmam pro ſua putat ſententia,ita po-
tens eſt,vt non facili ruat negòtio. Nimirū
quòd non omni ceſſante cauſa,effectus ceſ-
ſat.exauditur quippè de cauſa finali , non
ſanè impulſiua,ſiuè etiam ſine qua non, vt
ſequitur, *Afflict.d conſtit.in locis Demanij nu.
13.*ad *text.in cap.etſi Chriſtus 26. circa fin.vbi
Gloſs. verbo ceſſante, & verbo ceſſat de iuran.
Euerard. in loco à ceſſante ratione num.4.* dixi
mus *reſponſ.15.num.10.& 11. part.1.* At ſatis
41 apertè legentibus videri poteſt; hanc cau-
ſam (fraudes euitandi) non finalem fuiſſe
Regi Ladiſlao, ſed impulſiuam,ſiue ſecun-
dariam;finalem verò, atque primariam, vt
pacem, atque quietem ſibi ſubiectis Popu-
42 lis conſeruaret. Ex proemio enim dicti ca-
43 pituli id euidentiſſimum fit, quod finalem
cauſam indicat,ad *text.in l. fin. vbi Bart.ff.de
hæredibus inſtituend.l.1.ff.ad Macedonian.*dixi-
mus *reſponſ. noſtra 44. num. 22. par. 2.* Licet
igitur cauſa ceſſet fraudis,(vt Molfeſius pu-
tat, eiuſque eſſecla Nouarius,) quòd actu
fraus non admittatur,cùm inſtrumentum
contra Baronem rogat Notarius Vaſſallus,
non prò eo;haud tamen ratio ceſſat prima-
ria quietis,& pacis totius Populi;quam per-
ſpexit legis Conditor, & quam perſpicere
44 debet quiſque legem condens, (commu-
ne ſcilicet Populi bonum,) iuxta *S. Thom.1.
2.quæſt.96.art.4.ad text.in cap.1.de conſtitutio-
nib.* quin neque fraudis ratio ipſa conquie-
ſcit. Quid enim ſi Notarius animo exulce-
rato aduerſus Baronem,ei nocere tentet,in
ſtrumentum obligationis aduerſus eum
confingendo? Non itaque ceſſabit ex hac
quoq; parte fraudis cauſa, ac ratio;vt firma
proindè eſſe debeat diſpoſitio, ex ratione
pariter,quam perpendit Molfeſius,eamque
per optimam putat Nouarius,vt Afflictum
& de Franchis, alioſque antecedentes Pa-
tres,(ad vnum Molfeſium) minimi duxerit,
poſtpoſueritue. Licet ipſe antea cōtrarium,
(ſibi parum conſtans) dixerit, *in praxi ele-
ction.& variationis fori ſect.1.quæſt.53.num.4.*
ſeque ita conſuluiſſe aſſerat. Inde quippè
eſt,quòd Ladiſlaus Rex in præfata diſpoſi-
tione abſolutè vetuit Notarios Vaſſallos
inſtrumenta conficere,quæ *tangere,& tangi
poterunt dictos Magnates, Comites, Barones,&
Terrarum Dominos,*illaque inania, & nulla
eſſe declarat,neque vllam in iudicijs,vel ex-
tra obtinere roboris firmitatem edicit:Quia
nimirum generaliter diſponere voluit,ſiue
prò;ſiuè contrà Barones inſtrumēta eſſent,
rogarenturue. Et ſicuti Vaſſallis proſpexit,
ne pro Barone inſtrumenta contra eū cōfin
gerentur;per æque,& Baroni proſpicere vo
luit,ne pari modo inſtrumēta contra eum
confingerentur.Vt ſicuti in vno non credi-
tur,ita neque in alio crederetur. Quòd ira-
to nihil ſit credendum,vt Auguſtinus Steu-
chius loquitur *de donatione Conſtantini lib.1.
paulo poſt princ. tom.3.* Nihilominus tamen
ne-

Digitized by Google

neque contra Principem Biſiniani inſtru-
mentum ipſum tranſactionis, ſiue concor-
diæ eſt : (quatenus quidem firmum illud
aliàs eſſet;vti infirmum in aliis noſtris ſcri-
ptis pro hae re oſtendimus ;) ſed & prò , &
45 contrà.Namque, & pro Peincipe eſt,& cõ-
trà ipſum pariter : tranſactionis nempè in-
ſtrumentum proponitur. Intee duos verò,
vel plures tranſactio fit,ad *tex.in l.3.ff.de trã-
ſactionib.* Non igitur ex eo faltim,quod con-
trà Principem ſit, firmum illud habere de-
bemus; ex ea verò parte,qua prò eſt,& cõ-
trà Eccleſiam,firmum,atque validum æſti-
mare.

46 Neque enim fieri poteſt , vt vnus,idemq.
contractus,qui indiuiduus eſt, vnam , ean-
demque rem continens , ex vna parte fir-
mus,ex altera æſtimetur infirmus,ad *tex. in
l.ſi duos.44.ff.de contrahend.emp & l.eum eiuſ-
dem generis 34.de adilitio edictio.* argumento,
etiam *tex.in l.ſi quis aliã rẽ 46.ff. de ſolut. & l.
quod ſi vno pratio 16. ff. de in diem adiectione:
Rota apud Card. Manticam deciſ.13. num.8. &
apud Seraphinum deeiſ.709. nu.3. & ſeq par.1.
diuerſorum,& apud Card.Caual.dec.612.n 23.*
Corruet ergo in omnibus , aut in omnibus
47 ſtabit. Vt eadem ſit ratio de parte,quæ de
toto eſt , cùm in indiuiduis vtile pee inutile
vitietur,ad *tex.in l.1.§. itẽ quaritur ff. de aqua
quotid.& aſtiua,l.Pedius 7.§.1.ff. de reeept. ar-
bitris* , & perpenſum fuit in Rota apud di-
ctum *Card. Caualerium d. deeiſ. 612. num.24.
Rota apud Robuſterium par.2. diuerſ.deeiſ.318.
num.8.Caßanens conſ.63.num.14.Doctor Mar-
ta voto 165.n.13.par.1. Vincent. Anna allegat.
9.num.7.8. & 9.*

Infirmũ præterea ſuccedit , & aliud Ad-
uerſarium effugium. Inſtrumentum tran-
ſactionis, ſiue etiam înſtrumenta , (nam
duo eſſe ſupponunt) fuiſſe celebrata cum
48 decreto Epiſcopi Biſinianen. iudicis dele-
gati à S.Sede Apoſtolica: Remoueri proin-
de omnem ex aduerſo ſuſpitionem ex ipſa
iudicis præſentia,*l.vltima C.de pradijs mino-
rum Rota apud Cardin. Manticam deeiſ.151.n.
5.* plenè *Piens ad ſtatutum Vrbis lib.1.cap.151.
49 Gloſſ.21.num.22.* Præter quàm quòd enim,
neque iudicis præſentia ſarctatectum in-
ſtrumentum reddit per Notarium Vaſſal-
lum,ſiue prò , ſiue contrà Baeonem roga-
tum,obſiſtente eius firmitati, atque validi-
tati dicta Ladislai Regis Sanctione, qua in-
ſtrumenta omnia nulla, & iualida declarã-
tur; quinimo prohibet iudicibus omnibus,
diſtrictèque in mandatis dat: *Huiuſmodi in-
ſtrumenta , ſcripturas, & contractus publicos in
iudicijs,vel extrà iudicia,nõ recipiant, audiant,
vel admittant: Sed eos,& cas, [illegible]a recipere,au-
dire,& acceptare penitus denegent, & recuſent,*
vt hoc vnum ſat eſſe debeat,ea firmitatem
non obtinere , nullaque declarari ; quod
50 perpendit *Freccia d.par.2.num.3.* Cum ha-
beant legem ſeriptam ; eam vtiqne reci-
pere,admittereque omninò eos oportebit,
51 neq.eã præteeire;prorucreq. Legẽ quippè
à ligando dicti vult, docetq.S. *Thomas 1.2.
q.90.art.1.in corpor.* eãq.iuſtã,honeſtã, poſſi-
bilẽ,atq.ſecundũ natueã eſſe opoeteat,ſecũ-
dũ Iſidorũ *lib. 5. etymologiarũ* relatum *can.
erit autem lex 2. diſt. 4.* diximuſque *reſponſ.
52 noſtra 40.num.15.& 16.par.2.* Non ergo per
eorum præſentiam inſtrumenta huiuſmo-
di firma facere potuerũt iudices,obſiſtente
illis lege pręfata iuſta,honeſta, poſſibili,at-
53 que ſecundum naturam,vt ſine graui pia-
culo tranſgredi illam minimè poſſint gen-
tium; quòd qui legi reſiſtit, Dei ordinatio-
ni reſiſtentiam facere videatur, ſecundum
Apoſtolum ad *Roman. 13. 2. can. qui reſiſtit
95.11.q.3.d.c.1.de conſtitutionib. S. Thomas 1.
2.q.96.ar.4.* diximus *reſponſ. noſtra 7. num.3.
& 4.par.1.& reſponſ.39.num.23.par.2.* Sitq.
lex veluti à numine deorum tracta ratio,
ſecundum Ciceronem *1.Philippic.* ad *tex.in
l.fin.§.quid enim prodeſt:* ibi Diuino quodam
motu,*C.de praſcript.longi temporis,* diximuſ-
que *reſponſ.noſtra 43.num.21.& reſponſ.42.n.
55.par.2.* vt dixerit proindè ex Græcis qui-
dam,*Lege omnia fiunt,& iudicantur.* & alter:
Leges ſequi patri as pulchrum eſt. & Spiritus
Sanctus Salomonis eloquio *prouerb.8.1. Par
me Reges regnant;*(docet)*& legum Conditores
iuſta decernunt. Per me Principes imperant, &
potentes decernunt iuſtitiam* . Non contem-
nendum ergo , quod Deo iubente, vel ſua-
dente,poſitum fuit. Quin, vt lux ſequenda
56 lex eſt: ita Spiritus Sanctus Sapientis eiuſ-
dem ore : *prouerb. 6. 23. Quia mandatum lu-
cerna eſt*(inquit) *& lex lux , & via vita incre-
patio diſciplina.* Si à Spiritu itaque Dei mo-
uentur Reges, cum iuſtas decernunt leges
in commune totius Reipublicæ commo-
dum: ſeruandæ illę,vtique erunt, neque ſi-
ne graui crimine proeuendæ.Quin,vt Pin-
darus eectiſſimè dixit:*Legem omnium eſſe Do
minam,eique,vt Deo parendum.* Hinc ſanè eſt,
quòd priſci illi etiam gentiles,qui leges pri
mùm tulere;earum inuentionem non ſibi
ſed alicui Numini tribuerunt;vt inſererent
rudiorum animis; Leges, vt pulchrũ Deo-
rum inuentum, ſic & vtillimum , à nemine
eſſe violandas ; ſed toto pectoee colendas,
tuendas, amandas.

Nihilominus tamen,quod de decreto di
citur Iudicis,hoc ipſum in dubium eeuoca-
tur , cum decretum manu iudicis delegati
ſubſcriptum non ſit; neque de eo aliter cõ-
ſtet, quàm per aſſertionem Notarij Vaſſal-
li, etiam contra Principem Baronem, atq.
Magnatem , & Dominũ, vt in idem reincidat
quæſtionis Cardo , an Notarij huius inſtru-
mento ſtandum ſit?Cùm contrà, Regis La-
dislai ſanctio ei obſiſtat ; vt in alijs noſtris
57 ſcriptis pleniſſimè diſſeruimus. Et aſſum-

mites Barones,& Dominos Terrarũ; quod
ſi nihilominus illa rogauerint, inſtrumenta
ipſa nulla, & inualida declarat, atq. nullius
momenti. Præcipitque Iudicibus, nè illa in
iudicio, vel extra admittant, quod firmatũ
65 in ſimili fuit ad terminos *Pragmaticæ 1. de
Senatus Conſulto Macedoniano*, per Rotam
in *Brunduſina pecuniaria* 15.*Nouembris* 1613.
*coram Buratto par.2.tom.1.in recent.deciſ.*435.
& in eadem coram eodem 21.*Aprilis* 1614.
*par.1.tom.2.in eiſd. deciſ.*580. & ſequuta fuit
eadem Rota in *Neapolitana pecuniaria* 5.*Iu-
lij*1632.coram Veroſpio, quam deciſionem
retulimus poſt noſtram reſponſ. 49. *par.* 2.
eſtque *reſponſ.*50. *num.*10. *in fin.* vbi Domi-
ni perpenderunt, dictam pragmaticam nõ
reddere obligationes filiorum familias pro
parentibus factas, nullas; ſed prohibere No-
tarijs huiuſmodi obligationes recipere. In
66 nihilo igitur reſpicit hæc lex perſonas Ec-
cleſiaſticas, nihilque eorum derogat liber-
tati: Neque enim vel directè, vel indirectè
illam vel tangit, vel violat, argumento *tex in
c.Clericis Laycos 3.de Immunit.Eccleſ.lib.6.*ſe-
quiturque *Marta voto* 231.*n.*2.*p.*1.Sed quo-
ad perſonas Notariorum tantummodo, in-
habilitando illos, ne, (cùm Vaſſalli ſint,) in-
ſtrumenta huiuſmodi conficiant: et ſi con-
fecerint; ſint illa nulla, & inualida, nullam-
que fidem faciant. Neque porrò Epiſcopus
Notarium prædictum in Auctuarium Cu-
riæ delegit, (cum hoc neque appareat ex
ſcriptura, neque Notarius ipſe aſſerat,) ſed
vti Notarium Regium cum Iudice Regio
ad contractus, vt inſtrumentum ipſum de
aſſertis per eum conficeret; quod etiã per-
pendimus in alijs datis ſcriptis. Remanent
itaque improbata omnia, quæ in hoc aſſe-
runtur inſtrumento, cum ei fides in iudi-
cio, vel extrà haberi minimè debeat.

66 Neque enim potuit Epiſcopus, quòad
perſonas Laycas legem diruere Ladislai, ne-
que in hoc ei parere debuerant; neque po-
terant, ad *text.in cap.2.in fin.de conſtit.in* 6. &
dicta per Paulum Iure conſultum in *l. fin.
ff.de iuriſdict.omn.iudic.* ex ratione, quæ dictis
textibus affertur: quia abſque iuriſdictione
inutiliter quiſque ius dicit. Non vtique po-
terit nunc Aduerſarius ſcriptura vti pro ſe,
quæ reproba eſt, ac nulla, & inualida; atque
ex ea compenſationem obijcere, ne ſol-
68 uat, quod debet. Compenſatio nempè
non niſi de liquido ad liquidum, non con-
trà de liquido datur ad illiquidum, *l.fin.vbi
ſcribent. C.de compenſat. Surd.deciſ.*184. *num.*
6.*Rota apud Card.Manticam deciſ.*233. *num.*2.
*& in recentioribus part.*2.*tom.*1.*deciſ.*524.*n.*5.
& in Romana ſpolij de Cruciarijs 23. *Ianuarii*
1630.*coram Illuſtriſſimo Durano Epiſcopo Vr-
gellen.deciſ.*338.*num.*6.*part.*5.*diuerſorum nouiſ
ſimarum*, quæ eſt in impreſſis apud eundem
ſub titulo *Romana fideicommiſſi de Cruciarijs*
69 *deciſ.*235.*num.*5.cum alijs ſupra per nos re-
latis. At liquidum dici haud poteſt, quod
dubium eſt. Non enim dicitur perfectè li-
quidum, quod per ſententiam declaratum
minime fuit, ſecundum *Bald.in l.item quia in
2.lect.num.1.ad fin.verſ.nam non poteſt dici, ff.
de pact.* quem ſequuta fuit Rota apud *Card.*
70 *Manticam d.deciſ.*225.*num.*9. Nam liquidum
eſſe dicitur, quod clare cõſtat. Clare autem
71 conſtare dicitur, quod ſine hæſitatione cu-
iuſquam apparet, § *nos igitur*, ibi omnia cla-
ra, & aperta, *in auth.de teſt.imperfectis colla.*8.*et
can.inferior.*4.*verſ.* hinc liquidò prouidetur,
& verſ. ſole clarius exhibuimus 21.*diſt.Card.
Zabarella conſ.*69.*num.*6.*paulò ante fin.* Et de
quo per partis confeſſionem, vel rem iudi-
catam conſtat, ſecundum Rotam apud *Car-*
72 *din.Canaler deciſ.*339. *num.*6. Quinimo con-
ſtare non dicitur, de quo adhuc dubium re-
manet, atque diſcuſſio ſupereſt, ſecundum
Rotam apud *Cantucinm part.*2.*diuerſ.deciſ.*6.
*ſub num.*9.

Verùm dubium adhuc ſupereſt, an in-
ſtrumentum hoc per Notarium hunc roga-
tum, firmum ſit, obſiſtente ei Regis Ladiſ-
lai diſpoſitione in *d.capitulo Regni*, neque de
eo clare conſtat, cùm adhuc hæſitatio re-
maneat. Liquidum igitur haud dici poteſt
73 quicquid in illo continetur. Non ergo com
penſatio admitti poteſt de liquido, ad id,
quod illiquidum eſt, *d. l. fin. de compenſatio-
nib. C.cap. ad noſtram* 7. *de iureiurand. Afflict.
deciſ.*381. *num.*6. Neque aſſerta ceſſio quic-
quam operabitur. Nimirum quòd facta illa
fuerit lite pendente, atque de credito præ-
tenſo, ac tertij, pariterque de credito con-
trouerſo, & illiquido, *ad text.in l.*2. *& l.fin.C.
de litigioſis.* Rota apud *Farinac. in poſthum to.*
1.*deciſ.*515.*num.*6.*& apud Card.Canaler.deciſ.*
339.*num.*3. Quam ob cauſam neque com-
penſatio fieri poterat de credito alieno, *l.
eius quod 9.C de compenſat.vbi Bald. Hierony-
mus Magon.deciſ Florent.*44.*num.*9. *D.Franci-
ſcus del Caſtillo deciſ.*109 *nu.*79.*lib.*2. Neque
præterea fundamentum faciant, quod in
inſtrumento hoc fuerit inſerta ſeries tranſa-
ctionis inter Principem, & Eccleſias initæ,
eaque decreto Iudicis delegati probata.

Tùm, quòd de decreto non conſtat, niſi
per aſſertionem Notarij, cui interdictum
erat per Ladislai Regis ſanctionem inſtru-
menta inter Magnates, Comites, Barones &
Terrarum Dominos, tàm prò, quàm con-
trà, rogare, (vt ſupra dictum eſt,) vt non ſit
hoc nouam inſtantiam dare, ſed petere prin
cipium. Quocirca improbatum remanet
decretum. Tùm quod ſatis eluſorium aſ-
ſumptum redditur; fuiſſe totam ſeriem
prænarratæ concordiæ inſertam in hoc in-
75 ſtrumento: ſufficere proinde ad probandã
ipſam tranſactionem, ex *Pico ad ſtatutum Vr-
bis d.cap.*151.*gloſ.*21.*num.*32. Id porrò exau-

76 ditur de decreto iurè,ritèque lato, atque
cum cauſæ cognitione,vt idem *Picus d.gloß.*
21.alij relatis limitat *num.33. & 35. cum ſeq.*
77 *&* quando tenor tranſationis (ipſum ſcili-
cet inſtrumentum tranſactionis) fuiſſet ad
verbum inſertum,atque per Iudicis decre-
tũ approbatum, quod plane nõ diffitemur,
ſi ita factum fuiſſet ; vti etiam deductũ fuit
in *Romana reſciſſionis contractus 26.Nouembris
1618.coram Card. Caualerio deciſ.482. num.4.*
78 ab aduerſarijs non benè expenſa . contine-
retque certum quid , atque determinatum
per partes ipſas,interque eas firmatum,non
verò nudam,abſolutamque Epiſcopi narra-
tionem : quod perpenſum fuit per Rotam
deciſ.36.num.11.part.2.diuerſorum,per aduer-
ſarios allata, at non bene expẽſa ad factum,
de quo controuerſia habetur , ſicuti quo-
que doctrina *Felini in cap. inter dilectos
6.num.6.& 7.de fide inſtrumentorum*,aliorum
79 que Doctorum ab ipſis allatorum,loquen
tium ſanè in caſu ſatis à noſtro diſsito:nem-
pe in Principe confirmante priuilegium.
Sufficit enim ſi ſubſtantia antecedentis pri-
uilegij narretur,vt non opus ſit antecedens
inſtrumentum producere , in mediumque
afferre,cum apertè dignoſcatur,Principem
ad concedendum non motum fuiſſe per
ſubreptionem,ſed ex animi libera volunta-
te,certaque ſcientia, quibus in terminis lo
80 quitur *deciſ.*præfata *Cantucii 36.part.2.diuer-
ſorum* docetque *gloſſ. in can.ſi Romanorum 1.
verbo deſunt 19 diſt.* Verum ſatis,ſuperque di-
uerſum eſt in hac noſtra facti ſpecie.Neque
enim ex decreto Epiſcopi (ſac illud legiti-
mè interpoſitum fuiſſet ad confirmandam
præſumptam tranſactionem) obligatio ori-
tur Principis Hieronymi,ſed ex præcedenti
inſtrumento ſuper præſumpta tranſactione
inito, ſi illud initum verè inter partes fuit.
Hoc autem fundamentum deficit in hac
parte; non enim de obligatione prædicta,
vel præcedenti , quæ Epiſcopi decreto con-
firmata fuerit;vel ſubſequenti,poſt faculta-
tatem ab Epiſcopo factam contrahendi,vel
concordandi , vigore Breuis Apoſtolici,
quidquam firmum deducitur, niſi per nu-
dam Epiſcopi aſſertionem,quin magis No-
tarij aſſerentis Epiſcopum dixiſſe.At Nota-
rij huius dicto haud ſtatur , neque fides ei
habetur, obſiſtente ſibi prohibitione Regis
Ladiſlai,vt ſupra oſtenſum eſt.

81 Deberet enim aliunde apparere veram
fuiſſe Epiſcopi aſſertionem,ad *text.in l.ſi for
te 8.ff de caſtrenſi peculio*, ex ratione, quam
ibidem affert Vlpianus lib.45. ad edictum :
Veritatem enim ſpectauimus,(inquiens,)*an verè
caſtrenſis notitia, vel affectio fuit,non quod quis
finxit*,& deductum fuit in Rota apud *Robu
ſterium deciſ.599.num.2.verſ non obſtat part.1.
diuerſorum,& deciſ.199.n.5. verſ.ex his,p.2. di-
uerſ.& deciſ.235.num.4.part.2.tom.1.in recen-
tioribus*,& ſequuta fuit Rota in *Ferrarien.Ar
chypresbyteratus 26.Iunij 1628.coram Damino
Coccino Decano,deciſ.197.n.50.51.52.& ſeq.
p.5.diuerſorũ nouiſſimarũ.* Caret igitur funda-
82 mento præſatũ Epiſcopi decretũ.Non.n.rẽ
exiſtentẽ,(obligationẽm.ſ.partiũ in eſſe de-
ductam confirmauit , ſac quidẽ cõfirmatio-
nem,atque decretum iure,rectèque proceſ
ſiſſe,) ſed aſſertionẽ ſuam nudam, atq; ſim-
plicem . Quid enim obligationis ineſſe hic
deducitur , niſi nuda Epiſcopi aſſertio ? At
nihil hęc operatur deficiente confirmabili,
ſiue fundamento, atque materia,in quam
per confirmationem forma induceretur aſ-
83 ſenſus Apoſtolici . *Nam confirmatio non eſt
actus per ſe ſtans;dicitur enim confirmatio,quaſi
cum alio firmatio* , verba ſunt *Bald. in l. falſus
19.num.3.verſ.factum vero falſi. C.de furtis,&
ſeruo corrupto*,eſt igitur veluti accidẽs,quod
ſine ſubiecto eſſe non poteſt,ad *text.in l.Au-
relius Symphorus 29. § teſtamento, ff.de liberat.
84 legata*,& hanc *Baldi* doctrinam , in materia
aſſenſus alienationis feudi, quod perquira-
tur inſtrumẽtũ alienationis, quæ per Regiũ
aſſenſum conualidetur,ſequitur,*Ioa.Franc.
de Ponte conſ.5. num.48. & 49.lib.1.* & ante
cum *Afflict.deciſ.404. num.4. ſequiturque Ca-
rolus Tappia deciſ.Sacri Conſil.3.num.74. Vin-
cent. Anna in repetit. conſtitut. Diuæ memoriæ,
85 num.90. & 91.* Neque enim confirmatio
actus ſubſtantiam in eſſe producit, ſed ſup-
plet ſolemnitates requiſitas , vt perpendit
Rota in *Papien.Aquarum 4.Iunij 1612.coram
Card.Caualer.deciſ.215.nu.2.* ſupponit autem
86 confirmabile , ſicuti materia materiatum,
tot.tit.de confirmat.vtili,vel inutili. Imitaturq;
87 naturam confirmati , argumento *text. in l.
omnium 10.C.de teſtament.* ſequiturque *Bald.
in l.ſi quis cum procuratorio,§. Iulianus num.1.
in fin. ff. de procurat.* quem ſequitur *Gratian.
forenſ.diſceptat tom.5.cap.909.num.17. Rota
apud Card.Caualer.deciſ.385.num.1.* Illudque
conualidat , roburque eidem adijcit , rema-
nente tamen confirmabili in ſuo priori ſta-
tu,ad *text.in d. l.Aurelius Symphorus, 29. §.te-
ſtamento , ff. de liberatione legata. Rota apud S.
mem.Greg.XV.deciſ.167.nu.1,& deciſ.511.n.1.
& in Florentina ſubdecanatus 22.Maii 1628 co-
rã Durano Epiſcopo Vrgellen. dec.175.n 8.p.5.
diuerſor.* quæ eſt in impreſſis p ipſũ 147.n.9.

Neque deinceps dicant probari validita-
tem tranſactionis,tàm ex precibus Sanctiſſi-
mo D.Papæ datis;quàm etiam ex obſeruan
tia ſubſequuta ſolutionum.Et plane de pre-
cibus Sanctiſſimo Domino Papæ per Prin-
cipem Hieronymum datis nihil probatur,
niſi ex aſſertione Epiſcopi aſſerentis , ſiue
magis Notarij proteſtantis Epiſcopum di-
xiſſe;vnde in idem reincidimus principium
eandemque difficultatis vertimus rotam;
obſtare Notario ad validum inſtrumen-
tum firmandum,Regis Ladiſlai ſanctionẽ,

& quod

Digitized by Google

& quod inſtrumentum per illum rogatum
nullum, atque inualidum ſit, atque ità tàm
in iudicio, quam extra æſtimari, vt nullam
faciat fidem.

Solutiones verò, nullæ per dictum Prin-
cipem Hieronymum Abbati tunc exiſten-
ti S. Adriani, neque ſucceſſoribus eiuſdem
Abbatiæ factæ apparent, vt ex obſeruantia
negatiua ſatis euidens inualiditas arguatur
inſtrumenti præfati prætenſæ concordiæ,
quæ ſanè ſi adfuiſſet, non vtique inobſerua-
tam Abbas præfatus S. Adriani tunc dimiſiſ-
ſet, ad *text. in l. ſi de interpretatione 36. ff de le-
gib. Rota apud Card. Caualer. deciſ. 117. num. 6.*
89 *& deciſ. 289. num 3.* Sicuti enim obſeruantia
ſubſequuta præſumptionem facit pream-
bulæ conceſſionis, quod perpendit Rota
apud *Robuſterium d. deciſ. 598. num. 5. part. 1.
diuerſ.* probatq; *tex. in c. cum dilectus 8. §. dictus
verò procurator. de cõſuetud.* ex verbis Innocẽ-
tij Tertij per rationẽ, quam ibi affert, dicẽs:
*Et obtentu huiuſmodi ſtatuti, ſic fuit retroactis
temporibus obſeruatum.* ſequiturque *Bart. in l.
in vſu, C. de aqueductu, lib. 10. Doctor. Marta
voto 103. num. 5. part. 1.* Ita planè argumenta-
ri nobis licebit, inobſeruantiam ſolutionis
proceſſiſſe, quod aſſertum inſtrumentum
concordiæ nuſquam affuerit gentium, vt
argumentata in ſimili confirmationis ma-
teria Rota fuit in *Conchen. iuriſdictionis 2.
Aprilis 1593. coram Card. Mantica deciſ. 222.
nu 3 & 4.* ex regula quoque contrariorum,
quorum eadem eſt diſciplina, *ad text. in l. 1.
ff de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, ex ratione,
quam Caius Iureconſultus ibidem refert,
91 dicens: *Nam ſi cognouerimus, qua iſta perſona
ſunt*, (alieni ſcilicet iuris,) *ſimul intelligemus,
qua ſui iuris ſunt. & gloſſ. ibid. verbo ſimul intel-
gemus*, quòd *probato vno de contrarijs, vel iis,
qua ſe non compatiuntur, probatur, & reliquum.*
ita *Gloſſ.* concinit quoque *gloſſ. in Clement. 1.
verbo obſeruare in fin. de ſenteut. excommunicat.
Perez de Lara de cappellan. lib. 1. cap. 11. num.
14. & ſeq. Gonzalez ad 8. regul. cancellar. gloſſ.
43. num. 171. Menoch. lib. 6. præſumpt. 94. nu. 9.
Vincent. Anna allegat. 4. n. 6.*

92 Nihil igitur operabuntur ad firmitatem
arguendam tranſactionis, ſolutiones factæ
per adminiſtratores Patrimonij vacante
Principatu præfato Biſiniani: quia nimirũ
ſolutiones, vt quaſi poſſeſſionem tribuant,
veritatemq; firment exigendi, non ſatis eſt, ſi
per tertium fiant, ni mandatum accedat ex-
preſſum principalis, atque ſcientia eiuſdem,
*Caputaquen. deciſ. 165. part. 3. Rota apud Sancta
memor. Gregor. XV. deciſ. 275. num. 6. & deciſ.
312. num. 3. & deciſ. 313. & part. 4. diuerſ. colle-
cta per Farinac. deciſ. 681. num. 1. & ſeq.*

Soluitur denique, & vltimũ obiectum, ad
tollendam correſpectiuitatem promiſſio-
nis per Principem Hieronymum; quòd lo-
ca fortaſſe obligata poſſideãtur per Princi-
pẽ Tarſiæ. Quaſi Princeps præfatus Hierony
mus non contẽplatione territorij ſolutionẽ
promiſerit, ſed ſimpliciter pro exoneratione
conſciẽtię erga Eccleſias tranſigẽtes: & quia
Eccleſiæ dimiſerunt campeſtria terrarum
vbique exiſtentia in tenimentis, & locis eiuſ
dem Principis, renunciando priuilegijs à
Regibus, & Imperatoribus conceſsis, & iu-
ribus competentibus ſuper eiſdem tenimẽ-
tis. Et quod debitum ſit hæreditarium, vt ad
93 quoſcunque hæredes tranſeat, & ſucceſſo-
res. Cùm regulariter actiones ab hærede, &
94 contrà hæredem incipiant, *§. poſt mortem,
inſtitut. de inutilib. ſtipulation. l. 1. C. vt actiones
ab harede, & contrà hared.*

Quia profectò in idem incidimus diffi-
cultatis ſcopulum, ſyrteſque nauis eaſdem
offendit, principiumque petimus. Cum de
his omnibus non aliam aduerſarij firmita-
tem habeant, quàm Epiſcopi aſſertionem
per Notarium Gratianum in aſſerto inſtru-
mento regiſtratam, cui per legem Ladiſlai
(vt puta vaſſallo Principis Hieronymi) in-
terdictum fuerat inſtrumenta rogare inter
Magnates, Comites, & Barones, ac Terra-
rum Dominos. Quinimò nulla, inualida,
nulliuſque roboris, & firmitatis declarata,
& quibus nulla fides præſtari deberet, quod
perpendit (vt diximus) *Marinus Freccia d.
part. 2. num. 2. de præſent. inſtrum.* Sublato pro-
95 inde fundamento decidit omne, quod ſu-
pra illud extructum eſt, ad *text. in d. can. cum
Paulus 26. p. 1. q. 1.*

Inanis igitur, atque futilis redditur quæ-
ſtio: An ex refutatione pro Principe Aloy-
ſio Sanſeuerino Status Biſiniani, facta per
Regiam Catholicam Maieſtatem, cum pa-
cto, quòd ipſe Princeps teneatur ad omnia
debita, hoc quoque debitum eidem anne-
xum fuerit? Cum de aſſerto debito nullo
conſtet modo, vt liquidum haud ſit credi-
tum Abbatiæ S. Adriani, ac conſequenter
96 della Mattina. Et lis pendens in Regia Ca-
mera Summariæ, debitum, vel illiquidum
faciat; vel, vt minimũ nõ certum; vel ſaltim
dubium, ad *text. in auth. litigioſa 1. C. de litigio-
ſis*, quæ eſt originaliter, *in auth. de litigioſis in
princ. collat.* 8. cuius meminit *gloſſ. vnica in fin.
cap. relatum 19. de off. deleg.* vt nullo pacto li-
97 quere de credito dicatur, nulloque iure de
liquido ad illiquidum compenſatio locum
habere valeat (vt diximus) probaturque
98 *toto tit. vt lite pendente nihil innouetur.* Præſer-
tim cum compenſatio exceptio ſit requiens
altiorem indaginẽ, vt Rota dixit apud Ro-
buſterium *deciſ. 627. num 9. part. 1. diuerſ.* Vt
præſentis ſpeculationis haud ſit differere;
quo pacto ad debita omnia Princeps Aloy-
ſius teneatur? Ea præſertim ratione, nec
99 contemnenda, vt Marcellus *lib. 1. digeſtorum*
loquitur, quod vbi ceptum eſt ſemel iudi-
cium, & ibi finem accipere debet, in *l. vbi*

ceptum 30.*ff.de iudic.*ſtandum propterea in decisis in prima deciſione pro ipſo Principe Aloyſio. Atque ita ex his, cenſura haud abiecta emunctioris naris, respondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.

In Sacra Romana Rota iterum cauſa propoſita ponente R.P.D. Bichio pro Domino Principe Biſiniani deciſum fuit. Deciſionē hic non ſubnectimus, quia ad manus noſtras non dum peruenit, dum hęc prælo cuderentur.

SVMMARIVM.

1 *Gratia an concedentis morte expiret?*
Et quid illo ab officio ſuſpenſo?
Non expirare affirmatur, nu. 2.
3 *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis.*
4 *Gratia ex quibus perfecta dicatur?*
5 *Littera dimiſſoriales morte, vel translatione non expirant concedentis.*
Ratio redditur, n. 6.
7 *Suſpenſio minor eſt, quàm mors.*
Quia remanet adhuc actus primus, ſiue habitus, exercitio, atque actu ſecundo tantum impedito, n. 8.
9 *Suſpenſio eſt retentio actus ſecundi, ſiue exercitij.*
10 *Suſpenſio quid?*
11 *Priuari quis poteſt officio, vel beneficio dupliciter.*
12 *Conditio nihil in eſſe ponit.*
Quia ſuſpendit actum ſecundum; id eſt exercitium.
13 *Conditione pendente nihil petere poteſt, cui ſub conditione debetur, quia aliàs ante tempus petere videretur.*
15 *Suſpenſio morti aquiperatur.*
Declara n. 21.
15 *Eccleſia viduata dicitur, quæ Epiſcopum inutilem habet.*
Declara n. 18.
16 *Moriuntur homines tripliciter.*
17 *Deportatus mortui loco habetur.*
18 *Mortuus habetur, qui operari non poteſt.*
Mortuus tamen haud eſt, naturaliter.
19 *Mulier virum inutilem habens vidua dicitur.*
Declara ibid.
20 *Vidua dicitur, cuius vir mortuus eſt.*
22 *Mors ciuilis non eundem parit effectum, quem mors naturalis.*
Sed in illis dumtaxat caſibus, qui ſunt iure expreſſi.
Et in odioſis, ſecus in fauorabilibus n. 23.
24 *Diſpenſatio a motio eſt impedimenti.*
25 *Diſpenſatio quid?*
26 *Pirrus Corradus celebratur in ſua praxi diſpenſationum Apoſtolicarum.*
27 *Vinculis qui tenentur, ſi illis ſoluantur, liberi euadunt quocumque voluerint abire.*
28 *Locus Ioannis 21. 18. perpenditur.*
Et 11. 44. nu. 29.
30 *Lex à ligando dicitur, quia obligat ad agendum.*

ARGVMENTVM.

Gratia Principis, vel Papæ, uel Prælati, an morte expiret concedētis? Et quando illa perfecta dicatur? Et quid in litteris dimiſſorialibus pro Ordinibus ſuſcipiēdis, an illæ morte, uel etiam trāslatione expirent Epiſcopi cōcedentis? Et an ſuſpenſio morti æquiperetur? Diſpenſatio amotio dicitur impedimēti, quo amoto diſpenſatus liber manet in eo, quo diſpenſatus eſt.

RESPONSIO LXXXVI.

Generalis Ordinis Prædicatorum Patri N. Vicario Generali Congregationis Sanitatis duas concedit gratias: primā Sacræ Theologiæ lectionem in Conuentu eodem Sanitatis; & præterea, vt primum locum habeat immediatè poſt Magiſtros; (quo quidē fruebantur per prius, qui Vicariatus officio Generalis functi fuerant, poſt expletum officium:) verum fuit hæc facultas reuocata per vltimum Capitulum Generale Romæ coactum anno 1629. Sed Generalis, poteſtate ſua ſuprema, etiam cum conſenſu Capituli Generalis, cùm eodem Patre N. diſpenſatatque ſuper vtraque gratia litteras patētes dat, ante quàm tamen dictus Pater N. ſuum

ſuum compleret officium. Expleto tamen officio gaudere vult gratiis ſibi indultis. Mouetur tamen ei difficultas, quod Generali ob nonnullas cauſas, pendente informa-
1 tione ſit, interdicta adminiſtratio: an re adhuc integra, conceſſæ gratiæ executioni demandari valeant?

2 Affirmandum quoad vtramque gratiam nobis videtur. Probat id apertiſſimè *text. in cap. ſi ſuper gratia 9. de officio delegati in 6.* quo ſequentibus Bonifacius Octauus canonis illius conditor loquitur.

Si ſuper gratia (dicens) *ab Apoſtolica Sede facta executores fuerint deputati, æquum eſſe cenſemus, vt ſicut ipſa gratia (licet non dum ſit in eius executione proceſſum) morte non perimitur concedentis, ſic nec etiam re integra perimatur executoribus data poteſtas; quam veluti gra-*
3 *tia prædicta acceſſoriam naturam ſequi congruit principalis. Ne gratiã eandẽ, vel reddi quandoq; omninò inutilem, vel ipſius effectum in tempus longius (cum illius diſpendio, cui facta extitit) differri contingat.* Sic Sũmus Pontifex. Idemque Summus Pontifex Bonifacius. *in cap. ſi cui nulla 36. de præbend. lib. 6.* ſequentibus loquens: *Huiuſmodi conceſſio, (quùm, cùm ſpecialem gratiam contineat, decet eſſe menſuram) non expirat, etiam re integra, per obitum concedentis.* & ibid. *Gloſſ. verbo moriatur. extrauag. inter cuncta 1. §. Vt autem de priuileg.* quo loco. Benedictus XI. ſequentibus rem exprimit. *Datam verò licentiam per Diœceſanorum mortem nolumus terminari.* & hanc ſententiam ſequuta fuit *Rota coram Rubeis anno 1578. deciſ. 47. par. 1. diuerſor. nu. 15.* & ſequuta fuerat prius *deciſ. 12. eodem tit. in nouiſ. & deciſ. 86. de reſcript. in antiquiſ. & apud Cardin. Manticam deciſ. 41. num. 5. Scipio de Rubeis in aphoriſmis Epiſcoporum verbo gratia. nu. 4. 5. & 6. Nauar. conſ. 2. nu. 1. lib. 2. de offic. delegati. & in can. placuit de pænitent. diſt. 6. nu. 34. & num. 161. & 162. Sd in aphoriſmiſ. verbo gratia. nu. 1. & ſeq.* potiſſimum verò ſi exequutor cauſæ cognitionem adhibere non debeat, ſed merus ſit gratiæ exequutor, vt ibidem Rota perpẽdit *eod. nu. 5. apud eundem Card. Mantic.* Sicuti in facto hoc noſtro eſt, in quo nullam cauſæ cognitionem adhibere debẽt Patres Conuentus Sanitatis, ſed ipſam gratiam Generalis promptè exequi.

4 Multòque magis, quod gratia præfata quoad vtrumq; caput perfecta eſt, & quoad eius ſubſtantiã, quia gratia quoad ſubſtantiã ſtatim ac ſignata eſt, perfecta dicitur *cap. eam te. 7. vbi Card. nu. 7. Felin. nu. 18. & Abb. num. 5. de reſcript. extra. Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 351. nu. 9. & apud Duranum Epiſcopum Vrgellen. deciſ. 324. nu. 36. par. 2.* Et quoad probationem; quia literæ patentes iàm expeditæ fuerunt ab initio, quo gratia data fuit, dum exercitium haberet Generalis. *Duran. ead. deciſ. 324. nu. 27. Hieronym. de Federicis reſolut. 60. num. 1. ad ſecundum volum. conſil. Farinac.*

5 Quemadmodum. Datis litteris dimiſſorialibus ad ordines ſuſcipiendos, licet interim re integra (perſiſtentibus adhuc ſcilicet in actu primo, illis non dum exequutis) vita excedat, qui illas dedit, vel quia ad aliam Eccleſiam translatus fuit, firmæ tamen illæ
6 perſiſtunt. Quia nimirum gratia perpetua eſt, nec morte perimitur concedentis ad *tex. in l. falsò 2. C. de diuerſis reſcriptis. Ioãnes Azor. Inſtitut. moralium par. 2. lib. 3 cap. 49. q. 5. Sayr. de temporib. ordinan. lib. 1. deciſ. 52. Henriquez in ſum. lib. 10. cap. 27. §. 3. in fin Pater Fornarius de Sacramento ordinis cap. 5. num. 4. verſ. nota quod conceſſa. Barboſ. de offic. Epiſcopi part. 2. allegat. 32. nu. 132. Scipio de Rubeis in aphoriſmis Epiſcopor. verbo dimiſſoria. nu. 2. & verbo Gratia nu. 4. 5. 6. & 7. Nauar. d. can. placuit. num. 34. in fin.* De duobus itaq; alterum aſſerendum erit, (vt dilẽmate hoc vtamur;) vel in quæſito ſtabimus: an gratia concedentis morte firma ſit? & pro nobis res erit, quia gratia, merè gratia, cum cauſæ cognitionem haud exquirat, concedentis morte non expirat, vt diximus: vel in alio: an ſuſpẽſo exercitio, eius, qui gratiam conceſſit, in irritũ illa vocetur ſuſpenſione ab officio? & cum gratia (vt aſſeruimus) perfecta fuerit, & per datam, & per expeditionem litterarum: omninò firmam illam perſiſtere annuendum erit.
7 Suſpenſio nempè minor eſt, quàm mors.
8 Quia profectò ſuſpenſio actum ſecundum in pendenti relinquit, manente ſemper actu primo. argumento *texus in cap. cum dilectus 8. §. quia nobis de conſuetud.* ex quo loco, ex verbis Innocentij Tertij dicentis: *Quia nobis conſtitit electionem ipſam à ſuſpenſis, & de ſuſpenſo etiam celebratã &c.)* euidenter ſa-
9 tis deducitur, ſuſpenſionem, eſſe retentionem actus ſecundi, & exercitij facultatis. probat hoc apertiùs *text in cap. poſtulaſtis 7. de clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto* ex eiuſdem Innocentij Tertij verbis, dicentis: *Illi vero quod ſcienter illa beneficia talibus contulerunt, tandiù debent à beneficiorum collatione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur.* Eſt itaque ſuſpenſio actus ſecundi, ideſt exercitij retentio.

10 Perſpicuumque hoc amplius fit ex ipſa ſuſpenſionis finitione, quam probat *Cardin. Tolet. Inſtruct. ſacerdot. lib. 1. cap. 42. num. 1.* dicens: *ſuſpenſio eſt Eccleſiaſtica cenſura priuans vſu Eccleſiaſtici officij, aut beneficij.* Vſu
11 priuat non ſubſtantia. Dupliciter nempè priuari quis poteſt officio, aut beneficio. Vno quidem modo, cum officio quis omninò priuatur, aut beneficio. Altero verò cum remanet officium, aut beneficium, quia adhuc titulum retinet, auſertur tamen ei exercitium beneficii, vel officii. Suſpẽſio

igitur

igitur priuat exercitio, & vſu beneficii, vel
officii. Quia nimirum remanente actu pri-
mo, ideſt habitu, & potentia, priuatur quis
actu ſecundo, & exercitio. ſecundum eun-
dem *Cardinalem Tolet. ibidem Gloſſ. in Cle-
ment. cupientis. 3. verbo ſuſpenſi de pœnis.
Silueſter ſum verbo ſuſpenſio numero primo*.
Generalis igitur, licet per ſuſpenſionem
actum ſecundum amiſerit, atq; exercitium;
retinet tamen actum primum. Generalis
nempè adhuc eſt. Licet poſſit per ſenten-
tiam, etiam ab officio priuari. Sub conditio-
ne itaque manet. Conditio verò nihil in eſ-
ſe ponit: quia ſuſpendit actum ſecundum
argumento ducto ex Iaboleni ſenſu in *l. pe-
cuniam 36. ſi certum petatur, & de rebus cre-
ditis*: de promiſſione ſub conditione facta lo-
quentis: an. ſ. conditione pendente petere
poſſim, quod promiſſum eſt? negatiuè ip-
,, ſe reſpondet, dicens: *Pendente autem cauſa
,, conditionis, idem petere non poſſum: quoniam
,, enim incertum ſit, an ex ea ſtipulatione de-
,, beri poſſit; ante tempus petere videor*. In ſuſpen-
ſo itaque manet cauſæ exitus Generalis, &
in incerto, poteſtq; fieri, vt liber exeat, & vt
priuetur etiam. Adhuc igitur in actu primo
Generalis eſt. Subſiſtit itaq; gratia per eum
facta; nihilq; obeſt quin exequi debeat.

14 Neque dicas ſuſpenſionem morti æqui-
perari; pro mortuo itaque habebitur Ge-
neralis iàm ſuſpenſus. argumento. *tex. in cap.
inter corporalia 2. § ſed neque illud de transla-
15 tione Epiſcopi*, quatenus probat Eccleſiam
viduatam dici, quæ Epiſcopum inutilem
habet. pro mortuo nempè reputatur, quod
operari minimè poteſt. Subueniat tibi quod
ſatis ad rem hanc aptè concinneque Vlpia-
nus *lib. 31. ad edictum in l. verùm 64. § ſocietas,
16 qui eſt fin. ff. pro ſocio* docet, ſequentibus lo-
,, quens: *Intereunt homines maxima quidem, aut
,, media capitis diminutione, aut morte* Morti ita-
que, atq; Interitioni Ciuilis æquatur mors.
confirmatur hoc ipſum ex Pauli dicto. *lib.
42. ad edictum in l. ſi necem. 4. §. ſi deportatus ff.
de bonis libertorum*. de patrono deportato lo-
17 quens, atque inferens: *Nec impedimento eſt*
(inquiens) *talis patronus*, (deportatus ſcili-
cet) *qui mortui loco habetur*. Aequatur igitur
mors ciuilis naturali.

18 Quia profectò, & ſi quaſi mortuus, qui
operari non poteſt, habeatur; mortuus
tamen haud eſt, adhuc enim viuit in actu
primo, & in potentia; quia operari poterit
amoto impedimento; firma potentia
ad operandum perſiſtente ſemper. Quem-
admodum apertiſsimè idemmet. *textus*
,, Innocentij Tertii hoc probat, dicens: *Illa
,, dicitur Eccleſia viduata, quæ licet Epiſcopum
,, habeat, inutilem tamen peribetur habere*. Sic
Innocentius. Licet enim quoad quædam
viduata Eccleſia dicatur Epiſcopum habēs
19 inutilem; habet tamē illum. Sicuti Mulier,
quæ virum inutilem habet, vidua dicitur,
quia caret ſolatio eius in aliquibus: Verè
20 tamē vidua dici haud poteſt. Vidua quippè
dicitur, cuius maritus eſt mortuus. *can. vi-
dua 16. 34. diſt.*

21 Non itaque verè mortuus habetur, qui
ab officio ſuſpenſus eſt. Adhuc enim viuit;
licet quo ad exercitium, cum operari non
poſsit, pro mortuo habeatur. Verùm hæc
nihil ad rem obiectio facta. Quando (eſtò
mortuus fuiſſet generalis) adhuc tamē gra-
tia eius, quæ perfecta fuit, exequi debeat;
cum illa morte non expiret concedentis, vt
initio dicebamus; ſuperuacanea proindè
obiiectio.

22 Neque præterea eundem parit effectum
ſemper mors ciuilis, quem naturalis produ-
cere cōſueuit, ſed in illis dumtaxat caſibus,
in quibus eſt hoc iure expreſſum, vt mors
ciuilis naturali æquiperetur. optimè id do-
cet *Gloſſ.* notabilis *in cap. ſuſceptum 6. in fin.
verbo non morte. de reſcript. in 6. Decianus conſ.
31. nu. 18. & melius conſ. 61. nu. 1. 2. & 10. vol.
5.* & ſequuta fuit Rota in *Baren fructuum 2.
Iunij 1610. coram Eminentiſſimo Card. Caua-
lerio deciſ 104. num. 9. Pariſ. de reſignat. benefic.
lib. 9. q. 32. nu. 3. cum ſequent.* deducit pluribus
eruditè vt ſolet *Annaus Robertus rerum iu-
dicatarum lib. 4 cap. 16. pro Fiſco*, non eundem
eſſe mortis ciuilis effectum, atque naturalis.
profert inter cætera ille ſatis Concinnum
text. Pauli Iure Conſulti *lib. 2. decretorum in
,, l. Statius Florus 48. §. Cornelio Fœlici. ff. de Iure
,, Fiſci*. ſequentibus enim ille: *Cornelio Fœlici
,, mater ſcripta heres, rogata erat reſtituere here-
,, ditatem poſt mortem ſuam. Cùm heres ſcripta
,, condemnata eſſet, & à Fiſco omnia bona mulie-
,, ris occuparentur, dicebat Fœlix ſe ante pœnā eſſe.
,, Hoc enim conſtitutum eſt. Sed ſi non dum dies
,, fideicōmiſſi veniſſet, quia poſſet prius ipſe mori,
,, vel etiam mater alies res acquirere, repulſus es
,, interim à petitione*. Sic Paulus. Non par igitur
effectus eſt mortis ciuilis, atque naturalis.
23 vt & ſi quidē in odioſis æquetur, ſecus verò
in fauorabilibus: vt ipſe ex *Boerio deciſ. 7. &
354.* pro Scio reſpondet.

24 Accedit his quoque, quod diſpenſatio
facta per Generalem ſuper Capitulo Gene-
rali anni 1629. amotio fuit impedimēti, quo
tenebatur dictus Pater Vicarius ne præcedē-
tia frueretur, ſicuti anteceſſores Vicarii, an-
te dictum Capitulum anno 1629. frueban-
tur. Amoto itaque impedimento, ſtatim ei
licuit ad locum illum ſubire, ſicut & alii an-
teceſſores ſubibant; neq; cauſæ cognitio in-
tercedere debet, neque executio alia. Iure
enim ſuo vtitur, ſicuti per prius vtebantur
25 alii Vicarii Generales ante annum 1629.
Hoc nempè diſpenſatio eſt impedimenti
amotio, ſiue vinculi relaxatio ab eo facta,
qui ius habet, & poteſtatem relaxandi. iuxta

fini-

finitionem, quam tradit *Gloſ. in can. requiſitis. 5. §. niſi rigor. verbo vt pleriſque 1. quæſt. 7.* ſequitur *Abb. in cap. fraternitatis 2. de ſchiſmatic. num. 4. Angel. ſum. verbo diſpenſatio, Tabien. & Armilla ibid.* ſequiturque Dominus
26 Pirrus Corradus Canonicus Metropolitanę Eccleſię Neapolitanæ in ſatis vtili ſuo *tract.* ſiue *praxi diſpenſationum Apoſtolicarum lib. 1. cap. 1. num. 3.* Vir ſanè, in Romana Curia verſatus, inter abreuiatorum officia tenentes, vnus, optimiſque, ac ſuauibus moribus ſupra quàm dici, vel excogitari poteſt, prædictus.
27 Quemadmodum qui vinculis aſtringitur, ſi illis ſoluatur, liberum fit ei, vinculis
28 reſolutis, quocunque voluerit abire. Subueniat tibi locus *Ioannis 21. 18.* ſub infert enim Chriſtum Petro dicentem; *Amen di-*
,, *co tibi cum eſſes iunior cingebas te, et ambulabas*
,, *vbi volebas; cum autem ſenueris extendes manus*
,, *tuas, & alius te cinget, & ducet quo non vis.* Et
,, ſubnectit Sanctus Euangeliſta; *Hoc autem di-*
,, *xit, ſignificans qua morte clarificaturus eſſet Deum.* Non enim qui ligatus eſt pergere poteſt quò vult, quia vinculis conſtrictus; at qui ſolutus vinculis, quò vult pergere poteſt, vt & *Dionyſius Carthuſianus in eundem locum* aduertit. iuxta illud eiuſdem Domini
29 de Lazaro quatriduano, & putente, ad Apoſtolos *Ioannis 11. 44.* ſoluite eum, & ſinite abire. Abit liber, qui ſolutus vinculis fuit. Retinebatur quidem hic Pater Vicarius poſt Capitulum anno 1629. factum Romæ, ne locum primum poſt Magiſtros appetere valeret, ſicuti per priùs factum fuerat; quia vinculo legis Capitularis aſtringebatur. Nā
30 lex ipſa ligamen eſt. A ligando quippe lex dicitur, quia obligat ad agendum, *S. Thom. 1. 2. quæſt. 90. art. 1. in reſponſ.* diximus *reſponſ. 40. num. 15. & 16. part. 2.* At facta ſolutione per Generalem per diſpenſationem ab eo interpoſitam ſui officij authoritate, ſoluto iam vinculo, redire ſtatim potuit ad primeuum ius; vt rediit. Nihil igitur impedimento ei erit, vel quod ſuſpenſus ab exercitio ſui officij ſit Generalis, vel quod etiam morte diem vidiſſet extremum. Cùm à die factæ diſpenſationis, indultæque gratię, expeditiſque litteris, firma illa fuerit, vt nihil nunc eidem in aduerſum obijci poſſit, nihilque, deſiderari amplius.

Atque ita ex his, emunctioris naris non abiecto iudicio, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

Permiſſum fuit Dicto Patri, vt ſua frueretur gratia.

SVMMARIVM.

1 *Communes res diſcordias excitant.*
2 *Diſcordia, ſicuti, & concordia in hominum voluntate ſita eſt.*
3 *Diſcordare quid?*
4 *Communitate rerum quoad dominia voluntatum eſſe diuerſitas ſolet.*
5 *Communiter quod poſſidetur, negligitur.*
6 *Diſcordia ex communitate oriuntur.*
7 *Finitimi qui inter ſe ſunt ſitu, patriaque ſæpe inter ſe ſe immortales diſcordias nutriunt.*
8 *Confuſio ne in rebus eſſet, ipſi creati mundi initio Deus omnipotens res omnes diuiſit, ſuoque loco coaptauit.*
Pace nihil vtiliſſimum. contrà, nihil turpiſſimum, ac pernicioſiſſimum, voluntatum diſiunctione.
9 *Pax ex diſtinctione rerum oritur.*
10 *Charitas vinculum eſt perfectionis.*
11 *Epiſcopus promouere ad ordines non poteſt alienæ diœceſis hominem ſine ſui Epiſcopi licentia.*
12 *Apoſtoli Sancti inter ſe ſe diuiſere loca, ad quæ ad prædicandum pergerent per vniuerſum orbem.*
13 *Anachoritarum, & Monachorum inſtituta vnde prodierunt?*
14 *Locus Canticorum 7. 1. Quid videbis in Sunamite, niſi choros caſtrorum? expenditur, atque dilucidatur.*
15 *Dimicandum fortiter aduerſus infernales poteſtates, & quibus armis ſecundum Apoſtolum.*
16 *Deus omnipotens, vt confundat fortia, infirma mundi eligit.*
17 *Sancta Tereſia Bellatrix fortis, à Deo excitata, vt Dux eſſet virorum, & mulierum Diſcalciatorum reformatorum religionis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo.*
18 *Carmelitæ reformati diſcalciati diffuſi ſunt per omnem terram, milites armati aduerſus infernales ſalangas.*
Generaliſſimam Beatam Mariam Virginē agnoſcunt; Generalem vero Sanctam Matrem Tereſiam.
Et ſonus eorum exijt in omnem terram, num. 19.
Ipſi vigiles qui cuſtodiunt Ciuitatem. Eccleſiam ſcilicet n. 20.
21 *Religionem Carmilitanorum diſcalciatorū ſummo amore proſequuti fuere Summi Romani*

mani

mani Pontifices, eique priuilegia induiſere.

22 *Garmelitæ Calceati, de obſeruantia dicti, nullo modo ſub pœnis, & cenſuris, ſe nominare poſſunt reformatos Sanctæ Tereſiæ, quod prohibuit Vrbanus Papa Octauus ſua conſtitutione, & n.72.*

Neque etiam in eorum Eccleſia nomen Sanctæ Tereſiæ aſſumere debebunt. nn.73.

23 *Diabolus Zizaniorum ſator, paciſque æmulus.*

24 *Franciſcus Boncompagnus S.R.E.C. Archipiſcopus Neapolitanus moritur.*

24 *Aſcanius Philamarinus S.R.E.Cardinalis de Aracœli Archiepiſcopus Neapolitanus.*

26 *Forma in reſcripto delegationis data, ſeruanda eſt, alioquin inutiliter agitur.*

27 *Ratio, quæ mouit delegantem, & delegatum mouere debet.*

28 *Mandati fines diligenter ſeruandi.*

29 *Forma commiſſionis exacta diligentia ſeruari debet.*

30 *Poteſtas cum limitata eſt, excedens illam, ſine poteſtate agit, ac conſequenter vt priuata perſona.*

31 *Iuriſdictione ſine ius dicenti impune non paretur, declara nu.50.*

32 *Paria ſunt: mandatum non habere, vel illud non ſeruare, vel eius fines excedere.*

33 *Delegatus non ſua, ſed delegantis vtitur poteſtate.*

34 *Negatiua ſcriptura ex eius probatur lectura.*

35 *Dare nemo poteſt, quod non habet.*

36 *Iudicium, vt rectum ſit, exquirit, vt omnes vocentur, qui in negotio intereſſe habent.*

Alioquin quicquid agitur, inutiliter agitur.

37 *Citationis defectus malignantis naturæ dicitur.*

Aufert enim defenſionem, quæ à natura deſcendit num.38.

38 *Epiſcopi loci Ordinarij iuriſdictio eſt, etiam quoad regulares, cum nouos conuentus in loco non exempto erigere volunt.*

Sine Eccleſia Sancti nomen dare n.45.

39 *Eccleſiarum inſtitutio, vel deſtitutio ad Epiſcopum ordinarium ſpectat.*

40 *Regularium noua loca ſine ordinarij licentia erigi non poſſunt; & niſi vocatis, & auditis alijs regularibus eiſdem in locis exiſtentibus. ex conſtitutione Clement. VIII. num.41.*

Quæ conſtitutio fuit innouata, & ampliata per Sacram Congregationem annuente Sanctiſſimo Gregorio XV. n.42.

43 *Extenſio facienda minime eſt de caſu ad caſum.*

Limita ſi non extenſio, ſed interpretatio magis ſecundum eandem rationem fuerit, num.48.

Vel ſi conſtitutio proceſſerit ad occurrendum fraudibus, & hominum malitijs.

Fauore Eccleſiæ præſertim, n.49.

44 *Lex, & conſtitutio abſolute, & generaliter loquens, abſolute, & generaliter intelligi debet.*

45 *Conuentuum nouorum in erectione, comprehenditur quodque, & nomen Sanctorum, ſub quibus inuocantur. hoc ad ordinarium ſpectat n.47.*

46 *Acceſſorium naturam ſequitur ſui principalis.*

47 *Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuã quoad omnes, qui in ſua ſunt diœceſi.*

51 *Temeritatis audacia pœna metu refrenanda.*

52 *Contumax, qui voluntariè à iudicio recedit, nolens coram iudice litigare, citandus amplius non erit, neque proinde proceſſus nullus erit.*

53 *Contumax iurè excomunicationis fune ligatur.*

54 *Nomen habere non merentur, qui inſtitutum non ſequuntur; imò, & re, & nomine priuari, n.59.*

55 *Sancta Tereſia fundatrix Diſcalciatorum Carmilitanorum.*

56 *Nomen qui non habent, nec officium habent.*

Nec nomen eſſe debet, vbi res deeſt num.57. & qui nomine eximuntur, & fructu carere debent, n.60.

58 *Epiſcopus ni liberalis fuerit, in vacuum Epiſcopi nomen habet.*

61 *Clerici ex Chriſti patrimonio alendi, quia eius in ſortem addicti.*

62 *Clerici vnde dicti?*

63 *Argumentandum à nomine.*

64 *Monachorum eſt, & modeſtiam, & patientiam oſtendere.*

65 *Argumentum ex vi nominis iure currit.*

66 *Nomini eſt deſeruiendum.*

67 *Effectus à cauſa dependet, ſine qua eſſe non poteſt.*

68 *Cauſa ceſſante, effectus quoque ceſſat.*

69 *Talem non eſſe, & haberi velle pro tali, non connectuntur.*

70 *Qua-*

Digitized by Google

70 *Qualitas ſine ſubiecto eſſe non poteſt, niſi per diuinam potentiam.*

Et primo res eſſe debet, quam de ea qualitates dentur, n.71.

74 *Antecedenti probibito, & conſequens ex illo prohibitum videtur, & n.76.*

Quia conſequens eſſe non poteſt ſine neceſſario antecedente.

Quare conſequens qui vult, & neceſſarium ſibi antecedens velle videtur.

75 *Matrimonio probibito, ſponſalia quoque probibita cenſentur.*

77 *Sancti ex canonizatione quid conſequantur?*

78 *Eccleſiæ nouæ in veterum præiudicium erigendæ non ſunt.*

79 *Diſcordia oriri non debent, vnde deuotio augeri debebat.*

80 *Principis eſt, nihil cùm alterius præiudicio concedere.*

81 *Locupletari nemo debet cum alterius iactura.*

Fauendum non adeo nouis Eccleſiis eſt, vt iã extructis præiudicium inferatur.

82 *Facere quiſque non debet alteri, quod ſibi nõ vult fieri. eſt primus gradus ex tribus iuris naturalis, nu.83.*

84 *Probibitum quod eſt, non vtique faciendũ. quod aſſiama Brocardium dicitur.*

85 *Diſcordia quanta mala paret.*

86 *Legem, quam vult quiſque rebus ſuis dicere poteſt, nõ tamen in tertij præiudiciũ, n.87.*

88 *Text. in §. diſponat in auth. de nuptijs elucidatur.*

89 *Damnum facere quis nam dicatur?*

90 *Nemo ius, quod ipſe non habet, in alium trãſferre poteſt.*

91 *Conſtitutio de quo non loquitur. Neq. in illa comprehenſus videtur.*

92 *Cõſenſũ præſtare nõ videtur, qui errans aliquid facit, quia errãtis nullus eſt conſenſus.*

93 *Error voluntarium tollit.*

94 *Nemo ex ſua malitia, & dolo commodum haurire debet.*

95 *Damni cauſam dans, ipſe damnum feciſſe videtur.*

97 *Allegare inconueniens, argumentum non ſoluit. Accuſatus accuſantem accuſare non poteſt, non enim accuſationem ipſe tollit.*

Scienti, & conſentienti non fit iniuria, neque dolus.

98 *Conſequens videtur velle, qui antecedens neceſſarium vult.*

99 *Qui vnum dicit, ex quo aliud ſequitur, vtrũque velle videtur.*

100 *Factum requiritur, vt excomunicatio locum habeat.*

ARGVMENTVM.

Comunionem diſcordias excitare. Sancta Tereſa à Ieſu inſtitutrix fuit, & fundatrix Diſcalciatorũ Reformatorum Sanctæ Mariæ de Carmelo. Atque de Fatribus Carmilitis Calciatis de obſeruãtia plura. Expenditurque Conſtitutio Vrbani Papæ Octaui (Romanus Pontifex) de hac re. Et num in pœnas dederint conſtitutionis præfatæ, Patres Calciati nomen aſſumendo in eorum Eccleſia Sanctæ Tereſiæ Delegatus delegationis ſibi factæ fines prætergredi non poteſt ni inutiliter agat. Regulares Ordinari iuriſdictioni num ſubijciantur Eccleſiam fundare volentes, ac nomen Sancti alicui Eccleſiæ dare? Et num id poſſint in aliorum præiudicium?

RESPONSIO LXXXVI.

1 COmmunes res, atque materias diſcordias excitare ſolere, docuit Papinianus, Magnus ille inter Iure Conſultos, *in l. cum pater 70. §. dulciſſimis fratribus meis, ff. de legat. 2.* & docuerat prius Philoſophorum Princeps Ariſtoteles *politicor. lib. 2. cap. 3.* ea plane ratione, quod diſcordia propriè, ſicuti, & concordia in hominum voluntate reſidere dicatur. Diſcordare enim ab aliquo, eſt recedere ab alterius voluntate; ſicuti, concordia, quæ Charitatis effectus eſt, vnio voluntatum: vt Sanctus loquitur Thomas *2.2. quæſt. 37. art. 1. Petrus Gregorius Tholoſates ſytaxeon artis*

netaliſſimam exercitus Virginem Matiam
de Monte Carmelo agnoſcentes; Ducem
vero Generalē Sanctā Matrem Tereſiam, à
Domino Ieſu Chriſto, Rege Regum, & Do
mino dominantium miſſi. Iſaiæ ore 18. 2.
præcipiente eis, ac dicente: *Ite Angeli veloces*
ad gentem conuulſam, & dilaceratam ad populū
terribilem post quem non eſt alius, ad gentem
expectantem, & conculcatam, cuius diripuerunt
flumina terram eii. Vt in omnem terram exi-
ret ſonus eorum, & in fines orbis terræ ver-
ba eorum. iuxta Regij Citharedis Dauid
19 verba *pſalm.* 18. 5. Exijt proinde in omnem
terram ſonus eorum, & in fines orbis terræ
verba eorum; atque vbique Conuentus, Mo
naſteria, Cœnobia virorum, & mulierum
extructa, vbique diſcalciatæ Virgines, diſcal
ciati iuuenes, & ſenes, ſtant induti loricam
,, iuſtitiæ, ſuccinti lumbos in veritate, & cal-
,, ciati (Sandalibus) pedes in præparationem
,, Euangelij pacis, in omnibus ſementes ſcu-
,, tum fidei, in quo poſſunt omnia tela ne-
,, quiſſimi ignea extinguere; & galeam ſalu-
,, tis aſſumentes, & gladium ſpiritus (quod eſt
,, verbum Dei) per omnem orationem, & ob
,, ſecrationem orantes omni tempore in ſpi-
,, ritu; & in ipſo vigilantes in omni inſtantia,
,, & obſecratione pro omnibus ſanctis. (vt
verbis loquar Apoſtoli ad *Ephesios* 6. 14.)
diu noctuque dimicant, ipſi vigiles, qui cu-
20 ſtodiunt Ciuitatem. *Canticorum* 3. 3.) Eccle-
ſiam ſcilicet. Propter hanc proinde cauſam
21 factum eſt, vt Summi Romani Pontifices
multa Religioni huic Patrum diſcalciato-
rum Carmelitanorum priuilegia indulſe-
22 rint. Ac potiſſimum Sanctiſſimus D. N. Vr-
banus Papa Octauus per Breue ſanctitatis
ſuæ ſub annulo Piſcatoris anno Incarnatio
nis Dominicæ 1632. Pontificatus vero ſui
anno decimo; vt omnē confuſionis anſam,
atque diſcordiarum materiam longe able-
garet. ſub excomunicationis pœna ipſo fa-
cto incurrēda, atque priuationis vocis acti-
uæ, & paſſiuę, atque officiorum, quę eorum
ſuperiores obtinerent, prohibuit omnino
Patribus calceatis eiuſdem Ordinis Carme-
litanorum de obſeruantia nuncupatis; ne ſe
vllo pacto reformatos Sanctæ Tereſiæ au-
deant nuncupare, neque nomen aſſumant
Sanctæ Tereſiæ; ſua Conſtitutione prædi-
cta, quæ incipit Romanus Pontifex; exequu
tores faciens Archiepiſcopos, & Epiſcopos
locorum Ordinarios.

23 Verum zizaniorum ſator, paciſque emu-
lus, diabolus, & qui diſſentionis eſt auctor
1. *Ioann.* 3. *Matt.* 13. & loquitur Bonifacius
Papa *in extrauaganti ſuper Cathedram, 2. §. ſci-*
mus enim de ſepultur. inter comunes. nouiſſime
hiſce diebus ſuſcitauit quoſdam fratres ex
eodem Ordine Montis Carmeli, calceatos
tamen, qui ex Hiſpania ad hanc Neapolita-
nam Vrbem aduenere, & ab Eminentiſſi-
mo Ordinario Neapolitano locum obti-
nenuere in Eccleſia Sanctæ Mariæ Gratia-
rū in fundaco dicto delli Miraballi in pla-
tea Sancti Bartholomæi. Cum vero in dicto
loco ob aeris inſalubritatem fratres infirma
rentur; à Sanctiſſimo D. N. Vrbano Papa
VIII. petierunt ad ſalubriorem aerem tran-
ferri, in monaſterio conſtructo, vel conſtruē
do in platea nuncipata alle Mortelle, non
longe à Parochiali Eccleſia Sanctæ Annæ
Hiſpaniorum. Annuit proinde precibus Sā-
ctiſſimus, atque per Breue Sanctitatis ſuæ
ſub datum Romæ apud S. Petrum ſub an-
nulo Piſcatoris die 23. Ianuarij 1641. Ponti-
ficatus eius anno 18. Eminentiſſimo Domi-
no Cardinali Bōcompagno Archiepiſco-
,, po Neapolitato commiſit: *Quatenus conſti-*
,, *to tibi legitimè de præmiſſis, vocatiſque, qui fue-*
,, *rint ad id euocandi, eiſdem Priori, & fratribus,*
,, *quod ipſi è primo dicto Conuentu, ad alium Con-*
,, *uentum in prædicto loco de las Mortelas, iam for-*
,, *ſan extructum ſeu extruendum ſe transferre libe-*
,, *re, & licitè poſſint, & valeant, licentiam*
,, *authoritate noſtra Apoſtolica arbitrio tuo conce-*
,, *das.*

Extructo proinde, formatoque proceſſu,
vocatiſque vocandis, die 14. menſis Otto-
bris 1641. Eminentiſſimus Dominus Fran-
ciſcus Tituli Sanctorum Quatuor Corona-
torum S. R. E. Presbyter Cardinalis Boncō-
pagnus Archiepiſcopus Neapolitanus à Sā-
cta Sede Delegatus; ſequentibus præfatis
fratribus calceatis Ordinis Carmelitanorū
nationis Hiſponorum facultatem fecit; di-
,, cens: *Propterea eiſdem Priori, & fratribus, quod*
,, *ipſi è primo dicto Conuentu ad alium Conuentū*
,, *in prædicto loco delle Mortelle, & platea della*
,, *ſceſa delli Gradoni, iam forſan extructum, ſeu ex*
,, *truendum cum Eccleſia ſub inuocatione Sancta*
,, *Tereſiæ, ſe tranferre liberè, & licite poſſint, & va*
,, *leant, authoritate Apoſtolica nobis commiſſa, &*
,, *qua in his fungimur, concedimus cum eiſdem ta-*
,, *men conditionibus, vinculis, clauſulis, & reſerua-*
,, *tionibus appoſitis in priori licentia eiſdem Prio-*
,, *ri, & fratribus conceſſa.* Cum vero intra duos
menſes grauiſſimæ infirmitatis, qua dictus
Eminentiſſimus Dominus Cardinalis Ar-
24 chiepiſcopus detentus fuit, demum ſub die
9. Decembris eiuſdem anni 1641. vitæ ter-
minum feciſſet: atque Neapolitanæ Eccle-
ſiæ præfectus fuiſſet Eminentiſſimus Aſca-
25 nius Philamarinus Cardinalis de Aracœli.
Prior Conuentus Sanctæ Tereſiæ Carmeli-
tarum Diſcalciatorum in Burgo Plagæ ex-
tructi, in eadem Curia Archiepiſcopali in-
ſtetit, mandari dictis Patribus Carmelitanis
Calceatis, quòd mutent nomen aſſumptum
Sanctæ Tereſiæ, ne præiudicium fiat ipſi Cō
uentui patrum Diſcalciatorum. Atque per
curiam demum vocatis patribus fuit proui-
,, ſum: *Quòd Patres Carmelitani nation is Hi-*
,, *ſpanorum, qui prius habitabant in Eccleſia San-*

1. fol.633. deciſ.39. num. 1. Flamin. Carthariu Rota Genuæ deciſ.75.num. 3.

Verum, (dà facultatem, etiam Titulum
Eccleſiæ nuncupandi; per Sanctiſsimum
Dominum Delegantem, factam fuiſſe Domino
Delegato:) adhuc nihilominus nominatio
ipſa, ac Tituli datio nulla, atque
irrita erit; & quod non ſeruata fuit reſcripti
forma; & quod prætermiſſa iuris ſolemnitas
omnimodis requiſita. Breuis qui-
„ dem forma fuit; *Quatenus conſtito tibi de*
„ *præmiſſis, vocatiſq. qui fuerint ad id euocan-*
36 *di &c.* Iuris vero ſolemnitas eſt, imo Iudi-
cij eſsentia, vt omnes, qui intereſse habere
poſsunt in negotio ad iudicium per iudi-
cem vocentur, alioquin quicquid agit,
inutiliter agit, viribuſque caret. Paulus *lib.
5. ſententiarum in l. de vnoquoque 47. ff. de re*
„ *iudicata*: Dicens: *De vnoquoque negotio*
„ *præſentibus omnibus, quos cauſa contingit,*
„ *iudicari oportet, aliter enim iudicatum tan-*
„ *tùm inter præſentes tenet. Clement. paſtoralis
2. de ſent. & re iudic. l. 1. §. denunciari ff.
de ventre inſpiciendo.* Ex vtraque igitur parte
claudicauit hoc iudicium; & quia contra
Breuis formam; atque etiam quia ad
iuris præſcriptum ad iudicium vocati minime
fuerunt Patres Diſcalciati in Conuentu
Sanctæ Tereſiæ extra menia in
Plagæ ſuburbijs exiſtentes, quorum de intereſse
agebatur in hac parte. Non ergo
tenet quoad patres hos Diſcalciatos iudicatum.
Vti nullum proinde in irritum
vocari debebit per Illuſtriſsimum Delegatum
in cauſa prætenſæ appellationis. Ita
37 porrò malignantis naturæ defectus Citationis
eſt, vt à peritis inſanabilis iudicetur.
38 Auferr quippe defenſionem, quæ à natura
animantibus omnibus indita eſt. *Clement. ſæpè 2. §. Citationem vero. de verborum
ſignificat. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum.
7. num. 26. & 66. de conſtitut. Rota in recent.
par. 1. tom. 1. deciſ. 178. num. 2. & apud Card.
Caualer. deciſ. 35. num. 1. & deciſ. 53. num. 1.
& ſeq. & deciſ. 396. num. 1. & 6. Triuiſan.
deciſ. 68. num. 1. & ſeq. lib. 1.* etiam ſi de bono
iure conſtaret agentis. *Rota d. dec. 179.
num. 3. in recent.* quæ eſt eadem apud *Caualer. d. deciſ. 53.*

38 Ad ſecundum vero ex quæſitis, dicimus:
Ordinarij Neapolitani Iuriſdictionē
fuiſſe, cognoſcendi, an iure, vel ritè Patres
præfati Calceati nomen vſurparint in eorum
Eccleſia, Sanctæ Terreſiæ. Quia pro-
39 fectò Eccleſiarum Inſtitutio, & deſtitutio,
etiam quoad regulares, eſt de iure Ordinario.
Honorius Tertius ad Epiſcopum
Aſſiſiaten in *cap. conquerente 16. de offic.
ordinar.* Alexander quoque Tertius *in
cap. authoritate 4. de priuileg. in 6. can. omnes
Baſilicæ. 10. 16. q. 7.* expreſsiuſque Alexander
Quartus *in d. c. authoritate 4. de priuileg. in 6.* ſequentibus nempe ille diſponit:
„ *Quod oratoria, vel cappellas in locis non*
„ *exemptis, ſine diæceſanorum locorum ipſo-*
„ *rum licentia, exempti conſtruere non præſumant.*
nihil itaque his dilucidius expectari
poterit. *can. nemo Eccleſiam 9. de conſecrat. diſt. 1.* Sacrum quoque Tridētinum
Concilium *ſeſſ. 24. cap. 3. in fin. de regularib.*
40 cum mandat noua regularium loca de
cetero non erigi, niſi Epiſcopi, in cuius diœceſi
erigenda ſunt, licentia priùs obtenta,
quinimo Sanctiſsimus fœlicis memoriæ
Clemens VIII. ſua conſtitutione, quæ incipit:
Quoniam ad inſtitutam, edita anno Domini
1603. Pontificatus ſui anno 12. omnino
præcepit: Ordinarios facultatem regularibus
nouos erigendi conuentus dare
haud poſſe, niſi vocatis, & auditis aliorum
in eiſdem Ciuitatibus, & locis exiſtentium
Conuentuum Prioribus, ſeu procuratoribus.
refert illam quoque. *Quaranta in
ſum. Bullar. verbo Monaſteria, & conuentus
fol. mihi 331.* & meminit de *Rubeis in aphoriſmis
epiſcopor. verbo ædificium num. 4.*
Quæ conſtitutio fuit innouata, & amplia-
42 ta etiam Viuæ vocis oraculo à Santiſſimo
D. Gregor. XV. per decretum Sacræ Congregationis
Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinalium negotijs regularium præpoſitorum
17. Auguſti 1622. & demum per Cōſtitutionem
S. D. N. Vrbani Papæ Octaui.
anno *Domini* 1625. Pontificatus verò ſui
anno 3. quæ incipit: Cum ſæpè, in *Bullar. 4.
par. fol. 313.* cuius meminit etiam de *Rubeis
verbo monaſterium num. 3. in fin.* Nec non
dixerat etiam in decreto de celebratione
miſſarum anno 1626. *§. deincepi vero monaſteria.*
refert *Ioannes Antonius Nouarius
in ſumma Bullarum fol. 612.* & *Scipio de Rubeis
in aphoriſmis epiſcoporū d. verbo monaſterium
num. 1. & 3. & verbo ædificium nu. 3.
Gauantus in enchyridion Epiſcoporum verbo
Regularium virorum monaſterium num. 8.
& verbo Eccleſia num. 1. & 2. Barboſ. de offic.
& poteſtat. Epiſ. par. 2. allegat. 26. num. 1.
& 3. Riccius in praxi par. 1. reſolut.* 490.

Neque dicant textus præfatos etiam Sacri
Concilij, atque dictorum Pontificum
Conſtitutiones de nouis Eccleſijs ædificandis
in locis non exemptis loqui, non vero
de titulo, ac Sācti nomine Eccleſijs impo-
43 nendo. Minimè proinde extenſionem faciendam
de caſu ad caſum. argumento
tex. in l. 1. ibi: vſuras autem eius. *C. de conditione
indebiti. tex. in cap. cum dilecta 4. vbi
Abb. in 5. notab. de confirmat. vtili, vel inutili.
l. ſi ita ſtipulatus 126. §. Chriſogonus ff. de
verborum obligat. Gloſſ. in cap. conſtitutionem
3. verbo prorogamus vbi Franc. num. 6. de
regularib. vbi etiam Barboſ. num. 3. Caſſador.
deciſ. 6. de iure patronat. num. 3. & 8. 9.
& 10. Farinac. in fragmentis par. 1. verbo*

ex-

Digitized by Google

poterunt. docet id non ſub modio, ſed ſu-
per candelabrum Damaſus Papa ad Epi-
ſcopos Africæ *epiſt.* 4. relatus *can. chorepi-
ſcopi.* 5. *in finalibus verbis.* 68. *diſt.* de chorepi-
56 ſcopis loquens, & dicens: ***Si nomen non***
„ ***habent, qualiter officium habebunt***: Non itaq;
nomen habere merentur, qui nec officium
habent. vt *Gloſſ.* ibidem ſatis argutè aduertit.
verbo nomen non habent. referens carmen
illud.
„ *Si re priueris, nec nomen habere mereris.*
Similis *Gloſſ. in can. quæ ipſis ſacerdotibus.* 5.
38. *diſtin.* ſuper verbis illis Auguſtini: *Ex*
„ *quibus omnibus ſi vnum defuerit*; (inquiens)
„ *ſacerdotis nomen vix in eo conſtabit*, in verbo
„ *vix* ſequentibus loquens. *Quia vbi res deeſt,*
57 „ *nec nomen habebitur*, facit *tex. in can. fra-*
„ *trem noſtrum* 6. *in fin.* 86. *diſt.* quo loco Gre-
gor. Papa de Epiſcopo loquens, qui libera-
58 lis non fuerit: *Quia ſi hæc non habet*, (di-
„ cens) *in vacuum Epiſcopi nomen tenet*. Qui
igitur Sanctæ Tereſiæ inſtitutum non ha-
bent; neque eius nomen tenere debebunt.
59 Imo & re, & nomine priuandi ſunt. vt
Gloſſ. ibidem verbo nomen loquitur. Non ab-
ſimilis *tex.* quem refert *Gloſſ. in d. can. quæ ipſis*
5. *in verbo vix.* 38. *diſtin.* in *l. à nullo Iudice* 4.
C. de ferijs. quo loco Conſtantinus Impera-
tor ad Seuerum ſcribens: ferias ab Admi-
niſtratore Ciuitatis indictas, Imperiales fe-
rias dici abnuit; rationemque reddit ad
60 rem noſtram ſatis concinnam: *Ac per hoc*
„ (inquiens) *ſi nomine eximuntur, etiam &*
„ *fructu carebunt.* Fructu proinde nominis ca-
rebunt Patres Calceati, cum ab inſtituto
alieni ſint Sanctæ Tereſiæ. probat hanc con
ſequentiam Gloſella marginalis ad *dictam
legem. verbo carebunt*, ſequentibus loquens:
„ *Nota hic textum ad illud prouerbium: ſi re pri-*
„ *ueris*: de quo meminit *Gloſſ. in can. corepi-*
„ *ſcopi* 68. *diſt.* ſic Gloſſella. & retulimus non
longè ante. quo etiam argumento vtitur
Caſſaneus conſ. 11. *num.* 23. Non extra rem
itaque neque à longè (vt dici aſſolet) ar-
gumentati ſumus: fructu priuari nominis,
qui ab inſtitutu alieni ſunt. Non abſimili
modo argumentatus quoque videtur, neq;
inargumentosè, non quiuis hominum, ſed
ſummus Legislator, & Pontifex Innocen-
tius Tertius ad Zamoren Epiſcopum ſcri-
bens in *cap. cùm ſecundum Apoſtolum* 16. *de
prabend.*
61 A nomine quippe Clericorum argumen
tatur ille, Clericos ex patrimonio Chri-
62 ſti alendos eſſe. Clerici enim à verbo κλῆρος
Cleros, quod ſortem, vel hæreditatem ſi-
gnificat, dicti ſunt. Ex hoc alendos eſſe
eos ex Chriſti patrimonio infert, dicens:
„ *Cum enim à Cleros, quod eſt ſors, vel hæreditas,*
„ *Clerici appellentur: quia in ſui ordinatione vel*
„ *aſſumuntur in hæreditatem domini, vel aſſequun*
„ *tur hæreditatem in ipſo: vt verè poſſint pſallere*
„ *cum Propheta: Dominus pars hæreditatis meæ:*
„ *dignum eſt, vt Eccleſiæ ſtipendijs ſuſtententur,*
„ *in qua, & per quam diuinis obſequijs aſcribun-*
tur. Sic Summus Pontifex Innocentius
Tertius. cuius tex. meminit Gloſella mar-
ginalis in *d. l. à nullo*. addens ad *Gloſſ. in ead.*
63 „ *l. in verbo fructu*, dicentem. *Et nota à no-*
„ *mine argumentandum*. Non itaque tenent
Sanctæ Tereſiæ inſtitutum, neque inter eius
reformatos agnoſcuntur Patres hi Calcea-
ti. ergo nec nomen tenere debebunt, nec
eiuſdem effectum.
Neq. igitur eorum Eccleſiam, & conuen-
tum nomine Sanctæ Tereſiæ inſignire de-
buerunt: vt neq; debent; vt præiudicium
inferant, nec leue Diſcalciatis Patribus à
Carmelo. qui & nomen, & inſtitutum te-
nent Sanctæ Matris Tereſiæ. Iure igitur fe-
cit Curia Archiepiſcopalis, quæ patribus
præfatis Calceatis in mandatis dedit ſub
pœna interdicti, vt Sanctæ Teræſiæ nomi-
ne depoſito, aliud aſſumant, quo eorum
64 Eccleſia nuncupetur. Teneant proinde
ipſi modeſtiam, & patientiam, quam & mo-
nachorum nomen expoſcit. vt Imperator
Leo A. Iuliano præfecto prætorio edicit
in *l. decernimus* 26. *in fin. C. de ſacroſanctis Ec-*
65 *cleſijs*. vt ex vi nominis argumentum iu-
re currat. *Gloſſ.* docet. *ibid. verbo nomen*. Ex
ipſo porrò nomine quid patribus ipſis Cal-
ceatis debeatur non ineleganter argumen-
tari poſſumus; ſicuti Imperatores Valen-
tinianus, & Valens Voluſiano præfecto
prætorio ſcribentes, argumentati fuere in
l. ſtudentibus 1. *in finalibus verbis C. de offic.*
„ *præfecti Vrbi.* dicentes: *Vt ſciat ex ipſo nomine,*
„ *quid Præfecto debeatur annona*. Ex quo loco
„ maximam elicit: *Quod nomini eſt deſeruien-
dum.* Ex qua tale nos eruimus argumẽtum.
Eſt nomini deſeruiendum. At nomen San-
ctæ Tereſiæ non tenent, nec tenere poſſunt
Patres hi Calceati, quia ex reformatis San-
ctæ Tereſiæ non ſunt. Ergo neque eorum
Eccleſia nomine inſigniri Sanctæ Tereſiæ
poterit. argumento *tex. in* §. *eſt & aliud inſti-
tuit. de donat.* vt nomen ſit rei conſequens. vt
argumentatur etiam *Octauianus Cacheran.
conſ.* 47. *nu.* 46. & 47.
67 Probatur ſequela; quia effectus à cauſa
dependet; vt vbi cauſa non fuerit, neque
effectus eſſe poſsit. At cauſa non eſt in Pa-
tribus calciatis, quia ex reformatis Sanctæ
Tereſiæ non ſunt; ergo neque effectus eſſe
poterit. Non itaque nomen tenere Sanctæ
Tereſiæ debebunt, neque partes Sanctæ Te
68 reſiæ in eorum Eccleſia nuncupari. Quia
ceſſante cauſa ceſſat effectus: *cap. cùm ceſſante*
60. *de appellat.* *cap. & ſi Chriſtus* 26. *circa fin.*
vbi etiam *Glo. verbo ceſſat de iure iurando cap.
magnæ deuotionis* 7. *de voto, S. Thom.* 1. *part. qu.*
2. *art.* 3. *in corpore*, diximus reſponſ. *noſtra* 15.
num. 10. *part.* 1.

Vt

Vt quid enim ipſi nomine Sanctæ Tere-
ſiæ in eorum Eccleſia nuncupari volunt,
cùm tales (vt puta reformati Sanctæ Tere-
69 ſiæ)non ſint? Haberi enim velle pro tali,
& non eſſe talem, non vtique conueniunt.
ad *text in l.ſi maritus* 15. *§.legis Iuliæ vbi Bart.*
ff.ad legem Iuliam de adulter. Iaſon in l.ait præ-
tor.§ ſiue autem in 1.notab ff de noui oper. nun-
ciat.Caſſanaus conſ.65.num 32. Quia qualitas
70 ſine ſubiecto eſſe haud poteſt, niſi miraco-
losè per diuinam potentiam,vt apud Philo-
ſophos receptum eſt; & apud noſtrates in *l.*
2. ff.de vſufructu Gloſſ. in cap. ad diſſoluendum
13.verbo accuſari de deſponſatione impuberum
Beccius conſ.37.num.16.lib.1.& conſ.56. num.
56. eod. lib. Primum nempè quid ſit quæri-
tur,poſtea quale ſit; ſecundum *Gloſſ penul-*
timam in l.2.C.de bonorum poſſeſſ.ſecundum ta-
bul.vbi Bald.ſub num.1.& Caſtrens num.3.Ro-
ta apud S.memor.Gregor XV.deciſ.381. num.3.
4.& 5.Gratian.forenſ.diſceptat.part.5.cap.899.
num.12.

Deſinant proinde id eſſe appetere, quod
non ſunt.

72 Iure propterea quàm meritiſſimo factum
eſt, vt Sanctiſſimus Dominus Dominus N.
Vrbananus Papa Octauus hoc ipſum à lon-
ge exodoratus,dicta conſtitutione ſua, quæ
incipit *Romanus Pontifex*,apud Sanctum Pe-
trum die prima Decembris MDCXXXII.
Pontificatus verò ſui anno decimo, ad per-
petuam rei memoriam ex motu proprio,ac
ex certa ſcientia prohibuerit;*omnibus,& ſin-*
,, *gulis fratribus Carmelitis Calceatis de obſeruan*
,, *tia nuncupatis ,ſub excommunicationis maioris*
,, *latæ ſententiæ,ac priuationis vocis actiuæ,& paſ*
,, *ſiuæ,& quoad illorum ſuperiores etiam ſuſpenſio-*
,, *nis ab officijs per eos obtentis ipſo facto incurren*
,, *dis pænis* ; vt habitum non mutent : *neque ſe*
,, *Carmelitas reformatos Sanctæ Tereſiæ,vel Bea-*
,, *tæ Tereſiæ nominent ,vel ſubſcribant.* Præcipien
do etiam omnibus locorum Ordinarijs : vt
,, requiſiti , *Fratres Calceatos de obſeruantia hu-*
,, *iuſmodi ad præſentes litteras,omniaque, & ſingu-*
,, *gula in illis , vt ſupra contenta , & ordinata ple-*
,, *nè obſeruanda , & adimplenda ſub penis præ-*
,, *dictis cogant , & compellant : inuocato etiam ad*
,, *hoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis.* Cum
clauſulis ſic definiri,& iudicari,&c. & Abla
ta,&c.

Non itaque poterunt fratres præfati Cal-
ceati vllo modo, ſe fratres Sanctæ Tereſiæ,
vel Beatæ Tereſiæ nuncupare , neque ſub
ſcribere,abſque eo,quod in pœnas dent,at-
que cenſuras in dicta conſtitutione conten-
tas.Haud ergo nomen aſſumere in eorum
Eccleſia Sanctæ Tereſiæ poterunt.Quomo-
docunque nempe nomē hoc aſſumpſerint,
ſe patres , ſiue fratres Sanctæ Tereſiæ nun-
cupabunt.Dabunt proinde in pœnas,& cen
ſuras dicta Conſtitutione contentas. At hoc
vetitum eſt eis,ne ſe Fratres Sanctæ Tereſię
nominent.erit ergo, & ipſis prohibitum;ne
Eccleſiæ nomen dent Sanctæ Tereſiæ:cum
ſi hoc egerint,etſi haud poſſit,quin ſe pa-
tres,ſiue fratres Sanctæ Tereſiæ nominent.
74 Propter illud ergo antecedens, erit, & hoc
conſequens prohibitum,argumento petito
ex *text.in l.oratio 16.ff.de ſponſalibus.*ibi enim
Vlpianus non ſine ratione petens : prohibi-
75 tio inter perſonas aliquas matrimonio , an
quoque ſponſalia prohibita videantur ? Af
firmat ipſe , quòd ſponſalia præambula ad
matrimonium ſint: notatque *Gloſſ.*ibid.ver-
bo ſuppleatur dicens: *nota:ſi quid prohibetur,*
& id prohibetur , per quod peruenitur ad illud
*prohibitum.tex.*cum *Gloſſ final in cap. præterea*
5. de offic. delegat. l 2. ff. de iuriſd. omn. Iudic.
regula *cum quid 39.de regul.iur.in* 6.ſequitur
Nauarr.in cap.nouit.de Iudic.notab.3. num.85.
in fin. Afflict.deciſ.294.num.1.& num.6.Vincen.
de Franch. deciſ.48. num.1. Rota apud Coccin.
Decanum deciſ.267 num.8.& deciſ.319.num.5.
& deciſ.375. num.9. Beccius conſ 92. num.12.
*lib.1.*idem *Nauarr. conſ.6. An quemadmodum*
num.1 lib.5.de raptoribus.

Prohibitum ergo cenſetur his patribus,
ne nomen eorum dent Eccleſiæ,Sanctæ Te
reſiæ;Cum ſi hoc egerint omnimodo ſub-
ſequatur,& quaſi neceſſario.vt ſe fratres no-
minent Sanctæ Tereſiæ . Sancta enim hæc
reformatorum Carmelitarum diſcalciato-
rum inſtitutrix fuit. ſi igitur Carmelitas ſe
nuncupabūt Sanctæ Tereſiæ; reformatos ſe
vtique eiuſdem conſequenter appellabūt.
Illa nempè (vt diximus) reformatorum ho
rum fuit inſtitutrix. At hoc prohibitum eſt,
76 ergo,& illud vnde hoc neceſſario ſequitur
d.regula cum quid 39.vbi Gloſſ. de regul. iur.in
6.Bald.in l.quamuis, C.de fideicommiſſis Afflict.
d.deciſ.294. num.6.Beccius d.conſ 92. num.12.
Quia profectò conſequens eſſe minimè po-
teſt , niſi neceſſarium ſibi præcedat antece-
cedens , ex *Ariſtotelis* præceptis. argumento
text.in l.apud antiquos 21. & ibi notatis, C. de
furtis.Rota apud Card.Manticam deciſ.67.num.
8.Conſequens proinde qui vult, x neceſſa-
rium ſibi antecedens velle videtur , vt per-
pendit quoque Rota. *in Hortana Sanctiſſimæ*
Trinitatis 15.Iunij 1577. corā Rubeo deciſ.230.
num.3. apud Pacificum de Saluiano interdicto. &
in Tiburtina Caſtri Sābuci 15 Iunij 1577.coram
Sancta mem. Aldobrandino Clement.VII. deciſ.
242.num.3.apud eundem Pacificum.

Non dicant itaque Aduerſarij:eſt Sancta
Tereſia in Cathalogum relata Sanctorum
per Canonizationem:poteſt itaque quilibet
eidem altaria,& Eccleſias erigere; officium
diuinum de ea celebrare,eique publice pre
ces offerre,cum in cathalogum relata ſan-
ctorum ſit per Sāctam Romana Eccleſiam.
ad *text.in cap. vn.de reliquijs,& venerat.ſancto*
rum in 6.& cap.1.eodem extra vbi Abb. num.5.
Gambar.de authoritate legati part.2. num.233.
& ſeq.

& ſeq. tom. 13. part. 2. tract. fol. 170. S. Thomas quodlibet 9. art. 16. ſine vltimo Silueſter. ſumm. verbo canonizatio n. 1. Molfeſius cõſ. 45. per tot. ad calcem p. 2. ad conſuet. Neapoli. Scipio de Rubeis in aphoriſmis Epiſcoporũ verbo canonizatio.

Hoc planè nos haud abnuimus, verùm
78 dicimus non eſſe nouas Eccleſias ſanctorum in honorem erigendas in aliarum iam erectarum præiudicium: ne diſcordiæ oriãtur, vnde deuotio augeri debebat. argumẽto *text. in cap. qualiter, & quando 17.* ibi: ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur *de accuſation. l. meminerint 6. C. vnde vi.* quod apertiſſimè proſpexiſſe Summos Romanos Pontifices in ſupra allatis eorum conſtitutionibus nemo eſt, qui non videat: dum voluerunt nouos Conuentus regularium erigi haud poſſe, ac conſequenter Eccleſias, niſi auditis alijs regularibus, qui in loco ſunt: ne ex his nouis erectionibus veteribus præiudicium inferatur. Principis verò ſit nihil cum alterius concedere præiudicio, *l. 2. §. merito, & §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico. c. quamuis. 8. de reſcrip. in 6. c. ex tuarũ 5. de author. & vſu pallij extra.* diximus *reſponſ. noſtra 43. n. 30. p. 2.* Et ab ipſa natura æquũ
81 videatur; neminẽ cũ alterius nocumento fieri locupletiorẽ, vt Paulus *lib. 21. ad Sabinũ in l. nã hoc natura 14. ff. de cõditione indebiti:* edicit. regula *locupletari 48. de reg. iur. in 6. c. ſuã 9 in fin. de pœnis, l. iure ſuccurſum 7. in fin. ff. de iure dotium.* Neque ita fauor nouis impendendus Eccleſijs eſt, vt id in aliarum vergat pręiudicium extructarum, vt poſt alios ſequitur, *Maſtrillus deciſ. Siciliæ 280. num. 21. part. 3.* quæ plane ratio, ita arriſit Doctiſſimis Patribus Sacræ Romanæ Rotæ Auditoribus in vna *Romana Palatii de Comitibus 16. Ianuarii 1612. coram Damaſceno deciſ. 372. p. 1. tom. 1. in in recent.* Vt denegarint Monaſterio Sanctæ Catherinæ Senenſis coactionem aduerſus illos Dominos de Comitibus ad vendum Palatium eorum pro ampliatione monaſterij neceſſariũ: ne præiudicium ſatis euidens dens dictis dominis fieret; & quod hoc præuidere potuerint, qui monaſterium nouiſſimè ædificauere. Haud igitur Patres hi, vt ſibi proſpiciant, lucrumque hauriant, alteri pręiudicium, damnumque inferre debebũt. Non faciant proinde ipſi alijs, quod ſibi ipſis fieri non optarent. *Matth. 7. 12. diſtinct. 1. in princ. cap dilecti filii 13. de maiorit. & obed. toto tit. ff. quod quiſque iuris can. placuit. 12. in fin. 10. q. 1. Gloſſ. in l. iuſtitia 10. verbo lædere, ff. de iuſt. & iur. meus Maranta conſ. 56. num. 1. in fin.* Hic
82 nempe primus eſt gradus, ex tribus, iuris naturalis; Ne alteri facias, quod tibi non vis fieri. *Card. Belarminus tom. 2. controuerſ. de Clericis lib. 1. cap. 29. in princ.*

Neque dicant Sanctam Tereſiam fuiſſe Hiſpanam, ipſos quoque Hiſpanos, proſequuntur proinde affectu Sanctam eiuſdem nationis.

Optimum quidem, neque eſt, qui hoc illis, ne faciant, impedimẽto ſit. Verùm aliud eſt Sãctam proſequi, venerarique; quòd potiſſimum eiuſdem ſit nationis: aliud verò Eccleſiam ſub Sanctę nomine excitare in in alterius damnum, quod omni iure prohibitum inuenitur.

Non ergo faciendum. Argumento text. cum ibi notatis in *cap. cum apud Sedem Apoſtolicam 23. vbi gloſſ. verbo non prohibetur de ſponſalib. cap. inter. corporalia 2. §. ſed neque, vbi Gloſſ. verbo non inuenitur, de translat. Epiſc. l. 1. de procuratorib. l. Sancimus 27. C. de teſtament. Caſſadorus deciſ. 1. de ſentent. & re iudicat. nu. 3.* quo loco aſſioma hoc brocardicum appellat. *Calderin. conſ. 2. de magiſtris num. 1. verſ. contrarium videtur. Grilenzonius conſ. 9. nu. 1. Beccius d. conſ. 92. num. 12. lib. 1. & conſ. 225. nu. 11. lib. 2. Rota apud Cardin. Manticam deciſ. 125. num. 2.*

Erroneum verò eſt, quòd efferunt; mortalem hanc vitam reliquiſſe Sanctam Matrem, cùm adhuc ſub Generali calceato viueret, vt ex eius actis apparet. Verùm nihil ad rem. Ipſa nempe inſtitutrix fuit diſcalciatorum. Magis ergo hi ſuam habent, agnoſcuntque Matrem; quæ eos ſpirituali eduxit partu ad arctam reformatorum vitam: quàm quòd ſub eodem Generali mortua fuerit, velle illos qui ſanctæ Tereſiæ reformati minime ſunt, nouam Eccleſiam in præiudicium iam fundatę extruere. Et nihilominus SS. D. Noſter Vrbanus Papa Octauus, his flocci pẽſis, patres calceatos de obſeruantia ſub excomunicationis pænis ipſo facto incurrendis, atq; priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & ſuſpenſionis ab eorum officijs quoad ſuperiores, eadem ſua conſtitutione prohibuit; ne ſe fratres Sanctæ Tereſię nominent, vel ſubſcribant. Neque hoc ſanè ſine prudenti conſilio: nouerat nempe ipſe prudentiſſimus Pontifex comunionem (vt initio dicebamus) diſcordias generare, & ex
85 ea mala multa pullulare. Diſcordia porrò de ſe pacis eſt emula, mater litium, materia iurgiorum, vt *Gloſſ.* docet *in extrauaganti quorundam exigit. prima §. Quò circa verſ. ſic iudicant cuncta Ioannis 22. verbo diſcordia de verborum ſignificat.*

Diſcordijs itaque occurrere voluit ſua illa conſtitutione Summus Pontifex Vrbanus. Pullularent vtique denuo, ſi præfatis Patribus calceatis, vt nomen aſſumerent Sanctæ Tereſiæ, in eorum Eccleſia, permitteretur. Quia omnino ſe Sanctæ Tereſiæ fratres nuncupare deberent. Ex hac ergo nominis comunione diſcordiæ non leues orirentur.

Eodemque modo corruit, quod aſſerunt: Piam illam Dominam, quæ domos ad Eccleſiam, atque Conuentum ædificandum patribus his dono dedit; voluiſſe, vt Eccle-

ſia nomine inſignitetur Sanctæ Tereſiæ;po
tuiſſe vtique illam legem, quam voluit re-
bus dicere ſuis. ad *text. in §. diſponat in auth.
de nupt. collat.4. l.1. C. de Sacroſanctis Eccleſiis
l.in re mandata 21.C.mandati.*

87 Potuit enim illa legem dicere rebus qui-
dem ſuis; ſed non in tertij præiudicium, &
damnum. Diſponat enim (inquit ibi Impe-
rator) vnuſquiſque in ſuis, vt dignum eſt:&
ſit lex eius voluntas *d.§.diſponat.* Vt dignum
88 eſt, dixit: *Ideſt ſecundum leges, & bonos mores,
alias non valeret:*vt *Gloſſ.* ibidem *verbo, vt di-
gnum eſt,*loquitur. non igitur vt damnum
89 tertio faceret. Damnum verò infert. qui id
facit, quod facere ius non habet, *l.nemo dam-
num 194.vbi Gloſſ.& Cagnol. ff. de regul.iur.l.
ſcientiam 46.§.qui cum aliter,ff.ad legem Aqui-
liam.*

Ius verò nullum erat præfatæ Dominæ
Patribus, præfatis nomen dare Sanctæ Te-
90 reſiæ in tertij damnum. Non ergo in illos
ius, quod non habebat transferre potuit. per
apertam regulam ab Vlpiano traditam in *l.
nemo plus iuris. 55.ff.de regul. iur.* Nemo plus
,, iuris (*dicente*) ad alium transferre poteſt,
,, quàm ipſe haberet. *l.traditio. 20.ff.de acquiren-
do rerum dominio. l ſi vniuerſa 15. C. de legat.
Maranta d conſ.56 num.7. Rota apud Cardinal.
Manticam deciſ.78.num.6.in fin.& apud Card.
Caualer.deciſ.212.n.3.*

Prohibitio autem patribus facta fuit per
cõſtitutionẽ præfatam Vrbani; ne ſe fratres
nominẽt S. Tereſię, vel ſubſcribant. Ipſi pro-
inde in pœnas dabunt, & cenſuras eadem
91 conſtitutione inflictas, non præfata Domi-
na; de qua conſtitutio non loquitur, ad *text.
in l.ſi ſeruum 70.§ prætor ait.ff.de acquir.hæredi-
tat.*ibi: non dixit Prætor. *l.item apud Labeonẽ
15.§. ait prætor. verſ. hoc edictum,ff.de iniurijs,
Sanchez de matrimon. tom.2. lib.6. diſputat. 36.
num.2.*

Neque pia illa Domina, quæ domos do-
no fratribus dedit, legem illam, vt Eccleſia
ſub inuocatione extrueretur Sanctæ Tere-
ſiæ, rebus ſuis dedit, vt Patribus Diſcalciatis
in ſuburbio Plagæ exiſtentibus præiudiciũ
faceret; neque vt Summi Pontificis conſtitu
tioni obluctaretur: ſed id dixit; quod igno-
raret; & præiudicium fieri Patribus Diſcal-
ciatis; & eius diſpoſitionem legi contraire
Summi Romani Pontificis Vrbani Octaui.
92 Per errorem igitur hoc fecit. Citrà ergo
conſenſum; ſi enim ſciuiſſet, non vtique diſ-
poſuiſſet. Errantis verò nullus eſt conſenſus.
*l.ſi quis per errorem 15 ff.de iuriſdit.omn. indic.
can.1.29.quæſt.1 Abb.in cap ſi cautio num.2.de
fide inſtrument. Rota apud Illuſtriſſimum Du-
ranum Epiſcopum Vrgellen. deciſ.50. num.19.
39 part.1.* Quin error voluntarium tollit; quia
errantis voluntas nulla eſt. *l. non idcirco 9.ff.
de iuris, & facti ignorant. l. nihil conſenſui 117.
§.nihil conſenſui,ff.de regulis iur.*

Patres igitur ipſi Calceati in culpa fuere,
qui conſtitutionem Vrbanam nouerant, &
pœnas in ea contentas, quod piam prædi-
ctam Dominam non admonuere. Reſupini
itaque in hoc ipſi fuere, ne id facerent. In
94 dolo ergo fuere. Nullum proinde ex hoc
patrocinium, commodumque haurire de-
bebunt: Quia fraudem dolumque patroci-
nari æquitatis eis ratio haud patitur: vt In-
nocentius Tertius *in cap. Sedes Apoſtolica 15.
in fin.& cap.ex tenore 16.in fin.extrà de reſcript.*
loquitur. *cap.officij 14.de teſtament.cap.audiui-
mus 3.in fin.vbi Gloſſ.de colluſ.detegend.cap.ad-
uerſus 7.§. cæterum de immunit. Eccleſ. l. ne ex
dolo 13. ff.de naturalib. liber. Aymon. conſ.100.
num.11.* diximus *reſponſ.noſtra 9.nu.70. par.2.*
Decidit propterea omne totum, quod aſſe-
runt: nomen Eccleſiæ præfatam Dominam
95 dediſſe; non ipſos. Ipſi namque in cauſa fue
re, vt illa tale nomen eligeret; ipſis vtique
imputari debebit, *cap fin.de iniurijs, & damno
dato, Gloſſ.in cap. presbyterum 7. verbo aliam de
homicidio, & cap.de cætero 11. vbi Gloſſ. verbo
cauſam dediſſe eod. l.qui occidit.30. §. nam ſi die
ventoſo, vbi Gloſ.verbo feciſſe,ff.ad legem Aqui-
liam Beccius conſ.233.num.6.lib.2.*

Neque porrò ſufficiens cauſa hæc eſt, vt à
pęnis cõſtitutionis Vrbanæ ipſi excuſentur.
96 Quia conſtitutio pręfata contra eos ſemper
loquitur, atque firma habetur. ad *text. in l.
Arriani. 5.C.de hæretic. Abb.in cap.2.ſub nu.2.
de conſtitu.*

Neque dicant eſſe hic Neapoli alias Ec-
cleſias ſub eadem inuocatione Sanctorum,
ac etiam Sanctiſſimæ, & Indiuiduæ Trini-
tatis.

Quid enim ſi illi, ad quos ſpectabat, reſu-
97 pini eſſe voluerunt? Allegare verò incon-
ueniens, argumentum non eſt ſoluere. ar-
gumento *text. in l. is, qui reus 5.ff.de publicis
Iudicijs*, quatenus probat; accuſatum haud
poſſe accuſantem ipſe accuſare. Non enim
tollit ipſe per accuſationem actoris, obie-
ctum ſibi crimen. Scienti autem, & conſen-
tienti non fit iniuria neque dolus, *regula
ſcienti 27.de regul.iur.in 6.l.1.ff.de actionib.em-
pti, & venditi.*

Ex his itaq; dictis ad quartam ex propoſi-
tis difficultatẽ, affirmandũ omnino videtur:
dare ſiue dediſſe, patres præfatos Calceatos
in pęnas, & cẽſuras cõſtitutione Vrbana con
tentas. Cũ nẽpè ipſi in eorũ Eccleſia nomen
aſſumpſerint S. Tereſię; neq; illa alios, quã refor
matos Diſcalciatos inſtituerit, fundaueritq;
nominãdo ſe vtiq; fratres Carmelitas S. Te-
reſię, neceſſaria conſequutione (*vt diximus*)
ſe reformatos S. Tereſię nuncupabut, atque
ſubſcribent. Contra conſtitutionem igitur
Sanctiſſimi Vrbani facient. In pœnas ergo,
& cenſuras dicta conſtitutione contentas
dant, dabuntque. Neque porrò fieri poteſt,
ne (compræhenſiuè ſaltim) ſe reformatos

Car-

Carmelitas Sanctæ Tereſiæ nuncupent, & ſubſcribant, cùm illa non alios, quàm reformatos Carmelitas inſtituerit. Non enim conſequens velle poſſe videntur, quin comprehenſiuè, neceſſarium antecedens velint.
99 Quiſquis enim vnum dicit, ex quo alterum ſequitur, vtrumque vtique dicit, ac velle videtur, ſecundum *Bald. in l. data opera nu. 34. C. qui accuſare non poſſunt*, quem ſequitur *Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 447. nu. 2.*
110 At nominant ſe fratres Sanctæ Tereſiæ: reformatos ſe vtique eius nominant. In pœnas ergo, & cenſuras dicta conſtitutione vrbana contentas dant, quæ nominantibus ſe Sanctæ Tereſiæ reformatos, impoſita eſt. argumento tex. *in can. ſi quis ſuadente 17. q. 4.* quatenus probat: ad incurrendum in cenſuras illo reſeruatas canone, facto opus eſſe. Faciunt. Incidunt ergo.

Atque ità ex his, quæ emunctioris naris iudicio lubentes ſubijcimus, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I. V. D. Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Voluntates hominum defunctorum aſſequi perdifficillimum.*
2 *Mens ex verbis habetur.*
Verbis proindè inſeruiendum erit teſtatorum.
Quia teſtatoris animum non videmus. nu. 3.
3 *Deus ſolus ſcrutator eſt cordium.*
4 *Voluntas teſtatoris verbis expreſſa lex eſt.*
5 *Legatum pro locandis matrimonio puellis, non debetur eis, quæ viuente adhuc teſtatore, viris matrimonio iunctæ ſunt.*
Verùm contrarium adſtruitur per Authorem.
Vel niſi contrarium ex mente, at voluntate appareat teſtatoris nu. 64.
6 *Conditionem impleri nuptiarum ſatis eſt, licet tempus non impleatur ad conſequendum legatum pro puellis maritandis relictum.*
7 *Conditionum tria tempora ex Martiano Iureconſulto.*
8 *Legatum pro puellis maritandis, infinitum tempus habere dicitur.*
Et ſufficit quandocumque impleri.
Siue viuente teſtatore, ſiue poſt eius ſuprema funera. nu. 14.
Quia conſequitur teſtator effectum ſuum. nu. 15.
9 *Prouerbium nullum dicere, ex S. Ioanne 16. 29. elucidatur.*
10 *Subtilitate nimia, Teſtatorum iudicia defraudanda haud ſunt. & nu. 57.*
11 *Conditio caſualis impleri poteſt, etiam viuente adhuc teſtatore.*
12 *Legatum pro matrimonio locandis puellis, propter Deum fieri dicitur.*
Et pium æſtimatur. 13.
13 *Dotare puellas pauperes admodum piæ cauſa æſtimatur.*
16 *Pietatis opera viuens exhibens præuenit ſibi faces in tenebris.*
Ad incognita profecturo. nu. 36.
17 *Locus Eccleſiaſtes XI. I. Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas, quia poſt multa tempora inuenies illum. elucidatur.*
18 *Pietas ad omnia valet.*
19 *Opera pia in charitate facta proficiunt non minimè operanti. & quoad meritum, & quoad ſatisfactionem.*
Etiam ſi mortuis exhibeantur. nu. 20.
Acceptiùs tamen opus eſt, quod viuis impenditur. nu. 21.
22 *Diſpoſiturus ad pia, curet, vt in gratia diſponat, vt proſit ſibi ad vitam æternam.*
Vel ſaltim ratificet diſpoſita dum eſt in gratia. nu. 23.
Alioquin ſibi non proderunt de condigno.
24 *Opera bona in peccato facta, ad vitam non proſunt æternam.*
25 *Opera pietatis viuentibus à viuentibus impenſa proſunt operanti. Quia orant recipientes, vt in æterna tabernacula recipiatur.*
Et facit ſibi amicos de mammona iniquitatis.
26 *Locus Lucæ 16. 9. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. elucidatur.*
27 *S. Thomas Aquinas extollitur.*
Qui Martyr dici poterit, quod veneno interfectus fuerit per Carolum Primum de Angio Regem Neapolitanum, propter veritatem ad Concilium Lugdunenſe vocatus. nu. 28.
28 *Gregorius Decimus Concilium Lugduni indixit ad Græcos confundendos.*
Ad illum Diuum Thomam Aquinatem acceſſiuit.
29 *Sanctus Thomas Aquinas in Monaſterio Foſſa Noua propè Piperuum vitæ terminum dedit anno quinquageſimo in initio. num. 31.*
Inter Sanctos relatus fuit anno 1423. per Ioannem Vigeſimum ſecũdum Auinione. nu. 30.

32 *Sanctus Ioannes Baptiſta propter veritatem capite minutus fuit.*

33 *Locus Matth. 5. 10. Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. Elucidatur ex S. Ioanne Chryſoſtomo.*

34 *Martyrem facit cauſa, non martyrium.*

35 *Latronem in Cruce cum Chriſto affixum, martyrem appellat Sanctus Auguſtinus, non quia paſſus, ſed quia Chriſtum confeſſus fuit.*

Martyr, ideſt confitens dicitur.

37 *Operibus pietatis inſtandum, dum viuimus, atque dum dies eſt.*

Locus Eccleſiaſtes 9. 10. elucidatur.

38 *Locus Pauli ad Galatas 6. 10. enucleatur.*

39 *Dos ſi viuo teſtatore puella ſoluatur, magis ère eſt ſpiritnali teſtatoris.*

Quia per opus illud meretur.

Magiſq; anima proficit teſtatoris, vt miſericordiam conſequatur. nu. 45.

40 *Locus Eccleſiaſtes. 11. 3. Si ceciderit lignum ad auſtrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit ibi erit. elucidatur.*

41 *Eleemoſynis, atque miſericordiæ operibus, magnã nobis conquirimus diuinæ pietatis gratiam.*

Nam eleemoſynis peccata extinguimus. n. 42.

43 *Miſericordiam qui hic indigentibus non impartitur, in futuro ſeculo pietatis fructum non inueniet. ex Iſidoro.*

44 *Diues Epulo in Inferno guttam aquæ non obtinuit, qui in hac vita micas panis Lazaro negauit.*

Eleemoſyna indigentibus elargita omnipotentis manus retinet ne caſtiget. Illuſtratur exemplo Zenonis Imperatoris.

46 *Arbitrari hoc debet vir bonus in pijs relictis quod magis anima proficit teſtatoris.*

47 *Dotis legatum ſi purum non conditionale fuerit, ad hæredes tranſmittitur.*

Quamuis antequam nuptijs tradatur puella vitæ terminum faciat.

Quia nuptiarum tempus ſolutioni addictum videtur, non conditioni. num. 48.

Potiſſimũ verò ſi purum debere eſſe legatum coniecturis, ex verbis erutis teſtamenti, habeamus. nu. 49.

Vel ſi conditio non ſubſtantiæ, ſed executioni legati adiecta fuit. nu. 50.

51 *Legatum pro dote puellæ, vel cum ipſa nupſerit, conditionale videtur, quia effectus nuptiarum in illo perpenditur.*

Secus verò ſi ſimpliciter nuptiæ perpenſæ fue-re, vt ſufficiat illas interceſſiſſe, ſiue antè, ſiue poſt mortem teſtatoris. nu. 52.

53 *Legatum puellis relictum tam natis, quam naſcituris: Illis iam natis purum intelligitur, vt ſufficiat illas natas fuiſſe.*

Quamuis ſolutio in tempus matrimonij dilata fuerit. nu. 54. & nu. 56.

55 *Mens teſtatoris ex præcedentibus ab eo dictis, ac ſequentibus habetur.*

56 *Omne qui dicit nihil excludit.*

57 *Verbum (Natis, & naſcituris) exauditur tàm de natis tempore conditi teſtamenti, quàm de naſcituris poſt illud.*

58 *Teſtatoris lex, & voluntas, eiuſq; vt exeat iudicium, finemq; videat, modis omnibus contedendum.*

Quia publicè expedit ſuprema hominum iudicia exitum habere. 59.

60 *Verbum (Naſcituras) futurum tempus reſpicit; ſicuti (natas) præteritum, atque perfectum.*

Differunt proinde. nu. 63.

61 *Futurum, præteritum cõprehendere aptum non eſt.*

62 *Poſthumæ nomen in eam, quæ iam nata eſt, minime cadit.*

65 *Verba teſtatoris cauillis ſubuertenda haud ſunt.*

66 *Teſtatoris contrà legem faciens, peccato ſe inficit.*

ARGVMENTVM.

Legatum pro matrimonio locandis puellis relictum, ſi quæ viuente adhuc teſtatore viro iuncta fuerit, an legatum conſeſequatur? Et an purum, vel conditionale legatum dicatur, quod in nuptiarum tempus ſolutio adiecta fuerit? Quid verò de legato puellis tã natis, quàm naſcituris relicto, an maritatis vitalem attrahente auram teſtatore debeatur? Quantum uerò profit in gratia teſtamẽtum rogare, vel ſaltim in gratia illud

lud confirmare. atq; per miſe-
ricordiæ opera. lumen præmit-
tere, priuſquam ex hac diſce-
damus vita. piè diſſeritur.

RESPONSIO LXXXVII.

1 VOluntates hominum, poſtquam illi
fatis conceſſere, aſſequi, per diffi-
cillimum viſum eſt ſemper ſapiē-
tibus argumento. *tex. in l. Aphrica-
nus 40. alias apud Iulianum. §. fin ff. de legat. 1.*
quatenus habet voluntatem Principum vi-
rorum rem difficilē æſtimari. Voluntatem
igitur, vt interpretemur eorum, qui ex hac
vita diſceſſere, cum amplius nobiſcum eſſe
non poſſint, neq; nos alloqui, eorum ver-
2 bis, ex quibus, mens habetur, (ad *tex. in l. La-
beo 7. §. id Tubero ff. de ſuppellect. legat.*) inſerui-
re nos oportebit, neq; (ne lactum quidem
vnguem, vt dici ſolet) ab illis aberrare. Ita
planè Marcellus *lib ſingular. reſponſorum in l.
non aliter 67. ff. de legat. 3. ad tex. in l. 1. §. ſi quis
nauem circa fin.* ibi: In re igitur dubia meliùs
verbis edicti ſeruire *ff. de exercitor. actione*, di-
ximus *reſponſ. noſtra 27. nu. 14. part. 1.* Ratio-
nem refert *Nenizanus conſ. 31. num. 1.* Quia
3 teſtantis animum non videmus, (dicens) ſo-
luſq; Deus ſcrutator eſt cordium. *can. eru-
beſcant. c. 1. 32. diſt. cap. tua nos 34. in fin. de ſi-
mon.* diximus, *reſpon. 1. num. 27. part. 1.* Verbis
itaque inſeruiendum nobis erit in hac ſu-
prema teſtatoris huiuſce voluntate inter
prætanda, ne ab ea longè aberrare nos con-
4 tingat. Eſt enim illa lex omnibus, qui ex
eius bonis commodum carpere tentant. *§.
diſponat in auth. de nuptijs collat. 4.*

Simeō ergo de Ferrante Ciuitatis Cauæ
in ſupremis ſuis elogijs vniuerſalē ſibi hæ-
redem dixit Pium Montem Sanctæ Mariæ
de Victoria intus Venerabilem Parochia-
lem Eccleſiam Sancti Nicholai à Pucciato
Ciuitatis eiuſdem. Mandauitque, vt ex om-
nibus reſiduis introitibus, & fructibus hære-
ditatis in matrimonio locandis puellis, vel
etiam Religioni addicendis, nonnullorum
ſibi ſanguine iunctorum, in perpetuum hę-
redis cura eſſet, certa dote eis deſcripta. In-
ter alia verò ſequentibus diſpoſuit: *Et ad
ogni una delle figliuole nate, e che naſceranno
della linea maſcolina in infinitum dal Signor
Ceſare Salſano, ſe diano cento docati.*

Nonnullæ ex his puellis ex linea dicti
Cæſaris viris locatæ fuere, poſt quidem te-
ſtamentum dicti Simeonis, verùm ante quā
vitæ ille terminum daret vltimum. Poſt ſu-
prema huius funera inter Montis præfati
Gubernatores, & puellas has lis non modi-
ca orta eſt: poſſent ne, quæ viris locatæ iam
fuerāt, vitali dum aura perfruebatur teſtator,
legatum conſequi centum, illis demanda-
5 tum? Negantibus Gubernatoribus: quòd
pro locandis coniugio viris legatum puellis
factum, ſi illæ, ante quam concederet ſatis
diſpones, copulatæ viris fuerint, minimè eis
debeatur. Et quod cauſa, propter quam le-
gatum ſcriptum eſt, ceſſat; & quod, quæ iam
coniugio copulata fuit, coniungi iterum
non poſſit. ex *Bald. in l. fin. nu. 11. C. de ſentent.
quæ ſine certa quantit. Paulus de Caſtro. conſil.
148. proponitur in facto. num. 1. par. 2. Bald. No-
uellus de dote part. 5. num. 12. in fin par. 5. tract.
Palatios Rubios in cap. per veſtras de donat. inter
virum, & vxorem notab. 3. §. 12. num. 6. in fin.
Pater Thomas Sanchez de matrimonio tom. 2.
lib. 7. diſp. 91. num. 64. Ludouicus Caſanate conſ.
35. nu. 1. & ſeq.* diximus *reſponſ. noſtra 6. nu. 1.
part. 1.* quo loco alios quoque retulimus.
*Ceuallos communium contrà communes q. 139.
nu. 6. Melchior Phœbus deciſ. Luſitan. 11. num. 8.
in 3. caſu. & n. 9. in 4. caſu. & numeris ſeq. par. 1.*
At nos affirmatiuam ſequendo; deberi le-
gatum, quamuis matrimonio iunctis hiſce
puellis, reſpondendum è veritate magis cen-
ſemus.

6 Quia profectò ſatis ſuperq; eſt: conditio-
nem impleri nuptiarum, quamuis nō tem-
pus impleatur, poſt ſuprema teſtantis fune-
ra, quod per ipſum exactum minimè fuit.
firmum id apertiſſimè facit Vlpianus *lib. 23.
ad Sabinum. in l. hac conditio 10. ff. de condit. &
& demonſtrationib.* ſequentibus loquens: *Hac
conditio, Filia mea cum nupſerit, talis eſt, vt
qui teſtatus eſt, impleri ſolummodò conditionem
voluerit, non etiam ſatis exigi, quando. Et ideo,
& ſi viuo teſtatore nupſerit poſt teſtamentum
factum: impleta conditio videtur: præſertim cum
conditio hac talis ſit, vt ſemel impleri debeat.* Ita
7 Vlpianus. Huic accedit nec incominè ſen-
tentiæ Martianus *lib. 2. fideicommiſſorum in l.
conditionum 90. ff. eod. de condit. & demonſtrat.*
quo loco, tria conditionum tempora di-
ſtinguens, quædam quæ ad id tempus, quo
teſtatur viuat; quædam ad tempus, quod
poſt mortem eius futurum eſt; quædam ad
alterutrum pertineant: cùm tempus vel cer-
tum, vel infinitum comprehendatur. Si hoc
ſpectetur: vt puta: *Si filio meo nupſerit: vel
viuente, vel mortuo teſtatore impleri poſſit.* (in-
quit.) *Et prima quidem, ac tertia* (ſubnectēs)
*ex relatis conditionibus infinitum tempus ha-
bent. Quandocunque enim nupſerit, impletur
8 conditio.* Sic Martianus. Quia igitur infinitū
tempus conditio illa habet pro puellis ma-
trimonio locandis; non certum ac deter-
minatum; quandocunque implebitur per
nuptias ſubſequutas, ſiue in humanis agen-
te, ſiue defuncto teſtatore, (poſt quidem
rogatum elogium) legatum debebitur. Ita
enim conditio impleta habebitur, quando-
cunque ante mortem, vel poſt mortem, vt
Gloſſ.

Gloſſ. ibidẽ verbo *Infinitum*, ſubnectit. Quia
tempus infinitum eſt, non certum. (dica-
mus nos.)
9 Ad amuſſim, apertiſſimiſque verbis, vt
prouerbium nullum dicat, (iuxta Apoſto-
lorum ad Chriſtum Dominum noſtrum
„ verba, Ioannis. 16. 29. *Ecce nunc palàm*
„ *loqueris*, (dicentium) *& prouerbium nullum*
dicis; quia apertè illis verbis loquutus fue-
rat.) Imperator eddicit Iuſtinianus, in *l. ſi*
„ *quis hæredem. 7. C. de inſtitutionib. & ſubſtitut.*
„ ſequentibus loquens: *Si quis hæredem ſcri-*
„ *pſerit ſub tali conditione. Si ille Conſul factus*
fuerit, vel Prætor: vel ita filiam ſuam inſtituerit
„ *hæredem: Si nupta fuerit: Viuo autem teſtato-*
„ *re, vel ille Conſul præceſſerit, vel Prætor fuerit*
„ *factus; vel filia eius nupta fuerit: vel adhuc vi-*
„ *uo teſtatore Conſolatum quidem, vel Præturam*
„ *illi depoſuerint, filia autem eius diuerterit: Om-*
„ *ni veterum dubitatione exploſa, ſancimus, quan-*
„ *documque impleta fuerit conditio, ſiue viuo eo,*
„ *ſiue mortis tempore, ſiue poſt mortem, conditio-*
„ *nem videri eſſe completam. Quod & in legatis,*
„ *& fideicommiſſis, & libertatibus obtinendum*
10 „ *cenſemus: ne dùm nimia vtimur circa huiuſ-*
„ *modi ſenſus ſubtilitate, iudicia teſtãtium defrau-*
„ *dentur.* his Imperator. Rationem dictorum
11 reddit *Gloſſ. ibidem verbo completam* ſequen-
tibus & ipſa Imperatoris sẽſum lucidiorem
„ reddens: *Hic dic, quod ſi conditio eſt caſualis,*
„ *etiam ante mortem poteſt impleri, & etiam igno-*
„ *rante eo, cui proficit eam impleri. Si autem non*
„ *eſt caſualis; ſi quidem eſt in dando, tunc mortuo*
„ *demum teſtatore impletur, & à ſciente. Si autẽ in*
„ *facto, ſi quidem tale eſt, quod facile fieri poteſt,*
„ *vt aſcendere Capitolium, tunc idem ſicut in dan-*
„ *do dixi: Si verò non facile, vt ſi Titius erit Cõ-*
„ *ſul, vel nupſerit illi; tunc etiam viuo teſtatore,*
„ *vt dixi in caſuali, etiam ab ignorante.* his *Gloſ.*
quam diſtinctionem approbat poſt alios,
quos refert, idem *Caſanate d. conſ. 35. nu. 7. &*
8. alios referens, parique modo *Ceuallos. d. q.*
139. nu. 7. & ſeq. Antonius Gomezzius variar. re-
ſolut. lib. 1. cap. 12. de legatis. nu 61. Natta conſ.
485. num. 1. & ſeq. Illuſtriſſimus ille Præſul
Aſtoricenſis Eccleſiæ Epiſcopus *Franciſcus*
Sarmiento ſelectarum Iuris interpretationum
lib. 2. cap. 1. nu. 10. & dixit in ipſis noſtris ter-
minis *Paulus de Caſtro d. conſ.* 148 pluribus
hanc confirmans ſententiam. *Melchior Phœ-*
bus d. deciſ. 11. nu. 4. in primo caſu. Eminentiſſi-
mus Card. Mantica *de coniectur. vltimar. vo-*
lunt. lib. 10. tit. 5. nu. 16. & ſeq.
12 Lucidioremq. rem hanc fecerimus, ſi per-
pendamus; teſtatorẽ cum pro matrimonio
puellis iungendis bona ſua diſtribui manda
uit, ad Deum reſpectum potiſſimè habuiſſe.
13 Eſt enim puellarum dotatio pia admo-
dum cauſa. *Palatios Ruuios d. notab. 3. §. 12.*
num. 6. Perez de Lara de cappellan. lib. 1. cap. 21.
nu. 10. diximus *reſponſ. 3. n. 28. 29. & 30. par. 1.*
14 Ita autem pro Deo legata puellæ dos vide-
tur eſſe, ſi viuente adhuc diſponente (poſt
tamen confectas tabulas) illa matrimonio
viro locetur, ſicuti ſi poſt funera. Ad puellæ
enim commodum ille diſpoſuit, vt data do-
te locari poſſet. Nihil igitur erit, ſiue ante,
ſiue poſt ſuprema ſua funera illa viro iun-
gatur; modo tamẽ copuletur, & illa ad Deũ
præces fundat pro eo, qui dotem parauit,
15 quam non habebat. Conſequitur proinde
effectum ſuum, quem optauetat teſtator, ſi-
ue eius ante ſuprema funera illa viro iun-
gatur, ſiue poſt: quin multo maiore cum fœ-
16 nore, quia ante. præuenit nempè ſibi faces
in tenebris. argumento *tex. in cap. inter opera*
20. de ſponſalib. Percipe Spiritus ſancti verba
17 per Salomonem *Eccleſiaſtes* 11. 1. *Mitte*
„ (dicentis) *panem tuũ ſuper tranſeuntes aquas,*
„ *quia poſt multa tempora inuenies illum*. Quæ
„ verba *Gloſſ. interlinearis* ſequentibus inter-
„ pretatur. *Mitte, vel abſconde eleemoſynam in*
„ *ſinu pauperis; quia in die Iudicij, cum multo fœ-*
„ *nore reddetur tibi, ſicut ſemen in irrigua terra.*
„ ita illa. Et Lyranus *ibidem*. Mitte panem
„ tuum &c. *Largiendo cibũ, & potum indigenti-*
„ *bus, & maximè peregrinis tranſeuntibus, qui di-*
„ *cuntur hic aquæ (aqua) eo modo loquendi, quo*
„ *dicitur Apocalypſis* 17. Aquæ multæ populi
„ multi. *Et aquæ tranſeuntes, quia peregrini*
„ *tranſeunt ad terram ſuam, ſicut aqua ad mare.*
„ Quia poſt multa tempora inuenies illum;
„ *Recipiendo inde mercedem non ſolùm in futuro;*
18 „ *ſed etiam aliquando in præſenti.* Quia *pietas*
„ *ad omnia valet, promiſſionem habens vitæ, quæ*
„ *nunc eſt, & futuræ. prima ad Timoth.* 4. Sic
Lyranus.
19 Admodum enim proficiunt diſponen-
ti pia opera in charitate gratum faciente fa-
cta, dum in humanis adhuc agit; & quoad
meritum, & quoad ſatisfactionem: quoad
meritum quidem quatenus ſunt bona, atq.
ex diuina motione procedunt: quoad ſatiſ-
factionem verò, quatenus ſunt pœnalia, &
per illa quis pænam patitur. *Sanct. Thom.* 1.
2. *q.* 114. *art. 6. can. animæ defunctorum* 12.
præſertim *in fin. verſ. vbi & illud* 13. *q.* 2.
quo ſequentibus Gregorius Papa 2. argu-
20 mentum hoc exagerat: *Vbi & illud ſalu-*
„ *briter diſcitur, quanta poſſit eſſe remuneratio*
„ *pro eleemoſynis, quas viuentibus, & ſentienti-*
„ *bus exhibemus: ſi neq. hoc apud Deum perit,*
„ *quod exanimis hominum membris offieti, di-*
„ *ligentiaque perſoluitur;* ex quo *tcu. verbo exa*
nimis, argumentum elicit *gloſſ.* ad rem no-
„ ſtram ſatis aptè, dicens: *Et eſt hic argumen*
21 *tum, quod magis meretur homo impendendo*
„ *aliquid viuis, quàm mortuis. tex.* quoque *in*
can. 1. 26. q. 7. Martinus *Nauar. Azpiqueta*
de iubileo, & indulgent notab. 13. n. 3. 4. & 5.
Cardin. Tolet. inſtructionis ſacerdotalis. lib.
6. cap. 21. verſ. ſit ſecundum fundamentum.
Quamob cauſam optimum tribuit conſiliũ
22 idem *Nauar. in man. cap. 26. num. 36. circa*
fin.

ſtu. cuicunque de rebus ſuis ad pia diſpoſi-
,, turo: *vt eum probabilius exiſtimat ſe in ſta-*
,, *tu gratia; (qui, vt plurimum videtur eſſe poſt*
,, *confeſſionem, & communionem) teſtamentum*
,, *antea factum, cum omnibus in eo contentis ra-*
,, *tificet, & offerat Deo ad gratias eius. ad remiſ*
,, *ſionem peccatorum promerendam, iuxta men-*
23 *tem omnium.* Sic Nauar. *Nam debet* teſta-
,, tor(vt idem ipſe *Nauar. eod. n.36. in princ.*
,, dicit) *operam dare, vt in ſtatu gratia teſta-*
,, *mentum faciat; quia id faciens in ſtatu peccati*
,, *mortalis, nullam gratiam, nec gloriam mere-*
,, *tur iubendo ſuffragia, vel alia pro ſua anima*
,, *fieri; quamuis poſtea in ſtatum gratia redeat,*
24 *& in eo moriatur: ſicut nec ad illum effectum*
,, *alia opera in peccato mortali facta proſunt.*
,, Sic ille. *can. nihil enim prodeſt. 23. de conſe-*
crat. diſt. 5. gloſſ. in cap. quod quidam 5. verbo
non ſit vera. de pænit. & remiſſ. S. Thom. 3. par.
q. 89. art. 3. & 4. idem Nauar. *de iubileo no-*
tab. 19. n. 9.

Satis igitur è re erit diſponentis ad pias vt
puella, etiam relictam conſequatur dotem,
quæ viuente adhuc, atque in humanis agē-
te illo, matrimonio coniuncta eſt viro ſub
ſpe illam conſequendi tandem, quàm ſi
poſt ſuprema eius funera matrimonio iun-
25 gatur. Quia orabit interim illa Deum præ
ponentem pro illo, & vt tandem ſoluta è
corporis ergaſtulo anima, recipiat illam in
æterna tabernacula; cum in humanis agens
adhuc amicos ſibi fecerit de mammona
iniquitatis, iuxtà Domini, & Dei, ac Salua-
26 toris noſtri Ieſu Chriſti conſilium apud
,, *Lucam 16. 9. Et ego vobis dico,* (aientis) *facite*
,, *vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum*
,, *defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacu-*
27 *la.* Quem locum ſequentibus interpreta-
tur, & illuſtrat, fulgentiſſimū illud orbis
totius, ac Neapolitanæ Vrbis lumen Tho-
mas Aquinas Doctor Angelicus. *d. art. 6. q.*
,, 114. 1. 2. *ad* 3. Ad tertiū *dicēdū, quod pauperes*
,, *eleemoſynas recipientes, dicuntur recipere alios*
,, *in æterna tabernacula, vel impetrādo eis veniā*
,, *orando; vel merendo per alia bona, ex cōgruo;*
,, *vel etiam materialiter loquendo, quia per ipſa*
,, *opera miſericordia, qua in pauperes exercet,*
,, *meretur recipi in æterna tabernacula.* Sic S.
28 Thomas Confeſſor egregius, & Doctor,
quin Martyrem dixerim? Cùm nempè
Gregorius X. Pōtifex Maximus anno 1272.
ad Græcorum errores confundendos, eoſq.
ad veram, & catholicam fidem, Romanæq.
Eccleſiæ obedientiam reuocandos Conci-
lium Lugduni celebrandū indixiſſet; Tho-
mam Aquinatem tunc Neapoli degentem
in Conuentu S. Dominici, ob inſignem, ac
ſingularem eius, ac pænè diuinam doctri-
nam ad Concilium præfatum euocauit, qui
(vt Romani Pontificis iuſſa compleret) ſta-
tim ſe Romam verſus itineri dat. Regna-
bat tunc Neapoli Carolus Primus Angoi-
nus, impijſſimus Rex, atque ſceleribus ple-
nus. Thomę virtutis, ac ſanctitatis, inſigniſq.
eius doctrinæ non ignarus, veritus ne in
Concilio peſſimos mores, ac depratos, & ad
tyrandidem inclinantes, redargueret; atque
Romanum Pontificem ad inſurgēdum ad-
uerſus eum moneret; cuidam Phiſicho, ſuo
familiari mandat, vt eū in via veneno per-
dat, quod & factum eſt. Per Campaneam
enim tranſiens paulum ex ſtomaco langue-
29 re cepit, cibum nauſeans; atque ad Mona-
ſterium Foſſæ nonæ Ordinis Ciſterſientiū
duobus millibus paſſibus à Piperno diſtās,
perueniens, ita graui morbo correptus fuit,
vt in eo diem viderit vltimū, (quin primū,
dixerim non complendū amplius, æternæ
vitæ.) Ita pro veritate Sanctus Doctor ve-
neno petitus mortem obiuit. Rem hanc
narrat Ioannes Villanus, illius temporis ve-
ridicus Hiſtoricus, quē ſequutus fuit Chry-
ſtophorus Landinus in commentarijs ad
Dantem Pœtam de Purgatorio Cantico
vigeſimo, in illa eiuſdem carmina

,, *Carlo venne in Italia, e per ammenda*
,, *Vittima fè di Corradino, e poi*
,, *Ripinſe al Ciel Tomaſo per emenda.*

Qui acriter impietatis dictum Carolum
Regem redarguit, quod lumen Eccleſiæ
veneno extinguere tentauit, eum è medio
tollens, veritus ne in barbaram, ac ſcele-
ſtiſsimam vitam eius in Concilio inſurge-
ret. Sequutus eſt etiam eos Thomas Coſto
in Apologia Hiſtorica Regni Neapolitani
lib. 2. de Carlo Primo Angioino loquens
fol. mihi 46. *&* 47. Sanctus quoque Antoni-
nus Archiepiſcopus Florentinus in *ſumma*
30 *hiſtoriali par. 3. tit. 20. cap. 5. §. 8.* de canoni-
zatione agens S. Doctoris, quæ facta fuit an-
nò à nato Domino MCCCCXXIII. Menſe
Iulio Auinione, ſedente in Sede Apoſtoli-
ca Ioanne XXII. ſequentibus & ipſe teſta-
,, tur. *Eodē anno in fine Iulii, Papa Ioannes de*
,, *Conſilio Cardinalium, & aſſenſu omnium Pra*
,, *latorū, qui erant in Curia tunc Auinione mo-*
,, *rante: pramiſſa diligenti examinatione, de vi-*
,, *ta, & doctrina, & miraculis eius, Beatum Tho-*
,, *mam de Aquino, qui fuerat in vita Sacra*
,, *Theologia profeſſor, Ordinis Prædicatorum,*
,, *cum conſueta ſolemnitate Sanctorum Cathala*
,, *go aſcripſit. Eius Feſtum 7. Martii celebran-*
,, *dum mandauit, qua die migrauerat ex hac lu*
,, *ce apud Monaſterium Foſſa noua in Cam-*
,, *pania, ad quod Monaſterium declinauerat*
,, *infirmatus in via, qua de Neapoli pergebat*
,, *Lugdunum ad Concilium generale, ad quod*
,, *euocatus fuerat à Gregorio X. propter eminen-*
31 *tē ſcientiā eius anno Domini MCCLXXIV.*
,, *Vita verò eius anno quinquageſimo incoante.*
,, *Cuius & doctrina approbata fuit ab Eccleſia,*
,, *& meritò, quia ſtilus breuis grata facundia.*
,, *celſa, clara, firma ſententia. De libris, quos*
,, *edidit habetur ſupra tit. pracedenti. Et à qui-*
,, *bus.*

Digitized by Google

,, buſdam dictum fuit, vt in Chronica referunt:
,, veneno ſibi propinato in cibo cum fuiſſe extin-
,, ctum à quodam familiari Regis Caroli, vt ei
,, complaceret: quia de familia erat ipſe Tho-
,, mas Comitum Aquinatorum, qui fuerant ſibi
,, rebelles; timens ne forte ſi ad Cardinalatum
,, aſſumeretur, eſſet ei contrarius. hoc tamen non
,, clarè habetur. huc vſque Sanctus Archiepi-
ſcopus Antonius.

Pro veritate itaque cùm occubuerit San-
ctus hic Doctor veneno petitus: nō iniuria
32 Martyrē appellauerimus. Nō ne pro veri-
tate capite minutus occubuit Sanctus Do-
mini Præcurſor Ioannes Baptiſta, cuius in-
ter natos mulierum non ſurrexit maior.
,, Matthæi 11. Dicebat enim Ioannes Herodi:
,, Non licet tibi habere vxorem fratris tui.
Marci 6.18. Faciunt rem hanc planè perſpi-
cuam verba aurei illius oris Sancti Ioannis
Chryſoſtomi, ſuper verba illa Saluatoris
33 noſtri. Matth. 5. 10. Beati qui perſecutionē
,, patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ip-
,, ſorum eſt regnum cælorum. quæ refert
etiam Sanctus hic noſter Angelicus Do-
ctor in Catena aurea in Euangelica in
Matth. ſequentibus nempè ille: Non enim
,, dixit: Beati qui perſecutionem patiuntur; ne
,, putes illum ſolum beatum, qui perſecutionem
,, patitur propter idola colenda. Ideo ab hæreti-
,, cis perſecutionem patiens propter veritatem
,, non relinquendam, beatus eſt, quia propter in-
,, ſtitiam patitur. Sed & ſi quis ex potenti-
,, bus, qui Chriſtiani videntur, forſitan pro-
,, pter ſua peccata correctus à te, fuerit te per-
,, cutus, beatus es; enim Ioanne Baptiſta. Si
,, enim verum eſt, quod Propheta Martyres ſūt;
,, ſinè dubio, qui propter cauſam Dei aliquid pa
,, titur, & ſi à ſuis patitur, mercedem martyrii
,, habet. Et ideo non poſuit Scriptura perſonas
34 perſequentium; ſed ſolam cauſam perſecutio-
,, nis, vt non aſpicias, qui te perſequitur, ſed pro
pter quid? Ita S. Chryſoſtomus; ad tex. in can.
baptiſmi vicem 34. vbi Gloſſ. verbo Crucifixus
de Conſecrat. diſt. 4. quo loco Auguſtinus
35 contra Donatiſtas lib. 4. cap. 22. Latronem
in cruce cum Chriſto pendentem marty-
rem fuiſſe dicit, non quia paſſus, cùm ob
facinora cruci datus fuerit; ſed quia Chri-
ſtum confeſſus fuit. Martyr enim interpre-
tatur confitens ſecundùm Gloſſ. ibid. Cauſa
igitur non pœna Martyrem facit. & dixi-
mus in noſtro Apologetico, pro Eccleſia no-
ſtra Iuuenacen n. 128. Non igitur, (facta no-
bis occaſione) dimittendam putauimus hu
ius tanti Sancti, atq. Eccleſiæ Doctoris, me-
moriā hāc. Verū reuertatur (obſecro) noſtra
oratio ad locum, vnde digreſsi fuimus. ſatis
35 nempè è re eſt eius, qui ad pia diſponit, dū
adhuc ipſe ſuperſtes eſt, ſi pia erogētur ope-
ra. Proſunt enim vt lucem ei faciant ad in-
cognita profecturo. Audiat quiſque quid
Spiritus eloquatur Sanctus ſapientis lingua
,, Eccleſiaſtes. 9. 10. Quodcunque facere poteſt
,, manus tua, (inquiens) inſtanter operare:
,, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec
,, ſcientia erunt apud inferos, quo tu properas. ad
,, hunc locum. Gloſſ. interlinearis ſuper verbū
,, illud inſtanter operare: Dum dies eſt, dum
" tempus habes; addit. Et ſuper illis: Quo tu
,, Iob. Homo fugit velut vmbra, & nunquam in
,, eodem ſtatu permanet. Et Lyranus in eundē
locum: quodcumque poteſt manus tua in-
,, ſtanter operare. ideſt, (inquit) quantum po-
38 tes operibus meritorijs inſta. Dum in huma
nis igitur manemus operandum nobis eſt:
iuxta illam Pauli conſequentiā ad Galatas
,, 16.10. Ergo (dicentis) dum tempus habemus
,, operemur bonum ad omnes. quæ verba expli-
cans Dionyſius Cartuſianus ſequentibus
commentum agit: id eſt quandiù durat hæc
,, vita præſens, omnibus quantum poſſibile eſt,
,, benè faciamus (ſicut generalis exigit charitas)
,, corporalia, ſeù ſpiritualia bona noſtra eis cōmu
39 nicando. Sic iſte. Satius itaq. atq. è re magis
eſt teſtatoris, vt ei quoq. dos ſoluatur, quæ
matrimonio locata fuit, dum ipſe viuens, &
inter homines agens, adhuc mæreri per bo-
na opera poterat, veluti & demereri per
40 peccatum; quàm quod poſt mortem, dum
iacta iam eſt alea: Et Si ceciderit lignum ad
,, auſtrum, aut ad aquilonem, in quocunque loco
,, ceciderit, ibi erit vt Spiritus loquitur ſanctus
,, Eccleſiaſtes. 11. 3. vbi Gloſſ. interlinearis: Si
ceciderit lignum, Homo: ad auſtrum, in calore
charitatis Spiritus ſancti. aut ad aquilonem; in
frigore infidelitatis. In quocunque loco ceci-
,, derit. Moriendo. ibi erit. Quia locum, quem tibi
,, hic præparaueris, in futuro habebis. vt Lyranus
ibidem commentum agit.

41 At per bona opera, ac miſericordiæ, præ-
ſertim in indigentes, magnam nobis acqui-
rimus diuinæ pietatis gratiam, vt per elee-
moſynā peccata omnia extinguamus. Au-
di S. Iſidorum de ſummo bono lib. 3. cap. 64.
ſequentibus rem hanc manifeſtantem. In
42 ,, tantum eleemoſynarū opera peccata extingūt,
,, atque in tantum in regnum ſeculi futuri profi-
,, ciunt, vt etiam Iudex cæleſtis in futuro iudicio
,, veniens, in dextera conſiſtentibus dicat: Eſuriui,
,, & dediſtis mihi manducare: Sitiui, & dediſtis
,, mihi bibere: hoſpes eram, & collegiſtis me: nudus
,, eram, & cooperuiſtis me. Quibus etiam benè
,, promittit, dicens: Venite benedicti Patris mei per-
,, cipite paratum vobis regnum. His autem, quos
,, nulla præcedentia eleemoſynarum facta ſequun-
,, tur, æterni Iudicis voce ſic dicitur: Eſuriui, & nō
,, dediſtis mihi manducare: ſitiui, & non dediſtis
,, mihi bibere. Quibus iuſtè dicitur: Diſcedite à me
,, maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt dia-
43 ,, bolo, & angelis eius. Qui hic miſericordiā non
,, impartit, illic pietatis fructum nō inuenit: exem-
,, plo ardentis diuitis, qui in inferno, ad tenuiſſima
,, petenda compulſus eſt, qui hic tenuiſſima negare
44 ,, ſtuduit. Quid tribui ſubtilius, quid diſtrictius

,, petere

„ *petere poterit? Guttam aquæ ardens petijt, qui*
„ *micas panis negauit. Serò diues oculos aperuit,*
„ *quando Lazarum pauperem requieſcentem vi-*
„ *dit, quem iacentem ante ianuas videre deſpexit.*
Sic Sanctus Iſidorus. Proficit certè eleemo-
ſyna indigenti facta dum viuimus, vt miſe-
ricordiam dum morimur ab iuſtiſſimo Iu-
dice impetremus. Quin adeo potens eſt
eleemoſyna piè indigentibus elargita, vt
Omnipotentis manus quoque retineat, ne
operantem, ob admiſſum aliquod ſcelus di-
gnis caſtigationibus flagellet. Percipe quæ
ſatis ad rem Sophronius in prato ſpirituali
cap. 175. piè narrat; ſequentibus dicens:
„ *Narrauit nobis quidam Patrum de Zenone Im-*
„ *peratore, dicens: quod mulierem quandam in fi-*
„ *lia ipſius iniurioſè tractauerit. Hæc autem vaca*
„ *bat in templo Dominæ noſtræ Dei Genetricis*
„ *orans eam, & deprecans, & cum lachrymis di-*
„ *cens: Vindica me de Zenone Imperatore. Cùm*
„ *ergo multis diebus hoc faceret, apparuit Sancta*
„ *Dei Genitrix, dicens: Crede mihi mulier, vltio-*
„ *nem tuam ſæpè facere volui, ſed manus eius pro-*
„ *hibet me Erat enim valdè miſericors, & eleemo-*
„ *ſynas facien.* his Sophronius.

45 Ne igitur impedimento ſint Montis hu-
ius Adminiſtri pio huic teſtatori, ne miſeri-
cordiam, ac pietatem, ex relicta pauperibus
puellis dote, vt viris honeſtè collocari va-
lerent, conſequatur; quod ex illis aliquæ
matrimonium iniere, dùm adhuc nobiſcū,
homo cū hominibus, ageret Teſtator: quòd
altius illi proficit ſi conſequantur relictam
dotē, quod viueret adhuc ille, quàm ſi poſt
ſuprema eius funera, viris locentur.

Hoc porrò arbitrari magis debebunt, tā-
quam boni viri. ad *text. in l. fideicommiſſa 11.
§. ſi fideicommiſſum relictum. verſ. quanquam
autem fideicommiſſum vbi gloſſ. verbo arbitrium
ff. de legat. 3.* Quod in animæ commodum
vergat teſtatoris. *ad tex. in l. nouſine 5. C. de bo-
nis, quæ liberis. & l. non nunquam 8. circa fin. ff.
de collatione bonorum* argumento. *text in cap.
cum tibi. 13. de teſtament. Syluest. in ſum. verbo
teſtamentum 2. nu. 7. verſ. tertium ſi teſtator de-
dit* diximus *reſponſ. noſtra 11. num. 37. & 38.
par. prima.*

47 Accedit his etiam, quòd non ſanè con-
ditionale ſed purum legatum hoc dotis pro
puellis hiſce Cæſaris Salſani videtur, vt ne
dum illis debeatur, poſt quam lucem hanc
aſpexere, & natæ fuere; verùm & illud ad
ſuos tranſmittant poſtquam in hanc mun-
di orbitam introiere, ex vtero egreſſæ ma-
terno; quamuis, priuſquam nuptijs locaren-
tur, vſuram amiſerint pręſentis vitæ. Fit hoc
firmiſſimum ex his, quæ Imperatores Seue-
rus, & Antoninus, in *l. ſi Potionillo 3. C. quando
dies legati, vel fideicommiſſi cedat.* diſpoſuere:
„ *Si Potionilla* (inquiunt) *ad eam ætatem peruene-*
„ *rit, cui legatum, vel fideicomiſſum relictum erat:*
„ *petitionē ad hæredes tranſmiſit: licet antè deceſſe-*
„ *rit, quàm conſequeretur legatum, vel fideicommiſ*
„ *ſum.* Sic Imperatores legis Conditores. Quia
non ſub conditione, ſed petitio dumtaxat
in tempus legitimæ ætatis dilata videtur.
Fuit itaque purum legatum. Perſpicaciuſ-
que id aperitur ex his, quæ Alexander Im-
perator. A. Maximo in *l. ex his verbis 5. C. eod.*
„ edictu. *Ex his verbis* (inquiens) *Do, lego Aeliæ*
„ *Seuerinæ filiæ meæ, & ſecundæ decem, quæ legata*
„ *accipere debebunt, cùm ad legitimum ſtatum*
„ *peruenerint; non conditio fideicommiſſo, vel lega-*
„ *to inſerta, ſed petitio in tempus legitimæ ætatis*
„ *dilata videtur. Et ideo ſi Aelia Seuerina filia te-*
„ *ſtatoris, cui legatum relictum eſt, die legati ceden*
„ *te, vita functo eſt: ad hæredem ſuum actionem*
„ *tranſmiſit: ſcilicet, vt eo tempore ſolutio fiat, quo*
„ *Seuerina ſi rebus humanis ſubtracto non fuiſſet,*
„ *vigeſimum quintum annum ætatis impleſſet. Nō*
„ *ceptum enim annum, ſed impletum (ſi de emolu-*
„ *mento fideicommiſſi tractetur) expectandum eſſe,*
„ *prudentibus placuit.* Ita Imperator. Nihil itaq;
diuc dius expectari potuit. Nec alienum ab
hoc eodem ſenſu ſe præbuerat antea Papi-
nianus, *lib. 9. reſponſorum in l Firmio Heliodo-
ro 26. §. cùm ab hæredibus, ff. quando dies legati
cedat.* Qui ſequentibus rem hanc ipſam ape-
„ ruit: *Cum ab hæredibus alumno centum dari vo-*
„ *luiſſett eſtator eamq; pecuniam ad alium transfer*
„ *ri, vt in annum vigeſimum quintum trientes*
„ *vſuras eius ſumma percipere alumnus, ac poſt*
„ *eam ætatem ſortem ipſam intra vigeſimum quin*
„ *tum annum eo defuncto, tranſmiſſum ad hære-*
„ *dem pueri fideicommiſſum reſpōdi. Nam certam*
„ *ætatem ſorti ſoluendæ præſtitutam videri: Non*
„ *purè fideicommiſſo relicto conditionem inſertam.*
Sic Papinianus. Nullam ergo conditionem
legato centum dixit Simeon teſtator Cæ-
ſaris Salzani filiabus ſoluendo; ſed purè il-
lud eis ſolui præcepit ſiue natis, ſiue naſci-
turis in infinitum. Nullam proinde nec ter-
giuerſationem illis facient Montis huius
Adminiſtri, quod aliquæ earum ſupræma
præuenerunt teſtatoris funera, ſeq; coniugio
48 viris adiunxere. Neque enim ſub condi-
tione matrimonij tempus præfinitum fuit,
ſed ſolutioni additum, vt illo temporę fie-
ret. vt verbis loquamur Imperatoris in *d. l.
ex his verbis.* Huic ſententiæ adſtipulatur,
(aduerſa exploſa) *Ceuallos d. quæſt. 138. num. 5
& ſeq.* eamque communem dicit ex *Imol. in
l. Titio centum, §. Titio genero. n. 10. ff. de condit.
& demonſtrat. Baldus Nouellus de dote part. 6.
priuileg 76. nu. 2. verſ. tertius caſus. tom. 9. tract.
Couarruuias in cap officii num. 9. & 10. de teſta-
ment Paulus Pariſius conſ. 25 num. 58. 60. 61. &
62. lib. 2. Ludouic. Caſanata d. conſ. 35. à num. 8.
cum ſeq. atque per tot.* Qui pluribus rationibus
hanc tuetur ſententiam, plures referens, qui
eam ſequantur, Doctores *à num. 15. cum ſeq.
Fernandus Vaſquez* Menchaceu *de ſucceſſionum
progreſſu lib. 3. §. 29. num. 22. verſ. contrarium,*

vt ſit purum. Spino in ſpeculo teſtamentorum,
Gloſſ. 14.*num.* 39. *&* 152. *Melchior. Phæbus d.*
deciſ. 11. *num.* 1. *& ſeq. & num.* 4. *ac ſeq. per.tot.*
Mantica d.lib. 10. *tit.* 5. *num.* 12. Neque ab hac
eadem ſententia abhorrere viſus eſt idem
Pater Thomas Sanchez d.diſput. 91. *num.* 65. op-
timè *Menoch.conſ.* 60. *num.* 37. à ſententia re-
cedens *Bart.* potiſſimum ſi purum, non con
49 ditionale, debere eſſe legatum ex conije-
cturis eruatur, quas verba ipſa ſubminiſtrēt
teſtatoris, *& num.* 38. *lib.* 1. ſequutus etiam
Crauettam conſ. 101. *num.* 1. *Rota apud S.mem.*
Gregor. XV. deciſ. 301. *num.* 15. potiſſimum ve-
50 rò ſi conditio aliqua non ſubſtantię legati,
ſed executioni illius adiecta fuiſſet, vt per-
penſum fuit in *Romana donationis* 26. *Maii*
1603 *coram eundem S.memor. Ludouiſium Gre*
gor XV deciſ 107. *num.* 3. *&* 8. Rota apud *Car-*
din. Caualer. deciſ. 112. *num.* 1. Satis verò diuer
51 ſum eſt, legatum rogari pro dote puellæ,
vel cum ipſa nupſerit, in quo factum nup-
tiarum ſequutarum perpēditur, atque con-
ſequenter effectus eius ſubſequutus per effe
ctiuas nuptias, quæ cauſam finalem legati
effectui tribuant; quod perpendit *Pariſ. cōſ.*
110. *per tot. lib.* 4. & ſequuta fuit Rota apud
Cardin. Seraphin. deciſ. 959. *& apud S. memor.*
Gregor. XV. deciſ. 495. *num.* 14. *vbi Beltramin.*
52 *num.* 16. Aliud verò nuptiarum effectum
ſequutum quidem fuiſſe, verùm in huma-
nis agente adhuc teſtatore, quod perpendit
optime *Paulus de Caſtro d.conſ.* 148. ipſe idem
Caſtrenſ in l. filia legatorum in fin. C. de legat. &
ibid. Bald. num. 1. *& in l. Lucius ff. de legat* 2. *Ca-*
ſanate d conſ. 35. *à num.* 8 *cum ſeq. ad finem vſq.*
alijque per eum relati, atque *Ceualles d. qu.*
128 *num.* 6. facitque Rotæ *deciſ. apud S.me-*
mor. Gregor. XV. deciſ. 428. *num.* 3. *& ſeq. Surdus*
conſ. 393. *num.* 52. *lib.* 3.

53 Nos verò in hac facti ſpecie in caſu ſatis
diuerſo ab his omnibus quæſtionem inſti-
tuimus: Cùm teſtator filiabus omnibus, tàm
natis, quàm naſciturisex linea Maſculina
Domini Cæſaris Salſani in infinitum, vnicui
que earum centum ſolui imperait. Sufficie
bat enim eas, vel natas fuiſſe, lucemque hāc
aſpexiſſe, cum teſtamentum condidit Si-
meon, vel poſt modum naſci: nullamque
in hac re conditionem perpendi poſſe, niſi
tantummodo, vel naſci, vel natam fuiſſe, vt
poſtquam lucis huius mundi vſuram acce-
54 perint, legatum ſit purum; differatur verò
ſolutio dumtaxat in tempus matrimonij,
iuxta diſpoſita in *d. l. ex his verbis* 5. *C. quando*
dies legati cedat. Omnibus enim natis, & quæ
poſtmodum naſcentur legatum debebitur.
ad Vlpiani ſenſum in *l. qui filiabus* 17. *§. ſi quis*
ita legauerit, ff. de legat. 1. legatum quippe cen
„ tum ita relictum: *Si qua filia mihi genita erit,*
„ *et heres meus centum dato: pluribus natis, vi-*
„ *detur ſingulis tantundem legaſſe.* Eſt ergo purè
legatum relictum. Sequiturque hunc ſen-
ſum *Imola conſ.* 113. *num.* 2. mox infra refe-
rendus. Perſpicuumque ſit, etiam hanc mē-
tem fuiſſe teſtatoris, atque hunc illum ſen-
55 ſum habuiſſe, ex his, quæ ſubſequenter di-
xit, ex quibus, ſicuti ex præcedentibus di-
centis mens habetur, ad *text. in l. ſi quis ex ar*
gentariis 6. *§. ſi initium, vbi Bald. ff. de edendo. l.*
ſi ſeruus plurium 53. *§. fin de legat.* 1. *l. Auia* 76.
ff de condit. & demonſtrat. Gloſſ. in cap. eam te 7.
verbo fidem Chriſti. de reſcrips. diximus *reſponſ.*
40. *num.* 69. *par.* 1. Subiunxit nempe Simeon
teſtator ſequentibus verbis. *Però ſempre vo-*
„ *glio, che ſiano preferite le più proſſime, e parenti*
„ *di me teſtatore in queſto legato; e chi prima ſe ri-*
„ *trouarà maritata, e fatto li ſponſagli prima, ſia*
„ *preferita.*

56 Tempus itaque matrimonij, vel ſponſa-
liorum ſolutioni iniunxit, non conditioni;
eamque præferri voluit, quæ primò viro
matrimonio ingata fuiſſet. Non excluden-
tur ergo puellæ, filiæ, ſiue deſcendentes à
Cæſare Salſano, quòd earum aliquę viuen-
te adhuc teſtatore, (ſed confectis tabulis) iu-
gum ſubiere matrimonii; quin multo magis
in concurſu præferuntur, quia primò mari-
tatæ fuere, & hanc interpretationem mari-
tatæ fuere. & hanc interpretationem ad
amuſſim in caſu noſtro ſequitur *Ioannes de*
Imola d. conſ. 113. *in cauſa quæ vertitur, & ver-*
ſa eſt. præſertim *num.* 9. *verſ. nam videtur quod*
teſtator quem ſequitur *Natta d. conſ.* 485. *nu.*
1. *&* 2. vtrumque *Caſanate d. conſ.* 35. *num.* 15.
verſ. idem notabiliter. Omnes porrò ad lega-
tum admiſit, & natas, & quæ naſcerentur,
illamque præferri ex eis voluit, quæ primo
56 marito data fuit. Nullam itaque earum ex-
cluſit, qui omnes dixit, ad *text. in cap. ſolitæ* 6
§. nos autem, vbi etiam Gloſſ. in fin. de maiorit. &
obed l. Iulianus 65. *ff. de legat.* 3. diximus *reſpon.*
11. *num.* 59. *& reſponſ.* 35. *num.* 18. *part.* 1. Non
itaque excluſit illam, quæ matrimonio fun-
cta fuit, cum in humanis adhuc ipſe teſtator
57 agebat. Verba profecto illa natas, de natis
vtique tempore, quo tabulas dedit, exaudiri
debent, alioquin non natæ, ſed naſcituræ di
cerentur: actum enim perfectum deno-
tant, atque extantium per natiuitatem eo
tempore, quo teſtamentum dabat. Sicuti, &
naſcituras, intellectum percipit, de naſcitu-
ris poſt perfectas tabulas, niſi ſenſum omnē
teſtatoris peruertere voluerimus, atque re-
ſtantium iudicia, ſenſus ſubtilitate defrau-
dare, quod veritum perſpeximus per Iuſti-
nianum Imperatorē in allata ſuperius eius
conſtitutione *in l. ſi quis heredem* 7. *C de inſti-*
tutionib. & ſubſtitutionibus in fin. Neque ab
hoc ſenſu longe abit *Imol d. conſ.* 113 *num.* 1.
58 *& ſeq.* Quin modis omnibus contendun-
dum, vt teſtatoris lex, atque voluntas, cuiuſ-
que iudicium exeat, firmumque ſit *l.* 1 *C de*
Sacroſ ſanct. Eccleſ. §. diſponat in authent. de nup-
tijs collat. 4. *can. vltima, voluntas* 4. 13. *quæſt.* 2.

l. vel

l.vel negare 5. ff.quemadmodum teſtamenta ape-
59 *riantur.* Publicè enim expedit (vt Paulus ibi
loquitur) ſuprema hominum iudicia exi-
tum habere. Retulimuſque alios congeren-
tes, *reſponſ.32.num.29. part.1.* Sicuti nempe
60 verbum naſcituras futurum reſpicit, ita pla
ne natas præteritum, atque iam perfectum per
natiuitatem tempus, *ex text. in l.1. §.1. ff. quod*
quiſque iuris, quatenus Vlpianus ſequenti-
» bus loquitur: *Nam verbum ſtatuit, rem perfe-*
» *ctam ſignificat; & conſumatam iniuriam, non ce-*
61 *ptam.* Neque futurum præteritum tempus
compræhendere aptum eſt. argumento *tex.*
in *l. nomen filiarum 164. in princ. ff. de verborum*
ſignificat. quatenus probat ibi Vlpianus: *no-*
62 *men poſthumæ non cadere in eam, quæ iam in re-*
bus humanis eſt. Quia (dicamus nos) poſthu-
63 ma non adhuc eſt, mox tamen futura. Dif-
ferentia proinde non incongruè eruitur in-
ter natam, quæ in rebus humanis eſt, & na-
ſcituram, quæ futura eſt. Sequitur *Oldradi*
conſ.110. ſub num.2. verſ. ita autem eſt. quem
ſequuta fuit Rota apud *S. memor. Gregor. XV*
deciſ.338. num.5. vbi Beltramin. num 15. Hon-
dedeus conſ.63. num 62. lib.1. Menochius conſ.
97. num.68. lib.1. optimè *Berous conſ.53. num.*
21. lib.1. Admiſit propterea Simeon teſta-
tor deſcendentes omnes puellas ex Cæſare
Salſano, tàm natas, quã naſcituras in infini-
tum, vt centum vnaquæque earum conſe-
queretur, illaque præferretur, quæ primo
matrimonij iugum ſubiiſſet. Non itaque
excluſit illas, quæ, quo inter homines ipſe
verſabatur tempore, viris coniunctæ fuere.
Decidit proinde Adminiſtratorum in ini-
tio aſſumptum; legatum pro maritandis
relictum puellis, haud deberi illis, quæ ma-
ritatę iam ſunt. Quia nimirum ceſſat in illis
finalis cauſa relicti, quæ fuit, vt maritis ho-
neſtæ locarentur, neque honoris aleam in-
64 nuptæ ſubirent. Quia profectò faceret ſi-
bi inſtantia locum, quando non aliter de
mente appareret diſponentis, quæ certas vo
vocauit puellas, ſiue natas, ſiue naſcituras,
eaſque, atque earum vnamquanque centũ
habere voluit, eaque pręferretur, quæ prima
65 viro iugata fuiſſet. Neque porrò cauillus in
apertiſſimis teſtatoris verbis perquirendus
fuerit ad illius mentem, ſenſumque ſubuer-
tendum. ad text. *in l.3. C. de liberis præteritis,*
ſequiturque *Sanchez d. diſputat 91. num.65.*
Tiraquell. ceſſante cauſa limit.18. in fin. Cenallos
d. quæſt.138. num.4. 5. & 6. plene *Caſanate d.*
conſ.35. per tot. à num.8. cum ſeq. Aliique ſu-
pra relati.

Soluent ergo, neque iniuria Montis Ad-
miniſtri centum his puellis à Cæſare deſcẽ-
dentibus, nihili ducta oppoſitione, quòd cũ
vitalem adhuc auram teſtator attraheret, vi
ris matrimonio traditæ fuere: Cùm voluiſ-
ſe hoc teſtatorem luce pomeridiana clarius
66 perſpiciant. Ne contra eius legem non iurè
faciant, ac peccent, vt probauimus plene *re-*
ſponſ.7. num.4. & 5. part.1. Neuizan. conſ.21.
num.19.

Atque ita ex his, cenſoris haud abiecta
lima, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA V.I.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

SVMMARIVM.

1 *Vanitati ſubiecta ſunt cuncta, quæ ſub ſole fiunt.*
Quia nihil ſub ſole firmum, n.2.
Et Vana, & inutilia ſunt omnia hominum negotia, ex Gregorio Nanzianzeno, nu.3.
4 *Voluptatibus implicari huius ſeculi, vanitas, & afflictio ſpiritus.*
5 *Vanitas, pro mendacio apud Hebræos accipitur.*
Locus Deutoronomij 5. 11. Non vſurpabis nomen Domini Dei tui fruſtrà. elucidatur.
6 *Vanitas vniuerſa, quæ in mundo ſunt.*
7 *Voluptates omnes huius mundi nihil poſt ſe relinquunt. Veluti qui in aqua ſcribunt.*
8 *Locus pſalmi 11.2. Vana loquuti ſunt vnuſquiſque ad proximum ſuum. Elucidatur.*
9 *Corde, & corde loqui; quid?*
10 *Diuitiæ collectæ in damnum Domini ſui, vanum, atque infirmitas peſſima.*
Locus Eccleſiaſtes 5.11. expenditur.
Diuitijs multa mala ſubeſſe ſolent, num. 11. & ſunt veluti meretriculæ: fluctibuſque maris ſimiles.
11 *Humanæ res omnes mutationi ſubiecta.*
12 *Ius ex facto oritur.*
13 *Anima rationalis forma eſt ſubſtantialis hominis.*
14 *Voluntas duplex.*
15 *Ideæ in mente artificis, artificium perfectum non ſunt, ſed exemplum artificij perficiendi.*
16 *Idearum ſpecies tres, duæ imperfectæ, vna perfecta, quæ etiam Modellum vocatur.*
17 *Idea, latinè, formam ſignificat, & quomodo? ex S. Thoma.*
18 *Similitudo domus præexiſtit in mente ædificatoris.*
Nam Ideæ ſunt rerum exemplaria ex Platone.
19 *Aedificium perfectum non dicitur ex ſola Idea, & modello, ſed vt perficiatur opus eſt.*
20 *Faciendi voluntas factum non eſt.*

Digitized by Google

Neque velle facere pro facto æſtimatur.
21 Fugitiuus quis nam dicatur?
22 Opus, & conſilium differunt.
23 Voluntas faciendi, & factum ipſum differunt.
Neque voluntas faciendi pro facto reputatur num. 24.
25 Verba enunciatiua, non vtique ſunt diſpoſitiua.
Vnde imperfectam indicant voluntatem, perficiendam tamen per actum alterius volũtatis, num. 26.
27 Velle aſcendere arborem, & aſcendere, differunt.
Sicuti velle eligere, & eligere, n. 28.
29 Verba, quem voluero, & quem volam, differunt.
30 Pænitentia locus eſt in actu imperfecto, ſecus verò in actu perfecto.
31 Voluntas duplex: in potentia, & in actu.
32 Conſenſus alterius vbi exquiritur, voluntas vnius imperfecta dicitur, ac veluti pars compoſiti.
33 Compoſitum dicitur ex materia, & forma, ſed materia in potentia eſt, forma in actu.
34 Homo componitur ex anima, & corpore, ex hoc vti materia, ex illa, vti forma ſubſtantiali.
35 Entis partes ſunt potentia, & actus.
36 Pars compoſitum nõ eſt. Sed ex vtraque parte conſurgit.
37 Pactum non vnius voluntate, ſed duorum, vt minimùm, perficitur.
38 Pactio quid? ex Vlpiano.
39 In contractibus alter alteri obligatur.
40 Rei ſuę moderandæ cuilibet manet arbitriũ.
41 Voluntatem mutare licet re integra, & abſque alterius præiudicio.
42 Creditor qui conſenſum dederat, vt venderetur res pignori data, voluntatem mutare poterit re integra. Venditione ſcilicet nõ ſequuta.
Ratio redditur. n. 43.
44 Sponſalia contrahens ſub conditione alterius conſenſus, poteſt interim à ſponſalibus recedere.
45 Voluntas inefficax, & conſenſus alterius non accedens, recedendi à diſpoſitis locum faciunt. Et firma perſiſtit renocatio nu. 55.
46 Cõtractus, vt perfectus dicatur, quatuor perquiruntur cauſæ; materialis, formalis, efficiens, & finalis.
Et quæ iſta ſint? elucidatur, nu. 48.
Et his intercedentibus contractus perfectus dicitur, non contrà, num. 49.
47 Perfectum quod nam dicitur?
50 Licet cuilibet in ſuo, quod vult facere.
51 Sua cuique committere iuſtum.
52 Libertatem auferre faciendi in ſuo quod libet, iniuſtum.
53 Iuſtitia cuique quod ſuum eſt tribuit.
54 Iniuſtium eſt quicquid à Iuſtitia deflectit. Atque proinde peccatum.
56 Promittens ædificare Cappellam, vel incipiens, poterit per Epiſcopum cogi ad perficiendum, actione in factum.
Sicuti, & ad dotandum conſtructam, nu. 57.
Quod ſi è viuis exceſſerit, eius quoque hæredes.
Declara id, vt num. 58.
59 Verba ſuo defraudari effectu haud debent.
60 Promiſſio ſimplex, ſicuti & iurata pariter coram Deo obligat. Exaudi ſi abſoluta voluntas fuerit, n. 61.
62 Promiſſio, quæ ſubſequenter accedit ad aliud, acceſſoria videtur, atque ſecundum principalis naturam regulatur.
63 Principali deſtructo acceſſorium quoque corruit.
64 Subſtantia deſtructa, accidentia quoque deſtruuntur.
65 Dos pro matrimonio promiſſa, obligationem haud parit, matrimonio non ſecuto.
Pro oneribus enim matrimonij ſupportandis datur, n. 66.
67 Dos ſine matrimonio eſſe non poteſt.
68 Ex eo; quod non eſt, fieri aliquid natura minime poteſt, & quod non eſt, perire nec poteſt, num 69.
70 Canonicis non exiſtentibus priuilegia non dantur.
71 Qualitates non dantur rei non exiſtentis.
72 Non entis nullæ ſunt qualitates.
73 Fundamento ſublato ædificium corruit, & num. 95.
Fundamenti enim defectus, & ordinem, & rei eſſentiam deficere facit, n. 74.
75 Nullum quod eſt, nullum producere poteſt effectum.
Vnde nec confirmari poterit quod nullum eſt, num. 76.
77 Nihil fit ex nihilo.
niſi per diuinam potentiam, n. 100.
Vnde neque alicuius generis ſpecies eſſe poterit, num. 78.
79 Sacrificia offerri debent in loco per teſtatorem.

rem deſignato, neque mutari poterit, (niſi cauſa iuſta ſubſiſtat) ſine piaculo.

80 Clauſula (& non aliter, nec alio modo) præciſam naturam habent.

Et conditionem operantur, n. 81.

Atque formam indicunt.

Vt deficiat diſponentis voluntas, ſi aliter fiat, num. 82.

Multoque magis mutata interim voluntate, num. 83.

84 Voluntate inefficaci nulli ius quæritur.

Neque Deo.

Neque hominibus.

85 Voluntas deliberata, atque explicita eſſe debet, vt Deo quis obligetur.

86 Conditio nihil in eſſe, & actu ponit, ſed interim in pura potentia manet.

87 Species componitur ex potentia, & actu.

88 Ex falſo non niſi falſum ſequitur.

Et ex errore error.

89 Errantis conſenſus nullus eſt.

90 Error voluntarium omnino tollit.

Quia errantis voluntas nulla eſt.

Quæ ſane regula nullam admittit reſtrictionem, nu. 91.

92 Conſenſus per errorem præſtitus nihil operatur.

93 Iurispatronatus fundatio abſque Ordinarij conſenſu non fit.

Siue præcedat, ſiue ſequatur, n. 94.

96 Pugnantia ſimul ſubſiſtere haud poſſunt.

97 Contraria duo in eodem ſubiecto ſimul eſſe non poſſunt, neque de eo dici.

Quia eorum eſt mutuo ſe explodere, n. 98.

90 Mutatum quod eſt, ſtare non poteſt.

Vt contrà, quod non mutatur, ſtare haud prohibetur.

Omniaque, quę mutantur non ſtant, & quæ ſub tempore ſunt, omnia mutationi obnoxia perſeuerant.

100 Voluntas mutata, voluntas non eſt.

101 Creare, eſt aliquid ex nihilo facere.

102 Voluntate mutata diſpoſitum reſcinditur.

103 Diſpoſitio, ſiue teſtamentum ex voluntatis defectu, etiam ad pia reſcinditur.

Secus vero ſolemnitatum.

104 Epiſcopus exequutor eſt piarum voluntatum omnium, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus.

Intra annum præſertim, n. 105.

Ad Epiſcopum ſpectat voluntates exequi piarum, n. 106.

107 Patroni ſi negligentes fuerint in præſentando intra quadrimeſtre ad Epiſcopum collatio deuoluitur.

Quod quadrimeſtre, à die currit notitiæ.

108 Beneficij prouiſio per Epiſcopum fieri non poteſt parte non citata, quæ intereſſe ad illud habet.

109 Vocatus primo loco magis dilectus cenſetur.

110 Negligentiæ qui coargui debet, in iudicium vocari oportet, atque interpellari, n. 112.

111 Epiſcopo non eſt ius per ſe exequi pias defunctorum voluntates, niſi negligentibus hæredibus, vel executoribus.

113 Citationis defectus eſt inſanabilis, quia iuſtam tollit defenſionem.

Etiam quod de bono iure partis conſtet, n. 115.

115 Defenſio à iure deſcendit naturæ.

116 Citatio vt fiat eius, qui in iudicium petitur, à iure deſcendit diuino.

Vt neque à Principe tolli poſſit, n. 117.

Omiſſa inſanabilem parit defectum.

118 Collatio quid?

119 Beneficium non adhuc fundatum, beneficiũ non dicitur; poteſt tamen dici in potentia, fundandum, non in actu.

Et qui nihil habet, nihil dare poteſt.

120 Nihil, & nullum, ſiue inutile vna penduntur trutina.

121 Sententia lata ex vi falſi ſuppoſiti nulla eſt ſicuti lata parte non citata, n. 22.

123 Sententia, quæ nulla eſt, in iudicatum non tranſit, vt neque reuocatione egeat, n. 124.

Sicuti etiam ſi notoriè iniuſta fuerit, n. 125.

126 Actiones defuncti, ſiue actiue, ſiue paſſiue in hæredes tranſeunt. Eiſque bonorum vendicatio competit.

127 Inciuile partis factum iudicantis poteſtas coerceri debet.

128 Pater Alfonſus de Leone celebratur.

129 Franciſcus Antonius Bonaiutus matutinæ Cathedræ Iuris Ciuilis Neapoli moderator fuit.

130 Nihil ſub ſole nouum.

ARGVMENTVM.

Pœnitentiæ locus, an ſit re integra, vt diſcedere cuique liceat, ab eo, quod primò dixerat? Quęue voluntas perfecta, & quę imperfecta

ſecta

fecta dicatur? Et aliud ne ſit vel le facere, aliud verò facere, vel Ideam præſtituere faciendi? In contractu quę requirantur, ut perfectus dicatur? Et num cogi quis poſſit facere, uel extruere Cappellam, quam conſtruendã deſtinauerat? Sacrificia in loco deſtinato facienda, neque ille mutandus. Quæ ex falſo procedunt aſſumpto, corruunt, neque ſubſiſtunt. Ius conferendi beneficia de iure patronatus ad Epiſcopum deuolui ob patronorum negligentiam in præſentando, quomodo exaudiatur? Neque procedere poſſe iuriſpatronatus fundationem ſine conſenſu Epiſcopi, uel antè, uel cõſequenter. Latè neque inutiliter, quin argumentosè differitur.

RESPONSIO LXXXVIII.

1 QVæ ſub Sole fiunt cuncta, vanitati ſubiecta ſunt. Vt dixerit nec
ab re Sapiens; (*Eccleſiaſtes* 1.1.)
Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Quid habet amplius homo de
vniuerſo labore ſuo, quo laborat ſub ſole. Quic-
2 quid enim operatur homo vanitati ſubie-
ctum eſt, cum nihil ſub ſole firmum.
3 » *Vana enim, & inutilia ſunt omnia ea hominũ*
» *negotia & ſtudia, quæ in humanis rebus ſuſcipiũ-*
» *tur. Nemo enim eſt, qui vtilitatem vllam cum*
» *iis coniunctã eſſe, dicere poſſit, quæ homines humi*
» *reptantes, & corporibus, & animis perficere con*
» *contendunt, rebus caducis, & temporarijs addi-*
» *cti; ſupra ſydera autem generoſo animæ oculo nè*
» *tantillum quidem aſpicere volentes.* vt Ma-
gnus Theologus ille Nanzianzi Epiſcopus
oratione 53.*initio* loquitur. ſitque perſpicuũ
ab his, quæ expertus, idem Sapiens ſubne-
4 ctit. (*Eccleſiaſt.* 2 10. & 11.) *Omnia, quæ deſide-*
» *rauerunt oculi mei non negaui eis,* (dicens) *nec*
» *prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur,*
» *tur, & oblectaret ſe in his, quæ præparaueram; &*
» *hanc ratus ſum partẽ meam, ſi vterer labore meo.*
» *Cumque me conuertiſſem ad vniuerſa opera, quæ*
» *fecerant manus meæ, & ad labores in quibus fru*
» *ſtrà ſudaueram, vidi in omnibus vanitatem, &*
» *afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſole.*
5 Vanitas apud Hebræos pro mendacio vſur
» patur: ita *Deutor.* 5.11. *Non vſurpabis nomen*
» *Domini Dei tui fruſtra, quia non erit impunitus*
» *qui ſuper re vana nomen eius aſſumpſerit.* Fru-
ſtra, id eſt in vanum; *Auguſtinus Steuchius*
Chyſami Epiſcopus ibidem explicat. Vanè
id eſt mendaciter. Vanum enim pro men-
dacio accipi ipſe idem ex Hebræo docet.
6 Vniuerſa igitur vanitas, quę in mũdo, ſunt.
Quia ſub ſpecie delectabilium, incautos
7 nos decipiũt, ſi iis ipſis capiamur. *Vt enim qui*
» *in aqua ſcribunt, ſcriptionem quidem per manũ*
» *operantur, litterarum notas in liquido elemento*
» *fingentes; verùm nulla nota in figura remanet;*
» *eodem modo voluptuarium omne ſtudium, &*
» *actio in iis, quæ fiunt, extinguitur. Simul enim at-*
» *que actio finem habuit, voluptas quoque deleta*
» *eſt, nec quicquam poſtea reſeruatur.* Ita Elias
Cretenſis in notis ad orationem 10. Nan-
zianzeni in funere Cæſarij fratris *fol.* mihi
383. Vanè itaque, ac mendaciter omnia,
quæ in mundo habentur, nos ſeducunt, va-
8 nèque nobis loquũtur. vt idem ipſe Augu-
ſtinus Stheuchius in *pſalm.* 11. Saluum me
fac Domine *verſ.* 2. proſequitur *Vana loquu-*
ti ſunt vnuſquiſque ad proximum ſuum. Vana,
hoc eſt mendacium. Quia peruerſi homi-
nes vana, mendacia, (videlicet) loquuntur,
9 ad proximum ſuum, dum in corde, & cor-
» de loquuti ſunt. *Duobus cordibus loquuntur.*
» *Duplex enim animus, duplex mẽs eis; duo corda,*
» *duæ mentes; nunc placida, poſt inimica, atrox.*
» *Duobus cordibus, duobus animis loquuntur.* Sic
ille. Quia mẽdacia dicũt, cordeque peruer-
ſo incautos decipiunt. Quid autem tàm va-
num, ac conſequenter mendacium eſſe po-
10 teſt, quàm diuitiæ collectæ in damnum
Domini ſui? Sic Sapiẽs: (*Eccleſiaſtes* 5.12.) *Eſt*
» *alia infirmitas peſſima,* (dicens) *quam vidi ſub*
» *Sole: diuitiæ conſeruatæ in malum Domini ſui.*
» *Pereũt enim in afflictione peſſima, generauit filiũ,*
» *qui in ſũma egeſtate erit. Sicut egreſſus eſt nudus*
» *de vtero matris ſuæ ſic reuertetur, & nihil aufe-*
» *ret ſecũ de labore ſuo. Miſerabilis prorſus infir-*
» *mitas: quemadmodum venit ſic reuertetur. Quid*
» *ergo prodeſt ei quod laborauit in ventum?* Ita
Sapiens, quin Spiritus per eum Sanctus. An
non infirmitas peſſima hæc eſt, conſeruaſ-
ſe diuitas in malum ſuum? *Quia raptores,*
& cupidi inſidiantur ſibi, & pereunt propter di-
uitias ſuas. Quia aliquando iugulantur, & ſic fi-
lij eorum, quibus cuſtodiebant, diuitiis illis pri-
uantur. Vt Lyranus ibid. explicat.

Ad amuſsim hoc ipſum facto, quod in controuerſiam nunc agitur, ſedet. Anno 1606. 13. Februarij, V.I.D. Paulus Ruſſus Terræ Militelli Vallis Nothi Syracuſanæ diœceſis, intendens Oratorium, ſiue Cap-

pel-

pellam erigere intus Eccleſiam venerabilis Monaſterij Monialium ſub inuocatione S. Ioannis Baptiſtæ Ordinis S. Benedicti in dicta Terra, eamque dotare, atque iuſpatronatus erigere, aſsignata dote vnciarum viginti quatuor ſuper viridario eiuſdem, facta quoque nominatione nonnullorum Clericorum, qui ſucceſsiuo ordine ad dictum Benifacium inſtituerentur, adiecto onere in ſingulos dies ſacraſaciendi, incruentumq. offerendi ſacrificium in altari Cappellæ prædictæ per eum denuo erigendæ: vellæq. etiam in eadem ſepulchrum fodere, quo ipſe quoque poſt ſupremum diei ſui terminum, alijque deſcendentes ab eo, condetentur; adiectis non nullis alijs pactis, & cōditionisbus, dictamque ſuam voluntatem coram Notario publico expoſuit, qui nar-
11 ratorum ſcripturarum confecit. Vt verò ſunt res humanæ omnes mutationi ſubiectæ.

,, *Diſſidet ambiguis ſemper mens obuia votis.*
,, *Nec voluiſſe homini ſatis eſt, optata recuſāt.*

vt Auſonius *egloga de vita humana* dixit, cecinitque. Sequenti die 14. Februarij anni eiuſdem 1606. coram eodem Notario pœtentia ductus Doctor Paulus, omnem ſeriē prænarratæ donationis, erectioniſque Cappellæ in præfata Eccleſia Monialium, & iuris patronatus erigendi reuocat, atque Crucis etiam ſigno ducto cancellat, & vt non factam, ſcripturam prædictam vult, atque exprimit, & in margine ſcripturæ prætenſæ donationis prædictæ aſcribi facit. Euolutis non nullis menſibus, ſeptimo menſe, Clericus Ioannes Baptiſta Cicaglia ſecundo nominatus à dicto Paulo poſt mortem Clerici Petri Ruſsi, Epiſcopum Syracuſanum adit, falsòque narrat, ob negligentiam dicti Clerici Petri dictum Iuspatronatus per dictum Paulum erectum, vacare, ſibiq. proinde ſecundo loco vocato, deberi; ac ſibi conferri inſtetit. Annuit falſis præcibus Epiſcopus, dictoque Cicaglię beneficium confert; Bullas conficit, atque in poſſeſsionem induci facit; dictumque Paulum omnibus bonis conſequenter expoliat, vt coegerit illum longeuum annorum, (octuageſimo quinto pœnè ætatis anno exacto) in afflictione peſsima perire, eiuſq. filios in ſumma ægeſtate eſſe. Sic diuitiæ huius in malū domini ſui fuere. Vt enim Tibullus *lib.* 1. loquitur.

,, *Sæpè ſolent auro multa ſubeſſe mala.*

Sunt nempè veluti meretriculæ quædam diuitiæ, quæ amatores ſuos deludunt. Audi (quæſo) Nanianzenum illum Theologum Magnum, *Iambico 3. ad ſeculum.* paulò poſt ptinc.

,, *cenſus at contrà ſolet*
,, *Mentes auaras ludere, atque illis modò*
,, *Fauere, nunc his rurſus (inſide ſequens*
,, *Meretricis aſtus, quæ procos fallax ſuos,*
,, *Hunc hoc, & illum diſpari ludit modo)*
,, *His nunc, & illis iunctus, hos illos fuga*
,, *Linquens, ſequensq., neminem at fuerit citrà.*
,, *Nam firmitatis nihil habent opes, maris*
,, *Similes profectò fluctibus, motu leui*
,, *Quos ferri in altum cernimus, labi cito.*

Ipſi nunc Pauli filii amiſſa patris bona, quin direpta, furtoque abſtracta, re habere tentantes iudicū in magna Siciliæ Monarchia agitare pertentant. Petunt proinde: firmane fuerit Pauli reuocatio die ſequenti dictæ prætenſæ donationis, & iuris patronatus factæ? Et num collatio per Illuſtriſſimū Syracuſanum Epiſcopum Ioanni Baptiſtæ Cicagliæ facta, iure teneat? Num verò geſtorum omnium reuocationi ius ſit ipſis Agentibus filiis, & hæredibus dicti Doctoris Pauli?

Ad primum igitur ex præpoſitis quæſitis. Vt rem hanc exoluamus, oſtendamuſq. licuiſſe Paulo priorem illam voluntatem extruendi nouam Cappellam, & altare in præfata Monialium Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ, atque, in illa ſepulchrum fodiendi, (re integra) mutare; (vt mutauit,) mutationemque iam ſubſequutam, firmam, ſtabilemque fuiſſe. ſupponendum vtique, neque
12 futiliter in facto erit, (ex quo ius habetur. *l. ſi ex plagis 53. §. in Cliuo capitalino ff. ad leg. Aquiliam l. vt reſponſum congruum 15. C. de tranſactionib.* retulimus *reſponſ. noſtra 2. n. 1. p. 2.*) Paulum in præſumpto inſtrumento prætenſæ erectionis, neque feciſſe, neque erexiſſe; verùm voluntatem ſuam dumtaxat coram Notario declaraſſe (velle facere, & erigere, atque ſepulturam in erigenda Cappella fodere) in qua ſuum humati vellet cadauer, poſtquam fatis conceſsiſſet, atque anima (facto a corpore diuor-
13 tio) compoſitum diſſoluiſſet humanum, recedente forma ſubſtantiali ab informando materia, quod eſt corpus. *Clement. vn. §. porrò doctrinas de ſumma Trinit. & fide Catholica.* Sequentibus quippè ipſe: ſiue Notarius
,, eius referens verba: *Deliberauit corpus ſuū*
,, *ſepelire, & ſepeliri facere in dicta Eccleſia, &*
,, *in pede imaginis dicti S. Ioannis Baptiſta, &*
,, *ibidem ædificare, & ædificari facere ſepultu-*
,, *ram, & ſepulturas, in qua, & in quibus liberè*
,, *poſsit, & valeat ipſe de Ruſſo, eius filii, & here-*
,, *des, & ſucceſſores ſui ſepellire, & ſepelliri fa-*
,, *cere ſe, & mortuos ſuos ad ſuam, & eorum li-*
,, *beram voluntatem; & denuò conſtruere, &*
,, *conſtrui facere nouum altare, & arcum Cap-*
,, *pella in dicto altari, & apponere nouam imagi-*
,, *nem Sancti Ioannis Baptiſta, vel imaginem Bap-*
,, *tiſmatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti ad ſuam, &*
,, *eorum expenſas. Volens itaque d. de Ruſſo, in di-*
,, *cta Altari, & Cappella pro comodo, & vtilitate*
,, *dicti Monaſterij, dictorumque Monialium cele-*
,, *brari facere in perpetuum ſingulo die, abſque die-*

rum

,, *rum remiſſione infraſcriptas miſſas , &c. ut*
,, *fundare , & ordinare infraſcriptum beneficium,*
,, *& oratorium,et infraſcri ptorum beneficiatorum*
,, *pro celebratione dictarum miſſarum ſemper , &*
,, *omni futuro tempore celebrandarum in dicto Al*
,, *tari,& Cappella cum præuijs legibus, pactis,con-*
,, *uentionibus,oneribus,& conditionibus infraſcrip-*
,, *tis,& non aliter,nec alio modo;* Si c ille. Volun-
tas itaq; faciendi fuit,non verò factum; atq;
actus primus,& in potentia faciendi,non ve
ro actus ſecundus , neque exercitium facti.
14 Duplex itaque in hac re voluntas diſtin-
guitur vna quidem perfecta , quæ per opus
exterius in facto conſiſtit;imperfecta altera,
quæ & ſi velit,nihil tamen efficaciter opera-
tur, neque in opus per exercitium exit , ſed
in ipſo voluntatis actu adhuc in efficaciter
manet. *S.Thom. 1. 2.quæſt.16.art.4.in reſponſ.*
& quæſt.20.art.etiam 4.vbi Caietan. ad ſecundũ
*dubium.*magiſque velleitas, quàm delibera-
ta voluntas dicitur ſequitur *Nauarr. in can.*
magna pietas in Gloſſ.num.14.de pœnitent.diſt.1.
Fuit igitur Idea quædam in mente, ani-
moque Pauli eorum, quæ in exercitiũ facti
15 deducere poſtmodũ volebat ; ſicut ideæ in
mente artificis , artificium perfectum non
ſunt,ſed exemplum quoddam artificij con-
ficiendi,atque prothotipon, cuius ad exem
plar artificium illud ad perfectum tandem
perducere tentat. *Petrus Gregorius Tholoſates,*
doctiſſimus ille vir , *ſyntaxeon artis mirabilis*
in lib.2.commentar.cap.19.col.2.fol.mihi 225.in
minori impreſſione Coloniæ,quo loco tres
16 enumerat viſibiliũ idearum ſpecies, quarũ
duas imperfectas, vnã perfectam nuncupat,
quę ex ligno cõſtruitur,quæ à Græcis ſceno
graphya,vel ſciographia, à noſtris modellũ
eleuatum vocatur, quaſi modus futuri ædi-
ficij,vel artificij erectus,quemadmodum,&
in mente erectus eſt artificis,vt ad illius ima
ginem aſpicientes,artificium ad perfectum
ducatur,
17 Idea enim Græcè, Latinè formam ſigni-
ficat. Eſt porrò idea, forma, ſiue exemplar
eius,quod faciendum eſt. Quia nimirum
agens non ageret propter formam, niſi in
quantum ſimilitudo formæ eſt in ipſo.Sicut
18 ſimilitudo domus præexiſtit in mente ædi-
ficatoris.vt *S.* docet.*Thomas par.1.q.15.art.1.*
& Caiet.ibid.Pater Antonius Runius lib.2.phyſi
corum tract.6.quæſt.2. & Andræas Cretenſis
in orationem 33.Nanzianzeni *num.31.verbo*
*Plutonis ideas.*ſequẽtibus dicens;*Plato Ideas,*
,, *hoc eſt , rerum , quæ fiunt exemplaria, docuit ex*
,, *dictis Moſis Exod. 25. & 26. & ſcribit Iuſtinus*
,, *Martyr.in Parœneſi ad gentes.Euſebius cap.11.*
,, *lib.11.de præparat. Euangelica , & plerique alij*
,, *Eccleſiaſtici ſcriptores.*ſic ille.
19 Sicuti verò perfectum ædificium , vel ar
tificium ex ſolo modello,Idea, atque atque
prothotipo non dicitur ; ſed vt perficiatur,
ideæ ad ſimilitudinem,opus eſt ; ita planè
erectio Cappellæ per Paulum, ſiue benefi-
cij,facta haud fuit , per vnam ipſam volun-
tatis ſuæ expreſſionem (velle facere, velle
20 erigere.)Neque profectò faciendi voluntas
factum,eſt,neque illa ita ſimpliciter expreſ-
ſa,(velle facere.)pro facto æſtimatur:Ita ap-
poſitè Triphoninus *lib.1. diſput.in l fugitiuus.*
225.ff.de verbor. & rerum ſignificat. expreſſiſ-
21 ſimis verbis dicens , *Fugitiuus eſt non is , qui*
,, *fugiendi à domino conſilium ſuſcepit , licet id ſe*
,, *facturum iactauerit , ſed qui ipſum factum fuga,*
,, *vitium mentis, deduxerit: nam & furem adulte-*
,, *rum,aleatorem quamquã aliqua ſignificatione ex*
,, *animi propoſitione cuiuſque ſola quis dicere poſſit*
,, *etiam nunc , qui nunquam alienam rem inuito*
,, *Domino ſubtraxerit;nunquam alienam matrem-*
,, *familias corruperit ſi modo eius mentis ſit,vt oc-*
,, *caſione data id commiſſurus ſit : tamen oportere*
,, *hæc eadem crimina aſſumpto actu intelligi ; &*
,, *ideo fugitiuum quoque,& errorem non ſecundum*
,, *propoſitionem ſolam, ſed cum aliquo actu intelli-*
,, *gi conſtat.*his Triphoninus. Non ex ſola er-
go animi propoſitione ,(etiam verbis ex-
preſſa,) factum habetur; ſed actu opus erit,
Nec ab eo longè recedit Paulus *lib. 59. ad*
22 ,, *edictũ.in l.ſæpe 53.§.item dubitatum eſt.ff.eod.*
,, *Item dubitatum eſt ,* (inquit) *illa verba , ope,*
,, *conſilio, quemadmodum accipienda ſunt : vtrum*
,, *ex ſententia coniungentium , an ſeparantium ?*
,, *Sed veriùs eſt, (quod & Labeo ait) ſeparatim*
,, *accipienda ; quia aliud factum eſt eius , qui opẽ*
,, *aliud eius, qui conſilio furtum facit .* Sic enim
,, *alij condici poteſt, alij non poteſt . Et ſanè, poſt*
,, *Veterum authoritatem eò peruentum eſt,ut nemo*
,, *ope uideatur feciſſe , niſi & conſilium malignum*
,, *habuerit: nec conſilium habuiſſe nocendi, niſi &*
,, *factum ſecutum fuerit.* ita Paulus.
23 Certũ eſt itaq;voluntatẽ faciendi ab ipſo
diſſidere facto;aliudq.eſſe,velle facere;aliud
24 actu facere,vel feciſſe. Neque id porro no-
uum eſt; voluntatem faciendi, pro facto
haud reputari.probat id, atq; luculentiſſimum
quamplurimis exemplis reddit,Doctiſſimus
ille ab Alzpicqueta *Martinus Nauar. d. can.*
magna pietas in Gloſſ.nu.5. & ſeq.de pœnit. diſt.
*1.*Et planè ſi rectè verba perpẽdantur præ-
fati Pauli, illa vtique manifeſtè omnibus
palàm facient , non deliberaſſe tunc Pau-
lum efficaci volũtate, vt fieret erectio Cap-
pellæ,atque beneficij fundatio, ſepulturæq;
25 effeſsio ; ſed verba fuiſſe enunciatiua : Di-
ſpoſuit : *ædificare , & ædificari facere* :) non
diſpoſitiua ; perficienda verò per actum al-
terius voluntatis, per ædificationem , vide-
licet Cappellæ,beneficij erectionem , atque
ſepulchri effuſionem .
26 Fuit proindè voluntas præfata Pauli im-
perfecta , perficienda verò per actum alte
rius voluntatis . non propterea diſpoſitiua.
Enunciauit enim tantummodò,quod men-
te agitabat,modellum,ſiue ideam cõſtruen-
di,ædificandi, erigendi Cappellam,& bene-
ficium

Digitized by Google

ficium; non autem ædificatio; neque con-
ſtructio, ſiuè erectio, vel ſepulchri effuſio. Eſt
hæc apertiſsima Doctrina *Baldi in authen. & qui iurat. num. 17. C. de bonis authoritat. Iudicis poſsidend.* quem ſequuta fuit Rota in *Romana legati 16. Ianuarij 1626. coram Illuſtriſſimo Domino Durano Epiſcopo Vegellen. decif. 17. nu. 11.* deduxitque pluribus *Menoch. de arbitrar. Iudicum caſu 496. num. 3. & 18. & ſeq.* fauetq; optimè *Gloſſ. in l. in vendentis 13. in Gloſſ. 1. circa fin. C. de contrahenda empt.* dicens: *Nam ſi*
27 ,, *dico volo aſcendere arborem, nõ ſequitur quod*
,, *aſcendam.* ſimilis *Gloſſ. in l. ſerui electione 5. ver-*
,, *bo poſſumus circa fin.* ibi: (quia dixit eligo, nõ
28 volo eligere) *ff. de legat. 1.* allegat *text.* ſatis
ad rem aptum in *l. ſi quis ſtipulatus ſit 112. ff. de verbor. obligat.* quo loco Põponius *lib. 15. ad Quintum Mutium*: differentiam non mi-
29 nimam ſtatuit inter verba (*quem voluero, & quem volam*:) vt primo caſu facta ſemel
30 electione, cum voluntas, & electio perfe-
cta fuerit, pœnitentiæ locus, non ſit: at non
ita ſecundo; nam cum imperfectus adhuc ſit actus; (*quem volam*;) donec iudicium dictet, mutandi poteſtatem habebit. In futurum verba protraxit Paulus (velle facere, ædificare Cappellam, fundare beneficium, fodereq; ſepulchrũ.) mutandi proindè poteſtatem habuit quandocunque. Imperfecta quippè eius voluntas fuit. tex. eſt ſatis apertus in *l. 2. C. quando liceat ab empt. diſcedere. vbi Gloſſ. verb. perfectam. Afflict. decif. 289. nu. 6.* quem ſequitur *Iacobus Nouellus de Iure prothomiſios. §. 3. nu. 162. & ſeq. to. 17. tract. fol. 34. col. 3.* Fit hoc ipſum ſatis perſpicuum ex ſubſequenti ſpeculatione.

31 Fuit porro voluntas hæc Pauli imperfecta, atque in potentia dumtaxat, nõ in actu, perficienda verò per conſensũ monialium; atque per illum in actum deducenda. neq; enim ipſe, vel Cappellam extruere potuiſſet, neque beneficium in illa fundare, neq; ſepulchrum effodere, monialibus non annuentibus, quarum erat Eccleſia. Conſenſus verò Monialium in hac Pauli volunta-
32 te, non vtiquè acceſsit; neque etiam interpellatæ Moniales fuere, vt annuerent. Fuit igitur imperfecta voluntas Pauli, & veluti pars compoſiti, (conſtructionis Cappellæ, fundationis beneficij, atque ſepulchri effuſſionis.) non ergo compoſitum; non Cappella, non beneficium, non ſepulchri effoſ-
33 ſio. In nullum perfectum compoſitum, (ex materia, formaq; perficiendum,) deducta voluntas conſtruendi, erigendi, fundandi, ſepulchrique offodiendi. pars igitur fuit compoſiti voluntas illa Pauli, non cõpoſitum ipſum, quod ex duabus partibus, materia, quæ in potentia eſt; & forma, quæ
34 actus eſt, conſurgit: Veluti homo, compoſitum ex anima, (forma ſcilicet ſubſtantiali) & corpore, (materia videlicet ſuſceptiua formæ,) (animæ ſcilicet rationalis) conſurgens. *d. clem. vnica §. porrò doctrinam. de Sum. Trinit. & fide catholica.* homo haud dicitur, ſi partes ipſæ componentes vnà non componantur, ſed diuiſæ adhuc permaneãt: *can. Moyſes. 9. 32. q. 2.* Innocent. Tertius in *c. in quadã 8. §. ſed aduerſus huiuſmodi. de celebrat.*
,, *Miſſar.* Nam ad eſſe hominis (dicens) duo
,, principaliter exiguntur, videlicet corpus, &
,, anima, ex quorum coniunctione verus ho-
,, mo ſubſiſtit. Et S. Athanaſius in ſymbolo:
Nam ſicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo (inquit.) Nihil igitur perfecti voluntas illa Pauli habuit, fuit itaque informis. Non ergo erectio beneficij, non Cappellæ conſtructio, nec fundatio, non deniq; ſepulchri
35 effoſsio. Quia nimirum partes entis, potentia ſunt, & actus. *Petrus Gregorius ſyntaxeon art. mirabilis lib. 4. commentariorum cap. 34. in*
36 *initio. & eodem lib. cap. 14. col. 2.* pars autem compoſitum non eſt, ſed ex vtraq; conſurgit. argumento. *tex. in l. multum intereſt 6. C. ſi quis alteri, vel ſibi.* quatenus habet: duo requiri, vt vxori, vel ſibi vir acquirat, quod comparauerit, & quod nomine ipſius emerit, & quod eidem poſſeſsionem acquiſierit: vt vno deficiente, ſe res aliter habeat. *Petr. Gregor. d. cap. 34. col. 2. circa med.*

37 Adſtruitur id efficacius; quòd non vnius tantum voluntate pactum perficitur; ſed duorum, vt minimùm. Iuxtà Vlpiani pa-
38 ctionis definitionem *lib. 4. in l. 1. ff. de pactis.*
,, Eſt autem pactio (dicentis) duorum, plu-
,, riumue in idem placitus, & cõſenſus. Duorum, pluriumue, (dixit.) non igitur vnius tantummodò, pactionis contractus eſt. Intercedat enim opus eſt, qui promittat, & cui promittatur.

39 Quia profectò in contractibus alter alteri obligatur. §. *Item. in his Inſtitutionib. de obligationib. ex conſenſu.* & Caius in *l. conſenſu. 2. in fin. ff. de actionib. & obligationib.* In Eccleſia Sancti Ioannis Baptiſtæ Monialium. Paulus Cappellam conſtruere, beneficium fundare, ſepulchrumque fodere intendebat; perquirebatur proindè Monialium conſenſus. Hic neque expoſtolatus, neque præſtititus fuit. Nulla igitur interceſsit pactio, nullus contractus; nuda tantummodo Pauli voluntas expoſita fuit: velle facere, velle ædificare Cappellam, fundare beneficium, fodere ſepulchrum. Nulli igitur ſe obligauit. Paulus ex ſola ſua voluntate imperfecta faciẽdi, vel velle facere, velle extruere Cappellam, fundare Beneficium, ſepulchrumq; fodere. Nulli proindè Ius ex illa voluntate quæſitum fuit. In ſua igitur poteſtate erat, quæ declarauerat, retractare.

40 Cuilibet quippè rei ſuæ moderandæ liberum manet arbitrium. *l. in re mandata 21.*

41 *C.mandati.* Neque incongruum videtur re
integra,ſine alterius detrimēto, cui ius nul-
lum quæſitum fuerat, voluntatem mutare.
Manifeſtat id apertiſsimè ſua diſpoſitione
,, Bonifacius 8.in *cap. licet is 7.de procuratorib.*
,, *lib.6.Licet is*(inquit) *qui procurator conſtituitur*
,, *ab abſente,dixerit,præſentatum ſibi ſuſcipere nol*
,, *le mandatum; hoc tamen nequaquam obſtante,*
,, *quandiù conſtituens in eadem perſtiterit volun-*
,, *tate,ipſum acceptare poterit, quandocunque pla-*
cebit. Sic Summus Pontifex. Licuit huic,qui
procurator conſtitutus fuerat, & manda-
tum acceptare renuerat, re integra mutare
voluntatem. Licuit propterea & Paulo re
integra ſuam per pœnitentiam voluntatem
mutare.*tex.in cap. cū layci 10.vbi* Gloſſ. *verb.*
pœnitentia. & ibidem Abb.de Iure patronatus.
Deduciturq; id ex Martiano perquam op-
timè in *l. ſicut 8. §. ſi voluntate ff. quibus modis*
42 *pignus,uel hypoteca ſoluatur.* quo ex tex.aper-
tiſsimè habetur,licere re integra (non vti-
que ſequuta venditione) à voluntate, con-
ſenſuq; diſcedere creditori, qui vt fundus
venderetur,aſſenſum præſtiterat: Rationēq;
reddit ſatis ad rem noſtram aptam Martia-
,, nus *in fin. Nam ſi non uenierit,* (inquiens) *non*
,, *eſt ſatis,ad repellendum creditorem, quòd uoluit*
43 *uenire.* Quia (dicamus nos) inefficax volun
tas illa fuit, neque conſequuta effectum;
licuit proindè ei interim datum conſenſum
(re integra) retrahere; quia voluit vende-
re,non vendidit. Licuit ergo,& Paulo,inte-
rim inefficacem ſuam voluntatem (velle
facere,velle erigere &c.) re adhuc integra,
non dato conſenſu per Moniales,reuocare,
illamq; caſſam, atque irritam reddere:quia
voluit facere, extruere, ædificare, fundare,
ſepulchrum fodere, ſed non fecit, non ex-
truxit, non fundauit, neque ædificauit, nec
fodit ſepulchrum.

44 Quemadmodum, qui ſub conditione
alterius conſenſus, (parentis ſcilicet) ſpon-
ſalia contraxit; cùm conditionaliter con-
traxiſſe videatur, non efficaci voluntate,
neque de præſenti; licet vtique eidem à cō-
ſenſu diſcedere. *cap. ſuper eo 5. de conditionib.*
appoſit. ubi Abb. aliiq. Rota in Romano dotis 4.
Decēbris 1592. coram Card. Mantica deciſ.201.
*nu.3. & 4.*ſequitur Rota *apud S.Memor.*Gre-
gor XV. deciſ.410.nu.3. & 4. & ibid. Beltramin.
Addens nu.8. Verallus deciſ 287. num.1.part.2.
Thomas Sanchez de matrimon. tom.2. lib.8. di-
ſput.32.nu.2.

45 Inefficax enim voluntas, & Monialium
conſenſus,nec petitus,neque datus,nullum
reddidit quicquid fortaſſe geſtum fuit per
Paulum; vt pœnitentiæ locus ſuperfuerit
ſemper, donec volūtas illa perfecta fuiſſet.
vt paulò ante diximus. ſequiturque. *Gerius*
Spinius.conſ.14.nu.58.& ſeq. & nu.69.& 70.

46 Contractus quippè, vt perfectus dicatur,
47 (nam perfectum dicitur,quod ex omnibus
ſuis neceſſariis conſtat partibus, & cui nihil,
ſupereſt addendum. Caius Iure Conſultus
in l.1.ff.de origine Iuris. in princ.can. ſi omnia 7.
6.q.1.Lucas de Penna in l.1.nu.8.C.de agentib.in
rebus lib.12.) quatuor. cōcurrere ſimul cau-
48 ſæ debent, materialis nempè formalis, effi-
ciens,& finalis. Et materialis quidem cauſa,
conſenſus dicitur ſingulorū,inter quos cō-
tractus perficitur. Idē Caius in *d.l.conſenſu 2.*
ff.de actionib.& obligationib.& inſtitutionib.de o-
bligationib.ex cōſenſu §.1. Formalis verò cau-
ſa,ipſemet cōſēſus eſt, vt verbis exprimitur,
atque mutuò connectitur, vt contrahentiū
obligationem pariat. Efficiens cauſa ſunt
contrahentes ipſi, qui obligationem per
conſenſum ineunt,contractūque efficiunt.
Finalis denique cauſa eſt ipſa obligatio; in
hoc enim coeunt per contractum partes,vt
inuicem obligentur Paulus *lib. 2. Inſtitutio-*
num,in l.obligationum ſubſtantia 3.ff.de actioni-
49 *bus, & obligat.* His igitur concurrentibus
vnà cauſis, contractus vltrò citroque obli-
gatorius dicitur, ne reſcindi valeat, vtro-
rumque non accedente conſenſu, *l.ſicut.5.*
C.de actionib & obligationib. Afflict,d.dec.180.
num.4.ſeq. Nouellus d.tract.de iure prothomiſios
§.3.num.160. At ſecus ſi non coierint, quòd
imperfectus,quòd vim nullam, actionem,
obligationemque producendi habeat. Op-
time omnium *Decianus conſ.64. num.12. &*
13. lib.3. Non vnà in hac Pauli voluntate,
in hoc contractu,(ſac contractus fuerit)coi-
uere hæ quatuor cauſæ: Non vtique perfe-
cta fuit. Inefficax igitur. In irritum propte-
rea vocari potuit. Nihil proinde ſupereſt,
quo aduerſus factam ſequenti die reuoca-
tionem, annullationem, cancellationemq;
50 inſurgamus. An non licuit ei,quod voluit,
facere? Alioquin oculus tuus nequam erit,
cum ille bonus fuerit, neminique ipſe iniu-
riam fecerit,ſuis legem dicens rebus:iuxta
Euangelicum illud *Matth.20.13. Amice non*
,, *facio tibi iniuriam: non ne ex denario conueniſti*
,, *mecum? Tolle quod tuum eſt,& vade: volo au-*
,, *tem,& hic nouiſſimo dare ſicut, & tibi. Aut non*
,, *licet mihi quod volo, facere? An oculus tuus*
,, *nequam eſt,quia ego bonus ſum?* Sic Dominus,
51 & Magiſter noſter Ieſus Filius Dei nos do-
cuit. Si enim iuſtum eſt,ſua cuique commit
tere, vt illa ex ſuo moderetur arbitratu; vt
Archadius,Honoriuſque Imperatores arbi-
trati fuere,in *l.nemo externus 8.C.de Iudæis.*ſe-
quitur *Gloß. in cap. abolendæ 13. in Gloß.1. in*
52 *princ.de ſepulturis.* Iniuſtum vtique erit,ne-
que ferendum,eandem liberam naturæ fa-
cultatem adimere, importabilique ſuppri-
mere velle onere, ne ſua quiſque ſuo ex
53 arbitratu dirigat: quod iuſtitiæ obluctatur,
quæ cuique,quod ſuum eſt tribuit,ac nemi-
ni facit iniuriam, *l. iuſtitia 10. ff. de iuſtit. &*
iur.§.ideoque lex in prohemio decretal. Iniuſtū
54 proinde erit quicquid ab hoc deflexerit tra
mite

Digitized by Google

mite recto; vt nocumentum inferat alteris quod peccatum eſt, *S. Thom. 2. 2. quaeſt. 59. art. 4.* Quia iniquum eſt, ingenuis hominibus non eſſe liberam rerum ſuarum alienationem. Caius vt loquitur in *l. 2. ff. ſi à paren-*
55 *te quis manumiſſus fuerit.* Firma ergo facta perſiſtit imperfectæ voluntatis reuocatio, re præſertim integra: ex traditis per Rocchum *de iure patronat. verbo ipſe, vel à quo. quaeſt. 19. num. 36.* ſequutaque fuit Rota in *Interamnen iuris patronatus. 3. Iulij 1634. coram Illuſtriſſimo Domino Durano Epiſcopo Vrgellen. deciſ. 463. num. 7. part. 2.* diximuſque ſuperius.
56 Neque inſtabis; actione in factum cogi per Epiſcopum poſſe, vel qui cepit, vel qui promiſit ædificare Eccleſiam, vel Cappellam, ſiue altare. ex *cap. 1. & cap. qualiter 3. de pact. cau. iuramenti 12. 22. qu. 5.* vt perficiat.
57 Veluti etiam ad dotandum iam fundatam, *cap. cum ſicut 8. vbi Gloſſ. & Doctor. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altar. cap. ad audientiam 3. de Eccl. ædificand.* quòd ſi è viuis exceſſerit, eius quoque hæredes, §. *ſi quis autem voluerit in authent. de Eccleſiaſticis titulis collat. 9. Abb. conſ. 89. ex themate propoſito num. 8. & 9. par. 2. Paulus de Cittadin. de iure patronat. part. 3. in 1. cauſa quaeſt. 3. num. 4. cum ſeq. & quaeſt. 18. Ioan. Azor. Inſtitut. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quaeſt. 7. Calnaccan. deciſ. 63. num. 67. & 68. part. 1. Rota apud Card. Seraphin. deciſ. 847.*
58 Facit id planè ſibi locum, ſi abſoluta voluntas, atque ædificandi promiſſio fuerit; ne verba ſuo defraudentur effectu. vt Grego-
59 gorius Summus Pontifex loquitur, *d. cap. Qualiter. 3. de pactis. Studioſè agendum eſt* (inquiens) *vt ea, quæ promittuntur, opere compleantur,* Sic illa (quæ promittuntur,) *cum effectu ſcilicet,* ſecundum *Gloſſ. ibid.* Siue iuramento
60 firmentur, ſiue ſimplici promiſſione. *Quia „ Dominus inter iuramentum, & loquelam noſtrã, „ nullam vult eſſe diſtantiam,* vt loquitur, *text. d.*
61 *can. iuramenti 12 22. quaeſt. 5.* Secus tamen erit ſi non abſoluta volũtas faciendi fuerit, neq; promiſſio, magis autem velleitas, & inefficax voluntas (velle facere), vt ſupra animaduertimus, & adnotat, *Gloſſ. fin. in fin. d. can. iuramenti. can. quicunque Epiſcopi ſuffragio. 66. vbi etiam Gloſſ. verbo promiſerint. 12. quaeſt. 2. & ibid. Card. à Turrecremata.*

Neque vergebis iterum: abſolutam Pauli fuiſſe promiſſionem. Dotem quippe vigintiquatuor vnciarum annis ſingulis ſuper eius viridario, expreſsè promiſit, atque Cappellanos in beneficio præſentandos elegit, ac nominauit, onuſque eis, in ſingulos dies offerendi, adiunxit. fuit igitur abſoluta voluntas. Subducimus porrò nos ab onere,
62 ne vrgeat. Dotis nempè promiſſio, atque Cappellanorum ad beneficium, Cappellãque erigendam electio, ac onus incruentum in ſingulos dies offerendi ſacrificium, conſequenter ad erectionem acceſſit, non antecedenter; vt non facta erectione, ac con-
63 ſequenter principali ſubmoto, facili, nulloque negotio acceſſorium quoque diruat. regula *acceſſorium 42. de regul. iur. in 6. cap. inter dilectos filios 6. §. cum igitur de fide inſtrum.* quo loco Innocent. Tertius ſimili vtitur ar-
„ gumento dicens: *Si principale non tenuit, nec „ acceſſorium, quod ex eo, vel ob id dignoſcitur eſſe*
64 *ſecutum.* Veluti deſtructa ſubſtantia, accidentia, quæ ſine ſubiecto, ac ſubſtantia, eſſe non poſſunt, deſtruuntur. vt poſt Philoſophos, ſequitur Paulus *lib. 5. ad Sabinum* in *l. ſi ſeruũ 4. §. 1. ff. de action. empti. Petrus Gregorius Tholoſat. ſyntaxeon artis mirabilis. in arte. lib. 2. cap. 14. aſſiomate 1. cap. ad audientiam 5. in fin. de Eeclſ. ædificand. Gloſſ. in cap ad diſſoluendum 13. verbo legitimè accuſari, de deſponſatione impuber.*
65 Quemadmodum pro matrimonio promiſſa dos obligationem haud parit, ſi matrimonium non ſequatur *l. item quia 4. §. 1 ff. de pact.* vbi notanter *Gloſſ. verbo male petitur.*
66 Pro oneribus enim matrimonij ſupportandis illa datur, *l. pro oneribus 10. C. de iure dotiũ. Rota Maceraten apud Marcum Antonium Thomati,* nunc Epiſcopum Bitetten. *deciſ. 84. nu. 12. & 13. Rota apud Card. Manticam deciſ. 151*
67 *nu. 3. & 4. & deciſ. 321. n. 2.* Neque dos ſine matrimonio eſſe poteſt. *Vbicunque igitur matrimonij nomen non eſt, nec dos:* Vlpianus, vt loquitur. *in l dotis appellatio 3. ff. de iure dot.* dos enim quid connexum eſt matrimonio, vt ſeparato matrimonio dos eſſe minime poſſit. *cap. de prudentia. 3. de donationib. inter virum, & vxor. Palatios Rubios in cap. per veſtras de donation. inter virum, & vxor. notab. 3. §. 2. num. 2. Rota apud Card. Manticam deciſ. 166. n. 1.*
68 Ex eo porrò, quod non eſt, fieri, oririue aliquid natura minimè poteſt, ſecundum
69 Ariſtot. *1. phiſicor. cap. 4.* Veluti, quod non eſt, perire haud poteſt, & quod perit, quod eſt perit. Vlpianus in *l. 1. §. vſque adeo, ff. quib.*
70 *admodum vſusfructus amittatur,* neque dantur priuilegia. Canonicis non exiſtentibus *d. cap. ad audientiam 5. de Eccleſ. ædificandis.* Nec
71 qualitates dantur rei non exiſtentis iuxta noſtrorum aſſioma: *Non entis nullæ ſunt qua-*
72 *litates.* apud Aphicanum in *l. eius qui in prouincia 41. ff. de rebus credit. & ſi certum petatur, & d. l. ſi ſeruũ 4. §. 1. ff. de actionib. empti. l. 2. ff. de vſufruct.* facit non in concinnè *text. in l. verũm 64. § fin. ff. pro ſocio.* ex verbis Vlpiani di-
„ centis: *Neque enim eius rei, quæ iam nulla ſit, „ quiſquam ſocius eſt.* Et Philo Hebræus *lib. quod „ mundus ſit incorrupt. Ex non exiſtente impoſſibi- „ le eſt* (inquit) *quicquã fieri: & eius prorſus interi- „ re impoſſibile eſt;* ſequitur *Petrus Gragor. ſyntaxeon artis mirabilis lib. 4. commentariorum cap. 14. Nauarr. conſ. 21. Quidam de anno 67. emit num. 6. in fin. lib. 3. de empt. & vendit. & conſ. 13. Primiceriatus Eccleſiæ ſub num. 1. eod.*

 lib.

Digitized by Google

*lib.3.de rebus Eccleſiæ alienand. Rota apud Car-
din. Manſicam deciſ.163. num.3. in fin. Ioſeph.
Ludouic.deciſ. Peruſiæ 17. num.10.& 12. Rota
Maceraten apud Marcum Anton. Thomati de-
ciſ.16.num.14.& 15.Rota apud Card Caualer.
deciſ.196.ſub.num.5.Gratian.forenſ.part.5.cap.
899.num.11.& 12.Rota apud S memor.Gregor.
XV.deciſ.381.num.3.& 5.* Ad præſuppoſitam
igitur erectionem faciendam,beneficijque
fundationem, atque ſepulchri effoſſionem,
(quod primarium fundamentum,atque ori
go erectionis faciendæ fuit,)dos,atque Cap
73 pellanorum nominatio acceſſit.Non facta
itaque erectione, neque acceſſoria ad illam
locum vllum ſibi inuenient , quin omnia
corruunt,atque deſtruuntur. *can. cum Paulus.
26. 1. quæſt.1. Gloſſ. in cap. vn. in Gloſſ.magna
poſt principium de litis conteſtat.cap.1.de rebus
Eccleſ.non alienand.lib 6.l.egi tecum.26. in fin.
princ.ff.de exception.rei iudicat.Gonzalez ad re-
gul.8.Cancellar.Gloſſ.31.num.30.& 31.Bald.in
cap.1.§.Marchio num.8. de his qui feudum dare
poſſunt in vſibus feudorum*,apertiſſimis dicens
74 verbis: *quod vbi eſt defectus fundamenti, non
ſolùm deficit ordo rei,ſed eſſe,& ſubſtãtia rei.* At
ne dum ſanè erectio facta Cappellæ non
fuit,neque beneficij fundatio, ſepulchrique
effoſſio Verum,& mutata die ſequenti vo-
luntas;ipſaque ſcriptura voluntatis expreſſę
(velle facere,erigere,fundare,fodere).caſſa,
atque irrita dicta, & omnimodo cancellata.
Non igitur amplius dos , non Cappellano-
rum nominatio,non beneficij fundatio;om
nibus ijs fundamenti ruina, dilapſis,dirutis,
effluxis,in hilum ruina præcipiti ductis . Ad
nullum ergo eorum cogi amplius Paulus,
potuit,re integra,voluntate mutata,cancel-
75 lata.Quid igitur,eius, quod non eſt,& nul-
lum,effectus perquiritur? *l.4.§.condemnatũ,
ff.de re iudicata, l.quod dictum 33 ff.de pactis l.
adeo quidem 7.§ cum quis ex aliena, ff.de acqui-
rendo rerum dominia.d.cap.ad diſſoluendum.13.
de deſponſat.impuber. Gloſſ. in cap. cum noſtris.
6.verbo de facto de conceſſione præbendæ* . Con-
76 firmabile proinde haud erit,quod nullum
eſt,atque inualidũ , & in hilum re verſum.
Surdus conſ.37. num. 9. alios referens , *lib.
1. Rota Maceraten apud Thomati deciſ. 17.
77 num. 30.* Quid enim confirmes nihil , ex
quo nihil fit? ſecundum *Ariſtot. 7. meta-
phiſ.cap.7. Petrus Gregor. Tholoſat. ſyntaxeon,
artis mirabilis in commentar.lib.2.cap.17.in fin.
78 can. Dalbertum 23.p. quæſt.7.* Vnde alicuius
generis ſpecies eſſe non poteſt, *S.Thom. 2.2.
quæſt.94.art.1.in 3 argumento. Sanchez de ma-
trimon tom.1.lib.3.diſput.2.n.5.*

Neque ſacrificiorum oblatio firma
79 eſſe potuit erigendo voluntate mutata:
quæ non alibi quam in erigendo al-
tari, atque Cappella erant facienda. Mutari
equidem ſine piaculo,(cauſa id non exigẽ-
te,quæ iuſta ſit,)haud poteſt locus ad oran-
dum,miſſaſque faciendum, per fundatorẽ,
ſiue teſtatorem deſignatus , præſcriptus,ſta-
ſtatus. Ex Iaboleno in *l.quæ conditio 39. §.cũ
ita ff.de condit. & demanſtrat,cap.nos quidem 3.
vbi Imol.num.22.de teſtament. extrà. Clement.
quia contingit.2.de religioſis domib.Gloſſ.& Do
ctor.in cap. ſi pater, 1. verbo pauperes de teſta-
ment. in 6. Abb. conſ.96 ad claram deciſionem
col.3.ad tertium dubium,part.2.Cappella Tholo-
ſana, vbi etiam Aufrer deciſ.128.Nauar.man.
cap.25.num.134.& de oration.& horis canonic.
cap.5.num.2.3.& 11.& 12.& conſ.13.num.2.
lib.3.de celebrat.miſſarum,& conſ.8.nu 10.eod.
lib.3.de teſtamen.Henriquez in ſumm.lib.9.cap.
17.§.4. verſ. nec eſt voluntas Melchior Phœbus
deciſ.Luſitan.100.num 6. cum ſequ.part.1.Rota
apud Card. Seraphin.deciſ.1149 num.8.& ſequ.
& apud Card.Caualer.deciſ.494.num.3.& ſeq.
Ricius praxi part.1. reſolut.338. num.3. Frater
Paulus Fraxinella de obligat.Sacerdotum ſect.4
concluſ.4.5.9.10.& 11.ac ſequ. Scipio de Rubeis
in aphoriſmis Epiſcopalib.verbo Miſſa.num.16.
Barboſ.de offic.Epiſcopi part.2.allegat.24. num.
32 & in collectan.ad d.cap.nos quidem,3.num.5.
de teſtament.*

Firmioremque hanc reddunt perpenſio-
nem, quod non aliter , nec alio modo,om-
nia illa, quæ in ſuæ voluntatis expreſſione
Paulus narrauerat , fieri demandabat; per
negatiuas illas clauſulas , *(& non aliter, nec
80 alio modo)* quæ præciſę naturæ ſunt , vt re-
primant dicta,atque diſpoſita, ne aliter fiãt,
quàm dicta,diſpoſitaque fuere, *ad Gloſſ.1.in
in l.ſi quidem9 .C.de exceptionib. & ibid. Bald.
num.3.ad text. in l. non aliter 67. in princ. ff.de
legat.3.Alexand.conſ.3.viſo inſtrumento conceſ-
ſionis num.4 lib.1.Tiraquell de retract. conuen-
tionali,§.4.Gloſſ.7 num.14.Pariſ.conſ. 19.num.
15.& 16.vol.2.Tiber.Decian.conſ.72.num 35.
vol.2.Cæſar.Bartius deciſ.Bononien.25.num.69
Cænedus ſingul 65. num.3. Card Tuſcus tom.1.
littera C.concluſion.311. num.1. & ſequ. Natta
81 conſ.372.num.5.* & 6. Quinimo conditionẽ
operantur, formamque indicunt omnimo-
dis ſeruandam, ne aliter , quàm dictum eſt.
fiat. *Barbaſa de clauſulis clauſ.81. num.2. cum
ſeq.& num 8. Rota part.2.tom.1.in recentioribu.
deciſ.16.num.2 & part.1.tom.2.deciſ.619.nu.2.
Mart.de clauſul.part.1.clauſ.76.num.5.& num.
7.& 8.Tiraquell.d.Glo.7.§.4.n.14.Bartius deciſ.
79.num.45.Natta d.conſ.372.n.45.*
82 Deficitque diſponentis voluntas , ſi ali-
ter, quàm diſpoſitum eſt,quicquam ſequa-
tur, *Alexan d.conſ.3.num.5.in fin.verſ. & licet
quandoque* quem ſequuta fuit Rota *in Auxi-
mana Societatis 3.Maij 1595 coram Iuſto apud
Marcheſan part.1.deciſ.24.num.3. fol 748. De-
cianus conſ.1.num.32. lib.3. Barboſ.d clauſ.31.
num.7.& 14. Gratian. Forenſ. part.3. cap.532.
num.21.& 25.*
83 Multoque fortius id aſſerendum ſit,cùm
iam (vt diximus) Paulus voluntatem illam
ſuam

ſuam caſſauerit, cancellauerit, nullamque
eſſe voluerit, atque in irritum vocauerit.
*Authent. multo magis, C. de Sacroſanct. Eccleſ.
cap. quemadmodum* 25. §. *alioquin verſic nam ſi
poſt cotractum, de iure iurando. cap. cum in cun
ctis, 7. in princ. de elect.*
84 Firma proinde perſtitit voluntatis eius mu
tatio. Cùm, quòd nuſquam illa perfecta fuit
(, vt in ſuperibus diximus) nõ ſimpliciter vo-
luntas, quin magis velleitas: Tùm, quòd nul
li per eam ius quęſitum fuit. Non ſanè Deo;
85 quia illa deliberata faciendi voluntas mi-
nime fuit; gentium, ſed velleitas faciendi,
erigendi, conſtruendi, ſepulchrum effodien
di. Promiſſio vero exigebatur explicita, atq;
deliberata faciendi, vt Deo ſe obligatione
obſtrinxiſſet ſecundum *S. Tho. 2. 2. quaeſt.* 88.
art. 1. Non hominibus, quia nihil cuiquam
eorum promiſſum, nil abſolutè datum, nil
conceſſum. Non Monialibus, quæ neque
in contractu fuere, neque quicquam eis pro
miſſum, neque interpellatæ vnquam fuere.
Non Cappellanis, quia illi in conſequentiã
nominati fuere, quatenus erectio fieret, &
non aliter, nec alio modo. Nullum igitur ius
illis interim quęſitum, erectione non facta.
Conditionaliter enim nominati fuere, vnus
poſt alium; quatenus erectio fieret, atque
beneficium fundaretur; (vt in ſuperioribus
non obſcurè perpendentes demonſtraui-
86 mus.) Conditio verò nihil interim in actum
deducit; ſed in ſpura potentia rem conſtituit,
atque in ſuſpenſo, donec conditio ipſa exie-
rit, & in actũ deducatur. Ex potẽtia quippe,
87 & actu ſpecies componitur, vt Philoſophi
dicunt *Petrus Gregor. lib. 4. commentariorum
ſyntaxeon artis mirabilis cap.* 37. Vt ita habea-
tur, quod ſub conditione geſtum, dictum-
que, atque actum fuit; ac ſi actum, geſtum,
dictumque minime fuiſſet, conditione pen-
dente adhuc. diximus *reſponſ. noſtra* 32. *num.*
36 *part. prima & reſponſ.* 40. *num.* 41. *ead. part.*
Mutare proinde libuit Paulo ſuam liberã
voluntatem, per quam nulli ius quæſitum
fuerat; vt in ſuperioribus oſtendimus.

Mutatione itaque voluntatis Pauli firma
perſiſtente, (vt firmam fuiſſe non cecutien-
tibus, nec lippis oculis oſtendimus;) ſeque-
tur conſequenter, perperam Illuſtriſſimũ
Epiſcopum Syracuſanum egiſſe, cùm be-
neficium Ioanni Baptiſtæ Cicagliæ contu-
lit. Suppoſuit enim ipſe duo falſa. Primum
quidẽ, Beneficij fundationem, erectionem-
que iam perfectam fuiſſe, diuque ante præ-
ceſsiſſe. ſequentibus enim ipſe ſuis in Bul-
» lis: *Cùm itaque per V. I. D. Paulum Ruſſo di-*
» *cta Terra fuerit de nouo conſtructum, & fun-*
» *datum quoddam iuspatronatus intus Eccleſiam*
» *Monaſterii Sancti Ioannis Baptiſta pro cele-*
» *branda Miſſa vna ſingulo die.*

Secundam verò; ob negligentiam D. Pe
tri de Ruſſo primò nominati per dictum
Paulum, quòd intra legitima tempora à
iure ſtatuta minimè ſibi priuilegium expe-
diri curauerit; Beneficij collationem ad ip-
ſum illa vice deuolutam fuiſſe: ita ipſemet
» ſubnectit: *In quo quidem iurepatronatus fue*
» *rit electus, & nominatus in Oratorem, Benefi-*
» *ciatum, & Cappellanum D. Petrus Ruſſo, &*
» *poſt eius mortem ſupradicte de Cicaglia, pro*
» *ut patet virtute fundationis, & nominationis*
» *prædicta factę in actis Notarii Antonii Balba*
» *die* 13. *Februarii* 1606. *Et quoniam dictus de*
» *Ruſſo primò electus non curauit infra tempus*
» *ſtatutum expediri facere priuilegium, ſtante*
» *eius negligentia, ideo eius collatio ad nos ple-*
» *no iure pro hac vice tantum ſpectat, & perti-*
net. Falſa itaque hæc duo fuere aſſumpta,
atque per errorem dicta, & ſuppoſita, atque
expreſsa. Ex falſo verò non niſi falſum ſe-
quitur, & ex errore error. Paulus Iuriscon-
ſultus in *l. ex diuerſo* 36. §. 1. *ff. de rei vendi-
cat.* præterquam quod aſſioma Phyloſo-
phorum tritiſsimum ſit. Falſa ergò, & per
errorem, & citrà proinde Epiſcopi conſen-
89 ſenſum Cicagliæ collatio facta fuit. Errã-
tis quippè conſenſus nullus omninò eſt. *l.
Si quis per errorem* 15. *ff. de iuriſd. omnium
Iudicum. can.* 1. 29. *q.* 1. *Abb. in cap. ſi cautio n.*
2. *de fide inſtrument. Rota apud Illuſtr. Du-
ranum Epiſcopum Vrgellen. deciſ.* 50. *n.* 19.
90 *part.* 1. Error etenim voluntarium omni-
nò tollit; quia errantis voluntas nulla eſt;
neque enim ſi ſciuiſſet, (neque erraſſet) fe-
ciſſet. *l. non idcirco* 9. *ff. de iuris, & facti
ignorat. l. nihil conſenſus* 127. §. *nihil conſenſui*
19 *ff de regulis iuris.* quam regulam nullam
admittere limitationem, nullamque com-
preſſionem percipere, dixit Rota *apud s. me-
mor. Gregor. XV. deciſ.* 179. *num.* 5. *& apud
Cenesium de cenſibus deciſ.* 271. *nu.* 10. *par.* 1.
92 Quinimo nihil omnino conſenſus per er-
rorem præſtitus operatur. *Caſtrenſ. conſ.* 432.
Cum ſtatutum num. 1. *ad fin. lib.* 1. *Rota apud
Duranum d. deciſ.* 50. *num.* 20. Non igitur te-
nuit, quod per errorem, atque falſa ſuppoſi-
tione ſuppoſita, geſtum per Illuſtriſs. Syra-
cuſanum Epiſcopum fuit. Ergo non firmũ.
Nullum proinde. Nihil igitur. Ex nihili ve-
rò, eſse nihil poteſt. vt in ſuperioribus dixi-
mus;

Et planè, falſa quod fuerit aſsertio. Bene-
ficium fundatum per Paulum fuiſse; id ſo-
le deductum fuit clariùs in ſuperiori di-
ſcurſu; quin magis, & reuocata illa Pauli vo
91 luntas, faciendi, fundandique fuit. neque
præterea fundatio dici potuiſset, aſsenſu nõ
accedente Epiſcopi loci Ordinarii. *can. ne-
mo Eccleſiam* 8 *ſiuè* 9. *& can. nullus presbyter*
14. *de conſecrat. diſt.* 1. *cap. ſuggeſtum.* 20. *&
cap. nobis.* 25. *de iure patronat. can. pia mentis*
26. *& can. Frigentius* 27. 16. *q.* 7. *Felin. in cap.
ex parte de reſcript. Rota par.* 1. *diuerſor. dec.*
223. *num.* 3. *Nauar. conſ.* 8. *Prouincia Tarra-*

concn

conen.num.7.lib.3.de iure patronat.Claudius
Tutius quæſt.1.de iure patronat.num.13.& q.8
nu.7.Ricius in praxi part.1.reſolut,123. num.2.
Alexander.Raudenſis variarum reſolut. cap.19.
nu.39.Rota apud Card.Caualer.deciſ.265.nu.5.
94 Etiam conſequenter,quatenus non acceſ-
ſiſſet antecedenter.*cap.cura paſtoralis* 11.ibi
aut diœceſani Epiſcopi habuerit poſtea,
conſenſum,& *Gloß.ibid,verbo conſenſum,gloſ.*
in cap. nullus laycus 17. verbo conferat de iure
patronat.d.cap.ſugeſtum 20.in fin. ibi: aut eius
aſſenſus fuerit poſtea ſubſequutus, *vbi etiã*
*Gloſſ eod.tit.*Rota *deciſ. vlt. de iure patronat.in*
antiquis;Claudius Tutiųc d quæſt.8. num.7. Ri-
cius in praxi part.1.reſolut.627 num.6.Viuianus
in praxi iuris patronatus.part. prim.lib.4.cap.1.
num.36.& ſequent.Rota in recent.par.1.tom.2.
deciſ.680. num.1. & apud Coccinum Decanum
deciſ.453.num.6.& 7.Bellamera deciſ.695.con-
feſſio Prælati num.3.in fin.Pariſ.de reſignat.bene-
fic.lib.8.quæſt.8. num.90. & num.105. & 138.
& quæſt.10.num.6. cum ſeq. Rota apud Cardin.
Manticam deciſ.86. nu.7. Falſum igitur fuit;
beneficium fundatum per Paulum fuiſſe:
& quod dè fundatione non apparet,quin,
multo magis voluntatem mutatam fuiſſe,
atque caſſam , nullamque dictam ; & quod
quatenus fundatio adfuiſſet,deficiebat Or-
dinarij aſſenſus,qui neque ex poſt facto ac-
ceſſerat , & ſine quo fundatio firma haud
eſſe poterat,vt paulò ante diximus.
95 Deficiente itaque fundamento, & quod
ſupra ædificatum eſt,corruat,opus eſt *d.can.*
cum Paulus 26.primâ q.1.

Adſtruitur , & ſecundum falſum vtique
fuiſſe aſſumptum ; ad Epiſcopum deuolutã
fuiſſe collationem illa vice , quòd D. Pe-
trus , primo loco per Paulum nominatus,
negligens fuerit , neque expediri curauerit
Priuilegium ſuper erectione Iuriſpatrona-
tus. Præter quam quod enim hoc ipſum,
apertiſſimè pugnat cum priori aſſertione.
Si quippè negligens fuit D. Petrus expedi
tionem curare priuilegij fundationis : non
vtique fundatum adhuc erat beneficium,
non igitur verum , beneficium fundatum
96 fuiſſe . Pugnantia proindè loquutus fuit
Dominus Epiſcopus in ipſa vna Bulla col-
lationis pro Cicaglia . Non itaque ſubſiſtẽt.
ita per quam optimè Celſus *lib. 17. digeſto-*
rum in l.vbi pugnantia 149. vbi Decius , alijque
*ff.de regul.iuris.*Sic enim Celſus: *Vbi pugnan-*
,, *tia inter ſe in teſtamento inuenirentur: neutrum*
*ratum eſt.*Sic ille:*cap.inter dilectos 6 §.cæterum*
memorati. de fide inſtrument. Iacob. Berretta
conſ.116.nu.2.Rota apud Cardin. Manticam de-
ciſ.225.num.9. Perez de Lara de anniuerſar &
Cappellan.lib.2.cap.7.nu 25.neque enim duo
97 contraria,ſiue etiam contradictoria de eo-
dem ſubiecto,eodem,vnoque tempore dici
poſſunt, (vtputa eſt, & non eſt.friget, calet;
eſt nigrum,eſt album, vel non eſt nigrum.)

98 Contrariorum quippè eſt,mutuo ſe ab eo-
dem contrudere ſubiecto.*l.hac verba ille,aut*
*ille 124. ff. de verborum ſignificat.*diximus re-
ſponſ.26.nu.12.part.1.Triuiſan.deciſ.23.num.2.
lib.2. Petrus Gregor. Tholoſates ſyntaxeon artis
mirabilis lib.3.cap.3.aſſiomat.3. Non igitur ſi-
mul admitti poterunt vno eodemq; tem-
pore.

Petrus autem quod non inſteterit expe-
diri priuilegium fundationis , id ex eo pro-
ceſſit , quòd optimè nouerat Paulum vo-
luntatem mutaſſe , ſcripturamque cancel-
laſſe. Fruſtra proindè erigi beneficium in-
ſtetiſſet,tentaſſet,proclamaſſet,mutata,atq;
caſſata cancellataq; Pauli voluntate, ſine
qua fundatio procedere minimè poterat.
99 Quid enim ſtare permittas quod mutatum
eſt? Iuxtà Iuſtiniani Cæſaris dictum *in l.2.*
,, *circa fin.§.ſed quia diuina C.de veteri Iure enu-*
,, *cleando.*ibi:*Humani verò Iuris conditio ſemper*
,, *in infinitum decurrit,& nihil eſt in ea,quod per-*
,, *petuò ſtare poſſit.*Lucretius *lib.3. de rer.natur.*
,, *Et quaſi longiquo fluere omnia cernimus æuo.*

Non enim ſtant , quæ mutantur, atque
continuo motus fluxu perfluunt ; ſicuti
quæ ſub tempore ſunt , omnia mutatio-
ni obnoxia ſunt , nihilque in eis ſtabile.
dixitque Creuſa apud Euripidem in *Ione*
,, *actu 3. Talia ſunt mortalia, vt nihil in eodem*
,, *ſenſu maneat.* ſequitur. *Petrus Gregor. lib.4.*
,, *commentarior. in ſyntaxeon artis mirabtrabilis*
cap. 32. fol. 585. Quemadmodum contrà,
quod non mutatur : cur ſtare prohibeatur?
Imperator Iuſtinianus A. Iuliano Præfecto
Prætorij,vt edicit,in *l Saneimus. 27. C. de te-*
ſtament.& l præcipimus 32.in fin C.de appellat.
§ fin.in authent.de adminiſtrantib. officia collat.
3.cap.conſtitutio.41. in fin.de elect.lib.6. Gon-
zalez ad regulam 8.Gloſſ.14.nu.37.
100 Mutata quippè voluntas , voluntas non
eſt.Quod autem non eſt,nihil eſt: ex nihilo
verò nihil fit, niſi per Diuinã potentiã, qui
,, ex nihilo omnia fecit. Geneſis 1. *In principio*
,, *creauit Deus cœlum, & terram.* Creare autem
101 eſt aliquid ex nihili facere. vt *Gloß.ibid.*in-
quit, ſequiturq. *Sanctus Thomas. prima par.*
q.45.art.1.& 2. & 2.2.q.94. art.1.in 3. argum

Non potuit itaque fundari beneficium,
inſtare Petrus,mutata iam voluntate Pauli,
illaque caſſata , atq; ad ſuum nihil reuerſa.
102 Reſcinditur nempè,quod diſpoſitum
fuerat , voluntatẽ mutata. *d.l. Sancimus.27.*
C.de teſtament. Vlpianus *in l.3.§.fin. & l.4.ff.*
de adimendis legatis.cap.cum Martha.6. §.cæte-
rum ſicut ſuperius.de celebrat.miſſarum.
103 Neque enim de ſolemnitatum defectu
hic agebatur, ſed voluntatis, quæ neque ab
initio perfecta fuit , (vt diximus in ſuperio-
ribus :) ſed mutata quoque poſtmodum,
fuit , atq; caſſata ; vt nihil ſuper eſſe poſſit,
quod firmum diſpoſitum reddat,voluntate
deficiente,atque caſſata. argumento. *tex.in*
cap.

cap. relatum 11. *de teſtament.* diximuſque *re-ſponſione noſtra.* 19. *num.* 13. *part.* 1. alios refe-rentes.

Verùm (fac firmam Pauli voluntatem fuiſſe, atque beneficium fundari debuiſſe;) ad Petrum haud tamen ſpectabat curare, vt erigeretur: adhuc enim vitali perfrueba-tur aura Paulus; ille vtique in iudicium in-terpellari debebat apud Epiſcopum, piam vt ſuam exequeretur voluntatem inter vi-
104 uos rogatam. Exequutor eſt quippè Epi-ſcopus demandatus piarum diſpoſitionum omnium, etiam tanquā Sanctæ Sedis Apo-ſtolicæ Delegatus, ex ſacroſanctæ Triden-tinæ Synodus decreto. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de re-format.* & *ſeſſ.* 25. *in decreto de purgatorio in fin. cap. nos quidem* 3. *cap. ſi hæredes.* 6. & *cap. Ioan-nes* 19. *de teſtament. Clemet. quia contingit.* 2. *de religioſ. domibus* diximus *reſponſ.* 2. *num.* 19. & *reſponſ.* 3. *nu.* 48. & *reſponſ.* 24. *num.* 8. *part.* 1. Intra annum præſertim, poſt Tribunalis
105 Fabricæ Sancti Petri erectionem, vt Sa-cram Congregationem Eminentiſſimo-rum Patrum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Car-dinalium, eidem Tribunali præfectorum
106 declaraſſe retulimus. dicta *reſponſ.* 2. *nu.* 20. & 21. Ad Epiſcopum ergo Pauli volunta-tem exequi ſpectabat, quatenus illa qui-dem firma fuiſſet. Nulla itaque Petri negli-gentia argui potuit, quod non curauerit exequi, quod eius non erat, magis autem
„ Epiſcopi. *Sic enim* (Gregorius Nonus loqui-
„ tur. *in d. cap. nos quidem.* 3. *in fin. de teſtament.*)
„ *Secundum piiſſimas leges; dilatas defunctorum*
„ *pias voluntates, Epiſcopali decens eſt ſtudio ad-*
107 *impleri.* Ipſius ergo Epiſcopi erat curare, vt Pauli adimpleretur voluntas: ſed id non poterat, quia nimirum reuocata à Paulo voluntas fuerat, atque deleta, cancellataq;. Inane igitur eſt aſſumptum ob Petri negli-gentiam deuolutam beneficij collationem fuiſſe ad Epiſcopum.

Neque porrò id firmum eſt; ſed tunc de-mum ad Epiſcopum collatio deuoluitur vacantis beneficij de Iurepatronatus laico-rum; ſi intra quatuor menſium ſpatium, poſt vacationis notitiam, Inſtituendum aliū clericum, coram Epiſcopo præſentare ne-glexerint patroni. *cap.* 1. §. *verum de Iurepa-tronat. in* 6. *cap. licet magiſter* 3. *de ſupplenda ne-gligentia Prælatorum. vbi Gloſſ. verbo à notitia. cap. quia diuerſitatem* 5. *in fin. de conceſſione præ-bend. extrà, Rota apud Cardin. Canaler. deciſ.* 489. *num.* 1. & 2. *cap.* 2. §. *cum verò de conceſſion. præbend. cap. quoniam* 3. & *cap. cum propter.* 27. *de Iurepatronat. Marius Antoninus Maceraten. variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 29. *num.* 20. *Garſias de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *nu.* 210. & *par.* 10. *cap.* 2. *nu.* 34. 35. & 37. vbi refert Rotæ deciſionem in vna Firmana altaris 8. Decembris 1594. coràm Blanchetto. & aliam in vna Signina Iuriſpatronatus 12. Iunij 1596. coram Ora-no, & ſequitur *num.* 39. & *ſeq.*

108 Neque prætereà poterat Dominus Sy-racuſanus Epiſcopus Petro non citato, eoq; nec audito, conferre Cicagliæ beneficium, (eſto beneficium fuiſſet.) apertiſsimè Bo-
„ nifacius VIII. *in cap. licet Epiſcopus* 28. *de*
„ *præbend. in* 6. Rationem quoq; reddens ibi-
„ dem in fin. dicens: *Cùm tibi forſan ius poſſit competere retinendi.*

Dixiſſet vtique cauſas D. Petrus, quare privilegium expediri non curaſſet, ſi citatus, atq; in iudiciū interpellatus fuiſſet; quòd re-ceſſerat Paulus à ſua illa inſufficienti, atque inefficaci voluntate, quin magis illam re-uocauerat, atque cancellauerat, & pro non factam voluerat. Reſtitiſſet vtiq; Dominus Epiſcopus ſi hæc ipſa audiuiſſet, neque Ci-cagliæ, ita perperam annuiſſet, parte ex ad-uerſo non citata: non Paulo, qui tunc in humanis adhuc agebat, & qui compelli de-buiſſet, vt beneficium fundaret, Cappellāq; extrueret, iuxtà nobis in præcedentibus fa-ctam obiectionem; cui reſponſione fecimus congruenter ſatis: non D. Petro, qui inte-reſſe formatum habebat per vocationem
109 Pauli, & primo loco nominationem; vnde magis dilectus habebatur. ſecundū *Bald. in l. penult. nu.* 3. *in* 3. *oppoſitione. C. de verbor. ſigni-ficat.* diximus *reſponſione noſtra* 12. *n.* 18. *par.* 1.
110 & propter cuius præſumptam negligen-tiam in iudicium Cicaglia acceſſerat: pro-pter quam cauſam vocari in iudicium om-nimodis debebat, vt negligentiæ coargui iurè potuiſſet. argumento. *tex in cap. nos qui-dem* 3. & *cap. tua nobis* 17. & *cap. Ioannes* 19. *de*
111 *teſtament.* Quibus apertiſſimè habetur: nō antè ius eſſe Epiſcopo ex ſe pias decedentiū voluntates exequendi, niſi poſt annum, ac data hæredum, & executorum negligentia. coargui proinde ſocordia debet exequi de-bentium. Atque ita per æquè ius ipſum Im-peratorum in *l. nulli* 28. *C. de Epiſcop.* & *Cleri.* diximuſque *reſponſ.* 32. *num.* 22. *part.* 1. & *re-ſponſ.* 41. *num.* 51. & 52. *ead. part.*

Neque id planè ſub pallio, ſed vocatis iis, quorùm ob negligētiam ſubit quis locum.
112 Interpellatio quippe omnimodis perqui-ritur, cùm ad alterius coarguendam negli-gentiam quis accedit, ſecundum *Archidiaco-num can. propter Eccleſiaſticas num.* 4. *diſt.* 18. quem ſequitur *Innocent. in cap. extirpandæ* 30 *num.* 2. *de præbend. Gratian. forenſ. part.* 2. *cap.* 316. *num.* 20. diximus *reſponſ.* 40. *num.* 47. *part.* 1.

113 Citationis vero defectus inſanabilis æſti-matur. Tollit enim iuſtam defenſionē, quæ
114 à natura animantibus omnibus inſita eſt, *can. ius naturale.* 7. *prim. diſt. l. vt vim* 4. *ff. de iu-ſtit.* & *iur. cap.* 3. §. *ſi vero de ſentent. excommu-nicat. extrà, l.* 1. §. *item cum ex edicto ff. quæ ſentē-tiæ ſine appellat. reſcinduntur, Gloſſ. in clement. ſæpe* 2. *verbo defenſiones. de verbor. ſignificat.*

etiam

15 etiam quòd conſtet de bono iure patris.
Rota apud Cardin. Cauater. deciſ. 53. num. 2. quæ
eſt etiam in impreſſis apud *Farinac. in recent.*
parte 1. tom. 1. deciſ. 179. n. 2.
116 Quin à iure deſcendit Diuino: Adam
117 vbi es? *Geneſis 3. 9.* Vt tolli neque per Prin
cipem poſſit. Omiſſa proinde inſanabilem
parit defectum, *Felin. in cap. quæ in Eccleſia-*
rum 7. num. 26. & 66. de conſtitut. Triuiſanus de-
ciſ. 68. num. 1. Rota Maceraten apud Marcum
Antonium Thomati deciſ. 16. num. 8. Rota apud
eundem Card. Cauoler. deciſ. 35. num. 1. & d. de-
ciſ. 53. num. 1. & ſeq. & deciſ. 396. num. 1. & 6. di
ximus *reſponſ. noſtro prima num. 46. & ſequ.*
part. 2.

Fuit proinde, vt collatio, ita, & ſententia
nulla. Collatio quidem, quia contulit Epi-
118 ſcopus Beneficium, quod non erat. Colla-
tio verò eſt donatio, conceſſio, ſeu aſſigna-
tio beneficij vacantis, facta ab habente po-
teſtatem. Secundum definitionem, quam
poſt alios tradit *Graſſas de beneſic par. 4. cap. 1.*
num 3. & à qua poſt *Abb in cap. authoritate. 4.*
num. 9. de inſtitut. neque recedere videtur,
Gonzolez ad regulam 8. Cancellar. Gloſſ. 16. nu. 8
Beneficium vero illud, quod contuliſſe ſe
aſſeruit Cicagliç Dominus Syracuſanus Epi
ſcopus, Beneficium haud erat; quia erectũ,
fundatumque non adhuc fuerat. Quam ob
119 cauſam neque actu, neque in potentia be-
neficium erat. Non actu, quia non adhuc
fundatum: non in potentia, ſiue aptitudine,
quia neque fundandum, mutata iam Pauli
voluntate, illaque ceſſata, atque cancellata.
iuxta notata *in cap. maiores 3. §. cæterum ex vi*
littera de baptiſmo, & eius effectu, ex verbis In-
nocentij Tertij, ibi: *Sicut, & alia multa verba*
ſecundum communem vſum loquendi non ad actũ,
ſed ad aptitudinem referuntur. Nihil igitur Ci-
cagliæ contulit Epiſcopus; Quia nihil ha-
buit, vt nihil dare potuerit, iuxta verba Vr-
bani II. *in d. can. Daibertum 23. p. quæſt. 7.* Be-
neficio non exiſtente, neque ahuc fundato,
neque fundando. Nulla ergo collatio fuit.
120 Vna porrò, atque, æqua pendũtur trutina
nihil, & nullum, ſiue inutile, *cap inter corpo-*
ralia 2. §. ſed neque illud, vbi etiam Gloſſ verbo
inutilem de translat. Epiſcop. l. 1. §. quod ſi nemo,
ff. quod cuiuſque vniuerſitat. nomine Nauarr. cõ-
mentar. 4. de regularib. num. 24. verſ. vndecimo,
quòd illa cira med.
121 Sententia verò: cùm quod ex falſo pro-
ceſſit ſuppoſito, (Beneficium, ſcilicet funda
tum fuiſſe, atque D. Petrum negligentem
in procurãda priuilegij expeditione fuiſſe)
nulla proinde fuit. *text. in l. 2. C. quando pro-*
uocare non eſt neceſſe, l. 1. & 2. C. ſi ex falſis in-
ſtrumentis, cap. licet 9. cum ibi notat. de probat.
cap. cùm venerabilis, 6. de except. gloſſ final. in
cap plerumque 4. de donat. inter virum, & vxo-
rem Abb. conſ. 10. lib. 1. in fin. Afflict. deciſ. 13. nu.
28. verſ. niſi probetur, quod per falſa inſtrumen.
Rota apud Card. Cauaier deciſ. 280. n 3.
122 Tum, quòd lata parte ex aduerſo non
citata, (vt ſupra oſtendimus,) quamuis Prin
cipis ſententia eſſet. *Clement. paſtoralis 2. de*
ſent. & re iudic. & d Clement. ſæpe 2 § ſententiã,
vbi gloſſ. verbo ad id de verbor. ſignificat. dicta l.
1. §. Item cum ex edicto, ff. quæ ſententiæ ſine ap-
pellat. reſcinduntur. Triuiſanus deciſ. 6. nu. 8. lib.
1. Granens ad Cameram Imper tom. 3 in proem.
concluſ. 1. num. 21. Rota apud Illuſtriſſimum Du
ranum Epiſcopum Vrgellen. deciſ. 8. num. 1.
part. 1.
123 Sententia verò, quæ nulla eſt, in iudica-
tum nunquam tranſit. *d. l. 1. in fin. C. ſi ex falſis*
inſtrumentis: Felin. in cap. ſuper litteris, num. 15
de reſcript. Rota part. 1. diuerſ. deciſ. 644. nu. 2. &
deciſ. 366. nu. 11. poſt ſecundum volum. Conſ. Fa-
rinac. & deciſ. 297. num. 5. eod. vol. 2. & apud
Coccinum Decanum deciſ. 234. nu. 7. Vt neque
reuocatione egeat. *Rota apud Card. Cauaier.*
deciſ. 69. num. 3. & deciſ 270. nu. 5. Idem quip-
pe iudicium eſt, nullam eſſe ſententiam, at-
que inualidam, ac non eſſe. *Gratian. Forenſ.*
part. 5. cap. 850. n. 14.
125 Tùm etiam, quia notoriè iniuſta: In iu-
dicatum proinde, neque tranſire potuit. *l. ſi*
expreſſim. 19. ff. de appellationib. l. 2. C. quando
prouocare non eſt neceſſe, Rota apud Card. Man-
ticam deciſ. 7. nu. 5. & in Burgi Sancti Domnini
iuriſpatronatus 9. Decembris 1622. coram Mer-
lino deciſ. 18. num. 7. apud Viuianum in praxi iu-
ris patronat.

Iurè popterea, nec ſanè illiberaliter age-
re nunc poſſunt filij, Paulique hæredes ad
reuocandum ea omnia, quæ perperam Illu-
ſtriſſimus Dominus Syracuſanus Epiſcopus
atque non ſine aperta malitia Cicagliæ, e-
127 git. In hæredes nempè, & contra hære-
des iura, actióneſque omnes, ſiue actiuę, ſiue
paſſiuæ defuncti tranſeunt. *§. poſt mortem in-*
ſtitut. de inutilibus ſtipulationib. l. 1. C. vt actiones
ab hærede, & contra hæredem. Atque hæredi
rei competit vẽdicatio bonorum omnium
hæreditatis, *l ſi ſorori ſuæ 14. C. de iure delibe-*
rand. diximus *reſponſ. 21. nu. 2. 3. & 4. p. 2.*

Faciunt proinde non iniuriâ nunc Pauli
hæredes ad vindicationem agendo bono-
127 rum extincti parentis: & vt in ciuile factũ
Cicagliæ Maeſtas coerceat iudicantis, iuxta
Vlpiani præceptum *in l. medicus 3. ff. de va-*
rijs, & extraordinar, cognitionib.

Atque ita ex his Ariſtarchi ſupercilijs
non excuſſis, reſpondendum cenſuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D.
Epiſcopus Iuuenacen.

In hac eadem cauſa (ante quam à nobis
partes conſilium petiuiſſent) conſulendo
reſpondit Admodum R.P.D. Alfonſus de
128 Leone V.I.D. & Sacræ Theologiæ mora-
lis profeſſor ex Clericis Regularibus, qui
quan-

Digitized by Google

quantæ authoritatis,& doctrinæ ſit,eius palam faciunt ſcripta prælo præſſa. olim in
119 ephebis quond. Franciſci Antonij Bonaiuti,qui Cathedram obtinebat matutinam, noſter condiſcipulus. Eius proinde in hac re datum Conſilium ſubnectere per quam iucundum,neque ab vtilitate alienum exiſtimauimus. tuum enim in cõmodum inſudamus omnes amice Lector. Per quam libenter itaque paratis vtere. Eueniet pro-
130 fecto hoc ipſum aliàs, *Nihil ſub ſole nouum*
„ *cum ſit;nec valet quiſquam dicere: Ecce hoc re-*
„ *cens eſt,iam enim præceſſit in ſeculis,quæ fuerunt*
„ *ante nos.Non eſt priorum memoria:ſed nec eorũ*
„ *quidem, quæ poſtea futura ſunt, erit recordatio*
„ *apud eos,qui futuri ſunt in nouiſſimo*. Vt ſapiẽs
Eccleſiaſtes 1. 10. & 11. Loquitur. Ac facile inuentis cum aliorum commodo addes.

SVMMARIVM.

1 *Actus talis præſumitur, qualis à parte nominatur.*

2 *Authoritas ordinarij requiritur ad inſtitutionem Cappellaniæ.*

3 *Epiſcopus non poteſt Cappellaniam ſimplicem in beneficium conuertere, reluctante fundatore.*

Neque poteſt ſe in illa intromittere, niſi ad agnoſcendum ſi adimpleatur voluntas fundatoris.nu.4.

Illo tamen defuncto.

5 *Cappellania ſimplex impetrari non poteſt, vt beneficium.*

Alioquin gratia ſubreptitia erit.

6 *Cappellania ſimplex, dum remanet in ſua temporalitate reuocari, poteſt per fundatorem.*

Præſertim re integra.

7 *Hoſpitale conſtructum abſque Epiſcopi conſenſu, atque propterea prophanum, poteſt ex voluntate conſtructoris deſtrui.*

8 *Cappellaniæ ſimplicis fundator,conditionem apponere poteſt, vt non ſeruatis conditionibus appoſitis, ſit irrita fundatio talis, tamen conditio apponi non poteſt in Cappellania collatiua.*

9 *Præſentatio tribuit ius præſentato ad rem, non in re.*

Et ſupponit Iuſpatronatus iam erectum.nu. 10.

11 *Conditionis legitimum implementum ſemper præcedere debet, & ſuum diſpoſitum præuenire.*

12 *Relictum perſonis cum commemoratione loci, intelligitur relictum contemplatione loci.*

13 *Miſſæ relictæ, vt incerta Cappella fiant, alibi celebrari non poſſunt.*

14 *Patronus quis dici non poteſt ante erectionẽ, ſaltim inceptam, ex ſola fundatione.*

Præſertim ſi fundationi non acceſſit conſenſus Epiſcopi.

15 *Iuſpatronatus ante Epiſcopi conſenſum non datur.*

16 *Iuſpatronatus non eſt, ſola fundatio, ſeù inſtrumentum fundationis.*

Neque eſt Ius ſpirituale,neque ſpiritualitati annexum.

Sed vt Epiſcopi conſenſus accedat neceſſe eſt.

17 *Præſentatio coràm Ordinario fieri debet, vt præſentato Ius quæratur.*

18 *Conſenſus Epiſcopi in Iurepatronatus, præcedat neceſſe eſt, vt ius tribuat præſentato.*

Licet quidem quoad fundationem ſufficiat ſi ſequatur.& nu.24.

Alioquin præſentatio nulla erit.

19 *Beneficium de Iurepatronatus ante Epiſcopi conſenſum non datur.*

Poteſt tamen eſſe Cappellania prophana.

20 *Cappellania ab Epiſcopo conferri non poteſt, niſi in eius erectione eiuſdem accedat conſenſus, vt ſpirituale Ius ſit.*

Sed neque à Papa.

21 *Patronus quis non dicitur beneficij Iuriſpatronatus,ante Epiſcopi conſenſum.*

Sed Dominus, ſiuè benefactor, ſeù benemeritus.

22 *Cappellaniam prophanam obtinens Sacerdos, non dicitur propriè Capellanus, ſed ſtipendiarius.*

23 *Fine conceſſo, & media ad illum tendentia conceſſa videntur.*

25 *Actus nullus, & imperfectus, reuocabilis eſt.*

26 *Iuſpatronatus iam fundatum cum Epiſcopi conſenſu, reuocari amplius non poteſt.*

Secus verò ſi Epiſcopi conſenſus non acceſſerit.

Nam poterit vſque ad mortẽ reuocare ſuam voluntatem, qui fundare ſtatuerat.nu.27.

28 *Actus non poteſt dici perfectus quando aliquid ſupereſt agendum.*

29 *Fundans Iuſpatronatus pro certis perſonis cum conſenſu Epiſcopi, non poterit poſtea donare alijs perſonis.*

30 *Conſtruens Eccleſiam, vel Monaſterium, etiam ſine conſenſu Epiſcopi, non poterit illud poſtea deſtruere.*

31 *Promittens fundare Eccleſiam, vel beneficium, poterit cogi ad fundandum.*

Declara, ſi voluntas promittentis fuit perfecta.

32 *Inſtitui per Epiſcopum non poteſt, niſi qui præſentatus fuerit per patronum.*

Alioquin inſtitutio nulla eſt.

33 *Actus ſi non valet, vt agitur, valeat vt valere poteſt.*

34 *Pollicitatio perfecta per ſtipulationem, & donationem inter viuos reuocari non poteſt.*

Intellige directè, ſecus indirectè

35 *Sepultura electio reuocari poteſt.*

36 *Donatio facta piæ cauſa, ante acceptationẽ reuocari non poteſt.*

Præſertim ſi acceſſit Iuramentum.

Et per Notarium ſtipulantem fuerit acceptata nomine piæ cauſa.

Quod intellige quando donatio eſt abſolutè facta, non ex cauſa alias reuocabili.

37 *Acceptatio Notarij pro pia cauſa ſufficit.*

Exaudi in lucratiuis, non in oneroſis.

38 *Iuspatronatus eſt ſeruitus quædam.*

39 *Conſenſus Epiſcopi in fundatione Iurispatronatus expreſſus requiritur.*

Præſertim in Monaſterio Monialium. n.40.

41 *Iuspatronatus quando iuſtificatur, citari debet is, de cuius intereſſe agitur.*

42 *Intruſus dicitur, qui licet habet inſtitutionem ab Ordinario, non tamen illam habet Iuris ordine ſeruato.*

Vnde tanquam malæ fidei poſſeſſor tenetur non ſolum ad fructus percęptos, & percipiendos, ſed & qui percipi potuerunt. nu.43.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem Argumenti.

RESPONSIO LXXXIX.

VI. D. Paulus Ruſſus habens in Eccleſia Monialium Sancti Ioannis Baptiſtæ Terræ Militelli Vallis Nothi in Sicilia vxorem, genitorẽ, ſororem ſepultas, & duas filias moniales adhuc ibi viuentes, conſtituit ibimet ſepulturam eligere pro ſe, & ſuis filijs, & deſcendẽtibus, & proindè die 13. Februarii 4. Indict. 1606. medio inſtrumento publico, narrans hanc voluntatem ſuã, non ſolũ declarat, in dicta Eccleſia monialium ad hunc finem ſepulturæ, vt ſuprà, velle ibi conſtruere altare cum ſepultura, ſed etiam vlterius progrediendo, nominat aliquos Cappellanos, qui haberent celebrare in dicto altari conſtruendo, illi quoque redditus ſufficientes aſsignando, pro quibus hypothecauit ſua bona, dictum contractum iuramento vallando. Die autem ſequenti 14. eiuſdem menſis iuſtis cauſis ſuam mentem mouentibus per eumdem Notarium, qui ſupradictum contractum ſtipulauit, non ſolum illum reuocauit, & caſſauit, ſed etiam curauit, vt ſuper inducerentur lineæ per modum crucis Sancti Andreæ in ſingulis folijs dicti contractus. Rebus ſic ſtantibus poſt aliquos menſes viuente adhuc fundatore vnus ex Cappellanis nominatis producendo coràm Epiſcopo copiam primi contractus abſque aliqua mentione reuocationis, & caſſationis, ac aſſerendo altare iam conſtrum, vt excipitur ex verbis inſtitutionis factæ ab Epiſcopo, ibi *conſtructum, & fundatum*, ac Cappellanum primo vocatum, & nominatum non curaſſe ex negligentia, ſibi expediri facere inſtitutionem intrà tempus à iure ſtatutum, petijt ſtatim ex iure deuoluto ſibi concedi inſtitutionem ad Cappellaniam, ſtante præfata nominatione ſuæ perſonæ facta in dicto contractu, quam Inſtitutionem obtinuit, & exindè poſt aliquos annos ſibi fecit adiudicare bona in dicto contractu promiſſa pro dote ipſius Cappellaniæ. Quæritur modo, an dicta inſtinctio facta ab Epiſcopo ſit valida, nec ne?

Et dato, & non conceſſo, dictam cappellaniam inſtitutam in dicto contractu eſſe cappellaniam collatiuam, & ſic beneficium Eccleſiaſticum, nam in dicto cõtractu non ſolum illam appellat dictus Paulus capellaniam, ſed etiam iuſpatronatus, & beneficium;

1 actus enim talis præſumitur qualis à parte nominatur. *Bart. in l. cum quid num. 11. ff. ſi cert. pet. cum alijs allegatis per Cephal. conſ. 603. nu. 11. & ſeq. lib. 4.* Nam ſi eſſet non collatiua, ſed prophana, pro vt iure prætendi poſſet, quod in caſu noſtro iudicanda ſit talis capellania, ex quo licèt fundator hypothecauerit bona aliqua ſua pro illius capellaniæ ſtipendio,

2 non requiſiuit authoritatem ordinarij, prout requiritur ad inſtitutionem capellaniæ collatiuæ, & in ſimili habetur per Rotam in Dertuſenſi relata in meo *tract. de offic. capellani q. 5. num. 161.* imò nulla fecit de Epiſcopo mentionem, neque illa bona iuſſit à ſuis hæredibus amoueri, & poſt alios notat *Perez in tract. de anniuerſ. & cappellan. lib. 2. cap. 1. nu. 3.* vbi benè *nu. 23. & ſeq.* declarat, nihil referre, ſi fundator appellet alio nomine dictam capellaniam; nam quando conſtat de voluntate loquentis receditur à proprietate vocabuli, cum actus agentium non operentur vltra eorum intentionem, & verba debent deſeruire menti, & non è contrà mens debet deſeruire

verbis

verbis, de qua re *Nauar cõſ.7.de prabend.* vbi
de vocante talem capellaniam beneficium,
& ſic quod ex hoc capite Epiſcopus non
poteſt illam conferre, nec illam conuerte-
3 re in beneficium reluctante ipſo fundato-
re, vt poſt *Rot. notant Garz. part.1.cap.2.num.
108. & Moneta de commut. vltim. voluntatum
c.16. ſub n.*180.& per conſequens eius colla-
tio fuerit inualida, cum nequeat Epiſcopus
ſe intromittere in capellania non collati-
4 ua, niſi ad cognoſcendum, ſi adimpleatur
voluntas fundatoris, quando ipſe iam eſt
defunctus. vt per eundem *Perez ſupracit. nu.*
23. vbi in ſpecie ait, perperam facere ordi-
narios, ſi eam vt capellaniam conferant; ſi-
5 cut neq; poſſe impetrari tanquam benefi-
ciũ. probat latè *Valez. conſ.188.p.2.*& ſi aliter
fuerit impetrata gratia eſt ſubreptitia, nec
conſideranda. *Rota apud Monetam loco ſupra-
citato cap. 10. ſub num.*479.& patet ex deciſ.
Melphit. legati pij 24. Ianuarij 1626. coràm
Dunozetto. relata in *meo tract. de off. capell.
q.5.nn.*171.& licet DD. ſupracit. non tractẽt
hunc articulum in puncto, vtrum funda-
tor dictæ capellaniæ non collatiuæ poſsit il-
6 lam reuocare, tamen ex eo, quod vocant
dictũ fundatorẽ benefactorẽ,& dominũ, &
dicta bona remanere, in ſua tẽporalitate, ſup
ponere videtur, ꝙ poſſit illã reuocare ma-
ximè re integra, vt in caſu noſtro. Itẽ etiam
7 quia loquendo de hoſpitali cõſtructo abſq;
conſenſu Epiſcopi, & ſic prophano, prout
eſt talis capellania, docet poſſe dictum do-
minum illud deſtruere per *Selu. in tract. de
benefic prima par. q.6. ſub nn.*10. & in puncto,
quod inſtitutor talis capellaniæ nõ collatiuę
8 poſſit apponere conditionem, quod nõ ſer-
uatis conditionibus, ſit irrità dicta fundatio,
& inſtitutio, dixi *ſupra c tract. de off. cap. qu.5.
num.*317. *& ſeq.* quibus ibi citatis, accedit
Moneta cit. cap. 10. *num.*477. Ergo ſignum eſt
quod illa poteſt reuocari, nam vt poſt *Rotã*,
docet *Monet. ibid. n. pracedenti* dicta conditio
nõ poteſt apponi in cappellania collatiua.

Reſpondeo dictam inſtitutionem factam
ab Epiſcopo fuiſſe,& fore nullam,& inuali-
dam hoc ſolido,& firmiſſimo fundamento.
nempè quia per dictum inſtrumentum nul
lum ius ſit acquiſitum capellanis in eo no-
minatis, ſi ergo nullum ius illis acquiſitum,
igitur potuit ipſe fũdator reuocare dictam
nominationem,& inſtrumẽtũ,& poſt reuo-
cationẽ non potuit ipſe cappellanus petere
dictam inſtitutionem, & per conſequens,
nec ab Epiſcopo validè illa poterat conce-
di. Probabo in primis fundamentum, ex cu-
ius probatione remanebunt quoque illa-
tiones prædictæ ſatis probatæ.

Quod per dictum inſtrumentum nullum
ius ſit acquiſitum ipſis capellanis, patet, nã
dicti capellani nominati in dicto inſtrumen
to in tantum poſſunt habere ius, in quan-
tum dicta nominatio haberet vim præſen-
9 tationis. Præſentatio enim eſt illa, quæ tri-
buit ius præſentato ad rem, non in rem, vt
per Rotam in Compoſteliana Parochialis
20. Februarij 1630. coram Merlino relata in
meo *tract. de offic. cappellan. quæſt.4. praxis num.*
112. quibus ibi allegatis accedunt *Ciarl. in
ſuis controuerſ. cap.1. num.13. & Marius Anto-
ninus lib.1. var. reſolut.9. nu.1.* ſed dicta nomi-
natio non poteſt aliquo modo habere vim
10 præſentationis, quia præſentatio ſupponit
ius patro. iam perfectũ, ideo dicitur fructus
ipſius *cap. conſultationibus vbi DD. de iure pa-
tr. Broerius dec.15. n.14. Marius Anto. lib.1. var.
reſol* 87. *ad fin. & ſape Rota Romana*, & in caſu
noſtro nullo modo erat perfectum dictum
ius patr. Primo ex eo, quod debebat præce-
dere conſtructio capellæ, in qua miſſæ erant
celebrandæ iuxtà conditione appoſitam à
dicto teſtatore in dicto inſtrumento: legiti-
mum .n. cõditionis implementum ſemper
11 debet præcedere, & ſuum diſpoſitum præ-
uenire. *Bald. in l. ab eo num. 1. C. de fideicom.*
ꝙ procedit maximè in caſu noſtro, in quo
talis aſſignatio reddituũ, ſeu inſtitutio iuris
patr. non fuit facta ſimpliciter pro celebra-
tione miſſarũ, quo caſu cenſetur facta con-
templatione Capellanorum, vt eſt caſus *Ric
ci part.4. deciſ.210. num.2. & Steph. Grat. cap.33
num.5. ſuarum diſcept. for.* ſed contemplatio-
ne loci, ſeu capellę,& ſepulturę ibi conſtruẽ-
darum, vt patet ex verbis prohemialibus
inſtrumenti, ex quibus elicitur cauſa finalis
dictæ inſtitutionis, vnde cum capellani ſint
vocati intuitu capellæ, & ſepulturæ ibi
conſtruendarum, debuiſſet ſeruari ordo, vt
prius fabricaretur capella, & poſtea inſtitue
rẽtur capellani. argumento notatorum *per
Rotam in nouiſſ. diuerſ. deciſ.*136. *num.*13.& in
12 ſpecie quod relictum perſonis cum cõme-
moratione loci intelligatur relictum con-
templatione loci, dixit *Dilectus de arte teſtan-
di tit.5, cautela 2. nu.3.* refert,& ſequitur *Ioan-
nes Baptiſta Thor. in ſumm. priuil. piæ cauſæ pri-
uil.160. ad finem*,& in puncto quod relictum,
vt in certa capella, ad quam teſtator deuo-
tionem habeat, miſſa celebrari debeat, non
13 poſſit alibi celebrari, notat poſt alios *Steph.
Grat. ſup. cap.73. n.40.* & ſic fuit reſolutum in
Rota Romana coram *Seraph.* vt aliis citatis
habetur *per Marchinum in tract. de ord. tr.1.
part.2. cap.24. num.2.* vbi, & ſi tractet, quando
licitè fieri hoc poſſit cum conſenſu Epiſco-
pi,& patroni, tamen. vt videre eſt *ibi num.* 5.
præſuponit fundatorẽ eſſe mortuum, quia
nemo eſt, qui audeat dicere, Epiſcopum hoc
poſſe facere ipſo fundatore viuente, qui po-
teſt declarare mentẽ ſuã, ſicut in caſu noſtro
dictus Paulus declarauit hanc non eſſe ſuã
voluntatem appellando à dicta inſtitutione;
14 à qua quòd liceat appellare, dixit *Rota in no-
niſſ. diuerſ. deciſ.*197. *num.*3.& in puncto quod

ex ſola fundatione ante conſtructionē ſaltē
ceptām non poſſit quis dici patronus, poſt
alios habetur per *Garz.part.5.de benef.cap 9.à
num 44.* Quod maxime eſt verum, quando
ipſi fundationi non acceſſit conſenſus Epi-
ſcopi, vt poſt *Lamb. & alios notat Sanchez
lib.2 opuſc.moral.cap.3 dub.48.num.8.*& ſic de
clarat *Ricc. deciſ. 73. part. 3.* quando dicit,
quod conſtructio capellæ non ſit neceſ-
ſaria ad acquirendum ius patr. nam præſup-
ponit fundationi, vel dotationi acceſſiſſe
conſenſum Epiſcopi,& quod ius patr. acqui
ſitū fuit in capella iam conſtructa, vt patet
ex eius diſcurſu,& fauet *Rota in nouiſſ.p.1.de-
ciſ.222.*

Secundò ex quo fundationi non acceſſe-
rat conſenſus Epiſcopi, nam ante dictum
15 conſenſum, neque datur ius patr. nec ali-
quis poteſt dici patronus,vt ſit clarū ex defi-
nitione iur.patr. & deducit *Sebaſt. Medic. in
tractat.de definit.defin.56.n.2.tom.18.tract.* vn-
de *Marius Antoninus lib.1.reſolut.87. num.8.*
dicit, quod ad ius patr. attenditur tempus
præſtiti conſenſus ab Epiſcopo, quæ omnia
claré ſignificant ius patronatus non eſſe per
fectum, niſi accedente dicto conſenſu Or-
dinarii,& clarius *Gugliel. Redoan. tract. de ſim.
mentali part.1.cap.28.tom.15.tract.part.2.* benè
declarat,quod fundatio ſola,ſeù inſtrumen
16 rum fundationis iuris patr. non ſit ius ſpiri-
tuale,ſeu ſpiritualitati annexū,quādo nō ac-
cedit conſenſus Epiſcopi; dat exemplum de
literis Apoſtolicis,vt quis de beneficio pro
uideatur,quæ literę,vt ſubdit dictus author,
non tribuunt ius in re, vel ad rem, ſed tan-
tum faciunt quoddam ius præparatorium
ad beneficium, quod eſt ſpirituale, obti-
nendum,& *num.2.* concludit, quod adhoc
vt acquiratur,& reſeruetur ius patr. fundan-
ti,dotanti,aut conſtruenti, eſt neceſſe,quod
accedat conſenſus Epiſcopi,& aliter factum
non tenere,quia cum aliquid certis,forma,
qualitate,& conditione fieri requiritur, eis
non ſeruatis, non debet tenere, & valere,
neq; ritè factum cenſeri,quia paria ſunt non
fieri, & fieri pro vt nō decet. hactenus *Redoa
nus.* Confirmatur ex eo,quod poſt *Abb. &
Gomes dicit Ciarlinus in ſuis controuerſ.fori Ec-
cleſiaſtici cap. 1. ſub num.14.* quod ſcilicet ad
17 hoc,vt ius quæratur præſentato per præſen-
tationem, debet fieri præſentatio coram
Ordinario. At hæc nominatio non ſolum
non fuit facta coram Ordinario, ſed in in-
ſtrumento, cui non acceſſit conſenſus Or-
dinarij, ergo non poterat per eam aliquod
ius ſpeciale quæri ipſis nominatis in dicto
inſtrumento,quod eſt ita verum,vt & ſi cō-
ſenſus Epiſcopi ſufficiat, ſi poſtea accedat
fundationi iuris patr. vt ille conſtituatur,ta-
men ad hoc,vt tribuat ius præſentato,neceſ-
18 ſe eſt,vt præcedat ipſam præſentationem,
ita *Lancellott.Gall.in tract.de ſtat.verb.viginti,
quæſt.4.ad finem tom.2.tract.* qui expreſſe ſub-
dit,quod alias nullius effectus erit pręſenta-
tio,& teſtatur de communi opinione poſt,
*Calder.conſ.56.& Roccum de Curte in tract. de
iure patr.verb pro eo.quæſt.2. in fin.* Ratio eſt,
19 quia ante dictum conſenſum non datur
beneficium Eccleſiaſticum, ſed capellania
prophana, vt præter cit. à me *in tract.de off.
cap.quæſt.3. num.36. & quæſt.5. num.178.* ha-
betur *per Ricc.part.3 deciſ 90.nu.3.*& Sine eo
ꝙ ſit beneficiū Eccleſiaſticum nō datur ius
patr. ꝙ eſt ius ſpirituale, ſeu ſpiritualitati an-
nexum,nam capellania prophana tunc ſpi-
ritualziatur, vt ait *Perez ſuprac.cap.1.nu.34.*
quando accedit cōſenſus Epiſcopi,qui ideò
ibidem *num.19.* ſubdit,vt refero *ſup.num.79.
ad finem*, quòd ante conſenſum præfatum,
dicta capellania non ſolum non poſſit con-
ferri ab Epiſcopo,ſed neque à Papa. Quę om
21 nia confirmantur ex eo,quòd ante dictum
conſenſum neque dicitur quis proprie pa-
21 tronus,ſed dominus *Selua de benef.p.1.cap.6
num.10.* ſeu, vt alij vocant benefactor, ſeu
benemeritus;& Sacerdos nō dicitur propriè
22 capellanus,ſed ſtipendiarius *Perez cit.cap.1.
num.35.*

Nec refert,ſi dicatur quod Epiſcopus in-
ſtituēdo dictam capellanum in dicta capel-
la cenſeatur prius conſenſum præbuiſſe di-
ctæ fundationi,ex regula illa,quia conceſſo
23 fine aliquo,cenſeantur conceſſa media ten
dentia ad dictum finem *cap.quoniam de ſent.
excomm.* quia dato, & non conceſſo hoc aſ-
ſumptú ſubſiſtere in iure,pręterquam quod
hoc eſt verum, quando patronus non con-
tradiceret (& in caſu noſtro fundator ex-
preſſe contradixit) *Selu. cit. quæſt.6. num.20.*
vbi quod id dictū,ſufficere cōſu Epiſcopi, ſi
24 accedat poſt fundationem iuris patr. habeat
locū in iure patr. inſtituto in vltima volūta-
te,non autem inter viuos;maxime, quando
effectus non differatur poſt mortem, vt in
caſu noſtro,& hanc opinionem dicit magis
ęquā,ac maioribus authoritatibus roboratā,
& habetur per *Garz. p.1.de benef.cap.2. num.
111. & Monetam in cap.10. num.481.* adhuc
tamen in caſu noſtro nullo modo poteſt il-
lud vendicare ſibi locum,cum iam quando
fuit facta inſtitutio ab Epiſcopo, dictum in-
ſtrumentum fundationis fuerat iam reuo-
catum ab ipſo fundatore,& per conſequens
reuocata præſentatio facta in eo de dictis
capellanis;quo caſu conſenſus Epiſcopi non
poteſt aliquid operari ex defectu funda-
menti ipſius conſenſus, quod eſt funda-
tio, conſtructio, vel dotatio, & vbi ruit
fundamentum, corruunt fundata. vulg. iuri-
bus.

Quod autem fundator ante conſenſum
præſtitum ab Epiſcopo inſtrumento funda-
tionis iuris patr. poſſit reuocare dictam fun
dationem ſic nullam, vel ſaltem imperfe-
ctam

ctam abſque conſenſu Epiſcopi DD.viden-
tur ſupponere, certo cum doceant actum
25 nullum, ac imperfectum eſſe reuocabilem,
vt de actu nullo habetur per *Sperellum dec.
74.n 12.& deciſ.91.nu.26.* ac de actu imperfe-
cto *Seraphin.deciſ.* & ideò loquen-
do in terminis noſtris, tantùm dubitant, v-
trum id etiam poſſit ipſe fundator poſtquā
Epiſcopus conſenſum præſtitit, vt eſt videre
per *Lambert loc.loc relat.per Monet.de commu.
vltim.volunt. cap.10.num.225.& ſeq.* Vbi ha-
betis limitationes, & per *Rotam apud Veral-
lum deciſ.190.lib.1.* Qui authores cum ea ra-
tione concludant, fundatorem non poſſe
reuocare dictam fundationem factam cum
conſenſu Epiſcopi, quia dictum ius patr. hoc
caſu fuit in ſe perfectum; tacitè concedunt,
26 quod vbi non præceſſit adhuc conſenſus
Epiſcopi, non ſit ius patr. perfectum, & poſ-
ſit reuocari, ita expreſsè *Gratianus tom 1. di-
ſcept for.cap.177.* vbi & ſi concludat non po-
tuiſſe fundatorem reuocare facultatem no-
minandi Rectorem in quadam Eccleſia cō-
ceſſa Fratribus Sancti Franciſci in inſtru-
mento fundationis iuris patr. poſtquam fuit
dictum ius patron. perfectum per conſen-
ſum Epiſcopi, ſubdit tamen *ad finem num. 4.*
hæc verba, *Secus eſſet ſi non interueniſſet con-
ſenſus Diocæſani*, clarius *Moneta loco ſuprac.
cap.11.num.197.* vbi poſt *Lambert.* docet, teſta-
torem, qui mandauit creari beneficium, &
conſtituit aliquem tertium patronum, ſi ad
id non interuenerit conſenſus Ordinarij,
27 poſſe vſque ad mortem reuocare ſuam vo-
luntatem: optima quidem ratione, nam
28 actus non poteſt dici perfectus, quando ali-
quid ſupereſt agendum, *Menoch. conſ.33.nu.
12.lib.2.* & quando plura requiruntur, actus
perficitur ex vltimo requiſito, *Surd.deciſ.82.
num.15.*

Neque obſtat quod ſupradicti authores
non loquantur de reuocatione totius, vt ita
dixerim fundationis iurispatron. ſed tātum
alicuius qualitatis, vt eſt videre apud eos, &
late egi *in meo tract.de off.cap. quæſt.4. praxi 3.
à num.17.verſ bis ſic declaratis,* quibus ibi alle-
gatis accedunt *Monet. loc.ſuprac.c.13. anu.
197.& Rot.in Ferrarien.die luna 30. Aprilis
1635.corā Dunozetto*, vbi quod is, qui funda
29 uit ius patr. pro certis perſonis cum con-
ſenſu Epiſcopi, non poſſit illud poſtea do-
nare alijs perſonis. latè *Garz. p.5. de benef c.
9.à num.58.* Quod etiam confirmari poteſt,
30 quia non ſolum conſtruens Eccleſiam,
vel monaſterium, etiam abſque licentia Epi
ſcopi, non poteſt illud poſtea deſtruere, vt
per DD. quos citat *Genuens in ſuis practica-
bilibus q.344.& Laurentius de Franchis in ſuis
controuerſ.inter Epiſcopos,& Regulares, cum
de conſtitutionibus Greg. XV. & Vrb. VIII.
circa erectionem nouorum monaſteriorū mihi
31 fol.115.* Sed etiam promittens tantum fun-
dare Eccleſiam, vel beneficium compelli
poteſt ad fundandum, idque non modo,
quando incepit opus, quo caſu etiam de iu-
re ciuili pollicitatio inducit actionem, ſed
etiam ante opus inceptum, nam hoc caſu
pollicitatio de iure canonico producit
actionem, vt quis cogatur ad illud facien-
dum etiam antequam inceperit, vt latè per
Monet.loc. vltim. ſupracit. n.127.

Quia ad argumentū reſpondetur; primò,
DD. citatos ſupponere iuspatronatus perfe-
ctum ratione conſtructionis à fundatore
requiri, & conſenſus Epiſcopi de iure ne-
ceſſarius, & ideo loquuntur de reuocatione
qualitatis alicuius duntaxat, & non totius
iurispatronatus. at in caſu noſtro, vt dixi,
dictum iuspatronatus ex defectu vtriuſque
conditionis eſt inperfectum, & ideò potuit
in totum reuocari. Reſpondetur ſecundò
ex eo inferri ad ſummum, quod præfatus
fundator non potuit reuocare dictum iuſ-
patronatus, non autē quòd dicta reuocatio
non ſit ſufficiens pro reuocatione nomina-
tionis, ſeù præſentationis factæ de ipſis Cap-
pellanis, vt patet in caſibus, in quibus lo-
quuntur Doctores, quòd ſat eſt pro ſubſi-
ſtentia noſtri fundamenti, nempè per di-
ctum inſtrumentum reuocatum nullum
ius habuiſſe Cappellanum ibi nominatum
ad petendam inſtitutionem, & per conſe-
quens male fuiſſe inſtitutum ab Epiſcopo,
32 qui non poteſt inſtituere, niſi præſentatum
à patrono, & quòd aliàs inſtitutio ſit nulla,
vt poſt alios dixi *ſuprac.q.3.de off.capell quī-
bus ibi allegatis accedit Marius Antonin.
lib.1. reſol.29. n.3.* Actus enim ſi non valet,
vt agitur, valet vt valere poteſt. *Rot. deciſ.3.
nu.2.de confeſſis in Antiquioribus Biſignetti.*

Reſpondetur tertio, ex qua reſponſione
reſoluitur etiam confirmatio ſupra allata;
doctrinam procedere, vbi dicta pollicitatio,
ſeù promiſſio, vel inſtitutio iurispatr. ſim-
pliciter fuiſſet facta, non autem quando fuit
facta contemplatione ſepulturæ ibi electæ à
fundante, vt in caſu noſtro, quo caſu ex eo,
quòd electio ſepulturæ ſit reuocabilis, ipſa
promiſſio quoque, & pollicitatio licèt per-
fecta per ſtipulationem, & donationem in-
34 ter viuos, etſi directè non poſſit reuocari,
poterit tamen reuocari indirectè, per reuo-
cationem electionis ſepulturæ, cuius natu-
ram aſſumpſit ipſa pollicitatio, & donatio,
ita poſt *Bart. in l fin.de ſolut. & Ruynū conſ.
61. incip. caſus, de quo quæritur vol. 2. Ge-
nuenſ.in ſuis practicabilibus eccleſ. q. 448. &
ſequitur Ioannes Baptiſta de Thoro in ſum-
ma priuil.pia cauſa priuil.213.* quæ eſt doctri-
na valdè punctualis pro caſu noſtro, in quo
dicta promiſſio fuit facta per donationem
inter viuos contemplatione ſepulturæ ibi
electæ, vt dixi, & ideò quia poſtea cum nol-
let amplius in ea Eccleſia ſepeliri ſuum ca-
dauer,

Digitized by Google

dauer, & iam per teſtamentum conditum
ſub anno 1612. elegit alteram ſepulturam,
& iuſsit ſepeliri in Eccleſia matrice dictæ
Terræ Militelli, reuocare potuit dictã pro-
miſsionem, ſeu dotationem prout reuoca-
35 re poterat ſepulturã prædictam, iuxtà tex.
*in cap. 1. de ſepultur. in 6. & notat poſt alios
Epiſcopus Carol. Marant. p. 2. ſuar. reſp. reſp.
14.* & ſic debent intelligi DD. quando dicũt
donationem factam piæ cauſæ ante acce-
36 ptationem non poſſe reuocari, maximè
vbi acceſsit iuramentum, & fuit acceptata
à Notario nomine piæ cauſæ. vt per *Molfeſ.
p. 2. ſua ſumma tract. 12. cap. 17. num. 41.* eſt
enim vera, quando donatio eſt abſoluta, nõ
autem quãdo eſt facta cõtẽplatione alterius
rei reuocabilis à fundatore, vt eſt electio ſe-
pulturæ iuxtà ſupradicta, fauet poſt *Sanch.*
37 *Moneta 1. c. 4. n. 239.* vbiſupra, ꝙ acceptatio
Notarij pro cauſa pia ſufficiat, vbi ſumus in
lucratiuis, non autem in oneroſis, & reſpec-
tiuis, hęc autem donatio reſpectu Monaſte-
rij Monialium eſt reſpectiua, quia Monaſte
rium non ſolum debebat concedere licen-
tiam fabricandi Cappellam, & ſepulturam,
& poſt dictam licentiam à præfato Paulo de
bebat fabricari ibi Cappella, & ſepultura, &
ſepeliri in ea, ſed etiã oneroſa, cum iuſpatr.
38 ſit ſeruitus quædam, vt ait *gloſſ. in cap. piæ
mentis 16. q. 7. cum aliis allegatis per me cit.
tract. de off. cap. q. 3. n. 100.*

Præterquam quòd dicta doctrina de ac-
ceptatione Notarij procedit in donatione,
& reſpectu Cappellanorum; dummodo fa-
bricaretur altare, ac Cappella, & ſepultura,
in qua ipſe fundator debet ſepeliri, non autẽ
in dotatione ad effectũ acquirendi iuſpatr.
quo caſu ad hoc, vt ſit perfectum, & tribuat
Ius, non ſufficit acceptatio Notarij, quæ ſup-
plet acceptationem eius, cuius fauore facta
eſt promiſsio, ſed eſt neſſarius cõſenſus Epi-
ſcopi, qui non ſuppletur per acceptationem
39 Notarij, ſed requiritur ſpecificè. *Rota in
nouiſſ. p. 1. deciſ. 223. n. 3.* & aliàs, vt dixi nun-
quã eſt beneficium Eccleſiaſticum, & quis
non eſt patronus, & præter ibi allegatos ha-
betur per *Felin in cap. ex parte n. 2. de reſcri-
ptis*, maximè cùm ſimus in materia acqui-
rendi iuſpatr. ac conſtituendi cappellaniam
40 in Eccleſia Monialium ſubiecta Epiſcopo,
quo caſu eſt ad hoc neceſſarius expreſſus
conſenſus Epiſcopi, vt per *Portell. q. 2. ſuarũ
reſponſionum moral. caſu 17.* ideoque ante
conſenſum præfatum potuit reuocari; ſi po
tuit reuocari, & etiam fuit reuocatũ, ſequi-
tur quod dictus cappellanus dum petiit in-
ſtitutionem, nulla facta mentione dictæ re-
uocationis, qua facta mentione, vel ipſe or-
dinarius non conceſsiſſet dictam inſtitutio-
nem, vel ſaltem citaſſet ad videndum de-
clarari, vtrum dicta reuocatio eſſet valida,
nec ne prout fieri debet, quando aduerſa-
rius eſt certus, dicta inſtitutio fuit ſubrepti-
tiè obtenta; maximè quia hoc caſu neque
fuerunt affixa edicta, quæ neceſſariò requi-
runtur ante inſtitutionem faciendam de
beneficio iuriſpatr. quæ (dato & nõ cõceſſo,
quòd dictum iuſpatr. ſubſiſtat.) non ſolum
reddunt inſtitutionem nullam, vt loquen-
do de primo caſu citationis. habetur per
*Lambert. in tract. de iu. patr. lib. 2. p. 2. q. 6. prin
cipali art. 10. & 11. & 13. n. 6.* quando enim
41 iuſtficatur iuſpatr. debet citari is, de cuius
intereſſe agitur *Seraph. deciſ. 1395. n. 2. verſ.
vel fuit citatus*, & loquendo de ſecundo ca-
ſu edictorũ, reſpondetur per *Rot. ſæpè apud
Ricc. p. 1. praxis deciſ. 160.* eſtque de hoc tex.
apertus in *cap. fin. de elect. in 6.* Sed etiam
Cappellanum præfatum inſtitutũ reddunt
intruſum; talis eſt iſte, qui licèt habeat dictã
43 ſtitutionem ab Ordinario illam non ha-
bet iuriſdictione ſeruata, vt poſt *Rebuffum
& alios habet Sanchez lib. 1. opuſcul. moral. c.
2. dub. 21. n. 5. Marius Antoninus lib. 1. var.
reſol. 11* & per conſequens cum eius poſ-
ſeſsio ſit improba, & vitioſa, debet om-
ninò ab eo auferri, & tamquam nullum ius
habens in dictis bonis tenetur ad fructus
perceptos, vt poſt *Pariſ. & Rotam dixi in ſu-
prad. meo tract. de off. cap. q. 4. praxis nu. 197.
aliàs 297. & ſeq.* quibus ibi allegatis addo
Rotam in nouis lib. 2. deciſ. 1170 num. 1. vbi
quòd intruſus tamquam malæ fidei poſſeſ-
ſor tenetur non ſolum ad fructos perce-
ptos, & percipiendos, ſed etiam ad eos qui
percipi potuerunt:

Et hæc, &c.

D. Alphonſus de Leone Clericus Re-
gularis V. I. D. & Theologiæ mora-
lis profeſſor.

*Ego D. Marcellus Megalius Clericus Re-
gular. S. Theol. & V. I. profeſſor. de ſub-
ſcriptione requiſitus libenter me ſubſcri-
bo, & ſententiam prædictam approbo.*

*Ego Iulius Caponus S. Theol. & V. I. D. ac
Lector publicus in Neapol. Gimnaſio idẽ
ſentio.*

Satis ſuperque, aptè, perſpicaciq. iudicio
perpenſa ſunt omnia in hac facti ſpecie per
Adm. Reu. satiſque doctum Patrem D. Al-
phonſum de Leone, vt nihil ſupereſſe aliud
videatur. Libentiſsime igitur in eius pedi-
bus imus ſententiam, eique ſubſcribimus.
Hoc vnũ addentes, quo rem integram fuiſ
ſe coniſcimus, vt reuocationi locus ſuper-
fuiſſe donanti non obſcurè videatur; quod
donatio præfata per V. I. D. Paulum Ruſ-
ſum facta pro erigendo beneficio, non actus
perfectus fuit, ſed ex poſt facto perficiendus
per erectionem capellæ in Eccleſia Monia-
lium Sancti Ioannis Baptiſtæ, atque conſe-
quenter conditionalis. Conditione, itaque
pendente, neque intercedente conſenſu
Monialium, vt erectio fieri poſſet, donatio

ipſa

ipſa in ſuſpenſo fuit; itá, ac ſi non facta fuiſſet, diximus *reſponſ. noſtra 32. num. 36. part. 1. & reſpon. 40. num. 41. ead. part.* Licuit proinde donanti per pœnitentiam, factam reuocare donationem; quód integra adhuc res eſſet, neque de alterius ageretur præiudicio; non Dei, cui acquiſitum nihil erat adhuc per donationem conditionalem, non impleta adhuc conditione; non hominum vocatorum ad beneficium, quibus ius erat poſt erectionem, non ante: licuit igitur pœnitere. *Gloſſ. notab in cap. cum layci 10. verbo pœnitentia, vbi etiam Abb. de iure patronatus Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 410. num. 3. & 4. vbi etiá Beltraminus addens num 8.* In eandem igitur non ab re imus tanti Patris ſententiam, quo cum vna lectoris Franciſci Antonij Bonaiuti adoloſcentes Auditores fuimus.

CAROLVS MARANTA I.V.D. Epiſcopus Iuuenacen. Sacti Officij Sanctiſſimę Inquiſitionis in hoc Regno Ordinarius Conſultor.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumento à Notario vaſſallo celebrato fides non adhibetur ex conſtitutione Regis Ladislai.*

Siuè pro, ſiuè contrà Baronem celebratum fuerit num. 2.

Reiecta Molfeſii, ſententia n. 3.

4 *Transactionis ſubſtantiale eſt iura minuere, & augere vtriuſque partis tranſigentis.*

5 *Conſtitutio Regis Ladislai locum habet etiam in inſtrumentis à Barone celebratis cum Eccleſia.*

Neque in hoc vel fauor, vel Eccleſia præiudicium verſatur.

Quia poteſt contrahere cum alio Notario nō vaſſallo.

Et Conſtitutio Notarij perſonam inhabilitat. num. 6.

Vnde tenet lex in hoc contra perſonam ſubiectam lata. Non tamen habet locum in decreto iudicis, n. 10.

Neque in obligationibus, quæ fiunt penes acta iudialia. num. 12.

Neque partium in poteſtate eſt eidem conſtitutioni contrauenire. n. 17.

7 *Princeps laycus non poteſt ſtatuere ſuper iuramento, neque directè, neque indirectè.*

Sed circa probationem, quoad perſonam Notarij.

8 *Allegantí, onus incumbit probandi, quod allegat.*

9 *Confirmatio non mutat ſubſtantiam confirmati circa factum, ſed ſolum iuris ſupplet defectum.*

11 *Decretum iudicis ſupplet nullitates contractus ex ſui carentia reſultantes.*

Non verò inhabilitatem Notarij.

Vel nullitates aliundè prouenientes.

13 *Acta iudicij debent confici per Notarium cauſę deputatum ad ſcribendum acta.*

14 *Actuarius non rogatur, ſed eligitur, & deputatur à iudice.*

15 *Inſtrumentum caret ealore iudicij.*

E differt ab actis iudicij.

16 *Confeſſio voluntaria, & quæ emanauit à Procuratore, poteſt quandocūq. reuocari.*

Etiam non docto de errore.

18 *Curatores, & Adminiſtratores præiudicare haud poſſunt iuribus principalis.*

Etiam ſoluendo.

19 *Onera realia ſequuntur poſſeſſores bonorum, & inter eos diuiduntur.*

tranſeuntque pro rata bonorum in ceſſionarium. num. 20. & 21.

21 *Obliagtio ſoluendi debita in bonis ceſſis intelligitur pro reſidua bonorum ceſſorum.*

ARGVMENTVM.

Ad materiam conſtitotionis Regis Ladislai in Regno Neapolitano. Quod inſtrumentis celebratis per Notarios vaſſallos nulla præbetur fides, ſiuè prò, ſiuè contrà Baronem celebrata fuerint. Decretum Iudicis licèt ſuppleat nullitates contractus ex ſui carentia, non ſupplet tamen inhabilitatē Notarij. Acta iudicii debent confici per Notarium à Iudice deputatū Onera realia poſſeſſores ſequuntur bonorum.

RESPONSIO LXXXX.

OB non prębationem crediti, eiuſque correſpectiuitatem ad loca ceſſa Principi Tarſiæ, vel ſaltem turbiditatē Rota ſub die 30. Aprilis 1640 cen-

cenſuit reijciendam exceptionem compen-
ſationis oppoſitam ab Eminentiſs. D. Car-
dinali Brancaccio aduerſus D. Aloyſium
de S.Seuerino Principem Biſignani credito-
rem ex cauſa Penſionum decurſarum.

Quam tamen, repropoſita cauſa ſub die
27. Maij 1641. reſponſum fuit admittendã,
quia creditum D.Cardinalis videbatur pro-
bari ex publicis Inſtrumentis, quorum fidẽ
non abrogabat Conſtitutio Ladislai ex plu
ribus rationibus in deciſione deductis. Pre-
fata verò correſpectiuitas videbatur tolli ex
lectura inſtrumenti celebrati contempla-
tione non alicuius corporis particularis, ſed
etiam bonorum à moderno Principe Biſi-
gnani poſſeſſorum, vnde etiam crediti tur-
biditas euacuabatur.

Verùm hodie propoſito dubio, An ſtan-
dum eſſet in primo, vel ſecundo loco deci-
ſis? Domini recedendo à ſecunda deciſione
primam confirmarunt, cuius fundamenta
ſubſiſtunt, non obſtan. ex aduerſo deductis.

1 Inſtrumentis enim ad probandum credi
tum Cardinalis productis, quia fuerunt ro-
gata à Notarijs vaſſallis Principis Biſignani,
cum quo celebrabantur, nulla poteſt adhi-
beri fides, ſic diſponente Conſtitutione Re-
gis Ladislai, quæ euitari non poteſt, ex eo,
2 quod inſtrumenta concepta ſint contra ip-
ſum Baronem, iuxtà Molleſij, & aliorum in
ſecunda deciſione allegatorum opinionẽ,
3 cuius contrariam, præter *Afflict. Vinc. de An-
na, & Ricc. allegatos in prima deciſione*, tenet
*Rouit conſ. 91. num 2. lib. 1. Camill. de Ratta in
tract feud part. 10. dilucid. 51. num. 6. & 7. Muta
in cap. Regni Siciliæ tom 5 cap. 264. ſub num. 2.
Donat. Anton de Marinis reſol. quotid. cap. 280.
lib. 2. Nouar. ſibimet contrarius in tract. de elect.
& variat for sect. 2. in præfat. ſub num. 10. Auell.
de Botta in addit. ad Conſt Ladislai. Io. Anton de
Nigis de Ciuitate Campaniæ ad c Regni in gloſ.
num 7 ante fin & num ſeq. Galter. in prax. In-
ſtrument. verb. in publica forma nu. 19. Carleual.
de Iudic. & for. compet. lib. 1. tit. 1. diſpu. 2. quæſt.
6 sect. 7. ſub num. 557. Gait. de cred. part. 3. tit. 1.
num. 322. 326. & ſeq. Flan. Amendola in Addit.
ad Franch. deciſ 118.*

Quia inſtrumenta de quibus agitur, ne-
dum cantant contra Principem Biſiniani,
ſed etiam continent remiſſiones, & renun-
ciationes ad eius fauorem factas ab Eccle-
ſijs S.Adrani, & S.Mariæ de Mattina per viã
4 tranſactionis inter illas, & dictum Principẽ
celebratæ, cui ſubſtantiale eſt non alterius
tantum, ſed vtriuſque tranſi entis iura mi-
nuere, & augere, *l. trãſactio nullo dato, C. de trã-
ſact. Iaſ. in l. fin num. 2. C. eodem Roland conſ 28.
num. 3. lib. 4. Alba. conſ. 89. num. 3. verſ. præterea,
Menoch. conſ 872. num. 14. Rota deciſ. 447. num.
3. p. 2 recent.*

5 Prout nec dubitari poteſt, quin dicta con
ſtitutio Ladislai locum habeat etiam in in-
ſtrumentis à Barone celebratis cum Eccle-
ſia, quia in hoc non verſatur aliquis Eccle-
ſiæ fauor, vel præiudiciũ, cũ poſſit contrahe-
re per alios Notarios Baroni nõ ſubditos, &
conſtitutio perſonam Notarij laici, laicali
6 quæ authoritate creati inhabilitando ad cõ-
ficienda inſtrumenta pro, vel contra Baro-
nem, cui ſubeſt, talibuſque inſtrumentis fi-
dem adimendo, diſponit de perſona ſubdita
Regi, & de probatione ex einſdẽ perſonæ fa-
cto reſultãte, quæ cũ ſit iuris poſiti ſubijci-
tur iuriſdictioni Legislatoris, vt in puncto ſi-
milis ſtatuti benè *Corn conſ 64. nu. 7. lib. 3.* quẽ
ſequitur *Carpan. ad Statut. Mediola. in prælud.
n. 570. Ruin. conſ. 55. ſub nu. 9. lib. 5.* & in proxi-
mis terminis *Feder. de Sen. conſ 83. ſub n. 4. Ri-
min. Sen. cõſ. 499. n. 4. Natt. cõſ. 380 n 4 verſ. ſta-
tuto Ciuitatis, Surd. conſ 2. nu. 40. Ladercb. conſ.
103. n. 1. verſ. eſt lex municipalis cũ alijs alleg. per
Carol. de Graſ. de effect. Cleric. effect. 2 ſub n. 331.*

7 Ob eandemque rationem parùm refert,
quod inſtrumenta ſint munita duplici iura-
mento, ſuper quo Princeps laicus directè,
vel indirectè ſtatuere non poteſt, quia Con-
ſtitutio non tangit iuramentũ, ſed perſonã
Notarij ſibi ſubditam, & probationem in-
ſtrumenti ab eo confecti, per quod propte-
rea non probatur, quod iuramentum fuerit
præſtitum, *Caſtrenſ. conſ 61. num. 2. lib. 2 Ro-
land. conſ. 43. num. 2 in fin. & num. 3. lib. 3. Gio-
nag. conſ. 84. num. 32. & 33. lib. 1. Barboſ in l. 1.
num. 75. verſ. quod ſi lex ciuilis, ff ſolut. matrim.
Sanch. ſuper Decal. lib. 3 cap. 12 num. 10. Rot. de-
ciſ. 227. num. 25. part. 7. recent. vltra alios allega-
tos in prima deciſ. §. 2. quia in fin.*

Quod verò inſtrumenta celebrata fue-
rint pro exoneratione conſcientiæ bona fi-
de, & cum decreto Iudicis, non apparet, niſi
ex ipſilmet inſtrumentis, quæ vt dicebatur,
non merentur fidem, & ſic quomodocum-
que prædicta deducantur, ad euitandã, ſiuè
cõprehenſionẽ caſus noſtri in Cõſtitutione
Ladislai, ſiue ipſius Cõſtitutionis diſpoſitio-
nẽ ex ceſſatione cauſæ finalis à Ladislao cõ-
tẽplatæ, sẽper verũ eſt dicere, quod nõ probãtur
8 allegatæ qualitates, quarum tamẽ probandi
onus incumbit allegantis iuxtà *Theor. Franc.
in cap. 1. in 1. notab de præſcript. in 6.* quem ſe-
tur *Aym. conſ 226. num 8. Garz. de beneſ. part. 6.
cap. 1. num. 591. Rota coram Sanct. memor. Greg.
XV. deciſ. 278. num. 1.* Præter quod in inſtru-
mentis non legitur, quòd Princeps promi-
ſerit pro exoneratione conſcientiæ; imò ibi
dicitur Principem tranſigere ad euitandum
iurgia, & controuerſias, ſed ſolum hoc legi-
tur in Breui Apoſtolico confirmationis trã-
ſactionis, quod in hac parte cum diſcordet
inſtrumentis cenſetur erroneum, nec venit
attendum, quia confirmatio non mutat ſub
9 ſtantiam confirmati circa factum, ſed ſolum
ſupplet Iuris defectum, *Sarnen. in Compend.
vtriuſque ſignat. num. 71. Rot. deciſ. 458. in fin.
lib.*

lib.3.part.3.diuerſ.deciſ.219. num.1. part.7.recent.& in Romana ſenżorum 4000.26. Nouembris 1618.coram bo.me.Coccino.

10 Non obſtat,quod rogitus decreti Iudicis
cadat ſub Conſtitutione ex tradiτis per *Vincent.de Franch.deciſ.118.Adden ad Vinc.de Anna ſing.224.Gait.de cred cap.3. tit.1. num.342.*
& ex decreto, eo quod continet integrum
tenorem tranſactionis, probetur ipſa tran-
11 ſactio. Quia conſtitutio inhabilitat Nota-
rium ſimpliciter, & decretum Iudicis ſup-
plet quidem nullitatem contractus ex ſui
carentia ſolemnitatem, non tamen inhabilita-
tem Notarij, & nullitates aliunde prouc-
nientes, vt benè diſtinguit *Angel. Aret.conſ.51.num. 33. ac tribus ſeqq poſt Bart. in l. cum propter in fin. ff. legat. præſtaud.* ideoque *Vincent.de Franch.*& alij mox ex aduerſo allega-
ti,non dicunt Conſtitutionem Ladislai nō
12 procedere in inſtrumentis vallatis decreto
Iudicis,ſed in obligationibus,quæ fiunt pe-
nes acta iudicialia, quia fomentum recipiũt
à colore iudicij. Quales non ſunt tranſactio-
nes,de quibus agitur,eſto,quod inſtrumen-
ta confecta fuiſſent coram Iudice, eoque
mandante. *Surd. conſ 281.num.46.Ruin.conſ.*
13 *68.num.4 lib.5.* Quia ad hunc effectum vl-
trò requirebatur,quod ea confeciſſet Nota
rius cauſæ ad ſcribendum acta deputatus. *Decius in l.ſi apud quem num.7. & ibi Add.litt. D.C.de edend.Alb.ibidem nu.3. Bald.l.in præcipimus nu.1.C.de appell.Aſin.in prax.§.14 cap. 8.num.1.Alexan conſ.120.num 4.verſ.quia acta lib.7.Carol de Graſſ.de except.in prælud num 3. ex Doctor.Afflict.deciſ.135.num.5.verſ.Notar. actorum.*

In caſu autē noſtro Inſtrumēta cōfecit nō
Cancellarius, ſeu actuarius Epiſcopi, à quo
Decretum emanauit, ſed Notarius particu-
laris,citra nomen actuarij, vt conſtat,tùm
quia illud non expreſſit, tùm etiam quia
nullibi reperitur deputatus ad ſcribendum
acta;imò in inſtrumento dicitur Notarium
fuiſſe à Iudice rogatum,vt de decreto con-
ficeret publicum inſtrumentum,cum tamē
14 actuarius non ſoleat rogari, ſed eligi,ac de-
putati à Iudice, *cap.ſtatutum, §. Notarium de reſcript.in 6.vbi Gemin.in 2. notab.Bero.in cap. quoniam contra nu 46.de probat. Aſin. in prax. §.14.cap.8.num.2.& cap.20. num.2. Bald.conſ. 137.num.1.lib.3.* & accedit, quod Iudex ſi-
mul rogauit Iudicem ad contractus, vnde
magis dignoſcitur, quod non verſamur in
actis iudiciarijs, ſed in contractus, ſeu acto-
15 rum inſtrumento, quod caret calore iudi-
cij,& valdè differt ab actis, *Alber. in l ſi fraudem,§.neque inſtrumenta num.1.ff. de iur fiſc.*
quem ſequitur *Aſin.de execut.§.1.cap.3.num. 1.& 2.& facit deciſ.113.num.1. part.6. recent.*

Rurſus non obſtat, quod trāſactio videa-
tur probata ex confeſſione antiqui Princi-
pis Biſignani emiſſa in precibus pro obti-
nendo Breui Apoſtolico porrectis, quia ibi
nulla fit mentio alicuius particularis obli-
gationis Principis,& cum ea confeſſio fue-
16 rit voluntaria, & emanauerit à Procurato-
re,poteſt quandocumque reuocari, etiam
non docto de errore, *Caputaq.deciſ.198.part. 1. Rot.deciſ.2. de confeſſ. deciſ.19. de procur. in nou. deciſ.613.num 9. part.1.diuerſ. deciſ.198. num.3.part.2.rec.*

17 Tandem non releuat allegata obſeruan-
tia tranſactionis, quia non fuit in poteſtate
Principis Biſignani cōſtitutioni Ladislai ob
publicam vtilitatem editæ directè, vel indi-
rectè contrauenire, vt in puncto *Afflict. in Conſtit. Reg. lib 1. rubr.77. ſub num 15. infra med. verſ.ne poſſit*, & obſeruantia nō eſt proxi-
ma tranſactioni,ſed dantur ſolùm actus fe-
rè poſt centum annos ab eo tempore em a-
18 nati,quique originem duxerũt à Curatore,
& Adminiſtratoribus Principis,cui nequa-
quam præiudicare potuerunt, *l. fin.C.de acquir.poſſeſſ. Lother. de re benef. lib.1. quæſt.38. num 134. & ſeqq.* & fuit dictum in *Theanen. beneficij 1621.coram bo.me.Vbaldo ſeniore,*& in *Ceſanaten bonorum 10.Decembris 1622. coram eodem,impreſſ.apud modern.de manu deciſ.170 num.10.*

Vel in omnem euentum nemo negaue-
rit ex prædictis remanere ſatis turbidam
obligationem Principis Biſignani erga Ec-
cleſias hodie poſſeſſas à D.Cardinali,ſeù ip-
ſius authore,eo magis quia huiuſmodi obli-
gatio, quatenus correſpectiua eſſet ad om-
nia bona Principis,vt dicitur in ſecunda de-
ciſione,egeret liquidatione, & minuenda
eſſet pro rata eorundem bonorum Princi-
pi Tarſiæ,& alijs perſonis ante tranſactionē
initam cum moderno Principe Biſignani
de anno 1622. venditorum à Sereniſſimo
Rege Catholico antiqui Principis Biſigna-
ni ex teſtamento Iuliæ Vrſinæ mediati ſuc-
ceſſoris,quia onera realia ſequuntur poſſeſ-
19 ſores bonorum,& inter eos diuidũtur, *Alb. conſ.730.nu.23. Bertaz.conſ.crim.328. num.5. Ronit conſ.9.num.8 lib.2.Coſta de Portion. rat. quæſt.5.num.5.Capic.deciſ.198. num.2. 4. & 5. Vincent.de Franch.deciſ.1.n.24.*

Quamuis in ceſsione ſucceſsiuè facta mo
derno Principi Biſignani Rex Catholicus
illi iniunxerit onus ſoluendi debita anti-
qui Principis,quia cum idem Rex prius ali-
qua ex bonis cenſualibus ceſſiſſet Principi
20 Tarſiæ,alijſque perſonis,in quas propterea
proportionabiliter rata debitorum realium
paſsiuè tranſiuerat,iuxta *text.in l ſi certarum, §.Iulianus,ff.de milit.teſtam.* obligatio dein-
21 de iniuncta moderno Principi Biſignani in
telligenda eſt de reſiduo debitorum in hæ-
reditate de tempore ei factæ ceſsionis exi-
ſtentium, & de quibus conſtet per veras, &
legitimas probationes, *Alexan in l.qui Romæ, §.Angerius num.3. ff. de verb. oblig. & ibidem*

Sbecin.num.6.Iaſ.num.2.'& 3. Pariſ.conſ.121. num. 10.lib.4.Ciriac.contron.85. num.19. Surd. deciſ.118.num.8.

Meritò igitur ex his, & alijs in prima deciſione deductis creditum D. Cardinalis non eſſe compenſabile, aut retardare executionem petitam à D.Principe creditore certo,& liquido ex cauſapenſionum, reſponſum fuit vtraque parte informante, &c.

Dũ terminus iã inſtaret deuenit tãdẽ ad manus noſtras hęc S.Romanę Rotæ deciſio corã R.D.P.Bicho.Veneris.13. Iunij 1642. in cauſa Excellentiſs.D.Principis Biſiniani, pro quò antecedẽtes illas duas reſpõſiones dederamus;operæ proinde me prætium facturum exiſtimaui,cum hic illam Romæ ex Typographia Reuerendæ Camerę.Apoſtolicæ tipis cuſſam,ſubiciendam, imprimendamque curauerim. Erit enim tibi quam maximè commodo Amice Lector,pro quo libentiſſimo inſudamus animo,

Digitized by Google

APOLOGETICVS.

SEV

DEFENSORIVS TRACTATVS
Pro Eccleſia Iuuenacen.

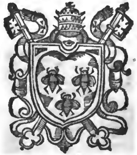
Contra,& aduerſus Archipresbyterum,Capitulum,& Clerum Collegiatæ Eccleſiæ S. Michaelis Archangeli Terræ Terlitij Iuuenacen Diœceſis.

Per

CAROLVM MARANTAM, V. I. D.
Comitem Palatinum, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia, eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopum,Regium Conſiliarium;ac Sancti Officij SS.Generalis,& vniuerſalis Inquiſitionis de Vrbe contra hæreticam prauitatem in hoc Neapolitano Regno Sanctiſſimi D.N.Vrbani Papæ VIII.mandato Ordinarium Conſultorem.

QVO ADVERSARIORVM RETVNDVNTVR IACVLA, ac de validitate agitur cenſurarum contra eoſdem relaxatarum, ex quo Sancta Viſitationi ſe oppoſuere. Atque de iuribus dicta Iuuenacen Eccleſiæ in dicta Terra Terlitij latè diſſeritur. Ad ornatum etiam Decretorum Sacra Congregationis de Diaconis, & Clericis Saluaticis in Regno Neapolitano. Sacraq; Congregationis Deciſio pro Epiſcopo demum lata refertur.

Opus omnibus in foro verſantibus apprimè vtile,quin neceſſarium,nec iniucundum.

Primum Anno 1639. Nunc vero iterum prælo cuſſus.

NEAPOLI, Typis Camilli Caualli. MDCXLIII.

Superiorum permiſſu.

Expenſis Petri Agnelli Porrini Bibliopolæ Neapolitani.

Digitized by Google

S. PHILIPPO NERIO FLORENTINO, Congregationis Oratorij, Vrbi, Orbiq; Fundatori.

Eccleſiæ Iuuenacen, Capituli, Cleriue, noſtriq. protectori, parentiq optimo. De hac cauſa Benemerito.

Qui apud Beatisſimam Mariam ſemper Virginem, Iuuenacenſis Eccleſiæ Titularem, Tutelaremq. parentem Benigniſsiſsimam, ſua interceſsione, precibuſque cauſæ patronus fuit.

CAROLVS MARANTA V. I. D. eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, quamuis immeritus, omniumque minimus, Cliens humillimus, deditiſsimuſq.

Dicat, ſacrat, donoq. nuncupat.

SVMMARIVM.

1 *Defenſionis deſcriptio, num.* 1. *& vnde illa originem trahat, n.* 2.

3 *Naturalia immutabiliter perſeuerant, vt nullo iure comprimi valeant, n.* 176.

4 *Diuina enim prouidentia ſunt indita, n.* 4.

5 *Deo omnia ſubiecta ſunt, nu.* 5.

6 *Vniuerſorum ipſe Dominus, omniumque moderator, n.* 6.

7 *Deo nullus dicere poteſt, cur ita facis? nu.* 7.

8 *Naturalia quæ ſunt nulli ius eſt violandi, num.* 8.

9 *Inferior violare haud iura poteſt ſuperiorum.*

10 *Defenſio lex quædam tacita eſt, vt nullo illa conuelli iure poſſit, n.* 11.

Neque principali reſcripto, & n. 12.

13 *Naturalia abolere Princeps minimè poteſt.*

14 *Dei quæ ſunt, diſſipandi nulli facultas eſt, verùm cuſtodiendi.*

15 *Sacerdotis eſt, quæ diuina ſunt tueri, quod Nabutha exemplo confirmatur.*

16 *Prælati Eccleſiarum Nabuthæ imitatores ſunt, qui vineam ſuam cruore defendit.*

17 *S. Thomas Cantuarienſis, vt Eccleſiæ ſua iura tueretur, ſacrum caput impio ferro præcidendum tradere haud dubitauit.*

18 *S. Bellinus Epiſcopus Patauinus à Thoma Capiuaccio, quod, & decimas non ſoluētem excommunicatione ligauerat, immaniter interemptus fuit.*

19 *S. Carolus Boromeus S.R.E. Card. Archiepiſcopus Mediolanen, quanta ſubſtinuit, vt ſua ſeruaret iura Eccleſiæ, qui etiam plumbeo globulo petitus fuit, verùm diuina prouidentia ſeruatus.*

20 *Sanctorum Epiſcoporum grandis numerus eſt, qui paſſi ſunt, vt eorum tuerentur iura Eccleſiarum.*

21 *Deus author eſt vtriuſque teſtamenti, tàm veteris, quàm noui.*

22 *Locus Salomonis affertur Prouer.* 26. *nu.* 4. *Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam. Reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam.*

Et elueidatur, n. 24.

24 *Sacram Scripturam non iuxta noſtrum ſenſum, ſed ſecundum quem tenet, & tenuit Sancta Mater Eccleſia interpretari nos decet.*

25 *Locus examinatur Eccleſiaſtes.* 3. *Tempus tacendi, tempus loquendi.*

26 *Rationem reddemus Domino, nedum pro otioſo verbo, ſed & pro pernicioſo ſilentio, quod S. Ambroſij dicto confirmatur.*

27 *Locus expenditur Pſal.* 140. *num.* 3. *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis.*

28 *Tacendum, & loquendum ſtatuto tempore.*

29 *Iuſti proprium eſt tacere, non obmuteſcere, quod illuſtratur.*

30 *Homo ſolus debet tacendi, loquendique alternare vices.*

Hoc docent nos Cicadæ, quod æſtate canant, hieme taceant.

31 *Anna Samuelis mater opportuno tempore, & tacuit, & loquuta fuit, ſuam vt illibatam conſeruaret famam.*

32 *Chriſti omnis actio noſtra eſt inſtructio.*

33 *Chriſtus Dominus noſter ſicut agnus, coram tendente ſe obmutuit.*

34 *Chriſtus Dominus noſter quare ei, qui alapam dedit, reſpondit; locus expenditur accuratè ex Patribus.*

35 *Locus, ſi quis te percuſſerit in vnam maxillam, præbe ei, & alteram, expenditur, & germanus intellectus affertur.*

36 *Iuſtitia in concilijs, & iudicijs ſeruanda.*

37 *Paulus Apoſtolus pro ſe rationem reddens reſpondit, nè infirmis ex ſua taciturnitate ſcandalum generaretur.*

38 *Garruli ollas, & dolia imitantur, quæ quò magis vacua, & inania, eò magis ſunt reſonantia.*

39 *Linguoſis natura hoc inſitum, vt non ſolum multa, ſed etiam mala loquantur.*

Vnde luſciniæ ſimiles, de qua pennis exuta, vox es, dicitur, præterea nihil. 40.

41 *Mineruam ex Iouis cerebro prodiiſſe finxerunt Poetæ, atque ſcientiarum Dea nuncupatur.*

42 *Cornix, quod loquax à Minerua miniſterio excluſa, aſcita verò noctua, quòd interdiù tacere nouit.*

43 *Catonis Vticenſis factum, dictumque cum puer adhuc eſſet.*

44 *Garruli cupreſſis ſimiles.*

45 *Tacens aſſentienti ſimilis habetur.*

46 *Taciturnitas operatur, vt pro veritate habeatur, quod contra tacentem dicitur.*

Quia approbare tacens videtur, quod dicitur. num. 47.

48 *Error, cui non reſiſtitur, approbatur.*

Præſertim in Prælato, cui ex officio incumbit. num. 49.

50 *Paſtor non increpando delinquentes, eos tacen-*

tacendo occidit.

51 Locus Pauli Act.20 relatus can. Epheſiis.43 diſt. expenditur ſecundum Sanctum Gregorium.

52 Paſtore illo nihil miſeriùs, qui luporum laudibus gloriatur.

Quia paſtor placere lupis non debet.

53 Doctor publicus, multoque magis Epiſcopus veritatem publicè docere tenetur.

54 Prudentia cum in omnibus, tùm maximè in ſilentio.

55 Docti ſolùm loqui debent ſecundum Pythagoram.

56 Tacendi, & loquendi tempora ſeruari debēt. Throphraſti dictum circa hoc, 57.

58 Veritas cùm vrget, vt manifeſtetur, perniciosum ſilentium tunc eſt.

59 Veritas in ſummo bonorum, ac vitæ diſcrimine profitenda.

60 Veritas nè occulatur publicè intereſt, vt neque pietatis, neque humilitatis cauſa ſit à vero recedendum, 61.

Vtiliuſque ſit ſcandalum naſci, quàm nè veritas relinquatur, 62.

63 Falſi reus ita habetur, qui veritatem occultat, ſicuti, & qui mendacium profert.

64 Terminos antiquos, quos poſuerunt patres noſtri, tranſgredi minime decet.

65 Angelicorum ſpirituum nullus legem ſibi diuinitus præfixam tranſcendere audet.

66 Statuta, quæ fuere ab initio, ſi mutentur, ludibrium eſt.

67 Actori non licet, quod reo licitum nō exiſtit.

68 In iudiis non eſt acceptio perſonarum habenda.

Declaratur regula ex S. Antonino, quòd ad concurrentiam dicatur. 69.

70 Iuſtitia in æqualitate conſiſtit rei ad rem, ſicuti iniuſtitia in inæqualitate.

71 Iuſtitia eſt cuique tribuere quod ſuum eſt. Iniuſtitia verò auferre.

72 Reſtitutionis principium ab iniuſtia procedit.

73 Iniuſtitia omnis rei notabilis peccatum eſt, & ex genere mortale.

74 Iniuſtitiam omnem Dominus auerſatur.

75 Iudicium ex tribus conſtat, iudice, actore, et reo.

76 Stateram ne tranſgrediaris adagium.

77 Modus in rebus optimus, vnius ex ſeptem ſapientibus dictum.

78 Trutina, vel lanx adhibetur ad omnia ponderanda.

Confirmatur ex ſacris litteris, n.79.

80 Locus Pſalm.61. Veruntamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in ſtateris, perpenditur.

81 Iniuſtitia nihil miſerius Vrbi.

82 Ambitioſus, & auarus nihil iuſtum ſapit, nec cupit.

83 Iniuſtitia vitium animi, quo homines amplius quàm par eſt, ſibi ſumunt, dixit Ariſtoteles.

84 Natura principium, vt quod non tibi vis, alteri ne feceris.

85 Iuſtitia conſtans, & perpetua voluntas (definitur, ſiuè deſcribitur) ius ſuum cuique tribuendi.

Quod immutabiliter partes ſuas quoad omnes ſeruet iuſtitia. 86.

87 Iuſtitiæ Icones apud Antiquos, eiuſque explicatio.

88 Contrariorum eſt mutuò ſe à ſubiecto ſubtrahere, eum vnum in alterùm agat.

Cōtraria enim inuicem ſūt corruptibilia. 89.

90 Actus repugnantes in eodem ſubiecto, neque per diuinam potentiam eodem tempore, eodemque reſpectu poſſunt conſtitui.

Quod repugnantiam implicet in obiecto, & affertur locus D. Hieronymi in can. ſi Paulus, 11. §. cum omnia. 32. quæſt. 5. atque dilucidatur. 91.

92 Factum infectum fieri non poteſt, neque per diuinam potentiam.

93 Cenſuras vti nullas, vt quis timere non poſſit, duo copulatiuè perquiruntur.

94 Terra Terlitii eſt de Diœceſi Iuuenacen, & intra fines eius Diœceſis.

95 Epiſcopus habet fundatam intētionem ſuam in iuriſdictione quoad omnes, qui in ſua ſunt ditione, & Diœceſi, vt manutenendus ſit in illa.

96 Epiſcopus Iuuenacen quod viſitet, aliaque faciat in Terra Terlitii tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, id eſt ob litem pendentem, oritur autem ex ordinaria iuriſdictione.

Sacræ Rotæ decreta referuntur.

Atque Sacræ Congregationis etiam decreta per litteras datas. 97.

98 Archipresbyter Terlitien fuit excommunicatus per Epiſcopum Iuuenacen, eo quod ad eum viſitantem recipiendum vna cum Clero accedere noluiſſet; ſed reſipiſcens, palinodiamque canens fuit abſolutus ab eo.

99 Sua cuique placent.

100 Suum

100 *Suum cuique pulchrum. Adagium.*

Quod facit amor ſui, quem Græci Philantiam appellant.

In quem Bartholomei Annuli elegans Epigrãma affertur. 101.

Aliudque Alciati.

102 *Amor cæcus ſui, qui Philautia dicitur, maximum eſt animi malum.*

Ex hoc oritur, vt vitia etiam placeant dilecti, 103.

104 *Archipresbyter Terræ Terlitij eſt ſubiectus iuriſditioni Epiſcopi Iuuenacen, & vt Ordinarius, & etiam vt Sanctæ Sedis Apoſtolicæ eſt Delegatus.*

105 *Eccleſia Apoſtolica Romana omnium Eccleſiarum mater eſt, & magiſtra.*

Et omnium Eccleſiarum caput, 106.

Et ſuper omnes alias ordinariæ iuriſdictionis obtinet poteſtatem. 107.

108 *Pontifex Romanus Romanæ Eccleſiæ eſt ſponſus, & omnium Epiſcoporum Epiſcopus, atque Ordinariorum Ordinarius.*

Chriſti Domini Vicarius, quo cum vnum tribunal efficit 109.

110 *Delegatus delegantis vices obtinet, & exequitur, & maior quocumque Ordinario eſt.*

111 *Delegati factum dicitur factum Delegantis, vnde factum à Delegato Papæ, ab ipſo Papa factum dicitur.*

112 *Delegati à Papa, qui poteſtatem diffugit, ipſius vtique Papæ poteſtatem diffugere videtur.*

Vnde Acephalus dicitur, ideſt ſine capite. 113

114 *Capite ſine nemo eſſe debet.*

115 *Membrum, quod ſub capite nõ eſt, corporis membrum haud agnoſcitur.*

116 *Membra à capite dignoſcuntur, quod iſtud principale, illa verò acceſſoria dicantur.*

117 *Capite ſubmoto, membra diſperguntur omnia, neque amplius compoſiti nomen perdurat.*

118 *Membrum, quod ſub capite nõ eſt, in vnius compagine corporis haud agnoſcitur.*

Nec viuere poteſt.

119 *Eccleſia corpus eſt Chriſti myſticum, cuius caput viſibile eſt Papa, inuiſibile Chriſtus.*

120 *Hæretici, & Schiſmatici in vno corpore miſtico Chriſti minimè inueniuntur.*

121 *Membra à capite regulam, & normam accipiant.*

122 *Hæreſes, & ſchiſmata ab inobedientia ortum traxerunt, ſecundum S. Ciprianum.*

123 *Ignorantia affectata haud prodeſt ſcienti, aut ſcire debenti.*

124 *Ignorare id, in quo quis verſatur, turpe.*

Vnde nec viuere putantur, ignorantes.

125 *Ignorantia facti proprij minimè datur.*

Anacleti II. declaratio Terlitium eſſe in, & de diœceſi Iuuenacen. Atque Angeli Archiepiſcopi Baren. & Raynaldi Archiepiſcopi eiuſdem.

126 *Altaris Miniſtri incruentum ſacrificium offerentes, ſine peccati conſcientia eſſe debent; vnde Apoſtoli 1. ad Corinth. 11. illud affertur, & expenditur: probet autem ſe ipſum homo.*

127 *Epiſcopi Apoſtolorum locum ſubeunt.*

Vnde propterea perſecutiones pati debent, ſicuti Apoſtolis conteſtatus fuit Chriſtus Dominus.

128 *Locus expenditur Matth. 5. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.*

129 *Ceremoniæ cur tanta adhibebãtur in conſecratione Pontificum veteris Teſtamenti & ad inſtructionem patientiæ in aduerſis ex Martino Becano.*

130 *Peccatum ipſum peccatorem accuſat, & manifeſtũ facit. vbi locus affertur Geneſ. 4. non ne ſi benè egeris, &c.*

131 *Apothegma Vulpis ſatis per bellum in ſtatuarij effigiem.*

132 *Impreſſa in quendam, qui quamuis corpore procer, & quaſi gigans eſſet, ſenſu tamen carebat.*

133 *Cupreſſus quamuis procer inter arbores, tamen infœcunda eſt. In eos qui quamuis aſpectu pulchri, virtute tamen nudi.*

134 *Adagium, Cipariſſi fructus.*

135 *Mulieres aduerſus fucatas, Nanzianzeni perpulchrum, atque ſcitum adagium.*

In quos locus affertur S. Apoſtoli Iudæ.

136 *Deum quiſque eum ſibi facit, quod maximè colit.*

Locus affertur Apoſtoli Pauli ad Philip. 3.

137 *Locus Pſalm. 7. incidit in foueam, quam fecit, expenditur.*

138 *Mus piſcem guſtans, Adagium, emblemate Alciati dilucidatur.*

139 *Felis, & Picæ factum, quod epigrammate manifeſtatur.*

In eos, qui eodem inſtrumento, quo alijs maliẽ machinantur, ipſi feriuntur, & pereunt.

140 *Probatio nulla maior, oris confeſſione proprij.*

141 *Actus in ſcriptis permanens dicitur, nõ tranſiens.*

142 Con-

142 *Confeſſio propria dimanat & in habentes cauſam à confitente.*
Quamuis eſſet falſa confeſſio, 143.
Si tamen illa iuri, naturaq. conueniat, n. 144
145 *Confeſſio teſtium probationibus, omnique alio probationum generi anteſertur.*
Sequi igitur illam tenetur iudex, 146.
147 *Confeſſio per ſcripturam, etiam parte abſẽte, probat.*
148 *Scriptura ſemper loquitur.*
149 *Faciens per alium, per ſe facere videtur.*
150 *Scripturam præſentans ſciuiſſe, & voluiſſe ſe, quæ in illa continentur, manifeſtat, atque eam approbare.*
Potiſſimum ſi proteſtatione non præmiſſa præſentetur, 151.
152 *Impedire quinam dicantur, & quis impeditus?* 154.
153 *Res ab effectu æſtimari debet.*
154 *Impedientes Sanctum officium, eiuſque Inquiſitores quinam dicantur?*
155 *Iudex ſiuè Ordinarius, ſiuè Delegatus compeſcere pœnis poteſt, qui eius impedimentũ afferrunt iuriſdictionis exercitio, & num.* 163.
156 *Delegatus poteſt punire eos, qui ſuam impediunt iuriſdictionem, alioquin eluſoria iuriſdictio redderetur*, 157.
158 *Inobedientia graue ſemper delictum, & deterrimi exempli æſtimata fuit, ſicuti, et cõtumacia.*
Imò tantò grauior, quantò ex re minori conſurgit. 159.
Præſertim ſi ex contemptu proficiſcatur, 160.
Eſt proinde cenſuris coercenda. 161.
162 *Iuriſdictio labitur vbi mandata contemnũtur.*
164 *Iuſtitiæ lumen iniquis non oritur.*
165 *Excommunicatus, alijſque nodatus cẽſuris, ſi interim ſe diuinis ingerat, irregularitatem incurrit à ſolo Summo Pontifice diſpenſabilem.*
166 *Citatio legitimè facta videtur, ſi culpa citandi factum ſit; ne ad eius perueniret notitiam, ita etiam excommunicatio.*
Eique imputari debet, qui in cauſa fuit, nè citaretur.
167 *Excomunicationem latam ad excommunicati notitiam perueniſſe, etiam per famam, vt ſuum operetur effectum, ſufficit.*
168 *Ignorantia tunc excuſat, cum eſt probabilis, ſecus ſi ſupina, vel craſſa.*
169 *Delegato fides haud habetur, niſi de ſua doceat delegatione.*
170 *Epiſcopus Iuuenacen non eſt ſimplex Delegatus quoad viſitationem, & Pontificalia, aliaque in Terra Terlitij, ſed Ordinarius.*
171 *Epiſcopus fundatam intentionem ſuam habet quoad iuriſdictionẽ in omnes, qui intra terminos ſuæ exiſtunt Diœceſis.*
172 *Terlitij Terra intra fines eſt Iuuenacen Diœceſis, & 177.*
173 *Archipresbyter Terlitien ad Synodum Epiſcopi Iuuenacen accedere tenetur. Et litteræ referuntur Sacræ Congreg.*
174 *Terlitij Terra, & Archipresbyter, & Clerus in aliquibus tantum excẽpti ſunt à iuriſdictione Epiſcopi Iuuenacen, non verò à viſitatione, correptione, collatione ordinũ, alijſque.*
175 *Exemptio, ſubiectionem antecedentem ſemper ſupponit.*
176 *Exemptio, cum ſit priuatio, ſupponit habitum.*
178 *Eccleſia exempta, eſt tamen de Diœceſi.*
Et qualibet Eccleſia præſumitur eſſe in aliqua diœceſi.
Et ſeparatio fieri non poteſt niſi per Papam:
189 *Sententia refertur, quæ anno* 1577. *à Sacra Romana Rota, ponente Eminentiſſ. Cardinali Lancellotto tunc Rotæ Auditore pro Epiſcopo Iuuenacen contra Archipræsbyterum, & Clerum, ac Capitulum Terræ Terlitij lata fuit.*
180 *Delegatio quod Epiſcopus Iuuenacen viſitet tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus Terram Terlitij, non eſt ſimplex delegatio, ſed occaſionata, vt in actu primo, & in cauſa competat tanquam Ordinario.*
181 *Actus denominatur à cauſa originaria, prima, & cauſante.*
182 *Effectus à cauſa prima denominatur.*
183 *Cauſa ab origine negotium penſandum.*
184 *Exemptio non aufert quin quis potentialiter ſubiectionem ſecum ferat.*
185 *Cauſa primaria attendi magis debet, quàm ſecundaria, quòd illa vehementius influit.*
186 *Cauſa efficiens, & materialis effectum præcedit.*
187 *Cauſa ſibi ſimilem producit effectum.*
188 *Cauſatum ſuæ cauſæ naturam ſequitur, eique correſpondet.*
189 *Naturale eſt ex ſimilibus ſimilia procreari.*
190 *Effectus à ſua producente cauſa degenerare minimè poteſt.*
Cauſatum non poteſt eſſe maioris efficacia,

vel

Digitized by Google

vel potentia, quàm ſit cauſa, 190.

191 Cauſa effectum præcedere debet, à quâ effectus terminatur.

192 Cauſa determinat, atq; in actum producit, propter quam quidquam fit.

193 Clauſula (citra præiudicium) præſeruat iura partium, eaque intacta relinquit.

Siuè in poſſeſſorio, ſiuè in petitorio.

Atque etiam quodcumque ius, etiam minimum intactum relinquit, 194.

195 Actus dari non poteſt niſi potentia ad illum, & diſpoſitio præcedat.

196 Actus irritus eſt, vbi potentia ad illum deeſt.

197 Sententia in iudicatum tranſit excurſis fatalibus, vt nullus ſuperſit prorogationi locus.

198 Epiſcopus fundatam intentionē habet quoad iuriſdictionem in omnibus locis, qui de ſua ſunt Diœceſi.

Vt ex hac ſola iuris aſſiſtentia mandatum de manutenendo eidem ſit dandum. 199.

200 Inmemorabilis locum non habet aduerſus viſitationem, ex decretis Sacr. Concil. Trident.

201 Delegatus, qui aliàs, vt Ordinarius procedendi ius habet, licet, vt Delegatus procedat, vt Ordinarius tamen facere dicitur.

202 Locus Pſalm. 63. Scrutati ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutationes.

203 Moderatio reſtitutionis ſpecies eſt.

204 Moderari eſt temperare modos in factis, ac dictis.

Expenditur text. in l. cum ratio. 7. ff. de bonis damnat.

205 Moderatio inhibitionis per Rotam quid efficit?

206 Doctori turpe eſt ignorare ius, in quo verſatur.

207 Approbati à parte, ab eadem reprobari minimè poterunt.

208 Conſuetudo optima eſt legum interpres.

Igitur ſeruanda.

209 Conſuetudinem contra approbatam quod geſtum eſt, caſſari debet.

210 Legem contra ſe pati quis iuſtè debet, quam pro ſe attulit.

211 Iniuſtè quod quis fecit, iuſtè ſuſtinere contra ſe debet.

212 Breuia neque Rota neque ſignatura dat, ſed ſolus Papa, vel Tribunal Sacræ Pœnitentiariæ.

213 Moderatio affertur Sacræ Rotæ inhibitionis Rotalis pro Epiſcopo Iuuenacen.

Ratio quoque affertur, vnde mota fuit ad moderandum, n. 214.

215 Dictio (etiam) expenditur, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.

Locus affertur Sacri Concil. Trident. cap. 8. ſeſſ. 21. n. 216.

217 Verba Sacri Trident. Concil. Spiritu ſancto præſidente, ac dictante, ipſoque magiſtro ſcripta fuere.

218 Eccleſia Sancta Romana omnium Eccleſiarum mater eſt, & magiſtra.

219 Dictio (etiam) non ſemper implicatiuè accipitur, ſed pro videlicet accipitur, & reſtringit dictum.

Præſertim ſi per modum cauſæ finalis, aut cōditionis proferatur, 220.

Vel interpretatiuè quandoque ſtat. 221.

Reſtricta potiſſimum per ſubſequentia verba. num. 222.

223 Verba ſequentia comprimunt præcedentia, quamuis laxa.

224 Verba generalia coarctantur ſecundum naturam actus, & ſubiectam materiam.

225 Actus etiam vnicus ſufficit in iuriſdictionalibus, ſtante præſertim ſcientia, & patientia aduerſariorum in actibus poſſeſſionis.

Vt inducat etiam quaſi poſſeſſionem quoad omnes alios actus ſimiles ſub eadem comprehenſos ſpecie, 226.

227 Poſſeſſio prædeceſſoris, etiam per vnicum actum, prodeſt ſucceſſori Prælato.

228 Subſcribens, omnia, quæ in ſcriptura continentur, approbare per ſubſcriptionem, eaque ad oculum repreſentare videtur.

229 Amor etiam centoculos Argum feſellit.

230 Iudicio eodem quiſq; iudicabitur, quo alios iudicauit.

231 Excommunicatus Sathanæ traditur.

232 Bonarum mentium eſt ibi timere culpam, vbi culpa minimè reperitur, quod dictum elucidatur.

233 Conſcientiam contra erroneam facere, peccatum eſt.

234 Cenſurarum in materia ſatiùs eſt timere.

235 Deus non irridetur.

Ipſe enim ſecretorum cognitor, & ſcrutator eſt, neque decipitur, 236.

237 Deo omnia nuda, & aperta ſunt, nihilque abſconditum.

Omniaque poteſt, & nulla eum latet cogitatio, num. 238.

Digitized by Google

239 *Concupiſcentiæ carnis ſequenda haud ſunt.*
240 *Deus vindex aduerſus peccatores, etſi patiens redditor.*
Locus Eccleſiaſtici elucidatur, 239.
241 *Patientia Dei abuti nihil ſtolidius, nihil periculoſius.*
242 *Proſperis in rebus timendum peccatori.*
243 *Vita hominis alea ludo ſimilis, ſecundum Socratem.*
244 *Mala etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accidunt, etiam quærentibus, Adagium.*
225 *Vita hominis incertos habet exitus.*
246 *Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis illuſtratur, & n.*367.
247 *Vſurpare quid importet?*
248 *Iure ſuo qui vtitur, vſurpare haud dicitur, quia nemini iniuriam facit.*
249 *Argumentum de maiori ad minus procedit.*
250 *Actus ſequentes præcedentem declarant vo-voluntatem.*
251 *Epiſcopus Iuuenacen, quòd iuriſdictionem obtineat in terra Terlitij, ex aduerſariorũ met patet ſupplicibus libellis ad Sacram Congregationem datis.*
252 *Terlitium Terra eſt: iniuſtè igitur Ciuitatem nunc appellant aduerſarij.*
253 *Animus in præcordiorum abſtruſis conteſtus ab extrinſecis patet, & carpitur.*
254 *Animus verbis, & factis proditur, quinimò ipſo aſpectu, & vultu.*255.
256 *Animi ianua vultus, & frons.*
257 *Verba ad aperiendum animi paſſiones à natura data ſunt homini.*
258 *Viſitatio Ordinarijs competit, vt ab eis ſubiectorũ vanis ſubterfugiis auocari haud poſſit, ex Sacr. Trid. Concil. decretis.*
*Actum enim eſſet de Sacr. Trident. Concil. decretis, ſi locum ſibi inueniret huiuſmodi adinuentio. nu.*259.
260 *Fraus, doluſque nemini lucro eſſe debet.*
261 *Stultus melioris haud eſſe debet conditionis per ſuam ſtultitiam, quam ſapiens.*
262 *Nocere qui aliis exiſtimauit, ſuam vt ſentiat iacturam, iuſtum eſt, & ſanctum.*
263 *Venena non dantur, niſi melle circumlita.*
264 *Vitia non decipiunt niſi ſub ſpecie, vmbraque virtutum.*
265 *Iniuſtitia nulla capitalior eorum, qui cum maximè fallunt, id agunt, vt boni videantur.*
266 *Appellatio ſub conditione facta, catenus ſubſiſtit, quatenus conditio purificetur.*
267 *Conditio nihil omninò in eſſe ponit.*
268 *Conditionalis diſpoſitio effectum minimè ſortitur, niſi verè extiterit conditio.*
269 *Appellatio, neque ſuſpitionis appellatio, admittitur aduerſus viſitationem.*
Potiſſimum ſi in poſſeſſione viſitandi ſit viſitator.
270 *Læſo magis, quàm lædenti promptas ſe leges offerunt.*
271 *Citatio non eſt opus præcedat, cum Prælatus contra de facto attentantes, ac iura lædentes Eccleſiarum procedit, vim vi repellendo.*
Ac præſertim contra ſe opponentes Sanctæ Viſitationi, ſi Prælatus in poſſeſſione eſt viſitandi.
*Quæ ſententia communior eſt, & in praxi recepta, nu.*274.
Quicquid aliàs dicat Couarruias.
Quia non vt iudex, ſed facit vt pars ſe ipſum defendendo, quod iuris eſt naturalis. 272.
273 *Vim vi repellere iura permittunt omnia.*
275 *Diſpoſitio cap. dilecto filio. 6. de ſentent. excomm. in 6. defenditur.*
Quæ in principio naturali fundatur.
377 *Remedium vulnerata cauſa quærere, ridiculum.*
Principijs itaque morbi obſtandum.
278 *Inuaſorem occidere vim vi repellendo omni iure permiſſum.*
279 *Naturale animantibus omnibus eſt, ſe tueri, & aduerſa propellere.*
280 *Inculpata tutela vnum eſt ex alijs requiſitis, vt in continenti propulſio fiat iniuria, non poſt interuallum.*
281 *Opponit ſe fruſtra, qui oppoſitioni in cauſa fuit, ipſamque præbuit.*
282 *Defenſio offenſionis eſt propulſio, non incuſſio, atque actus magis negatiuus, quàm poſitiuus.*
Correſpectiuitatemque quodammodo inter ſe offenſio, atque defenſio habent, in hoc, vt mutuò ſe propellant, vt in vno dictum, in altero diſpoſitum videatur.
283 *Excommunicatos Terlitien, & Archipreſbyterum Auditor* Cameræ *ſub conditione abſoluit, dummodo ſe paratos exhiberent recipere Epiſcopum Viſitatorem, & edictum ad valuas Eccleſiæ affigi paterentur.*
Neque tamen parere voluerunt.
284 *Animus (aliàs omnibus imperuius, ſoli* Deo *cognitus) ex ſequentibus qualis in præcedentibus fuerit, aperitur.*

285 *Be-*

Digitized by Google

285 *Beneficium ex ſua fraude nemo conſequi debet, quod indignum æſtimatur.*

286 *Fraudem in ſuum retorqueri authorem, dignum, ſanctumque eſt.*

287 *Pœnam in ſuum redire authorem iuſtum.*

Quod ex Poetis, ſacriſque litteris adſtruitur.

288 *Herodiadis filia, quæ ſaltando caput à Sanctiſſimo Præcurſore abſtulit, ſaltando & ipſa caput amiſit.*

389 *Diacoui Siluatici priuilegio Canonis minimè gaudent, vt Sacra Congregatio declarauit.*

290 *Teſtium duorum, vel trium dictum, firmũ æſtimatur.*

291 *Fraudem facere videtur, qui id facit, quod facere non debuit, vel quod debuit, neglexit.*

292 *Inſolita fraudi ſuſpitionem faciunt.*

293 *Excuſatio non petita, accuſatio eſt manifeſta.*

294 *Diaconi, ſiuè Clerici Siluatici Canonis priuilegio non fruuntur, quia Clerici haud ſunt.*

Neque ex decreto Sacræ Cougregationis habitũ, & touſuram deferre tenentur, 295.

296 *Clerici coniugati habitum deferre tenentur, & tonſuram.*

306 *Clerici Siluatici perpetuo Eccleſiæ ſeruitio aſcripti, & deputati, atque in habitu incedeutes clericali, & tonſura, gaudere Canonis priuilegio tuetur Author.*

298 *Conuerſi Religiorum, quamuis layci, neque profeſſi, dummodo habitum mutauerint, canouis priuilegio perfruuutur.*

299 *Sacrilegium quoad violentam manuum iniectionem quiſnam committere dicatur?*

300 *Conuerſi inter Eccleſiaſticas perſonas agnoſcuntur.*

301 *Couerſi, etiam ſecularium Eccleſiarum, nedum regularium, eodem perfruuntur priuilegio.*

302 *Chriſtianorum duo ſunt genera, ſecundum Hieronymum.*

303 *Seruientes Eccleſiæ ſeruitio deputati, Eccleſiæ perfruuntur priuilegio.*

304 *Conuerſos ſecularium Eccleſiarum percutiens, in ſeutentiam incidit cauonis.*

305 *Rota Romana deciſio 2. de probat. in antiquioribus, expenditur.*

306 *Clericum æſtimatioue tantùm percutieus, qui non verè clericus ſit, in ſententiam canonis non incidit.*

306 *Obiectus in criminalilibus luce clariores eſſe debent.*

308 *Diacoui Siluatici Eccleſiaſticæ ſunt perſonæ.*

309 *Pœnitentes, Templarij, & Hoſpitalarij priuilegio gaudent fori canoniſque.*

310 *Text. iu can. quiſquis iuuentus, 17. §. ſacrilegium, 17. q. 4. expenditur.*

311 *Omne qui dicit, uihil omninò excludit.*

312 *Decretum Sacræ Cougregationis de Diaconis Siluaticis expenditur.*

314 *Legis diſpoſitio quod non dicit, neque nos dicere debemus.*

313 *Caſus à diſpoſitione peculiari obmiſſus ſub diſpoſitione permauet iuris communis.*

315 *Dubio in facto quoad decretum de Diaconis Siluaticis, ad Sacram Congregationem recurreudum.*

316 *Declarare eius eſt, cuius eſt condere legem.*

317 *Eccleſiæ ſeruitio perpetuò addictis, vt canonis fruantur priuilegio, duo copulatiuè habere debebunt.*

13 *Habitus ſola delatio, ueque clericum, neque monachum facit, ſed regularis profeſſio.*

318 *Clericum percutiens, qui ſine habit. tonſuraue incedebat, in canonis haud incidit ſeutentiam, ſi ignorabat eſſe clericum.*

320 *Text in cap. ſi clericos, 15. de ſent. excomm. in 6. expenditur.*

321 *Clericum iniuſtè carcerans Prælatus, in canonem incidit, Si quis ſuadente.*

322 *Percutieus laycum familiarem intuitu Clerici ad impediendum Clericum ne ſuo vtatur iure, in excommunicationem incidit canonis.*

323 *Dei viueutis iudicium neque viuentes, neque mortui effugiemus.*

324 *Excommunicatio medicinalis eſt, non mortalis.*

325 *Exempli quæ ſunt mali, grauiter pœna plectenda, quamuis abſque dolo fiant.*

Probatur ex ſacris litteris, exemplo filiorum Heli, n. 326.

327 *Exempla, maiorum præſertim, aliorum perſuadunt animos.*

328 *Exemplum præbens malum, occidere dicitur, quos exemplo prouocat.*

329 *Exempla magis mouent, quàm verba.*

330 *Exemplis rem meliùs, & oculata intelligimus fide.*

331 *Scandalum per quem venit, væ eſt homini illi, & quomodo id exauditur.*

Væ autem damnationem ſecum trahit æternam. 332.

333 *Damnatio eterna quid ſit?*
Pluribus illuſtratur.
334 *Locus Luc. 16. Cum eſſet in tormentis, perpenditur.*
335 *Ignis gehenna ab Iſidoro deſcribitur.*
336 *Inferni pœna quàm inexcogitabiles, & graues.*
337 *Infernus quis locus, ab Hugone deſcribitur.*
Eſt locus omnium malorum aggregatione refertus.
A Virgilio deſcribitur, 338.
Et à Lucretio. 339. meliùſque ex ſacris litteris.
340 *Locus Pſal. 10. Pluet ſuper illos laqueos, &c. illuſtratur.*
341 *Celeiæ Comitis vita, & ſepulchri Epithaphium.*
342 *Locus Lucæ 16. Et ſepultus eſt in inferno, perpenditur.*
543 *Peccans in eo, quod peccat, ignorans eſt.*
344 *Ignorantia errorum cunctorum mater.*
Maximéq; Sacerdotibus vitanda.
345 *Epiſcopos poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei.*
346 *Epiſcopi ſunt verè Principes, & Paſtores, non Vicarij Summi Pontificis.*
Summi ſunt Sacerdotes, & Apoſtolorum Vicarij. 347. Imò ipſius Dei, & Chriſti Vicarij.
In locum ſucceſſerunt Apoſtolorum. 348.
Sanctiſſimi dicuntur, Chriſti legati exiſtunt, & columnæ comprobantur Eccleſiæ 350.
349 *Romana Eccleſia quare Apoſtolica appellatur?*
350 *Epiſcopi Angeli appellantur ex Sacris Scripturis.*
351 *Angelus, nuncius interpretatur.*
352 *Supremus ordinis inferioris cum infimo ordinis Superioris pręcipuam habet conuenientiam, vt nomen tranſeat vnius ad aliud ex S. Dionyſ. Areopagita.*
353 *Angelus eſt nomen cæleſtium ſpirituum infimi chori, ſeù ordinis.*
354 *Locus Apoſtoli 1. ad Chorinth. 11. mulier velamen habeat ſupra caput propter Angelos, expenditur.*
355 *Locus Apocalypſis. 19. quo Angelus prohibuit Ioannem Euangeliſtam adorare eum volentem, perpenditur cum Riberà.*
356 *Epiſcopalis dignitas nè vileſcat, Summi Romani Pontificis eſt curare.*
357 *Epiſcopi quaſi ſignum ad ſagittam poſiti, ſunt.*
358 *Chriſtus Dominus Epiſcopi nomen nec dedignatur.*
359 *Epiſcopus ſuperintendens interpretatur, & ſpeculator. n. 372.*
360 *Epiſcopis qui iniuriam infert, Chriſtum iniuria afficit.*
Miniſtri enim Chriſti ſunt. 361.
366 *Epiſcopi patres ſunt, & paſtores, atque proinde Regibus, alijſque ſecularibus Principibus ſuperiores.*
Tantòque ſunt illis digniores, quantò anima præfertur corpori. 367.
368 *Epiſcopalis dignitas (ſerenitatis) nomine decoratur à Clemente V.*
Quare Epiſcopi sereniſſimi nuncupantur.
369 *Epiſcopi Ducibus, Marchionibus, Comitibus, de Regibus pares redduntur.*
370 *Epiſcopalis dignitas, dignitatum culmen nuncupatur.*
371 *Papa Epiſcopi nomine inſignitur, et ſumma ratione, cui omnis cura omnium demandata eſt.*
373 *Epiſcopus nedum Illuſtris, verùm Illuſtriſſimus dicitur.*
374 *Locus Zacchariæ 2. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei, elucidatur.*
S. Bernardi ſententia de Epiſcopis, quòd iudicandi non ſint.
375 *Cauſæ deciſio à Sacra Congregatione affertur.*

DEfenſuri nos ipſos, noſtramque Eccleſiam ab ijs calumnijs, quæ ſuo manifeſto aduerſus nos cumularũt Aduerſarij; inde principium, caputque faciemus: vnde defenſio ipſa eſt, atque originem trahit. A natura ſcilicet ipſa defen-
1 ſionis. Eſt namque defenſio lex naturæ, cunctis mortalibus communis; Summi Dei voluntate, gentiumque conſenſu comprobata, vnà cum mundo orta, & deſitura; cui neque ciuiles, neque Pontificiæ leges, homi-
2 num placito nixæ, & chartis exaratæ derogare poſſunt. Non eſt enim hæc ab hominibus facta lex, ſed ab ipſa natura in omniũ hominum pectoribus, atque animis inſculpta, inſcripta infixa. vt aureis deſcribit ver-
3 bis *Franciſc. Guicciard. hiſtor. lib.* 10. Naturalia verò immutabilia perſeuerant, vt neque ciuili, neque municipali determinatione cõprimi valeant, *§ ſed naturalia inſtitut. de iure naturali, gent. & ciuil. S. Thom. 1. 2. quæſt. 97. art.*
4 1. Illa enim diuina ſunt prouidentia indita.
5 Deo autem Omnipotenti omnia ſubiecta

7 sũt

6 ſũt. Vniuerſorum ipſe Dominus,omnium-
7 que moderator. *Machab.* 14.35. Et quiſnam
eſt,qui dicere ei valeat: cur ita facis? *Iob.* 9.
12.*& diximus nos reſp.noſtra* 51.*num.*41.*p.*2.
8 Nulli ergo, quæ à natura ipſa comparata
ſunt,violandi ius,ſalque erit·Quòd Superio-
rum iura infirma reddere, non ſit poteſtas
inferioribus vlla collata, ad *text. in l. minor*
9 *autem magiſtratus*,19.*ff.de minorib.optimè Ioa.*
*Bapt.Valenz.conſ.*6.*n.*20.*&* 21.*tom.*1.
10 A natura itaque indita, atque connata
nobis defenſio,cum ſit.quaſi lex quædam
11 tacita,iuxtà Pauli dictum in *l.cum ratio.*7.*in*
*princ.ff.de bon. damnat.*vt nullo conuelli iure
illa poſſit *Clement ſæpè*,2.*§ non ſic tamen de*
verb.ſignific notabilis *text in l.*1.*§.cum arietes,*
*ff.ſi quadrup.paupes feciſſe dicatur,l.*1.*§.vim vi,*
ff.de vi,& vi armat.l.ſcientiã,46.*§.qui cũ aliter,*
12 *ff.ad leg. Aquil.* Neque etiam principali re-
13 ſcripto; Quòd naturalia abolore Princeps
minimè valeat. *Boer.deciſ.*247.*num.*5.*Camill.*
*Borrell.in ſumma omnium deciſ. tom.*2. *tit.* 15.
*num.*3.*&* 4.
14 Licebit vtique nobis laceſſitis, nec iniu-
riâ, nos, noſtræque Eccleſiæ iura tueri, vt
carpendi nos nulli ius manet. Neque enim
nobis facultas vlla data eſt,ea,quæ Dei ſunt
diſpergendi,ſed cuſtodiendi.ad *tex.in cap.ea*
quæ. 3. *de offic.Archid Gloſ.in cap.ex litteris*,5.
*verb.obligata.de pignor.Nauarr.conſ.*4.*num.*3.
*lib.*3.*de cenſibus*. Quòd Sacerdotis igitur eſt
15 faciemus. Audi Sanctũ Abroſium ad Mar-
cellinam ſororem *epiſt.* 33. in *can. conuenior.*
20.§.*nabutæ*.23.*quæſt* 8.ſequentibus, ſatis ad
rem Spiritu ſancto plenum, loquentem.

„ *Nabuthæ ſanctum virum poſſeſſorem vineæ ſuæ*
„ *ſcimus interpellatum petitione Regia,vt vineam*
„ *ſuam daret, vbi Rex ſucciſis vitibus holus vile*
„ *ſereret,cumque reſpondiſſe: Abſit,vt ego patrum*
„ *meorum tradam hæreditatem. Regem contriſta-*
„ *tum eſſe,quod ſibi eſſet alienum ius relatione iu-*
„ *ſta negatum: ſed muliebri conſilio deceptum,*
„ *morte in agrum veniſſe. Sanctus enim Nabutha*
„ *vites ſuas,vel proprio cruore defendit. Si ille vi-*
„ *neam non tradidit ſuam:nos trademus Eccleſiam*
„ *Chriſti? Quid igitur à me reſponſum eſt contu-*
„ *maciter? dixi enim conuentus. Abſit à me,vt tra-*
„ *dam Chriſti hæreditatem. Non tradidit Nabutha*
„ *ſuam, & ego tradam Chriſti hæreditatem?* hu-
cuſque Ambroſius. Ex quibus *Gloſſ. in*
cap.clericis laycos,3 *verb.æternam. de immunit.*
16 *Eccleſ.in* 6.faciant(inquit)Prælati Eccleſia-
rũ,quòd ſint imitatores Nabuthæ,qui vineã
ſuam cruore defendit.3.*Reg.*21.
17 Sic gloria Sacerdotum Sanctus Pontifex
Thomas Canthuarienſis Archiepiſcopus,
vt Eccleſiæ ſuæ iura tueretur, aduerſus im-
pij Regis iuſſa contendens, haud dubitauit
impio ferro ſacrum caput præſcindendum
offerre.*apud Laurentium Surium tom.*6.*die* 29
Decembris.de vitis Sanctorum.
18 Sic Sanctus Bellinus Epiſcopus Pataui-
nus anno 1149. die 6. Nouembris ob agro-
rum decimas, quas Eccleſiæ ſuæ debebat
impius,at diues,ſed auarus,ac nobilis Tho-
mas Capiuaccius,nec ſoluebat; cum iuſte à
Bellino conuictus,& iudicatus fuiſſet, atq;
à fidelium cœtu reiectus, inhumaniter inte-
remptus à Thoma fuit. At biennio poſt mi-
raculis clarus ab Eugenio Quarto Sanctorũ
catalogo Martyrũ relatus fui, vt apud *Ado-*
nem.Epiſcopum Treuiren. in eius Martyrologio,
dicta die 26.*Nouembris* annotatum inueni.
Sic ſexcenti,ſic mille alij Sancti Sacerdo-
19 tes. Sic Pontificum corona, & Purpurato-
rum Collegij lucidiſſimum lumẽ Carolus
ille Borromeus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinalis Mediolanenſis Eccleſiæ Archie-
piſcopus, quas non patienter ſubſtulit per-
ſecutiones; quos non exantlauit labores:
quas non pertulit peregrinationes, vigilias,
inſomnia,caumenia (in terra ſcilicet cuba-
tiones,vt Sanctus Hieronymus loquitur) vt
ſuæ tueretur iura Eccleſię,atque collapſam
viuendi normam in melius reformaret?
Plumbea etiam petitus glande è tormento
excuſſa bellico,vt ni diuina illum ſeruaſſet
bonitas,iam illum profudiſſet.
20 Deficiet me potius tempus,atque dies, &
hora.non mihi ſi linguæ centum, oraque
centum eſſent omnium percurrere poſſem
Sanctorum Præſulum,qui vt ſuæ tuerentur
Eccleſiæ iura,trucidati ſunt,ſecti ſunt,in oc-
ciſione gladij mortui ſunt, vt verbis vtar A-
poſtoli,*ad Hebr.* 11.37.

Quid memorem infandas cædes? quid facta tyranni
Effera? (verba mutuatus Virgilij)
Mortua quin etiam iungebat corpora viuis.
Componens manibuſque manus,atq;oribus ora,
Tormenti genus,& ſanie,taboque fluentes
Complexu in miſero longa ſic morte necaba.

Iure igitur, nec ſanè iniquè nos facere
exiſtimamus, poſtquam ad noſtras deuene-
re manus ſcripta quædam, quæ nomine D.
Leonardi de Alexandro Vicarij Generalis
Archipræsbyteri Terlitiĕ, D. Ioſephi Gaſpar
rini Cantoris,& D. Cæſaris Caputi, à Capi-
tulo Terrę Terlitij deputatorum circumfe-
runtur, vernacula quidem lingua (vt om-
nibus,& ſapientibus,& inſipientibus, ipſiſq;
etiam ſcribentibus, peruia eſſent) quæ ma-
manifeſtum appellãt; quibus ſatis perbellè,
ac ſcitè admodum diluiſſe ſe putant cenſu-
ras excommunicationis quoad Archipræſ-
byterum,alioſque Præsbiteros;& interdicti,
quoad Capitulum,& Clerum dictæ Terræ,
& Collegiatæ Sancti Michaelis Archangeli
per Epiſcopum Iuuenacẽ relaxatas; vt pro-
inde ſe à dictis cenſuris non abſtinendum
putarint,) ſi dictis ſcriptis congruum dede-
rimus reſponſum, atque quàm perperam
fecerint,omnibus palam, atque in apertum
deduxerimus. Ne de nobis ſcandalum ſim-
plices hauriant putantes,iniuſtè nos,ac ſine
ra-

Digitized by Google

ratione proceſſiſſe, animi extimulatos paſ-
ſione, ſi aduerſarijs fidem adhibuerint. Reſ-
pondendum igitur illis non iniutia exiſti-
mauimus, ixtà illud Salomonis, quin magis
Spiritus Sancti per Salomonem, *Prou. 26. 4.*
21 Vtriuſque enim teſtamenti, tàm veteris,
quàm noui, vnus Deus eſt Anthor, vt Tri-
dentina Sacroſancta Synodus loquitur, *ſeſſ.*
4. in decreto de Canonicis ſcript.) *Ne reſpondeas*
22 *ſtulto* (inquientis) *iuxta ſtultitiam ſuam, ne*
efficiaris ei ſimilis. Sequiturque. *Reſponde ſtulto*
inxta ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens
eſſe videatur.
23 Et quia non ſecundum proprium ſen-
ſum, nec noſtræ prudentiæ innixi Sacram
Scripturam interpretari nos decet, ſed ſecũ-
dùm eum ſenſum, quem tenet, & tenuit
Sancta Mater Eccleſia, cuius eſt iudicare
de vero ſenſu, & interpretatione Scriptura-
rum ſanctarum (iuxta quod eadem Sacro-
ſancta Tridentina Synodus loquitur *dict. ſeſſ.*
4. in decreto de editione, & vſu ſacrorum libro-
rum: afferemus nos interpretationem San-
cti, ac Doctiſſimi Patris Dionyſij Carthuſia
ni, ſequentibus nempè ipſe *dict. cap. 26. artic.*
26. verba ſuperius allata interpretatur.
,, 21 *Ne reſpondeas ſtulto*, ideſt homini vitioſo,
,, *iuxta ſtultitiam ſuam.* ideſt quatenus ipſe in-
,, ſipienter, & iniurioſè loquatur, aut quærat;
,, non tamen inſipienter, & vitioſè reſpon-
,, deas: ne efficiaris ei ſimilis, quia hoc eſſet
,, vinci à malo, & verbis contendere; imò
,, agendum eſt, quod loquitur Paulus 2. *Co-*
,, *rint. 11.* libenter ſuffertis inſipientes, cum
,, ſitis ipſi ſapientes. Sequitur. *Reſponde ſtulto*
,, *iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videa-*
,, *tur.* iſtud videtur præfatæ doctrinæ contra-
,, rium: ſed non eſt, quoniam ſenſus eſt.
,, *Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam*, ideſt
,, iuxta exigentiam, atque demeritum ſui ſtul
,, ti ſermonis da ei aptam reſponſionem;
,, vel eius verba ironicè repetendo, vel ſuam
,, inſipientiam ei declarando, aut eum incre-
,, patoriè, & reprobatiuè interrogando, ſeù
,, verba iuſti rigoris, & debitæ inuentionis
,, enunciando, ne putet ſe ſapiẽtem; ſed ſuam
,, aduertat impietatem, imperitiam, aut erro-
,, rem; Quemadmodum Martyres ſancti fre-
,, quenter reſponderunt Tyrannis; imò, &
,, præclatiſſimæ Virgines; vt Agata, Cecilia,
,, Lucia. Interdum etenim licet, & expedit
,, clauo clauum retundere, dum impij, ſeù
,, improbi homines aliter informari, aut re-
,, primi nequeunt. Vnde & Chriſtus à Pha-
,, riſeis *Mar. 15.* interrogatus: Cur diſcipuli
,, tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorũ?
,, Reſpondit: quare & vos tranſgredimini
,, præceptum Dei propter traditionem ve-
,, ſtram? hucuſquè Dionyſ. Carthuſ. Quem
,, etiam locum breuius *S. Hieron. in cap. 1.*
,, *Ezech.* quod contraria, ac pugnantia inui-
,, cem viderentur (Reſponde, & ne reſpon-
,, deas) Vtrumquè (inquiens) pro tempo-
,, rum, & perſonarum diuerſitate concordat;
,, dum, & ſtultus contemnitur, quia non re-
,, cipit ſapientiam; & ſtulta ſuperbia, alia de-
,, cutitur ſtultitia. Aut etiam contractiùs, vt
Pater Franciſc. Mendoza è Societate Ieſu in
1. cap. lib. 1. Reg. cap. 15. num. 2. in fin. docet.
Reſponde edocendo, ne reſpondeas imitã-
do, vt ille ſtultus eſſe deſinat, & tu non fias.
Hac igitur viciſſitudine opus eſt, vt debita
prudentia teneatur. Sic ille.
25 Adſtruitquè validiùs illud eiuſdem Spi-
ritusſancti per *Eccleſiaſten. 3.* Tempus ta-
cendi, & tempus ridendi. Neque enim nos
ſemper mutos eſſe oportet: ſed loqui cum
neceſsitas id exigit, & vt veritas manifeſte-
26 tur. Reddituros nempè rationem nos
agnoſcimus, nedum pro otioſo verbo, ſed
& pro otioſo, quin magis pernicioſo, ſilen-
tio. Quod Sancti Epiſcopi, & Doctoris Ec-
cleſiæ Ambroſij doctrina confirmamus.
Ille *in 1. lib. offic. c. 3.* poſtquam multa de ſilẽ-
,, tij laudibus inculcauit. *Quid igitur* (inquit)
,, *mutos nos eſſe oportet? Minimè. Eſt enim tem-*
,, *pus tacendi, & tempus loquendi. Denique ſi pro*
,, *otioſo verbo reddemus rationem: videamus ne*
,, *reddamus pro otioſo ſilentio.* Sic Ambroſ. Et
quidem ſi taceremus, neque quàm perni-
cioſè per præfatos aſſerta, dictaque fuerint,
in palam deduceremus, & ipſi in erronea
doctrina perſiſterent; nos in noſtro officio
deficeremus, & nobis, noſtræq; curæ ſubie-
cti veram doctrinam non perciperent. Lo-
27 quendum itaque putamus. Vt enim Reg-
gius Pſaltes *pſal. 140. num. 3.* Dominum præ-
catur: *Pone Domine* (inquit) *cuſtodiam ori meo,*
oſtium circunſtantiæ labijs meis. Cuſtodiam
(dixit) non murum, vt os noſtrum cuſto-
diamus, ei rationem tanquam clauem ad-
hibentes, non vt perpetuò claudatur, ſed vt
conuenienti tempore reſeretur, vt expendit
D. Ioann. Chryſoſt. ibid. & S. Gregor. Papa
Paſtoralium 3. part. admonit. 15. Non (inquit)
,, poni ori ſuo parietem, ſed oſtium petit; vn-
,, de, & nobis cautè diſcendum eſt, quatenus
os diſcretè, & cõgruo tempore vox aperiat,
& rurſus congruo taciturnitas claudat.
Et S. Dionyſ. Carthuſ. *Pone Domine cuſto-*
,, *diam ori meo.* Ideſt, da mihi gratiam cuſto-
,, diendi os meum, ne eloquar, vel taceam
,, inordinatè, ſed dum tempus eſt loquendi,
,, prudenter, atque vtiliter loquar; dum verò
,, tempus tacendi affuerit, moderatè, ac lau-
,, dabiliter taceam. Pone quoque *& oſtium cir*
,, *cunſtantiæ*; ideſt clauſuram diſcretam labijs
,, meis, videlicet, vt tunc, ibi, & taliter verba
,, mea ad loquendum aperiam, & ad tacen-
,, dum recludam, quando, quo loco, & quali-
,, ter oportet, aut expedit, vt ſim in vtroque
,, diſcretus, & fructuoſus. Hoc eſt quod ab *Ec-*
,, *cleſiaſtico 22,* inducitur. *Quis dabit ori meo cu-*

ſto-

,, *ſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum,*
,, *vt non eadam ab ipſis, & lingua mea me perdat.*
,, Hæc Carthuſ.
28 Determinato itaque tempore tacendum,
& neceſſariò eſt quoque loquendum. Quē-
admodum Chriſtus Dominus noſter ſilen-
tium impoſuit Saducæis, qui dicunt non
eſſe reſurrectionem mortuorum. *Matth.* 22.
34. tacitos vtique illos reddidit, non mutos,
29 vt loquendi viciſſitudinem haberent. Pro-
prium enim eſt iuſti (vt Origenes expendit
tract. 23. *in Matth. ſub initium*) tacere, non ob-
muteſcere, & obſeruat (ſed benè, & aptè ad
rem) dictum fuiſſe à Chriſto Domino, non
homini, ſed mari, ac diabolo obmuteſce.
Marc. 4. *num.* 39. & *Luc.* 3. *num.* 35. Quia ſolus
homo debet tacendi, & loquendi vices al-
ternare. iuxtà illud *Eccleſiaſtici* 20. *num.* 7. *Ho-*
30 *mo Sapiens tacebit vſque ad tempus*, vt enim
benè S. Gregorius loco paulò ante citato
loquitur: Lingua diſcretè frenanda eſt, nō
inſalubriter obliganda. Docent hoc nos nō
ineptè Cicadæ, vt ad illas nos ire oporteat,
vt admoneant nos; quemadmodum Salo-
mon. Sapiens ille Rex, *Prouerbior.* 6. 6.) nos
,, docet, dicens: *Vade ad formicam, ò piger, &*
,, *conſidera vias eius, & diſce ſapientiam: quæ cum*
,, *non habeat ducem, nec præceptorem, nec Princi-*
,, *pem, parat in æſtate cibum ſibi; & congregat in*
,, *meſſe, quod comedat.* Sic Salomon, quin Spiri-
tus ſanctus per eum. Cicadæ (inquam) nos
admonēt, tempus eſſe tacēdi, atque tempus
loquendi, quòd illæ æſtate, Sole ardente, lo-
quantur, & canant; frigeſcente vero tempo-
re hieme, taceant. Sic luſit perbelle Iulius
Cæſar Capacius *Apologo* 92. Dum Paſtores
Cicadam alloquentes tacuisdicens:
,, *Onde adiuien che la Cicala al Sole*
,, *Eſtiuo canta, e ne la fredda brina*
,, *Tace? dicean tra lor rozzi Paſtori;*
,, *Sapete onde adiuien? (ella riſpoſe)*
,, *Che impari ogn'vno di tacere à tempo,*
,, *E di parlar quando il richiede il tempo.*
31 Quemadmodum nec ineptè, verum ad
rem ſatis aptè 1. *Reg.* 1. *num.* 15. Samuelis ma-
ter Anna licet patienter Phenennæ eius
ęmulæ improperia ſuſtinuerit tacendo: nō
tamen ſilentium ſeruauit cum ab Heli Sa-
,, cerdote improperaretur. *Vſquequoque ebria*
,, *eris*, (dicente) *digere pauliſper vinum, quo ma-*
,, *des. Nequaquam* (reſpondit) *Domine mi: nam*
,, *mulier infælix nimis ego ſum; vinum, & omne,*
,, *quod inebriare poteſt, non bibi ſed effudi animam*
,, *meam in conſpectu Domini.* Vt ſuam illibatam
conſeruaret famam, atque Apoſtolicam
illam legem impleret, qua iubet, vt proui-
deamus bona non tantum coram Domino,
ſed coram hominibus, vt Sanctus Ioa. Chry-
ſoſt. loquitur *hom. de fide Annæ*, & aduertit P.
Didacus Baeza è Societatate Ieſu *comment.*
moral. in Euangel. lib. 16. *tom.* 4. *cap.* 16. §. 1.
32 Sic Chriſtus Dominus, ac Redemptor
noſter, cuius omnis actio (vt Aug. loquitur)
33 noſtra eſt inſtructio. facit *text. in can. Deus*
Omnipotens, 30. ibi, ſed vt nobis exemplum
daret. 2. *q.* 1. & *cap. ſignificaſti*. 4 *extrà de elect.*
Quamuis ſicut agnus coram tondente ſe ob
mutuerit. ſecundum *Iſa.* vaticinium. 52. *nu.*
7. cùm tamen coram Caipha Summo Sa-
cerdote de Diſcipulis, & de eius doctrina
interrogatus: mitiſſimus agnus reſpondiſſet:
34 *Ego palam loquutus ſum mundo: ego ſemper do-*
,, *cui in Synagoga, & in Templo, quo omnes Iudæi*
,, *conueniunt, & in occulto loquutus ſum nihil.*
,, *Quid me interrogas? Interroga eos, qui audie-*
,, *runt, quid loquutus ſum ipſis. Ecce hi ſciunt quæ*
,, *dixerim ego. Hæc cum dixiſſet, vnus aſſiſtens*
,, *miniſtrorum dedit alapam Ieſu, dicens: Sic reſpon*
,, *des Pontifici? Reſpondit ei Ieſus: Si malè loquu-*
,, *tus ſum teſtimonium perhibe de malo: ſi autem*
,, *benè, quid me cædis? Ioan.* 18. *num.* 20. & *ſequ.*
Infandum ſanè facinus. Horreſcat proinde,
& contremiſcat terra de Chriſti patientia,
vt ait Chryſoſt. hoc loco; quo etiam *P. Seba-*
ſtian. Barrad. tom. 4. *comment. in Euangelicam*
hiſtoriam, lib. 6. *cap.* 19. ſequentibus loquitur.
Interrogat *Auguſ. tract.* 13. *in Ioan.* Cur non
35 fecit Dominus, quod præcepit; ſi quis te
,, percuſſerit in vnam maxillam, præbe ei, &
,, alteram? Reſpondetur: Chriſtum, quod do-
,, cuit ſatis, ſuperque exemplo confirmaſſe,
,, cùm diuinum vultum paulò poſt mille
,, alapis, ſummo ſilentio obtulit. Nunc autem
,, reſpondere voluit, nè fateri videretur cri-
,, men obiectum Irreuerentiæ aduerſus Pon-
,, tificem, cui magnus honor debetur. Sic
,, Paulus *Act.* 23. Neſciebā, (inquit) quia Prin-
,, ceps eſt Sacerdotum. Documentum verò
,, allatum: Præbe illi alteram, ſeruandum eſt
,, ſemper, præparatione animi: ſeruandum
,, quoque extrinſecus, ſi circunſtantiæ non
,, indicent aliud melius eſſe. Ad hæc voluit
,, Dominus ſemel in principio reſpondere, &
,, arguere eum, à quo iniuſtè percutiebatur,
,, vt cæteros omnes admoneret, ſeruandam
,, in Concilijs, & Iudicijs iuſtitiam. *Si malè* (in-
36 ,, quit) *loquutus ſum, teſtimonium peribe de*
,, *malo, ſi autem benè, quid me cædis?* Quaſi di-
,, ceret: Malè facta ſunt punienda in iudicio,
,, ſi teſtimonijs veris prius cōfirmētur: quod
,, autem benè geſtum eſt, puniendum non
,, eſt. Hæc Berradius.
Et Chryſoſtomus apud *S. Thom. in Catena*
,, *in hunc locum*. Quid igitur conſequens erat
,, (inquit) niſi aut redarguere, aut acceptare,
,, quod dictum eſt: ſed hoc non fit. Ea enim,
,, quæ fiebant non erant iudicium, ſed ſeditio,
,, & tyrannis.
S. Dionyſius Carthuſ. in hunc eundem
,, locùm. *Hæc cum dixiſſet Ieſus, vnus aſſiſtens*
,, *miniſtrorum Pontificis*, volens placere Domi-
,, no ſuo (inquit) *dedit alapam Ieſu dicens: Sic*
,, *reſpondes Pontifici?* ideſt, quomodo audes
,, tàm præſumptuosè, & reprehenſiuè reſpō-
dere

„ dere tanto Patri,ac Principi,non præmittē-
„ do verba reuerentiæ? Videtur huic facino-
„ roſiſſimo ſeruo,quòd Chriſtus nimis auda-
„ dacter reſpondiſſet Sūmo Sacerdoti,eumq;
„ de imperita interrogatione reprehendiſſet.
„ Reſpondit Ieſus, *Si malè loquutus ſum*, ideſt
„ falsè,& indiſcretè.Quandoque enim aliquis
„ loquitur malè,nec loquens malum,aut fal-
„ ſum,ſed verum,& bonum;quia quod verū,
„ & bonum eſt non loquitur cum debitis cir-
„ cumſtantijs actus virtutum. *Teſtimonium pe-*
„ *rибe de malo.* ideſt oſtende in quo malè dixi:
„ *Si autem benè.* ideſt prudenter,& iuſtè reſpō-
„ di, *Quid me cadis?* Quaſi temerarium, cùm
„ pœna infligatur pro culpa. Ex hoc pa-
„ tet,quia quod alibi docet Saluator: Si quis
„ te percuſſerit in vnam maxillam, præbe ei,
„ & alteram; intelligendum ſit ſecundum
„ animi præparationem,quando videlicet ex
„ pedit,vel oportet ad Dei honorem,vel pro-
„ ximorum ædificationem, vel aliam piam
„ cauſam, non ſecundum operis exhibitio-
„ nem,niſi pro tempore,loco, & cauſa. Hæc
„ Carthuſ.

Et *Michael de Palatios in eundem locum Io.*
„ Nihil erat (inquit) in Chriſti reſponſione
„ culpandum, ſed ſummæ venerationis fuit
„ veritas reſponſionis.At verò qualis erat Pon-
„ tifex corruptiſſimus,talis erat ſuus miniſter
„ impudentiſſimus.Siquidem omnibus dela-
„ tis ad Iudicem facultas eſt loquendi pro ſe
„ ipſis,quæ pertinent ad ſuam defenſionem,
„ Ideò ſeruandi ſunt illæſi,quando pro ſe ip-
„ ſis loquuntur.Chriſtus autem veriſſimè lo-
„ quutus fuerat, nullam iniuriam irrogarat
„ vel iudici, vel miniſtris. Neque expoſtulat,
„ cum Pontifice,quòd contra iuris præſcripta
„ captus fuerat,& ligatus;ſed quòd ius,& ratio
„ proclamabat, hoc expoſuit coram Pontifi-
„ ce.Diabolus autem,qui Pontificem inflam-
„ mabat cōtra Chriſtum,& miniſtros itidem
„ incitabat contra eundem, volens experiri
„ Chriſti ſummam patientiam, miniſtrum
„ animauit contra Chriſtum,vt ipſum alapa
„ percuteret. At verò Chriſtus non pro hoc
„ incanduit in miniſtrum impudentiſſimum,
„ qui vel ſaltem debuiſſet Dominum Ieſum
„ venerari,quia ipſum cum alijs deiectum in
„ terra, leuauit ſui verbi occulta operatione,
„ & cum miniſtro ſuo habenti abſciſſam auri-
„ culam,eandem reſtituit. Verùm rectè dixit
„ Dominus:hæc eſt hora, & poteſtas tenebra-
„ rum, *& paulò poſt.* Chriſtus autem non ob-
„ uertit percuſſus alapa, faciem, vt in altera
„ parte faciei etiam feriatur, vt videtur præ
„ cepiſſe faciendum, *Matth.* 5. *& Luc.* 6. vt nos
„ doceret intelligentiam illius ſui mandati
„ non eſſe ad litteram ſumendam;vt quando
„ quiſpiam noſtram dexteram feriat, maxil-
„ lam obuertamus illi ſiniſtram: At ſenſus eſt
„ mandati,vt ſimus patientes iniuriarum,& ſi
„ opus facto fuerit, ad gloriam Dei omnem
„ oſtendere patientiam,eam oſtendamus. *Hi§*
„ *Palatios.*

37 Et Paulus Apoſtolus pro ſe reſpondit,
rationem reddens apud Regem Agrippam
Act. 16. *& ad Philipp.* 1. Reſpondit tamen in-
terdum ne infirmis ex ſua taciturnitate ge-
neraretur ſcandalum,vt Chriſtus Dominus
inquit apud *Ioa.Geſſen.ſiuè Gerſonem de imit.*
Chriſti lib. 3. *cap.* 36. *num.* 2.

Reſpondere ergo nos debuimus dictorū
obiectis,ne fateri videremur incuſſa crimi-
na, & lapſus doctrinæ, quibus ab incurſis
cenſuris ſe excuſare tentauerunt.At operæ
38 pretium feciſſent,ſi ipſi tacuiſſent, neque
odioſa garrulitate aures oſtendiſſent audiē-
tium,ollas, & dolia imitati, quæ quò magis
vacua,& inania,eò magis reſonantia. Et ſa-
39 nè natura hoc linguoſis inſitum, vt non
multa ſolùm loquantur,ſed etiam mala.De
40 quibus non malè dicetur,quòd quidam de
41 luſcinia capta,& pennis exuta, edixit: *Vox*
es,præterea nihil. Hinc ſanè eſt quòd ex mi-
42 niſterio Mineruæ, quam ex cerebro Iouis
prodijſſe finxere Poetæ,& ſcientiarum Deā
appellant, excluſa Cornix, quæ loquax eſt;
„ Noctua verò aſcita,quæ interdiù tacere no
„ uit.Noctua(inquit Boccaccius)ideò Miner-
„ uæ eſt attributa, pulſa Cornice, vt oſtenda-
„ tur ſapientem præmeditatione in obſcuris
„ ſepoſita noſcere; vti noctua videt in tene-
„ bris,& garrulitate,atque loquacitate repul-
„ ſa,vt opere agat, loca,tempuſque reſpicere.

43 Hinc quoque Cato (Vticenſis dictus) cū
ei etiam tunc puero,vitio daretur,taciturni-
tas (nec enim cū pueris exercebatur,nec à
quoquam audiri volebat) ait: *Carpant taci-*
turnitatem, modo vitam probent. Et addidit:
Tùm demum obrumpam hoc meum ſilentium,
cum ea loqui potero, quæ ſunt indigna ſilentio, vt
eſt apud Commentatores ad Emblemata
44 doctiſsimi,eruditiſſimique Andreæ Alciati
Emblem. 19. Vnde garrulos Cupreſſis ſimi-
les voluerunt humanarum litterarum Ma-
giſtri,quòd in medio herbarum florētium,
ipſæ infœcundæ exiſtant. de quibus Alcia-
tus *Embl.* 199. dixit.

Pulchra coma eſt,pulchro digeſtaque ordine
frondes,
Sed fructus nullos,hæc coma pulchra gerit.

Verùm ne noſtro ſilentio conſentire his,
quæ ab ijs dicta fuere videamur,vnde ſcan-
dalum imperitis ingeneretur,reſpondendū
45 putauimus Aſſentienti nempè ſimilis ta-
cens habetur, *reg. qui tacet.* 43. *de regul. iur. in*
6. qui etſi vtique non fatetur,ſed tamen ve-
rum eſt, eum non negare, vt Paulus loqui-
tur Iureconſultus *in l. qui tacet.* 165. *ff. de re-*
gul. iur. vbi etiam Dec. & Cagnol. & d. regula is,
qui tacet. 44. *de regul. iur. in* 6. quam rem ex-
plicat latè *Ioan. Azor. inſtit. mor. par.* 1. *lib.* 1. *to-*
to, cap. 4. *&* 5. *Barboſ. axiom.* 217. Operatur ſi
quidem taciturnitas,vt pro veritate habea-
tur

tur id quod contra tacentem dicitur, vt per-
pendit *Rota in Romana Caſalis Capicotta 14.
Decemb. 1620. apud Card. Caualer. deciſ. 552.
ſub num. 3. verſ. concurrebat taciturnitas*. Quia
47 nimirum per taciturnitatem approbaſſe
videtur, quod dictum fuit, iuxtà *Gloß. in cap.
cum olim. 32. verb. protinus contradixit de offic.
deleg.* quam ſequuta fuit *Rota in Romana pe-
cuniaria. 8. Nouembr. 1627. coram Coccino De-
cano deciſ. 103. num. 22. part. 5. diuerſ. num. 6.* vt
enim Innocentius Papa loquitur *in can. er-*
48 *ror. 3. 83. diſt.* Error, cui non reſiſtitur, appro-
„ batur; & veritas cum minimè defenſatur,
„ opprimitur. Negligere quippè, cùm poſſis,
„ peruerſos, nihil eſt aliud, quàm fouere. Nec
„ caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui mani-
49 feſto facinori deſinit obuiare. Quod ſanè de
Prælato exauditur, cui ex officio id incũbit,
vt *Glo. verbo cũ poſſit ibid.* aduertit, *& ſequitur
Io. Azor. lib. 1. c. 4. in fin. p. 1. Quid. n. prodeſt illi*
(vt Pius Papa ſequenti *can. 4. ead. diſt.* inquit)
*ſuo errore non pollui, qui conſenſum præſtat er-
ranti?* Et vt Gregor. Magnus (*can. ſeq. 5. ead.*
50 *diſt.*) fatur. *Conſentire videtur erranti, qui ad
reſecanda, quæ corrigi debent, non occurrit. Quia
cum increpare delinquentes noluerit, eos procul-
dubio tacendo Paſtor occidit*; vt idem Gregor.
Venatio Epiſcopo ſcribit, relatus *can. Ephe-
ſiis 4. diſt. 43.* ſequentibus etiam loquẽs: Ephe
51 ſijs Paulus dicit: Mundæ ſunt manus meæ à
ſanguine omnium veſtrum. Non enim ſub-
terfugi quominus annunciarem omne cõ-
ſilium Dei vobis. *Act. 20. Mundus ergo* (ſic in-
fert Gregor.) *à ſanguine eorum non eſſet, ſi eis
Dei conſilium annũciare noluiſſet.* quibus, haud
abre videtur, verba annectere S. Ioan. Chri-
ſoſtomi in eum locum *Act. 20. hom. 44.* Non
enim ſubterfugi, vt annunciem vobis (in-
quit) omnem voluntatem Dei. *Igitur qui non
dicit,* (inferens) *reus eſt ſanguinis, hoc eſt cædis.
Nihil hoc terribilius oſtendit quòd, & illi, ſi non
faciant, rei ſunt ſanguinis. Et videtur quidem
rationem reddere, illos autem terret.* Hæc Chry-
ſoſtom. In noſtrum itaque caput referetur,
ſi tacuerimus, neque omne Dei conſilium
noſtris annunciauerimus ſubiectis, vt ab er-
rore reuocentur; nè luporum infernalium
dentibus nobis cõmiſſas rationabiles Chri-
ſti oues exponamus. Quippè nihil illo Pa-
52 ſtore miſerius, (Anacletus effatur Papa cũ-
ctis fidelibus ſcribens *can. nihil illo. 6. diſt. 33.*)
qui gloriatur luporum laudibus, quibus ſi
placere voluerit, atq; ab his amari elegerit,
erit hinc ouibus magna pernicies. Nullus
igitur Paſtor placere lupis, & gregibus ouiũ
poteſt. Hæc Anacletus.
54 Nimirum quia tenetur Doctor publicus,
ſiuè Concionator, multoque magis Epiſco-
pus, qui vtroque fungitur munere, publicè
veritatem docere, licet ſanè fructus alicuius
priuati minimè ſperetur, quin magis ſcan-
dalum. Quoniam ea doctrina ad bonum
ordinatur publicum, vt propter priuatum
malum omittenda minimè ſit: ſecus verò
ſi timeretur puſillorum in tota Republica
ſcandalum, namque erit in aliud tempus
differenda doctrina, vt alijs ſuo more rela-
tis ſequitur *P. Thom. Sanch. de matrim. tom. 1.
lib. 2. diſput. 38. nu. 16. & Barboſ. in d. cap. Ephe-
ſiis 43. diſt.* Multò igitur magis, & nos ſanam
doctrinam, Eccleſiæ iura tuentes, in palàm
proferre tenemur, ne tacentes ſcandalis pu-
ſillorum locum aperiamus, iuxtà illud Am-
broſ. *ſer. 83.* Ego interdum (inquientis) par-
„ cens vobis, tacere vellem, ſed malo vos con-
„ tumaciæ cauſas reddere, quàm negligentię
„ ſubſtinere iudicium.
Vt enim ex Gracis quidam dixit:
54 *Cum in omnibus prudentia, tum maximè in ſi-
lentio.* Et Pallas in Epigrammate relato à
Thoma Moro dixit.
*Rebur in humanis magna eſt doctrina tacere,
Teſtis erit ſapiens hic mihi Pythagoras.*
55 *Nempè loqui doctos reliquos docet ille tacere.
Magnum hoc ad requiem pharmacon inuenies.*
Atque vt *Ouid. 2. de Arte* inquit:
*Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus:
At contrà grauis eſt culpa, tacenda loqui.*
56 Tacenda loqui dixit. Quia profectò *om-
nia tempus habent, & ſuis ſpatijs tranſeunt vni-
uerſa ſub cælo,* vt Salomon. *Eccleſiaſt. 3. num. 1.*
dixit; & inter cætera tempus tacendi, & tem
pus loquendi enumerat. *num. 7.* Etenim Sa-
cramentum Regis abſcondere bonum eſt;
opera autem Dei reuelare, & confiteri, ho-
norificum eſt, vt S. Angelus Raphael Tobiæ
dixit *cap. 12. nu. 7.* Et Angelus educens Apo-
ſtolos è publica cuſtodia, in qua poſuerunt
eos Iudæi, qui erant ex hæreſi Saduceorum
Act. 5. num. 17. & ſeq. Ite, (dixit) *& ſtantes lo-
quimini in templo plebei omnia verba vitæ hu-
ius.* Vnde Theophraſtus iuuenem in conui-
57 uio, tacentem animaduertens, dixit: *Si im-
peritus taces, peritus es; ſin verò peritus, imperi-
tè taces*; vt referunt Ant. & Max. Monachi
ſerm. de taciturn.
58 Cùm etenim veritas vrget, vt manifeſte-
tur, perniciosè tunc ſileretur. Quando veri-
59 tatem in ſummo bonorum ſimul, ac vitæ
diſcrimine profitendam dixerit Themiſto-
cles. Et tùm maximè, cùm multorum ſalus
inde eminet. vt ex Aeliano *lib. 3. var. hiſtor.*
refert Plutarch. *& nos diximus reſp. noſtra 51
num. 18. part. 2.* Publicè nempè intereſt, nè
60 veritas occultetur, vt Bonifacius loquitur
Octauus *Extrauag. debet. 1. §. propoſito itaque
de off. ord. inter comun.* vt neque pietatis, neque
91 humilitatis ſeruandæ cauſa, ſit à vero rece-
dendum, ſecundum Auguſt. *in can. primum
eſt. 8. 22. quæſt. 2. & can. ſeq. ead. cauſa, & quæſt.
& S. Thom. 2. 2. q. 110. art. 3.* quem ſequitur
*Nauar. tom. 2. oper. de orat. & hor. can. miſcell. 25
ſub num. 15. circa fin. ver. Per quæ omnia videtur
dicendum*, Vtilius igitur ſcandalum naſci

52 permittitur, quàm nè veritas relinquatur,
vt venerabilis Beda loquitur relatus à *reg.
qui ſcandalizaueri.3.de reg.iur.extrà.*

63 Ita verò falſi reus habetur,qui veritatem
occultat, ſicuti qui mendacium profert;
quia,& ille prodeſſe non vult, & iſte nocere
deſiderat,vt *Augu.*loquitur *relatus cap. 1. in
fin.de crim.falſi.*& idem *Aug.*relatus.*can.quiſ-
quis* 78.11.*quæſt.2.& cap.cum dilecti.*19.§.*quod
ſi excuſationes.de accuſ. Did.Couarr. lib.1.var.
reſol.cap.2.num.3. verſ. cæterum ad exemplum.*
Proditor nempe dicitur eſſe Veritatis, ne-
dum qui mendacium profert, ſed & qui nõ
liberè veritatem pronunciat. plura profert
Gigant de reſident.Epiſcop.in præfat.num.5.

Ad diluenda itaque intorta ſpicula co-
minus accedamus.

Cum primis autem; vt ex hoc vnó,quàm
auidè;ad iura diruenda Eccleſię Iuuenacen,
eaque indebitè tendant occupanda, digno-
ſcant omnes;perpendendum quod in aſſer-
tione D. Leonardus de Alexandro ;aſſertus
Vicarius Archipresbyteri,(nullius Dięceſis)
illam aſſerit. At meminiſſe debuerat;, nè
vel imperitiæ,vel malitiæ coargueretur;an-
no 1606. etiam in contumaciam Epiſcopi
Iuuenacen tunc temporis,die 1.mẽſis Mar-
tij Pontificatus Sanctiſſ.tunc D.Dom.Pauli
diuina prouidentia Papæ V. anno eius pri-
mo.inſtantibus Archipræsbytero,Capitulo,
& Canonicis Terræ Terlitij per D. Franci-
ſcum Pegnam Sacræ Rotæ Auditorem,litis
ob pendentiam, & ad conſeruandum iura
ambarum partium, decretum fuiſſe, quod
Epiſcopus Iuuenacen in omnibus litteris,
& proniſionibus,& monitorijs,ac mandatis,
& præceptis,tàm gratiam, quàm iuſtitiam
concernentibus,tàm Clericos,quàm laycos
d.Terræ;debeat apponere de Terra Terli-
tij nullius,ſiuè Iuenacen.

Et decretum prædictùm ſub die 4. Ianu.
anni 1607.Terlij in Conuentu S.Mariæ del
la Noua fuitnotificatum per Illuſtri, & Re-
uerendiſs. P. D. D. Gregorio Santacru-
cio Epiſcopo Dragonen,& Coadiutori Epi
ſcopatus Iuuenacen cum futura ſucceſſio-
ne,qui ſe obtulit paratum illud obſeruare.

Vnde vigore decreti præfati prædeceſſo-
res omnes Archipræsbyteri, in litteris teſti-
monialibus ad ipſum eundem Epiſcopum
Iuuenacẽ datis pro Clericis ad ordines pro-
mouendis.Nullius nunquam meminere:vt
ex litteris teſtimonialibus in noſtro ſeruatis
Archiuio,ſatis manifeſtè apparet: quòd cer-
tò ſcirent Terram prędictã Iuuenacen eſſe
dięceſis:Quare igitur terminos,quos poſue-
re patres noſtri trãſgreditur nouiſſimus Ar-
chipræsbyter? At Spiritus ſanctus per os lo-
quitur ſapiẽtiſſimi Regis Salomonis:*Ne trã
ſgrediaris terminos antiquos,*(præcipiens) *quos
poſuerunt patres tui.Proue.*22.*n.*28.vbi *Dionyſ.*
„ *Carth.*exponit, *ideſt bona, & confinia aliorum*
„ *non inuadas,nec cupidè quæras, ſed eſto conten-*
„ *tus hæreditatis patrum tuorum,*ſubdens:*non de-*
„ *bemus tranſgredi regulas,& præcepta,inſtitutio*
„ *nes,& documenta à patribus noſtris nobis præfi-*
„ *xa,ac derelicta;nec intromittere de his, quæ ſta-*
„ *tum, gradum,vires, & authoritatem noſtram*
„ *tranſcendunt.Quemadmodum de Angelica Hie-*
„ *rarchia Diuinus, & Magnus Dionyſius Areopa-*
65 „ *gita aſſerit: Quod nullus Angelicorum Spiri-*
„ *tuum legem ſibi diuinitùs præfixam audet tran-*
„ *ſcendere.*

Et *Deuter.*19.*num.*14.ſcriptum reperitur:
*Non aſſumes, & transferes terminos proximi
tui, quos finxerunt patres in poſſeſſione tua.* eſt
text.in c.1.in fin.de ſepult.extrà can.ridiculũ, 5.
11.*diſt.facit tex.in l.in rebus* 2. *ff. de conſt.Prin.*
Ludibrium enim eſſet *(Gloſſ. inquit in cap.*
66 *quanto.*16.*in verb.indulgemus,circa fin.de cen-
ſib extrà)* ſi quod ſtatutum fuit ab initio,mo
mento quolibet mutaretur.allegat *text. in l.
vlt.§.vbi autem puellis,C.de bon qua lib.S.Tho.*
1.2.*q.*97.*art.*1.

At inſtabunt: loqui decretum de Epiſco-
po,nè in omnibus inſcribere debeat Iuue-
nacen Diœceſis, ſed Terlitien nullius, ſeù
Iuuenacen,vt non ſit trahendum ad Archi
præsbyterum.

Verùm,ſi cicutire noluerint,atque aper-
tis oculi non videre,vt accidat eis quod per
Iſaiam Prophetam *c.6. nu.*10.dicitur:*Audite
audientes, & nolite intelligere, & videte viſio-
nem,& nolite cognoſcere;Excæca cor populi hu-
ius,& aures eius aggraua,nè videant oculis ſuis,
& auribus ſuis audiant, & corde ſuo intelligant.*
quod Dominus noſter Ieſus Chriſtus Ma-
giſter noſter *Matt.*13.*nu.*10.ipſe per ſe vſur-
pare dignitas eſt (vetus cum nouo conne-
ctens teſtamentum, illud adimplens,hoc de
nuò tradens) *Auditu audietis* (inquiens) *&
non intelligetis,& videntes videbitis,& non vi-
debitis,incraſſatum eſt enim cor populi huius, &
auribus grauiter audierunt, & aures ſuas clauſe-
runt,ne quando videant oculis,et audiant,& cor-
de intelligant.* in mentem reuocabunt iuris
*reg.*32. *de regul. iur. in*6. Non licet actori,
67 quod reo licitum non exiſtit. concordat
regulæ,*l.non debet actor.*42.*ff de regul.iur.*quæ
eſt Vlpiani. Ratioque in promptu adeſt,
68 quia in iudicijs non eſt acceptio perſona-
rum habenda, *reg. in iudicijs.*12. *de reg.iur.in*
6.vt paritas ſeruetur,inquit S.Antonin.*to.*1.
*ſum.tit.*20.*de reg.iur.d.reg. non licet actori.* vbi
69 infert,regulã ex vtraq;parte locũ habere,&
ad cõuertentiã dici:*Quia idẽ iuris*(inquiens)
*contrà,ſcilicet, quod non licet reo,quod non licet
actori.* Alioquin non vtique iuſtitia, quæ in
70 æqualitate conſiſtit rei ad rem;ſed iniuſti-
tia eſſet,quæ contrà, in inæqualitatem pro-
pendet.iuxta *S.Thom.*2.2.*quæſt.*61.*art.*1.2.*&
&* 3.& Ariſt.*Eth.lib.*5.*cap.*3.Quod iniuſtum
eſt,(inquientem) id contrà proportionem
eſt.Exiſtit ergo hic plus,& minus;qui enim
alte-

alterum violat, boni plus adipiſcitur, qui
violatur minus. Iuſtitiæ verò eſt cuique
71 quod ſuum eſt tribuere, *l. iuſtitia.* 10. *ff. de*
iuſt.& iur.§.1.inſtit.eod.cap.ex ore.17.in princ.
de priuil.S.Thom.2.2.quaeſt.58.art.11. Iniuſti-
72 tiæ autem auferre; vnde reſtitutionis prin-
73 cipium oritur. At verò iniuſtitia omnis rei
notabilis peccatum eſt, ex genere mortale,
S.Thom.2.2.quaeſt.59.art.4.Naua.man.cap.25.
num.5.in fin.& de orat.& hor.can.cap.22. mi-
ſcel.43.num.77.verſ.nam vt peccatum, & dixi-
mus reſp.noſtra.2.num.66.& reſponſ.40.nu.11.
74 *& 12.part.2.* At Dominus auerſatur omnẽ
iniuſtitiam, vt *Deutor.25.num.16.* Moſes lo-
quitur.

Hoc autem apertè inſinuat Decretum ip-
ſum Sacræ Rotæ (inferens) *Et in hunc modũ*
conſeruabitur ius vtriuſque partis, & nemini in-
feretur praeiudicium, & damnum, & ius illaeſum
vtriuſque remanebit. Vtriuſq; dicit, non vnius.
75 Ex tribus enim conſtat iudicium, iudice,
actore, & reo, *text. in cap. forus.10.de verb.ſi-*
gnific.& rub.ff C.& extrà de iudic.Maranta in
in Specul.1. part.in princ. nu.1. ſic nempè de-
86 cebat fieri, iuxta vetus Adagium. *Stateram*
ne transgrediaris hoc eſt, vt Commentantes
exponunt, ne quid facias præter ius, & æquũ
& dixit vnus ex ſeptem Græciæ Sapientibus
apud Alciatum *embl.* 187.

Optimus in rebus modus eſt (Cleobolus, vt inquit)
Hoc trutina examen, ſiuè libella.

Ad deſignandum (*modum eſſe optimum in*
78 *rebus*) trutina, vel lanx adhibetur; ea enim
quæque ponderantur. hinc Perſius *Saty-*
ra 1.

Examen improbum in illa
Caſtiges trutina.

Et Hæſiodus:

Menſuram ſerna, modus in re eſt optimus omni.

79 Atque ex ſacris litteris Dominus Moyſi
Leuit.19.n.35. præcepit dicens: *Nolite facere*
iniquũ aliquid in iudicio: in pondere, & menſura.
Statera iuſta, et aequa ſint pondera, iuſtus modius,
aequuſque ſextarius: Ego Dominus Deus veſter.
80 Hinc ſanè eſt, quòd per Regium Prophetã
Dauid, de filijs hominum loquentem *pſal.*
61.*num.9.&* 19.dicitur, *Veruntamen vani filij*
hominum (eorum, qui ſine charitate, & gra-
tia viuunt (vt *Dionyſ.Carth.* enuncleat) qui in
rebus creatis ſibi finem conſtituunt, adhæ-
„ rentes creaturis magis, quàm Creatori, *Men*
„ *daces* (ſequitur Daud) *filij hominum in state-*
„ *ris.* Quia iniuſta pondera habent, vel men-
„ daciter iudicant, præferentes mala, ac falſa
„ bonis, ac veris, vt decipiant ipſi de vanitate
„ in id ipſum, ideſt ſe inuicem fallant in re-
„ bus vanis, temporalibus, & caducis. ſecun-
dum eiuſdem Carthuſ. expoſitionem. Ani-
maduertatur verò, quòd ſi ipſi fraudantes,
& fraus, quam faciunt, ſimul appendantur,
ſimul euaneſcent, vt fraus, & fraudulenti
homines eodem pondere ſint, vtrumque
vanitas, iuxtà illud 4.*Reg.*17. Ambulauerũt
poſt vanitatem, & vani facti ſunt; ſecundum
Agellij interpretationam in eundem locũ.
81 Vnde Verinus Poeta de iniuſtitiæ dam-
nis dicebat:

Nihil iniuſtitia miſera eſt infeſtius Vrbi;
Funditus haec muros vertit, & ipſa domos.

Et Euripides Græcus in Heracleont.

Equidem hanc ſententiam iam olim approbaui.
Quod vir iuſtus natus ſit in proximi commodum.
Contrà, cuius animus inclinatus eſt in lucrum;
Et Amicis inutilis eſt, & difficilis in commercijs.

82 Idem Eripides in Ixione iniuſtum deſcri-
bens, ſic fatur.

Quiſquis ambitioſum, & auarum ingenium ha-
bet,
Nihil ille iuſtum ſapit, neque cupit.
Difficiliſque eſt amicis, & toti Ciuitati.

83 Qua de re Ariſt. vt refert Stobæus *ſerm.*8.
dicebat: Iniuſtitiam eſſe vitium animi, quo
amplius, quàm par eſt, homines ſibi ſu-
munt.

Iuſto igitur contenti ſint ipſi Aduerſarij,
& vt optant, auentque Epiſcopum Iuuena-
cen deſcribere nullius, ſiuè Iuuenacen, ſic
ipſi faciant, vt nouiſſimi Archipræsbyteri
prædeceſſores fecerunt, ſicuti Dom. Diony-
ſius Laceheus Archipræsbyter Terlitien.
ſemper ſeruauit, qui nihil omnino in ſuis
litteris aſcripſit, niſi nomen proprium, &
dignitatem Archipræsbyteri. Perpendantq.
quod *Procop.de bello Vandal.lib.*1. dicit: Vim
„ adeferre, & alienis paſci, turpe ſemper, ac
„ probroſum videtur, quod iniuſtum in ipſo
„ inſit.
84 Naturæ verò principium eſt: vt quod ti-
bi non vis fieri, alteri ne feceris, *text. in cap.*
dilecti filij.13.de maiorit.& obed.vbi Glo.verb.
nolles, verſus refert ſequentes:

Quod tibi vis fieri, mihi fac, quod non, mihi noli.
Sic potes in terris viuere iure Poli.

Gloſſ.in d.l.iuſtitia.10. verb laedere, ff.de iuſt.&
iur.diſt.1.in princ.text.in can.placuit.12 in fin.
10.*quaeſt.1.meus Maranta conſ.56.n.1.in fin.*

85 Non abre eſt igitur, quod iuſtitiam no-
ſtrates, Conſtantem, atque perpetuam vo-
luntatem dixere, ius ſuum cuique tribuen-
di, vt Vlpianus loquitur *in l.d.iuſtitia* 10.*ff.de*
iuſt.& iur.& §.1.in princ.inſt. quod Immuta-
biliter partes ſuas ad omnes ſeruet, quod, &
86 Virgilius loquitur *Aen.4.* de viro iuſto.

Mens immota manet, lachrymae voluuntur inanes.

& vt alter etiam dixit:

Iuſtitia in ſe virtutes continet omnes.

87 Atque perbellè ſatis Antiqui iuſtitiæ leo-
nem ſequentibus exprimebant, velato, ſeù
toruis oculis virginem, ſurdaque aure, quã
refer in dialogis. Iacobus Pontanus Poeta,
Neapolilanæ Vrbis ſplendor. *Poetic. inſtit.*
*lib.*3. ſequentibus loquens.

Quae Dea? Iuſtitia. Et quid toruo lumine? flecti

Neſcia ſum,& lacbrymis,& pretio,& pracibus.
Cur gladium tua dextera gerit,cur laua bilancem?
Ponderat hac cauſas,percutit illa reos.
Quid rari aſſiſtunt;? Quod copia rara bonorum eſt.
Qua comes aſſidua eſt? Candida ſimplicitas.
Aurium aperta tibi cur altera,& altera clauſa eſt?
Hac ſurda iniuſtis,panditur illa bonis.
Paupere cur ſemper cultu? iuſtiſſimus eſſe
Quicupit,exiguas ſemper habebit opes.

& refert etiam non vulgaris eruditionis vir *Franciſ.de Petr.feſt.in.lect.lib.1.cap.1.nu.6.* Atque Doctiſſimus noſter Andreas Alciatus oratione quadam in laudem Iuris ciui
„ lis hæc ait:*Chryſippus iuſtitiæ imaginem ita ex-*
„ *preſſit: vt puellari virginis forma aſpectu vehe*
„ *menti,luminibus oculorum acerrimis conſpicere-*
„ *tur. Quod videlicet iudicem incorrupto eſſe iu-*
„ *dicio ſanctum,ſeuerum,contra improbos inexora-*
„ *bilem,vi,ac maeſtate æquitatis,veritatiſque ter-*
„ *rificum eſſe oporteat.*& licet quandoque Iudicum vitio iuſtitia, verumque laboret, ſed tandem eluctatur, & quamquam prænatur,non opprimitur tamē, vt quidam apud eundem Alciatum *embl.* 28.dixerunt. Dixeratque Heſiodus *lib.1.Georg.*

Iuſtitia (inquiens) *emergit ſemper, iniuriam tandem prodiens.*

Subſequuntur præterea pergentes ſuo modo Aduerſarij in ſuo eorum Manifeſto, ſic loquentes:

Eſſendoci peruenuto à notitia, che il moderno Veſcouo di Gionenazzo Carlo Maranta habbia affiſſo cedoloni continenti ſcomunica contro Mõſignore Illuſtriſſ.e Reuerendiſſ.Grimaldo de Monaco noſtro Ordinario,del detto Cantore Gaſparrino, D.Gio.Matteo de Granina, D.Gio.Marco, D.Gio.Cola di Sandalo, & D.Angelo di Lucia, & altri Sacerdoti di detta Collegiata Maggiore Chieſa,& ancora interdetto il Capitolo, e tutto il Clero di detta Chieſa;habbiamo voluto per ſodiſfare all'obligo impoſtoci dal noſtro Illuſtr.Prelato,come anco dal Capitolo,& Clero,e per togliere il ſcandalo, che poteua naſcere negli ignoranti; per vedere la poca ſtima, che ſi fa delle cenſure publicate,come per queſta publichiamo;che il moderno Veſcouo di Gionenazo non hà potuto, ne può procedere,ne contro Monſignore Illuſtriſſimo noſtro Ordinario, ne contro li ſopradetti Sacerdoti.

Non contro il detto Illuſtriß. Ordinario, già che lui reſta eſſente dalla di lui giuriſdittione, etiandio quando veniſſe come ſpecialmente Delegato dalla Santa Sede Apoſtolica alla viſita di detta Chieſa di Terlizi, già che non hà altro titolo di eſſercitio di giuriſdittione, ſe non come Delegato,con ſpeciale delegatione della Santa Sede Apoſtolica,& queſto appare con Breue ſpedito da Pegna Auditore di Rota ſotto li 13.di Aprile 1612.nel Pontificato della felice Memoria di Papa Paolo V ſi che ogni preteſto diſcomunica contra il detto Monſign. Illuſtriß. è nullo per difetto di giuriſdittione; nè in queſto ſi può allegare ignoranza,perche in chi lo deue ſapere,come lui, è colpeuole.

Cùm itaque ipſi,vt mandatis ſatisfaciant eorum Archipræsbyteri (neq;enim nomen aliud ſortitur, neque dignitatem, vt aliam præoccupare minimè debeat) & vt ſcandalo (vt ipſi dicunt) occurant ignorantium (niſi magis doctiorum, indoctiorumque ſcandalum foueant,augeantue) *per vedere la poco ſtima che ſi fà delle cenſure publicate*, cum ad ipſorum notitiam perueniſſet per modernum Epiſcopum Iuuenacen cenſuris ipſos nodatos fuſſe, publicare. ſtatuerint cenſuras latas non tenere. Vtique confitentur earum notitiam; vt contrarium amplius aſſerere haud valeant, quod cenſuris contemptis ſe ſe diuinis ingerere auſi fuerint.Satis nempè contraria,& aduerſantia ſibi ſunt, noſſe, notitiamque habere, &
88 non noſſe,ignorantiamque prætexere. Contrariorum autem lex eſt (vt Philoſophorū commune eſt aſſioma)mutuò ſe à ſubiecto ſubtrahere,cum ſimul eſſe non poſſint,vno in alterum agente,ſeque mutuò detrudentibus, cum contraria ad inuicem ſint corruptibilia,5.*Phyſ.*& apud noſtrates eſt *text.in l.1.C.de furt.vbi plenè Glo.fin.text.in l.hac verba,ille,aut ille.124.ff.de verb.ſignif.text. in cap. maiores.3.§ ſed adhuc. in fin.de baptiſm. argum. tex.in can.reſuſcitatus.35.de pæn.diſt.1. tex.in l. vbi repugnantia.149.ff.de regul. iur. Barboſ.aſſiom.54.nu.3.& nos ipſi reſp.noſtra.26.num.12. & 13.part.1.* Vt neque per diuinam poten-
90 tiam poſſit actus repugnans in eodem ſubiecto,eodemmet tempore,eodemque reſpectu cōſtitui,quod nō hoc ſit potētiam in Deo aſtruere,ſed defectum in eo ponere,vt *Dec.in d.l.vbi repugnantia.149.num.3.de regul. iur.* aduertit.Quod nimirum repugnantiam
91 implicet in obiecto,iuxtà illud D.Hieronymi ad Euſtoch.*tom.1.epiſt.22.col.4. in minor. impreſſ.Romæ,*relatum *can ſi Paulus Apoſtolus 11.§.cum omnia.32.quæſt.5.*aientis:*Cum omnia*
„ *poſſit Deus, ſuſcitare virginem non poteſt*
92 *poſt ruinam.* Quia Deus non poteſt facere, quin corrupta minimè fuerit:Quia factum non poteſt,non eſſe factum,vt *Gloſſ. ibid.loquitur,S.Thom.1.part.quæſt,25.art.4.& par.3. quodlib.5. q.2. art.3. & nos,pleniùs reſp. noſtra 21.num.36.& 37.p.1.*

Quod autem ipſi putarint per eorum Manifeſtum (vt ipſi appellant) occurriſſe ſcandalo ignorantium (*per vedere la poco ſtima, che ſi fà delle cenſure publicate*) Per rationes, quas ipſi referunt, quas nos ſingulas diluemus;id ſanè erroneum eſt.Duo quippè co-
39 pulatiuè perquiruntur, vt qui excommunicatus nulliter eſt, poſſit publicatas non timere cenſuras: Et quod notoriè conſtet de nullitate ſententiæ, & quod ceſſet ſcan-

dalum,

dalum, vt *Sayr. refert in Theſauro caſuum conſcientia. de cenſur. lib. 1. cap. 15. num. 43. Couarr. in cap. alma mater. 1. part. §. 7. num. 7. verſ. caeterum vbi ſententia, Guttier. can qq. lib. 1. cap. 4. num. 37. & 38. Nauarr. in cap. cum contingat. de reſcript. remed. 2. num. 3. & 4. & num. 13. tom. 3. oper. & in Man. cap. 27. num. 3. in fin. Campanil. in diuerſ. iur. can. rub. 11. cap. 15. num. 44. verſ. confutatis igitur. Illuſtr Riccinll.* meritiſs. Epiſcopus Vmbriaticen, nunc verò Caſertanus, & Sanctiſſ. Inquiſitionis Miniſter, Dominus meus, *de iure perſonarum extra gremiũ, lib. 4. cap. 1. num. 21. Cardin. Tolet. lib. 1. cap. 10. num. 7. impreſ Romana nouiſſ anni 1636. P. Reginal. in praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 9. cap 6. ſect. 4. num. 104.*

Rationes autem, quas afferunt nullitatis, ſunt: quia exiſtimant (non autem rectè) Archipræsbyterum exemptum eſſe à iuriſdictione Epiſcopi Iuuenacẽ, ni fortaſsis, quòd Illuſtriſſ. nuncupetur: At nos non de titulis ſed de Archipresbytero Terlitien loquimur, qui ſanè ſubiectus eſt iuriſdictioni Epiſcopi Iuuenacen, ſicuti, & cæteri omnes de Clero. Eſt etenim de Diœceſi Iuuenacen
94 Terra Terlitij, & intra fines Diœceſis Iuue-
95 nacen; vt fundatam proinde ſuam intentionem habeat Epiſcopus, quoad iuriſdictionem, quoad omnes, qui in ſua ſunt ditione, & Diœceſi vt manutenendus in illa ſit, quia iuris in ea aſſiſtentiam obtinet, etiã priuatiuè quòad alios. *cap. conquerente. 16. de offic. ordin. extrà. cap. cum Epiſcopus. 7. eod. tit. in 6. cap. cum perſona. 7. de priuil. in 6. Rota part. 1. diuerſ. deciſ. 186. nu. 1.* in hac ipſa Iuuenacen, iuriſdict. *coram Lancellotto 1575. & deciſ. 736. num. 3 & apud Cardin. Seraph. deciſ. 448. num. 2. apud Card. Caualer. deciſ. 306. & deciſ. 506. n. 4. Rota p. 4. diuerſ. per Farinac. collecta. deciſ. 568 Mareſcot. var. reſol. lib. 1. c. 11. n. 2. 3. & ſeq. Ludouic. Poſt. tract. de mandato de manutenend. obſeru. 45. num 6. & 7.* vbi pluries aliàs in Rota deciſum refert, recenſendo deciſiones ad calcem tractatus, & nos ipſi *reſp. noſtra 8. nu. 1. 2. & 3. part. 2.* etiam aduerſus priuilegium per aliud obiectum, niſi apertè de eo doceatur, *Mareſcott. d. cap. 11. num. 5. nos ipſi num. 4. d. reſponſ. 8.*

96 Quod autem viſitet, cæteraque faciat Epiſcopus Iuuenacen in Terra Terlitij tanquam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Delegatus, id non ſanè eſt, quòd Ordinarius non ſit, neq; ordinariam iuriſdictionem obtineat; ſed lite pendente. Poſt ſententiam enim per Sacram Romanam Rotam pro Epiſcopo Iuuenacen latam, introducta cauſa per appellationem in eadem Sacra Rota, viſum fuit Dominis (moderãdo inhibitionem alias ſimpliciter extortam pro parte Archipræſbyteri, Capituli, & Cleri dictæ Terræ) decernere, vt interim viſitet, aliaque faciat Epiſcopus Iuuenacen tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, citrà tamen præiudicium iurium ambarum partium, vt conſtat ex moderatione per D Io. Baptiſtam de Rubeis S. Rotæ Auditorem Cauſæ ponentem anno 1584. die Lunæ nona Iulij, quam ipſimet Archipræsbyter, & Canonici, & Clerus dictæ Terræ Terlitij, poſt litteras Paſtorales à nobis directas, quibus certiores eos faciebamus de noſtra intentione viſitandi dictam Terram, etiam vti Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Delegati, inhærentes ſententijs, & decretis Sacræ Rotæ, & citra præiudicium iuriũ nobis, noſtræque Eccleſiæ competentium, diemque certam dabamus, qua ipſi ad nos recipiendum iuxtà conſuetudinem per anteceſſores Archipræsbyteros, & Capitulum, & Clerum dictæ Terræ ſe præpararent, per Monitorium Illuſtriſſ. A. C. intimare fecerunt. Quæ moderatio fuit etiam renouata, & mandatum de manutenendo Epiſcopum Iuuenacen, traditum, vt tanquam S. Sedis Apoſtolicæ Delegatus, & viſitet, & alia exerceat citra præiudicium iurium ambarum partium ſub die 19. Decemb. anni 1601. Põtificatus fœlicis memoriæ Clementis Papæ VIII. anno 10. per Franciſcum Peniam S. Rotæ tunc Auditorem; & impoſitum Archipræsbytero, Capitulo, & Clero Terræ prædictæ Terlitij ſub duorum milliũ duc. auri locis pijs applicandorum, & in iuris ſubſidium excommunicationis, ne dictum Epiſcopũ Iuuenacen impedirent; *Vos* (ideſt dictum Archipræsbyterum, Capitulum, & Clerum, dicens) *veſtramque Eccleſiam viſitare, & iura Pontificalia ibi exercere valeat, iuxta ordinem aliàs à Rota datum, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus.* vt inferius etiam perpendemus.

Ecce Rota de Archipræsbytero loquitur neque illum à viſitatione exemit, aliiſque quæ in viſitatione accidunt, iuxta ſacrorum canonum, ſacrique Tridentini Concilij decreta.

97 Et ſi hæc exigua videtur Aduerſarijs, adijciamus (amabo te) etiam, & Sacræ Congregationis mandata. Illa nempè anno 1592. datis litteris per Illuſtriſs. tunc S. R. E. Cardinalem Alexandrinum Sacræ Congregationis Præfectum ad Archipræsbyterum Terlitien. ſequentibus imperat.

Al Reu. Sign. Arciprete di Terzo.

„ *Reu. Signore. Queſti miei Signori Illuſtriſſ.*
„ *no ſanno vedere con che ragione non vogliate,*
„ *che Monſignor Veſcouo di Giouenazzo viſiti le*
„ *Chieſe di coteſta voſtra iuriſditione eſſendo*
„ *chiara contro di voi la diſpoſitione del Sacro*
„ *Concilio di Trento, & la determinatione della*
„ *Rota per la ſentenza, che vi è ſtata moſtrata, la*
„ *quale non ſi può dire, che non ſuffraghi al Veſcouo*
„ *moderno per eſſere ottenuta in nome dell'anteceſ-*
„ *ſore; poiche è oppoſitione indegna di perſona intel*
ligente,

Digitized by Google

,, *ligente,pari voſtro. Et acciò habbiate in queſto da*
,, *quietarui con l'honeſto,le SS. loro Illuſtriſſ. han-*
,, *no voluto,che io vi dica, che non vogliate fare al*
,, *Veſcouo difficoltà, ricorrendo ſi vi ſentirete gra-*
,, *nato nella viſita,che v'aſſicuro ſarete inteſo,e ſpe-*
,, *dito come ſarà conueniente. Non mancate per*
,, *tanto all'obligo dell'officio voſtro, & il Signore*
,, *vi guardi. Di Roma li 29. di Luglio 1592.*

Al piacer voſtro

Il Cardinale Aleſſandrino
Giouenazzo all'Arciprete di Terlizo.

Apertè namque loquuntur Eminentiſ-
ſimi Domini S. R. E. Cardinales Sacr. Con-
gregat. negotijs Epiſcoporum deputati, vt
nullum ſit per aduerſarios ſubterfugium
quærendum: & quidem ſi rectè ipſi memi-
niſſe voluerint, nec affectare ignorantiam,
memoria recolent, anno 1607. in S. Viſita-
tione per Reuer. tunc Dom. D. Gregorium
98 Sancta Crucium Epiſcopum Dragonen.,
Coadiutorem Epiſcopatus Iuuenacen. cum
futura ſucceſsione, viſitando Terram Terli-
tij Iuuenacen., ſeù nullius Diœceſis, ex quò
R. D. Dionyſius Laccheus Archipræsbyter
dictæ Terræ Terlitij noluiſſet accedere cũ
Capitulo, & Clero ad proceſſionem (vt te-
nebatur) ad recipiendum dictum D. Epi-
ſcopum; cumque ante fores eſſet Eccleſiæ,
ad eum acceſſiſſe dictum Archipræsbyte-
rum, eiuſque ad pedes humiliatum confeſ-
ſum fuiſſe, erraſſe in non parendo eius mã-
datis, dixiſſeque vulgari ſermone; *Perdoni
V. S. Reuerediſſ. e rimeti all'età, & all'infermità
mia, che mi hà impedito di non potere venire à
riceuere V. S. Reuerendiſſ. perſonalmente, come
altre volte ſono andato à riceuere Monſig. Reue.
Viperano Veſcouo di Giouenazzo, & confeſſo ha-
uere fatto vn'aſinità in non hauere obedito alli
mandati di V. S. molto Illur e Reuer & ne li cer
co perdono, e la prego mi conceda il beneficio del-
l'aſsolutione, e li prometto d'obedirla, e ſeruirla.*
Sic Archipræsbyter. Et ita per dictum Dom.
Epiſcopum fuit ei abſolutionis impenſum
beneficium. Vt ex actis S. Viſitationis præ-
dictę conſtat, de quo fuit etiam publicè No-
tarius rogatus. Non eſt ergo exemptus à iu-
riſdictione Epiſcopi Iuuenacen., etiam vti
S. Sedis Apoſtolicæ Delegati, Archipræsby-
ter Terlitien. At (vt etiam diximus) de Ar-
chipræsbytero res nunc agitur, non de titu-
99 lis. *Sic ſua cuique placent*, vt Alciatus loqui-
tur *embl.* 118. vnde adagium: *Suum cuique pul*
100 *chrum*, vt ait Cicero; & ſic res ſe habet, te
tua delectant, me mea. & Virgilianum illud
Egl. 2.
Trahit ſua quemque voluptas.
At facit hoc
. . . . . . *Cæcus amor ſui,*
Attollens vacua plus nimio gloria verticem.

vt Horatius 1. *Carm. Ode* 18. ſatis perbellè dixit
quẽ Græci φιλαυτίαν philautian appellant in
101 quam Bartholomeus Auuli eleganti Epi-
grammate comminiſcitur, inquiens:
Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui:
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos Hyacintus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſe ipſum
Stultus vbi, cum ſe non benè norit, amat.
Et Alciatus *embl.* 69. ſic ipſe luſit:
Quod nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladeſque philautia, doctos
Quæ peſſum plures datque, deditq; viros.
Qui veterũ obiecta methodo, noua dogmata quærũt.
Nihilque ſuas præter trahere phantaſias.
102 Quòd ſanè vitium, philautiam (ſui cęcũ
amorem) maximum quoddam malum
(*Plato lib. 5. de legib.* appellat) innatum in
meliore hominis parte, nempè animo; &
eò quidem deteriùs, ac præſentiùs; quod li-
cet eo plerique morbo correpti ſint, non
tamen vnquam de remedio quærendo, aut
parti malè affectę applicando, cogitant, vt
103 tandem ſani poſſint euadere. Vnde ex
hoc euenit, vt quàm frequẽtiſſimè placido
feramus animo, quòd ipſi nequi, & vitia tàm
impensè placeãt nobis, velut vt Flaccus ait:
. . . . . *amatorem amica*
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiã ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.
Nimirum, quia vt Theocrito placet, ad Po-
liphemen loquens.
. . . . . *Haud verò Poliphemo.*
*Quæ minimè ſunt pulchra, ea pulchra videntur
amori.*
Mos eſt enim ſponſis amantibus, ſuam cui-
que ſponſam certatim attollere. vnde ho-
diè vulgò ſcitè dicunt: N*ullum reperiri de-
formem amaſium*, propterea quòd amanti,
vel non pulchra, pulcherrima videatur.
Hinc illud Plautinum in Sticho.
Suus Rex Reginæ placet, ſua cuiq; ſponſa ſponſo.
& vt ait Varro. *omnes videmur nobis eſſe bel-
li, feſtiui, & ſaperde.*

Vt autem aliquid vltra addamus, oſten-
damuſque quàm longè abſunt à vero ad-
uerſarij noſtri, qui ſibi ſatis ſcioli videntur;
audiant quid ab ipſiſmet, vel eorũ ſaltẽ præ
deceſſoribus geſtũ fuerit anno 1610. aduer-
ſus eorũ Archipręsbyterũ: ſic .n. ſupplici da
to libello Reueren. tũc D. Gregoriũ Sancta
Crucium Epiſcopũ Iuuenacen. cõpellant.
,, *Molto Illuſtre, e Reuerendiſs. Monſig. no-*
,, *ſtro oſſeruandiſſ. Le ſottoſcritte dignità, Sa-*
,, *cerdoti, & Sudiaconi, coſì nomine proprio, co-*
,, *me capitulariter, eſpongono à V. S. molto Illu-*
,, *ſtre, e Reueren. come è più d'vn'anno, che non*
,, *ſono ſtati viſitati, per rimediare alli ſcanda-*
,, *li, che giornalmente ſuccedeno nel Clero, &*
,, *Terra predetta di Terlizi. Dimandiamo, &*
la

,, *la ſupplicamo, che ſi degni di venire à viſitare*
,, *detta Terra, e remediare à tale biſogno; &*
,, *tanto più che il Reuer. Arciprete di detta*
,, *Terra và inculcando l'immunità, e priuilegii*
,, *di detto capitolo, priuandolo de fatto dell'elet-*
,, *tione del Reu. Vicario pro tempore, quale è di*
,, *eſſo Capitolo, e fando elettione à ſua poſta, e*
,, *priuando il Vicario preſente ſanza cauſa. Pe-*
,, *rò li ſuppliacano l'acceleratione di detta viſi-*
,, *ta, & ordinare à detto Arciprete, che non fac-*
,, *cia altro Vicario ſenza elettione di eſſo Capi-*
,, *tolo, ò almeno, che ſopraſeda infino alla venu-*
,, *ta, & altra prouiſione di V.S. Reuer. che oltre*
,, *è giuſto, l'haueranno da lei à gratia, quam*
,, *Deus, &c.*

Il Primicerio Damiano.
Il Cantore Paparella.
Il Cantore D. Aleſſandro.
D. Ceſare Monaco.
D. Lonardo Romanella.
Subdiacono Franceſco Terrono.

Expediatur edictum citatorium viſita-
,, *tionis inchoandæ die 1. Auguſti primi ventu-*
,, *ri. Reuer. Archipræsbyter Terlitien circa ele-*
,, *ctionem noui Vicarii vſque ad aduentum no-*
,, *ſtrum nihil innouet, imò innouata ad priſtinũ*
,, *reducat. Circa verò electionem Vicarii Terli-*
,, *tien faciendam per dictum Reu. Capitulum*
,, *Terlitien, & de aliis expoſitis capiatur infor-*
,, *matio, qua capta prouidebitur, vt iuris. inti-*
,, *metur.*

D. Gregorius Epiſcopus. *Loco † ſigilli.*
,, *Prouiſum per dictum Admod. Illuſtr. &*
,, *Reu. Dom. Iuuenacen Epiſcopum. Iuuenatii.*
,, *die 1610.*

D. Nicholaus Angelus de Angelis Apo-
ſtolicus Notarius Actuorius.

Neque enim illi ſupplices præces Epi-
ſcopo Iuuenacen dediſſent, ſi Archipræſ-
byterum ab eius iuriſdictione exemptum
nouiſſent.

Vanum igitur, ac futile aduerſariorum
aſſumptum, inde nullam cenſurarum ful-
minationem aduerſus Archipræsbyterum,
exiſtimantium, quòd exemptum eum pu-
tent à iuriſdictione Epiſcopi Iuuenacen,
etiã tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.
104 Eſt namque ille eidem Epiſcopo ſubie-
ctus, eiuſque iuriſdictioni ſuppoſitus, & vt
Ordinarius eſt, multòque magis vt Sanctæ
Sedis Apoſtolicæ Delegatus.

Vt Ordinario, quia is fundatam ſemper
intentionẽ ſuam habet quoad iuriſdictio-
nis exercitium quoad omnes, qui intra eius
Diœceſis fines ſunt (vt in ſuperioribus di-
ximus) & in facto oſtendimus. Vt Delegato
105 à S. Sede Apoſtolica; Quoniam ipſa om-
nium Eccleſiarum mater eſt, & magiſtra.
cap. fin. de foro compet. c. 2. ad fin. de Summa
Trinit. & fide cath. Sac. Trid. Concil. ſeſſ. 7.
can. 3. de Baptiſmo. & ſeſſ. 14. c. 3. circa fin. de
Sacram. extrema vnct. & ſeſſ. 22. cap. 8. de ſa-
crific. miſſ. & ſeſſ. 25. in decreto de delectu ci-
bor. Omniumque Eccleſiarum caput eſt.
106 *can. non licet. 1. in fin. 12. diſt. l. inter claras.*
107 *C. de Sum. Trinit. & fide cath.* Et ſic di-
ſponente Domino, ſuper omnes alias ordi-
nariæ poteſtatis obtinet principatũ à Deo,
vniuerſorum Chriſti fidelium *Magiſtra.* vt
Benedictus XII. loquitur in *Extrauag. San-*
cta Romana. 3. in princ. de elect. inter communes.
108 Summuſque Romanus Pontifex, qui il-
lius eſt ſponſus *cap. quoniam. 4. de immunit.*
Eccleſ. in 6. omnium eſt Epiſcoporum Epi-
ſcopus, atque Ordinariorum Ordinarius,
totumque mundum pro Diœceſi recogno-
ſcit. *vt Rota inquit apud Put. dec. 48. num. 6.*
& 7. lib. 3. & apud S. Memor. Gregor XV. dec.
221. num. 8. nos reſp. noſtra. 10. num. 74. p. 1.
& reſp. 25. n. 88. & reſp. 26. num. 18. ead. par.
109 Vt puta Chriſti Domini Vicarius, quo cũ
vnum efficit Tribunal. *cap. fin. de translat. Epi*
ſcop. Quique non puri hominis, ſed veri Dei
vices gerit in terris, *vt text. loquitur in cap.*
quanto. 3. eod. tit. vt à Papa factum, à Deo fa-
ctum cenſeatur. *Nauar. in cap. nouit. de iud. no-*
tab. 3. num. 12. Anaſt. Germon. de ſacror. immu-
nit. lib. 3. cap. 15. nu. 73. diximus noſtra *reſponſ.*
25. num. 48.
110 Delegatus verò delegantis vices obti-
net, & exequitur, vt ſit propterea quocum-
que Ordinario maior, *cap. cum in iure peritus,*
33. ibi: authoritate qua fungor, *& c. paſtoralis.*
28. §. quia vero de offic. deleg. cap. paſtoralis. 11.
§. fin. de offic. ordin. can. valdè neceſſarium, 2. ibi:
noſtra per eum, cui præcipimus, repræſente-
tur authoritas, *94. diſtinct. Hieron. de Preder.*
reſolut. crimin. reſolut. 32. num. 4. 5. & 6. poſt 2.
volum. conſ. Farin. ſubditque *num. 7.* inoleuiſ-
ſe praxim, vt in mandatis ſubdatur clauſula
111 *(noſtris huiuſmodi, imò veriùs Apoſtolicis fir-*
miter obedire mandatis) vt factum Delegati,
dicatur factum delegantis, & factum à De-
legato à Papa, ab ipſomet Papa factum cen-
ſeatur, vt dixit *Rota in Auerſana fructuum 18.*
Iunij 1607. coram Damaſceno, deciſ. 155. num. 3.
in fin. vol. 1. poſthumar. per Farinac.
112 Authoritatem itaque cum diffugiat De-
legati à S. Sede Archipræsbyter; videat, per-
pendatque, ne ipſius S. Sedis, & Summi Pon
tificis eius ſponſi, ac ipſiuſmet Dei, cuius vi-
ces in terris gerit, authoritatem, ac iuriſdi-
ctionem quoque diffugiat, atque propterea
113 Acephalus, ſine ſcilicet capite, inueniatur,
iuxtà text. cum Gloſſ. in can. nulla ratione. 8. 93.
114 *diſt.* nemo verò ſine capite eſſe debet, *text.*
in d. can. nulla ratione Gloß. in cap. cum nobis 14.
verb. centum annorum. de præſcript. d. can. non li-
cet, 1. in princ. 12. diſt. Andr. de Iſern. in prælud.
feud. num. 36. Quod enim membrum ſub
115 capite non eſt, corporis haud membrum
agnoſcitur; quia profectò caput membrum
ſequi oportet, à quo influentiam recogno-
ſcit, *can. non liceat à capit. 1. 12. diſt.* Nec decet,
vt

vt membra à capite diſcrepent, aut aliter gerant. vt Victor Papa loquitur *can. celebritatem, 21. de conſecrat. diſt. 3. cap. cum non liceat. 12 de præſcript. Rota apud S. memor. Gregor. XV. deciſ. 284 num. 3.* Et quemadmodum à capite
116 membra dignoſcuntur, quod illud principale ſit, iſta verò acceſſoria ad totum corpus compingendum, compaginandumque ſecundum Paulum Iureconſultum *in l. cum in diuerſis. 44. ff. de relig. & ſumpt. funer.* ex capite nempè, & membris vnum conficitur corpus. *Feder. de Sen. conſ. 151. in princ. & nu. 1. & 3. verſ. item conſtat.* vt ſubmoto capite,
117 membra diſpergantur omnia, neque amplius compoſiti nomen ſortiantur, *d. l. cum in diuerſis.* iuxtà illud etiam *Zacchar. 13. nu. 7.* percutiam paſtorem, & diſpergentur oues gregis; quod de ſe ipſo dictum ipſemet Chriſtus Dominus, & Seruator noſter nos docuit *Matt. 26. num. 31.* dicens; *Omnes vos ſcandalum patiemini in hac nocte: ſcriptum eſt enim; Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues gregis.*
118 Ità ſanè, quod ſub capite membrum nõ eſt, in vnius cõpagine corporis haud agnoſcitur, vt mortuum magis dicatur: quia mẽbrum à corpore præciſum viuere non poteſt, ſicut neque ramus arboris viridis eſſe, vt Chriſoſtomus *homil. 46. in 23. cap. Matth.* inquit, & *Augu. ſerm. 181. de temp.* eumque refert *P. Martinus Beccanus opuſc. tom. 5. opuſc. 6. de Eccleſia Chriſti q. 1. concl. 3. num. 22.* In vnò verò Chriſti corpore miſtico (quod eſt Eccle-
119 ſia, *1. ad Corint. 12. num. 27. ad Epheſ. 1. num. 23. & cap. 4. num. 12. & ſeq.* cuius caput viſibile eſt Summus Pontifex (inuiſibile verò Chriſtus, vt idem Apoſtolus ad *Eph. 4. 15. & 16. num.* inquit: *Qui eſt caput Chriſtus, ex quo totum corpus compactum, & connexum.* ideſt Eccleſia, vt *Dionyſ. Carth ibid. & alij Commentantes.*) qui non inueniuntur ſunt hæretici, & ſchiſmatici, quia iã per hæreſim, & ſchiſma à corpore, atque conſequenter à capite,
120 à quo mẽbra regulam, ac normam accipiunt, receſſere, vt illud minimè agnoſcant, neque eidem ſubdantur. *iuxtà Gloß. 1. in d. cap. cum non liceat. 12. de præſcript. Gratian. diſcept. forenſ. par. 5. cap. 845. n. 48. & 49.* Appoſiteque propterea ad rem S. Cyprian. *lib. 1. epi-*
122 *ſtol. 3. Non aliunde hæreſes, atque ſchiſmata*
„ *ta nata ſunt* (inquit) *in Eccleſia, quam quod*
„ *Sacerdoti Dei non obtemperatur.* Ideò malum
„ eſt ab Eccleſiæ vnitate, & à Sedis Apoſtoli-
„ cæ obedientia reſilire, & contra canonũ ſta-
„ tuta prorũpere. Vt Paſcalis Papa ad Panormitanum Archiepiſcopum ſcribens loquitur *in cap. ſignificaſti 4 de elect.* & dixit Abbas Palladius apud Sophronium in Prato ſpiri-
„ tuali, *cap. 74. Credite mihi filioli* (aiens) *nihil*
„ *aliud ſchiſmata, & hæreſes introduxit in S. Ec-*
„ *cleſiam, niſi quod non Deum, & nos inuicem val-*
„ *dè diligimus.*

123 Neque ignorantiæ in hoc clypeum (ad excuſandas excuſationes in peccatis, iuxtà Regij Prophetæ Dauid. verba *Pſal. 140. n. 4.*) obtundere poterit. Et quòd ſciebat. Et quòd ſcire tenebatur. Cùm enim ſit ipſe Archipræsbyter, ſacræque Theologiæ Magiſter; ſcire vtique tenebatur, vt tenetur, quæ ad ſuum ſpectant officium: ne alioquin turpe ſit ei id ignorare, in quo verſatur. iuxtà
124 Quinti Mutij reſponſum ad Seruium Sulpitium apud Pomponium in lib. ſingulari Enchiridij *in l. 2. §. Seruius cùm in cauſis, ff. de orig. iur.* Turpe (inquiendo) eſſe Patricio, & nobili, & cauſas oranti, ius, in quo verſaretur, ignorare, ſequitur *Gloſſ. 1. in can. qui de menſa. 10. 37. diſt.* Vnde Menander apud Stobeum; Nec viuere putabat ignorantem hominem, dicens:

Cæcum mihi videtur id eſſe, quod non cognoſcit;
Nec viuunt hi, qui, vt expedit, non intelligunt.

Quod verò ſciebat id apertè patet. Nam ad Illuſtriſſ. A. C. recurſum habuit ſatis antè, quàm per nos Paſtorales litteræ (ſiuè edictum) de viſitatione ineunda in dicta Terra Terlitij, darentur, vt viſitationem iniremus iuxtà moderationem inhibitionis per Sacram Rotam anno 1584. factam; quę ſanè litteræ fuerunt ſub die 4. Iunij, currentis anni 1638. monitorium verò Illuſtriſſ. A. C. ſub die 21. Maij eiuſdem anni, quod expreſſo nomine D. Honorati Grimaldi Archipræsbyteri Ordinarij, & Cleri, & Capituli Terlitien impetratum fuit.

125 Facti verò proprij ignorantia minimè datur, quin magis omninò diſplicet, & intolerabilis habetur, iuxtà *Gloſſ. in cap. qui duas, 25. verb. eligere, de elect. lib. 6.*

Nullo igitur pacto pro eo ſuffragium feret affectatum aſſumptum, diluendi excommunicationis ſententiam, quòd exemptus ſit à iuriſdictione Epiſcopi Iuuenacen, etſi vti S. Sedis Apoſtolicæ Delegatus procedat. Cùm, & vti Ordinario, & vti Delegato ſit ei ipſe ſubiectus. Quòd inferius apertiùs oſtendemus. Neque enim Apoſtolicæ Sedis delegatio Ordinariam amouet iuriſdictionem, proruitque, quæ originaria eſt, non aſcititia, & lite pendẽte dumtaxa actus ſecundus eius ſuſpenſus, non vtique ſubmotus, vt inferius patebit.

Et planè, ꝙ ſit de Diœceſi, atq; in diœceſi, & territorio Iuuenacẽ Terra hæc Terlitij id apertiſſimè palã omnibus, ſit, quin non cęcis & lippis; ex Bulla Anacleti II. Anno 1130. Quam hic ad verbum annectere operæ nos facturos pretiũ æſtimauimus. Vt manifeſtiſſime omnibos appareat, notumque fiat, quã erroneè ſupra dicta omnia, atque inferius, quoque notanda, animi extimulati vlcere, dixerint (quin non effutierint) Aduerſarij noſtri. Sequẽtibus igitur Anacletus Secundus.

Ana-

Digitized by Google

Anacletus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ven. Fratri noſtro Vrſo Iuuenacenſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè promouendis in perpetuum. Ex Apoſtolicæ Sedis officio nobis iniuncto compellimur Fratribus noſtris Epiſcopis,& Eccleſijs à Deo ſibi commiſſis tuitionis,& protectionis noſtræ manum extendere,& ſuam omnibus largiente Domino iuſtitiam conſeruare. Qua propter Chariſſime Frater Vrſe, Epiſcope tuis rationabilibus clemẽter poſtulationibus annuentes Iuuenacenſem Beatæ Mariæ ſemper Virginis Eccleſiam,cui Deo Auctore præſidere videris Beati Petri patrocinio, & præſentis ſcripti pagina duximus roborandam. Quæcunque igitur bona & poſſeſſiones præfata Eccleſia in præſentiarum iuſtè,& legitimè poſſidet,firma tibi, tuiſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneãt, in quibus hæc proprijs nominibus exprimuntur: In Ciuitate Iuuenacenſi Monaſterium Sanctæ Mariæ; Eccleſiam Saluatoris extra Ciuitatem; Eccleſiam Sancti Leonis; Eccleſiam Sancti Sylueſtri; Eccleſiam Sanctæ Eugeniæ. Eccleſiam Sanctorum Martyrum Ioannis,& Pauli, cum pertinentijs earum. Apud Caſtrum Terlitium Eccleſiam Sancti Angeli, Eccleſiam Sanctæ Mariæ, Eccleſiam Sancti Nicolai; Eccleſiam Sanctę Luciæ; Eccleſiam Sancti Iuliani cum pertinentijs earum. Caſale Vraſſanum cum Eccleſijs ſuis. Caſale Sancti Leutij,& Eccleſias ſuas. Caſale Circitanum cum Eccleſiis ſuis. Quæcunque præterea in futurum largiente Deo iuſtis modis poteris adipiſci firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus,& integra conſeruentur. Decernimus ergo,vt nulli omnino hominum liceat eandem Eccleſiam temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere,minuere,ſeu temerarijs vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſeruentur,tàm tibi, quàm Clericorum, & pauperum vſibus omnimodis profuturam. Si qua igitur in poſterum Eccleſiaſtica,ſecularisue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contrà eam temere venire tentauerit,ſecundo,tertioue commonita,ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis,& honoris ſui careat dignitate, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo corpore, & ſanguine Dei, & Domini Noſtri Ieſu Chriſti Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubijaceat. Cunctis autem eidem Eccleſiæ iuſtitiam conſeruantibus ſit pax Domini Noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & ſic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant.

† Locus ſigni,in quo extant infraſcripta verba videlicet: Dominus fortitudo plebis ſuæ. In circulo. Intus verò Sanctus Petrus, S. Paulus. Anacletus PP. II.

Ego Anacletus Catholicus Eccleſiæ Epiſcopus.

† Locus alterius ſigni.

Datum Beneuenti per manum Saxonis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Præsbyteri Cardinalis,& Cancellarij. Incarnationis Dominicæ anno 1130. Indict. octauæ Pontificatus autem Domini Anacleti II. Pp. anno 1.

Similem declarationem fecit quoque Archiepiſcopus Baren. in eum qui ſequitur modum.

Angelus Dei Gratia Barenſis, quæ,& Canuſina eſt, ſedis Archiepiſcopus, Dilecto Fratri, & venerabili Vrſo Iuuenacino Epiſcopo,& eius ſucceſſoribus in perpetuum. Omnipotentis Dei benignitas, ad hoc Barenſis Eccleſię moderamen nobis contulit, vt perſonis reuerẽdis honores debitos cõferamus, & noſtri Archiepiſcopatus Eccleſijs matrib. antiquas,& dignitates, & poſſeſſiones,cõſeruemus,& cõferamus. Et quia Iuuenacina,cui Deo aucthore præſides, Eccleſia nullo Metropolitanæ Eccleſiæ priuilegio prædeceſſorum tuorum negligentia munita dignoſcitur: intelligibili prouidentia Eccleſiam prænominatam cum Parochialibus Eccleſijs, & iuſtis ſuis omnibus poſſeſſionibus noſtri decreti pagina confirmari, commuri poſtulaſti: tuę itaque Fraternitatis petitioni legitimæ effectum non denegantes,abſque præiudicio alicuius Eccleſiæ, præsẽtis aucthoritatis decreto,tàm tibi,quã ſucceſſoribus tuis totam Iuuenatij Epiſcopatus Parochiã ſemper tenendum, & poſſidendum concedimus, & confirmamus videlicet Iuuenatium,& Terlitium,cum omnibus Monaſterijs ſeruorum Dei,& puellarum,quæ in eorum pertinentijs,ſeu intra ea ſita ſunta ſunt. Vraſſanum duas Eccleſias S. Leutij. Alteram, quæ dicitur in Cauallaro. Alteram in deſerto. Guaraſſarum. Numinũ; Fertulatium, Balenam, Suberitum, Mappaſanum; Circitanum. Caſam Maximam. Mazaricum. Sanctam Eugeniam. Sanctum Quiria cum de Venialibus: Sayda; Salice, Saulanũ. Cilianum. Valarizanum. Arucce. Sanctum Demetrium. Sanctam Mariam in Lama. Primianum, Punzillum. Villam Lacum Meridianum. Paternum. Villulam. Speculã. Curſinianum. Sanctam Agaten. Sanctum Nicholaum de Lapiditio. Sanctum Petrũ de Caſellis. Sanctum Coſmam de Portu.& Sanctum Saluatorem. Quæcumque etiam ſæpe dicta Eccleſia Iuuenacina ad præſens, ſeu in poſterum conceſſione Pontificum; liberalitate Principum, oblatione fidelium, poterit adipiſci, tibi, tuiſque ſucceſſoribus ſemper illibata permanere decernimus. Sed & ſi quando Concilium prouinciale iuxta,

quod Canones præcipiunt,celebrauerimus primam poſt nos in conceſſu Fratrum cathedram adeptus habere concedimus.Sanè ſi quis in futurum (quod abſit) contra huius noſtræ authoritatis ſcriptionem facere tentauerit: ſecundò, tertioue commonitus, niſi reſipuerit, à Chriſti, & Eccleſiæ corpore alienus fiat:conſeruantib. autē pax à Deo, & miſericordia præſentibus,& futuris ſeculis conſequetur. Actum Anno Incarnationis Dominicæ MCXXXI. Menſe Martij Inditione nona. Põtificatus noſtri anno primo. Scriptum à Donato Subdiacono noſtro.

Angelus Dei gratia Baren, & Canuſinus Archiepiſcopus, &c.

Eadem quoque declaratio facta fuit per alium Archiepiſcopum Baren. in eam, quæ ſequitur formam.

Raynaldus Dei gratia Barenſis,& Canuſinus Archiepiſcopus venerabili Fratri Berto Iuuenacen Epiſcopo,eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuũ. Cum Barenſis Eccleſiæ regimen Domino diſponente,quanquam immeritè ſuſcepimus,ea nos oportet diligentia vigilare, & ſuſcepti officij ſtudio inſudare, quatenus,& Eccleſia nobis Domino volente commiſſa operis exequutione clareſcat,& quæ à prædeceſſoribus noſtris iuſtè,ac canonice facta ſunt,præcipuè, quæ ad dilatandum pontificalis gloriæ dignitatem ſpectare videntur, authoritatis noſtræ robore debeant Domino præduce communiri. Huius itaque rei conſideratione venerabilis in Chriſto, Frater Epiſcope, prouocati,& ſpeciali,quam ad tuam perſonam habemus,affectione inducti tuis iuſtis poſtulationibus clementer, & benignè annuimus; & ad exemplar Sanctæ recordationis prædeceſſoris noſtri Mathæi Baren Archiepiſcopi præfatam Iuuenacenſem Eccleſiam,cui Deo authore pręeſſe dignoſceris, ſub Barenſis Eccleſiæ, & noſtra protectione ſuſcipimus,& de gratuita voluntate totius Capituli noſtri,præſentis ſcripti priuilegio communimus,ſtatuentes,vt quaſcunque poſſeſſiones,quæcunque bona eadem Eccleſia, conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium,ſeu alijs iuſtis modis poſſidet,aut infuturum poterit adipiſci, tibi,& ſucceſſoribus tuis firma ſemper,& illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Iuenatium. Terlitium, Circulum. Vraſſanum. Sanctum Leutium in Cauallaro, Sanctum Leutium in Deſerto. Guaraſſanum, Numinum, Fetulatium. Balenam. Suberitum. Spleluntam. Mappaſanum, Circitanum. Caſam Maximam. Mazaritum. Sanctam Eugeniam. Sanctum Ciriacum de vinculis. Saydam Sellaictę. Saulanum, Cilianum. Valenzanum ar uarite. Sanctum Demetrium. Sanctam Mariam in Lama. Priminianum, Puzillum. Villam, Lacum Meridianum. Paternum, Villulam Padule. Speciam. Curſianum. Sanctam Agaten. Sanctum Nicholaum de Lapidzo. Sanctum Petrum de Caſellis. Sanctũ Coſmam de Portu. Et Sanctum Saluatorem. Ad hæc omnes fundus, & Caſalia vnà cum domibus,olijs,& vineis,ſeruis, & ancillis, maſſis,& maſſaritijs. Molendinis, portubus, montibus,planiciebus,& pratis, ſimul cum plebibus,ſiue etiam omnibus titulis,vel cappellis ſuis. Et cum omnibus Monaſterijs virorum,ſeu fæminarum, Græcis, ac Latinis, intus Ciuitatem,vel deforis, & cum vniuerſis ordinibus Eccleſiaſticis. Necnon,& Parochia tua,& quicquid honoris,poſſeſſionis, ſiue dignitatis tu,& eadem Eccleſia iuſtè,& rationabiliter poſſidetis, tibi, & ſucceſſoribus tuis præſenti priuilegio cõfirmamus. Et quia Eccleſiam tuam ſpeciali priuilegio decorari concedimus, tibi, & ſucceſſoribus quotieſcunque pro Conuentu, vel Concilio celebrando,aut ſolemnitatibus pro quibus ad Barenſis Eccleſiam de iure venire debetis à nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, Tu,vel ſucceſſores tui fueritis vocati primã à nobis,ſedem,dexteram videlicet, habeatis decernimus. Ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiã temerè perturbare,aut eius poſſeſſiones auferre,vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare: ſed illibata omnia, & integra conſeruentur; eorum,pro quorum gubernatione, & ſubſtentatione conceſſa ſunt in vſibus omnimodis pro futura,(ſalua Eccleſiæ Barens authoritate.) Si quæ igitur infuturũ Eccleſiaſtica,ſeu ſecularis perſona hãc paginã noſtræ conſtitutionis ſciẽs contra eam temerè venire tentauerit, ſecundò, tertionè commonita, niſi præſumptionem ſuam digna ſatiſfactione correxerit,poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamq; ſe Diuino Iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate,cognoſcat:& à Sacratiſſimo Corpore,& Sanguine Dei, & Domini Redemptoris Noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat; atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem Eccleſiæ ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini Noſtri Ieſu Chriſti, quatenus, & hic fructũ bonæ actionis percipiat,& apud diſtrictum Iudicem pręmia æternæ pacis inueniat. Amen. Amen.

Ego Raynaldus Dei gratia Barenſis Archiepiſcopus, & Canuſinus, &c.

† Locus ſigilli Plumbei. Datum Bario per manum Petri Camerarij, & Secretarij Domini Barenſis Archiepiſcopi VIII. Kalend. Decembris Inditione ſexta. Incarnationis Dominicæ anno MCLXXII. Pontificatus

vero

Digitized by Google

vero Domini Raynaldi Baren, & Canoſini Archiepiſcopi anno ſecundo.

Sic iſti de Iuuenacen diœceſi loquuntur. Videant igitur Aduerſarij noſtri, quàm bene ipſi loquantur, à iuriſditione ſe ſubducẽtes Epiſcopi Iuuenacen eorum Ordinarij.

Sequũtur proinde Manifeſti verba in ſecũ
„ do capite. *Nõ cõtro i Preti, e nominati Sacerdoti,*
„ *& Preti ſotto il preteſto, che hauendo mandato*
„ *editto per la viſita, come procedente da lui come*
„ *Delegato dalla Santa Sede Apoſtolica, nel quale*
„ *faceua mentione inherẽdo alli decreti della Sacra*
„ *Rota Romana con pena diſcommunica ex nunc,*
„ *pro vt ex tunc incorrenda contro i rebelli, & ino-*
„ *bedienti; & aſſerendo tali eſſere ſtati li ſopradetti*
„ *Monſig. Illuſtriſſ. & altri ſudetti Preti dichiara-*
„ *ti però ſcommunicati. Et di più eſſere incorſi nel*
„ *Can. Si quis ſuadente diabolo per hauer maltrat*
„ *tato il ſuo Curſore Gio. Lonardo Dragone clerico*
„ *Seluaggio aſſerto, & in cap. ſi clericos. 15. de ſent.*
„ *excomm. in 6. per hauere impedito la ſanta viſi-*
„ *ta, tutte aſſertioni falſe cũ reuerentia, & dottrine*
„ *che nõ fanno al caſo noſtro. Aſſertiue falſe, perche*
„ *dalla lettura dell'editto, del quale ſen'è fatto atto*
„ *publico, cõ cõſignare l'originale in atto d'appella-*
„ *tione, nel titolo nõ pone altro di Mõſig. di Gioue-*
„ *nazo. Nel corpo nõ inſeriſce il Breue ſpecialmẽte*
„ *di tale delegatione, che deue de iure caminare con*
„ *forme vuole la comune opione di tutti li Dottori;*
„ *La cõſuetudine, la quale eſt optima legum inter-*
„ *pres, & è ſtato oſſeruato da ſuoi predeceſſori Vi-*
„ *perano Santacroce, & Maſio di B M. Prelati no-*
„ *biliſſimi, dottiſſimi, & d'eſſemplare integrità di*
„ *vita. Et ſi bene nomina in corpore editti di paſſag*
„ *gio la delegatione, con quelle perole, etiam vti*
„ *Delegatus; Queſto li compete ancora come Ordi-*
„ *nario, & differiſce aſſai dalla delegatione, che ſpe-*
„ *cialmente ſi richiede per la viſita della noſtra*
„ *Chieſa, conforme i decreti della ſacra Rota, &*
„ *antica conſuetudine, & le dottrine. Et acciò ſi ve-*
„ *da che in queſto non procede da Paſtore, ma d'ap-*
„ *paſſionato, per volere confondere, & vſurparſi*
„ *queſta giuriſdittione, s'oſſerua che nella ſcommu-*
„ *nica ſi firma Carolus Epiſcopus Iuuenacen De-*
„ *legatus Apoſtolicus. Et nell'editto della viſita nel*
„ *titolo pone, Carolus Maranta V. I. D. Comes*
„ *Palatinus, Dei, & Apoſtolica Sedis gratia Epi-*
„ *ſcopus Iuuenacen, Regius Conſiliarius. Et nella*
„ *ſottoſcrittione firma, Carolus Epiſcopus Iuuena-*
„ *cen, &c. ſenza far mentione di delegatione, come*
„ *il tutto appare dalle ſcritture. Stante dunque*
„ *queſto difetto di giuriſdittione, & ſtante i decre-*
„ *ti della ſacra Rota, che non poſſa venire ſe non*
„ *come Delegato Apoſtolico, & che in ciò non in-*
„ *noui coſa alcuna, come coſta per il decreto fatto*
„ *nell'anno 1584. ſotto li 9. di Luglio, & alli de-*
„ *creti ſuſſequenti roborati vltimamente col man-*
„ *dato de obſeruando di Monſig. Illuſtriſſ. & Re-*
„ *uerendiſſ. della Camera ſpedito il 1. di Maggio*
„ *1638. & à lui intimato per atto publico ſotto li*
„ *6. del preſente meſe di Giugno con la legitima*
„ *appellatione in caſo che voleſſe venire come Or-*
„ *dinario. Certo è che il moderno Veſcouo di Gio-ua-*
„ *nazo ſenza li ſopradetti requiſiti non hà, ne può*
„ *hauere iuriſdittione alcuna con il detto Capitolo,*
„ *& coſì ogni ſentenza prolata è nulla, & inuali-*
„ *da, & come tale non ligat, & non può ſortire ef-*
„ *fetto alcuno de iure per le raggioni di ſopra alle-*
„ *gate. Ma ſi dourà attendere quello, che verrà or-*
„ *dinato dalla Santa Sede Apoſtolica, doue s'è pri-*
„ *ma appellato, & detto di nullità, & hauuto ri-*
„ *corſo, e di nuouo s'appella, e dice de nullità etiam*
„ *dalla comminata ſcommunica in detto editto, co-*
„ *me appare per ſcritture, & proteſte in dorſo di*
„ *quelle originalmente preſentate, & rogate per*
„ *mano di Notare Carlo Ciancia Purchio ſotto li*
„ *6. del preſente meſe di Giugno 1638. Et s'auer-*
„ *tiſce d'auantaggio che ancorche dica nell'editto*
„ *della viſita Sac. Roman. Rota ſententiã, atq; decre-*
„ *tis inhærentes, in ogni modo queſto lo dice in pa-*
„ *role, già che la maggior parte delle coſe che pone*
„ *nel ſuo editto della viſita da farſi ſono tutte con-*
„ *trarie alli decreti della Sacra Rota, come ne ſtan-*
„ *no preſentati più, & diuerſi Breui per atto publi-*
„ *co à ſuoi predeceſſori relicta copia, &c.*

In hac itaque ſecunda parte, in qua neq; quoad alios Sacerdotes excommunicationis ſententiam vim habere, aſſerunt, atque propterea licuiſſe illis, cenſuris contemptis ſe diuinis ingerere, atque tremendum, in-
126 cruentumque Altaris ſacrificium, ſe ipſis non probatis prius, iuxtà Apoſtoli Pauli conſilium, quinimò præceptum 1. *ad Cor.* 11. *num.* 28. *Probet autem ſe ipſum homo* (inquientis) *& ſic de pane illo edat, & de calice bibat.* quod de conſcientiæ ſcrutinio, vt ſine peccato vllo offeratur, exponũt Patres omnes, & præſertim Sacr. Trident. Concil. *ſeſſ.* 13. *de de Sacram. Euchar. cap.* 7. Alioqnin *qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit,* (condemnationem (ſcilicet) ſecundũ *S. Thom.* 3. *part quæſt.* 80. *art.* 4. *ſed contra) non dyudicans corpus Domini)* Altiſſimo Deo offerre, ad irritandum magis contra ſe diuinã iuſtitiam, quàm ad miſericordiam implorandam (quod ſanè dolendum eſt) plura ſatis, & inutiliter effundunt, quin maledicta cumulant. Sed conſolatur nos Chriſtus Dominus noſter Apoſtolis loquens (& conſe-
127 quenter nobis Epiſcopis, qui Apoſtolorũ locum ſubiuimus *can. in nono.* 2. §. *ipſis quoq; de cedentibus,* 21. *diſt. can. quorum vices.* 68. *diſt.* quorum Vicarij nuncupamur. *cap. vnic.* §. *per frontis. de ſac. vnct. diximus reſp. noſtra* 25. *num.* 38. *&* 39 *part.* 1. (& nos etiam infra) conteſtans ipſis, quæ ventura eis erant, dicens: *Si me perſequuti ſunt, & vos perſequentur. Ioann.* 15. *num.* 20. *& cap.* 16. *num.* 1. *Hæc loquutus ſum vobis, vt non ſcandalizemini. Abſque Sinagogis facient vos: ſed venit hora, vt omnis, qui interficit vos arbitretur ſe obſequium præſtare Deo.* & illud *Matth.* 24. *num* 9. *Tunc tradent vos in tri-*
„ *bulationem, & occident vos, & eritis odio omni-*
„ *bus hominibus propter nomen meum,* & etiam

Matth. 10. 24. & 25. Non eſt diſcipulus ſuper
,, *mag iſtrum, nec ſeruus ſuper dominum ſuum: ſuf-*
,, *ficit diſcipulo, vt ſit ſicut magiſter eius, & ſer-*
,, *uꝰ ſicut dominus eius. Si patrem familias Beelze*
,, *bub vocauerunt, quantò magis domeſticos eius?*
,, *Ne ergo timueritis eos*. Conſolationem acci-
,, pite à me (*Theophilat. in eundem locum inquit*)
,, Si enim me Principem dæmoniorum vo-
,, cauerunt, quid graue eſt, ſi vos familiares
,, meos conuitijs taxent? Domeſticos voca-
,, uit, ſuam erga illos declarans familiaritatē.
,, Sed confidite, veritas non occultabitur, ſed
,, tempus reuelabit, & veſtram virtutem, &
,, & contrariorum malitiam. Nihil enim
,, eſt occultum, quod non ſciatur, licet igitur
,, nunc traducant, tamen poſtea vos etiam
,, claros reddent.

128 At Beati, qui perſecutionem patiuntur
propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt re-
gnum Cœlorum; vt Dominus noſter Ieſus
Chriſtus fidelibus ſuis conteſtatus fuit *Mat-
th. 5. num. 10.* Propter iuſtitiam (*Dionyſ. Car-*
,, *thuſ. inquit*) hoc eſt propter veritatem do-
,, ctrinæ, propter veritatem vitæ, vel propter
,, fidem, bonam conuerſationem, vel æquita-
,, tis, & iuris defenſionem, & hoc ex amore
,, Dei, ad eius honorem, & gloriam. Veritas
,, & æquitas pariunt odium. Qui igitur pro-
,, pter nullam aduerſitatem, & perſecutionē
,, relinquit viam iuſtitiæ, ille beatus eſt, di-
,, dicens cum *S. Iob. 37. Donec deficiam, non re-*
,, *cedam ab innocentia mea; & iuſtificationem, quā*
,, *cæpi, non deſeram.* Hæc Chartuſ. Nec relin-
quenda aurea verè verba Chriſoſt. in Matt.
quæ affert etiam S. Thom. in aur. Cat. in
Euang. dicentis. *Non autem dixit Beati, qui per*
,, *ſecutionem patiuntur, ne putes illum ſolum bea-*
,, *tum, qui perſecutionem patitur propter idola co-*
,, *lenda: ideò ab hæreticis perſecutionem patiens*
,, *propter veritatem non relinquendam beatus eſt,*
,, *quia propter iuſtitiam patitur. Sed etſi, quis ex*
,, *potentibus, qui Chriſtiani videntur, forſitan pro-*
,, *pter ſua peccata correptus à te, fuerit te perſequu-*
,, *tus, beatus es cum Ioanne Baptiſta. Si enim ve-*
,, *rum eſt, quod Prophetæ Martyres ſunt, qui à ſuis*
,, *occiſi ſunt; ſine dubio qui propter cauſam Dei*
,, *aliquid patitur, etſi à ſuis patitur, mer-*
,, *cedem martyrij habet, & ideò non poſuit*
,, *Scriptura perſonas perſequentium, ſed ſolam*
,, *cauſam perſecutionis; vt non aſpicias quis te*
,, *perſequitur, ſed propter quid?* Sic Chri-
ſoſt. verè aureum os. apud Thom. Aquinat.
& Eman. Sà in Euangelia: propter iuſtitiam
ex eod. Chriſoſt. propter virtutem, defenſio
nem aliorum, & pietatem, & qui propter
cauſam Dei aliquid patitur, mercedē mar-
tyrij habet: Theophilattus verò Archiepi-
,, ſcopus Bulgariæ. *Non ſolum Martyres* (lo-
,, quitur) *ſed, & multi perſecutionem patiuntur,*
,, *quia iniani iniuria afflictos, & in ſumma om-*
,, *nis virtus. Fures autem, & homicidia, tametſi*
,, *etiam ipſi perſecutionem patiuntur, non ſunt ta-*
men beati. Hæc Theophilat. Eodem modo, &
S. Auguſtinus *lib. 1. de ſerm. Domini cap. 9. to. 4
oper.* in verbis prædictis. *Non enim iſta perpeti*
,, (inquit) *fructuoſum eſt; ſed iſta pro Chriſti no-*
,, *mine non ſolùm æquo animo, ſed etiam cum exul-*
,, *tatione tolerare. Nam multi hæretici, nomine*
,, *Chriſtiano animas decipientes, multa talia pa-*
*tiuntur; ſed ideo excluduntur ab iſta mercede,
quia non dictum eſt tantum: Beati qui perſecu-
tionem patiuntur; ſed additum eſt propter iuſti-
tiam.*

129 Et conuincit nec abre quod perpendit
Martinus Becanus *tom. 3. opuſc. 2. de voc. mini-
ſtror. noui, & vet. teſtam. aſſert. 15.* rationem
reddens quare in conſecratione Pontificis
teſtamenti tot adhibeantur ceremoniæ? *Vt*
,, *in aduerſitatibus* (inquiens) *& periculis, quæ*
,, *ſæpè occurrunt in tali officio, poſſent ſe ipſos ſola-*
,, *ri, & erigere. Nam ſicut illi, qui præſunt alijs in*
,, *rebus temporalibus ſæpè vel à ſuis ſubditis, vel*
,, *ab hoſtibus affliguntur: ſic multò magis contingit*
,, *illis, qui in curo animarum principatum tenent.*

139 Et multa quoque dicunt, quæ vel ipſos
accuſāt (hæc eſt nempè peccati natura, iux-
tà illud Domini ad Cain. *Geneſ. 7. nu. 7. Non-
nè ſi benè egeris recipies; ſin autem malè, ſtatim
in foribus peccatum aderit?* vt ex ſe ipſo ſe pro-
dat, quemadmodum id, quod præforibus, &
ante ianuam ſtat, manifeſtè aſpicitur, vt *Car-
thuſ. ibid.* loquitur, & facit Ouidianum illud.

In facie ſcribitur ſecreta mentis voluntas.

eorum imperitiam oſtendunt, vt iure, nec
planè in i que Vulpinum illud Apothegma
eis ſedeat: à Faerno relatum, atque etiam à
131 *Iulio Cæſare Capacio de impreſſ. lib. 3. fol. mihi*
5. Statuarij namque cuiuſdam officinam
ingreſſa Vulpes, capitis humani ſimulachrū
cum offendiſſet, id illa in manibus ſumpſit,
& artem quidem, & vitus efficti laudauit
elegantiam; ſed nihil eſſe duxit, quia cere-
bro careret.

O quàm inſigne caput, ſpecie quàm (dixit) honeſtum,
Sed rationis inops, caſſoq; informe cerebro.

quod dictum ſic Italica vertit lingua idem
Capacius in Apologis; *dicer. 2.*

Ditemi voi e qual bel capo è quello,
Ch'è coſi vago, e che non hà ceruello?

132 Sicuti in quendam, qui ſtatura quidem
ſatis procera erat, & quaſi gigans, at ſenſu
pœnè carebat: ſignum, ſiuè impreſſa (ſecun
dum ſententiam P. Franciſci Guerrerij è
Societate Ieſu, humanarum litterarum do-
ctiſſimi, vt refert idem Iulius Cæſar Capa-
cius *de impreſſ. lib. 1. cap. 7.*) talis exijt. Arbor
ſcilicet Cupreſſi, aſcripta ſibi anima, ſiuè di-
cterio: *Sed cerebrum non habet*. licet nempè
133 Cupreſſus inter arbores, nec proceritate,
nec pulchitudine inferior habeatur, eſt ta-
men infœcunda:

Nam nullos fructus hæc pulchra coma gerit.

vt in ſuperioribus diximus. Vnde perbellè
idem Capac. *lib. 3. fol. 4.* ſequentibus luſit:

L'ir-

Digitized by Google

„ *L'irſuta chioma tra l'herbette eſtolle*
„ *Il funebro Cipreſſo;*
„ *Ma, o che faccia ombra al colle,*
„ *O che nel pian ſia meſſo,*
„ *Mai frutto non produce,*
„ *Ne all'ombra alcun paſtor mai riconduce.*
„ *Sembra il Cipreſſo inutile il loquace*
„ *Vinto dal ſolo eſſempio di chi tace.*
134 Hinc Adagium (*Cipreſſi fructus*) & apud
Græcos (*Intus Hecuba, foris Helena*) vel vt
S. Gregor. Naziaz. cognomento Theolo-
135 gus, aduerſus mulieres fucatas dixit:
In eburnea vagina plumbeus gladius.
de viris, mulieribuſque pulchrè comatis,
cæterum nullius frugis; de quibus audi
(quæſo te) Sanctum Apoſtolum Iudam,
affabrè eos quaſi penniciIlo delineantem.
Sic enim epiſtola ſua canonica: *Similiter &*
hi (inquiens) *carnem quidem maculant, do-*
„ *minationem autem ſpernunt, maieſtatem au-*
„ *tem blaſphemant: quæcunque autem natura-*
„ *liter tanquam muta animalia norunt, in his*
„ *corrumpuntur. Væ illis, quia in via Cain*
„ *abierunt, & errore Balaam mercede effuſi*
„ *ſunt, & in contradictione Core perierunt. Hi*
„ *ſunt in epulis ſuis maculæ, conuiuantes ſine*
„ *timore, ſemet ipſos paſcentes, nubes ſine aqua,*
„ *quæ à ventis circumferuntur, arbores autum-*
„ *nales, infructuoſæ, bis mortuæ, fluctus feri ma-*
„ *ris deſpumantes ſuas confuſiones, ſydera er-*
„ *rantia, quibus procella tenebrarum ſeruata*
„ *eſt in æternum.* & paulò poſt: *Hi ſunt mur-*
„ *muratores, querulosi, ſecundum deſideria ſua*
„ *ambulantes, & os eorum loquitur ſuperba,*
„ *mirantes perſonas quæſtus cauſa.* ita Sanctus
„ Apoſtolus. Et Apoſtolus Paulus *ad Philip.*
„ *3.18. Multi enim ita ambulant, quos ſæpè di-*
„ *cebam vobis (nunc autem & flens dico) ini-*
„ *micos Crucis Chriſti, quorum finis interitus,*
„ *quorum Deus venter eſt, & gloria in confu-*
„ *ſionem eorum, qui terrena ſapiunt.*
136 Namque quod quis maximè colit, hoc
Deus eius aſſeritur (*vt Dionyſ. Carthuſ. &*
Cornel. à Lapide eod. loco) dicunt. vnde con-
fuſibilis eſt eorum gloria coram diuino iu-
dicio. iuxtà illud *Oſea Propheta* 4. Gloriam
eorum in ignominiam cõmutabo. *vt Car-*
thuſ. inquit.
137 Quæ igitur ipſos accuſant ſunt, quòd
lacum aperientes, & effodientes, inciderũt
in foueam, quam foderunt; iuxtà dictum
Reg. Pſaltes *Pſal* 7. *n.* 16. Quia ſtudiis, arti-
„ bus, & conſiliis, & operibus ſuis impius pe-
„ rit; & in perditionem, quam aliis ſtruxit,
„ incidit, vt *Genebrar. in eundem locum obſer-*
„ *uat.* Vniuſcuiuſq. enim iniquitas (*vt Car-*
„ *thuſ. ibid.* loquitur) in proprium redundat
„ authorem & ipſi primò, atque præcipuè no
„ cet: imò dum alium decipere cupit, ipſe à
„ dæmone fallitur. Et dum alii parat malũ
„ pœnę, ſeù temporalia damna, ipſe incidit
„ malum culpæ, ac pœnas æternas; Hinc il-
„ lud adagium ſatis aptum ad rem noſtram;
138 *Mus piſcem guſtans.*
Dum enim ille oſtream hiante ore deglu
tire tentat, miſer carcere detentus perit.
Quod perbellè ex *Antiphili lib. 1. Epigram.*
Græcor. ſequentibus eruditiſs. Alcia. expreſ-
ſit *Embl* 95.
„ *Regnatorq. penus, menſæq. arroſor herilis*
„ *Oſtrea mus ſummis vidit hiulca labris,*
„ *Queis teneram apponens barbam, falſa oſſa*
momordit.
„ *Aſt ea clauſerunt tacta repente domum;*
„ *Depreuſum, & tetro tenuerunt carcere furẽ,*
„ *Semet in obſcurum, qui dederat tumulum.*
139 Et luſit ſatis feſtiuè Petronius Arbiter
Epigrammate de Fele, & Pica, quam cùm
abſorbuiſſet Catus, murem deuorare pu-
tans, miſerrimè ſtrangulatus periit. & refert
Iul. Capac. de impreſſ. lib. 3. fol. mihi. 36. in-
quiens.
Mordaces morſu ſolitus conſumere mures,
Inuiſum & domibus perdere dente genus,
Catus, in obſcuro cepit pro Soricè Picam;
Multiloquumque vorax ſorbuit ore caput.
Pœna tamen præſens prædonem plectit edacem:
Nam claudunt rabidam cornea labra gulã.
Faucibus obſeſſis vitalis ſemita ceſſit.
Et ſatur æſcali vulnere captor obit.
Non habet exemplũ volueris vindicta perennes?
Hoſtem Pica ſuum mortua diſcruciat.
in eos, qui eodemmet inſtrumẽto, quo aliis
malum machinantur, ipſi feriuntur, & pe-
reunt.
Cùm enim ipſi ſe promptos ad recipien-
dam viſitationem, & viſitantem Epiſcopũ
proteſtentur, modo vt Apoſtolicæ Sedis
Delegatus accedere velit; factis tamen con-
trarium oſtendentes, cùm omnes armati ad
reluctandum Epiſcopo eſſent, ne viſitaret,
etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delega-
tus; aſſerentes modernum Epiſcopum, vt
Ordinarium velle viſitare, non vt Delega-
tum: coguntur tamen etiam inuiti (ſic eos
Dei iuſto iudicio perurgente) confiteri in
his eorum ſcriptis: aſſeruiſſe in ſuo edicto
Epiſcopum velle etiã tanquam Sedis Apo-
ſtolicæ Delegatum viſitare, inhærendo ſen-
tentiæ, & decretis Sac. Romanæ Rotæ. At-
que apertè etiam ſpontè fatentur: origina-
les litteras paſtorales. ſiuè edictum apud ſe
retinuiſſe, & poſtea per ſe ipſos exibuiſſe
coram eodem Epiſcopo. Sic enim ipſi (etiã
non volentes) loquuntur: *Aſſertiuè falſe;*
perche dalla lettura dell'editto, del quale ſe
n'è fatto atto publico, con conſignare l'origi-
nale in atto d'appellatione.
140 Nulla autem verior, atque conſtantior
probatio dicitur, quàm proprii confeſſio
141 oris, & per ſe ipſos in ſcriptis redapta, vt
actus eſſet permanens, non tranſiens, iuxtà
Pauli reſponſum *in l. Publia Meuia.* 26. §.
Titius Sempronius ff. depoſiti l. cùm te. 5. *C. de*
tran-

Digitized by Google

tranſact.l.cum precum.9.C.de liber cauſa cap.
per tuas.10.de prob.Rota diuerſ.par.5. deciſ.
348.num.7.
142 Vt in habentes ab eis cauſam etiam de-
riuetur, vt dictum fuit in Romana deuolu-
tionis domus.4.Iun.1610.coram Card. Caua-
ler.dec.105.num.4. Quamuis aliàs eſſet con-
143 feſsio falſa,confitenti tamen nocet, cum
ab eius pependerit poteſtate, ac voluntate
confiteri.ad text.in l.fin.ff. quod falſo tutore
144 authore geſtum fuerit.potiſſimum verò ſi
iuri, natureque facta congruat confeſſio.
l.confeſſionibus.14.ff. de interrog. act. Aymon.
conſ.93.num.1. Anton. Fab.in ſuo Cod. lib.4.
tit.14.de prob.defin.45.num.4.in alleg.fol.mi-
hi.313.

Quid adhuc igitur egemus teſtibus? Ec-
ce nunc audiſtis eorum confeſſionem, vt
verbis vtamur illius contra Dominum no-
ſtrum Ieſum Chriſtum (Matth.26.n.65.)
qui corã tondente ſe obmutuit. Iſai.53.n.7.
145 Quæ ſanè confeſsio, & teſtium depoſi-
tionibus,omnique alio probationum gene-
ri antefertur,iuxtà tradita per Bald.conſ.192
col.2.vol.2. Soc. conſ.24.nu.8. vol.3. plenè per
Surd.conſ.60.n.1.vol.1. & ſequuta fuit Rota
apud S.Memor.Gregor. XV. dec.434.nu.14.
Vt ſequi proinde illam teneatur iudex,
146 neque poſſit nullitati eam ſupponere, vt
inquit Surd d.conſ.60.n.1.

Nullo itaque pacto diffugere poterunt,
quin conuingantur, cum id ſponte confi-
147 teantur ſua, etiam per ſcripturam, quæ
parte quoque abſente probat.l. deſiderium
tuum.7.C.depoſiti. vbi Bald.Salic.& alij.Ga-
briel.commun.opin.lib.1.tit.de confeſſ. cõcluſ.
148 1. num. 69. quia nimirum ſcriptura ſem-
per loquitur.Surd.d. conſ.60. num. 16.alios
cumulans.

Vt abijcere haud valeant, edicti, ſiue lit-
terarum Paſtoralium ſanctam viſitationẽ
edicentium, vel non notitiam, vel illas è
Curſoris manibus excerptas, non apud ſe
ipſos retinuiſſe, atque conſequenter ſanctæ
viſitationi minimè abstuliſſe impedimentũ,
proindeque in cenſuras non incidiſſe eiſdẽ
in litteris, ſiuè edicto (ipſo facto aduerſus
contradictores,& rebelles)rectè, iurenè in-
flictas.Cùm nempè ipſi litteras præfatas co
ram Epiſcopo, etiam per Notarium publi-
cum produxerint,atq; in actum prædictũ,
eorum nomine, ac mandato geſtum, con-
ſenſum præſtiterint, vnde per ſe ipſos præ-
149 ſentaſſe videtur.reg.qui facit.72.de regul.
iur.in.6.qui facit per alium (inquiens) eſt
perinde,ac ſi faciat per ſe ipſum.l.quod iuſ-
ſu 141.ff.de regul.iur.Gloſſ.in cap.ſciant cun-
cti.12.verb.alias de elect lib.6.l. ita autem.5.
§.geſſiſſe ff.de adminiſtr.tut.geſsiſſe enim vi-
tur (Vulpianus ibi loquitur) qui per alium
geſſit.cap. mulieres.6. §.fin. in fin. vbi gloſſ.
verb. authoritate. de ſent. excommun. extrà.

150 Nouiſſe vtique,quæ in illis continebantur,
manifeſto iuris indicio præſumuntur,
atque propterea approbaſſe omnia, quæ in
illis erant,eaque confiteri. cap.cum olim 19.
in fin. vbi gloſſ. verbo oſtendebat. de cenſib.
cap.cum venerabilis.6.de exception. vbi DD.
d.l.cum precum.9. C. de liberali cauſa.& in
l.1.§. editiones. ff. de edendo.Ioſeph Ludouic.
dec.Peruſ.19.n.3.Rota apud Coccin.dec.450.
n.2.apud S. Memor.Gregor XV.dec.238.n.5.
vbi pluribus Beltramin. addens n.15. & apud
Duranum dec.1.num.4.
151 Potiſſimum verò cum proteſtati haud
fuerint, eam producere cum proteſtatione
in parte, & partibus, &c. vt poſt Specul. in
tit.de inſtr. edit. §. videndum, verſ. quod ſi
produco, & alios,aduertit Ioſeph Ludouic. d.
dec:Peruſ.19.n.26.

Cùmque impedimento fuerint, nè litte-
ræ præfatę, ſiuè edictum affigeretur, atque
Curſorem Curiæ etiam carceribus detruſũ,
retinuerint per diem,& noctem,& ſequen-
ti die,neque etiam ſolum,& liberum remi-
ſerint,ſed aſſociatum; vndè, vt ſuo funge-
retur officio prohibuere, ac conſequenter
ne viſitatio ſancta ſuum conſequeretur ef-
fectum: in cenſuras vtique dediſſe in eodẽ
edicto,eiſdemque litteris contentas,neque
ipſi inficias ibunt Aduerſarij, ſapere ſi vo-
luerint.
152 Impedire nempè ij dicuntur,qui in cau-
ſa ſunt,nè id fiat, quod effici debebat, ſiuè
directè id efficiant (ſicuti hi noſtri fecere
aduerſarij) ſiuè indirectè.argum text. in c.1.
de offic iudic.deleg.extrà.argum. ctiã regul. nõ
præſtat 52. de regul. iur. in 6. à contrario tũ
153 exauditæ.Nã ſicut nõ præſtat impedimẽ-
tũ,quod de iure ſortitur effectum;cùm res
ab effectu æſtimari debeat. ad tex. cap. cum
dilectus.2.de ordin.cognit. extrà Rota dec.33.
n.14.de præbend. in antiqu. ita planè impe-
dimentum præſtare videtur, qui prohibet
quem facere,quòd iure facere debet. Quẽ-
admodum impeditus dicitur qui pedes,
manuſque ita intricatos, atque alligatos ha
bet vt progredi, ne operari poſsit. vt poſt
Condanum lib.9.cap.9. nu.8. ſequitur lexi-
con nouum iuridicum.verbo impeditus. iuxta
etiam Ouidium illud 2. Paſtor.

Dicta placent, frenis impediuntur equi.
Et Cicero 1. de Finib. Cumq. nihil impedit,
quominus id,quod maximè placet, facere poſ-
ſimus.
154 Veluti etiam impedientes ſanctum offi-
cium, eiuſque inquiſitores dicuntur, qui
vel directè,vel etiam indirectè id efficiunt,
nè ij ſuum exequantur officium, & ſe obii-
ciunt,non ſolum factis, verum etiam ver-
bis,miniſque, vt poſt Bernar. Comenſ. in lu-
cerna inquiſit.verb.impedientes.verſ.ſecundo.
Locatum in opere iudiciali. eod. verb. Reper-
tor. inquiſitor. verb. impediens. Pegna in Di-
rect.

rect.ad Eymeric. part.2. quaſt.54. comment.79.
ſequitur *Farin.de hæreſi quæſt.182.§.5.amplia.*
11.num.84 & fuit perpenſum in Rota (ſatis
ad rem) *in vna Toletana habitus 10.Iunij 1626*
coram Pirouano part.5. diuerſ. deciſ.18. num.4.
*5.& 6.*vbi tentum fuit impedimentum da-
tum fuiſſe nè acta tranſportarentur,per eũ,
qui originale occulit, nè compulſarentur
per iudicem compulſorem.
155 Potuerunt igitur ipſi, Archipræsbyter,
alijque cooperatores per Epiſcopum Iuue-
nacen, etiam ſi ſimplex Delegatus S. Sedis
fuiſſet,cenſuris ob eorum compeſci contu-
maciam, qua ſuæ impedimentum iuriſdi-
ctionis afferebant exercitio ad *text.*apertum
vbi etiam Scribent.in d. cap.1. de offic. iudic. de
*legat.*vbi Alexander III. ſequentibus loqui-
,, tur:*Si eos* (inquiens) *manifeſtè cognoueris iu-*
,, *ſtitiam impedire,diſtrictione Eccleſiaſtica poteris*
,, *coercere.*Quia iudex (*gloſſ ibid,verb. impedire*
(loquitur) oñia poteſt, quæ ad ipsã iuriſdi-
ctionẽ pertinent,& ſine quib.cauſa expediri
156 non poteſt,hæc *Gloſſ.*Et Delegatus poteſt
punire eos,qui impediunt ſuã iuriſdictionẽ,
vt loquitur *Repertor.inquiſit.d.verb.impedięs*
§.2.ex Ioan.Andr.in addit.ad Specul.tit.de iud.
delegato.§.2.verſ.quid ergo, Locatus vbi ſupra
d.verb.impedientes. Gloß.fin. in cap.ſignificaſti.
7.de offic.delegat.
157 Cæteroquin eluſoria redderetur iuriſ-
dictio ſi pœnis coercere impedientes haud
iudex valeret, vt idem *Locatus ibid.* ait. At
graue ſemper delictum, & deterrimi exem-
158 pli,inobedientia, & contumacia viſa Pa-
tribus fuit. Quæ tantò grauior æſtimatur,
159 quantò ex re minori,contumacia,conſur-
git,vt *Gloß.*inquit.*can.duo ſunt.10. verb. vide-*
batur. 96.diſt. Abb. in cap.1. num.10. & Ripa
ibid.nu.29.de iudic. Couarr.in cap.Alma mater.
part.1.§.9.num.3.de ſent. excommun. in 6. Po-
160 tiſſimum verò ſi ex contemptu proficiſca
161 tur,alioſque exemplo ad contemnendum
extimulet,ideòq; cenſuris coercenda.Spre-
162 tis enim mandatis, actum omninò de iu-
riſdictione eſt,& regimine Eccleſiaſtico, vt
loquitur *Rota in vna Corduben. dimidiæ por-*
tionis 1.Iulij.1630.coram Merlino.dec.404. n.7.
& 9 p.5 diuerſ.
163 Cuilibet autem iudici libera manet fa-
cultas in eos animaduertendi, qui ſuæ im-
pedimento ſunt iuriſdictioni, eamque per-
turbant. *cap.1. de pœnis.in 6.* qui ſanè *text.*ad
rem noſtram loquitur de Epiſcopo viſitan-
te:nam eos, qui nuncijs ſuis, quos pro illa
mittit,iniuriari præſumunt, ſi hac occaſio-
ne ſua impediatur iuriſdictio,propria poteſt
eos authoritate punire, vt Innocentius IV.
illius Canonis Author.ibid.loquitur.*text.in*
l. 1. ff ſi quis ius dicent. non obtemperan. facit
text.in cap.dilecto.6.vbi Ioan.Andr. Gemin. &
*Franch de ſentent excomm.in 6.*plenè *Menoch.*
de arb.iudic.caſu 438.per tot.centur.5. Farinac.
in prax.crimin.par.4.de crim.læſæ Maieſt.quæſt.
*114.num.61.*in Delegato loquens.*Ioan.Ma-*
ria Bellett.Epiſcop.Hieracen diſquiſ.clerical.p.1
tit.de fauor.cler.reali.§.5.nn.23.24.& 25. Bar-
boſ.d.cap.1.de offic.Deleg.n.2.
Animaduertant itaque ipſi Aduerſarij,
apertiſque oculis, videant quàm grauiter
errauerint à via veritatis,& quod iuſtitiæ lumẽ
164 non luxit illis,nec Sol intelligẽtiæ eſt ortus
eis,iuxtà dictũ Regis ſapiẽtiſſimi Salomo-
nis,quin Spiritus S.per os eius,eos Inducens
loquẽtes,qui in inferno propter peccata ſunt,
*Sapien.5.n 6.*Cũ inde nullas relaxatas cenſu-
ras (ſanam doctrinam non ſuſtinentes, ſed
ad ſua deſideria coaceruãtes ſibi magiſtros
prurientes auribus,& à veritate quidem au-
ditum auertentes.Secundum quod Doctor
loquitur Gentium Paulus Apoſtolus. *2. ad*
Timot.4.num.3.& 4.)exiſtimare voluerunt,
quod iuriſdictionem nullam obtinuerit Epi
ſcopus Iuuenacen, neque in Archipræsby-
terum,neque in illos. Quando hoc vnum
ſuffecerit,quòd eius iuriſdictioni,etiam tan-
quam Sedis Apoſtolicæ Delegati obluctaue
re, atque in crimen proinde dedere, inque
165 maiorem foueam incidere, cum cenſuris
etiam contemptis, ſe diuinis ingerere per-
peram auſi fuere;vnde in irregularitatem
dedere,à ſolo Summo Romano Pontifice
diſpenſabilem *.can. ſi quis Epiſcopus. 6. vbi*
Gloß.& can.ſeq.11.quæſt.3.cap. illud.5. de cle-
ric. excommun. miniſtrante.Gloſſ.in cap.cleric.3.
& in cap Apoſtolicæ.9.verb.indulgemus.eod.tit.
Couar in cap.Alma mater.par.1.relect.§.7. nu.7
verſ.his etiam probatur,de ſent.excommun.in 6.
Tolet.inſtruct.Sacerd.lib.1.cap.72.n.2. Barboſ.
d.can.ſi quis Epiſcopus,11.q.3.
Nec ſuffragatur eis, quòd cedulones in
Terra Terlitij affixi non fuerũt.Cùm,quòd
166 id accidit eorum, nedum culpa, verùm
peruicacia,qui armis fores Terræ, quinimò
ſuburbia,(caſtrorũ more) cuſtodierunt,etiã
aduentantes aduenas detinentes, perquiren-
tes,& carcerantes, nè cedulones deferrent.
vnde ipſis imputari debebit. *argum. text.in*
c inter monaſteriũ 20.in fin. ibi,alioquin eam
obijcientibus imputet *de ſent. & re indic. ad*
regulam damnum.86.de regul iur.in 6.Clement.
vnic.in final.verb ibi: imputet quidem ſibi,
&c de conceſſ.præben. text. in cap. vnic. §.quod
etiam.& §.& ideò nos.vt Eccleſiaſtica benefic.&
text.in cap.Romana, 1. §. contrahentes, de foro
comp.in illis verbis, *niſi fortè malitiosè ſe ip-*
ſos occultent, ne citatio perueniat ad eoſdem.
167 Tùm quod ſat fuit ad eorum notitiam
perueniſſe illis;quod manifeſtè patet,cùm ce-
dulonum copiam habuerint, vnde ſe præ-
ſenti manifeſto purgare tentauere. At ſuffi-
ciebat,vel famam ad eos,de cenſuris fulmi-
natis,pertingiſſe, iuxtà *text. in d. cap. illud. 5.*
ibi: præſertim cum ei non niſi per famam,
de ſententia contra eum promulgata con-
ſtaret.

Digitized by Google

ſtaret.*de cler.excnmmun.miſtrant.*& ignoran-
168 tia,tunc ſanè excuſat, cùm eſt probabilis,
ſecus verò ſi ſupina,ſiuè craſſa,aut erronea,
vel affectata, vt *text.loquitur in d.cap.Apoſto-
lica.9.vbi Gloſſ.eod.tit.de cler.excommun.mini-
ſtrant.Card.Tolet.lib.1.cap.72.ſub num.2. in 2.
notab.cap.2.de temporibus ordina.in 6.vbi Gloſ.
verbo affectata,l.lata culpæ 223.ff.de verborum
ſignificat.l.quod nerua 32.ff.de poſit.Rota in Ro-
mana pecuniaria 23. Ianuarij 1589.coram Pe-
nia apud Marcheſan. part.1.fol 636.deciſ.40.
ſub num.1.apud Card.Canaler.deciſ.176.num.5
& 6.& deciſ.198.n.3.& 4.*

Quæ autem eorum palam aperiunt impe
ritiam,ſunt: Primò, quòd putant excomu-
nicationis ſententiam fuiſſe nullam,ex quo
Epiſcopus Iuuenacen, *nel titolo non pone al-
„ tro, che Veſcouo di Giouenazo, nel corpo non in-
„ riſce il Breue ſpecialmente di tale delegatione,
„ che deue de iure caminare,conforme vuole la cō-
„ mune opinione di tutti li Dottori , o la conſuetu-
„ dine,la quale eſt optima legum intetpres,& è ſta-
„ to oſſeruato da ſui predeceſſori:Viperano, Santa-
„ croce,e Maſio di B. M. Prelati nobiliſſimi,e dot-
„ tiſſimi,& d'eſſemplar vita.* Verùm quantia te-
neantur deceptione, ſequentibus oſtende-
mus.
169 Nam,& ſiquidem Delegato haud fides
habetur,niſi de mandato Apoſtolico fide
doceat oculata, vt Bonifacius Octauus *lo-*
quitur *in Extrauag. iniunctæ nobis. 1. de elect,
inter commun. cap. cum in iure peritus. 31. vbi
Gloſſ.& Scriben.de offic.deleg.Canoniſtæ in cap.
Romana.1. §.contrahentes de foro compet. in 6.
Rota in Conimbr. Decanatus. 1593.coram Se-
raphino deciſ.95.num.2.vbi Centolin.addens lit.
B.poſt 1.vol.conſil.Farinac.plenè idem Farinac.
in fragm.criminal.part.1.lit.D. verb.Delegato,
num.99.& ſeq. vbi ampliat. & limitat. Rota in
Legionen iuriſdictionis.5. Decemb.1607. coram
Cardin.Lancellotto apud Marcheſan. tom.1.fol.
1218.num.2.Rota apud Duranum,dec.6.n.2.*

Si tamen à deceptione immunes fieri vo-
luerint Aduerſarij, ſatis apertè perpendent
doctrinam prædictam,& ſi planè in ſe veram
noſtro huic facto minimè adaptari.
170 Nimirum,quòd Epiſcopus Iuuenacen
non Delegatus ſimplex Apoſtolicus, ſed
Ordinarius dictæ Terræ Terlitij , cùm illa
intra fines ſit Iuuènacen Diœceſis,vnde fun-
datam intentionem ſuam habet communi
171 iure quoad viſitationem,iuxtà *text.in cap.
cum Epiſcopus 7.de off.ordin.in 6.& dictum fuit
in hac eadem cauſa Iuuenacen iuriſdictionis.29.
Aprilis 1575.coram Card.Lancellotto part.1.di-
uer. deciſ.186. num.1. & in Salamantina iuris
viſitandi.14.Ianuar.1583.eadem part.1. diuerſ.
deciſ.376.num.3.ſuperius allatis .* Et facto etiā
172 patet ſequentibus ex litteris Sacr. Congr.
ad Archipræsbyterum Terlitien datis anno
1503.ſic enim ſe illæ habent.

*Molto Reuer.Sign.Poiche come ſapete,coteſta
„ voſtra Chieſa, & iuriſdittione è dentro i confini
„ della Dioceſe di Giouenazo , e ceſſante la ſua eſ-
„ ſentione verria ad eſſere ſottopoſta al Veſcouo,
„ volendo ſua Signoria far hoggi il ſuo Sinodo Dio-
„ ceſano,ſarà conueniente,che vi ci trouiate confor-
„ me l'ordine,e diſpoſitione del Sacro Conſil.Trid.
„ nel cap.1.de reform.ſeſſ.24.non mancate per tan-
„ to ſi non hauete coſa rileuante in contrario , nel
„ qual caſo auiſate,e N.S.vi guarde di Roma li 14
„ di Luglio 1593.Al piacer voſtro.*

Il Card.Aleſſandrino.

*Giouenazo all'Arciprete di Terlizo à tergo verò.
Al molto Reu.Sign.l'Arciprete di Terlizo.*

Manifeſtiſſimèque patet ex ſuperius re-
latis Bullis Anacleti II.& Angeli Archiepi-
ſcopi Baren. nec non Raynaldi , eiuſdem
Sedis Archiepiſcopi.
174 Et licet Archipræsbyter, & Capitulum,
Clerusuè dictæ Terræ Terlitij exemptionē
prætenderint ab omnimoda iuriſdictione,
& ſubiectione Epiſcopi Iuuenacen,vti dictę
Terræ Ordinarij vigore exemptionis per
antiquos quoſdam . Epiſcopos Iuuena-
cen relatæ in Bulla Latini Vrſini Cardi-
nalis Legati , quę exemit illos à quibuſ-
dam tantummodo , non tamen à viſita-
tione,correptione,neque à collatione ordi-
num, & alijs, vt in eadem deciſione in hac
cauſa facta *d. deciſ. 186. part.1. diuerſ. coram
Lancellotto* apertè legentibus fit palam.
175 Exemptio enim ſubiectionem antece-
dētem ſemper ſupponit,qua ſine exemptio
non datur.*ad text.cum ibi not. in cap. cum non
liceat.12.de præſcript. Oldrad.conſ.254.in prin-
cip.* Quia nimirum exemptio,cùm ſit priua-
176 tio,ſupponit habitum,atque in neceſſariū
antecedens in Diœceſi locum exemptum
eſſe, vt dixit *Rota in Volaterrana.iuriſdictionis
14.Ianuarij 1581.coram Brauo deciſ.207.num.
3.part. 2. diuerſ. & ſequuta fuit Rota in Si-
pontina iuriſdictionis.24.Maij 1612.coram Da-
maſceno, part.1. tom.2. in recent. deciſ.491.ſub
nu.1.& 4.Rota in Treuir. decimarum.17. Maij
1628.coram Dunozetto.deciſ.64.col. fin. in ma-
nuſcript.* Vt quid nempè eximis eum , qui
ſubiectus non erat? & à quo?
177 Supponit itaque etiam neceſſario dictā
Terram Terlitij eſſe intra fines Diœceſis
Iuuenacen,atque proinde ſubiectam,*vt Ro-
ta in dicta Treueren decimarum coram dicto Du-
nozetto* perpēdit, *& in dicta Sipontina iuriſdi-
ctionis.* nam Eccleſia exempta non ex hoc
tamen deſinit eſſe de Diœceſi *cap. cum Epi-
ſcopus.7.de offic.ord.in 6.Rota in Calaguritana,
ſeu nullius iuriſdictionis 5.Maij 1608.coram At-
trebaten.part.1. tom.1. in recent. deciſ.156.nu.
6.in fin.*& dixit etiam Rota *in Marſicen iuriſ-
dictionis 20. Nouembris 1621. coram Buratto
deciſ.578. num.14.* Quin quælibet Eccleſia
præ-

præſumitur eſſe in aliqua Diœceſi, niſi probetur habere territorium ſeparatum, *cap. omnes Baſilicæ. 16. quæſt. 7 cap. cum perſonæ 7. de priuileg. in 6.* Separatio vero fieri haud poteſt, niſi per Papam, *cap. cum contingat 14. de foro compet. vbi Anton. n. 11. Abb. nu. 18. & Bellamer. num. 15. & per Buratt d. deciſ. 578. num. 1. & 2.*

178 Nihilominus tamen anno 1577. per Sacr.
Rot. Roman. ponente Eminentiſs. Card. Lã
cellotto tunc Rotę Auditore fuit ſententia
159 pro Epiſcopo Iuuenacen lata, cuius quidẽ
tenor talis eſt.

Chriſti nomine inuocato pro Tribunali, ſeden-
,, *tes, & ſolum Deum præ oculis habentes. Per hanc*
,, *noſtram diffinitiuam ſententiam, quam de Do-*
,, *minorum Coadiutorum noſtrorum conſilio pari-*
,, *ter & aſſenſu fuerimus in his ſcriptis pronuncia-*
,, *mus, decernimus, & declaramus. In cauſa, &*
,, *cauſis coram nobis in loco B. M. R.D. Hierony-*
,, *mi Nouati, olim Sacri Palatii Apoſtolici cauſa-*
,, *rum Auditoris inter R.P.D. Epiſcopum Iuuena-*
,, *cen ex vna, ac D. Archipræsbyterum, Clericos, &*
,, *Capitulum Eccleſiæ maioris S. Michaelis Ar-*
,, *changeli Terræ Terlitÿ, ac Clerum dictæ Terræ*
,, *Iuuenacen Diœceſis aduerſariorios, de, & ſuper*
,, *ſubtractione à correctione iuriſdictione, ſuperio-*
,, *ritate, & viſitatione, rebuſque alijs apud acta*
,, *cauſa, & cauſarum huiuſmodi latius deductis, &*
,, *illorum occaſione in prima verſa fuerunt, &*
,, *vertuntur inſtantia, partibus ex altera: Dictos*
,, *Archipræsbyterum, Clericos, Capitulum dictæ*
,, *Eccleſiæ, nec non Clerum dictæ Terræ fuiſſe, &*
,, *eſſe iure ordinario in omnibus, & per omnia ſub-*
,, *ditos, & ſubiectos R.D. Sebaſtiano Barnaba, mo-*
,, *derno, & pro tempore exiſtenti Epiſcopo Iuuena-*
,, *cen, & eidem Eccleſiæ Iuuenacen: Præfatumque*
,, *D. Sebaſtianum, & pro tempore Epiſcopum*
,, *Iuuenacen, & eius Eccleſiam Iuuenacen poſſe, &*
,, *debere liberè exercere viſitationem in dictos Ar-*
,, *chipræsbyterum, Clericos, & Capitulum dictæ*
,, *Eccleſiæ maioris S. Michaelis Archangeli, ac*
,, *Clerum dictæ Terræ Terlitij, ac omnimodam iu-*
,, *riſdictionem, & poteſtatem, quam quilibet Epiſco-*
,, *pus in Prælatos inferiores, ac ſubditos, ac in ſua*
,, *Diœceſi de iure exercere, & facere poteſt; præter*
,, *quam quoad capicula, & facultates in litteris B.*
,, *mem. Cardinalis Latini Legati in actis productis*
,, *contentas, & ſpecificatas. Declarantes tamen fa-*
,, *cultatem conceſſam D. Archipræsbytero per di-*
,, *ctas litteras Cardinalis Latini circa correptio-*
,, *nem, non comprehendere ipſam viſitationem, &*
,, *quæ ipſius occaſione fieri ſolet, intelligi debere:*
,, *Dictumque Archipræsbyterum, Clericos, & Ca-*
,, *pitulum dictæ maioris Eccleſiæ Terlitien ab oc-*
,, *cupatione, intruſione, perturbatione iuriſdictio*
,, *nis, ac omnium, & ſingulorum præmiſſorum,*
,, *præterquam in dictis exceptuatis capitibus, tol-*
,, *lenda, & amouenda fore, pro vt tollimus, & amo*
,, *uemus. Eundemque Dom. D. Sebaſtianum, &*
,, *pro tempore Epiſcopum Iuuenacen, & eius Ec-*
,, *cleſiam Iuuenacen in, & ad corporalem, realem,*
,, *& actualem poſſeſſionem, & exercitium iuriſdi-*
,, *ctionis, ac omnium, & ſingulorum ſupradictorum*
,, *poſſeſſionem, actualem iuriſdictionem, & eius*
,, *exercitii iuxtà præmiſſa ponendum inducen-*
,, *dum, & reintegrandum fore, ac ponimus: mole-*
,, *ſtationes, vexationes inquietationes, & impedi-*
,, *menta per omnes, & ſingulos ſupradictos eidem*
,, *Sebaſtiano Epiſcopo, eiuſque anteceſſoribus, ac*
,, *dictæ eius Eccleſiæ Iuuenacen præmiſſorum oc-*
,, *caſione quomodolibet factas, & præſtitas, ac fa-*
,, *cta, & præſtita, fuiſſe, & eſſe, & temerarias illi-*
,, *citas, iniquas, & iniuſtas; temerariaque, illicita,*
,, *iniqua, & iniuſta, illaſque, & illa ſupradictis*
,, *Aduerſarÿs minimè facere licuiſſe, nec licere de*
,, *iure: ac de, & ſuper illis omnibus, & ſingulis præ-*
,, *miſſis eiſdem Aduerſarÿs perpetuum ſilentium*
,, *imponendum fore, & in ponimus: dictoſque Ar-*
,, *chipræsbyterum, Clericos, & Capitulum aduer-*
,, *ſarios in expenſis in huiuſmodi cauſa coram no-*
,, *bis legitimè pro parte dicti Epiſcopi Iuuenacen.*
,, *eiuſque Eccleſiæ factis condemnandos fore, &*
,, *condemnamus: quarum taxationem nobis in po-*
,, *ſterum reſeruamus.*

,, Ita pronunciaui ego Scipio Lancellottus
,, Rotæ Auditor. Lata die Lunæ 28. Ianuar.
MDLXXVII.

Quamuis verò à ſupraecitata ſententia appellatum fuerit, & cauſa commiſſa in eadem Rota, per quam inhibitiones in forma ſimpliciter emanarunt, tamen inſtante Epiſcopo Iuuenacen, inhibitiones anno 1584. moderatæ fueræ, & iniunctũ, ꝙ Epiſcopus Iuuenacen interim pendente lite, citra præiudiciũ iurium ambarum partium, viſitet, aliaq; faciat, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus.

180 Non eſt itaque hæc ſimplex delegatio,
neque gratis per Rotam facta (vt perperam
aduerſarij putant) ſed occaſionata, lite pen-
dente, ex quo Epiſcopus Iuuenacen ordi-
nariam iuriſdictionem habet in dicta Terra
Terlitij, quæ de eius Diœceſi eſt, intra cuius
fines exiſtit. Vt in actu quidẽ primo, & origi
naliter, atq; in cauſa viſitatio Epiſcopo Iuue
nacen, ac iuriſdictio vti Ordinario cõpetat;
in actu verò ſecũdo, & in exercitio (ꝑ mode-
181 rationẽ Rotæ) tãquã Sedis Apoſtolicę De-
legato. A cauſa igitur originaria, & cauſan-
182 te, ac prima actus denominandus erit. Ve-
luti à cauſa prima denominatur effectus, ſe-
cũdũ Philoſophũ 5. *Metapyh.* & ſecundũ no-
183 ſtrates, ex origine cauſæ negotium pẽſan-
dum erit, *l. id quod. 34 ff. de donat. l. tutor datus.*
70. ibi: non titulus actionis, ſed debiti cauſa
inſpicienda. *ff. de fideiuſſor. l. filiusfam. 3. C. ad*
Maced. Aymon. conſ. 131. num. 15. & conſ. 144.

*num.2.Cardin.Mantic.de coniect.vltim.volunt. lib.6.tit.3.num.23. Menoch. de præſumpt. lib.3. præſumpt. 29. num.48. Mar. Giurba deciſ. 14. num.13.*nos ipſi *reſponſ.noſtra 9.num.54. part. 1. Rota in Bononien. ſucceſſionis.19. Nouembr. 1627.coram Durano, deciſ.111. num.20. in impreſſis pe ripſum.*

Inde enim proceſſit, quòd Sacra Rota
moderando inhibitionem decreuit; quòd
lite pendente, citra præiudicium iurium
ambarum partium, Epiſcopus Iuuenacen
viſitet, aliaque faciat, tanquam Sedis
Apoſtolicæ Delegatus; quia ad eum iam ſpe
ctabat viſitare, aliaque facere vti Ordinariũ.
185 (Nè ſi illi interim lite per appellationem
adhuc pendente, abſolutè iuriſdiſdictio
permitteretur, præiudicium fortaſsè parti
ex aduerſo ingeneraretur per latam ſenten-
tiam pro Epiſcopi Iuuenacen iuriſdictione,
temperando rigorem (vt neutri iniuriam
inferret) exiſtimauit Sacra Rota (nihil vtri-
que auferendo) permittere Epiſcopo viſita-
tionem tanqnam Sedis Apoſtolicæ Dele-
gato. Alioquin Epiſcopo graue damnum
intuliſſet, qui pro ſe ſententiam iam habe-
bat, neque in alio dicti Terræ Terlitij, fun-
damẽtum iaciebant, quàm in prętenſa exẽ-
ptione, quæ quoad quædam tantum erat,
184 non totalis, & exemptio non aufert quin
potentialiter ſubiectionem ſecum ferat, vt
dictum in ſuperioribus fuit) Hæc igitur cau
ſa attendenda magis, magiſque erit, vt pri-
maria, quæ vehementiùs influit, quàm ſecũ-
daria, vt S.Thom. loquitur *1.part. quæſt.31. art.4.in corp.* Eſt nempè hæc viſitatio, & hic
actus ſecundus viſitationis (tanquam Sedis
Apoſtolicæ Delegatus) effectus actus primi,
qui dependet ab ordinaria iuriſdictione,
quam in radice obtinet Epiſcopus Iuuena-
186 cen. Habebitur ergo hæc, tanquam cauſa
efficiens, & materialis, quæ effectum præce-
dit *ex Ariſt. 2. Phyſ. & S. Thom. ibid. ſequitur Nauar.de orat. & hor. can. miſcell.25. num.22.*
Quare æſtimabitur effectus hic viſitationis
in actu ſecundo, & exercitio (tanquam Se-
dis Apoſtolicæ Delegatus) ſimilis cauſæ
producenti, quæ eſt iuriſdictio ordinaria.
Cauſa nempè ſimilem producit ſibi effectũ,
187 *argum.text.cum Gloſſ.in l. quod ſi nolit.31. §. qui mancipia, ff.de edilit. edict.Cagnol.in l.imperium, ff.de iuriſdict.omn.iud.n.35.*
188 Vt cauſatum, quod vtique effectus cau-
ſæ eſt, ſuæ cauſæ naturam ſequatur *can. præcipiatus.25.1.q.1.l.ſi C.de natur.lib.Menoch.lib. 1.præſum.39.n.12.nos reſp.23.n.17.p.1.* eique
correſpondeat iuxtà *Ariſtotelis* doctrinam
189 *de gener.& corrupt.* quòd naturale ſit ex ſi-
milibus ſimilia procreari. Et illud Chriſti
Domini noſtri. *Matth.7.u.16. Nunquid colligunt de ſpinis vuas, aut de tribulis ficus?* Neq;
enim poteſt effectus à ſua degenerare cau-
190 ſa producente, vt neque maior potentia,
& efficacia poſſit eſſe in cauſato, quàm in
ipſa cauſa producente ſit, & in eum illa in-
fluat, ſecundum *Bald.in l.1.num.3.ff.de Senator text.in cap.1.§.hoc autem notandum, qui feudum dare poſſunt in vſib. feudor. argum. text. in regul.nemo poteſt plus iuris, 79.de regul.iur.in 6 & cap.licet ex quadam.47.de teſtib. extrà. Hieronym.Grat.conſil.101. nu 26.vol.2. Nauar.in man.in 9.prælud. n.9. verſ. quia in cauſato, & in tract. de eleemoſyna ad text. in can. quieſcamus. 42.diſt.n.43.*
191 A cauſa ergo (quæ effectum præcedere
debet *argum.text.in l.moribus 2.§.prius autem ff.de vulg.& pupil.* quatenus Vlpianus deter-
minat, quòd prius ſibi quis debet hæredem
ſcribere, deinde filio ſubſtituere. *S.Tho. 1.2. q.1.art.1.in 1.argu.*) effectus delegationis hu-
iuſce determinabitur. Quia profectò per
eam, non per aliud factum eſt, vt Rota Epi-
ſcopo Iuuenacen, (moderando inhibitio-
nem) viſitationem, aliaque interim lite pen
dente, permiſerit. Cauſa porrò eſt, quæ de-
292 terminat id, atque in actum producit, pro
pter quam quidqnam fit. *ad tex.in l.Seio amico.10.vbi Bart.in ſum.ff.de annuis legat. text.in l.ictus fuſtium 82.ff.de his qui notantur infamia. Bald.in l.1.num.2.C.de delegat. nos reſp. 5.nu. 102.part.1.*

Hinc eſt nempè, quòd ipſa Sacra Rota
moderando inhibitionem, & decernendo,
vt interim lite pendente, Epiſcopus Iuuena
cen viſitaret, aliaque faceret tanquam Se-
dis Apoſtolicę Delegatus, addidit clauſulam
(*citra præiudicium iurium, &c.*) vt intacta ſer-
uaret iura partium, & oſtenderet cauſam,
vnde actus hic ſecundus viſitationis (*tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus*) originem
trahebat ſuam, ab actu ſcilicet primo ordi-
nariæ iuriſdictionis, quam in Terra Terlitij
(vt puta de ſua Diœceſi) obtinet Epiſcopus
Iuuenacen. Præſeruare namque voluit iura
193 partium atque ipſius Epiſcopi, ſuæque Ec
cleſiæ, & intacta illa relinquere, ſiuè in poſ-
ſeſſorio, ſiuè in petitorio, vt poſt *S.mem.Gregor.XV.dec.332.* plenè deducit *Beltram. addit. n.4.& 6.* Atque etiam minimum quodcum
194 que ius firmum, illibatumquem relinque-
re, ſecundùm *Rotam apud D. meum Coccinũ Decanum dec.300.ſub n.2.* Neque etenim Sa-
cra Rota actum viſitandi, aliaque exercen-
di in dicta Terra Terlitij, Epiſcopo Iuuena-
cen concederet ſine præiudicio iurium am-
barum partium, niſi potentia, & diſpoſitio
195 præcederet hæc exercendi iure ordinario.
Nuſquam enim actus dari poteſt, niſi
potentia ad illum antecedat, & diſpoſi-
tio. ſecundum *Ariſtot.lib.1.de Cal. cap.fin. & ſequitur Petr.Gregor.Tholoſan.Comment ſyntaxis artis mirabilis lib. 1. cap.4 in princ. tom 1.*
196 Nam potentia vbi deeſt, ibi actus eſt irri-
tus, vt poſt *Bald.in l fin. col. fin. C.de fideicom. ſequitur Proauus meus Rober Maranta conſ 31*

ſub

Digitized by Google

„ *ſub num.2.* Cæteroquin omninò inanis, &
ſuperuacanea clauſula redderetur prædi-
cta,eiuſque effectus,ni vti Ordinario viſita-
tio ipſa Epiſcopo competeret Iuuenacen.
Non eſt ergo auocabile ab Epiſcopo Iu-
uenacen hoc viſitandi ius (etiam tanquam
Sedis Apoſtolicæ Delegato) donec lis ipſa
completa fuerit, & pro omnimoda iuriſdi-
ctione pro aduerſarijs ſententia prolata.
Quod ſanè pœnè impoſsibile æſtimatur, cũ
197 ſententia ſit pro Epiſcopo Iuuenacen,
quæ in Iudicatum tranſiuit,excurſis iam ſa
talibus à quinquaginta, & amplius annis,
vt nullus alius prorogationi illorum locus
ſuperſit.*Clemen.ſi appellationem.6.de appel-
lat.Rota in Romana retractus domus.7. Fe-
bruarii 1590.coram Cardin.Mantico dec.92.*
198 *n.3. & 4.* Cùm alioquin Epiſcopus fun-
datam de iure intentionem ſuam obtineat
quoad viſitationem, & omnes alios actus
iuriſdictionis in locis omnibus, qui de ſua
ſunt Diœceſi.*text.in cap.Epiſcopus.7.de offic.
Ordin.in 6. Rota in dicta Iuuenacen iuriſdi-
ctionis.coram Lancellotto dec.186.n.1.p.1.di-
uerſ.& dec.736.n.3.& 744.eod.par.1.& dec.
713.in Veronen.exemptionis. 27. Maii 1594.
Card.Pamphilio.p.4.diuerſ*
199 Ex hac igitur ſola iuris aſsiſtentia(etiam
non aliter probata quaſi poſſeſsione) dari
Epiſcopo debet manutentio,& mandatum
de manutenendo.*text. in cap cum perſona.
7.de priuileg.lib.6.vt Rota inquit in d.dec.Ve
ronen. exemptionis.* vbi teſtatur ita ſæpè per
Rotam determinatum fuiſſe. & dictum
fuit *in Bononien.S.Petronii.28.Aprilis.1595.
coram Card.Mantico deciſ.322.num.2.& in
Theatino iuriſdictionis.14.Martii 1625.corã
Vbaldo. & in Marſicana iuriſdictionis. 18.
Maii 1607.coram Manzanedo* hęc *dec.* 306.
num.1,illa *dec.* 197. *num.1.& ſeq. poſt tract.
Ludouici Poſtii de mandato de manutenendo
& ipſe in eod.tract.obſeru.45.n.6. & 7.* & di-
ctum fuit in dicta Sipontina iuriſdictionis.
*coram Damaſceno.p.1.tom.2. in recent. deciſ.
491.num.2.*
209 Accedente potiſsimùm diſpoſitione
Sacri Trid.Concil.*ſeſſ.7.cap.8.& ſeſſ.21.c.8.
& ſeſſ.24. cap.3.& 9.de reform.*per quã dero
gatũ eſt,etiã immemorabili quoad viſitatio-
nẽ,& ſequuta fuit Rota *in Salamantino iuris
viſitandi 28.Februar.1583.p.1. diuerſ. d.dec.
744.n.1.d.dec.736.n.5.ead.part.in ead. cauſa.*
Nihil itaque contra ordinariam Epiſco-
pi Iuuenacen iuriſdictionem viſitandi, &
cætera faciendi,operatur moderatio prædi
cta, quòd interim tanquam Sedis Apoſto-
licæ Delegatus viſitet, citra præiudicium,
201 &c. Quia profectò Delegatus,qui aliàs vt
Ordinarius procedendi ius habet, licet vt
Sedis Apoſtolicæ Delegatus procedat, ta-
men vt Ordinarius facere dicitur. *text. in c.
licet in corrigendis.12.vbi Abb.nu.3. de offic.
ord.cap.cum aliquibus.4.de reſcript.in 6.Rota
Marchia apud Gratian.dec.44.nu.4. Triuiſ.
dec.1.lib.1.num.8. & ſequ. Zerola in praxi
& Epiſc.p.2. verb. viſitatio.* §.3.
Hinc igitur ſatis euidenti ratione, ac fa-
cili refellitur negotio ſcitum aduerſariorũ
aſſumptum, nullum fuiſſe edictum viſita-
tionis, ac conſequenter nullas cenſuras,
quod non inſeruit tenorem Breuis iuriſdi-
ctionem tribuentis in ipſo edicto: ſic nem-
pè ipſi philoſophantur (*nel corpo non inſeri-
ſce il Breue ſpecialmente di tal delegatione,che
deue de iure caminare conforme vuole la co-
mune opinione di tutti li Dottori.*) Verùm
defecerunt; ſcrutati ſunt enim iniquitates,
202 & defecerũt ſcrutantes ſcrutinio.vt Reg.
„ Pſaltes loquitur *Pſalm.63.n.7.* veſtigauerũt
„ .ſ. iniquas nocendi vias, excogitarũt varias
„ rationes nocẽdi,& modos. At *defecerũt*:Cõ-
„ ſumpti ſunt in ſuis illis cum vehementibus
„ ſcrutiniis,& conſilijs,& ea nequieruut per-
„ perficere.irriti abierunt. vt Genebrard. in
eundem locum inquit.
203 Neque enim delegatio fuit illa (à Rota
facta)ſed moderatio inhibitionis, vt ſuprà
dictum eſt. Reſtitutum namque fuit Epi-
ſcopõ Iuuenacen iuriſdictionis exercitium
viſitandi,aliaque exercendi, quod per ſim-
plicem inhibitionem ei retentum, & impe-
204 ditum fuerat. Moderari enim eſt tempe-
rare modos in factis,ac dictis,& ex eo,quod
aliàs dictum,factumque fuerat, moderatio-
ne aliquid detrahere, vt optimè docet nos
text.in l.cum ratio.7.ff.de bon. damnat. Quia
enim eod. titulo damnatorum bona Fiſco
addicebantur, & tali generali lege etiam
naturali rationi,quę lex tacita quædam eſt,
detrahebatur,cùm damnatus liberos relin-
quebat, qui, ablatis bonis per Fiſcum, in
ſumma egeſtate deuoluebantur; viſum eſt
ſapientibus,iuriſque peritis moderatione in
hoc vti, vt & liberorum ratio haberetur,
iique portiones conceſſas haberent, & re-
liqua pars bonorum, quæ ad liberos natu-
rę iure non pertinebat, Fiſco eſſet vindican
da. hanc eandem perpenſionem noſtram,
verbi moderari, ſequitur *Lexicon iuridicũ
nouum.verb. moderationes. Gloſſ. in cap. fin.
verbo moderationis verbum de verbor.ſignifi-
cat.*dicens: verbum hoc importare redu-
ctionem grauaminis ad æqualitatem. Mo-
205 derando igitur inhibitionem generalem
Rota,per prius relaxatam hoc; Epiſcopo de-
dit,quod ſuum erat;placuit tamen addere,
vt interim lite pendente. (*tanquam Sedis
Apoſtolicæ Delegatus viſitaret, citra tamen
præiudicium, &c.*) Non fuit itaque noua
conceſſio,neque delegatio;ſed id,quod de
bebatur,reſtituit,& ſiquidem ſtrictè, vt tan-
quam Sedis Apoſtolicæ Delegatus viſita-
ret,qui abſolutè vt Ordinarius viſitare de-
bebat, ne interim præiudicium aliquod

Digitized by Google

partibus ex aduerſo fieret. Alioquin inanis
eſſet moderatio, & ſuperuacanea. Quid
enim ex relaxata inhibitione decerperet
commodi per moderationem Epiſcopus?

Decipiuntur ergo aduerſarij; & errant
neſcientes ſcripturas (vt Chriſtus Domi-
nus noſter Saduceis *Matth. 29. 22.* reſpon-
dit) cùm ſubſtinere volunt, eſſe nouam hāc
delegationem Rotæ, vt oportuerit eius to-
tum inſerere tenorem in litteris paſtorali-
bus indictionis ſanctæ viſitationis. Et cùm
ſe iure peritos aſſerant; turpè eſt ignorare
206 ius, in quo verſantur. iuxtà *tex. in d. l. 2. §. Seruius cum in cauſis. ff. de origin. iur.* ſu-
prà etiam per nos allatus.

Fuit ſiquidem moderationis decretum
ab inhibitione ſimpliciter relaxata, non
autē gratioſa delegationis deſtinatio. Quā
ob cauſam ſufficit ab initio fuiſſe illis ad
notitiam deductum decretum ab anno
1584. Vigore cuius decreti ſemper Epiſco-
pi prædeceſſores Iuuenacen continuatis, ac
ſucceſſiuis temporibus in viſitando, & in
Pontificalibus miniſtrandis, atque in aliis
etiam iuriſdictionis exercitijs ſemper per-
ſeuerantes fuere, etiam dum Sedes plena
non fuit, vt patebit inferius, quoad faculta-
tem concedendi Teſtimoniales pro ordi-
nibus ſuſcipiendis, atque pro Sacramento
confirmationis, vt non poſſint nunc igno-
rantiam allegare Aduerſarij. Quam quidē
neque prætendere poſſunt, cùm ipſi ad Il-
luſt. A. C. recurſum habuerint, antequam
modernus Epiſcopus edictum pro viſita-
tione decerneret; & monitorium ab eo
obtinuere cum inſerto tenore dicti decreti
Rotalis, moderationis inhibitionis, & illud
Epiſcopo præfato intimari fecerunt. Gratis
igitur aſſerunt, quòd ſit delegatio viſitatio-
nis, cùm ipſimet in monitorio prædicto
decretum appellent (pro vt decretum verè
eſt) & quod oportebat delegationis totum
tenorem, & *B*reue in edicto inſerere. Atq.
quod ita ſeruauerint prædeceſſores Epiſco
pi nobiliſſimi, atque doctiſſimi. Verum nos
acta omnia prædeceſſorum noſtrorum in
Archiuio Epiſcopalis Curiæ exiſtentia per-
uoluimus, & tamen edicta omnia indi-
ctionis S. viſitationis ſimpliciter ab eis fa-
cta inuenimus in dicta Terra Terlitii, & à
doctiſſimo ſacræ Paginæ *M*agiſtro Ioan-
ne Antonio Viperano, & à D. Gregorio
Santacrucio, & à Iulio Maſio noſtris præ-
deceſſoribus, nobiliſſimis, & doctiſſimis, vt
207 ipſi eos appellant, quos proinde repro-
bare haud poſſunt. *argum. tex. in cap. frater-
nitatis. 4. de haretic. Gloſſ. in cap. 2. verb. Flo-
rentino Monaſterio. de Sum. Trinit. & fide
cathol. can. Sancta Romana Eccleſia. 3. §. item
Ruffinus. 15. diſtinct.* ex quibus apparet, ſem-
per decreuiſſe ſe viſitare velle tanquam S.
Sedis Apoſtolicæ Delegatos, & ita admiſ-
ſos fuiſſe à prædeceſſoribus Archipræsbyte-
ris, & Capitulo, & Clero dictæ Terræ Ter-
litii poſt moderationem præfatam inhibi-
tionis, vt retorquendū ſit contra eos pro-
pterea eorum argumentum, ſuomet ipſo-
rum vt perimantur gladio.

208 Eſt conſuetudo optima legum inte-
pres, vt Paulus loquitur Iureconſultus *in
l. ſi de interpretatione. 36. ff. de legib. cap. cum
dilectus. 8. de conſuetud. extra. Sanch. de ma-
trim. lib. 1. diſp. 25. num. 16.* Vti lex ergo ſer-
uanda. Caſſari igitur debebit quod contra
conſuetudinem approbatam (ac proinde
legem) minus canonicè attentatum fuit,
209 vt Innocentius loquitur III. *in d. cap. cum
dilectus.* Irritari ergo debet, quod approba-
tam contra conſuetudinem à prædeceſſo-
ribus Epiſcopis Iuuenacen, vigore decreti
moderationis Rotalis, à moderno Archi-
præsbytero, & Capitulo, & Clero Terræ
Terlitien contrà modernum Epiſcopum
Iuuenacen factum eſt. Iure itaque, ac ratio-
ne, mucrone percuſſi fuere Eccleſiaſtico,
quòd contra ſanctam viſitationem, & cō-
ſuetudinem approbatam à prædeceſſori-
bus (vt ſuis eorum verbis loquamur) con-
tra ius, faſque obniti, atque obluctari vo-
luere.
210 Pati ea propter iure contra ſe ipſos de-
bere legem, quam pro ſe ipſi aſſerebant.
Profeciò quia, quòd quiſque ius in alterū
ſtatuit, ipſe debet vti eo, vt Innocentius II.
fatur *in cap. cum omnes. 6. de conſtitut. canon.
neque quorumlibet.* 10. *ubi Gloſſ. verb. in ſcri-
pturis. 9. diſt.* vt ità quòd iniuſtè fecerunt.
211 iuſtè ſubſtineant. *vt tex. loquitur in auth.
de ſanctiſſ. Epiſcop. collat. 9. cap. 11. §. omnibus
autem Epiſcopis. in fin.*

Ridiculum autem eſt, quod aſſerunt, de-
legationem hanc fuiſſe factam per Breue
Apoſtolicum Rotæ. Eſt quidem inſtrumē-
212 tum decreti, non Breue. Neque ſanè Ro-
ta (veluti, neque ſignatura Sanctiſſimi) dat
Breuia, ſed ſolus Papa, vel Tribunal Sacræ
Pænitentiariæ Papæ. Breue autem dicitur
diploma, ſeù reſcriptum à Papa, ſeù Pœni-
tentiario magno emanatum, quod cera ru-
bra, annuloque Piſcatoris ſigillatum, & ſi-
gno Secretarij ſubſcriptum eſt, ſecundùm
*Rebuff. in praxi beneficiali. tit. de Breui Apo-
ſtolico. num. 15. & ſeq. fol. mihi. 392. in impreſſ.
Rom. anno* 1595.

Quam ab cauſam ſubſequenter ex his
reijcitur, retunditurque nec porrò iniuria,
quod ipſi ijdem Aduerſarii retorquentes
ſcripturas, afferunt; dicentes: (*E ſi bene no-*
„ *mina in corpore editti de paſſaggio la delega-*
„ *tione con quelle parole, etiam vti Delegatus,*
„ *che ſpetialmente ſi richiede per la viſita della*
„ *noſtra Chieſa ſecondo i decreti della ſacrà Ro*
„ *ta, e l'antica conſuetudine, e le dottrine.* Nā
expreſsis verbis nos proteſtati fuimus velle
viſi-

viſitare etiam tanquam S.Sedis Apoſtolicæ Delegatos, inhærentes ſententiæ,& decretis Sacræ Rotæ,atque decretis Sac.Trid. Concil.;citrà tamen præiudicium omnium, & quorumcumque iurium nobis, noſtræque Eccleſiæ quomodolibet competentium.

Non igitur per tranſennam,ſed appoſitè inhærentes decretis,& ſententiæ Sacræ Rotę,viſitationem indiximus. Sic nempè moderationis verba decreti Sacræ Rotæ anno
213 1584.ponente R.P.D.Io. Baptiſta de Rubeis Rotæ Decano, ſe habent:

Idcircò authoritate Apoſtolica nobis com-
,, *miſſa,& qua fungimur in hac parte, omnem,*
,, *& quamcumque inhibitionem hactenus pro*
,, *parte R.D.D. Archipresbyteri, Canonicorũ,*
,, *& Capituli Terræ Terlitii ex aduerſo prin-*
,, *cipaliũ, quoad capita viſitationis, & ſacrorũ*
,, *ordinum collationis,hoc modo videlicet; quod*
,, *dictus R.P.D. Lucianus de Rubeis Epiſcopus*
,, *Iuuenacen poſſit,& valeat tanquam Delega-*
,, *tus à Sede Apoſtolica in Terra Terlitii, &*
,, *eius diſtrictu viſitare, & ſacros ordines me-*
,, *diantibus litteris R. Archipresbyteri eiuſdẽ*
,, *Terræ Terlitii,conferre,& concedere: ſine ta-*
,, *men præiudicio quorumcumq.iurium vtriuſ-*
,, *que partis more ſolito, & conſuetu moderan-*
,, *dam, & reducendam duximus.* Hæc moderatio.

Et iterum anno M.D.C.I. per R.D.Franciſcum Pegnam Rotæ auditorem anno X. Pontificatus Sanctiſſ.Clementis Papæ octaui ſequentibus etiam decretum fuit.

Nos tunc Franciſcus Auditor, & iudex
,, *præfatus facto verbo in Rota, & de illius or-*
,, *dine,& mandato, attendenteſque poſtulatio-*
,, *nem huiuſmodi fore iuſtam, & conſonam ra-*
,, *tioni, comparente in iudicio coram nobis pro-*
,, *uido viro Domino Vermigliolo,de Vermiglio-*
,, *lis V.I.D. in Romana Curia Cauſarum, &*
,, *dicti Rev.D. Epiſcopi Iuuenacen principalis,*
,, *procuratore petente, & inſtante, nouum man-*
,, *datum eidem Reuer. D. Epiſcopo Iuuenacen*
,, *principali de viſitando Eccleſiam, & Clerũ,*
,, *& Canonicos Terræ Terlitii Iuuenacen Diœ-*
,, *ceſis,& de conferendo ordines ſacros median-*
,, *tibus litteris dimiſſoriis R.D.Archipresbyte-*
,, *ri dictæ Terræ, cæteraque alia Pontificalia*
,, *exercendi, tanquam Sedis Apoſtolicæ Dele-*
,, *gato, & iuxtà ordinem aliàs à Rota datum,*
,, *concedendum fore,& eſſe duximus,& conceſ-*
,, *ſimus nõ obſtante dicta inhibitione, ſeù ſuper-*
,, *ſeſſoria nuper per nos data, & quibuſcunque*
,, *aliis impedimentis in contrarium facientibus,*
,, *& hoc ſine præiudicio iurium amborum par-*
,, *tium Idcircò authoritate Apoſtolica nobis*
,, *commiſſa,& qua fungimur in hac parte vo-*
,, *bis R.D.D. Archipresbytero,Capitulo,& Ca-*
,, *nonicis Eccleſiæ Terræ Terlitii ſub duorum*
,, *millium ducatorum auri locis piis applican-*
,, *dorum, & iuturis ſubſidium excommunicatio-*
,, *nis pœnis,committimus,& mandamus, vt viſis*
,, *præſentibus,non impediatis, nec impediri fa-*
,, *ciatis,nec quilibet veſtrum impediri permit-*
,, *tat, quominus dictus R.Dom.Epiſcopus Iuue-*
,, *nacen ſuo tempore Vos, veſtramque Eccleſiã*
,, *viſitare,& iura Pontificalia ibi exercere poſ-*
,, *ſit iuxtà ordinem aliàs à Rota datum, tan-*
,, *quam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, quod ſi ſe-*
,, *cus factum fuerit, nos ad incurſus pœnarum,*
,, *& alia grauiora procedemus iuſtitia median-*
,, *te, contrariis non obſtantibus,&c.* Hæc Sacra Rota.

Quod decretum fuit publicatum in Terra Terlitij etiam per affixionem, Præſule Io. Antonio Viperano Epiſcopo Iuuenacen,die 6.Maij 1602. Sat igitur fuit, nos in litteris noſtris, quibus viſitationem ſignificabamus,denunciaſſe velle viſitare, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, inhærentes ſententiæ, & decretis Sacræ Rotę, & citrà præiudicium iurium.

Neque enim prædicta verba pertranſennam dicta, ſcriptaque fuere (*e di paſſaggio*) vt aduerſarij volunt. neque illis indigebamus, vt vteremur, ſi vt Ordinarius dumtaxat viſitationem inire volebamus. Vt quid enim adijcere opus erat (*citrà præiudicium iurium quomodolibet nobis, & noſtræ Eccleſiæ competentium*) ſi vt Ordinarius viſitare intendebamus? Et ſi ſanè(vt in ſuperioribus
214 diximus) inde Sacra Rota inhibitionem moderata fuit,'vt viſitaremus tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, interim lite pendente; quia nobis, & prædeceſſoribus noſtris (vt Epiſcopis Iuuenacen.) viſitatio, & omnia alia in dicta Terra Terletii intra cõfines Diœceſis Iuuenacen exiſtente, competiere,& competebant,prout competunt. Inde nempè iuſtum, ac omni rationi conſonum putauerunt,ſimpliciter inhibitionem prædicto modo moderari, Sacrę Romanæ Rotæ Auditores. Alioquin fruſtra verba præfata adiecisſent in moderatione facta ſimplicis inhibitionis. Neque vrgere debẽt
216 ex dictione illa (*etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus*) quòd denotet, velle nos viſitare,etiam vti Ordinarium. Eodem quippè modò & Sacrum Concilium de Epiſcopo,qui omninò,vt Sãctæ Sedis Apoſtolicæ Deleggtus, viſitare poteſt, loquitur *cap.8.ſeſſ.*21.vbi de locis etiam exemptis, & Ordinarij iuriſdictioni non ſubiectis,verba faciens: vt ab Epiſcopis, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis,viſitentur (ex eo dumtaxat quòd in eorum Diœceſi loca ſint)diſponit. Et tamen certum eſt,illos ex dictione prædicta (*etiam*) ut Ordinarios minimè viſitare, ſed vt Delegatos Sanctæ Sedis Apoſtolicæ. Et in fine dicti capitis idem repetit; *quòd ſi Superiores regulares admoniti ab Epiſcopo, eorum monaſteria, & regulares intra ſex menſes eos non viſitauerint,vel correxerint, tunc iidem Epiſcopi,etiã*

vt

ipſa continentur ſcriptura , acceptare per
ſubſcriptionem videtur , eaque omnia in
ſubſcriptione quaſi ad oculum repreſenta-
re.l.emptor.48. §.Lucius, vbi Bart.ff.de pact.l.ſi
ita ſtipulatus fuero.126.§.Chryſogonus.vbi An-
gel.num.3.ff.de verb.oblig.Simon de Pretis conſ.
93.num.46.Rota apud Verall.deciſ.363. num.7.
part.2.Aluar.Valaſc.conſult.57.num.8. Hiero-
nym.de Freder.reſol. crimin.23. num.27.poſt 2.
vol.Conſil.Farinac.Rota in Bononien.fideiuſſio-
nis,14.Ianuarij,1611.coram Caualer.deciſ.133.
num.3.Rota in Peruſina laudi.13. Martij 1628.
coram Durano deciſ.155.num.4 & 6.part.5.di-
uerſ. quæ eſt in impreſſ. pœnes ipſum deciſ.
336.& apud eundem Duran.deciſ.6. nu.9.& in
Melinitana.Prioratus Nauarra.14.Iunij 1628.
coram Cardin.Virili.dec.186. num.1. & 2. ead.
par.5,diuerſ.potiſſimùm ſi ſcriptura ſubſcri-
bentis ſigillo roborata fuerit,vt ibid. num.2.
& in Tullen.reformationis.18.Iunii 1629.corã
Dunozetto,deciſ.302.num.6.ead.part.5. diuerſ.

Non eſt itaque quòd doleant , conquæ-
ranturque,quod vt Ordinarius viſitare vo-
luerimus,cùm id apertè dixerimus in cor-
pore litterarum velle nos viſitare tanquam
Sedis Apoſtolicæ Delegatum,quòd ſanè ſuf
ficit.Quemadmodum,& notario, qui nobis
Illuſtr.A.C.monitorium notificauit per pu
blicum actum reſpondimus . Et quidem ſi
ipſi aduerſarij,ita ſe ſcitos appellant,vt Ar-
gi oculos habere profiteantur , vt neuos
etiam minimos in nobis rimẽtur,cur quæ-
ſo eſt,vt hoc ipſum non viderint,nec pene-
trarint ? Niſi quod fortaſsè noluerint,ſ phi-
lautia illos ad id cogente,vt in ſuperioribus
diximus.Quadratque proinde illis Ouidia-
num illud lib.3.amor.

229 Centum fronte oculos,centum ceruice gerebat
Argos,& hos vnus ſæpè fefellit amor.

Meminerintque proinde quid Chriſtus Do
230 minus & Saluator noſter nos omnes piè
» docuerit;Matth.7.Nolite iudicare (inquiens)
» vt non iudicemini; in quo enim iudicio iudicaue-
» ritis,iudicabimini; & in qua menſura menſi fue-
» ritis,remetietur vobis. Quid autem vides feſtu-
» cam in oculo fratris tui , & trabem in oculo tuo
» non vides ? Aut quomodo dicis fratri tuo : ſine
» eijciam feſtucam de oculo tuo , & ecce trabes eſt
» in oculo tuo ? Hyppocrita eijce primumum tra-
» bem de oculo tuo, et tunc videbis eiicere feſtucam
» de oculo fratris tui.hæc Chriſtus.Et fortè Do-
mino gloriæ Chriſto magiſtro omnium
contradixerint ? Abſit.

Falluntur igitur cùm putant ſine iuriſdi-
ctione Epiſcopum proceſſiſſe Iuuenacen.,
cùm illos vim vi repellendo, excommuni-
cationis tarthareo fune connexit , Sathanæ
231 illos in interitum carnis trãdens,vt ſpiritu
ſalui fierent . Secundum Apoſtolum 1. ad
Corinth.5.num.5.Atque propterea licuiſſe il-
lis,cenſuris contemptis, diuinis ſe ingereres
cùm debuerint diligentiùs omnia rimari

neque craſſa minerua (vt proloquium ſe
fert) in re graui, & in qua de animæ agitur
232 ſalute,procedere. Quia bonarum mentiũ
eſt,ibi timere culpam,vbi culpa minimè re-
peritur, vt Innocentiùs III. loquitur in cap.
2.de obſeruat.ieiun. iuxtà illud Auguſt.relati
can.ad eius verò.3.in fin.5.diſt.Bonarum quip
pè mentium eſt (inquientis) ibi etiam cul-
pas ſuas agnoſcere, vbi culpa non eſt. & di-
xit Clemens V.in Clement. exiui 1.§.horum
autem pijs, ac iuſtis.de verb.ſignificat. Verùm,
quia plerumque (inquiens) vbi culpa non
233 eſt,eam timere ſolent conſcientiæ timo-
ratæ. Non quòd ſanè debeat quis credere,
eſſe peccatum,quod peccatum non eſt: fa-
ceret enim contra conſcientiam erroneam,
& conſequenter peccaret . cap. per tuas. 35.
de ſimon. Gloſſ, in can. ſi quis dixerit , 54. verb.
abominabilis 11. quæſt. 3. ſed quòd trepidare
ſaltem debeat ob timorem culpæ incurſæ,
vbi ratio trepidandi iuſta eſt.iuxtà vnam ex
expoſitionibus per Nauarr.allatis in cap.cum
contingat de reſcript.remed.2.num.19.ſecundum
Maior in 4.diſt.17.quæſt.2. col.4. Potiſſimum
234 verò vbi de materia agitur cenſurarum,
ſecundum Farinac.part.1.praxis de reo confeſ-
ſo.quæſt.35.limit.5.num.45 cum alijs ab eo rela-
tis, ſequiturque Barboſ. in collect ad dictum
cap.2.de obſeru.ieiun. num.4. Et ipſi benè no-
runt quæ in conſcientia eorum abdita ſunt
& ſi verè reſtitere ſanctæ Viſitationi . Sed
Deus non,irridetur , vt S.Apoſtolus Paulus
inquit ad Galat.6.n.7.

Norunt nempè ipſi,qui armis muniti(ex
quo ſenſere nos ad viſitandum accedere
velle) cuſtodiuere Terram eorum, nè nos
accederemus,habentes exploratores,qui di-
ligenter perquirerent omnes ad eorum ter-
ram aduentantes , nè ſcripturam aliquam
deferrent denunciantem noſtrum aduen-
tum ad viſitandum.

236 Si igitur nos decipiunt, nunquid Deum
ſecretorum animi cognitorem, cordiumqꝫ
ſcrutatorem fallent ? text.in cap. tua nos,35.in
final.verbis de ſimon. Abſit.Ipſi enim nihil eſt
237 abſcõditum, ſed ei omnia manifeſta ſunt,
antequam fiant, can. Deus omnipotens,20.2.q.
1.Omnia autem nuda,& aperta ſunt oculis
eius,ad quẽ nobis ſermo, Apoſtolus inquit
Paulus ad Hebr.4.num.13.Quique conſcien-
tiarum factor, & ſecretorum eſt cognitor,
cap.ſignificaſti 4. de electiõ. & omnia poteſt,
& nulla eum latet cogitatio: vt Iob.42.nu.2.
238 dixit.Et qui abſconditorum eſt cognitor,
nouitque omnia antequam fiat. vt Suſanna
loquuta fuit apud Daniel.13. num.42. Deus
nihil eorum , quæ intra hominem ſunt ab
ſconſa,non ſpeculatur, vt S. loquitur Hila-
rius in Matth.cap 23.quoniam omnia videt
oculus illius Eccleſiaſt.23.n.17.

239 Aduertant proinde quid Spiritus elo-
quatur ſanctus, Eccleſiaſt.5. Nè ſequaris in for-
titu-

Digitized by Google

titudine tua concupiſcentiam cordis tui;& nè di-
xeris : Quomodo potuit ? aut quis me ſubijciet
240 *propter facta mea ? Deus enim vindicans vin-*
dicabit. Nè dixeris: Peccaui, & quid mihi accidit
triſte ? Altiſſimus enim eſt patiens Redditor.
Ad quæ verba audiant S. Dionyſium Car-
thuſ. *Deus enim vindicans vindicabit*: ideſt, Da-
to quòd à nullo homine puniaris in hac vi-
ta, vltionem tamen diuinæ iuſtitiæ nequa-
quam euades; cuius iudicium incomparabi-
liter eſt horrendum. Ideò Eleazarus 2. *Mac-*
*cab.*6. alt. Nam etſi in præſenti tempore ſup
plicijs hominum eripiar; ſed manus Omni-
potentis, neque viuus, neque defunctus effu
giam. Hinc ſcriptum eſt *Iob.*24. Deus inul-
tum abire non patitur. Sequitur: *Nè dixeris:*
Peccaui, & quid accidit mihi triſte ? ideſt im-
punè feci, quod volui, nec pro culpa paſſus
ſum pœnam, *Altiſſimus enim eſt patiens reddi-*
tor, ideſt pœnam differt, non aufert, iuxtà,
quod dici ſolet; Quod differtur, non aufer-
tur. Nam, vt dictum eſt *Sap.* 11. Ipſe diſſi-
mulat peccata hominum propter pœniten
tiam: ſed quos diutius tolerat, hos ſuo tem-
pore induratos actiùs punit, & terribiliùs
damnat. De quo ait *Pſal.* 7. Deus iudex iu-
ſtus, fortis, & patiens. Niſi conuerſi fueritis,
gladium ſuum vibrabit. Nihil ergo ſtoli-
241 diùs, nihil periculoſius, quàm longanimi-
tate, & patientia Dei abuti. Sic Carthuſ. Et ſi
S. Doctoris admonitionem refugerint, quod
non ſapiat eis; audiant, vel ſaltem Gentilem
Poetam *Ouid.* 4. *de Ponto* ſic dicentem:

242 *Tu quoq; fac timeas, & quæ tibi læta videntur*
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

243 Aleæ namque ludo (*vt Socrates ait*) ſi-
milis eſt vita, & quidquid euenit, veluti
quandam teſſeram deponere oportet. Non
enim denuò iacere licet, neque teſſeram
aliter ponere. Cui ſimile eſt illud *Terent. in*
Adelphis.

Sic in vita eſt hominum, quaſi cum ludas teſſeris:
Si illud, quod eſt maximè opus, iactu non cadit,
Illud, quod cecidit forte, id arte vt corrigas.

244 Meminerint vulgati illius apud Græcos
Mala, vel etiam non quærentibus obtingunt, bona
vix accidunt, etiam quærentibus, & Adagij
etiam illius: *Mala vel inuocata veniunt*. Et
Plautus *in Moſtellaria*·

. . . *vnum hoc ſcito, nimio celerius*
Venire, quod moleſtum eſt, quàm id, quod cupidè
petas.

Et illud veteris Mimi:

Nulla eſt adeò bona fortuna, de qua non poſſis
quæri, &c.
Neſcis quid optes, aut fugias, ita ludit dies.

245 Atquè Virgilianum illud 1. *Georgic.*

Neſcis quid veſper ſerùs vehat, vnde ſerenas
Ventus agat nubes. . . .

Quod confirmat *Ouid.* 4. *de Ponto eleg.* 2.
dicens:

Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,
Et ſubito caſu quæ valuere ruunt.

Et eleg. 3.

Ludit in humanis diuina potentia rebus,
Et certam præſens vix habet hora fidem.

246 At horrendum eſt incidere in manus
Dei viuentis, vt Apoſt. Paul. *ad Hebr.*10. *nu.*
31. inquit. Dei, viuentis dixit, vt ex Theo-
philacto ſequitur *Cornel. à Lapide*. Quia im-
mortalis, & æternus in perpetuū viuet, & vi-
get, vt nunquam ipſius oculos, memoriam,
aut manus effugere poſſis. Sic ille. *Et Dionyſ.*
Carthuſ. Horrendum eſt incidere in manus:
ideſt in iudiciariam poteſtatem, & iuſtum
rigorem Dei viuentis, præſertim poſt vitam
præſentem. Tamen in in hac vita melius eſt
incidere in manus Dei, quàm hominum.
Propter quod Daniel ait: Melius eſt mihi
incidere in manus Domini (multæ enim
ſunt miſerationes eius) quàm in manus ho-
minum. Melius itaque nobis eſt in hac vitâ
à ſuperioribus noſtris, ac à fratribus incre-
pari, & corrigi, quàm in futuro à Deo re-
dargui. *Hæc Carthuſ.*

Videant itaque ipſi, quàm benè proceſſe-
rint, cùm aſſeruerint animi paſſione nos du
ctos fuiſſe (*per volere confondere, & vſurparſi*
queſta iuriſdittione) Qui enim iure vtimur
noſtro, quomodo, & confundere, & vſurpa-
247 re iuriſdictionē voluimus? Vſurpare enim
iureconſultis (*vt ex Alciato lexicon nouum iu-*
ridicum. verb. vſurpare. dixit) præter ius vti
eſt. At qui nos iure noſtro vſi ſumus, non
248 itaque vſurpaſſe, in hoc ſenſu dici poteri-
mus. Neque enim iniuriam cuique facit
ſuo qui iure vtitur, *l. fluminum.*24. *§. fin. ff. de*
damn. infect. text. in cap. niſi ſpecialis 3. *vbi Abb.*
*num.*8. *de author. & vſu pall. l.* 3. *§. quod ait Præ-*
tor. ff. de incend. ruin. naufrag. & latiùs nos *reſp.*
*noſtra.*26. *num.* 18. 19. *& ſeq. part.* 2. An non
Euangelicum illud percipis? *Amice non fa-*
cio tibi iniuriam: Tolle quod tuum eſt, & vade. Mat
*th.*20. 13. *&* 14.

Ad oſtendendam verò hanc per eos præ-
ſumptam noſtri animi paſſionem, illo vtun-
tur argumento, quòd in edicto, ſiuè noſtris
litteris indictionis viſitationis ſubſcripſeri-
mus, *Carolus Epiſcopus Iuenacen*, & in fulmi-
nationis cenſurarum cedulone adijceri-
mus, *Delegatus Apoſtolicus.*

Hoc autem ita fecimus, quia in litteris
iam aſſerebamus velle nos viſitare (*etiam*
tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum, inhæren-
tes ſententiæ, & decretis Sacr. Rotæ:) qua de cau-
ſa ſufficiebat ſimplex noſtra ſubſcriptio, vt
omnia in ſcriptura contenta approbaſſe
videremur, vt in ſuperioribus diximus. Hic
verò in cedulone, quia nihil tale diceba-
mus, voluimus in ſubſcriptione adijcere,
Delegatus Apoſtolicus, vt magis ipſis aduerſa-
rijs ſatisfaceremus, omnemque præcidere-
mus anſam calumniandi. Si enim hoc mo-
249 do procedentes, nihilominus nulliter nos

pro-

Digitized by Google

proceſſiſſe dicere voluerunt;quantò magis
facturi fuiſſent, ſi non expreſſiſſemus Dele-
gatus Apoſtolicus? *Argum.text.in auth.mul-
tò magis,C.de Sacroſ.Eccleſ & Clem.1.in princ.
de reliqu.& venerat.Sanct. §.quia verò ita com-
periuntur cap 15.verſ. non enim debet, in auth.
vt matri, & auia.collat* 8. Voluimus nempè
per actum hunc ſecundum,magis, magiſq;
elucidare primum, quòd nos tanquã S.Se-
dis Delegati iuxtà ſententiam, & decreta
Sacr.Rot.& citra præiudicium iurium no-
ſtrorum,ad ſanctam viſitationem procede-
250 re intendebamus. Quoniam ſequentes
actus præcedentem aperiunt voluntatem,
*l.ſed Iulianus.9.§.proinde,ff ad Maced.*ibi: in-
telligendumque eſſe ab initio ſic accepiſſe.
præſumptione iuris,& de iure, vt *Gloß. ibid.*
adijcit.*Alciat.de præſumpt.reg.2.præſumpt.24.
num.1.Gratian decis.Rota Marchia.43.num.15.
Rota apud ſanct.memor. Gregor. XV. decis.156.
num.4.& decis.169. num.6. & apud Coccinum,
decis.245.num.3.*

Quare in Aduorſarios ita argumentum
retorquemus.Subſequentes actus in mani-
feſtationem antecedentium facti videntur.
At qui nos,tàm in ſubſequentibus,quàm in
præcedentibus aſſeruimus velle procedere
ad viſitationem tanquam Sedis Apoſtolicæ
Delegati.Erroneè ergo nos carpunt,& con-
fuſionis, atque vſurpationis iuriſdictionis
notant.

Potiſſimum cum in actu publico, quan-
do nobis decretum Sacr. Rotæ de anno
1584.per monitorium A. C. intimare fece-
runt,apertè proteſtati fuimus velle viſitare
tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum, &
citra præiudicium iurium,&c.

Ipſi itaque Aduerſarij ſunt, qui confun-
dere, & vſurpare noſtræ Eccleſiæ iuriſdi-
ctionem voluerunt, & volunt. Iudicet igi-
tur Dominus inter me, & eos,vt verbis vtar
S.Saræ *Geneſ.16.num.5.*

251 Ad conuingendum autem eos magis,
magiſque,ac perfidię coarguendos; audiant
(quæſo) quid pro noſtra iuriſdictione ipſi
anno 1634.apud Sac.Congreg.expoſuerint,
atque ſic perſpicient quiſnam vſurpare iu-
riſdictionem tentarit,& tentet,eamque cõ-
fundere.ſequentibus ipſi.

Eminentiſſ.e Reuerendiſſ.Sig.

*Il Clero,e Popolo di Terlizi,Prouincia Baren
,, tiene il ſuo Prelato per Ordinario, quale con li
,, Pontificali miniſtra tutta la giuriſdittione,& ſo-
,, lo era ſolito conferire gl'Ordini, e la Creſima il
,, Veſcouo di Giouenazo, la cui Sede vacando per
,, molti anni; in detta Città nuncupata di Terlizi,
,, vi è molto biſogno di Sacramenti, però ſi ſuppli-
,, ca con quelle medeſime conditioni.che s'andaua à
,, Giouenazo, direttamente ſenza altra licenza, ſi
,, poſſa andare per riceuere detti Ordini, e Sacra-
,, mento della Creſima in Molfetta,ouero iui chia-
,, mare detto Veſcouo, quale ſtà diſtante ſolo due
,, miglia da Giouenazo,e quattro da Terlizi.che lo
,, riceuerà à gratia dall'Eminent. Voſtre Reuer.
,, Quas Deus,&c.*

*Sacra Congregatio Cardinalium negotijs Epi-
,, ſcoporum præpoſita attentis narratis, & citra
,, præiudicium competentium Eccleſiæ Iuuenacen,
,, cenſuit licere Oratori Epiſcopum Melphitten
,, ante dictum accerſere, qui ſuis ſubditis, durante
,, Sede vacante ipſius Eccleſiæ Iuuenacen, Chriſ-
,, matis Sacramentum adminiſtret; necnon poſſe
,, eundem Oratorem litteras teſtimoniales eiſdem
,, ſubditis, qui ad ordines promoueri cupiunt ante
,, dicto Epiſcopo,directas concedere;eoſque poſſe ab
,, eodem Epiſcopo ad Ordines prædictos legitimè
,, promoueri ſi in eis concurrant qualitates, & ca-
,, tera à Sacris Canonibus, & Concilij Tridentini
,, decretis,ac decreto Sacr. Congregationis requiſi-
,, ta. Dummodo tamen, tàm præſens decretum,quã
,, litteræ teſtimoniales concedendæ,regiſtrẽtur prius
,, in Curia Epiſcopali Iuuenacen.Romæ die 10.No
,, uemb. 1634.
,, M.Cardinalis Ginettus.*

A.Torniellus.

252 Animaduertas (amabo) quod Terlitiũ
eſt Terra,& ita ſemper aſſertum, etiam per
per eoſdem fuit,nunc autem Ciuitatem fe-
cerunt,vt ex vngue leonem internoſcas, &
Virg.*Aen.11.*

. . . *& crimine ab vno*
Diſce omnes. . . . .

252 Atque animum, qui ex extrinſecis pate-
fit,in abſtruſis præcordiorum contectum,
carpas.verbis porro,& factis animus in aper
254 tum deducitur *ſecundum Bald.in l ſed & re-
probari.in princ.ff de excuſ tutor.text. in l.Pau-
lus reſpondit,5.ff.rem ratam haberi Gloſſ in cap.
tenor litterarum 10.verb.ſubarraſſe circa fin.de
ſent.& re iud.*iuxtà quoque illud *Matth. 26.
n.73.*mulieris,ſiue ancillæ ad Petrũ: *nam &
loquela tua manifeſtum te facit.Rota in Aretina
confidẽtia,corã Litta 1595.dec.101.n.10.poſt 1.
vol.cõſil.Farin.apud Cocc.dec 43.n.6.apud S.M.
Greg.XV.dec.136.n.4 vbi Beltram n.11.S.Tho.
2.2.q.93.ar.1.in corp.*dicens,ꝙ ſicut ſignifica-
tur aliquid verbo,ita ſignificatur aliquid fa
cto. Hæc ille. Quinimò ipſo aſpectu,ac vul-
255 tu, ꝙ intrinſecus latet in præcordiis pate-
fit ſæpiſſimè cor.iuxtà Ouidianum illud:

In facie legitur ſecreta mentis voluntas.

vt animaduertit *Polib.lib.9.*dicens: *Silere au-
,, tem non tantum lingua oportet, ſed multò magis
,, mente. Multi enim ſermone tantum cœlantes,ipſo
,, aſpectu,& vultu reuelarunt ſua ſecreta. Quia
256 vultus,& frons animi ianua ſunt, quæ ſignifi-
cant voluntatem abditam,atque retruſam.*

Et Seneca in *Thieſt.act.3.*

. . *multa,ſed trepidus ſolet*
Detegere vultus;magna nolentem quoque
Conſilia produnt. . . .

Idemque in *Her.Oet.*

Ffff *licet*

. . . . : *licet ipſa neges* (inquit)
Vultus loquitur quodcunque negas.
Et Tull. *ad attic. lib.* 14.
„ *Non enim ſolum ex oratione* (loquitur) *ſed*
„ *ex vultu, & oculis, & fronte meum erga te*
„ *amorem perſpicere potuiſti:*
Vt exclamet *Ouid.* 2.° *Metamor.*
„ *Heù quā difficile eſt crimen nō prodere vultu*
Facilius igitur factu erit, ex verbis, quæ ad
267 aperiendum animi paſsiones homini da
ra ſunt à natura, ſecundum *Ariſt.* 1. *Peri-
herm. & text. in l. Labeo.* 6. §. *id Tubero. ff. de
ſuppellect. leg.* quid aduerſarij noſtri in illis
prætenderint introſpicere, & an ipſi occu-
pare voluerint, præſertim poſt tot annos,
quibus Paſtore Eccleſia hæc orbata fuit.
Hinc deducitur quoque euidenter eo-
rum animus, nam cùm dicant ſe appellaſſe,
quatenus voluiſſemus vti Ordinarius viſi-
tare, & non tanquam Delegatus, iuxtà de-
creta Sac. Rotæ Et tamen apertè proteſtati
fuimus, velle viſitare tanquam Delegatū,
inhærentes decretis Sac. Rotæ, & citra præ-
iudicium iurium nobis, & noſtræ Eccleſiæ
competentium; & nihilominus in eadem
ſententia, & pertinacia perſtiterunt, & per-
ſiſtunt (*dura ceruice, & incircumciſis cordi-
bus, & auribus, vos ſemper Spiritui Sancto
reſiſtitis*, vt verbis loquamur S. Prothomarty
ris Stephani *act* 8. *n.* 51.) armata manu eorū
terram cuſtodientes, parati etiam armis re-
ſiſtere, ne ad viſitandum accederemus. An-
ſam hinc arriperent, vt dicerent: Eſt inimi
cus nobis Epiſcopus Iuuenacen, commit-
tatur alijs viſitatio. Quod fieri minimè po-
258 teſt, ex Sacroſ. Trid. Synod. decretis ſuprà
per nos allatis *d. cap.* 8. *ſeſſ.* 7. *& cap.* 8. *ſeſſ.* 21.
& ſeſſ. 24. *cap.* 9. *& ex text.* apetro, *in cap. ſu-
per eo* 12. *de appellat.* Inde igitur (factis ani-
mum aperientibus) reſiſtere voluerunt, vt
valerent (arrepta occaſione quòd nos, no-
ſtramque Eccleſiam mucrone tueremur
Eccleſiæ) dicere; Non viſitet Epiſcopus Iu-
259 uenacen; quia infenſus nobis eſt. Sed actū
eſſet de decretis Sac. Trid. Concil. ſi hæc eo-
rum excogitata adinuentio locum ſibi in-
ueniret vllo pacto. Quotuſquiſque enim il-
le eſſet, qui non inimicitiam cum Ordina-
riis, ſimultatemque ordiretur, vt illorum
diffugeret iuriſdictionem per viſitationē?
Et haurirent ex eorum malitia commodū
ſubiecti, eſſetque eis lucro fraus. id autem
rationis, iuriſque minimè paritur dictamen.
l. ne ex dolo. 15. *cum legibus antecedentibus
ff. de dolo malo. cap. officij.* 14. *in fin. de teſtam.*
261 Meliorīſque conditionis per ſuam
malitiam eſſet ſtultus, quàm ſapiens, & in-
uaſor, eo qui inſtè graditur. ſecundum *text.*
Bonifacij VIII. *in cap. cum qui* 18. *de preb. in*
6. ſequitur *Nauar. in conſ.* 10. *n.* 8. *circa med.*
262 *lib.* 1. *de elect.* Quin contrà qui alij nocen-
dum eſſe exiſtimauit; ipſe ſuam ſentiat ia-
cturam (ſecundum verba Imperatoris Iu-
ſtiniani *in l. ſi legatarius.* 25. *C. de legat*) om-
ninò ſanctum, iuſtumque videtur. Hinc er-
go illæ eorū lachrumæ, vt Terentiano vta
mur verbo; quibus iniuſtè excomunicatio-
nis gladio ſe percuſſos acclamant, & poſt
appellationem interpoſitam; vt nullas cen-
263 ſuras dicant. Et quidem venena non dan
264 tur, niſi circumlita; & vitia non decipiūt,
niſi ſub ſpecie, vmbraque virtutis. vt Am-
broſ. inquit *lib. de virgin.*
Et dixit ille:
Impia ſub dulci melle venena latent.
265 Totius autem in iuſtitiæ (*vt Cicero* loqui
tur *lib. de offic.*) nulla eſt capitalior, quam
eorum, qui cū maximè fallunt, id agunt,
vt boni videantur.
At meminerint illius Catulli dicti:
*Nec facta impia fallacium hominum cælicolis
placent.*
Et illius Ouid. 1. *de arte.*
*Tuta frequēſq. via eſt per amici fallere nomen:
Tuta, frequenſq. licet ſit via, crimen habet.*
266 Verùm duplici iure hoc eorum appel-
lationis retunditur ſpiculum. Et quod ſub
conditione interiecta (quatenus vti Ordi-
narius viſitare vellemus) Cùmq. nos aper-
tè reſponderimus, velle tanquā Sedis Apo-
ſtolicæ Delegatum, & citra præiudicium
iurium viſitare, decidit appellationis præſi-
dium, quod eatenus ſubſiſtit quatenus ap-
poſita purificetur conditio, alioquin inter-
poſita minimè videtur. Quia nihil omni-
nò in eſſe ponit. *l. ſi quis ſub conditione.* 7. *ff.
de condit. inſtit. l.* 1. *ff. de donat. l. itaque.* 39. *ff.
ſi cert. petat.* § *ſub conditione.* & § *conditionis.
inſtit. de verb. oblig.* neque effectum ſortitur
268 aliquem conditionalis diſpoſitio, ni ve-
rè conditio extiterit. *l. cedere diem.* 213. *ff.
de verb. ſignific. nos ipſi reſp. noſtra.* 21. *n.* 40.
& 41. *par.* 2.
269 Et quòd nulla admittatur iure appel-
latio, neque ſuſpitionis, vel recuſationis al-
legatio aduerſus ſanctam viſitationem. *ad
tex. in d. cap. ſuper eo.* 12. *de appellat.* potiſſi-
mum verò ſi in poſſeſſione ſit viſitandi ipſe
viſitator. plenè, & in praxi *Gennenſ.* Montis
Marani Epiſcopus. *cap.* 18. *impreſſ. Rom. anni*
1609. quam iiſdem verbis ſequutus fuit
Ric. Epiſcop. Vici Equen dec. 241. *p.* 2. optimè
etiam omnium *Anton. Ricciul.* Epiſcop. Vm-
briaticen S. Inquiſit. Miniſt. in hoc regno
de iure perſon lib. 4. *cap.* 61. *n.* 8. 9. *&* 11.
Proſequuntur propter ea, nullitates con-
fingetes cenſurarum, quòd eas illis mini-
mè antea citatis, nec vocatis, relaxauerimus.
Verum enimuerò, vel non perpenderūt
(quòd intellectus defectus eſt) vel perpen-
dere noluerunt (quod voluntatis eſt pec-
catum) Quod nos, vim vi repellendo pro-
ceſſerimus, noſtra, noſtræque Eccleſiæ iura
tuentes, quæ illi peruertere moliebantur.

Vt

Digitized by Google

Vt quid enim,ipſis ius nocendi fuit, nobis
autem nos defendendi non item? At læſo
270 magis ſuccurſum iura volunt,quam læ-
denti.ſecundùm Paul.Iureconſul. *in l.in eo
quod plus.111.§.mulieribus. ff. de regul. iur.*
Accedit Caius quoque Iureconſult. *in reg.
l.fauorabiliores.168.ff.de reg.iur.& reg.iuris
Pontificii.11.cum ſunt partium. eod. tit.in 6.*
271 Cùm autem vim vi repellendo , bona,
vel iura tuendo Eccleſiæ , Prælatus proce-
dit, contrà de facto attentantes , ac læden-
tes Eccleſias , ac potiſsimùm aduerſus eos,
qui viſitationem interuertere conātur ad-
uerſus Prę̨latum,qui in poſſeſsione eſt viſi-
tandi,nullo etiam citato,iurè,iuſtèque pro
cedit.Quia non vti iudex , ſed facit vt pars,
ſe ipſum defendendo ; quod iuris naturalis
273 eſt. (*Cumque omnes leges , omniaque iura
vim vi repellere, cunctiſque ſe defendere per-
mittant* , vt in his noſtris terminis Innocen-
tius Quartus in Concil.Lugdunenſi *in cap.
dilecto filio.9.vbi Scribent.de ſent.excom.lib.*
6.loquitur *.& Felin.in cap.1.n.9.de iudic.&
in cap.ſacro num.9.de ſent.excomun.Proauus
meus Robert. Maranta in ſpecul.p.4. in 11.
diſt.iudi.iudicium ſaeculare, vel Eccleſiaſtic.
n.18.notab.26.Lap.alleg.83.num.3.Couar. in
cap.alma mater.p.1.§.9.n.6.verſ.hinc deniq.
examinari poteſt.de ſentēt.excom.in 6. Greg.
Sayr.in Theſaur.caſuum conſcient.de cenſ.lib.
1.cap.12.num.20.Brognin..Canalean.dec.Fi-
niz.p.1.dec.28.nn.38. & ſeq. Ant.Riccinl. de
iure perſ. lib.4. cap.61.* vbi latè proſequitur
*n.2.& per tot.ac num.18.Barboſ.in collect.ad
d.tex.cap.dilecto.n.5.6.7.&* 8. & ita in praxi
ſeruari dixit optimè Epiſcopus Montis Ma-
rani *d.cap.18.in praxi Epiſcop.impreſſ. Rom.
anni* 1609.*Capit. dec.124.n.11. Doctor Ma-
ranta de iuriſd.p.3.c.1.n.2. Ric.* qui *Genuenſ.*
deduxit *d.cap.18.in praxi p.2.dec.241. & p.
3.in praxi reſol.497.n.1.2.& 3.*
274 Quæ ſanè ſententia, & communior , &
in praxi recepta magis eſt , quicquid aliàs
Couar. d. §.9. num. 6. verſ. hinc deducitur ,
dicat,vel vnicam ſaltim deſiderando cita-
tionem;quem ſequitur *Sayr.d.cap.12.n.20.
in fin.* Cæteroquin inanis omninò, & eluſo-
ria dicti *cap. dilecto.* in Concil. Lugdunen.
habita diſpoſitio euaderet,quæ porro prin-
cipij naturalis nititur fundamento. Quòd
omnes leges , omniaque iura vim vi repel-
lere, cunctiſque ſe defendere permittant.
can.ius naturale. 7. *ibi* : violentiæ per vim
276 repulſio. *diſt.* 1. Quæ autem naturalia
ſunt,immutabilia perſeuerant. §.*ſed & na-
turalia. inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. S.
Thom.* 1.2.*q.97.art.*1. & quēadmodū iudicis
eſt partes citare,ita partiū ſe tueri,ac defen-
277 dere;nè ſi aliàs fiat illud accidat:& dū Ro
conſulitur, Seguntum expugnari cōtingat,
& inani poſtmodū labore vulnerata cauſa
remedium quæratur. Melius eſt enim oc-
currere in tempore , quàm poſt exitium
vindicare,vt Imperator loquitur *in l. vnic.
C. quando liceat vnicuique ſine iudice ſe vin-
dicare.* vnde rectè Poeta admonuit dicens:
*Principiis obſta , ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.*
Ex Senec.Trag.8.
Capienda rebus in malis praeceps via eſt.
278 Quam ob cauſam licitum cuique ſit ,
vim vi repellendo inuaſorem iniquum oc-
cidere;nedum naturali,ſed & diuino,ciuili,
279 atque canonico iure; quia naturale eſt in
omnibus animantibus , vt ſe ipſa tueantur,
atque aduerſa,& contraria repellāt, vt poſt
alios ſequitur *Io. Azor. inſtit.mor. p.3. lib.2.
cap.1. q.1. & ſeq.* Ad requiſita verò incul-
280 patę tutelæ defenſionis , illud vnum eſt ;
vt in continenti(in ipſo congreſſu)defenſio
atque iniuriæ propulſio fiat,non autē poſt
interuallum.eſt *tex.in cap.ſi verò.3.*ibi : in-
continenti , *de ſent. excom. extrà. S. Thom.*
communiter receptus 2.2. *q. 64. art. 7. vbi
Caiet.& alii.Azor.d.cap.1.q.2. plenè Farin.
p.5.de homic.q.125.p.1.nu 3.cum ſeq. S. Ant.
3.p.ſum.tit.4.cap.3.Couar. in* Clem.*ſi furio-
ſus.de homic.p.3.relect.§.vn.n.1.& ſeq. Na-
uar. in Man.cap.15. nu.3. Leſſ. de iuſtit. &
iur.lib.2.cap.9.dub.8.nu.45. & ſeq. Molina
eod.tract.de iuſt.tract.3.tom.4.diſput.2. Bar-
boſ.d.cap.dilecto.n.4.de ſent. excom.in 6.*
281 At fruſtra , incaſſumque ſe obijcit , qui
oppoſitioni cauſam ipſe dedit. *cap.vn. §.
quid etiam ibi* : tamen cauſam præſtitiſti
mandato, *& inferius* : te maximè cauſam,
& occaſionē præſtante. *vt eccleſiaſt.benefic.
l.1.§.ſi omnes. ff.de ventre inſpiciendo.Crauet.
cōſ.83.n.2.Rota in Romana retractus domus.
3.Iul.1589.corā Card.Mantica.dec.78.n.4.*
Ipſi verò fuerunt aduerſarij, qui cauſam
dedere,Curſorem Curiæ carcerando,ac re-
pellendo nè edicta ſanctæ viſitationis affi-
gerentur.Facilè nempè factu erat,ſi ipſi gra
uamen prætendebant(per dictionem,*etiam,
tanquam Sanctæ Sedis Delegatus*) id nobis
exponere. Aperuiſſemus namque ſenſum
noſtrum(ſicuti diximus) inhærentes ſenten
tiæ,& decretis Sac.Rot.Rom.& citra præ-
iudicium,&c.veluti,etiā , quando per actū
publicum nobis monitorium Illuſt. A. C.
notificare fecerunt,apertè proteſtati fuimus
velle viſitare tanquam Sedis Apoſtolicæ
Delegatum inhærentes ſententiæ,& decre-
tis Sacrę Rom. Rotę ; & citra præiudicium
iurium nobis.noſtræque Eccleſiæ quomo-
dolibet competentium,& nihilominus ne-
que ſic acquieſcere voluerunt. Si licuit igi
tur ipſis de facto offendere ; cur nobis de
282 facto nos defendere non licuit?Cum de-
fenſio offenſionis ſit propulſio, non incuſ-
ſio,effectuſque magis negatiuus, quam po-
ſitiuus: correſpectiuitatemque quodammo
do inter ſe habent defenſio ad offenſionē;

Digitized by Google

in hoc ſellicèt,vt vnum alterum propellat;
neq. detur vnum, niſi al erum ponatur; vt
diſpoſitū proinde in vno, in altero quoq.
dictū videatur.*l.fin.C.de in dicta viduit.tol-
len.* vt quid.n.ſe defendit qui offenſione nō
petitur? Quinimò,quod magis corū animū
adſtruit.cùm recurſum habuiſſent ad dictū
283 Illuſ. A.C. à cenſuris à nobis, vim vi re-
pellendo,relaxatis,illeque eos abſoluendos
putaſſet, citra tamen præiudicium iurium
ambarum partium; Dummodo tamen ſe ſe
paratos exibeant dictum Reu.D. Epiſcopū
ad ſanctam viſitationem dictæ Collegiatæ
Eccleſiæ recipere, ac edictū ad valuas eiuſ-
dem Eccleſiæ affigi patiantur, iuxta formā
decreti Rotalis.Atque ab Illuſtr.D.Epiſco-
po Andrien(& ſi ſanè nulliter)abſolutionē
obtinuiſſent;neque tamen parere voluere:
284 vnde ex ſequentibus qualis & in præce-
dentibus eorum fuerit animus, qui alio-
quin in pręcordijs abſtruſus permanet,om-
nibuſque imperuius, ſolique Deo ſecreto-
rum ſcrutatori perueſtigabilis) manifeſtè
aperitur.*ad text.in l.ſed Iulianus.9.§.proin-
de.* ibi: intelligendumque eſſe ab initio ſic
accepiſſe.*ff.ad Macedon. vbi Gloſſ. verb.in-
telligendum.*præſumptione iuris (addit) &
de iure.facit etiam *text.in l.ſi ſeruus pluriū:
53.§ fin.*ibi:quæ præcedunt,& quæ ſequun
tur.*ff de leg.1. §. Panonum inſtitut. de rer.
diuiſ. Aymon. conſ.143.n.9.& conſ.319.n.11.
Rota apud S.Memor.Greg.XV.dec. 169.n.6.
Farinac.de delict.q.20.n.35.*noſ ipſi *reſp.no-
ſtra 3.n.65.p.1.*
Abundantiuſque pateſcit; quòd affecta-
uere ſe excommunicari, vt anſam hinc ſu-
merent dicendi inimicum Epiſcopum Iu-
uenacen, vt peterent alteri committi Epi-
ſcopo viſitationem, quod putauere illum
ſimpliciter, ac gratis tanquam Sedis Apo-
ſtolicæ Delegatum,& viſitare, & alia exer-
cere in dicta Terra.Nemo verò ſua ex frau-
de beneficium conſequi debet: eſſet ſanè
ſatis indignum. ſi fraus, & dolus, quæ in
præiudicium noſtri iuris patrare nixi ſunt,
in eorum non redundarent incommodū,
& iacturam.vt Alex. loquitur III.*in cap.au-
286 dinimus 3.in fin. de colluſ.deteg. vbi gloſſ.
fin.in fin.*Quin magis, fraudem in ſuum re-
torqueri authorem, dignum planè, ſan-
ctumque exiſtimatur.ex *text.in d.l.penult.
C.de legat.*
Neque enim lex eſt iuſtior vlla.
Quàm necis artificem arte perire ſua.
Vt iuxtà Ouidianum illud:
287 *Diſcant in authorem pœnam redire ſuum.*
Euenient enim malo mala. Vt in Prouerbijs
eſt.
Et vt quiſque ſementem fecerit, ita & metet.
Quia nimirum, vt Heſiodus inquit:
Ipſum ſe lædit, alium qui lædere quærit.
Et Claudianus:
Quàm bene diſpoſitū terris, vt dignus iniqui
Conſilii fructus primis auctoribus inſtet.
Eodemq. modo Cicero. 2. *Tuſcul.* inquit,
ex quodam Poeta: *Qui alteri exitium parat,
eum ſcire oportet,ſibi paratam peſtem,vt par
ticipet parem.* & conſentiunt ipſæ ſacræ lit-
„ teræ.*Sap.11.num. 17.Per quæ peccat quis,per
„ hæc, & torquetur.* Vt pœna correſpondeat
„ culpæ (vt inquit Diuus Dionyſ. Carth.) ſi-
„ cuti ſodomitæ,qui per ardorem, & fœtorē
„ ſceleratiſſimæ immunditiæ peccauerunt,
„ per ardorem intenſiſſimum, & fœtorem
„ teterrimum ignis ſulfurei ſunt puniti. Sic
288 ille. quemadmodum ex ſacris hiſtorijs
*Nicephorus lib.1.cap.*20. refert de Herodia-
dis filia,quæ cum D.Ioannis caput petijſſet
ab Herode ſaltationis præmium (vt legitur
*Marc.*6.)ea ipſa pęna punita fuit. Nam cùm
ei aliquando eſſet traijciendus fluuius, qui
tempore brumali glacie conſtrictus,conge-
latuſque erat;mox rupta glacie, capite te-
nus demerſa eſt, & inferioribus corporis
partibus ſaltare cæpit in vndis. ita vt caput
à trunco non ferro,ſed cruſtis glaciei, reſe-
ctum ſit in memoriam eorum,quę fecerat.
ita quoque *Cardin.Baron.Annal.tom.1.an-
no 33.fol.mihi.133.in fin impreſſ.Rom.*
Et facit perbellè,ac lepidè ſatis emblema
illud Alciati 172.*ſiuè* 173.de Coruo,& Scor
pio ſic dicentis.
Raptabat volucres captum pede Coruus in auras
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in ſtygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna: aliis qui fata parabat,
Ipſe perit, propriis ſuccubuitque dolis.
quod ab Archia epigrammatum Gręcorū
lib.1.accepit ab alijs ita in latinum verſum:
Quandam conſpicuo ſe coruus in æthere vibrans,
Scorpion intuitus qui volutabat humo eſt,
Quem dum correptum tenuit, percuſſit inermem
Raptoris Corui cuſpis acuta pedem.
Atq. neci dedit hunc.In quemquā qui facit, ecce
Illi tantundem debita facta luet.
& ſic ſæpè accidit (vt *Ouid. 2. de remed.* lo-
quitur.
Parua necat morſu ſpacioſum vipera taurum:
A cane non magno ſæpe tenetur aper.
Et Lucretius *lib.*5.
Circumretit enim vis,atque iniuria quaque
Atq.vnde exorta eſt,ad eum plerumq. reuertit.
Sed nouiſſima contendamus.Pergunt il-
li, noſque norant quod dixerimus incur-
riſſe illos in *can.ſi quis ſuadente.* ob violen-
tas manus,malaque tractamenta in perſonā
Io.Leonardi Dragoni Curſoris noſtræ Cu-
riæ, & quod illum carceribus detruſere;
Quòd non legerimus S. Congreg. decretū
ſub S.mem.Greg.XV. Pontificatu ſub datū
289 *x.Kal.*Iunij 1623.quo Clericos Siluaticos
priuilegio Canonis non gaudere declarat.
At cum primis negant, malè ſe erga di-
ctum

Digitized by Google

ctum Curſorem habuiſſe; idque conſtare
aſſerunt ex depoſitione ipſiuſmet Curſoris,
qui quidem omnia, in ſua apud nos depo-
ſitione, apertè narrauit, quod ipſi ſcripſere
& ſignum Crucis exprimere fecerunt; ne-
ſcit verò quæ ipſi ſcripſere, & in hoc duo
290 ſunt alij conteſtes, vt in ore duorum, vel
trium teſtium ſtet omne verbum, iuxtà Do
mini dictum. *Mat. 18. nu. 16.* & præceperat
prius *Deutor. 19. num. 15. text. in cap. cùm eſ-
ſet. 10. de teſtam. & cap. licet vniuerſis. 23. de
teſtib S Thom. 2. 2. q. 70. art. 10.*

Ipſe verò Curſor ſcribere neſcit. Et ta-
men quid opus erat, quod dicti Curſoris
depoſitionem perquiterent, niſi ad excu-
ſandas excuſationes in peccatis: & quod fe-
cerant, occultare per emendicatam depoſi-
tionem, tentarent? Fraudem autem facere
videtur, qui id facit, quòd facere nõ debuit,
vel qui quod facere debuit, negligit. *l. 1. &
292 2. ff. quæ in fraud. credit.* Quemadmodum
inſolita, fraudi ſuſpitionem faciunt *ad text.
in cap. quàm graue. 6. de crim. falſi* facit *Rota
apud Creſcent. dec. 3. n. 6. de conſt.*
Et vulgare dicterium eſt: *Excuſationam nõ
petitam, eſſe accuſationem manifeſtam.*

Deinde non ideò illos excomunicatio-
nis gladio percuſſimus, quòd Curſorem,
vel carcerauerint, vel in eum violentas ma
nus inijcerint; ſed quia reſtiterunt affixioni
edictorum, & Paſtoralium litterarum, qui-
bus ſanctam viſitationem eis intimabamus,
impedientes nos iure vti noſtro per ſanctã
viſitationem, noſtramque proſequi iuriſdi-
ctionem. Vnde vim vi repellendo excomu-
nicationis gladio, noſtra iura, noſtræque
Eccleſiæ tutari coacti fuimus. Cauſam ve-
rò attulimus, quia prohibuerunt nos ad vi-
ſitationem accedere, malè ſe circa Curſo-
rem habentes, eumque carceribus truden-
tes, & affigi edictum prohibentes. Aſſerti-
uè verò diximus. incidendo in Canonem,
& cætera, quæ ſequuntur. Nec iniuria ſanè
Non quidem quòd non nouerimus. Sac.
Congreg. decretum Romæ datum X. Kal.
Iul. anni MDCXXIII. quo eos priuilegio
Canonis non gaudere declarauit. Et quidẽ
294 iuſtè; nam Clerici non ſunt. Neque per
295 dictũ Sac. Congreg. decretum ad habitũ
Clericalem ferendum, quemadmodũ Cle-
296 rici coniùgati, coguntur. *iuxtà text. in c.
vnic. de cler. coniug. in 6.* innouatum *à Sacra
Trid. Synodo ſeſſ. 23. cap. 6. in fin. de reformat.*
& perpendit *Ricc. Epiſcop. Vici Equen. in pra
xi par. 4. reſolut. 224. n. 6. in fin.*
297 Verùm quia cùm ſit dictus noſter Cle-
ricus perpetuò Eccleſiæ ſeruitio aſcriptus,
gratiſque inſeruiat, vt adnotauit *Barboſ. de
iure Eccleſ. lib. 3. cap. 39. n. 16. & ſequ.* §. 4. at-
que in habitu incedat, & Clericali tonſu-
ra; non leuis authoritatis DD. ſententia
eſt, gaudere eum etiam priuilegio *can. ſi
quis ſuadente,* atque incidere ſimiles percu-
tientes Clericos in excommunicationem di-
cto Canone contentam. ita *Archid. in dicto
can. ſi quis ſuadente num. 8. Felin. in cap. cum
adeo. n. 2. de reſcript. Palat. Rauios de donat.
inter vir. & vxor. in cap. per veſtras. in repet.
rubr. §. 38. n. 7. verſ. quamuis autem. Duegna
in regul. 99. Clericũ percutiens, in x. ampliat.
num. 10. Decian. tract. criminal. tom. 2. lib. 6.
cap. 17. num. 14. & cap. 18. n 8. Carol. de Graſſ.
de effectib. Cler. effect. 9. in 17. ampliat. n. 74.*
298 Nec incõgruè, ſi liceat arguere à con-
uerſis Religionum, quamuis non profeſſis,
cum tantummodo habitum mutauerint in
Religione viuentes, quos gaudere hoc Ca-
nonis priuilegio definitum eſt. *in cap. non
dubium. 5. & cap. Parochianos. 9. & cap. ſequ.
de ſent. excom. extra. tex. in can. quiſquis in-
299 uentus. 17. § ſacrilegium. 17. q. 4.* Vbi ſacri-
legium committere dicitur, qui iniuriam,
ſiuè ablationem intulerit Clericis arma
non deferentibus, vel Monachis, ſiuè Deo
deuotis, omnibuſque Eccleſiaſticis perſo-
nis. *vbi Gloſſ.* exemplificat dicens: Vt ſunt
Conuerſi, pænitentes, templarij, & hoſpita-
larij, qui gaudent priuilegio Clericali, idem
*in can duo ſunt. 7 vbi Gloſſ. verb. Conuerſi. 12.
q. 1.* vbi Hieronymus inter mancipatos di-
uino officio enumerat Clericos, & Deo de-
uotos, videlicet Conuerſos. *vbi Gloſſ.* Con-
300 uerſi omnes dicuntur Eccleſiaſticæ per-
ſonæ, & verberans talem incidit in Cano-
301 nonem, Conuérſos verò nedum Regu-
larium Eccleſiarum, verum, & ſecularium
exaudit *P. Iacob. Graſſ. deciſ. aur. p. 2. lib. 3. c.
5. n. 21. Syluestr. in ſum. verb. Eccleſia 1. n. 6. in
5. quæſit. & verſ. 5. de conuerſ. & in verb. ex-
comunicatio. 6. in 2. q. verſ. de conuerſis autem.
Tappia in auth. ingreſſi verb. ſua. cap. 10. n. 4.
C. de ſacroſ. Eccleſ.* idque probat *Gloſſ. notab.
in d. cap. non dubium. 5. de ſent. excom.* quòd
non ſit maior ratio in Conuerſis Regula-
rium Eccleſiarum, quàm ſecularium, ex
quo ſe, & ſua diuino obſequio tradidere;
nec mirum ſi iſi eorum gaudeant priuile-
gio, quorũ vitam, & religionem aſſumunt:
benignioremque hanc ſententiã appellat,
atque ſequendam proinde. & hanc Gloſſ.
poſt alios ſequitur *Aufrer. tract. de poteſt. ſe-
cul. in Eccleſiaſt. reg. 3. in 1. declar. n. 2. fol. mi-
hi. 310. in minori impreſſ. Colon. anno 1597.
Barboſ. in eod. cap. non dubium. 5. n. 4.* Et pri-
uilegium non loci cauſa, ſed Dei, cui locus,
religioque ſacta eſt, effectum conſequitur.
Duo nempè Chriſtianorum ſunt genera, vt
302 Hieronym. in *d. can. duo ſunt genera. 7. 12.
q. 1.* docet; vnum eorum, qui diuino officio
mancipati ſunt, vt ſunt Clerici, & Deo de-
uoti, videlicèt Conuerſi; alterum verò lay-
corum. Eſt *Gloſſ. notab. in cap. nullus Iudi-
cum. 2. in verb. minores. de foro compet.* dicẽs:
Quos appellauit hic minores? Reſpondet: *Po-*

teſt

teſt dici, quòd ſcholares, ſiuè ſeruientes Eccleſiæ,
303 *deputatos ad eius obſequium; quia illi eodem priuilegio cenſentur*, allegat *text. in can. Eccleſiarum ſeruos. 66. 12. quaſt. 2.* Gloſſam ſequitur *Belluca in ſpec. Princ. rub. 12. §. videndum eſt num. 6.* & pluribus etiam *Ricc. Epiſcop. Vici* ad
304 quæſtionem an percutiens Converſos Presbyterorum ſecularium in communi viuentium, ſit excommunicatus? Affirmatiuè reſpondet ſi ijdem Conuerſi incedant in habitu Clericali, & actu ſeruiant. *part. 2. in praxi reſol. 419.* & eum ſequitur *Ren. Io. Maria Bellett. Epiſcop.* Hieracen. *diſquiſ. cler. part. 1. tit. de fauor. cler. can. §. 1. num. 36. Carol. de Graſ. d. effect. 9. num. 70. in 14. ampliat. & nu. 71. Barboſ. in collect. ad d. cap. non dubium, num. 4. de ſentent. excom. Detian. d. lib. 6. cap. 17. num. 10. tract. crimin.*

305 Nec contra nos eſt Rotæ deciſio in antiquioribus per *Biſignettum deciſ. 2. de probat.* quæ per aduerſæ ſententiæ aſſeclas, tanquã Herculeus clauus aſſertur; Si enim rectè perpendãtur deciſionis verba, & ratio; haud ad rem noſtram facere, neque applicari terminos, (vt ita dixerim,) perſpexerimus: ait
„ nempè deciſio: *Contra quendam obijcitur, quod*
„ *non valet prouiſio, ſeu collatio de beneficio ſibi*
„ *facta, ex eo quia erat excommunicatus tunc ra-*
„ *tione manus iniectionis violentæ in Clericum, vel*
„ *Presbyterum. Quæritur, an ſufficiat probare ma-*
306 *nus iniectionem in eo, qui pro Clerico, vel*
„ *Presbytero habebatur, & reputabatur, & erat in*
„ *poſſeſſione habitus, & tonſuræ Presbyteratus, vel*
„ *Clericatus, vtrum concludenter probetur prædi-*
„ *ctus obiectus? Videtur quod non, quia in crimini-*
307 *bus obiectus debent eſſe luce clariores. C. de*
„ *prob. ſciant cuncti.* Hæc deciſio.

Ecce tibi ex verbis deciſionis, quàm diuerſa, & facti ſpecies, & ipſa decidendi ratiò ſint ab his, quæ in noſtrã incidunt controuerſiam; neque enim nos loquimur de eo, qui æſtimatione dumtaxat Clericus habetur, quo in caſu præſumptio veritati cedere debet; ſed vtrum addictus perpetuò Eccleſię ſeruitio, & in habitu, & tonſura incedens Clericali, in ſignum vitæ, & ſtatus mutationis, ſicuti, vt Eccleſiaſtica perſona gaudet fori priuilegio (quòd in difficultatem non
308 vertitur, neque per dictum decretum Sac. Congreg. neque per noſtros Aduerſarios, ſatis ſciolos, & oculatos:) Ita quoque, & canonis? Et ex allatis rationibus gaudere dicimus. Quemadmodum, & Pœnitentes, tem-
309 plarij, & hoſpitalarii gaudent, *Gloſſ. in d. can. quiſquis. 17. verbo, Eccleſiaſticis. 17. quaſt. 4. Gloſſ. in d. can. duo ſunt genera 7. in fin. 12. qu. 1. Detian. d. lib. 6. cap. 17. nu. 11. Gloſſ. item in cap. ſciant cuncti. 12. verb. Eccleſiaſticas. de elect. in 6. text. ſup. allatus d. can. quiſquis inuentus. 17. §. ſacrilegium, 17. quaſt. 4.* vbi ſacrilegium com
310 mittere dicitur, qui iniuriam intulerit Clericis arma non deferentibus, vel Monachis, ſiuè Deo deuotis, omnibuſque Eccleſiaſticis perſonis. Diſtinctionem nempè habet hic ſacer canon, diuerſarum perſonarum, in quas ſacrilegium committitur, eaſque enumerat: Clericos, Monachos, Deo deuotos, & nouiſſimè omnes Eccleſiaſticas perſonas.
311 Nihil igitur excludit qui omnes dicit, *tex. in cap. ſolitæ. 6. §. nos autem. de maior. & obed. & nos reſp. noſtra. 10. nu. 59. part. 1.* in omnes igitur Eccleſiaſticas perſonas committi ſacrilegium per manuum iniectionem, docet ibi ſacer Canon. At non dubium eſt, etiam ex decreto Sacr. Congreg. hos Diacones inter Eccleſiaſticas numerari perſonas; Gaudebũt vtique, & priuilegio Canonis, ſi ita vt diximus ſeruitio mancipati fuerint, in habitu, tonſuraque incedentes. Omnes autem, qui pro aduerſa nobis ſunt ſententia, non determinant caſum noſtrum, ſed dumtaxat in eo, qui ſe fundat in poſſeſſione, vel quaſi Clericatus loquuntur, vt plenè per *Carol. de Graſſ. de effect. 9. num. 75. & 76. Diana reſolut. mor. part. 3. tract. 1. reſolut. 69.*

312 Verùm obijciunt nobis Sacr. Congreg. decretum, quo Clericos, ſiuè Diaconos Saluaticos haud gaudere Canonis priuilegio apertè decretum eſt, vt ſit hoc argumentorum omnium Achilles: quod nos inficias minimè imus. Sed perpendendum dicimus; Eminentiſſ. Patres, & Dominos, non loqui in facti noſtri ſpecie; loquuntur enim ipſi in ſimplici caſu Diaconorum Saluaticorum, quos ad certum numerum pro ſeruitio Eccleſiarum creari per Epiſcopos poſſe decernunt, etiam mandato SS. D. Fœl. Memor. Gregor. XV. & eos priuilegio Canonis non gaudere declarant. Non verò determinat S. Congr. an in habitu Clericali incedere debeant, nec ne. Vnde (vt ſupra dixi-
313 mus) poſſe hos etiã laycali habitu vti, quia nullum ſuſcipiunt ordinẽ certum planè eſt; cùm id decretum præfatum minimè dicat, vt neque nos dicere debeamus, *ad tex. in can. conſuluiſti. 18. §. & quod Sanctorum Patrum. 2. quaſt. 5. diximus nos reſpon. noſtra. 30. num. 7. part. 1.*

314 Sub iuris communis itaque diſpoſitione permanebit caſus hic à decreto præfato obmiſſus, *ad tex. in l. commodiſſimè. 10. ff. de lib. & poſthu. cap. cum venerabilis. 7. §. quia igitur. de religioſ. domib. Flam. Carthar. dec. Genuæ. 35. num. 2. & 6. Rota part. 2. tom. 1. in recent. deciſ. 171. num. 2. & part. 4. diuerſ. deciſ. 662. num. 3. & deciſ. 673. num. 4. & apud Sanct. Memor. Gregor. XV. deciſ. 90. num. 15.*

315 Alioquin erit quæſtio de vocabulis. Et quatenus in dubium reuocetur negotium, erit ſanè ad ipſam S. Congreg. recurſus habendus, vt dubium in apertum deducat ſua
316 deciſione. Eius eſt nempè declarare, cuius eſt condere legem, *l. fin. C. de legib.* ſicuti eadem S. Congreg. in caſu controuerſo, illam ſibi

ſibi retinuit; *Declarationem* (dicens) *in caſu controuerſiæ,eadem Sacra Congregatio ſibi reſeruat.*

Neq; quæ dicimus aliena à mente dictorum Eminentiſſ. Patrum videntur, cùm ipſi
,, addiderint,*ſed ſi alienbi maioribus* (dicti Dia-
,, coni Saluatici) *vtantur priuilegijs , & immu-*
,, *nitatibus (ex legitima conſuetudine)illam debere*
,, *attendi.*
317 Neq; nos in ſola habitus delatione fundamentum noſtræ concluſionis ſtatuimus, neque in ſola addictione ſeruitio Eccleſiæ, ſed in vtroque , vt ſit perpetuò ſeruitio addictus Eccleſiæ, atque habitum, tonſuramque in ſignum mutationis vitæ, deferat, de quibus in decreto præfato Eminentiſſ. Patres,cum non meminerint,ſed in caſu ſimplici Diaconorum Saluaticorum loquuti fuerint , meritò illos Canonis priuilegio haud gaudere dixerunt,quòd nullo alio adminiculo fulciantur,vt gaudere ipſo valeāt Canonis priuilegio. Potiſſimùm,quòd & ſi-
318 quidem ſola habitus delatio , neque Clericum, neque Monachum faciat, ſed regularis ipſa profeſſio,*cap. porrectum.* 13. *& cap. ex parte.* 22.*de regular. Sacr. Trident. Concil. ſeſſ.* 14.*cap.*6.*de reformat.* Ita tamen in hoc neceſ
319 ſaria eſt,vt ſi quis in Clericum , verè aliàs Clericali tonſura inſignitum,ſiue tamen habitu,ac ſine tonſura incedentem, & militaria arma geſtantem violētas inijciat manus, neque hic tamen in Canonem incidat,*ſi quis ſuadente,*quòd pro layco præſumatur,*tex. in cap. in audientia.* 25. *de ſentent. excomm. extrà. Doctor Marta de iuriſdict. par.*2.*cap.*11. *num* 8. *& ſeq. Bellett. diſquiſ. Cleric. d tit. de fauor. Cler. canon.* §.2.*nu.*24. *Paul. Fuſc. Epiſcop. Rauellen. in ſingul. ſing.* 109. *lit C.* vbi in quocumque Clerico loquitur non incedente in habitu, ſi eū percutiēs ignorabat eſſe Clericū, & eū ſequitur *Cened ad decretum collect.*24.*num.*16 potiſſimùm verò ſi per longa temporum interſtitia (non ſemel,atque; iterum) habitu dimiſſo Clericali, incedat, vt laycus magis,quàm Clericus habeatur. *Suar. tom.*5. *de cenſur. diſput.*22.*ſect.* 1.*nu.*11. quem ſequitur *Aegid. de Conink. de cenſur. diſp.*14 *dub.*15.*num.* 163.*& Squillant de priuil. Cler. priuil.*6. *num.* 10.*in fin. Barboſ. de iure Eccleſiaſt. lib.*1.*cap.*39. §.1.*num.*11.
320 Quo fundamento ſic poſito , conſequitur rectè,habuiſſe locū diſpoſitionem, *text. in cap. ſi clericos.* 11.*de ſent. excomm. lib.*6. cuius ſenſum haud percepiſſe , Aduerſarij noſtri ipſi palam faciunt : Eo nempè textu diſponit Bonifacius Octauus, eius conditor: Prælatum capi facientem ſuæ iuriſdictioni ſubiectos Clericos, etiam per laycos , eoſque propter commiſſos exceſſus carceribus trudentem , pœna debita poſtmodum feriendos,nulla excomunicatione notari . Quòd ſi verò ex propoſito in hoc excedatur , temeritatem,vel iniuriam, vtique deprehendi. Vnde text. illum communis DD. omniū concors ſententia ſenſu à contrario exau-
321 diendo,docet,ſi iniuſtè Clericus carceretur,vel capiatur,notari vtique Prælatum excommunicatione,multòque magis ſi nō proprius, ſed alienus Prælatus alienum Clericum iniuſtè , vel capiat, vel detineat, quod iniurioſè id facere videatur. *Ancharan. in d cap. in* 2.*notab. Dominic. alijque omnes,* ita quoque *Epiſcop. Montis Marani in ſua praxi cap. mihi* 34. *num.*3. *Io. Segura in director. iud. part.*2.*cap.*13.*num.*12. hoc autem eſt , quòd Archipræsbyter Terlitien admiſit ; iniuſtè hunc Clericum carcerando. In ſententiam itaque incidit Canonis . Non ergo ſenſum tenuere illius Aduerſarij. Perperam igitur nota nos afficiunt textum attuliſſe ad rem (vt ipſi autumauere) non facientem.

Perpendendum præterea hanc huius familiaris noſtri,noſtræque Curię,carcerationem,& quòd malè quoque ſe habuerunt in illum,non in ſui ipſius iniuriam proceſſiſſe,ſed noſtri,noſtræque Curiæ , quod edictum ſanctæ Viſitationis affigere voluit, in quo erat in contumaces,ac contradictores, & rebelles decreta ipſo iure excommunicatio,atque incidiſſe proinde ex hoc capite in cenſuras , quamuis familiaris prædictus merè laycus fuiſſet,ad doctrinam *Glo. in cap. quoniam,*4.*in verb. propinquorum, de immunit. Eccleſ. lib.*6. *argum. illius text. & in cap. ſciant cuncti.* 12. *verb. conſanguineos de elect. eod. lib. & in cap. quicunque* 11.*verb. ſuorum de ſentent. excommun. eod. lib.* vbi ſuorùm nomine exaudit propinquos,& familiares. Rationemque addit ſatis ad rem noſtram concinnam *Fontana in Gloſſella marginali* : Quia (inquiens) fit occaſione Clericorum illa percuſſio, *& Franch.* ſequitur hanc ipſam perpenſionem *Io. Maria Bellett. Epiſcop. Hieracen. d. tract. diſquiſ. cleric. part.*1.*de fauor. Cleric. canonis.* §.2. *num.*21 *in fin. Tiraq. in tract. de pœnis. temper. cauſa* 5.*num.*66. *&* 67. vbi ex allatis textibus
,, concluſionem elicit ; Paria eſſe (inquiens)
,, aliquem vexare,opprimere,grauare,aut cō-
,, ſanguineos ipſius,& æquè puniri offenden-
,, tem conſanguineum Clerici , atque ipſum
,, Clericum oſtendiſſet : quod & voluit *Gloſſ. in Clem. grauis,*1.*in verb. quomodolibet. de ſent. excommun. & ibi Panorm. & Felin. in cap. litteras. col. penult. de præſumpt.* Hæc Tiraq. *& nu.* 74.*ex Rom. in repet. rub ff. de arbitr. col.* 18.*verſ. quid autem ſi permiſſum* . vbi expreſsè dicit:
,, Quòd vulnerans conſanguineum Clerici,
,, ob id , quod Clericus ei quidquam fecerit,
æquè eſt excommunicatus , ac ſi Clericum vulneraſſet. Quod dictum ſingulare appellat,& ſequitur *Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ, col.*42.*num.*99. *de conſtit. & Hippol. ſing.*204. *Percutiens Clericum num.*1. ſequitur *Cened. d. collect.*24. *ad decretum nu.* 15. *Addentes ad De-*

tium

Detinm in l. in omnibus. 68. *ff. de regul. iur. littera M. verb. Clericus, & Barboſa in collect. ad d. cap. quicnmque de ſentent. excom in 6. num. 3. & in d. cap. ſciant cuncti. num. 4. de elect. in 6. Due gna d. reg. 99. Clericum percutiens, num. 11. in 11. ampliat, Gallett. in Margar. caſnum conſcient. verb. Clericus §. Clerici conſanguineum, fol. mibi, 42.* quem conſcripſit. *Nald. in ſua ſum. verbo, Clericus num. 18. Detian. lib. 6. cap. 17. num. 15. Carol. de Graß. de effectibus Clericat. d. effect. 9. n. 115. Squillant. de priuil. Cler. priuil. 6. n. 21. & 22. Sanchez de matrim. to. 1. lib. 4. diſp. 4. n. 8.*

His itaq; ſatis diluiſſe nos putamus aduerſus nos obiecta per Aduerſarios: quod nullas proclamauerint cenſuras ex confictis ſibi ipſis cauſis, vt hominum fortaſſe effugerēt iudicium; ſed Dei viuentis, & videntis neq; viui, neq; defuncti effugiēt iudiciū iuxta S. Eleazaris (cordibus inſculpendum) dictum 2. *Macchab. 6. num. 26.* ſicuti neque nos, ſi perperam egimus. Vnde ſuo proprio iudicio cenſuris nodati interim ſacris ſe immiſcere voluerunt, vt irregulares fierent, (vt ſupra diximus) peſſimumque præberent layeis exemplum, cùm aduerſus eos cenſuris, iuſtis ex cauſis, agunt Eccleſiarum Præſules, vt eos ad obedientiam reuocent. ſimiliter, & ipſos ſe excuſandi, quin magis accuſandi, & *Exemplo monſtrante viam*. vt Manilius dixit.

324 Medicinalis eſt enim excommunicatio, non mortalis, diſciplinans non eradicans, ſecundùm verba Innocentij IV. in Concil. Lugdunen. *in cap. 1. de ſent. excom. in 6.* Quæ verò mali ſunt exempli graui pœna ferinntur, quantumuis abſque dolo fiant, vt Paul.
325 loquitur Iureconſul. in *l. ſi quis aliquid* 38. §. *abortionis.* ibi: Et ſi dolo non faciant, tamē quia mali exempli res eſt, *ff. de pæn. l. 3. §. adiectio autem, ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Vbi Martia-
„ nus ſequentibus fatur: *Sed ex Senatuſconſulto*
„ *relegare iuſſa eſt ea, quæ non quidem malo animo,*
„ *ſed malo exemplo, medicamentum ad conceptio-*
„ *nem dedit text. in cap. niſi 3. de authorit. & vſu pallij.* Et ex ſacris litteris 1. *Reg. 2.* de filijs Heli propter eorum malum exemplum, *nu. 17.* dicit Scriptura: *Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino; quia retrahebant homines à ſacrificio Dei*: vnde propterea in pœnam, vno die ambo mortui ſunt, *cod. 1. Reg. cap. 4. nu. 11.* Vbi Dionyſ. Carthuſ. *Erat enim peccatum puerorum grande nimis coram Domino,* ideſt diuino iudicio, quia ſacrilegi
„ erant in Deum, & violenti, ac ſcandaloſi in
„ proximum, & totam Comunitatem. Impe
„ diebant homines à legitima immolatione,
„ & propter abuſum eorum multi omiſerūt
„ ſacrificia debita præſtare. Hæc Dionyſius.

327 Peruadunt nempè exempla (maiorum præſertim) aliorum animos:
Scilicet in vulgus manant exempla regentum
vt Claudianus dixit, & Ouid. 6. *Faſt.*
Sic agitne cenſura, & ſic exempla parantur,
Cum iudex in alios quod monet ipſe facit.

At magis (vt Princeps Apoſtolorum Petrus *epiſt. 1. cap. 2.* loquitur) *Sic eſt voluntas Dei, vt benefacientes, obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.*

328 Namque, vt Auguſt. *lib. 1. de paſtor.* inquit: Qui in conſpectu populi male viuit, quantum in ipſo eſt, eum, à quo intenditur, occidit. Omnis, qui malè viuit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt, occidit; Et fortè qui inuitatur, moritur, qui non inuitatur, viuit; & tamen quantum ad illum pertinet, ambo occidunt. Hæc Auguſt. Rationemq; affert *Ariſtot. lib. 10. Ethic.*
319 Quoniam magis mouent exempla, quàm verba. Et *Cicero 3. de Orat.* Duo illa nos maximè mouent (inquiens) ſimilitudo, & exem-
330 pla. Etenim per exempla rem melius, & oculata fide intelligimus, vt loquitur *Ioan. Neuizan. in ſylua nuptiali lib. 3. num. 5. & 6. in minor. impreß. Lugdun. in 4. & 5. ratione, ex Galiaula in l. 1. col. 1. ff. de verb. oblig.*

Attendant igitur ipſi, & videant quantā ſcandali cauſam præbuere. Væh autem eſt
331 homini illi, per quem ſcandalum venit, vt Chriſtus Dominus noſter nos docuit
332 *Matth. 18. num. 7.* Væh verò damnationem ſecum trahit æternam. *ſecundum S. Antonin. in 2. part. ſum. tit. 7. cap. 4. §. 4. verſ. ſimiliter cum quis,* & diximus *reſpon noſtra. 24. n. 38. & 39. & reſp. 43. n. 84. p. 2.*

333 Quid ſit porrò damnatio æterna,
Non mihi ſi linguæ centum ſint, oraque centum,
Omnia pænarum percurrere nomina poßem.

Audiant Epulonem illum diuitem, qui in-
„ duebatur purpura, & byſſo, & epulabatur
„ quotidiè ſplendidè: qui, eleuans oculos ſuos
„ cum eſſet in tormentis, vidit Abraham à
„ longe, & Lazarum in ſinu eius; & ipſe cla-
„ mans dixit: *Pater Abraham miſerere mei, &*
„ *mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui*
„ *in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia cru-*
„ *cior in hac flamma. Luc. 16. 19. & 23. & 24.* vbi Dionyſ. Carthuſ. *art. 39.* in illis verbis: *Cum*
334 *eſſet in tormentis*: Damni, & ſenſus, (inquit)
„ videlicet in carentia Beatificæ fruitionis Dei
„ atque in ſenſibilibus ſupplicijs tartari. Eſt
„ quippè in illis æternaliter condemnatis valdè multiplex dolor, vt puta ex dœmonum
„ horribili viſione, ex maioris mali pænalis fu-
„ turi timore, ex remorſu conſcientiæ, ex cer-
„ ta cognitione irrecuperabilis ſuæ dānatio-
„ nis, & deſperatione omnis ſalutis, nec tan-
„ tum affliguntur ab igne tartareo, quātum
„ puniuntur in mente ex eo, quod ſciunt nū-
„ quam ſe liberandos, vt dicit Albertus. Hæc Carthuſ.

Et obſeruat D. Io. Chriſoſt. *hom. in Euang. ſecundum Lucam in hunc locum tom. 2.* in illis verbis: *Cum eſſet in tormentis*: Euangeliſtam non dixiſſe, cùm eſſet in tormēto; ſed cùm eſſet in tormentis. Quaſi non vnum, ſed diuerſa

ueríſa tormentorum genera ſignificentur,
quibus miſer;ille diues eruciaretur, vt lo-
quitur doctiſſimus *Maldonat. in hunc locum*
n.23. in ſin. Multa enim tormenta tàm in
hac vita, quàm in alia ſibi acquiſiuit, vt P.
Coreuus in hunc locum loquitur. totus nem-
pè in tormentis erat, ocnlos ſolos liberos
habebat, vt alterius lætitiam poſſet aſpice-
re, vt magis torqueretur; quia non habet,
quod alius habet, aliorum diuitiæ eorum,
qui in paupertate ſunt, tormenta ſunt, vt
etiam refert *S. Thom. in Cat. in Euang. in hūc*
locum ex Chryſoſt.
335 Et S. Iſid. *lib. 1. de ſummo bono* de inferni
igne loquens. *Ignis gehennalis* (inquit) *lu-*
cebit miſeris ad augmentum, vt videant vndè
doleant; & non ad conſolationem, ne videant
vnde gaudeant.
336 Atque de meditatione gehennalis ſup-
„ plicij ſequentibus loquitur. *Intende nunc*
„ *quaſcunque ſeculi pœnas, quoſcunque tormen-*
„ *torum dolores, quaſcunque dolorum acerbi-*
„ *tates, & compara totum huic gehennæ, & leue*
„ *eſt omne, quod pateris. Duplex damnatorum*
„ *pœna eſt in gehenna; nam & mentem vrit*
„ *triſtitia, & corpus flamma.*
337 Hugo verò *lib. 4. de anima*: ſic infernū
deſcribit: *Infernus locus eſt ſine menſura,*
profundus ſine fundo, plenus ardore incom-
parabili plenus fætore, intolerabili, plenus do
lore innumerabili: ibi miſeria, ibi tenebræ, ibi
ordo nullus, ibi horror æternus, ibi nulla ſpes
bona, nulla deſperatio malitiæ. Hæc Hugo
locus eſt deniqne omnium malorum ag-
gregatione refertus. Hæc cogita ſemper ne
pecces. Hoc pacto deſcendant in infernum
peccatores viuentes. iuxta *Pſal. 54. nu. 16.*
338 Gentilemque hominem Virgilium, & ſi
inſignem Poetam, auerſandum in hac re
haud putauimus. Audi illum 6. *Aen.* ita lo-
quentem; faciet enim ad rem noſtram, Ae-
gyptum ſpoliantes; atque obſtupeſces:
„ *Veſtibulum ante ipſum, primiſque in fauci-*
bus Orci
„ *Luctus, & vltrices poſuere cubilia curæ,*
„ *Pallenteſq. habitant morbi. triſtiſq. ſenectus,*
„ *Et metus, & malè ſuada fames, & turpis ege-*
ſtas.
„ *Terribiles viſu formæ, Letumque, laborque,*
„ *Tū cōſanguineus Lethi ſopor, & mala mentis*
„ *Gaudia, mortiferūq. aduerſo in limine bellū,*
„ *Ferreique Eumenidum thalami, & diſcordia*
demens.
„ *Vipereum crinem vittis innixa cruentis.*
Et Lucretius 3,
339 *Verbera Carnifices, robur, pix, lamina tædæ,*
„ *Quæ tamen, & ſi abſūt, & mēs ſibi cōſcia factī*
„ *Præmetuēs, adhibet ſtimulos, terretq. flagellis:*
„ *Nec videt interea cui terminus eſſe malorum*
„ *Poſſit, nec quæ ſit pœnarum, denique finis.*
Sic horribiliter Gentiles Poetæ de inferni
pœnis loquuti fuere. Sed horribilius, ve-
riuſque Reg. Pſaltes Dauid *Pſal. X. n. 7. Pluet*
(inquit) *ſuper peccatores laqueos: ignis, &*
ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis
eorū. vbi Dionyſ. Carthuſ. *art. 20.* In futuro
„ autem iudicio (dicens) pluit Deus laqueos
„ ſuper peccatores, quoniam tradet eos dam-
„ nationi æternæ, quam euadere non vale-
„ bunt: ſed & in inferno ligabuntur: proij-
„ cientur enim ligatis manibus, & pedibus in
„ tenebras exteriores. Et in inferno erunt,
„ ignis inextinguibilis, ſulphur, ideſt fœtor
„ horribililis, & ſpiritus procellarum, ideſt
„ intolerabilis ſtrepitus clamoris, & vlu-
„ latus miſerorum, aeris in tempeſtas, &
„ variorum tormentorum grauiſſimus ſtre-
„ pitus; pars calicis, ideſt pœnæ eorum:
„ tanta enim eſt pœna ipſorum, qnod tota
„ explicari non poteſt, nec plenè, ac inte-
„ grè cogitari: nam alia multa genera tor-
„ mentorum, quæ hic enumerata non ſunt,
„ imò quæ nulli hominum innoteſcunt, in
„ inferno erunt. & ſunt. Hæc Carthuſ. Et alter
„ alter Carthuſ. Frāc. de Puteo in Caten. aur.
„ ſuper Pſal. in hunc locum ex Gregor. *in*
„ *Iob. lib. 15. moral.* Dicendo namq. laqueos,
„ ignis, ſulphur, ſpiritus procellarum, multos
„ nimirum dolores intulit, ſed quia ab his
„ doloribus peccator, qui non corrigitur ad
„ æterna ſupplicia vocatur, eoſdem dolores
„ non iam totum calicem, ſed partem calicis
„ dicit; quia videlicèt eorum paſſio hic qui-
„ dem per dolores incipitur, ſed in vltione
„ perpetua conſumatur. Hæc Greg.
Hoc eſt igitur vęh, quòd ijs, qui alios ſcan-
dalizauerint adueniet. Caueant ergò ſi ſa-
piunt, ne & ipſi veniant in hunc locum tor
mentorum (vt diues ille petierat à Patre
341 Abraham *Luc. 16. n. 28.*) Ni fortaſſis Ce-
ciæ Comitem ſubſequi voluerint, de qno
Panorm. in geſtis Regis Alphonſi memi-
nit; qui vxore necata propter concubinam,
quam domi habebat, reliquum vitæ tem-
pus ſceleſtiſſimè ad nonageſimum vſque
vitæ ſuæ annum vixit; moriens verò ſepul-
chro tale inſcripſit Epitaphium:
„ *Hæc mihi porta eſt ad inferos,*
„ *Quid illic reperiam, neſcio.*
„ *Scio quæ reliqui.*
„ *Abundaui bonis omnibus,*
„ *Ex quibus nihil fero mecum,*
„ *Nec quod bibi, atque edi*
„ *Quodq. inexauſta voluptas exhauſit.*
Rfert *Iul. Caſ.* Capac. *de impreſſis lib. 2. cap.*
342 15. *in ſin.* ſic homo iſte diues, qui mor-
tuus ſepultus eſt in inferno. *Luc.* 16. 22. Hoc
eſt anima eius in profundo infernalium ſup
pliciorum eſt collocata, & infra terrā quaſi
in tumulo poſita, concluſa, ac relegata. vt
Dionyſ. Carthuſ. ibidem loquitur; & Au-
guſt. in quæſt. Euangel. Sepultura autem in-
ferni (loquitur) pœnarum profunditas eſt,
quæ ſuperbos, & immiſericordes poſt hanc

Digitized by Google

vitam vorat,& eum refert S. *Thom. in Cat.*
in Euang in hunc locum.
Quoniam autem ſatis perperam de Epi-
ſcopo loquuti aduerſarii in eorum mani-
feſto fuere; Admonendos eos, vt filios cha-
riſſimos (iuxtà S. Apoſtoli Pauli dictum 1.
ad Cor.4.n.14.) putauimus. Oſtendunt nē-
pè ſe in eo, quod errantes dixere, ignorare
qui nam ſunt Epiſcopi in Eccleſia Dei, &
343 quanta eorum dignitas. Omnis verò qui
peccat, & errat, in eo, quod errat ignorans
eſt,vt Ariſtoteles teſtatur.Ignorantia autem
344 mater cunctorum errorum vocatur, atq.
maximè Sacerdotibus Dei vitanda. *can.*
345 *ignorantia.* 1. *diſt.*38. Sunt itaq. Epiſcopi,
quos Spiritus Sāctus poſuit regere Eccleſiā
Dei, quā acquiſiuit ſanguine ſuo. vt Paul.
Apoſtol.*Act.*20.*n.*28. loquitur Epheſijs ver-
ba faciens.*Sac.Trident.Cōcil.ſeſſ.6. c.1.de re-*
format.& ſeſſ.23.c.4.de Sacram.ordin. Card.
Robert Bellarm. & ipſe Archiepiſcop. Ca-
puan.*Illuſtr. controuerſ. tom.* 1. *lib.*1. *de Ro-*
mano Pontifice.cap.6.col.4. lit. D.verſ. poſtre-
mo ſi plebs & cap.7.col.4.lit.etiam D.verſ.pri-
mum regimen Eccleſia.
346 Et ſunt verè Principes, & paſtores, vt
loquitur idem Cardin.*Bellarmin.d. lib.*1. *de*
Rom.Pontefice.cap.2.in fin. lit.G. verſ. de Ec-
*cleſia teſtamenti,& cap.9. col.*16. *lit. D. verſ.*
vtrum autem expediat. vbi dicit: Summum
347 Pontificem ſub ſe habere Epiſcopos, vt
veros Principes, non vt Vicarios, & pro-
reges.Sanctus quoque *Hilarius* commen-
tariorum in *Matth.can.*26.*in fin.*ſuper ver-
„ bis illis *cap.*24.45. *Quis putas eſt fidelis ſer-*
„ *uus,& prudens.quem conſtituit Dominus ſu-*
„ *per familiam ſuam,„vt det illis cibum in tem-*
„ *pore?* Quis nam eſt (inquit) fidelis ſeruus,
„ & prudens, quem conſtituit Dominus ſu-
„ per familiam ſuam? Quamquam in commu-
„ ne nos ad indefeſſam vigilantię curam ad-
„ hortetur: ſpecialem tamen populi Princi-
„ pibus, ideſt Epiſcopis in expectatione, ad-
„ uentuque ſuo ſolicitudinem mandat.Sic il-
le.Populi itaque Principes ſunt Epiſcopi.
Epiſcopi nēpè Summi Sacerdotes, & Apo-
ſtolorum Vicarii nuncupantur.*cap.*1.§.*per*
frontis chriſmationem. de ſacra vnct. extrà.
vbi Innocent. III. de Epiſcopis loquens, ſe-
quentibus fatur: *Vnde* (inquiens) *cum cæte-*
ras vnctiones ſimplex Sacerdos, vel Presby-
ter valeat exhibere, hanc (Chriſma ſcilicèt)
non niſi ſummus Sacerdos,ideſt Epiſcopus de-
bet conferre. Quia de ſolis Apoſtolis legitur,
quorum Vicarii ſunt Epiſcopi, quod per ma-
nuum impoſitionem Spiritum Sanctum da-
348 *bant.* Hæc Innoc. In locum nempè ſuc-
ceſſerunt Apoſtolorum Epiſcopi *can.in no-*
*uo.*2.§.*ipſis quoque decedentibus.* 21. *diſt. &*
can.quorum vices. 6.68.*diſt.*vbi Auguſt.ex-
plicat illud *Pſal.*44. *Pro patribus tuis nati*
ſunt tibi filii. Patres miſſi ſunt Apoſtoli (in-
quiens) pro Apoſtolis filij nati ſunt, & cō-
ſtituti Epiſcopi.*Sac.Trid.Concil.d.cap.4.ſeſſ.*
23.*de ſacram. ordinis.* Quinimò ipſius Chri-
ſti Vicarii ſunt,& Dei.Innocent.III.*d.c. vn.*
§.*ad exibendum autem de ſacra vnct* dicens.
Caput inungitur (ſcilicet Epiſcopo) vt oſte-
datur illius repræſentare perſonam, de quo
dicitur per Prophetam: ſicut vnguentum in
capite eius,&c. caput enim viri Chriſtus: ca-
*put autem Chriſti Deus.*Sic ille.*Gigans de re-*
ſidens.Epiſcop.cap.5.n.11& ſeq.
349 Inde porro S. Romana Eccleſia Apo-
ſtolica dicitur, & appellatur, & eſt: quia in-
ter alias, retinet ſucceſſionem Epiſcoporū
ab Apoſtolis,vt poſt Tertul. *lib. de præſcript.*
*aduerſus hæretic cap.*20. *& duob. ſequent. ſe-*
*quitur.P.Martin.*Becanus *tom.*1.*opuſc. opu-*
ſcul. 6 *de Eccleſia Chriſti. q.*1. *concluſ.*2. *n.*6.
*& q.*3.dum agit de Eccleſia reformata.*con-*
cluſ. 4. *num.* 28. *&* 29. inde ex Tertul. & S.
Auguſt., reprobans Eccleſiam reformatam,
quòd non eſt Apoſtolica per ſucceſsionē
Apoſtolorum per Epiſcopos. Et Clemens
V.in Concilio Viennenſi *in Clem.* 1. §. *nec*
ſuper.de pœn. Quanta pœna digni ſunt, qui
in Epiſcopos ſe temerarios exibent, oſten-
dens;& ſi rigorem quoque temperet: ſic ſe-
quitur.*Vt ex dignitate offenſi pœnam metiri*
„ *deceat offendentis:Epiſcopi enim dicuntur ſan-*
„ *ctiſſimi, Chriſti legati exiſtunt, ſpirituales*
„ *ſunt Patres,noſtrique fratres,& coepiſcopi,co-*
lumnæ comprobantur Eccleſiæ; quare grauē
„ *oportet eſſe pœnam culpæ violantis dignitatem*
„ *tantæ præeminentiæ adæquandam.* Sic Sum-
mus Pontifex Clemens. eodem modo In-
nocent.III.in Concilio generali in *c.qualiter,*
ter,& quando. 24.§. *& ideo Sancti Patres de*
accuſat. Epiſcopos columnas appellat Ec-
cleſiæ. Adeòque præeminent Epiſcopi, vt
350 Angeli appellentur: ita enim commu-
nis Sanctorum Patrum ſenſus eſt *in cap.*1.
*Apocal.Beati Io.Euangeliſtæ num.*20.in illis
verbis Domini. *Septem ſtellæ Angeli ſunt*
ſeptem Eccleſiarum. Angeli ideſt Epiſcopi,
Angelos *ibid.S.Thom.Doctor.Angelicus* di-
cit Epiſcopos propter eminentiam, quam
debet habere Prælatus: & rationes ſubne-
ctit quamplures, propter quas Epiſcopi An-
geli vocantur.Sed libet verba afferre Dio-
nyſii Carthuſ.viri doctiſſimi,pariter & ſan-
ctiſſimi in hunc locū *art.*3.*in fin.* Qui An-
gelos Epiſcopos exaudit: *Cum enim* (in-
351 quiens) *Angelus nuncius interpretetur;*
„ *Epiſcopi,qui à Deo ſunt deſtinati,ac ordinati*
„ *vt voluntatem, præceptaque Dei nuncient,*
„ *rectè Angeli ſunt vocati: Imò cum in Ma-*
„ *lach.* 2. *non tantum Epiſcopus, ſed & Sacer-*
„ *dos Angelus nuncupatur; conſtat Epiſcopos*
„ *qui Sacerdotum ſunt Principes,congruentius*
„ *Angelos dici: ſic enim ſcriptū eſt illic: Labia*
„ *Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiā, & legē, requi-*
„ *rent de ore eius; quia Angelus Domini*
„ *exe-*

,, *exercitium iſt. Denique iuxta D. Dionyſium;*
352 *ſupremum ordinis inferioris cum infimo*
,, *ordinis ſuperioris præcipuam habet conue-*
nientiam, & interdum nomen vnius tranſit
353 *ad alium.*Cum ergo *Angelus propriè ſit no-*
,, *men cœleſtium ſpirituum infimi chori, ſeu or-*
,, *dinis, Epiſcopus verò ſupremum quid ſit in*
,, *Eccleſiaſtica Hierarchia, conuenientiam ma-*
,, *gnam ſortiti ſunt, & vnum nomen alterius*
*deſignatur.*Sic Carthuſ. quem etiam ſequi-
tur P.Franc.Ribera è Societate Ieſu *in eun-*
*dem locum.num.*119.referens & illud Apoſt.
354 Paul.1.*ad Corinth.*11. Ideò debet mulier
velamen habere ſupra caput ſuum *propter*
Angelos(Propter Epiſcopos nulli expoſue-
runt.) Inferens & eodem modo in dictum
locum Pauli *Cornel. à Lapide num. 96. ex*
*Ambroſ.Anſelm.& S.Thom.*Angelorum no
mine,Sacerdotes,& Epiſcopos exaudiri do-
cet qui *Apocal.*2.vocantur Angeli; *Ne ſci-*
licèt (inferens)*eos mulieres non velata forma*
ſua ad libidinem prouocent. & eundem ſen-
ſum amplectitur *Carthuſ. in eundem locum*
*art.*11.Sic item *Martinus Becanus opuſcelor:*
*tom.*2.*de primatu Regis Angliæ cap.*2.*obiect.*
8.*in* 6.*titulo n.*54.
354 Huc igitur ad dignitatem oſtendendā
Epiſcoporum accedit,nec immerito,quòd
idem Apoſtolus,& Euangeliſta,ac Propheta
Ioannes *Apoc.*19.*num.*19.de ſe dicit: Cùm
enim ipſe Angelū adorare voluiſſet, qui
læta cæleſtis gloriæ,& nuptiarum Agni nū-
ciabat: Et *Cecidi* (inquit) *ante pedes eius, vt*
,, *adorarem eum Et dicit mihi:Vide ne feceris:con-*
,, *ſeruus tuus ſum, & fratrum tuorum habentium*
,, *teſtimonium Ieſu.Deum adora.*Inde enim non
permiſit ſe Angelus adorari à Ioan.propter
dignitatē Epiſcopalē, vt optimè *P. Ribera in*
,, *eundem locum num.*18. *adnotat. Quoniam* (in-
,, quiens) *præter dignitatem, quæ hominibus ac-*
,, *ceſſit, aſſumente Filio Dei eorum naturam, hæc*
,, *quoque magna eſt miniſtros Chriſti eſſe eos, &*
,, *Prophetas,& Euangelicæ doctrinæ nuncios; tum*
,, *etiam propter hanc doctrinam vexari ab inimi-*
,, *cis Chriſti.* Conſeruus (inquit) tuus ſum,&
,, fratrum tuorum habentium teſtimonium
,, Ieſu.*Ac ſi dicat:Mihi honorificum eſt Chriſti mi-*
,, *niſtrum eſſe,& eius miniſteria tibi nūciare:Cum*
,, *tu igitur,& fratres tui mihi pares ſitis in eo,quod*
,, *mihi glorioſum eſt, ideſt in reddendo teſtimoniū*
,, *Ieſu Chriſti; nolo, vt me adores, Deum potius*
,, *adora, à quo, & ego, & vos tantum honorem ac-*
*cepimus.*Hæc Ribera.

Quid igitur, iurè ne homines, & Sacer-
dotes præſertim, Epiſcopum contemnant,
356 quem tantifecerunt Angeli? At Summi
Romani Pontificis eſt,curare, pro vt curat,
ne Epiſcopalis dignitas viteſcat.*cap.acceden-*
*tibus.*12.*de exceſſib.Prælat.* An quia ipſi quaſi
ſignum ad ſagittam poſiti ſunt,vt Innocen.
357 III.loquitur *d.cap.qualiter,& quando.*24. *de*
excuſat. idcircò ludibrio habendi erunt, vt
noſtri Aduerſarij faciunt? Verùm memine
358 rint, Chriſtum Dominum noſtrum hoc
nomine Epiſcopi dignatum fuiſſe; ſic enim
eū Apoſtolorū Princeps Petrus 1.*epiſt.cap.*2.
*num.*25.appellat: *Eratis* (inquiens) *ſicut oues*
errantes, ſed conuerſi eſtis nunc ad Paſtorem, &
Epiſcopum animarum. veſtrarum Epiſcopus
(inquit *Dionyſ.Carthuſ.ibid.art.*5.*in fin.*) ani-
marum vocatur, ideſt earum ſaluti intētus,
359 ſeu ſuperintentor ſalutis eorum. Epiſco-
pus quippè ſuperintendens interpretatur.
360 Chriſto itaque iniuriam facit,qui Epi-
ſcopis iniuriam infert. Eius nempè ſermo
eſt:Qui vos ſpernit,me ſpernit. *Luc.* 10.16.
361 miniſtri enim Chriſti ſunt:ita Paulus 1: *Sic*
nos exiſtimet homo (inquiens) *vt miniſtros*
*Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.*1.*ad*
*Cor.*4.*num.*10.quod ſequitur Anacletus Pa-
pa *d.can.In nouo.* 2. §. *ipſis quoq.* 21. *diſt.* Ipſis
quoque loquens decedentibus (de Apo-
,, ſtolis dicens) in loco eorum ſurrexerunt E-
,, piſcopi,quorum ordinatio prętaxato debet
,, fieri ordine, & modo; quos, qui recipit; &
,, & verba eorum, Deum recipit; qui autem
,, ſpernit eos,eum, à quo miſſi ſunt, & cuius
,, legatione funguntur,ſpernit,& ipſe indubi-
,, tanter ſpernetur à Domino. Hæc Anaclet.
,, Sic nempè ſubſequitur idem Dominus no-
ſter,*d.cap.*10.*Luc.num.*16.Qui autem me ſper
nit,ſpernit eum qui miſit me. Deum, ergo
præponentem vindicem habebit,qui Chri-
ſtum,eiuſque Epiſcopos contemnit. *Gigans*
352 *de reſid.d.cap.*5.*num.*3. Horrendum autem
eſt incidere in manus Dei viuentis, vt Pau-
lus Apoſt. loquitur *ad Hebr.*10.*nu.*30.

Audi S. Ioannem Chryſoſtomum illum
Conſtantinopolitanum Epiſcopum *Homi.*
2.*epiſt.*2.*ad Timoth.*ſuper verbis illis:Qui vos
,, ſpernit.*An ignoras* (inquiens) *quid ſit Sacer-*
,, *dos? Angelus vtique Domini eſt.Si deſpicis; non*
,, *illum deſpicis,ſed Deum,qui illum ordinauit,di-*
,, *cens Dominus. Qui vos ſpernit, me ſpernit.* Sic
ſanctus ille os verè aureum. Vide igitur qui
ſpernis, ne tu ipſe ſpernaris,æternoque igni
addicaris: ibi erit fletus,& ſtridor dentium,
*Matth.*13.50.
363 Epiſcopi quoque Patres ſunt, & Paſto-
res,atque proinde Regibus,alijſque Princi-
pibus ſecularibus dignitate ſuperiores ſunt.
Vnde tàm in Eccleſia,quam foris ſuum gra
dum,& ordinem præ oculis habere ſemper
debent,vt Sacroſancta Tridentina Synodus
*Seſſ.*25.*cap.*17.*de reform.* præcipit. Namque
præcellit Imperator in temporalibus, illos
dumtaxat,qui ab eo ſuſcipiunt temporalia,
367 ſed Pontifex in ſpiritualibus antecellit,
quæ tantò ſunt tēporalibus digniora,quan-
tò anima præfertur corpori. vt Innocent.
Papa III. Conſtatino fatur Imperatori *in*
*cap.ſolita.*6.§. *verum ſi de maior.& obed.*
368 Tantaque Epiſcopalis dignitatis præe-
minentia eſt,vt Clem.V.*in clement.in pleriſ-*

Digitized by Google

que 5. *de elect.* Serenitatem Pontificalis di-
gnitatis appellauerit . vnde Sereniſſimos
nuncupari Epiſcopos arguit *Caſſan. in catalo.*
*glor. mundi. part.*4. *conſid.*24., Vbi etiam Epi-
ſcopum, Ducem, Marchionem, Comitem,
ac Regem dici, docet, eumque ſequitur poſt
369 alios *Gratian. forenſ. diſcept. part.* 3. *cap.*590.
370 *nu.*15. Eſt enim culmen dignitatum, Epi-
ſcopalis dignitatis; vt locis citatis *Caſſan.* &
371 *Grat.* referunt. Vt propterea Summus vni-
uerſalis Eccleſiæ Pontifex Romanus, Epi-
ſcopi nomen nec diffugiat, ſeq; Epiſcopum
nominet; quia ordinum, qui in Eccleſia sũt
Epiſcopalis eſt maior; nec vllũ ipſo eſt inue-
nire maiorem, vel parem, vt *Gloſſ. loquitur in*
proœmio 6. decret. verb. Epiſcopus, & vt ſequitur
doctiſſimus Quintilian. Mandoſ. *in Gloſſ. fa-*
*cultatis. verb. Epiſcopus, fol. mihi.*6. Nomen Epi
372 ſcoporum (inquiens) ad Antiſtites no-
,, ſtros translatum eſt, vt ſpeculatores, & in-
,, ſpectores ſint, & gregis ſibi commiſſi vitæ
,, exploratores, & cuſtodes. Summa ratione
,, Papa ſe Epiſcopum nuncupat, cui omnis
,, cura omnium Ciuitatum, omniũ magiſtra-
,, tuum, omnium Epiſcoporum, omnium ho-
,, minum, omnium animarum demanata eſt;
,, & cui dictum eſt: Paſce agnos meos. *Ioa.*21.
,, Rurſus: Ecce conſtitui te ſuper gentes, &
regna, vt euellas, & deſtruas, & diſperdas, &
ædifices, & plantes. *Hierem.*1. & *cap. ſolita. de*
maior. & *obed.* hæc Mandoſ.

373 Ob hanc igitur cauſam, ob dignitatis
præeminentiam, nedum Illuſtris perſona
Epiſcopus dicitur, *cap fin. de ſent.* & *re iud. in*
6. Verùm etiam & Illuſtriſsimi titulo deco-
ratur, vt poſt alios ſequitur *Maurit. de Alze-*
do de præcellent. Epiſcop. dignit. ad praxim re-
*dacta p.*1. *cap.*10. *n.*49. & 66.

Cum tanti igitur ſint Epiſcopi, tantaque
eorum dignitas, honore, vtique afficiendi,
non vili habendi, vt Aduerſarij faciunt; mi-
nimè animaduertentes quod Dominus ait
*Zacchar.*2.8. *Qui enim tetigerit vos, tangit pu-*
374 *pillam oculi mei*. Quia vehementiſsimè
Deum offendit, qui Sacerdotes, ac præſer-
tim Epiſcopos, iniuria, ignominiaue afficit;
pupillæ enim ſimilitudine res vnicè dile-
cta ac ſumma cura ſeruanda, intelligitur, vt
Pſal. 16. Cuſtodi me vt pupillam oculi, &
*Deuter.*32. Circunduxit me, & docuit, & cu-
ſtodiuit quaſi pupillam oculi ſui, vt ex Hie-
ronymo, Theodoreto, & plurium aliorum
dicto refert *P. Ribera in eundem locum, nu.*20.
Addens: *Tangere eſt, vel minimum lædere.* Hie-
ronym. nempè tactum pro vexatione, & in-
iuria accipe (dixit) iuxtà illud, quod legi-
mus: Nolite tangere Chriſtos meos, & in
Prophetis meis nolite malignari. *Pſal.* 140.
Audiant (quæſo) quid Mellifluus ille Cla-
reuallis, Abbas Bernardus Sanctiſsimus *ſer.*
,, 12. *in Cantic.* dicat: *Fratres reuereamur Epiſco-*
,, *pos, ſed vereamur labores eorum. Si labores pen-*
,, *ſamus, non affectamus honores. Agnoſcamus im-*
,, *pares vires noſtras, nec delectet molles, & fœmi-*
,, *neos humeros, virorum ſupponere ſarcinis; nec*
,, *obſeruemus eos, ſed honoremus. Inhumanè nem-*
,, *pe redarguis opera, quorum onera refugis. Teme-*
,, *rariè obiurgat virum, de prælio reuertentem mu-*
,, *lier nens in domo. Dico enim ſi is, qui de clauſtro*
,, *eſt, eum qui verſatur in populo interdum minus*
,, *diſtrictè, minuſue circumſpectè ſe ſe agere depræ-*
,, *henderit; verbi gratia, in verbo, in cibo, in ſõno, in*
,, *riſu, in iræiudicio nõ ad iudicãdũ confeſtim proſi-*
,, *liat, ſed meminerit ſcriptũ: melior eſt iniquitas viri*
,, *quàm benefaciens mulier.* Eccleſ. 42. *Nam tu*
,, *quidem in tua cuſtodia vigilans benefacis; ſed qui*
,, *iuuat multos melius facis, & virilius. Quòd ſi*
,, *implere non ſufficis, abſque aliqua iniquitate,*
,, *ideſt, abſque aliqua inæqualitate vitæ, & conuer-*
,, *ſationis ſuæ, memento, quia charitas operit mul-*
,, *titudinem peccatorum.* Iacob. 5. *Hæc dicta ſint*
,, *contra geminam tentationem, qua ſæpè viri reli-*
,, *gioſi Epiſcoporum, vel ambire gloriam, vel exceſ-*
,, *ſus temerè iudicare diabolicis inſtigationibus in-*
,, *citantur.* Sic Sanctus Bernardus.

375 Cauſa in Sacr. Eminentiſs. Cardin. Con-
greg. Epiſcorum negotijs præfecta, accuratè
diſcuſſa, ponente Eminentiſ. Domino Car-
dinali S. Honufrij; Pro Epiſcopo, Emintiſs.
Patres decreuere ſemel, atque iterum in
hunc, qui ſequitur modum.

Iuuenacen.

Cum Epiſcopus Iuuenacen vnum ſuæ Curiæ Curſorem ad Terram Terlitij miſiſſet affigendi cauſa edictum Paſtorale, in quo vniuerſo Clero, alijſque de more ſignificabatur, ſe illuc certo die pro ſacra viſitatione facienda acceſſurum, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum, citra tamen præiudicium iurium ſibi, ſuæque Eccleſiæ quomodolibet competentium, inhærendo ſententia, atque decretis Sacræ Rotæ Romanæ, vbi antiqua pendet lis ſuper iure viſitandi titulo Ordinarij Eccleſiam Collegiatã dictæ Terræ & à qua, vltimo loco prouiſionale decretũ emanauit, quod dictus Epiſcopus ſine iurium vtriuſque partis præiudicio, tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegatus viſitare debere mandabatur. Archipræsbyter cũ quibuſdam alijs dictæ Collegiatæ Præsbyteris exiſtimantes, Epiſcopi fuiſſe animum, vt dictam Eccleſiam tanquam Ordinarius viſitaret, attenta maximè natura illius dictionis, etiam, quam copulatiuè appoſitam interpretabantur; non ſolum præfati edicti affixioni obſtiterunt, verum Epiſcopi mandatarium, licet Clericum; maletractauerunt, & ab edicto appellauerunt. Quamobrem ſententiam excommunicationis illos incurriſſe Epiſcopus declarauit; totumq; Capitulũ, & Clerum dictæ Collegiatæ Eccleſiæ ſuppoſuit interdicto. Et licet illi obtinuerint à Tribunali A.C. cõmitti abſolutionem dictæ excommunicationis Epiſcopo Andrien, cum clauſula (dummodo ſe ſe paratos exhibeant dictum Epiſcopum Iuuenacen ad ſanctam viſitationem recipere, edictumq;

ad

Digitized by Google

ad valuas præfatæ Eccleſiæ patiantur affigi, eiſq; ſalutari iuncta pœnitentia (nihilominus in excommunicationis contemptum (dicta clauſula non impleta) & miſſas celebrare, aliaque exercere diuina audacter continuauerunt; illam vti nulliter prolatam non afficere prætendentes; vnde cauſa in Sacr. Congregatione Eminentiß. Cardinalium conſultationibus Epiſcoporum præpoſita ab Eminentiß. Cardinali S. Honuphrij ſub die 20. Auguſti proximè præteriti relata, vtriuſque partis procuratoribus auditis, reque accurato ſtudio diſcuſſa. Cenſuerunt Eminentiſſ. Patres, præfatam excommunicationis, & interdicti ſententiam ritè, legitimèque fuiße promulgatam; prædictoſque Archipræsbyterum, & Præsbyteros ob miſſarum celebrationem, diuinorumque exercitium dicta excommunicatione durante irregulares effectos fuiſſe. Ideòque ſcribendum eidem Epiſcopo Iuuenacen, vt eoſdem ab excommunicatione, & irregularitate abſoluat, interdictumque auferat. Dummodo ſe paratos exhibeant eum tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum ſine præiudicio, vt ſupra, iurium, iuxta decretum Rotale ad Sanctam viſitationem recipere, edictumque paſtorale affigi patiantur. Et cauſa iterum ad inſtantiam dicti Cleri Terlitien die 3. infraſcripti menſis propoſita Eminentiſſ. D. D. in deciſis perſtiterunt. Romæ die 3. Septemb. 1628.

Fr. Anton. Card. S. Honuphrij.

† Loco ſigilli.
C. Fachenettus.

CAROLVS MARANTA

V.I.D. Comes Palatinus, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Iuuenaceu, Reg. Conſil.

VObis omnibus, & ſingulis Per Illuſtri Domino Archipræsbytero, & Reu. Capitulo, & Clero, nec non magnific. Gubernatori, Sindicis, Electis, Procuratoribus, Prioribus, hominibus, ac Vniuerſitati Eccleſiarum, Hoſpitalium, Confraternitatum, Montis Pietatis, ac cæterorum piorum locorum in iſta Terra Terlitii, ſiuè loco Deo Altiſſimo dicatorum ſalutem in Domino, & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, qui eſt omnium vera pax. Noueritis, quod nos, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, citra præiudicium omnium iurium nobis, & noſtræ Eccleſiæ Iuuenacen, quomodolibet competentium, Sacræ Romanæ Rotæ ſententiæ, atque decretis inhærentes, atque decretis Sacroſanctæ Tridentinæ Synodus: inhærentes etiam noſtris edictis publicè emanatis, & affixis pro ſancta viſitatione, quam primò in noſtra Cathedrali incepimus, & proſequentes ſumus, die duodecima currentis menſis Iunij poſt meridiem (Deo adiuuante) iſtuc venire cogitamus ad viſitandam Eccleſiam Collegiatam dictæ Terræ Terlitij, omneſque alias Eccleſias, beneficia, ſiue cum cura, vel ſine ea, & loca omnia, Clerum, ac viros ipſius Terræ, vt nihil in tactum relinquamus, quod non ſecundũ ſacrorum Canonum ſtatuta, & Sacri Trid. Concil. decreta, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, perluſtremus in Domino, & inquiramus, atque vt quæ emendatione digna ſunt, paternè corrigamus, & emendemus, & quæ approbatione digna, approbemus, & confirmemus. Quapropter hortamur vos omnes, & ſingulos, atque in virtute ſanctæ obedientiæ committimus, & mandamus: vt vos ad ſanctæ viſitationis officiũ dignè, atque vt conuenit peragendum, præparetis (vt bonum Chriſti gregem, ac obſequentes, obedienteſque filios decet) inobedienteſque verò, ac rebelles omnes, & ſingulos excommunicationis pœna, (quam ex nunc, pro vt ex tunc in rebelles omnes, & ſingulos in ſcriptis proferimus, & promulgamus) multamus.

Exhortantes vos omnes & ſingulos, vt dignè vos præparetis ad lucrandam plenariam indulgentiam quam SS. D.N. & Pater D. Vrbanus diuina prouidentia Papa Octauus per Breue Sanctitatis ſuæ ſub datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris di XXVII. Septemb. M.DC. XXXVII. Pontificatus ſui anno decimoquinto, nobis indulſit, & omnibus fidelibus vtriuſque ſexus vērè pœnitentibus, & confeſſis, ac ſacra communione refectis, qui primæ miſſæ Pontificali, quam in dicta Terra celebraturi ſumus in actu ſanctæ viſitationis, & benedictioni per Nos ſupra populum poſt miſſam ſollemnem largiendæ, deuotè interfuerint, ſeù Eccleſiam Collegiatam, in qua miſſam prædictam celebrabimus eodẽ die piè viſitauerint, & ibi pro Chriſtianorũ Principum concordia, hæreſum extipatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effunderint, plenariã omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, miſericorditer in Domino conceſſit. Quapropter iterum, atque iterum eos omnes, & ſingulos in Domino monemus, vt tam largam Domini benedi-

ctionem

Digitized by Google

ctionem pio affectu recipiant,& proſequantur,ſeq; per diligentem peccatorum ſuorũ excuſſionem , & confeſſionem præparent. Scientes quod ſi ſecus egerint in tremendo Dei iudicio,& in hora mortis de ſeorum ſocordia,& negligentia ſtrictam rationem ei, qui .ſine perſonarum acceptione iudicat, reddituri erunt.

Quoniam verò ſanctum Confirmationis Sacramentum erimus adminiſtraturi: ſignificamus vobis,quòd tantum eos, qui in ſeptennio conſtituti ſunt,confirmabimus,non minores,;cum per ætatis imperfectionem non poſſint poſtmodum reminiſci,ſe Sacramento hoc munitos fuiſſe. Maiores verò curent,vt expiatione peccatorum in ſacramẽtali confeſſione, vel ſaltim eorundem contritione ſe cum eorum Domino,quem peccatis exacerbauere, in gratiam ponant,atq; ſacramentalis gratiæ in Sacramento huiuſmodi confirmationis conferendæ participes eſſe valeant.

Quiſquis verò aliquid habuerit,quod reformatione indigeat , vel ſcriptis, vel voce ad aures ad nos deferat : Prætendens inde Dei gloriam magis, quàm animi exulcerati depoſitionem;paternè namque illud excipiemus,& delatis (quantum in vobis erit) per Dei benigniſſimi gratiam proſpicere curabimus,vt ſanemus morboſam onem,non vt perdamus.

Vt autem hoc vobis innoteſcat , has præſentes per infraſcriptum noſtrum, & Curiæ noſtræ Cancellarium,noſtraque manu ſubſcriptas,ſigillique noſtri , quo in ſimilibus vtimur impreſſione munitas,dedimus, fierique iuſſimus;mandandantes noſtris Curſoribus , quod eas vobis notificent ,ſ& intiment etiam per affixionem ad valuas Collegiatæ Eccleſiæ veſtræ Terlitien , ne ignorantiæ cauſam quomodolibet obtundere valeatis. In quorum,&c. Datum Ianuarij in noſtro Epiſcopali Palato die 4. Iunij 1638.

Carolus Epiſcopus Iuuenacen,&c.

† Loco ſigilli.

Amouentes,lacerantes,aut quomodolibet deturpantes,ſeu id fieri mandantes,ſint ipſo facto excommunicati.

D.Io.Miſurellus Notarius,& Actuarius.

HIc authoritate noſtra tanquã Sedis Apoſtolicæ Delegati,inhærentes ſententiæ, & decretis Sac. Rotæ, & citra præindicium omnium, & quorumcunque iurium nobis & noſtræ Cathedrali Eccleſiæ competentium. Vim vi repellendo, inhærentes etiam diſpoſitioni text.in cap.fin.de dolo, & contumacia in 6. Declarantur, & publicantur excommunicati , & à Chriſti Domini fidelium conſortio ſegregati, & ideò ab omnibus euitandi R.D. Honoratus Grimalddus Archipræsbyter Collegiatæ Terræ Terlitii. D. Ioſeph Gaſparinus Cantor dictæ Eccleſię. D. Mattheus de Grauina fiſcalis. D.Io. de Marco D. Angelus de Lucia. D.Io. Nicolaus de Sannalo Sacriſta , & Præsbyteri dictæ Collegiatæ, ex eo quia, cum ſub die quinta currentis menſis Iunil cum noſtris litteris Paſtoralibus ad dictam terrã miſiſſemus notorium Clericum Siluaticum Io. Leonardum Dragonem Iuuenacen noſtræ Cath. Eccleſiæ ſeruitio aſcriptum, & noſtũ familiarem , noſtræque Epiſcopalis Curiæ Curſorem, quibus dicto Archipræsbytero, & toti Clero,& hominibus dictæ Terræ ſignificabamus; quod nos etiam tanquam S. Sedis Apoſtolicæ Delegati,inhærentes ſententiæ , & decreti , Sac. Rom. Rot. & Sac. Trid. Concil. & citra præiudicium iurium quomodolibet nobis , & noſtræ Eccleſiæ competentium ſub die 12. currentis menſis Iunii poſt meridiem intendebamus accedere addictam Terram ad ſanctam viſitationem in illa proſequendam, & vt ſe ad illam dignè præpararent ſuſcipiendam ,ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda contra inobedientes, & rebelles. Illi nedum contumaciter , ac rebellando voluerunt dictas litteras paſtorales noſtras dicto modo tanquam S. Sedis Apoſtolicæ Delegati admittere,ſed illas vi abſtraxerunt è manibus dicti notorij Clerici Io. Leonardi noſtri familiaris, & noſtræ Curię Curſoris: Verùm etiam violentas manus , diabolo ſuadente in illum inijcecerunt , eumque carcerauerunt, & per totum diem carceratum detinuerunt in vilipendium noſtrum, imò verò S.Sedis Apoſtolicæ iuriſdictionis, & Sacræ Rom. Rot. Incidendo etiam damnabitur in excommunicationem in can. ſi quis ſuadente diabolo, atque in cap. ſi clericos. 15. de ſent. excomun. in 6. impedientes dictam viſitationem contrà formam ſacrorum canonum,& conſtitutionum Summorum Pontificum,& Sac. Trid. Concil. ac ſententiæ , & decretorum dictæ Sac. Rom. Rot. Eodemque modo interdicto ſupponimus Eccleſiaſtico eadem authoritate , ac vim vi repellendo , Capitulum , & totum Clerum dictæ Collegiatæ Eccleſiæ , & ter-

re

ræ Terlitij, quod contumaciter noluerunt nos ad ſanctã viſitationẽ prædictã admittere, vt ex informatione deſuper capta. Inſtãte ad prędicta omnia, & ſingula Promothore fiſcali d. Curiæ noſtræ, & ſanctæ viſitationis, non ſolum iſto; ſed & omni alio modo meliori, Et quia non eſt tutus acceſſus ad dictam terram ob dictorum rebelliũ armata manu contumaciam, & inobedientiam, ad euitandum euitanda, & maiora ſcandala, pręſentes cedulones affigantur ad vniuas noſtræ Cathed. & in alijs locis publicis, conſuetis noſtræ Ciuitatis Iuuenacen. vt ad dictorum notitiam modo, quo ſuprà deueniant, ac ſi in dicta Collegiata Eccleſia, & Terra affixi fuiſſent.

Carolus Epiſcopus Iuuenacen. Delegatus Apoſtolicus, &c.

Loco ſigilli.

Amouentes, lacerantes, vel quomodolibet deturpantes, vel talia mandãtes, ſint ipſo facto excommunicati, quorum abſolutionem nobis tantum retinemus.

D. Io. Miſurellus Notarius, & Actuarius.

Bulla concordiæ inter Epiſcopum Iuuenacen, & Archipræsbyterum, & Clerum Terræ Terlitii.

LAtinus miſeratione diuina tituli SS. Ioannis, & Pauli ſacroſanctæ Rom. Eccleſiæ Præsbyter Cardinalis de Vrſinis vulgariter nuncupatus, Apoſtolicæ Sedis Legatus. Dilectis nobis in Chriſto Archipræsbytero, Clericis, Diaconis, Subdiaconis Eccleſiæ S. Michaelis Archangeli Terræ Terlitij ſalutem in Domino. Expoſuit veſtræ deuotionis ſinceritas, vt tàm vos, quos ſpeciali dilectione proſequimur, quàm Eccleſiam veſtram cõdignis honoribus attollamus, cum itaque ſicut exhibita nobis nuper pro parte veſtra petitio continebat, quod à nonnullis Epiſcopis Iuuenacen diuerſis temporibus fuerunt conceſſæ exemptiones, & libertates vobis, & dictę Eccleſiæ S. Michaelis Archãgeli, ſuper quibus pluries à diuerſis alijs Epiſcopis ſimiliter Iuuenacen fuerint ſuperdictarum exemptionum declaratione contra vos litigatum cum maximo veſtro labore, & diſpendio, & cum nuper à venerabili fratre noſtro Hectore Dei gratia moderno Epiſcopo Iuuenacẽ fuerint declaratæ nõ nullæ aliæ exemptiones, & libertates, & à nobis ſuper illis litteræ confirmationis expeditæ ſub datum Terlitij Iuuenacẽ Diœceſis die 9. Febr. anni prædicti 1459. Et quia ſuper alijs certis caſibus, & exemptionibus, de quibus, tàm prædeceſſores veſtri, quàm vos in poſſeſſione, ſeu quaſi continuò extitis, & eſtis non fuerint ab eiſdem Epiſcopis Iuuenacen de illis facta declaratio, & ſpecificatio ſuper quibus poſſent de nouo oriri lites, & controuerſiuæ, quibus melius conſideratis, & pro veſtro quieto viuere dictum Hectorem Epiſcopum ſupplicaſtis, vt vellet dictas exemptiones vobis conceſſas declarare, pro vt præfatus Epiſcopus videns, & cognoſcens vos iuſta, & rationi conſona petere, volenſque vobiſcum pacificè, & quietè pertranſire, & viuere, ac iurgia, & litigia Prę latis, & Clericis non eſſe conuenientia; Sano ductus conſilio pro pacifico, & tranquillo ſtatu ambarum partium, tanquam Pater cum filijs ore ſuo proprio pateſecit caſus ipſi Epiſcopo, & eius dignitatis, nec non vobis, & veſtris futuris ſucceſſoribus ſpectantes declarauit, ſpecificauit, & confirmauit, pro vt hæc, & alia in quodam vltimo tranſactionis concordiæ, & declarationis inſtrumento per manus Notarij publici cum declaratione particulari exemptionum infra nominatarum, quibus in poſſeſſione extitis, & eſtis, vt ſupra præſentibus de verbo ad verbũ inſeri fecimus. Et in primis quod ad dictum Archipræsbyterum Terlitien, & eius officium ſpectat creare, eligere, & confirmare, ac inſtituere, & deſtituere Primicerium, & Cantorem, Sacriſtas, Procuratores, yconomos, & Officiales quoſcumque in præſenti, & in futurum de iure, & conſuetudine in dicta Eccleſia Terlitien creandos. Iterum ad dictum Archipræsbyterum, & eius ſucceſſorem ſpectat, & pertinet præfatam matricem Eccleſiam S. Angeli præfati Terlitien, & eius Præsbyteros, Clericos, & ſubditos ſub illius iuriſdictione, nec non Cappellas, Oratoria, & Cimiteria intus, & extra mænia dicti loci viſitare, corrigere, & gubernare, ad eius libitũ, & beneplacitũ, ita vt alij Archipræsbyteri eiuſdẽ loci Ordinarij exercuerũt Et illorũ procuratorẽ de iure, & cõſuetudine dictis Archipræsbyteris debitã à tẽpore antiquiſſimo eligẽdi. Similiter dictis præsbyteris, & Clericis cõferre beneficia, tã maiora, quã minora dictę Terrę Terlitij, nec non beneficia, quæ ſunt de iure patronatus, in ipſiſque beneficijs ſupradictis præ-

Digitized by Google

præfatos Clericos,& præsbyteros inſtituere,
& deſtituere. Ad dictum Archipræsbyterũ,
& eius officinm pertinet regere Curiam in
ciuilibus,& criminalibus omnibus Clericis,
& Præsbyteris cuiuſcumq;ſtatus, dignitatis,
& conditionis exiſtentibus dictæ Eccleſiæ
Terlitien , & alijs ſub ſua iuriſdictione de-
gentibus,ac de omnibus cauſis foro Eccle-
ſiaſtico ſpectantibus inter Clericos, ſeu lay-
cos vertentibus,& ventilãdis,ac etiã de cau
ſis matrimonialibus , & alijs ſimilibus in
principio,medio,& fine cognoſcendi, & de
iure,& cõſuetudine audire,& determinare;
dictoſqne Præsbyteros,& Clericos Terlitiẽ,
& alios,ibidem delinqnentes punire, corri-
gere,carcerari,multari, interdicere,& exco-
municare,& ſuſpendere ad tempus, vel in
perpetuum ſecũdum qualitatem exceſſus,
& criminis , & contra eos inquirere, ipſoſq.
cõponere,compoſitiones,& mnltas recipe-
re,& de eis diſponere , & alia facere ſecun-
dum Deum,& iuſtitiam, prò vt ſibi videbi-
tur,& placebit . Similiter ad dictum Archi-
præsbyterum , & eius , officium ſpectat
præſentare dicto Domin. Epiſcopo , &
eius ſucceſſoribus Clericos,Diaconos,Sub-
diaconoſqne , & Præsbyteros ordinandos
per dictum Epiſcopum Iuuenacen,qui Epi-
ſcopus nõ poſſit dictis præſentãdis ordines
conferre ſine litteris ipſius Archipræsbyte-
ri,& dictus Archipręsbyter non poſſit dictos
ordinandos alteri Epiſcopo extraneo præ-
ſentare ſine litteris ipſius Epiſcopi Iuuena-
cen,nec Epiſcopus ſine litteris , & licentia
Archipræsbyteri.Imò ipſi ordinandi teneã-
tur,& debeant cum litteris Epiſcopi , & Ar-
chipræsbyteri accedere ad extraneum Epi-
ſcopum, qui eos de voluntate amborum
habebit ordinare. Item Archipræsbyter,&
Clerici Terlitienſes præſentes , & ſucceſſo-
res non teneantur ad aliquod caritatiuum
ſubſidium de iure,vel conſuetudine Epiſco
po Iuuenacen præſtandum , nec teneantur
ad quartam canonicam, nec ad oblationes
quotidianas,nec ad mala ablata per teſtato-
res omiſſa , nec non miſſas publicas in ma-
trici Eccleſia,& extra mænia cantare,& ibi-
dem ad ſui libitum prædicare,& verſa vice
coram nobis ſupradictis præfatus Archipręs-
byter Terlitien præſente D. Epiſcopo au-
diente,& intelligente declarauit,& patefe-
cit ore ſuo proprio , quod ad Epiſcopum
Iuuenacen,& eius dignitatem pertinet pue-
ros,& adultos in fronte criſmare , oleum
ſanctum, & chriſma conficere in dicta Ec-
cleſia Terlitien,& alia ſimilia facere præter
ſuperius expræſſa,& conceſſa Archipræsby-
tero præfato , & eius officio . Item ad Epi-
ſcopum Iuuenacen , & eius dignitatem
ſpectat quolibet anno oleum ſanctum , &
Chriſma,ac oleum infirmorum concedere
& dare dicto Archipræsbytero,& Clericis
Terlitien,etiam Sacramenta poſtnlantibus.
Similiter ad Epiſcopum, & eius ſucceſſores
pertinet cauſas appellationum , & in
foro dicti Archipræsbyteri, & ſucceſſorum
interpoſitarum audire , finire, & terminare
de iure, vel conſuetudine. Accedente prius
tamen conſenſu, & beneplacito ſuper præ-
miſſis appellationibus R. D. Archiepiſco-
pi Baren. Metropolitani : & hoc quia de
iure, & conſuetndine , & à tanto tempore,
quod memoria hominum in contrarium
non exiſtit fuit obſeruatnm,& exequutum,
& alia pro vt in dicto inſtrumento . Quare
pro patte veſtra nobis fuit humiliter ſup-
plicatum,vt pro quiete veſtra,& pace,ac ſub
ſiſtentia firmiori dicta priuilegia authorita-
te noſtrę legationis de latere ratificare, ap-
probare , & perpetuo confirmare dignare-
mur. Nos igitur attendentes illa non ſine
iuſta,& rationabili cauſa conceſſa fuiſſe , &
confirmata,huiuſmodi ſupplicationibus in
clinati eadem priuilegia, libertates, exemp-
tiones,declarationes,pacta,delegationes,cõ-
miſſiones , ac quæcumque in dicto inſtru-
mento coram nobis exhibito,& approbato,
videlicet quoad declarata, ſpecificata , & in
præſentibus litteris noſtris expreſſa eadem
authoritate approbamus , confirmamus, &
perpetuò roboramus , ac eidem Archipræ-
sbytero præmiſſis attentis ſuper præmiſſis
iuriſdictione noſtræ legationis authoritate,
& perpetua conſtitutione præſtamus,& cõ-
cedimus per præſentes, ſupplemuſqne om-
nes,ac ſingulos defectns , ſi qui interuene-
rint in eiſdem; mandantes propterea ſupra-
dicta priuilegia , libertates , & exemptiones
quoad declarata, vt præfertur ab omnibus
perpetuis,futuris temporibus inuiolabiliter
obſeruari. In quorum fidem, & teſtimoniũ
præmiſſorum, præſentes noſtras litteras fie-
ri fecimus appenſione noſtri ſoliti ſigilli
Põtificalis munitas dedimus. Datũ in Arce
Canuſij noſtræ reſidẽtiæ die 4. præſẽtis men
ſis Augusti 1549. vij. indictionis Põtificatus
SS. in Chriſto Patritris,& Dom. noſtri D. Pij
Diuina Prouidentia Papæ Secundi . Anno
primo.

B. de Caſaccis.

EORVM OMNIVM QVAE IN HOC TRACTATV.

Cum rerum, tùm verborum comprehenduntur exacta, accurataque ad oculum ſuis quibuſque locis appoſita Demonſtratio.

Acephalus.

ACephalus, ideſt ſine capite dicitur, n.113.

Actor.

Actori non licet, quod reo licitum non exiſtit. nu.67.

Actus.

Actus repugnantes in eodem ſubiecto neque per diuinam potentiam, eodem tempore, eodemq; reſpectu, conſtitui poſſunt, n.90.

Quod repugnantiam implicet in obiecto.

Et aſſertur locus D. Hieronymi in Can. ſi Paulus. 11. §. cum omnia. 32. q. 5. atq; dilucidatur nu.91.

Actus in ſcriptis, permanens dicitur, non tranſiens. nu.141.

Actus denominatur à cauſa originaria, & prima, & cauſante. nu.181.

Actus dari non poteſt niſi potentia ad illum, & diſpoſitio præcedat. num.195.

Actus irritus eſt, vbi potentia ad illum deeſt. nu.196.

Actus etiam vnicus ſufficit in iuriſdictionalibus. num.225.

Stante præſertim ſcientia, & patientia aduerſariorum in actibus poſſeſſionis, vt inducat etiam quaſi poſſeſſionem quoad omnes alios actus ſimiles ſub eadem comprehenſos ſpecie. n.226.

Actus ſequentes præcedentem declarant voluntatem. n.250.

Adagia.

Stateram ne tranſgrediaris. nu.76.

Sua cuique placent. nu.99.

Suum cuique pulchrum. nu.100.

Quod facit amor ſui, quem Græci Philautiam appellant.

In quem Bartholomei Annuli elegans epigrāma aſſertur. n.101. aliudq; Alciati.

Cipariſſi fructus. nu.134.

Mus piſcem guſtans. n.138. emblemate Alciati dilucidatur.

Mulieres aduerſus fucatas Nazianzeni pulchrum, atque ſcitum adagium. n.135.

Mala etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accidunt, etiam quærentibus. n.244.

Altare.

Altaris miniſtri incruentum ſacrificium offerentes ſine peccati conſcientia eſſe debent. nu.122.

Vnde Apoſtoli 1. ad Cor. 11. illud aſſertur, & expēditur Probet autem ſeipſum homo.

Ambitioſus.

Ambitioſus, & auarus nihil iuſtum ſapit, nec cupit. n.82.

Amor.

Amor cæcus ſui, qui Philautia dicitur, maximũ eſt animi malum. nu.102.

Ex hoc enim oritur, vt vitia etiam placeant dilecti. n.103.

Amor etiam centoculos Argum ſefellit. n.229.

Angelus.

Angelicorum ſpirituum nullus, legem ſibi diuinitus præfixam, tranſcendere audet. n.65.

Angelus nuncius interpretatur. n.351.

Angelus eſt nomen cœleſtium ſpirituum infimi chori, ſeù ordinis. n.353.

Animus.

Animus in præcordiorum abſtruſis contectus, ab extrinſecis patet, & carpitur; n.253.

Animus verbis, & factis proditur, n.254.

Quinimo ipſo aſpectu, & vultu, nu.255.

Animi ianua vultus, & frons, n.256.

Animus aliàs omnibus imperuius, ſoli Deo cognitus, ex ſequentibus qualis in præcedentibus fuerit, aperitur, n.284.

Anna.

Anna Samuelis mater opportuno tempore, & tacuit, & loquuta fuit, ſuam vt illibatam conſeruaret famam. n.31.

Apophthegma.

Apophthegma vulpis ſatis perbellum in ſtatuarij effigiem, n.131.

Appellatio.

Appellatio ſub conditione facta, eatenus ſubſiſtit quatenus conditio purificetur. nu.266.

Appellatio neq; ſuſpitionis oppoſitio admittitur aduerſus viſitationem, n.269.

Poſſiſſimum ſi in poſſeſſione viſitandi ſit viſitator.

Appro-

Digitized by Google

Approbatus.

Approbati à parte, ab eadem reprobari minimè poterunt, nu.207.

Archipræsbyter.

Archipræsbyter Terlitien fuit excõmunicatus per Epiſcopum Iuuenacen. eo, quod ad eum viſitantem recipiendum vna cum Clero accedere noluiſſet, ſed reſipiſcens, palinodiamq; canens, fuit abſolutus ab eo, num. 98.

Archipræsbyter Terræ Terlitij eſt ſubiectus iuriſdictioni Epiſcopi Iuuenacen. & vt Ordinarius, & vt S. Sedis Apoſtolicæ eſt Delegatus.

Archipræsbyter Terræ Terlitij ad Synodum Epiſcopi Iuuenacen. accedere tenetur, n.173.

Litteræ referuntur Sac. Congregationis.

Argumentum.

Argumentũ de maiori ad minus procedit. n.249

Beneficium.

Beneficium ex ſua fraude conſequi nemo debet, quòd indignum æſtimetur, nu.285.

Bonum.

Bonarum mentium eſt ibi timere culpam, vbi culpa minimè reperitur, n. 232. Quod dictũ elucidatur.

Breue.

Breuia, neque Rota, neque Signatura dat, ſed ſolus Papa, vel Tribunal Sacræ Pœnitentiariæ, nu.252.

Caput.

Capite ſine nemo eſſe debet. n.114.

Cipite ſubmoto, membra diſperguntur omnia, neque amplius compoſiti nomen perdurat, nu.117.

Caſus.

Caſus à diſpoſitione peculiari obmiſſus, ſub diſpoſitione permanet iuris cõmunis, n. 314.

Cato.

Catonis Vticenſis factum, dictumq; cum puer adhuc eſſet, n.43.

Cauſa. Cauſátum.

Cauſa primaria attendi magis debet, quàm ſecundaria, quòd illa vehementius influit, num.185.

Cauſa efficiens, & materialis effectum præcedit, n.186.

Cauſa ſibi ſimilem producit effectum, nu.187.

Cauſa effectum præcedere debet, à qua effectus determinatur. n.191.

Cauſa determinat, atque in actum producit, propter quod quidquam fit. n.192.

Cauſatum ſuæ cauſæ naturam ſequitur, eique correſpondet. num.188.

Cauſatum non poteſt eſſe maioris efficaciæ, vel potentiæ, quàm ſit cauſa n.190.

Cauſæ deciſio ex Sac. Congreg. aſſertur. n. 375.

Celeiæ Comes.

Celeiæ Comitis vita, & ſepulchri epitaphium. n.341.

Cenſuræ.

Cenſurarũ in materia, ſatius eſt timere. n. 234.

Cenſuras uti nullas, vt quis timere non poſſit, duo copulatiuè perquiruntur. n.93.

Ceremoniæ.

Ceremoniæ cur tantæ adhibeantur in conſecratione Pontificum veteris teſtamenti? ad inſtructionem patientiæ in aduerſis. ex Martino Becano. n.129.

Chriſtus. Chriſtianus.

Chriſti omnis actio noſtra eſt inſtructio. n.32

Chriſtus Dominus noſter, quare ei, qui alapam dedit reſpondit. n.34. Locus expenditur accuratè ex Patribus.

Chriſtus Dominus Epiſcopi nomen nec dedignatur. n.358.

Chriſtianorum duo ſunt genera ſecundùm Hieronymum. n.32.

Citatio.

Citatio legitimè facta videtur, ſi culpa citandi factum ſit, ne ad eius perueniret notitiam. num. 166.

Itã etiam excommunicatio, eique imputari debet, qui in cauſa fuit, nè citaretur.

Citatio non eſt opus præcedat, cum Prælatus cõtra de facto attentantes, ac iura lædentes Eccleſiarum procedit, vim vi repellendo. n.271

Ac præſertim contra ſe opponentes ſanctæ viſitationi, ſi Prælatus in poſſeſſione eſt viſitandi.

Quæ ſententia communior eſt, & in praxi recepta. n.274.

Quicquid aliàs dicat Couar.

Quia non vt iudex, ſed facit vt pars ſeipſum defendendo. Quod iuris eſt naturalis. n.273.

Clauſula.

Clauſula (citrà præiudicium) præſeruat iura partium, eaque intacta relinquit. n.193.

Siuè in poſſeſſorio, ſiuè in petitorio.

Atque etiam quodcumque ius, etiam minimum intactum relinquit. n.194.

Clericus.

Clerici coniugati habitum deferre tenentur, &

tom.

Tonſuram.nn. 296.

*Clericos Siluaticos perpetuò Eccleſia ſeruitio aſcriptos,& deputatos, atque in habitu incedentes,& tonſura gaudere canonis priuilegio tuetur Auctor.n.*297.

*Clericum exiſtimatione tantum percutiens,qui non verè clericus ſit, in ſententiam canonis non incidit.nu.*306.

*Clericum percutiens, qui ſine habitu, tonſuraq; incedebat in canonis haud incidit ſententiã, ſi ignorabat eſſe clericum.nu.*319.

*Clericum iniuſtè carcerans Prælatus in canonẽ incidit,Si quis ſuadente diabolo.nu.*321.

Concupiſcentia.

*Concupiſcentia carnis ſequenda haud ſunt. num.*239.

Conditio.

*Conditio nihil omninò in eſſe ponit.nu.*267.

*Conditionalis diſpoſitio effectum minimè ſortitur,niſi verè extiterit conditio.n.*268.

Confeſſio.

Confeſſio propria dimanat, & in habentes cauſam à confitente. nu. 142.

*Quamuis eſſet falſa.n.*143.

*Si tamen illa iuri, naturæque conueniat. nn.*144.

*Confeſſio teſtium probationibus, omnique alio probationum generi antefertur.n.*145.

Sequi igitur illam tenetur iudex. n. 146.

*Confeſſio per ſcripturam,etiam parte abſente, probat.nu.*147.

Conſcientia.

*Conſcientiam cõtra erroneam facere peccatum eſt.nu.*233.

Conſutudo.

*Conſuetudo optima eſt legum interpres. n.*208.

Igitur ſeruanda.

Conſuetudinem contra approbatam, quod geſtũ eſt,caſſari debet.nu. 209.

Contraria.

*Contrariorum eſt mutuò ſe à ſubiecto ſubtrahere,cum vnum in alterum agat.nu.*88.

*Contraria enim inuicem ſunt corruptibilia. num.*89.

Conuerſus.

*Conuerſi Religionum quamuis layci,neque profeſſi, dummodo habitum mutarint, canonis priuilegio perfruuntur. nu.*298.

*Conuerſi inter Eccleſiaſticas perſonas agnoſcũtur. nn.*300.

*Conuerſi etiam ſecularium Eccleſiarum,nedum regularium, eodem perfruuntur priuilegio. num.*301.

*Conuerſos ſecularium Eccleſiarum percutiens in ſententiam incidit canonis nu.*304.

Cornix.

*Cornix,quòd loquax à Minerua miniſterio excluſa;aſcita vero noctua,quòd interdiu tacere nouit.nu.*42.

Cupreſſus.

*Cupreſſus quamuis procer inter arbores, tamen infœcunda eſt.nu.*133.

In eos,qui quamuis aſpectu pulchri, virtute tamen nudi.

Damnatio.

*Damnatio æterna quid ſit? n.*333. *Pluribus illuſtratur.*

Declarare.

Declarare eius eſt, cuius eſt condere legem.nu. 316.

Decretum.

Decretum Sac. Congreg.de Diaconis Siluaticis *expenditur.nn.*312.

Defenſio.

Defenſionis deſcriptio, & vnde illa originem trahat.nn. 1.

*Defenſio lex quædam eſt tacita,vt nullo illa con uelli iure poſſit.n.*11.

*Neque principali reſcripto.nu.*12.

*Defenſio offenſionis eſt propulſio, non incuſſio, atque actus magis negatiuus,quàm poſitiuus nnm*282.

Correſpectiuitatemque quodammodo inter ſe offenſio,atque defenſio habent; in hoc quidẽ, vt mutuò ſe propellant.Vt in vno dictum,in altero diſpoſitum videatur.

Délegatus.Delegatio.

Delegatus delegantis vices obtinet, & exequitur,& maior quocumque Ordinario eſt. nu 110.

*Delegati factum dicitur factum delegantis. num.*111.

Vnde factum à Delegato Papa, ab ipſo Papa factum dicitur.

*Delegati à Papa,qui poteſtatem diffugit, ipſius vtique Papa poteſtatem diffugere videtur. num.*112.

Vnde Acephalus dicitur, ideſt ſine capite. num. 113.

*Delegatus poteſt punire eos, qui ſuã impediunt iuriſdictionem.nu.*156.*Alioquin eluſoria iuriſdictio redderetur.nn.*157.

*Delegato fides haud habetur, niſi de ſua doceat delegatione.nu.*169.

Delegatio, quod Epiſcopus Iuuenacen. viſitet tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus Terrã

Terlitij, nō eſt ſimplex delegatio, ſed occaſio. nata, vt in actu primo, & in cauſa competat tanquā Ordinario, in actu ſecundo, & exercitio tanquam Delegato, n. 180.
Delegatus, qui aliàs vt Ordinarius procedendi ius habet, licet vt Delegatus procedat, vt Ordinarius tamen facere dicitur. n. 201.

Deus.

Deus vindex aduerſus peccatores, etſi patiens redditor. n. 140.
Dei viuentis iudicium, neque viuentes, neque mortui effugiemus. nu. 323.
Deum quiſq; id ſibi facit, quod maximè colit. num. 136.
Deo omnia ſubiecta ſunt. nu. 5.
Vniuerſorum ipſe Dominus, atque moderator. nu. 6.
Deo nullus dicere poteſt: cur ita facis? nu. 7.
Dei quæ ſunt diſſipandi nulli facultas eſt, verum cuſtodiendi. nu. 14.
Deus author eſt vtriuſque teſtamenti, tàm veteris, quàm noui. n. 27.
Deus non irridetur. nu. 235.
Ipſe enim ſecretorum cordium cognitor, & ſcrutator eſt, neq; decipitur. n. 236.
Deo omnia nuda, & aperta ſunt, nihilq; abſconditum. n. 237. Omniaq; poteſt, & nulla eum latet cogitatio. n. 238.

Diaconi Siluatici.

Diaconi Siluatici priuilegio canonis minimè gaudent, vt Sacra Congregatio declarauit. num. 289.
Quia clerici haud ſunt. n. 294.
Neque ex decreto Sacræ Congregationis habitum, & tonſuram deferre tenentur num. 295.
Sunt tamen Eccleſiaſticæ perſonæ. n. 308.

Dictio.

Dictio (etiàm) *expenditur, (etiam tanquā Sedi Apoſtolicæ Delegati.) n. 215.*
Locus Sac. Trid. Concil. cap. 8. ſeſſ. 21. affertur. nu. 216.
Dictio (etiàm) *non ſemper implicatiuè accipitur. n. 219. ſed pro* (videlicet) *accipitur, & reſtringit dictum, præſertim ſi per modum cauſæ finalis, nō cōditionis proferatur. n. 220*
Vel interpretatiuè quandoq; ſtat n. 221.
Reſtricta potiſſimum per ſubſequentia verba. n. 222.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio cap. dilecto filio 6. de ſenten. excom. in 6. defenditur, n. 275. quæ in principio naturali fundatur.

Doctor.

Doctor publicus, multòq; magis Epiſcopus, veritatem publicè docere tenetur, nu. 53.
Doctori turpe eſt ignorare ius, in quo verſatur, num. 208.
Docti ſolum loqui deberent ſecundum Pythagoram, nu. 55.

Dubium.

Dubio in facto quoad decretum de Diaconis Siluaticis, ad Sacram Congreg. recurrendum eſt, num. 315.

Eccleſia.

Eccleſia Apoſtolica Romana omnium Eccleſiarum mater eſt, & magiſtra, n. 215. & 218.
Et omnium Eccleſiarum caput, n. 206.
Et ſuper omnes alias ordinariæ iuriſdictionis obtinet poteſtatem, n. 207.
Eccleſia corpus eſt Chriſti myſticum, cuius caput viſibile eſt Papa, inuiſibile Chriſtus, nu. 119.
Eccleſiæ ſeruitio perpetuò addicti, vt canonis fruantur priuilegio, duo copulatiuè habere debebunt, n. 317.
Eccleſia exempta, eſt tamen de diœceſi, nu. 177.
Et qualibet Eccleſia præſumitur eſſe in aliqua diœceſi. Et ſeparatio fieri non poteſt niſi per Papam.
Eccleſia Romana quare Apoſtolica appellatur, num. 349.

Effectus.

Effectus à cauſa prima denominatur, n. 182.
Effectus à ſua producente cauſa degenerare minimè poteſt, n. 190.

Epiſcopus. Epiſcopalis dignitas.

Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuam in iuriſdictione quoad omnes, qui in ſua ſunt iuriſdictione, & Diœceſi, n. 95.
Vt manutenendus ſit in illa.
Epiſcopus Iuuenacen. quòd viſitet, aliaq; faciat in Terra Terlitij tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, ideſt ob litem pendentem, oritur autem ex ordinaria iuriſdictione, n. 96.
Sacra a de Rota creta referuntur.
Atq. Sac. Congreg. etiam decreta per litteras datas, n. 97.
Epiſcopi Apoſtolorum locum ſubeunt, n. 127.
Vnde propterea perſecutiones pati debent, ſicuti Apoſtolis conteſtatus fuit Chriſtus Dominus.

Epiſco-

Epiſcopus Iuuenacen. quòd iuriſdictionem obtineat in Terra Terlitij ex aduerſariorum met patet ſupplicibus libellis ad Sac. Congregat. datis, n.252.

Epiſcopus Iuuenacen. non eſt ſimplex Delegatus quoad viſitationem, & Pontificalia, aliaq. in Terra Terlitij, ſed Ordinarius, n.170.

Epiſcopus fundatam intentionem ſuam habet quo ad viſitationem eorum, qui intra terminos ſuæ exiſtunt Diœceſis, n.171.

Et ita in omnibus locis, qui de ſua ſunt Diœceſi. n.198.

Epiſcopos poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei, n.345.

Epiſcopi nomine Papa inſignitur, & ſumma ratione, cui omnis cura omnium demandata eſt, n.371.

Epiſcopus nedum illuſtris, verum Illuſtriſſimus dicitur, n.373.

Epiſcopi ſunt verè Principes, & Paſtores non Vicarij Summi Pontificis, n.346.

Summi ſunt Sacerdotes, & Apoſtolorum Vicarij, n.347.

Quod in locum ſucceſſere Apoſtolorum, n.348.

Sanctiſſimi dicuntur, Chriſti legati exiſtunt, & columnæ comprobantur Eccleſiæ, n 350.

Epiſcopi Angeli appellantur, n.351.

Ex ſacris ſcripturis illuſtratur.

Epiſcopi quaſi ſignum ad ſagittam poſiti ſunt, n.357.

Epiſcopi nomen nec dedignatur Chriſtus Dominus, n.358.

Episcopus ſuperintendens interpretatur, & ſpeculator, n.359. & 373.

Epiſcopis qui iniuriam inſert, Chriſtum iniuria afficit, n.360.

Miniſtri enim Chriſti ſunt, n.361.

Epiſcopi Patres ſunt, & Paſtores, atque proinde Regibus, aliisq. ſecularibus Principibus ſuperiores, n.363.

Tantoq. ſunt illis digniores, quantò anima præfertur corpori, n 367.

Epiſcopi Ducibus, & Marchionibus, Comitibus, ac Regibus pares redduntur, n.369.

Epiſcopalis dignitas ne vileſcat, Summi Pontificis eſt curare, n.356.

Epiſcopalis dignitas ſerenitatis nomine decoratur à Clemente V. n.308.

Quare Epiſcopi ſereniſſimi nuncupantur.

Epiſcopalis dignitas dignitatum culmen nuncupatur, n.370.

Error.

Error, cui non reſiſtitur, approbatur, n.48.

Præſertim in Prælato, cui ex officio incũbit, n.49.

Excomunicatio.

Excomunicatio medicinalis eſt, non mortalis, n.332.

Excomunicationem ſat eſt ad excomunicati notitiam perueniſſe, etiam per famam, vt ſuum operetur effectum, n.167. & 168.

Excomunicatus.

Excomunicatus, alijſq; nodatus cenſuris, ſi diuinis ſe interim ingerat, irregularitatẽ incurrit à ſolo Sũmo Pontifice diſpenſabilem, n 165.

Excomunicatus Sathanæ traditur, n.231.

Excomunicatos Terlitien, & Archipresbyterũ, Auditor Cameræ ſub conditione abſoluit, dũmodo ſe paratos exhiberẽt recipere Episcopũ viſitatorem, & edictum ad valuas Eccleſiæ affigi paterentur, n.283.

Neque tamen parere voluerunt.

Excuſatio.

Excuſatio non petita, accuſatio eſt manifeſtanum.293.

Exemplum.

Exempli quæ ſunt mali grauiter pœna plectenda. nu.335.

Quamuis abſque dolo fiant.

Probatur ex ſacris litteris exemplo filiorum Heli. nu.326.

Exempla, maiorum præſertim, aliorum perua dunt animos. nu.327.

Exemplum præbens malum, occidere dicitur, quos exemplo prouocat. n.328.

Exempla magis mouent, quàm verba. n.329.

Exemplis rem melius, & oculata intelligimus fide. num.330.

Exemptio.

Exemptio ſubiectionem antecedentem ſemper ſupponit. nu.175.

Exemptio cum ſit priuatio, ſupponit habitum. nu.176.

Exemptio non auſert, quin potentialiter ſubiectionem ſecum ferat. nu.184.

Facere. Factum.

Faciens per alium, pen ſe facere videtur. n.149

Factum infectum fieri non poteſt, neque per diuinam potentiam. nu.92.

Falſum

Falſum.

Falſi reus ita habetur, qui veritatem occultat, ſicuti & qui mendacium profert. nu.63.

Felis,& Pica.

Felis,& Pica factum.nu.139. Quod epigrammate manifeſtatur. In eos,qui eodem inſtrumento, quo alijs mala machinantur, ipſi feriuntur, & pereunt.

Fraus.

Fraus,& dolus nemini lucro eſſe debet.n.160.

Fraudem in ſuum retorqueri auctorem, dignū, ſanctumque eſt.nu.268.

Fraudem facere videtur,qui id facit, quod facere non debuit, vel quod debuit neglexit. nu.291.

Garruli.

Garruli ollas,& dolia imitantur, quæ quo magis vacua,& inania, eo magis reſonantia. num.38.

Garruli cupreſſis ſimiles.nu.44.

Habitus.

Habitus ſola delatio neque Clericum, neque Monachum facit, ſed regularis profeſſio. nu.318.

Hæretici.Hæreſes.

Hæretici,& Schiſmatici in vno corpore myſtico Chriſti minimè inueniuntur.nu.120.

Hæreſes,& ſchiſmata ab inobedientia ortum traxerunt, ſecundum S.Cyprian. nu.122.

Herodiadis filia.

Herodiadis filia,quæ ſaltando caput à Sanctiſſimo Domini Præcurſore abſtulit, ſaltando, & ipſa caput amiſit.nu.288.

Homo.

Homo ſolus debet tacendi, loquendiq. alternare vices.nu.30.

Horrendum.

Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. nu.246.illuſtratur,& nu.302.

Immemorabilis.

Immemorabilis locum non habet aduerſus viſitationem,ex decretis Sacr.Trident.Concil. nu.200.

Impedire.Impediens.

Impedire quinam dicantur, & quis impeditus? num.152.

Impedientes Sanctum officium, eiuſque Inquiſitores quinam dicantur? nu.154.

Impreſſæ.

Impreſſa in quendam, qui quamuis corpore procer,& quaſi gigans erat, ſenſu tamen carebat.nu.132.

Inferior.

Inferior violare haud iura poteſt ſuperiorum. num.9.

Infernus.

Inferni pœnæ quàm inexcogitabiles, & grauis.nu.336.

Infernus quis locus ab Hugone deſcribitur. nu. 337.

Eſt locus omnium malorum aggregatione refertus.à Virgilio deſcribitur. n. 338.

Et à Lucretio. nu.339.

Meliuſque ex ſacris Litteris.

Ignis.

Ignis gehennæ ab Iſidoro deſcribitur.nu.335.

Ignorantia. Ignorare.

Ignorantia affectata haud prodeſt ſcienti, aut ſcire debenti.nu 133.

Ignorantia facti proprij minimè datur. n.125.

Ignorare id, in quo quis verſatur,turpe. n.124.

Vnde nec viuere putantur ignorantes.

Ignorantia tunc excuſat,cùm eſt probabilis, ſecus ſi ſupina,& craſſa. nu.168.

Ignorantia errorum cunctorum mater.nu.344.

Maximeque Sacerdotibus vitanda.

Iniuſtitia,iniuſtè.

Iniuſtitia nihil miſertus Vrbi,Orbiq.nu.81.

Iniuſtitia vitium animi,quo homines amplius, quam par eſt ſibi ſumunt, dixit Ariſtoteles. nu.83.

Iniuſtè quod quis fecit,iuſtè ſubſtinere contra ſe debet.nu.211.

Iniuſtitia omnis rei notabilis peccatum eſt, & ex genere mortale. nu.73.

Iniuſtitia nulla capitalior, eorum, qui cùm maximè fallunt, id agunt, vt boni videantur. nu.265.

Inobedientia.

Inobedientia graue ſemper delictum, & deterrimi exempli æſtimata eſt, ſicuti & contumacia. nu.158.

Imò tantò grauior, quantò ex re minori conſurgit.num.159.

Præſertim ſi ex contemptu proficiſcatur. nu. 160.

Et proinde cenſuris coercenda.n.161.

Iuſtus

Digitized by Google

Iuſtus. Iuſtitia.

Iuſti proprium eſt tacere, non obmuteſcere. nu.29. quod illuſtratur.

Iuſtitia in concilijs, & iudicijs ſernanda, num. 36.

Iuſtitia in æqualitate conſiſtit rei ad rem, ſicuti iniuſtitia in inæqualitate nu.70.

Iuſtitia eſt cuique tribuere quod ſuum eſt, iniuſtitia vero auferre. nu.71.

Iuſtitia Icon apud antiquos, eiuſque applicatio. nu.87.

Iuſtitia lumen iniquis nòn oritur. n.164.

Iuſtitia conſtans, & perpetua voluntas (definitur) ſuum cuique tribuendi. nu.85.

Quod immutabiliter partes ſuas quoad omnes ſeruet iuſtitia. num.86.

Inſolitum.

Inſolita fraudi ſuſpicionem faciunt. n.292.

Iudex. Iudicium.

Iudex, ſiuè Ordinarius, ſiuè Delegatus compeſcere pœnis poteſt, qui eius impedimentum afferunt iuriſdictionis exercitio. num. 155. & 163.

Iudicio eodem quis iudicabitur, quo alios iudicauerit. nu.230.

Iudicium ex tribus conſtat; iudice, actore, & reo. nu.75.

In iudicijs non eſt acceptio perſonarum habenda. nu.86.

Declaratur regula ex S. Antonino, quòd ad conuertentiam dicatur. n.69.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio labitur vbi mandata contemnuntur. num.162.

Ius ſuum.

Iure ſuo qui vtitur vſurpare haud dicitur. nu. 248.

Quia nemini iniuriam facit.

Læſus,

Læſo magis, quàm lædenti promptas ſe leges afferunt. n.270.

Lex.

Legem contra ſe pati quis iuſtè debet, quam pro ſe attulit. n.210.

Legis diſpoſitio quod non dicit, neque nos dicere debemus. n.313.

Linguoſi.

Linguoſis natura hoc inſitum, vt nō ſolū multa, ſed etiam mala loquantur. n.39.

Vnde luſciniæ ſimiles, de qua pennis exuta Vox es (dicitur) præterea nihil. num.40.

Locus.

Locus Salomonis affertur Prouerb.26. num. 4. Ne reſpondeas ſtulto iuxtà ſtultitiam ſuam. Reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam. num. 22.

Elucidatur. nu.24.

Locus examinatur Eccleſiaſtes 3. Tempus tacendi, tempus loquendi. n.25.

Locus expenditur Pſal.140. n.3. Pone Domine cuſtodiam ori meò, & oſtium circumſtantiæ labijs meis. n.27.

Locus. Si quis te percuſſerit in vnā maxillam, præbe ei & alteram, expenditur, & germanus intellectus affertur. n.35.

Locus Pauli Act.20. relatus can. Epheſiis. 43. diſt. expenditur ſecundum S. Gregorium. nu.51.

Locus Pſal.61. Verumtamen vani filij hominū, mendaces filij hominum in ſtateris perpenditur. nu. 80.

Locùs expenditur Matth. 5. Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. num. 128.

Locus Geneſis 4. Nonne ſi bene egeris, &c. nu. 130.

Locus Apoſtoli Pauli ad Philip.3. n.136.

Locus Pſal.7. Incidit in foueam, quam fodit. expenditur. nu.137.

Locus Pſal.63. Scrutati ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutationes. nu.202.

Locus affertur Sac. Trid. Concil. cap. 8. ſeſſ.21. & expenditur. nu.216.

Locus Eccleſiaſtici. 5. elucidatur. n. 239.

Locus Pauli: Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis, illuſtratur. n.246. & 362.

Locus S. Iudæ Apoſtoli. n.133.

Locus S. Lucæ.16. Cum eſſet in tormentis, expēditur. n. 334.

Et eodem cap. Et ſepultus eſt in inferno. nu.342.

Locus Pſal.10. Pluet ſuper illos laqueos, expenditur. nu.340.

Locus Apoſtoli 1. ad Cor.11. Mulier velamen habeat ſupra caput propter Angelos, expenditur. n.354.

Locus Apocalypſis.19. Et cecidi ad pedes eius, vt adorarem eum. perpenditur. n.355.

Locus Zachariæ 2. Qui vos tangit, &c. num. 374.

Membrum.

Membrum, quod ſub capite non eſt, corporis membrum haud agnoſcitur. n. 115.

Membra à capite dignoſcũtur, quod iſtud principale, illa verò acceſſoria dicantur. n. 116.

Membrum, quod ſub capite non eſt, in vnius compagine corporis haud agnoſcitur. n. 118.

Nec viuere poteſt.

Membra à capite normam accipiunt, & regulam nu. 121.

Minerua.

Mineruã ex Iouis cerebro prodijſſe finxerunt Poetæ, atque ſcientiarum Dea nuncupatur. num. 41.

Moderatio. Moderari.

Moderatio reſtitutionis ſpecies eſt. n. 203.

Moderatio inhibitionis per Rotam, quid effecit? nu. 205.

Moderatio affertur Sacræ Rotæ inhibitionis Rotalis prò Epiſcopo Iuuenacen. nu. 213.

Ratio quoque vnde ad moderandum mota fuit. n. 214.

Moderari eſt temperare modos in factis, ac dictis. nu. 204.

Expenditur tex. in l. cum ratio 7. ff. de bonis damnat.

Modus.

Modus in rebus optimus, vnius ex ſeptem Sapientibus dictum. nu. 77.

Naturalia. Naturale.

Naturalia immutabiliter perſeuerant, vt nullo iure comprimi valeant. nu. 3. & 276.

Diuina enim prouidentia ſunt indicta. num. 4.

Naturalia, quæ ſunt, nulli ius eſt violandi. n. 8.

Naturalia abolere Princeps minimè poteſt. n. 13.

Naturale eſt ex ſimilibus ſimilia procreari. nu. 189.

Naturale animantibus omnibus eſt, ſe tueri, & aduerſa propellere. n. 279.

Natura.

Natura principium eſt, vt quod tibi nõ vis, alteri ne feceris. n. 84.

Nocere.

Nocere qui alijs exiſtimauit, ſuam vt ſentiat iacturam, iuſtum eſt, & ſanctum. n. 262.

Obiectus.

Obiectus in criminalibus luce clariores eſſe debent. nu. 307.

Omne.

Omne qui dicit, nihil omnino excludit.

Opponere.

Opponit ſe fruſtrà, qui oppoſitioni in cauſa fuit, ipſamque præbuit. n. 281.

Papa.

Papa Epiſcopi nomine inſignitur. Vide Epiſcopus.

Paſtor.

Paſtor non increpando delinquentes, eos tacendo occidit. n. 150.

Paſtore illo nihil miſerius, qui luporum laudibus gloriatur. n. 32.

Quia paſtor placere lupis non debet.

Patientia Dei.

Patientia Dei abuti, nihil ſtolidius, nihil periculoſius. n. 241.

Pulus Apoſtolus.

Paulus Apoſtolus pro ſe rationem reddens reſpõdit, nè infirmis ex ſua taciturnitate ſcandalum generaretur. nu. 37.

Pèccãtum. Peccans.

Peccatum ipſum peccatorem accuſat, & manifeſtum facit. n. 130. Vbi locus affertur Geneſis. 4. Non ne ſi bene egeris, &c.

Peccans in eo, quod peccat, ignorans eſt. n. 343.

Percutiens.

Percutiens laycum familiarem Clerici ad impediendum Clericum ne ſuo vtatur iure, in excomunicationem incidit Canonis. n. 232.

Pœnã.

Pœnam in ſuum reddere auctorem iuſtũ. n. 287

Quod ex Poetis ſacriſq; litteris aſtruitur.

Pœnitens.

Pœnitentes, Templarij, & Hoſpitalarij priuilegio gaudent fori, Canoniſque. nu. 309.

Pontifex.

Pontifex Romanus Romanæ Eccleſiæ eſt Spõſus, & omnium Epiſcoporum Epiſcopus, atq; Ordinariorum Ordinarius. num. 108. Chriſti Dei Vicarius, quo cum vnum Tribunal efficit. n. 109.

Poſſeſſio.

Poſſeſſio prædeceſſoris, etiam per vnicum actũ, prodeſt ſucceſſori Prælato. n. 227.

Prælatus.

Prælati Eccleſiarum Nabuthæ imitatores eſſe dèbent, qui vineam ſuam cruore defendit. num. 16.

Probatio.

Probatio nulla maior, oris confeſſione proprij. nu. 140.

Proſpera.

Proſperis in rebus timendum peccatori. num. 242.

Pru-

Digitized by Google

Prudentia.

Prudentia cùm in omnibus, tùm maximè in ſilentio.nu.54.

Rationem reddere.

Rationem reddemus Domino, nedum pro otioſo verbo, ſed & pro pernitioſo ſilentio, quod S. Ambroſii dicto confirmatur.n.26.

Remedium.

Remedium vulnerata iam cauſa quærere, ridiculum. n.277. Principijs proinde morbi obſtandum.

Res.

Res ab effectu æſtimari debet.nu.153.

Reſtitutio.

Reſtitutionis principium ab iniuſtitia procedit, nu.72.

Romana Eccleſia.

Romana Eccleſia.vide Eccleſia.

Rota Romana.

Rota Romanæ deciſio.2.de probation. in antiquioribus expenditur.nu.305.

Sacra Scriptura.

Sacram Scripturam non iuxta noſtrum ſenſum; ſed ſecundum quem tenet, & tenuit Sancta Mater Eccleſia, interpretari nos decet.n.23.

Sacerdos.

Sacerdotis eſt, quæ diuina ſunt, tueri, quod Nabuthæ exemplo confirmatur.n.15.

Sacerdos quid ſit nu.362.

Sacrilegium.

Sacrilegium quo ad violentã manuũ iniectionem, quiſnam committere dicatur.n.299.

Sanctus.

S.Thomas Cantuarienſis, vt Eccleſiæ iura tueretur, ſacrum caput impio ferro trucidandũ tradere minimè dubitauit. n.17.

S.Bellinus Epiſcopus Patauinus à Thoma Capiuaccio, quòd eum decimas non ſoluentem excomunicatione ligauerat, immaniter interemptus fuit.nu.18.

S.Carolus Borromæus S.R.E.Cardinalis Archiepiſcopus Mediolanẽſis quanta ſubſtinuit, vt ſuæ ſeruaret iura Eccleſiæ.n.19.

Qui etiam plumbeo globulo petitus fuit, verùm diuina prouidentia ſeruatus.

Sanctorum Epiſcoporum grandis numerus eſt, qui paſſi ſunt, vt eorum tuerentur iura Eccleſiarum.nu.20.

Scandalum.

Scandalum per quem venit væ eſt homini illi. nu.331. & quomodo id exaudiatur.

Væ autem damnationem ſecum trahit æternam.n.332.

Scriptura.

Scriptura ſemper loquitur.n.148.

Scripturam præſentans, & nouiſſe ſe, quæ in illa còntinentur, manifeſtat, atq. eam approbare. nu.150.

Potiſſimum ſi proteſtatione non præmiſſa præſentetur.nu.151.

Scripturam ſacram. vide ſacram Scripturam.

Sententia.

Sententia refertur, quæ anno 1577.à Sacra Romana Rota, ponente Eminentiſſ. Cardinali Lancellotto, tunc Rotę Auditore, pro Epiſcopo Iuuenacen. cõtra Archipræsbyterũ, & Clerũ, ac Capitulum Terræ Terlitij lata fuit.n.179

Sententia in iudicatũ tranſit excurſis fatalibus, vt nullus ſuperſit prorogationi locus. n.197.

Seruiens Eccleſiæ.

Seruientes Eccleſiæ ſeruitio deputati, Eccleſiæ perfruuntur priuilegio.nu.303.

Silentium.

Silentio pro pernicioſo rationem reddemus.n.26.

In ſilentio maximè prudentia elucet.nu.54.

Subſcribens.

Subſcribens omnia, quæ in ſcriptura continẽtur, approbare per ſubſcriptionem, eaq. ad oculũ repreſentare, videtur. n.228.

Supremus.

Supremus ordinis inferioris cum infimo ordinis ſuperioris præcipuam habet conuenientiam, vt nomen tranſeat vnius ad alium; ex Sãcto Dionyſ. Areopagita.nu.352.

Statutum.

Statuta quæ fuerunt ab initio, ſi mutentur, ludibrium eſt.nu.66.

Stultus.

Stultus melioris haud eſſe debet conditionis per ſuam ſtultitiam, quàm ſapiens.n.261.

Tacere. Taciturnitas.

Tacendum, & loquendum ſtatuto tempore.n.28

Tacendi, & loquendi tempora ſeruari debent. nu.56.

Theophraſti dictum circa hoc.n.57.

Tacens aſſentienti ſimilis habetur.nu.45.

Taciturnitas operatur, vt pro veritate habeatur, quod contra tacentem dicitur.n.46.

Quia approbare tacens videtur, quod dicitur.num.47.

Terminus.

Terminos antiquos, quos poſuerũt patres noſtri, transgredi minimè decet.nu.64.

Iiii Terra

Terra Terlitij.

Terra Terlitij eſt de Diœceſi Iuuenacen. & intra fines eius Diœceſis.num.94. & 172. & 177. & 125.

Terlitium Terra eſt; ininſtè igitur Ciuitatem nunc appellant aduerſarii.n.252.

Terlitii Terra, & Archipresbiter, & Clerus in aliquibus tantum exempti ſunt à iuriſdictione Epiſcopi Iuuenacen; non verò à viſitatione, correptione, collatione ordinum, aliiſque. nu.174.

Teſtes.

Teſtium duorum vel trium dictum firmum æſtimatur.nu.290.

Textus.

Text.in can.quiſquis inuentus.17.S.ſacrilegiū 17.q.4.expenditur.nu.310.

Text. in cap.ſi Clericos.14.de ſent.excom.in 6. expenditur, & dilucidatur.n.320.

Trutina.

Trutina, vel lanx adhibetur ad omnia ponderanda.nu.78. Confirmatur ex ſacris litteris. nu.79.

Tutelā inculpatā.

Tutela inculpata vnum eſt ex aliis requiſitis, vt in continenti propulſio fiat iniuria, non poſt interuallum. nu.280.

Venenum.

Venena non dantur, niſi melle circumlita.n.263

Verbum.

Verba Sacri Trid. Concil. Spiritu ſancto præſidente, ac dictante, ipſoque magiſtro ſcripta fuere. nu.217.

Verba ſequentia comprimunt præcedentia, quāuis laxa.n.223.

Verba generalia coarctantur ſecundum naturā actus, & ſubiectam materiam.n.224.

Verba ad aperiendum animi paſſiones à natura data ſunt homini.nu.257.

Veritas.

Veritas cum vrget, vt manifeſtetur, pernicioſū ſilentium tunc eſt.n.58.

Veritas in ſummo honorum, ac vitæ diſcrimine profitenda. n.59.

Veritas ne occultetur, publicè intereſt.nu.60.

Vt neque pietatis, neque humilitatis cauſa ſit à vero recedendum.n.61.

Vtiliusq. ſit ſcandalum naſci, quàm ne veritas relinquatur.nu.62.

Vis.

Vim vi repellere iura permittūt omnia.n.273.

Viſitatio.

Viſitatio Ordinariis competit, vt ab eis ſubiectorum vanis ſubterfugiis aucari minimè poſſit, ex Sac.Trid.Concil.decretis.n. 258.

Vita.

Vita hominis alea ludo ſimilis, ſecundum Socratem.nu.243.

Vita hominis incertos habet exitus.n.245.

Vitium.

Vitia non decipiunt, niſi ſub ſpecie, vmbraque virtutum.nu.264.

Vſurpare.

Vſurpare quid importet. nu.247.

F I N I S.

RERVM.
VERBORVMQVE.
ONMIVM QVAE
HAC TERTIA RESPONSIONVM PARTE
Con tinentur, accuratiſſimus Litterarius Elencus.

Abbas.

A*Bbas* Panormitanus Sacrorum Canonu m interpres eximius.reſponſ. 18.n.17.fol.93.

Abbas Monaſterij à voto obedientiæ non proinde abſoluitur.reſponſ.19. num.2. fol.98.

Abbatiſſa.

Abbatiſſa ſola poteſt procuratorem conſtituere.reſponſ.6.n.12.fol.38.

In his præſertim, quæ monaſterio vtilia ſunt, neque ſunt in arduis.

Adducere.

Abducere quid? reſponſ.78.n.140.fol.429.

Abiens.

Abeuntis à religione,& obeũtis ante profeſſionem par eſt ratio.reſponſ.55.nu.35.fol.296.

Ablatiui abſoluti.

Ablatiui abſoluti conditionem diſpoſitioni inurunt.reſponſ.12.n.16.fol.64.

Et in forma ſpecifica impleri debebit, n.17.

Indicuntque formam, ac finalem oſtendunt cauſam,n.18.fol.65.

Abeſſe, abſens.

Abeſſe non dicitur qui aliquantiſper abeſt,ſtatim reuerſurus,reſponſ.62.n.52.fol.3:8.

Abſens,& inutilis pro mortuo habetur, & non eſſe æſtimatur, reſponſ.43. n.24. fol.228. & num.28.

Abſolutio.

Abſolutio ligamen ſupponit. reſponſ.79.nu.90. fol.449.

Abſolutio ab excommunicatione,non facta ſatisfactione offenſo, dari haud debet, reſp. 58.n.41.fol.308.

Acceptatio.

Acceptatio Notarii pro pia cauſa, ſufficit, reſponſ.89.n.37.fol.550.

Exaudi in lucratiuis, non in oneroſis.

Acceptio.

Acceptio perſonarum in electionibus peccatum eſt, ex genere ſuo mortale, reſponſ.2. n.93.fol.19.

Acceſſorium.

Acceſſorium quòd nam dicatur? reſponſ.68. n. 61.fol.360.

Acceſſorium naturam ſequitur ſui principalis, reſponſ.82.n.9.fol.477. & reſponſ.86.nu.3. fol.509.& n.40. fol.518.

Accidens.

Accidens ſine ſubiecto eſſe minime poteſt,reſponſ.50.n.6.fol.258.

Sicuti etiam qualitas ſine ſubiecto, num. 8. fol.259.

Acta.

Acta iudicij ſcripto extare debent,ne partibus præiudicium inferatur, reſponſ.84. nu.51. fol 491.

Acta quæ non ſunt ex proceſſu,non ſunt danda reo,reſponſ.25.n.34 fol.130.

Acta à Iudice ſine iuriſditione nulla ſunt, reſponſ.70.n.12.fol.371.

Acta iudicij debent confici per Notarium cauſæ deputatum ad ſcribendum acta, reſponſ. 90.n.13.fol.553.

Actio.

Actio quælibet,per quam ad iudicium laycum Clericus trahitur,prohibetur, reſponſ.38.n. 52.fol.195.

Siue directè, ſiue Indirectè.

Actio perfecta fuit per ſequeſtrum exequutum contra bona Eccleſiarum,n.54.

Vnde coram eodem Iudice comparere pars debet ad diſſoluendum ſequeſtrum,n.55.

Actio quælibet commenſurari debet virtutis quod ſecundum naturam eſt,reſponſ.2.nu. 75.fol.18.

Actionem quamuis non habeam,vt mihi proſis, habeo tamẽ illam, ne mihi noceas,reſponſ. 21.n.20.fol.109.

Actio ſemel extincta ad vitam reuocari minime poteſt,reſponſ.81.n.18.fol.467.

Actiones defuncti, ſiue actiuè, ſiue paſſiuè in hæredes tranſeunt,reſponſ.88.num.126.fol. 544. eiſque bonorum vendicatio competit.

Actiones hæreditariæ ab hærede, & contra

Digitized by Google

hæredem incipiunt, reſponſ. 85. num. 94. fol. 507.
Actione ſine qui agit ante diem agendo, nulliter agit. ergo malè, reſponſ. 18. nu. 50. fol. 95.
Actione carens à iudicio repellitur, reſponſ. 31. n. 41 fol. 156.
Actio familiæ erciſcundæ à diuiſione dicta, reſponſ. 66. n. 9. fol. 341.

Actor.

Actor rei forum ſequitur, reſponſ. 18. n. 13. fol. 93. & n. 24. fol. 94.
Quæ regula generalis eſt, n. 26.
Actor rei forum ſequi debet, ſiue in rem, ſiue in perſonam ſit actio, reſponſ. 30. nu. 17. fol. 149.
Alioquin inutiliter agit, n. 18. fol. 150.
Actor rei forum ſequitur, reſponſ. 38. num. 18. fol. 192.
Actore excluſo, & non probante reus abſolutus dicitur, reſponſ. 40. n. 38. fol. 207.
Quia ſolum ius actoris perpenditur, n. 39.

Actuarius.

Actuarius non rogatur, ſed eligitur, & deputatur à Iudice, reſponſ. 90. n. 14. fol. 553.
Actuarius Notarius non niſi de ſententia rogare ſe poteſt, cum illa profertur à Iudice, reſponſ. 84. n. 84. fol. 496.
Sententia verò ſi ſcripta non fuerit, nihil eius atteſtatio præſtabit, n. 85.

Actus.

Actus non potentia attenditur, reſponſ. 52. n. 63 fol. 275.
Actus verò differt à potentia.
Actus à voluntáte ſpecificatur, & nomen recipit, reſpon. 84. n. 92. fol. 496.
Actus humanus, vt talis ſit, debet eſſe à ratione, & voluntate deliberata, reſponſ. 67. num. 36. fol. 349.
Actus nullus, & imperfectus reuocabilis eſt, reſponſ. 89. n. 25. fol. 549.
Actus non dici poteſt perfectus quando aliquid ſupereſt agendum, n. 28.
Actus ſi non valet vt agitur, valeat vt valere poteſt, n. 33.
Actus meticuloſus dicitur, factus perdurante metu, eiuſque cauſa, reſponſ. 4. n. 43. fol. 30.
Actus conditione aſtrictus ſubuertitur, ſi vel in minimo non exeat conditio, reſponſ. 7. n. 9. fol. 44.
Actus agentium vltra eorum intentionem minime operantur, reſponſ. 65. n. 28. fol. 337.
Actus talis præſumitur, qualis à parte nominatur, reſponſ. 89. n. 1. fol. 546.
Actus metu factus, licet ſecundum quid inuoluntarius ſit, eſt tamen ſimpliciter voluntarius, reſponſ. 4. n. 15. fol. 28.
Actum non fieri, vel nullum eſſe, peræque eſt, reſponſ. 26. n. 5. fol. 131.
Actibus in affirmatiuis quaſi poſſeſſio datur, etiam per vnicum actum, reſponſ. 24. nu. 35. fol. 123.
Actus ſequens factus potius præſumitur ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria, n. 37.
Actus vnius ex ſocijs præſeruat ius, & poſſeſſionem alterius, reſponſ. 6. n. 33. fol. 40. & n. 45. fol. 42.
Quia vnus, qui præſentauit, videtur geſſiſſe iure familiaritatis, n. 35.
Quamuis qui præſentauit Monachus fiat, nu. 37.
Potiſſimum ſi ſint filij vnius patris, & præſentant ex eodem iure, n. 44. & 46. fol. 41.
Vnde poſſeſſio vnius prodeſt alteri, num. 49. fol. 42.

Accuſatus.

Accuſatus accuſantem accuſare non poteſt, nõ enim accuſationem ipſe tollit, reſponſ. 86. n. 67. fol. 522.

Adagium.

Adagium. Miſeram miſſem metere, quid? reſponſ 78. n. 113. fol. 426.
Dilucidatur etiam ex ſacris litteris.
Adagium. Inter orci Cancros adhærere, n. 128. fol. 428.
Adagium, Neque mel, neque apes elucidatur. Et qui è nuce nucleum eſſe vult, frangat nucem, reſponſ. 79. n. 32. fol. 444.
Adagium. Stateram ne tranſgrediaris, reſponſ. 90. n. 20 fol. 455.
Adagium, Inuitis canibus venari. Illuſtratur, reſponſ. 4. n. 2. fol. 27.
Adagium. Inuitos boues plauſtro inducere, ibi. num. 3.
Adagium. Si vultur es cadauer expecta. illuſtratur, reſponſ. 45. n. 12. fol. 237.
Adagium: Ne dij quidem à morte liberant, reſponſ. 16. n. 1. fol. 83.
Adagium: A minimis quoque timendum, n. 29. fol, 85. & haud facile eſt omnes laqueos effugere, elucidatur.
Adagium. Sine pennis volare haud facile, reſponſ. 2. n. 77. fol. 18.
Adagium. Malo accepto ſtultus ſapit, reſponſ. 42. n. 55. fol. 225.
Adagium. Nunquid, & Saul inter Prophetas? & ex Sapientibus octauus, reſponſ. 84. num. 40. fol. 490.
Adagium; Vulturis vmbra. Illuſtratur, reſponſ. 22. n. 5. fol. 113.
Adagium. A fabis abſtinecto expenditur, reſp. 2. n. 30. fol. 15.
Adagium: A tota aberrare via, illuſtratur, reſp. 20. n. 3. fol. 103.
Adagium. Ne ſomnio quidem. reſp. 22. nu. 36. fol. 116.
Adagium. Herbam in manibus dare. Illuſtratur, n. 46. fol. 117.
Adagium. Præmenda occaſio, illuſtratur, reſp. 32. n. 82. fol. 176.
Adagium. Noctuas Athenas deferre, reſp. 34. n. 36. fol. 172. Adagium? A ſacris abſtinendæ manus, n. 39.
Adagium. Suomet gladio perimi. illuſtratur, reſponſ. 40. n. 29. fol. 206.

Elencus.

Adagium. Anicularum deliramenta, reſp.38. n.31.fol.149.
Adagium.Stateram ne tranſgrediaris, illuſtratur,n.47.
Et Coronam ne Carpſeris, ex S. Hieronymo elucidatur,n.48.

Adam.

Adam parens noſter, quia comedendo peccauit,in comedendo punitur, reſp.83.num.2. fol.481.
Adam poſt decimam horam, poſtquam creatus fuit,peccauit,& iudicatus fuit. reſp.1.n. 26.fol.5.

Admiſſus.

Admiſſus ad præſentandum,cumulatiuè,venire dicitur,non priuatiuè reſp.14.n.4.fol.74.
Cùm id credibile non ſit,feciſſe admittentem in ſui ipſius præiudicium,& damnum, n.6.

Adulter.

Adulter habetur qui domum præbet ad adulterium patrandum,reſp.36.n.56.fol.183.
Adulter,& adultera à marito depræhenſi, iure Regni non iniquè occiduntur, reſp.37.nu. 33.fol.188.

Adverſarius.

Aduerſarium.ſatis eſt,excludere per nō ius ſuū reſp.46.n.45.fol.245.

Affectare.

Affectare nemo debet, in quo intelligit infirmitatem ſuam periculoſam aliis,reſp.2.nu. 70.fol.18.
Peccat proinde mortaliter;potiſſimum ſi quo ad animas damnum inferatur,n.71.

Afflictus.

Afflictus circa annum Domini 1500. floruit. reſp.15.n.5.fol.80.

Agag.

Agag Rex Amalech occidendus tremere cepit,reſp.54.n.31.fol.288.

Agens.

Agentes,& conſentientes pari feriuntur pœna, reſp.36.n.46.fol.182.

Agnatio.

Agnationis conſeruandæ ratio haud habetur in materia iuris patronatus, reſp.74. n.12.fol. 388.& n.27.fol.389.
Agnationis conſeruandæ ratio excluditur,cum fœminæ ad ſucceſſionem admittuntur,nu. 44.fol.391.
Quoniam illæ familiæ finem dant,n.45.
Et Agnationis ratio attenditur tantummodo in caſu expreſſo non in alio.
Agnationis ratio ad expreſſum tantum caſum comprimitur,n.67.fol.393.

Alciatus.

Alciati ſententia expenditur,& declaratur,reſponſ.5.n.34.fol.35.

Alexander.

Alexander Ludouiſius Rotæ Auditor,Archiepiſcopus Bononien,ac S.R.E.Cardinalis ad Summum Pontificatum aſſumptus Gregorius XV.vocatus fuit,reſp.80.n.70.fol.460.

Alimenta.

Ab alimentis ad penſionem non rectè infertur, reſp.23.n.12.fol.121.
Declara,n.13.& ſeq.

Alienare.

Alienare non dicitur, qui ex pecunijs Eccleſiæ cenſus redimit,alijs debitos,reſp.8.num.22. fol.50.
Quia illos Eccleſiæ addicit.
Nullo itaque aſſenſu indiget, vt legitimè id faciat,n.24.
Alienare non dicitur,qui debitum ſoluit, reſp n.33.fol.333.& n.35.fol.334.

Alienatio.

Alienatio perſonæ maior eſt,quàm rei,reſp.56. n.44.fol.302.
Alienationi bonorum Eccleſię effectum tradentes ante impetratum aſſenſum Apoſtolicum in pœnas dant extrauagant. Pauli 2. reſp.7.n.18.fol.45.
Alienatio bonorum Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus extrauagant. Pauli 2.omnino prohibita,reſp.7.n.8.fol.44.

Alienas.

Alienans patrimonium poſt quàm ad illud promotus fuit,in nullam à ſacris Canonibus incidit pœnam,reſp.61.n.7.fol.321.
Quia illi nihil quoad hoc dixere,n.8.
A Sacro vero Concilio Tridentino nullitas ſtatuitur actus,n.10.

Aloyſius.

Aloyſius Riccius Vicarius Capitularis Neapolitan.& Epiſcopus Vici Equen celebratur, reſp.29.n.9.fol.143.
Aloyſius Riccius Epiſcopus Vici extollitur,reſponſ.14.n.57.fol.79.
Aloyſius Sanſeuerinus Biſiniani Princeps celebratur,reſp.40.n.55.fol.208.
Aloyſius Sanſeuerinus Princeps Biſiniani celebratur,reſp.84.n.35.fol.490.

Alternatiua.

Alternatiua ſufficit vnam partem impleri,reſp. 29.n.31.fol.145.
In Alternatiuis alteram impleri partem ſat eſt, reſp.62.n.43.fol.327.

Allegare.

Allegare inconueniens argumentum non ſoluit,reſp.86.n.97.fol.523.
Alleganti,onus incumbit probandi,quod allegat,reſp.90.n 8.fol.552.

Ambitio.

Ambitionis cupiditas ſæua,ac dira, reſp.2.nu.2. fol.13.
Et modum inuenire neſcit,n.3.
Et quo plus ambit deteſtabilior fit.
Vitiorum omnium fons,n.4.
Ambitio quid? n.5.
Ambitio charitatis ſimia, eiuſque paralella: teterrimaque ſua caligine etiam probatorum virorum animos excæcat,n.6.& 7.
Ærugo mentis dicitur à S.Ambroſio,n.9.
Ambitio ambientium Crux à Bernardo, reſp.2. num.

num.47.fol.16.
Ambitioſus inordinatè honores appetens mortaliter peccat, reſp.2.n.48.fol.16.
Quia repugnat charitati, quæ ambitioſa non eſt.n.49.
Ambitio peccatum eſt,& repellit ambientem à dignitatibus,n.54.
Ambitionis olla non niſi mortuorum ſuppoſitis oſſibus ebullit, reſp.43.n.2.fol.227.
Ratio affertur,n.3.
Ambitioſi cadauera, vt Vultures ſequuntur, num.4.
Ambitionis epiteta, & effectus à S. Bernardo numerantur,reſp.2.n.10.fol.13.
Ambitio ipſa,ruina eſt,n.11.
Nunquam quieta eſt,n.27.fol.15.
Ambitio periculoſior in Eccleſiaſticis, reſp.2.n.40.fol.15.
Ambitio è Sacerdotum cordibus abſcindenda reſp.2.n.29 fol.15.
Alioquin adhærere Deo non poſſunt,n.30.

Amor.

Amor proprius cæcus eſt, cæcos facit eum ſequentes,reſp.32.n.58.fol.163.

Amare.

Amant qui ſupramodum,ij ſupramodum oderunt,ex Ariſtotele,reſp.31.n.2.fol.153.

Angelus.

Magiſter Angelus à Montepeluſio,Conuentualium,celebratur,reſp.51.n.18.fol.263.& nu.37.fol.264.
Exarauit libros in ſummam Scoti.

Anima.

Anima rationalis forma eſt ſubſtantialis hominis.reſp.88.n.13.fol.535.
Anima cunctis rebus præferenda,reſp.45.n.34.fol.239.
Anima à corpore ſeparata in termino conſtituta, nihil amplius operari poteſt, reſp.67.n.2.fol.347.
Animam in capite ſedem habere probat Caſſiodorus,reſp.3.n.39.fol.25,
Anima nihil prodeſt vniuerſum mundum lucrari,ſi animæ ſuæ iacturam poſtmodum fecerit reſp.54.n.61.fol.292.
Animarum curam,vt quis habere valeat,& reſidere in loco debet, & per ſe munus ſuum exercere,reſp.52.n.38.fol.326.

Animal.

Animal omne ſimile ſibi diligit, reſp.69.n.64.fol.368.
Et omnis homo proximum ſibi,Eccleſiaſt.13.19.& 20.
Contrarium per accidens ſequitur.
Et eiuſdem artis ſunt ſibi ipſis aduerſi, nu.65.

Animus.

Animus,& verbis pateſcit,& factis, reſp.53.n.9.fol.278.
Multoque magis factis.
Atque per proteſtationes, ipſaſque repetitas,n.38.fol.280.
Animus qualis fuerit diſponentis ex ſequentibus aperitur nobis,atq ne palàm ſit, reſp.74.n.39.fol.396.
Animus qualis ſit,& verbis declaratur,& factis reſp.64.n.6.fol.332.
Animus in cordis penetralibus recluſus,ex extrinſecis pateſcit,reſp.4.n.42 fol.30.
Animus qualis fuerit ex ſequentibus,& præcedentibus aperitur,n.52.fol.31.

Annus.

Annus omnino completus exquiritur in probatione ad profeſſionem emittendam,reſp.53.n.42.fol.281.
Ratio affertur,n.44.
Et annus hic de momento currit ad momentum,n.45.
Annus ad probandum,an profiteri velit,nouitio datur,reſp.26.n.25.fol.131.
Anni probationis interruptio extra monaſterium,ſiue excuſſo habitu, ſiue illo retento, ſine tamen ſuperioris licentia, profeſſionē, inde ſequutam inualidam reddit, reſp.53.n.5.fol.277.
Et ſi per tres dies continuos fiat, etiam cum habitu. Quia annus ex Sacro Tridentino Concilio contiuus eſſe debet. nu.6.fol.278.
Atque pro forma datus eſt,n.7.
Multoque magis ſi ſine habitu, animo non reuertendi,n.8.
Annus probationis cōtinuus eſſe debet, vt profeſſio ſit valida nu.16. Continuatus autem non dicitur ſi habitus dimittatur, num.17. Præſertim ſi pluries,n.25. fol.280.

Annua.

Annuæ præſtationes tot ſunt, quot ſunt anni, quibus præſtantur,reſp.67.n.73.fol.352.
Annua reſeruatio ad vitam,morte finitur,reſp.55.n.42.fol.297.
Annua præſtatio,& legatum annuum an differant? n.49.
Annis ſingulis facienda præſtatio, annis cedit ſingulis, plureſque videntur præſtationes. num.45.
Non vna n.47.
Niſi aliter diſponens voluerit,n.51.
Vel in contractu, vel ſtipulatione agamus, num.52.

Ante.

Ante diem agendo malè quis agit, reſponſ.18.n.43.fol.95.
Et liquidatio inde ſequuta nulla eſt.
Quia actionem licet habeat, exceptione tamē repellitur,n.44.
Vnde à Iudice repelli poterit,etiam parte non opponente,n.45.
Neque obſtat exceptio, quod à te conducta diſceſſerit ante diem,n.46.
Si locatoris facto id accidit,vt diſcederet,n.47.

Antecedens.

Antecedente deſtructo,conſequētia cadit, reſp.47.n.17.fol.237.
Antecedenti prohibito, & conſequens ex illo pro-

prohibitum videtur, reſp.86.n.74.fol.520.& n.76.quia conſequens eſſe non poteſt ſine neceſſario antecedente.
Quare conſequens qui vult, & neceſſarium antecedens velle videtur.

Antidora.

Antidora aliqua præcedentia merita ſupponũt reſp 51.n.46.fol.165.
Et vnde dicantur? n.47.

S.Antoninus.

S.Antoninus Archiepiſcopus Florentinus Dominicanæ familiæ ſplendor extollitur, reſp. 1.n.68.fol.8.

Antonius.

Antonij Seueri Imperatoris filij in Getam fratrem pertinax, ac ſæuum odium, reſp.31.n. 4.fol 153.
Antonius Albergatus Epiſcopus Vigiliarum extollitur, reſp.68.n.35.fol.358.
Eiuſque quærelæ contra Tribunal Fabricæ pro cauſarum auocatione poſt annum.
Antonius Ricciulius Epiſcopus Caſertanen. Sanctæ Inquiſitionis Miniſter in Regno Neapolitano celebratur, reſpon.69.num.67. fol.369.

Appetitus.

Appetitus noxios ſub regula limitare debemus reſp.32.n.80.fol.166.
Appetitur malè quòd ſine peccato retineri nõ poteſt, reſp.2.n.55.fol.16.

Appellatio.

Appellatio intra decem dies interponi debet à die latæ ſententiæ, reſp.81.n.20.fol.468.
Eoq; termino elapſo in iudicatum tranſit, n.21.
Appellationi renunciaſſe videtur, qui ſententię paruit poſt appellationem, reſp.81.num.28. fol.468.
Quamuis legitimam.
Appellare non ſufficit, niſi quoque, & intra legitima tempora appellatum fuerit, reſp.81. n.28.fol.468.
Alioquin acquieſcentia inducitur aduerſus partem non appellantem, n.26.
Appellare quid? reſp.78.n.141.fol.429.

Anachorita.

Anachoritarum, & Monachorum inſtituta vnde prodierunt? reſp.86.n.13.fol.514.

Ananias.

Ananias quare perijt? reſp.56.n.43.fol.302.

Anaſtaſius.

Anaſtaſius Germonius Tarãtaſiæ Archiepiſcopus celebratur, reſp.36.n.6.fol.178.

Apoſtata.

Apoſtata vnde dicatur? reſp.56.nu.24.fol.301.
Apoſtata eſt, quia à militia recedit cœleſti, militiæque ſe dedit ſeculari, atque proinde inſtituti deſertor, & ordinis, n.25.
Apoſtata, vt quis dicatur, duo ſimul perquiruntur reſp.56.n.41.fol.302.
Vnde qui Deo ſe ſubtrahit, cui ſe deuouerat, apoſtata dicitur, n.42.

Apoſtoli.

Apoſtoli Sancti inter ſe ſe diuiſere loca, ad quę ad prædicandum pergerent per vniuerſum orbem, reſp.86.n.12.fol.514.
Apoſtoli poteſtatem à Chriſto acceperunt, reſp. 81.n.58.fol.471.

Arbitrari.

Arbitrari hoc debet vir bonus in pijs relictis, quod magis animæ proficit teſtatoris, reſp. 87.n.46.fol.529.

Arbitrium.

Arbitrium non liberum, ſed regulatum, tanquam à bono viro, intelligitur, reſp.12.nu. 47.fol.68.
Arbitrium liberum cuilibet datum eſt, de rebus ſuis diſponendi; modo legibus non obſtetur, reſp.32.n.81.fol.166.

Archidiaconus.

Archidiaconus licet in alios iuriſdictionem dicat, eſt tamen ſubiectus Epiſcopo, reſp.n.65. fol.482.

Archiuiſta.

Archiuiſtam compellere ad edendum ſcripturas, & acta Epiſcopi eſt neceſſitas, reſp.41.n. 9.fol.211.

Argentum.

Argento legato, etiam affabrè laboratum comprehenditur, reſp.77.n.25.fol.408.
Marmore Legato non item, & n.40.
Ratioque affertur, n.26.& 27.

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu non abſolutè procedit, reſp.68.n.66.fol.361.
Peccat namque, quoad formam argumentandi.
Neque procedit, ſi vel per legem, vel ſtatutũ contrarium diſponatur, n.68.
Vel abſurdum ſequatur, & abſonus reſultet intellectus, n.68.
Neque expreſſa dicitur deciſio, ſed coniectura magis, n.69.
Et præſsè, ac ſtrictè accipi debet, n.71.
Atque attendi conſtitutionum contextus, num.72.
Neque locum habet ſi contrarietas inducatur conſtitutionum.
Et vbi effectum operaretur contrarium.
Et diſpoſitionum ſubſtantia deſtrueretur num.73.
Argumentum retortũ ex dictis Aduerſarij iure procedit, reſp.14.n.44.fol.77.
Argumentum de re ad locum deductum, firmũ eſt, reſp.23.n.29.fol.122.
Argumentum à conſuetis, & permiſſis validum, reſp.34.nu.11. fol.170. Argumentari licet à rubricis, n.37.fol.172.
Argumentum à natura rei, & ratione rectè ducitur, reſp.35.n.25.fol.175.
Argumentum à ſefficienti partium enumeratione, & negatiuè tenet, n.29.& n.32.
Argumentum à nominis nuncupatione validum, reſp.52.n.43.fol.271.

Digitized by Google

Argumentum ab abſurdo viſitando validũ,n. 52.fol.274.
In materia potiſſimum ſtatutaria. n.53.
Argumentum ab abſurdo vitando firmum,reſp. 69.n.60.fol.368.
Argumentum ab abſurdo vitando,firmum,validumque æſtimatur,reſp.11.n.12.fol.57.
Argumentum à veriſimili, non contemnẽdum, n.28.fol.58.
Vt probandi onus in aderſarium traijciat, uum.29.
Argumentari non licet à diuerſis, & ſeparatis, reſp.11.n.44.fol.60.
Argumentum à modo dicendi teſtatoris optimum,reſp.49.n.53.fol.255.
Argumentum à rei finitione, etiam à poſteriori, optimum,reſp.59.n.10.fol.311.
Argumentum à non veriſimili petitum, validũ æſtimatur,n.30.fol.313.
Argumentari licet à ratione legis; vt idem ius per rationem ſtatuatur,reſp.64.n.15.fol.332
Quia ratio eſt,quæ regulat,ampliat, & reſtringit diſpoſitionem.
Argumenti fallacia retunditur à Papa ad Præpoſitum,reſp.81.n.56.fol.471.
Quia à diminuto ad vniuerſaliter,& ſimpliciter dictum conſequentia non procedit.
Argumentum à communiter accidentibus, & conſuetis validum,reſp.74.n.31 fol.390.
Argumentum à contrario ſenſu locum minime habet in priuilegiis,reſp.81.n.84.fol.473.
Neque quando cõtrarium eſt iure expreſſum num.85.
Vel iuris correctio induceretur,n.86.
Argumentandum à nomine,reſpon.86.num.63. fol.519.
Argumentum ex vi nominis iure currit,n.65.
Argumentum à coniectura,quod nemo præſumatur iactare ſuum, non ineptum æſtimatur,reſp.59.n.23.fol.312.
Licitumque eſt arguere ab his, quæ fieri conſueuere.
Argumentum ſatis ſtrictum eruitur,ſolutionem pro decimis factã fuiſſe, quod ex illis quarta Epiſcopo ſoluta fuerit,n.27 fol.313.
Argumentum ab hærede ad legatarium,& è contrà,rectè ducitur,reſp.67.n.12.fol.348.

Arma.

Arma deferre omnes Tribunalis Sancti Officij miniſtri propter propriam tuendam perſonam poſſunt,reſp.68.n.40.fol.366.
Ergo,& Conſultores,eorumque famuli.
Et hoc neceſſarium putatur,n.41.fol.367.
Arma deferre eos,qui Reipublicè præſunt,neceſſarium eſt ex Ariſtotele,n.42.
Arma quam ob cauſam in armamentario reponantur? reſp.85.n.4.fol.499.

Aſſaſſini.

Aſſaſſini per Iudicem Eccleſiaſticum ſeculari Curiæ tradendi,reſp.36.nu.15.fol.179. & n. 26.fol.180.
Excommunicati ſunt,n.17.& 19.
Aſſaſſini à toto Chriſtiano populo perpetuò diffidati habentur,reſp.36.n.8.fol.178.
Nulla igitur fides eis ſeruanda, n.9.
Neque ab Eccleſia ſi ad eam confugerint, num.11.
Aſſaſſini Gregorij XIV. conſtitutione excipiuntur,ne tuti ſint Eccleſiaſtica immunitate. n.12.fol.179.
Aſſaſſini qui dicantur,n.13.& n.33.fol.180.qui ue compræhendantur eorum nomine? num 25.
Aſſaſſinorum receptatores, vel defenſores, ſeu occultantes illos excommunicationem cõtrahunt,reſp.36.n.24.fol.179.
Aſſaſſinorum pœnis tenebitur, ſiue quis interfici fecerit,ſiue mandauerit,n.34.fol.181.
Aſſaſſinorum officium quale? reſp.37. num.2. fol.185.
Vnde gentis huius principium ceperit? n.3.
Quam exactam obedientiam ſuo maiori præſtent,vt etiam ſe morti offerant,n.4.eorum mores n.5.& n.9.
Aſſaſſinos necari publicè è re eſt,etiam data pecunia occiſori,reſpo.37.num.35.fol.188. & num.38.
Quia authoritate publica hoc fit,n.39.
Aſſaſſini an inauditi occidi poſſint? n.40.affirmant aliqui,n.41.
Negant alij nu.43. Tutior æſtimatur, num.44. fol.189.
Aſſaſſinorum occiſori, an præmium debeatur? num.48.
Aſſaſſini poſt bellum à Godofredo Buglionio pro Hieroſolyma recuperanda actum, apparuere,reſp.37.n.1.fol.185.
Aſſaſſini valde formidoloſi omnibus fuere, num.8.
Quæ oppida incolunt,n.9.
Aſſaſſinus dicitur, quamuis mors non ſequatur eius, quem aſſaſſinio petijt, modò proximum ad actum proceſſerit, reſp.36.n.28. fol.180.
Vnde aſſaſſinorum pœnis tenebitur.
Etiam mandas,quamuis mandatum,etiam re integra,retraxerit,n.29.
Aſſaſſinorum pœnis tenebitur,ſiuè quis interfici fecerit,ſiue mandauerit,n.34.fol.181.
Aſſaſſinos curiæ ſeculari tradi expedit,num 70. fol.184.
Aſſaſſionorum à Principe pecunia impunitas emitur, reſp.37.n.11.fol.186.
Aſſaſſinorum nomine,an etiam Chriſtiani compræhendantur? dubiæ quæſtionis fuit,num. 13.
Affirmatiua tamen ſententia contra Couarruias receptior eſt,n.14.
Ratio affertur,n.15.& 17.
Aſſaſſinorum facinus,quod per Chriſtianos in Chriſtianos exercetur,horrendum, n.16.
Quia profectò quamuis non ex genere illorum infidelium ſit,eis tamen moribus concordat,n.18.

Aſſaſ-

Aſſaſſini pœna diffidatio eſt;quæ mortem importat,n.19.
Aſſaſſinas,an à quolibet priuato occidi poſſit? num.20.

Aſcanius.

Aſcanias Philamarinus S.R.E.C. Archiepiſcopus Neapolitanus,reſp.86.n.25.fol.515.

Aſcenſio.

Aſcentio Chriſti in Cœlum à Sancto Luca refertur,reſp.48.n.37.fol.254.

Aſſerens aſſerere.

Aſſerens ſe per lineam maſculinam deſcendere:duo probare debet,reſp.28.n.26. fol.140.
Aſſerens legem aliquid decere, vel diſpoſitionem,ipſe probare tenetur, reſp.11. num.6. fol.56.
Aſſereas probare tenetur,non verò negans,reſ. 39.n.43.fol.201.
Aſſerentis eſt probare,reſp.59.n.29.fol.313.
Aſſerere,& dicere haud debemus, quæ lex,vel Princeps ipſe non aſſeruit,neque dixit.reſp. 78.nn.19. fol.415. Præſertim cum potuit;vt noluiſſe videatur.
Aſſerens probare tenetur aſſertum, reſp.6.n.9. fol.38.
Aſſerens beneficium eſſe de iure patronatus Ecclesiaſtico,probare tenetur, reſp.15. nu.23. fol.81.
Aſſentienti, & volenti nulla fit iniuria, neque dolus,reſp.27.n.15.fol.135.

Aſſenſus.

Aſſenſas conditionalis nihil operatur,conditione minimè impleta,reſp.7.n.21.fol.46.
Aſſenſas Apoſtolicus requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ,reſp.84.n.57.fol.492.
Alioquin omnia nulla euadunt.
Ita quoqne decretum,atque, diligens inquiſitio vtilitatis Eccleſiæ,
Aſſenſas perquirit inſtrnmentum præcedentis conceſſionis,reſp.95.n.84.fol.506.
Aſſenſus dirigitnr ab actu ſuper quo imponitur,reſp.7.n.31.fol.46.
Et exauditur,vt ius diſponit,n.32.
Aſſenſas ſubreptitius dicitur, ſi non exprimatur,ſe per prius ingreſſum fuiſſe in tenutam bonorum alienatorum Eccleſiæ,n.33.
Aſſentiri aſſenſui Apoſtolico impetrato cogi poteſt,qui vt impetraretur conſenſnm præſtitit,n.34.
Declara n.35.& 37.& n.41.fol.47.
Aſſenſus ſubreptitiè impetratus,operatur nihil, atque ita habetur, ac ſi datus non fuiſſet, num.42.

Antteatare,attentatam.

Anttentare qnid? reſp.78.n.138.fol.429.
Attentari pudicitia quomodo dicatur? n.139.
Attentatum in irritum reuocari debet, reſp.18. n.7.fol.93.

Attributa.

Attributa omnia in Deo,eadem ſunt Diuinæ Eſſentia,reſp.1.n.56.fol.7.

Auaritia.

Aaaritia,& Ambitio alimenta malorum omnium,reſp.2.n.27.fol.15.

Aureola.

Aureola quibns in æterna patria debeatur? reſp 69.n.50.fol.367.

Aarum.

Aari ſacra fames execranda in Eccleſiaſticis, reſp.2.n.45.fol.16.

Audientia.

Aadientiam denegare actori, liti finem impone eſt,reſp.40.n.35.fol.207.
Audientia denegari ei debet, qui apud ſe retinet acta pro aduerſa etiam parte facientia,ſi illa non exhibeat,reſp.41.n.1.fol.210.
Neque intrat arbitrium.

Auditor.

Auditores Sacræ Romanæ Rotæ ſunt doctiores & peritiores omnium,reſp.80.n.66.fol.460.
Et in ea eſt fons vberrimus Canoniſtarum.
Et ex ea mnlti ad Cardinalis dignitatem euecti num.68.
Atque etiam ad Summnm Romanum Pontificatum prodiere,n.69.
Auditores Sacræ Rotæ,Papæ Cappellani ſunt, einſque delegati,& ſub nomine Papæ iudicant,reſp.41.n.38 fol.215.

Auguſtinas.

S.Auguſtinus Chriſtianus Cicero.reſp.52.n.14. fol.270.
Aagaſtiaas Steuchius Chyſami Epiſcopus celebratur,reſp.80.n.61.fol.460.
Aagaſtinus Triumpus de Ancona Auguſtianę Religionis fulgor,celebratur, reſp.1.nu.67. fol.8.

Authoritas.

Autboritas Ordinarij requiritur ad inſtitutionem Cappellaniæ,reſp.89.n.2.fol.546.

Aathentica.

Authentica docnmenta,quæ dicantur? reſp.47. n.2.fol.247.Et an teſtes ſufficiant?

Author.

Aathor fuit Coadiutor Tribnnalis Fabricæ,reſ. 68.n.5.fol.354.

B

Baptiſmas Baptizatus:

B*Aptizatus* per metum cadentem in virum conſtantem, caractherem recipit, & ad ſernandam legem tenetur,reſpo.4.num.22. fol.29.
Modo voluntas abſoluta non fuerit non recipiendi,n.23.
Ratio affertur,n.24.
Baptiſmas eſt Sacramentum ſalutis, & neceſſitatis,non ita ordinis,n.25.

Baſilica.

Baſilica Principis Apoſtolorum decet, vt alias excedat magnitudine, atque ſplendore Baſilicas,reſp.68.n.54.fol.359.

Atque Princeps aliarum ſit, ſicuti ipſe princi-
patum inter Apoſtolos meruit.

Bartholus.

Bartolus lucerna iuris nuncupatur, reſp.18. n. 16.fol.93.

Bellum.

Belli fortuna in ancipiti ſemper poſita,reſp.81. n.1.fol.465.

Bellum inde geritur,vt pax acquiratur,reſp.85. n.1.fol.499.

Bellum vnde dictum? eiuſque etymon.n.5.

Benedictio.

Benedictionis,maledictioniſque nomine ex Hebræo quid compræhendatur? elucidatur, reſp.83.n.5.fol.481.

Beneficiarius.

Beneficiarius ex his,quæ ſibi reliquat ex fructibus beneficij parce viuendo, poteſt teſtari, atque diſponere,reſp.31.n.29 fol.155.

Etiam conſanguineis relinquendo.

Etiam Regularis,n.30.

Quicquid Garſias dixerit in vltima voluntate, num.31.

Etiam Epiſcopus.n.32.

Beneficiarius.dum inhumanis agit, vſufructuario comparatur; & fructuum dominus eſt, ita,vt libet,de eis diſponere valeat, reſp.39. n.19.fol.198.

Beneficiarius, qui incumbentia onera ferre recuſat,dimittere beneficium debet, reſp.79. n.28-fol.444.

Beneficiarij ſine cauſa à beneficio amoueri non poſſunt,reſp.62.n.10.fol.324.& n.14.

Beneficium.

Beneficia ſine canonica inſtitutione obtineri non poſſunt,declaratur,reſpon.32.num.24. fol.160.

Et quid ſit inſtitutio,quidue eo nomine compræhendatur?

Beneficium accipere, libertatem vendere eſt, reſp.51.n.47.fol,265.

Beneficia conferri debent Ciuibus potius, quàm exteris,reſp.17 n.10.fol.89.

Potiſſimum Curata,n.11.

Et in beneficijs de iurepatronatus,n.12.

Et ratio affertur duplex.

Beneficium in dubio de iurepatronatus ex fundatione,& dotatione præſumitur in non potentioribus,ſed priuatis perſonis,reſp.47. n.7.fol.248.

Beneficia non naſcuntur ſed fiunt,n.8.

Beneficium de iure patronatus ante Epiſcopi conſenſum non datur,reſp.89.n.19.fol.548.

Poteſt tamen eſſe Cappellania prophana.

Beneficium propter diuinum officium datur, reſp.62.n.26.fol.325.

Beneficium ſine inſtitutione canonica non obtinetur,n.27.

Beneficium vnum ſufficiens vni tantum dandum eſt,n.29.

Beneficium iurispatronatus erectum de domo, & familia alicuius, præſumptionem haud facit,vocatos fuiſſe illos de familia,& agnatione,vt præſententur,reſp.74.n.26.fol.389.

Quia intelligitur de familia quoad fundationem,n.27.& n.30.

Præſertim ſi teſtator extraneos à familia ad præſentandum admiſit,n.34.fol.390.

Beneficium impetrans, quod non vacat, ſaltim de facto,nulliter impetrat,reſp.42. num.24. fol.221.

Neque Delegatus gratiam exqui poteſt,quia iuriſditionem minime ſortitur,num.25.fol. 222.

Beneficia abſque inſtitutione canonica obtineri haud poſſunt,reſp.74.n.52.fol.391.

Beneficij prouiſio per Epiſcopum fieri non poteſt partenon citata, quæ intereſſe ad illud habeat,reſp.88.n.108.fol.343.

Beneficium non adhuc fundatum, beneficium non dicitur,poteſt tamen dici in potentia, fundandum;non in actu,n.119.fol.544.

Beneficia plura,ne quis retineat, eſt Sacrorum Canonum cenſura inhibitum,reſp.62.nu.1. fol.323.

Beneficium definitur Eccleſiaſticum,eiuſque datur vltima differentia,n.2.& n.25.fol.325

Beneficium ius eſſe præcipiendi fructus,expenditur,n.6.

Beneficij natura eſt, vt ſit perpetum, num.9. fol.324.

Beneficium iuris patronatus,ſi ad ipſummet reuertatur, libertatem acquirit,reſp.46.nu.43. fol,245.

Quia nemo ſui ipſius patronus eſſe poteſt.

Beneficium ius eſt ſpirituale,vel ſaltem ſpiritualitati annexum,reſp.62.n.13.fol.324.

Et quomodo? n.17.

Beneficium quo pacto conuenit cum Rectoria ſeculari,n.15..

Et quomodo diſconueniat? n.16.

Beneficiorum Eccleſiaſticorum ſeculares incapaces ſunt,n.20.fol,325.

Beneficia obtinendi Eccleſiaſtia,ſolicitudo,vnde & ob quam cauſam? reſp.83.n.8.fol.481.

Beneficia non niſi magnis laboribus acquiruntur,n.9.

Beneficium obtinens ſufficiens,incapax eſt alterius n.36.fol.484.

Exaudi quoad retinendum, non ad obtinendum,n.37.

Beneficium non habens Clericus in concurſu, cum cætera paria fuerint,habenti præfertur num.38.

Eſtque hoc ſatis conforme Eccleſiaſticæ Oeconomiæ,atque iuſtitiæ diſtributiue,nn.39.

Beneficium vacat per reſignationem à ſuperiore admiſſam, & vacat ad confirmationem vſque electi,reſp.14.n.37.fol,77.& nn.38.

Beneficium per quantulamcunque morulam vacet ſtatim ius eſt patrono apertum ad præſentandum,n.39.

Beneficia non niſi magnis laboribus, & expenſis conquiruntur,reſp.44.n.1.fol 231.

Vnde

Digitized by Google

Vnde cum beneficium vacauerit multi circũ aduolant,n.2.

In Beneficijs iuris patronatus præcedere debẽt edicta aduerſus intereſſe habentes iuxta formam cap.fin.de elect.in 6. n.3.

Beneficia propter officium, & ſedulitatem miniſterij dantur,reſp.79.n.30 fol.444.

Beneficia incompatibilia obtineri haud poſſũt, ex decreto Concilij,n.51.fol.446.

Bibliotheca.

Bibliotecha verbum æquiuocum eſt,reſp.20.n.22.fol.105.

Blaſphemia.

Blaſphemia nominis Dei,nomen ipſum abhorrent Sacræ litteræ,reſp.80.n.35. fol.457.

Bona fides.

Bona fides. eſſe non poteſt, vbi quis ſciens,volenſque peccat,reſp.85.n.24.fol.502.

Et actum ſibi interdictum ſciens facit, n.27.& num.33.

Bona fides ab inuincibili ignorantia procedit, num.29.

Bona fides facere haud poteſt, vt actus ex ſe malus,& prohibitus,malus non ſit,ac reprobus,n.31.

Bona.

Bona Clericorum exempta ſunt à laycorum iuriſditione, quemadmodum, & eorum perſonæ,reſp.30.n.23 fol.150.

Bona per priuilegiatos acquiſita,eorum priuilegia nanciſcuntur,n.26.

Bona habere ab omni perpurgata onere, intereſt patris familias,reſp.8.nu.27.fol.50.

Bona patrimonialia (monacho translato) cum perſona tranſeunt,reſp.55.nu.13.fol.294.

Hanc ſententiam approbat Abbas,n.14.

Alijque n.16.

Bona inuecta, & illata tacitè domino domus hypotecata pro mercede ſunt,reſp.73.n.56. fol.384.

Dominium tamen inuectorum pœnes earum dominum perſeuerat,n.57.

Vnde ſi perierint,domino pereunt earum,nõ verò domus,n.58.

Bona eius,qui ſe, & ſua obtulit, acceſſoriè ad perſonam donata videntur, reſp.64. nu.20. fol.332.

Vnde perſonam ſequuntur.

Bona,quæ acceſſoriè ad perſonam oblata fuerunt monaſterio; perſona recedente, & illa eam ſequuntur,reſp.65.n.8.fol.335.

Bona,alieno dicuntur deducto ære,reſp.8.n.21 fol.50.

In noſtris bonis igitur haud eſt, quod alieno æri obnoxium eſt.

Bona,qui cupiunt aliorum,vt ea poſt mortem capiant, vulturibus comparantur, reſp.45. n.11.fol.236. Vide verbo Adagium ſi vultur es.

Bona per adhitionem proprium efficiuntur patrimonium adhærentis, reſp.22. num.54. fol.117.

Bona dicuntur ære alieno deducto,reſp.66.nu.44.fol.344.

Bonis qui caret fruſtra teſtamentum rogat,reſ.31.n.17.fol.154.

Bonifacius.

Bonifacius IX. fuit tempore ſchiſmatis aduerſus Clementem VII. qui fuit ſchiſmaticus contra Vrbanum VI.reſp.81. n.49. fol.470.

Vnde geſta per eum ab Eccleſia approbata minime fuere,n.83.fol.473.

Bonitas.

Bonitas,& æquitas eſſentialiter in Deo ſunt,reſpon.1.n.50.fol.7.

Bonum.

Bonum nullum niſi voluntarium, reſp.54.n.9. fol.286.

Bonum commune priuatæ præfertur vtilitati, reſp.21.n.30. fol.110.

Bonus quiſque præſumitur, niſi probetur malus,reſp.60 n.26.fol.419.

Potiſſimum vbi de nullius agitur præiudicio, n.27.

Bonus nemo,niſi ſolus Deus,reſp.1.n.51.fol.7.

Bulla.

Bullæ Apoſtolicæ iuſtificatæ, exequutionem merentur, ob concedentis reuerentiam, reſp.39.n.26.fol.199.

Quod exauditur contradictore legitimo ſe nõ opponente,n.27.

C

Caduca.

C*aducis* non fidendum,reſ.1.n.108.fol.11. Breues dies hominis.

Cain.

Cain Abel fratrem occidit,quia malignus erat reſp.31.n.5.fol.153.& n.7.in fin.

Calumnia.

Calumnia in iudicijs reſecandæ,reſp.25.nu.36. fol.130.

Camera Apoſtolica.

Camera Apoſtolica tenetur ad onera beneficio inuſta, ſuccedens in fructibus, reſp.13. n.19.fol.71.

Vnde penſiones decurſas ſoluere tenetur.

Camera Apoſtolica ſuccedit defuncto beneficiario(ſpoliorum iure) in fructibus non perceptis,reſp.24.n.12.fol.124.

In fructibus videlicet pendentibus,neque exactis,quantumuis maturis, neque à ſolo ſeparatis,n.12.

Non tamen in diſtributionibus quotidianis ſuccedit,n.14.

Camera Apoſtolica in demortui Beneficiarij, ſiue Canonici locum ingreditur, reſp.24.n.4.fol.124.

Vnde,non pinguius ſortitur ius,quam defunctus erat,n.5.

Stare proinde tenetur iuri,cui defuctus obnoxius erat,n.6.

Camera Apoſtolicæ nullum ius eſt indiſtributio-

tionibus,quas Canonicus non lucratus fuit reſp.24.n.22.fol.126.

Canaan.

Canaan, quòd patris ſui verenda reuelaſſet,maledictione feritur,reſp.41.n.33.fol.215.

Canonicus.

Canonicis non exiſtentibus priuilegia non dantur,reſp,88.n.70.fol.539.

Canonicus per canoniam iura omnia conſequitur,& honores,& emolumenta, reſp.13.nu.14.fol.71.

Ita etiam onera.

Canonicus,vt diſtributiones lucretur quotidianas,nedum reſidere,ſed deſeruire quoque debet in choro,etiam canendo,reſp.24.nu.21.fol.126.

Canonicus nouus ipſe decimas Papales non ſolutas à prædeceſſore ſoluere debet, reſp.13.n.5.fol.70.

Quamuis nullos perceperit fructus.

Vnde poterit etiam executiuè aduerſus eum procedi,n.20.fol.71.

Atque etiam excomunicari,n.21.

Neque effugere pro præterito poterit, etiam ſi canonicatui cedat,n.29.fol.72.

Canones.

Canones Sacri à Deo per Pontifices conditi ſunt, & pars moralis Theologiæ ſunt, reſp.1.n.75.fol.9.

Cantus.

Cantu fidelium deuotio excitatur,reſp.52.nu.12.fol.270.

Capitulum.

Capitulo interdicto ſuppoſito ob non ſolutionem decimarum Papalium,nouus Canicus & ipſe illud ſeruare tenetur, reſp.13. nu.24.fol.71.

Capitulum Sede vacāte poteſt publicas indicere proceſſiones pro bono paſtore impetrando,reſp.29.n.12.fol.143.

Capitulum ſtatim vacante Sede, vel per mortē, vel reſignationem Epiſcopi poſt præſtitum concenſum,vel per diſceſſum officialis,poteſt ſuum Vicarium conſtituere, reſp.27.n.24.fol.135.

Capitale.

Capitale qui reliquit,pecuniam reliquiſſe videtur,reſp.58.n.7.fol.306.

Ac nomen debitoris,n.11.

Nam Capitale pecunia eſt.

Et capitale ſortem denotat,n.10.

Ideò diſtrahi poteſt n.23.fol.307.

Præſertim ſi id teſtator diſpoſuit,n.20.

Capit.

Capit. ſi diligenti 12. de foro compet. & can. inolita.35.& can.placuit.36.11.q.1. Innouata fuere per Conſtitutionem Martini V.reſ. 38.n.23.fol.193.

Cuius verba referuntur,n.24.

Et expenduntur,n.51.fol.195.

Cappellani Regij.

Cappellani Regij iuriſdictioni Cappellani Maioris ſubijciuntur,ab illa Ordinarij exempti reſp.18.n.22.fol.94.

Et ita in praxi ſeruatur Neapoli n.23.

Si actu inſeruiant.

Cappellania.

Cappellaniam prophanam obtinens Sacerdos, non dicitur propriè Cappellanus,ſed ſtipendiarius,reſp.89.n.22. fol.548.

Cappellania ſimplex impetrari non poteſt, vt beneficium,reſp.89.n.5.fol.547.

Alioquin gratia ſubreptitia erit.

Cappellania ſimplex, dum remanet in ſua temporalitate, reuocari poteſt per fundatorem, num.6.

Præſertim re integra.

Cappellania ſimplicis fundator conditionem apponere poteſt,vt non ſeruatis conditionibus appoſitis ſit irrita fundatio talis. Tamen conditio apponi non poteſt in Cappellania collatiua,n.8.

Cappellania ab Epiſcopo conferri nòn poteſt,niſi in eius erectione eiuſdem accedat conſenſus,vt ſpirituale ius ſit,n.20.fol.548.

Sed neque à Papa.

Captus.

Captus dicitur, qui reſiſtens in pugna configitur,reſp.37.n.49.fol.189.

Quia per capientem non ſtetit.

Caput.

Caput quale,talia membra conſentur, reſp.69.n.20.fol.365.

Carcere.

Carceribus datus, quicquid in fauorē facit carcerantis nullum eſt,reſp.54.n.48.fol.290.

Quamuis in illo tempore è carceribus educatur,n.49.

Stante præſertim intereſſe fundato eius, qui carcerauit,n.51.fol.291.

Cardinalis Belarminus.

Cardinalis Bellarminus extollitur,reſp.38.n.15 fol.192.

Cardinalis Bellarminus celebratur, reſp.75.n.6.fol.396.

Carmelita.

Carmelita Calciati,de obſeruantia dicti, nullo modo ſub pœnis, & cenſuris ſe nominare poſſunt reformatos Sanctæ Tereſiæ,reſp.86.n.21.fol.515.

Quod prohibuit Vrbanus Papa VIII.ſua Conſtitutione,& n.72.fol.520.

Neque etiam in eorum Eccleſia nomen Sanctæ Tereſiæ aſſumere debebunt,n.73.

Carmelita Reformati Diſcalciati diffuſi ſunt per omnem terram,milites armati aduerſus infernales falanges, reſp.86.n.18.fol.514.

Generaliſſimam Beatam Mariam ſemper Virginem agoſcunt. Generalem verò Sanctam Matrem Tereſiam,& ſonus eorum exijt in omnem terram,n.19.fol.515.

Ipſi Vigiles,qui cuſtodiunt Ciuitatem Eccleſiam ſcilicet,n.20.

Ca-

Elencus.

Carolus Emanuel.

Carolus Emanuel Magnus Sabaudiæ Dux, Principum omnium gloria extollitur, reſp. 36. n.7.fol.178.

Caſus.

Caſus obmiſſus à teſtatore ſub diſpoſitione remanet iuris communis, reſp.74.n 28.fol.389.

Neque caſus expreſſus ad ommiſſum trahendus, n.29.

Caſus obmiſſus ſub diſpoſitione remanet iuris communis, reſp.51.n.35.fol.264.

Caſus offeſſæ libertatis Eccleſiaſticæ reſeruatus eſt, per Paulum 2.& Benedictum 11. reſpo. 38.n.33.fol.194.

Caſum appetit, qui non per gradus ad ſuperiora aſcendere tentat, reſponſ.52.num.59. fol.275.

Cauſa.

Cauſa abſurditatis vitanda, ne deprauatu, ab ea ſequatur effectus, reſp.69 n.91.fol.368.

Cauſam quis proſequendo omnia acta facit propria, reſp.41.n.8.fol.211.

Cauſa deciſio refertur, reſp.79.n.94.fol.450.

Ac etiam in cauſa Terlitien, n.95.

Cauſa ceſſante, effectus quoque eius ſubmouetur, reſp.40.n.31.fol.206.

Præſertim ſi cauſa finalis fuerit, nu.32.fol.207.

Atque effectum produxerit conſumatū, n.33.

Cauſa nullitatis profeſſionis coram Superiore Religioſi, & Ordinario loci deducere oportet dicentem de nullitate, reſp.53.n.53.fol. 282.

Coniunctim autem coram vtroque hoc fieri debebit, n.54.

Vt non ſufficiat ſi coram vno eorum deducatur.

Cauſa cauſa qui eſt, & ipſe cauſati quoque eſt cauſa, reſp.36.n.54.fol.183.

Cauſam præbere, & facere, idem ſunt, n.58.

Cauſa ceſſante, & effectus quoq; ceſſat, reſp.64. num.31. fol.333.

Cauſa ceſſante ceſſat effectus, reſp.85.num.40. fol.502.

Exaudi de cauſa finali, non impulſiua, n.43.

Cauſa Conſtitutionis Ladislai Regis, quæ finalis fuit, quæ impulſiua? n.41.

Cauſa ceſſante, effectus quoque ceſſat, reſp.54. n.45.fol.190.

Cauſa, vbi non eſt, neque effectus erit, reſp.84. n.88.fol.496.

Cauſa reſoluta reſoluitur & cauſatum, reſp.7. n.39.fol.47.

Cauſa ab effectu à poſteriori dignoſcitur, reſp. 3.n.35.fol.24.

Cauſa naturaliter prior eſt, quam effectus, qui eſt poſterior illa n.36.fol.25.

Cauſa vt in cauſatum influat oportet, n.41.

Cauſa propinqua quoad operationem attenditur non remota, n.42.

Eique effectus tribuitu, n.43.

Cauſa facti factum reſtringit, reſp.36. num.40. fol.181.

Cauſam præbens, vt aliquis in Clericum violẽtas inijciat manus, eodem modo excommunicatus eſt, vt faciens, nu.42. vide verbo qui prohibere.

Cauſa determinat id propter quod fit aliquid reſp.17.n.8.fol.89.

Cauſa naturalis accidentalem vincit, & ſuperat reſp.18.n.19.fol.93.

Cauſa defectus, ob quam obligatio proceſſit, ipſa obligationem perimit, atque ceſſare facit, reſp.18.n.27.fol.94.

Cauſa ceſſante, effectus quoque deficit, n.28.

Cauſa proinde non data, effectus quoque ſubmouetur, n.29.

Cauſa ceſſante, effectus quoque ceſſat, reſp.86. n.68.fol.519.

Cauſa omnes, in quibus de intereſſe agitur fabricæ coram eiſdem Fabricæ Commiſſarijs cognoſci debent, ac decidi, reſp.68:n.6. fol. 355.& n.23.fol.357.

Neque iudicibus alijs committi, etiam per Signaturã Sanctiſſimi; niſi vocatis prius Fabricæ officialibus, n.15.fol.356.

Etiam per concordata inter Paulum Tertium, & Carolum V. Imperatorem, n.7.

Cauſas auocare poteſt Fabrica cum de ſuo in illis intereſſe agitur, ab Ordinarijs, poſt annum à die mortis teſtatorum, reſp.68.n.14. fol.356.

Etiam per Conſtitutionem Pij V. nu.32.& 64.

Atque Clementis VII.n.33.fol.358.

Cauſarum auocatio ab Ordinarijs per Tribunal Fabricæ perpetua erit, ſicuti, & priuilegia eius perpetua ſunt, n.26.fol.357.

Cautio.

Cautio facit, vt res non videatur liberè præſtita, ſed auocabiliter, reſp.12.n.48.fol.68.

Cedere.

Cedens nunquam contra ſe ipſum cedere intelligitur, reſp.14.n.5.fol.74.

Cælum.

Cælum, vt pellem extendere, quid? pſalm.103. 3.reſp.79.n.47.fol.445.

Cenſura.

Cenſura nuncupatione, quæ comprehendantur? reſponſ.79.n.62.fol.449.

Cenſura non ſunt afferendæ, vbi expreſſæ non reperiuntur, reſp.61.n.9.fol.321.

Cenſus.

Cenſuum redemptio emptio dicitur, reſp.8.nu. 18.fol.50.

Atque neceſſitatis potius, quàm voluntatis.

Cenſus quid ſit? n.35.

Cenſuarius, neque ciuiliter, neque naturaliter rem poſſidet, ſuper quam cenſus impoſitus fuit, reſp.50.n.11.fol.259.

Neque ius obtinet ſuper rem ipſam, n.12.

Quamuis acceſſoriè rem obligatam, ſiue hypotecatam habeat;

Neque ius fructuum emit, ſed annuum cenſum, n.15.

Cenſu conſignatiuo res ſtabilis non vtique emit-

Digitized by Google

emitur; ſed ius percipiendi cenſum, ſiue penſionem, reſp.50.n.9.fol.259.
Cenſus quid? n.10.
Cenſum emens pactum adijcere haud poteſt, vt vendens ad onera omnia teneatur, reſp.50. n.21.fol.259.
Exanditur tamen de oneribus, quæ extra naturam contractus veniunt, n.22.
Vel ſi exeedatur ſumma deeimæ partis, n.24. fol.260.
Vel id gratia maioris, dilucidioriſque expreſſionis fiat, n.23.
Cenſu conſignatiuo, rei dominium ſuper quæ cenſus imponitur, pœnes vendentem remanet, atque poſſeſſio, reſponſ.50. num.2.fol. 258.
Cenſus emens annuos ſuper re ſtabill fructiferа, nihil proptietatis ſuper rem ipſam nāciſcitur, n.4.
Illa pœnes vendentem permanente.
Sed ius tantum percipiendi cenſum, ſiue pennem ex re ipſa ſtabili fructifera.
Cenſus annuus ſemper materiam habilem per quirit, ſuper quam cenſus imponatur, nu.5.
Et accidens quoddam eſt, n.6.
Cenſus ſnper fructibus rei minimè impontiur, ſed ſuper re ipſa fructifera, reſp.50.num.16. fol259.
Neque ius eſt, eoſdem numero fructus percipiendi, n.17.
Cenſus redemptio alienationis ſpecies æſtimatur, reſp.8 n.1.fol.49.
Ideoque prohita, declara, n.30.fol.51.
Cenſus impoſirio alienatio eſt, n.3.
Prohibita proinde in rebus Eccleſiæ.
Cenſus, vt extinguantur ſuper rebus Eccleſiæ conſtituti, pecunias accipere haud licet, n.4. fol.49.
Quamnis fructus, qui ex re percipiuntur, inferiores ſint, quàm cenſus, qui ſoluuntur.
Ratio redditur, ac præſertim, num.30.& 33. fol.51.
Cenſus reuenditio nececeſſarius æſtimatur actus, reſp.8.n.5.fol.49.
Quia illius redemptio in voluntate, ac libertate vendentis repoſita eſt; vt quandocunque voluerit poſsit illum redimere, n.6.
Cenſus ex parte emptoris perpetui dicuntur, & irredimiblles, ex parte vero venditoris, temporales, & redimibiles, n.7.
Cenſus annui ſuper bonis Eccleſię, æs alienum dicuntur, reſp.8.n.16.fol.50.
Onuſque afferunt, non leuamen, atque patrimonium minuunt.
Vnde eorum redemptio maximam patrimonio vtilitatem affert, n.17.
Cenſus annui enm redimuntur iurium eſſio fit, per creditores redimentibus. Vnde cum cenſus de perſona in perſonam transfertur, non extinguitur, reſp.8.n.11.fol.50.
Cenſus redimere ſicuti poterat principalis denſita parique modo eius hæres, n.12.
Cenſuum redemptio, alienatio haud dicitur, num. 13.
Quin magis præcedentis alienationis reſolutio.

Charitas.

Charitas eſt fidei perfectio, reſpon.78.num.86. fol.423.
Charitas, & amor erga Deum exquiritur in eo, qui ad animarum curam aſciſcitur, reſp.2. n.88.fol.19.& n.91.
Charitas vinculum eſt perfectionis, reſp.86.nu. 10.fol.514.
Charitas prima à ſeipſo initium ducit, reſp.55. n.20.fol.295.
Charitatis ordo eſt, vt magis quiſque ſibi velit, quàm alteri, n.29.fol.296.
Charitatiuum ſubſidium à prædeceſſore non ſolutum, poteſt Epiſcopus à ſucceſſore in beneficio petere, reſp.13.n.11.fol.71.
Quia onus reale eſt, ſequitnrque poſſeſſorem.
Atque etiam ab intruſo, n.12.
Charitati repugnat peccatum, & alterins damnum, reſp.27.n.4.fol.144.

Chriſtus.

Chriſtus qnicqnid operatus fuit in natura aſſumpta, egit virtute Dei Patris, imò totius Trinitatis, reſp.3.n.13.fol.23.
Chriſtus Epiſcopus dicitur animarum noſtrarum, reſp.44.fol.458.
Chriſtus Dominus, & Magiſter noſter, reſp.78. n.82.fol.422.
Chriſto adhærendum, reſp.1.n.110.fol.11.
Chriſtus Dominus noſter eleuauit oculos ad Patrem cum Lazarum ad vitam reuocauit, ergo probabilius eſt eleuaſſe illos cum panem, & vinum in corpus, & ſanguinem mutauit, reſp.34.n.12.fol.170.

Chriſtianus.

Chriſtianorum genera duo ſunt ex Hieronymo reſponſ.35.num.30.fol. 176.

Chyrurgia Chyrurgus.

Chyrurgiam qui exercent inter medicos agnoſcuntur. reſponſ.1.n.95.fol.16.
Chyrurgus in Chyturgia doctoratus doctorum priuilegijs perfruitur, num.96.
Chyrurgus conſequetur legatum factum medicis.num.97.
Chyrurgia medicinæ pars agnoſcitur, num. 98.

Clarè.

Clare conſtare qnidnam dicatur? reſponſ.85, num.61.fol.505.

Clauſula.

Clauſula derogatoriæ nullitatem actus operātur ſi ſecus fiat.reſponſ.54.num.36.f.289.
Clauſula derogatoriæ os parti claudunt, & Iudicem ligant.reſponſ.51.num.27.fol.264.
Clauſula (non obſtantibus) tollunt omnia quæ obſtaculum facere poterant.n.67.fol.
Clauſula (quorum tenores) quid operetur num.68.

Elencus.

Clauſula (ſicque & non aliter per quoſcunque Iudices) expenditur. num. *69*.

Clauſula (& non aliter, nec alio modo) præciſam naturam habent. reſponſ. 88. num. 80. fol. 540.

Et conditionem operantur num. 81.

Atque formam indicunt.

Vt deficiat diſponentis voluntas, ſi aliter fiat. num. 82.

Multoque magis mutata interim voluntate. num. 83.

Clauſula (dummodo tempore datæ præſentiũ non ſit alteri ius quæſitum) quid operetur? reſponſ. 14. n. 17. fol. 75.

Et ſemper intelligitur, quamuis non exprimatur. num. 18.

Præſeruaturque per eam ius alterius. n. 19.

Clauſula (ſi præces veritati nitantur) ſemper in reſcriptis ingeſta videtur. reſponſ. 83. nu. 11. fol. 481.

Clauſula (& non aliter, nec alio modo) reſtrictionem operatur. reſponſ. 12. n. 6. f. 63. & nu. 20. fol. 65.

Nullamque aliam admittit interpretationem.

Nullumque alium intellectum.

Formamque indicit omnino ſeruandam. n. 7. fol. 64.

Oſtenditque voluntatem abeſſe diſponentis, ſi contrà fiat. n. 8.

Clauſula (accedente patronorum conſenſu) conditionalem gratiam reddit. reſponſ. 7. num. 23. fol. 46.

Clauſula (reſeruato aſſenſu Apoſtolico, atque patronorum, & non aliter) contractum conditionalem reddit, atque in ſuſpenſo retinet. reſponſ. 7. num 3. fol. 44.

Clauſula (ſublata aliter indicandi, &c.) quid operetur? reſponſ. 75. num. 13. f. 396.

Et eſt impedimentum reale, & iuriſdictionem adimit, num. 16.

Clauſula derogatoriæ os parti claudunt, Iudicumque manus ligant. num. 14.

Cuiuſcunque qualitas iudices fuerint.

Etiam S.R. Eccleſiæ Cardinales; atque Rotæ Audisores, num. 15.

Clauſula (ſine præiudicio iurium partium) præſeruat iura ambarum. reſponſ. 40. num. 41. fol. 207.

Siue in petitorio, ſiue in poſſeſſorio. n. 42.

Et conditionalis dicitur. num. 43.

Et quodcumque ius, quamuis minimum præſeruat. nu. 44.

Clauſula codicillaris, & omni meliori modo, coniecturam tribuunt, vt filii in conditione poſiti vocati cenſeantur reſp. 76. num. 20. fol. 402.

Clauſula (omni meliori modo) enixam oſtendit diſponentis voluntatem. num. 21.

Clauſula (vocatis vocandis, & ſi per informationem huiuſmodi ita eſſe repereris) iudicẽ miſſum faciunt, vt cauſa cognita procedere debeat. reſponſ. 85. num. 46. fol. 492.

Clauſula (non obſtantibus) omnia remouent obſtacula. reſponſ. 75. num. 30. fol. 397.

Et conuertuntur cum clauſula motus proprij, num. 31.

Non tamen reuocant ea, de quibus non loquuntur. num. 43. fol. 398.

Neque quæ ex liberalitate concedentis proceſſerunt, vt conſcientiæ ſcrupulis conſuleret. num. 35.

Clauſula (non obſtantiarum) reſtringuntur ad caſus in ſuperioribus expreſſos. num. 36.

Neque ad non expreſſos extenduntur. nu. 37.

Clauſula (motus proprij) diſpoſitionem fauorabilem reddit, n. 32.

Clauſula (ipſo iure) quid referat? reſp. 37. n. 46 fol. 189.

Circulus.

Circulus res ſunt mortalium, reſp. 41. n. 60. fol. 217. Et reſp. 43. nu. 6 fol. 227. & illuſtratur ex Græcis.

Circuitus

Circuitus vitandus, reſp. 78. n. 42. fol. 418.

Circumſtantia.

Circumſtantiarum prætermiſſio, quæ in aliquo actu exquiruntur, nullitatem actus operantur, reſp. 33. n. 7. fol. 167.

Ciuis, Ciuitas.

Ciuis præfertur extero ad beneficium obtinẽdum, reſp. 82. n. 24. fol. 379.

Ciuitas, in qua nõ lex magiſtratibus, ſed magiſtratus legi præfuerint, excidio, ruinaque proxima ex Platone, reſp. 85. n. 58. fol. 504.

Ciuitatis à Rectoribus factum, à Ciuitate ipſa factum intelligitur, reſp. 16. n. 62. fol. 87.

Ciuis præferendus extero eſt, in beneficio præſertim Curator, reſp. 17. n. 9. fol. 89.

Ciuitate interdicta, noui Ciues interdictum ſeruare tenentur, reſp. 13. n. 25. fol. 71.

Ciuitate interdicta, & ſuburbia quoque interdicta cenſentur. n. 27. fol. 72.

Clericus.

Clericus paſcua in proprijs territorijs, vel Eccleſiæ habens iurè animalia emit, vt paſcua deſumant, reſp. 73. fol. 382.

Vel ſi greges habuerit, paſcua conducere, vt illa cibum habeant.

Et ità per Sacram Congregationem declaratum, atque per Nuntium Apoſtolicum decretum, Patrono cauſæ Authore.

Clericus non iniuria facit, ſi pro ſua, ſuorumq; neceſſitate neceſſaria, etiam abundanter emat, & ſuperflua poſtmodum vẽdat, n. 19.

Clericorum priuilegium vniuerſale eſt, non particulare, reſp. 30. n. 30. fol. 150.

Clericus quamuis layci hæres coram Eccleſiaſtico Iudice vocandus, eſt communis omnium ſententia, n. 33, fol 151.

Etiam inſtatia cepta cum defuncto, nu. 37. 39. & 45.

Reiicta Surdi ſententia, n. 45.

Deciſioneſque afferuntur Sacri Neapolitani. Conſilij, n. 49 fol. 152.

Etiam

Digitized by Google

Etiam in cauſa hac Auctoris,n.50.
Etiam quo ad cohæredes laycos,n.39.
Etiam ſi laycus ſe obligaret in forma Cameræ num.40.
Clericus,vbi vti hæres conuenitur, proprio cõuenitur nomine, litemque tuetur,reſp. 30. n.44.fol.151.& n.47.fol.152.
Clericum coram incompetente layco Iudice compellans,iuris Canonici pœnas haud effugit,reſp.30.n.18.fol.150.
Siue in ciuilibus, ſiue in criminalibus eum conueniat,n.19.
Clericus etiam in realibus fori gaudet priuilegio,n.20.
Clerici, eorumque bona exempta ſunt, etiam iure diuino,ne dum humano,n.25.
Res onere affecta, ita pertranſit etiam ad Clericum,& ad Eccleſiam,reſp.30.n.20.fol.150 delara,n.25.
Clericus negotiator pœnis ſubijcitur à Sacris Canonibus inflictis,reſp.31.n.37.fol.156.
Et quicquid lucratur Cameræ Apoſtolicæ addicitur,n.38.
Etiam poſt eius ſupræma funera, ex mandato Siſti Papæ V.n.39.
Teſtari de his Clericus haud poteſt,n.40.
Cum ſint ſpolio affecta.
Clericus Aduocatus ſi pro labore fruges accipit,vinum,oleum,& ſimilia, illa reuendens, negotiari, mercaturamque minimè exercere dicitur,reſp.73.nu.23.fol.391.& num.40. fol.383.
Clericus licitè agrum emere poteſt,vt venditis deinde fructibus, eorum pretio perfruatur, nu.25.
Quamuis expectato tempore,quo cariùs emũtur,illos vendat.
Clericus ſacris initiatus,vel beneficium obtinẽs habitum abijciens,apoſtata dicitur,reſp.56. n.22.fol.301.
Præſertim ſi militiæ ſe aſcripſerit ſeculari.
Clericatu,vel per Sacrum Ordinẽ, vel per Religionem ſe quis Deo ſacrat,& addicit,n.26.
Recedendo igitur apoſtatare dicitur à Deo, num.27.
Clerici immunitate gaudent Eccleſiaſtica,reſp. 78.n.122.fol.428.
Clericus ſi agrum emit, in quo eſt uena ferri, poteſt licitè ferrum, etiam immutatum diuendere.reſponſ.73.num.27.fol. 381.
Quia ferrum ipſum in fructu eſt.
Ita quoque & Salinas habere poterit.nu.28.
Clericus fruges emens, vt in proprijs vel beneficiorum ſerat terris, & enatas iterum illas, collectaſque diuendat,negotiationem exercere haud dicitur. num. 29.
Clericus actor laycum coram iudice layco compellere in iudicium debet reſponſ. 18. num.25.fol.94.
Clericus nemo præſumitur, niſi probetur. reſponſ. 35. num. 23. fol. 175. & num. 34. fol.176.
Clerici unde dicti? num.31.
Clerici ubi non prohibitum exhibent exercitium,etiam uendendo,gabellam ex eo ſoluere minimè tenentur. reſponſ.72. nu. 8. fol.379.
Vt nulla lex, nullaque conſuetudo in contrarium obtinere ualeat.num. 9.
Clerici ab omnibus immunes ſũt oneribus pro eorum rebus; nõ uero negotiationis gratia emptis.reſponſ.73.num.49.fol.383.
Quod ſolùm ſummi Pontifices perpenderunt.
Clericis emere prohibitum haud eſt, ſed uendere rem immutatam, vt illam emerunt. n.60.fol. 384.
Clerici beneficiarij,qui commodum referunt ex beneficijs,onus quoque portare debent, ut Deum pro populo deprecentur,ac proceſſionibus publicis interſint. reſponſ. 79. num.23.fol.444.
Clerici peregrini ſine ſuorum ordinariorum litteris commendatitiis ad diuina admitti haud debent.reſponſ.17.num.16.fol.90.
Clerici ex Chriſti patrimonio alendi, quia eius in ſortem addicti.reſponſ.86.nu.61.fol. 519.
Clerici vnde dicti? num.62.
Clericos apud prophanos iudices iudicandos pertrahens,pœnas, & cenſuras haud effugit Eccleſiaſticas reſponſ.38.n.4.fol. 192.
Quæ enumerantur num.21.fol. 195.
Nec pœnitentia locum habet.
Clericis, etiam in minoribus, ſi peculium habuerint,teſtari permittitur.reſponſ.31.n.12. fol. 154.
Quamuis ſub patria ſint poteſtate,& num.18.
Quemadmodum & militibus.
Secus ſi peculium non habuerint. num. 16.& num.19.fol.155.

Clerus.

Cleri,populique nuncupatione, monachi, regulareſque non comprehenduntur in odioſis,& pœnalibus reſponſ. 29. num. 39. fol.145.
Secus in fauorabilibus.
Clerus ſecularis, & Regularis vt diuerſa ponuntur.n. 40.
In pęnalibus,& odioſis.

Clericatus.

Clericatus quomodo probetur? reſponſ.6.n.4. fol.36.
Ex litteris Ordinarij.
Etiam ex comuni reputatione,num. 5.
Sufficitque notorium.
Ex nominatione in litteris Apoſtolicis nu. 6.
Clericatu Deo homo dicatur, atque à poteſtate exhimitur hominum prophanorum. reſponſ.38.num.7.fol.192.
Ad eam non trahendus amplius. nu. 9.

Ceſſio, Ceſſionarius.

Ceſſio lite pendente facta nihil operatur, reſp. 85.n.74.fol.505.
Siue de credito prætenſo,tertij,& controuerſo at-

atque illiquido.
Ceſſionarius iure vtitur cedentis, eiuſque in locum ſufficitur,reſp.8.n.23.fol.50.
Ceſſione cenſus, illud idem ius, quod erat pœnes cedentem,pœnes remanet ceſſionatiũ, n.26 fol.50.

Cerebrum.

Cerebrum diuinum membrum à Phiſicis nuncupatur reſp.3.n.38.fol.25.

Ceremoniale.

Ceremoniale Epiſcoporum præſcribit quo habitu indui debent Epiſcopi, ſiue ex Clero, ſiue ex Regularibus,reſp.19.nu.38.fol.100.
Vtiturq dictione negatiua præpoſita verbo vtantur,vt neceſſitatem indicet,omnem quæ remoueat potentiam.
Ceremoniale,ſiue Pontificale,& Rituale dicuntur libri anthentici,reſp.19.n.32.fol.100.
Eiſque ſtandum;magnæque ſunt authoritatis; ſicuti Breuiaria.

Certitudo,certum.

Certitudo requirenda eſt in rebus ſecundum ſubiectam materiam,reſp.3.n.15.fol.23.
Certum tenendum dimittendum incertum in repræſertim pro ſalute animarum, reſp.40. n.21.fol.205.

Citatus,Citatio

Citatus iniuſtè comparere non debet, quia citatio illum non arctat,nec ideo peccat non comparendo,reſp.78.n.10.fol.414.
Citationis defectus malignantis naturæ dicitur reſp.88.n.37.fol.517.
Aufert enim defenſionem, quæ à natura deſcendit,n.38.
Citationis defectus eſt inſanabilis, quia iuſtam tollit defenſionem, reſp. 88. num. 113. fol.543.
Etiam quod de bono Iure patris conſtet,nu. 114.
Citatio,vt fiat eius,qui in iudicium petitur,à Iure deſcendit diuino,n.116. fol.544.
Vt neque à Principe tolli poſſit,n.117.
Omiſſa inſanabilem parit defectum.
Citatio vnde originem trahit? reſp.1.num.27. fol.5.
Citatio ad ſententiam omnino exquiritur, reſ. 44.n.5 fol.231.
Alioquin ſententia eſt nulla.
Qui defectus citationis inſanabilis eſt, n.6.
Quia aufert defenſionem.
Neque ſubſtinetur citatio ad dicendum pro prima die,& deinde in antea cum continuatione,n.7.fol.132.
Quia ſeruitutis ſpeciem inducit,n.8.
Subſtinetur tamen ad modicum tempus ex ſtylo,n.13.
Citatio, quod circunducatur per menſem ex Ricci ſententia,n.9.
Declaratur,n.10.
Citatione circunducta perinde eſt, ac ſi facta non fuiſſet,ac nullitatem inducit,n.12.
Citatus à non competẽte Iudice parere tenetur;reſp.70.n.6.fol.371.
Quamuis exceptio incompetentiæ non opponatur,n.8.

Coactio.

Coactio ſicuti votum explicitum reddit nullũ, ita,multoque magis implicitum.reſponſ.4. n.19.fol. 29.

Codicillus.

Codicillus teſtatio mentis defuncti dicitur. reſponſ.32.num.18.fol.160.
Et pars teſtamenti dicitur.num. 21.
Et ſub teſtamento includitur, vti ſpecies ſub genere.
Et largo modo teſtamentum dicitur.
Codicilli vt firmi ſint, quinque teſtium præſentia roborari debent.reſponſ.46.num.42. fol.245.

Cogitatio.

Cogitationes hominum,cùm ſint liberæ, naturaliter occultæ ſunt.reſponſ. 77.n.19.f. 407.

Cognitio.

Cognitio omnis humana à ſenſibus vires accepit,& propterea à poſteriori.reſponſ.77.n. 3. fol.406.

Collatio.

Collatio quid?reſponſ.88.nu.118.fol.544.
Collatio beneficij,patrono ſpreto, nulla redditur.reſponſ.32.num.47. fol.162.

Collegium Collegiata.

Collegium 60.Virorum Curialium pro Fabrica S. Petri erexit Clemens VII. anno 1524. ſui Pontificatus 2.reſponſ.68.n.56. fol. 360.
Collegiata Eccleſia Spiritus ſancti Iuuenacen. non omnino à iuriſditione epiſcopi exempta eſt. reſponſ.79.num.21.fol.443.
Quin ei in tribus caſibus in cap.1. de priuileg. in 6.ſubiacet.
Et ita ratione beneficiorum, quæ obtinent in diœceſi. num.22.
Collegiata Eccleſia Spiritus ſancti Ciuitatis Iuuenatij eſt ab Epiſcopi Iuriſditione exẽpta,& Sanctæ Sedæ Apoſtolicæ ſubiiecta. reſponſ.78.n.2.fol.414.
Non tamen in tribus caſibus in Concilio Lugdunen. per Innocentium IV.in cap.1. de priuileg. in 6.
Collegia Doctorum,& Scholarium ſunt exẽpta à Iuriſditione ordinariorum. reſponſ. 80 num.64.fol. 460.

Collecta.

Collecta prædijs imponuntur. reſponſ.50.n.1. fol.268.& nu. 14.fol.259.
Siue ſuper fructibus ſiue ſuper re imponantur.num.18.
Collecta, quæ cenſuum poſſeſſoribus imponuntur,per ipſos cenſuarios ſolui debent. num.24. fol. 260.
Collectarum onus ſuper re impoſitum ad ven-

ditorem cenſus ſpectat,non ad emptorem. num.3.fol. 258.

Collecta onus poſſeſſorem ſequitur. reſponſ. 13.n.13.fol.71.

Commiſſio.

Commiſſiones cognoſcendi de nullitate profeſſionis, ſuperiori monaſterij, & Ordinario loci diligi debent. reſponſ. 53. num. 28. fol.280.

Communes res Communitas.

Communes res diſcordias excitant.reſponſ.86. n.1.fol.513.

Communitate rerum quò ad dominia voluntatum eſſe diuerſitas ſolet. num. 4.

Communiter quod poſſidetur negligitur,n. 5. fol. 314.

Commutatio.

Commutationes voluntatum fieri, iuri naturæ haud repugnat.reſponſ.75.n.21. fol. 396.

A Summo præſertim Pontifice.

Ad quem ſolum ſpectat in his, quæ ad pia ſunt ordinata. num.12.

Commodum.

Commodum qui ſentit, vt onus quoque referat,naturæ correſpondens eſt. reſponſ. 79. num. 24. fol. 444.

Contrarium intentans non ferendus. nu.31.

Coaquata.

Coaquatorum ratio eſt, vt paria ſint,& vnum non excedat alterum. reſponſ.51. num. 56. fol. 266.

Ratio affertur.n.58.

Compatronus.

Compatroni tenentur notitiam habere qualitatum,quibus præſentatio fieri debet. reſponſ.28.n.10. fol.139.

Compendioſa.

Compendioſa ſubſtitutio matrem quoque excludit filio in pupillari decedente. reſponſ. 71.num.2.fol.373.

Compendioſa ſubſtitutio quæ dicatur? num.3.

Et quomodo concipiatur? num. 4.

Compendioſa ſubſtitutio ob diuerſitatem temporum,quæ continet.comprehendit etiam pupillarem,ſaltim in potentia.n.5.

Quia omnes complectitur ſubſtitutionum ſpecies.num.11.fol. 374.

Dicitur proinde pupillaris expreſſa,non tacita num.12.

Qua de cauſa eundem operabitur effectum, atque expreſſa pupillaris num. 6.

Compendioſa plura comprehendit tempora. reſp.71.num.37.f.376.

Quia intra pubertatem pupillarem.

Poſt vero pubertatem fideicommiſſariam complectitur.

Verum communis ſubſtinet poſt pupillarem ſi illa locum habuit, extingui fideicommiſſariam.nu. 38.

Quamuis Afflictus omni tempore fideicommiſſariam contendat; matremque non excludere. num.39.

Verum eius ſententia non admittitur. nu.40.

Quin refellitur à nonnullis nu.41.fol.377.

Potiſſimum verò ſi contra matrem vrgeant coniecturæ num. 42.

Compenſatio.

Compenſatio non niſi de liquido ad liquidum datur, non è contra. reſponſ.85. nu. 68. fol. 505. & num.7.

Neque datur de debito alieno nu. 74.

Compenſatio eſt exceptio altiorem exquirens indaginem. reſponſ.85.n.98.fol. 507.

Compenſatio ex re iudicata datur. reſponſ. 85. num. 8.fol.500.

Quia liquidum creditum facit.

Eodemque modo ex tranſactione.

Compoſitum.

Compoſito diſſoluto ſola prima materia remanet.reſponſ.77.n.36.fol.408.

Compoſito legato,(ſi illud diſſoluatur)legatum non debetur,num.37.

Compoſitum dicitur ex materia,& forma: ſed materia in potentia eſt, forma in actu: reſponſ.88.num.33.fol.537.

Compoſitum vnum,quamuis ex partibus coaleſcat, diuidi tamen non poteſt,ſed integrũ præſtari.reſponſ.60.num.45. fol. 365.

Concedere Conceſſio.

Concedi per Iudicem debet, quod iure denegari minime poteſt. reſponſ. 41. num. 1. fol. 213.

Conceſſio ſub conditione facta, ea minime exeunte,pro non facta habetur. reſponſ. 7. num.10.fol.44.

Concilium.

Concilium Lateranenſe ſub Leone X. pœnas omnes contra libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per Summorum Pontificum conſtitutiones inflictas, etiam in Bulla cenæ domini innouauit. reſponſ. 38.n.28.fol.193.

Et ita pariter per Sacrum Tridentinum Concilium ſeſſ.25.cap.20. de reformat. eas omnes innouauit. num. 27.

Exoſumque etiam videtur legibus imperialibus.

Concilium Tridentinum à Spiritu ſancto cõgregatum.reſponſ.73.n.40.fol.484.vide Sacrum Tridentinum.

Sacrum Tridentinum Concilium ſeſſ.23.cap. 14.de reformat. non amouet facultatem confeſſarios approbandi ab eo, qui iuriſdictionem Epiſcopalem in ſibi ſubiectos habet, vel quaſi quamuis inferior ſit Epiſcopo,reſponſ.40.n.49.fol. 208.

Conditio.

Conditio ſi defecerit ſub qua oblatio facta fuit, & ipſa quoque oblatio ceſſabit.reſponſ.64. nu.36.fol.333.

Neque præſumitur, voluiſſe oblatum,ipſo recedente,bona permanere in monaſterio num.32.

Conditio actum,cui adiicitur in ſuſpenſo detinet.

net.reſponſ.7.num.4 fol.44.
Obligationem, eiuſque natiuitatem diſtrahit in tempus vſque purificatæ conditionis, num.5.
Nullumque ius interim competit. n.6.
Conditio nihil interim in eſſe ponit. num. 22. fol.46.
Conditio eorum, qui deliquerunt, non debet eſſe melior.reſponſ.53 n.60.fol.283.
Conditio de capiendo, non eſt poteſtatiua, ſed miſta.reſponſ.37.nu.51.fol.190.
Conditio nihil interim in eſſe ponit, donec impleatur.reſponſ.24.num.8. fol. 125.
Quin actum, & obligationem, eiuſque natiuitatem differt in tempus vſque purificatæ conditionis. num.9.
Vt nullum ius interim competat, non verificata conditione. nu.10.
Sed iuſtificanda ſit conditio per eum, qui admitti deſiderat.num.11.
Conditio, quæ formam importat, ſcindi haud poteſt.reſponſ.66.num.33. fol.344.
Conditio ſi non exiit, diſpoſitio pro facta nõ habetur.num.43.
Conditio ſuſpendit actum, cui adijcitur.reſpõſ. 39.n.48. fol. 201.
Conditio in ſuſpenſo relinquit, quæ ſub ea cõpræhenduntur, perficianda tamẽ per purificationem conditionis.reſponſ.5.num.13. fol.34.
Conditio cum purificatur nil poſitiuum tribuit, ſed tantùm remouet obſtaculum, quod per conditionem aderat. num. 16.
Conditio nihil in eſſe ponit reſponſ.86.nu.12. fol.510.
Quia ſuſpendit actum ſecundum, id eſt exercitium.
Conditione pendente nihil petere poteſt, cui ſub conditione debetur. n. 13.
Quia aliàs ante tempus petere videretur.
Conditio nihil in eſſe, & actu diſponit, ſed interim in pura potentia manet. reſponſ. 88. n.86.fol.541.
Conditio in forma ſpecifica à ſuperiore indita adimplenda.reſponſ.40.num.22. fol. 206.
Quia deſignat nudum miniſterium.n. 23.
Conditiones, quamuis aliàs ridiculæ, parere grauatum oportet.n.24.
Atque etiam incertæ perſonæ facta obligationem parit num.25.
Et quomodocunque fiat impleri debet.
Conditio expirat ſtatim ac exiſtat, quod ſub illa indictum fuerat.num.28.
Conditio nihil in eſſe ponit, omnia in ſuſpenſo reſeruans.reſponſ.12.nu.14. fol. 64.
Nihil proinde interim debetur.
Suſpenditque diſpoſitum; neque interim obligationem parit.
Quæ in forma ſpecifica impleri debet.nu. 17.
Conditione deficiente ſub qua teſtator ſubſtitutos vocauit, & ſubſtitutiones pariter deficiunt.reſponſ.56.num.15.fol.341. Piæ cauſa, fauore etiam.num.14.
Conditionis legitimum implementum ſemper præcedere debet, & ſuum diſpoſitum præuenire reſp.89. num.11.fol. 547.
Conditionis melioris haud eſſe ob ſua ſcelera iniquus debet, quàm ſit probus. reſponſ. 56.num.33.fol.303. ne ex ſua malitia commodum ferat.
Conditionem, ſi ſine filiis deceſſerit, ceſſare faciunt etiam naturales.reſponſ.22.num. 22. fol.115.
Multo magis fœminæ legitimæ, & naturales.
Conditio exiſtentiæ liberorum tempore mortis grauati, ſi indefinitè ponatur, vt reſpiciat omne tempus, non deficit, per exiſtentiam eorum in primo caſu, ſed perdurat vltrà. num.17. fol.116.
Conditionem impleri nuptiarum ſatis eſt, licet tempus non impleatur, ad conſequendum legatum pro puellis maritandis relictum. reſponſ.87.n.6.fol.525.
Conditionum tria tempora ex Martiano Iuris Conſulto.n. 6.
Conditio caſualis impleri poteſt, etiam viuente adhuc teſtatore.num.11. fol.526.

Conductor.

Conductor ad conductæ rei mercedem ſoluẽdam minimè tenetur, ſi patientiam vtendi ea, non præſtet locator.reſponſ.18.num.42. fol. 95.
Quin etiam damna conſequi debebit.

Confeſſio.

Confeſſio procuratoris ſponte ſua facta in iudicio Domino non nocet: reſponſ.84. nu. 73.fol.494.
Confeſſio in iudicio facta, calore iudicij firmitatem habet.n.79.fol.495.
Oportet autem vt confeſſio certa ſit, non ambigua n.80.
Alioquin non æſtimatur. n.81.
Confeſſio voluntaria, quæ emanauit à Procuratore, poteſt quandocunque reuocari. reſponſ.90.num.16. fol.553.
Etiam non docto de errore.

Confirmans Confirmatio.

Confirmans nil noui agit, ſed actum agit, & exercitium tribuit.reſponſ.39.n.46.fol.201.
Declara, ſi actus ex ſe ſubſiſtat, ſecus ſi per confirmationem vires ſumat. num. 51.
Confirmatio nouum ius minime confert. num.60.
Confirmatio nihil operatur deficiente confirmabili, ſine materia, in quam confirmatio, veluti forma, inducitur, reſponſ. 85. nu. 82. fol.506.
Neque eſt actus per ſe ſtans.n.83.
Sed veluti accidens, quod ſine ſubiecto eſſe non poteſt.
Confirmatio non producit actus ſubſtantiam. reſponſ.85.num.85.fol. 506.

Sed ſupplet ſolemnitates.
Atque ſupponit confirmabile, n. 86.
Imitaturque naturam confirmati nu.87.
Illumque conualidat, eique robur addit, illo in eodem ſtatu permanente.
Confirmatio nominationis ex abrupto fieri non debet. reſponſ. 15. num. 24. fol. 85.
Confirmatio non mutat ſubſtantiam confirmati circa factum; ſed ſolum iuris ſuppler defectum. reſponſ. 90. num. 9. f. 552.
Confirmatio nominationis præcedere debet, vt præſentatio ſubſequi valeat. reſponſ. 16. n. 16. fol. 84.
Confirmatio eſt exercitium nominationis præcedentis, & actus ſecundus illius. reſponſ. 16 n. 25. fol. 86. & nu. 40.
Et nominationem perficit. n. 36.
Neque noui quicquam addit, ſed à nominatione regulatur. num. 37.
Sed robur addit nominationi, non illam extendit nu. 38.
Confirmatio quid? num. 39.
Confirmatio eſt complementum nominationis. num. 41.
Quæ denegari non debet nominato, num. 42.

Confines.

Confinium diuerſitas, diuerſitatem quoque locorum indicat. reſponſ. 11. num. 16. f. 57.
Confinibus res certa redditur, atque diuerſa, ab altera. n. 18. fol. 58.

Confuſio.

Confuſio ne in rebus eſſet, ipſo creati mundi initio Deus omnipotens res omnes diuiſit, ſuoque loco cooptauit. reſponſ. 86. num. 8. fol. 514.

Coniectura.

Coniecturis locus non eſt, voluntate teſtatoris expreſſa exiſtente. reſponſ. 22. num. 43. fol. 116.
Coniecturæ quid efficiant, & quid proficiant? n. 44. fol. 117.
Coniecturis in incertis locus eſt, non certis. num. 45.
Et cum de voluntate ambigitur. num. 46.
Coniecturæ proficiunt vbi perpetuum, & abſolutum eſt fideicommiſſum. nu. 47.
Coniectura primaria eſt, vt filij in conditione poſiti cenſeantur vocati, ſi inter deſcendentes in conditione ſint poſiti. reſponſ. 76. n. 7. fol. 401.
Ratio affertur. perpenditurque tex. in l. Lucius Titius. 75. ff. de hæredibus inſtituend. num. 8.
Ne ſuperuacaneè conditio ipſa appoſita videatur n. 9.
Reſpondetque hæc coniectura comuni parentum voto, atque naturæ ipſi. num. 10. fol. 402.
Coniecturam tribuit, filios in conditione poſitos, vocatos cenſeri; ſi Teſtator cùm mutare potuerit teſtamentum, noluerit. reſpõſ. 76. num. 23. fol. 402.
Coniecturæ plures vbi ſimul concurrunt, filios in conditione poſitos vocatos cenſeri, operantur. n. 18. fol. 403.
Coniecturæ, quæ ſufficientes dicantur, vt filij in conditione poſiti vocati cenſeantur, iudicis remittitur arbitrio. nu. 29.

Connexum.

Connexorum, quorum vna eſt ratio, vna quoque deciſio eſſe debet. reſponſ. 73. num. 33. fol. 382.
Connexa inſeparabilia ſunt. reſponſ. 51. nu. 59. fol. 267.
Atque pro vno habentur.

Conſenſus.

Conſenſus conditionalis pro conſenſu non habetur, vnde nouus requiritur. reſponſ. 7. num. 12. fol. 44.
Conſenſus per errorem præſtitus nihil operatur. reſp. 88. num 92. fol. 541.
Conſenſus Partium expreſſus requiritur in Delegatum extrà locum delegantis procedentem. reſponſ. 70. n. 10. fol. 371.
Neque ſufficit tacitus.
Neque vnius ex partibus. num. 11.
Conſenſus tacitus non ſufficit, vbi expreſſus exigitur. nu. 20.
Conſenſus alterius vbi exigitur; voluntas vnius imperfecta dicitur, ac veluti pars compoſiti. reſp. 88. n. 32. fol. 537.
Conſenſus Epiſcopi in fundatione iuriſpatronatus expreſſus requiritur, reſp. 89. n. 39. f. 550.
Præſertim in Monaſterio Monialium, n. 40.
Conſenſum præſtare non videtur, qui errans aliquid facit, reſ. 86. n. 92. f. 522.
Quia errantis nullus eſt conſenſus.
Conſenſus locum non habet, vbi metus, vel coactio intercedit, reſp. 4. n. 41. f. 30.
Conſenſus Epiſcopi in iurepatronatus præcedat neceſſe eſt, vt ius tribuat præſentato, reſ. 89. n. 18. f. 548.
Licet quidem quoad fundationem ſufficiat ſi ſequatur, & n. 24.
Alioquin præſentatio nulla erit.
Conſenſus expreſſus vbi requiritur, tacitus haud ſufficit, reſ. 7. n. 24. f. 46.
Conſenſus conditionalis reſoluta conditione, euaneſcit, n. 38. f. 47.
Conſenſus etiam per tutorem, vel tutricem præſtari poterit, reſ. 16. n. 70. f. 88.
Conſenſus vtriuſque requiritur in omnibus reciprocis obligationibus, neque coactus, ſed liber, & abſolutus, reſ. 54. n. 12. f. 286.

Coniunctio Coniux.

Coniunctionem maris & fœminæ in coniugio Deus effecit reſponſ. 48. n. 13. fol. 252.
Coniux vnde dicta? num. 22. fol. 253.

Conſanguineus.

Conſanguineorum, ſiue agnatorum nomine, qui compræhendantur? reſponſ. 83. nu. 21. fol. 483.

etiam

Etiam fœminæ.num.22.
Atque etiam nuptæ.num.23.
In materia præſertim iuris patronatus n. 25.

Corradus.

Corradus Bonifacij Montis Ferrati Marchionis filius ab aſſaſinis interemptus. reſponſ. 37.n.6. fol.185.

Correlatiua.

Correlatiuorum quod de vno dicitur, de altero dictum putatur reſponſ. 27. num. 44. fol.136.
Correlatiua dicuntur ad conuertentiam. nu.45.

Conſequens.

Conſequens qui vult, & antecedens quoque admittere oportet.reſponſ.20.n.35.fol.106.
Potiſsimum in interpretanda ſtricta diſponentis voluntate.n.36.
Conſequens videtur velle, qui antecedens neceſſarium vult.reſ.86.n.98.f.523.

Conſequentia.

Conſequentia ex præmiſſis infertur,reſ.38.n.20. fol.193.

Conſcientia.

Conſcientiæ propriæ quis relinquendus in dubio.reſponſ.60.n.32.fol.318.

Conſilium.

Conſilia vbi multa,ibi ſalus. Prouerbiorum,11. 14.reſ.69.n.8.f.364.

Conſiliarij.

Conſiliarii Regij,Regis ſub nomine ſententias proferunt,reſ.41.n.36.f.215.

Conſtare.

Conſtare debet de debitis pro pijs cauſis per inſtrumēta,ſeu per teſtes,parte citata,examinādos, & concludenter debitum probantes, reſ.68.n.9.f.355.
Etiam ſi debitum mediatè, ex quouis titulo, etiam ceſſionis,ſine fraude,nec ad commodum aliquid cedentis, ad Fabricam pertineat,num.10.
Conſtare non dicitur, de quo adhuc dubium remanet,aut diſcuſſio ſupereſt, reſ.85.n.72. fol.505.

Conſtitutio.

Conſtitutio Innocentij IV.in cap.1.de priuileg. in 6.abſolutè loquitur,neque reſtrictionem vllam patitur, vnde vniuerſaliter intelligenda erit,reſ.81.n.67.f.472.
Eamque Sacrum Tridentinum Concilium abſolutè innouauit,n.68.
Facit proinde legem nouam,n.69.
Et reducit priuilegia exemptionum ad ius commune.
Et quid in Regularibus intra clauſtra? n.79.& n.80.f.473.
Conſtitutio Innocentij IV.in Concilio Generali Lugdunen.in cap.1. de priuileg. in 6. Innouata fuit per Sacrum Tridentinum Concilium,reſ.80.n.31.f.456.& n.82.
Vti igitur lex noua ſeruari debet,n.32.
Et priuilegia ad terminos iuris communis reduxit,n.76.83.& 89.
Conſtitutio Innocentij IV.in cap.1.de priuileg. in 6.eſt ſatis expanſa,atque diffuſa, n.67.fol. 460.
In quacunque exemptione,& n.74.
Conſtitutio Regni Neapolitani:In aliquibus expenditur,reſ.76.n.45.fol.404.
Conſtitutio Conciliaris ſpecialem exquirit dederogationem,reſ.81.n.30.fol.469.
Alioquin dari poteſt de defectu intionis incōcedente,n.31.
Conſtitutio Innocentij IV.redacta in cap.1. de priuileg.in 6. Conciliaris aſtruitur,& firmatur,reſ.80.n.59.fol.459.
Et contrarium dicere, os in Cœlum eſt ponere.
Conſtitutio Innocentij IV.in cap.1.de priuileg. in 6.an localis,an verò perſonalis ſit? diſpēditur diligenter,n.63.& n.73.
Conſtitutio de quo non loquitur, neque illa comprehenſus videtur,reſp.86.nu.91.f.522.
Conſtitutio Regni,in aliquibus,expenditur,reſ. 22.n.59.f.118.
Conſtitutio Innocentij IV. in Concilio Lugdunen.in cap.1.de priuileg.in 6.Intacta permāſit Epiſcopo Iuuenacen in tribus caſibus, neque ei derogatum per priuilegium Bonifacij IX.reſ.81.n.43.f.470.
Quia id ille non dixit,vt noluerit proinde derogare.
Ratio affertur,n.44.
Conſtitutio Gregorij XIV. etiam attentantem compræhendit,reſ.73.n.137.f.429.
Si per actus proximos attentatum fuerit,num. 142.
Conſtitutio Gregorij omnes comprehendit actiones,quibus immunitas violatur,n.145. fol.430.
Siue extrahendo, ſiue capiendo, ſiue carcerando.
Et vnaquæque earum actionum ſufficit, nu. 148.
Multoque magis ſi omnes vna ſimul coierint, n.149.
Conſtitutio Regis Ladiſlai locum habet etiam in inſtrumentis à Barone celebratis cum Eccleſia,reſ.90.n.5.f.552.
Neque in hoc vel fauor,vel Eccleſiæ præiudicium verſatur.
Quia poteſt contrahere cum alio Notario nō vaſſallo.
Et Conſtitutio Notarij perſonam inhabilitat, num.6.
Vnde tenet lex contra perſonam ſubiectam lata.
Non tamen habet locum in decreto Iudicis, n.10.fol.553.
Neque in obligationibus, quæ fiunt pœnes acta iudicialia,n.12.

Neque partium in poteſtate eſt eidem Conſtitutioni contrauenire,n.17.

Conſtitutio Innocentij IV. in Concilio Generali Lugdunen, edita, de exemptorum priuigl e ijs in tribus caſibus diſponit tamen, quod ſint iuriſdictioni Ordinariorum ſubiecti,& ab illis cognoſci valeant,reſ.78.n.17. fol.415.

Et fuit à Sacroſancta Tridentina Synodo innouata,n.20.

Conſtitutio Pauli V. quæ incipit Religioſorum ſub ſuaui expenditur contra Aduerſarios, reſp 81.n.79.fol.473.

Conſtitutio,ſiue lex Regis Ladislai rogata fuit ad euitandas fraudes,reſp.85.n.17.f.500.

Illis igitur ceſſantibus ,ceſſabit lex ſecundum Molfeſij , ac Nouarij ſententiam , num.37. fol.502.

Quæ reijcitur,n.38,

Sicuti eius ratio,n,40.& 41.

Licet Nouarius ſibi ipſi contrarius fuerit, nu. 44.

Declaratur,n.52.

Inualidatque inſtrumenta , atque ſcripturas per Notarios vaſſallos facta,eaque nulla declarat,n.18.

Atque generaliter loquitur , vt generaliter ſit exaudienda,n.19.

Siue pro, ſiue contra Barones inſtrumenta fiant,n.38.

Et quomodocumque illos tangat,vel tangere poſſit,n.39.

Compræhendet proinde,ne dum inſtrumenta, verùm teſtamẽta,reiecta ſententia Fabij de Anna,n.20.fol.501.

Et ne dum actum fieri prohibet, verùm factũ inualidat,n.21.

Vt etiam ipſo iure,& ex ſe inualidum intelligatur.

Præſertim cum cauſa perpetua ſit,n.22.

Etiam cum interuentu Iudicis,n.49.fol.503.& num.52.

Conſtitutionem nouam antiqua iura renouantem,vſu non receptam aſſerens,errat,reſ.38 n.34.f.194.

Nam cùm illa firma ſit,& hanc firmam eſſe oportet.

Conſtitutionem Martini V. vſu receptam non eſſe dicens,errat,reſ.38.n.34.f.194.

Conſtitutionis Vrbanæ verba de Regentibus ſtudiorum,expenduntur,atque elucidantur reſp.53.n.55.f.266.

Contra,Contraria.

Contra Ius obtentum,ambitioſè obtemptum præſumitur.reſ.2.n.101.f.20.

Contraria ſe mutuo à ſubiecto contrudunt,reſ. 85.n.28.f.561.

Contraria contrarijs curantur,reſ.78.num.125. fol.427.

Contraria duo in eodem ſubiecto ſimul eſſe non poſſunt,neque de eo dici, reſp.88. n.97. fol.542.

Quia eorum eſt,mutuò ſe explodere,n.98.

Contrariorum eadem eſt diſciplina,reſ.85.n.90. fol.503.

Quia ex vno cognito notitiam concipimus alterius,n.91.

Contraire.

Contraire nemo debet his,quæ à Supremis Principibus decreta fuere,reſ.68.n.38.f.359.

Contractus.

Contractus quod non dicit, neque nos dicere, aſſerereque debemus,reſ.39.n.37.f.200.

Contractus ſine conſenſu non perficitur,reſ.7 n.11.f.44.

Contractus liciti ex conuentione legem accipiunt,reſ.65.n.5.f.335.

Contractus à partium conuentione formam accipiunt,n.10.

Contractus indiuiduus dicitur, vt vel approbari,vel reprobari in totum debeat,reſ.65.nu. 37.f.338.

Contractus vltrò , citroque ſunt obligatorij, num.39.

Contractus ſecundum id , quod principaliter actum eſt,dignoſcuntur,reſ.73.nu.16.f.380,

Contractus, vt perfectus dicatur , quatuor perquiruntur cauſæ ; materialis, formalis, efficiens,& finalis.reſ.88.n.46.f.538.

Et quæ iſtæ ſint ? elucidatur,n.48.

Et his intercedentibus contractus perfectus dicitur,non contrà,n.49.

In contractibus alter alteri obligatur,num.39. fol.537.

Contractus ex conuentione legem accipiunt, reſ.14.n.31.f.76.

Vnde caſus in contractu expreſſus, legis æſtimatur,n.32.

Contractus,qui indiuiſibilis eſt , aut in totum validus,vel inualidus æſtimari debet,reſ.85 n.46 fol.503.

Conſtruere.

Conſtruens Eccleſiam,vel Monaſterium, etiam ſine conſenſu Epiſcopi , non poterit poſtea illud deſtruere,reſ.89.n.30.f.549.

Corpus.

Corpus totum Tribunalis Sancti Officij eſt à iuriſdictione exemptum Ordinariorium , reſ. 69.n.18.fol.365.

Igitur ſingula eius membra.

Ergo,& Conſultores,& num.23.& num.31.& num.66.

Conſuetudo.

Conſuetudo probari debet,quia facti eſt, reſ.51. num.63.fol.267.

Et in caſu de quo controuerſia agitur,nu.64.

Quia conſuetudo ſtricti iuris eſt.

Et debet eſſe legitimè præſcripta,n.65.

Et rationabilis eſſe,vt lex, cui æquiparatur.

Irrationabilis non ſeruanda,n.66.

Nec ſufficit probare conſuetudinem,niſi actus

ſa-

factos, & animo factos, vt conſuetudinem inducarent, probatum fuerit, n.70.f.268.
Conſuetudo Neapolitana cuilibet ædificare permittit, modo ſpatia ſeruentur conſtituta, duodecim palmorum, reſponſ.21. num.7. fol.108.
Et feneſtras aperire, n.8.
Quamuis ex hoc damnum alteri conſequenter naſcatur.
Conſuetudo, quæ diuino cultui fauet quo ad diſtridutiones quotidianas, minimè improbatur, reſ.24.n.1.ſol.124.& n.25.f.126.
Quemadmodum neque improbatur conſuetudo per Sacrum Tridentinum Concilium, quod diuiſio horarum aliter fiat, quàm per tertiam partem reddituum, n.2.
Conſuetum, vt inducatur vnicus ſufficit actus, reſ.23.n.9.f.121.

Conſulere.

Conſulere mihi poſſum in iure meo, etiam cum alterius damno, reſ.68.n.46.f.359.

Conſultor.

Conſultores, qui in vnum ad conſulendum de rebus Reipublicę conueniunt, quaſi homo vnus fiunt. reſ.69.n.14.f.365.
Qui multas habeat manus, multos pedes.
Conſultores Sancti Officij Sanctæ Inquiſitionis in Regno Neapolitano à ſupremo Sanctæ Inquiſitionis Prætorio creantur, reſ.69.nu. 56 fol.368.
Conſultorum Sancti Officij munus eſt, conſilijs Tribunal iuuare, atque fulcire, reſp.69.nu.3. fol.364.
Conſultores apprimè Sancto Tribunali Sancti Officij neceſſarij ſunt ad ea peragenda, quæ eidem Tribunali neceſſaria ſunt, n.7.
Conſultores Principum pars corporis eius myſtici dicuntur, n.13.f.365.
Conſultoribus apprimè indiget Sanctum Officium, reſ.69.n.23.f.365.
Quorum conſilio in rebus gerendis vtitur.
Conſultores multo validius iuuamento ſunt Tribunali Sancti Offici alijs inferioribus miniſtris, n.37.f.166.
Eodem ergo exemptionis priuilegio potiri debent.

Contemplatio.

Contemplatione eius quid geſtum dicitur, cuius nomine geſtum illud fuit, reſp.75.num.40. fol.398.
Ei proinde datum quæritur, n.41.

Continentia.

Continentia non debet eſſe, niſi voluntaria, & & integritas res eſt voti, non præcepti, reſ.4. n.17.f.28.& n.27.f.29.

Continuatio.

Continuatio eaſdem requirit qualitates, quas res ad quem fit continuatio, reſp.53.nu.21. fol.279.

Contumacia, Contumax

Contumacia graue peccatum, contra obedientiam ſuperiori debitam tendens, reſ.78.nu. 103.fol.424.
Eſtque ſacrilegij crimen.
Et quaſi ariolandi facinus.
Et quaſi ſcelus idololatriæ.
Et maximum crimen, n.120.f.427.
Atq; dolum arguit, n.106.in fin.f.425.
Contumacia tanto grauior, quantò ex re minima oritur, reſ.78.n.108.f.425.
Contumacia quælibet excomunicatione digna, n.111.
Potiſſimum ſi contumacia eſt cauſa proxima excommunicationis.
Contumax, & priuari beneficijs, & excommunicari poteſt, n.112.
Contumacia dolo æquiperatur, n.113.f.426.
Contumacia capitali pœna feritur etiam ex Sacris litteris, n.123.f.427.
Contumax, & beneficijs priuari, & excommunicari poteſt, reſ.13.n.23.f.71.
Contumax qui voluntariè à iudicio recedit, nolens coram Iudice litigare, citãdus amplius non erit, neque proinde proceſſus nullus erit, reſ.86.n.52.f.518.
Contumax iurè excommunicationis fune ligatur, n.53.

Conuentio.

Conuentioni, quam ab initio contrahentes dixerunt, ſtandum eſt, reſ.65.n.34.f.338.
Hoc verò ab vtraque parte, n.35.

Conuentum.

Conuentuum nouorum in erectione, compræhenditur quoque, & nomen Sanctorum; ſub quibus inuocantur, reſp.86.n.45.f.518.
Hoc ad Ordinarium ſpectat, n.47.

Conuerſi.

Conuerſi, &, oblati religionum, etiam profeſſi ruſticanis vacant operibus; neque ex hoc religioni maculam inurunt, reſp.65. nu.29. fol.337.

Copia.

Copia ſcripturæ probat, ſi per Aduerſarium factum eſt, ne originale haberetur, reſp.54. n.57.fol.291.
Et ſcripturis informibus ſtatur in odium impedientis.

Copula.

Copulæ natura eſt, vt exquirat vtrumque copulatum ad operandum id, ad quod illa coniunxit, & quaſi loco vnius fecit, reſp.14. n.50.f.78.
Copula vna pars, in dubio, per alteram declaratur, reſ.77.n.47.f.409.

Cor.

Corde, & corde loqui, quid? reſpon.88.num.9. fol.534.

Corpus.

Corpus naturale diuerſis conſtat membris, quę non eundem actum habent, reſp.69. num.2. fol.364.
Corpus naturale multa habet membra, vnum

tamen

tamen corpus efficiunt,num.4.
Corpus non eſt vnum membrum, ſed multa num.6.
Corporis deformitas quanta ſit, vt irregularis quis æſtimetur; Epiſcopi remittur arbitrio. reſ.9.n.4.f.52.
Corpoporis vitium,ſi membrum non ſit obtrũcatum, & executio ordinis minimè impediatur,irregularitatem non cauſat,n.6.

Conuitiator.

Conuitiator bonum charitatis rumpit, & multis proximum inuoluit incomodis, reſp.78. n.85.fol.423.

Couarruuias.

Couarruuias practicat.quæſt.c.11.nu.6. improbatur,reſ.80.n.73.f.460.&|n.75. Atque etiam Riccius.

Creatio Creare.

Creatio eſt ex nono productio,reſp.26.num.9. fol.132.
Solique Deo conuenit.
Creare,eſt aliquid ex nihilo facere, reſp.88.nu. 101.fol.542.

Creditor.

Creditor,qui conſenſum dederat, vt venderetur res pignori:voluntatem mutare poterit re integra,reſp.88.n.42.f.538.
Venditione ſcilicet non ſecuta.
Ratio redditur,n.43.
Creditor debitoris ad domum accedere an debeat,vt creditum conſequatur? reſ.23.n.16. fol.121.
Creditor ſub conditione,pendente adhuc conditione,ius habere dicitur in re ſibi, quamuis ſub conditione,debita,reſ.5.n.7.f.33.

Comunicatio.

Cuicomunicamus viuo, comunicamus,& mortuo,reſ.60.n.25.f.319.

Crimen.

Crimina eleemoſynis redimuntur,reſ.60.n.12. fol.317.
Crimina, cùm in facto fundamentum habeant, non præſumuntur,niſi probentur, reſ.17.n. 19.f.90.
Præſertim in crimine ſimoniæ,n.20.

Culpa.

Culpa quò maior,grauior exercetur vindicta, reſ.78.n.121.f.427.
Culpa leuis non æſtimatur pro qua imponitur depoſitionis pœna,reſ.19.n.25.f.99.
Culpa propria nocere nemini alteri debet, reſ. 41.n.41.f.77.
Culpa eſt relaxare vindictam, reſp.3.num.22. fol.23.

Curata,Eccleſia.

Curatam ad Eccleſiam nominari,& præſentari poterit in vigeſimo quinto ætatis ſuæ anno conſtitutus,reſ.16.n.9.f.84.
Vt intra annum promoueri valeat,& n.11.
Quia dicitur habitu Sacerdos, quamuis non actu,n.10. Vide Eccleſia.

Curatores.

Curatores, & Adminiſtratores præiudicare haud poſſunt iuribus principalis,reſ.90.n.18 fol.553. Etiam ſoluendo.

Curtius Palumbus.

Curtius Palumbus Epiſcopus Syrten celebra. reſ.14.n.56.

D

Damnum.

D*Amni* cauſam præbens,damnum ipſe dediſſe videtur,reſ 8.34.f.51.
Damnum facère quis nam dicatur? reſp.86.nu. 89.f.521. Damni cauſam dans ipſe damnum feciſſe videtur,n.95.
Damnum alteri inferens contra iuſtitiam peccat,etiam Princeps,reſ.16.nu.47.f.86.
Cum obligatione reſtituendi,n.48.
Damnum in eum recidere debet, qui eius cauſa fuit,reſp.27.n.29.f.136.
Et ſuper eum faba cudetur.
Damnum alteri inferens contra iuſtitiuam peccat,reſp.32.n.55.f.163.
Et ad reſtitutionem tenetur,n.56.

Damnati.

Damnatorum lamentationes in Inferno ſine fructu pœnitentiam agentes, reſ.78. nu.75. fol.422.

Dare.

Dare nemo poteſt quod non habet,reſ.86.nu. 35.f.516.
Dare ſua dum ſua ſunt, optimum pro anima conſilium,reſ.67.n.4.f.347.

Dauid.

Dauid Cantores in domo Domini inſtituit,reſ. 52.n.11.f.270.

Debito.debitum,debitè.

Debitor ſi creditori infrugibus ſoluat, quod aliàs in pecunia debebat,mercaturam non propterea creditor exercere æſtimatur, reſ. 73.n.18.f.381.
Debitoris eſt declarare in quam cauſam ex pluribus ſoluerit; eiuſque declarationi ſtandum,reſ.59.n.33.f.313.
Etiam ex poſt facto,n.34.
Accedente præſertim acceptatione ſolutionis num.35.
Debitè quod fit,iurè fit,ergo benè,reſ.79. n.60. fol.446.
Debitum,qui contraxit,ſoluere oportet,reſ.16 n.5.f.83.
Debitum hæreditarium adhæredes transfunditur,reſ.85.n.93.f.507.

Decima.

Decima onus reale ſunt,& poſſeſſorem ſequũtur,reſ.13.n.7.f.70.
Vnde ſucceſſor ſoluere eas tenetur,quæ prædeceſſor non ſoluit,n.8.
Decima Papales onus ſunt, non prædiorum,
ſed

ſed Eccleſiarum,reſp.13.n.1.f.70.
Miſtumque onus æſtimantur,n.2.
Quia perſonis,non rebus,impoſitum.
Magiſque collectarnm, quàm tributi vicem ſubeunt,n.3.
Quia ex beneficijs ſoluuntur.
Decimæ, nomen, generis eſt, omneſqne compræhendit ſpecies,reſ.59.n.16.fol.312.
Quamuis integra decima non fuerit,n.17.
Conſuetudine modo receptum id fuerit.
Formaliter tamen decima dicitur,n.49.f.315.
Decimarum cauſa neceſſaria dicitur, num. 21. fol.312.
Cùm illæ iure Diuino, ac naturali debeantur in recognitionem directi Dominij Dei.
Et in ſubſtentationem miniſtrorum eius n.44. fol.314.
Neque propterea eis per Summum Pontificē derogari poterit,n.45.
Verum ſi non petantur remiſſæ videntur, num.23.
Decimas Papales non ſoluens,poteſt etiam executiuè compelli,reſ.13.n.20.f.71.
Atque etiam excomunicari, n.21.
Decimas non ſoluentes cenſuris plecti poſſunt, reſp.59.n.1.f.311.
Decimas ſoluiſſe ſat eſſe debet Parochis, quocumque illas nomine ſoluentes appellarint
Eſſentia modo firma ſit.
Decimæ prædiales inde dictæ, quod à prædijs proueniant,n.11.
Vnde iure terraticum dici poterunt, n.12.fol. 312.& n.25.& 35.f.313.
Decimæ,cenſus quoque nomine compræhenduntur,n.18.f.312.
Compræhenditque Quartam Epiſcopo debitam,n.19.
Decimarum Quarta debetur Epiſcopo à Parochis,eorumque Eccleſijs, reſp.59. num. 24. fol.313.
Non à Laycis,n.26.
Decimæ integræ ſoluendæ,n.36.f.314.
Et abſque diminutione; nullis ſcilicet deductis expenſis,n.38.
Et ita peccatum eſt decimas non ſoluere, atq; non integrè,n.39.
Decimas non ſoluendi libertas à Laycis præſcribi non poteſt,reſ.59.n.42.f.314.
Quod diuino debeantur iure.
Quota tamen earum præſcribi poterit,n.43.
Quia quoad hanc partem de iure æſtimantur poſitiuo,n.46.
Præſertim vero ſi ſuam parochus ſufficientē habuerit ſubſtentationem,n.47.
Decimas de iure poſitiuo nonnulli ſubſtinent eſſe,n.48.f.315.
Decima 40. annorum ſpatio cum titulo præſcribuntur n.49.
Decima formaliter dicitur,quamuis minus decima parte ex præſcriptione ſoluatur, n.50.

Deciſio.

Deciſio affertur per litteras Sacræ Congregationis,reſ.78.n.150.f.438.
Deciſio Rotæ apud Coccinum deciſ.338. part. 2.in recent.declaratur,reſp.7.n.37.f.47.
Deciſio Supremi Sanctæ Inquiſitionis Prætorij,quoad Conſultorū exemptionem ab Ordinariorum Iuriſdictione,refertur, reſp.69. fol.369.
Deciſio Melitenen præheminentiam coram Pirouano expenditur contrà Aduerſarios, reſp.81.n.90.474.
Deciſio affertur Sacræ Congregationis in hac cauſa n.91.

Declarans,declaratio.

Declarans nihil noui dat, ſed actum ſignificat, reſp.78.n.26.f.416.
Declaratio intelligi debet ad terminos antecedentis diſpoſitionis, cui declaratio accedit, & quam ſupponit,reſ.12.n.21.f.65.
Declratio concordare debet cum diſpoſitione, quam declarat,reſ.12.n.31.f.66.
Alioquin declaratio vti erronea æſtimabitur n.33.
Declaratio circa rem dubiam verſari, debet, non circa claram, & patentem, num. 36. fol.67.
Declarans nil noui facit,ſed factum dilucidiùs exprimit,n.38.
Declaratio nouam ſpeciem non facit à re declarata,ſed eam,quæ eſt detegit,n.39.
Quare exauditur,ad terminos præcedentis diſpoſitionis,n.40.f.68.
Alioquin non declaratio,ſed noua erit diſpoſitio,n.41.
Ac conſequenter nulla.
Quia mutatur eſſentia prioris diſpoſitionis.
Declaratio ad terminos diſpoſitionis, quæ declaratur,tendere debet;non ex propria declarantis voluntate reggi,reſ.12.n.43.f.68.
Declarans in rē in apertum magis deducit, & factum dubium aperit,atque elucidat,reſp. 1.n.104.f.11.
Declartio operatur,vt habeamus, veram, & effectualem prouiſionem ab initio, n.105.

Decretum.

Decretum Sacri Tridentini Concilij,ſeſſ.7.cap. 14. de reformat. innouat Conſtitutionem Innocentij IV. in Concilio Lugdunen, in cap.1.de priuileg.in 6.reſ.78 n.21.f.415.
Decretum Sacri Trident. Concilij ſeſſ.25. cap. 16 in fin.de regularib.locum non habet in oblatis perpetuò,reſ.64.n.16.f.332.
Decretum Iudicis iuſtè latum præſumitur, reſ. 85.n 57.f.503.
Facitque deficere ſuſpitiones fraudis.
Quod exaudi,ſi cum cauſæ cognitione latum fuerit,nihilque opponi poſſit,n.59.f.504.
Secus ſi ſine cauſæ cognitione,vel præcipitanter latum.
Nam pro eo nullo modo præſumitur,n.60.
Potiſſimum verò, ſi ex ipſomet decreto defectus pateat,n.61.
Decretum probat tranſactionem ſi in eo inſerta

ta ſit tota ſeries tranſactionis, reſ.85. nu.75. fol. 505.
Exauditur tamen de decreto iure, riteq; lato, atq;eum cauſæ cognitione,n.76.f 506.
Vel ſi totus tenor inſtrumenti inſertus fuerit, atque decreto probatus,n.77.
Atque certum quid, & determinatum inter partes contineat,n.78.
Decretum Sacræ Congregationis de celebratione Miſſarum, quo omnino reuocantur indulta, quibus certarum miſſarum celebratione, plurium miſſarum oneribus ſatisfieri valeat, expenditur, reſ.75.n.3.f.395.& n.19. f.396.& n.29.f.397.
Decretum Iudicis ſupplet nullitates contractus ex ſui carentia reſultantes, reſp.90.num.11. fol.553.
Non vero inhabilitatem Notarij.
Vel nullitates aliunde prouenientes.
Decretum prouiſionale deficit, cauſa ceſſante, ob quam interpoſitum fuerat, reſ.40.nu.34. fol.207.
Decretum in petitorio non afficit non citatum reſ.42.n.34.f.223.
Ratio affertur,n.35.
Quamuis à Principe latum,n.36.
Decretum Iudicis nō afficit, ſi de mandato procuratoris non conſtet ex actis,n.37.
Vel cum falſo procuratore factum, n.39.
Decretum contra decretum eſſe non debet, reſ. 80.n.23.f.456.
Decretum à Gratiano compilatum in Eccleſia receptum ex quibus conſtat, reſ.1.num.69. fol.8.

Defenſio.

Defenſio à iure deſcendit naturæ reſp 88.n.115 fol.544.
Defenſio à natura ipſa nobis inſita eſt, reſp.18. n.5.fol.92.

Definitio.

Definitio cui non conuenit, neque definitum competere debet, reſp.73.n.45.f.383.
Definitio cui non conuenit, neque definitum conuèniet, reſp.62.nu.2.fol.323. & num.37. fol.326.
Definitio cum definito conuerti debet, n.4.
Conuertatur verò quando? doctrina ex Cicerone,n.5.
Definitio cui non conuenit, neque definitum conueuiet, reſp.11.n.20.f.58.
Definitio rei eſſentiam, & quiditatem in apertum deducit, reſp.39.n.7.f.297.
Definitio cum definito conuerti debet,n.10.
Definitio cui conuenit, & definitum congruere debet, & è contra n.11.
Definitio datur, vt innoteſcat definitum, vide verbo demonſtratio. Et inſtitutio.

Defunctus.

Defunctorum bonis inhiantes vulturi ſimiles habentur, reſp.22.n.4.f.113.

Delegatus.

Delegatus ſubdelegare haud poteſt extra ſuam diœceſim, niſi vtriuſque partis expreſſus accesserit conſenſus, reſp.70.n.4.f.370.
Alioquin quicquid geſſerit ſubdegatus, nullũ, atque irritum euadit,n.5.
Delegatus non ſua, ſed delegantis vtitur poteſtate, reſp.86.n.33.f.516.
Delegatus ſententiam ſuam mutare haud poteſt, reſp.42.n.15.f.221.
Pręſertim diffinitiuã,n.16. Quãuis Ordinarius.
Delegatus quicquid facit à delgante factum videtur, reſp.80.n.16.f.454.
Delegatus Papæ poteſt vices ſuas ſubdelegare ad totam cauſam, reſp.70.n.1.f.370.
Verum cui delegauerit, perſona debet eſſe in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, n.2.
Vel Cathedralis Canonicus n.3.

Delictum.

Delicta impunitata dimitti non debent, reſp. 58.n.44.f.309.

Demonſtratio.

Demonſtrationis omnis principium, definitio, reſp.39.n.8.f.197.

Dæmon.

Dæmonis peccatum inuidia fuit fœlicitatis hominis, ex Auguſtino.& Steuchio, reſp.46.n. 46.f.245.

Deportatus.

Deportatus mortui loco habetur, reſ.86. n.17. fol.510.

Depoſitarius.

Depoſitarius pecuniarum in crimine aſſaſſinij, ab immunitate excluditur Eccleſiæ, reſ.36. n.63.f.183.

Deputatio.

Deputatione ſecundi ſubcollectoris deficit primus, vnde omnium beneficia ſunt affecta, reſ.33.n.15.fol.168.
Declara n.16.& 17.

Deſcendentia, deſcendentes.

Deſcendentia probari debet, non aſſeri tantum, reſp.83.n.14.f.482.
Et quomodo probanda? n.16.
Sufficit verò probare illam ab his, qui in poſſeſſione ſunt iuris præſentandi,n.17.
Deſcendentia probatio nihil ſuffragatur, ſi ij, à quibus deſcendẽtia deducitur, in poſſeſſione non ſunt præſentadi reſp.46.n.47 f.246.
Deſcendentia probari debet formiter, atque in ſpecie, non in genere, & coram competenti Iudice,n.49.
Parteque ex aduerſo citata,n.50.
Et per teſtes, qui deſcendentiam per gradus diſtinctos, atque nomina, & cognomina, ac matrimonia deponant,n.51.
Deſcendentes à fœminis originem habentes à maſculo. per lineam dicuntur maſculinam deuenire reſ.28.n.11.f.139.
Secundum aliquos.
Verùm contrarium alij, vel ſi teſtator, aliter di-

diſtrinxerit.num.24 fol.140.

Deſertor.

Deſertor religionis dicitur eiectus, qui etiam Clericalem habitum excuſsit, ſeq. militiæ addixit ſeculari, reſ.56.n.49 fol.302.

Deſipere.

Deſipit, qui malè ſapit.reſ.2.n.85.fol.19.

Deſipiunt, qui malè ſapiunt.reſ.83.fol.461.

Derogatio.

Derogationem obtinens pro medietate, ſe ab altera præſentatum fuiſſe docere debebit, reſ.42.n.4.fol.219.

Alioqnin effectum non ſortitur.n.27.fol.222.

Determinatio.

Determinationem, quæ certam habuere, ſtandum eſt eis, reſ.11.n.35.fol.59.

Determinationem certam, quæ ſemel habuere mutanda haud ſunt, reſ.81.n.19.fol.467.

Detius Carafa.

Detij Carafæ S.R.E. Cardin. & Archiepiſcopi Neapolitani mors. reſ.29.n.8.fol.143.

Deus.

Deus ſolus ſcrutator eſt cordium, reſ.87.num.3.fol.525.

Deus ſcrutator eſt cordium,& ſecretorum cognitor,nihilque ignorat, reſ.77.n.6.fol.406.

Deus ſumma bonitas,ſumma æquitas, ſumma iuſtitia, nullum malum impunitum dimittit, nullum bonum inremuneratum. reſ.1.num.55.fol.7.

Deus omnia in menſura, pondere, & numero diſponit,& Eccleſia Sancta, reſ.34.num.41.fol.172.

Deus facit mirabilia magna ſolus. pſal.135.4.num.43.

Deus glorificatur in Sanctis ſuis, reſ.34.n.19.fol.170.

Et virtutes in nobis eorum interceſsione operatur. n.20.

Deus ſubiectum eſt legalis ſcientiæ, ſicuti & Theologiæ, reſ.1.n.52.fol.7.

Deus finis vltimus,& per ſe omnium,reſ.45.n.46.fol.239.

Deo, qui ſe oppugnat, vltorem illum habebit, num.47.

Deus omnia videt.n.49.

Deus quod nobis immittit, mutare nemo poteſt,reſ.32.n.12.fol.159.

Deus non ideo iniuſtus, quòd peccatores nollent damnati,reſ.78.n.118.fol.426.

Deus veritas eſt, & tenebræ in eo non ſunt vllæ. reſ.1.n.38.fol.6.

Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.reſ.43.num.9.fol.227.

Deus Omniporens,vt confundat fortia, infirma mundi eligit,reſ.86.n.16.fol.514.

Deus vnus eſt,reſ.19.n.49.fol.101.

Dei iudicia timenda, reſ.2.n.105.fol.20.

Deus dat omnibus affluenter, & non improperat, reſ.51.n.19.fol.263.

Deum, qui colit bona fide, Sacerdotes amat, non inſectatur,reſ.25.n.45.fol.111.

Diabolus.

Diabolus zizaniarum ſator, paciſque emulus, reſ.86.n.23.fol.515.

Diana.

Dianæ ſententia de mediatoribus in aſſaſsinio patrando, quod immunitate gaudeant Eccleſiæ,reijcitur,reſ.36.n.47.fol.182.

Dicatum.

Dicatum ſemel Deo non eſt ad humanos vſus transferendum amplius, reſ.48 n.5.fol.192.

Quod eſt etiã imperialibus legibus vetitũ. n.6.

Dicens.

Dicens, probare dictum tenetur, reſ.68.num.31.fol.357.

Dicens Conſtitutionis verba exaudiri debere de aliqua generis ſpecie, id ipſe probare debet, reſ.52.n.34.fol.272.

Nec quomodocunque, ſed ſtrictim ad caſum controuerſiæ.

In materia præſertim ſtatutaria. num.35.

Et vbi eſt fundamentum intentionis ſuæ.

Dicere non debemus, quod legislator non dixit.reſ.7.n.30.fol.46.

Dictio.

Dictio (in caſu prædicto) reſtrictionem ad caſum præmeditatum operatur, reſ.66.n.28.fol.343.

Vt vltrà illũ dimanari diſpoſitio haud poſsit.

Dictiones (ex nunc, prout ex tunc) conditionem inferunt,n.30.

Atque temporis præfinitionem.

Vt præteriri non poſſint, n.34.fol.344.

Nihilque operantur interim, donec conditionis tempus exierit. n.31.fol.343.

Effectumque ſuſpendunt.n.32.

Et vltimum deſignant temporis implementum. num.35.

Dictionum taxatiuarum natura eſt,alios excludere caſus. n.36.

Dictio (dicta) refert omnia præcedentia ſuis cum qualitatibus, reſ.74.n.47.fol.391.

Sed ad proxima, n.63 fol.391.

Dictio(ſaltim)quid importet,reſ.52.n.64.f.275.

Dictio (aut) perpenditur, reſ.62.n.42.fol.326.

Dictio (propè) ad modicam diſtantiam accomodatur,n.48.fol.327.

Dictio (tamen) reſtrictionem operatur omnium præcedentium, reſ.39.n.47.fol.201.

Et contradictionem infert. n 48.

Dictio(tantum) taxatiua eſt. comprimit proinde dicta. reſ.20.n.33 fol.106.

Dictio(però,ſiue proinde) perpenditur.reſ.48.num.38.fol.254.

Quæ reſtrictionem operatur dictorum, n.39.

Dictio (tantum) taxatiuæ, atque compreſſiuæ naturæ eſt. n.40.

Et habet ſemper adiunctam ſibi negatiuam, num.141.

Perſonæque inhæret.

Reprimitque actum etiam fauorabilem, n.42.fol.255.

Quia diſpoſitionem ad expreſſa dumtaxat

comprimit. num.43.
Dictio (non vltrà) expenditur, n.44.
Dictio (nullatenus) nullitatem inducit actus. reſ.61. n.11. fol.321.
Quia totam negat potentiam. n.12.
Vnde nullitatē actus inducit ipſo iure. n.13.
Dictio (hactenus) expenditur. reſ. 68. num. 16. fol.256.
Atque futurum tempus importat. n.18.
Dictio (vlterius) ad futura ſe extendit. n.34. fol.358.
Dictio (Et) ſtat quandoque expoſitiuè, pro videlicèt, reſ.33. n.25. fol.168.
Dictio (& non aliter) explicatur, reſ.32. nu.34. fol.161.
Quidue illa operetur?
Eſt dictio reſtrictiua. n.37. fol.162.
Et formam indicit. n.38.
Vt quidquid contra fiat, nullum euadat, n.39.
Neque admittit modificationē, n.63. fol.164.
Dictio (tantum) cùm taxatiua ſit, reſtringit diſpoſitionem, vt vltra diſpoſita diuagare nō poſſit. reſ.14. n.26. fol.76.
Dictio (Et) ſicuti copulatiuè exauditur quo ad vtrunque connexum; ita quo ad vtrunq. conditionem facit, reſ.7. n.26. fol.46.
Dictio (verius) expeditur, & quid referat exprimitur, reſ.11. n.15. fol.57.
Dictio (ſignanter) reſtrictiua eſt, reſ.12. n.46. fol.68.
Dictio (poſtquam) omne reijcit anterius tempus, ſolùm poſterius reſpiciens, reſ.12. num. 11. fol.64.
Conditionemque diſpoſitioni indicit. n.12.
Præſertim ſi verbo futuri temporis iuncta fuerit. n.13.
Dictio (vna cùm) quid operetur, reſ.14. n.46. fol.78. & n.47.
Dictio (cùm) iuncta dictioni vnà, quam habeat vim? n.47.
Et coniunctionem maiorem operatur, quam dictio (Et) n.48.
Et inducit inualiditatē actus, ſi ſecus fiat, n.49.
Dictio (durante vita) reſtringit legatum ad perſonam legatarij, reſ.49. n.10. fol.151.
Dictio (& ſimiliter) omnimodam ſimilitudinem infert, reſ. 11. n.53. fol.59.
Dictio (quandocunque) coniecturæ locum præbet, filios in conditione poſitos, vocatos cenſeri, reſ.76. n.15. fol.402.
Quia omne tempus comprehendit, & omnia tempora diſtribuit. n.16.
Eſtque dictio vniuerſalis, nullumque tempus excludit. num.17.
Dictio (in tali caſu) diſpoſitionem reſtringit, reſ.22. n.23. fol.115.

Dies.

Dierum terminus fixus eſt homini, reſ.29. n. 4. fol.143.
Neminique cedit.
Etiam Principibus.

Didacus Couarruuias.

Didacus Couarruuias Martini Nauarri diſcipulus celebratur, reſ.19. n.16. fol.99.
Multiſq. eum celebrat idem Nauarrus. n.17.
Vide Couarruuias.

Differentiam.

Differentiam dicens inter caſum, & caſum ipſe aſtruere eam debet. reſ.23. n.15. f.121.

Diffidatio diffidare.

Diffidatio licentiæ eſt impunè occidendi. reſ. 37. n.36. fol.188.
Diffidare, bellum indicere eſt. n.37.
Diffidare quid? reſ.36. n.10. fol.179.

Difficile.

Difficiles exitus ſemper habent res coactæ. reſp.4. n.4. fol.27.

Dignitas dignus.

Dignitas nulla liberat monachum à ſubſtantialibus regulæ, reſ.19. n.3. fol.98.
Dignitatis in alto qui ſunt, grauiore cadunt caſu reſ.2. n.14 fol.14.
Dignitatis priſtinæ, vel memoria iuuat. reſ.51. num.21. fol.263.
Dignitates Eccleſiaſticæ ſi pecunijs vendantur, nulli locus ſecurus erit. reſ.2. n.44. f.16.
Dignitatis portæ vilibus, & indignis patere nō debent. reſ.1. n.66. fol.17.
Dignitates his, qui virtute præditi ſunt, concedendæ, non ambientibus, reſp.2. n.32. fol.15.
Quod verecundum etiam ciuiles leges æſtimarunt. n.41.
Dignus eſt operarius mercede, ac cibo ſuo. reſ.39. n.10. fol.199. vide Operarius.

Dilatio.

Dilatio his, qui morti deſtinantur optata: reſ. 54. n.19. fol.287.

Dimicare.

Dimicandū fortiter aduerſus infernales poteſtates, & quibus armis, ſecundum Apoſtolum. reſ.86. n.15. fol.514.

Diſcordia.

Diſcordia, ſicuti & concordia in hominum voluntate ſita eſt. reſ.86. n.2. fol.513.
Diſcordare quid? n.3.
Diſcordia ex communitate oriuntur, n.6. f.514.
Diſcordia oriri non debent, vnde deuotio augeri debebat. reſp.86. n.79. fol.521.
Diſcordia quanta mala paret. num.85.

Diſtinctio.

Diſtinctionem dicens ipſe rationem afferre debet, reſ.79. n.19. fol.443.
Diſtinctionis vbi nulla eſt ratio, par eſſe iudicium debet, reſ.69. n.36. fol.366.

Diſparitas.

Diſparitatem qui dicit, ipſe rationem reddere debet, reſ.29. n.36. fol.145. & reſp.69. n.38. fol.366.
Diſparitatem dicens, ipſe probandi onus ſubire debet. reſ.1. n.89. fol.10.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio amotio eſt impedimenti. reſ. 86. num.24. fol.510.
Diſpenſatio quid? n.25.

Di-

Diſponens, diſpoſitio.

Diſponentem fruſtra in ſua diſpoſitione loqutum fuiſſe, admittendum haud eſt. reſ. 20. n. 16. fol. 105.

Diſpoſitio omnis ſimpliciter prolata, de primo exauditur actu, & in ipſo cõſumitur. reſ. 14. num. 27. fol. 76.

Etiam *in* fauorabilibus n. 28.

Ac potiſſimum in diſpoſitione hominis.

Vel multò magis, ſi ita inter partes conuentũ ſit. n. 29. & 30.

Vel ſi ad nudum factum reſpectus habeatur. num. 36. fol. 77.

Diſpoſitio ad certum caſum (& non aliàs) facta illum prætergredi non poteſt. reſ. 66. n. 24. fol. 343.

Quidue operetur dictio illa (& non aliàs) ſiue non aliter?)

Diſpoſitio ſola vti lex, attendi debet. reſ. 12. nu. 33. fol. 66.

Diſpoſitio cap. pro humani. 1. de homicid. in 6. extẽditur ad mandatarios, quãuis pœnalis; Quia fauorabilis, & medicinalis eſt. reſ. 36. n. 22. fol. 179.

Diſpoſitio l. à vobis. 5. ff. de annùis legat. expenditur. reſ. 48. n. 28. fol. 253.

Et declaratur. n. 32. fol. 254.

Præſertim ex Bartolo. n. 33. vide verbo textus.

Diſpoſitio agnatorum fauore facta fœminas excludit. reſ. 74. n. 43. fol. 391.

Diſpoſitio, ſiue teſtamentum ex voluntatis defectu etiam ad pia reſcinditur. reſ. 88. n. 103. fol. 542. ſecus verò ſolemnitatum.

Diſpoſitionis verbis ceſſantibus, & eius ceſſat virtus. quia ceſſante cauſa ceſſat effectus. reſ. 75. n. 19. fol. 397.

Diſpoſitionis verba, cui non conueniunt, neque diſpoſitio adaptabitur, reſ. 11. n. 21. fol. 58.

Diſpoſitiones ſupremæ hominum ex eorum pendent libera voluntate; Contractuũ verò ex mutua vtriuſque contrahentis, etiam libera voluntate. reſ. 5. num. 6. fol. 33.

Diſponens quod non dixit, neque mente agitaſſe putandus erit. reſp. 11. n. 11. fol. 56.

Diſpoſitioni qui ſe opponit à teſtatore dictæ, illam oppugnat. reſ. 58. n. 26. fol. 307.

Peccat proinde contrà legẽ ab eo dictã. n. 27.

Diſpoſitum dicitur id, in quo eadem viget ratio. reſ. 68. n. 23. fol. 357.

Diſpoſiturus ad pia curet, vt in gratia diſponat, vt proſit ſibi ad vitam æternam, reſ. 87. num. 22. fol. 526.

Vel ſaltim ratificet diſpoſita dum eſt in gratia, n. 23. fol, 527.

Alioquin ſibi non proderunt de condigno.

Diſſentio.

Diſſentio inter corporis membra ponenda nõ eſt. reſp. 69. n. 15. fol. 365.

Omnia enim coaleſcunt, vt vnum corpus efficiant, neque membrum vnum contrà aliud pugnare debet, ex Apoſtolo Paulo ad Corinth. 1. cap. 12. 15.

Diſſimile.

Diſſimilium diſſimile eſt iudicium, ſicuti ſimilium ſimile, reſ. 24. n. 16. fol. 125.

Diſtributiones quotidianæ.

Diſtributiones quotidianæ fructuum nomine non compræhenduntur, neq. de beneficij corpore æſtimantur. reſ. 24. n. 14. fol. 125.

Vnde Canonici eas ad hæredes iure trãſmittunt. n. 15.

Et de eis diſponere valent.

Cùm non vt fructus, ſed merces pro labore computentur.

Diſtributiones quotidianæ intereſſentibus debentur. neque conſuetudo aliqua valet, vt non intereſſentibus dentur. n. 23. fol. 126.

Diues, diuitiæ.

Diues Epulo in inferno guttam aquæ non obtinuit; quia in hac vita micas panis Lazaro negauit. reſ. 87. n. 44. fol. 528.

Diuitiæ collectæ in damnum domini ſui; vanum, atque infirmitas peſſima. reſ. 88. n. 10. fol. 534.

Diuitijs multa mala ſubeſſe ſolent. n. 11. f. 535.

Et ſunt veluti meretriculæ; fluctibuſque maris ſimiles.

Diuerſitas.

Diuerſitas nominum, diuerſitatem indicat effectuum, reſp. 52. n. 46. ſ. 273.

Diuerſitas nominum, diuerſitatem parit, & effectuum, reſ. 8. n. 31. f. 51.

Diuinus Cultus.

Diuini cultus dilatationi oppugnare ſe nemo debet, reſ. 21. n. 44. f. 111.

Diuini iuris quod eſt, id nullius in bonis eſt, reſ. 35. n. 18. f. 178.

Doctor, doctoratus.

Doctores Eccleſię peculiari fulgore fulgebunt in cœlis, reſp. 69. n. 51. f. 367.

Doctorum ordo eſt præcipuus in Eccleſia, id eſt priuilegiatus, reſp. 51. n. 12. f. 262.

Doctorum ſcientia fidei calor per prædicationem augetur, n. 13.

Doctores ſacri Hyadum nomine nuncupantur, num. 14.

Et quare? ex Diuo Gregogio.

Dicuntur vigiles, qui cuſtodiunt Ciuitatem, num. 15.

Sanctam ſcilicet Eccleſiam.

Doctores legis dicebantur, qui in lege veteris teſtamenti eruditi erant, reſ. 1. n. 45. fol. 6.

Elucidatur pluribus ſacræ ſcripturæ locis.

Doctoratus gradus, etiam honor nuncupatur. reſp. 52. n. 27. fol. 272.

Vnde Doctores graduati dicuntur, n. 29.

Dolus.

Dolus ex fuga arguitur, quia iudicis non ſubſtinet aſpectum, reſ. 80. n. 58. fol. 459.

Dominicus.

Magiſter Frater Dominicus Grauina celebratur. reſ. 62. n. 57. fol. 328.

Dominium.

Dominium. donatorum reuocabiliter mona-
ſterio-

Digitized by Google

ſterio quæritur,donec oblatus verè, perpetuòque ſe,ſuaque obtulerit,reſ.64.n.14.fol. 332.& n.27.fol.333.
Dominium vtile in Emphyteutam, & feudatarium tranſit, directo remanente pœnes dominum concedentem,reſ.5.n.14.fol.34.
Extende etiam in allodialibus, illis ad tempus conceſſis; vel ex vltima voluntate, vel ex contractu.n.15.

Domus.

Domus appellatione etiam naturales compræhenduntur, ſiue maſculi, ſiue fœminæ. reſp.83.n.20.fol.483.
Non tamen ſpurij.
Domus nomen æquiuocum eſt plura comprehendens.reſ.20 n.5. fol.104.
Interpretandum proinde ex ſubiecta materia. num.17.
Et ex qualitate perſonarum.
Domus nomen pro parentela,ſeu cognatione accipitur,n.19.
Quandoque etiam familiam. ſed non in caſu concurrenti.n.11. & 14.& 34.
Potiſſimum ſi per verba naturalitatem quandam denotantia proferatur.n.10
Domus,ac parentelæ nomine, etiam ex fœminis nati compræhenduntur,n.29.fol. 105.

Donatio.

Donatio per Nouitium facta, dominium, vt transferat,ex Sacro Tridentino, requiritur, vt perſona plenè in Religionem transferatur,reſ.26.n.11.fol.132.
Hoc autem fit per profeſſionem validam, ſecus verò per inualidam.n.12.
Bona ergo ad donantem reuertuntur. n.13. & n.26. fol. 131.
Et donatio,ac ſi facta non fuiſſet habetur.n.14
Remanetq.in ſuſpenſo eius effectus. n.15.
Et vti acceſſorium ad perſonam habetur, eamque ſequitur.n.16.
Donans liberaliter hoc agere debet, non coactè,reſp.4.n.5.f.27.
Donatio Monaſterio facta ab ingrediente, tacitam habet conditionem, vt duret,eo ibidem permante,reſp.55.n.9.fol.294.& num. 16.& 17.
Eodemque modo renunciatio ab eodem facta,conditionalis habetur,n.10.& 15.
Et reuocabiliter donata videntur, num.32, fol.296.
Ratio affertur ex Molfeſio,n.18. fol.295.
Donatio facta Eccleſiæ,vel monaſterio ab ingrediente,tacitam habere dicitur côditionem, ſi matrimonium non diſſoluatur, reſp.64. num.22. f.333.
Donatio facta piæ cauſæ ante acceptationem reuocari non poteſt,reſp.89. nu.36.fol.550.
Præſertim ſi acceſſit iuramentum,& per Notarium ſtipulantem fuerit acceptata nomine piæ cauſæ.
Quod intellige quando donatio eſt abſolutè facta,non ex cauſa aliàs reuocabili.
Donatio iuris præſentandi cumulatiuè facta intelligitur,non priuatiuè, reſp.6. num. 14. fol.38.
Donatio abſenti facta, neque Notario pro eo acceptante,ante acceptationem non ſubſtinetur,nu.15.
Donatario præſertim moriente, n.18.f.39.
Vnde neque ad hæredes transfunditur, nu.19. Neque probatio ſubſtinetur poſt litem n.17.f.38.
Facta tamen Notario pro abſente ſtipulante, licet reuocari nõ poſſit; non tamen firma eſt ad effectum acquiſitionis,n.16.
Quamuis iurata,n.17.
Donatione cauſa mortis nil iuris in donatarium transfertur interim,non ſequuta morte, reſ. 26.n.20.f.132.
Extende etiam ad mortem, per profeſſionem, n.22.f.133.
Donationis mortis cauſa deſcriptio,ex Marciano,n.21.

Dos.Dotare.

Dos viro data dicitur conditionaliter, quatenus perduret matrimonium,reſp.55.nu.39. fol.296.
Dos pro matrimonio promiſſa, obligationem haud parit,matrimonio non ſecuto,reſp.88 n.65.f.539.
Pro oneribus enim matrimonij ſupportandis datur,n.539.
Dos ſine matrimonio eſſe non poteſt, n.67.
Dos tacitam ſecum conditionem annexam habet,ſi matrimonium non diſſoluatur,reſ. 64.n.21.fol.332.
Dos ſi viuo teſtatore puellæ ſoluatur, magis è re ſpirituali eſt teſtatoris, reſp. 87. num.39. fol. 528.
Quia per opus illud meretur.
Magiſque animæ proficit teſtatoris, vt miſericodiam conſequatur,n.45.f.529.
Dos mortua vxore dos eſſe deſinit,reſp.6.n.28. fol.38.
Et reſtituere eam maritus tenetur.
Dotare puellas pauperes admodum pia cauſa æſtimatur,reſp.87.n.13.f.526.
Dotis legatum, ſi purum, non conditionale fuerit,ad hæredes tranſmittitur.reſ.87.n.47. fol.529.
Quamuis, antequam nuptijs tradatur puella, vitæ terminum faciat.
Qnia nuptiarum tempus ſolutioni adiectum videtur,non conditioni.n.48.
Potiſſimum verò, ſi purum debere eſſe legatum,coniecturis,ex verbis erutis teſtamenti, habeamus,n.49.fol.530.
Vel ſi conditio non ſubſtantiæ, ſed executioni legati adiecta fuerit. n.50.

Dubium.

Dubium vbi fuerit,actum videtur, vt ſoluatur vbi

Digitized by Google

vbi peti poteſt, reſ.23.n.3.fol.120.
Dubia in facto interpretatio illa admittenda, quæ pro reo eſt, & crimen excludit. reſ.3.n.18.fol.23.
Neq. à rectæ rationis dictamine deuiat, n.19.
Dubijs in factis promptiores nos eſſe oportet in abſoluendo, quàm in condẽnando. n.20.
Dubiis in factis tutiorem partem eligere debemus, reſp.3.n.45.fol.25.
Et pro reo reſpondendum magis eſt in dubio, quàm pro actore.n.46.

Duo.

Duobus exiſtentibus paribus in gratia, is obtinet, qui primò gratiam ſuã executori præſentauit, reſ.42.n.51.fol.225.& num.56.

Duplicitas.

Duplicitas à ſacris canonibus improbatur.reſ.19.n.44.fol.101.

E

Eccleſia, Eccleſiaſtici.

E*Ccleſiaſtici* laycorũ conſtitutionibus haud ligantur, reſ.73.n.61.fol.384.
Eccleſia molendinum habens poteſt pro molitura etiam frumenti quotam accipere, neque frumentum vendens mercaturam exercere dicitur, reſ.73. n.34. fol.382.
Quia frumentum illud molendini fructus induſtrialis eſt, n.35.
Eccleſia exempta, ipſius miniſtri quoq. exempti erunt. reſ.69.n.55.fol.368.
Eccleſia viduata dicitur, quę Epiſcopum inutilem habet.reſ.86.n.14.fol.510.
Declara n.18.
Eccleſia ex latere Chriſti in Cruce dormientis formata fuit.reſ.48.n.6.fol.251.
Quam ſibi in ea deſpondit. n.7.fol.251.
Eccleſia translata, priuilegia perſonis conceſſa reuocata minimè cenſentur. reſ.75.nu.38. fol.298.
Eccleſia deſtructa, atque translata ſuperioris authoritate, priuilegia omnia in translatã, ſicuti & onera transfuſa videntur.n.42.
Eccleſia Cathedrali vacante orationes, ſupplicationeſque publicè, priuatèque indicendæ erunt pro bono paſtore obtinẽdo, reſp.29.num.11.fol.143.
Neque id ſemel, ſed donec Eccleſia paſtore impleatur, n.44.fol.146.
Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum Mater eſt, & magiſtra, reſ.41.n.25. fol.215.
Eccleſiam Romanam extrà, neque ſalus eſt, neque remiſſio peccatorum.n.28.
Illa de omnibus iudicat, & à nemine iudicatur.n.29.
Eccleſia Mater noſtra eſt.n.34.
Eccleſiam contrà, & Eccleſiaſticas perſonas, earumq. bona loqui, periculoſum. reſ.30.n.36.fol.151.& n.36.
Eccleſiaſticos apud prophanos iudices iudicari indecens eſt.reſ.38.n.1.fol.191.
Eccleſiaſtici Sancti vocantur, quia Deus Sanctus eſt, cui ſe dicauere. n.2.
Eccleſia Epiſcopum habens inutilem, vidua appellari poteſt. Quia vt mortuus reputatur.reſp.43.n.25.fol.228.
Eccleſia interdicto ſubiecta, Cappellæ quoque illi adhærentes, & cœmiterium interdicta ſunt.reſ.13.n.28.fol.72.
Eccleſia Dei indiget viris litteratis. reſp.51.n.12.fol.262.
Eccleſiaſtici arctiori vinculo aſtricti sũt Deo. reſp.2.n.39. fol.15.
Eccleſiæ nouæ in veterum præiudicium erigendæ non ſunt. reſ.86. n.78. fol.525. neq. fauendum adeò nouis Eccleſijs, vt iam extructis præiudicium inferatur.n.81.fol.521.
Eccleſia Principis Apoſtolorum caput Eccleſiarum eſt, reſ.64.n.55. fol.359.
In qua Apoſtolicæ Sedis ſolium collatum eſt.
Eccleſiarum inſtitutio, vel deſtitutio ad Epiſcopum Ordinarium ſpectat, reſ.86 nu.39. fol.517.
Eccleſia ad gabellas minimè tenetur ſoluendas, cùm fructus vẽdit ex proprijs excerptis bonis, reſ.72.n.13. fol.380.
Eccleſiarum bona libera eſſe debent ab omni tributorum, vel gabellarum onere. nu.17, fol.381.
Eccleſiaſticæ perſonæ Deo ſacræ ſunt, eiuſque famulatui dicatæ.reſ.36.n.67. fol.183.
Eccleſias duas habere nemo debet.reſ.62.n.33 fol.326.
Exaudi in titulum beneficij.
Et ſi fuerit vtraque earum bebeficium, ſecus ſi vna tantum, non altera.n.34.
Eccleſia aduerſus Prælatum negligentem bona cuſtodire, ac regere poteſt iure agere, vt ex ſuo reficiat damna, reſp.73.n.40.f.383.

Aedificare.

Aedificium perfectum non dicitur ex ſola idea, & modello, ſed vt perficiatur, opus eſt, reſp.88.n.19.fol.536.
Aedificare Eccleſias, vel Monaſteria vtilitas publica eſt.reſ.21.n.26. fol.109.
Aedificare in re propria cuiliber licet, modo ſpatia ſeruentur, vel iure comuni, vel conſuetudine Ciuitatum præſcripta.reſ.21.n.3. fol.108.
Quamuis ex hoc vicino damnum enaſci valeat.num.4.
Dummodo hoc ipſum non intendatur.
Etiam ſi ad emulationem primò id fiat. n.5.
Modo vtilitas adſit ædificantis primariò,
Secundò verò emulatio.
Quia non ex affectu, ſed ex effectu iudicandum in hoc erit. n.6.
Aedificare etiam in proprio prohibeor, ſi ad emulationem id ſimpliciter vicinorum fecerim.reſ.21.n.9.fol.108.
Vel ſi cum maximo, & irreparabili vicini dãno.n.10.fol.108.
Quamuis non ad emulationem.

Digitized by Google

Si æquè bene in alio loco ædificare valeam, nam ſeruitus ipſo iure indicta videtur, nu. 11.fol.109.
Aedificare in ſuo cuilibet licet,reſp.21.num.1 fol.107.
Quia ædificiorum conſtructio ex iure oritur gentium,& intereſt Reipublicæ.
Aedificiumque ad cœlum vſque tollere, vel ad centum dimittere,n.2.f.108.
Aedificijs Ciuitates cohoneſtantur, pulchrioreſque,ac ſpecioſiores efficiuntur, reſp.21. n.35.f.110.
Pro illis magis in dubio reſpondendum..
Aedificare in ſuo prohiberi nemo poteſt, etiam ſi per mille annos ſteterit, neque ædificauerit,n.42.f.111.
Quia iure ſuo vtitur ædificans.
Neque facultas hæc præſcribi,poteſt,n.43.

Effectus.

Effectus à cauſa non degenerat,reſp.41.nu.55. fol.217.
Effectus à cauſa procedit,reſp.18.n.29.f.94.
Cauſa proinde non data,effectus quoque ſubmouetur.
Effectus à cauſa producente pendet, reſp.84.n. 87.f.466.
Effectus à cauſa pendet,ſine qua eſſe non poteſt,reſp.86.n.67.f.519.

Eiectus.

Eiectus à Religione, quòd habitum induat clericalem,ex accidenti id euenit,reſp.56.n. 29.f.301.
Ne macula Religioni inuratur.
Et vt innocentes non deturbentur,n.30.f.302.
Tenebitur, itaque ita habitum ferre Clericalem,ſicuti per prius monachalem,n.31.
Cùm à profeſſionis votis minime ſoluatur, num.32.
Eiectus à Religione, & ſi extra monaſterium ſit,non eſt tamen extrà ſtatum religioſum, reſp.56.n.13 f.302.
Poterit tamen in ſeculo permanere, neque aliam perquirere religionem arctatur,n.14.
Ratio affertur,n.15.
Quamuis ante ingreſſum voto teneretur Religionis,n.16.
Quia illud per profeſſionem extinctum fuit, num.17.
Et an ſi aliam ingredi voluerit, prioris licentiam obtinere oportebit? Affirmant quidam.
Alij negant,n.18.

Electio,eligere,electores.

Electio celebrationis miſſarum ſemel facta reuocari non poteſt,reſp.67.n.50.f.351.
Declara ſi hoc fiat per pactum,n.51.
Vel ſi de alterius præiudicio agatur.
Vel ſi per contractũ voluntariè ab initio obligatio interceſſit,n.55.
Limita ſi voluntate libera, ſine obligatione aliqua facta electio fuit,n.57.& nu.65.f.352.
Vel ſi per errorem facti,n.66.
Vel ſi ſatisfactum iam ſit legato,n.75.
Electio ſemel facta vnius de duobus, minimè reuocatur,facta iam ſolutione,reſp.67.n.70. fol.351.
Etiam ſi quod maius eſt ſoluere hæres eligat, num.71.
Reſtringe tamen,ſi adhuc in pendenti voluntas ſit,n.72.
Atque etiam in annuis præſtationibus,nn.74.
Eligere poteſt quis vice duarum perſonarum, reſp.79.n.34.f.444.
Non tamen votum in duas ferre perſonas diuerſas.
Niſi ſpeciali mandato perſona deſignetur.
Electores promiſſis ſolicitare ſimonia eſt, reſp. 2.n.87.f.19.
Eligi quis nam debeat ad Sacerdotium? qui vtique melior eſt,atque qui optimus inter alios,reſp.2.n.21.& 22.fol.14.
Eligi magis idoneus inforo conſcientiæ debet; ſufficit verò inforo exteriori,ſi idoneus eligatur,reſp.2.n.91.f.19.
Eligentes indignum alienis peccatis communicant,n.98.f.20.
Eligendus,qui fructificare valeat, vt filius lucis in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate, num.99.
Electio ambitioſè facta viribus caret,n.100.

Eleemoſina.

Eleemoſynis,atque miſericordiæ operibus magnam nobis conquirimus diuinæ pietatis gratiam,reſ.87.n.41.f.528.
Nam eleemoſynis peccata extinguimus,n.42.
Eleemoſyna indigentibus elargita omnipotentis manus retinet,ne caſtiget,n.44.
Illuſtratur exemplo Zenonis Imperatoris.

Emblema.

Emblema Alciati de Phœtonte, reſp.2.num.16. fol.14.

Ens.

Entis partes ſunt potentia,& actus, reſ.88.n.35. fol.537.

Epiſcopus.

Epiſcopus eſſe non debet, qui paulò ântè incontinens arguitur per paruulam filiam, reſp.2.n.57.f.16.
Epiſcopus eligi debet nõ qui ambit, ſed qui refugit,& optimus eſt,reſpon.2.num.23.& 24. fol.14.
Epiſcopus Iuuenacen poſſeſſionem inconcuſſam habet in tribus caſibus cognoſcendi ad uerſus Collegiales Eccleſiæ Spiritus Sancti, reſp.81.n.81.f.473.
Epiſcopus fundatam habet intentionem ſuam exercendi iuriſditionem quò ad omnes,qui in ſua ſunt diœceſi,reſp.40.n.65.f.209.
In qualibet eius parte.
Ac etiam in innitos.
Limita ſi poſſeſſio Epiſcopi eſſet turbida,atq; obſcura,n.66.

Vel

Vel exiſtente inferiore in poſſeſsione, nu.69.
Epiſcopus ſi in aliquo Collegio fuerit Canonicus, ſedere debebit, vt Canonicus, non vt Epiſcopus,reſp.79.n.40.f.445.
Atque proceſſionibus intereſſe,n.41.
Et choro aſſiſtere,& canere.
Alioquin diſtributiones non lucrabitur.
Epiſcopus inquacunque ſuæ diœceſis parte morari poteſt,reſp.84.n.17.f.489.
Ibique iura reddere.
Debet tamen cum dignitate fieri,n.29.
Ne vileſcat.
Epiſcopatus non eſt dignitas, ſed dignitatum culmen,n.31.
Epiſcopi Principes ſunt Eccleſiarum,n.32.
Epiſcopi in locum ſucceſſere Apoſtolorum, num.36.
Sunt itaque Principes.
Epiſcopus vniuerſalem in tota diœceſi iuriſditionem obtinet,reſp.81.n.55.f.471.
Et à Deo per Papam mediatè poteſtatem accipit.
Epiſcopi pares Apoſtolis ſunt,n.57.
Et quos ſibi oculos Deus elegit,n.58.
Et id quod eſt Papa in vniuerſali Eccleſia, ſunt Epiſcopi in particulari.
Epiſcopus iuris habet aſſiſtentiam in exercitio iuriſdictionis quò ad omnes,qui in ſua ſunt diœceſi,reſp.78.n.53.f.419.
Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuam quoad omnes,qui in ſua ſunt diœceſi,reſp.86.n.47.f.518.
Epiſcopus ni liberalis fuerit,Inuacuum Epiſcopi nomen habet,n.58.f.519.
Epiſcopus,etiam regularis ex fructibus Epiſcopatus,dum in humanis agit,poteſt iurè nepti dotem conſtituere,reſp.60.n.7.f.317.
Epiſcopus exequutor eſt piarum voluntatum omnium etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus.reſp.88.n.104.f.543.
Intra annum præſertim,n.105.
Ad Epiſcopum ſpectat voluntates exequi pias, num.106.
Epiſcopus de iure intentionem fundatam habet quò ad omnes, qui in ſua ſunt diœceſi, reſp.81.n.42.f.470.
Epiſcopus non poteſt Cappellaniam ſimplicem in beneficium conuertere reluctante fundatore,reſp.89.n.3.f.547.
Neque poteſt ſe in illa intromittere, niſi ad agnoſcendum ſi adimpleatur voluntas fundatoris,n.4.
Illo tamen defuncto.
Epiſcopus ex Ordine Minimorum Sancti Franciſci de Paula, à quarto voto edendi toto tempore vitæ quadrageſimales eibos,abſolui videtur,reſp.19.n.52.f.101.
Quod non ſit ex ſubſtantialibus Religionis, ſed extrinſecum,n.54.55. & 56.
Quæ ſane ſententia probabilis eſt,nu.59.f.102.
Licet aduerſa probabilis etiã,eamque ſequuti fuere tres Romani Pontifices,nu.60.
Epiſcopus conformare ſe debet Eccleſiæ, cui præficitur,& deſpondetur,num.53.
Epiſcopũ ignorare Pontificis regnantis nomẽ, intolerabile,atque inueriſimile, reſp.84.nu.15.f.488.& n.20.
Epiſcopus elucere quoque debet in oeconomica bonorum Eccleſię gubernatione,alioquin peccabit,reſp.73.n.38.f.382.
Vbi locus affertur Apoſtoli Pauli 1.ad Timoth.3.5.
Epiſcopi ex Clero Rochetum accipiunt à Summo Romano Pontifice; & Regulares ab eodem mozettam,reſp.19.n.39.f.101.
Epiſcopi Regulares, & ex Clero quò ad habitum diſtinguntur.n.46.
Epiſcopus promouere ad ordines non poteſt alienæ diœceſis hominem ſine ſui Epiſcopi licentia,reſp.86.n.11.f.514.
Epiſcopus manutenendus eſt in poſſeſſione ſuę iuriſditionis,reſp.80.n.3 f.453.
Epiſcopus Eccleſiæ,cui aſciſcitur, deſponſatur, reſp.55.n.33 f.296.
Epiſcopo aſſerenti, ſolemnitates in alienatione rei Eccleſiæ interueniſſe,non creditur,niſi ex actis conſtet,reſp.42.n.31.f.222.& reſ.84.n.58.f.493.
Epiſcopi ex regularibus, etiam ad Cardinalatus dignitatem euecti,tribus ſubſtantialibus votis aſtricti adhuc perſeuerant,reſp.56.n.6 fol.300.
Epiſcopi intra annum ius habent pia legata exequendi, ſecus vero poſt eum acquiſito iure Fabricæ Sancti Petri Baſilicæ,reſ.68.n.49.fol.359.
Epiſcopis ſumma facultas demandata eſt per Sacrum Tridentinum, reſp 80.nu.33. f.457.
Etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis procedendi contra quoſcumque,etiam exẽptos in cauſis correptionis morum.
Vt ipſi reſidere valeant.
Confirmatque Pius Papa IV. alia ſua Conſtitutione,n.34.
Epiſcoporum malo,animæ in tarthara dilabuntur,reſp.78.n.128.f.428.
Epiſcopi vigilare debent, & cuſtodire vigilias noctis ſuper gregem ſuum,n.130.
Epiſcopi paſtores ſunt.
Et etiam Angelos,nedum Epiſcopos ad cuſtodiendum gregem Dominus deſtinauit.
Epiſcopi ſoli facultatem habent cognoſcendi an Eccleſię violata immunitas fuerit per extractionem ab ea,n.135.
Et an caſus ſit exceptus à Conſtitutione Gregorij XIV.
Epiſcopi Iuuenacen in tribus caſibus cognoſcendi contra exemptos Collegiatæ Spiritus ſancti vigore Innocentianæ Conſtitutionis in Concilio Generali Lugdunen, in poſſeſſione ſemper fuere, reſp.80. num.56. fol.459.

Etiam vacante Sede Epiſcopali.
Manutenendi igitur in poſſeſſione in qua reperiuntur iuriſque aſſiſtentiam habent.
Epiſcopi loci Ordinarij iuriſdictio eſt, etiam quoad regulares, cum nouos Cõuentus in loco non exempto erigere volunt, reſp.86. n.38 f.517.
Siue Eccleſiæ Sancti nomen dare, n.45.
Epiſcopi in ſignum poſiti ſunt ad ſagittam, reſ. 72.n.1.f.379.
Epiſcopali dignitate nulla maior in Eccleſia, reſp.80.n.43 f 458.
Epiſcopi Principes ſunt Eccleſiarum, reſp.79. n.35.f.444.
Summique Sacerdotes, Apoſtolorum Vicarij, n 36.
Et per manus impoſitionem Spiritum Sanctũ dant, n.37.
Quæ res inæſtimabilis eſt.
Epiſcopi ſunt piarum diſpoſitionum omnium executores, reſp.63.num.1.f 354. & num.42. fol.359.
Verum intra annum à die obitus defunctorũ poſt Tribunalis Fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtorum erectionem, n. 2.& 3.
Vt Sacra declarauit Congregatio, n.4.& n.37 fol.258.
Epiſcopi abeſſe poſſunt per tres menſes ad ſummum in ſingulos annos. reſpon.62.num.53. fol.328.
Etiam relaxandi animi cauſa, n 54.
Epiſcopi piarum diſpoſitionum omnium executores ſunt, reſp.67.n.48.f 3 10.
Etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, num.49.
Epiſcopo ad Epiſcopatum promoto tota domus Epiſcopata fit. Secundum Bernardum, reſp.78.n.1.f.414.
Epiſcopo non eſt ius per ſe exequi pias defunctorum voluntates, niſi negligentibus hæredibus, vel executoribus, reſp.88 num.11 t. fol.543.

Oeconomus.

Oeconomus quid? reſp.39.n.15.f.197.

Aequata.

Aequatorum idem eſt iudicium, reſp.51.nu.23. fol.263.

Aequalia.

Aequalium æquale iudicium, reſ.26.n.18.f.131.

Aequiuoca.

Aequiuoca diuidenda prius, poſtmodum definienda, reſp.20.n.8.f.104.

Aequipollentia.

Per Aequipollens quod fit, accedit ei quod ſimpliciter fieri expoſcitur, reſpon. 51.num.36. fol.264.

Eſaù.

Eſaù Iacob fratrem ſemper inſectatus fuit, reſ. 31.nu.6.fol.153.

Aeſopus.

Aeſopi dictum ſatis ſcitum de Ione, reſp.43.n. 8.fol.227.

Errans, errare, error.

Errantis conſenſus nullus eſt, reſp.88.num.89. fol.541.
Error voluntarium omnino tollit, n.90.
Quia errantis voluntas nulla eſt.
Quæ ſanè regula nullam admittit reſtrictionem, n.91.
Errare data opera dicitur, atque præſumitur, qui iterato errauit, pluribus illuſtratur, reſp. 84 n.12.f 487.
Errare eſt aliud pro alio putare, reſp.67.n 67. fol.352.
Error tollit voluntarium, n.68.
Quia nulla eſt errantis voluntas, nullus conſenſus.
Quæ ſanè regula nullam admittit limitationẽ, num.69.
Error ex errore ſequitur, reſp.84.n.68.fol.498.
Error liberæ contrariatur voluntati, reſpo.17. n.7.fol.89.
Qui conſenſum amouet.
Error voluntarium tollit, reſp.86 nu.93. f.522.

Euentus.

Euentus ſtultorum magiſter eſt, reſp.42.nu.54. fol.225.

Examen.

Examen ſubſequi debet præſentationem, non præcedere, reſp.17.n.14.f.60.
Examinari non debet ad beneficium curatum de iurepatronatus, niſi præſentatus prius fuerit, reſpon 16.num.13.fol.84.& num.22. fol.85.

Exceſſus.

Exceſſus ſi in minimo reprobatur: quid in maximo? reſp.18.n.54.f.95.

Exceptio.

Exceptio prima ab Adam, reſp.1.n.28.f.5.
Exceptiones, quæ ex ventre oriuntur obligationis, eam perimunt. reſp.18.n.35.f.94.
Quamuis obligatio Cameralis eſſet.
Quia eſt vitium in forma, n.36.
Exceptio implementi non ſequuti ex ventre oritur inſtrumenti, & litis finitæ dicitur, n.36.
Vt ingreſſum litis impediat, n. 38.
Atque exequutionem obligationis Cameralis, n 39.
Quia deficit actio, & exercitium agendi ex parte non implentis, n.41.
Exceptio ſi per modum actionis proponatur, nihilominus exceptionis non mutat naturam, reſp.18.n.14.f.93.
Et coram Iudice excipientis proponi debet, num.15.
Exceptio reſpiciens proprietatem non admittitur in iudicio poſſeſſorio ad impedimentum præſtandum manutentioni, reſp.63.nu. 18.f.310.
Excipere de iure tertij non licet, n.19.
Præſertim ſi ſuperſtes nullus ſit, qui pro tertio ipſo loquatur.
Exceptionis vis in quo ſita ſit, reſ.97.n.75.f.448

Elencus.

Exceptio trahit caſum exceptum à regulæ corpore,n.77.

Exceptio litis finitæ obſtat, ne quis iterum audiatur,reſp.80.n.4.f.453.

Atque litis ingreſſum impedit,n.9. f.454.

Exceptio regulam firmat in non exceptuatis, reſp.68.n.78.f.362.

Et quid ſub regula compræhendatur demonſtrat.n.79.

Excomunicatio, Excomunicatus.

Excomunicatio gladius eſt Eccleſiæ, reſp.78.n.69.fol.421.

Excomunicatio pœna eſt facinori contumaciæ correſpondens,n.122.f.427.

Excomunicatio medicinalis eſt,n.124.

Excomunicatus beneficiatius non ex hoc ab obligatione ſoluitur penſum diurnum,nocturnumque horarum ſoluendi,reſp.79.nu.87.fol.449.

Excomunicatio maxima pœnarum eſt, quia animam afficit,& corpus,reſpon.78.num.6.fol.414.

Pro quancuque itaque cauſa,neque pro quocunque etiam mortali inferenda,n.7.

Excomunicatio nulla erit ſi pro leui cauſa inferatur,n.8.

Excomunicatio non niſi pro mortali infligitur reſp.59.n.41.f.314.

Excomunicatio pœna eſt contumaciæ, & exequutiuè venit ad illam coarguendam, reſp.13.n.22.f.71.

Excomunicatus neque eligi, neque eligere poteſt,reſ.1.n.97.f.20,

Excomunicatus Sathanæ traditur, vt ſpiritu ſaluus fiat,& ad cor redeat, reſ.38.nu.29.f.193.

Excomunicatio medicinalis eſt.n.30.

Ex eo.

Ex eo quod non eſt,fieri aliquid natura minimè poteſt,reſ.88.n.68.f.559.

Et quod non eſt,perire non poteſt, n.69. Vide verbo nullum.

Exemptio,exemptus.

Exempti, ſi in aliquam dederint cenſuram à iure,poſſunt ab Epiſcopo declarari incidiſſe, reſp.78.n.133.f.428.

Et poterit eos Epiſcopus citari facere,n.134.

Exemptio Tribunali Sancti Officij indulta eſt, reſp.69.n.35.f.366.

Non ratione perſonanarum, ſed ſui ipſius.

Ob fidei fauorem.

Exemptionis priuilegia,quæ non adimunt Epiſcopis,firma illa reſeruare videntur,atque eiſdem relinquere,reſ.81.n.44.f.470.

Exemptio ſatis eſt,vt in aliquibus ſeruetur,licet in alijs ſubijciantur,n.45.

Exempti ſemper plura præſumunt, quæ ipſis infamiam, alijs læſionem pariunt, dùm ab Ordinarij cura ſe alienant,n.47.

Exemptionum priuilegia omnia reuocata fuere in Concilio Generali Conſtantienſi per Martinum V. à tempore obitus Gregorij VI. vſque ad ipſum Martinum,n.48.

Ac conſequenter priuilegia Bonifacij IX. & n.73.

Exemptio Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti Iuuenacen eſt reſtricta ad terminos Conſtitionis Innocentij IV. in Concilio Lugdunen,in cap.1.de priuileg.in 6.reſp.78.n.36.fol.417.

Eaque ad certa capita redacta per Sacram Cõgregationem,n.37.& n.45.f.418.

Vbi ratio redditur.

Libera ergo quoad tria capita in dicto Concilio Lugdunen Epiſcopo remanet iuriſdictio,n.38.

Etiam ex declaratione Sacræ Congregationis, num.40.

Quod & cæco perſpicuum eſt.

Exempti malè viuendo totam diœceſim deturbant,& ad illicita fræna relaxant,reſ.80.n.77.f.461.

Totuſque ordo à Spiritu Sancto demandatus tumultuatur.

Exempti omnes ad Synodum, & proceſſiones accedere tenentur,n.93.f.462.

Hæc enim duo æquiperantur,n.95.

Præſertim qui curam habent animarum; & iuriſdictionem in alios,n.94.

Exemptionis materia ſtrictim ad verba,& ad litteram exaudienda erit,reſ.81.n.52.f.471.

Quia odioſa eſt.

Exequutor.

Exequutor cũ clauſula (vocatis vocandis) mixtus dicitur,non merus,reſ.42.n.13.f.220.

Vnde ab eius datur ſententia appellatio, ratioque affertur,n.14.

Exequutor dicitur,cui nudum miniſterium demandatum eſt,neque commodum ex eo percipit,reſp.66.n.3.f.341.

Exequutor eſt,qui rem diſpoſitam mandat effectui,n.4.

Exequutores teſtamentorum cenſuris quoque cogendi,vt voluntatem impleant defunctorum,reſp.32.n.13.f.159.

Exequatur Regium.

Exequatur Regium, vt concedatur decretis Romanæ Curiæ,cognoſcũt layci an præiudiciũ fiat Regiæ Maieſtati,reſ.41.n.46.f.216.

Exiſtentia.

Exiſtentia actorum, & iurium in eis contentorum probatur partis confeſſione, reſp.41.n.2.f.231.

Et ne dum indefinitè,n.3.

Sed etiam expreſſè,n.4.

Exoneratio conſcientiæ.

Exonerationis conſcientiæ cauſa, piæ æquiperatur,reſp.85.n.63.f.504.

Expreſſum.

Expreſſum dicitur quod ſub genere compræhenditur,reſp.1.n.84.f.9.

Expreſſe quod exquiritur,per æquipollens impleri haud poteſt,reſp.7.n.36.f.47.

Extenſio.

Extenſio minimè datur in materia odioſa,

reſponſ. 24. num. 20. fol. 123.
Extenſio fit in pœnalibus propter criminis acerbitatem, reſp.36.n.23.fol.179.
Extenſio de perſona ad perſonam, & de caſu ad caſum facienda haud eſt.reſp.74.num.9. fol.387.
Coniecturis potiſſimum deficientibus.
Neque ſinius in materia agnationis conſeruandæ.n.10.fol.288.
Atque præſertim in materia Iuris præſentandi. num.13.
Neque in odioſis.
Extenſio facienda minimè eſt de caſu ad caſum reſp.86.n.43. fol.517.
Limita ſi non extenſio, ſed interpretatio magis, ſecundum eandem rationem, fuerit, n.48.fol.518.
Vel ſi conſtitutio præceſſerit ad occurrendũ fraudibus,& hominum malitijs.
Fauore Eccleſiæ præſertim.n.49.

Exteriora.

Exteriora, animi indicant ſecreta. reſp.53. nu. 26.fol.280.

Extinctum.

Extincta, quæ ſemel fuerunt, reuiuiſcere haud poſſunt.reſp.81.n.17. fol.467.

Extrahere.

Etrahere quid? reſp.78 n.138.fol.429.

Ezechiel,

Ezechielis prophetæ verba cap.23.3.& 4.
Tropologice interpretata, de ambitione. reſ. 43.num.1.fol.217.

F

Fabius Anna.

F*abbij Anna* ſententia, conſ.45. lib.1.non admittitur.reſ.55.n.23.fol.295.
Atque declaratur.n.24.
Vindicatur à Molfeſij oppugnatione.n.25.
Neque improbabilis videtur ſententia. n.26
Et ſi probabilior contrà eum.

Fabrica S. Petri.

Fabrica procedit contra qualcunque perſonas etiam cuiuſcunque dignitatis.reſ.68.n. 11.fol.355.
Etiam ſi Inquiſitores hæreticæ prauitatis fuerint.

Febris.

Febris quid? reſp.3 n.25.fol.24.
Febris ſuperueniens apertum tribuit argumentum ex qua cauſa mors ſubſequuta fuerit.n.34.

Facere.

Facere, & conſentire facienti idem ſunt. reſp 36.n.56.fol.183.
Probatur Alciati emblemate. quod elucidatur.n.60.
Fieri quod poteſt, vt fiat non repugnat. reſp. 34.n. 10.fol.170.
Facere quiſque non debet alteri, quod ſibi non vult fieri.reſp.85. n.82.fol.521.
Eſt primus gradus ex tribus iuris naturalis.n.83
Faciendi voluntas factum non eſt. reſp.88.n. 20.fol.536.

Facinoroſi.

Facinoroſorum hominum captura difficilis. reſp.37.n.52.fol.190.
Facinoroſorũ cedes ad Magiſtratus Ciuitatum ſpectat.reſ.37.n.23.fol.187.
Ratio affertur.n.25.

Fatum.

Fatum immutabile. reſ.16.n.3.fol.83.

Factum.

Factum inciuile partis, iudex emendare debet.reſ.27.n.51.fol.137.
Factorum ex diuerſitate diuerſæ iuris ſequũtur reſponſiones.reſp.28.n.2.fol.138.
Ex facto ius oritur.n.3,
Factũ infectũ fieri haud poteſt.reſ.6.n.38. f.41.
Factum à Delegato à Papa dicitur ab ipſo Papa factum.reſ.41.n.39.fol.215.
Factum narratur.reſ.56.n.3.fol.299.
Factum vbi lex requirit, ſola habilitas ad factum non ſufficit,reſ.52. n.62. fol.275.
Factum requiritur, vt excommunicatio locũ habeat.reſ.86.n.10.fol.523.
Factum Sancti cuiuſdam Anachoretæ, qui mulieres ſuprà corpus ſuum ſepeliri, non paſſus fuit,reſ 25.n.38. fol.130.
Facto alterius quem priuari iure ſuo,abſurdũ eſt,reſ.6.n.40.fol.41.
Ex facto ius oritur.reſ.79.n.85.fol.449.
Ex facto ius oritur.reſ.22.n.41. fol.116.
In facto ius eſt.reſ.2.n.1. fol.13.
Factum cuiuſdam Monachi narratur, qui mortem ſibi præuidit.reſp.42.n.58.fol.225.
Factum, quod dubium eſt, ita interpretari debet, vt crimen ſemper ſecluſum videatur. reſp.39.n.5.fol.197.
Facta animum indicant. reſ 64.n.8.fol.332.
Facta potentiora ſunt verbis.reſ.53.n.10.f.278
Ratio affertur.n.11.
Facti huius infœlix exitus narratur. reſp. 2.n. 102.fol.20.
Facta probanda, non præſumenda. reſp.80.n. 13.fol.454.
Ratioque affertur.n.14.
Factorum diuerſa incidentia diuerſam iuris expoſcunt diſpoſitionem.reſp.20.n.1.f.103.

Facilitas.

Facilitas veniæ anſam tribuit delinquendi.reſ. 58.n.45.fol.309.
Quia quod facilè ſanatur non multum cauetur.n.46.

Facultas.

Facultas Epiſcopis, & Generalibus Ordinum reducendi miſſas per Sacrum Concilium facta à Sacra Congregatione reuocatur reſ. 75 n.7 fol.396.
Facultas facta præſentandi pro prima vice vacatura tantum,cùm reſtricta ſit, prima ipſa vice extinguitur.reſ,14.n.25.fol.76.
Facultas declarãdi reſtricta videtur per dictionem,

nem, ſe ſopra nominate dichiarationi. reſp. 12.n.45.fol.68.
Facultatis, quæ ſunt obligationi non ſubijelũtur.reſp.67.n.58.fol.351.
Etiã ſi per centũ annos cõtinuatũ fuerit.n.59.
Quia poterit per libitũ volũtatis reſcindi.n.60
Facultatis actus haud dicitur, qui à contractu originem ducit.reſp.23.n.43.fol.223.
Vel vbi titulus certus præcedit. n.34.
Vel eſt actus affirmatiuus, non verò negatiuus.n.35.
Facultates omnes ingrediendi ſepta monaſteriorum mulieribus factæ, reuocatæ fuere, tàm per Pium V., quàm per Gregorium XIII. reſp. 25 n.1.fol.127.
Mens autem dictorum Pontificum fuit, ad remouenda obſtacula, quæ Religioſorum propoſitũ peruertere poterant. n. 17. f. 129.

Fallacia.

Fallacia omnis à veritate prorſus aliena eſſe debet.reſp.84.n.18.fol.488.

Falſum, *Falſitas*.

Falſa cauſa diſpoſitioni exercitium tribuens per errorem proceſſiſſe videtur, ac conſequenter nulliter. reſp.17.n.6.fol 89.
Falſitas veritati præiudicat. quia verum alteri opponitur.reſp.84.n.17.fol.488.
Falſa præſumuntur, quæ à conſueto deuiant modo aliorum.n.42 fol.491.
Et à ſtylo ordinario,n.64.fol.493.
Falſitatis obiectio præcidit vires Cameralis obligationis. reſp. 18.n.55.fol.91.
Falſitatis ſuſpitio ſcripturæ fidem eneruat. n. 56.fol.96.
Vt exequi minimè poſſit.
Ex falſis non niſi falſum ſequitur. reſp.20. num.38.fol.106
Ex falſo non niſi falſum ſequitur. reſp.88.nu. 88.fol.541
Et ex errore error.

Fama.

Famam proximi conſeruare naturale præceptum eſt,& quare.reſp.1.n.16.fol.4.

Familia.

Familia conſiderata minimè videtur in iure patronatus,ſi illud ex pacto, & prouidentia fundator eſſe voluerit.reſp.74.n.38.fol.390.
Atque ad extraneos deuenire à familia.
Familiæ alicuius ſe eſſe aſſerens,id probare tenetur.reſp.44,n.21.fol.133.

Famulus.

Famuli debent domino obedientiam. reſp.65. n.12.fol.336.

Fœmina.

Fœmina nata ex filio grauato ceſſare facit ſubſtitutum, ſi illa à patre grauato hæres inſtituatur, etiam in materia ſtatuti excludentis fœminas.reſp.22.n.60.fol.118.
Fœminæ crudelitas par leenæ.reſp.4.n.35. f.30.
Fœminæ & ſi quidem ſunt de familia, illi tamen finem dant.reſp.74.n.32. fol.390.
Fœminæ à præſentatione paſſiua excluſæ ſunt. n.50.fol.391.
Quoniam neque ordinis, neque inſtitutionis capaces.
Fœminæ non comprehenduntur in familia,caſu, quo teſtator bona in illa conſeruari voluit.reſp.83.n.26.fol.483.
Fœminæ hæredes ſuorum anteceſſorum ad ius præſentandi, & patronatus admittuntur. n. 27.ſiue ab inteſtato, ſiue ex teſtamento hæredes fuerint.
Ratio affertur.n.28.

Feneſtra.

Feneſtras in ſuo aperire prohiberi quis poteſt, vel apertas obſerare compelli, ſi per illas in Monialium monaſteria, vel honeſtarũ mulierum domos proſpectus pateat. reſp.21.n. 32.fol. 110.
Publicam hoc nempè vtilitatẽ reſpicit. n.33.

Feſtus dies.

Feſtus dies de Sancto Titulari Eccleſiæ, vel Patrono celebrari poteſt. reſp.34.n.1. fol.179.
Quid verò ſi cũ alio feſto, vel octaua eiuſdẽ, quæ primæ claſſis ſit,coincidat? n.2.
Celebrabitur, ſi intra octauam celebrari poterit.num.3.
Et ſine octaua.n.4.
Niſi priuilegio aliquo muniatur.n.5.
Feſtos dies Sanctorum transferri in opportuniùs tempus, nouum in Eccleſia Dei non eſt. n.25.fol.171.

Ferdinandus.

Ferdinandus Brandolinus laudatur, eiuſque mors refertur.reſp.1.n.107.fol.11.

Feudum.

Feuda alia hæreditaria alia ex pacto, & prouidentia.reſp.74.n.36.fol.390.

Philoſophus.

Philoſophi priſci in ſcrutandis naturalibus à vero aberrarunt ſecundum Ariſtotelem. reſp.20.n.4.fol.103.

Fides.

Fidem qui alteri non ſeruat, iuſtum eſt, ſi nec ei ſeruetur.reſp.36.n.9. fol.178.
Fidei humanæ nihil tàm congruum,quàm pacta ſeruari.reſp.18,n.40.fol.94.
Fides ſi in dubium reuocatur inſtrumenti ex falſitatis obiectu,illa nutat.n.58. fol.96.
Præſertim ſi non ſit authenticum.n.59.
Vnde præpeditur eius exequutio. n.60.
Fidei Chriſtianæ nihil poteſt ſubeſſe falſum. reſp.1.n.40.fol.6.
Fidem fallere licet ei,qui primus illam feſellit. reſp.18.n.30.fol.94.
Quamuis iuſiurandum intercoſſerit. n. 31. & graue ſatis eſt.n.40.
Fidem qui perdidit,nihil poteſt vltra perdere: reſp 84 n.24.fol.488.
Fides,quæ ſemel ſuſpecta facta eſt, in periculũ iterum adduci minimè debet. reſp.46.n.37. fol.145.& n.38.
Fides quid? n.39.
Fides negatiua notarij non probat. reſp.63.n. 9.fol.329.

Digitized by Google

Præſertim, ſi indicia exiſtant in oppoſitum. num,10.
Fides priuata, neque facta à notario togato cũ teſtibus,& iudice, non probat, neque fidem facit.n.14.
Præſertim verò in materia graui.n.15.fol.330.
Etiam ſi eſſet fides Cardinalis firmata iuramento cum notario,& tribus teſtibus.n.16.
Fides an admittẽda ſit,petitorũ reſpicit. n.17.
Fides extractæ à libris Parochorum plenè probant mortem funeratorum.reſ.10. n.1.f.53.
Fides magiſtri nouitiorũ ex libro monaſterij extracta,profeſſionem probat.reſ.53.num.2. fol.277.
Quemadmodum fides Parochi ex libro matrimoniorum probat matrimonium contractum.n.3.

Fideicommiſſarius.

Fideicommiſſarius grauanti, non grauato ſuccedere dicitur.reſp 5.n.25.fol.15.

Fidei commiſſum.

Fideicommiſſa ex hominum arbitrio inducenda haud ſunt.reſp.22.n.34. fol.116. & n.42.
Quia odioſa illa ſunt.n.35.
Et contra naturalem libertatem,qua cuilibet liberum eſt de rebus ſuis diſponere.
Vnde contra fideicommiſſum iudicandum potiùs.n.36.
Fideicommiſſum aſſerens,ipſe probare tenetur: num.38.
Idque patentibus rationibus.n,39.
Alioquin deficit.n.40.
Fideicommiſſa conditionalia non tranſmittũtur ad hæredes,ſi mors ſequatur antequàm conditio purificetur. reſ.5.n 4.fol.33.
Verum hoc in dubiũ reuocatur.n.5.
Et aliud erit in vltimis voluntatibus; aliud in contractibus inter viuos.
Fideicommiſſum inductum videtur ex quo teſtator bona in agnatione conſeruari voluit, vocatis maſculis, fœminiſque excluſis. reſp. 74.n.40.fol.391.
Veluti contrà, ſi fęminas ad ſucceſſionem admittit.n.41.
Fideicommiſſum in bonis proprijs dicere poteſt teſtator, non in alienis. reſp.66.num.45. fol.344.
Neque in bonis proprijs hæredis, quæ alieno titulo,quã hæreditario obtinet. n.46. f.345.
Fideicommiſſum induxiſſe teſtator haud videtur ex commendatione alicuius perſonæ hæredi ſcripto. reſp.74.n.14.fol.388.

Filius.

Filius viuente adhuc patre quaſi dominus habetur; eoque proinde ex humanis ablato, non hæreditatem, ſed liberam quaſi bonorum adminiſtrationẽ conſequitur. ex Paulo Iureconſulto.reſp 30.n.33.fol.149.
Filius vnde dicatur? reſp.46.n.5.fol.236.
Filius ſub patris poteſtate conſtitutus teſtamentum haud condere poteſt, quamuis id permittat pater.reſp.31.n.13. fol.154.
Etiam patre mortuo,ſi in Aui reincidat poteſtatem.n.15.
Filij matrem diiudicare non debent, neque eius turpitudinem reuelare. reſp.41. nu.30. fol.235.
Filij vnius ex compatronis, qui in poſſeſsione erat iuris præſentandi, cauſam habere dicũtur ab eo.reſp.6.n.50.fol.42.
Vt ſatis ſit probare deſcendentiam.n.51.
Filij legitimi & naturales in conditione poſiti,vocati cenſentur.reſp.76.n.18.fol.402.
Et ſola hæc coniectura ſufficere videtur. n.19.
Filij patris, non matris familiam ſequuntur. reſp.20.n.13.fol.104.
Filij ex matris venientes perſona,ex infecta radice venire dicuntur.reſp 76.n.47.fol.404.
Sunt proinde inſucceſsibiles.
Quod exaudi, ſi vti matris veniant hæredes, & ex eius perſona, ſecus ſi ex propria.n.48.
Neque ijsdem matris officiet iuramentum. num.49.
Quia illud extinctũ cũ eius cenſetur perſona.
Filij,quamuis plures,ex patris perſona pro vna computantur voce in iure patronatus, in ſtirpes, non in capita. reſp.83.n 13.fol.482.
Filii in conditione poſiti an cenſeantur grauati? reſ.22.n.55.f.117.
Rota Romana negatiuam ſequitur vti magis communem,n.59.
Filii vocati ſub conditione videntur expreſsè ſubſtituti,n.57.f.118.
Filii à iure hæredes ſunt patris,n.63.
Filii ſatis grauarentur, ſi propter ſubſtitutos eorum filiæ excluderentur.n.66.
Filii patris,non matris familiam ſequuntur, reſp.74.n.13.f.390.
Filii in conditione poſiti, vt vocati ex coniecturis dicantur, perinde habentur, ac ſi expreſsè ſubſtituti fuiſſent, reſpo.76. num.30. fol.403.
Vt ad patruorum quoque portionem admitti, vt vocati debeant.n.31.
Accedente potiſſimum reciproca.n.32.
Filii repræſentatiuè ad ſucceſſionem venientes,non perſonam ſubingrediuntur parentis,ſed gradum,n.41.f.404.
Veniunt enim ex legis prouiſione,n.42.
Et veniunt in ſtirpes,& non in capita,n.43.
Non quidem perſonam repræſentantes parentis prædefuncti,ſed gradum,n.44.
Filios in conditione poſitos vocatos haud cenſeri Gloſſæ eſt recepta ſententia,reſ.76.nu.3. fol.400.
Verùm contraria receptiſſima eſt, ſtantibus coniecturis,n.4.f.401.
Etiam ex quacunque leui coniectura,n.5.
Pugnat enim contra paternam pietatem exiſtimare velle illum filiorum filios à ſucceſſione excludere,n.6.
Filiis ex ipſa natura eſt, vt parentes proſpicere teneretur,reſp.22.n.31.f.114.
Filiorum nomen,& maſculos, & fœminas cõ-

prę.

prææhendi:,n 16.& n.56.f.117.

In fauorabilibus præſertim,n.18.

Vel ſi filiorum memoria negatiuè facta fuerit,nu.19.

In vltimis voluntatibus potiſſimum.

Finis, finitimi.

Fine conceſſo, & media ad illum tendentia concesſa videntur,reſp.89.n.23.f.348.

Finitimi qui inter ſe ſunt ſitu,patriaque, ſæpe inter ſe ſe immorteles diſcordias nutriunt, reſ.86.n.7.fol.514.

Finium deſcriptio,quid quæque res ſic,declarat,reſp.11.n.19.f.58.

Et quid ad vnumquemque ſpectet.

Fines deſignati mutandi non ſunt,n.34.f.59.

Finium deſignatio eſt impræſcriptibilis,n.36.& n.44.fol.60.

Quæ tamen intra fines ſunt,præſcribi poſſunt, n.40.fol.59.

Fines deſignati rem certam, & indubitatam efficiunt,n.38.

Finium in conflictu, vbi ipſi certi non ſunt, poſſeſſori palma concedenda eſt,n.41.

Forma.

Forma,quæ dat eſſe rei, vitiari minime poteſt, reſp.32.n.68.f.165.

Forma præſcripta non ſeruata,quicquid fit nullum, & inualidum redditur,n.74.

Etiam ſi in modico defectus fuerit,n.75.

Forma in reſcripto delegationis data ſeruanda eſt;alioquin inutiliter agitur,reſp.86.nu.26. fol.516.

Forma commiſſionis exacta diligentia ſeruari, debet,n.29.

Forma tota in conſumatione conſtat. reſp. 69. n.28.f.366.

Forma data in fundatione ſequenda, reſp.74. n.3.f.387.

Et tenor fundationis ſequendus,n.4.

Alioquin inutiliter agitur.

Forma præciſè ſeruand erit. reſp.66. num.38. fol 344.

Forma de potentia educitur materiæ, & ab illa pendet in eſſe,& in fieri,reſp.77.n.33.f.408.

Cuique verò rei perfectionem addit,n.34.

Et ex conſumatione contingit.

Forma ceſſante formatum ceſſat,reſp.32.nn.76. fol.165.

Et in his, quæ de formatū ſunt, ſeruatur rigor, num.77.

Forma indiuiſibilis eſt,n.78.

Quare, vel tota ſeruari, vel tota corruat oportet.

Forma data cenſetur, vbi aliquid per prius,& aliud per poſterius perquiritur,num.79.fol. 166.

Forma inducta videtur per conſtitutionem Pauli 2.de rebus Eccleſ.non alienandis,reſp.7, num.15.f.45.

Forma in mandato data ſi non ſeruetur, corruit omne,quod agitur,n.16.

Forma præſcripta erit ſeruanda,reſp.28.nu.50. fol.141.

Alioquin nihil agitur.

De Forma quæ ſunt,omitti non poſſunt,nu.51.

Formam contrà datam quicquid fit cadit, ac nullum euadit,reſp.12.n.9.f.64.

Forma dat eſſe rei.

Quæ autem de forma ſunt, dimitti haud poſſunt,n.19.

Forma data non impleta, diſpoſitio ceſſat, ac corruit,n.19.f.65.

Fornicatio.

Fornicatione maximè peccant mulieres,reſ.25. n.28.f.129.

Franciſcus.

Franciſcus Cardinalis Boncompagnus,Archiepiſcopus Neapolitanus ab Vrbano VIII. creatus celebratur,reſp.29.n.49.f.147.

Franciſcus Antonius Bonaiutus matutinæ Cathedræ iuris Ciuilis Neapoli moderator fuit,reſp.88.n.129.f.545.

Franciſcus Boncompagnus S.R.E.C. Archiepiſcopus Neapolitanus mortur, reſp.86. n.24. fol.515.

Franciſcus Cardinalis Boncompagnus Archiepiſcopus Neapolitanus extollitur, reſp.69. n.68.f.369.

Eiuſque mors refertur.

Fratres.

Fratrum inter ſe iræ ſunt acerbiſſimæ reſ.31. n.1.f.153.

Ratio redditur,n.7.

Fratrum acerba bella,atque abominandæ inter fratres diſcordiæ,reſ.38.n.4.f.192.

Fraus.

Fraudem fraude repellere permiſſum, reſp.46. n.23.f.243.

Fructus.

Fructus vti acceſſorij, principalis (fundi ſcilicet) naturam ſequuntur, reſpo.73.num.41. fol.383.

Fructus percipere ad dominum ſoli ſpectat, quamuis alter ſeminauerit, reſpo.43.nu.23. fol.228.

Fructus beneficiorum quid temporale ſunt, non ſpirituale,vnde poſſunt pretio diſtrahi, reſp.39.n.38.f.300.

Fructus recenſuatæ ad dominium rei ſpectant, reſp 50.n.15 f.259.

Fructuum onus ad collectorem ſpectat,n.19.

Sicuti,& eorum commodum.

Fructus expenſis deductis exaudiuntur, nu.20.

Fructus tripliciter computantur,vt alij naturales;ciuiles alij;ac demum induſtriales dicantur,reſp.72.n.10.fol.379.

Fructifera res dicitur, vel ſi induſtriales pariat fructus,n.12.f.380.

Fructibus naturalibus ſicuti frui Clericus poteſt,ita pariter,& induſtrialibus, num.30. fol.382.

Fructuum appellatione,ne dum naturales comprehenduntur,n.31.

Fructus dicuntur quicquid in fundo naſcitur, & quicquid ex fundo percipi poteſt, nu.32.
Fructus rei eiuſdem diuerſo à re iure cenſeri haud debent,n.36.
Fructuum beneficiorum excreſcentiam, aſſerentis eſt probare,reſp.31.n.33.f.156.

Frumentum.

Frumentum bonum, ob dilatam ſolutionem, medio pretio vendere, illicitum haud eſt, reſp.57.n,4.f.303.
Vel ſi melius rigoroſo,n 6.f.302.
Vel ob lucrum ceſſans,vel damnum emergēs num.7.
Vel ſi periculum aliquod perdendi inuoluatur,n.8.

Fruſtra.

Fruſtra per plura fiunt,quæ paucis expleri poſſunt,reſp.78.n.41.f.418.
Fruſtra nihil poſitum eſt in rubricis Miſſalis, reſp.34.n.38.f.172.& n.40.

Fugiens fugitiuus.

Fugientibus frena iniiciuntu,vt teneantur reſp.78.n.126.f.427.
Fugitiuus quis nam dicatur? reſpo.88. num.21. fol.536.

Fundamentum.

Fundamento ſublato decidit omne,quod ſupra illud fundatum eſt reſp.18.n.64 f.96.
Fundamentum intentionis ſuæ probare quiſq; debet reſp.31.n.22.f 155.
Fundamento ſub moto ædificium corruit, reſp.81 n.3.f 465.
Quin fundamenti defectu,& ordo, & rei deficit ſubſtantia,n.4.
Fundamento ſubmoto, ædificium ruina cadit, reſp.82.n.7.f.477.
Quod ſemper verum eſt, nec mutari poteſt, num.8.
Fundamento ſublato omnia ruunt, quæ ſuper illud ædificata erant,reſ.78.n.70. f.421.
Fundamento ſublato corruit ædificium, reſ.85. n.10.fol.500.& n.95.
Fundamento ſub moto, totum corruit ædificiū, reſp 20.n 37.f 106.
Fundamento ſubmoto omne, quod ſuper extructum eſt,corruit,reſp 84.n.60.f.493.
Fundamento ſublato ædificium corruit,reſ.88. n.73.fo.539.& n 97.
Fundamenti enim defectus,& ordinem,& rei eſſentiam deficere facit,n.74.
Fundamentum intentionis ſuæ, qui non roborat,ab illa cadit,reſp.22.n.40.f.116.

Fundans.

Fudans ius patronatus pro certis perſonis cum conſenſu Epiſcopi, non poterit poſtea donare alijs perſonis,reſ.89.n.29.f.549.

Fundum.

Fundum ſi emat Clericus cum fructibus maturis poteſt fructus licitè vendere,reſ.73.n.44. fol.383.
Quia pars fundi æſtimantur.

Furtum.

Furtum quid? reſ.60.n.15 f 318.

Futurum.

Futurum præteritum compræhendere aptum non eſt,reſ.87.n.61.f.531.

G

Gabella,gabellarius.

G*Abella* ex negotiatione etiam à Clericis debetur,reſ.72.n.14.f.380.
Gabella,vt debeatur,primariò debet per negotiationem res diſtrahi, ſecùs ſi ſecundariò, atque accidentaliter eueniat,n.15.
Gabellarij nimis rigidi eſſe conſueuere, neque facile rationibus capiuntur,n.46.f.383.

Gamaliel.

Gamaliel fuit legis doctor,& honorabilis, reſ.1. n.46.f.7.

Geminatio.

Geminatio clauſularum non obſtantiarum, voluntatem enixam oſtendunt concedentis, reſp.75.n.33.f.398.

Generalitas,Generalis.

Generalitas verborum includit ea, quæ aliàs minimè,reſp.22.n 65.f.118.
Generales ſine capitulo noua ſtatuta, quæ perpetua ſint,condere non poſſunt, reſp.51.n. 32.fol.264.
Neque Capitulum ſine Generali.
Poteſt tamen Generalis edita per alios ſtatuta, ipſe declarare,n.33.
Generalis eſt Primas in Religione,& Patriarcha num.34.
Magnaque proinde eius poteſtas.
Generalitas comprimitur à termino reſtrictino ſubſequenti,reſp.77.n.54.f.410.
Generalitas verborum per ſubſequentia ſpecialia comprimitur,reſp.75.n.24.f.397.
Et reſtringitur per enumeratas ſpecies, nu.27. & 29.

Generaliter.

Generaliter dictum, generaliter eſt exaudiendum,reſp.32.n.40.f.162.
Generaliter dictum, generaliter quoque exaudiri debet,reſp.23.n.21.f.122.

Genuenſis.

Genuenſis ſententia in praxi cap.106.n.4.reijcitur,quin declaratur,reſp.7.n.7.f.44.

Genus.

Generis expreſſione,& ſpecies exprimitur, reſ. 1.n.85.f.9.
Genus in qualibet ſpecie repræſentatur,n.86.
Et in genere ſpecies continentur, neque ſpecies ſine genere eſſe poſſunt,n.87.
Genus per differentiam ſpecificam reſtringitur reſp.62 n.23.f.325.
Genus eſt quid laxum, compræhendens ſub ſe omnes ſpecies,reſp.79. num.69. fol.447. & num.73.
Quod de pluribus,& differentibus ſpecie prędicatur.

Elencus.

Genus eſt quid laxum, plura compræhendere aptum,reſp.78.n.48.f.419.

Genus quid laxum eſt, & potentiale, omneſq; compræhendit ſpecies,reſp.52.nu.33.f.272.

Genus omnes ſub ſe compræhendit ſpecies, reſp.29.33.f.145.

Genus omnes ſub ſe compræhendit ſpecies, de quibus prædicatur : prædicatur autem de pluribus differentibus ſpecie, reſp. 1.num.1. fol.4.

Genus per ſpeciem reſtringitur, reſp.75.nu.25. fol.397.

Genus laxum quid eſt , & omnes ſub ſe compræhendit ſpecies,reſp.22.n.25.f.115.

Gloria.

Gloria ſequi,non appeti debet,reſp.2.num.34. fol.15.

Gloriam maiorem Dei quærere omnes tenemur,reſp 34.n.18.f.170.

Gloria cupiditas libertatem adimit. reſp.2.nu. 46.fol.16.

Gloſſa.

Gloſſ. In Clement. per litteras , verbo Eccleſias de præbend. expenditur , atque in ſenſum reducitur accomodum , reſp.35. num.22. fol.175.

Graduatus,Gradus.

Graduatorum nomine qui nam veniant? explicatur,reſp.52.num.21.fol.271.& num.25.& 56.& 57.f.274.

Graduatus à gradibus dicitur,n.22.

Gradus conſanguinitatis, & affinitatis vnde dicti ? num.23.

Gradus Magiſtratuum, tàm ſecularium, quàm Eccleſiaſticorum enumerantur,n.26.

Gradus Eccleſiæ,eiuſdem immunitate gaudẽt, reſp.78.n.143.f.430.

Vnde ab eis aliquem extrahens in pœnas dat Conſtitutionis Gregorij XIV.n.144.

Gratia.

Gratia an concedentis morte expiret ? reſp.86. n.1.f.509.

Et quid illo ab officio ſuſpenſo ?

Non expirare affirmatur,n.2.

Gratia ex quibus perfecta dicatur,n.4.

Gratia ſuper derogatione medietatis ſubreptitia dicitur,ſi non exprimatur lis cum altero præſentato,reſp.14.n.12.f.75.

Quia non intendit Papa derogare iuri tertio quæſito,n.13.

Neque per gratiam motu proprio,n.14.

Gratia derogationis pro medietate impetrari debet antequam alter compræſentetur , vt proficiat impetranti,n.19.

Gratia derogationis pro medietate vocum iuſtificanda eſt per illam obtinentem. reſ.14. nu.8.f.74.

Seque à medietate vocum præſentatum fuiſſe oſtendere.

Gratia quęlibet ſemper ſibi iuſtam habet clauſulam,ſi preces veritate nitantur,nu.9.f.75.

Quamuis non adijciatur.

Etiam ſi in negatiua fundetur,n.10.

Gratia donec iuſtificata fuerit conditionalis æſtimatur,n.11.

Gratia Pontificis iuſtificata exeqnutionem meretur,reſp.42.n.5.f.220.

Et iuſtificari debet, n.50. in fin.f.225.

Gratia ſubreptitia dicitur,ſi non meminit ſententiæ pro aduerſario datæ,n.17.f.221.

Vnde proceſſus inde ſequutus æſtimatur nullus,n.18.

Præſertim ſi ſententia in iudicatum tranſierat,

Gratiam fuiſſe iuſtificatam ex actis probari debet,non ex ſola iudicis delegati aſſertione, reſp.41.n.29.fol.222.

Cui in hoc non creditur,n.30.

Gratia meram concedentis liberalitatem ſuppouit,reſp.51.n 39.f.265.

Et dicitur ex quo gratis datur,n.40.

Gratia non ditur in quo neceſſitas intercedit, faciendi,n.49.

Gratia derogationis vocum pro medietate iuſtificanda eſt,ne ſubreptitia habeatur , reſp. 83.n.10.fol.481.

Et quare? n.11.

Atque,vt inſtitutio ſequi poſſit. n.12.f 482.

Gratia,quæ iuſtificata eſt,exequi debet, nu.35. f.484.

Grauare.

Grauare hos teſtator velle videtur,quos honorauit,reſp.66.n.21.f.343.

Grauare quid ? reſp.40.n.12.f.204.

Gregorius.

Gregorij Magni verba in argumentum perpenduntur,reſp.48.n.36.f.254.

Gregorius X. Concilium Lugduni indixit ad Græcos confundeudos,reſp.87.nu.28.f.527.

Ad illud Diuũ Thomã Aquinatẽ accerſiuit.

Grex.

Grex in præcipitia ruit,cù Paſtor per abrupta graditur,reſp.2.n.37.f.15.

Guttierez.

Guttierez pract.quæſt.lib.3. qu.10. declaratur, reſp.81.n.76.f.472.

Et Luđerius,qui eum ſequitur;verùm ſuſpectum Guttierez habet,n.78.f.473.

H

Habilitas.

H*Abilitas* ad ad teſtandum tempore, quo conditur teſtamentum , adeſſe debet, reſp.31.n.34.f.156.

Habitus.

Habitus monachalis non eſt de ſubſtantialibus religionis , eſt tamen ſignum obligationis, reſp.19.n.4.f.98.

Habitum geſtare debet anno continuo nouitius,& qui ſit eiuſdem religionis , reſp.53.n. 18.f.278.& n.23.f.279.

Et ſine interruptione,n.24.

Hæres,Hæreditas.

Hæredes plures vnius in iure patronatus in ſtirpes,& nõ in capita ſuccedũt.Et apud eos indiuidũ ius eſt patronatus,reſp.6.nu.36.f.41.

Hæredis nomine, hæres hæredis comprehenditur, reſp.83.n.19.f.482.
Hæres adita hæreditate dominus efficitur bonorum omnium hæreditariorum, reſ.30.n.10.f.149.
Præſertim verò ſi ſuus hæres fuerit, n.11.
Continuatur nempe in eum, quàm denuò dominium acquiratur.
Hæredis nomen ex Græco cum rixæ nomine congruit, reſp.45.n.9.f.236.
Et vnde dicatur? ex alijs, n.10.
Hæredibus teſtatores ſe nimium graues exhibere non conſueuere, in oneribus potiſſimum ab ipſis, nō à lege adiectis. reſ.48.n.31.f.254.
Hæres adeundo hæreditatem quaſi contrahit cum defuncto, quod eius implebit voluntatem, reſp.67.n.6.f.347.
Hæres non in plus tenetur, quàm teſtamento implere iuſſus eſt, n.8.
Hæredi parcendum eſt, ne nimium in ſoluendo grauetur, n.40.f.350.
Quod voluiſſe teſtator præſumitur, n.41.
Et proinde ſolutionem diuiſim, & in tempore faciendam demandaſſe.
Hæres defuncti perſonam repræſentat: reſp.30.n.36.f.151.
Sed non habet locum, vbi repugnat priuilegiū, neq; quoad forū mutandū Clerici, n.41.
Hæres vnde dictus? reſp.66 n.7.f.341.
Hæres vti hæreditatis dominus, ea iam adhita, in iudicium vocari debet, alioquin inutiliter agunt creditores, reſp.30.n.14.f.149.
Cùm hæredes oneribus hæreditarijs obnoxij fiant, num.15.
Hæredis in perſonā, hæreditatis adhitione iura, actioneſq; omnes defuncti teſtatoris, tā actiuæ, quā paſſiuæ trāsfundūtur, reſ.8.n.13.f.50
Hæreditatis aditione omnia iura defūcti in hæredem transfunduntur; propiumq; hæredis patrimonium efficiuntur, reſ.46.n.13. f.242.
Hæreditas neque dari, neque adimi poteſt in codicillis, reſp.46.n.41.f.245.
Hæreditatis adhitione primeuus ſtatus commutatur, reſp.30.n.34.f.151.
Hæreditas adhita hæredis repræſentat perſonā, non defuncti, n.44.
Hæreditatis adhitione tranſitus à defuncto in hæredem fit, reſp 30.n.1.f.148.
Hæreditas quid eſt? ex Vlpiano, n.4.
Hæres ſcriptus ſi præmoriatur teſtatori, teſtamentum caducū efficitur, reſ.45.n.14.f.237.
Reſtrīge, ſi in re certa alij hæredes dicti fuerint, namque per ius accreſcendi hæreditatem ſubibunt, n.15.
Ac præſertim inter liberos, n.16.
Reſtringe, ſi teſtator id prohibuit, nu.20.f.238.
Hæredum, & ſucceſſorum nomine veniunt etiā & fœminæ, reſ.22.n.64 f.118.
Hæres, non bona conueniri debent: illa nempe inanimata ſunt. reſp.30.n.21.f.150.
Hæres tenetur ſequi defuncti iudicium, neque illud ex particulari priuilegio diffugere valet, n.28. Declara, n.30.& 32.
Hæredis, atque defuncti vna perſona videtur, reſp.30.n.2.f.148.& n.35.f.151.
Et in hæredem iura, actioneſque omnes, tàm actiuè, quàm paſſiuè transfunduntur, nu.3.
Atque dominium, n.10.f.149.
Hæreditatis adhitione, nomen extinguitur hæreditatis, reſp.30.n.5.f.149.
Hæreditatis adhitione bona defuncti eſſe deſinunt, propriumque hæredis patrimonium fiunt, n.9.
Neque origo attenditur vnde venere, ſed perſona, in quam transfuſa fuere.
Hæreditas inde adhitur, ne illa iacens ſit, neq; in incerto dominiū maneat, ſciantque creditores, quem conuenire debeant, reſp.30.n.22 f.150.

Hæreticus.

Hæreticus quis nam dicatur? reſ.56.n.48.f.302

Hetruſci.

Hetruſci Martis Templum ad campum, non intra Ciuitatis mœnia extruxere, & quare? reſp.85.n.2.f.499.

Hierarchicus ordo.

Hierarchicus ordo in Eccleſia Dei eſt: vt inferiores maioribus ſubijciātur, reſ.80.n.81.f.461.

Hieronymus.

Pater Hieronymus Pecorarius è Societate Ieſu, extollitur, reſp.62.n.58.f.328.
Hieronymus Stinca Cappellani Maioris actorū Magiſter, celebratur, reſp.60.n.7.f.355.

Hyppolitus.

Hyppolitus Aldobrandinus ad Summum Pontificatum aſſumptus Clemens VIII. vocatus reſp.80.n.68.f.460.

Hypotheca.

Hypotheca in oleo quoque datur, reſp.73.n.52.fol.384.
Et nominis tantum ſono à pignore differt.
Stricte tamen apud noſtrates, pignus in re mobili perpenditur, hypoteca in re immobili, num.53.
Hyppoteca nomen à Græcis deſcendit, & generale nomen eſt, ad omnia reſpiciens, quæ in cautionem obligationi ſubijciuntur, nu.54.
Hyppotecare quid? n.55.
Hyppoteca res neque vēditur, neque inſolutū datur, n.59.

Homicida.

Homicida omnes rei ſunt mortis, reſp.37.n.21.fol.186.
Ecceptis Medicis, & Aduocatis, n.22.f.187.
Homicida Deitatis fit emulus, & diuinæ poteſtatis vſurpator, reſp.37 n.27.f.187.

Homo.

Homines inter Chriſtianos, nulli meliores, quā qui in Religione profecerunt; nullique peiores, quam qui in illa defecerunt, S. Auguſtini ſententia, reſp.56.n 1 f.259.
Homines natura layci naſcuntur, fiunt vero Clerici per ordinationem, reſp.35.num.34. fol.176.

Homi-

Elencus.

Hominem homini inſidiari fas non eſt,reſp.21. n.16.f.109.

Quia natura cognationem inter ſe homines habent.

Hominem ad fœlicitatem,optimamque conditionem creauit Deus,reſp.51.n.1.f.261.

Deduque ei ſapientiam, qua ſe contra malas cupiditates tueretur,n.2.

Suique ſpectatorem conſtituit, Deique interpretem.

Operumque Dei contemplator eſſet, num.6. fol.262.

Hominem Deus non prius creauit, quàm mundum crearet;vt inueniret ille domum paratam,reſp.12.n.30.f.66.

Hominibus,poſtquam hinc demigrauere,nihil magis debetur, quàm quod firmæ eorum ſint voluntates,reſp.32.n.1.f.158.

Hominibus nihil magis debetur,poſtquàm hinc demigrauerint, quàm quod firmæ eorum ſint voluntates,reſp.58.n.28.f.307.

Homo diuiſionem virtualem admittit ex partibus,quibus componitur, vnus tamen integer eſt,integritate partium, reſp.69.n.26. fol.366.

Homines maſculi,& fœminæ naſcuntur, reſp. 28.n.23.f.140.

Homo magnis ſubijcitur meroribus, vexationibuſque,vt victum, quo vitam tranſigat,ſibi quærat,reſp.83.n.6.f.481.

Homo ad finem ordinatur vltimum,& ſupranaturalem beatitudinis: indiget igitur aliquo directiuo ex parte rationis, ſupra legẽ naturalem;hoc autem eſt lex diuinitus data,reſp.1.n.4.f.4.

Homo animal eſt rationale ex corpore, & anima conſtans,reſ.62.n.24.f.325.

Homo carne ſolutus, homo non eſt, cùm ſit diſſolutum compoſitum, reſp.77.nu.11.fol. 407.

Agere proinde,quæ humana ſunt,haud poterit.

Homo per peccatum debitum contraxit ſubeundæ mortis,reſp.16.n.6.f.83.

Homo componitur ex anima, & corpore, ex hoc vti materia,ex illa vti forma ſubſtantiali,reſ.88.n.34.f.537.

Homo breui viuit tempore,multiſque repletur miſerijs,reſ.53.n.71.f.284.

Eique certa eſt mors,n.72.

Quin quotidie moritur, & quod viuit à vita demitur,n.73.

Honor.

Honor parentibus debetur,reſp.19.n.9.f.99.

Honores vanos diabolus appetentium ruinã vendit,reſ.2.n.13.f.14.

Honores qui ambiunt Phœtontem imitantur, ſuaque ruina vnde cæciderint, agnoſcunt, num.15.

Honorum vera materia eſt bonum,nu.31.f.15.

Honoris augumentum,non ambitione, ſed labore acquirendum,n.16.

Honores vna ſecum trahunt onera,reſp.14.nu 60.fol.76.

Horrendum.

Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis, reſp.45.n.48.f.239.

Hoſpitale.

Hoſpitale conſtructum abſque Epiſcopi conſenſu, atque propterea prophanum, poteſt ex voluntate conſtructoris deſtrui, reſp.89. num.7.f.547.

Hoſpitale ſi dubium eſt an Epiſcopi authoritate extructum fuerit,prophanum æſtimari magis debet.reſp.35.n.25.fol.175.

Declara niſi ſigna in contrarium fuerint. nu. 22.& 36.fol.176.

Hoſpitalia,cum ad pia erigantur opera, Ordinarij authoritate erigi conſueuere. n.24.

Hoſpitale Eccleſiaſticum eſſe cognoſcitur ex poſſeſsione.n.27.

Tum etiam ex temporis antiquitate.n.28,

Hoſpitale Epiſcopi authoritate erectum Eccleſiaſticum eſt.reſp.35.n.11.fol.174.

Vel ſi ab antiquiſſimo tempore erectum fuerit.n.14.

Hoſpitale aut publicum, aut priuatum, vel tẽporale,vel perpetuum,n.13.

Priuatum ex quibus arguitur. n.14.

Et ex quibus perpetuum, vel publicum. n.15.

Hoſpitale, quod prophanum eſt,poteſt deſtrui, ſecus ſi publicum, atque ſacrum. n.16.

Nullius enim in bonis eſſe poteſt. n.18.

Hoſpitalia ad pia opera publicè extructa Eccleſijs comparantur, gaudentq. Eccleſiaſticã immunitate.reſp.35.n.5.fol.173.

Hoſpitale, ſiue xenodochium vnde publicum, publicaue authoritate extructum dicatur, ex ſignis aſtruitur. n 6. fol.174.

præſertim ſi ſub Epiſcopi cura ſit.

Vel ſi Epiſcopi authoritate extructum fuerit, quod vnum ſufficit.n.7.

Vel ſi per longum tempus fuerit ibi ſeruata hoſpitalitas.n.8.

Ita etiam ſi hoſpitale perpetuum ſit. n.9.

Satis tamen erit,ſi ex poſt facto authoritas accedat Epiſcopi. n.10. vide verbo xenodochium.

Hoſpitalia quædam layca, quædam Eccleſiaſtica.reſp.35.n.33. fol.176.

Hoſpitalia pia loca,& religioſa æſtimantur. n. 35.vide xenodochium.

Humana res,

Humana res omnes mutationi ſubijectæ, reſp. 88.n.11.fol.535.

I

Iacobus.

I*acobus Simanca* Pacenſis Epiſcopus extollitur.reſp.69.n.12.fol.375.

Iacobus Antonius de Mauro.allegat.41.expẽditur.reſp.15.n,8 fol.80.

Iacobus Terraguolus Vicarius Neapolitanus

O ooo 2 lau-

laudatur.reſp.24.n.55.fol.70.

Idea.

Idea in mente artificis, artificium perfectum non ſuut, ſed exemplnm artificij perficiendi.reſp.88.n.15.fol.536.

Idearum ſpecies tres,duę imperfectæ, vna perfecta, quæ etiam modellum vocatur. n.16.

Idea (latinè) formam ſignificat, & quomodo,ex S.Thoma.n.17,

Nam Ideæ ſunt rerum exemplaria ex Platone.num.18.

Idoneus.

Idoneus quiſque præſumitur, niſi contrarium probetur.reſp.16 n.33.fol.85.

Neque inhabilis ad beneficium dici poteſt, qui eſt clericus, ſtudijſque vacat, eſt bonæ indolis adoleſcens.

Idoneus quiſque pręſumitur, donec contrariũ probetur.reſp.17.n.14.fol.90.

Ieſus.

Ieſus Epiſcopus eſt animarum. reſp.58. nu.50. fol.309.

Ignorans.

Ignorans qui aliquid facit, an præmium conſequatur,facienti diſponſum. reſp.37. n.30. fol.190.

Illatio.

Illatio haud fit à perſona filiæ dotatæ ad perſonam nepotis,neque dotatę,neque cognitæ.reſp.22.n.61.fol.117.

Illatio à dinerſis non iure ducitur. reſp.8. nu. 32.fol.51.

Illatio à diuerſis, & ſeparatis non ducitur. reſ. 32.n,66.fol.364.

Illatio nulla à diuerſis ſequitur. reſp.76. n.53. fol.404.

Illatio à diuerſis inutilis.reſp.81.n.53. fol.471.

Immemorialis.

Immemorialis probatur per teſtes, non minus quinquaginta quatuor annos natos, reſ.15. n.6.f.80.

Et qui à 40.annis citrà deponat.

Multo magis probabitur per atteſtationem ab immemorabili,n.7.

Immitti.

Immitti,vt quis poſſit in poſſeſſionem præſentandi ſufficit bona fides, ratione quaſi poſſeſſionis,reſp.47.n.34.f.249.

Etiam aduerſus Ordinarium,n.35.

Etiam ſemel ſubſequuto effectu,n.36.

Immutanda.

Immutanda haud ſunt, quæ certam determinationẽ ab initio habuerunt, reſp.68.nu.20. fol.357.

Immunitas.

Immunitatis Eccleſiaſticę munere perfruuntur publica hoſpitalia,ſi quis ad illa confugerit, reſp.35.n.20.f.174.

Impediens.

Impediens aliquem ab aſſequendo beneficium quod ſibi debebatur,ad reſtitutionem damni tenetur,reſp.16.num.54.f.87.

Imperium.

Imperium dilatatur potius,quam mutatur,cùm in poſteros tranſit,reſp.30.n.12.f.149.

Imputet.

Imputet ſibi,qui cauſam dedit, vnde damnum ei ſequatur,reſp.18.n.49.f.95.

Imputet ſibi,qui ſibi met cauſa fuit damni,reſ. 23.n.18.f.121.

Imputet ſibi qui facit, quod ſibi præiudicium patiat,reſp.81.n.46.f.470.

Incendium.

Incendium formiter probari debet per aſſerentem,reſp.41.n.12. f.211.

Incidere.

Incidit in foueam,quam fecit, qui alij ruinam, quam parauit, ipſe in illam dat, reſp.44. nu. 26.f.234.

Incomoditas.

Incomoditas ſemper comes eſt commoditatis, reſp.14.n.59.f.79.

Incompatibilitas.

Incompatibilitas beneficiorum ex illorum ſurgit ſufficientia,reſp.62.nu.30.f.325.

Vnde duo ſufficientia habere quis minime poterit.

Beneficia modo fuerint Eccleſiaſtica,n.31.

Incompatibilitas quid? & quomodo definiatur, n.35.f.326.

Incompatibilitas inconcurſu beneficiorum in vna perſona conſiſtit,n.36.

Vt ſecus ſit,vbi beneficiorum concurſus non fuerit.

Inconueniens.

Inconneniens allegare non eſt ſoluere argumentum,reſp.78.n.115.f.426.

Inciuile.

In ciuile partis factum iudicantis poteſtate coerceri debet,reſp.88.n.137.f.544.

Indebitè.

Indebitè quid fieri ſi prohibeatur, non cenſetur prohibitum quod debitè fit. reſp.79.nu. 54.fol.446.

Indebitè moleſtare quid? n.56.& n.58.

Indebitum quid? nu.67.

Indefinita.

Indefinita loquutio vniuerſali æquiperatur, reſp.36.n.36.f.181.

Indicia.

Indicijs competentibus animus declaratur.reſ. reſp.64 n.12.f.332.

Et qualis ab initio fuerit.

Indignus.

Indignus honores ambiens infamis efficitur, reſp.2.n.64.f.17.

Quin imò ſimoniæ crimini ſe addicit,n.65.

Per ſimoniam ab obſequio.

Indigni ſi eligantur, Eccleſiæ Dei quam maxime officit,n.67.& n.79,f.18.

Indignus electioni conſentiens mortaliter peccat,reſ.2.n.58.f.16.& n.60.f.17. & n.93.f.19.

In-

Digitized by Google

Indignum qui eligit contrà Chriſtum facit, & peccat, reſp.2.n.94.f.19.

Ingenium.

Ingenia coacta malè reſpondere conſuere, reſ. 54.n.5.f.286.

Inde. Inuita Minerua nil faciendum.

Indulgentia.

Indulgentiarum Sacrarum Theſauro Chriſti fideles excitantur ad Fabricam Baſilicæ Principis Apoſtolorum adiutrices manus dandum per Iulium III. alioſque Pontifices, reſ. 68.n.57.f.360.

Ioannes.

Ioannes Antonius Nouarius expenditur reſp. 29.n.23.f.144.

Ioannes Antonius Nouarius reijcitur in ſua ſententia, reſp.36.n.50.f.182.

Ioannes Aloyſius Riccius Epiſcopus Viti Equen extollitur, reſp.40.n.57.f.208.

Ioannes Guttierez reprahenditur, reſp.83.nu. 24.f.483.

S.Ioannes Baptiſta propter veritatem capite minutus fuit, reſp.87.n.32.f.528.

Infernus.

Infernus eſt, vbi nullus eſt ordo, reſp.80.n.30.f. 461.

Infertur.

Infertur non rectè ab vno ad aliud diuerſum, reſp.68.n.76.f.362.

Infidelis.

Infideles cenſuris Eccleſiaſticis ligari non poſſunt, reſp.36.n.21.f.179.

Ingratus.

Ingratos aduerſus Athenis actio conſtituta erat, reſp.51.n.47.f.265.

Qui tollunt beneficiorum commercium.

Ingreſſus.

Ingreſſus non dicitur, qui recedit non emiſſa profeſſione, vel qui intra annum moritur, reſp.64.n.18.fol.332.

Quare donata ad ſnos reuertatur.

Inhabilis.

Inhabilis ad agendum, non dicitur eſſe, reſ.43 nu.29.f.22.

Inhibitio.

Inhibitio per Iudicem appellationis non iurè procedit, poſt quam ſententia in iudicatum tranſijt, reſp.81.n.23 f.468.

Neque afficit.

Quia debet primò de iuriſditione conſtare, num.24.

Inimicus.

Inimicus quamuis infimæ fortunæ contemnendus haud erit, reſp.16.n.27.f.85.

Cauendum eſt ab iis, quibus nihil eſt, quod perdant, n.28.

Iniquum, iniqui.

Iniquum quod eſt fieri non debet præſertim in iudicio, reſp.41.n.10.f.214.

Iniqui quare fugiant? reſp.78.n.119.f.426.

Iniuria.

Iniuria atrox dicitur ſi percuſſio in facie fiat, reſponſ. 58. num.36. fol.308.

Iniuriarum crimen graue, reſp.78.n.79.fol.422 & num.83.

Non igitur leue, n.90.f.423.

Perpenditur text. in cap. fin. de donationibus.

Iniuria atroces quomodo dicantur? n 82.

Pareſque æſtimantur vitæ diſcrimini, n.81.

Iniuria atrox eſt, cucurbitam aliquem appellare, n.88.fol.423.

Iniuria grauis, & atrox, & exhæredatione digna, filium genitorem ſuum, ſtultum appellare, num.89.

Iniuria graues capitales pariunt inimicitias, num.92.

Iniuria oriri inde minime debent, vnde iura naſcuntur, reſp.40.n.17.f.205.

Iniuriam alicui contrà iuſtitiam inferens, & peccat, & ad reſtitutionem obligatur, reſ.17 nu.25.fol 91.

Iniuriam vt nemini inferamus voluntariè, de neceſſitate ſalutis eſt, reſp.16.n.51.f.87.

Iniuriam immerenti offerre, iniquum, reſ.39. n.3.fol.197.

Iniuria quid? n.4.

Iniuſtitia.

Iniuſtitia Rex leditur, reſp.16.n.56.fol.87.

Iniuſtitia eſt ſi denegetur petenti, quod ius habet petendi, reſp.41.n.5.f.214.

Iniuſtitia ex genere mortale eſt, n.7.

Iniuſtitia iuſtitiæ opponitur, reſpo.65.num.45. fol.339.

Et eſt peccatum, nedum contrà charitatem, verùm contra iuſtitiam, n.47.

Iniuſtitia omnis rei notabilis, læthale eſt, reſp. 58.n.32.f.308.

Cum obligatione reſarciendi damnum.

Iniuſtè iniuſtum.

Iniuſtè quod agitur, & attentatur, non iurè fit, ergo malè, reſp.68.n 81.f.362.

Reuocandum proinde, atq; per iudicem coercendum, nu.82.

Iniuſtum eſt quicquid à iuſtitia deficit, reſp. 88.n.54.f.538.

Atque proinde peccatum.

Innocentius.

Innocentius VIII. obijt anno 1592. reſp.29.nu. 20.fol.144.

Innocentius IV. legem ſtatuit contra aſſaſſinos in cap.1. de homic. in 6. reſp.37. nu.12.f.186.

Innouare, innouatio.

Innouare quid? reſp.80.n.32.f.457.

Innouatio operatur, vt eadem lex innouata admittat qualitates, quas prius habebat, reſ. 78.n.62.f.420.

Inobedientia.

Inobedientia, & contumacia durius pœna feritur, quàm quodcunq; crimen, reſ.78. n.106. fol.425.

Inobedientia grauiſſimum facinus æſtimatur, ac peſſimi exempli, n.109.

Inobe-

Inobediens,& contumax melioris, qnam obediens,conditionis hand eſſe debet, reſp.79. n.88.f.449.
Neque ſtultus,qnàm Sapiens.

Inordinatum.

Inordinatum nihil,neqne confuſum fieri debet, reſp.84.n.5.f.487.
Inordinatum omne peccatum eſt.
At quæ à Deo, ordinata ſunt.

Inſolitum.

Inſolita quæcunque ſuſpecta habentur,reſ.84. n.1.fol.486.
Ipſa etiam beneuolentiæ ſigna,n.2.
Sic Iudas Inſolito obſequio Magiſtrum,& Dominum Iudæis tradidit,ac prodidit.
Inſolita fraudi ſuſpitionem faciunt,n.3.

Inſtantia.

Inſtantia cum defuncto viuente eo cępta aduerſus hæredem proſequi debet,reſp.30.nu-6.fol.149.
Atque hæredis ſub nomine ſententia proferri,num.7.
Alioquin nullum euadit, quod geſtum fuit.

Inſtaurare.

Inſtaurare eſt inſtar nouare, reſpo.80. num.83. fol.461.

Inſtitutio.

Inſtitutio de quacumque re à definitione incipere debet,reſp.39.n.9.f.197.
Inſtitutio, & collatio confunduntur quandoq; reſp.32.n.23.f.160.
Inſtitutio neceſſitatis eſt, & neceſſariò Ordinarius inſtituere præſentatum tenetur,nu.46. fol.162.
Inſtitutio ſine præſentatione non procedit,reſ. 82.n.1.f.477.& n.20.
Inſtitutionis fundamentum præſentatio eſt.n.9.
Inſtitutio debet ſequi poſt præſentationem, & acceptationem,atque edicta,reſp.47.nu.37. fol.249.

Inſtituere,inſtitutus.

Inſtitui is debet,qui maiora patronorum obtinet ſuffragia,reſp.42 n.1.f.219.
Inſtitui per Epiſcopum non poteſt,niſi qui præſentatus fuerit per patronum,reſp.89.nu.32. f.549.
Alioquin Inſtitutio nulla eſt.
Inſtitui is debet ad beneficium iuriſpatronatus qui maiora obtinet patronorum ſuffraggia, reſp.14.n.1.f.73.
Inſtituendus eſt præſentatus à maiori parte patronorum,reſp.44.n.14.f.232.

Inſtrumentum.

Iſtrumentum,probatio probata habetur, reſ.85. n.11.f.500.
Quod exauditur ſi tale fuerit, vt fides ei haberi valeat,n.32.
Nam inſtrumentum non dicitur,niſi quando eſt perfectum,n.13.
Eique ſtatur, ſi verum ſolemneque illud fuerit,n.14.
Et pro hoc præſumitur in dubio,n.15.
Inſtrumentum à Notario Vaſſallo in Regno,ſiue prò,ſiue contra Baronem rogatum, non probat,obſiſtente ei capitulo Regni Regis Ladislai,n.16.
Secundum veriorem ſententiam, reijecta illa Molfeſij,atque Nouarij,n.38.
Inſtrumento à Notario vaſſallo celebrato fides non adhibetur ex Conſtitutione Regis Ladislai,reſp.90.n.1.fol.552.
Siue prò, ſiue contra Baronem celebratum fuerit,n.2.
Reiecta Molfeſij ſententia,n.3.
Inſtrumentum caret iudicij calore, n.15.f.553.
Et differt ab actis iudicij.
Inſtrumenti fidem ſuſpitiones manifeſtæ minuunt,reſp.84.n.21.fol.488.
In ciuilibus tamen.
Inſtrumento(pelli animalis mortui) quod credatur,quaſi miraculum habetur,n.22.
Inſtrumentum falſum argnitur ex inuſitato dicendi,ſcribendique modo,n.43.f.491.
Vel ſi non ſeruetur ſtylus Notariorum,nu.44.
Inſtrumentum nullum, & inualidum,effectum nullum poteſt producere, reſp.85. num.35. 501.
Inſtrumentum illiquidum exequi non poteſt, reſp.18.n.37.f.94.
Inſtrumenti fides ſi in dubium reuocetur ad prothotypon, ſiue prothocollum,ſiue ad matricem recurrendum erit,n.61.f.96.
Inſtrumentum impugnare haud dicitur,qui inſtrumento nititur exceptionem obijciens, reſp.18.n.32.f.94.
At opponere ex inſtrumento eſt, non contra inſtrumentum opponere.
Inſtrumentum producens vna cum exceptione ex illo reſultante producit,n 33.
Inſtrumentum, authẽticum quomodo dicatur, reſp.18.n.59.f.96.

Integritas.

Integritas præſidentium ſalus eſt ſubditorum, reſp.2.n.68.f.18.

Intellectus.

Intellectus textuum in cap. Monachi 2. & cap. cum ad monaſterium,6. §. quod ſi proprietas,de ſtatu monachor.affertur,reſp.60.n.4. fol.316.
Intellectus ad text.in l.militari 11.ff.de militari teſtament.reſp.79.n.44.f.445.

Intentio.

Intentio,tàm dantis, quàm recipientis in vnoquoque exquiritur Sacramento, illud,vt ritè,rectèque conferatur,reſp.4.n.54.f.31.

Intentus.

Intenti eſſe debemus,vt proſimus, non vt noceamus,reſp.21.n.12.f.109.
Quia ex iuris naturalis præceptis,ne alij nocumento ſimus,prouidere debemus,n.13.

Interdictum.

Interdictum retinendæ in materia penſionis

datur

Digitized by Google

datur probata poſſeſsione exigendi. reſ.23. n.24.fol.122.
Etiam per vnicum teſtem.
Nec ſufficit aſſignate cauſam, ſed ſatis eſt, quod ſit in poſſeſsione percipiendi. n.23.& ſatis eſt dari quendam ſtatum,ad quem poteſt peti conſeruari. n.26.

Interpratatio.

Interpratatio benignior ia pœnis facienda.reſ. 39.n.6.fol.197.
Interpretatio, quæ ex obſeruatione procedit, magis ſequenda, quam nuda verba diſpoſitionis.reſ.25.n.11.fol.128.
Interpretatio benignior facienda eſt in pœnis. reſ:33.n.11.fol.168.

Intereſſe.

Intereſſe Fabricæ, vt poſt annum cauſas auocet ab Ordinarijs, non ſanè ſecundarium, ſed eſt primarium.reſ.68.num.48.fol.359. & num.60.
Et ad hoc Tribunal Fabricæ erectum dignoſcitur. dilucidatur ex Summorum Pontificum conſtitutionibus.n.51.53. & 59.
Intereſſe voluntatis æſtimatur,& pretio penditur.reſ.27.n.16.fol.235.

Interruptio.

Interruptiones repetitæ habitus dimiſſionis per nouitium,apertiùs eius indicant voluntatem.reſ.53.n.34.fol.280.

Inteſtatus.

Inteſtati cauſa eliditur, ſi teſtati locum occupat.reſ.45.n.18. fol.258.
Inteſtatus quis dicatur? n.19.

Intruſus.

Intruſus dicitur,qui licet habet inſtitutionem ab Ordinario,non tamen illam habet iuris ordine ſeruato. reſ.89.n.42. fol.559.
Vnde tanquam malæ fidei poſſeſſor tenetur non ſolum ad fructus perceptos, & percipiendos,ſed & qui percipi potuerunt. n.43.

Inuidia.

Inuidia bonos inſectatur. reſ.16. n.34. fol.86.
Inuidia proprium quid? reſp.46. n.46. fol.245.
Inuidia quid?

Inuitus

Inuitè quod quis facit,& ſine electione, malè facit.reſ.54.n.8.fol.286.

Inutile.

Inutile quod eſt pro nihilo æſtimatur. reſ.42. n.19.fol.22.vide verbo Abſens.

Inueriſimile.

Inueriſimile quod eſt, falſitatis ſpeciem habet. reſponſ.84.n.n.38.fol.390.

Iratus.

Irato non eſt credendum.reſ.85.n.44:fol.502.

Irregularitas.

Irregularitatis iudicium mitius eſſe debet cũ iam promoto, quàm cum promouendo. reſ.9.n.1. fol.51.
Irregularitatem haud contrahit Eccleſiaſticus Iudex aſſaſsinum, vel alium exceptum conſtitutione Gregorij XIV.ſeculari Curiæ tradendo. reſp.36. num.27. fol.180.

Irreprehenſibilis.

Irreprehenſibilis eſſe debet, qui ad animarum curam aſciſcitur.reſp.2.n.59.fol.17. & n.80. fol.18.

Iudæus.

Iudæi quomodo Chriſtum occiderunt? reſp. 78.n.145.fol 430.
Iudæi Chriſtum crucifixerunt, & quomodo? ex S.Auguſtino.reſp.36.n.44.fol.181.

Iudicare.

Iudicare alienum ſeruum nemo debet ſuper quem iuriſdictionem non habet.reſ.40.n.2 fol.204.
Iudicãre,qui alios vult,affectus ſedatos habere oportet.reſp.44.n.23.fol.234.
Iudicat qui alios, ipſe ſine crimine eſſe debet. reſp.2.n.63.fol.17.

Iudex.

Iudex, de quo non cognouit, neque iudicaſſe videtur.reſp.80.n.20.fol.455. & n.24.
Neque liquere ei dicitur,quod deductum inter partes non fuerit.
Iudex denegans aſſenſum iuſta petenti contra iuſtitiam facit; etiam Princeps. reſp.16. n.43.fol.86.
Cum obligatione reſtituendi, & reſarciendi damnum.
Iudex non niſi petenti officium ſuum impertitur.reſ.42.n.33.fol.222.
Iudex dicitur,quia ius dicit.reſ.85.n.56. f.503.
Non dicit ergo ius qui contra legem facit.
Vnde nec iudex. n 58.fol.505.
Iudex non ritè,neque rectè procedens,ſpoliare dicitur.reſp.42.n.11.fol.220.
Non priuat proinde aduerſarium ſua poſſeſſione, quia partis factum æſtimatur.
Quamuis eſſet delegatus Principis. n.12.
Iudex, partis iniuſtè factum, ſua iuriſdictione coercere debet.reſp.40.n 54. fol.208.
Iudex citans, prætendens habere iuriſdictionem,pars potius præſumitur, quàm iudex. n.60.fol.209.
Nec præſumitur, quòd velit contra factum ſuum pronunciare.
Vnde ſuſpectus redditur.n.61.
Iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio.n.62.
Iudex iniuſtè agit,ſi id negat, quod iuſtè concedi, ac permitti debet. reſ.41. n.2. fol.213.
Iudex iuriſdictionem vſurpans alterius, peccat.reſp.40.n.3. fol.204.
Quia iudicium peruerſum redditur.
Iudici abſque iuriſdictione ius dicenti non paretur impunè.n.4.
Iudex præſumitur quod rectè, iureque proceſſerit, vt qui contrarium dicere voluerit ipſe probare debeat.reſp.81. n.5. fol.466.
Iudex quilibet rationabiliter ex cauſis motus ad iudicandũ pſumitur. reſ.68. n.39. f.359.
Multoque magis Sacra Congregatio. n.40.
Iudices inferiores iudicare coguntur vt Neapolitanum Conſilium iudicauit. reſ.41. nu. 35.fol.215.

Iudex

Iudex poteſt paulisper ſuperſedere ne exequatur mandatum Papæ, donec certiorem eũ reddat de ſubreptione. n.40.
Iudices inferiores de maioribus iudicare abſurdum eſt.n.42.
Iudex laycus iudicium eludere Eccleſiæ haud poteſt.n.45.fol.216.
Iudices layci poſſunt cognoſcere de iuſtitia ſententiarum, antequam brachium impertiantur Eccleſiaſticis. reſ.41.n.22. fol.214.
Verùm ſententia hæc improbatur. n.40.& 41. fol.215.
Iudices layci incompetentes ſunt, qui de ſpiritualibus iudicent.n.26.
tantoque minus de Romana Eccleſia iudicabunt. n.27.
Iudicem, & Poteſtatem non timet, qui bonum facit.reſp.78.n.67. fol 421.
Iudici de facto grauanti reſiſti poteſt. reſp. 40.n.13.fol.204.
Eique impunè non paretur. n.58. fol.209.
Quia temerè agit.
Atq. vt pars procedere, non vt index dicitur.
Iudex in grauamen alterius partis innouare minimè debet.n.14.
Parte potiſſimum in poſſeſsione exiſtente. n.15.fol.205.
Iudex boni viri officio defungi in omnibus debet.n.16.
Alteri proinde iniuriam non inferet.
Iudicem qualem eſſe deceat, ex Caſſiodoro. num.18.
Iudex, qui non iuſtè procedit, malè facit, ac proinde retractandum. n.19.
Iudicis mandato qui fecit, dolo feciſſe non videtur.reſ.18.n.48.fol.95.
Iudicis præſentia omnem remouet fraudis, vel timoris ſuſpitionem.reſ.85. n.48.f. 503.
Declara niſi lex ex ſe inualidum actum reddat.n.49.
Iudicis authoritate comprimi debet, qui nihil aliud niſi vt noceat, molitur. reſ.21.nu. 25.fol.109.
Iudicis eſt perſequi reos, ſi reorum eſt fugere. reſp.78.n.116.fol.426.
Iudici abſque iuriſdictione ius dicenti, impunè non paretur.reſp.18.n.21. fol.93.
Iudici ſine iuriſdictione procedenti non paretur impunè.reſ.70.n.13.fol.371.
Aeſtimatur enim, vt priuata perſona. n.14.
Nec ſufficit licentia Ordinarij, in cuius territorio ius dicit.n.15.
Niſi partes expreſsè conſenſerint. n.16. & 20.
Neque ſufficit non excepiſſe n.17.

Iudicium.

Iudicia Dei inſcrutabilia. reſp 79. n.96. f.415.
Iudicio ſtare perſonam reſpicit, non bona.reſ. 30.n.24.fol.150.
Iudicium, vt rectum ſit, exquirit, vt omnes vocentur, qui in negotio intereſſe habent.reſ. 86.n.36.fol.517.
Alioquin quicquid agitur inutiliter agitur.
Iudicium affirmatiuum ſuſpendi oportet in dubia.reſ.3.n.15. fol.23.
Iudicium abſolutum ad pœnam haud eſſe debet, cùm dubium adhuc eſt, an quis peccauerit, nec ne.reſ.3. n.21. fol.23.
Iudicium primum in paradiſo terreſtri dictum fuit.reſ.1.n.25.fol.5.
Iudicium perperam, ac contra conſcientiam agitans ad gehennam ædificat. reſ.11.n.13. fol 57.
Iudicium abſolutum haud debet eſſe in ambiguis.reſp.80.n.25.fol.456.
Iudicium vbi ceptum, ibi finem videre debet. reſp.85.n.99. fol.507.
Iudicium finitum dicitur, cùm tota lis per ſententiam dirempta eſt. reſponſ.12. num. 49.fol.69.
Iudicium iuſti, atque iniuſti diudicatio eſt. reſ. 41.n.9.fol.214.

Iura.

Iura edere tenetur, qui illa occupauit in alterius præiudicium.reſ.40 n.26. fol.206.

Iuramentum.

Iuramento non ſtatur alterius in re graui, & maximi præiudicij tertij. reſp.41. num.13. fol.211.
Quamuis de fide perſonæ, quæ iurat dubitari non poſſit.
Iuramentum regulã ſortitur ab actu, pactoq., cui accedit. reſ.65.n.20.fol.336.
Neq. in plus ſe extendit, quã ipſe contractus.
Neque habet vim extenſiuam, ſed intenſiuã. n.21.quod declaratur.
Alioquin eſſet iniquitatis vinculum.
Iuramentum hominem reſpicit. reſp.65. nu.8. fol.335.
Iuramentum iurantem ne dum Deo, ſed homini obſtringit.n.17.fol.336.
Iuramentum naturam, conditionemque aſſumit contractus, cui affigitur.n.18.
Semperque conditionem annexam habet; ſi ſibi ſeruet promiſſa, qui iurauit, & res in eodem permaneat ſtatu.n.19.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio eluſoria haberetur, ſi contumaces pœna non ferirentur. reſ.78. n.107.fol.425.
Actumque eſſet de iuriſdictione, & regimine Eccleſiaſtico, ſi liceret ſubiectis ſuperiorũ mandata eludere.n.110.
Iuriſdictio Epiſcopi in tribus caſibus ex conſtitutione Innoc.IV.in Cõcilio Lugdunen cap.1. de priuileg. in 6. aduerſus exemptos, ſatis expanſa eſt.reſp 81.n.63.fol.472.
Iuriſdictio turbida redditur per litem motam. reſp.40.n.45.fol.207.
Iuriſdictionem exercens ex antiqua poſſeſsione manuteneri debet: quamuis ius commune ei reſiſtat reſp.40.n 68 fol. 210.
Iuriſdictione non probata, nullum, quicquid fit, redditur.reſp.18.n.65.fol.96.
Neque iudici præcipienti obediẽtia debetur. quia iuriſdictio eſt angularis iudicij lapis.

Iuriſ-

Digitized by Google

Elencus.

Iuriſdictione vti vbi illa fundata non eſt, nefas æſtimatur,reſp.40.n.5.f.204.
Iuriſdictionem exercere extra territorium, vel in non ſubditos,vel iuriſdictione carere,pro eodem habentur.n.6.
Iuriſdictio iudicantis cum primis probanda, eiuſque defectus inſanabilis,n.7.
Nullamque admittit hæc regula exceptionē, num.8.
Iuriſdictio in non ſubditos non exercetur,nu.9.
Iuriſdictione ſine ius dicenti non paretur impune,reſp.85.n.67.f.505.
Iuriſdictione ſine quod geſtum,nullum eſt,eiq; proinde non paretur impune, reſp.78.nu.5. f.414. Expone,n.71.f.422.
Iuriſdictione ſine ius dicenti impune non paretur,reſp.86.n.31.f.516.

Iure.

Iure quod cautum non eſt,neque dicendum, reſp.29.n.29.f.145.
Iure ſuo vtitur Epiſcopus legata pia intrà annum exequendo,reſp.68.n.44.f.359.
Eodem modo,& Fabrica poſt annum,n.45.
Nemini igitur iniuriam facit.
Iuri alteri quæſito præiudicium fieri non poteſt,reſponſ.32.nu.73.fol.165.
Neque per Principem.

Ius.

Ius examinandi præſentatum ad Ordinarium ſpectat,non ad patronos, reſp.16.nu.21.f.85.
Ius ex facto oritur,reſp.88.n.12.f.535.
Ius deliberandi ad hæredes tranſmittitur,reſp. 76.n.52.f.404.
Ius idem in vna quaque totius parte eſſe debet, quod in toto dignoſcitur, reſp.69. num.47. fol.367.
Vbi præſertim vna,eademq; ratio viget, n.48.
Ius idem ſibi dici, quod ipſe alijs dixit, aſpernari nemo debet,reſp.21.n.24.f.109.
Ius publicum in ſacris, & Sacerdotibus, & Magiſtratibus eſt;quod elucidatur,nu.27.
Ius idem pro me dici,quod pro altero appetij, auerſari haud debeo,reſp.14.n.44.f.77.
Ius in caſa,ideſt in facto eſt,reſpon.28. num.1. fol.138.
Ius in,cauſa eſt poſitum,hoc eſt in facto,reſp. 20.n.2.f.138.
Ius quæſitum ex ſtipulatione, etiam conditionali,dicitur in rebus noſtris eſſe. Poſſumuſque de eo diſponere,reſp.5.n.8.f.33.
Illudque fideicommiſſi vinculo ſupponere.
Ius quod quiſque in alterum ſtatuit, hoc ſibi iuſtum videri debet,reſp.58.num.37. f.308.
Ius, quod eſt monacho in monaſterium tranſit,non aliud,reſp.6.n.39.f.41.
Et ne dum dominium, verùm, & poſſeſſio, num.42.
Ius in habitu, ſeu in potentia tranſmittitur ad hæredes,quamuis non ſit in actu, & exercitio,reſp.5.n.17.f.34.
Ius quæritur ex ſolo paciſcentium pacto,num. 18.
Ius in ſpe à futuro euentu dependens, non eſt conſiderabile,quia dicitur illud eſſe in habitu,& potentia,atque in actu ſignato; non in exercitio,& actu.reſp.5.num.17.fol.35.& num.28.
Ius dependens à contractu,quamuis conditionale,dicitur de præſenti,n.30.
Vnde poteſt ius cedi, vendi,legari, vel donari, ac fideicommiſſo bonorum omnium ſupponi.
Et tranſit ad hæredes,n.32.

Iuſpatronatus.

Iuſpatronatus per ſucceſſionem habetur, ſiue in ſtirpes,ſiue in capita,reſp.74.n.56.f.392.
Iuſpatronatus in deſcendentes ab alijs, quam à primo fundatore,inſtirpes tranſit,non in capita,reſp.14.n.2.f.74.
Iuſpatronatus hæreditarium ad hæredes tranſit num.4.
Quamuis extraneos.
Quamuis fœminas.
Tamen qualitas hæreditaria probanda erit.
Iuſpatronatus in ſolidum apud quemlibet ex compatronis reſidet,reſp.28. nu.41.fol.141.
Quia res eſt ſimplex,& indiuiſibilis,n.42.
Iuſpatronatus,ad quod layci præſentant, laycale dicitur,reſp.15.n.2.f.80.
Iuſpatronatus ad confraternitates laycorum ſpectans,laycale dicitur,reſp.15.n.9. f.80.
Multoque magis ad Stauritarios pertinens.
Iuſpatronatus tale præſumitur, quales perſonæ ſunt,quæ ad illud præſentant, nu.11.& n.10. fol.81.
Iuſpatronatus inſolidum eſt apud omnes, qui illud obtinent,reſp.43.n.11.f.227.
Quia res eſt indiuiſibile,n.20 f.228.
Iuſpatronatus,& ius præſentandi diſtinguuntur, num.12.
Ius enim præſentandi exercitium tantummodo importat,n.13.
Iuris præſentandi exercitium tantum habens, iuſpatronatus habere non dicitur,n.14.
Vnde perſonale dicitur, atque vnam tantum vocem habere,n.15.
Iuſpatronatus familiare in capita defertur primis ſucceſſoribus,reſp.44.n.15.f.233.
Alijs verò ſequentibus in ſtirpes,n.16.
Iuſpatronatus familiare intelligitur data gradus prærogatiua; vt proximiores primo admittantur,deinde remotiores,n.22.
Iuſpatronatus competens Oeconomis,ſeu operarijs Eccleſiarum, Eccleſiaſticum æſtimatur,reſp.15.f.81.n.18.
Et in eo habet locum regula reſeruatoria.
Quod exaudi:ſi Eccleſiæ nomine præſentent, num.19.
Secus ſi vt layci.
Vel ſi infundatione dictum fuerit, vt præſen-

Pppp tent

tent tanquam in beneficio de iurepatronalaycorum, n.21.
Iuſpatronatus eſt ſeruitus quædam, reſp.89.nu.38.fol.55.
Iuſpatranatus quando iuſtificatur, citari bebet is, de cuius intereſſe agitur, n.41.
Iuſpatronatus ex dotatione, vel fundatione probatur in non potentioribus, per famam per antiquiſſimum tempus, vel immemorabile, reſp.47.n.12. f.248.
Vt omnis elidatur vſurpationis præſumptio, num.13.
Accedente præſertim quaſi poſſeſſione præſentandi, n.14.
Potiſſimum ſi illa antiquiſſima fuerit, nu.15. fol.249.
Multoque magis ſi quinquagenaria, n.16.
Vel ſaltem quadragenaria, n.17.
Super omnia verò ſi quinquaginta annorum metas excedat, n.18.
Iuriſpatronatus fundatio abſque Ordinarij conſenſu non fit, reſponſ. 88. num.93. fol. 541.
Siue præcedat, ſiue ſequatur, n.94.
Iuſpatronatus cauſa vti ſpiritualis ab Eccleſiaſticis tractanda, reſponſ.51. num.57. fol. 266.
Iuſpatronatus hæreditarium quod? reſp.83.nu. 29.fol.483.
Et ad illud admittuntur omnes hæredes, quãuis extranei.
In dubio vero magis hæreditarium præſumitur, quàm gentilitium, n.30.
Præſertim ſi ad præſentandum fœminæ admittantur, n.31.
Siue ex antiquo tempore vti hæredes præſentauerint, n.32.
Iuſpatronatus probari debet, ex fundatione, vel dotatione per authentica documenta, & ex multiplicatis præſentationibus ex Sacri Tridentini Concilij præſcripto, reſ.47. nu.1.fol.247.
Iuſpatronatus in non petentioribus probari poteſt per alios iuris modos, etiam ex mente Sacri Concilij, n.3.
Iuſpatronatus ad ſe, ſpectare dicens, petitorium reſpicicit, 46.n.20.f.243.
Iuſpatronatus, hęreditarium potius pręſumitur, quàm ex pacto, & prouidentia, vel gentilitium, n.30.fol.244.
Vnde ad extraneos, etiam fœminas tranſit.
Qui autem non hæreditarium eſſe contendit, probare debebit, n.31.
Quod difficiliùs præſtabit, ſi contrà ſubſequuta obſtiterit obſeruantia, n.32.
Iuſpatronatus aliud hæreditarium, aliud familiare, ſiue gentilitium, & aliud ex pacto, & prouidentia. reſp.74.n.35.f.390.
Iuſpasronatus quoad ſucceſſionem, à natura regitur feudorum, & emphyteuſis, n.37.
Iuſpatronatus gentilitium, & familiare ad eos defertur, qui ſunt ex familia, reſp.44.nu.25. fol.234.
Quamuis hæredes non fuerint, n.31.
Iuſpatranatus hæreditarium hæredibus defertur, num.30.
Non ita Gentilitium, n.31.
Iuspatronatus Gentilitium ad illos de familia defertur, n.31.
Quamuis tranſuerſales, n.32.
Quamuis fœminas.
Iuſpatronatus ante Epiſcopi conſenſum non datur, reſp.89.n.15.f.548.
Iuſpatronatus non eſt ſola fundatio, ſeu inſtrumentum fundationis, n.16.
Neque eſt ius ſpirituale, neque ſpiritualitati annexum.
Sed vt Epiſcopi conſenſus accedat neceſſe eſt.
Iuſpatronatus iam fundatum cum Epiſcopi conſenſu, reuocari amplius non poteſt, nu. 26.fol.549.
Secus verò ſi Epiſcopi conſenſus non acceſſerit.
Nam poterit, vſque ad mortem reuocare ſuam voluntatem, qui fundare ſtatuerat, num.27.
Iuſpatronatus fœminæ capaces ſunt, & vti conſanguineæ ad illud admittuntur, reſpon.83. n.25.f.483.
Præſertim ſi anteceſſorum ſuorum hæredes fuerint, n.27.
Iuſpatronatus hæreditarium magis, quàm gentilitium ex obſeruantia præſentandi præſumitur, n.33.f.484.
Iuſpatronatus ſi hæreditarium ſit ad filios, filiaſue non tranſit, niſi quoque hęredes fuerint, n.28.fol.479.

Ius præſentandi.

Ius præſentandi ad hæredes tranſit, qui verè hæredes ſint, reſp.42.n.31.f.222.
Ius præſentandi ad Collegium ſpectans ad ſingulos eorum ſpectare non dicitur, reſpo.81. n.21.f.478.
Iuris præſentandi materia libera eſt, reſp.74.nu. 11.f.388.
Iuſpræſentandi ex perſona Monialis in monaſterium tranſit, reſp.6.nu.10.fol.38.& nu.33. fol.40.
Atque etiam poſſeſſio, n.41.f.41.

Iuris peritus.

Iuris peritorum munus in Sancto Officio eſt, vt de punitione, & abſolutione reorum, aliarumque cauſarum meritis, conſilium dent, reſp.66.n.10.f.365.

Iuris.

Iuris qui ſunt eiuſdem, eiuſdemque generis ad impatia iudicari minime debent, reſp.69.n. 52.fol.367.
Iuris remedia ad oppreſſorum leuamen, non ad iniquitatis ſubſidium inuenta, reſp.25.n. 32.f.130.
Iuris quæſiti nomine quid comprehendatur? reſp.14.n.20.f.75.

Elencus.

Iuris prudentia.

Iuris prudentia profeſſores, vtriuſque iuris Doctores ſunt, & nuncupaurur, reſp.1. nu.72. fol.8.

Iuris prudentia finis, & effectus quis? reſp. 1. n.54.fol.7.

Iuris prudentia circa facta, & cauſas verſatur, reſp.1.n.57.f.7.

Iuris prudentia tria præcepta n.62.f.8.

Iuſtum, iuſtè Iuſtitia.

Iuſta petentibus, nihil eſt recuſandum, reſp.16. n 44.f.86.

Iuſtitia exigit, vt cuicunque reddatur quod ſuum eſt, n.45.

Iuſtè ab iniuria vindicatur, qui iniuſtè illa affectus eſt, reſp.39.n.1.f.196.

Iuſtè iudica dicebat Cleobolus vnus ex ſeptē Græciæ Sapientibus, reſp.41.n.3.f.213.

Quod à Domino præceptum fuerat Leuit. 19.15.

Iniuſtum verò quod contra leges.

Iuſtitia quod ſuum eſt cuique tribuit, reſp.51. n.42.f.265.

Iuſtitia dat cuique quod ſuum eſt, reſp.78.nu. 47.f.419.

Iuſtitiam diligere debent, qui iudicant terram, n.94.f.421.

Iuſtitia ipſa ſuadet, vt cuiqne ſeruetur quod ſuum eſt, reſp.80.n.26.f.456.

Eſt enim iniuſtitiæ priuatio.

Iuſtitia nullum lædit obſeruata, reſp. 18.nu.1. fol.92.

Et populorum pacem tuetur, n.2.

Tribuitqne cuique quod ſuum eſt, n.3.

Nullique denegandam eſſe defenſionem ſuadet, n.4.

Er pacta illibata ſeruari iubet, n.6.f.93.

Iuſtitia quod ſuum eſt cuique tribuit, reſp.45. n.39.f.176.

Iuſtitia nemini petenri deneganda; neque iuſta perenti, reſp.41.n.47.f.210.

Iuſtitia exigit, vr cuiqne reddatur quod ſuum eſt, reſp.41.n.4.f.213.

Iuſtitia ſuum cuique proportione tribuit, n.6. fol.114.

Iuſtitia cuique quod ſuum eſt tribuit, reſp.88. n.53.f.538.

Iuſtitia nemini iniuriam facit, ſed cuique quod ſuum eſt tribuit, reſp.67.n.23.f.348.

Er in æqualirate conſiſtit, vt iniuſtitia in inæqualitate, n.64.f.351.

Iuſtitia ratio eſt, vt vnicuique reddatur, quod ſuum eſt, reſp.27.n.2.f.134.

Neque alteri damnum iuferatur, nu.52.f.137.

Iniuſtitia in æqualitate conſiſtit rei ad rem, num.3.

Iniuſtitia in inæqualitate.

Iuſtitia partesquæ? reſp.78 n.117.f.426.

Iuſtitia licet quandoque præmatur, non vſque tamen opprimitur.

Eſt antem iniuſtiæ priuatio.

Iuſtitia partes quæ? reſp.31.n.54.f.164.

Iuſtitiam contra faciens peccat, & ad reſtitutionem tenetur, reſp.17.n.22.f.91.

Iuſtitiam conſeruare eſt de neceſſitate ſalutis, reſp.16.n.50.f.87.

Iuſtitia populorum pacem tuetur, n.55.

Iuſtitiam, qui violat, Principi iniuriam facit num.57.

Iuſtitiam diligant, qui iudicant terram, n.58.

Iuſtitia, & veritas laborat quidem, ſed eluctatur premitur, ſed non opprimitur, reſp.65. n.2.f 335.

Semperque emergit.

Iuſtitia cuique rribuir, qnod ſuum eſt, num.44. fol 338.

Sicuti contrà iniuſtitia, n.46.f.339.

Iuſtitia æqualitalem reſpicit, n.49.

L

Labor.

L*Abor* mortalibus neceſſarius, reſp.27.n.27 fol.136,

Labor ſine mercede eſſe non debet, reſp.27.n. 41.fol.136.

Ita neque merces ſine opere, n.43.

Labor ſi in damno eſt, creſcit mortalis ægeſtas. Caton is dictum, n.42.

Labore aucto, merces proportionaliter augetur, reſp.27.n.9.f.135.

Ni aliter inrer partes ſit actum.

Labor ſine mercede eſſe non debet, reſpon.65. n.43.f.338.

Labore ſine nihil mortalibus vita dat. reſp.51 n.20.f.263.

Ipſe tamen omnia vincir.

Labor meritum reſpicit, non gratiam, num.48. fol.265.

Laycus.

Laycalis aurhoritas ab Eccleſiaſtica pendet, reſpon.41.n.43.f.215.

Laycus vnde dictus? reſp.35.n.32.f.376.

Laycus conferre beneficia non poteſt, reſp.62. n.28.f.325.

Layci Clericis admodum Infenſi, reſp.72.nu.2. fol.379.

Lana.

Lana legata, tinta non venit, neque debetur, reſp.77.n.28.f.408.

Ratio redditur, n.29.

Neque etiam veſtis ex ea facta debebitur, num.30.

Latro.

Latronem in Cruce cum Chriſto affixum martyrem appellat S. Auguſtinus; non quia paſſus, ſed quia Chriſtum confeſſus fuit, reſpon.87.35.f.528.

S. Laurentius.

S. Laurentius fuit Leuita Sixti Secundi, eiuſque conſtantia dum vreretur, reſ.84.nu.8.f.487.

Lædere.

Lædit ſe ipſum, qui alium lædere quærit, re

ſponſ.80.num.53.fol.458.

Legalis Sapientia.

Legalis Sapientia res eſt ſanctiſſima, reſp.1, nu. 53.fol.7.

Legatarius.

Legatarius Legatum agnoſcens, quaſi contrahit cnm defuncto, quod ſcriptam implebit legato legem,reſp.67.n.7.f.347.

Vt poſſit etiam cogi.

Legatarius voluntatem teſtatoris ſeruare debet, neque in plus quàm ille dixit,n.12.f.348.

Legatarius in legato magis dilectus videtur,reſponſ.48.n.46.f.255.

Legatum.

Legata ad pias cauſas ſubſtinentur, etiam ſine hæredis inſtitutione,reſp.70.n.25.f.403.

Legata quæ nam diuiſionem reſpuunt? reſpo. 69.n:30.f.366.

Legata pia Deo feruntur, quæ pro anima erogantur,reſp.45.n.45.f.239.

Quia ipſe finis omnium eſt,n.46.

Legatum pro dote puellæ,vel cum ipſa nupſerit conditionale videtur, quia effectus nuptiarum in illo perpenditur,reſp.87.num.51. fol.530.

Secus verò ſi ſimpliciter nuptiæ perpenſæ fuerint,vt ſufficiat illas interceſſiſſe,ſiue antè,ſiue poſt mortem teſtatoris, n.52.

Legatum puellis relictum,tàm natis, quàm naſcituris;illis iam natis purum intelligitur,vt ſufficiat illas natas fuiſſe,n.53.

Quamuis ſolutio in tempus matrimonij dilata fuerit,n.54.& 56.

Legatum pro locandis matrimonio puellis, nō debetur eis, quæ viuente adhuc teſtatore, viris matrimonio iunctæ ſunt, reſp.87.nu.5. fol.525.

Verùm contrarium adſtruitur per Authorē.

Vel niſi contrarium ex mente, ac voluntate appareat teſtatoris,n.64.f.531.

Legatum pro puellis maritandis infinitum tempus habere dicitur,reſp.87.n.8.f.525.

Et ſufficit quandocunque impleri.

Siue viuente teſtatore, ſiue poſt eius ſuprema funera,n.14.f.526.

Quia conſequitur teſtator effectum ſuum, num.15.

Legatum pro matrimonio locādis puellis,propter Deum fieri dicitur,n.12.

Et pium æſtimatur,n.13.

Legatum annuū vxori relictum quòad vixerit,vltimi anni legatum hæredibus debetur vxoris,reſp.48.n.25.f.253.

Reſtringe niſi aliud ex verbis, menteque appareat teſtatoris,n.28.& 39.

Siue expreſſe,ſiue etiam tacitè,n.29.

Finitur tamen morte legatarij,n.23.

Legatum id dicitur,quod teſtator ſenſit, reſ.77. n.54.f.410.

Legatum eſt donatio,n.56.

Ab hærede præſtanda,n.57.

Legatum annuum cum morte finitur, reſp.55. num.43.fol.297.

Legatum interpretari debet, vti præſtari conſueuerat,n.54.

Legatum Capitulo,fructum,conſequitur etiam nouus Canonicus, ſi poſt adeptum canonicatum diuidatur,reſp.13.n.16.f.71.

Quamuis antea rogatum fuerit.

Legatum annum cùm in initio anni cedat, ad hæredes tranſmittitur, reſpo. 49. num.1. fol.257.

Limita ſi relictum fuit cum clauſula (durante eius vita) num.2.

Legatum factum cum dictione (donec) dicitur conditionale,n.5.

Finiturque morte legatarij,n.6.

Legatum dotis à patre filiæ factum,ſoluendum tamen tempore matrimonij, purum dicitur,non conditionale,reſp.45. nu.22. f.238.

Quia cenſetur tempus ſolutioni dictum, ne nimium grauaretur hæres,n.23.

Et Legatum huiuſmodi legitimæ loco habetur num.25.

Legatum relictum Doctori in legibus, debetur Doctori Iuris Canonici,reſp.1.n.73.f.8.

Ita quoque Doctori Sacræ Theologiæ, quod Doctor Legis Diuinæ ſit, & dicatur, nu.74.

Legatum puellæ ſi nupſerit factum, debetur eidem etiam ſi monialis effecta cum Chriſto nupſerit,reſp.1.n.100.f.10.

Legatum de re, quæ teſtatori non debebatur, caducum efficitur,reſp.45.n.13.f.237.

Legitima.

Legitima ſine onete,& abſque conditione filijs debetur,reſp.45.n.26.f.238.

Et omnis ab ea conditio, & temporis dilatio remouetur,n.27.

Vt pro non adiectis habeantur,n.28.

Vnde ad ſuos tranſmittitur, etiam non adueniente tempore matrimonij,n.29.

Etiam in ſtatuto excluſiuo fœminarum, n.32. fol.239.

Accedentibus potiſſimum coniecturis, n.30.

Inſtitutionis potiſſimùm.

Poterit proinde ad libitum de illa diſponere, num.31.

Legitima aſcendentibus non iure naturæ, ſed commiſerationis gratia debetur, reſp.71.n. 33.fol.376.

Legitimè.

Legitimè factum firmum,ac ſtabile habendum erit,reſp.68.n.42.f.359.

Filij legitimi ex matrimonio ſolum ſuſcipiuntur,reſp.28.n.19.f.139.

Lex.

Lege permittente qui facit, iurè facit: ergo iuſtè,ergo benè,reſp 68.n.47.f.359.

Lege quæ non diſtinguuntur, neque per hominem diuidi,ſecariuè debent, reſp.69.nu. 39.fol.366.

Lege quod quis facit permittente, carpi haud

debet,reſponſ.68.n.63.fol.361.
Lex quamuis dura ſeruanda,reſp.70.num.22. fol.371.
Lege permittente quod fit à peccato alienum eſt,reſp.60.n.22.f.318.
Et iuris ordine quod fit conuelli non debet, num.17.
Lege quod fit permittente à pœna eximitur, reſp.58.n.24.f.307.
Neque damnari poteſt;neque obijci,n.25.
A Lege reſilire in his, quæ in commune bonũ illa ſtatuit.peccatum eſt,n.29.
Legi qui reſiſtit, Dei ordinationi obluctatur, num.30.
Leges quæ inſtæ ſunt, Dei ordinatione condun tur,n.31.
Eiſque,vt Deo,parendum.
Virtus in legis obſeruatione eſt.
Leges inuentæ metu iniuſti, nu.32.in fin.f.308.
Lex iuſto non eſt poſita.
Pœna criminis ex tempore legis eſt.
Nec habet veniæ locum, qui deliquit admonitus.
Legi,qui obluctatur,peccat,reſpon.32. num.9. fol.159.
Et Dei ordinationi reſiſtit,n.10.
Legi,quæ in comune bonum decernitur non parens,peccat,reſp.12.n.6.f.63.
Legem abrogatam, ſiue non vſu receptam dicens,ipſe probare tenetur, reſp.38. num.42. fol.194.
Non tamen id præſumitur,n.43.
Lex non recepta non obligat,n.44.
Quod exauditur non procedere,ſi lex aliquid tanquam malum prohibet,& irrationabile, atque abuſus reſecat.
Vnde tolli haud poterit per non vſum,nu.45.
Legem violare à teſtatore dictam,non leue facinus,reſp.48.n.26.f.253.
Legem, quam vult teſtator dicere poteſt in rebus ſuis,n.30.
Legem quam vult quiſque rebus ſuis dicere poteſt,reſp.86.n.86.f 521.
Non tamen in tertij præiudicium,nu.87.f.522.
Legem violans peccat,reſp.22.n.7.f.114.
Leges promptiores ſunt, vt læſo auxilium ferant,quam ei aſſiſtant, qui lucrum ex damno præoccupat alterius.reſp.39.n.2.f.196.
Leges ſine Deo ſtatui haud poſſunt,reſp.1.nu. 20.fol.5.
Leges à Ioue per Mercurium (à Deo videlicet per Angelum.) Cœteras vero humanas diſciplinas à Promotheo(humana ſcilicet prudentia) profluxiſſe Plato dicebat, num.21. fol.5.
Legis eſt proſpicere futuris, non præteritis,reſ. 75.n.8.fol.399.
Eaque tollere, de quibus expreſſe meminit, num.9.
Lex, & decretum de quo non loquitur, eius diſpoſitio ad illud non extenditur,n.18.
Legislatorem inaniter loquutum æſtimari haud debet,reſp.52.n.24.f.271.
Legislatores ſuperfluis loqui,& nugatorie haud æſtimantur,reſp.78.n.44.f.418.
Itaque eorum verba perpendenda.
Legislatorem inutiliter loqui præſumendum non eſt,reſp.74.n.21.f.389.
Legis cōditoris cauſa finalis, comune bonum eſſe debet,reſp.85.n.44.f.502.
Legis ſcientia pars eſt Theologiæ reſp. 1. n.47 num.7.
Tribuitque de Deo notititiam,n.49.
Et vtraque habet idem ſubiectum, n.58.
Legis ſubiectum eſt Ius,n.48.
Quod eſt ars boni,& æqui.
Legis voluntas eſt,vt quæ diſpoſita fuere à morientibus,ſeruentur,reſp.28.n.6.f.139.
Legis voluntas hæc eſt, vt diſpoſita à morientibus ſeruentur,reſp.12.n.26.f.66.
Lex diem functo. 4.ff.de officio aſſeſſor.elucidatur,reſp.27.n.11.f.135.
Lex humana quid? reſp.1.n.12.f.4.
Duplex eſt,n.13.
Lex naturalis quid? n.14.
Lex à ligando dicitur,quia obligat ad agēdum, reſp.86.n.30.f.311.
Lex,& conſtitutio abſolutè, & generaliter loquens,abſolutè, & generaliter debet intelligi,reſp.86.n.44.f.518.
Lex contractuum à voluntate pendet contrahentium,neque in plus ſe extendit,reſp.65. n.22.fol.336.
Lex,in l.huic ſcripturæ 15.§.ſi ſeruus, ff.ad legem Aquiliam expenditur, & trutinatur, reſp.3.n.28.f.24.
Lex in l.ita vulneratus 52. ff.ad leg. Aquiliam expenditur,& elucidatur,n.29.
Lex in l.Mela 11.§.Celſus,ff.ad leg. Aquiliam expendit,n.31.
Lex omnis à Deo originem ducit,& eſt inuentio quædam,ac donum Dei,reſp.1.num.17 fol.5.
Eſtque omnium diuinarum, atque humanarum rerum Regina,n.18.
Lex cum mente diuina orta fuit,n.19.
Leges propter quæ conditæ?n.62.f.8.
Lex,vel conſtitutio,vbi non diſtinguit, neque nos diſtinguere oportet,reſpon.36. num.14. fol.179.
Lex Canonica pars eſt Theologiæ moralis, & circa eadem verſatur circa quæ Theologia, reſp.1.n.66.f.8.
Lex Canonica ſub legis genere comprahenditur,n.71.
Lex per Moyſen ſcripta lex Diuina eſt, nu.76. fol.9.
Lex eſt recta, & à numine Deorum tracta ratio ſecundum Ciceronem reſ.1.n.23.fol 5.
Lex prima lata fuit à Deo in paradiſo terreſtri. num.24.
Lex in genere omnes legis ſpecies comprehen-

Digitized by Google

hendis.reſ.1.n.80.fol.9.
Atque proinde diuinam, & humanam. n.81.
Lex eſt veluti à numine deorum tracta ratio, ſecundum Cicerônem.reſ.86.n.54.fol.503.
Et à Deo lex procedit. n.55.
Ac lux eſt .n.56.
Lex omnium eſt domina, eiq. vt Deo parendum.
Leges, qui primum tulerunt Gentiles, cur alicui ex Numinibus tribuebant?
Lex à ligando dicitur. reſ.85. n.51. fol.503.
Et iuſta, honeſta, poſsibilis, atque ſecundum naturam eſſe debet.
Non itaque ſine graui piaculo tranſgredi poteſt.n.53.
Ratio redditur.
Legi qui reſiſtit Dei ordinationi reſiſtit. n.52.
Lex, cum Auus.101.ff. de cōdition. ſubſtitut. innouata fuit per l. cùm acutiſsimi.30.C.de fideicommiſſ. reſp.22.n.12.fol.114.
Lex innouata vti noua reſeruari debet. reſp. 80.n.32.fol.457.
Lex iuſto non eſt poſita, ſed peccatoribus. reſ 80.n.55.fol.459.
Lex iuſto non eſt poſita, ſed peccatoribus.reſ. 78.n.35.fol.417,
Lex quod ſtatuit, firmum eſſe debet.num.40. fol.418.
Lex noua quatenus exprimit, veteri derogat, non aliàs.reſ.78.n.22.fol.416.
Lex, quæ innouat priorem illam ad vitam reuocare dicitur.n.23.& n.27.
Et ad coadiuuandum priorem veniſſe dicitur.num.24.
Eique vt executionem tradat.
Lex noua quatenus declarat, etiam præterita, ne dum futura reſpicit.n.25.
Quaſi qui ſpicas frumenti excutit.
Legi in re graui præcipienti contraire graue facinus eſt. n.29.
Lex noua quatenus ad ius comune nos reuocat, dilatanda.n.32.fol.417.
Lex præcedentiam inferioribus ad ſuperiores tribuens, irrationabilis æſtimatur. reſ. 52.n. 45.fol.273.
Vnde nec ſeruanda.
Lege quod non cauetur in practica non habetur.n.61.fol.175.
Vnde nec dicendum.
Lex quod non dicit, neq. nos dicera oportet. reſp.60.n.15.fol.318.
Quare aſſerens legem dicere, ipſe probandi tenebitur onere.n.21.
Lex quod non dicit; neque nos dicere debemus.reſ.29.n.28.fol.145. & reſ.79. num.63. fol.447.
Lex quod non dicit, neque nos dicere oportet, reſ.27.n.46.fol.136.
Lex Regis Ladislai in Capitulo Regni; non contrahentes, neque perſonas alias afficit, ſed Notarios, eorumque inſtrumenta, & ſcripturas inualidat. reſ.85.n.64. fol.504.
Lex quid ſit? ex diuo Thoma definitur. reſp.1 n.3.fol.4.
Lex in quatuor diuiditur membra.n.5.
Lex æterna quid? n.6.
Lex diuina quid? & quotuplex.n.8.
Lex diuina naturalis.n.9.
Lex diuina poſitiua.n.10.fol.4.
Lex rationabilis eſſe debet. reſ.38. n.35. f.194.
Lex à legendo, vel ligando dicitur. n.36.
Lex proditur, vt appetitus noxius ſub iuris regula limitetur.n.37.
Siue vt humana coerceatur audacia. n.38.
Lex, quæ abuſus reſecat, & libertatem tuetur Eccleſiaſticam, abrogata dici haud poteſt. num.39.
Lex innouans antiqua iura, illa ad vitam reuocare dicitur, & in priſtinam obſeruantiam reſtituere.n.40.
Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda de omnibus ſpeciebus ſub genere comprehenſis. reſ.29.n.34.fol.145.
Lex ſcripta omnino recipi debet, atque admitti, neque ea præteriri.reſ.85. n.50. f.503.
Multoque magis à iudicibus.
Neque ei, etiam Iudicis decreto, derogari poteſt.n.59.fol.504.
Lex ſecunda tradita à Deo per Moyſen, & per ſui ipſius ſcriptas duas tabulas præceptorū. reſ.1.n.30,fol.5.
Lex nouiſſima fuit per Filium in Euangelio. num.31,
Lex vbi non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.reſ.79.n.14.fol.443.
Quia comprehendit omnem modum, qui excogitari poteſt.n.15,
Legi nemo contrahire ſuperbo debet animo. num.20.
Lex vbi non diſtinguit, neque nos diſtinguere oportet. reſp.58.n.34.fol.308.

Libellus.

Libelli actio diſpici debet.reſ.38.n.19.f.192.
Et ex præmiſſis conſequentia infertur libelli. n.22.fol.293.

Liberum arbitrium.

Libero arbitrio mali pereunt, reſ.78.num.119. fol.420.

Libri.

Libri cartarum appellatione non comprehēduntur.reſp.20.n.21.fol.105.
Niſi aliud appareat de mente diſponentis.

Libertas.

Libertate ſumma agenda ſunt, quæ hominem in perpetuum ligant. reſ 54. n.2. fol.286.
Vt vota, & matrimonium.
Alioquin ſi coactè inſtituantur, nō valent.n.3.
Libertati conſulens Sacrum Concilium eorū, qui in religione nomen dederunt intra quinquennium reclamare permittit. n.10.
Libertati conſulere voluit ingredientium Sacrum Concilium per diſpoſita ſeſſ. 25. cap. 16.de regularib.reſp.26.n.23.fol.133.
Libertatem auferre faciendi in ſuo, quod libet. iniu-

Digitized by Google

Elencus.

iniuſtum.reſ.88.n.52.fol.538.

Libertatem diſponendi de rebus ſuis coarctare,iniquum æſtimatur.reſp.22.n.37.fol.116.

Libertas Eccleſiaſtica ſemper à laycis impugnatur.reſp.38.n.42.fol.194.

Libertas violari dicitur, cùm impeditur quis facere, quod ſibi libet. n.56.fol.195.

Libertas Eccleſiæ violatur, ſiue directè, ſiue indirectè contra illam fiat.reſ.85.n.66.f.505

Non tamen tangitur vllo modo per legem Regis Ladiſlai.

Libertas quid?reſ.67.n.60.fol.351.

Licet.

Licet cuilibet in ſuo,quod vult,facere. reſ.88. n.50.fol.538.

Licitè.

Licitè quod fit, iuſtè vtique fit, atque proinde benè.reſ.58.n.53.fol.309.

Limitatio.

Limitatio ſatis rectè procedit, ſi ſub genere regulæ comprehendatur. reſp.23. num.20. fol.122.

Linea.

Linea dupliciter conſideratur, effectiua, & comprehenſiua.reſ.28.n.17.fol.139.

Lineam effectiuam complere non poteſt, qui filios non ſuſcepit, n. 18.

Linea incipit à primo,& à capite vti à puncto. n.27.fol.140.

Tamen linea non eſt, ſed principium eius.

Linea fluxus,ac protractio eſt puncti,ſecundū Mathematicos.n.29.

Linea quid? reſ.28.n.12.fol.139.

Linea nomen eſt collectiuum,& maſculos,ac fœminas complectitur.n.13.& n.15.

Linea collectiuè, & in genere vocata, tàm maſculi, quam fœminæ comprehenduntur.n.15.

Secus tamen erit,ſi diſponens aliter expreſſerit.num.16.

Atque diſtinxerit.n,24.fol.140.

Alioquin inanis eſſet diſtinctio à teſtatore facta.n.25.

Lingua.

Lingua inquietum malum, plena veneno mortifero.ſecundum Apoſtolum Iacobum. reſ.78.n.94.fol.413.

Lingua ad quid nobis data?n.95.

Liquidatio.

Liquidatio vltra ſummam debitam inualida redditur.reſ.18.n.51.fol.95.

Etiam ſi in modico ſit exceſſus.n.52.

Quia attentata dicitur. n.53.

Atque ideo retractanda.

Liquidum.

Liquidum non dicitur quod dubium eſt. reſp. 85.n.69.fol.505.

Neque per ſententiam declaratur.

Liquidum dicitur,quod clarè conſtat. n 70.

Lis.

Lis extincta dicitur per denegationem audientiæ, & taciturnitatem per decennium. reſp. 40.num.48.fol.208.

Lis finita dicitur per rem iudicatam. reſp.41. n.18.fol.214.

Litium flammæ in infinitum exercere non debent.reſp.80.n.5.fol.453.

Lis per denegatam audientiam actori, pendere amplius non dicitur. reſp.40.n.30. fol. 206.& n.35.fol.207.

Lis pendens facit debitum illiquidum, vel ſaltem dubium.reſ.85.n.96.fol.507.

Nihilque interim ſit innouandum. n.97.

Neque locum habet compenſatio.

Lis finita dicitur per rei abſolutionem.reſ.40. n.40.fol.207.

Potiſſimum ſi appellatum ab abſolutoria minimè fuerit.

Vel ſi per decennium taceatur, atque ſententiæ pareatur. n.47.fol.208.

Lite pendente innouandum nihil eſt;& quicquid lite pendente fit, nullum, & inualidū eſt.reſ.17.n.3.fol.89.

Neque patroni præſentare poſſunt,neque Epiſcopus inſtituere.n.4.

Alioquin totum euaneſcit, & nullum redditur.

A lite recedere contra iuſtitiam inſtitutæ,prudentiæ aſcribitur.reſ.28.n.31.fol.140.

Litem ſemel finitam, neque Principis reſcripto reſuſcitare licet.reſ.81.n.15. fol.467.

Obſtabit proinde rei iudicatę exceptio. n.16.

Litigans.

Litigans temerè in expenſis damnatur. reſ.18. num.65. fol.96.

Litigans temerè in expenſis damnatur. reſ.10. n.12.fol.54.

Litania.

Litania vnde dicantur? reſ.29.n.14. fol.143.& n.32.fol. 145.

Ex antiqua conſuetudine à Sanctis Patribus indictæ.n.15.fol.144.

Littera.

Litteræ Apoſtolicę,ob concedentis authoritatem,iuſtificatæ exequutionem obtinent paratā,ad inſtar l.fin.C.de edicto Diui Adriani tollen.reſp.6.n.1.fol.37.

Vbi præſertim legitimus contradictor non adfuerit.n.2.

Litteræ dimiſſoriales morte, vel translatione non expirant concedentis. reſp. 86. num.5. fol.509.

Ratio redditur.n.6.

Litteræ Apoſtolicæ exequi debent ob reuerētiam,quæ eis debetur. reſ.23. n.38. fol.122.

Litterati nobilibus æquantur. reſ.51. num.17. fol.262.

Litteræ Sacræ Congregationis Fabricæ S. Petri Baſilicæ ſuper cauſarum auocatione ab Ordinarijs reſcruntur.reſ.68.num.36. & 37. fol.358.

Litteræ Sacræ Congregationis anno 1601. pro Collegiata Spiritus Sancti dubiæ fuere.reſp. 81.n.29.fol.468.

Proin-

Digitized by Google

Proinde non executæ.num.32.fol.469.

Locus.

Locus Apoſtoli ad Titum. 1. 16. expenditur. reſ.53.n.13.fol.178.

Locus Matthæi. 15.7. & Marci. 7.6.& Iſaiæ 29. 13.num.14.

Locus Apoſtoli ad Romanos. 13.7. reſp.27. n. 32.fol.136.

Et ad Romanos 4. 4. expenditur. n.40. Sancti Iacobi epiſt.cap.5.4.n.33.

Locus Pſalmi 118.n.112. Inclinaui cor meum ad faciendas Iuſtificationes tuas in æternũ propter retributionem. elucidatur.n.39.

Locus Apoſtoli ſi quis non vult operari, nec manducet.2.ad Theſſalonicenſ.3.10.reſ.65. n.41.fol.338.

Locus Apoſtoli.2.ad Theſſalonicenſ.3.10.qui non laborat non manducet. reſ.27. nu.26. fol.136.

Locus Apoſtoli ad Roman. 14. 4. expenditur. reſ.40.n.2.fol.203.

Locus Apoſtoli ad Corinth. 1. 7. reſ. 79. n.25. fol.444.

Locus Pauli ad Hebræos.6.7.n.27.

Locus Apoſtoli 1.ad Corinth.6. 1. expenditur atque elucidatur.reſ.38.n.3.fol.191.

Locus Apoſtoli 1.ad Corinth.11. Probet autẽ ſe ipſum homo,elucidatur. reſp.1. n.11. f.4.

Locus Apoſtoli ad Galatas. 4. Imo cogniti ſitis à Deo. elucidatur.reſ.2.n.51. fol.16.

Locus Matth.25.11.neſcio vos, patefit.n.52.

Locus Apoſtoli 1.ad Corinth.12.7. vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem. expenditur.reſ.2.n.83. fol.18.

Locus Apochalipſis. 22. 11. Iuſtus iuſtificetur adhuc, & qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc.expenditur. reſ.56.n.2. fol.299.

Locum vltimum tenere laudabile eſt, ex Domini ſententia. reſ.52.n.58.fol.274.

Locum appetere ſuperiorem non debitum, ambitionis eſt peccatum.n.60.fol.275.

Locupletari nemo debet cum alterius iactura. reſp.86.n.81.fol.521.

Locus Lucæ 11.23. qui non eſt mecum contra me eſt.perpenditur.reſ.2.n.95. fol.20.

Locus Deutoronomij 19.15. reſ.3. n.4. fol.22.

Locus Pauli.2. ad Chorinth. 13.1. elucidatur. ibid.n.5.

Locus Ioannis 8.12. expenditur. ibid.n.10.

Locus Canticorum.3. 3. inuenerunt me vigiles,qui cuſtodiunt Ciuitatem. expenditur. reſ.51.n.15.fol.262.

Locus Apoſtoli Pauli 2. ad Corinth. 9. 7. illuſtratur.reſ.6.n.5.fol. 27.

Locus .Deutoronomij 25. Non alligabis os. boui trituranti, ex S. Paulo, elucidatur de Sacerdotibus laborantibus in vinea Domini.reſp.39.n.21.fol.199.

Locus Ioannis vltimo. Simon Ioannis diligis me plus his.expenditur. reſ.2. n.90. fol.19,

Locus Eccleſiaſtici 3. 27.Qui amat periculum in illo peribit.elucidatur. reſ.2. n.73.fol.18.

Locus Deutoronom. 5.11. non vſurpabis nomen Domini Dei tui fruſtra. elucidatur. reſp.88.n.5.fol.534.

Locus Matth. 5.10. Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. elucidatur ex S.Ioanne Chriſoſtomo.reſ.87.n.33.fol.528,

Locus Eccleſiaſtes.9.30.elucidatur.n.37.

Locus Pauli ad Galatas 6.10. enucleatur. n.38.

Locus Eccleſiaſtes. 11. 3. Si ceciderit lignum ad auſtrum,ſiue ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit,ibi erit.elucidatur.n.40.

Locus Eccleſiaſtes. 1. 8. Cunctæ res difficiles non poteſt eas homo explicare ſermone expenditur.reſp.77.n.1.fol.406.

Locus Matthęi.16.26.Et tunc reddet vnicuiq. iuxta opera eius.elucidatur.reſ.67. num.35. fol.349.

Locus Eccleſiaſtes 11.1. Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas, quia poſt multa tẽpora inuenies illum. elucidatur. reſp.87.n. 17.fol.526.

Locus actorum 22.3.perpenditur.reſp.85.n.58. in fin.fol.504.

Locus Matthęi.7. 23. elucidatur. reſp.58.nu.4. fol.305.

Locus Matth.4.9.Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me. à S. Irineo elucidatur. reſp.2.n.12.fol.14.

Locus Matth.7.3. Quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui. elucidatur. reſp.2. n.62. fol.17.

Locus Eccleſiaſtici.40.1.perpenditur. reſp.83. num.1.fol.480.

Locus Geneſis.3.17. expenditur, elucidaturq. n.3.fol.481.

Locus Matth.6.25. Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis.expenditur. n.7.

Locus Pſalmi 118.n.130. Declaratio ſermonũ tuorum illuminat elucidatur.reſ 1.n.33.f.6.

Locus Lucæ 16.9. facite vobis amicos de mãmona iniquitatis.elucidatur.reſp.187.num. 26.fol.527.

Locus Ioannis 21.18.perpenditur.reſp.86.nu. 28.fol.511.& cap.11.44 n.29.

Locus Canticorum 7.1.Quid videbis in Sunamite niſi choros caſtrorum? expenditur, atque dilucidatur.reſp.86.n.14. fol.514.

Locus Ioannis.19.Non ne,duodecim ſunt horæ diei? elucidatur.reſ.54.n.42.fol.290.

Locus Matth.21.31. Publicani, & meretrices præcedent vos in Regnum Dei. illuſtratur, ex Sancto Ioanne Chriſoſtomo. reſp.25. n. 27.fol.12.

Locus Leuitici 18. 6. expenditur litteraliter. reſp.41.n.31.fol.215.& tropologicè.n.33.

Locus Pſalm.144.4.expenditur,contra excuſationes quærentes in peccatis. reſp.38. n.33. fol.194.

Locus Sapientiæ primo.1. expenditur.reſp.78. n.64.fol.421.

Locus Matthęi 5.22.expenditur.n 83. fol 422.

Locus Pſalmi.44.17. Pro patribus tuis nati ſũt

tibi

tibi filii.expenditur.reſp.84.n.34. fol.490.
Locus Geneſis. 1. 22. & cap. 9. 1. Creſcite, & multiplicamini,expenditur; exauditurque per matrimonium.reſp.28.n.20.fol.139.
Locus Eccleſiaſtes.3.2.& 18. illuſtratur, & expenditur.reſp.39 n.2.fol.143.
Locus pſalmi 118. 112. Inclinaui cor meum ad faciendum iuſtificationes tuas in æternum propter retributionem. expenditur. reſp.51.n.53.fol.266.
Locus ſacer,eſt locus conſecratus. reſp.35.n.1. fol.173.& n.2.
Locus pſalmi 67.48. mirabilis Deus in Sanctis ſuis.expenditur.reſp.34.n.22. fol.171.
Locus honoratiori dandus. Conſilium Domini eſt.reſp.28.n.30.fol.540.
Locus Pauli ad Roman.13.7.reſp.16. num.46. fol.86.
Locus Pauli ad Hebræos.2.8.reſp.79. num.11. fol.44.
Locus pſalmi 11.2. Vana locuti ſunt vnuſquiſque ad proximum ſuum. elucidatur. reſp. 88.n.8.fol.534.
Locus Eccleſiaſtes.5.11.expenditur.n.10.
Locus primi Regum 15.22.illuſtratur.reſp.18. n.104.fol.425.
Locus Lucæ 27.illuſtratur.ex S. Ambroſio. n. 231.fol.428.
Locus pſalmi 63.verſ.4.Exacuerunt vt gladiū lingnas ſuas. ex S. Auguſtiuo perpenditur. num.145.fol.430.

Loqui.

Loqui ſine miniſterio aliquid operandi nemo præſumendus eſt. reſp.79.n.72. fol.447.
Præſertim Princeps.n.79.fol.448.

Lucrari Lucrum.

Lucrari dicitur, qui ſuæ obſequitur voluntati. reſp.27.n.56.fol.135.
Lucrum ex ſua improbatione, & ignauia referre nemo debet, cum damno præſertim alterius.reſp.27.n.28.fol.136.

M

Magiſter.

M*Agiſter* vnde dicatur? reſp.52. num.38. fol.272.
Et vnde miniſter.
Magiſtri muſices magiſtris in Sacra Theologia inferiores ſunt.n.39. fol.273.
Magiſtri in Sacra Theologia abſolutè magiſtri dicuntur.n.44.
Muſices verò non niſi cum addito.
Magiſtri muſices Patribus prouinciæ non præferuntur. n.80.
Neque Conuentuum. n.54.
Per gradus enim virtutum ad hunc locum aſcendere.

Magnus.

Magna eſt neceſſitas,nec non onus homini datum quærendi ſibi victum, ſibique de neceſſatiis prouidendi.reſp.83. n.1. fol.480.

Magnanimitas.

Magnanimitatis virtutis eſt, non tendere ad maiora ſe.reſp.2.n.76.fol.18.

Maior.

Maior pars vnius ſtipitis minorem abſorbet eiuſdem.reſp.44.n.2.fol.219.
Quia in ſtirpes ſuccedunt, non in capita. n.3.
Maior pars quod efficit, ab omnibus factum cenſetur.reſp.43.n.18.fol.228.
Maius dignum ad ſe minus dignum attrahit, vt magnes ferrum, & ſuccinum paleas.reſp. 30.n.39. fol.151.

Maleficium.

Maleficia impunita eſſe non debent. non propterea innocens damnari debet. atque incertitudinis cauſa reus abſolui. reſp.3.n.24. fol.23.

Malitia Malum.

Malitia hominis commodo ei cedere haud debet.reſp.53.n.68.fol. 283.
Malis è duobus minus eligendum. reſp.54.n. 20.fol.287.
Malitiis hominum indulgendum non eſt.reſ. 21.n.34.fol.110.
Malitiis hominum obuiandum. reſp. 56.n.7. fol.300.
Malum facientes ſibi ipſis timent à poteſtatibus.reſp.78 n.68.fol 421.
Malum maius vt quis effugiat, minus libenter ſubſtinet.reſp.4.n.38.fol.30.

Mandans. Mandatarius.

Mandans fieri aſſaſsinium,ipſe facere videtur. reſp.36.n.62.fol.183.
Vnde in conſtitutione comprehenditur Gregorij XIV.
Mandans aſſaſsinium committi,ſolo ipſo mandato aſſaſsinus eſt. reſp.36.n.30. fol.180.
Mandatarium ad actum proximum mortis deueniſſe ſatis erit, vt aſſaſsinus dicatur, commeritiſque feriatur pœnis, n.32.
Mandans,& mandatarius, qui & ipſe mandet, peræquè habentur.n.37. fol.181.
Mandantes per aſſaſsinos Chriſtianos homines necari pœnis ſubijciuntur.& cenſuris in cap.pro humani. 1. de homicid. in 6. ſtatutis.reſp.36.n.1.fol.178.
Comprehenduntur tamen etiam mandatarij.n.2.& n.18.fol.179.
Et hoc propter relationem, quæ inter mandantem eſt,& mandatarium.
Mandantes aſſaſsinium perpetrari, quare ſoli in cap. pro humani? 1. ab Innocentio IV. comprehendantur. reſponſ. 36. num. 20.fol.179.
Ratio affertur.
Mandans aſſaſsinium committi,ſolo ipſo mādato aſſaſsinus eſt.n.40.fol.180.

Mandatum.

Mandati fines diligenter ſeruandi. reſp. 86.n. 28.fol.516.
Mandatum procurationis de præſentando exhiberi debet in actis.reſponſ.82.num.6. fol. 477.

Mandatum de manutenendo concedendum eſt poſsidenti, præſertim de tempore motæ litis. reſp. 10. n. 2. fol. 54.

Mandatum de manutenendo datur ei, qui de antiquiore poſſeſsione docet. reſp. 81. nu. 2. fol. 465.

Mandatis iudicis non parens temerè, iuſtè pęna feritur. reſp. 78. n. 71. fol. 422.

Manus.

Manus mittens ad aratrum, & reſpiciens retrò, non eſt aptus regno Dei. reſp. 64. nu. 5. ſol. 332.

Quod elucidatur.

Manus violentas in Clericum iniiciens excõmunioatione feritur in can. ſi quis ſuadente. reſp. 78. n. 91. fol. 423.

Manutentio.

Manuteneri quis debet in poſſeſsione præſentandi, in qua reperitur. reſp. 15. n. 27. fol. 82.

Manuteneri is debet in poſſeſsione, qui anteriorem illam habet, tempore præſertim motę litis. reſp. 42. n. 6. fol. 330.

Manuteneri debet in ſua poſſeſsione præſentandi, qui in illa eſt, ſi ſemel ita pronunciatum fuerit per Ordinarium cauſa cognita. reſp. 27. n. 25. fol. 249.

Atque ita declaratum per Sacram Congregationem. n. 26.

Deciſumque in Curia Archiepiſcopali Neapolitana. n. 27.

Alioquin nullus litibus eſſet finis. n. 28.

Manuteneri is debet in poſſeſsione exigendi, qui in poſſeſsione eſt reſp. 63. n. 1. fol. 329.

Quamuis cauſam nullam alleget, niſi quaſi poſſeſsionem ipſam. n. 3.

Manutentio vt detur pẽſionario ſufficit quod in poſſeſsione ſit tempore motæ litis. reſp. 23. n. 23. fol. 122.

Manutentio denegari non poteſt, vbi clarè non conſtat materiam eſſe facultatiuam. reſp. 23. n. 38. fol. 123.

Matrimonio denegari haud poteſt vbi de poſſeſsione conſtat. reſp. 63. n. 4. fol. 329.

Et potiſsimum tempore litis motæ in poſſeſſione ſit. n. 5.

Etiam per vnicum actum. n. 6.

Quia id ſolum in hoc iudicio inſpicitur; quis poſsideat. n. 7.

Cum agatur ſolummodo de probando. nu. 8.

Quare ſolutio denegari haud debet ei, qui in poſſeſsione eſt exigendi.

Manutentionem non impedit articulus reſpiciens petitorium, ac conſequenter titulum. reſp. 10. n. 3. fol. 54.

Macrinus.

Macrinus quidã fęlix ęſtimatus, ꝙ 39. annis ſine iurgio cum vxore vixerit. reſp. 48. n. 8. f. 251

Marcus Antoninus.

Pater Marcus Antoninus Palũbus è Societate Ieſu. laudibus celebratur. reſ. 62. n. 59. f. 328.

Maria Virgo.

Maria Virgo Immaculata Dei parens laudibus extollitur. reſp. 45. n. 39. fol. 239.

Et omnia dedit ei Filius in manus. n 40.

Nihilque nos accipere voluit, quod per manus eius non tranſiret. n. 41.

Maria Mater cunctorum viuentium iurè magis, quàm Eua, dicitur. n. 43.

Maria Virgo Sanctiſsima Titularis eſt Cathedralis Neapolitanæ. reſp. 29. n. 50. fol. 146.

Marius.

Marius vnus ex triginta tirannis à ſuo milite ſuoque gladio interemptus. reſp. 46. n. 18. fol. 243.

Maritus.

Maritum diligere debet vxor vt ſuam vitam. Taciti dictum. reſp. 48. n. 20 fol. 252.

Maritus vxoris nomine præſentat. reſp. 44. n 17. fol. 233.

Vnde illa præſentare dicitur.

Maritus eſt Dominus fructuum dotis. reſp. 6. n. 26. fol 39.

Et viuente vxore præſentare poteſt ad beneficium iuriſpatronatus. n. 27.

Martinus Nauarrus.

Martinus Nauarrus gaudet ſuam ſententiam à Couarruuias eius diſcipulo probari. reſp. 19. n. 18. fol. 99.

Martyr.

Martyrem facit cauſa, non martyrium. reſp. 87. n. 34. fol. 528.

Martyr, ideſt confitens dicitur. n. 35.

Maſſobrius.

Maſſobrij locus de ſynodo declaratur. reſp. 80. n. 92. fol. 462.

Materia.

Materia obligata, vel legata; materiatum neq. obligatum, neque legatum cenſetur. reſp. 77. n. 19. fol. 407 & n. 24. fol. 408.

Ratio redditur n. 20.

Materia, & materiatum diſtinguuntur. nu. 23.

Materia eſt nuda potentia, n. 32. f. 408.

Sed per formam perficitur.

Materia per vnionem cum forma perficitur. & in compoſitum tranſit. n. 35.

Mater.

Matri debetur legitima in bonis filiæ decedẽtis. reſp. 45. n. 44. fol. 239.

Matrem, qui deſpicit, ſtultus habetur. reſp. 19. num. 11. fol. 99.

Matrimonium.

Matrimonii ſpiritualis, atque carnalis par eſt ratio. reſp. 55. n. 40. fol. 296.

Quin multò maior illius, quàm huius.

Matrimonii, ſiue nuptiarum nomen, quod genus quid eſt, comprehendit matrimonium ſiuè carnale, ſiue ſpirituale. reſ. 1. n. 101. f. 10. multoque magis ſpirituale. quanto nobilius eſt hoc vinculum carnale.

Matrimonium ſpirituale, quo anima iungatur Chriſto Sponſo, multò ſtringit poſt funera fortiùs, cùm in æuum perduret.

Matrimonium carnale morte finitur, non ſpirituale. num. 102.

Elencus.

Matrimonio prohibito, & ſponſalia quoque, prohibita cenſentur. reſ.86.n.75. fol.526.
Matrimolo contracto in gradu prohibito, quamuis reſeruato aſſenſu Apoſtolico, obtenta poſtmodum diſpenſatione, nouus exquiritur contrahentium conſenſus. reſ.7.n. 13.fol.44.
Quia Papa ratum haud habuit, quod inter partes geſtum fuit n.fol.45.
Matrimonium in Paradiſo terreſtri primum à Deo inſtitutum.reſ.28.n.21.fol.139.
Deinde à Chriſto Domino noſtro in nouo teſtamento.n.22.fol.140.
Eſt vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis.
Matrimonium in bonis externis collocabat Plato.reſ.45.n.6.fol.236.

Mediator.

Mediator, ſiue proxeneta in aſſaſſinij crimine, aſſaſſinus habetur.reſ.36.n.35.fol.181. & n. 38.&.45.fol.182.
Quia magis in cauſa ipſe eſſe videtur. nu.39.
Mediator in crimine aſſaſsinij eiſdem feritur pœnis,quibus mandans,& mādatarius n.41.
Mediator in crimine aſſaſsinij influit vt cauſa in mortem alterius. reſ.36. n.51. fol.182. Ideo aſſaſsinus habetur.n.54.fol.183.
Mediator in crimine ſimoniæ, ſimoniacus habetur.n.52.
Mediatores,ſiue proxenetæ interemptores vocantur,& quare?n.53.
Mediator in crimine aſſaſsinij in cauſa proxima eſt illius, vnde ab immunitate excluditur Eccleſiæ.n.64.

Medium

Medium ſi deficiat,ſub quo ſubſtitutiones dictæ ſunt,& ſubſtitutiones ipſæ deficiunt.reſ. 66.n.19.fol.342.
Medio deficiēte cōſequētia quoq.ceſsat,n.20
Media quæ ſint,quæue dicantur?
Medio infecto extremorum coniunctio impeditur.n.23.fol.343.

Medicus, Medicina.

Medici circulatores, qui circumforanei dicūtur,medicorum nomine comprehēduntur; & qui illi ſint?reſp.1.n.93. fol.16.
Hi ſub Epiſcopi loci cura, & gubernio viuere debent. n.94.
Medicina nomen in genere, omnes mediciuæ ſpecies complectitur.reſ.1.n.90. fol.10.
Non tamen quæ per incantationem,& exorciſma fiunt.n.81.
Medicorum iudicio (vti peritis) ſtandum eſt, ex qua cauſa mors ſubſequuta fuerit.reſp.3. n.37.fol.25.

Melior.

Melioris conditionis eſſe non debet negligens diligente.reſ.27.n.25.fol.136.

Membrum.

Membra corporis, quæ infirmiora videntur, neceſſaria ſunt, & quæ ignobiliora, eis maiorem honorem circundamus, ex Apoſtolo Paulo.reſp.69.n 32.fol.366.
Membra omnia corporis ita attemperauit Deus,vt non ſit ſchiſma in corpore. reſp.69. n.16.fol.365.
Sed ſint membra pro inuicem ſollicita.
Quod probatur etiam ex Caſſiodoro.n.17.
Membra à capite diſcedere haud licet.n.19.
Quia omnia caput ſequi oportet.

Memoria.

Memoria cuius non eſt, neque aſſerendum factum.reſp.59.n.31.fol.313.
Memoria hominis labilis, & infirma, non igitur ei fidendum.reſp.84.n.48.fol.321. vide verbo Seneca.
Memoria omnia retinere, magis diuinitatis, quàm mortalitatis eſt.reſp.85.n.67. fol.494.

Mendacium.

Mendacium, adulterium, furtum, quare lege naturali prohibetur? reſp. 1.n.15. fol.4.

Mens.

Mens dignitatis humanæ auida malis ſubijcitur multis.reſp.2.n.8.fol.13.
Mens ex verbis habetur. reſp.87. n.2. fol.525.
Verbis proinde inſeruiendum erit teſtatorū;
Quia teſtatoris animum non videmus. n.3.
Mens teſtatoris ex præcedentibus ab eo dictis, ac ſequentibus habetur.reſp.87 n.55.f.530.
Mentem nil dilucidius oſtendit, quàm verba, quæ animum aperiunt dicentis. reſp.77. n. 13.fol.407.
Mentem diſponentis fruſtraneè quærimus vbi manifeſtiſſima verba illius ſunt, reſp.66.n. 39.fol.344.

Menſis.

Menſe Martio frigus erat, quando paſſus fuit Chriſtus Dominus noſter.reſ.84.n.27.f.489.

Meum.

Meum fit ceſſione,quod meum antea nō erat. reſp.8.n.29.fol.51.
Acquirere igitur dicor.
Meum fieri haud poteſt, quod meum eſt, niſi meum eſſe deſierit.reſp.39.n.29.fol.199.

Mercator.

Mercator quis nam dicatur?reſp.72. n.4.f.379.

Merces.

Mercedem duplicatam ex vno tantum labore quis referre non debet.reſp.27.n.19 f.135.
Merces ex iuſtitia operanti debetur.reſ.27.nu. 32.fol.136.
Elucidatur ex ſacris litteris.
Mercedem qui accepit ad operis exhibitionem tenetur.n.36.
Merces laboranti ex iuſtitia debetur. reſp. 51. n.43.fol.265.

Meretrix.

Meretricum audacia maxima.reſ.25.num.25. fol.149.

Meritum.

Merita iuſtitiam exigunt.reſp.51.n.41.fol.265.
Meritum importat quandam æqualitatem iuſtitiæ.n.44.
Meritum eſſe non poteſt ſine voluntatis conſenſu.reſp.67.n.31.fol.249.

Qqqq 2 Neque

Digitized by Google

Neque ob opus non intentum. Cùm meritũ à voluntate dependeat nullumque bonum ſit, niſi voluntarium.

Meritum procedit à voluntate libera ſimul cum gratia. n. 32.

Meriti definitio. n. 33.

Meritum eſſe minimè poteſt ſine opere bono à voluntate libera proficiſcente. n. 34. & 35.

Metallum.

Metalla ſua potentia ſuperant ſpecificata ex eis. reſp. 77. n. 27. fol. 408.

Quia in priſtinam poſſunt reduci materiam, non ita alia.

Metellus.

Metelli Numidii diſerti Oratoris dictum, an expediat vxores habere? reſp. 48. n. 3. f. 251.

Metus.

Metus cauſa ſi adhuc perdurat, influit in omnes ſubſequentes actus illo perdurante factos. reſ. 4. n. 47. fol. 31.

Metus perdurare ſemper dicitur, eius perdurante cauſa. n. 48.

Et in omnes ſequentes ſe protendit actus. num. 49.

Eoſque eadem inficit macula.

Metum perduraſſe manifeſtum fit ex actibus ſubſequentis, præciſa cauſa metus. n. 51.

Metus, & coactio conſenſum excludunt, eique contrariantur. reſp. 54. n. 14. fol. 286,

Metus mortis inconſtantem virum cadit, atq. profeſſionem annullat. n. 21. fol. 287.

Idemque operatur metus reuerentialis, præcedentibus minis, vel verberibus. n. 22.

In puero potiſsimum 14. annorum, atque etiã viginti. n. 23.

Vel ſi expulſio è domo interceſſerit. n. 24.

Accedente peſsima, ac rigida natura metum inferentis. n. 26.

Ac contrà, facili, & timida metum paſsi. n. 27.

Vel auerſione à re, ſuper qua metus infertur, eius, cui infertur. n. 28.

Metus ex noua ſuperueniente cauſa ceſſare præſumitur. reſ 54. n. 44. fol. 290.

Metus cauſa perdurante, quicquid interim fit, ex eadem cauſa fieri dicitur. num. 47.

Vnde renuciatio liti metu perdurante facta, nulla eſt.

Vel ſi perduret quis in eodem loco, in quo metum paſſus fuit. n. 53. fol. 291.

Metus mortis, vt quis profiteatur incuſſus, nullam profeſsionem reddit. reſ. 54. nu. 29. fol. 288.

Vel mali imminentis. n. 34. fol. 189.

Metu mortis quod factum eſt, nullum eſt, & inualidum. n. 32.

Metus mortis comminatæ in conſtantem virũ cadit. n. 33.

Metus ſuſpitionem exagerant diligentiæ factæ, vt quis quamprimum profiteatur. n. 35.

Diſpenſationis ætatis petitio.

Expenſarum ſubminiſtratio.

Vel ſi præſens eſſe voluit. n. 37.

Lætitiæ ſigna poſt profeſsionem. n. 38.

Triſtitiæ ante illam. n. 39.

Metus perdurare dicitur perſeuerante eadem cauſa metus. reſp. 53. n. 32. fol. 280.

Metus, & ſi non plenè probatus, coniunctus tamen cum dimiſsione habitus, probat, palamque facit, voluntatem hominis liberã non fuiſſe.

Metus reuerentialis, præcedentibus minis votum irritum facit, etiam expreſſum, & ſolemne. reſp. 4. n. 39. fol. 30.

Multoque magis implicitum. n. 40.

Vel ſi metus fuerit maior, & cum verberibus.

Mineruа.

Mineruа inuita aliquid facere, quid ſit? elucidatur. reſ. 54. n. 6, fol. 286.

Miniſter.

Miniſtros omnes tribunalis Sancti Officii iuramentũm præſtare oportet de ſecreto ſeruando. reſp. 67. n. 43. fol. 367.

Ergo & Conſultores.

Alioquin animaduertere in eos omnes poterit inquiſitor. n. 44.

Miniſtri omnes Tribunalis Sancti Officii ſacris indulgentiis in omnibus actibus ad Tribunal ſpectantibus, peragendis inſigniti ſunt. reſ. 69. n. 46. fol. 367.

Miniſtri omnes, etiam inferiores, Tribunalis S. Officii exempti à iuriſdictione Ordinariorum ſunt. reſp. 69. n. 33. fol. 366.

Soli inquiſitori ſubiecti.

Tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus.

Ergo & conſultores. n. 34. & n. 45. & 62.

Miſericordia.

Miſericordiam, qui hic indigentibus non impertitur; in futuro ſeculo pietatis fructum non inuenit. ex *Iſidoro*. reſp. 87. num. 43. fol. 528.

Miſſa.

Miſſarum onus multiplicatim faciendum à teſtatore iniunctum non eſt ab hærede in miſſas perpetuas transferendum. reſp. 67. n. 13. fol. 348.

Ratio affertur. n. 18. & n. 39.

Miſſas ſucceſsiuè faciendas demandaſſe teſtatorem, ex quibus arguitur? num. 26 fol. 349. & fol. 350.

Quia id erat magis animæ ſuæ proficuum. num. 39. & n. 42. fol. 350.

Miſſæ perpetuæ in certa Eccleſia faciendæ, an translata Eccleſia, & illæ translatæ cenſeantur? reſp. 75. n. 39. fol. 398.

Miſſæ relictæ vt in certa Cappella fiant, alibi celebrari non poſſunt. reſp. 89. n. 13. f. 547.

Monachus.

Monachus factus Epiſcopus ſi ſuæ Religionis habitum dimittat, aſſumpto eo Epiſcoporum ex Clero, an in excommunicationem incidat? reſp. 19. n. 13. fol. 99.

Affirmat Syluеſter. n. 15.

Addubitat Couarruuias. n. 19.

Et quid ſi tantum Albam, ſiue Rochetum aſſu-

Digitized by Google

aſſumat,n.14.& n.27.& 29.f.100.
Male tamen facit,& peccat,n.20.
Et probabiliorem dicit Ioann. Azorius ſententiam incidere in excommunicationem, num.12.
Eſt tamen deponendus ex octaua Synodo Generali,n.24.
Author incidere in excomunicationem tuetur,n.30.f.100.& ſeq.
Quia tutior,n.31.& 36.
Monachus ad Epiſcopalem dignatem euectus paternam recuperat ſucceſſionem, reſp.55. num.1.fol.293.
Acquiſita verò monaſterio dum in illo viuebat,monaſterio manent,n.2.
Monachus Epiſcopus factus proprium habere poteſt,n.3.
Atque ante renunciata recuperat,n.6.fol. 294. & num.12.
Quæ ſententia probabilior æſtimatur, quam illa Fabij Anna,n.28.f.296.
Quia nouus homo videtur, & quaſi reſuſcitatus,n.41.
Monachus factus Epiſcopus ad tria Vota obligatur ex debito legali,reſp.19.n.23.f.99.
Monachi lineis vti non debent,n.40.f.101.
Monachi non debent Regularum inſtituta relinquere,n.41.
Monachus quicquid acquirit,monaſterio quærit,reſp.71.n.21.f.375.
Monachus concionator quod acquirit ex concionum eleemoſyna ex ſuperiorum communi permiſſione poteſt in vſus proprios impendere,reſp.60.n.8.f.317.
Atque proinde in eleemoſynas,n.9.
Ac præſertim in pium opus ſuffragiorum pro animabus purgatorij, ac ſuæ.
Neque enim hæc propria ſua facere videtur, num.13.
Monachum non habitus, ſed profeſſio facit regularis,reſp.56.n.36.f.302.
Monachorum eſt, & modeſtiam, & patientiam oſtendere,reſp.86.n.64.f.519.
Monachus profeſſus apud quẽ proprietas mortis tempore inuenta fuerit, debet in ſterquilinio cum illa ſubterrari,reſpon.60.num.1. fol.316.
Neceſſe eſt autem, vt tempore mortis apud eum proprietas inueniatur,n.2.& 4.
In nullam temen incidit excommunicationis ſententiam,ex communiori,n.1.
Eccleſiaſticæ verò traditus ſepulturæ, ab illa extrahi debet.
Monachorum eſt ſolitariè degere, & ſua, aliorumque peccata plangere, reſp.20.num.38. fol.145.
Monachus vnde dicatur?
Monachi Ordinis Sancti Benedicti, & Ciſterſienſes priuilegio fulciuntur, ne inuiti ad proceſſiones accedere compellantur,nu.45. fol.146.
Ita quo ad Monachos Congregationis Caſſinen ſacra declarauit Congregatio,n.46.
Niſi ad proceſſiones Sanctiſſimi Sacramenti.
Monachis priſcis ſemper in vſu fuit operibus manuum inſiſtere,reſp.65.n.32.f.338.
Monachum carcerãs ſuperior,quòd manus violentas in alium inijecerat monachum,temere,neque cum iniuria eum carcerare dicitur,reſp.58.n.35.f.308.
Neque eum grauat,n.52.f.309.
Monachus adminiſtrationem habens,vel beneficium,ſi quid ſibi reliquauerit parcè viuendo,poteſt de reliquato eleemoſynas,erogare,etiam conſanguineis egentibus, reſp.60. n.5.f.317.
Non quod dominium reliquati acquirat, ſed propter Eccleſiæ facultatem,n.6.
Vel ſaltim quò ad ius diſponendi,& diſtribuẽdi,num.11.
Monachus poſt profeſſionem,cùm ſit iam mortuus mundo,teſtari ampliùs non poteſt,reſ. 12.n.50.f.69.
Neque etiam declarare.
Monachus per profeſſionem renũciat proprijs, ſeque ſub alterius obedientia, & poteſtate transfert,n.51.
Monachus ad aliam religionem translatus, an bona recuperet primo data? reſp.55. n.11. fol.294.
Monachus,ſi profeſſio nulla declaratur,recuperat bona,n.36.f.296.
Ratio affertur,n.37.
Monachus monaſterio pulſus interim penſo diuinarum horarum perſoluendo tenebitur, quamuis ſubdiaconatus ordine initiatus non ſit,reſp.56.n.8.f.300.
Quamuis alij contrariam ſectentur ſententiam,n.9.
Verum alij affirmatiuam,n.10.
Quam ſatis probabilem exiſtimat Author.n.11.
Quod neque triremibus addictus huiuſmodi à penſo ſoluendo ſolututus ſit,n.12.
Monachus ad Epiſcopatum aſſumptus ad tria ſubſtantialia vota Religionis tenetur, reſp. 19.n.1.f.98.
Monachus Epiſcopus factus tenetur habitum ſuæ religionis deferre,n.5.f.98.
Etiam Cardinalis,n.6.
Quod fecerunt Pius V. & Siſtus V. Romani Pontifices,n.7.
Quod factum confundit eos Epiſcopos, qui abiecto religionis habitu,induũt illum Epiſcoporum ex Clero,n.8.
Et contrarium facientes proprij habitus deſertores ſunt,n.42.f.101.
Vnde excommunicatione feriuntur,n.45.

Monens.

Monens aliquid fieri,ipſe facere videtur, reſp. 36.n.57.f.183.

Monialis.

Monialis inter mortuos reputatur, poſt profeſſionem,

Digitized by Google

ſionem,reſp.12.n.27.f.66.
Neque velle, neque nolle (vt mortuus) habens.

Monſtrum.

Monſtrum non corpus eſt, vbi inter membra diuiſio apparet,reſp.69.n.59.f.368.

Mori,Mors.

Moriuntur homines tripliciter, reſp.86. nu.16. fol.510.
Mortuus habetur,qui operari non poteſt,n.18.
Mortuus tamen haud eſt,naturaliter.
Mori,& abire idem,reſp.26.n.17.f.132.
Mors nemini parcit,reſp.79.n.98.f.451.
Mors eſt vltima rerum linea, reſp.54. num.17. fol.277.
A qua nullus ſupereſt regreſſus.Animæ à corpore ſeparatio.
Indomita.
Aequatque omnia abſque aliquo reſpectu, num.18.
Mors omnibus vna,reſp. 29.n.1.f.143.
Atque ineuitabilis,n.3.
Mors atra, æquat omnia, ex Nanzianzeno, num.6.
Mors refertur Eminentiſſimi D. Cardinalis Boncompagni Archiepiſcopi Neapolitani, n.51.f.147.
Mors eius,eius obitu vacar beneficium probatur per aduerſæ partis aſſertionem, quæ ſe fundat in illa,reſp.6.n.3.fol.37.
Mors homini ineuitabilis eſt, atque omnibus comunis, nullique parcit, reſp.22. num.1. fol.112.
Statutumque eſt homini ſemel mori,n.2.
Mors atra omnia ſub ſuas vocat leges, reſp.46. n.2.f.241.
Satiſque moleſta eſt,n.3.
Nullique eam exorare licet.
Mors imputanda eſt cauſæ effectiuæ reſp.3. n. 30.f.24.& n.33.
Et vrgentiori,n.39.f.25.
Mors ciuilis non eundem parit effectum, quē mors naturalis,reſp.86,n.22.f.510.
Sed in illis dumaxat caſibus,qui ſunt iure expreſſi.
Et in odioſis,ſecus in fauorabilibus,n.23.
Mors ipſa receſſus dicitur,reſp.64. n.19.f.332.
Mors quid? reſp.3.n.26.f.24.
Mors ſubſequens vrgentiori cauſæ tribui debet,nu.27.& n.39. fol.25. Quod accuratius expenditur.
Mortem nemo eſt,qui non expaueſcat,reſp.55. n.25.fol.279.
Quia non reuertuntur, qui ſemel abierunt, num.26.
Mortem effugere nemo poteſt,quamuis carus diis,reſp.16.n.2.f.83.
Moriendum ſemel,ſtatutum hominibus,n.4.
Et omnibus,n.7.
Mortem qui non eſpaueſcat,nemo eſt, reſp.4. n.29 fol.29.
Mors.quid?
Mors eſt pœna peccati, & omnium pœnarum vltima,ac grauiſſima, n.30.
Mors,quamuis comminata animum conturbat eius,cui comminatur,n.31.
Mortis metus in conſtantem virum cadit,n.32.
Et etiam per ſingulares teſtes probatur,nu.33. fol.30.
Mortis comminatio omnes perterrefacit, reſ. 54.n.30.f.288.
Mors omnium terribilium terribiliſſimum. Omnia confundit.
Et quotidie morimur,n.31.in fin.
Mors probatur per fidem Parochi à libro extractam,n.43.f.290.

Mortuus.

Mortui nos alloquuntur, vt meminerimus mori, reſp.42 n.59.f.225.
Mortui à corde hominum obliuioni traduntur reſp.69.n.28.f.319.
Ideò non eis inſultandum,n.29.
Mortuis proinde non conuitiandum,n.30.

Motus proprius.

Motus proprius tollit ſubreptionem,reſpon.14. 15.fol.75.
Sed non ius tertij.

Modus.

Modus ſolutioni legati à teſtatore datus obſeruandus eſt,reſp.48.n.48.f.255.
Quamuis ille difficilis ſeruatu foret.

Munda, Mundus.

Munda ſunt omnia mundis, ex Paulo Gentiū Doctore,reſp.52.n.65.f.275.
Mundus ex muſico concentu concinnatus, reſ. 52.nu.1.fol.269.

Mulier.

Mulier familiam non facit,reſp.20.n.12.f.104. & n.17.f.105.
Quin illam extinguit,n.32.f.106.
Quia familiæ ſuæ caput,& finis eſt.
Mulier non habet familiam effectiuam, ſed contentiuam,n.31.
Mulieres dotatæ in Regno Neapolitano, ſicuti propter maſculos à ſucceſſione excludūtur,ita,& à iure patronatus, & præſentandi, reſp.82.n.27.f.479.
Quia hæredes non ſunt.
Mulier eſt tactu viſcus,viſu Baſaliſcus, reſp.25. n.21.f.129.
A muliere iniquitas viri,illuſtratur, n.22.
Mulier morte amarior:iſta enim corpus, illa vero animam occidit,n.23.
Præſertim inhoneſta,n.24.
Muliere nil impudentiùs,n.26.
Mulier iteratò pro alio intercedendo, Velleiano non iuuatur,reſp.84.n.14.f.488.
Mulieres intra Monaſteriorum ſepta admittere non leue eſt facinus,reſp.25. n.3.f.127.
Grauiſſima proinde pœna frenandum.
Mulieres ingredientes ſepta monaſteriorum, etiam non vi facultatum, in eaſdem incidunt pœnas,atque excomunicatione ligantur,n.4.

Illa

Ita quoque regulares qui eas admittunt,ex viuæ vocis oraculo tàm Pij V. quàm Gregorij XIII.n.5.
Et ita ſeruat Sacra Pœnitentiaria Sanctiſſimi, n.6.& n.10.f.128.
Vt neque pœnitētiarij Sancti Petri poſſint huiuſmodi excomunicationem ſoluere, n.13.
Quia magis peccat, quæ ſine facultate, quàm quæ cum facultate,n.7.
Magiſque finis legis violatur,n.8.
Mulieres inferioris conditionis facilius peruertuntur,n.9.
Mulierem creauit Deus ad propagandũ genus humanum reſp.48.n.2.f.251.
Mulierem ex Adæ coſta ædificauit Deus omnipotens,n.3.
Et quare? n.4.
Et an nuda,vel carne plena educta fuerit? n.5.
Ex Hebræa voce,ex latere formatam aduertit Auguſtinus Steuchius,n.3.
Congruitque myſterio Eccleſiæ cum Chriſto num.6.
Mulier virum habens inutilem, quaſi vidua æſtimatur,reſp.43.n.26.fol.228.
Mulier vnum ex tribus, quæ inſaturabilia indicantur,reſp.77.n.14.f.407.
Mulierum enim genus eſt auarum.
Mulier virum inutilem habens vidua dicitur, reſp.86.n.19.f.510.
Declara,ibidem.
Mulieribus cum iratæ fuerint, non fidendum, reſp.4.n.34.f.30.
Mulierum ira omnium immaniſſima,n.36.
Ratio redditur, n.37.

Multitudo.

M*ultitudo* duorum,vel trium nomine complectur,reſp.47.n.24.f.249.

Muſica.

M*uſica* à Sanctis Patribus etiam in diuinis laudibus adhibita,reſp.52.n.9.fol.270.
Ratio,n.12.
M*uſices* virtutes,laudeſque referuntur ex Caſſiodoro,n.14.
M*uſices* Magiſtri omnibus alijs patribus ſimplicibus,non graduatis, præferuntur in ordine Conuentualium,n.15.
M*uſicam* Dijs curæ eſſe, veteri prouerbio dicebatur,reſp.52.n.2.f.269.
Quod ex lege diuina comprobatur.
M*uſico* concentu malus ſpiritus conquieſcit, num.3.
M*uſices* origo cœleſtis,n.5.
Eſtque ars conſummatiſſima.
Et inter liberales annumeratur,n.39.f.273.
Atque inter mathematicas ſcientias.
Eiuſque cantu operantium mitigatur labor, num.6.
Turpèque olim habebatur muſicam ignoraſſe,ac litteras,n.7.f.270.
Quod Temiſtocli accidit.
Et Socrates ſenex inſtrui lyra non erubuit.
Interponebaturque ne dum ſacris, ſed omnibus ſolemnibus; ſiue letis, ſiuè meſtis, num.8.

Mutare,mutatio,mutatum.

M*utanda* non ſunt, quæ ſemper certam habuere determinationem, reſpo.78.num.55. fol.419.
M*utatum* quod eſt,ſtare non poteſt, reſp.88.n.99.fol.542.
Vt contrà quod non mutatur, ſtare haud prohibetur.
Omniaque, quæ mutantur non ſtant, & quæ ſub tempore ſunt, omnia mutationi obnoxia perſeuerant.
Mutatio voluntatis teſtatoris inferenda abſque cauſa haud eſt,reſp.32.n.48.f.162.
Neque præſumitur, niſi verbis exprimatur,
Et qui mutationem dixerit,ipſe probare tenebitur,n.50.f.163.
Cùm perdurare quiſque præſumatur in eadem voluntate.
Mutare conſilium nemo poteſt in alterius præiudicium,reſp.67.n.53.f.351.

N

Natura.

N*Atura* ſuperfluis non abundat, reſp.78.n.43.fol.418.
Natura ſemper præualet; inde quod ſecũdum illam eſt,attendi debet,reſp.35. nu.26.f.175.
Natura nil magis nobis conciliauit, quam erga filios charitatem,reſp.54.n.26.f.288.
Natura accuſator videtur, qui fœminas à ſucceſſione excludit, quaſi non totos maſculos genuerit,reſp.74.n.42.f.391.
Naturæ principium.Quod tibi non vis fieri,alteri ne feceris,reſp.80.n.84.f.461.
Naturæ accuſatores dicuntur, qui fæminas à ſucceſſione remouent, reſp.22.nn.14.f.114.

Naturale.

Naturale quod eſt, non quod accidentarium attenditur,reſp.62.n.17.f.324.

Nauis.

Naue legata diſſoluta, materia, ex qua confecta fuit,minime debebitur,reſp.77.num.31. fol.408.
Ratioque affertur.

Necare.

Necare eſt è domo filium pellere, eique alimenta negare,reſp.54.n.25.f.288.

Neceſſitas.

Neceſſitas liberalitatem excludit, reſp.51.n.50. fol.265.
Nemo enim in neceſſitatibus liberalis exiſtit.
Et qui dat ex neceſſitate,non donat.

Negatiua.

Negatiua ex actorum reuolutione probatur, reſp.78.n.11.f.414.
Negatiua facti ex reuolutione actorum probatur,reſp.84.n.54.fol.492.

Quia omne, quod in actis ſcriptum non reperitur, actum non præſumitur, n. 55.
Negatiua ſcripturæ, ex eius probatur lectura, reſp. 86. n. 34. f. 516.
Negatiua facti ex ipſamet ſcriptura probatur, eliciturque, reſp. 85. n. 62. f. 504.
Negatiua facti ex ſcriptura probatur, reſpo. 67. n. 15. f. 348. & n. 56. f. 351.
Vt qui in ſcriptura nõ reperitur, ſcriptus haud dicatur, n. 16.
Negatiua per ſe improbabilis eſt, reſp. 63. n. 11. fol. 329.

Negligens, negligentia.

Negligens ſibi imputare debet damnum, quod inde euergit, reſp. 42. n. 23. f. 221.
Negligentia qui coargui debet, in iudicium vocari oportet, atque interpellari, reſp. 88. nu. 11. f. 543. & n. 112.

Negotiatio.

Negotiatio dumtaxat ex Sacris Canonibus eſt Clericicis prohibita, reſp 73. n. 26. f. 381.
Negotiatio in commercijs poſita, reſp. 72. nu. 3. fol. 379.
Negotium quid? n. 5.
Negotiator haud dicitur, qui rem per artificiũ mutatam carius vendit, quàm ante mutationem emit, n 6.
Vnde artificium hoc Clericis minimè inhibetur, n. 7.
Negotiatio tunc dicitur cum res eo acquiritur animo, & intentione primariò, vt reuendatur, n. 22. f. 381. & n. 24.
Negotiationis qualitas fundanda eſt per ſe fundantem in illa reſponſ. 73. n. 50. fol. 383.

Negotium.

Negotiorum merita partium aſſertione panduntur, reſp. 42. n. 35. f. 223.
Negotium vtile gerit pro re Eccleſiæ, qui cenſus ſuper eius impoſitos bonis, redimit, reſp. 8. n. 15. f. 50.
Quia qualitas fundans intentionem probanda eſt, ſiue quis ſit actor, ſiuè reus, n. 51.

Nemo.

Nemo plus iuris in alterum transferre poteſt, quàm in ipſo eſt, reſp. 55. n. 44. f. 297.
Nemo reſupinus præſumitur in exigẽdo quod ſuum eſt, reſp. 59. n. 22. f. 312.
Vt illud iactare velit.
Ex conſuetudine exigendi præſertim, n. 24.
Nemo ex ſua nequitia commodum referre debet, reſp. 79. n. 86. f. 449.
Nemo ſuum (vt pretium) recipit, reſp. 39. n. 30. fol. 199.
Nemo præſumitur velle in palam delinquere, n. 32. fol. 200.
Nemo poteſt plus iuris in alterum transferre quàm in ipſo ſit, reſp. 24. n. 24. f. 126.
Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quã, ipſe habeat, reſp. 28. n. 48. f. 141.
Nemo ius, quod ipſe non habet in alium transferre poteſt, reſp. 86. n. 90. f. 522.
Nemo ex ſua malitia, & dolo commodum haurire debet, n. 94.
Nemo tantæ ſuperbiæ faſtigio tumidus, vt ſenſum contemnat ſuperioris, reſp. 80. num. 62. fol. 460.
Nemo deſtruere præſumitur, quod ipſe in votis habuit, vt fieret, reſp. 68. num. 30. fol. 357.
Quia nemo fruſtraneè operari velle præſumitur.

Neophytus.

Neophytus promoueri minime debet, ne cadat, reſp. 2. n. 19. f. 14.

Nepos.

Nepotes in lumbis communis parentis, & ipſi eſſe videntur, atque proinde dilecti, reſp. 76 nu. 21. f. 402.
Nepotes ex filia de familia matris haud ſunt, reſp. 20. n. 15. f. 105.
Vnde vocata (Domo) à præfata filia, vocata videtur Parentela.
Neptis non intelligitur vocata diſpoſitiuè, ſed in conditione poſita, etiam ſtatuti, reſp. 22. num. 52. fol. 117.

Nihil.

Nihil, & nullum, ſiue inutile vna penduntur trutina, reſp. 88. n. 120. f. 544.
Et qui nihil habet, nihil dare poteſt, n. 119.
Nihil ſub ſole nouum, n. 130. f. 545.
Nihil non poteſt ſub aliquo genere poni, neq; ſpeciem conſtituit, reſp. 26. f. 132.
Nihil non fit, ex nihilo ſecundum humanam potentiam, n. 8.
Alioquin creatio eſt.
Quæ eſt ex nouo productio, n. 9.
Solique Deo conuenit.
Nihil fit ex nihilo, reſp. 88. n 77. f. 540.
Niſi per diuinam potentiam, n. 100. f. 542.
Vnde neque alicuis generis ſpecies eſſe poterit, n. 78.
Nihil actum eſſe dicitur, dum aliquid aliud ſupereſt ad agendum, reſponſ. 14. num. 15. fol. 78.
Nihil ex nihilo. reſp. 28. n. 34. f. 140.
Nihil qui habet, nihil dare poteſt, n. 35. f. 141. & num. 38.

Non.

Non entis nullæ ſunt qualitates, reſp. 88. n. 72. fol. 539.
Non factum, & inutile factum, idem, reſp. 7. nu. 44. f. 47.

N*olens.*

A Nolentibus quæ extorquentur, non ſatis feliciter ſuccedunt, reſp. 4. n. 1. f. 27.
N*oluiſſe* videtur quod non dixit, qui potuit illud dicere, & non dixit, reſpon. 79. num. 66. fol. 447.

N*omen, nomitatim, nominatio.*

N*omina*, quæ habent diuerſa, diuerſos quoque effectus habere dicuntur, reſp. 11. num. 17. fol. 57.

No-

Elencus.

Nomina ad recognoſcendas res inuenta, reſp. 59.n.8.f.311.

Quia ex illis rerum quiditates cognoſcimus, num.9.

Nomina rebus conſeqnentia eſſe debent,n.13. fol 312.

Et proprietatibus rerum correſpondere nomina debent,n.14.

Eaque non fortuito,ſed quadam naturę ratione impoſita eſſe.

Nominatim quid fieri dicitur, qnod fit per relationem ad aliud,n.15.

Nominatio coram Notario facta haud ſufficit, vt inſtitutio ſequatur,reſp.82.nu.2. fol.477.

Sed ſola præſentatio attenditur,n.5.

Niſi coram Ordinario ratificetur,n.10.

Alioquin non prodeſt,n.14.f.478.

Nominatio præſentatio haud eſt, ſed electio, reſp.16.n.15.f.84.

Nominatio non tribuit ius ad rem non ſequuta confirmatione,ſicuti præſentatio facit,reſp. reſp.16.n.19.f.85.

Nomine,qui facit alieno, non ſuo facit nomine,ſed illius;ei proinde imputabitur, non facienti,reſp.44.n.18.f.233.

Nominum diuerſitas diuerſitatem indicat effectuum,n.20.

Nomen Dei Sanctum blaſphematur propter vitam malorum Sacerdotum,reſp.80.num. 35.fol.457.

Nomen habere non merentur, qui inſtitutum non ſequuntur,reſp.86.n.54.f.518.

Imò,& re,& nomine priuari,n.59.f.519.

Nomen qui non habent, nec officium habent, num.56.

Nec nomen eſſe debet,vbi res deeſt,n.57.

Et qui nomine eximuntur, & fructu carere debent,n.60.

Nomini eſt deſeruiendum,n.66.

Nominatus à teſtatore ad iuſpatronatus Laycorum in re ius habere dicitur, ne dum ad rē, reſp.28.n.4.f.138.

Eique præſentatio debetur per compatronos, n.7.f.139.

Nominis extrinſeca nuncupatio rei eſſentiam non mutat,reſp.59.n.3.f.311.

Nomina rerum hominum placito inuenta, num.4.

Earum proinde eſſentiam non peruertunt.

Atque ex vſu loquentium,moribuſque vtentium,& mutantur, & interpretationem admittunt,n.5.

Nominis nuncupatio rei ſubſtantiam non mutat,reſp.55.n.53.f.297.

Nominatione de aliquo facta ad beneficium, ius quæritur ei ſaltim ad rem,ad petendam nominationis confirmationem,reſp.17.nu. 23.fol.91.

Eique ex iuſtitią confirmatio debebitur, n.24.

Nominum diuerſitas,diuerſitatem qnoque diſpoſitionum facit, reſp.24. nu.17.f.125.

Notarius.

Notarius à tabellionatu depoſitus ob fidem dubiam,ad illum reuocari amplius non poteſt, reſp.46.n.36.f.245.

Quia fides eius iam in dubio poſita eſt.

Notarius cum ſit perſona publica, publicè rogari debet de his,quæ gerenda erunt, reſpo. 84. n.91. f.496.

Rogari vero debet à partibus, vel ſaltim ab altera earum,n.93.f.497.

Et de quibus rogatus fuit acta edere,n.94.

Notarius,de quo rogatus non fuit, inſtrumentum coficere minimè poteſt,reſp.84.nu.74. fol.495.

Neque atteſtationem dare.

Et de eo ſolùm, quod coram eo geſtum fuit inſtrumentum conficere,n.75.

Et de illo tantummodo ſe rogare, num.76. & num.89.

Neque inſtrumenta rogare poterit de his,quę tempore rogitus non interfuere,n.77.

Quod ſi fecerit,fides ei non præſtabitur.

Non ſtabitur itaque Notarij aſſertioni,niſi de his,quæ geſta coram eo fuere,n.78.

Notarius quod non dicit, neque nos dicere oportet,n.89.f.496.

Notarius de quo rogatus non fuit,neque fidem facere poterit,reſp.84.n.53.f.49a.

Notario atteſtanti vltra officium ſuum, non creditur,n.58.f.493.

Vt puta de verbis enunciatiuis.

Neque aſſerenti interueniſſe cauſæ cognitionem,n.59.

Neque Epiſcopi aſſertioni ſtatur,ni aliunde conſtet,n.58.

Notarij error non præiudicat diſpoſitis, reſp. 32 n.36.f.161.

Notarii atteſtationi,acta data fuiſſe,ſtatur,reſp. 25.n.35.f.130.

Notarii dicto ſtatur in his, quæ ad ſuum ſpectant officium,reſp.81.n.7.f.466.

Quia iurauit officium ſuum fideliter exequi, num.8.

Notarii Vaſſalli in Regno ex capit. Ladislai Regis inſtrumenta rogare vel prò,vel contra Dominos Terrarum,in quibus degunt, prohibentur,reſp.84.n.69.f.494.

Alioquin omnia nulla,& inualida erunt.

Notario,vt fides habeatur,cōſtare debet illum eſſe Notarium,reſp.46.n.24.f.243.

Notario extrahenti ſcripturam ab originali exhibito, & exibenti reſtituto, non creditur, num.25.

Notarium memoria retinuiſſe omnia geſta, atque dicta inter partes, vt ea poſtmodum in inſtrumentum redigeret, inueriſimile eſt, reſp.84.n.61.f.493.

Vnde ei credendum non eſt. Quia ſicuti in vno errare potuit,ita, & in altero, num.67. fol.494.

Nouale.

Nouale quid? reſp.78.n.28.f.416.
Et quid innouare? & n.30.

Nouennium.

Nouennium requiſitum in religione Conuentualium in Regentibus Studiorum, vt ad Paternitatem aſciſci poſſint, an per æquipollens poſſit impleri? reſp.51.nu.35.f.264.

Nouerca.

Nouerca odium in priuignos exitiale, reſp.53. n.49.fol.282.
Vt neque morte extinguatur.

Nouiſſima.

Nouiſſimurum memoria habenda, reſp.42.nu. 60.f.225.

Nouitius.

Nouitius per æquè æſtimatur, qui detecta nullitate profeſſionis abit, atqui ea non emiſſa, ad ſua reuertitur, reſp.26.n.24.f.133.
Nouitius, vt ad profeſſionem admitti valeat, duo perquiruntur. reſponſ.53.nu.18.fol.278.
Et vnum ſine altero non ſufficit.nu.20.fol.279.

Nouum.

Nouum opus denuncians fraudulenter, coerceri debet. Et Sycophanta vocatur. reſpon.21. 23.fol.109.

Nullus.

Nullum quod eſt, nullum producere poteſt effectum. reſponſ.88.nu.75.fol.140.
Vnde nec confirmari poterit, quod nullum eſt.nu.76.
Vide verb. ex eo.
Nullum quod eſt, nullum producit effectum. reſponſ.61.nu.17.fol.322.
Nullum quod eſt, nullum parit effectum. reſpõſ. 39.nu.49.fol.201.
Nullum quod eſt, operari nihil poteſt. reſponſ. 84 nu.70.fol.494.
Licitè proinde ei obluctamur, quod nullum eſt, & contrà legem factum.
Nullum quod eſt, nihil dat firmum. reſponſ.26. nu.6.fol.132.
Nullum, & inutile, ac nihil æquiperantur.n.10.
Nullum quod eſt producere effectum non poteſt, neque firmari poteſt. reſponſ.28. nu.33. fol.140.& nu.37.fol.141.
Nullum quod eſt ab initio, temporis ſucceſſu non conualeſcit. reſponſ.31.nu.36.fol.156.
Nullum quod eſt, nullum producit effectum. reſponſ.14.nu.54.fol.78.
Nullum, & inutile eodem ponderantur pondere. reſponſ.7.nu.43.fol.47.
Nullum quod eſt, nullum producit effectum. reſponſ.54.nu.16.fol.287.

O

Obedientia.

O*Bedientia* victimis præponitur, & quare? ex Sancto Gregorio. reſponſ.78. num.105. fol.425.
Obedientia Deum habet pro obiecto. reſponſ. 65.nu.6.fol.335.

Obiectum.

Obiectum concludenter probari debet per opponentem. reſponſ.51.nu.29.fol.264.

Obligatio.

Obligationes ſunt quæ partibus obligatis obſunt, non inſtrumentum. reſponſ.84.num.82. fol.495.
Quia inſtrumentum non eſt obligatio, ſed eius probatio.
Obligatio ſoluendi debita in bonis ceſſis, intelligitur pro reſiduo bonorum ceſſorum. reſponſ.90.nu.21.fol.553.

Oblatio.

Oblatio ſimulatè facta, atq; in fraudem nil operatur.nu.24.
Oblatio perſonæ ſi firma non erit, neq; & bonorum.nu.25.
Oblatio de perſona, & bonis facta coniunctim, perſona deficiente deficit, etiam quoad bona.nu.28.
Quia ſi non tenet principale, deficit & acceſſorium, & cauſa mortis donaſſe videtur.nu.29.

Oblati

Oblati non profeſſi, ſi licentientur à monaſterio, bona per eos oblata reuocantur. reſponſ. 64.nu.23.fol.333.
Oblati, licet obedientiam promitrant, nõ tamen illa profeſſionis vim habet. reſponſ.65. nu. 11.fol.335.
Neq; voti.nu.16.fol.336. & nu.27.
Niſi verè profeſſionem emiſerint; atq; obedientiam vouerint.nu.13.
Oblatus, an dicatur, etiam ſi habitum non mutarit, ex doctrina declaratur *Nauarri*. reſpõſ. 65.nu.23.fol.336.
Negatiuam ſequitur ſententiam Author.n.25.
Oblata Turis Speculorum Romę ad clauſuram, an teneantur? nu.24.
Negatiuè reſpondetur, quia moniales nõ ſunt. nu.25.
Oblatorum plures ſunt ſpecies.nu.26.
Oblato laboranti victum debet Monaſterium. nu.40.fol.338. Hoc autem ex iuſtitia.nu.43.
Oblatus verè non dicitur, qui ſe, & ſua obtulit Monaſterio; verùm neq; voluit, neq; mutauit habitũ, ſed in ſeculari permanſit. reſponſ. 64.nu.1.fol.331.
Oblatus mutare habitum tenetur in ſignum conuerſionis, verus vt oblatus dicatur. nu.2. & nu.4.
Oblati quaſi ſerui videntur illius Eccleſiæ, cui ſe obtulerunt.nu.3.
Oblatus, vt quis verè dicatur duo requiruntur. reſponſ.64.nu.9.fol.332.
Et cum effectu, atque perpetuo.nu.10.
Oblatus in forma non valida; ſi reuertatur, ſua recuperat.nu.11.
Quia ſub conditione illa obtuliſſe videtur.n.13.
Oblati verè non dicuntur, qui recedunt.nu.17.

Obſeruantia.

Obſeruantia ſubſequuta ſoluendi in certo loco, ſatis iuuat, vt eodem loco ſolutio in poſterum fiat. reſponſ.23.nu.4.fol.120.

Nam videtur hoc inter partes actum fuiſſe.

Obſeruantia ſoluendi ius tribuit exigendi. nu.6.

In dubio præſertim.

Obſeruantia animum declarat partium, & voluntatem. nu.8.

Obſeruantia Sacri Prætorij Pœnitẽtiariæ Apoſtolicæ pro lege habenda erit. reſponſ.25.nu.12.fol.128.

Mutanda minimè itaq; erit. nu.14.

Neq; abſq; fundamento in re tàm graui obſeruantiam illam inoleuiſſe æſtimandum erit. nu.15.

Obſeruantia ſubſequuta ſatis eſt optima mentis interpreſ. nu.16.

Obſeruantia ſubſequuta plurimum in beneficialibus operatur, in antiquis potiſſimum. reſponſ.16.nu.63.fol.87.& nu.64.

Ita vt vim decreti obtineat, conſuetudinis, priuilegii, atque pacti. nu.65.

Obſeruantia ſubſequuta, ex præambula conceſſione ſubſequuta præſumitur. nu.66.

Et qualis mens fuerit concedentium declarat. fol.67.

Obſeruantia ſubſequuta in apertum deducit partium, & diſponentium mentem ita fuiſſe, vt obſeruantia indicat. reſpon.11. nu.22. nu.58.

Et hæc interpretatio præit interpretationi iuris. nu.23.

Quia omnem tollit ambiguitatem. nu.24.

Vnde neq; præſcriptionem exigit. nu.25.

Et conſeruat titulum cõformem obſeruantiæ. nu.26.

Etiam ex curſu decem annorum.

Obſeruantia negatiua inualiditatem arguit inſtrumenti, vel quod non extiterit. reſponſ.85 nu.88.fol.506.

Obſeruantia ſubſequuta præſumptionem facit præambulæ conceſſionis. nu.89.fol.107.

Obstetrix.

Obſtetrices medicam artem exercere dicuntur. reſponſ.1.nu.92.fol.10.

Occaſio.

Occaſio fronte capillata eſt, poſt verò calua, & quare? reſponſ.14.nu.40.fol.77.

Exprimitur Alciati emblemate.

Occidere.

Occidere ex vi priuata licet in aliquibus caſibus. reſponſ.37.nu.29.fol.187.

Ex hiſtoriis illuſtratur. nu.30. & 32.

Ex Sacra Scriptura nu.34.

Ratioq; affertur. nu 31.

Oculus.

Oculum habens effoſſum irregularis eſt. reſponſ.9.nu.2.fol.51.

Oculum habens integrum, ea ſi ex illo nihil videat, neq; deformitas vlla enaſcatur manifeſta, irregularis haud iudicatur. nu.3.

Potiſſimum ſi Sacerdotis prudentia aliqualis defectus temperari poſſit. nu.5.fol.52.

Oculus alterius nequam eſſe non debet, quod alter bonus ſit. reſponſ.68.nu.62.fol.361.

Occupare.

Occupantes bona beneficiorum Eccleſiaſticorum in cenſuras dant in decreto Sacri Trid. Concilii ſeſſ.22.cap.11.de reformat. & Bulla in Cœna Domini. reſponſ.7.nu.17.fol.45.

Odium.

Odia reſecanda, fauores dilatandi. reſponſ.20. nu.26.fol.105.

Odioſa reſtringenda, fauorabilia verò extendenda. reſponſ.25.nu.2.fol.127.

Odia reſtringi, fauores conuenit dilatari. reſpõſ. 33.nu.11.fol.168.

Odoardus.

Odoardus Henrici Regis Brittaniæ filius ab aſſaſſinis vulneribus petitus. reſponſ.37.n.7. fol.185.

Officialis.

Officiales Datariæ Papæ non præſumuntur errare in annis Papæ regnantis. reſponſ.84.nu. 63.fol.493.

Quin magis præſumptio eſt pro ipſis, quod ritè ſuo fungantur officio. nu.65.

Officialis diſcendens ab officio animo non redeundi, facultatem officii amittit. reſpõſ.27. nu.23.fol.135.

Officium.

Officio ſuo quiſq; rectè defungi debet. reſponſ. 84.nu.66.fol.493.

Alioquin peccat ſi ignorat ea, quæ ad illud neceſſaria fuerint rectè exercendum.

Oldradus.

Oldradi conſ. 21. fuit canonizatum apud Romanam Rotam. reſponſ.22.nu.20.fol.115.

Declaratur. nu.26.fol.116.

Oliua.

Oliuarum fructus, induſtriales magis, quàm naturales dicuntur. reſponſ.73.n.42.fol.383.

Omne.

Omne qui dicit nihil omninò eximit. reſponſ. 79.nu.8.fol 443.& nu.11.

Omniaq; particularia, & ſingularia comprehendit. nu.9.

Omne qui dicit, nihil dimittit non comprehenſum. reſponſ.77.nu.50.fol.409.

Vt ſingularia quæq; incluſa videantur. nu.51.

Exauditur tamen ſecundum expreſſionem factam. nu.52. & reſponſ.75. nu.21.fol.397.& nu.22.

Omne qui dicit, nihil excludit. reſponſ.32. nu. 60.fol.164.& reſponſ.51. num.24.fol.263.& reſponſ.87.fol.530. & reſponſ.36. num.48. fol.182.

Omne, quod in actis ſcriptum non reperitur, non actum præſumitur. reſponſ.67. nu.17. fol.348.

Omnia tempus habent, ſuiſq; ſpatijs tranſeunt vniuerſa ſub cœlo. reſponſ.76.nu.1. fol.400.

Omnia, quæ facimus in nomine Domini Ieſu

Chriſti facere nos oportet, gratias agentes Deo,& Patri. Secundum Apoſtolum ad Coloſſenſes.3.13.reſponſ.34.nu.42.fol.172.
Omnium rerum viciſſitudo eſt. illuſtratur. reſp. 41.nu.59.fol.217.& reſponſ.43.n.7.fol.227.
Omnis qui male agit, odit lucem. reſponſ. 39. nu.34.fol.200.

Onus.

Onera hæreditaria in hæredes tranſeunt.reſpõſ. 30.nu.16.fol.149.
Onus rei iniuſtum non ob id fori priuilegium Clerico aufert.nu.27.fol.250.
Onera, vt eum ſequantur, quem emolumenta, & honores ſequuntur, naturæ cõſentaneum eſt.reſponſ.13.nu.15.fol.71.
Onera realia ſequuntur poſſeſſores bonorum, & inter eos diuiduntur.reſponſ.90.num.19. fol 553.
Tranſeuntq; pro rata bonorum in ceſſionarium.nu.20.& 21
Onus legatum ſoluẽdi,temporaliter adiectum, operatur, vt legatum morte legatarij finiatur.reſponſ.49.nu.7.fol.257.
Onus ad quem ſpectat,ad eum, & commodum ſpectare debet.reſponſ.27.nu.37.fol.136.

Opinio.

Opinio hominum rei naturam non mutat. reſponſ.37.nu.53.fol.190.
Opinio, quæ diſtinctione diſcordantes conciliat, ſequenda magis.reſponſ. 31. num. 10. fol.154.
Diſtinctione præſertim Iuris regulis correſpõdente.nu.11.
Opinio, ſiuè ſententia non ex authoritate; ſed ex rationibus vim obtinet. reſponſ.55.nu.27. fol.295.& nu.30.fol.296.
Opinio, quæ magis tuta eſt, ſequenda. reſponſ. 19.nu.36.fol.100.
Præſertim ex poſt facto.
Ne quis damnetur.
Et vbi agitur de cenſuris.
Et dubium ſit verum.nu.37.
Non ex conflictu opinionum.
Opinio, quæ magis fauet animæ vti tutior ſequenda.reſponſ.19.nu.31.fol.100.
Opinionum in conflictu ei magis ſtandum, quæ pietati fauet, & pro anima eſt, vt euitetur peccatum.nu.33.
Præſertim ſi illam plures,probatiq; ſequantur Doctores.nu.34.
Opinio probabilis dicitur ex vnius Claſſici Doctoris ſententia.nu.35.

Oportet.

Oportet verbum neceſſitatem indicat.reſponſ. 19.nu.50.fol.101.
Et ad veritatem refertur.nu.51.

Oppoſitio.

Oppoſitio iuſta æſtimatur illa Vlpiani: quo ad te liberas ædes habeo. reſponſ. 46. num.44. fol.245.

Optimus.

Optimus quis dicatur? reſponſ.2.nu.25. fol.14.

Opera, Operarius.

Opera pia in charitate facta, proficiunt non minimi operanti,& quò ad meritum,& quò ad ſatisfactionem.reſponſ.87. nu.19. fol.526.
Etiam ſi mortuis exhibeantur.n.20.
Acceptius tamen opus eſt, quod viuis impenditur.nu.21.
Opera bona in peccato facta ad vitam non proſunt æternam.nu.24.fol.527.
Opera pietatis viuentibus à viuentibus impenſa proſunt operanti. Quia orant recipientes, vt in æterna tabernacula recipiantur.nu.25.
Et facit ſibi amicos de Mammona iniquitatis.
Operarijs mercedis exhibitio debetur. reſponſ. 39 nu.21.fol.199.
Operum manuum nomine quid comprehendatur?reſponſ.65.nu.33.fol.338.
Operanti merces debetur ex iuſtitia.nu.42.
Operibus magis, quàm verbis animus propanditur.reſponſ.53.nu.15.fol.278.
Operibus pietatis inſtãdum dum viuimus, atq; dùm dies eſt.reſponſ.87.37.fol.528.

Opus.

Opus,& merces termini correlatiui ſunt.reſp. 27.nu.38.fol.136.
Probatur.
Opus,& conſilium differunt.reſponſ.88.nu.22. fol.536.

Oratio.

Oratio quadraginta horarum ex antiqua traditione à Pio IV. Apoſtolica authoritate confirmata fuit.reſponſ.29.nu.25.fol.145.
Atque à Clemente VIII.
Et à Sanctiſſimo Carolo Borromeo Cardinale,& Archiepiſcopo Mediolanenſi ſæpiſſimè in vſum vocata.

Ordo.

Ordines recipere nemo ex præcepto tenetur diuino.reſponſ.4.nu.26.fol.29.
Ordo à teſtatore demandatus quòad ſubſtitutiones, ſeruandus erit, neq; prætergrediendus.reſpon.66.nu.11.fol.341.
Ordo præpoſterus, ſed neceſſario commutatus. reſponſ.16.nu,14.fol.84.
Ordo Epiſcopalis idem eſt, quò ad omnes.reſp. 19.nu.47.fol.101.
Diſtinguuntur tantum ſuppoſita.

Ordinata, Ordinare.

Ordinata ſunt,quæ à Deo ſunt.reſponſ.80. nu. 78.fol.461.
Ordinare qui non poteſt Clericum,neq; poteſt eum iudicare.reſponſ.80.nu.42.fol.458.
Ordinaria via exequutiuã ceſſare facit.reſponſ. 18.nu.10.fol.93.

Ordinarius.

Ordinarij canonizationi de Iurepatronatus aſſerentis admodum defertur.reſponſ.47. n.5. fol.248.
Ratio affertur.nu.6.
Ordinarij contra Iuriſdictionem attentandum nihil eſt.reſponſ.98,nu.43.fol.359.
Declara.nu.46.in fin.

Digitized by Google

Ordinarius examini ſubijcit præſentatum,vt dignoſcat,an dignus,vel indignus ſit, reſp.16. n.20.fol.85.& n.21.
Ordinarius liberè conferre beneficia poterit ſubcollectorum, qui vnici in diœceſi non fuerint,reſp.33.n.9 f.168.
Ordinarius tenetur exequi ſentẽtiam delegati, requiſitus, atque ita Iudex laycus, reſp.41. n.19.fol.214.
Poteſtque in id compelli,n.20.
Etiam cenſuris,n.44.f.215.
Quamuis iniuſta fuerit ſententia, nu.21.& 41.

Ordinatus,Ordinandus.

Ordinatus Subdiaconus ob metum cadentem inconſtantem virum, ordinem ſuſcipit, & carather in anima imprimitur, reſp.4.n.12. fol.28.
Si voluntas coditionalis fuerit, non abſolutè reluctans,n.53.fol.31.
Alioquin nec recipit ordinem,neque carathe rem,n.54.
Et idem in baptiſmo,n. 23.f.29.
Ordinatus Subdiaconus per metum in conſtãtem virum cadentem,ad continentiam ſeruandam non tenetur ſecundũ magis receptam ſententiam,& probabilem,reſp.4.n.16. fol.28.& n.18.
Et ita receptum ex ſtylo Sacræ Cancellariæ,& Pœnitentiariæ,n.21.fol.29.
Neque ad penſum diuini officij perſoluendum. Poterit proinde matrimonium contrahere;niſi ratificauerit per exercitium ordinis,n.45.f.31.
Ordinandus in prælatum,vitæ merito, & Sapiẽtia eligi debet,reſp.2.n.86.f.19.
Ordini Sacro Subdiacontus implicitè,anon explicitè continentiæ perpetuæ votum annexum eſt,reſp.4.n.6.f.28.
Atque hoc non eſſentialiter, ſed accidentaliter,ex Eccleſiæ conſtitutione,& n.18.
Perquiritur proinde ex parte ſuſcipientis explicita,atque libera voluntas,n.7.
Vt cogi poſtmodum poſſit ad continentiam ſeruandam,n.8.

Otium.

Otium,& ignauia fures ſunt temporis, reſp.42. nu.52.fol.225.

Ouis.

Ouium ſanguinem de manu Paſtorum exquiret Chriſtus,reſp.58.n.51.f.309.

P

Pax.

P*Ace* nihil vtiliſſimum. Contrà nihil turpiſſimum,ac pernicioſiſſimum,voluntatum diſiunctione,reſp.86.n.8.f.514.
Pax ex diſtinctione rerum oritur,n.9.

Pactum,Paciſci.

Pacta diuina diſſoluens graui ſe ſceleri addicit, reſponſ.56. num.45. fol.302.
Pactis ſtandum initis,reſp.27.n.6.f.135.
Paciſci ſuper beneficialibus illicitum, atque prohibitum,reſp.7.n.1.f.44.
Redditur proinde contractus nullus,n.2.
Licetque ab eo per pœnitentiam reſilire.
Pacto in contractu adiecto de aliquo futuro conſequendo: ius illud conſeruatur, & in bonis noſtris eſſe dicitur, reſp.5.n.1.f.33.
Vnde poſſumus de illo diſponere,vti de re patrimonij noſtri; & ius illud in fideicommiſſo omnium bonorum includitur,n.2.
Pactum ſeruandum, quamuis illi lex obluctetur,reſp.65.n.9.f.335.
Quia pactum rumpit leges.
Pacta cuſtodiri debent,n.36.f.338.
Pactum non vnius voluntate, ſed duorum, vt minimùm,perficitur, reſp.88. n.37.f.537.
Pactio quid? ex Vlpiano,n.38.
Pactum quid? ex Vlpiano,reſponſ.84.num.72. fol.494.
Pactum de reuocando emphyteuſim, prima reuocatione conſumitur; niſi aliud inter partes actum ſit,reſp.14.n.29.f.76.

Panni.

Panni,& pannamenta diſtinguuntur ſicut materia,& materiatum,reſp.77.n.17.f.407.
Pannamenta quæ dicantur. Quæue eo nomine compræhendantur? nu.38.f.408.& n.41. & 44.fol.409.
Panno legato,an veniant veſtes? n.39.
Pannicularia quæ dicantur? n.42.
Quæ verò ferunt morti damnati,& ſpiculatori debentur.n.43.
Pannamentorum omnium teſtatoris legato, veſtes ipſius comprænduntur,n.44.
Pannorum omnium legato,veſtes tantum legatæ comprænduntur,n.49.
Non verò panni,quos vendendi cauſa teſtator domi habebat.

Papa.

Papa Ordinarius eſt Ordinariorum, reſpo.75. num.10.f.396.
Papa totum orbem pro diœceſi habet,reſp.81. n.50.fol.471.
Et iuriſditionẽ habet vniuerſalem,ſicut Deus, num.51.
Papa vniuerſalem habet in toto mundo iuriſditionem, quia Epiſcopus vniuerſalis eſt, num.54.
Papa à Deo poteſtatem accepit Paſtores in Eccleſiis aſſignandi,n.56.
Papa omnia poteſt,& præualet,vt Deus,excepto peccato,reſp.51.n.26.f.263.
Papa Ordinarius eſt Ordinariorum, reſp.53.n. 63.fol.283.
Totumque mundum pro diœceſi habet.
Et poteſt cognoſcere de omnibus cauſis in quacunq;diœceſi ipſe reperiatur,caſque delegare,n.64.
Eſtque Supremus Princeps,vice Deus in terris n.66.

Papa præcepto omnes parere debent, reſp.81. num.71.fol.472.
Quod eſt de neceſſitate ſalutis.

Parochus.

Parochus in Eccleſię ædibus reſidere tenetur, ſi eas habeat, reſp.62.n.40.fol.326.
Alioquin intrà fines parochiæ.
Vel extrà eos in domo, ita vicina Eccleſiæ, vt ſuo muneri per ſe valeat intereſſe, ex Sacræ Congregationis declaratione, n.41.
Non igitur extrà fines, modo detegere præfato, improbatur, n.44.f.327.
Neque id ſine ratione, n.46.
Et diſtantia hæc morali modo perpendenda erit, n.55.f.328.
Si potiſſimum ſubſtitutum in Eccleſia relinquat, n.56.

Parent.

Parentum nomine, ne dum carnales, ſed multò magis ſpirituales compræhenduntur, ex Paulo 1. ad Corinth. 4.15. reſpo.19.num.10. fol.99.
Parentum vota ſunt, proprios filios hæredes relinquere, reſp.22.n.67.f.118.
Parentes debent filijs theſaurizare, non è contra, num.68.
Parentum eſt filiis theſaurizare. reſpo.45.nu.1. fol.236.
Neque curis, laboribuſque parcere, natis, vt acquiſita relinquant. n.2.
Taleque votum eſt erga filios, n.3.
Parentum bona filiis debentur, non ita liberorum parentibus, n.4.
Parentum amor erga filios ſummus, n.5.
Vt plus filios, quam ſe diligant, n.6.
Quia in illis eorum protrahitur ſubſtantia, num.7.
Et liberi ſunt anima patris.
Nulluſque amor vincit paternum.
Parentes ſunt viuæ imagines communis parentis Dei, reſp.48.n.60.f.256.
Ideo honore proſequendi.
Parentes noſtri poſt peccatum ſe nudos eſſe cognouerunt, & erubuerunt, atque ſe abſcōderunt, reſp.39.n.36.f.200.

Par.

Par pari referre. Terentianum dictum, illuſtratur, reſp.44.n.29.f.234.
Paria ſunt, mandatum non habere, vel illud non ſeruare, vel eius fines excedere, reſp.86. n.32.fol.516.
Paria ſunt nominatim exprimi aliquid, vel per relationem ad aliud. reſp.32.n.43f.162.

Pars.

Pars in toto eſt, non contrà totum in parte, reſp.43.n.17.f.228.
Pars compoſitum non eſt, ſed ex vtraque parte conſurgit, reſo.88.n.36.f.537.
Partes ſunt, quæ concordant inter ſe, quæ loqui, atque paciſci debent, non Notarius, reſp.84.n.71 f.494.

Paruum.

Paruum quod eſt in conſideratione non habetur, reſp.62.n.48.f.327.

Paſtor.

Paſtores boni ſi Eccleſiis præficiantur ad maximam Dei cedit gloriam, animarumque ſalutem, reſp.2.n.69.f.18.

Pater.

Pater ſi ſoluere cepit, quod filius mutuo accepit, ſibi præiudicium infert; neque iuuari Macedoniano poſtmodum poterit, reſp.23. n.17.f.121.
Pater Alphonſus de Leone celebratur, reſp. 88.n.128.f.544.
Patres Conuentuum quibus qualitatibus præditos eſſe oportet in ordine Conuentualiū, reſp.52.n.20.f.271.
Patrum nomine qui veniant? oſtenditur, n.47. fol.273.
Paternum eſt officium filias dotare, reſp.45.nu. 24.f.238.

Pati.

Pati quis debet legem contra ſe, quam pro alio dixit, reſp.46.n.22.f.243.
Pati quis debet contrà ſe, quod contrà alios ſtatuit, ſuoque met gladio confodiatur, reſp.80 num.96.f.462.
Patere legem, quam tibi ipſe dixiſti, reſp.32.n. 53.fol.163.

Patrimonium.

Patrimonium, qui alienauit poſtquam ad illud promotus fuit, ad idem ipſo iure reuertitur, reſp.61.n.15.f.321.
Quia alienatio nulla fuit, atque contra formā à Sacro Concilio ſtatutam. Peccat tamen mortaliter ob legis tranſgreſſionem. Iureq; in eum animaduerti poterit.
Patrimonij ad titulum, vel penſionis promoueri non poſſunt, niſi quos Epiſcopus pro ſuarum Eccleſiarum neceſſitate, vel comoditate iudicauerit aſſumendos, reſp.61.nu.1. fol.310.
Illudque alienare, vel cedere haud poſſunt.
Neque beneficio renunciare. Vde verbo alienans.

Patronus.

Patroni conſenſus ſat eſt ſi ſubſequatur, ne contemptus dicatur, reſp.16.n.69.f.88.
Patroni ſi negligentes fuerint in præſentando intra quadrimeſtre, ad Epiſcopum collatio deuoluitur, reſp.88.n.107.f.543.
Quod quadrimeſtre à die currit notitiæ.
Patronus quis non dicitur Beneficij iuriſpatronatus ante Epiſcopi conſenſum, reſp.89.nu. 21.fol.548.
Sed Dominus, ſiue benefactor, ſiue benemeritus.
Patronus vſurpans, & alienans bona beneficij, à iure ſuo cadit, reſp.28.n.38.f.141.
Et eſt excommunicatus.
Et in ſimoniæ crimen incidit, n.39.

Et

Elencus.

Et iuſpatronatus defertur ad alios, qui non conſenſerunt,n.40.
tronus admittens alium ad ſecum præſen-
Patandum ſibi præiudicat,n.43.
Quia illum in quaſi poſſeſſione conſtituit, num.44.
Neque poterit mutare conſilium.n.45.
Non tamen præiudicat alijs compatronis, num.46.
Neque admiſſus plus iuris habet, quàm qui illum admiſit,n.47.
Et pro vna voce æſtimatur in ſtirpes, non in capita,n.49.
Patroni poſſunt inter ſe ipſos concordare de alternis vicibus præſentando,reſp.14. n.24. fol.76.
Idque cedit in vtilitatem Eccleſiæ, vt faciliùs illi de Rectore prouideatur n.52.f.78.
Debent tamen omnes ſimul concordare, num.53.
Alioquin vnius diſſenſus cõcordiam deſtruit.
Vnde non ſufficit maioris partis conſenſus.
Patronus quis dici non poteſt, ante erectionẽ, ſaltim inceptam,ex ſola fũdatione, reſp.89. n.14 fol.547.
Præſertim ſi fundationi non acceſſit Epiſcopi conſenſus.
Patronus,qui alium non patronum ad præſentronum ad mittit, ſibi pręiudicat, reſp.42. n.49.f.224.
Etiam ſi præſentatio effectum non ſortiatur, n.50.fol.225.
Patronus lite iam inſtituta per præſentationem inter duos litigantes, variare amplius non poteſt,neque cumulatiuè ad fauorem tertij, reſp.43.n.38.f.229.
Vt neque admitti eius præſentatio debeat,n. 41.fol.231.
Etiam ob mortem vnius ex litigantibus,n.43.
Patronus poteſt cumulatiuè alterum præſentare,reſp.14.n.21.f.75.
Patronus pro libito præſentare poteſt,cùm beneficium iuris patronatus vacat, modò dignum præſentet.reſp.41.n.48.f.216.
Patronus,ſi nullum ei inferatur præiudicium quoad ius præſentandi,non poteſt conqueri de alio,n.49.

Paulus Apoſtolus.

Paulus Apoſtolus verbis Sancti Ioannis Chryſoſtomi celebrabratur,reſp.48.nu.11.f.252.

Pax.

Pax non quæritur, vt bellum exerceatur, ſed bellum,vt pax acquiratur, reſpo.85.num.3. fol.499.
Pax ſeruari,& pacta cuſtodiri debent, reſp.18. n.41.f.94.
Neque vlla maior iuſtitia eſt, quàm quæ pacta is firmata ſunt,ſeruentur.

Peierare.

Peirandum non eſt;ſed iuramenta ſeruanda, reſp.65.n.38.f.338.

Pœna.

Pœna peccato reſpondere debet, reſp.83.nu.4. fol.481.
Pœna docente cognoſcere quiſque debet quãtùm deliquit,reſp.58.n.48.fol.309.
Pœna metu cœrcendi ſunt delinquentes,à delictis vt ſe temperent,n.54.
Pœnam ſuſpenſionis per can.neminem,& can. Sanctorum 70. diſt. aduerſus promotum ſine titulo, haud innouari per Sacrum Concilium dicit Cardin.Bellarminus,reſpo.61. n.14.f.321.
Pœna conueniens ſacrilegio excomunicatio eſt,reſp.38.n.14.f.192.
Pœna docet quantum quiſque exceſſerit, reſp. 35.n.37.f.176.
Pœna metu temeritatis audacia refrænanda eſt,n.38.
Pœna docente,vt quis cognoſcat quantum exceſſerit, iurè in iudicium vocatur, illa feriturus,reſp.38.n.28.f.193.
Pœna docente, vt cognoſcat quantum quis deliquerit,iuſtum,reſp.78.n.72.f.422.
Atque vt metu pęnæ à temeritatis audacia refrenetur,n.73.
Medicamque admittat manum, vt ſanetur, num.74.
Pœna diſtendendæ neque ſunt, neque exacerbandæ,ſed in eis benigniorem partem nos ſequi oportet:reſp.60.n.20.f.318.
Pœna peccantibus inferuntur,non innoxijs.reſ. 58.n.2.f.305.
Nam pœna antecedentem ſupponit culpam.
Et pęna,& culpa ſunt duo inuicem ſibi connaxa,n.3.
Probatur id ex ſacris literis,n.4.
Pœna delicto correſpondens eſſe debet, nu.5. fol.306.
Pœnas delicto commenſuratas eſſe oportet,reſ. 78.n.76.f.422.
Pœna non debẽt excedere ſuos auctores. n.77.
Pœnarum qui tranſgreditur metas, contra iuſtitiam facit,vnde,& peccat, n.78.

Pœnitentia.

Pœnitentia ſine ex hac vita diſcedendum haud eſt.Exemplo Sancti Auguſtini.reſpo.79.num. 97.fol.451.
Pœnitentia locus eſt in actu imperfecto, ſecus verò in actu perfecto,reſp.88.n.30.f.537.

Peccatum, Peccator.

Peccatum eſt,laycum de Eccleſia iudicare,reſp. 41.n.34.fol.215.
Et filium matrem;& reum Iudicem.
Peccator peccat ſi elegi ſe patiatur, ſicuti peccãt eligentes,ſi peccatum notorium eſt, reſp.2 n.56.& 57.f.16.
Peccans legem prorutit,atque diſſoluit,reſp.85. n.25.f.501.
Quia peccans à lege recedit.
Peccatum quid? n.26.
Peccatum abſq;voluntate non eſt,n.30.

Pec-

Peccator per peccatum deformis, & inuiſus Deo efficitur, reſp.2.n.50.f.16.
Peccator indignus euadit, qui ad dignitates eligatur, n.53.
Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum, reſp.16.n.52.f.87.
Etiam per damni illationem, n.53.
Peccatum abſcondicula amat, reſp.39. n.35.fol. 200.& n.37.
Peccatum tantò grauius, quantò qui peccat maior habetur, reſp.78.n.99.f.424.
Nam peccatum dignitate perſonæ augetur, num.100.
Et ſunt velut Reipublicæ Latrones, & piratæ.
Quia hinc liberius peccandi anſam accipiunt Layci, n.101.
Præſertim plebia ingenia, quæ magis exemplis, quàm ratione capiuntur, n.102.
Peccatum ex Sancto Auguſtino quid? reſp. 1. n.7.fol.4.

Pecunia.

Pecunia, vt ſubeſt induſtriæ fructuoſa dicitur, reſp.72.n.11.f.380.
Pecunia appellatione res ſignificatur, num.19. fol.381.
Sicuti, & corpora continentur, n.20.
Pecuniam omnia dicimus, quorum valor pecunia æſtimatur, n.21.
Pecunia non venditur, n.47.fol.383.
Pecunia inter immobilia agnoſcitur. reſp. 50. n.12.fol.306.& n.17.
Quæ ad commutationes rerum faciendas inuenta eſt.
Et non niſi ad emendum diſpoſita. n.13.
Etiam ſi ad emptionem ſtabilium depoſita ſit, ac etiam feudi. n.14.
Tamen inter res mobiles computatur.
Et in his conſiſtit, quæ vſu conſumunt, ac ſola ipſa commiſtione conſumuntur. nu.15. fol.31. diſtrahi igitur poteſt.
Quia res fragilis, nec diuturna ęſtimatur. n.16.
Pecunia Eccleſiæ reſtitutæ ex cenſuum reuēditione, licitè in redemptionem aliorum Eccleſiæ cenſuum conuerti, implicarique poſſunt. reſp.8.n.7. fol.49. & n.33.fol.51.
Pecunia ex redemptione cenſuum Eccleſiæ reſtitutæ inter immobilia computantur. n.9
Alienari igitur haud poterunt. n. 10. fol 50.
Quoniam penſio in alimentorum cauſam cedit Et Doctores de penſione loquentes, doctrinis ad materiam alimentorum accomodatis vtuntur. n.14.

Penſio. Penſionarius.

Penſio alimentis in omnibus æquiperatur. reſ. 23.n.13.fol.121.
Penſio, ſi imponatur ſuper beneficio iuris patronatus laycorum, patronorum aſſenſus non eſt neceſſarius. reſp 41.n. 50. fol.216.
Et quid in Epiſcopo? n.51.
Penſio antiqua extinguitur, & noua conſtituitur cum illa de perſona in perſonam transfertur. n.53.
Declara quoad perſonam, non quò ad ſubſtātiam. n.54.& 56.fol.217.
Penſionis reſeruationi conſentiens, & pro ſe, & ſucceſſoribus in beneficio, conſentit. num.58.
Penſio quid? reſp.62.n.21. fol.325.
Et Clerico datur.
Non tamen eſt beneficium. n.22.
Penſionis ſolutio, vbi aliter actum non fuerit, in loco fieri debet beneficij. reſp.23. num.1. fol. 120.
Limita ſi alio in loco ſolutio cepta fuerit fieri n.2.
Quod extra beneficij locum vterque, & Titularis & Penſionarius degat.
Penſionis ſolutio extrà locum vt fiat beneficij poteſt inter partes pacto deduci. reſp.23. n. 7.fol.120.& n.36.fol.122.
Penſionarius in poſſeſsione conſtituitur exigendi, etiam per vnicum actum ſolutionis nu.10.fol.121.
Etiam ſi aduerſus ſucceſſorem agatur. nu.11.
Penſionis ſolutio facultatis actus non eſt, ſed purè neceſſarius. reſponſ.23. nu.32.fol.123.
Penſio quid?
Penſiones præteritas ſoluere tenetur ſucceſſor in beneficio. reſponſ.13.nu.9 fol.70.
Factis tamen diligentiis aduerſus prædeceſſorem.
Quia penſio onus beneficio inuſtum eſt. nu.19 fol.71.
Et poſſeſſorem ſequitur.

Peregrinus.

Peregrini ſumus. hoc cogitandum ſedulo. reſponſ.42.nu.57.fol.225.

Perfectum.

Perfectum, quod nam dicatur? reſponſ.38. nu. 56.fol.195.
Perfectum quod nam dicitur? reſponſ.88.nu.47 fol.538.

Periculum.

Periculo ſe exponens peccandi, mortaliter peccat. reſponſ.2.nu.71.fol.18.

Permiſſum.

Permiſſum intelligitur, quod prohibitum non inuenitur. reſponſ.8.nu.28.fol.51.

Perpetuum.

Perpetuum nulli datum eſt; ſed humana omnia tranſeunt. Vitæ tempus breue. reſponſ.66. nu.1.fol.340.
Perpetuum quod nam dicatur? reſponſ.68. nu. 27.fol.357.

Perquiſitio.

Perquiſitio ſcripturæ, ſi adſit, vel non adſit in prothocollo, citata parte ex aduerſo fieri debet. reſponſ.63.nu.12.fol.329.
Potiſsimum vero lite pendente. nu.13.

Perſona.

Perſona ſucceſſoris in dignitate, & perſona defuncti eadem cenſetur in lite cepta cum defuncto, vt etiam ſucceſſor condemnari debeat. reſponſ.41.nu.10.fol.211.

Per-

Perſona indictum præceptum, vel grauamen, illam non excedit.reſponſ.74.n.22.fol.389.
Perſonarum duarum vices ſubiens ad imparia iudicari poterit.reſponſ.79.nu.33.fol.444.
Perſonarum acceptio in iudicijs habenda haud erit; æqualiter quippè Deus iudicat omnes. reſponſ.78.nu.63.fol.421.

Petitorium.

Petitorio in iudicio probationes eſſe debent præcisè ad rem, de qua agitur. reſponſ. 11. n.10.fol.56.
Alioquin à iure cadit agens.
Petitorium poſſeſſorium abſorbet. reſponſ.10. nu.6.fol.54.
Et expenditur tex. in cap. dilectus. 6. de cauſa poſſeſsion.& proprietat.
Exaudi ſi ſimul actum ſit ſuper vtroque. nu.7
Vel ſuper proprietate partis confeſsio, vel ſententia intercedat. n.8.
Vel ſi conſtet de proprietate.n.11.
Petitorium nihil commune cum poſſeſſorio habet reſp.42.n.41.fol.223.

Petrus Gregorius.

Petrus Gregorius Tholoſates vir doctiſsimus laudatur.reſp.32.n.29.fol.161.

Phitagoras.

Phitagoræ ſymbolum: Coronam ne carpito. elucidatur.reſp.1.n.19.fol.5.

Pirrus Corradus.

Pirrus Corradus celebratur in ſua praxi diſpēſationum Apoſtolicarū.reſp.86.n.26.f.511.

Pia diſpoſitio.

Piæ diſponentium voluntates in ſua conſtitutione non violari, pium æſtimatur.reſp.80.n.36.fol.457.
Exaudi tamen ne id fiat præter id, quod inſtum eſt. atque leges, ſacrique canones ſanxere. neque illis obluctentur.n.40. & n.47.f.458.

Pietatis opera.

Pietatis opera viuens exhibens præuenit ſibi faces in tenebris. reſp. 87. num.16. fol.526.
Ad incognita profecturo. n.36.
Pietas ad omnia valet.n.18.

Pium.

Pium eſt præſumere id eſſe, quod poſsibile eſt, eſſe.reſp.34.n.14.fol.170.

Pollicitatio.

Pollicitatio perfecta per ſtipulationem, & donationem inter viuos, reuocari non poteſt. reſp.89.n.34. fol.549.
Intellige directè, ſecus indirectè.

Pomponius.

Pomponius Maranta Authoris Auus, fuit diſcipulus Marci Mantuæ.reſp.48.n.57. f.256.

Pondus.

Pondere ſanctuarij expendendæ res ſacræ erſit. reſp.2.n.89.fol.19.

Populus.

Populus aquis fluuialibus comparatur, quæ ſibi inuicem ſuccedunt. reſp.13. n.26. f.71.

Poſſidens Poſſeſſio.

Poſſidens ab immemorabili cū priuilegio manutenceri debet.reſp.40.n.67.fol.210.
Poſſeſsio defuncti in hæredem non transfunditur, niſi apprehendatur reſp.46. n.8. f.242.
Quia poſſeſsio facti eſt.
Apprehenditur verò per præſentationem, etiā vnicam.n.9.
Quæ ſequuta inſtitutione manutenibilis eſt.
Et ſufficit deſcendentiam probare; vt præſentatio ſubſtineatur.n.10.
Quia vltimus ſtatus attenditur. n.11.
Excluſis etiam veris patronis in poſſeſsione non exiſtentibus.
Poſſeſsionem præſentandi apprehendit hæres per præſentationem.n.14. fol.243.
Et per eam pertinentia probatur iuriſpatronatus.n.15.
Qui verò non præſentauit, in poſſeſsione minimè dici poteſt præſentandi. n. 16. in fin.
Poſsidet iuſtè, qui prætore authore poſsidet. reſp.42.n.26.fol.222.
Poſſeſsionem non citati turbare quis non poteſt.n.42.fol.224.
Poſſeſsio iuris præſentandi in hæredem non tranſit, niſi apprehendatur. n.43.
Poſſeſsionis magnum eſt commodum.reſp.47. n.29.fol.249.
Et poſsidenti manutentio datur. n.30.
Ac Poſſeſsione pro titulo præſumitur.n.31.
Poſſeſsionem habere quis præſumitur in vim præcedentis tituli.
Si de titulo potiſsimum in contrarium nihil deducitur.n.33.
Poſſidentis conditio melior æſtimatur.reſp.11. num.42.fol.60.
Poſſeſsio facti eſt, nec præſumitur. reſp.42. n.7. fol.220.
Poſterior turbatiua dicitur, atq. attentata. n.8.
Vnde nec manutenibilis.n 9.
Ratio affertur. n.10.
Poſſidere eandem rem eodem modo, & tempore duo ſimul, & in ſolidum haud poſſunt n.10. & n.28.fol.221.
Poſſeſsio præſentandi ſine facto non acquiritur, reſp.43.n.32.f.229.
Poteſt tamen acquiri per factum negatiuè. num.36.
Poſſeſsio longeua præſumptionem facit tituli. reſp.43.fol.226.
Allegatione potiſsimum accedente ex fundatione, vel dotatione.n.20.
Et concurrentibus multiplicatis præſentationibus.n.21.
Quæ tamen omnes effectum ſortitæ ſint.
Etiam ſi tres tantum eſſent.n.22.
Siue etiam duo n.23.
Fuitque ita decīſum pluties.n.25.
Poſſeſsio iuris præſentandi in hæredes minimè transfunditur, niſi actu appprehendatur.reſp.6.n.21.fol.39.

Poſterius.

Poſteriores in ordine, quod anterioribus præferantur, id nulla iuris ratio patitur.reſp.51 n.61.fol.267.
Et irrationabile æſtimatur.n.66.

Poſthumus.

Poſthuma nomen in eam, quæ iam nata eſt, minimè cadit, reſp. 87. n. 62. f. 531.

Poteſtas.

Poteſtati qui reſiſtit, Deo reſiſtit, reſp. 80 nu. 79. fol. 461.

Poteſtas eum limitata eſt excedens illam, ſine poteſtate agit, ac conſequenter, vt priuata perſona, reſp. 86. n. 30. f. 516.

Pragmatica.

Pragmatica prima de Senatus Conſulto Macedoniano Notarios afficit, non contrahentes, reſp. 85. n. 65 f. 505.

Neque reddit obligationes filiorum pro parentibus nullas.

Pragmatica prima de Aſſaſinis elucidatur, reſ. 36. n. 49. f. 182.

Pratum ſpirituale.

Prati ſpiritualis Sophtonij authoritas, reſp. 2. n. 103. fol. 20.

Pracedere, Pracedentia.

Pracedere is debet in Religione, qui prior in illam ingreſſus fuit, reſp. 51. n. 25. f. 263.

Pracedentia in materia conſuetudo attenditur locorum, reſp. 52. n. 55. f. 274.

Præceptum.

Præcepta naturalia quæ ſint? reſp. 21. num. 13. fol. 109.

Prædicatores.

Prædicatorum in Religione, ſi Epiſcopi non ſe conforment in veſtibus, & ieiunijs, & abſtinentijs Religionis Prouincialis non debet eis dare ſocios, reſp. 19. n. 26. f. 99.

Præeſſe.

Præeſſe qui alijs debent, ambitu duci non oportet, reſp. 2. n. 20. f. 14.

Præfatio.

Præfationes mentem indicant diſponentis, legemque rogantis, reſp. 25. n. 18. f. 129.

Præfationes mentem indicant diſponentis, reſ. 68. n. 52. f. 359.

Et cauſam finalem.

Prælatus, Prælatura.

Prælatus, qui in peccato eſt, arguere alios non poteſt peccantes, reſp. 2 n. 61. f. 18.

Prælatura Eccleſiaſticæ ambientibus haud concedendæ, reſp. 2. n. 38. f. 15.

Prælati ſupræmi omnes habent ſuos familiares ſubiectos, reſp. 69. n. 53. f. 367.

De eiſque cognoſcunt.

Vt ſunt Epiſcopi.

Hoc quoque priuilegio potiri debebit Sancti Officij Tribunal n. 54 f. 368.

Prælati ſuperintendêtes ſunt, capti itaque oculis eſſe haud debent, reſp. 2. n. 35. fol. 15.

Præmium.

Præmium, & ſalarium ad laborem commenſurantur, reſp. 27. n. 8. f. 135.

Præmij ſpe eleuandi animi erunt ſtudentium, vt laboribus ſe libenter ſubijciant. & honor iurè appetitur ad maiorem Dei laudem, & proximorum commodum, reſpo. 51. nu. 53. fol. 266.

Præpoſitus.

Præpoſitus Collegiatæ Iuuenacen Iudex eſt cõſtitutus ſuorum Canonicorum reſp. 81. nu. 61. fol. 471.

Eſt tamen ſubiectus Epiſcopo Iuuenacen in tribus caſibus, n. 62.

Neq. id inconueniens æſtimatur, n. 64. fol. 472.

Sat enim eſt, quod in alijs, præter tres caſus, ſuperior ſit, n. 66.

Præpoſitus, & Canonici Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti iutè ab Epiſcopo Iuuenacen excommunicari potuere in eorum contumaciam, reſp. 80. n. 86. f. 462.

Et quòd ad Diœceſanam Synodum non acceſſere n. 90.

Neque ad proceſſiones, n. 91.

Neque priuilegio perfruuntur, ne excommunicari valeant, n. 87.

Declaraturque Sanchez ſententia.

Præpoſiti quot quot fuere Eccleſiæ Spiritus Sancti Iuuenacen maximis calamitatibus omnes præſsifuere, reſp. 80. n. 52. f. 458.

Quod contrà Ordinariam Epiſcopi Iuriſditionem pugnent.

Quaſi miraculum à Deo.

Præpoſitus Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti Iuuenacen curam aliquomodo exercet animarum, ſaltim quoad confeſſiones excipiendas Canonicorum, reſpon. 79. num. 82. fol. 448.

Synodo igitur intereſſe debebit.

Neque excuſari poteſt ex priuilegio Bonifacij IX. quod de hoc non loquitur, n. 83.

Tum quòd omnes vocat Sacrum Concilium, vt nullus excludatur exẽptus, n. 84. fol. 449.

Præſcriptio.

Præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit, reſp. 23. n. 31. f. 123.

Præſcriptum tantum dicitur quantum poſſeſſum, reſp. 24. 19. fol. 125.

Neque extenſio datur ad non poſſeſſa; nu. 20.

Præſentatio, præſentatus.

Præſentatio ſufficit, ſi facta fuerit ab exiſtentibus in poſſeſſione, vel quaſi, reſp. 41. nu. 30. fol. 223.

Præſentatio fructus eſt iuriſpatronatus, num. 44. fol. 224.

Et per ipſam præſentationem conſumitur.

Præſentatio, ſecuta inſtitutione, actus perfectus dicitur, n. 45.

Præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſione inſtitutus non amouetur, quamuis poſtmodũ ius patronatus ab eo euincatur, n. 46.

Ratio aſſertur, n. 47.

Præſentato inſtituto, quamuis alter derogationem, vel gratiam beneficij obtineat, nihil tamen proficit, n. 48.

Præſentatio negatiuè quæ dicatur? & quæ interpretatiuè? reſp. 43. n. 35. fol. 229.

Præ-

Præſentare permiſſus pro vna vice: facta ſemel præſentatione expirat eius facultas, nec cumulare poteſt, n.39.
Potiſſimum in hominis diſpoſitione, num.40. fol.230.
Præſentatus ad beneficium iuris patronatus ab exiſtentibus in poſſeſſione præſentandi, is inſtitui debet. reſp.46.n.4.fol.241.& nu.19. fol.241.
Quamuis ex aduerſo veri patroni exiſterent.
Quia in hac materia iuriſpatronatus vltimus ſtatutus attenditur, n.5.
Et vltima præualet poſſeſſio n.6. fol.241.
Quamuis violenta, n.7.
Præſentatio fructus eſt iuriſpatronatus, reſp.43. n.21.f.228.
Et ad eum ſpectat, qui ius ipſum obtinet, n.22.
Præſentatio vnius ex compatronis præſeruat iura aliorum, n.30 f.229.
Atque pro conſentientibus habentur, ac præſentantibus, n. 31.& 34.
Ad fauorem præſertim præſentati.
Et quaſi poſſeſſio illis acquiritur.
Et augetur numerus vocum ad fauorem præſentati, n.33.
Præſentio eorum, qui in poſſeſſione ſunt præſentandi, præualet etiam contra veros patronos. reſp.44.n.33.f.234.
Quia in hac materia, ſtatus attenditur vltimus num.34.
Præſentatio fructus eſt iuris patronatus, & ad poſſeſſorem ſpectat. reſp.6.n.22.f.39.
Vnde donec diſcutiatur de viribus donationis, præſentatio à donante facta ſubſiſtetur, num.23.
Quia vltimus ſtatus in his attenditur, n.24.
Præſentatio facta per maiorem partem vnius ſtipitis præualet, & abſorbetur præſentatio per minorem partem facta, reſpo.6.num.29. fol.40.
Præſentatio vnius ex compatronis ex vno ſtipite præſeruat ius, & poſſeſſionem aliorum, n. 30.f.40.& n.47.f.41.
Quia videntur alij conſenſum præſtare, nu.31.
Præſertim per vnum ex pluribus hæredibus, num.32.
Etiam ſi alij patroni non ſint in poſſeſſione præſentandi, n.34.
Præſentatio per vnum ex patronis facta præſeruat ius, & poſſeſſionem aliorum compatronorum, reſp.6.n.25.fol.39.
Et pleniùs, n.30.cum ſeq.f.40.
Præſentatio tribuit ius præſentato ad rem, non in re. reſp.89.n.9.f.549.
Et ſupponit ius patronatus iam erectum, n.10.
Præſentatio contra formam à fundatore data facta, non ſubſtinetur, reſp.28.n.8.f.139.
Neque præſentatio proficit, n.32.f.140.
Quamuis per ignorantiam præſentatio facta fuerit, n.9.
Et pro nominatione à teſtatore facta æſtimabitur, n.52.f.141.
Præſentatio à Moniali cum conſenſu Abbatiſſę, & Ordinarij, monaſterij nomine facta ſubſtinetur. reſp.6.n.11.f.38.
Præſertim ſi illam Epiſcopus acceptauit.
Monialibus potiſſimum non contradicentibus, n.13.
Præſentatio cumulatiuè de ſecundo facta, non nocet primo, reſp.14.n.21.f.76.
Sed præbet tantum locum, primo non exiſtēte idoneo.
Vel cæteris paribus, gratificationi.
Præſentatio quid? reſp.82.n.3. fol.477.
Præſentatio inſtituendi ni fiat coram Ordinario, exhibitio ſola litterarum patronorum non ſufficit, n.4.
Præſentatio, quæ per Collegium, vel Congregationem fieri debet, per illos collegialiter congregatos fieri oportebit, n.11.
Alioquin fit nulliter.
Præſentatis duobus, ſi in paritate fuerint vocū, quis præferendus? reſp.82.n.16.fol.478.
Senior iunіori præfertur in beneficiis aſſequēdis, num.17.
Sacerdos Clerico, n.18.
Quique maioribus præditus ſit qualitatibus, num.19.
Quique de corpore eſt Eccleſiæ, quod pinguius ius habere videatur, n.20.
Decla[ra], n.21.
Vel de eadem parochia, n.22.fol.479.
Non tamen ſola ſufficit, n.23.
Sat erit ſi ſit de eadem Terra, vel diœceſi, nu. 24.& 25.
Ciuis præfertur extero, n.24.
Præſentatio alia actiua, alia paſsiua, reſp.74.nu. 49.f.291.& n.53.f.302.
Præſentatio paſſiua dicitur, quatenus perſona inſtituenda Epiſcopo præſentatur, num.52. fol.392.
Præſentatio alia in abſtracto, alia in concreto, num.61.
Præſentatio ſola ſcripturę videtur facta de actis, ſi ſcriptura patti ex aduerſo intimata non fuerit, reſp.54.n.60.f.291.
Præſentatus coram Ordinario fieri debet, vt pręſentato ius quæratur. reſp.89.n.17.f.548.
Præſentatus à maiori parte patronorum inſtitui debet, reſp.83.n.34.f.484.
Præſentatio coram Ordinario inſtituere debente fieri debet, reſp.16.n.17.f.84.
Alioquin inſtitutio ſubſequi non poteſt, n.18. fol.85.
Præſentatus ab exiſtentibus in poſſeſſione præſentandi præfertur, & inſtitui debet, reſp.82. 26.fol.479.
Præſentatus à maiori patronorum parte inſtitui debet, reſp.11.n.8.f.38.
Præſentatus à maiori parte patronorum inſtituendus eſt, reſp.43.n.10.f.227.
Præſentari is debet ad beneficium Curam animarum habens, qui per ſe reſidere, & ani

Digitized by Google

marum curā exercere valeat, reſ.17.n.1.f.89
Præſentatio ſpreto Patrono facta ius nullum tribuit præſentato, ſicuti instituto, n.2.
Præſentatio poſt tempora à iure permiſſa facta, nulla euadit, n.5.
Præſentare ad Iuſpatronatus iure poteſt frater fratrem, & Pater filium, modo canonico ille aliquo non detineatur impedimento. reſp.74.nu.1.fol.387.
Præſentari debet Epiſcopo Clericus idoneus, atq; ſufficiens. nu.64.fol.393.
Præſentans ſcienter indignum cadit à iure præſentandi illa vice. reſp.16.nu.25.fol.85.
Præſentato à maiori parte compatronorum beneficium debetur. reſp.28.nu.14.fol.139.
Ipſeq; eſt inſtituendus. nu.53.fol.141.
Præſentationes replicatæ per antiquiſſima tempora, quæ effectum ſortita fuerint, Iuſpatronatus probant. reſp 47.nu.4.fol.248.

Præſumptio.

Præſumptio eſt ſemper contrà eum, qui impedimento eſt, ne aliquid fiat. reſ.54.n.56.f.291.
Præſumptionis peccatum eſt attentare, quod ſupra vires eſt. reſp.2.nu.74.fol.18.

Præſuppoſitum

Præſuppoſito deficiente diſpoſitum quoq; recedit. reſp.66.nu.22.fol.343.

Præteritum.

Præteritum tempus ad futurum non protendendum. reſp.51.nu.60.fol.267.

Pretium.

Pretium naturale diuiſionem, ac latitudinem tripliciter admittit. reſp.57.nu.2. fol.303.

Præuentio.

Præuentio impedit viam exequutiuam coram alio Iudice. reſp.18.nu.9.fol.93.
Diciturq; exceptio declinatoria fori. nu.11.
Præuentio coram Ordinario Iudice præuenientis fieri debet. nu.12.& nu.21.
Quia exceptionis naturam ſapit. nu.14.

Prima tonſura.

Prima Clericalis tonſura quibus conferenda ex Sacro Tridentino Concilio? reſp.32. nu. 26.fol.159.

Prima Sedes.

Prima ſedes à nemine iudicatur. reſp.41.nu.41. nu.29.fol.215.

Primario.

Primario, quod agitur attendi debet, non quod ſecundario. reſp.72.nu.15.fol.380.

Princeps, principalis.

Princeps layeus non poteſt ſtatuere ſuper iuramento, neq; directè, neq; indirectè. reſp.90. nu.7.ſol.552.
Sed circa probationem, quoad perſonam Notarij.
Principaliter negotium attingere, quod nam dicatur. reſp.68.fol.360.
Princeps videtur omnia iura in ſcrinio ſui pectoris abſtruſa habere. reſp.78.nu.18. f.415.
Principis eſt nihil cum alterius præiudicio cōcedere. reſp.68.nu.80.fol.521.
Principali deſtructo, acceſſorium quoq; corruit. reſp.88.nu.63.fol.539.
Principali excuſſo acceſſorium incaſſum ruit. reſp.7.nu.40.fol.47.

Prior.

Prior, qui in loco eſt ad habitandum, potentius ius obtinet ad ædificandum aduerſus nouum accolam. reſp.21.n.36.fol.116.
Præſertim ſi ædes publicæ ſint.
Vel Eccleſia, ſacræq; ædes. nu.38.
Vt præualere debeat prior accola, etiam contra Eccleſiam. nu.39.
Quod præuidere, atq; prænoſſe debuerit nouus accola. nu.40.
Vel ſi magnum, & irreparabile ſit præiudiciū, quod alteri infertur. nu.41.
Priora, ac potiora iura habens præferendus alteri. reſp.14.14.nu.23.fol.76.
Priores, qui ſunt in tempore, potiores in iure eſſe debent præcedendi. reſponſ.51. nu.62. fol.267.

Priuari.

Priuari quis poteſt officio, vel beneficio dupliciter. reſp.86.nu.11.fol.509.

Priuilegium.

Priuilegia non debent fruſtra conceſſa videri. reſp,68 nu.12.fol.356.
Priuilegium nullum eſſe ſine effectu debet. nu. 13. neq; verbum vllum in illo.
Priuilegia Fabricæ perpetua ſunt, non ſanè temporalia. nu.25.fol.357.
Alioquin fabricæ priuilegia firma non erunt. nu.28.
Priuilegia Fabricæ Sancti Petri Baſilicæ ludibrio per Summos Romanos Pontifices cōceſſa fuiſſe nullus ſanæ mentis dixerit. nu.29.
Nullaq; ratio admittit.
Priuilegium vltra id quod in eo expreſſum inuenitur minimè operatur. reſp.81. num.61. fol.471.
Priuilegia Bonifacij IX. Eccleſiæ collegiatæ Iuuenacen, eſt reſtrictum ad bona Eccleſiæ. reſp.88.fol.462.
Priuilegia ſtrictè interpretanda ſunt. reſp.79. nu.54.fol.446.
Præſertim ne tertio noceant.
Priuilegia de vna ad aliam perſonam diſtendenda haud ſunt. reſp.79.nu.49.fol.445.
Priuilegij tenor tenendus, atque ſeruandus. nu.50.
Etiam in ſingulis eius verbis. nu.53. fol 446.
Priuilegium Bonifacij IX. Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti Ciuitatis Iuuenacen. non extenditur ad beneficiorum incompatibilitatem. nu.52.& declaratur. nu.51.55.& 64.
Priuilegij de continentia cum aliter coſtare nō poteſt ex defectu opponentis, procedi debet perindè, ac ſi plenè conſtaret, vt pars allegabat. reſp.41.nu.11.fol.211.

Priuilegij confirmatio, vt firma ſit, ſat eſt ſi ſubſtantiam antecedentis contineat, reſpon.85. nu.79.fol.506.

Ne Princeps per ſubreptionem conceſſiſſe videatur.

Secus tamen eſt in Iudice confirmante per decretum, nu.80.

Quia decretum Iudicis obligationem non facit, ſed illam, ſupponit.

Vnde aliunde apparere debet de veritate ſuppoſiti, n.81.

Priuilegio Clericali renũciari haud poteſt, reſp. 30.n.43.f.151.& n.48.f.152.

Priuilegiorum prætextu Epiſcopali dignitati derogandum non eſt, reſp.80.n.45.f.458.

Vnde proſpicere eidem voluit Innocentius IV.in cap.1.de priuileg.in 6.

Et Sacrum Tridentinum Concilium illud innouando.

Priuilegium derogatorijs clauſulis non vallatum aduerſus alia, potiſſimum in corpore iuris clauſa, haud præualet, reſp.78.num.12. fol.414.

Etiam ſi in eo dicatur; non obſtante quod de priuileggio debeat fieri ſpecialis mentio, num.13.

Etiam ſi ad fuerit clauſula (non obſtante quocunque priuilegio) n.14.f.415.

Præſertim ſi primum priuilegium in Concilio Generali datum fuerit.n. 15.

Nam ſpecialis derogatio perquiritur, n.16.

Noua priuilegia antiquis minime derogant, num.20.

Priuilegiorum forma attendenda, neque protẽdenda vltra expreſſa, reſp.80.n.27.f.456.

In præiudicium potiſſimum iuriſditionis Ordinarij, quæ naturalis eſt, n.28.

Priuilegium priuata lex eſt, n.29.

Priuilegium cluſorium non dicitur, ſi aliquid vltrà legem comunem in fauorem operetur priuilegiati, n.30.

Priuilegium Bonifacij IX.ſtrictim loquitur, quò ad Eccleſiam Collegiatam, & bona, & perſonas in illa, reſp.81.n.39.f.469.

Propterea nullas clauſulas derogatorias addidit, n.40.f.470.

Non itaq; exemptio itaq. expãſa eſt, vt Aduerſarij putant, n.41.

Priuilegium ſeruari debet in forma à Concedente ſtatuta, & non vltrà progredi, reſp.78. n.56.fol.419.

Et ſingula eius verba perpendenda, n.57. in materia potiſſimum odioſa, & in præindicium tertij, n.58.f.420.

Priuilegia, quæ clarè, ac liquido in exemptione Bonifacij IX.leguntur, ſeruari Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti Iuuenacen mandauit Sacra Congregatio.n.59.

Priuilegia vltra expreſſa diuaricari, temerariũ, num.60.

Priuilegia communem legem non faciunt, ſed priuatam, n.61.

Priuilegium ſemper firmum habetur, vbi vltra ius comune aliquid operatur reſp.78.nu.66. fol.421.

In reliquis verò ſecundum ius comune exaudiri debet.

Priuilegium exauditur ſecundum qualitatem perſonæ, reſp.79.n.43.f.445.

Priuilegium, vnum remouens impedimentum, non ideo tollit aliud, n.45.

Priuilegium Collegio competens, vt Collegio, ad peculiares perſonas, etiam illius Collegij, ex alio capite trahendum haud eſt, n.46.

Priuilegia comunem legem non faciunt, nu.48.

Priuilegium contra ordinariam iuriſditionem pugnat, illamque quieſcere facit, reſp.78.n.3. fol.414.

Priuilegium dicitur priuata lex, detrahitque à iure Ordinario, n.4.

Probatio.

Probatio vbi deficit eorum, quæ quis aſſerit; & ius quoque de erit, reſp.11.n.7.f.56.

Præſertim in iudicio petitorio, n.8.

Stante poſſeſſione pro parte aduerſa.

Et poſt duas ſententias in poſſeſſorio, n.9.

Probare is tenetur, qui dicit, reſ.40.nu.46.f.208.

Probationes in criminalibus luce meridiana clariores eſſe debent, reſp.3.n.17.f.23.

Probationes oſſa dicuntur iudiciorum, reſp.10. n.9.fol.54.

Et in his ſtat pondus totius litis, n.10.

Probationes vehiculum ſunt ad ſentẽtiam proferendam, reſp.53.n.1.f.277.

Probationis tempus anni, eſt indultum in fauorem, & conuerſorum, & monaſterij, reſp.53. n.59.fol.283.

Proceſſio.

Proceſſiones quæ fiunt à Capitulo Cathedralis Eccleſiæ Iuuenacen, reſp.79.n.74.f.447.

Proceſſiones vnde dicantur? reſp.29.n.13.f.143. & n.32.fol.145.

Proceſſio habetur in ſolemnitate Sanctiſſimi Corporis Chriſti, n.18.fol.144.

Proceſſiones ad publicas, quæ habentur vacante Cathedrali, an populus, vt accedat compelli poſſit? n.27.f.145.

Negatiuè.

Proceſſiones ad publicas exempti etiam omnes, tàm ſeculares, quàm regulares ex decreto Sacri Concilij accedere tenentur, reſp.79.n. 1.fol.442.& n.5.

Vt compelli valeant, & ni paruerint, etiam pœnis terreri, n.2.

Clerici, beneficiarij potiſſimùm, etiam exempti, n.5.7.10.& 18.

Quod declarauit Sacra Congregatio, n.3.

Proceſſus.

Proceſſus abſque iuriſditione formatus, nullus redditus, reſp.70.n.9.f.371.

Procurator.

Procuratoris conſtitutio conſenſum expreſſum in Iudicem non operatur, reſp.70. num.21.

Producens.

Producens in iudicio ſcripturam, illam acceptare videtur, cum omnibus qualitatibus in ea contententis, reſp.81.n.10.f.466.

Potiſſimum verò cùm ea quis vtatur, vel vſus ea fuerit, n.11.

Prophanum.

Prophanum vnde dicaeatur, reſpon.38.num.10. fol.192.

Profeſſio.

Profeſſio dicitur nulla, ſi in receptione nouitij ſeruata minimè fuit Conſtitutio Sixti. V. de informatione præcedente, reſp.53.num.47. f.281.& n.59.f.283.

Quæ fuit innonata per Clementem Papam VIII.n.48.

Reijciturque ſententia Rodriqnez, præſertim ex ſententia Rotæ, n.58.f.282.

Quæ Conſtiuutio, neque tacita, neque expreſſa profeſſione diuelli poterit,

Profeſſio ſpirituale matrimonium eſt, atque carnali æquiperatur, reſp.53.n.4.f.277.

Profeſſio per metum emiſſa, nulla euadit, & inualida, reſp.54.n.15.f.287.

Profeſſio valida eſſe debet, vt renunciata permaneant in monaſterio, ex Sacro Tridentino Concilio, reſp.55.n.37.f.296.

Profeſſio contractus eſt vltrò, citroque obligatorius, quo religio profitenti, & profitens religioni viciſſim obligatur, reſpo.54. nu.11. fol.286.

Vnde vtriuſque conſenſus in hoc requiritur, num.13.

Prohibitum, prohibere, prohibitio.

Prohiberi quis poteſt, ne faciat, quod ius non habet faciendi, neque ſeruitutem aliquam, reſp.21.n.22.f.109.

Prohibitum quod non inuenitur, permiſſum cenſetur, reſp.79.n.61.f.447.

Prohibitum quod eſt, non vtique faciendum, reſp.86.n.84.f.521.

Quod aſſioma Brocardicum dicitur.

Prohibitio detractionis falcidiæ, & trebellieanicæ coniecturam, & ipſa præbet, vt vocati eſſe ſcantur filij in conditione poſiti, reſpo.67. n.22.f.402.

Proemium.

Proemium cauſam finalem legis indicat, reſpo 85 n 42.fol.502.

Proemium cauſam finalem demonſtrat, reſp.49 n.11.fol.247.

Promittens, promiſſio.

Promittens ædificare Cappellam, vel incipiens, poterit per Epiſcopum cogi ad perficiendum actione in factum, reſp.88.n.56.f.519.

Sicuti, & ad dotandum conſtructam, n.57.

Quod ſi è viuis exceſſerit, eius quoque hæredes: declara id, n.58.

Promiſſio ſimplex, ſicuti, & iurata, pariter corā Deo obligat, n.60.

Exaudi ſi abſoluta voluntas fuerit, n.61.

Promiſſio, quæ ſubſequenter accedit ad aliud, acceſſoria videtur, atque ſecundum principalis naturam regulatur, n.64.

Promiſſio antecedens qualis fuerit, ſubſequens delarat ſolutio, reſp.23.n.5.f.11.

Permiſſum cenſetur, quod iure prohibitum non inuenitur, reſp.39.n.24.f.199.

Quinimo in dubio permiſſus actus cenſetur, qui iure non prohibetur, n.25.

Tromittens fundare Eccleſiam, vel beneficium poterit cogi ad fundandum, reſp.89. nu.31. fol.549.

Declara ſi voluntas promittentis fuit perfecta.

Promoueri.

Promoueri nemo pōt, niſi ad titulū Beneficij vel patrimonij intituletur. reſp.61.nu.3.f.320

Alioquin erit ordinatio irrita; erit ſcilicet ordinatus à ſuſceptorum exercitio ſuſpenſus.

Atque Epiſcopus ordinato ad alimenta tenebitur. n.4.& 6.

Sed moderatum id fuit à Sacro Tridentino Concilio, niſi quos Epiſcopi iudicauerint ad id aſſumendos. n.1.

Pronomen.

Pronomen (quidquam) ſatis laxum eſt, & omnia comprehendit. reſponſ.78.n.147. fol.430.

Pronomen (ipſe) reſtrictiuum ad perſonam eſt. reſp.77.n.45.fol.409.

Atque perſonaliſſimum. n.46.

Pronomen (ſibi perſonalitatem indicat. nu.46.

Propoſitio.

Propoſitiones, quæ æternæ veritatis dicuntur. vt veræ, non ſint, fieri haud poteſt. reſonſ.34 n.15.fol.170.

Proprietas.

Proprietas cum poſſeſsione nil commune habet. reſp.46.n.21.fol.243.

Proprium.

Proprium in ſuo ſignificato quid dicatur? reſ. 60.n.14.fol.318.

Et dominium importat, & poſſeſsionem.

Proſper.

Proſper de Auguſtino Conſultor Cutiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ celebratur. reſ. 14.n.58.fol.79.

Proteſtatio.

Proteſtatio animum indicat proteſtantis, eiuſque intentionem. reſp.4.n 44.fol.30.

Præſertim ſi ante, vel paulò poſt amittatur.

Proteſtatione mens aperitur, atque, proteſtantis voluntas. reſp.7.n.27. fol.46.

Proteſtationes de nullitate profeſsionis. ſat eſt, ſi fiant ante quinquennium, etiam extraiudicialiter. reſponſ.53.n.56.fol.383.

Saltim ad reſtitutionem in integrum obtinēdam n.57.

Alioquin ſatis arctaretur libertas conuerſorum. n.58.

Neque reſtitutio concederetur. n.60.

Proteſtationes antè, & poſt profeſsionē emiſſæ animum indicant proteſtantis. reſp.54.n.40. fol.289.

Vt lachrimæ, lamentationes, triſtitiæ ſigna, ex-

excludantque præſumptam profeſsionis ratificationem.n.41.
Atque animum declarant.
Proteſtationes animum, intentionemque aperiunt.reſp.53.n.39.fol.280.
Atque iura præſeruant.n.40.
Proteſtationes ex cauſa metus perdurant perdùrante cauſa.n.41.

Prouerbium.

Prouerbia. Inuitis canibus venari. reſp.54.n.7. fol.286.
Inuitos boues plauſtro inducere.
Et volentem bouem ducito.n.9.in fin.
Prouerbium. Malum conſilium conſultori peſſimum.reſ.80.n.53.fol.48.
Et ruinam ſibi fabricat, alijs qui fabricat.
Prouerbium. Suo ipſius laqueo captus. illuſtratur.n.59.fol.459.
Prouerbium. Ex ſeptem ſapientibus Octauus.n.71.fol.460.
Et nunquid Saul inter prophetas: n.72.
Prouerbium. Mali bibunt improbitatis fæcem. elucidatur.reſp.2.n.106.fol.20.
Prouerbium Sapientum octauus.reſponſ.34.n.61.fol.164.
Prouerbiū. Mortuos occidere.illuſtratur. n.65.
Prouerbium: Etiam cœco perſpicuum. reſp.32.n.22.fol.160.
Prouerbium nullum dicere. ex S. Ioanne 16. 29.elucidatur.reſp.87.n.9.fol.526.
Prouerbium. Fato non repugnandum. elucidatur.reſp.32.n.11.fol.159.
Prouerbium. Serò ſapiunt Phriges.reſp.42.n.53. fol.225.
Prouerbium. Serenitati nebulas inducere. reſp. 46.n.44.fol.245.
Prouerbium. Tota via, totoque cælo aberrare. n.48.fol.246.
Prouerbium. Hanc thæcnam in te ipſum ſtruxiſti.reſp.46.n.16.fol.243.
Et ſuo iumento ſibi malum accerſere. dilucidatur.Suis artibus peti.n.17.Liuij dictum.
Suoque gladio ſe perimere.
Neque quid ſit album, quid ſit nigrum noſſe. num.18.
Prouerbium. Muſcas depellere. reſponſ.78. nu. 10.fol 414.
Prouerbium. Cœco perſpicuum eſt. fol.418.
Prouerbium ſuomet gladio, ac telo iugulari. elucidatur reſponſ.14.n.43.fol.77.
Prouerbium. Dulçe, & amarum.elucidatur. reſ. 14.n.61.fol.79.
Prouerbium: Purgatis auribus audire. elucidatur.reſp.16.n.23.fol.85.
Prouerbium. verbis pugnare, non re. reſponſ. 16.n.8.fol.83.

Prouincialis.

Prouinciales Titulares æquantur natiuis in Religione Conuentualiū.reſp.51.n.22. fol.263.

Prouiſio.

Prouiſioni (lite pendente) ſi locus eſt in temporalibus; multò magis, & in ſpiritualibus. reſp.40.n.50.fol.208.
Vbi periculum imminet animarum.
Prouiſio omnis, & gratia odioſa æſtimatur, & propterea reſtringēda. reſp.78.n.54.fol.419.

Pſalmi.

Pſalmi etiam olim canebantur diuerſis muſicis inſtrumentis modulantibus.reſp.52.n.10. fol.270.
Omneſque à Dauid facti.n.52.

Publicè.

Publicè intereſt ſuprema hominum iudicia exitum habere.reſp.30.n.65.fol.164.

Pueri.

Pueri ad ſacros ordines admitti haud debent. reſ.2.18.fol.14.

Pugnantia.

Pugnantia ſimul ſubſiſtere haud poſſunt. reſp. 88.n.96 fol.542.

Plures.

Plures ex vna ſtirpe, cùm in ſtirpes præſentent, non in capita, omnes pro vno computantur.reſp.14.n.5.fol.74.

Pupillaris.

Pupillaris expreſſa excludit matrem in medio exiſtentem, ne dum à luctuoſa, verum à legitima.reſp.71.n.1.fol.373.
Quia parentum teſtamentum eſt, vel pars ſaltim illius.
Pupillaris tacita, quæ in compendioſa includitur, eundem operabitur effectum, atque expreſſa.reſp.71.nu.7.fol.374.
Quia vtroq; caſu patris eſt teſtamentum, ſiuè pars illius.nu.8.
Et hæc ſententia magis communis eſt. nu.9. & 13.
Eſtq; in vtroq; foro receptiſſima.nu.19.
Atq; ita in ſacro Neapolitano Conſilio iudicatū refert ex Paulo Leone Caluaccanus nu.14.
Præſertim verò ſi verbis directis compendioſa hæc ſubſtitutio facta fuerit.nu.15.
Pupillaris in compendioſa comprehenſa, directa dicitur ex coniectura ab ordine dilectionis eruta.reſp.71.nu.20.fol.375.
Fauore præſertim piæ cauſæ.nu.22.
Quare matri præhabebitur, eamq; excludet.
Potiſſimum ſi aliquid teſtamento matri legati nomine, relictum fuerit.nu.23.
Vel etiam ſi pater, quandocunq; filij mortem obirent, fratres ſubſtituiſſet. dicetur enim directa pupillaris.nu.24.
Pupillarem ſubſtitutionem, per verbum (ipſius teſtatoris, vel mihi) mutare haud voluiſſe teſtator præſumitur. reſp.71.nu.30.fol.376.
Quamuis teſtator dixiſſet (deducta legitima de iure debita.) nu.31.
Quia verba prædicta non cauſaliter, & in ſenſu compoſito; ſed conditionaliter, & in ſenſu diuiſo exaudiuntur.nu.32.
Præſertim verò, ſi non in caſum ſubſtitutionis pupillaris verba illa cadant. nu.34.

Digitized by Google

Q

Qualitas.

QValitas fundans intentionem probanda eſt,ſiuè quis ſit actor, ſiuè reus. reſp.73. nu.51.fol.383.

Qualitas cuius contemplatione diſpoſitum eſt, attendenda,non aliud. reſponſ.33. num.14. fol.168.

Qualitas vnicitatis in collectoribus, & ſubcollectoribus probari debet.reſpon.33.num.5. fol.167.

Qualitas requiſita per Conſtitutionem probari debet per ſe fundantem in illa.nu.6.

Qualitas diſpoſitionis ſi deficiat, & ipſa quoq; ceſſat diſpoſitio.nu.8.& nu.13.fol.168.

Qualitas ſine ſubiecto eſſe non poteſt, niſi per diuinam potentiam. reſponſ.86. num.70. fol.520.

Et primo res eſſe debet,quàm de ea qualitates dentur.nu.71.

Qualitas, quæ intẽtionem fundat agentis,probari debet.reſp.31.nu.23.fol.155.

Dato etiam termino.nu.24.

Et articu landa,& probanda erit.nu.25.

Potiſſimum ſi qualitas ſubſtantialis fuerit. nu.26.

Etiam ſi negatiua fuerit.nu.27.

Neque ſufficit præſumptiuè illam probare. nu.28.

Qualitas iuriſdictionem fundãs formiter probari debet.reſp.18.nu.62.fol.96.

Qualitas Laycalis prçualere debet in beneficijs de Iurepatronatus laycorum.reſp.15.nu.16. fol.81.

Præſertim ad excludendam Regulam reſeruatoriam octo menſium.nu.17.

Cùm odioſa ſit.

Qualitates non dantur rei non exiſtentis.reſp. 88.nu.71.fol.539.

Qualitas à Conſtitutione requiſita, ſi deficiat, deficit quoq; diſpoſitio.reſpon.52.num.17. fol.271.

Illam igitur probare debebit,qui ſe fundat in ea.nu.18.

Quia præſuppoſitum conſtitutionis verificari debet.nu.19.

Quarta.

Quarta haud debetur Epiſcopo ex his, quæ ad perpetuum diuinum cultum deputata ſunt. reſp.59.nu.28 fol.313.

Atque ex plurimis alijs.

Et ſuccedit loco legitimè (quando debetur) parentibus,vel patrono debitæ.

Quaſi poſſeſſio.

Quaſi poſſeſſio Iuris præſentandi aduerſus patronos, etiam per vnicum actum acquiritur.reſp.44.nu.35.fol.235.

Quaſi poſſeſſio Iuris præſentandi conſideratur medijs perſoniſeorum,qui præſentauerunt. reſp.46.nu.12.fol.242.

Quaſi poſſeſſio exigendi etiam per vnicum actum acquiritur.reſp.63.nu.2.fol.329.

Quaſi poſſeſsio præſentandi attendi debet, vt manuteneri quis debeat in illa.reſponſ.10. nù.24.fol.81.

Etiam aduerſus proprietarium.nu.25.

Niſi in promptu de proprietate doceatur. nu.26.

Quicunque.

Quicunque pronomen, ex ſua laxitudine omnes comprehendit. reſponſ.75. num.23. fol.397.

Quicunque pronomen, ſatis laxum eſt, & expanſum.reſp.33.nu.23.fol.168.

Qui

Qui delinquit tenebras quærit. reſponſ.39. nu.33.fol.200.

Qui differt quod debet, petere haud poteſt, quod ſibi debetur.reſp.18.nu.34.fol.94.

Qui facit per alium perindè eſt, ac ſi ipſe fecerit.reſp.36.nu.61.fol.183.

Qui in Ius ſuccedit alterius, eodem iure vtitur,non maiore.reſp.24.nu.5.fol.124.

Qui maiori honore digni ſunt,nõ debent minoris æſtimari, ex Apoſtolo Paulo 1.ad Timoth.5.17.reſp.69.nu.49.fol.367.

Qui non laborat non manducet.ex Paulo 2. ad Teſſalonicenſ.3.10. reſp.79.nu.29 f.444.

Qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur.reſp.44.nu.19.fol.233.

Qui prohibere potuit, & nõ prohibuit ne clericus verberibus afficeretur, excommunicationem canonis contrahit. reſpon.36.nu. 43.fol.181.

Qui tacet conſentire videtur. reſponſ.53.n.52. fol.282.

Qui vnum dicit ex quo aliud ſequitur, vtrũq; velle videtur.reſp.86.nu.99.fol.523.

Quintus Caius.

Quintus Caius cum Rutilia vxore viginti annis vixit ſine bile.reſp.48.nu.19.fol.252.

Quod.

Quod alteri nocet, & mihi non prodeſt,facere prohibeor.reſp.21.nu.14.fol.109.

Etiam in re mea.nu.15.

Multò magis in re alterius.nu.19.

Quodcunq; pronomen, laxum eſt, & nihil excludit.reſp.79.nu.12.fol.443.

Atque omnimodam generalitatem importat nu.13.

Et prægnatiſſimum eſt.nu.16.

Quod de vno negatur de alio conceditur. declaratur.reſponſ.76.nu.59.fol.446.

Quod naſcitur,idem moritur. reſponſ.76.nu.2. fol.400.

Quod nõ mutatur ſtare prohiberi haud debet. reſp.76.nu.27.fol.403.

Quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt ad inuentionibus præſumendum.reſp.79.nu.67.fol.447.

Quod omnes tangit, hoc ab omnibus debet probari.reſp.29.nu.22.fol.144.

Quod tibi non vis,alteri ne feceris,naturæ principium eſt.reſp.14.nu.45.fol.78.

Quod tibi non vis alteri ne feceris. naturæ principium.reſp.32.nu.83.fol.166.

Et docuit nos Chriſtus Dominus, & Magiſte noſter.Matth.7.12.

Eſtq; primus gradus ex tribus Iuris naturalis. nn.84.

Quod tibi non vis fieri,alteri ne feceris,præceptum eſt naturale,& Euangelicum.reſpon. 21.nn.17.fol.109.

Et eſt primus gradus de tribus iuris naturalis. nn.18.

Quinimò tūc magis Deum imitantur homines,cum alijs benefaciunt.

R

Ratio.

R*Atione* inſta qni moueri poteſt ad aliquid faciendum,temerè operatum fuiſſe non videtur.reſp.60.nu.18.fol.318.

Præſertim ſi vir fuerit doctus.

Atq; Doctorum ſententiam ſectatus fuerit.

Ratio eadem, quæ de toto ad totum procedit, eadem pariter de parte quoad partem locnm habet.reſp.1.nu.77.fol.9.

Et argumentum firmum præſtat.nu.78.

Pręſertim vbi eadem viget ratio.nu.79.

Ratio vbi vna eſt,idem quoq; ius eſſe debebit. reſp.55.nu.50.fol.297.

Ratio vbi eſt eadem,idem ſtatui ius debet.reſp. 68.nu.21.fol.357.

Comprehenſiuè ſaltim.nn.22.

Ratio vbi eſt vna,par eſſe determinatio debet. reſp.81.nu.80.fol.473.

Ratio in alteram partē inflectere haud debet. reſp.37.nn.26.fol.26.fol.187.

Ratio, quæ mouit delegantem,& delegatum monere debet.reſp.86.nu.27.fol.516.

Ratio naturalis non patitur quem lucrari cum alterius damno.reſp.27.nn.5.fol.134.

Ratio vbi dinerſa reddi non poteſt, idem iudicium eſt.reſp.26.nu.19.fol.132.

Rationem de omnibus, etiam modicis, reddere haud poſſumus; Quia earum differentias ignoramus.reſp.77.nu.2.fol.406.

Ratificatio.

Ratificatio inducitur per exercitinm ordinis; quamuis metu inconſtantem virum cadente ſuſcepti.reſp.4.nu.45.fol.31.

Niſi actus exercitij æquiuoci fuerint.nu.46.

Vel ſi fiant adhuc metu perdnrante, eiuſque cauſa,nu.47.

Ratificari haud poteſt, quod abſque mandato factnm eſt.reſp.82.nu.12.fol.477.

Ratibabitio.

Ratibabitio confirmat actnm præcedentem. reſp.54.nu.46.fol.290.

Ratibabitio mandato æquiparatur. reſp.16.nu. 68.fol.88.

Raymundus.

Raymundus Comes Tripolitanus ab aſſaſsinis necatus reſp.37.nn.10.fol.186.

Rebellis.

Rebellis occultus iure occiditur.reſp.37.nu.45. fol.289.

R*eclamatio.*

R*eclamationem* intra qninquenninm ſat eſt fieri coràm Superiore, vel coràm Ordinario ad impediendam præſumptionem ratificationis profeſsionis.reſponſ.53. num.61. fol.283.

Multòq; magis coràm Papa facta.nn.62.

Vel coràm Principe, vel Epiſcopo, eiuſque Vicario.nu.65.

Alioquin ſuccurſnm non eſſet libertate priuatis.

R*edimere.*

R*edimere* eſt emere,vel ſecundò emere.reſp.8 nu.19.fol.50.

R*edemptione* noſtrnm facimus, quod aliorum erat.nu.20.

R*eductio.*

R*eductiones* Miſſarum,atque voluntatis defunctorum,aliorumq; cōmutationes reuocatæ haud ſunt decreto S.Congregationis de celebratione miſſarum.reſp.75.nn.4. fol.395. & nu.5.

R*eferens.*

R*eferens* relatum continet cnm ſuis qualitatibus omnibus. reſponſ. 32. num. 41. fol.162.

R*eferens* ad relatum reſpectnm habere debet. reſp.12.nu.44.fol.68.

R*efugere.*

R*efugit* animus quod ſibi inlucndū eſt. reſp. 80.nu.17.fol.455.

R*ex.*

R*eges* à Deo principatum obtinent, atq; iuſta decernunt.reſp.1.nu.22.fol.5.

R*egens.*

R*egentes* ſtudiorum omnibus alijs Magiſtris præferuntur, non tamen Patribus Prouinciæ.reſp.52.nu.51.fol.274.

R*egula.*

R*egula* firma ſemper manet in non exceptuatis.reſp.68.nu.77.fol.362.

R*egula* reſeruatoria octo menſium locnm nō habet in beneficijs de Iurepatronatus laycorum.reſp.15.nu.14.fol.81.

Etiam ſi vacatio in Curia accidat.nu.15.

R*egula* firma manet in caſibus non exceptuatis.reſp.79.nu.76.fol.448.& nu.78.

R*egula* 4. Cancellariæ, cùm reſtricta ſit ad beneficia collectorum, & ſubcollectorum vnicorum expandenda haud erit. reſp.33.n.10. fol.168.

Quia repreſsiua eſt facultatis Ordinariorum.

Ad vnicos proindè tantùm ſe reſtrinxit.n.24.

R*egula* 4. Cancellariæ ſatis efficacibus loquitur verbis, vnicorum dumtaxat beneficia reſeruaudo.nu.22.

R*egula* 4.Cancellariæ beneficia omnia collectorum, & ſubcollectorum reſeruat. reſp. 33.nu.1.fol.167.

ſatiſq; erit ſola deputatio, quãuis exercitium actu non coincidat.nu.2.
Perquiritur tamen vnicitas in collectore, vt regula locum habeat.n.3.
Alloquin beneficia non afficiuntur.n.4.
Et qualitas prędicta vnicitatis probari debet, per aſſerentem illam.nu.7.
Regulam contrà dicens exceptionem probare tenetur.reſponſ.30.n.41.fol.151.

Regularis.

Regulares ad labores in religione aſſumuntur, non ad mundi læta.reſp.65. n.30. fol.337. & vt ſuis ſe abnegent.n.31.
Regulares exempti ex priuilegio ne ad proceſſiones accedant, ſi acceſſerint voluntariè, non tamen ex hoc coguntur, ne poſſint non accedere.reſp.67.n.61.fol.351.
Regulares non ſunt è clauſtris euocandi quacunque ex cauſa.reſp.29.n.37.fol.145.
Regulares quicunque, etiam Monachi ad publicas proceſsiones accedere tenentur; & compelli niſi acceſſerint. ex Sacro Trident. Concilio.reſp.29.n.16.fol.144.
Non tamen quacunque ex cauſa. n.17.
Quæ enumerantur.
Et num ad proceſsiones, quæ habentur defuncto Romano Pontifice? n.21.
Et quid mortuo Epiſcopo? n.19.
Ex Zerola negatiuè.n.30.35.& 40. fol.145.
Regulares cogi haud poterunt accedere ad Cathedralem ad orationem quadraginta horarum ex Sacra Congregatione.reſp.29. num.24.fol.144.
Regulares vacante Cathedrali tenentur rogare Deum pro bono paſtore in illa habendo n.26.fol.145.
Regulares ad proceſsiones accedere tenentur ob publicam vtilitatem, & graues cauſas indictas.reſp.79.n.6.fol.442.
Non verò ob leues.n.17.fol.443.
Regularis, apoſtata dicitur, ſi vagandi animo à Religione recedat.reſ.56.n.23.fol.301.
Regularis apoſtata, & peccato ſe inficit lethali, & in excommunicationem incidit.n.28.
Regularis extrà Religionem habitu abiecto vagans, atque in excommunicatione inſordeſcens, hæreticus non propterea dicitur. n.47.fol.303.
Neque vt hæreticus damnatur.n.50.
Eſt tamen de hæreſi valde ſuſpectus. n.49.
Vnde etiam interrogari poterit. n. 52. Atque denunciari.n.52.fol.303.
Regularis eiectus viuendi laxè licentiam nõ conſequitur, ſed vt verecundia perfuſus ad cor redeat, atque emendetur.56.n.34. f.302.
Debet proinde honeſtè, & religioſè viuere in habitu clericali.n.35.
Quod ſi habitum abiecerit clericalem, excõmunicationem contrahit cap. vt periculoſa 2. ne clerici, vel monachi in 6.n.36. & 46.
Manet enim adhuc monachus.n.37.
Regularis Monaſterio pulſus, interim in habitu clericali decenti, & ſub Ordinarij loci obedientia ſicut, alij Clerici, viuere debet, reſp.56.n.19.fol.301.
Quod ſi habitum clericalem excuſſerit, ſeque militiæ aſcripſerit ſeculari, apoſtata dicitur ab ordine, ſine Religione. n.21.
Regularium in cauſis ad morum correptionẽ, ſola facti veritate inſpecta proceditur. reſp. 25.n.29.fol.129.
Neque ſeruandus iuris ordo.n.30.
Vnde nec admittitur iudicis recuſatio. nn.31.
Neque appellatio, niſi excedatur in modo. n. 33.fol.130.
Neq. tela iudicij ſtrictim perſcrutanda n.37.
Regularium, qui in religione profecerunt, nemo melior, ſicuti nemo peior eorum, qui in illa defecerunt. Auguſtini dictum. reſp.2.n. 41.fol.15.
Regularium noua loca ſine Ordinarij licentia erigere non poſſunt.reſp.86.n.40.fol.517.
Et niſi vocatis, & auditis alijs regularibus eiſdem in locis exiſtentibus. ex conſtitutione Clementis VIII.n.41.
Quæ conſtitutio fuit innouata per Sacram Congregationem annuente Santiſſ. Gregorio XV.n.42.
Regularis iuſtè emendatus non appellat.reſp 58.n.42.fol.308.
Niſi modus excedatur.n.43.fol.309.

Relatio.

Relatio repetitionem dictorum infert, quæ in relato continentur.reſp.30.n.34. fol.162.
Potiſſimum ſi relatio fiat ad omnia.n.45.
Intelligitur enim facta cum omnibus ſuis qualitatibus, ſingula ſingulis referendo.
Relatio fieri debet ad proxima, non ad remota. reſponſ.74.n.62.fol.39.
Et ſecundum ea, ad quæ teſtator reſpexit.n.65
Potiſsimum vero cauſa euitandæ abſurditatis num.63.
Hereditas quid? reſp.74.n.58.fol.392.

Relatiuum.

Relatiua ſe mutuò reſpiciunt, vt vnum ſine altero eſſe non poſsit. reſp.36. n.3. fol.178.
Vnde diſpoſitum in vno, in altero diſpoſitum videtur.n.4.
Quod etiam in pœnalibus attenditur, ſi ratio vna fuerit.n.5.
Relatiuum pronomen (his) præcedentium repetitionem inducit, cum relatiuum ſit. reſp.61.n.2.fol.320.

Relictum.

Relictum perſonis cum commemoratione loci, intelligitur relictum contemplatione loci reſponſ.89.n.12.fol.547.

Reiteratio.

Reiteratio, ſubiectum reiterabile ſupponit.reſ. 40.53.n.fol.208.
Et confirmatio confirmabile.

Religio. Religioſus.

Religio Mater dicitur Monachorum. reſp.19. num.12.fol 99.

Eius

Elencus.

Eius proinde lex dimittenda haud erit.
Religio Chriſtiana vna eſt. reſp.19. n.48. f.101.
Diſtinguuntur tamen Regularium Ordinum profeſſores.
Religionem Carmelitanorum Diſcalciatorum ſummo amore proſequuti fuere Summi Romani Pontifices, eique priuilegia indulſere.reſp.86.n.21.fol.515.
Religioſorum propoſitum nihil ita mutat, vt mulierum ingreſſus, & conſuetudo. reſp. 25.n.19.fol.129.
Religiones per habitum diſtinguuntur, vna ab alia.reſp.53.n.22.fol.279.
Religioſus ob crimina monaſterio pulſus,votis in profeſsione emiſsis haud diſſoluitur, ſed illis colligatus adhuc permanet. reſ.56. n.4.fol.300.& n.20.& 37.
Ratio affertur.n.5.

Renunciatio.

Renunciatio matris filijs ex propria perſona venientibus non officit,reſp.76.n.33.f.403.
Renunciatio matris exauditur ab inteſtato,non ex teſtamento.n.34.f.403.& n.37.f.404.
Matre potiſſimum præmortua, quamuis cum patruis concurrant,n.38.
Neque admittitur renunciatio,ſi ex teſtamento fiat,n.35.
Quia liberam teſtandi facultatem, libertatemque adimit,n.36.
Renunciatio matris intelligitur eam afficere, ſi ei aperiatur ſucceſſio ab inteſtato,n.39.
Secus ſi filijs.
Quamuis ipſi repræſentatiuè cum patruis veniant,n.40.
Renunciatio matris conditionalis æſtimatur, ſi ei ſcilicet ab inteſtato aperiatur ſucceſſio, num.46.
Vnde filios non afficit.
Renunciatio, ſine donatio, quæ à Nouitio fit, duo copulatim ex Sacro Tridentino Concilio,vt firma ſit,requirit,reſponſ.26. num.1. fol.131.
Non ſequuta igitur profeſſione euaneſcit, num.2.
Parique modo profeſſione emiſſa, ſi nulla poſtmodum detegatur,declareturque, n.3.
Quia Concilium de valida exauditur.
Renunciatio per profitere volentem per duos menſes ante fieri debet,reſpon.55.num.31. fol.296.

Repetitio.

Repetitio connitij malum indicat animum, reſp.84.n.13.f.488.

Replicæ.

Replicarum diſtributio in Cathedrali Capuana in diuini cultus augumentum tendit, vnde nec improbatur,reſp.24.n.3.f.124.

Reſcriptum.

Reſcriptum imperfectum, haud æſtimatur reſcriptum,reſp.7.n.45.f.47.

Res.

Rei, quæ non extat bonitas æſtimari haud poteſt,reſp.50.n.7.f.259.
Rei veritatem nominis externa nuncupatio non mutabit,reſp.59.n.7.f.311.
Rei ſuæ moderandæ cuilibet manet arbitrium reſp.88.n.40.f.537.
Rei ſuæ quilibet eſt moderator,& arbiter,reſponſ.45.n.32.f.239.
Siue inter viuos, ſiue in vltima voluntate, num.33.
Multoque magis in animæ ſuæ commodum, num.34.
Atque Deo donare,n.35.
Rationeque affertur,n.36.
Res ſuas poteſt quiſque, etiam in mare proijcere,n.37.
Ratio datur,n.38.
Multoque magis Deo relinquere, & Sanctis, num.39.
Rebus ſuis poteſt quiſque quam vult legem dicere,reſp.80.n.37.f.457.
Suis,non ſanè alterius,n.38.
Vnde non extenditur in præiudicium tertij, num.41.
Ac præſertim iuriſdictionis Ordinarij.
Rei ſuæ quilibet moderator eſt,& arbiter,reſ. 22.n.62.f.118.
Rem propriam vendere cogi quis poteſt propter publicam vtilitatem, ſi Eccleſiæ,vel monaſterio vſui illa ſit,reſp.21.n.31.f.110.
Limita,n.39.& 41.
Rerum pretia duplici diuiſione ſecernuntur;& quod legitimum,quod naturale,reſp.57.n.1. fol.303.
Res hominũ æſtimatione comuni pẽſantur,tãtiq; valent,quanti cõmuniter ęſtimãtur;n.3.
Res præſenti pecunia minus ęſtimantur;dilatæ verò pluris,n.5.f.304.
Rei bonitas comuni æſtimatione auget pretium, n.9.
Sicuti eius vileſcit defectu,n.10.
Res omnes humanæ conſumationi ſubiectæ, reſp.75.n.1.395.
Quoquò attolluntur eò profundiùs ruunt.
Res,quę ſub cõditione,& ſub ſpe nobis debetur certò quandoque exitura, interim in patrimonio noſtro eſſe dicitur,reſp.5.n.31. f.34.
Et ſub conditione in patrimonio eius, qui illam interim poſſidet.
Vnde iuris fictione in noſtro dominio interim eſſe dicitur,n.32.
Res eadem duplici iure cenſeri non debet,reſp. 19.n.43.f.101.
Res eadem diuerſo cenſeri iure minime debet, reſp.69.n.21.f.365.
Vbi præſertim eadem viget ratio, idemque reſpectus,n.22.
Res ſicut ſe habet ad eſſe, ita, & ad operari,reſ. 28.n.36.f.141.
Res mobiles prætioſæ immobilibus Eccleſiæ æquantur,reſp.58.n.1.f.305.
Res onere affecta ad quemcunque tranſit,affectione illa inuſta tranſit,reſp.50.n.13. f.259.

Res iudicata.

Re iudicata quæ finita ſunt, rara manere debent reſp.81.n.14.f.467.

Reſpublicę.

Reipublicæ expedit ſuprema hominum iudicia exitum habere, reſp.12.n.35.f.66.

Reſpublicę fœlices forent, ſi eas à Philoſophis, vel philoſophiæ amatoribus regi contingeret, reſp.40.n.56.fol.208.

Reſeruatio.

Reſeruatio in vna ſpecie, oſtendit non eſſe in alia ſpecie, reſp.79.n.62.f.447.

Reſeruare, nihil de nouo tribuere, denotat, reſp.40.n.51.f.208.

Supponit enim aliquod per prius, n.52.

Reſidere, Reſidentia.

Reſidere non dicitur, qui quamuis corpore præſens, per ſe tamen ſuo non facit muneri ſatis, reſp.62.n.39.f.326.

Reſidentia de iure naturali eſt, atque diuino, nu.45.fol.327.

Reſidere is verè dicitur, qui per ſe munus ſuum implet, n.47.

Reſidentia dupliciter dicitur materialiter, & formaliter, nu.49.

Et vna ſine altera eſſe non poterit, n.50.

Reſidentia non ita amare ſumenda eſt, vt funibus alligatum Eccleſiæ Parochum eſſe oporteat, n.51.

Sed cum aliquo temperamento morali.

Reſponſio.

Reſponſio, vt congua ſit, factum perpendendum, illudque diſtinguendum, reſpo.77. num.18. fol.407.

Reſtitutio.

Reſtitutio eſt de neceſſitate ſalutis, ſicuti obſeruatio præceptorum decalogi, reſp.16.nu.49. fol.86.

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, reſ.64.n.34 f.334.

Reſtituens nihil de ſuo dat, n.35.

Reſtitutio alieni omnino neceſſaria eſt, n.36.

Alioquin peccat qui non reſtituit.

Reſtitutionis obligatio ex iuſtitia oritur, reſp.65. num.48.f.339.

Eiuſque principium, ſi res detineatur contrà iuſtitiam, n.50.

Reſtitutio fieri debet eius, quod iniuſtè acceptum eſt, vel detinetur: alioquin non remittitur peccatum, reſp.27.n.47.fol.137.

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, reſ.38.n.41.f.194.

Reſtitutio peti poteſt fieri ad ſtatum, in quo quis per prius reperiebatur, reſp.23.nu.26.f.122.

Neque ſolùm cum quis ſpoliatur.

Verùm, & cum ſtatus immutatur, reſtitutio peti poterit, n.27.

Reſtituere.

Reſtituere in priſtinum eſt in primum ſtatum rem reponere, reſp.78.n.31.f.416.

Reſupinus.

Reſupinus nemo ita æſtimatur, vt velit ſuum iactare, reſp.11.n.27.f.58.

Reus.

Reus originarius, & Actor neceſſarius, qui dicantur? reſp.18.n.18.f.93.

Reus iudicem principaliter conuenire poteſt, vt declaret ſibi competere exceptionem, atque ſe in illa tueatur, n.20.

Reorum eſt fugere, reſp.78.n.9.f.414.

Quod declara, n.114.f.426.

Riccius.

Riccius reſolut.269.par.2. in praxi reijcitur, reſ.80.n.65.f.460.& n.75.

Rigor.

Rigor iuris ſeruatur in omni legato annuo, reſp.46.n.8.f.157.

Limita in legato alimentorum, n.9.& n.12.

Ritus.

Ritus M. Curiæ Vicariæ, quòad inſtrumentorum liquidationem, admiſſus fuit in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, reſp.44.num.11.fol.232.

Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 234. non procedit in Clerico, reſp.30.n.31.fol.150.

Rixa.

Rixa ex diuiſione oriuntur, reſp.66.nu.8.f.341.

Rixa ex diuiſione, reſp.45.n.8.f.236.

Robertus.

Robertus Marãta Iunior Auctoris Genitor, reſ.49.n.55.f.256.

Filius Pomponij Marantæ cauſarum Patroni. qui fuit filius Roberti Marantæ Venuſini horum meminit Marcus Mantua inter viros illuſtres, n.56.

Robertus Maranta Authoris Proauus Iuris Ciuilis interpres fuit in Gymnaſio Salernitano num.58.

Et Neapoli feudorum, n.59.

Extant eius commentaria ſuper feuda.

Robertus Cardinalis Belarminus celebratur, reſp.84.n.33.f.490.

Rochetum.

Rochetum, quod alba nuncupatur interdicitur, Monachis Epiſcopis, reſponſ.19. num.28. fol.100.

Rogare.

Rogare Deum pro populi ſalute omnibus Clericis imminet, etiam regularibus, reſp.79.n.4.fol.442.

Romanus Pontifex.

Romanus Pontifex abſolutam habet poteſtatẽ ſuper beneficijs, ijſque, quæ de Chriſti patrimonio ſunt, reſp.41.n.52.f.216.

Romulus.

Romulus Remum fratrem necauit. reſp.31.n.3. fol.153.

Rota Romana.

Rota Romana ſententiam alij Iudices ſequi tenentur, reſp.41.n.37.f.315.

Ruben

Elencus.

Ruben.

Ruben primogenitus Iacob maledictus,quia cubile patris aſcendit,reſp.41.n.32.f.215.

S

Sacerdos.

SAcerdos à patria poteſtate an eximatur? reſponſ.31.num.9.fol.154.
Diſcordes ſententiæ diſtinctione conciliantur.
in temporalibus ſupponitur,num.16.
Sacerdos metiri debet vires ſuas,an ſit ſufficiẽs ad onus,quod illuſtratur,reſponſ.2. nu. 78. fol.18.
Sacerdotes vt ſint, intereſt reipublicæ, vt ipſi peccatorum veniam petant.reſponſ.21.nu. 28.fol.109.
Sacerdos eſt publicus officialis Eccleſiæ vniuerſalis ad interpellandum pro hominibus ad Deum conſtitutus.num.29 fol.110.
Sacerdotes Domini nullo errore implicari oportet,nullaq; cupiditate violari. reſponſ. 2.n.26.fol.14.
Sacerdotes patres fidelium omnium dicuntur. reſponſ.52.n.48.fol.274.
Etiam Regum,& Principum.
Et in eis officium honorari debet.n.49.
Diique nuncupantur.

Sacra.Sacra res.

Sacra loca quæ? reſponſ.35.n.2. f. 173.
Sacra, quæ ſunt Deo, in alterius ius deduci haud poſſunt,neque Principum terræ.reſp. 38.num.16.f.492.
Sacra Scripturæ magna eſt authoritas, quoniā à Deo reuelata eſt, ipſumque Authorem cognoſcit,reſponſ.prima,n.32.fol.5.
Sacra res Sanctuarij pondere trutinandæ.reſp. 80.num.18.f.455.

Sacrum Concilium.

Sacri Tridentini Concilij mentem interpretari ad ſolum Summum Romanum Pontificem ſpectat,reſp.81.n.77.fol.473.
Einſque nomine ad Sacram Cōgregationem.
Sacrum Tridentinum Concilium ſeſſ.14. cap. 7.de reformat.perpenditur contra Aduerſarios,reſp. 81.n.75.f.472.
Sacrum Concilium Tridentinum cap.19. ſeſſ. 25.de regularib.tria potiſſimum exquirit in dicere volēte de nullitate profeſſionis. reſp. 53.n.55.fol.282.

Sacri Canones.

Sacros Canones fruſtra loquutos fuiſſe,aſſerere haud debemus,reſp.55.n.7.f.294.

Sacramentum.

Sacramentum pœnitentiæ abſque iuriſdictionis dubio miniſtrari oportet.reſp.40.nu.26. fol.205.
Hac de cauſa tutiorem in partem declinandum,num.21.

Sacrificium.

Sacrificia multiplicata plus proficiunt animabus purgatorij ad illarum accelerandam pœnarum ſolutionem, quam annua, reſp. 67.n.28.f.349.
Ratio redditur,num.42.f.350.
Interim verò donec offerantur, liberationem non conſequuntur,num.29.
Quoad meritum tamen inſtituentis,atque maiorem Dei gloriam, & populi commodum, non minus proficiunt annua, num.30.
Sacrificia offerri debent in loco per teſtatorē deſignato,neque mutari poterit (niſi cauſa iuſta ſubſiſtat) ſine piaculo,reſp.88. nu. 79. fol.540.
Sacrificium Miſſæ ſummè propitiatorium eſt pro animabus purgatorij, reſp. 60. num.10. fol.317.
Sacrificium incruentum pro animabus purgatorii ſummè propitiatorium eſt, reſp.67. num.3.fol.347.

Sacrilegium.Sacrilegus.

Sacrilegium Sacræ rei violatio eſt, & irreuerentia,reſp.36.num.65.fol.183.
Sacrilegus ratione foro Eccleſiaſtico ſubiicitur homo,n.66.& n.69. f.184.
Sacrilegium admittitur per iniurioſam manuū iniectionem in perſonas Eccleſiaſticas, num.68.
Sacrilegium eſt,de Eccleſia aſſerere, quod fruſtra quid faciat, neque aliquid de factis eius iudicandum,reſp.34.n.39.f.172.
Sacrilegio notatur, qui Deo dicatos homines ad prophana pertraxerit,reſp.38.n.11.f.192.
Ac ſacra prophanis miſcuerit.
Sacrilegium quid? num.12.
Sacrilegii nota ſe maculat clericus clericum apud laicum Iudicem iudicio pulſans,n.17.
Vnde cauſam perdit.
Et à communione habetur extraneus, nu.21. 22.& 25.fol.193.Vide verbo Pœna.
Sacrilegus cenſuris feritur Eccleſiaſticis per excommunicationem,n.13.

Salarium.

Salarium pro ſeruitio ſtatutum non debetur ei,qui ſua culpa à ſeruitio deficit, reſp. 27. num.1.fol.134.
*V*el etiam ſua voluntate, n.14.f.135.
*V*el quia alteri interim operas ſuas locauit, num.18.
*V*el ſuo facto,& negligentia ne eas locaret,factum eſt,num.20.
*V*el quia non rediit,n.30.f.130.
Quod fundamentum habet in iuſtitia, n. 2.
Salarium operis merces eſt,num.6.
Probatur ex loco Matth.20. & *Voca operarios, & redde illis mercedem.*
Et ad laboris proportionem debetur, num. 7. fol.135.
Salarium conuentum debetur pro integro anno iam cœpto, quamuis completus ille non fuerit,reſp.27.nu.10.fol.135.
Elucidatur,num.ſeq.
Limita,num.11.

San

Digitized by Google

Sanguis.

Sanguis,& aqua ex latere Chriſti profluit,non flegma,reſp.84.num.19.fol.488.

Sancti.

Sancta Tereſia bellatrix fortis à Deo excitata, vt Dux eſſet virorum,& mulierum,Diſcalciatorum reformatorum Religionis Beatæ Mariæ de Mõte Carmelo,reſp.86.n.17.f.514.

Sancta Tereſia Fundatrix Diſcalciatorum Carmelitanorum,n.55.f.518.

Sancta Mater Eccleſia omnium Eccleſiarum Mater,& Magiſtra.reſp.34.nu.40.fol.172.

Sancti ex canonizatione quid conſequantur? reſp.86.n.77.fol.520.

Sanctius eſt nocentem abſoluere, quam innocentem condemnare,reſp.3.num.19.fol.23. & num.24.

Sanctorum Marcellini,& Petri Martyrum dies feſtus ſemper pœnè cum octauis coincidit, vel Aſcenſionis,vel Pentecoſtes,vel corporis Chriſti,reſp.34.n.6.fol.170.

Tranſlationem proinde eius feſti exoptãt Moniales venerabiles Monaſterij Sãcti Marcellini Ciuitatis Neapolis,num.7.

Quod earum pium deſideriũ à recto alienum haud eſt,num.8.

Quia poteſt hoc priuilegio permitti, num.9.

Sanctorum exemplis ad ſanctè,pièq;viuendum prouocamur,reſp.34.n.21.fol.170.

Sanctorum Marcellini, & Petri Martyrum dies feſtus olim menſe Decembri celebrabatur, num.24 fol.171.

Sanctorum tranſlatio vt fiat,poſſibile eſt eſſe;ergo fieri poteſt,& piè præſumendum, vt fiat, reſp.34.n.16.fol.170.

Cedet enim hoc ad maiorem Dei gloriam, n.17.& 48.fol.172.

Permitti igitur poterit,n.23.f.171.

Sanctus Ioannes Chryſoſtomus 14. Septembris ad æternam vitã tranſijt,reſp.34.n.28.f.171.

Sed quia eo die celebratur feſtum exaltationis Sanctæ Crucis,dies eius feſtus transfertur in diem 27.Ianuarii,quo die ſacræ eius reliquiæ Conſtantinopolim tranſlatæ fuerunt,nu.29.

Sancto Ioanne Chryſoſtomo mortuo horribilis grando Conſtantinopoli cecidit, & quatriduo Auguſta Eudoxia ceſſit è vita,nu.31.

Eius reliquiæ poſtmodum Romam tranſlatæ in Baſilica Vaticana conditæ fuerunt, n.32.

Sanctus Bernardus Claræ Vallis Abbas celebratur,reſp.45.n.42.fol.239.

Sanctus Iacobus Apoſtolus germanus Sancti Ioannis, primus Apoſtolorum martyrium ſubiuit,circa dies azimorum,reſp.34.nu.26. fol.171.& n.27.

Dies eius feſtus die 25.Iulij celebratur,qui trãſlationis eius eſt.n.27.

Sanctus Stefanus primus pro Chriſto ſanguinẽ fudit die 3.Auguſti,non longè poſt Aſceſionem Domini in Cœlum, reſp.34. num.33. fol.171.& n.34.

Dies tamen feſtus eius celebratur 26. Ianuarij, vt qui primus pro Chriſto ſanguinem fudit, & vitam dedit,celebretur quo tempore ille ex vtero Virginis Matris hunc mundum ingreſſus eſt,factus homo,ipſo Cœlum ingreſſo,n.35.

Sanctus Baſiliſcus Martyr S.Ioanni Chryſoſtomo diem mortis nunciauit,reſp.34.num.30. fol.171.

Sapiens.

Sapiens proximus Deo eſt,eiquè ſimilis,excepta morte,reſp.51.n.5.f.262.

Sapiens ipſe fingit ſibi fortunam,n.8.

Neq; eget. Elucidatur ex Ariſtippi facto, & dicto,num.9.

Magnis quoque decoratur honoribus,n.10.

Sapientes,& litteratos viros maioribus beneficijs afficiendos Sacri Canones decreuere, num.11.

Sapientibus potiora debentur,num.16.

Sapientia.

Sapientiã homo,omni cura,& diligentia quærere debet,reſp.51.n.4.f.262.

Quia ipſa ſola poteſt efficere beatos.

Sapientia ſanctiſſima res eſt,n.6.

Ratio redditur,n.7.

Et ad regna euehit,n.10.

Saponaria Terra.

Saponaria Terra(nullius Diœceſis) eſt immediatè Sanctæ Sedi Apoſtolicæ ſubiecta,reſp. 40.n.1.f.204.

Saul.

Saul à malo ſpiritu agitatus,muſico flexamine ad ſanitatem reuocatus per Dauid, reſp.52. n.4.f.269.

Scandalum.

Scandali cauſa indignus quis efficitur, vt ad Sacerdotium eligatur,reſp.2.n.81.f.18.

Scãdalum non leue infert Sacerdos fratri proximo iniurias inferens,reſp.78.nu.93. f. 423.

Scandalo qui occaſionem dant,ſunt alteri cauſa ruinæ,n.96.

Ratioquè à gloſſa affertur,n.97.f.422.

Et vbi aliqua præceſſerit,vel concurrerit culpa,vnde væh eſt,per quem ſcandalum venit num.98.

Væh autem damnationem importat æternã.

Magnaquè ſupplicia iis, qui ſcandalizauerint, parata ſunt.

Scientia.

Scientia de vniuerſalibus agit, & circa vniuerſalia verſatur, nam particularia ſunt nobis incognita,reſp.23.n.19.f.122.

Scienti,& conſentienti non fit iniuria, neque dolus,reſp.86.n.97.f.522.

Scriptura.

Scriptura vt fidem faciat, extrahi debet parte citata,reſp.46.n.26.f.244.

Alioquin non probat.

Neque etiam ſi facta fuerit lite pendente, & abſque compulſorialibus,n.27.

Scriptura producta vt probet,præſentari debet parte citata ad dicendum contra,n.28.

Alio-

Digitized by Google

Alioquin ſola præſentatio efficitur de actis, nõ verò ſcriptura, n. 29.
Scripturæ fides ſi nutet, reproba habetur, nec probat, n. 33. & n. 35. f. 245.
Vt formata ſit conſtare debet de Notario, qui illam rogauit, n. 34.
Scripturæ fides, quæ vna eſt, diuidi non poteſt, num. 38.
Scriptura priuata nullam in Iudicio fidem facit, reſp. 29. n. 47. f. 146.
Scriptura authentica dicitur, quę ſigillo firmata eſt Epiſcopi, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ. n. 48.
Scriptura mentis ſpeculum appellatur à Caſſiodoro; & illuſtratur, reſp. 32. n. 32. f. 161.
Scriptura vt authentica ſit, multa requiruntur, reſp. 84. n. 25. f. 489.
Multaquè ſunt, quæ ſcripturæ fidem detrahũt. num. 26.
Scriptura parti ex aduerſo nõ intimata, ei non officit. reſp. 54. n. 59. f. 291.
Vide verbo Præſentatio.
Scriptura producta parte non citata ad dicendum contra, nihil probat, reſp. 82. num. 15. fol. 478.
Neque fit ex actis, ſed eius præſentatio dumtaxat.
Scripturæ omnes, quæ per prius erant in archiuio tempore prædeceſſoris, perueniſſe præſumuntur ad ſucceſſiorem, reſp. 41. num. 14. fol. 212.
Scripturæ ad concordiam reducendæ ſunt per temporum diſtinctionem, reſp. 71. num. 36. fol. 376.

Sententia.

Sententia Ius tribuit ei pro quo lata fuit, reſp. 41. n. 12. fol. 214.
Præſertim cum in Iudicatum tranſijt. n. 12.
Et exequutionem habet.
Potiſſimum in tribus conformibus, n. 13.
Sententiæ tres conformes exequi debent. n. 13.
Sententia, quæ in iudicatum tranſijt pro veritate habetur, n. 14.
Facit proinde ius inretractabile, & de albo nigrum, n. 15.
Et ius in re tribuit, n. 16.
Atque dominium directum, nedum quaſi in Victorem transfert. n. 17.
Sententia, quæ in iudicatum tranſijt, tribus cõformibus æquiperatur, reſp. 80. nu. 82. f. 473.
Sententia, quæ in iudicatum tranſijt, cùm pro veritate habeatur, ius inconcuſſum tribuit, num. 87.
Vnde exequenda eſt, n. 88. f. 474.
Facitquè de albo nigrum, n. 89.
Sententia contra viuentem lata, exequi haud debet eo in humanis eſſe deficiente, ni hæres citetur, reſp. 30. n. 8. fol. 149.
Et ita in praxi ſeruatur.
Sententia nulla nullum producit effectũ, reſp. 84. n. 36 f. 496.
Sententia, quæ per lapſum termini ad appellãdum, in iudicatum tranſijt, iure exequitur, reſp. 81. num. 22. fol. 468.
Quia poſt ipſum nihil amplius eſt quærendũ.
Sententia, & decretum æquiuocum nihil operatur, reſp. 81. num. 33. fol. 469.
Sententia ſtricti iuris eſt, num. 34.
Et obmiſſum in illa ſub iuris communis diſpoſitione remanet.
Sententia interpretationem recipit ex his, quæ acta fuere in iudicio, num. 35.
Sententia condemnationis in Adam, & Euam à Deo, atque in ſerpentem. reſp. prima, n. 29. fol. 5.
Sententia non requiritur in pęnis ipſo iure debitis, ſecundùm Baldum, reſp. 37. n. 42. f. 189.
Sentẽtia lata ex vi falſi ſuppoſiti nulla eſt. reſp. 88. num. 121. fol. 544.
Sicuti lata parte non citata, num. 122.
Sententia, quæ nulla eſt in iudicatum non trãſit, num. 123.
Vt neque reuocatione egeat, num. 124.
Sicuti etiam ſi notoriè iniuſta fuerit, num. 125.
Sentẽtia manu Iudicis ſubſcripta eſſe debebit, reſp. 84. num. 50. fol. 492.
Alioquin nulla, neque ſententia æſtimatur, num. 52.
Sententia legi, ferri, & publicari debet, vt ſententiæ effectum habeat, num. 56.
Sententia pro Epiſcopo Iuuenacen. contra Præpoſitum, & Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti per Sacram Romanã Rotam, lata fuit per Dom. Iulium Oradinũ Rotæ Auditorem: Illos ſubiectos eſſe Epiſcopo in tribus caſibus in Concilio Lugdun. in cap. primo, de priuileg. in 6. decernens, reſp. 78. num. 33. fol. 417.
Et ſententia in Iudicatum tranſiit anno 1568.
Et à Sacra Congregatione approbata, nu. 34.
Vnde Epiſcopus ſemper in poſſeſſione fuit, & eſt in tribus præfatis caſibus, etiam à confirmatione Clem. VII. quæ pro Epiſcopo eſt.
Sententia debet exequi citata parte ex aduerſo. reſp. 81. num. 2. fol. 465.
Sententiæ Sacræ Romanæ Rotæ magnifaciendæ, quia à Delegatis Papæ proferuntur, reſponſ 80. num 15. fol. 454.
Sicuti & Sacra Congregatio æſtimare illas cõſueuit, num. 17.
Sententia dicitur, quæ finem ponit liti, atque hæc attendenda, num. 25. fol. 456.
Dubia verò nihil operatur.
Sententia ſi non feratur in loço decenti, ſed turpi, nulla eſt, reſp. 84. num. 39. fol. 490.
Sententiam Iudex ex ſcripto recitare debet, nu. 45. fol. 491.
Limita in Epiſcopo. num. 46.
Et ob conſuetudinem in contrarium. num. 47.
Sententia Metropolitanæ Baren. reuocata fuit per Sacram Rotam, & pro Epiſcopo Iuuenacen. iudicatum contra Collegiatam Spiritus Sancti, reſp. 80. num. 57. fol. 459.
Sententia à Sacra Romana Rota pro Epiſcopo Iuue-

Iuuenacen contra Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sãcti lata fuit anno 1568. per D.Iulium Oradinum Rotæ Auditorem reſp.80.n.1.f.453.
Et illa in indicatum tranſijt, ac proinde executa,n.2.
Sententia executioni demandata pro veritate habetur,n.8.f.454.
Contra veritatem eſt igitur, quod tali ſententiæ ſe opponit,n.9.
Sententia liti finem dat, terminumque ponit, reſp.40.n.36.fol.207.
Præſertim re iudicata pro poſſeſſore exiſtente,n.37.
Quia nulla alia deſideratur exequutio.
Sententia, à quo non fuit appellatum, in iudicatum tranſit,reſp.42.n.10.fol.211.
Vel ſi poſt tempora appellatum fuerit, nu.21.
Vel ſi appellationem proſequutus non fuit, num.22.
Quia deſerta habetur.
Sententia exequi debet iudicio completo, reſ-41.n.58.fol.217.
Sententia Iudicis ſemper rationabiliter prolata præſumitur,reſp.41.n.23.f.214.
Præterim pro ſententia Sacræ Romanæ Rotę num.24.
Propter Auditorum peritiam.
Sententia Rotali pro Epiſcopo Iuuenacen paritum fuit per Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti, reſp.81.n.27.f.468.
Et firma præſtitit per litteras Sacræ Congregationis anno 1602.n.35.& 37.f.469.
Etiam ex dicto Sanctiſſimi D.N.Vrbani Papæ VIII. Domino Iulio Maſio Epiſcopo prædeceſſori,n.38.
Sententiam,& opinionem probati Doctoris ſequi ſufficit,vt à peccato excuſeris;neque temerè operari dicaris,reſp.60.n.19.f.318.
Sententiam contrà venire non poteſt, qui eam ratam habuit;eique acquieuit,reſp.81.n.12. fol.466.
Vnde ei ſtare tenetur, quod præſumitur ei placuiſſe, donec ſaltim contrarium decretum fuerit.
Sententia in totum approbata præſumitur,quæ ſine proteſtatione in parte, & partibus admiſſa fuit,n.13.f.467.
Sedere.
Sedere cum Iudice pro Tribunali, neque Clariſſimis Viris permiſſum,reſp.84.f.491.
Seneca.
Seneca in iuuentute maximæ fuit memoriæ, reſp.84.n.48.f.491.
Ita Hyppius apud Platonem, ac præſertim Iuuenis quidam Corſicus genere.
Separata.
Separatorum,ac diuerſorum,ſeparata,atque diuerſa eſt ratio,reſp.24.n.18.f.125.
Sepia.
Sepia piſcis eſt alba, at ſuccum habet atrum, quem ſpargit in metu ne deprehendatur reſp.46.n.18.f.243.
Septimus menſis.
Septimo menſe perfectus partus naſci poteſt, reſpõſ.34.n.12.f.170.
Ideo,qui eo tempore naſcitur,iuſtus filius eſt.
Sepulchrum,Sepultura.
Sepulchrum impiorum infernus,reſp.53.nu.74. fol.284.
Vt neque charorum lachrymis inde retrahatis,num.75.
Sepultura Eccleſiaſtica non niſi in peccato decedentibus deneganda eſt, reſp.60. num.24. fol.318.
Illoque mortali. Sepultos natura vindicat. nu. 30.fol.319.
Sepultura electio reuocari poteſt,reſp.89.n.35. fol.550.
Sequela.
Sequela à diuerſis non rectè ducitur, reſpo.17. n.16.fol.90.
Sequela à diuerſis, & ſeparatis non rectè infertur,reſp.80.n.21.f.455.
Sequentia.
Sequentia præcedentia declarant,quæ à ſequentibus ſupponuntur,reſp.12.n.22.
Sequentia ex præcedentibus interpretationem admittunt,reſp.11.n.31.f.58.
Sequeſtrum.
Sequeſtro lis introducitur coram Iudice,qui ſequeſtrum dedit,reſp.38.n.53.f.195.
Quia rem in controuerſiam deducit.
Serpens.
Serpentem quare non interrogauit Deus, ſicuti Adam,& Euam,reſp.1.n.28.f.5.
Silentium.
Silentium, & taciturnitas veritatati rei præſumptionem non minimam facit,reſp.40. nu.27. fol.206.
Quin imò probationem inducit.
Syluester.
Syluester à Priera celebratur, reſp.19.num.15. fol.99.
Similitudo, Similium.
Similitudo domus præexiſtit in mente ædificatoris,reſp.88.n.18.f.536.
Similium ſimile,atque vnum iudicium eſſe debet,reſp.69.n.63.f.368.
Et qnod in æquiperatorũ vno ſtatuitur, & in altero.
Simonia.
Simonia à Simone Mago originem traxit, reſp.79.n.39.f.444.
Simonia eſt vendere bona beneficiorum, reſp. 28.n.39.fol.141.
Simonia quid? reſp.39.n.12.f.197.
Simonia dicitur ſtudioſa voluntas: & quomodo? n.13.
Simonia à Simone Mago nomen ſumpſit,& originem,n.14.
Simonia tripliciter dicitur,n.16.f.198.

Simonia

Digitized by Google

Quod tibi non vis,alteri ne feceris,naturæ principium eſt.reſp.14.nu.45.fol.78.

Quod tibi non vis alteri ne feceris. naturæ principium.reſp.32.nu.83.fol.166.

Et docuit nos Chriſtus Dominus, & Magiſter noſter.Matth.7.12.

Eſtq; primus gradus ex tribus Iuris naturalis. nu.84.

Quod tibi non vis fieri,alteri ne feceris,præceptum eſt naturale,& Euangelicum.reſpon. 21.nu.17.fol.109.

Et eſt primus gradus de tribus iuris naturalis. nu.18.

Quinimò tūc magis Deum imitantur homines,cum alijs benefaciunt.

R

Ratio.

R*Atione* iuſta qui moueri poteſt ad aliquid faciendum,temerè operatum fuiſſe non videtur.reſp.60.nu.18.fol.318.

Præſertim ſi vir fuerit doctus.

Atq; Doctorum ſententiam ſectatus fuerit.

Ratio eadem, quæ de toto ad totum procedit, eadem pariter de parte quoad partem locum habet.reſp.1.nu.77.fol.9.

Et argumentum firmum præſtat.nu.78.

Præſertim vbi eadem viget ratio.nu.79.

Ratio vbi vna eſt,idem quoq; ius eſſe debebit. reſp.55.nu.50.fol.297.

Ratio vbi eſt eadem,idem ſtatui ius debet.reſp. 68.nu.21.fol.357.

Comprehenſiuè ſaltim.nu.22.

Ratio vbi eſt vna,par eſſe determinatio debet. reſp.81.nu.80.fol.473.

Ratio in alteram partē inflectere haud debet. reſp.37.nu.26.fol.26.fol.187.

Ratio, quæ mouit delegantem,& delegatum mouere debet.reſp.86.nu.27.fol.516.

Ratio naturalis non patitur quem lucrari cum alterius damno.reſp.27.nu.5.fol.134.

Ratio vbi diuerſa reddi non poteſt, idem iudicium eſt.reſp.26.nu.19.fol.132.

Rationem de omnibus, etiam modicis, reddere haud poſſumus; Quia earum differentias ignoramus.reſp.77.nu.2.fol.406.

Ratificatio.

Ratificatio inducitur per exercitium ordinis quamuis metu inconſtantem virum cadente ſuſcepti.reſp.4.nu.45.fol.31.

Niſi actus exercitij æquiuoci fuerint. nu.46.

Vel ſi fiant adhuc metu perdurante, eiuſque cauſa.nu.47.

Ratificari haud poteſt, quod abſque mandato factum eſt.reſp.82.nu.12.fol.477.

Ratihabitio.

Ratihabitio confirmat actum præcedentem. reſp.54.nu.46.fol.290.

Ratihabitio mandato æquiparatur. reſp.16. nu. 68.fol.88.

Raymundus.

Raymundus Comes Tripolitanus ab aſſaſsinis necatus reſp.37.nu.10.fol.186.

Rebellis.

Rebellis occultus iure occiditur.reſp.37.nu.45. fol.289.

R*eclamatio.*

R*eclamationem* intra quinquennium ſat eſt fieri coràm Superiore, vel coràm Ordinario ad impediendam præſumptionem ratificationis profeſsionis.reſponſ.53. num.61. fol.283.

Multòq; magis coràm Papa facta.nu.62.

Vel coràm Principe, vel Epiſcopo, eiuſque Vicario.nu.65.

Alioquin ſuccurſum non eſſet libertate priuatis.

Redimere.

Redimere eſt emere,vel ſecundò emere.reſp.8 nu.19.fol.50.

R*edemptione* noſtrum facimus, quod aliorum erat.nu.20.

R*eductio.*

R*eductiones* Miſſarum,atque voluntatis defunctorum,aliorumq; cōmutationes reuocatæ haud ſunt decreto S.Congregationis de celebratione miſſarum.reſp.75.nu.4. fol.395. & nu.5.

R*eferens.*

R*eferens* relatum continet cum ſuis qualitatibus omnibus. reſponſ. 32. num. 41. fol.162.

R*eferens* ad relatum reſpectum habere debet. reſp.12.nu.44.fol.68.

Refugere.

R*efugit* animus quod ſibi iniucundū eſt. reſp. 80.nu.17.fol.455.

R*ex.*

R*eges* à Deo principatum obtinent, atq; iuſta decernunt.reſp.1.nu.22.fol.5.

Regens.

R*egentes* ſtudiorum omnibus alijs Magiſtris præferuntur, non tamen Patribus Prouinciæ.reſp.52.nu.31.fol.274.

R*egula.*

R*egula* firma ſemper manet in non exceptuatis.reſp.68.nu.77.fol.362.

R*egula* reſeruatoria octo menſium locum nō habet in beneficijs de Iurepatronatus laycorum.reſp.15.nu.14.fol.81.

Etiam ſi vacatio in Curia accidat.nu. 15.

R*egula* firma manet in caſibus non exceptuatis.reſp.79.nu.76.fol.448.& nu.78.

R*egula* 4. Cancellariæ, cùm reſtricta ſit ad beneficia collectorum, & ſubcollectorum vnicorum expandenda haud erit. reſp.33.n.10. fol.168.

Quia repreſsiua eſt facultatis Ordinariorum.

Ad vnicos proindè tantùm ſe reſtrinxit.n.24.

R*egula* 4. Cancellariæ ſatis efficacibus loquitur verbis, vnicorum dumtaxat beneficia reſeruando.nu.22.

R*egula* 4.Cancellariæ beneficia omnia collectorum, & ſubcollectorum reſeruat. reſp. 33.nu.1.fol.167.

ſatiſq; erit ſola deputatio, quãuis exercitium actu non coincidat. nu. 2.
Perquiritur tamen vnicitas in collectore, vt regula locum habeat. n. 3.
Alioquin beneficia non afficiuntur. n. 4.
Et qualitas prędicta vnicitatis probari debet, per aſſerentem illam. nu. 7.
Regulam contrà dicens exceptionem probare tenetur. reſponſ. 30. n. 41. fol. 151.

Regularis.

Regulares ad labores in religione aſſumuntur, non ad mundi læta. reſp. 65. n. 30. fol. 337. & vt ſuis ſe abnegent. n. 31,
Regulares exempti ex priuilegio ne ad proceſſiones accedant, ſi acceſſerint voluntariè, non tamen ex hoc coguntur, ne poſſint non accedere. reſp. 67. n. 61. fol. 351.
Regulares non ſunt è clauſtris euocandi quacunque ex cauſa. reſp. 29. n. 37. fol. 145.
Regulares quicunque, etiam Monachi ad publicas proceſsiones accedere tenentur; & compelli niſi acceſſerint. ex Sacro Trident. Concilio. reſp. 29, n. 16. fol. 144.
Non tamen quacunque ex cauſa. n. 17.
Quæ enumerantur.
Et num ad proceſsiones, quæ habentur defuncto Romano Pontifice? n. 21.
Et quid mortuo Epiſcopo? n. 19.
Ex Zerola negatiuè. n. 30. 35. & 40. fol. 145.
Regulares cogi haud poterunt accedere ad Cathedralem ad orationem quadraginta horarum ex Sacra Congregatione. reſp. 29. num. 24. fol. 144.
Regulares vacante Cathedrali tenentur rogare Deum pro bono paſtore in illa habendo n. 26. fol. 145.
Regulares ad proceſsiones accedere tenentur ob publicam vtilitatem, & graues cauſas indictas. reſp. 79. n. 6. fol. 442.
Non verò ob leues. n. 17. fol. 443.
Regularis, apoſtata dicitur, ſi vagandi animo à Religione recedat. reſ. 56. n. 23. fol. 301.
Regularis apoſtata, & peccato ſe inficit lethali, & in excommunicationem incidit. n. 28.
Regularis extrà Religionem habitu abiecto vagans, atque in excommunicatione inſordeſcens, hæreticus non propterea dicitur. n. 47. fol. 303.
Neque vt hæreticus damnatur. n. 50.
Eſt tamen de hæreſi valde ſuſpectus. n. 49.
Vnde etiam interrogari poterit. n. 52. Atque denunciari. n. 52. fol. 303.
Regularis eiectus viuendi laxè licentiam nõ conſequitur, ſed vt verecundia perfuſus ad cor redeat, atque emendetur. 56. n. 34. f. 302.
Debet proinde honeſtè, & religioſè viuere in habitu clericali, n. 35.
Quod ſi habitum abiecerit clericalem, excõmunicationem contrahit cap. vt periculoſa 2. ne clerici, vel monachi in 6. n. 36. & 46.
Manet enim adhuc monachus. n. 37.
Regularis Monaſterio pulſus, interim in habitu clericali decenti, & ſub Ordinarij loci obedientia ſicut, alij Clerici, viuere debet, reſp. 56. n. 19. fol. 301.
Quod ſi habitum clericalem excuſſerit, ſeque militiæ aſcripſerit ſeculari, apoſtata dicitur ab ordine, ſiue Religione. n. 21.
Regularium in cauſis ad morum correptionẽ, ſola facti veritate inſpecta proceditur. reſp. 25. n. 29. fol. 129.
Neque ſeruandus iuris ordo. n. 30.
Vnde nec admittitur iudicis recuſatio. nu. 31.
Neque appellatio, niſi excedatur in modo. n. 33. fol. 130.
Neq. tela iudicij ſtrictim perſcrutanda n. 37.
Regularium, qui in religione profecerunt, nemo melior, ſicuti nemo peior eorum, qui in illa defecerunt. Auguſtini dictum. reſp. 2. n. 41. fol. 15.
Regularium noua loca ſine Ordinarij licentia erigere non poſſunt. reſp. 86. n. 40. fol. 517.
Et niſi vocatis, & auditis alijs regularibus eiſdem in locis exiſtentibus. ex conſtitutione Clementis VIII. n. 41.
Quæ conſtitutio fuit innouata per Sacram Congregationem annuente Santiſſ. Gregorio XV. n. 42.
Regularis iuſtè emendatus non appellat. reſp 58. n. 42. fol. 308.
Niſi modus excedatur. n. 43. fol. 309.

Relatio.

Relatio repetitionem dictorum infert, quæ in relato continentur. reſp. 30. n. 34. fol. 162.
Potiſſimum ſi relatio fiat ad omnia. n. 45.
Intelligitur enim facta cum omnibus ſuis qualitatibus, ſingula ſingulis referendo.
Relatio fieri debet ad proxima, non ad remota. reſponſ. 74. n. 62. fol. 39.
Et ſecundum ea, ad quæ teſtator reſpexit. n. 65
Potiſsimum vero cauſa euitandæ abſurditatis num. 63.
Hereditas quid? reſp. 74. n. 58. fol. 392.

Relatiuum.

Relatiua ſe mutuò reſpiciunt, vt vnum ſine altero eſſe non poſsit. reſp. 36. n. 3. fol. 178.
Vnde diſpoſitum in vno, in altero diſpoſitum videtur. n. 4.
Quod etiam in pœnalibus attenditur, ſi ratio vna fuerit. n. 5.
Relatiuum pronomen (his) præcedentium repetitionem inducit, cum relatiuum ſit. reſp. 61. n. 2. fol. 320.

Relictum.

Relictum perſonis cum commemoratione loci, intelligitur relictum contemplatione loci reſponſ. 89. n. 12. fol. 547.

Reiteratio.

Reiteratio, ſubiectum reiterabile ſupponit. reſ. 40. 53. n. fol. 208.
Et confirmatio confirmabile.

Religio. Religioſus.

Religio Mater dicitur Monachorum. reſp. 19. num. 12. fol. 99.

Eius

Digitized by Google

Eius proinde lex dimittenda haud erit.
Religio Chriſtiana vna eſt. reſp.19. n.48. f.101.
Diſtinguuntur tamen Regularium Ordinum profeſſores.
Religionem Carmelitanorum Diſcalceatorum ſummo amore proſequuti fuere Summi Romani Pontifices, eique priuilegia indulſere.reſp.86.n.21.fol.515.
Religioſorum propoſitum nihil ita mutat, vt mulierum ingreſſus, & conſuetudo. reſp. 25.n.19.fol.129.
Religiones per habitum diſtinguuntur, vna ab alia. reſp.53.n.22.fol.279.
Religioſus ob crimina monaſterio pulſus, votis in profeſsione emiſsis haud diſſoluitur, ſed illis colligatus adhuc permanet. reſ.56. n.4.fol.300.& n.20.& 37.
Ratio affertur.n.5.

Renunciatio.

Renunciatio matris filijs ex propria perſona venientibus non officit.reſp.76.n.33.f.403.
Renunciatio matris exauditur ab inteſtato, non ex teſtamento.n.34.f.403.& n.37.f.404.
Matre potiſſimum præmortua, quamuis cum patruis concurrant,n.38.
Neque admittitur renunciatio, ſi ex teſtamento fiat,n.35.
Quia liberam teſtandi facultatem, libertatemque adimit,n.36.
Renunciatio matris intelligitur eam afficere, ſi ei aperiatur ſucceſſio ab inteſtato,n.39.
Secus ſi filijs.
Quamuis ipſi repræſentatiuè cum patruis veniant,n.40.
Renunciatio matris conditionalis æſtimatur, ſi ei ſcilicet ab inteſtato aperiatur ſucceſſio, num.46.
Vnde filios non afficit.
Renunciatio, ſiue donatio, quæ à Nouitio fit, duo copulatim ex Sacro Tridentino Concilio, vt firma ſit, requirit, reſponſ.26. num.1. fol.131.
Non ſequuta igitur profeſſione euaneſcit, num.2.
Parique modo profeſſione emiſſa, ſi nulla poſtmodum detegatur, declareturque, n.3.
Quia Concilium de valida exauditur.
Renunciatio per profitere volentem per duos menſes ante fieri debet, reſpon.55.num.31. fol.296.

Repetitio.

Repetitio conuitij malum indicat animum, reſp.84.n.13.f.488.

Replicæ.

Replicarum diſtributio in Cathedrali Capuana in diuini cultus augumentum tendit, vnde nec improbatur, reſp.24.n.3.f.124.

Reſcriptum.

Reſcriptum imperfectum, haud æſtimatur reſcriptum, reſp.7.n.45.f.47.

Res.

Rei, quæ non extat bonitas æſtimari haud poteſt, reſp.50.n.7.f.259.
Rei veritatem nominis externa nuncupatio non mutabit, reſp.59.n.7.f.311,
Rei ſuæ moderandæ cuilibet manet arbitrium reſp.88.n.40.f.537.
Rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter, reſponſ.45.n.32.f.239.
Siue inter viuos, ſiue in vltima voluntate, num.33.
Multoque magis in animæ ſuæ commodum, num.34.
Atque Deo donare,n.35.
Rationque affertur,n.36.
Res ſuas poteſt quiſque, etiam in mare proijcere,n.37.
Ratio datur,n.38.
Multoque magis Deo relinquere, & Sanctis, num.39.
Rebus ſuis poteſt quiſque quam vult legem dicere, reſp.80.n.37.f.457.
Suis, non ſanè alterius.n.38.
Vnde non extenditur in præiudicium tertij, num.41.
Ac præſertim iuriſdictionis Ordinarij.
Rei ſuæ quilibet moderator eſt, & arbiter, reſ. 22.n.62.f.118.
Rem propriam vendere cogi quis poteſt propter publicam vtilitatem, ſi Eccleſiæ, vel monaſterio vſui illa ſit, reſp.21.n.31.f.110.
Limita,n.39.& 41.
Rerum pretia duplici diuiſione ſecernuntur; & quod legitimum, quod naturale, reſp.57.n.1. fol.303.
Res hominũ æſtimatione comuni põſantur, tãtiq; valent, quanti cõmuniter æſtimãtur;n.3.
Res præſenti pecunia minus æſtimantur; dilata verò pluris, n.5.f.304.
Rei bonitas communi æſtimatione auget pretium, n.9.
Sicuti eius vileſcit defectu,n.10.
Res omnes humanæ conſumationi ſubiectæ, reſp.75.n.1.395.
Quoquò attolluntur eò profundiùs ruunt.
Res, quę ſub cõditione, & ſub ſpe nobis debetur certò quandoque exitura, interim in patrimonio noſtro eſſe dicitur, reſp.5.n.31. f.34.
Et ſub conditione in patrimonio eius, qui illam interim poſſidet.
Vnde iuris fictione in noſtro dominio interim eſſe dicitur,n.12.
Res eadem duplici iure cenſeri non debet, reſp. 19.n.43.f.101.
Res eadem diuerſo cenſeri iure minime debet, reſp.69.n.21.f.365.
Vbi præſertim eadem viget ratio, idemque reſpectus,n.22.
Res ſicut ſe habet ad eſſe, ita, & ad operari, reſ. 28.n.36.f.141.
Res mobiles prætioſæ immobilibus Eccleſiæ æquantur, reſp.58 n.1.f.305.
Res onere affecta ad quemcunque tranſit, affectione illa inuſta tranſit, reſp.50.n.13. f.259.

Res indicata.

Re indicata quæ finita ſunt, rata manere debent reſp.81.n.14.f.467.

Reſpublicę.

Reipublicæ expedit ſuprema hominum iudicia exitum habere, reſp.12.n.35.f.66.

Reſpublicę fœlices forent, ſi eas à Philoſophis, vel philoſophiæ amatoribus regi contingeret, reſp.40.n.56.fol.208.

Reſeruatio.

Reſeruatio in vna ſpecie, oſtendit non eſſe in alia ſpecie, reſp.79.n.62.f.447.

Reſeruare, nihil de nouo tribuere, denotat, reſp. 40.n.51.f.208.

Supponit enim aliquod per prius, n.52.

Reſidere, Reſidentia.

Reſidere non dicitur, qui quamuis corpore præſens, per ſe tamen ſuo non facit muneri ſatis, reſp.62.n.39.f.326.

Reſidentia de iure naturali eſt, atque diuino, nu. 45.fol.327.

Reſidere is verè dicitur, qui per ſe munus ſuum implet, n.47.

Reſidentia dupliciter dicitur materialiter, & formaliter, nu.49.

Et vna ſine altera eſſe non poterit, n.50.

Reſidentia non ita amare ſumenda eſt, vt funibus alligatum Eccleſiæ Parochum eſſe oporteat, n.51.

Sed cum aliquo temperamento morali.

Reſponſio.

Reſponſio, vt congua ſit, factum perpendendum, illudque diſtinguendum, reſpo.77. num. 18. fol.407.

Reſtitutio.

Reſtitutio eſt de neceſſitate ſalutis, ſicuti obſeruatio præceptorum decalogi, reſp.16.nu.49. fol.86.

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, reſ. 64.n.34 f.334.

Reſtituens nihil de ſuo dat, n.35.

Reſtitutio alieni omnino neceſſaria eſt, n.36.

Alioquin peccat qui non reſtituit.

Reſtitutionis obligatio ex iuſtitia oritur, reſp.65. num.48.f.339.

Eiuſque principium, ſi res detineatur contrà iuſtitiam, n.50.

Reſtitutio fieri debet eius, quod iniuſtè acceptum eſt, vel detinetur: alioquin non remittitur peccatum, reſp.27.n.47.fol.137.

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, reſ. 38.n.41.f.194.

R*eſtitutio* peti poteſt fieri ad ſtatum, in quo quis per prius reperiebatur, reſp.23.nu.26.f.122.

Neque ſolùm cum quis ſpoliatur.

Verùm, & cum ſtatus immutatur, reſtitutio peti poterit, n.27.

Reſtituere.

Reſtituere in priſtinum eſt in primum ſtatum rem reponere, reſp.78.n.31.f.416.

Reſupinus.

Reſupinus nemo ita æſtimatur, vt velit ſuum iactare, reſp.11.n.27.f.58.

Reus.

Reus originarius, & Actor neceſſarius, qui dicantur? reſp.18.n.18.f.93.

Reus iudicem principaliter conuenire poteſt, vt declaret ſibi competere exceptionem, atque ſe in illa tueatur, n.20.

Reorum eſt fugere, reſp.78.n.9.f.414.

Quod declara, n.114.f.426.

Riccius.

Riccius reſolut.269.par.2. in praxi reijcitur, reſ. 80.n.65.f.460.& n.75.

R*igor.*

R*igor* iuris ſeruatur in omni legato annuo, reſp. 46.n.8.f.257.

Limita in legato alimentorum, n.9.& n,12.

R*itus.*

R*itus* M. Curiæ Vicariæ, quòad inſtrumentorum liquidationem, admiſſus fuit in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, reſp.44.num. 11.fol.232.

R*itus* Magnæ Curiæ Vicariæ 234. non procedit in Clerico, reſp.30.n.31.fol.150.

R*ixa.*

R*ixa* ex diuiſione oriuntur, reſp.66.nu.8.f.341.

R*ixa* ex diuiſione, reſp.45.n.8.f.236.

R*obertus.*

R*obertus* Marãta Iunior Auctoris Genitor, reſ. 49.n.55.f.256.

Filius Pomponij Marantæ cauſarum Patroni. qui fuit filius Roberti Marantæ Venuſini horum meminit Marcus Mantua inter viros illuſtres, n.56.

Robertus Maranta Authoris Proauus Iuris Ciuilis interpres fuit in Gymnaſio Salernitano num.58.

Et Neapoli feudorum, n.59.

Extant eius commentâria ſuper feuda.

R*obertus* Cardinalis Belarminus celebratur, reſp.84.n.33.f.490.

R*ochetum.*

R*ochetum*, quod alba nuncupatur interdicitur, Monachisq; Epiſcopis, reſponſ.19. num.28. fol.100.

R*ogare.*

R*ogare* Deum pro populi ſalute omnibus Clericis imminet, etiam regularibus, reſp.79.n. 4.fol.442.

R*omanus Pontifex.*

R*omanus Pontifex* abſolutam habet poteſtatẽ ſuper beneficijs, ijſque, quæ de Chriſti patrimonio ſunt, reſp.41.n.52.f.216.

R*omulus.*

R*omulus* Remum fratrem necauit, reſp.31.n.3. fol.153.

R*ota Romana.*

R*ota Romana* ſententiam alij Iudices ſequi tenentur, reſp.41.n.37.f.315.

Elencus.

Ruben.

Ruben primogenitus Iacob maledictus, quia cubile patris aſcendit, reſp.41.n.32.f.215.

S

Sacerdos.

Sacerdos à patria poteſtate an eximatur? reſponſ.31.num.9.fol.154.

Diſcordes ſententiæ diſtinctione conciliantur. in temporalibus ſupponitur, num.16.

Sacerdos metiri debet vires ſuas, an ſit ſufficiẽs ad onus. quod illuſtratur, reſponſ.2. nu. 78. fol.18.

Sacerdotes vt ſint, intereſt reipublicæ, vt ipſi peccatorum veniam petant. reſponſ.21.nu. 28.fol.109.

Sacerdos eſt publicus officialis Eccleſiæ vniuerſalis ad interpellandum pro hominibus ad Deum conſtitutus. num.29 fol.110.

Sacerdotes Domini nullo errore implicari oportet, nullaq; cupiditate violari. reſponſ. 2.n.26.fol.14.

Sacerdotes patres fidelium omnium dicuntur. reſponſ.52.n.48.fol.274.

Etiam Regum, & Principum.

Et in eis officium honorari debet. n.49.

Dijquè nuncupantur.

Sacra. Sacra res.

Sacra loca quæ? reſponſ.35.n.2.f. 173.

Sacra, quæ ſunt Deo, in alterius ius deduci haud poſſunt, neque Principum terræ. reſp. 38.num.16.f.492.

Sacra Scripturæ magna eſt authoritas, quoniã à Deo reuelata eſt, ipſumque Authorem cognoſcit, reſponſ.prima, n.32.fol.5.

Sacra res Sanctuarij pondere trutinandæ. reſp. 80.num.18.f.455.

Sacrum Concilium.

Sacri Tridentini Concilij mentem interpretari ad ſolum Summum Romanum Pontificem ſpectat, reſp.81.n.77.fol.473.

Eiuſquè nomine ad Sacram Cõgregationem.

Sacrum Tridentinum Concilium ſeſſ.14. cap. 7.de reformat. perpenditur contra Aduerſarios, reſp. 81.n.75.f.472.

Sacrum Concilium Tridentinum cap.19. ſeſſ. 25.de regularib. tria potiſſimum exquirit in dicere volẽte de nullitate profeſſionis. reſp. 53.n.55.fol.282.

Sacri Canones.

Sacros Canones fruſtra loquutos fuiſſe, aſſerere haud debemus, reſp.55.n.7.f.294.

Sacramentum.

Sacramentum pœnitentiæ abſque iuriſdictionis dubio miniſtrari oportet. reſp.40 nu.26. fol.205.

Hac de cauſa tutiorem in partem declinandum, num.21.

Sacrificium.

Sacrificia multiplicata plus proficiunt animabus purgatorij ad illarum accelerandam pœnarum ſolutionem, quam annua, reſp. 67.n.28.f.349.

Ratio redditur, num.42.f.350.

Interim verò donec offerantur, liberationem non conſequuntur, num.29.

Quoad meritum tamen inſtituentis, atque maiorem Dei gloriam, & populi commodum, non minus proficiunt annua, num.30.

Sacrificia offerri debent in loco per teſtatorẽ deſignato, neque mutari poterit (niſi cauſa iuſta ſubſiſtat) ſine piaculo, reſp. 88. nu. 79. fol.540.

Sacrificium Miſſæ ſummè propitiatorium eſt pro animabus purgatorij, reſp. 60. num.10. fol.317.

Sacrificium incruentum pro animabus purgatorii ſummè propitiatorium eſt, reſp.67. num.3.fol.347.

Sacrilegium. Sacrilegus.

Sacrilegium Sacræ rei violatio eſt, & irreuerentia; reſp.36.num.65.fol.183.

Sacrilegij ratione foro Eccleſiaſtico ſubiicitur homo, n.66.& n.69. f.184.

Sacrilegium admittitur per iniurioſam manuũ iniectionem in perſonas Eccleſiaſticas, num.68.

Sacrilegium eſt, de Eccleſia aſſerere, quod fruſtra quid faciat, neque aliquid de factis eius iudicandum, reſp.34.n.39 f.172.

Sacrilegio notatur, qui Deo dicatos homines ad prophana pertraxerit, reſp.38.n.11.f.192.

Ac ſacra prophanis miſcuerit.

Sacrilegium quid? num.12.

Sacrilegii nota ſe maculat clericus clericum apud laicum Iudicem iudicio pulſans, n.17.

Vnde cauſam perdit.

Et à communione habetur extraneus, nũ.21. 22.& 25.fol.193. Vide verbo Pœna.

Sacrilegus cenſuris feritur Eccleſiaſticis per excommunicationem, n.13.

Salarium.

Salarium pro ſeruitio ſtatutum non debetur ei, qui ſua culpa à ſeruitio deficit, reſp. 27. num.1.fol.134.

*V*el etiam ſua voluntate, n.14.f.135.

*V*el quia alteri interim operas ſuas locauit, num.18.

*V*el ſuo facto, & negligentia ne eas locaret, factum eſt, num. 20.

*V*el quia non rediit, n.30.f.130.

Quod fundamentum habet in iuſtitia, n. 2.

Salarium operis merces eſt, num.6.

Probatur ex loco Matth.20. 8. *Voca operarios, & redde illis mercedem.*

Et ad laboris proportionem debetur, num. 7. fol.135.

Salarium conuentum debetur pro integro anno iam cœpto, quamuis completus ille non fuerit, reſp.27.nu.10.fol.135.

Elucidatur, num.ſeq.

Limita, num.11.

Sanguis.

Sanguis,& aqua ex latere Chriſti profluit,non flegma,reſp.84.num.19.fol.488.

Sancti.

Sancta Tereſia bellatrix fortis à Deo excitata, vt Dux eſſet virorum,& mulierum,Diſcalciatorum reformatorum Religionis Beatæ Mariç de Mõte Carmelo,reſp.86.n.17.f.514.

Sancta Tereſia Fundatrix Diſcalciatorum Carmelitanorum,n.55.f.518.

Sancta Mater Eccleſia omnium Eccleſiarum Mater,& Magiſtra.reſp.34.nu.40.fol.172.

Sancti ex canonizatione quid conſequantur? reſp.86.n.77.fol.520.

Sanctius eſt nocentem abſoluere, quam innocentem condemnare,reſp.3.num.19.fol.23. & num.24.

Sanctorum Marcellini,& Petri Martyrum dies feſtus ſemper pœnè cum octauis coincidit, vel Aſcenſionis,vel Pentecoſtes,vel corporis Chriſti,reſp.34.n.6.fol.170.

Tranſlationem proinde eius feſti exoptãt Moniales venerabiles Monaſterij Sãcti Marcellini Ciuitatis Neapolis,num.7.

Quod earum pium deſideriũ à recto alienum haud eſt,num.8.

Quia poteſt hoc priuilegio permitti, num.9.

Sanctorum exemplis ad ſanctè,pièq; viuendum prouocamur,reſp.34.n.21.fol.170.

Sanctorum Marcellini, & Petri Martyrum dies feſtus olim menſe Decembri celebrabatur, num.24 fol.171.

Sanctorum tranſlatio vt fiat,poſſibile eſt eſſe;ergo fieri poteſt,& piè præſumendum, vt fiat, reſp.34 n.16.fol.170.

Cedet enim hoc ad maiorem Dei gloriam, n.17.& 48 fol.172.

Permitti igitur poterit,n 23.f.171.

Sanctus Ioannes Chryſoſtomus 14. Settembris ad æternam vitã tranſijt,reſp.34.n.28.f.171.

Sed quia eo die celebratur feſtum exaltationis Sanctæ Crucis,dies eius feſtus transfertur in diem 27.Ianuarij,quo die ſacræ eius reliquię Conſtantinopolim tranſlatę fuerunt,nu.29.

Sancto Ioanne Chryſoſtomo mortuo horribilis grando Conſtantinopoli cecidit, & quatriduo Auguſta Eudoxia ceſſit è vita,nu.31.

Eius reliquiæ poſtmodum Romam tranſlatæ in Baſilica Vaticana conditæ fuerunt, n.32.

Sanctus Bernardus Claræ Vallis Abbas celebratur,reſp.45.n.42.ſol.239.

Sanctus Iacobus Apoſtolus germanus Sancti Ioannis, primus Apoſtolorum martyrium ſubiuit,circa dies azimorum,reſp.34.nu.26. fol.171.& n.27.

Dies eius feſtus die 25.Iulij celebratur,qui trãſlationis eius eſt.n.27.

Sanctus Stefanus primus pro Chriſto ſanguinẽ fudit die 3.Auguſti,non longè poſt Aſcẽſionem Domini in Cœlum, reſp.34. num.33. fol.171.& n.34.

Dies tamen feſtus eius celebratur 26. Ianuarij, vt qui primus pro Chriſto ſanguinem fudit, & vitam dedit,celebretur quo tempore ille ex vtero Virginis Matris hunc mundum ingreſſus eſt,factus homo,ipſo Cœlum ingreſſo,n.35.

Sanctus Baſiliſeus Martyr S.Ioanni Chryſoſtomo diem mortis nunciauit,reſp.34.num.30. fol.171.

Sapiens.

Sapiens proximus Deo eſt,eiquè ſimilis,excepta morte,reſp.51.n.5.f.262.

Sapiens ipſe fingit ſibi fortunam,n.8.

Neq; eget.Elucidatur ex Ariſtippi facto, & dicto,num.9.

Magnis quoque decoratur honoribus,n.10.

Sapientes,& litteratos viros maioribus beneficijs afficiendos Sacri Canones decreuere, num.11.

Sapientibus potiora debentur,num.16.

Sapientia.

Sapientiã homo,omni cura,& diligentia quęrere debet,reſp.51.n.4.f.262.

Quia ipſa ſola poteſt efficere beatos.

Sapientia ſanctiſſima res eſt,n.6.

Ratio redditur,n.7.

Et ad regna euehit,n.10.

Saponaria Terra.

Saponaria Terra(nullius Diœceſis) eſt immediatè Sanctæ Sedi Apoſtolicæ ſubiecta,reſp. 40.n.1.f.104.

Saul.

Saul à malo ſpiritu agitatus,muſico flexamine ad ſanitatem reuocatus per Dauid, reſp.52. n.4.f.269.

Scandalum.

Scandali cauſa indignus quis efficitur, vt ad Sacerdotium eligatur,reſp.2.n.81.f.18.

Scãdalum non leue infert Sacerdos fratri proximo iniurias inferens,reſp.78.nu.93. f. 423.

Scandalo qui occaſionem dant,ſunt alteri cauſa ruinæ,n.96.

Ratioquè à gloſſa affertur,n.97.f.422.

Et vbi aliqua præceſſerit,vel concurrerit culpa,vnde væh eſt,per quem ſcandalum venit num.98.

Væh autem damnationem importat æternã.

Magnaquè ſupplicia iis, qui ſcandalizauerint, parata ſunt.

Scientia.

Scientia de vniuerſalibus agit, & circa vniuerſalia verſatur, nam particularia ſunt nobis incognita,reſp.23.n.19.f.122.

Scienti,& conſentienti non fit iniuria, neque dolus,reſp.86.n.97.f.522.

Scriptura.

Scriptura vt fidem faciat, extrahi debet parte citata,reſp.46.n.26.f.244.

Alioquin non probat.

Neque etiam ſi facta fuerit lite pendente, & abſque compulſorialibus,n.27.

Scriptura producta vt probet,præſentari debet parte citata ad dicendum contra,n.28.

Alio-

Alioquin ſola præſentatio efficitur de actis, nō verò ſcriptura, n.29.
Scripturæ fides ſi nutet, reproba habetur, nec probat, n.33. & n.35. f.245.
Vt formata ſit conſtare debet de Notario, qui illam rogauit, n.34.
Scripturæ fides, quæ vna eſt, diuidi non poteſt, num.38.
Scriptura priuata nullam in iudicio fidem facit, reſp.29. n.47. f.146.
Scriptura authentica dicitur, quę ſigillo firmata eſt Epiſcopi, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ. n.48.
Scriptura mentis ſpeculum appellatur à Caſſiodoro, & illuſtratur, reſp.32. n.32. f.161.
Scriptura vt authentica ſit, multa requiruntur, reſp.84. n.25. f.489.
Multaquè ſunt, quæ ſcripturæ fidem detrahūt, num.26.
Scriptura parti ex aduerſo nō intimata, ei non officit. reſp.54. n.59. f.291.
Vide verbo Præſentatio.
Scriptura producta parte non citata ad dicendum contra, nihil probat, reſp. 82. num. 15. fol.478.
Neque fit ex actis, ſed eius præſentatio dumtaxat.
Scripturæ omnes, quæ per prius erant in archiuio tempore prædeceſſoris, perueniſſe præſumuntur ad ſucceſſorem, reſp.41. num.14. fol.212.
Scripturæ ad concordiam reducendæ ſunt per temporum diſtinctionem, reſp.71. num.36. fol.376.

Sententia.

Sententia Ius tribuit ei pro quo lata fuit, reſp. 41. n.12. fol.214.
Præſertim cum in iudicatum tranſijt. n. 12.
Et executionem habet.
Potiſſimum in tribus conformibus, n.13.
Sententiæ tres conformes exequi debent. n.13.
Sententia, quæ in iudicatum tranſijt pro veritate habetur, n.14.
Facit proinde ius intractabile, & de albo nigrum, n.15.
Et ius in re tribuit, n.16.
Atque dominium directum, nedum quaſi in Victorem transfert. n.17.
Sententia, quæ in iudicatum tranſijt, tribus cōformibus æquiparatur, reſp.80. nu.82. f. 473.
Sententia, quæ in iudicatum tranſijt, cùm pro veritate habeatur, ius inconcuſſum tribuit, num.87.
Vnde exequenda eſt, n.88. f.474.
Facitquè de albo nigrum, n.89.
Sententia contra viuentem lata, exequi haud debet eo in humanis eſſe deficiente, ni hæres citetur, reſp.30. n. 8. fol. 149.
Et ita in praxi ſeruatur.
Sententia nulla nullum producit effectū, reſp. 84. n.36 f.496.
Sententia, quæ per lapſum termini ad appellādum, in iudicatum tranſijt, iure exequitur, reſp.81. num.22. fol.468.
Quia poſt ipſam nihil amplius eſt quærendū.
Sententia, & decretum æquiuocum nihil operatur, reſp.81. num.33. fol.469.
Sententia ſtricti iuris eſt, num.34.
Et obmiſſum in illa ſub iuris communis diſpoſitione remanet.
Sententia interpretationem recipit ex his, quæ acta fuere in iudicio, num.35.
Sententia condemnationis in Adam, & Euam à Deo, atque in ſerpentem, reſp. prima, n.29. fol.5.
Sententia non requiritur in pęnis ipſo iure debitis, ſecundùm Baldum, reſp.37. n.42. f.189.
Sententia lata ex vi falſi ſuppoſiti nulla eſt. reſp. 88. num.121. fol.544.
Sicuti lata parte non citata, num.122.
Sententia, quæ nulla eſt in iudicatum non trāſit, num.123.
Vt neque reuocatione egeat, num.124.
Sicuti etiam ſi notoriè iniuſta fuerit, num.125.
Sententia manu Iudicis ſubſcripta eſſe debebit, reſp.84. num.50. fol.492.
Alioquin nulla, neque ſententia æſtimatur, num.52.
Sententia legi, ferri, & publicari debet, vt ſententiæ effectum habeat, num.56.
Sententia pro Epiſcopo Iuuenacen. contra Præpoſitum, & Canonicos Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti per Sacram Romanā Rotam, lata fuit per Dom. Iulium Oradinū Rotæ Auditorem: Illos ſubiectos eſſe Epiſcopo in tribus caſibus in Concilio Lugdun. in cap. primo, de priuileg. in 6. decernens, reſp.78. num.33. fol.417.
Et ſententia in Iudicatum tranſiit anno 1568.
Et à Sacra Congregatione approbata, nu. 34.
Vnde Epiſcopus ſemper in poſſeſſione fuit, & eſt in tribus præfatis caſibus, etiam à confirmatione Clem. VII. quæ pro Epiſcopo eſt.
Sententia debet exequi citata parte ex aduerſo. reſp.81. num. 1. fol.465.
Sententiæ Sacræ Romanæ Rotæ magnifaciendæ, quia à Delegatis Papæ proferuntur, reſponſ 80. num 15. fol.454.
Sicuti & Sacra Congregatio æſtimare illas cōſueuit, num.17.
Sententia dicitur, quæ finem ponit liti, atque hæc attendenda, num.25. fol.456.
Dubia verò nihil operatur.
Sententia ſi non feratur in loco decenti, ſed turpi, nulla eſt, reſp.84. num. 39. fol.490.
Sententiam Iudex ex ſcripto recitare debet, nu. 45. fol 491.
Limita in Epiſcopo. num.46.
Et ob conſuetudinem in contrarium. num.47.
Sententia Metropolitanæ Baren. reuocata fuit per Sacram Rotam, & pro Epiſcopo Iuuenacen. iudicatum contra Collegiatam Spiritus Sancti, reſp.80. num. 57. fol.459.
Sententia à Sacra Romana Rota pro Epiſcopo Iuue-

Digitized by Google

Iuuenacen contra Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sãcti latta fuit anno 1568. per D.Iulium Oradinum Rotæ Auditorem reſp.80.n.1.f.453.
Et illa in indicatum tranſijt, ac proinde executa,n.2.
Sententia executioni demandata pro veritate habetur,n.8.f.454.
Contra veritatem eſt igitur, quod tali ſententiæ ſe opponit,n.9.
Sententia liti finem dat, terminumque ponit, reſp.40.n.36.fol.207.
Præſertim re iudicata pro poſſeſſore exiſtente,n.37.
Quia nulla alia deſideratur exequutio.
Sententia,à quo non fuit appellatum,in iudicatum tranſit,reſp.42.n.20.fol.221.
Vel ſi poſt tempora appellatum fuerit, nu.21.
Vel ſi appellationem proſequutus non fuit, num.22.
Quia deſerta habetur.
Sententia exequi debet iudicio completo, reſ-41.n.58.fol.217.
Sententia Iudicis ſemper rationabiliter prolata præſumitur,reſp.41.n.23.f.214.
Præterſim pro ſententia Sacræ Romanæ Rotę num.24.
Propter Auditorum peritiam.
Sententia Rotali pro Epiſcopo Iuuenacen paritum fuit per Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ Spiritus Sancti, reſp.81.n.27.f.468.
Et firma praſtitit per litteras Sacræ Congregationis anno 1602.n.35.& 37.f.469.
Etiam ex dicto Sanctiſſimi D.N.Vrbani Papæ VIII. Domino Iulio Maſio Epiſcopo prædeceſſori,n.38.
Sententiam,& opinionem probati Doctoris ſequi ſufficit,vt à peccato excuſeris;neque temerè operari dicaris,reſp.60.n.19.f.318.
Sententiam contrà venire non poteſt, qui eam ratam habuitseique acquieuit,reſp.81.n.12. fol.466.
Vnde ei ſtare tenetur, quod præſumitur ei placuiſſe, donec ſaltim contrarium decretum fuerit.
Sententia in totum approbata præſumitur,quæ ſine proteſtatione in parte, & partibus admiſſa fuit,n.13.f.467.

Sedere.

Sedere cum Iudice pro Tribunali, neque Clariſſimis Viris permiſſum,reſp.84.f.491.

Seneca.

Seneca in iuuentute maximæ fuit memoriæ, reſp.84.n.48.f.491.
Ita Hyppius apud Platonem, ac præſertim Iuuenis quidam Corſicus genere.

Separata.

Separatorum,ac diuerſorum,ſeparata,atque diuerſa eſt ratio,reſp.24.n.18.f.125.

Sepia.

Sepia piſcis eſt alba, at ſuccum habet atrum, quem ſpargit in metu ne depræhendatur reſp.46.n.18.f.243.

Septimus menſis.

Septimo menſe perfectus partus naſci poteſt, reſponſ.34.n.13.f.170.
Ideo,qui eo tempore naſcitur,iuſtus filius eſt.

Sepulchrum,Sepultura.

Sepulchrum impiorum infernus,reſp.53.nu.74. fol.284.
Vt neque charorum lachrymis inde retraharis,num.75.
Sepultura Eccleſiaſtica non niſi in peccato decedentibus deneganda eſt, reſp.60. num.24. fol.318.
Illoque mortali. Sepultos natura vindicat. nu. 30.fol.319.
Sepultura electio reuocari poteſt,reſp.89.n.35. fol.550.

Sequela.

Sequela à diuerſis non rectè ducitur, reſpo.17. n.16.fol.90.
Sequela à diuerſis, & ſeparatis non rectè infertur,reſp.80.n.21.f.455.

Sequentia.

Sequentia præcedentia declarant,quæ à ſequentibus ſupponuntur,reſp.12.n.22.
Sequentia ex præcedentibus interpretationem admittunt,reſp.11.n.31.f.58.

Sequeſtrum.

Sequeſtro lis introducitur coram Iudice,qui ſequeſtrum dedit,reſp.38.n.53.f.195.
Quia rem in controuerſiam deducit.

Serpens.

Serpentem quare non interrogauit Deus, ſicuti Adam,& Euam,reſp.1.n.28.f.5.

Silentium.

Silentium, & taciturnitas veritatati rei præſūptionem non minimam facit,reſp.40. nu.27. fol.206.
Quin imò probationem inducit.

Syluester.

Syluester à Ptiera celebratur, reſp.19.num.15. fol.99.

Similitudo, Similium.

Similitudo domus præexiſtit in mente ædificatoris,reſp.88.n.18.f.536.
Similium ſimile,atque vnum iudicium eſſe debet,reſp.69.n.63.f.368.
Et quod in æquiperatorũ vno ſtatuitur, & in altero.

Simonia.

Simonia à Simone Mago originem traxit, reſp.79.n.39.f.444.
Simonia eſt vendere bona beneficiorum, reſp. 28.n.39.fol.141.
Simonia quid? reſp.39.n.12.f.197.
Simonia dicitur ſtudioſa voluntas: & quomodo? n.13.
Simonia à Simone Mago nomen ſumpſit,& originem,n.14.
Simonia tripliciter dicitur,n.16.f.198.

Elencus.

Simonia formalitas eſt pretium, vel quid pretio æſtimabile pro ſpirituali, n. 17.

Simonia formalitatem ex conuentione per pretium accipit, n. 18.

Simonia non eſt, quod contra formam Sacrorum Canonum geſtum minime fuit, n. 23. fol. 199.

Simonia, vt inferatur, exquiritur, vt quod datur in pretium formale cedat, & lucrum pro re ſpirituali, n. 20.

Simonia crimen atrociſſimum, omnia alia ſua atrocitate vincens, vnde concludenter probari debebit. Neque præſumptiones ſufficient. Niſi violentæ illæ fuerint, reſp. 39. nu. 41 fol. 200.

Præſertim ſi ad priuationem agatur beneficij. n. 42. f. 201. Quamuis ciuiliter.

Simonia abſque lucro non infertur, reſp. 39. n. 31. fol. 199.

Elucidatur ex dictis Petri (actorum 8.) ad Simonem Magum.

Simonia ex actu licitio inferri haud debet, n. 39. fol. 200.

Simonia in dubio magis excludi, quam includi debet, n. 40.

Simonia crimen omnium peſſimum eſt, reſp. 17. nu. 17. f. 90.

Et cùm venit obiectiuè, plenè probandum erit.

Ad repellendum tamen ab aſſecutione beneficij leuiores probationes ſufficiunt, n. 18.

Simonia in crimine non ſufficit probare tractatum, niſi effectuatio quoque probetur, num. 21.

Simplex, Simpliciter.

Simplex quod nam dicitur? reſpo. 52. num. 30. fol. 272.

Et quod mixtum?

Simpliciter dicitur quod nullo addito dicitur, num. 31.

Singularis numerus.

Singularis numerus pluralitatem abnuit, reſp. 66. n. 26. f. 343.

Siſtus.

Sixtus Secundus Papa Martyr. fuit anno 265. reſp. 84. n. 7. f. 487.

Siſtus Quartus de Ruuere ex Ordine Minorū Sancti Franciſci, fuit anno 1471. duodecim annos vixit in Pontificatu, n. 9.

Et fuit denunciatus Pontifex 9. Augusti 1471. n. 62. fol. 493.

Sol.

Solem facibus adiuuare, prouerbialiter dictum, reſp. 51. n. 38. f. 264.

Solemnitas.

Solemnitas extrinſeca ex temporis curſu præſumitur, reſp. 35. n. 28. f. 175.

Solemnitates in alienatione bonorum Eccleſiæ præcedere debent, non ſubſequi reſp. 7. n. 28. f. 56.

Quia pro forma requiruntur.

Alioquin actus nullus efficitur,

Et alienantes in pœnas dant, & cenſuras dictā extrauaganti inuſtas.

Neque huic formæ derogaſſe Summum Pontificem veriſimile eſt, niſi ipſe dicat, n. 29.

Solutio.

Solutio in dubio in duriorem, vetuſtioremque cauſam cedit, reſp. 59. n. 32. f. 313.

Vt qui contra dicere voluerit probare teneatur, n. 37. f. 314.

Solutio anticipata, haud facit, vt deſeruire quis non debeat, reſp. 27. n. 31. f. 136.

Solutione à teſtatore demandata fieri (terza per terza) quid indicet? expenditur. reſponſ. 48. n. 45. fol. 255. & n. 47.

Solutione eius, quod debetur omnis tollitur obligatio, reſp. 59. n. 2. f. 311.

Solutio imputanda eſt in cauſam præambulam propter quam fit, n. 20. f. 312.

Eiuſque nomen ſortitur.

Vt ceſſet proinde omnis alia cauſa, de qua non apparet.

Solutio in dubio in duriorem, vetuſtioremque cauſam cedit, n. 32. f. 313.

Vt qui contrà dicere voluerit, probare teneatur, n. 37. f. 314.

Solutione facta, tollitur eius, quod debebatur obligatio, illaque euaneſcit, reſp. 67. nu. 76. fol. 362.

Solutiones etiam ſponte factæ in loco extrà beneficium, operantur, vt manuteneri debeat penſionarius in poſſeſſione exigendi, reſpo. 23. n. 22. f. 122.

Solutio penſionis non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, & quæ reſpicit petitorium, n. 30.

Solutiones factæ per tertium, abſque mandato principalis, in quaſi poſſeſſione non conſtituunt, reſp. 85. n. 92. f. 507.

Soluere.

Soluere quis præſumitur ex proprijs, reſp. 39. n. 44. f. 201.

Exauditur in dubio; ſecus in facto aperto, num. 45.

Sors.

Sors, quæ fœnori datur, pecunia eſt, reſp. 58. nu. 8. f. 306. & n. 9.

Speciale.

Speciale, quod eſt, non debet ad generale, neque conſequentiam extendi, reſp. 68. n. 75. f. 362. & n. 80. & 84.

Species.

Specie mutata legatum extinguitur, reſp. 77. n. 21. fol. 407.

Species generi ſemper detrahit, illudque in enumeratis ſpeciebus comprimit, reſpo. 78. num. 49. f. 419.

In materia potiſſimum odioſa, n. 50.

Et ſpecies enumeratæ generi poſtponuntur; num. 51.

Et gratia dubitationis tollendæ, & demonſtrationis enumerantur, n. 52.

Species qualificat genus, reſp. 75. n. 25. f. 397.

Species enumeratæ innuunt genus firmum eſſe in non enumeratis.reſp.79. nu.65. f.447. & nu.70.
Species determinat genus, illudque reſtringit. reſp.49.nu.3.fol.257.
Eodemq; modo legatum.nu.4.
Species componitur ex potentia, & actu. reſp. 88.nu.87.fol.541.

Spes.

Spes, & ius ad rem conſiderabile eſt, vt etiam vendi poſſit, & in contractum deduci. reſp. 5.nu.19.fol.35.& nu.20.
Spes, quòd dos data reuertatur ad dotantem ius tribuit ipſi dotanti, vt in iudicio eſſe poſſit ad conſeruationem rei in dotem datæ. nu.21.
Vnde quaſi pecunia dicitur eſſe in bonis dotantis.nu.22.
Præſertim ſi dotata ſit ætate confecta, vt liberos habere non poſſit.nu.26.
Spes fideicommiſſi certa dicitur, etiam viuente grauato.reſp.5.nu.23.fol.35.
Spes ad ius non debet auferri, ſicut nec ius ipſum.nu.24.
Spes, quæ habet originem ex cauſa de præterito, eſt conſiderabilis, ſicuti ius quæſitum in re.nu.13.
Spes ex contractu prouenìens habet certitudinem quandoq; exituram: vnde in rebus noſtris eſſe dicitur.reſp.5.nu.3.fol.33.
Spes ex contractu exitura ad hæredes tranſmitti poteſt, & in re per eam debenda, fidei commiſſum rogari.nu.9.fol.34.
Præſertim ſi conditio fuerit in rem ſcripta, non in perſonam.nu.10.

Spiritus Sanctus.

Spiritum Sanctum dari fidelibus per manuum Apoſtolorum impoſitionem, & ſucceſſiuè Epiſcoporum, res mirabilis eſt, & ita à Simone Mago æſtimata.reſp.79 nu.38.f.444.
Spiritus Sanctus Magiſter, & Doctor eſt Sacrorum Conciliorum.reſp.80.nu.54.fol.459.
Spiritui Sancto nemo poteſt dignè reſiſtere. nu.60.fol.460.

Spoliator.

Spoliator audiri haud debet, ni ſpolium purgauerit primitus, vna cum fructibus. reſp.7. nu.19.fol.45.
Quamuis iudiciale fuerit.nu.20.

Sponſalia.

Sponſalia contrahens ſub conditione alterius conſenſus; poteſt interim à ſponſalibus recedere.reſp.88.nu.44.fol.538.

Statera.

Statera diuina ponderanda omnia. reſp.51.nu. 52.fol.266.
Statera diuina ponderari omnia debent. reſp. 74.nu.46.fol.391.

Status.

Status vltimus in beneficijs attendẽdus. reſp. 15.nu.13.fol.81.
Vt vnicus actus ſufficiat, vt manuteneri quis valeat.

Statutum.

Statuta cuiq; dies, & vltima.reſponſ.40.num.1. fol.241.
Statutum in ſimplici loquens, in miſto locum non habet.reſo.52.nu.32.fol.272.
Statutum, & cõſuetudo à pari procedunt. n.36.
Et quemadmodum conſuetudo ſtrictim ad caſum probari debet.nu.37.
Etiam ſi interpretatiua fuerit.
Per æquè, & ſtatutum.nu.38.fol.273.
Statutum nihil præter id, quod in eo legitur, diſponit.nu.38.

Staurita, Stauritarij.

Stauritarij ſtauritæ Sãcti Georgij maioris Ciuitatis Neapolis habent ius præſentandi ad beneficium ſextæ feriæ nuncupatũ in dictã Eccleſia Sancti Georgij.reſp.15.nu.12.fol.81.
Et præſentant vt layci.nu.22.
Stauritarij layci ſunt, & laycale Collegium, ac militare dicitur.reſponſ.15. num.1. fol.70. & nu.10.
Stauritariorum bona laycalia æſtimantur. n.3.
Et in hac poſſeſſione ab immemorabili ſunt nu.4.

Studium.

Studijs, qui incumbunt à voluptatibus ſe temperare debent.reſp.51.nu.54.fol.266.

Stultus.

Stultus melioris conditionis haud eſſe debet, quàm ſapiens.reſp.53.nu.69.fol.283.

Stylus.

Stylus variabilis argumentum non tribuit pro obſeruantia.reſp.51.nu.31.fol.264.

Stimulus.

Stymulum contra calcitrare, durum illuſtratur. reſp.78.nu.127.fol.427.

Subcollectores.

Subcollectores poſſunt deputari duo in diæceſibus magnis ex nouis inſtructionibus. reſp. 33.nu.17.fol.168.
Ita vt vnus nõ impediat alterum in exercitio.
Erit tamen vterq; eorũ à iuriſdictione exemptus Ordinarij in criminalibus, non in ciuilibus.
Quod non procedit in affectione beneficiorum ex eadem regula 4.nu.19.

Subdelegatio.

Subdelegatio, ſecunda delegatio dicitur, à prima dependens.reſp.70.nu.3.fol.370.

Subornare.

Subornantes electores ſunt excommunicati, ſicuti etiam ſubornati.reſp.2.nu.96.fol.20.

Subreptio, ſubreptitiè.

Subreptitiè obtentum viribus caret. reſpon.18. nu.8.fol.93.
Subreptione, quod obtinetur nulliter habetur. reſp.80.nu.19.fol 455.
Subreptionem allegans, ipſe de ea docere debet. reſp.51.nu.28.fol.264.
Ratio redditur.nu.29.
Neq; ſufficit illam probare, niſi quoq; quod retardaſſet Principem.nu.30.

Subrogatum.

Subrogatum naturam ſubrogati ſapit. reſp. 27. nu.21.fol.135.

Declaratur.nu.22.

Subrogatum naturam ſapit ſubrogati. reſp.88. nu.37.fol.490.

Subſidium charitatiuum.

Subſidium charitatiuum debetur Epiſcopo, & propter quid? reſp.27.nu.49. fol.137.

Sed non Vicario Apoſtolico.nu.50.

Subſtantia.

Subſtantia, ac rei veritas vbi habetur, non eſt aliud inquirendum,neq; attenditur nuncupatio.reſp.84.nu.11.fol.487.

Subſtantia deſtructa,accidẽtia quoq; deſtruuntur.reſp.88.nu.64.fol.539.

Subſtantia rerum conſideranda. reſp.59.nu.9. fol.311.

Subſtantialia.

Subſtantialia,quæ ſunt inſtrumenti,adijci debẽt in copia.reſp.18.nu.57.fol.96.

Alioquin illius fides nutat.

Subſtitutio, ſubſtitutus

Subſtitutio reciproca inter filios coniecturam præbet, filios in conditione poſitos cenſeri vocatos.reſp 76.nu.12.fol.402.

Subſtitutio reciproca fauorabilis, non odioſa æſtimatur.nu.14.

Subſtitutio vltimo morienti perſonaliter facta euaneſcit, ſi ille præmoriatur alijs ſubſtitutis,atq; omnes alij hæredi vniuerſali morte præierint.reſp.66.nu.12.fol.342.

Subſtitutio in compendioſa facta fratribus ſimpliciter ad bona vniuerſa,pupillaris dicitur. reſp.71.nu.25.fol.375.

Vnde pupilli quoq; bona comprehendet.

Quia ſubſtitutionem pupillarem filio pater feciſſe videbitur.nu.26.nu.fol.376

Ratioq; affertur à Cardin Mantica.nu.27

Alioquin non omnia bona ad ſubſtitutos deuenirent.

Eſſetq; contra defuncti teſtatoris voluntatem. nu.28.

Subſtitutio pupillaris, filio ad pubertatem deueniente,moritur.reſp.22.nu.9.fol.114.

Subſtitutio reciproca deficit filio decedente cum filijs.nu.10.& nu.56.fol.117.

Subſtitutio deficit per exiſtentiam filiorum. nu.13.

Siue maſculi,ſiuè fœminæ fuerint.nu.20.& 21. fol.115.

Ratio redditur.nu.14.

Et vbi teſtator ſtrictim ſolùm mortis tempus contemplatus fuerit.

Neq; maſculorum meminit, neq; agnationis. nu.24.

Subſtitutum ſe dicens,probare tenetur. reſp.66. nu.5.fol.341.

Neq; quomodolibet; ſed in ſpecie controuerſiæ,quæ agitatur.

Subſtitutio, quæ in teſtamento non legitur, minimè facta intelligitur.nu.6.

Et ſufficit dicere : ſubſtitutio hoc non dicit.

Subſtitutus ceſſat ob facultatem diſponendi in vita, ſi ille diſpoſuit, etiam bona proijciendo.reſp.22.n.61.fol.118.

Subſtitutiones non immediatè, ſed mediatè primò hæredi factæ deficiunt,ſi vocati omnes primò mortem obierint.reſp.66. nu.14. fol.342.

Vnde remanet diſpoſitio ſub iuris communis diſpoſitione; & caſus obmiſſus cenſetur. n.16.

Atque ſub teſtatoris lege non comprehenſus num.17.

Quia præſumpta teſtatoris voluntas efficere minimè poteſt,vt caſus obmiſſus pro obmiſſo non habeatur.n.18.

Subſtitutio euaneſcit,ſi ſubſtitutus præmoriatur inſtituto.n.26. fol.343.

Succedere, Succeſſio.

Succedat, verbum, de præſentatione paſſiua exaudiri non poteſt; de actiua igitur exaudietur.reſp.74.n.64.fol.392.

Succeſſio in præſentatione paſſiua non datur, ſed inſtitutio.n.55.

Quia Inſtituitur ab Epiſcopo per patronos præſentatus.

Succeſſio in hæreditatibus datur.n.57.

Succeſſor.

Succeſſor Epiſcopus non liberatur ab onere exhibendi acta; quòd facto prædeceſſoris illa non appareant in archiuio. reſp.41.n.5. fol.211.

Si eandem litem proſequatur ſucceſſor Epiſcopus.n.6.

Quia eodem modo obſtat ſucceſſori, in quem tranſiuit inſtantia.n.7.

Succeſſor debitum ſoluere tenetur, quòd prædeceſſor non ſoluit.reſp.13.n.6.fol.70.

Aget tamen aduerſus defuncti hæredes. n.17. fol.71.

Vel aduerſus Cameram Apoſtolicam.n.18.

Succurrere.

Succurritur magis ei, qui de damno vitando agit, quam qui de lucro captando. reſp.72. n.48.fol.137.

Superbia.

Superbia faſtigio nemo adeo tumidus eſſe debet, vt ſenſum contemnat ſuperioris. reſp. 78.num.84.fol.423.

Superior.

Superior,qui negligens eſt in emendandis delictis,tenetur, atque rationem reddet. reſp. 58.n.49. fol.309.

Suſpectum.

Suſpecta habentur omnia, quæ à comuni deuiant incedendi itinere.reſp.84.n.4.fol.486.

Cùm aliàs via regia incedendum ſit.

Suſpenſio.

Suſpenſio minor eſt,quàm mors. reſp.86. nu.7. fol.509.

Quia remanet adhuc actus primus, ſiue habitus.

tus; exercitio, atque actu ſecundo tantum impedito.n.8.
Suſpenſio eſt retentio actus ſecundi, ſiue exercitii.num.9.
Suſpenſio quid? n.10.morti æquiperatur. n.14. fol.510.
Declara.num.21.

Suſpitio.

Suſpitionem non minimam faciunt exactæ diligentiæ in aliqua re; quod intereſſe quis in illa habeat.reſp.54.n.52.fol.291.
Et ex libera voluntate alterius partis non procedant.
Ac dolum redolent.

Suus, ſua, ſuum.

Sua cuique committere iuſtum. reſp.88.n.51. fol.538.
Suum cuique ſeruari ſanctum eſt. reſp. 80. nu. 85.fol.461.
Suus, ſua, ſuum, pronomen, intrinſicitatem denotat,atque dominium,& perſonaliſſimum dicitur.reſp.20.n.30.fol.106.

Syndicus.

Syndici,& Electi vniuerſitatem repreſentant. reſp.20.n.30.fol.106.

Synodus.

Synodus diœceſana quot annis celebrari debeat.reſp.79.n.81.fol.448.
Et in ea omnes, etiam exempti, qui Capitolis generalibus non ſubduntur, intereſſe debent.
Eodẽ modo qui curam exercent animarum.
Synodo,qui contumaciter non intercedit,excomunicatus eſt.n.89.fol.449.
Neque abſoluitur,niſi in ſequenti ſynodo, vt confundatur.n.92.
Etiam Epiſcopus ſi contumax fuerit.n.89.
Ad ſynodum acceſſus præſcribi haud poteſt. ne fiat.reſp.89.n.97.fol.462.

T

Tabellio.

Tabellionis officium contra ius eſt.reſp.84. num.23.fol.488.

Tacitum.

Taciti, & expreſſi eadem eſt virtus.reſp.70.70. n.18.fol.371.
Limita ſi expreſſus requiratur cõſenſus.n.19.

Taciturnitas.

Taciturnitas vera præſumere facit, quæ dicuntur,ſi is,qui poteſt opponere, non opponit. reſp.53.n.51.fol.282.

Talis.

Talem non eſſe, & haberi velle pro tali, non connectuntur.reſp.86.n.69.fol.520.
Tales erga alios eſſe debemus,quales erga nos eſſe volumus.reſp.44.n.27.fol.234.

Tarde, Tardius.

Tardius dare peccatum eſt, multo magis non dare.reſp.32.n.14.fol.159.

Temeritas.

Temeritatis audacia pęnę metu refrenanda. reſp.86.n.51.fol.518.

Templum.

Templa duo antiquitus erecta honori, & virtuti, ſed ad illud per hoc acceſſus erat, elucidatur.reſp.2.n.31.fol.15.
Templum Principis Apoſtolorum, non cuiuſquam proprium eſt, ſed omnium Chriſtianorum nationum comune. reſp.68. nu.56. fol.360.

Tempus.

Tempora per momenta fugiunt. reſp.54. n.62. fol.292.
Et ætas volatilis.
Temporis tractu non firmatur, quod iure ab initio non ſubſiſtit.reſp.82.n.13. fol.478.
Tempus pro forma à teſtatore ſcriptum differri haud poteſt.reſp.32.n.67.fol.165.
Tempus adiectum pro forma, qui non ſeruat, formam dilacerare dicitur.n.69.
Tempus taxatiuè adiectum differri non poteſt.n.70.
Quia pro forma adiectum videtur.
Tempus determinato modo taxatum, non recipit functionem alterius temporis. n.71.
In damnum præſertim alterius temporis.n.71
Tempus nullum certum ſtatutum eſt ad inſtituendum preſentatum.reſp.47.n.38.fol.249.
Neque ad bullas,ſiue teſtimoniales litteras obtinendum.n.39.fol.250.
Tempora diſcontinuata anni probationis, minimè coniunguntur; nam annus pro forma datus fuit.reſp.53.n.46.fol.281.
Tempus fauore legatarij adiiectum expectãdum erit;neque curſim rem agere. reſp. 12. 23.fol.66.
Tempus omnia deſtruit.reſp.75.n.2. fol.395.
Tempus à teſtatore taxatum, videtur conditionale,& præteriri non poteſt. reſp.66. nu.29. fol.343.
Tempus adiectum à teſtatore formam indicit. num.37.fol.344.

Teſtamentum.

Teſtamenti vna pars per alterã declaratur. reſp. 76.nu.24.fol.403.
Teſtamentum primum, etiam decennij effluxo tempore, ſi nulla intermedia contraria intercedat voluntas,ſubſtinetur.nu.29.
Teſtamenti verba cautè inſpici debent, ſecundum Baldum.reſp.74.nu.18.fol.388.
Ratioq; affertur.
Summèq; penſanda ſunt, ac trutinanda,vt ex illis mens habeatur diſponentis. nu.19.
Teſtamentum quid? ex Modeſtino. reſp.32.nu. 19.fol.160.
Teſtamentum morte confirmatur teſtatoris. reſpon.67.nu.1.fol.346.
Teſtamento, quod ſcriptum non eſt ſuperſtitioſa adinuentione præſumendum non eſt. nu.11.fol.347.
Teſtamentum ab alterius pendere voluntate, non poteſt.reſp.31.nu.14.fol.154.
Teſtamentum quid? ex Modeſtino.nu.20.f.155
Teſtamenti de validitate quærens, duo perquirere

rere debebit.num.21.

Teſtamenti initium ſpectatur, vt firmum, validumq; æſtimetur.nu.35.fol.156.

Teſtator.

Teſtator non præſumitur abſque prudenti conſilio diſpoſuiſſe.reſp.12.nu.28.fol.66.

Teſtator diſponendo ad pia in gratia,ex opere operantis meritum conſequitur.reſponſ.67.nu.43.fol.350.

Et ex operato per oblationem ſacrificiorum pœnarum Purgatorij acceleratam ſolutionem.

Teſtator quilibet videtur ſe conformem reddere diſpoſitioni iuris communis. reſp.22.nu.25.fol.114.

Teſtator non videtur repugnantia ſibi loquutum fuiſſe.reſp.71.nu.35.fol.376.

Teſtator,quod non exprexit,nec voluiſſe videtur, cùm id in ſua fuerit poteſtate, vt exprimeret.reſp.74.nu.15.fol.388.

Non fecit, neq; dixit. Non itaq; voluit.nu.68.fol.393.

Teſtator, quod verbis expreſſit, id voluiſſe videtur.reſp.32.nu.7.fol.159.

Teſtator, quod non dixit, neque voluiſſe videtur.nu.25.fol.161.

Teſtator id voluiſſe dumtaxat videtur, quod verbis concipi poteſt.nu.26.

Vt quod verbis concipi non poteſt, minimè voluiſſe dicatur.nu.27.

Teſtator non aliud voluiſſe videtur, quam quod dixit.nu.28.

Neque dixiſſe quàm quod mente agitauit.

Teſtator non debet præſumi plus dilexiſſe neptès,quàm proprias filias. reſponſ.22.nu.49.fol.117.

Verum declaratur.nu.50.52.& 53.

Teſtatores abuſiuè quandoq; loquuntur. reſp.32.nu.35.fol.161.

Teſtator, quod non dixit, neq; nos dicere debemus.nu.51.fol.163.

Et in omni materia locum haber propoſitio.nu.52.

Præſertim in vltimis voluntatibus.

Teſtator vbi non diſtinguit,neq; nos diſtinguere decet.nu.62.fol.164.

Teſtatores,quod minimum eſt, hæredes grauare voluiſſe præſumuntur.reſponſ.77.nu.15.fol.407.

Teſtatores non fruſtrà ſed cum myſterio loqui videntur.reſp.48.nu.34.fol.254. & num.50.fol.255.

Modum proindè dicendi teſtatoris aduertere debemus.nu.35.

Ad eius mentem aſſequendam.

Vnde notanda verba, ac ſignanda myſteria, atq; ſecretum voluntatis eorum per illa.nu.36.

Teſtatoris diſpoſitio verbis expreſſa inutilis reddi haud debet,ſed operari eam oportet.

Nihilque in teſtamentaria diſpoſitione eſſe debet,quod non operetur aliquid.reſponſ.1.numer.106.fol.11.

Teſtatoris voluntas lex eſt. reſponſ.67.num.9.fol.347.

Atque ita ſeruanda, vt ſcripta fuit.nu.10.

Teſtator, quod non dixit, neq; nos dicere debemus.nu.14.fol.348.

Alioquin qui affirmat probare tenetur.

Teſtatori nihil magis debetur, quàm quod firma ſit eius voluntas.nu.19.

Teſtator,quod non cogitauit,neq; aſſerendum nu.38.fol.350.

Teſtatoris lex, & voluntas, eiuſq; vt exeat indicium, finemq; videat, modis omnibus contendendum.reſp.87.nu.58.fol.530.

Quia publicè expedit ſuprema hominum iudicia exitum habere.nu.59.fol.531.

Teſtatoris contra legem faciens peccato ſe inficit.nu.66.

Teſtator talem ſenſum habuiſſe præſumitur, qualem verba indicant. reſpon.48.num.54.fol.256.

Teſtari.

Teſtandi facultatem habens vt miles,non vt paganus teſtari debebit, neq; poterit. reſp.79.nu.44.fol.445.

Teſtati cauſa.

Teſtati cauſa, inteſtati cauſam ceſſare facit. reſp.31.nu.8.fol.153.

Teſtis.

Teſtes ad concordiam ſunt reuocandi, ne periurio coarguantur.reſp.12.nu.32.fol.66.

Teſtis vnius dicto non ſtandum eſt; in criminalibus præſertim.reſp.3.nu.16.fol.23.

Teſtis vnius teſtimonio nulla cauſa terminatur.reſp 3.nu.1.fol.22. & nu.7.

Teſtes duo qualibet in cauſa exquiruntur.nu.2.

Rationem vide nu.15.fol.23.

Teſtis vnius dictum non iuſtificat, neq; condemnat.nu.8 fol.22.

Teſti vnico, vt plenè credatur, neq; Principis mandato decerni poterit.nu.9.

Eſt enim contra præceptum naturæ.

Teſtibus duobus quid probatur ſatis ſufficienter.reſp.54.nu.53.fol.391.

Præſertim dicitur probatum, ſi cauſa aduerſarij accidit, ne probationes exactius fierent.nu.55.

Teſtibus duobus de metu deponentibus, magis ſtatur,quàm mille de ſpontanea voluntate.nu:58.

Quia voluntas in penetralibus latet.

Teſtimonium.

Teſtimonium vnius, etiam Domini præcepto reprobatur.reſp.3.nu.5.fol.22.

Quod ratione naturali conuincitur.nu.6.

Terminus.

Termini conſtituti tranſgrediēdi minimè ſunt reſp:80.nu.22.fol.455.

Termini firmitas quanta. Alciati emblemate illuſtratur:reſp.29.nu.5.fol.143.

Terra.

Terram occupare fruſtrà nemo debet, fructum

Digitized by Google

non ferens.& ex humore illius vtilitatem caipens.reſp.79.nu.26.fol.444.
Quin timeat quod de ficulnea dictum fuit: ſuccide illam.
Terra non ferens fructum maledicta,& reproba eſt.ex Paulo ad Hæbræos.6.7.nu.27.

Textus.

Tex. in l.cũ ex antiquioribus 19. C. de iure deliberandi,expenditur. reſp.76.nu.50.f.404. & nu.51.
Et tex.in l.Lutius Titius.85.ff.de heredib. inſtituendis.n.7.fol.401.
Tex. in §. diſponat in auth. de nupt. elucidatur, reſp.86.n.88.fol.522.
Tex. in l. à vobis.ff. de annuis legatis declaratur.reſp.49.n.12.fol.257. vide verbo diſpoſitio.
Tex. in cap.ſignificaſti 18.de homicid. expenditur,reſp.3.n.32.fol.24.
Tex. in cap. præsbyterum 7.de homic.expenditur,atque elucidatur.n.40.fol.25.
Tex in cap.audientiam.12.de homicid. elucidatur,& pariter expenditur.n.44.
Tex. in cap. periculoſa 2. ne clerici, vel monachi in 6.expenditur. reſp.19. n.14. fol.99. & num.21.
Tex. in can. Adminiſtratores.23.q.5.expenditur.an ſit ſententiæ latæ,vel ferendæ.reſp.41 n.44.fol.215.
Tex. in cap.1.& 2.de elect.in 6.habet locum in præſentatione quoque ex Rotæ doctrina. reſp.43.n.42.fol.230.& reſp.44.n.4. fol.231.
Tex. in cap. fin. de elect. in 6. locum habet etiam in præſentatione.reſp.44.n.4. fol.231.
Tex. in cap.ſi clericos.15.de ſent.excomunic. in 6.indiſtinctè loquitur.reſ.58.n.33.fol.308. Sine formato proceſſu, ſiue non formato iudex procedat. Et ſat eſſe debet, ſi præſumptiuè de delicto conſtet.n.38.
Tex. in cap. 1. de priuileg. in 6. in Concilio Lugdunen diſpoſitio tuetur. reſp.78. n.65. fol.421.
Tex. Sacri Trident. Concilii ſeſſ.24. cap.1.§. itaque ſtatuit de reformat. affertur. reſp.29. n.10.fol.143.
Tex. Sacri Trid. Concil. ſeſſ.25. cap.13. de regulari.refertur n.42.fol.146.
Comparatur cum tex. in cap.1. ſeſſ.24. de rereformat.n.43.
Tex. in l. hæres abſens 19.ff. de indic. expenditur.reſp.30.n.29.fol.150.
Et locum habet reſpectu loci, non perſonæ. num.32.
Tex. Sacri Trident. Concilii ſeſſ.24. cap.18. §. quod ſi iuſpatronatus. in medium affertur. reſponſ.16.n.12.fol.84.& n.22.fol.85.
Tex. in cap.ſuper eo.4.de Parochiis.& can. licet,& can. inter memoratos.9.16.q.3.
Expenduntur.reſ.11. n.37. fol.59.
Et ad germanam interpretationem reducuntur.& n.39.& 43.fol.60.
Tex. in l, in ſingulos annos. 4 ff. de annuis legatis affertur.reſp.55.n.46.fol.297.
Eiuſque ratio perpenditur.n.48. & 49.

Thallelaus.

Thallelai Archiepiſcopi Theſſalonicæ deteſtabilis mors. reſp.2.n.104.fol.20.

Thema.

Thema ab initio ſub quo ſubſtitutiones vltimo morienti rogauit teſtator, ſemper perdurare, & retineri præſumitur,reſp.66. nu.42.f.344.

Theologus.

Theologi in ſancto officio deſeruiunt, vt propoſitiones examinent,reſp.69.n.9 fol.365.
Theologi Doctores omnibus aliis præferuntur. reſp.52.n.40.fol.263.
Theologus circa legem Dei verſatur.n.42.
Omnibuſque aliis præfertur.

Theologia.

Theologia eadem reſpicit,quæ iuriſprudentia, accuratius tamen, ac ſtrictius Theologia. reſponſ.1.n.56.fol.7.
Theologia triplex diuiſio,ſecundum Euſebium num.59.
Theologia circa ſpeculatiuam, & practicam verſatur.n.60.
Ita quoque & iuris prudentia.n.61.fol.8.
Theologia legis diuinæ ſpecies ſub legis genere, & laxitudine comprehenditur. reſp.1.n. 2.fol.4.
Theologia ſterilis videtur, niſi legum Ciuilium adiumento fulciatur,reſp.1.n.63. fol.8.
Theologia lex Theologica ab Hoſtienſe nuncupatur.n.64.
Theologica lex ſola non ſat eſt ad Dei Eccleſiã regendam; ſed & ciuilis, & canonica ſimul iunctæ requiruntur ſecundum Hoſtienſis Cardinalis ſententiam. n. 65.
Theologia totum quid eſt,humanam,atque diuinam legem complectens. reſp.1.n.80. f.9.
Theologus legem diuinam callet, & profitetur. num.82.
Theologia vnde dicatur? reſp.52.n.41.fol.273.
Eiuſque obiectum eſt Deus.n.42.
Theologica ſcientia de quibus principaliter agit? reſp.1.n.41.fol.6.
Theologiæ finis.n.42.
Theologiæ Magiſter Chriſtus Dominus.n.43.
Theologia eſt ſcientia de lege Dei, & circa legẽ Dei in ſcripturis ſanctis traditam verſatur. num.44.
Ideo ſub generalitate legis comprehenditur.
Theologica ſcientia omnibus aliis ſupereminet reſp.1.n.24.fol.6.
Theologiæ ſubiectum.n.35.
Theologia vnde dicta? n.36.
Theologia quomodo procedat circa doctrinam.num.37.
Theologiæ Sacræ Magiſter tenetur ex conuenientia etiam ſacrorum canonum peritiã habere ad animarum ſalutem procurandam. reſp.1.n.70.fol.8.
Theologiæ ſtudium tantò inſignior, quantò lex diuina humanæ præfertur. reſp.1.n.99. fol.10.
Theo-

Elencus.

Theologia ſacræ ſtudium fauorabilius aliarũ ſcientiarum eſt ſtudiom.103.fol.11.

Diuus Thomas.

Diuus Thomas Aquinas extollitur.reſp.37.nu.24.fol.187.

S. *Thomas* Aquinas extollitur.reſp.37.num.27. fol.527.

Qui Martyr dici poterit, quod veneno interfectus fuerit per Carolum Primum de Angio Regem Neapolitanum, propter veritatem, ad Concilium Lugdunenſe vocatus, num.28.

S. *Thoma*. Aquinas in Monaſterio Foſſæ nouę propè Pipernum vitæ terminum dedit anno quinquageſimo in initio. n.29. & n.31.

Inter Sanctos relatus fuit anno 1423. per Ioannem XXII.Auinione.n.30.

Trahere.

Trahere quis nam dicatur clericum ad vetitũ iudicium? reſp.38.n.50.fol.195.

Et an directè, vel etiam indirectè.n.51.

Tranſactio.

Tranſactio, non ſecus atque res iudicata. creditum lucidum reddit.reſp.85,n.6.fol.500.

Quia vtraque finit lites.n.7.

Tranſactio effectum non habet, ſi nullo nititur fundamento.reſp.85.n.36. fol.501.

Fitque inter duos, vel plures.n.45. fol.503.

Tranſactione finitas lites, neque Principis reſcripto reſuſcitare decet.reſp.80.n.7. f.454.

Tranſactionis ſubſtantiale eſt iura minuere,& augere vtriuſque partis tranſigentis.reſp 90 n 4.fol.552.

Tranſmiſſio.

Tranſmiſſio non fit, quæ à futuro pendet euentu, non præterito:reſp.5.n.35.f.35.

Licet difficultatem quoque patiatur. n.36. fol.36.

Tria.

Tria ſunt pretioſa in conſpectu Dei, reſp.48.n.16.f.252.

Tribunal Fabricæ.

Tribunal Fabricæ ordinariam obtinet iuriſdictionem in cauſis, in quibus de eius intereſſe agitur,reſp.68.n.8.f.355.

Tribunal Fabricæ à Summis Romanis Pontificibus executor erectũ fuit piarũ diſpoſitionum omnium, cum clauſulis abdicatiuis, reſp.68.n.2.f.354.

Tribunal S.Officij.

Tribunal S. Officij Neapoli vnum Tribunal efficit cum Supremo Sanctiſſimæ Inquiſitionis Romæ,reſp.69.n.57.f.368.

Tribunal Sancti Officij myſticum quoddam corpus eſt, quod diuerſis conſtat membris, quæ miniſtri illius ſunt,reſp.69.n.1.f.364.

Interque ea Conſultores, Aſſeſſoreſque agnoſcuntur,& n.12.f.365.

Quæ vnum corpus cum capite efficiunt,n.5.

Tribunal Sancti Officij vnum corpus eſt, vnitate integrali,n.27.f.366.

Et ſi diuerſa membra habeat, ex quibus componitur.

Trinitas.

Trinitas Sanctiſſima non dicitur eſſe in ſolitudine,reſp.3.n.11.f.23.

Opera Trinitatis ad extrà ſunt indiuiſa, nn.12.

Triuium.

In Triuio eſſe, quid ſit? elucidatur, reſp.84.nu. 77.fol.495.

Turpe.

Turpe eſt ignorare id in quo quis verſatur,reſp. 74.num.10.f.487.

Turpe eſt ignorare id in quo quis verſatur,reſ. 85.n.34.f.501.& reſp.84.n.10.f.487.

Tutor.

Tutor filijs datus,& fœminis quoque datus cẽſetur,reſp.12.n.17.f.114.

Tutores,& Curatores creandi non ſunt, qui ſe ingerunt, vtiant,reſp.2.n.43.f.16.

Tyrannus.

Tyrannum licet occidere,reſp.27.n.47.f.189.

V

Valor.

Valor obtentorum quo pacto probetur? reſp.11.n.7.f.37.

Vanitas.

Vanitatis vitæ deſcriptio per Nanzianzenum, reſp.1.n.109.f.11.

Vanitati ſubiecta ſunt cuncta, quæ ſub ſole fiunt.reſp.88.n.1.f.534.

Quia nihil ſub ſole firmum,n.2.

Et vana,& inutilia ſunt omnia hominum negotia, ex Gregorio Nanzianzeno,n.3.

Vanitas pro mendacio apud Hebræos accipitur,n.5.

Vanitas vniuerſa, quæ in mundo ſunt,n.6.

Vaſſallus.

Vaſſallus ſi negat ſe talem, Dominus feudi non poterit eſſe iudex,reſp.40.n.63.f.209.

Velle.

Velle non dicitur, qui nolle non poteſt,reſp.53. n.31.f.279.

Velle aſcendere arborem, & aſcendere differunt,reſp.83.n.27.fol.537.

Sicuti velle eligere,& eligere,n.28.

Vendicare.

Vendicare quid? reſp.55.n.4 f.294.

Vendicare non niſi Dominus poteſt,n.7.

Vendicans ſibi ab alio, alienatæ rei dominium acquirit,n.8.

Verba.

Verba cui conueniunt diſpoſitionis, & diſpoſitio ipſa conueniet,reſp.56.n.39. f.302.

Verba exaudiri debent cum effectu. reſp.55.n 38.fol.296.

Verba abſtruſam in cordis penetralibus mentem aperiunt,reſp.32.n.30.f.161.

Verbis nullum explicatiùs mentis noſtræ teſtimonium inueniri poteſt,n.31.

Probatur ex ſacris litteris.

Verba mentis obſequio ſunt,eamque proferũt, reſp.

Digitized by Google

reſp.74.n.74.f.389.

Mẽs tamẽ potiùs,quã verba attẽdenda ſũt,n.25

Verba à teſtoribus dicta trutinari omnia ſubtili debent indagine,n.48.f.391.

Verba intelligi debent terminis habilibus, ſecundum,quod lex exaudit,n.59.f.392.

In materia potiſſimum odioſa,n.60.

In qua verba propriè exaudiri debent.

Verba reſtrictiua ad perſonamin aliqua diſpoſitione,ſecundum illam terminantur, eamque non excedunt,n.66.f.393.

Verba directa incompendioſa quæ dicantur, reſp.71.n.16.fol.374.

Verbum (ſuccedat) exequutiuum dicitur, n.17. fol.375.

Vnde in compendioſa pupillarem directam operabitur.

Quia alterius miniſterium non requirit,n.18.

Verba vbi alterius non experunt miniſterium directa ſunt,n.19.

Verba,quid in animo lateat hominis, palam, faciunt,reſp.64.n.7.f.332.

Verba diſpoſitionis, vbi non conueniunt, neq; diſpoſitio ipſa conuenire debet,reſp 60.n.3. fol.316.

Verba mentem indicant diſponentis, reſp.67.n. 24.fol.348.

Propterea enim homini data ſunt,n.25.

Varba (tot miſſas,tante meſſe) multitudinem comprehendunt,n.27.f.349.

Verba vbi non conueniũt diſpoſitionis, neque diſpoſitio ipſa congruit,reſp.62.nu.32 f.325.

Verba enunciatiua non vtiq. ſunt diſpoſitiua, reſp.88.n.25.f.537.

Vnoe imperfectam indicant voluntatem, perficiendam tamen per actum alterius voluntatis,num.26.

Verba (qi em voluero,& quem volã) differũt, n.29.fol.537.

Verba ſuo defraudari effectu haud debent,nu. 59.fol.539.

Verba teſtatoris in ſuo proprio caſu exaudiri debent;nec vltrà protendi,reſp.71.num.43. fol.377.

Verba teſtatoris ad perſonam reſtricta,pro prima vice exaudiri debent,reſp.74.nu.5.f.387.

Etiam in fauorabilibus,n.6.

Et in diſpoſitione hominis præſertim,n.7.

Neque in materia vertamur de ſui natura perpetua,& quæ tractum habeat ſucceſſiuum.

Potiſſimum ſi teſtator ad vlteriora minimè proceſſerit,n.8.

Verba Internum animi ſenſum indicant, reſp. 79.n.71.f.447.

Suntque eorum, quæ ſunt in anima paſſionũ notæ.

Verba operari aliquid debent ſemper,num.80. fol.448.

Verba internum animi ſenſum hominis exprimunt,reſp.74.n.16.f.388.

Verbis deficientibus, mentem quoque ceſſare, à ratione alienum haud eſt,n.17.

Verba teſtamenti extendenda haud ſunt ad ea, quæ nec teſtator dixit,n.20.f.389.

Verba voluntatem indicant hominum, reſ.22. n.13.f.116.

Verba dubia interpretationem admittunt ab obſeruantia ſubſequuta, præſertim per 45. annorum curricula,reſp.10.n.4.f 54.

Ad quam obſeruantiam præſcribendam ſat eſt curſus decem annorum,n.5.

Verba generalia (omnia,& quæcunque) omnia compræhendunt,& nihil excludunt,reſ.75. n.20.f.397.

Verba (de expreſſo conſenſu,&c.)cauſatinè nõ conditionaliter exaudiri debere, perpendũtur,reſp 7.n.25.f.46.

Verba non alio tendunt, niſi, vt demonſtrent voluntatem dicentis,reſp.32.num.5.f.158.& n.33.f.161.

Et ſunt earũ,quæ ſunt in anima paſſionũ notæ

V*erba* animum indicant proferentis,reſpo.48. n.27.f.253.

V*erba*, quibus teſtator vſus eſt ad legatum taxandum,admodum aduertenda ſunt,quando ille aliter dicere potuiſſet,& non dixit,n. 49.fol.255.

Vacare proinde illa haud debent à miniſterio, ad quod aſſumpta à proferente fuere, n.51.

At contrà,operari debent id,ad quod adhibita fuere,n.52.

V*erba* interpretanda ſunt ad mentem, & ſenſum,quem diſponens intendit,reſp.20.n.18. fol.105.

Et ex perſona loquentis, & in quem verba diriguntur,n.19.

Vt magis improprientur, quàm quod contrà mentem exaudiantur proferentis, n.20.

V*erba* diſpoſitionis in quo conueniunt,& eius diſpoſitio conuenire debet, reſp.1.n.88.f 6.

V*erba* cum effectu intelligi debent,reſp.26.n.4 fol.131.

V*erba* propriè, ſtrictèque accipienda in materia odioſa,reſp.29.n.41.f.145.

V*erba*, quæ aperta ſunt, & manifeſta, æquinocationem non admittunt, reſpo.11.nu.4. fol.56.

V*erba* præcedentia repetita cenſentur in ſequentibus, præſertim ſi vnica ſit orationis, ſeries,non diuerſa, n.30.f.58.

V*erba* indicant animum, ac mentem loquentis,reſp.12.n.24.f.66.

V*erba* exandiri debent de primo actu valido,& cum effectu,reſp.14.n.33.f.76.

Quod interpretationem accipit,vbi non aliter inter homines contrahentes dictum fuit, num.34.

Vel ſi reſpectus habeatur ad ius, non ad nudum factum.n.35.f.77.

V*erba* vbi non conueniunt conſtitutionis, neque ipſa conueniet conſtitutio,reſp.52.n.16 fol.270.

V*erba* ſunt eorum,quæ ſunt in anima paſſionum notæ,reſp.22.n.1.f.63.

Sunt-

Suntque mentis noſtræ ſignificantiſſimum teſtimonium,n.2.

Verba inutiliter prolata fuiſſe, exaudiri haud debet,reſp.33.n.26.f.168.

Verba diſpoſitionis cùm non congruunt, neq; diſpoſitio ipſa conueniet,reſp.58.n.18.f.307.

Quia cogitaſſe non videtur diſponens, quod verbis non aperuit,n.19.

Verbis defectus omnis voluntatis excluditur, reſp.66.n.40.f.344.

Cum per illa voluntas aperiatur,n.41.

Sunt enim eorum, quæ ſunt in animo paſſionum notæ.

Et ex verbis mens habetur teſtatoris.

Verbis,quibus diſponẽtes vſi ſunt,inſeruiẽdũ.

Verborum proprietati inſiſtendum erit,rectum vt ſit iudicium alienæ voluntatis,reſp.77.n.16.fol.407.

Verbum.

Verbum æquiuocum interperetationem admittit ex mente teſtatoris,reſp.20.n.22.f.105.

Verba ad mentem oſtendendam dicentis à natura data,n.23.

Vt puta notæ paſſionum,quæ ſunt in anima.

Vnde aptanda verba erunt ad mentem loquẽtis,n.24.

Præſertim in interpretando verbo æquiuoco, num.25.

Et coniecturæ ſimul concurrant.

Potiſſimum ſi interpretatio, quamuis impropria,odia reſecet,& fauores dilatet,n.26.

Verbi ambiguitas ex ſubiecta materia interpretationem admittit,n.27.

Præualetque verbi proprietati,n.28.

Verbum (cum effectu) quid operetur? reſp.64. n.26.fol.333.

Verbum (natis,& naſcituris) exauditur,tàm de tempore conditi teſtamenti, quam de naſcituris poſt illud,reſp.87.n.57.f.530.

Verba teſtatoris cauillis ſubuertenda haud ſunt.n.65.f.531.

Verbum (naſcituras) futurum tempus reſpicit,ſicuti (natas) præteritum, atque perfectum, num.60.

Differunt proinde,n.63.

Verbum (dignum, & dignè) perpenditur, reſp. 51.n.45.fol.265.

Verba (fuerunt,& forent) præteritum indicãt tempus,n.60.f.267.

Ad futurum non propterea extendenda.

Verbis in apertis cauillus,atque exquiſita ſubſubtilitas reijcitur,n.51.f.266.

Verbum (volentes) præceptiuum eſt, reſp.81.n. n.70.f.472.

Et omnimodam indicat diſpoſitionem,n.72.

Et in Conſtitutione inducit formam,n.73.

Omnino ſeruandam,n.74.

Verbum nullum eſſe debet, quin ſuum operetur effectum in Põtificis Summi diſpoſitione,reſp.36.n.31.f.180.

Verbum (de Domo) quomodo exaudiatur,pluribus deducitur,reſp.83.n.18.f.482.

Vide verbo domus.

Veriſimile.

Veriſimile non eſt homines nobiles Ciuitatis Rectores,indignum nominare, reſp.16.nu. 30 fol.85.

Veriſimilitudo licet per neceſſe non probet, multum tamen operatur ad mentem Iudicis inſtruendam,n.31.

Quia remouet id, quod minus veriſimile eſt, num.32.

Veriſimile,quod non eſt, non admittendum, reſp.59.n.30.f.313.

Vide verbo Argumentum.

Veritas,verius,verum.

Veritas vna eſt, neque poteſt in plura diuidi, reſp.84.n.16.f.488.

Veritas ſemper quærenda eſt in criminalibus, reſp.3.n.23.f.23.

Veritas laborat quandoque, at quamuis præmatur,non opprimitur,reſp.20. n.39. f.106.

Veritas oppoſitionibus magis clareſcit, & in apertum deducitur,reſp.65.n.1.f.335.

Veritas nuda appingitur,n.4.

Et quare? laboratque ſæpe, extinguitur nunquam veritas,n.3.

Veritas ita præſumitur, vt aſſeritur in mandato Iudicis,reſp.81.n.6.f.466.

Præſertim Rotæ Auditoris Romanæ.

Veritate nihil fucatum,aut à vero alienum habere debet,reſp.46.n.40.f.245.

Veritate nihil fortius,nihil valentiùs, reſpo.11. n.1.f.55.

Proinde cuncta ſe ei ſubijcere,ac cedere debẽt

Non fallit neque fallitur,n.2.

Neque ex noſtra aſſertione præiudicium patitur.

Et ſine veritate iuſtitia non adminiſtratur,n.3. fol.56.

Neque occultari debet.

Veritas qui ſe opponit Chriſto,ac Deo,qui veritas eſt,ſe vtique opponit, reſp.80. num.10. fol.454.

Abolendum eſt igitur, quod veritati contrarium eſt,n.11.

Veritas vino,Rege,fœmina fortior,n.12.

Veritati præſumptio cedit,reſp.84. n.83. f.495.

Et ipſi ſcripturæ veritas præualet.

Verius nihil eſſe poteſt,quam quòd ab infallibili veritate profertur,reſp.1.n.39.f.6.

Verum quod poteſt eſſe,nunquam falſum præſumitur,reſp.34.n.15.f.170.

Verum,& falſum ſimul eſſe haud poſſunt, quia contraria ſunt.

Veſtimenta.

Veſtimentorum ſpecies quæ? reſpo.77.num.55. fol.410.

Vicariatus officium.

Vicariatus Epiſcopi officium annale non eſt, ſed ad Epiſcopi arbitrium, reſp.27.num.12. fol.135.

Vel eius,qui Vicarium conſtituit,n.13.

Digitized by Google

Vicarius.

V*icarius* Epiſcopi Canonicus, ſedere debet, vt Canonicus in Choro, reſp.79.n.42.f.445.

V*icarius* Vrbis poteſt cognoſcere de cauſis pijs etiam intra quindecim menſes, niſi Fabrica præceſſerit, ex Pij V. Conſtitutione, reſp.68.n.66.f.361.

Quod declara, n.74.& ſeq.

V*icarius* vnum atque idem Tribunal cum Epiſcopo facit, n.83.f.362.

V*icarius* vnum Tribunal efficit cum Epiſcopo, cuius vices gerit, reſp.69.n.58.f.368.

Vidua.

V*idua* vnde dicatur? reſp.43.n.27.f.228.

V*idua* dicitur cuius vir mortuus eſt, reſp.86.n. n.20.f.510.

Vincula.

V*inculis* qui tenentur, ſi illis ſoluantur, liberi euadunt quocunque voluerint abire, reſpo. 86.n.27.f.511.

Vinea.

V*ineam* emere poteſt Clericus, vt ex vuis vinum habeat, & vendat, reſp.73.n.43.f.383.

Vinum.

V*inum*, & mulieres apoſtatare faciunt Sapientes. illuſtratur, reſp.25.n.20.f.129.

Violentum.

V*iolentas* manus in Eccleſiaſticas perſonas inijcientes excommunicationem incidunt in can. ſi quis ſuadente Diabolo, reſp.36.n.16. fol.179.

V*iolentas* manus in monachum inijciens in Canonem incidit, ſi quis ſuadente Diabolo, reſp.58.n.39.f.308.

Poteſtque carceri dari, n.40.

V*iolentum* voluntario opponitur, reſp.4.n.11. fol.28.

Vir bonus.

V*ir bonus* quis? Quiſque beatus? reſp.80.n.55. fol.459.

Vir.

V*ir* & vxor vna caro ſunt, reſp.48.n.14.f.252.

Ac ſi vnus eſſet homo.

Vnus proinde eorum eſſe debet animus, n.15.

V*ir*, & vxor cùm ſunt concordes, nihil melius eſſe poteſt, n.17.

V*iri* ſummo amore diligere vxores debent, reſp.48.n.4.f.251.& n.5.in fin.

Sicut Chriſtus Eccleſiam, n.7.& 8.f.252.

Ratio redditur ex Sancto Chryſoſtomo, n.11.

Et ſicut corpora ſua, n.9.

Et ſicut ſe ipſos, n.10.

Probatur doctrina Chriſti Domini, n.12.

Quia ſunt vna caro, n.3.in fin.13.

Virginitas.

V*irginitas*, & continentia ſuaderi poteſt, non imperari; & res eſt voti, non præcepti, reſp.4. n.27.fol.29.

Viſitatio.

V*iſitatio* quod non dicit, neque partes aſſere debent, reſp.11.n.5.f.56.

Vita.

V*ita*, & mors in manu Dei, reſp 37.n.28.f.187.

V*ita* terminus comunis eſt omnibus, reſp.29. n.7.f.143.

V*ita* eminentis exitus (cadere) eſt. Senecæ dictum. illuſtratur aliorum dictis, reſp.2.nu. 17.fol.14.

V*ita* curriculum breue. poſt illud æuum, reſp. 79.n 99.f.451.

Vigilandum proinde, n.100.

Viuianus.

V*iuianus* lib.5. cap.4.nu.45. de iure patronatus expenditur, reſp.6.n.43.f.41.

Vltimus.

V*ltimus* ex deficientibus ſi per teſtatorem perpenſus fuit, vt ſubſtitutio locum haberet, illo deficiente ſubſtitutio ceſſat, reſp.66. nu.25. fol.343.

Præſertim ſi perſonaliter perpenſus fuit.

Neque ampliationem de perſona ad perſonam admittit.

Vnitas.

V*nitas* myſtici corporis diuidi haue debet, reſ. 69.n.24.f.365.

Vnum eſſe non poteſt, quod diuiſum eſt, n.28. fol.366.

Vniuerſale.

V*niuerſalis* pronunciatio limitatur à ſuo reſtrictiuo. reſp.75.n.28.f.397.

V*niuerſalitatis*, per verbum (omnia) nihil excludere eſt, reſp.71.n.29.f.376.

Vniuerſitas.

V*niuerſitas* nominare, vel præſentare debet ad beneficium iuris patronatus per ſe, non per Syndicos, & Electos, reſp.16.n.59.f.87.

Niſi aliud conſtaret ex obſeruantia ſubſequuta ab initio erectionis factæ, n.60.

V*niuerſitas* ſtudiorum fidem facit de ſufficientia doctrinæ ſtudentium in illa, reſp.16. nu. 29.fol.85.

Vocatus.

V*ocatus* primo loco, magis dilectus cenſetur, reſp.88.n.109.fol.543.

V*ocatus* à teſtatore ad beneficium iuriſpatronatus firmum ius in re, non ad rem tantùm, habere dicitur, reſp.32.n.17.fol.160.

V*ocatum* ſe aſſerens per fideicommiſſum, id probare tenetur, reſp 66.n.2.f.341.

Voluntas.

V*oluntas* teſtatoris, & lex modis omnibus ſeruanda, reſp.67.n.45.fol.350.

Et in vtilitatem cedit Eccleſiæ, n.46.

Quod curare debent Epiſcopi, n.47.

Quia ſola lex teſtatoris ſequēda eſt, n.54.f.351.

V*oluntas* teſtatoris lex eſt ijs, qui ad bona eius contendunt, reſp.66.n.10.f.341.

Nihil ergo contra illam moliri poterunt.

Voluntas à volando dicta, & quare? reſponſ. 67.nu.62.fol.351.

Voluntatem impleri teſtatoris ſufficit hæredi, vel legatario. nu.63.

Voluntas, & lex teſtatoris in fundatione data

Iuriſ-

Digitized by Google

Elencus.

Iuriſpatronatus, ſequenda eſt. reſpon.74.nu.2.fol.387.

Voluntas hominum mutabilis, ſolius eius, qui mortuus eſt, immutabilis.reſponſ.62.nu.19. fol.324.

Voluntas duplex.reſp.88.nu.14.fol.536.

Voluntas faciendi, & factum ipſum differunt. nu.23.

Neque voluntas faciendi pro facto reputatur. nu.24.

Voluntas duplex in potentia, & in actu.nu.31.

Voluntatem mutare licet re integra, & abſque alterius præiudicio.nu.41.fol.538.

Voluntas verbis aperitur. reſponſ. 39. num. 15. fol.197.

Voluntas teſtatoris verbis expreſſa omninò implenda.reſp.32.nu.64.fol.164.

Voluntas coacta, voluntas eſt. declaratur. reſp. 4.nu.14.fol.28.

Voluntas regina, & domina diſpoſitionum eſt. reſp.22.nu.29.fol.116.

Præſertim quæ clara, & aperta eſt ex verbis. nu.30.

Voluntatem apertam defuncti in ambiguum trahere, nefas.nu.31.

Voluntatis nullum maius teſtimonium, quam verba.nu.32.

Voluntas hominis libera ſemper eſt, & ad ſupremum vſque vitæ auram ambulatoria, reſp.32.nu.15.fol.159.

Voluntas teſtatoris, quæ manifeſta eſt, attendi, & ſeruari debet. reſponſ.45.nu.21.fol.238. quia lex eſt.

Voluntas libera nunquam dicitur, niſi metus, eiuſque præciſa cauſa fuerit. reſp.4. nu.30. fol.31.

Atque in ſua libertate reſtituatur.

Voluntas teſtatoris lex eſt ijs, qui in eius ſuccedunt bonis. reſp.28.nu.5.fol.139.& nu.8.

Voluntas diſponentis verbis enarrata, lex eſt. reſp.12.nu.3.fol.63.

Eique non parens facinus non leue admittit.

Voluntas inefficax, & conſenſus alterius non accedens, recedendi à diſpoſitis locum faciunt.reſp.88.nu.45.fol.538.

Et firma perſiſtit reuocatio. nu.55. fol.539.

Voluntas expreſſa dicitur illa ſecundum quam reſpondiſſet defunctus, ſi interrogatus fuiſſet.reſp.55.nu.19.fol.295,& nu.21.

Et hoc in omni materia locum habet.nu.22.

Voluntas teſtatoris lex eſt. reſponſ.58.num.21. fol.307.

Ideò veneranda, omniq; obſeruãtia ſuſcipienda.nu.22.

Voluntas libera à Deo data eſt homini.reſp.54 nu.1.fol.286.

Voluntas hominum mutatur tempore. nu.42. fol.290.

Voluntas factis expreſſa potentior æſtimatur, quàm quæ verbis. reſp.53.nu.12. fol.278.

Probatur ex factis literis. nu.13.& 14.

Voluntati liberæ nihil eſt magis contrarium, quàm coactio.nu.27.fol.279.

Voluntas aliqua ineſt in metu, ſed non libera. nu.28.

Voluntas libera perquiritur in materia voti. nu.29.

Voluntas etiam ex actu imperfecto, & inualido elicitur.nu.33.fol.280.

Voluntarium quod nam, & vndè? nu. 30.

Voluntates decedentium, vt firmę ſint ſtatuere leges.reſp.22.nu.3.fol.112.

Neque aliquid aliud ſe hominibus debere noſcunt.nu.28.fol.116.

Voluntas teſtatoris lex eſt.nu.6.fol.114.

Quam qui violat peccat, illicitumque agit, nu.8.

Et ideò ſequenda.nu.28.

Voluntates hominum defunctorum aſſequi per difficillimum.reſp.87.nu.1.fol.525.

Voluntas teſtatoris verbis expreſſa, lex eſt. n.4.

Voluntates hominum teſtamentis exaratæ, poſt quàm hinc demigrauere, ſoleriti diligentia, ex verbis eorum ſcrutandæ. reſp.77. nu.12. fol.407.

Voluntate inefficaci nulli ius quæritur.reſp.88 nu.84.fol.641.

Neque Deo.

Neque hominibus.

Voluntas deliberata, atque explicita eſſe debet, Vt Deo quis obligetur, n.85.f.541.

Voluntas mutata voluntas non eſt, n.100.f.542.

Volũtate mutata diſpoſitum reſcinditur, n.102.

Voluntatis humanæ cognitio difficillimè aſſetur, qui poſt obitũ hominis præſertim, reſp. 77.num.4.fol.406.

Voluntas hominum in penetralibus cordis abdita, ſoli Deo cognita, n.5.

Non demonibus, n.7.

Non Angelis, n.8.

Multòque minus hominibus, n.9.

Voluntas mutata videtur ex mutatione rei, vel ſpeciei, n.33. f.408.

Voluntati diſponentis contraire illicitum, reſp. 12.n.25.f.66.

Quia eius voluntas lex eſt omnino ſeruanda.

Voluntates morientium impugnare nemini licet, n.34.f.67.

Voluntates morientium ſeruari iura omnia clamant, n.37.

Voluntatis quod ab initio eſt, fit ex poſt facto neceſſitatis, reſp.67.n.5.f.347.

Declaratur pluribus, à n.50.f.351.

Voluntates fidelium pias violare æquum non eſt, n.20.f.348.

Non tamẽ ſunt grauandi hæredes vltrà quàm ipſi dixere.

Quin impietas dicitur voluntatem violare defuncti, n.22.

Voluntatem impleri teſtatoris piũ eſt opus, n.21.

Voluntati morientium non obſequi, nefas æſtimauere leges, reſp.32.n.2.f.158.

Vnde modis omnibus impleri illas voluere.

Voluntas morientium, qui ſuis de rebus diſpoſuere,

Digitized by Google

fuere,lex eſt,n.3.
Sequenda igitur,n.4.
Voluntati contradicens teſtatoris peccat, nu.8 fol.159.
Siue teſtamento ſiue codicillis expreſſa, nu.19. & n.20.fol.160.

Voluntarium.

Voluntarium mixtum continet aliquo modo voluntatem,reſp.4.n.13.fol.28.
Voluntarium ſimpliciter, & ſecundum quid, & inuoluntarium,declaratur,n.15.

Voluptas.

Voluptas trahit vnumquemque, reſp.32.n.59, fol.163.
Voluptatibus implicari huius ſeculi, vanitas, & afflictio Spiritus,reſp.88.n.4.f.534.
Voluptates omnes huius mundi nihil poſt ſe relinquunt. Veluti qui in aqua ſcribunt, nu.7.

Votum.

Vota,& matrimonium plena libertate gaudere debent,reſp.64.n.4.f.286.
Vota reddenda ſunt Deo,reſp.65.nu.14.f.336.
Sed ab eo,qui vouit.
Vnde explicatur illud:vouete,& reddite.
Voti ſolemnitas à ſola conſtitutione Eccleſiæ inuenta eſt,n.15.
Et quomodo fiat?
Votum quid? reſp.4.n.9.f.29.
Libera voluntate emittendum,n.10.
Votum continentiæ ex ſui natura liberam exigit voluntatem in vouente,n.28.f.29.
Votum,vt firmum ſit,voluntatem liberam exigit,non coactam,reſp.4.n.20.fol.29.

Vouens.

Vouens non veſci carnibus feria ſexta, ſi in illa Natiuitatis Domini feſtum inciderit, votum ſeruare tenetur,reſp.19.n.55.f.103.
Niſi votum conditionale fuerit,n.57.
Vouens non veſci carnibus, tamen poterit neceſſitate,vel exigente infirmitate, vel ſuperioris mandato,n.59.

Vox.

Vocum patronorum minor pars à maiori parte abſorbetur,reſp.43.n.16.f.228.

Vrbs.

Vrbium mœnia turrita quare ſint; ac coronarum ſpeciem præbeant,reſp.38.nu.49.f.194.

Vſura.

Vſura eſt,vltrà iuſtum rigoroſum, ob dilatam ſolutionem,carius vendere,reſp.57.num.11. fol.304.
Inuoluitur enim mutuum palliatum.
Vnde tenetur vēdens exceſſum reſtituere,n.12

Vſurpare,Vſurpatio.

Vſurpare quid? reſ.40.n.10.f.204.& n.64.f.209.
Et quis nam vſurpare dicatur? n.11.& n.59.
Vſurpatio,ac conſequenter delictum non præſumitur,reſp.47.n.9.f.248.
Limita in potentioribus,vel familia potentiorum,ſiue Communitatibus,ſeu Vniuerſitatibus,num.10.
Siue etiam ſi à Parochianis inſpatronatus prætendatur,vel à parua vniuerſitate,n.11.

Vſusfructus.

Vſusfructus quid? reſp.62.n.7.f.324.
Differt tamen à beneficio,n.8.
Vſusfructus,& perpetuus, & temporalis conſideratur,n.11.
Vſusfructus ius dicitur percipiendi; ſed merè laycale,n.12.

Vtile.

Vtile per in vtile in indiuiduis vitiatur,reſp.85 n.47.f.503.

Vtilitas.

Vtilitas populi,& Eccleſiæ in electione ſpectāda eſt prælatorum,ideo eligi, qui magis gratus populo,reſp.2.n.81.f.18.
Vtilitas publica priuatæ præfertur,n.84.f.19.

Vultures.

Vultures cadaueribus tantum viuunt,eorumq; proprietas,reſp.43.n.5.f.227.

Vxor.

Vxor adiutrix,& ſocia dicitur operæ domeſticæ.ex Clemente Alexandrino,reſp.48.n.21. fol.153.
Vxor nomen eſt dignitatis,nō voluptatis.n.23.
Vxores dominæ dicuntur,& quare? n.24.

X

Xenodochium.

X*Enodochium*,ſiue hoſpitale publicè conſtructum omnibus gaudet immunitatibus, quibus Eccleſiæ perfruuntur,reſpo.35.nu.3. f.173.& n.16.f.174.
Xenodochium dicitur locus,in quo peregrini excipiuntur,n.4.
Vide verbo Hoſpitale.

FINIS.

Digitized by Google

Prem. Legatoria Artistica
ACHILLE FIORE
Via Grande Archivio, 3 - Napoli

Digitized by Google